

OPERA MORALIA

S. ALPHONSI MARIAE DE LIGORIO

DOCTORIS ECCLESIAE

III.

OPERA MORALIA
SANCTI ALPHONSI MARIAE DE LIGORIO
DOCTORIS ECCLESIAE

III.

THEOLOGIA MORALIS

EDITIO NOVA

CUM ANTIQVIS EDITIONIBUS DILIGENTER COLLATA
IN SINGVLIS AUCTORVM ALLEGATIONIBUS RECOGNITA
NOTISQVE CRITICIS ET COMMENTARIIS ILLUSTRATA

CURA ET STUDIO

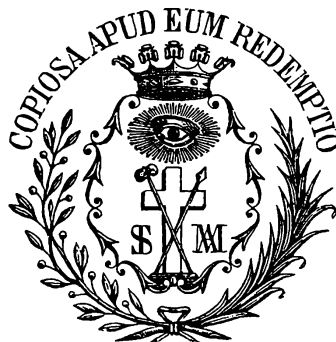
P. LEONARDI GAUDÉ

E CONGREGATIONE SANCTISSIMI REDEMPTORIS

TOMVS TERTIVS

COMPLECTENS

TRACTATVS DE SACRAMENTIS IN GENERE,
DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE, DE EUCHARISTIA, DE POENITENTIA,
DE EXTREMA UNCTIONE ET ORDINE

ROMAE

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS

—
MDCCCXCIX

APPROBATIONES

Opus inscriptum: *S. Alphonsi M.^{ae} de Ligorio, Doctoris Ecclesiae, Theologia moralis, editio nova cum antiquis editionibus diligenter collata, in singulis auctorum allegationibus recognita, notisque criticis et commentariis illustrata, cura et studio P. Leonardi Gaudé*, sodalis nostri, cum plures theologi, quibus id commissum est, recognoverint, et notas ab editore textui subjectas opportunas judicaverint ac probaverint, libentissime annuimus, ut illud typis mandetur, si iis ad quos pertinet ita videbitur.

Romae, ad S. Alphonsi, die 16 Maji 1905.

MATHIAS RAUS,
Congr. SS. Red. Sup. Gen. et Rect. Maj.

IMPRIMATVR:

FR. ALBERTVS LEPIDI, O. P., S. P. Ap. Magister.

IMPRIMATVR:

IOSEPHVS CEPPETELLI, Patr. Constant., Vicesgerens.

Jura, quae a lege sunt, auctor sibi vindicat.

LIBER SEXTUS

DE SACRAMENTIS.

« Habebit hic Liber Tractatus sex: 1. Agetur de Sacramentis in genere. — 2. De Baptismo et Confirmatione. — 3. De Eucharistia. — 4. De Poenitentia. — 5. De Extrema Unctione et Ordine. — 6. De Matrimonio ».

TRACTATUS PRIMUS

DE SACRAMENTIS IN GENERE

CAPUT I.

De Natura Sacramenti Novae Legis.

DUBIUM I.

Quid sit Sacramentum.

1. *Quomodo definiatur sacramentum. Et quae requirantur ad essentiam sacramenti.* — 2. *Alia communior definitio sacramenti.* — 3. *An fuerint vera sacramenta sacrificia, figurae et sacramenta veteris legis.* — 4. *Quid notandum de circumcisione.* — 5. *Quae alia excludantur a ratione sacramenti.* — 6. *Plura notanda circa sacramenta. Et quotupliciter sacramenta distinguantur.* — 7. *An sacramenta causent gratiam physice, vel moraliter.*

Sacramen-
tum, quid.

1. — « Resp. Est res sensibilis quae ex
« stabili institutione Christi vim habet san-
« ctitatis, sive gratiae justificantis efficien-
« dae, et per consequens significandae.

« Unde resolves:

« 1°. Ad essentiam sacramenti requiri
« tria: 1°. Ut sit signum stabile. 2°. Ut
« significet veram sanctitatem. 3°. Ut eam-
« dem efficiat ex opere operato, id est usu
« suo et applicatione, per propriam effi-
« caciā; et non ex opere operantis, sive
« per actum aut dispositionem ministrantis
« vel suscipientis: quae, etsi ad effectum
« sacramenti requiratur, non tamen ut
« causa, sed ut conditio sine qua non ».

2. — Magis mihi arridet communior de-
finitio, quam tradunt alii de sacramento:
*Est signum sensibile, sacrum, permanens
interioris gratiae, institutum a Christo ad
nostram sanctificationem.* — Et haec de-
finitio magis congruit Tridentino¹, ubi
sacramentum sic definitur: *Symbolum rei
sacrae, et invisibilis gratiae visibilis
forma.*

Dicitur *symbolum* sive *signum*, quia
hoc essentialiter pertinet ad sacramen-

tum, ut sit signum nobis denotans gra-
tiam sanctificantem animam. — *Sensibile*,
id est sensibus patens. — *Sacrum*, id est
cum actu religioso. — *Permanens*, quam-
diu durat nostra religio. — *Interioris
gratiae*, quia hoc est essenziale omni sa-
cramento, gratiam significare. — *Insti-
tutum*, quia, cum sacramentum sit signum
arbitrarium, non posset sanctificationem
efficere neque significare, nisi ex institu-
tione divina. — *A Christo*: 1° ad differen-
tiam sacramentalium, ut est usus aquae
benedictae, panis benedicti, etc.; quae
non a Deo, sed ab Ecclesia instituta sunt,
et vi orationum *Ecclesiae* excitant pios
motus in anima, quibus movetur Deus ad
postea peccata remittenda. — Dicitur 2°
a Christo: quia, licet Habert dicat sacra-
menta tantum a Deo principaliter esse
instituta, non autem a Christo ut homine,
nisi tamquam a causa morali et instru-
mentali, cum solus Deus potuerit sacra-
mentis vim sanctificandi tribuere; attamen
melius dicunt Salmant.² et Viva³ cum
aliis, quod Christus etiam qua homo in-
stituit sacramenta potestate *excellētia*,

¹ Sess. 13, de Euchar., cap. 3. — *Habert*, de Sacram.
in gen., cap. 8, qu. 1. — ² Tr. 1, de Sacram. in gen.,

cap. 3, num. 19 et 25. — ³ De Sacram. in gen., qu. 1,
art. 4, n. 1.

ipsi collata ratione unionis cum Verbo. Et hujus sententiae est etiam D. Thomas¹, ubi ait: *Instituere novum sacramentum pertinet ad potestatem excellentiae quae competit soli Christo*. — Dicitur demum: *Ad nostram sanctificationem*; hoc enim etiam pertinet ad essentiam sacramenti, ut definivit Tridentinum².

Quaenam
excludan-
tur a ratio-
ne sacra-
menti.

3. - « 2°. A definitione talis sacramenti « excludi:

« 1°. Sacrificia tam novae quam veteris « legis. — Quia haec non sunt instituta « ad gratiam ex opere operato conferen- « dam (etsi nihilominus sacrificium novae « legis sic eam impetret ei pro quo offer- « tur, non ut sacramentum, usu suo et « applicatione, sed per modum impetra- « tionis), sed ad cultum Deo praestandum. « — Coninck³.

« 2°. Figuras et sacramenta veteris « legis, v. gr. circumcisionem, transitum « maris rubri, agnum paschalem, varias « item purificationes et consecrationes sa- « cerdotum: tum quia a Christo non sunt « instituta; tum quia veram sanctitatem « non efficiebant. — Ac licet *circumcisio* « aliquando sustulerit peccatum originale « per veram gratiam; id fecit vel ex opere « operantis in adultis, vel non ex opere « operato simpliciter et rigore: tum quia « non continuit gratiam, ut causa physica « vel ut causa moralis (quia nondum erat « exhibita Passio Christi, et meritum ex « quo gratia pendebat, sed tantum ex spe- « ciali privilegio); tum quia non contulit « gratiam formaliter, qua circumcisio et « ex sua institutione, sed quatenus erat « professio fidei, neque vi applicationis et « usus sui; alioquin enim omni non po- « nenti obicem, et quidem praeter omne « meritum contulisset: quod est falsum. « — Vide Filliuccium⁴ ».

4. - Sed quaeritur 1°. *An circumcisio fuerit verum sacramentum?*

¹ 3 P., qu. 72, art. 1, ad 1. — ² Sess. 7, de Sacram. in gen., can. 4 et 6. — ³ Qu. 60, num. 22. — ⁴ Tr. 1, cap. 1, qu. 5 et 8. — *Contin. Tournely*, de Sacram. i. g.,

Resp. Affirmative ex communi: tum quia circumcisio per se operabatur sanctitatem non internam, sed externam, sive legalem; tum quia fideles consecrabantur ad veri Dei cultum. — Ita D. Thomas^{a)}, [Contin.] Tournely, Habert, etc.

Quaeritur 2°. *An circumcisio de se peccatum tollebat?*

Resp. Negative cum Habert, qui dicit quod tunc fideles adulti non mundabantur a peccato originali sive actuali, nisi formatam caritatem habebant. Parvuli autem mundabantur a peccato originali per actum fidei ministrantis, seu offerentis; ut docet S. Thomas⁵. Quatenus (ut ait) haec fides respiciebat Christum venturum.

Circumcisio fuit verum sacramentum.

De se non tollebat peccatum.

5. - [Neque sunt sacramenta] « 3°. Ea « quae dicuntur *sacramentalia*, v. gr. be- « nedictio abbatis, consecratio virginis; « quia praecise ex usu suo et opere ope- « rato gratiam non conferunt: — uti nec « actus virtutum, praeterquam quod hi « sensibiles non sint.

Alia quae excluduntur a ratione sacramenti.

« 4°. Lotionem pedum apostolicorum; « insufflationem Christi in Apostolos, per « quam Spiritum Sanctum illis dedit. — « Item, verba Christi ad Magdalenam et « paralyticum: *Remittuntur tibi peccata*; « quia non fuerunt signa instituta stabi- « liter ad gratiam conferendam.

« 5°. Martyrium, ob eandem causam: « esto enim ex opere operato gratiam « conferat, non tamen est specialiter ad « hoc institutum. — Vide scholasticos ».

6. - Plura hic adnotanda sunt. — Et Notandum 1°. Certum est et de fide sacramenta esse septem, et omnia a Christo instituta; ut definivit concilium Tridentinum⁶. — Et horum alia dicuntur sacramenta *mortuorum*, ut Baptismus et Poenitentia, quae causant primam gratiam, et ideo etiam a peccatore suscipi possunt. Alia *vivorum*, ut sunt Eucharistia et alia reliqua.

Sacramenta, septem, a Christo instituta.

Sacramenta mortuorum et vivorum.

Hoc tamen non obstante, etiam sacra-

cap. 1, art. 2, concl. 3, qu. 2. — *Habert*, de Sacram. in gen., cap. 3, qu. 7 et qu. 5. — *Habert*, loc. cit., qu. 5. — ⁵ Qu. 70, art. 4. — ⁶ Sess. 7, de Sacram. in gen., can. 1.

4. - ^{a)} S. Thomas, 3 P., qu. 70, art. 1, ad 2, ait peccatum originale in circumcissione remissum fuisse per gratiae collationem, « non

ex virtute circumcissionis, sed ex virtute fidei Passionis Christi, cujus signum erat circumcisio ».

Sacra-
menta vivo-
rum quando
primam
gratiam
conferant.

menta *vivorum* aliquando primam gratiam conferre possunt, scilicet cum quis putans non esse in statu peccati mortalis, vel existimans se contritum, accedit cum attritione ad sacramentum; ut expresse docet S. Thomas¹ de Eucharistia, ubi ait *Potest tamen hoc sacramentum operari remissionem peccati...*, etiam perceptum ab eo qui est in peccato mortali, cujus conscientiam et affectum non habet. Forte enim primo non fuit sufficienter contritus; sed devote et reverenter accedens, consequetur per hoc sacramentum gratiam caritatis, quae contritionem perficiet et remissionem peccati. Et idem confirmat qu. 72, art. 7, ad 2; et in 4, dist. 23, qu. 1, art. 2. — Et idem communiter docent DD. de aliis sacramentis², ut Gonet³, Concina⁴, Roncaglia⁵; et Salmant.⁶ cum Suarez, Tolet, Bonacina, Becano, Richardo et aliis (contra Vasquez, Lugo, Villalobos, etc.). Ratio, quia in Tridentino⁶ dicitur: *Si quis dixerit sacramenta novae legis... gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre..., anathema sit.* Nota verbum *ponentibus obicem*; ergo qui accedit ad sacramentum vivorum cum attritione, quae excludit peccati affectum tam actuale quam habituale, jam obicem non ponit, et ideo gratiam recipit: modo habeat votum Poenitentiae. — Id confirmatur exemplo Extremae Unctionis, qua infirmo, ut ait S. Jacobus: *Si in peccatis*

sit, remittentur ei; id est (ut sentit D. Thomas⁷) datur robur adversus defectus relictos ex peccatis praeteritis. *Sed quia* (deinde addit S. Doctor) *hoc robur gratia facit, quae secum non compatitur peccatum; ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod vel mortale vel veniale, quoad culpam tollit ipsum: dummodo non ponatur obex ex parte recipientis.*

Notandum II°. Alia sacramenta dicuntur *transeuntia*; — alia, *characteristica*, seu characterem imprimentia, ut Baptismus, Confirmatio et Ordo: character enim est signum spirituale, per quod homo distinguitur ab aliis^{b)}.

Transeuntia, characteristica.

Notandum III°. Alia sacramenta sunt necessaria necessitate *medii* ad salutem, saltem in voto implicito, ut Baptismus et Poenitentia; alia vero, tantum necessitate *praecepti*. — An autem sacramentum Eucharistiae sit necessarium necessitate *medii* saltem in voto? Vide de Eucharistia, infra n. 192.

Necessaria necessitate praecepti vel medii.

Notandum IV°. Sacramenta dicuntur *formata*, quando in suscipiente obtinent effectum suum. — *Informia* autem, quando sunt quidem valida, sed sine suo effectu, nempe si quis suscipit Baptismum sine dolore de actualibus mortalibus: recedente autem obice gratiae, sacramentum statim gratiam causat. — Hoc certum est de Baptismo, ut docent communiter S. Thomas⁸, Scotus^{c)} ex D. Augustino⁹, ubi docet:

Formata et informia.

Quaenam sacramenta reviviscant.

¹ 3 P., qu. 79, art. 3, corp. — ² Man., tr. 2, de Sacram. in gen., cap. 4, § 4. — ³ Lib. 1, de Sacram. in gen., cap. 8, num. 29. — ⁴ Tr. 16, de Sacram. in gen., cap. 2, qu. 3, resp. 1. — ⁵ Tr. 1, cap. 5, n. 12. — ⁶ Suarez, de Euchar., disp. 63, sect. 1, v. Dico 3. — ⁷ Tolet., lib. 2, cap. 29. — ⁸ Bonac., de Euch., disp. 4, qu. 4, punct. 1, n. 2; cfr. disp. 1, de Sacram. in gen., qu. 4, punct. 2, n. 2.

Becan., part. 5, tr. 2, cap. 22, qu. 1, concl. 2. — *Richard. de Mediavil.*, in 4, dist. 9, art. 2, qu. 1. — *Vasq.*, in 3 P., disp. 205, cap. 4. — *Lugo*, de Euch., disp. 12, sect. 1, a n. 3. — *Villal.*, part. 1, tr. 4, diff. 7, n. 4. — ⁹ Sess. 7, de Sacram. in gen., can. 6. — *S. Jacob.*, cap. v, 15. — ¹ Suppl., qu. 30, art. 1. — ⁸ 3 P., qu. 69, art. 10. — ⁹ De Baptismo, lib. 1, cap. 12, n. 18; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 43, col. 119.

6. — ^{a)} Auctores quos hic citat ipse S. Alphonsus de aliis utique sacramentis loquuntur; quos vero Salmanticenses allegant, excepto Villalobos, allegantur tantum pro Eucharistia.

^{b)} « Character autem est (ita S. Doctor in *Exam. ordinandor.*, n. 24) quoddam signaculum spirituale, indelebile, impressum animae suscipientis sacramentum. Illud imprimitur tantum in Baptismo, Confirmatione et Ordine; et significat potestatem sive dignitatem ex huiusmodi sacramentis susceptam: in Baptismo enim est signum ovium Christi, quo fideles efficiuntur idonei ad alia sacramenta recipienda; in Confirmatione est si-

gnum militum Christi, quo vim accipiunt ad fidem constanter profitendam; in Ordine est signum ministrorum Christi, quo potestatem acquirunt ad sacramenta fidelibus ministranda ».

^{c)} Scotus, in 4, dist. 4, qu. 5, n. 4 et seqq., ab auctoribus in varias partes trahitur. Loquens de Baptismo, hic auctor supponit baptismum septem inquinatum peccatis, quorum sex eum poenitet, septimum vero actu illi placet, atque ita fit causa fictionis; recedente vero fictione per huius septimi poenitentiam, remittuntur cetera, tum quoad culpam tum quoad poenam, non quidem virtute poenitentiae, nec virtute characteris, sed quia Deus,

Ut quod ante datum est, tunc valere incipiat, cum illa fictio veraci confessione recesserit. Contin. Tournely¹, Salmant.² et alii passim, contra Vasquez³. Ratio, quia Baptismus est medium necessarium ad delendum peccatum originale: sed cum non possit amplius recipi, neque actualiter neque in voto (quia votum tendit ad id quod potest recipi), ergo necesse est ut ablato obice reviviscat. — Id probabiliter extendunt [Contin.] Tournely³; item Paludanus, Silvester, apud Salmant.⁴, ad sacramenta *Confirmationis* et *Ordinis*, quae iterari nequeunt; et ideo suscipientes alias carerent gratia sacramentali, tam necessaria confirmatis ad fidem profitendam, et ordinatis ad sua munia digne exercenda. — Idem probabiliter extendit [Contin.] Tournely⁵ ad *Matrimonium* et ad *Extremam Unctionem*, cum S. Thoma^{d)}

et S. Bonaventura^{d)}. — Et idem dicunt Suarez^{e)}, Villalobos^{e)}, Lugo^{e)}, de *Poenitentia* f). Negant vero de *Eucharistia*, contra Cajetanum^{g)}, Gonzalez, Petrum Soto, etc., quorum sententiam etiam probabilem vocant Salmant.⁶

Notandum V^o. Sacramenta, ultra gratiam sanctificantem animam, conferunt etiam gratiam sacramentalem, scilicet auxilia ad obtinendum finem, ob quem quodlibet sacramentum fuit institutum^{h)}, ut S. Thomasⁱ⁾.

Notandum VI°. Sacramenta operantur ex opere operato vi operis externi elicit, id est virtute conjunctionis formae cum materia et applicationis utriusque ad suscipientem ex Dei institutione. Quare actus ex opere operantis, sive suscipientis sacramentum, licet causent augmentum gratiae si homo est in gratia, non tamen

Gratia sacramentalis.

Sacramenta operantur ex opere operato.

Quid praestent actus operantis.

¹ De Sacram. in gen., cap. 2, art. 3, sect. 3, concl. 1. — ² Tr. 1, cap. 5, n. 53. — ³ De Sacram. in gen., cap. 2, art. 3, sect. 3, concl. 1. — *Palud.*, in 4, dist. 4, qu. 5, art. 2, v. *His tribus opinionibus* (n. 12). — *Silvest.*, v. *Ba-*

ptismus IV, n. 11, qu. 17. — ⁴ Tr. 1, cap. 5, n. 67. — ⁵ Loc. cit., v. *Hae rationes*. — *Sotus*, de Institut. sacerdot., de Baptism., lect. 4, in fine. — ⁶ Loc. cit., num. 67 et 68. — ⁷ 3 P., qu. 62, art. 2.

sicut signo suo prius astitisset ad causandum effectum quando suscipiebatur, nisi obex adfuisset, ita « assistit etiam postea ei qui suscipit, ad causandum effectum quam cito obex tollitur ». Septimum vero peccatum, quod fictionis causa fuit, per poenitentiam tollitur, et gratia recipitur virtute poenitentiae, non autem « virtute Baptismi, quia susceptio ejus mortua fuit, et mortuus reviviscere non potest ». — Quam Scoti interpretationem probabilem existimat Vasquez, in 3 P., disp. 159, cap. 4, n. 36; « quamvis (addit) communis atque adeo satis probabilis sit interpretatio sententiae Augustini..., ut quod attinet ad culpam, quaedam peccata dicantur remitti virtute Baptismi recedente fictione, quaedam vero virtute poenitentiae, et rursus ea quae praecesserunt Baptismum et cum eo fuerunt commissa, quod attinet ad poenam omnino remittantur, ita ut nulla etiam temporaria poena illorum maneat, cetera autem non item ».

d) S. Thomas et S. Bonaventura allegantur a Contin. Tournely pro sola Extrema Unctione; sed D. Thomas nihil de hoc habet. — S. Bonaventura, in 4, dist. 4, part. 1, art. 2, qu. 3, id forte innuit, dicens Extremam Unctionem esse secundum quid initerabilem.

e) Auctores isti a Salmant. allegantur quatenus specialiter denegant soli Eucharistiae reviviscentiam; et ita sane loquuntur Suarez, loc. cit., disp. 63, sect. 8, v. *Dicendum est ergo*; Villalobos, part. 1, tr. 7, diff. 32;

Lugo, de Sacram. in gen., disp. 9, sect. 6, n. 100; Coninck, qu. 62, n. 78. — At expresse etiam affirmant Poenitentiam reviviscere Suarez (licet timide), disp. 28, sect. 6, v. *Tertio*; et Lugo, loc. cit., n. 100 et seqq. — Coninck vero, loc. cit., negat ut probabilius, Poenitentiae sacramentum informe dari.

f) Quam sententiam S. Doctor, lib. 6, n. 444, probabiliorē; in Exam. autem Ordinandor., n. 4, veriore appellat.

g) Cajetanus a Salmant. allegatur, quasi dicat omnia sacramenta (non excepta Eucharistia) reviviscere; et ita profecto docet Opusc. tom. 1, tr. 5, qu. 5, v. *Communis autem*; sed in 3 Part. D. Thomae, qu. 79, art. 1, expresse denegat Eucharistiae reviviscentiam: « Si exsistens in peccato mortali, inquit, sibi incognito, quando sumit hoc sacramentum, non resuscitatur ad vitam, non apparet quare deinceps ex virtute hujus sacramenti resuscitabitur ».

h) Seu, ut ait S. Doctor in Exam. Ordinandor., n. 22, « ad causandum effectum proprium sacramenti illius: nempe Baptismi, ad abluendum a culpis; Confirmationis, ad roborandum in fide; Eucharistiae, ad reficiendam animam; Poenitentiae, ad delenda peccata; Extremae Unctionis, ad vim conferendam adversus daemonum tentationes in extremo agone; Ordinis, ad conferenda auxilia, ut ordinatus recte sua munia exerceat; et Matrimonii, ut conjuges illius onera et obligationes bene sustineant et adimpleant ».

causant gratiam quae a sacramento confertur; ideo hi actus requiruntur tantum ut dispositiones ad effectum sacramenti recipiendum. — S. Thomas¹.

7. - Quaestio magna agitur inter doctores: *An sacramenta causent gratiam instrumentaliter physice vel moraliter?*

Sacramenta, probabiliter causa moralis gratiae.

[Contin.] Tournely², cum Vasquez et Lugo, tenent causare moraliter, id est, quia movent Deum ad gratiam physice causandam. Ratio, quia gratia de se petit produci efficienter a solo Deo, quin opus sit hic miraculum addere, scilicet quod Deus

conferat sacramentis de se gratiam causare. — Salmant.³ tamen cum Suarez, Valentia, Bellarmino, etc., tenent causare instrumentaliter physice: ita ut causae illae naturales per potentiam obedientialem eleventur ad effectum supernaturalem. Et probant ex illo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, etc.* Hoc enim magis decet sacramenta.

Probabiliter, causa physica instrumentalis.

Utraque sententia est satis probabilis. — Consule scholasticos, si plura quaeris de hac quaestione; cum ipsa nostri non sit instituti.

DUBIUM II.

Quid circa Materiam et Formam Sacramentorum servandum.

8. *Quotupliciter sumatur sacramentum.* — 9. *Quae conjunctio requiratur inter formam et materiam.* — 10. *Vide resolutiones.* — 11. *Quae mutatio invalidet sacramentum.* — *Vide resolutiones apud Busenbaum.* — 12. *An materiae et formae omnium sacramentorum sint a Christo in specie determinatae.*

Sacramentum ut compositum physicum.

8. - « Suppono sacramentum dupliciter « sumi: 1°. Per modum *compositi physici*, « in quo res sensibilis et actio (v. gr. in « Baptismo, aqua et ablutio; in Unctione, « oleum et unctio) dicitur materia: et quidem oleum et aqua, materia remota; actio « vero illa, materia proxima: verba autem, « aut quod eorum loco ponitur (ut in matrimonio, signum consensus), dicuntur « forma. — 2°. Per modum *compositi artificialis*: et tunc dicta materia et forma, « id est res et verba, simul habent se « instar materiae; significatio vero eorum, « instar formae.

Ut compositum artificiale.

« Hic quaeritur de materia et forma, « priore sensu ».

Simultas materiae et formae.

9. - « Resp. 1°. Ut sacramentum sit « validum, debet inter materiam et formam (v. gr. inter affusionem aquae et « pronuntiationem verborum) tanta esse

« conjunctio, ut, secundum moralem hominem aestimationem, spectata natura « cujuscumque sacramenti, una alteram « afficiat; hoc est, ut verba censeantur « cadere in talem rem, et cum ea unum « totale signum constituere. — Vide Bonacina⁴, Suarez, Coninck, etc. ».

Quaeritur: *quaenam simultas requiratur inter formae prolationem et materiae applicationem?*

Praeter Eucharistiam, quae omnino requirit simultatem physicam (cum pronomen demonstrativum *hoc* et *hic* non possit verificari nisi materia sit praesens), commune est non esse opus simul formam et materiam incipi nec simul finire; sufficit enim ut forma proferatur dum applicatur materia, saltem antequam desistatur applicari. Ita Salmantic.⁵, Anacletus⁶, Viva^{a)}, Roncaglia⁷. — Et de hoc videtur

Eucharistia requirit simultatem physicam.

¹ Qu. 62, art. 1 et seqq. — ² De Sacram. in gen., cap. 3, art. 1, sect. 3, concl. 2 et 3. Vasq., disp. 132, cap. 5. Lugo, de Sacramentis in gen., disp. 4, sect. 4, num. 35 et seqq. — ³ Tr. 1, cap. 2, num. 21. Suar., in 3 P., de Sacram., disp. 9, sect. 2, v. *Dicendum est enim*. Val., in 3 Part. disp. 3, qu. 3, punct. 1, v. f., v. *Est igitur a nobis*. Bellarm., Controv. de Sacramentis in gen.,

lib. 2, cap. 11, v. *Secundo posset*, et v. *Tertio igitur*. — S. Joan., cap. III, 5. — ⁴ Disp. 1 de Sacrament., qu. 2, punct. 2, n. 1 et 2. — Suar., disp. 2, sect. 2, v. *Sed superest*, et v. *Hinc refellitur*. — Coninck, qu. 60, n. 40. — ⁵ Tr. 2, de Baptismo, cap. 3, n. 41 et 44. — ⁶ Tr. 14, de Sacrament., dist. 1, num. 27. — ⁷ Tr. 16, cap. 3, qu. 2, resp. 2.

9. - ^{a)} Viva, de Sacram. in gen., qu. 1, art. 3, n. 3, requirit ut materia et forma moralem coexistentiam habeant. « Unde fit (ita prosequitur) quod in aliquibus sacramentis major

coexistentia et simultas requiratur quam in aliis; v. g. in Baptismo, Confirmatione, Extrema Unctione, etc., requiritur major simultas verborum cum rebus quam in sacramento

non posse dubitari; cum in Rituali Romano, in administratione Baptismi sic habeatur: *Et cum ea* (scilicet aqua) *sub trina infusione.... baptizet..., sic dicens*: Ego te baptizo in nomine Patris †, *fundat primo*, et Filii †, *fundat secundo*, et Spiritus † Sancti, *fundat tertio*. Ergo, cum aqua non infundatur in verbo *baptizo*, non est certe opus ut a principio materia verbis formae aptetur.

Quaeritur autem: *an in aliis sacramentis* (praeter Eucharistiam, ut diximus) *sufficiat simultas moralis, ita ut satis sit formam incipere statim post applicationem materiae?*

Negat Cajetanus¹, ubi loquens de Baptismo^{b)}, requirit ad validitatem sacramenti quod verba inchoentur priusquam ablutio perficiatur vel e converso. Et hoc videtur indicare etiam Scotus apud Suarez².

Sed communiter affirmant Suarez³, qui sententiam Cajetani omnino refellit; Lugo⁴, qui illam improbabilem vocat; Holzmänn⁵, [Contin.] Tournely⁶, Laymann⁷, Diana⁸, Antoine⁹; et Salmant.¹⁰ cum Soto, Tolet^{c)}, Sà, Hurtado, Dicastillo, Henriquez, Villalobos et Granado. — Ratio, quia in composito morali, quale est sacramentum, sufficit moralis simultas. Et de hoc videtur non posse dubitari: nam, ut mox diximus de Baptismo, semper ac ablutio non fit dum actu profertur

verbum *baptizo*, ablutio non verificatur nisi per unionem moralem: haec autem unio tam erit moralis, si fiat ablutio immediate antequam forma absolvetur, quam si fiat immediate post.

Haec tamen unio diversa esse debet pro diversitate sacramentorum; ut recte dicunt Suarez¹¹, [Contin.] Tournely¹² et Antoine¹³. — Major enim unio certe requiritur in Baptismo, ubi mora unius *Pater noster*^{d)} invalidaret sacramentum; ut bene ajunt [Contin.] Tournely et Diana¹⁴, qui contrariam opinionem Fernandez merito laxam vocat. — Et idem praefati auctores dicunt de *Confirmatione*, *Extrema Unctione* et *Ordine*.

In *Poenitentia* autem sufficit illa unio quam exigit actus judicialis, cum inter accusationem et sententiam soleat intercedere aliqua distantia temporis: quamvis in hoc sacramento talis distantia non tanta debet esse, quanta fit in iudicio forensi. Dicit autem Croix¹⁵ cum Tamburinio, quod valide absolvetur poenitens post horam a confessione. — In *Matrimonio* tandem sufficit ea distantia quae ordinarie sufficit in contractibus, ubi satis est ut consensus unius ponatur, dum adhuc consensus alterius moraliter perseverat. — Haec quoad sacramentum Poenitentiae et Matrimonii videntur accepta esse apud omnes.

Quoad alia vero sacramenta, secunda sententia, spectata ratione, videtur mora-

¹ Opusc. tom. 1, tr. 26, ad 2. — Scotus, in 4, dist. 6, qu. 3, n. 4 (expresse loquens). — ² Disp. 2, sect. 2, v. *Hinc*. — ³ Loc. cit. — ⁴ Resp. mor., lib. 1, dub. 33. — ⁵ De Sacram., n. 9. — ⁶ De Sacram. in gen., cap. 2, art. 2, sect. 1, punct. 1, v. f. — ⁷ Lib. 5, tr. 1, cap. 4, n. 3; et tr. 2, cap. 7, qu. 3. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 6. — ⁹ De Sacram. in gen., cap. 1, qu. 3. — ¹⁰ Tr. 2, cap. 3, n. 44. — Sotus, in 4, dist. 3, qu. unic., art. 8, v. *Quando autem*. — Sà, v. *Baptismus*, n. 4. — Gaspar Hurtad., de Bapt., disp. 2,

diff. 8. — Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 2, dub. 4, n. 48 et 49. — Henric., de Sacram., lib. 1, cap. 9, n. 10. — Villal., part. 1, tr. 4, diff. 2, n. 6. — Jacob. de Granado, in 3 P., contr. 3, de Sacram. i. g., tr. 1, disp. 4, n. 4 et seqq. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Loc. cit. — ¹³ Loc. cit., qu. 3. — Contin. Tourn., loc. cit., punct. 1, v. f. — ¹⁴ Part. 3, tr. 4, resol. 6, i. f. — Fernand. de Heredia, de Sacram. in gen., part. 6, dub. 1, n. 8. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, n. 8. — Tamb., lib. 1, de Sacram. in gen., cap. 1, § 1, n. 5 et 6.

Poenitentiae..., quia in morali aestimatione verba non censentur cadere supra materiam in Baptismo, nisi quadantenus coelegant; non enim vere dicitur abluere, qui non abluit dum verba profert ».

^{b)} Et idem tenet de Ordine, in quo requirit « corporalem contactum fieri cum prolatione verborum, in quibus consistit forma, simul tempore in toto vel in parte ».

^{c)} Toletus a Salmant. ex Granado ita profecto citatur; sed revera potius tenet sententiam Cajetani et Scoti: « Est autem in omni forma, inquit lib. 2, cap. 19, n. 1, observandum, ut simul sit cum ipsa materia. Nec

enim prius verba quam materia adhibeatur sunt proferenda, nec etiam post. Unde qui post aquae effusionem verba subjungeret, vel ante proferret, non baptizaret, quamvis non sit necessaria mathematica vel physica simultas, ut in eodem instanti materia et forma incipiant; sat est moralis simultas. Unde licet post unam vocem emissam aqua infunderetur vel ante, non esset inconveniens ».

^{d)} Contin. Tournely loquitur de interpolatione unius *Pater* et *Ave*. — At vero S. Off., in sua Instructione de die 2 Maji 1858 ad vicarium apostolicum Abyssiniae, declarat invalidum vel certe dubium Baptismum in quo,

In ceteris
non eadem
requiritur.

liter certa; sed in praxi, prima ut tutior consulenda est^{e)}. — Hinc merito ait Lugo¹ minime peccare sacerdotem, qui ad majorem sui animi quietem iterum se faceret ordinare sub conditione.

10. — « Unde resolves:

« 1°. In Baptismo, Confirmatione, Unctione et Ordine requiritur talis conjunctio, ut dum minister verba pronuntiat, moraliter censeatur etiam lavare, etc.

« 2°. In Poenitentia absolutio satis diu potest differri, sicut in judiciis, sententia post examen causae ». — [Vide dicta mox, n. 9].

« 3°. In Matrimonio unius consensus potest alterius consensum tamdiu sequi, quamdiu hic moraliter permanere censeatur: sicut in aliis contractibus. — Vide Coninck² ».

11. — « Resp. II°. Ut valeat sacramentum, non debet fieri substantialis, seu essentialis mutatio materiae vel formae; accidentalis vero mutatio, etsi saepe illicita sit, non tamen invalidum facit sacramentum. — Porro substantialis mutatio *materiae* dicitur, quando secundum communem usum et aestimationem hominum, differt nomine et re ab ea quam Christus praescripsit. Accidentaliter dicitur, quando cum ea eundem retinet usum et nomen. — *Formae* mutatio essentialis est, quando non manet idem sensus; accidentaliter, quando manet. — Laymann³ ex communi.

« Unde resolves:

« 1°. Nullum est sacramentum » [Eucharistiae], « si materia cruda consecratur, sive haec differat specie substantiali a pane sive non; quia communiter non censeatur aut dicitur panis. — Item, si aquae artificiales adhibeantur in Baptismo; quia non habent communem usum et nomen aquae elementaris, esto physice specie non discrepent. Vide infra de Baptismo.

« 2°. Valet sacramentum, etsi aqua Baptismi sit calida, etc. — Item, si panis eucharisticus sit ater, fermentatus, etc.

« 3°. Defectu formae, sacramentum est nullum: 1°. Si litterae aliquae mutantur variantes sensum, quod facile fit in initialibus, v. gr. *In nomine matris*, *mlui*, etc. — 2°. Si magna fiat interruptio verborum, ita ut moraliter non videantur cohaerere^{a)}. — 3°. Si forma divisim pronuntietur, v. gr. unus dicat: *Ego te baptizo*; alter: *in nomine Patris*, etc.; quia erunt duae formae imperfectae et sensus falsus. — Filliucci⁴; vide Bonacina⁵ ».

Nota hic prop. 27, damnatam ab Alexandro VIII: *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, etc., praetermissis illis: Ego te baptizo*.

« 4°. Forma valet, etsi non liceat: 1°. Si omittas voces non essentielles, v. gr. *Ego* et *Amen* in Baptismo^{b)}; *Enim* in forma Eucharistiae. Bonacina⁶ ex Suarez, etc. — 2°. Si quid addas, v. gr. In nomine

Consecratio pro mutatione materiae.

Pro mutatione formae.

Mutatio substantialis invalidat sacramentum.

¹ Resp. mor., lib. 1, dub. 33, n. 3. — ² Qu. 60, n. 40, v. f. — ³ Lib. 5, tr. 1, cap. 4, n. 4. — ⁴ Tr. 1, cap. 4, n. 66, i. f. — ⁵ Disp. 1, de Sacram., qu. 2, punct. 4. — ⁶ Disp. 4,

de Euch., qu. 3, punct. 1, n. 9 et 10; cfr. disp. 2, de Bapt., qu. 2, punct. 4, num. 11 et 16. *Suar.*, disp. 21, sect. 2, v. *Dico* 2; et disp. 59, sect. 1, v. *Dico* 3.

completa jam omnino ablutione, forma pronuntietur, vel contra, absoluta prolatione formae, ad ablutionem procedatur. Praecipitque Baptismus esse sub conditione iterandum ubicumque materia et forma fuerint distincte et perfecte una post alteram adhibitae.

^{e)} Doctrina haec (quamvis in *Examine Ordinandorum*, n. 6, et in *Confessore diretto*, cap. 13, n. 3, S. Alphonsus contrariam tenuerit), confirmata est pro Ordinis sacramento a S. R. et U. I., quae pluries, et signanter die 12 Sept. 1877, 17 Mart. 1897, 30 Novembr. et 14 Decembr. 1898, validas declaravit quasdam ordinationes, in quibus moralis dumtaxat simultas inter materiam et formam adfuerat.

II. — ^{a)} S. Alphonsus, in *Exam. ordinandorum*, cap. 1, n. 8, scribit: « Interruptio formae, si est modica, non officit valori sacramenti. Secus, si talis sit, ut verba non constituent unum sensum ».

^{b)} Quidquid dicat Busenbaum, nullum est peccatum omittere vocem *Amen*; plane enim deest in Rituali Romano, *Ordo Baptismi*, ubi habetur forma hujus sacramenti; et S. R. C. de hoc interrogata, respondit strictim servandum esse Rituale Romanum. Vide decreta Authent., S. R. C., n. 3014, ad 2. Fatendum tamen est reperiri in pluribus antiquis Ritualibus hanc vocem *Amen*; ita apud me sunt: *Agenda S. Coloniensis Ecclesiae* (Coloniae 1614), fol. 32, ubi habetur forma

« Patris, qui te creavit, etc. — 3°. Si substituas synonyma, v. g. *abluo*, pro baptizo ». [Ita S. Thomas ^{c)}]. — « Si tantum transponas, ut: *Hoc meum est corpus; Te ego baptizo*. — 5°. Si verba corrumpas ob praecipitantiam et balbutiem, v. gr.: « *Hoc est corpus meus*, vel: *Hic est enim calis meus*. — 6°. Si interruptio fiat parva, v. gr. *Ego te baptizo*, et interponat: *Ista aqua est nimis frigida*, vel: *Custos, verte folium. In nomine Patris, etc.* — Filliuccius ¹⁾; vide Bonacina ²⁾. [Idem docent Lugo ³⁾, Roncaglia ⁴⁾ cum Tamburinio].

Interru-
ptio formae.

Tussis autem inter syllabas verborum formam invalidat, nisi sit momentanea. Roncaglia ⁵⁾ cum Tamburinio; Leander ^{d)} apud Croix ^{d)}. — Tussis vero longa, puta per medium quadrantem, inter verba certe invalidat formam. Croix ⁶⁾ cum Tamburinio et Sporer.

Quaenam autem in singulorum sacramentorum materia et forma mutatio sit substantialis aut accidentalis, vide infra, ubi de his singulatim agemus.

12. - Quaeritur: *an materiae et formae omnium sacramentorum fuerint a Christo Domino in specie determinatae?* — Certum est Christum in specie determinasse materiam et formam *Baptismi* et *Eucharistiae*.

Materia et
forma in Ba-
ptismo et
Eucharis-
tia, a Chri-
sto specifi-
catae.

¹⁾ Tr. 1, cap. 4, num. 65, v. *Dico* 2. — ²⁾ Disp. 1, de Sacram., qu. 2, punct. 1, num. 23. — ³⁾ De Sacram. i. g., disp. 2, n. 111. — ⁴⁾ Tr. 16, cap. 3, qu. 4, resp. 1. *Tamb.*, lib. 1, de Sacram. in gen., cap. 1, § 1, n. 10. — ⁵⁾ Loc. cit. - *Tambur.*, loc. cit., n. 15. — ⁶⁾ Lib. 6, part. 1, n. 33, (ubi de consecratione loquitur, sicut et auctores allegati). *Tambur.*, loc. cit., num. 10. *Spor.*, part. 1, cap. 2, num. 93. — ⁷⁾ Controv. de Sacram. Ordinis, cap. 9, i. f. — ⁸⁾ Tr. 1, cap. 4, n. 48. — ⁹⁾ Loc. cit., n. 86. — ¹⁰⁾ De Sacram. i. g.,

Dubium igitur vertit *quoad alia sacramenta* ^{a)}.

Prima sententia probabilis negat. Et hanc tenent Bellarminus ⁷⁾, Salmant. ⁸⁾, Lugo ⁹⁾, Holzmann ¹⁰⁾, Croix ¹¹⁾; item S. Bonaventura, Alensis et Morinus, apud Juenin ¹²⁾. — Ratio unica hujus sententiae est diversitas Ecclesiae graecae et latinae in administratione aliorum sacramentorum, praesertim in Ordine. In Ecclesia enim graeca presbyteratus et diaconatus conferuntur per solam manuum impositionem; in latina vero, praeter manuum impositionem requiritur traditio rerum; ut habetur in decreto Eugenii IV ad Armenos (relato apud Croix ¹³⁾), ubi sic habetur: *Sextum sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud per cujus traditionem confertur Ordo; sicut presbyteratus traditur per calicis cum vino, et patenae cum pane porrectionem; diaconatus vero, per libri Evangeliorum dationem; subdiaconatus vero, per calicis vacui cum patena vacua superposita traditionem; et similiter de aliis, per rerum ad ministeria sua pertinentium assignationem.*

Probabili-
ter, non in
aliis sacra-
mentis.

Secunda vero sententia probabilior affirmat omnes materias, et quoad substantiam etiam formas sacramentorum fuisse in specie a Christo determinatas. — Hanc tenent Juenin ¹⁴⁾, Concina ¹⁵⁾, Auctor

Probabili-
us, etiam
in aliis sacra-
mentis.

n. 11. — ¹¹⁾ Lib. 6, part. 2, n. 2135. — *S. Bonav.*, in 4, dist. 7, art. 1, qu. 1 et 2. *Alens.*, Sum., part. 4, qu. 9, membr. 1, resol.; et qu. 5, membr. 3, art. 2. *Morin.*, de Administr. Poenit., lib. 8, cap. 17. — ¹²⁾ Instit. theol., part. 8, dissert. 1, qu. 4, cap. 2, not. 3. — ¹³⁾ Loc. cit., n. 2128. (Cfr. apud Labbe, tom. 18, col. 550 Decretum ad Armenos. — ¹⁴⁾ Instit. theol., part. 8, dissert. 1, qu. 4, cap. 2, conclusio. — ¹⁵⁾ Lib. 1, de Sacram. in genere, cap. 5, num. 7 et 10.

Baptismi absoluta; *Rituale Romanum* (Venetiis, apud Juntas 1651), fol. 32 et 33, ubi habetur forma conditionata; *Sacerdotale ad consuetudinem S. Romanae Ecclesiae, etc.* (Venetiis ap. Juntas 1579), in quo ubique, scilicet quatuor vicibus, repetitur forma Baptismi cum additione verbi *Amen*.

^{c)} S. Thomas loquitur in universum de mutationibus in forma sacramentorum, negans confici sacramentum, si debitus sensus tollatur; affirmans vero illud confici, si debitus sensus remaneat.

^{d)} Leander a SS. Sacramento citatur a Croix, lib. 6, part. 1, n. 33, ut qui, de *Bapt.*, disp. 3, qu. 38, simpliciter dicat interruptio-

nem ex tussi, etc., fore mutationem accidentalem. At revera, Leander, loc. cit., loquitur de tussi momentanea; quaerit enim « an valide baptizet si quis, postquam dixerit *Ego te bap* —, propter unam tussim aux propter respirationem, etc., paulatim quiescat, deinde addat — *tizo in nomine Patris, etc.* ». Et respondet aequè probabiliter affirmari.

12. - ^{a)} Non omnes hic citati auctores loquuntur de omnibus sacramentis, exceptis Baptismo atque Eucharistia; sed alii, de Ordine tantum, ut Bellarminus, Salmant., Lugo; Croix addit Extremam Unctionem; S. Bonaventura loquitur de Confirmatione; Holzmann denique asserit materiam Poeni-

Petrocorensis¹, Habert^{b)}, Merbesius, Continuator Tournely², et alii plures cum D. Thoma³, qui non potest negari esse pro hac sententia; siquidem hanc tradit rationem: *Quia ergo sanctificatio hominis est in potestate Dei sanctificantis, non pertinet ad hominem suo iudicio assumere res quibus sanctificetur; sed hoc debet esse ex divina institutione determinatum. Et ideo in sacramentis novae legis, quibus homines sanctificantur, secundum illud I. Cor. VI: Abluti estis..., sanctificati estis, oportet uti rebus ex divina institutione determinatis.* — Nec S. Doctor explicari potest de determinatione in genere quae possit per diversa signa significari; nam⁴ expresse docet oppositum, dicens: *Etsi idem potest per diversa signa significari* (en qualis esset determinatio in genere), *determinare tamen quo signo sit utendum* (en determinatio in specie), *pertinet ad significantem; Deus autem est qui nobis significat spiritualia.*

Difficultatibus satisf.

Circa autem diversitatem Ecclesiae graecae et latinae, praesertim (ut diximus) in sacramento Ordinis, respondetur, traditionem instrumentorum non esse materiam essentialem, sed tantum accidentalem, etsi integram.

Ad decretum vero Eugenii respondet Habert illud editum fuisse soluto concilio; sed haec responsio nihil valet: jam enim satis probavimus *Lib. I, ex n. 110*, decreta Pontificum esse per se infallibilia. Congruentius itaque respondetur cum Mer-

besio^{c)}, Concina et Tournely, quod Eugenius non quidem determinavit materiam essentialem Ordinis, sed solum voluit Armenos instruere de omni ritu Ecclesiae Romanae, cujus unionem illi ambiebant. — Dices: Eugenius non loquitur de ritu, sed expresse de materia; et sicut in aliis sacramentis materiam essentialem assignat, sic in isto de Ordine, dicens: *Sextum sacramentum est Ordinis, cujus materia est illud per cujus traditionem confertur Ordo.* Respondeo: Si hoc esset verum, sequeretur quod etiam esset certum quemlibet minorum ordinum esse sacramentum; sed ipsi Salmant. cum Soto, Navarro, Vasquez, dicunt oppositum esse probabile^{d)}: idque probabilius esse probabimus infra n. 737, cum ordines minores etiam ab abbatibus conferantur. — Nec valet dicere cum Vasquez, Majore et aliis, apud Palaum^{e)}, quod in eodem decreto Eugenii episcopus vocatur minister ordinarius sacramenti Ordinis: ergo (ut ajunt) possunt ex privilegio etiam alii quam episcopi esse ministri hujus sacramenti. Nam respondetur quod si hoc esset, etiam presbyteratus posset aliquando conferri a non episcopo: sed hoc communiter rejicitur, quidquid dicat Vasquez^{e)}. — Unde dicendum quod Eugenius, cum nominavit ministrum ordinarium, utique intellexit loqui in subjecta materia secundum sensum doctorum et constantem Ecclesiae traditionem, ut ait Tournely⁵, nempe quod privative ad episcopum

¹ Lib. 1, tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 3, qu. 3. — Merbes., Sum., de Ordine, qu. 52, v. *Respondeo*. — ² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 2, sect. 1, punct. 2, concl. 2. — ³ 3 P., qu. 60, art. 5. — ⁴ Loc. cit., ad 1. — Habert, loc. cit., resp. 4,

v. Dices 4. — Concina, loc. cit., num. 9. — Cont. Tourn., de Confirm., cap. 3, art. 2, concl. 2, obj. 2, resp. 2; cfr. de Ordine, p. 1, cap. 4, art. 1, obj. 1, post concl. 5. — ⁵ Praelect., de Sacram. Ordinis, qu. 4, art. 2, obj. 1, adv. 2^am concl.

tentiae, Ordinis et Matrimonii, formam vero Ordinis et Matrimonii, quoad genus tantum a Christo fuisse determinatas.

^{b)} Habert de materia sacramentorum plane concordat, *de Sacram. i. g., cap. 7, resp. 4*; de forma autem non sic: « Certum est, inquit, loc. cit., resp. 3, aliorum quinque sacramentorum [praeter Baptismum et Eucharistiam] non ita determinatas fuisse, sed Christum reliquisse Ecclesiae determinandum..., modo per ea [verba] sufficienter exprimerentur effectus illorum sacramentorum ».

^{c)} Merbesius, loc. cit., qu. 52, v. f., negat quidem concilium definiisse tamquam dogma catholicum porrectionem instrumentorum esse

veram, essentialem et unicam materiam; sed ait locutum fuisse juxta communem consuetudinem et modum quo passim omnes vocant sacramentorum materiam, sive accidentalis, sive essentialis sit.

^{d)} Seu rectius: Salmant., tr. 8, de Ordine, cap. 1, n. 12 et 13, pro sententia quae negat ordines minores esse sacramenta, adducunt Sotum, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, concl. 7; Navar., Man., cap. 22, n. 18, v. *Quare*; Vasq., disp. 237, cap. 2; qui revera ita tenent. Sed ipsi Salmant., n. 14, absolute tenent omnes ordines tam majores quam minores habere veram rationem sacramenti.

^{e)} Vasquez, disp. 243, cap. 4, ita sane

spectat conferre ordinem presbyteratus et diaconatus; reliquos vero inferiores, utpote non sacramenta, posse aliis committi.

Hinc censetur Eugenius, loquendo de sacramento Ordinis, non omnia dogmatice

asseruisse, sed in pluribus se accommodasse ad communem loquendi modum, quo res in septem ordinibus adhibitae, utpote discrimen uniuscujusque ordinis expressius significantes, communiter vocantur materiae sacramentorum.

loquitur in aliorum opinionibus quas exponit, ipse vero concludit: «Judicium autem lectori relinquere visum est». — Major a Palao adducitur pro opinione dicente diaconatus et subdiaconatus collationem posse probabiliter simplici sacerdoti committi; quam sane opinionem Major, *in 4, dist. 7, v. Secundo ar-*

guitur, v. f., refert ex privilegio quod dicunt quibusdam concessum; sed postquam rationes contrarias exposuit, his verbis concludit: «Tutius est igitur ordines accipere ab episcopis et non ab abbatibus». — Solus Palaus argumentum petit ex Eugenii decreto.

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

DUBIUM I.

Quid requiratur ut Minister det valide Sacramentum.

13. *Ad valorem sacramenti requiritur potestas et intentio ministri.* — 14. *Utrum in ministro requiratur etiam attentio.* — 15. *Quotupliciter potest esse intentio.* — 16. *Non sufficit in ministro intentio habitualis vel interpretativa.* — 17. *Non requiritur actualis.* — 18. *Sufficit virtualis.* — 19. *An sufficiat intentio coacta; vel cum errore circa personam suscipientis.* — 20. *An ad validitatem sacramentorum requiratur intentio interna ministri.* Et 1°. *An sufficiat sola intentio faciendi actionem externam.* — 21. 2°. *An requiratur intentio faciendi quod facit Ecclesia Romana.* — 22. 3°. *An requiratur intentio explicita conficiendi sacramentum aut producendi effectum sacramenti.* Et an, celebrandi ritum externum uti sacrum. — 23. *An minister debeat habere intentionem faciendi ritum sacrum quem intendit Ecclesia.* — 24. *Si minister habeat duas intentiones contrarias, quaenam debeat praevalere.* — 25. *Vide resolutiones Busenbai.* — 26. *An sit validum sacramentum collatum sub conditione.* — 27. *An sit licitum conferre sub conditione sacramenta characterem imprimentia.* — 28. *An etiam alia sacramenta.* — 29. *An in extrema necessitate proximi minister possit et teneatur ministrare sacramentum, quando materia est dubia.*

Ad valorem requiritur intentio ministri.

13. - « Resp. Ad valorem sacramenti, « in ministro, non fides vel probitas, sed « praeter potestatem (et jurisdictionem in « quibusdam), requiritur intentio seu voluntas saltem virtualis et absoluta, vel « huic aequivalens, faciendi non tantum « externum illum actum, sed sacramentum, vel saltem id quod facit Ecclesia, « vel quod Christus instituit. — Est communis ex Tridentino¹.

« Ratio prioris partis est, quia sacramenta operantur, non ex dispositione « ministri, sed virtute divina, secundum « institutionem et meritum Christi. — Ratio posterioris, quia ad confectionem « sacramenti requiritur talis intentio quae actionem determinet ad esse sacramentale, tollatque indifferentiam verborum « et actionum; talis autem non est intentio « solius actionis externae, quae ad alios « fines, v. gr. ad ludum potest referri ».

14. - Quaeritur 1°. *An in ministro sacramentorum, praeter intentionem, requiratur etiam attentio, ut valide ea conferat.*

Affirmat Lacroix². Alias (ut ait) confectio sacramenti non esset actio humana,

humano modo exhibita. — Ex qua opinione, si probabilis esset, inferretur utique quod minister voluntarie se distrahens non conferret sacramentum.

Sed hoc non videtur posse subsistere. Et ideo ipse Croix³ fatetur vix fieri posse ut per distractionem sacramentum invalidetur, quia semper permanet attentio virtualis, nisi distractio sit totalis. — Haec igitur opinio minime probabilis mihi videtur. Nec eam inveni ab alio auctore traditam; omnes enim dicunt ad valorem sacramenti, praeter materiam et formam, nihil aliud requiri quam intentionem ministri, ut definitum fuit a conciliis (prout infra referemus n. 23, v. *Prob. 1*). Nec officit dicere non esse actionem humanam illam quae fit sine attentione. Nam licet, ut homo humano modo operetur, requiratur ut ad finem operis quod intendit facere attendat; non tamen requiritur ut cum opus exsequitur actualiter attendat. — Si autem necessario haec attentio requireretur, nec etiam consequenter sufficeret, ut non recte supponit Croix⁴, attentio virtualis. Nam, juxta dicta *Lib. IV*,

Haec opinio, improbabilis.

Croix requirit etiam attentionem.

¹ Sess. 7, de Sacr. i. g., can. 11. — ² Lib. 6, part. 1, n. 84.

— ³ Lib. 6, part. 1, n. 85.

14. - ^a) Quin etiam Croix, *loc. cit.*, n. 84, ex-

presse dicit: « Ad hoc sufficit attentio virtualis »,

n. 177, v. *Ratio 2^a*, haec attentio virtualis non datur nec potest intelligi; quia, cum attentio sit actus intellectus considerantis id quod homo agit, necessario importat ut intellectus actu advertat: unde sicut non potest dici quod intellectus virtualiter consideret quod non considerat, ita nequit dici hominem virtualiter attendere, quando actu non attendit, sed alio est distractus.

Hinc optime docet doctissimus Pater Suarez¹, quod minister, etsi distractus, vere conficit sacramentum: *Nam (ut ait)... actio ejus simpliciter est humana et libera, et procedit aliquo modo a priori intentione.*

Utrum autem peccet graviter minister voluntarie se distrahens in confectione sacramenti?

Omnes dicunt peccare saltem venialiter. Et Contin. Tournely^{b)} dubitat quin etiam peccet mortaliter; sed probabiliter hoc negat Croix² cum Gobat et communis nisi esset periculum errandi in formis praesertim longioribus. — In confectione tamen *Eucharistiae*, voluntariam distractionem mortalem esse probabiliter dicunt Concina³ et Tamburinius^{c)}, contra Croix⁴ et Mazzotta⁵, qui tenent probabile esse quod sit tantum venialis. Ratio, quia distractio in tali sacramento videtur non carere gravi irreverentia.

15. - Quaeritur 2°. *Quotupliciter potest esse intentio?* — Intentio potest esse vel *actualis*, vel *habitualis*, vel *interpretativa*, vel *virtualis*.

Actualis est, cum quis actu intendit sacramentum conficere. — *Habitualis* est, cum quis habuit antecedenter actualem, et non revocavit, sed de illa non amplius cogitat, nec ea in aliquo effectum permanet.

¹ Disp. 13, sect. 3, v. *Dico 1*. — ² Lib. 6, part. 1, n. 85.

Gobat, Experim., tr. 2, num. 202; et tr. 1, num. 97. —

³ Lib. 3, de Euchar., dissert. 2, de Sacrific. Miss., cap. 10, num. 13. — ⁴ Lib. 6, part. 2, num. 443. — ⁵ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 4. — ⁶ Disp. 13, sect. 3, v. *Dico 1* et 2. — ⁷ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 2, concl. 1. — ⁸ Lib. 1, de Sacram. i. g., cap. 11, § 5, n. 4. — ⁹ De Sacram. i. g., n. 22. — ¹⁰ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 4, n. 6, v. *Dico 3*. — ¹¹ Lib. 6, part. 1,

— *Interpretativa* est, cum quis nullam habet nec habuit intentionem actualem, sed ita est dispositus, ut si adverteret haberet. — *Virtualis* demum est, cum quis, licet hic et nunc non intendat actualiter conficere sacramentum, agit tamen virtute actualis intentionis habitae: prout si quis habens intentionem sacramentum Eucharistiae conficiendi, adeat ecclesiam, dicat Missam et consecret.

His positis:

16. - Dicendum 1°. Ad conficienda et conferenda sacramenta, non sufficere in ministro intentionem *habitualement* aut *interpretativam*. — Hoc ut certum communiter docent Suarez⁶, Contin. Tournely⁷, Concina⁸, Holzmann⁹, Viva¹⁰, Croix¹¹, Salmant.¹² et alii passim. Ratio, quia hujusmodi intentiones non faciunt ut actio sit elicitata humano modo, ut requiritur in ministro, a quo procedunt sacramenta tamquam a causa operante.

17. - Dicendum 2°. Non requiri in ministro intentionem *actualem*. — Id etiam certum est apud omnes cum S. Thoma¹³. Ratio S. Doctoris: *Sed hoc* (scilicet actualiter attendere) *non est totaliter positum in hominis potestate, quia praeter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare.*

18. - Dicendum 3°. Sufficere ut minister habeat intentionem *virtualem*; quia per hanc ille vere operatur humano modo, cum talis intentio sit vera causa actionis. — Idque pariter commune et certum est cum Suarez¹⁴, [Contin.] Tournely¹⁵, Concina¹⁶, Lugo¹⁷, Wigandt¹⁸, Holzmann¹⁹, Salmant.²⁰, Roncaglia²¹ et aliis, ex D. Thoma²², ubi sic docet: *Licet ille qui aliud*

Habitualis aut interpretativa non sufficit.

Actualis non requiritur.

Sufficit virtualis.

n. 56 et 57. — ¹² Tr. 1, cap. 7, n. 42 (de habituali intentione). — ¹³ 3 P., qu. 64, art. 8, ad 3. — ¹⁴ Disp. 13, sect. 3, § *Dico 2*, v. *Altera pars*. — ¹⁵ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 2, concl. 2. — ¹⁶ Lib. 1, de Sacram. i. g., cap. 11, § 5, n. 4. — ¹⁷ De Sacram. i. g., disp. 8, num. 74. — ¹⁸ Tr. 11, exam. 4, n. 32, v. *Resp. 3*. — ¹⁹ De Sacram. in gen., num. 22, v. *Resp. 2*. — ²⁰ Tr. 1, cap. 7, num. 42. — ²¹ Tr. 16, cap. 4, qu. 3. — ²² 3 P., qu. 64, art. 8, ad 3.

^{b)} Contin. Tournely, de Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 2, concl. 2, v. *Colliges 1°*, veniale saltem esse affirmat, et subdit: « Quin et culpam hanc satius fuerit habere pro gravi ad minus dubia ».

^{c)} Tamburinius, *Methodus celebr. Miss.*, lib. 2, cap. 3, n. 9: « Si sacerdos, inquit, per notabile tempus voluntarie distractus, eas Missae partes, quae canonem continent, recitet seu peragat, peccabit mortaliter ».

Distractio voluntaria in confectione sacramenti, venialis.

In confectione Eucharistiae, probabiliter lethalis.

Intentio quotuplex.

cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen... habituales, quae sufficit ad perfectionem sacramenti. Pro intentione autem *habituali*, S. Doctor hic sine dubio intelligit *virtualem*; nam immediate post sic subdit: *Putat, cum sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit Ecclesia; unde si postea in ipso exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute (nota) primae intentionis perficitur sacramentum.*

Hinc recte dicunt Viva ^{a)}, et Croix ¹ cum Abelly ^{b)}, Gamachaeo ^{b)} et Mauro ^{a)}, quod minister qui de more ponit actiones requisitas ad sacramentum, nisi debitam intentionem positive excludat, imprudenter de ea dubitat; quia saltem vult facere quod alias solet et quod alii ministri faciunt. Adde: quia per hoc quod cognoscit actionem illam esse sacram, et frustra non poni, exercite intendit eam ponere juxta finem suum; ut Viva, et Croix ² cum Vasquez. — Quare advertunt Bellarminus, Herincx, Croix et Viva ³, non esse opus ut minister ore vel corde reflexe dicat intendere conficere sacramentum, sed sufficere ut sit animo praesens, et attente faciat id quod facit.

19. - Sufficit etiam intentio ministri *coacta*, sive *metu extorta*, praeterquam in Matrimonio, ut recte dicunt Croix ⁴ et Lugo ^{a)}; quia metus non tollit voluntarium: sicque definitum refert Lugo ^{a)} ex concilio Toletano IV — Ita pariter non invalidat sacramentum (excepto Matrimonio) *error ministri circa personam su-*

scipientis, nempe si minister putans absolvere Petrum, absolvat Paulum; ut cum communi docent Suarez ⁵ et Lugo ⁶. Modo tamen minister non alliget suam intentionem ad aliam personam determinatam: quod ordinarie non evenit nisi in Matrimonio.

20. - Quaeritur 3°. *An ad validitatem sacramentorum requiratur intentio interna ministri?*

Dicendum 1°. Non sufficere solam intentionem faciendi actionem externam, sed requiri intentionem faciendi quod facit Ecclesia. — Hoc est de fide; contra Lutherum, qui dicebat sufficere solam intentionem ponendi ritum externum, etsi joco peractum. Ita ex Tridentino ⁷, ubi habetur: *Si quis dixerit in ministris, dum sacramenta conficiunt et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia: anathema sit.* Item ⁸ habetur: *Si quis dixerit absolutionem sacramentalem sacerdotis non esse actum judiciale, sed nudum ministerium pronuntiandi et declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se esse absolutum, aut sacerdos non serio, sed joco absolvat; aut dixerit non requiri confessionem poenitentis, ut sacerdos eum absolvere possit: anathema sit.* Idem habetur in decreto fidei concilii Florentini sub Eugenio IV, ubi dicitur: *Omnia sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, et persona ministri conferentis sacramentum, cum intentione faciendi quod facit Ecclesia.* Idem declaratum fuit

Limitatio.

Requiratur intentio faciendi quod facit Ecclesia.

Sufficit intentio coacta, excepto Matrimonio.

Error circa personam non invalidat.

¹ Lib. 6, part. 1, num. 59. — *Viva*, de Sacram. in genere, qu. 1, art. 4, num. 6, v. *Hinc*. — ² Loc. cit., num. 59. — *Vasq.*, disp. 138, cap. 3, num. 33. — *Bellarmin.*, de Sacram. in genere, lib. 1, cap. 27, v. *Tertio non requiritur*. — *Herincx*, disp. 3, num. 31, in fine. — *Croix*, loc. cit., n. 59. — ³ Loc. cit. — ⁴ Loc. cit., n. 60. — ⁵ Disp. 13,

sect. 3, v. f., v. *Sed quaeres*. — ⁶ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 114. — *Luther.*, de Captivitat. Babylon., de Sacram. Baptismi, paulo post init., v. *Hanc sententiam ego*. — ⁷ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 11. — ⁸ Sess. 14, de Poenit., can. 9. — *Concil. Florent.*, decret. ad Armenos, § *Quinto ecclesiasticorum*, v. f.; cfr. Labbe, tom. 18, col. 547.

18. ^{a)} *Viva*, de Sacram. i. g., qu. 1, art. 4, n. 6, v. *Hinc*, haec scribit: « Maurus.. docet quod ministri sacramentorum, nisi data opera omiserint intentionem faciendi sacramentum, aut habuerint intentionem oppositam, inepte dubitent an habuerint intentionem debitam ». — Et revera ita tenet Silvester Maurus, lib. 10, qu. 78, n. 5, i. f.; et ita etiam a Croix allegatur.

^{b)} Abelly et Gamachaeus pro sola ratione hujus asserti videntur citari, scilicet satis esse

ut minister apud se velit hic et nunc fungi officio suo, vel id facere quod solent alii sacerdotes; et ita tenent Abelly, *part. 2, tr. 1, cap. 1, sect. 8, n. 4*; et Gamachaeus, *in 3 P., qu. 64, cap. 3, v. Secundo notandum*.

19. — ^{a)} Lugo, de Sacram. i. g., disp. 9, n. 131, id assertit de ipso suscipiente sacramentum; quod definitum esse ait de Baptismo in concil. Tolet. IV, anno 633 celebrato, *can. 57*; quod ab Innocentio III, in *cap. Majores 3, de baptismo*, confirmatum est.

in concilio Constantiensi¹, ubi praescriptum fuit: Ut suspectus de haeresi interrogetur an credat quod malus sacerdos, cum debita materia et forma, et cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere conficiat et vere conferat sacramenta?

Ratio doctrinae hujus est, quia actio ministri debet ad ministerium referri; actio autem joco facta non refertur ad ministerium sacrum, sed tantum ad irrisionem. — Lutherus dicebat sufficere actionem jocosam, eo quod ipsa adhuc satis erat ad fidem excitandam. Sed hoc principium patet esse falsum: nam in pueris nequit fides excitari, et tamen jam ipsi capaces sunt Baptismi.

Sufficit intentio faciendi quod facit vera Ecclesia.

21. - Dicendum 2°. Non requiri intentionem faciendi quod facit Ecclesia Romana; sed sufficere intentionem faciendi quod facit vera Ecclesia a Christo instituta. — Id pariter certum est; quia baptizati ab haereticis, qui Ecclesiam Romanam non credunt esse veram Ecclesiam, nequaquam sunt rebaptizandi. Hic tamen bene advertit Silvius²: *Si autem nollet facere quod Ecclesia Romana facit, etiamsi esset vera Christi Ecclesia..., sacramentum non subsistit; quia revera non habet intentionem faciendi quod Christus instituit.*

Non requiritur intentio conficiendi sacramentum.

22. - Dicendum 3°. Non requiri ad valorem sacramenti intentionem explicitam conficiendi sacramentum aut producendi effectum sacramenti; sed sufficere intentionem peragendi ritum qui ab Ecclesia habetur pro sacro. — Ratio, quia (ut supra dictum est) sufficit intentio faciendi quod facit Ecclesia. Ita communiter Suarez³, Tournely⁴ et ejus Continuator⁵, Concina⁶, Viva⁷ et alii omnes, ex D. Thoma⁸, ubi docet valide conferri Baptismum, quamvis ille qui non credit Baptismum esse sacramentum, aut habere aliquam spirituales virtutem, non intendat, dum

baptizat, conferre sacramentum; tamen intendit facere... quod facit Ecclesia, etsi illud reputet nihil esse. Et quia Ecclesia aliquid facit, ideo ex consequenti et implicite intendit aliquid facere, quamvis non explicite.

Recte vero advertunt Contin. Tournely⁹, Roncaglia^{a)} cum Bonacina^{a)}, etc., quod si quis unquam crederet sacramentum non confici, nisi habeatur intentio explicita conficiendi sacramentum, et hanc intentionem non haberet, nullum conficit sacramentum; quia tunc non intendit facere quod facit Ecclesia.

Limitationes.

Item advertendum quod, licet valeat sacramentum, etiamsi minister non habeat explicitam intentionem conferendi sacramentum vel ejus effectum (modo, ut diximus, intendat facere quod facit Ecclesia, quia tunc implicite habet intentionem conferendi sacramentum, ut vidimus mox supra ex D. Thoma): — si tamen intentionem positive contrariam habeat non conferendi sacramentum, tunc non confert sacramentum; quia revera tunc non habet intentionem neque explicitam neque implicitam faciendi quod facit Ecclesia, ut docet D. Thomas¹⁰, ubi ait: *Intentio ministri potest perverti dupliciter: uno modo, respectu ipsius sacramenti, puta cum aliquis non intendit sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere; et talis perversitas tollit veritatem sacramenti, praecipue quando suam intentionem exterius manifestat.* Nota verbum *praecipue*; ergo si tantum interius derisorie agit, nec etiam confert sacramentum. Idque confirmat idem S. Doctor¹¹, ubi: *Intentio ludicra (non actio ludicra) vel jocosa excludit primam rectitudinem intentionis, per quam perficitur sacramentum.*

Praeterea non requiritur intentio explicita celebrandi ritum externum, ut for-

Non requiritur intentio faciendi ritum ut sacrum.

¹ Sess. ult.; cfr. Labbe, tom. 16, col. 761. — ² In 3 P., qu. 64, art. 8, concl. 6, ad 8, in fine. — ³ In 3 P., qu. 64, art. 8, in Comment., num. 2. — ⁴ Praelect., de Sacram. in genere, qu. 7, art. 1, concl. 2. — ⁵ De Sacramentis in genere, cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 1, concl. 2. —

⁶ Lib. 1, de Sacramentis in genere, cap. 11, § 5, num. 2 et 3. — ⁷ In propos. 28 Alex. VIII, num. 1. — ⁸ In 4, dist. 6, qu. 1, art. 3, solut. 2, ad 1. — ⁹ Loc. cit., concl. 2, prob. 3, v. *Dixi*. — ¹⁰ 3 P., qu. 64, art. 10. — ¹¹ Loc. cit., ad 2.

22. - ^{a)} Roncaglia, *tr. 16, cap. 4, qu. 3*, loquens de eo qui intendit facere quod Christus instituit, sed non quod facit Ecclesia Romana, negat illum conficere sacramentum,

« si diceret: Non intendo facere sacramentum, si debeo meam intentionem conformare Ecclesiae Romanae; nam tunc non verificaretur conditio, sub qua intendit facere sacra-

maliter et absolute sacrum. — Hoc patet: nam alias Baptismus collatus a paganis, qui sacramenta ignorant aut irrident, esset nullus; sed Nicolaus I, cum consultus fuisset a Bulgaris de valore Baptismi collati a Judaeo vel pagano, respondit esse validum, si collatus fuerit cum vera materia et forma. Valet enim talis Baptismus ob intentionem generalem faciendi quod audierit Judaeus vel paganus fieri ab Ecclesia Christi. Ita in can. *A quodam, dist. 4, de consecr.*

23. — Hic autem occurrit magna illa Quaestio olim excitata, ut ferunt, ab Ambrosio Catharino, et nostris temporibus valde agitata, nempe: *An ad validitatem sacramenti requiratur ut minister habeat intentionem faciendi ritum sacrum quem intendit Ecclesia?*

Prima sententia negat. Duplicem enim distinguit intentionem: unam, faciendi solum actum externum quem facit Ecclesia, et hanc dicit esse necessariam; alteram, faciendi actum externum non simpliciter, sed ut sacrum sive sacramentalem, quem Christus instituit et Ecclesia intendit, hancque tueretur non requiri. — Haec sententia plures quidem insignis nominis patronos habet, et praecipue Jueninum, Contensonium, Magistrum Serry, Genettum^{a)}, Patrem Milante^{a)}; eamque non obscure videtur etiam tradidisse Pater Salmeron¹, ubi dixit: *Advertendum duplicem poni intentionem ministri conferentis sacramentum: alteram quidem publicam, et Ecclesiae ipsius, cujus ministerio perfungitur... Haec autem intentio satis exprimitur in ipsis sacramentorum formis...*

Catharin., in op. De Intentione ministri Sacramentorum. — *Juen.*, Comment. de Sacram., dissert. 1, qu. 5, cap. 2, art. 3, § 5. — *Contens.*, Theol. mentis et cord., lib. 11, part. 1, dissert. 2, § 2. — *Serry*, Praelect., Vindictae vindictar., cap. 5. — ¹ Lib. 1, Comment. in epist. B. Pauli, part. 3, disp. 2, § *Sed hic in primis*. — ² De Sacram. i. g., lib. 1, cap. 27, v. *Ad hanc*. — ³ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 14. — ⁴ Praelect., de Sacram. i. g., qu. 7, art. 1, § *De sententia Catharini*. — ⁵ Lib. 1, de Sacram. i. g., cap. 11, § 2, n. 8. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Loc. cit., n. 15 et seqq. — ⁸ In 3 P., disp. 138,

Intendit enim Ecclesia... per ejusmodi verba, baptizare, absolvere, etc. Haec autem intentio inseparabilis est ab ipsis verbis, si integre, ut debent, proferantur. — Hujus autem sententiae Bellarminus² et Lugo³ auctorem faciunt praefatum Ambrosium Catharinum. Sed Tournely⁴ et Pater Concina⁵ quaerunt vindicare Catharinum, dicentes tantum ipsum voluisse non requiri intentionem quae respicit effectum sacramenti, vel ritum externum prout sacrum ab Ecclesia celebratum. — Sed quidquid sit de hoc, ratio hujus sententiae est, quia ex Tridentino non requiritur in ministro intentio faciendi quod Ecclesia intendit, sed tantum faciendi quod facit Ecclesia; et ideo sufficit ut minister serio applicet materiae debitam formam, ut facit Ecclesia.

Secunda vero sententia, communis et sequenda, affirmat omnino requiri intentionem ministri faciendi ritum sacramentalem quem intendit Ecclesia. — Hanc tenent Bellarminus⁶, ubi ait oppositam non differre ab errore novatorum; Lugo⁷, ubi dicit eam ab omnibus meritissime rejici, et saltem non multum distare ab errore haereticorum; Vasquez⁸, qui contrariam vocat damnatam. Item Tournely⁹ et ejus Continuator¹⁰, Petrocorensis¹¹, Concina¹², Croix¹³, Viva¹⁴, Antoine¹⁵; Salmant.¹⁶ cum Suarez, Bonacina et aliis. Et hanc sententiam tueretur etiam noster SS. P. Benedictus XIV, in suo aureo libro de Synodo¹⁷.

Probatur 1°. Ex Tridentino¹⁸, ubi requiritur intentio faciendi quod facit Ecclesia. Ergo non sufficit intentio tantum

Non sufficit; sed requiritur intentio faciendi ritum quem intendit Ecclesia.

mentum». Cum quibus consentit Bonacina, *disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 3, n. 9.*

23. — ^{a)} Genettus de hac opinione nullam (quod sciam) mentionem facit; immo eam excludere videtur, *tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 4,*

cap. 3, n. 34. — ⁹ Loc. cit., qu. 7, art. 1, concl. 1. — ¹⁰ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 1, concl. 3. — ¹¹ Lib. 1, tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 5, qu. 2. — ¹² Loc. cit., cap. 11, § 3, propos., et n. 5, et passim. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 54. — ¹⁴ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 4, n. 6, v. *Dico primo*. — ¹⁵ De Sacram., cap. 2, qu. 1, Resp. — ¹⁶ Tr. 1, cap. 7, n. 26. *Suar.*, disp. 13, sect. 2, v. *Dicendum*. *Bonac.*, disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 3, n. 6 et 8. — ¹⁷ Lib. 7, cap. 4, n. 9. — ¹⁸ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 11.

qu. 15, ubi requirit « ut is qui baptizat observet formam sacramenti, et habeat praeterea veram baptizandi intentionem ». Unde potius tenet sententiam ipsius S. Alphonsi. — Milante autem, in sua *Exercit. 18, in propos. 28 Alex. VIII*, negat Catharini senten-

serio applicandi formam materiae, ut facit Ecclesia; reipsa enim haec intentio, dum actio externa ponitur, est ab actione inseparabilis (ut dixit Pater Salmeron¹), sed ultra requiritur intentio faciendi ritum sacramentalem quem facit Ecclesia: alias tam concilium Tridentinum quam Constantiense frustra, praeter materiam et formam, requisivissent intentionem ministri faciendi quod facit Ecclesia.

Probatur 2°. Ex eodem Tridentino², ubi dicitur nullam esse absolutionem sacramentalem, si *sacerdoti animus serio agendi et vere absolvendi desit*. Ergo, ultra externam actionem serio positam, requiritur intentio interna vere absolvendi.

Probatur 3° et fortius, ex proposit. 28 damnata ab Alexandro VIII, quae dicebat: *Valet Baptismus collatus a ministro qui omnem ritum externum formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: Non intendo facere quod facit Ecclesia*. Nota verba: *intus vero*: ergo damnavit Pontifex opinionem non requirentem intentionem internam faciendi quod facit Ecclesia. — Reponunt adversarii, et praecipue Pater Milante, propositionem praefatam ideo fuisse damnatam, quia comprehendebat omnem ritum, sive serio sive joco peractum. Sed respondetur 1° nullum in propositione verbum fieri de administratione jocosa. Respondetur 2° quod superflua quidem fuisset haec damnatio, si sola administratio jocosa fuisset reprobata; haec enim jamdudum a Tridentino proscripta fuit. Nec tempore hujus damnationis aliquis erat qui errorem Lutheri renovaverit; nam, ut referunt Vanroy^{b)}, Aurelius Piette^{b)} et Henno^{b)}, thesis proscripta fuit decerpta ex thesibus

Farvacquesii, qui sententiam de externa intentione, exclusa jocosa administratione, acriter propugnarat. — Hinc dicendum cum Summo Pontifice Benedicto XIV³, saltem grave vulnus ex praefata propositione damnata inflictum fuisse sententiae Catharini.

Probatur 4°. Ratione, qua evincitur necessariam esse intentionem internam ministri ad conferendum sacramentum. Ut enim habetur ex D. Thoma⁴, quae in sacramentis aguntur ad plura referri possunt, prout ablutio in Baptismo referri potest ad munditiam corporalem et spiritualem; ideo oportet ut per intentionem abluentis referatur et determinetur ad unum, id est ad effectum sacramentalem sive ad abluitionem spiritualem. — Hic autem nolumus immorari ad discutiendos plures textus D. Thomae, in quibus obscure locutus est: pro quorum solutione adi Patrem Concina⁵ et Contin. Tournely⁶. Sed S. Doctor⁷ clare docuit, ultra ritum externum omnino requiri internam intentionem, dicens: *Requiritur etiam in quolibet sacramento persona ministri conferentis sacramentum cum intentione conferendi et faciendi quod facit Ecclesia; quorum trium si aliquid desit, id est si non sit debita forma verborum, et si non sit debita materia, et si minister sacramenti non intendat sacramentum conficere, non perficitur sacramentum*.

Idque maxime confirmatur auctoritate Summi Pontificis Benedicti XIV, in sua Instructione ad Vicesgerentem data Romae die 28 Febr. 1747 (inserta in suo Bullar., n. 28, tom. 2). — Ibi⁸ reprobatur opinionem Cajetani et Soti^{c)}, qui volebant sufficere in suscipiente Baptismus volun-

¹ Lib. 1, Comment. in epist. B. Pauli, part. 3, disp. 2, post med. — ² Sess. 14, de Poenit. sacram., cap. 6. — *Milante*, exercit. 18 in propos. 28 Alex. VIII, v. *At bona venia*. — *Trident.*, loc. cit., can. 9. — ³ De Synodo, lib. 7, cap. 4, n. 8. — ⁴ 3 P., qu. 64, art. 8. — ⁵ Lib. 1, de Sacram. i. g.,

cap. 11, § 3, n. 12 et 13; et § 4, n. 5 et 6. — ⁶ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 1, concl. 3, prob. 6 et obj. 6. — ⁷ Opusc. 5, Exposit. in Sacram. Eccl. — ⁸ N. 47 et 48. *Cajetan.*, in 3 P., qu. 68, art. 7, v. *His excursis*.

tiam ab Alexandro VIII damnatam fuisse; quamnam vero sententiam ipse amplectatur, Milante non exponit, sed § *His ergo dumtaxat*, scribit: « Meam autem sententiam circa externam ministri intentionem alibi Deo dante exponam ».

^{b)} Vanroy, *Theol. mor., de Sacram. i. g.*, cap. 4, qu. 4; Piette, *Theol.*, tom. 5, cap. 4,

qu. 4; Henno, *de Sacram. i. g.*, disp. 4, qu. 2, art. 2, concl., non nominant Farvacquesium, quamvis revera auctor iste in suo *Opusc. de Sacram. i. g.*, cap. 6, qu. 3, thesim damnatam propugnet.

^{c)} Seu rectius: Reprobat opinionem Cajetani, cui « vehementissime adversatur » etiam Sotus, in 4, dist. 5, art. 7, propos. 3.

tatem neutralem, nempe non consentientem neque repugnantem. Et declarat, ex mente Innocentii III in cap. *Majores, de baptismo*, quod sacramentum Baptismatis tunc effectum habet, quando quis vel actu praebet, vel jam antea praebuit voluntatem; et si neque consentit neque dissentit, licet externe compositus, nequit baptizari, si nunquam antea habuit voluntatem suscipiendi Baptismum. — Hoc posito, nempe quod in subjecto necessario requiritur intentio suscipiendi sacramentum, deinde transit Pontifex ad intentionem requisitam in ministro; et mentionem faciens de opinione Catharini, dicit: *Haec... opinio (nempe Cajetani) minus habet difficultatis, cum non de conferente agatur, sed de accipiente Baptismum*. Ergo tanto magis in conferente, ultra compositionem externam interna requiritur intentio. — Tandem, quamvis sententia opposita esset probabilis, nulli dubium (ut ait Pontifex Benedictus XIV¹) eam non posse in praxim adduci, ex proposit. 1 damnata ab Innocentio XI, ubi declaratum fuit, in conferendis sacramentis illicitum esse sequi opinionem probabilem, relicta tutiore. — Hinc recte docet praefatus Pontifex quod si constet, quempiam Baptismum aut aliud sacramentum initerabile administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non

faciendi quod facit Ecclesia, urgente necessitate, erit sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patiat, Sedis Apostolicae oraculum erit exquirendum.

24. - Quaeritur 4°. *Si minister habeat duas intentiones contrarias, quaenam debeat praevalere?*

Resp. 1°. Si voluntates istae sint simul, praevalet praedominans; nempe, quae eligeretur cognita impossibilitate. — Resp. 2°. Si inter voluntates contrarias una succedat alteri, posterior valet: nisi prior revocaverit (saltem virtualiter) omnem voluntatem subsequentem; tunc enim prior voluntas, modo expresse non revocetur, certe praevalet. — In his autem, si adhuc remanet dubium, dubius erit valor sacramenti^{a)}. Nam, ut valor sacramenti tanquam certus habeatur, requiritur (et sufficit) praesumptio, quae sit moraliter certa, excludens omnem oppositam formidinem. — Ita Vivà², Lugo³, et Croix^{b)} cum Bosco^{b)}, Pallavicino^{b)}, Dicastillo^{b)}, etc.

Si quis autem contraheret matrimonium, intendens illud esse solubile, tali animo, quod si sciret esse insolubile, non contraheret, tunc nullum esset matrimonium; ut recte docent Lugo⁴, Sanchez⁵, Croix⁶ cum Perez, Coninck, etc. — Et idem dicunt Bellarminus^{c)}, Vasquez^{c)} et

Si duae sint voluntates contrariae simul, valet praedominans.

Alias, valet posterior, nisi prior revocaverit.

In dubio, dubium sacramentum.

Quid de intendente matrimonio esse solubile.

¹ De Synodo, lib. 7, cap. 4, num. 9. — ² De Sacram. in gen., qu. 1, art. 4, num. 9. — ³ De Sacram. in gen., disp. 8, num. 120 et seqq. — ⁴ Loc. cit., num. 128 et seqq., et num. 136. — ⁵ De Matrim., lib. 2, disp. 29, num. 11.

Cfr. lib. 5, disp. 9, num. 3; et disp. 12, n. 3. — ⁶ Lib. 6, part. 1, num. 72. *Perez*, de Matrim., disp. 20, sect. 2, num. 8. — *Coninck*, de Matrim., disp. 24, dub. 4, num. 37 et seqq.

24. - ^{a)} Lugo praetermittit casum quo dubium perseveraret.

^{b)} Croix, lib. 6, part. 1, n. 69, ait praevalere intentionem illam, « quae magis appetit, et secundum praesentem comparisonem animi simpliciter praefert suum objectum; illa autem... [est], quae est absoluta seu universalior et saltem virtualiter reflexiva supra alteram, cui quasi derogat ». Quodsi vero utraque aequalis fuerit, nullum fieri sacramentum; et ibi citat Dicastillum: deinde Croix addit: « Si tamen una intentionum contrariorum et aequalium habitualiter tantum existeret, altera actu existens imperaret confectionem sacramenti, haec praevaleret ». Et iterum citat Dicastillum, qui revera haec habet, tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 8, n. 173 et seq. — Denique Croix allegat Pal-

lavicinum et Bosco, non tamquam praesenti asserto patrociantes, sed tamquam de hoc argumento tractantes, et ait: « Vide Pallav. [scil. *Assert. theol.*, lib. 6, cap. 11, n. 131, 135 et seqq.] et Bosco, [de Sacram., disp. 1, sect. 7], n. 84 ».

^{c)} Croix auctores istos citat pro sola adjecta ratione, scilicet matrimonium etiam infidelium indissolubile esse de jure naturali: quod revera tenent Vasquez, de Matrim., disp. 2, cap. 7, n. 69; Dicastillus, de Matrim., disp. 2, dub. 28, n. 349; etsi dub. 4, n. 19 et 20, concordat quoad totam doctrinam hic traditam. — Bellarminus denique, de Matrim., cap. 12, (uti citat Dicastillus), de infidelium matrimoniis scribit: « Etsi rata sint et firma ex natura sua, tamen sacramenta non sunt, et ideo deest illis potissima ratio insolubilitatis »,

Dicastillus^{c)} cum aliis, apud Croix^{c)}, de infideli qui sic contraheret. Ratio, quia matrimonium de sua natura est indissolubile; unde qui sic contraheret, apponeret conditionem contra substantiam matrimonii, ac ideo illud invalidantem, juxta *cap. fin. de condition. appos.* — Valide tamen contraheret, ut ait Lugo¹ cum Suarez, si quis per errorem putaret matrimonium esse solubile; quia error privatus non tollit ei intentionem generalem contrahendi modo quo debet.

Requiri-
tur intentio
virtualis.

25. — « Dixi I^o. *Saltem virtualis*. Tum « quia non sufficit interpretativa vel habi-
« tualis (qualis etiam potest esse in ebrio
« et dormiente); cum actus ab ea proce-
« dens non sit humanus et deliberatus,
« seu liber in se. Tum quia actualis, qua
« scilicet actu intendis et vis hoc facere,
« etsi melior sit et consulta, non tamen
« requiritur; cum enim ea non sit in nostra
« potestate, et homo facile distrahatur,
« nimis durum et plenum scrupulis fuisset,
« si hanc Christus requisivisset. — *Vir-*
« *tualis* autem dicitur quae ex actuali
« praecedente relictā durat in aliqua actio-
« ne, vi illius incepta et continuata: ut si

¹ De Sacr. i. g., disp. 8, n. 132 et seqq. — *Suar.*, de Relig., tr. 6, lib. 1, cap. 3, n. 9. — ² Lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 11 et seqq. — ³ Loc. cit., n. 12, v. *Dico* 3. — *Suar.*, de Sacram.,

« ex intentione baptizandi vel celebrandi
« vadas ad ecclesiam, sacras vestes induas,
« ad altare vel baptisterium accedas, etsi
« interim omnia alia cogites. Ratio, quia
« hoc sufficit ut actio illa sit humana et
« moralis. — Laymann².

« Unde resolves:

« 1°. Si sacerdos, habens forte ante se
« panem, recitet factum et verba Christi,
« non ideo consecrat.

« 2°. Impotens rationis, ebrius vel som-
« nians non conficit sacramentum, etiamsi
« ante ebrietatem vel somnum id inten-
« derit; quia non agit humano modo.
« Laymann³ ». — [Ita communiter Sua-
rez, Vasquez, Coninck, etc., apud Croix⁴;
contra^{a)} Cabrera].

« 3°. S. Athanasius in lusu puerili vere
« baptizavit; quia intendit facere quod
« viderat in templo fieri ab episcopo.

« 4°. Haereticus valide baptizat et con-
« trahit Matrimonium, etsi non credat hoc
« esse sacramentum, rideat et contemnat:
« immo etsi nolit facere quod facit Eccle-
« sia Romana, sed quod sua; falso putans
« non Romanam, sed suam esse veram^{b)};
« etsi etiam per hoc nolit conferri gratiam.

Haereticus
valide ba-
ptizat et
contrahit.

disp. 13, sect. 3, v. *Dico* 1. — *Vasq.*, in 3^{am} Part., disp. 138, cap. 6, n. 68 et seqq. — *Coninck*, de Sacram., qu. 64, n. 73 et 74. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 55.

25. — ^{a)} Cabrera, qu. 64, art. 8, concl. 4, n. 35, 37 et 47, de ebrio et somniantē eamdem prorsus sententiam tenet quam ceteri, quidquid asserat Croix. Cabrera enim, n. 35 scribit: « Ad conficiendum sacramentum, non sufficit habitualis intentio ministri... In praesenti materia habitualis intentio est, quando praecessit voluntas faciendi sacramentum et postea nullo modo influit in effectum seu in actionem externam, quia postea non est in memoria seu cogitatione hominis, nec per se nec per aliquem effectum seu virtutem relictam est causa talis actionis; nihilominus per eam est minister quodammodo dispositus ad sacramentum administrandum cum se obtulerit occasio, estque in dormiente ». Et n. 37 probat suum dictum his verbis: « Quia habitualis intentio potest esse in dormiente, ut omnes fatentur; sed dormiens non potest conficere sacramentum, ergo ». Et n. 47 objectioni respondens, ait: « Ebriosum et vino deditum et ebrietati assuetum, pro eo tempore quo non est actu ebrius, quia usum rationis et intentionem baptizandi habere potest, si baptizet, verum sacramentum conficere... Cum vero est actu ebrius, quia pro tunc caret usu

rationis et intentionem habere non potest, sacramentum conficere nequit, etiam si materiam et formam applicet, et ante ebrietatem intenderit applicare; quia illa actio ab ebrio dum est in ebrietate exercita, non est humana, cum ab eo exerceatur qui non est sui compos ».

^{b)} Quoad ampliationem istam diversitas gravis interest inter editiones Bonacinae. Auctor iste scripserat n. 9: « Eum valide baptizare qui baptizat cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, non vero faciendi quod facit Ecclesia Romana, quam ipse falso putat non esse veram Ecclesiam ». Et paulo post addebat: « Secus dicendum est, si intendat facere quod faciunt Calvinistae, et non quod facit Ecclesia Romana, quam excludit *credens Romanam Ecclesiam esse veram*; Calvinisticam vero esse *falsam*: hic enim non valide baptizat, quia non habet intentionem sufficientem, cum non intendat facere quod facit vera Ecclesia, sed illam excludat ». Ita Bonacina, edit. Brixien. 1628; Lugdunen. 1639; cui consentit Filliuccius, loc. cit. Sed editores Veneti 1683 et 1705 adeo textum immutaverunt, ut Bonacina plane contrarium significet

« Ratio, quia intentio generalis qua vult
« quod Christus instituit, praevalet inten-
« tioni proveniente ex errore privato. —
« Bonacina ¹, Suarez, Filliuccius, etc.

« 5°. Non debet repetere sub conditione
« consecrationem, qui in ipsa fuit dis-
« tractus »; [Vide dicta supra, n. 14] « vel
« qui minores hostias ad altare detulit,
« de quibus, majorem consecrans, non
« explicite cogitavit nec detexit ».

Requiri-
tur intentio
absoluta.

26. - « DIXI II°. *Absoluta*; quia condi-
« tionata suspendit effectum: quod, prae-
« terquam in matrimonio, fieri non potest.
« Unde, resolves:

Sacramen-
tum colla-
tum sub
conditione.

« 1°. Validum est sacramentum colla-
« tum sub conditione praeterita, aut prae-
« senti necessaria vel contingente, si con-
« ditio vere sit impleta: v. gr. Absolvo
« te si vis dimittere concubinam, si capax
« es; baptizo te si non es baptizatus. —
« Bonacina ².

« 2°. Nullum est sacramentum datum
« sub conditione futura, sive sit haec con-
« tingens (ut: Absolvo te si restitues, si
« dimittes concubinam, etc.); sive neces-
« saria, adjecta animo suspendendi sacra-
« mentum (ut: Absolvo te si cras sol orie-
« tur). Bonacina ³, Suarez, Coninck, etc. ».
— [Contra Dicastillum ^{a)} et Esparza].

« 3°. Dubium est sacramentum colla-
« tum sub conditione occulta, humano
« modo incognoscibili: v. gr. baptizo si es
« praedestinatus, si Deus videt te hoc anno
« moriturum.

« 4°. Graviter peccat qui administrat
« sacramentum (excepto Matrimonio) sub
« conditione, non solum futura: quod sem-

« per est mortale » [Ut Salmant. ⁴ cum
Granado]; « sed etiam praesenti aut prae-
« terita; sive in se sit prorsus occulta,
« quod etiam est mortale; sive humano
« modo cognoscibilis: quod tamen nullum
« est si fiat ex causa rationabili; raro ve-
« niale; saepius mortale, si absque ulla
« causa. Ratio, quia aut nullum facit sa-
« cramentum, aut dubium, aut validum
« quidem, sed non sine nigatione in re
« gravi. — Vide Bonacina ⁵, Suarez, Co-
« ninck, etc., scholasticos ».

Quaeritur 1°. *An sit validum sacra-
mentum collatum sub conditione?*

Si conditio est de *praeterito* vel de
praesenti, sine dubio, verificata condi-
tione, sacramentum est validum. Ita com-
muniter Suarez ⁶, Laymann ⁷, Continuat.
Tournely ⁸; Palaus ⁹ cum Coninck, Bona-
cina, etc. — Si vero conditio sit de *futuro*,
nullum quippe est sacramentum collatum;
ut Tournely ^{b)}, cum Busenbaum et aliis,
ut supra, communiter. Ratio, quia, ut sa-
cramentum valide conferatur, forma est
applicanda materiae praesenti; alias ha-
beretur effectus sacramenti, quando forma
et materia jam desierint adesse.

Sub con-
ditione de
praeterito
vel prae-
senti imple-
ta, vali-
dum.

Sub con-
ditione de
futuro, nul-
lum.

An autem valide absolveret confessa-
rius sic dicens: *Absolvo te, si Deus co-
gnoscit quod restitues?* — Affirmant Vi-
va ¹⁰, et Herincx, Arriaga et Bernal, apud
Croix ¹¹, qui id valde probabile putat; quia
(ut dicunt) tunc jam apponitur conditio
de praesenti, cum Deo omnia futura sint
nota. — Sed huic opinioni rectius contra-
dicunt [Contin.] Tournely ¹², Concina ¹³;
item Coninck, Aversa et Dicastillus, apud

Item, sub
conditione
homini i-
gnota.

¹ Disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 3, n. 7 et 9. -
Suar., disp. 13, sect. 2, v. *Superest ut respondeamus*.
Fill., tr. 1, cap. 5, n. 75. — ² Disp. 1, de Sacram., qu. 3,
punct. 2, § 3, num. 18. — ³ Loc. cit., num. 19. Suar.,
disp. 13, sect. 3, v. *At vero*. - Coninck, qu. 64, num. 78
et 81. — Esparza, Curs. theol., lib. 10, qu. 16, art. 1. —
⁴ Tr. 1, cap. 7, num. 59. Gran., in 3 P., contr. 7, de
Poenit., tr. 1, disp. 6, sect. 3, n. 20 et 21. — ⁵ Loc. cit.,
n. 20. Suar., loc. cit., v. *Dico 3*. - Coninck, loc. cit.,
n. 77 et 88. — ⁶ Loc. cit., v. *Dico 3*. — ⁷ Lib. 5, tr. 1,
cap. 5, n. 13. — ⁸ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2,

punct. 3, § 3, concl. 1. — ⁹ Tr. 18, disp. un., punct. 5,
n. 7. - Coninck, qu. 64, n. 77. - Bonac., disp. 1, de Sacram.,
qu. 3, punct. 2, § 3, n. 18. — ¹⁰ Curs. theol., part. 7, disp. 3,
qu. 2, art. 3, n. 15, v. *Secunda*. — Herincx, de Sacram.
i. g., disp. 3, n. 41. Arriaga, de Sacram. i. g., disp. 19,
n. 37. - Bern., de Sacram. i. g., disp. 17, n. 71. — ¹¹ Lib. 6,
part. 1, n. 81. — ¹² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2,
punct. 3, § 3, concl. 1, v. *Obijciuntur*. — ¹³ De Sacram.
i. g., cap. 11, § 5, n. 9. — Coninck, qu. 64, n. 88. - Aversa,
de Sacram., qu. 64, sect. 3, v. *Dico 3*. Dicast., tr. 1, de
Sacram. i. g., disp. 3, dub. 7, n. 166.

et sibi contradicat: « Secus dicendum est, si
intendat facere quod faciunt Calvinistae et non
quod facit Ecclesia Romana, quam excludit,
credens Romanam Ecclesiam esse falsam,
Calvinicam vero esse veram; hic enim non
valide baptizat, quia non habet intentionem
sufficientem, cum non intendat facere quod

facit vera Ecclesia ». — Filliuccius omittit
illum qui nolit conferre gratiam.

26. - ^{a)} Dicastillus, *tr. 1, de Sacram. i. g.,
disp. 3, dub. 7, n. 144 et 146*, ab opinione
ceterorum non dissentit.

^{b)} Cont. Tournely, *loc. cit., concl. 1*, ita
docet de conditione *libere futura*.

Croix¹. Ratio, quia, cum Deus commiserit administrationem sacramentorum cognitioni et voluntati hominum, nequit apponi conditio quae non possit cadere sub humana cognitione.

27. - Quaeritur 2°. *An sit licitum conferre sacramentum sub conditione?*

Conditio,
licita in
characte-
rem impri-
mentibus.

Quoad sacramenta *characterem* impri-
mentia, certum est apud omnes licitum
esse. Et patet ex *cap. 2, de bapt.*, ubi di-
citur: *De quibus dubium est an baptizati
fuerint, baptizantur his verbis praemissis:
Si baptizatus es, non te baptizo; sed si
nondum baptizatus es, ego te baptizo.* —
Et quamvis Jueninus² et Tournely³ asse-
rant, ante saeculum octavum non haberi
mentionem in Patribus et conciliis prae-
dictae formulae conditionatae; tamen do-
cet Summus Pontifex Benedictus XIV in
suo doctissimo libro *de Synodo*⁴, ex eo
non recte inferre Natalem Alexandrum,
non fuisse in usu in collatione sacramen-
torum conditionem apponi; nam asserit
ex constanti Ecclesiae praxi satis probari
oppositum. Tantum (ait) in saeculo octavo
conditio illa^{a)}, quae prius mente detine-
batur, exprimi coepit.

Item, in
aliis ex
justa causa.

28. - Communiter autem dicunt do-
ctores etiam *alia sacramenta* posse con-
ferri et reiterari si justa causa adsit. Ita
Suarez⁵, Palaus⁶, Roncaglia⁷, Habert⁸,
Salmant.⁹; Bonacina¹⁰ cum Sà^{a)}, Co-
ninck^{a)}, Henriquez, Reginaldo, etc. com-
muniter; et non dissentit [Contin.] Tour-
nely¹¹: — contra Juenin^{b)}, et Antoine¹²

qui ait, tantum in sacramento Baptismi
id licere, quando adest prudens dubium
de ejus valore (Vide dicenda *de Bapt.*,
n. 136, Qu. 1): in aliis vero putat non
licere, nisi in necessitate.

Sed nos *primae* sententiae subscribi-
mus; cum conditio, justa causa accedente,
omnem reparet irreverentiam sacramenti.
— Diximus: *justa* (sive rationabili) *causa
accedente*; ut loquuntur Suarez, Palaus,
Bonacina, Salmant.¹³, Roncaglia¹⁴, item
Croix¹⁵, Elbel¹⁶ et Sporer¹⁷. Nam com-
mune est cum praefatis auctoribus (contra
aliquos), esse peccatum mortale ministrare
sacramenta si non adsit causa necessitatis
vel gravis utilitatis: illicitum est enim
sine tali causa sacramentum conferre cum
dubio effectus.

Licitum autem est, ut dicunt Suarez^{c)},
Roncaglia, Bonacina, Salmant. et alii com-
muniter, confessario prudenter dubitanti
an absolverit poenitentem absolvere sub
conditione. Et idem dicunt [Contin.] Tour-
nely¹⁸ et Mazzotta¹⁹, quando absolvendus
est puer de quo dubitatur an compos sit
rationis. — Si quis autem judicans poeni-
tentem esse dispositum, eum sub condi-
tione absolveret, dicens: *Ego te absolvo
si dispositus es*; recte dicunt [Contin.]
Tournely²⁰ et Salmant.²¹, quod is non
peccaret mortaliter, sed non excusaretur
a culpa veniali, cum hoc esset contra
ritum Ecclesiae. Idem ait Croix²² de eo
qui sine rationabili causa repeteret unum
verbum vel syllabam formae.

¹ Lib. 6, part. 1, n. 81. — ² Comm. de Sacram., dissert. 1, qu. 3, cap. 5, art. 1. — ³ Praelect. de Sacram. i. g., qu. 1, art. 4, v. *Quaeres* 2. — ⁴ Lib. 7, cap. 6, n. 1. *Nat. Alex.*, Histor. eccl., saec. IV, cap. 4, art. 12. — ⁵ Disp. 13, sect. 3, v. *Dico* 3. — ⁶ Tr. 18, disp. unic., punct. 5, n. 7. — ⁷ Tr. 16, cap. 4, qu. 6, resp. 3. — ⁸ Tr. de Sacram. i. g., cap. 12, qu. 2, resp. 2. — ⁹ Tr. 1, cap. 7, num. 56. — ¹⁰ Disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 3, n. 20. *Henriq.*, lib. 1, cap. 10, n. 7. *Regin.*, lib. 26, n. 39. — ¹¹ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 3, concl. 2, v. *Dubium est*. — ¹² De Sacram., cap. 2, qu. 3, resp. 2, v. *Nota*. — *Suar.*,

loc. cit. — *Palaus*, loc. cit., n. 7. — *Bonac.*, loc. cit., n. 20. — ¹³ Loc. cit., num. 56. — ¹⁴ Loc. cit., qu. 6, resp. 3. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, n. 123 et 129. — ¹⁶ De Sacram. i. g., confer. 2, n. 51. — ¹⁷ Part. 1, cap. 2, n. 97 et 129. — *Roncaglia*, loc. cit., resp. 3. — *Bonac.*, disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 3, num. 20. — *Salmant.*, tr. 6, cap. 3, num. 22. — ¹⁸ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 3, § 3, concl. 2, v. *Dubium*. — ¹⁹ Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 2, v. *Dico* 2. — ²⁰ Loc. cit., punct. 3, § 3, concl. 2, v. *Immo peccaret*. — ²¹ Tr. 1, cap. 7, n. 57. — ²² Lib. 6, part. 1, n. 129.

27. - ^{a)} In Baptismi collatione apposita.

28. - ^{a)} Coninck, quamvis hic a Bonacina citetur, id non habet, *qu. 64, n. 77*; Sà autem, v. *Sacramentum, n. 10*, scribit tantum: « Forma sacramenti potest iterari cum dubitatur an dicta sit ».

^{b)} Juenin, *Institut.*, part. 8, dissert. 1, qu. 4, cap. 5, concl. 2, non est absolute contrarius; dicit enim: « A centum abhinc annis

in aliquibus locis usus formae conditionalis invaluit etiam in aliis a Baptismo, Confirmatione et Ordine sacramentis ». Nec Juenin reprobat usum istum.

^{c)} Suarez non satis accurate hic citatur a Bonacina; etenim, *disp. 13, sect. 3, v. Dico* 3, negat solum in genere apponi posse conditionem in sacramentis, « sine causa vel necessaria vel probabili ».

In necessitate, sacramentum dandum sub conditione cum materia dubia.

Postea, iterandum sub conditione.

Conditio mente concepta sufficit.

29. - Certum autem est quod casu quo adest extrema proximi necessitas, et non habeatur materia, nisi dubia, tunc minister non solum potest, sed tenetur sub gravi sacramentum ei ministrare sub conditione ^{a)}; ut docet Lugo¹ cum Suarez, Vasquez, Coninck, Cajetano ^{a)}, Silvio et comuni apud Viva². (Vide dicenda n. 103, v. *Et hic sedulo*, et de *Poenit.*, n. 480). — Advertit tamen Lugo³, quod si postea certa habeatur materia, et locus erit, repetendum est sacramentum sub conditione, si forte primum invalidum fuerit; et idem ait Croix⁴ cum Tamburinio, Gobat, etc. Intellige hoc de sacramentis non iterabilibus, ut Baptismo, Confirmatione et Ordine.

Notandum praeterea quod si sacramentum sit ministrandum sub conditione, nullatenus requiritur ut conditio ore ex-

primatur; sed sufficit mente concipi. Ita [Contin.] Tournely⁵, Roncaglia⁶ cum Palao, Gobat, etc., apud Croix⁷, ubi Moya hoc asserit commune, et Escobar putat certum ^{b)}. — Quando vero publice confertur Baptismus dubium, rationabiliter dicit [Contin.] Tournely⁸, conditionem exprimendam ^{c)}, ne adstantes credant Baptismus absolute reiterari contra legem Ecclesiae.

Utrum autem peccaret mortaliter is qui sine necessitate plures simul baptizaret vel absolveret sub una forma? — Affirmant Scotus, Gabriel et Coninck, apud Croix⁹. Sed negat Croix^{d)} cum Valentia, Henriquez^{e)}, Reginaldo, Dicastillo et aliis; quia non videtur haec notabilis mutatio. Omnes tamen dicunt quod is non excusaretur saltem a veniali. — Vide de *Ministro Baptismi*.

In Baptismo dubio publice collato, exprimenda.

Plures absolvere, etc. una forma sine necessitate, veniale.

¹ De Sacram. i. g., disp. 8, num. 140; cfr. de Poenit., disp. 17, n. 87 et 88. - *Suar.*, de Poenit., disp. 23, sect. 1, i. f., v. *Atque ex hac*. *Vasq.*, de Poenit., qu. 91, art. 2, dub. 1, n. 38. *Coninck*, opusc. de Absolut. moribundi, n. 64. *Silvius*, Supplem., qu. 9, art. 2, quaer. 5. — ² Append. ad propos. damn., de Absolut. moribundo impertienda, § 11, v. f. — ³ Resp. mor., lib. 1, dub. 1, num. 10 et seqq. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 123. *Tambur.*, lib. 1, de Sacram. i. g., cap. 1, § 1, n. 12; cfr. § 3, n. 1. *Gobat*, tr. 2, n. 363, 371 et seqq. — ⁵ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2,

punct. 3, § 3, concl. 3. — ⁶ Tr. 16, cap. 4, qu. 5, resp. 1. — *Palao*, tr. 19, punct. 13, n. 12. *Gobat*, tr. 7, n. 271; cfr. tr. 2, n. 411. ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 83. *Moya*, tr. 3, disp. 6, qu. 4, n. 42. - *Escob.*, lib. 15, n. 230. — ⁸ Loc. cit., concl. 3, i. f. — *Scotus*, in 4, dist. 6, qu. 2, v. *De 3 membro*. *Gabr. Biel*, in 4, dist. 6, qu. 1, art. 2, concl. 7. - *Coninck*, qu. 67, n. 52. ⁹ Loc. cit., n. 44. — *Valent.*, in 3^a Part., disp. 4, qu. 3, punct. 2, sub init. - *Regin.*, lib. 27, n. 49. *Dicast.*, tr. 2, de Bapt., disp. 1, dub. 6, num. 138.

29. - ^{a)} Plerique ex his auctoribus de solo sacramento Poenitentiae loquuntur, in casu scilicet quo moribundus sensibus destitutus est; praeterea alii volunt conditionem apponendam esse, alii vero conditionem non requirunt. — Denique Cajetanus, *Sum.*, v. Absolutio peccatorum, § *Circa appositionem*, dicit licitam esse conditionis appositionem.

^{b)} Moya et Escobar, *locis cit.*, tractant de absolute impertienda moribundo sensibus destituto. — S. Alphonsus in suo ultimo *Elencho quaest. reformat.*, qu. 17, quaestionem hanc ita concludit: « Sed quia non desunt

auctores aliqui..., qui tenent (licet parum probabiliter) valorem sacramenti non pendere ab intentione ministri, sed tantum ab ipsa collatione sacramenti serio peracta, tutius est conditionem etiam verbis exprimere ».

^{c)} Contin. Tournely dicit: « quandoque » exprimendam videri, ne minister Ecclesiae legibus deesse credatur.

^{d)} Croix probabilior utique hanc secundam sententiam existimat; probabilem tamen putat priorem.

^{e)} Henriquez, *lib. 2, cap. 12, n. 3*, de validitate loquitur.

DUBIUM II.

Quid requiratur in Ministro ut licite ministret.

30. *Vide quae se habent de hoc apud Busenbaum.* — 31. *Primo de statu gratiae requisito in ministris sacramentorum ad ea ordinatis.* — 32. *Qu. 1. Quid de aliis ministris ad ea non ordinatis. An sacerdos baptizans non solemniter graviter peccet (Vide infert. 1). — An contrahens Matrimonium in mortali duplex sacrilegium committat (Vide infert. 2).* — 33. *An excusentur ministrantes in mortali, si urgeat necessitas. Quid de ministrantibus in nosocomiis, de obstetricibus, et maxime de parochis, etc., ministrantibus in necessitate.* — 34. *Qu. 2. An conferens sacramenta teneatur praemittere confessionem si sit in mortali.* — 35. *Qu. 3. An peccet graviter sacerdos sive diaconus ministrans Eucharistiam in mortali. — Quot peccata committat sacerdos celebrans in mortali. — An ministrans Eucharistiam pluribus successive committat plura peccata. — An peccet graviter tangens ex officio Eucharistiam in mortali.* — 36. *Qu. 4. An peccet graviter confessarius tantum audiens confessionem in mortali. Qu. 5. An confessarius plures successive absolvens plura sacrilegia committat.* — 37. *Secundo de statu gratiae requisito in exercentibus alias functiones sacras.* — 38. *De diacono et subdiacono ministrante altari in mortali.* — 39. *De episcopo conficiente in mortali chrisma vel oleum sanctum.* — 40. *De episcopo consecrante in mortali templa, vel benedicente vestes, etc. Et de sacerdote assistente Matrimonio, vel benedicente aquam, cineres, etc.* — 41. *An praedicator concionans in mortali peccet mortaliter.* — 42. *Vide apud Busenbaum de ministro utente materia vel forma dubia, vel corruptam proferente formam, vel omittente caeremonias.* — 43. *An sacramenta sint indignis deneganda. — Dicendum I^o. Generaliter loquendo, sacrilegium est ministrare sacramenta indignis.* — 44. *Dicendum II°. Peccatori publico negandum est sacramentum, sive occulte sive publice petat.* — 45. *Dub. 1. Quid, si peccatum sit notum tantum aliquibus adstantium.* — 46. *Dub. 2. Quid, si crimen sit publicum in alio loco.* — 47. *Dub. 3. An peccatori publico possit unquam ministrari Eucharistia.* — 48. *Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine et de poenitentia.* — 49. *Dub. 5. An minister ob metum mortis possit dare sacramentum indigno.* — 50. *Dicendum III°. Peccatori occulto publice petenti non est negandum sacramentum. Secus, si petat occulte.* — 51. *Qu. 1. An confessarius possit negare sacramentum ob crimen auditum in confessione.* — 52. *Qu. 2. An episcopus possit negare sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti.* — 53. *Qu. 3. An possit absolvi ordinandus habitus in vitio turpi, qui vult ascendere ad ordines sacros. (Remissive ad n. 63 in fine hujus Dubii).* — 54. *Qu. 4. An parochus possit assistere Matrimonio publici peccatoris. Et ad quid teneatur circa impedimenta.* — 55. *Qu. 5. An unus sponsorum possit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato vel publico peccatore.* — 56. *Et an liceat conjugia contrahere cum haereticis.* — 57. *Qu. 6. An in sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili.* — 58. *Qu. 7. An et quando ministri teneantur ministrare sacramenta.* — 59. *Qu. 8. An liceat simulare administrationem sacramenti.* — 60. *An liceat simulare susceptionem sacramenti. Sed quid, si quis simulet se confiteri.* — 61. *Quid, si quis simulet communicare.* — 62. *Quid, si quis simulet contrahere Matrimonium.* — 63. *Dissertatio de clerico habituato in vitio turpi: an possit absolvi volens ordinari in sacris (Usque ad n. 77).*

Requiratur
status gra-
tiae in mi-
nistro.

30. — Resp. I^o. Praeter ea quae ad
« valorem requiruntur, requiritur probi-
« tas, sive ut sit in gratia: tum quia
« Christo, cujus est minister, debet se con-
« formare; tum quia sancta sancte sunt
« tractanda; tum quia ad hoc quidam sin-
« gulariter ordinantur, et gratia peculiari
« donantur, ac proinde hoc curare prae-
« aliis sunt obligati. — Ita Laymann¹ et
« communiter.

« Unde resolves:

1°. Peccat graviter qui conficit sa-
« cramenta non habens sufficientem ju-
« risdictionem, vel de ea rationabiliter
« dubitans, vel qui censura est prohi-
« bitus.

« 2°. Non licet sacerdoti administrare
« sacramenta cum attritione cognita; quia
« adhuc est extra statum gratiae. — Bo-
« nacina².

¹ Lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 7. — ² Disp. 1, de Sacram.,

qu. 3, punct. 2, § 1, n. 3.

« 3°. Non tamen necessario praemittit
« confessionem (nisi velit celebrare), etsi
« sit consultius ^{a)}; quia de hoc nullum est
« praeceptum, et ad delendum mortale
« sufficit contritio. — Vasquez ¹, card. de
« Lugo ².

Saltem in
ministro ordi-
nato.

« 4°. Minister sacramenti ad id ordi-
« natus, si conficiat et ministret solemniter
« in mortali, v. gr. si baptizet vel ce-
« lebret, peccat mortaliter toties quoties
« (quod etiam verum esse volunt Sayrus,
« Ledesma et Bonacina, Granado ^{b)} de
« diacono ex speciali commissione bapti-
« zante). Nisi forte periculum sit in mora,
« nec possit tam cito confiteri aut conteri:
« eo enim casu baptizare vel etiam absol-
« vere moribundum in statu peccati, non
« esse irreverentiam docet card. de Lugo ⁵.

« Dixi 1°. *Ad id ordinatus*; etsi enim
« laicus in necessitate baptizet cum con-
« scientia peccati mortalis, non peccare
« mortaliter docent Coninck ³, Filliuccius ⁴,
« ex Suarez, etc.

« Dixi 2°. *Solemniter*: nam si sine so-
« lemnitate baptizet, excusant a mortali
« Suarez, Coninck, Filliuccius ⁵.

« 5°. Alii qui conficiunt et ministrant
« non peccant mortaliter, v. gr. cum laici
« in necessitate baptizant vel ministrant
« sibi invicem matrimonium in mortali.
« Ita contra Silvestrum ^{c)}, Vasquez et
« alios docet Suarez cum aliis; qui ta-
« men vult eos peccare mortaliter, qua-
« tenus hoc in mortali suscipiunt. Ita
« etiam Filliuccius, Fernandez, Sanchez,
« Coninck ⁶.

« 6°. Qui ministrat, etsi non conficiat,
« Eucharistiam in mortali peccat morta-
« liter, ut habet communis Suarezii, Fil-
« liuccii, Laymanni, Bonacinae et aliorum
« (contra Vasquez, cujus sententiam Dia-
« na ^{d)} recte notat esse probabilem, sive
« sit sacerdos sive diaconus). Idem docet
« card. de Lugo ^{e)}. — Et quidem aliqui
« putant tot mortalia committi quot com-
« municantur: quod minus videtur proba-
« bile, cum moraliter non sit nisi una
« distributio et una indigna administratio.
« Ita Tanner ⁷, Henriquez, Filliuccius ⁸, etc.,
« contra Coninck et Bonacina.

Requiritur
gratia pro
administra-
tione Eu-
charistiae.

« 7°. Etsi probabile sit quod docent Silve-
« ster, Cajetanus, Filliuccius ^{f)}, Navarrus

Secus, pro
actionibus
quae non
sunt sacra-
menta.

¹ In 3 Part., disp. 136, cap. 1, num. 3. — De Sacram. in genere, disp. 8, num. 145. — ² Loc. cit., num. 151. — ³ Qu. 64, num. 37. — ⁴ Tr. 1, cap. 5, num. 85. — *Suar.*, de Sacram., disp. 16, sect. 4, v. *Nihilominus*. — *Suar.*, loc. cit., v. *Atque hinc aperte*. — *Coninck*, loc. cit., n. 36, i. f. — ⁵ Loc. cit., n. 88. — *Vasq.*, disp. 136, cap. 3. — *Suar.*, loc. cit., v. *Nihilominus*. — *Fill.*, loc. cit., n. 87, v. *Tertio*. — *Fernandez de Moure*, part. 3, cap. 18, § 1, n. 8. — *Sanch.*, de Matrim., lib. 2, disp. 6, n. 3. — ⁶ Qu. 64, n. 38. — *Suar.*, disp. 72, sect. 4, v. *Quarto ex parte ministri*. —

Fill., tr. 4, cap. 9, n. 271. — *Laym.*, lib. 5, tr. 1, cap. 5, num. 7. — *Bonac.*, disp. 1, de Sacram. in genere, qu. 3, punct. 2, § 1, num. 13. — *Vasq.*, disp. 136, cap. 3, n. 39. — ⁷ Tom. 2, disp. 4, qu. 2, dub. 4, num. 56. — *Henriq.*, lib. 1, cap. 29, num. 4, lit. s. — ⁸ Tr. 1, cap. 5, num. 87, v. f., v. *Quinto*. — *Coninck*, qu. 64, n. 35, v. f. — *Bonac.*, loc. cit., num. 15. — *Silvest.*, v. *Clericus II*, num. 2, § *Octavo*; et v. *Ordo IV*, qu. 2. — *Cajetan.*, in 3 P., qu. 64, art. 6, in resp. ad 1. — *Navar.*, Man., cap. 25, n. 72, v. f.

30. — ^{a)} Ipse Busenbaum (non vero auctores ab eo citati) addit consultius esse confessionem praemittere.

^{b)} Sayrus, *de Sacram.*, lib. 2, cap. 7, qu. 1, art. 5, n. 7; Bonacina, *disp. 1, de Sacram.*, qu. 3, punct. 2, § 1, n. 14; Jacobus de Granado, in 3 P., *controv. 3, de Sacram.* i. g., tr. 5, disp. 5, n. 4, non requirunt ut diaconus baptizet (aut Eucharistiam ministret) ex commissione speciali; sed loquuntur de diacono qui id facit solemniter seu ex officio. — Sed Martinus de Ledesma, 1^a 4ⁱ, qu. 5, art. 6, dub. 2, v. *Secundo dico*, scribit: « Solum peccant mortaliter illi qui sunt consecrati ad administranda sacramenta, et exhibent se tamquam ministros ad ministrandum ». Cfr. etiam 2^{am} 4ⁱ, qu. 38, art. 5. At in loc. cit. 1^{ae} 4ⁱ, dub. 6, i. f., de diacono ministrante in mortali Eucharistiam ait: « Non condemnare de mortali diaconum sic ministrantem,

quia non est minister ad administrandum sacramentum, sed ad serviendum sacerdoti ».

^{c)} Silvester, v. *Baptismus III*, qu. 4, n. 6, quidquid dicat Busenbaum, non dissentit a sententia hic exposita, et negat eos quia ministros peccare.

^{d)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 195*, absolute id docet de diacono, et addit probabile etiam esse de sacerdote. Cfr. *part. 2, tr. 14, resol. 23*.

^{e)} Scilicet Lugo, *de Sacram. i. g.*, disp. 8, n. 155, ait: « Videtur non esse peccatum mortale, si sacerdos Eucharistiam aliis ministrat ».

^{f)} Filliuccius, *tr. 1, cap. 5, n. 87*, id asserit de diacono et subdiacono tantum, qui ex consuetudine id faceret; secus vero, si semel tantum et iterum; cui consentit Suarez, *disp. 16, sect. 3, v. De aliis*, addens idem esse de episcopo vel presbytero sacramentalia exercente.

« et Sà ^{g)}: diaconum et subdiaconum,
 « si cum mortali in ordine suo mini-
 « strent; item sacerdotem et episcopum,
 « si sacramentalia exercent, nuptias, a-
 « quam benedicat, altaria, templa, vasa
 « consecret, concionetur, Eucharistiam de
 « loco in locum transferat, peccare mor-
 « taliter: — contrarium tamen videtur
 « verius: ut docent Suarez ^{f)}, Vasquez,
 « Laymann, Coninck ¹⁾, card. de Lugo ^{h)}.
 « Ratio, quia hae actiones non tendunt
 « proxime ad sanctificationem animae
 « ex opere operato sicut actiones sacra-
 « mentales.

« 8°. Non videtur vera esse sententia
 « quae docet esse mortale tangere in mor-
 « tali corporalia, calices, reliquias, etc.
 « Sayrus, Suarez, Bonacina ²⁾. — Quod si
 « quis in mortali (etiam laicus in neces-
 « sitate) eleuet de terra Eucharistiam, non
 « videtur aliud agere quam si Christum
 « in hac vita lapsum elevasset; secus
 « tamen, si quis id extra necessitatem
 « temere praesumat, exemplo Ozae. —
 « Bonacina ³⁾ ».

31. - Distinguere hic oportet confe-
 ctionem et administrationem sacramen-
 torum ab aliis functionibus sacris.

Et 1°. Quod ad SACRAMENTORUM con-
 fectionem sive administrationem pertinet,
 commune et certum est apud doctores
 (quidquid dicant aliqui non audiendi, apud
 Croix), quod minister sacramenti ad id
 ordinatus, si conficiat et ministret so-
 lemniter in mortali, mortaliter peccat.
 Rationem affert D. Thomas ⁴⁾, dicens: *Con-*
veniens esse ut sacramentorum ministri

sint iusti, quia ministri debent domino
conformari...; et ideo non est dubium quin
mali exhibentes se ministros Dei et Ec-
clesiae in dispensatione sacramentorum,
peccent. Et quia hoc peccatum pertinet
ad irreverentiam Dei et contaminationem
sacramentorum, quantum est ex parte
ipsius peccatoris..., consequens est quod
tale peccatum ex genere suo sit mor-
tale.

32. - Sed quaeritur 1°. *An peccet gra-*
viter minister qui confert [in mortali]
sacramentum ad quod non sit specialiter
ordinatus? — Haec quaestio quippe tan-
 tum locum habet in *Baptismo* et *Matri-*
monio; nam alia sacramenta, patet non
 posse ministrari nisi a ministris conse-
 cratis.

Prima sententia negat. Et hanc tenent
 Pater Concina ⁵⁾, qui vocat veram et com-
 munem, Tournely ⁶⁾, Natalis Alexander ⁷⁾,
 Anacletus ⁸⁾; Salmant. ⁹⁾ cum Suarez, Bo-
 nacina et Valentia; item Gonet, Habert,
 Juenin, etc., apud Contin. Tournely ¹⁰⁾. Et
 expresse eam docet S. Thomas ¹¹⁾, ubi ait:
In articulo tamen necessitatis (sacerdos)
non peccaret baptizando in casu in quo
etiam posset laicus baptizare; sic enim
patet quod non exhiberet se ministrum
Ecclesiae, sed subveniret necessitatem pa-
tienti. Secus est autem in aliis sacramen-
tis, quae non sunt tantae necessitatis sicut
Baptismus. — Haec sententia est quidem
 probabilis.

Sed, spectata ratione, videtur proba-
 bilior *secunda* sententia affirmans, quam
 tenent Contin. Tournely ¹²⁾, Croix ¹³⁾, An-

Secus pro-
 babiliter
 ministro
 non ordi-
 nato.

Probabi-
 lius etiam
 ministro
 non ordi-
 nato.

Vasq., disp. 136, cap. 4. — Laym., lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10.
 — ¹ Qu. 64, n. 39. — Sayr., de Sacram., lib. 2, cap. 7, qu. 1,
 art. 7, n. 3. — Suar., disp. 16, sect. 3, v. *Tertio*. — ² Disp. 1,
 de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 6. — ³ Loc. cit.,
 n. 12. — Croix, lib. 6, part. 1, n. 91. — ⁴ 3 P., qu. 64, art. 6.
 — ⁵ De Sacram. i. g., cap. 11, § 5, n. 15. — ⁶ Prael. de
 Sacram. i. g., qu. 7, art. 3, concl. 2, post med. — ⁷ Lib. 2,
 tr. 1, cap. 7, reg. 8. — ⁸ Tr. 14, de Sacram., dist. 1, n. 45.
 — ⁹ Tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 7, n. 87. — Suar., disp. 16,

sect. 4, v. *Nihilominus*. — Bonac., de Sacram. i. g., qu. 3,
 punct. 2, § 1, n. 11. — Valent., disp. 3, qu. 5, punct. 3, v. f.,
 v. *Sed notandum est*. — Gonet, Cyp., de Sacram. in com.,
 disp. 6, n. 93 et 102. — Habert, de Sacram. i. g., cap. 15,
 i. f., v. *Secundo*. — Juenin, Institut., de Sacram. i. g., qu. 6,
 cap. 4, concl. 2, qu. 1. — ¹⁰ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1,
 sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Dixi* 2. — ¹¹ Loc. cit., art. 6, ad 3.
 — ¹² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2,
 v. *Dixi* 2. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 91 et 93.

In reliquis vero Filliuccius et Suarez secun-
 dam sententiam tenent.

^{g)} Haec est assertio correctoris; sed ipse
 Emmanuel Sà, v. Ordo, n. 31, in edit. genui-
 nis, scribit eum qui exercet ordinem sacrum
 in mortali peccare mortaliter: « Quidam ta-
 men (ita subdit) negant peccare mortaliter
 subdiaconum vel diaconum solemniter mini-

strantes, aut episcopum consecrantem cali-
 cem, aut altare, aut virginem, aut sacerdotem
 benedicentem aquam ».

^{h)} Lugo ita sane docet, de Sacram. i. g.,
 disp. 8, n. 152 et 155; sed n. 156, excipit
 episcopum consecrantem chrisma et benedi-
 centem oleum infirmorum, quem dicit mor-
 taliter peccare.

Ministrare
 sacramenta
 in mortali,
 lethale mi-
 nistro ordi-
 nato.

toine ^{a)}; et Lugo ¹ cum Vasquez, Pontio, Navarro, Ledesma, etc. Haec sententia docet quod, per se loquendo, laicus sive sacerdos ministrans non solemniter, graviter peccat ministrando in mortali. Ratio: tum quia peccatum quod committit indigne ministrans, juxta doctrinam D. Thomae *num. praeced.* allatam, consistit in irreverentia quae irrogatur Deo et sacramento: et quidem haec irreverentia non tantum infertur a ministro consecrato, sed etiam a non consecrato; tum quia hic, licet tunc non se exhibeat ut ministrum Ecclesiae, tamen se exhibet ut ministrum Christi; tum quia sancta sancte tractanda sunt, et sane sub gravi in re gravi: actio autem ministrandi sacramenta est equidem eximie sancta, quia fit nomine Christi, et est immediate cooperans in sanctificationem animae: unde a quocumque exerceatur, ipsius sanctitatem requirit.

Corollarium pro Baptismo.

Hinc infertur 1° probabilius esse cum Contin. Tournely ², Antoine ^{a)}, Croix ³, et aliis apud Salmant. ^{b)}, laicum sive sacerdotem ministrantem non solemniter *Baptismum* in necessitate, peccare graviter si ministret in mortali.

Pro Matrimonio.

Infertur 2° probabilius peccare graviter contrahentes *Matrimonium* in mortali, non solum sacramentum suscipiendo, sed etiam ministrando; ut dicunt Pontius ⁴, Lugo ⁵ cum Navarro, Vasquez, Ledesma, etc. (contra Sanchez ⁶, Suarez ⁷, Bonacina ⁸ cum Soto, etc.). Nostramque sententiam Croix ⁹ absolute veram putat, eamque valere dicit, etiamsi Matrimonium ineatur per procuratorem.

¹ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 150. - *Vasq.*, disp. 136, cap. 3. - *Basil. Pont.*, de Matr., lib. 1, cap. 8, n. 11. - *Navar.*, in cap. 1, § *Sacerdos*, n. 10, de poenit., dist. 6. - *Petr. de Ledesma*, de Matr., qu. 42, art. 3, v. f., v. *Ad ultimum*. - ² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Dixi 2°*. - ³ Lib. 6, part. 1, n. 93. - ⁴ Loc. cit. - ⁵ Loc. cit. - *Nav.*, in cap. 1, § *Sacerdos*, n. 10, de poenit., dist. 6. - *Vasq.*, disp. 136, cap. 3, n. 38. - *Ledesma*, loc. cit. - ⁶ De Matr., lib. 2, disp. 6, n. 4. - ⁷ Disp. 16, sect. 4, v. *Ad fundamentum*. - ⁸ Disp. 1, qu. 3, punct. 2, § 1, n. 10. - *Sotus*, in 4, dist. 1, qu. 5, art. 6, i. f. - ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 93, v. 5. *Contrahentem*. - ¹⁰ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 151.

33. - Diximus: *per se loquendo*. Nam per accidens minister, tam consecratus quam non consecratus, excusatur, si ministret in mortali sacramentum Baptismi aut Poenitentiae in necessitate, puta si non posset tam cito conteri, et periculum esset quod moribundus decederet sine Baptismo aut absolutione; ut communiter docent cum Busenbaum (ut supra) Lugo ¹⁰, Roncaglia ¹¹, Continuat. Tournely ¹², Antoine ¹³, Croix ¹⁴, Salmant. ¹⁵ cum Vasquez, Coninck, etc.

Minister quandoque excusatur.

Et idem ait Moya apud Croix ¹⁶, de confessario qui non posset tam cito conteri quin incurrat notam infamiae. Idem dicunt Tamburinius ¹⁷, et Lugo ¹⁸ cum Vasquez et Hurtado de sacerdote qui, incepta Missa in bona fide, recordaretur peccati mortalis, et valde difficulter conteri posset, et contra nequiret sine infamia cessare ab inchoato sacrificio. — Sed his opinionibus merito contradicit Concina ^{a)}. Ratio, quia ex una parte, urget praeceptum divinum, ut sacramentum in gratia conficiatur aut suscipiatur; et ex altera, non est impossibile tali sacerdoti actum contritionis elicere: etenim Deus (ut docet Tridentinum ¹⁹) *impossibilia non jubet, sed jubendo monet et facere quod possis, et petere quod non possis, et adjuvat ut possis*. Ergo si sacerdos non se conterit, ex culpa sua provenit, vel quia non conatur quantum potest, cum hic tempus sufficiens adsit (secus in primo casu moribundi), vel quia peccato adhaeret.

Praeterea hic notandum cum Contin. Tournely ²⁰, quod sacerdotes ministrantes

Obligatio specialis ministrantium in nosocomiis,

— ¹¹ Tr. 16, cap. 4, qu. 6, resp. 1. — ¹² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Dixi 1°*. — ¹³ De Sacram., cap. 2, qu. 6, resp. 1. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, n. 92. — ¹⁵ Tr. 1, cap. 7, n. 93. - *Vasq.*, disp. 136, cap. 3, n. 40; cfr. num. 41. - *Coninck*, qu. 64, num. 22. — *Moya*, tr. 4, qu. 1, num. 2. - ¹⁶ Loc. cit., num. 92, in fine. — ¹⁷ Method. exped. communionis, cap. 1, § 10, num. 72. — ¹⁸ Loc. cit., disp. 9, num. 8. - *Vasq.*, disp. 207, cap. 1, num. 3. — *Gaspar Hurtadus*, (cit. a Tambur.) de Euch., disp. 9, diff. 1. — ¹⁹ Sess. 6, de Justific., cap. 11. — ²⁰ De Sacramentis in genere, cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, *Dixi 1°*, v. *Circa*.

32. - ^{a)} Antoine, *de Sacram., cap. 2, qu. 6*, videtur in hanc sententiam propendere, quamvis expresse eam non propugnet.

^{b)} Salmant., *tr. 1, cap. 7, n. 87*, non citant auctores nominatim; sed generatim scribunt

de sententia negante id esse mortale: « Haec assertio non ab omnibus admittitur ».

33. - ^{a)} Concina, *lib. 3, de Euchar., dissert. 1, cap. 11, § 1, n. 37*, reprobatur opinionem Tamburinii de celebrante in mortali. At *de*

in amplis nosocomiis aut in castris, cum ibi necessitates morientium sint obviae, tenentur semper se paratos habere ad ministranda sacramenta in gratia. Et idem ex eadem ratione rationabiliter ait ^{b)} Tournely¹ de obstetricibus. — A fortiori autem ad id tenentur parochi aliive sacerdotes quibus ex officio incumbit sacramenta ministrare; ut bene ait Natalis Alexander², referens monitum S. Caroli Borromaei in suis Instructionibus, ubi haec habentur: *Parochus omnisque sacerdos cujus est sacramenta administrare, meminisse debet sancta se tractare, omnique fere temporis momento paratum esse oportere ad tam sanctae administrationis munus.*

34. — Quaeritur 2°. *An sacerdos conferens sacramenta teneatur praemittere confessionem, si sit in mortali?* — In confessione Eucharistiae, certum est ex Tridentino praemittendam esse confessionem, juxta dicenda n. 255.

Quoad alia vero sacramenta,

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Merbesius^{a)}, Genettus³, Concina⁴, ex catechismo Romano⁵, ubi dicitur: *Cum sacramenta administramus aut percipimus, toties confessio praetermittenda non est.* — Ratio: tum quia idem motivum praecepti quod currit in Eucharistia valet etiam in aliis sacramentis; tum quia minister, cum teneatur ministrare sacramenta in statu gratiae, debet habere moralem certitudinem de sua justificatione, sicut habere debet de materia et forma:

haec autem certitudo nequit haberi per contritionem, quae difficillime et a paucis obtinetur.

Secunda vero sententia, probabilior et communis, negat necessitatem confessionis, et dicit sufficere quod eliciatur contritio. Hanc tenent Suarez⁶, Lugo⁷, asserens esse communem; Salmant.⁸, qui pariter asserunt communem esse hanc sententiam, scilicet quod satis sit elicere contritionem probabiliter existimatam; item Silvester⁹, Laymann¹⁰, Navarrus¹¹, Victoria¹², Roncaglia¹³, Sporer¹⁴, Croix¹⁵, Viva¹⁶; Elbel^{b)}, qui etiam asserit communem; Bonacina¹⁷ cum Reginaldo, Filiuccio, Henriquez; et alii passim. — Probatur 1°. Ex Rituali Romano¹⁸, ubi dicitur: *Sacerdos..., si fuerit peccati mortalis sibi conscius (quod absit), ad sacramentorum administrationem non audeat accedere, nisi prius corde poeniteat. Sed si habeat copiam confessarii, et temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.* Nota, *convenit*; ergo ex Rituali sufficit poenitere per contritionem, et confessio est de convenientia, non de necessitate. — Probatur 2°. Ratione: tum quia in aliis sacramentis non habetur praeceptum neque naturale, neque divinum, neque ecclesiasticum de praemittenda confessione, ut habetur in suscipienda Eucharistia; tum quia, ut ait doctissimus Suarez¹⁹, licet confessio (ut vidimus) valde conveniat, tamen satis est ut sacerdos adhibeat diligentiam moralem ad se justificandum

Probabilius satis est contritio.

obstetricum,

parochorum.

Qui est in mortali confiteri tenetur pro confessione Eucharistiae.

Item, juxta quosdam, pro ceteris sacramentis.

¹ De Sacr. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Dixi* 2°... *Haec tamen.* — ² Lib. 2, tr. 1, cap. 7, reg. 12. — S. Carolus, Actor. Mediolan., part. 4. — ³ De Sacram. i. g., cap. 6, qu. 4. — ⁴ De Sacram. i. g., cap. 11, § 5, num. 27. — ⁵ Part. 2, cap. 5, de Sacram. Poenit., n. 45. — ⁶ Disp. 16, sect. 3, v. *Sed quaeret.* — ⁷ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 145. — ⁸ Tr. 1, cap. 7, n. 94. — ⁹ V. *Confessio* I, qu. 2, § *Primus*. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10, i. f. — ¹¹ Man., cap. 2,

n. 9. — ¹² Sum., de Confess., n. 135 et 136. — ¹³ Tr. 16, cap. 4, qu. 6, resp. 1. — ¹⁴ Part. 1, cap. 3, n. 170. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, num. 93, in fine. — ¹⁶ De Sacramentis in genere, qu. 1, art. 4, num. 4, v. *Notandum tamen.* — ¹⁷ Disp. 1, qu. 3, punct. 2, § 1, num. 3. *Regin.*, lib. 26, num. 57. *Fill.*, tr. 1, cap. 5, num. 86. *Henriq.*, lib. 1, cap. 29, n. 2 et 3. — ¹⁸ Tit. 1, de Administr. sacram. generaliter, num. 4. — ¹⁹ Disp. 16, sect. 3, v. *Sed quaeret.*

Sacr. i. g., cap. 11, § 5, n. 16, dicit etiam mortaliter peccare eum qui in statu peccati mortalis absolveret moribundum, non elicto actu contritionis.

^{b)} Seu potius Contin. Tournely *innuit*, dicens obstetricem toties peccare quoties in peccato mortali baptizat; quin etiam gravius peccare quam sacerdotem, « quia haec necessitatis casus praevidere debuit, non ille ».

34. — ^{a)} Merbesius, *Sum., de Poenit.*, qu. 23, *concl. 6*, videtur id satis innuere,

dum scribit: « Diaconi, subdiaconi, solemniter sua munia obituri, qui sibi sunt peccati mortalis conscii, ex jure divino tenentur confiteri, si adsit copia confessoris ». Et hanc, quae sacerdoti sacramenta conferenti applicari potest, debilem tamen, rationem assignat: « Diaconos.... et subdiaconos, qui in mortali sui ordinis actum solemniter exercent, constat peccare lethaliter ».

^{b)} Elbel, *de Sacram. i. g., confer. 2, n. 49*, ita sane docet: nullo scilicet jure confessionem

per contritionem, quin summam adhibeat per confessionem. Nec eadem ratio currit pro materia et forma sacramenti, quam pro licita administratione sacramenti: ibi enim (ut diximus cum eodem Suarez ^{c)}, *Lib. I, n. 33*), cum agatur de substantia seu de veritate rei, probabilitas non potest efficere ut materia et forma inepta evadant apta; sed in licita administratione sacramenti, cum agatur tantum de modo, id est de honestate actionis, bene probabilitas efficit ut actio sit honesta, quando prudenter honesta judicatur, quamvis in se forte talis non sit.

35. — Quaeritur 3°. *An peccet mortaliter sacerdos aut diaconus ministrans Eucharistiam in mortali?*

Prima sententia negat; et hanc tenent Lugo ¹, Sporer ², Diana ³. Et probabilem putant Salmant. ⁴ cum Silvio, Vasquez ^{a)}, Gabriele ^{a)}, Ledesma ^{b)}, etc.; Viva ⁵; Croix ⁶ cum Arriaga, Aversa, Dicastillo, Amico ^{b)}, Bernal ^{a)}, etc. — Ratio, quia distribuens Eucharistiam, cum non conficiat sacramentum, tantum remote cooperatur ad productionem gratiae. Non ponit enim actionem per se causantem gratiam, sed tantum applicat activa passivis; nec agit is nomine Christi, cum Christus non requi-

siverit ut distribuens sit persona sacra: olim enim etiam laici communionem sibi vel aliis porrigebant.

Secunda vero sententia, quam sequimur, affirmat; eamque tenent Suarez ⁷, Concina ⁸, Holzmann ⁹, Contin. Tournely ¹⁰, Viva ¹¹, Antoine ¹², Laymann ¹³, Roncaglia ^{c)}; item Gonet, Bonacina, Valentia, Coninck, Filliuccius ^{d)}, Villalobos, etc., apud Croix ¹⁴.

Probatur ex can. *Sciscitantibus*, [caus.] 15, qu. 8, ubi Nicolaus I, loquens de sacerdote adultero Eucharistiam ministrante, dicit: *Mali bona administrando, se tantummodo laedunt*. Et cum haec materia de qua agitur sit gravis, consequenter graviter *se laedunt*. — Item probatur ex Catechismo Romano ¹⁵, ubi dicitur: *Si homini peccatis contaminato minus licet de rebus divinis agere, quantum ab eo scelus concipi existimandum erit, qui sibi multorum scelerum conscius est, nec tamen sacra mysteria polluto ore conficere, vel in foedas manus sumere, contrectare, atque aliis porrigere et ministrare vereatur?* — Item ex Rituali Romano ¹⁶, ubi: *Impure... et indigne ea ministrantes (sacramenta) in aeternae mortis reatum incurrunt*. Et de sacr. Euchar. dicitur:

S. Doctor ait esse lethale.

Ministrare Eucharistiam in mortali, non lethale juxta alios.

¹ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 155. — ² Part. 1, cap. 3, n. 172. — ³ Part. 2, tr. 14, resol. 23, (dicens probabile esse de sacerdote). Cfr. part. 3, tr. 4, resol. 195, ubi absolute de diacono. — ⁴ Tr. 1, cap. 7, n. 100. *Silvius*, in 3 P., qu. 64, art. 6, quaer. 1, concl. 4. — ⁵ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 4, n. 4, v. *Dico* 2°. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 94. *Arriaga*, de Sacram. i. g., disp. 20, n. 5. *Aversa*, de Euchar., qu. 10, sect. 5, v. *Quinto*. *Dicast.*, tr. 1, de Sacramentis in genere, disp. 3, dub. 10, num. 232 et 233. — ⁷ Disp. 16, sect. 4, v. *Ad fundamentum*; et disp. 72, sect. 4, v. *Quarto*. — ⁸ De Sacram. in gen., cap. 11, § 5, num. 17. — ⁹ De Sacram. i. g., n. 29. — ¹⁰ De Sacram. i. g., cap. 2,

art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Colliges* 3. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² De Sacram., cap. 2, qu. 6, resp. 2. — ¹³ Lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 7 et n. 8, v. *Amplia* 2. — *Gonet*, Cyp., de Sacram. i. g., disp. 6, n. 108 et 109. *Bonac.*, disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 13 et 14. *Valent.*, in 3 Part., disp. 3, qu. 5, punct. 3 (ubi loquitur de solemnibus sacramentorum administratione in genere). *Coninck*, qu. 64, n. 35. *Villal.*, part. 1, tr. 4, diff. 14, n. 1 et 2. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, n. 94. — ¹⁵ Part. 2, cap. 1, de Sacram. i. g., n. 26. — ¹⁶ Tit. 1, de Administr. sacram. generaliter, n. 4. — *Rit. Rom.*, tit. 4, cap. 1, de SS. Euchar. Sacram., num. 1.

hoc in casu requiri, sed subdit: « Quamvis ob majorem de statu gratiae securitatem, oporteat confiteri ».

^{c)} Ita sane habebatur loco citato in quinque prioribus Operis editionibus; sed in posterioribus, inde a sexta et in hac nostra editione, *lib. 1, n. 42*, eamdem profecto sententiam tuetur S. Doctor, sed non citat amplius Suarezium.

35. — ^{a)} Vasquez, *disp. 136, cap. 3, n. 39*; Gabriel a S. Vincentio, *de Sacram. i. g., disp. 7, qu. 5*, v. *Infertur* 3, absolute hanc sententiam tenent; sicut et Bernal, *disp. 17, sect. 6, § 3, n. 123*.

^{b)} Petrus de Ledesma, *Sum., de Sacram. i. g., cap. 6, post concl. 8, dub. 5*, potius tenet

eam sententiam quam ipse S. Alphonsus sequitur: etsi enim hanc priorem probabilem appellat (in edit. lat., parum fideliter habetur *probabilior*); concludit tamen contrariam esse communem et ordinariam proindeque in praxi tenendam. — Amicus denique, *tom. 7, de Sacram., disp. 9, n. 8*, primam hanc sententiam probabilior existimat.

^{c)} Roncaglia, *tr. 18, qu. 1, de Euchar., cap. 4, qu. 3, resp. 1*, asserit majorem theologorum partem docere id esse mortale, ceterum non deesse auctores qui contrarium doceant. Non aliud.

^{d)} Filliuccius, *tr. 1, cap. 5, n. 87*, v. *Quinto*, valde probabile esse ait. Cfr. *tr. 4, cap. 9, n. 273*.

Omnibus quidem Ecclesiae catholicae sacramentis religiose sancteque tractandis magna ac diligens cura adhibenda est; sed praecipue in administrando ac suscipiendo SS. Eucharistiae sacramento.

Ratio igitur nostrae sententiae est, quia sacerdos ministrans Eucharistiam in mortali, gravem irrogat injuriam huic sacramento, eo quod, ut minister ad illud dispensandum consecratus, ipsum indigne ministrat. Et sicut in aliis sacramentis minister proxime per confectionem concurrat ad sanctificationem suscipientium: ita hic proxime concurrat per dispensationem, cum minister Eucharistiae non possit ut ministrum se exhibere aliter quam per dispensationem; juxta illud D. Pauli, I. Cor. iv: *Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei.* — Nec valet dicere quod sacerdos non sit a Christo praecipue deputatus ad Eucharistiam ministrandam, ex eo quod olim etiam per laicos hoc fiebat. Nam licet per accidens in necessitate hoc laicis permissum est, sicut etiam et baptizare; tamen nemo potest negare quod minister ordinarius et ex officio ad Eucharistiam dispensandam sit solus sacerdos, vel diaconus ex commissione.

Hinc dicimus cum Mazzotta¹, Holzmänn², quod celebrans in mortali quatuor sacrilegia committit^{e)}: 1° quia sacramen-

tum conficit; 2° quia suscipit; 3° quia ministrat sibi indigno, ut bene advertunt Holzmänn³, Croix⁴, Suarez^{f)} et Lugo⁵: cum enim celebrans tunc duas agat partes, alteram ut sumens, alteram ut minister, ideo duo sacrilegia committit; prout diximus de contrahente matrimonium in mortali, qui dupliciter graviter peccat, quia nimirum suscipit, et quia ministrat sacramentum. (De his tribus sacrilegiis jam diximus *Lib. V, n. 44, v. Tria*). 4°. Sacrilegium committit, quia Eucharistiam ministrat in mortali, prout mox supra probavimus.

Utrum autem ministrans Eucharistiam unum peccatum committat vel plura, quot sunt ii qui successive suscipiunt? — Bonacina⁶ cum Coninck et aliis affirmat; quia singulae distributiones sunt singula convivia et actiones completae. — Sed probabilius dicunt Henno⁷, Viva⁸; et Filliuccius ac Henriquez, apud Bonacina, pluralitatem communicantium constituere tantum circumstantiam aggravantem^{g)}, sed non multiplicitem peccatorum, cum verius sit una actio moralis et unum convivium: quod unum sane dicitur, quamvis ex pluribus constet convivis. Hinc dicit Rituale: *Ubi vero omnes communicaverint, sacerdos... dicere poterit: O sacrum convivium, etc.*

Valde autem probabiliter ait Contin. Tournely⁹ cum D. Thoma^{h)}, quod peccat

Pluralitas
communicantium
non multiplicat
peccatum.

Celebrare
in mortali,
quadruplex
sacrilegium.

¹ Tr. 5, disp. 1, qu. 2, cap. 3, v. *Ex dictis inferes.* —

² De Sacram. i. g., n. 26. — ³ Loc. cit. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 93. — ⁵ De Sacram. i. g., disp. 8, num. 199 et 202. — ⁶ Disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 15.

Coninck, qu. 64, n. 35. — ⁷ De Sacram. i. g., disp. 4,

qu. 3, art. 3, resol. 9. — ⁸ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 4, n. 4. — *Fill.*, tr. 1, cap. 5, n. 87, i. f. *Henriq.*, lib. 1, cap. 29, n. 4, lit. s, in comment. *Bonac.*, loc. cit., n. 15. — *Ritua.*, tit. 4, de Euchar., cap. 2, n. 6. — ⁹ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Colliges* 4 et 5.

^{e)} Mazzotta tamen probabile existimat quod quartum peccatum non sit mortale.

^{f)} Suarez, in *3am Part.*, disp. 67, sect. 1, v. *Sed quaeret*, non loquitur nisi obiter de celebrante in mortali; sed expresse tractat de sacerdote vel diacono communicante seipsum in mortali. Et dicit « ibi reperiri plures malitias secundum moralem speciem diversas, ut rationes prius factae probant; quia moraliter aliud est agere, aliud recipere... [sive, ut rationes factae probabant, quia « violat duo praecepta valde distincta: alterum de receptione sacramenti cum dispositione digna, quod omnibus fidelibus commune est: alterum, de fidei et prudenti dispensatione, quod specialiter ad ministros pertinet »]. Quapropter in ordine ad confessionem, non est dubium quin necessarium sit utrumque ape-

rere: non enim satis esset dicere dispensasse sacramentum in peccato mortali, ut est per se notum; nec etiam sufficeret dicere communicasse in peccato mortali, quia non explicaretur tota essentialis malitia: sed oportebit dicere vel celebrasse in peccato mortali, quia in hoc omnia includuntur, vel si extra sacrificium seipsum communicavit, oportebit illud explicare propter rationem factam, et praeterea, quia in peccato mortali dispensavit tantum sacramentum, quod est novum malitiae genus ». Suarez igitur istas malitias admittit in simplici facto se ipsum communicandi in peccato mortali.

^{g)} Viva, Filliuccius et Henriquez omittunt esse aggravantem circumstantiam; in reliquis tamen concordant.

^{h)} S. Thomas, in *4, dist. 24, qu. 1, art. 3,*

Tangere
Eucharis-
tiam in
mortali,
valde pro-
babiliter
lethale.

graviter qui existens in mortali, Eucharistiam ex officio tangit immediate vel mediate, puta gestando in processione vel populum benedicendo; hocque expresse videtur docere S. Dionysius^{h)} apud Tournely^{h)}, dicens: *Qui tangunt res sacras, quasi suo officio utentes, peccant mortaliter.*

Probabili-
ter, non le-
thale.

Sed non improbabiler Bonacina¹, Croix², Lugoⁱ⁾, Anacletus³, Holzmann⁴, Elbel⁵ et Salmant.⁶ et Busenbaum (ut supra, [n. 30], ad 7) cum Suarez, Vasquezⁱ⁾, Laymann^{j)} et Coninck, id negant; quia haec non est administratio sacramenti, nec videtur materia tam gravis, ut peccatum mortale inducat. Dicit enim Suarez⁷: *Cum aliae actiones praeter sacramenta, non sint ad sanctificationem per gratiam proxime ordinatae, neque in eis se exhibeat sacerdos ut minister Dei sanctificantis animam, non est tam gravis causa et ratio exigendi internam animae sanctitatem ad eas exercendas. Ergo illas in peccato efficere ex parte materiae, non videtur esse grave sacrilegium.*

Excipiens
confessiones
in mortali,
sed propo-
nens conteri
antequam
absolvat:

36. - Quaeritur 4°. *An peccet graviter confessarius excipiens confessionem in mortali, cum proposito eliciendi contritionem antequam absolvat?*

¹ Disp. 1, de Sacram. in genere, qu. 3, punct. 2, § 1, num. 13. — ² Lib. 6, part. 1, n. 101. — ³ Tr. 14, dist. 1, num. 58. — ⁴ De Sacram. in gen., num. 29, v. *Dices* 2. — ⁵ De Sacram. i. g., confer. 2, n. 50. — ⁶ Tr. 1, cap. 7, n. 106. — *Suar.*, disp. 16, sect. 3, v. *Tertio*; et disp. 72, sect. 4, v. *Sed objicies*. — *Coninck*, qu. 64, num. 39. — ⁷ Disp. 16, sect. 3, v. *Atque hinc*. — ⁸ Clyp., de Sacram. i. g., disp. 6, n. 107. — ⁹ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Colliges* 2. — ¹⁰ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 158. — ¹¹ Part. 1, cap. 3, n. 173. — ¹² Loc. cit., n. 50. — ¹³ Part. 1, tr. 7, resol. 47. — ¹⁴ Loc. cit., n. 107. —

Prima sententia probabilis, quam tenent Gonet⁸ et Contin. Tournely⁹, et Escobar^{a)} cum Suarez^{a)} et Francisco de Lugo^{a)}, affirmat; quia talis actio est sacramentalis, et pertinet ad ministrum consecratum, cum sacerdos non minus consecratur ad audiendam confessionem quam ad absolvendum.

Probabili-
ter peccat
lethaliter.

Secunda sententia, communior et probabilior, negat; et hanc tenent card. de Lugo¹⁰, Sporer¹¹, Elbel¹², Diana¹³; Salmant.¹⁴ cum Henriquez; et Croix¹⁵ cum Marchant, Rhodes, Moya, Gobat, Dicastillo, Aversa, Bernal et Bosco. — Ratio qua utitur Lugo est, quia sacerdos audiendo confessionem tantum passive se habet; sed hanc rationem merito non admittit Croix, quia confessarius excipiendo confessionem, revera non se habet tantum passive, sed etiam agit formando iudicium de peccatis. Ratio aptior aliorum est, quia confessarius audiendo non conficit sacramentum: illud enim non conficitur nisi quando absolutio impertitur. — Id autem quod ibi addit Croix cum Marchant^{b)} et Gobat, nempe ministrum non peccare mortaliter si in mortali formam inchoet sacramenti, modo conteratur antequam illam perficiat, mihi non placet

Probabili-
us non
peccat le-
thaliter.

Henriq., lib. 6, cap. 18, n. 6, lit. u. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, n. 102. — *Jacob. Marchant*, Resolut. pastor. de Sacram., tr. 1, cap. 4, qu. 2, n. 3. — *Rhodes*, de Sacram. i. g., disp. 1, qu. 4, sect. 4, § 2, v. *Ad tertiam*. — *Moya*, tr. 4, qu. 1, n. 34. — *Gobat*, tr. 2, n. 150. — *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. in genere, disp. 3, dub. 10, num. 243; et tr. 8, de Poenit., disp. 6, dub. 9, num. 135; in fine. — *Aversa*, de Poenit., qu. 16, sect. 10, v. *Dici tamen*. — *Bernal*, disp. 17, n. 147, v. f. — *Bosco*, de Sacramentis in genere, disp. 1, sect. 7, num. 169. — *Lugo*, loc. cit., num. 159. — *Croix*, loc. cit., num. 102. — *Croix*, loc. cit. — *Gobat*, loc. cit.

solut. 5, ad 4, utique scribit: «Quandocumque exhibet se in aliquo actu ut minister Ecclesiae, mortaliter peccat... Quia, ut dicit Dionysius...: Immundis nec symbola, id est, sacramentalia signa, tangere fas est; unde [pergit S. Thomas] quando tangunt res sacras, quasi suo officio utentes, peccant mortaliter». Et re quidem vera Areopagita, in suo libro *de Eccles. Hierarchia*, cap. 1, n. 5, scribit: Profanis vel ipsa signa tangere nefas esse. Hinc, quae S. Alphonsus ex Contin. Tournely transcripsit tamquam Dionysii verba, textus sunt ipsius D. Thomae.

ⁱ⁾ Lugo, *de Sacram. i. g.*, disp. 8, n. 155, loquitur de eo qui Eucharistiam in mortali administrat; et pariter Vasquez, *disp. 136, cap. 3, n. 39*; addens *cap. 4*, idem esse, (sci-

licet non peccare lethaliter) de conficiente sacramentalia.

^{j)} Laymann, *lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10*, dicit in utramque partem «probabiliter disputari» posse utrum sit mortale, si «populum interdum cum Venerabili Eucharistiae sacramento benedicat».

36. - ^{a)} Escobar, *lib. 8, de Sacram. i. g.*, sect. 2, n. 234 et 235, ita sane docet; excipit tamen casum urgentissimae necessitatis propter inadvertentiam aut perturbationem. Et idem tenent Suarez, *de Poenit.*, disp. 28, sect. 1, n. 3; et Franciscus de Lugo, *de Sacram.*, lib. 1, cap. 2, n. 38.

^{b)} Marchant, quidquid asserat Croix (ex Gobat, ut videtur), scribit tantum *loc. cit.*, quod si intendat se per contritionem dispo-

nam licet gratia non conferatur nisi forma expleta, tamen valor sacramenti et collatio gratiae non tam pendet ab ultimis verbis formae quam a primis. Unde sacerdotem qui eam incipit in mortali, merito dicit Aversa apud Croix graviter peccare; quia jam irrogat injuriam sacramento, conferendo illud in mortali.

Plures absol-
vere in
mortali,
plura pec-
cata.

Quaeritur 5°. *An confessarius plures successive absolvens in mortali plura peccata committat?* — Vide dicta Lib. V, n. 50, Qu. 6, ubi veriore esse diximus sententiam affirmativam; quia singulae absolutiones sunt singula sacramenta.

Alias fun-
ctiones sa-
cras exer-
cere in mor-
tali:

37. - II°. Quod autem pertinet ad alias FUNCTIONES SACRAS quae non sunt confectiones neque administrationes sacramentorum. — Quaestio est: *an minister qui ex officio illas exercet in mortali peccet mortaliter?*

Juxta a-
lios, le-
thale.

Prima sententia, pro qua certe videtur esse D. Thomas¹ (quidquid aliqui dicant), et sequuntur alii apud Juenin², dicit omnes exercentes ex officio functiones ordinis suscepti ab episcopo usque ad ostiarios, in mortali, culpam gravem committere. Haec verba D. Thomae: *Quicumque autem cum peccato mortali aliquod sacrum officium pertractat, non est dubium quin indigne illud faciat; unde patet quod mortaliter peccat.*

Satis pro-
babiliter,
non lethale.

Secunda vero sententia, communior et satis probabilis, negat. Et hanc tenent

Suarez^{a)}, Holzmann³, Anacletus⁴ cum Mastrio^{b)}; Bonacina⁵ cum Soto, Valentia, Filliuccio. etc.; Salmant.⁶ cum Vasquez, Villalobos et Granado. — Ratio 1^a: quia, ut ait Suarez (cujus verba retulimus supra, n. 35, in fine), omnia alia exercitia ordinum, praeter confectionem vel administrationem sacramentorum, cum non sint proxime ordinata ad sanctificationem animae, non videntur exigere sub gravi exercitium sanctitatem. — Ratio 2^a: quia (ut bene ajunt Salmant.⁷) ubi non constat de praecepto, non est facile imponenda obligatio sub mortali; in his autem functionibus quas diximus, non constat de tali praecepto: unde gravitas obligationis desumenda est a materia; et cum haec materia non videatur, saltem non constet esse tam gravem, videtur quod exercere tales functiones in mortali non excedat culpam venialem: quae tamen erit eo gravior, quo actiones magis accedunt ad sacramenti ministerium.

38. - Hinc infertur 1°. Esse probabile quod non peccent graviter diaconi et subdiaconi qui in mortali altari ministrant. — Ita Suarez⁸, Lugo⁹, Sotus¹⁰, Laymann¹¹, Vasquez¹², Coninck¹³, Salmant.¹⁴, Holzmann¹⁵, Anacletus¹⁶, Sporer¹⁷, Elbel¹⁸; Croix¹⁹ cum Dicastillo; Bonacina²⁰ cum Valentia, Filliuccio, Angles, et alii plures. Nec dissentit Antoine²¹ (Contra Wiggandt²², Contin. Tournely²³, Concina²⁴,

Corolla-
rium pri-
mo de
subdiacono

Aversa, de Sacramentis in genere, qu. 64, sect. 4, v. Sexto (post Dico 2). Croix, lib. 6, part. 1, num. 102. — ¹ In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 5, corp. et ad 4. — ² Institut., part. 8, dissert. 1, qu. 6, cap. 4, quaer. 4. — ³ De Sacram. i. g., n. 24. — ⁴ Tr. 14, dist. 1, n. 58. — ⁵ Disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 4. Sotus, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, v. Ad secundum. Valent., in 3^{am} Part., disp. 3, qu. 5, punct. 3, v. Secundo intelligitur. Fill., tr. 1, cap. 5, n. 87. — ⁶ Tr. 1, cap. 7, n. 101 et 102. Vasq., disp. 136, cap. 4, n. 48. Villal., part. 1, tr. 4, diff. 14, n. 6 et 7. Jacob. de Granado, in 3 P., contrav. 3, de Sacram. i. g., tr. 5, disp. 5, n. 7. — ⁷ Tr. 1, cap. 7, n. 108. — ⁸ Disp. 16, sect. 3, v. De aliis vero duobus. — ⁹ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 152. — ¹⁰ In 4, dist. 24,

qu. 1, art. 4, v. Ad secundum. — ¹¹ Lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10. — ¹² In 3 P., disp. 136, cap. 4, n. 48. — ¹³ Qu. 64, n. 39. — ¹⁴ Tr. 1, cap. 7, n. 104. — ¹⁵ De Sacram. i. g., n. 31. — ¹⁶ Tr. 14, dist. 1, n. 58. — ¹⁷ Part. 1, cap. 3, n. 174, III. — ¹⁸ De Sacram. i. g., confer. 2, n. 50. — ¹⁹ Lib. 6, part. 1, n. 98. Dicast., tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 10, n. 217 et 218. — ²⁰ Disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 7. Valent., in 3^{am} Part., disp. 3, qu. 5, punct. 3, v. Secundo intelligitur. Fill., tr. 1, cap. 5, n. 87. Angles, de Sacram. i. g., qu. ult., art. 5, concl. 3. — ²¹ De Sacram., cap. 2, qu. 7. — ²² Tr. 11, exam. 4, n. 37, v. f. — ²³ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. Col- liges 6. — ²⁴ De Sacram. in genere, cap. 11, § 5, num. 21 et 22.

« ante consummatum actum sui ministerii, puta ante absolutionem, in qua consummatur sacramentum Poenitentiae, non censetur peccasse mortaliter, quia sufficit esse in gratia ante illam consummationem et perfectionem actus principalis ministrandi ».

37. - a) Suarez, disp. 16, sect. 3, v. Tertio quaeri et seqq., utique concordat. Sed pro

diacono et subdiacono exercente solemniter actum sui ordinis; pariter pro episcopo et sacerdote sacramentalia exercente, limitat suam doctrinam, dicens difficile esse a mortali excusandos, si frequenter vel ex consuetudine eos actus, in mortali exercent.

b) Mastrius, Theol. mor., disp. 16, n. 42, de actu ordinis sacri sic loquitur: « Quamvis...

Petrocorensem¹ et alios ex D. Thoma²). — Et hoc, etiamsi frequenter ipsi ministrant; ut dicunt Coninck³, Croix⁴, Bonacina, et Salmant.⁵ cum Vasquez: contra Filliuccium, Suarez et Laymann, qui frequentiam damnant de mortali, cum illa videatur esse virtualis contemptus. Sed verius (ut diximus *Lib. IV, n. 161, Qu. 3, v. Quarta*), juxta doctrinam D. Thomae, frequentia per se nequaquam constituit contemptum.

Objectionibus satisf.

Objiciunt 1° illud Apostoli ad Tim. I, III, ubi dicitur quod diaconi debent esse *habentes mysterium fidei in conscientia pura*. Ergo (ut dicunt) qui ministrant cum peccato agunt contra Apostoli praeceptum. — Sed respondetur quod diaconi tempore Apostoli (ut ferunt Tournely⁶ et ipse Auctor Petrocorensis⁷) ex officio Eucharistiam atque Baptismum fidelibus ministrabant. Id enim testatur S. Justinus (apud Petrocorensem), dicens: *Qui apud nos vocantur diaconi... distribuunt... panem, etc.; porro alimentum hoc apud nos vocatur Eucharistia*. Et Tertullianus (apud Tournely⁸) ait: *Dandi Baptismi jus habet... episcopus; deinde presbyteri et diaconi, non tamen sine episcopi auctoritate*. Ergo merito, ob reverentiam Baptismi et Eucharistiae, quorum administratio diaconis committebatur, puram conscientiam in eis Apostolus requirebat.

Objiciunt 2° textum in cap. *Quaesitum, de cohab. cler. etc.*, ubi dicitur clericus concubinarius occultus esse sub mortali^{a)} quoad seipsum suspensus ab officio; et praecipue alium textum in cap. *Quaesitum, ult. de temp. ord.*, ubi Gregorius IX,

loquens de sacerdotibus et aliis clericis existentibus in peccato mortali occulto^{b)}, dixit: *Si non poenituerint, monendi sunt, et sub interminatione divini judicii obtinendi, ut in testimonium suae damnationis in susceptis etiam ordinibus non ministrant*. — Sed respondetur 1° cum Lugo⁹ et Croix¹⁰, quod Gregorius recte dixit tales clericos peccare graviter ministrando in mortali^{c)}; quia, juxta decretum Anacleti Papae et canonem Apostolorum nonum (cujus verba affert Suarez¹¹), ministri altaris tunc temporis tenebantur communicare in Missa; et in hoc sensu verum est quod per quodlibet peccatum mortale diaconi et omnes alii altari ministrantes suspensi erant ab exercitio suorum ordinum. — Resp. 2° quod si hic textus rigore intelligendus esset, etiam clerici minores exercendo actus suorum ordinum peccarent mortaliter. Sed hoc nec etiam auctores contrarii audent asserere; et ipse Contin. Tournely¹² expresse oppositum censet, dicens in hoc convenire omnes theologos^{d)}: tum quia munia clericorum minorum etiam a laicis exercuntur, tum quia eorum functiones valde distant ab actione Sacrificii. Unde, cum textus nimis videatur probare, intelligendus est Gregorius minime voluisse jus novum condere, sed tantum explicasse (ideo dixit *monendi sunt*) naturalem obligationem ministrantium altari, pro subiecta materia abstinendi ab exercitio ordinum, juxta qualitatem reverentiae quam quilibet ordo pro sua dignitate requirit. Aliam enim reverentiam requirit administratio sacramentorum, et quidem sub

¹ De Sacram. in genere, cap. 5, qu. 5, resp. 2, cas. 4. — ² In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 5, corp. — ³ Qu. 64, num. 40. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 98. — *Bonac.*, loc. cit., n. 7, in fine. — ⁵ Tr. 1, cap. 7, n. 104. — *Vasq.*, loc. cit., n. 47. — *Fill.*, loc. cit. — *Suar.*, disp. 16, sect. 3, v. *De aliis vero*, i. f. — *Laym.*, lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10. — *S. Thom.*, 2^a 2^{ae}, qu. 186, art. 9, ad 3. — ⁶ Praelect. de Sacram. Ordinis, qu. 6, art. 3, concl., v. *Quamquam*. — ⁷ De Sacram. Ordinis, cap. 2, qu. 3; cfr. de Baptism., cap. 5, qu. 1,

resp. 2. — *S. Justin.*, Apolog. 1, pro Christianis, n. 65 et 66. — *Petrocor.*, loc. cit. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 6, col. 427-428. — *Tertull.*, de Baptism., cap. 17; cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 1, col. 1218. — ⁸ Praelect. de Sacram. Ordinis, qu. 6, art. 3, concl., v. *Secundo*. — ⁹ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 147. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, n. 103. — *Anaclet.*, can. *Episcopus Deo 59*, de consecr., dist. 1. — ¹¹ Disp. 69, sect. 3, v. *Ad secundum*. — ¹² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Quod spectat*.

sententia [haec] sit maxime probabilis, in praxi tamen tutius est ut, antequam minister functionem solemnem cujuscumque ordinis sacri exercent, si peccati mortalis conscius sit, actum contritionis semper praemittat.

38. — ^{a)} Scilicet: esse « pro mortali peccato » suspensum ab officio, « quoad se ipsum ».

^{b)} Cap. *Quaesitum* loquitur de iis « qui per reatum adulterii, perjurii, homicidii vel falsi testimonii bonum conscientiae rectae perdidit ».

^{c)} Si nempe totum officium exercent, quia ministri altaris communicare debebant.

^{d)} Fere omnes.

gravi; aliam exigunt aliae functiones, et non tantam, majorem tamen aut minorem, juxta (ut diximus) proximitatem quam habet functio illa ad sacramentum.

Confice-
re chrisma,
etc. in mor-
tali, proba-
biliter non
lethale.

39. - Infertur 2°. Probabiliter non peccare graviter episcopum qui in mortali conficit chrisma vel oleum sanctum; ut tenent Palaus¹, Vasquez², Salmantic.³, Croix⁴; Holzmann⁵ cum Herincx; Bonacina⁶ cum Suarez^{a)}, Soto^{b)}, Coninck, Filliuccio^{b)}, Sayro^{b)} et aliis. — Contra Contin. Tournely⁷, et alios cum Lugo⁸, qui putat id esse mortale, eo quod chrisma vel oleum, quod necessario debet esse ab episcopo benedictum, est materia sacramenti sine qua non fit sacramentum. Sed respondetur quod, licet chrisma vel oleum non sit materia apta nisi benedicatur ab episcopo; tamen episcopus materiam benedicens non peccat mortaliter, quia remote semper concurrat ad productionem gratiae: alias quicumque pararet materiam ad alia sacramenta in mortali, graviter etiam peccaret. Per accidens enim se habet quod chrisma vel oleum pro confirmatione Confirmationis et Extremae Unctionis non sit materia apta nisi ab episcopo benedicta.

¹ Tr. 18, punct. 6, n. 4. — ² In 3 P., disp. 136, cap. 4, num. 48. — ³ Tr. 1, cap. 7, num. 101. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 96. — ⁵ De Sacram. i. g., n. 30. — *Herincx*, de Sacram. i. g., disp. 3, n. 54. — ⁶ Disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 8. — *Coninck*, qu. 64, num. 39. — ⁷ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Colliges* 6. — ⁸ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 156. — *Silvest.*, v. *Clericus II*, n. 2, § *Octavo*. — *Cajetan.*, in 3 P., qu. 64, art. 6, in resp. ad 1. — *Lugo*, loc. cit., n. 152 et 155. — *Vasq.*, disp. 136, cap. 4, n. 48. — *Laym.*, lib. 5, tr. 1, cap. 5, num. 10. —

39. - ^{a)} Suarez haec utique docet, *disp. 16, sect. 3, v. Atque hinc*, sub limitatione tamen de qua superius in nota *a*, ad n. 37.

^{b)} Sotus, Sayrus non loquuntur de praesenti casu, quamvis Sotus, in 4, *dist. 24, qu. 1, art. 4, concl. 7, v. Ad secundum*, rationem universalem afferat, quae huic casui applicari plane potest; loquens enim de diacono et subdiacono munera sui ordinis in mortali exercente, negat peccare mortaliter, quod « non sit actio habens in se sanctitatem, quia non est administrare sacramentum ». — *Filliuccius*, tr. 1, cap. 5, n. 87, v. *Quarto*, loquitur solum de ministro sacramentalium.

40. - ^{a)} Non omnes hic citati auctores omnia allata exempla proponunt.

^{b)} Silvester et Cajetanus loquuntur generaliter.

40. - Infertur 3°. Communissimam et probabilioris esse sententiam, quod non peccet mortaliter episcopus vel sacerdos qui in mortali consecrat templum, benedicit vestes sacras aut corporalia, assistit matrimonio, benedicit cineres, aquam lustralem^{a)}, etc.; ut (contra Silvestrum, Cajetanum, etc.^{b)}, apud Busenbaum) tenent Lugo, Vasquez, Laymann, Coninck; item Gonet⁹, Antoine¹⁰, Croix¹¹; et Salmant.¹² cum Suarez^{c)}, Bonacina et Ledesma, ac non dissentit [Contin.] Tournely¹³.

Item, con-
secrare tem-
pla, bene-
dicere ve-
stes, etc.

41. - Quaeritur autem: *an concionator in peccato mortali peccet mortaliter?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Cajetanus^{a)}, Merbesius^{b)}, Juenin¹⁴, Contin. Tournely¹⁵, et alii apud Diana¹⁶. Et pro hac sententia videtur etiam esse D. Thomas¹⁷, ubi dicit concionantem in mortali, etiam occulto, graviter peccare, eo quod (ut ait) *impedit finem doctrinae...*, *quia ore se profitetur nosse Deum, factis autem negat*.

Concionari
in mortali
juxta alio
lethale.

Alii vero diversa ratione utuntur; dicunt enim peccare mortaliter, quia in mortali exercet actum ordinis.

Secunda vero sententia communior et probabilior negat^{c)}. Et hanc tenent Go-

Probabi-
lius nega-
tur de oc-
culto pecca-
tore.

Coninck, qu. 64, n. 39. — ⁹ Man., tr. 2, de Sacram. i. g., cap. 7, § 3, v. *Collig.* 8. — ¹⁰ De Sacram., cap. 2, qu. 8. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, n. 96 et 99. — ¹² Loc. cit., n. 105 et 106. — *Bonac.*, loc. cit., n. 8 et seqq. — *Petrus de Ledesma*, Sum., de Sacram. i. g., cap. 6, concl. 8, dub. 9; et dub. 10, v. *Dico* 2. — ¹³ Loc. cit., v. *Colliges* 6. — ¹⁴ Comment. de Sacram., dissert. 1, qu. 5, cap. 3, art. 2, concl. 3. — ¹⁵ Loc. cit., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 2, v. *Quaeres*. — ¹⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 197. — ¹⁷ In 4, dist. 19, qu. 2, art. 2, solut. 2, ad 4.

^{c)} Suarez, *loc. cit.*, sect. 3, v. *Atque hinc; et sect. 4, v. Ad fundamentum*, haec tenet, sub eadem limitatione (pro episcopo), de qua mentio facta est supra in nota *a* ad n. 37.

41. - ^{a)} Cajetanus hanc utique sententiam tenet in *Comment. ad 3 P. D. Thom.*, qu. 64, art. 6, in resp. ad 1; itemque (licet dubitantes) in *tom. 2 Opuscul.*, tr. 10; contrariam tamen sententiam tuetur in *Sum.*, v. *Praedicatorum peccata*.

^{b)} Merbesius, *Sum.*, part. 3, qu. 15, resol. 4, videtur hanc opinionem amplecti; dicit enim multos existimare hoc esse mortale, alios vero oppositum tenere; at probationes affert dumtaxat pro prima sententia.

^{c)} Haec sententia intelligenda est, juxta non paucos ex auctoribus citatis, per se et secluso scandalo. Praeterea aliqui loquuntur

net¹, Suarez², Lugo³, Palaus⁴; Bonacina⁵ cum Vasquez et Sayro^{d)}, Sporer⁶, Croix⁷, Salmant.⁸; Diana⁹ cum Valentia, Villalobos, Torres, Laymann et aliis pluribus. Ratio: tum quia nulla patet lex divina vel ecclesiastica prohibens sub gravi peccatoribus abstinere a praedicatione; tum quia actus praedicandi non tendit immediate ad sanctificandum hominem, cum de se non causet gratiam, sicut causant administrationes sacramentorum. — Nec obstat ratio oppositae sententiae, nempe quod peccator praedicans in mortali graviter peccet, quia exercet indigne officium ordinis. Nam respondetur aliud esse exercere officium ordinis, aliud officium annexum ordini. Qui enim exercet officium ordinis, cum hoc ordinetur ad Eucharistiam, illud indigne ministrans, Eucharistiae probabiliter injuriam irrogat. (Dico *probabiliter*; quia oppositum etiam est probabile, ut diximus n. 35, v. *Valde*, cum tale exercitium non sit proxime ordinatum ad productionem gratiae, prout est administratio sacramenti). Qui vero exercet officium praedicandi, cum hoc sit tantum extrinsece annexum ordini, et per se dumtaxat ordinatum ad proximum, peccator praedicans non infert injuriam ordini, sed proximo; unde juxta injuriam quae proximo irrogatur debet culpa mensurari. Hinc fit quod occultus peccator praedicans, cum nullum damnum irroget proximo, immo utilitatem afferat, ideo non est cur de mortali damnetur. Dixi: *de mortali*; nam communiter non excusant DD. a veniali, ob aliqualem irreverentiam quae fit verbo divino. Hinc usus habet

quod praedicator ante concionem petere soleat benedictionem ab episcopo, dicens: *Munda cor meum, etc.*

Dicunt vero Suarez¹⁰, Sotus¹¹ et Diana¹², non excusari a mortali praedicatorem cui ex officio incumbat concionari^{e)}, si praedicet existens publicus peccator: quia tunc scandalum praebet impeditque finem doctrinae. — Et huic sententiae videtur postea se conformasse D. Thomas. Nam licet¹³ asseruerit quod tam occultus quam notorius peccator mortaliter peccet concionando; tamen, ut advertit Pater Concina¹⁴, videtur S. Doctor doctrinam illam voluisse postmodum delinire, et ad solos et publicos peccatores restringere: etenim¹⁵ sic inquit: *Cujus vita despicitur, restat ut ejus praedicatio contemnatur. Unde publicus et famosus peccator cavere debet sibi ne praedicet; alias peccat.* Et hoc potius intelligendum videtur, si concionator increpet vitium de quo ipse publice est difamatus; juxta illud Rom. cap. II, ubi Apostolus dicit: *Qui... alium doces, teipsum non doces: qui praedicas non furandum, furaris: qui dicis non moechandum, moecharis... Nomen enim Dei per vos blasphematur inter gentes.*

Quid de concionatore publico peccatore.

42. - « Resp. II°. Requiritur praeterea « ut exhibeat ac curet non tantum quae « ad substantiam sacramenti sunt necessaria, sed etiam quae ad decorem, sive « ex natura rei sive ex praecepto Ecclesiae, spectant. — Ratio prioris, quia « alioqui sacramenta dehonestat et tractat « indigne. Ratio posterioris, quia sacramenta sancte sunt tractanda; et praeepta Ecclesiae obligant in conscientia.

Sacramenta ministranda cum decore praescripto.

Sed est veniale.

¹ Man., tr. 2, de Sacram. i. g., cap. 7, § 3, v. *Collig.* 9. — ² Disp. 16, sect. 3, v. *Hinc vero*, et de Carit., disp. 8, sect. 4, n. 6. — ³ Disp. 8, n. 152. — ⁴ Tr. 6, disp. 3, punct. 7, n. 7. — ⁵ Disp. 1, de Sacram., qu. 3, punct. 2, § 1, n. 8. *Vasq.*, disp. 136, cap. 5. — ⁶ Part. 1, cap. 3, n. 174, III. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 99. — ⁸ Tr. 1, cap. 7, n. 106. — ⁹ Part. 3, tr. 4, resol., 197; cfr. part. 7, tr. 3, resol. 14. *Valent.*, in 3^{am} Part., disp. 3, qu. 5, punct. 3, v. *Caeterum*. *Villal.*,

part. 1, tr. 4, diff. 14, n. 8; cfr. part. 2, tr. 4, diff. 8, n. 3. — *Torres*, sive *Turrian.*, de Carit., disp. 88, dub. 2. — *Laym.* (a Diana non citatus), lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10, v. *Illud vero*. — ¹⁰ Disp. 16, sect. 3, v. *Hinc vero*. — ¹¹ In 4, dist. 1, qu. 5, art. 6, v. *Sed forsitan*. — ¹² Part. 3, tr. 4, resol. 197. — ¹³ In 4, dist. 19, qu. 2, art. 2, solut. 2, ad 4. — ¹⁴ De Sacram. i. g., cap. 11, § 5, n. 25. — ¹⁵ Lect. 1, in cap. 6, Ep. II ad Corinth.

de concionatore in genere; alii, de concionatore qui, cum ipse sit in mortali, peccata aliorum in concione corripit; alii vero, de utroque; et Villalobos, *part. 2, loc. cit.*, dicit mortale esse concionatorem peccatorem vitia corripere, nisi id faciat rogando et exhortando dumtaxat.

d) Sayrus, de Sacram., lib. 2, cap. 7, qu. 4,

n. 5, hanc suam opinionem limitat ad peccatorem occultum; peccatorem vero publicum ait n. 9 peccare mortaliter concionando, « non solum ratione scandali..., sed etiam quia maximam irreverentiam irrogat verbo Dei ».

e) Auctores isti non requirunt ut concionatori illi ex officio concionari incumbat; in reliquis vero concordant.

« Unde resolves:

Utendum
materia et
formacerta.

« 1°. Peccat ministrans mortaliter: 1°. Si
« utatur materia vel forma falsa vel (extra
« necessitatem) dubia. Bonacina ¹. — 2°. Si
« omittat intentionem requisitam. Quod si
« vero dubium oriatur, et non tantum
« inanis scrupulus (is enim rejici debet),
« an forma fuerit legitima vel an legitime
« et integre prolata; tunc, etsi speculative
« probabile sit formam esse legitimam, in
« praxi tamen iteranda erit sub condi-
« tione, quia tutius hic eligendum est ». (Juxta sensum communem Ecclesiae, ut
videre licet in damnatione propositionis 1^{ae}
facta ab Innocentio XI). — [Vide dicenda
n. 57].

Verba for-
mae rite
pronuntian-
da.

Ceremo-
niae ser-
vandae.

« 2°. Peccat quoque (graviter vel leviter
« pro gravitate materiae): 1°. Qui verba
« formae corrupte, inarticulate, indevote
« pronuntiat. — 2°. Qui materiam vel for-
« mam, vel caeremonias, contra Ecclesiae
« morem, quamvis accidentaliter, sine
« causa mutat vel omittit. Quod si fiat ex
« contemptu, est mortale; si ex negligen-
« tia, saepe est mortale, quando ea magna
« est et in re gravi. Vide infra, [tr. 3],
« cap. 4, dub. 5 ».

Sacra-
menta, non
ministran-
da indigno.

43. - « 3°. Peccat graviter qui ministrat
« sacramentum publico peccatori, vel ali-
« ter indigno: nisi indignitas sciatur ex
« confessione, vel sit occulta indignitas,
« et ex negatione sequeretur infamia, ut
« patet ex praxi Ecclesiae et Christi, qui
« Judae Eucharistiam dedit. Gravius pec-
« caret qui, ne daret indigno, porrigeret
« ei hostiam non consecratam, etsi sic
« cum eo convenisset; aut qui, non audens
« indigne celebrare, simularet Missam,
« elevans hostiam non consecratam, quia,
« quantum est ex se, dat occasionem ido-

« lolatriae. — Vide Bonacina ², Suarez,
« Coninck, etc., scholasticos ».

Super hoc puncto de negandis sacra-
mentis indigno, plura utilia sunt notanda.

Dicendum 1°. Certum esse quod mini-
ster graviter peccat ministrando sacra-
menta indignis; ex communi, cum S. Tho-
ma ³, Salmant. ⁴, Concina ⁵, Suarez, Hen-
riquez ^{a)}, Croix ⁶: ex illo Matth. vii, 6:
Nolite dare sanctum canibus.

Ministrare
sacramenta
indignis, le-
thale.

Immo, in quibusdam sacramentis mi-
nister, ut se fidelem dispensatorem prae-
stet, non sufficit si petentem nesciat esse
indignum, sed amplius tenetur prudentem
rationem habere quod ille sit dignus. —
In sacramento enim *Poenitentiae*, cum in
eo omnino requiratur ad valorem poeni-
tentis dispositio, minister, prout judex ad
hoc constitutus, debet de ea se certum
reddere. — In sacramento *Baptismi*, debet
etiam inquirere consensum et dispositio-
nem baptizandi. — In sacramento quoque
Ordinis, episcopus debet certam habere
scientiam de dignitate ordinandi: cum ad
Ordinem, prout directum ad publicum
bonum, nemo habeat jus nisi qui vocatur
a Deo tamquam Aaron. (Vide super hoc
dicenda n. 52). — In *Matrimonio* autem,
sacerdos assistens debet inquirere in im-
pedimenta, cum ad hoc constituatur ab
Ecclesia.

Quandoque
requiritur
prudens ra-
tio quod sit
dignus.

In aliis vero sacramentis ^{b)}, quidquid
dicat Antoine, ea non sunt deneganda eis
qui catholice vivunt, nisi constet de indi-
gnitate petentis. Ita Suarez ⁷, Lugo ⁸,
Escobar ⁹; Palaus ¹⁰ cum Soto; Bonacina ¹¹,
Elbel ¹²; Croix ¹³ cum Herincx et Dicastillo.
— Ratio, quia ad haec alia sacramenta
omnes fideles jus habent, et ministri non
sunt iudices, sed dispensatores; unde in

Alias sa-
tis est non
constare de
indignitate.

¹ Disp. 1, de Sacram., qu. 2, punct. 1, n. 32. — ² Loc.
cit., qu. 6, punct. 4. — *Suar.*, disp. 18, sect. 2. — *Coninck*,
qu. 80, art. 6. — ³ 3 P., qu. 80, art. 6. — ⁴ Tr. 1, cap. 7,
num. 72 et 73. — ⁵ De Sacramentis in genere, cap. 12,
num. 8. — *Suar.*, disp. 67, sect. 1; et disp. 18, sect. 2.
— ⁶ Lib. 6, part. 1, num. 137. — *Antoine*, de Sacram.,
cap. 2, qu. 12, v. *Hinc 1°*. — ⁷ Disp. 18, sect. 2, v. *Dico 1°*.

— ⁸ Disp. 8, n. 217; cfr. n. 194 et 195. — ⁹ Lib. 8, sect. 2,
n. 340. — ¹⁰ Tr. 18, punct. 14, n. 2. — *Sotus*, in 4, dist. 12,
qu. 1, art. 6, concl. 2. — ¹¹ Disp. 1, de Sacram., qu. 6,
punct. 4, n. 17. — ¹² De Sacram. i. g., n. 36. — ¹³ Lib. 6,
part. 1, n. 137. — *Herincx*, de Sacram. i. g., disp. 3, n. 60.
Dicast., tr. 1, de Sacramentis in gen., disp. 3, dub. 12,
num. 271.

43. - ^{a)} Henriquez, *lib. 1, cap. 30, n. 4*,
scribit pastorem ex officio teneri ne ministret
sacramentum peccatori, etiam parato indigne
suscipere. Sed dubito an revera S. Alphonsus
intenderit Henriquez: citatio enim videtur

ex Croix deprompta; Croix vero non allegat
Henriquez, sed Herincx, non tamen ad prae-
sentem casum.

^{b)} Sotus de sola communione loquitur;
Elbel, de omnibus sacramentis; Herincx ex-

eis non habent jus inquirendi, sed tantum debitum dispensandi omnibus qui petunt, modo isti non sint positive indigni, juxta praeceptum praedictum: *Nolite dare sanctum canibus*: ergo tantum indignis prohibentur ministrari sacramenta. Ultraquam quod quisque naturaliter praesumitur bonus, ut dicitur in cap. *Dudum, fin. de praesumpt.*, nisi malus certo probetur.

Sacra-
menta, ne-
ganda pu-
blico pecca-
tori petenti.

44. - Dicendum II°. Sacramentum negandum esse indigno, etiam publice petenti (ut omnes communiter cum S. Thoma¹, Suarez et Croix² docent), semper ac peccator est publicus: cum crimen sit notorium, vel jure, quando scilicet quis de eo juridice convictus est; vel facto, cum scilicet commissum est in loco publico; vel fama, nempe cum ex sufficientibus indiciis crimen pervenit ad multos. Et hoc, etiamsi aliquibus ex praesentibus crimen sit occultum. Croix³. - Excipitur tamen peccator in articulo mortis constitutus; ut Suarez, Tamburinius, Croix⁴ cum communi.

Excipitur
articulus
mortis.

Secus tamen, si sit occultus, et publice petat; ut dicemus infra, v. *Dicendum III*, n. 50. - Dixi: *si publice petat*; nam si indignus occulte petat, etiamsi ejus crimen sit occultum, sacramentum est denegandum: ut Salmant.⁵ et alii omnes. Et idem dicendum, si crimen adstantibus jam notum sit. Suarez, Dicastillus, Arriaga, Croix⁶.

Occulto pec-
catori occul-
te petenti
deneganda.

¹ 3 P., qu. 80, art. 6. - *Suar.*, disp. 67, sect. 2. - ² Lib. 6, part. 1, n. 138. - ³ Loc. cit., n. 139. - *Suar.*, disp. 67, sect. 2, i. f. *Tambur.*, Method. SS. Commun., cap. 6, n. 24. ⁴ Loc. cit., n. 143. - ⁵ Tr. 1, cap. 7, n. 73.

Suar., disp. 67, sect. 5, concl. 1. *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 12, n. 288. - *Arriaga*, de Sacram. i. g., disp. 21, n. 24. - ⁶ Loc. cit. n. 139. - *Coninck*, qu. 80,

45. - Sed hic plura occurrunt Dubia. Dubium 1um. *An sit negandum sacramentum peccatori cujus peccatum non sit simpliciter publicum, sed notum sit plerisque ex praesentibus, non autem omnibus?* - Adsunt tres sententiae:

Prima cum Coninck affirmat; quia respective ad hos peccatum videtur esse publicum. - *Secunda* cum Suarez et Bonacina probabilius negat; quia petens adhuc possidet famam respective ad omnes qui ejus crimen ignorant. - *Tertia* cum Dicastillo et Croix⁷ dicit negandum, si ex praesentibus tantum unus vel alter vir probus ignoret, qui putatur non evulgaturus. Et haec est satis probabilis, juxta dicta *Lib. III*, n. 973.

Quid si
peccatum
sit notum
plerisque
ex praesen-
tibus.

46. - Dubium 2um. *An negandum sacramentum peccatori in eo loco ubi suum crimen non est publicum, si publicum sit in alio loco?*

Si pecca-
tum non est
publicum
ubi petit:

Prima sententia affirmat, quam tenent Suarez⁸; ac Cajetanus^{a)}, Bonacina, Palaus, Tamburinius, etc., cum Croix⁹. Ratio, quia ille jam amisit jus ad famam, cum in uno loco sit infamatus; juxta dicta *Lib. III*, n. 974. Excipiunt tamen DD. citati apud Croix^{b)}, si peccator prudenter praesumatur emendatus.

Quidam
volunt de-
negandum.

Secunda vero sententia, quam amplector, negat: et hanc tenent Cabassutius¹⁰; ac Sotus^{c)}, Vasquez^{d)}, etc., apud Croix¹¹.

S. Doctor
negat.

num. 29. - *Suar.*, loc. cit., concl. 2. - *Bonac.*, disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 6, punct. 4, n. 13. - *Dicast.*, loc. cit., n. 289. ⁷ Loc. cit., n. 139. - ⁸ Disp. 67, sect. 5, concl. 3, v. f. - *Bonac.*, loc. cit., punct. 4, n. 12. *Palaus*, tr. 21, punct. 20, n. 11. *Tambur.*, Method. SS. Com., cap. 6, n. 15 et 16. - ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 140. - ¹⁰ Lib. 3, cap. 7, n. 3. - ¹¹ Loc. cit., num. 140.

cipit Poenitentiam, Ordinem et Baptismum; Dicastillus vero excipit etiam Extremam Unionem.

46. - ^{a)} Cajetanus, *Opusc. tom. 1, tr. 31, resp. 9, i. f.*, habet rationem dumtaxat hujus affirmativae sententiae, dicens generaliter quodsi quis delinquat « in communi hominum praesentia, loco, scriptura, et aliis hujusmodi [vel etiam si ex confessione judiciali crimen notum sit, ut antea dixit]: quibus contingentibus sine detractiois vitio possunt delicta haec, tamquam publica, dici ».

^{b)} Croix, *lib. 6, part. 1, n. 140*, scribit: « Excipiunt tamen cum Escobar..., nisi praesumeretur emendatus ». - Et revera Escobar, *lib. 8, n. 351*, ponit hanc exceptionem,

addens sic esse praesumendum, ubi contrarium non constat. - Quae quidem docet etiam Palaus ex auctoribus a Croix citatis.

^{c)} Sotus non videtur adeo dissentire a prima sententia, si haec cum sua limitatione accipiatur. - Etenim, *in 4, dist. 12, qu. 1, art. 6, v. Ambigere autem*, vult peccatori illi dandam esse communionem; sed « si... sacerdoti constaret hoc loco non esse emendatum, maxime si est peccatum contagiosum, forte potest, atque adeo debet denegare... Dixerim forte, quia est mihi probabile, sed tamen non sum omnino certus ».

^{d)} Vasquez, *disp. 209, cap. 2, n. 17*, duo scribit: 1° quod si credatur fore ut brevi etiam eo loco infametur, certo denegandam illi esse

— Ratio, quia ex una parte, ministrando illi sacramentum non adest scandalum aliorum; juxta quae dicemus n. 48. Ex alia, negando sacramentum, eadem quidem inconvenientia et damna nascerentur, propter quae vitanda illicitum est ministro negare sacramentum peccatori occulto; ut dicemus eodem n. 48. — Secus vero dicendum, si notitia illius criminis facile est ibi perventura.

47. - Dubium 3um. *Quid requiratur ut publico peccatori Eucharistia possit ministrari?*

Laymann, Navarrus, etc. requirunt praeter confessionem aliquod tempus bonae conversationis, ad tollendum scandalum ^{a)}. — Possevinus ^{b)} et Joannes Sanchez dicunt sufficere confessionem coram pluribus (modo, addit Bernal, poenitentia brevi sit publice manifestanda). Et recte Croix ¹ adhaeret huic sententiae, quando peccator non habet proximam peccandi occasionem: quia qui publice confessus est, publice censetur emendatus; secus, si adesset occasio, et ille eam non deseruerit ^{c)}. Qui autem occulte petit, sufficit occulte egisse poenitentiam ^{d)}. Croix ² cum Suarez et Tamburinio.

Sed hic maxime advertendum id quod habetur in Rituali Romano ³, ubi: *Arcendi autem sunt (a communione) publice indigni; quales sunt excommunicati, inter-*

Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 8. — Nav., Man., cap. 21, n. 55. — Joan. Sanch., Select. disp. 34, n. 2. — Bernal, disp. 45, n. 40. — ¹ Lib. 6, part. 1, n. 141. — ² Loc. cit. Suar., disp. 67, sect. 2, v. *Inquiri autem*. Tambur., Method. SS. Commun., cap. 6, n. 23. — ³ Tit. 4, cap. 1, de

dicti, manifestique infames, ut meretrices, concubinarij, feneratores, magi, sortilegi, blasphemi, et alij ejus generis publici peccatores: nisi de eorum poenitentia et emendatione constet, et publico scandalo prius satisfecerint. Occultos vero peccatores, si occulte petant, et non eos emendatos agnoverit, repellat; non autem si publice petant, et sine scandalo ipsos praeterire nequeat.

48. - Dubium 4um. *Quid agendum in dubio de crimine vel de poenitentia?* — Distinguendum:

Si crimen est certum et poenitentia dubia, sacramentum certe est denegandum, donec constet de poenitentia; quia possidet infamia. Et hoc dicendum ^{a)} docent Suarez, Arriaga, Sporer, etc., cum Croix ⁴, etiamsi habeatur publica suspicio de crimine, modo suspicio sit tam vehemens ut aequivaleat morali certitudini. Secus, si talis sit ut probabili ratione deponi possit; ut dicunt auctores citati. — Si autem dubitatur de crimine, non potest sacramentum negari. Croix ⁵. Intellige tamen juxta dicta supra n. 43, v. *Immo*.

49. - Dubium 5um. *An minister possit dare sacramentum indigno ob metum mortis* ^{a)}?

Prima sententia affirmat, modo sacramentum non petatur in odium fidei vel in contemptum religionis. Et hanc tenent Bonacina ⁶, Sporer ⁷; et Croix ⁸ cum Esco-

In dubio de poenitentia, sacramentum negandum.

In dubio de crimine negari nequit.

Metus mortis, juxta alios, excusat ministrum.

Euchar. Sacram., n. 8 et 9. — Suar., loc. cit., sect. 6, v. *Circa posteriorem*. — Arriaga, de Sacram. i. g., disp. 21, n. 29. Sporer., part. 1, cap. 3, n. 185. ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 142. — ⁵ Loc. cit., n. 142. — ⁶ Disp. 1, de Sac. i. g., qu. 6, punct. 4, n. 14. — ⁷ Part. 1, cap. 3, n. 188. — ⁸ Loc. cit., n. 138.

communione; 2° si vero putetur hunc nunquam ibi infamatum iri, non esse ei publice, sed solum in occulto denegandam.

47. - ^{a)} Scilicet Laymann dicit id saepe expedire, « et interdum ratione scandali vitandi necesse » esse. — Navarrus autem disjunctive tantum loquitur, requirens ut publice poenitentiam egerint, aut parochus, de eorum licentia, publice denuntiet eos poenituisse, « aut ex ipsorum bona conversatione aut alio legitimo modo de vitae emendatione constet ».

^{b)} Possevinus, de Offic. curati, cap. 12, n. 4, requirit ut populus « fuerit certificatus de illius emendatione ». At quoad praxim subdit: « Cum peccator iste ostenderit signa emendationis, vel curatus de illius licentia propalaverit eum esse confessum et poenitere, satis dicetur non esse amplius peccator publicus ».

^{c)} Idipsum advertit Joan. Sanchez, dum n. 3, scribit: Si « esset aliqua proxima peccandi occasio, necessarium foret peccatori eam prius vitare negative, id est quod positive alii non cognoscerent illam adhuc non esse elongatam; positive tamen illam vitare ante communionem aliquando opus non erit, si adsit propositum firmum illam vitandi post communionem, et credatur abesse periculum non incidendi in peccatum ex ea ».

^{d)} Suarez addit: « Et quod sacerdoti et aliis, si fortasse adsint, hoc constet ». — Idemque notat Tamburinius: quod Croix non animadvertit.

48. - ^{a)} Nempe denegandum esse sacramentum, quando adest suspicio violenta criminis.

49. - ^{a)} Auctores in hoc dubio citandi, Sporer excepto, loquuntur de publicis peccatoribus.

Qualis poenitentia requiratur ut Eucharistia dari possit publico peccatori.

bar, Gobat, Dicastillo et aliis. Ab his laudatur etiam Suarez¹; sed ibi praefatus auctor nimis ambigue loquitur, et se remittit ad sectiones sequentes, in quibus nullum verbum adjicit de hac sententia. — Ratio hujus sententiae est, quia (ut dicunt), si infamia peccatoris publice petentis sacramentum talem ministrationem excusat, et irreverentiam sacramenti reparat (ut mox dicemus), cur mors vel infamia subeunda a ministro eum non excusare debet?

S. Doctor
negat excu-
sare.

Haec sententia olim mihi probabilis visa fuit; sed melius re perpensa, oppositum nunc teneo cum *secunda* sententia, quam tuentur Pater Concina², et Ledesma ac alii, apud Croix³. Differt enim ratio non negandi sacramentum peccatori occulto, et ratio vitandi proprium damnum. — Nequit equidem sacerdos publice denegare communionem peccatori occulto; sed cur? quia, ut recte dicit ipse Croix⁴, et alii, prout Contin. Tournely⁵ et Antoine⁶, Christus eo casu videtur cedere juri suo, et permittere suae reverentiae negationem, non praecipue ut fama ipsi servetur, ut dicit D. Thomas⁶ et Lugo⁷; sed potissimum (ut probant praefati auctores) propter gravia incommoda quae deinde sequerentur, nempe scandala aliorum, quibus si sacerdos posset ob crimen occultum publice communionem negare, forte etiam boni deterrentur a susceptione communionis, timen-

tes ne propter odium vel imprudentiam a sacerdote ejicerentur, etc. — Haec autem inconvenientia et scandala non certe interveniunt in ministro qui metu cogereetur ad ministrandum sacramentum indigno; immo aedificationi esset populo, si, ad reverentiam sacramento servandam, periculo mortis se exponeret.

50. — Dicendum III°. Peccatori occulto publice petenti non est negandum sacramentum. Ita omnes cum S. Thoma⁸, ex can. *Placuit*^{a)}, *causa 6, quaest. 2*, et cap. *Si sacerdos, de offic. jud. ord.*, ubi Eugenius Papa id confirmat exemplo Christi, qui Judae communionem porrexit. — Ratio, quia tunc censetur Christus cedere juri suo, ne peccator famam deperdat, cui adhuc jus retinet; et hoc, ad evitanda gravissima incommoda quae alias evenirent, ut mox supra diximus.

Peccatori
occulto pu-
blice petenti
non negan-
dum,

E contrario, nullo modo ministrandum sacramentum peccatori occulto occulte petenti; ut S. Thomas⁹, Salmant.¹⁰. — Excepto casu quo crimen cognitum fuisset ex confessione: tunc enim nec etiam licet ministro peccatorem monere; ut omnino dicendum cum Croix¹¹ et Gobat^{b)}.

Occulte pe-
tenti negan-
dum,

nisi cri-
men ex con-
fessione no-
tum sit.

51. — Sed hic quaeritur 1°. *An confessarius possit sacramentum negare ob crimen auditum in confessione, sub praetextu aliarum causarum?*

Affirmant Vasquez^{a)}, Suarez^{b)}, Palaus^{c)} et Dicastillus^{a)}, apud Croix¹². —

Escob., lib. 8, n. 357. Gobat, tr. 1, n. 272 et seqq. Dicast., tr. 1, de Sacramentis in genere, disp. 3, dub. 12, n. 292. — ¹ Disp. 67, sect. 1, i. f. — ² De Sacramentis in genere, cap. 12, n. 11. — Petr. de Ledesma, Sum., de Euchar., cap. 12, concl. 2, dub. 3. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 138.

— ⁴ Loc. cit., n. 144. — ⁵ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 3, sect. 5, concl. 3. — ⁶ 3 P., qu. 80, art. 6, ad 2. — ⁷ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 176. — ⁸ 3 P., qu. 80, art. 6. — ⁹ In 4, dist. 9, qu. unic., art. 5, solut. 1. — ¹⁰ Tr. 1, cap. 7, n. 73. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, n. 145. — ¹² Loc. cit.

^{b)} Antoine, de Sacram. i. g., cap. 2, qu. 12, v. *Dixi*, utrumque motivum affert, scilicet: « Ne infametur proximus, et quia alioqui sequerentur gravia scandala et incommoda ac perturbationes ».

50. — ^{a)} Can. *Placuit* providet « ut magis caveat episcopus ne dicat in quemquam, quod aliis documentis [praeter confessionem factam soli episcopo] convincere non potest ».

^{b)} Gobat concordat quidem, tr. 1, n. 271; et tr. 7, n. 894; sed non dicit illicitum esse ministro peccatorem monere.

51. — ^{a)} Vasquez, disp. 209, cap. 5, n. 52 et seqq., dicit posse denegari Eucharistiam occulte petenti, ob crimen ex confessione notum, modo sacerdos id efficiat blande et

sine verbis improprietatis. — Eademque sententiam tenet Dicastillus, tr. 4, de Sacram. Euchar., disp. 9, dub. 12, n. 229.

^{b)} Suarez, disp. 67, sect. 3, n. 4 et 6, admittit hanc sententiam « speculative rem considerando ». Sed subdit, quod non advertit Croix: « Practice vero loquendo, vix potest occurrere occasio utendi illa...; et ideo regulariter loquendo necessarium est extra confessionem peccatum agnoscere ». — Escobar eodem modo loquitur, lib. 8, n. 366. Cfr. tamen de Poenit., disp. 33, sect. 6, num. 4, ubi Suarez primam sententiam simpliciter tenet.

^{c)} Palaus, tr. 21, punct. 20, n. 20, non requirit praetextum aliarum causarum. Sed,

Confessarius nequit negare sub alio praetextu.

Sed verius negandum cum Sanchez ¹, et Laymann ^{d)}, Valentia ^{e)}, Diana ^{f)}, Escobar ^{b)} et aliis, cum Croix ². Quia tunc peccator jam satis adverteret ex confessione negari sacramentum, et ideo sigillum laederetur, et confessio fieret odiosa; ut idem Palaus postea concedit. Ultraquam quod ex decreto Innocentii XI hodie certum est nullo modo posse confessarium uti notitia confessionis in gravamen poenitentis. Vide dicenda de Poenit., n. 658, v. *Secunda*.

Quid, si aliunde indignitatem noverit.

Recteque addit Croix cum Arriaga, quod si confessarius extra confessionem aliunde notitiam habuerit, nisi notitia sit moraliter certa, non potest sacramentum negare.

52. - Quaeres 2°. *Utrum denegandum sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti?*

Irregulari, etsi occulto, negandum sacramentum Ordinis.

Si petens sit indignus ex *irregularitate* aut simili, omnino esse rejiciendum nemo dubitat.

Si publice petat peccator occultus.

Si vero sit indignus tantum quia est in *peccato mortali*, dubitat Croix ³ cum Herincx; adduntque Lugo et alii non posse rejici, si jus ipse praetendat ratione beneficii seu dignitatis obtentae. — Sed omnino verius puto dicendum cum Viva ⁴ quod indignus etiam occultus ab ordinibus omnino est arcendus. Et idem clare docet etiam S. Thomas ⁵, ubi dicit non sufficere quod praelatus nesciat ordinandum esse in peccato: *Sed etiam exigitur amplius, ut secundum mensuram ordinis... diligentior cura apponatur, ut ha-*

Verius etiam denegandum.

¹ De Matrim., lib. 3, disp. 16, n. 14. — ² Lib. 6, part. 1, n. 145. — Palaus, tr. 23, punct. 19, § 3, n. 20. — Innoc. XI, declar. S. C. Inquisit. 18 Nov. 1682. — Croix, loc. cit. Arriaga, disp. 21, num. 13. — ³ Lib. 6, part. 1, num. 146. — Herincx, disp. 3, num. 73, in fine. — Lugo, de Sacram.

beaturno certitudo de qualitate promovendorum. Et ⁶ illud memorabile asserit: *Melius esset habere paucos ministros bonos quam multos malos.* Ratio certa est, quia qui se ingerit in munera publica ad quae non est idoneus, repelli debet etiam cum infamia, ob bonum publicum privato praeferendum.

Et quod clericus indignus, quamvis ob crimen occultum, possit et debeat repelli, patet ex Tridentino, ubi ⁷ dicitur quod episcopus potest prohibere clerico ne ascendat ad superiores ordines: et clericus tenetur ei obedire, etiamsi ascensus a suo praelato *ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus.* Et additur quod *nulla contra ipsius praelati voluntatem concessa licentia de se promoveri faciendo, ei suffragetur.* Ac maxime notandum quod episcopus non tenetur eo casu manifestare causam cur repellat illum ab ordinatione; juxta declarationes S. C. Concilii editas die 21 Martii 1643 et die 21 Aprilis 1668, quas per extensum affert Summus Pontifex Benedictus XIV ⁸. — Quod autem episcopus non solum possit, sed etiam *debeat* repellere indignos, quamvis occultos, patens suadet ratio ex eodem Tridentino ⁹, ubi signanter praecipitur ut episcopus ordinans *mores... diligenter investiget et examinet.* Ad quid igitur debet praelatus mores clericorum investigare et examinare, nisi ut repellat quos noverit indignos: ex illo Apostoli I. ad Timoth. v:

Episcopus non tenetur causam manifestare.

in genere, disp. 8, num. 194, v. f. — ⁴ De Sacramentis in genere, qu. 1, art. 4, n. 5. — ⁵ Suppl., qu. 36, art. 4, ad 3. — ⁶ Loc. cit., ad 1. — ⁷ Sess. 14, de reform., cap. 1. — ⁸ De Synodo, lib. 12, cap. 8, num. 4. — ⁹ Sess. 23, de reform., cap. 5 et 7.

ut notat S. Alphonsus, Palaus sese retractavit tr. 23, punct. 19, § 3, n. 20, ubi scripsit: « Verius existimo nullo modo licere uti notitia confessionis poenitente non consentiente, ad... negandum... secreto sacramentum ».

^{d)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 10, negat posse Eucharistiam denegari ob crimen ex sola confessione cognitum, « saltem si periculum sit (quod vix unquam abesse poterit) tacitae cujusdam exprobrationis, per quam confessionis sacramentum odiosum reddatur ».

^{e)} Valentia, in 3^a Part., disp. 6, qu. 8, punct. 3, v. *Ego vero*, distinguit, et negat

posse fieri, « saltem cum petit a proprio pastore eo tempore quo proprius alioqui pastor eam administrare subditis tenetur ». Si vero minister non teneretur, « tunc posset rationabiliter negare ». Hinc patet non sat accurate citari a Croix.

^{f)} Diana videtur potius priori sententiae adhaerere, quidquid dicat Croix; Diana enim, part. 3, tr. 4, resol. 46, negat sane posse id fieri; sed in responsione ad argumentum contrarium dicit frangi hoc modo confessionis sigillum, « si non potest ostendi alia rationalis causa ».

Manus cito nemini imposueris; neque communicaveris peccatis alienis? Ubi inquit S. Leo¹: *Quid est cito manus imponere, nisi... ante experientiam disciplinae?* Tanto magis quia in ordinibus suscipiendis multi possent esse defectus, ex quibus sine infamia petentes ejici possunt, nempe aetatis, tituli, subjectionis, etc.; ut bene notat Croix².

53. — Quaeres hic 3°. *An possit absolvi ordinandus qui habitum contraxit lasciviae*, et statim post Poenitentiam, sine experientia continentiae, velit subdiaconatum suscipere? — De hac quaestione plenam instituimus Dissertationem, quam reperies in fine hujus Dubii, ex n. 63.

54. — Quaeritur 4°. *An parochus possit assistere matrimonio eorum qui sunt publici peccatores?*

Certum est teneri parochum arcere a matrimonio eos qui nesciunt doctrinam christianam; uti constat ex Rituali Romano³, ubi praescribitur: *Parochus cognoscat utrum uterque (sponsus) sciat rudimenta fidei, cum ea deinde filios docere suos debeat*. — Item S. Congregatio habita coram Innocentio XII anno 1697, ut refert Summus Pontifex Benedictus XIV⁴, decrevit parochos non debere procedere ad proclamationes, nisi repererint contrahentes sufficienter instructos in rudimentis fidei. Et hoc decretum confirmatum fuit a Clemente XI, ut in ejus Bullario⁵, ac a nostro Papa Benedicto in litteris encyclicis.

Utrum autem, praeter hanc ignorantiam, *possit parochus publicis peccatoribus negare suam assistentiam ad matrimonium?* — Si contrahentes publice peterent, et essent indigni ratione peccati vel censurae occultae, recte dicunt Lugo⁶, et Croix⁷ cum Arriaga et communi, parochum teneri assistere; juxta dicta n. 47.

Dubium est: *an assistere possit et teneatur, si contrahentes sint publice indigni?*

Affirmant Laymann⁸, Croix⁹, et Lugo¹⁰ cum Praeposito: modo tamen parochus prius conatus fuerit disponere sponso ad

digne contrahendum. Ratio, ut dicunt, quia parochus non est minister matrimonii, sed tantum testis: unde ex una parte, cum sit publicus minister, non potest suam negare assistentiam; et ex altera, licite potest assistere, cum sua cooperatio sit mere materialis.

Negant vero alii auctores, quia sentiunt parochum esse verum ministrum matrimonii. Sed haec ratio non subsistit; nam (ut probabimus infra de Matrimonio, ex n. 897), ministri matrimonii sunt ipsi contrahentes, et parochus non est nisi merus testis.

Hoc tamen non obstante, minime acquiescimus primae sententiae; et dicimus parochum nec teneri nec posse assistere tali matrimonio. Favetque nobis auctoritas Summi Pontificis Benedicti XIV¹¹, ubi sic docet: *Quamvis... juxta communio-rem magisque receptam sententiam, non sit (parochus) sacramenti Matrimonii minister..., nihilominus in multis comparatur ministro; nec licite sua praesentia et auctoritate firmare potest contractum, quem scit a contrahentibus sacrilege iniiri*. Ratio nostrae sententiae est: tum quia de jure naturali nemo potest cooperari peccato proximi, etiamsi alter peccatum jam interne consummaverit (prout diximus de Caritate, Lib. II, n. 47), ita nec parochus in nostro casu; tum quia parochus tenetur ex justitia, ex contractu inito cum communitate a qua stipendium accipit, incumbere saluti spirituali suarum ovium, eas avertendo a peccatis. — Nec valet dicere quod contrahentes habent jus ut parochus eorum matrimonio assistat. Nam respondetur 1° quod nemo potest habere jus ad actionem in qua committitur peccatum. Respondetur 2° quod sponsi in tantum habent jus ad assistentiam parochi, in quantum hic tenetur ex officio incumbere eorum bono spirituali; unde cum in hoc parochi assistentia non conferret ad bonum, sed ad ipsorum ruinam, idcirco neque sponsi jus habent, neque parochus tenetur assistere; immo debet suam assi-

A matrimonio arcendi nescientes doctrinam.

Parochus assistere debet matrimonio peccatoris occultis.

Quid de matrimonio publici peccatoris.

¹ Epist. 12, ad episcopos Africanos, cap. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 647. — ² Lib. 6, part. 1, n. 146. — ³ Tit. 7, cap. 1, de Sac. Matrim., n. 1. — ⁴ De Synodo, lib. 8, cap. 14, n. 3. — ⁵ Edict. Cardinalis Urbis Vicarii, edict. 19, die 13 Sept. 1713, n. 11. — *Benedict. XIV*, epist. encyclica *Etsi minime*, de die 7 Februarii 1742, § 11. — ⁶ De Sa-

cram. i. g., disp. 8, n. 206. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 147, i. f. — *Arriaga*, disp. 21, n. 32. — ⁸ Lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 8. — ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 147. — ¹⁰ De Sacram. in gen., disp. 8, n. 206, 216 et 219. — *Joan. Praeposit.*, de S. Matrim. sacram., qu. 7, dub. 24, n. 208 et 209. — ¹¹ De Synodo, lib. 8, cap. 14, n. 5.

stentiam negare, cum praecipua sua obligatio sit impedire peccata ovium suarum.

Quid de
testibus.

Et quod dicimus de parcho, dicendum est etiam de *testibus*. Qui tamen satis excusarentur a peccato, si assisterent coacti metu gravi; cum ipsi non teneantur nisi ex caritate impedire peccatum.

Parochus,
unde possit
excusari.

Parochus autem etiam excusari potest ad vitandam mortem, vel alia graviora mala communitatis, vel ipsorum contrahentium, puta ne ipsi perseverent in peccato ^{a)}. — Praeterea satis excusantur a culpa parochi, ut ait Laymann ^{b)}, qui assistunt matrimoniis haereticorum in locis

ubi est consuetudo, et mixti sunt haeretici cum catholicis; juxta mox dicenda in Quaestione sequenti.

Certum est tamen quod parochi in matrimoniis contrahendis tenentur ex officio inquirere an subsit aliquod impedimentum; et si probabiliter illud subesse judicent, tenentur suam assistentiam denegare et nuptias vetare, donec saltem per Ordinarium decernatur quid sit agendum. Ita Sanchez ¹, Croix ²; et Lugo ³ cum Ledesma ^{c)}, Vega ^{c)} et aliis communiter. — Item ait Lugo ⁴ cum Coninck (contra alios) quod si Ordinarius habeat scientiam impedimenti occulti, etiamsi non posset

Parochus
tenetur in-
quirere de
impedimen-
tis.

¹ De Matr., lib. 3, disp. 15, n. 11. — ² Lib. 6, part. 1, n. 147.

— ³ Disp. 8, n. 205. — ⁴ Loc. cit. - Coninck, disp. 27, n. 67.

54. - ^{a)} De assistentia parochi matrimonio apostatarum, irreligiosorum, etc., exstant non pauca S. Rom. Tribunalium responsa; haec autem distinguunt matrimonia cum haereticis, cum apostatis, cum ascriptis sectis clandestinis et cum censura ecclesiastica innodatis. Et primo quidem S. Off., die 28 Junii 1865, declaravit: «Quoad matrimonia in quibus una contrahentium pars clandestinis aggregationibus per Pontificias constitutiones damnatis adhaeret, dummodo absit scandalum, Ordinarius, habita circumstantiarum ratione pro casibus particularibus, ea decernat quae magis expedire judicaverit, excluso tamen omni ecclesiastico ritu», seu, uti die 5 Julii 1878 explicuit: «Permittere poterit ut parochus matrimonio passive intersit, id est absque benedictione alioque ritu ecclesiastico, tamquam testis auctorizabilis, dummodo cautum omnino sit catholicae educationi universae proles, aliisque similibus conditionibus». Sed, ut ibidem monet, primo parochus debet totis viribus ad id incumbere ut sectae renuntiet, vel exhortari sponsam et ejus parentes ut a tali conjugio deterreantur. Quod tamen attinet ad ritum ecclesiasticum, S. Off., die 21 Februar. 1883, sententiam suam temperavit, dicens: «Omnino vero excludatur celebratio Sacrificii Missae, nisi quando gravia adjuncta aliter exigant». — De matrimoniis cum haereticis, S. Off., die 30 Januar. 1867, declaravit requirendam esse consuetam et necessariam dispensationem cum solitis clausulis et praescriptionibus. — De matrimoniis cum apostatis vel liberis pensatoribus, S. Off., eodem die 30 Januar. 1867, idem ac de liberis muratoribus declaravit: «Quodsi agatur de matrimonio inter unam partem catholicam et alteram quae fidem abiecit, at nulli falsae religioni vel haereticae sectae sese adscripsit, quando parochus nullo modo potest hujusmodi matrimonium impedire (ad quod totis viribus incum-

bere tenetur), et prudenter timet ne ex denegata matrimonio assistentia grave scandalum vel damnum oriatur, rem deferendam esse ad R. P. D. Episcopum [quod die 11 Januar. 1899 ad omnes episcopos extendit], qui...., inspectis omnibus casus adjunctis, permittere poterit ut parochus matrimonio passive intersit tamquam testis auctorizabilis, dummodo cautum omnino sit catholicae educationi universae proles, aliisque similibus conditionibus». — Denique de matrimoniis cum iis qui notorie in censuras ecclesiasticas inciderunt S. Poenit., die 10 Decembr. 1860, declaravit: «Curandum pro viribus ut ecclesiasticis censuris innodati debito modo cum Ecclesia reconcilientur: at si reconciliari recusent, et nisi matrimonium celebretur, gravia inde mala imminere videantur, parochus Ordinarium consulat, qui, habita rerum et circumstantiarum ratione, omnibusque perpensis quae a probatis auctoribus, et praesertim a S. Alphonso [hic]... traduntur, ea declaret quae magis expedire in Domino judicaverit, exclusa tamen semper Missae celebratione».

^{b)} Laymann, *lib. 5, tr. 10, part. 2, cap. 4, n. 8*, quaerit: «Utrum sacerdos catholicus assistere possit matrimoniis haereticorum, quos in sua parochia habet; qui casus in Germania frequens est? Respondeo non apparere rationem cur assistere prohibeatur».

^{c)} Bartholomaeus de Ledesma et Vega non citantur a Lugo pro hac sententia; nihilominus Ledesma, *Summar., de Matrim., diff. 21, § Sed dubium se offert, et seqq.*, eamdem tenet, casu quo adsit fama de impedimento et scandalum ex matrimonio oriatur. — Vega pariter, *Sum. silva, lib. 3, cas. 364, notab. 6*, id tenet in casu publici, etsi simplicis, voti castitatis. Quodsi vero votum sit secretum, et ille in occulto petat, posse ei matrimonium denegari, *notab. 5*.

illud probare, tenetur matrimonium prohibere.

55. - Quaeritur 5°. *An, si unus sponsorum sit publice indignus, possit alter matrimonium cum ipso inire, et consequenter sacramentum ei ministrare?* — Hic advertendum quod ex duplici capite potest talis indignitas provenire: vel ab excommunicatione, vel ab aliquo mortali peccato sponsi.

Contrahere cum excommunicato vitando, illicitum.

Si sponsus sit indignus, quia est *excommunicatus*; — vel erit *vitandus*, et tunc certe illicitum est cum eo contrahere, quia non licet cum ipso communicare in re sacra, quale est sacramentum; — vel erit tantum *toleratus*, et tunc probabilius est licere, ut docent Sanchez¹ et Lugo², et alii plures (quos videre poteris infra *de Censuris*, *Lib. VII, n. 139*), quia concilium Constantiense indistincte concessit fidelibus posse communicare cum excommunicatis toleratis.

Cum tolerato, licitum.

Cum peccatore, licitum ex gravi causa.

Si autem sponsus sit indignus ob aliquod *peccatum*, hic magna occurrit difficultas; quia non licet ministro conferre sacramentum indigno. — Sed Busenbaum (vide *Lib. II, n. 60*), Lugo³; et Croix⁴ cum Sanchez^{a)}, Perez^{a)}, Arriaga, Dicastillo^{b)} et communiori, dicunt licere cum eo contrahere, si alter sponsus sine gravi incommodo non possit a matrimonio recedere. Ratio (ut inquiunt) est, quia contrahentes, quamvis indirecte conficiant sacramentum, tamen directe contractum ineunt, qui de se non est res sacra. Unde in hoc sacramento sponsi videntur magis habere conditionem privatorum contrahentium, qui tantum respiciunt ad propriam utilitatem, quam publicorum mi-

nistrorum, qui attendere debent ut suscipientes sacramenta ob eorum indignitatem repellantur. — Hanc rationem non quidem reprobamus; sed fateor eam non omnino me convincere^{c)}.

56. - Utrum autem, *justa accedente causa, licitum sit matrimonium contrahere cum haereticis?*

Generaliter loquendo id vetitum est ab Ecclesia; ut patet ex concilio Chalcedonensi (apud Cabassutium⁵), ubi dicitur: *Sed neque haeretico, vel pagano, vel Judaeo matrimonio conjungere, nisi utique persona quae orthodoxae conjungitur, se ad orthodoxam fidem convertendam spondeat.*

Quid de matrimoniis mixtis.

Verumtamen est valde probabile id quod dicunt Busenbaum (dicto *Lib. II, n. 19, ad 7*) et Lugo^{a)}, Wigandt⁶, Croix⁷; ac Sanchez⁸ cum Navarro et Azor, nempe quod in locis ubi haeretici vivunt mixti cum catholicis, ut in Germania, Polonia, etc., ex consuetudine recepta et tolerata licitum est matrimonia inire cum haereticis. — Modo 1°. Catholico contrahenti permittatur libere permanere in fide. 2°. Absit periculum perversionis. 3°. Detur libertas educandi prolem catholice. 4°. Si facile non sit invenire parem inter catholicos. Quorum si unum desit, non licebit, ut recte ait Croix⁹. — Caeterum id bene permittitur, servatis his conditionibus; quia hujusmodi conjugia fiunt instar aliorum contractuum civilium, ad firmandas leges amicitiae et ad tuendam communem pacem reipublicae.

Hinc refert Lugo¹⁰ pluries fuisse dispensatum ob justas causas matrimonia inire cum haereticis; ut patere ait ex con-

¹ De Matrim., lib. 7, disp. 9, n. 8. — ² De Sacram. i. g., disp. 8, n. 225. — ³ Loc. cit., n. 226, 229 et 230. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 147. — *Arriaga*, disp. 21, n. 42. — ⁵ Notit. ecclesiast., concil. Chalcedon., can. 14. — ⁶ Tr. 16, exam. 6, n. 77.

— ⁷ Loc. cit., n. 147; et lib. 2, n. 95. — ⁸ De Matrim., lib. 7, disp. 72, n. 5. — *Navar.*, Consil. 1, de constitut., n. 59 et 60. — *Azor*, part. 1, lib. 8, cap. 11, quaer. 5. — ⁹ Lib. 2, n. 95. — ¹⁰ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 227.

55. - ^{a)} Sanchez, *de Matrim.*, lib. 7, disp. 72, n. 5, Martinus Perez, *de Matrim.*, disp. 36, sect. 2, n. 5, loquuntur de solo matrimonio cum haeretico.

^{b)} Dicastillus, *de Matrim.*, disp. 7, n. 707, non requirit grave incommodum, quamvis a Croix ita citetur.

^{c)} Haec ratio non suadet, scribit S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 14, n. 6, cum hujusmodi contractui annexa sit etiam sacramenti administratio. Unde puto tantum dici posse quod

praefata administratio, ut a ministris ad id non consecratis, non esset grave peccatum pro ipsis, ut probabiliter tenent..., licet opinio opposita, quod sit grave..., mihi videtur probabilior.

56. - ^{a)} Lugo, *loc. cit.*, n. 225, 228 et 229, assertum istud non restringit ad ejusmodi provincias. — Atvero, juxta vigentem Ecclesiae disciplinam, ubique prohibitum est matrimonium contrahere cum haereticis sine dispensatione Romani Pontificis.

cilio Laodicensi ac Agathensi. Et signanter testatur Clementem VIII anno 1604 concessisse dispensationem duci Barensi, ut duceret Catharinam, suam consanguineam, sororem Henrici IV regis Galliarum, cum adhuc esset haeretica. — Et hic sedulo notandum id quod advertit Summus Pontifex Benedictus XIV¹ ex Veracruz, quod de Pontificis potestate, postquam hic dispensat, dubitare, instar sacrilegii est. Esset enim Christo quasi exprobrare quod non satis Ecclesiae suae providisset.

Docet autem Lugo² quod ad tale matrimonium opus est dispensatione, saltem in locis ubi est consuetudo in ejusmodi dubiis recurrendi ad Papam; quia Ecclesia merito potuit sibi reservare iudicium, an sufficiat causa vel an praeponderet periculum mali. — Probabiliter autem dicit³, cum aliis apud Croix⁴ contra Sanchez^{b)} et Pontium^{b)}, non esse opus dispensatione, quando pars haeretica serio promittat conversionem; ut vidimus supra jam excipi in concilio Chalcedonensi. Immo putat Hurtadus^{c)} apud Croix, sufficere spem conversionis ortam ex ipsius indole vel aliunde. Quando autem licitum est catholico contrahere cum haeretico, tanto magis licebit parochus assistere ad tale conjugium.

Concil. Laodicen. (sub Silvestro, anno incerto), can. 31: ap. Labbé, tom. 1, col. 1535. *Concil. Agathen.*, (anno 506), can. 67: ap. Labbé, tom. 5, col. 532. — ¹ De Synodo, lib. 7, cap. 7, n. 7. - *Veracruz*, Specul. conjugior., part. 2, art. 27, v. *Ex omnibus his*. — ² De Fide, disp. 22, n. 20, 22, 28 et 31. — ³ Loc. cit., num. 17. — ⁴ Lib. 2, num. 97. — *Sanch.*, Decal., lib. 1, cap. 9, num. 35. *Cardenas*,

57. — Hic pro complemento hujus materiae, remanent aliae Quaestiones discutiendae.

Quaeritur 6°. *An in conferendis sacramentis liceat uti opinione probabili?* — Certum est, ut vidimus *Lib. I, n. 48*, generice loquendo, id illicitum esse ex prop. 1 damnata ab Innocentio XI.

Excipitur tamen 1°. Si adsit necessitas ex parte proximi; ut est commune apud doctores, juxta dicenda *n. 480*, loquendo de absolutione impertienda moribundo. Et idem dicetur de Baptismo, *n. 103*. v. *Et hic sedulo*. — Excipitur 2°. Si habeatur probabilis opinio de jurisdictione confessarii vel de validitate Matrimonii; juxta dicta *Lib. I, n. 50*, et dicenda infra *de Matrim.*, *n. 901*. Et hoc dicunt Sanchez, Cardenas, Sporer, Dicastillus, Gobat^{a)} et alii, apud Mazzotta⁵ et Croix⁶, esse in praxi tutum et moraliter certum. — Excipitur 3°. Quando administratio sacramenti fieret obnoxia nimis scrupulis aut difficultatibus; ut diximus^{b)} *Lib. I, n. 30*. *Not. 1*, cum Cardenas, Croix, ex D. Thoma^{b)}; et dicit Mazzotta cum Illsung et pluribus aliis. Aliter non posset baptizari infans quem parentes assererent non esse baptizatum, cum tale testimonium non sit nisi tantum probabile. Item, neque absolvi possent qui putantur dispositi, de

Quando liceat uti probabilitate in sacramentis.

Cris., dissert. 2, a num. 160. *Spor.*, part. 3, num. 717. — *Dicast.*, de Poenit., disp. 10, dub. 8, num. 196; et tr. 2, de Bapt., disp. 1, dub. 8, n. 199. ⁵ Tr. 5, disp. 1, qu. 2, cap. 3, qu. 1, v. *Fit secundo*. ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 117. — *Carden.*, dissert. 2, n. 25. *Croix*, loc. cit., n. 119. — *Mazzotta*, loc. cit., v. *Fit tertio*. *Ills.*, tr. 1, disp. 1, num. 77.

^{b)} Sanchez, *de Matrim.*, lib. 7, disp. 72, n. 4, id satis innuit, dicens: « Durat... praeceptum quamdiu non redit ad fidem, et facillimo negotio posset inito matrimonio non converti ». — Pontius pariter, *de Matrim.*, *Append.*, cap. 8, n. 6, dicit posse fieri absque dispensatione, « in eo tantum casu... quando ratione occurrentium circumstantiarum per epikeiam judicaretur eam legem ecclesiasticam in eo casu non solum deficere negative, sed contrarie, et damnosa esset tunc legis observantia ».

^{c)} Petrus Hurtadus, quamvis a Croix, lib. 2, n. 97, citetur ut refert S. Alphonsus, haec dumtaxat scribit, *de Fide*, disp. 76, § 228 et 229: posse scilicet matrimonium absque peccato cum haeretico contrahi,

« quando est certa spes de conversione conjugis ».

57. — ^{a)} Gobat a Mazzotta ita sane allegatur: at re vera, tr. 7, n. 114, probabilissimam affirmat esse hanc sententiam; negat tamen esse moraliter certam, quia « opposita (inquit)... est vere probabilis ».

^{b)} S. Alphonsus remittit ad lib. I, n. 30, *Not. 1*, prout habebatur in primis editionibus usque ad quintam. Ibi enim haec S. Doctor scripserat: « Notandum tamen 1...; quod quando opinio est certe probabilior et practice censetur tuta, possumus eam sequi ex rationabili causa etiam in collatione sacramenti... Rationabilis autem causa est magna utilitas proximi vel nimia molestia ministri. Ideoque recte in sacramento Poenitentiae ab-

quorum dispositione non alia quam prudens probabilitas haberi potest; unde recte notat Mazzotta cum Cardenas quod si talis dispositio non sufficeret, vix ullus unquam absolvi posset extra mortis articulum, quia vix unquam haberi potest certitudo de dispositione poenitentis.

An autem liceat *suscipere* sacramenta cum sola opinione probabili? — Vide dicta *Lib. I, n. 51*.

58. - Quaeritur 7°. *An et quando minister teneatur administrare sacramenta?*

Pastores ex justitia tenentur sacramenta ministrare.

Commune est, ut dicunt Holzmann¹, Salmant.²; et Croix³ cum Suarez, Lugo, Dicastillo et Aversa (contra Silvestrum, etc.), quod pastores tenentur ex justitia, ratione stipendii quod exigunt, sacramenta ministrare suis subditis rationabiliter petentibus, etiam extra gravem necessitatem. — Pastores autem dicuntur superiores respectu religiosorum; et respectu saecularium, episcopi et parochi, vel qui curam subsidiariam cum obligatione habent. Ita Croix⁴ cum Gobat. — Et proinde peccat pastor qui morosum vel difficilem subditis se reddit; ut Gobat cum Croix⁵, Salmant.⁶, Concina⁷. Ideoque recte monuit S. Carolus Borromaeus⁸: *Quacumque diei vel noctis hora ad sacramenta ministranda (parochus) vocabitur..., nullam... moram interponet: immo populum... praemonebit, ut, cum opus est parochiali ministratione atque officio, se quamprimum et libere accersat, nulla habita nec temporis nec loci longe distantis, etc. ratione.*

Quando a mortali excusentur,

Excusabitur tamen a mortali, si semel vel iterum extra necessitatem sacramenta

deneget; quia non videtur tam stricte se obligasse. — Croix⁹ cum Suarez et Arriaga. Item Suarez (apud Busenbaum, *infra n. 623, Resp. 2*), cum Aversa (*ibid.*), qui excipit, si subditus peteret ex urgenti occasione, v. gr. festi solemnis, etc.

Ministri autem qui non sunt pastores, in extrema necessitate tenentur ex caritate, etiam cum periculo vitae, proximo sacramenta ministrare; ut Concina¹⁰ et Croix^{a)}, et alii omnes. — An vero teneantur in gravi necessitate proximi? Vide dicta *de Caritate, Lib. II, n. 27, v. Hinc*.

Non pastores quandoque tenentur ex caritate.

An parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam? Vide in hoc *Lib. VI, n. 233*. — Quoties teneatur eam ministrare? Vide *n. 253 et 254*. — Quoties ministrare Poenitentiam? Vide *n. 623*.

59. - Quaestio 8^a. *An liceat unquam simulare administrationem sacramenti?*

Communiter DD. distinguunt simulationem in formalem et materialem. *Formalis* est qua directe intenditur alterius deceptio; *materialis* est qua alterius deceptio tantum permittitur. — Damnata autem est ab Innocentio XI propositio 29, quae dicebat: *Urgens metus gravis est causa justa sacramentorum administrationem simulandi*. Et merito quidem; cum talis simulatio sacramento gravem injuriam irroget et Deo illudat.

Simulatio formalis et materialis.

Sed quaeritur: *an in hac propositione fuerit damnata sola simulatio formalis, an vero etiam materialis?*

Alii, ut Viva¹¹ et Concina¹², dicunt fuisse ibi indefinite damnatam simulationem tam formalem quam materialem. Tum quia propositio indefinita aequivalet universali; tum quia (ut ajunt) nemo un-

Juxta alios, utraque damnatur.

Mazzot., loc. cit., v. *Fittertio*. - Carden., dissert. 2, n. 25. — ¹ De Extrem. Unct., n. 21. — ² Tr. 4, de Euchar., cap. 9, n. 29. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 133. - Suar., disp. 72, sect. 3; et de Poenit., disp. 32, sect. 1, n. 4, v. *Dicendum*, et n. 5. - Lugo, de Poenit., disp. 22, a n. 1. - Dicast., tr. 4, de Sacram. Euch., disp. 11, dub. 7, n. 119. - Aversa, de Sacram. in gen., qu. 64, sect. 7, v. *Secundo*. — Silvest., v. *Confessor I*, qu. 18. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 133. - Gobat, tr. 1,

a n. 137. — Gobat, tr. 1, n. 112. — ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 134. — ⁶ Tr. 4, de Euchar., cap. 9, n. 30. — ⁷ De Sacram. i. g., cap. 12, n. 3. — ⁸ Instruct. de Sacram. administrat. — ⁹ Loc. cit., n. 134. — Suar., disp. 32, sect. 1, n. 5, v. *Secundo*. — Arriaga, de Poenit., disp. 43, n. 4 et 5. — Suar., loc. cit. — Aversa, de Poenit., qu. 16, sect. 11, v. *Quarto*. — ¹⁰ Loc. cit., n. 7. — ¹¹ In propos. 29 Innoc. XI, n. 1, 2 et 14. — ¹² Loc. cit., n. 12 et 14.

solvitur tantum probabiliter dispositus, aliter vix aliquis absolvi posset: sic enim praesumitur Christus voluisse administrari tale sacramentum. Ita Croix, dicto *lib. 6, n. 119* cum Carden. Ills., et alii ex S. Thoma apud Croix, *n. 108*, docente: Non est quaerenda certitudo in omnibus; sed in unaquaque materia secun-

dum proprium modum». — Quod utique tenet S. Thomas, in *2^a 2^{ae}, qu. 47, art. 9, ad 2*, citans Aristotelem.

58. - ^{a)} Croix, *lib. 2, n. 174*, in universum scribit: «Unusquisque tenetur, etiam cum damno vitae, succurrere proximo, in extrema necessitate spirituali constituto».

quam catholicorum dixit esse licitam simulationem formalem; sed Sancius ^{b)} et alii, quorum opinio damnata fuit (ut fert Viva), tantum propugnarunt licitam esse materialem. — Alii tamen, ut Cardenas ¹ et Vidal ², dicunt damnatam fuisse simulationem formalem, et etiam materialem in re vitiosa; non vero materialem in re indifferenti ^{c)}. — Quaestio haec inanisi mihi videtur; quia tandem omnes in idem coincidunt. Nam, sive loquamur de simulatione formali, sive materiali in re vitiosa aut indifferenti, omnes conveniunt nunquam esse licitum: 1°. Proferre sine intentione verba consecrationis supra panem, aut absolutionis supra indispositum. 2°. Hostiam non consecratam pro consecrata praebere. 3°. Celebrare Missam non proferendo verba consecrationis. Ita Palaus ³, Croix ⁴, Cardenas, Milante, Viva et Vidal ⁵.

Praeterea, quamvis praefata propositio non loquatur de quocumque metu; tamen commune etiam est apud doctores, non licere administrationem sacramenti simulare, etiam ob metum mortis. — Concina ⁶, Croix ⁷, Cardenas ⁸, Viva ⁹ et Milante ¹⁰.

E converso omnes dicunt licitum esse confessario super indispositum aliquid orare et dare crucem, ne ejus indispositio prodatur; quamvis alii reputent eum absolutionem recipere. — Quia (ut ait Cardenas), ex una parte tenetur confessarius

non prodere indignitatem poenitentis in confessione cognitam; juxta praescriptum in cap. *Omnis utriusque, de poenit. et remis.*, ubi dicitur: *Caveat autem* (confessarius) *omnino, ne verbo aut signo, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem*. Ex altera parte, haec non est proprie simulatio administrationis sacramenti; quia verba illa respectu sacramenti indifferenter se habent. — Alia tamen ratione utuntur Viva ^{d)} et Milante ^{d)}, dicentes hoc esse licitum; quia tunc confessarius licite occultat veritatem, quam non tenetur nec potest manifestare. — Recte vero advertit Cardenas ¹¹, quod tunc confessarius non debet intendere deceptionem adstantium, sed tantum occultationem veritatis. Nam alias mendacii reatum non effugeret; cum ex D. Thoma ¹² mendacium non solum committatur verbis, sed etiam facto.

An autem liceat super indispositum dicere: *Ego te non absolvo*, submisce dicendo verbum: *Non?*

Affirmat Cardenas ¹³. — Sed negant Roncaglia ¹⁴, Milante et Viva ¹⁵. Ratio, quia semper ac verbum *Non* percipi nequit a circumstantibus, haec esset quidem restrictio pure mentalis, quae nunquam est licita; juxta dicta *Lib. III, n. 168*. — Sed ratio haec non vincit. Quia in tantum occultatio haec non est licita in sermone, in quantum loquens tenetur (ne decipiat

Formula:
Ego non absolvo super
indispositum, licita.

Viva, in propos. 29 Innoc. XI, num. 2. — ¹ In propos. 29 Innoc. XI, dissert. 20, num. 9, 14, 65 et seqq. — ² In propos. 29, Append. ad Wigandt, append. 1, exam. 3, n. 26. — ³ Tr. 2, disp. 1, punct. 13, n. 8. — ⁴ Lib. 1, part. 6, n. 154, 156, 159 et 161. — Cardenas, dissert. 20, cap. 3, 4 et 5. — Milante, exercit. 15, sup. propos. 29 Innoc. XI, v. *Firmata igitur*, et v. *Respondeo quod licet*. — Viva, loc. cit., n. 2, 7 et seqq.; et n. 16. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ De

Sacram. i. g., cap. 12, n. 14. — ⁷ Loc. cit., n. 155. — ⁸ Loc. cit., n. 37 et seqq., cum num. 34 et seqq. — ⁹ Loc. cit., n. 15. — ¹⁰ Loc. cit., v. *Firmata igitur*. — Cardenas, dissert. 20, num. 52. — ¹¹ In propos. 29, dissert. 20, n. 54. — ¹² 2^a 2^{ae}, qu. 111, art. 1. — ¹³ Loc. cit., n. 53. — ¹⁴ Tr. 16, de Sacram. in genere, cap. 4, qu. 6, resp. 2. — Milante, exercit. 15, sup. propos. 29 Innoc. XI, v. *Quia vero*. — ¹⁵ In propos. 29 Innoc. XI, n. 11.

^{b)} Joannes Sanchez, *Select. disp.* 35, n. 6 et 7, hoc innuit, dicens licere ob mortis metum, consecrationis aut absolutionis verba proferre, absque intentione consecrandi vel absolvendi, « sine ulla labe mendacii: adest enim tunc justa causa utendi aequivocatione ».

^{c)} Cardenas damnat quamcumque simulationem materialem ex parte ministri, ut patet ex n. 15; ubi vero distinguit rem vitiosam a re indifferenti loquitur de simulatione materiali se habente ex parte suscipientis, n. 65 et seqq. — Itemque Vidal, § 5.

^{d)} Viva, loc. cit., n. 11, licitum esse ait,

quia cum oratio adhibita nullatenus ad administrationem sacramenti spectet, sicut ob justam causam licita est aequivocatio, ita pariter ob urgentem metum gravem, licita est haec simulatio, quae sacramento non est injuriosa, eo quod impertinenter se habeat ad illud. — Milante, loc. cit., v. *Dico 2*, rationem hanc assignat: quia nempe benedictio haec revera adhiberi potest universim omnibus fidelibus vario ex momento, nec solam absolutionem etiam in sacro Tribunali designat. Aliunde haec recitatio sufficienter eximit a revelatione criminum, et si quae est deceptio astantibus, haec est mere materialis,

proximum cum quo loquitur) taliter proferre verba ut audiens possit veritatem percipere; et ideo in sermone restrictio pure mentalis est vetita. At in prolotione formae sacramenti non tenetur minister ita proferre verba, ut sacramentum suscipiens illa audiat. Quapropter non videtur obstare quod talis occultatio esset restrictio mentalis. — Et hinc prima opinio non videtur improbanda.

Simulatio vera in susceptione sacramenti, illicita.

60. - Ex eadem ratione irreverentiae, non solum qui administrando, sed etiam qui suscipiendo sacramentum simularet, non excusaretur a mortali; ut dicit Croix ^{a)} cum Cardenas ^{a)} et Gormaz ^{a)}. — Sed hoc currit quando adest vera simulatio sacramenti.

Ingredi confessionale ad alloquendum confessarium, licitum.

Hinc infertur 1° cum Cardenas ¹, et Croix ² cum Dicastillo ^{b)}, Gormaz, etc., quod si quis nolens confiteri ingrediatur confessionale, et genuflexus alloquatur confessarium de aliquo negotio, non simulat sacramentum, nec peccat peccato mendacii; quia, cum hoc sit valde usitatum quod aliqui accedant ad confessarium causa petendi eleemosynam aut consulendi circa scrupulos, infertur actionem illam esse indifferentem. — Secus, ait Cardenas ³, si quis accederet cum intentione ut circumstantes credant ipsum confiteri; tunc enim dicit peccare peccato mendacii et sacrilegii. At quoad peccatum sacrilegii, nequeo huic doctrinae acquiescere; cum enim ibi desit materia et forma, nescio intelligere ubi sit simulatio sacramenti.

Ex conventionione non praebere hostiam indisposito, licitum.

61. - Infertur 2°. Quod in casu quo aliquis non poterit se disponere ad communionem, posset aliquando convenire

cum parochio, ad infamiam vel scandalum vitandum, ut hic dicat tantum super ipso verba: *Corpus Domini nostri Jesu Christi custodiat, etc.*, et non praebeat hostiam; ut admittit Croix ⁴ cum Moya, Leandro, Henriquez, Diana, etc. Quia tunc revera non simulatur sacramentum. — Secus dicendum, si parochus porrigat ex conventionione hostiam non consecratam; ut docent S. Thomas, Sotus, Suarez, Vasquez et alii cum Croix ⁵ communiter, contra alios. Ratio, quia tunc, licet nec etiam simulatur sacramentum, quod ibi non est, tamen exponitur panis adorationi adstantium et ipsius susipientis. Qui, sicut peccaret externe adorando idolum, etiam ex metu mortis; sic quoque semper peccaret externe adorando hostiam non consecratam. Et peccaret gravius quam si indigne communicaret; ut patet ex cap. *De homine 7, de cel. miss.*, ubi dicitur gravius peccare sacerdotem qui in Missa non consecraret, quam qui sacrilege consecraret et communicaret.

Porrigere hostiam non consecratam, illicitum.

62. - Infertur 3°. Non esse illicitum, ob gravem metum simulare celebrationem matrimonii; ut cum communi sententia docent Sanchez ⁶, Palaus ⁷, Pater Concina ⁸ (qui etiam communem asserit), Cardenas ^{a)}, Viva ^{a)}; Croix ⁹ cum Henriquez, Coninck, Arriaga, Gormaz ^{a)}, etc., contra Patrem Milante. Ratio, quia tunc deest materia et forma sacramenti, cum desit voluntarius consensus; sacramentum enim non conficitur nisi super vero contractu: qui tunc non adest, cum invalidetur ex lege Ecclesiae ratione coactionis. — Et in hoc casu is qui simularet excusaretur etiam a mendacio, si adstantes possent ex cir-

Simulatio matrimonii ob gravem metum, licita.

¹ Dissert. 20, n. 73. — ² Lib. 6, part. 1, n. 158. - *Gormaz*, de Sacram. i. g., disp. 5, n. 361. — ³ Loc. cit., n. 71. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 160. *Moya*, tr. 4, qu. 2, § 2. *Leander a SS. Sac.*, de Euchar., disp. 7, qu. 61. - *Henriq.*, lib. 8, cap. 33, num. 3. *Diana*, part. 4, tr. 4, resol. 47. — *S. Thom.*, 3 P., qu. 80, art. 6, ad 2. *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 6, v. *Secundo arguitur*. *Suar.*, de Euchar., disp. 67, sect. 4, v. *Circa tertiam*. *Vasq.*,

disp. 209, cap. 4, n. 40 et 41. - ⁵ Loc. cit., n. 159. — ⁶ De Matrim., lib. 1, disp. 11, n. 2. Cfr. lib. 4, disp. 16, n. 1. — ⁷ Tr. 28, disp. 2, punct. 12, n. 3. — ⁸ De Sacram. i. g., cap. 12, num. 15. — ⁹ Loc. cit., num. 162. *Henriq.*, lib. 11, cap. 9, num. 6. *Coninck*, disp. 28, num. 37 et seqq. *Arriaga*, de Sacramentis in genere, disp. 21, num. 42. — *Milante*, exercit. 15, sup. propos. 29 Innoc. XI, v. *Et hic*.

60. - ^{a)} Croix, loc. cit., n. 157; Cardenas, dissert. 20, n. 65 et 67; Gormaz, de Sacram. i. g., disp. 5, n. 354, dicunt simulationem hanc virtualiter subijci damnationi propositionis, ratione ejusdem irreverentiae.

^{b)} Apud Dicastillum id reperire nequivi.

62. - ^{a)} Cardenas, in propos. 29 Innoc. XI, dissert. 20, n. 78 et 79; Viva, in eamd. propos., n. 12; Gormaz, de Sacram. i. g., disp. 5, n. 362, distinguunt, dicentes lethale esse, si simulat in ratione sacramenti, ita ut expresse dicat se velle matrimonium sine intentione

cumstantiis advertere eum nolle contrahere; vel, casu quo id non possent percipere, contrahens, dicendo *volo*, intelligeret velle in quantum in se est, ut notat Scotus¹.

Et ex eadem ratione dicunt Cardenas²; et Sanchez, Hurtadus, Dicastillus et Gobat, apud Croix³, non peccare peccato sacrilegii, qui contrahit matrimonium, sciens se habere impedimentum dirimens^{b)}.

DISSERTATIO

De Clerico habituato in vitio turpi, cupiente statim initiari in sacris.

Auctoris
propositum.

63. - Quaestio quam infra exponam nuper Neapoli magnopere inter sapientes fuit agitata. De hac ipse in libro mearum Adnotationum in Busenbaum nimis concise et quasi obiter in quodam loco tractavi. Sed inde, cum sedulius animadverterem valde utile ac necessarium esse ut ejus vera decisio confessariis innotesceret, quo ipsi studeant eam tenere sententiam quam bono Ecclesiae magis expedire judicaverint: idcirco operae pretium esse duxi diligenter ac funditus rem ad trutinam revocare.

Quaestio nimirum haec est: *Utrum sit neganda absolutio clerico habituato in peccatis lasciviae occultis, qui velit ad sacros ordines ascendere sine praecedenti experimento continentiae?*

Opiniones
de hoc argumento.

Quidam neotericus et doctus auctor libri Romae editi, cui titulus: *Istruzione per li novelli confessori*, de hoc puncto agens⁴, sic scripsit: *Oggi non v'è alcuna legge diretta, nè divina, nè umana, che vieti di ordinarsi, precisamente per esser alcuno abituato nella lascivia, od altr'occulto peccato; se non che per l'omicidio volontario o per altra colpa avesse contratta l'irregolarità... Ma bensì può dubitarsi per conto della legge naturale, in quantochè essendo, o per legge ecclesiastica o pel voto implicito, annessa la con-*

tinenza a' sacri ordini, l'ordinando contro il dettame della retta prudenza vuole assumere un peso che non può portare, ecc. A noi pare che, stando nella legge naturale sola, si debba qui procedere con distinzione. Imperocchè, se l'ordinando crede sinceramente ed in buona coscienza di poter... vivere casto, e disfarsi de' mali abiti, e... di far tutto ciò che a giudizio suo e del discreto confessore, si stima necessario ed opportuno per la sua emendazione; egli si può promuovere, e'l confessore non glielo può interdire. — Deinde addit: *Ed inoltre aggiungiamo che non essendo questi (come supponiamo) indisposto per lo sacramento della Penitenza, neppur si dee dire, precisamente parlando, che lo sia pel sacramento dell'Ordine: il quale per riceversi degnamente, non richiede se non lo stato di grazia; e per se stesso non è ad alcuno occasione di peccato, anzi dà all'anima una nuova e distinta grazia.* — Subaddit tamen: *Diciamo che uno che voglia promuoversi a' sacri ordini, e non creda (siccom'è detto) sinceramente di poter osservare in quello stato la castità per lo mal abito della lascivia, non possa promuoversi; ed insistendo di farlo, gli si debba come ad indegno ed indisposto negare l'assoluzione^{a)}.* Ita praefatus auctor.

¹ In 4, dist. 29, qu. unic., n. 9. — ² In propos. 29 Innoc. XI, dissert. 20, num. 82, 83 et 87. — *Sanch.*, de Matrim., lib. 7, disp. 5, n. 1. — *Gaspar Hurtad.*, de Matrim., disp. 12, diff. 3,

n. 11. — *Dicast.*, de Matrim., disp. 7, dub. 2, n. 34. — *Gobat*, tr. 9, n. 60, v. *Qui vero*. Cfr. tr. 1, n. 256. — ³ Lib. 6, part. 1, num. 162. — ⁴ Part. 2, cap. 3, n. 64 et seqq.

conficiendi sacramentum; secus vero, si simulat consensum in contractu, non attendendo ad rationem sacramenti.

^{b)} Cardenas, juxta distinctionem superius expositam, ita docet casu quo simulet contractum dumtaxat, non vero sacramentum.

63. — ^{a)} Textus isti latine sic redduntur a clar. P. Michaeli Haringer, in sua edit. Theologiae moralis S. Alphonsi (Edit. 2^a. Ratisbonae

1879): «Hodie nulla est lex positiva, neque divina, neque humana, quae propter hoc solum ordinari vetat, quod quis in vitio turpi vel alio peccato occulto habituatus sit: nisi forte per homicidium voluntarium vel aliam culpam irregularitatem incurrisset. Cum vero ex lege ecclesiastica vel voto implicito sacris ordinibus continentia annexa sit, hinc dubium oritur annon talis ordinandus contra legem na-

Alii vero e converso videntur nimis rigide locuti fuisse. — Nam Natalis Alexander¹ hanc regulam statuit: *Nemo est ad sacros ordines promovendus, nisi qui vel innocenter vixerit, vel occultas prioris vitae maculas diuturna poenitentia diluerit.* Idem tenet Jueninus². Idem, Herbert³, qui magnam et longam curam requirit, dicens nec unum sufficere annum ad hujusmodi probationem. Idem, Van-Espen⁴. — Sentit Contin. Tournely⁵ clericum habituat^{c)} probandum saltem per 20 aut 18 menses. Id eruit ex D. Gregorio⁶, ubi: *Ne unquam ii qui ordinati sunt pereant, provideri debet quales ordinentur, ut prius aspiciatur si vita eorum continens in annis plurimis fuit.* Adducitque Natalem Alexandrum⁶, dicentem quod confessarii debent clericis in luxuria habituat^{c)} prohibere tam ascendere ad altiores gradus quam ministrare in susceptis.

Opinio
Doctores.

64. — Sed inter harum opinionum varietatem, operam adhibui ut a quamplurimis Neapolitanae urbis theologis res plene examinaretur. Et post longas hinc inde discussiones, in hanc sententiam sive conclusionem, duas partes habentem, convenimus, mediam tenentes viam, nempe:

I^o. Quod hodierna et antiqua Ecclesiae lex semper constans obstringit tam epi-

scopos, quam confessarios et promovendos, ut cum aliquis clericus recidivus vel consuetudinarius in vitio carnis ad sacrum ordinem, sive ad subdiaconatum, sive ad diaconatum aut presbyteratum ascendere cupit, quamvis sincere sit conversus ad Dominum, et ideo possit statim absolvi; non tamen poterit sacrum ordinem suscipere, nisi aliquamdiu operam det ad pravam habitum extirpandum. Et si ipse persistat ordinem statim suscipere, non censetur dispositus ad absolutionem; quia legem Ecclesiae violat in re gravi.

nisi aliquandiu operam dederit emendationi.

Et si persistat nequit absolvi.

II°. Quod potest tamen dari casus, quo Deus donet poenitenti tantam extraordinariam compunctionis gratiam, quae reddat eum adeo probatum, ut ipse statim possit sacrum ordinem assumere; et ideo (si id ipsum confessario ex validis conjecturis constet) beneficium absolutionis suscipere, sine eo quod temporis experientia prius comprobetur.

Excipitur casus conversionis extraordinariae.

65. — Prima pars probatur I^o. Ex illo Apostoli, I ad Tim. III: *Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum: sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, ... non neophytum, etc.* — Illud *irreprehensibilem* explicat D. Gregorius^{a)}, dicens: *Vitium in episcopo est non quam optimum esse. Illud autem non neophytum*

Probatur prima pars ex Scriptura.

¹ Lib. 2, de Sacram. Ord., cap. 3, art. 5, reg. 19. —

² Comment. de Sacram., dissert. 8, qu. 7, cap. 2, concl. 2.

— ³ Tr. de Sacram. Ord., part. 3, cap. 3, resp. 3. — ⁴ De

6° Praec. decal., art. 10, reg. 3, v. *Quoto*. — ⁵ Lib. 4, indict. 12, epist. 26, ad Januar.; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 695. — ⁶ Lib. 3, de Peccat., cap. 8, reg. 60.

turalem offendat, si contra dictamen verae prudentiae onus suscipere vult quod ferre non potest. Videtur nobis quod attentata sola lege naturali distinctione opus est. Etenim si ordinandus sincere et in bona conscientia credit se castum vivere et pravos habitus vincere posse, et si paratus est omnia exsequi, quae sibi et prudenti confessario opportuna et pro emendatione vitae necessaria videbuntur, promoveri potest, nec confessarius eum impedire potest... Et insuper addimus quod si ipse (ut supponimus) non indispositus sit ad recipiendum sacramentum Poenitentiae, nec stricte loquendo indispositus est pro sacramento Ordinis, quod ut digne suscipiatur, non requirit nisi statum gratiae: quod immo per se non est alicui occasio peccandi, sed potius animae novam et distinctam gratiam confert... Dicimus contra, eum qui ad sacros ordines promoveri vult, et non sincere credit (ut dictum est) se in hoc statu propter pravam habitum vitii turpis castum vivere posse, nec

promoveri posse, et si id facere non desistit, ipsi tamquam indigno et indisposito absolutionem denegandam esse ».

b) Van-Espen, *Jus eccles.*, tom. 4, de *Instit. et Offic. canonicor.*, part. 2, cap. 2, § 8, negat clericos in luxuriam lapsos, restitui posse sacris functionibus, nisi post condignam poenitentiam, id est respondentem criminum gravitati; idemque dicit de sacerdotibus § 9; et iterum § 10, negat clericos sacris functionibus restitui posse, nisi post diuturnam poenitentiam.

c) Contin. Tournely ita loquitur de eo qui post diutinam in vitio transactam vitam, tam languide ac molliter se gerit, ut vix anteactae vitae horrorem sentire videatur.

65. — a) Cornelius a Lapide, in *epist. I ad Tim.*, cap. 3, vers. 2, commentans verbum *irreprehensibilem*, adducit S. Gregorium Nazianzenum dicentem vitium esse in episcopo non quam optimum esse. Quod utique Nazianzenus, in *Orat. 2, Apologetica* (al.

commentat D. Thomas, et inquit: *Hoc quod dicit hic, ad eos pertinet qui non solum aetate neophyti, sed et qui neophyti sunt perfectione.* — Quod vero nomine episcoporum intelligantur omnes sacerdotes, asserunt S. Ambrosius, S. Joannes Chrysostomus et S. Thomas. Vide apud Cornelium a Lapide.

Probatur
ex sacris
canonibus.

66. - Probatur 2°. Sacris canonibus. A quorum *norma* (dicit Summus Pontifex Benedictus XIV, loquens de hac materia ad episcopos, in litt. encycl. *Ubi primum*) *quae omnino servari debet, ne patiamini vos abduci.* — Innocentius III, in cap. *A multis, Extra, de aetate et qualit. ord.*, sic ait: *Erubescant impii, et intelligant iudicio Spiritus Sancti, eos qui in sacris ordinibus, presbyteratu, diaconatu, subdiaconatu sunt positi, si caste non vixerint, excludendos ab omni eorumdem graduum dignitate.* Et iterum: *Nemo ad sacrum ordinem permittatur accedere, nisi aut virgo, aut probatae castitatis existat.* — Item habetur in epistola 1^a Siricii Papae ¹, quod subdiaconus *ad diaconii gradum, si se ipse primitus continentia praeunte dignum probarit, accedat.* — Item S. Gregorius ² sic praescripsit: *Nullus debet ad ministerium altaris accedere, nisi cujus castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata.*

Idem sancitum fuit a synodo Tridentina ³, ubi: *Subdiaconi et diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, et in minoribus ordinibus jam probati..., qui sperent Deo auctore se continere posse.* — Et licet verba *et in minoribus ordinibus jam probati*, directe intelligantur de probatione externa, quam episcopus exigere debet de probitate ordinandi, ut ego cum aliis censeo; nullo modo tamen negari potest quod concilium non tam re-

quirat probitatem externam (quae reapse sine interna non esset probitas, sed vera hypocrisis et deceptio) quam principalius internam. At quoniam Ecclesia non iudicat de occultis, ideo illic requirit explicite sive directe solam externam; sed eam postulat tamquam indicium probitatis internae.

Et hoc patet ex textu D. Pauli supra relato, ubi diserte distinxit Apostolus probitatem tam externam quam internam; et utique utramque requisivit in sacerdotibus, verbis illis: *Oportet.... episcopum irreprehensibilem esse,.... sobrium,.... pudicum, etc.* Ecce necessitas probitatis internae. Deinde indixit necessitatem probationis externae verbis quae subdidit, nempe: *Oportet autem illum et testimonium habere bonum ab iis qui foris sunt.* — Ideo D. Thomas, hanc epistolam Apostoli explicans, scribit: *Supra ostendit Apostolus qualis debet esse episcopus secundum se; hic ostendit qualis debet esse in comparatione ad multitudinem.*

Et ideo concilium quoque Tridentinum ⁴ ait: illos tantum promovendos ad sacros ordines *quorum probata vita senectus sit.* Quid autem sit haec senectus probatae vitae, habetur in Sapientia iv, 9: *Aetas senectutis vita immaculata.* — Et propter id, concilium ⁵ ad finem majoris probationis bonae vitae, praescribit interstitia inter diversos ordinum gradus, dicens: *Ut in eis cum aetate vitae meritum et doctrina major accrescat.* — Atque hinc in Pontificali Romano episcopus ordinans, loquendo de sacerdotibus initiandis, dicit: *Ut coelestis sapientia, probi mores et diuturna iustitiae observatio ad id electos commendent.* — Hinc Innocentius XII in sua bulla *Speculatores*, edita anno 1694, loquens de interstitiis ordinandorum, sic

D. Thom., lect. 2, in cap. 3 epist. 1 ad Tim. — S. Ambros., epist. 63, num. 64; Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 1206. — S. Joan. Chrysost., in epist. ad Philipp., cap. 1, homil. 1, n. 1; Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 62, col. 183. — S. Thom., lect. 1, in cap. 3 epist. 1 ad Tim. — Cornel. a Lapid., in epist. ad Philipp., cap. 1, vers. 1; in epist. 1 ad Tim., cap. 3, vers. 1; in epist. ad Tit., cap. 1, vers. 5. — Bened. XIV, encycl. *Ubi primum*, de die 3 Decembr.

1740, § 1. — ¹ Cap. 9; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 13, col. 1142-1143. — ² Epist. lib. 1, indict. 9, epist. 44, v. *Ante triennium*; Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 506.

³ Sess. 23, de reform., cap. 13. — D. Thomas., lect. 2 in cap. 3 epist. 1 ad Tim. — ⁴ Sess. 23, de reform., cap. 12. —

⁵ Loc. cit., cap. 11. — Pontific. Rom., de Ordinatione presbyteri. — Innoc. XII, bulla *Speculatores*, § 1. Habetur in Bullar. Rom. Mainardi.

orat. 1), n. 15, habet, inquiens: « Vitium esse existimet... praefecti... vel antistitis non quam optimum esse ». Sed ibi S. Gregorius non ex-

plicit verbum *irreprehensibilem*. Vide apud Migne, *Patrolog. graeco-lat.*, tom. 35, col. 423-424.

praecipit: *Ante meritum laboris, ante tempus examinis, ante experientiam disciplinae, sacerdotalis honor non probatis minime tribuatur; nec unquam heri sacri legi, hodie sacerdotes, heri profani, hodie sacrorum antistites, veteres vitio, virtute rudes et recentes, discipuli simul ac magistri pietatis, creentur. Sed ii tantum, juxta constitutas a majoribus leges..., ad sacrarum administrationum sublimitatem promoveantur, qui.... diuturna conversatione inter clericos fuerint comprobati.* — Et D. Hieronymus, apud eundem D. Thomam¹, inquit: *Non solum episcopi, presbyteri et diaconi debent magnopere providere, ut cunctum populum cui praesident, sermone et conversatione praecedant; verum etiam inferiores gradus et omnes qui divino oraculo deserviunt.*

Probatur
ratione et
auctoritate
doctorum.

67. — Probatur 3°. Ratione et auctoritate doctorum. — Quia, ut quis ad sacri ordinis dignitatem ascendat, non sufficit simplex et actualis status gratiae; sed requiritur etiam bonitas praecellens et habitualis. Et idcirco poenitens qui e luto habitualium libidinum mox emersit, quamvis conversus, quia tamen pravis habitibus irretitus adhuc infirmus existit, is vix capax erit absolutionis, sed non ordinis sacri. Propterea quod, si quis taliter affectus, et a sanie vitiorum nondum purgatus, ad altaris fastigium ascendere audet, nisi prius sufficienti probetur experimento, iste prout temerarius etiam sacramentalis absolutionis manifestatur indignus. Unde S. Bernardus^{a)} scripsit: *Nullus ad ministerium altaris accedere debet, nisi cujus castitas ante susceptum ordinem fuerit approbata.* — Et hic notandum quod id quod dictum est de vitio luxuria, idem dicendum de quocumque alio, nimirum ebrietatis, avaritiae, blasphemiae, odii, etc.

Quod autem ad sacros ordines suscipiendos minime sufficiat simplex gratia

sanctificans, sed ultra requiratur interior perfectio, constat ex consensu communi SS. Patrum et doctorum, qui uno ore illam efflagitant. — Et in primis S. Thomas², loquens de exercitio sacrorum ordinum, ait: *Quamvis interior perfectio ad hoc requiratur quod aliquis digne huiusmodi actus exerceat.* Et in eadem quaest., art. 8, dicit, sacerdotem excellere religiosum quantum ad dignitatem; quia per sacrum ordinem aliquis deputatur ad dignissima ministeria quibus ipsi Christo servitur in sacramento altaris, ad quod requiritur (nota) major sanctitas interior quam requirat etiam religionis status. Item³, loquens pariter de probitate clericorum et monachorum, dicit: *Ordines sacri praeexigunt sanctitatem; sed status religionis est exercitium quoddam ad sanctitatem assequendam. Unde pondus ordinum imponendum est parietibus jam per sanctitatem desiccatis; sed pondus religionis desiccet parietes, id est homines, ab humore vitiorum.* Et idem prius dixit S. Joannes Chrysostomus⁴: *Multo magis integritas huic quam illis necessaria.* — Item S. Thomas⁵ ait: *Ad minus (id est non solum ad minus, ut ibi explicat Glossa) hoc requiritur quod nesciat ordinans aliquid contrarium sanctitati in ordinando esse; sed etiam amplius exigitur ut secundum mensuram ordinis vel officii injungendi, diligentior cura apponatur ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum, saltem ex testimonio aliorum.* Et confirmat testimonio S. Dionysii⁶, qui scripsit: *In divino omni non est audendum aliis ducem fieri, nisi secundum omnem habitum suum factus sit deiformissimus et Deo simillimus.*

68. — Magis autem urget id quod docet S. Thomas⁷, ubi dicit: *Ad idoneam executionem ordinum non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens.* — Nec valet dicere quod hic

D. Hieron., in epist. ad Tit., cap. 2, i. f., v. *Nemo te contemnat.* — ¹ Suppl., qu. 36, art. 1, v. *Sed contra.* Cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 26, col. 590. — ² 2^a 2^{ae}, qu. 184, art. 6. — ³ Loc. cit., qu. 189, art. 1, ad 3. — ⁴ De Sacerdotio, lib. 6, n. 2; cfr. apud Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 48,

col. 679. — ⁵ Suppl., qu. 36, art. 4, ad 3. — Glossa, id est Seraphinus a Porrecta, ad loc. cit., in notis ad 3. — S. Thom., Suppl., qu. 36, art. 1, corp. — ⁶ De eccles. Hierarch., cap. 3, § 14. Cfr. ap. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 3, col. 471-472. — ⁷ Suppl., qu. 35, art. 1, ad 3.

67. — ^{a)} Textus iste non reperitur apud S. Bernardum, *Serm. de Conversione ad Cle-*

ricos, cap. 20; neque alius est quam textus S. Gregorii Magni, superius n. 66 relatus.

S. Doctor requirat quidem bonitatem excellentem ad executionem ordinum, non autem ad susceptionem, eo quod in ipsa susceptione gratia confertur suscipienti ad sacra ministeria digne exercenda. Nam in eodem loco Angelicus expresse requirit meritum sanctitatis positivae tam ad executionem quam ad susceptionem ordinum. — Ad hoc videndum observare oportet quod S. Doctor non aliud intendit probare in citato Articulo 1°, nisi quod in sacramento Ordinis certe conferatur gratia gratum faciens. Hinc sic sibi opponit in tertia objectione: *Nulla causa praesupponit effectum suum; sed in eo qui accedit ad ordines, praesupponitur gratia, per quam fit idoneus ad executionem Ordinis.* (Hoc autem praesuppositum, mox videbimus quod non quidem negatur, sed approbatur et confirmatur a S. Doctore in suo responso). *Ergo talis gratia non confertur in collatione Ordinis.* Hucusque objectio. Deinde sic respondet: *Ad tertium dicendum quod ad idoneam executionem ordinum non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens.* De hoc autem rationem reddit: *Ut, sicut illi qui Ordinem suscipiunt super plebem constituuntur gradu Ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis.* Hinc confirmans praesuppositum objectionis, ut diximus, id est, quod ad ordines suscipiendos requiritur utique gratia gratum faciens, sive meritum praecedens sanctitatis, sic infert: *Et ideo praeexigitur* (nota) *gratia quae sufficiat ad hoc quod digne connumerentur in plebe Christi.* — Demum concludit: *Sed confertur in ipsa susceptione Ordinis amplius gratiae munus, per quod ad majora reddantur idonei.* Quibus verbis intendit S. Thomas probare quod gratia sacramenti non erit quidem inutilis, sed majora auxilia praestabit suscipienti, ut idoneum se reddat ad majora merita acquirenda. Sed jam praesupponit et exprimit praeexigi in suscipiente gratiam gratum facientem, quae sufficiat ad dignum eum faciendum ut connumeretur inter altaris ministros. Unde sicut non sufficit qualiscumque gratia ad execu-

tionem ordinum, ita neque ad susceptionem. Recte enim ait Habert¹, quod Poenitentia pro infirmis est instituta, ideo infirmis est conferenda; sed Ordo, cum non ad salutem propriam, sed aliorum institutus sit, sanis conferri debet.

Idem confirmat Glossa in praefato textu, dicens: *Licet enim in illo qui accedit ad sacramentum Ordinis, praesupponatur gratia gratum faciens secundum modum quo possit digne Ordinem suscipere; tamen non supponitur secundum gradum illum quo causatur ab ordine suscepto. Accedenti enim sufficit esse in gratia, sed jam eidem suscipienti Ordinem augetur gratia illa.* — Adverte illa verba: *Licet praesupponatur gratia secundum modum quo possit digne Ordinem suscipere.* Ergo ad Ordinem suscipiendum non sufficit sola gratia sanctificans (ut quidam hanc Glossam intellexit); sed requiritur talis gradus gratiae et meriti, ut initiandus digne possit ad illum ascendere. Et quamvis Glossator ibi subdat: *Accedenti enim sufficit esse in gratia;* intelligit profecto non de simplici gratia sanctificante, sed de gratia explicata, *secundum modum, etc.*

Idem sentit Sotus², ubi agens de sacramento Ordinis, dicit sanctitatem positivam in ordinando esse necessariam de praecepto divino. En ejus verba: *Prima* (conclusio). *Quamvis morum integritas non sit de essentia sacramenti, est tamen praecepto divino maxime necessaria... At vero quod articulo praesenti de idoneitate eorum qui sacris sunt ordinibus initiandi definitur, non est generalis illa dispositio quae in suscipiente quodcumque sacramentum requiritur, ne sacramentalis gratiae obicem inveniat; est enim illa quaedam actualis praeparatio. Sed definitio praesens ad morum habitus attinet* (significat hic Sotus, quod promovendus debet esse habitualiter bonus). *Enimvero, quoniam per sacramentum Ordinis homo non solum gratiam suscipit, sed ad sublimiorem statum conscendit, requiritur in eo morum honestas et virtutum claritas.*

Idem asserit Sanchez³: *In promovendo ad ordines requiritur bonitas vitae: quod*

¹ Tract. de Sacramento Ordinis, part. 3, cap. 3, v. f., v. *His conditionibus.* — Glossa, id est *Seraphinus Capponi a Porrecla*, in notis ad Supplementum D. Thomae,

qu. 35, art. 1, v. 3^m *major.* — ² In 4 Sentent., dist. 25, qu. 1, art. 4, concl. 1, et v. *At vero.* — ³ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 46, n. 1.

non est intelligendum de generali bonitate, id est ut careat peccato mortali; hoc enim ad omnia sacramenta requiritur. Quia enim per hoc sacramentum (Ordinis) homo ad sublimiorem statum conscendit, requiritur in eo morum honestas, scilicet ut sit sobrius, castus, etc. — Idem dicunt Salmant.¹: Ad hoc ut aliquis ad ordines promoveatur bonitas vitae requiritur: non illa solum quae ad receptionem omnium sacramentorum licitam postulatur, nimirum quod sit expers lethalis culpa; sed ultra requiritur quod sit honestis moribus imbutus. — Accedit Pater Holzmann², qui sic ait: Requiritur 4°, ut (ordinandus) effulgeat speciali vitae morumque probitate: speciali, inquam, non enim sufficit ad suscipiendos ordines probitas vitae et morum veluti communis, seu ea quae ad quaelibet sacramenta recipienda exigitur; sed necessaria est specialis, ex qua sperari possit fore ut ordinandus.... bono exemplo prae luceat... Consistit autem specialis illa probitas in recta intentione specialiter serviendi Deo..., in casta et sobria vita, in bona conversatione ordinandi.

Si igitur constat quod clericus qui ad altaris celsitudinem vult ascendere, non tantum a culpa mortali immunis esse debet, sed amplius praeseferre probitatem habitalem, atque adeo excellentem, ut haec merito esse possit praeparatio correspondens gratiae per sacramentum Ordinis praestandae quae confertur per modum habitus, sive quae confertur ut perpetuo sua peculiaria auxilia tribuat ordinato; certum etiam est quod ille qui usque adhuc in luxuriis est versatus, si forte praestiterit simplicia signa poenitentiae, erit quidem capax absolutionis, sed non erit simul sacro ordine dignus. Aliud enim sane est et valde diversum esse simpliciter in statu gratiae; aliud, magnam bonitatem possidere. — Idcirco ex omnibus praedictis concluditur, praeceptum esse divinum et ab Ecclesia omni tempore custoditum ac promulgatum, ut qui in flagitiis, etsi occultis, sit recidivus aut habi-

tuatus, priusquam sacros ordines assumat, convenienti castitatis experientia sit probandus. Alioquin ei, ob ipsius gravem praesumptionem, et quia in re gravi legem Ecclesiae offendit, confessarius tenebitur absolutionem denegare.

69. — Quoad secundam autem partem, minime negandum censemus, aliquando contingere posse quod clericus, quantumvis in vitio carnis consuetudinarius et recidivus, tali compunctionis gratia a Deo sit donatus, ut dignus existimetur quod gradum sacri ordinis statim assumere possit; et ideo tunc capax bene evadet absolutionis, quamvis praecedenti experimento non sit probatus. — Probatio quidem non solum exterior, sed etiam interior, ut diximus, in huiusmodi poenitentibus ab Ecclesia necessario postulatur; sed non necessario requiri dicimus probationem temporis.

Olim, juxta priscam Ecclesiae disciplinam, nemini, qui post acceptum Baptismum lethale peccatum commiserat, ascendere ad ordines unquam permittebatur; etiamsi condignam egisset poenitentiam, ut testantur S. Isidorus, S. Hieronymus et S. Martinus Papa I (apud Natalem Alexandrum). Atque ii qui post ordinem susceptum semel graviter peccarant, ipso facto manebant perpetuo suspensi; prout scripsit S. Gregorius³. — Deinde tamen aliquot post saecula tantum illi qui infamiam passi erant ob aliquod grave crimen, aut publicam egerant poenitentiam, ab ordinibus excludebantur; juxta id quod legitur in concilio Carthaginensi IV⁴, ubi: *Ex poenitentibus, quamvis sit bonus, clericus non ordinetur.*

Demum a saeculo XI, ut ferunt Habert et Juenin, remissa fuit hujus disciplinae severitas; ut patet ex can. *Fraternitatis, dist. 34*, ubi Pelagius Papa, requisitus ab episcopo Florentino, an conferri posset diaconatus clerico qui aliquando, cum esset conjugatus, inhoneste versatus fuerat cum sua ancilla? Respondit Pelagius: *Et quamvis multa sint quae in hujus-*

Secunda
pars.

Qualis,
precedente
tempore,
Ecclesiae
disciplina.

¹ Tr. 8, de Ordine, cap. 5, n. 40. — ² De Ordine, n. 96. — S. Isidor., de ecclesiast. Offic., lib. 2, cap. 5, n. 14. — S. Hieron., Commentar. in epist. ad Tit., cap. 1, v. 6. — S. Martinus, epist. 2, ad Amandum. — Natal. Alex., lib. 2, de Sacram. Ordinis, cap. 3, art. 5, reg. 19. Cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 83, col. 785; tom. 26, col. 564; tom. 87, col. 136.

— ³ Epist. lib. 4, indict. 12, epist. 26; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 695. — ⁴ Can. 68; celebratum fuit anno 398; ap. Labbe, tom. 2, col. 1442. — Habert, tr. de Sacramento Ordinis, part. 3, cap. 3, v. Ab undecimo. — Juenin, Comment. de Sacramentis, dissert. 8, qu. 7, cap. 2, concl. 2.

modi casibus observari canonice jubeat sublimitatis auctoritas; tamen, quia defectus nostrorum temporum, quibus non solum merita, sed corpora ipsa hominum defecerunt, distractionis illius non patitur in omnibus manere censuram: et aetas istius de quo agitur futurae incontinentiae suspicionem auferre dignoscitur, ut ad diaconatum possit provehi, temporum, ut dictum est, condescendentes defectui, concessisse Nos noveris. — Item in cap. Ex tenore, de tempor. ordinat. sic habetur: Verum, quoniam peccatum ipsius fore occultum dixisti, mandamus quatenus poenitentiam ei condignam imponas, et suadeas ut parte poenitentiae peracta ordine suscepto utatur; quo contentus existens, ad superiores amplius non ascendat. Verumtamen, quia peccatum occultum est, si promoveri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere. Attamen notandum (ut diximus n. 52), hunc canonem correctum fuisse in parte a Tridentino¹: ubi habetur quod episcopi bene possunt ob peccata occulta, etiam extrajudicialiter cognita, prohibere initiandis quominus ordinentur.

70. — Cum igitur neque Ecclesiae praeceptum, neque praesentis disciplinae consuetudo cogat ad probandos sola temporis diuturnitate eos qui ad sacros ordines sunt promovendi; ad prudentem confessorium spectabit cognoscere an poenitens vel temporis experimento vel alia via sit convenienter probatus atque dispositus ad tantam dignitatem assumendam. — Bene autem evenire potest quod Deus, cujus judicia et misericordiae admirabiles sunt, auxilia tam efficacia gratiae alicui largiatur, ut compunctionis vehementia temporis probationem compenset. Docet enim D. Thomas quod Deus aliquando tollit peccati reliquias successive per suam gratiam cooperantem; aliquando vero statim per magnam commotionem qua homo

perfectam sanitatem spiritualem consequitur. Hoc docet² ubi, quaerens: *Utrum, remissa culpa mortali, tollantur omnes reliquiae peccati?* objicit sibi (in prima objectione) auctoritatem D. Augustini³, qui ait: *Nunquam* (Dominus) *aliquem sanavit quem omnino non liberavit; totum enim hominem sanavit in sabbato, quia et ejus corpus ab infirmitate, et animam ab omni contagione liberavit.* Respondet inde Angelicus: *Quandoque tanta commotione convertit* (Deus) *cor hominis, ut subito perfecte consequatur sanitatem spiritualem, non solum remissa culpa, sed sublatis omnibus peccati reliquiis; ut patet de Magdalena* (Luc. vii). *Quandoque autem prius remittit culpam per gratiam operantem; et postea, per gratiam cooperantem, successive tollit peccati reliquias.*

Si ergo divinae gratiae efficacia valet auferre omnes peccati reliquias, id est animae debilitatem ex vulneribus peccati causatam; idcirco, quamvis habitus pravi in potentiis sensitivis non tollantur, mens tamen ex vigore gratiae talem acquirere potest vigorem ut illis facile resistat. — Hoc docuit idem D. Thomas⁴, dicens: *Reliquiae autem peccati non dicuntur hic dispositiones ex actibus relictas, quae sunt quidam habitus inchoati; sed quaedam spiritualis debilitas in ipsa mente existens: qua sublata, et eisdem habitibus vel dispositionibus manentibus, non ita potest inclinari mens ad peccatum.* — Nulla igitur in tali habituato erit necessitas experimenti (quod non requiritur, nisi ut debilitas animae ex malis habitibus contracta sanetur, et pravis dispositionibus facile resistat), cum hoc idem ex vigore gratiae is aequae et forte viriliter adeptus fuisse comperitur. Recte enim dicit S. Cyprianus^{a)}: *Non pro mora temporum, sed compendio gratiae maturatur caritas.*

¹ Sess. 14, de reform., cap. 1. — ² 3 P., qu. 86, art. 5. —

³ De vera et falsa Poenit., cap. 9, n. 24: opus dubium

S. Augustini; cfr. Migne, append. ad Opp. D. Aug., tom. 40, col. 1111 et 1112. — ⁴ Supplem., qu. 30, art. 1, ad 2.

70. — ^{a)} S. Cyprianus, *epist. 1, ad Donatum*, n. 2, scribit: « Cum... de Domino Deo vox est, vocis pura sinceritas, non eloquentiae viribus nititur ad fidei argumenta, sed rebus. Denique accipe non diserta sed fortia... Ac-

cipe quod sentitur antequam discitur, nec per moras temporum longa agnitione colligitur, sed compendio gratiae maturantis hauritur ». Migne, *Patrol. lat.*, tom. 4, col. 198.

71. - Non quidem negandum hujusmodi conversiones extraordinarias esse, nec saepe evenire, neque etiam in exercitiis spiritualibus quae ad sacros ordines praemitti solent; quoniam plerumque ad hujusmodi exercitia promovendi coacti accedunt. — Ideoque alia extraordinaria signa debet confessarius in suo poenitente agnoscere, ut ei ad sacrum ordinem ascendere permittat.

Quod si quandoque (licet raro) tales conversiones extraordinariae accidant; nulla patet ratio cur in eo casu magis dispositum ad ordines suscipiendos poenitentem evincat longi temporis probatio, quam manifesta cordis vera et vehemens contritio, ac voluntas adeo firma, quae innixa spe divinorum auxiliorum, praecipue actualium, quae in sacramento Ordinis a Deo impertiuntur ut caste et honeste in Ecclesiae ministeriis vita ducatur, non solum se emendare proponat, sed etiam omnia media opportuna adhibere quae valeant tum concupiscentiam refraenare, tum dignum eum reddere ut sacra adeat mysteria; immo poenitens ex illo singulari dono contritionis jam inceperit instanter et enixe castitatem a Deo postulare, et simul concupiscentiae ardorem notabiliter imminutum in se cognoscat, ita ut jam paratum se sentiat ad castitatem servandam. — Quod si sufficienter probatus existimatur, qui per aliquod tempus se continens habitum exstirpare curaverit; multo magis is probatus censi debet qui per specialem Dei gratiam vehementi contritione manifeste compunctus est. Diuturnitas temporis ideo sufficiens creditur probatio, quia signum est firmae voluntatis poenitentis; attamen non raro evenire solet quod aliquis etiam longo tempore se a vitiis pro mundi hujus honestate contineat (juxta verba S. Gregorii): sed horum magis est timendus relapsus quam eorum qui talem contritionis gratiam ostenderent, ut prudens confessarius directe eos voluntatem immutasse cogno-

scat; unde recte prudentem ac fundatam spem concipere possit quod promovendus, auxilio divinae gratiae et mediis quae adhibere ipse proposuit, castitatem servabit; juxta illud Tridentini¹: *Qui sperent, Deo auctore, se continere posse.*

72. - Id sat confirmatur tum a Pontificali, tum a catechismo Romano. — In Pontificali enim habetur quod episcopus alloquens initiandos ad subdiaconatum, sic dicit: *Si usque nunc (fuistis) ebriosi, amodo sobrii; si usque nunc inhonesti, amodo casti.* Notentur verba *si usque nunc*, ad significandum quod hodie non excludit Ecclesia eos qui forte usque ad tempus ordinationis fuerint inhonesti: modo habeant talem cordis conversionem quae ipsos reddat dignos non solum absolutionis beneficio, sed etiam sacri ordinis gradu, si sine temporis probatione ad eum ascendere velint; juxta illud quod scripsit D. Anselmus²: *Nec apud Deum reprobatum officium alicujus propter culpam quam ipse ignoscit; nec apud homines decoloratur sacri ordinis dignitas propter personam cujus ipsi peccatum non cognoscunt.*

In catechismo autem Romano³, primo ibi dicitur quod initiandus in sacris morum integritatem magnopere praeseferre debeat. Deinde additur quod ea vitia corporis, quae in veteri lege homines ab altaris ministerio excludebant, hodie in nova lege Evangelii intelligenda sint de vitiis animae, quae homines repellunt ab ordinum sacrorum susceptione. Et hic sedulo advertendum quod inter corporales defectus in lege antiqua computatum fuit vitium inveteratae scabiei; ut legitur in Levitico, XXI, 20: *Si jugem scabiem, etc.* Quod communiter interpretantur pro vitio libidinis, ut explicant D. Hieronymus^{a)} et D. Gregorius. Demum catechismus concludit quod promovendi qui hujusmodi vitiis fuerint contaminati, tenentur, juxta praesentem Ecclesiae disciplinam, sacramento Poenitentiae conscien-

S. Gregor., homil. 13, in Evangel., n. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 76, col. 1124. — ¹ Sess. 23, de reform., cap. 13. — Pontific. Rom., de Ordinatio subdiaconi. —

² Epist. lib. 1, epist. 56; ap. Migne, op. cit., tom. 158, col. 1127. — ³ Part. 2, cap. 7, de Sacri Ordinis, num. 31. — D. Gregor., Reg. pastoral., part. 1, cap. 11.

tias diligenter purgare, sine eo quod ibi ulla temporis probatio praescribatur. — En verba catechismi: *Primum itaque in eo qui sacerdos creandus est, vitae et morum integritas commendetur magnopere oportet.... Et simul illud docendum, ea corporis vitia, quae in veteri lege ex Domini praescriptione aliquem ab altaris ministerio excludebant, in evangelica lege ad animi vitia praecipue transferenda esse. Quare, sanctam illam consuetudinem in Ecclesia servari animadvertimus, ut, qui sacris initiandi sunt, prius Poenitentiae sacramento conscientiam purgare diligenter studeant.* — Ex quo patet, catechismum supponere quod aliquis, etsi vitiis fuerit obnoxius, bene possit absolutionis beneficio frui et inde sacros ordines recipere, etiam sine praecedenti temporis experientia: intelligendum, dummodo aliunde rite dispositus judicetur ad tantam dignitatem ascendere.

Hinc ipse Juenin in praesenti quaestione, licet hic rigidarum sententiarum acerrimus sectator alibi¹ omnino indixerit necessitatem probationis temporis, ut clerico vitio turpi illaqueato possit permitti ad ordines sacros ascendere; attamen in suis *Institutionibus Theol.*², loquens de habituato in vitio turpi, veluti seipsum corrigens et benignius agens, sic inquit: *Verum, cum paucae sint regulae quae aliquas exceptiones non patiantur, negotium hoc sapientis ac eruditi directoris prudentiae committendum est.*

73. — Sed dices 1°. Ut quis licite ordines sacros suscipere possit, requiritur non tantum externa, sed etiam interna vocatio divina. — At quomodo existimari poterit vocatus a Deo ille qui diu vitio lasciviae est foedatus, nisi prius per longam poenitentiam et virtutum exercitia signa verae vocationis ostendat? Et quomodo confessarius absolutionem ei impertiri poterit quem non agnoscit a Deo vocatum?

Respondetur: Nulli dubium quod si quis accedere auderet ad sacram ordinationem, sciens a Deo se vocatum non esse, excusari nequiret a culpa lethali. Tum ob

gravem praesumptionem, se intrudendi in sanctuarium contra Dei voluntatem; cum dicat Apostolus: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo, tamquam Aaron* (Hebr. v); tum ob periculum certum damnationis cui tunc ipse se exponit, ut asserit Abelly, in suo aureo opusculo, cui titulus: *Sacerdos Christianus*³ ubi ait: *Qui sciens et volens, nulla divinae vocationis habita ratione, sese in sacerdotium intruderet, haud dubie seipsum in apertissimum salutis discrimen injiceret, peccando scilicet in Spiritum Sanctum; quod quidem peccatum vix aut rarissime dimitti ex Evangelio discimus.* — Attamen vero, ut promovendus a culpa excusetur, sufficit ipsi quod bonum praesferat finem, et episcopo se offerat ut probetur: dummodo non certe sciat, nunquam fuisse a Deo vocatum. Jueninus⁴, postquam probavit necessitatem divinae vocationis, inquit: *Licet quoque clericis offerre se episcopo, quo probentur an debeant ad majores ordines promoveri.* Etenim, ut addit, *qui examini offert sese, an ad majores ordines promovendus sit, non ob id se eorum dignum judicat; ac proinde reus non est praesumptionis.* — Tanto magis igitur confessarius non poterit hujusmodi clerico, volenti Ordinem suscipere, absolutionem denegare post acceptam ejus confessionem, nisi certus sit quod illi deficiat divina vocatio. Sed quomodo in nostro casu hanc certitudinem confessarius habere poterit? Vitiosa vita peracta a suo poenitente non praebet quidem ipsi certitudinem quod is nunquam fuerit a Deo vocatus. Cur non accidere potuit quod Dominus eum aliquando vere vocarit, et ipse auxiliis resistens jam paratis male corresponderit? Judas procul dubio fuit a Christo Domino vocatus ad apostolatam; at ille quam male ad eum se disposuit! Cur etiam censi non poterit quod illa extraordinaria conversio quam supponimus, sit vocatio divina qua poenitens eodem tempore sit a Deo donatus? Forte Deus non vocat ad sacerdotium etiam peccatores poenitentes?

Unde concluditur quod in casu nostro, supposito cum circumstantiis ut supra

Difficultatibus contra secundam partem satisfactis: 1^a Defectus vocationis.

¹ Comment. de Sacram., dissert. 8, qu. 7, cap. 2, concl. 2. — ² Part. 8, dissert. 7, qu. 5, i. f. — ³ Part. 1,

cap. 4. — ⁴ Comment. de Sacram., dissert. 8, qu. 7, cap. 1, concl. 3.

descriptis, confessarius ex hoc capite deficientiae vocationis nequit denegare absolutionem suo poenitenti, qui ad illam per confessionem adeptus est jus strictum et rigorosum.

Dices 2°. Si Ecclesia agnosceret quod clericus usque tunc sic luxuriose vixisset, nullo modo eum ad ordines admitteret. — Sed respondetur quod si Ecclesia agnosceret simul suam resipiscentiam, et vehementem compunctionem a Deo donatam, modo quo eam asseruimus, illum non repelleret.

74. - Dices 3°. Huiusmodi clericus in vitio turpi diu versatus, volens subdiacdatum assumere, exponitur periculo proximo relabendi in eadem peccata, et illa augendi reatu sacrilegii; cum sibi imponat votum castitatis perpetuae indissolubile, quod ipse ob pravam habitum contractum difficulter observare valebit. Quapropter hic velut temere agens est indignus absolutione; ut supponit Habert ¹.

Sed haec objectio, licet magnam vim habere videatur, revera tamen nullius est momenti. — In tantum diximus quod talis consuetudinarius, quamvis sit capax absolutionis, si non vult ordinari, non poterit tamen absolvi si sacrum ordinem assumere audeat, nisi per extraordinariam compunctionem sit probatus; in quantum constat, ut observatum est, quod ad sacros ordines suscipiendos non sufficit simplex status gratiae, sed necessario insuper requiritur bonitas excellens, quae per divinum auxilium superabundans potest a poenitente in instanti acquiri.

Caeterum, si quicumque alius habitatus in lascivia, sed jam sat dispositus ad absolutionem, vellet statim sine expe-

rientia emitte votum castitatis, cur non poterit confessarius eum statim absolvere? Numquid votum adhuc in eo casu non erit de meliori bono? Si non esset de meliori bono, esset quidem nullum; sed communissime docent doctores, ut asserit Sporer ², quod huiusmodi votum emissum ab habituato in lascivia est validum. Idem ait Lacroix ³ cum Palao, Moya ^{a)} ac aliis; et contrariam sententiam ipse dicit non audere dicere probabilem. Idque diserte confirmat D. Thomas ^{b)}, ubi quaerens an quis post diuturnam vitam in vitiis ductam possit vota religionis profiteri; respondet non esse expediens magna onera hominibus tenuis virtutis imponere: *Si tamen (addit) mox conversi ad fidem sponte propria voluerint manum mittere ad altiora, quis eos audebit arcere?*

75. - Praeterea, si quis sic habituatus nollet nubere, dici deberet quod non posset absolvi, quamvis dispositus; quia iste vellet remanere in periculo proximo recidendi. Sed quis unquam asseruit matrimonium esse remedium necessarium ad se continendum? Scripsit quidem Apostolus: *Quod si non se continent, nubant. Melius est enim nubere, quam uri.* (I. ad Cor. VII). Verum hoc communiter ab interpretibus intelligitur, nisi aliquis nolit alia media adhibere.

Hinc quaestio agitur inter DD.: *an valeat votum quod quis emitteret nubendi, ut se liberet ab habitu incontinentiae?* — Alii, ut Lessius ^{a)}, Palaus ^{a)}, Sotus ⁴; cum Fagundez ^{a)}, Prado, etc., apud Salmant. ⁵, dicunt omnino invalidum esse huiusmodi votum; quia nunquam est de meliori bono, sicut est coelibatus. — Alii vero, ut Sanchez ⁶, Bellarminus ⁷; Bonacina,

Quid de voto nubendi, ut remedium incontinentiae.

¹ Tr. de Sac. Ordinis, part. 3, cap. 3, resp. 3, v. *Dixi in responsione*, et v. *Excusantur*. — ² Tr. 3 cap. 2, n. 63. — ³ Lib. 3, part. 1, num. 481. *Palaus*, tr. 15, disp. 1, punct. 8, § 5, num. 14. — ⁴ De Just. et Jure, lib. 7, qu. 1, art. 3, v. *Contra hanc autem*. — *Prado*, cap. 31, qu. 2,

num. 50. ⁵ Tr. 17, de Voto et Juram., cap. 1, num. 40. — ⁶ Decal., lib. 4, cap. 8, num. 53. Cfr. de Matr., lib. 1, disp. 4, n. 7 et 8. — ⁷ De Monachis, lib. 2, cap. 14, v. *Ex quo*. — *Bonac.*, disp. 4, de 2° Praec. decal., qu. 2, punct. 1, num. 21.

74. - ^{a)} Moya non satis accurate citatur a Croix; nam, *tr. 2, disp. 1, qu. 1*, loquens (ut ipse Croix) de voto castitatis, emisso ab eo qui valde proclivis est ad lasciviam, dicit n. 7, valde probabile sibi videri, votum istud in eo casu non obligare; scilicet, ut explicat n. 10, non obligare ad abstinendum a con-

trahendo matrimonio, sed solum obligare ad abstinendum ab illicitis voluptatibus.

^{b)} S. Thomas, *opusc. 17, cap. 7*, haec dicit de recenter conversis ad fidem.

75. - ^{a)} Lessius, *lib. 2, cap. 40, n. 44*; Palaus, *tr. 15, disp. 1, punct. 8, § 5, n. 14*; Fagundez, *Decal., lib. 2, cap. 16, n. 4*, tenent

Navarrus et plures communius cum Salmant.¹, asserunt tunc solum validum esse votum, quando vovens nolit aut non possit aliis mediis uti ^{b)}. Idem ait Sporer ², dicens quod tali voto obligatur tantum is qui aliud remedium adhibere nolit. Idem asserit ut certum Laymann ³, his verbis: *Dicendum secundo cum Lessio... Coninck... Tale votum... obligatorium est secundum virtualem hypothesim, si in tali statu peccandi perseverem, et non media efficacia adhibeam... ad emendationem. Ut proinde talis homo aliud vovere censendus non sit, nisi hoc saltem remedium quod est nuptiarum peccatis suis adhibeturum, si aliud melius, quod est continentiae, non adhibuerit...; ideoque, si firmum ejus rei propositum et conatum praestet, voto liberatur.*

Instabis: Sed laicus nolens tunc nubere, remanet tamen liber ut possit nubere postea in futurum si velit; non sic subdiaconus post susceptum ordinem. — Respondetur: Sed si ille laicus statueret firmo animo nunquam velle matrimonio ligari, sed aliis mediis uti; numquid ob hoc poterit ei absolutio denegari?

76. — Dices 4°. Docet D. Gregorius ⁴: *Nec debet aliquis non purgatus sacra mysteria adire.* Unde Juenin ⁵ ait non posse promoveri ad sacros ordines qui nondum peccata purgarit per condignae poenitentiae labores.

Sed respondetur cum S. Thoma, qui ⁶, quaerens: *Utrum liceat episcopatum injunctum omnino recusare?* respondet ad objectionem 2^{am} (in qua refert praefata verba D. Gregorii), quod si impedimentum nequeat tolli a subdito, tunc non tenetur obedire; quia nullus tenetur obedire ad aliquod illicitum; secus autem, si impedimentum *removeri potest per*

ipsummet, puta... si habeat peccandi propositum, quod potest deserere. — Ergo supponit Angelicus quod licet alicui sacra mysteria adire, suscipiendo episcopatum, *vel etiam sacros ordines* (ut ibidem subditur), etiamsi nondum sit a suis peccatis purgatus. Dummodo, ut supponendum, sit interius probatus ad hujusmodi gradus assumendos; alias dicendum ex supra allatis quod neque ordinari posset, neque teneretur obedire. Aliud enim est aliquem non esse purgatum; aliud, non esse probatum.

77. — Qua de re, omnibus tamen mox praedictis non obstantibus, omnino tenendum quod, ut clericus in vitiis habituatus possit absolvi, etsi ipse velit statim sine temporis probatione accedere ad sacros ordines, debet tali compunctione extraordinaria esse a Deo manifeste donatus, ut satis probatus ostendatur ad tantae dignitatis sublimitatem.

Praeterea advertendum quod confessarius toto conatu curare debet, persuasum reddere hujusmodi initiandum, quamvis extraordinarie (ut supra) compunctum, ut differat ordines suscipere, quoadusque probatione alicujus notabilis morae magis purgatum se praebeat a sceleribus patrat.

Immo addo, consultius et congruentius esse ut, etiamsi ipse sit contritus, et ex compunctione habita sufficienter dispositus non solum ad absolutionem, sed etiam ad Ordinem assumendum, tamen ei absolutio differatur, ipso quoque non consentiente, si velit statim ordinari, ut temporis experimento firmiter probetur. — Dummodo vero, excipio, ipse ex hac dilatione ordinationis non sit subiturus notam sive proximum periculum infamiae. Nam in hoc casu censerem cum Lacroix ^{a)},

Conclusio
et limitatio
secundae
partis.

4^a Purgatio
insufficiens

Navar., Man., cap. 12, n. 43, v. *Dixi.* - ¹ Tr. 17, cap. 1, n. 41 et 42. — ² Tr. 3, cap. 2, n. 61 et 62. — ³ Lib. 4, tr. 4, cap. 2, n. 12. - *Less.*, lib. 2, cap. 40, n. 44. - *Coninck*, disp. 22,

n. 61. — ⁴ Reg. pastoral., part. 1, cap. 7; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 20. — ⁵ Comment. de Sac., dissert. 8, qu. 7, cap. 2, concl. 2, v. *Quaeres.* — ⁶ 2^a 2^{ae}, qu. 185, art. 2.

secundam sententiam, quam S. Alphonsus communioem vocat.

^{b)} Auctores pro hac secunda sententia citati non ponunt conditionem, quod vovens nolit aut nequeat aliis remediis uti; Salmant. vero simpliciter eos afferunt quasi conditionem illam exprimant.

77. — ^{a)} Lacroix, *lib. 6, part. 2, n. 1764*, in universum dicit quandoque confessarium posse ex rationabili causa absolutionem differre, etsi poenitens dispositus videatur; et subdit cavendum tamen esse, « ne tali negetur absolutio..., quando sine nota non posset omittere communionem ».

non posse confessarium poenitenti disposito beneficium absolutionis differre; quia tunc ille ex confessione peracta habet jus non tantum ad absolutionem, sed ad eam statim obtinendam.

Caeterum fateor, magnam adhibendam

esse cautelam in hujusmodi clericis absolvendis qui vix e vitiorum coeno emersi, ad altaris ministerium ascendere inhiant. Nulli enim dubium quod horum frequenter malus exitus deploratur, non sine maximo Ecclesiae detrimento et populorum ruina.

CAPUT III.

De Suscipiente Sacramentum.

DUBIUM I.

Quae Dispositio requiratur ad valorem Sacramenti in suscipiente.

78. *Vide quae habentur apud Busenbaum.* — 79. *An solus homo viator sit capax sacramentorum.* — *An soli baptizati valide suscipiant alia sacramenta.* — 80. *Nulla requiritur intentio in pueris et perpetuo amentibus, quoad Baptismum, Confirmationem et Ordinem.* — 81. *Quae intentio requiratur in adultis. An sufficiat intentio neutralis, an habitualis. Quid de dormientibus, ebriis et lapsis in amentiam.* — 82. *An sufficiat intentio interpretativa.*

Qualis intentio requiratur in suscipiente.

78. — « Resp. Ad valorem sacramenti
« in adultis ratione utentibus intentio per-
« ciipiendi sacramentum interpretativa sal-
« tem requiritur et sufficit (excipe Poeni-
« tentiam, de qua infra). Ita communiter
« theologi omnes cum S. Thoma ^{a)}; contra
« Cajetanum, qui putat in suscipiente nul-
« lam intentionem requiri, modo contra-
« riam non habeat. Ratio responsionis est,
« quia, sicut adultus non justificatur sine
« proprio consensu, ita nec per sacramen-
« tum initiatur et consecratur Deo sine
« eodem consensu, si ejus sit capax. —
« Bonacina ¹.

« Dixi: *Adultis, etc.* Quia, cum tantum
« requirantur conditiones juxta subjecti
« capacitatem, parvuli autem et perpetuo
« amentes non sint capaces propriae in-
« tentionis, sufficit illis intentio Christi et
« Ecclesiae ^{b)}. — Filliuccius ².

« Unde resolves:

« 1°. Parvuli, uti et perpetuo amentes,
« valide baptizantur, confirmantur, com-
« municantur, ordinantur. (Quod ultimum
« nefas esset; priora autem olim permit-
« tebantur). — Bonacina ³.

« 2°. Aegris ratione jam privatis recte
« datur Unctio, non tantum si ante petie-

« rint, sed etiam si fuerint catholici neque
« constet esse in mortali ^{c)}. Nam hoc ipso
« censentur interpretative voluisse et pe-
« tiisse quod alii christiani, etiamsi de ea
« nunquam audierint. — Cardinalis de
« Lugo ⁴, etc. communiter.

« 3°. Invalidum est sacramentum:
« 1°. Quod quis suscipit cum intentione
« neutrali, habens se negative. 2°. Quod
« suscipit fecte, id est simulate: non tamen
« quod fecte, id est indisposite ^{d)}. 3°. Quod
« per meram vim, animo omnino repu-
« gnante, suscipitur. — Bonacina ⁵.

« 4°. Validum est sacramentum: 1°. Quod
« qui accipit, vult quod christiani accipiunt,
« etsi non credat aut non velit sacramen-
« tum. 2°. Quod quis per metum coactus
« suscipit; cum metus non tollat volun-
« tarium. Matrimonium tamen gravi metu,
« v. gr. injustae mortis, initum, censetur
« irritum; ut docet Sanchez ⁶, card. de
« Lugo ⁷.

« Et qui ordines gravi metu coactus
« suscepit, etsi characterem habeat, non
« tamen tenetur ad continentiam, potest-
« que, secluso scandalo, nubere; ut suo
« loco dicam ». [Vide dicenda *de Sacram.*
Ordinis, n. 811].

Cajetan., in 3^{am} P., qu. 68, art. 7, v. *His excursis*.
— ¹ Disp. 1, de Sacram., qu. 6, punct. 2, n. 1 et 8. —
² Tr. 1, cap. 8, num. 130. — ³ Loc. cit., num. 1, v. *Dixi*.
Cfr. etiam de Ordine, disp. 8, punct. 5, num. 1. — ⁴ De

Sacramentis in genere, disp. 9, num. 122. — ⁵ Loc. cit.
n. 4, 5 et 7. — ⁶ De Matrim., lib. 4, disp. 12, num. 18; et
disp. 14, num. 2. — ⁷ De Sacramentis in genere, disp. 9,
num. 133.

78. — ^{a)} S. Thomas, 3^a P., qu. 68, art. 7,
requirit intentionem, nec determinat qualis
sit sufficiens.

^{b)} Saltem pro Baptismo et Confirmatione.

^{c)} Lugo dicit praesumendam esse volun-

tatem recipiendi Extremam Unctionem, « de
omnibus qui signa poenitentiae suo tempore
exhibuerunt ». In reliquis plane concordat.

^{d)} Bonacina, loc. cit., praetermittit simu-
late susipientem.

Solus viator est capax sacramenti.

79. - Ante omnia hic notandum est ^{1o}. Solum hominem viatorem esse capacem sacramentorum; quia solus homo viator capax est primae gratiae aut ejus augmenti. — Ita communiter Suarez et alii, contra Bernal ^{a)}. Vide Tournely ¹, qui id probat.

Baptismus praerequiritur ad validitatem ceterorum.

Notandum ^{2o}. Susceptionem Baptismi omnino praeexigi ad validam susceptionem aliorum sacramentorum. Id certum est apud omnes; vide Lugo ² et Croix ³. Ratio, quia sacramenta instituta sunt pro sola Ecclesia, et per solum Baptismum fiunt homines de corpore Ecclesiae; ut definivit Eugenius IV in decreto fidei ad Armenos. — Hinc matrimonium infidelium non est sacramentum, et ideo est dissolubile; ut notant Sanchez ⁴ et Croix ⁵ cum communi, ex cap. *Quanto 7, de divor.* Vide dicenda de *Matrim.*, n. 956.

80. - Plura autem hic adnotanda circa intentionem requisitam in suscipientibus sacramenta.

In infantibus nulla requiritur intentio.

In *infantibus* nulla quidem requiritur intentio, cum suppleat in eis intentio Christi vel Ecclesiae: sicut enim sine propria voluntate ipsi peccatum contraxerunt, ita sine voluntate ab illo liberantur. Hoc certum est cum D. Thoma ⁶. Et est de fide definitum a Tridentino ⁷, ubi dicitur: *Si quis dixerit parvulos, eo quod actum credendi non habent, suscepto Baptismo, inter fideles computandos non esse: ac propterea, cum ad annos discretionis pervenerint, esse rebaptizandos: aut praestare omitti eorum Baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiae; anathema sit.* — Idem dicendum de *perpetuo amentibus*, ut docet S. Thomas ⁸.

Neque in perpetuo amentibus.

Et quod dicitur de Baptismo, idem dicendum de sacramento *Confirmationis*; ut Salmant. ⁹ cum communi doctorum.

Suar., de Sac., disp. 14, sect. 1, v. *Dico 1.* — ¹ Praelect., de Sac. i. g., qu. 8, art. 1. — ² Disp. 9, n. 1. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 165. — *Eugen. IV*, decretum ad Armenos, § *Primum omnium*: ap. Labbe, tom. 18, col. 547. — ⁴ De *Matrim.*, lib. 2, disp. 8. — ⁵ Loc. cit., n. 165. — ⁶ 3 P., qu. 68, art. 9. — ⁷ Sess. 7, de Bapt., can. 13. — ⁸ Loc. cit., art. 12, ad 1.

Idem de sacramento *Ordinis*, infantibus (sive perpetuo amentibus) collato; ut recte dicit Lugo ¹⁰. — Idque hodie certum est ex bulla *Eo quamvis tempore* nostri Summi Pontificis Benedicti XIV, edita 5 Maji 1745. Ubi, postquam in § 20 id declaratur definitum communi suffragio theologorum et canonistarum; deinde praescribitur § 27, quod ipsi infantes ordinati, cum pervenerint ad annos discretionis, non teneantur ad castitatem. Praecipit vero Pontifex, ex concilio Toletano II ^{a)}, relato in can. *De iis, dist. 28*, ut in anno decimo octavo detur eis optio, et si voluerint castitatem servare, admittantur ad exercitium Ordinis; secus, si noluerint. Et § 40, subdit quod ipsi post ratihabitionem invalide contrahunt matrimonium, et tenentur ad Officium divinum.

81. - In *adultis* vero certe requiritur intentio suscipiendi sacramentum. Ratio, quia, ut docet D. Thomas ¹¹, loquens de Baptismo: *Sicut ad hoc quod homo moriatur veteri vitae, requiritur... in habente usum liberi arbitrii voluntas qua eum veteris vitae poeniteat: ita requiritur voluntas qua intendat vitae novitatem.* — Dixit autem Cajetanus ¹², in suscipiente Baptismum sufficere intentionem neutralem, nempe quod non consentiat neque dissentiat. Sed haec opinio communiter reprobat a DD., ut a Lugo ¹³, Petrocorensi ¹⁴, Salmant. ¹⁵, et signanter a nostro Summo Pontifice Benedicto XIV in Instructione de Baptismo, incipiente *Postremo mense*. Et talis opinio est quidem contra doctrinam expressam D. Thomae, mox supra relatam.

In adultis requiritur intentio suscipiendi.

Idem quod de Baptismo dicendum est de aliis sacramentis, cum Lugo et aliis communiter.

Certum est etiam apud omnes non requiri in suscipiente sacramenta intentio-

Sufficit intentio habitualis.

— ⁹ Tr. 3, de Confirm., cap. 3, num. 26. — ¹⁰ De Sacram. i. g., disp. 9, n. 112. — ¹¹ 3 P., qu. 68, art. 7. — ¹² In loc. cit. D. Thom., v. *His excursis*. — ¹³ Loc. cit., n. 117 et seqq. — ¹⁴ De Sacram. i. g., cap. 6, qu. 3. — ¹⁵ Tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 8, num. 7. — *Bened. XIV*, Instruct. *Postremo mense*, n. 48. — *Lugo*, loc. cit., num. 115.

79. - ^{a)} Bernal, *disp. 18, sect. 1, § 3, n. 21*, idem docet ac Suarez; sed *n. 18*, negat in hoc esse tantam certitudinem quae numeros expleat claritatis.

80. - ^{a)} Concil. Tolet. II, relatum in can. *De iis 5, dist. 28*, loquitur de iis quos parentes officio clericatus a primis annis mancipaverunt, et qui tonsuram et lectoratum

nem actualem aut virtuales; sed sufficere habituales, id est aliquando habitam et non retractatam. — Ita Lugo¹, Wiggandt², Petrocorensis^{a)}, Antoine³, Suarez⁴, Holzmann^{b)}, Sporer^{b)}, Roncaglia^{c)}, Elbel^{d)}. Idemque docet^{e)} SS. noster Benedictus XIV in praefata Instructione⁵, cum aliis communiter. Idque probatur ex universali Ecclesiae praxi, quae non reiterat sacramenta Baptismi et Ordinis iis qui ea suscipiunt ex voluntate prius habita. — Et hoc procedit in omnibus sacramentis, praeter Poenitentiam et Matrimonium; ut infra explicabimus.

Exceptio.

Utrum autem *valide conferantur sacramenta dormientibus, ebriis vel lapsis in amentiam qui antea habuerunt intentionem illa recipiendi?*

Negat Roncaglia⁶; quia (ut ait) non est praesumendum eos habuisse intentionem in tali tempore recipiendi sacramentum, sed solummodo more et ritu christiano^{f)}. — Sed communissime et probabilius affirmant Lugo⁷, Palaus⁸; Salmant.⁹ cum Henriquez, Graffio et Angles; ac Croix¹⁰ cum Gobat, Aversa, Diana et aliis. Ratio, quia ad validitatem sacramenti non requiritur ut suscipiens agat modo humano et more solito; sed satis est quod ipse sit

Sufficit etiam in dormientibus, ebriis, amentibus.

subjectum capax: prout revera est qui jam prius habuit intentionem recipiendi sacramentum^{g)}. Idque confirmatur auctoritate Innocentii III¹¹ (apud Lugo¹²); qui, postquam dixit dormientes et amentes non recipere sacramentum, si contrariam habuerint voluntatem, addit: *Secus autem, si prius.... habuissent propositum baptizandi... Tunc ergo characterem sacramentalis imprimit operatio*. Et ejusdem sententiae est noster Summus Pontifex Benedictus XIV, in citata Instructione¹³.

Caeterum recte advertunt Suarez¹⁴ et Salmant.¹⁵, illicitum esse iis conferre sacramenta^{h)}: nisi in probabili periculo mortis, vel nisi quando impedimentum usus rationis censetur perpetuum; alias expectandum est tempus in quo suscipiens fiat compos rationis. — Idque expresse docet D. Thomas¹⁶, ubi ait: *Si autem necessitas non sit, debet in furiosis expectari lucidum intervallum, vel in dormientibus vigilia. Si tamen baptizetur in statu illo, sacramentum suscipit, quamvis peccet baptizans*.

His illicite confertur seclusa necessitate.

82. — Sufficit etiam intentio interpretativa (nempe quae nunquam fuit habita, sed praesumitur habenda a suscipiente, si esset ipse compos rationis) in suscipien-

Intentio interpretativa sufficit pro Extrema Unctione.

¹ Disp. 9, n. 132. — ² Tr. 11, exam. 4, n. 36, v. *Resp.* 4. — ³ De Sacram., cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ⁴ De Sacram., disp. 14, sect. 2, v. *Dico I.* — ⁵ N. 46. — ⁶ De Sacram. i. g., cap. 5, qu. 2, resp. 2. — ⁷ Disp. 9, n. 132. — ⁸ Tr. 19, punct. 7, n. 2. — ⁹ Tr. 2, de Bapt., cap. 6, n. 43. — ¹⁰ *Henriq.*, lib. 2, cap. 24, n. 3. — *Graff.*, Decis. aur., part. 2, lib. 1, cap. 4, n. 45. — *Angl.*, Flor. quaest., de Bapt., qu. 2, art. 6, diff. 1, concl. 2.

— ¹⁰ Lib. 6, part. 1, num. 176. — *Gobat*, tr. 1, num. 230. — *Aversa*, de Sacramentis in genere, qu. 64, sect. 9, v. *Tertio*. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 12. — ¹¹ Cap. *Majores*, § *Item quaeritur*, de bapt. — ¹² Loc. cit., num. 119. — ¹³ N. 46. — ¹⁴ Disp. 24, sect. 1, num. 5, v. *Secundo*. — ¹⁵ Tr. 2, cap. 6, num. 44. — ¹⁶ In 4, dist. 6, qu. 1, art. 2, solut. 3, ad 2.

receperunt. A quibus, postquam 18 annum expleverunt, exquiratur utrum velint conjugium inire an vero in ordinibus remanere; quodsi hoc ultimum elegerint, eis a 20 anno subdiaconatus conferatur; si vero conjugium inire maluerint, id facere possint. Deinde, § 28, Benedictus XIV suum assertum ponit de iis qui ordines sacros in infantili aetate receperunt; eis nempe optionem dari, « postquam.... decimum sextum aetatis annum excesserint ».

81. — ^{a)} Petrocorensis, de Sacram. i. g., cap. 6, qu. 4, concordat sane quoad generale principium; sed addit Poenitentiam administrari posse ei qui, antequam in amentiam incideret, voluntatem habuit illud Sacramentum recipiendi, quam non retractasse praesumitur.

^{b)} Holzmann, de Sacram. i. g., n. 36; Sporer, part. 1, cap. 2, n. 145, ab hoc principio solum Matrimonium excipiunt.

^{c)} Roncaglia, de Sacram. i. g., cap. 5, qu. 2, resp. 2, habituales intentionem sufficere ait; vel (pro Extrema Unctione) interpretativam.

^{d)} Elbel, de Sacram. i. g., confer. 3, n. 56, dicit satis esse virtuales, interpretativam vel habituales: interpretativam scilicet pro Confirmatione, Extrema Unctione, Poenitentia; habituales vero pro Baptismo, Ordine, Matrimonio, uti explicat n. 58.

^{e)} De Baptismo.

^{f)} Roncaglia haec quidem docet de dormientibus et ebriis; secus vero ait esse de infirmis qui sensibus destituti sunt et de iis qui in perpetuam amentiam lapsi sunt.

^{g)} Plerique ex auctoribus citatis de solo Baptismo disputant; aliqui tamen, ut Lugo, Croix, Gobat, Aversa, universaliter loquuntur.

^{h)} Suarez et Salmant. hic de Baptismo disputant.

tibus sacramentum *Extremae Unctionis*; ut dicunt Lugo¹, Wigandt², Elbel³, Roncaglia⁴, Sporer⁵ et Croix⁶ cum communi. Idque probatur ex Rituali Romano⁷, ubi dicitur: *Infirmis autem, qui dum sana mente et integris sensibus essent, illud (Sacramentum) petierint, seu verosimiliter (nota) petiissent., praebeatur.* — Et si forte aeger fuerit sensibus destitutus in actu peccati mortalis, probabiliter ait Viva⁸, saltem sub conditione Extremam Unctionem tunc esse illi ministrandam; prout etiam de sacramento Poenitentiae dicemus n. 483.

Item pro Confirmatione et Eucharistia.

Ita etiam per voluntatem interpretativam seu generalem potest moribundo sensibus destituto conferri sacramentum *Confirmationis*; ut dicunt Lugo^{a)}, Sporer⁹, Elbel¹⁰; et Croix¹¹ cum Coninck, Arriaga et Bernal; contra Escobar¹². — Et idem dicunt de sacramento *Eucharistiae* Lugo¹³, Sporer¹⁴; et Croix cum Suarez, Coninck^{b)}, Aversa, Bernal, etc.

Secus, pro Baptismo et Ordine.

Sacramentum autem *Baptismi* et *Ordinis* invalide quidem confertur habentibus solam intentionem interpretativam; quia sine voluntate explicita nemo debet subire obligationem legum Ecclesiae et

status clericalis. Ita communiter Lugo¹⁵, ac Viva¹⁶ cum Suarez^{c)}, etc. — Verumtamen Coninck, Sporer^{d)}, Dicastillus, etc., apud Croix¹⁷, censent ad suscipiendum Baptismum sufficere intentionem implicitam contentam in contritione vel attritione habita a suscipiente. His contradicunt Suarez^{e)} et alii. Sed recte Lugo^{f)} primam sententiam ait posse habere locum tantum in infideli qui semper invincibiliter veram fidem ignoraverit.

Ad sacramentum autem *Poenitentiae* non sufficit intentio neque interpretativa neque habitualis; sed requiritur intentio vel actualis, vel saltem virtualis: cum ibi requirantur pro materia actus poenitentis, qui non possunt quidem haberi sine voluntate saltem virtuali recipiendi sacramentum. Et hoc tenendum saltem in praxi, juxta dicenda de *Sacram. Poenit.*, Dub. II, n. 447.

Pro Poenitentia requiritur saltem virtualis.

Ad sacramentum vero *Matrimonii* suscipiendum certe non sufficit intentio interpretativa. — Sed sufficere aliquando habitualement censent Holzmann¹⁸, et Croix¹⁹ cum Sporer, Dicastillo, Arriaga, etc. Et casum accidere posse ait Croix, quando celebratur Matrimonium per procurato-

Pro Matrimonio non sufficit interpretativa.

¹ Disp. 9, num. 125 et seqq. — ² Tr. 11, exam. 4, n. 36, resp. 4, v. *Declaratur 1^a pars.* — ³ De Sacramentis in genere, confer. 3, num. 58. — ⁴ De Sacramentis in genere, cap. 5, qu. 2, resp. 2. — ⁵ Part. 1, cap. 2, num. 154. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 172. — ⁷ Tit. 5, cap. 1, de Sacram. Extr. Unct., n. 6. — ⁸ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 7, n. 6. — ⁹ Loc. cit., n. 154. — ¹⁰ Loc. cit., n. 58. — ¹¹ Loc. cit., n. 169. — ¹² Coninck, qu. 64, num. 105. — ¹³ Arriaga, disp. 22, num. 10. — ¹⁴ Bernal, disp. 18, num. 87. — ¹⁵ Lib. 8, n. 55. — ¹⁶ Loc. cit., num. 126. — ¹⁷ Loc. cit., n. 154. — ¹⁸ Croix,

loc. cit., num. 170. — *Suar.*, disp. 69, sect. 2, v. *Tertium dubium* et seq. — *Aversa*, de Sacramentis in genere, qu. 64, sect. 9, v. *Rursus.* — *Bernal*, disp. 18, n. 85. — ¹⁹ Disp. 9, n. 127 et seqq. — ²⁰ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 7, n. 5. — *Coninck*, qu. 64, n. 103. — *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 14, n. 323 et seqq. — ²¹ Lib. 6, part. 1, n. 168. — ²² De Sacram. i. g., n. 36. — ²³ Lib. 6, part. 1, n. 174. — *Sporer*, part. 1, n. 118. — *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 14, n. 308. — *Arriaga*, disp. 22, n. 27 et seqq. — *Croix*, loc. cit.

82. — ^{a)} Lugo, *disp. 9, n. 125*, non loquitur de Confirmatione; sed admittit principium generale: ad valorem scilicet *Extremae Unctionis* et aliorum similium sacramentorum » satis esse voluntatem interpretativam. — Praeterea notandum est non omnes auctores citatos de moribundo sensibus destituto disputare; omnes tamen in hoc convenire quod ad Confirmationem satis sit intentio interpretativa.

^{b)} Coninck, *loc. cit.*, n. 103, in universum scribit: « Qui catholice vivit, censetur velle sibi morienti conferri sacramenta ab Ecclesia morientibus conferri solita; ideoque si subito destituatur usu rationis, debet inungi », nisi certe sciatur esse in mortali de quo non sit saltem attritus.

^{c)} Suarez videtur a Viva citari pro sola ratione ex qua requiritur ad Baptismum in-

tentio formalis; quod scilicet Baptismus est janua Ecclesiae et virtualis professio fidei. Suarez nihilominus, *disp. 14, sect. 2, v. Dico I* omnia haec expresse docet, scribens: « Hunc consensum quem necesse est praecessisse, quando actu non adest, non esse eodem modo necessarium in omnibus sacramentis; nam Baptismus, v. g., quia est janua ad Ecclesiam, et in eo fit prima sollemnis professio fidei et legis Christi, ideo videtur requirere in adulto voluntatem magis expressam et formalem ».

^{d)} Sporer, *part. 1, n. 151*, ita tenet de Judaeo attritionem habente in ultimo mortis agone; secus esse ait extra mortis articulum, v. g. in somno.

^{e)} Eo sensu contradicere censetur Suarez, quod, ut superius nota dictum est, requirit formalem intentionem ad Baptismum.

^{f)} Lugo, *disp. 9, n. 129*: « Non ergo, in-

Verius
semper re-
quiritur sal-
tem virtua-
lis.

rem; quia si hic contrahit dum principalis dormit, perficitur Matrimonium cum intentione principalis, quae non aliter quam habitualis dici potest. Sed verius sentit Lugo¹ in Matrimonio semper requiri voluntatem saltem virtualementem: quia, cum uterque conjux non solum sit suscipiens, sed etiam minister sacramenti, in singulis

eorum certe requiritur ea intentio qualis in ministris aliorum sacramentorum exigitur; ut diximus *n. 16 et 18*. — In praefato autem casu procuratoris, recte dicit Lugo² quod illa intentio verius dicenda est virtualis quam habitualis; cum procurator contrahat virtute mandati sive consensus a principali praestiti.

DUBIUM II.

Quid requiratur ut licite et cum fructu suscipiatur.

83. *Quae requirantur in suscipiente sacramenta mortuorum, et quae vivorum.* — 84. *An aliquando possit ministrari Viaticum a laico, vel sacerdos non jejunus celebrare.* — 85. *An magis dispositi majorem fructum recipiant. An sumant cum fructu hostiam ii qui nesciunt esse consecratam.* — 86. *Plura notanda de suscipiente sacramentum cum mortali aut veniali.* — 87. *An omnia sacramenta causent gratiam remoto peccato.* — 88. *An liceat petere sacramentum a ministro excommunicato.* — 89. *An a ministro peccatore.*

Ad Bapti-
smum et
Poeniten-
tiam non
requiritur
caritas.

83. — « Resp. Ad effectum Baptismi et « Poenitentiae requiritur et sufficit, prae- « ter voluntatem sumendi sacramentum, « dispositio fidei, spei et attritionis. — Non « autem requiritur caritas, sive ut gra- « tiam habeat »; [Vide dicenda *n. 139 et 437*] « quia haec sacramenta dicuntur « mortuorum quod ipsa primam gratiam, « seu vitam donent.

« Ad reliqua vero sacramenta, quae « dicuntur *vivorum*, requiritur ut sit in « gratia [Sed nota hic propositiones damnatas ab Alexandro VIII, nempe prop. 22, quae dicebat: *Sacrilegi sunt judicandi qui jus ad Communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint*. Et prop. 23: *Similiter arcendi sunt a sacra Communionem quibus nondum inest amor*

Dei purissimus, et omnis mixtionis expers]. « Quia ista non primam, sed secun- « dam tantum gratiam, id est augmentum « tantum gratiae conferunt. Etsi subinde « per accidens dent primam, cum quis « putat bona fide se carere mortali. — « Laymann³, Bonacina⁴ ».

84. — Hoc quidem probabile est cum D. Thoma. Vide dicenda *n. 87*.

Hinc recte dicunt Gonet^{a)}, Henno^{a)} et Tournely^{a)} (vide infra, *n. 237, Qu. 3*), posse laicum moribundo Viaticum ministrare, si desit sacerdos qui eum absolvat.

Et etiam sacerdotem celebrare posse non jejunum, ad ministrandum Viaticum moribundo sensibus destituto qui non possit confiteri, ut Viva⁵ cum Laymann et Filliuccio^{b)}; secus autem, si absolu-

Per acci-
dens dant
primam
gratiam.

Secus, ad
reliqua sa-
cramenta.

¹ Disp. 9, num. 134. — ² Loc. cit., num. 139. — ³ Lib. 5, tr. 1, cap. 6, num. 2. — ⁴ Disp. 1, de Sacramentis in genere, qu. 6, punct. 2, num. 11 et seqq. — S. Thom.,

3 P., qu. 79, art. 3, corp. — ⁵ De Sacramentis in genere, qu. 1, art. 5, num. 6. Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 6, num. 21.

quit, sufficit sola illa voluntas generalis contenta in actu attritionis ad valorem Baptismi ei qui nihil unquam de lege christiana aut Baptismo audivit... Valeret tamen Baptismus, si aliquis religionem christianam corde amplexus esset, licet nihil de Baptismo aut ejus necessitate audisset ».

84. — ^{a)} Gonet, *Clyp., tr. 4, de Euch., disp. 10, n. 18*, oppositum docet ut communius et probabilius. — Henno tamen, *de*

Euchar., disp. 7, qu. 3, concl. 4, ut S. Alphonsus, tribuit Gonet opinionem hic expositam; quam Henno non reprobatur, sed advertit eam non esse in usum deductam. — Contin. Tournely, *de Euchar., cap. 5, art. 2, concl. 4, qu. 1, v. Limitant*, non solum negat eam esse in usu, sed eam expresse reprobatur.

^{b)} Filliuccius, *tr. 4, cap. 8, n. 242*, probabile esse ait; sed contrarium probabilius existimat.

tionem sacramentalem ille receperit ^{c)}. Vide infra, n. 286, v. *Primam*.

« Unde resolves:

Magis dispositi consequuntur maiorem fructum.

85. - « 1°. Etsi aequaliter dispositi aequali, magis tamen dispositi maiorem sacramenti fructum praeter characterem consequuntur: tum quia congruum est sacramenta ita instituta esse, ut uberior gratia detur pro dispositione subjecti; tum quia non videtur is qui vehementer attritionem ad Baptismum vel Poenitentiam affert omni fructu carere.

Sumens Eucharistiam nesciens, nullum fructum percipit.

« 2°. Qui sumit hostiam quam nescit esse consecratam, cum instar alterius animalis, sine intentione sumendi sacramentum,umat, accipit quidem materialiter rem quae est sacramentum, non tamen sacramentaliter et cum fructu ». [Ita S. Thomas¹ cum Lugo, Suarez^{a)}; Croix², contra Arriaga et Dicastillum^{b)}, quorum sententiam immerito probabilem vocat Croix]. — « Idem docet Bonacina de eo qui sumit sacramentum ex causa famis: quod videtur intelligendum, si ex ea sola: neque enim videtur sacerdos fructu sacramenti privari, etsi, sumpturus calicem, simul etiam levare sitim intenderet. Vide Bonacina³ ».

Baptismus requirit fidem, spem et quandoque attritionem.

86. - Notandum I°. Ad *Baptismum* requiritur actus fidei et spei, saltem virtualis; ut omnes docent cum Suarez et Croix⁴. Et etiam actus contritionis sive attritionis, ut tenent Salmant. cum D. Tho-

ma (vide infra, n. 139, v. *Requiritur*), si baptizandus habeat grave peccatum; ut patet ex Tridentino⁵. — Ad *Eucharistiam* autem praemitti debet ex speciali praeepto confessio et absolutio ab omni mortali.

Eucharistia requirit confessionem.

Utrum autem *pro aliis sacramentis vivorum sufficiat praemittere tantum contritionem?* — Affirmatur communissime cum Lugo⁶, Laymann^{a)}, Vasquez^{a)}, Croix⁷ et aliis; contra Marsilium^{b)} et Adrianum. Vide dicta n. 34, v. *Secunda*.

Pro ceteris sufficit contritio.

Notandum II°. Est certe peccatum grave sacramentum suscipere cum mortali; et est gravius quam illud indigne ministrare aut conficere: ut Croix⁸ cum Dicastillo et aliis.

Suscipere sacramentum in mortali, lethale.

Utrum autem *in aliquo casu liceat suscipere sacramentum in mortali?*

Videtur negare Suarez⁹, loquens de sumenda Communione. — Sed communius affirmant Herincx, Aversa et Bosco, apud Croix¹⁰. Idque pro casu rarissimo non videtur improbabile: puta si hostia consecrata esset profananda ab haereticis, et aliquis pro illa subita irruptione non posset tam cito conteri; tum videtur posse eam sine peccato sumere, licet sine fructu. Tunc enim non sumeret ut sacramentum, sed tantum absconderet in corpore suo, sicut in pariete, ad eam liberandam ab injuria; ut dicunt ^{c)} Lugo¹¹, Croix¹², Tamburinius¹³; et Diana¹⁴ cum Vasquez^{d)},

Quando liceat communicare in mortali.

¹ 3 P., qu. 80, art. 3, ad 3. — Lugo, de Sacramentis in genere, disp. 9, num. 126; et de Euchar., disp. 16, n. 22. — ² Lib. 6, part. 1, n. 178. — Arriaga, disp. 22, n. 13 et seqq. — Bonac., disp. 1, qu. 6, punct. 2, num. 3. — ³ Loc. cit. — Suar., de Gratia, lib. 8, cap. 19, n. 6. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 187. — Salmant., tr. 2, cap. 6, n. 53. — D. Thom., 3 P., qu. 79, art. 3, ad 2. — ⁵ Sess. 14, de Poenit., cap. 1. — ⁶ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 145. — ⁷ Loc. cit., num. 190. — Adrian., in 4, de Confess., qu. 3,

§ *Pro huius solutione*, v. *Primo propter*. — ⁸ Loc. cit., n. 194. — Dicast., tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 14, n. 340. — ⁹ Disp. 66, sect. 1, v. *Sed obijciat*. — Herincx, de Sacram. i. g., disp. 3, n. 99. — Aversa, de Euchar., qu. 8, sect. 5, v. *Secundo*. — Bosco, de Sacram., disp. 1, sect. 5, n. 54. — ¹⁰ Loc. cit., num. 194. — ¹¹ De Euchar., disp. 14, num. 3. — ¹² Lib. 6, part. 1, num. 194 et 514. — ¹³ Method. exped. Commun., cap. 1, § 10, num. 76. — ¹⁴ Part. 5, tr. 13, resol. 74.

^{c)} Aut Extremam Uctionem, addunt Viva et Laymann.

85. - ^{a)} Suarez, de Euchar., disp. 62, sect. 1, n. 4, v. *Tertio*, id insinuat asserens impropriissime dici usum sacramenti, ut sacramentum est.

^{b)} Dicastillus, tr. 4, de Sacram. Euchar., disp. 9, dub. 10, n. 183, dicit eo casu Eucharistiam cum fructu suscipi; sed loquitur de amente, qui antea digne vivebat. Et rationem quam affert « probabilis est », ait Croix, loc. cit.

86. - ^{a)} Laymann et Vasquez non satis accurate citantur a Croix; nam locis cit.,

nempe Laymann, lib. 5, tr. 1, cap. 5, n. 10; Vasquez, disp. 136, cap. 1, n. 3, loquuntur de ministrante sacramentum.

^{b)} Marsilius, in 4, qu. 12, art. 1, part. 5, cas. 6, de ministrante loquitur; sed cas. 2, asserit accedentem ad ordines, ad confessionem teneri; idemque videri de Matrimonium ineunte, saltem ut congruum et expediens; « non tamen audeo (subdit) asserere quod teneatur ».

^{c)} Non omnes auctores rationem seu explicationem adjectam exprimunt.

^{d)} Vasquez, disp. 207, n. 3; Gaspar Hur-

Hurtado ^{d)} et Ochagavia ^{d)}. — Idem probabiliter dicunt Lugo ^{e)} cum Vasquez ^{d)}; et Croix ¹ cum Hurtado ^{d)}, Ochagavia, Diana et Leandro, de laico accumbente in scamno communicantium, qui recordaretur peccati mortalis, et non posset elicere contritionem ob angustiam temporis. (Vide dicta n. 33).

87. — Quaeritur 1°. *An sacramenta valide, sed cum fictione suscepta, remoto obice, reviviscant?* — Nomine *fictionis* hic non intelligitur ea quae reddit sacramentum nullum, ut est defectus intentionis; sed ea cum qua sacramentum valide suscipitur, nempe cum quis accedit sine dispositione requisita ad sacramentum.

De sacramento *Baptismi* (excepto Scoto ^{a)} et aliis paucis) omnes communiter id affirmant cum Petrocorensi ², Concina ³, Lugo ⁴, Tournely ⁵ et aliis; ex D. Thoma ⁶, ubi loquens de gratia Baptismi, sic ait: *Impeditur autem quandoque per fictionem; unde oportet quod, remota ea per poenitentiam, Baptismus statim consequatur suum effectum*. Et prius id docuit S. Augustinus ⁷, ubi dixit: *In illo qui fictus (ad Baptismum) accesserat, fit, ut quod ante datum est, tunc valere incipiat, cum illa fictio veraci confessione recesserit*.

Ratio, quia peccatum ante Baptismum vel in ipsa perceptione Baptismi consummatum non subicitur Ecclesiae clavibus; unde necesse est remitti per solam virtutem Baptismi, qui, sublato obice, habet effectum prius suspensum ratione fictionis. An autem ad hunc effectum obtinendum requiratur in suscipiente contritio? Negant Suarez ⁸, et Lugo ⁹ cum Coninck et communi (contra Vasquez); dicuntque sufficere attritionem ^{b)}. Vide dicenda n. 139, v. *Requiritur*.

Idem quod de Baptismo dicunt etiam de sacramento *Poenitentiae* (casu quo fieret confessio valida et informis, juxta dicenda n. 441) Lugo ¹⁰, Salmant. ^{c)}, contra Petrocorenses, ex S. Thoma ^{d)}, qui loquens de poenitente qui fecerit confessionem validam, sed informem, dicit: *Quamvis tunc non percipiat absolutionis fructum, tamen recedente fictione percipere incipiet; sicut etiam et in aliis sacramentis*. — Ratio, ut ait Lugo ^{e)}, quia si hic postea conteritur, jam peccatum ei remittitur, et remittitur quidem sine eo quod directe illud clavibus subiciat.

Idem ajunt Lugo ¹¹ et Suarez ¹², Croix ¹³; cum Paludano, Silvestro, Coninck, apud Salmant. ¹⁴ (contra Sotum, Hurtadum,

Sufficit attritio.

Poenitentia, in quodam casu reviviscit.

Confirmatio et Ordo reviviscunt.

¹ Lib. 6, part. 1, n. 517. — Ochagav., de Euchar., tr. 2, qu. 8, n. 4. — Diana, part. 5, tr. 13, resol. 74. — Leander, id est Emmanuel a Conceptione, Sum. novem partium Leandri, n. 380. — ² De Sacr. i. g., cap. 6, qu. 7. — ³ De Baptismo, cap. 15, n. 12. — ⁴ De Sacramentis in genere, disp. 9, num. 22 et 23. — ⁵ Praelect., de Sacr. Baptism., qu. 4, art. 2, concl. 2. — ⁶ 3 P., qu. 69, art. 10, corp. — ⁷ De Baptismo, contra Donatist., lib. 1, cap. 12, n. 18; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 43, col. 119. — ⁸ Disp. 28, sect. 5, v. Dico 1. — ⁹ Loc. cit., n. 52. — Coninck, qu. 62,

num. 92 et 94. — Vasq., disp. 160, cap. 2, n. 10. — ¹⁰ De Sacramentis in genere, disp. 9, n. 100. — Petrocor., de Sacram. i. g., cap. 6, qu. 7, v. Respondetur hanc. —

¹¹ Loc. cit., n. 103 et 104. — ¹² Disp. 28, sect. 6. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 199. — Palud., in 4, dist. 4, qu. 5, art. 3, n. 12. — Silvest., v. Baptismus IV, n. 11, quaer. 17. — Coninck, qu. 62, dub. 5, n. 75 (non citat. a Salm. pro hoc asserto).

¹⁴ Tr. 1, cap. 5, n. 67. — Sotus, in 4, dist. 6, qu. 1, art. 8, v. Nilominus. — Gasp. Hurtad., de Sacram. i. g., disp. 3, diff. 8.

tadus, de Euchar., disp. 9, diff. 1; Ochagavia, de Euchar., tr. 2, qu. 8, n. 4, de casu simili loquuntur, scilicet de sacerdote qui in altari celebrans recordatur peccati mortalis, et cui per temporis angustias non licet contritionem elicere ante communionem; et hunc Vasquez et Hurtadus negant peccare mortaliter, si in peccato mortali communicet; quod Ochagavia non facile admittit, nisi pro solo laico in scamno jam accumbente.

^{e)} Lugo, de Scaram. i. g., disp. 9, n. 8, loquitur de sacerdote celebrante, ut Vasquez et Hurtadus hic supra nota d.

87. — ^{a)} De Scoto, cfr. notam b ad n. 6 supra.

^{b)} In eo scilicet qui nec post Baptismum, nec in ipsa Baptismi susceptione (saltem non postquam Baptismi essentialia completa sunt)

peccavit, sed ex inculpabili ignorantia fictus accessit.

^{c)} Salmant., tr. 6, cap. 5, dub. unic., dicunt Poenitentiam posse dari validam et informem.

^{d)} Textus iste revera habetur in 4, dist. 17, qu. 3, art. 4, solut. 1; sed ibi non est sermo de attritione; et verbis hic allatis S. Thomas haec addit: « Unde non tenetur iterare confessionem qui fictus accedit, sed tenetur postmodum fictionem suam confiteri ».

^{e)} Lugo hanc utique rationem reddit loc. cit., n. 43 et 44, in ordine tamen ad alium casum, scilicet in ordine ad reviviscentiam Baptismi qui cum obice receptus fuisset, vel etiam quando contritio praecessit ipsum Baptismum.

Quid veniat nomine fictionis.

Baptismus, remoto obice, reviviscit.

Bosco et Bernal, apud Croix¹⁾, de sacramentis characterem imprimantibus, prout de *Confirmatione* et *Ordine*. — Quia, cum haec sacramenta nequeant iterari, videtur consentaneum divinae bonitati: ne tales suscipientes relinquantur destituti gratia sacramentali, tam proficua in confirmatis ad resistendum temptationibus; et in ordinatis ad obeunda munia clericalia. Et hanc sententiam ait Petrocorensis solidissimum habere fundamentum.

Item Ex-
trema Un-
ctio et Ma-
trimonium.

Idem dicunt Escobar²⁾, Croix³⁾; Salmant.⁴⁾ cum Cabrera, Arauxo, Cajetano, etc.; ac Lugo⁵⁾ cum Suarez et Coninck, de sacramento *Extremae Unctionis* et de *Matrimonio*. — Quia (ut ajunt) etiam congruum videtur quod, cum Extrema Unctio non possit iterari eodem mortis articulo, nec Matrimonium vivente eodem conjuge, interim fideles non careant gratia sacramenti.

Euchari-
stia non re-
viviscit.

Recte autem Lugo⁶⁾, Croix⁷⁾ cum Suarez, Coninck, Filiuccio, etc. communiter, contra alios, negant hoc de *Eucharistia*: quae ex sua institutione frequenter potest iterari; idcirco non fuit opus hanc tribuere efficaciam tali sacramento, ut subveniatur fragilitati hominum. E converso in hoc sacramento sequeretur absurdum, quod sacerdos qui pluries in sua vita sacrilege celebrasset, si in morte cum remissa attritione confiteretur, reciperet totum cumulum gratiarum tot sacrilega-

rum communionum; immo, quo saepius indigne celebrasset, eo uberius gratias daretur. — Censet autem Croix⁸⁾ cum Scoto⁹⁾, Palao, etc., quod si quis communicet et removeat obicem antequam species Eucharistiae consummentur, is non carebit gratia sacramenti¹⁰⁾.

Si species
nondum
sint destru-
ctae, gratia
recipitur.

An autem suscipiens sacramentum cum veniali habituali vel actuali peccet? — Vide dicenda de *Euchar.*, n. 270.

88. — Quaeritur 2°. *An liceat petere sacramenta a ministro indigno?* — Hic distinguere oportet ministrum indignum ob aliquam censuram vel inhabilitatem, et indignum ob peccatum mortale.

Resp. 1°. Si minister est indignus per *censuram*, etc., et non est toleratus, nimirum si sit excommunicatus *vitandus*, vel publice et nominatim suspensus, vel irregularis per sententiam (vide Croix⁹⁾), certe non licet ab eo petere sacramenta, nisi in extrema vel gravissima necessitate, in qua omnes dicunt licitum esse suscipere *Baptismum* et *Poenitentiam*; ut Suarez¹⁰⁾, Contin. Tournely¹¹⁾, Antoine¹²⁾, Bonacina¹³⁾, Croix¹⁴⁾; et Salmant.¹⁵⁾ cum Sayro, Granada, Cornejo, etc., ex D. Augustino¹⁶⁾.

Recipere
sacramenta
a ministro
non tolera-
to, illicitum:

exceptis
in extrema
necessitate
Baptismo et
Poenitentia,

Idem probabiliter de sacramento *Eucharistiae* dicunt Navarrus¹⁷⁾, Suarez¹⁸⁾, Bonacina¹⁹⁾, Viva²⁰⁾ cum Soto^{a)}, Salmant.²¹⁾ cum Cornejo, Nuñez (contra Sayrum, Avila^{b)}), etc.). — Et adhaeret [Contin.] Tournely²²⁾; ex cap. *Quod in te, de poenitent.*

Euchari-
stia,

Bosco, de Sacram., disp. 1, sect. 6, n. 61 et 62. - Bernal, disp. 13, sect. 2. - ¹ Lib. 6, part. 1, n. 197. - Petrocor., de Sacram. i. g., cap. 6, qu. 7, i. f. - ² Lib. 8, n. 182. - ³ Loc. cit., n. 202. - ⁴ Tr. 1, cap. 5, n. 67. - Cabrera, de Sacram., qu. 69, art. 10, disp. 4, n. 4, 6, 7 et 9. - Arauxo, in 3 P., qu. 62, art. 1, dub. 5. - Cajetan., Opusc. tom. 1, tr. 5, qu. 5, corp. - ⁵ Disp. 9, n. 105 et 106. - Suar., disp. 28, sect. 6, v. *Secundo*; cfr. disp. 41, sect. 1, n. 24 et 25. - Coninck, qu. 62, n. 76 et 77. - ⁶ Loc. cit., n. 108. - ⁷ Loc. cit., n. 200; cfr. num. 197. - Suar., disp. 63, sect. 8. - Coninck, qu. 62, n. 78. - Fill., tr. 4, cap. 6, n. 176; et tr. 1, cap. 8, n. 143. - ⁸ Lib. 6, part. 1, n. 200. - Palao, tr. 18, punct. 9, n. 6. - ⁹ Loc. cit., n. 209 et 210. - ¹⁰ De Censur., disp. 11, sect. 1, n. 5 et 7. - ¹¹ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1,

§ 3. - ¹² De Sacram. i. g., cap. 2, qu. 13, resp. 1. - ¹³ Disp. 2, de Excom., qu. 2, punct. 2, § 4, n. 7; cfr. ibid., n. 8. - ¹⁴ Loc. cit., n. 209. - ¹⁵ Tr. 1, cap. 8, n. 16 et 18. - Sayr., de Censur., lib. 2, cap. 2, n. 12 et 18. - Jacob. de Granada, in 3 P., contr. 3, de Sacram. i. g., tr. 5, disp. ult., n. 3. - Cornejo, tr. 5, de Excom., disp. 10, § 1, dub. 2 et 3. - ¹⁶ De Bapt. contra Donatist., lib. 1, cap. 2, num. 3 (ubi laudat eum qui in extrema necessitate ab acatholico baptizari petierit); ap. Migne, Patrol. lat., tom. 43, col. 110. - ¹⁷ Man., cap. 22, n. 4. - ¹⁸ Loc. cit., n. 17, v. *Addo vero*. - ¹⁹ Loc. cit., n. 8. - ²⁰ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 7, num. 10. - ²¹ Loc. cit., n. 22. - Cornejo, loc. cit., dub. 4. - Nuñez, in 3 P., qu. 64, art. 6, diff. 3^{ba}. - Sayr., de Censur., lib. 2, cap. 2, n. 21. - ²² Loc. cit., § 3, v. *An autem*.

f) Scotus videtur hic a Croix citari pro Soto; Croix enim allegat auctores ex Aversa, qui Sotum non Scotum affert; atvero utrumque infeliciter, neuter enim hanc sententiam tenet, quidquid investigare conatus sim.

g) Eademque sententiam ut probabilem expresse tenet Coninck, et perspicue indicat Suarez, locis cit.

88. - a) Sotus (a Salmant., hic allegatus) in 4, dist. 13, qu. 1, art. 9, in universum negat esse licitum, communionem ab excommunicato (vitando) recipere.

b) Avila, part. 2, cap. 6, disp. 3, dub. 3, concl. 4, ex parte tantum contrarius est, casu scilicet quo infirmus Poenitentiae sacramentum jam receperit. Si vero sacramentum hoc

et remission., ubi Innocentius III, quamvis neget morientibus Extremam Unctionem tempore interdicti generalis, non negat tamen Poenitentiam et Viaticum.

Idem sentiunt de sacramento *Extremae Unctionis* ^{c)}, Escobar, Herincx et Dicastillus, apud Croix ¹; eo quod tale sacramentum potest per accidens gratiam causare. — Sed melius id non admittunt Suarez ², Bonacina ³, Elbel ⁴; item Coninck, Filiucci, Avila et Cornejo, apud Salmant. ⁵, nisi quando infirmus non potuerit aliud sacramentum recipere.

Pariter dicunt Suarez ⁶, et Cornejo, apud Salmant. ⁷, licitum esse recipere sacramentum *Ordinis* ab episcopo excommunicato, quando in aliqua provincia remota ille solus existeret, et talis ordinatio redundaret in bonum communitatis ^{d)}.

Idem dicunt praefati auctores de sacramento *Matrimonii*, casu quo esset necessarium vel ad salutem spiritualem morientis, vel ad magnam utilitatem temporalem filiorum, nec alius adesset minister.

An autem excommunicatus vitandus valide ministret sacramentum Poenitentiae in extrema necessitate? — Hoc negandum ^{e)}; vide dicenda n. 560.

Resp. 2°. Si vero minister sit excommunicatus vel suspensus *toleratus*; quaestio est inter DD. *an liceat ab eo petere sacramenta sine gravi causa*. — Negant alii. — Sed verius affirmandum; quia concilium Constantiense absolute concessit fidelibus communionem cum toleratis.

Escob., lib. 8, num. 295. *Herincx*, de Sacramentis i. g., disp. 3, n. 113. — *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 13, n. 305. Cfr. de Censur., disp. 2, dub. 41, n. 667. ¹ Lib. 6, part. 1, n. 209. — ² De Censur., disp. 11, sect. 1, n. 23, v. *De aliis*. — ³ Disp. 2, de Excom., qu. 2, punct. 2, § 4, n. 8. — ⁴ Confer. 3, de Sacram. subj. n. 66 et 67. — *Coninck*, qu. 64, n. 48. — *Fili.*, tr. 12, cap. 3, n. 76. — *Avila*, de Censur., part. 2, cap. 6, disp. 3, dub. 3, concl. 5. *Cornejo*, tr. 5, de Excom., disp. 10, § 1, dub. 4, v. *Primus est*. ⁵ Tr. 1, cap. 8, n. 23. — ⁶ Loc. cit., n. 25. —

Vide dicta n. 55, et dicenda de Censur., n. 139.

89. — Resp. 3°. Cum autem minister est indignus *ob peccatum mortale*, D. Thomas ⁸ videtur indistincte concedere posse suscipi sacramenta a peccatore occulto, dicens: *Quamdiu* (minister) *ab Ecclesia toleratur in ministerio, ille qui ab eo suscipit sacramentum non communicat peccato ejus*. — Et idem habetur in cap. *Vestra 7, de cohabit. cler. etc.*, ubi dicitur: *Sine dubitatione...teneatis quod a clericis et presbyteris quamquam fornicariis, quamdiu tolerantur, nec habent operis evidentiam* (id est, ut explicat Glossa, quando ipsi non sunt condemnati vel confessi in jure), *licite divina mysteria audiantur, et alia recipiantur sacramenta ecclesiastica*. Hoc tamen sane intelligendum, valere tantum ad excusandum ne contraveniatur prohibitioni Ecclesiae.

Caeterum, ad suscipiendum sacramentum a peccatore, semper requiritur rationabilis causa: juxta dicta *Lib. II, n. 47, v. Secunda, et n. 49*; utque alibi docet idem D. Thomas ⁹, ubi ait: *Praeter necessitatis articulum, non esset tutum quod eum* (scilicet pastorem) *induceret ad aliquod sui ordinis exsequendum, durante tali conscientia quod ille in peccato mortali esset*. Nomine autem *necessitatis*, recte explicat Contin. Tournely ¹⁰ intelligi hic necessitatem moralem. — Unde probabiliter sufficit ad excusandum etiam causa gravis utilitatis; ut docent communissime Suarez ¹¹, Sanchez ^{a)}, Palaus ¹², Viva ¹³,

A peccatore occulto, licitum ex parte Ecclesiae.

Sed requiritur rationabilis causa.

Sufficit gravis utilitas.

recipere nequeat, licite potest a vitando Eucharistiam accipere. Quam limitationem Salmant. etiam animadverterunt.

^{c)} Auctores pro hac priori sententia allegati, non dissentiunt a secunda, quam S. Alphonsus probat; dicunt enim licere Extremam Unctionem a ministro non tolerato recipere, eo dumtaxat casu quo alia sacramenta infirmo conferri nequeant.

^{d)} Seu quando in dicta provincia magna esset necessitas seu penuria sacerdotum vel clericorum, ut notant auctores allegati.

^{e)} Sed vide ad dictum n. 560 notam b, in qua ostendetur S. Alphonsum retractasse sententiam hanc negativam, et affirmativam amplexum esse.

89. — ^{a)} Sanchez, de Matrim., lib. 7, disp. 9, n. 8; Nuñez, in 3. P., qu. 64, art. 6, diff. 1bis,

Quandoque Extrema Unctione,

Ordine,

Matrimonio.

Recipere sacramenta a tolerato, semper licitum.

Cornejo, tr. 5, de Excomm., disp. 10, § 1, dub. 4, v. *Secundus est*. ⁷ Tr. 1, cap. 8, n. 24. — *Praefati auctores*, id est *Suar.*, loc. cit., n. 24. *Cornejo*, loc. cit., v. *Terminus*. *Salmant.*, loc. cit., num. 25. — ⁸ 3 P., qu. 64, art. 6, ad 2. — *Glos.*, ad cap. *Vestra*, in v. *Evidentiam*. — ⁹ In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 5, ad 3. — ¹⁰ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 3, concl., v. *Caeterum*. — ¹¹ De Sacram. i. g., disp. 18, sect. 1, n. 14, v. *Dixi autem*. — ¹² Tr. 18, punct. 15, num. 2. — ¹³ De Sacram. i. g., qu. 1, art. 7, n. 10, v. *Dico tertio*.

Croix ¹, Mazzotta ², Toletus ^{b)}, Filiucius ³, Escobar ⁴, Anacletus ⁵, Holzmänn ⁶, Elbel ⁷ citans Scotum ⁸, Sporer ⁹; Bonacina ¹⁰ cum Coninck, Valentia ^{b)}, Reginaldo, Henriquez; et Salmant. ¹¹ cum Ledesma, Nuñez ^{a)} et communi, ut asserunt ^{c)}.

Casus speciales in quibus sit licitum.

Hinc ajunt DD. licite recipi sacramenta a ministro peccatore:

1°. Si urgeat praeceptum confessionis vel communionis ^{d)}, ut dicunt Suarez ¹², Concina ¹³, et Escobar ¹⁴ cum Vasquez, etc.

2°. Si ex dilatione susceptionis imminet periculum lapsus. — [Contin.] Tournely ¹⁵.

3°. Si debes implere praeceptum Missae audiendae. — Suarez ¹⁶, cum Coninck ^{e)} et Soto ^{e)}, apud Escobar ^{e)}. (Vide dicta *Lib. II, n. 51 et 79*).

4°. Si alias diu debeas permanere in mortali, et nequeas alium adire confessorium. Ita [Contin.] Tournely ¹⁷. — Sed melius Suarez ^{f)} et Antoine ^{f)} excusant ab omni culpa eum qui est in mortali, si nolit neque ad horam expectare; quia

non est modica utilitas quamprimum a peccato liberari.

5°. Si carere debeas (saltem diu) communione; ut Suarez ¹⁸ et Escobar ¹⁹. — Et idem ait Suarez, si carere debeas fructu confessionis, etiamsi non habeas mortale. — An autem sufficiat causa non carendi fructu alterius sacramenti? Negat Croix ²⁰. Sed affirmant Suarez et Escobar ²¹, si minister sit parochus vel sit paratus, et non sit alius digne ministrans.

6°. Si alias nequeas lucrari jubilaeum. [Contin.] Tournely ²² et Croix ²³.

7°. Si indigeas perito direttore, et non habeas alium. [Contin.] Tournely ²⁴. — Modo, addit Sporer ²⁵, diu debeas alium expectare.

8°. Si vis Missam applicare pro amico defuncto; ut Sporer ²⁶.

Dicit autem Cajetanus ²⁷ absolute licitum esse petere sacramentum a proprio paroco sine ulla gravi causa; sed verius hoc negant Concina ²⁸, et Salmant. ²⁹ cum Navarro, Soto ^{g)}, Bonacina et Ledesma, si facile possis alium adire. — Sic etiam

Quando liceat petere a proprio paroco indigno.

¹ Lib. 6, part. 1, n. 211. — ² Tr. 5, disp. 1, qu. 3, cap. 2, qu. 2, resp. 2. — ³ Tr. 1, cap. 8, n. 152. — ⁴ Lib. 8, n. 313. — ⁵ Tr. 14, de Sacram., dist. 1, n. 56 et 57. — ⁶ De Sacram. i. g., n. 84. — ⁷ Confer. 3, de Sacram. subjecto, n. 63. — ⁸ In 4, dist. 5, qu. 2, num. 5, v. *Quantum*. — ⁹ Part. 1, cap. 3, n. 179. — ¹⁰ Disp. 1, de Sacram., qu. 6, punct. 5, n. 1. Coninck, qu. 64, n. 43. Reginald., lib. 1, n. 164. Henriquez, lib. 1, cap. 30, n. 2. — ¹¹ Tr. 1, cap. 8, n. 34. Petr. de Ledesma, de Sacram. i. g., cap. 6, concl. 11. — ¹² De Sacram., i. g., disp. 18, sect. 1, n. 14, i. f. — ¹³ De Sacram. i. g., cap. 13, n. 9. — ¹⁴ Lib. 8, num. 316. Vasq., de Poenit., qu. 93, art. 1, dub. 4, num. 14. — ¹⁵ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 3, concl.

v. *Caeterum*. — ¹⁶ Loc. cit., num. 14. — ¹⁷ Loc. cit., v. *Caeterum*. — ¹⁸ Loc. cit. — ¹⁹ Lib. 8, n. 316. — *Suar.*, loc. cit. — ²⁰ Lib. 6, part. 1, num. 211. — *Suar.*, loc. cit., n. 14, v. f. — ²¹ Lib. 8, n. 316. — ²² De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 3, concl., v. *Caeterum*. — ²³ Lib. 6, part. 1, n. 211. — ²⁴ De Sacram. i. g., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 3, concl., v. *Caeterum*. — ²⁵ Part. 1, cap. 3, num. 179. — ²⁶ Loc. cit. — ²⁷ In 3 P., qu. 64, art. 6, ad 2. — ²⁸ De Sacramentis in genere, cap. 13, n. 5. — ²⁹ Tr. 1, cap. 8, n. 36 et 38. — *Nav.*, Man., cap. 14, num. 28. *Bonac.*, disp. 1, de Sacram., qu. 6, punct. 5, num. 3. — *Petr. de Ledesma*, de Sacram. i. g., cap. 6, concl. 11.

concl. 3 et 4, loquuntur de excommunicato tolerato. Et Sanchez dicit posse ab eo, si est paratus, sacramenta recipi, quando « valde utile est »; et Nuñez, concl. 2, quando est « aliqua utilitas ».

^{b)} Toletus, lib. 1, cap. 92, n. 4; et Valentia, in 3 P., disp. 3, qu. 5, punct. 3, v. *Primus casus*, requirunt necessitatem; sed Toletus loquitur de ministro qui non tenetur ex officio ministrare, neque est paratus.

^{c)} Praeterea, multi ex allegatis auctoribus dicunt satis esse utilitatem, quando minister est parochus vel paratus: et sunt Anacletus, Holzmänn, Scotus (de ministro publice malo), Henriquez et Ledesma.

^{d)} Suarez et Concina loquuntur de communionis praecepto.

^{e)} Coninck, loc. cit., n. 43, i. f.; Sotus, in 4, dist. 1, qu. 5, art. 6, propos. 4, v. *Hic*

autem non praeteribo, citantur ab Escobar lib. 8, n. 314, quasi assignent pro causa recipiendi sacramentum ab indigno, praeceptum Ecclesiae; et ita tenet Coninck; sed Sotus ex parte tantum, scilicet quando ministro incumbit ex officio ministrare.

^{f)} Suarez, loc. cit., satis esse ait utilitatem non differendi nimium confessionem; Antoine vero, de Sacram., cap. 2, qu. 13, resp. 3: « Si quis sit in statu peccati mortalis, nec possit, aut saltem sine gravi incommodo, adiri alius minister ».

^{g)} Sotus, de Just., lib. 6, qu. 1, art. 5, *Dubitatio*, affert quidem generale principium: posse scilicet aliquem ad bonum uti alieno peccato, « quotiescumque id quod petitur tum juste fieri potest, tum et bona de causa petitur »; sed in 4, dist. 1, qu. 5, art. 6, propos. 3, absolute scribit: « Licitum est eum qui non

Quando, ab
haeretico
vel schi-
smatico.

dicunt Concina ^{h)} et Antoine ¹ non licere petere sacramenta ab haeretico vel schismatico, nisi in casu extremae vel gravissimae necessitatis. Sed de haeretico vide n. 560.

Quando, a
ministro in-
digno pa-
rato.

An autem sit mortale sine gravi causa petere sacramentum ab indigno ministro parato? — Negant Sotus, Navarrus ⁱ⁾, Sà ⁱ⁾, Diana, etc., apud Salmant. ². — Sed recte affirmant Salmant. ^{j)} cum Silvestro ⁱ⁾, Molina ⁱ⁾, Valentia ⁱ⁾, Aragon ⁱ⁾, etc. (juxta dicta Lib. II, de Carit., n. 47, v. Secunda, et n. 79). — Tantum exciperem eum qui sumeret Eucharistiam a sacerdote indigno, qui eam actu aliis ministraret: ut dicunt Suarez ³ et Escobar ⁴, juxta sententiam allatam n. 35, v. Utrum, nempe quod unum tantum sit peccatum pluribus Eucharistiam ministrare.

Quando,
servire in-
digne cele-
branti.

Sic pariter puto illicitum esse sine gravi causa inservire sacerdoti indigne celebranti; — contra Suarez ⁵, Bonacina ⁶, et Salmant. ⁷ cum aliis, qui id admittunt quando sacerdos facile possit alium invenire ^{k)}.

¹ De Sacram., cap. 2, qu. 13, resp. 3, v. *Dixi per se loquendo*. — Sotus, in 4, dist. 1, qu. 5, art. 6, v. *Prima itaque*. Diana, part. 5, tr. 7, resol. 4. — ² Tr. 1, cap. 8, n. 43. — ³ Disp. 18, sect. 1, n. 16, v. *Tertio*. — ⁴ Lib. 8, num. 319. — ⁵ Loc. cit., num. 17. — ⁶ Disp. 1, de Sacram., qu. 6, punct. 5, n. 7. — ⁷ Tr. 1, cap. 8, n. 41. — ⁸ De Sacram. i. g., cap. 13, n. 4. — ⁹ De Sacram. in gen., cap. 2, art. 1, sect. 2, punct. 1, § 3, *Not. 1*. — ¹⁰ Confer. 3, de Sacram.

est praecisus, et quem scio indigne administraturum sacramentum, inducere, si sit meus praelatus.

^{h)} Concina, loc. cit., n. 6 et 7, dicit in extrema necessitate, posse ab hujusmodi haeticis et schismaticis Baptismum et Poenitentiam recipi.

ⁱ⁾ Navarrus, *Man.*, cap. 17, n. 262; Sà, v. Usura, n. 5 (in edit. genuin.), loquuntur de casu simili, scilicet de eo qui mutuum petit ab usurario; sicut pariter auctores allegati in opinione contraria: Silvester, v. Usura VII, qu. 1; Molina, tr. 2, disp. 335, n. 4; Valentia, in 2^a 2^{ae}, disp. 5, qu. 21, punct. 4, v. *Dico 2°*; Aragon, in 2^a 2^{ae}, qu. 89, art. 6, dub. 2, concl. 3.

^{j)} Salmant., loc. cit., n. 42, affirmativam revera, ut probabiliorem tenent; sed contrariam probabilem existimant.

^{k)} Scilicet dicunt ab hujusmodi ministerio abstinendum esse si commode fieri potest; sed quia moraliter vix commode vitari potest, neque ea de causa vitabitur peccatum, ideo

Certum est autem quod quivis minister praesumitur dignus, nisi constet oppositum; ut communiter docent Concina ⁸, [Contin.] Tournely ⁹, ex illo Apostoli I. Cor. XIII: *Caritas... non cogitat malum*; Elbel ¹⁰, et Croix ¹¹ cum Aversa, Dicastillo et aliis communiter. — Hinc probabiliter infertur, posse peti sacramentum adhuc ab eo qui scitur paulo ante peccasse; quia praesumendus est ipse jam se disposuisse saltem per contritionem. Ita Suarez ¹², Bonacina ¹³, Croix ¹⁴; Mazzotta ¹⁾ cum Sporer ^{m)}; Salmant. ¹⁵ cum Vasquez ⁿ⁾, Coninck, Sayro ⁿ⁾, Reginaldo, Dicastillo et aliis communiter. Et idem sentit [Contin.] Tournely ¹⁶, dicens: *Immo, [non sufficit] ut sciam ab eo recens et graviter peccatum esse; adhuc enim sapienter praesumam eum, si praesertim ad ministranda sacramenta sponte praesto sit, id quod sui erat fecisse ut Deo reconciliaretur. Certe, ait S. Thomas ¹⁷, in instanti homo a divina gratia emendatur.*

Minister
censetur di-
gnus nisi
constet de
opposito.

Corollaria.

Recte tamen id limitant 1°. Suarez,

Limitatio-
nes.

subjecto, n. 62. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, num. 216. Aversa, qu. 64, sect. 11, v. *Notari*. Dicast., tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 3, dub. 13, n. 301. — ¹² Disp. 18, sect. 1, n. 15. — ¹³ Loc. cit., n. 6. — ¹⁴ Loc. cit., num. 216. — ¹⁵ Tr. 1, cap. 8, n. 40. Coninck, qu. 64, num. 45. Reginald., lib. 1, n. 167. Dicast., loc. cit., n. 302. — ¹⁶ Loc. cit., v. *Not. 1*. — ¹⁷ In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 5, ad 3. — Suar., disp. 18, sect. 1, n. 15.

non sunt hujusmodi scrupuli his ministris injiciendi.

¹⁾ Mazzotta, tr. 5, disp. 1, qu. 3, cap. 2, qu. 3, id asserit quando minister paratus est vel sese offert.

^{m)} Sporer, part. 1, cap. 3, n. 180, ita sane tenet in casu quo necessitas urget.

ⁿ⁾ Vasquez et Sayrus a Salmant. utique ita allegantur: sed Vasquez, de Poenit., qu. 93, art. 1, dub. 4, n. 15, disserens de casu necessitatis, quo quis apud haeticum confiteri debeat, dicit haeticum mortaliter peccare, « nisi prius conteratur cum possit; quod satis est, ut poenitenti non imputetur ejus peccatum ». — Sayrus autem, de Sacram., lib. 2, cap. 8, qu. 1, art. 2, n. 7, licitum esse ait ex causa rationabili sacramentum petere a ministro indigno parato, et inter probationes affert hanc, quam tamen dicit parum aut nihil probare: « Cum quis in instanti contritionem habere possit, petens existimare debet talem ministrum habiturum contritionem, antequam sacramentum ministret ».

et Bonacina ¹ cum Coninck ^{o)}, Vasquez ^{o)}, Sayro ^{o)}, Reginaldo et aliis communiter, si constet ministrum esse consuetudinarium vel esse in occasione proxima pec-

candi (intellige voluntaria). Limitat 2°. Gobat ^{p)}, apud Croix ², si minister post peccatum confessionem non praemiserit ante Missae celebrationem.

¹ Disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 6, punct. 5, num. 6.

Regin., lib. 1, n. 167. — ² Lib. 6, part. 1, n. 216.

^{o)} Coninck, *qu. 64, n. 45*, id de consuetudinario asserit. — Vasquez autem, *loc. cit.*, *n. 14*; Sayrus, *loc. cit.*, *qu. 1, art. 3*, praetermittunt hanc limitationem.

^{p)} Gobat citatur profecto a Croix tamquam huic limitationi patrocini; at revera, *Experim., tr. 1, n. 265*, eam silentio plane praetermittit.

CAPUT IV.

Quid sint Sacramentalia, et quid efficiant.

90. *Quid et quae sint sacramentalia.* — 91. *An sacramentalia vim habeant ex opere operato.* — 92. *Quomodo per sacramentalia remittantur peccata.* — 93. *Plura notanda.* — 94. *De usu Agnorum Dei, aquae benedictae et similia.*

Sacramentalia, quid.

90. — « Resp. I^o. Caeremoniae ecclesiae sticae quae vulgo dicuntur *sacramentalia* sunt actus externi religionis ad colendum Deum accommodati. — Tales autem communiter vocantur oratio dominica, aqua benedicta, esus eulogiarum olim in usu, confessio generalis, elemosyna, benedictio ab episcopo vel ab abbate consecrato data: quae ex antiqua traditione dicuntur remittere venialia, et continentur hoc versu:

« *Orans, tinctus, edens, confessus, dans, benedictus.*

« Ad quae etiam revocantur tonsio pectoris, unctio in regem et similes. « Item multae aliae caeremoniae et res etiam ipsae sacrae, quae in Ecclesia partim ab Apostolis traditae, partim postea institutae sunt, ut exorcismi, insufflationes, prima tonsura, benedictiones et consecrationes variarum rerum et personarum, ut ecclesiae, calicum, etc.; ipsae etiam herbae, lumina, vinum S. Joannis, cerei agni, signum sanctae crucis.

« Quaeritur ergo quam vim habeant, non ex opere operantis (cum certum sit, sicuti per alia pia opera, sic etiam iis nos mereri), sed ex opere operato ».

Eorum virtus ad remittenda venialia.

91. — « Resp. II°. Non habent vim ex opere operato conferendi gratiam aut remittendi peccata vi sua et per se; sed tantum quatenus in nobis pium motum excitant. — Ratio prioris est: tum quia nusquam promissio gratiae aut remissionis peccatorum iis facta reperitur; tum quia peccatum etiam veniale non remittitur sine infusione gratiae, quam conferendi ea nullam per se habent vim.

« — Ratio posterioris, quia id accommodatum est sacramentalium institutioni et consecrationi, quae fit per preces Ecclesiae, quibus ipsa nobis tales motus precatur. — Coninck ¹ ».

92. — Quaeritur ergo: *quomodo culpa veniales remittantur per sacramentalia?*

Prima sententia cum Soto, Valentia, Ledesma, Victoria, etc., apud Croix ², dicit, sacramentalia ex institutione Ecclesiae vim habere venialia remittendi ex opere operato; quia sacramentalia semper venialia remittunt, etsi non semper in nobis pium motum excitent.

Juxta alios, ex opere operato.

Secunda tamen communior et verior sententia cum [Contin.] Tournely ³, Wiggandt ⁴, S. Thoma, Lugo, Suarez, Busenbaum, Croix ⁵, Viva ⁶, tenet per sacramentalia non remitti venialia ex opere operato; sed tantum quia per ea pius motus doloris aut caritatis in nobis excitatur, quo venialia remittuntur. Idemque expresse docet D. Thomas ⁷, ubi ait: *Omnia ista causant remissionem peccatorum venialium in quantum inclinant animam ad motum poenitentiae, qui est detestatio peccatorum, implicite vel explicite.* — Hinc omnibus fidelibus consultum fit, post sumptionem aquae benedictae, etc., se excitare ad actum doloris sive amoris.

Verius, ex opere operantis.

« Unde resolves:

93. — « 1°. Gratiae praevenientes et pii motus conferuntur per sacramentalia, per modum impetrationis, quae non omnino infallibilem effectum habent ».

Per modum impetrationis.

« 2°. Peccat graviter qui sacramentalibus falsam materiam supponit, ut pro aqua lustrali facienda, urinam.

¹ Qu. 71, art. 3, (n. 24). — Sotus, in 4, dist. 15, qu. 2, art. 3, v. *Dicendum ergo est.* Valent., in 3 Part., disp. 7, qu. 4, punct. 1, v. *Secundo asserimus.* Mart. de Ledesma, 1^a 4ⁱ, qu. 28, art. 3, dub. 3. Victor., Sum., de Poenit., num. 110. ² Lib. 6, part. 1, n. 221. — ³ De Sacram. i. g., cap. 4, art. 2, v. *Resp. ad 2.* — ⁴ Tr. 13,

exam. 2, n. 25. — S. Thom., 3 P., qu. 87, art. 3, ad 1. — Lugo, de Poenit., disp. 9, sect. 4, n. 59. — Suar., in 3^a Part., qu. 87, art. 4, disp. 12, sect. 2. — Busenb., lib. 6, tr. 1, cap. 4, resp. 2. — ⁵ Lib. 6, Part. 1, n. 221. — ⁶ De Sacram. in genere, qu. 1, art. 8, num. 7 et 8. — ⁷ 3 P., qu. 87, art. 3, ad 1.

Sacra-
mentalibus,
quomodo o-
perentur
bona tem-
poralia.

« 3°. Sacramentalia quandoque ope-
« rantur beneficia corporalia, v. gr. sani-
« tatem, per modum impetrationis, ratione
« precum Ecclesiae. — Immo, quaedam
« etiam vim habere (v. gr. fugandi dae-
« monem) per modum operis operati ex
« singulari privilegio, docent Henriquez¹,
« Sotus et alii. Quia, inquit, etiam
« ethnici, in quibus nec intercesserunt
« preces Ecclesiae nec meritum operan-
« tium, quandoque signo crucis (quod qui-
« dam etiam putant de nomine Jesu)
« a daemone liberati fuisse dicuntur:
« quod tamen alii eorum virtuti objecti-
« vae quasi naturali, adscribunt. — De
« quo plura apud scholasticos. Vide Mae-
« ratum² ».

Quid de
formis ce-
reis dictis
Agnis Dei.

94. — Inter sacramentalia enumerantur
agni Dei ex cera a Papa benedicti. —
Super his notandum 1°. Vetitum est sub
excommunicatione^{a)} eos inaurare aut
pingere; ut Azor apud Croix³. — Not. 2°.
Vendere eos carius, quia benedicti sunt,

¹ Lib. 1, cap. 20, n. 2. — *Sotus*, in 4, dist. 1, qu. 6, art. 1,
v. *Sunt deinceps*. — ² De Poenit., disp. 10, sect. 1. — *Azor*,
part. 1, lib. 9, cap. 9, qu. 2. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 223. —
Sanch., Decal., lib. 2, cap. 43, n. 29. — ⁴ Loc. cit., n. 224. —
Sanch., loc. cit., num. 27, i. f. *Diana*, part. 3, tr. 6,

est injustitia et simonia. Licitum tamen
est eos vendere secundum suam mate-
riam; ut recte dicunt Sanchez, Diana^{b)},
et Croix⁴ cum communi, contra Azor^{c)}.
— Not. 3°. Quamvis Gobat^{d)}, etc., dicant
esse veniale laicis eos tangere absque
aliqua necessitate, probabile tamen est
nullum esse peccatum, juxta usum no-
strorum temporum; ut ajunt Sanchez,
Diana et alii, apud Croix⁵.

Projicere canibus ossa agni, vel ova
quae benedicuntur, putat Gretser esse
illicitum; sed negandum cum Cajetano^{e)}
et Croix⁶. — Sicut etiam licitum est uti
aqua benedicta et candelis ad usum pro-
fanum^{f)}, ut Croix⁷ cum Tamburinio,
contra alios.

Usus profa-
nus rerum
benedicta-
rum,

Missalia autem et biblia sacra^{g)}, sicut
etiam sacrae imagines, non debent adhi-
beri ad usum profanum; secus vero di-
cendum de aliis chartis, ubi incidenter
et accessorie inscribuntur nomina sacra.
— Ita Croix⁸ cum Gobat.

vel libro-
rum sacro-
rum.

resol. 12. ⁵ Loc. cit., n. 225. — *Gretser*, de Benediction.,
lib. 2, cap. 42, i. f., v. *Porro quod ossa*. — ⁶ Loc. cit.,
n. 227. — ⁷ Loc. cit. *Tambur.*, Method. celebr. Miss.,
lib. 1, cap. 2, § 3, a num. 3. — ⁸ Loc. cit., n. 228. — *Gobat*,
tr. 3, num. 371, 374, 377 et seq.

94. — ^{a)} De hac excommunicatione nulla
fit mentio in const. *Apostolicae Sedis*.

^{b)} Diana, *part. 3, tr. 6, resol. 12*, opinio-
nem istam utique affert; sed nullum de ea
profert iudicium.

^{c)} Azor videtur contradicere, ait Croix;
at re vera, Azor, *loc. cit., qu. 4, v. Quaeres*,
negat id per se esse vetitum, et ait prohibi-
tum videri a Gregorio XIII; addit tamen Pon-
tificem non prohibuisse quin vendantur ra-
tione materiae « ad usus sacros, quibus sunt
destinati ».

^{d)} Gobat, *tr. 3, n. 330 et 331*, ita loquitur in
universum de rebus quae chrismate delibutae

sunt; attamen oppositum probabile putat, ita
ut, inquit, « non ita facile damnem tangentes
cereos agnos Dei ».

^{e)} Cajetanus a Croix adducitur pro sola
asserti ratione; etenim Cajetanus, in *2am 2ae*,
qu. 88, art. 11, v. Verum quia, scribit res
quae sunt benedictae benedictione invocativa,
deputabiles esse post benedictionem ad eum-
dem usum ac antea; ut sunt cibi, domus, navis.

^{f)} Et decentem, addit Croix; Tamburinius
vero dicit: ad communes usus.

^{g)} Nisi tamen (ita limitant Croix et Gobat)
casu aut vetustate missalia et biblia disso-
luta sint.

TRACTATUS SECUNDUS

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE

CAPUT I.

De Baptismo.

95. *Quomodo distinguitur Baptismus.* — 96. *De Baptismo flaminis.* — 97. *De Baptismo sanguinis.* — 98. *An, ut martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio vel caritas.* — 99. *Quando martyrium gratiam conferat.* — 100. *An sint martyres qui moriuntur in obsequio peste infectorum.* — 101. *An liceat se offerre ad martyrium. Vel se prodere catholicum per abstinentioniam a carnibus.*

Baptismus,
quid.

95. - « Non agitur hic de Baptismo « sanguinis, id est martyrio; nec de flaminis seu spiritus, id est contritione « cum voto Baptismi vel desiderio: quia « non sunt sacramenta; — sed de Baptismo fluminis, qui definitur: *Ablutio corporis exterior, facta sub praescripta « forma verborum* ».

Quotuplex.

Baptismus igitur ex voce graeca quae significat ablutionem sive immersionem in aquam, distinguitur in Baptismus fluminis, flaminis et sanguinis. — Infra dicemus de Baptismo fluminis; qui valde probabiliter cum S. Thoma¹, Salmant.², Magistro Sententiarum, Soto, Vasquez, etc., fuit institutus ante Passionem Christi Domini, tempore quo Christus baptizatus est a Joanne.

Baptismus
fluminis,
ante Passio-
nem insti-
tutus.

Baptismus
flaminis.

96. - Baptismus autem flaminis est perfecta conversio ad Deum per contritionem vel amorem Dei super omnia cum voto explicito vel implicito veri Baptismi fluminis: cujus vicem supplet, juxta Tri-

dentinum^{a)}, quoad culpae remissionem, non autem quoad characterem imprimendum, nec quoad tollendum omnem reatum poenae. Dicitur flaminis, quia fit per impulsus Spiritus Sancti, qui flamen nuncupatur. — Ita Viva³, Salmant.⁴ cum Suarez, Vasquez, Valentia; Croix⁵ et alii.

De fide autem est per baptismum flaminis homines etiam salvari: ex cap. *Apostolicam, de presb. non bapt.*; et Tridentino⁶, ubi dicitur neminem salvari posse sine lavacro regenerationis aut ejus voto. — Vide Petrocorensensem⁷.

97. - Baptismus vero sanguinis est sanguinis effusio, seu mors tolerata pro fide aut pro alia virtute christiana; ut docet S. Thomas⁸, Viva⁹; Croix¹⁰ cum Aversa, Gobat, etc. — Hic autem baptismus aequiparatur vero Baptismo; quia quasi ex opere operato ad instar Baptismi remittit culpam et poenam. Dicitur quasi; quia martyrium non ita stricte operatur sicut sacramenta, sed ex quodam privi-

Baptismus
sanguinis.

¹ 3 P., qu. 66, art. 2. — ² Tr. 2, cap. 1, num. 24 et seqq. *Magister Sent.*, lib. 4, dist. 3, de Institut. Baptismi. *Sotus*, in 4, dist. 3, qu. unic., art. 2, concl. 1. *Vasq.*, disp. 140, cap. 3, n. 15; et cap. 6, n. 35. — ³ De Baptism., qu. 2, art. 1, n. 2. — ⁴ Tr. 2, cap. 1, num. 2. *Suar.*, disp. 22, sect. 1, num. 6, v. *Tandem*. *Vasq.*,

disp. 146, cap. 4, art. 11. *Valent.*, in 3 P., disp. 4, qu. 3, punct. 4. — ⁵ Lib. 6, part. 1, num. 244. — ⁶ Sess. 6, de Justific., cap. 4. — ⁷ De Bapt., cap. 2, qu. 6. — ⁸ 2^a 2^{ae}, qu. 124, art. 5. — ⁹ De Bapt., qu. 2, art. 1, n. 2. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, n. 232. *Aversa*, de Bapt., qu. 70, sect. 6, v. *Secundo*. *Gobat*, tr. 2, n. 603 et seqq.

96. - ^{a)} Trident., sess. 14, de Poenit., cap. 4, haec docet: « Etsi contritionem hanc aliquando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc

sacramentum [Poenitentiae] actu suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine sacramenti voto quod in illa includitur, non esse adscribendam ».

legio, ratione imitationis Passionis Christi; ut dicunt Bellarminus, Suarez, Sotus, Cajetanus ^{a)}, etc., apud Croix ¹⁾; et fuse Petrocorensis ²⁾.

Ideo martyrium prodest etiam infantibus, dum Ecclesia Sanctos Innocentes prout veros martyres colit. Hinc bene docet Suarez cum aliis, apud Croix ³⁾, oppositum esse saltem temerarium. — In adultis autem requiritur acceptatio martyrii, saltem habitualiter, ex motivo supernaturali; ut Coninck, Cajetanus, Suarez, Bonacina et Croix ⁴⁾; contra Viva ⁵⁾, qui nullam requirit acceptationem.

Patet autem martyrium non esse sacramentum; quia martyrium non est actio instituta a Christo. Et ideo nec etiam fuit sacramentum baptismus Joannis, qui non sanctificabat hominem, sed tantum prae-parabat ad Christi adventum. — Viva ⁶⁾.

98. - Quaeritur tamen hic 1°. *An, ut martyrium remittat culpam et poenam, requiratur in peccatore contritio, vel dilectio Dei super omnia; an sufficiat attritio?*

— Certum est ad remissionem culpae aliquam poenitentiam requiri: ex Tridentino ⁷⁾.

Ad quaesitum autem respondent Wiggandt ⁸⁾, Concina ⁹⁾, Viva ¹⁰⁾, cum Bellarmino, Cajetano ^{a)}, Palao, Lessio, etc., apud Croix ¹¹⁾, attritionem satis esse ad martyrium, sicut satis est ad Baptismum. Hoc enim privilegium, dicunt, martyrium obti-

nere ex privilegio, ut diximus, ob imitationem Passionis Christi.

Probabilius tamen est quod requiratur contritio vel dilectio Dei supra omnia; ut docent S. Bonaventura, Scotus, Canus, Laymann, etc., apud Croix, et Petrocorensis ¹²⁾: ex S. Thoma ¹³⁾, ubi dicit: *Effusio sanguinis non habet rationem Baptismi, si sit sine caritate*. Et probatur ex Apostolo I. Cor. xiii, 3: *Si tradidero corpus meum ita ut ardeam, caritatem autem non habuero, nihil mihi prodest*. Neque martyrium subire importat semper caritatem perfectam habere; nam posset quis velle potius mori quam peccatum novum committere, propter metum inferni. — Caeterum, ipsi adversarii advertunt, necessarium semper esse ut peccator ante martyrium conetur ad contritionem vel confessionem, ne periculo damnationis exponatur.

99. - Quaeritur 2°. *Quandonam martyrium gratiam conferat, an in instanti mortis, aut vulneris lethalis?*

Probabile est cum Suarez, Bonacina, Dicastillo, etc., cum Viva ¹⁴⁾, conferre gratiam quando martyr accipit lethale vulnus aut cruciatum, licet postea miraculose non moriatur. Et ita vere martyr fuit B. Joannes in dolium ferventis olei immisus; et Regina martyrum, B. Virgo Maria, stans juxta crucem Jesu. — Ratio, quia tunc jam in causa mors accipitur.

Non est sacramentum.

Ad remissionem culpae requiritur poenitentia.

In martyrio, juxta alios, satis est attritio.

Probabilius requiritur contritio.

Quando martyrium conferat gratiam.

Bellarmin., de Bapt., cap. 6, propos. 1. - Suar., disp. 29, sect. 1, v. *Dicendum* 2. - Sotus, in 4, dist. 3, qu. unic., art. 11, concl. 4. - ¹⁾ Lib. 6, part. 1, n. 238. - ²⁾ De Bapt., cap. 2, qu. 3. - Suar., loc. cit., n. 5, v. *Denique*. - ³⁾ Loc. cit., n. 237. - Coninck, qu. 66, n. 136. - Cajetan., in 2^{am} 2^{ae}, qu. 124, art. 2, v. f. - Suar., disp. 29, sect. 2, n. 3. (Non citatur a Croix pro hoc asserto). - Bonac., disp. 2, de Bapt., qu. 1, punct. 1, n. 6. - ⁴⁾ Loc. cit., n. 231. - ⁵⁾ De Bapt., qu. 2, art. 1, n. 5. - ⁶⁾ Loc. cit., n. 3. - ⁷⁾ Sess. 14, de Poenit., cap. 1. - ⁸⁾ Tr. 11, exam. 5, num. 73. - ⁹⁾ De Bapt., cap. 8, num. 10 et 12. - ¹⁰⁾ Loc. cit., num. 4. —

Bellarmin., de Baptism., cap. 6, v. *Probabilior*. - Palao, tr. 19, punct. 14, § 2. - Less., lib. 3, cap. 1, dub. 4, num. 45. - ¹¹⁾ Lib. 6, part. 1, n. 238 et 239. - S. Bonav., in 4, dist. 4, part. 2, art. 1, qu. 2. - Scot., in 4, dist. 14, qu. 1, num. 17 et 18. - Melch. Canus, Relect. de Poenit., part. 3, v. *Resp. speciatim de martyrio*. - Laym., lib. 3, sect. 3, de Fortitud., n. 6. - Croix, lib. 6, part. 1, n. 238. - ¹²⁾ De Bapt., cap. 2, qu. 3. - ¹³⁾ 3 P., qu. 66, art. 12, ad 2. - Suar., disp. 29, sect. 3, v. f., v. *In tertia parte*. - Bonac., de Bapt., qu. 1, punct. 3, n. 1. - Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 3, dub. 2, n. 39. - ¹⁴⁾ De Bapt., qu. 2, art. 1, n. 6.

97. - ^{a)} Cajetanus, in 3^{am} P., qu. 87, art. 1, in resp. ad 2, manifeste declarat martyrium operari peccatorum remissionem ex opere operato; scribit enim: « Si quis ivisset dormitum cum proposito dicendi mane mendacium officiosum, et interim dormiens occideretur pro Christo, crediderim ego ex divina largitate etiam illius peccati plenissimam remissionem per martyrium consequi ». Vide tamen notam a ad n. seq. — At ipse S. Thomas, qu. 66, art. 11 et 12 (quos Cajetanus

nullo commentario illustravit), loquitur de imitatione Passionis Christi.

98. - ^{a)} Cajetanus potius videtur tenere contrariam sententiam, quam S. Alphonsus probabilior existimat: « Posset... quis (ita Cajetanus in 2^{am} 2^{ae}, qu. 124, art. 2, i. f.) in peccato mortali existens ex improvise dormiens occidi, quia christianus; tunc enim, quia martyrio adulti ratio generis moralium actuum scilicet voluntarium deest, martyrium non est proprie loquendo; et ideo, regulariter

Morientes
in obsequio
peste infectorum,
martyres.

100. - Not. I^o. De illis qui in obsequio pestiferorum ex caritate moriuntur, dicit Martyrologium Romanum¹: *Quos velut martyres religiosa... fides venerari consuevit*. Et veros martyres esse tenent duodecim academiae, tredecim cardinales, et plusquam trecenti auctores, contra Hurtadum et alios. — Vide Croix².

Quaerere
martyrium
temere, illicitum.

101. - Not. II°. Illicitum est, sine divino instinctu vel sine periculo scandali, temere se ingerere in martyrium; ut communiter docent S. Thomas, Navarrus, Sanchez,

Dicastillus, etc., cum Croix³. Tum quia haec esset quaedam tentatio Dei; tum quia homo non est dominus vitae suae. Vide dicta *Lib. III, n. 32*.

Hinc dicit Laymann⁴, et Gobat apud Croix⁵, quod peccaret qui die veneris, a carnibus abstinendo, manifestaret se catholicum cum periculo vitae. Quia eo casu cessat praeceptum ecclesiasticum abstinendi a carnibus, et urget praeceptum naturale, quod est potius, servandi propriam vitam.

DUBIUM I.

Quae sit Materia Baptismi.

102. *Quae sit materia remota Baptismi. (Vide Resolutiones apud Busenbaum).* — 103. 1°. *Quae sit materia certe valida. 2°. Quae certe invalida. 3°. Quae dubia. An in necessitate liceat ibi uti opinione etiam tenuiter probabili.* — 104. *Dub. 1°. An sit materia apta aqua per artem chemicam educta. — Dub. 2°. An saliva, sudor aut lacrymae. — Dub. 3°. An aqua fluens ex vite. — Dub. 4°. An nix non soluta.* — 105. *Quae sit materia proxima Baptismi. (Vide Resolutiones apud Busenbaum).* — 106. *Qu. 1°. An valeat Baptismus, si quis projiciat puerum in flumen. Quid, si baptizet cum aqua defluente ex tecto. An liceat in necessitate projicere puerum in flumen ut baptizetur. An autem cum aqua nociva baptizare.* — 107. *Qu. 2°. In infans in necessitate possit baptizari in utero matris. Quid, si baptizetur puer tantum in capite egresso ex utero. — Qu. 3°. An valeat Baptismus, si aqua attingat tantum vestes aut capillos. — Qu. 4°. An valeat Baptismus collatus in scapulis vel pectore. — Qu. 5°. An requiratur trina ablutio. — Qu. 6°. An sufficiat ad Baptismum una vel altera aquae gutta.*

Materia
remota licita
et valida.

102. - « Resp. I^o. Materia *remota licita* « est aqua consecrata, si haberi potest. — *Valida* est omnis et sola aqua elementaris, quae morali hominum aestimatione sit naturalis et usualis: qualis est putei, maris, paludis, pluviae, etc., item resoluta ex nive, grandine, glacie; licet accidentaliter quoad colorem, saporem et odorem alterata sit, ut aqua sulphurea, lixivium, jusculum ita tenuiter carne decoctum, aut aqua alteri corpori ita modice admixta, ut usum communem et aestimationem aquae retineat.

« Ratio responsionis est ex Joan. III: « *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, etc.* —

« Quam S. Thomas confirmat triplici congruentia: 1°. Est maxima commoditas aquae. 2°. Ejus facillimus usus. 3°. Aptitudo ad significandum effectum, qui est emundatio a peccato.

« Unde resolves:

« 1°. *Inepta materia* Baptismi est saliva, lotium, lacrymae, sudor, cerevisia. « Item, aqua sic permixta, ut non amplius sit apta ablutioni, nec vocetur aqua, v. gr. lutum, brodium, vinum lymphatum. « Item, aquae artificiales ex rosis, herbis succisque expressae. Denique nix, gran- do, glacies non resoluta. — Ratio, quia « morali hominum aestimatione non cen-

Materia
inepta.

¹ Dic 28 Februar. — Thom. Hurtad., Resolut. de vero Martyrio fidei, tr. 3, init.; et resol. 21, § 2. — ² Lib. 6, part. 1, n. 236. — S. Thom., 2^a 2^a, qu. 124, art. 1, ad 3. — Navar., Man., cap. 11, num. 40. — Sanch., Decal.,

lib. 2, cap. 34, n. 15. — Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 3, pub. 3, n. 57. — ³ Loc. cit., n. 241. — ⁴ Lib. 3, tr. 3, part. 3, cap. 1, n. 6. — Gobat, tr. 2, num. 630. — ⁵ Lib. 6, part. 1, num. 241. — S. Thom., 3 P., qu. 66, art. 3 (ita fere).

loquendo, ille sic occisus non esset salvus... ex priori negligentia, quia ivit dormitum sine contritione. Si hoc namque fecisset, martyrium

effectum suum habere in dormiente contrito non minus est credendum quam in innocentibus ».

« sentur aqua naturalis et usualis. — Laymann¹, Bonacina².

Materi
dubia.

« 2°. Quia de quibusdam tum ex dictis
« tum aliis dubium est, v. gr. de jusculo
« et cerevisia valde tenui, lixivio (et secun-
« dum Granado^{a)}, aqua rosacea); hinc in
« necessitate licet illis uti, etsi postea Ba-
« ptismus sub conditione sit repetendus.
« — Vide Escobar, Laymann³, Bonacina⁴.

Materia
illicita.

« 3°. Uti aqua impura, vel non conse-
« crata, cum alia haberi potest, est grave
« peccatum, ob sacramenti irreverentiam.
« Bonacina^{b)}, Diana^{b)} et alii quinque. —
« Licet Granado^{c)} et Quintanadvenas pu-
« tent non esse mortale uti non bene-
« dicta ».

Generice loquendo, omissio aquae be-
nedictae est mortale; ut dicunt [Contin.]
Tournely⁵; Roncaglia⁶ cum Gabriele^{d)}
et Diana; ac Salmant.⁷ cum Coninck, Bo-
nacina et Palao, ex *Clement. unica de
bapt.*^{e)}: contra aliquos. — In Baptismo
autem privato, dicit Croix⁸ cum Pasqua-
ligo^{f)}, Gobat et Quintanadvenas, non re-

Quid in
Baptismo
privato.

¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 3, num. 1. — ² Disp. 2, de Bapt.,
qu. 2, punct. 3. — *Escob.*, tr. 7, exam. 2, cap. 4, num. 39.
— ³ Loc. cit., v. *Monent tamen*. — ⁴ Loc. cit., n. 9 et
10. — *Quintanad.*, tr. 1, singul. 22, n. 2. — ⁵ De Bapt.,
cap. 3, art. 1, i. f. — ⁶ Tr. 17, de Bapt. et Confirm., cap. 2,
qu. 2. *Diana*, part. 9, tr. 6, resol. 33 (cfr. Coord. tom. 1,

quiri aquam benedictam. Sed [Contin.]
Tournely⁹ asserit quod Baptismus, adhuc
in necessitate domi conferendus, debet
curari ut fiat aqua benedicta sive lustrali
ob maiorem decentiam^{g)}.

103. — Certum est et de fide, *materiam*
remotam Baptismi non esse aliam nisi
aquam naturalem sive elementarem; ut
patet ex concilio Lateranensi relato in
cap. *Firmiter*, de *Sum. Trin.*, et ex Tri-
dentino¹⁰: ex illo Joannis III, 5: *Nisi quis
renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto,
non potest introire in regnum Dei*. — Hinc
videndum quaenam aqua sit materia va-
lida, quae invalida, et quae dubia.

Sola aqua
naturalis
est materia
remota.

1°. Materia certe valida est:

1°. Aqua *fontium, puteorum, maris,
fluminum, lacuum, stagnorum, paludum,
cisternarum et pluvialis: et sic quaecum-
que simplex et pura, quae propriam aquae
speciem retineat; nec refert frigida sit
an calida*. Ita habetur in Rituali Roma-
no, edito jussu Gregorii XIII, apud Con-
cina¹¹.

Materia
certe va-
lida.

tr. 1, resol. 55). — ⁷ Tr. 2, cap. 2, num. 14. — *Coninck*,
qu. 66, n. 22. *Bonac.*, loc. cit., num. 8. *Palao*, tr. 19,
punct. 3, n. 5. — ⁸ Lib. 6, part 1, n. 263. — *Gobat*, tr. 2, n. 41. —
Quintanad., loc. cit., n. 6. — ⁹ Loc. cit., art. 1, v. f. —
¹⁰ Sess. 7, de Bapt., can. 2. — *Ritual.* jussu Gregorii XIII edit.
(Rom. 1584), Ordo Bapt., pag. 17. — ¹¹ De Bapt., cap. 3, n. 2.

102. — ^{a)} Granado, quidquid dicat Busen-
baum, non admittit aquam rosaceam esse
materiam dubiam; scribit enim in *3 P., con-
trov. 4, de Bapt., tr. 1, disp. 3, n. 2*: « Vinum,
lac, aqua artificialis, ut rosacea, lacrimae,
sudor, saliva, non sunt materia sufficiens ad
Baptismum, quia non sunt aqua naturalis ».

^{b)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 7 et 8, mortale
esse ait uti aqua foeda aut impura; illicitum
esse uti aqua non consecrata. Sed videtur de
utraque idem sentire: « Non esse licitum mi-
nistro, inquit, non solum uti aqua alterata et
foeda, verum neque licitum esse seclusa justa
necessitate adhibere quamlibet aquam natu-
ralem...; sed illam aquam adhibendam esse,
quae praescribitur ab Ecclesia ». — Diana,
part. 9, tr. 6, resol. 33, de aqua non bene-
dicta loquitur.

^{c)} Granado, *loc. cit.*, tr. 2, disp. 1, n. 5,
id satis innuere videtur; dum enim peccata
mortalia recenset quae in Baptismi admini-
stratione committi possunt, casum hunc prae-
termittit; quin etiam leve peccatum esse
ait, si quid exigui momenti ex materia de-
trahatur.

^{d)} Gabriel a S. Vincentio, *de Bapt., disp. 1,
qu. 1*, v. *Infertur 3°*: « Adverte, inquit, se-

cundum Bonac. et alios relatos a Diana...,
esse peccatum mortale uti aqua impura vel
non consecrata, cum alia haberi potest; licet
Granado et Quintanadv. putent non esse mor-
tale uti non benedicta ».

^{e)} Doctrina haec colligitur ex *Clem.* Prae-
senti, *unic. de bapt.*, quae prohibet « ne quis
de cetero in aulis vel cameris..., sed dumtaxat
in ecclesiis, in quibus sunt ad hoc fontes spe-
cialiter deputati, aliquos... audeat baptizare ».

^{f)} Pasqualigo, *Decis. mor. 75, n. 3*, de
Baptismo privato dicit: « Non est alligatus
modo quo utitur Ecclesia ».

^{g)} At in *Hom. apost.*, tr. 14, num. 8,
S. Doctor ait: « In Baptismo privato, proba-
bile est licere uti aqua non consecrata ». — Prae-
terea exstant de universa hac materia plura
S. Sedis decreta, quibus hujus sacramenti
ministri mandatur ut, seclusa necessitate,
utantur aqua ad hoc consecrata; quamvis in
casu necessitatis liceat communem aquam
adhibere, praesertim si benedicta fuerit. Quod-
si Baptismus conferatur cum aqua consecrata
sed corrupta, est utique validus; sed extra ne-
cessitatis casum illicitus; ita ut in hujusmodi
casu necessitatis, praeferenda sit aqua natu-
ralis.

2°. Est aqua resoluta ex nive, glacie vel grandine: ut communiter docent Concina¹, Contin. Tournely², Holzmann³, Elbel⁴, Roncaglia⁵, Croix⁶ et alii omnes.

3°. Aqua sulphurea sive mineralis; ut docent S. Thomas⁷, [Contin.] Tournely, Holzmann, Salmant., Antoine et alii communiter.

4°. Aqua defluens in tempore nimbo a pariete, foliis, etc. — [Contin.] Tournely⁸, Elbel⁹, Roncaglia¹⁰ cum Gabriele et Tamburinio.

5°. Aqua turbida mixta cum alia re, modo aqua sit materia praedominans. — S. Thomas¹¹, [Contin.] Tournely, Salmant., Elbel^{a)}, Antoine, etc. (Sed vide infra, n. III).

6°. Ros et aqua collecta ex vaporibus densatis, puta in operculo ollae; ut Croix¹², Diana¹³, etc., et adhaeret Concina¹⁴.

II°. Materia *certe invalida* est:

1°. Sanguis, lac, vinum, urina, pituita; ut Gonet¹⁵, Salmant. et alii communiter.

2°. Succus expressus ex floribus, herbis et radicibus; ut S. Thomas¹⁶, Salmant.¹⁷, Gonet, [Contin.] Tournely^{b)}, Elbel^{b)}, etc. — Textum autem Stephani II, apud Gonet¹⁸, ubi videtur Pontifex approbasse Baptismum collatum in vino, supposititium esse probant ipse Gonet, Concina¹⁹, [Contin.] Tournely²⁰ cum Juenin^{c)}; et Petrocorensis^{c)} cum Patre Nicolai.

III°. Materia autem *dubia* est:

1°. Jus et lixivium. Nam, licet D. Thomas²¹ dicat haec esse materiam aptam ad Baptismum, modo non *habeant plus de aliena substantia quam de aqua*; immo addit quod si ex liquore sic inspissato exprimitur aqua subtilis, bene potest in ea fieri Baptismus, sicut et in aqua quae exprimitur ex luto; et S. Doctorem sequuntur Concina, Salmant., [Contin.] Tournely et Roncaglia^{d)}. — attamen non improbabiliter Palaus²², Elbel^{e)}, Tamburinius^{f)}, Diana et Pasqualigo^{g)} dicunt absolute jus et lixivium esse materiam

Materia dubia.

Certe invalida.

¹ De Bapt., cap. 3, n. 6. — ² De Bapt., cap. 3, art. 1, collig. 1. — ³ De Bapt., n. 95. — ⁴ Confer. 4, de Bapt. natura, num. 8. — ⁵ Tr. 17, de Bapt. et Confirm., cap. 2, qu. 1, resp. 1. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 262. — ⁷ 3 P., qu. 66, art. 4, ad 4. — *Cont. Tourn.*, loc. cit., collig. 2 et 3. — *Holam.*, loc. cit. — *Salmant.*, tr. 2, cap. 2, num. 9. — *Antoine*, de Bapt., qu. 1, resp. 1. — ⁸ Loc. cit., collig. 1. — ⁹ Loc. cit., n. 8. — ¹⁰ Loc. cit., qu. 1, resp. 1. — *Gabriel a S. Vinc.*, de Bapt., disp. 1, qu. 1, v. *Infertur* 3. — *Tambur.*, de Bapt., cap. 1, § 1, n. 2. — ¹¹ Loc. cit., qu. 66, art. 4. — *Contin. Tourn.*, loc. cit., collig. 2. — *Salmant.*, loc. cit., n. 9. — *Antoine*, loc. cit., resp. 1. — ¹² Lib. 6, part. 1, n. 22. — ¹³ Part. 3, tr. 4, resol. 5. — ¹⁴ De Bapt., cap. 3, n. 9. —

¹⁵ Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 3, in med. — *Salmant.*, tr. 2, cap. 2, n. 5. — ¹⁶ 3 Part., qu. 66, art. 4, ad 5. — ¹⁷ Loc. cit., num. 6. — *Gonet*, loc. cit. — ¹⁸ Man., tr. 3, de Bapt., cap. 3. Cfr. etiam Migne, *Patrol. lat.*, tom. 89, col. 1026. — *Gonet*, loc. cit. — ¹⁹ De Bapt., cap. 2, n. 7. — ²⁰ De Bapt., cap. 3, art. 1, obj. 2. — *Nicolai*, id est Raynerius de Pisis, *Pantheologia*, edit. a P. Nicolai, v. *Baptismus*, cap. 11, § 3. Cfr. etiam Nicolai notam in D. Thom. 3 P., qu. 66, art. 4. — ²¹ Loc. cit., art. 4, ad 2 et 4. — *Concina*, loc. cit., cap. 3, n. 9. — *Salmant.*, loc. cit., num. 9. — *Contin. Tourn.*, de Bapt., cap. 3, art. 1, collig. 3. — ²² Tr. 19, punct. 3, n. 2. — *Diana*, part. 5, tr. 3, resol. 1.

103. — ^{a)} Elbel, *confer. 4, de Bapt. natura, num. 8*, materiam validam esse ait aquam mixtam « cum modico vino aut alio liquore, vel in qua sunt leviter decoctae carnes vel pisces, ita ut liquor plus habeat de materia aquae quam de substantia corporum lixatorum in ea ». At n. 9, materias dubias enumerans scribit: « Aqua turbida expressa ex luto ».

^{b)} Contin. Tournely, *loc. cit., collig. 3*, succum ex pomis asserit esse materiam invalidam; et pariter Elbel, *loc. cit., n. 9*; sed uterque praetermittit flores, herbas et radices, de quibus tamen eadem est ratio ac de fructuum succo.

^{c)} Juenin, *Instit., part. 8, dissert. 2, qu. 2, cap. 1, objic. 2*, explicat responsum istud potius quam supposititium esse affirmet. — Petrocorensis vero, *de Bapt., cap. 3, qu. 1, v. Dices tamen*, durum esse ait in dubium revocare hujus rescripti veritatem.

^{d)} Roncaglia, *loc. cit., qu. 1, resp. 1*: « Meo

videri, inquit, nullatenus reputanda essent materia Baptismi »; concludit tamen esse materias dubias.

^{e)} Elbel, *loc. cit., n. 10*: « Materia dubia Baptismi habentur... Cerevisia tenuis et lixivium mediocriter decoctum seu bullitum ». De jure autem carnum vide hic superius notam a.

^{f)} Tamburinius, *loc. cit., cap. 1, § 1, n. 10*: « Erunt incerta materia, inquit, quando incertum est an servant naturalem speciem vel usum communem aquae ».

^{g)} Pasqualigo, *Decis. mor. 79*, absolute pronuntiat posse Baptismum conferri cum lixivio. At *Decis. 80*, disputans de jure carnum, dicit n. 1, posse adhiberi, nisi sit tanta decoctio, ut plus habeat de substantia carnis quam de aquae; sed n. 5, concludit his verbis: « Non auderem hujusmodi aquam adhibere etiam in casu extremae necessitatis, nisi conferendo Baptismum sub conditione ».

dubiam, cum talis aqua magis corpus polluat quam lavet.

2°. Aqua ex sale soluto. — Nam, licet Palaus, Laymann, Silvester, Angelus ^{h)}, omnino negent hanc esse materiam aptam: tamen [Contin.] Tournely cum Bonacina ⁱ⁾ et Henriquez ^{j)}; ac Concina cum Leandro et communi (ut asserit), dicunt esse materiam dubiam.

3°. Cerevisia tenuis; ut ajunt Antoine ¹ et Sporer ². — Et idem ait de tenui atramento Croix ^{j)} cum Gobat ^{j)}, Stephano ^{j)}.

Et hic sedulo notandum quod in extrema necessitate, si nequit haberi materia certa, potest et debet adhiberi qualiscumque dubia sub conditione; ut communiter dicunt Concina, [Contin.] Tournely; Salmant. ³ cum Lugo, Diana et aliis. Et hoc procedit, non solum quando est tantum probabilis opinio pro valore sacramenti; sed etiam quando est tenuiter probabilis: ut recte dicunt Antoine ⁴, Holzmänn ⁵, Viva ⁶, Croix ⁷; ac Cardenas ⁸ cum Navarro ^{k)} et Soto ^{k)}. Ratio, quia

conditio sub qua sacramentum ministratur, sat reparat sacramenti injuriam; et contra, necessitas sat justa est causa sacramentum eo casu sic conditionate ministrandi. — Et quando minister potest sacramentum Baptismi vel Poenitentiae sic conferre, ad id tenetur quidem sub gravi ex praecepto caritatis; ut bene ajunt Antoine, Holzmänn; et Viva ⁹ cum Suarez, Cajetano ^{l)}, Silvio, Coninck, Vasquez, etc. communiter.

104. — Sed dubitatur 1°. *An aqua per artem alchimicam educta ex floribus, plantis aut radicibus sit materia valida ad Baptismum, vel saltem dubia?*

Prima sententia omnino negat; et hanc tenent Gonet ¹⁰, Concina ¹¹, Salmant. ¹² et alii, cum D. Thoma ¹³. — Quia aqua artificialis nunquam naturalis dici potest.

Secunda vero sententia, quam tenent Elbel ¹⁴, Holzmänn ¹⁵, Contin. Tournely cum Tanner, Puteano, etc.; Croix ¹⁶ cum Dicastillo; item Coninck, Tamburinius, Verricelli, apud Renzi ¹⁷, merito censet,

Aqua per chimiam educta ex floribus, etc. juxta alios, invalida.

Juxta alios, probabiliter valida.

Palaus, tr. 19, punct. 3, num. 2. — Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 3, num. 1. — Silvest., v. *Baptismus II*, qu. 4, § *Septimo*. — Contin. Tourn., de Bapt., cap. 3, art. 1, collig. 1. — Conc., de Bapt., cap. 3, n. 5. — Leand., de Bapt., disp. 2, qu. 5. — ¹ De Bapt., qu. 1, resp. 1, n. 2. — ² Suppl. sacram., cap. 1, n. 10, III. — Conc., de Sacram. i. g., cap. 6, num. 7. — Cont. Tourn., loc. cit., collig. 3, v. *In dubio*. — ³ Tr. 2, cap. 2, n. 12. — Lugo, de Sacram. i. g., disp. 8, n. 140. — Diana, part. 5, tr. 3, resol. 2. — ⁴ Loc. cit., n. 2. — ⁵ De Bapt., n. 99. — ⁶ Append. ad proposit. damn., § 11, v. *Confirmatur*. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 110; et part. 2, n. 1162. — ⁸ In proposit. 1 damn., dissert. 2, n. 5. — Antoine, loc. cit., num. 2. — Holzm., loc. cit. — ⁹ Loc. cit., v. *Dicendum ultimo*. — Suar., de Poenit.,

disp. 23, sect. 1, num. 15, v. *Quod autem*. — Silvius, in Suppl. D. Thom., qu. 9, art. 2, quaer. 5. — Coninck, disp. 7, n. 106; cfr. qu. 66, art. 4, dub. 1, n. 23. — Vasq., de Poenit., qu. 91, art. 2, dub. 1, num. 38. — ¹⁰ Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 3. — ¹¹ De Bapt., cap. 3, n. 12. — ¹² Tr. 2, cap. 2, num. 6. — ¹³ 3 P., qu. 66, art. 4, ad 5. — ¹⁴ De Bapt., n. 10. — ¹⁵ Loc. cit., n. 95. — Cont. Tourn., loc. cit., collig. 3, v. *An idonea*. — Tanner, tom. 4, disp. 4, qu. 1, dub. 2, num. 41. — Putean., in 3 P., qu. 66, art. 4, n. 5. — ¹⁶ Lib. 6, part. 1, num. 260. — Dicast., de Poenit., disp. 10, dub. 8, num. 209. — Coninck, qu. 66, num. 23. — Tambur., lib. 2, de Bapt., cap. 1, § 1, n. 8. — Verricel., Quaest. moral. et legal., tr. 1, qu. 15. — ¹⁷ De Sacram. Bapt., cap. 1, qu. 5.

^{h)} Angelus, v. *Baptismus III*, n. 2, sic loquitur: « Aqua... reliquata sale, non videtur materia debita, nisi per evaporationem et exaltationem reduceretur ad dulcedinem ».

ⁱ⁾ Bonacina et Henriquez ut certo validam habent; Bonacina enim, *disp. 2, de Bapt., qu. 2, punct. 3, n. 4*, affirmat « eum valide baptizare, qui utitur aqua quae profuit a nive aut a gelu aut a sale; sal enim fit ex aqua naturali salsa, et differt tantummodo accidentaliter ab aqua naturali, ut suppono ». — Henriquez pariter, *lib. 2, cap. 6, n. 1*: « Aqua... ex sale resoluto sufficit, quia sal fit ex aqua maris vel putei salsi congelata ».

^{j)} Croix, *lib. 6, part. 1, n. 261*, de tenui atramento scribit: « Videtur valida » [materia]; at subdit: « Putant tamen Steph. et Gob. in *Exp.*, tr. 2, n. 33, de atramento tenui

esse idem quod de tenui cerevisia, ideoque esse materiam dubiam ». — At re quidem vera, Gobat, *tr. 2, n. 33*: « Fateor tamen, inquit, atramentum crassum non esse idoneam materiam, secus de tenui ». Sed subdit: « Quia tamen primus movi illud dubium, si mea resolutio aequae aliis atque huic doctori [Stephano a S. Paulo] improbetur, libenter stabo eorum judicio ». — Stephanus a S. Paulo, *tr. 5, disp. 2, dub. 1, n. 4*, absolute dicit: « Ego... puto illud [atramentum] non esse materiam sacramenti ».

^{k)} Navarrus, *in cap.* Inter verba, *coroll. 53, n. 599*, (al. n. 135); Sotus, *de Secreto, membr. 3, qu. 2, concl. 3*, id docent in materia de judiciis.

^{l)} Cajetanus (sicut supra Concina, Salmant., Lugo, Diana), *Sum., v. Absolutio peccatorum § Circa appositionem*, dicit posse fieri.

hanc esse materiam probabiliter validam, et ideo in necessitate extrema omnino adhibendam. — Ratio, quia (ut philosophi existimant) in mixtis vere et formaliter remanent elementa, quorum quodlibet virtute chimica resolvi potest in suam speciem, ita ut materia aquea sic resoluta sit vera aqua; prout satis videtur probari ex cap. *In quadam, de celebr. miss.*, ubi Pontifex, loquens de aqua quae fluxit ex latere Christi, asserit veram fuisse aquam, quia dicit: *Sive de novo divina virtute creata, sive de componentibus ex parte aliqua resoluta, procul dubio vera fuit, cum naturaliter (nota) possit... elementatum in elementa resolvi.* — Dices: Ergo etiam vinum et oleum hoc modo posset esse materia Baptismi; cum in vino et oleo etiam adsit pars aquea. Respondeo quod ideo haec non sunt materia Baptismi, quia substantia aliena superat aquam: sed bene posset esse, si per artem aqua e vino vel oleo eliceretur. — Nec convincit ratio opposita, nempe quod aqua artificialis differat specie ab aqua naturali. Talis enim aqua extracta, ut supra, dicitur quidem artificialis, non quia arte fiat aqua id quod non erat aqua; sed quia aqua naturalis arte separatur ab aliis elementis.

Merito autem dicunt Silvester¹ et Renzi² aquam distillatam esse veram aquam naturalem, cum sit ejusdem speciei. — Unde aquae distillatae cum rosis aut aliis floribus similibus, cum materia praedominans sit aqua, videtur non dubitandum esse materiam validam (quamvis non licitam) ad Baptismum: ex D. Thoma³, qui

¹ V *Baptismus II*, qu. 4. — ² De Sacram. Bapt., cap. 1, qu. 5, i. f. — ³ 3 P., qu. 66, art. 4, corp. et ad 2. — Coninck, qu. 66, num. 24. — Tambur., lib. 2, de Bapt., cap. 1, § 1, num. 5. — Tambur., loc. cit. — Gonet, Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 3. — Contin. Tourn., de Bapt., cap. 3, art. 1, collig. 3. — Salmant., tr. 2, cap. 2, n. 5. — Croix, lib. 6, part. 1, n. 260. — Antoine, de Bapt., qu. 1, resp. 1. — Tambur., lib. 2, de Bapt., cap. 1, § 1, n. 5. — Renzi, de Bapt., cap. 1, qu. 6. — ⁴ Tr. 2, cap. 2, n. 26. — Fill., loc. cit. — Salmant., tr. 2, cap. 2, n. 6. —

cum aliis communiter docet aptam esse materiam aquam mixtam cum alia re, quae sit minoris quantitatis. Vide dicta n. 103, ad I, 5°.

Dubitatur 2°. *An saliva sit materia apta vel saltem dubia ad Baptismum?*

Affirmant Palaus^{a)}, et Coninck apud Tamburinium. — Sed verius dicunt esse materiam omnino ineptam ipse Tamburinius, Gonet, [Contin.] Tournely, Salmant., Croix, Antoine et alii communiter. Et patet ex cap. *penult. de bapt.*, ubi Innocentius III, loquens de baptizatis cum saliva, respondit: *Dubitare non debes illos verum non habere Baptismum.*

Saliva, verius materia inepta.

Et idem dicendum de sudore cum Tamburinio, Renzi, Filliuccio⁴ et communi; ex cap. *In quadam, de cel. miss.*, ubi dicitur: *Cum in sacramento Baptismatis non regeneremur in phlegmate, sed in aqua.* — Et idem recte docet Filliuccius cum aliis communiter de lacrymis, ob eandem rationem, accepto nomine *phlegmatis* tam pro sudore quam pro lacrymis.

Item, sudor et lacrymae.

Dubitatur 3°. *An sit materia Baptismi aqua fluens ex vite aliisque arboribus?* — Omnino negant Salmant., Roncaglia, et Concina⁵ cum communi, ut asserit; quia liquor ille succus est arboris, non aqua. — Sed melius [Contin.] Tournely cum Dicastillo; et Renzi^{b)} cum Pasqualigo, Verricelli, etc., dicunt esse materiam dubiam.

Aqua fluens ex vite, etc., probabilius materia dubia.

Dubitatur 4°. *An glacies sive nix non soluta sit materia apta?* — Negant pariter Concina⁶, et Croix^{c)} cum Tanner. — Sed dubitant Aversa^{c)} apud Croix^{c)}; et Hurtadus, Praepositus ac Puteanus, apud

Glacies et nix non soluta, materia dubia.

Roncagl., de Bapt., cap. 2, qu. 1, resp. 1. — ⁵ De Bapt., cap. 3, num. 8. — Cont. Tourn., de Bapt., cap. 3, art. 1, v. *An idonea*. — Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 1, dub. 3, num. 29, v. f. — Pasqual., Decis. mor. 78, num. 4 et 5. — Verric., Quaest. moral. et legal., tract. 1, qu. 15, num. 3. — ⁶ Loc. cit., num. 7. — Tanner, tom. 4, disp. 4, qu. 1, dub. 2, n. 43 et 44. — Gasp. Hurtad., de Bapt., disp. 1, diff. 2, v. *Ita tamen*. — Praepos., in 3 P. D. Thom., qu. 66, art. 4, num. 22. — Putean., in 3 P., qu. 66, art. 4, num. 5.

104. — ^{a)} Palaus, *tr. 19, punct. 3, n. 2*, negat salivam esse materiam aptam, sed subicit: Quia aliquo modo probabile est... salivam non differre specie ab aqua elementari, non audet Aeg. de Coninck condemnare eum qui supradictis in extrema necessitate uteretur ».

^{b)} Rectius: Pasqualigo et Verricelli apud Renzi; hic vero, *loc. cit.*, qu. 6, priorem sententiam tuetur.

^{c)} Croix, *lib. 6, part. 1, n. 262*, putat vel esse invalidum, vel ad summum dubium, Baptismum collatum cum nive injecta in baptizandi corpus, cujus calore resolvatur. Et re-

Renzi; ideo dicunt posse in necessitate adhiberi sub conditione.

Ablutio,
materia
proxima.
Quomodo
fiat.

105. « Resp. II°. *Proxima* materia « Baptismi est *ablutio*. — Quae valide fit « tribus modis, scilicet *immersione*, *aspersione*, *infusione*, juxta praxim diversarum ecclesiarum, quae servanda est, ita « ut morali hominum judicio censeatur « esse lotus; ex praecepto tamen *caput* « abluendum est, quod praxis Ecclesiae « habet. Ratio, quia quolibet horum modorum fieri potest ablutio. Et quidem « trinam mersionem non esse necessariam « constat ex concilio Toletano. — Ubi « tamen trina vel immersio vel infusio « usitata est, sine gravi peccato extra necessitatem non potest praetermitti, ut « docet S. Thomas. Etsi alii, secluso scandalo et contemptu, dicant esse tantum « veniale. — Laymann ^{a)}, Bonacina ^{a)}.

« Unde resolves:

Quaenam
requirantur
ad valorem.

« 1°. Non vere baptizatur cujus nulla « pars immediate tangitur, v. gr. infans « in utero vel cista; vel adultus cujus « vestes tantum sint aspersae. — Laymann, Bonacina ¹.

« 2°. Non requiritur ad valorem ut qui « baptizatur emergat ex aqua ». [Putat si immergatur in flumen]. Quod tamen « grave peccatum est, esto nihilominus « moriturus esset baptizandus (Laymann ²); « uti etiam matrem nihilominus moritu-

« ram vel mortis ream aperire, ut infans « baptizetur. Laymann ³; ubi unicum casum excipit, si nimirum mater sit morte « digna, et si supplicium differatur, infans « certo sit moriturus ante nativitatem. « Verum recte addit ex Suarez casum « hunc vix moralem et practicum esse. « Vide *loc. cit.*

« 3°. *Invalidus* est Baptismus: 1°. Si « quis labatur in aquam vel ab alio pro- « trudatur, et tamen ^{b)} formam pronuntiet. « 2°. Si formam pronuntians teneat puerum, et alter abluat, aut aquam affundat. 3°. Si aqua e fonte prosiliente, aut « stillicidio decedente, baptizandus ei se « submittat. — Ratio, quia in his non tu, « sed alter abluit. Bonacina ⁴.

Quando
Baptismus
sit invalidus.

« 4°. Ob probabilem utrinque sententiam, *dubius* est Baptismus (ideoque si « in necessitate sit datus, repetendus sub « conditione): — 1°. Si tantum una vel « altera gutta sit adhibita, v. gr. si more « aquae lustralis multitudo sit aspersa. « Quod sine necessitate non licet; cum « ad ablutionem non videatur sufficere « quicumque aquae contactus, sed requiri « successivus, cum aliquo motu ^{c)}. Bonacina ^{d)} ex Suarez, Coninck, etc. In casu « tamen necessitatis sic baptizare concedit Maeratus ^{e)}, Granadus ⁵. — 2°. Si tantum sit abluta pars minus principalis, « v. gr. digitus, manus vel pes. Nam si

Quando
dubius.

Renzi, de Bapt., cap. 1, qu. 7. — Concil. Tolet. 4, (anno 633) can. 5 (al. 6). Cfr. Corp. Juris can., can. Propter 85, dist. 4, de consecr. — S. Thom., 3 P., qu. 66, art. 8, corp. — Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 3, n. 1, coroll. II. — ¹ Disp. 2, de Bapt., qu. 2, punct. 3, n. 21 et 25. — ² Loc. cit., n. 5. —

³ Loc. cit., num. 2. — Suarez., in 3^{am} P., qu. 68, artic. 11, comment., i. f. — ⁴ Loc. cit., punct. 3, num. 28 et 29; et punct. 4, n. 23. — Suarez., de Sacram., disp. 20, sect. 2, n. 4, v. Ego sentio. Coninck, qu. 66, n. 29 et 31. — ⁵ In 3 P., contr. 4, de Bapt., tr. 1, disp. 4, n. 12.

fert Aversa contrarium tenere; at re vera Aversa, de Bapt., qu. 66, sect. 4, v. Secundo, negat nivem aut glaciem in tali statu esse materiam aptam Baptismo, « nisi tamen perfricatione et calefactione circa corpus aliqua ex parte liquefieret et sic ablueret ».

105. — ^{a)} Laymann et Bonacina non satis recte allegantur a Busenbaum; Laymann enim, lib. 5, tr. 2, cap. 3, n. 4, scribit: « Ut licite fiat [Baptismus], cujusque ecclesiae consuetudo servanda est: excepto casu necessitatis, propter quam effusione aquae utendum etiam in ecclesiis, quibus alioquin ordinarius baptizandi modus est per immersionem ». — Bonacina autem, disp. 2, de Bapt., qu. 2, punct. 3, n. 18, ait: « Si baptizans administret sacramentum Baptismi per infusionem vel per aspersionem contra ritum suae ecclesiae,

graviter peccat ». Secus vero si ex justa causa id faceret.

^{b)} Et *alius* formam pronuntiet.

^{c)} Si baptizans motu digiti, vel panni mactati aut spongia aqua intincta ablueret partem corporis baptizandi, Baptismus censendus esset dubius nisi aliquot guttulae, compressa nonnihil spongia vere fluerent, proindeque Baptismus esset sub conditione iterandus si baptizatus superviveret, ut constat ex declarationibus S. Officii diei 8 Novembr. 1770, 9 Julii 1779 et 14 Decembr. 1898.

^{d)} Bonacina, loc. cit., n. 14 et 19, negat esse validum Baptismum in casu exposito: et affert rationem quam exponit Busenbaum.

^{e)} Maeratus, de Bapt., disp. 2, sect. 4, v. Quoad posteriorem quaestionem, absolute validum pronuntiat, et ait posse sic conferri

« pars principalis, v. gr. scapulae vel pe-
« ctus, nemo dubitat. — 3°. Si tantum
« crines sint tincti; licet card. de Lugo ^{f)}
« hunc validum esse contendat. — 4°. Si
« infans tinctus sit, involutus adhuc se-
« cundinae suae, id est pelliculae corpori
« annatae.

« In necessitate tamen, in praedictis ca-
« sibus Baptismus debet conferri sub con-
« ditione. — Hurtadus ^{g)}. Vide Laymann ¹.

« 5°. Cum terna usurpatur affusio aut
« immersio, ad nomen Patris et Filii et
« Spiritus Sancti, juxta praxim Ecclesiae,
« cavendum ne ter, sed semel tantum
« pronuntietur forma. Quae rectius ita
« profertur, ut ante tertiam ablutionem
« non finiatur; quia forma, cum quacum-
« que prima ablutione, Baptismus con-
« stituit ^{h)}. — Reginaldus ², Laymann ³ ».

106. - Quaeritur 1°. *An valeat Baptis-
mus, si quis projiciat infantem in puteum
vel flumen, et formam pronuntiet?*

Prima sententia negat. Et hanc tenet
Scotus ⁴, quem sequuntur Mastrius, Frasse-
sen et alii scotistae communiter; item
Contin. Tournely ^{a)}, et Sotus, Silvester,
Tabiena, etc. Ratio: tum quia non potest
dici immersio, cui non succedit emersio:
tum quia contactus aquae debet esse a
ministro: at haec ablutio non esset a mi-
nistro, sed a mole corporis in aquam pro-

jecti. — *Secunda* vero sententia affirmat.
Et hanc tenent ^{b)} Suarez ⁵, Laymann ⁶;
Concina ⁷ cum Gonet, Valentia, Palao,
Panormitano, Vasquez, Filliuccio, Victo-
ria, etc.; et probabilem vocant Salmant. ^{c)}.
Ratio, quia jam ibi concurrunt omnia re-
quisita, nempe materia, forma et intentio
ministri.

Utraque probabilis est; et quia talis
quaestio vix ad praxim reducitur, super-
fluum censeo in ea immorari. — Bene
autem advertunt [Contin.] Tournely ⁸ et
Silvius quod si talis infans superviveret,
esset quidem saltem sub conditione re-
baptizandus.

Certum est autem cum [Contin.] Tour-
nely ⁹ et communi, validum esse Baptis-
mum collatum cum aqua venenata aut
ferventi, unde infans enecetur; quia haec
jam reputaretur usualis ablutio. Quod
autem aqua sit venenata, fervens vel ge-
lida, per accidens se habet.

Sic etiam validus est Baptismus, si
quis, aqua defluente ex tecto, puerum
submittat, et formam proferat; ut recte
dicunt Concina ¹⁰ et [Contin.] Tournely ¹¹.
— Secus autem, ait [Contin.] Tournely ¹²,
si accessio aquae ad corpus baptizandi
fieret ab altero; quia tunc non verifica-
retur forma: *Ego te baptizo*, quae requirit
ablutionem faciendam ab ipso baptizante.

Juxta alios
valide ba-
ptizat.

Quaestio
vix practi-
ca.

Aqua ve-
nenata vel
fervens, ma-
teria apta.

Puerum
submit-
tens
aquae ex
tecto deflu-
enti valide
baptizat.

Nisi alius
formam
proferat.

¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 3, n. 3. — ² Lib. 27, n. 20 et 31. —
³ Tr. 2, cap. 3, n. 4, i. f. — ⁴ In 4, dist. 4, qu. 3, n. 3; cfr. dist. 5,
qu. 3, n. 1. — *Mastr.*, Theol. mor., disp. 17, n. 19; et in 4,
disp. 2, qu. 2, art. 1, n. 39 et seqq. — *Frass.*, tom. 10, tr. 1,
disp. 1, art. 1, qu. 5, concl. 2. — *Sotus*, in 4, dist. 3, art. 8,
propos. 2. — *Silvest.*, v. *Baptismus IV*, n. 8, qu. 10.
Tabiena, v. *Baptismus V*, num. 7. — ⁵ Disp. 20, sect. 3,
n. 5, v. *Una tantum*. — ⁶ Lib. 5, tr. 2, cap. 3, num. 5. —
⁷ De Bapt., cap. 5, n. 11. — *Gonet*, Cyp., tom. 5, de Bapt.,

disp. 1, art. 2, n. 73. — *Valent.*, in 3^{am} Part., disp. 4, qu. 1,
punct. 2, v. *Septimo sequitur*. — *Palao*, tr. 19, punct. 4,
num. 10. — *Panorm.*, in cap. *Non ut apponeret*, de bapt.,
num. 4. — *Vasq.*, disp. 145, cap. 3. — *Fill.*, tract. 2, cap. 2,
n. 38 et 39. — *Victor.*, Sum. de Sacram., num. 19. — ⁸ De
Bapt., cap. 3, art. 2, concl. 2, i. f. — *Silvius*, in 3 P.,
qu. 66, art. 7. — ⁹ Loc. cit., concl. 2. — ¹⁰ De Bapt., cap. 5,
num. 12. — ¹¹ Loc. cit., art. 2, concl. 1, v. *Collig.* 4. —
¹² Loc. cit.

non in extrema solum necessitate, sed etiam
extra omnem ».

^{f)} Lugo, *Resp. mor., lib. 1, dub. 1, n. 3*,
contendit profecto Baptismus eo casu esse
validum; subdit tamen posse et debere sub
conditione iterari propter oppositae sententiae
probabilitatem.

^{g)} Gaspar Hurtadus, *de Bapt., disp. 1*,
diff. 6, v. *Observandum est 1°*, licite posse
fieri asserit.

^{h)} Auctores allegati referri videntur dum-
taxat ad ultimum dictum: ut scilicet forma
non finiatur ante tertiam ablutionem.

106. — ^{a)} Contin. Tournely, *de Bapt., cap. 3*,
art. 2, concl. 2, dicit profecto hujusmodi ablu-

tionem non videri sufficere; sed in *resp. ad*
obj. contra 2^{am} part., mentem suam clarius
explicat, et dicit esse dubium Baptisma.

^{b)} Multi ex citatis auctoribus tenent hanc
sententiam ut probabiliorem: et sunt Laym.,
Valent., Pal., Vasquez, Fill., Victoria. Hinc
Valentia dicit rebaptizandum esse (Filliuccius:
posse rebaptizari) sub conditione, casu quo
infans superviveret.

^{c)} Salmant., *tr. 2, cap. 2, n. 25*: « His
tamen [contrariis rationibus] non obstantibus,
dicendum est in casu posito valide sacramen-
tum conferri, . . . dummodo tamen materia
simul cum forma finiatur, antequam infans
moriatur ».

Semel tan-
tum pro-
nuntianda
forma.

Projiciens
infantem in
puteum non
valide ba-
ptizat juxta
alios.

Projicere infantem in flumen ad baptizandum, illicitum.

Etsi mox sit decessurus sine Baptismo.

Item, incidere matrem proximam morituram.

Quando liceat matrem incidere.

Omnino autem tenendum est cum [Contin.] Tournely¹, Concina², Antoine³; Salmant.⁴ cum Suarez, Vasquez, Palao, Coninck, Laymann, etc. communiter (contra aliquos apud Diana⁵), nunquam licere projicere in flumen infantem ad eum baptizandum, quamvis sit mox decessurus sine Baptismo. — Quia nunquam est licitum ob quamcumque causam directe occidere innocentem; ex illo Exodi xxiii: *Insonstem et justum non occides*.

Et ob eamdem rationem, non licet incidere ventrem matris proxime moriturae, ut ejus infans Baptismum recipiat; ut communiter etiam dicunt [Contin.] Tournely⁶, ac Salmant.⁷ cum Coninck (contra^{d)} Comitolum), ex D. Thoma, qui⁸ id expresse docet, inquit: *Non debet homo occidere matrem ut baptizet puerum; si tamen mater mortua fuerit, vivente prole in utero, debet aperiri ut puer baptizetur*. — Nec valet dicere quod vita spiritualis infantis debet praeferrī vitae temporali matris. Nam hoc intelligendum, ut quisque debeat quidem mortem sustinere; non autem ut debeat nec ut possit mortem sibi inferre, vel alterum occidere pro salute spirituali proximi. — Hic autem bene advertit Croix⁹ quod, mortua matre, statim os ejus est aperiendum ne infans suffocetur.

Insuper putat Contin. Tournely¹⁰, et Croix¹¹ cum Raynaud, Gobat, etc., ex judicio medicorum, bene posse matrem incidi et infantem baptizari sine morte matris: et hoc casu dicunt licite fieri incisionem, et matrem teneri eam pati, si

mater sit robusta et chirurgus peritus^{e)}. Et hoc casu dicunt DD. licite chirurgum incisionem facere, et matrem teneri eam pati, etiamsi, ait Tournely^{f)}, adsit periculum suae mortis. — Sed hic omnino puto distinguendum. Nam, respectu ad *chirurgum*, dico tunc eum posse incidere matrem, si periculum mortis illius sit remotum: secus, si proximum aut probabile. Sicut enim illicitum est occidere matrem ut puer baptizetur (ut vidimus cum communi ex D. Thoma); sic etiam non licet matrem probabili periculo mortis exponere: quod periculum non video quomodo vitari possit in tam gravi incisione: videant periti. — Respectu vero *matris*, an ipsa teneatur incisionem pati, dico quod si periculum ejus mortis sit probabile, ipsa nec tenetur nec potest suo positivo consensu ad incisionem concurrere. Tantum posset et teneretur illam pati, si chirurgus sine suo consensu (ipsa omnino negative se habente) incideret, et spes probabilis adesset prolem fore baptizandam, ac mors matris non esset certa: nam in dubio utrinque probabili tenetur ipsa vitam spiritualem prolis vitae suae temporali praeferre. Si autem sua mors sit certa, et salus prolis dubia, nempe si proles non sit certe baptizanda, non tenetur ipsa vitam certe amittere.

Valde autem probabile est id quod dicunt Suarez¹², et Renzi¹³ cum Laymann, Coninck, Filliuccio^{g)} et Praeposito^{h)}, nempe quod, si mater gravida sit per sententiam ad mortem damnata (quamvis ex

Distinguendum.

Quid de muliere gravida ad mortem damnata.

¹ De Bapt., cap. 3, art. 2, concl. 1, v. *Non quaeritur*. — ² De Bapt., cap. 5, num. 11, i. f. — ³ De Bapt., qu. 4. — ⁴ Tr. 2, cap. 2, num. 35. — *Suar.*, disp. 20, sect. 3, num. 7, v. *Quapropter*. *Vasq.*, disp. 145, cap. 3, i. f. *Palao*, tr. 19, punct. 4, num. 12. *Coninck*, qu. 66, n. 71 et 75. *Laym.*, lib. 5, tr. 2, cap. 3, num. 5. — ⁵ Part. 5, tr. 3, resol. 14. — ⁶ De Bapt., cap. 7, art. 1, sect. 2, concl. 1, v. f. — ⁷ Loc. cit., num. 35, in med. *Coninck*, qu. 66,

n. 75. — ⁸ 3 P., qu. 68, art. 11, ad 3. — ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 293. — ¹⁰ De Decal., cap. 1, art. 3, de Carit., sect. 4, punct. 1, collig. 3. — ¹¹ Loc. cit., num. 293. *Rayn.*, de Ortu infantium, cap. 5. *Gobat*, tr. 2, num. 255 et 256. — *D. Thom.*, 3 P., qu. 68, art. 11, ad 3. — ¹² Qu. 68, art. 11, in comment. — ¹³ De Bapt., cap. 4, qu. 6. *Laym.*, lib. 5, tract. 2, cap. 3, num. 2. *Coninck*, de Sacram., qu. 68, num. 92.

^{d)} Comitulus non est contra expositam sententiam; immo, *lib. 1, qu. 14*, graviter eos confutat, qui licitum esse ajunt aperire matrem brevi morituram.

^{e)} Croix et Gobat non apponunt conditionem quod mater robusta sit et chirurgus peritus; in reliquis vero concordant.

^{f)} Modo tamen, limitat Contin. Tournely, *loc. cit.*, collig. 3, « spes adsit probabilis operationem illam nec matri nec infanti fatalem fore ». Quodsi vero « ita periculosa judica-

retur, ut probabili maternae incolumitatis spe destituta foret, non liceret eam tentare ».

^{g)} Filliuccius, *tr. 2, n. 139*: « Si periculum, inquit, immineat reipublicae ex mora [supplicii], tunc posset aperiri uterus, ipsa [matre] vivente ».

^{h)} Praepositus, *in 3 P., qu. 66, art. 8, dub. 3, n. 93*, ait posse fieri absque injustitia; sed addit: « Cum tamen illud medium non videatur moraliter profuturum proli, sed potius obfuturum...; idcirco mors matris eo casu

leg. *Praegnantis*, ff. de *poenis*, debeat expectari tempus puerperii), tamen, si censeatur infans certe decessurus priusquam perveniat ad lucem, licite potest secari venter matris, anticipando supplicium; quia alias dilatio, quae datur ob bonum prolis, tunc cederet in ipsius detrimentum.

Quando-
que incisio
matris fa-
cienda.

Hic operae pretium duxi adnotare plura quae scribit Franciscus Emmanuel Cangiamila, in sua *Embriologia sacra*. — Ibi¹ dicit 1° cum Possevino², Gobat³, etc., graviter peccare parentes qui negligunt incisionem fieri, et chirurgos qui eam facere omittunt aut differunt. Additque parochum teneri ad omnino curandum ne mater sepeliatur antequam fiat incisio: alioquin putat ipsum non excusari ab irregularitate, cum parochus teneatur ex officio mortem infantium impedire. Sed huic non acquiesco; quoniam eo casu, cum vita infantis non sit certa, ne certa quidem ejus est mors (juxta dicenda *Lib. VII, n. 347, Dubit. 4*). Item addit² quod si invenitur alius, etsi non chirurgus, qui animum habet ad incisionem perficiendam, ille tenetur eam efficere. — Dicit 2° quod, cum infans non est omnino egressus ab utero, Baptisma non est ministrandum a parocho, sed ab obstetrice⁴. — Dicit 3° maxime animadvertenda esse eo casu, quae sint signa periculi in pueris, nempe: 1) Si puer oritur sine vagitu et lacrymis. 2) Si modice respiret. 3) Si apparet lividus, praesertim in facie aut capite. 4) Si nascitur post multum temporis, aut laboris obstetricis. 5) Si nascitur ante septimum mensem. 6) Si cranium habet valde molle, aut suturas nimis apertas, aut alias partes disjunctas⁵.

Signa pe-
riculi in
parvulis.

¹ Embriol. sacra, lib. 2, cap. 9, n. 1 et 2; et cap. 11, n. 16. — ² Loc. cit., cap. 10, n. 1. — ³ Lib. 5, tr. 2, cap. 3, n. 5. — ⁴ Tr. 19, punct. 4, n. 14. — ⁵ Tr. 2, de Bapt., cap. 2, n. 36. Vasq., in 3 P., disp. 145, cap. 3, i. f. Coninck, qu. 66, art. 7, n. 76. — ⁶ 3 P., qu. 68, art. 11. — ⁷ Tr. 2, cap. 6, num. 5. — ⁸ Lib. 2, de Bapt., cap. 7, propos. 2. —

Quamvis autem non liceat puerum in flumen injicere, licitum est tamen aqua etiam gelida, si alia haberi non possit, puerum mox moriturum baptizare, etiamsi timeretur ex hoc mors acceleranda; ut communiter docent Laymann³, Palaus⁴; et Salmant.⁵ cum Vasquez, Coninck, etc. — Tum quia mors tunc non eveniret per se, sed per accidens; cum talis actio per se non tendat ad occisionem, sed ad ablu-tionem. Tum quia eo casu potest negligi parva illa vitae jactura, ut infans vitam aeternam consequatur.

Uti aqua
gelida in
necessitate,
licitum.

107. — Quaeritur 2°. *An infans in periculo mortis possit baptizari in utero matris?* — Certum est non valere Baptismum, si conferatur puero, abluendo corpus matris; quia infans est persona a matre distincta. Vide S. Thomam⁶, Salmant.⁷, et alios communiter id docentes.

Baptismus
per ablutio-
nem matris,
invalidus.

Dubium est: *An valide baptizetur infans, reserato uteri ostio, etsi nulla pars in lucem prodierit, si per instrumentum puer aqua tingi possit?*

Si puer in
utero tingi
possit aqua:

Prima sententia negat. Et hanc tenent Natalis Alexander⁸, Concina⁹ cum Comitolo; et Juenin ac Gotti apud Summum Pontificem Benedictum XIV¹⁰. Ratio, quia nemo dicitur renasci, nisi prius fuerit natus; ex illo Joan. III, 5: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, etc.* — Et pro hac sententia videtur esse D. Thomas¹¹, cum dicat: *Baptismus est quaedam spiritualis regeneratio; non ergo debet aliquis baptizari priusquam ex utero nascatur.* Et clarius D. Augustinus¹², ubi ait: *Si igitur homo regenerari per gratiam Spiritus in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci, renascitur ergo antequam nasci-*

invalide
baptizatur
juxta alios;

⁹ De Bapt., cap. 5, n. 5. Comit., lib. 1, qu. 13. — Juen., dissert. 2, qu. 7, cap. 1, art. 2, qu. 1. Gotti, tom. 3, tr. 5, de Bapt., qu. 5, dub. 4. ¹⁰ De Synodo, lib. 7, cap. 5, n. 2. — ¹¹ 3 P., qu. 68, art. 11, v. *Sed contra*. — ¹² Lib. seu Epist. 187, ad Dardanum, cap. 10, n. 33; cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 845.

non videtur prudenter debere vel posse accelerari, ut Baptismus infanti procuretur». — Notandum praeterea est Renzi et Coninck non concedere in casu exposito sectionem matris, nisi sit spes subveniendi proli.

² Possevinus et Gobat non citantur a Cangiamila pro his assertis; Possevinus tamen de *Officio curati*, cap. 6, n. 10, dicit parochum

teneri sub mortali, si domestici deficiunt, procurare aperitionem matris. — Idemque notat Gobat, *tr. 2, n. 260*.

³ Dictum istud apud Cangiamila reperire nequivi.

⁴ Cangiamila, *Op. cit., lib. 2, cap. 2, n. 9*, aliquot ex his signis, non tamen omnia affert.

num dumtaxat. — Sed absolute oppositum tenent Toletus, Valentia ^{h)}, Coninck, Henriquez, Graffius, Ledesma ^{h)}, etc., apud Lugo ¹⁾; quorum sententiam merito ipse Lugo probabilem putat. Ratio, quia, licet capilli non sint animati, non sunt tamen pura excrementa; sed bene sunt hominis partes: sicut est cutis exterior, quae nec etiam informata est ab anima, et tamen haec utique in Baptismo aqua abluitur, non cutis interior. — Hinc recte dicunt Laymann ²⁾, Lugo ³⁾, Viva ⁱ⁾, Salmant. ⁴⁾; et Diana ⁵⁾ cum Soto, Vasquez ⁱ⁾, Praeposito et Ochagavia, Baptismum in crinibus collatum saltem dubium esse; et ideo in necessitate, si in alia parte praestari non potest, adhibendum esse sub conditione.

Et idem dicendum est cum Salmant. ⁶⁾ et D. Thoma ⁷⁾, de Baptismo qui non possit conferri, nisi in digito, pede aut alia minima parte corporis.

Quaeritur ^{4°}. *An valeat Baptismus collatus in alia parte principali quam in capite, puta in scapulis, humeris vel pectore?*

Tolet., lib. 2, cap. 18, i. f. - Coninck, qu. 66, n. 78, i. f. - Henriq., lib. 2, cap. 7, num. 2. - Jacob. de Graffius, Decis. aur., part. 2, lib. 1, cap. 4, n. 29. ¹ Resp. mor., lib. 1, dub. 1, n. 3. - Lugo, loc. cit., a. n. 4. - ² Lib. 5, tr. 2, cap. 3, num. 3, v. f. - ³ Loc. cit., n. 11. - ⁴ Tr. 2, cap. 2, num. 41. - ⁵ Part. 5, tr. 3, resol. 4. - Sotus, in 4, dist. 3, art. 7, v. *Ecquid autem*. - Praepos., qu. 66, art. 8, dub. 3, n. 90. - Ochagav., de Bapt., qu. 4, n. 3 et 5. - ⁶ Loc. cit., n. 41. - ⁷ 3 P., qu. 68, art. 11, ad 4. - ⁸ Disp. 20, sect. 2,

Communissima est sententia affirmativa, quam tenent Busenbaum, ut supra, [n. 105, ad 4], et Suarez ⁸⁾, Filliuccius ⁹⁾, Holzmänn ¹⁰⁾, et alii apud Croix ¹¹⁾. — Attamen Concina ¹²⁾, Anacletus ^{k)}; et Platel apud Croix ¹³⁾, putant dubium esse talem Baptismum. Et ratio videtur assignari a D. Thoma ¹⁴⁾, ubi ait: *Quia tamen in nulla exteriorum partium integritas vitae ita consistit sicut in capite; videtur quibusdam quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, etc.*

Unde, propter aliquale dubium quod in tali Baptismo, praeterquam in capite collato, intervenit, merito dicunt Viva ¹⁵⁾; et Salmant. ¹⁶⁾ cum Trullench, Ledesma ¹⁾, Torreblanca et Antonio a Spiritu S., ad maiorem cautelam licite posse illum repeti ^{m)}. — Et idem sentit Contin. Tournely ¹⁷⁾, dicens: *Sed quia in re tanti momenti tutiora semper sequenda sunt, quisquis alibi quam in capite baptizatus fuerit..., denuo rebaptizandus est sub conditione; ex D. Thoma, qui alibi ¹⁸⁾ sic ait: Si*

Si pars principalior, communissime dicitur validus.

Potest tamen sub conditione repeti.

n. 11, v. *Quapropter*. — ⁹ Tr. 2, cap. 2, num. 33. — ¹⁰ De Bapt., n. 105. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, n. 267. — ¹² De Bapt., cap. 5, n. 9. — Platel, de Sacram., n. 116. - ¹³ Loc. cit., n. 267. — ¹⁴ Loc. cit., ad 4. — ¹⁵ De Bapt., qu. 2, art. 3, n. 5. — ¹⁶ Loc. cit., num. 39. — Trull., de Sacram., lib. 2, cap. 1, dub. 3, num. 9. — Torrebl., Jus spiritual., lib. 2, cap. 4, n. 33. — Anton. a Sp. S., Director. confess., part. 1, tr. 2, disp. 2, n. 45. — ¹⁷ De Bapt., cap. 3, art. 2, concl. 1, collig. 2, v. *Sed quia*. — ¹⁸ 3 P., qu. 66, art. 7, ad 3.

^{h)} Valentia, loc. cit., v. *Sexto sequitur*, ut probabilius tantum sic tenet; hinc asserit iterari posse sub conditione. — Petrus de Ledesma, de Baptismo, cap. 3, concl. 3, dub. 3, docet huiusmodi Baptismum valde probabiliter validum esse; dicit tamen contrariam sententiam probabiliorē. — Quapropter hi auctores non dissentiunt ab opinione quae S. Alphonso probatur.

ⁱ⁾ Quin etiam Viva, de Bapt., qu. 2, art. 3, n. 5, absolute scribit: « Non satis est quod aqua tangat capillos ».

^{j)} Vasquez, disp. 145, cap. 4, num. 31: « Satis esse, inquit, si aqua solum contingat capillos ». At disp. 146, cap. 4, n. 26 et 27, in universum docet iterandum esse Baptismum, ubi adsunt contraria doctorum opiniones.

^{k)} Anacletus non videtur dubitare de valore huius Baptismi; nam, tr. 14, dist. 3, n. 19, quando in capite non potest baptizari, « in casu necessitatis, inquit, utputa propter peri-

culum mortis..., semper facienda est ablutio in alia parte principaliori, quantum fieri potest ». His autem absolute dictis, addit n. 20: « Si vero pars illa sit minus principalis, ac proinde dubia, ... tunc, si infans evadat periculum ac perfecte nascatur, iterum baptizandus est sub conditione ».

^{l)} Ledesma, loc. cit., dub. 3, ita loquitur de Baptismo in crinibus tantum collato; ceteroquin docet « necessitate sacramenti sufficere quamlibet corporis partem ablui ».

^{m)} Quin etiam Viva, Torreblanca et Antonius a Spiritu Sancto Baptismum iterandum esse volunt. — Et concordat Rituale Romanum, tit. 2, cap. 1, n. 16, ubi dicit: « Si infans caput emisit, et periculum mortis immineat, baptizetur in capite; nec postea si vivus evaserit, erit iterum baptizandus. At si aliud membrum emisit, quod vitalem indicet motum, in illo, si periculum impendeat, baptizetur; et tunc si natus vixerit, erit sub conditione baptizandus ».

Item, si digitus, pes aut minima pars corporis.

totum corpus aqua non possit perfundi propter aquae paucitatem..., oportet caput perfundere, in quo manifestatur principium animalis vitae.

Quaeritur 5°. *Utrum ad Baptismum requiratur trina ablutio?*

Ad valorem sufficit una ablutio.

Quod ad validitatem spectat, nulli dubium, validum esse Baptismum per unam ablutionem collatum; ut omnes docent cum D. Thoma¹, ex can. *De trina, de consecr., dist. 4*, ubi D. Gregorius id ut certum habet, dicens: *Reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in Baptismate vel ter vel semel immergere*. Et aliquando in Ecclesia una tantum immersio adhibita fuit; ut ferunt Antoine, Renzi et alii. — Verum Laymann² et Elbel³ dicunt in hoc servandam esse consuetudinem uniuscujusque Ecclesiae. In nostro autem Rituali Romano trina praecipitur infusio.

Utrum vero *hic ritus servandus sit sub mortali?*

Trina requiritur de praecepto gravi.

Negat Holzmann. — Sed verius affirmat Renzi; quia hujusmodi ritus est materia satis gravis; cum enim in Baptismo exprimitur mysterium Trinitatis, con-

gruum est ut trina ablutione conferatur. Idque expresse docet D. Thomas⁴, loquens de trina immersione quae tunc fieri solebat, dicens: *Et ideo graviter peccaret aliter baptizans; quasi ritum Ecclesiae non observans*. — Et hic bene advertunt Antoine, et Busenbaum, ut supra, [*n. 105, ad 5*], cum Reginaldo et Laymann, curandum ut forma non perficiatur antequam trina fiat ablutio.

Quaeritur 6°. *An sit materia sufficiens una vel altera gutta ad baptizandum?*

Affirmant Vasquez⁵, et Henriquez apud Laymann⁶; ac Leander et Diana cum Ochagavia, Maeratio, etc. — Sed negant communiter Laymann⁷, [*Contin.*] Tournely⁸; et Concina⁹ cum Soto, Suarez et Valentia; praesertim si gutta non fluitⁿ⁾. — Probabilius tamen Holzmann¹⁰ et Elbel¹¹ dicunt esse materiam dubiam. — Sed si baptizans motu digiti madefacti ablueret partem corporis baptizandi, Anacletus¹², et Bonacina¹³ cum Scoto^{o)}, Coninck^{p)}, Filliuccio et communi habent Baptismum ut certum; licet [*Contin.*] Tournely adhuc de hoc dubitat.

Una vel altera gutta, probabilius materia dubia.

¹ 3 P., qu. 66, art. 8. — Antoine, de Bapt., qu. 3. — Renzi, de Bapt., cap. 1, qu. 10. — ² Lib. 5, tr. 2, cap. 3, n. 4, i. f. — ³ Confer. 4, de Bapt. natura, n. 24. — Holam., de Bapt., n. 101. — Renzi, loc. cit. — ⁴ Loc. cit., art. 8, corp. — Antoine, loc. cit. — Reginald., lib. 27, n. 20 et 31. — Laym., tr. 2, cap. 3, num. 4, i. f. — ⁵ In 3 P., disp. 145, cap. 3, n. 23, et praesertim cap. 4, num. 32. — Henric., lib. 2, cap. 7, num. 2; et cap. 21, n. 4. — ⁶ Lib. 5, tr. 2, cap. 3, n. 1, v. f. — Leand., de Bapt., disp. 2, qu. 3. — Diana, part. 5, tr. 3, resol. 5. — Ochagav., de Bapt., qu. 4,

n. 8. — Maerat., de Bapt., disp. 2, sect. 4, v. *Quod ad posteriorem*. — ⁷ Loc. cit., n. 1, coroll. 3. — ⁸ De Bapt., cap. 3, art. 2, concl. 1, collig. 1. — ⁹ De Bapt., cap. 3, n. 4. — Sotus, in 4, dist. 3, qu. un., art. 7, v. *Atque idem*. — Suar., disp. 20, sect. 2, n. 12, v. *Quare non est*. — Valent., disp. 4, qu. 1, punct. 2, v. *Itaque sequitur*. — ¹⁰ De Bapt., num. 99. — ¹¹ Confer. 4, de Bapt. natura, n. 16. — ¹² Tr. 14, de Sacram., dist. 3, n. 14. — ¹³ Disp. 2, de Bapt., qu. 2, punct. 3, n. 14, i. f. (ex Comitolo quem non reprobatur). — Fill., tr. 2, cap. 2, n. 34. — Contin. Tourn., de Bapt., cap. 3, art. 2, collig. 1, i. f.

ⁿ⁾ A qua sententia non videntur dissentire Leander et Ochagavia; Leander enim scribit probabilius satis esse unam alteramve guttam, « praesertim si per corpus fluant »; et Ochagavia: « Debet tamen aqua per corpus vel per aliquam ejus partem defluere ».

^{o)} Scotus id satis innuit, scribens in 4, dist. 3, qu. 3, v. *Hic dicendum*: Sufficit lotio in communi dicta corporis ab aqua, alio hoc agente; quod nihil aliud est, nisi quod

oportet istum contactum corporis ab aqua fieri ab alio causante contactum istum; et isto modo intelligendo ablutionem et lotionem, lotio est materia proxima ».

^{p)} Coninck, qu. 66, n. 83, non loquitur de hoc casu, ubi sermo est de extremo digito baptizantis; sed solum de extremo baptizandi digito: utrum scilicet valide quis baptizetur in extremo digito; quem dicit esse Baptismum dubium.

DUBIUM II.

Quae sit Forma Baptismi.

108. Vide apud Busenbaum quae sint formae validae. Quae invalidae. Quae dubiae. — 109. Quot modis possit forma variari: 1° Per mutationem. — 110. 2° Per corruptionem. 3° Per transpositionem. — 111. 4°. Per additionem. — 112. 5° Per diminutionem. — Hinc dub. 1. An invalidet Baptismus omissio conjunctionis Et. — Dub. 2. An omissio praepositionis In. — Dub. 3. An valeat Baptismus, collatus tantum In nomine Christi.

Forma
Baptismi.

108. — « Resp. Forma necessaria Baptismi est haec: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.* A qua non differt illa Graecorum substantialiter: *Baptizetur* (vel, ut Arcudius vult, *baptizatur*) *servus Christi, in nomine Patris, etc.* ». — [Damnata fuit propositio 27 ab Alexandro VIII: *Valuit aliquando Baptismus sub hac forma collatus: In nomine Patris, etc., praetermissis illis: Ego te baptizo*].

Quaenam
in ea sint
significanda.

« Porro quinque sunt, quae significantur in prolatione formae, juxta quae valor ejus debet expendi: 1°. *Persona baptizantis*, saltem implicite: quod in forma Graecorum non negligitur, cum τὸ baptizetur idem valeat ac baptizetur a me. — 2°. *Actus baptizandi*; quia alioqui forma non haberet connexionem cum materia, eamque non determinaret, cum ablutio ad varios fines possit referri. — 3°. *Persona baptizandi*; quia, uti ablutio, ita et forma circa certam personam versari debet. — 4°. *Unitas divinae naturae*: quod fit per voces, *in nomine*. — 5°. *Trinitas Personarum*: idque explicite et distincte vulgaribus vocabulis. — Filiuccius ⁵, Laymann ⁶, Bonacina ⁷.

« Unde resolves:

Mutationes
non tol-
lentes va-
lorem.

« 1°. *Valide* baptizat, etsi venialiter peccet, qui pro *Baptizo*, dicit *Abluo*, *Mergo*, etc.; vel pro *Te*, utitur communi nomine Graecorum more, vel proprio; vel *baptizo Petrum*; vel qui honoris causa dicit *baptizo Dominationem vestram* ^a). — Laymann ¹, Bonacina ².

Arcud., Concord. Eccles. occid. et orient., lib. 1, de Bapt., cap. 8. — ¹ Tr. 2, cap. 3. — ² Lib. 5, tr. 2, cap. 4. — ³ De Bapt., qu. 2, punct. 4. — ⁴ Lib. 5, tr. 2, cap. 4, n. 2

« 2°. *Valet* forma, etsi omittat *Ego* et *Amen*; quia omnia significata per formam salvantur. Secus, si omittat *Te*; quia non significatur persona baptizandi. Ibid. ³ ». — [Est communis cum Salmant. ⁴].

« 3°. *Non valent* hae formae: 1°. *Baptizo te in nominibus Patris et Filii, etc.*; quia multiplicatur natura, seu essentia divina. — 2°. *Baptizo te in Patre et Filio, etc.*; vel *cum Patre, etc.*; vel *per Patrem*; vel *in nomine Patris per Filium, in Spiritu Sancto*; vel *in fide, virtute, majestate Patris, etc.* (quam tamen alii dubiam esse volunt). Ratio, quia significatur diversitas essentiae, aut certe unitas non satis exprimitur. — 3°. *Baptizo te in nomine Dei, vel Sanctissimae Trinitatis*; vel *in nomine Dei unius et trini*; vel *in nomine trium Personarum*: vel *Patris et Filii*, omissa Persona Spiritus Sancti. — Ratio, quia non exprimuntur distincte tres Personae. — 4°. *In nomine Domini nostri Jesu Christi*. Quae tamen forma olim Apostolos usos sed ex speciali privilegio, multi docent; alii negant, dicuntque eos baptizasse *in nomine Christi*, addendo illud nomini secundae personae, non omissis nominibus aliarum Personarum. — Cum ergo Nicolaus Papa dixit eam formam valere vel intellexit, si pro nomine *Filii* ponatur nomen *Christi*; vel *in nomine Christi* pro *vice Christi* intellexit; vel locutus est ut doctor privatus. — Vide auctores citatos.

Formae
invalidae.

et 3; cfr. tr. 1, cap. 4, n. 4. — ⁴ Disp. 2, de Bapt., qu. 2, punct. 4, n. 9, 10 et 17. — ⁵ Bonac., loc. cit., n. 11 et 16. — ⁷ Tr. 2, cap. 3, n. 1, 6 et 39.

108. — ^a) Auctores citati loquuntur de similibus appellationibus loco verbi *Te*; sed Bonacina dicit mortale peccatum admitti si usurpentur.

nacina dicit mortale peccatum admitti si usurpentur.

Formae
dubiae.

« 4°. *Dubiae* sunt formae, ob sententiam
« utrinque probabilem auctorum: 1°. *Ba-*
« *ptizo te in nomine Patris, in nomine*
« *Filii, in nomine Spiritus Sancti*; vel:
« *Baptizo te in nomine Patris, baptizo te*
« *in nomine Filii, etc.* — Ratio, quia non
« exprimitur unitas essentiae. — 2°. *Ba-*
« *ptizo te in nomine Genitoris, Geniti et*
« *Spirati*; vel *in nomine Omnipotentis,*
« *Sapientis et Boni*; vel *in nomine Inge-*
« *nit, Geniti et Doni.* — Ratio, quia Tri-
« nitas Personarum non explicatur vocibus
« quibus a fidelibus omnibus debet et po-
« test apprehendi. — 3°. *Baptizo te in no-*
« *mine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti,*
« *et Mariae Virginis.* — Quia dubium est
« de intentione ministri: qui, si eo sensu
« voluit dicere *Mariae*, quo Patris et Filii
« et Spiritus Sancti, non valet; cum sit
« contra sensum essentialem a Christo
« intentum. Si vero tantum voluit illam
« invocare, ut coadjutricem gratiae im-
« petranda vel aliter, valet; cum tantum
« sit mutatio accidentalis. — Filliuccius ^{b)}.
Vide etiam Laymann ¹, et Bonacina ² ».

Forma
legitima.

109. Vera et legitima forma Baptismi haec est: *Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen* ^{a)}. — Ita definitum in concilio Lateranensi ³ et in Tridentino ⁴, ex illo Matth. xxviii: *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.*

Quot mo-
dis variari
possit.

Multipliciter autem potest haec forma variari, nempe 1°. per verborum *mutationem*; 2°. *corruptionem*; 3°. *transpositionem*; 4°. *additionem*; 5°. *diminutionem*. — In his autem omnibus, ad discernendum quando variatio invalidet vel non sacramentum, attendi debet an ipsa sit sub-

stantialis an accidentalis. *Substantialis* enim variatio est cum corrumpitur substantia sensus verborum a Christo Domino intenti; et haec quidem sacramentum invalidat. *Accidental*is vero est cum idem remanet sensus; et haec non invalidat, nisi, ut advertit D. Thomas ⁵, aliquis formam sic mutando, *intendat... alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus...; quia non videtur quod intendat facere id quod facit Ecclesia.*

Hinc 1°. Quod ad MUTATIONEM verborum pertinet, variatio *accidental*is est:

1°. Si mutatur idioma; ut communiter omnes docent. — Immo Lugo ⁶, Coninck ⁷; et Croix ⁸ cum Suarez, Cajetano, Dicastillo et Arriaga ^{b)}, dicunt hoc procedere, etiamsi plura idiomatica in eandem formam conflarentur. Quia, licet tunc propositio non videatur moraliter significativa apud homines; in sacramentis tamen non requiritur ut audiens, vel ut proferens verba intelligat: modo voces per se sint significativae, et ipse velit id significare quod Christus intendit.

Mutatio
idiomatica,
accidental

Praeterea, recte notat Croix cum Sà, Trullench, Victoria, Reginaldo, Gobat et Dicastillo, melius esse ut mulieres caeterique rudes, si baptizent, utantur lingua materna; cum nesciant perfecte proferre latinam. — Advertunt tamen Salmant. ⁹ cum Suarez et Filliuccio, verbum *baptizo* retinendum quantum fieri potest, dicendo: *Io ti battezzo etc.*; quia ex accommodatione verborum factum est ut verbum hoc utrique linguae inserviat.

2°. Etiam variatio *accidental*is est, si substituantur verba synonyma, v. g. *abluo, lavo, intingo*, pro *baptizo*; ut communiter dicunt cum Busenbaum (ut supra, n. 108),

Substitutio
verborum
synonymo-
rum, muta-
tio acciden-
talis.

¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 4, n. 4, 5 et 6. — ² Disp. 2, qu. 2, punct. 4, n. 12. — ³ Cap. *Firmiter*, § 4, de Summa Trinit. — ⁴ Sess. 7, de Bapt., can. 4. — ⁵ 3 P., qu. 60, art. 8. — ⁶ De Sacram. i. g., disp. 2, num. 107. — ⁷ Qu. 60, art. 8, n. 68. — ⁸ Lib. 6, part. 1, n. 30. — *Suar.*, de Sacram. i. g., disp. 2, sect. 4, n. 6, v. *Sed ut haec.* *Cajetan.*, in 3 P., qu. 60, art. 7, ad 2. *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. i. g.,

disp. 1, dub. 11, n. 179, i. f. — *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 30. — *Sà*, v. *Baptismus*, n. 12. — *Trull.*, lib. 2, cap. 1, dub. 4, num. 12. *Victor.*, Sum., de Bapt., num. 18, i. f. — *Regin.*, lib. 27, n. 31. *Gobat*, tr. 2, num. 88. *Dicast.*, tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 1, n. 117; et tr. 2, de Bapt., disp. 1, n. 131. — ⁹ Tr. 2, cap. 3, n. 12. *Suar.*, disp. 21, sect. 2, n. 2. *Fill.*, tr. 2, cap. 3, n. 51.

^{b)} Filliuccius, tr. 2, cap. 3, n. 50 et 60, non loquitur de invocatione B. M. V. Ceterum validum habet Baptismum in cuius forma, verba *In nomine* ter pronuntiantur; dubium autem Baptismum, collatum cum verbis aequivalentibus nominibus Patris, Filii et Spiritus Sancti.

109. — ^{a)} In Rituali Romano deest verbum *Amen*. Hinc recte in *Hom. Apost.*, tr. 14, n. 14, et in *Confess. diretto*, cap. 13, n. 10, S. Doctor in exhibenda forma Baptismi omittit particulam istam. Cfr. notam *b* ad num. 11 supra.

^{b)} De forma in qua plura misceantur idiomatica, Arriaga, de *Sacram. i. g.*, disp. 7, n. 2,

Suarez¹, Natalis Alexander², Toletus³; Sporer⁴ cum Laymann, Bonacina et Croix; Salmant.⁵ cum Coninck et Leandro; Elbel⁶; et Concina⁷ cum Soto, Vasquez, Berti et communi. — Contra Alensem, Gabrielem, etc., qui putant non valere talem Baptismum: quia tunc censetur minister non habere veram intentionem faciendi ritum Ecclesiae; cum illa diversa verba potius profanam quam sacramentalem significant ablutionem. — Sed bene respondet Concina⁸ quod tunc sacramentum, si infirmaretur, non jam infirmaretur ex defectu verborum, sed intentionis ministri: sed cum minister veram habet intentionem baptizandi, vere baptizat, determinando per intentionem verba illa profana ad ablutionem sacramentalem (juxta dicta cum D. Thoma, n. 23, v. *Prob. 4°*).

Idem dicitur, si proferatur forma more Graecorum, nempe: *Baptizetur servus Christi in nomine Patris, etc.*; ut approbatum fuit ab Eugenio IV in concilio Florentino.

Utrum autem valeat Baptismus, si dicatur: *In nomine Genitoris, et Geniti, et Procedentis ab utroque?*

Affirmat Cajetanus⁹. Ratio (quam ait Concina¹⁰ non carere suo fundamento), quia in communi theologorum sermone, pro eodem accipi solent nomina Genitoris, Geniti, etc. — Sed Baptismus taliter collatus saltem est dubius^{c)}; ut docent Laymann¹¹, Palaus¹², Contin. Tournely¹³, Holzmann¹⁴, Salmant.¹⁵, Roncaglia¹⁶; et Concina¹⁷ cum Estio, Suarez, Vasquez et communi thomistarum et scotistarum. Atque expresse

id docuit ipse D. Thomas¹⁸, ubi de hoc rationem assignat, dicens: *Sicut aqua sumitur ad Baptismum, quia ejus usus est communior ad abluendum; ita ad significandum tres Personas, in forma Baptismi assumuntur illa nomina* (scilicet Patris et Filii, etc.), *quibus communius consueverunt nominari Personae in illa lingua; nec in aliis nominibus perficitur sacramentum.* — Hinc (ut refert Contin. Tournely¹⁹), S. Pius V, cum nova editio fieret Romae operum Cajetani, jussit suam opinionem eradi^{d)}.

Putat autem Concina²⁰, validum esse Baptismum sic collatum: *In nomine Patris, et Jesu Christi, et Spiritus Sancti*; quia, ut ait, Jesus Christus vere est Filius Patris. — Sed huic merito non acquiescit Frassen²¹; quia, licet Jesus Christus noscatur esse Filius Patris, tamen hic id non sufficienter exprimitur. Secus, dicit Frassen, si pro nomine Spiritus Sancti dicatur *Spiritus Paracliti*; quia in verbo *Spiritus* jam satis exprimitur tertia Persona.

110. — II°. Quod ad CORRUPTIONEM verborum pertinet, notat D. Thomas²² facilius induci mutationem substantialem, si corruptio fiat initio vocis; ut, si pro *Patris*, dicatur *Matris*.

Secus, si corruptio fiat in fine. — Hinc Zacharias Papa, in can. *Retulerunt, de consecr., dist. 4*, validum declaravit Baptismum sic collatum: *a) Ego te baptizo in nomine Patria, et Filia, et Spiritu Sancta*. Idem dicitur, si quis ob balbutiem vel praecipitantiam dicat: *Batizo, aut Baba-*

Corruptio initio vocis, facilius substantialis.

Ob balbutiem, accidentalis.

¹ Disp. 21, sect. 2, n. 2. — ² Lib. 2, de Bapt., cap. 1, art. 3, reg. 10. — ³ Lib. 2, cap. 19, num. 2. — ⁴ Supplem. Sacram., cap. 1, num. 28, iv. — *Laym.*, lib. 5, tr. 1, cap. 4, assert. 5. — *Bonac.*, qu. 2, punct. 4, n. 17. — *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 31. — ⁵ Tr. 2, cap. 3, n. 11. — *Coninck*, qu. 66, n. 44. — *Leand.*, disp. 3, qu. 10. — ⁶ Confer. 5, de Forma et Ministro Bapt., n. 43. — ⁷ De Bapt., cap. 7, n. 6. — *Sotus*, in 4, dist. 3, art. 5, v. *De mutatione autem*. — *Vasq.*, disp. 142, cap. 2, num. 12. — *Berti*, lib. 31, cap. 10, n. 1. — *Alens.*, Sum., part. 4, qu. 8, membr. 3, art. 3, § 3, v. *Item similiter*. — *Gabr. Biel*, in 4, dist. 3, art. 3, dub. 3. — ⁸ Loc. cit., n. 6, i. f. — *D. Thom.*, 3 P., qu. 64, art. 8. — *Eugen. IV*,

Decret. ad Armenos, § *Primum omnium*; ap. Labbe, tom. 18, col. 547. — ⁹ In 3 P., qu. 66, art. 5, ad 7. — ¹⁰ Loc. cit., n. 11. — ¹¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 4, num. 4. — ¹² Tr. 19, punct. 5, num. 16. — ¹³ De Bapt., cap. 4, art. 2, concl. 4, v. *Quaeres*. — ¹⁴ De Bapt., num. 114. — ¹⁵ Tr. 2, cap. 3, num. 33. — ¹⁶ Tr. 17, cap. 2, qu. 6. — ¹⁷ De Bapt., cap. 7, num. 11. — *Estius*, in 4, dist. 3, § 6, v. *Si vero*. — *Suar.*, disp. 21, sect. 4. — *Vasq.*, disp. 144, cap. 2. — ¹⁸ 3 P., qu. 66, art. 5, ad 7. — ¹⁹ Loc. cit., art. 1, concl. 2, v. *Ceterum*. — ²⁰ Loc. cit., num. 11. — ²¹ Scotus academ., tom. 10, tr. 1, disp. 1, art. 1, qu. 6. — *Frass.*, loc. cit. — ²² Loc. cit., qu. 60, art. 7, ad 3.

scribit: «Qui diceret eam non esse sufficientem formam, haud multum a vero aberraturum»; subdens inferius: «Nihilominus tamen, non caret etiam probabilitate contraria sententia».

^{c)} Nota verbum S. Alphonsi: *Saltem* est dubius; nam aliqui auctores ex citatis proba-

bilius aut communius (ut dicunt) tenent esse invalidum; et sunt Holzmann, Concina, Estius.

^{d)} Opinionem scilicet de Baptismo collato in nomine Christi.

110. — ^{a)} Zacharias validum esse ait Baptismum sic collatum, si ex *sola* linguae impe-

tizo, aut *Battizo* pro *Baptizo*; vel *Fili* pro *Filii*. Ratio hujus est, quia voces ita constitutae sunt, ut si aliquando cum vitio proferantur, idem significant ^{b)}. — Ita Concina ¹; et Croix ² cum Lugo, Suarez et communi.

Et sic etiam valere Baptismum ait Concina ³ si dicatur abbreviate: *In nom. Patris, etc.*

Transpositio, mutatio accidentalis.

III°. Quoad TRANSPOSITIONEM, inquit S. Thomas ⁴: *Nomina et verba transposita idem significant.* — Hinc transpositio per se facit mutationem tantum accidentalem; ut si dicas: *Te baptizo ego in nomine Patris, etc.*

Idem dicunt Lugo ⁵; et Croix ⁶ cum Toletus ^{c)}, Dicastillo, Aversa et aliis, si dicas: *Te baptizo ego in nomine Filii, et Patris, et Spiritus Sancti.* — Nec obstat, si praeposendo Filium velles significare hunc esse principium Patris. Nam, ut recte ait Lugo ⁷, contra Sotum ^{d)}, ex naturali significatione, ipsum nomen Patris sonat esse principium Filii. Nec error ministri internus praejudicat valori sacramenti; ut docuit Nicolaus I ad consulta Bulgarorum ⁸ (apud Tournely ⁹), ubi dixit: *Jam satis, inquit (Augustinus), ostendimus ad Baptismum, qui verbis evangelicis consecratur, non pertinere cujusquam vel dantis vel accipientis errorem: sive de Patre, sive de Filio, sive de Spiritu Sancto*

aliter sentiat quam doctrina coelestis insinuat.

111. - IV°. Circa ADDITIONEM valet Baptismus, si addantur formae verba sensum non corrumpentia; puta, ut docet S. Thomas ¹⁰, si quis diceret: *In nomine Patris omnipotentis, et Filii unigeniti, etc.* Vel si diceret: *Ego te baptizo in nomine Dei Patris, qui te creavit, etc.* — Secus ait D. Thomas, si quis baptizaret dicendo: *In nomine Patris majoris, et Filii minoris;* nam sic tolleretur veritas sacramenti. — Validum tamen esse Baptismum putat Coninck ^{a)}, si diceretur: *Baptizo te in nomine Patris, quem puto majorem, etc.* Idque non immerito; nam error (ut mox diximus) ministri, quem ipse per sejunctam propositionem ibi adderet, non obstat sensui a Christo intento.

Additio sensum non corrumpens, non obest valori.

Quid, si quis diceret: *Ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filii, etc.?* — Censet Bonacina ¹¹ hunc Baptismum non esse validum; quia ibi non satis exprimeretur unitas divinae essentiae. — Sed probabilius validum esse censent Concina ¹²; Palaus ¹³ cum Coninck ^{b)}, Laymann ^{c)}, Suarez et Henriquez; ac Diana apud Croix ¹⁴. Ratio, quia repetitio nominis nullo modo sensum immutat; prout neque immutaretur sensus si diceretur: *In nomine Dei Patris, in nomine Dei Filii, etc.* Pluraque affert Concina Sacramentaria, in

Quaedam formae dubiae vel invalidae.

¹ De Bapt., cap. 7, n. 14. — ² Lib. 6, part. 1, n. 36. Lugo, de Sacram. i. g., disp. 2, n. 108. — Suar., disp. 2, sect. 4, n. 13, v. *Septima*. — ³ De Bapt., cap. 7, n. 14. — ⁴ 3 P., qu. 60, art. 8, ad 3. — ⁵ De Sacram. i. g., disp. 2, n. 117. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 32. Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 1, n. 129. Aversa, qu. 66, sect. 5, v. *Octavo*. — ⁷ Loc. cit., n. 117. — ⁸ Resp. Nicolai I ad consult. Bulgar., cap. 104; cfr. Labbe, tom. 9, col. 1566. — ⁹ Praefect. de Bapt., qu. 1,

art. 4, concl. ult., v. *De Nicolao I. — S. August.*, de Bapt., lib. 4, cap. 15; cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 43, col. 168. — ¹⁰ 3 P., qu. 60, art. 8, corp. — ¹¹ Disp. 2, qu. 2, punct. 4, num. 5. — ¹² De Bapt., cap. 7, n. 8. — ¹³ Tr. 19, punct. 5, num. 17. Suar., disp. 21, sect. 3, num. 10, v. *Sed quid. — Henric.*, lib. 2, cap. 8, num. 2. — *Diana*, part. 2, tr. 17, resol. 15. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, num. 34. — *Concina*, loc. cit., n. 8.

ritia baptizans ita pronuntiaverit; secus vero, si ex errore aut haeresi.

^{b)} Quamvis non omnes auctores omnia haec exempla proferant; omnes tamen principium generale exponunt a quo fluunt allata exempla.

^{c)} Toletus, *lib. 2, cap. 19, n. 3*, id sane dicit, ita tamen limitando: «Dum non intendat errorem inducere contra fidem».

^{d)} Sotus scilicet, *in 4, dist. 1, qu. 1, art. 8, i. f.*, ob stare dicit si praeposendo Filium, velles significare hunc esse principium Patris.

III. - ^{a)} Coninck, *qu. 60, n. 71*, exemplum huic simile proponit. Postquam enim negavit validum esse Baptismum *in nomine Patris increati, et Filii creati a Patre*, addit: «Aliud

esset [scil. vere baptizaret], si haec verba expresse adderet, dicendo: *In nomine Patris increati, et Filii, quem credo creatum, etc.*

^{b)} Coninck, *qu. 66, n. 58*, id concedit, «nisi quis perverse haec intelligat, et hac repetitione velit significare pluralitatem essentiae». Quam limitationem Palaus non animadvertit.

^{c)} Laymann non satis accurate a Palao citatur; nam, *lib. 5, tr. 2, cap. 4, n. 5*, proponit dumtaxat exemplum sequens: *Ego te baptizo in nomine...; ego te baptizo in nomine... etc.*; cujus formae validitatem facile defendi posse ait; in praxi tamen se non repugnare, ut Baptismus iteretur sub conditione; «quia non satis exprimi videtur unius divinitatis essentia». Et haec est ipsius S. Alphonsi opinio.

quibus τὸ *nomine* repetitum legitur. Idem dicunt Toletus ^{d)}, Estius ^{d)}, et Concina ¹ cum Soto ^{d)}, Leandro, etc., si diceretur: *Ego te baptizo in nomine Patris, ego te baptizo in nomine Filii, etc.* Nec obstare ait Concina quod videantur istae tres formae imperfectae, ut objicit Comitulus; nam respondet hanc revera esse unam formam perfectam, cum moraliter continetur. — Attamen, quia prima opinio Bonacinae non est omnino improbabilis, prout putant Busenbaum (ut supra [n. 108], ad 4.), Contin. Tournely ², Salmant. ³ cum Nuñez ^{e)}; ideo talem formam censeo non esse tutam ^{f)}.

Certe autem non esset validus Baptismus, si diceretur: *Ego te baptizo in nominibus Patris, et Filii, etc.*; quia sic nullo modo explicaretur unitas essentiae divinae. — Sicut etiam esset saltem valde dubius Baptismus collatus sequentibus formis: *In virtute Patris, etc.*; vel *in nomine SS. Trinitatis*; vel *in nomine Unius et Trini*; vel *in nomine Trium Personarum*. — Vide Concina ⁴ et Sporer ⁵.

Si quis autem ad nomina trium Personarum adderet nomen B. V. Mariae, dicit D. Thomas ⁶ quod si hoc faceret mente haeretica, intendens Baptismum conferre in nomine Virginis, sicut in nomine SS. Trinitatis, invalidus esset; quia perverteretur vera divinitatis confessio. — Secus, si quis rusticus tantum ob importunam devotionem nomen Virginis adjiiceret.

112. - V^o. Quod ad DIMINUTIONEM tantem verborum pertinet, certum est valere Baptismum, si omittantur verba *Ego* et *Amen*; ut omnes conveniunt. Et talem omissionem culpam venialem non excedere dicunt communiter Salmant. ⁷, Sporer ⁸; Leander ⁹ cum Filliuccio, Graffio, Soto, Vasquez, Palao, Turrecremata, Ledesma, Granado, Henriquez, etc.; quia haec verba non sunt de essentia Baptismi ^{a)}. — Sicut contra est verbum *Te*, cuius ommissio redderet quidem Baptismum invalidum; prout recte dicunt Petrocorensis ^{b)} et Concina ¹⁰ cum communi, adversus quosdam non audiendos.

Omissio
verborum
Ego et *A-*
men non
tollit valo-
rem.

Omissio
verbi *Te*
tollit valo-
rem.

¹ De Bapt., cap. 7, n. 12. - *Leand.*, disp. 3, qu. 26. — *Concina*, loc. cit. — *Comit.*, lib. 1, qu. 7. — ² De Bapt., cap. 4, art. 2, v. f., v. *Sed quid.* — ³ Tr. 2, cap. 3, n. 20. — ⁴ Loc. cit., n. 10. — ⁵ Suppl. Sacram., cap. 1, num. 25. — ⁶ 3 P., qu. 60, art. 8. — ⁷ Tr. 2, cap. 3, num. 2 et 40. — ⁸ Suppl. Sacram., cap. 1, n. 28. — ⁹ De Sacram., tr. 2, disp. 3, qu. 3 et 32. — *Fill.*, tr. 2, cap. 3, num. 48 et 49; cfr. num. 63 et 64. - *Jacob. de Graffis*, Decis. aur., part. 2,

lib. 1, cap. 3, n. 28. - *Sotus*, in 4, dist. 3, art. 5, v. *Quod si scisciteris.* — *Vasq.*, disp. 142, cap. 3, n. 30. — *Palao*, tr. 19, punct. 5, num. 2. — *Turrecr.*, in can. *Si non*, § *Ad primum*, n. 6, de consecr., dist. 4. — *Petr. de Ledesma*, de Bapt., cap. 4, post init., dub. 1, v. *Dico 2.* — *Jacob. de Granado*, in 3 P., contr. 4, de Bapt., tract. 2, disp. 1, num. 5. — *Henriq.*, lib. 2, cap. 8, num. 6. — ¹⁰ De Bapt., cap. 7, n. 4.

^{d)} Exemplum istud, non apud ipsum Toletum, sed in additionibus ejus operi, lib. 2, cap. 19, n. 2, adjectis reperitur, tamquam dubia forma. — Toletus tamen in suis ad S. Thomam commentariis, quae manuscripta reliquit, et nuper typis mandata sunt, in 3 P., qu. 66, art. 5, dub. 12, formam istam: *Ego te baptizo in nomine Patris, amen; ego te baptizo in nomine Filii, amen; ego te baptizo in nomine Spiritus Sancti, amen*, ut validam habet, modo per hanc repetitionem non intendatur arianus error. — Estius, in 4, dist. 3, § 6, v. *Occurrunt*; Sotus, in 4, dist. 3, art. 5, v. *Unde ad argumentum*, exemplum praecedens habent, illud scilicet in quo verba *In nomine* repetuntur.

^{e)} Scilicet Nuñez, in 3 P., qu. 66, art. 5, diff. 4, v. *Ad argumentum*, aequivocam esse ait formam initio hujus paragraphi allatam; esseque validum vel invalidum Baptisma cum ea collatum, juxta sensum quem baptizans intenderit. « Unde sequitur quod, quando non advertit ad hoc qui baptizat, ut communiter

accidit mulieribus et rusticis, talis Baptismus est iterandus sub conditione ».

^{f)} Attamen S. C. S. Off., die 11 Januarii 1882 declaravit: « Baptismus exposita forma collatum esse validum ».

112. - ^{a)} Omnes quidem auctores de particula *Ego* loquuntur; cuius omissionem venialem esse ajunt, licet Jacobus de Graffis dicat esse mortalem, cui consentit Filliuccio pro Baptismo solemni et publico; Turrecremata autem dicit esse peccatum. Sed particulam *Amen*, Turrecr. negat esse de praecepto, seclusa particulari consuetudine; Sporer negat ullum esse peccatum illam omittere; Filliucius vero dicit esse praeceptam, et Graffius addit sub mortali. Sotus denique, Vasquez, Palao, Ledesma et Granado nullam de illa mentionem habent. — Cfr. notam a ad n. 109 supra.

^{b)} Petrocorensis, de Bapt., cap. 4, qu. 3, v. *Si quis*, utique haec docet, « nisi quis eam [particulam] alio sensibili modo distingueret, dicens: *Ego baptizo creaturam hanc Dei, etc.* ».

Sed dubitatur 1°. Utrum invalidet Baptismum omissio conjunctionis *Et*, dicendo: *In nomine Patris, Filii, Spiritus Sancti?*

Quid de omissione copulae *Et*.

Negant Concina¹; et Toletus, Comitulus ac Gobat, apud Croix². Quia haec nomina Patris, Filii et Spiritus Sancti, utpote inter se relative opposita, jam significant distinctionem Personarum. — Affirmant vero Reginaldus^{c)}, Vivaldus et Conradus, apud Croix³. — Sed ipse Croix cum Aversa recte censet satis esse ad valorem Baptismi, si particula *Et* praeponatur tertiae Personae. Nam, ex una parte, juxta communem loquendi usum, quoties plura nomina uni verbo copulativo junguntur, sufficit ut conjunctio *Et* praeponatur ultimo nomini. Ex altera parte, verbum *Et* videtur omnino exprimendum saltem ante ultimum nomen; cum nomen *Spiritus Sancti* per se non sit notionale, denotans processionem tertiae Personae: nomen enim Spiritus Sancti competit tam Patri quam Filio.

Dubitatur 2°. Utrum verbum *In* sit de essentia?

Quid de praepositione *In*.

Affirmat Concina⁴ cum Navarro^{d)}, Soto^{e)}, Comitolo, Gabriele^{f)}, etc.; quia omissio praefatae particulae variat sensum. Dicens enim: *Ego te baptizo nomine Patris, etc.*, ostendit baptizare auctoritate, potestate vel imperio trium Personarum. Sed *In nomine* significat in invocatione SS. Trinitatis; ut Tournely⁵. — At

probabilius negant Salmant.⁶ cum Bonacina, Coninck, Henriquez; et Leander⁷ cum Hurtado, Filliuccio, Diana, Candido^{g)}, etc. Ratio, quia in latino idiomate frequentius tacentur praepositiones, quae percipiendae sunt ad debitum loquendi modum. Unde, quamvis hic reticeatur *τὸ In*; tamen bene subintelligitur ex debita ministri intentione, per quam verba formae sacramentorum potius ad unum quam ad alium sensum determinantur. Tanto magis quod, adhuc expresso verbo *In*, etiam *τὸ Nominem* remanet aequivocum; quia etiam potest significari auctoritate vel potestate divina, prout significavit Christus Dominus, cum dixit: *In nomine meo daemonia ejicient*; et alibi: *Spiritus Paraclitus, quem mittet Pater in nomine meo*.

Haec secunda sententia, spectata ratione, mihi videtur verior. — Sed cum agatur de valore sacramenti, saltem ob auctoritatem DD. dicerem a prima non recedendum. Ideo recte ait Concina quod talis omissio non posset excusari a mortali^{h)}.

Dubitatur 3°. Utrum valeat Baptismus, collatus tantum *in nomine Christi*?

Dubium oritur ex verbis illis Actor. cap. viii, ubi dicitur: *In nomine Jesu Christi baptizabantur viri*. Et ex textu in can. *A quodam, de consecr., dist. 4*, ubi Nicolaus Papa ad quaesita Bulgarorum sic

Baptismus *in nomine Christi*.

¹ De Bapt., cap. 7, n. 13. — Tolet., lib. 2, cap. 19, n. 2. — Comit., lib. 1, qu. 9, propos. 5. — Gobat, tr. 2, num. 71.

² Lib. 6, part. 1, num. 35. — Vivald., Candelabr. aur., de Bapt., de Forma, n. 21, (al., n. 33). — Conrad., Resp. cas. consc., tom. 2, qu. 84. ³ Loc. cit., num. 35. — Croix, loc. cit. — Aversa, qu. 66, sect. 5, v. Septimo. — ⁴ De Bapt., cap. 7, n. 7. — Comit., lib. 1, qu. 9, n. 4. — ⁵ Praelect. de

Bapt., qu. 1, art. 4, concl. ult., obj. 1, v. Instabis. — ⁶ Tr. 2, cap. 3, n. 21. — Bonac., qu. 2, punct. 4, n. 16. — Coninck, qu. 66, num. 61. — Henric., lib. 2, cap. 8, num. 6 (manifeste innuens). — ⁷ De Sacram., tr. 2, disp. 3, qu. 11. — Gaspar Hurtad., de Bapt., disp. 1, diff. 7, v. f. — Fill., tr. 2, cap. 3, num. 63. — Diana, part. 2, tr. 15, resol. 47. — Concina, de Bapt., cap. 7, n. 7, i. f.

^{c)} Reginaldus, lib. 27, n. 30, dicit omissionem hujus copulae aut alius aequipollentis, rationem sufficientem praebere Baptismum sub conditione iterandi.

^{d)} Navarrus satis innuit, dum in Man., cap. 22, n. 5, excludit solum verba *Ego et Amen* a necessariis ad formae essentiam.

^{e)} Sotus, in 4, dist. 3, art. 5, loquitur non de solo verbo *In*, sed de tota particula: *In nomine*; quam dicit esse de essentia; hinc non recte citatur a Concina.

^{f)} Gabriel Biel, in 4, dist. 3, art. 3, dub. 3, affirmat sane ex Alensi praepositionem istam ita de essentia esse, ut si « scienter omitteretur » invalidus esset Baptismus; « si tamen

ex defectu linguae inadvertenter, aut idiomaticis proprietate, in qua idem significaretur per *ly in nomine* et per *ly nomine*...., pie credi potest quod esset baptizatus ». Igitur non satis accurate a Concina citatur.

^{g)} Quid sibi velit Candidus plane dubium est; in propositione enim, *disqu. 16, art. 3, dub. 5*, scribit: « Dico septimo.... si intermitteretur in forma *ly in*...., non esset Baptismus, quia non stat sensus verus ». Deinde affert opinionem contrariam de tribus particulis *In, Ego, Amen*, « quia auferendo, inquit, ista tria verba, non aufertur formae sensus: quod mihi est probabilius ».

^{h)} Baptismus valide conferri cum parti-

respondit: *Hi profecto, si in nomine SS. Trinitatis, vel tantum in Christi nomine, sicut in Actibus Apostolorum legimus, baptizati sunt (unum quippe idemque est, ut Sanctus exponit Ambrosius), constat eos non esse denuo baptizandos.* — Revera autem S. Ambrosius¹ sic scripsit: *Qui benedicitur in Christo, benedicitur in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti; quia unum nomen, potestas una.... Denique Aethiops eunuchus Candacis reginae, baptizatus in Christo, plenum mysterium consecutus est.*

Certe est invalidus.

Sed hodie certum est hunc Baptismum esse invalidum, ut omnes communiter docent cum S. Thoma². — Idque habetur expressum in can. *Si revera 30, de consecr., dist. 4*, ubi Pelagius Papa dixit: *Si revera hi... solummodo se in nomine Domini baptizatos fuisse forsitan confitentur, sine cujusquam dubitationis ambiguo eos, ad catholicam fidem venientes, in SS. Trinitatis nomine baptizabis.*

Ad textum autem *Actorum* diverse re-

¹ De Spiritu Sancto, lib. 1, cap. 3, n. 40 et 41; cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 712. — ² 3 P., qu. 66, art. 6. —

³ Loc. cit., art. 6, ad 1. — ⁴ In 4, dist. 3, qu. 2, n. 9, v. *De quinto*. — ⁵ Praelect. de Bapt., qu. 1, art. 4, concl. ult., et resp. ad object. 1. — ⁶ De Bapt., cap. 4, art. 1, concl. 2. —

Lib. 2, de Bapt., cap. 1, art. 3, reg. 2. S. Basil., lib. de

spondent, et quidem omnes probabiliter.

— D. Thomas³ respondet quod ex speciali Christi revelatione Apostoli in primitiva Ecclesia in nomine Christi baptizabant. Et pariter sentit Scotus⁴. Et huic sententiae defert Catechismus Romanus⁵.

— Alii vero communius et probabilius respondent ibi pro nomine Christi intelligi Baptismum a Christo institutum, ad differentiam baptismi Joannis; sed tunc etiam Apostolos baptizasse sicut et nunc. Idque probant ex Act. XIX, ubi, cum quidam interrogati essent an Spiritum Sanctum accepissent, responderunt se neque si Spiritus Sanctus est audivisse. Hinc subjunxit Apostolus: *In quo ergo baptizati estis?* supponens solitum fuisse in Baptismo exprimi nomina trium Personarum; alioquin incongrua fuisset illa Apostoli admiratio. Ita Tournely⁶ cum S. Joanne Damasceno⁷; ejus Continuator⁸; et Natalis Alexander⁹ cum S. Basilio, S. Cypriano, S. Augustino, S. Hilario¹⁰ et S. Ambrosio.

Responditur
textum
Actuum.

Spiritu S., cap. 12; Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 32, col. 115-118. - S. Cyprian., epist. 73, ad Jubajanum, n. 17, i. f. et n. 18; Migne, Patrol. lat., tom. 3, col. 1120. - S. August., Contra Maximinum Arianor. episc., lib. 2, cap. 17, n. 1; Migne, Patrol. lat., tom. 42, col. 783. - S. Ambros., de Mysteriis, cap. 4, n. 20; Migne, tom. 16, col. 394.

cula *Cum nomine*, declaravit S. C. S. Off., die 23 Maji 1720; et etiam S. C. C. die 24 Maji 1823. Vide *Thesaur. resol.*, tom. 83, fol. 134 et seqq.

ⁱ⁾ Catechismus Romanus, part. 2, cap. 2, n. 15, ita sane defert huic sententiae; sed n. 16, addit dubium fortasse alicui videri ex Patrum testimoniis utrum hac forma revera usi fuerint Apostoli.

^{j)} S. Joannes Damascenus *de Orthodoxa Fide*, lib. 4, cap. 9, dicit: « In Christum baptizatum esse nihil aliud indicat quam in illum credendo salutifera aqua tingi. Fieri non potest ut in Christum credamus, nisi Patris, et Filii, et Spiritus Sancti confessione imbuti simus ». Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 94, col. 1119-1120. Et pro hoc dicto solum citatur a Tournely, loc. cit., concl. ult., in fine probat.

^{k)} S. Hilarius, lib. de Synodis, n. 85 (Migne, Patrol. lat., tom. 10, col. 538) scribit: « Pereant quoque, si videtur (quod non ego dixerim, sed responsionis necessitas) omnia divina illa et sancta Evangelia., ne postremo Apostoli reperiantur in crimine, qui baptizare in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti jussi..., tantum in Jesu nomine baptizaverunt ». Quae quidem a Natali Alexandro, loc. cit., ita explanantur: « Scopus illius [Hilarii]

erat ostendere multa in scripturis reperiri, ex quibus imperiti capiunt occasionem errandi, eo quod inter se repugnantia videantur, tametsi revera concordent, quale est quod Apostoli, *Matthaei ult.*, jussi sunt baptizare in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, qui tamen leguntur in Actis tantum in nomine Jesu baptizasse, id est tum in uno ipsius merito, tum eo dumtaxat Baptismo quem ipse instituerat ». — S. Ambrosius, *de Spiritu Sancto*, lib. 1, cap. 3, n. 44, (Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 714) scribit: « Nunc consideremus utrum quemadmodum in Christi nomine plenum esse legimus Baptismatis sacramentum; ita etiam Sancto tantum Spiritu nuncupato, nihil desit ad mysterii plenitudinem ». Quod utique Natalis Alexander, loc. cit., explicat hoc modo: « Ubi legitur Baptismus in nomine Christi datus, intelligendum esse datum in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Et similiter cum dicitur datus in Spiritu Sancto. Cum enim qui unum dixerit, Trinitatem signaverit, Scriptura sacra Baptismum in unius Personae nomine collatum referens, intelligendum relinquit alias Personas pariter fuisse in Baptismi forma nominatas ». Et addit S. Ambrosium, ubi loquitur de Baptismo in nomine Christi collato, intelligere Baptismum a Chri-

Ad textum autem *Nicolai*, quidquid alii respondeant, melius respondetur cum Gonet ¹⁾, Frassen ¹⁾, Tournely ²⁾, eius Continuatore ¹⁾, Petrocorensi ^{m)}, Palao ^{m)}, Salmant. ³⁾, Holzmann ⁴⁾, Nicolaum tantum dixisse hoc obiter, et non ex cathedra. Non enim fuit Papa interrogatus an va-

leret Baptismus ratione formae; sed solum an esset validus Baptismus collatus a Iudaeo; et ibi obiter exposuit mentem D. Ambrosii.

Quae autem similtas materiae et formae requiratur in Baptismo? — Vide dicta num. 9.

DUBIUM III.

De Ministro Baptismi.

ARTICULUS I.

QUIS SIT MINISTER BAPTISMI.

113. *Quis sit minister validi Baptismi, et quis liciti.* — 114. *Nemo sine commissione potest baptizare extra suam dioecesim.* — 115. *A quo baptizandi peregrini, vel casu nati. Et an sufficiat quasi-domicilium ad constituendum aliquem parochianum illius loci.* — 116. *Quando diaconus possit baptizare.* — Dub. 1. *An in necessitate possit baptizare solemniter.* — Dub. 2. *An clericus aut diaconus solemniter baptizans sine commissione fiat irregularis.* — Dub. 3. *An fiat irregularis laicus baptizans solemniter.* — 117. *Ordo servandus inter ministros Baptismi in necessitate conferendi.* — Dub. 1. *An graviter peccet laicus qui baptizat praesente sacerdote.* Dub. 2. *An, qui praesente sacerdote excommunicato.* — Dub. 3. *An, qui praesente diacono.* — Dub. 4. *An, qui praesente clerico inferiori.* — Dub. 5. *An peccent graviter parentes qui faciunt baptizare prolem a praedicante.* — 118. *Not. I. An possit quis baptizare seipsum.* *Not. II. Quae dilatio in ministrando Baptismo sit mortalis.* — *Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari.*

Minister
Baptismi.

113. « Resp. Valide ministrat omnis « homo ratione utens, cujuscumque fidei « vel infidelitatis, status aut sexus. — Li- « cite, tamquam minister ordinarius, et ex « officio, sacerdos habens jurisdictionem « aut commissionem; vel ex ejus com- « missione, diaconus. In casu tamen ex- « tremae necessitatis, omnis qui potest va- « lide etiam facit licite; tēneturque, ut pro- « ximo succurrat. — Laymann ⁵⁾ ».

Certum est de fide, *validum* esse Baptismum collatum a quovis homine viatore, sive viro sive muliere. — Ita definitum in decreto fidei Eugenii IV, et in concilio Lateranensi IV, in cap. *Firmiter*, de *Summ. Trin.*, ubi dicitur: *Sacramentum vero Baptismi... tam parvulis quam adultis, in forma Ecclesiae a quocumque rite collatum, proficit ad salutem.* (Contra Calvinum et Beza, qui autumabant non

Quivis
homo via-
tor, mini-
ster validi-
tatis.

¹⁾ Scot. academ., tom. 10, tr. 1, disp. 1, art. 1, qu. 6, quaeres 7, v. *Nec refert.* — ²⁾ Praelect. de Bapt., qu. 1, art. 4, concl. ult., objec. 2, i. f. — ³⁾ Tr. 2, cap. 3, n. 38. — ⁴⁾ De Bapt., n. 113, v. *Dices 2º.* — ⁵⁾ Lib. 5, tr. 2, cap. 7. —

Eugen. IV, Decret. ad Armenos, v. *Primum omnium*; ap. Labbe, tom. 18, col. 547. — *Calvin.*, Institut., lib. 4, cap. 15, n. 20 et seqq. — *Beza*, Abstersio calumniarum Tilemanni Heshusii, ad 7 calum., post med.

sto institutum; quod forte, at certe obscure, dicit Ambrosius *ibid.*, n. 41. Denique Ambrosius, *lib. de Mysteriis*, cap. 4, n. 20 (Migne, tom. cit., col. 394) scribit expresse: Nisi baptizatus fuerit [catechumenus] in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, remissionem non potest accipere peccatorum, nec spiritualis gratiae munus haurire ». Et in *Lucam*, lib. 8, n. 67 (Migne, tom. 15, col. 1785): « Trinitatem utique confitentur qui ad Baptismum veniunt, quia baptizantur in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti ». Ceteri Patres a Natali Alexandro allegati dicunt utique Apostolos adhibuisse invocationem explicitam trium Perso-

narum in collatione Baptismi; sed solus S. Cyprianus indicat per Baptismum in nomine Christi intelligendum esse Baptismum a Christo institutum.

¹⁾ Gonet, *Man.*, tr. 3, de *Bapt. et Confirmat.*, cap. 4, i. f. (Cfr. etiam *Clyp.*, de *Bapt.*, disp. 1, art. 3, n. 105); et Contin. Tournely, loc. cit., concl. 2, v. *Ceterum*, dicunt Papam Nicolaum, ut doctorem particularem, non ut Papam locutum fuisse.

^{m)} Petrocorensis, de *Bapt.*, cap. 4, qu. 2, v. *Nicolaus*, negat Papam aliquid in hoc decrevisse: « Sed suam (subdit) erga S. Ambrosium venerationem exhibuit ». — Et Pa-

posse Baptismum conferri, nisi ab Ecclesiae pastoribus, verbi divini ministris). — Et hoc, etiamsi Baptismus ab haeretico conferatur, ut definivit Tridentinum¹; vel ab infideli, ut declaravit Nicolaus I, in can. *A quodam, dist. 4, de consecr.* Vide S. Thomam².

Licite autem nequit Baptismus ministrari ab alio quam a sacerdote, extra articulum mortis; ut D. Thomas³, ex can. *Constat, de consecr., dist. 4*, ubi S. Isidorus ait: *Constat, Baptisma solis sacerdotibus esse tractandum ejusque ministerium* [al. *mysterium*] *nec ipsis diaconis explere est licitum absque episcopo vel presbytero: nisi his procul absentibus, ultima languoris necessitas cogat. Quod et laicis fidelibus plerumque permittitur, ne quispiam sine remedio salutari de saeculo evocetur.* — Extra igitur mortis articulum (sive periculum, ut recte dicunt Salmant.⁴ cum aliis), in quo, deficiente sacerdote vel clerico, quivis laicus potest baptizare, immo tenetur, ut Salmant.⁵ cum S. Antonino, etc., duplex est minister Baptismi: primus, ordinarius ex officio; secundus, extraordinarius ex commissione.

Minister ordinarius et solemnitatis est *episcopus* et quivis *sacerdos*^{a)}, ut declaravit Eugenius IV in suo decreto, dicens: *Minister hujus (sacramenti) est sacerdos, cui ex officio competit baptizare*: modo adsit licentia episcopi, ut dicunt communiter omnes cum Petrocorensi⁶, et probat Contin. Tournely⁷ ex Tertulliano, S. Hie-

ronymo, S. Ignatio Martyre, etc. — *Parochus* vero etiam reputatur minister Baptismi ordinarius; ut omnes dicunt. Quia, statim ac ab episcopo parochus approbatur, accipit ab eo licentiam baptizandi: quae jure communi est ita stabilis, ut sine justa causa non possit ea privari. Et ideo parochus potest aliis sacerdotibus committere administrationem Baptismi; ut docent [Contin.] Tournely⁸, Sporer⁹, Salmant.¹⁰ et alii communiter.

« Unde resolves:

114. — « 1°. Non tantum diaconus, sed « nec parochus aut episcopus, absque commissione, extra suam dioecesim vel parochiam, vel intra eam alienos licite baptizat ». [Ex can. *Interdicimus, caus. 16, qu. 1*]^{a)}. Ideoque etiam peccant parentes qui sine licentia sui praelati alieno « deferunt prolem baptizandam, cum violent jus parochi. — Laymann¹¹ ».

115. — Hic plura sunt notanda:

1°. *Peregrini*, vel qui domicilium non habent, possunt baptizari in ecclesia quam elegerint^{a)}, ex can. *Nec numerus, [caus. 10], qu. 3*, Croix¹², Salmant.¹³ cum Barbosa. — Si autem mulier casu pariat in pago non suo, proles ab illius pagi parochus est baptizanda. Verumtamen, si ille pagus parum distet a pago proprio, v. gr. duabus aut tribus horis, potest baptizari proles etiam in ecclesia sua. Croix¹⁴ cum Gobat.

Sed hic Dubium fit: *An advenae debeant Baptismum et alia sacramenta su-*

¹ Sess. 7, de Bapt., can. 4. — ² 3 P., qu. 67, art. 3 et 4. — ³ Loc. cit., art. 2 et 3. S. Isidor., de ecclesiast. Offic., lib. 2, cap. 25, num. 9; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 83, col. 822. — ⁴ Tr. 2, cap. 4, n. 16. — ⁵ Loc. cit., n. 19. S. Anton., part. 3, tit. 14, cap. 13, § 4. — ⁶ De Bapt., cap. 5, qu. 1, resp. 1. — ⁷ De Bapt., cap. 5, concl. 2, v. *Prob. 3. Tertull.*, de Baptismo, cap. 17; Migne, Patrol. lat., tom. 1, col. 1218. — S. Hieron., Dialog. contra Luciferianos, n. 9;

Migne, Patrol. lat., tom. 23, col. 165. S. Ignat., epist. ad Smyrnaeos, n. 8; Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 5, col. 713-714. — ⁸ Loc. cit., v. *Prob. 2.* — ⁹ Suppl. Sacram., cap. 1, num. 34. — ¹⁰ Tr. 2, cap. 4, num. 35. — ¹¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 7, num. 1 et 2. — ¹² Lib. 6, part. 1, num. 275. — ¹³ Loc. cit., num. 37. Barb., de Parochus, cap. 18, num. 7. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, num. 275. Gobat, tract. 2, num. 133.

laus, tr. 19, punct. 5, n. 13: « Nicolaum, inquit, ut Pontificem solum definire Baptismum collatum a Judaeo sub debita forma, repetendum non esse.... Quod vero Baptismus, sub expressione Trinitatis vel Christi collatus, sufficiens fuerit, non decedit, sed supponit, opinioni Ambrosii et aliorum Doctorum adhaerens ».

113. — ^{a)} S. C. de Prop. Fide, die 21 Januar. 1789, declaravit: Sacerdotem suspensum et interdictum nullo unquam tempore administrare posse Baptismum cum solemnitatibus;

sed quando propter necessitatem urgentem debeat baptizare, baptizet private ».

114. — ^{a)} Canon iste, quem etiam Salmant. hic tr. 2, cap. 4, n. 35; et Laymann, loc. cit., n. 1, allegant, loquitur de non habentibus populum, ut explicat Glossa, ad v. *Ab episcopis*, et dicit: « Chrisma et oleum... ab episcopis accipiant in quorum parochiis manent ». Neque aliud habet quod possit ad casum praesentem converti.

115. — ^{a)} Can. *Nec numerus 5, caus. 10, qu. 3*, in universum dumtaxat statuit « ut unus-

Extra necessitatem, solus sacerdos minister licetis.

Minister ordinarius.

Extra territorium nullus baptizet.

Peregrini ubi baptizari quea-

Quid, mulier casu pariat in pago non suo.

scipere a parocho proprii domicili; vel possint etiam a parocho loci ubi sunt per quasi-domicilium. — Adest duplex probabilis sententia:

Advenae
probabili-
ter sacra-
menta reci-
piunt a pa-
rocho domi-
cili.

Prima dicit teneri suscipere a parocho domicili proprii quo sunt redituri ^{b)}. — Hanc tenet Henriquez ¹; item Rodriguez, Segura et Ledesma, apud Salmant. ², qui putant probabilem cum Palao ³; et Sanchez ⁴, qui vocat probabilissimam cum Hostiensi, Abbate, Rosella, Angelo, Silvestro, Tabiena et aliis pluribus. Quia, ut ajunt, qui habet proprium domicilium nequit fieri parochianus illius loci ubi degit tantum ad tempus propter aliquod negotium. — Alias, hic haberet duas parochias habitationis: quas habere non potest, nisi qui in utraque aequaliter se collocat; ut tradunt Sanchez ^{c)}, Pontius ^{c)}; et Salmant. ⁵ cum Bonacina, Perez, Coninck ^{c)}, Trullench, etc. communiter, ex *cap. 5, de*

sepult., in 6º, et leg. Assumptio, § Viris, ff. Ad municipalem et de incolis.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, quam tenent Barbosa ⁶ cum pluribus decisionibus Rotae, Sanchez ⁷, Croix ⁸, Pontius ^{d)}, Palaus ⁹; et Salmant. ¹⁰ cum Bonacina, Gutierrez, Coninck, Trullench, Dicastillo, etc., docet posse (ut ajunt Salmant.; et alii ^{e)} apud Sanchez ¹¹ dicunt etiam teneri) advenas recipere sacramenta a parocho loci ubi jam contraxerint quasi-domicilium ^{f)}. — Contrahitur autem quasi-domicilium ab eo qui habitat alicubi, non per transitum, sed per majorem anni partem, aut cum animo permanendi ibi per majorem partem anni; ut dicunt Sanchez ¹², Silvester ¹³; et Salmant. ¹⁴ cum Bonacina, Palao, Pontio ^{d)}, Coninck et aliis. Immo, ajunt Laymann ¹⁵, Navarrus ¹⁶, et confirmat Benedictus XIV ¹⁷ ex communi, sufficere ad contrahendum quasi-domici-

Probabilius, a parocho quasi-domicilii.

¹ Lib. 11, cap. 3, n. 3. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 218, n. 7, i. f. *Segur.*, Director. judicum, part. 2, cap. 15, num. 48. — *Petr. de Ledesma*, de Matrim., qu. 45, art. 5, punct. 3, post dub. 4, v. *Dico 3º*. ² Tr. 9, de Matr., cap. 8, num. 28 et 29. — ³ Tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 9, num. 8. — ⁴ De Matr., lib. 3, disp. 23, n. 13. *Hostien.*, Sum., lib. 3, tit. de parochiis, n. 7. *Abb. Panorm.*, in cap. *Nullus episcopus*, n. 4, de paroch. *Rosell.*, v. *Domicilium*. *Angel.*, v. *Parochia*, n. 2; et v. *Domicilium*, v. f. *Silvest.*, v. *Parochia*, i. f.; et v. *Domicilium*, n. 2, v. f. *Tabiena*, v. *Parochia*, n. 3; et v. *Domicilium*, v. f. — ⁵ Tr. 9, cap. 8, n. 32. *Bonac.*, de Matr., qu. 2, punct. 8, a num. 2. *Perez*, de Matr., disp. 40, sect. 2, v. *Dico 2*. — *Trull.*, de Sacram., lib. 7, cap. 6, dub. 2, n. 7. — ⁶ De Off. et Potest. episc., alleg. 32, a n. 56, n. 63.

Decis. Rotae Farinacii, part. 2, decis. 390, n. 6; item Recentior., part. 4, tom. 3, decis. 629. — ⁷ De Matr., lib. 3, disp. 23, n. 13. — ⁸ Lib. 6, part. 3, n. 721. — ⁹ Loc. cit., n. 9. — ¹⁰ Tr. 9, cap. 8, n. 30. — *Bonac.*, de Matr., qu. 2, punct. 8, n. 2 et 5. *Gutier.*, de Matrim., cap. 63, n. 19 et 20. *Coninck*, de Matr., disp. 27, num. 18. *Trull.*, loc. cit., num. 6. *Dicast.*, tract. 10, de Matrim., disp. 3, dub. 8, num. 47 et 48. — *Salmant.*, loc. cit., num. 30. — ¹¹ De Matr., lib. 3, disp. 23, num. 12, v. f. — ¹² Loc. cit., num. 13 et 14. — ¹³ V. *Domicilium*, n. 2. — ¹⁴ Loc. cit., num. 30. *Bonac.*, loc. cit., a num. 2. *Palaus*, tr. 28, disp. 2, punct. 13, § 9, n. 9. *Coninck*, de Matr., disp. 27, num. 18. — ¹⁵ Lib. 1, tract. 4, cap. 12, num. 1. — ¹⁶ De Jobelaeo, notab. 32, num. 43, v. *Incolae*. — ¹⁷ Notif. 33, num. 11.

quisque aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa pro suae mentis baptizetur arbitrio». Sed Glossa ad v. *Aut in electa*, addit: «Dicas ergo quod loquitur de Judaeis et paganis trans-euntibus, et talibus qui non habent certum domicilium».

^{b)} S. Alphonsus quaerit de quibuscumque sacramentis; auctores tamen citati plerique non loquuntur de omnibus sacramentis. Henriquez scilicet, Rodriguez, Segura, Ledesma de solo Matrimonio tractant. — Sanchez vero probabilissimam vocat opinionem juxta quam: «ut vere aliquis dicatur parochianus, exigi animum constituendi ibi domicilium; quare si habet domicilium in uno loco, transferatque se in alium, non animo permanendi, ex causa limitata ad tempus, qua finita rediturus est ad proprium, non censi illius loci, in quo ad tempus adest, parochianum, sed loci domicili permanentis». — Hostiensis autem docet scholares, modo ex licentia episcopi aliquo se conferant, fieri subditos loci in quo student, excepto Ordinis sacra-

mento. Sed Abbas et Rosella volunt scholares fieri subditos loci in quo student, dumtaxat quoad sacramenta necessaria: et cum eis consentiunt Angelus, Silvester et Tabiena, ad-dentes in universum idem esse de Confessione et Eucharistia. Hinc non adeo dissentiunt ab opinione ipsius S. Alphonsi.

^{c)} Sanchez, *loc. cit.*, disp. 24, n. 5; Pontius, *de Matr.*, lib. 5, cap. 13, n. 2, affirmant quidem eo casu haberi duplex domicilium; sed non negant extra hunc casum idem haberi. — Coninck, *de Matr.*, disp. 27, n. 18, scribit parochianum utriusque loci fieri eum qui duobus locis habet domicilium, ita ut modo in uno, modo in altero habitet».

^{d)} Pontius, *loc. cit.*, n. 4, 6, 9, ad Matrimonium, Confessionem, Eucharistiam, Baptismum et Extremam unctionem, satis esse ait parochum «etiam... brevis habitationis».

^{e)} Scilicet Molina, *de Just. et Jure*, tr. 2, disp. 214, n. 18.

^{f)} Auctores pariter ad secundam sententiam allegati, non tractant omnes de omnibus

lium habitationem per aliquam notabilem anni partem causa alicujus negotii; puta ad studendum, vel ad exercendum officium judicis, medici, professoris, mercatoris, famuli, tabernarii et similium ^{g)}. — Ratio hujus secundae sententiae est, quia per quasi-domicilium quisque jam fit parochianus loci ubi habitat; ut habetur ex cap. *finali de paroch.*, ubi confugientes ad aliquam parochiam causa belli, jam dicuntur illius parochiani.

Licentia
requisita ad
baptizan-
dum alie-
nos.

Notandum 2°. Bene baptizari potest alienus de licentia proprii sacerdotis expressa vel rationabiliter praesumpta. Miranda ^{h)}, Henriquez ⁱ⁾ et Salmanticens. ¹. — 3°. Possunt religiosi baptizare in casu necessitatis vel cum licentia ministri ordinarii. Salmant. ^{j)}, Petrocorensis ^{j)}, etc. — 4°. Sacerdos sine licentia extra necessitatem baptizans, etiam sine solemnitate, peccat graviter, ex *clem. un. de bapt.* ^{k)}, Vasquez ^{l)}, Coninck, Laymann et Salmant. ² etc. communiter. — 5°. Extra necessitatem nemo potest licite baptizari domi, exceptis filiis principis, ex *ead. clem.*

Extra ne-
cessitatem,
domi bapti-
zare, illicitum.

¹ Tr. 2, cap. 4, n. 38. — Coninck, qu. 67, n. 3 et 11. — Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 7, n. 1. — ² Loc. cit., n. 41 cum num. 35. — Coninck, loc. cit., n. 3. — Sà, v. *Baptismus*, num. 13. — ³ Loc. cit., num. 42. — ⁴ Loc. cit., num. 3. —

un. Coninck, Sà, Salmant. ³. At de hoc vide dicenda n. 118, Not. III.

116. — « 2°. Diaconus non tantum in extrema necessitate, sed etiam in alia notabili baptizare potest. Et quidem cum « solemnitate ex commissione episcopi vel « parochi; ut si v. gr. ob multitudinem « baptizandorum aliudve grave impedimentum, id ipsi facere non possint. — « Laymann ⁴ ».

Diaconus,
quando ex
commissio-
ne solemniter bapti-
zet.

Certum est quod diaconus ex commissione episcopi vel parochi potest baptizare; ut Juenin ⁵, Petrocorensis ⁶ et alii communiter, ex can. *Diaconos, dist. 93*, ubi Gelasius Papa dixit: (Diaconi) *absque episcopo vel presbytero baptizare non audeant: nisi praedictis fortassis ordinibus longius constitutis, necessitas extrema compellat. Quod etiam laicis christianis facere plerumque conceditur.* — Ex praefato autem textu recte infert Gonet ⁷ quod talis commissio nequit diacono fieri, nisi ob magnam necessitatem vel Ecclesiae utilitatem, puta si non adessent sacerdotes; — vel, ut dicunt Suarez ^{a)}, Palaus ⁸,

⁵ Instit. theol., part. 8, dissert. 2, qu. 5, cap. 1, resp. ad obj. 2. — ⁶ De Baptismo, cap. 5, qu. 1, v. *Secundo*. — ⁷ Man., de Sacram., tr. 3, cap. 5. — ⁸ Tr. 19, punct. 9, num. 5.

sacramentis; et quidem Barbosa eam sententiam tenet de Matrimonio; Sanchez, Trullench, Dicastillus secundam sententiam tenent pro omnibus sacramentis, Ordine excepto; Castropalaus, pro Matrimonio, Eucharistia et Extrema Unctione; Gutierrez, pro Matrimonio et Confessione.

^{g)} Laymann notabilem anni partem, his verbis explicat: « Non tantum eos qui... amplius medium annum in oppido moraturi sunt..., incolas censeri et jurisdictioni subjectos; sed etiam eos qui, licet aliquanto breviori tempore, certo permanendi proposito alicujus negotii vel negotiationis causa, in eo loco domicilium, officium vel tabernam fixerunt aut saltem conduxerunt ». — Navarrus vero inter loci incolas recenset eos qui alicubi manent, « ad annum vel aliud certum tempus adeo magnum, ut boni viri arbitrato dici possint inhabitatores, licet careant domicilio ».

^{h)} Miranda, *Man. praelator.*, tom. 1, qu. 43, art. 1, dicit religiosos seu monachos baptizare posse « de licentia ejusdem [Ordinarii] ».

ⁱ⁾ Henriquez, lib. 2, cap. 29, n. 2, concordat quidem, requirens licentiam proprii sacerdotis; non tamen distinguit expressam aut rationabiliter praesumptam.

^{j)} Salmant., tract. 2, cap. 4, num. 39, requirunt licentiam « Ordinarii ». — Petrocorensis autem, *de Bapt.*, cap. 7, qu. 3, v. *Abbatibus*, dicit posse « fieri compares baptizando ».

^{k)} Clem. unic., *de baptismo*, loquitur de eo qui extra necessitatem in privatis domibus baptizaret.

^{l)} Vasquez, *disp. 147, cap. 3, n. 20*, prohibitum quidem esse ait; utrum vero sub gravi an sub levi non explicat.

116. — ^{a)} Suarez, *disp. 23, sect. 2, n. 10 et 11*, distinguit administrationem solemnem a privata, scribens n. 10 de solemnibus: « Haec ex rationabili causa committi potest diacono in casu necessitatis; immo, si necessitas urgeat et sacerdos sit absens, potest ipse jure suo ministerium usurpare ». Et n. 11, de administratione privata ob necessitatem: « Facilius, inquit, committi potest diacono quam inferiori...; unde etiam in praesentia sacerdotis aliqua esse potest causa sufficiens ad commitendum hoc ministerium diacono, quae non satis est, ut inferiori committatur; ut v. gr. ob graviores aliquam occupationem, posset interdum sacerdos committere diacono, non vero subdiacono vel inferiori ».

Sporer ¹, Holzmann ², Croix ³, Elbel ⁴; Laymann ⁵ cum Soto, Vasquez ^{b)}, nisi adsit multitudo baptizandorum, aut nisi parochus sit graviter infirmus, vel excommunicatus, vel alias occupatus confessionibus excipiendis aut praedicatione ^{c)}: ut colligitur Act. cap. VI, ubi Apostoli diaconos constituturi, dixerunt: *Fratres, viros... constituamus super hoc opus. Nos vero orationi et ministerio verbi instantes erimus.*

Sed dubitatur 1°. *An diaconus in casu necessitatis possit solemniter baptizare?*

Affirmat Suarez ⁶; et probabile putat Sporer ⁷ cum Praeposito ^{d)}, Herincx et aliis. — Sed communius et probabilius negant Palaus ⁸; Renzi ⁹ cum Coninck et Diana ^{e)}; Salmant. ¹⁰ cum Laymann, etc. Ratio, quia diaconus non potest esse minister Baptismi sollemnis, nisi ex commissione sacerdotis; cum tantum sacerdotis vice possit solemniter baptizare.

Dubitatur 2°. *An diaconus sine commissione solemniter baptizans incurrat irregularitatem?*

Certum est quod clerici non diaconi solemniter baptizantes fiunt irregulares; ex cap. *Si quis 1, de cler. non ord. min.*, ubi dicitur: *Si quis baptizaverit, aut aliquod divinum officium exercuerit non ordinatus, propter temeritatem abjiciatur de ecclesia, et nunquam ordinetur.*

Quoad diaconos vero, negant aliqui ipsos irregularitatem contrahere; quia in citato textu dicitur, quod sit irregularis *non ordinatus*. Diaconus autem est jam ordinatus ad baptizandum, cum in Pontificali dicatur: *Oportet diaconum ministrare ad altare, baptizare et praedicare.* — Sed probabilius dicendum quod incurrit (sive in necessitate, sive extra eam solemniter baptizet), juxta sententiam communissimam, quam tenent Laymann ¹¹, Contin. Tournely ^{f)}, Natalis Alexander ¹², Habert ^{f)}; Renzi ¹³ cum Coninck; Viva ¹⁴; Bonacina ¹⁵ cum Navarro, Avila et Sayro. Ratio, quia diaconus, licet ordinetur ad baptizandum, ad id tamen non ordinetur nisi ex commissione episcopi vel sacerdotis, qui sunt soli ministri ordinarii Baptismi, ut vidimus.

Ex illis autem verbis textus *propter temeritatem* recte inferunt Laymann et Viva ¹⁶, diaconum sive alium clericum non fieri irregularem, si per jocum aut ex ignorantia crassa solemniter baptizet: temeritas enim scientiam positivam importat una cum aliquo contemptu.

Dubitatur 3°. *An laicus baptizans solemniter contrahat irregularitatem?*

Affirmant Suarez ¹⁷ cum Soto, Silvestro, S. Antonino, Paludano; et Concina ¹⁸ cum Navarro, Filliuccio et Leandro. Quia praefatus textus in cap. *Si quis*, generaliter

Item, probabilius, diaconus solemniter sine commissione baptizans.

Limitationes.

In necessitate, probabilius nequit solemniter baptizare.

Clericus solemniter baptizans fit irregularis.

¹ Suppl. Sacram., cap. 1, n. 35. — ² De Bapt., n. 125. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 276. — ⁴ Confer. 5, de Forma et Ministro Bapt., n. 29. — ⁵ Lib. 5, tr. 2, cap. 7, n. 3. — Sotus, in 4, dist. 4, art. 1. — ⁶ Disp. 23, sect. 2, concl. 4. — ⁷ Loc. cit., n. 35. — Herincx, de Bapt., disp. 6, qu. 1, n. 8. — ⁸ Tr. 19, punct. 9, n. 5. — ⁹ De Bapt., cap. 3, qu. 5. — Coninck, de Sacram., qu. 67, n. 27. — ¹⁰ Tr. 2, cap. 4, n. 45. — Laym., loc. cit., v. *Dico* 5°. — ¹¹ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 3, n. 2. — ¹² De Bapt., cap. 5, propos. 2. — ¹³ Loc. cit., qu. 5, i. f. — Coninck, loc. cit., num. 27, i. f. — ¹⁴ De Irregul., qu. 9, art. 1, n. 3, v. f. — ¹⁵ Disp. 7, de Irregul., qu. 3, punct. 6, num. 5. — Navar., Man., cap. 22, n. 7; cap. 27, num. 242,

v. *Septimo*. — Avila, part. 7, disp. 9, sect. 2, dub. 14, concl. 1. — Sayr., de Censur., lib. 7, cap. 10, num. 4. — Laym., lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 3, num. 2, v. *Tertio*. — ¹⁶ De Irregul., qu. 9, art. 1, num. 3. — ¹⁷ Disp. 31, sect. 4, v. *Sed quaeres an idem*. — Sotus, in 4, dist. 4, art. 3, concl. 1. — Silvest., v. *Irregularitas*, qu. 27. — S. Anton., part. 3, tit. 28, cap. 1, in princip. — Palud., in 4, dist. 5, qu. 2, art. 1, concl. 2, (n. 6); et dist. 22, qu. 3, art. 2, num. 5. — ¹⁸ De Bapt., cap. 9, num. 8. — Navar., Man., cap. 27, num. 242, v. *Septimo*. — Fill., tract. 2, cap. 4, num. 85. — Leand. a SS. Sac., de Bapt., disp. 4, qu. 10, in fine.

^{b)} Vasquez, *disp. 147, cap. 4, n. 28*, id fieri posse ait « ob inopiam sacerdotum », vel si nullus presbyter Baptismum conferre possit.

^{c)} Non omnes citati auctores omnia exempla hic allata proponunt; sed alii quaedam tantum, alii vero omnia.

^{d)} Praepositus, in 3 P., qu. 67, in 5 priores artic., dub. 2, n. 5, id docet absolute, et non solum ut probabile.

^{e)} Diana, *part. 5, tr. 3, resol. 28*, videtur utique habere hanc sententiam ut probabilem,

afferendo primo opinionem affirmantem Suarezii; deinde sententiam contrariam, quam Coninck defendit; denique totum his verbis concludendo: « Nota tamen quod Coninck... suam opinionem vocat tantum probabiliorum; ergo videtur sententiam Suarez tamquam probabilem admittere ».

^{f)} Contin. Tournely, *de Bapt., cap. 5, conclus. 3*, v. *Collig. 2*, sententiam hanc tuetur casu quo diaconus solemniter, absque commissione baptizet « extra casum necessitatis », ut ait, et « in casu communi ». — Habert pa-

Laicus so-
lemniter
baptizans
probabilius
non fit irre-
gularis.

loquitur, et proinde non est ad solos clericos restringendus. — Sed communius et probabilius id negant Paláus¹, Bonacina², Holzmann³, Viva⁴, Salmant.^g, Lugo^h, Sporer⁵; Croix⁶ cum Hurtadoⁱ; et Laymann⁷ cum Sà^j, Covarruvias, Angelo, Armilla, Rosella, etc. Ratio, quia irregularitas non incurritur, nisi sit expressa in jure; ut habetur in cap. *Is qui, de sent. excom.*, in 6°. Haec autem irregularitas minime videtur expressa; licet enim textus generice loquatur, attamen, cum titulus sit de clerico ministrante, verba illa generalia debent intelligi tantum juxta titulum qui textui praefigitur. Immo Laymann censet satis id exprimi in eodem textu, cum ibi dicatur *abjiciatur de ecclesia*: quod proprie intelligi debet de depositione, qua non puniuntur nisi clerici. Et ratio hujus esse potest (ait Laymann), quia talis usurpatio frequentior esse solet in clericis quam in laicis.

In neces-
sitate, ser-
vandus or-
do inter ba-
ptizantes.

117. — « 3°. Cum in necessitate conferatur Baptismus, servandus est ordo: ita « ut si adsit et non detrectet sacerdos « vel diaconus, is reliquos praecedat. Sic « etiam clericus laicum, vir mulierem, fide- « lis infidelem. — Nisi forte inferior melius « noverit modum, ut solent obstetrices », [Ut Salmant.⁸ cum Moscoso] « quae proin- « de examinari et approbari debent a pa-

« storibus; vel alia justa causa sit, ut quia « virum ad parientem ingredi non decet ».

Pariter, praesente tantum patre, femina baptizare debet; quia extra summam necessitatem vetatur parentibus baptizare. Croix⁹ cum Gobat. — Et in casu quo baptizanda esset proles nondum ab utero egressa, debet ob decentiam mulier baptizare; ut bene notat idem Croix¹⁰ cum Platel.

« Quod si laicus baptizet praesente sa- « cerdote, (et secundum quosdam, etiam « praesente diacono), censent esse mortale: « quia id laico tantum competit ob defe- « ctum sacerdotis, qui sine injuria Ordinis « et sacramenti talem licentiam dare non « potest. — In reliquis, perversio illius « ordinis est tantum veniale ». [Ut com- munitur Bonacina, Sotus, Dicastillus^a) et Salmant.¹¹] « Praeterquam si coram fide- « haereticus adhiberetur: quod volunt esse « mortale Laymann¹², Coninck ».

Quoad ordinem igitur servandum inter ministros Baptismi, sic habetur in Rituali Romano: *Si adsit sacerdos, diacono praeferatur* (et parochus sacerdoti; ut recte dicunt Contin. Tournely¹³ et Concina¹⁴. Vide dicta n. 113, in fine), *diaconus subdiacono, clericus laico, et vir feminae: nisi pudoris gratia deceat feminam potius quam virum baptizare infantem non omnino*

¹ Tr. 29, disp. 6, punct. 18, num. 10. — ² Disp. 7, de Irregul., qu. 3, punct. 6, n. 1. — ³ De Poenis eccl., n. 346. — ⁴ De Irregul., qu. 9, art. 1, n. 3. — ⁵ Part. 3, cap. 6, num. 657. — ⁶ Lib. 7, num. 485. — ⁷ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 3, n. 3. Covarr., in clem. *Si furiosus*, part. 1, § 1, n. 1. — Angel., v. *Irregularitas I*, num. 38, i. f. — Armil., v. *Irregularitas*, n. 65. Rosella, v. *Irregularitas II*. — Laym., loc. cit. — Laym., loc. cit. — ⁸ Tr. 2, cap. 4, n. 18. —

Moscoso, Sum. de casos morales, tr. 2, cap. 4, num. 2. — ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 277. — Gobat, tr. 2, n. 142, i. f. — ¹⁰ Loc. cit. Platel, Synops., tom. 6, de Sacram., n. 140, i. f. — Bonac., de Bapt., qu. 2, punct. 5, num. 11. — Sotus, in 4, dist. 4, art. 2, v. *Circa tertiam vero*. — ¹¹ Tract. 2, cap. 4, n. 7. — ¹² Lib. 5, tr. 2, cap. 7, n. 4, i. f. — Coninck, qu. 67, n. 22. — Ritual. Rom., de Ministro Baptismi. — ¹³ De Bapt., cap. 5, post concl. 3, quaer. 1. — ¹⁴ De Bapt., cap. 9, n. 5.

riter, de Bapt., cap. 6, v. *Unde si diaconus*: « Si diaconus, inquit, extra casum necessitatis, nec jussus ab episcopo vel parochio, solemniter baptizat, alienum munus usurpat, et secundum communiorem theologorum sententiam, fit irregularis ».

g) Salmant., tr. 10, de Censur., cap. 8, n. 74, negativam hanc sententiam non minus probabilem existimant quam affirmativam.

h) Lugo, de Poenit., disp. 18, n. 14, tenet priorem sententiam: « Suppono, inquit, juxta veriore sententiam, non solum clericum, sed etiam laicum exercentem actum Ordinis sine eo Ordine fieri irregularem ».

i) Gaspar Hurtadus male adducitur a Croix; nam, de Irregul., disp. 2, diff. 2, n. 4, expresse et absolute dicit laicum qui Ordinis actum exer-

cet fieri irregularem; quod n. 5 ita limitat, ut solum excipiat laicum « qui baptizat non solemniter », quamvis hoc faciat extra necessitatem; « quia Baptismus privatus non est actus ordinati ut ordinati ».

j) Sà, v. Irregularitas ex ordinis abusu, n. 5, videtur id innuere, dum nominat solum clericum, qui eam irregularitatem incurrat: « Clericus, inquit, qui serio et solemniter utitur Ordine sacro quo caret ».

117. — a) Dicastillus, tr. 2, de Bapt., disp. 2, dub. 2, n. 31, ita sane tenet, « si baptizans sit catholicus et nulla censura irretitus ». Si vero sit excommunicatus, aut haereticus, aut infidelis, mortale esse ait n. 33 et seqq., ordinem praetermitti. Quod Salmant. hic non animadverterunt.

editum, vel nisi melius femina sciret formam et modum baptizandi. Quapropter curare debet parochus ut fideles, praesertim obstetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant et servant. — Hinc rationaliter censet Sporer¹ cum Gobat quod parochi tenentur sub gravi obstetrices diligenter examinare, utrum noverint necessaria ad baptizandum: cum ipsae sub mortali teneantur^{b)} addiscere modum baptizandi; prout recte docent S. Antoninus, Reginaldus, Henriquez, Aversa et alii plures, cum Croix². — Nec obstat quod forte alii adfuturi sint qui formam sciant, propter quod videntur eas excusare Suarez, Diana et Dicastillus, ibid.³. Nam ipsis ex officio puerperis adesse incumbit, et non raro occurrit eis occasio Baptismus in necessitate ministrandi.

Sed dubitatur 1°. *An peccet mortaliter laicus, qui in necessitate baptizat praesente sacerdote?*

Negant Joannes Soarez^{c)}, Valentia^{c)}, etc., apud Salmant.⁴; et probabile putat Ledesma. Quia sacerdos in casu necessitatis non baptizat ex officio, et ideo laicus ejus officium non usurpat. — Sed verius affirmant Franciscus Suarez⁵, [Contin.] Tournely⁶, Concina⁷, Holzmann⁸, Salmant.⁹; Palaus¹⁰ cum Laymann, Coninck,

Vasquez, Bonacina, etc. communiter; ex can. 21, dist. 4, de consecr., ubi D. Augustinus sic docet: *In necessitate, cum episcopi aut presbyteri, aut quilibet ministrorum non inveniuntur, et urget periculum ejus qui petit..., etiam laicos solere dare sacramentum quod acceperunt, solemus audire.*

Ergo tunc solum potest laicus in necessitate baptizare, cum deest sacerdos. — Alias peccat: tum quia vere tunc usurparet jus sacerdotis, cui ex potestate Ordinis commissum est baptizare; tum quia injuriam irrogaret sacramento, quod exigit (cum fieri potest) ministrari a sacerdote, utpote ad illud consecrato. Et ideo etiam sacerdos graviter peccaret, si laico administrationem cederet; ut recte dicunt Suarez^{d)} et Concina^{d)}.

Dubitatur 2°. *An, praesente sacerdote excommunicato, praeferendus sit laicus non excommunicatus?*

Negant Scotus^{e)}, Sayrus, Henriquez, etc., apud Renzi¹¹; item Leander et Cornejo, apud Salmant.¹². Quia in extrema necessitate cuilibet etiam excommunicato conceditur privilegium baptizandi; et ideo tunc servandus est ordo juris communis. — Sed verius affirmant Suarez¹³, Navarrus¹⁴; Palaus^{f)}, qui id ut certum habet; Salmant.^{g)}

Sacerdoti excommunicato, laicus praeferendus.

¹ Suppl. Sacram., cap. 1, n. 44. Gobat, tr. 2, n. 169. — S. Anton., part. 3, tit. 14, cap. 13, § 4. Reginald., lib. 27, cap. 6, n. 45. Henriq., lib. 2, cap. 29, num. 5. — Aversa, qu. 67, sect. 2, v. 6° ... Teneri. ² Lib. 6, part. 1, n. 270. — Suar., disp. 31, sect. 5. Diana, part. 2, tr. 15, resol. 46. Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 2, dub. 1, n. 18. — ³ Ap. Croix, lib. 6, part. 1, num. 270. — ⁴ Tract. 2, cap. 4, num. 11. Petrus de Ledesma, de Bapt., cap. 6, concl. 4, Dico 3. — ⁵ Disp. 31, sect. 4, num. 8, v. Sed quaeres an saltem. — ⁶ De Bapt., cap. 5, post concl. 3, quaer. 1. — ⁷ De Bapt.,

cap. 9, n. 6. — ⁸ De Bapt., n. 121. — ⁹ Loc. cit., n. 13. — ¹⁰ Tr. 19, punct. 9, num. 10. Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 7, num. 4. Coninck, qu. 67, num. 18. Vasq., disp. 147, cap. 5, num. 33. — Bonac., de Bapt., qu. 2, punct. 5, n. 11. — Sayr., de Censur., lib. 2, cap. 2, n. 16. Henriq., lib. 2, cap. 28, num. 3. — ¹¹ De Bapt., cap. 3, qu. 2. — Leand., de Censur., tr. 2, disp. 5, qu. 9. Cornejo, tr. 5, de Censur., disp. 10, § 1, dub. 2, qu. 4. — ¹² Loc. cit., num. 14. — ¹³ De Censur., disp. 11, sect. 1, n. 12, v. Ex quo. — ¹⁴ Tr. 19, punct. 9, n. 12.

^{b)} S. Antoninus, Henriquez dicunt obstetrices ad id teneri; Aversa vero, teneri specialiter, saltem ex caritate.

^{c)} Joannes Soarez, in suo *Enchirid. casuum consc.*, lib. 5, v. Baptismus, § *In necessitate*, utramque sententiam affert, sed ultimo loco hanc negativam, quasi eam alteri praeferat. — Et Valentia, in 3 P., disp. 4, qu. 2, punct. 1, v. *Quamvis*, dicit peccare tantum venialiter praesente sacerdote, secluso contemptu, nisi sacerdos renuat baptizare.

^{d)} Suarez loc. cit., n. 8, scribit: « Non potest ipse [sacerdos] sua auctoritate hoc ministerium alteri dare... contra reverentiam sacramento debitam ». — Et Concina, loc. cit., n. 6, dicit: « Quare peccaret et ipse sacerdos ».

^{e)} Scotus, in 4, dist. 5, qu. 2, v. *Quantum autem ad 2*, quaerit utrum in isto actu praeferendus sit « bonus laicus sacerdoti publice malo ». « Et breviter, inquit, quia officium ministrandi sacramenta in Ecclesia competit sacerdotibus, videtur dicendum quod quoad istum actum eligendus est malus sacerdos ».

^{f)} Palaus, loc. cit., n. 12, dicit haereticum excommunicatum peccare mortaliter ratione excommunicationis, si administrationi, quae per alium fieri possit, sese ingerat; quod dicit esse certum. Hinc recte colligitur eo casu praeferendum esse laicum sacerdoti excommunicato.

^{g)} Salmant., loc. cit., n. 15, utramque sententiam satis probabilem existimant.

Obstetrices sub gravi tenentur scire modum baptizandi.

Laicus baptizans coram sacerdote, verius graviter peccat.

cum Gabriele; et Renzi¹ cum Silvestro, Henriquez^{h)}, etc. Ratio, quia privilegium excommunicato conceditur in solo casu necessitatis: quae non reperitur adesse, cum alius suppetit non excommunicatus.

Dubitatur 3°. *An peccet graviter laicus baptizans coram diacono?*

Laicus baptizans coram diacono probabiliter graviter peccat.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Gonet², Holzmann³, Tournelyⁱ⁾, Antoine⁴; Concina⁵ cum Vasquez, Reginaldo^{j)}, Filliuccio, etc.; Renzi⁶ cum Coninck, Praeposito, etc. — Probatur 1° ex D. Augustino^{k)}, ut supra, in *can. 21, dist. 4*, ubi dicitur permitti laico baptizare tantum in necessitate, cum *episcopi aut presbyteri, aut quilibet ministrorum non inveniuntur*. Nomine autem *ministrorum* communiter diaconi intelliguntur. Probatur 2° ratione. Diaconus ex vi ordinationis deputatur ad baptizandum per commissionem parochi; unde obtinet ipse speciale jus ad hoc munus obeundum. — Haec sententia est quidem probabilis.

Aequè probabiliter non peccat graviter.

Sed non minus probabilis mihi videtur cum Salmant.⁷ *secunda* sententia: quam tenent Suarez⁸, Sotus⁹, Toletus¹⁰, Roncaglia¹¹; Bonacina¹² cum Sà, Valentia, Coninck^{l)}, Henriquez^{m)}, Reginaldo^{l)} et

Graffioⁿ⁾; item Silvius, Ledesma, Diana, Villalobos, etc. — Ratio, quia diacono vi ordinationis non competit officium baptizandi, nisi ex commissione sacerdotis. Unde, cum ipse baptizat in casu necessitatis sine commissione, non baptizat ex officio, sed eodem modo quo clericus inferior, vel laicus (juxta dicta *n. 116, Dub. 1 et 2*). Et quamvis ipse ut dignior in jure illis praeferatur; tamen hujus ordinis perversio non apparet tam gravis, ut de mortali damnetur.

Dubitatur 4°. *An laicus baptizans, praesente clerico inferiori, peccet mortaliter?* Videtur affirmare Pater Concina¹³; cum dicat, ex jure divino semper sub gravi servandum ordinem, nisi necessitas impediatur. — E converso, Palaus¹⁴ dicit nullum esse peccatum; cum de hoc nullum inveniatur praeceptum divinum aut ecclesiasticum.

Recte vero alii communiter docent id non esse mortale. Quia talis perversio ordinis non videtur tam gravis; cum ex vi Ordinis nemo praeter sacerdotem et diaconum ex commissione habeatur specialiter deputatus ad baptizandum. Ex altera parte, id non videtur excusari a culpa

Baptizans coram clerico non peccat graviter.

Videtur peccare venialiter.

Gabr. a S. Vinc., de Bapt., disp. 3, qu. 2, in fine. — ¹ De Bapt., cap. 3, qu. 2. — *Silvest.*, v. *Baptismus III*, n. 1, i. f. — ² Man., de Sacram., tract. 3, cap. 5, v. *Licet autem*; cfr. Cyp., de Ministro Bapt., disp. 2, art. 1, num. 12. — ³ De Bapt., num. 121, v. *Resp. 2*. — ⁴ De Bapt., qu. 8, resp. 3. — ⁵ De Bapt., cap. 9, num. 7. — *Vasq.*, disp. 147, cap. 5, num. 30 et 34. — *Fill.*, tr. 2, cap. 4, n. 82, i. f. — ⁶ De Bapt., cap. 3, qu. 1. — *Coninck*, qu. 67, dub. 2, n. 19. — *Praepos.*, in 3 P., qu. 67, in 5 prior. art., dub. 2, n. 6. —

⁷ Tract. 2, cap. 4, num. 9. — ⁸ Disp. 31, sect. 4, num. 9, v. *Unde tertio*. — ⁹ In 4, dist. 4, qu. unic., art. 2. — ¹⁰ Lib. 2, cap. 20, n. 2. — ¹¹ Tr. 17, cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ¹² De Bapt., qu. 2, punct. 5, n. 11. — *Sà*, v. *Baptismus*, n. 7. — *Valent.*, in 3^{am} P., disp. 4, qu. 2, punct. 1, v. *Quamvis*. — *Silvius*, in 3 P., qu. 67, art. 3, v. *Satis convenit*. — *Petr. de Ledesma*, Sum., de Sacr. Bapt., cap. 6, concl. 4, dico 2. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 4. — *Villal.*, part. 1, tr. 5, diff. 8, n. 10. — ¹³ Loc. cit., n. 7. — ¹⁴ Tr. 19, punct. 9, n. 11.

^{h)} Henriquez non citatur a Renzi pro hac secunda sententia; et priorem tuetur, uti refert ipse S. Alphonsus ex eodem Renzi supra.

ⁱ⁾ Contin. Tournely, de Bapt., cap. 5, post concl. 3, quæv. 1, v. *Porro ordo*, perspicue et a fortiori hanc sententiam tenere censendus est, cum dicat esse mortale si subdiaconus baptizet praesente diacono.

^{j)} Reginaldus id perspicue innuit, dum, lib. 27, n. 44, haec scribit: «Peccatum vero quod committit... laicus praesente clerico, cui nec ex commissione competit baptizare, non videtur plus quam veniale». Quibus verbis insinuare videtur mortale fore, si diaconus, cui ex commissione competit baptizare, praesens fuerit.

^{k)} Canonem istum Gratianus desumptum esse ait ex epist. S. Augustini ad Fortunatum; sed revera, uti dicit Richter in sua Corporis

juris editione, «non est apud Augustinum, sunt tamen similia quaedam in epistola ad Fortunatum». Quae quidem recte sunt dicta, sed adhuc longius petita, dum in Op. contra epistolam Parmeniani, lib. 2, n. 29, S. Augustinus expresse dicit laicum posse in necessitate baptizare; si vero id faciat extra necessitatem, esse illicitum.

^{l)} Coninck contrarium tenet, uti notavit supra S. Alphonsus ex Renzi. Male igitur a Bonacina allegatur; sicut et Reginaldus, qui recte pro prima sententia adducitur a S. Alphonso ex Concina.

^{m)} Henriquez, lib. 2, cap. 28, num. 3, lit. f; Jacob. de Graffis, Decis. aur., part. 2, lib. 1, cap. 4, n. 2, volunt quidem ordinem hunc servandum esse; non tamen indicant utrum sub gravi servandus sit, an dumtaxat sub levi.

veniali: tum quia id videtur aliqualis indecentia; tum quia est contra praescriptum Ritualis Romani. — Ita Sotus ⁿ⁾, Suarez ¹, Gonet ², Petrocorensis ³, Bonacina ⁴, Holzmänn ⁵, Sporer ⁶, Roncaglia ⁷; Renzi ⁸ cum Laymann; et Salmant. ⁹ cum Villalobos, Ledesma ^{o)}, Dicastillo, Leandro et Gabriele.

Dubitatur 5°. *An peccent graviter parentes qui faciunt baptizare prolem a praedicante, ad evitandas poenas edicti id praecipientis?*

Lacroix ¹⁰, quamvis fateatur sententiam affirmativam tenendam uti absolute veram; tamen deinde affert rationes dubitandi: dicens quod eo casu non recognoscitur praedicans tamquam verus, sed potius tamquam validus minister, a quo exquiritur baptizatio ad vitandam vexationem, permittendo tunc fieri, non vero petendo impias ejus caeremonias adhiberi. — Sed omnino affirmandum id esse mortale; ut docent Lessius ¹¹, Pignatelli ¹², et Holzmänn ¹³ cum Michel. Ratio, quia per idem edictum poenale determinantur parentes ad veram religionem contemnendam, vel saltem ad falsam honorandam. Refertque Pignatelli Clementem VIII ^{p)} jam declarasse non licere extra necessitatem extre-

mam, ne a schismaticis quidem petere sacramenta.

118. - Hic ultimo notandum I°. Quod nec licite nec valide potest unquam aliquis baptizare seipsum; cum persona baptizantis omnino diversa esse debeat a persona baptizati. — Ita communiter Contin. Tournely ¹⁴, Concina ¹⁵ et alii omnes, ex cap. 4, de bapt., ubi id expressum habetur.

Notandum II°. Quod graviter peccant qui per multum temporis differunt infantem baptizare. — Id commune est apud omnes; ex pluribus conciliis provincialibus, quae decrevere pueros baptizandos quam cito fieri potest. Et in Rituali Romano dicitur: *Parochus hortetur..., ne illis (pueris) sacramentum tantopere necessarium nimium differatur cum periculo salutis*.

Qualis autem reputetur dilatio gravis?

Palaus ¹⁶ ex Suarez ^{a)}, etc., putat dilationem ultra mensem esse gravem, si non adsit causa ^{b)}: si vero adsit, esse gravem duos menses. — Fere idem sentit Laymann ¹⁷, dicens: *Nulla autem ordinarie necessitas urget, tametsi unum aut sesquimensem exspectandum sit, donec cum decenti solemnitate Baptismus infanti con-*

Nemo sibi
Baptismi.

Multum
differre Ba-
ptismum
infantis, le-
thale.

Dilatio gra-
vis, quanta.

Offerre
prolem ba-
ptizandam
praedicanti,
omnino
mortale.

¹ Disp. 31, sect. 4, n. 9. — ² Man., de Sacram., tr. 3, cap. 5, v. *Licet*. — ³ De Bapt., cap. 5, qu. 5. — ⁴ De Bapt., qu. 2, punct. 5, n. 11. — ⁵ De Bapt., n. 121, v. *Resp.* 3. — ⁶ Suppl. Sacram., cap. 1, n. 35, v. f. — ⁷ Tr. 17, cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ⁸ De Bapt., cap. 3, qu. 1, i. f. Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 7, n. 4. — ⁹ Tr. 2, cap. 4, n. 7. Villal., part. 1, tr. 5, diff. 8, num. 10. Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 2, dub. 2, n. 31. Leand., de Bapt., disp. 4, qu. 9. -

Gabr. a S. Vinc., de Bapt., disp. 3, qu. 2, v. *Sed quaeres*. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, num. 281 et 282. — ¹¹ Auctar., v. *Baptismus*, cas. 1. — ¹² Tom. 7, consult. 55, n. 2; cfr. consult. 41, n. 1. — ¹³ Loc. cit., n. 133. Michel, de Bapt., § 3, n. 10. — ¹⁴ Pignat., loc. cit., consult. 41, n. 1. — ¹⁵ De Bapt., cap. 5, post concl. 3, quaer. 9. — ¹⁶ De Bapt., cap. 9, n. 12. — *Rit. Rom.*, de Baptizandis parvulis. — ¹⁷ Tr. 19, punct. 8, n. 4. — ¹⁸ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 9.

ⁿ⁾ Sotus, in 4, dist. 4, qu. un., artic. 2, v. *Circa tertiam*, quaerit universaliter « quanta esset culpa ordinem illum pervertere, ut inferior in praesentia majoris sese ingereret ad baptizandum ». Et respondet nunquam esse mortale, si mulier in praesentia viri baptizet; quia, cum laicus id non habeat ex officio, non usurpatur ejus munus, sed esse quamdam indecentiam levem; subditque: Pari ratione non erit mortale, si laicus praesente diacono baptizet, quoniam nec diacono illud ex officio incumbit; sed est veniale ». Ex quibus idem colligendum esse videtur, si laicus praesente quocumque clerico inferiori baptizet.

^{o)} Petrus de Ledesma, *Sum., de Sacram. Bapt., cap. 6, concl. 4*, v. *Dico 2*, negat quidem esse peccatum; sed videtur intendere de mortali peccato; addit enim rationem: quod scilicet solus sacerdos est minister ex officio;

« ergo quandiu ejus officium non usurpatur, non erit peccatum mortale ».

^{p)} Clemens VIII, in sua *Instructione super ritibus Italo-Graecorum*, de die 31 Aug. 1595, haec § 4 statuit: « Non sunt admittendi episcopi schismatici sive pro Ordinibus, sive pro aliis sacramentis conferendis ». Conformis habetur S. Off. declaratio de die 20 Aug. 1671. « Non permittat [episcopus] schismaticis administrare sacramentum Baptismatis, nisi in casu necessitatis, et deficiente alia quacumque persona catholica ».

118. - ^{a)} Palaus doctrinam hanc vere colligit ex Suarez, seu potius sic determinat doctrinam Suarez, qui, *disp. 25, sect. 2, v. f.*, v. *Sed quaeres*, scribit: « Quanta vero possit esse dilatio, et quando sit nimia censenda, prudentis arbitrio relinquendum est ».

^{b)} Scilicet causa *gravis*, uti vult Palaus,

ferri possit; quamquam... dilatio nonnisi ex gravi causa fieri debet. — Salmant.¹ autem censent non esse mortale minus differre quam ultra quindecim vel viginti dies, etiam sine urgenti ratione. — Juenin contra, juxta morem suum arctandi conscientias usque ad extremum, dicit ultra unum vel alterum diem Baptisma differri non debere. — Tournely^{c)} autem putat dilationem non extendendam ultra quinque vel sex dies. — Petrocorensis² censet gravem, dilationem excedentem octo dies.

Sed communius et probabilius Sotus, Leander et Ledesma^{d)}, apud Concina³, ac Roncaglia⁴, dicunt non esse gravem dilationem, nisi decem vel undecim dies excedantur^{d)}.

Notandum III°. Quod prohibentur infantes baptizari domi, exceptis *liberis regum vel principum*; ut habetur ex *clem. unica, de bapt.* — Et cum hic agatur de re gravi, transgressio erit equidem mortalis; ut

recte dicunt Roncaglia⁵, Tamburinius⁶, et Silvius apud Croix⁷. Nomine autem *liberorum* veniunt non solum filii, sed etiam nepotes et alii descendentes; ut notat Glossa^{e)}. — Et in eo casu dicunt Palaus, Coninck, Toletus, Sotus, etc., cum Croix⁸ (contra alios), solemniter conferendum esse Baptismum; quia omissionem caeremoniarum solus casus necessitatis excusat.

Nomine vero *principum*, opinantur Jordanus^{f)}, Ricci, Quintanadvenas, apud Croix⁹, probabiliter venire omnes barones obtinentes temporalem jurisdictionem. — Sed probabilius videtur cum Glossa^{g)}, Roncaglia¹⁰, Suarez¹¹, Tamburinio¹², Tournely^{h)}, Elbelⁱ⁾ et aliis pluribus, intelligi tantum filios principum absolutam potestatem habentium.

Item Laymann¹³ cum Armilla censet graviter peccare^{j)} magnates, qui extra necessitatem faciunt filios baptizare domi — vel etiam in ecclesia privatim, ut Silvius¹⁴ cum Navarro^{k)} et Ledesma^{l)} —, ut deinde

¹ Tr. 2, cap. 5, num. 12. — Juen., Institut., part. 8, dissert. 2, qu. 6, cap. 1, post concl. 3, v. *Quaeres.* — ² De Bapt., cap. 6, qu. 13, v. *His ergo.* — Sotus, in 4, dist. 5, qu. un., art. 3, v. *Unde a prima.* — Leand., disp. 1, qu. 14. — ³ De Bapt., cap. 11, n. 19. — ⁴ Tr. 17, cap. 1, qu. 3, resp. 2. — ⁵ Loc. cit., cap. 3, qu. 3. — ⁶ Lib. 2, de Bapt., cap. 2, § 3, num. 5. — Silvius, Resol. var., v. *Baptismus IV*, concl. 1. — ⁷ Lib. 6, part. 1, num. 337. — Palaus, tr. 19,

punct. 9, n. 7. — Coninck, qu. 71, n. 15; et qu. 67, n. 3. — Tolet., lib. 2, cap. 23, n. 1. — Sotus, in 4, dist. 4, art. 3, concl. 2, i. f. — ⁸ Loc. cit., n. 338. — Alois. Ricci, Prax. aur., resol. 427. — Quintanad., tr. 1, singul. 21, n. 2 et 3. — ⁹ Lib. 6, part. 1, num. 337. — ¹⁰ Tr. 17, cap. 3, qu. 3. — ¹¹ Disp. 30, sect. 2, n. 3, i. m. — ¹² De Bapt., cap. 2, § 3, n. 7. — ¹³ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 9. — Armilla, v. *Baptismus*, n. 35. — ¹⁴ In 3 P., qu. 71, art. 4.

« qualis forte est, addit, ut Baptismus majori cum solemnitate fiat ».

^{c)} Contin. Tournely, *de Bapt., cap. 5, post concl. 3, quaer. 4*, disserens de paracho, dicit grave peccatum esse Baptismum differre usque ad quartum diem, ubi lex dioecesana prohibet ne ultra triduum infantis Baptismus differatur.

^{d)} Petrus de Ledesma male citatur a Concina; nam, *de Bapt., cap. 7, concl. ult.*, gravem esse ait quindecim aut viginti dierum dilationem. — Sotus vero et Leander dicunt lethale esse ultra octo aut decem dies differre.

^{e)} Ita sane ex Glossa in *clem. un. de Bapt., v. Liberi*; et ex leg. *Liberorum 220, ff., de verbor. signif.*; sed laudata Glossa subdit: « Intelligi de descendantibus ex filiis masculis ».

^{f)} Jordanus Pax, *lib. 3, tit. 1, de Bapt., n. 15*, satis perspicue id innuit negans posse extendi hoc privilegium « ad simplices comites carentes comitatu et jurisdictione ».

^{g)} Glossa in *clem. un. de Bapt., v. Regum*, requirit ut « principatus hic sumatur pro notabili potentatu, merito comparando regiae dignitati ».

^{h)} Contin. Tournely, *de Bapt., cap. 5, post concl. 3, quaer. 2*, absurdum esse ait sub nomine principum comprehendere « omnes... quibus temporanea in alios jurisdictio competat ». Et praeterea negat tali nomine comprehendere simplicem pagi vel oppidi toparcham.

ⁱ⁾ Elbel, *confer. 7, de Bapt. necessit. et effectus, n. 84*, pariter: « Praefata constitutio, inquit, non est extendenda ultra proprietatem verborum; atqui nomine regum ac principum, proprie loquendo non veniunt quivis jurisdictionem temporalem obtinentes ». Subdit tamen doctores communiter monere standum esse in praxi consuetudini in dioecesi receptae.

^{j)} Scilicet a peccato non excusantur, ut ajunt Laymann et Armilla.

^{k)} Navarrus, *Man., cap. 22, n. 7*, peccare ait presbyterum qui baptizat « citra necessitatem sine exorcismo et aliis solemnitatibus debitis, vel cum illis extra ecclesiam, praeterquam principum filios ».

^{l)} Petrus de Ledesma, *de Bapt., cap. 6, concl. 4, quaer. 2*, peccatum mortale esse ait, extra necessitatem sine ceremoniis baptizare. Ex qua doctrina Silvius suum assertum colligit.

Quinam
possint ba-
ptizari do-
mi.

cum pompa caeremoniae perficiantur in ecclesia, postquam advenerint patrini: qui equidem, collato jam antea Baptismo, nec patrini efficiuntur. — His tamen non obstan-

tibus, puto quod, ubi introducta est consuetudo domi baptizandi filios magnatum, ipsa non est facile improbanda; ut ait Croix¹.

ARTICULUS II.

AN DUO POSSINT SIMUL UNUM BAPTIZARE.

Si unus
materiam,
alter for-
mam appli-
cet, Baptis-
mus nullus.

119. - « Resp. I^o. Si alter applicet materiam, alter formam, nullus erit Baptismus. Quia dicens se abluere cum non abluat, formam habet falsam, etiamsi usurpet Graecorum, *Baptizetur servus Christi*, vel quae putatur illi aequivalere, *Baptizet te Christus*: subintelligitur enim *per me*; alioqui, si excludatur persona ministri, ut sensus sit, baptizet te Christus, et non ego, sive non per me, forma nulla est ». — [Ita S. Thomas², et alii communiter cum Salmant.³ et Concina⁴].

« In casu tamen necessitatis posse sub conditione ita Baptismum conferri, ut v. gr. mutus formam nesciens ablueret, caecus autem formam pronuntiaret, docet Hurtadus⁵; additque, debere talem, elapso periculo, iterum sub conditione baptizari. Vide Escobar, Filliuccium⁶; Diana⁷ ex Chapeaville, Marsilio, etc.; Bonacina⁸, Laymann⁹ ». — [Ita etiam Suarez cum Cajetano, Marsilio; Leander, etc., apud Salmant.⁹].

120. - « Resp. II°. Si plures ministri singuli abluant, et formam pronun-

tient, graviter peccant contra ritum Ecclesiae.

« De valore sic solet distinguere:

« 1°. Si quilibet intendit baptizare *dependentem* ab alio, ut causa particularis, invalide baptizant; sive singuli dicant, *Ego te baptizo*, sive, *Nos te baptizamus*. Quia forma, cujus sensus censetur esse absolute et independentem baptizare, non cobaptizare, est falsa ». — [Idem docet S. Thomas¹⁰ cum Suarez, Vasquez, et Salmant.¹¹ communiter].

« 2°. Si quisque per se intendat baptizare *independentem* ab alio, valide baptizat, quia omnia requisita ponit; ut patet a simili in Missa ordinationis, qua sacerdos noviter ordinati simul consecrant cum episcopo: dummodo simul eodem instanti formam absolvant. Si autem non simul absolvant, is tantum consecrat vel baptizat qui prius absolvit. Vide Filliuccium¹² et Bonacina¹³, Laymann¹⁴ ». — [Ita S. Thomas¹⁵, S. Bonaventura cum Salmant.¹⁶ communiter; contra Cajetanum^{a)} et Marsilium^{a)}].

Si uterque materiam et formam applicet, quandoque Baptismus est nullus.

Quandoque validus.

¹ Lib. 6, part. 1, n. 337. — ² 3 P., qu. 67, art. 6, ad 3. — ³ Tr. 2, cap. 4, n. 28 et 30. — ⁴ De Bapt., cap. 9, n. 10. — ⁵ Escob., tr. 7, exam. 2, cap. 4, num. 25, (edit. Lugd. s. d.). — ⁶ Tr. 2, cap. 4, num. 79. — ⁷ Part. 5, tr. 3, resol. 26. — ⁸ Chapeav., de Modo administ. Sacram. tempore pestis, cap. 2, qu. 20. — ⁹ Marsil., ab Inghen, in 4, qu. 4, art. 4, dub. 11. — ¹⁰ De Bapt., qu. 2, punct. 4, n. 23. — ¹¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 7, n. 5. — ¹² Suar., disp. 23, sect. 3, n. 14, i. f., v. *Ad*

ultimam. - *Cajetan.*, in 3 P., qu. 67, art. 6, i. f. - *Marsil.*, loc. cit. — *Leand.*, disp. 4, qu. 16. — ¹³ Tr. 2, cap. 4, n. 31. — ¹⁴ 3 P., qu. 67, art. 6. — *Suar.*, disp. 23, sect. 3. — *Vasq.*, disp. 148, cap. 5. — ¹⁵ Tr. 2, cap. 4, n. 28. — ¹⁶ Tr. 2, cap. 4, a n. 72. — ¹⁷ De Bapt., qu. 2, punct. 4, n. 25. — ¹⁸ Lib. 5, tract. 2, cap. 7, num. 5. — ¹⁹ Loc. cit., artic. 6, corp. — *S. Bonav.*, in 4, dist. 5, art. 1, qu. 1, cas. 3. — ²⁰ Loc. cit., n. 23 et seqq.

119. - ^{a)} Gasp. Hurtadus, *disp. 2, diff. 6*, male citatur a Busenbaum ex Escobar; dicit enim merito negari talem Baptismum unquam validum esse; nec loquitur de casu quo sub conditione conferendus foret.

120. - ^{a)} Cajetanus et Marsilius ab Inghen a Salmant. n. 28⁸, citantur, quasi teneant va-

lidum esse Baptismum collatum a pluribus tamquam causis partialibus; et revera ita tenent duo isti auctores: Cajetanus scilicet, in 3 P., qu. 67, art. 6, i. f.; et Marsilius, in 4, qu. 4, art. 4, dub. 11, de Baptismo in quo unus aquam funderet, alter vero formam proferret; id tamen dicunt de casu necessitatis.

DUBIUM IV.

Quod sit Subjectum Baptismi.

121. *Quis sit capax Baptismi. An pueri et amentes.* — 122. *De poenis rebaptizantium. An rebaptizantes sub conditione fiant irregulares.* — 123. *De infante nondum nato (Remissive ad n. 107).* — 124. *An baptizandi sint fetus abortivi. An plures eodem tempore.* — 125. *An conferendus sit Baptismus monstris.* — 126. *An sint baptizandi filii infidelium, et quae in hoc puncto sint certa. Certum est 1° talem Baptismum semper esse validum.* — 127. *2° Baptizandos esse filios, si parentes defecerint a fide. Quid, si mansuri sint apud parentes haereticos.* — 128. *3° Si ipsi filii infidelium petant. Quid in dubio an careant ratione.* — 129. *4° Si sint in periculo mortis.* — 130. *5° Si sint positi extra curam parentum.* *6° Si capti sint in bello.* *7° Si parentes sint servi.* — 131. *8° Si unus parentum consentiat.* — 132. *Dub. 1. An baptizari possint filii infidelium usu rationis carentes, invitis parentibus. Et an ii quos pater offert ut liberentur a morbo.* — 133. *Dub. 2. An liceat vendere infantes parentibus paganis.* — 134. *An et quando possit repeti Baptismus sub conditione. Not. 1. Quid, si adsit unus testis de Baptismo collato. Not. 2. Quid de adultis natis ex christianis. Not. 3. Quid, si pueri sint arrepti a barbaris.* — 135. *De infantibus expositis.* — 136. *De baptizatis ab obstetricibus et a laicis.* — 137. *De baptizatis ab haereticis. Vide alia apud Busenbaum.* — 138. *De effectibus Baptismi.* — 139. *De dispositione requisita in adultis baptizandis.*

Subjectum Baptismi.

121. - « Resp. I°. Subjectum capax Baptismi est solus homo vivus, ab Adamo « descendens, nondum baptizatus.

Infantes et amentes.

« Resp. II°. Valide baptizantur infantes. « — Item perpetuo amentes, qui nunquam « usi sunt ratione; quia censentur ejusdem « conditionis cum infantibus ^{a)}. Si autem « aliquando sint usi ratione, non valet « Baptismus, nisi ante amentiam petiverint. — Vide Bonacina ¹, Laymann ².

« Unde resolves:

« 1°. Si puer inter baptizandum nondum finita forma moriatur, Baptismus « est nullus ».

Iteratus Baptismus non valet.

122. « 2°. Non valet Baptismus iteratus. « Ideoque uterque, tum rebaptizans, tum « rebaptizatus, peccant mortaliter, fiuntque « irregulares, et in jure civili subjacent « poenae mortis ». [Est certum cum Salmant. ³]. — « Quas tamen poenas non videtur « detur incurrere is qui, etsi sine justa

« causa, rebaptizat sub conditione: quia « intelliguntur de Baptismo absolute dato, « quando moraliter constat priorem Baptismum fuisse validum. — Vide Laymann ⁴, Bonacina ⁵ ».

Certum est quod, cum Baptismus repetitur sine justa causa, tam rebaptizans quam rebaptizatus fiunt irregulares ^{a)}, ex cap. 2, de apostat., et can. 65, dist. 50.

Sed magna Quaestio est inter doctores: *An rebaptizantes sub conditione et sine justa causa irregularitatem incurrant?*

Prima sententia, quam tenent Suarez ⁶, Navarrus ⁷, Bonacina ⁸, Laymann ⁹, Palaus ¹⁰, Anacletus ¹¹, Holzmann ¹², Salmant. ¹³, Croix ¹⁴, Pontas ¹⁵ (cui non dissentit [Contin.] Tournely ¹⁶), dicit quod talis rebaptizans, licet non excusetur a gravi sacrilegio, tamen non incurrit irregularitatem ^{b)}. Ratio, quia leges poenales stricte intelligi debent et cum effectu. Qui

Ex iteratione Baptismi, irregularitas.

Rebaptizans sub conditione sine causa non fit irregularis juxta alios.

¹ De Bapt., qu. 2, punct. 6, num. 1 et 19. — ² Lib. 5, tr. 2, cap. 6. — ³ Tr. 2, cap. 6, n. 4. — ⁴ Loc. cit., cap. 5; cfr. lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 2, n. 1, i. f. — ⁵ Loc. cit., punct. 5, num. 20 et 21; cfr. de Irregul., disp. 7, qu. 3, punct. 3. — ⁶ Disp. 31, sect. 6, dub. 5. — ⁷ Man., cap. 27, n. 246. — ⁸ Disp. 7, de Irregul., qu. 3, punct. 3, n. 4. —

⁹ Lib. 1, tract. 5, part. 5, cap. 2, num. 1, iv. — ¹⁰ Tr. 29, disp. 6, punct. 16, num. 5. — ¹¹ Tr. 13, de Censur., dist. 3, num. 11. — ¹² De Poenis eccles., num. 343. — ¹³ Tr. 10, de Censur., cap. 8, n. 61. — ¹⁴ Lib. 7, n. 483. — ¹⁵ V. Irregularitas, cas. 131. — ¹⁶ De Irregul., part. 3, cap. 2, v. Sed quid.

121. - ^{a)} Concordat declaratio S. Off., de die 8 Martii 1770; et hoc valet etiam si sint infidelium filii, uti declaravit S. C. de Prop. Fide, 17 April. 1777, ad dub. I, 1.

122. - ^{a)} Canon *Confirmandum* 65, dist. 50, loquitur de ipso rebaptizato; sed cap. *Ex literarum* 2, de apostatis, de acolytho qui ministrat publice rebaptizanti, quemque in irregularitatem incurrere statuit; ex quo doctores, ait Palaus, colligunt ipsum rebaptizantem in eamdem poenam incurrere; acolythus enim in eam incurrit propter cooperationem.

nistrat publice rebaptizanti, quemque in irregularitatem incurrere statuit; ex quo doctores, ait Palaus, colligunt ipsum rebaptizantem in eamdem poenam incurrere; acolythus enim in eam incurrit propter cooperationem.

^{b)} Quamvis auctores non pauci sileant de sacrilegio, omnes tamen in eo consentiunt

autem baptizat baptizatum sub conditione, dicens: *Si non es baptizatus, etc.*, is revera non rebaptizat, quia conditio appositae actum invalidat; qui enim dicit: *Ego te baptizo si non es baptizatus*, idem est ac si diceret: *Ego te non baptizo*. Et ob eandem rationem censent Anacletus¹; et Salmant.² cum Bonacina, Cornejo et Avila, non incurrere irregularitatem, qui ob metum baptizaret baptizatum animo simulato.

Juxta a-
ss. fit irre-
gularis.

Secunda vero sententia affirmat tales rebaptizantes irregularitatem non effugere. Et hanc tenent Natalis Alexander^{c)}, Concina³, Filliuccius^{d)}; Renzi⁴ cum Ledesma, Soto, Victoria, etc. Item noster Summus Pontifex Benedictus XIV⁵ cum Sayro, Barbosa, Ugolino, Megalio^{e)}, etc. — Probatur ex Catechismo Romano⁶, qui, reprehendens eos qui in ecclesia cum conditione rebaptizant pueros, quamvis exploratum habeant domi vere esse baptizatos, dicit: *Quod quidem sine sacrilegio facere non possunt, et eam maculam suscipiunt quam divinarum rerum scriptores irregularitatem vocant*. Idemque refert noster Pontifex fuisse sancitum in tertia synodo Mediolanensi. — Insuper probatur ratione: quia, cum quis certo scit puerum esse baptizatum, et rebaptizat sub conditione, conditio apponitur in fraudem legis, et ideo habetur pro non apposita.

Prima sententia, spectata ratione, non caret gravi fundamento. — Sed secunda, spectata auctoritate, videtur probabilior.

123. - 3°. « Nondum perfecte natus est baptizandus, si sit periculum, dummodo pars aliqua possit ablui; quia est homo vivus, nec certo constat esse incapacem ».

¹ Tr. 13, de Censur., dist. 3, num. 11. — ² Tr. 10, de Censur., cap. 8, n. 61. Bonac., de Irregul., disp. 7, qu. 3, punct. 3, num. 7. Cornejo, de Irregul., disp. 5, dub. 1, quaer. 4 et 5. - Avila, de Censur., part. 7, disp. 7, dub. 4. — ³ De Bapt., cap. 15, num. 13. — ⁴ De Bapt., cap. 4, qu. 10. Martin. de Ledesma, 1^a 4^a, qu. 7, art. 9, dub. 3, propos. 1. - Sotus, in 4, dist. 3, qu. unic., art. 9, v. *Quartum argum.* Victoria, Summa, num. 36. — ⁵ Notif. 84, n. 11 et 13. Sayr., de Irregul., lib. 7, cap. 8, num. 23. -

Vide dicta n. 107, v. *Secunda*, ubi diximus probabilem esse sententiam, quod possit infans sub conditione baptizari in utero matris, si per instrumentum aqua tingi valeat.

124. - « 4°. Si dubium sit an infans vivat, baptizandus est sub conditione ».

Quid in
dubio de
vita infan-
tis.

Dicit Natalis Alexander⁷ quod, nisi appareat evidens signum vitae in fetu abortivo, non est dandus Baptismus, etiamsi adsit aliquod aequivocum signum. — Si loquamur de Baptismo absolute ministrando, recte sentit Natalis; sed loquendo de Baptismo sub conditione conferendo, omnino dicendum cum Busenbaum (ut supra) et Salmant.⁸, illum sine dubio ministrandum, quandocumque aliquod apparet dubium de vita prolis. — Hinc optime censent Cardenas⁹, Roncaglia¹⁰, Mazzotta¹¹ et Croix¹² cum aliis auctoribus gravissimis, omnes fetus abortivos, si per aliquem motum dent signum vitae, et non constet esse anima destitutos, semper esse baptizandos sub conditione, si vivant. Maxime cum hodie vigeat opinio, non sine plausu a peritis recepta, quod fetus ab initio conceptionis, vel saltem post aliquos dies, anima informetur.

Quid de
fetibus a-
bortivis.

Caeterum bene advertit [Contin.] Tournely¹³, non debere baptizari carneam massam quae nullam habeat organorum dispositionem; cum ubique receptum sit, non prius infundi animam corpori quam istud formatum fuerit. Et tunc, ut baptizetur, requiritur ut indicet aliquem motum vitalem; prout praescribit Rituale Romanum¹⁴.

« 5°. Valide baptizatur quem minister putat esse alium: aut licet sit puella,

Error per-
sonae non
tollit valo-
rem.

Barbosa, in cap. *De quibus*, num. 3, de bapt. Ugolin., de Irregul., cap. 35, § 3, num. 4. — ⁶ Part. 2, cap. 2, de Sacram. Bapt., n. 57. — *Synod. Mediolan. III*, Decret. 12, v. *Sacerdos*. — ⁷ De Bapt., cap. 7, propos. 2, reg. 3. — ⁸ Tr. 2, cap. 6, num. 3. — ⁹ Cris., disp. 14, n. 29 et 30. — ¹⁰ Tr. 17, cap. 4, qu. 4, resp. 3. — ¹¹ Tr. 5, disp. 2, qu. unic., cap. 4, post init. — ¹² Lib. 6, part. 1, n. 294. — ¹³ De Bapt., cap. 7, sect. 2, concl. 2, v. *Ex his inferes*. — ¹⁴ De Baptizand. parvulis.

quod negant irregularitatem hoc casu incurrere. Navarrus tamen negat irregulares fieri eos qui « bona fide » sic rebaptizarent.

^{c)} Natalis Alexander, *de Bapt.*, cap. 8, *propos. 7, reg. 5*, huic sententiae perspicue acquiescere videtur; adducit enim in confirmationem alius suae propositionis S. Carolum

et Catechismum Romanum sententiam hanc propugnantes.

^{d)} Filliuccius, *tr. 20, cap. 6, n. 182, i. f.*, ait: « Timenda esset tunc irregularitas », quamvis conditio exterius proferretur.

^{e)} Megalius, *Institut. confessor.*, 3 *part.*, lib. 7, cap. 2, n. 36, a priori sententia aegre

« quam putat esse puerum; quia intendit
« baptizare praesentem. Aliud est in Ma-
« trimonio; quia intendit contrahere cum
« illa quam putat. — Bonacina¹.

Extra ne-
cessitatem
plures vali-
de sed illi-
cite simul
baptizan-
tur.

« 6°. Valide, etsi extra necessitatem
« illicite, plures simul baptizantur, hac
« forma: *Ego vos baptizo, etc.* — Bona-
« cina^{a)} ».

Ita S. Thomas^{b)}, et Rituale Romanum,
ubi dicitur: *Quam tamen formam* (Ego
vos baptizo, etc.) *in iis solum et in aliis
similibus mortis periculis ad plures simul
baptizandos, et ubi tempus non patitur ut
singuli separatim baptizentur, alias nun-
quam, licet adhibere.*

Quid de
monstris.

125. — « 7. Monstrum quod capite et
« pectore formam hominis refert, est ba-
« ptizandum; secus, si bestialem refert.
« Quod si vero caput tantum sit ferinum,
« putat esse baptizandum Comitulus^{a)};
« Navarrus^{b)} tamen et alii volunt diffe-
« rendum donec certius cognoscatur, nisi
« periculum mortis immineret; tum sub
« conditione baptizandum esse ».

Quando dubitatur an monstrum sit
homo: baptizandum absolute, si caput sit
humanum, licet membra sint ferina; sub
conditione vero, si caput sit ferinum et
membra humana: hoc vero, si prodierit
ex congressu viri cum femina. Nam si pro-
dierit ex viro cum bestia (quod incredibile
puto), tunc baptizari semper debere sub
conditione. Secus, si ex femina et bruto:
tunc enim nullo modo baptizandum; quia

non descenderet ex Adam, utpote non
conceptum ex semine virili. Ita Bona-
cina²; et [Contin.] Tournely³ cum S. Tho-
ma^{c)}, Henriquez, Possevino, etc.

« Quod si habeat membra hominis ge-
« minata, et dubitetur num sit unus homo
« an duo, duplex Baptismus conferendus
« est: unus absolute; alter sub conditione,
« in ea parte qua membra apparent im-
« perfectiora. — Vide Laymann⁴, Bona-
« cina⁵, et Rituale Romanum⁶ ».

Servandum hic id quod habetur in Ri-
tualis Romano, ubi sic dicitur: *Illud vero
de quo dubium est una ne an plures sint
personae, non baptizetur donec id discer-
natur. Discerni autem potest, si habeat
unum vel plura capita.... vel.... pectora:
tunc enim totidem erunt corda et ani-
mae...; et eo casu singuli seorsum sunt
baptizandi.... Quando vero non est certum
in monstro esse duas personas, ut quia
duo capita et duo pectora non habet di-
stincta; tunc debet primum unus absolute
baptizari et postea alter sub conditione....
Si non es baptizatus, etc.*

126. — « Resp. III°. Extra mortis peri-
« culum, valide, non tamen licite, bapti-
« zantur ethnicorum infantes, invitis pa-
« rentibus. Ratio, quia vel auferuntur pa-
« rentibus, et fit illis injuria; vel relin-
« quuntur, et fit injuria sacramento, quod
« exponitur irreverentiae.

Filii ethn-
corum.

« Quod si tamen possint christiane edu-
« cari (ad quod tunc obligaberis), licebit

¹ De Bapt., qu. 2, punct. 4, n. 26. — *Rit. Rom.*, de baptizand. parvulis, i. f. — ² De Bapt., qu. 2, punct. 6, n. 3. — ³ De Bapt., cap. 7, sect. 2, concl. 2. *Henriq.*,

lib. 2, cap. 16, n. 2; et cap. 21, n. 1. *Possevin.*, de Off. curati, cap. 6, n. 13. — ⁴ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 13. — ⁵ Loc. cit., n. 4. — ⁶ De baptizandis parvulis, post med.

recedit: « Ab [ista] sententia non recederem, nisi in Catechismo Romano... traditum invenirem, baptizantes sub conditione in casu non dubio irregularitatis maculam contrahere ». Et concludit his verbis: « Cum hujus libri auctoritas maxima sit, tutius erit ab hac posteriori sententia non recedere ».

124. — ^{a)} Bonacina, *de Bapt.*, qu. 2, punct. 4, n. 21, ita sane docet, uti Busenbaum refert, quoad validitatem; quoad liceitatem vero extra necessitatis casum, Bonacina illam affert opinionem quae affirmat mortale esse, contra aliquos alios, uti loquitur; et subdit: « Utraque sententia probabiliter sustineri potest ».

^{b)} S. Thomas, 3 P., qu. 67, art. 6, ad 2, loquitur de validitate, et dicit posse sic baptizari « in casu necessitatis ».

125. — ^{a)} Comitulus, *lib. 1, qu. 8*, ait ejusmodi monstrum, « si ex pectore certa conjectura capi possit humani cordis..., sine conditione baptizari posse ». Si vero de hoc dubium moveri possit, sub conditione baptizetur. Demum subdit vix de hoc dubitari posse si natum sit ex viro et muliere.

^{b)} Navarrus in suis Consiliis, *consil. 3, de bapt.*, (edit. Venet. 1601, et Colonien. 1616):

Ego nihil de hoc judico, inquit, nec est facultatis meae judicare de illo; itaque remitto hanc partem ei ad quem spectat de illa ferre judicium, et declarare si est censendus homo rationalis an brutum irrationale ».

^{c)} S. Thomas a Contin. Tournely citatur ex Henriquez, qui eum citat pro ratione qua nititur haec sententia, scilicet: si conciperetur

« in his casibus: 1°. Si parentes sint tua
« mancipia; tunc enim tui potius sunt
« quam illorum. — 2°. Si parentes ali-
« quando fuerint baptizati, vel uterque vel
« saltem alteruter; quia tunc Ecclesia jus
« in eos habet. — 3°. Si alter parentum pe-
« tat; tunc enim justa ejus voluntas in-
« justae alterius praeferenda est in favo-
« rem prolis et fidei. — 4°. Si infans sit
« in periculo mortis. — 5°. Si rationis jam
« compos puer petat; quia in negotio re-
« ligionis est sui juris. In dubio autem de
« usu rationis, sufficit esse septem anno-
« rum. — Vide Laymann ¹, Filiuicium ²,
« Bonacina ³ ».

Quaeritur: *An filii infidelium valide et licite possint baptizari invititis parentibus?* — Ante omnia hic notanda plura, quae in hoc puncto sunt certa.

Certum est 1°. Tale Baptisma validum esse; ut communiter dicunt Contin. Tournely ⁴, Lugo ⁵; Salmant. ⁶ cum S. Antonino, Suarez, Vasquez, Laymann, Coninck, Bonacina et aliis passim, contra Catharinum et Durandum ^{a)}. Idemque docet noster Summus Pontifex Benedictus XIV in sua Instructione ad Vicesgerentem, quae incipit *Postremo mense* ⁷. — Idemque prius docuit D. Augustinus ⁸, ubi de hoc rationem dedit, dicens: *Non enim scriptum est: Nisi quis renatus fuerit ex parentum voluntate...; sed: Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto.*

¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, num. 10. — ² Tr. 2, cap. 6, a. n. 140. — ³ De Bapt., qu. 2, punct. 6, n. 12. — ⁴ De Bapt., cap. 7, sect. 2, post concl. 2, v. *Circa*. — ⁵ Respons. moral., lib. 1, dub. 4, n. 5. — ⁶ Tr. 2, cap. 6, n. 10. S. Anton., part. 2, tit. 12, cap. 2, § 4. - Suar., disp. 25, sect. 1. Vasq., disp. 155, cap. 6. Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 6, num. 10. - Coninck, qu. 68, art. 10, n. 66. - Bonac., loc. cit., punct. 6, n. 11. - Cathar., Opusc. de pueris Judaeor... ad Baptism. venientibus. — ⁷ N. 26. — ⁸ Epist. 98, n. 2; cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 560. — ⁹ Disp. 25, sect. 3. — ¹⁰ Loc. cit., n. 11. — ¹¹ De Bapt., cap. 7, propos. 3, reg. 1. —

127. - Certum est 2°. Quod si parentes deficerent a fide ad infideles, bene possunt eorum proles ipsis invititis baptizari. Quia, sicut Ecclesia habet potestatem coercendi parentes ad fidem observandam; ita potest filios ab ipsis auferre. Ita communiter Suarez ⁹, Laymann ¹⁰, Natalis Alexander ¹¹, Palaus ¹², [Contin.] Tournely ¹³, Sporer ¹⁴, Antoine ¹⁵, Roncaglia ¹⁶, Holzmant ¹⁷, Salmant. ¹⁸ et alii passim. — Et idem dicendum si unus tantum parentum fuerit prius fidelis; ut communiter dicunt Croix ¹⁹, Antoine ²⁰, Roncaglia ²¹, Salmant. ²², Suarez ^{a)}, Laymann ^{a)}, etc.

Quid vero, *si proles sit mansura apud parentes haereticos?*

Negant tunc posse baptizari Suarez ^{b)}; et Salmant. ²³ cum Coninck ^{c)}, etc.; quia (ut dicunt) tunc obstat periculum proximum quod proles pervertatur. — Sed probabilius affirmant Laymann ²⁴, et Croix ²⁵, cum Aversa, Gobat, Arsdekin; et probabile putat Palaus ²⁶. Ratio: tum quia non est certa perversio talis prolis, cum plures pueri in infantia decedant; tum quia idem periculum urget si proles non baptizetur: baptizaretur enim ab haereticis, a quibus verum quidem Baptisma confertur.

Secus vero dicendum, si Baptismus a quibusdam haereticis invalide conferatur, ut accidit apud Lutheranos, Anabaptistas et Calvinianos; quia tunc horum proles

Item licite, si parentes sint apostatae.

Quid, si filii apud parentes haereticos sint mansuri.

ex bruto et muliere, non contraheret peccatum originale, quod traducitur in homine per virtutem generativam quae est in viro; et hoc profecto docet S. Thomas *1a 2ae, qu. 81, art. 4 et 5*.

126. - ^{a)} Durandus, in 4, dist. 4, qu. 7, art. 3, (n. 13) negat Baptismum hunc valere, si nempe parentes liberi sint.

127. - ^{a)} Suarez, disp. 25, sect. 3, dub. 1, v. *Duo supersunt*; et Laymann, loc. cit., n. 10, v. *Tertio*, non videntur ad rem citari; asserunt enim posse baptizari infantem uno ex

parentibus (sive sit fidelis sive non) consentiente, altero vero reluctantante.

^{b)} Suarez, disp. 25, sect. 5, ita plane sentit, dum negat a ministro catholico infantem ex parentibus haereticis natum posse baptizari, nisi minister « spem probabilem concipiat, fore ut hujusmodi puer baptizatus possit suo tempore in vera fide instrui; quodsi nulla via possit hujusmodi spem moralem habere, deberet certe potius a Baptismo abstinere ».

^{c)} Coninck, qu. 68, n. 81, sententiam hanc

Valide baptizantur invititis parentibus.

habentur tamquam filii infidelium, prout ait Croix ¹ cum Dicastillo.

Caeterum filii haereticorum vere baptizatorum licite baptizantur, parentibus invitatis, quod obstringi possunt ut illos instruant in fide catholica: quos alias licite possunt superiores ecclesiastici ab eis avellere, ut catholice educentur ^{d)}. — Ita Laymann ², et Croix ³ cum Aversa, Dicastillo, etc.

128. — Certum est ^{3°}. Quod si filii infidelium habeant usum rationis et Baptismum petant, possunt et debent baptizari, adhuc reluctantibus parentibus. Ita Juenin ⁴, [Contin.] Tournely ⁵, Lugo ⁶, Natalis Alexander ⁷, Laymann ⁸, Palaus ⁹, Roncaglia ¹⁰ et noster Pontifex Benedictus XIV ¹¹; ex D. Thoma ¹², ubi idem docet, inquires: *Si autem habent* (usum rationis), *jam quantum ad ea quae sunt juris divini vel naturalis, incipiunt* (filii) *suae potestatis esse; et ideo propria voluntate, invitatis parentibus, possunt Baptismum suscipere, sicut et Matrimonium contrahere.* — Et postquam filius invitatis parentibus est baptiza-

tus, potest et debet Ecclesia ipsum ab eis segregare, ut a periculo perversionis avertatur. Ita Laymann ¹³, Palaus ¹⁴, Salmant. ¹⁵, ex concilio Toletano IV, relato in can. *De Judaeis*, dist. 45, et confirmat S. P. Benedictus XIV ^{a)}.

Sed quid agendum, *si dubium sit an puer habeat vel ne plenum usum rationis?*

[Contin.] Tournely ¹⁶, Roncaglia ¹⁷ cum Passerino ^{b)}; et S. P. Benedictus XIV ^{b)}, dicunt posse baptizari puerum si septennium compleverit; quia tunc praesumptio stat pro usu rationis. — Alii vero, ut Suarez, Vasquez, Coninck, apud Lugo ¹⁸; Sotus ^{c)}, Laymann ¹⁹, Croix ²⁰; Roncaglia ²¹ cum Candido et Pasqualigo; item Coninck, Cabrera, Ochagavia, apud Lugo ²², dicunt posse puerum baptizari, adhuc non completo septennio; quia in dubio decidendum est in favorem fidei ^{d)}. Et idem sentit Suarez ²³; quamvis hic moneat exspectandum usque ad perfectum usum rationis. — Melius tamen S. P. Benedictus ²⁴ cum Lugo ²⁵ docet, in dubio rationis ante septennium,

Quid i
dubio d
usu ratio
nis.

Filii infidelium habentes usum rationis, et peccantes, baptizandi.

Tunc segregandi a parentibus.

¹ Lib. 6, part. 1, num. 303. - *Dicast.*, tr. 2, de Bapt., disp. 2, dub. 9, n. 107. — ² Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 11. — ³ Loc. cit., n. 303. *Aversa*, qu. 68, sect. 3, v. *Primo*. *Dicast.*, loc. cit., dub. 7, n. 72; et dub. 9, num. 105 et 108. — ⁴ Institut., part. 8, dissert. 2, qu. 6, cap. 2, concl. 1, v. *Quinto*. — ⁵ De Bapt., cap. 7, sect. 2, post concl. 2, v. *Supponendum* 3. — ⁶ Respons. moral., lib. 1, dub. 4, n. 2. — ⁷ De Bapt., cap. 7, propos. 3, reg. 6. — ⁸ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, num. 10, v. *Quarto*. — ⁹ Tr. 19, punct. 6, n. 5. — ¹⁰ De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — ¹¹ Instruct. *Postremo mense*, num. 32. — ¹² 3 P., qu. 68, art. 10. — ¹³ Loc. cit., n. 10, i. f. — ¹⁴ Loc. cit., num. 8. — ¹⁵ Tr. 2,

cap. 6, n. 14. — ¹⁶ De Bapt., cap. 7, sect. 2, post concl. 2, v. *Supponendum* 3. — ¹⁷ De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — *Suar.*, disp. 25, sect. 3, dub. 2. - *Vasq.*, disp. 155, cap. 3, num. 36. - *Coninck*, qu. 68, art. 10, num. 61. — ¹⁸ Respons. moral., lib. 1, dub. 4, num. 2. — ¹⁹ Lib. 1, tr. 1, cap. 5, num. 41. — ²⁰ Lib. 6, part. 1, num. 306. — ²¹ De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. *Candid.*, disquisit. 16, de Bapt., art. 5, dub. 12. *Pasqual.*, Theor. et Prax., qu. 51, n. 5. — *Coninck*, loc. cit. *Cabrera*, qu. 68, art. 10, num. 62. - *Ochag.*, de Bapt., qu. 19, num. 9. — ²² Resp. mor., lib. 1, dub. 4, num. 2. — ²³ Disp. 25, sect. 3, dub. 2. — ²⁴ Instr. *Postremo mense*, n. 33 et 34. — ²⁵ Loc. cit., n. 2.

negativam tenet pro locis in quibus haeretici libere cultum suum exercent, nisi alia ratione perversionis periculum praecaveri possit.

^{d)} « Ut minister catholicus licite [haereticorum aut schismaticorum filiis] Baptismum praebeat, necessarium esse ut probabilem spem concipiat fore ut hujusmodi puer baptizatus possit suo tempore in vera fide instrui. Quodsi nulla via possit hujusmodi spem moralem habere, deberet certe potius a Baptismo abstinere, supponendo parvulum non esse in extrema necessitate ». Ita declaravit S. C. de Prop. Fide, 17 April. 1777.

128. — ^{a)} Concilium Toletanum IV (apud Labbe, tom. 6, col. 1466) haec profecto habet in cap. 60, quod Benedictus XIV, loc. cit., n. 29 allegat; sed cap. 57, quod refertur in Decreto Gratiani, can. De Judaeis 5, dist. 45, dicit eos qui Baptismum susceperunt cogendos esse ad fidem susceptam conservandam.

^{b)} Passerinus ita sane a Roncaglia allegatur; attamen, *de Hominum statib.*, qu. 187, art. 1, n. 118, nulla mentione de septennio facta, asserit puerum baptizari posse, « si sit probabile quod puer pervenerit ad usum rationis..., si ipse Baptismum petat ». Et Benedictus XIV, loc. cit., n. 35, dicit differendum esse Baptismum, si non constet de rationis usu, expleto septennio.

^{c)} Sotus, in 4, dist. 5, qu. un., art. 10, dub. 2, potius priori sententiae adhaeret, dicens in dubio de usu rationis, baptizandum esse « puerum annum agentem octavum ».

^{d)} Ex auctoribus pro hac sententia citatis, multi non loquuntur de septennio, sed solum de dubio usu rationis; et sunt Suarez, Vasquez, Coninck, Laymann, Pasqualigo, Ochagavia. Praeterea non pauci dicunt baptizandum esse puerum eo casu si adsit necessitas; si vero non adsit, exspectandum esse dicunt: ut Suarez,

puero petenti baptizari omnino differendum Baptismum, donec constet de perfecto ipsius rationis usu: sed sapienter addit illum tunc omnino evocandum a parentibus et in loco tuto custodiendum. — Nec obstat eo casu regula quod in dubio melior est conditio parentum possidentium potestatem supra filium. Nam recte respondet dictus Pontifex cum Lugo, hanc regulam procedere in pari causa. Sed in nostro casu potior est causa filii; cum hic agatur de levi detrimento parentum, nempe quod ad modicum tempus sua potestate priventur; contra vero agitur de maximo damno filii, nempe de sua morte aeterna. Unde hic potius alia urget regula, nimirum quod in dubio magis innocentem quam nocenti favendum est.

129. - Certum est 4°. Posse et debere baptizari prolem, si ipsa sit in periculo mortis. — Ita communiter omnes DD. citati, cum S. P. Benedicto XIV ^{a)}, qui de hoc affert duo decreta Sacrae Congregationis.

Dicunt autem Salmant. ^{b)} quod ad hanc prolem baptizandam requiritur ut moraliter de ipsius vita desperetur. — Sed melius loquuntur Busenbaum ut supra [n. 126, ad 4°], Laymann ¹, Roncaglia ², Antoine ³, et Croix ⁴, Palaus ⁵, Sporer ⁶, dicentes prolem esse baptizandam, quandocumque im-

minet periculum certum sive proximum de sua morte.

130. - Certum est 5°. Quod si filius infidelium juste vel injuste sit positus extra curam parentum, nec sit timor quod ad eos sit reversurus, tunc bene potest baptizari. — Ita communiter Juenin ⁷, [Contin.] Tournely ⁸, Concina ⁹, Natalis Alexander ¹⁰, Palaus ¹¹, Sporer ¹², Holzmann ¹³, Elbel ¹⁴, Salmant. ¹⁵; Laymann ¹⁶ cum Soto, Vasquez, Azor; et alii passim.

Idemque docent Concina ¹⁷; et noster S. P. Benedictus ¹⁸ cum Azor, Clericato ^{a)}, Sessa, etc., de filiis ab infidelibus expositis vel derelictis, etiamsi parentes eos deinde repetant ^{b)}. Et hoc ex *cap. un., de infantibus et languid. expos.*, ubi dicitur: *Si a patre sive ab alio, sciente ipso aut ratum habente, relegato pietatis officio, infans expositus exstitit, hoc ipso a potestate fuit patria liberatus.*

Idem dicendum de filiis infidelium perpetuo amentibus; ut docent Laymann ¹⁹, Palaus ²⁰, Anacletus ^{c)}, Salmant. ²¹, Sporer ²², Roncaglia ²³, Holzmann ²⁴. — Ratio, quia tunc cessat periculum perversionis; neque tunc filii extraherentur a potestate parentum, qui super amentes nullam potestatem habent, cum ipsi sint directionis incapaces.

Certum est 6°. Filios infidelium in bello captos bene posse baptizari parentibus in-

Filii infidelium, extra curam parentum positi, possunt baptizari.

Item, ab infidelibus expositi vel derelicti.

Item, filii infidelium, perpetuo amentes.

Item, in bello capti.

In periculo mortis, proles infidelium baptizanda.

Bened. XIV, Instr. cit., n. 33. *Lugo*, loc. cit., n. 3 et 4. — *S. C. S. Officii*, postrid. cal. Novembr. 1678; et 18 Februar. 1705. — ¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10, v. *Dixi*. — ² De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — ³ De Bapt., qu. 13, resp. 5. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 305. — ⁵ Tr. 19, punct. 6, num. 14. — ⁶ Supplem. Sacram., cap. 1, n. 53. — ⁷ Institut., part. 8, dissert. 2, qu. 6, cap. 2, concl. 1, v. *Quarto*. — ⁸ De Bapt., cap. 7, sect. 2, post concl. 2, v. *Supponendum* 5. — ⁹ De Bapt., cap. 13, n. 10. — ¹⁰ De Bapt., cap. 7, propos. 3, reg. 5. — ¹¹ Loc. cit., n. 17. — ¹² Loc. cit., n. 53. — ¹³ De

Bapt., n. 141, resp. 3, v. *Quinto*. — ¹⁴ Confer. 6, de Subj. Bapt., n. 52. — ¹⁵ Tr. 2, cap. 6, num. 32. — ¹⁶ Loc. cit., n. 10, v. *Secundo*. *Sotus*, in 4, dist. 5, art. 10, v. *Contra hanc autem*. *Vasq.*, disp. 155, cap. 3, num. 29. *Azor*, part. 1, lib. 8, cap. 25, qu. 4. — ¹⁷ De Bapt., cap. 13, n. 10. — ¹⁸ Instruct. *Postremo mense*, n. 9. — *Azor*, loc. cit., qu. 5. — *Sessa*, de Judaeis, cap. 51, n. 110. — ¹⁹ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10, v. *Quinto*. — ²⁰ Tr. 19, punct. 6, n. 15. — ²¹ Tr. 2, cap. 6, n. 37. — ²² Suppl. Sacram., cap. 1, n. 53. — ²³ De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — ²⁴ De Bapt., n. 141, resp. 3, v. *Quarto*.

Vasquez, Coninck, Laymann, Croix et Ochagavia: quod quidem notavit Lugo de Suarez, sed non de ceteris. Denique Continuator Tournely, loc. cit., isti sententiae adhaerere videntur, scribens baptizandum esse, « etiamsi non compleverit [septennium], si periculum sit ne deinceps, deficientibus ministris, baptizari non possit ».

129. - ^{a)} Benedictus XIV, loc. cit., n. 8, dicit esse rem oppido laudabilem, Deoque gratam.

^{b)} Salmant., tr. 2, cap. 6, n. 33: « Si infans sit in extremo mortis periculo, inquirunt, et moraliter desperatus, potest et debet baptizari, saltem secreto, licet parentes renuant ».

130. - ^{a)} Clericatus, *Discord. forens. de Jurisdict., discord. 17, num. 12*, disserens de quodam Hebraeorum puero, quem quis derelictum invenerat et Catechumenorum domui commiserat, negat eum Hebraeis repetentibus esse restituendum; sed servandum esse ait a pia domo, quia habetur ut expositus, eo fine, ut, ad annos discretionis perveniens, eo consentiente (n. 23) et instante possit baptizari.

^{b)} Ampliationem hanc: Etiamsi parentes eos deinde repetant, omittit Concina. — Azor autem eamdem insinuat, dicens eum in cujus manus devenerunt, cavere debere « ne parentes eos quavis ratione recuperent ».

^{c)} Anacletus, tr. 14, de Sacram., dist. 3,

vitis. — Ita Gonet ¹, Juenin ^{d)}, Viva ²; et noster Benedictus XIV ³ cum Suarez et Cornelio a Lapide. Quia lege belli captivi non amplius ad parentes, sed ad dominos pertinent.

Item, filii infidelium, qui sunt mancipia christianorum.

Certum est 7°. Etiam licite baptizari proles infidelium qui sunt mancipia christianorum; ut Busenbaum, ut supra [n. 126, ad 1°], Gonet ⁴, Juenin ⁵, Concina ⁶, Antoine ⁷, Natalis Alexander ⁸, Roncaglia ⁹, Palaus ¹⁰, Wigandt ¹¹, Laymann ¹², Sporer ¹³, Holzmann ¹⁴, Elbel ¹⁵, Salmant. ^{e)}, Croix ¹⁶. — Ratio, quia domini, cum habeant dominium in parentes, habent etiam in ipsorum filios.

Item, uno parente consentiente, altero reluctantante.

131. - Certum est 8°. Quod si unus parentum consentiat, altero reluctantante, bene infans baptizatur ^{a)}, ut Busenbaum, ut supra [n. 126, ad 3°], Petrocorensis ¹⁷, Juenin ¹⁸, Natalis Alexander ¹⁹, [Contin.] Tour-

nely ²⁰; Salmant. ²¹ cum Paludano, Azor ^{b)}, Suarez et communi; Laymann ²², Anacletus ²³, Palaus ²⁴, Sporer ²⁵, Holzmann ²⁶, Elbel ^{b)}, et noster Benedictus XIV ^{b)}, ex concilio Toletano IV, can. 63, in can. *Judaei* [caus.] 28, qu. 1; et ex cap. *Ex litteris* 2, *Extra, de convers. infidel.*

Et idem dicendum, si mortuo patre, avus paternus consentiat in Baptismum pueri, matre reluctantante; ut [Contin.] Tour-nely ²⁷ cum Silvio; Salmant. ²⁸ cum Navarro ^{c)}, Laymann et Valentia; ac Pontifex Benedictus XIV ²⁹, ex auctoritate Gregorii XIII ^{c)}.

132. - Dubitatur autem 1°. *An, utroque parente infideli reluctantante, possint baptizari eorum filii usu rationis carentes?* Resp. Si filii sint mansuri in potestate parentum, nullo modo licet eos baptizare, ut decrevit Sacra Congregatio S. Officii ^{a)}

Utrou reluctant filii ratione carentes: queunt baptizari.

¹ Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 6, v. *Quaeres*. — ² De Bapt., qu. 2, art. 6, n. 7. — ³ Instr. *Postremo mense*, n. 6. *Suar.*, disp. 25, sect. 4, v. *Secundo est certum*. *Cornel. a Lap.*, in lib. 1 Machab., cap. 2, v. 46. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Inst., part. 8, diss. 2, qu. 6, cap. 2, concl. 1, v. *Tertio*. — ⁶ De Bapt., cap. 13, n. 3. — ⁷ De Bapt., qu. 13, resp. 3. — ⁸ De Bapt., cap. 7, propos. 3, reg. 2. — ⁹ De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — ¹⁰ Tr. 19, punct. 6, num. 18. — ¹¹ Tr. 11, exam. 5, n. 62. — ¹² Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10, v. *Porro*. — ¹³ Suppl. Sacram., cap. 1, n. 53. — ¹⁴ De Bapt., n. 141, resp. 3, n. 6. — ¹⁵ Confer. 6, de Subj. Bapt., num. 52. — ¹⁶ Lib. 6, part. 1, n. 300. — ¹⁷ De Bapt., cap. 6, qu. 5. — ¹⁸ Instit., part. 8, dissert. 2, qu. 6, cap. 2, concl. 1, v. *Se-*

cundo. — ¹⁹ De Bapt., cap. 7, propos. 3, reg. 4. — ²⁰ De Bapt., cap. 7, sect. 2, post concl. 2, v. *Supponendum* 4. — ²¹ Tr. 2, cap. 6, n. 17. *Palud.*, in 4, dist. 4, qu. 4, i. f. (n. 33). *Suar.*, disp. 25, sect. 3, dub. 1, v. *Duo supersunt*. — ²² Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10, v. *Tertio*. — ²³ Tr. 14, de Sacram., dist. 3, n. 10. — ²⁴ Tr. 19, punct. 6, n. 11. — ²⁵ Supplem. Sacram., cap. 1, n. 53. — ²⁶ De Bapt., n. 141, resp. 3, v. *Tertio*. — ²⁷ De Bapt., cap. 7, sect. 2, post concl. 2, v. *Supponendum* 4. *Silvius*, in 3^{am} P., qu. 68, art. 10, concl. 6. — ²⁸ Tr. 2, cap. 6, n. 19. *Laym.*, lib. 5, tr. 2, cap. 6, num. 10, v. *Tertio*. *Valent.*, in 3^{am} P., disp. 4, qu. 3, punct. 3, v. *Quarto dico*. — ²⁹ Instruct. *Postremo mense*, n. 17.

n. 10, ita sane docet, modo tamen hoc fieri valeat absque gravioribus incommodis.

^{d)} Juenin, *Instit., part. 8, dissert. 2, qu. 6, cap. 2, concl. 1, v. Tertio*: « Baptizari quoque possunt, inquit, si eorum parentes sint servi christianorum.

^{e)} Salmant., *loc. cit.*, n. 35, id fieri posse ajunt: « Dummodo constituentur [pueri] extra parentum curam, et ubi non sit periculum deceptionis ».

131. - ^{a)} Et ita etiam declaravit S. C. S. Off., die 17 Sept. 1671; et S. C. de Prop. Fide, die 29 Nov. 1672. — Et Salmant., Suarez, Laymann et Palaus addunt eo casu separandum esse infantem a parenti reluctantante, propter apostasiae periculum.

^{b)} Azor, *part. 1, lib. 8, cap. 25, qu. 3*; Elbel, *confer. 6, de Subj. Bapt.*, n. 52; Benedictus XIV, *Instruct. Postremo mense*, n. 15 et 16, loquuntur de casu quo parens consentiens christianus est; alter vero qui reluctatur, infidelis. Idemque indicant can. *Judaei* 10, *caus. 28, qu. 1*, et cap. *Ex litteris, de convers. infidel.*, quae adducuntur a Benedicto XIV.

^{c)} Ipse Navarrus, *consil. 4, de convers. infidel.*, n. 16 et seqq., oppositum omnino tenet; sed ejus annotator in fine addit: « Advertendum autem contra hanc opinionem latam sententiam, infantemque traditum fuisse avo christiano et demum baptizatum ». — Et de hoc eodem facto loquitur Rutilius Benzoni in suo *Speculo episcoporum et curatorum*, lib. 1, *disp. 1, qu. 9, dub. 1*, (cui innititur Benedictus XIV); et refert Gregorium XIII, in hoc casu pro avo sententiam tulisse; et ipse Benzoni Baptismum infanti contulit. Vide dictum opus, edit. Venet. 1595.

132. - ^{a)} Instructio haec, uti habetur apud Bened. XIV, *loc. cit.*, n. 17, data fuit episcopo Quebecen. pro casu quo barbari quidam, pro suo more, statim ac filius nascitur, eum christianis offerunt baptizandum. Sed et aliae reperiuntur apud eundem Benedictum S. Off. decisiones, una scilicet (n. 23), de die 3 Maji 1703, quae simpliciter negat conferri posse Baptismum infidelium infantibus, qui in parentum potestate sunt relinquendi, secluso tamen mortis periculo; alia vero (n. 21), de die 6 Septembr. 1625, quae in casu de quo tractat

die 3 Maji 1703, apud praefatam Instructionem nostri Pontificis Benedicti XIV. Quia tunc certum imminet periculum perversionis.

Si vero filii subtrahantur a potestate parentum:

Dubium igitur vertit, *si tale periculum non adsit, nempe si filii subtrahantur a potestate parentum.*

Alii negant posse baptizari;

Prima sententia communior negat. Et hanc tenent D. Thomas¹, quem sequuntur Gonet², Concina³, Wigandt⁴, Natalis Alexander⁵ et alii thomistae communiter; item Tournely⁶, Salmant.⁷, Jue-
nin⁸, Petrocorensis⁹, Antoine¹⁰, Croix¹¹, Laymann¹², Roncaglia¹³. — Ratio, quia subtractio filiorum a potestate parentum cederet in eorum injuriam; cum ipsi naturale jus habeant supra filios.

Alii dicunt posse baptizari.

Secunda vero sententia, quam tenet Scotus¹⁴, quem sequuntur Frassen¹⁵; Holzmann¹⁶ cum Mastrio^{b)}, Bosco, Herincx et aliis scotistis communiter; item Pichler¹⁷ et Contin. Tournely¹⁸ (ac probabilem putat Estius¹⁹), censet licitum esse hujusmodi filios baptizare, saltem auctoritate publica et ex consensu principis.

Opinio S. Doctoris.

Haec sententia, per se loquendo, non videtur sua probabilitate carere. Interveni-
ente enim periculo salutis aeternae filiorum, parentes non habent jus in eos. Et sicut potest eripi filius a parentibus ne ipsi inferant ei mortem corporis; tanto magis eripi valet ut a morte liberetur. —

Dixi: *per se loquendo*; nam spectatis circumstantiis, haec sententia vix videtur posse in praxim deduci ob graviora mala quae comitarentur hujusmodi Baptismos^{c)}. Et ideo Ecclesia, ut testatur D. Thomas, nunquam morem habuit baptizandi filios infidelium ipsis invitis.

Insuper advertendum quod pro filiis Hebraeorum adest constitutio Julii III^{d)} — relata a Pignatello²⁰ et a nostro Pontifice Benedicto XIV²¹ —, qui imposuit suspensionem et poenam mille ducatorum baptizantibus filios Hebraeorum reluctantibus parentibus. — Idque confirmavit S. C. Concilii, die 16 Julii 1639 (apud eundem Benedictum²²), statuens nullo modo baptizandos filios Hebraeorum sine ipsorum consensu, donec perveniant ad legitimam aetatem.

An autem baptizandus sit filius, quem pater Judaeus offerat ad Baptismum ut liberetur a morbo? — Noster Benedictus^{e)} affert decretum Congregationis S. Officii, editum die 24 Sept. 1699, quo statutum fuit illum esse baptizandum. Sed (ut diximus supra), postquam talis puer est baptizatus, avelli debet a parentibus ut christiane educetur.

Quid de filiis infidelium oblati ad Baptismum ut a morbo liberentur.

133. — Dubitatur 2°. *An liceat vendere filios non baptizatos parentibus infidelibus?*

Negat Hurtadus²³; quia id videtur esse contra christianam caritatem.

¹ 2^a 2^a, qu. 10, art. 12. — ² Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 6, v. *Quaeres*. — ³ De Bapt., cap. 13, n. 4. — ⁴ Tr. 11, exam. 5, n. 62. — ⁵ De Bapt., cap. 7, propos. 3. — ⁶ Praelect. de Bapt., qu. 3, art. 3, concl., v. *Filii infidelium*. — ⁷ Tr. 2, cap. 6, num. 22. — ⁸ Institut., part. 8, diss. 2, qu. 6, cap. 2, concl. 1. — ⁹ De Bapt., cap. 6, qu. 5. — ¹⁰ De Bapt., qu. 13, resp. 4. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, n. 298. — ¹² Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10. — ¹³ De Bapt., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — ¹⁴ In 4, dist. 4, qu. 9, n. 2. — ¹⁵ Tom. 10, tr. 1,

disp. 1, art. 2, qu. 3, concl. 3, v. *Prob.* 2. — ¹⁶ De Bapt., n. 141, resp. 3, sub 7. *Bosco*, de Sacram. Bapt., disp. 2, sect. 4, n. 65 et seqq. *Herincx*, de Sacram., disp. 6, qu. 4, n. 30, v. *Dico III*, et n. 31. — ¹⁷ Jus canon., lib. 5, tit. 6, num. 14 et 15. — ¹⁸ De Bapt., cap. 7, sect. 2, concl. 3. — ¹⁹ In 4, dist. 6, § 2. — *D. Thom.*, 2^a 2^a, qu. 10, art. 12. — ²⁰ Tom. 4, consult. 192, num. 51. — ²¹ Instruct. *Postremo mense*, n. 27. — ²² Loc. cit., n. 32. — ²³ De Bapt., disp. 3, diff. 5, v. *Ita tamen*.

S. Alphonsus, negat posse fecte baptizari, adhibita materia sine debita forma. At pluries alias S. C. idem declaravit, nempe non licere, extra mortis periculum, infidelium filios baptizare, si hi in parentum potestate sint mansuri.

^{b)} Mastrius, *Theol. mor., disp. 17, n. 44*, dicit infidelium filios posse invitis parentibus baptizari, « si praecaveri possit ne infantes occidantur a parentibus ne baptizentur, et sit aliqua certitudo quod tales infantes baptizati, sint religiose educandi ». Cfr. *in 4, disp. 2, qu. 4, init., et art. 1 et 2*.

^{c)} Holzmann pariter negat expedire, quod Estius etiam satis innuit; Pichler negat id in praxi servari.

^{d)} Bulla Julii III *Cum sicut accepimus*, de die 9 Junii 1551, data est pro Hebraeis « in civitatibus, oppidis, terris, castris et locis Provinciarum Campaniae maritimae, Latii et Sabinae, ac civitatibus Castellan. et Nepesinen., necnon Castris Fiani, Scrofani, Arignani, Castris Novi et Formelli degentibus ».

^{e)} Decretum istud S. Off. pro alio quodam asserto adducitur a Benedicto XIV, *loc. cit.*, n. 18. Sed n. 23, affert decretum ejusdem

Vendere
filios non
baptizatos
parentibus
infidelibus,
satis proba-
biliter lici-
tum.

Sed communius et satis probabiliter affirmant Suarez ¹, Laymann ^{a)}, Palaus ², Tamburinius ³; et Bonacina ^{b)} cum Vasquez ^{b)}, Coninck ^{b)}, Filliuccio ^{c)}, Henriquez et aliis. Ratio, quia per se non est intrinsece malum restituere filios parentibus. Et contra, videtur non esse obligationem alendi et educandi tales pueros, sine ulla utilitate, cum caritas ad tantum onus non obliget quando filii non sunt in extrema necessitate. — Sed huic rationi non omnino acquiesco. Melior videtur ratio communis pacis servandae; quia si prorsus negarentur filii infidelibus expetentibus, damnum oriretur quod nec etiam ipsi redderent christianos captivos, cum magno discrimine perversionis; magis autem incumbit Ecclesiae curare ut sui fideles servant fidem, quam ut infideles ad fidem ducantur.

Hinc testantur Palaus ⁴; et Laymann ⁵ cum Henriquez, Vasquez ^{d)} et Coninck ^{e)}, jam consuetudine introductum esse, ut filii captivi, nullo eis collato Baptismo, Saracenis et haereticis restituantur.

134. - « Quaeres: *An Baptismus aliquando repeti possit, et qua forma?* »

« Resp. 1°. Cum temere rebaptizare sit « mortale ex objecto, quia est in genere « sacrilegii, dum conaris ministrare sacramentum incapaci; hinc, ad hoc ut non

« liceat rebaptizare, non requiritur certitudo de Baptismo, sed sufficit si pro eo « sint conjecturae, ut v. gr. quod quis « natus et educatus sit inter fideles, nec « pro contraria parte rationes alicujus momenti occurrant: leve enim vel metaphysicum dubium non sufficit, sed requiritur grave et morale, vel saltem rationabile. — In quo inclinandum esse « in favorem baptizandi recte monet Laymann ⁶ ex Suarez et aliis ».

In hujusmodi dubiis attendenda est regula communiter a DD. recepta, quod ad iterum conferendum Baptismum baptizato sub conditione, non sufficit leve, sed requiritur prudens sive rationabile dubium an sacramentum fuerit vel ne receptum. Ita Suarez ⁷, Laymann ⁸, Salmant. ⁹, Bonacina ¹⁰; Palaus ¹¹ cum Coninck, Valentia et communi. — Dubium autem vel potest esse juris vel facti.

Quando dubium est *juris*, nempe quando aliquis est baptizatus cum materia, forma aut intentione dubia, tunc certe Baptismus est iterandus sub conditione; prout communiter docent Suarez ¹² et Salmant. ¹³, cum D. Thoma ^{a)}. (Vide dicta n. 27).

Dubium *facti* est quando dubitatur an datus sit vel ne Baptismus. — Et tunc, si dubium est *negativum* eo quod nulla ha-

In dubio
juris, ite-
randus sub
conditione.

Item, in
dubio facti.

Quid re-
quiratur
ut Baptis-
mus iterari
queat.

¹ Disp. 25, sect. 6. — ² Tr. 19, punct. 6, num. 20. — ³ Lib. 2, de Bapt., cap. 3, § 2, n. 17. — *Henriq.*, lib. 2, cap. 25, num. 1, i. f., et num. 8, i. f. — ⁴ Tr. 19, punct. 6, num. 20. — ⁵ Lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10, v. *Porro*, v. f. *Henriq.*, lib. 2, cap. 25, n. 1, lit. h, in comment. — ⁶ Loc. cit., cap. 5, n. 3. — *Suar.*, (a Laym. non citatus), disp. 22,

sect. 2, v. *De quo praecepto*. — ⁷ Loc. cit., v. *Sed quaeres*. — ⁸ Loc. cit., n. 3. — ⁹ Tr. 2, cap. 6, n. 55. — ¹⁰ Disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 2, punct. 1, n. 36. — ¹¹ Tr. 19, punct. 13, num. 3. — *Coninck*, qu. 66, art. 9, num. 91 et 92. — *Valent.*, in 3^{am} P., disp. 4, qu. 1, punct. 4, v. *Necesse est autem*. — ¹² Disp. 22, sect. 2, v. *Est autem*. — ¹³ Tr. 2, cap. 6, n. 56.

S. Officii diei 3 Maji 1703, statuens non licere eo casu filios infidelium baptizare secluso mortis imminetis periculo.

133. - ^{a)} Laymann, *lib. 5, tr. 2, cap. 6, n. 10*, v. *Porro*, plerumque expedire ait ut baptizentur et non restituantur; « quandoque tamen fas erit eosdem parentibus relinquere aut restituere, vel aliis infidelibus vendere ».

^{b)} Bonacina, *de Bapt., qu. 2, punct. 6, n. 14*, id per accidens tantum fieri posse concedit; et cum illo consentiunt etiam Vasquez, *disp. 155, cap. 7*; et Coninck, *qu. 68, art. 10, n. 88*.

^{c)} Filliuccius, *tr. 2, cap. 6, n. 147*, clare et perspicue rem innuit, seu potius rationem affert qua nititur haec sententia: negat enim adesse obligationem baptizandi filios infidelium qui sunt servi, quia: Non tenentur... christiani principes separare filios ab eorum

parentibus; nec ex caritate, quia non est semper commodum illis retinere talium filiorum curam ».

^{d)} Vasquez, *disp. 155, cap. 7, n. 87*, affert quidem hanc consuetudinem, sed in objectione; et in responsione *n. 28*, eam potius reprobare quam probare videtur, saltem quoad Saracenos.

^{e)} Coninck, *loc. cit., n. 88*, silet de hac consuetudine. Sed notandum est quod Laymann eum, sicut et Vasquezium, citat pro argumento generali de obligatione baptizandi filios infidelium captivos, vel de facultate eos parentibus restituendi aut aliis vendendi.

134. - ^{a)} S. Thomas, *3 P., qu. 66, art. 9, ad 4*, scribit: « De quibus dubium est an baptizati fuerint, baptizentur...; non enim videtur iterari quod nescitur esse factum ».

beantur indicia hominem esse baptizatum, sine haesitatione hic est sub conditione baptizandus; ut recte ait Suarez ^{b)}, ex can. *Cum itaque 112, de consecr., dist. 4*, ubi S. Leo id docet, dicens: *Non potest in iterationis crimen venire, quod omnino factum esse nescitur*. Et in can. seq. 113, idem S. Pontifex de hoc rationem affert: *Quia non temeritas intervenit praesumptionis ubi est diligentia pietatis*. — Quando vero dubium facti est *positivum*, etiam Baptismus est iterandus, quando utrinque adsunt apparentes non leves conjecturae quae rem dubiam efficiunt. Unde in concilio Carthaginensi V, relato in can. *Placuit 111, dict. dist. 4*, sic dicitur: *Quoties non inveniuntur certissimi testes, qui eos baptizatos esse sine dubitatione testentur..., absque ullo scrupulo eos esse baptizandos*.

Hic tamen notandum 1° cum Suarez ¹, Holzmänn ²; Salmant. ³ cum Laymann, Palao, Bonacina, et nostro Summo Pontifice Benedicto XIV in suis *Notificationibus* ⁴, cum Glossa ac communi, ad id sufficere unum testem ocularem ^{c)} fide dignum. Et hoc, etiamsi testis sit femina; ut Busenbaum, infra, [n. 137] ad 4, cum Laymann. — Secus vero, si adsint testes positive oppositum deponentes. Vide Croix ⁵.

Notandum 2°. Quod baptizandi non sunt, neque sub conditione, adulti qui nati sunt ex parentibus christianis et inter fideles educati, quamvis nullum testimonium habeatur accepti Baptismi; ut expressum exstat in cap. *Veniens 3, de presb. non baptiz.*, ubi sic dicitur: *Et certe de illo qui natus de christianis parentibus, et inter christianos est fideliter conversatus, tam violenter praesumitur quod fuerit baptizatus, ut haec praesumptio pro cer-*

titudine sit habenda, donec evidentissimis forsitan argumentis contrarium probaretur. — Hoc tamen intelligendum, modo pro contraria parte graves non occurrant rationes; ut bene advertunt Busenbaum (ut supra) et Laymann ⁶, qui sic ait: *Nihilominus existimo interdum etiam adulto inter fideles educato conferendum esse Baptismum sub conditione, si tales conjecturae adsint (puta, quia v. gr. a veneficis parentibus natus est, a diabolo valde infestatur, nec sciri potest ullo indicio ubi vel a quo baptizatus fuerit), quae praesumptionem accepti Baptismi tollant, et contrarium verisimile efficiant*. — Refert autem Pater Zaccaria ⁷ censuisse Sacram Congregationem, baptizandam esse sub conditione quamdam mulierem, eo quod nullum potuerit reperiri vestigium Baptismi, nec matrimonii parentum assertorum.

Notandum 3°. Quod si infans aliquis arreptus sit a barbaris, et dubitetur an captus fuerit ante vel post Baptismum: tunc omnino baptizandus est sub conditione; ut cum communi dicunt Palaus ⁸, Salmant. ⁹ et alii, ex can. *Parvulos, dist. 4, de consecr.*, ubi Gregorius III ^{d)} id expresse definivit.

« Unde resolves:

135. — « 1°. Sub conditione baptizandi « sunt: 1°. Qui cum materia et forma aut « intentione dubia (secundum supradicta) « sint baptizati. — 2°. Infantes expositi, et « reperti sine scheda testante de Baptismo; « secus, si cum ea. Ita communiter. Quin- « tanadvenas ¹⁰ tamen contendit etiam hos « esse rebaptizandos ^{a)}. — 3°. Baptizati ab « obstetricibus veneficis; praesertim si fas- « sae vel convictae fuerint aliquando non « recte baptizasse. — Laymann ¹¹ ».

Nisi ad-
sint graves
rationes
contrariae.

Arreptus
a barbaris,
in dubio sub
conditione
baptizan-
dus.

Unus testis
oculatus
fide dignus
sufficit.

Limitatio.

Adulti nati
ex parenti-
bus christi-
anisque, non
rebaptizan-
di.

¹ Disp. 22, sect. 2, v. *Quamvis*. — ² De Bapt., n. 144. — ³ Tr. 2, cap. 6, n. 62. Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 5, n. 3, i. f. Palaus, tr. 19, punct. 13, num. 9. Bonac., disp. 1, de Sacram. g., qu. 2, punct. 1, n. 40. — ⁴ Notif. 8, n. 8. Glossa in can. *Cum itaque*, de consecr., dist. 4, v. *Qui testimonio*; et in cap. *Nuper*, de testib., v. *Nisi juratus*. —

Laym., loc. cit., n. 3, i. f. — ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 312. — ⁶ Lib. 5, tr. 2, cap. 5, n. 4. — ⁷ Annot. ad Croix, lib. 6, part. 1, n. 310. — S. C. Conc. in una *Tarvisina*, Baptismi, 4 Maji 1737, Thesaur., tom. 8, fol. 59. — ⁸ Tr. 19, punct. 13, num. 8. — ⁹ Tr. 2, cap. 6, num. 58. — ¹⁰ Tr. 1, singul. 9, n. 3 et 14. — ¹¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 5, n. 3.

^{b)} Suarez, loc. cit., dicit *posse* iterum sub conditione baptizari.

^{c)} Quod testis ille fide dignus, debeat esse oculatus non pauci omittunt, ut Palaus, Holzmänn, Bonacina, Benedictus XIV et Glossa.

^{d)} Hujus canonis auctor est Gregorius II, in epist. 14, ad Bonifacium, scripta anno 726,

§ 9, quidquid dicat Gratianus. Vide Migne, Patrol. lat., tom. 89, col. 523 et 524, in nota.

135. — ^{a)} « Nisi constiterit a quo sint baptizati; et hi sint tales ut nullum dubium aut suspicio prudens de recta Baptismi administratione supersit ».

Infantes
expositi si-
ne scheda,
baptizandi.

Quaeritur: *an infantes expositi sint baptizandi?* — Si isti exponantur *sine scheda*, sine dubio sunt baptizandi, nisi alias constaret fuisse rite baptizatos; ut recte dicunt Busenbaum, et Salmant.¹ cum Suarez^{b)}, Soto^{c)}, Laymann et aliis communiter.

Quaestio est: *an baptizari debeant pueri expositi cum scheda?*

Expositi
cumscheda,
juxta alios
non bapti-
zandi.

Prima sententia negat; quam tenent Busenbaum (ut supra) et Palaus^{d)}, laudans Sotum, Vasquez^{d)}, Laymann^{d)} et Bonacina^{d)}. — Quia testimonium illud morale inducit certitudinem; cum nequeat rationabiliter credi parentes, qui catholici esse praesumuntur, velle suam prolem tanto sacramento privari.

Verius
baptizandi
sub condi-
tione.

Secunda vero sententia, verior et communior recentiorum, docet omnes hos esse baptizandos sub conditione, quoties non habetur moralis certitudo de Baptismo collato, et rite collato: alias semper remanet prudens dubium de suo valore. — Ita Petrocorensis², Holzmann³, Roncaglia^{e)}, Natalis Alexander^{f)}, Concina⁴, Elbel⁵; Croix^{g)} cum Quintanadvenas, Gobat, etc.; [Contin.] Tournely⁶ cum Silvio et Henno; ac Sporer⁷ cum Marchant et synodis Cameracensi, Narbonensi, Aquensi

et Tolosana. — Idemque sentit noster Benedictus XIV⁸, qui affert concilium Mediolanense, sic statuens: *Infans expositus, licet appensum collo scriptum habeat, quo ille baptizatus significetur; si tamen, re diligenter perquisita, quemadmodum catechismo Romano expressum est, adhuc dubium sit eum baptizatum esse, ea conditionis formula baptizetur: Si tu, etc.* Item affert declarationem S. Congr. Concilii, die 15 Januar. 1724, ubi dictum fuit hujusmodi infantes expositos, etiam cum scheda de Baptismo collato, esse sub conditione baptizandos, quamvis sint in aetate unius anni cum dimidio. — Et hoc videtur esse quidem juxta mentem Ritualis Romani, ubi dicitur: *Infantes expositi et inventi, si re diligenter investigata, de eorum Baptismo non constat, sub conditione baptizentur.*

Excepit tamen S. Congregatio in praefata declaratione a Baptismo sub conditione schedulas quae haberent certitudinem, juxta Instructionem alias datam.

Nisi scheda faciat certitudinem.

136. — « 2°. Infantes ab obstetricibus, « vel parentibus, vel cognatis, etc., ob necessitatem baptizatos, promiscue omnes « sub conditione rebaptizare (quando obstrices bonae et bene instructae censen-

Baptizati ab obstetricibus vel parentibus.

¹ Tr. 2, cap. 6, n. 57. — Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 5, n. 3. — Sotus, in 4, dist. 3, art. 9, v. *Expositi vero*. — ² De Bapt., cap. 6, qu. 11. — ³ De Bapt., n. 147. — ⁴ De Bapt., cap. 15, n. 10. — ⁵ De Bapt., n. 64. — *Quintanad.*, tr. 1, singul. 9, n. 3. — *Gobat*, tr. 2, n. 397. — ⁶ De Bapt., cap. 8, art. 3, v. *Hinc baptizandi*. — *Silvius*, in 3^m P., qu. 66, art. 9, quaer. 3, i. f. — *Henno*, de Bapt., disp. 1, qu. 7, resol. 4. — ⁷ Supplem. Sacram., cap. 1, num. 72. — *Jacob. Marchant*, Resol. pastor., de Bapt., cap. 2, qu. 4. — *Syn. Camer.*, (1586),

tit. 6, de Bapt., num. 8; ap. Labbe, tom. 21, col. 1234. — *Narbon.*, (1609), cap. 14, de Bapt., v. *Licet*; ap. Labbe, tom. cit., col. 1491. — *Aquen.* (1585), tit. de Bapt. sacram.; ap. Labbe, tom. cit., col. 943. — *Tolosan.* (1590), part. 2, cap. 2, de Bapt., n. 6; ap. Labbe, tom. cit., col. 1284. — ⁸ Notif. 8, n. 8. — *Concil. Mediolan. III*, tit. 6, de Bapt. infantium. — S. C. Conc., in una *Urbis*, 15 Januar. 1724; cfr. Thesaur., tom. 3, fol. 2. — *Ritual. Rom.*, de baptizandis parvulis, v. *Infantes*.

^{b)} Suarez, *disp. 22, sect. 2*, v. *Est autem*, in universum ait posse Baptismum sub conditione iterari, quando « nulla sunt indicia ad judicandum hominem esse baptizatum ».

^{c)} Sotus, in 4, dist. 3, art. 9, v. *Expositi vero*, scribit: « Si quis autem in nemore parvulus esset inventus, de quo dubium existeret quibus esset parentibus natus, deberet sub conditione baptizari ».

^{d)} Palaus, *loc. cit.*, n. 6, cum distinctione loquitur, negans rebaptizandum esse etiam sub conditione, infantem expositum inter fideles et repertum cum scheda; baptizandum autem esse sub conditione asserit expositum inter infideles, vel quando est rationabilis suspicio ne expositus fuerit ab haereticis aut paganis. Et auctores allegat; sed revera solus Vasquez, *disp. 146, cap. 4, n. 26*, affert distinctionem

a Palaus adhibitam; Laymann vero, *loc. cit.*, n. 3; et Bonacina, *loc. cit.*, n. 40, non loquuntur de expositis cum scheda.

^{e)} Roncaglia, *de Bapt.*, cap. 4, qu. 5, resp. 2, dicit communiorem esse sententiam quae negat tales esse rebaptizandos: « Nihilominus, addit, non desunt qui huic opinioni refragentur...; adeoque, cum semper dubium aliquale remaneat, videtur posse sub conditione iterari ».

^{f)} Natalis Alexander, *cap. 8, propos. 7, reg. 6*, in universum ait: « Infantes expositi de quorum Baptismo dubitatur, sub conditione baptizandi sunt ».

^{g)} Croix, *loc. cit.*, n. 318: « Probabilius videtur, inquit, esse rebaptizandos sub conditione, etiamsi inveniantur... cum scheda testante de Baptismo ».

« tur) non licet; quia de valore Baptismi
« prudenter et rationabiliter dubitari non
« potest. Suarez, Laymann¹: - qui tamen
« contrariam consuetudinem quorundam
« parochorum damnare non audet, eo quod
« experientia didicerint obstetrices non
« raro fuisse deceptas a diabolo, ideoque
« revera periculum aliquod sit animae, ob
« quod irreverentia cesset; additque eam
« consuetudinem approbatam fuisse a Pa-
« storali Romano, edito Antverpiae 1607.
« Eamque sententiam tenet Silvius apud
« Diana². — Et ipse Diana^{a)} cum aliis
« duobus censet eam probabilem, habe-
« reque locum in omnibus baptizatis ab
« haereticis, licet sint adulti: quod card.
« de Lugo³ recte limitat ad illas circum-
« stantias in quibus prudenter dubitari pos-
« sit de defectu materiae, formae vel inten-
« tionis. — Denique etiam Quintanadvenas⁴
« docet infantes supradictos fere omnes
« rebaptizari posse sub conditione ».

Suar., disp. 31, sect. 6, n. 2, v. *De quo*. — ¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 5, num. 3. — *Silvius*, in 3 P., qu. 66, art. 9, quaer. 2. — ² Part. 5, tr. 13, resol. 86. — ³ Respons. moral., lib. 1, dub. 2, n. 4. — ⁴ Tr. 1, singul. 5, n. 2. — ⁵ Loc. cit. — *Farvacq.*, Opusc. de Bapt., cap. 4, qu. 8, petes 5. — ⁶ De Bapt., cap. 15, n. 9. — ⁷ De Bapt., cap. 8, art. 3, v. *Mihi utraque*. *Synod. Ebroic.* (1576), cfr. Collat. Andegav. Junii 1716, quaest. 1. — ⁸ Disp. 31, sect. 6, n. 2. — ⁹ Loc.

Quaeritur 1°. *An sint rebaptizandi in-
fantes ab obstetricibus sive a laicis bapti-
zati?*

Alii affirmant; ut Silvius⁵; et Farvacquesius, ac synodi Mechliniensis^{b)} et Yprensis^{b)}, apud Concina⁶. — Alii vero, ut [Contin.] Tournely⁷ cum synodis Ebroicensi, Rothomagensi^{c)} etc., sentiunt hos semper esse rebaptizandos sub conditione: quoties tamen desunt ad minus duo testes fide digni de Baptismo rite collato. — Sed communissima et vera sententia docet tunc tantum tales pueros esse rebaptizandos, quando adest probabilis suspicio erroris in dato Baptismo. Ita Busenbaum (ut supra) et Suarez⁸, Concina⁹, Natalis Alexander¹⁰, Laymann¹¹, Holzmänn¹²; Palaus¹³ cum Coninck; Croix¹⁴ cum Gobat et Quintanadvenas^{d)}; Salmant.¹⁵ cum Bonacina. Et ita censuit S. Congregatio (ut refert Pater Zaccaria apud Croix¹⁶), dicens pueros domi bapti-

Juxta alios rebaptizandi sub conditione.

Non sunt rebaptizandi, nisi adsit probabilis suspicio.

cit., num. 9. — ¹⁰ Cap. 8, propos. 7, reg. 5. — ¹¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 5, n. 3. — ¹² De Bapt., num. 145. — ¹³ Tr. 19, punct. 13, num. 7. *Coninck*, qu. 66, art. 9, num. 94. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, num. 321. *Gobat*, tr. 2, num. 183. — ¹⁵ Tr. 2, cap. 6, n. 60. *Bonac.*, disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 2, punct. 1, num. 36. — ¹⁶ Loc. cit., num. 323. Et habetur etiam ap. Pallottini, v. *Sacramentum Baptismi*, § 2, n. 13.

136. — ^{a)} Diana hic non satis accurate a Busenbaum refertur; nam, *part. 9, tr. 6, resol. 35*, probabilem vocat non quidem sententiam hic ab auctore relata, sed sententiam Quintanadvenas, qui rebaptizandos esse sub conditione vult infantes expositos; in cujus tamen asserti confirmationem Diana adducit alius auctoris sententiam, qui rebaptizandos esse ait tum expositos, tum baptizatos domi ab obstetricibus, tum baptizatos ab haereticis. Sed, *part. 5, tr. 13, resol. 86*, Diana expresse rejicit, ex parte saltem, Silvii opinionem: « Quidquid sit, inquit, in illis partibus Germaniae, ubi saepius obstetrices sunt sortilegae, tamen in nostris partibus Silvii doctrina non admittitur ». — Denique, quod Busenbaum addit de iis qui *ab haereticis baptizati sunt, licet sint adulti*, non reperitur apud Diana, sed solum ibi habetur sententia Quintanadvenas, qui dicit rebaptizandos esse *expositos*, « etiamsi senes modo et sacerdotes ac episcopi sint ».

^{b)} Synodus Mechliniensis et synodus Yprensis non bene referuntur a Concina. — Mechliniensis enim (1607), *tit. 3, cap. 6*, loquitur de Baptismo ab haereticis collato. Habetur ap. Labbe, *tom. 21, col. 1446*; et inter Concilia Germaniae, *tom. 8, fol. 776*. Sed Silvius

loc. cit., allegat non concilium, sed Pastorale Mechliniense, statuens quod si puer « sit baptizatus ab obstetrice sub conditione baptizetur ». — Yprensis autem (1577), *tit. 12, cap. 5*, tenet sententiam quam S. Alphonsus veram vocat: « Si post diligentem inquisitionem, justam dubitandi rationem habeat parochus... aut etiam cognoverit obstetrices quae se baptizasse dicunt, adeo leves esse ut ipsis certa fides adhiberi non possit; neque per alios probari potest quod omnia sint legitime adhibita, tunc ipse parochus ad administrationem... procedat, sed substantialia verba conditionaliter proferat ». Habetur inter Concilia Germaniae, *tom. 7, fol. 842*.

^{c)} Synodus Rothomagensis (1581) *cap. de Sacram.*, n. 2, ap. Labbe, *tom. 21, col. 623*, loquitur de Baptismo a Calvinistis collato.

^{d)} Quintanadvenas, *tr. 1, singul. 5, n. 2*, dicit: « Omnes fere infantes ob mortis periculum praecipue, domi a parentibus, cognatis, obstetricibus [aliisve] laicis viris aut feminis baptizatos communiter iterum baptizandos esse sub conditione ». Et *n. 9*, verba *fere omnes* sic explicat: « Quia potest esse obstetrix ita bene instructa et diu experta in administratione Baptismi, et his necessitatis aut periculi casibus ita assuefacta, ut nulla praesumptio

zatos non esse rebaptizandos, nisi adsit probabile dubium invaliditatis.

Secus vero dicendum, si in examine parochus constanter deprehendat obstricticem illam sive laicum rite baptizasse; ut dicunt auctores praefati, quibus consentit Estius¹ cum Soto, Petro de Palude, et Silvestro, ubi dicit non esse baptizandos, cum... *obstetrix interrogata testetur, se rite totum mysterium peregrisse*. — Id confirmat S. Carolus Borromaeus², dicens: *Si, re accurate investigata, (parochus) exploratum habuerit illum (puerum) forma servata baptizatum esse, caveat omnino ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat*. Idemque dicitur in catechismo Romano³, ubi: *Ea Baptismi forma (scilicet conditionata) ex Alexandri Papae auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquisita, dubium relinquitur an Baptismus rite susceperint; aliter vero nunquam fas est, etiam cum adjunctione, Baptismus alicui iterum administrare*.

Notandum autem 1°. Quod, postquam aliquis privatim baptizatus est, consuetae caeremoniae et ritus in ecclesia suppleri debent; ut dicunt Salmant.⁴ cum communi ex Rituali Romano. — Notandum 2°. Quod, cum Baptismus reiterandus est, puto cum Croix^{e)}, etc., omnino servandum ordinem descriptum n. 117, quidquid aliqui dicant. Potest tamen dari in quocumque loco, si peractae jam sint solemnitates in ecclesia; ut dicunt aliqui apud Croix⁵. — Notandum 3° cum Croix⁶, quod

in collatione talis Baptismi non est praemittenda confessio; sed sufficit praemittere dolor de peccatis.

137. - Quaeritur 2°. *An debeant rebaptizari pueri ab haereticis baptizati?*

Certum est et de fide ex Tridentino⁷, validum esse Baptismus collatum ab haereticis, quando omnia requisita ad sacramentum adhibentur.

Sed merito putant Gobat, Dicastillus et Quintanadvenas, apud Croix⁸, pueros baptizatos a praedicantibus (et idem ait Silvius^{a)} praecise de baptizatis ab Anglicis, ac Tournely^{b)} de cunctis baptizatis a Lutheranis et Calvinianis) omnes esse rebaptizandos, saltem sub conditione. Quia facile dubitari debet de materia, forma et intentione talium ministrorum: cum ipsi hoc sacramentum non judicent absolute necessarium; propter quod parum curant de necessariis requisitis: aliis adhibentibus aquam rosaceam: aliis dividitibus materiam a forma, ita ut alter verba proferat, alter aquam infundat: aliis aquam tantum super vestes infundentibus. — Et ideo, cum tot urgeant motiva dubitandi de valore talium baptismatum, merito dicimus, ordinarie loquendo, illa sub conditione repetenda. — Caeterum censuit S. Congregatio (ut refert Pater Zaccaria apud Croix⁹), non esse rebaptizandos pueros baptizatos ab haereticis, nisi in eo loco praedicantes non observarent requisita ab Ecclesia catholica ad valorem sacramenti^{c)}.

* 3°. Peccat graviter minister. 1°. Qui « non rebaptizat eum de quo rationabile

Quid de baptizatis ab haereticis.

Notanda ex Busenbaum.

¹ In 4, dist. 4, § 15. Sotus, in 4, dist. 3, qu. unic., art. 9, argum. 4. Petrus de Palude, in 4, dist. 6, qu. 4, art. 1, concl. 1, (num. 5). - Silvest., v. Baptismus IV, qu. 9, i. f. - ² Instructio Baptismi, § 1, Quae parochus, v. Quae forma, (loquens de expositis); Acta Mediolan. Eccl., part. 4. - ³ Part. 2, cap. 2. de Sacram. Bapt.,

n. 57, (al. n. 56). - ⁴ Tr. 2, cap. 6, n. 60. Ritual. Rom., De baptizandis parvulis, init. - ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 325. - ⁶ Loc. cit., num. 323. - ⁷ Sess. 7, de Bapt., can. 4. - Gobat, tr. 2, num. 392 et 393. Dicast., tr. 2, de Bapt., disp. 1, dub. 7, num. 181. Quintanad., tr. 1, singul. 3, a n. 3. - ⁸ Loc. cit., n. 322. - ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 323.

vel suspicio haberi possit de Baptismo recte collato aut de turbatione aliqua ipsius. Quod de parentibus, cognatis et aliis laicis difficilius praesumitur ».

e) Croix, lib. 6, part. 1, n. 325, non dicit absolute servandum esse ordinem; sed: « Melius est, inquit, etiam in Baptismo qui sub conditione repetitur, se accommodare usui communi, et adhibere saltem sacerdotem si haberi possit,.... immo parochum ipsum ».

137. - a) Silvius, in 3 P., qu. 66, art. 9, qu. 3, scribit: « Justissima... est ratio dubitandi

de veritate Baptismi ab haereticis nostri temporis administrati ».

b) Contin. Tournely, de Bapt., cap. 8, art. 3, v. Quaeres: « Plures esse, inquit, qui summe dubium habeant Baptisma a Calvinianis et Lutheranis collatum ». Sed ipse subdit: « Quia tamen hodierni novatores meliori via gradi perhibentur, maturo hic opus est examine, si res moram patitur ».

c) Scilicet S.C. Concilii, die 27 Mart. 1683 declaravit: Non esse rebaptizandos, dummodo non adsit dubium probabile de invaliditate

Post Baptismum privatim, supplendae caeremoniae.

Alia notanda in iteratione Baptismi.

« dubium juris vel facti manet num valide sit baptizatus; quia tenetur proximum liberare a probabili periculo gravis mali, cum facile potest. Laymann ¹, Quintanadvenas ². — 2°. Si non diligenter inquirat in talis Baptismi valorem, nisi de hoc aliunde constet. Quintanadvenas ³.

« 4°. Non est rebaptizandus de cujus Baptismo habetur testimonium unius oculati testis, licet feminae: dummodo non sit suspecta, nec aliud obstat. — Laymann ⁴.

« 5° Qui vere et rationabiliter dubitat de suo Baptismo, tenetur petere Baptismum, et parochus ei conferre (Quintanadvenas ⁵), et interea abstinere ab usu aliorum sacramentorum.

« Resp. 2°. Baptismus sub conditione hac forma conferendus est: *Si baptizatus es, non te baptizo; si nondum es baptizatus, ego te baptizo in nomine, etc.* Ac licet sufficiat sola mente conditionem apponere, si ex omissione non timeatur scandalum; tutius tamen est exprimere verba saltem ista: *Si non es baptizatus, etc.* — Vide Toletum ⁶, Laymann ⁷, Suarez ⁸, Filiuccium ⁹.

« Patrinus autem in hoc Baptismo necessarius non est, nec adhibendus. — Quintanadvenas ¹⁰ ».

138. - Pro complemento hujus puncti, Quaeritur 1°. *Quinam sint effectus sacramenti Baptismi?*

¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 5, n. 3. — ² Tr. 1, singul. 6, n. 1. — ³ Loc. cit., singul. 6 et 7. — ⁴ Loc. cit., num. 3, i. f. — ⁵ Loc. cit., singul. 13 et 14. — ⁶ Lib. 2, cap. 19. — ⁷ Loc. cit., n. 3. — ⁸ Disp. 31, sect. 6, n. 1, i. f. — ⁹ Tr. 2, cap. 3, i. f., n. 65. — ¹⁰ Loc. cit., singul. 18, n. 1. — ¹¹ Part. 2, cap. 2, de Sacram. Bapt., n. 42. — ¹² Sess. 5, de Peccato

Resp. *Primus* effectus est remissio omnis peccati originalis, et actualis ante Baptismum commissi; ut habetur in catechismo Romano ¹¹ et Tridentino ¹²: *In renatis nihil odit Deus*. Remanet tamen in iis peccati fomes, qui non est peccatum; et si ei resistitur gratia Jesu Christi, proderit ad coronam. — *Secundus* effectus est condonatio omnium poenarum pro peccatis debitarum. Ita in catechismo ¹³, ex Tridentino ¹⁴, ubi: *Ut nihil prorsus eos ab ingressu coeli remoretur*. Vide Salmant. ¹⁵. — *Tertius* est largitio divinae gratiae, qua filii Dei et coeli haeredes efficiuntur; ut ex Tridentino ¹⁶. — *Quartus*, characteris impressio. — *Quintus*, ut baptizatus fiat Ecclesiae membrum, et illius auctoritati subjiciatur.

139. - Quaeritur 2°. *Quae dispositio requiritur in suscipiente Baptismum?*

Resp. In *infantibus* eorum voluntatem supplet Christus et Ecclesia. Est certum ex Tridentino ¹⁷, ubi dicuntur parvuli baptizari *in sola fide Ecclesiae*, quamvis actu proprio non credant.

In *adultis* autem requiritur intentio saltem habitualis, id est habita et non retractata ^{a)}. Salmant. ¹⁸, cum Bonacina, Palao, Coninck et communi. Vide dicta n. 81, v. *Certum*.

Hinc inferitur 1°. Baptismus valide conferri, etsi recipiatur per metum gravem. Secus autem, si recipitur per meram vim,

orig., n. 5. — ¹³ Loc. cit., n. 45. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Tr. 2, cap. 5, num. 22 et 23. — ¹⁶ Sess. 6, de Justific., cap. 7. — ¹⁷ Sess. 7, de Bapt., can. 13. — ¹⁸ Tr. 2, cap. 6, num. 40. - Bonac., disp. 1, qu. 6, punct. 2, num. 8; et disp. 2, qu. 2, punct. 6, n. 17. - Palao, tr. 19, punct. 7, n. 2. - Coninck, qu. 64, art. 8, n. 102.

Effectus Baptismi.

Dispositiones requisitae ad validitatem.

Baptismus per metum aut per vim acceptus.

Baptismi. Cfr. Pallott., v. *Sacr. Bapt.*, § 2, n. 13. Idemque responsum dedit S. C. S. O., die 6 April. 1859. Ceterum de hac re exstat etiam aliud decretum S. C. S. O. sub die 20 Nov. 1878. Quaesitum enim erat: An baptismus sub conditione conferri debeat haereticis qui se convertant ad religionem catholicam, a quocumque loco proveniant et ad quamcumque sectam pertineant? Et S. C. quaesito respondit: « *Negative*. Sed in conversione haereticorum, a quocumque loco vel a quacumque secta venerint, inquirendum de validitate Baptismi in haeresi suscepti. Instituto igitur in singulis casibus examine, si compertum fuerit aut nullum aut nulliter collatum fuisse, baptizandi erunt absolute. Si autem pro tempore et lo-

corum ratione, investigatione peracta, nihil sive pro validitate sive pro invaliditate detegatur, aut adhuc probabile dubium de Baptismi validitate supersit, tum sub conditione secreto baptizentur. Demum si constiterit validum fuisse, recipiendi erunt tantummodo ad abjuramentum seu professionem fidei ».

139. - *a)* De infidelibus adultis moribundis et sensibus jam destitutis exstat decretum S. C. S. O. sub die 18 Sept. 1850: « Si antea dederint signa velle baptizari, vel in praesenti statu aut nutu aut alio modo eandem dispositionem ostenderint, baptizari posse sub conditione, quatenus tamen missionarius, cunctis rerum adjunctis inspectis, ita prudenter judicaverit ».

animo omnino renuente. — Suarez ^{b)}, Bonacina, Palaus ^{b)}, cum Salmant. ¹, ex Toletano IV ^{c)}.

Baptismus
dormienti
vel amenti
collatus.

Infertur 2°. Validum etiam esse Baptismum collatum dormienti vel amenti qui sui compos antea petierit. Palaus, Henriquez, etc., cum Salmant. ². — Bene tamen ibid. advertit Suarez, quod ad licite ministrandum tunc Baptismum, requiritur aliqua necessitas, nempe si amentia censeatur perpetua, vel si homo sit in probabili periculo mortis. Et tunc satis est si sufficientia indicia volendi Baptismum antea ille praestiterit: quae indicia sufficiunt etiam ad praesumendam debitam poenitentiam habitam de peccatis, nisi constet suscipientem post mortale in amentiam incidisse. — In dubio autem de petitione, Baptismus est conferendus sub conditione. Salmant. ³ cum Bonacina, Henriquez, etc. (Vide dicta n. 81, v. *Utrum*).

Fides et
poenitentia
requisitae
in adulto ad
liceitatem.

Requiritur etiam in adulto, ad licite recipiendum Baptismum, fides et poenitentia. — Quoad *fidem*, requiritur ut sciat sacramenta (saltem Baptismum, Eucharistiam et Poenitentiam), praecepta Decalogi, saltem crasso modo, et orationem dominicalem; ultra quatuor illa scitu necessaria, id est Dei existentiam, Deum remuneratorem esse, Trinitatem, et Incarnationem Passionemque D. N. Jesu Christi. In urgente autem periculo mortis, suf-

ficit scire haec quatuor ultima; ut benedicunt Sanchez et Sotus ^{d)}, cum Salmant. ⁴.

Quoad *poenitentiam* autem requisitam, requiri contritionem tenent Navarrus et alii. Sed verius Gonet ⁵, Suarez ⁶, Canus ⁷; et Salmant. ⁸ cum Valentia, Soto, Henriquez, Granado et aliis pluribus, tenent sufficere attritionem, quin sit caritate informata: idque expresse docet D. Thomas ⁹, ubi docet quod *non inconvenienter* (homo) *accedit ad Baptismum, qui habet conscientiam peccati mortalis*. Utique si requireretur contritio, iste non posset accedere cum conscientia peccati mortalis; ipse enim S. Doctor docuit alibi ¹⁰ quod, *quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet*. Ergo si accederet cum quacumque parva contritione, profecto sine peccato accederet. Sed clarius id expressit ¹¹, ubi dixit: *Ad hoc quod homo praeparet se ad gratiam in Baptismo percipiendam, praeexigitur fides, sed non caritas: quia sufficit attritio praecedens, etsi non sit contritio*. Nescio huic quid respondere possint adversarii, si dicere vellent S. Thomam aliam quam nostram tenuisse sententiam.

Sufficit attritio.

An vero in suscipiente Baptismum requiratur aliqualis caritas inchoata? — Vide dicenda de *Poenit.*, n. 437.

Bonac., disp. 2, qu. 2, punct. 6, n. 22. — ¹ Tr. 2, cap. 6, n. 42. — Palaus, tr. 19, punct. 7, n. 2. — Henrig., lib. 2, cap. 24, num. 3. — ² Loc. cit., n. 43. — Suar., disp. 24, sect. 1, concl. 2. — ³ Tr. 2, cap. 6, n. 45. — Bonac., disp. 2, qu. 2, punct. 6, n. 21. — Henrig., lib. 2, cap. 24, n. 4. — Sanch., Decal., lib. 2, cap. 3, num. 24, cum cap. 2, n. 5. — ⁴ Loc. cit., num. 50. — Navar., Man., cap. 1, num. 36. — ⁵ Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 6, v. *Si vero*. —

⁶ Disp. 28, sect. 2, v. *Dico 2*. — ⁷ Relect. de Poenit., part. 3, § *Utrum adulti Baptismus remittat peccata sine poenitentia*, concl. 2. — ⁸ Loc. cit., n. 53. — Valent., in 3^{am} Part., disp. 4, qu. 3, punct. 3, v. *Sed quaestio*. — Sotus, in 4, dist. 6, qu. 1, art. 7, concl. 4 et 6. — Henrig., lib. 2, cap. 26, n. 3. — Granad., in 3 P., contr. 4, de Bapt., tr. 5, disp. 2, n. 6. — ⁹ 3 P., qu. 79, art. 3, ad 2. — ¹⁰ Suppl., qu. 5, art. 3, corp. — ¹¹ In 4, dist. 6, qu. 1, art. 3, solut. 1, ad 5.

^{b)} Suarez, disp. 24, sect. 1, concl. 1 et 3, de metu plane concordat; de vi autem mere externa non loquitur expresse; sed in universum ad Baptismi validitatem dicit: «Necessarium esse voluntarium consensum et intentionem suscipiendi». — Idemque notandum venit de Palao, tr. 19, punct. 7, n. 2.

^{c)} Concilium Toletanum IV, cap. 57, scri-

bit de Judaeis qui «jampridem ad christianitatem venire coacti sunt..., quia jam constat eos... Baptismi gratiam percepisse...: oportet ut fidem etiam quam vi vel necessitate susceperunt, tenere cogantur». Celebratum est anno 633; vide ap. Labbe, tom. 6, col. 1465.

^{d)} Sotus hoc non advertit in 4, dist. 6, qu. 2, art. 1, quidquid dicant Salmant.

DUBIUM V.

De Caeremoniis Baptismi.

ARTICULUS I.

QUAE SERVANDA CIRCA CAEREMONIAS BAPTIZANDI.

140. *Quae servanda quoad caeremonias Baptismi.* — 141. *An sit mortale baptizare sine unctione chrismatis et aqua consecrata.* — 142. *An sit illicitum baptizare extra ecclesiam. Et quando permittatur.* — 143. *An omittendae caeremoniae in Baptismo privato, et an patrinus.* — 144. *An, collato Baptismo privato, caeremoniae sint splendae. Quid, si Baptismus fuerit invalidus.* — 145. *Quid notandum circa nomen in Baptismo imponendum et librum Baptismatum.*

Caeremoniae Baptismi.

140. « Resp. Caeremoniae Baptismi pe-
« tendae sunt ex *Agendis* cujusque eccle-
« siae. — Universim tamen, circa eas ser-
« vanda sequentia:

« 1°. Baptismus, extra necessitatem,
« absque peccato non posse conferri, nisi
« in aqua consecrata. — Quae cum deest,
« habetur formula brevis in quibusdam
« *Agendis* ex tempore aliam consecrandi,
« pro casu necessitatis. Quod si etiam hac
« formula careas, adhiberi potest aqua
« communis benedicta.

« 2°. Baptismus solemnem non confe-
« rendum, nisi in templo, et in loco ad id
« deputato: nisi filiis regum et principum,
« quibus adde filios catholicorum in locis
« haereticis. Interim quoad hoc, in ma-
« gnatibus et nobilibus connivetur in mul-
« tis locis. Laymann ^{a)} ». — [Vide dicta
n. 118, Not. III].

¹ De Bapt., n. 164. — ² Lib. 6, part. 1, n. 339. — ³ De Bapt., n. 80. — ⁴ Loc. cit., n. 164, i. f. — ⁵ Loc. cit., n. 339. -

« 3°. Infantes ex consuetudine deferen-
« dos ad Baptismus circa diem octavum
« nisi prius sit necesse; vel nisi sit gravis
« causa dilationis (v. gr. quia patrinus sunt
« expectandi): in qua tamen non licet
« communiter extra necessitatem privatim
« baptizare, et postea adhibere solemnita-
« tes, sed praestat expectare aliquamdiu.
« Laymann ^{b)} ». — [Vide dicta n. 118, Not. II].

141. - Mortale est negligere caeremo-
nias Baptismi aut aliquam ex eis notabi-
lem ^{a)}, ut omnes communiter cum Holz-
mann ¹, Croix ².

Hinc notandum 1°. Seclusa necessitate,
est mortale baptizare sine unctione chri-
smatis; ut Elbel ³, Holzmann ⁴; ac Croix ⁵
cum Gobat, etc. — Ita pariter est mortale
baptizare in aqua non consecrata vel in
chrismate alterius anni; ut docent ^{b)} com-
muniter Navarrus ⁶, Sà ⁷, Viva ⁸; et Bona-

Omissio
caeremo-
niarum ex-
tra necessi-
tatem, le-
thalis.

Quid de
chrismate
alterius
anni.

Gobat, tr. 2, n. 469. — ⁶ Man., cap. 22, n. 7, v. *Octavo peccat.*
— ⁷ V. *Baptismus*, n. 15. — ⁸ De Bapt., qu. 2, art. 7, n. 2.

140. - ^{a)} Laymann, *lib. 5, tr. 2, cap. 8*,
n. 8, dicit tantum Baptismus, seclusa neces-
sitate, conferendum esse in loco sacro ad id
deputato; excipi vero filios regum et princi-
pum; hos tamen baptizandos esse non in loco
profano, sed in oratorio vel sacello. Atvero
S. R. C. jubet ut abusus removeantur, et in-
fantes ad ecclesiam deferantur, juxta praescrip-
tionem et communem praxim. *Decr. auth.*,
n. 3418.

^{b)} Laymann, *loc. cit.*, cap. 6, n. 8, refert
Sotum dicentem baptizandum esse parvulum
die octavo, ut moris est, vel decimo aut duo-
decimo die; sed ipse dicit prudentis viri ju-
dicio committendum esse, ut non nimis sine
causa differatur Baptismus, adversus eccle-
siae cujusque consuetudinem. De cetero con-
cordat n. 9.

141. - ^{a)} Attamen non solum imminens pe-
riculum mortis esse posse causam legitimam

omittendi solemnitates Baptismi, verum etiam
aliam quamcumque rationabilem et gravem,
quae impediatur earundem solemnitatum admi-
nistrationem; ut exempli gratia, si tempus
omnino deficiat, si instet periculum a paganis,
si sacerdos non habeat neque commode habere
possit oleum catechumenorum, sanctum chris-
ma, sal benedictum aliaque necessaria pro
perficiendis iisdem solemnitatibus. In his au-
tem casibus monendum esse missionarium,
quod si non omnes, sed solum aliquas caeremo-
nias Baptismi adhibere possit, eas adhi-
beat; ac deinde, cum tempus et occasio op-
portuna adfuerit, easdem caeremonias, vel
omnes, vel quas omisit, in ecclesia vel ora-
torio supplere teneatur. Ita S. C. de Prop. F.,
die 21 Januar. 1789.

^{b)} Viva haec docet de solemni Baptismo;
Navarrus et Sà de solo chrismate alterius
anni loquuntur; sed Sà dicit simpliciter: « Non

cina¹ cum Coninck et Nuñez, ex can. *Si quis de alio, dist. 4, de consecr.*, ubi damnatur de mortali: *Si quis de alio chrismate quam de illo novo... baptizare, nisi praeocupante morte, tentaverit*. Idque confirmat Rituale Romanum² dicens: *Veteribus oleis nisi necessitas cogat, ultra annum non utatur; ac si deficere videantur, et chrisma aut oleum benedictum haberi non possit, aliud oleum de olivis non benedictum adjiciatur, sed in minori quantitate*.

Quid, si annus sit completus, et pastor non accepit novum oleum?

Apud Croix³, Marchant suadet ut baptizet, praemissis aliis, et postea suppleat unctiones. — Gobat vero dicit Baptismum posse differri, nisi adsit mortis periculum^{c)}; immo addit quod si in aliqua dioecesi adsit usus, poterit pastor veteribus oleis uti. — Sporer⁴ autem censet^{d)} infantes posse semper baptizari in veteri chrismate, quia ipsi jugiter sunt in periculo mortis; dicit enim Catechismus Romanus⁵ pueris non esse differendum Baptismum, cum *praesertim propter aetatis imbecillitatem, infinita pene vitae pericula illis impendeant*.

Ego sentio distinguendum: Si oleum novum exspectandum esset per notabile tempus, puta per decem vel undecim dies (juxta dicta *n. 118, Not. II*), tunc licite poterit conferri Baptismus sine unctionibus, et postea unctiones suppleri; quia talis dilatio sat justa est causa ut possit Baptismus sine illis ministrari. — Secus, si oleum intra praedictos dies facile haberi

possit. Tunc enim puto non posse sine necessitate, vel saltem sine causa gravi, Baptismum separari ab unctionibus, quae ex gravi quidem praecepto concomitanter cum Baptismo debent adhiberi: nisi forte prius jam adhibitae sint, ut plures opinantur^{e)}. Vide dicenda *n. 144, v. Sed haec*.

142. — Notandum II°. Mortale etiam est sine necessitate baptizare extra ecclesiam; ut Suarez^{a)}, Palaus⁶, et Croix⁷ cum Gobat.

Excipe tamen 1°. Si dubium adsit de morte infantis, puta si infans nascatur sine fletu, si mulier difficulter sit enixa, si infans prosiliat ante septimum mensem. Tunc enim baptizare licet domi privatim; ut ait Croix⁸ cum Gobat et Quintanadvenas: qui idem dicunt, si proles prodeat in octavo mense. — Excipe 2°. Si infans nequit in ecclesiam deferri sine periculo infamiae parentum aut alius gravis damni. Quo casu, putat Croix⁹ cum Gobat et Jordano, posse domi Baptismum solemniter conferri^{b)}. — Excipe 3°. Si infans sit filius regis aut principis. Sed de hoc vide dicta *n. 118, Not. III*.

143. — « 4°. Baptizanti non licet adhibere caeremonias aliquas, omissis aliis, quia vel fiet in Baptismo solemniter: quod prohibet Tridentinum¹⁰; — vel privato: sed in hoc, prohibet *clementina unica* illas adhibere, nisi sit filius regis aut principis ». [Ut mox supra dictum est].

« De patrino tamen, usus habet ut et tunc adhiberi possit; etsi non sit necesse. « Et multi putant, adhibitum non contra-

Baptismus in ecclesia sub gravi conferendus.

Exceptiones.

Doctrina Busenbaum de caeremoniis.

¹ De Bapt., qu. 2, punct. 7, n. 20. — Coninck, qu. 71, num. 16 et 17. Nuñez, in 3 P., qu. 71, art. 4, concl. 2. — ² De Bapt., § de Sacris Oleis. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 342. Jacobus Marchant, Resolut. pastor. de Bapt., cap. 3, i. f. Gobat, tr. 2, num. 511. — ⁴ Suppl. Sacram., cap. 1, num. 95. — ⁵ De Bapt., num. 34. — ⁶ Tract. 19,

punct. 12, num. 16. — ⁷ Loc. cit., n. 334. — Gobat, n. 491. — ⁸ Lib. 6, part. 1, num. 335. Gobat, tr. 2, num. 499. Quintanada, tr. 1, singul. 20, num. 5 et 6. — ⁹ Loc. cit., n. 336. — Gobat, n. 500, cum n. 473 et 476. — Jordano, lib. 3, tit. 1, de Bapt., num. 11 et 16. — ¹⁰ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 13.

licet ». — Nuñez de sola aqua non consecrata loquitur. — Denique Coninck de utroque mentionem habet, sed non explicat utrum sub gravi an sub levi tantum. Cfr. notam *g* ad *n. 102* supra.

^{c)} Ita sane Gobat; non tamen reprobat consilium Jacobi Marchant; immo illud sibi placere affirmat.

^{d)} Refert quorundam auctorum doctrinam quam non reprobat.

^{e)} Si parochus novum oleum in Sabbato Sancto habere non potest, benedictio Fontis

peragenda est cum oleo vetere, uti S. R. C. declaravit 23 Septembr. 1837 et 19 Septembr. 1859. — Idemque, ob paritatem, dicendum est de ipsa Baptismi collatione, scilicet infantem in Baptismo solemniter ungendum esse oleo et chrismate praecedentis anni, dum recenter consecrata non habentur, uti eadem S. C. declaravit. Vide *Decreta authent.*, *n. 2773 et 3092*.

142. — ^{a)} Suarez, *disp. 30, sect. 2, v. Secunda*, dicit illicitum esse.

^{b)} Et adhaeret S. R. C., in locis ubi catholici procul ab ecclesiis incolunt, et translatio

« here cognationem spiritualem, nec vere
« patrinum effici: ut Sanchez, Rodriguez;
« contra Laymann et Suarez, quorum ta-
« men sententia videtur probabilior ».

144. - « 5.º Cum in necessitate, vel
« aliam ob causam (nam ob gravem cau-
« sam, v. gr. justum timorem infamiae,
« aliquando licite fit) Baptismus sine cae-
« remoniis est collatus, ea cessante, illae
« solemniter in templis sunt supplendae ».
[Ut S. Thomas¹, cum Salmant.² et com-
muni^{a)}, ex *cap. 1, de sacr. non iter.* Et
hae caeremoniae sunt supplendae sub
mortali; ut Croix^{b)} cum Aversa^{b)} et Pi-
gnatelli^{b)}.] — « Quod tamen non est mo-
« ris in haereticis conversis: ne plebs pu-
« tet nos eorum Baptismum improbare.
« Laymann³. Immo in aliis omittere se-
« cluso contemptu, esse tantum veniale
« docet Possevinus⁴.

« Qui autem tenet more patrini infan-
« tem, dum caeremoniae supplentur, non
« contrahere cum eo cognationem spiri-
« tualem, Diana⁵ (ex Pontio) dicit esse
« probabile.

« 6.º Si Baptismus collatus deprehen-
« datur fuisse invalidus, non ideo repe-
« tendae sunt caeremoniae ».

Sed haec quaestio est. — Alii, ut Pa-
laus⁶, et Salmant.⁷ cum S. Antonino et
Reginaldo, dicunt repetendas esse caere-
monias, secluso scandalo, vel infamia ba-

ptizantis vel baptizati^{c)}. Ratio, quia cae-
remoniae sunt accessoriae ad Baptismum,
cum pertineant ad ejus ornatum; unde
semper ac Baptismus confertur, debent
illum concomitare. — Alii vero commu-
niter cum Busenbaum, ut Suarez⁸, Bona-
cina⁹; Holzmann¹⁰ cum Aversa; item Co-
ninck apud Palaum¹¹ (ac probabile putat
Croix¹²), negant esse repetendas^{d)}. Tum
quia in *cap. 1, de sacr. non iterand.* di-
citur in sacramentis characterem impri-
mentibus, nihil esse *iterandum, sed caute
supplendum quod incaute fuerat praeter-
missum*: unde cum in Baptismo invalido
jam fuerint adhibitae caeremoniae, non est
obligatio eas iterandi. Tum quia ad debi-
tum cultum sacramenti servandum, suffi-
cit ut caeremoniae vel subsequantur, ut
habetur in Rituali Romano, vel antece-
dant sacramentum. Quapropter caere-
moniae tam antecedentes quam subsequentes
Baptismum moraliter cum ipso conjun-
guntur.

Utraque sententia videtur probabilis;
sed prima ut tutior consulenda.

145. - Circa *nomen* quod in Baptismo
imponitur,

Notat 1.º Croix¹³, non peccare qui no-
men non sancti imponit; quia imponere
sancti nomen non est praeceptum, sed
tantum monitum S. Pii V et Pauli V. —
Idem dicit Croix, contra Vasquez^{a)}, si

Juxta a-
lios, non re-
petendae.

Utraque
probabilis;
prior consu-
lenda.

Quid de
nomine im-
ponendo.

Si Baptis-
mus invali-
dus, juxta
alios repe-
tendae cae-
remoniae.

Sanct., de Matrim., lib. 7, disp. 62, n. 14. — *Rodrig.*,
Sum., part. 1, cap. 224 (*al.* cap. 227), concl. 2. — *Laym.*,
lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 5, v. *Dico 2.* — *Suar.*, in 3 P., qu. 67,
art. 8, in Comment., v. *Ultimum dub.* — ¹ 3 P., qu. 71,
art. 3, ad 3. — ² Tr. 2, cap. 7, n. 18. — ³ Loc. cit., cap. 8,
num. 10. — ⁴ De Offic. curati, cap. 6, num. 23. — ⁵ Part. 3,
tract. 4, resol. 260. — *Pontius*, de Matrim., lib. 6, cap. 11,

num. 3. — ⁶ Tr. 19, punct. 12, num. 24. — ⁷ Tr. 2, cap. 7,
n. 21. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 14, cap. 13, § 12. — *Reginald.*,
lib. 27, n. 34. — ⁸ Disp. 31, sect. 6, v. *Septimo.* — ⁹ De
Bapt., qu. 2, punct. 7, n. 22. — ¹⁰ De Bapt., num. 167.
Aversa, qu. 71, sect. 1, i. f. — *Coninck*, qu. 66, artic. 9,
n. 100. — ¹¹ Tr. 19, punct. 12, n. 23. — ¹² Lib. 6, part. 1,
n. 341. — ¹³ Loc. cit., n. 329. — *Croix*, loc. cit.

infantium magnis periculis et incommodis
obnoxia est. *Decret. authent.*, num. 3234,
dub. III. — Et juxta Gobat, *oportere* Baptis-
mum illo casu solemniter conferri. — Jo-
rdanus non loquitur de periculo infamiae.

144. - ^{a)} Id colligitur propter rationis simi-
litudinem, ex *cap. Pastoralis 1, de sacram.*
non iterand., ubi de subdiacono sine manuum
impositione ordinato, et de confirmato cum
oleo, statuitur: « In talibus... caute supplen-
dum, quod incaute fuerat praetermissum ».

^{b)} Haec sunt verba Claudii Lacroix, *loc.*
cit., n. 340: Et quidem sub mortali docet
Aversa..., quod videtur tenendum, quamdiu
infans est parvulus. Consentit Pignatelli..., si
etiam adultus conversus ad fidem petat eas

sibi fieri ». — Et profecto Aversa, *qu. 71, sect. 1*,
v. *Certum est*, vult eas caeremonias supplen-
das esse sub mortali, quantumcumque tempus
a Baptismo effluxerit. — Pignatelli autem,
tom. 7, consult. 59, loquitur de converso ad
fidem, qui postulat eas sibi suppleri.

^{c)} Salmant. et S. Antoninus absolute dicunt
esse repetendas, nulla mentione facta de scan-
dalo aut infamia. — Palaus autem repetendas
esse vult, seclusa « gravi... baptizati damno ».

^{d)} Nisi aliter usu receptum sit, ut limi-
tant Bonacina, Holzmann, Aversa et Croix.

145. - ^{a)} Vasquez, *disp. 166, cap. 5, n. 71*:
« Cum plura christianorum nomina habeamus,
inquit, laudabile sane est aliquod ex illis, re-
jecto gentilitio aut judaico, assumere ».

imponatur nomen Veteris Testamenti, v. gr. Adami, Tobiae, etc. Hoc autem in nostris partibus passim in usu est. — Advertit tamen Croix cum catechismo Romano^{b)}, non facile acquiescendum volenti imponere nomen ethnicum.

Notat 2°. Croix¹ quod si dubitetur an infans sit vir aut mulier, et urgeat periculum mortis, potest baptizari sine nomine. — In Rituali Romano² de hoc ita habetur: *Curet (parochus) ne obscoena, fabulosa aut ridicula, vel inanum deorum, vel impiorum ethnicorum hominum nomina imponantur, sed potius, quatenus fieri potest, Sanctorum, etc.*

Notat 3°. Croix³ cum Abbate^{c)}, Bonacina, Dicastillo, contra Sotum^{d)} et Sà^{e)}, nomen in Baptismo impositum licite posse privata auctoritate mutari; cum hoc nullo jure prohibeatur. Procul dubio autem mutari potest in Confirmatione.

Circa autem *librum baptizatorum*, notandum, hunc fidem facere in quovis tribunali; ut advertit Croix⁴. — Parochus autem diligenter tenetur in libro adnotare diem et horam nativitatis^{f)}, parentes et patrinos. Item, si Baptismus sit collatus sub conditione, vel sine caeremoniis. Item, ubi infans repertus sit expositus. Ita in Rituali Romano⁵.

Quaenam notanda in libro baptizatorum.

ARTICULUS II.

QUI PATRINI, ET QUOD EORUM OFFICIUM.

146. *Ad quid teneantur patrini. Et quae requirantur ut quis valide sit patrinus.* — 147. *Quando patrinus teneatur instruere susceptum. Et an possit omitti patrinus in Baptismo privato.* — 148. *Qualis actus requiratur in patrinis ut contrahant cognationem.* — 149. *An cognationem contrahant suscipiens vel baptizans in Baptismo privato.* — 150. *An parentes suscipientes vel baptizantes filios, contrahant impedimentum petendi debitum.* — 151. *An contrahat cognationem suscipiens infantem in Baptismo collato sub conditione.* — 152. *An, qui ex errore suscipit unum pro alio.* — 153. *Quis contrahat cognationem, si quis suscipiat nomine alterius.* — 154. *An patrini, ad contrahendam cognationem, debeant esse designati.* — 155. *An possint esse patrini ejusdem duo mares vel duae feminae.* — Dub. 1. *An patrinus masculi debeat esse masculus, etc.* — Dub. 2. *An peccent designantes duos mares vel duas feminas.* — 156. *Quid requiratur ut quis licite sit patrinus. Repelluntur ab hoc officio: 1. Religiosi. 2. Conjuges et parentes. 3. Infames. 4. Apostatae et haeretici. An autem catholici possint suscipere infantes haereticorum, haeretico baptizante. 5. Plures quam duo.* — 157. *An duo conjuges possint esse patrini alienae prolis.* — 158. *Vide quae habentur apud Busenbaum.* — 159. *Quando graviter peccet parochus circa hanc materiam.* — 160. *Quae debeat monere parochus post datum Baptismum. Et signanter, ne matres decumbant cum infantibus.*

Officium patrini.

146. — « Resp. I°. Patrini sunt quasi patres spirituales, qui baptizatum de fonte suscipiunt in suam curam. Unde eorum officium est baptizatum de rebus fidei

« instruere, Orationem dominicam et Sym-
« bolum docere: ad quod obligantur, si
« id ab aliis non fiat. Laymann⁶ ». — [Vide
n. seq.].

Croix, lib. 6, part. 1, n. 329. — ¹ Loc. cit., n. 330. — ² De Bapt., de Sacris oleis, in fine. — ³ Loc. cit., n. 331. Bonac., disp. 2, qu. 2, punct. 4, n. 29. Dicast., tr. 2, de

Bapt., disp. 1, dub. 6, n. 154. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 345. — ⁵ Formulae describendi baptizatos in 1° libro. — ⁶ Lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 1.

^{b)} « Reprehendendi sunt, ait catechismus Romanus, de Bapt., n. 75, qui gentiliū nomina... pueris imponunt ». — Et Bened. XIV, const. *Omnium sollicitudinum*, diei 12 Sept. 1744, § 14, dub. 2: « Omnino interdictis, inquit, nominibus idolorum vel falsae religionis poenitentium, quibus gentiles utuntur ».

^{c)} Abbas Panormitanus citatur hic a Croix absque loci indicatione; at certe hoc apud Abbatem reperire nequivi.

^{d)} Sotus, in 4, dist. 1, qu. 5, art. 8, v. Po-

stremum, perspicue innuit non posse mutari propria auctoritate nomen in Baptismo acceptum. Loquitur enim de quodam qui putabatur femina dum baptizaretur, postea autem repertus erat vir; et negat talem fuisse baptizandum, « sed tantum fuerat illi commutandum per episcopum nomen femininum in masculinum ».

^{e)} Sà, v. *Nomen*, negat posse fieri propria auctoritate, nisi ad tempus et ex causa.

^{f)} Nativitatis hora omittitur a Rituali.

Requisita
ut quis sit
valide pa-
trinus.

« Resp. II°. Ut quis valide sit patrinus, « non certa aetas »; [Ut Salmant.¹ cum Sanchez, Laymann, Navarro, etc.; contra Abbatem, qui requirit aetatem octodecim annorum. Croix² autem requirit saltem septennium^a] « sed requiritur:

1°. Usus rationis.

« 2°. Ut ipse sit baptizatus (quia non « potest esse pater, qui ipse nondum sit « natus). Et quidem ut ejus Baptismus fuerit validus; quia accessorium sequitur « principale.

3°. Ut a parentibus vel parochus ad « hoc designatus sit: ad quod videtur sufficere si etiam ultro se ingerens sit admissus. Designatos autem rite a parentibus parochus valide non mutat ». [Sed Tamburinius^b dicit quod parochus valide mutaret; et adhaeret Croix^b]: quia ex Tridentino^b sufficit designatio parentum vel parochi. Parochus autem mutans patrinum graviter peccaret, ut ait Beja apud Croix³. « Diana⁴.

« 4°. Ut in ipso Baptismo (quia non sufficit ut in solis caeremoniis) per se « vel procuratorem tangat, teneat aut de « manu baptizantis suscipiat ». — [Illud suscipere intelligendum esse dicunt Salmant.⁵, si Baptismus sit per immersionem. Sed Croix^c dicit cum Aversa^c et communi, sufficere ad contrahendam cognitionem quod patrinus suscipiat baptizatum

e manu baptizantis, etiamsi Baptismus sit per infusionem].

« 5°. Ut id non materialiter tantum, « sed animo susceptoris, sive cum intentione id munus gerendi faciat. Laymann⁶ ». — [Ita etiam Tamburinius et Aversa, apud Croix⁷].

Quod si quis suscipiat filium unius, putans esse filium alterius, dicunt Sanchez, Tamburinius, Gobat et Croix⁸, eum cognitionem non contrahere^d. — Sed vide infra, n. 152.

147. - Hic praenotandum ut certum, 1°. id quod docet D. Thomas circa obligationem patrini; nam⁹ sic ait: *Ille qui suscipit aliquem de sacro fonte, assumit sibi officium paedagogi; et ideo obligatur ad habendam curam de ipso*. Id est, ut dicunt Holzmann¹⁰, [Contin.] Tournely¹¹, Salmant.¹² et alii passim, tenetur instruere baptizatum circa fidem et mores. — Attamen haec obligatio tunc tantum urget, *si necessitas immineret, sicut eo tempore et loco in quo baptizati inter infideles nutriuntur*, ut dicit idem D. Thomas¹³, addens: *Sed ubi nutriuntur inter catholicos christianos, satis possunt ab hac cura excusari, praesumendo quod a suis parentibus diligenter instruantur. Si tamen quocumque modo sentirent contrarium, tenerentur secundum suum modum saluti spiritualium filiorum curam*

Obligatio
instruendi
in fide et
mores,
quando ur-
geat patri-
num.

¹ Tr. 2, cap. 7, num. 29. *Sanch.*, de Matrim., lib. 7, disp. 61, n. 3. *Laym.*, lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 2. *Navar.*, lib. 4, consil. 4, de cognat. spirit. — *Abbas*, in cap. *Debitum* 4, de bapt., n. 3. — ² Lib. 6, part. 1, n. 356. — *Beja*, Cas. consc., part. 2, cas. 4. — ³ Loc. cit., num. 362. — ⁴ Part. 9, tr. 7, resol. 50. — ⁵ Tr. 2, cap. 7, num. 31. — ⁶ Lib. 5, tr. 2, cap. 9, num. 2. — *Tambur.*, de Sacram.,

lib. 2, de Bapt., cap. 4, § 4, n. 2; et § 2, n. 1. — *Aversa*, qu. 67, sect. 4, v. *Septimo*. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 363. — *Sanch.*, de Matrim., lib. 7, disp. 58, num. 7. — *Tambur.*, loc. cit., § 4, num. 4. — *Gobat*, tr. 2, n. 537. — ⁸ Loc. cit., n. 363. — ⁹ 3 P., qu. 67, art. 8. — ¹⁰ De Bapt., n. 158. — ¹¹ De Bapt., cap. 6, qu. 2. — ¹² Tr. 2, cap. 7, num. 26. — ¹³ Loc. cit., art. 8.

146. - ^a Quam sententiam S. Doctor probabilem appellat in *Hom. apost.*, tr. 14, n. 32, scribens: « Probabiliter tenet Croix, requiri saltem aetatem septem annorum ».

^b Nec Tamburinius, lib. 2, de Bapt., cap. 4, § 2, n. 12, id docet; nec Tridentinum, sess. 24, de reform. Matrim., cap. 2, ait satis esse designationem parentum vel parochi; immo jubet ut parochus eos tantum admittat quos parentes designaverint. — Croix tamen, loc. cit., n. 362, videtur validam agnoscere ejusmodi mutationem, quia opinatur cognitionem contrahi ab eo qui sic fuerit a parochus subrogatus.

^c Croix, loc. cit., n. 363, ita scribit: « Ad cognitionem contrahendam..., si... suscipiat ex

fonte, debet suscipere e manibus baptizantis ». — Et Aversa, qu. 67, sect. 3, v. *Sexto*, dicit: « Proprie est de sacro fonte suscipere et levare »; quando Baptismus per immersionem confertur. « Dum vero (ita subdit) introductum est ut fiat per aspersionem et infusionem aquae, dicitur intervenire qui teneat in Baptismo. Sed quoad effectum uterque modus in idem redit ».

^d « Nisi forte (limitat Gobat) habeas intentionem tenendi quisquis offeratur; quam quidem ego censeo in dubio praesumendam de omnibus ». Et hanc Georgii Gobat limitationem refert Croix. — Itemque Sanchez, loc. cit., dicens: « Hoc autem temperarem, nisi ita casu esset quispiam patrinus illius pueri,

impendere. Et idem dicunt communiter Salmant.¹ cum Suarez, Laymann, Palao, Coninck, Valentia, etc.

In Baptismo privato, licite omititur patrinus.

Praenotandum 2°. Quod in Baptismo privato nulla culpa est, si patrinus omitatur; ut ajunt [Contin.] Tournely², Holzmänn³; et Salmant.⁴ cum Soto, Suarez, Sanchez et aliis communiter. — Dicunt tamen Sanchez⁵; et Laymann⁶ cum Suarez, Coninck, etc., quod, licet necessario non sit adhibendus patrinus in Baptismo privato; tamen bene adhiberi potest, et praestantius adhibetur^{a)}.

148. — Sed quaeritur 1°. *Qualis actus requiratur in patrinis ut contrahant cognationem?*

Actus requisitus ad contrahendam cognationem.

Textus qui hanc cognationem statuunt (relati a Sanchez⁷) his utuntur vocabulis: *suscipit, tenet, accipit, levat, tangit*. — Unde doctores conveniunt apud Sanchez⁸ requiri ad contrahendam cognationem, ut patrinus vel teneat aut tangat infantem dum baptizatur; vel statim levet aut suscipiat de sacro fonte vel de manibus baptizantis^{a)}.

An autem *requiratur tactus physicus ad contrahendam cognationem?*

¹ Tr. 2, cap. 7, n. 27. — *Suar.*, in 3 P., qu. 67, art. 8, comment. — *Laym.*, lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 1. — *Palao*, tr. 19, punct. 11, § 1, num. 2. — *Coninck*, qu. 67, art. 8. — *Valent.*, disp. 4, qu. 2, punct. 3. — ² De Bapt., cap. 6, qu. 1, resp. 3. — ³ De Bapt., n. 154. — ⁴ Loc. cit., n. 24. — *Sotus*, in 4, dist. 4, qu. unic., art. 5. — *Suar.*, in 3 P., qu. 67, art. 8, v. *Ultimum dub.* — *Sanch.*, de Matrim., lib. 7, disp. 62, n. 14. — ⁵ De Matrim., lib. 9, disp. 26, n. 3. — ⁶ Lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 5. — *Suar.*, loc. cit. — *Coninck*, de Sacram., disp. 32, n. 39. — ⁷ De Matrim., lib. 7, disp. 56, n. 1. — ⁸ Loc. cit., n. 2 et 3. — ⁹ Loc. cit., n. 4. — ¹⁰ Ap. *Sanchez*,

Loquendo de *infantibus*, communiter affirmant DD. apud Sanchez⁹. — Loquendo vero de *adultis*, negant¹⁰ Sotus, Lopez et Sà^{b)}, qui dicunt sufficere tantum moralem sive assistentiam; quia cum adulti possint ex se sustentari, sufficit assistentia, qua denotent patrini se suscipere eos in suam curam, caeremonia tentionis non adhibita. Sed communissime et merito huic contradicunt^{c)} Palao¹¹, Salmant.¹²; Bonacina¹³ cum Cardinali, Reginaldo, Filliucio, etc., ac Sanchez¹⁴ cum Manuele et Henriquez, qui de hoc affert declarationem cardinalium. Ratio: tum quia talis tentio expresse requiritur a sacris canonibus; tum quia (ut dicit D. Thomas¹⁵) haec caeremonia non est jam inducta ad supplendam imbecillitatem corporis, sed ad significandam imbecillitatem animae. Unde S. Doctor¹⁶ ait: *Licet ille qui confirmatur (et idem dicendum de baptizato) sit adultus corporaliter, nondum tamen est adultus spiritualiter*.

In Baptismo infantium requiritur tactus physicus.

Item, in Baptismo adultorum.

149. — Quaeritur 2°. *An baptizans et patrinus adhibitus in Baptismo privato, contrahant cognationem spirituales?* — Nulli dubium quod baptizans contrahat,

loc. cit., num. 5. — *Sotus*, in 4, dist. 4, art. 5, v. *Hic in primis*. — *Ludov. Lopez*, Instruct. nov., part. 2, de Matrim., cap. 51, v. *Praeterea hic dubium*. — ¹¹ Tr. 19, punct. 11, § 2, n. 3. — ¹² Tr. 2, cap. 7, n. 31 et 32. — ¹³ De Matrim., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 14. — *Cardin. Zabarella*, in cap. *Veniens*, de cognat. spirit., n. 2. — *Regin.*, lib. 31, n. 151. — *Fill.*, tr. 10, part. 2, num. 191. — ¹⁴ De Matrim., lib. 7, disp. 56, num. 5. — *Man. Rodrig.* Sum., part. 1, cap. 224 (al. cap. 226), num. 1, v. *Circa hoc*. — *Henriq.*, lib. 12, cap. 11, num. 3. — ¹⁵ 3 P., qu. 67, art. 7, ad 3. — ¹⁶ 3 P., qu. 72, art. 10, ad 1.

ut nullo modo eligeretur persona; sed nil referret essetne puer filius hujus vel illius. Tunc enim intentio patrini manifeste fertur in puerum illum praesentem; ac proinde illius intendit esse patrinus ».

147. — ^{a)} Scilicet Laymann, Suarez et Coninck dicunt patrinum posse adhiberi; Sanchez vero ait praestantius adhiberi.

148. — ^{a)} Vel etiam de manu obstetricis quae eum tenebat dum baptizabatur, ut declaravit S. C. C. ap. Pallottini, v. *Sacr. Baptismi*, § 1, n. 19 et 20, Praeterea S. C. de Prop. Fide, die 21 Januar. 1856, hanc interpretationem dedit: « Per verba (Ritualis) *patrino infantem tenente*, haud susceptio absoluta requiritur, cum *tenere* aequae intelligatur ac sufficiat, si patrinus, ut in more est, physico contactu infantis jungat se cum eo cujus manibus ille tenetur, et ad aquae infusionem comite-

tur deferentem, quin opus sit ut patrinus vel matrinx tantum, amoto deferente, infantem suas in manus excipiens, sacerdoti baptizandum exhibeat ».

^{b)} Sà, v. *Matrim. impedimenta diriment.*, n. 5, in universum scribit: « Potest et quis tenere non tangendo, ut infantem in disco, vel assistendo tamquam susceptor, dum baptizatur vel levatur ».

^{c)} Palao, Bonacina, Reginaldus, Filliucius, Rodriguez, Henriquez non loquuntur de infantibus nec de adultis, sed in genere negant satis esse assistentiam ut in Baptismo patrinus cognationem contrahat. — Salmant. requirunt ut « puerum teneat », « vel quod baptizatum ex sacro fonte immediate levet et suscipiat » — Cardinalis vero requirit ut « per se teneat puerum ». — Et pariter S. C. C. pluries negavit in universum cognationem

Quid de
cognitione
in Baptis-
mo privato.

ut communiter dicunt Palaus ¹, [Contin.] Tournely ², Viva ³ et alii.

Dubium est *an contrahat patrinus*.

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Suarez ⁴; Laymann ⁵ cum Armilla et Navarro; ac Viva ^{a)} cum Sà et Coninck. — Ratio, quia patrinus non propter solemnitatem in Baptismo adhibetur, sed etiam propter obligationem instruendi baptizatum. Et quamvis Ecclesia in Tridentino ⁶ non praeceperit adhiberi patrinum in Baptismo privato; illum tamen non prohibuit, nec (ut ait Suarez) juri antiquo derogavit.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, negat; eamque tenent Palaus ⁷ cum communi (ut asserit), Sanchez ⁸, Bonacina ⁹, Holzmann ¹⁰, Sporer ¹¹; [Contin.] Tournely ¹² cum Soto ^{b)}; et Salmant. ¹³ cum Hurtado, Rodriguez, Dicastillo, Cornejo et Diana. — Probatur ex Tridentino ¹⁴, ubi sic statuitur: *Unus tantum, sive vir sive mulier, juxta sacrorum canonum instituta, vel ad summum unus et una baptizatum de Baptismo suscipiant; inter quos ac baptizatum ipsum, et illius patrem et matrem, necnon inter baptizantem et baptizatum, baptizatique patrem et matrem tantum, spiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad Baptismum conferendum accedat, diligenter ab iis ad quos spectabit sciscitetur quem vel quos elegerint, ut baptizatum de sacro fonte suscipiant; et eum vel eos tantum*

ad illum suscipiendum admittat, et in libro eorum nomina describat, doceatque eos quam cognationem contraxerint. — Ex quibus verbis auctores praefati recte concludunt impedimentum ex concilio contrahi solum a suscipientibus *de sacro fonte*; qui solus institutus est ad conferendum Baptismum solemnem, non autem privatum.

Nec obstat dicere cum Suarez quod Tridentinum hic non derogavit juri antiquo, quo (ut asserit) omnes suscipientes cognationem contrahebant. — Nam primo non ostendit Suarez, ut opus erat, quo jure antiquitus in Baptismo privato contraheretur cognatio. Deinde, etiamsi hoc primitus statutum fuisset, Tridentinum tamen ad evitanda incommoda, derogavit omnibus aliis prohibitionibus ineundi matrimonia, praeter illas quae hic statuit, dicens: *Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sine magno peccato perseveratur, vel ea non sine magno scandalo dirimuntur. Volens itaque s. synodus huic incommodo providere, et a cognationis spiritualis impedimento incipiens, statuit ut unus tantum, sive vir, etc.*; et prosequitur ut supra. — Ergo ad vitanda incommoda, concilium praescribere voluit ut praefata cognatio in posterum non contrahatur nisi a suscipientibus de sacro fonte, id est in Baptismo solemni, ut diximus ^{c)}.

¹ Tr. 19, punct. 11, § 2, n. 13. — ² De Dispensation. in specie, part. 1, cap. 4, art. 2, collig. 1, v. *Frustra objiceretur*; et collig. 4. — ³ De Matrim., qu. 5, art. 6, n. 4. — ⁴ Qu. 67, art. 8, comment., v. *Ultim. dub.* — ⁵ Lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 5. *Armil.*, v. *Matrimonium*, n. 14. *Navar.*, Man., cap. 22, num. 40. — Sà, v. *Matrim. impedimenta diriment.*, n. 5. *Coninck* de Sacram., disp. 32, num. 39. — Sess. 24, de reform. Matrim., cap. 2. — *Suar.*, qu. 67, art. 8, comm., v. *Ultimum dub.* — ⁷ Tr. 19, punct. 11, § 2, n. 12 et 13. — ⁸ De Matrim., lib. 7, disp. 62, n. 14 et 15. —

⁹ De Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 11. — ¹⁰ De Matrim., n. 544. — ¹¹ Part. 4, cap. 1, n. 89. — ¹² De Dispensat. in specie, part. 1, cap. 4, art. 2, v. *Ex his colliges 1.* — ¹³ Tr. 9, de Matrim., cap. 12, n. 32. *Gasp. Hurtad.*, de Matrim., disp. 18, diff. 6. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 224, concl. 2. — *Dicast.*, tr. 10, de Matrim., disp. 7, dub. 30, n. 304. — *Cornejo*, de Matrim., disp. 7, dub. 16, v. *Rogabis 2.* — *Diana*, part. 10, tr. 16, resol. 29, v. *Notandum est hic.* — ¹⁴ Sess. 24, de reform. Matrim., cap. 2. — *Suar.*, qu. 67, art. 8, comm., v. *Ultim. dub.* — *Trident.*, sess. 24, de reform. Matrim., cap. 2.

contrahi ab his qui solum assistunt, et non tangunt puerum vel puellam baptizandam. Cfr. Pallottini, v. *Sacr. Baptismi*, § 1, n. 26.

149. — ^{a)} Viva, de Matr., qu. 5, art. 6, n. 4, contra tenet secundam sententiam, quae ipsi S. Alphonso probatur: « Quando privatim domi baptizatur, inquit, patrini non contrahunt hanc cognationem ».

^{b)} Sotus, in 4, dist. 42, qu. 1, art. 1, v. *Profecto rationes*, dubitanter procedit, et primo quidem scribit: « Dicendum quod hujusmodi [privatus in necessitate] Baptismus causa

est spiritualis cognationis. Nam canones absque ulla exceptione ajunt baptizantem et susceptorem cognationem contrahere cum baptizato. Et Baptismus in extrema necessitate vere sacramentum est ». Concludit tamen postea: « Verumtamen... non plane affirmarem quod si quis puerum teneret, cui alter aquam infunderet, tenens ille cognationem contraheret, quia ubi non est solemnitatis, non dicitur proprie susceptor ».

^{c)} Reperitur tamen ap. Pallottini, v. *Sacramentum Baptismi*, § 1, n. 23, contraria

150. Quaeritur 3°. *An parentes baptizantes vel suscipientes de Baptismo filios, contrahant impedimentum petendi debitum?*

Baptizantes filios in necessitate non impediuntur a debito petendo.

Certum est 1°. Non contrahere si baptizent in necessitate; ut docent D. Thomas¹, Sanchez², Salmant.³ et alii communiter, ex can. *Ad limina* 7, *causa* 30, *qu. 1*, ubi dicitur: *Inculpabile judicandum quod necessitas intulit*. — Certum est 2°. graviter peccare parentes, qui ex industria et sine necessitate filios baptizant; ut patet ^{a)} ex can. *De his* 6, *dict. qu. 1*. Vide Viva⁴. — Certum est 3°. Non contrahere cognationem, si parentes ex ignorantia baptizent; ut habetur in cap. *Si vir* 2, *de cognat. spir.*, ubi sic dicitur: *Si vir vel mulier scienter vel ignoranter filium suum de sacro fonte suscepit..., quamvis generaliter sit institutum ut debeant separari; quidam tamen humanius sentientes aliter statuerunt. Ideoque nobis videtur sive ex ignorantia sive ex malitia id fecerint, non sunt ab invicem separandi, nec alter alteri debitum debet subtrahere...; quia si ex ignorantia (nota) id factum est, eos ignorantia excusare videtur: si ex malitia, eis sua fraus non debet patrocinari vel dolus*.

Neque baptizantes extra necessitatem ex ignorantia.

Quaestio igitur est: *An parentes contrahant impedimentum si filium baptizent ex industria praeter necessitatem?*

¹ Suppl., qu. 56, art. 1. — ² De Matrim., lib. 9, disp. 26, num. 2. — ³ Tract. 9, cap. 15, num. 24. — ⁴ De Matrim., qu. 5, art. 6, num. 4. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ De Bapt., cap. 9, num. 14. — S. Bonav., in 4, dist. 42, artic. 1, qu. 2. Palud., in 4, dist. 42, qu. 1, art. 1, concl. 7, (num. 15); et dist. 32, qu. 1, art. 2, concl. 4, (num. 9). Richard. a Mediavil., in 4, dist. 42, art. 1, qu. 1, v. f. ⁷ De Matr.,

Prima sententia communior affirmat. Et hanc tenent D. Thomas⁵, Petrocorensis⁶, Concina⁶; item S. Bonaventura, Paludanus, Richardus et alii plures, cum Sanchez⁷. — Ratio, quia eadem lex quae decernit cognationem spirituales contrahi inter baptizantem et parentes baptizati, ipsa impedimentum inducit inter parentes suam prolem baptizantes.

Baptizantes ex industria, impediuntur juxta communior.

Secunda vero sententia satis probabilis negat; eamque tenent plures et graves doctores, ut Suarez^{c)}, Pontius^{d)}, Viva⁸, Coninck⁹; Salmant.¹⁰ cum Perez, Dicastillo etc. Idem tenet Glossa in cit. cap. *Si vir*, v. *Debitum*, ubi dicit: *Non invenimus prohibitum in hoc casu quod non exigat; ergo nec nos prohibeamus*. — Ratio est, quia revera nullo jure (ut ipse Sanchez fatetur, et ideo hanc sententiam probabilem et tutam vocat) expressum invenitur suppositam cognationem contrahi. Et si aliqui antiqui textus adfuerint separationem inter tales conjuges injungentes; tamen omnes hi canones (ut ait Sanchez) correcti fuerunt a citato cap. *Si vir*, ubi dicitur quod hujusmodi conjuges *non sunt separandi*; et additur: *nec alter alteri debitum debet subtrahere*.

Satis probabilis nec tur impeditur.

Ex quibus verbis recte inferunt Salmant. nullum impedimentum contrahi ad debitum petendum: textus enim non dicit quod tantum nocens teneatur innocenti

lib. 9, disp. 26, num. 7. — ⁸ De Matrim., qu. 7, artic. 3, num. 5. — ⁹ Disp. 34, dub. 8, num. 69. — ¹⁰ Tract. 9, cap. 15, num. 25. Martin. Perez, de Matrim., disp. 29, sect. 6, num. 7, v. f. Dicast., tr. 10, de Matrim., disp. 9, dub. 8, n. 90 et seqq. — Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 26, num. 7 et 6. — Sanchez, loc. cit. — Salmant., tr. 9, cap. 15, num. 25.

S. C. C. declaratio, qua scilicet declaratum est ortam fuisse spirituales cognationem inter eam quae tenuit puerum, dum obstetrix illum baptizaret et patrem pueri, etiamsi tenens crederet ex tali actu non resultaturum impedimentum, quo praeviso non tenuisset, dummodo tenendo habuerit animum de sacro fonte levandi puerum.

150. - ^{a)} Canon *De his* loquitur de patrino in Confirmatione; et melius allegatur can. *De eo* 5, *caus. 30, qu. 1*, ubi haec habentur: « De eo qui filium suum baptizavit, et cujus uxor eum de fonte suscepit, hac causa ut dissidium conjugii fieret... Si... ex industria fecerunt, ut filium suum de fonte susciperent, si innupti permanere voluerint, bonum est; sin autem, *gravis poenitentia* insidiatori injungatur ».

^{b)} Petrocorensis, *de Bapt., cap. 7, qu. 3*: « Matrimonii usus, inquit, parentibus interdicitur, qui proprios filios de fonte Baptismi susceperunt ».

^{c)} Suarez, *qu. 67, art. 8, comment., v. Majus vero*, fatetur primo communem esse sententiam quod sic suscipientes contrahant impedimentum; sed inferius refellit argumenta illius sententiae, et concludit: « Quod... teneatur hac de causa non petere debitum, non video quo sufficienti fundamento asseratur; quamvis in re morali communem sententiam deserere difficile sit ».

^{d)} Pontius, *de Matr., lib. 10, cap. 6, n. 4*, ita sane docet de eo qui sic fecit ex industria, scilicet cum intentione fraudandi alterum conjugem debito conjugali. Si vero scienter qui-

debitum non negare; sed utitur terminis correlativis, qui mutuam obligationem indicant. — Si igitur utraque pars (ut bene arguit Pontius¹) tenetur debitum reddere, ergo utraque potest petere. Nam si nocens petere non posset, neque pars innocens posset reddere: quia, ex una vice, non teneretur reddere, cum nocens jam amisserit jus petendi; ex altera, neque etiam posset reddere, si posset negare sine gravi incommodo, quia cooperaretur peccato alterius (juxta dicta *Lib. II, n. 47*, et ut dicemus in hoc casu, *Tract. de Matrim., Lib. VI, n. 945*). — Nec verum est quod quidquid dirimit Matrimonium contrahendum, impedit etiam jam contractum; nulla enim poena incurritur, ut compertum est apud omnes, nisi in jure sit expressa. In nostro autem casu, haec poena non petendi debitum nullibi invenitur expressa, sicut alias habetur de incestuoso, ex *cap. 1, de eo qui cognovit consanguin.*

151. — Quaeritur 4°. *An suscipiens infantem in Baptismo collato sub conditione, contrahat cognationem?*

Resp. Si de primo Baptismo adsit dubium dumtaxat negativum^{a)}, omnino affirmandum cum communi; quia nulla tunc urget ratio pro valore anterioris Baptismi, et praesumptio stat tantum pro valore secundi. Ita Sanchez², Mazzotta³; Salmant.⁴ cum Bonacina; et Renzi⁵ cum Di-

castillo et Diana. — Secus tamen dicunt Sanchez⁶, Renzi⁷ cum Diana, si dubium sit positivum. Et hoc est satis probabile, juxta dicenda *de Matrim., n. 905, v. Secunda*, ubi dicemus cum communi doctorum, bene posse contrahi Matrimonium, quando post adhibitam diligentiam nullum impedimentum certo adesse probatur.

152. — Quaeritur 5°. *An contrahat cognationem qui ex errore suscipit unum infantem pro alio?*

Negant Contin. Tournely^{a)}, et Sanchez^{a)} cum Abbate^{b)}, etc. — Quia in *dict. cap. 2, de cognat. spir.*, dicitur conjux quae ignoranter levavit filium mariti non arceri a petitione debiti^{c)}.

Affirmant vero Pontius⁸ et Palaus⁹ cum aliis; quia suscipiens videtur habere intentionem suscipiendi infantem, quicumque sit. Textum autem allatum dicunt non probare conjugem non gessisse verum officium susceptoris; sed solum ex dispositione juris sublatum esse impedimentum petendi debitum, quod impedimentum non decebat quidem contrahi sine conjugis culpa: sed hanc rationem ajunt non procedere in nostro casu. — Et haec sententia mihi probabilior videtur. Nisi (ut recte excipit Renzi¹⁰ cum Bonacina, Tamburinio et Januario) ille habeat expressam intentionem non tenendi alium, nisi quem intendit suscipere^{d)}.

Suscipiens unum pro alio, juxta alios non contrahit.

Probabilius contrahit.

Limitatio.

Quid de cognatione in Baptismo conditio nato.

¹ De Matrim., lib. 10, cap. 6, n. 4. — ² De Matr., lib. 7, disp. 62, n. 6. — ³ Tr. 7, disp. 1, qu. 2, cap. 4, § 2, i. f. — ⁴ Tr. 9, cap. 12, n. 29. — ⁵ Bonac., de Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, num. 10. — ⁶ De Bapt., cap. 5, qu. 4, v. f. — ⁷ Dicast., tr. 10, de Matr., disp. 7, dub. 27, n. 260. — ⁸ Diana, part. 11, tr. 8, resol. 57. — ⁹ De Matr., lib. 7, disp. 62, num. 7. —

¹⁰ Loc. cit., i. f. — ^{a)} Diana, loc. cit. — ^{b)} De Matrim., lib. 7, cap. 39, n. 9. — ^{c)} Tr. 19, punct. 11, § 2, n. 5. — ^{d)} De Bapt., cap. 5, qu. 25. — ^{e)} Bonac., de Matrim., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 18. — ^{f)} Tambur., lib. 2, de Bapt., cap. 4, § 4, num. 5. — ^{g)} Joseph. de Januario, de Casib. reserv., part. 2, resol. 75, num. 34.

dem, sed non ex industria, id fecerit, asserit Pontius n. 7, talem contrahere impedimentum.

151. — ^{a)} Non omnes auctores hic citati loquuntur de dubio negativo, sed de dubio in genere, ut Mazzotta, Salmant., Bonacina.

152. — ^{a)} Contin. Tournely, *de Dispensat. in specie, part. 1, cap. 4, art. 2, collig. 4, v. Sed quid*; et Sanchez, *de Matr., lib. 7, disp. 58, n. 7* hanc suam negativam sententiam ita coarctant, ut in ipsam S. Alphonsi opinionem reincidat; negant enim contrahi cognationem, nisi « habeat intentionem (sunt verba Contin. Tourn.) suscipiendi puerum praesentem, quisquis ille sit ». — Et Sanchez: « Nisi ita casu esset quispiam patrinus illius pueri, ut nullo modo eligeretur persona, sed nil referret essetne puer filius hujus vel illius ».

^{b)} Abbas, in *cap. 2, de cognat. spirit., n. 4*, id dubitanter pronuntiat; dicit enim ad cognationem contrahendam requiri animum et certam scientiam; « ex quo potest inferri (ita prosequitur), quod si quis, credens tenere filium unius, tenuit filium alterius, non efficitur ille pater spiritualis baptizati, saltem ad dirimendum Matrimonium post contractum; quod tamen satis potest dubitari ».

^{c)} Cap. 2, *de cognat. spirit.* negat conjugem eo casu debere subtrahere debitum, quod auctores interpretantur de debiti petitione.

^{d)} Seu, ut magis accurate auctorum mens referatur, ordinarie non contrahit cognationem, quia ordinarie intendit suscipere hunc et non alium; si vero intentionem habeat quemcumque suscipiendi, contrahit cognationem.

153. - Quaeritur 6°. *Quisnam contrahat cognationem, si quis suscipiat infantem nomine alterius?* — Tres adsunt sententiae:

Opiniones
de susci-
piente no-
mine alte-
rius.

Prima communior dicit contrahere solum principalem. Et ita sentiunt Sanchez ^{a)}, Pontius ¹, Renzi ²; Palaus ³ cum Coninck, Barbosa et Hurtado; Croix ⁴ cum Aversa et Gobat; Tournely ^{b)} cum Navarro ^{b)} et Fagnano ^{b)}. — *Secunda* sententia dicit contrahere solum procuratorem; quia hic solus infantem suscipit. Ita Concina ⁵ cum Soto et Toletus ^{c)}. — *Tertia* sententia, quam tenent Leander ^{d)}, et Diana ^{e)} cum Sà ^{f)}, Reginaldo ^{f)}; ac Filiucci, apud Concina ⁶, dicit neutrum contrahere: non principalem, quia non suscipit; non procuratorem, quia hic non intendit contrahere.

Verius so-
lus princi-
palis con-
trahit.

His non obstantibus, *prima* sententia, quae communior est, absolute verior mihi videtur. Ratio, quia ex Tridentino is contrahit cognationem qui est a parentibus ad suscipiendum designatus. — Nec obstat quod principalis de facto non suscipiat; quia juxta regulam juris, qui per alium

facit per se facere videtur. Sicque decimum refert Pontius a S. Congregatione, quae dixit in hoc casu: *Procurator non contrahit cognationem spiritualem sibi, sed mandanti.*

154. - Quaeritur 7°. *An patrini, ad contrahendam cognationem, debeant esse designati?* — Ante omnia hic advertendum id quod habetur in Tridentino ⁷, ubi sic sancitum fuit: *Si alii ultra designatos baptizatum tetigerint, cognationem spiritualem nullo pacto contrahant, constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus.*

Tangentes
baptizatum
ultra desi-
gnatos non
contrahunt.

Sed Dubium 1um occurrit: *Si nullus sit designatus, et plures tangant, an omnes contrahant?*

Tenet Diana cum aliis, apud Busenbaum (ut infra, n. 158, in fine), neminem eorum cognationem contrahere. Et hanc sententiam probabilem putant ^{a)} Sanchez ⁸; ac Suarez, Gutierrez, etc., apud Salmant. ⁹; et probabilior vocat Croix ^{b)} cum Gobat ^{b)} et Aversa ^{b)}. Quia Tridentinum expresse requirit designationem; et proinde

Si nullus
sit designa-
tus, et plu-
res tangant,
nullus con-
trahit juxta
alios.

¹ De Matr., lib. 7, cap. 39, n. 10. — ² De Bapt., cap. 5, qu. 26. — ³ Tr. 19, punct. 11, § 2, n. 14 et 16. Coninck, de Matrim., disp. 32, num. 40. Barbosa, de Offic. et Potest. episc., alleg. 30, num. 50. Gaspar Hurtad., de Matrim., disp. 18, diff. 5. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 364. Aversa, qu. 67, sect. 4, v. Octavo. Gobat, tr. 2, num. 546 et 550. — ⁵ De Bapt., cap. 16, n. 16. Sotus, in 4, dist. 42, qu. 1, art. 2, v. f. — Fill., tr. 10, part. 2, n. 192, v. f. ⁶ Loc. cit., num. 16, i. f. — Trident., sess. 24, de reform.

Matrim., cap. 2. — Pontius, de Matr., lib. 7, cap. 39, n. 10; cfr. Pallottini, v. Matrimonium, § 8, num. 59 et seqq.; et v. Sacram. Baptismi, § 1, n. 33 et 34; Zamboni, v. Matrimonium, § 10, n. 1; cfr. etiam Thesaur. Resolut. S. C. Conc., in Theatina, Matrimonii, 23 Aug. et 13 Sept. 1721. — ⁷ Loc. cit. — Diana, part. 9, tr. 7, resol. 50. — ⁸ De Matr., lib. 7, disp. 57, n. 12. — Suar., qu. 67, art. 8, comment., i. f. — Gutier., de Matrim., cap. 100, num. 7. — ⁹ Tr. 2, cap. 7, num. 36.

153. - ^{a)} Sanchez, loc. cit., disp. 59, tertiam sententiam tenet, dicens n. 4, principalem probabilius non contrahere cognationem; et addens n. 12, multo probabilius neque ipsum procuratorem contrahere.

^{b)} Contin. Tournely, loc. cit., v. Colliges 3, ita sane tenet ut « tutius »; sed subdit: « Opinio nostra, etsi verior nobis appareat, ut et communior, haud tamen certa omnino et inconcussa judicari potest; unde censemus... occurrente hujusmodi casu, ad episcopum confugiendum esse, qui in dubio dispensare potest ». — Navarrus autem, Consil. 6, de cognat. spirit., n. 8; et Fagnanus, in cap. Veniens, de cognat. spirit., n. 8, hanc sententiam non tuentur; perperam igitur a Collet allegantur.

^{c)} Ita sane Toletus, lib. 7, cap. 8, n. 3: « Si intendunt contrahere » procuratores, ut ipse limitat.

^{d)} Leander, de Bapt., disp. 7, qu. 22, hanc sententiam aequè probabilem ac duas priores existimat.

^{e)} Diana, part. 3, tr. 4, resol. 2, negat

procuratorem contrahere, et idem probabile putat de principali; quod etiam, part. 10, tr. 16, resol. 29, iterum dicit, quamvis probabilissimam existimet adversariorum sententiam.

^{f)} Sà et Reginaldus male citantur a Concina ex Leandro: nam Sà, v. Matrim. impedim. dirim., n. 5; et Reginaldus, lib. 31, n. 156, tenent priorem sententiam, quae scilicet ipsi S. Alphonso probatur.

154. - ^{a)} Quin etiam absolute, ut Gutierrez; vel saltem ut probabilior habent, ut Sanchez et Suarez.

^{b)} Croix, lib. 6, part. 1, n. 359; Gobat, tr. 2, n. 535; Aversa, qu. 67, sect. 3, v. Quarto, loquuntur in universum de eo qui non est designatus. — De praesenti vero casu Gobat scribit tantum: « Quodsi denique vel nullus sit designatus... putat Dicastillo... nullum ex iis qui suscipiunt contrahere cognationem. Dissentiunt alii apud ipsum ». — Aversa autem: « Si... non designati teneant baptizatum, nihil faciunt, et nullus valide tenet. Ac merito Suarez... oppositam sententiam vocat falsam ».

(ea deficiente) cognatio non contrahitur. — Sed oppositam, cui me subscribo, communem vocat Viva ^{c)} cum Bonacina ^{c)} et Coninck ^{c)}; et hanc tenendam dicunt Salmant. ¹ cum Navarro, Laymann, Palao, Pontio, etc., ex declaratione S. Congregationis: hi dicunt omnes contrahere. Ratio, quia, licet concilium praescribat ut parochus sciscitetur a parentibus quem designarint, et ut puniatur si aliter fecerit: non tamen dicit susceptionem esse nullam, neque irritat jus antiquum, ut habetur in *cap. fin. de cogn. spir., in 6°*, ex quo omnes tangentes cognationem contrahunt. Haec sunt verba hujus textus: *Quamvis non plures quam unus vir vel una mulier accedere debeant ad suscipiendum de Baptismo infantem..., si tamen plures accesserint, spiritualis cognatio inde contrahitur.*

Et ob eamdem rationem, idem recte dicunt auctor additionum ad Wigandt ²; et Salmant. ³ cum Palao, Cornejo et aliis (contra Croix ⁴, etc.), etiamsi adsint patrini designati, sed alius praeter eos tantum tangit: hic solus enim tunc contrahit; quia concilium dicit eos non contrahere qui *ultra* designatos tangunt: non vero, qui *praeter*. Nam *ultra* importat quod tangant designati, et non designati; *praeter* autem importat quod tangant tantum non designati, qui a concilio non eximuntur a contrahendo cognationem, saltem non expresse, uti opus erat exprimi: alioquin in dubio possidet jus antiquum. — E con-

verso, secus omnino dicendum, si tangat unus designatus, et alter non designatus; quia hic nullo modo contrahit, ut patet ex verbis Tridentini supra allatis.

Dubium occurrit 2um. *Si plures quam duo designentur, et omnes tangant, an omnes cognationem contrahant?*

Censet Suarez ⁵ quod si *successive* tangant puerum, primi duo ^{d)} tantum cognationem contrahunt. Et idem sentiunt recte Sanchez ⁶ et Croix ⁷.

Si autem *simul* omnes tangant, Suarez ^{e)} censet nullum contrahere. — Sed Sanchez, Croix; et Salmant. ⁸ cum Pontio, Coninck ^{f)}, Palao ^{f)} ac Rebello, communius et probabilius dicunt tunc omnes designatos contrahere. Quia Tridentinum, licet vetet adhiberi plures quam duos, tamen non irritat jus antiquum, nisi cum tangunt plures ultra duos designatos, non vero si tangant plures designati ultra duos. Et hoc tanto magis currit, si ex iis pluribus designatis ignoretur quis prius tetigerit; ex decreto S. Congregationis, apud Salmant.

Sed notandum hic 1° cum [Contin.] Tournely ⁹ quod si parochus injuste repellat patrinos a parentibus electos, et ii infantem teneant, hi veram cognationem contrahunt. — Notandum 2° cum eodem Tournely et Bonacina, quod si parochus admitteret plures patrinos quam duos, mortaliter peccaret; quia laederet praeceptum Ecclesiae in re gravi, impositum ne multiplicentur cognationes. Si vero

Secus, si designatus tangat.

Quid, si plures quam duo designentur et tangant.

Designati tangentes contrahunt etsi repelluntur a parcho.

Admittere plures quam duos, lethale.

¹ Tr. 2, cap. 7, n. 37. — *Navar.*, Man., cap. 22, n. 39. — *Laym.*, lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 4. — *Palao*, tr. 19, punct. 11, § 2, n. 9. — *Pontius*, de Matrim., lib. 7, cap. 39, n. 11. — *S. C. Conc.*, habetur ap. Pallottini, v. *Matrimonium*, § 8, num. 63; et v. *Sacram. Baptismi*, § 1, num. 18 et 24. — ² Tr. 11, exam. 5, cas. 8, v. *Oppositum*. — ³ Tr. 2, cap. 7, num. 42. — *Palao*, tr. 19, punct. 11, § 2, n. 11. — *Cornejo*, de Matrim., disp. 7, dub. 16, v. *Sed certe*. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 359. — ⁵ Qu. 67, art. 8, comment., *Sed quaeres*. — ⁶ De Matr., lib. 7, disp. 57, num. 14. —

⁷ Loc. cit., num. 360. — *Sanch.*, loc. cit., num. 13 et 14. — *Croix*, lib. 6, part. 1, num. 360. — ⁸ Tract. 2, cap. 7, num. 45. — *Pontius*, de Matr., lib. 7, cap. 39, num. 12. — *Rebell.*, part. 2, lib. 3, qu. 6, num. 6; et post lib. 4, Append., num. 96. — *Salmant.*, loc. cit., num. 45; cfr. etiam *Rebell.*, in cit. Append., n. 95. — ⁹ De Dispensat. in specie, part. 1, cap. 4, art. 2, collig. 3, v. *Dixi*. — *Contin. Tourn.*, de Dispensat. in specie, part. 1, cap. 4, art. 2, collig. 3, v. *Dixi*. — *Bonac.*, de Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, num. 32.

^{c)} Viva, de *Matrim.*, qu. 5, art. 6, n. 6, communem vocat sententiam quam tenent Bonacina, de *Matr.*, qu. 3, punct. 5, § 2, n. 24; Coninck, de *Matr.*, disp. 32, n. 37, in casu dubii secundi inferius tractandi, quando scilicet plures quam unus et una sunt designati, et simul omnes tangunt, dicit communiter teneri quod omnes contrahant cognationem.

^{d)} Nempe « si vir et femina », ut explicat Suarez et Croix.

^{e)} Suarez, loc. cit., probabile utique censet nullum tunc contrahere, sed subdit: « Sed quia res est dubia, et ab aliis hactenus hoc explicatum non est, non esset hoc facile consulendum, sed abstinendum potius ab hujusmodi Matrimonio, saltem propter dubium ».

^{f)} Coninck, de *Matr.*, disp. 32, n. 37; Palao, tr. 19, punct. 11, § 2, n. 11, id profecto tenent, modo parochus omnes admittat; idemque insinuat Rebello, in cit. *Append.*, n. 96.

Juxta S. Doctorem, omnes contrahunt.

Si, designato non tangente, non designatus tangat, contrahit.

Quid parocho faciendum, si plures quam duo designentur.

plures patrini accedant a parentibus designati, bene poterit permittere (prout ait Croix¹) ut omnes tangant: modo externe designet unum et unam, quibus tantum tradat infantem, et illos solos adnotet ut patrilos, moneatque tantum eos cognationem contraxisse^g).

155. - Quaeritur 8°. *An patrini possint esse duo mares aut duae feminae?* — Nega. Sed probabile est cum Sanchez et Croix² esse tantum veniale; contra Bonacina et alios, qui volunt esse mortale.

Si sint duo mares aut duae feminae, veniale.

Patrinus non necessarius est ejusdem sexus quam baptizatus.

Dubitatur 1°. *An patrinus masculi* (si unicus sit) *debeat esse masculus, et feminae femina?* — Affirmat Laymann ex concilio Nicaeno. — Sed probabilius negant Suarez, Filliuccius, Aversa, Gobat, apud Croix³; cum ex Tridentino dicatur: *Sive vir, sive mulier.*

Dubitatur 2°. *An peccent designantes ut patrilos duos mares vel duas feminas?*

Designare duos mares aut duas feminas quandoque veniale, quandoque mortale.

Certum est peccare tam parentes quam parochum tales patrilos admittentes, cum sit contra praescriptum Ecclesiae. Id autem Croix⁴ cum Sanchez putat esse tantum veniale. Bonacina^a) vero et alii dicunt esse mortale. Et hoc mihi verius videtur, si patrini essent diversi sexus ac infans; quia sic multiplicarentur cognationes: quod prohibere voluit Tridentinum, ut vidimus. Secus, si essent ejusdem sexus^a).

156. - « Resp. III°. Valide quidem, sed « illicite sunt patrini:

Monachi valide, sed illicite sunt patrini.

« 1°. Abbas et monachus. Quo nomine « non veniunt mendicantes: etsi Laymann « omnes claustrales comprehensos velit;

« et quoad abbates in multis locis consuetudo sit contraria ».

In can. *Non licet* 103, de consecr., dist. 4, sic habetur: *Non licet abbati vel monacho de Baptismo suscipere filios, nec commatres habere.* Licitum est vero monachis compadres fieri baptizando; ut Petrocorensis⁵, cum Glossa in can. *Pervenit*, caus. 18, qu. 2.

An autem nomine *monachorum*, veniant etiam *mendicantes*? — Negant Palaus⁶, et Salmant.⁷ cum Coninck. — Sed melius affirmant Concina⁸ cum Laymann, Angelo, Sanchez, Filliuccio^a), Bonacina, Diana^b), etc., ac Roncaglia⁹. Ratio, quia, licet nomine *monachorum* in odiosis non veniant mendicantes; tamen Rituale Romanum¹⁰ id vetat omnibus regularibus, dicens: *Ad hoc etiam admitti non debent monachi vel sanctimoniales, neque alii cujusvis ordinis regulares a saeculo segregati.*

Nomine monachorum veniunt quilibet regulares.

Regulares autem facti episcopi non prohibentur suscipere; ut ait Palaus¹¹ cum Laymann, Sanchez, etc., ac Holzmann¹² cum communi.

Excipiuntur regulares facti episcopi.

« 2°. Conjuges respectu conjugum, et « parentes respectu filiorum, nisi sit necessitas.

Alii quoque prohibentur.

« 3°. Moribus infames.

« 4°. Apostatae et haeretici, qui nullo « casu videntur advocandi; quia ea advocatio esset protestatio quasi falsae religionis, cum non nisi de falsa fide sint « sponsuri: etsi Laymann¹³ probabiliter « dicat, posse subinde ob gravem causam « admitti. — Catholici vero, ob rationabilem causam, infantem haeretici, bapti-

Apostata et haeretici

¹ Lib. 6, part. 1, n. 350. — Sanchez, de Matr., lib. 7, disp. 57, n. 6. — ² Loc. cit., n. 350. — Bonac., de Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 32. — Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 4. — Concil. Nicaen. I (non citat. a Laym.), Canones arabici, cap. 22. — Suar., qu. 67, art. 7, comment., v. f. Fill., tr. 2, cap. 7, num. 160. — Aversa, qu. 67, sect. 3, v. Quinto. Gobat, tr. 2, n. 531. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 351. — ⁴ Loc. cit., n. 350. — Sanchez., de Matr., lib. 7, disp. 57, n. 1 et 6. — Bonac., loc. cit. — Laym., loc. cit., n. 3. —

⁵ De Bapt., cap. 7, qu. 3, v. *Abbatibus*. — ⁶ Tract. 19, punct. 11, § 1, n. 4. — ⁷ Tr. 2, cap. 7, n. 47. — Coninck, de Sacram., qu. 67, art. 7, n. 56. — ⁸ De Bapt., cap. 16, n. 15. — Laym., loc. cit., n. 3. — Angel., v. *Baptismus VIII*, n. 1. — Sanchez., de Matr., lib. 7, disp. 60, n. 21. — Bonac., de Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 23. — ⁹ De Bapt., cap. 6, qu. 1, resp. 3. — ¹⁰ De Bapt., tit. de Patrinis, i. f. — ¹¹ Loc. cit., n. 4. — Laym., lib. 5, tr. 2, cap. 9, n. 3. — Sanchez., Decal., lib. 6, cap. 6, n. 24. — ¹² De Bapt., n. 163. — ¹³ Loc. cit., n. 7.

^g) Croix non habet ultimum hoc assertum, scilicet ut moneat tantum eos cognationem contraxisse. In reliquis concordat.

155. — ^a) Posse tamen esse duas mulieres, quarum altera nomine proprio, altera nomine alicujus viri suscipiat, et idem esse de viris, declaravit S. C. Conc., ut videre est

ap. Pallottini, v. Sacramentum Baptismi, § 1, n. 17.

156. — ^a) Filliuccius, tr. 15, n. 14, de privilegio fori (non de Baptismo) tractans, ait sub nomine monachorum omnes religiosos comprehendendi.

^b) Diana, part. 9, tr. 6, resol. 32.ª « At

« zante praedicante, suscipere possunt, « saltem in Germania. Laymann ¹ ». Et Croix ^{c)} consentit cum Gobat ^{c)} et Tamburinio ^{c)}, si per hoc nullo modo approbetur ritus haereticorum contrarius fidei (contra Navarrum, Lessium, etc.).

An autem ex gravi causa adhiberi possit patrinus haereticus? — Affirmat Laymann, et consentit Palaus, si aliter oriretur gravis offensio ^{d)}. Sed communius negant ^{e)} Tanner et alii, apud Croix ².

« 5°. Plures quam duo. — Quia Tridentinum non nisi unum, aut ad summum « unum et unam permittit, propter cognitionem spiritualem inde oriri solitam. « Ideoque mandat parochis, sub poena « arbitrio Ordinarii infligenda, ut si plures « se offerant, petant ab his ad quos spectat « patrinos designari, ut unum vel duos « nominent, eosque tantum admittant, qui « soli cognationem contrahant, eorumque « nomina in librum referant, eosque de « contracta spirituali cognatione instruant: « scilicet, quod ea impediatur dirimatque « Matrimonium, non quidem inter se, sed « inter ipsos et baptizatum, ejusque patrem « et matrem; sicut etiam inter baptizan-

tem et baptizatum, baptizatique patrem « et matrem. Excipiuntur tamen parentes, « quando propriam prolem suscipiunt in « necessitate. — Vide Laymann ³ ».

157. — Quaeritur hic: *an duo conjuges possint licite suscipere alienam prolem?* Negat Suarez ⁴, ex constitutione Urbani II relata in *cap. fin. [caus.] 30, qu. 4*, ubi dicitur: *Sed ut puritas spiritualis paternitatis ab omni labe et infamia conservetur immunis, dignum esse decernimus, ut utrique (conjuges) insimul ad hoc aspirare minime praesumant.* Censet tamen Suarez id non esse plus quam veniale; ex verbis illis *dignum esse decernimus*, quae videntur solam decentiam inducere ^{a)}. — Sed nullum esse peccatum probabilius et cum communissima docent Navarrus ⁵, Sanchez ⁶, Bonacina ⁷; et Salmant. ⁸ cum Coninck. Ratio, quia jam consuetudine introductum est hoc esse licitum. Idque expresse docet D. Thomas ⁹, ubi ait: *Nihil prohibet quin vir et uxor simul aliquem de sacro fonte levarent.*

158. — Unde resolves:

« 1°. In privato Baptismo ob necessitatem dato, pater non debet suscipere

Duo conjuges probabiliter licite suscipiunt alienam prolem.

Notanda ex Busenbaum.

¹ Lib. 5, tr. 2, cap. 9, num. 6. — *Navar.*, Consil. 1, de constit., n. 67. — *Lessius*, Auctar., v. *Baptismus*, cas. 1. — *Laym.*, loc. cit., n. 7. — *Palaus*, tr. 19, punct. 11, § 1, n. 9. — *Tanner*, tom. 3, disp. 1, qu. 7, n. 125. — ² Lib. 6, part. 1, n. 373. — ³ Loc. cit., a n. 3. — ⁴ Qu. 67, art. 8, comment.

v. *Secundo*. — *Suar.*, loc. cit. — ⁵ Man., cap. 22, n. 39. —

⁶ De Matr., lib. 7, disp. 57, num. 5. — ⁷ De Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 5. — ⁸ Tr. 2, cap. 7, n. 51. *Coninck*, de Sacram., qu. 67, art. 7, n. 58. — ⁹ In 4, dist. 42, qu. 1, art. 3, solut. 2, ad 4.

ego, inquit, utramque sententiam probabilem puto ».

^{c)} Croix, *lib. 6, part. 1, n. 370*, consentit cum Laymann; et pariter Gobat, *tr. 2, n. 565*. Tamburinius vero, *lib. 2, de Bapt., cap. 4, § 2, n. 8*, requirit gravem causam; et praeterea, ut patrinus addat « protestationem, qua significet se suscipere ad ritum Ecclesiae Romanae. Sed solus Croix (cui consentit Tamburinius, ut ex relatis liquet) addit restrictionem: *Si per hoc nullo modo, etc.* — De his autem adsunt declarationes S. Officii. Et primo quidem a S. C. quaesitum fuerat: « An debeant schismatici, haeretici, qui catholicorum sunt hostes infensissimi, ratione alicujus particularis amicitiae et familiaritatis permitti, ut patrini fiant catholicis in sacramento Baptismi et Confirmationis; et catholici vicissim illis? Et S. C., die 14 Octobris 1676, respondit: « Non posse ». — Item eadem S. C., die 10 Maji 1770, declaravit: « Absolute..... non licere, nec per se nec per alios, fungi officio patrini in baptismis qui haereticorum filiis ab haeticis ministrantur ». — Denique S. Off., in sua Instru-

ctione 5 Julii 1878 ad Ordinarios Brasiliae, de massonibus haec decrevit: « Omnino prohibendum est ne massones notorii officium patrini in sacramento Baptismi vel Confirmationis suscipiant. Illi enim, quatenus adhaereant sectae ab Ecclesia damnatae, minime idonei sunt procurandae, si opus fuerit, educationi christianae spiritualium filiorum ».

^{d)} Vel etiam, addit Palaus, si timor adsit ne parentes deferant baptizandum ministro haeretico.

^{e)} Et huic negativae sententiae adhaeret S. C. S. O. Declaraverat enim S. Poenitentia, die 10 Decembris 1860, posse ad munus patrini admitti notorie censuratum, si ex ejus rejectione gravia damna imminere viderentur. Hinc a S. C. S. O. quaesitum fuit: Utrum haec declaratio etiam ad patrinos haereticos extendi possit. Cui quaesito, die 3 Maji 1893 respondit S. C.: « Negative, et praestare ut Baptismus conferatur sine patrino, si aliter fieri non possit ».

157. — ^{a)} Et ita etiam Suarez ait facile excusari posse ab omni culpa, si consuetudo contraria recepta esset.

« aut tenere tamquam patrinus infantem;
« cum in hoc casu nulla sit patrini neces-
« sitas. — Ideoque, si id vel tunc, vel etiam
« in Baptismo publico temere faciat (idem
« est si prolem suam ipse baptizet), gra-
« viter peccat. Et insuper contrahit in po-
« steriore casu cognationem cum conjuge;
« atque, ut docet Sanchez ^{a)} et alii com-
« muniter, privatur jure petendi debitum.
« Quod tamen negant Coninck et Diana ¹.
« Vide Bonacina ², Escobar ³, ubi citat
« Suarez negantem ^{b)} ». [Et quidem proba-
« biliter: vide dicta n. 150].

« 2°. Si inter multos patrilinos nulli certi
« a parentibus, aut in eorum defectu, a
« parochus designentur, qui aliis seclusis
« cognationem contrahant, et sic multi ex
« ignorantia, vel parochi negligentia le-
« vent; probabile est omnes contrahere
« cognationem (nisi tamen assistant tan-
« tum et non tangant). Vide Laymann ⁴.
« — Diana ⁵ tamen ex Suarez, Maeratio et
« Perez dicit eo casu nullum contrahere
« cognationem ». — [Vide dicta n. 154].

159. - « 3°. Parochus graviter peccat:
« 1°. Si ex negligentia frequenter omittat
« nomina baptizatorum referre in librum:

Coninck, de Matr., disp. 34, dub. 8, n. 69. — ¹ Part. 3, tr. 4, resol. 3. — ² De Matr., qu. 4, punct. 2, n. 3 et 4. — ³ Tr. 7, exam. 2, n. 60, (ed. Lugdun. s. d.; in aliis, n. 13 post init.). — ⁴ Tr. 2, cap. 9, num. 4. — ⁵ Part. 9, tr. 7, resol. 50, v. f. - Suar., qu. 67, art. 8, comment., i. f. Maerat., de Matr., disp. 9, sect. 9, v. Unde concluditur

« tum ob legem Tridentini in re gravi et
« sub poena gravi; tum ob incommoda
« et damna inde sequentia. Quintanadve-
« nas ⁶. — 2°. Si ejus culpa patrini plures
« adhibeantur. Quintanadvenas ^{a)}. Ac licet
« Perez ^{b)} et Serra ^{b)}, apud Diana ^{b)}, dicant
« esse probabile quod tantum peccet ve-
« nialiter, alii tamen mortalis eum da-
« mnant ».

Peccat etiam graviter parochus bapti-
zans solemniter sine patrino, cum haec
sit de praecipuis caeremoniis ^{c)}. Croix ⁷
cum Gobat, Gormaz ^{c)}, Bonacina ^{d)} et Quin-
tanadvenas ^{c)}. — Sic etiam graviter pec-
cabit, si admittet ad Baptismum patri-
num non designatum, ut dicunt prae-
fatus auctor additionum in Wigandt ⁸;
et Tournely ^{e)} cum Bonacina ^{f)}, Hur-
tado ^{f)}, Barbosa ^{g)}, Beja et aliis. Et hoc ex
praecepto Tridentini ⁹, ubi dicitur: *Paro-
chus, antequam ad Baptismum conferen-
dum accedat, diligenter sciscitetur ab iis
ad quos spectabit, quem vel quos elegerint, etc.*

160. - Hic autem ultimo notandum ex
Rituale Romano, parochum post datum
Baptismum debere 1°. Adnotare in libro

Baptizare
solemniter
sine patri-
no, lethale.

Item, ad-
mittere pa-
trinum non
designatum.

Servanda
a parochis
post Baptis-
mum.

quod si. - Martin. Perez, de Matrim., disp. 29, sect. 5, num. 9. — ⁶ Tr. 2, singul. 11, a n. 3. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 348 et 349. Gobat, tr. 2, n. 522. — ⁸ Tr. 11, exam. 5, cas. 8, v. Resp. ad 1. — Beja, part. 2, cas. 4. — ⁹ Sess. 24, de reform. Matrim., cap. 2. — Rit. Rom., Ordo bapt. parvul., i. f.

158. - ^{a)} Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 26, n. 7, ut probabilius habet eum privari jure petendi; contrariam tamen opinionem probabilem existimat ac tutam.

^{b)} Vide pro Suarez notam c ad n. 150.

159. - ^{a)} Quintanadvenas, loc. cit., n. 4, de culpa hac scribit: « Esset forsitan lethalis ».

^{b)} Diana, loc. cit., resol. 51, hoc modo loquitur: « Nonnulli tamen solum venialiter peccare existimant. Et omnia observat haec etiam Serra... et Perez ». — Et re vera Martin. Perez, loc. cit., n. 4, dicit « verisimilius » esse mortale, quasi insinuans his verbis contrarium esse probabile. — Serra vero, in 3 Part., qu. 67, art. 7, i. f., dicit alios existimare esse mortale, nonnullos tamen solum veniale.

^{c)} Croix haec dicit de Baptismo absolute collato; et citat Gobat. Ceteros vero auctores citat pro Baptismo sub conditione collato, in quo negat adhibendum esse necessario patrinum; et ita profecto tenent Gormaz, de Bapt., n. 53; et Quintanadvenas, tr. 1, singul. 18, n. 1.

^{d)} Bonacina, de Bapt., qu. 2, punct. 7, n. 18, scribit haec generatim: « Ritus, quamvis accidentales, non posse omitti absque peccato ex suo genere mortali ».

^{e)} Contin. Tournely, de Bapt., cap. 6, qu. 4: « Parochus, inquit, sciscitari debet qui sint ad suscipiendum electi, eosque solos admittere ».

^{f)} Bonacina, de Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, n. 27, negat ad parochum pertinere patrini designationem, quando parentes jam designarunt. Non aliud. — Et pariter Gaspar Hurtadus, de Matr., disp. 18, diff. 4, n. 14, ait designationem patrinorum ad parentes aut ad alios quibus incumbit cura baptizandi pertinere; in eorum vero defectu, ad baptizantem; et n. 16, Tridentinum statuisse quod parochus non admittat in patrinum, nisi designatum ab illis ad quos id spectat. Non igitur satis accurata est citatio a Collet facta.

^{g)} Barbosa, in Trid., sess. 24, de reform. Matr., cap. 2, n. 34, doctrinam hanc ex Beja affert nec reprobat.

nomina baptizati ejusque parentum ac susceptorum. — 2°. Monere patrilos de cognatione contracta eorumque obligatione. — 3°. Inculcare matribus et nutricibus ne decumbant cum infantibus ob periculum suffocationis. Notat vero [Contin.] Tournely ¹ cum Barbosa, Anacleto, Pi-

rhing, etc. communiter, quod *si talis cubatio omni culpa caret, uti contingere potest, si v. gr. lectus est latus, puer implacabilis, qui aliter a frigore defendi non possit, et mulier in somno suum retinere soleat situm ac locum, omnis poena cessabit.* Ita [Contin.] Tournely.

¹ De Bapt., cap. 6, qu. 5, i. f. - *Barbosa*, in Decretal., lib. 5, tit. 10, cap. 3, num. 2. *Anacl.*, Jus canon., lib. 5,

tit. 10, num. 11. *Pirhing*, Jus canon., lib. 5, tit. 10, num. 8.

CAPUT II. De Confirmatione.

DUBIUM I.

Quid sit, et quae ejus Materia et Forma.

161. *Qua ratione Confirmatio est sacramentum.* — 162. *Quae sit materia remota hujus sacramenti. Et an sit materia necessaria oleum olivarum et balsamum.* — 163. *An sit necessaria benedictio chrismatis. Et an haec possit committi simplici sacerdoti. An sit obligatio uti chrismate novo.* — 164. *Quae materia proxima. Et an ultra chrismationem requiratur altera manuum impositio.* — 165. *An unctio possit fieri alio digito quam pollice manus dexteræ.* — 166. *An, medio instrumento.* — 167. *De forma in Ecclesia latina.* — 168. *Quae mutationes circa formam invalident sacramentum. De forma Graecorum.* — 169. *De effectibus Confirmationis.*

Confirma-
tio, quid.

161. - « Resp. I^o. Confirmatio est unctio « chrismatis, sub praescripta forma verborum, in fronte baptizati, ab episcopo, « qua is ex Christi institutione gratiae « augmentum et robur accipit ».

Ita ex Tridentino¹, ac decreto Eugenii IV in Instructione ad Armenos, atque ex aliis conciliis, apud Bellarminum. — Habetur autem in epistola 2^a Dominus, Fabiani Papae, hoc sacramentum institutum fuisse in nocte Coenae, qua Christus Dominus de ipso Apostolos edocuit^{a)}. Vide Salmant.²; item Petrocorenses^{b)} et Contin. Tournely^{b)}, qui id probant ex traditione.

Materia
remota.

162. - « Resp. II°. MATERIA ejus *remota* « essentialis est chrisma, confectum ex « balsamo et oleo olivarum, benedictum ab « episcopo. — Ita communiter doctores.

« Unde resolves:

« Non sufficit solum balsamum, ut voluit Canus^{a)}; nec solum oleum, ut voluerunt Cajetanus, Sotus, Navarrus ».

¹ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 1. — Bellarm., de Sacram. Confirmat., cap. 4. — ² Tr. 3, de Confirm., cap. 1, num. 2 et 11. — Cajetan., in 3 Part., qu. 72, art. 2. — Sotus, in 4, dist. 7, art. 2. — Navar., Man., cap. 22, n. 8. — ³ Loc. cit., cap. 2, n. 3. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 375. —

Certum est oleum esse de necessitate sacramenti, ex cap. unic. de sacra unct. et ex decreti Eug. IV; ut Salmant.³ cum communi, et Croix⁴. — Et debet esse oleum olivarum; ut docet S. Thomas⁵. Per dictum oleum enim, quod natura sua pingue est et diffuens, significatur gratia Spiritus Sancti, quae a Christo capite in nos effunditur.

Oleum oli-
varum est
de neces-
sitate sacra-
menti.

Balsamum autem certum est esse de necessitate praecepti. — An autem sit etiam de necessitate sacramenti?

Balsamur
est de neces-
sitate prae-
cepti.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Juenin⁶, Contin. Tournely⁷; item Navarrus, Sotus, Valentia, etc., apud Salmant.⁸; et merito probabilem putat Croix cum Covarruvias^{b)}, Dicastillo^{b)}, Aversa^{c)}, etc. — Probant ex cap. Pastoralis, de sacram. non iterand., ubi Innocentius III, interrogatus de subdiacono ordinato sine impositione manuum, et de alio confirmato in solo oleo benedicto, sic respondit: *In ta-*

Alii ne-
gant esse de
necessitate
sacramenti.

⁵ 3 P., qu. 72, art. 2, ad 3. — ⁶ Institut., part. 8, dissert. 3, de Confirm., qu. 2, v. Quæres 2. — ⁷ De Confirm., cap. 3, art. 2, concl. 2. — Navar., Man., cap. 22, n. 8. — Sotus, in 4, dist. 7, art. 2. — Valent., in 3^{am} Part., disp. 5, qu. 1, punct. 2. — ⁸ Tr. 3, cap. 2, n. 5. — Croix, lib. 6, part. 1, n. 375.

161. - a) Fabianus papa, in sua epist. 2, sicut habetur ap. Labbe, tom. 1, col. 658, haec scribit: « In illa enim die [ultimæ Coenae], Dominus Jesus, postquam coenavit cum discipulis suis et lavit eorum pedes..., chrisma conficere docuit. Ipsa enim lavatio pedum nostrum significat Baptismum, quando sancti chrismatis unctione perficitur atque confirmatur ».

b) Scilicet Petrocorensis, de Sacram. Confirm., cap. 1, qu. 2, multis probat ex traditione Confirmationem esse verum sacramentum. — Pariter Contin. Tournely, de Sacram. Confirm., cap. 1, concl. 2, ex traditione pro-

bat Confirmationis institutionem et ritum. De tempore vero, ait institutum fuisse hoc sacramentum post resurrectionem Domini.

162. - a) Aliqui auctores hanc utique sententiam tribuunt Melchiori Cano; nullus vero indicat locum ubi eam pronuntiavit, nec ego id usquam reperire potui.

b) Covarruvias, Variar. lib. 1, cap. 10, n. 4, hanc opinionem sibi placere ait; quam etiam simpliciter tenet Dicastillus, tr. 3, de Confirm., disp. unic., dub. 3, n. 29.

c) Aversa, quidquid dicat Croix, tenet secundam sententiam, quam scilicet S. Alphonsus

libus non est aliquid iterandum, sed caute supplendum quod incaute fuerat praetermissum. Unde (ut dicunt) balsamum non est de necessitate sacramenti; nam alias totum sacramentum iterari debuisset.

Probabilius affirmatur.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, affirmat. Et hanc tenent D. Thomas ^{d)}, Bellarminus ^{e)}, Gonet ^{f)}, Suarez ^{g)}, Petrocorensis ^{h)}, Concina ⁱ⁾, Holzmänn ^{j)}; et Salmant. ^{k)} cum Palao, Laymann, Bonacina. Et idem docet Catechismus Romanus ^{l)}, ubi dicitur: *Duae res corporeae permixtae* (scilicet oleum et balsamum) *Confirmationis materiam praebent.*

Probatur 1°. ex decreto Eugenii IV approbato a concilio Florentino, ubi dictum fuit materiam Confirmationis esse *chrisma confectum ex oleo et balsamo.* — Opponunt contra hoc decretum Tournely et Habert, quod cum illud formatum fuit, concilium jam erat solutum; ab eo enim jam discesserant episcopi Graeci cum suo imperatore, finito negotio unionis suae Ecclesiae cum Latina. Sed respondet Petrocorensis ^{h)}, non ideo desiisse concilium; cum Graeci consenserint in continuationem concilii, in qua fieri debebat altera unio Armenorum. Unde in hoc decreto Eugenius eundem morem tenuit loquendi solitum in generalibus conciliis: *Sacro hoc approbante Floren-*

tino concilio; et in fine sic dictum fuit: *Datum Florentiae, in publica sessione synodali solemniter in ecclesia majori celebrata, anno Domini 1439.* Praeterquam quod testatur Petrocorensis hoc decretum in omnibus catholicae religionis partibus receptum fuisse.

Probatur 2°. Ex cap. *Cum venisset, unic. de sacra unct.*, ubi Innocentius III, postquam distinguit tria genera oleorum, nempe catechumenorum, infirmorum, et chrismata, quod (ut ait) *ex oleo fit et balsamo, mystica ratione: per oleum enim nitor conscientiae designatur...*; *per balsamum odor famae exprimitur.* Deinde in § *Per frontis, eod. cap.*, sacramentum Confirmationis vocat *chrismationem*, non propter aliud quidem, nisi propter chrisma quod ibi adhibetur. — Confirmatur id ex antiqua praxi Ecclesiae; nec verum esse dicit Bellarminus ^{f)}, nullum Patrum ante D. Gregorium Magnum meminisse hujus balsami mixtionem. Nam D. Cyprianus ^{g)} longius antea (ut refert Bellarminus) jam scripserat: *Hodie in Ecclesia... sacrum chrisma conficitur, in quo mixtum oleo balsamum, regiae et sacerdotalis gloriae exprimit unitatem.* Item refert, S. Clementem mentionem fecisse fragrantiae odoris chrismatis.

Ad textum autem praefatum in cap. *Pastoralis*, respondetur cum Petrocorensi et

¹ Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 12, § 2. — ² Qu. 72, disp. 33, sect. 1, v. *Dico quarto.* — ³ De Confirm., cap. 2, qu. 4, v. *Respondetur.* — ⁴ De Confirm., cap. 2, n. 14. — ⁵ De Confirm., n. 194. — ⁶ Tr. 3, cap. 2, n. 7. — ⁷ Palao, tr. 20, punct. 2, n. 3. — ⁸ Laym., lib. 5, tr. 3, cap. 2, n. 1. — ⁹ Bonac., de Confirm., punct. 3, n. 2. — ¹⁰ Part. 2, cap. 3, de Sacram. Confirm., n. 7. — ¹¹ Tournely, Praelect. de locis theolog., de Concil., art. 2, § De concil. Florent.,

qu. 4, resp. 2, v. *Circa mox.* — ¹² Habert, tr. de Confirm., cap. 3, § 2. — ¹³ De Confirm., cap. 3, qu. 2, v. *Dices.* — ¹⁴ Petrocor., de Confirm., cap. 3, qu. 2, v. *Certe in hoc.* — ¹⁵ Bellarminus, de Confirm., cap. 8, propos. 2. — ¹⁶ S. Clem., Constitut. apostol., lib. 7, cap. 44. Inter opera dubia S. Clementis, ap. Migne, Patrol. graeco-latina, tom. 1, col. 1045-1046. — ¹⁷ Petrocor., loc. cit., cap. 2, qu. 4, v. *Immerito.*

sus communioem et probabiliorem appellat: « De balsamo, ait Aversa, *qu. 72, sect. 2, v. Tercio*, inter theologos disputatur... Magis tamen consentaneum est dicere balsamum admixtum oleo esse vere de necessitate hujus sacramenti.

^{d)} S. Thomas, *loc. cit.*, art. 2, dicit chrisma esse materiam hujus sacramenti convenientem, tum ratione olei, tum ratione balsami. Et ad 2, haec scribit: « Convenienter hujus sacramenti materia est composita ».

^{e)} Bellarminus, *de Confirm., cap. 8, prop. 2*, utique scribit: « Materia Confirmationis non est oleum simplex, sed oleum mixtum balsamo ». Inferius tamen addit: « Quaestionem esse inter theologos, utrum balsamum requiratur in chri-

smate necessitate sacramenti, aut solum necessitate praecepti ». Et respondet; *veteres omnes stare pro necessitate sacramenti; recentiores vero quosdam, pro necessitate tantum praecepti divini.*

^{f)} Bellarminus id certe innuit, citando plures Patres D. Gregorio antiquiores.

^{g)} S. Cyprianus vel, ut ait Bellarminus, « quicumque est auctor » libri *de Cardinalibus operibus Christi*, inter opera S. Cypriani non genuina. Hoc opus est Ernaldi (*al. Arnaldi*) Carnotensis, Bonaevallis abbatis (anno 1156); et habetur apud Migne, Patrol. lat., tom. 189, col. 1009 et seqq. Locus vero citatus reperitur in § 8, *de Unctione Chrismatis et aliis sacramentis*; Migne, *loc. cit.*, col. 1153-1154.

Holzmann, quod Pontifex, dicendo *supplendum praetermissum*, non voluit quidem suppleri simplicem balsami, sed totam chrismatis unctionem; et ideo dixit non iterandam, quia (ut ait Glossa) *non dicitur iterari, quod prius factum non fuit*.

Certum est autem neutram sententiam esse de fide neque certam. Hinc omnino sacramentum conferendum est cum oleo et balsamo, et alias saltem dubium esset; ut recte dicunt Habert¹, Bellarminus^{h)} et Natalis Alexander². Et ideo datum cum solo oleo, saltem sub conditione esset iterandum. — E converso, quia prima sententia sat est probabilis, recte dicit Croix³ cum Gobat, quod in articulo mortis bene poterit conferri Confirmatio sub conditione ex solo oleo, si nequeat haberi chrisma ex balsamo quoque confectum: magna enim utilitas hujus sacramenti justa esset causa illud sub conditione ministrandi, juxta dicta *n. 28*.

Sufficit autem balsamum cujuscumque regionis; ut dicunt Gonet⁴, Palaus⁵; Croix⁶ cum Coninck; et Viva⁷ cum Bonacina et Gobat. Modo sit in ea quantitate ut det sui odorem, quamvis non misceatur cum singulis olei partibus.

163. — « 2°. Etiam benedictio episcopalis « est de essentia; ut habet communis, contra Cajetanum^{a)}. — Ideoque nulla dele-

gatione sive episcopi sive Papae, simplex « sacerdos potest conficere chrisma. Coninck⁸ ».

Quaeritur: *an chrisma debeat esse ab episcopo benedictum?* — Certum est apud omnes quod de necessitate praecepti chrisma omnino debet esse benedictum ab episcopo.

Sed dubitatur 1°. *An de necessitate sacramenti debeat benedici chrisma saltem a sacerdote?*

Negant Paludanus^{b)} apud Salmant.^{b)}, et alii apud Petrocorenses⁹. — At omnino id affirmandum cum aliis. Et probatur ex decreto Clementis VIII, apud nostrum Benedictum XIV¹⁰, ubi Clemens, loquens de oleo benedicto adhibendo in Extrema Unctione, decrevit Extremam Unctionem ministratam cum oleo benedicto a sacerdote sine concessione Papae invalidam esse. Haec verba decreti: *Sacram Extremam Unctionem latinis collatam a sacerdotibus graecis, oleo ab ipsis benedicto, esse validam*^{c)}.

Dubitatur 2°. *An chrisma necessario debeat esse benedictum ab episcopo?*

Prima sententia communior affirmat; et hanc tenent D. Thomas¹¹, Petrocorensis¹², Concina^{d)} et Salmant.¹³. — Idque putant probari ex conciliis Nicaeno I^{e)}, Romano II, et ex *can. 119, dist. 4, de consecrat.*, ubi Innocentius I sic dicit: *Pre-*

Chrisma de necessitate praecepti, ab episcopo benedicendum.

De necessitate sacramenti, saltem a sacerdote benedicendum.

Ab episcopo necessario benedicendum juxta alios.

Holzmann, de Confirm., n. 195, v. *Ad 4.* — *Glossa*, in cap. *Pastoralis*, de sacr., non iterand., expos. casus. — ¹ Tr. de Confirm., cap. 3, § 3, v. *Et certe*. — ² De Confirm., cap. 1, art. 2, propos. 2, v. *An vero*. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 376. *Gobat*, tr. 2, n. 744. — ⁴ Man., tr. 3, cap. 12, § 2, v. *Nec refert*. — ⁵ Tr. 20, punct. 2, num. 3, v. f.; et n. 5, ad 4. — ⁶ Loc. cit., num. 377. *Coninck*, qu. 72, num. 41 et 39. — ⁷ De Sacram. Confirm., qu. 3, art. 1, num. 1.

Bonac., de Confirm., punct. 3, num. 1 et 6. *Gobat*, loc. cit., num. 745. — ⁸ Loc. cit., num. 42. — ⁹ De Confirm., cap. 2, qu. 5. — *Clem. VIII*, Instruct. super Ritibus Italo-Graecorum, § 3 (de die 31 Aug. 1595). — ¹⁰ De Synodo, lib. 8, cap. 1, num. 4. — ¹¹ 3 P., qu. 72, art. 3. — ¹² Loc. cit., cap. 2, qu. 5. — ¹³ Tract. 3, cap. 2, num. 18. *Concil. Roman. II*, act. 1, cap. 5; ap. Labbe, tom. 1, col. 1584.

^{h)} Bellarminus, *loc. cit.*, cap. 9, obj. 3, haec dumtaxat scribit: « Neutra opinio est de fide vel contra fidem ».

163. — ^{a)} Cajetanus, in 3 Part., qu. 72, art. 3, « magis rationi consentaneum » putat non requiri de necessitate sacramenti, ut chrisma ab episcopo benedicatur, sed subdit: « Nihil tamen definitive concludo ».

^{b)} Paludanus a Salmant., tr. 3, cap. 2, n. 15, allegatur, ut qui asserat Ecclesiam posse in hoc dispensare; et re quidem vera Paludanus, in 4, dist. 7, qu. 1, art. 2, concl. 2, (n. 15 et 16), affirmat chrismatis consecrationem requiri de necessitate sacramenti; subdens tamen, qu. 4, n. 34: « Forte ex dispensatione Papae, ex chri-

smate non consecrato... possent sani confirmari ».

^{c)} Verba decreti haec sunt: « Non sunt cogendi presbyteri Graeci Olea sancta, praeferendi chrisma, ab episcopis latinis dioecesanis accipere, cum hujusmodi olea ab eis in ipsa oleorum et sacramentorum exhibitione, ex veteri ritu conficiantur seu benedicantur ».

^{d)} Concina, de Confirm., cap. 2, n. 16, secundam sententiam tenet.

^{e)} Concilium Nicaenum I, Canon. arab., cap. 69, loquitur de recipiendo poenitente, qui propter libidinem a fide defecerat, et statuit: « Transacto autem anno, debet sacerdos benedicere aquam et oleum, non sicut benedi-

sbyteris (seu extra episcopum, seu praesente episcopo baptizant) chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab episcopo fuerit consecratum; non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur episcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum. Idem praescribitur in decreto Eugenii IV, ubi dicitur materia confirmationis esse *chrisma ab episcopo benedictum*.

Probabiliter non benedicendum ab episcopo.

Secunda vero sententia, quam tenent Tournely¹; et Cajetanus, Valentia, Barbosa et Victoria, apud Salmant.²; item card. Gotti, Juenin³ et Drouin⁴, apud Concina⁵, id negat; et merito (speculative loquendo) hanc sententiam probabilem⁶ putant Suarez⁷, Croix⁸. — Ratio, quia sicut Papa potest facultatem concedere simplici sacerdoti confirmandi (prout videbimus in *Dub. seq., n. 170*); sic etiam poterit benedictionem chrismatis ei committere. Nec ullum ex allatis documentis satis evincit quod chrisma non solum de necessitate praecepti, sed etiam sacramenti, debeat necessario esse ab episcopo benedictum.

In praxi, ab episcopo omnino benedicendum.

Chrisma vetus, validum, sed illicitum.

Dixi: *speculative loquendo*; nam in praxi, cum res sit valde dubia, prima sententia ut tutior omnino est tenenda.

« 3°. Perinde est ad substantiam sacramenti, sive chrisma sit novum sive « vetus; licet graviter peccet qui utitur « alio quam novo, id est illo anno consecrato. In quem finem quotannis in die « Coenae consecratur, veteri combusto ». — [Idem communiter Salmant⁶; ex can. *Si quis, de consecr., dist. 4, h*].

¹ Praelect. de Confirm., qu. 1, art. 3, v. *Quaeres 6*. — *Cajetan.*, in 3 Part., qu. 72, art. 3. *Valent.*, in 3^a Part., disp. 5, qu. 1, punct. 2, v. *Deinde dico*. *Barbosa*, de Off. et Potest. episc., alleg. 31, num. 14. *Victor.*, Sum.,

164. — « Resp. III°. *Materia proxima* « est unctio in fronte, per manum episcopi « (unde etiam hoc sacramentum manus « impositio dicitur a S. Luca, Act. viii) « in formam crucis facta. — Quae omnia « sunt de necessitate sacramenti; ut habet « communis ».

Materia proxima.

Hic cadit agere de illa magna ac tam disceptata Quaestione, pro qua auctores plures libros integros ediderunt, nempe: *Quaenam sit MATERIA adaequata, et quaenam FORMA sacramenti Confirmationis?* — Hic ideo aliquanto diutius mihi immorari oportet. Olim de hac quaestione in antecedentibus editionibus hujus operis jam pertractavi^a, sed nuper volui eam rursus ad trutinam revocare; et fateor quod, cum per quindecim fere dies desudassem perlegendo canones et scriptores, nequibam judicium ferre quid pro certo tenendum. Denique vis rationum quas in fine quaestionis adducam omnem a mente mea dubitationem sustulit; atque de mea sententia certum judicium efformavi.

Plures adsunt de hac re sententiae; sed tres principiores sunt:

Prima sententia tenet materiam essentialem hujus sacramenti esse manuum impositionem illam, quae habetur in Pontificali Romano in principio ritus, ubi episcopus, antequam ad chrismatis unctionem accedat, extendit manus versus confirmandos, proferens orationem: *Omnipotens, sempiterna Deus, etc.* Unctionem autem quae postea ab episcopo adhibetur, dicit esse materiam accidentalem, non a Christo, sed ab Ecclesia institutam. — Ita sentiunt

Juxta alios, materia essentialis, prima impositio manuum.

Unctio, materia accidentalis.

num. 43. ² Tr. 3, cap. 2, n. 16. — *Gotti*, Theol., tom. 3, tr. 6, qu. 1, dub. 3, n. 10 et 12. ³ De Confirm., cap. 2, num. 16. — ⁴ Disp. 33, sect. 2, v. *Tertia sententia*. — ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 378. — ⁶ Loc. cit., n. 21.

citur in Baptismo, nec ut benedicatur chrisma, sed ut oleum infirmorum ». Labbe, *tom. 2, col. 322*.

¹ Juenin, *Institut., part. 8, dissert. 3, de Confirm., qu. 2, v. Quaeres 2*; et *Comment. de Sacram., dissert. 3, qu. 2, cap. 5, art. 2*; Drouin, *de Re sacramentaria, lib. 3, qu. 3, cap. 3, § 2, qu. 8*, negant quamcumque benedictionem chrismatis esse de necessitate sacramenti.

⁸ Sicut etiam habent Valentia, Barbosa et Victoria.

^h Salmant. dicunt id colligi ex citato canone, qui revera loquitur tantum de Baptismo: « Si quis de alio chrismate quam de illo novo quod proprii episcopi largitione vel concessionem acceperit, baptizare [Id est, inquit Glossa, baptizatum ungere] tentaverit, pro temeritatis ausu ipse in se suae damnationis protulisse sententiam manifestatur ».

164. — ^a Scilicet in quinque prioribus editionibus; et dissertatio, qualem in praesenti legimus, primum inserta reperitur sextae editioni, anno 1767.

card. Aureolus ^{b)}, Sirmondus ¹ cum Sainte-Beuve et aliis paucis. Ducuntur hi auctores ex illo textu in Act. VIII, ubi S. Lucas enarrans missionem Petri et Joannis in Samariam, scribit: *Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum.* Hinc arguunt, solam manuum impositionem pro materia adhibuisse Apostolos in hoc sacramento; et ideo nunc etiam hanc esse materiam essentialem tuentur. — Haec autem opinio, quam improbabilis sit, infra videbimus.

Juxta alios, materia essentialis, prima impositio et unctio.

Secunda sententia dicit, materiam essentialem componi tam ab impositione manuum quae fit in principio, quam in unctione quae deinde ab episcopo adhibetur. — Hanc tenent Merbesius ^{c)}, Juenin ², Tournely ³ (qui saltem probabilem hanc sententiam censet), Habert ⁴, Genettus ^{d)}, Concina ⁵, card. Gotti ⁶, Duhamel ^{e)} et Continuator Witasse ⁷ (qui tamen non aperte

hanc sententiam tuetur). Auctores hi ajunt impositionem manuum probari ex Scriptura, Act. VIII, ut supra; unctionem autem chrismatis probari ex SS. Patribus, quorum auctoritates infra referemus.

Tertia denique sententia, communis vel fere communis, quam tuemur et certissimam cum Bellarmino ^{f)} existimamus, tenet, materiam adaequatam et totalem Confirmationis esse chrismatis unctionem, quae confirmandis per impositionem manus episcopi adhibetur. — Hanc docent D. Thomas ⁸, ubi tradit quod *chrisma est conveniens materia hujus sacramenti*; alibi vero ^{g)} non negat, impositionem manus esse quoque materiam Confirmationis, sed impositionem illam quae unctionem comitatur. S. Bonaventura ⁹, Estius ¹⁰, Thomas Waldensis ¹¹, Ysambert ¹², Cabassutius ¹³, Bellarminus ¹⁴, Hugo de S. Victore ¹⁵, Petrus Aurelius ¹⁶, S. Antoninus ¹⁷, Suarez ¹⁸, Silvius ¹⁹ (ubi ait esse de fide, quod materia sit solum ^{h)} chrisma), Gregorius a Valentia ²⁰, Joannes Laurentius Berti ²¹, Petrus Collet contin. Tournely ⁱ⁾, Salmant. ²², Coninck ²³, Filiuccius ²⁴, Tan-

Juxta S. Doctorem, materia adaequata, unctio per impositionem manus.

¹ Antirrhetic. II, part. 1, cap. 4, 7 et 8. *Sainte-Beuve*, de Confirm., disp. 3, artic. 1, propos. 1 et 2; et artic. 2, propos. 6. — ² Institut., de Confirm., qu. 2, concl. 1 et 2. — ³ Praelect. theolog., de Confirm., qu. 1, art. 3, concl. — ⁴ Theol., de Confirm., cap. 3, § 1, qu. 2, et § 2. — ⁵ De Confirm., cap. 2. — ⁶ De Confirm., qu. 1, dub. 2, § 2, n. 5; et § 3, n. 14. — ⁷ De Sacr. Confirm., part. 1, qu. 2, art. 3, sect. 5 et sect. 6. — ⁸ 3 P., qu. 72, art. 2. — ⁹ Breviloq., part. 6, cap. 8. — ¹⁰ In 4, dist. 7, § 7. — ¹¹ De Sacram., cap. 113 et seqq. passim; et cap. 115, num. 5. — ¹² In 3 P.,

qu. 72, disp. 1, art. 4, *Secundum argum.* — ¹³ Notit. ecclesiast., ad can. 2 concilii Arausican., n. 4. — ¹⁴ De Confirm., cap. 2, i. f.; cap. 9, v. *Dico tamen.* — ¹⁵ De Sacram., lib. 2, part. 7, cap. 2. — ¹⁶ Orthodox., part. 1, cap. 7, v. *Atque adeo.* — ¹⁷ Part. 3, tit. 14, cap. 3, v. *Secundo.* — ¹⁸ Disp. 33, sect. 4. — ¹⁹ In 3 Part., qu. 72, artic. 2. — ²⁰ In 3 Part., disp. 5, qu. 1, punct. 1 et 2. — ²¹ De theolog. Disciplin., lib. 32, cap. 4, propos. 1 et 2, et resp. ad 1. — ²² Tr. 3, cap. 2, n. 22, 26 et 28. — ²³ Qu. 72, n. 50 et 54. — ²⁴ Tr. 3, cap. 1, n. 19.

^{b)} Aureolus, in 4, dist. 7, qu. 1, art. unic., dicit quidem materiam essentialem esse tactum, et chrisma esse tantum materiam integram. Sed per tactum quem dicit esse essentialem, videtur intelligere illum etiam, qui nunc in chrismatione fit; dicit enim formam partialem correspondentem signo tactus esse: *Signo te signo crucis.*

^{c)} Merbesius, de Confirm., qu. 6, opinionem hanc nonnisi dubitanter et obscure tuetur.

^{d)} Genettus, de Sacr. Confirm., cap. 2, qu. 1, scribit materiam proximam esse unctionem, quam facit episcopus cum chrismate in modum crucis super frontem confirmandi, et impositionem manuum. Addit tamen se non improbare sententiam eorum, juxta quos « materia et forma essentiales... sunt impositio manuum episcopi et oratio quae additur huic manuum impositioni... »

^{e)} Duhamel, Theol., lib. 2, de Confirm., dissert. 2, cap. 1, concl. 1 et 2, et cap. 2, pa-

riter dubitativo modo et cum haesitatione loquitur.

^{f)} Bellarminus, cap. 8, de sua propositione prima, quae sic sonat: « Chrisma sive unctio materia est sacramenti Confirmationis », scribit: « Haec certissima est catholicis. Sed cap. 9, interpretationem quae vult idem esse unctionem chrismatis et manus impositionem, vocat longe probabiliorem. »

^{g)} D. Thomas, lect. 1 in cap. 6 Epist. ad Hebraeos, v. *Secundum*, scribit: « Secundum sacramentum intransitum est in ipsa manuum impositione. Ideo dicit *Impositionis quoque manuum*... Una in sacramento Ordinis... Alia est in sacramento Confirmationis ad renovationem... »

^{h)} Silvius, loc. cit., ait: « Materiam Confirmationis esse chrisma. Quae doctrina est fidei definitae ». Et pro materia proxima assignat chrismationem tantum.

ⁱ⁾ Collet, de Confirm., cap. 3, art. 1, obj. 1,

ner¹, Sotus², Silvester³, Navarrus⁴, Toletus⁵, Roncaglia⁶, Alensis⁷, Scotus⁸, Gonet⁹, Laymann¹⁰, Holzmann¹¹, Antoine¹², Frassen¹³, Petrocorensis¹⁴, Lacroix¹⁵, cum aliis plurimis. Item Gulielmus Parisiensis^{j)}, Maldonatus^{j)} et Petrus de Marca^{j)}, apud Continuatores Witasae^{j)}, qui asserit, hanc sententiam sequi omnes thomistas et scotistas. — Accedit Catechismus Romanus¹⁶, ubi docet chrisma confectum ex oleo et balsamo esse solam materiam hujus sacramenti. Et sedulo subdit: *Quod autem ea sit hujus sacramenti materia, cum sancta Ecclesia et concilia perpetuo docuerunt, tum a S. Dionysio et complurimis aliis gravissimis Patribus traditum est: in primisque a Fabiano Pontifice, qui (in epist. 2, ad episcopos orient., quae citatur can. Litteris vestris, de consecr., dist. 3) Apostolos chrismatis confectionem a Domino accepisse, nobisque reliquisse testatus est.*

Probatur
aec sen-
tentiæ.

Nulli dubium, ad materiam Confirmationis constituendam requiri impositionem manuum; ut ex Scriptura desumitur et ex Patribus, prout a Tertulliano¹⁷, a S. Cypriano¹⁸, a S. Hieronymo¹⁹, a S. Augustino²⁰ et aliis. Sed neque dubitandum quod unctio chrismatis, aequae ac impositio, a

Patribus pro materia designatur; ita S. Dionysius, S. Cyrillus Hierosolymitanus, Tertullianus, S. Ambrosius^{k)}, S. Cyprianus, S. Augustinus et alii, quorum auctoritates infra transcribemus. — Fatemur itaque ad materiam Confirmationis requiri tam unctionem quam impositionem, sed illam tantum impositionem quae ab unctione est indistincta. Idque Bellarminus^{l)} ex ipsis Patribus optime probat: *Cum enim (ait) Patres indifferenter dixerint gratiam Spiritus Sancti in hoc sacramento conferri nunc per unctionem, nunc per impositionem, et nunc per utrumque; infertur unctionem considerari semper cum impositione conjunctam.* Pergit Bellarminus: *Cum Patres tradunt solos episcopos per chrisma dedisse Spiritum Sanctum, id probant ex illo Actorum VIII, ubi legitur: Tunc imponebant manus, et accipiebant Spiritum Sanctum.* Ita enim loquitur S. Dionysius²¹: *Consummans unctio quae divini Spiritus illapsum elargitur.* Tertullianus²²: *Caro ungitur, ut anima consecratur.* S. Cyprianus²³: *Ungi quoque necesse est..., ut accepto chrismate... habere in se gratiam Christi possit.* Ita etiam Innocentius I²⁴, Damasus^{m)}, Leo^{m)} et S. Augustinus²⁵.

¹ Tom. 4, disp. 4, qu. 4, dub. 1, n. 27 et 29. — ² In 4, dist. 7, qu. unic., art. 2. — ³ V. *Confirmatio*, num. 2. — ⁴ Man., cap. 22, n. 8. — ⁵ Lib. 2, cap. 24, n. 2. — ⁶ Tr. 17, qu. 2, de Confirm., cap. 1, qu. 3. — ⁷ Sum., part. 4, qu. 9, membr. 2, art. 1, § 2. — ⁸ In 4, dist. 7, qu. 1, num. 2. — ⁹ Man., tr. 3, de Bapt. et Confirm., cap. 12, § 2, v. *Tertia difficultas*. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 3, cap. 2, n. 4 et 5. — ¹¹ De Confirm., num. 198. — ¹² De Confirm., n. 2. — ¹³ Scotus academ., tom. 11, tr. 2, disp. 2, art. 1, qu. 2, et concl. 3. — ¹⁴ De Confirm., cap. 2, qu. 3. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, n. 380. — ¹⁶ De Confirm., num. 7. — ¹⁷ De Resurrectione carnis, cap. 8; Migne, Patrol. lat., tom. 2, col. 806. — ¹⁸ Epist. 73, ad Jubaian., n. 9; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 3, col. 1115. —

¹⁹ Dialog. contra Luciferianos, num. 9; Migne, tom. 23, col. 164. — ²⁰ De Trinit., lib. 15, cap. 26, num. 46; Migne, tom. 42, col. 1093. — S. Dionys. *Areop.*, de Eccles. hierarch., cap. 4, § 11; Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 3, col. 483-484. — S. Cyril., Cateches. 21, mystagog. 3, num. 3; ap. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 33, col. 1091-1092. — Tertullian., loc. cit., et de Bapt., cap. 7; Migne, tom. 2, col. 806, et tom. 1, col. 1206. — S. Cyprian., epist. 70 ad Januar. etc., episc. Numid.; Migne, tom. 3, col. 1040. — S. August., loc. cit. — ²¹ Loc. cit. — ²² De Resurr. carnis, loc. cit. — ²³ Epist. 70 ad Januar. etc. — ²⁴ Epist. 25, Decentio, cap. 3, num. 6, ap. Migne, tom. 20, col. 555. — ²⁵ De Trinit., loc. cit., num. 46.

resp. 2, satis dubitanter loquitur, nec plane sibi consentire videtur.

^{j)} Continuator Witasae, loc. cit., art. 3, in princ., tres istos auctores citat pro sententia quae tenet materiam Confirmationis consistere tum in impositione manuum tum in chrismatione; et re quidem vera, si non expressis verbis id asserunt, at certe satis perspicue innuunt Gulielmus Parisien., de *Sacram. Confirm.*, i. f.; Maldonatus, disp. de *Confirm.*, qu. 2; Petrus de Marca, ad canon. 28 concilii Clavomont., v. *Equidem certum est*. — Et ibidem Contin. Witasae dicit opinionem quae essentiam statuit in sola unctione chrismatis teneri a S. Thoma, Du-

rando, Soto, Petro de Alliaco et communiter theologis.

^{k)} S. Ambrosius, de *Sacram.*, lib. 3, cap. 2: « Sequitur, inquit, spiritale signaculum..., quia post fontem superest ut perfectio fiat, quando ad invocationem sacerdotis Spiritus Sanctus infunditur ». Et, de *Mysteriis*, cap. 7, n. 42: « Unde repete, quia accepisti signaculum spiritale ». Ap. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 434 et col. 402.

^{l)} Sequentia verba sensum quidem Bellarmini, de *Confirm.*, cap. 9, v. *Primo igitur*, et v. *Secundo idem*, non vero textum ipsum exhibent.

^{m)} Epistola 3, quae est inter apocryphas

Hinc arguit Bellarminus quod hujusmodi probatio Patrum nullam vim haberet, si impositio manuum non fuisset cum unctione conjuncta. Ergo Patres, docendo per chrisma sacramentum conferri, idque probando ex impositione manuum in *Actis* descripta, necessario intellexerunt Apostolos non aliter quam ungendo manus imposuisse, divinumque Spiritum dedisse.

Quod autem illa unica materia chrismatis, qua nunc utitur Ecclesia, sit eadem quam illa qua utebantur Apostoli, patet ex cap. unic. Innoc. III, *de sacra unctione*, § *Per frontis*, ubi sic habetur: *Per frontis chrismationem manus impositio designatur: quae alio nomine dicitur Confirmatio; quia per eam Spiritus Sanctus ad augmentum datur et robur. Illud designatur, non accipiendum tamquam adumbratur, vel figuratur, seu significatur; sed pro signatur, assignatur, adest, sive habetur.* Hoc enim eruitur clare ex verbis immediate sequentibus: *Unde cum caeteras unctiones simplex sacerdos vel presbyter valeat exhibere; hanc non nisi summus sacerdos, id est episcopus debet conferre. Quia de solis Apostolis legitur (quorum vicarii sunt episcopi) quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant; quemadmodum Actuum Apostolorum lectio manifestat: Cum audissent (inquit) Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum venissent, oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum: cujus adventus per unctionis ministerium designatur.* — Certum est quod materiae sacramentorum, cum a Christo tantum sint institutae,

mutari non possunt: ait enim Bellarminus¹ adversus quosdam recentiores: *Apostolos autem mutasse materiam, nescio an ullo modo probari possit nisi recentiorum auctoritate.* Dicendo itaque Innocentius, quod ideo soli episcopi valent ungere, quia soli Apostoli manus imponebant; igitur impositio illa erat eadem per unctionem, quae nunc est unctio per impositionem. Sic apposite scribit Pater Suarez: *Sentit ergo (Pontifex) illam manus impositionem fuisse eandem quae nunc est, quaeque nomine etiam chrismationis seu unctionis in fronte significatur.....: quam esse sufficientem probat satis praesens Ecclesiae usus, etc. Solum hoc facere episcopos nunc confirmando, quod Apostoli faciebant manus imponendo.*

Idque confirmatur ab alio canone ejusdem Innocentii III in cap. 4, *Quanto, de consuet.*, ubi Pontifex, ad consuetudinem reprobendam quorundam sacerdotum qui conferebant sacramenta solis episcopis reservata, dicit: *Ut est sacramentum Confirmationis, quod chrismando renatos soli debent episcopi per manus impositionem conferre.* Nota *chrismando per manus impositionem*; ergo idem est manum imponere quam chrismare. — Idemque habetur in epistola Michaelis Palaeologi missa ad Gregorium X, et relata in concilio Lugdunensi II. In ea epistola imperator professionem fidei emittebat, illaque a Gregorio bene accepta fuit: sic ibi dicebatur: *Aliud est sacramentum Confirmationis, quod per manuum impositionem episcopi conferunt chrismando renatos.* — Idem confirmatur ab Innocentio IV², ubi: *Soli Apostoli, quorum vices gerunt episcopi, per manus impositionem, quam Confirmatio vel frontis chrismatio repraesentat, Spiritum Sanctum tribuisse leguntur.* Verbum *repraesentat* idem est ac praesentem facere.

Bellarmin., de Confirm., cap. 9, v. *Secundo idem.* —

¹ Loc. cit., cap. 9, v. *Est tamen.* — Suar., disp. 33, sect. 4,

n. 4, v. *Tertio.* — Mich. Palaeol., epist. ; ap. Labbe, tom. 14, col. 509. — ² Epist. 10, cap. 4; ap. Labbe, tom. 14, col. 17.

S. Damasi, ap. Migne Patrol. lat., tom. 13, col. 431 et seqq., revera desumpta est quoad substantiam ex can. 7 concilii Hispalensis II, anno 619 celebrati (Cfr. Labbe, tom. 6, col. 1405). Et ibi sacerdotibus vetatur « chrismate baptizatorum frontes signare ». — Idemque dicendum venit de epistola S. Leonis Magni, quae

88 inscribatur in Maxima Bibliotheca veterum Patrum, tom. 7, fol. 1119; et quae ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 1238, et tom. 55, col. 757 et seqq., inter supposititia S. Leonis opera amandatur. Haec epistola iisdem utitur verbis quibus utebatur epistola Damasi.

Supersunt hic tria alia magni ponderis momenta, quorum unumquodque sufficit ad nostram sententiam tamquam certam probandam.

Probatur
ex auctori-
tate Euge-
nii IV.

Primum est auctoritas Eugenii IV in decreto edito in concilio Florentino, ipso concilio approbante, ad instructionem Armenorum, ubi sic definitum fuit: *Secundum sacramentum est Confirmatio, cujus materia est chrisma confectum ex oleo, quod nitorem significat conscientiae, et balsamo, quod odorem significat bonae famae, per episcopum benedicto. Forma autem est: Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Ordinarius minister est episcopus, et cum caeteras unctiones simplex sacerdos valeat exhibere, hanc nonnisi episcopus debet conferre, quia de solis Apostolis legitur, quorum vicem tenent episcopi, quod per manus impositionem Spiritum Sanctum dabant, quemadmodum Actuum Apostolorum lectio manifestat: Cum enim audissent (inquit) Apostoli, qui erant Hierosolymis, quia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum et Joannem. Qui cum venissent, oraverunt pro eis ut acciperent Spiritum Sanctum: nondum enim in quemquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum. Loco autem illius manus impositionis, datur in Ecclesia Confirmatio.* Juxta hanc definitionem Eugenii et concilii, plures auctores dicunt esse de fide, quod sola unctio chrismatis sit materia Confirmationis. — Sed huic decreto tria obijciunt adversarii.

Objectionibus
re-
spondetur.

Opponunt 1°. quod, cum Eugenius hoc decretum edidit, jam solutum erat concilium. — Sed respondetur hoc non esse verum: licet enim Graeci discesserint a concilio, remanserunt tamen Patres latini; et ipsimet Graeci consensum ante discessum praebuere quod concilium persisteret. Praeterquam quod dicimus cum Patre Berti et communi, esse omnino certe tenendam ab omnibus sententiam

quod Pontifex in suis definitionibus circa fidem est per se infallibilis (ut probavimus in Dissertatione posita in *Tract. de Legib., cap. 1, dub. 2, in fine, ex n. 110*). — Caeterum nequit dici concilium ex discessu Graecorum solutum fuisse; prout loquuntur adversarii, ex Spondano et cardinali Pallavicino. Nam Spondanus, anno 1439, expresse contrarium refert, dicens: *Non una cum Graecorum discessu dissipatam esse... synodum Florentinam, sed porro continuatam cum Patribus latinis; nec vero hoc solum anno, verum etiam tribus sequentibus.* Et idem testatur Pallavicinus.

Opponunt 2°. quod Eugenius, assignando unctionem pro materia, non assignavit illam pro materia essentiali, sed tantum pro accidentali: prout egit assignando porrectionem instrumentorum (nulla facta mentione impositionis manuum) pro materia Ordinis, in quo probabilior est auctorum sententia, impositionem manuum esse materiam essentialem, et instrumentorum porrectionem esse tantum accidentalem, vel integram, vel ad summum partialem. — Alii respondent cum Menardo, quod ideo Pontifex, loquens de sacramento Ordinis, non fecit mentionem impositionis manuum, quia illa jam erat in usu apud Armenos, quibus peculiarem Ecclesiae Romanae ritum tradere volebat. — Alii respondent, ut Gamachaeus, quod impositio jam constabat ex Scriptura, et ideo omisum fuit de ea mentionem fieri. — Alii respondent Eugenium fecisse mentionem tantum de instrumentis, quia pro caeteris se remisit ad Pontificale, dicens: *Prout in Pontificali Romano late continetur.* — Sed melius respondet Pater Berti quod Eugenius in Ordine designavit instrumenta tantum ut symbola munerum ab initiandis exercendorum; in Confirmatione vero designat chrisma ut symbolum gratiae quae per sacramentum confertur: gratia autem non confertur nisi totalis materia essentialis applicetur.

Subdo aliud responsum quod mihi fortius videtur. — De sacramento Ordinis Eugenius loquens, nullum ibi verbum fa-

Berti, lib. 17, cap. 5. — Spondan., Annal. eccles., ad an. 1439, n. 19. — Pallavic., Histor. concil. Trid., lib. 6, cap. 11, n. 12. — Menard., in libr. Sacramentor. D. Gre-

gorii, nota 757, v. *Nec est quod.* — Gamach., de Sacram. Ordinis, cap. 4, v. *Secundo probatur.* — Berti, lib. 32, cap. 4, opp. 2, in resp. ad 6.

cit de impositione manuum; unde videtur illam tacuisse, sed non exclusisse. — Loquens vero de sacramento Confirmationis, expressam facit mentionem tam de chrismate, quam de impositione quae ab Apostolis in hoc sacramento adhibebatur. Idcirco, si Pontifex putasset impositionem esse materiam ab unctione distinctam, omnino debuisset non tantum unctionem, sed etiam impositionem designare pro materia, et utriusque materiae formas describere: alias non recta, quia non integra, sed mutilata esset ejus doctrina; ac proinde, cum Eugenius reticuerit impositionem distinctam ab unctione, omnino dicendum quod eam excluserit.

Opponunt 3°. quod Eugenius in decreto dixit: *Loco illius manus impositionis dari in Ecclesia Confirmationem*. Ergo, juxta sensum Eugenii, impositio quam Apostoli adhibebant nunc mutata est in Confirmationem, nempe (ut addunt) in chrismationem. — Sed bene respondet [Contin.] Tournely ¹, afferens verba Bellarmini, qui ² sic ait: (Pontificem) *non velle dicere chrisma esse loco impositionis manuum, quasi Apostoli non usi fuerint chrismate, et nos non utamur impositione manus. Sed velle dicere idipsum quod Apostoli faciebant cum dicebantur imponere manus, facere nunc episcopos, cum dicuntur confirmare vel chrismare: distinguitur enim in his locis, non ritus a ritu, sed modus loquendi a modo loquendi; hoc est nomen a nomine: quod enim dicebatur olim impositio manus, nunc dicitur Confirmatio*. — Idque aperte Innocentius III expressit, dicens ³: *Per frontis chrismationem manus impositio designatur, quae alio nomine dicitur Confirmatio*. Idemque tradidit synodus Senonensis, anno 1528, proferens: *Tunc* (Apostolorum tempore) *impositionis manuum, nunc Confirmationis appellatum est sacramentum*.

Idem ante Bellarminum scripsit Hugo de S. Victore ⁴: *Manus impositio, quae usitato nomine Confirmatio vocatur, qua christianus unctione chrismatis per impositionem manus in fronte signatur, solis*

episcopis... debetur...; sicut in primitiva Ecclesia Spiritum Sanctum per impositionem manuum dandi soli Apostoli potestatem habuisse leguntur. Idem scripsit Thomas Waldensis; qui amplius addidit non esse fidelem qui vellet credere quod Apostoli hoc sacramentum conferebant per manus impositionem sine unctione; en ejus verba ⁵: *Non recte ergo colligunt dicentes, in Confirmatione non fuisse oleum unctionis vel chrismatis in primitiva Ecclesia, sed ad acceptionem Spiritus Sancti fuisse tantum manus impositas*. Deinde subdit: *Nemo igitur dicat qui vult esse fidelis, quod sacramentum Confirmationis fiebat sine unctione per solam manus impositionem a Christo et Apostolis; non enim minus manum imponit, qui ungendo imponit*. — Accedit Petrus Aurelius, in suo *Orthodoxo*, edito expensis cleri Gallicani. Ibi auctor, loquens de sensu SS. Patrum circa materiam Confirmationis, inquit: *Non enim* (Patres) *manus impositionem et chrismationem in Confirmationis sacramento tantum conjunctas.... esse voluerunt....; sed in unam singularemque actionem conclusas. Quare non dicunt praeberi unctionem et manus impositionem, sed unctionem manus impositione*. Et citat Bedam aliosque Patres; deinde addit: *Atque hinc factum est, ut... decretum sit chrismationem ab episcopo pollice faciendam; ut uno tempore et chrismate ungatur frons, et manus capiti apertius imponatur.... Atque haec jam consuetudo omnibus deinceps saeculis accepta, et perpetuo Ecclesiae usu ad nos perducta est, ut non tertiae illius aetatis; sed totius Ecclesiae sensus ac ritus dicendus sit, a quo ne primis quidem saeculis alienae fuisse videntur Orientis Ecclesiae*. Unde in fine ibi ait impositionem quae fit in principio, caeremoniam esse sacramento Confirmationis praeviam, qua neophyti praeparentur ad suscipiendam Spiritus Sancti gratiam. — Sed quid significat illa elevatio manuum? Respondet Pater Berti ⁶ quod per illam caeremoniam episcopus se commonstrat oran-

¹ De Confirm., cap. 3, art. 1, obj. 4. — ² De Confirm., cap. 9, v. *Dico tamen*. — ³ Cap. *Cum venisset*, § 7, *Per frontis*, unic. de sacra unct. — *Synod. Senonen.*, Decreta, cap. 10, § de Sacram. Confirm.; ap. Labbe, tom. 19, col. 1170.

— ⁴ De Sacram., lib. 2, part. 7, cap. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 176, col. 459. — ⁵ De Sacram., cap. 113, n. 2, i. f.; et num. 4. — *Aurelius*, *Orthod.*, part. 1, cap. 7, v. *Atque adeo*, et v. *Ex quibus*. — ⁶ Lib. 32, cap. 6, propos. 1.

tem invocare Spiritum Sanctum super confirmandos.

Probatur
ex tradi-
tione.

Alterum momentum est illa celebris regula ab omnibus accepta S. Augustini ¹, ubi dicitur: *Quod universa tenet Ecclesia, nec conciliis institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*. Id prius docuit S. Basilius ², ubi dixit, omnino credenda esse dogmata et instituta quae in Ecclesia praedicantur, et quae non ex doctrina scripta prodita accepimus, sed ex Apostolorum traditione in mysterio, id est in occulto, tradita nobis fuerint. — Hinc bene arguit [Contin.] Tournely ³, quod, cum ab ipsis primis saeculis unctio in Confirmationis sacramento usurpata sit, et deinceps semper retenta, licet Scriptura nullam de unctione mentionem fecisset, tenendum est ex traditione Apostolorum et consequenter ex institutione Christi, quod hoc sacramentum ab initio ipsis temporibus Apostolorum coeperit conferri per impositionem manuum conjunctam cum chrismatis unctione.

Quod autem semper unctio ab initio usque nunc adhibita fuerit in Ecclesia tam latina quam graeca, constat ex traditione Patrum. — De hoc primum non leve fundamentum habetur ex Apostolo in II. Cor. 1, 21 et 22, ubi dicitur: *Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, et qui unxit nos Deus: qui et signavit nos, et dedit pignus Spiritus in cordibus nostris*. Haec verba interpretantur de sacramento Confirmationis Joannes Chrysostomus ⁿ⁾, Hilarius ⁿ⁾ et Theodoretus ⁿ⁾, in hunc locum, ac Ambrosius ⁴. — Praeterea illud *Nolite*

contristare Spiritum Sanctum Dei in quo signati estis (Ephes. iv, 30), explicat de sacramento Confirmationis S. Augustinus ^{o)}. Praeterea illud S. Joannis (I. Ep., ii, 27): *Unctionem quam accepistis ab eo maneat in vobis*, sic explicatur a S. Cyrillo Hierosolymitano ⁵: *Sanctum hoc unguentum non amplius est unguentum nudum neque commune postquam jam consecratum est; sed est chrisma, quod Christi et Spiritus Sancti, id est divinitatis ejus praesentiam efficit, quo frons et alii sensus (loquitur de ritu graeco) corporis tui symbolice inunguntur; et corpus equidem perungitur, anima vero sancto vivificoque Spiritu sanctificatur*.

S. Justinus ⁶ ait: *Deinde in sacro lavacro, quae dicta sunt symbolis peractis, post illa unguento consignamur*. — Theophilus, qui vixit anno 170, scripsit ⁷: *Certe nulla alia ex re christianorum nomen traximus, quam quod divino oleo perfundimur*. — S. Irenaeus ⁸: *Tum autem eum qui initiatus est opobalsamo inungunt; hoc enim unguentum, fragrantiae illius quae omnia exsuperat, typum esse ajunt*. — Tertullianus ⁹: *Exinde egressi de lavacro, perungimur benedicta unctione de pristina disciplina.... In nobis carnaliter currit unctio, sed spiritualiter proficit*. Nota de pristina disciplina ^{p)}. — Cornelius Papa, apud Eusebium ¹⁰: *Novatus jacens in lecto, [cum] pro necessitate perfusus sit..., nec reliqua in eo quae Baptismum subsequi solent solemniter adimpleta sint, nec signaculo chrismatis consummatus sit; unde nec Spiritum Sanctum unquam potuit promereri*. — S. Cyprianus ¹¹: *Ungi quoque necesse*

¹ De Bapt., lib. 4, cap. 24, n. 31; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 43, col. 174. — ² Lib. de Spiritu Sancto, cap. 27, n. 66. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 32, col. 187-188.

³ De Confirm., cap. 3, art. 1, concl. 1, v. *Prob. 2 pars*. —

⁴ De Mysteriis, cap. 7, num. 42; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 403. — ⁵ Cateches. 21, mystagog. 3, num. 3; ap. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 33, col. 1091-1092.

⁶ Quaest. et resp. ad Orthodox. qu. 137, inter opera spuria S. Justini. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 6,

col. 1389-1390. — ⁷ Ad Autolycum, lib. 1, n. 12. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 6, col. 1041-1042. — ⁸ Contra haeres., lib. 1, cap. 21; num. 3. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 7, col. 663-664. — ⁹ De Baptismo, cap. 7; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 1, col. 1206 et 1207. — ¹⁰ Historia ecclesiastica, lib. 6, cap. 43; cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 20, col. 623-624. — ¹¹ Epistola 70, ad Januar. etc.; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 4, col. 408; et tom. 3, col. 1040.

ⁿ⁾ Nec S. Joannes Chrysostomus, in II. ad Cor., homil. 3, n. 4; nec Theodoretus ita haec verba commentantur, ut illa aperte de hoc sacramento dicta fuisse doceant. — Ad S. Hilarium quod attinet, non potui reperire quod ei hic attribuitur.

^{o)} S. Augustinus, de Trin., lib. 15, cap. 26,

loquitur utique de unctione quae adhibetur in hoc sacramento, sed ibi explicat textum Act. x, 38: « Jesum a Nazareth: quomodo unxit eum Deus Spiritu sancto ». Migne, Patrol. lat., tom. 42, col. 1093.

^{p)} Haec verba interpretanda sunt non de pristina disciplina christiana quae ad Confir-

est eum qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, id est unctione, esse unctus Dei, et habere in se gratiam Christi possit. — Concilium Constantinopolitanum I, loquens de haereticis venientibus ad Ecclesiam catholicam, sic docet ¹: *Dantes quidem libellos, et omnem haeresim anathematizantes quae non sentit ut sancta Dei catholica et apostolica Ecclesia; et signatos sive unctos primum sancto chrismate et frontem, et oculos, et nares, et os, et aures, et eos signantes, dicimus signaculum doni Spiritus Sancti.* — S. Basilius ²: *Consecramus aquam Baptismatis et oleum unctionis..., ex quibus scriptis? nonne a tacita secretaque traditione? Ipsam porro olei inunctionem quis sermo scripto proditus docuit?* — S. Ambrosius ³: *Post haec (id est post Baptisma susceptum) utique ascendisti ad sacerdotem....; omnes enim in regnum Dei et in sacerdotium unguimur gratia spiritali.* — Innocentius I scripsit ⁴: *Frontem ex.... oleo signare... solis debetur episcopis, cum tradunt Spiritum Paracletum.* — S. Augustinus ⁵: *Unctio spiritalis ipse Spiritus Sanctus est, cujus sacramentum est in unctione visibili.* Et alibi ⁶: *Ungimur enim modo in sacramento, et sacramento ipso praefiguratur quiddam quod futuri sumus.* — S. Leo ⁷ ait ad episcopos spectare, *chrismate baptizatorum frontes signare.* — S. Gregorius Magnus ⁸ scribit: *Neophytos confirmari, dum episcopus tincto pollice in chrismate, facit crucem in fronte.*

Omitto autem alios innumerabiles scriptores, qui post saeculum V de unctione

chrismatis loquuntur. — Nam Duhamel ⁸ testatur quod ipse Sirmondus fatetur, in primis tribus saeculis unctionem junctam fuisse cum impositione manus; et sic etiam usu receptum est post aetatem Innocentii I in posterum. Additque Duhamel, in hoc omnes ⁹ cum Sirmondo consentire theologos.

Attenta igitur ex una parte regula laudata S. Augustini, quod omnia quae universa tenet Ecclesia, nec ab aliquo concilio instituta esse novimus, sed semper usu recepta in Ecclesia fuerunt, ex traditione Apostolorum derivasse credendum est; et posito ex alia parte, quod Ecclesia semper et ubique usum chrismatis servaverit, prout supra ostensum est: — omnino tenere debemus hujusmodi usum descendisse ab Apostolis, a Christo edoctis, utpote in re ad sacramenti materiam pertinente; nam etiam Apostoli, ut bene advertit Suarez ⁵, *habebant alligatam potestatem in sacramentis institutis a Christo.* Propterea omnino tenendum est, Apostolos in collatione hujus sacramenti chrismatis unctione usos fuisse; sicut jam olim expresse docuit Fabianus Papa ⁹, in epistola 2 ad Orientales, ubi loquens de chrismate deque obligatione illud quotannis renovandi, ait: *Ista a sanctis Apostolis et successoribus eorum accepimus, vobisque tenenda mandamus.*

Cum ergo legitur *Actor. VIII*, quod Apostoli dabant Spiritum Sanctum imponendo manus; et una tantum ibi, non duplex impositio nominatur; siquidem si ipsi sacramentum Confirmationis ministrabant, ea impositio erat ab unctione indistincta. —

¹ Can. 7, ap. Labbe, tom. 2, col. 1129. — ² Lib. de Spiritu S., cap. 27, n. 66. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 32, col. 187-188. — ³ De Mysteriis, cap. 6, n. 29 et 30; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 398. — ⁴ Epist. 25, Decentio, cap. 3, num. 6; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 20, col. 555. — ⁵ In epist. 1 Joan., tr. 3, num. 5; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 35, col. 2000. — ⁶ In Psalm. 26, enarr. 2, n. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 36, col. 200. — ⁷ Epist. 88, ad universos Germaniae atque Galliae ecclesiarum epi-

scopos; habetur in Maxima Biblioth. veterum Patrum, tom. 7, fol. 1119. Haec epistola videtur apocrypha, cfr. ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 1238; et tom. 55, col. 757 et seqq., dissert. 11 Quesnelli. — ⁸ De Sacram. Confirm., dissert. 2, cap. 2, num. 5 et 6. — *Sirmondus*, Antirrhetic. II, part. 1, cap. 4, et cap. 5, init. — ⁹ Epist. 2, ad episcopos orientales; habetur in Collectione decretalium Isidori Mercatoris, ap. Migne, Patrol. lat., tom. 130, col. 155.

mationem referatur; sed de disciplina judaica, qua ungi oleo de cornu in sacerdotium solebant, ut ipse Tertullianus addit.

⁹ S. Gregorius Magnus, *lib. Sacramentor.*, n. 333 et 334, ita loquitur: « Pontifex vero veniens ad infantes..., levata manu sua super capita omnium, dicit: Omnipotens sempiterne

Deus... Et interrogantibus diaconibus nomina singulorum, Pontifex, tincto pollice in chrismate, facit crucem in fronte unius; similiter per omnes singillatim ».

⁹ Omnes pene, ait Duhamel.

⁵ Scilicet Suarez negat, *disp. 33, sect. 4, n. 3, v. f.*, Apostolos omisisse unctionem pro-

Nec refert quod in Scriptura expressa non facta fuerit mentio unctionis. Sicut enim in *Actis* non fit expressa mentio Baptismi conferendi in nomine trium divinarum Personarum, sed tantum in nomine Christi (*Baptizati sunt in nomine Domini Jesu*, Act. xix, 9), nec proinde arguitur Apostolos baptizasse in solo nomine Jesu; ita, quamvis in *Actis* non fiat expressa mentio unctionis, ex traditione tamen probatur Confirmatio collata fuisse per unctionem cum impositione conjuncta. *Multa alia* (scribit S. Hieronymus) *quae per traditionem in ecclesiis observantur, auctoritatem sibi scriptae legis usurpaverunt.* — Idque conforme est doctrinae S. Thomae¹, sic docentis: *Non erat necessaria sensibilis materia sacramentalis ubi sensibilia signa miraculose exhibebantur divinitus. Utebantur tamen Apostoli communiter chrismate in exhibitione sacramenti, quando hujusmodi visibilia signa non exhibebantur. Dicit enim Dionysius²: Est quaedam perfectiva operatio quam duces nostri (id est Apostoli) chrismatis hostiam nominant.*

Atque ex his omnibus patet quam improbabilis sit opinio Sirmondi, qui dicit unctionem chrismatis esse tantum materiam accidentalem hujus sacramenti. Hanc opinionem Gregorius a Valentia censet erroneam; Sotus autem³, apud ipsum, putat haereticam; Pater Berti scribit quod ipsa saltem a temeritatis nota nequit excusari. — Consequenter falsa pariter est opinio Duhamel, qui ait probabile esse, quod unctio in Confirmatione sit tantum necessaria necessitate praecepti, non autem sacramenti.

Tertium momentum, quo magis firmatur nostrae sententiae certitudo, habetur ex declaratione Benedicti XIV, in epistola encyclica quae incipit *Ex quo primum*, ad archiepiscopos et episcopos ritus

graeci, etc., data 1 Martii anno 1756. Ubi Pontifex in § 51, memorata controversia quae agitur in Ecclesia latina inter theologos, an impositio manuum et unctio chrismatis sint materia distincta vel indistincta hujus sacramenti, dicit: *Unicuique licet eam sequi partem quae magis ipsi placuerit.* His verbis significat contrariam primam sententiam prout tutiorem utique posse teneri; sed etiam amplecti posse nostram sententiam ut tutam et moraliter certam: alioquin, cum agatur hic de materia sacramenti, docere nequisset quod liceat sequi partem quae unicuique placuerit.

Praeterea in fine praedicti § 51 addit: *Nemini fas est asserere in Ecclesia graeca non adesse sacramentum Confirmationis. Si quis enim hanc opinionem tueretur, huic manifeste obstaret vetus orientalis disciplina, quam Apostolica Sedes optime perspectam habuit, nec unquam damnavit aut improbavit, juxta quam in Graecorum ritualibus libris nulla fit mentio de manuum impositione, tamquam materia adaequata aut inadaequata sacramenti Confirmationis.* — Sed id quod magis urget, et omnino tutam nostram sententiam reddit, est illud quod mox deinde subdit Benedictus in seq. § 52; ubi, tradens quid tuto sentiendum sit de materia et forma sacramenti Confirmationis in Ecclesia latina (prout ibi summarium brevial), sic docet: *Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur: nimirum in Ecclesia latina Confirmationis sacramentum conferri, adhibito sacro chrismate, sive oleo olivarum, balsamo commixto et ab episcopo benedicto, ductoque signo crucis per sacramenti ministrum in fronte susipientis, dum idem minister formae verba pronuntiat.* Ibi igitur extra controversiam esse docet valide sacramentum conferri cum sola chrismatis unctione adhibita per manum episcopi,

S. Hieron., Dialog. adv. Luciferian., n. 8; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 23, col. 164. — ¹ 3 P., qu. 72, art. 2, ad 1. — ² De Eccles. hierarch., cap. 4, in praef. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 3, col. 471-472. — Sirmondus,

Antirrhetic. II, part. 1, cap. 8. — Gregor. a Valent., in 3^a Part., disp. 5, qu. 1, punct. 2. — Berti, lib. 32, cap. 4, Append., i. f. — Duhamel, de Sacram. Confirm., dissert. 2, cap. 2, v. *Et quidem longe.*

pter suam dignitatem, « quia nihil de apostolica dignitate diminuit habere potestatem sacramentis a Christo institutis alligatam ».

³ Sotus clare significat esse haereticam, dum in 4, dist. 7, art. 2, dicit chrisma esse materiam hujus sacramenti; « idque in concilio Florentino definitum est ».

et unicam esse formam eam quae unctio-
nem comitatur.

Qui autem huic declarationi dogma-
ticae Pontificis, in hac constitutione totam
Ecclesiam docentis in re quae ad fidem
pertinet, acquiescere nollet, aliud objicere
non posset, quam Pontificem, etiam ubi
Ecclesiam docet, non esse infallibilem. —
Sed huic ita loquenti Pater Suarez ^{u)} et
P. Bañez ^{u)} responderent quod ejusmodi
oppositio nequit a temeritate excusari.
Immo Bellarminus scribit ^{v)}, eam *videri
omnino erroneam et haeresi proximam*.

Juxta autem nostram sententiam, quod
materia totalis adaequata Confirmationis
est unctio chrismatis, manu episcopi pe-
rfecta, advertendum est de essentia sacra-
menti esse: 1°. Ut unctio fiat *in fronte*;
prout habetur ex *cap. unic. de sacra un-
ctione*, et ex decreto Eugenii IV, juxta com-
munem sententiam quam tenent Suarez,
Coninck, Laymann et alii, cum Salmant. ¹.
— 2°. Ut unctio fiat *in forma crucis*; juxta
S. Thomam ², quem communiter etiam do-
ctores sequuntur apud Salmant. ³. — 3°. Ut
unctio fiat *per manum ipsius episcopi
ministrantis*; prout docent Suarez, Castro-
palaus, Lacroix et alii, cum Salmant. ⁴.

Haec de *materia* hujus sacramenti; sed
observa dicenda de ejus *forma*, quae ad
confirmanda hic dicta valde conferunt.

Suar., disp. 23, sect. 3, v. *Circa alteram*. - *Coninck*,
qu. 72, art. 3, n. 53. *Laym.*, lib. 5, tr. 3, cap. 2, i. f.
¹ Tr. 3, cap. 2, num. 24. — ² 3 P., qu. 72, art. 4, corp. —
³ Loc. cit., num. 25. — *Suar.*, loc. cit., v. *Non omittam*.
Castropal., tr. 20, punct. 3, n. 4. *Croix*, lib. 6, part. 1,
num. 380. ⁴ Loc. cit., num. 26. — *Praepos.*, qu. 72, art. 3,
dub. 3, num. 26. — ⁵ De Confirm., qu. 3, art. 1, num. 3. —
⁶ Lib. 5, tr. 3, cap. 2, num. 5, i. f. — ⁷ Tr. 20, punct. 3,
n. 4. — ⁸ Disp. 33, sect. 3, i. f. — ⁹ De Confirm., cap. 1,
qu. 6. - *Coninck*, qu. 72, art. 3, num. 55. - *Gasp. Hurtad.*,

165. - « Unde resolves:

« 1°. Etsi ex necessitate praecepti unctio
« fieri debeat pollice manus dexterarum, va-
« lida tamen esset, si fieret digito etiam
« sinistrae manus; quia vere fieret per im-
« positionem manus episcopalis. Ita Prae-
« positus et alii » [Cum Viva ⁵, Laymann ⁶,
Palao ⁷, Suarez ⁸; Renzi ⁹ cum Coninck et
Hurtado] « contra Suarez ^{a)}. — Peccabit
« tamen episcopus graviter contra univer-
« salis Ecclesiae morem. Vide Laymann ¹⁰,
« et Escobar ¹¹, ubi docet probabile esse ^{b)},
« non peccare mortaliter ».

Communius cum Busenbaum sentiunt
Laymann ^{c)}, Renzi ¹² cum Coninck ^{c)}; item
Suarez et Reginaldus, apud Escobar ¹³, pec-
care graviter episcopum, qui alio digito
quam pollice dexterarum manus ungeret.
Tum quia ageret contra rubricam et usum
Ecclesiae in re gravi; tum quia ad hunc
effectum ungitur in consecratione episcopi
ejus pollex, ut ait Renzi. — Sed Escobar ¹⁴
cum Trullench, Nuñez; et Diana ¹⁵ cum
Dicastillo, Aversa; et Tamburinius ¹⁶, di-
cunt esse probabile id non excedere cul-
pam venialem. Et revera non patet omis-
sionem praedictae caeremoniae pertinere
ad peccatum mortale. Unde dicunt quod
si episcopus praedictum pollicem infirmum
haberet, licite posset alio digito ungere.
Minime autem constat quod pollex episcopi

Adhib
alium di
tum non
lit valore

Esset m
tale jux
alios.

Est dum
xat venia

De neces-
sitate sacra-
menti re-
quiritur:

1°. Ut un-
ctio fiat in
fronte.

2°. In for-
ma crucis.

3°. Per ma-
num ipsius
episcopi.

^{u)} Suarez, *de Fide*, disp. 5, sect. 8, n. 8,
id asserit de opinione quae negaret Pontifi-
cem infallibilem esse in Sanctorum canoniza-
tione. — Bañez vero, in *2^a 2^{ae}, qu. 1, art. 10,
dub. 2*, v. *Praeterea tertio*, temerarium ait
assertum quod concilium generale sit supra
Papam; et *resp. ad 7*, dicit « temerarium esse,
ea quae in decretis concilii... a Summo Pon-
tifice confirmati, definiuntur, negare, praeser-
tim in rebus quae ad doctrinam fidei attinent ».

^{v)} Bellarminus, *de Rom. Pontif.*, lib. 4,
cap. 2, v. *Ex his*, scribit: « Videtur omnino
erronea et haeresi proxima » propositio quae
docet: « Pontificem etiam ut Pontificem, posse
esse haereticum et docere haeresim, si absque

generali concilio definiat, et de facto aliquando
accidisse ».

165. - ^{a)} Suarez non recte a Busenbaum
allegatur; nam scribit *disp. 33, sect. 3, i. f.*:
« Quod haec unctio fiat pollice manus dextrae
non videtur ita essenziale, quin, si contingeret
fieri alio digito, etiam manus sinistrae, sacra-
mentum factum teneret ».

^{b)} Quin etiam simpliciter negat esse mor-
tale.

^{c)} Laymann et Coninck, *locis cit.*, dicunt
necessarium esse necessitate praecepti, ut fiat
unctio pollice dextro. Et qui alio digito unge-
ret, faceret, juxta Laym., « contra universalis
Ecclesiae consuetudinem ».

ad hunc finem ungitur; nam in Pontificali habetur quod post unctiones pollicis et indicis episcopi utriusque manus, deinde ambae ejus manus totae unguntur: ut pariter fit in unctione manuum initiandorum ad presbyteratum.

166. - « 2°. Probabile est ^{a)} requiri ad « valorem sacramenti ut unctio fiat ab « episcopo immediate, nullo instrumento « mediante. Ita Filliuccius et Laymann, « contra quosdam; quia debet fieri per « impositionem manus. — Escobar ¹ ».

Dicunt Henriquez ^{b)}, Vivaldus ^{b)}, etc., apud Croix ^{b)}, posse fieri Confirmationem penicillo, sive alio medio instrumento. — Sed merito hanc opinionem rejiciunt Laymann ², Holzmann ³, Croix ⁴; et Viva ⁵ cum Suarez, Coninck et aliis communiter. Ratio, quia tunc deficeret immediata impositio manus ministri, quae omnino requiritur; illa autem mediata impositio improprie impositio dicitur. — Nec obstat dicere quod Extrema Unctio valide ministratur medio instrumento; ut dicemus *n. 710*. Nam bene respondet Holzmann, quod ibi non requiritur ad valorem sacramenti impositio manus, sicut requiritur in Confirmatione.

Circa autem quantitatem chrismatis, ea sufficit et requiritur quae satis sit ad ungendam frontem confirmandi in figuram crucis; ut Suarez ⁶, et Salmant. ⁷ cum Palao et Bonacina.

Filliuc., tr. 3, cap. 1, n. 17. — *Laym.*, lib. 5, tr. 3, cap. 2, n. 5. — ¹ Tr. 7, examen. 3, n. 19, (edit. Lugdun. s. d.; *al.* n. 20). — ² Loc. cit., n. 5, v. f. — ³ De Confirm., n. 198. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 380. — ⁵ De Confirm., qu. 3, art. 1, num. 4. — *Suar.*, disp. 33, sect. 3, v. f. — *Coninck*, qu. 72, art. 3, n. 54. — *Holzmann*, loc. cit., v. *Dicitur* 2. — ⁶ Disp. 33, sect. 3, v. *Circa alteram*. — ⁷ Tr. 3, cap. 2, num. 29. — *Palao*, tr. 20, punct. 3, n. 5. — *Bonac.*,

167. - « Resp. IV°. FORMA vera et necessaria in Ecclesia latina est: *Signo* « (ut habet Tridentinum), vel *Consigno* « (ut habet S. Thomas) *te signo crucis, et* « *confirmo te chrismate salutis, in nomine* « *Patris, etc.* In qua, utrum de essentia « sit ut utraque actio signandi et ungendi « expresse significetur, disputant scholastici ^{a)}. — Laymann et Filliuccius ⁸, Coninck ⁹, Diana ¹⁰ ».

Quatuor adsunt sententiae circa formam Confirmationis:

Prima est eorum qui tenent solam impositionem manuum esse adaequatam materiam hujus sacramenti; ideo dicunt formam esse solam orationem quae praecedat unctionem. — Sed haec sententia est omnino falsa, prout probavimus supra *n. 164*.

Secunda sententia est eorum qui tenent tum impositionem manuum quae unctionem praecedat, tum unctionem ipsam, esse materias partiales; unde dicunt formam coalescere ex dicta oratione praecedenti et ex verbis unctionem comitantibus. Et sic sentiunt Juenin ^{b)}, Natalis Alexander, Gotti et Tournely.

Tertia sententia singularis est Continuatoris Tournely, nempe Petri Collet ¹¹; ubi difficulter percipi potest, qua firma ratione hic alias doctus auctor pro unica materia, quam ipse tuetur adesse in hoc

Forma Confirmationis.

Diversae opiniones de forma.

Uti instrumento tollit valorem.

Quantitas chrismatis sufficiens.

de Sacram., disp. 3, punct. 3, n. 6. — *Trid.*, id est *Catechism. concil. Trid.*, de Confirm., num. 9. — *S. Thom.*, 3 P., qu. 72, art. 4. — *Laym.*, lib. 5, tr. 3, cap. 2, n. 4. — ⁸ Tr. 3, cap. 1, qu. 10, n. 21. — ⁹ Qu. 72, art. 4, n. 66 et 67. — ¹⁰ Part. 3, tract. 4, resol. 27. — *Natal. Alexand.*, de Confirm., cap. 1, art. 3. — *Gotti*, Theol., de Sacram., tr. 6, qu. 1, dub. 4, § 3, n. 12. — *Tournely*, Praelect. de Confirm., qu. 1, art. 4, concl. — ¹¹ De Confirm., cap. 4, concl.

166. - ^{a)} Quin etiam Laymann absolute, et non solum ut probabile, sic tenet.

^{b)} Croix, *lib. 6, part. 1, n. 380*, parum fideliter refert Henriquez et Vivaldum. — Henriquez enim potius videtur adhaerere sententiae communi, quam S. Alphonsus amplectitur; scribit enim, *lib. 3, cap. 1, n. 3*: « Haec unctio, licet fiat in fronte, dicitur manus impositio, quia manu et digito episcopi fit ». — Vivaldus autem, *de Confirmat.*, n. 33, omnino silet de hoc quaesito. Sed allegatio videtur esse mendosa, et Henriquez ac Vivaldum afferri pro Fernandez de Heredia et Diana, quos allegat Dicastillus, *tr. 3, de Confirm.*, n. 151: Fernandez quidem absolute, Diana vero inquan-

tum videtur probabilem judicare hanc sententiam, eo quod contrariam tantum appellat probabilem et tutiorem, *part. 3, tr. 4, resol. 28*; et ita revera habet Diana. — Fernandez autem, *de Confirm.*, *part. 5, diff. 5, dub. unic.*, n. 2, v. *Non autem sic*, negat pertinere ad necessitatem sacramenti quod unctio fiat pollice dextro vel sinistro vel alio episcopi digito, « vel quovis alio instrumento sive conjuncto sive separato ».

167. - ^{a)} Laymann dicit non satis de hoc constare; Filliuccius et Coninck dicunt esse de essentia; Diana dicit verba *signo* et *confirmo*, non improbabiliiter putari essentialia.

^{b)} Juenin, quamvis, ut notat S. Alphonsus,

sacramento, deinde velit eam duplici forma indigere.

Sententia
auctoris:

Quarta est sententia nostra et communis, quam defendunt omnes auctores citati supra, n. 164. Eisque se associat Pater Concina, qui, licet tenuerit¹ duplicem esse materiam hujus sacramenti, attamen² sentit unam esse formam. — Dicimus igitur quod, sicut totalis materia adaequata Confirmationis est unctio chrismatis adhibita per manum episcopi, sic totalis forma sunt verba quae episcopus ungendo profert: *Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* — Sic docuit S. Thomas^{c)}. Et sic definivit Eugenius IV cum concilio Florentino in decreto ad Armenos, dicens: *Forma autem est: Signo te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis, cum aliis verbis quae retulimus supra, citato n. 164;* quibus, licet Pontifex mentionem faciat expresse de oratione Apostolorum (*Act. VIII*), nullam tamen aliam docet esse formam quam hanc mox supra descriptam. Hinc infertur quod Eugenius non solum tacuit, sed omnino exclusit omnem aliam formam praeter hanc: aliter non recte, quia non integre, Ecclesiam docuisset. In hac autem forma, ut docet S. Thomas, adaequate omnia explicantur quae in hoc sacramento continentur, nempe *signum* militiae Christi, cui adscribuntur confirmati, per illa verba: *Signo te signo crucis;* *effectus* sacramenti, id est gratia roborans, per illa verba: *Confirmo te chrismate salutis;* et *causa* gratiae, nempe SS. Trinitas, per illa verba: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* — Accedit auctoritas Catechismi Romani, qui, instruens de hoc sacramento³, dicit: *Hanc esse hujus sacramenti veram et absolutam formam.* Additque quod *Ecclesiae catholicae auctoritas... non patitur nos ea de re quidquam dubitare.* — Acce-

Totalis
forma sunt
verba un-
ctionis.

dit et concilium Bituricense sub anno 1584, et anno sequenti approbatum⁴, ac demum a Sixto V probatum. Ibi dictum fuit: *In administratione hujus sacramenti servetur forma debita, et qua uti consuevit Ecclesia, videlicet: N. Consigno te signo crucis, et confirmo te chrismate salutis.* — His momentis ductus, Pater Concina scribit, a nostra sententia, utpote communi, non esse recedendum, nempe formam adaequatam esse tantum verba quae unctionem comitantur.

Objiciunt adversarii illud Actor. viii: *Oraverunt pro ipsis ut acciperent Spiritum Sanctum... Tunc imponebant manus super illos, et accipiebant Spiritum Sanctum.* Unde dicunt, si oratio erat forma quam Apostoli adhibebant, et nunc in unctione chrismatis nulla habetur oratio; ergo forma saltem partialis est oratio quae in principio dicitur ab episcopo dum manus elevat. — Respondet Bellarminus⁶, quod neque aliorum sacramentorum formae habentur expressae in Scripturis; nusquam enim (ait) scriptum est, in Baptismo dicendum esse: *Ego te baptizo;* quapropter inquit quod verbum Dei traditum satis testatur mos universae Ecclesiae. Idem sentit S. Thomas⁷, dicens: *Multa enim servabant Apostoli in sacramentorum collatione, quae in Scripturis communiter propositis non sunt tradita.* Unde Dionysius⁸ dicit: *Consummativas invocationes (id est verba quibus perficiuntur sacramenta) non est justum Scripturas interpretantibus, neque mysticum earum, aut in ipsis operatas ex Deo virtutes, ex occulto ad communem adducere; sed nostra sacra traditio sine pompa (id est occulte) eas edocet.* — Quapropter Pater Suarez^{d)}, Angelici Doctoris vestigia sequens, scribit, per verba illa: *Oraverunt ut acciperent Spiritum Sanctum,* vel non significari formam, sed tantum praeambulam

Objectio.

Respon-
detur ob-
jectioni.

¹ De Confirm., cap. 2, n. 2 et 5. — ² Cap. 3, n. 5. — S. Thom., qu. 72, art. 4. — ³ De Sacram. Confirm., n. 12, i. f. — ⁴ Tit. 20, can. 3, ap. Labbe, tom. 21, col. 899. — ⁵ De

Confirm., cap. 3, n. 5. — ⁶ De Confirm., cap. 10, obj. 1. — ⁷ 3 P., qu. 72, art. 4, ad 1. — ⁸ De Eccles. hierarch., cap. 7, § 10. Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 3, col. 565-566.

duplicem materiam assignet, negat tamen *Instit., de Confirm., qu. 3, concl. 3 et 4*, verba quae unctionem comitantur esse formam essentialem, et contendit (*concl. 1 et 2*) formam essentialem esse orationem quam

pontifex fundit, dum manus versus confirmandos extendit.

^{c)} S. Thomas, 3 P., qu. 72, art. 4, ita docet, in quantum adducit hanc tantummodo formam.

^{d)} Suarez haec dicit, *disp. 33, sect. 5, i. f.*,

orationem quam praemittebant Apostoli, ut baptizati Spiritum Sanctum reciperent, prout etiam modo fit in Ecclesia: vel dicendum esse quod forma unctionis: *Signo te*, etc., orationis nomine significatur, quia *virtualem deprecationem continet, quatenus divinae virtutis et promissioni innititur*.

Nec censendum hoc gratis Suarium asseruisse: nam in Ordine Romano ^{e)}, citato ab Alcuino et Amalario, qui fuerunt ante annos 800, dicitur quod episcopus *per modum orantis* pronuntiat verba: *Signa eos, Domine, signo crucis*. Ac deinde dum ungit, dicit: *Ego te confirmo, in nomine Patris, etc.* — Unde ait Bellarminus ¹ quod cum dicimus: *Signo te, etc.*, *semper significamus Deum esse qui signat principaliter, et hominem qui signat ministerialiter*. Idque confirmat Bellarminus ², scribens: *Formae sacramentorum passim a Patribus dicuntur preces mysticae, licet interdum proferantur per verbum indicantis: nam semper a Deo exspectatur et petitur principalis operatio*.

Tanto magis hoc dici valet, dum constat formam hujus sacramenti olim in unctione chrismatis fuisse expresse deprecatoriam; ut legitur apud S. Ambrosium ³, ubi haec erat forma: *Deus Pater omnipotens, qui te regeneravit ex aqua et Spiritu Sancto, concessitque tibi peccata tua, ipse te ungat in vitam aeternam*. Addit Continuator Witasse ^{f)}, ex Menardo et Morino, formam usque ad nonum saeculum fuisse deprecativam; unde subdit: *Nihil impedire quominus haec formula (Signo te, etc.), licet indicativa, invocatio et largitio sit Spiritus Sancti*. — Huic porro congruit id quod scripsit S. Leo ⁴: *Qui Baptismum ab haereticis acceperunt..., sola*

invocatione Spiritus Sancti per impositionem manuum confirmandi sunt. Observa, *sola invocatione Spiritus Sancti*, quae jam in hodierna forma habetur per illa verba: *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*.

Caeterum, quidquid de priscis ritibus sit circa hujus sacramenti administrationem, in qua plures mutationes acciderunt; dicimus, quod si certum est unam esse materiam totalem Confirmationis, nempe chrismationem per manum episcopi adhibendam (ut probavimus supra, n. 164), consequenter dicendum, non duplicem, sed unam esse formam.

Objiciunt contrarii: Sed in Confirmatione adsunt impositio manuum et unctio chrismatis; idcirco oratio quae praecedit chrismationem est forma respondens impositioni; verba autem quae postea profert episcopus chrismando est forma respondens unctioni. — Sed hic jacet nodus quaestionis, quae inter nos et adversarios agitur; hunc autem nodum solvere opus est. Libet adversariis supponere in hoc sacramento duplicem materiam concurrere, (vel ut supponit Petrus Collet, ut supra, Contin. Tournely) adesse duplicem actionem in ipsamet materia, nempe impositionem et unctionem. Sed jam supra demonstratum est, ubi egimus de materia, quod impositio et unctio nec sunt duae materiae disjunctae, nec duae actiones unius materiae; sed unica, singularis et individua actio, nimirum unctio adhibita per manum episcopi: ita ut *τὸ unctio* sit actio; *τὸ autem per manus episcopi* non est actio distincta, sive disjuncta, sed est tantum modus unctionis institutus a Christo, quatenus unctio a solo episcopo, et non ab alio est peragenda.

Obiectio.

Respondetur objectioni.

^{e)} Alcuinus, de divinis Offic., cap. 19, v. *De hac re*; inter opera supposititia Alcuini, ap. Migne, Patrol. lat., tom. 101, col. 1220. — Amalarius, de ecclesiast. Officiis, lib. 1, cap. 27, f.; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 105, col. 1053. — ¹ De

Confirm., cap. 10. — ² Loc. cit., obj. 1. — ³ De Sacram., lib. 2, cap. 7, n. 24; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 430. — ⁴ Epist. 159, ad Nicetam, cap. 7; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 1138 et 1139. — Contin. Tourn., de Confirm., cap. 3.

juxta opinionem (a qua tamen ipse, sect. 4, cum S. Thoma discedit) eorum qui putant Apostolos usos semper esse tum impositione manus, tum chrismatis unctione.

^{e)} Romani Ordines, X, n. 24, haec revera habent quoad substantiam. Cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 78, col. 1017.

^{f)} Contin. Witasse, de Confirm., part. 1, qu. 3, art. 3, sect. 1, § 3, utique dicit septem

(inferius vero dicit *novem*) prioribus Ecclesiae saeculis formam Confirmationis fuisse deprecatoriam. Deinde, ex Morino et Menardo addit factum esse postea transitum ad formam indicativam; quod quidem Menardus in *S. Gregor. librum Sacramentor., a not. 331*, colligit ex duobus antiquis Mss. — Morinus vero, de Administr. Poenit., lib. 8, cap. 16, n. 6, ex Codice, quem ad an. 1150 refert.

Hoc est illud quod scripsit Bellarminus¹, ubi sapienter animadvertit quod Sancti Patres, dicendo dari Spiritum Sanctum in uno loco per impositionem, in altero dari per unctionem, apparet intellexisse quod utraque res, nempe unctio et impositio, eadem est, scilicet unctio imponendo manum, sive impositio manus ungendo. — Sic etiam scripsit Thomas Waldensis²: *Nemo dicat qui vult esse fidelis, quod sacramentum Confirmationis fiebat sine unctione.... Non enim minus manum imponit qui ungendo imponit.* — Idem expressius scripsit Petrus Aurelius: *Non enim manus impositionem et chrismationem* (Patres)... *tantum conjunctas... esse voluerunt..., sed in unam singularemque actionem conclusas; quare non dicunt praeberi unctionem et manus impositionem, sed unctionem manus impositione.* — Et revera Innocentius III, in cap. unic. de sacra unct., id tradidit, dicendo: *Per frontis chrismationem, manus impositio designatur, quae alio nomine dicitur Confirmatio.* Et alibi, in cap. Quanto, de consuet., scripsit: *Ut est sacramentum Confirmationis, quod chrismando renatos soli debent episcopi per manus impositionem conferre.* Dicendo igitur Pontifex chrismando per impositionem manus, patenter docet eandem actionem esse chrismare et imponere manus, dum in ipsa chrismatione impositio manus necessario continetur. *Ipsa enim unctio et signatio,* ait Bellarminus³..., *manus impositio rectissime dicitur.... Unde (Marc. VII) cum postulassent quidam, ut Dominus manus imponeret lunatico, ille id fecit; nam digito tetigit linguam et aures ejus.* — Si autem materia proxima Confirmationis una est actio, nempe unctio per manus impositionem, sive impositio manus ungendo; ideo unicae actioni, seu unicae materiae, unica pertinet forma.

¹ De Confirm., cap. 9, v. *Primo igitur.* — ² De Sacr., cap. 113, n. 4. — *Petrus Aurel.*, Orthodox., part. 1, cap. 7,

Praeterea certum est, per plura saecula, a tempore S. Thomae usque ad aetatem recentiorum nostram sententiam oppugnantium, omnes scriptores unanimiter tenuisse quod hujus sacramenti unctio chrismatis est unica materia, et unica forma sunt verba episcopi unctionem comitantia. — Atque hinc est quod episcopi communiter non satagunt, ut omnes confirmandi sint praesentes in principio ritus, cum minister elevans manus profert orationem; nec dubitant ipsi confirmare eos, qui postquam primus ille ritus jam est completus accedunt⁸).

His omnibus accedit declaratio supra allata Benedicti XIV, in constitutione *Ex quo primum*, ad episcopos Graecos, anni 1756, die 1 Martii; cujus verba hic expedit repetere: *Quod itaque extra controversiam est, hoc dicatur: Nimirum, in Ecclesia latina Confirmationis sacramentum conferri, adhibito sacro chrismate, etc., dum idem minister formae verba pronuntiat.* Ibi igitur non fit mentio de alia materia quam de unctione chrismatis per manum episcopi; nec de alia forma quam de verbis prolatis ab episcopo dum ungit: et sic docet Pontifex extra controversiam esse quod in Ecclesia latina sacramentum Confirmationis confertur. — Si alicui haec declaratio non sufficit, bene sufficit mihi et aliis, qui constanter tenemus Summum Pontificem, ubi loquitur docens Ecclesiam in re ad fidem pertinente, nunquam errare posse.

168. — Hinc notandum cum Salmant.⁴ et communi doctorum quoad formam, substantiales esse et sacramentum invalidare omnes mutationes sequentes, scilicet: 1°. Si omittatur verbum *Signo* vel *Confirmo*. — 2°. Si omittatur expressio SS. Trinitatis. — 3°. Si omittatur verbum *Te*. — 4°. Si omittantur verba *Signo crucis*, vel *Chrismate salutis*.

Mutationes
substantia-
les in for-
ma.

v. *Atque adeo.* — ⁸ De Confirm., cap. 2, i. f. — *Bened. XIV*, encycl. *Ex quo primum*, § 52. — ⁴ Tr. 3, cap. 2, a n. 33 ad 43.

⁸) Et idem declaravit S. C. S. O. die 17 Aprilis 1872. Cum enim saepe accidat in chrismate infantum, praesertim in multitudine eorum, ut furtim aliquis immisceatur, qui tamen praesens non fuit in prima manuum extensione episcopi; hinc quaesitum est: An

dicti infantes relinquendi sint confirmati absque prima manuum extensione. Cui quaesito S. C. respondit: « Affirmative. Curandum tamen ut omnes confirmandi adsint etiam primae manuum impositioni ». — Ita habetur in Collectan. S. C. de Prop. Fide, n. 1383.

Mutationes
acciden-
tales.

Dicere autem *Corroboro* pro *Confirmo*, esset mutatio accidentalis; ut Salmant.¹ cum Soto, Granado et aliis. — Sicut etiam dicere *Sanctificationis* pro *Salutis*; ut S. Thomas², Valentia et Salmant.³, cum aliis communiter.

Quaeritur hic: *an sit valida forma quam adhibent Graeci* in hoc sacramento, dicendo: *Signaculum doni Spiritus Sancti*, significantem, signo illo donari Spiritus Sancti munera?

Forma
Graecorum,
valida.

Affirmant communiter doctores cum Arcudio; et sic refert Illsung apud Croix⁴ declarasse Urbanum VIII. — Unde improbabiler Viva⁵ dubitat de validitate sacramenti cum hac forma collati, eo quod in ea deest invocatio SS. Trinitatis; nimis enim durum est dicere quod tota Ecclesia graeca hoc careat sacramento. Praeterquam quod verosimiliter dicunt Tournely^{a)}, ejus Continuator^{a)}, et Juenin^{a)}, quod apud Graecos, non minus quam apud Latinos, bene invocantur in hoc sacramento Personae SS. Trinitatis; cum tali tamen differentia, quod in Ec-

clesia latina SS. Trinitas invocatur post unctionem, in graeca vero invocatur antea in oratione praecedenti.

169. — Tres autem sunt EFFECTUS hujus sacramenti:

Effectus
Confirmati-
onis.

1us. *Character*, ut ex Tridentino⁶ et ex decreto Eugenii IV. — Vide Salmant.⁷ et Croix⁸.

2us. *Gratia*, id est robur speciale ad praelianda praelia Domini. Immo, ex can. *Novissime, de consecrat., dist. 5*, declaratur^{a)} in Confirmatione conferri gratiae Spiritus Sancti plenitudinem, similem illi quam acceperunt Apostoli in die Pentecostes; ut docet Catechismus Romanus⁹. — Et etiam aliquando per hoc sacramentum prima gratia confertur; ut docent S. Thomas¹⁰; et Salmant.¹¹ cum Suarez, Palao, Laymann, Bonacina, etc. (juxta dicta num. 84).

3us. Effectus est *Cognatio spiritualis*, eodem modo quo dictum est *de Bapt., num. 156, in fine*. Ita ex cap. *Veniens, de cogn. spir.*^{b)}. — Viva¹², Salmant.¹³, Croix¹⁴.

¹ Tr. 3, cap. 2, n. 44. — Sotus, in 4, dist. 7, qu. unic., art. 4, v. *Secundo arguitur*. — Granad., in 3 P., contr. 5, de Confirm., tr. 1, disp. 3, n. 3. — ² 3 P., qu. 72, art. 4, ad 2. — Valent., disp. 5, qu. 1, punct. 3, ad 2. — ³ Tr. 3, cap. 2, n. 44. — Arcud., Concordia, lib. 2, de Confirm., cap. 7. — Ills., tr. 6, disp. 1, n. 7. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 383. — ⁵ De Confirm., qu. 3, art. 1, n. 6. — ⁶ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 9. — Eugen. IV, decret. ad Armenos, § *Quinto*,

ecclesiasticorum, et § *Secundum sacramentum*, ap. Labbe, tom. 18, col. 546 et seqq. — ⁷ Tr. 3, cap. 3, num. 2. — ⁸ Lib. 6, part. 1, n. 383. — ⁹ De Confirm., n. 22. — ¹⁰ 3 P., qu. 72, art. 7, ad 2. — ¹¹ Loc. cit., n. 4. — Suar., disp. 34, sect. 2, v. *Occurrit vero*. — Palao, tr. 20, punct. 6, n. 1. — Laym., lib. 5, tr. 3, cap. 4, num. 2. — Bonac., disp. 3, de Confirm., punct. 4, n. 7. — ¹² De Confirm., qu. 3, art. ult., num. 1. — ¹³ Tr. 3, cap. 4, n. 45. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, n. 402.

168. — Tournely, *Praelect. de Confirm., qu. 1, art. 4*, id sane insinuat, dum dicit eandem prorsus esse quoad sensum formam in Ecclesia latina et graeca: et formam utrobique constare tum oratione quae praecedit tum verbis quae unctionem comitantur. Et universim docet formam aptissimam esse; « quae aperte explicat causam principalem..., nempe SS. Trinitatem ». — Atque haec eadem dicenda essent de Tournely Continuatore, nisi ipse *de Confirm., cap. 4*, scripsisset: « Explicitam Trinitatis mentionem non esse necessariam, quia deest haec in Graecorum forma ». — Juenin vero *Instit., de Confirmatione, qu. 3*,

quaer. 3, eandem Confirmationis formam esse asserit apud Graecos et Latinos, quia « est oratio per quam Confirmationis minister Spiritum Sanctum ad robur invocatur. Cfr. quae de Juenin notavimus nota b, ad n. 167.

169. — ^{a)} Scilicet, can. *Novissime 5, de consecr., dist. 5*, scribit Spiritum Sanctum in Confirmatione dari cum plenitudine virtutis, scientiae, perfectionis.

^{b)} Seu rectius: Eo modo quo cap. *Veniens 6, de cognat. spir.*, cognationem sancivit pro suscipiente ex sacro fonte; eodem pariter modo eam stabilivit can. *Nedum, de cognat. spir., in 6o*, pro patrino Confirmationis.

DUBIUM II.

Quis sit Minister, et quod Subjectum.

170. *An soli episcopi sint ministri Confirmationis.* — 171. *An peccet graviter episcopus confirmans non suos.* — 172. *Et quam poenam incurrat.* — 173. *An autem possit praesumere consensum aliorum episcoporum.* — 174. *Qu. 1. An confirmans et confirmandus debeant esse jejuni.* — *Qu. 2. An Confirmatio ministranda sit in ecclesia. Et an conferri possit in die feriali, et vespere.* — 175. *Quando teneatur episcopus confirmare.* — 176. *Quinam valide confirmantur.* — 177. *An infantes.* — 178. *An sit licitum pueros confirmare sine causa.* — 179. *Quae dispositio ad Confirmationem.* — 180. *An licite confirmentur amentes.*

Minister
ordinarius
et extraordi-
narius.

170. - « Resp. I^o. Minister ordinarius validae Confirmationis est solus et omnis episcopus, etiam excommunicatus vel haereticus; ex commissione autem vel delegatione Pontificis, etiam simplex sacerdos. Est communis. Vide Fernandez, Laymann¹, Bonacina² ».

Quaeritur: *an Papa possit committere simplici sacerdoti facultatem confirmandi?*

Solus epi-
scopus, mi-
nister ordi-
narius.

Certum est solum episcopum esse ministrum ordinarium hujus sacramenti; ut sancivit Innocentius III in *cap. unic. de sacr. unct.*, § *Per frontis*, ubi dixit: *Cum caeteras unctiones simplex sacerdos... valeat exhibere, hanc* (scilicet chrismationis) *nonnisi summus sacerdos, id est episcopus, debet conferre.* — Et idem defini- vit Tridentinum³, ubi: *Si quis dixerit sanctae Confirmationis ordinarium mini- strum non esse solum episcopum, sed quemvis simplicem sacerdotem, anathe- ma sit.*

Dubium autem fit: *an ex concessione Pontificis possit simplex sacerdos confirmare, tamquam minister extraordinarius?*

Negant Viva^{a)} ac Salmant.^{a)} cum communi, ut asserunt. — Sed vera sententia affirmat cum S. Thoma⁴, Petrocorensi,

Fernandez de Moure, Exam. theol., part. 3, cap. 3, § 3, n. 2 et 3. — ¹ Lib. 5, tr. 3, cap. 6, n. 1. — ² Disp. 3, de Confirm., qu. unic., punct. 2, num. 3 et 6. — ³ Sess. 7, de Confirm., can. 3. — ⁴ 3 P., qu. 72, art. 11, ad 1. — *Petrocor.*, de Confirm., cap. 4, qu. 2. — *Concina*, de Confirm., cap. 4, num. 10 et 11. — *Tournely*, Praelect. de Confirm., qu. 3, art. 2, concl. 2. — *Contin. Tourn.*, de

Concina, utroque Tournely; Croix⁵ cum Palao, Aversa et aliis pluribus. Idque hodie non amplius dubitandum ex bulla nostri Summi Pontificis Benedicti XIV, incipiente *Eo quamvis tempore*, edita 4 Maji 1745, ubi⁶ Pontifex indulsit, ut Cophtis sacer- dotes missionarii pro necessitate possint ministrare Confirmationem; additque hoc non esse novum, sed usitatum a S. Gre- gorio Magno et aliis Pontificibus. Refert- que Pater Zaccaria apud Croix⁷, Euge- nium IV concessisse cuidam religioso Franciscano missionario facultatem, non solum confirmandi, sed etiam chrisma con- ficiendi.

171. - « Unde resolves:

« 1°. Etsi episcopus graviter peccet, si « vel in aliena dioecesi, vel sibi non subdi- « tos confirmet, sine proprii episcopi con- « sensu, saltem tacito, propter defectum « jurisdictionis »; [Episcopus confirmans in aliena dioecesi, etiam subditos suos, incurrit suspensionem a pontificalibus ipso jure, ex Tridentino⁸, et declaratione S. Con- gregationis apud Salmant.⁹] « valida ta- « men est Confirmatio. Quia ista non « requiritur necessitate sacramenti, sed « praecepti tantum.

« 2°. Excusatur a peccato episcopus, si « ex alia dioecesi accurrentes confirmet;

Simplex
sacerdos, ex
delegatione
Pontificis,
minister ex-
traordina-
rius.

Episcopus
sibi non
subditos
confirmans.

Confirm., cap. 5, v. f., quaer. 1. — ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 386. - *Palao*, tr. 20, punct. 9, num. 3. - *Aversa*, qu. 72, sect. 5, § *Tertio*, v. *Et ex his*. — ⁶ Bulla *Eo quamvis tempore*, § 8. - *S. Gregorius Magn.*, lib. 4, epist. 26, ad Januarium; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 696. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 378. — ⁸ Sess. 6, de reform., cap. 5. — ⁹ Tr. 3, cap. 4, num. 26.

170. - ^{a)} Viva, de Confirm., qu. 3, art. 2, n. 1; Salmant., tr. 3, cap. 4, n. 7, eandem sententiam de hoc tenent ac S. Alphonsus. Quod vero negant Salmant., loc. cit., n. 18,

cum communi, et Viva, loc. cit., est: Papam alicui non sacerdoti (aut episcopum simplici sacerdoti) confirmandi facultatem concedere posse.

« quia praesumitur tacitus consensus al-
« terius episcopi, cui id gratum esse cen-
« setur: praesertim si consuetudine ita
« receptum sit, vel a proprio aegre con-
« firmari possint. — Ita, contra Bonacina ¹,
« docent Tanner ², Sà ³ et alii ».

172. - Quaeritur: *an episcopus possit in sua dioecesi alienos confirmare?*

Alienos confirmare, per se illicitum.

Per se loquendo (ut ait Busenbaum) certum est non posse, idque vetitum illi esse sub gravi. — Additque Bonacina ⁴, etiam sub suspensione; sed ubi habeatur haec suspensio non indicat, nec ego inveni: tantum enim adest suspensio in episcopum, qui ordinat alienum subditum (ut dicemus *de Ordine*, n. 760). At dispar quidem est ratio inter episcopum ordinantem et confirmantem: nam episcopus ordinans debet probare quos ordinat; sed confirmans confirmat qui accedunt. — Deinde certum etiam est et commune apud DD., quod ubi ex consuetudine id permittitur, licite fieri potest; ut dicunt Concina ⁵, Holzmann ⁶, Roncaglia ⁷. Et hanc esse praxim usu receptam recte ajunt Palaus ⁸ et Croix ⁹.

173. - Caeterum Bonacina ^{a)} cum Angelo ^{a)}, Ledesma ^{a)}, Vivaldo ^{a)}, etc., sentit probabilius esse quod in hoc non sit praesumenda rati habitio priorum episco-

¹ Disp. 3, punct. 2, num. 10. — ² Tom. 4, disp. 4, qu. 4, dub. 3, n. 56. — ³ V. *Confirmatio*, n. 2. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ De Confirm., cap. 4, n. 18. — ⁶ De Confirm., n. 209. — ⁷ De Confirm., cap. 2, qu. 1, resp. 1. — ⁸ Tr. 20, punct. 9, n. 7, i. f. — ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 392. — ¹⁰ Tr. 20, punct. 9, num. 7, v. f. — ¹¹ Lib. 5, tr. 3, cap. 6, n. 2. — ¹² Tr. 3, cap. 4, num. 25. — *Tanner*, tom. 4, disp. 4, qu. 4, dub. 3, n. 56. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 6, n. 6. — *Barb.*, de Offic. et

porum nisi constet. — Alii vero, ut Concina ^{b)}, Palaus ¹⁰, Laymann ¹¹; Salmant. ¹² cum Tanner, Henriquez, Barbosa, Sà, etc.; ac Croix ¹³ cum Praeposito ^{c)}, Aversa, Burghaber et Delbene ^{d)}, communius et probabilius censent episcopis licitum esse confirmare alienos subditos, quia semper praesumitur (nisi aliter constet), tacitus consensus aliorum episcoporum, qui credendi sunt velle suas oves non privari hoc sacramento, cum nullum incommodum ex eo ipsis proveniat.

Nisi constet de contraria episcopi voluntate.

Tanto magis licite poterit episcopus confirmare ordinandum qui affert dimissionem sui Ordinarii. Quia tunc bene praesumitur consensus, etiam de praesenti, proprii episcopi; ut dicunt Viva ¹⁴; Croix ¹⁵ cum Dicastillo, Henriquez ^{e)}; et Salmant. ¹⁶ cum Palao, Laymann, Fagundez, etc.

174. - Quaeritur 1°. *An cum ministratur sacramentum Confirmationis, tam confirmans quam confirmandus debeat esse jejunos?*

Videtur affirmandum ex can. *Ut jejuni* et can. *Ut episcopi, de consecr., dist. 5*. Sed communiter DD. dicunt hoc non esse de praecepto, sed de consilio; unde saepe tale sacramentum confertur post prandium, praecipue cum numerosus populus est confirmandus. Ita Laymann ¹⁷,

Jejunium non praescribitur ad Confirmationem.

Potest. episc., alleg. 30, n. 14. — *Sà*, v. *Confirmatio*, n. 2. — ¹³ Lib. 6, part. 1, num. 392. — *Aversa*, qu. 72, sect. 5, v. ¹⁴ *Quinto*. — *Burghab.*, centur. 3, cas. 97. — ¹⁵ De Confirm., qu. 3, art. 2, n. 2. — ¹⁶ Loc. cit., n. 392. — *Dicast.*, tr. 3, de Confirm., disp. unic., dub. 11, num. 130. — ¹⁷ Tr. 3, cap. 4, num. 24. — *Palaus*, tr. 20, punct. 9, n. 7. — *Laym.*, lib. 5, tr. 3, cap. 6, n. 2. — *Fagund.*, de 5° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 3, n. 8. — ¹⁸ Loc. cit., cap. 7, n. 2, v. *Septimo*.

173. - ^{a)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 10, refert aliquos excusantes a peccato et suspensione episcopum sic confirmantem; sed, ait Bonacina, « contrarium puto probabilius ». Et hic citat Bartholomaeum ab Angelo, *Exam. confessor., dialog. 3*, § 62; Petrum de Ledesma, *Summ., de Confirm., cap. 9, concl. 6*; Vivaldum, *de Confirm. ministro*, n. 8 (al. n. 30), qui revera asserunt illum peccare. Deinde ipse Bonacina cum Vivaldo sui asserti rationem sic reddit: « Quia... non constat de voluntate proprii episcopi ».

^{b)} Concina, *de Confirm., cap. 4, n. 18*, « Spectandae circumstantiae sunt, inquit. Aliubi enim usu receptum esse potest ut episcopus confirmet omnes accedentes ex quacumque dioecesi... Alibi prohibitum erit ».

^{c)} Praepositus a Croix citatur profecto ut

refert S. Alphonsus; sed non loquitur adeo absolute; et *qu. 72, art. 8, n. 39*, quaerens de casu quo praesumi potest rati habitio episcopi proprii, scribit: « Est probabile saltem, quando non ita commode possunt hoc sacramentum a proprio episcopo recipere... Tunc enim praesumendum eum consentire, ut possint hoc sacramentum recipere ab alio qui possit commode conferre ».

^{d)} Delbene, *de Immunit. eccles., cap. 11, dub. 1, sect. 2, n. 20*, assertum hoc probabile existimat, licet ipse, *num. praeced.*, negaverit episcopum posse Confirmationem alienis ministrare.

^{e)} Henriquez, non a Croix solum, sed etiam a Palao et Laymann, pro hac opinione allegatur; attamen locis ab illis auctoribus citatis, silet de praesenti casu.

Palaus¹, Coninck²; Bonacina³ cum multis; Granado⁴, Salmant.⁵; et Escobar⁶ cum Ledesma, Hurtado, etc. — Vel, ut ait Suarez⁷, dici potest quod lex de conferendo hoc sacramento ante prandium non est usu recepta: *consuetudo* enim fere jam obtinuit, ut tale sacramento post prandium conferatur.

Quaeritur 2°. *An Confirmatio debeat omnino conferri in ecclesia, et an die festivo?*

Putat Nuñez⁸ esse mortale confirmare extra ecclesiam, sicut est mortale extra ecclesiam solemniter baptizare; cum sit (ut ait) contra usum Ecclesiae. — Nihilominus probabiliter docent Suarez⁹, Bonacina¹⁰, Palaus¹¹, Barbosa¹²; Escobar¹³ cum Hurtado; Diana¹⁴; et Salmant.¹⁵ cum Henriquez et Sà, posse absque peccato gravi ministrari Confirmationem in aliquo loco decenti, etiam extra ecclesiam. Nec obstat consuetudo in contrarium; nam respondent Bonacina et Barbosa¹⁶ non esse credendum talem consuetudinem confirmandi in ecclesia obligare sub gravi. — Unde videtur obligare saltem sub levi, nisi aliqua rationabilis causa excuset, quidquid dicant Palaus et Escobar^{a)}.

Quidquid autem sit de antiqua consuetudine circa tempus ministrandi hoc sa-

cramentum, dicunt Granado et Barbosa¹⁷ ac Salmant.¹⁸, jam usum obtinuisse quod Confirmatio conferri possit quocumque die, festivo aut feriali; et quocumque tempore, matutino aut vespertino. — Additque Coninck id esse verum etiam in locis generali interdicto subjectis, ex cap. *Responsio, de sent. excom.*

175. — « 3°. Peccat graviter episcopus si « longo tempore non confirmet; quia subditos ingenti bono privat ». — Hoc certum est apud omnes. Vide Holzmann¹⁹, Croix²⁰, Concina²¹, Palaum²².

Episcopus tenetur autem suis expensis circumire ad confirmandum; ut Palaus et Croix: qui tamen excipit cum Gobat, nisi sit rationabilis consuetudo expensas exigendi. — Hinc dicit Croix²³ cum Dicastillo^{a)} peccare graviter episcopum, qui per octo vel decem annos differret circumire; saltem per loca praecipua, ut Palaus et Salmant.²⁴, nisi excuset moralis impossibilitas. Si autem adsit justa causa, non peccat qui differt per tres aut plures annos. Croix²⁵ cum Gobat, etc.

An peccet *graviter episcopus, non confirmans moribundum petentem?* — Affirmant Bonacina^{b)}, Quintanadvenas, etc. — Sed probabiliter Croix²⁶ cum Escobar^{c)}, Lugo^{c)}, dicunt nequaquam peccare;

Episcopus diu non confirmans lethaliter peccat.

Non confirmare moribundum petentem, nullum peccatum.

Confirmatio, sub levi conferenda in ecclesia.

Nisi adsit rationabilis causa.

Potest conferri quavis die et hora.

¹ Tr. 20, punct. 10, n. 4. — ² Qu. 72, art. 12, n. 114. — ³ Disp. 3, punct. 2, n. 13. — ⁴ In 3 Part., contr. 5, de Confirm., tr. 4, disp. 2, n. 3. — ⁵ Tr. 3, cap. 4, n. 33. — ⁶ Lib. 12, n. 175. — *Petr. de Ledesma*, Sum., de Confirm., cap. 10, concl. 3. — *Gasp. Hurtad.*, de Confirm., diff. 14 (ult.), i. f. — ⁷ Disp. 37, sect. 2, v. *Quarto*. — ⁸ In 3 Part., qu. 72, art. 12, v. *Secundus ritus*. — ⁹ Loc. cit., v. *Secundo*. — ¹⁰ Disp. 3, punct. 2, num. 14. — ¹¹ Tract. 20, punct. 10, num. 6. — ¹² De Offic. et Potest. episc., alleg. 30, n. 13. — ¹³ Lib. 12, num. 178. — *Gasp. Hurtad.*, loc. cit. — ¹⁴ Part. 2, tr. 17, resol. 17, i. f. — ¹⁵ Tr. 3, cap. 4, n. 32. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 6, num. 7, i. f. — *Sà*, v. *Confirmatio*, num. 1. —

Bonac., disp. 3, punct. 2, n. 14. — ¹⁶ De Offic. et Potest. episc., alleg. 30, num. 13. — *Palaus*, tr. 20, punct. 10, n. 6. — *Granad.*, in 3 Part., contr. 5, de Confirm., tr. 4, disp. 2, num. 3. — ¹⁷ Loc. cit., num. 12. — ¹⁸ Tr. 3, cap. 4, n. 34. — *Coninck*, qu. 72, art. 12, n. 114. — ¹⁹ De Confirm., num. 210. — ²⁰ Lib. 6, part. 1, n. 388. — ²¹ De Confirm., cap. 4, num. 18. — ²² Tr. 20, punct. 9, num. 13. — *Palaus*, loc. cit. — *Croix*, lib. 6, part. 1, num. 388. — *Gobat*, tr. 2, n. 752. — ²³ Loc. cit., n. 388. — *Palaus*, loc. cit. — ²⁴ Tr. 3, cap. 4, n. 31. — ²⁵ Lib. 6, part. 1, n. 388. — *Gobat*, loc. cit., n. 753. — *Quintanadvenas*, tr. 2, singul. 2, n. 5. — ²⁶ Lib. 6, part. 1, n. 390.

174. — *a)* Escobar, etsi non expresse negat esse veniale, attamen satis perspicue id innuit, cum *loc. cit.*, dicat posse in loco decenti conferri hoc sacramento, « praecipue postquam id usus obtinuit ».

175. — *a)* Dicastillus a Croix affertur pro ratione dumtaxat suae propositionis; et revera de temporis determinatione, *tr. 3, de Confirm., disp. unic., dub. 11, n. 140*, non aliud habet nisi: « Si longo tempore sacramento Confirmationis per se vel suffraganeum suum ministrare intermitteret, mortaliter peccaret »; vel, ut dicit *num. 142*, si « notabiliter negligens sit ».

b) Haec Bonacinae allegatio sumpta videtur ex Croix, sed falsa est; Bonacina enim, *loc. cit.*, n. 2, dumtaxat dicit episcopum peccare mortaliter, si in ministranda Confirmatione notabiliter negligens sit.

c) Croix adducit Escobar et Franciscum de Lugo, tamquam negantes esse mortale; et ita sane docent Escobar, *lib. 12, n. 208*; Lugo, *de Sacram., lib. 3, cap. 3, n. 31*. Et ipse Croix addit: immo nullum peccatum esse. Et idipsum etiam innuunt auctores citati, dum scribit Franciscus de Lugo (cui Escobar consentit): « Potius ad opus supererogationis quam obligationis pertinet, quod episcopus

quia excusat incommoditas et communis praxis; et adhaerent Salmant.¹

176. - « Resp. II°. *Valide* confirmantur « omnes et soli baptizati nondum confirmati. Ratio est: tum ex illo Act. II: « *Replevit totam domum*; tum ex usu et « traditione Ecclesiae; tum quia omnes « indigent ejus effectu, et sunt capaces. « *Licite* vero confirmantur iidem qui valide: dummodo constet non ponere obicem, sive sacramento, sive ejus effectui. « Ratio patet ex dictis ».

177. - « Unde resolves:

« 1°. Etiam infantes et rationis im-

« tes valide hoc sacramentum suscipiunt. « 2°. Etsi, quoad infantes, consultius sit « differre usque ad rationis usum, tum « ob irreverentiam sacramenti, tum ob « periculum iterationis, tum ob Ecclesiae « usum: nihilominus, ob rationabilem causam, etiam ante iis licite datur, v. gr. si « timeatur diuturna absentia episcopi; vel « hic ad ista loca raro veniat; item, si infans sit in periculo mortis (in quo quidam « dicunt debere dari); denique si sit filius « principis^{a)}. — Laymann², Filliuccius³ ».

Sicque sancitum fuit in concilio V Mediolanensi (ut refert Pater Zaccaria apud Croix⁴), nempe quod non solum ob periculum mortis, sed etiam ob alias causas possent chrismari pueri.

178. - Certum est apud omnes, licite confirmari infantes, si justae accedant causae, nempe periculum mortis, absentia episcopi, etc.; ut communiter admittunt cum Busenbaum, Salmant.⁵ cum Suarez, Palao, Coninck, etc.: ex D. Thoma^{a)}, ubi ait pueris morituris dandum esse hoc sacramentum, ut majorem gloriam conse-

quantur. — Item licite confirmantur pueri, ubi talis viget usus; ut dicunt Salmant.⁶ cum Soto; et Laymann⁷ cum Vivaldo, qui testatur in Hispania confirmari infantes duorum vel trium annorum. — Praecisis autem his vel similibus causis, commune est apud omnes expedire, ut expectetur in confirmandis usus rationis; prout dicitur in Catechismo Romano⁸, ubi: *Omni- bus quidem post Baptismum Confirmationis sacramentum posse administrari, sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare si duodecimus annus exspectandus non videatur, usque ad septimum certe hoc sacramentum differre maxime convenit.*

Utrum autem sit licitum infantes ante usum rationis confirmare?

Dicunt plures auctores, nempe Bonacina⁹, Escobar^{b)}, Holzmann¹⁰; Salmant.¹¹ cum Granado, nullam agnoscere culpam in episcopo qui infantes confirmaret: quia haec erat antiqua consuetudo, et talis est hodie in Ecclesia graeca; testaturque Vivaldus, in Hispaniis infantes communiter confirmari in aetate duorum vel trium annorum: tanto magis, ut ajunt, quia nulli facta videtur de hoc prohibitio. — Sed id hodie amplius dici nequit; dum Pontifex Benedictus XIV, in constitutione 129 *Eo quavis*, § 6, edita anno 1745, declaravit, in praesentiarum non licere aliquem confirmare ante usum rationis; his verbis: *Nihilominus abrogato prorsus a Romana Ecclesia... hujusmodi more, consultissimis Pontificum decretis provide cautum est, ut renatis fonte Baptismatis conferretur sacramentum Confirmationis in ea solum aetate, in qua fideles... intelligerent tan-*

Seclusa causa, expedire ut expectetur usus rationis.

Quin etiam omnino praecipitur.

¹ Tr. 3, cap. 3, n. 25. — ² Lib. 5, tr. 3, cap. 5, n. 2. — ³ Tr. 3, cap. 2, a n. 35. — *Concil. Mediolanen. V*, Constitut., part. 1, cap. 8, v. *Alio decreto*. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 390. — ⁵ Tr. 3, cap. 3, n. 16 et 17. *Suar.*, disp. 35, sect. 2, v. *Utraque*. *Palao*, tr. 20, punct. 7, n. 5. *Coninck*, qu. 72, art. 8, n. 81. — ⁶ Loc. cit., num. 18. *Soto*, in 4, dist. 7, art. 8, v. *Secunda propositio*. — ⁷ Lib. 5, tr. 3,

cap 5, n. 2. — *Vivald.*, de Confirm., § de Suscipiente, n. 10 (edit. 1605). — ⁸ De Confirm., num. 18. — ⁹ De Confirm., punct. 4, n. 5. — ¹⁰ De Confirm., n. 217, v. *Dicitur* 3. — ¹¹ Tr. 3, cap. 3, num. 22. *Jacob. de Granado*, in 3 Part., contr. 5, de Confirm., tr. 2, disp. 2, num. 4 et seqq. — *Vivald.*, Candelabr., de Confirm., § de Suscipiente, n. 10, (edit. 1605).

interdum uni vel alteri moribundo ministret Confirmationem ».

177. - ^{a)} Laymann non loquitur de filio principis, nec de obligatione infantes moribundos confirmandi. — Filliuccius pariter silet de filiis principum.

178. - ^{a)} Ex D. Thoma, qui, qu. 72, art. 8, ad 4, morituris in universum dandum esse

ait hoc sacramentum, ut majorem gloriam consequantur. Ibidem tamen, in corp. et resp. ad 2, S. Doctor ait etiam conferri posse pueris.

^{b)} Escobar, lib. 12, n. 196: « Affirmo hodie, inquit, infantibus Confirmationis sacramentum regulariter ante rationis usum... haud expedire ». Et consulto scribit hodie, ut innuat (ita Escobar) olim fuisse conveniens.

tum inter se differre Baptismum et Confirmationem, quantum in naturali vita distat generatio ab incremento.

De caetero, idem Benedictus, post plures annos ab hac constitutione emanata, in suo celebri Opere *de Synodo* scribit ¹ quod, licet Catechismus asserat non expedire ut Confirmatio ministretur pueris ante septennium, attamen non prohibet ne ipsis ullo casu conferatur. — Additque quod, hoc animadverso a Silvio, Suarez, Silvestro, Roncaglia, Juenin, card. Gotti et aliis, affirmant ipsi, adhuc juxta praesentem disciplinam licite posse conferri Confirmationem pueris etiam ante septennium, aliqua causa urgente, nempe si episcopus deberet per longum tempus a sua dioecesi abesse, aut si puer esset in periculo mortis, aut ob aliam similem causam ^{c)}.

Loquens autem de *amentibus*, ait Benedictus ^{d)}, omnino ipsis ministrandam esse confirmationem.

Dubitans an sit confirmatus, potest sub

conditione confirmari; sed requiritur majus dubium, quam pro Baptismo. — Croix ² cum Nuñez, Gobat, etc.

179. — Confirmandus autem existens in mortali debet se disponere ad sacramentum, vel contritione, vel attritione una cum confessione: secus tamen, si abesset conscientia culpae gravis ^{a)}; ut Viva ³, Salmant. ⁴ cum Suarez, Palao et communi. — Confessio enim videtur esse de consilio, non de praecepto; ut communiter dicunt DD. apud Viva ⁵, et clare colligitur ex can. *Ut jejuni, dist. 5, de consecr.*, ubi dicitur: *Ut moneantur confessionem facere prius.*

180. — « 3°. Etiam perpetuo amentes « (praesertim si aliquando usum rationis « habuerint) licite confirmantur ^{a)}; etsi per « accidens nunquam sint spiritualiter pugnaturi. Ita Suarez, Filiuccius, Laymann ⁶, Coninck ⁷ ». — Est commune cum Palao, Coninck, Bonacina, Barbosa et Salmant. ⁸; contra Sotum, Valentia, etc.

Dubius est Confirmatio, potest sub conditione confirmari.

Exister in mortali debet contriti vel confiteri.

Alias confessio est de consilio.

Perpetuo amentes possunt confirmari.

¹ Lib. 7, cap. 10, num. 5. - *Silvius*, in 3 Part., qu. 72, artic. 8. *Suar.*, disp. 35, sect. 2, v. *Utraque*. *Silvest. Maurus*, lib. 11, qu. 119, num. 4. - *Roncagl.*, de Sacram. Confirm., cap. 2, qu. 2, resp. 1. *Juenin*, Comment. de Sacram., dissert. 3, qu. 8, cap. 1, qu. 1, i. f. - *Gotti*, Theol., de Confirm., qu. 3, dub. 1, n. 6. — ² Lib. 6, part. 1, n. 393. *Nuñez*, in 3 Part., qu. 72, art. 5, concl. 3, i. f. *Gobat*, tr. 2, num. 763. — ³ De Confirm., qu. 3, art. ult., n. 1. — ⁴ Tr. 3, cap. 3, n. 27 et 28. - *Suar.*, disp. 34, sect. 2, v. *Sed*

quaeret. *Palao*, tr. 20, punct. 6, num. 1. — ⁵ Loc. cit., n. 1, v. f. — *Suar.*, disp. 35, sect. 2, v. *Dicendum*. — *Fill.*, tr. 3, cap. 5, n. 101, v. f.; et cap. 2, n. 38. — ⁶ Lib. 5, tr. 3, cap. 5, n. 3. — ⁷ Qu. 72, art. 8, n. 83. — *Palao*, loc. cit., punct. 7, num. 8. *Coninck*, loc. cit. *Bonac.*, disp. 3, punct. 4, n. 6. - *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 30, num. 21. - ⁸ Loc. cit., num. 23. — *Sotus*, in 4, dist. 7, art. 8, v. *Enascitur*. *Valent.*, in 3 Part., disp. 5, qu. 2, punct. 2, i. f.

^{c)} Et ita etiam declaravit S. C. Conc. in una *Segobien.*, die 23 April. 1774. Cfr. Pallotini, v. Sacramentum Confirmationis, n. 40; et Thesaur. Resolut., tom. 43, fol. 60 et seqq.

^{d)} Apud Benedictum XIV, nihil de hoc asserto reperi.

179. — ^{a)} De eo qui non est conscius culpae gravis, non loquuntur nec Viva nec Palao, in reliquis vero concordant.

180. — ^{a)} Quin etiam confirmandi sunt, juxta Fill., Suar., Con., Pal. et Salmant.

DUBIUM III.

Quae Confirmationis Necessitas, et Caeremoniae.

181. *An adsit per se gravis obligatio suscipiendi Confirmationem.* — 182. *An autem per accidens, nempe ratione vitandi, 1º. periculi. 2º. scandali. 3º. contemptus. Et quando contemptus intervenit.* — 183. *An sit gravis obligatio suscipiendi Confirmationem ante susceptionem primae tonsurae.* — 184. *Quae caeremoniae sint servandae in Confirmatione. Et quid notandum: 1º. Quoad vestes episcopi. 2º. Quoad caeremonias alapae et cerei. 3º. Quoad locum chrismationis. Et an confirmandi accedere debeant jejuni.* — 185. *Requiritur etiam 1º. Patrinus. 2º. Ut hic sit unus. 3º. Ut sit confirmatus.* — 186. *Dub. 1. An peccet graviter qui tenet non confirmatus. 2. An patrinus non confirmatus contrahat cognationem.* — 187. *Requiritur etiam 4º. Ut patrinus sit diversus a patrino Baptismi. An monachi possint esse patrini Confirmationis.* — 188. *An sit obliganda fascia frons confirmandi. — Et an sit necessaria ultima benedictio episcopi.*

Necessitas
Confirmatio-
nis.

181. — « Resp. Iº. Non est necessaria ad salutem necessitate medii, neque per se » praecepti. — Est communis S. Thomae » et aliorum, contra Scotum et Silvestrum. » Ratio: tum quia Ecclesia non urget ejus » susceptionem ullis poenis; tum quia nec » ex Scriptura, nec traditione, neque fine » aut institutione sacramenti, tale prae- » ceptum colligitur. Et canones qui in con- » trarium afferuntur satis explicantur de » necessitate ad melius esse.

« Dixi: *per se*. Quia per accidens ali- » quando potest esse necessaria ad salu- » tem, ex praecepto caritatis sui vel pro- » ximi; vel alio, v. gr. ad cavendum scan- » dalum; vel ratione conscientiae, qua » quis valde metuit ne in tormentis defi- » ciat sine hoc sacramento.

« Unde resolves:

« 1º. Negligere hoc sacramentum, se- » cluso scandalo et contemptu, non est

« mortale. — Suarez, Laymann ¹, Bona- » cina ²: ubi ex aliis multis docent nullum » esse praeceptum illud suscipiendi.

« 2º. Etsi omissio ex contemptu (v. gr. » si quis id nihili faciat, aut puerile, aut » vile habeat) sit mortalis; talis tamen » non censetur esse, cum quis ejus obla- » tam occasionem, quam postea non fa- » cile habiturus est, negligit. — Ita com- » munitur, contra Silvestrum ³ et Tole- » tum ⁴ ».

Magna est haec Quaestio inter docto- » res: *An adsit gravis obligatio suscipiendi hoc sacramentum Confirmationis?*

Prima sententia affirmat: quam tenent Merbesius, Contin. Tournely ⁵, Concina ⁶; Habert ⁷ cum Angelo ^{a)} et Hugone a S. Victore ^{a)}; item S. Bonaventura ^{b)}, S. Antoninus, Alensis, Silvester et Paludanus, apud Palaum ⁸. — Dicunt praefati auctores obligationem hanc oriri tam ex praecepto

Juxta alios
Confirmatio sub gra-
vi susci-
pienda.

S. Thom., 3 P., qu. 72, art. 1, ad 3. — Scotus, in 4, dist. 7, qu. 2. — Silvest., v. *Confirmatio*, n. 3. — Suar., disp. 38, sect. 1, v. *Quocirca*. — ¹ Lib. 5, tract. 3, cap. 5, num. 4. — ² Disp. 3, punct. 2, n. 2. — ³ V. *Confirmatio*, num. 3. — ⁴ Lib. 2, cap. 24, num. 2. — Merbes., Sum., part. 3, de Confirm., qu. 16, concl. — ⁵ De Confirm.,

cap. 8, concl. 2. — ⁶ De Confirm., cap. 6, a num. 6. — ⁷ De Confirm., cap. 9, resp. 4. — S. Anton., part. 3, tit. 14, cap. 14, § 5. — Alens., part. 4, qu. 9, membr. 3, artic. 1, § 2. — Silvest., loc. cit. — Palud., in 4, dist. 7, qu. 1, artic. 1, concl. 2. (num. 8 et 9). — ⁸ Tract. 20, punct. 8, num. 3.

181. — ^{a)} Angelus non satis accurate allegatur ab Habert; haec enim, v. Confirm. sacramentum, n. 1, scribit: « Necessarium est, ita quod contemnens ipsum suscipere mortaliter peccaret et damnaretur ». — Hugo a S. Victore autem, de Sacram., lib. 2, part. 7, cap. 3: « Quid autem prodest, inquit, si a lapsu erigeris, nisi etiam ad standum confirmeris? Propterea, timendum est iis qui per negligentiam amittunt episcopi praesentiam, et non suscipiunt manus impositionem, ne forte propterea damnentur, quia festinare de-

buerunt dum potuerunt ». Migne, Patrol. lat., tom. 176, col. 461.

^{b)} S. Bonaventura, in 4, dist. 7, art. 3, qu. 2, concl., ait necessariam esse Confirmationem, « ex conditione, scilicet pugnanti et vincere volenti ». Deinde addit: « Ex institutione ergo Ecclesiae est quod nullus ab hoc sacramento excipitur ». Denique his verbis concludit: « Est igitur necessaria gratia Confirmationis, non sine qua simpliciter non sit salus, sed sine qua vel per sacramentum vel alias accepta pugnando non pervenitur ad salutem ».

naturali quam positivo ^{c)}. Ex *naturali*; quia grave detrimentum sibi infert, qui in lucta tentationum negligit se munire magno robore hujus sacramenti, ad hunc finem instituti. — Ex *positivo*. Tum *divino*, ut probatur ex Act. 1, ubi Christus Dominus *praecepit eis ab Jerosolymis ne discederent, sed exspectarent promissionem Patris*: nempe Spiritum Sanctum, cujus donum tribuitur in Confirmatione. Tum *ecclesiastico*; nam Urbanus Papa sic in can. *Omnes 1, dist. 5, de consecr.*, ad christianos scripsit: *Omnes fideles, per manus impositionem episcoporum, Spiritum Sanctum post Baptismum accipere debent, ut plene christiani inveniantur*. Hoc etiam Melchiades Papa ¹ dixit: *Victuris... necessaria sunt Confirmationis auxilia*. Confirmatur ex Catechismo Romano ², ubi de hoc sacramento dicitur: *Quamquam vero necessarium non est, a nemine tamen praetermitti debet... Quod enim omnibus communiter ad sanctificationem Deus proposuit, ab omnibus etiam summo studio expetendum est*. Item S. Cyprianus ³ scripsit: *Ungi quoque necesse est eum qui baptizatus sit, ut accepto chrismate, id est unctione, esse unctus Dei, et habere... gratiam Christi possit*.

Juxta alios,
nulla obligatio gra-
vis per se.

Secunda vero sententia negat, per se loquendo, teneri quemque fidelem sub gravi Confirmationem suscipere. Et hanc tuentur cum Busenbaum gravissimi auctores, prout Navarrus ⁴, Suarez ⁵, Sotus ⁶; Laymann ⁷ cum Covarruvias, Abbate Panormitano, Adriano, Valentia, Henriquez, Victoria et Coninck. Item Frassen ⁸, Wigandt ⁹, Palaus ¹⁰, Bonacina ¹¹, Roncaglia ¹², Anacletus ¹³ cum communi (ut asserit), Sporer ¹⁴, Elbel ¹⁵, Viva ¹⁶, Croix ¹⁷, Salmant. ¹⁸ cum aliis. — Et huic sententiae

aperte adhaeret D. Thomas. Nam ¹⁹ sic ait: *Quaedam (sacramenta) sunt sine quibus non est salus: quaedam vero sunt quae cooperantur ad perfectionem salutis. Et hoc modo Confirmatio est de necessitate salutis, quamvis sine ea possit esse salus, dum tamen non praetermittatur ex contemptu sacramenti*. Item ²⁰ repetit quod Confirmatio est necessaria, non ad salutem, sed ad perfectionem salutis: sicut equus ad ambulandum, et medicina ad sane vivendum. Additque aliqua sacramenta esse ita necessaria, ut sine illis homo non possit in spirituali vita vivere, sicut est Baptismus et Poenitentia: *Quaedam autem, sine quibus non potest consequi aliquem effectum, qui est ad bene esse spiritualis vitae: et hoc modo Confirmatio et omnia alia sunt necessaria. Verumtamen contemptus cujuslibet sacramenti est periculosus*. Clarius id confirmat ²¹ ubi ait: *Et ideo Hugo a S. Victore dicit: Omnino periculosum esset, si ex hac vita sine Confirmatione migrare contingeret ^{d)}, non quia damnaretur, nisi forte propter contemptum, sed quia detrimentum perfectionis pateretur*. — Nec dissentit Scotus ²², ubi: *Extrema Unctio est instituta a Christo, et Confirmationis sacramentum...; et tamen neutrum est simpliciter necessarium, nec est praeceptum de isto vel illo recipiendo*.

Dicunt igitur fautores hujus sententiae non adesse de hoc sacramento suscipiendo ullum praeceptum neque naturale neque positivum. — 1°. Non *naturale*. Quia, licet Christus Dominus hoc sacramentum instituerit tamquam peculiare medium ad vincendas hostium insidias; tamen alia sunt generalia media, prout frequens Eucharistiae perceptio, oratio, poeniten-

¹ Can. *Spiritus Sanctus 2*, de consecr., dist. 5. — ² De Confirm., n. 16. — ³ Epist. 70, ad Januar. etc.; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 4, col. 408 et tom. 3, col. 1040. — ⁴ Man., cap. 22, n. 9, v. *Tertio*. — ⁵ Disp. 38, sect. 1, v. *Quocirca*. — ⁶ In 4, dist. 7, art. 8. — ⁷ Lib. 5, tr. 3, cap. 5, n. 4. — ⁸ Covarr., Variar. lib. 1, cap. 10, num. 5. — ⁹ Abb. Panorm., in cap. *Quanto*, de consuetud., num. 4. — ¹⁰ Adrian., in 4, de Confirm., art. 1, § *Etsi argumenta*. — ¹¹ Valent., disp. 5, qu. 2, punct. 3. — ¹² Henriq., lib. 3, cap. 1, n. 6. — ¹³ Victor., Sum., de Confirm., n. 48. — ¹⁴ Coninck, qu. 72, art. 8, n. 88. —

¹⁵ Scotus academ., tom. 11, tract. 2, disp. 2, art. 3, qu. 2, concl. 1 et 2. — ¹⁶ Tr. 11, exam. 6, num. 79. — ¹⁷ Tr. 20, punct. 8, n. 5. — ¹⁸ Disp. 3, punct. 2, n. 2. — ¹⁹ De Confirm., cap. 2, qu. 2, resp. 2. — ²⁰ Tr. 14, dist. 2, n. 68. — ²¹ Supplem. Sacram., cap. 2, num. 33. — ²² Confer. 8, de Sacram. Confirm., n. 20. — ²³ De Confirm., qu. 3, art. 2, num. 6. — ²⁴ Lib. 6, part. 1, num. 395. — ²⁵ Tr. 3, cap. 4, num. 52. — ²⁶ 3 P., qu. 72, art. 1, ad 3. — ²⁷ In 4, dist. 7, qu. 1, art. 1, solut. 2. — ²⁸ 3 P., qu. 72, art. 8, ad 4. — ²⁹ In 4, dist. 17, qu. unic., n. 11.

^{c)} Non omnes auctores hic allegati adeo expresse et distincte obligationem hanc colligunt ex praecepto naturali et positivo.

^{d)} Vide hic superius, not. a, genuinum Hugonis textum, quem transcripsimus ex Migne, Patrol. lat., tom. 176, col. 461.

tia, etc., quibus robur animae etiam obtineri potest. — 2º. Nec *positivum*; quia nullo tali praeceptum reperitur expressum. Illud enim quod est in *Actis* (loco citato), intelligitur fuisse datum tantum Apostolis: ut ipsi peculiari modo Spiritum Sanctum acciperent; et tamquam Ecclesiae fundatores, ministerium praedicationis aggrederentur, non nisi supernaturali scientia et donis prophetiae, linguarum ac miraculorum praediti. — Alia autem quae habentur ut supra, intelliguntur, non de necessitate praecepti ad salutem, sed ad perfectionem salutis, ut docet D. Thomas, cujus perfectionis detrimentum sive privationem ait non inducere damnationem. Confirmatio enim non reddit hominem perfectum simpliciter et quoad substantiam, quod est solius Baptismi; sed quoad uberius gratiae perceptionem, sive ad melius esse spirituale, ad quod homo non tenetur sub gravi. — Sic pariter intelligitur Catechismus Romanus. Immo id aperte ibi exprimitur ¹, ubi dicitur quod *illi... confirmari debent... qui ad perfectum christianae religionis habitum perducendi sunt*. Et deinde additur: *Communis omnium mater catholica Ecclesia vehementer optat ut in iis quos per Baptismum regeneraverit, christiani hominis forma perfecte absolvatur*. Ubi etiam nota, non dici quod Ecclesia praecipit, sed *optat*; quo utique exprimitur non adesse Ecclesiae praeceptum.

Ad textum autem S. Cypriani respondetur quod S. Doctor non dicit necesse esse hoc sacramentum suscipere de necessitate praecepti; sed necesse esse ut illud suscipiat qui ejus gratiam vult obtinere. Vel potest alio modo intelligi, scilicet quod sine Confirmatione non licebat ministrare Baptismum tunc temporis, quando Baptismus simul cum Confirma-

tionem dari praecipiebatur; ut habetur in can. *De his 3, dist. 5, de consecr.*

182. — Dicunt autem auctores secundae sententiae quod, licet per se loquendo omissio susceptionis hujus sacramenti non sit mortalis; conveniunt tamen communiter posse esse mortalem per accidens in tribus casibus:

Et 1º. Si quis omittendo, alias firmiter crederet *periculum* sibi imminere amittendi fidem vel caritatem; ut Suarez, Palaus; et Salmant.² cum Coninck, Granado, etc.

2º. Si quis omitteret cum *scandalo*, nempe si esset suspectus de fide, et reputaretur Confirmationem contemnere, aut non credere esse sacramentum. Palaus, Laymann, Roncaglia, Suarez, Sporer, Salmant.³ cum aliis communiter.

3º. Si omittatur ex *contemptu*. — Quem alii intervenire intelligunt, quando quis commode sacramentum suscipere potest, et negligit; hunc enim, etsi non formalem, virtutalem tamen contemptum reputant. Ita sentiunt Habert, Concina, Natalis Alexander, Tournely, Juenin; item Silvester, Richardus et Gabriel, apud Laymann⁴. Et huic opinioni favet Scotus⁵, ubi ait: *Judicaretur enim contemptus, si, omni-moda opportunitate oblata, non susciperetur*. — Alii vero forte probabilius dicunt tunc tantum intercedere contemptum, quando quis negligit Confirmationem suscipere, non quia detinetur a quodam torpore vel incommodo, sed quia illam parvi facit; plura enim bona spiritualia homines saepe adipisci praetermittunt ex negligentia, sine eo quod illa reputent contemnere. Ita cum Busenbaum (mox supra, n. 181, ad 2), Suarez⁶, Laymann⁷, Palaus⁸, Roncaglia⁹, Sporer¹⁰, Elbel¹¹; et Salmant.¹² cum Coninck, Granado, etc.; ex D. Thoma, qui¹³ ait: *Dicendum quod tunc... aliquis...*

Per accidens omissio esset lethalis.

Propter periculum.

Propter scandalum.

Propter contemptum.

Quando censeatur adesse contemptus.

D. Thom., 3 P., qu. 72, art. 1, ad 3. — ¹ De Confirm., n. 17. — Suar., disp. 38, sect. 1, v. *Quocirca*. — Palaus, tr. 20, punct. 8, n. 6, v. *Tertio*. — ² Tr. 3, cap. 4, n. 59. — Coninck, qu. 72, art. 8, num. 89. — Jacob. de Granado, in 3 Part., contr. 5, de Confirm., tr. 4, disp. 1, num. 6. — Palaus, loc. cit., v. *Secundo*. — Laym., lib. 5, tr. 3, cap. 5, n. 4, post med. — Roncagl., de Confirm., cap. 2, qu. 2, resp. 2. — Suar., loc. cit. — Spor., Suppl. Sacram., cap. 2, n. 34. — ³ Tr. 3, cap. 4, n. 58. — Habert, tr. de Confirm., cap. 9, i. f. — Concina, de Confirm., cap. 6, n. 14, v. f. — Natal. Alex., de Confirm., cap. 4, reg. 2. — Tourn., Praelect. de Confirm., qu. 2, art. 2. — Contin. Tourn., de Confirm.,

cap. 8, concl. 2, v. *Ad 2*. — Juenin, Comment., de Confirm., qu. 9, cap. 2, art. 2, prob. 3. — Silvest., v. *Confirmatio*, n. 3. — Richard. a Mediavilla, in 4, dist. 7, art. 5, qu. 1, concl. — Gabr. Biel, in 4, dist. 7, art. 3, dub. 3. — ⁴ Lib. 5, tr. 3, cap. 5, num. 4. — ⁵ In 4, dist. 7, qu. 2. — ⁶ Disp. 38, sect. 1, v. *Quocirca*. — ⁷ Lib. 5, tr. 3, cap. 5, num. 4. — ⁸ Tr. 20, punct. 8, n. 6. — ⁹ De Confirm., cap. 2, qu. 2, resp. 2. — ¹⁰ Suppl. Sacram., cap. 2, n. 34. — ¹¹ Confer. 8, de Sacr. Confirm., num. 20. — ¹² Tr. 3, cap. 4, num. 57. — Coninck, qu. 72, num. 87. — Granad., in 3 P., contr. 5, de Confirm., tr. 4, disp. 1, num. 6. — ¹³ 2ª 2ª, qu. 186, art. 9, ad 3.

transgreditur ex contemptu, quando voluntas ejus renuit subjici ordinationi legis vel regulae, et ex hoc procedit ad faciendum contra legem vel regulam. Quando autem e converso propter aliquam particularem causam, puta concupiscentiam vel iram, inducitur ad aliquid faciendum contra statuta legis vel regulae, non peccat ex contemptu. Si ergo non contemnit legem qui eam transgreditur propter concupiscentiam; neque contemnet Confirmationem qui eam suscipere negliget ne patiatu aliquod incommodum, ruborem vel simile. Id aperte confirmat Catechismus Romanus¹, ubi, loquens de hoc sacramento, distinguit negligentiam a contemptu, dicens: *Saepe evenit ut fideles, in hoc sacramento suscipiendo..., dissoluta quadam negligentia et cunctatione utantur; nam de iis qui ad eum impietatis gradum venerunt, ut illud contemnere et aspernari audeant, nihil est quod dicamus, etc.* — Minime autem negandum cum Suarez, Palao, Laymann^{a)}, Salmant., Coninck, et aliis (contra aliquos), talem negligentiam esse saltem peccatum veniale^{b)}; cum sit quaedam prodigalitas spiritualis.

Verumtamen, postquam haec scripsi^{c)}, invenio declaratum a Benedicto XIV in bulla *Etsi pastoralis*, quod omnes Confirmationem suscipientes a presbyteris graecis, invalide confirmantur; hinc Pontifex subjungit, ipsos admonendos esse de obli-

gatione gravi suscipiendi, cum possint, Confirmationem ab episcopis. En verba Pontificis: *Monendi... sunt ab Ordinariis locorum, eos gravis peccati reatu teneri, si (cum possunt ad Confirmationem accedere) illam renuunt ac negligunt.* — Quapropter secunda opinio supra relata, nimirum non teneri fideles sub gravi ad Confirmationem suscipiendam, hodie non videtur satis probabilis.

183. — « 3°. Praeceptum quod habetur in « Tridentino², non ligat omnes, cum sit « hypotheticum: sed tantum ordinandos « vel initiandos prima tonsura. Cujus omissionem non esse mortalem, contra Tanner docent Henriquez, Valentia, Suarez³ « et Navarrus⁴; qui addit ne quidem episcopum peccare mortaliter, ordinando « non confirmatum; aut si ipse non confirmatus ordinet. — Vide Reginaldum⁵ ».

Quaeritur: *an sit obligatio gravis suscipiendi hoc sacramentum ante susceptionem primae tonsurae?*

Affirmant Bonacina^{a)}, Renzi⁶, cum Tolet^{b)}, Fornario^{b)} et Majolo^{b)}, apud Diana⁷; ex praecepto Tridentini⁸, ubi dicitur: *Prima tonsura non initientur qui sacramentum Confirmationis non suscepserint.* — Et in hujus praecepti confirmationem refert Renzi⁹ quamdam declarationem S. C. Concilii die 27 Septembris 1621 (apud Nicolium), ubi dictum fuit quod qui suscepit primam tonsuram vel ordines non

Contra opinio, r satis probabilis.

Confirmatio sub gravi suscipienda ante tonsuram juxta alii

Negligentia suscipiendi, saltem venialis.

Juxta S. Doctorem, est lethalis.

¹ De Confirm., n. 16. — *Suar.*, disp. 38, sect. 1, v. *Quocirca*. — *Palao*, tr. 20, punct. 8, n. 6. — *Salmant.*, tr. 3, cap. 4, n. 61. — *Coninck*, qu. 72, n. 91. — *Bened. XIV*, bulla *Etsi pastoralis*, § 3, n. 4. — ² Sess. 23, de reform., cap. 4. — *Tanner*, tom. 4, disp. 4, qu. 4, num. 47. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 5, n. 6. — *Valent.*, disp. 5, qu. 2, punct. 2. — ³ Disp. 38, sect. 1, i. f. — ⁴ *Man.*, cap. 22, n. 9, i. f. — ⁵ *Lib.* 28, cap. 4,

num. 24. — ⁶ De Sacram. Ordin., cap. 1, sect. 1, qu. 3. —

— ⁷ Part. 2, tr. 16, resol. 4. — ⁸ Loc. cit., cap. 4. —

⁹ Loc. cit., qu. 3. — *Nicolius*, Lucubrat. jur., part. 2, lib. 1, tit. 11, num. 4. Cfr. etiam alias similes S. C. Conc. declarationes ap. Pallottini, v. *Dispensatio*, § 7, num. 18 et seqq.; v. *Sacram. Confirm.*, n. 34 et 35; item Thesaur. Resol., tom. 44, fol. 10, 11 et 18.

182. — ^{a)} Laymann, *loc. cit.*, satis perspicue innuit posse esse veniale, quia negligentiam hanc torpori tribuit.

^{b)} Seu, ut dicit Suarez, potest esse veniale, vel, ut Palao et Salmant dicunt, raro aut vix unquam a veniali excusari potest.

^{c)} « Postquam haec scripsi », in 2^a scilicet et 3^a editione; additio enim ista est ex 4^a editione, quae anno 1760 in lucem prodiiit.

183. — ^{a)} Bonacina non satis sibi consentit; nam, *disp. 8, de Ordine, punct. 5, n. 8 et 10*, requirit ad licitam ordinum receptionem, ut ordinandus sit confirmatus, et relata opinione quae negat esse sub gravi, addit: « Sed hoc ego non facile admiserim, cum faciat contra

Tridentini decretum et contra consuetudinem Ecclesiae in re gravi ». Sed idem Bonacina, *disp. 3, de Confirm., punct. 4, n. 8*, existimat « valde probabilem » eandem opinionem, quae scilicet negat esse mortale.

^{b)} Toletus innuit esse mortale; scribit enim, *lib. 1, cap. 71, n. 5, i. f.*, promotum per saltum fieri irregularem; quod probat ex glossa in cap. *Pastoralis, de sacr. non iter.*, « ubi, inquit, agitur de eo qui praetermissa Confirmatione, promotus fuit ad ordines ». — Sed magis ad rem et clarius Fornarius, *de Ordine, cap. 3, n. 3*; Majolus, *de Irregular., lib. 4, cap. 12, n. 9*, ubi praerequirunt Confirmationem « de necessitate praeepti ».

confirmatus, tamquam male promotus non possit ad alios ordines ascendere nec recipere beneficia sine Sedis Apostolicae dispensatione.

Communis-
sime ne-
gatur.

Negant vero alii communissime quod praefata verba Tridentini gravem obligationem importent. Ita Navarrus¹, ubi sic ait: *Peccat qui non se facit confirmare ante omnem ordinationem... Nullam tamen per hoc censuram incurri.... Tum quia ejus omissionis negligentia non est mortalis...; tum quia nullo jure id cavetur.* Idem sentiunt Sotus², Suarez³, Palaus⁴, Escobar^{c)}, Salmant.⁵, Tamburinius⁶; Diana⁷ cum Azor^{d)}, Valentia, Avila, Coninck et Molfesio^{e)}. Idem sentit perdoctus Cabassutius⁸ cum communi; addens Suarium, Coninck, Navarrum, Victoria, etc. extendere hanc doctrinam etiam ad collationes ordinum. Et idem dicunt Navarrus⁹ et Laymann¹⁰ de episcopo ministrante. — Ratio: vel quia verba concilii solam monitionem continent; cum verba imperativi modi per se non inducant praeceptum^{f)}, ut dicunt Cajetanus, Navarrus, Sà et Sayrus (quos retulimus *Lib. IV, n. 161, Qu. 1, v. Secunda*), ex Glossa^{g)}, et ex D. Thoma qui¹¹ dicit: *Nec in lege Ecclesiae omnes ordinationes obligant ad mortale.* Vel quia verba Tridentini non

continent strictum praeceptum, eo quod haec non aestimetur materia gravis; aut quod praeceptum ita a consuetudine sit interpretatum.

Merito tamen dicunt praefati auctores id non excusari a veniali (contra Holzmänn¹², Granado¹³ et Tamburinium^{g)}, qui nullam in hoc culpam agnoscunt), saltem ob quamdam deordinationem quae in tali omissionem interveniret.

Suscipien-
da sub levi.

184. - « Resp. II°. Circa caeremonias « Confirmationis, scienda sunt sequentia:

Caeremo-
niae ser-
vandae.

« 1°. Etsi servandi sint ritus in Pontificali praescripti, peccetque graviter episcopus, si confirmet sine pluviali, mitra vel pedo (uti et si ordines sacros conferat cum solis indumentis Missae: Diana¹⁴); « non tamen semper erit mortalis alicujus « ommissio, v. gr. alapae aut cerei. — Po- « test autem conferri loco quovis decenti, « etiam extra ecclesiam; et a prandio non « jejunis, omni tempore ».

Notandum 1°. Quoad vestes episcopi ministrantis, in Pontificali Romano praescribi quod episcopus debet esse indutus amictu supra rochetum (vel superpelliceum si sit religiosus), ac stola, pluviali albi coloris, mitra et baculo. — Dicit autem Villalobos^{a)} apud Diana^{a)}, peccare tantum venialiter episcopum qui confirmaret

Quales ve-
stes requi-
rantur.

¹ Man., cap. 22, n. 9, v. *Quinto*. — ² In 4, dist. 24, qu. 1, art. 4. — ³ Disp. 38, sect. 1, i. f. — ⁴ Tract. 20, punct. 8, num. 6. — ⁵ Tr. 3, cap. 4, n. 63. — ⁶ Lib. 3, de Confirm., cap. 3, § 4, num. 4. — ⁷ Part. 2, tr. 16, resol. 4. *Valent.*, disp. 5, qu. 2, punct. 2. *Avila*, part. 7, disp. 9, sect. 1, dub. 3, concl. 2. *Coninck*, qu. 72, art. 8, num. 90; et disp. 20, dub. 10, num. 102. — ⁸ Lib. 3, cap. 3, n. 10. *Suar.*, disp. 38, sect. 1, i. f. *Coninck*, qu. 72, art. 8, n. 90. -

Navar., Man., cap. 22, num. 9, v. f. *Victor.*, Sum., de Ordine, n. 232. — ⁹ Loc. cit., n. 9, i. f. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 3, cap. 5, n. 4. — *Cajetan.*, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 186, art. 9, ad 2. - *Navar.*, Man., cap. 23, num. 49, v. *Tertio*. *Sà*, v. *Lex*, num. 5. *Sayr.*, Clav., lib. 3, cap. 7, a num. 26. — ¹¹ 2^a 2^{ae}, qu. 186, art. 9, ad 2. — ¹² De Confirm., num. 218. — ¹³ De Confirm., tract. 4, disp. 1, num. 9. — ¹⁴ Part. 7, tract. 10, resol. 31.

^{c)} Escobar, *lib. 12, n. 193*, non sine haesitatione: « Crediderim, inquit, peccare;... nec forsan est mortale, sed veniale grave ».

^{d)} Azor non allegatur ad rem a Diana; haec enim dumtaxat de episcopo habet, *part. 2, lib. 3, cap. 48, qu. 1*: « Non tamen ex necessitate juris divini requiritur ut sit confirmatus. Unde si is qui confirmatus non est, ordinetur vel ordinet, recipit vel confert Ordinis characterem ».

^{e)} Molfesius, *Sum., tr. 2, cap. 11, n. 7*, videtur utique huic opinioni adhaerere, dicens plures auctores negare hanc esse obligationem gravem, secluso contemptu; addit tamen contrariam opinionem esse probabilem. Sed *tr. 4, cap. 2, de Sacr. Confirm., n. 21*, magis expresse scribit: « Nullus promoveri potest ad ordines nec initiari prima tonsura, si non sit

confirmatus...; qui tamen secus faceret non peccaret mortaliter, quia nec Trident. sub aliqua censura hoc prohibet; aut alia verborum forma, quae indicet obligationem ad mortale, utitur; et sic est solum quaedam indecentia ».

^{f)} Saltem grave, ut explicant Navarrus, Sà et Sayrus. — Et Glossa in *cap. 1 de constitut.*, v. *Statuta*, habet: « Dic statuta [quae custodiantur] continentia praecepta vel prohibitiones; alias, si de consilio loquerentur, non obligarent ».

^{g)} Tamburinius, *lib. 3, de Confirm., cap. 3, § 4, n. 5*, probabile esse ait ne veniale quidem esse; fatetur tamen communius doceri veniale esse.

184. - ^{a)} Villalobos, *part. 1, tr. 6, diff. 8, n. 3*, negat in universum caeremonias acciden-

Omissio
indumento-
rum, quale
peccatum.

sine vestibus sacris, dicens hanc esse caeremoniam accidentalem. Sed verius ipse Diana ^{b)} et Tamburinius ^{c)}, Sporer ^{c)} ac Renzi ¹, dicunt esse mortale omittere omnia praedicta instrumenta, cum ipsa pertineant ad reverentiam sacramenti: secus, si aliquod tantum omittatur, quia id non videtur esse materia gravis; et sic intelligendus Busenbaum, cum ipse se referat ad doctrinam Dianae.

Quid de
baculo et
mitra.

Advertendum autem quoad baculum, sufficere quod baculus maneat publice expositus, vel a clerico detineatur; ut ex figura in Pontificali depicta signatum ostenditur. — Item S. C. de Propaganda Fide, 7 Decembris 1626, apud Pittonum ^{d)} declaravit sufficere quod episcopus sine mitra, adhibita tantum stola, confirmet.

Quid de
omissione
alapae et
cerei.

Notandum 2°. Quoad caeremonias alapae et cerei, omissionem *alapae*, secluso scandalo ^{e)}, nunquam esse mortalem; ut recte dicunt Suarez ², Bonacina ³; et Barbosa, Granado, Ledesma et alii, apud Salmant. ⁴. Omissionem autem *cerei*, Ledesma et Sà, *ibid.* ⁵, absolute negant unquam posse esse mortalem; cum haec caeremonia minime inveniatur praescripta in Pontificali, sed tantum ex solo usu sit introducta.

¹ De Confirm., cap. 3, qu. 3. — ² Disp. 37, sect. 2, i. f. — ³ De Confirm., punct. 4, num. 9, i. f. — *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 30, num. 27. *Granad.*, de Confirm., tract. 4, disp. 2, num. 3. *Petr. de Ledesm.*, de Confirm., cap. 10, concl. 5. ⁴ Tr. 3, cap. 4, n. 41. — *Petr. de Ledesm.*, loc. cit. — Sà, v. *Confirmatio*, n. 10.

Notandum 3°. Quoad *locum*, Nuñez apud Bonacina ⁶ putare quod sit mortale confirmare extra ecclesiam; sed hoc est contra communem. — Alii vero, ut Busenbaum, et Dicastillus ^{f)} apud Croix ^{f)}, dicunt id omni culpa carere: modo Confirmatio ministretur in loco decenti. — Sed communius Bonacina ^{g)} et Croix ^{g)}; ac Salmant. ^{h)} cum Coninck ^{h)} et Praeposito ^{h)}, censent hoc esse veniale. Quod puto verius, nisi interveniat aliqua causa excusans; juxta id quod notatur in rubrica Pontificalis, ubi dicitur: *Hoc sacramentum potest conferri minus solemniter quocumque die, hora et loco, ex causa ad arbitrium episcopi.*

Confirmare
extra
ecclesiam
causa,
veniale.

Probabiliter autem dicit Palaus ⁷, licite semper posse episcopum confirmare in suo oratorio domestico.

Notandum 4°. Quoad *jejunium*, quod, licet in can. *Ut jejuni, dist. 5, de consecr.* praescribatur ut confirmandi accedant jejuni; et in Pontificali Romano dicatur: *Confirmandi deberent esse jejuni*; dicunt tamen Salmant. ⁸ et Croix ⁹ id esse tantum consilii. — Sed melius dicunt ⁱ⁾ Aversa ⁱ⁾ et Gobat ⁱ⁾, ac Cabassutius ¹⁰ et Renzi ¹¹, jam usum invaluisse quod hoc sacramentum conferri possit etiam post prandium.

Confirmatio
potest
dari
post
prandium

tales obligare sub mortali. Et ita etiam videtur citari a Diana, *part. 7, tr. 10, resol. 31.*

^{b)} Diana, *loc. cit.*, mortale esse ait omittere majorem partem indumentorum.

^{c)} Tamburinius, *lib. 3, de Confirm., cap. 2, § 2, n. 4*, obligationem adesse affirmat ministrandi cum praedictis vestibus; non tamen loquitur de omissione unius vel alterius. — Sporer autem, *Suppl. Sacram., cap. 2, n. 43*, dicit episcopum debere esse indutum « habitu pontificali, idque sub peccato mortali ».

^{d)} Ita sane apud Pittonum, *de Sacris Ritib.*, n. 507, (al. n. 532); sed juxta novam editionem Collectan. S. C. de Prop. Fide, ubi reperitur sub n. 29, est facultas tantum particularis episcopo Sardonensi, Bosnensi administratori, concessa. Alia tamen adsunt ejusmodi decreta, *ibid.* sub n. 178 et 1057; et signanter unum S. C. S. O. de die 12 Februar. 1851, quo Vicario apostolico Coreae concessit « astante causa posse privatim confirmare absque mitra et baculo pastoralis, adhibita stola ».

^{e)} Bonacina, Ledesma et Sà absolute loquuntur, nulla mentione facta de scandalo; Suarez autem et Granado negant esse mortale « secluso contemptu ».

^{f)} Dicastillus, *tr. 3, de Confirm., disp. un., dub. 12, n. 148*, absolute loquitur, neque apponit conditionem de loco decenti; et sic etiam a Croix, *lib. 6, part. 1, n. 389*, allegatur.

^{g)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 14, innuit esse venialem culpam, in quantum scilicet negat solum consuetudinem ministrandi Confirmationem in ecclesia, obligare sub mortali. — Eodemque modo loquitur Croix, *loc. cit.*

^{h)} Salmant., *loc. cit.*, n. 32, aliorum opiniones tantum referunt; nec citant Coninck aut Praepositum. Et sane Coninck, *qu. 72, art. 12, n. 114*, dicit « omnino... convenire ut in ecclesia fiat », quamvis id non praecipitur. — Praepositus vero, *qu. 72, art. 12, n. 54*: « Quamvis conferri debeat, inquit, decenti loco, non tamen necessario in ecclesia ».

ⁱ⁾ Croix, *loc. cit.*, citat Aversa et Gobat, ut

Item, quovis die.

Sic pariter Confirmatio conferri potest *quocumque die*; ut dicunt Suarez¹, et Salmant.² cum Granado, et Busenbaum (ut supra). Et sic usum ferre testatur Croix³.

Patrinus Confirmationis.

185. - « 2°. Sub gravi culpa, ut docet « Navarrus⁴ ex communi, requiritur patrinus. Isque unus tantum (licet Toletus « duos admittat). — Qui, si confirmatus « non sit, peccat graviter, secundum communem (Escobar tamen, ex Coninck^a), « docet non esse mortale): quod probabile « esse docet Quintanadvenas⁵. Immo nullum, si fiat in necessitate. Et non contrahit cognationem; ut docent Sanchez, « Suarez, contra Silvestrum, Sà et alios ».

Requiritur sub gravi.

1°. Igitur requiritur *patrinus*, et quidem sub gravi^b; ut cum Navarro et communi dicit Busenbaum, et Holzmann^c ex *can. 2 et 6, caus. 30, qu. 1*. Patrinus autem Confirmationis designandus est a parentibus, vel ab episcopo in eorum defectu. Croix⁶ cum Gobat. (Hoc intelligendum si confirmandus sit puer). — Dicit autem Holzmann^d cum Gobat^d et Illsung^d, quod licite posset conferri Confirmatio sine patrino, casu quo is haberi non posset.

¹ Disp. 37, sect. 2. — ² Tr. 3, cap. 4, n. 34. — *Granad.*, de Confirm., tr. 4, disp. 2, n. 3. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 389. — ⁴ Man., cap. 22, n. 9, v. *Quarto*. — *Tolet.*, lib. 2, cap. 24, n. 4. — *Escob.*, tr. 7, exam. 3, cap. 4, n. 28, (edit. Lugdun. s. d.; al. num. 20, v. f.). — ⁵ Tr. 2, singul. 7, num. 2. — *Sanct.*, de Matr., lib. 7, disp. 60, n. 20. — *Suar.*, in qu. 72, art. 10, Comment., v. f. — *Silvest.*, v. *Matrimonium VIII*,

2°. Requiritur ut patrinus sit *unus*^e; ut tenendum cum Busenbaum; et Salmant.⁷ ex Palao, Bonacina et Rebello. Nam sic praecipitur *in cap. fin. de cogn. spir. in 6°*, ubi dicitur: [Quamvis] *non plures quam unus... vel una... accedere debeant ad suscipiendum de Baptismo... De Confirmatione... idem iudicium est habendum*. — Licet autem Tridentinum in Baptismo duos admittat, cum tamen nihil disponat de Confirmatione, quippe juri antiquo standum est.

Requiritur ut sit unus.

3°. Requiritur ut hic patrinus sit *confirmatus*; ex praecepto quod habetur in *can. In baptismo 102, dist. 4, de consecrat.*, ubi: *In Baptismo vel in Chrismate non potest alium suscipere in filium, qui non est ipse baptizatus vel confirmatus*. Et in Pontificali Romano habetur: *Nullus qui non sit confirmatus potest esse in Confirmatione patrinus*.

Ut sit confirmatus.

186. - Sed hic dubitatur 1°. *An peccet graviter qui non confirmatus teneat?*

Dicit Busenbaum quod Escobar negat esse mortale; sed errat. Nam hic auctor^a oppositum expresse docet; quia talis pa-

Idque sub gravi.

qu. 7, v. *Duodecimum*. — Sà, v. *Matrim. impedim. dirim.*, n. 5, v. *Non confirmatum*. — *Navar.*, Man., cap. 22, n. 9, v. *Quarto*. — ⁶ Lib. 6, part. 1, num. 397. — *Gobat*, tr. 2, n. 788. — ⁷ Tr. 3, cap. 4, n. 50. — *Palao*, tr. 20, punct. 10, n. 2. — *Bonac.*, de Matr., qu. 3, punct. 5, § 2, num. 31. — *Rebel.*, part. 2, lib. 3, qu. 6, n. 6. — *Pontifical. Rom.*, de Confirmandis.

dicentes canonem *Ut jejuni* vim tantum consilii habere, jamque esse abrogatum; quod profecto asserunt Aversa, *qu. 72, sect. 3, i. f.*; et Gobat, *tr. 2, n. 769*; sed dicunt etiam id quod ipsis a S. Alphonso tribuitur.

185. - ^a) Escobar pro hac opinione, quam probabilem existimat, plane fallitur in allegando Coninck; hic enim, *qu. 72, art. 10, n. 94*, expresse contrarium asserit, dicens: Non confirmatum non posse tenere confirmandum; addens *n. 95*: « Unde sequitur eum graviter peccaturum, quia redderet eam caeremoniam irritam ».

^b) Hanc S. Doctoris opinionem confirmavit S. O. in sua Instruct. ad Archiep. Portus Principis, die 5 Septembr. 1877 data: « Quam legem [de obligatione adhibendi patrini in Confirmatione] excepto casu gravis et urgentis necessitatis, egregius Ecclesiae Doctor S. Alphonso simpliciter tradit obligare, et quidem sub gravi, excepto casu quo patrinus haberi non posset ».

^c) Holzmann, *de Confirm.*, n. 222, ita tenet; sed canones *2 et 6, caus. 30, qu. 1*, quos

allegat, non sunt ad rem; non enim tractant de obligatione patrini adhibendi, sed de poena cui subiiciuntur ii qui filiastrum suum in Confirmatione tenuerint.

^d) Holzmann, *loc. cit.*, excusat, « quando... commode patrinus haberi nequit ». Et affert Georgium Gobat testantem ita factum esse in dioecesi Constantiensi, et addit Illsung prae laudato auctori subscribere. — Et re quidem vera apud Gobat *n. 780*, sic res se habet, et Gobat factum istud approbat, « si usus longaevis vel difficultas nanciscendi patrocine tur ». — Illsung vero, *tr. 6, disp. 3, n. 45*, refert tantum Gobati sententiam.

^e) Hinc, usum, quo unus dumtaxat pro omnibus masculis a paroco vel ab episcopo deputatur patrinus; et una mulier pro feminis, S. C. C. declaravit « non esse probandum, sed tolerandum in casu necessitatis, ab episcopo iudicandae, ad formam Pontificalis Romani ». In *Fesulana*, Sacram. Confirm. die 12 Julii 1823. Thesaur. Resol., tom. 83, fol. 160 et 167.

186. - ^a) Busenbaum cum S. Alphonso facillime conciliatur; nam Escobar utramque

trinus violaret praeceptum Ecclesiae in re gravi. Et sic tenendum cum Concina¹, et communi, ut asserit idem Busenbaum.

Dubitatur 2°. *An patrinus non confirmatus contrahat cognationem?*

Patrinus non confirmatus probabiliter contrahit cognationem.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Concina², Sotus³; et Navarrus, Tabiena, Manuel, Lopez, apud Sanchez⁴. Item Sà, Paludanus, etc., apud Salmant.⁵, qui probabilem putant; sicut etiam censet Croix⁶. — Ratio, quia (ut dicunt) τὸ *non potest* in *cit. can. 102* mox supra, per se et proprie non denotat invaliditatem actus, sed tantum prohibitionem; sive, ut ajunt Surdus^{b)} et Barbosa^{b)}, apud Escobar^{b)}, quia verbum *non potest* interdum sonat idem ac *non decet*, vel *non expedit*.

Probabiliter non contrahit.

Secunda vero sententia negat: quam tenent Glossa^{c)}, Suarez⁷, Toletus⁸, Bonacina⁹; et Renzi¹⁰, qui refert declarationem S. C. Concilii die 13 Junii 1654 (apud Josephum de Januario), ubi dictum fuit, non confirmatum suscipientem confirmandum

non contrahere cognationem spiritualem. Eamdem ut probabilior tenent Sanchez¹¹ cum Angelo, Victoria^{d)}, Henriquez, Ledesma, Palacio^{e)}, etc. — Ratio: tum quia verbum *non potest* reddit actum omnino nullum (ut dicit Sanchez se probasse *de Matr., lib. 6, disp. 38, n. 20*); tum quia, sicut in Baptismo non contrahit patrinus non baptizatus, ita in Confirmatione non confirmatus.

Utraque est probabilis. Sed *secunda* probabilior, saltem quia est majori auctoritate munita, ob declarationem S. Congregationis.

187. — « Debet autem patrinus esse *di- versus a patrino Baptismi*, saltem extra « necessitatem ». [Ut dicunt Salmant.¹² cum Laymann, Palao, Bonacina^{a)} et communi. Excipit tamen Croix¹³ cum Silvestro^{b)} et synodo Coloniensi^{b)}, nisi aliqua adsit causa in contrarium. Patrinus autem debet esse *ejusdem sexus* cujus est confirmandus, juxta usum Ecclesiae et ritum Pontificalis

Patrinus Confirmationis, alius a patrino Baptismi.

Ejusdem sexus ac confirmandus.

¹ De Confirm., cap. 7, n. 3, v. f. — ² Loc. cit. — ³ In 4, dist. 42, qu. 1, art. 3. - Navar., Consil. 1, i. f., de cognat. spirit. Tabiena, v. *Confirmatio sacram.*, n. 8, qu. 7; et v. *Impedimentum V*, n. 2. Man. Rodrig., Sum., part. 1, cap. 224, n. 4, i. f. Ludov. Lop., Instruct. nov., part. 2, de Matr., cap. 51, v. *Ex quo fit*. ⁴ De Matr., lib. 7, disp. 60, n. 19. — Sà, v. *Matrim. imped. dirim.*, num. 5. Palud., in 4, dist. 42, qu. 1, art. 1, concl. 3 (num. 8).

⁵ Tr. 3, cap. 4, num. 47. — ⁶ Lib. 6, part. 1, num. 400. — ⁷ In qu. 72, art. 10, Comment., v. f. — ⁸ Lib. 2, cap. 24,

num. 4. — ⁹ De Matrim., qu. 3, punct. 5, § 2, num. 21. — ¹⁰ De Confirm., cap. 3, qu. 9. Jos. de Januar., de Casib. reserv., part. 2, resol. 75, n. 59. Habetur etiam ap. Pallottini, v. *Sacram. Bapt.*, § 1, n. 36. — ¹¹ Loc. cit., n. 20. Angel., v. *Confirmationis sacram.*, num. 11; v. *Matrimonium III, Impedim. VII*, num. 10, i. f. Henric., lib. 12, cap. 11, n. 2. - Bartholom. de Ledesma., Summar., de Confirm., diff. 8, v. *Sciendum tamen*. — ¹² Tr. 3, cap. 4, n. 49. Laym., lib. 5, tr. 3, cap. 7, n. 1. - Palaus, tr. 20, punct. 10, n. 2, v. f. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 398.

opinionem tuetur; eam scilicet quam ei tribuit Bus., in *Compend., tr. 7, exam. 3, cap. 4, n. 28* (edit. Lugdun. s. d.; al. n. 20), ubi scribit: « Probabile est non confirmatum confirmandum tenere, non esse mortale peccatum ». Eam vero quae eidem a S. Alphonso tribuitur, in opere magno, cui titulus: *Universae theologiae moralis receptiores absque lite sententiae, necnon problematicae quaestiones*, ubi, lib. 12, n. 233, haec habentur: « Judico mortaliter delinquere eum qui non confirmatus velit in Confirmatione patrinum gerere. Quia violat Ecclesiae in re gravi praeceptum ».

^{b)} Escobar, lib. 12, n. 231, hanc utique interpretationem affert ex citatis auctoribus. Et profecto Surdus scribit in *Consiliis, consil. 203, n. 44*: « Ea posse non dicimur quae honeste non possumus ». — Et Barbosa, fere iisdem verbis utens in *Axiomat. juris*, v. Posse, n. 6: « Posse non dicitur quis ea quae honeste non potest ». Ex L. Nepos 125, ff. de verb. signif., ubi de locutione: *cum potuero* statuitur: « Potest... illa accipi significatio, cum salva dignitate mea potero ».

^{c)} Can. In Baptismate, de consecr., dist. 4,

superius relatus, loquitur tum de Baptismo tum de Confirmatione; et Glossa in v. *Suscipere*, dicit: « Sed quid si suscipiat? Dicunt quidam quod non contrahitur compaternitas, secus si baptizet ».

^{d)} Victoria, in *Sum., de Confirm., n. 51*, absolute ita tenet.

^{e)} Michael de Palacio, in 4, dist. 7, disp. 4, v. f., v. *Ego vero censeo*: « Dubitatio obscurior est, inquit. At videtur non absimile a vero non contrahi ».

187. — ^{a)} Bonacina, de *Confirm., disp. 3, punct. 4, i. f.*, haec omnia satis innuit, dicens eundem esse « posse in necessitate, sicut etiam in necessitate licitum est fratri suscipere fratrem ». Unde male citatur inferius a Busenbaum ex Quintanadvenas.

^{b)} Silvester non citatur a Croix; excipit tamen, v. *Confirmatio divina, qu. 4, § Et sexto*, casum necessitatis, sicut et ipsa Coloniensis synodus (anno 1662 celebrata, et quae habetur inter Concilia Germaniae, tom. 9), part. 2, tit. 4, de *Confirm., cap. 3, § 1*. — Si autem usus sit alicubi receptus, ut idem sit patrinus in Confirmatione qui fuerit in Baptismo,

Regulares
nequeunt
esse patri-
ni.

Romani, prout dicit Croix¹ cum Aversa]. « Licet cum Bonacina^{a)} et Hurtado id « neget Quintanadvenas²; et secus facien- « tem non peccare mortaliter dicat Dia- « na^{c)}. — Et non monachus (nisi factus « episcopus); admitti tamen et illos et « moniales posse sine culpa, docet idem « Quintanadvenas^{d)}: nisi in eorum reli- « gione sit prohibitum. Eo autem nomi- « ne non excludi mendicantes notat Co- « ninck^{e)}, et alii quinque cum Diana³. — « Nec refert, seclusa consuetudine, num « vir sit aut femina.

« Neque etiam contrahit obligationem « instruendi confirmatum »; [Ut dicunt etiam Salmant.⁴ cum Laymann, Palao, Bonacina et Henriquez. Excipiunt tamen Aversa et synodus Coloniensis^{f)}, apud Croix⁵, si confirmatus non sit instructus, et alius desit] « sed tantum cognationem « spiritualem cum eo et ejus parentibus: « dummodo tamen eum tangat ».

Exceptio-
nes.

Quidquid dicat Quintanadvenas^{d)} apud Busenbaum, verius id censent vetitum Salmant.⁶; ac Sanchez, Bonacina, Ledesma^{g)} et communis, apud Sporer⁷. Nam in can. *Monachi 104, dist. 4, de consecr.*, universe dicitur: *Monachi sibi compadres commatresve non faciant*. — Excipiunt autem 1°. Sporer⁸; et Palaus, Barbosa, Gobat, etc., apud Croix⁹, si confirmandus esset pariter religiosus. Excipiunt 2°. Suarez^{h)}, Dicastillus, etc., apud Croix¹⁰, si

religiosus sit mendicans; sed hanc exceptionem nec admittit Pater Concina¹¹.

Modus sus-
cipiendi.

Quoad *modum* autem suscipiendi in Confirmatione, praescribitur in Pontificali Romano, quod confirmandus ponat pedem super pedem dexterum patrini. — Sed recte dicit Concina¹², hodie receptam consuetudinem habere, quod sufficiat ut patrinus manum dexteram super dexterum humerum confirmandi ponat; et hanc consuetudinem testatur Concina approbatam fuisse a S. C. Rituum die 20 Septembris 1749.

Quid de fa-
scia linea.

188. — « 3°. Frons confirmati obliganda « est fascia linea cruce notata, gestanda « uno, tribus vel septem diebus, pro con- « suetudine, illota interim fronte ». [Sed hodie ex desuetudine haec caeremonia non amplius in nostris partibus est in usu; cum statim post unctionem abstergatur frons confirmati, et sic dimittatur]. « Po- « test etiam, si ratio subsit, statim auferri, « et frons ablui. — Ipsa autem comburi « vel honeste asservari debet, nec ad pro- « fanos usus adhiberi, propter contactum « chrismatis. Neque solvens illam con- « trahit cognationem. — Vide Praeposi- « tum¹³.

Parochus
tenetur no-
tare nomi-
na.

« 4°. Parochos teneri in librum referre « nomina confirmatorum et patrinorum « suae parochiae (eamque curam ad epi- « scopos etiam pertinere), tum propter « sciendam cognationem spiritualem, tum

¹ Lib. 6, part. 1, num. 399. *Aversa*, qu. 72, sect. 5, v. *Sexto... In Confirmatione*. — *Gasp. Hurtad.*, de Confirm., diff. 14, i. m. ² Tr. 2, singul. 7, n. 6; et singul. 14 (ult.), n. 2. — ³ Part. 9, tr. 6, resol. 32. — ⁴ Tr. 3, cap. 4, n. 51. *Laym.*, lib. 5, tr. 3, cap. 7, n. 1. *Palaus*, tr. 20, punct. 10, n. 2. *Bonac.*, disp. 3, punct. 4, n. 11. *Henriq.*, lib. 3, cap. 3, num. 3. *Aversa*, qu. 72, sect. 5, v. *Denique*. ⁵ Loc. cit., n. 397. — ⁶ Loc. cit., num. 48. — *Sanchez*, de Matr., lib. 7, disp. 60, num. 19 et 21. *Bonac.*, de Matr.,

qu. 3, punct. 5, § 2, num. 23. ⁷ Suppl. Sacram., cap. 2, n. 47. — ⁸ Loc. cit. — *Palaus*, loc. cit., n. 2. *Barb.*, de Off. et Potest. episc., alleg. 30, num. 36. *Gobat*, tr. 2, num. 783. — ⁹ Loc. cit., num. 397. — *Dicast.*, tract. 3, de Confirm., disp. unic., dub. 12, n. 145. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, n. 397. — ¹¹ De Confirm., cap. 7, n. 3. — ¹² De Confirm., cap. 7, n. 3, i. f. — *Concina*, loc. cit. — *S. Rit. Cong.*, Decreta authent., num. 2404, ad 6. — ¹³ In qu. 72, art. 12, num. 54.

S. C. Conc., die 16 Februar. 1884, declaravit « posse tolerari; sed episcopus curet abusum pedetentim evellere ».

^{c)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 21*, v. *Tertio*, refert quoad hoc opinionem Bartholomaei ab Angelo, quam nec probat nec reprobat.

^{d)} Quintanadvenas, *tr. 1, singul. 25 (ult.) n. 2 et 8*, id habet pro suscipientibus in Baptismo; sed idem omnino dicit de suscipientibus in Confirmatione, *tr. 2, singul. 8, n. 2 et 3*.

^{e)} Coninck, *qu. 67, art. 7, n. 56*, ita docet de suscipientibus in Baptismo.

^{f)} Synodus Coloniensis, *loc. cit.*, § 2, abso-

lute docet adesse ejusmodi obligationem; negat enim monachos, moniales et quoscumque religiosos adhiberi posse in patrilinos, quia « obligationi... confirmatum instruendi satisfacere nequeunt ». Et ita etiam a Croix refertur.

^{g)} Petrus de Ledesma, *Sum., de Bapt.*, cap. 13, *concl. 6*, de Baptismo dumtaxat disputat.

^{h)} Suarez videtur a Croix pro sola ratione citari, scilicet: quia non est obligatio instruendi; et revera, *qu. 72, art. 10, comment.*, negat adesse regulariter et moraliter ejusmodi obligationem pro Confirmationis patrino.

« propter ordines suscipiendos, docet Quintanadvenas¹ ex Barbosa^{a)}, etc.; ac denique licere mutare nomen in Confirmatione. Ibid.² ».

Benedictio
finalis, simplex
ceremonia.

Notandum ultimo, pro complemento hujus materiae, quod benedictio communis quae datur ab episcopo confirmatis in fine non est necessaria ad sacramentum, sed est simplex caeremonia^{b)}; ut commu-

niter dicunt doctores cum Croix³. — Hinc probabiliter ait Tamburinius⁴ admonitionem quae fit, ne confirmati ante benedictionem praefatam discedant, non videri quod obliget. Immo dicunt Laymann⁵, Palaus⁶ et Tamburinius^{c)}, quando magnus est concursus, omittendam esse illam admonitionem, ut aliis locus praestetur; et hanc esse praxim testatur Croix⁷.

¹ Tr. 2, singul. 11, num. 1. — ² *Quintanadv.*, tr. 2, singul. 10. — ³ Lib. 6, part. 1, num. 400. — ⁴ Lib. 3, de

Confirm., cap. 2, § 2, num. 9. — ⁵ Lib. 5, tr. 3, cap. 7, n. 2, i. f. — ⁶ Tr. 20, punct. 10, n. 12. — ⁷ Loc. cit., n. 400.

188. — ^{a)} Barbosa, *de Parocho*, cap. 7, n. 16, ita sane parochis faciendum esse dicit, « maxime in oppidis, ad quae episcopus ad confirmandum accedit, non habens secum notarium scribentem; nam in civitatibus illa [matricula] necessaria non erit, cum Confirmatio conferratur in cathedrali, et ibi notentur confirmati ». — Quintanadvenas autem obligationem pa-

rochi limitat: « Nisi ex usu aut statuto ab episcopi notario aliave persona scribi soleant aut debeant ».

^{b)} Et ita etiam declaravit, S. C. S. O. die 22 Junii 1892.

^{c)} Tamburinius, *loc. cit.*, non dicit omittendam esse admonitionem; sed « expedit discedere », inquit, quando magnus concursus adest.

TRACTATUS TERTIUS

DE EUCHARISTIA

CAPUT I.

De Essentia Eucharistiae.

DUBIUM I.

Quid sit Eucharistia.

189. *In quo constituatur sive consistat essentia Eucharistiae.* — 190. *Vide resolutiones apud Busenbaum circa rationem specificam et numericam hujus sacramenti.* — 191. *Qu. 1. An tota ratio specifica Eucharistiae salvetur in alterutra specie. Qu. 2. Unde sumatur unitas numerica Eucharistiae.* — 192. *Qu. 3. An Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medii.* — 193. *Qu. 4. An Eucharistia sit necessaria adultis ad vitam spiritualem conservandam.*

Euchari-
stia. quid.

189. - « Resp. Est sacramentum Cor-
« poris et Sanguinis Christi sub speciebus
« panis et vini, ad spiritualem animae re-
« fectionem divinitus institutum. — Ita
« communiter scholastici.

« Unde resolves sequentia:

« 1°. Tam species consecratae quam
« Corpus et Sanguis Christi intrinsece et
« essentialiter constituunt hoc sacramen-
« tum. — Adeoque falsum est quod docuit
« Waldensis, Corpus et Sanguinem Christi
« esse totum sacramentum. Ratio: tum
« quia Tridentinum docet Corpus et San-
« guinem contineri hoc sacramento; tum
« quia, quatenus continetur, non est sen-
« sibile. — Item falsum est quod docent
« Marsilius et Sotus ^{a)}, solas species con-
« stituere hoc sacramentum: tum quia
« Eucharistia est cibus coelestis; tum quia
« adorari debet latria, ut docet Tridenti-
« num ^{b)} ».

In quovis
sacramento
tria distin-
guuntur.

Hic praenotandum quod in omnibus
sacramentis tria distinguuntur, nempe sa-

cramentum tantum, res tantum, et sacra-
mentum ac res. *Sacramentum tantum* est
illud quod significat; *res tantum* est id
quod significatur, sive effectus sacramenti;
sacramentum ac res simul est id quod
significatur ab uno, et significat aliud. —
In hoc autem Eucharistiae sacramento,
sacramentum tantum sunt species con-
secratae, quae tantum significant animae
refectionem; *res tantum* est ipsa refectio;
res et sacramentum est Corpus Christi,
quod significatur a speciebus, et gratiam
significat.

Hinc magna oritur Quaestio inter do-
ctores, nempe: *In quo consistat essentia
Eucharistiae?* — Plures sunt sententiae;
sed duae sunt magis receptae:

Prima sententia, quam tenent Gonet ¹,
Petrocorensis ²; et Salmant. ³ cum Soto ^{c)},
Gonzalez, Henriquez ^{c)}, etc., dicit quod
essentia sive ratio sacramenti consistit
in recto in solis speciebus; Corpus au-
tem Christi pertinet ad sacramentum tan-

Essentia
Euchari-
stiae sita
est:
Juxta a-
lios, in spe-
ciebus in
recto; in
Corpore
Christi in
obliquo.

¹ Waldensis, de Sacram., cap. 21, n. 1. — *Trid.*, sess. 13,
de Euchar., can. 1. — *Marsil.*, in 4, qu. 6, art. 2, not. 2. —

¹ Man., tr. 4, de Euchar., cap. 1, § 1, v. *Respondeo breviter.* —

² De Euchar., cap. 1, qu. 2. — ³ Tr. 4, cap. 1, n. 18 et 43.

189. - ^{a)} Sotus, in 4, dist. 8, qu. un., art. 1,
ita tenet secundum quod accipitur sacramen-
tum tantum.

^{b)} Tridentinum, loc. cit., can. 6, dicit Chri-

stum in Eucharistia adorandum esse cultu
latriae.

^{c)} Auctores isti citantur a Salmant. pro
ea parte qua negatur sacramentum hoc in

tum in obliquo, id est tamquam quid extrinsece connotatum. — Probant 1°. Ex cap. *Cum Marthae, de celebr. miss.*, ubi sic dicitur: *Forma* (id est species) *est panis et vini; veritas, carnis et sanguinis; virtus, unitatis et caritatis. Primum* (id est species) *est sacramentum, et non res. Secundum* (id est Corpus Christi) *est sacramentum et res. Tertium* (id est effectus) *est res et non sacramentum.* Cum igitur textus dicat species esse sacramentum, et distinguat sacramentum a re simul et sacramento, quod ait esse Corpus Christi: ergo (ut dicunt) totam rationem sacramenti textus refundit solis speciebus. — Probant 2°. Ex Tridentino¹, ubi habetur: *Si quis negaverit in SS. Eucharistiae sacramento contineri vere, realiter et substantialiter Corpus et Sanguinem... Domini Nostri Jesu Christi..., anathema sit.* Ergo si Corpus Christi continetur in sacramento, sequitur quod species sint sacramentum tantum continentes Corpus Christi, ne dicatur Corpus Christi contineri in seipso.

Juxta alios, aequae in speciebus et in Corpore Christi.

Secunda vero sententia, quam tenent cum Busenbaum, Suarez², Contin. Tournely³; item Vasquez, Coninck, Valentia, etc., apud Salmant.⁴, dicit sacramentum Eucharistiae consistere in recto sive essentialiter aequae in speciebus ac in Corpore Christi. — Ratio, quia ex Corpore Christi aequae ac speciebus unum fit sacramentum. Christus autem continetur in sacramento tamquam pars in toto, ut anima in homine; non vero tamquam aliquid extrinsecum a ratione sacramenti. Et sic respondetur textui, quem opponunt, Tridentini. Haecque ratio confirmatur a D. Au-

gustino, relato in can. *Hoc est 48, dist. 2, de consecr.*, ubi docet hoc sacramentum duobus constare, *visibili elementorum specie, et invisibili Domini N. Jesu Christi Carne et Sanguine...*; sicut Christi Persona constat... ex Deo et homine. — Ad textum autem in cap. *Cum Marthae*, respondet Lugo⁵ (qui diversam sustinet sententiam, nempe quod essentia Eucharistiae in recto consistat in Corpore Christi, et in obliquo tantum in speciebus) quod Pontifex, dicendo species esse sacramentum, non intendit dicere quod solae species sint sacramentum, sed quod species in Eucharistia non habent aliud munus quam sacramenti; significant enim et non significantur: ad differentiam Corporis Christi, quod est sacramentum simul et res, nempe quod significat gratiam et significatur a speciebus; non autem textus excludit quod Corpus Christi pertinet ad essentiam sacramenti.

Utraque sententia est probabilis.

« 2°. Usus sive sumptio Eucharistiae « non est proprie ipsum sacramentum, « neque aliud sacramentum ab eo distinctum, ut vult Gabriel^d); nec pars illius, « sive essentialis, sive integralis, ut Aureo-
« lus^e); sed tantum applicatio, sive con-
« ditio ut sacramentum operetur ».

Utraque opinio, probabilis.

Usus, non proprie sacramentum.

Omnia alia sacramenta (ut sub initio hujus *Libri VI, n. 6, Not. II*, notavimus) dicuntur *transeuntia*; quia tum solum sunt sacramenta cum conficiuntur et applicantur. — Hoc tantum Eucharistiae sacramentum dicitur *permanens*, quia consistit in re permanente. Et sic Corpus Christi, post consecrationem existens sub speciebus panis, est vere et proprie sacra-

Cetera sacramenta, transeuntia.

Eucharistia, permanens.

¹ Sess. 13, de Euchar., can. 1. — ² Disp. 42, sect. 3, n. 2. — ³ De Euchar., part. 1, cap. 1, art. 1, concl. 2. — *Vasq.*, disp. 167, cap. 5. *Coninck*, de Sacram., qu. 73,

n. 20. *Valent.*, in 3^{am} Part., disp. 6, qu. 1, punct. 3.

⁴ Tract. 4, cap. 1, num. 29. — ⁵ De Euchar., disp. 1, num. 27.

recto supponere pro Corpore et Sanguine Christi. Et profecto Sotus, ut superiori nota habetur, dicit species constituere hoc sacramentum, secundum quod accipitur sacramentum tantum, et addit: « Sicut ablutio continens virtutem sanctificandi est sacramentum, ita species continentes Corpus et Sanguinem ». — Henriquez vero, *lib. 8, de Euch., cap. 6*, negat sacramentum hoc dicendum esse Corpus Christi in recto et species in obliquo; sed species ait esse sacramentum tantum; Corpus

vero Christi, sub speciebus contentum, rem esse et sacramentum.

^d) Gabriel Biel, in 4, *dist. 8, qu. 1, art. 3, dub. 2*, consecrationem vult esse proprie sacramentum, et subdit: « De usu sacramenti scilicet ejus perceptione, videtur similiter dicendum...; nam ista perceptio sacramenti est quoddam signum significans gratiam, ad spirituales nutritionem suscipienti collatam ex opere operato, et hoc ex institutione divina ».

^e) Aureolus, in 4, *dist. 8, qu. 1, art. 1*,

mentum, sive sumatur sive in sacrario servetur; ut habetur definitum in Tridentino¹, ubi: *Si quis dixerit, peracta consecratione, in admirabili Eucharistiae sacramento non esse Corpus et Sanguinem D. N. Jesu Christi, sed tantum in usu..., anathema sit.*

Unitas et multiplicatio sacramenti.

190. - « 3°. Etsi quaelibet species, immo « quaevis pars speciei, sit integrum et « essentialiter perfectum sacramentum, « adeoque sacramentum Eucharistiae, sub « speciebus panis et vini, physice et materialiter specie differat; moraliter tamen et in ratione sacramenti est unum « specie infima sacramentum: tum quia « est unum signum rei sacrae, tum quia « ordinatur ad unum specie infima finem. « — Vide S. Thomam².

« 4°. Etsi, physice loquendo, tot sint « numero sacramenta quot numero species, vel etiam partes specierum: moraliter tamen unum numero sacramentum est, quod per modum unius proponitur et sumitur; quia id ad unum finem, « scilicet ad unam refectionem spiritua- « lem, refertur.

« 5°. Hostiae in diversis altaribus recte « concipiuntur ut distincta sacramenta. — « Contra vero, si sacerdos unam hostiam « in plures partes dividat, vel plures hostias simul sumat (eadem est ratio plurimum specierum diversae rationis), non « ideo dicitur accepisse plura numero sacramenta ».

Praesentia totius Christi sub utraque specie.

Super his, ante omnia praenotandum in quod habetur in Tridentino³: *Corpus... (existere) sub specie panis, et Sanguinem sub vini specie ex vi verborum; ipsum autem Corpus sub specie vini, et Sanguinem sub specie panis, Animamque sub utraque, vi naturalis illius connexionis*

et concomitantiae... Divinitatem porro, propter... ejus cum Corpore et Anima hypostaticam unionem. — Item habetur⁴: *Quamvis Redemptor noster... hoc sacramentum in duabus speciebus instituerit..., tamen fatendum esse, etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque sacramentum sumi; ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari qui unam speciem solam accipiunt.*

191. - Sed quaeritur 1°. *An tota ratio specifica hujus sacramenti salvetur in sola specie panis aut vini, seorsim sumpta?*

Prima affirmat: quam tenent Bellarminus⁵; et Gonzalez, Nuñez^{a)} et alii, apud Salmant.⁶. — Ratio, quia quaelibet species rationem habet integri convivii; cum per concomitantiam Sanguis veniat sub speciem panis, et Corpus sub speciem vini. Idque arguunt ex illis verbis Tridentini, ut supra: *Sub altera tantum specie verum sacramentum sumi.*

Tota ratio specifica, juxta alios, salvatur in alterutra specie.

Secunda vero probabilior sententia dicit totam rationem specificam sacramenti non salvari, nisi in utraque specie. Ita Lugo⁷, Tournely⁸ ac ejus Continuator⁹; et Salmant.¹⁰ cum Ledesma, Cornejo, etc. — Ratio, quia, licet per concomitantiam Corpus Christi veniat sub speciem vini, et contra (quod sufficit quidem ad totum assequendum fructum sacramenti, ut docet concilium); hoc tamen per accidens evenit, quia nunc sanguis non potest a Corpore separari, sed non per se: nam si in triduo Passionis Apostoli celebrassent, utique Sanguis non venisset sub speciem panis. Unde, cum sub altera tantum specie vi verborum et per se ponatur tantum Corpus vel Sanguis; non potest per se significari per alterutram speciem tota

Probabilius, nonnisi in utraque.

¹ Sess. 13, de Euchar., can. 4. — ² 3 P., qu. 73, art. 2. —

³ Sess. 13, de Euchar., cap. 3. — ⁴ Sess. 21, de Communionem, cap. 3. — ⁵ De Euchar., lib. 4, cap. 22. — ⁶ Tr. 4, cap. 2, dub. 1, n. 16. — ⁷ De Euchar., disp. 2, sect. 1, num. 9. —

⁸ Praelect. de Euchar., qu. 4, art. 3. — ⁹ De Euchar., part. 1, cap. 1, art. 1, concl. 4. — ¹⁰ Tr. 4, cap. 2, n. 17 et 18.

Petrus de Led., de Euchar., cap. 1, concl. 12. *Cornejo*, tom. 2, tr. 4, qu. 73, art. 2, disp. 1, dub. 2.

prop. 3, affirmat sumptionem esse partem essentialem hujus sacramenti. Et addit *vers. fin.* Eucharistiae sacramentum integratum esse « ex speciebus, verbis et usu, quantum ad ejus essentialem totalitatem ».

191. - ^{a)} Nuñez male hic a Salmant. allegatur; nam, *in qu. 73, art. 2, resp. ad 1 princip. arg.*, oppositam opinionem tuetur, scri-

bens: « Dico continere quidem speciem panis id quod requiritur ad veram rationem sacramenti, non tamen quod requiritur ad totalem rationem sacramenti, quia non significat gratiam ut aliquid perfectum et totale, scilicet ut totaliter reficientem animam, sed ut partem refectionis ». Et paulo inferius idem aliis verbis repetit.

refectio cibi et potus, in qua consistit ratio specifica hujus sacramenti. — Et pro hac sententia videtur expresse esse D. Thomas¹, cum ibi sic dicat: *Panis et vinum materialiter quidem sunt plura signa, formaliter vero et perfective unum, in quantum ex eis perficitur una refectio*. Ergo formaliter, seu quoad rationem specificam sacramenti, non perficitur in ratione significandi refectio, nisi in utraque specie.

Quaeritur 2°. *Unde sumatur unitas numerica hujus sacramenti?*

Alii dicunt sumi ab unitate Corporis Christi; ut Lugo et Suarez. — Alii, a physica continuatione partium ipsarum specierum: et ita dicunt tot esse sacramenta quot sunt species panis vel vini physice discontinuae; ut Vasquez, etc. — Alii, a morali conjunctione specierum inter se; ut Salmant.² cum Soto et Bellarmino. Qui tenent quod plures species consecratae, etsi discontinuae, et licet physice sint plura sacramenta, moraliter tamen unum sunt sacramentum ex morali conjunctione quam habent, dum per modum unius proponuntur aut sumuntur. Et haec sententia videtur probabilior, cum Busenbaum (ut supra, n. 190).

Quoad *species* igitur hujus sacramenti, concludendum quod, licet quaelibet species sit materialiter diversa; moraliter tamen utraque constituit unum sacramentum, cum utraque significet unum convivium ex cibo et potu constans.

Quoad *numerum* vero, dicendum quod numerus sumitur ex multiplicitate sumptionum. — Unde, si una species vel una hostia distribuitur pluribus, vel eidem personae in diversis vicibus moraliter distinctis, diversa sunt numero sacramenta. E converso, si alicui eodem tempore ministrarentur ambae species vel plures partes ejusdem speciei, unum esset sacramentum. — Sic pariter, si diversae species consecratae eodem tempore et in eodem altari proponuntur, unum erit sa-

cramentum. Si vero eadem species dividuntur, et in diversis proponuntur altaribus, diversa erunt sacramenta.

192. — Quaeritur 3°. *An Eucharistia sit necessaria ad primam justificationem obtinendam?*

Supponitur ut certum cum S. Thoma³, Eucharistiam esse ad salutem necessariam necessitate praecepti, non solum ecclesiastici, sed etiam divini, ex Luc. XXII: *Hoc facite in meam commemorationem*. — E contrario certum est non esse necessariam necessitate medii secundum realem susceptionem; ut asserunt Salmant.⁴ communiter, contra haereticos.

Dubium est: *An sit necessaria saltem in voto necessitate medii?*

Prima sententia negat cum S. Bonaventura, Suarez, Vasquez, Cajetano, Laymann, Bonacina, etc., apud Salmant.⁵ — Ratio, quia hoc sacramentum non est institutum ad causandam primam gratiam. Et ideo concilium Tridentinum⁶ damnat dicentes praecipuum fructum hujus sacramenti esse remissionem peccatorum.

Secunda tamen probabilior sententia, quam tenent Concina⁷; Sotus, Ledesma et plures, cum Salmant.⁸ docet, votum saltem virtuale et implicitum Eucharistiae, respiciens hoc sacramentum ut finem vitae spiritualis, esse necessarium necessitate medii ad salutem tam adultis quam parvulis. *Adulti* autem tale votum habent, dum sacramenta Baptismi aut Poenitentiae suscipiunt; voluntas enim ipsorum omnia praecepta implendi, hoc etiam praeceptum Eucharistiae saltem implicite comprehendit. *Parvuli* vero votum habent, non ex voluntate propria, sed ex voluntate implicita Ecclesiae, quae pueris applicatur, sicut applicatur voluntas suscipiendi Baptismum. — Et hanc docet S. Thomas⁹, ubi ait: *Hoc sacramentum ex seipso virtutem habet gratiam conferendi. Nec aliquis habet gratiam ante susceptionem hujus sacramenti: vel nisi ex aliquo voto ipsius vel per se ipsum, sicut*

Eucharistia, ad salutem necessariam praecepto divino.

Non vero necessitate medii in re.

Juxta alios, neque necessitate medii in voto.

Probabilior necessaria in voto saltem implicito.

Opiniones de unitate numerica.

Probabilius sumitur morali conjunctione specierum.

Utraque species efficit unum sacramentum.

Numerus sumitur ex numero sumptionum.

¹ 3 P., qu. 73, art. 2, ad 2. — Lugo, disp. 2, sect. 2, num. 15. — Suar., de Sacram., disp. 39, sect. 4. — Vasq., disp. 168, cap. 2. — ² Tr. 4, cap. 2, num. 42 et 46. — Sotus, in 4, dist. 8, qu. unic., art. 2. — Bellarm., de Euch., lib. 4, cap. 22, propos. 4. — ³ 3 P., qu. 80, art. 11. — ⁴ Tract. 4, cap. 3, num. 6. — S. Bonav., in 4, dist. 12, part. 2, art. 2, qu. 1. — Suar., disp. 40, sect. 1, concl. 2. — Vasq., disp. 169,

cap. 3. — Cajetan., in 3 Part., qu. 80, art. 12, qu. 1, v. *His itaque praemissis*. — Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 5, num. 1. — Bonac., de Euch., qu. 1, punct. 3. — ⁵ Tr. 4, cap. 3, n. 14. — Sess. 13, de Euch., can. 5. — ⁶ De Euch., dissert. 1, cap. 9, num. 6. — Sotus, in 4, dist. 8, art. 3. — Petr. de Ledesma, Sum., de Euch., cap. 2, concl. 3. — ⁸ Loc. cit., n. 16 et 21. — ⁹ 3 P., qu. 79, art. 1, ad 1.

adulti; vel voto Ecclesiae, sicut parvuli. — Et probatur primo, ex Joan. vi: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis..., non habebitis vitam in vobis.* Probatur secundo ratione: quia sacramenta Baptismi et Poenitentiae, quae certe sunt necessaria necessitate medii, saltem in voto, ad primam gratiam obtinendam, non conferunt gratiam, nisi respiciendo ad Eucharistiam, ut ad finem omnium sacramentorum.

193. — Quaeritur 4°. *An Eucharistia in re vel in voto sit medium necessarium adultis ad vitam spiritualem conservandam?*

Negant Suarez, Vasquez, Durandus, etc., apud Salmant.¹, dicentes ad hoc alia

adesse media. — Sed communius et verius affirmant Sotus, Gonzalez et Salmant.², cum S. Thoma^a). Ratio, quia, sicut vita corporis diu non potest conservari sine cibo materiali; ita vita animae sine hoc cibo spirituali, saltem in voto, et quidem explicito in eo qui necessitatem hujus sacramenti advertit.

Hinc tenent Salmant.³ cum Cornejo^b), etc., non excusari a peccato, etiam qui semel in anno Eucharistiam sumunt, si norint communionem tam raram eis non sufficere ad perseverandum, habita ratione propriae infirmitatis. — Vide dicenda n. 295, v. *Immo*.

In voto necessaria vitae spirituali in adultis.

Corollarium.

DUBIUM II.

Quae Materia Eucharistiae.

194. *Quae sit materia proxima hujus sacramenti.* — 195. *De obligatione consecrandi sub utraque specie.* (Vide quae habentur apud Busenbaum). — 196. *Dub. 1. An haec obligatio sit de jure divino, vel ecclesiastico. Dub. 2. An Papa possit in ea dispensare. Dub. 3. An sit valida consecratio unius speciei sine altera.* — 197. *An aliquando per accidens possit una species sine altera consecrari.*

De quaenam materia agitur.

194. — « Nota. Sicut in aliis sacramentis » est duplex materia, proxima et remota; » ita etiam hic, sed ordine inverso. — Nam » in aliis, materia remota est res permanens; proxima vero ejus usus, qui transit. Hic vero, remota transit; et proxima » manet, scilicet species panis et vini.

• Quaeritur ergo tantum de *remota*, illa » scilicet quae, facta consecratione, transit » in Corpus et Sanguinem Christi.

Materia Eucharistiae, panis et vinum tantum.

« Resp. Materia Eucharistiae est tantum panis et vinum. Est de fide, et probatur ex institutione Christi (Matth. xxvi » et Luc. xxii). Et quidem utraque materia, panis et vinum, est ita necessaria ad » hoc sacramentum conficiendum, ut per » se nunquam licite possit una consecrari

« absque alia: quod patet tum ex facto » Christi (Luc. xxii) tum ex Tridentino⁴.

« Unde resolves:

195. — « 1°. Consecratio utriusque speciei est juris divini; quia ratio sacrificii, » sine quo non fit, exigit utramque.

« 2°. Non licet alteram tantum speciem » consecrare, in necessitate etiam gravi, » v. gr. ut moribundo detur viaticum. — » Suarez, etc. communiter.

« 3°. Nec Pontifex in eo potest dispensare ullo casu. — Ita communiter Suarez^a), etc., contra quosdam ».

Certum est necessarium esse de necessitate praecepti consecrare Eucharistiam sub utraque specie; ut docet D. Thomas⁵ cum aliis communiter, ex can. *Com-*

Consecratio utriusque speciei est juris divini.

¹ Suar., disp. 40, sect. 2, n. 4, v. *In hac re.* Vasq., disp. 169, cap. 3, n. 20. Durand., in 4, dist. 9, qu. 2.

² Tr. 4, cap. 3, n. 34. — Petr. de Soto, de Instit. sacerdot.,

de Euch., lect. 9. ³ Loc. cit. n. 35 et 36. — ⁴ Loc. cit., n. 42. — ⁵ Sess. 22, de sacrific. Miss., cap. 1. — Suar., disp. 43, sect. 4, concl. 2. — ⁶ 3 P., qu. 80, art. 12, ad 1. Cfr. etiam ad 3

193. — ^a) Cum S. Thoma, qui in 3 P., qu. 80, art. 11, ad 2, affirmat in universum sacramentum hoc adultis esse necessitatis.

^b) Cornejo enim, tom. 2, tr. 4, qu. 73, art. 3, disp. 2, dub. 2, ult. diff., haec scribit: » Realis usus hujus sacramenti est necessarius necessitate praecepti divini, quoties justus,

experiens suam debilitatem, sentit se non posse in vita spirituali diu conservari; quod praeceptum fundatur in ipsa necessitate medii ».

195. — ^a) Suarez, loc. cit., concl. 3, ita tenet ut verius et tutius; probabile tamen existimat Pontificem dispensare posse propter causam publicam.

perimus, dist. 2, de consecr., et ex Tridentino (ut mox infra). Unde commune ac certum est apud omnes, nec etiam in articulo mortis licitum esse consecrare unam speciem ad viaticum infirmo porrigendum. — Vide Salmant.¹, Bonacina² et alios passim.

196. — Sed dubitatur 1°. *Utrum praeceptum hoc sit divinum an ecclesiasticum?*

Navarrus³; et Adrianus, Major, etc., apud Contin. Tournely⁴, dicunt esse ecclesiasticum. — Sed omnino tenendum esse divinum, cum Suarez⁵, Tournely⁶, Concina⁷; et Bonacina⁸ cum Cajetano, Soto^{a)}, Paludano, Reginaldo, Filiuccio et aliis communiter. Idque patet ex Tridentino⁹, ubi dicitur Christus praecepisse sacerdotibus, ut Corpus suum offerrent non aliter quam sub utraque specie. En verba concilii: *Christus Corpus et Sanguinem suum sub speciebus panis et vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem (nota) rerum symbolis Apostolis..., ut sumerent, tradidit, et eisdem eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent praecepit per haec verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper catholica Ecclesia intellexit et docuit.*

Dubitatur 2°. *An Pontifex possit in hoc praecepto dispensare?*

Affirmant plures graves DD., ut Azor, Alanus, Gabriel, Henriquez, etc., apud Salmant.¹⁰; idque probabile^{b)} putant San-

chez¹¹; et Contin. Tournely¹² cum Ysambert^{c)}. Et probant ex Tridentino¹³, ubi dicitur: *Hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi... magis expedire judicaret.* — Sed negant communiter Suarez¹⁴, Lugo¹⁵, Concina^{d)}; Salmant.¹⁶ cum Gonet, Cajetano^{e)}, Soto^{a)}, Silvestro, Valentia, etc. Ratio, quia Ecclesia, etsi potest immutationes facere circa administrationem sacramentorum, ut loquitur concilium, non autem potest circa ea quae in sacramentis administrandis sunt de praecepto divino, prout est consecratio utriusque speciei, ut mox supra probavimus. Sed haec ratio non omnino convincit: nam (ut dicemus de *Matrim.*, n. 1119, v. *Secunda*), juxta plurium sententiam, probabiliter potest Papa etiam in praeceptis divinis dispensare cum justa causa in aliquo casu particulari, vel saltem tunc interpretari divinum praeceptum.

Hoc tamen non obstante, primam sententiam dico non posse in praxim deduci. Quia (ut mox dicemus in sequenti *Dub.* 3) probabile est non fieri sacramentum, nisi in sacrificio, ad quod (juxta nostram sententiam, referendam n. 306, v. *Secunda*) necessario requiritur consecratio utriusque speciei. — Caeterum recte dicit ipse

Juxta alios, Pontifex potest in hoc dispensare.

¹ Tr. 4, cap. 4, num. 37. — ² Disp. 4, de Euch., qu. 2, punct. 3, n. 9. — ³ Man., cap. 25, n. 91. — *Adrian.*, in 4, de Euch., qu. 6, § *Viso de impedimento*, v. *Pro responsione*. — *Major*, in 4, dist. 9, qu. 3, v. *Tertio*. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 3, art. 2, sect. 3. — ⁵ Disp. 43, sect. 3, concl. 3. — ⁶ Praelect. de Euch., qu. 8, art. 3. — ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 2, § 2, num. 8. — ⁸ Disp. 4, de Euch., qu. 2, punct. 3, n. 5. — *Cajetan.*, in qu. 80, art. 12, qu. 1, v. *Ad 3 arg.* — *Palud.*, in 4, dist. 11, qu. 1, art. 2, concl. 5. — *Regin.*, lib. 29, n. 13. — *Fill.*, tr. 4, cap. 3, n. 64. — ⁹ Sess. 22, de Sacrif.

Miss., cap. 1. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 19, qu. 2. — *Gulielm. Alanus (Allen)*, de Euch., lib. 2, cap. 20. — *Gabr. Biel*, Exposit. can. Missae, lect. 53, dub. 3, i. f. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 13. — ¹⁰ Loc. cit., n. 41. — ¹¹ De Matr., lib. 8, disp. 6, n. 6. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 3, art. 2, sect. 3, obj. 5. — ¹³ Sess. 21, de Commun., cap. 2. — ¹⁴ Disp. 43, sect. 4, concl. 3. — ¹⁵ De Euch., disp. 19, a n. 105. — ¹⁶ Tr. 4, cap. 4, num. 44. — *Gonet*, Clyp., tom. 5, de Euch., disp. 3, art. 6, a n. 88. — *Silvest.*, v. *Eucharistia I*, n. 6, qu. 5. — *Valent.*, in 3^{am} Part., disp. 6, qu. 10, punct. 4.

196. — ^{a)} Sotus id satis innuit, dum in 4, dist. 9, qu. 1, art. 1, non audet (ita ille) affirmare quod possit in hoc dispensari, « quia res nusquam audita est... Haud enim tunc significatio integrae refectionis servaretur ».

^{b)} Quin etiam Sanchez hanc sententiam « veriore » putat.

^{c)} Ysambert, in 3 Part., qu. 83, disp. 4, art. 2, hanc sententiam ut probabilioris habet.

^{d)} Concina, loc. cit., n. 8, videtur sic tenere; respondens enim objectioni, quod Christus in

oppido Emmaus solum panem consecraverit: « Quod Christus, inquit, suprema auctoritate praeditus peregit, non est in exemplum adducendum; sed quod in ultima coena faciendum praescripsit, impleri a nobis debet »; quibus subdit: « Dispensationes quas nonnulli referunt, ... consecrandi sub una panis specie, fictitiae prorsus sunt et fabulosae ».

^{e)} Cajetanus perspicue id significat, in 3 P., qu. 80, art. 12, quaest. 1^a, v. *Ad 3 arg.*, dicens consecrationem utriusque speciei cadere sub divino praecepto.

Communitate negatur.

[Contin.] Tournely, quod Ecclesia in hoc praecepto nunquam dispensavit, nec unquam dispensabit. Communiter enim cum Suarez, Lugo, Concina, Salmant., etc., rejicitur id quod refert Volaterranus¹, nempe quod Innocentius VIII dispensaverit cum Norvegis, ut possent consecrare panem, et calicem sine vino: quod utique incredibile est.

Consecratio unius tantum speciei ex casu, valida.

Dubatur 3° *An consecratio unius speciei sine altera sit valida?* Nemo dubitat quin valida sit, si id casu accidat; ut mox infra dicetur in casibus a Busenbaum allatis. Dubium igitur fit: *An valide consecret sacerdos qui positivam habet intentionem consecrandi unam tantum speciem sine altera?*

Ex intentione, juxta alios, invalida.

Negat Lugo^{f)}, quem sequitur Renzi^{f)}; quia (ut ait) ratio sacramenti nequit dividi a ratione sacrificii. Sacerdos enim non accipit potestatem conficiendi hoc sacramentum, nisi sacrificando; ut patet ex forma ordinationis: *Accipe potestatem offerendi sacrificium tam pro vivis quam pro defunctis*. — Unde, cum ad essentiam sacrificii pertineat consecratio utriusque speciei (juxta probabilior sententiam, quam infra afferemus n. 306, v. *Secunda*), sequitur quod qui sacrificium non offert, neque sacramentum conficit.

Juxta alios, valida.

Alii vero communiter affirmant, ut

Contin. Tourn., de Sacrif. Miss., cap. 3, art. 2, sect. 3, v. *His ego*. — *Suar.*, disp. 43, sect. 4, v. *Tertio hoc*. — *Lugo*, de Euch., disp. 19, num. 119. — *Concina*, de Sacrif. Miss., cap. 2, § 2, num. 8. *Salmant.*, tr. 4, cap. 4, num. 49 et 50. ¹ *Commentar. urban.*, lib. 7, cap. 4, Saxones, etc. — ² Disp. 43, sect. 2, v. *Dico 2*. — ³ Part. 2,

Suarez², Sporer³, Salmant.⁴, Diana⁵; Bonacina⁶ cum Coninck^{g)}, Filliuccio, Henriquez, Reginaldo, etc. Ratio, quia in omni sacramento, semper ac minister formam profert super materia cum debita intentione, perficit sacramentum.

Haec sententia est quidem valde probabilis; sed ratio Lugonis non videtur improbabilis. Nec obstat auctoritas D. Thomae⁷, quam affert Bonacina pro secunda sententia; nam ibi S. Doctor loquitur tantum contra eos qui dicerent non consecrari Corpus, nisi postquam consecratur Sanguis; quod certe falsum est^{h)}.

Secunda opinio, valde probabilis; prima, non improbabilis.

197. — « Dixi 1°. *Per se*; quia per accidens et praeter intentionem, aliquando « unam posse solam consecrari absque « peccato, docet Tanner⁸, dicitque esse « communem; v. gr. in his casibus:

Casus validae consecrationis in una specie.

« 1°. Si quis aquam vel alium liquorem pro vino consecrasset, neque defectum intelligeret nisi diu post; aut « postquam advertisset, non posset haberi « aliud vinum; vel quamvis haberet, non « posset tamen illo uti sine gravi scandalo « vel vitae periculo ». [Vel sine magno simili incommodo; ut Salmant.⁹ cum Suarez^{a)}, Bonacina^{a)}, Reginaldo^{a)}, etc.].

« 2°. Si, post consecratam hostiam, subitum mortis periculum ab hostibus vel « incendium immineat: secluso tamen

cap. 3, num. 130. — ⁴ Tr. 4, cap. 4, num. 36. — ⁵ Part. 10, tr. 16, resol. 62. — ⁶ Disp. 4, de Euch., qu. 2, punct. 3, num. 2. *Fill.*, tr. 4, num. 63. *Henriq.*, lib. 8, cap. 13, n. 2. *Regin.*, lib. 29, n. 12. ⁷ 3 P., qu. 78, art. 6. — ⁸ Tom. 4, disp. 5, qu. 2, dub. 1, num. 26. — ⁹ Loc. cit., num. 38.

f) Lugo, *disp. 19, n. 103*, negat esse validam, *abstracte loquendo*, quando quis vellet consecrare hostiam solam et non offerre sacrificium, excludens sacrificii oblationem; et etiam *de facto*, quando quis, advertens non posse offerri sacrificium absque consecratione utriusque speciei, et praevidens non posse consecrari utramque, vellet nihilominus unam consecrare, excludens omnino voluntate efficaci intentionem offerendi etiam partialiter vel inchoandi sacrificium per talem consecrationem. *De facto* tamen omnes sacerdotes unam tantum speciem, sive per errorem, sive ex industria consecrantes, valide consecrant, juxta Lugo, quia voluntatem habent saltem implicitam inchoandi sacrificium, seu offerendi partialiter, ut quantum est ex se, possit compleri per calicis consecrationem, si apponatur. —

Et cardinalis de Lugo sententiae adhaeret Renzi, *de Euch.*, cap. 1, qu. 45.

g) Coninck pro ratione adducta potius quam pro ipsa propositione citari videtur; illam enim, *qu. 78, art. 6*, expresse habet; hanc vero minime.

h) Ita profecto S. Thomas, *loc. cit.*; sed in 4, *dist. 11, qu. 2, art. 1, sol. 1, ad 4*, videtur tenere secundam opinionem; scribit enim: « Potius deberet desistere qui non haberet utrumque [panem et vinum], quam conficere praeter morem Ecclesiae in una tantum specie; quamvis etiam si in una tantum specie consecraret, consecratum esset. Peccaret autem graviter... »

197. — *a)* Ipsi Salmant. loquuntur de simili incommodo; Suarez autem, *disp. 43, sect. 4, concl. 1*; Bonacina, *disp. 4, de Euch.*,

« scandalo et contemptu fidei. — Reginaldus ¹ ». [Cum Salmant. ²].

« 3°. Si sacerdos, hostia consecrata, « moriatur, vel animo deficiens loquelam « perdat, vel in amentiam incidat; nec « sit alius qui possit sacrificium perficere. Suarez ^{b)}, Vasquez ^{b)}, etc. — Si « autem alius supplere, et sacerdos infirmus communionem suscipere potest, debet hostia dividi, eique pars dari. Tam- « burinius ³ ».

Vide Suarez ⁴, Sporer ⁵; Renzi ⁶ cum Azor, Majore, Henriquez et Hurtado; Bonacina ⁷ cum Reginaldo, etc., qui fere

omnia haec confirmant. — Sed bene advertunt Salmant. ⁸, Mazzotta ⁹ et Wiggandt ¹⁰ nunquam posse sacerdotem consecrare in una sola specie ob metum mortis ab extrinseco, sive ab alio incusso ad hunc finem ut sic consecret. Quia tunc ageret directe contra praeceptum divinum: quod est intrinsece malum.

« Dixi 2°. *Licite*; quia valide alterum « tantum consecrari, est certum: ut « patet tum ex facto Christi, qui panem « ante consecravit; tum ex praxi Ecclesiae, quae Corpus ante Sanguinem pro- « ponit adorandum ».

DUBIUM III.

Qualis debeat esse Panis in materia Eucharistiae.

198. *An solus panis triticeus sit materia apta.* — 199. *Non est ad Eucharistiam materia apta: 1. Panis ex oryza, leguminibus, etc. 2. Massa cruda aut frixa, sive elixa. 3. Panis subactus oleo, lacte, etc. Quid, si aqua non naturali. 4. Hostiae rubrae. 5. Panis corruptus.* — 200. *Quinam panis est materia dubia. An ex farre, siligine, amylo.* — 201. *Qui panis est materia valida, sed illicita: 1. Si modice alii rei permixtus. 2. Si mucidus.* — 202. *Valide etiam, sed illicitate consecrant Latini in fermentato, et Graeci in azymo.* — 203. *Dub. 1. Quid, si Latinus transeat per Graeciam, vel contra. Dub. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum viaticum.* — 204. *De hostia fracta vel maculata.* — 205. *De figura hostiae consecrandae. Et an liceat celebrare cum hostia minori.*

Solus panis triticeus, usualis, materia valida.

198. « Resp. 1°. Solus panis triticeus, « in conviviis communiter usitatus: qualis morali hominum iudicio tantum censetur ille qui ex farina triticea et aqua naturali mixtus, et igne tostus sive assus, atque in sua specie incorruptus est; « quia hic solus simpliciter dicitur panis; « alius vero, nonnisi cum addito, v. gr. « hordeaceus.

« Unde resolves:

« 1°. Falsum est quod docuit Cajetanus ^{a)}, Eucharistiam posse consecrari « ex quovis pane cujusvis speciei, dum-

« modo sit aptus ad vescendum ». Idem docent D. Thomas ¹¹, Catechismus Romanus ¹²; et Salmant. ¹³ cum Lugo, Palao, Filiuccio, et alii communiter. — Et patet ex decreto Eugenii, ubi dicitur de Eucharistia: *Cujus materia est panis triticeus, et vinum de vite.* Confirmatur a missali Romano, ubi: *Si panis non sit triticeus... non conficitur sacramentum.*

199. - « 2°. Non est apta materia ad « validam consecrationem:

« 1°. Panis ex oryza, avena, milio, pisis, « fabis, amygdalis aliisque leguminibus et

¹ Lib. 29, n. 14. — ² Tr. 4, cap. 4, n. 39. — ³ Method. celebrand. Missae, lib. 2, cap. 8, § 1, n. 4. — ⁴ Disp. 43, sect. 4, concl. 1. — ⁵ Part. 2, cap. 3, n. 133. — ⁶ De Euch., cap. 1, qu. 46. — Azor, part. 1, lib. 10, cap. 19, qu. 2. Major, in 4, dist. 9, qu. 3, v. Tertio. Henricus, lib. 8, cap. 13, i. f. Gasp. Hurtado, de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 13. — ⁷ Disp. 4, de Euch., qu. 2, punct. 3, num. 8.

Reginaldus, lib. 29, n. 14. — ⁸ Loc. cit., num. 40. — ⁹ Tr. 1, disp. 1, qu. 1, cap. 4, v. *Infers* 2°. — ¹⁰ Tr. 12, exam. 2, n. 16. — ¹¹ 3 P., qu. 74, art. 4. — ¹² Part. 2, cap. 4, de Euch., n. 13. — ¹³ Tr. 4, cap. 4, n. 3 et 5. — Lugo, disp. 4, sect. 1, n. 2. Palao, tr. 21, disp. unic., punct. 4, n. 2. Filius, tr. 4, cap. 3, n. 76 et 77. — Eugen. IV, decret. ad Armenos. — Missal. Rom., de Defectib. III, n. 1.

qu. 2, punct. 3, num. 8; Reginaldus, lib. 29, num. 14, additionem istam silentio praetermittunt.

^{b)} Suarez, loc. cit., concl. 1, i. f.; Vasquez, disp. 223, cap. 3, n. 14, volunt ut in eo casu

alius sacerdos sacrificium perficiat; sed Suarez addit non semper inveniri eum qui possit per cere.

198. - ^{a)} Cajetanus, in qu. 74, art. 3, de spelta et amido disserens, ait: « Mihi videtur

« arborum fructibus, vel etiam ex hordeo confectus; quia haec omnia, communi usu et opinione, censentur specie distincti a tritico ^{a)}. — Laymann, Bonacina, card. de Lugo ¹.

« 2°. Massa triticea cruda, vel non cocta per modum panis, sed frixa vel elixa, ut sunt placenta, libum; sive differant specie, sive non ». — [Salmant. ² cum Filliuccio, Palao, etc.].

« 3°. Panis subactus aquis artificialibus, vel oleo, butyro, lacte vel ovis, saccharo aliove liquore qui aqua naturalis non sit, mixtus; quia non est panis usualis. Ita Laymann ³. — Cajetanus ^{b)} tamen et quidam recentiores contrarium docent: quare est saltem materia dubia. Idque confirmat missale Romanum ⁴ et card. de Lugo ⁵. — Unde qui hostias emunt, certi sint quod aqua naturali et non rosacea confectae sint.

« 4° Similiter hostiae rubrae, quibus sigillantur litterae, non sunt materia valida, vel minimum dubia; quia per admixtionem cinnabaris notabiliter alterantur. Card. de Lugo ⁶. — Quod Antonius Perez ^{c)} apud Diana ⁷ limitat, si multum cinnabaris sit mixtum: si autem sit valde parum, censet probabile quod

« sit materia valida, illicita tamen ». [Vide dicta de Baptismo, n. 103, ad I. 5°].

« 5°. Panis substantialiter corruptus.

« 6°. Panis subactus aqua marina. Fagundes, — apud Diana ⁸, ubi ipse contrarium docet, eo quod illa sit naturalis aqua ».

Panis subactus aqua marina, valida materia.

Et cum Diana consentit Renzi ⁹. Ac revera nescio intelligere, cur panis confectus aqua maris non sit verus panis; cum aqua maris sit vera et naturalis aqua (sicut diximus de Baptismo, n. 103, ad I, et docet S. Thomas ¹⁰). — Secus vero quidem dicendum, si farinae misceatur aqua rosacea vel alius liquor; quia tunc non esset verus panis usualis, ut dicit idem S. Doctor ¹¹.

200. « Panis ex farre sive spelta, item ex siligine, est *materia dubia*: quia alii dicunt, solis accidentibus, propter loci sterilitatem; alii, specie distinguunt a tritico. Ideoque non licet saltem uti pro sacramento, quia hoc exponeretur periculo. — Vide auctores citatos ».

Panes qui sunt materia dubia.

S. Thomas ¹², S. Bonaventura ^{a)}, Cajetanus ^{b)}, etc., apud Croix ¹³, dicunt *siliginem* esse verum triticum; sed negant Concina ^{c)}, Palao et plures. Unde Cardenas apud Croix, et [Contin.] Tournely ¹⁴; Renzi ^{d)}

Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 3. — Bonac., disp. 4, qu. 2, punct. 1, n. 2. — ¹ De Euch., disp. 4, n. 3. — ² Tr. 4, cap. 4, n. 11. — Fill., tr. 4, cap. 3, n. 79. — Palao, tr. 21, punct. 4, n. 3. — ³ Loc. cit. — ⁴ Tit. de Defectib., III, 2. — ⁵ De Euch., disp. 4, n. 4. — ⁶ Loc. cit., n. 4. — ⁷ Part. 7, tract. 12, resol. 6. — Fagundes, de 3° Praec. Eccl., lib. 2,

cap. 1, n. 14. — ⁸ Part. 9, tr. 9, resol. 58. — ⁹ De Euch., cap. 1, qu. 18, dic. 1. — ¹⁰ 3 P., qu. 66, art. 4, ad 1. — ¹¹ 3 P., qu. 74, art. 7, ad 3. — ¹² 3 P., qu. 74, art. 3, ad 2. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 421. — Palao, tr. 21, punct. 4, n. 2. — Carden., dissert. 2, n. 46. — Croix, loc. cit. — ¹⁴ De Euch., cap. 3, art. 1, concl. 1, v. *Ex his*.

dicendum... quod si panis confectus ex eo est absolute panis, potest consecrari ».

199. — ^{a)} Auctores citati non afferunt omnia haec exempla in specie, praesertim Laymann et Bonacina, qui tamen addunt vel significant in generali non posse fieri consecrationem nisi cum pane triticeo.

^{b)} Cajetanus, in qu. 74, art. 7, dubitative loquitur, et dicit de isto pane: « Experientia comprobandum esset [utrum esset verus panis], videndo in quo differret ab aliis panibus; nam si solo odore rosarum differre appareret, crederem ipsum ejusdem esse speciei cum aliis, cum aqua non sit pars essentialis panis, sed materia transiens ejusdem ».

^{c)} Antonius Perez his verbis a Diana allegatur: « Si cinnabrium apponatur in notabili quantitate, non essent materia consecrationis; secus autem, si parum apponeretur; nam in isto casu non irritaretur consecratio, quamvis esset illicitum cum talibus hostiis consecrare.

Et ita hanc sententiam probabilem esse tenet acutissimus et sapientissimus P. Antonius Perez Societatis Jesu, de hac re a me consultus ».

200. — ^{a)} S. Bonaventura, in 4, dist. 11, part. 2, art. 1, qu. 4, dicit consecrationem valide fieri cum pane ex frumento, sive sit accidentalis sive specifica differentia, salva tamen specie, illius panis.

^{b)} Cajetanus, in qu. 74, art. 3, haec affert ex D. Thoma, quem commentatur; ipse tamen Cajetanus laxior est.

^{c)} Concina, de Euch., cap. 2, n. 10, dicit siliginem significare duas res, scilicet triticum selectum seu genus frumenti candidi, et hanc validam esse materiam; vel secale, quod negat valide adhiberi posse.

^{d)} Renzi, de Euch., cap. 1, qu. 9, distinguit pariter siliginem in eam (si quae sit) quae ex semine tritici generatur, et eam in quam convertitur triticum ex solo uliginoso post

cum Bonacina ^{a)}, recte docent esse mortale in siligine consecrare, prout in materia dubia. — Amylum autem certe non est materia apta. Croix ¹; Salmant. ² cum S. Thoma, Lugo et communi; contra aliquos.

Panes qui sunt valida, sed illicita materia.

201. — « 4°. *Valida, sed illicita est materia:*

« 1°. Si aliquot grana, vel guttae alterius speciei, cum tritico et aqua misceantur, ita ut triticum tamen et aqua plurimum praedominetur; quia si major pars non sit triticum et aqua, non erit materia valida: de quo monendi sunt illi qui hostias coquunt. Bonacina ^{a)}, Laymann ^{a)} ». — [S. Thomas ³ idem docet, dicens: *Si sit modica admixtio alterius frumenti ad multo maiorem quantitatem tritici, poterit exinde confici panis, qui est materia hujus sacramenti. Si vero sit magna permixtio, puta ex aequo vel quasi, talis permixtio speciem mutat; unde panis exinde confectus non erit debita materia.* Et sic etiam dicunt Salmant. ⁴ communiter].

« 2°. Panis mucidus, qui ad corruptionem non disponitur. Bonacina ^{b)} ». — [Hoc esset, si sapor aliquammodo mutaretur; et tunc esset mortale illo uti. Palaus et Coninck].

Azymus vel fermentatus, valida materia.

202. « 5°. Perinde est ad valorem sacramenti, sive panis sit azymus sive fer-

mentatus, ut definivit Tridentinum ^{a)}. « Quia uterque est usualis et proprie dictus panis. — Interim, in suis ecclesiis, Latini in azymo, et Graeci in fermentato conficere tenentur, sub praecepto gravi et culpa mortali; a qua non excusat necessitas, v. gr. dandi viaticum. « Vide Bonacina ⁵, Filliuccium ⁶, card. de Lugo ⁷ ».

Sed servandus ritus proprius.

Et est commune cum Soto, Suarez, Laymann et Salmant ⁸. Sic enim tradidit concilium Florentinum in decreto ad Armenos ^{b)}: *Definimus... in azymo sive fermentato pane triticeo Corpus Christi veraciter confici. Sacerdotesque in altero ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suae Ecclesiae, sive occidentalis sive orientalis, consuetudinem.* Hinc noster S. P. Benedictus XIV in constitutione super ritibus Graecorum, edita anno 1746: *Etsi pastoralis*, sub poenis perpetuae suspensionis a divinis confirmat prohibitionem, ne Latinus aut Graecus praeter proprium ritum celebret ^{c)}.

203. — Sed dubitatur 1°. *An Latinus in locis Graecorum possit celebrare in fermentato, et Graecus in locis Latinorum in azymo?* — Conveniunt DD., quod si inter Graecos inveniat ecclesia Latinorum, in qua latinus ritus servatur, sacerdos latinus debeat consecrare in azymo;

Latinus inter Graecos consecratur in azymo in ecclesia latina.

¹ Lib. 6, part. 1, n. 423. — ² Tr. 4, cap. 4, n. 14. S. Thom., 3 P., qu. 74, art. 3, ad 4. — Lugo, disp. 4, n. 6. — ³ Loc. cit., art. 3, ad 3. — ⁴ Loc. cit., n. 8 et 10. — Palaus, tr. 21, punct. 4, n. 3. — Coninck, de Sacram., qu. 74, n. 47. — ⁵ De Euch., qu. 2, punct. 1, num. 8, 9 et 11. — ⁶ Tr. 4,

n. 81, 82 et 84. — ⁷ De Euch., disp. 4, n. 7. — Sotus, in 4, dist. 9, art. 4. — Suar., disp. 44, sect. 3, v. *Quarto dicitur*. — Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 2, num. 4. — ⁸ Tract. 4, cap. 4, n. 16, 17 et 19. — Bened. XIV, constit. *Etsi pastoralis*, § 6, n. 10.

tertiam arationem; hanc invalidam, illam vero validam materiam putat. Nec satis distincte citat Bonacinam, qui, qu. 2, punct. 1, n. 2, mortale esse asserit, cum secali consecrare.

201. — ^{a)} Bonacina, loc. cit., punct. 1, n. 4 et 6; Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 3, de sola validitate loquuntur.

^{b)} Bonacina, loc. cit., punct. 2, n. 5, de vino acescente loquitur, et dicit materiam validam quidem esse, sed illicitam; quin etiam mortale esse ait eo uti, si ita acescat, « ut sit dubium an sit vere acetum ». Et subdit: « Idem dicendum est de eo qui utitur hostia adeo corrupta, ut formam panis amiserit ».

202. — ^{a)} Quidquid dicat Busenbaum, non Tridentinum, sed Florentinum concilium, id definivit in decreto unionis Graecorum, ab Eugenio IV dato, § *Item in azymo*; habetur

ap. Labbe, inter acta concilii Florentini tom. 18, col. 526 et 1183.

^{b)} Habetur, non in decreto ad Armenos, sed in decreto *Unionis Graecorum*; apud Labbe, loc. cit.

^{c)} Leo XIII, sua constitutione *Orientalium dignitas*, de die 30 Novemb. 1894, haec de eadem re statuit: « Ubi desit proprii ritus sacerdos cui patriarcha orientalis mandet spirituales suorum administrationem, ibi eorum curam suscipiat parochus alieni ritus, qui easdem atque ipsi species, azymum vel fermentatum, ad consecrandum adhibeat; antefertur qui eas adhibeat ritu orientali. — Fidelibus autem sit facultas communicandi utrovis ritu, non eis tantummodo locis ubi nulla ecclesia nec sacerdos sui proprii ritus habeatur...; verum etiam ubi propter longinquitatem ec-

et sic e converso ^{a)}. — Ita Suarez ¹, Contin. Tournely ², Holzmann ³, Sporer ⁴; et Salmant. ⁵ cum Sanchez, Bonacina, etc. communiter.

Dubium est, *quando Latinus transit per Graeciam (vel contra)*.

Si non ad-
sit ecclesia
latina:

Consecrat
in azymo
vel in fer-
mentato.

Censet Ledesma ^{b)} apud Salmant. ^{b)}, celebrandum in fermentato. E contrario, Vasquez ⁶, Concina ⁷ et Aversa ⁸ dicunt teneri celebrare in azymo. — Caeterum communiter et probabilissime Natalis Alexander ⁹, Antoine ^{c)}, Suarez, Tournely, et omnes alii mox citati docent Latinum tunc posse celebrare sive in fermentato sive in azymo. In fermentato, juxta doctrinam D. Augustini ¹⁰, ubi sic ait: *Nec disciplina ulla est... melior gravi prudentique christiano, quam ut eo modo agat quo agere viderit Ecclesiam ad quam forte devenerit*. Potest etiam celebrare in azymo: tum quia, etsi bene facit qui morem regionis ubi reperitur sequitur, ad id tamen non tenetur, ut advertunt Suarez ¹¹ et Glossa ¹²; tum quia Leo Papa ¹³ monet (uti refert Suarez), ut unusquisque juxta

suae Ecclesiae ritum celebrare sinatur, etiamsi in alieno solo versetur.

Dubitatur 2°. *An in casu necessitatis, ad praebendum viaticum infirmo, possit sacerdos latinus consecrare in fermentato?*

Affirmant Major ^{d)} et Tanner ^{d)}, apud Renzi ^{d)}. Quia, ut dicunt, praeceptum divinum suscipiendi viaticum praevalere debet praecepto humano celebrandi in azymo. — Sed negat communis et probabilior sententia: quam tenent Navarrus ^{e)}, [Contin.] Tournely ¹⁴, Antoine ¹⁵; Suarez ¹⁶ cum Soto, Gabriele, Ledesma, Victoria; item Diana ¹⁷, Croix ¹⁸; Renzi ¹⁹ cum Palao, Laymann, Tamburinio et Bonacina. Ratio, quia in hoc casu praeferenda est reverentia erga tantum sacramentum utilitati proximi, cui tale sacramentum non est simpliciter necessarium.

Ad via-
ticum in-
firmo dan-
dum:

Latinus
probabilius
nequit con-
secrare fer-
mentatum.

204. — Secluso autem scandalo, est tantum veniale sine rationabili causa consecrare hostiam fractam vel maculatam, nisi fractura vel macula esset enormis: tunc enim esset mortale; ut Croix ²⁰ cum

Quid de
hostia fra-
cta vel ma-
culata.

¹ Disp. 44, sect. 3, v. *Illud vero*. — ² De Euch., cap. 3, art. 1, concl. 2. — ³ De Euch., n. 242. — ⁴ Part. 2, cap. 3, n. 149. — ⁵ Tr. 4, cap. 4, n. 21. — *Sanch.*, de Matr., lib. 3, disp. 18, n. 20. — *Bonac.*, de Legib., disp. 1, qu. 1, punct. 6, n. 63. — ⁶ In 3 P., disp. 174, cap. 3, n. 28. — ⁷ De Euch., cap. 3, n. 13. — ⁸ Qu. 2, de Euch., sect. 4. — ⁹ De Euch., cap. 1, art. 3, reg. 12. — *Suar.*, loc. cit. — *Contin. Tourn.*, de Euchar., cap. 3, art. 1, concl. 2. — ¹⁰ Lib. seu epist. 54, ad inquisitiones Januar., cap. 2, n. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 200. — ¹¹ Disp. 44, sect. 3, v. *Illud vero*. — ¹² In can. *Quae contra*, dist. 8. — ¹³ S. Leo IX, epist. ad Mich. Caerular., cap. 29; ap. Labbe, tom. 11, col. 1336; et

ap. Migne, Patrol. lat., tom. 143, col. 764. *Suar.*, loc. cit. — ¹⁴ De Euch., cap. 3, art. 1, concl. 2, v. *Sed an licebit*. — ¹⁵ De Euch., cap. 1, qu. 2. — ¹⁶ Disp. 44, sect. 3, i. f. — *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 8, ad 7 arg. — *Gabr. a S. Vincent.*, de Euch., disp. 5, qu. 2, v. *Ex quibus infertur*. — *Martin. de Ledesma.*, 1^a 4ⁱ, qu. 15, art. 4, dub. 2. (Citatur etiam *Petr. de Ledesma*, de Euch., cap. 4, concl. 12). — *Victor.*, Sum. de Euchar., n. 83. — ¹⁷ Part. 10, tr. 16, resol. 39. — ¹⁸ Lib. 6, part. 1, n. 431. — ¹⁹ De Euch., cap. 1, qu. 4. — *Palao*, tr. 21, punct. 4, n. 5. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 4. — *Tambur.*, Method. SS. Commun., cap. 2, § 9, n. 3 et 4. — *Bonac.*, qu. 2, punct. 1, n. 11. — ²⁰ Loc. cit., n. 432.

clesiae suae, non eam possint, nisi cum gravi incommodo adire: de quo Ordinarii esto iudicium ».

203. — ^{a)} Casu scilicet quo in dicta ecclesia proprii ritus celebret, ut dicunt Suarez, Contin. Tournely, Sporer.

^{b)} Salmant., loc. cit., n. 20, citant Martinum de Ledesma pro sententia docente sacerdotem graecum, qui per ecclesiam latinam transiret, teneri ad celebrandum in azymo. At Ledesma, in 1^a 4ⁱ, qu. 15, art. 4, dub. 2, § *Sequitur ex dictis*, scribit: « Presbytero latino in ecclesia graeca non licet conficere in azymo, nec graeco in ecclesia latina in fermentato, quia jam reputantur illius ecclesiae ».

^{c)} Antoine, de Euch., cap. 1, qu. 2, v. *Nota*, citat multos auctores docentes posse Latinum per Graeciam transeuntem celebrare in fermentato, et e converso. Eosque non reprobant,

immo videtur eos approbare, in quantum limitat hanc sententiam ad casum, quo non invenirentur in iis locis ecclesiae proprii ritus in quibus celebrent; si vero reperiantur, in iis tenetur unusquisque servare ritum propriae ecclesiae.

^{d)} Renzi ita sane (ex Vidal), de Euch., cap. 1, qu. 4, auctores istos allegat; sed ipsi non sine haesitatione id asserunt. — « Forte satius est, ait Major, in 4, dist. 9, qu. 3, v. *Quinto*, tale frustum [fermentati panis] consecrare ». — Et Tanner, tom. 4, disp. 5, qu. 2, n. 134, negativam tutiorem appellat; sed « affirmativam, inquit, non ausim damnare secluso scandalo et perturbatione ».

^{e)} Navarrus, Man., cap. 21, n. 53, alium affert casum, quem auctores passim simul et eodem modo solvunt ac praesentem: negat scilicet sacerdotem non jejunum posse celebrare ad viaticum moribundo ministrandum.

Quarto et Pasqualigo ^{a)}. — Si tamen fractura deprehendatur post oblationem, licite talis hostia consecrabitur, nisi scandalum populi timeatur. Croix ¹ cum Gobat.

205. — « Resp. II°. Ex praecepto Ecclesiae, panis consecrandus debet esse « figura orbiculari (in Ecclesia latina) et « integra. — Dixi *latina*: quia Graeci « quadratam adhibent; et in particulis « triangularem, ut habet Arcudius ^{a)}.

« Licere etiam in hostia minore, qualis « datur laicis (quando alia haberi non potest, et scandalum abest), celebrare privatim, immo si causa urgeat, etiam publice die festo, docet Marchant ², Diana ³, « et Tamburinius ^{b)} et Aversa ^{b)}: eo quod « nullum sit praeceptum, neque constet « de consuetudine obligante sub praecepto [Id admittit Tamburinius ⁴, etiam causa devotionis; et consentiunt

Roncaglia ⁵ cum Quarto ^{c)}; et Elbel ⁶ cum Gobat, si absit scandalum: quod potest praecaveri monendo populum. Immo addit Roncaglia quod teneretur sacerdos in hostia minori consecrare, si dandum esset viaticum infirmo]. « Quo casu, elevare « adorandam majorem ab alio praeconsecratam, licere vult idem Tamburinius ⁷; contra Marchant et Diana ^{d)}.

« Non licet autem parvam sumere, et « majorem relinquere, (v. gr. ad exponendam in hierotheca), nisi ipse eadem Missa « etiam istam consecraverit; quia debet « communicare de suo sacrificio. Tamburinius ⁸. — Quare male facit parochus, qui renovaturus Eucharistiam, hostiam ab alio consecratam ipse sumit, « et a se consecratam reponit in sacrario « vel hierotheca. Tamburinius ⁹, card. de « Lugo ¹⁰ ».

Celebransumat hostiam in ipsa Missa consecratam.

Apud Latinos, figura hostia orbicularis.

Celebrare cum hostia minore, licitum:

Etiam ex sola devotione, remoto scandalo.

Quarti, Rubr. Missal., part. 3, tit. 10, n. 9, dub. 1. — ¹ Lib. 6, part. 1, n. 432. *Gobat*, tr. 3, n. 831 (edit. Monach., num. 832). — ² Resolut. pastor., de Euch., cap. 5, qu. 3, v. *Sexto*. — ³ Part. 5, tr. 13, resol. 80; et part. 6, tr. 7, resol. 17. — ⁴ Method. celebrand. Miss., lib. 2, cap. 8, § 8, n. 16. — ⁵ Tr. 18, qu. 1, de Euch., cap. 2, qu. 6, resp. 3. —

⁶ Confer. 11, de Institut. Euch., num. 15. *Gobat*, tr. 3, num. 47. — *Roncaglia*, de Euch., cap. 2, qu. 6, resp. 3. — ⁷ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 8, § 8, num. 22. — *Jacob. Marchant*, Resolut. pastor., de Euch., cap. 5, qu. 3, i. f. — ⁸ Loc. cit., num. 17 et 18. — ⁹ Loc. cit., num. 19. — ¹⁰ De Euch., disp. 19, num. 76, v. *Denique*.

204. — ^{a)} Pasqualigo, *de Sacrif. Miss.*, qu. 220, dicit hostias ex consuetudine esse figurae orbicularis, candidas, absque macula et cum imagine crucifixi; et rubricam requirere ut fractae non sint. Et Pasqualigo negat mutationem harum conditionum esse mortalem, « supposito quod non succedant aliae, quae sint contra reverentiam debitam; nam tunc si consurgeret gravis irreverentia, esset peccatum mortale; veniale autem, si irreverentia esset levis ».

205. — ^{a)} Arcudius, in *Concord.*, lib. 3, de *Euch.*, cap. 38, dicit sacerdotes graecos in sacrificio consecrare hostias quadrangulares, et addit: « Graeci consecrant alias quoque particulas... in honorem Deiparae, Sanctorum, pro

vivis, pro vita functis, quae propter parvam quantitatem, neque rotundam, neque quadratam figuram praeseferunt, sed potius triangularem ».

^{b)} Tamburinius, *Method. celebr. Miss.*, lib. 2, cap. 8, § 8, n. 16, non loquitur de die festo. — Aversa vero, qu. 11, de *Sacrif. Miss.*, sect. 12, expresse dicit posse fieri ex « sola devotione ».

^{c)} Quarti, in *Quaest. prooemial.*, sect. 5, punct. 4, dub. 3, in universum dicit conditiones esse solum sub veniali requisitas, quia non constat de praecepto adeo rigoroso.

^{d)} Diana, *part. 5, tr. 13, resol. 96*, citat simpliciter Jacobum Marchant, quem nec probat nec reprobatur.

DUBIUM IV.

Quale vinum sit materia Eucharistiae.

206. *Quale vinum non est materia apta*: 1. *Sicera, etc.* 2. *Agresta.* 3. *Acetum.* 4. *Uvae.* 5. *Mustum decoctum.* — 207. *Quale est materia valida, sed illicita*: 1. *Mustum.* 2. *Vinum permixtum.* 3. *An acescens (vide infra, Qu. 1).* 4. *An congelatum (vide infra, Qu. 2).* — 208. *An sub praecepto gravi aqua miscenda est vino. Et qualis aqua, et in quam quantitate. Et an mixtio facienda in calice.* — 209. *An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem.* — 210. *Quaenam quantitas aquae immiscenda in calice. Quid, si Sanguis cadat super altare, lintea aut corporale, etc.*

Solum vinum vitis, materia apta.

206. « Resp. I^o. Solum vinum vitis; ut docet fides, et definitum est in Florentino.

« Unde resolves:

« Non est materia apta ad validam consecrationem:

Quaedam materiæ invalidae.

« 1°. Sicera, et quicumque liquor ex moris, malogranatis, etc., sive dicatur vinum sive non.

« 2°. Agresta sive omphacium, id est succus ex uvis immaturis expressus: quia non est vinum, sed in via ad vinum, cujus naturam nondum induit; habetque se sicut massa cruda respectu panis. Laymann¹. — Succum tamen ex uvis passis expressum, consecrabilem esse putat Franciscus Amicus^{a)} apud Diana²; eo quod verum sit vinum.

« 3°. Acetum, quod est vinum substantialiter corruptum. Ibid.³. — Quod si post sumptionem (immo etiam ante eam, post consecrationem calicis) dubium incidat fueritne acetum an vinum, esse praesumendum quod fuerit vinum docet Tamburinius⁴. [Sed vide mox dicenda in subsequenti Adnotatione].

Concil. Florent., decret. ad Armenos, § *Tertium est*; ap. Labbe, tom. 18, col. 548. — ¹ Lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 5 et 6. — ² Part. 7, tr. 12, resol. 8. — ³ Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 5 et 6. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 8,

« 4°. Uvae, seu vinum intra uvas contentum, vel imbibitum in offa panis. « Tum quia non tam est potus quam cibus; tum quia succus ille non dicitur proprie vinum donec sit expressus; tum quia in eo statu non satis ad sensum demonstratur per formam. — Card. de Lugo⁵, Laymann, etc.

« 5°. Sapa seu defrutum, id est mustum ad dimidiam seu tertiam partem decoctum. Quia non est amplius vinum nec potus, sed cibus^{b)}. — Bonacina⁶.

« 6°. Lora, id est aqua expressis acinis superfusa. — Filliuccius^{c)}, card. de Lugo⁷.

Adverte quae de his habentur in rubrica Missalis⁸: *Si vinum sit factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel de uvis acerbis seu non maturis expressum, vel ei admixtum tantum aquae, ut vinum sit corruptum, non conficitur sacramentum.* — Notandum autem quod vinum de uvis acerbis tunc est ineptum, quando nullam habet speciem vini; ut docet D. Thomas⁹, ubi ait: *Agresta est in via generationis, et ideo nondum habet*

§ 5, n. 6. — ⁵ De Euch., disp. 4, n. 11 et 12. — Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 5. — ⁶ Qu. 2, punct. 2, num. 3. — ⁷ Loc. cit., num. 9. — ⁸ Tit. de Defectib., iv, 1. — ⁹ 3 P., qu. 74, art. 5, ad 3.

206. — ^{a)} Amicus, tom. 7, disp. 16, n. 34, hanc opinionem tenet; sed eam his verbis limitat: « Secus, si ob nimiam siccitatem, opus esset ad exprimendum humorem nimia copia aquae, quia tunc amitteret rationem communis et usualis vini ». Quam limitationem notat ipse Diana. — Et de hac materia S. C. S. O., die 7 Maji 1879, declaravit « licere » celebrare cum uvis passis, « dummodo liquor extrahendus a zibibo vel uvis passis, ex colore, odore et gustu dignoscatur esse verum vinum ». Quod jam declaratum erat die 22 Julii 1706.

^{b)} De hac re S. C. S. O., die 4 Maji 1887, declaravit, ad vini corruptionis periculum eva-

dendum, posse vinum ebulliri usque ad sexaginta quinque altitudinis gradus. Dummodo tamen decoctio hujusmodi (si de musto agatur) fermentationem alcoolicam haud excludat, ipsaque fermentatio naturaliter obtineri possit, et de facto obtineatur, juxta idem S. O., die 5 Augusti 1896.

^{c)} Filliuccius, tr. 4, n. 87, v. Quinto, id habet de lora stricte sumpta, addens: « Si tamen pars aquae admisceretur, et ex uvis expressis multum etiam substantiae vini conferretur in hujusmodi mixtum, posset esse apta materia. In dubio tamen esset peccatum grave in eo consecrare ».

speciem vini; et propter hoc de ea non potest confici hoc sacramentum.

Post consecrationem, dubius an fuerit acetum:

Quoad *vinum* autem *acetum*, si post consecrationem sacerdos prudenter dubitat an vinum fuerit verum acetum; dicunt Tamburinius¹ et Sporer², cui adhaerent Busenbaum (ut supra) et Mazzotta³, iudicandum fuisse materiam aptam. Tum quia possessio stat pro substantia vini; tum quia non est turbandum sacrificium sine certo fundamento.

Debet supplere illam consecrationem.

Verumtamen Lacroix⁴, Pasqualigo⁵ et Aversa⁶ recte censent supplendam esse consecrationem illam, ne sacrificium relinquatur in periculo non integritatis, contra praeceptum faciendi sacrificium integrum. — Debiles autem sunt rationes oppositae. Quomodo enim possessio potest esse pro vino, quando dubitatur an tempore consecrationis vinum fuerit vel ne? Ex alia vice, ad discernendum an vere facta fuerit consecratio, hic non praesumptio, sed rei veritas attendenda est. Sacramentum autem non est quidem turbandum sine certo fundamento; sed dicimus jam certum exsistere fundamentum sive obligationem integrandi sacrificium, quando certum est dubium de consecratione peracta. — Puto tamen non esse aliud vinum certum rursus consecrandum absolute; quia tunc idem urgeret periculum faciendi secundum sacrificium mutilatum, si forte prior materia fuerit vere apta. Dico igitur hanc secundam consecrationem fieri debere sub conditione, nempe si prior materia non fuerit consecrata;

Sed sub conditione.

periculum enim non relinquendi sacrificium mutilatum, justa erit causa repetendi consecrationem sub praedicta conditione.

207. — « 2°. *Valida* quidem consecratio, « sed *illicita* est:

« 1°. In musto ». [In quo valide consecratur; ut ex communi, Salmant.⁷ cum Palao, Lugo, etc.]. — « Quia non est vinum simpliciter, sed impurum, habens « admixtas faeces non consecrabiles. Ideo « que obstat praeceptum Ecclesiae, obligans secundum Suarez^{a)} sub mortali, « saltem extra necessitatem, qualis esset « defectus vini veteris; et secundum quosdam, etiam devotio populi: quo modo « multi excusant (contra Suarez), quod in « quibusdam locis primitiae uvarum in ca- « lice exprimantur. — Vide Bonacina⁸.

Quaedam materiae validae, sed illicitae.

« 2°. In vino liquoribus aliis vel aromaticis ita modice permixto, ut naturam vini retineat. — Si vero permixtio sit immodica, erit materia dubia^{b)}.

« 3°. In vino acescente; quia adhuc « est vinum, sicut panis mucidus est panis ». — [Vide infra, *Quaer. I*].

« 4°. Probabilius etiam in vino congelato (etsi a quibusdam propter negantium auctoritatem dicatur esse materia dubia). Tum quia adhuc retinet substantiam et denominationem vini, estque natura sua potabile; tum quia Christus sub eo ante consecrato manet. Card. de Lugo⁹. — Nec refert 1) quod aqua congelata non sit materia Baptismi; quia hic essentialiter consistit in ablutione, Eucharistia vero non in sumptione. Nec

¹ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 8, § 5, num. 6. — ² Part. 2, cap. 3, n. 157. — ³ Tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 2, § 2, v. *Tertio*. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 535. — ⁵ De Sacrific. Miss., qu. 301, n. 6 et 8. — ⁶ Qu. 11, sect. 16, v. *Secundo*. —

⁷ Tr. 4, cap. 4, n. 30. *Palao*, tr. 21, punct. 4, n. 7. *Lugo*, de Euch., disp. 4, n. 9. — *Suar.*, disp. 45, sect. 1, v. *Tertio*. — ⁸ Disp. 4, de Euch., qu. 2, punct. 2, n. 3. — ⁹ De Euch., disp. 4, n. 13.

207. — ^{a)} Suarez, *disp. 45, sect. 1, v. Tertio*, nullum verbum faciens de necessitate excusante, dicit mustum adhibere esse peccatum ex genere suo grave.

^{b)} S. C. S. O., die 5 Augusti 1896, declaravit posse ad vini conservationem aliquam spiritus quantitatem admisceri. « Dummodo... spiritus extractus fuerit ex genimine vitis, et quantitas alcoolica adjungenda, una cum ea quam vinum de quo agitur, naturaliter continet, non excedat proportionem septemdecim vel octodecim pro centum, et admixtio fiat quando fermentatio tumultuosa, ut ajunt, defervescere inceperit: nihil obstare quominus

ideum vinum in Missae sacrificio adhibeatur ». — Atvero, responsum istud tamquam norma generalis haberi nequit. Pluries enim alias, nempe diebus 30 Julii 1890, 25 Junii 1891, 5 Augusti 1896, eadem S. C. praecepit ut « quantitas addita, cum ea quam vinum de quo agitur naturaliter continet, haud excedat proportionem duodecim pro centum ». Item, die 15 Aprilis 1891, negavit posse addi decem pro centum in quibusdam Hispanis vinis quae naturaliter duodecim pro centum continerent. In responso autem praesenti, agitur de vinis Hispanis quae, ut erat assertum, « naturaliter plus minusve ad quindecim vis alcoolicae gra-

« refert 2) quod non sit proxime potabile; « quia est per accidens, et facile tolli potest: estque par ratio in pane indurato. « Non est autem idem in liquore nondum « ex uvis expresso, cum non sit vinum « simpliciter et per se, ac natura sua non « sit potabilis, sed comestibilis: quod vino « congelato non convenit; alioqui enim « jejunium frangeret. Bonacina¹ ». — [Vide infra, *Quaer.* 2°].

« Peccat tamen qui in congelato consecret. Ideoque, si hyeme congelavit « calix, calore manuum aut halitus, aliove « modo solvendus est. — Filliuccius^{c)}, « Laymann².

« 3°. Valida et licita est consecratio « in vino, sive albo sive rubro, etsi etiam « specie physica differant: cum utrumque « habeatur et sit simpliciter vinum de « vite. — Bonacina³, card. de Lugo⁴ ».

Quaeritur 1°. *An peccet mortaliter sacerdos qui consecrat in vino acescente?*

Dicunt Salmant.⁵; Palaus⁶ cum Suarez^{d)}, Victoria^{e)}, Vasquez^{e)}, Laymann^{e)}, et Coninck^{f)}; ac Bonacina⁷ cum aliis tunc peccare mortaliter, quando vinum est proximum aceti naturae, ita ut dubitetur an qualitates vini jam amiserit.

Veneror auctoritatem tantorum doctorum. Sed nescio quomodo haec opinio sustineri possit; cum expresse adversetur rubricae⁸, ubi sic dicitur: *Si vinum coeperit acescere vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, vel mustum de uvis tunc expressum, vel non fuerit admixta aqua,*

vel fuerit admixta aqua rosacea, seu alterius distillationis, conficitur sacramentum; sed conficiens graviter peccat. — Rubrica igitur damnat de mortali, non solum qui adhibet vinum aceto proximum, sed etiam vinum quod *coeperit acescere, vel fuerit aliquantum acre.* — Verum hoc principium acrimoniae, sive acescentiae, intelligendum est juxta id quod docet S. Thomas⁹: *Potest tamen confici* (sacrificium) *de vino acescenti, sicut et de pane qui est in via ad corruptionem; licet peccet conficiens.* Itaque in vino acescenti diversi considerandi sunt gradus, alii extra, alii intra viam corruptionis. Hinc rubrica, juxta S. Thomam, intelligi debet, quando vinum vel panis jam ingressus est corruptionis limites, ita ut ad principium acrimoniae jam accesserit, id est *se già sia arrivato ad esser colla punta*, uti loquitur card. Lambertini¹⁰. Dicit praeterea idem Lambertini⁸⁾, citans Meratum¹¹ cum Quarti: *Si urgeat necessitas celebrandi, seu non possit sacerdos absque nota omittere sacrum (ut inter regulares contingit, qui secundum regulam celebrare tenentur), non est in eorum potestate aliud vinum habere, non peccant subditi eo vino utentes... Et quamvis tali vino uti sit contra reverentiam sacrificii; ea tamen irreverentia non imputatur celebranti, sed superiori vel ministro, qui est causa voluntaria illius.* — 2°. Praeterea quando vinum est ita proximum aceto, ut dubitetur an amiserit naturam vini, consecratio erit

¹ De Euch., disp. 4, qu. 2, punct. 2, n. 10. — ² Lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 6. — ³ Qu. 2, punct. 2, n. 2. — ⁴ Disp. 4, n. 18. — ⁵ Tr. 4, cap. 4, n. 26. — ⁶ Tr. 21, punct. 4, n. 9. —

⁷ Loc. cit., n. 5. — ⁸ Tit. de Defectib., iv, 2. — ⁹ 3 P., qu. 74, art. 5, ad 2. — ¹⁰ Notif. 77, n. 2. — ¹¹ Part. 3, tit. 4, rubr. 2, Nov. Observ., n. 4. Quarti, part. 3, tit. 4, dub. 12.

dus pertingunt ». Ex quibus omnino patet, quantitatem spiritus quae possit addi, non unam esse pro quibuslibet vini speciebus; sed eam omnino pendere a conditionibus quae jam vino inesseprehendantur.

^{c)} Filliuccius, *tract. 4, cap. 3, num. 87, v. f.*, dicit vinum congelatum esse materiam sufficientem, « non tamen extra necessitatem debere in eo consecrari ». Et paulo inferius: « Non est conveniens, nisi in necessitate, propter dubium et actualem impotabilitatem ».

^{d)} Suarez, *disp. 45, sect. 1, v. Quarto*, dicit « grave peccatum interdum [posse]... esse, in eo conficere, pro ratione dubii vel irreverentiae ».

^{e)} Victoria, *Sum., de Euch., n. 59*; Vasquez, *disp. 175, cap. 2*; Laymann, *loc. cit., n. 5, v. f.*, de validitate tantum tractant; unde non satis accurate a Palao allegantur. — Vasquez tamen addit: « Quamvis ab eo abstinendum sit, quoad fieri potest ».

^{f)} Coninck, *de Sacram., qu. 74, n. 122*, « Peccat, inquit, ita consecrans [in vino acescente]..., quia indecens est in tali sacramento materia quae incipit corrumpi, praesertim quando esset notabiliter acidum; secus esset, quando non esset notabiliter acidum, et esset aliqua necessitas tali vino utendi ».

^{g)} Lambertini, *Notif. 77, n. 2*, haec utique habet quoad substantiam, sed verba hic citata sunt verba Merati.

Vinum album vel rubrum, materia valida et licita.

Consecrare in vino acescente, lethale.

quidem dubia. At in rubrica hujusmodi consecratio habetur pro certa; cum ibi dicatur *conficitur sacramentum*.

Ergo juxta rubricam, et juxta sententiam quam tenent alii auctores, prout Abelly¹ et Mazzotta², omnino dicendum esse mortale consecrare in vino acescenti, non solum quando est materia dubia; sed etiam quando est certe valida, at reputatur illicita ob irreverentiam sacramenti. — Neque huic dissentit Suarez, citatus ab adversariis pro sua sententia; cum dicat posse in hoc graviter peccari *ratione dubii vel irreverentiae*. Et expresse id docet D. Thomas³, ubi ait: *Potest... confici (sacramentum) de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem; licet peccet conficiens*.

Limitatio.

Probabiliter tamen dicunt Gobat⁴, Sporer⁵ et Croix⁶, quod deficiente alio vino, liceat sine scrupulo (prout solent viri probi) adhibere vinum tantum parum acescens, sive non notabiliter acidum. — Adduntque Sporer et Mazzotta^{h)} quod, urgente gravi necessitate, licitum esset uti vino adhuc notabiliter acescente, modo sit certe vinum.

Quaeritur 2°. *An vinum congelatum sit materia valida?* — Adsunt tres sententiae:

Prima sententia negat: quam tenent Lessius⁷, Concina⁸; item Armilla^{h)}, Ledesma, Alanus, Henriquezⁱ⁾, etc., apud Renzi⁹; et probabilem putant Salmant.^{j)}, — Ratio, ut dicunt, quia, sicut panis consecrandus debet esse aptus ad comestio-

nem, sic vinum ad potum; vinum autem congelatum non est potui idoneum.

Secunda tamen sententia verior affirmat. Et hanc tenent Sporer^{k)}, Salmant.¹⁰, Anacletus¹¹; Renzi¹² cum Pontio^{k)}, Pasqualigo, Tamburinio, Leandro, etc.; et probabiliorem putat Holzmann¹³, Suarez¹⁴. — Ratio, quia vinum congelatum, quamvis actu non sit potabile, est tamen potabile de sua natura, sicut est comestibilis panis durus. Idque clare probatur ex rubrica Missalis¹⁵, ubi S. Pius V sic statuit: *Si in hyeme Sanguis congeletur in calice, involvatur calix pannis calefactis, etc., donec liquefiat*. Ergo supponit Pontifex per congelationem minime corrumpi species vini: alias ibi desineret esse Sanguis Christi. Vinum enim, cum semel suam amisit naturam, non potest amplius eam reacquirere; nam ex vulgari philosophorum axiomate, *a privatione ad habitum non datur regressus*. Ergo vinum congelatum est verum vinum. — Huic rationi nescio quomodo responderi possit.

Tertia vero sententia, quam tenent Palaus¹⁶, Contin. Tournely¹⁷ et Salmant.¹⁸, docet esse materiam dubiam, cum prima sententia non careat omni probabilitate.

Caeterum ego censeo nulli licitum esse consecrare in vino congelato, saltem propter reverentiam erga tantum sacramentum. — Sed si vinum fuerit congelatum, et postea liquefiat, valde probabile videtur cum Suarez, Salmant. et Coninck^{l)}, licite posse fieri in eo consecrationem. —

Verius materia valida.

Juxta alios, materia dubia.

Valida, sed illicita.

Vinum congelatum, juxta alios materia invalida.

¹ De Euch., sect. 3, n. 4. — ² Tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 2, § 2, v. *Tertio*. — *Suar.*, disp. 45, sect. 1, v. *Quarto*. — ³ 3 P., qu. 74, art. 5, ad 2. — ⁴ Tr. 3, n. 54. — ⁵ Part. 2, cap. 3, n. 157. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 546. — *Sporer*, loc. cit., n. 157. — ⁷ In 3 P., qu. 74, art. 5, v. f. — ⁸ De Euch., cap. 4, n. 7. — *Mart. de Ledesma*, 1^a 4^a, qu. 15, art. 5, dub. 1. — *Gulielm. Alanus*, de Euch., lib. 1, cap. 11. — ⁹ De Euch., cap. 1, qu. 35. — ¹⁰ Tr. 4, cap. 4, n. 32 et 33. — ¹¹ Tr. 14, dist. 4,

n. 25. — ¹² Loc. cit. — *Pasqual.*, Sacra mor. doctr., disp. 91, sect. 4, num. 26. — *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 8, § 8, n. 11. — *Leand.*, tr. 7, disp. 8, qu. 36. — ¹³ De Euch., n. 247. — ¹⁴ Disp. 45, sect. 1, v. f., v. *Unde 3°*. — ¹⁵ Tit. de Defectib., x, 11. — ¹⁶ Tr. 21, punct. 4, n. 8. — ¹⁷ De Euch., cap. 3, art. 2, sect. 1, concl. 1, v. *Sed quid*. — ¹⁸ Tr. 4, cap. 4, n. 34. — *Suar.*, disp. 45, sect. 1, v. *Et ex hoc*. — *Salmant.*, tr. 4, cap. 4, n. 35.

^{h)} Mazzotta, tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 2, § 2, v. *Tertio*, de vino acescente in universum loquitur.

ⁱ⁾ Armilla, v. Eucharistia, n. 19; Henriquez, lib. 8, cap. 12, n. 3, dicunt « forte » esse invalidam materiam.

^{j)} Salmant., tr. 4, cap. 4, n. 34, opinionem hanc « utcumque » probabilem putant.

^{k)} Sporer, loc. cit., n. 159, scribit: « Valida est ergo materia consecrationis vinum

congelatum; attamen minime licita; immo ob contrariam opinionem multorum DD., aliquantulum dubia ». — Joannes Pontius videtur ejusdem esse sententiae, dum in suo *Theologiae cursu*, disp. 44, n. 22: « De vino congelato, inquit, etiam dubitari potest, sed verisimilius est quod sufficiat ». — Leander etiam scribit « probabilius... esse sufficientem » materiam.

^{l)} Coninck, qu. 74, n. 127, negat esse improbabile.

At casu quo sacerdos illicite consecras-
set vinum congelatum, tenendum est pro
vere consecrato, nec ille licite posset al-
terum vinum consecrare; quia puto pri-
mam sententiam nulla pollere solida pro-
babilitate.

Aqua vino
miscenda
ex prae-
cepto gravi.

208. - « Resp. II°. Vino consecrando de-
« bet, non ex necessitate sacramenti, sed
« gravis praecepti, sub mortali obligan-
« tis secundum card. de Lugo ^{a)}, misceri
« aqua ». [Cum Catechismo Romano ¹]. —
« Idque caeremonialiter et in ordine ad
« sacrificium. Est certum, ut constat ex
« Tridentino ² ». [Et prius praescriptum
fuit in *can. 2, de consecr., dist. 2*].

Utrum vero *hoc praeceptum sit etiam
divinum*? Affirmant Valentia, Grana-
do, etc.; negant Suarez et Vasquez. Utra-
que est probabilis.

« An autem aqua ista immediate con-
« vertatur in Sanguinem necne, disputant
« scholastici. Vide Coninck vel Praeposi-
« tum hic, card. de Lugo ³ ». — [Vide mox
dicenda *n. 209*].

« Unde resolves:

« 1°. Si mixtio haec omittatur, valida
« tamen est consecratio, etsi illicita mor-
« taliter. — Ita omnes communiter.

Aqua na-
turalis et
modicissi-
ma.

« 2°. Miscenda est aqua naturalis, ea-
« que modicissima (ut habet Florentinum),
« una scilicet vel altera gutta; ita tamen
« ut sit sensibilis, et saltem non excedat
« tertiam partem vini: alioqui in reddet
« materiam dubiam. Bonacina ^{b)} ex S. Tho-

« ma ^{b)}, Coninck ^{b)}, etc. ». — [Vide dicenda
n. 210].

« Qui autem misceret rosaceam vel
« aliam artificialem, etsi in necessitate,
« etsi valide consecraret, peccaret tamen
« mortaliter. S. Thomas ^{c)}, Molanus ^{c)},
« Diana ^{d)}; quia ageret contra praece-
« ptum et consuetudinem Ecclesiae in re
« gravi ». — [Est commune cum Sal-
mant. ^{e)}].

« Quam ob causam, etiam mortale cen-
« set Fagundez ⁴, Persicus, etc., miscere
« calidam. — Quod tamen aliis quibusdam
« nimis durum videtur, apud Diana ⁵: ubi
« addit ipse, si in frigidissima regione
« consuetudo id habeat, ne forte vinum
« congelascit, posse sine ullo peccato
« fieri ^{f)}].

« 3°. Mixtio illa facienda est, non in
« dolio vel ampulla, aliove vase, sed in
« ipso calice; neque domi, sed in ipso
« sacro, ut fit communiter, vel ante Offer-
« torium, vel certe immediate ante sa-
« crum, ut fit apud quosdam. Idque vel
« ab ipso sacerdote, ut in Missa privata;
« vel a subdiacono, ut in solemni: neque
« enim sufficit, si caupo illud diluerit. Bo-
« nacina ⁶ ». — [Cum S. Thoma ⁷; quia, ut
ait, aqua permixta in dolio non sufficeret
ad significationem hujus sacramenti].

Mixtio fa-
cienda in
calice et ad
altare.

« 4°. Si mixtio haec sit omissa, id-
« que notetur ante consecrationem calicis,
« adhuc facienda est; secus, si post. —
« Bonacina ⁸.

¹ Part. 2, cap. 4, de Euch., num. 16 (*al. num. 17*). —
² Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 7 et can. 9. — *Valent.*, in
3° Part., disp. 6, qu. 2, punct. 1. — *Gran.*, in 3 P.,
controv. 6, de Euch., tr. 2, disp. 3, n. 9. — *Suar.*, disp. 45,
sect. 2, concl. 3. — *Vasq.*, disp. 177, cap. 2. — *Coninck*, qu. 74,
art. 8, a n. 143. — *Praepos.*, qu. 74, art. 8, dub. unic. —

³ De Euchar., disp. 4, sect. 3, 4 et 5. — *Concil. Florent.*,
decret. ad Armenos, § *Tertium est*; ap. Labbe, tom. 18,
col. 548. — ⁴ De 3° Praec. Eccl., lib. 2, cap. 4, num. 14. —
Persic., de primo Offic. sacerdot., lib. 1, cap. 13, dub. 7, n. 55.
— ⁵ Part. 6, tr. 7, resol. 18. — ⁶ Disp. 4, qu. 2, punct. 4,
n. 4. — ⁷ Qu. 74, art. 8, ad 3. — ⁸ Loc. cit., n. 6.

208. - ^{a)} Lugo, de *Euch.*, disp. 4, n. 18,
dicit esse de praecepti necessitate.

^{b)} Bonacina, *disp. 4, de Euch.*, qu. 2,
punct. 4, num. 4: « Sufficit, inquit, quaeli-
bet guttula sensibilis ». — Et S. Thomas,
quem hic citat Bonacina, ait in 3 P., qu. 74,
art. 8: « Semper tutius est parum de aqua
apponere ». — Coninck autem, *quaest. 74*,
n. 140 et 141, communem mensuram esse
ait, ut ad minimum octies vel decies plus vini
adsit.

^{c)} S. Thomas, qu. 74, art. 7, ad 3, vali-
dam quidem consecrationem fore ait, sed pec-
catum esse. — Molanus autem, *Theol. pract.*

compend., tr. 4, cap. 7, n. 39, scribit tantum:
« Non potest tamen aqua rosacea pro natu-
rali misceri ». At *n. 41* dicit admistionem
aquae « ad mysterium tantum et ad praece-
pti... necessitatem » pertinere.

^{d)} Diana vult esse mortale. Quod autem
hic additur a Busenbaum, de necessitatis
casu, Diana id refert ex Persico, quem nec
probat nec reprobatur. Vide Diana, *part. 6, tr. 7*,
resol. 18, qu. 3.

^{e)} Salmant., *tr. 4, cap. 4, n. 68*, dicunt
quidem esse mortale, nihil tamen de casu
necessitatis habent.

^{f)} Idemque habet Persicus, *loc. cit.*

« 5°. Praeceptum hoc mixtionis non « extenditur ad illam, quae fit post communionem, ad ablutionem oris et digitorum. — Vide de his Missale Romanum; item Bonacina ¹, Laymann ² ».

209. - Quaeritur 1°. *An aqua vino permixta convertatur in Sanguinem Christi; et an immediate?*

Probabilius aqua convertitur in Sanguinem.

Non est quidem de fide aquam in Sanguinem converti. Tantum enim Innocentius III dixit in cap. *Cum Marthae, de cel. miss.*, probabiliorē esse sententiam affirmativam: quae revera hodie est communis inter theologos; ut omnes docent cum S. Thoma ³, qui ait opinionem oppositam subsistere non posse.

Juxta alios, in aquam late-
ris Christi.

Circa *modum autem conversionis*: alii dixerunt quod, sicut vinum convertitur in Sanguinem, ita aqua convertitur in aquam quae fluxit e latere Christi. — Sed idem S. Doctor ⁴ ait: *Nec hoc rationabiliter dici potest; quia secundum hoc aqua seorsim consecraretur a vino, sicut vinum a pane.*

Probabiliter immediate in vinum, mediate in Sanguinem.

Alii vero, ut idem S. Thomas ⁵, Scotus ⁶, Gonet ⁷, Frassen ⁸, et communissime thomistae et scotistae, cum Catechismo Romano ⁹, dicunt aquam immediate converti in vinum, et mediate in Sanguinem Christi. Ratio, quia non convertitur in Sanguinem, nisi materia consecrabilis: quae tantum est vinum de vite, ex conciliis Florentino et Tridentino. Unde aqua non potest converti in Sanguinem, nisi prius convertatur in vinum. — Nec obstare dicunt rubricam Missalis, quae jubet ut, si ex oblivione non sit aqua immissa in calicem, apponatur statim ante consecrationem: quo casu videtur non posse tam cito fieri conversio aquae in vinum; et tunc adesset periculum idolo-

latriae, quia adoraretur materia non consecrata. Nam respondent tunc adorari contentum substantiale, quod per calicem repraesentatur, id est Sanguinem Christi; non autem caetera, quae per calicem non demonstrantur: prout non quidem adoratur musca quae casu in calicem cecidisset.

Alii tamen, ut Tournely ¹⁰ et ejus Continuator ¹¹, Laymann ¹², Toletus ^{a)}; Lugo ¹³ cum Praeposito; Renzi ¹⁴ cum Alano ^{b)}, Baronio ac Coninck (et probabile putat Anacletus ¹⁵), sentiunt aquam immediate transire in Sanguinem Christi. — Et probant 1°. Auctoritate Patrum, qui dicunt ex vino et aqua fieri Sanguinem. Sic enim ait S. Hieronymus: *Formans Sanguinem suum in calicem ex vino et aqua mixtum.* S. Ambrosius: *Vinum et aqua in calicem mittitur, sed fit Sanguis consecratione.* Alios Patres videre potes apud Lugo ¹⁶. — Probant 2° Ratione: quia juxta recentiores physicos negatur transmutatio elementorum, eo quod ipsa arte chimica bene possunt separari (ut diximus *de Baptismo n. 104, Dub. 1, v. Secunda*). — Et huic opinioni favere ajunt Innocentium in dict. cap. *Cum Marthae*; cum Pontifex ibi dicat probabilius esse, *aquam cum vino in Sanguinem transmutari*. Non dicit aquam conversam in vinum, sed *aquam cum vino*; ergo ante consecrationem aqua remanet aqua. — Nec obstare dicunt quod non possit converti in Sanguinem alia materia quam vinum. Respondent enim quod vinum mixtum cum modica aqua fit verum vinum usuale; unde fit tota materia consecrabilis: sicut si in pane triticeo miscetur modicum alterius frumenti, tota materia consecratur: ut dictum est *n. 201*, et docet D. Thomas ¹⁷, quia (ut ait) *modica*

Probabiliter immediate in Sanguinem Christi.

Missal. Rom., Rubric. vii, n. 4; de Defectib., iv, n. 1, 2 et 7; Ritus celebr., x, n. 5. — ¹ Qu. 2, punct. 4, n. 1. — ² Lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 7. — ³ 3 P., qu. 74, art. 8, corp. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ In 4, dist. 11, qu. 7, n. 2. — ⁷ Man., tr. 4, de Euch., cap. 2, v. *Circa hanc*. — ⁸ Tom. 11, tr. 2, disp. 1, art. 1, sect. 2, qu. 3, concl. 2, v. *Petes* 3°. — ⁹ De Euch., n. 17. — *Florent.*, decret. ad Armenos, § *Tertium est*; ap. Labbe, tom. 18, col. 548. — *Trident.*, sess. 13, de Euch. Sacram., cap. 1 et 4, et can. 2. — ¹⁰ De Euch., qu. 4,

art. 7, concl. 2. — ¹¹ De Euch., cap. 3, art. 2, sect. 2, concl. 3. — ¹² Lib. 5, tr. 4, cap. 2, num. 9. — ¹³ De Euch., disp. 4, n. 45. — *Praepos.*, qu. 74, art. 8, n. 58. — ¹⁴ De Euch., cap. 1, qu. 39. — *Baron.*, Annal. eccles., ad an. 1188, n. 29. — *Coninck*, qu. 74, num. 144. — ¹⁵ Tr. 14, dist. 4, num. 34. — *S. Hieron.*, Comment. in Marc., cap. 14; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 30, col. 632. — *S. Ambros.*, de Sacram., lib. 4, cap. 4, u. 19; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 442. — ¹⁶ De Euchar., disp. 4, n. 48. — ¹⁷ Qu. 74, art. 3, ad 3.

209. - ^{a)} Toletus, *lib. 2, cap. 25, n. 3*, ait vino miscendam esse aquam, « quae simul est materia, sive conversa sit in vinum, sive non ».

^{b)} Alanus, *de Euchar., lib. 1, cap. 13*, dicit totum poculum converti in Sanguinem Christi.

permixtio non solvit speciem. Idem ergo dicendum de aqua mixta vino.

Utraque sententia est satis probabilis.

210. - Quaeritur 2°. *Quaenam quantitas aquae sit in calice immiscenda?*

Habert¹ dicit non esse probandos sacerdotes qui unam aquae guttulam infundunt. — Sed hoc sine scrupulo fieri posse censent Bonacina², Wigandt^{a)}, Anacletus³. Et pro certo id habet Suarez⁴, ex decreto Eugenii IV, qui dixit: (Vino) *ante consecrationem aqua modicissima admisceri debet*; et ex D. Thoma⁵, ubi ait non requiri ut quantitas aquae sit magna, sed sufficere ut sit sensibilis.

E converso, Laymann⁶, Palaus⁷ et Diana⁸ probabiliter dicunt sine scrupulo posse immitti aquam usque ad octavam partem; et Lugo⁹, Viva¹⁰, ac Croix¹¹ cum Gobat^{b)}, contra Bernal, usque ad quintam partem. — Quia (ut ajunt) nulum vinum adeo debile creditur, ut tam modica aqua corrumpatur.

Immo Busenbaum (ut supra) et Sporer¹² putant sufficere ut aqua non excedat tertiam partem. Idque videtur pro-

bari ex cap. *Perniciosus 13, de cel. miss.*, ubi Honorius III tantum praescribit: *Plus (in calice)... de vino quam de aqua ponendum.* Et in concilio Triburiensi (apud Contin. Tournely¹³) sic dictum fuit: *Duae partes sint vini, ... tertia aquae.* — Verumtamen in praxi Escobar¹⁴, Viva¹⁵ et Palaus¹⁶ hanc opinionem tertiae partis non admittunt: nisi, ut dicunt Escobar^{c)} et Palaus^{c)}, vinum sit generosum.

Hic autem notandum id quod habetur in rubrica¹⁷: *Si per negligentiam aliquid de Sanguine Christi ceciderit, si quidem super terram seu super tabulam, lingua lambatur, et locus ipse radatur quantum satis est, et abrasio comburatur; cinis vero in sacrarium recondatur. Si vero super lapidem altaris ceciderit, sorbeat sacerdos stillam, et locus bene abluatur, et ablutio in sacrarium projiciatur. Si super linteam altaris, et ad aliud linteam stilla pervenerit; si usque ad tertium, lintamina ter abluantur... calice supposito; et aqua ablutionis in sacrario projiciatur.* Et idem ibi dicitur, si Sanguis cadat super corporale, vestes aut tapetum.

Quid, si Sanguis Christi ceciderit.

DUBIUM V.

Quae Conditiones ad Materiae Consecrationem requirantur.

211. *Ad validam consecrationem requiritur I. Ut materia sit moraliter et sensibiliter praesens.* — 212. *Hinc valide consecrantur hostiae in ciborio clausae, vel in tenebris, etc.* — 213. *Invalidae tamen consecrantur 1. Materia post tergum aut parietem. 2. Materia remota. 3. Materia valde modica.* — 214. *Requiritur II. Ut materia sit certa et determinata.* — 215. *An consecratur hostia inscio sacerdote. Et an guttae vini separatae.* — 216. *Valida est consecratio: 1. Si sacerdos determinet quoquo modo. 2. Si putet hostias esse minoris numeri. 3. Si, postquam intenderit eas consecrare, de eis obliviscatur.* — 217. *Quid, si ciborium ex oblivione relinquatur extra corporale.* — 4. *Si hostiae deferantur post oblationem.* — 218. *Quae requirantur ad licitam consecrationem.* — 219. *Quibus casibus peccet celebrans in consecrando.*

211. - « Resp. 1°. Ad validam consecrationem requiruntur duae conditiones:

« *Prima* est, ut materia sacerdoti consecranti *moraliter et sensibiliter sit prae-*

« *sens.* Ita communiter; et est certum. — « Ratio petitur tum ex institutione Christi et verbis formae *Hoc et Hic*, quae « non verificarentur, cum sint demonstra-

1°. Materia moraliter et sensibiliter praesens.

¹ De Euch., part. 1, cap. 7, qu. 2. — ² Disp. 4, qu. 2, punct. 4, n. 4. — ³ Tr. 14, dist. 4, n. 32. — ⁴ Disp. 45, sect. 3, v. *Secundo*. — *Eugen. IV*, decret. ad Armen., § *Tertium est*; ap. Labbe, tom. 18, col. 548. — ⁵ Qu. 74, art. 8, ad 1. — ⁶ Lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 9. — ⁷ Tr. 21, punct. 5, n. 6. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 49. — ⁹ De Euch., disp. 4, n. 38. — ¹⁰ De Euch.,

qu. 4, art. 3, n. 3. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, n. 439. — *Bernal*, disp. 28, n. 43 et 44. — ¹² Part. 2, cap. 3, n. 163. — *Concil. Tribur.* (anno 895), can. 19; ap. Labbe, tom. 11, col. 640. — ¹³ De Euch., cap. 3, art. 2, sect. 1, concl. 2, v. *Quaeres*, R. ad 2. — ¹⁴ Lib. 20, de Euch., n. 208. — ¹⁵ De Euch., qu. 4, art. 3, n. 3. — ¹⁶ Tr. 21, punct. 5, n. 6. — ¹⁷ Tit. de Defect., x, 12.

210. - ^{a)} Wigandt, *tr. 12, exam. 2, n. 9*: Modica debet esse aqua, inquit, « nimirum una et altera gutta sensibiliter admista ».

^{b)} Gobat, *tr. 3, n. 62*, ita habet de vino mediocri; si vero optimum fuerit vinum,

posse etiam quartam partem misceri; quin etiam (*n. 61*) tertiam partem alicui certo vino perrobusto.

^{c)} Escobar et Palaus, *locis cit.*, hanc exceptionem perspicue innuunt, dicentes Tribu-

Una gutta aquae sufficit, dummodo sensibilis.

Opiniones de majori quantitate.

Ad validam consecrationem requiritur:

« tiva; tum ex perpetua Ecclesiae praxi,
« nunquam consecrantis vel etiam bene-
« dicentis res absentes; tum etiam ratione
« sacrificii, quod requirit hostiam prae-
« sentem. — Vide Bonacina¹, Laymann². »

212. - « Unde resolves:

Corollaria.

« 1°. *Valide* consecratur vinum in ca-
« lice cooperto, vase vel cantharo clauso;
« panis in canistro; hostiae in ciborio, vel
« in cumulo sub aliis latentes, aut aliter
« tectae, v. gr. sub corporali vel mappa,
« vel etiam in Missali: ut ex Suarez, Hen-
« riquez, Coninck^{a)}, docet Bonacina, con-
« tra Laymann^{b)}: unde hoc postremum
« dubium videri potest; et saltem pecca-
« ret graviter qui sic tectas aut latentes
« consecraret. — Item valide consecran-
« tur hostiae praesentes, a caeco, vel alio
« sacerdote in tenebris ». [Est communis
cum Salmant.³ Et sufficit si ex relatione
alterius certificatur de praesentia mate-
riae; ut Sotus, Henriquez, Praepositus, etc.,
apud Salmant.⁴].

« Ratio horum omnium, quia ad prae-
« sentiam et sensibilitatem non requiritur
« ut materia videatur, vel tangatur, vel
« feriaturo sono verborum (unde commu-
« niter non probatur praxis eorum qui os
« proxime admovent, ut halitum in cali-
« cem et panem inspicient): dummodo vi-
« deri possit sive in se sive in alio, v. gr.
« in suo toto, vel continente, vel vase ad
« illam continendam destinato. — Vide
« Bonacina⁵ ».

213. « 2°. *Invalide* consecratur:

« 1°. Materia post parietem aut post ter-
« gum posita, vel clausa in tabernaculo;
« ut docet Filliuccius, Bonacina⁶ et alii. —

¹ Disp. 4, qu. 2, punct. 6. — ² Lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 10. — *Suar.*, disp. 43, sect. 5. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 14, n. 2. — *Bonac.*, disp. 4, qu. 2, punct. 6, n. 4. — ³ Tr. 4, cap. 4, n. 120. — *Sotus*, in 4, dist. 9, art. 2, ad 3. — *Henriq.*, loc. cit. — *Praepos.*, qu. 74, art. 2, dub. 2, n. 12. — ⁴ Tr. 4, cap. 4, n. 120. — ⁵ Disp. 4, qu. 2, punct. 6, a. n. 4. — *Fill.*, tr. 4, cap. 3, qu. 3, num. 68 et 69. — ⁶ Loc. cit., num. 6 et 9. — ⁷ Lib. 8, cap. 14, n. 2. — *Gabr. a S. Vincent.*, de Euch.,

« Ratio, quia moraliter censetur abesse;
« cum non possit demonstrari per *τὸ Hoc*
« vel *Hic*; neque paries habeat se ut con-
« tinens aut tegens.

« 2°. Materia valde procul, v. gr. cen-
« tum passibus distans, etsi videri possit.
« Ratio est eadem. — Quanta autem pro-
« pinquitas sufficiat, dubium est, et ex
« morali prudentum judicio pendet. Hen-
« riquez⁷ docet viginti aut triginta pas-
« suum^{a)} »: [Putant Lugo^{b)} et Gabriel,
apud Salmant.⁸, consecrationem in viginti
passus esse certam] « quod Bonacina⁹ et
« alii putant non esse certum. Vide scho-
« lasticos.

« 3°. Materia tam modica, ut sensu per-
« cipi non possit: tum quia non potest de-
« monstrari; tum quia sacramentum debet
« esse signum sensibile. Ita Suarez, Va-
« squez et alii; contra Sotum, Henriquez.
« — Quod intellige, si non sit in toto, sed
« extra illud; quia in toto, etiam minimae
« ejus particulae consecrantur: ut constat
« ex Tridentino¹⁰. Bonacina¹¹ ».

214. - « *Secunda* conditio: ut materia
« sit certa, et a consecrantis intentione,
« et in individuo determinata. — Est com-
« munis apud Bonacina et alios: tum quia
« hoc requirunt pronomina *Hoc* et *Hic*:
« tum quia actiones sunt circa singularia,
« quae debent esse certa et determinata.
« Vide Bonacina¹².

« Unde resolves:

« 1°. *Invalide* consecraret qui vellet
« tantum consecrare tertiam vel mediam
« hostiae partem, eam non determinando;
« vel ex multis, v. gr. viginti praesenti-
« bus, tantum quatuor aut quinque, nul-

2°. Mate-
ria certa e-
in indivi-
duo deter-
minata: con-
secran-
te.

Corollaria.

disp. 5, qu. 6, v. *His positis.... Dico* 2°. — ⁸ Loc. cit., num. 115. — ⁹ Disp. 4, qu. 2, punct. 6, n. 11. — *Suar.*, disp. 43, sect. 7. — *Vasq.*, disp. 171, cap. 2, a. n. 12. — *Sotus*, in 4, dist. 9, art. 2, v. *Atvero versus*. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 14, num. 4. — ¹⁰ Sess. 13, de Euch., can. 2 et 3. — ¹¹ Disp. 4, qu. 2, punct. 5, n. 1; cfr. qu. 3, punct. 5, n. 5. — *Bonac.*, loc. cit., qu. 2, punct. 5, num. 3. — ¹² Loc. cit., num. 3.

riensis concilii statutum potuisse licitum esse pro conditione vini.

212. - ^{a)} Coninck, qu. 74, n. 23, non habet omnia exempla hic posita (idemque dicendum de ceteris auctoribus). Immo n. 22, negat posse valide consecrari panem latentem sub mappa vel corporali, vel clauso in tabernaculo. Male igitur ex parte citatur a Bonacina.

^{b)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 10, contradicit Bonacinae tantum pro hostia latente sub mappa aut corporali, quam Laymann negat posse valide consecrari.

213. - ^{a)} Henriquez viginti passus concedit.

^{b)} Lugo non bene citatur a Salmant.; nullam enim, disp. 4, n. 125, distantiam deter-

« las designando: quia non est ratio cur
« una magis quam altera consecraretur.
« — Item, qui ex multis hostiis intenderet
« illas consecrare, vel illas partes hostia-
« rum aut vini, quas Deus elegerit aut
« Titius designarit; aut partes illas quae,
« fractis speciebus, sunt mansurae in con-
« tinuo, non quae excident: quia non est
« materia definita. — Bonacina ¹ ».

215. - « 2°. Non consecratur hostia, in-
« scio sacerdote posita sive in corporali
« (sejuncta tamen a cumulo), sive infra
« illud. Coninck ² et alii. — Ratio, quia
« non est determinata in mente sacerdo-
« tis, cujus voluntas non fertur in inco-
« gnitum.

« Similiter non consecrantur guttae
« quae exterius calici adhaerent; quia non
« intenduntur. — Immo, ut probabilius do-
« cent Suarez, Reginaldus ^{a)}, Laymann ³,
« Coninck ^{b)}, contra Tanner et Bonacina,
« nec eae guttae quae interius adhaerent;
« quia intentio Ecclesiae esse videtur, ideo-
« que et sacerdotis esse debet, consecrare
« id quod per modum unius continui est
« in calice. Unde, ne opus sit de deter-
« gendis guttis sollicitum esse, bene faciet
« sacerdos, si semel pro semper intendat
« eas non consecrare; uti nec micas ho-
« stiis adhaerentes. Vide Diana ⁴, Esco-
« bar ⁵: ubi docet, sacerdotem vi parti-
« culae *Hic*, tantum intendere id conse-
« crare quod per modum unius continui
« potabilis est in calice, ideoque guttulas
« illas non consecrari. Quae sententia proba-
« bilis ^{c)} est, ex Reginaldo, Suarez et
« Laymann ⁶ ».

Quaeritur: *an consecrentur guttae vini quae sunt in calice separatae, quando sacerdos nihil circa eas intenderit?*

Alii negant, ut Busenbaum. Alii affir-
mant, ut Croix ⁷ cum Praeposito, Dica-
stillo, etc. Alii denique affirmant de guttis
propinquis, negant de remotis. — Monet
Platel apud Croix ⁸ quod sacerdos, adver-
tens statim ante consecrationem tales
guttas, si sint vicinae, admisceat; si vero
remotae, vel abstergat (quod ait Tambu-
rinus ^{d)}), apud Busenbaum in fine hujus
Dubii, n. 219, ad 3, haud expedire), vel
excludat ab intentione. Sed Croix dicit
etiam posse licite includere eas in inten-
tione, ne in calice sit vinum quod non
sit consecratum ^{e)}.

Sic etiam dicit Croix (contra Busen-
baum) quod sacerdos debet consecrare
micas adhaerentes hostiis, non autem se-
paratas in patena vel corporali. Nec ob-
stat quod eas sumendo laederetur jeju-
nium; nam magis videtur tunc praeca-
venda irreverentia sacramenti quam lae-
sio jejunii. — Si vero micae sint in cibo-
rio, eas etiam (ait) intendat consecrare;
cum absit periculum eas perdendi.

216. - « 3°. *Valida* est consecratio:

« 1°. Si sacerdos intendat consecrare
« ex pluribus hostiis praesentibus tantum
« quinque, eas determinando; vel omnes,
« praeter infimam et supremam cumuli;
« vel omnes pares, v. gr. secundam, quar-
« tam, sextam, si sint ordine collocatae,
« et determinetur unde numerandi initium
« sumendum sit: quod tamen grave pec-
« catum erit. — Quod si autem hoc vel

Quid de
guttis in
calice sepa-
ratis.

Casus ma-
teriae suffi-
cienter de-
terminatae.

¹ Disp. 4, qu. 2, punct. 5, a n. 4. — ² Qu. 74, n. 39. —
Suar., disp. 43, sect. 6, v. *Sed objiciet*. — ³ Lib. 5, tr. 4,
cap. 2, n. 15. — Tanner, tom. 4, disp. 5, qu. 2, n. 78 et 79. —
Bonac., loc. cit., n. 7. — ⁴ Part. 2, tr. 17, resol. 16; et part. 3,
tr. 4, resol. 32. — ⁵ Tr. 7, exam. 6, n. 53 (edit. Lugdun. s. d.;
al. n. 62). — Reginaldus, lib. 29, n. 19. — Suarez, disp. 43, sect. 6,

v. *Sed objiciet*. — ⁶ Lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 15. — ⁷ Lib. 6,
part. 1, n. 459. — Praepos., qu. 74, art. 2, dub. 3, n. 14. —
Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 2, dub. 12, n. 223. — Platel,
de Euch., num. 323. — ⁸ Loc. cit., num. 459. — Tambur.,
Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 1, § 3, n. 29. — Croix,
loc. cit., n. 459. — Croix, loc. cit.

minat: « Certe, inquit, ego nullam firmam
regulam invenio, nisi eam quae ex communi
modo loquendi hominum desumitur: illa ergo
praesentia requiritur, quae in modo stricto
loquendi sufficit ad demonstrandum aliquid
praesens per li *hoc* independentem a discursu,
a nutibus, a circumstantiis, etc. ».

215. - ^{a)} Reginaldus, lib. 29, n. 19, dicit
« eas probabiliter judicari non consecratas ».

^{b)} Coninck, qu. 74, n. 43, distinctionem
adhibet, et putat consecrari eas vini guttas

quae proxime continuo liquori calici intrin-
secus adhaerent, nisi consecrans aliud ex-
presse intenderit; remotiores vero guttas non
consecrari.

^{c)} Quin etiam Suarez et Laymann proba-
biliorem existimant.

^{d)} Quando scilicet calice jam discooperto
incipit verba consecrationis, uti dicitur infra
n. 219.

^{e)} « Sed melius mihi videtur, ait S. Al-
phonsus in Exam. Ordinand., n. 99, id in-

« alio casu non consecratae misceantur
« consecratis, totus cumulus ad altare est
« deferendus, ut sacerdos intendat conse-
« crare non consecratas. — Vel potius to-
« tum cumulum consecret sub conditione,
« si non sint consecratae. Card. de Lugo¹ ».

Et hoc potius faciendum est. Quia in consecrando hostias non consecratas, deficit vera determinatio materiae, nec potest verificari verbum *Hoc*; unde debent consecrari omnes hostiae sub conditione, ut valide consecrentur. Ita Lugo²; Salmant.³ cum Laymann^{a)}, Dicastillo, Aversa^{b)}, Leandro, Diana, etc. — Et hoc etiam licite fieri potest, ut dicunt Salmant.⁴ cum Laymann^{a)}, Dicastillo, Diana, Leandro; contra Lugo^{c)} et de Afflicto^{c)}.

« 2°. Etsi putet unam vel duas, vel sex
« hostias consecrandas adesse, cum sint
« plures, sive a se sive ab alio positae.
« Quia error speculativus et privatus non
« obstat intentioni practicae et absolutae
« consecrandi omnes praesentes: quam,
« tamquam Ecclesiae consuetudini con-
« formem, quisque censetur habere impli-
« cite; ut docent Silvester, Henriquez et
« Suarez ». [Cum Navarro^{d)}, Bonacina,
Vasquez, Coninck, Lugo et communi^{e)},
apud Salmant.⁵]. — « Unde, si sacerdos

« advertat post consecrationem esse duas
« simul junctas, utramque ut consecra-
« tam sumet; ut habet missale. Si vero
« ante consecrationem postquam obtulit,
« advertat, alteram seponet, et post Mis-
« sam ipse vel alius sumat, tamquam pa-
« nem benedictum.

« 3°. Si quis plures hostias ad altare
« tulerit, aut rationabili modo adverterit
« ab alio adferri a se consecrandas, vel
« ante sacrificium monitus fuerit de con-
« secrandis in altari jam positis. — Ratio:
« omnes enim consecrantur, etsi dum con-
« secrat, earum non ita expresse memi-
« nerit, aut etiam ad oblationem non de-
« tegat, modo sint praesentes in corporali
« vel saltem in altari. Ita Reginaldus⁶,
« Laymann⁷, Bonacina⁸ et alii ab ipso
« citati; estque sententia in praxi tuta.
« Quia intentio praecedens, respectu illa-
« rum virtualiter perseverat ».

217. — Quando ciborium consecrandum positum est a clerico in corporali, te advertente, et illud jam intenderis consecrare, certum est quod consecras, licet postea ad illud non advertas. — Est communis sententia; ut ait Croix⁹ cum Palao, Dicastillo^{a)}; et Salmant.¹⁰ cum Gavanto et Suarez.

Quid d
ciborio po
sito in cor
porali ad
vertente sa
cerdote.

¹ De Euch., disp. 4, n. 139. — ² Loc. cit. — ³ Tr. 4, cap. 4, n. 129. — Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 2, dub. 12, n. 227. — Leand., tr. 7, disp. 8, qu. 78. — Diana, part. 9, tr. 8, resol. 64. — ⁴ Loc. cit. — Dicast., loc. cit. — Diana, loc. cit. — Leand., loc. cit., qu. 79. — Silvest., v. *Eucharistia II*, n. 8, qu. 6. — Henricq., lib. 8, cap. 14, n. 5. — Suar., disp. 43, sect. 6, v. *Sed objiciet*. — Bonac., disp. 4,

qu. 2, punct. 5, n. 3. — Vasq., disp. 171, cap. 1, num. 2.

Coninck, qu. 74, n. 35 et 38. — Lugo, loc. cit., num. 140.

⁵ Loc. cit., n. 128. — ⁶ Lib. 29, num. 19. — ⁷ Lib. 5, tr. 4, cap. 2, num. 14; cfr. etiam n. 10. — ⁸ Loc. cit., num. 6; cfr. etiam n. 8. — ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 458. — Palao, tr. 21, punct. 6, n. 3. — ¹⁰ Tr. 4, cap. 4, n. 125. — Gavanto, part. 3, tit. 7, n. 4. — Suar., disp. 43, sect. 6, v. *Sed objiciet*.

tendere de guttis proximis fundo, non vero de remotis ».

216. — ^{a)} Laymann non recte citatur a Salmant.; scribit enim *lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 12*: « Si contingat formulas non consecratas cum consecratis hostiis confundi seu misceri, potest et debet totus cumulus ad altare deferri, ut sacerdos intendat consecrare illas tantum quae consecrationem non acceperunt. Etenim necesse haud est, ut sacerdos omnes partes materiae consecrandae distincte ac sigillatim cognoscat et intendat ».

^{b)} Aversa pariter a Salmant. non satis accurate allegatur, qui, *qu. 2, sect. 2, v. Quarta conditio*, quaerit: « Si sacerdos determinet consecrare illud quod consecratum non est, an talis determinatio valeat et sufficiat ad conficiendum sacramentum?... Videatur... valere et sufficere ».

^{c)} Lugo, *loc. cit.*, n. 139, licitum esse ne-

gat, casu quo una tantum hostia non consecrata in cumulo consecrato reperiretur sed « aliud esset si e contra mille hostiis non consecratis admista fuisset una consecrata, nec posset discerni; tunc enim deberent omnes sub conditione consecrari ». — Silvester de Afflicto a Diana citatur, tamquam « Romae in sua Lectura sententiae Cardinalis » adhaerens.

^{d)} Navarrus, quamvis a Salmant. hic citatur, loco tamen citato a Salmant., scilicet in *Man., cap. 25, n. 91*, de alio, licet simili, casu loquitur: « Qui multas hostias, inquit, consecrandas accipit, et memor tantum illius quam manibus tenet, verba consecratoria profert, omnes consecrat ».

^{e)} « Et alii », inquiunt Salmant.

217. — ^{a)} Dicastillus, *tr. 4, de Euch., disp. 2, dub. 12, n. 216*: « Valere consecrationem omnium hostiarum, inquit, quas quis conse-

Si ex obli-
vione reli-
ctum sit ex-
tra corpo-
rale:

Juxta a-
lios conse-
cratur.

Probabi-
lius non
consecra-
tur.

Quid fa-
ciendum de
hostiis in eo
contentis.

Sed Dubium est: *Utrum censendum sit consecratum ciborium, ex oblivione extra corporale relictum?*

Prima sententia cum Tanner^{b)} et Praeposito (apud Croix¹, qui probabilem vocat), affirmat; quia, ut dicunt, voluntas consecrandi jam adfuit, et non fuit retractata. — *Secunda* tamen sententia communis et probabilior negat cum Suarez^{c)}, Diana, Palao^{c)}, Lessio^{d)}, etc. cum Croix². Ratio, quia, cum intentio consecrandi extra corporale fuisset peccatum grave, illam tu habuisse non praesumeris.

Sed quia prima sententia non videtur improbabilis, cum res sit dubia, rationabiliter ait Benedictus XIV^{e)}, ciborium de novo consecrandum; vel, ut dicit [Contin.] Tournely³, in praxi illas particulas esse sumendas post Sanguinem: et ego addo post ablutionem, sed ante purificationem; quia reliquiae Sanguinis sunt certe sacramentum, sed hostiae illae in ciborio sunt dubie. — Censent autem Tournely^{f)} et Croix^{g)}, posse eas etiam consecrari in alia Missa sub conditione. Sed hoc mihi non placet; quia non videtur adesse justa

causa illas consecrandi sub conditione, cum jam sumi possint.

« 4°. Si parvae hostiae pro communi-
« cando populo afferantur sacerdoti paulo
« post factam oblationem (addit Aversa⁴,
« ante coeptam praefationem), licite eas
« consecrari, suppleta oblatione mentali-
« ter, ex Gavanto et Possevino docent
« Diana⁵ et Tamburinius⁶ ».

Et hoc, etiamsi canon sit inceptus; ut Tamburinius⁷; cum Gobat, Burghaber, Quarto^{h)}, Diana^{h)} et Possevino, apud Croix⁸: saltem quando plures sine communionem remanerent; et consentit Benedictus XIVⁱ⁾. — Si vero remaneret tantum unus, Gobat suadet potius dari illi partem hostiae magnae: quod licite jam fieri potest^{j)}, ut ait Croix⁹ cum S. Antonino, Silvestro, Bonacina, Sà, Tamburinio, etc. Et sufficit pro causa, si communicaturus diu expectare deberet communionem.

218. — « Resp. II°. Ad *licitam* materiae
« consecrationem requiritur: 1° Ut non sit
« major quantitas quam tempore oppor-
« tuno possit absumi; quia periculum esset
« ne species computrescerent. Bonacina¹⁰.

Quid, si
hostiae post
Offertorium
afferantur.

Requisita
ad licitam
consecratio-
nem.

Praepos., qu. 74, art. 2, dub. 3, n. 19. - ¹ Lib. 6, part. 1, n. 458. — *Diana*, part. 9, tr. 8, resol. 64, v. f.; cfr. part. 3, tr. 6, resol. 103; part. 5, tr. 14, resol. 19. - ² Tr. 21, punct. 6, n. 3. — ³ De Euch., cap. 3, art. 2, sect. 1, v. *Quaeres* 3, i. f. — ⁴ Qu. 11, sect. 12, v. *Quinto*. — *Gavanto*, part. 3, tit. 10, n. 19. — *Possev.*, de Offic. curati, cap. 2, n. 28. - ⁵ Part. 2, tr. 14, resol. 71. — ⁶ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 2, n. 8. — ⁷ Loc. cit., n. 10 et 11. — *Gobat*, tr. 3, n. 85. -

Burghab., centur. 2, cas. 28. - *Possev.*, de Off. curati, cap. 2, num. 28. — ⁸ Loc. cit., num. 460. — *Gobat*, tr. 3, num. 86. — ⁹ Lib. 6, part. 1, num. 508. - *S. Anton.*, part. 3, tit. 13, cap. 6, § 5. - *Silvest.*, v. *Eucharistia II*, num. 15, v. *Septimum*. — *Bonac.*, de Euch., qu. 5, punct. 1, n. 14. *Sà*, v. *Eucharistia*, n. 15. — *Tambur.*, Method. SS. Commun., cap. 6, num. 31 et 32. — ¹⁰ Loc. cit., qu. 2, punct. 5, num. 2.

crandas detulit ad altare, ibique habet consecrandas, etiamsi in actu consecrationis tantum illius recordetur quam prae manibus habet: censetur enim habere intentionem determinatam ad omnes hostias, quamvis non actualem, saltem virtuales, quatenus intentio praecedens censetur perseverare ».

^{b)} Tanner, *disp.* 5, qu. 2, n. 76, sententiam affirmativam utique tuetur; sed n. 77, subdit: « Quae responsio, uti est probabilis, ita non videtur certa;... quamobrem... non omnino certa erit ejus [materiae] consecratio ».

^{c)} Suarez et Palao, *loc. cit.*, loquuntur de hostiis quae non sint *supra aram* positae.

^{d)} Lessius a Croix hic citatur absque loci indicatione; et revera apud eum id reperire nequivi; neque ab alio auctore nisi a Croix citatur.

^{e)} Benedictus XIV, *de Sacrif. Miss.*, lib. 3, cap. 18, n. 6, (in edit. ital., *sezione* 2, cap. 6, § 2, v. *E quanto al secondo*) ita docet, quando pyxis est extra petram sacram.

^{f)} Continuator Tournely, *loc. cit.*, id ha-

bet casu quo multae sint ejusmodi particulae.

^{g)} Quin etiam Croix, *loc. cit.*, n. 458: « Tales hostiae, inquit, erunt de novo in alia Missa sub conditione consecrandae ».

^{h)} Quarti et Diana male citantur a Croix. — Quarti enim, *part. 2, tit. 7, sect. 1, dub. 3, i. f.*, scribit: « Non debent admitti novae particulae ad consecrandum, si deferantur ad altare, coepto jam canone ». — Et Diana, *loc. cit.*, dicit consecrari posse, si hostiae ad altare deferantur « non incepta praefatione ».

ⁱ⁾ Benedictus XIV, *loc. cit.*, n. 5, (edit. ital., *loc. cit.*, v. *Quanto al primo*) consentit utique, sed « praefatione incepta ». Si vero jam inceptus sit canon, Benedictus antea dixit communem esse sententiam quae negat posse consecrari, etiam ad viaticum infirmo ministrandum.

^{j)} Ex rationabili causa; sed S. Antoninus hanc causam assignat necessitatem viaticum infirmo ministrandi; ceteri vero minus rigide loquuntur.

« — 2°. Ut ab usu Ecclesiae, praesertim in
« missali praescripto, non recedat ».

« Ex dictis resolves:

219. — « Peccat: 1°. Qui vas in quo ho-
« stiae consecrandae sunt non aperit.

« 2°. Qui consecrat materiam positam
« extra corporale.

« 3°. Qui intendit consecrare guttas ca-
« lici adhaerentes exterius: quod esset
« grave. De interius adhaerentibus est du-
« bium (quia non constat satis de mente
« Ecclesiae); ad quod evitandum Gavan-
« tus¹ jubet eas abstergi: quod consue-

« tudo probat. Qui tamen id omittit, eum
« non peccare docet Tamburinius²; immo
« nec expedire, si eas advertas, quando
« discooperto calice jamjam es consecra-
« turus, et elevationem populus exspectat.
« — Post consecrationem autem, nullo
« modo sunt abstergendae.

« 4°. Qui ante consecrationem ita sta-
« tueret: Nolo consecrare hostias apposi-
« tas, nisi tempore consecrationis vel sal-
« tem oblationis fuero memor. Ita Praepo-
« situs^{a)}, Laymann^{b)}. — etsi Tamburinius³
« eo casu nullum peccatum agnoscat ».

DUBIUM VI.

Quae sit Forma Consecrationis Eucharistiae.

220. *Quae verba sint de essentia in consecratione panis, et quae, vini. — Et an verba sint proferenda simul recitative et significative. — 221. Quae forma sit illicita. Quae invalida. Et quae dubia. — 222. Qu. 1. An in consecratione panis praerequirantur verba: Qui pridie, etc. — 223. Qu. 2. An in consecratione calicis omnia verba sint de essentia. Qu. 3. Quid significant τὸ Hoc et Hic. Qu. 4. An conficiatur Eucharistia si omittatur verbum Est. — 224. Vide plura circa variationem verborum. — Quid, si sacerdos se distrahit in consecrando.*

220. « Resp. Est duplex:

« Una panis, et est haec: *Hoc est enim*
« *Corpus meum.* — Ubi omnia sunt de
« essentia; praeter τὸ *enim*, cujus omis-
« sio esset veniale ». [Cum Suarez, Co-
« ninck, Bonacina, Palao^{a)}, etc., apud Sal-
« mant.⁴ — Sed non improbabiler Ron-
« caglia^{b)} et Concina damnant de mortali.
Revera enim in re tam gravi non vide-
tur levis materia quaecumque levis mu-
tatio deliberate apposita].

« Altera vini, et est haec: *Hic est enim*
« *calix Sanguinis mei, novi et aeterni Te-*
« *stamenti: mysterium fidei: qui pro vobis*
« *et pro multis effundetur in remissionem*
« *peccatorum.* — Ubi, etsi verior et com-
« muniior sit sententia S. Bonaventurae,

« Suarii, Bellarmini et aliorum (contra
« S. Thomam et thomistas), quod essentia-
« lia sint tantum haec: *Hic est calix San-*
« *guinis mei* (vel *Hic est Sanguis meus*,
« aut eis aequivalentia); graviter tamen
« peccaret qui aliqua ex reliquis omitte-
« ret vel mutaret.

« Debent autem formae proferri in per-
« sona Christi formaliter et significative,
« sive assertive »; [Id est simul recitative
et significative, scilicet referendo verba
Christi, et applicando eorum significatio-
nem ad materiam praesentem, nempe ad
panem et vinum quae sacerdos in mani-
bus habet, ut illa transmutet in Corpus
et Sanguinem Christi: ita Concina⁵; et
Salmant.⁶ cum S. Thoma⁷] « et non tan-

Proferen-
da recitati-
ve et signi-
ficative.

¹ Part. 2, tit. 7, num. 4, lit. G. — ² Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 1, § 3, num. 29. — ³ Loc. cit., num. 22. — Suarez., disp. 59, sect. 1, v. *Sed quaeres.* Coninck, qu. 78, num. 37. Bonac., qu. 3, punct. 1, num. 10. ⁴ Tract. 4, cap. 5, num. 18. — Concina, de Euch., cap. 5, num. 16. —

S. Bonav., in 4, dist. 8, part. 2, art. 1, qu. 2. — Suarez., disp. 60, sect. 1. — Bellarm., de Euch., lib. 4, cap. 12, 13 et 14, ad 9 arg. — S. Thom., 3 P., qu. 78, art. 3. — ⁵ De Euch., cap. 5, num. 14. — ⁶ Tract. 4, cap. 5, num. 51. — ⁷ Qu. 78, art. 5.

219. — ^{a)} Praepositus, quidquid dicat Busenbaum, casum hunc non habet, qu. 74, art. 2, dub. 3, n. 15.

^{b)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 2, n. 15, dicit: « Videtur peccare ».

220. — ^{a)} Palaus, tr. 21, punct. 7, n. 1, saltem veniale esse putat, si ex incuria vel

negligentia omittatur: At si ex proposito fiat, vix a mortali excusabitur ob virtutalem contemptum ». Et fere idem docent Suarez et Coninck.

^{b)} Roncaglia, tr. 18, cap. 3, qu. 3, de eo qui τὸ *enim* omitteret, dicit: « Difficillime... a gravi culpa excusarem ».

Forma
consecra-
tionis, du-
plex.

« tum recitative, sive historice; licet ea
« quae in canone praecedunt dicantur tan-
« tum recitative seu historice. — Vide
« Laymann¹, Bonacina², card. de Lugo³ ».

« Unde resolves:

221. — « 1°. *Valida*, sed *illicita* est con-
« secratio: 1°. Si consecrans dicat: *Hic*
« *cibus, hic potus, hic calix*; vel *haec res*,
« vel *contentum sub his speciebus, est Cor-*
« *pus meum* vel *Sanguis meus*. Bona-
« cina⁴. — 2°. Si dicat: *Hic calix est no-*
« *vum Testamentum in Sanguine meo* (ut
« habet S. Lucas, cap. xxii). — 3°. *Hoc est*
« *Corpus meum, quod de Virgine sumpsi*:
« *hic est Sanguis meus infiniti valoris*. —
« 4°. *Hoc est meum Corpus, hic meus est*
« *Sanguis*; vel *Hoc est Sanguis meus*.

« Ratio horum, quia manet idem sen-
« sus, nec fit mutatio substantialis. — Bo-
« nacina⁵.

« 2°. *Invalida* erit consecratio, si di-
« cas: 1°. *Hic* (adverbialiter) *est Corpus*
« *meum*. — Si autem τὸ *Hic* ponatur ma-
« sculine pro neutro, valet, etsi non se-
« cundum grammaticam. Escobar, Gra-
« nadus ». [Cum Suarez, Diana, Bonacina
et multis, apud Salmant.⁶]. — « 2°. *Hoc*
« *Corpus est meum. Hic Sanguis est meus*.
« Fagundez^{a)}. — 3°. *Ecce Corpus meum*.
« *Ecce Sanguis meus*. — 4°. *Hoc sit*, vel
« *hoc fit Corpus meum*; vel *Hic panis con-*
« *vertitur in Corpus meum*; vel *hic po-*
« *nitur Corpus meum*. — 5°. *Illud est*
« *Corpus meum: ille est Sanguis meus*. —
« 6°. *Hoc est substantia mea*; vel *Hoc est*
« *Corpus Christi*. — Bonacina⁷.

« 3°. Dubia erit consecratio: 1°. *Istud*
« *est Corpus meum: iste est Sanguis meus*.
« — 2°. *Haec est caro mea*: quam tamen
« Laymann^{b)}, contra Coninck, putat va-

« lere. — 3°. Secundum quosdam, forma
« ex S. Luca primo casu allata. — Vide
« Bonacina⁸, Reginaldus^{c)} ».

222. — Quaeritur 1°. *An in consecra-*
tione panis praerequirantur verba illa:
Qui pridie, etc.?

Ambrosius Catharinus (apud Habert⁹)
propugnavit consecrationem perfici per
preces antecedentes; verba autem Christi
ex praecepto historice tantum recitari. —
Sed haec opinio rejicitur a S. Pio V in
rubrica missalis¹⁰, ubi (postquam dictum
fuit¹¹ quod forma Corporis sunt verba illa:
Hoc est enim Corpus meum) dicitur: *Si*
autem, semiprolata forma Corporis, obiit
sacerdos, quia non est facta consecratio,
non est necesse ut Missa per alium sup-
pleatur. Ergo consecratio non fit nisi per
verba: *Hoc est*, etc. Idque confirmatur in
decreto Eugenii, ubi habetur: *Forma*
hujus sacramenti sunt verba Salvatoris,
quibus hoc conficit sacramentum; sacer-
dos enim in persona Christi loquens, hoc
conficit sacramentum. Ergo sacramen-
tum non conficitur, nisi per verba Chri-
sti, quae certe alia non sunt, nisi illa:
Hoc est, etc.

Scotus autem¹² non dubitat quin forma
consecrationis panis et vini utique sint
verba: *Hoc est Corpus*, etc., *Hic est calix*,
etc. Sed si haec sola verba proferantur,
praetermissis illis, *Qui pridie*, etc., an fiat
consecratio dubitat; et dicit tunc sacra-
mentum sub conditione adorandum. Ratio,
quia verba: *Hoc est*, etc., prolata sine
praecedentibus, per se non significant Cor-
pus Christi, sed corpus sacerdotis; unde
oportet ut per antecedentia verba signifi-
cetur quod sacerdos loquitur in persona
Christi. — Et hanc sententiam sequuntur

Verba *Qui*
pridie, etc.,
juxta alios
non requi-
sita.

Juxta Sco-
tum, requi-
sita.

¹ Lib. 5, tr. 4, cap. 3. — ² Qu. 3, punct. 2. — ³ De Euch.,
disp. 11, sect. 5. — ⁴ Loc. cit., punct. 1, n. 7. — ⁵ Loc. cit.,
punct. 1, n. 6; punct. 2, num. 5. — ⁶ Escob., tr. 7, exam. 6,
cap. 5, n. 55, (edit. Lugdun. s. d.). — ⁷ Jacob. de Granado,
in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 8, disp. 5, n. 2. — ⁸ Suar.,
disp. 59, sect. 2. — ⁹ Diana, part. 5, tr. 14, resol. 77. — ¹⁰ Bonac.,
qu. 3, punct. 1, n. 7. — ¹¹ Tr. 4, cap. 5, n. 3. — ¹² Loc. cit.,

punct. 1, a n. 11 ad 16. — ¹³ Coninck, qu. 78, n. 38. — ¹⁴ Loc.
cit., punct. 1, n. 8; et punct. 2, n. 7. — ¹⁵ Catharin., Opusc.
Quibus verbis Christus, etc., i. f. ¹⁶ De Euch., part. 1,
cap. 8, qu. 2, v. *Verum*. — ¹⁷ Tit. de Defectib., X, n. 3. —
¹⁸ Loc. cit., V, n. 1. — ¹⁹ Eugen. IV, decret. ad Armenos,
§ *Tertium est*; ap. Labbe, tom. 18, col. 549. — ²⁰ In 4,
dist. 8, qu. 2, n. 4, 5 et 10.

221. — ^{a)} Fagundez, in 3 Eccl. praec., lib. 2,
cap. 6, n. 11, revera negat (ut probabilius) va-
lere hanc formam: *Meum est hoc corpus*; vel
saltem valde dubitat, quia ibi sensus variatur.
Et de forma calicis idem docet, cap. 7, n. 17.

^{b)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 3, n. 2, v.

Quintum, validam putat esse consecrationem
his verbis factam: *Istud est corpus meum*.
At Coninck, loc. cit., putat invalidam esse for-
mam hanc: *Hoc est caro mea*.

^{c)} Reginaldus, lib. 29, n. 33, nihil de hac
forma habet.

Mutatio-
nes non in-
validantes,
sed illiciti-
tate.

Mutatio-
nes invali-
dantes.

Mutatio-
nes dubiae.

Angelus ¹, Dupasquier ². Atque Contin. Tournely ³ ac Frassen ⁴ dicunt non carere omni probabilitate ^{a)}.

Probabilissime non requisita.

Alii vero communiter, ut Juenin ⁵, Tournely ⁶, Gonet ⁷, Concina ⁸, Frassen ⁹ et Lugo ¹⁰ (qui ait opinionem Scoti ab omnibus rejici) docent ad consecrationem sufficere sola verba: *Hoc est*, etc. — Probatur ex decreto Eugenii, ubi dicitur consecratio non aliis fieri, nisi verbis Christi: *Forma hujus sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficit sacramentum; sacerdos enim in persona Christi loquens hoc conficit sacramentum*. Et ut sacerdos loquatur *in persona Christi*, sufficit quod Corpus Christi satis designetur ex institutione Christi et ex intentione sacerdotis. Prout si rex aliqua institueret verba, quae, quoties dicerentur a iudice, repraesentarent personam regis: hoc ipso quod a iudice proferuntur, regis personam repraesentant.

Non improbabili-ter requisita.

Haec quidem sententia est communis et probabilissima. — Sed oppositam non audeo dicere improbabilem. Tanto magis, quia rubrica ¹¹, quando forma est repetenda ratione materiae dubiae ^{b)}, vel eo quod forma calicis fuerit semipro-lata, praecipit ut sacerdos incipiat ab illis verbis: *Qui pridie*, etc., et *Simili modo*, etc.

223. - Quaeritur 2°. *An in consecratione calicis, sola verba: Hic est calix Sanguinis mei, sint de essentia?*

¹ V. *Eucharistia I*, num. 24. — ² De Euch., disp. 2, qu. 4, concl. 2. — ³ De Euch., cap. 4, art. 2, concl. 3. — ⁴ Tom. 11, tr. 2, disp. 1, art. 1, sect. 3, qu. 3, concl. 1. — ⁵ Institut., de Euch., qu. 1, cap. 3, art. 2. — ⁶ Praelect. de Euch., qu. 4, art. 8, concl. 3. — ⁷ Man., tr. 4, de Euch., cap. 8. — ⁸ De Euch., cap. 5, num. 7. — ⁹ Loc. cit., qu. 3, concl. 1. — ¹⁰ De Euch., disp. 11, n. 39. — ¹¹ De Defectib., III, num. 5; et X, n. 3. — ¹² Loc. cit., cap. 8, v. *Existimo*. — ¹³ Tr. 4, cap. 5, n. 25. S. Anton., part. 3, tit. 13, cap. 5, § 4, v. *Quantum ad secundum*. Silvest., v. *Eucharistia I*, n. 7, qu. 6, v. *Quartum*. Palud., in 4, dist. 8, qu. 3, art. 2, concl. 2. Thom. Hurtad., Resolut. mor., tr. ult., resol. 8, § 2 et seqq. Arauxo, in 3 P., qu. 78,

Prima sententia negat. Et hanc tenent Gonet ¹²; et Salmant. ¹³ cum S. Antonino, Silvestro, Paludano, Hurtado, Arauxo, Richardo, etc.; qui dicunt, omnia verba sequentia: *Novi et aeterni Testamenti*, etc., ad essentiam pertinere. Et pro hac sententia videtur esse D. Thomas ¹⁴, ubi ait: *Et ideo illa quae sequuntur sunt essentialia Sanguini, prout in hoc sacramento consecratur; et ideo oportet quod sint de substantia formae*. Ergo, ait Gonet, si verba illa sunt essentialia Sanguini, sunt etiam essentialia formae. — Ratio hujus sententiae est, quia Eucharistia non solum est instituta ad significandum Corpus et Sanguinem Christi per modum cibi et potus; sed etiam ad explicandam virtutem Passionis Christi, id est peccatorum remissionem, quae habetur per effusionem Sanguinis ex novo Testamento, etc. Ergo verba sequentia quae hanc exprimunt virtutem, dicendum est ad essentiam formae pertinere. — Censent vero Salmant. ¹⁵, non omnia verba subsequenda esse essentialia: nam verbum *aeterni* virtualiter includitur in illis, *novi Testamenti*; et verba *Mysterium fidei* includuntur in illis, *qui pro vobis effundetur*, etc.

Juxta alios, verba *Hic est calix Sanguinis mei* non sufficiunt.

Secunda vero sententia communior, quam tenent Scotus ^{a)}, Petrocorensis ¹⁶, Holzmann ¹⁷, Juenin ¹⁸, Contin. Tournely ¹⁹; Lugo ²⁰ cum Bellarmino; Sporer ²¹ cum S. Bonaventura et Suarez, ac plures ex thomistis, ut Sotus, Contenson, Wigandt

Juxta alios, sunt sola essentialia.

art. 6, dub. 1, num. 6. - Rich. de Mediavilla, in 4, dist. 8, art. 3, qu. 2. — ¹⁴ In 4, dist. 8, qu. 2, art. 2, solut. 1, ad 3. — Gonet, Man., tr. 4, cap. 8, v. *Alterum*. — ¹⁵ Tr. 4, cap. 5, num. 31 et 39. — ¹⁶ De Euch., cap. 3, qu. 2. — ¹⁷ De Euch., num. 264. — ¹⁸ Institut., de Euch., qu. 1, cap. 3, art. 3. — ¹⁹ De Euch., cap. 4, art. 3, concl. 1. — ²⁰ Disp. 11, sect. 4, a num. 60. Bellarm., de Euch., lib. 4, cap. 12, 13 et 14. — ²¹ Part. 2, cap. 3, num. 183 et 186. S. Bonav., in 4, dist. 8, part. 2, art. 1, qu. 2. Suar., disp. 60, sect. 1. — Sotus, in 4, dist. 11, qu. 1, art. 3, v. *Sed tamen semper*. — Contenson, lib. 11, part. 2, dissert. 2, cap. 2, specul. 2, quaer. 2. — Wigandt, tr. 12, exam. 4, n. 24.

222. - ^{a)} Non carere omni probabilitate eam scilicet opinionem, quae negat valide consecrari, si omittantur verba praedicta.

^{b)} Rubrica loquitur de materia invalida, ut esset hostia corrupta vel non triticea.

223. - ^{a)} Scotus, in 4, dist. 8, qu. 2, n. 7 et 8, rationes prioris sententiae affert, de quibus ait: «Istae rationes non concludunt». Sed

n. 9: «Non est nobis, inquit, traditum omnino certitudinaliter, an ad formam consecrationis Sanguinis pertineant aliqua verba post illud *Sanguinis mei*, vel an aliquod illorum sequentium usque illic: *Hoc facite*, etc. Ideo periculosum est hoc asserere de quo sufficiens auctoritas non habetur: non est autem periculosum ignorare, quia videtur ignorantia invincibilis».

et Concina, dicit sola verba: *Hic est calix Sanguinis mei*, esse ad formam essentialia. — Probant 1° ex verbis D. Pauli (I. ad Cor. xi): *Hic calix novum Testamentum est in meo Sanguine*. Unde dicunt non esse credibile quod Apostolus aliquid essentialia ad formam omiserit. Probant 2° ratione: quia haec sola verba significant praesentiam Sanguinis Christi sub speciebus vini; alia vero pertinent ad integritatem quidem formae, non autem ad essentialiam. — Et hanc fuisse mentem D. Thomae censent thomistae, qui hujus sunt sententiae: dum S. Doctor, quando loquitur de primis verbis ^{b)}, dicit ea spectare ad *essentialiam*; cum vero loquitur de sequentibus, inquit spectare ad *substantiam* formae. Haec autem explicatio an vere sit juxta mentem D. Thomae non satis percipitur: unde bene ait Petrocorensis in hac quaestione sententiam Angelici esse valde dubiam.

Utraque sententia, speculative probabilis.

In praxi, omittere aliqua, lethale.

Caeterum utraque sententia est speculative probabilis. — Sed in praxi certum est quod sacerdos graviter peccaret, si non proferret omnia verba quae in consecratione calicis habentur: et si forte tantum prima verba dixisset, deberet utique sub conditione integram repetere formam; ut recte advertit Natalis Alexander¹. Et hoc omnes dicere debent, juxta rubricam², ubi dicitur: *Si... obierit (sacerdos) semiprolata forma Sanguinis, tunc alter prosequatur Missam, et super eundem calicem repetat integram formam* (intellige, sub conditione, si forte jam dixerit verba: *Hic est calix Sanguinis mei*) *ab eo loco*: Simili modo, etc. *Vel posset super alium calicem praeparatum integram formam proferre, et hostiam primi sacerdotis et Sanguinem a se consecratum sumere, et deinde calicem relictum semiconsecratum*.

Concina, de Euch., cap. 5, n. 11 et 13. — Petrocor., de Euch., cap. 3, qu. 2, resp. 1. — ¹ De Euch., cap. 1, art. 4, reg. 3, v. f. — ² De Defectib., X, n. 3. — ³ Disp. 58, sect. 7, v. *Quinta*. — ⁴ De Euch., cap. 4, art. 3, quaer. 1. — ⁵ De

Quaeritur 3°. *Quid significant verba Hoc et Hic?*

Resp. cum Suarez³, Contin. Tournely⁴, Holzmann⁵, qui citat Scotum, Sporer et alios communiter, quod verbum *Hoc* vel *Hic* significant: *Hoc* ens, quod est cibus, *est Corpus meum*; *Hic calix*, sive hic potus, *est Sanguis meus*. Omnis enim propositio in fine prolationis habet suam veritatem et effectum.

Sensus verborum *Hoc et Hic*.

Quaeritur 4°. *An conficiatur Eucharistia, dicendo tantum*: Hoc enim Corpus meum?

Affirmat Bernal, dicens quod verbum *Est* in latino idiomate sane subintelligitur. — At merito negant alii communiter, apud Croix⁶. Nam licet *Est* ex aliis verbis adjunctis quandoque satis subintelligatur; tamen hic ex ipsa propositione absoluta minime percipitur, dum hic non habentur alia adjuncta quae denotent subaudiri verbum *Est*.

Omissio verbi *Est* invalidat consecrationem.

224. — Hic autem notandum, quoad mutationem verborum formae, id quod habetur in rubrica missalis⁷: *Si quis autem aliquid diminueret vel immutaret de forma consecrationis..., et... verba idem non significarent, non conficeret sacramentum. Si vero aliquid adderet quod significationem non mutaret, conficeret quidem, sed gravissime peccaret*.

Monita rubricae de mutationibus formae.

Valida est autem consecratio, si quis dicat: *Hoc est corpus meum*, vel *copus meum*. Ita Croix⁸ cum Suarez^{a)}, Lugo^{a)} et aliis communiter. (Pariter ac diximus n. 110, de Baptismo, ex can. *Retulerunt*, dist. 4, de consecr., ubi Zacharias Papa declaravit validum Baptismum collatum in nomine *Patria, Filia, etc.*). Ratio, quia voces ita constitutae sunt, ut si aliquando cum vitio proferantur, idem significant; sufficit enim ut verba formae ingerant sensum a Christo intentum. — Secus, si

Aliae mutationes accidentales vel substantiales.

Euchar., num. 272. Scotus, in 4, dist. 8, qu. 2, art. 3, a concl. 10. — Sporer, part. 2, cap. 3, num. 188. — Bernal, disp. 6, n. 40. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 35. — ⁷ De Defectib., V, n. 1. — ⁸ Lib. 6, part. 1, n. 36.

^{b)} D. Thomas, 3 P., qu. 78, art. 3, corp.: «Dicendum est..., inquit, quod omnia praedicta verba sunt *de substantia formae*; sed per prima verba, cum dicitur: *Hic est calix Sanguinis mei*, significatur ipsa conversio vini

in sanguinem...; per verba autem sequentia designatur virtus Sanguinis effusi in Passione, quae operatur hoc sacramento».

224. — ^{a)} Suarez non citatur a Croix; sed ipse, disp. 2, sect. 4, quamvis exempla ista

aliud sensum ingererent, ut si quis diceret: *Hic* (adverbialiter prolato) *est Corpus meum*; prout docet S. Thomas ^{b)}.

Valide etiam consecraret, qui adderet verba sensum non corrumpentia, v. gr.: *Hoc est Corpus meum reale*. — Secus, si diceret: *Hoc est Corpus meum figuratum*. Et ita pariter invalide consecraret, si quis diceret: *Hoc corpus est meum*, ut dicunt Bonacina ^{c)}, Concina, Antoine et Elbel; quia per haec verba non significaretur transsubstantiatio panis in Corpus Christi.

Dicunt Salmant. ¹ cum Soto repellendum esse scrupulum, si quis vice *Corpus meum*, proferat *Corpus meum*. Pariter, si pro *Est* proferat *Es*; ut Diana ^{d)}. Si pro *Calix*, dicat *Calis*; ut Henriquez ^{d)}. Si pro *Sanguinis*, proferat *Zanguinis*. (Et Sotus hoc excusat ab omni culpa, etsi omittatur diligentia ad proferendum; sed melius Diana, Leander, etc. excusant tantum a mortali, apud Salmant. ²⁾). — Ratio, quia in his remanet forma et significatio substantialis: cum communiter tunc *Calis* vere percipiatur pro *Calix*; et sic de aliis.

Notandum quod si sacerdos se distrahit

in conficiendis sacramentis, vix fieri potest ut sacramentum reddatur invalidum ob distractionem ministri: nisi distractio esset totalis, ait Croix ³. — Sed hanc limitationem minime esse probabilem probavimus num. 14, de Sacram. in gen. In conficiendis aliis sacramentis minister voluntarie se distrahens non peccat plus quam venialiter; ut dicit Gobat ^{e)} cum communi, apud Croix ⁴. Sed ibidem Tamburinius advertit quod in consecranda Eucharistia sacerdos voluntarie et advertenter se distrahens, ratione gravis irreverentiae graviter peccaret.

Advertendum autem quod verba consecrationis minime replicanda sunt, nisi *valde probabiliter* dubitet sacerdos aliquid omisisse; ut loquitur rubrica ⁵ his verbis: *Si celebrans non recordetur se dixisse ea quae in consecratione communiter dicuntur, non debet propterea turbari. Si tamen certo ei constet se omisisse aliquid eorum quae sunt de necessitate sacramenti..., resumat... formam. Si vero valde probabiliter dubitet se aliquid essentielle omisisse, iteret formam, saltem sub tacita conditione.*

Ex distractione sacramentum non fit invalidum.

Quid in dubio de omissione.

DUBIUM VII.

Quamdiu Christus maneat in Eucharistia.

225. *Infra quantum tempus species consummentur.* — 226. *Quando recipiatur gratia.* — 227. *Quid, si sacerdos se disponderet inter sumptionem.* — 228. *An recipiatur plus gratiae, si sumatur utraque species vel major materia.* — 229. *Quid, si vinum consecratum in aliud vinum aut liquorem injiciatur.*

Quamdiu Christus maneat sub speciebus.

225. - « Resp. Manet sub speciebus, « etiam divisus, et sub quavis earum minima parte, donec tanta earum fiat mutatio, ut consueta substantia panis et

« vini corrumpatur. — Ita communiter « cum S. Thoma. Et est certum ».

Certum est apud omnes, saltem inter spatium horae species in omnibus immu-

Concina, de Euch., cap. 5, n. 19 et 21. — *Antoine*, de Euch., cap. 1, qu. 9, resp. 2, v. f. — *Elbel*, confer. 12, de Mater. Consecrat., n. 50. — ¹ Tr. 4, cap. 5, n. 16. — *Sotus*, in 4, dist. 1, qu. 1, art. 8. — *Sotus*, loc. cit. — *Diana*, part. 2, tr. 17,

resol. 14. — *Leand.*, disp. 9, qu. 20. ² Tr. 4, cap. 5, n. 17. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 85. — ⁴ Loc. cit. — *Tambur.*, lib. 1, de Sacram. i. g., cap. 2, § 1, num. 4. — ⁵ De Defectib., V, n. 2. — *S. Thom.*, 3 P., qu. 76, art. 3; et qu. 77, art. 4.

non afferat, rationem hic adjectam habet. — Lugo pariter, de Sacram. i. g., disp. 2, n. 108, exempla tantum his similia proponit.

^{b)} S. Thomas, 3 P., qu. 60, art. 8, rationem dumtaxat affert, in qua fundatur haec assertio.

^{c)} Bonacina, qu. 3, punct. 1, n. 15, rationem affert hic expositam, sed relate ad aliud exemplum.

^{d)} Duo priora exempla reperiuntur utique

apud Sotum; sed Diana, part. 2, tr. 17, resol. 14, habet casum quo dicitur « Calis »; et Henriquez, lib. 1, cap. 9, num. 5: « Zanguinis ».

^{e)} Gobat id sane docet, tr. 2, n. 202; sed subdit: « Speciatim tamen est in Confirmatione et Extrema Unctione periculum peccati mortalis ob periculum errandi graviter propter distractiones in eorum formis, utpote sat prolixis ».

tari. Bene tamen advertit Tamburinius¹, quod, juxta qualitatem stomachi, magis vel minus calidi aut validi, species consummentur. — Caeterum, generaliter loquendo, refert Lugo², plures medicos a se Romae consultos putasse in laico species intra minutum corrumpi, et in sacerdote intra medium quadrantem: quod utrumque approbat Bernal apud Croix³. Immo Arriaga ibid. censet, in laico consummari intra quinque *Pater* et *Ave*; et in sacerdote, postquam vestibus est exutus. Saltem post quadrantem a communione, etiam in sacerdote, tenet ut certum Lugo, et consentit Croix quoad sanos, species consummari.

« Unde resolves:

Quando conferatur gratia.

226. — « 1°. Gratia datur in prima manducatione etiam primae partis; cum sit totum sacramentum. *Manducatio* autem dicitur trajectio ex ore versus stomachum; etsi alii dicant gratiam tum primum dari cum pars aliqua est in stomachum recepta. — Diana⁴ ex Henriquez, Silvio^{a)} et Fagundez. Item card. de Lugo⁵.

Corollaria.

« 2°. Species non sunt retinendae in ore tamdiu donec penitus pereant. Quia tunc non manducaretur Christus, nec gratia sacramenti conferretur; uti neque si moriaris, dum hostia adhuc est in ore. — Diana⁶ contra Becanum. Vide Bonacina⁷ ».

¹ Method. expeditae Commun., cap. 3, num. 4. — ² De Euch., disp. 10, n. 54. — Bernal, disp. 38, n. 63. — ³ Lib. 6, part. 1, num. 476. — Arriaga, de Sacram., disp. 39, n. 25. — Lugo, de Euch., disp. 10, num. 54. — Croix, lib. 6, part. 1, num. 476. — ⁴ Part. 3, tr. 6, resol. 96. — Henriquez, lib. 8, cap. 43, num. 1 et 2. — Fagund., de 3 Praec. Eccl., lib. 4, cap. 1, n. 3 et 10. — ⁵ Disp. 12, a n. 27. — ⁶ Loc. cit., resol. 96. — Becan., de Sacram., cap. 22, qu. 6, n. 2. — ⁷ Disp. 4, de Euch., qu. 4, punct. 2, num. 2. — ⁸ Tr. 4, cap. 6, n. 10. — Suar., disp. 63, sect. 4, v. Circa quod.

227. — « 3°. Si quis partem vini vel hostiae sumpsisset indispositus, et deinde se disposeret, acciperet adhuc gratiam in sumptione alterius partis ». [Ita Salmant.⁸ cum Suarez, Coninck, Soto^{a)}, Cajetano^{b)}; contra Bonacina et Henriquez: quia adhuc tunc Eucharistia habet vim conferendi gratiam ex opere operato]. — « Quod etiam aliqui, ut Gabriel^{b)}, Cajetanus^{b)} et alii, probabiliter dicunt futurum, si se disponat antequam species consumantur in stomacho. Diana^{c)} ex Nuñez. Vide card. de Lugo⁹, ubi illud posterius negat. — Vide Bonacina¹⁰ ».

228. — « 4°. Non videtur reprehendendus laicus qui desiderat esse sacerdos, ut possit communicare sub utraque specie, quod putet plus gratiae dari sub utraque quam sub una: quia id fieri non est improbabile^{a)}, ut docent Vasquez, Maeratus, card. de Lugo¹¹ et alii ». [Cum Alensi, Hurtado, Leandro, Palao et pluribus, apud Salmant.¹²; contra Bellarminum, Suarez, Soto, etc. — Ambas probabiles Salmant.¹³ merito vocant].

« Uti nec carpenda devotio illius qui multum materiae sumit ad consecrationem, ea mente ne tam cito in stomacho species consumantur, et sic diutius secum Christus maneat, et saepius gratiam augeat. Quod fieri non est improbabile, si dispositio subjecti fiat me-

Coninck, qu. 79, n. 28 et 48. — Bonac., loc. cit., punct. 2, n. 6. — Henriquez, lib. 8, cap. 43, n. 3. — Nuñez, in 3 P., qu. 79, art. 1. — ⁹ Disp. 12, n. 46, 62 et 64. — ¹⁰ Loc. cit., num. 6. — Vasq., disp. 215, cap. 2. — Maerat., de Euch., disp. 33, sect. 4. — ¹¹ Disp. 12, a n. 68. — Alens., Sum., part. 4, qu. 11, membr. 2, art. 4, § 3. — Gasp. Hurtad., disp. 11, diff. 6. — Leand., disp. 11, qu. 25. — Palaus, tr. 21, punct. 9, § 1, n. 12. — ¹² Tr. 4, cap. 6, n. 15. — Bellarm., de Euch., lib. 4, cap. 23. — Suar., disp. 63, sect. 6, v. Nihilominus. — Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 12. — ¹³ Loc. cit., n. 15.

226. — ^{a)} Silvius, in 3 P., qu. 79, art. 1: « Probabile... est, inquit, conferri, quando manducatur seu deglutitur ».

227. — ^{a)} Sotus, in 4, dist. 11, qu. 2, art. 1, affert Cajetani sententiam dicentis ita esse, etiamsi ipsa sacramenti perceptio sit mortalis: quam opinionem dicit « nonnihil absurditatis » prae se ferre; sed dist. 12, qu. 1, art. 12, idem Sotus scribit: « Si vero [sacerdos], dum sumebat Corpus, forte non erat digne dispositus ut gratiam susciperet, et dispositus est in sumptione Sanguinis, tunc eamdem virtute Sanguinis simul et Corporis recipiet ».

^{b)} Cajetanus, in qu. 79, art. 1, vult tem-

pus gratiam consequendi esse tempus sumptionis Eucharistiae, quod intelligendum esse ait « non illam solam morulam qua deglutitur, sed cum consequente temporis spatio quo Christi Corpus sacramentaliter in sumente perseverat ». — Gabriel Biel, quamvis a quodam auctore allegetur hic, lect. 85, Explic. Canonis Missae, ibi tamen nihil reperire potui quod huc referri possit.

^{c)} Diana, part. 3, tr. 6, resol. 96, exponit dumtaxat sententiam Nuñez.

228. — ^{a)} Quin etiam Vasquez, Maeratus, Lugo, Leander et Palaus probabilius id existimant; et Hurtadus idem absolute tuetur.

« lior; ut docet Suarez, Coninck; item Fa-
« gundez ^{b)} et Becanus ^{b)}, apud Diana ^{b)} ».

Idem sentiunt Gonet ¹, Lugo ²; [Con-
tin.] Tournely ³ cum Cajetano; Holzmann ⁴
cum Reginaldo, Mastrio, Bosco et aliis.
Item Suarez, Leander, etc. (contra Sotum
et Vasquez), apud Salmant. ⁵, qui merito
id probabile putant. Ratio, quia, ut ait
Florentinum, hoc sacramentum institu-
tum est per modum cibi. Unde, sicut ci-
bus toto tempore quo in stomacho manet
corpus nutrit, ita pariter semper ac Eu-
charistia in corpore manet nutrit ani-
mam augendo gratiam. — Hic tamen
notandum ex Dupasquier ⁶ quod Innocen-
tius XI, post decretum S. Congregationis,
damnavit abusum tradendi communican-
tibus plures particulas simul vel solito
grandiores.

« 5°. Species per vomitum rejectae, si
« tales sint ut sub illis panis vel vinum
« possit exsistere, vere sunt adorandae;
« et si iterum sumantur, iterum conferre
« gratiam, docet card. de Lugo ⁷ ».

Suar., disp. 63, sect. 7, v. *Dico* 3. *Coninck*, qu. 79,
n. 34. — ¹ Man., tr. 4, de Euch., cap. 9, v. *Quaeres* 2. —
² Disp. 12, n. 46 et seqq. — ³ De Euch., cap. 8, v. *Quaeres*. -
Cajetan., in qu. 79, artic. 1, v. *Secundus igitur effectus*.
— ⁴ De Euch., num. 296. *Regin.*, lib. 29, num. 140.
Mastrius, Theol. mor., disp. 18, qu. 4, n. 54. *Bosco*, de
Euch., disp. 4, sect. 7, num. 39. — *Suar.*, disp. 63, sect. 7,
v. *Dico* 3. - *Leand.*, disp. 11, qu. 15. — *Sotus*, in 4, dist. 11,

229. - « 6°. Etsi, si modicum vini conse-
« crati misceatur perfecte cum alio liquore,
« ita ut non maneret substantia vini, desi-
« nat ibi esse Christus; non tamen desinit,
« si misceatur cum vino alio, saltem ejus-
« dem speciei. Card. de Lugo ^{a)}. — Unde,
« si gutta consecrata lapsa sit in dolium
« vini ejusdem speciei, totum illud vinum
« adhibendum tantum est pro sacrificio;
« licet quidam dicant bibi posse a laicis ».

Dicunt tamen Suarez ^{b)}, Dicastillus ^{c)},
Arriaga et Bernal, apud Croix ⁸, quod
Christus desinit esse praesens, si guttula
vini consecrati injiciatur in altero vino
non consecrato potentiori; vel in altero
liquore in quo species vini corrumpantur.
— In dubio autem, dicit Croix ⁹ tenendum
species non esse corruptas.

« 7°. Si species consecratae liquorem
« specie diversum sibi permixtum conver-
« tant in vinum similis substantiae ei in
« quo facta est consecratio, species prio-
« res manent consecratae: non item po-
« steriores adjunctae ».

Quid, si
vinum con-
secratum
cum alio
misceatur.

Quid, si
misceatur
cum alio
liquore.

Quid de
speciebus
per vomitum
rejectis.

^{b)} Fagundez, de 3 *Praec. Eccl.*, lib. 4,
cap. 4, n. 10; Becanus, de *Sacram.*, cap. 22,
qu. 6, n. 3, negant posse fieri ex opere ope-
rato; et Becanus concedit « forte ex opere
operantis » fieri. Sed nec Diana, loc. cit., re-
sol. 96, (quidquid asserat Busenbaum) citat
Becanum; et videtur citare Fagundez pro sen-
tentia quam revera tenet: « Vide etiam ad-
versus plures hostias vel majores sumentes
Fagundez ».

229. - ^{a)} Lugo, disp. 10, a n. 41, id docet,
etiam si mixtio fiat cum vino « sive specie,
sive numero diverso, sive potentiori, sive de-
biliori ».

^{b)} Suarez, disp. 54, sect. 2, v. *Dico* 2°,

ita sane tenet, modo alteratio tanta sit ut
substantialiter corrumpatur vinum.

^{c)} Dicastillus, tr. 4, disp. 7, n. 131, scri-
bit: « Quia probabilius est non desinere esse
substantiam vini propter admixtionem vel
alterationem praedictam distinctae complexio-
nis individualis; probabilius etiam est ibi per-
severare Sanguinem Christi ». Nihilominus,
n. 135, scribit: « Posse ex permixtione diver-
sarum specierum consecratarum diversorum
vinorum fieri, ut in aliquibus vel in omnibus
resultet de novo vinum, ac proinde desinant
esse consecratae »; factis scilicet quibusdam
suppositionibus, quas n. 132 et seqq., exposuit,
sed non adeo certas judicavit.

CAPUT II.

De Causis et Subjecto Eucharistiae.

DUBIUM I.

De Causis.

Minister
Eucharistiae.

« Ago hic tantum de efficiente, id est
« de ministro: in quo quid requiratur ad
« confectionem *validam*, constat tum ex
« dictis de sacramentis in genere, tum
« ex superioris Capituli Dubio V. — Quid
« ad *licitam* requiratur, patebit ex se-
« quenti Dubio, de Subjecto suscipiente
« Eucharistiam: quia omnes dispositiones

« quae ad digne suscipiendam sunt ne-
« cessariae, requiruntur etiam ad licitam
« confectionem; cum conficiens necessa-
« rio suscipere debeat.

« Hic ergo tantum quaeritur: 1°. Cujus
« sit dispensare Eucharistiam. 2°. Quid ex
« parte ministri requiratur ad licitam di-
« spensationem ».

ARTICULUS I.

AD QUEM SPECTET DISPENSATIO EUCHARISTIAE.

230. *An solis sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare.* — 231. *An soli sacerdotes valide consecrent.* — 232. *Quid notandum de sacerdotibus consecrantibus simul unam hostiam, sive cum episcopo.* — 233. *An parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucharistiam.* — 234. *An inferior sacerdote, ministrando incurrat irregularitatem.* — 235. *An sufficiat consensus pastoris.* — 236. *Quid, si ministrandum sit viaticum.* — 237. *Quaer. 1. Quando liceat diaconis ministrare. Qu. 2. An liceat clericis, aut etiam laicis, in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos. Qu. 3. An liceat laico, in necessitate alteri viaticum ministrare.* — 238. *An sacerdos extra articulum mortis possit seipsum communicare.* — 239. *An alii praeter pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis et in Paschate.* — 240. *Quibus casibus liceat regularibus tunc ministrare.*

Est solus
sacerdos ju-
risdictio-
nem ha-
bens.

230. - « Resp. Eucharistiam dispensare
« ex officio potest solus sacerdos habens
« jurisdictionem ordinariam, delegatam,
« aut saltem rationabiliter praesumptam,
« vel privilegium. Ratio, quia pastorum
« proprium est pascere: quod praecipue
« fit per sacramenta. — Vide Bonacina ¹,
« card. de Lugo ² ».

Solus sa-
cerdos vali-
de conse-
crat.

231. - Fide certum est, solos sacer-
dotes valide consecrare Eucharistiam; ut
constat ex traditione et ex definitionibus
conciliorum Nicaeni I³, Lateranensis sub
Innocentio III⁴, Florentini⁵ et Tridenti-
ni⁶. — Infertque id Tridentinum^{a)} ex
Matth. xxvi, et Luc. xxii: *Hoc facite in
meam commemorationem.* Quibus verbis

tantum Apostolis et sacerdotibus succes-
soribus potestas consecrandi a Christo
collata apparet: merito enim ad tantum
ministerium ministros singulari modo con-
secratos esse oportebat.

232. - Notandum hic quod si plures
sacerdotes eodem tempore consecrent
unam hostiam, omnes quidem sacramen-
tum conficiunt; ut est commune cum Sal-
mant.⁷, ex Suarez et Filliuccio. — E con-
verso, si unus eorum ante alios formam
compleat independentem ab aliorum inten-
tione, jam conficit sacramentum; ita ut
alii frustra formam postea absolvent.

Quid, si
plures si-
mul eam-
dem ho-
stiam con-
secrant.

Hinc Salmant.⁸ cum Suarez, Filliuc-
cio, Palao, Coninck, Dicastillo et aliis

¹ Disp. 4, qu. 5, punct. 1, n. 4 et 7. — ² De Euch., disp. 18, n. 36 et seqq. — ³ Can. 14; ap. Labbe, tom. 2, col. 53. — ⁴ Decreta, cap. 1; ap. Labbe, tom. 13, col. 930. — ⁵ Decret. ad Armenos, § *Tertium*; ap. Labbe, tom. 18, col. 549. — ⁶ Sess. 23, de Ordine, cap. 1 et can. 1. —

⁷ Tr. 4, cap. 9, n. 3. — *Suar.*, disp. 61, sect. 4, v. *Dico* 3. — *Fill.*, tr. 4, cap. 9, n. 249. — ⁸ Loc. cit., n. 5. — *Suar.*, loc. cit., sect. 4, i. f. *Fill.*, loc. cit., n. 254. — *Palao*, tr. 21, punct. 17, n. 2. — *Coninck*, qu. 82, n. 13. — *Dicast.*, tr. 4, de Euchar., disp. 3, dub. 13, n. 242 et 243.

231. - ^{a)} Tridentinum, sess. 23, de *Ordine*, cap. 1, ait: « Apostolis eorumque successoribus in sacerdotio, potestatem traditam

consecrandi, offerendi et ministrandi Corpus et Sanguinem ejus [Christi]... sacrae litterae ostendunt ».

pluribus, inferunt quod sacerdotes novi, qui cum episcopo consecrant, primo curare debent, quoad fieri potest, simul cum episcopo formam absolvere. Praeterea, habere debent intentionem consecrandi tunc tantum quando in eodem tempore cum episcopo formam absolvunt. Immo, ultra hoc, in consecratione calicis intendunt etiam non consecrare, si panem forte ipsi non consecraverint ^{a)}.

Cum autem certum sit solos sacerdotes posse consecrare; hinc etiam certum est tantum ad ipsos pertinere ministracionem Eucharistiae.

233. — Quaeritur hic: *an parochus, tempore pestis, teneatur Eucharistiam ministrare cum periculo vitae?*

Prima sententia valde gravis affirmat. Et hanc tenent Merbesius ¹, Concina ², Holzmann ³, Palaus ⁴; et Contin. Tournely ⁵ cum Suarez ^{a)}, Vasquez ^{b)}, Tanner, Barbosa ^{c)}. Et eandem probabiliorē putat Silvius ⁶, ubi ait: *Securior... et verisimilior est aliorum sententia parochum sub mortali... teneri administrare sacra-*

mentum Eucharistiae... parochianis, peste vel alio morbo contagioso infectis; etiam cum propriae suae vitae periculo: nisi per aliquem alium id fiat, et nisi quaedam circumstantiae occurrant, propter quas merito possit excusari. Ratio, quia, licet hoc sacramentum non sit necessarium ad peccata delenda, est tamen moraliter necessarium ad perseverandum in iustitia. — Excipit vero Silvius post Suarez et Barbosa ^{d)}: 1°. Si aliqui infirmi alias essent absque confessione morituri. 2°. Si sit grave parochus periculum, et ejus mors futura sit magna populi jactura; sicut, si ipse solus sit, nec facile habendus sit alius.

Secunda vero sententia negat: quam tenent Salmant. ⁷ cum Dicastillo, Gabriele et Antonio a Spiritu S.; Diana ^{e)} cum Majore ^{f)}, Villalobos ^{g)} et Molfesio ^{e)}; item Gobat ^{h)} et Lohner, apud Croix ⁸. Ratio, quia hoc sacramentum non est tantae necessitatis, ut parochus causa illud ministrandi teneatur prodere vitam. — Et haec sententia est etiam valde probabilis ex declaratione Gregorii XIII, apud Fa-

Juxta alios, non tenetur.

Juxta alios, parochus tempore pestis tenetur Eucharistiam ministrare.

¹ Sum., de Euch., quaestiunc. 19. — ² De Euch., cap. 7, num. 13. — ³ De Euch., n. 286. — ⁴ Tr. 21, punct. 20, num. 2. — ⁵ De Euch., cap. 5, art. 2, quaer. 5, v. *Tota igitur*. — Tanner, tom. 4, disp. 7, qu. 1, n. 62. — ⁶ In Suppl., qu. 32, art. 3, concl. 3. — Silvius, loc. cit. — Suar., de Poenit., disp. 44, sect. 3, v. *Huc accedit*. — ⁷ Tract. 4,

cap. 9, num. 30. — Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 11, dub. 7, num. 123. — Gabr. a S. Vincent., de Euch., disp. 15, qu. 2, quaer. 2. — Anton. a Spir. S., Director. confessar., tr. 6, num. 296. — Lohner, Instruct. pract. 6, tract. 4, part. 3, cap. 3, art. 3, de Euch. sacram., qu. 5. — ⁸ Lib. 6, part. 1, num. 484.

232. — ^{a)} Haec ultima illatio non reperitur apud auctores citatos praeter Salmant.; et pro ea Salmant. allegant dumtaxat Dicastillum, qui, *loc. cit.*, eam revera habet.

233. — ^{a)} Suarez, *de Poenit., disp. 44, sect. 3, v. Dico 3*, dicit ad hoc teneri parochum « cum ordinario periculo contagii..., etiamsi in particularibus casibus excusari possit, si periculum multum augeatur et proximi necessitas nimium diminuatur ».

^{b)} Vasquez, *Opusc. de Benef., cap. 4, § 2, art. 1, dub. 2, n. 135*: « Tempore pestis, inquit, si ad juvandum spiritualibus remediis et sacramentis suis ovibus opus est praesentia pastoris, ille tenetur astare, nisi jam per alium ad tempus aequē bene posset illud praestare ».

^{c)} Barbosa, *de Parocho, cap. 17, n. 12 et 14*, de administratione sacramentorum loquitur; sed notat ex alio quodam auctore parochum teneri pestiferis ministrare ea sacramenta quae sunt de necessitate salutis; cetera vero, non cum tanto vitae discrimine.

^{d)} Barbosa, *loc. cit.*, n. 15, scribit: « Cavere parochus debet, ne dum pestis tempore,

unius non graviter indigentis spirituali utilitati consulere intendit, plures alii ex ipsius occubitu, graviolem jacturam spiritualem patiantur: quare, si solus sit, non facile ministrare debet cum suae vitae periculo sacramenta, quae non admodum necessaria sunt vel secundum se... vel respectu personarum ».

^{e)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 174*, utique negat adesse hanc obligationem; sed addit ex Molfesio (qui revera ita tenet in *Sum., tr. 4, cap. 3, n. 51*): « Nisi necessitas proximi magna esset, ut quia valde dubitaretur de illius salute, si absque viatico decederet ».

^{f)} Major, *in 4, dist. 23, qu. 1, v. Quarto arguitur*, ita negat de Extrema Unctione, sed a paritate rationis idem dici posse videtur de Eucharistia; addit enim Major teneri ad Poenitentiam ministrandam, « quia stat crebro illam esse confitenti ad salutem necessaria ».

^{g)} Villalobos, *part. 1, tr. 10, diff. 6, n. 7*, priori sententiae adhaeret, et ita a Diana allegatur.

^{h)} Gobat, hic utique citatus a Croix, videtur tamen, *tr. 4, n. 414*, priori potius sententiae cum ejus limitationibus adhaerere.

gnanum ⁱ⁾, ubi refert quod, instante S. Carolo Borromaeo, an parochi tenerentur ministrare sacramenta tempore pestis, praefatus Pontifex, die 12 Octobris anni 1576, approbans decretum S. C. Concilii, sic declaravit: *Parochum suis parochianis peste laborantibus teneri ministrare dumtaxat duo sacramenta ad salutem necessaria, nempe Baptismum et Poenitentiam; posse autem ministrare vel per se vel per alium idoneum, ut parochus possit audire confessiones sanorum; quia alias eum reformidarent, si viderent ipsum accedere ad pestilentes.* — Deinde Fagnanus refert quod idem Gregorius, die 26 Octobris 1576, archiepiscopo Florentino, qui decreverat parochos suae dioecesis teneri tempore pestis ministrare sacramenta, praecepit ei rescribi ab eadem S. C. Concilii: *Parochos teneri omnino ministrare (tantum) Baptismum et Poenitentiam.* Et sic de facto S. Congregatio ^{j)} rescripsit, addito insuper verbo: *per alios.* Dixit enim S. Congregatio hanc fuisse mentem Pontificis, prohibendi scilicet, ne parochi per seipsos, etiam volentes, ministrent Baptismum et Poenitentiam: ad commodum parochianorum qui sani essent. Ita Fagnanus.

Parochi
tenentur re-
siedere tem-
pore pestis.

Deinde hic sedulo notandum quod, cum circa idem tempus quaesitum fuerit *an parochi tempore pestis tenerentur residere*, refert idem Fagnanus ¹ quod S. Congregatio die 6 Decembris 1576 decrevit teneri; sed hoc non per legem

generalem statuendum, sed per litteras S. Congregationis significandum eidem praefato archiepiscopo, ut non omnes parochos cogeret, sed aliquos, partiendo opus, vel deputaret alios sacerdotes; cum Tabiena ^{k)}, Armilla ^{k)} et Barbatia ^{k)} sentirent parochos excusari tempore pestis a residentia, et quia sani fugerent parochos, et quia parochi omnes morerentur. — Sed facta relatione, Pontifex decrevit: *Scribendas simpliciter litteras ad cardinalem S. Praxedis, quibus significetur... Sanctitatem Suam decrevisse, parochos tempore pestis teneri omnino residere in suis ecclesiis...; posse tamen per alium idoneum ministrare... sacramenta Baptismi et Poenitentiae: et si non resederint, contra eos procedendum esse, servata forma Tridentini* ².

Tandem dubitatum fuit a nonnullis ecclesiarum praelatis, quodnam sit proprium officium episcopi tempore pestis: *an scilicet teneantur residere, et etiam suis curatis ministrare sacramenta?* — Refert Fagnanus ³, Pontificem, die 18 Decembris 1576 sic declarasse: *Decretum factum in parochis multo magis... procedere in episcopis, qui magis obligati sunt; tamen posse episcopos in locis tutioribus manere, et inde providere.* Et hic observare oportet quod hoc decretum fuit proprium Pontificis, quo generaliter explicatum fuit officium episcoporum: revera enim, si episcopus in huiusmodi necessitatibus oves suas deserit, quis alius eis satis providere curabit?

Episcopi
tenentur re-
siedere tem-
pore pestis.

¹ In cap. *Clericos*, de cler. non resid., a n. 41 ad n. 45. —

² Sess. 23, de reform., cap. 1. — ³ Loc. cit., n. 46 et 47.

ⁱ⁾ Fatendum est omnem hanc probationem quacumque vi destitui; res enim ita apud Fagnanum, in cap. *Clericos*, de cleric. non resident., n. 38, 39, 40, habetur. Die 11 Octobris 1576, S. C. censuit: Parochos tempore pestis... teneri... parochianis suis peste laborantibus ministrare dumtaxat duo sacramenta ad salutem necessaria, nempe Baptismum et Poenitentiam, seu Confessionem; die vero 12 Octobris, SS^mus, audita sententia Congregationis, eam approbavit. Sed cum postea fuisset reperta decisio archiepiscopi Florentini [scil. S. Antonini in ejus Summa], his verbis: Eos quibus cura animarum imminet, de necessitate salutis suae oportet per se vel per alium idoneum, sacramenta ministrare, quantumcumque infectis peste; et dubitari posset quid agendum, cum hic Sanctus simpliciter

sacramenta dicat, nec se restringat ad duo, res tota ad SS^mum delata est. — Die 26 Octobris 1576, dictum archiepiscopi Florentini non haberi pro decisione necessaria, quia non doctor, non iudex, non alia auctoritate suffultus: Sanctitas Sua inclinavit in eam sententiam, ut littera scribenda indistincte dicat sacramenta, et decretum sic esse concipiendum: Teneri omnino ministrare Baptismum et Poenitentiam, et loco dictionis *dumtaxat*, apponendam dictionem *omnino*.

^{j)} Haec ultima habentur in rescripto de quo infra super residentia parochorum.

^{k)} Andreas Barbatia, *Consil.*, tom. 4, consil. 87, n. 3, haec utique de tempore pestis docet; sed Tabiena, v. Beneficium III, n. 8; Armilla, v. Beneficium, n. 62, de causa rationabili, ut essent capitales inimicitiae.

« Unde resolves:

Ministrare
Eucharistiam sine
jurisdictione,
lethale.

Inferior
sacerdote
ministrans
fit irregularis.

234. - « 1°. Peccat mortaliter, qui sine
« omni jurisdictione ^{a)} Eucharistiam di-
« spensat (Bonacina ¹⁾): quia violat alterius
« jurisdictionem in re gravi. — Inferior
« autem sacerdote incurrit insuper irre-
« gularitatem; ut docet Coninck ² ».

Idem docent Laymann ³ cum Coninck;
Sporer ⁴; Mazzotta ⁵ cum Bonacina; et
Salmant. ^{b)}, qui dicunt idem de clerico
ministrante Baptismum solemniter. — Ra-
tio, quia, cum horum sacramentorum so-
lus sacerdos sit minister, et diaconus non-
nisi ex commissione; ideo etiam diaconus
sine commissione ministrans haec sacra-
menta, cum ipsorum non sit minister
ordinarius, irregularitatem incurrit, ex
cap. 1, de cleric. non ordin. — Vide dicta
de Bapt., n. 116, v. Dubit. 2.

Religiosi
ministrantes
Extremam
Unctionem,
etc.

Hinc « religiosi etiam ipso facto in-
« currunt excommunicationem Papae re-
« servatam, si (scilicet sine licentia parochi
« et quidem speciali) praesumant clericis
« vel laicis dare Extremam Unctionem vel
« Eucharistiam, vel Matrimonia solemnizare: nisi habeant privilegium; vel paro-
« chus absit, aut injuste nolit in articulo
« mortis. — A dicta tamen excommunica-
« tione excusare ignorantiam, etiam cras-
« sam, ex Praeposito, etc. notat Diana ⁶;
« idque propter verbum *praesumant* ».

Licentia
rationabili-
ter prae-
sumpta suf-
ficit ad mi-
nistrandam
Eucharistiam.

235. - « 2°. Licite ministrat Eucha-
« stiam qui praesumit rationabiliter pa-
« storem factum suum approbaturum esse.
« — Reginaldus ⁷, Bonacina ⁸ ».

¹ Disp. 4, qu. 5, punct. 1, n. 6. — ² Qu. 82, n. 29. —
³ Lib. 5, tract. 4, cap. 7, num. 3. Coninck, loc. cit. —
⁴ Part. 2, cap. 5, num. 309. — ⁵ Tract. 5, disp. 4, qu. 1,
cap. 3, § 2, v. *Qui Eucharistiam*. — Bonac., de Irregul.,
qu. 3, punct. 6, num. 5 et 7. — *Praeposit.*, qu. 82, art. 3,
dub. 2, num. 17. — ⁶ Part. 5, tr. 3, resol. 51. — ⁷ Lib. 29,
num. 91. — ⁸ Disp. 4, de Euch., qu. 5, punct. 1, num. 6. —
⁹ Tr. 21, punct. 18, num. 4. — ¹⁰ Tr. 18, qu. 1, de Euch.,

Palaus ⁹ dicit, ex consuetudine com-
muniter praesumi consensum parochi,
quoties communio non fit ex obligatione.
Hinc recte ait Roncaglia ¹⁰ cum communi,
quod cui conceditur facultas celebrandi
intelligitur etiam concessa facultas Eu-
charistiam ministrandi. Et sic revera ubi-
que usus habet. — Dicit tamen Palaus ¹¹,
hanc praesumptionem tantum locum ha-
bere, cum communio fit ex devotione;
non vero si ex obligatione. Sed Laymann ¹²
illam admittit etiam in praecepto paschali,
si praesumptio sit rationabilis, puta si
persona frequenter communicet. — Caete-
rum Croix ¹³; et Lugo ¹⁴ cum Suarez ^{a)},
Fagundez ^{a)}, Diana ^{a)} et aliis, recte dicunt
hanc praesumptionem in communione ex
obligatione non esse de facili habendam.
Immo merito addit Croix, non semper
sufficere quod certe parochus daturus es-
set licentiam si peteretur: si enim petere-
tur, jam recognosceretur ut pastor, et ipse
saltem confuse cognosceret ovem suam.

Non sen-
per facil
praesumer
da.

236. - « 3°. Si infirmus sacro viatico
« muniendus sit, et proprius pastor absit,
« vel praesens non possit deferre Eucha-
« ristiam; quivis alius sacerdos, vel re-
« gularis vel saecularis (et hoc deficiente,
« etiam diaconus), ei conferre potest. Quia
« tunc praesumitur voluntas episcopi aut
« Papae. Ita Laymann ¹⁵, Bonacina ¹⁶, Sua-
« rez ». — [Etsi parochus renuat, sed inju-
ste. Salmant. ¹⁷ cum Toletus ^{a)}, Lugo, Sà,
Dicastillo. Et est commune apud Ronca-
glia ^{b)}, cum S. Thoma ^{b)}].

Deficien-
proprio p-
store, ali-
licite min-
strat viat-
cum.

cap. 4, qu. 2, resp. 2. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Lib. 5, tract. 4,
cap. 7, num. 4. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 634. — ¹⁴ Disp. 18,
n. 51. — *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 634. — ¹⁵ Lib. 5, tr. 4,
cap. 7, num. 2. — ¹⁶ De Euch., qu. 5, punct. 1, n. 10. —
Suar., disp. 72, sect. 1; et sect. 2, v. *Sed quaeres*. —
¹⁷ Tr. 4, cap. 9, num. 15. Lugo, disp. 18, num. 53. — *Sà*,
v. *Eucharistia*, n. 4. — *Dicast.*, tr. 4, de Euch., disp. 11,
dub. 3, n. 25.

234. - ^{a)} Scilicet sine licentia, nisi faciat
ex voluntate praesumpta pastoris, uti expli-
cat Bonacina.

^{b)} Salmant., *tr. 2, de Bapt., cap. 4, n. 20*,
loquuntur de clerico inferiore solemniter ba-
ptizante. Sed, *tr. de Censuris, cap. 8, n. 74*,
dicunt clericum fieri irregularem, « si absque
ordine presbyteratus, ... Missam dicat aliave
propria sacerdotum munia exerceat ».

235. - ^{a)} Cardinalis de Lugo hos auctores
non citat pro assertionem ista, quam revera non
habent *locis cit.*; sed contra pro sententia

docente aliquando posse praesumi ejusmodi
consensum: « Ceterum aliquando accidere po-
test ut praesumi possit consensus in his cir-
cumstantiis, et tunc licebit communicare in
ecclesia regularium, ut fatentur Suarez....
disp. 72, sect. 2, § Sed inquirens; Fagundez,
[*in 3 Praec. Eccl.*], *lib. 1, cap. 5, n. 11*; Diana,
[*part. 3, tr. 2*], ... *resol. 12, in fine* ».

236. - ^{a)} Toletus, *lib. 2, cap. 28, n. 1*, non
satis accurate a Salmant. allegatur: hoc enim
non habet.

^{b)} Roncaglia, *tr. 18, qu. 1, de Euch., cap. 4*,

Quid de
diacono et
laico mini-
strante in
necessitate.

237. - « Dixi in responsione: *Ex officio.*
« — Quia extraordinarie, in statu neces-
« sitatis, id potest diaconus ex commis-
« sione parochi (et secundum Quintanad-
« venas ^{a)}, si absit, sine ea), v. gr. in magno
« festo, quo sacerdos confessionibus, con-
« cionibus, etc., est occupatus. — Diana ¹
« ex Praeposito.

« In extrema vero necessitate, v. gr.
« articulo mortis, si non esset alius, etiam
« diacono, immo laico licere (secluso scan-
« dalo) et alios et seipsum communicare
« probabile est; ut, contra ^{b)} Henriquez,
« Vasquez et Sà, docent Suarez, Coninck ^{c)},
« Laymann, Praepositus ²: confirmatque
« Diana ³ ex Aversa et Francisco de Lugo.
« Sed Amicus limitat ^{d)} ad casum quo
« moriturus, peccati mortalis conscius,
« aliud sacramentum suscipere non posset.
« Vide Diana ⁴. — In praxi tamen id non
« facile faciendum, ob contrariam consue-
« tudinem ^{e)}. Card. de Lugo ⁵, Bonacina ⁶ ».

Quaeritur hic 1°. *Quando diaconus
possit Eucharistiam ministrare?* — Nulli
dubium quod diaconus potest ministrare
Eucharistiam in necessitate; ut habetur in
Carthaginensi IV ⁷, ubi dicitur: *Diaconus,*

*praesente presbytero, Eucharistiam Cor-
poris Christi populo, si necessitas cogat,
jussus eroget.*

Sed dubitatur: *an haec necessitas de-
beat esse extrema?*

Affirmat Contin. Tournely ⁸ cum Ha-
bert et Witasse, dicens requiri necessita-
tem praebendi viaticum dum abest sacer-
dos. Quia alias non vitaretur scandalum;
cum jam obsoleverit usus qui primitus in
Ecclesia invaluerat (ut testantur Alensis,
Sotus, Silvester, etc.), nempe quod dia-
coni universe Eucharistiam populo mini-
strabant. — Sed negant communiter Sua-
rez ⁹, Palaus ¹⁰, Lugo ¹¹, Laymann ¹²; et Sal-
mant. ¹³ cum Rodriguez, Dicastillo, Henri-
quez: qui dicunt sufficere necessitatem
gravem, nempe cum nullus adsit sacerdos
qui commode possit ministrare ^{f)}. Et huic
non dissentit Pater Concina, admittens
sufficere ad id justam causam.

Immo Silvester ¹⁴ ait satis esse praece-
ptum episcopi vel parochi, etiamsi nulla
causa subsit. Et Quintanadvenas ^{g)} apud
Renzi ^{g)}, tenet quod, absente sacerdote,
etiam sine commissione et nulla urgente
necessitate, possit diaconus ministrare. —

Juxta a-
lios, requi-
ritur neces-
sitas extre-
ma.

Sufficit
necessitas
gravis.

Diaconus
licite mini-
strat in ne-
cessitate.

¹ Part. 9, tr. 6, resol. 39. - *Praepos.*, qu. 82, art. 3, dub. 1, n. 10. - *Henriq.*, lib. 8, cap. 54, n. 3. - *Vasq.*, disp. 219, cap. 1. - *Sà*, v. *Eucharistia*, n. 4. - *Suar.*, disp. 72, sect. 1, et sect. 3, i. f. - *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 7, num. 5. - ² Qu. 82, art. 3, dub. 1, n. 11. - ³ Part. 8, tr. 1, resol. 48. - *Aversa*, de Euch., qu. 10, sect. 3, v. *Quinto*. - *Francisc. de Lugo*, de Sacram., lib. 4, cap. 11, a n. 9, et n. 48 et 50; cfr. etiam Opusc. de Sacram. i. g., cap. 2, qu. 7, n. 59. - *Amicus*, tom. 7, disp. 31, n. 30. - ⁴ Part. 9, tr. 6, resol. 39. - ⁵ Disp. 18, num. 22, 23, 24, 27 et 35. - ⁶ De Euchar., qu. 5, punct. 1, n. 6. - ⁷ Can. 38; celebratum fuit anno 398;

habetur ap. Labbe, tom. 2, col. 1440. - ⁸ De Euch., cap. 5, art. 2, concl. 2, v. *Obj. 2*. - *Habert*, de Euchar., part. 1, cap. 16, qu. 1, resp. 2. - *Witasse*, qu. 7, art. 2, assert. 3, i. f. - *Alens.*, part. 4, qu. 11, membr. 2, art. 3, § 2, quaest. (3). - *Sotus*, in 4, dist. 13, qu. 1, art. 3. - *Silvest.*, v. *Diaconus*, n. 4, v. *Dico 2*; cfr. v. *Eucharistia III*, n. 5. - ⁹ Disp. 72, sect. 1, v. *Dico 3*. - ¹⁰ Tr. 21, punct. 17, n. 6. - ¹¹ Disp. 18, n. 27. - ¹² Lib. 5, tr. 4, cap. 7, n. 2. - ¹³ Tr. 4, cap. 9, n. 8. - *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 56, art. 8. - *Dicast.*, tr. 4, de Euch., disp. 11, dub. 5, n. 71. - *Henriq.*, lib. 8, cap. 54, n. 2. - *Concina*, de Euch., cap. 7, n. 6. - ¹⁴ V. *Diaconus*, n. 4.

qu. 2, resp. 2, commune esse ait cum S. Thoma, *3 P., qu. 82, art. 3*, quod diaconus possit Eucharistiam ministrare in urgente necessitate, puta in mortis articulo.

237. - ^{a)} Quintanadvenas, *tr. 4, singul. 8, n. 4*, scribit: « Diaconus... in magno festo, v. g. Nativitatis Domini aut Conceptionis B. Virginis, vel simili, si sacerdos absit, poterit e sacramento Eucharistiam educere, et seipsum ac alios communicare ».

^{b)} Contradicunt scilicet Henriquez, Vasquez et Sà pro laicis; vel etiam (Henriq. et Vasq.) pro subdiaconis.

^{c)} Coninck, *qu. 82, n. 23*, de opinione quod clericus diacono inferior et laicus possint eo casu *alii* Eucharistiam ministrare, dicit: « Nec damnare ausim..., nec etiam eam absolute ausim asserere ». Quod autem laicus possit eodem casu *sibi* ministrare: « Non ita liquet...

Maxima tamen pars doctorum id negat, quibus in re morali difficile est repugnare ».

^{d)} Pro laico scilicet qui Eucharistiam ministraret; eandemque limitationem habet Francisc. de Lugo, *de Sacram., lib. 4, cap. 11, n. 7 et 48*.

^{e)} Scilicet communionem non facile a laico vel a clerico non diacono ministrandam. Quin etiam Bonacina probabilius existimat id non posse fieri.

^{f)} Ad hoc nempe ut diacono possit committi officium Eucharistiam ministrandi. Praeterea Suarez et Rodriguez addunt illud raro extra gravissimam necessitatem esse committendum.

^{g)} Renzi utique, *de Eucharistia, cap. 3, qu. 2*, citat Quintanadvenas ex Diana; sed vide in nota *a*, quibus verbis utatur Quintanadvenas.

Sed merito has duas opiniones rejicit Pater Suarez.

In extre-
ma, potest
et debet mi-
nistrare si-
ne commis-
sione.

Omnes vero conveniunt quod in neces-
sitate extrema, absente sacerdote, diaco-
nus poterit et tenebitur viaticum mini-
strare, adhuc sine commissione. — Ita
Toletus¹, Holzmann²; et Laymann³ cum
Soto, Victoria, Henriquez, Miranda^{h)}, etc.

Diaconus autem, dum Eucharistiam
ministrat, debet esse indutus superpelli-
ceoⁱ⁾ et stola transversa; ut bene adver-
tunt Holzmann⁴, Croix⁵ et alii.

Quaeritur 2°. *An liceat clericis aut etiam
laicis in necessitate sumere Eucharistiam
per seipsos?*

Juxta a-
lios, cleri-
cus et lai-
cus in ne-
cessitate
illicite sibi
ministrant.

Prima sententia negat. Et hanc tenent
Lugo⁶ (qui vocat communem), Gonet⁷,
Contin. Tournely⁸; Bonacina⁹ cum Hen-
riquez, Sà^{j)}, Victoria^{k)}, Silvestro^{k)}, Pa-
ludano^{k)}, Possevino^{l)}, etc.; ac Salmant.¹⁰
cum Vasquez, Soto^{k)}, Fagundez et Dica-
stillo. — Ratio, quia laicus non potest
Eucharistiam sumere, nisi de manu sa-
cerdotis vel saltem diaconi. E converso
hoc sacramentum non est necessarium ad
salutem.

Juxta a-
lios, licite.

Secunda vero sententia affirmat: quam
tenent Suarez¹¹, Cajetanus¹², Filliuccius¹³,

Suar., disp. 72, sect. 1, v. *Dico* 3; et v. *Difficultas
vero*. — ¹ Lib. 2, cap. 28. — ² De Euch., n. 280. — ³ Lib. 5,
tr. 4, cap. 7, n. 2. — *Sotus*, in 4, dist. 13, qu. 1, art. 3.
Victor., Sum., n. 89. — *Henric.*, lib. 8, cap. 54, n. 2. — ⁴ Loc.
cit. — ⁵ Lib. 6, part. 1, num. 489. — ⁶ Disp. 18, n. 24. —
⁷ Clyp., tom. 5, tr. 4, de Euch., disp. 10, n. 19. — ⁸ De
Euch., cap. 5, art. 2, concl. 4. — ⁹ Disp. 4, de Euch., qu. 5,
punct. 1, n. 6. — *Henric.*, loc. cit., n. 3. — ¹⁰ Tr. 4, cap. 9,
n. 11. — *Vasq.*, disp. 219, cap. 1. — *Fagund.*, de 3 Praec.
Eccl., lib. 3, cap. 1, n. 10 et 13; et cap. 3, n. 8. — *Dicast.*,

Valentia^{m)}, Escobar¹⁴, Diana¹⁵. Et proba-
bilem putant Lugo¹⁶ et Coninckⁿ⁾. — Ratio,
quia in tali casu necessitatis, puta in arti-
culo mortis, urget praeceptum divinum
communicandi. E converso, nullo prae-
cepto divino vel ecclesiastico id apparet
prohibitum; immo notum est quod olim
fideles laici Eucharistiam in suas domos
deferebant, et seipsos propriis manibus
communicabant: et hoc quidem propter
necessitatem permittebatur. Cur autem,
eadem necessitate occurrente, aliquando
permitti non poterit^{o)}?

Deinde hic quaeritur 3°. *An liceat laico
in necessitate ministrare viaticum mori-
bundo?*

Negat D. Thomas¹⁷, ubi, postquam di-
xit licere laico tangere Corpus Christi in
necessitate, puta ut extrahat Eucharistiam
e loco immundo, subdit: *Sed non est si-
mile de dispensatione sacramenti; quia
receptio hujus sacramenti non est neces-
sitis*. Et idem sentiunt Lugo¹⁸, Petro-
corensis¹⁹; et [Contin.] Tournely²⁰ cum
Contenson, Gonet, Henrico a S. Ignatio
et Henno. — Ratio: tum quia hoc esset
contra universalem Ecclesiae consuetu-
dinem; tum quia hoc sacramentum non

Laico ne
licet, juxta
alios, viat-
icum dare i
necessitati

tr. 4, de Euch., disp. 11, dub. 5, num. 93. — ¹¹ Disp. 72,
sect. 3, in fine. — ¹² Comment. in Matth., xxvi, 26. —
¹³ Tr. 4, cap. 9, n. 285. — ¹⁴ Lib. 20, n. 456. — ¹⁵ Part. 3,
tr. 4, resol. 47. — ¹⁶ Disp. 18, num. 23. — ¹⁷ In 4, dist. 13,
qu. 1, art. 3, solut. 1, ad 3. — ¹⁸ Loc. cit., n. 22. — ¹⁹ De
Euch., cap. 8, qu. 4. — ²⁰ De Euch., cap. 5, art. 2, concl. 4,
quaer. 1. — *Contens.*, lib. 11, part. 2, dissert. 3, cap. 1,
specul. 3, v. *An autem laici*. — *Gonet*, Clyp., tom. 5, tr. 4,
disp. 10, n. 18. — *Henric. a S. Ign.*, tom. 3, lib. 4, cap. 60,
n. 776. — *Henno*, de Euch., disp. 7, qu. 3, concl. 4.

^{h)} Miranda, *Man. praelator.*, tom. 1, qu. 42,
art. 8, non satis accurate allegatur a Lay-
mann; dicit enim: « Jam ex usu et consuetu-
dine Ecclesiae diaconi hoc nullo modo pos-
sunt efficere, nisi existente gravissima causa
et interveniente necessitate (ut est mortis arti-
culus) et de mandato episcopi sive presby-
teri ».

ⁱ⁾ Holzmann et Croix dicunt: « alba ».

^{j)} Sà, v. Eucharistia, n. 32, scribit: « Posse
et laicum itidem quidam putant, alii negant ».

^{k)} Victoria, *Sum.*, n. 89; Silvester, v. Eu-
charistia III, n. 5; Paludanus, in 4, dist. 13,
qu. 1, art. 4, concl. 3 et 4 (n. 18), loquuntur de
Eucharistia a clericis inferioribus vel a laico
aliis ministranda. — *Sotus* vero, in 4, dist. 13,
qu. 1, art. 3, v. *Tertium autem*, tractat de
administratione in genere.

^{l)} Possevinus, *de Offic. curati*, cap. 8, n. 24,
refert factum reginae Scotiae quae sibi, ut
fertur, Eucharistiam ministravit, quibus subdit
Possevinus: « Quod tamen factum forsitan de
Summi Pontificis licentia processisse ».

^{m)} Valentia, in 3 P., disp. 6, qu. 10, punct. 1,
v. f., loquitur de administratione Eucharistiae
facienda a laicis in genere; quin etiam potius
id videtur intelligere de administratione mori-
bundo facienda; dicit enim: « Id facere po-
terunt, ut periculo et necessitati proximi suc-
currant ».

ⁿ⁾ Coninck, qu. 82, n. 27, adducit Suarez,
qui dicit esse probabile: sed vide hic supe-
rius in nota c, quid ipse Coninck sentiat.

^{o)} Huic S. Alphonsi doctrinae conformis
est responsio a S. C. de Prop. Fide, die 10 Au-
gusti 1841 data, qua declaravit licere perse-

est tantae necessitatis, ut mox supra dictum est; tum demum, quia in can. *Pervenit* 29, de consecr., dist. 2, expresse prohibetur sacerdotibus committere laico ministrationem hujus sacramenti. — Excipit Tournely ^{p)} solum casum quo infirmus non posset aliud sumere sacramentum, et dubitaret de perfecta contritione; quia tunc Eucharistia fit sacramentum necessitatis.

juxta alios, licitum est.

Affirmant vero Suarez ¹⁾; ac Cajetanus ^{q)}, Filiucci ^{r)}, Valentia, Escobar, cum Diana ²⁾; ac valde adhaeret Laymann ³⁾. Ratio, quia nulla fit sacramento injuria, si in tali necessitate morienti ministratur Eucharistia a laico. — Nec obstat textus in cit. can. *Pervenit*; quia ille loquitur de sacerdote, qui ministrationem committebat laico etiam extra casum necessitatis. Neque obstat contraria consuetudo; cum enim hic casus rarissime accidat, consuetudo contraria minime probari potest. — Hanc sententiam tenet etiam Habert ⁴⁾, ubi dicit quod, occurrente necessitate, nempe tempore pestis, bene pote-

rit judicio episcopi etiam laicis permitti Eucharistiam ministrare.

238. — Probabile est, etiam extra « mortis articulum, ex gravi causa licere « sacerdoti, praeciso scandalo, sacramentum sumere ex sacrario, vel a diacono allatam sibi ipsi dare, v. gr. si in « longo morbo diu non communicasset; « ut, contra Suarez ^{a)} et Coninck ^{a)}, docent « Fagundez ^{b)}, Praepositus ^{c)}, Escobar ^{d)}, « Bonacina ^{d)} ».

Sacerdos ex gravi causa licite seipsum communicat.

Immo Croix ^{a)} cum Suarez ^{a)}, Bonacina ^{d)}, Lugo, etc.; Roncaglia ⁵⁾; Salmant. ⁶⁾ cum Silvio, etc., dicunt, sola devotionis causa sacerdotem semper posse seipsum communicare; quia, praeciso scandalo, nulla est irreverentia, nec ullibi est vetitum, nisi adsit alius sacerdos. Et id non improbable putat Concina ^{e)}. — Ibique addit cum Vasquez, Dicastillo et Leandro, hoc permitti etiam diacono ^{f)}, quia ex concilio Nicaeno ⁷⁾ id ei conceditur. Tandem concludit disciplinam hodiernam in hoc spectandam esse.

Et juxta quosdam, etiam ex sola devotione.

¹⁾ Disp. 72, sect. 1, v. *Ultimo dicendum*. — Valent., in 3 P., disp. 6, qu. 10, punct. 1, v. f. — Escob., lib. 20, n. 431 (a Diana non citatus). — ²⁾ Part. 3, tr. 4, resol. 47. — ³⁾ Lib. 5, tr. 4, cap. 7, nu. 5, v. f. — ⁴⁾ De Euch., part. 1, cap. 16, qu. 2. — Lugo, disp. 18, n. 20, num. 33 et seqq. —

⁵⁾ De Euch., cap. 4, qu. 4. — ⁶⁾ Tr. 4, cap. 9, num. 18. — Silvio, in 3 P., qu. 82, art. 4, v. f. — Vasq., disp. 219, cap. 1, num. 17. — Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 11, dub. 6, num. 103 et 110. — Leandro, disp. 4, qu. 16. — ⁷⁾ Concil. Nicaen. I, can. 14, anno 325; ap. Labbe, tom. 2, col. 53.

cutionis tempore ut fidei confessores ad mortem damnati, et quibus in carcere defertur SS. Eucharistiae sacramentum, occulte possint illud accipere suis manibus et sese occulte communicare, ne sacerdos illos more ordinario communicans cognoscatur etprehendatur, dummodo tamen nullo irreverentiae aut alii periculo tantum sacramentum exponatur.

^{p)} Continuatur Tournely, loc. cit., v. *Limitant*, ex aliis affert exceptionem istam; de ea autem sic ipse loquitur: « Quia Eucharistiae per laicum quocumque in casu deportatio eo usque jam insolita est..., praxim illam nec suadere nec tolerare ausim ».

^{q)} Cajetanus, loc. cit., de laico seipsum communicante tractat.

^{r)} Filiucci, loc. cit., n. 258, ait secundum communem fieri non posse, « etsi exempla aliqua antiqua faveant parti affirmativae ».

238. — ^{a)} Suarez et Coninck male citantur a Busenbaum. — Suarez enim, disp. 72, sect. 3, v. f., concedit sacerdoti ut possit seipsum communicare etiam devotionis causa; sed addit non debere facile fieri, « nisi ubi unus tantum esset sacerdos, qui non posset sacrificare ». Idemque habet Croix, lib. 6, part. 1, n. 481. — Et pariter Coninck, qu. 82, n. 24, negat id

ordinarie licere extra casum necessitatis; existimat tamen probabile posse sacerdotem devotionis causa seipsum communicare.

^{b)} Fagundez, de 3° praec. Eccl., lib. 3, cap. 3, num. 7, affert sententiam id concedentem sacerdoti etiam devotionis causa; neque eam reprobatur, sed solum his verbis limitat: « Existimo tamen, si adesset diaconus, non posse tunc sacerdotem seipsum communicare, cum jam adsit minister ex privilegio competens ».

^{c)} Apud Praepositum, qu. 82, art. 3, dub. 1, n. 11, id reperire non potui.

^{d)} Escobar, tr. 7, exam. 6, n. 37, (edit. Lugdun. s. d.; al. n. 62, v. med.); Bonacina, disp. 4, qu. 5, punct. 1, n. 13, id sacerdoti concedunt etiam solius devotionis causa.

^{e)} Concina, de Euch., cap. 7, n. 12, quod diaconus etiam idem possit, scribit: « Quae opinio non est improbabilis », et immediate subdit: Sed disciplina hodierna spectanda est ». Quoad sacerdotem vero, dicit communem sententiam esse, quod possit seipsum communicare.

^{f)} Vasquez id diacono concedit extra articulum mortis; Leander, extra urgentem necessitatem.

Privilegium regu-
larium Eucharistiam
ministrandi.

Excepto
Paschate et
mortis arti-
culo.

Nisi in
quibusdam
casibus.

239. - « Dixi II°. *Vel privilegium.* — « Quale habent religiosi mendicantes, et « nominatim Societatis Jesu, ex Pauli III « bulla et aliorum, ut scilicet in suis tem- « plis, per se vel per alios sacerdotes illic « celebrantes, communicare possint quos- « cumque Christi fideles. — Praeterquam « in mortis articulo (in quo tamen, si ur- « geat necessitas, praesumitur rati habitio « Papae, etiam invito parochus, ut habet « Bonacina ¹⁾, et festo Paschatis ». [Et prae- « terquam, si episcopus rationabiliter alicui « communionem prohibeat]. « Vide card. de « Lugo ².

« Porro per festum *Paschatis*, Pontifi- « ces hic videntur intelligere et prohi- « bere communionem illam qua satisfi- « t praeepto annuae communionis; ut do- « cet Sà, Filliuccius et communiter. — « Per *mortis articulum* intelligitur tempus « quo vel mors proxime instat, et moraliter « certa et inevitabilis est; vel quo est mor- « tis periculum, id est probabile dubium « de vitae conservatione tali casu, quo « valde frequenter mors solet accidere. « Suarez ³ et alii ».

240. - « Ex dictis resolves, quod regu- « lares licite dent Eucharistiam in *arti- « culo mortis*, uti et in *Paschate*, sequen- « tibus casibus:

« 1°. Si extrema sit necessitas: ut si « periclitetur de salute aeterna.

« 2°. Si sit gravis necessitas, id est pro- « babile mortis periculum, et parochus « nolit vel non possit dare. Card. de Lu-

Paulus III, bulla *Cum inter cunctas*, de die 3 Jun. 1545; habetur in Institut. S. J. — ¹ Disp. 4, de Euch., qu. 5, punct. 1, n. 10. — ² Disp. 18, n. 38, 49 et seqq. — *Sà*, v. *Eucharistia*, n. 10. — *Fill.*, tr. 4, cap. 9, n. 264 et 265. — ³ De Poenit., disp. 26, sect. 4, n. 2; et de Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 19, n. 12 et 13. — ⁴ De Euch., disp. 18, n. 53. — ⁵ De Euch., cap. 4, qu. 2, resp. 2. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 55. — *Navar.*,

« go ⁴ ». — [Cum Roncaglia ⁵ et pluribus, contra aliquos].

« 3°. Si a Pontifice vel episcopo ha- « beant privilegium: quale hoc tempore « habent religiosi aliqui quibusdam locis « ab episcopis dandi communionem pa- « schalem.

« 4°. Si quis in Paschate non possit in « sua parochia communicare, nec petere « veniam a parochus.

« 5°. Si, ratione communionis pascha- « lis, parochiae suae ante satisfecerint, « aut postea satisfacturi putentur; quia « tunc parochis nihil decedit, cum ipso die « Paschae abstinere a communione pos- « sint. — Sic, contra Henriquez et Navar- « rum, docent Sà, Filliuccius ^{a)}»; [Ita etiam Suarez ⁶, Palaus ⁷, Anacletus ^{b)} cum com- « muni] « et Laymann, qui addit ^{c)}: nisi con- « staret parochum esse invitum, ac ratio- « nabiliter id prohibere (v. gr. quod alias « rationem communicantium habere in sua « parochia non possit); tunc enim ad pa- « rochiam esse rejiciendos. — Card. de « Lugo ⁸, Bonacina ^{a)} ».

Refert noster Summus Pontifex Bene- « dictus ⁹, declarasse S. Congregationem, non posse regulares die Paschatis mini- « strare Eucharistiam ex devotione com- « municantibus. — Sed Roncaglia ¹⁰ et Wi- « gandt ¹¹ in hoc constantem ajunt esse con- « suetudinem in contrarium, quae jurisdi- « ctionem praebet.

« 6°. Si aegrotus necdum pervenerit « ad eum statum, ut ex praeepto tenea-

cap. 21, n. 52. — *Sà*, v. *Eucharistia*, n. 10. — ⁶ Disp. 72, sect. 2, v. *Dub.* 2um. — ⁷ Tr. 21, punct. 19, n. 3. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 7, num. 4. — ⁸ Loc. cit., num. 50. — ⁹ De Synodo, lib. 9, cap. 16, num. 3. Cfr. etiam Pallottini, v. *Sacram. Euch.*, § 1, n. 1 et seqq.; et Thesaur. Resolut. S. C. C., tom. 7, fol. 162 et 181. — ¹⁰ Loc. cit., qu. 2, resp. 2. — ¹¹ Tr. 12, exam. 4, num. 48.

240. - ^{a)} Filliuccius, tr. 4, cap. 9, n. 264 et 265; Bonacina, disp. 4, de Euch., qu. 5, punct. 1, n. 12, id asserunt de eo qui jam satisfecit praeepto paschali. — Sed Filliuccius videtur etiam idem intendere de eo qui satisfacturus creditur, cum dicat diem Paschatis (in quo prohibentur religiosi ne communionem ministrent) verius formaliter intelligi seu pro communione ex praeepto.

^{b)} Anacletus, tr. 10, dist. 3, n. 40, de alio casu disputat, de peregrinis scilicet, vagis, et iis qui tempore paschali extra parochiam exsistunt, quosque ait posse Eucharistiam tem-

pore paschali recipere in ea parochia in qua degunt.

^{c)} Laymann scribit: « Sin autem existime- « tur contrariam esse parochi voluntatem, ut contentus non sit paschali tempore communio- « nem conferri parochianis suis, iis nimirum de quibus praesumi non potest in parochia etiam communicasse aut communicaturos, tunc conf- « fessarius severius praecipere debet poeniten- « tibus omnibus, ut in parochia communicent paschali tempore; deinde, quantum fieri po- « test, ipso dominico die Resurrectionis absti- « nere debent a parochianis communicandis ».

« tur ad communionem; etsi tunc maneat
« obligatus suscipere communionem ex
« manu parochi in articulo mortis.

« 7°. Si aegrotus satisfecerit praecepto
« de viatico, cum intentione illud implendi;
« quia administratio Eucharistiae tantum
« est vetita regularibus quando praece-
« ptum communionis obligat. — Nunquam
« tamen, sine licentia episcopi vel parochi,
« licet religiosis publice Eucharistiam de-
« ferre per plateas; cum id juri paro-
« chorum consuetudine obtento deroget.
« Proinde eo casu in aegroti oratorio aliove
« honesto domus loco, de licentia Ordi-
« narii, privatim facto Sacro, Eucharistia
« est danda. — Ita Suarez; vide Diana¹.

« 8°. Quibusdam qui frequenter com-
« municant apud religiosos, nec possunt
« adduci ut communicent in parochia.
« Idque, ex tacito et praesumpto consensu:
« quem Laymann^{d)} putat facilius posse
« praesumi in militibus praesidiariis; item
« in aulicis, studiosis, aliisque academi-
« cis, etc., qui frequenter communicantes
« extra suspicionem esse solent. — Vide
« Laymann².

« 9°. Si in Paschate sint vagi, pere-
« grini et advenae; secundum senten-
« tiam probabilem multorum, ut San-

« chez³, Fagundez⁴, card. de Lugo⁵,
« Diana⁶ ».

Huic adversantur [Contin.] Tournely⁷; et Roncaglia⁸ cum Barbosa^{e)} et Passerino, dicentes quod advenae debent sumere communionem paschalem de manu parochi loci; quia iste tunc censendus est proprius eorum pastor. — Sed cum Busenbaum communissime oppositum docent Sanchez⁹, Suarez¹⁰, Lugo¹¹ (qui vocat fere communem), Viva¹², Anacletus¹³, Palaus¹⁴; et Salmant.¹⁵ cum Navarro^{f)}, Soto^{f)}, Cajetano, Azor^{g)}, etc. Ratio, quia peregrini et vagi non habent proprium pastorem. Et favet declaratio Eugenii IV^{h)} apud Sanchez, qui concessit peregrinis ut possint in parochiae hospitibus communicare; non autem coegit, sed reliquit eos dispositioni juris communis.

« 10°. Si sint famuli vel domestici vel
« familiares eorum qui circa tales habent
« privilegium. — Vide Compendium Pri-
« vilegiorum Societatis¹⁶, et Diana¹⁷ ».

Bonacina¹⁸ refert quamdam declarationem S. C. Concilii (apud Sà), qua dictum fuit, famulos saeculares monasteriorum teneri sumere communionem paschalem in parochia. — Hoc autem, ait Bonacina, non intelligendum de iis qui

Quid de
famulis re-
gularium.

Speciali-
ter pro va-
gis et pere-
grinis.

Swaz., de Relig., tr. 10, lib. 9, cap. 3, n. 12 et 13. —
¹ Part. 4, tr. 4, resol. 14; et part. 9, tr. 9, resol. 63. —
² Lib. 5, tr. 4, cap. 7, n. 4. — ³ De Matr., lib. 3, disp. 23,
n. 17. — ⁴ De 1° Praec. Eccl., lib. 1, cap. 8, n. 5. — ⁵ De
Euch., disp. 18, num. 50. — ⁶ Part. 3, tr. 2, resol. 12. —
⁷ De Euch., cap. 5, art. 2, quaer. 2, v. Circa illud... 6. —
⁸ De Euch., cap. 4, qu. 2, resp. 2. — Passer., de Statib.,
qu. 187, art. 1, n. 979. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Disp. 72, sect. 2,

v. f. — ¹¹ Loc. cit., num. 50. — ¹² De Euch., qu. 4, art. 9,
num. 2. — ¹³ Tr. 10, dist., 3, n. 40. — ¹⁴ Tr. 21, punct. 19,
n. 7. — ¹⁵ Tr. 4, cap. 8, n. 31. — Cajetan., Sum., v. Absolu-
tio ex parte absolventis, § Libertas. — Sanchez, loc. cit.,
n. 17. — ¹⁶ V. Familiares, § 2. — ¹⁷ Part. 3, tr. 2, resol. 12.
— ¹⁸ Disp. 4, de Euch., qu. 7, punct. 2, num. 10. Cfr. etiam
Pallottini, v. Sac. Euch., § 1, n. 16 et 17. — Sà, v. Eucha-
ristia, n. 9. — Bonac., loc. cit., n. 10.

^{d)} Quidquid asserat Busenbaum, id Laymann, loc. cit., n. 4, non habet.

^{e)} Barbosa, de Parocho, cap. 19, n. 16, qui locus utique citatur a Roncaglia, non de communione loquitur, sed de confessione: « Vagum debere confiteri parochi illi in cujus parochia reperitur tempore perceptionis sacramenti ». Sed n. 15, (a Ronc. non citat.) de peregrinis et advenis loquens, scribit: « Hodie ex tacita Ordinariorum voluntate per consuetudinem confirmata, non solum possunt advenae et peregrini cuicumque approbato sacerdote confiteri, sed etiam S. Eucharistiae sacramentum, etiam tempore paschali, suscipere, si ad propriam parochiam facile accedere nequeant ».

^{f)} Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 2, quamvis a Salmant. hic citetur, contrariam tenet sententiam, referendo declarationem Euge-

nii IV, juxta quam viatores in Paschate censendi sunt tamquam incolae loci, quoad sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae. — Navarrus autem, qui a Salmant. ex Castropalao citatur, tractat in cap. Placuit, de poenit., dist. 6, num. 80 et seqq., de sacramento Poenitentiae, quod vagabundus juxta ipsum, non solum a parochi loci, sed a quocumque alio sacerdote accipere potest. De cetero affert n. 65, vivae vocis oraculum Eugenii IV, quo viatores censendi sunt incolae illius loci in quo reperiuntur quoad sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae.

^{g)} Azor, pariter a Salmant. citatus, contrarium tenere videtur, dicendo, part. 1, lib. 7, cap. 30, qu. 8, posse peregrinos in parochia in qua degunt, praecepto satisfacere.

^{h)} Est vivae vocis oraculum, quod reperitur in Compend. privilegior. Mendicantium,

degunt in monasteriis vel in locis exemptis a cura parochorum: et idem sentiunt Anacletus ¹ cum communi (ut asserit), Roncaglia ², Palaus ³; et Salmant. ⁴ cum Dicastillo.

Attamen Wigandt ⁵ et Benedictus XIV ⁶ sentiunt oppositum. Nam (ut ait praefatus Benedictus) tantum illi servientes monasteriis sunt exempti a jurisdictione sui Ordinarii, qui (ut habetur in Tridentino ⁷) *actu serviunt et intra eorum septa ac domo resident, subque eorum obedientia vivunt*. Unde, ut ait, non eximuntur ab obligatione communionis paschalis in parochia, famuli monasteriorum, nisi vivant intra ipsam clausuram, et sub obedientia praelatorum regularium. — Et huic con-

formia esse refert idem Benedictus plura decreta S. Congregationis, et signanter illud editum 22 Novembris 1721, ubi dictum fuit teneri recipere communionem in parochia, famulos monialium degentes in domibus sitis in atriis monasteriorum, muro circumvallatis, quae sunt contigua monasteriis, cum janua quae clauditur.

Sed, hoc non obstante, refert Croix ⁸, Societati Jesu expressum privilegium concessum fuisse, ut famuli domestici, intra septa religiosa habitantes, possint satisfacere communioni paschali communicando in templis Societatis. — Sed adnotat ibi Pater Zaccaria pluries decrevisse S. Congregationem hoc privilegium non extendi ad alias religiones.

ARTICULUS II.

QUID REQUIRATUR IN MINISTRO, AD LICITAM ADMINISTRATIONEM EUCHARISTIAE.

241. *An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo ac lumine. Quid de Extrema Unctione.* — 242. *An in necessitate liceat currere.* — 243. *An, deferre Eucharistiam in equo. Et an, tantum ad eam adorandam.* — 244. *An liceat dispensare vel celebrare posterioribus digitis. Et an, medio instrumento tempore pestis.* — 245. *Quando peccet dispensans ob defectum ritus Ecclesiae.* — 246. *Quibus subjectis non liceat porrigere communionem.* — 247. *An autem communio porrigenda reis capite damnatis. Et an semifatis et obsessis.* — 248. *Quomodo pastor debeat asservare Eucharistiam. Et an Eucharistia asservanda et deferenda semper sit cum lumine.* — 249. *An ministranda communio in Missa de Requiem.* — 250. *Quid faciendum, si hostia decidat in terram.* — 251. *Quid faciendum de fragmentis hostiarum.* — 252. *Qua hora et qua die possit dari communio.* — 253. *Quoties parochus teneatur ministrare communionem.* — 254. *Quid notandum circa communionem quotidianam.*

Reverentia in ministranda Eucharistia.

241. - « Resp. I^o. Ut minister circa Eucharistiae distributionem non peccet, « praeter gratiam, etiam reverentiam in « eo tum ratio tum canones requirunt; ita « ut praestet hoc sacramentum omitti « (cum ejus susceptio saepe non sit necessaria ad salutem), quam admitti potest « sitivam irreverentiam.

« Unde resolves:

« 1°. Eucharistia non est deferenda ad « infirmum nisi cum habitu decenti, id « est cum stola et superpelliceo, ac praecedente lumine. (Secus est de Extrema

Unctione, cujus materia, cum non sit « sacramentum, non requirit tantam venerationem) ». — [Ita etiam Mazzotta cum Croix ^{a)} et communi].

« Putant tamen quidam, si habitus haberi non possit, aut sit tempestas, aut iter faciendum, non fore irreverentiam « si sacerdos Eucharistiam in pyxide vel « corporali involutam in sinu suo clam « deferat. Quod certius videtur licere in « locis haereticis, ubi etiam in necessitate, « et clam praeciso scandalo, poterit porrigere sine stola et superpelliceo; etsi

Lumina et indumenta requisita.

¹ Tr. 10, dist. 3, n. 40. — ² De Euch., cap. 4, qu. 2, resp. 2. — ³ Tr. 21, punct. 15, n. 10. — ⁴ Tr. 4, cap. 8, n. 30. — ⁵ Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 10, dub. 7, n. 173. — ⁶ Tr. 12, exam. 4, n. 48. — ⁷ Notif. 55, n. 7. — ⁸ Sess. 24, de reform.,

cap. 11. — *Bened. XIV*, loc. cit., n. 8; cfr. Thesaur. resolut. S. C. Conc., 22 Nov. 1721, et 17 Sept. 1722. — ^{a)} Lib. 6, part. 1, n. 635. — *Zaccaria*, in *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 624. — *Mazzotta*, tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 3, § 2, n. 1.

v. Absolutio I, quoad saeculares, n. 5; sed signatur o parva, qua vivae vocis oracula non authentica indicantur.

241. - ^{a)} *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 489, de sola Eucharistia loquitur, et concordat; sed addit: « Attamen in necessitate pro viatico,

« nullo modo celebrandum sit sine vestibus sacris ob viaticum dandum. — Bonacina ^{b)} ».

Ministrare Eucharistiam sine lumine et solita confessione reputatur tantum veniale; ut communiter dicunt Suarez ¹, Roncaglia ² cum Quarto; Croix ³ cum Gobat; et Salmant. ⁴ cum Filliuccio, Granado et Fagundez; ac Mazzotta cum communi, ut asserit. — Ministrare autem sine stola et superpelliceo, communiter censent DD., esse mortale ex genere suo; ut Suarez ⁵ et Roncaglia ⁶, ac Filliuccius ⁷. — Omissa tamen tantum stola, dicit Roncaglia pluribus videri solum veniale.

Utrum autem *in necessitate liceat ministrare viaticum sine lumine et vestibis sacris?* — Negat Bonacina ^{c)} cum Silvestro ^{d)} et Possevino; quia (ut ait) praestat potius reverentiam servari tanto sacramento quam infirmum communicare. — Sed communius et satis probabiliter affirmant Croix ⁸ et Mazzotta ⁹, Gobat ¹⁰, Elbel ¹¹; et Renzi ^{e)} cum Filliuccio ^{e)}, Aversa ^{e)}, Granado ^{e)}, etc. Ratio, quia non rationabiliter praesumitur quod Christus, qui hoc sacramentum ad subsidium ani-

marum instituit, et Ecclesia quae tam benigna est mater, voluerint moribundos tanto bono privari, ne praescriptae caeremoniae omittantur ^{f)}.

Deferre autem Eucharistiam ad aliud altare sine vestibis sacris, dicit Croix ¹² cum Diana ⁸⁾ et communi, non excedere peccatum veniale. — Censet etiam Pasqualigo ^{h)} apud Croix ^{h)}, quod episcopus potest dispensare, ut deferatur viaticum cum pileolo in villis et pagis.

242. « 2°. Praestat aegrum non communicatum mori quam sacerdotem in habitu cum sacramento per publicum currere; etsi festinare valde debeat, ut dicit Quintanadvenas ¹³ ». [Sed probabile est posse sine irreverentia currere in necessitate; ut Croix ¹⁴ cum Gobat; item, contra Salmant. ¹⁵ cum Bonacina ^{a)}]. — « Secus est in Baptismo et Poenitentia, si probabiliter timeretur ne aegrotus decederet in mortali. Tunc enim currendum esset; ut habet Bonacina ¹⁶, ex S. Thoma ^{b)}, Possevino et aliis ».

243. — « 3°. Ad infirmum longe distans licere parochio Eucharistiam deferre in equo mansueto, ita ut non sit peri-

In necessitate, sacerdos viaticum deferens potest currere.

Potest quandoque uti equo mansueto.

In necessitate, ad viaticum dandum, licite omittuntur.

¹ Disp. 72, sect. 4, v. *Tertio*. — ² De Euch., cap. 4, qu. 3, resp. 2. *Quarti*, part. 2, tit. 10, sect. 3, dub. 3, diff. 3, v. *Dico 1° et 2°*. — ³ Lib. 6, part. 1, num. 489. *Gobat*, tr. 4, n. 382. — ⁴ Tr. 4, cap. 9, n. 24. *Fill.*, tr. 4, cap. 9, n. 270. — *Jacob. de Granado*, in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 12, disp. 3, num. 2. *Fagund.*, de 3° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 3, n. 9. — *Mazzotta*, tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 3, § 2, n. 1. — ⁵ Disp. 72, sect. 4, v. *Tertio*. — ⁶ De

Euchar., cap. 4, qu. 3, resp. 2. — ⁷ Tr. 4, cap. 9, n. 270. — *Roncagl.*, loc. cit. — *Possev.*, de Off. curati, cap. 5, n. 38. — ⁸ Lib. 6, part. 1, num. 489. — ⁹ Tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 3, § 2, n. 1. — ¹⁰ Tr. 4, n. 413. — ¹¹ De Euch., qu. 63. — ¹² Loc. cit. — ¹³ Tr. 4, singul. 8, n. 2. — ¹⁴ Loc. cit., n. 614. *Gobat*, loc. cit., n. 416 (edit. Monach., n. 406). — ¹⁵ Tr. 4, cap. 9, num. 25. — ¹⁶ Disp. 4, de Euch., qu. 5, punct. 2, n. 9. *Possev.*, de Offic. curati, cap. 5, n. 37.

si alioquin negligeretur, posset deferri et dari sine ulla ejusmodi veste, itemque sine lumine ».

^{b)} Bonacina, *disp. 4, de Euch., qu. 5, punct. 2, n. 8*, habet primum assertum Busenbaum.

^{c)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 8, loquitur (sicut et Possevinus) de deferenda Eucharistia, addens secus esse de Extrema Unctione, quae « non indiget tanta veneratione quanta adhibenda est SS. Eucharistiae sacramento ». Ex quibus colligi potest ratio quam Bonacinae S. Alphonsus tribuit.

^{d)} Silvester non satis accurate a Bonacina ex Possevino allegatur; nam v. Sacramentum, n. 3, ut notat Possevinus, docet viaticum non esse absolute necessarium; hinc concludit Possevinus, posse non deferri potius quam sine lumine et vestibis sacris deferatur.

^{e)} Renzi, *de Euch., cap. 3, qu. 15*, adhaeret sententiae negativae, pro qua etiam citat Filliuccium, Aversam, Jacobum de Granado. Et certe ii auctores non tenent affirmativam.

^{f)} Et S. C. de Prop. Fide, die 20 Decembris 1739 et 9 Decembris 1822, huic sententiae affirmativae adhaesit, declarans id in casu necessitatis licere. Idemque declaravit S. R. C.; vide ejusdem *Decreta authentica*, n. 3234, *dub. 1, qu. 1 et 3*.

^{g)} Diana, *part. 10, tr. 13, resol. 34*, id refert ex alio auctore, quem nec probat nec reprobat.

^{h)} Pasqualigo, *de Sacrif. Miss., qu. 833, n. 3*, asserit episcopum posse dispensare, « si adsit justa causa »; et subdit hanc esse praxim in villis, ut sic utatur pileolo. Et ita etiam Pasqualigo citatur a Croix, *loc. cit.*, n. 614.

242. — ^{a)} Bonacina, *qu. 5, punct. 2, n. 9*, scribit: « Parochum non teneri Eucharistiam ad infirmum morti proximum deferre, si timeat fore ut eam non possit administrare infirmo, nisi valde festinanter currat; nam cursus nimis festinus videtur repugnare reverentiae tanto sacramento debitae ».

^{b)} S. Thomas citatur a Bonacina pro sola

« culum lapsus, docet Quintanadvenas ¹ ». [Idem tenet Elbel ² cum Gobat, si fiat causa tempestatis vel distantiae, vel quia periculum est in mora. Idque concessit S. Carolus ^{a)}]. « Sed negant Possevinus ^{b)} » et Barbosa, nisi loci consuetudo permittat. Adduntque non licere pyxidem dare « portandam laico, quantumvis pastor sit » fatigatus; sed potius ex collo suspendendam bursam.

« 4°. Eucharistia non est deferenda ad aegrum, venerationis tantum causa, ut adest vel osculetur, si sumere non possit. Quod etiam prohibuit Congregatio cardinalium: quae tamen non videtur prohibere ut venerationis causa deferatur ad lectum, si in domo celebratur ».

In hoc attendendum omnino decretum S. C. Concilii, in sess. 13, can. 7, (apud Lugo ³), ubi sic declaratum fuit: *Non licet sanctam Eucharistiam ad aegrotantes deferre, qui morbi gravitate impediti sumere eam non possunt, sed venerationis gratia solent eam deosculari. Et si forte aliquo in loco talis est consuetudo, ea prorsus est tollenda, quod Pius V prohibuit.*

¹ Tr. 4, singul. 8 bis, n. 2. — ² Confer. 13, de Ministro Euch., num. 74. Gobat, tr. 4, num. 415 (edit. Monach., num. 405). — Barbosa, de Parocho, cap. 20, num. 51. — ³ Resp. moral., lib. 1, dub. 11, num. 3. Cfr. etiam Rituale Rom., tit. de Commun. infirmorum. — ⁴ Disp. 4, qu. 5, punct. 2, num. 10. — Possev., cap. 5, num. 49. — ⁵ Tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 3, § 2, num. 3. — ⁶ Lib. 6, part. 1,

244. — « 5°. Non licet dare Eucharistiam aliis digitis, si indice et pollice ob chiragram dari non possit; ut docent Bonacina ⁴ et Possevinus: — contra Toletum ^{a)}, cujus sententia tuta videtur, si alias aeger sine viatico esset moriturus: praesertim si tunc detur duobus indicibus ».

Quaeritur: *an qui laborat chiragra, possit aliis digitis quam pollice et indice ministrare Eucharistiam?*

Affirmant Mazzotta ⁵; et Croix ⁶ cum Arriaga ^{b)}, Leandro et Gobat ^{c)}; quia, licet soli primi digiti sacerdotis inungantur, tamen tota manus consecratur. — Probabilius vero negant Diana ⁷, Renzi ⁸; et Bonacina ⁹ cum Possevino. Ratio, quia, etsi tota manus sit consecrata, attamen index et pollex ex ritu Ecclesiae ad hoc ministerium deputantur.

Et quamvis communiter admittant cum Busenbaum, Diana et Renzi ¹⁰; item Concina ^{d)}, Salmant. ¹¹, Tournely ^{d)} et Roncaglia ^{d)}, contra Bonacina, posse ministrari Eucharistiam posterioribus digitis in casu extremae vel gravissimae necessitatis: — pariter tamen communiter dicunt Palaus ¹²

num. 490. — *Leander*, is est *Emman. a Conceptione*, Summa novem partium Leandri, num. 370. — ⁷ Part. 10, tr. 11, resol. 40; et tr. 16, resol. 80. — ⁸ De Euchar., cap. 3, qu. 16. — ⁹ Loc. cit., n. 10. *Possev.*, loc. cit., n. 49. — *Diana*, part. 10, tr. 16, resol. 80. — ¹⁰ De Euchar., cap. 3, qu. 16. — ¹¹ Tr. 4, cap. 9, n. 26. — *Bonac.*, disp. 4, de Euchar., qu. 5, punct. 2, n. 10. — ¹² Tr. 29, disp. 6, punct. 11, n. 3.

Adhibere alios digitos praeter pollicem et indicem, illicitum.

Etsi minister chiragra laborat.

ratione qua fulcitur ultimum hoc assertum: quemlibet scilicet teneri vitam suam prodigere in extrema spirituali necessitate proximis. Atvero Angelicus, loco a Bonacina allegato, nempe in 2^a 2^{ae}, qu. 185, art. 5, dicit tantum pastorem non posse gregem deserere propter quodcumque periculum imminens, ubi ejus corporalis praesentia necessaria est proximi salutis spirituali.

243. — ^{a)} S. Carolus, in *Actis Mediolan.*, part. 4, Instr. visit. infirmorum, § De communionem, v. *SSmum Sacramentum*, nullam mentionem de hoc facit.

^{b)} Possevinus male hic a Busenbaum allegatur, nam, cap. 8, n. 41 et 42, vult ut loci consuetudini se conformet, addens: « Et si nulla sit consuetudo, nullum est peccatum equo ferre, nisi equus esset indomitus et praecipuus ».

244. — ^{a)} Ita sane citatur Toletus a Bonacina. Sed Possevinus, a quo Bonacina videtur citationem accepisse, dicit loc. cit., totam qui-

dem manum esse consecratam; consuetudinem tamen declarare solos pollices et indices esse convenientes, et addit: « Toletus, *Instit.*, lib. 1, cap. 58, n. 2, licet ibi loquatur non de administratione, sed de sola celebratione, hoc concedit ». At re vera Toletus, cap. 63, n. 2, (non autem cap. 58), irregularem esse ait qui pollice et indice careret.

^{b)} Arriaga, de Euchar., disp. 48, n. 11, habet solum rationem qua utuntur auctores hujus opinionis, nimirum: « Sacerdos habet... vi ordinis et consecrationis potestatem tangendi Venerabile...; ad id enim muneris specialiter ei consecrantur manus ».

^{c)} Gobat, tr. 4, n. 391 et 422, id concedit « in vera necessitate ».

^{d)} Concina, de Euchar., cap. 7, n. 15; Contin. Tournely, de Euchar., cap. 5, art. 2, v. *Quaeres* 5; Roncaglia, de Euchar., cap. 4, qu. 3, resp. 2, dicunt posse id fieri in casu necessitatis, quod ipse Concina intelligit expresse de gravi et rationabili causa.

Eucharistia, non deferenda aegro venerationis tantum causa.

et Laymann ¹; Bonacina ² cum Suarez, Molina, Sayro, Avila, Filliuccio et Reginaldo, quod si quis haberet pollicem ita infirmum, ut non posset cum eo hostiam frangere, non posset quidem celebrare ^e). Idque infertur ex *cap. ult., de corp. vitiat.*, ubi dictum fuit, tum tantum permittendum alicui sacerdotio initiari, cum habet pollicem aptum ad frangendam hostiam. — Regula autem generalis est, id quod est impedimentum ad suscipiendum Ordinem, post susceptionem exercitium Ordinis impedire. Vide Salmant. ³.

Et idem dicunt Bonacina ⁴, Viva ⁵ et Mazzotta ⁶, de sacerdote qui indicem haberet ineptum ad usum ^f).

« 6°. Non licet tempore pestis porrigere Eucharistiam medio aliquo instrumento (multo minus deponere alicui in « scutella, ut ab ipsomet aegro sumatur); « sed manu danda est, ut docet Bonacina, « ex Suarez ^g) et aliis. — Quamvis Possevinus ^h) non improbabiler dicat posse, « praeciso scandalo et periculo lapsus in « terram, instrumento ad id rite confecto « dari ». [Putat in cochleari. Id tamen negant Diana ⁷; et Renzi ⁸ cum Fagundez ⁱ) et concilio Mediolanensi V, ubi id vetitum fuit. Sed merito putant non improbabiler

licitum in tali necessitate, cum Busenbaum, Bonacina ⁹; item Mancinus et Marchant, apud Croix ¹⁰; et Salmant. ¹¹ cum Gavanto ^j), Leandro, etc.: quia necessitas satis videtur excusare a solito ritu Ecclesiae]. — « Quod in praxi, pro aegroto, « qui non potest trajicere hostiam (ut scilicet ei detur Eucharistia, imposita paratricula hostiae cum vino in cochleari), « admittit Praepositus ¹² et Escobar ¹³, Diana ¹⁴ ». [Vide dicenda n. 288, v. *Dicunt*].

« 7°. Sacerdos podagra laborans potest « deferri ad altare, ut ibi Eucharistiam « administret; seclusa tamen alia prohibitione. — Ita Possevinus ^k), Bonacina ¹⁵ ».

245. — « Resp. II°. Requiritur praeterea « ut eam dispenset ritu Ecclesiae consuetudo: deinde, ut eam neget (per se loquendo) indispositis animo vel corpore; « denique, si pastor sit, ut ministret eam « ovibus, quoties rationabiliter petunt. — « Bonacina ¹⁶.

« Dixi 1) *Ritu Ecclesiae*; quia legitimus Ecclesiae ordo sub peccato obligat.

« Unde resolves:

« Peccat, 1°. Qui Eucharistiam dat sub « utraque specie, locis vel personis quibus a Pontifice non est concessum. — « Item, si morituro, qui ob linguae aridi-

Eucharistia ministranda ritu Ecclesiae.

Sub specie vini, nunquam licita laicis secluso privilegio.

¹ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 7, n. 1. — ² Disp. 7, de Irregul., qu. 2, punct. 2, num. 16. *Suar.*, de Censur., disp. 51, sect. 2, n. 17, v. *Quinto potest*. *Molina*, tr. 3, disp. 70, num. 3. — *Sayr.*, de Censur., lib. 6, cap. 9, num. 2 et 4. — *Avila*, part. 7, disp. 3, dub. 1. — *Fill.*, tr. 19, cap. 6, num. 178. *Regin.*, lib. 30, tr. 2, num. 53. — ³ Tr. 10, cap. 7, num. 2. — ⁴ Disp. 7, de Irregul., qu. 2, punct. 2, num. 16. — ⁵ De Irregul., qu. 9, art. 4, num. 15. — ⁶ Tr. 8, disp. 5, qu. 2, cap. 5, num. 1. — ⁷ Part. 5, tr. 3, resol. 50; cfr. part. 4, resol. 114. — ⁸ De Euchar., cap. 3, qu. 16. *Concil. Mediol.* V, part. 2 constitut., cap. 15, v. *Atvero*. —

⁹ Disp. 4, de Euchar., qu. 5, punct. 2, num. 10, i. f. — *Mancin.*, Practica visitandi infirmos, pract. 8, dub. 19. *Jacobus Marchant*, Candelabr. myst., tract. 6, de Extr. Unct., lect. 3, v. *Austiores*. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, n. 486. — ¹¹ Tr. 4, cap. 9, num. 27. *Leand.*, disp. 4, qu. 20. — ¹² Qu. 80, art. 8, dub. 2, num. 42. — ¹³ Tract. 7, exam. 6, n. 88, (edit. Lugdun. s. d.; al. n. 62, v. f.). — ¹⁴ Part. 4, tr. 4, resol. 104. — ¹⁵ Disp. 4, de Euchar., qu. 5, punct. 2, num. 11. — ¹⁶ Loc. cit., punct. 1, num. 15; cfr. punct. 2, num. 7; et disp. 1, qu. 6, punct. 4, et disp. 4, qu. 6, punct. 2.

^e) Scilicet ii auctores dicunt ejusmodi infirmos digitis esse irregulares.

^f) Viva sic loquitur: « Qui parte etiam pollicis aut indicis caret, et qui laborat debilitate digitorum, ita ut notabiliter impediatur frangere Eucharistiam illamque tractare », est irregularis. Et ita etiam Bonacina.

^g) Suarez, licet a Bonacina hic citetur; id tamen, de *Poenit.*, disp. 44, sect. 3, n. 17, v. *Dico 3°*, non habet.

^h) Possevinus, de *Offic. curati*, cap. 8, n. 35, de iis qui doctrinam hanc tenent scribit: « Forte possent sustineri »; sed postquam rationes hujus opinionis exposuit, concludit: « Ego tamen consulo non recedendum a communi usu Ecclesiae, qui est ministrare imme-

diat manu; et qui aliter ageret, praeter peccatum, posset etiam... puniri. An autem mortaliter peccaret, dubito, quia contraveniret gravi caeremoniae Ecclesiae universalis ».

ⁱ) Fagundez, de *3° praec. Eccl.*, lib. 3, cap. 1, n. 13, licitum esse ait tempore pestis, Eucharistiam in loco decenti deponere, ut peste infectus possit eam ore vel manu sumere.

^j) Gavantus, *Man. Episcopor.*, v. Pestis, n. 6, negat posse ministrari mediante aliquo instrumento; et n. 7, subdit solum: « Alii concedunt cum cochleari argenteo ».

^k) Possevinus, cap. 5, n. 49, observandam esse ait universalem consuetudinem, quae est ut minister accedat et non portetur: « Tamen

« tatem non potest hostiam trajicere, det
« species vini »: [Ut communissime dicunt
Tamburinius¹ cum Fagundez et Diana^{a)};
item Croix^{b)} cum Suarez, Lugo, Dica-
stillo, etc., contra Ochagavia^{c)}, etc.; quia
praeceptum viatici non obligat, quando
nequit sumi debito modo et Ecclesiae ritu]
« licet talem a mortali excusare conetur
« Amicus apud Diana², Bonacina^{d)}, San-
« chez, Possevinus^{d)}, Barbosa, contra
« ipsum Diana^{a)}.

« 2º. Qui dispensat sine veste sacra vel
« lumine, aut praevia confessionis gene-
« ralis formula ». — [Vide dicta n. 241].

« 3º. Qui laico dat hostiam majorem.
« — In necessitate tamen, vel in casu ma-
« gnae devotionis, licet ex maiore parti-
« culam defractam dare »; [Id si fit sine
causa non est licitum, sed non excedit
veniale; ut recte ait [Contin.] Tournely³
cum Passerino. Sufficit autem ad illud ex-
cusandum, si communicandus sit infirmus,
vir nobilis, famulus, vel alius qui sine in-
commodo exspectare non potest, etiamsi
tantum ex devotione communicet^{e)}; ut
dicunt communiter idem [Contin.] Tour-
nely⁴ et Concina⁵; Salmant.⁶ cum Dica-

stillo, Diana, Granado, etc.; ac Elbel⁷
cum S. Antonino, Silvestro et Bonacina] —
« vel etiam in defectu minorum, plures
« majores consecrare; easque deinde in
« minores partes (non tamen adeo parvas,
« ut honeste dari non possint) divisas di-
« stribuere. — Ita Sà^{f)}, Bonacina^{f)} ».

246. - « Dixi 2º. *Per se neget*: quia
« alias cooperabitur peccato. Per accidens
« tamen saepe dare potest, v. gr. si sine
« scandalo, aut gravi damno suo vel poe-
« nitentis, negari non possit. — Vide Bo-
« nacina⁸, Possevinum⁹.

« Unde resolves:

« 1º. Peccat: 1º. Qui dat pueris ante
« annum discretionis (nisi in articulo mor-
« tis) qui forte circa annum decimum in-
« cipit ». — [Vide infra n. 301].

« 2º. Qui dat amentibus, quando nun-
« quam sunt usi ratione. Si vero usi sint,
« potest et debet illis dari in articulo mor-
« tis, si possit sine periculo irreverentiae,
« et non constet^{a)} incidisse in amentiam
« in statu peccati mortalis. Laymann¹⁰ ». —
[Vide dicenda n. 302].

« 3º. Qui dat peccatori publico, v. gr.
« histrioni turpes comoedias cum mortali

Euchari-
stia per se
neganda in-
dispositis:

Pueris
ante discre-
tionem.

Perpetuo
amentibus.

Peccatori
publico.

¹ Method. SS. Commun., cap. 5, num. 3. *Fagund.*, de 3 Praec. Eccl., lib. 3, cap. 4, n. 20. *Suar.*, de Euch., disp. 71, sect. 3, v. f. - *Lugo*, Resp. moral., lib. 1, dub. 10, num. 2 et 8. - *Dicast.*, tr. 4, de Euch., disp. 10, dub. 11, num. 228. - *Amicus*, tom. 7, disp. 29, n. 108. ² Part. 8, tr. 1, resol. 24. - *Barbosa*, de Parocho, cap. 20, n. 45. - ³ De Euch., cap. 5, art. 2, quaer. 8. - *Passer.*, de Statib., qu. 187, art. 1, num. 959. - ⁴ Loc. cit. - ⁵ De Euch., cap. 7, n. 12. - ⁶ Tr. 4, cap. 9, num. 19. - *Dicast.*, tr. 4,

disp. 11, dub. 6, num. 113 et 117. - *Diana*, part. 5, tr. 3, resol. 54; cfr. part. 1, tr. 14, resol. 37. - *Jacob. de Gra-*
nado, in 3 P., contr. 6, de Euch., tract. 12, disp. 3,
num. 3 et 4. - ⁷ De Eucharistia, num. 59. *S. Anton.*,
part. 3, tit. 13, cap. 6, § 5. - *Silvest.*, v. *Eucharistia II*,
num. 15, § *Septimum*. - *Bonac.*, disp. 4, qu. 5, punct. 1,
num. 14. - ⁸ Disp. 1, de Sacramentis in genere, qu. 6,
punct. 4. - ⁹ Cap. 5, n. 21. - ¹⁰ Lib. 5, tract. 4, cap. 4,
num. 4 et 3.

citra scandalum, inquit, cum non possit ha-
beri alius, credo non peccare mortaliter cu-
ratum qui dicto modo ea [sacramenta] admi-
nistraret. Melius ageret, si faceret recipientem
sacramenta accedere, et ipse curatus deinde
sacramentum administraret, et hoc maxime
quadrat in Eucharistia ».

245. - ^{a)} Diana, *part. 5, tr. 3, resol. 34*,
utramque opinionem affert, neque ipse as-
serit quamnam amplectatur. Unde inferius
male adducitur a Busenbaum, quasi sit contra
hanc sententiam. Cfr. etiam *part. 8, tr. 1*,
resol. 24.

^{b)} Croix, *lib. 6, part. 1, n. 611*, negat eo
casu teneri viaticum sub specie vini sumere.
Sed in fine approbat Tamburinium, qui dicit:
« Melius esse dare minimam particulam spe-
cierum panis cum vino vel juscule, quam spe-
cies vini ».

^{c)} Ochagavia nempe, *de Euch., tr. 2, qu. 18*,

n. 9, vult, ut probabilius, moribundum eo casu
« teneri » ad susceptionem speciei vini.

^{d)} Doctrinam hanc apud Bonacinam, San-
chez aut Possevinum reperire nequivi.

^{e)} Contin. Tournely, Dicastillus, Granado,
Bonacina non loquuntur de eo qui ex sola de-
votione communicaret; plerique tamen ex iis
id satis innuunt negando, ut Dicastillus, requiri
gravissimam causam; vel dicentes satis esse
rationabilem causam. — S. Antoninus tamen
loquitur de eo qui est infirmus « ad mortem ».

^{f)} Emmanuel Sà, v. *Eucharistia, n. 15*,
haec dumtaxat scribit: « Potest sacerdos com-
municaturo dare partem suae hostiae, si alia
non est ». — Bonacina vero, *disp. 4, de Euch.*,
qu. 5, punct. 1, n. 14, asserit sacerdotem
posse, « si adsit rationabilis causa », partem
suae hostiae dare quando aliam non habet.

246. - ^{a)} Aut « praesumi debeat », subdit
Laymann.

Omittere
vestes sa-
cras et lu-
mina, illici-
tum.

Item, da-
re laico
majorem
hostiam.

Quando
liceat dare
partem ma-
joris ho-
stiae.

« repraesentanti, usurario, meretrici, con-
« cubinario: de quibus vide Filliuccium¹ ». — [Vide dicta n. 47, v. *Sed hic.*] — « Dixi
« publico. Quia si occulte tantum scias
« esse indispositum, occulte quidem, non
« tamen publice petenti est neganda: nisi
« indispositio ex confessione sit nota; tunc
« enim extra eam ne licet quidem mo-
« nere, ut docet Sanchez, Bonacina, Lay-
« mann², card. de Lugo³ ». — [Vide dicta
n. 49 et 50].

Non est
neganda ca-
pite plecten-
dis.

247. - « 2°. Peccat idem qui negat reis
« morte plectendis (quibus etiam potest
« dari aliquot, immo una hora ante mor-
« tem, ut habet Sà: danda vero est, si fieri
« potest, non in carcere, vel alio loco inho-
« nesto), etiam ob crimen sagarum captis,
« dummodo poenitentiam prae se ferant:
« etiamsi crimen negent, et violenta duret
« suspicio. — Tanner⁴ ».

Negat Contenson^{a)} posse dari com-
munionem capite damnatis: nisi diu prius
poenitentia sua crimina expiaverint. —
Sed recte affirmat laudabilius posse dari
dispositis per confessionem Pater Con-
cina^{b)} et Juenin^{c)}, ut usus habet in Ita-
lia et Germania (secus in Gallia et Hispa-
nia), et etiam una hora ante mortem, si
necessitas urgeat, ut admittit Concina^{d)}.
Ex concilio enim Nicaeno praescribitur
quod Eucharistia danda est omnibus qui
ad vitae exitum veniunt^{e)}.

Raro dan-
da semifa-
tuis et simi-
libus.

3°. Recte facit: 1°. Qui raro, v. gr. in
« Paschate, dat communionem semifatuis,

¹ Tr. 4, cap. 9, num. 276. — *Sanch.*, de Matr., lib. 3, disp. 16, n. 3 et 4. — *Bonac.*, disp. 1, de Sacr. i. g., qu. 6, punct. 4, n. 4. — ² Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 10; cfr. tr. 6, cap. 14, n. 9. — ³ De Sacram. i. g., disp. 8, n. 189; cfr. de Poenit., disp. 23, num. 126 et 130. — *Sà*, v. *Eucharistia*, num. 2. — ⁴ Tom. 3, disp. 4, qu. 5, dub. 4, num. 108. —

« et qui debilem habent rationis usum, si
« saltem hunc cibum a profano distin-
« guere norint; ut habent Henriquez^{f)} et
« Possevinus^{f)}. — Idem fere dicendum
« est de surdis et mutis a nativitate. Vide
« Laymann⁵.

« 2°. Qui dat obsessis a daemone: dum-
« modo sine irreverentia possint sumere.
« Ita Suarez, Bonacina, Reginaldus ». —
[Vide dicenda n. 303, in *fine*].

248. - « Dixi 3) *Si pastor sit.* — Unde
resolves:

« 1°. Talis peccat graviter contra justi-
« tiam et caritatem si subditis in periculo
« mortis, licet peste infectis, non det ». —
[Vide dicta n. 233]. — « Alius vero sacer-
« dos, qui in tali casu, absente vel nolente
« parrocho, nollet dare, peccaret tantum
« contra caritatem: etsi, secundum Cha-
« peauville⁶, mortaliter.

Pastor ne-
gans Eu-
charistiam
subditis,
qualiter
peccet.

« 2°. Pastor, ut Eucharistiam opportune
« petentibus possit ministrare, tenetur eam
« asservare cum lumine in ecclesia (nec
« licet alibi, ne in sacellis quidem nobi-
« lium, vel choro monialium, aut inter
« septa monasterii earum, ut habet Tri-
« dentinum⁷, nisi cum facultate in so-
« lemni festo) in pyxide; quae non neces-
« sario est consecrata: licet, si consecrata
« non sit, debeat interius vestiri vitta linea
« ex tela consecrata; ut ex S. Thoma^{a)}
« docent Vasquez, Azor^{a)} et Reginal-
« dus^{a)} ». — [Vide de hoc dicenda n. 424,
v. *Hic ultimo loco*].

Euchari-
stia, ubi-
nam ser-
vanda.

Concil. Nicaen. I, can. 13; ap. Labbe, tom. 2, col. 46. —

⁶ Lib. 5, tr. 4, cap. 4, num. 5. — *Suar.*, disp. 69, sect. 2, v. *Quarto*. — *Bonac.*, disp. 4, qu. 6, punct. 1, n. 6. — *Regin.*, lib. 29, n. 80. — ⁷ De Necessit. et Modo ministrandi sacram. tempore pestis, cap. 4, qu. 37, n. 2. — ⁸ Sess. 25. de regular., cap. 10. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, n. 35 et 36.

247. - ^{a)} Contenson, *lib. 11, part. 2, disert. 4, cap. 1, specul. 3, § Corollaria*, v. *Infertur 7* « Reos morti adjudicatos, inquit, Eucharistiae esse capaces, si modo vere poeniteant, et peccata confessione sacramentali eluerint ». Hinc non dissentit a sententia quam ipse S. Alphonsus tenet.

^{b)} Concina, *de Euch.*, cap. 8, n. 5, dicit « rite dispositis »; quod jure S. Alphonsus interpretatur de dispositione per confessionem, cum reus capitis censeatur esse in mortali.

^{c)} Juenin, *Comment. de Sacram.*, *disert. 4, qu. 6, cap. 4, concl. 2 et 3*, commemorat dumtaxat usum italicum et germanicum, et contrarium usum gallicum et hispanicum.

^{d)} Concina, *loc. cit.*, scribit: « In ipso mortis exitu ».

^{e)} Et sane S. C. de Prop. Fide, die 5 Julii 1841, declaravit, posse, et quidem per modum viatici, capite damnatis deferri SS. Sacramentum pridie vel ipso die eorundem executionis.

^{f)} Henriquez, *lib. 8, cap. 42, num. 3*; Possevinus, *cap. 8, num. 9*, id concedunt citra irreverentiam, quod Henriquez (de pueris loquens) hoc modo interpretatur: « Dum nesciunt, inquit, hunc cibum discernere a profanis ».

248. - ^{a)} Auctores isti non satis accurate citantur a Busenbaum; Azor enim, *part. 1,*

Lumen co-
ram Eucha-
ristia arde-
re debet.

« 3°. Si ob graviter culpabilem negli-
« gentiam parochi, vel ejus cui ista cura
« commissa est, integro die, vel aliquot
« integris noctibus, lumen non ardeat ante
« venerabile Sacramentum, peccare eum
« mortaliter (secus, si per horam tantum)
« docet Quintanadvenas¹, item Diana²:
« — licet Marchant³ obligationem et con-
« suetudinem tam universalem neget: uti
« et de lumine praeferendo, quando de-
« fertur Sacramentum foras; atque ex
« causa id posse omitti, ut cum defertur
« ad aegrum longe distantem, nec com-
« mode fieri potest cum lumine ». — [Vide
dicta hic, n. 241, v. *Ministrare*].

249. - Plura quaesita diversa et utilia
ad praxim hic sunt resolvenda.

Quaeritur 1°. An in Missa *de Requiem*
possit dari *communio*? — Hic tria dubia
occurrunt.

Dubitatur 1°. An liceat *communione*
ministrare intra Missam?

Negat Gavantus⁴, et Croix⁵ ex de-
creto S. C. Rituum, edito die 22 Januarii
1701. — Sed affirmant merito Pignatelli⁶,
Quarti⁷; et Merati⁸ cum Castaldo et aliis
pluribus. Probatur ex Tridentino⁹, ubi di-
citur: *Optaret... sacrosancta synodus, ut in*
singulis Missis fideles adstantes... Eucha-
ristiae perceptione communicarent. (Nota
in singulis Missis; ergo etiam in Missis
defunctorum). Item, quia in canone etiam
missalis defunctorum dicitur: *Ut quotquot*
ex hac altaris participatione sacrosan-
ctum Filii tui Corpus et Sanguinem sum-
pserimus, etc. Deinde ibidem inferius post
communione celebrantis, sic habetur: *Si*
qui sunt communicandi, eos communicet
antequam se purificet. Refertque Merati
haec verba inserta fuisse in missali defun-
ctorum tempore Urbani VIII, qui haec

praescripsit inter caetera: *Comunicando*
fra la Messa de Requiem, si faccia lo
stesso; nè si dia alcuna benedizione.

Nec obstat decretum oppositum anni
1701. Nam asserit idem Merati invenisse
adnotatum in Directorio Ecclesiae Ge-
nuensis anni 1715, quod, licet anno 1701
a S. Congregatione vetita fuisset com-
munio fieri in Missis defunctorum, tamen
ab eadem S. Congregatione ex novis mo-
tivis prohibitum fuit extra dari copiam
praedicti decreti. — Deinde refert idem
auctor quod die 21 Martii 1711, repropo-
sito hoc dubio, eadem S. Congregatio cen-
suit praefatum decretum anni 1701 suspen-
dendum esse. Hinc hodie ubique viget
usus *communione* dispensandi intra Mis-
sam *de Requiem*; immo hodie certum est
licere ex decreto mox referendo.

Dubitatur 2°. An in Missa *defuncto-*
rum liceat dare communionem ex parti-
culis praeconsecratis in alia Missa?

Affirmant Pater Merati¹⁰ et Benedi-
ctus XIV¹¹, dicentes opinionem oppositam
aliorum nullo modo esse admittendam,
prout noviter adinventam; cum omnes
auctoritates et rubricae nunquam de hac
limitatione verbum faciant. Nec refert
quod particulae praeconsecratae non spe-
ctent ad idem sacrificium; nam ad totum
fructum sacramenti percipiendum, sufficit
ut fideles de eadem victima participant.
— Supposititium autem pro certo reputat
Merati quoddam decretum in contrarium,
quod refertur in quodam Calendario anni
1736. Dicit enim ipse omnem diligentiam
adhibuisse in evolvendis regestis S. Ri-
tuum Congregationis, in quibus nunquam
potuit tale decretum invenire.

Sed his non obstantibus, die 2 Septem-
bris 1741, novum prodiit decretum S. C. Ri-

Ex parti-
culis prae-
consecratis.

¹ Tr. 4, singul. 1, num. 2 et 3. — ² Part. 9, tr. 6,
resol. 34. — ³ Resolut. pastor., tr. 4, cap. 5, qu. 3, n. 4.
— ⁴ Part. 2, tit. 10, num. 6, lit. n. — ⁵ Lib. 6, part. 1,
n. 492. — ⁶ Tom. 9, consult. 90, n. 38 et 39. — ⁷ Part. 2,
tit. 10, num. 6, in explic. literal. v. *Tertio*. — ⁸ Part. 2,
tit. 10, rubr. 6, Nov. Observ., num. 28. Castald., Prax.

sacr. caeremoniar., lib. 2, sect. 14, cap. 7, num. 9. —
⁹ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 6. — Merati, loc. cit.,
num. 28, v. *Aliis etiam*. — Merati, loc. cit., v. *Nonnulli*
contra. — ¹⁰ Part. 2, tit. 10, rubr. 6, Nov. Observ., n. 30. —
¹¹ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 18, n. 12. — Merati, loc. cit.,
v. *Postquam haec*.

lib. 10, cap. 27, qu. 7, negat dumtaxat pyxi-
dem esse consecrandam; Reginaldus, *lib. 29*,
n. 201, negat eandem consecrandam esse
chrismatis unctione, et satis esse ait benedi-
ctionem. Neuter vero loquitur de vitta linea. —
Ad S. Thomam quod attinet, ipse non directe

a Vasquez citatur; citatur autem Sotus, qui,
in 4, dist. 13, qu. 1, art. 3, v. Appendit au-
tem D. Thomas, negat esse necessariam py-
xididis consecrationem; sed Sotus ipse, non
Doctor Angelicus, quem commentatur, haec
habet.

tuum in *Aquensi*, quo dictum fuit: *In Missis defunctorum, quae in paramentis nigris celebrantur, non ministratur Eucharistia per modum sacramenti, scilicet cum particulis praeconsecratis, extra-hendo pyxidem a custodia. Potest tamen ministrari per modum sacrificii, prout est quando fidelibus praebetur communio cum particulis infra eandem Missam consecratis.* — Hic autem notandum, quod antea, die 21 Junii 1670, in *Uritana*, aliud fuit decretum emanatum, nimirum: *Missae defunctorum non possunt celebrari, nisi cum colore nigro vel saltem violaceo.*

His positis, nempe quod tantum in paramentis nigris prohibetur Eucharistia ministrari, et alias permittitur celebrare Missas *de Requiem* in violaceis: infertur, licite posse in Missis defunctorum quae celebrantur in violaceis, ministrari Eucharistiam cum particulis praeconsecratis; et insuper ministrari posse tam ante quam post Missam.

Dubitatur 3°. *An communio possit ministrari a celebrante ante vel post Missam defunctorum?*

Merito id negat Merati. — Quia extra Missam nunquam in paramentis nigris est distribuenda communio: cum juxta Rituale Romanum praescribatur in administratione Eucharistiae utendum esse stola coloris officio illius diei convenientis; vel saltem coloris albi, ut censet idem Merati cum pluribus doctoribus: quod etiam approbavit S. Carolus¹.

Caeterum certum est ex Rituali Romano, intra Missas *vivorum* communio-

nem populi statim post sacerdotis sumptionem fieri debere: nisi justa causa suadeat fieri ante ^{a)} vel post Missam, uti si plurimi interessent, et suspicio esset quod aliqui eorum Missae longioris taedio cape-re-ntur; ut docet noster Pontifex Benedictus XIV ^{a)}.

250. - Quaeritur 2°. *Quid faciendum casu quo decidat hostia?*

Primo tegendus est locus panno lineo mundo, et postea abluendus, ut praecipunt rubricae: quae tamen non obligant sub gravi, ut notat Pasqualigo apud Croix²; Holzmann³, qui addit cum Gobat, Pellizzario, Tamburinio et Lohner, apud Croix⁴, ordinarie omitti posse ablutionem vestis aut barbae, ad evitandam turbationem populi. — Locus vero ubi incidunt species vini, semper debet abluui, cum ipsae imbibantur, etsi non sit opus eas comburere. — Si hostia decidat super ubera mulieris, non debet sacerdos ipse auferre; sed ipsa mulier manu abstrahat, et reponat in ciborio ^{a)}. Croix⁵ cum Gobat, Pasqualigo et Lohner.

251. - Quaeritur 3°. *Quid faciendum de fragmentis hostiarum?*

In rubrica missalis⁶ sic habetur: *Si deprehendat (sacerdos) post sumptionem Corporis et Sanguinis, aut etiam post ablutionem reliquias aliquas relictas consecratas, eas sumat, sive parvae sint sive magnae; quia ad idem sacrificium spectant.* — Et hoc, non solum immediate post Missam, ut commune est apud Croix^{a)}; sed etiam si sacerdos sit in sacristia, adhuc tamen indutus vestibus sacris, ut dicunt ibid. Gobat^{b)}, Granado,

Quid, si hostia decidat.

Fragmenta relictas, quando sumenda.

Communio ante vel post Missam defunctorum.

¹ Merati, part. 2, tit. 10, rubr. 6, Nov. Observ., n. 31. — Merati, loc. cit. — ² Concil. provinc. Mediolan. V, tit. 10, *Quae ad SS. Euch. sacram. pertinent.* — Pasqual., de Sacrif. Miss., qu. 311, n. 8. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 494. — ⁴ De Euch., num. 287 et 288. — Gobat, tr. 3, num. 798. — Pellizz., de Monialib., cap. 10, num. 241. — Tambur., Method. celebrand. Miss., lib. 2, cap. 8, § 8, num. 3.

Lohner, Instruct. I de Missa, part. 2, tit. 26, num. 7. — ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 494. — ⁶ Loc. cit., num. 495. — Gobat, tract. 3, num. 799. — Pasqual., de Sacrif. Miss., qu. 315, num. 3. — Lohner, loc. cit. — ⁷ Tit. de Defectib., VII, num. 2. — Ibid., ap. Croix, loc. cit., n. 496. — Jacob. de Granado, in 3 P., contrav. 6, de Euch., tract. 10, disp. 8, num. 11.

249. - ^{a)} Rituale Romanum *de Euch., Ordo administrandi*; et Benedictus XIV, loc. cit., cap. 18, n. 9, concedunt posse Eucharistiam ministrari « post Missam » ex rationabili causa. — Quidquid vero sit de antiquis praescriptionibus circa hanc materiam, hodie ex decretis S. R. C., communio dari potest tum ante, tum intra, tum post Missam defunctorum; omissa tamen ante vel post Missam

benedictione. Vide decreta authent., n. 1711 ad 2, et n. 3177.

250. - ^{a)} Nisi tamen modeste et decenter per sacerdotem ipsum accipi possit, ut dicunt Gobat et Lohner.

251. - ^{a)} Quod Croix, lib. 6, part. 1, n. 496, dicit commune, ad aliud assertum referendum est.

^{b)} Gobat, tr. 3, n. 422, non satis accu-

Diana^{c)}, etc. (ac consentit Benedictus XIV¹⁾, contra Lugo².

Quid, si
sint reli-
quiae alius
sacrificii.

Idque posse fieri dicunt Tamburinius^{d)} et Marchinus^{d)}, etiamsi fragmenta illa sint reliquiae alterius sacrificii; quia (ut ajunt) omnes Missae censentur unum specie sacrificium: et hoc probabile putat Tournely^{e)}.

Sed melius id negant communiter Cajetanus, Silvester, Navarrus, Vasquez et Bonacina^{f)}, apud Tournely; item Lugo³; ac Croix^{f)} cum Suarez et Tanner: nisi adsit periculum irreverentiae. Alias non licebit: tum quia ex rubrica (ut supra), sacerdos non potest sumere reliquias post ablutionem, nisi eas tantum quae *ad idem sacrificium spectant*; tum quia sumptio reliquiarum alterius sacrificii non pertinet ad illius perfectionem, sicut sumptio reliquiarum ejusdem sacrificii.

Dictum est: *adhuc indutus*. Nam si sacerdos jam se exuerit vestibus sacris, tunc censet praefatus Benedictus XIV⁴ cum clero Patavino, reliquias, vel reponendas in tabernaculo, si adsit, vel reservandas alteri sacerdoti celebraturo eodem mane; alioquin ab eodem qui celebravit esse sumendas.

¹ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 17, num. 5 (*al.*, sez. 2, cap. 6, § 1). — ² De Euch., disp. 15, num. 82. — *Cajetan.*, Opusc. tom. 2, tr. 3, qu. 1. *Silvest.*, v. *Eucharistia III*, n. 10, qu. 8. *Navar.*, Man., cap. 25, n. 89, v. *Vigesimo tertio*. *Vasq.*, disp. 211, cap. 5, num. 54 et 55. — *Contin. Tourn.*, de Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, dub. 1, in princip. — ³ De Euch., disp. 15, n. 81. — *Suar.*, disp. 68, sect. 6, ad 1. — *Tanner*, tom. 4, disp. 5, qu. 8, n. 101. — ⁴ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 17, num. 5 (*al.*, sezione 2, cap. 6, § 1).

rate citatur a Croix; id enim concedit, etiamsi sacerdos jam sacris vestibus exutus sit, modo tamen non possent asservari, nec sit alius sacerdos qui Sacrum faciat.

^{c)} Diana pariter non recte a Croix citatur; negat enim per se fieri posse; et alio loco iterum adhaeret huic negativae « tamquam communiori et probabiliori ». Et solum dicit de sententia affirmativa: « Non damnarem tamen de peccato supradictam sententiam Granadi sequentem ». Vide Diana *part. 5, tr. 14, resol. 43; part. 6, tr. 6, resol. 17; et part. 3, tr. 4, resol. 45*.

^{d)} Tamburinius et Marchinus perperam a Croix, *loc. cit.*, n. 496, allegantur; Tamburinius enim, *Method. SS. Commun.*, cap. 2, n. 40; Marchinus, *de Ordine*, tr. 3, part. 3, cap. 3, n. 20, expresse negant posse reliquias alius sacrificii sumi a sacerdote, postquam hic ab altari discessit.

Hic autem advertendum 1°. Quod si sacerdos deferat communionem infirmo in valetudinario, et remaneant reliquiae in patena vel calice, poterit sacerdos eas sumere, si adhuc sit sacris indutus vestibus; ut ajunt Palaus^{g)}, Tamburinius^{g)} et Burghaber, apud Croix⁵. — Bene vero poterit etiam eas dare infirmo statim post particulam ipsi traditam; quia tunc censetur moraliter una communio: prout recte dicunt iidem Tamburinius, Burghaber cum Marchino⁶, et Lugo⁷, qui testatur sic usum ferre, ut post communionem aegri abluatur pyxis, et ablutio ipsi tradatur.

Quid
reliquiis
communi
ne infirm

2°. Item advertendum id quod additur in praedicta rubrica⁸: *Si vero relictæ sit hostia integra consecrata, eam in tabernaculo... reponat; si hoc fieri nequit, sequenti sacerdoti ibi celebraturo... sumendam... relinquat; vel si neutrum horum fieri possit, in ipso calice seu patena decenter conservet... Quod si non habeat quomodo honeste conservetur, potest eam ipsemet sumere*. — Particulae autem inventae extra corporale, in dubio an sint consecratae, sumendae sunt etiam post ablutionem^{h)}; ut dicunt Bonacina, Henriquez et Gobat, apud Croix⁹.

Quid
hostia int
gra relict

Cler. Patav., scil. *Decis. Patav.*, anni 1708, a P. Andrea Zuccherio S. J. select. et compil.; Decembr. cas. 1, dub. 2, n. 27 et 29. — *Burghaber*, Centur. 3, cas. 37. ⁵ Lib. 6, part. 1, num. 496. — *Tambur.*, Method. SS. Commun., cap. 2, num. 43. *Burgh.*, loc. cit. ⁶ De Ordine, tr. 3, part. 3, cap. 3, num. 18. — ⁷ De Euch., disp. 15, n. 80. — ⁸ Tit. de Defectib., vii, num. 3. — *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, num. 16. *Henriq.*, lib. 9, cap. 39, n. 3. *Gobat*, tract. 3, n. 420. ⁹ Lib. 6, part. 1, n. 498.

^{e)} Contin. Tournely, *de Euchar.*, cap. 6, art. 2, sect. 1, dub. 1, v. *Haec opinio*, loquitur dumtaxat de sumptione « post ablutionem », et dicit non solum probabile, sed tutum; quin etiam tutius, eo « quod plus sacramenti reverentiae consulat ».

^{f)} Plerique ex auctoribus allegatis innuunt, et quidem perspicue, negativam sententiam, potius quam eandem expresse tueantur; unde Contin. Tournely dicit: « Adhaerent ». — Quin etiam Bonacina dicit « melius » esse; et Croix, « rectius », ut asserventur ejusmodi reliquiae, si id possit fieri absque irreverentia.

^{g)} Palaus et Tamburinius falso a Croix citantur pro praesenti casu, quem revera praetermittunt.

^{h)} In *Hom. apost.*, tr. 15, n. 18, i. f., S. Doctor addit: « Et melius (dico) esset cum ipsa ablutione ».

252. - Quaeritur 4°. *Quanam hora possit dispensari communio?*

Qualibet
hora potest
dari com-
muniō.

Respondetur: Per se loquendo, qualibet diei hora dispensari potest; quia circa hoc nulla adest prohibitio. Ita communiter docent Palaus¹, Roncaglia²; Salmant.³ cum Angelo, Coninck et Fagundez; ac Bonacina⁴ cum Silvestro, Sà, Tabiena, Azor, Possevino, Henriquez; et Suarez⁵, ubi affert S. Ambrosium dicentem, suo tempore fuisse consuetudinem celebrandi et dandi communionem^{a)} circa finem diei.

Non tamen
noctu vel
sub vespe-

Diximus: *per se loquendo*. Nam, ut dicunt omnes^{b)} auctores citati, non licet Eucharistiam ministrare noctu vel sub vespas (id est in extrema diei parte); tum propter scandalum, tum propter hodiernam Ecclesiae consuetudinem: — contra Aversa (apud Croix⁶), qui dicit esse quidem congruum ut communio fiat mane, sed licere etiam vespas. Sed hoc tantum admittunt Palaus⁷ cum Coninck^{c)}; Tamburinius^{d)} cum Sà^{d)} et Suarez^{d)}; ac Jordanus apud Croix⁸, si accedat aliqua specialis causa: et hoc probabile videtur si fiat sub vespas. Nam intempesta nocte

Limitatio.

¹ Tr. 21, punct. 16, num. 3. — ² De Euch., cap. 4, qu. 6, resp. 1. — ³ Tr. 4, cap. 8, n. 38. — *Angel.*, v. *Eucharistia III*, n. 35. — *Coninck*, qu. 80, num. 85. — *Fagund.*, de 3 Praec. Eccl., lib. 3, cap. 7, num. 13. — ⁴ Disp. 4, de Euchar., qu. 7, punct. 1, num. 14. — *Silvest.*, v. *Eucharistia III*, n. 17, v. *Quintum*. — *Sà*, v. *Eucharistia*, n. 19. — *Tabien.*, v. *Missa*, n. 6. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 25, qu. 7. — *Possev.*, cap. 8, n. 8. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 53, n. 5, i. f. — ⁵ Disp. 80, sect. 4, v. f.; et disp. 69, sect. 4, v. *Tandem*. — *S. Ambros.*, serm. 8, n. 48, in Psalm. 118;

puto cum Salmant. et Bonacina, non licere nisi in solo casu necessitatis.

Sic etiam non licet dare communionem in Missa *Nativitatis Domini* quae dicitur *media nocte*^{e)}: ex decretis S. C. Rituum, apud Benedictum XIV⁹.

Quid in
Missa me-
diae noctis
in Nativitate
Domini.

Nec in die *Parasceves*: ex decreto ejusdem S. Congregationis, die 19 Febr. 1622, apud Gavantum¹⁰. Et licet hoc decretum in registris non reperiri testetur Merati, tamen S. C. Concilii, die 12 Febr. 1679, apud Benedictum XIV¹¹, mandat Ordinariis, *ut circa communionem in feria sexta Parasceve, missalis rubricae et Ecclesiae Romanae usus serventur*. — Ex quo recte infert noster Pontifex vetitam esse tali die communionem: tum quia in rubrica missalis Feriae V dicitur, debere asservari quasdam particulas pro infirmis, et sic sani excluduntur; tum quia juxta Romanam consuetudinem, Feria sexta non distribuitur Eucharistia.

In die Pa-
rasceve non
licet.

In die autem *Sabbati Sancti* nullum adest decretum prohibens communionem. — At Macrus¹² ait: *In Missa Sabbati Sancti haec antiphona (Communio) ideo non*

Sabbato
Sanctolice
datur com-
muniō.

ap. Migne, Patrol. lat., tom. 15, col. 1314. — *Aversa*, qu. 8, sect. 3, post princip. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 493. — ⁷ Tr. 21, punct. 16, n. 3. — *Jordan.*, lib. 3, tit. 3, n. 36. — ⁸ Loc. cit. — *Salmant.*, tr. 4, cap. 8, num. 38. — *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. 7, punct. 1, n. 14. — ⁹ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 18, n. 13 (*al.*, sezione 2, cap. 6, § 3). Cfr. etiam Decreta auth. S. R. C., n. 752 et 781. — ¹⁰ Part. 4, tit. 9, n. 25. — *Merati*, part. 4, tit. 9, Nov. Observ., n. 78. — ¹¹ Loc. cit., num. 14 (*al.*, loc. cit.). Est decretum Innoc. XI circa frequentem communionem. — ¹² Hierolexic., v. *Communio*.

252. - ^{a)} In diebus scilicet jejunii.

^{b)} Seu rectius: aliquot ex citatis auctoribus.

^{c)} Coninck, qu. 80, n. 85, id non concedit « extra necessitatem ».

^{d)} Tamburinius, *Method. expedit. Commun.*, cap. 6, § 1, n. 5, concedit « extra mortis necessitatem ». Et ibi citat Sà, v. *Eucharistia*, n. 19; et Suarez, disp. 69, sect. 4, v. *Tandem*, ubi revera auctores isti asserunt communionem posse dari qualibet diei hora. Sed Tamburinius addit non esse facile concedendum propter populi admirationem. — Quaesitum est a S. R. C.: « An die magni concursus ad indulgentiam plenariam vel jubilaum possit ministrari sacra Eucharistia fidelibus aliqua hora ante auroram et post meridiem ». Et S. C., die 7 Septemb. 1816, respondit: « In casu de quo agitur, *affirmative*, a tempore ad tempus quo in illa ecclesia Missae celebrantur; vel ad formam rubricae, vel ad formam in-

dulti eidem ecclesiae concessi. Decret. Authent., n. 2572, ad 23.

^{e)} Seu clarius, uti liquet ex allegatis decretis, id prohibetur non quidem in Missa solemni quae media nocte Nativitatis Domini decantatur; sed in Missis privatis, quae ceteroquin et ipsae secluso speciali indulto, illa nocte celebrari vetantur.

Novissime tamen, per S. C. S. O., die 1 Augusti 1907, SS^{ms} D. N. Pius divina providentia PP. X, « motu proprio, benigne indulgere dignatus est, ut in omnibus et singulis sacrarum virginum monasteriis clausurae legi subjectis aliisque religiosis institutis, piis domibus et clericorum seminariis, publicum aut privatum oratorium habentibus cum facultate Sacras Species habitualiter ibidem asservandi, sacra nocte Nativitatis D. N. J. C. tres rituales Missae, vel etiam pro rerum opportunitate, una tantum, servatis servandis, posthac in perpetuum quotannis celebrari, sanctaque commu-

dicatur, quia communio populo non fit. Itaque abusus etiam censendus est illorum qui communionem concedunt in hac die. Haec tamen ratio non suadet: nam perdoctus Pater Merati¹ cum Grancolas, Moretto^{f)} et aliis, satis probat quod olim in Missa Sabbati Sancti omnes communicabant, non solum parvuli, sed etiam reliqui fideles; ut patere dicit ex quodam antiquo *Ordine Romano*, ubi legitur inter caetera: *Omnes communicent.* Additque cum Gavanto, Grancolas et Durando, non ob aliud hodie omitti *communione* et *postcommunionem*, nisi quia loco earum suffectae sunt Vesperae; quae gratiarum actio potius dicendae sunt quam officium Vesperarum. — Non habemus igitur, ubi vetita sit communio in tali die. Unde ait Viva², quolibet die permitti susceptionem Eucharistiae, excepta feria sexta Parasceves. Immo notum est quod in pluribus ecclesiis regni et urbis Neapolis, ac praesertim in ejus cathedrali, communio post Missam solemnem populo ministratur^{g)}.

253. - Quaeritur 5°. *Quoties parochus teneatur ministrare Eucharistiam suis ovibus?*

Aliqui dixerunt parochum teneri tantum tempore praecepti et in articulo mor-

tis. Ita^{a)} Silvester et Richardus. — Sed communiter hi rejiciuntur ab aliis, qui docent teneri ministrare quoties oves rationabiliter et opportune petunt. Ita communiter, cum Busenbaum (*n.* 245), Sotus^{b)}, Suarez, Filliuccius, Palaus, Dicastillus, Vasquez^{c)}, Azor^{d)} et alii, cum Salmant.³ Ratio, quia pastori incumbit providere, non solum ut oves adimpleant praecepta, sed etiam ut habeant ea quae valde prosunt suo profectui^{e)}.

254. - Quaeritur 6°. *Quid sentiendum de usu quotidianae communionis?*

Male quidem locuti sunt aliqui, qui dixerunt communionem quotidianam suadendam, immo praecipiendam esse omnibus illis qui sunt in gratia. Licet enim S. Ambrosius dixerit: *Accipe quotidie, quod quotidie tibi prosit*; subjungit tamen: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere.* Hinc dicit S. Thomas⁴: *Requiratur ut cum magna devotione et reverentia... accedat... Sed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt..., non est utile omnibus hominibus quotidie ad hoc sacramentum accedere.* — Unde merito damnata fuit ab Innocentio XI, propositio 56, quae dicebat: *Frequens confessio et communio, etiam in his qui*

Quoti-
parochi
teneant
dare com-
munionem
suis par-
chianis.

Opini-
S. Alphonsi
de quotidi-
na commu-
nionem.

¹ Part. 4, tit. 10, rubr. 40, Nov. Observ., n. 57, v. *Verum.* - Grancolas, in Breviar. Rom., lib. 2, cap. 71, v. *Ad hanc.* - Gavanto, part. 4, tit. 10, rubr. 38, lit. o. - Grancolas, loc. cit., v. *Ex eo quod omitti*, i. f. Durand., Rational. divinor. officior., lib. 6, cap. 85, n. 7 et 8. — ² De Euch., qu. 4, art. 9, num. 1. — Silvest., v. *Confessor I*, num. 14,

qu. 18. Richard. de Mediavil., in 4, dist. 18, art. 2, qu. 3. — Suar., disp. 72, sect. 3. Fill., tr. 4, cap. 9, n. 268. - Palaus, tr. 21, punct. 20, n. 3. - Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 11, dub. 7, n. 119 et 120. ³ Tr. 4, cap. 9, n. 29. — S. Ambros., de Sacram., lib. 5, cap. 4, n. 25; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 16, col. 452. — ⁴ 3 P., qu. 80, art. 10.

nio omnibus pie petentibus ministrari queat. Devotam vero hujus vel harum Missarum auditionem omnibus adstantibus ad praecepti satisfactionem valere, eadem Sanctitas Sua expresse declarari mandavit ».

^{f)} Morettus, de *Ritu variandi chorale indumentum*, n. 14, loquitur sane de neonatis, sed ex contextu liquet verbum istud intelligendum esse de renatis per Baptismum, seu neophytis.

^{g)} Quin etiam, Sabbato Sancto inter Missarum solemnias, sacra Eucharistia fidelibus distribui potest: et per hanc communionem adimpleri potest praeceptum paschalis communionis, ex decreto S. R. C. Vide *Decret. authent.*, n. 2561.

253. - ^{a)} De confessione loquentes.

^{b)} Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 6, conclus. 2, § *Sententia auctoris*, dicit praelatum teneri ministrare sacramentum subdito, « non solum tempore quo subditus obligatur com-

municare, ... verum etiam quando ex sua devotione vellet illud suscipere ».

^{c)} Vasquez, *disp.* 209, n. 52: « Parochus, inquit, non solum debet audire confessionem et Eucharistiam ministrare tempore praecepti..., sed extra illud: siquidem profectui ovium invigilare debet ». Et *disp.* 213, n. 13, de confessione tractans, dicit parochum debere subditorum confessiones audire, non solum tempore praecepti; « sed etiam alias, prout ipsi voluerint ob majorem sui spiritus profectum ».

^{d)} Azor, *part.* 1, lib. 2, cap. 17, qu. 10, sic docet de confessione a parochis audienda.

^{e)} Suarez, Filliuccius, *locis cit.*; et Palaus, *loc. cit.*, n. 4, hanc suam opinionem limitant: Nisi parochus renuat « propter rationabilem occurrentem causam, vel certe quia habet alios coadjutores, ad quos possunt oves sine ullo dispendio vel difficultate accedere ». Verba sunt Suarez.

gentiliter vivunt, est nota praedestinationis. Melius dicere debebant: Est nota reprobationis.

Nimis rigore e converso alii sentiunt de quotidiana vel frequenti communione, qui ab illa animas arcent, si hae valde extraordinaria puritate et fervore non polleant. Damnata enim fuit propositio 23 ab Alexandro VIII, quae dicebat: *Similiter arcendi sunt a sacra communione, quibus nondum inest amor Dei purissimus et omnis mixtionis expers.* — Nec mirum si aliquis magister antiquus cum rigore de hoc sit locutus; tunc enim temporis, usu vigeat talis rigor qui hodie non viget.

Ideo super hoc puncto sedulo attendendum est ad decretum S. Congregationis editum anno 1679, et approbatum a Pontifice Innocentio XI (prout in extensum refertur a Croix ¹): ubi inter alia primo loco dicitur usus frequens vel quotidianus Eucharistiae semper fuisse in Ecclesia approbatus a SS. Patribus; sed, ratione diversitatis conscientiarum, nihil de ipso constitui posse. Deinde pronuntiatur sic: *Frequens... accessus (ad Eucharistiam) confessoriorum... iudicio est relinquendus, qui ex conscientiarum puritate et frequentiae fructu et ad pietatem processu, laicis negotiatoribus et conjugatis, quod prospicient eorum saluti profuturum, id illis praescribere debebunt.* — Postea additur: *In hoc igitur pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti aut quotidiana... sumptione, unica praecepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituentur. Sed magis, quid singulis permittendum, per se, aut*

S. Congregationis Concilii, decretum *Cum ad aures*,

parochos seu confessarios, sibi decernendum putet (loquitur de episcopo); illudque omnino provideat, ut nemo a sacro convivio, seu frequenter seu quotidie accesserit, repellatur. — Denique concluditur quod episcopi, *in quorum dioecesibus viget huiusmodi devotio* (id est usus frequentis communionis)..., *pro illa gratias Deo agant, eamque ipsi, adhibito prudentiae et iudicii temperamento, alere debebunt.*

Quoad hoc pontificium decretum notandum est 1°. Praecipi ibi quod episcopi, et tanto minus parochi, quamvis possint alicui ex suis ovibus in particulari taxare communionem, minime tamen generaliter pro omnibus dies communionis praescribere possunt. Immo providere debent omnino ut nemo repellatur a frequenti vel quotidiana communione: cujus usum ipsi, juxta prudentiae regulas, potius alere tenentur.

Notandum 2°. Ibi praecipi ut talis usus frequentis sive quotidianae communionis (etiam pro negotiatoribus et conjugatis) relinquatur arbitrio confessoriorum: qui juxta conscientiarum puritatem et profectum communionem praescribant. — Hinc dicendum quod confessorius, praesertim ex fructu frequentiae et ex desiderio poenitentis, regulam sumere debet augendi vel minuendi usum communionis ^{a)}. (Vide quae de hoc puncto fusius dicemus in *Praxi Confessar.*, Cap. ix, § iv).

An autem dispensans Eucharistiam in mortali peccet mortaliter? — Vide n. 35, ubi sententiam affirmativam amplexi sumus.

diei 12 Februarii 1697. ¹ Lib. 6, part. 1, num. 665.

254. — ^{a)} Haec S. Alphonsi doctrina, sicut ea quam exponit in *Praxi Confessarii*, loc. cit., hodie immutanda vel explicanda est, juxta normas a S. C. Concilii die 20 Decembris 1905 traditas et praescriptas, nimirum: « 1. Communio frequens et quotidiana, utpote a Christo Domino et a catholica Ecclesia optatissima, omnibus christifidelibus cujusvis ordinis aut conditionis pateat; ita ut nemo qui in statu gratiae sit et cum recta piaque mente ad sacram mensam accedat, prohiberi ab ea possit. — 2. Recta autem mens in eo est ut qui ad sacram mensam accedit, non usui aut vanitati, aut humanis rationibus indulgeat, sed Dei placito satisfacere velit, ei arctius ca-

ritate conjungi, ac divino illo pharmaco suis infirmitatibus ac defectibus occurrere. — 3. Etsi quam maxime expediat ut frequenti et quotidiana communione utentes, venialibus peccatis saltem plene deliberatis eorumque affectu sint expertes, sufficit nihilominus ut culpis mortalibus vacent, cum proposito se nunquam in posterum peccaturos; quo sincero animi proposito fieri non potest quin quotidie communicantes a peccatis etiam venialibus ab eorumque affectu sensim se expediant. — 4. Cum vero sacramenta Novae Legis, etsi effectum suum ex opere operato sortiantur, majorem tamen producant effectum quo majores dispositiones in iis suscipiendis adhi-

DUBIUM II.

De Subjecto, seu suscipiente Eucharistiam.

ARTICULUS I.

QUAE REQUIRATUR IN EO DISPOSITIO ANIMAE.

255. *De praecepto praemittendi confessionem ad communionem.* — 256. *Qu. 1. An hoc praeceptum sit divinum vel ecclesiasticum.* — 257. *Qu. 2. An qui post confessionem recordatur mortalis teneatur ante communionem illud confiteri.* — *Qu. 3. An teneatur conteri.* — 258. *Quid, si sacerdos dubitat de peccato commisso. (Remissive ad n. 474, de sacramento Poenitentiae).* — 259. *Non excusat a confessione celebritas, devotio aut paupertas.* — 260. *Excusat vero 1. Periculum mortis, et necessitas ministrandi viaticum. 2. Scandalum aut nota infamiae. Quid, si deferatur viaticum infirmo qui nequit tam cito explere confessionem.* — 261. *Quid, si populus aut ipse sacerdos deberet carere Missa vel communione paschali.* — 262. *Quid, si sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati praeteriti, an teneatur confiteri si possit (Vide ibid. Dub. 1).* — *Et an teneatur Missam deserere, si nequeat confiteri (Vide Dub. 2).* — 263. *Quid, si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium.* — 264. *Quando censeatur deesse copia confessarii. Et quae distantia confessarii excuset. Quid, si non adsit nisi sacerdos simplex, vel confessarius excommunicatus, etc.* — 265. *Qu. 1. Quid, si sacerdos habeat peccatum reservatum, et desit confessarius habens facultatem. Qu. 2. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reservata quam non reservata. Qu. 3. Quid, si habeat excommunicationem reservatam.* — 266. *Qu. 4. Quomodo intelligendum praeceptum confitendi quamprimum. Qu. 5. An ad illud teneatur sacerdos celebrans sacrilege.* — 267. *Qu. 6. An celebrans confessus, et oblitus peccati. Qu. 7. An sacerdos non confessus, qui meminit peccati post consecrationem.* — 268. *Qu. 8. An praeceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos.* — 269. *Effectus Eucharistiae.* — 270. *Quaer. 1. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale.* — *Qu. 2. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter et fructum amittat.*

Conscius
mortalis te-
netur prae-
mittere con-
fessionem.

255. - « Resp. Qui est in mortali, te-
netur sub mortali ante sumptionem Eu-
charistiae confiteri: nisi sit necessitas ce-

lebrandi vel communicandi, et confessa-
rius desit ». [Utrumque enim concurrere
debet ad excusandum a confessione, ex

beantur, idcirco curandum est ut sedula ad sacram communionem praeparatio antecedit, et congrua gratiarum actio inde sequatur, juxta uniuscujusque vires, conditionem ac officia. — 5. Ut frequens et quotidiana communio majori prudentia fiat uberiusque merito augeatur, oportet ut confessarii consilium intercedat. Caveant tamen confessarii ne a frequenti seu quotidiana communione quemquam avertant, qui in statu gratiae reperiatur et recta mente accedat. — 6. Cum autem perspicuum sit ex frequenti seu quotidiana S. Eucharistiae sumptione unionem cum Christo augeri, spirituales vitam uberius ali, animam virtutibus effusius instrui, et aeternae felicitatis pignus vel firmius sumenti donari, idcirco parochi, confessarii et concionatores, juxta probatam Catechismi Romani doctrinam (*Part. 2, cap. 4, n. 60*) christianum populum ad hunc tam pium ac tam salutarem usum crebris admonitionibus multoque studio cohortentur. — 7. Communio frequens et quotidiana praesertim in religiosis institutis cujusvis generis promoveatur; pro quibus tamen firmum sit decretum *Quemadmodum* diei 17 mensis Decembris 1890, a S. C. Epp. et Regg. latum.

Quam maxime quoque promoveatur in clericorum seminariis, quorum alumni altaris inhiant servitio; item in aliis christianis omne genus ephebeis. — 8. Si quae sint instituta sive votorum solemnium sive simplicium, quorum in regulis aut constitutionibus vel etiam calendaris communionibus aliquibus diebus affixae et in iis jussae reperiuntur, hae normae tamquam mere *directivae*, non tamquam *praeceptivae* putandae sunt. Praescriptus vero communionum numerus haberi debet ut quid minimum pro religiosorum pietate. Idcirco frequentior vel quotidianus accessus ad eucharisticam mensam libere eisdem patere semper debet, juxta normas superius in hoc decreto traditas ».

Decretum autem *Quemadmodum*, quod jubetur firmum remanere, haec circa communionem monialium et religiosorum virorum professione ac regimine penitus laicorum, statuit: « Monentur... omnes ut ad sacram synaxim curent diligenter se praeparare et accedere diebus in propriis regulis statutis; et quoties ob fervorem et spiritualem aliqujus profectum confessarius expedire judicaverit ut frequentius accedat, id ei ab ipso

Tridentino]. « Ita Tridentinum¹, ubi contrarium docentes^{a)} excommunicantur de facto. Fundatur autem in illo I. Cor. XI: « *Probet autem seipsum homo, etc.* — Et « parum refert ad praxim, utrum tantum « sit praeceptum ecclesiasticum an tantum « divinum: quod est probabilius^{b)}, ut « docent Suarez, Filliuccius et alii communiter.

Secus, conscius venialium tantum.

« Dixi I^o. *In peccato mortali*; tum quia « Eucharistia delet venialia ex opere operato; tum quia venialia (esto comitentur, « immo reddant venialiter malam ipsam « sumptionem) non ponunt obicem gratiae sanctificanti. Quod si tamen multa « sint, et intra genus suum gravia, de quibus nulla poenitentia concipitur, actualis « devotionem et fructum majorem « impediunt. — Suarez, Laymann et alii ».

256. - Quaeritur 1°. *An hoc praeceptum praemittendi confessionem ad communionem sit divinum, vel ecclesiasticum?*

Praeceptum Tridentini de praemittenda confessione.

In Tridentino² sic habetur: *Praesertim, cum illa plena formidinis verba apud Apostolum legamus: Qui manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non dijudicans corpus Domini. Quare communicare volenti revocandum est in memoriam ejus praeceptum*: Probet... seipsum homo. *Ecclesiastica autem consuetudo declarat eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat.*

Super autem his verbis, alii, ut Navarrus^{a)}, Medina^{a)}, Palacios, apud Pala-

laum³, dicunt praeceptum confessionis esse tantum ecclesiasticum; idque inferunt ex verbis illis: *Communicare volenti revocandum est in memoriam ejus* (nempe Apostoli) *praeceptum*. Ergo concilium non agnovit praeceptum illud esse Christi, sed Apostoli.

Alii dicunt esse praeceptum ecclesiasticum.

Communis tamen et vera sententia, quam tenent Suarez⁴, Palaus⁵, Lugo⁶, Concina⁷, Contin. Tournely⁸ et Salmant.⁹ cum aliis, docet praeceptum hoc esse divinum. — Ratio: quia ex una parte constat quod ex praecepto Christi praemittenda est probatio; dum Apostolus testatur illud a Domino accepisse. Ex alia parte, ex eodem concilio clare patet quod haec requisita probatio sit confessio; nam licet *τὸ ejus praeceptum* referatur ad Apostolum (ut probabilius intelligit Lugo): tamen concilium non dixit hoc praeceptum confessionis ab ecclesiastica consuetudine introductum fuisse, sed per eam tale praeceptum fuisse declaratum; unde ex praecepto divino confessio jubetur. — Neque huic obstat quod dicatur praeceptum Apostoli; quia revera est praeceptum Christi per Apostolum promulgatum.

Est revera divinum.

257. - Quaeritur 2°. *An, si quis post confessionem recordetur alicujus peccati mortalis inculpabiliter obliti, teneatur ante communionem illud confiteri?* — Et casus est, quando per dolorem universalem peccatum jam sit indirecte remissum.

Oblitus peccati in confessione:

Prima sententia, inter doctores communissima, affirmat. Et hanc tenent Lugo¹⁰, Suarez¹¹, Palaus¹², Bonacina¹³, Concina¹⁴, Natalis Alexander¹⁵, Tamburinius¹⁶, Diana¹⁷, Croix¹⁸; et Salmant.¹⁹ cum Co-

Tenetur confiteri ante communionem, juxta alios.

¹ Sess. 13, de Euch., cap. 7, et can. 11. — *Suar.*, disp. 66, sect. 3, v. *Dico* 3. — *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 211. — *Suar.*, disp. 63, sect. 3, v. *Dico* 1, et resp. ad obj. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 1 et seqq. — ² Sess. 13, de Euch., cap. 7. — *Mich. de Palac.*, in 4, dist. 9, disp. 10, ad 1 arg. — ³ Tr. 21, punct. 12, n. 2. — ⁴ Disp. 66, sect. 3, v. *Dico* 3. — ⁵ Loc. cit., num. 3. — ⁶ De Euch., disp. 14, n. 69, 73 et seqq. — ⁷ De Euch., cap. 11, § 1, n. 2. — ⁸ De

Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Atque hinc*. — ⁹ Tr. 4, cap. 7, n. 25. — *Lugo*, de Euch., disp. 14, n. 72. — ¹⁰ Loc. cit., n. 126. — ¹¹ Disp. 66, sect. 4, § *Sexta causa*, v. *Sed hujus occasione*. — ¹² Tr. 21, punct. 12, n. 4. — ¹³ Disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 1, n. 17. — ¹⁴ De Euch., cap. 11, n. 6. — ¹⁵ De Euch., cap. 5, art. 2, § 1, n. 2, v. *Rogabis* 2°. — ¹⁶ Method. exped. Commun., cap. 1, § 8, num. 62. — ¹⁷ Part. 9, tr. 3, resol. 4. — ¹⁸ Lib. 6, part. 1, n. 539. — ¹⁹ Tr. 4, cap. 7, n. 30.

confessario permitti poterit. Verum qui licentiam a confessario obtinuerit frequentioris ac etiam quotidianae communionis, de hoc certiore reddere superiorem teneatur; quodsi hic justas gravesque causas se habere reputet contra frequentiores hujusmodi communionem, eas confessario manifestare teneatur, cujus iudicio acquiescendum omnino erit ».

255. - ^{a)} Seu rectius docere praesumentes. ^{b)} Suarez et Filliuccius absolute ita tenent, et non ut probabilius tantum.

256. - ^{a)} Quidquid asserat Palaus, Navarrus, *Man.*, cap. 21, n. 49, hoc non habet; Joan. Medina, *Cod. de Confess.*, tr. 2, qu. 14, cas. 4, (edit. Ingolstadt. 1581: in aliis vero expunctum est) negat ullo praecepto humano aut divino

ninck ^{a)}, etc. — Ratio, quia id videtur expresse praeceptum in Tridentino ¹ ex verbis illis supra relatis: *Ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*. Ergo qui ante communionem est conscius peccati obliti, debet ex praefato praecepto illud ante communionem confiteri. Tanto magis, quia tale praeceptum sic explicatur ab universalis Ecclesiae praxi. — Excipiunt tamen communiter, ut dicunt Concina ², Tournely ^{b)}; Bonacina ³ cum Suarez, Coninck ^{b)}, Reginaldo, etc.; ac Tamburinius ^{c)} cum Henriquez et Victoria, casum, si sine periculo scandali vel infamiae quis non possit confiteri; puta si celebret, vel sit jam in scamno communicantium, a quo non valeat recedere sine nota. Hic tamen sedulo advertendum cum Bonacina ⁴, quod *scandalum* tunc dicitur quando datur occasio detrahendi vel temere judicandi; non vero quando datur solum occasio admirationis ^{d)}.

Secunda vero sententia negat. Et hanc tenent Garcia ^{e)}, Praepositus ⁵ (qui saltem speculative loquendo eam enixe tuetur),

¹ Sess. 13, de Euch., cap. 7. — ² De Euch., cap. 11, § 1, n. 18; cfr. idem cap. 11, init., n. 6. — ³ Disp. 4, de Euchar., qu. 6, punct. 1, n. 18. — *Suar.*, disp. 66, sect. 4, 3^a, 4^a et 6^a causa. — *Regin.*, lib. 29, n. 105. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 46, n. 3. — *Victoria*, Sum., num. 79. — ⁴ Loc.

Hieronymus Ferrantinus ⁶; item Honoratus Fabri ^{e)} apud Croix ⁷; ac probabilem putant Cornejo et Reginaldus ^{f)}, apud Diana ⁸. Atque mordicus eam novissime tuetur perdoctus Contin. Tournely ⁹ cum Arriaga ^{g)}, Gibert ^{h)} et Pontas ⁱ⁾: dicens primam sententiam nulla niti ratione probabili. — Scio Dianam, licet in seligendis sententiis ut plurimum in benignam partem declinet (et non raro declinat plus quam par est), tamen in praesenti quaestione, suae benignitatis oblitum, hanc secundam sententiam omnino improbabilem vocare; refertque jussu Inquisitionis Hispanicae expunctam eam fuisse ab operibus Patris Cornejo. — Sed hoc non obstante, spectato intrinseco fundamento, haec sententia (salvo meliori sapientiorum iudicio, quibus me submitto) mihi videtur cum Contin. Tournely omnino rationi consentanea. Ratio, quia qui confessionem communioni praemisit, jam implevit praeceptum confessionis; vi cujus peccatum oblitum jam est indirecte remissum, et poenitens jam probatus existit. Quamvis autem teneatur ipse peccatum illud deinde clavibus subicere ante mortem, vel quando urgebit praeceptum confessionis; mi-

cit., n. 18. — ⁵ Qu. 80, art. 5, dub. 3, n. 15. — ⁶ Disp. de Scandal., qu. 80. — ⁷ Lib. 6, part. 1, num. 539. — *Cornejo*, tr. 4, qu. 80, art. 4, dub. 3, v. *Quaeres 2*. — ⁸ Part. 9, tr. 3, resol. 4. — ⁹ De Euch., cap. 6, art. 3, post concl. 4, quaer. 2. — *Diana*, loc. cit.

obligationem hanc colligi; et ait satis esse contritionem ad servandum dictum D. Pauli.

257. — ^{a)} Coninck a Salmant. utique citatur, sed citatio non est ad rem: « Quando celebrans (ita Coninck, qu. 80, art. 4, dub. 2, n. 16), post consecrationem recordatur peccati mortalis non confessi..., non tenetur ante communionem confiteri.... Quodsi vero sacerdos recorderetur se esse in peccato mortali ante consecrationem, teneri confiteri, si sine nota possit ».

^{b)} Continuator Tournely, de Euch., cap. 6, art. 3, post concl. 4; Coninck, qu. 80, art. 15, haec habent in universum de causis quae excusant a confessione eum qui accedit ad communionem.

^{c)} Tamburinius, *Method. expedit. Commun.*, cap. 1, n. 63, ita scribit: « Solum eos liberandos a praemittenda confessione talis peccati obliti censeo, qui vel actu celebrant, vel ante altare ad linteum communicaturi exspectant: hos enim etiamsi nullam notam infamiae incurrant, non obligo ad recedendum, quamvis brevi reversuros ».

^{d)} Idemque notant Suarez, Coninck et Reginaldus, *locis cit.*

^{e)} Hieronymus Garcia, *Suma moral.*, tr. 3, diff. 5, duda 1, punto 5, n. 51; et Honoratus Fabri, *Apologetic.* (edit. Colon. 1672), part. 1, dialog. 17, de Controv. pertinent. ad sacr. Poenit., n. 299 et seqq., sententiam hanc negativam probabilem esse dicunt; sed Garcia oppositam existimat probabiliorem.

^{f)} Reginaldus male citatur a Diana; tenet enim, lib. 29, n. 105, priorem sententiam cum exceptionibus expositis.

^{g)} Arriaga, de Sacram., disp. 46, n. 21 et 27, hanc ut speculative probabilem agnoscit; sed *ibid.*, n. 27 et n. 28, omnino standum esse putat priori sententiae.

^{h)} Gibert his verbis a Contin. Tournely citatur: « Quam [sententiam]... ceu indubiam habebat vir clarissimus P. Gibert, a me ante annos facile viginti ea de re consultus ».

ⁱ⁾ Pontas a Contin. Tournely pro opposita sententia citatur, sed falsa est allegatio; siquidem, v. Confessio, cas. 41, a Contin. Tour-

Secundo
periculo
scandali vel
infamiae.

Juxta alios,
non tenetur
confiteri ante
communio-
nem.

Secun-
dent
sentent
omninop-
babilis.

nime tamen constat ex Tridentino adesse praeceptum, ut statim ante communionem de illo confiteatur.

Difficultatibus satisf.

Dices: In concilio jubetur ut conscius peccati non communicet nisi praemissa confessione, quantumvis sit contritus; ergo qui recordatur peccati obliti ante communionem, debet necessario illud confiteri. — Sed respondetur quod in Tridentino ibi tantum praecipitur ut poenitens accedat ad communionem justificatus non per solam contritionem, sed etiam per confessionem; at hic jam est etiam per confessionem justificatus, ideoque non tenetur statim ante communionem iterum confiteri.

Praxis autem fidelium quae opponitur, non est habenda ut regula certa obligationis; sed potius ut pius et laudabilis usus, quem ego etiam quam maxime, praecisis circumstantiis, suadendum puto. Nihilominus illustrissimus et doctissimus magister meus D. Julius Torni et alius theologus, examinatus synodalis in urbe Neapoli, in re morali valde versatus, cum aliis doctis recentioribus a me consultis, mihi affirmarunt hanc secundam sententiam esse valde probabilem.

Quaeritur 3°. *An talis poenitens qui recordatur peccati mortalis, inculpabiliter*

obliti in confessione, et qui confiteri vel nequeat, vel nolit (juxta mox allatam sententiam in praecedenti Quaestione), *teneatur ante communionem actum contritionis elicere?*

Affirmat Medina ¹⁾, apud Lugo ¹; et a Diana ² citantur pro hac sententia etiam Reginaldus, Suarez ³⁾ et Graffius ⁴⁾. Sed dicunt Lugo ³ et Escobar ⁴ nequaquam invenisse loca ubi auctores praefati hanc sententiam docuerint. — Alii vero, ut Lugo ⁵, Holzmann ⁶; Escobar ⁷ cum Praeposito et Granado; ac [Contin.] Tournely ⁸ cum Silvio et Quarto, primam sententiam communiter rejiciunt; hac quidem nixi ratione, quia homini integre justificato (ut supponitur) sufficit justificatio sua. Nec ullum apparet fundamentum, unde et ad quid haec contritio requiratur: non ex praecepto, quia hoc nullibi invenitur praescriptum; non ad delendum peccatum, quia hoc jam delatum est per confessionem antea factam.

Alii obligant saltem ad contritionem.

Alii negant obligari.

« Unde resolves:

258. — Qui dubitat an peccarit mortaliter, vel an mortale sit rite confessus, « tenetur ante communionem confiteri. Ita « Bonacina ^{a)}, ex Sanchez ^{a)}, Reginaldo ^{a)}, « Suarez ^{a)} et aliis ». — [Sed vide dicenda de Sacram. Poenit., ex n. 473].

Quid in dubio de peccato vel de confessione.

¹ Disp. 14, num. 121. — ² Part. 2, tr. 14, resol. 48. — Loc. cit. — ⁴ Lib. 20, n. 289. — ⁵ Disp. 14, num. 122. — ⁶ De Praec. Eccl., num. 69. — ⁷ Lib. 20, n. 290 et 291. — ⁸ Praepos., qu. 80, art. 5, dub. 3, num. 15. — *Gran.*, in 3 P.,

controv. 6, de Euch., tr. 10, disp. 7, n. 14. — ⁸ De Euch., cap. 6, art. 3, post concl. 4, quaer. 3. — *Silvius*, in 3 P., qu. 80, art. 4, quaer. 2, § *Petes praeterea*. — *Quarti*, part. 3, tit. 8, sect. 3, dub. 4, 3 causa, v. *Colligitur* 2°.

nely allegato, Pontas non loquitur de praesenti casu.

¹⁾ Joannes Medina, *Cod. de Poenit., tr. 1, qu. 3, v. Ex dictis sequitur*, non in ordine ad communionem, sed in universum docet: « Si peccata prius oblita postmodum memoriae occurrant, de illis esse necessario dolendum ». — Idemque omnino docent Reginaldus, *lib. 5, cap. 3, sect. 3, n. 55*; Jacobus de Graffius, *Decis. aur., part. 1, cap. 5, n. 26*. — Ad cujus praecepti impletionem non satis esse virtuale poenitentiam, docet Suarez, *de Poenit., disp. 9, sect. 1, n. 11*; et ita etiam a Reginaldo citatur. Unde minus recte isti tres auctores a Diana allegantur.

258. — ^{a)} Bonacina, *disp. 4, qu. 6, punct. 1, n. 11*, haec docet, « si [dubitans] magis propendeat in hanc partem, ut credat se mortaliter peccasse vel mortale peccatum confessum non fuisse ». Et ibi citat Sanchez et Suarez. Bonacina, *n. 12*, addit ad idem teneri « eum

qui aequaliter dubitat se mortaliter peccasse vel mortale peccatum confessum fuisse ». Et citat Sanchez contra Suarez et Reginaldum. — At re vera Sanchez, *in Decal., lib. 1, cap. 10, n. 66, 71 et 72*, loquens de obligatione confitendi in universum (non in ordine ad communionem) scribit teneri ad confessionem eum qui dubitat, etiam si magis propendeat in partem qua peccatum non commiserit, vel rite jam illud confessus fuerit. — Reginaldus autem, *lib. 29, n. 99*, dicit « teneri praemittere [confessionem communioni], cum magis declinat in partem contra se facientem, non autem cum est in aequali dubio ». — Suarez denique, *de Poenit., disp. 22, sect. 9*, loquens sicut et Sanchez supra, de obligatione in universum confitendi mortalia dubia, dicit dubitantem teneri ad confessionem, quando magis propendet in partem qua peccaverit; itemque quando nequit pro alterutra parte judicium probabile ferre.

Necessitas
excusat a
confessione
praemitten-
da.

259. - « Dixi II°. *Nisi sit necessitas.* « — Non quaecumque, v. gr. festi cele-
« britas, vel magna devotio; ut quidam
« volunt »; [Et ita sentit Armilla; sed op-
positum tenendum cum Busenbaum; et
Salmant.¹ cum Suarez, Ledesma, Filliuc-
cio, Bonacina et communissima. Sicut
neque excusat paupertas sacerdotis cele-
braturi, nisi esset valde gravis; ut ait
Croix²] — « sed gravis sive urgens, qualis
« esse censetur in sequentibus casibus,
« praemissa tamen semper contritione:
« ad quam tunc teneris, nisi de peccato
« quod occurrit fueris ante contritus^a).
« Praepositus, card. de Lugo³ ».

Periculum
mortis.

260. « 1°. Periculum mortis, vel ut con-
« secretur hostia pro morituro^a). Suarez,
« Coninck, card. de Lugo⁴ ». — [Cum Con-
cina⁵ et [Contin.] Tournely⁶, et Antoine^b).

Periculum
scandali vel
infamiae.

« 2°. Si sacrificium vel communio non
« possit omitti absque gravi infamia vel
« scandalo. — Iidem auctores ».

Angustiae
temporis.

Cum Concina⁷ et [Contin.] Tournely⁸:
modo confessarius desit. — Vel si con-
fessio ob angustiam temporis perfici non

possit; ut Tamburinius⁹ cum Granado^c).
Quo casu recte ait Tournely^d) quod si
infirmus sit in imminente periculo mor-
tis, tunc confessarius audiat peccata gra-
viora, et illum absolvat, imposita illi obli-
gatione perficiendi confessionem si con-
valuerit. — Si vero absit tale periculum,
tunc censet Tournely, quod sacerdos co-
netur ut infirmus eliciat contritionem, et
det communionem, si sine infamia non
possit communio omitti. Sed melius dicunt
Roncaglia^e) et Sporer^e), et Tamburinius^f)
probabile putat, posse tunc dimidiari con-
fessionem, sub eadem obligatione illam
postea perficiendi.

261. - « 3°. Si parochus debeat celebrare
« ex officio, ut populus Sacrum audiat.
« Ibid.¹⁰ ». — [Nec adsit alius qui celebret,
ut notant recte Palaus¹¹, Antoine¹² et Sal-
mant.¹³; et non possit parochus omittere
celebrationem sine infamia].

Obligat
celebrant
ex officio.

« Ob quam causam etiam alteri qui
« non est parochus, id licere putat Diana¹⁴
« cum aliis undecim^a); — contra Palaum,
« Aversa, etc. » [Qui verius contradicunt^b)

Armilla, v. *Communio*, n. 27. — ¹ Tr. 4, cap. 7, n. 44. -
Suar., de Euch., disp. 66, sect. 4, i. f. - *Petrus de Ledesma*,
de Euch., cap. 11, concl. 8. *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 218.
Bonac., de Euch., qu. 6, punct. 1, num. 26. — ² Lib. 6,
part. 1, n. 535. — *Praepos.*, qu. 80, art. 5, dub. 3, n. 15
et 18. — ³ De Euch., disp. 14, num. 119 et 132. — *Suar.*,
disp. 66, sect. 4, v. *Prima ergo*. — *Coninck*, qu. 80, n. 15.
— ⁴ Loc. cit., n. 107. — ⁵ De Euch., cap. 11, § 1, n. 18. —
⁶ De Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Dico 2°*. — ⁷ De

Euchar., cap. 11, § 1, num. 18. — ⁸ Loc. cit., v. *Dico 2°*,
num. 2. — ⁹ Method. expedit. Commun., cap. 1, n. 36. —
¹⁰ Id est *Suar.*, disp. 66, sect. 4, v. *Ultima causa*; *Coninck*,
qu. 80, num. 15; *Lugo*, de Euchar., disp. 14, num. 114. —
¹¹ Tr. 21, punct. 12, n. 7, v. *Quarta*. — ¹² De Euch., cap. 2,
qu. 3, resp. 2, v. *Dixi... 4*. — ¹³ Tr. 4, cap. 7, num. 52. —
¹⁴ Part. 9, tr. 3, resol. 9. — *Palaus*, tr. 21, punct. 12, n. 7,
v. f. - *Aversa*, de Euch., qu. 8, sect. 6, § *Sexto*, v. *Quodsi*
eodem.

259. - ^a) Limitationem hanc omittit Lugo;
Praepositus vero *n. 15*, dicit intelligendam
esse nisi jam confessus sit post peccatum pa-
tratum.

260. - ^a) Scilicet: periculum mortis sive
sacerdotis sive alius.

^b) Antoine, *de Euch.*, cap. 2, qu. 3, resp. 2,
ait censeri urgentem necessitatem, « quando
morituro viaticum dare debet et deest hostia
consecrata ».

^c) Jacobus de Granado, quamvis hic a Tam-
burinio citetur, ipse tamen casum praesentem
non habet.

^d) Contin. Tournely, *loc. cit.*, *concl. 4*,
quaer. 1, de casu quo infirmus in imminente
periculo est scribit: Eliciendum est ab eo
quidquid poterit, praesertim quoad graviora ». Si
vero infirmus sat virium et temporis habet,
ut deinceps plene confiteri valeat, sed non
possit aliquo legitimo praetextu Eucharistia
differri, « conabitur sacerdos, ut in eum ple-
nam contritionem accendat et Eucharistiam
porriget; denique, ab aegro sub aliquo solatii

praetextu revocatus, integram, ut poterit, con-
fessionem ejus excipiet et absolutionem largi-
etur ».

^e) Roncaglia, *tr. 19, de Poenit.*, qu. 3,
cap. 3, qu. 1, resp. 2; Sporer, *part. 3, cap. 2*,
n. 466, id habent non de infirmo solum, sed
de quocumque, cui per tempus non liceat in-
tegram confessionem communioni praemittere,
absque infamiae nota.

^f) Tamburinius, *Method. expedit. Comm.*,
cap. 1, n. 36, de infirmo loquitur, et dicit
quodsi periculum imminens sit, breviuscula
confessio accipiat, ea tamen lege, ut infir-
mus promittat se, si convaluerit, confessionem
perfecturum; si vero nec periculum sit adeo
imminens nec mora sufficiens ad integram
confessionem, eliciat contritionem et commu-
nicet sub eadem conditione ac supra: « Haec
probabiliter », ait Tamburinius.

261. - ^a) Diana adducit octo dumtaxat au-
ctores, qui hanc sententiam propugnent.

^b) Scilicet secluso infamiae aut notae pe-
riculo.

cum Salmant.¹, Lugo² et Roncaglia³; quia populus Sacrum non audiendo, tunc minime peccaret].

Juxta quosdam, praeceptum communionis vel Missae.

« 4°. Si urgeat praeceptum de annua « communione: ut docet Henriquez, et « probabile putat Praepositus. Vel si sacerdos non possit audire Missam, nisi « celebret; ut habet Henriquez, et Sotus^{c)}, Diana⁴: nec improbat card. de « Lugo⁵. — Probabilius tamen videtur « docere Coninck^{d)}, Sà^{e)}, Suarez^{f)} et « alii, cessante scandalo et infamia, prae- « stare tunc Sacrum et communionem « etiam paschalem intermittere, eo quod « haec praecepta non obligent quando « non possunt impleri convenienter juri « divino ».

S. Alphonsus negat Missae praeceptum pro sacerdote excusare.

Quoad Missam audiendam, licite posse sacerdotem celebrare tenent Silvester^{g)} et Paludanus^{h)}; ac probabile putant Suarez, Lugo et Filiucci, apud Salmant.⁶. — Sed melius contradicunt [Contin.] Tournely⁷, Lugo⁸; Concina⁹ cum Suarez, Laymann et Bonacina; quia praeferendum est praeceptum divinum ecclesiastico.

¹ Tract. 4, cap. 7, num. 53. — ² De Euch., disp. 14, num. 114. — ³ Tract. 18, de Euch., cap. 5, qu. 3, resp. 4. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 46, n. 4. — *Praepos.*, qu. 80, art. 5, dub. 3, num. 19, § 7. Coroll. — *Henriq.*, loc. cit., num. 5. — ⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 63. — ⁵ De Euchar., disp. 14, n. 114. — *Suar.*, disp. 66, sect. 4, v. f.; v. *Major.* - *Lugo*, loc. cit., num. 114. *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 217. — ⁶ Tr. 4, cap. 7, num. 54. — ⁷ De Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Dico* 2°, n. 3, ad 1. — ⁸ Loc. cit., n. 115. — ⁹ De Euch., cap. 11, § 1, n. 26. — *Suar.*, disp. 66, sect. 4, v. f. *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 6. *Bonac.*, disp. 4, qu. 6, punct. 1,

Quoad communionem vero, Palaus¹⁰ cum Soto^{c)}, Paludano, etc.; et Lugo¹¹ cum Coninck, Henriquez et communi (ut asserit), affirmant posse fieri communionem sine confessione. — Sed negant Tournely; et Salmant.¹² cum Suarez et Reginaldo; quia praeceptum annuae communionis non obligat, quando nequit impleri debito modo. — Utraque est probabilis.

Quoad praeceptum communionis, utrumque probabile.

262. — « 5°. Si sacerdos post consecrationem committat mortale, vel ante commissi recordetur, tenetur elicitam contritionem sacrificium prosecui.

Quid, si in ipsa Missa committat mortale, vel ejus recordetur.

« Si vero id fiat ante consecrationem, « et praesertim ante canonem, debet confiteri, si absque nota infamiae potest, « vel recedere; ut docent Silvester, Navarrus, Diana et alii; — contra Sotum « et Henriquez, qui negat teneri, ob honorem sacrificii; putatque practice esse « probabile Laymann et Bonacina^{a)}, eo « quod vix sine omni nota confessio decenter fieri posset: nisi forte in Missa « solemni, sub cantu vel concione: quo « casu tenebitur confiteri, ut notat Silvester. — Quod si vero nec contritionem

num. 25. — ¹⁰ Tr. 21, punct. 12, n. 7, v. *Quarta.* - *Palud.*, in 4, dist. 9, qu. 4, art. 1, concl. 10, num. 14; cfr. etiam dist. 9, qu. 2, art. 1, concl. 7. — ¹¹ De Euchar., disp. 14, n. 116. *Coninck*, qu. 80, n. 17. *Henriq.*, lib. 8, cap. 46, n. 4. — *Contin. Tourn.*, de Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Dico* 2°, n. 3, ad 2. — ¹² Tr. 4, cap. 7, num. 55. *Suar.*, disp. 66, sect. 4, v. *Major.* *Regin.*, lib. 29, num. 104. — *Silvest.*, v. *Eucharistia II*, n. 9, qu. 7. — *Navar.*, Man., cap. 25, n. 76. — *Diana*, part. 9, tr. 3, resol. 7. — *Sotus*, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 6, v. *Si autem.* — *Henriq.*, loc. cit., n. 3. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 5. — *Silvest.*, loc. cit.

^{c)} Sotus hanc utique doctrinam tenet in 4, dist. 12, qu. 1, art. 4, cas. 3; subdit tamen: « Tametsi profecto tertium hunc casum, non tamquam regulam ubique generalem asseruerim... Quocirca in his ratio scandali consulenda est...; si autem citra scandalum potest communionem excusare, satius est abstinere a communione etiam occurrente tempore praecepti. Nam tunc, si non potest facile haberi copia praelati, nullum erit peccatum non communicare, vel si potest haberi, forsitan minus erit peccatum transgressio praecepti audiendi Missam in die festo, vel communicandi in Paschate, quam ad sacramentum accedere cum tali peccato ».

^{d)} Coninck, qu. 80, n. 17, distinguit: « Consultius esse die dominico omittere Sacrum... Melius tamen credo facturum qui in Paschate celebraret concepta contritione ». Et ratio distinctionis est, quia praeceptum Missam au-

diendi minus strictum est quam praeceptum communicandi.

^{e)} Sà loquitur de praecepto paschali, v. *Eucharistia*, n. 13: « Quodsi caret confessore, inquit, et sequeretur scandalum, si tunc aut alio tempore non communicaret aut celebraret, potest cum sola contritione et proposito quam primum possit confitendi, communicare... et celebrare ».

^{f)} Suarez, disp. 66, sect. 4, v. *Major difficultas*, ita sane docet, et dicit id securius esse et regulariter consulendum; contrarium tamen probabile etiam esse et posse in praxim deduci.

^{g)} Silvester, v. *Eucharistia II*, n. 9, qu. 7; et Paludanus, in 4, dist. 9, qu. 4, art. 1, concl. 10, n. 14, dicunt sacerdotem posse celebrare propter necessitatem. Non ergo satis accurate a Salmant. adducuntur.

262. — ^{a)} Bonacina, disp. 4, qu. 6, punct. 1, videtur hoc probabile existimare, quatenus contrarium probabilius tantum reputat.

« possit elicere, secundum communem sententiam esset confitendum, vel desistendum: licet Vasquez ¹ et Hurtadus ² putent probabile esse saltem non peccatum mortaliter, quando non potest sine nota recedere; intellige, si conatus sit elicere vel fecit quod potuit. (Vide Diana ³, card. de Lugo ⁴, ubi idem docet). Notat autem Diana ex Praeposito, satis esse si quis bona fide putet se esse contritum, licet subdubitet ».

Hic dubitatur 1°. *An sacerdos qui inter celebrandum recordatur peccati mortalis, teneatur ante consecrationem, et praesertim ante canonem, interrompere Missam, accersendo confessarium ut confiteatur, si possit sine nota?*

Alii negant confitendum si recordatur in Missa.

Negant Leander et alii, apud Diana ⁵, et dicunt sufficere ut conteratur; quia praeceptum praemittendae confessionis intelligendum videtur ante communionem inchoatam: non enim decet sacrificium inceptum abrumpere.

S. Doctor distinguit.

Sed melius distinguunt cum Busenbaum, Suarez ⁶, Lugo ^{b)}; Palaus ^{c)} cum Vasquez ^{c)} et Bonacina ^{d)}; et Salmant. ⁷

¹ In 3 P., disp. 207, cap. 1, n. 3. — ² De Euch., disp. 9, diff. 1, in princip. — ³ Part. 4, tr. 4, resol. 98. — ⁴ De Sacram. i. g., disp. 9, num. 8. — *Diana*, part. 9, tr. 3, resol. 19. — *Praepos.*, qu. 80, art. 5, dub. 3, n. 15. — *Leand.* a SS. Sac., de Euch., disp. 7, qu. 16. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 77. — ⁶ Disp. 66, sect. 4, § *Quinta et gravis*, v. *Difficultas*.

cum Coninck et aliis multis. Et dicunt quod si sacerdos recordetur peccati *post* consecrationem, tunc Missa non est interruptenda; ut docet etiam D. Thomas ⁸, et expressum habetur in rubrica ⁹. — Si vero recordetur *ante* consecrationem, et praesertim ante canonem, tunc debet confiteri si possit; quia, cum talis pars sit extrinseca sacrificio, bene potest Missa interrumpi ob hanc rationabilem causam, uti fieri solet etiam ob concionem vel oblationes populi.

Dubitatur 2°. *An sacerdos eo casu ante consecrationem, si nequeat confiteri, teneatur etiam Missam deserere?*

Negant Palaus ¹⁰, Suarez ¹¹ cum S. Bonaventura, Victoria, etc.; ac Navarrus ¹², ubi ait quod sacerdos peccatum *advertens post inchoatam* (Missam) *non debet... desistere, etiamsi absque scandalo posset*. Ratio, quia, licet illa prior pars non sit de substantia sacrificii, est tamen ex institutione conjuncta sacrificio per modum unius actionis sacrae; et ideo, postquam est inchoata debet absolvi. — Sed probabilius affirmant Lugo ^{e)}; et Tournely ^{f)}

Si recordetur post consecrationem, non confitendum. Si ante consecrationem, confitendum si possit.

Si non possit, proseguenda Missa juxta alios.

Probabilius a Missa desistendum.

ficultas. — ⁷ Tr. 4, cap. 7, n. 49 et 50. *Coninck*, qu. 80, n. 16. — ⁸ 3 P., qu. 83, art. 6, ad 2. — ⁹ Tit. de Defectib., VIII, n. 4. — ¹⁰ Tr. 21, punct. 12, n. 7, v. *Tertia*. — ¹¹ Disp. 66, sect. 4, v. *Difficultas vero*. *S. Bonav.*, in 4, dist. 13, dub. 1. *Victoria*, Sum., de Euch., num. 79. — ¹² Man., cap. 25, n. 76.

^{b)} Lugo, *de Euch., disp. 14, n. 113*: « Semper... judicandum est, inquit, non teneri ad confessionem, quando absque nota confiteri non potest. Non est ergo recurrendum ad Missam jam inchoatam ». Et paulo inferius addit: « Si tunc [post consecrationem] posset absque nota confiteri ante communionem, deberet id facere; atque ideo in tantum potest progredi absque confessione, in quantum non potest absque nota accersere confessarium ».

^{c)} Palaus, *tr. 21, punct. 12, n. 7, v. Tertia*, scribit: « Rectius... alii hanc excusationem non admittunt, casu quo absque nota possit celebrans confessarium vocare, eique ad altare accedenti breviter confiteri.... Sic Vasquez.... Bonacina..., praecipue cum ex variis causis maxime ante consecrationem soleat sacrificium interrumpi ». — At Vasquez, *disp. 208, cap. 2, n. 11*: « Qui positus jam in altari, inquit, ad celebrandum, alicujus peccati mortalis recordatur..., non debet discedere ab altari, neque vocare confessarium, etiamsi copiam illius habeat, ut ibi eum audiat; et hoc

sine exceptione credo servandum esse, quia vix ullus accidere potest casus, in quo si id faceret, sacerdos notam aliquam infamiae non incurreret. Nec vero [n. 12] ad hoc opus est distinguere tempus Missae ante consecrationem vel postea ».

^{d)} Bonacina, *qu. 6, punct. 1, n. 15*, dicit eum teneri vocare confessarium, si commode et sine scandalo possit, et subdit: « Addo confessionem faciendam esse, etiam si forte sacerdos... post consecrationem vel recordetur alicujus peccati mortalis antea commissi ».

^{e)} Lugo, *disp. 14, n. 113*, ut superius notatum est, negat recurrendum esse ad rationem Missae jam inceptae, et sic prosequitur: « Si enim Missa incepta ante consecrationem posset discedere ad confitendum, deberet id facere; si posset item post consecrationem accersere sacerdotem, cui confiteretur, deberet id facere; quia vero neutrum potest vix fieri unquam absque nota, non obligatur ».

^{f)} Contin. Tournely, *de Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. Dico 2, resp. 2*, ita docet

cum Silvestro ^{g)}, Silvio ^{g)}, etc.; ac D. Thomas ¹⁾, ubi dicit hanc opinionem esse tuiorem. Idque confirmat rubrica ²⁾, ubi sic habetur: *Si in ipsa celebratione Missae sacerdos recordetur se esse in peccato mortali... (aut) se esse excommunicatum vel suspensum, aut locum esse interdictum... Ante consecrationem... si non timeatur scandalum, debet Missam ineptam deserere.* Dixi *probabilius*, non certe; nam certum non est an rubrica sub verbo *debet* imponat praeceptum grave.

Caeterum bene advertunt Tournely; et Palaus ^{h)} cum Vasquez ^{h)} et Laymann ^{h)}, quod eo casu vix nota infamiae vitari poterit.

263. - 6°. Si in scamno communicantium recorderis peccati mortalis quod « oblitus es confiteri, nec sine nota aut « scandalo gravi possis recedere; ut habet « Navarrus, Filliuccius, card. de Lugo ³⁾ « et alii ». — [Cum Salmant. ⁴⁾ et communi. Vide dicta n. 258].

« Porrigenti autem Eucharistiam confiteri non expedit nec decet: quo casu, « etiamsi ne possis quidem elicere contritionem, excusat a peccato Hurtadus ⁵⁾ ». — [Modo coneris conteri; ut Vasquez ^{a)}, Lugo ^{a)}, etc., apud Croix ^{a)}. Sed vide dicta hoc *Lib. VI, n. 33*].

« Immo, quidam DD. apud Henriquez « excusant laicum ante confessum, etiam « praecisa nota et scandalo, non recedentem; eo quod is dicatur justificatus et « probatus per confessionem. Quam sententiam probat Tamburinius ⁶⁾; potestque « servire pro scrupulosis. Vide Reginaldum ⁷⁾, Bonacina ⁸⁾, Escobar ⁹⁾ ». — [Vide dicta n. 257].

264. - « Dixi III°. *Et desit confessarius.* « Deesse autem censetur (non ut quidam « volunt, si absit is cui solet et cuperet « confiteri, vel cui devotius aut utilius « confiteretur: neque etsi religiosus non « possit nisi saeculari confiteri peccata « gravia, cum aliqua infamia religionis. « Amicus ^{a)}, Diana ¹⁰⁾; sed in sequentibus « casibus:

« 1°. Si nullus sit praesens; ad absentem vero sine magna difficultate (spectata tum debilitate, aetate et negotiis « personae, tum aliis circumstantiis, ut « aëris, brevitatis temporis) adire non « possis. — Bonacina ¹¹⁾, ex Suarez, Coninck, etc. ».

Hinc quodcumque *grave incommodum* excusat. Salmant. ¹²⁾ cum Palao, Vasquez ^{b)} et aliis passim. — Excusare etiam *distantiam* confessarii, causa itineris duarum horarum, dicit Gobat ^{c)} cum Marchant ^{c)};

Quando censeatur deesse confessarius.

Si adiri nequeat sine magna difficultate.

Qualis distantia censetur gravis.

¹⁾ 3 Part., qu. 83, art. 6, ad 2. — ²⁾ Tit. de Defectib., VIII, n. 4 et 5. — *Contin. Tourn.*, de Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Dico 2º*, resp. 2. — *Navar.*, Man., cap. 21, n. 49, i. f. — *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 215. — ³⁾ De Euch., disp. 14, n. 112. — ⁴⁾ Tr. 4, cap. 7, num. 47. — ⁵⁾ De Euch., disp. 9, diff. 1. *Henriq.*, lib. 8, cap. 46, num. 3. — ⁶⁾ Method. expedit.

Commun., cap. 1, n. 63. — ⁷⁾ Lib. 29, n. 105. — ⁸⁾ Disp. 4, qu. 6, punct. 1, n. 17. — ⁹⁾ Tr. 7, exam. 6, n. 84, (edit. Lugd. s. d.; *al.* n. 62, post init.). — ¹⁰⁾ Part. 9, tr. 3, resol. 13. — ¹¹⁾ Disp. 4, qu. 6, punct. 1, n. 30. *Suar.*, disp. 66, sect. 4, v. *Ex his igitur et similibus.* *Coninck*, qu. 80, n. 23. — ¹²⁾ Tr. 4, cap. 7, n. 32. *Palaus*, tr. 21, punct. 12, n. 6.

de eo qui in sacello vel in ecclesia coram uno aut altero Missam celebrat.

^{g)} Silvester et Silvius male citantur a *Contin. Tournely*. — Silvester enim, v. *Eucharistia II, qu. 7*, scribit quod si ante consecrationem recordetur, « prosequi debet Missam inchoatam, etiam si sine scandalo posset dimittere ». — Silvius pariter, *qu. 80, art. 4, quaer. 2, cas. 3*: « Si absque nota confiteri nequit..., potest... sacerdos Missam coeptam perficere ».

^{h)} Palaus, ut superius dixit S. Alphonsus, negat teneri Missam deserere; sed hic *loc. cit.*, dicit ex Vasquez et Laymann vix excusari posse a nota et infamia, si sacerdos ab altari descendat ut quaerat confessarium. — Et Laymann, *lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 5, i. f.*: « Vix unquam decenter et sine omni sacerdotis nota et confusione, interrupta Missa,

sacramentalis confessio interponi posse videtur ». — De Vasquez vero vide supra notam c, ad num. praesentem.

263. - ^{a)} Vasquez, *in 3 P., disp. 207, cap. 1, n. 3*; Lugo, *de Euch., disp. 14, n. 3*, hoc non dicunt, quamvis a Croix, *lib. 6, part. 1, n. 517*, citentur, ut loquentes de eo qui contritionem elicere non potest, « quantumvis conatus sit ».

264. - ^{a)} Amicus, *tom. 7, disp. 26, n. 14*, non loquitur de religioso; in reliquis vero concordat.

^{b)} Juxta Vasquez, *disp. 208, cap. 2, n. 9*: « Haec... unica [causa] tantum esse potest, nempe impotentia eundi ad illud oppidum, proveniens aut ex defectu virium, aut ex defectu temporis necessarii pro reditu ad celebrandum ».

^{c)} Auctores isti citantur profecto a Croix uti asserit S. Alphonsus; re tamen vera Go-

Rhodes ^{c)}, unam leucam, id est tria miliaria; Canus ^{c)} autem ait sufficere iter quinque quadrantium. Ita apud Croix ¹⁾: qui recte ait cum Aversa et Dicastillo, hoc judicandum ex circumstantiis. Unde ait Palaus ²⁾ quod aliquando, spectata imbecillitate sacerdotis et brevitate temporis in quo celebrare debet, poterit excusare adhuc distantia quinquaginta passuum.

Ignarus linguae, carens jurisdictione, excommunicatus.

« 2°. Si non adsit, nisi ignarus idioma-
« tis, vel carens jurisdictione, vel excom-
« municatus, vel non approbatus; vel cui
« non possis confiteri sine gravi damno
« tuo vel alieno; vel si habeas peccatum
« tantum reservatum, nec pateat aditus
« ad superiorem; vel superior, semel ite-
« rumque per pium confessarium rogatus,
« negaverit potestatem absolvendi. Tam-
« burinius ³⁾ ex Fagundez. — Limitat au-
« tem Diana ⁴⁾, si absque gravi nota prae-
« terminare non possis. Ita Silvius et alii.

« Requiritur tamen in his etiam casi-
bus contritio et propositum confitendi.
« Immo, ex praecepto Tridentini, sacer-
« dos qui in tali casu celebravit, tenetur

¹⁾ Lib. 6, part. 1. num. 534. - *Aversa*, de Euch., qu. 8, sect. 6, v. *Deinde pro*. *Dicast.*, tr. 4, de Euch., disp. 9, dub. 6, num. 105. — ²⁾ Tract. 21, punct. 12, num. 6. — ³⁾ Method. expedit. Commun., cap. 1, n. 18. — *Fagund.*, in 3 Praec. Eccl., lib. 3, cap. 9, num. 22 et seq. (edit. Lugdun. 1626). — ⁴⁾ Part. 9, tr. 3, resol. 15. — *Silvius*, qu. 80, art. 4, qu. 2, v. 5. — *Navar.*, Man., cap. 2, n. 10. — *Fagund.*, de 3 Praec. Eccl., lib. 3, cap. 8, num. 9. — *Silvius*, loc. cit., quaer. 2. — *Diana*, part. 9, tr. 3, resol. 27

« prima occasione confiteri. — Quod prae-
« ceptum extendendum non videtur ad
« laicos, vel sacerdotes communicantes
« tantum; ut (contra Navarrum et Fa-
« gundez) docet Silvius, Diana et Bona-
« cina ⁵⁾.

265. - Hic plures oportet Quaestiones enucleare.

Quaeritur 1°. *An qui habet peccatum reservatum, et non habet copiam confessarii habentem facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, ut possit communicare?*

Haben: peccata reservata, se confessarium simplicem:

Si iste nullum aliud mortale habeat nisi reservatum, conveniunt DD. non teneri ad confessionem; sed sufficere ut conteratur. Ita Lugo ⁶⁾, Bonacina ⁷⁾, Palaus ⁸⁾, Elbel ⁹⁾; Suarez ¹⁰⁾ cum Paludano ^{a)}, Armilla ^{a)} et Adriano ^{a)}; ac Salmant. ¹¹⁾ cum Coninck, Reginaldo et Ledesma ^{b)}. Censent tamen Lugo ¹²⁾; et Bonacina ¹³⁾ cum Suarez, Coninck ^{c)}, Nuñez ^{d)} et Reginaldo, quod eo casu sacerdos, advertens se non habere contritionem, sed solum attritionem, tunc tenetur confiteri venialia quae habet, vel mortale alias

Si sola peccata reservata, satis est conteri.

Quid, si neque a conteri.

et 28. — ⁵⁾ Disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 1, n. 37 et 40. — ⁶⁾ De Euch., disp. 14, n. 87, i. f. — ⁷⁾ Loc. cit., num. 31. — ⁸⁾ Tr. 21, punct. 12, num. 6. — ⁹⁾ Confer. 14, de Subj. Euch., n. 102. — ¹⁰⁾ Disp. 66, sect. 4, v. *Quartus casus*. — ¹¹⁾ Tr. 4, cap. 7, n. 36 et 37. *Coninck*, qu. 80, n. 21. *Regin.*, lib. 29, n. 108. — ¹²⁾ De Euchar., disp. 14, n. 87. — ¹³⁾ Disp. 4, de Euchar., qu. 6, punct. 1, n. 31. *Suar.*, disp. 66, sect. 4, v. *Tertius casus*, i. f. *Regin.*, lib. 29, num. 108.

bat, tr. 3, n. 431, scribit excusare distantiam « duarum horarum in itu, totidem in reditu: saltem in hyeme ». At tr. 4, n. 242, ait de distantia duarum leucarum: Certe saltem in hyeme, ego te non obligarem — Marchant, *Resolut. pastor. de Sacram.*, tr. 4, cap. 2, qu. 1, n. 2: « Unius vel duarum leucarum distantiam puto frequenter sufficere, si quis praecedenti nocte in peccatum mortale ceciderit, et matutino tempore oporteat celebrare ». — Rhodes, de Euch., qu. 4, sect. 1, § 2, v. *Alterum caput*: « Si leuca integra incommodissimo itinere confici deberet, ut adiri posset », tunc censetur non adesse confessarii copia. — Canus denique, *Relect. de Poenit.*, part. 6, § *Ad tertium*, censet non habere confessarii copiam, eum qui est in oppidulo, quod a civitate distet « tribus miliaribus »; si vero in eadem civitate commoretur confessarius, « quamlibet longo intervallo distet, debet poenitens ad ipsum accedere ».

265. - ^{a)} Auctores isti a Suarez non diserte pro hoc casu citantur. Et addo citationem fieri a Suarez ex Armilla; apud Armillam vero reperies S. Antoninum, minime vero Adrianum.

^{b)} Petrus de Ledesma, quamvis hic a Salmant. citatus reperiatur, silet tamen, de Euch., cap. 11, concl. 8, v. *Quaeres*, de praesenti casu.

^{c)} Coninck non loquitur de eo qui advertit se esse dumtaxat attritum, sed absolute scribit loc. cit.: « Credo tamen etiam eo casu melius facturum, si sua peccata reservata una cum venialibus confiteretur, ut posset ab illis saltem indirecte absolvi, quia sic securior esset quod communicaret in gratia ». Idemque notant etiam Salmant.

^{d)} Nuñez male citatur a Bonacina; scribit enim, in 3 P., qu. 80, art. 4, v. *Circa primum autem*: « Aliqui dicunt quod tenetur iste talis, si non habeat alia peccata mortalia, confiteri de venialibus, quia sic fiet de attrito

confessum^{e)}, ut sic a reservato saltem indirecte absolvatur, et in statu gratiae communicet. (Et hoc probabilius est juxta sententiam mox dicendam). — Immo docet Lugo¹ quod hoc poterit semper facere, etiamsi habeat contritionem, ut securius Eucharistiam recipiat.

Sed quid, *si hic habeat simul mortalia reservata et non reservata?*

Prima sententia negat teneri ad confessionem, et dicit posse hunc communicare, praemissa tantum contritione. Ita Vasquez², Contin. Tournely³. Item Gersonius^{f)} et Alensis^{f)}, apud Lugo⁴; Silvius et Richardus^{g)}, apud Diana⁵; item Armilla^{h)}, Praepositus, Trullenchⁱ⁾, etc., apud Viva⁶. Et merito hanc probabilem vocant Suarez⁷; Palaus et Filliuccius, apud Viva⁸. — Ratio, quia confessio illa apud inferiorem esset invalida; cum fieret iudici non competenti, qui ob peccata reservata, quibus gravatur poenitens, caret

omni potestate super illo: unde, sicut non potest dividi absolutio ad remittendum unum peccatum sine alio, ita nec confessio.

Secunda vero sententia, probabilior et communissima, quam tenent Suarez^{j)}, Palaus⁹, Viva¹⁰, Concina¹¹, Lugo¹² (qui communem vocat); et Salmant.¹³ cum Coninck, Reginaldo, Ledesma et communi (ut etiam asserunt), docet hunc omnino teneri ad confessionem. — Ratio, quia, cum urgeat praeceptum divinum praemittendi confessionem communioni, debet fieri confessio saltem formaliter integra, si non possit fieri integra materialiter.

Quaeritur 2°. *An hic, praemittendo confessionem, teneatur confiteri tam mortalia non reservata quam reservata?*

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Suarez¹⁴, Viva¹⁵, Concina¹⁶, Bonacina^{k)}; et Salmant.^{l)}, cum Filliuccio^{l)}, Nuñez^{m)}, Soto^{m)}; et hanc esse satis

Probabilius teneatur.

Et, juxta alios, confiteri reservata et non reservata.

¹ Disp. 14, n. 103 et 98. — ² In 3 P., qu. 91, art. 3, dub. 9, n. 9 et 22. — ³ De Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Hinc* 2. — ⁴ De Euch., disp. 14, n. 86. — *Silvius*, in Suppl., qu. 20, art. 2, quaer. 3, v. *Petes quid igitur*. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 104. — *Praepos.*, qu. 80, art. 5, dub. 3, n. 17. — ⁶ De Euch., qu. 4, art. 7, n. 6. — ⁷ Disp. 66, sect. 4, v. *Quartus*. — *Palaus*, tr. 21, punct. 12, n. 6. — *Fill.*, tr. 4,

cap. 8, n. 213. — ⁸ Loc. cit., n. 6, i. f. — ⁹ Loc. cit., n. 6. — ¹⁰ Loc. cit., num. 6. — ¹¹ De Euch., cap. 11, § 1, n. 32. — ¹² De Euchar., disp. 14, n. 87. — ¹³ Tr. 4, cap. 7, n. 36. — *Coninck*, qu. 80, n. 21. — *Regin.*, lib. 29, n. 108. — *Petr. de Ledesma*, de Euch., cap. 11, concl. 8, v. *Quaeres*. — ¹⁴ Disp. 66, sect. 4, v. *Quartus*. — ¹⁵ De Euchar., qu. 4, art. 7, n. 6. — ¹⁶ De Euchar., cap. 11, § 1, n. 32.

contritus, atque adeo securius accedet ad Eucharistiam; sed mihi probabilius videtur quod non sit talis obligatio, quoniam peccata venialia non obligant ad confessionem, et tunc de nullo mortali tenetur homo confiteri ».

^{e)} De peccato mortali alias confesso auctores citati non loquuntur: licet aequiparandum videatur peccatis venialibus in praesenti argumento.

^{f)} Gersonius et Alensis citantur a Lugo pro sententia quae docet teneri confiteri non reservata dumtaxat. Quod profecto plane significant auctores citati. — Alensis enim, *part. 4, qu. 18, membr. 4, art. 5, § 2, resp. ad obj. ult.*, tenet in universum posse dividi confessionem casu quo quis habens simul peccata reservata et non reservata, confitetur confessario potestatem habenti in sola non reservata. — Et Gersonius, *Opusc. super absolvendi potestatem, i. f.*; et *Serm. de Poenit. in Coena Domini, consid. 4, § Quaeritur de peccatis reservatis*, negat adesse obligationem confitendi reservata illi qui in eadem jurisdictionem non habet.

^{g)} Richardus a Mediavilla, *in 4, dist. 17, art. 2, qu. 8, ad 2*, non est ad rem, licet hic citetur a Diana.

^{h)} Armilla, v. *Communio*, n. 28, scribit:

« Imminente communione paschali, si aliquis vult communicare, et habet casum reservatum superiori, ad quem non potest pro tunc accedere, potest communicare contritus vel ratione scandali vel infamiae ».

ⁱ⁾ Trullench, *de Sacram., lib. 4, cap. 10, dub. 8, n. 5*, perperam citatur a Viva; oppositum enim expresse docet, dicens illum « teneri... confiteri peccata non reservata, et etiam reservata, habentia etiam excommunicationem ».

^{j)} Suarez, *disp. 66, sect. 4, v. Quartus*, dicit: « Videtur teneri ad confessionem praemittendam ». Quod explicat de confessione tum reservatorum tum non reservatorum; denique enuntiata sua sententia, sic concludit: « Securior est, et omnino consulenda, et in rigore videtur probabilior ».

^{k)} Bonacina, *qu. 6, punct. 1, n. 31*, dicit solum praemittendam esse confessionem: at de *Poenit.*, *qu. 7, punct. 5, § 3, n. 8*, dicit « posse » confiteri tum reservata tum non reservata.

^{l)} Salmant., *loc. cit.*, n. 36; Filliuccius, *loc. cit.*, n. 213, ita tenent ut securius et consulendum.

^{m)} Nuñez, *in addit. ad 3 P., qu. 9, art. 2, part. 2, dub. 3*; Sotus, *in 4, dist. 18, qu. 2*,

communem fatetur Lugo¹. Nullam tamen praefati auctores rationem pro hac sententia praebent. Sed videtur haec assignari posse, nempe, quia confessarius debet agnosci totam poenitentis conscientiam, ut debitum formet iudicium an ille sit capax absolutionis vel non, forte quia est recidivus in reservatis.

Forte probabilius, sola non reservata.

Secunda vero sententia, non minus probabilis, immo forte probabilior, negat hunc teneri per se ad confessionem reservatorum. Et hanc tenent Palaus², Elbel³; item Gersoniusⁿ⁾, Alensisⁿ⁾, Castropalaus, apud Lugo⁴: qui probabilem censet cum Majore, Petro Soto, S. Antonino^{o)}, Ledesma^{p)} et Salas^{p)}. — Ratio: tum quia alias hic teneretur bis peccata illa reservata confiteri, primo inferiori, deinceps superiori; tum quia, ut supra dictum est, nulla videtur esse obligatio confitendi peccata illa, super quibus confessarius nequit esse iudex, cum nullam super eis jurisdictionem habeat. — Dixi: *per se*. Non dubito enim quin talis poenitens aliquando, puta (ut diximus) si sit recidivus in reservatis, vel in occasione proxima recidendi, teneatur etiam reservata inferiori aperire, ut confessarius de

Quandoque per accidens, etiam reservata.

sua dispositione recte possit iudicare. Sed hoc esset quidem per accidens, non autem per se, sive ex obligatione integritatis confessionis; cum eo casu bene sufficiat integritas formalis.

Quaeritur 3°. *Quid, si poenitens habeat excommunicationem reservatam?*

Alii, ut Sotus, Silvester^{q)}, Covarruvias^{q)} et Rosella^{q)}, apud Lugo⁵, dicunt hunc extra mortis articulum nunquam posse communicare. — Sed communiter contradicunt Suarez⁶, Lugo⁷ et Coninck⁸; ac recte censent eum bene posse Eucharistiam recipere, urgente scandalo vel nota infamiae. Ratio, quia praeceptum Ecclesiae prohibens excommunicatis suscipere sacramenta, non obligat concurrente praecepto naturali vitandi scandalum, vel non obligat cum tanto incommodo perfrendi infamiam.

Habens excommunicationem reservatam, potest communicare urgente scandalo.

Sed Dubium superest: *An excommunicatus possit tunc confiteri non habenti facultatem super excommunicationem?*

Prima sententia negat. Et hanc tenent Vasquez^{r)} et Silvius, apud Lugo⁹; item Sotus^{s)}, Canus^{s)} et Ledesma^{s)}, apud Suarez^{s)}. Ac probabilem putant Lugo¹⁰, Salmant.¹¹; et Diana^{t)} cum Paludano^{t)}, S. An-

Probabiliter nequit confiteri apud confessarium inferiorem.

¹ Disp. 14, n. 87. — ² Tr. 21, punct. 12, num. 6. — ³ Confer. 14, de Subj. Euch., n. 102. — *Castropal.*, tr. 4, disp. 4, punct. 3, § 6, n. 2 et 4. — ⁴ Loc. cit., n. 86. — *Major*, in 4, dist. 17, qu. 5, § *Contra istud arguitur*. — *Petr. de Soto*, de Confess., lect. 10, v. *Secundo*. — *Sotus*, in 4, dist. 12,

qu. 1, art. 4, post 4 cas. — ⁵ De Euch., disp. 14, n. 99. — ⁶ De Poenit., disp. 31, sect. 3, n. 6, v. *Hinc vero*. — ⁷ Loc. cit., n. 100. — ⁸ Disp. 8, n. 107. — *Silvius*, in Suppl., qu. 20, art. 2, quaer. 3, v. *Petes quid igitur*. — ⁹ De Euch., disp. 14, n. 101. — ¹⁰ Loc. cit., n. 103. — ¹¹ Tr. 4, cap. 7, n. 38.

art. 5, v. *Unde ad argumentum*, sic tenent in universum de casu quo quis habens reservata et non reservata, inferiori confessario confitetur.

ⁿ⁾ Pro Alensi et Gersonio, vide hic supra notam *f*.

^{o)} S. Antoninus, *part. 3, tit. 14, cap. 19*, § 6, clare innuit, dicens contrariae sententiae rationem non esse demonstrativam, sed solum probabilem.

^{p)} Martinus de Ledesma, in universum loquens, videtur probabilem existimare hanc sententiam, quia in 2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 2, dub. 4, affert rationes utriusque sententiae.

^{q)} Silvester, Covarruvias et Rosella ita sane a Lugo citantur; re tamen vera Silvester, v. Excommunicatio III, n. 1, v. *Primo*: « Excommunicatus privatur Ecclesiae sacramentis, nec sic ligatus est alicujus eorum susceptibilis sine peccato mortali ». Sed loco citato a Lugo et Henriquez, scilicet *ibid.*, cas. 3, negat solum excommunicatum posse cum aliis interesse divinis. vel cum eis in eccle-

sia orare absque mortali..., etiamsi excommunicatio sit occulta. — Covarruvias, in *cap. Alma mater, part. 1, § 2, n. 11*, prohiberi ait excommunicatum, etiam occultum, a perceptione sacramentorum, quamvis ex hac omissionem scandalum sequatur. — Rosella pariter, v. Excommunicatio I, *init.*, dicit in universum excommunicatum excommunicatione majore excludi a participatione sacramentorum.

^{r)} Vasquez, in 3 *P.*, qu. 91, art. 3, dub. 9, n. 8, sic docet in universum, et non in ordine ad communionem tantum.

^{s)} Sotus, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, *solut. 1*; Canus, *Relect. de Poenit.*, part. 6, *concl. 3*; Martinus de Ledesma, 2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 2, dub. 5, *concl. 7*, negant inferiorem confessarium posse *licite* (ut expresse Canus et Ledesma dicunt) eo casu absolvere. Et ita etiam a Suarez, *loc. cit.*, n. 1, allegantur.

^{t)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 104*, negat reum teneri eo casu ad confitendum, et citat auctores. — Sed Paludanus, in 4, dist. 17,

tonino ¹⁾, Silvestro ¹⁾, Gabriele ¹⁾ et Megalio ^{u)}. — Hunc dicunt posse quidem communicare praemissa contritione, licet habeat alia peccata mortalia non reservata; non posse tamen confiteri, cum sit innodatus excommunicatione, quae ipsi interdicat a susceptione sacramenti Poenitentiae. — Haec est probabilis.

Probabilius potest.

Sed probabilior est *secunda* sententia affirmans, quam tenent Lugo ¹⁾, Sanchez ^{v)}, Suarez ²⁾ cum Angelo ^{v)}; et Salmant. ³⁾ cum Coninck. Ratio, quia eo casu excommunicatio, sicut non privat susceptione Eucharistiae, ita nec Poenitentiae, quae debet suscipi cum possit, ut servetur divinum praeceptum praemittendae confessionis ad communionem. — Recte autem probant Suarez ⁴⁾, Sanchez ⁵⁾, Lugo ⁶⁾ et Salmant. ⁷⁾, valide posse aliquem a peccato absolvi, non praemissa absolutione a censura: ratio, ut bene ait Suarez, quia prohibitio Ecclesiae ne excommunicatus sacramenta recipiat, non potest irritare sacramenti valorem, qui pendet a jure divino. In tantum enim excommunicatus invalide reciperet sacramentum Poenitentiae, in quantum, stante prohibitione Ecclesiae, accederet indispositus; sed quando urget necessitas, haec bene ipsum eximit pro illo tunc a prohibitione Ecclesiae: unde valide tunc et licite Poenitentiam suscipit ^{x)}.

266. — Quaeritur 4°. *Quomodo intelligendum praeceptum illud a Tridentino*

¹⁾ De Euch., disp. 14, num. 102. — ²⁾ Disp. 31, sect. 3, n. 6. — ³⁾ Tr. 4, cap. 7, n. 38. Coninck, disp. 8, n. 107. — ⁴⁾ Loc. cit. — ⁵⁾ Decal., lib. 2, cap. 8, num. 5. — ⁶⁾ Loc. cit. — ⁷⁾ Loc. cit. Suar., loc. cit. — ⁸⁾ Sess. 13, de Euch.,

sacerdotibus impositum confitendi quamprimum?

In concilio Tridentino ⁸⁾ sic habetur: *Nullus sibi conscius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali confessione, ad sacramentum Eucharistiam accedere debeat. Quod a christianis omnibus, etiam ab iis sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, haec s. synodus perpetuo servandum esse decrevit, modo non desit illis copia confessoris. Quod si, necessitate urgente, sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Damnata autem fuit ab Alexandro VII propositio 38, quae dicebat: *Mandatum Tridentini, factum sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quamprimum, est consilium, non praeceptum.*

Praeceptum Tridentini quamprimum confitendi.

Posito igitur hoc praecepto concilii, dubitatur quomodo illud *quamprimum* intelligendum? — Damnata quidem fuit ab eodem Alexandro VII propositio 39, ubi dicebatur: *Illam particulam quamprimum intelligitur cum sacerdos suo tempore confitebitur.*

Variae opiniones de sensu praecepti.

Alii vero, ut Molfesius, etc., apud Diana ⁹⁾, dicebant intelligi, cum primum talis sacerdos celebraverit. — Sed haec opinio est omnino improbabilis, ut bene ajunt Escobar ¹⁰⁾, Croix ¹¹⁾ et Diana ¹²⁾; quia tunc ipse ratione ipsius celebrationis teneretur ad confessionem: sed Tridentinum, prae-

qu. 6, art. 1, concl. 2, n. 5 et 7; S. Antoninus, part. 3, tit. 14, cap. 19, § 4, cas. 5; Silvester, v. Confessor III, n. 12, qu. 8; Gabriel Biel, in 4, dist. 17, qu. 1, art. 3, dub. 2, cas. 2 ex parte poenit., negant generaliter posse excommunicatum a peccatis absolvi ab eo qui nequit absolvere ab excommunicatione, et videntur loqui de validitate; quin etiam Gabriel expresse dicit eo casu irritam fore confessionem et suo effectu carere.

^{u)} Megalio, 1 P., lib. 5, cap. 19, n. 7, i. f., ita sane tenet, sed eo dumtaxat casu, quo excommunicationi annexum est peccatum Romano Pontifici reservatum. In ceteris vero casibus, in quibus sola adest reservata excommunicatio, posset nihilominus, quin etiam teneretur confiteri.

cap. 7. — Molfes., Sum., part. 1, tr. 3, cap. 10, n. 28.

⁹⁾ Part. 9, tr. 3, resol. 23; et part. 2, tr. 14, resol. 60. —

¹⁰⁾ Lib. 20, n. 312. — ¹¹⁾ Lib. 6, part. 1, n. 545. — ¹²⁾ Part. 9, tr. 3, resol. 23. Cfr. tamen part. 2, loc. cit.

^{v)} Sanchez, Decal., lib. 2, cap. 8, n. 5, universim docet posse aliquem a peccato absolvi quando sola excommunicatio (et non peccatum) reservata est; absolutionemque eo casu validam fore. — Angelus, v. Confessio V, n. 10, pariter de casu quo excommunicatio reservata est: Potest absolvi, inquit, a peccatis, et postea mitti ad superiorem ut absolvatur ab excommunicatione.

^{x)} Quoad haec omnia sedulo notanda sunt decreta S. Off. diei 23 et 30 Junii 1886 et 16 Junii 1897, quae in casibus vere urgentioribus, vel etiam ubi valde durum est poenitenti in gravi peccato permanere per tempus necessarium ad petitionem et concessionem facultatis necessariae, concedunt simplici confessario facultatem absolvendi, et quidem directe, a

cisa celebratione, praeceptum confitendi quamprimum imponit.

Alii autem e converso censent intelligi statim ac cesset necessitas, et sacerdos commode possit ad confessarium accedere, adhuc in ipsa die celebrationis. — Ita Wigandt¹, Concina²; et Sanctius, apud Diana³; hancque opinionem uti tutiorem amplectitur Contin. Tournely⁴.

Sed melius Pater Milante⁵ cum communi doctorum (ut ait), Lugo⁶; Diana⁷ cum Garcia^{a)}, Coninck^{a)} et Candido; Escobar⁸ cum Zerola^{b)}; Viva⁹ cum Trullench et Bassaeo; ac Croix¹⁰, qui affert de hoc S. Congregationis declarationem, dicunt sufficere, si sacerdos intra triduum confiteatur. — Pariter ac in cap. *Eos qui, de sentent. excom., in 6°*, praecipitur ut ii qui in articulo mortis absolvuntur ab excommunicatione reservata, teneantur cum convaluerint se praesentare ad superiorem, *quam cito commode poterunt*, alias reincident in eandem censuram: et hoc non obstante (ut ajunt Lugo, Milante et Garcia), non judicantur reincidere, si intra triduum se praesentant. Sic etiam Sanchez¹¹ cum Ugolino^{c)} et Sayro dicit praeceptum deferendi libros haereticorum ad inquisitores non violare graviter eum qui per biduum illos retinet. — Ratio autem intrinseca mihi vi-

detur: quia, cum hoc praeceptum sit tantum ecclesiasticum, ut bene probat Suarez¹², non censetur Ecclesia velle ad illud obligare cum tanto rigore. Unde illud *quamprimum* moraliter debet intelligi: prout intelligitur in aliis legibus humanis, nempe in *l. fin. C. de judic., et l. fin. C. de err. advoc.*, ubi verbum *statim, quamprimum, continuo*, aut simile (ut interpretantur Baldus, Felinus, Mandosius, apud Milante) bene extenditur ad spatium trium dierum.

Communiter tamen dicunt Lugo¹³, Viva¹⁴, Milante¹⁵; et Diana¹⁶ cum Garcia et Candido^{d)}, quod aliquando per accidens ex tali praecepto sacerdos ille teneretur confiteri eadem die, et forte eadem hora: puta si tunc confessarium haberet, quo postea per plures dies carebit; vel si cras eadem necessitas urgeret celebrandi, nec posset confiteri.

Quaeritur 5°. *An teneatur confiteri quamprimum sacerdos sacrilege celebrans qui non habet necessitatem; vel qui, stante necessitate, habet tamen copiam confessarii?*

Affirmant Silvius et alii, apud Croix¹⁷.

Sed communissime et verius negant Suarez¹⁸, Lugo¹⁹; Diana²⁰ cum Granado, Filliuccio, Nuñez, etc. Item Vasquez, Sayrus, Marchant, Dicastillus, Aversa, Go-

Quandoque per accidens, citius obligat.

Sacrilege celebrans sine necessitate, vel in necessitate sed habens confessarium:

Verius non tenetur quamprimum confiteri.

¹ Tr. 11, exam. 4, num. 39. — ² De Euchar., cap. 11, § 1, num. 33. — *Joan. Sanctius*, Select. qu. 32, num. 14. — ³ Part. 9, tr. 3, resol. 23. — ⁴ De Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Quaeres 6.* — ⁵ Exercit. 33, sup. propos. 39 Alex. VII, v. *Colligo 4.* — ⁶ Disp. 14, n. 163. — ⁷ Part. 9, tr. 3, resol. 23. *Candid.*, de Euch., disquisit. 2, art. 22, dub. 56, n. 63. — ⁸ Lib. 20, num. 312. — ⁹ In propos. 39 Alex. VII, n. 5. *Trull.*, de Sacram., lib. 3, cap. 6, dub. 4, num. 26. — *Bass.*, v. *Communio sacra*, n. 39. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, n. 545. — *Lugo*, loc. cit. — *Milante*, loc. cit. — *Garcia*, Sum. mor., tr. 3, diff. 5, dud. 1, punto 7, n. 89. — ¹¹ Decal., lib. 2, cap. 10, n. 55. *Sayr.*, de Censur., lib. 3, cap. 5, num. 16. — ¹² De Euch., disp. 66, sect. 6 et sect. 7 init. — *Bald.*, in *l. fin. C. de judiciis*, num. 1. — *Felin.*, in cap. *Veniens*, de testibus, n. 15, i. f. — *Mandos.*, de Monitor,

qu. 31, n. 8. — *Milante*, exercit. 33, sup. propos. 39 Alex. VII, v. *Colligo 4.* — ¹³ De Euch., disp. 14, n. 162 et 163. — ¹⁴ In propos. 39 Alex. VII, n. 6. — ¹⁵ In eamd. propos., v. *Attamen.* — ¹⁶ Part. 9, tr. 3, resol. 23, v. *Et hanc sententiam.* *Garcia*, Suma moral., tr. 3, diff. 5, duda 1, punto 7, n. 89. — *Silvius*, in qu. 80, art. 4, quaer. 2, v. *De illo autem.* ¹⁷ Lib. 6, part. 1, n. 546. — ¹⁸ Disp. 66, sect. 7, v. *Tertio.* — ¹⁹ De Euch., disp. 14, n. 150. — ²⁰ Part. 9, tr. 3, resol. 26. — *Jacob. de Granado*, in 3 P., controuv. 6, de Euch., tr. 10, disp. 7, num. 15. *Fill.*, tr. 4, cap. 8, num. 223. *Nuñez*, in 3 P., qu. 80, art. 4, diff. 4, concl. 3. — *Vasq.*, disp. 208, cap. 3, num. 19. *Sayr.*, de Sacram., lib. 2, cap. 7, qu. 3, art. 2, num. 8. *Jacob. Marchant*, Resolut. pastor., tr. 4, cap. 2, qu. 2, n. 4. *Dicast.*, tr. 4, de Euch., disp. 9, dub. 9, n. 155. *Aversa*, de Euch., qu. 8, sect. 7, v. *Quinto.*

casibus etiam speciali modo Romano Pontifici reservatis. Vide infra n. 585, notam a.

266. — ^{a)} Hieronymus Garcia, *Sum. mor.*, tr. 3, diff. 5, dud. 1, punt. 7, n. 89, differri posse ait usque ad duos dies. — Coninck vero, *disp. 23, n. 6*, disputans de sponsalium dissolutione, in universum scribit: « Statim autem dicitur fieri, quod intra triduum fit ».

^{b)} Zerola male citatur ab Escobar; nam in *Praxi Poenit.*, cap. 10, quaer. 32, v. *Dico 2*,

auctor iste ait: « Sufficit usque ad mane sequens expectare, antequam secundo celebret, quia sumus in moralibus, ubi ita ad amussim et punctualiter non proceditur ».

^{c)} Ugolinus, *de Censur. Papae reservat.*, part. 2, cap. 1, vers. Aut retinentes, § 1, v. *Secundo*, non affert hanc determinationem; nec pro ea adducitur a Sanchez.

^{d)} Candidus, *loc. cit.*, non apponit has limitationes, pro quibus nec a Diana citatur.

bat, Pellizzarius, etc., apud Croix¹; et fere communis sententia, ut testatur Moya^{e)}. — Ratio, quia praeceptum Tridentini ordinatum est ad metum incutiendum iis qui praetextu necessitatis differunt confessionem; non autem sacrilege celebrantibus, quibus praeceptum hoc valde raro esset profuturum: illi enim qui, contempto praecepto divino, audent in peccato scienter celebrare, facilius ecclesiasticum contemnent praeceptum. — Bene autem docet Lugo² quod in praeceptis positivis non valet argumentum de minori ad majus, quando minus in majori non continetur, prout est in nostro casu, in quo praecepta sunt disparata.

Quid, si celebraret in necessitate missa contritione.

Recte tamen advertit Lugo³ quod si talis sacerdos ex necessitate, omitta contritione, celebraret, utique teneretur ad se confitendum quamprimum; quia praeceptum Tridentini minime distinguit inter sacerdotem habentem, vel non habentem contritionem, sed loquitur de quocumque sacerdote ex necessitate celebrante. — Hoc vero puto intelligendum (quidquid dicat Croix⁴) tantum de eo qui ante celebrationem non habuit copiam confessorii; nam si habuerit, primus quidem recurrit casus, in quo ille vere sacrilege et sine necessitate celebraret.

Gobat, tr. 3, n. 440. - Pelliz., tr. 6, cap. 1, n. 69.

¹ Lib. 6, part. 1, num. 546. — ² De Euchar., disp. 14, num. 150. — ³ Loc. cit. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 546. — Dicast., tract. 4, de Euch., disp. 9, dub. 9, num. 150. — Lugo, de Euch., disp. 14, num. 151. Dicast., loc. cit.,

267. - Quaeritur 6°. *An teneatur confiteri quamprimum celebrans post confessionem, in qua inculpabiliter oblitus est alicujus mortalis?*

Oblitus inculpabiliter mortalis in confessione:

Resp. Si meminerit post celebrationem, utique non tenetur; ut recte docent Suarez^{a)}; et Marchant^{b)}, Gobat^{b)} et Dicastillus apud Croix^{b)}. Immo hoc probabiliter admittunt Bonacina^{b)}, Aversa^{b)} et Leander^{b)}, etiamsi in Missa post communionem recordetur mortalis; quia revera nec iste celebrasset conscius peccati, ut loquitur Tridentinum.

Non tenetur quamprimum confiteri si post celebrationem recordetur.

Si vero meminerit ante celebrationem, sed post confessionem, dicunt teneri tunc ad praeceptum confitendi quamprimum, Suarez^{a)}, et alii plurimi cum Lugo, Dicastillo, Pellizzario, etc., apud Croix⁵. — Sed Croix^{b)} merito oppositam sententiam putat probabilem; quia hic revera non potest dici celebrasse conscius peccati sine praevia confessione. — Vide omnino de hoc dicta n. 257.

Probabiliter nec tenetur, si ante celebrationem recordetur.

Quaeritur 7°. *An sacerdos, qui post consecrationem recordatur peccati obliti, nulla praemissa confessione, teneatur confiteri quamprimum?*

Recordans post consecrationem peccatum non confessum:

Affirmant^{c)} Suarez⁶; et Bonacina, Reginaldus, Molfesius, Megalius, etc., apud

n. 160. - Pelliz., tr. 6, cap. 1, n. 69. ⁵ Loc. cit., n. 547. — ⁶ Disp. 66, sect. 7, v. *Secundo*. — Bonac., disp. 4, qu. 6, punct. 1, num. 39. - Reginald., lib. 29, num. 110. - Molfes., Sum., part. 1, tr. 3, cap. 10, num. 28. Megal., 1 P., lib. 5, cap. 4, n. 2.

^{e)} Moya, tr. 4, qu. 6, n. 4, affirmat « esse communem ».

267. - ^{a)} Suarez, disp. 66, sect. 7, v. *Secundo*, quaerit de sacerdote, « qui solum propter oblivionem celebrat absque confessione praemissa »; quem negat teneri ad confitendum quamprimum, « quando oblivio durat donec sacramentum sumptum sit; nam si quis ex oblivione accedat ad celebrandum, et in ipsa actione ante sumptionem sacramenti recordaretur sui peccati, et nihilominus sacramentum sumeret sine confessione... in eo casu obligaretur hac lege, quia manifeste comprehenditur verbis ejus; tunc enim communicat sine confessione propter urgentem necessitatem et cum conscientia peccati ». Et pergens, quaerit: « Sed quid, si prius esset confessus, et tunc recordaretur unius peccati in confessione obliti? Respondetur etiam teneri ex vi hujus legis, quia juxta supradicta, tenebatur illud confiteri ante communionem ex divino praecepto, et solum

illud omittit sine peccato ob necessitatem urgentem ».

^{b)} Croix, loc. cit., n. 547, auctores hoc modo allegat: « Si praemissa confessione celebravit immemor alicujus mortalis, quod tamen commiserat, probabile est cum Marchant non teneri statim post confiteri, quia non celebravit absque praevia confessione sibi conscius peccati mortalis; ex quo inferunt Marchant, Gobat..., quamvis non praemisisset confessionem, si tamen celebravit immemor mortalis, etiam non teneri, etiamsi in Missa post communionem recordetur mortalis, uti habent Bonac., Aversa..., Leander ». — Et ita sane tenent, uti refert Croix, Marchant, *Resol. past., tr. 4, cap. 2, qu. 2, n. 2 et 3*; Gobat, tr. 3, n. 443; Bonacina, disp. 4, qu. 6, punct. 1, n. 39; Aversa, de Euch., qu. 8, sect. 7, v. *Sexto*. — Leander vero, id est Emmanuel a Concept., *Sum. novem partium Leandri*, n. 385: « Non ligantur, inquit, qui in ipsa actione sacrificandi peccati recordantur ».

^{c)} Si nempe post consecrationem, sed ante

Probabiliter non teneturquam-
primum
confiteri.

Diana, ut refert Lugo¹. Ratio, quia tunc vere accidit casus in quo urget praeceptum Tridentini; tunc enim sacerdos jam celebrat conscius peccati in necessitate et sine confessione. — Sed negant Vasquez^{d)}, Diana^{d)} et Praepositus, apud Lugo²; ac Pellizzarius^{d)} apud Croix³; et merito probabile putat Lugo⁴. Quia in rubrica⁵ dicitur quod sacerdos qui ante Missam recordatur peccati, et celebrat ex necessitate non habens copiam confessarii, tenetur postea confiteri cum primum. Sed de eo qui meminit peccati post consecrationem^{e)} loquens, rubrica⁶ dicit: *Conteratur cum proposito confitendi*, absque eo quod adjungatur: *cum primum*.

268. — Quaeritur 8°. *An prae-fatum praeceptum Tridentini, confitendi quamprimum, obliget etiam laicos?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Navarrus apud Lugo⁷, Concina⁸; et Contin. Tournely⁹ cum Azor, Henriquez et Sâ. Quia, ut dicunt, eadem ratio valet in laicis quam in sacerdotibus: ubi enim eadem ratio currit, eadem currit legis dispositio.

Secunda vero sententia, communissima et satis probabilis, negat. Et eam tenent^{a)} Suarez¹⁰, Lugo¹¹ (qui asserit oppositam communiter rejici), Wigandt¹², Milante¹³, Palaus¹⁴, Elbel¹⁵ (qui asserit communem); Roncaglia¹⁶ cum Candido, Aversa et Diana; Escobar¹⁷ cum Vasquez, Coninck, etc.;

Diana, part. 2, tr. 14, resol. 61. — ¹ De Euchar., disp. 14, num. 140. — *Praepos.*, qu. 80, art. 5, dub. 4, num. 21.

² Loc. cit., n. 141. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 548. — ⁴ Loc. cit., n. 144 et 146. — ⁵ Tit. de Defectib., VIII, n. 3. — ⁶ Loc. cit., n. 4. — *Navar.*, Man., cap. 2, num. 10, v. f. ⁷ Disp. 14, n. 138. — ⁸ De Euch., cap. 11, § 1, n. 13. — ⁹ De Euch., cap. 6, art. 3, concl. 4, quaer. 5. *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 31, qu. 9. *Henriq.*, lib. 8, cap. 45, num. 4. *Sâ*, v. *Confessio*, n. 5; et v. *Eucharistia*, n. 24. — ¹⁰ Disp. 66, sect. 7, v. *Primum*. — ¹¹ Disp. 14, num. 138. — ¹² Tr. 12, exam. 4, n. 32, resp. 5. — ¹³ Exercit. 33, sup. propos. 39 *Alex. VII*, v. *Ex dictis*. — ¹⁴ Tr. 21, punct. 12, num. 9. —

item Laymann, Bonacina, Filliuccius, etc., apud Concina¹⁸. — Ratio: tum quia praedicta regula ex paritate rationis currit quidem in correlativis, aequiparatis vel connexis, non autem hic, tanto magis quia sumus in odiosis (juxta dicta *Lib. I, de Legib.*, n. 200, v. *Dubium fit.*); tum quia differt ratio sacerdotum et laicorum. In sacerdotibus enim qui (generice loquendo) frequentius communicant quam laici, facilius occurrit necessitas communicandi sine confessione; ideoque facilius praetextu hujus necessitatis sacerdotes praetermissa confessione celebrarent. — Idque confirmat Wigandt auctoritate S. Thomae^{b)}, qui dicit, in eo cui deest copia confessarii, et communis necessitas urget, requiri propositum confitendi et satisfaciendi; nihil addens de obligatione statim postea confitendi.

Ex quo recte inferunt idem Wigandt, et Lugo¹⁹ cum Suarez, etc., quod si sacerdos in necessitate sine confessione more laicorum communicaret, non teneatur statim confiteri. — Secus vero (addunt), si deberet complere sacrificium ab alio inceptum: vel si Officium perageret die Parasceves; quia, etsi tunc non diceret proprie Missam, diceretur tamen simpliciter celebrare, ut loquitur rubrica missalis de illo die.

269. — Hic ultimo refert adnotare quanam sint effectus Eucharistiae.

Corollarium pro sacerdote communicante more laicorum.

Effectus Eucharistiae:

¹⁵ Confer. 14, de Subj. Euchar., num. 105. — ¹⁶ De Euch., cap. 5, qu. 5, resp. 2. *Candid.*, de Euch., disquisit. 2, art. 22, dub. 57. *Aversa*, de Euchar., qu. 8, sect. 7, v. *Nono*. *Diana*, coordin., tom. 1, tr. 3, resol. 185; cfr. ipsum Diana, part. 9, tr. 3, resol. 27. — ¹⁷ Lib. 20, n. 92; et n. 302 et 303. *Vasq.*, disp. 208, cap. 3, n. 23. *Coninck*, qu. 80, num. 24. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 6, num. 7. *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 1, n. 37. *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 223. — ¹⁸ De Euchar., cap. 11, § 1, n. 13. — *Wigandt*, tr. 12, exam. 4, n. 32. — *Wigandt*, loc. cit. — ¹⁹ Disp. 14, num. 138 et 139. *Suar.*, disp. 66, sect. 7, v. *Primum*.

sumptionem, sacerdos peccati recordetur, uti dicunt Suarez, Bonacina, et Diana alios citans.

^{d)} Vasquez, *disp. 208, cap. 3, n. 19*; Diana, *loc. cit.*, *resol. 61*; Pellizzarius, *tract. 6, cap. 1, n. 70*, id negant, si sacerdos recordetur in ipsa actione celebrandi, sive demum sit ante sive post consecrationem, ut expresse notat Pellizzarius, cui ceteri auctores citati consentire videntur, dum distinctionem hanc omitunt.

^{e)} «In ipsa celebratione Missae», ait rubrica.

268. — ^{a)} Palaus, *tr. 21, punct. 12, n. 9*; sicut et Escobar *n. 92*, loquuntur de sacerdote, qui more laicorum communicat.

^{b)} Wigandt id sane confirmat auctoritate S. Thomae, *3 P., qu. 83, art. 6, ad 2*; sed bona pace illius auctoris, confirmatio nimis probat; nam S. Thomas, *loc. cit.*, loquitur de sacerdote celebrante: «Sacerdos, post consecrationem inceptam, inquit, ... si recordetur se peccatum aliquod commisisse, debet poenitere cum proposito confitendi et satisfaciendi».

Satis probabiliter eos non ligat.

Augmen-
tum gra-
tiae, et
quandoque
collatio pri-
mae gra-
tiae.

Effectus 1us praecipuus est *conferre augmentum gratiae*; ut patet ex concilio Florentino et Tridentino^{a)}. — Et aliquando per accidens conferre etiam *primam gratiam*, nempe si quis, ignorans esse in peccato mortali, vel credens habere contritionem, accedit ad communionem cum sola attritione; tunc de attrito fit contritus. Ita S. Thomas¹, Roncaglia²; et Salmant.³ cum Scoto, Suarez, Tolet et fere communi (contra Lugo, Vasquez, etc.). Quia de ratione generica sacramentorum est, ut gratiam conferant supernaturali dolore dispositis, et obicem non ponentibus. — Vide dicta in hoc *Lib. VI, n. 6, v. Hoc tamen*.

Remissio
venialium.

Effectus 2us Eucharistiae est *remittere venialia*; ut docet S. Thomas⁴ cum communi, ex Tridentino⁵, ubi dicitur hoc sacramentum esse *antidotum quo liberemur a culpis quotidianis, et a peccatis mortalibus praeservemur*. — Et dicunt Salmant.⁶ cum S. Thoma^{b)}, Palao, Bonacina, Coninck, Cornejo, remitti venialia (modo non habeatur de eis complacentia) ex vi hujus sacramenti, non solum mediante actu caritatis quem hoc sacramentum excitat; verum etiam immediate ex opere operato, per infusionem gratiae nutrientis, et restaurantis damna quae ex venialibus nobis sequuntur.

Pro hac sententia Salmant. citant D. Thomam *qu. 79, art. 4*; sed non bene. Nam ibi S. Doctor sic ait: *Res autem* (scilicet effectus) *sacramenti est caritas, non solum quantum ad habitum; sed etiam quantum ad actum, qui excitatur in hoc sacramento, per quem peccata venialia solvuntur*. — Unde melius ait Tournely^{c)}, hoc sacramentum non immediate, sed tan-

tum mediate per actum caritatis remittere venialia.

Effectus 3us est *praeservare a mortalibus* per auxilium gratiae sacramentalis, qua excitatur devotio, fortius resistitur temptationibus, fugantur daemones, etc.; ut docet S. Cyrillus. — Immo asserunt Salmant.⁷ cum Montesino, Eucharistiam conferre *divinam etiam externam protectionem*, qua Deus non permittet ut homo versetur in occasionibus, in quibus praevidet Deus illum casurum.

Praeserva-
tio a mor-
talibus.

Effectus 4us est *remittere poenam temporalem* debitam pro peccatis. Hoc autem non directe, sed indirecte, ratione actuum caritatis qui per sacramentum excitantur; ut docet S. Thomas⁸, cum Salmant.⁹ et Concina¹⁰.

Remissio
poenae tem-
poralis.

Effectus 5us est *actualis dulcedo spiritalis*: qui effectus est quidem infallibilis, si non impeditur ex parte subjecti. Consistit autem haec suavitas in promptitudine voluntatis ad res divinas hilari animo peragendas.

Actualis
dulcedo spi-
ritualis.

Effectus 6us est unio specialis cum Christo et membris ejus; ex Joan. vi: *In me manet, et ego in illo*.

Unio spe-
cialis cum
Christo.

Effectus 7us est adeptio gloriae: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum*.

Adeptio
gloriae.

Alios etiam effectus habet hoc sacramentum erga corpus (ut tenent Lugo, Palao et Suarez, cum Salmant.¹¹), scilicet diminuendi fomitem concupiscentiae, excitandi bonas imaginationes, ipsum corpus sanctificandi, corpori tribuendi resurrectionem et gloriam. — Valde autem probabile est, species consecratas, quamdiu sunt in stomacho, majores gratias causare, majori dispositione accedente; ut Croix¹²

Alii qui-
dam effe-
ctus erga
corpus.

Florentin., decret. ad Armenos, § *Tertium est*; ap. Labbe, tom. 18, col. 549. — ¹ 3 P., qu. 72, art. 7, ad 2. — ² De Euch., cap. 7, qu. 1. — ³ Tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 5, n. 12. — Scot., in 4, dist. 9, qu. 1. — Suar., disp. 63, sect. 1, v. *Dico 3*; et sect. 2, v. *Dico 1* et 2. — Tolet., lib. 2, cap. 29, n. 1. — Lugo, de Euch., disp. 12, a. n. 3. — Vasq., disp. 205, cap. 4. — ⁴ 3 Part., qu. 79, art. 4. — ⁵ Sess. 13, de Euch., cap. 2. — ⁶ Tr. 4, cap. 6, num. 23. — Palao, tr. 21, punct. 9, § 2, num. 2. — Bonac., de Euch.,

qu. 4, punct. 1, n. 5 et 6. — Coninck, qu. 79, n. 54 et 55. — Cornejo, tr. 4, qu. 79, art. 4. — S. Cyrill. Alexandr., in Joan. vi, 57, lib. 4, cap. 2 (*al. cap. 17*). Cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 73, col. 585-586. — ⁷ Tr. 4, cap. 6, n. 30. — ⁸ 3 P., qu. 79, art. 5. — ⁹ Loc. cit., n. 31. — ¹⁰ De Euch., cap. 10, num. 7. — Lugo, de Euchar., disp. 12, sect. 5. — Palao, tr. 21, punct. 9, § 2, n. 7, 8 et 10. — Suar., disp. 64, sect. 1, v. *Dico 2*; et sect. 3. — ¹¹ Tr. 4, cap. 6, num. 37 et seqq. — ¹² Lib. 6, part. 1, n. 524.

269. — ^{a)} Tridentinum, sess. 13, de Euch., cap. 2, ait: « Sumi autem voluit [Christus] sacramentum hoc tamquam spiritualem animarum cibum, quo alantur et confortentur viventes vita illius qui dicit: *Qui manducat me et ipse vivet propter me*.

^{b)} S. Thomas non bene citatur a Salmant.; vide infra apud ipsum S. Alphonsum.

^{c)} Continuator Tournely, quamvis, de Euchar., cap. 8, concl. 3, asserat Eucharistiam « directe per se et ex opere operato » venialia remittere; at postea, in adnotandis n. 3, magis

cum Coninck, Suarez, Cajetano, Valentia, Lugo. Vide dicta n. 227.

270. - Quaeritur 1°. *An accedere ad Eucharistiam cum peccato veniali habituali sit novum veniale?*

Quid de
communi-
cante cum
veniali ha-
bituali.

Affirmant Laymann ^{a)}; et Coninck ^{a)} ac Dicastillus ^{b)}, apud Salmant. ¹. — Probabiliter vero negant Sotus ^{c)}, Sà, Vasquez, etc. cum iisdem Salmant. ². Ratio: tum quia haec potius esset deficientia perfectae reverentiae quam positiva irreverentia; tum quia ipsa voluntas recipiendi Eucharistiam et ejus effectum est quaedam virtualis venialium detestatio, qua culpae remonentur, ita ut ipsae minime sacramenti fructum impediunt ^{d)}.

Quid, cum
veniali ac-
tual.

Quaeritur 2°. *An qui communicat cum peccato veniali actuali, peccet venialiter, et fructum sacramenti amittat?* — Quando culpa afficit ipsam communionem, puta cum quis communicat ob inanem gloriam vel alium finem venialem, nemo dubitat quin venialiter etiam peccet; ut dicunt tamquam certum Salmant. ³ et Tamburinius ⁴.

Coninck, qu. 79, num. 47. Suar., disp. 63, sect. 7, v. *Dico 3*. Cajetan., in qu. 79, art. 1. - Valent., disp. 6, qu. 7, punct. 1, v. *Quod autem*. Lugo, disp. 12, n. 46. — ¹ Tr. 4, cap. 7, num. 20. — Sà, v. *Eucharistia*, num. 22. Vasq., disp. 207, cap. 2. - ² Loc. cit., num. 21. — ³ Tr. 4, cap. 7, num. 22. — ⁴ Method. exped. Commun., cap. 1, num. 9. — Vasq., disp. 207, cap. 2. Sà, v. *Eucharistia*,

Dubium est: *An peccet venialiter qui communicat cum actuali vel virtuali affectu peccandi venialiter; vel cum veniali concomitante*, puta cum voluntaria distractione, vel proferendo verba otiosa et simili?

Negant Vasquez, Sà, Leander ^{e)}, etc., apud Croix ⁵; et probabile putat Tamburinius ⁶. — Verius tamen affirmant cum communi Suarez ⁷, Lugo ⁸; Salmant. ⁹ cum Filliuccio et Reginaldo; ac Croix ¹⁰ cum Laymann, Tanner, Rhodes ^{f)}, Gobat, etc.; ex D. Augustino ^{g)}, relato in can. *Quotidie, de consecr., dist. 2*, qui dicit: *Nam habentem adhuc voluntatem peccandi, gravari magis dico Eucharistiae perceptione quam purificari*. Ratio, quia talis communicans positivam irrogat injuriam sacramento. — Hoc quoad culpam.

Quoad fructum vero sive effectum sacramenti, alii dicunt quod accedens sine actuali dispositione (quae consistit in exclusionem culpa venialis in actu communionis, et in aliquo pio devotionis motu),

num. 22. - ⁵ Lib. 6, part. 1, num. 522. — ⁶ Loc. cit., n. 11. — ⁷ Disp. 66, sect. 1, v. *Dicendum*. — ⁸ De Euch., disp. 14, num. 24. — ⁹ Tr. 4, cap. 7, n. 23. Fill., tr. 4, cap. 8, num. 206. Reginald., lib. 29, num. 100. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, num. 522. Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 6, num. 3. Tann., tom. 4, disp. 5, qu. 8, num. 61. Gobat, tract. 4, n. 219 et 221.

distincte loquitur, dicens: «Eucharistiam delere venialia aliquando immediate, aliquando mediate tantum».

270. - ^{a)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 3, dicit peccata venialia istiusmodi non raro animum gravare et devotionem impedire, ut S. Eucharistia «minus reverenter ac fructuose suscipiatur». — Et pariter Coninck (licet a Salmant. pro hac prima opinione afferratur), scribit, qu. 79, n. 59, peccata illa causam esse «cur minus bene dispositi et cum minore fructu communicemus».

^{b)} Dicastillus, tr. 4, de Euch., disp. 9, dub. 3, n. 55, haec scribit: «Communicare cum peccato aliquo habituali sine actuali, non est peccatum veniale». Sed, n. 56, addit: «Probabilissimum mihi apparet esse aliquam venialem irreverentiam in accedendo ad Eucharistiam cum multis venialibus gravibus, intra venialis gravitatem».

^{c)} Sotus non sine quadam formidine ab omni peccato excusat; negat enim, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 4, v. *Ad rem*, lethale peccatum esse, «quamquam sit nonnulla irreverentia, immo (quamvis hoc non tam certo asseruerim quam Major...) forte neque est veniale».

^{d)} Doctrina S. Alphonsi hic (num. 270) et in seqq. quaesitis (num. 272 et seqq.) de immunitate a peccato veniali requisita ad communionem, reformanda est juxta normas decreti S. C. Conc. relati supra, num. 254, nota a.

^{e)} Leander, scilicet Emmanuel a Conceptione, Sum. novem partium Leandri, n. 380, quamvis a Croix, n. 522, pro hac sententia citetur, tenet tamen, et quidem aperte, oppositam, scribens: «Est... probabilius, si in aliquo actuali [peccato veniali] communicat, quod novum veniale committat».

^{f)} Non veniale solum, sed etiam mortale (quod Croix non advertit) ab istiusmodi communicante committi perhibet Rhodes, de Euchar., qu. 4, sect. 1, § 3, v. *Tertio accedere*: «Si [peccatum veniale in communionem] actuale sit, communio est peccatum saltem veniale...; immo peccatum illud ex se veniale, propter circumstantiam tamen sacramenti videbitur omnino esse mortale».

^{g)} Canon iste non est S. Augustini. Desumitur ex libro de Ecclesiasticis dogmatibus, cap. 23; opus quidem a multis S. Augustino adscriptum; ab aliis vero Gennadio tribu-

nullum recipit fructum sacramenti. Et ita tenent S. Thomas¹, Cajetanus², Petrocorensis³; item S. Bonaventura, S. Antoninus, Alensis^{h)} et Durandus, apud Contin. Tournely⁴. Idque probant: tum ex D. Augustino⁵, ubi: (Non justificat Deus) *non... quasi dormientes, non quasi ut non conemur, non quasi ut non velimus... Qui... fecit te sine te, non te justificat sine te.* Tum propter experientiam, qua observantur plures sacerdotes quotidie celebrare in statu gratiae, et tamen nihil proficere. — Sed alii communius ajunt talem non privari omni fructu; ut Suarez⁶, Gonet⁷,

Tournely⁸; et Lugo⁹ cum Silvio, Soto, Vasquez, Ledesma et aliis communiter (ut asserit). Nec dubitandum quin D. Thomas mutaverit sententiam in 3^a P., qu. 79, art. 8, ubi expresse docet quod, licet qui communicat cum veniali concomitante communionem, v. gr. cum voluntaria distractione, non recipiat actualem refectio-nem spiritualis dulcedinis; tamen recipit *augmentum habitualis gratiae vel caritatis*.

Haec sententia est quidem longe communior; sed prima non videtur impro-babilis.

¹ In 4, dist. 12, qu. 2, art. 1, solut. 3. — ² In qu. 79, art. 1, § *De tempore vero*; et § *Tertius autem sensus*, v. *Superest*. — ³ De Sacram. i. g., cap. 4, qu. 1, v. *Praenot.* 2. — S. Bonav., in 4, dist. 12, part. 2, art. 1, qu. 1, concl. et num. 1. S. Anton., part. 3, tit. 13, cap. 6, § 10. Durand., in 4, dist. 12, qu. 4, ad 2. ⁴ De Euch., part. 1, cap. 8, concl. 3, v. *Tota igitur quaestio*. — ⁵ Serm. 169,

cap. 11, n. 13; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 38, col. 922 et 923. — ⁶ Disp. 63, sect. 3, v. *Dico 1 et 2*. — ⁷ Clymp., tom. 5, tr. 4, de Euch., disp. 8, n. 47, v. *Dico 2*. — ⁸ Praelect. de Euch., qu. 7, concl. 3, quaer. 1, resp. 3. — ⁹ De Euch., disp. 14, sect. 3, n. 36. — Silvius, in qu. 79, art. 8. — Sotus, in 4, dist. 11, qu. 2, art. 8, concl. 3. Vasq., disp. 206, cap. 2. Martin. de Ledesm., 1^a 4, qu. 20, art. 1, dub. 4; et art. 8, dub. 1.

tum. Vide Migne, Append. ad opera S. Augustini, *Patrol. lat.*, tom. 42, col. 1211 et seqq.

^{h)} Alensis propendit in eam sententiam quae S. Alphonso videtur magis probari. Quamvis enim, *part. 4, qu. 10, membr. 8, art. 3, § 2, resol.*, dicat hoc sacramentum efficaciam habere in probe et devote accedentibus tantum, qui scilicet « cum devotione et reverentia » accedant; *in resp.* tamen *ad ult.*,

haec addit: « Justus accedens ad communionem sacram, licet negligens fuerit in praeparando se modo debito et sufficienti, dummodo non cadat a justitia, assequitur aliquo modo effectum principalem hujus sacramenti, scilicet unionem firmiorem cum capite et cum membris, et ex unione illa firmiori fortior efficitur contra tentationes. Hoc opinando dico, non asserendo ».

ARTICULUS II.

QUAE REQUIRATUR DISPOSITIO CORPORIS.

271. *An pollutio et actus conjugalis impediunt a communione.* — 272. *Qu. 1. Quid, si pollutio fuerit voluntaria; et quid, si involuntaria.* — 273. *Qu. 2. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem.* — 274. *Qu. 3. An conjux rediens debitum teneatur ea die abstinere a communione.* — 275. *An macula externa, ut lepra, etc., impediatur a communione, et an a celebratione. An menstrua. An latio armorum.* — 276. *An sacerdos communicans extra Missam debeat esse stola indutus.* — 277. *De jejuniis naturalibus ad communionem praerequisitis (Vide resolutiones apud Busenbaum).* — 278. *Praenot. 1. hoc non esse de praecepto divino. Praenot. 2. non dari in eo parvitatem materiae. Praenot. 3. tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus regulis, videlicet:* — 279. *Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco.* — *Dub. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi.* — *Dub. 2. An guttulae aquae commixtae cum saliva, aut jusculi degustati. An saccharum ante mediam noctem in ore immissum. An aqua hausta a lapso in flumen. An sanguinis haustus e digito. Quid, si defluat e capite.* — 280. *Regula II. Ut res sumatur ad modum comestitionis aut potationis.* — *Dub. 1. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares.* — *Dub. 2. An fumus tabaci.* — *Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita.* — 281. *Regula III. Ut sumatur res habens rationem cibi aut potus.* — *Hinc quaeritur an solvat jejunium comestio capillorum, lanae, ligni, chartae, lapillorum, cretae, et similia.* — 282. *An liceat sequi ultimum inter horologia. Et quid, si quis deglutiat cibum post primum ictum. An in dubio soluti jejunii liceat communicare (Vide hic, et Lib. I, n. 39).* — 283. *An sit peccatum, sumere cibum, vel exspuere statim post communionem.* — 284. *In quibus casibus possit quis communicare non jejunus.* — 285. *An liceat iterum dare viaticum infirmo non jejunato.* — *Dub. 1. Quanto tempore una communio debeat ab alia distare.* — *Dub. 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere viaticum.* — *Dub. 3. An, qui mane communionem receperit.* — *Dub. 4. An sacerdos possit aliquando omittere verba: Accipe viaticum, etc.* — 286. *An sacerdos possit celebrare non jejunus, ad dandum alteri viaticum. An, ad dandum sibi ipsi.* — 287. *An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat aut male tractetur. An, ad vitandum scandalum.* — 288. *An, ad perficiendum sacrificium vel communionem.* — 289. *An, ad vitandam mortem.* — *An liceat communicare ante somnum vel digestionem.*

Corporalis macula per se non impedit communionem.

271. - « Resp. 1°. Nulla corporis macula per se impedit susceptionem Eucharistiae; cum parum faciat ad bonitatem vel malitiam moralem. Potest tamen aliquando per accidens impedire, propter effectus secutos. — Ita communiter.

« Unde resolves:

Pollutio.

« 1°. Non impedit pollutio involuntaria, immo nec voluntaria per poenitentiam expiata: — nisi effectum malignum,

« v. gr. turpem recordationem ac deletionem, vel distractionem et perturbationem animi relinquit: eo enim casu (uti et semper post culpabilem) praestat, ac secundum sententiam communem sub veniali debet differri: nisi aliud suadeat justa aliqua causa, v. gr. magnus fructus festivitatis, regula ordinis; vel si a daemone excitata putetur, ad communionis frequentiam impediendam. — Sanchez ^{a)}, Bonacina ¹, card. de Lugo ^{b)}.

¹ Disputat. 4, de Eucharistia, quaest. 6, punct.

num. 3 et 4.

271. - ^{a)} Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 13, loquitur de copula conjugali; sed n. 15, videtur eadem intendere de simplici pollutione, scribens: « Existimo certam moram praescribi minime posse. Quia cum mentis evagatio et hebetudo ex pollutione aut ex copula surgens, impedimenti illius Eucharistiae suscipiendae causa sit, alii autem tardius alii citius, ea expulsa sese colligant, ad pristinam-

que mentis tranquillitatem redeant, ea potius regula statuenda est, ut quandiu mentis illa evagatio perseverat, duret impedimentum et indecentia, cessanteque illa, cesset... Credo tamen nunquam transacto 24 horarum spatio, immo si nocte praecedenti non habita sit copula, hac ratione abstinendum esse ab Eucharistia ». In reliquis vero concordat.

^{b)} Lugo, de Euch., disp. 15, n. 10, de iis

Actus con-
jugalis.

« 2º. Neque actus conjugalis impedit: « etsi decens et consilii sit, abstinuisse « saltem nocte proxime antecedente, si « raro communicet. Ita Filliuccius ^{c)} et « Sanchez ¹, Escobar ^{d)}. Intellige, si de- « bitum petatum ex necessitate reddidit, « nec ullam inde animi perturbationem « aut affectum ad res venereas patitur. « — Si vero voluptatis causa fecisset, eo « die abstinendum esse (praesertim si ma- « lignus effectus subsecutus fuisset) docet « Reginaldus ², Laymann ³, Martinus Pe- « rez ⁴, addens esse tantum veniale; immo « indecentiam justa causa posse resar- « ciri ». [Vide dicenda hic n. 273, et de *Matrim.*, n. 922].

« 3º. Similiter, etsi decens et consilii « sit, sumpta communione, abstinere eo « die a copula; licita nihilominus est ex « bono fine, v. gr. ex amore proles, ad « evitandum incontinentiae periculum, vel « ad debitum reddendum. — Tamburinius ⁵ « ex Sanchez ⁶ et Marchino ».

272. - Quaeritur 1º. *An pollutio semper impediat a communione?*

Hic distinguendum inter pollutionem voluntariam et involuntariam.

¹ De Matr., lib. 9, disp. 13. — ² Lib. 29, n. 117. — ³ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 15, v. *Dicendum* 2º. — ⁴ Disp. 49, sect. 3, n. 10. — ⁵ Method. expedit. Commun., cap. 3, n. 8. — ⁶ De Matr., lib. 9, disp. 13, n. 17. *Marchin.*, de Ordine, tr. 3, part. 3, cap. 2, num. 16 et 17. — *Navar.*, Man., cap. 21, n. 50 (edit. Venet. 1573). *Leander*, de Euch., disp. 6, qu. 2. — ⁷ Disp. 15, sect. 1, num. 1. *Navar.*, loc. cit., num. 51 (edit. Antverp. 1579; Rom. 1590). — ⁸ De Euch.,

Si fuerit *voluntaria*, dicunt Navarrus et alii apud Leandrum, esse peccatum mortale, statim post illam ad Eucharistiam accedere, quamvis contritio et confessio praecesserint ^{a)}. — Sed id negat communis sententia, cum Lugo ⁷ (ubi refert Navarrum in posteriore editione mutasse sententiam), Habert ^{b)}, Natali Alexandro ⁸, Concina ⁹ et aliis passim.

Caeterum, quidquid dicant Azor, Coninck et Trullenck ^{c)}, apud Diana ^{c)}, communiter docent DD., saltem sub veniali teneri hujusmodi poenitentem abstinere ea die a communione propter reverentiam tanto sacramento debitam. — Ita Lugo ¹⁰ (qui oppositam opinionem vocat falsam), Concina ¹¹, Salmant. ^{d)}, Bonacina ¹², Viva ¹³; ex D. Thoma ¹⁴, qui docuit: *Non esset consulendum alicui, quod statim post peccatum mortale, etiam contritus et confessus, ad Eucharistiam accederet; sed deberet nisi magna necessitas urgeret, per aliquod tempus propter reverentiam abstinere*. Et patet etiam ex can. *Testamentum* 1, dist. 6, ubi D. Gregorius, scribens ad Augustinum, Anglorum episcopum, et loquens de tali poenitente, dicit: Eum a

Quid de
voluntaria
pollutione.

qui voluntarie sese polluerunt, regulariter veniale esse asserit si accedant ad communionem, « nisi forte ratio specialis dictet esse accedendum ». Iis vero qui sine culpa propria, saltem gravi, pollutionem passi sunt, afficiuntur tamen ejusmodi voluptate, et manet in eis vel memoria vel delectatio sensibilis, quae mentem a spiritualibus avocat, « regulariter non peccabunt venialiter accedendo; saepe tamen laudabilius illa die abstinere, saepe laudabilius accedere » Et causas assignat.

^{c)} Filliuccius, *tr. 4, cap. 8, n. 231*, ita sane docet; si tamen cum bona intentione « reddendo tantum debitum... tunc liberum est facere quod quis velit ».

^{d)} Escobar, *tr. 7, exam. 6, n. 83*, (edit. *Lugdun. s. d.*; al. *n. 62, post init.*), quaerit utrum sit veniale ad Eucharistiam accedere ipso die habitae copulae a conjugatis; et respondet: Suadendum illis quidem ut tunc a copula

abstineant, non tamen ut non accipiant Eucharistiam, posito quod non abstinerint ».

272. - ^{a)} Navarrus limitat: Nisi saltem magna aliqua causa excusat ».

^{b)} Habert, *de Euch., part. 1, cap. 20, qu. 1*, v. *Ex his facile*, sententiam hanc potius insinuat quam aperte et expressis verbis tueatur.

^{c)} Trullenck, *de Sacram., lib. 3, cap. 6, dub. 5, n. 4*, dicit probabile esse quod nullum sit peccatum. Sed ipse tenet cum S. Alphonso veniale esse, et concludit ita tenendum esse. Praeterea auctores hic allegati non citantur a Diana, sed contra, omnes et ipse Diana citantur a Trullenck. — Diana tamen, *part. 3, tr. 4, resol. 30*, solum exponit utramque sententiam.

^{d)} Salmant., *tr. 4, cap. 7, n. 59*, veniale esse dicunt, « quamdiu effectum malignum reliquerit, v. g. turpem recordationem vel commotionem carnis, evagationem mentis et animi perturbationem... ».

sacro mysterio ea die abstinere oportet. — Hoc tamen intelligendum, ut dicunt Salmant.¹, Viva²; et Bonacina³ cum Henriquez, Granado, Reginaldo, Ledesma, Nuñez et aliis passim, nisi scandalum vel alia justa causa exigat communionem, prouti prudenti confessario videbitur; ut dicitur in rubrica missalis^e).

Hic autem notanda est prop. 22 damnata ab Alexandro VIII, quae dicebat: *Sacrilegi sunt iudicandi, qui jus ad communionem praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint*. — Hoc tamen non obstante, bene poterit confessarius, si expedire iudicabit, magno peccatori aliquando susceptionem Eucharistiae differre, sicut etiam disposito potest quandoque differre absolutionem, ut constantiam ejus experiatur, vel ad horrorem incutiendum adversus aliquod enorme peccatum; ut recte ajunt Viva⁴, Roncaglia⁵; et Holzmann⁶ cum Michel et aliis. — Immo addit Roncaglia⁷ bonum esse suadere tali peccatori, ut antequam ad communionem accedat, curet operibus delere reatum poenae; sed hoc esse tantum consilii (juxta dicenda^f) de Poenit., n. 599).

Si vero pollutio fuerit *involuntaria*, dicit D. Thomas⁸ quod si illa frequenter accidat ex operatione daemonum, non impedit a communione. — Secus, si proveniat ex alia causa, adhuc sine ulla culpa. Tunc enim ait hominem teneri sub veniali a communione abstinere propter decentiam; tum ratione foeditatis a corpore contractae, tum ratione perturbationis quae pollutionem consequitur^g).

Alii vero communiter et rectius dicunt quod si pollutio habita nullam perturbationem relinquit, ea minime a communione impedit^h), sola enim corporalis macula non obligat ad abstinendum ab Eucharistia. Ita Laymann⁹ cum S. Bonaventura, Gersonio, Gabriele, Victoriaⁱ), Navarro et Vasquez; ac Suarez¹⁰ cum Soto, Alensi, Paludano, Adriano, Majore^j), etc.; et Salmant.¹¹ Ratio, quia externa macula, cum jam sit praeterita, ad moralem honestatem non pertinet. — Et hoc, etiamsi pollutio proveniat a causa venialiter culpabili. Tunc enim tantum ex consilio abstinere hortantur Sanchez¹² cum Covarruvias, etc.; Palaus¹³ cum Vasquez; et Salmant.^j) cum Suarez^j), Coninck^k), Henriquez^l) et Filliuccio. — Idque pro-

Quid de involuntaria.

¹ Tr. 4, cap. 7, n. 59. — ² De Euchar., qu. 4, art. 8, n. 3. — ³ Disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, n. 3. *Henriq.*, lib. 8, cap. 51, num. 3. *Granad.* (non citatus a Bonac.), in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 10, disp. 9, n. 10. *Regin.*, lib. 29, num. 115. *Petrus de Ledesma*, Sum., de Euch., cap. 13, concl. 3. *Nuñez*, qu. 80, art. 7, diff. 2, v. *Tertia sententia*. — ⁴ In propos. 22 Alex. VIII, n. 7. — ⁵ De Euch., cap. 5, reg. in praxi, n. 2. — ⁶ De Praec. Eccles., n. 81, v. *Immo etiam*. *Mich.*, de Euch., part. 2, § 6, sect. 2, n. 2. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ In 4, dist. 9, qu. 1, art. 4, solut. 2, corp. — ⁹ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 14. *S. Bonav.*, in 4,

dist. 12, part. 2, art. 2, qu. 3. *Gerson.*, de Praepar. ad Missam, consid. 7. *Gabr. Biel*, in canon. Miss., lect. 10. *Navar.*, Man., cap. 21, num. 51, (in posterior. edit.). *Vasq.*, disp. 210, n. 19. — ¹⁰ Disp. 68, sect. 2, v. *Dico 1°*. *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 7, concl. 1 et 2. *Alens.*, part. 4, qu. 11, membr. 2, art. 2, § 3. *Palud.*, in 4, dist. 9, qu. 3, art. 1, concl. 2 (n. 11 et 12). — *Adrian.*, in 4, de Euch., qu. 6, v. *Restat jam*. — ¹¹ Tr. 4, cap. 7, num. 62. — ¹² De Matr., lib. 9, disp. 13, n. 3. — *Covar.*, in clem. *Si furiosus*, part. 3, init., num. 7. — ¹³ Tr. 21, punct. 13, n. 2. *Vasq.*, disp. 210, n. 24 et 25. — *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 229 et 230.

^e) Rubrica missalis, *tit. de Defect.*, IX, 5, abstinendum esse statuit, « nisi aliud confessario videatur ».

^f) Locus citatus de Poenitentia non est ad rem.

^g) Monet tamen S. Thomas: « Et quia non ita de facili potest percipi ex qua causa contingat, ideo tutius esse semper abstinere, nisi necessitas incumbat ».

^h) Negant impedire ex necessitate Laym., Suar., Sotus, Alensis, Adrian.; et insinuat idipsum Paludanus.

ⁱ) Victoria, *Summ.*, de Euch., n. 81, negat impedire, etiamsi pravum effectum reliquerit. — Idemque significat Major, in 4, dist. 9, qu. 2, v. His praemissis, *concl.* 6.

^j) Salmant., *loc. cit.*, n. 60, negant esse peccatum, si pollutio illa nullum effectum re-

liquerit, vel si homo negligens non fuerit in eo repellendo, et ibi citant auctores. Addunt tamen ipsi Salmant.: « Oportebit tamen poenitentia deleri culpam illam pollutionis venialem, ut ita macula illa prorsus extergatur, quamvis id non sit praeceptum ». — Suarez vero, *loc. cit.*, v. *Ex hac enim*, tractans de pollutione quae habita est seclusa culpa mortali, si reliquerit magnam divagationem, « consultius erit, inquit, abstinere »; si autem nullum effectum relinquit, non est cur absteineat.

^k) Coninck, *qu. 80, art. 7, n. 41*, negat pollutionem venialem impedire ex necessitate; « sed tamen ex quadam decentia abstinendum esse a communione; et esse quandoque peccatum veniale tunc communicare ».

^l) Henriquez, *lib. 8, cap. 51, n. 3, i. f.*: « Nul-

batur 1) ex D. Gregorio in cit. can. *Testamentum*, ubi Pontifex ait quod si pollutio provenit ex superfluitate cibi vel potus, haec *a perceptione sacri mysterii prohibere non debet*^{m)}, sed (homo) *ab immolatione sacri mysterii abstinere, ut arbitror, humiliter debet*. Ubi Glossa¹ dicit: *Ergo est consilium; bene enim potest celebrare si vult*. Probatur 2) ex rubrica missalis², ubi sic praescribitur: *Si dubium est an in praecedenti cogitatione fuerit peccatum mortale, consulitur abstinendum, extra tamen casus necessitatis. Si autem certum est non fuisse in illa cogitatione peccatum mortale, vel nullam fuisse cogitationem, sed evenisse ex naturali causa aut ex diabolica illusionem, potest communicare et celebrare: nisi ex illa corporis commotione, tanta evenerit perturbatio mentis, ut abstinendum videatur*.

Omnes autem DD. conveniunt, esse veniale accedere ad Eucharistiam cum praedicta perturbatione, orta ex delectatione habita, vel ex turpi imaginatione pollutionem concomitante; saltem usque dum perdurat mentis evagatio: nisi homo conetur eam repellere, faciens quantum in se est ut devote accedat; ut dicunt Salmant.³, Palaus⁴, Holzmann⁵, Laymann⁶, Suarezⁿ⁾, ubi affert S. Justinum

dicentem: *Non est aequum propter hanc involuntariam passionem abstinere a mysteriis*; et Sanchezⁿ⁾ cum Gersonio^{o)}, Gabriele^{o)} et Majore^{o)}. — Vel nisi aliqua justa causa necessitatis aut devotionis aliud expostulet; ut dicunt praefati auctores, et docet idem D. Thomas⁷, dicens: *Si necessitas immineat vel devotio exposcat, talis non impeditur*.

273. - Quaeritur 2°. *An copula conjugalis impediatur ab Eucharistia?*

Alii absolute putant non excusari a culpa veniali conjugem copulam habentem die communionis. Ita Alensis^{a)}, Sotus^{a)}, Sà^{a)}, etc., apud Sanchez^{a)}.

Quid de copula conjugali.

Idque inferunt ex can. *Sciatis, caus. 33, qu. 4*, ubi S. Hieronymus scripsit: *Quicumque uxori debitum reddit..., nec de carnibus Agni comedere debet*. — E converso, alii nullam in hoc culpam agnoscunt; ut Navarrus^{b)} et Philarchus^{b)}, apud Sanchez^{b)}, dicentes tantum esse de honestate ut a communione absteineat.

Sed dicendum cum communi doctorum, esse veniale accedere ad communionem eodem die quo habita est copula *causa voluptatis*; quia id excusari non potest ab aliqua indecentia. Ita S. Thomas⁸, [Contin.] Tournely⁹, Salmant.¹⁰; et Sanchez¹¹ cum S. Bonaventura^{c)}, S. Anto-

Copula habita causa voluptatis.

¹ Ad v. *Humiliter*. — ² Tit. de Defectib., ix, 5. — ³ Tr. 4, cap. 7, n. 60. — ⁴ Tr. 21, punct. 13, n. 2. — ⁵ De Praec. Eccles., n. 81, v. *Dixi*. — ⁶ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 15. — ⁷ In 4, dist. 9, qu. 1, art. 4, solut. 2, corp. — S. Hieron., Serm. de esu Agni, inter opera supposititia S. Hieronymi;

cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 30, col. 224. Habetur etiam inter supposititia S. Augustini; vide Migne, tom. 40, col. 1201 et seqq. — ⁸ 3 P., qu. 80, art. 7, ad 2. — ⁹ De Euch., part. 1, cap. 6, art. 2, sect. 2, concl. 3. — ¹⁰ Tr. 9, de Matr., cap. 15, n. 59. — ¹¹ De Matr., lib. 9, disp. 13, n. 7.

lum tamen videtur peccatum, inquit, si quis communicet post pollutionem inculpatam aut venialem ».

^{m)} « Si tamen dormientem turpi imaginatione illusio non concusserit », ut addit idem textus.

ⁿ⁾ Suarez, disp. 68, sect. 2, v. *Ex hac*, dicit esse veniale; et revera citat textum alatum S. Justin, qu. 21, ad orthodoxos. Hoc tamen opus inter S. Justin spuria opera recensetur. Cfr. Migne, Patr. graeco-lat., tom. 6, col. 1241 et seqq.

^{o)} Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 13, n. 15, dicit impedimentum tantum durare donec perseveret mentis evagatio; et ibi citat auctores. Et sane Gersonius, loc. cit., ita tenet; Gabriel Biel pariter, loc. cit., post propos. 4, v. *Tertium ostenditur*, veniale esse ait quamdiu durat ille effectus; et Major, loc. cit., qu. 2, v. *Hactenus*: « Non celebret », inquit.

273. - ^{a)} Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 13, n. 2, citat ad hanc sententiam auctores qui loquuntur de conjugate *petente* debitum; et ita tenent Alensis, loc. cit., § 3, qu. 3; Sotus, in 4, dist. 32, art. 3, post 2 concl., v. *Unum tamen hoc*; Sà, v. Debitum conjugale, n. 19. Quin etiam Sotus addit: « Immo illo exigente, deberet alter petitionem honestis precibus et excusationibus repellere ».

^{b)} Navarrus, Man., cap. 21, n. 51, i. f.; Philarchus, tom. 1, part. 2, lib. 3, cap. 27 (ult.), i. f., dicunt ejusmodi conjuges impediri a communione ex honestate tantum; vel si peccant, peccant dumtaxat venialiter. Et ita etiam a Sanchez loc. cit., num. 3, citantur.

^{c)} S. Bonaventura, in 4, dist. 12, part. 2, art. 2, qu. 3, ad 2, sententiam hanc perspicue innuit, scribens: « Si autem solum reddendo debitum, non credo quod debeat retrahi

nino, Suarez, Silvestro, Ledesma ^{d)}, Lopez et aliis pluribus. Et probatur ex can. *Vir cum propria* 7, causa 33, quaest. 4, ubi D. Gregorius ait: *Cum vero non amor procreandae sobolis, sed voluptas dominatur in opere commixtionis, habent conjuges etiam de sua commixtione quod defleant*. Recte autem dicunt Sanchez ¹, Antoine ², et Salmant. ³ cum aliis, quod a praedicta indecentia excusare valet quaevis honesta causa: puta solemnitas occurrens, scandalum vitandum, periculum notae, jubilaeum sive indulgentia lucrandae, specialis devotio, etc.

Copula
habita sine
peccato.

Si vero copula fiat *sine peccato*, puta primo causa generandae prolis, tunc certum est apud omnes quod, licet congruum sit abstinere illa die a communione (ut docet D. Thomas ⁴⁾); hoc tamen est tantum consilii sine obligatione. — Ita Lugo ^{e)}, Sanchez ⁵, Salmant. ⁶, Concina ⁷; Petrocorensis ^{f)} cum Glossa ^{f)} in dict. can. *Sciatis*, et Glossa in can. *Omnis, de consecr., dist. 2*, et alii communiter; ex D. Gregorio, qui in cit. can. *Vir cum propria*, sic scripsit ad Augustinum: *Si quis... sua*

conjuges, non cupidine voluptatis captus, sed solummodo liberorum creandorum gratia utitur, ipse profecto... de sumendo Corporis Dominici... mysterio, suo est relinquendus iudicio; quia a nobis prohiberi non debet accipere: ubi Glossa explicat ibi τὸ *prohiberi*, id est *dissuaderi*. — Ratio autem hujus communis sententiae est, quia finis procreationis, cum sit omnino honestus et a Deo volitus, satis reparat quamdam illam indecentiam quae adest in communicando post copulam. — Nec obstat textus in cit. can. *Sciatis*; nam respondet D. Thomas ⁸ ex Magistro Sententiarum, ibi sermonem fieri tantum de Ecclesiae ministris conjugatis, quales sunt Graeci, quibus interdicitur celebrare die qua accedunt ad uxores.

274. - Quaeritur 3°. *An conjux rediens debitum teneatur illa die a communione abstinere?*

Affirmant Cajetanus ^{a)}, Ledesma ^{b)}, Manuel ^{b)}, etc., apud Sanchez ⁹. — Quia (ut ajunt) adhuc redditio relinquit mentis hebetationem.

Sed communiter S. Antoninus ¹⁰; et

S. Anton., part. 3, tit. 13, cap. 6, § 12. - Suar., disp. 68, sect. 2, v. f. Silvest., v. *Eucharistia III*, n. 13, qu. 11. Ludov. Lopez, Instruct. nov., part. 2, de Euch., cap. 76, v. *Porro quoniam*. - S. Gregor., epistolar. lib. 11, epist. 64, ad interrog. Augustini Anglorum episcopi, ad 10, v. f.; Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 1197. — ¹ De Matr., lib. 9,

disp. 13, n. 8. — ² De Euch., cap. 2, qu. 3, resp. 4. — ³ Tr. 4, cap. 7, n. 63. — ⁴ 3 P., qu. 80, art. 7, ad 2. — ⁵ Loc. cit., n. 4 et 5. — ⁶ Loc. cit., n. 63. — ⁷ De Euch., cap. 11, § 3, n. 21. — S. Gregor., ad interrog. Augustini, ad 10, v. f. — ⁸ In 4, dist. 32, qu. 1, art. 1, ad 1. — ⁹ De Matr., lib. 9, disp. 13, n. 11. — ¹⁰ Part. 3, tit. 1, cap. 20, § 7, v. f.

[a communione] nisi de congruo, vel etiam causa prolis ».

^{d)} Martinus de Ledesma, in *1^a 4ⁱ, qu. 21, art. 7, post dub. 3*, v. *Sed an concubitus*, scribit solum: « Debet illa die abstinere ». — Idemque dicit S. Thomas: Prohiberi debet ne accedat ad sacramentum ».

^{e)} Lugo, *disp. 15, n. 14*: Aliquando.... erit culpa venialis, inquit, accedere eadem die; aliquando, minor reverentia absque peccato.... Aliquando tamen accedendum erit eodem die, vel propter notam aut aliam causam similem: et quidem minor causa requiritur quando copula non fuit ex voluptatis appetitu, sed ex desiderio prolis ».

^{f)} Petrocorensis, *de Euch., cap. 7, qu. 8, resp. 2*, magnae congruentiae esse ait, ut conjugati ab usu matrimonii abstineant eo die quo communicaturi sunt, et addit: « Hanc tamen regulam consilii et directionis, non praecepti fuisse interpretatur Glossa supra citatum caput *Omnis homo*. Supra tamen caput *Sciatis*, jam citatum, dicit quod peccat qui petit, non qui reddit ». Et citans can. *Sciatis*, ubi dicitur quod si causa voluptatis pe-

tierunt, « habent conjuges etiam de sua commixtione quod defleant », addit Petrocor.: « Et in hoc casu a communione abstinendum esse indicat ». — Glossa tamen in can. *Sciatis*, ad v. *Non potest*, expresse ait: « Propter reverentiam sacramenti; vel intellige cum causa saturandae libidinis commiscetur ei, vel consilium est alias, cum ex necessitate tenetur reddere ». In can. *Omnis homo*, ubi statuitur abstinendum esse eo die ab uxore, Glossa addit: « Quantum in se est ut non exigit; exactus tamen reddere debet quolibet tempore...; non enim est praeceptum quod hic continetur ».

274. - ^{a)} Cajetanus a Sanchez citatur, quasi videatur ita sentire, *Sum., v. Matrim. usus, cap. ult.*, § Primus est, *i. f.* At pace tanti viri, Cajetanus, *loc. cit.*, haec tantum habet: « Nisi ergo rationabile impedimentum adsit, peccat mortaliter negans debitum, etiam si dies Paschae fuerit, in quo debeant communicare ».

^{b)} Martinus de Ledesma, *2^a 4ⁱ, qu. 66, art. 1*, v. *Dubitabis tamen*; Manuel Rodriguez, *Sum., part. 1, cap. 65, n. 2*, veniale esse ajunt ad communionem accedere post

Reddens
debitum
non tenetur
a communione
abstinerere.

idem Sanchez¹ cum D. Thoma, D. Bonaventura, Alberto Magno, Cartusiano, Suarez, Soto, Paludano, Silvestro, Turrecremata et aliis pluribus, docent abstinentiam tunc esse meri consilii, non autem obligationis; quia bonum justitiae satisfaciendi debito bene evagationem illam compensat et cohonestat. — De hoc autem puncto loquens, S. Franciscus Salesius² inquit, conjugem qui debitum exigit, indecenter quidem ad communionem accedere, non vero arcendum esse qui reddit; dicens quod in veteri lege vetabatur ne diebus festis debita exigerentur, non autem ut solverentur. Et huic congruit id quod scripsit D. Augustinus³: *Etsi non exigis, redde: pro sanctificatione perfecta Deus tibi computabit, si non quod debet exigis, sed reddis quod debetur uxori.* — Ratio, quia cum redditio debiti sit actus virtutis, non est cur hominem a communione impediat.

Et idem procedere censet Sanchez⁴ cum Gersonio et Majore, si copula sit ad incontinentiam vitandam^{c)}; quia amor continentiae, et non voluptatis, causam satis cohonestantem praebet. — Recteque hic advertunt Salmant.⁵; et Sanchez⁶ cum

¹ De Matr., lib. 9, disp. 13, num. 12. - D. Thom., 3 P., qu. 80, art. 7, ad 2. - D. Bonav., in 4, dist. 12, part. 2, art. 2, qu. 3, ad 2. - Albert. Magn., in 4, dist. 32, art. 12, ad 1. - Dionys. Cartusian., in 4, dist. 32, qu. unic., i. f. Suar., disp. 68, sect. 2, v. f. Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 7, v. f. Palud., in 4, dist. 9, qu. 3, art. 2, concl. 2 (num. 14). - Silvest., v. Eucharistia III, n. 13, qu. 11. - Turrecrem., in can. Quia vero, dist. 6, ad primum, ad 2 argum. — ² Introd. ad vitam devot., part. 2, cap. 20. —

Cajetano, Suarez, Soto, Alensi, Paludano, etc., quod conjux, ratione Eucharistiae suscipiendae, minime eximitur ab obligatione reddendi debitum. Tantum poterit, ut ait Sanchez^{d)} cum Soto^{d)}, honestis precibus resistere, non autem importunis.

Quid autem confessarius respondere debeat si interrogetur a conjuge an reddere teneatur debitum die communionis?

Sapienter Laymann^{e)}, Sanchez^{e)} et Suarez^{e)} docent respondendum quod si conjux frequenter communicare solet, v. gr. omnibus festis, eum obligari ad reddendum: ne periculo exponatur peccandi contra justitiam vel caritatem. — Si vero non frequenter communicet, sed tantum in praecipuis festivitibus; tunc illi suadeat ut roget alterum conjugem abstinere in honorem communionis. Modo non incurrat in illius indignationem; tunc enim, si rogatio non proficit, poterit communicare: nisi patiatur ex redditione insolitam distractionem, nec conetur, ut diximus, eam repellere.

Die autem qua conjux jam communicavit, debitum reddere nullam esse culpam dicunt Alexander de Nevo^{f)} et An-

Communio
recipienda
non excusat
a reddendo
debito.

Reddere
debitum
post communionem,
licitum.

³ In psalm. 149, num. 15. — ⁴ De Matr., lib. 9, disp. 13, n. 6. - Gerson., de Praeparat. ad Miss., consider. 8, v. f. - Major, in 4, dist. 32, qu. 1, v. Contra tertiam... Tertio arguitur. — ⁵ Tr. 4, cap. 7, n. 64. — ⁶ Loc. cit., num. 9. - Cajetan., Sum., v. Matrim. usus, § Primus est, i. f. Suar., loc. cit. - Petr. de Soto, de Matr., lect. 16, § Sequuntur circumstantiae, i. f. Alens., part. 4, qu. 11, membr. 2, art. 2, § 3, qu. 3, v. Ad illud. Palud., loc. cit., concl. 3, n. (14 bis).

copulam maritalem; nec distinguunt inter petitionem et redditionem debiti. — Rodriguez tamen contrarium docet in alio loco, scilicet cap. 241, n. 18, ubi dicit ex congruentia abstinendum esse a communione post copulam maritalem.

^{c)} Sanchez loquitur de petitione debiti, sicut et Major; Gersonius autem in universum loquitur, negans peccare si ad communionem conjuges accedant, « quando... incontinentiae vitandae causa commixti sunt, nec obstaculum aliud est ».

^{d)} Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 13, n. 9, affert Lopez, qui ex Soto dicit debere conjugem, antequam reddat, petitionem honestis ac moderatis precibus et excusationibus repellere; quod revera Sotus habet in 4, dist. 32, art. 3, v. Unum tamen hoc. Sed ipse Sanchez addit: « Non tamen existimo ad id teneri; immo aliquando non erit sanum consilium,

quod circumstantiae occurrentes docebunt quando expediat necne ».

^{e)} Auctores isti non loquuntur de confessario; sed Laymann dicit, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 14, mulierem quae frequenter communicat, peccare mortaliter si marito serio et constanter petenti neget, « teste Sanchez, lib. 9, disp. 2, n. 16, juncta disp. 13, n. 9 »; et revera Sanchez, disp. 2, n. 16, scribit: « Si conjuge se excusante, quando causa non excusaret prorsus a redditione debiti..., alter conjux valde instaret petens, esset mortale non reddere ». Et disp. 13, n. 9, negat conjugem ab obligatione reddendi eximi, ex eo quod intendat illa die Eucharistiam recipere. — Suarez, pro eadem sententia citatus a Laymann ac Sanchez, utique negat, disp. 68, sect. 2, v. f., excusari a redditione debiti propter communionem recipiendam.

^{f)} Alexander de Nevo, Rubr. de Spons.,

tonius, apud Sanchez ¹. — Petere vero censent esse veniale ibid., S. Antoninus, Silvester, Paludanus, Turrecremata, Angelus, etc. Sed Navarrus ^g); et Sanchez cum Victoria ac Tabiena dicunt abstinentiam a petendo esse tantum consilii, non obligationis ^h).

Quid de
macula cor-
poris.

275. — Pertinet etiam quodammodo ad dispositionem corporis accedere ad Eucharistiam corpore mundo, sine aliqua macula notabili, quae sit externa et debilis: nam si esset occulta, non obest, neque si esset perpetua, ut lepra, fistula et similis; prout dicunt communiter Suarez ², Palaus ³ et Laymann ^a). — Sacerdos vero lepra infectus, vel alio morbo horrorem afferente, prohibetur celebrare in publico, ex cap. *Tua nos, de clerico aegrot.*, ubi dicitur: *pro scandalo et abominatione populi* ^b). Inde in secreto potest celebrare. Palaus ⁴ et Salmant. ⁵.

An vero mulieres tempore menstrui possint communicare?

Sentit Suarez ⁶ quod si ipsae commode communionem differre possunt, tenentur differre sub veniali; ex D. Dionysio Alexandrino, qui dicit tales feminas *non debere sic affectas attingere Corpus et Sanguinem Domini*. — Sed communius et probabilius censent Palaus ⁷, Salmant. ⁸; et Laymann ⁹ cum Alensi ac Paludano, hoc esse

Abstinere
tempore
menstrui,
probabilius
tantum con-
sili.

Anton. Butrius, Rubric. de Sponsalib., num. 16.

¹ De Matr., lib. 9, disp. 13, num. 16. — S. Anton., part. 3, tit. 13, cap. 6, § 12. — Silvester, v. *Eucharistia III*, quaer. 11. — Palud., in 4, dist. 9, qu. 3, art. 2, concl. 3 (n. 14^{ba}). — Turrecr., in can. *Sciatis*, caus. 33, qu. 4, n. 11. — Angel., v. *Eucharistia III*, n. 44. — Sanch., loc. cit., n. 17. — Victoria, Sum., de Euchar., n. 81, i. f. — Tabiena, v. *Communicare*, n. 43, qu. 37, i. f. — ² Disp. 68, sect. 2, v. *Dico igitur*. — ³ Tr. 21, punct. 13, n. 1. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Tr. 4, cap. 7, n. 56. — ⁶ Disp. 68, sect. 2, v. *Dico igitur*. — Dionys. Alex., epist. ad Basilidem episc., can. 2; cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 10, col. 1281-1282. — ⁷ Tr. 21,

tantum de consilio; ex D. Gregorio (apud Laymann ¹⁰) qui in epistola ad Augustinum, loquens de muliere menstruata, sic scripsit: *Si... ex veneratione magna percipere non praesumit, laudanda est; sed si perceperit, non judicanda. Bonarum quippe mentium est etiam ibi... culpas... agnoscere ubi culpa non est.*

Debent autem mulieres ad communionem modeste accedere, pectore cooperto et sine vano ornatu: unde, si quae nimis immodeste accedat, huic neganda est communio. — Vide Concina ¹¹.

Congruum etiam est accedere ad Eucharistiam depositis armis. Caeterum communicare gladium nulla lege est vetitum per se loquendo: nam per accidens potest esse veniale ratione scandali ^c), ut dicunt Wigandt ¹²; et Holzmann ¹³ cum Gobat, Tamburinio et aliis. — Milites vero S. Joannis Hierosolymitani omnino decet cum gladio accedere; quia hoc signo ipsi profitentur zelum pro tuenda fide. Vide Holzmann ¹⁴.

276. — Insuper hic notandum quod sacerdos, quando Eucharistiam suscipit more laicorum, ut dicit Croix ¹⁵), debet esse stola indutus, sub interminatione excommunicationis; ex concilio Bracharensi III, relato in can. *Ecclesiastica 9, dist. 23*, ubi dicitur: *Modis omnibus convenit, ut quod*

Mulier,
quanta mo-
destia acce-
dere debeat.

Quid de
accedente
cum armis.

Sacerdos
communi-
cans more
laico, stola
induendus.

punct. 13, n. 1. — ⁸ Tr. 4, cap. 7, n. 57. — ⁹ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 14. — Alens., part. 4, qu. 11, membr. 2, art. 2, § 3, quaest. 4. — Palud., in 4, dist. 9, qu. 3, art. 3, concl. 2 (n. 16). — S. Gregor. Magn., epistolar. lib. 11, epist. 64, ad Augustinum Anglor. episc., ad interrog. 10; Migne, Patrol. lat., tom. 77, col. 1195; cfr. can. 4, dist. 5. — ¹⁰ Lib. 1, tr. 1, cap. 6, i. f. — ¹¹ De Euch., cap. 11, § 3, n. 24. — ¹² Tr. 12, exam. 4, n. 45. — ¹³ De Praec. Eccl., n. 74. — Gobat, tr. 4, n. 350. — Tambur., Method. expedit. Commun., cap. 2, n. 12. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, n. 556. — Concil. Brachar. III, can. 3. Apud Labbe, *Brachar. IV*, can. 4; celebratum est anno 675; Labbe, tom. 7, col. 581.

n. 28, concordat, « quando non potest inducere exigentem ad differendum ».

^g) Navarrus, in *Man.*, cap. 21, n. 51, (edit. Venet. 1573) negat conjuges peccare nisi venialiter, « si post communionem eodem die carnaliter sese cognoscant ».

^h) « Petere vero post communionem, alii dicunt esse veniale, et quidem probabiliter, nisi justa subsit causa; sed communius... sentiunt id esse tantum consilii ». Ita S. Doctor, in *Hom. apost.*, tr. 15, n. 57, i. f.

275. — ^a) Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 14, negat corporalem maculam per se im-

pedire; si vero mox et facile tolli possit, « interdum erit quaedam irreverentia et peccatum veniale ita immundum corpore accedere ». Sin autem aliquandiu duret, « consultum quidem est ob reverentiam sacramenti exspectare », si commode differri possit communicatio; sed nulla erit culpa tunc communicare.

^b) Integer textus est: « Pro scandalo et abominatione populi ab administrationis debet officio removeri ».

^c) Wigandt, tr. 12, exam. 4, n. 45, non loquitur de scandalo.

quisque percepit in consecratione honoris, hoc retineat et in oblatione vel perceptione... salutis, scilicet ut, cum sacerdos ad solemnia Missarum accedit, aut per se sacrificium oblaturus, ac sacramentum Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi sumpturus, non aliter accedat quam oratio utroque humero circumseptus.... Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitae subiaceat.

Dicunt vero Azor¹ cum Turrecremata, et Tamburinius², praefatum decretum concilii Bracharensis hodie per consuetudinem videri abrogatum; unde excusant etiam a veniali sacerdotem, qui sine stola extra Missam communicaret. — Sed verius et communiter Suarez³, Gavantus⁴; Bonacina⁵ cum Reginaldo et Graffio; item Barbosa, Henriquez, et Gobat, apud Croix⁶, quamvis id excusent a peccato mortali, quia res non est admodum gravis, vel quia ex communi usu non videtur sub gravi recepta; merito tamen non excusant a veniali^{a)}. Tanto magis quia hoc praecipitur a Rituali Romano, ubi dicitur: *Sacerdotes vero cum stola communicent.* Et Glossa⁷ dicit idem servandum esse si sacerdos est communicaturus in aegritudine.

277. — « Resp. II°. Ex praecepto Ecclesiae tenetur communicaturus, sub mortali regulariter esse jejunos jejunio naturali; id est, ut a medio noctis nihil

« omnino per modum cibi, potus aut medicinae sumpserit. — Ita communiter. « Et est certum ex conciliis, quae vide « apud Filliuccium, Laymann, Bonacina, « card. de Lugo⁸.

« Unde resolves:

« I^o. Etsi parvitas materiae non excuset hic, non obstat tamen communioni:

1°. Reliquias ciborum inter dentes « haerentes trajicere casu (negant enim « Praepositus, Vasquez et alii, si fiat de « industria; contra Tanner^{a)}, Coninck^{b)}, « et Diana, qui contrarium probabile affirmant): licet eas expuere omnino de- « ceat. Diana⁹. Vide Escobar¹⁰ et card. « de Lugo¹¹. — Ubi notat, sententiam « istam Tanneri et Dianae ad hoc servare, ut studiose dentes ante expurgare, ne quid forte casu decidat, non « tenearis.

« 2°. Sanguinem, vel alium humorem « ex capite defluentem, et guttulam aquae « aut vini, casu per ablutionem oris, vel « guttulam jusculi dum sapor exploratur, « per modum salivae cui mixta est, vel « culicem inter respirandum trajicere. — « Ratio, tum quia haec aut non sumuntur, scilicet ab extrinseco, aut non per « modum cibi aut potus. Vide Fagundez¹², « card. de Lugo¹³.

« 3°. Si aromata, vel folium tabaci ex « causa ori imponas, mastices, vel quid « aliud gustes: modo nihil transmittas.

Casus in quibus censetur non violari.

Eam omittere, verius veniale.

Jejunium naturale sub gravi requiritur.

¹ Part. 1, lib. 10, cap. 28, quaer. 12. *Turrecr.*, in can. *Ecclesiastica*, dist. 23, num. 5. — ² Method. expedit. Commun., cap. 2, n. 10. — ³ Disp. 68, sect. 1. — ⁴ Part. 4, tit. 8, num. 7. — ⁵ De Euch., qu. 6, punct. 2, num. 2. *Regin.*, lib. 29, num. 112. *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 2, cap. 41, n. 3. — *Barb.*, de Parocho, cap. 20, n. 26. *Henriq.*, lib. 8, cap. 44, num. 3, lit. n. *Gobat*, tr. 4, num. 47. — ⁶ Lib. 6, part. 1, n. 556. — *Ritual. Rom.*, de Euch., cap. 2, Ordo ministrandi, num. 4. — ⁷ In can.

Ecclesiastica, ad v. *Corporis*. — *Fill.*, tr. 4, cap. 8, a num. 232. — *Laym.*, lib. 5, tract. 4, cap. 6, num. 17. — *Bonac.*, de Euch., qu. 6, punct. 2, num. 5. — ⁸ Disp. 15, num. 16. — *Praepos.*, qu. 80, art. 8, dub. 1, num. 40. — *Vasq.*, disp. 211, cap. 3, num. 30. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 37; et part. 4, tr. 4, resol. 104. — ⁹ Part. 3, loc. cit. — ¹⁰ Tr. 7, exam. 6, num. 69. — ¹¹ Loc. cit., num. 36. — ¹² De 3° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 5, n. 14 et 15. — ¹³ Disp. 15, num. 23.

276. — ^{a)} Auctores isti utique negant esse mortale; hinc videntur significare esse veniale, tanto magis quod aliqui decretum Bracharense ut legem agnoscunt, ut Suarez; vel dicunt *teneri* stolam induere, ut Bonacina; vel morem obtinere ut stolam induant, ut Gobat. — Barbosa tamen a Croix non satis accurate citatur; absolute enim negat videri peccare, quia decretum Bracharense « contraria consuetudine videtur abrogatum ». — Henriquez, pariter a Croix citatus, scribit tamen: « Deberet... habere stolam ad collum,... sed revera non tenetur ».

277. — ^{a)} Tanner, *tom. 4, disp. 5, qu. 8, dub. 4, n. 79, i. f.*, affert Tabienam negantem reliquias cibi frangere jejunium, etiamsi ex intentione trajiciantur; quod revera videtur ut probabile admittere, dum addit solum: « Sed tutius est expuere cum deprehenduntur, ut recte Suarez ».

^{b)} Coninck, nullam distinctionem ponit inter casum et intentionem; sed absolute, *qu. 80, n. 47*, scribit: Etsi deglutiantur, non impediunt communionem, quia pertinent potius ad manducationem praecedentis diei quam praesentis.... Decet tamen omnino ejusmodi

« Praepositus ^{c)}, card. de Lugo ¹. Idem de « fumo tabaci docet Granado ^{d)} — licet « indecens valde id videatur, nisi justa « ex causa fiat — et Escobar ², ubi de « ejusdem pulvere per nares attracto idem « colligit ex Suarez ^{e)} et Fagundez ^{e)}. Idem « tenet Diana ³ et card. de Lugo ⁴.

« II°. Probabile est, non impedire com- « munionem, si frustulum ligni, chartae, « unguium, vel lapillum deglutias; quia « non habet rationem cibi vel potus. Ita « Diana ⁵ ex Ledesma et Sanchez; — con- « tra Henriquez, Reginaldum, Laymann ^{f)} « et alios, quorum sententia tutior est. « Vide card. de Lugo et Escobar.

« III°. Non licet communicare his ca- « sibus:

« 1°. Si saccharum, liquorem glycyrr- « rhizae ore solutum cum saliva trajicias. « Si vero dubium sit num quid deglutive- « ris, vel an factum sit post duodecimam, « probabiliter docet Laymann ⁶ (contra « Sanchez Fagundez) non impedire com- « munionem vel sacrificium. Vide Diana ⁷.

¹ Resp. mor., lib. 1, dub. 9, num. 5. — ² Tract. 7, exam. 6, num. 67; (edit. Lugdun. s. d.; al. exam. 6, i. f.). — ³ Part. 8, tract. 7, resol. 3. — ⁴ Resp. mor., loc. cit., num. 1. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 38; et part. 2, tr. 14, resol. 52. *Petr. de Ledesm.*, Sum., de Euch., cap. 13, concl. 4, v. *Quaeres*. *Joan. Sanch.*, Select. disp. 42, num. 23. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 49, n. 2. *Regin.*, lib. 29, num. 118. — *Lugo*, de Euch., disp. 15, num. 32. — *Escob.*,

« 2°. Si vesperi decumbens, aliquid ori « contra raucedinem imposueris: nisi cer- « tus sis, post medium noctis te nihil « transmisisse. Ita Suarez ⁸, Filliuccius, « card. de Lugo ⁹ et alii. Licitum autem « est, inter horologia dissonantia quodvis « sequi, etiam ultimum, modo non con- « stet errare; quia habet se ut auctor « bonus, faciens opinionem probabilem; « ut habet Sanchez ⁸, Fagundez, Joannes « Sanctius, de Lugo ⁹, Diana ¹⁰. [Vide infra, n. 282].

« 3°. Si aliquid sumpseris, licet mox « rejeceris.

« 4°. Si tabaci fumum in stomachum « trajeceris, ut docet Praepositus ^{h)}: etsi « alii merito dubitent. Tanner ⁱ⁾. — Gra- « nado ^{d)} autem negat.

« 5°. Si sacerdos nocte Nativitatis in « prima Missa, ablutionem, vel lambendo « digitos, modicum aquae aut vini sum- « pserit. — Vide Bonacina ¹¹.

278. — Ut haec omnia diligenter discu- « tiantur, praenotandum est 1°. Jejunium

tr. 7, exam. 6, cap. 5, v. f. (al. num. 89, v. f.). — ⁶ Lib. 1, tr. 1, cap. 5, num. 36. — *Thom. Sanch.*, de Matr., lib. 2, disp. 41, n. 40. *Fagund.*, de 3° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 5, n. 18. — ⁷ Part. 3, tr. 4, resol. 29. — *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 236, v. *Quinto*. — ⁸ Loc. cit. — *Fagund.*, de 4 Praec. Eccl., lib. 1, cap. 10, n. 3. — *Joan. Sanct.*, Select. disp. 42, n. 18. — ⁹ De Euch., disp. 15, n. 45. — ¹⁰ Part. 3, tr. 4, resol. 36. — ¹¹ Disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, n. 6.

res omnes expuere quantum commode fieri potest ».

^{c)} Praepositus perspicue id insinuat, *qu. 80, art. 8, dub. 1, n. 39 et 40*, scribens: « Impeditur... communio per sumptionem tabaci, quando per os sumitur et in stomachum transmittitur ».

^{d)} Granado, in 3, P., *controv. 6, de Euch., tr. 10, disp. 8, n. 4*, in universum scribit « Si dum quis respirat, attrahit vaporem aliquem, etiam in quantitate quae sufficiat ad aliqualem nutritionem, potest ad Eucharistiam accedere ».

^{e)} Suarez et Fagundez ab Escobar pro asserti ratione adducuntur. — Et profecto, Suarez, *disp. 68, sect. 4, v. Quaeres rursus*, scribit: « Si per modum respirationis attrahatur aliquid quod possit nutrire vel alterare..., non violat jejunium naturae ». — Fagundez, *loc. cit., n. 14*, intelligendum esse ait aliquid per modum cibi vel potus sumi, quando per os sumitur et in stomachum vitali quidem actione comestiva et potativa trajicitur.

^{f)} Laymann, *lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 18*,

affert sane opinionem quae vult res istas frangere jejunium; utrum vero eam amplectatur dubium videtur; nam in fine ait: « Vide tamen quae scribit Toletus, *lib. 6 Sum., cap. 1* ». Toletus vero, *loc. cit.*, definit jejunium naturale: « Perfecta abstinencia ab illis tribus gustabilibus, cibo, potu, medicina..., a principio diei computatione facta ».

^{g)} Suarez, *disp. 68, sect. 4, v. Dices ergo*, requirit ut tota manducatio per se et ex intentione absolvatur praecedenti die ». — Lugo pariter, *de Euch., disp. 15, n. 37*, ait jejunium violari, si totum non fuit ante mediam noctem liquefactum ».

^{h)} Praepositus, quidquid hic dicat Busenbaum, haec non habet de fumo tabaci; scribit enim, *qu. 80, art. 8, dub. 1, n. 39*: « Impeditur etiam communio per sumptionem tabaci, quando per os sumitur et in stomachum transmittitur, quia sumitur per modum cibi, sive nutriat sive non, et non transmittitur fortuito seu casu ».

ⁱ⁾ Tanner pariter male citatur a Busenbaum; non enim loquitur de fumo tabaci, *tom. 4, disp. 5, qu. 8, dub. 4, n. 78 et 79*.

Jejunium ad communionem requiritur jure ecclesiastico.

In eo non datur parvitas materiae.

Tria requisita ad ejus fractionem.

naturale ad communionem praerequisitum non esse quidem de jure divino; sed tantum ecclesiastico, ex cap. *Ex parte, de celebr. miss.*, et variis conciliis, praesertim ex concilio Constantiensi. (Vide dicta *Lib. I, n. 38, v. Alii*). — Praenotandum 2°. Quod in fractione hujus jejunii, etsi hoc praeceptum est de jure ecclesiastico, non datur tamen parvitas materiae: quia praeceptum non jam est accedendi ad Eucharistiam jejunus, sed non accedendi post cibum aut potum; qui autem communicat post quamcumque minimam partem, jam communicat post cibum aut potum. Ita omnes DD., quidquid dicant Gibert et Pasqualigo, qui non sunt audiendi. — Praenotandum 3°. Quod ad hoc jejunium frangendum, juxta communem sententiam tria requiruntur, nempe 1°. Ut quod sumitur sumatur ab extrinseco. 2°. Ut sumatur per modum comestionis aut potationis. 3°. Ut res sumpta habeat rationem cibi aut potus.

De hac materia tractant Suarez¹, Laymann², Contin. Tournely³, Palaus⁴, Bonacina⁵, Lugo⁶, Concina⁷, Escobar⁸, Holz-

mann⁹, Renzi¹⁰, Salmant.¹¹, Wigandt¹², Antoine¹³, Roncaglia¹⁴, Viva¹⁵, Tamburinius¹⁶, Croix¹⁷, Sporer¹⁸, Elbel¹⁹. — His locis videre poteris praefatos auctores, cum infra invenies citatos.

279. — Juxta autem regulam iam. Ad frangendum jejunium requiritur *ut aliquid sumatur ab extrinseco*. — Hanc tradunt Croix²⁰, Elbel²¹, Viva²², Sporer²³ et Pater Suarez²⁴; ex D. Thoma, qui²⁵ dicit quod omne quod ab intrinseco provenit et ore non sumitur ab extrinseco, non vere comeditur, et ideo non tollit jejunium naturale.

Sed dubitatur 1°. *An voluntaria trajectio reliquiarum cibi frangat jejunium?*

Prima sententia negat. Et hanc tenent Suarez^{a)}, Elbel²⁶, Quarti²⁷; Palaus²⁸ cum Coninck^{b)} et Henriquez; Diana^{c)} cum Tabiena. Et probabilem putant Tamburinius²⁹; Escobar³⁰ cum Molfesio^{d)}, Ochagavia^{d)}, Petigiano^{d)}, etc.; item Tanner^{e)}, Leander^{d)} et Gobat^{d)}, apud Croix³¹. — Ratio, quia reliquiae cibi pridie sumpti, cum non recipiantur ab extrinseco die communionis, moraliter reputantur partes

1. Ut quid sumatur ab extrinseco.

Alii negant solvi voluntaria trajectione reliquiarum cibi.

Concil. Constant., sess. 13, § *In nomine S. Trinitatis*. — *Gibert*, Consultations canoniques... sur l'Eucharistie, part. 2, consult. 14. — *Pasqual.*, Decis. mor. 335, a n. 9. — ¹ Disp. 68, sect. 4. — ² Lib. 5, tr. 4, cap. 6, a num. 17. — ³ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2. — ⁴ Tr. 21, punct. 13, a n. 5. — ⁵ De Euch., qu. 6, punct. 2, n. 5 et seqq. — ⁶ Disp. 15, sect. 2. — ⁷ De Euch., cap. 11, § 3. — ⁸ Lib. 20, n. 96 et seqq.; et n. 329 et seqq. — ⁹ De Praec. Eccl., n. 73. — ¹⁰ In 3 Praec. Eccl., cap. 4. — ¹¹ Tr. 4, cap. 7, a n. 65 ad num. 82. — ¹² Tr. 12, exam. 4, n. 44. — ¹³ De Euch., cap. 2, qu. 4, resp. 2. — ¹⁴ De Euch., cap. 5, qu. 6, 7 et 8. — ¹⁵ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 4 et seqq. — ¹⁶ Method.

expedit. Commun., cap. 2, § 6. — ¹⁷ Lib. 6, part. 1, n. 560 et seqq. — ¹⁸ Part. 2, cap. 6, a num. 465. — ¹⁹ Confer. 14, de Subj. Euch., num. 88 et seqq.; et num. 99 et seqq. — ²⁰ Loc. cit., num. 560. — ²¹ Loc. cit., num. 91. — ²² Loc. cit., num. 4. — ²³ Loc. cit., num. 466. — ²⁴ Loc. cit., v. *Quaeres*. — ²⁵ In 4, dist. 8, qu. 1, art. 4, solut. 2, ad 3. — ²⁶ Confer. 14, de Subj. Euch., n. 99. — ²⁷ Part. 3, tit. 9, sect. 1, dub. 2, diff. 1. — ²⁸ Tr. 21, punct. 13, num. 8. — *Henriq.*, lib. 8, cap. 50, n. 4, lit. u. — *Tabiena*, v. *Communicare*, n. 49. — ²⁹ Method. expedit. Commun., cap. 2, n. 25. — ³⁰ Lib. 20, num. 341. — ³¹ Lib. 6, part. 1, num. 567.

279. — ^{a)} Suarez, *disp. 68, sect. 4, v. Tertio*, ita sane docet, loquens in universum de ejusmodi reliquiarum deglutitione. Sed inferius, v. *Dico ergo*, ubi de voluntaria trajectione disputat, ut probabile admittit per eam impediri communionem; his tamen verbis concludit: « Quamvis ergo non sint scrupuli injiciendi, tamen semper securior pars eligenda est. Et ideo consulendum est ut in hujusmodi casu, hae particulae exspuantur potius quam trahantur ».

^{b)} Coninck, *qu. 80, art. 8, n. 47*, absque distinctione scribit: « Etsi deglutiantur, non impediunt communionem, quia pertinent potius ad manducationem praecedentis diei quam praesentis ». Ex qua ratione ipse Palaus concludit non impedire, etsi ex proposito deglutiantur.

^{c)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 37*, proba-

bilem appellat hanc sententiam, sed: « His non obstantibus, consulendum est dictas reliquias quantum commode fieri potest exspuere ». Ita concludit, sicut et ipse S. Alphonsus inferius.

^{d)} Molfesius, *tr. 3, cap. 10, n. 13*; Ochagavia, *de Euch., tr. 2, qu. 12, n. 7*; Petigianus, *in 4, dist. 8, qu. 3, art. 3*, sententiam hanc plane tuentur, nec solum probabilem agnoscunt; et ita etiam ab Escobar allegantur. — Gobat pariter, *tr. 4, n. 268*, eodem modo eam tenet; et Leander, id est Emmanuel a Conceptione, in *Sum. novem partium Leandri*, n. 373, ut probabilior.

^{e)} Tanner a Croix citatur, quasi defendat opinionem istam ut probabilem; at re vera, *tom. 4, disp. 5, qu. 8, dub. 4, n. 79*, id videtur tantum innuere, dum scribit: « Tutius est exspuere cum deprehenduntur, ut recte Suarez ».

comestionis praecedentis diei; unde quamvis ex industria trajiciantur, moraliter non constituunt novam comestionem, sed praeteritam perficiunt. Addit aliam rationem Suarez: quia tales reliquiae non sumuntur per modum cibi, sed per modum salivae. — Nec videtur haec sententia deformis esse rubricae Missalis¹, ubi sic dicitur: *Si reliquiae cibi remanentes in ore transglutiantur, non impediunt communionem; cum non transglutiantur per modum cibi, sed per modum salivae.*

Communi-
us affir-
matur.

Secunda vero sententia communior affirmat; et hanc tenet D. Thomas², ubi dicit: *Reliquiae... cibi remanentes in ore, si casualiter transglutiantur, non impediunt sumptionem hujus sacramenti.* Ergo, si transglutiantur ex proposito, impediunt. Et ita censent^{f)} etiam Cabassutius³, Filiuccius⁴, Roncaglia⁵, Laymann^{g)}, Tamburinius⁶, Bonacina⁷, Viva⁸, Antoine⁹; Contin. Tournely¹⁰ cum Vasquez et Silvio. — Ratio, quia hujusmodi reliquiarum trajectio, cum ex industria fit, videtur nova comestio.

Prima sen-
tentia, pro-
babilis; se-
cunda, pro-
babilior et
consulenda.

Prima sententia non videtur improbabilis. Sed haec secunda est probabilior et omnino consulenda; ut recte dicunt Suarez, Salmant. et Gavantus^{h)}: licet in hoc non sit scrupulose agendum, ut sapienter advertit Pater Suarez. — Unde libenter sequor sententiam Lugonis¹¹, quam amplectitur etiam noster Pontifex Benedi-

Distinctio
et opinio
S. Alphonsi.

Suar., disp. 68, sect. 4, v. *Tertio*. — ¹ De Defectib., ix, 3. — ² 3 P., qu. 80, art. 8, ad 4. — ³ Lib. 3, cap. 5, n. 7. — ⁴ Tract. 4, cap. 8, n. 236, v. *Quarto*. — ⁵ De Euch., cap. 5, qu. 6, resp. 2. — ⁶ Method. SS. Com., cap. 2, n. 25. — ⁷ De Euch., qu. 6, punct. 2, num. 6 et 7. — ⁸ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 6. — ⁹ De Euch., cap. 2, qu. 4, v. *Observa* 2, i. f. — ¹⁰ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2,

ctus¹², nempe, quod reliquiae a dentibus divulsae, quae sensibilibus in lingua percipiuntur, equidem sunt exspuendae. Non vero est obligatio adhibendi diligentiam ad reliquias illas ex dentibus extrahendas; etiamsi praevideantur deglutiendae, si non extrahantur, et cum saliva deglutiantur: alias enim haec obligatio esset innumeris scrupulis et perplexitatibus obnoxia, ad quod certe non praesumitur Ecclesia voluisse obligare.

Dubitatur 2°. *An guttulae aquae cum saliva immixtae, aut jusculi degustati, si ex proposito deglutiantur, frangant jejunium?*

Guttulae
aquae vel
jusculi sali-
vae immix-
tae:

Si praedictae guttulae casu trajiciuntur, certum est eas non frangere jejunium: modo non sint in magna quantitate. — Ita omnes cum D. Thoma¹³, ubi ait: *Et eadem ratio est de reliquiis aquae vel vini, quibus os abluatur; dummodo non trajiciantur in magna quantitate, sed permixtae salivae, quod vitari non potest.*

Si casu de-
glutiantur,
non solvunt
jejunium.

Dubium est igitur *si ex proposito deglutiantur.*

Sentiunt non frangere jejunium Coninckⁱ⁾ et Henriquez^{j)}, apud Croix^{k)}: modo sint immixtae salivae. Et idem sentire videntur Lugo¹⁴ et Tamburinius¹⁵, dum dicunt quod, cum non sit potatio deglutire salivam, ideo nec violat jejunium has guttulas per modum salivae trajiciens. — Sed omnino affirmandum cum sententia

Neque,
juxta alios,
si ex propo-
sito deglu-
tiantur.

v. *Quaeres* 1. Vasq., disp. 211, cap. 3, n. 30. *Silvius*, in qu. 80, art. 8, v. *De reliquiis*. — *Suar.*, loc. cit., v. *Dico ergo*. — *Salmant.*, tr. 4, cap. 7, n. 67. — *Suar.*, loc. cit. — ¹¹ De Euch., disp. 15, num. 36. — ¹² De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 12, n. 6; (*al. sez.* 2, cap. 4, § 2). — ¹³ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 4. — ¹⁴ Disp. 15, num. 33. — ¹⁵ Method. expedit. Commun., cap. 2, n. 23.

f) Cabassutius et Bonacina eodem modo loquuntur ac S. Thomas.

g) Laymann, *lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 18*: «Fortasse autem, inquit, si ex proposito id fiat, impedire debet a sacra communione... Quare decet omnino ejusmodi reliquias exspuere, sicuti notavit Suarez».

h) Gavantus, *part. 3, tit. 9, n. 3*: Si «ex certa scientia deglutiat, violat jejunium naturae necessarium ad communionem...; exspuantur igitur potius quam trajiciantur».

i) Coninck et Henriquez a Croix, *lib. 6, part. 1, n. 566*, citantur utique pro hac sententia, ex Aversa, ut dicit Croix; sed bona hujus auctoris pace, Aversa, § *Quinto*, loquitur

de ciborum reliquiis ex coena praecedente remanentibus; at § *Quarto*, ubi de casu praesenti tractat, non citat Coninck nec Henriquez. — Et profecto Coninck, *qu. 80, art. 8, n. 48*, de nostro casu disputans, innuit potius oppositam sententiam, negans frangi jejunium, «quando quis abluens os, aut gustandi causa aliquem humorem ori imponens, quem statim exspuit, parvum aliquid *per imprudentiam* deglutit, quia hoc non per se, sed per modum salivae cui permiscetur, sumitur». — Henriquez vero universim, *lib. 8, cap. 50, n. 4, lit. u*, scribit: «Dum aqua aut vino abluit os, si effluxit parum et imperceptibile in guttur siccum, non impedit communionem».

Omnino
affirman-
dum.

communi, quam sequuntur Suarez ^{j)}, Holzmänn ^{k)}; Contin. Tournely ¹ cum Silvio; et Salmant. ² cum Palao, etc. communiter. Et hanc docet idem D. Thomas ³, ubi, postquam dixit reliquias cibi non frangere jejunium, si casualiter transglutiantur, dicit eandem rationem esse *de reliquiis aquae...*, quibus os abluitur, ut mox supra relatam est. Confirmatur ex rubrica ⁴, ubi sic habetur: *Idem dicendum* (scilicet, non frangi jejunium), *si lavando os deglutiat stilla aquae praeter intentionem*. Ergo, si ex intentione, frangitur.

Item, sac-
charum noc-
tu sum-
ptum et post
mediam noc-
tem traje-
ctum.

Idem dicendum, si quis noctu immittit saccharum in ore, et post mediam noctem aliquid trajicit; ut docent Lugo ⁵, Palaus ⁶, Filiucci ⁷, Salmant. ⁸; et Renzi ⁹ cum Coninck, Vasquez, Bonacina, Reginaldo, etc. communiter, quidquid dicant aliqui, apud Diana ¹⁰.

Ratio, quia non est illa reliquia comestionis praecedentis diei, sed est continuata comestio.

Item, aqua
involunta-
rie sumpta.

Sic etiam frangit jejunium qui sumit aquam, licet involuntarie, vel quia labitur in flumen, vel quia alius per vim illam in os ejus infundit; ut dicunt Concina ¹¹; et Croix ¹² cum Lugo, Tamburinio et aliis communiter, contra Bosco ¹³.

Ita etiam, si quis sugeret sanguinem

¹ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2, quaer. 1. *Silvius*, in qu. 80, art. 8, v. *Porro si inter*. — ² Tr. 4, cap. 7, n. 67. — *Palaus*, tr. 21, punct. 13, n. 8. — ³ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 4. — ⁴ De Defectib., ix, n. 3. — ⁵ De Euch., disp. 15, n. 37. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Tr. 4, cap. 8, n. 236, v. *Quinto*. — ⁸ Tr. 4, cap. 7, n. 68. — ⁹ In 3 Praec. Eccl., cap. 4, qu. 3. — *Coninck*, qu. 80, n. 48. — *Vasq.*, disp. 211, cap. 3, n. 30 et 31. — *Bonac.*, qu. 6, punct. 2, n. 7. — *Regin.*, lib. 29, n. 119. — ¹⁰ Part. 2, tr. 14, resol. 51. — ¹¹ De Euch., cap. 11, § 3, num. 6. — ¹² Lib. 6, part. 1, n. 568. — *Lugo*, loc. cit., n. 33 et 35. — *Tambur.*, Method. expedit. Commun., cap. 2, num. 24. — ¹³ De Euch., qu. 4, art. 8, num. 4. — ¹⁴ Tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 4, § 3, v. *Tertio*. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, num. 565. — *Lugo*, disp. 15, num. 32. — *Tambur.*, loc. cit., n. 22. — ¹⁶ Disp. 68, sect. 4, v. *Quaeres*. — ¹⁷ De Euch.,

ex digito, vel lacrymas ex oculis manantes ^{m)}, ut dicunt communiter Viva ¹⁸, Mazzotta ¹⁴; et Croix ¹⁵ cum Lugo et Tamburinio.

Item, san-
guis ex di-
gito, lacry-
mae ex ocu-
lis.

Secus vero dicendum, si quis deglutit sanguinem defluentem e capite vel gingivis, aut saniem ex pustula oris emanantem, etiam ex industria; ut communiter docent Suarez ¹⁶, Cabassutius ⁿ⁾, Habert ¹⁷, Elbel ¹⁸, Antoine ¹⁹, Concina ²⁰, Roncaglia ²¹, Laymann ²², Bonacina ²³, et Salmant. ²⁴ cum communi, contra [Contin.] Tournely ²⁵.

Secus, san-
guis ex ca-
pite, gingi-
vis, etc., etsi
ex proposito
sumatur.

Ratio, quia, ut supra dictum est ex D. Thoma, quidquid ab intrinseco provenit, non vere comeditur, nec solvit jejunium.

280. — Regula autem II^a est, quod ad frangendum jejunium requiritur, *ut sumatur aliquid per modum comestionis aut potationis*. — Hanc regulam tradunt communiter Suarez ²⁶, Laymann ²⁷, Lugo ²⁸, Bonacina ²⁹, Silvius ³⁰ et alii passim.

2. Ut su-
matur per
modum com-
estionis
aut potatio-
nis.

Sed dubitatur 1°. *An solvat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares?*

Affirmant Antonius de Leon et Lezana, apud Lugo ³¹; et valde dubitat Contin. Tournely ³².

Sed communiter negant alii, etiamsi aliquid in stomachum transmittatur; quia, licet talis materia sit nutritiva, tamen non

Pulvis ta-
baci per na-
res sum-
ptus, proba-
bilissime
non solvit.

part. 1, cap. 20, qu. 2, v. *Dixi* 2. — ¹⁸ Confer. 14, de Subj. Euch., num. 99. — ¹⁹ De Euch., cap. 2, qu. 4, v. *Observe* 2. — ²⁰ De Euch., cap. 11, § 3, n. 6. — ²¹ De Euch., cap. 5, qu. 6, resp. 2. — ²² Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 18. — ²³ Qu. 6, punct. 2, num. 6. — ²⁴ Tr. 4, cap. 7, num. 67. — ²⁵ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2, qu. 1, v. *Verum eae*. — *S. Thom.*, in 4, dist. 8, qu. 1, art. 4, solut. 2, ad 3. — ²⁶ Disp. 68, sect. 4, v. *Dico* 2. — ²⁷ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 18. — ²⁸ De Euch., disp. 15, n. 28. — ²⁹ Qu. 6, punct. 2, n. 6. — ³⁰ In qu. 80, art. 8. — *Anton. de Leon*, Question mor. si el chocolate quebranta el ayuno, part. 2, § 4, num. 10, i. f. — *Lezana*, Sum., v. *Eucharistia*, num. 16, in fine. — ³¹ Resp. mor., lib. 1, dub. 9, num. 1. — ³² De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2, qu. 1, v. 3. *Quoad tabacum*.

^{j)} Suarez, perspicue hanc insinuat sententiam, negans, *disp. 68, sect. 4, v. Tertio*, impediri communionem, si quis eluendo os, casu deglutiat guttam aquae aut vini salivae admistam. Idemque iudicium ferendum esse ait de guttulis jusculi quod quis praegustavit.

^{k)} Holzmänn, *de Praec. Eccl.*, n. 73, v. *Dixi* 3, primam opinionem potius tenet, negans ex Croix jejunio obesse, « si quid salivae inseparabiliter permixtum... una cum illa in stomachum trajiciatur: ut si quis inter eluendum os, unam alteramve guttam salivae mixtam deglutiat ».

^{l)} Bosco, *de Sacram. Euch.*, disp. 4, sect. 11, n. 33, negat solvi jejunium ab eo qui aquam naribus attraheret eamque in stomachum trajiceret; vel (n. 38) os lavando, aliquot aquae guttas, etiam ex intentione deglutiret.

^{m)} Viva, Lugo et Tamburinius loquuntur dumtaxat de sanguine qui ex digito manaret.

ⁿ⁾ Cabassutius, *lib. 3, cap. 5, n. 7*, negat impediri communionem sanguine, « qui ex cerebro vel gingivis salivae permixtus in stomachum defluit, neque consulto deglutitur ».

sumitur per modum comestionis, sed attractionis. Ita Suarez ^{a)}, Holzmann ¹, Roncaglia ², Lugo ³, Concina ^{b)}, Elbel ⁴; Croix ⁵ cum Aversa; Renzi ⁶, Escobar ⁷; et Diana ⁸ cum Marchant, Machado, Pasqualigo et Leandro. — Haec sententia est quidem probabilissima: tum ob allatam regulam; tum ob universalem consuetudinem, qua undique permittitur praefatus tabaci usus ante Missam, ut docet Papa Benedictus XIV ⁹. Ubi obiter refert, olim ab Innocentio X et XI emanatam fuisse excommunicationem in eos qui sumerent tabacum per nares in Vaticano ^{c)}, idemque praescripsisse Urbanum VIII in ecclesiis dioecesis Hispalensis; sed deinde hanc prohibitionem abstulisse Benedictum XIII. Unde sic concludit: *Hodie tamen a communi consuetudine (est) adeo cohonestatus (usus tabaci), ut nulli... scandalum praebeat.*

Idem autem quod dictum est de tabaco, dicunt de aqua casu trajecta per nares, Suarez ^{a)}, et Fagundez apud Viva; Tamburinius ¹⁰; et Bartholom. a S. Fausto apud Diana.

Id tamen non admitterem, si quis ex proposito tabacum vel aquam per nares in stomachum trajiceret; quia id non sumeret tunc per simplicem attractionem, sed per voluntatem directam trajiciendi,

quod nullo modo videtur permissum ab Ecclesia. — Sed dices: Actio attractiva non est potativa vel manducativa. Respondetur quod, licet haec actio non sit a natura ordinata ad trajiciendum in stomachum potum vel cibum, tamen ad id ordinatur ab ipso attrahente: et ideo ex tali intentione induit moraliter rationem potationis sive comestionis, cum interveniat debita materia et actio apta ad finem trajectionis in stomachum.

Idem dicendum de illo qui pulverem aut pluviam, floccum nivis, culicem, sive muscam deglutiret. Nam si hoc accideret casu per respirationem, utique non solveret jejunium; ut communiter docent Suarez ^{a)}, Lugo ¹¹, Habert ^{d)}, Tournely ^{d)}, Concina ^{d)}, Salmant. ¹², Roncaglia ¹³; Renzi ¹⁴ cum Navarro ^{e)}, Bonacina et aliis passim. Quia talis actio non est comestio, sed respiratio, quam Ecclesia noluit quidem prohibere; quis enim posset effugere ne aliquid pulveris cum vento deglutiat? — Secus vero esset (ut recte docet Lugo ¹⁵), si quis ex proposito vellet culicem aut pulverem trajicere; quia haec non esset mera respiratio, sed voluntaria deglutitio.

Et idem dicendum merito ait Lugo ¹⁶, si quis deglutiret aliquid, puta uvam ab altero in os ejus immissam, etiamsi ipse id non adverteret, et casu respirando traji-

Item, pluvia, nix, culicem, etc.

Limitatio
S. Alphonsi.

¹ De Praec. Eccles., n. 82. — ² De Euchar., cap. 5, qu. 7. — ³ Resp. mor., lib. 1, dub. 9, n. 1. — ⁴ Confer. 14, de Subj. Euch., num. 92. — ⁵ Lib. 6, part. 1, num. 570. Aversa, de Euch., qu. 8, sect. 8, v. Tertio et Sexto. — ⁶ In 3 Eccl. praec., cap. 4, qu. 7. — ⁷ Tr. 7, exam. 6, n. 67 (edit. Lugdun. s. d.; al. exam. 6, i. f.). — ⁸ Part. 8, tr. 7, resol. 3; cfr. part. 5, tr. 13, resol. 1. Jacob. March., Resolut. pastor., tr. 4, cap. 2, Append. Machad., Perfeto Confess., tom. 1, lib. 2, part. 4, tr. 8, docum. 4, num. 3 et 4. Pasqual., Decis. moral. 333. Leandro., de Euch., disp. 5, qu. 10. — ⁹ De Synodo, lib. 11, cap. 13, n. 3. —

Innoc. X, motu proprio Cum sicut, 8 Januar. 1650. Urban. VIII, constitut. Cum Ecclesiae, de die 30 Januar. 1642. Bened. XIII, motu proprio Avendo la felice, 10 Januar. 1725. — Fagund., de 3° Praec. Eccles., lib. 3, cap. 5, n. 14. — Viva, de Euch., qu. 4, art. 8, n. 7. — ¹⁰ Method. expedit. Commun., cap. 2, n. 23. — Barthol. a S. Fausto, de Euch., lib. 1, qu. 382. — Diana, part. 5, tr. 13, resol. 1. — ¹¹ De Euch., disp. 15, n. 34 et 36. — ¹² Tr. 4, cap. 7, n. 68. — ¹³ De Euch., cap. 5, qu. 6, resp. 2. — ¹⁴ In 3 Eccl. praec., cap. 4, qu. 5. — Bonac., disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, n. 6. — ¹⁵ De Euch., disp. 15, n. 36. — ¹⁶ Loc. cit., n. 35.

280. — ^{a)} Suarez, loc. cit., v. Quaeres rursus, in universum haec habet, quae apte in tabaci sumptionem quadrare videntur: « Si per modum respirationis attrahatur aliquid, quod possit nutrire vel alterare, hoc... non violat jejunium naturae ».

^{b)} Concina, loc. cit., n. 6: « Sumptionem tabaci per nares, inquit, negant communiter jejunium frangere ».

^{c)} Scilicet in Basilica Vaticana, ut dicit Innocentius X. Quamvis autem Benedictus XIV citet etiam Innocentium XI; at certe in revocatione facta a Benedicto XIII, nulla mentio habetur nisi de Innocentio X.

^{d)} Habert, de Euch., part. 1, cap. 20, qu. 2, v. Dixi 2; Contin. Tournely, loc. cit., qu. 1, v. 2. Nec solvit; Concina, loc. cit., n. 6, negant jejunium frangi, si haec per respirationem, seu per modum respirationis, seu media respiratione in stomachum immittantur.

^{e)} Navarrus, licet a Renzi hic citetur, at tamen, in Man., cap. 21, n. 53, de casu analogo dumtaxat loquitur: « Deglutire... aliquam aquae guttam (ita Nav.), aut particulam alterius rei, lavando os, aut gustando jus, vinum aut aliud simile, absque proposito edendi, tamquam salivam, non impedit communionem nec celebrationem ».

ceret. — Quia noluit quidem Ecclesia impedire communionem, ob sumptionem rerum quae per respirationem cum aere attrahuntur; sed earum quae non deferuntur cum aere.

Dubitatur 2°. *An solvat jejunium fumus tabaci aut similis?*

Affirmant pariter Lezana et Antonius de Leon, apud Salmant.¹ — Quia (ut dicunt) fumus etiam aliquo modo nutrit.

Fumus tabaci probabilius non solvit jejunium.

Negant vero communiter et probabilius Holzmann², Sporer³; Croix⁴ cum Aversa et Boudevyns; Viva⁵ cum Trullench, Tamburinio, Praeposito^{f)}; et Salmant.⁶ cum Suarez^{g)}, Diana ac Villalobos^{g)}. Eademque sententiam sequitur Benedictus XIV, testans, hanc communis doctorum consensu hodierno die confirmari^{h)}. — Ratio, quia fumus tabaci neque est cibus aut potus, neque sumitur per comestionem vel potationem; alias dicere deberemus, frangere jejunium etiam eos qui in culina ciborum fumum exciperent. Et hoc currit, etiamsi fumus voluntarie immitteretur in stomachumⁱ⁾, ut probabiliter dicunt Escobar⁷; Viva⁸ cum

Etsi voluntarie immittatur in stomachum.

Praeposito^{f)}; Sporer⁹, Renzi¹⁰, Diana¹¹, Tamburinius¹²; et Marchant et Burghaber, apud Croix¹³, contra Salmant.¹⁴ cum Hurtado, etc., qui dicunt, sed minime probant, hanc esse veram comestionem.

Dubitatur 3°. *An solvat jejunium qui sumit folium tabaci vel aroma, ut dentibus conterat, et phlegmata exspuat?*

Affirmant idem Antonius de Leon apud Salmant.¹⁵; et Henno apud [Contin.] Tournely¹⁶. Quia (ut dicunt) semper trajicitur aliquid in stomachum, et propter hoc phlegmata ejiciuntur. — Sed negant Lugo¹⁷, Holzmann¹⁸, Bonacina¹⁹, Sporer²⁰, Viva²¹; Escobar²² cum Pasqualigo; Renzi²³; et Diana²⁴ cum Coninck, Tamburinio, Praeposito^{f)}, Trullench, etc. Et merito id probabile putant Salmant.²⁵ cum Bonaespei^{j)}. Ratio, quia ad phlegmata ejicienda, non requiritur ut succus in stomachum descendat; sed sufficit tabacum ad os applicare, ut virtutem exspuendi ad stomachum immittat per nervos qui ad stomachum respondent. — Et hoc, etiamsi deglutatur, sed praeter intentionem, aliquid modicum succi, salivae inseparabiliter

Tabaci masticatio, juxta alios, solvit jejunium.

Probabiliter non solvit.

Lezana, Sum., v. *Eucharistia*, n. 16. — Anton. de Leon, Question moral si el chocolate, etc., part. 2, § 4, n. 10 et 12. — ¹ Tr. 4, cap. 7, n. 71. — ² De Praec. Eccl., n. 82. — ³ Part. 2, cap. 6, n. 467. — ⁴ Lib. 6, part. 1, n. 570. — Aversa, de Euch., qu. 8, sect. 8, v. *Tertio*. — Boudev., Ventilabr. medico-theolog., part. 2, qu. 17, v. *Ad 5 argum.* — ⁵ De Euch., qu. 4, art. 8, num. 7. — Trull., de Sacram., lib. 3, cap. 6, dub. 5, num. 14 et 16. — Tambur., Method. expedit. Commun., cap. 2, num. 23. — ⁶ Tr. 4, cap. 7, n. 71. — Diana, part. 5, tr. 13, resol. 1. — ⁷ Lib. 20, num. 338. — ⁸ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 7. — ⁹ Part. 2, cap. 6, num. 467. — ¹⁰ In 3 Praec. Eccl., cap. 4, qu. 7. — ¹¹ Part. 5, tr. 13, resol. 1. — ¹² Loc. cit., n. 23. — Jacob. March., Resolut. pastor., tr. 4, cap. 2, append. — Burgh., centur. 3, cas. 45. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 569. — ¹⁴ Tr. 4,

cap. 7, n. 471. — Hurtad. Thom., Resol. mor., tr. 11, cap. 4, resol. 2. — Anton. de Leon, Question moral, etc., loc. cit., n. 10. — ¹⁵ Tr. 4, cap. 7, n. 72. — Henno, de Euch., disp. 8, qu. 2, art. 1, resol. 6. — ¹⁶ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2, qu. 1, § *Sed quid de iis*, v. *Resp. ad 1*. — ¹⁷ Resp. mor., lib. 1, dub. 9, n. 5 et seqq. — ¹⁸ De Praec. Eccles., n. 82. — ¹⁹ Disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, num. 9. — ²⁰ Part. 2, cap. 6, num. 467. — ²¹ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 7. — ²² Lib. 20, n. 338. — Pasqual., Decis. mor. 333, n. 5; cfr. etiam decis. 329 et 330. — ²³ In 3 Praec. Eccl., cap. 4, qu. 7. — ²⁴ Part. 5, tr. 13, resol. 1, v. *Verum modo*. — Coninck, qu. 80, art. 8, n. 48. — Tambur. (non citatus a Diana), Method. expedit. Commun., cap. 2, num. 26. — Trull., (non cit. a Diana), de Sacram., lib. 3, cap. 6, dub. 5, n. 14. — ²⁵ Tr. 4, cap. 7, n. 72.

^{f)} De Praeposito vide notam c ad n. 277 supra.

^{g)} Suarez et Villalobos a Salmant. allegantur pro casu simili, quem Salmant. ad probationem adhibet: scilicet non frangi jejunium naturale, si quis respirando, pulverem, fumum, culicem aut muscam casu et praeter intentionem attrahit; et re vera Suarez, *disput. 68, sect. 4*, v. *Quaeres*; et Villalobos, *part. 1, tr. 7, diff. 39, n. 1, v. f.*, negant in universum violari naturale jejunium, si quid per modum respirationis attrahatur.

^{h)} Seu potius Benedictus XIV, *de Sacrif. Missae, append. 9, n. 2 et 3*, negat violari jejunium per tabaci fumum, et hunc usum ita esse hodierna et communi consuetudine co-

honestatum, ut nulli prorsus scandalum aut admirationem afferat.

ⁱ⁾ Praeter Renzi et Diana, qui, *locis cit.*, doctrinam hanc expressis verbis tenent, ceteri eandem innuunt tantum, dum absolute et sine ulla distinctione negant violari jejunium per fumum tabaci.

^{j)} Franciscus Bonaespei, *de Euch., disp. 7, n. 28*, negat per aromata frangi jejunium, « si aromata ad aerem pestilentem vitandum ori imponantur, sed ante communionem perceptibiliter non resolvantur ». Idemque tenet de tabaco dentibus contrito, de quo tamen addit: « Semper cavendum, ne per folia ista in tantum saliva alteretur, quantum succo glyciriscae...; nam si talis saliva,

admixti; ut dicunt Lugo¹, Tamburinius², Viva³ et Escobar⁴, cum Tanner et Fausto apud Diana. Quia, si casu id deglutitur, non per modum cibi, sed per modum salivae trajicitur.

Immo Lorichius apud Diana excusat, etiamsi casu granum deglutiatur. Sed hoc recte non admittunt Bonacina et Tamburinius; quia illud tunc videtur potius sumi per modum cibi. Hoc tamen intelligendum, si granum, non autem si aliqua minima pars deglutiatur, quae insensibiliter cum saliva sit immixta; quia haec vere per modum salivae trajicitur.

Omnes vero conveniunt, hujusmodi masticationem esse indecentem ante communionem. Unde puto eam non excusari a culpa veniali, nisi aliqua causa subsit.

281. — Regula III^a. est, quod ad frangendum jejunium requiritur, *ut res sumpta habeat rationem cibi aut potus*. — Hinc Dubitatur: *an comestio capillorum, unguium, vel ligni, papyri, lapillorum et similium impediatur communionem?* — Ad sunt tres sententiae:

Prima sententia universe negat; quia omnia haec non habent rationem cibi, vel saltem quia usu non habentur ut comestibilia. — Ita Diana⁵, Renzi⁶ cum Joanne de la Cruz^{a)}, Ludovico de S. Joanne, etc. Et probabile putant Busenbaum (ut supra, n. 277, ad 2); et Ledesma^{b)} apud Salmant.⁷

Secunda sententia e converso universe affirmat; quia (ut dicunt) reverentia ad Eucharistiam requirit, non solum ut nihil cibi comedatur, sed etiam ut nihil ad modum cibi deglutiatur. — Ita Laymann⁸, Roncaglia⁹, Salmant.¹⁰, Wigandt¹¹, Palaus¹². Et pro hac sententia citant etiam D. Thomam¹³, ubi dicit: *Nec refert utrum aliquid hujusmodi nutriet vel non nutriet..., dummodo sumatur per modum cibi vel potus*.

Tertia vero sententia communis docet, minime frangi jejunium si edantur res omnino indigestibiles, ut sunt capilli, ungues, metallum, vitrum, fila ex serico aut lana, ossicula fructuum omnino depurata; quia haec nec nutriunt, nec rationem habent cibi: Ecclesia autem tantum prohibet ne sumatur Eucharistia post cibum aut potum, ut patet ex concilio Tolitano VII¹⁴, ubi dicitur: *Nullus post cibi potusve quamlibet minimum sumptum Missas facere... praesumat*. Et ex concilio Matisconensi, ubi: *Injustum est enim ut spiritali alimento corporale praeponatur*. Idem dicit S. Augustinus¹⁵: *Placuit Spiritui Sancto ut in honorem tanti sacramenti, in os christiani prius Dominicum corpus intraret quam caeteri cibi*. — Ita Concina¹⁶, Contin. Tournely¹⁷, Viva¹⁸, Sporer¹⁹, Holzmann²⁰, Escobar²¹; et Lugo²² cum Henriquez^{c)}, Nuñez^{c)}, Villalobos^{c)}, Reginaldo^{c)}, etc. — Neque huic

Juxta alios, solvunt jejunium.

Distinguendum: res omnino indigestibiles non solvunt.

Limitatio S. Alphonsi.

Masticatio ista indecens est venialis.

3. Requiritur ut res habeat rationem cibi aut potus.

Capilli, ungues, lignum, etc., juxta alios, non solvunt.

¹ Resp. mor., lib. 1, dub. 9, n. 7. — ² Method. exped. Comm., cap. 2, n. 26. — ³ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 7. — ⁴ Lib. 20, n. 338. — *Tann.*, tom. 4, disp. 5, qu. 8, dub. 4, n. 79. — *Barthol. a S. Fausto*, de Euch., lib. 1, qu. 381. — *Diana*, part. 5, tr. 13, resol. 1, v. *Verum modo*. — *Lorich.*, Thesaur., v. *Missa*, n. 21, v. *Unde*. — *Diana*, loc. cit. — *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, n. 9. — *Tambur.*, loc. cit., num. 26. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 38. — ⁶ In 3 Eccl. praec., cap. 4, qu. 4. — *Ludov. a S. Joan.*, Luz de sacerdotes, part. 1, de Euch., qu. 7, art. 10, dub. 3, diff. 3. — ⁷ Tr. 4, cap. 7, n. 70. — ⁸ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 18.

— ⁹ De Euch., cap. 5, qu. 8. — ¹⁰ Loc. cit. — ¹¹ Tract. 12, exam. 4, num. 44. — ¹² Tr. 21, punct. 13, num. 7. — ¹³ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 4. — ¹⁴ Cap. 2, v. f. (anno 684); ap. Labbe, tom. 6, col. 1595. — *Concil. Matiscon. II*, anno 585, can. 6; ap. Labbe, tom. 6, col. 675. — ¹⁵ Lib. 1, seu epist. 54, ad inquisit. Januarii, cap. 6, num. 8; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 203. — ¹⁶ De Euch., cap. 11, § 3, num. 6. — ¹⁷ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, concl. 2, qu. 1, v. *Sed quid si*. — ¹⁸ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 5. — ¹⁹ Part. 2, cap. 6, n. 467. — ²⁰ De Praec. Eccl., n. 73, v. *Dixi I*. — ²¹ Lib. 20, n. 334 et 335. — ²² De Euch., disp. 15, n. 28 et seqq.

uti hic, deglutiretur, fracturam jejunium vix dubito.»

281. — *a)* Joannes de la Cruz, *Director. consc., part. 2, de Euch., qu. 5, dub. 4, concl. 2*, hanc sane opinionem tenet; affirmat tamen violari jejunium a mulieribus quae « terram aut aliud simile », ob delectationem vel ut colorem minuant, comedunt. Quam etiam sententiam probabiliorum putat S. Alphonsus, in fine hujus numeri.

b) Petrus de Ledesma, *de Euch., cap. 13*,

concl. 4, v. *Quaeres*, probabilem putat sententiam quae negat violari jejunium ab eo, qui « pauxillum papyri, vel quid aliud simile non comestibile, casu et inadvertenter in stomachum trajecerit. »

c) Henriquez, *lib. 8, cap. 49, n. 2*, lit. *n* et *o*; Nuñez, *in qu. 80, art. 8*; Villalobos, *part. 1, tr. 7, diff. 39, n. 1*; Reginaldus, *lib. 29, n. 118*, secundam sententiam tuentur, ut notat Lugo, illam nimirum quae universe affirmat communionem impedi.

sententiae adversatur D. Thomas¹. Nam oportet integrum textum animadvertere S. Doctoris, qui sic ait: *Et ideo neque post assumptionem aquae vel alterius cibi aut potus, vel etiam medicinae..., licet hoc sacramentum accipere; nec refert utrum aliquid hujusmodi nutriat vel non nutriat.* Nota tò *aliquid hujusmodi*. Ergo illud *nutriat vel non nutriat*, D. Thomas refert solum ad res mox a se recensitas *cibi aut potus*; inter quas etiam numerat medicinam, quae multoties non est nutritiva. Praeterea posset accidere quod cibus illico evomatur, et sic non nutriret; et ideo dixit *aliquid hujusmodi* impedire communionem, sive *nutriat* sive *non nutriat*.

Secus vero dicendum cum praefatis auctoribus de rebus digestibilibus, quae a stomacho alterari, et in substantiam hominis converti possunt; prout sunt charta, palea, filum ex lino, pulvis medicinalis, cera (cum cera fere semper retineat aliquid mellis admixtum). Ita Tamburinius², Viva³, Concina⁴ et Mazzotta⁵, contra Diana^{d)} et Bernal^{d)}. — Idem dicunt probabilius Croix⁶, Lugo^{e)}, Escobar⁷, Viva⁸ et Mazzotta⁹, Wigandt¹⁰, de terra seu creta,

quam mulieres edere solent; cum in ea aliquid inveniatur a stomacho alterabile et nutritivum.

282. — Utrum autem *inter plura horologia dissonantia, liceat alicui ultimum sequi ad communionem accipiendam?*

Negant Merolla et Salas, apud Diana¹¹. Sed communissime affirmant Sanchez¹², Quarti¹³, Merati¹⁴, Diana¹⁵, Sporer¹⁶, Holzmann^{a)} cum communi (ut asserit), Croix¹⁷; Lugo¹⁸ cum Fagundez, Sanctio et Villalobos; Escobar¹⁹ cum Trullench; et Salmant.²⁰ cum Pasqualigo, Gabriele et Antonio a Spiritu S. Dummodo de errore non constet; ut bene advertunt^{b)} Lugo et Escobar. Vel modo (addo cum Croix) horologium non sit de illis quae ut plurimum errant^{c)}; quia haec praesumuntur semper errare.

Num autem *possit communicare qui cibum deglutit post primum ictum, sed ante ultimum?*

Affirmant Salmant.²¹ cum Trullench^{d)}, Bressero^{e)}, etc.; ac Gobat^{e)} apud Croix²². Quia (ut dicunt) ultimus ictus moraliter eamdem complet horam, ita ut omnes ictus pro unico computentur. — Sed me-

Inter horologia dissonantia licet sequi ultimum.

Limitatio.

Cibum deglutiens post primum ictum potest communicare juxta alios.

¹ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 4. — ² Method. exped. Commun., cap. 2, n. 19 et 20. — ³ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 5. — ⁴ De Euch., cap. 11, § 3, n. 6. — ⁵ Tr. 5, disp. 4, qu. 1, cap. 4, § 3, v. *Primo*. — ⁶ Lib. 6, part. 1, num. 562. — ⁷ Lib. 20, n. 335. — ⁸ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 5. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Tr. 12, exam. 4, n. 44. — *Merolla*, disp. 3, cap. 3, coroll. 11, num. 139. — *Salas*, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 25, num. 264. — ¹¹ Part. 4, tr. 3, resol. 19. — ¹² De Matr., lib. 2, disp. 41, num. 40. — ¹³ Part. 3, tit. 9, sect. 1, dub. 3, diff. 2. — ¹⁴ Part. 3, tit. 9, rubr. 1, Nov. Observ., n. 1, v. *Rursus*. — ¹⁵ Part. 4, tr. 3, resol. 19. — ¹⁶ Part. 2, cap. 6, n. 471. —

¹⁷ Lib. 6, part. 1, num. 581. — ¹⁸ De Euch., disp. 15, n. 45. — *Fagund.*, de 4° Praec. Eccl., lib. 1, cap. 10, n. 3. — *Joan. Sanct.*, Select. disp. 42, n. 18. — *Villalob.*, part. 1, tr. 1, diff. 21, n. 7, v. f. — ¹⁹ Lib. 20, num. 352 et 353. — *Trull.*, Decal., lib. 3, cap. 2, dub. 4, num. 8. — ²⁰ Tr. 4, cap. 7, n. 69, i. f. — *Pasqual.*, Decis. mor. 339. — *Gabr. a S. Vincent.*, de Euch., disp. 14, qu. 6, v. *Sed quid.* — *Anton. a Spir. S.*, de Sacram., tr. 7, disp. 4, num. 154. — *Lugo*, de Euch., disp. 15, n. 45. — *Escob.*, lib. 20, n. 352. — *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 581. — ²¹ Tr. 4, cap. 7, n. 69. — ²² Loc. cit., n. 580.

^{d)} Id est Cotonius, in *Summa Diana*, v. Communionis dispositio, num. 43; Bernal, disp. 43, n. 7, negant violare jejunium qui ceram comederet.

^{e)} Lugo, de Euch., disp. 15, n. 32, non ita absolute loquitur, sed: « De terra etiam dubito, inquit, [quod nempe jejunium non frangat], et quando a feminis comeditur ob delectationem, sive ad diminuendum colorem, dicit violare jejunium Joannes de la Cruz..., cui consentit Diana ».

282. — ^{a)} Holzmann, de Consc., n. 180, in universum et generaliter scribit: « Si probabiliter credas te esse jejunum, licite accedis ad S. Synaxim, etsi tutius esset abstinere. » Quam doctrinam communem esse asserit.

^{b)} Idemque advertunt *locis cit.*, Quarti, Merati, Salmant., Pasqualigo, Gabriel a S. Vincentio et Antonius a Spiritu Sancto.

^{c)} Et idipsum notant Sporer, Villalobos, Trullench, *locis cit.*

^{d)} Trullench, quamvis a Salmant. ita simpliciter citetur, non tamen sine distinctione id affirmat; loquens enim, *Decal., lib. 3, cap. 2, dub. 4, n. 8, v. f.*, de horologiis quae quadrantes pulsant, scribit verum videri in rigore theologico, eum qui manducavit pulsato jam quadrantis ictu, sed ante primum ipsius horae ictum, non posse communicare; et hanc sententiam tenent etiam Lugo et Escobar. Nihilominus subdit Trullench: « Probabiliter existimo dici posse non violari jejunium usque ad primum pulsum horae majoris. » At de horologiis quae solam majorem horam pulsant cum ipso S. Alphonso consentit, inquires: « Si quis post primum pulsum biberit, sine dubio communicare non poterit. »

^{e)} Bresserus, de Conscient., lib. 4, cap. 11,

Melius negatur.

lius id negant Lugo ¹, [Contin.] Tournely ², Sanchez ³, Escobar ⁴; et Croix ⁵ cum Coninck, Sanctio et communiori. Ratio, quia ad primum horae ictum media nox jam expleta est, ut mihi etiam confirmavit peritissimus horologiorum faber. — Sentio autem tamquam certum tenendum, quod tempus mediae noctis non moraliter, sed physice accipiendum est. Nam si moraliter posset accipi, cur non deberet admitti opinio Caramuelis, qui dicit non impediri a communione illum qui cibum prius sumptum deglutit parum post ultimum horologii ictum? Sed hoc communiter a DD. et ab ipsis Salmant. ⁶ rejicitur.

Utrum autem *in dubio negativo, an transacta vel ne sit media nox, possit aliquis communicare?*

Dubitans negative de media nocte potest communicare.

Valde probabilis est, immo forte probabilior, sententia affirmativa: quam observa in *Lib. I, n. 39*, cum Busenbaum, Laymann, Palao, Sporer, etc.; quibus adde hic Cardenas ⁷, Diana ⁸, Gobat ⁹; Elbel ¹⁰ cum Herincx, Illsung, etc. — Quia, cum hoc praeceptum sit negativum (ut proba-

vimus *Lib. I, n. 38*) de non accedendo ad Eucharistiam post comestionem, non teneris ab illa abstinere, quamdiu non es certus, et tanto magis si nullam habeas rationem probabilem te comedisse: tunc enim adhuc manes in possessione tuae libertatis ^f).

283. — « 4°. Non est peccatum, per se « loquendo, cibum sumere (vel exspuere, « Tamburinius ¹¹) statim a comunione, ut « ex S. Thoma docent Azor, Sanchez ^a), Bonacina ¹². Unde eum qui paulo ante medium noctis coenasset in dominica priore die Nativitatis Domini, posse nihilominus statim post mediam noctem celebrare, docent Diana ¹³ et alii tres ^b) ». [Vide *n. 289*, v. *Hic*]. — « Etsi ob sacramenti reverentiam consilii sit abstinere, donec species sint consumptae: « quod saltem intra dimidium quadrantem in laico (in sacerdote, intra quadrantem) fieri, certum videtur cardinali « de Lugo ^c), ex iudicio medicorum a se « consultorum. Tamburinius ^d) autem ex « Joanne Sanchez ^d) notat citius a valido « quam debili stomacho; regulariter tamen

Quid d cibum sumente potest communicare.

¹ De Euch., disp. 15, n. 37. — ² De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, qu. 3, v. *Quoad horologia*. — ³ De Matr., lib. 2, disp. 41, n. 40, i. f. — ⁴ Lib. 20, n. 353. — ⁵ Lib. 6, part. 1, n. 580. — Coninck, de Sacram., qu. 80, n. 49. — Joan. Sanct., Select. disp. 42, num. 19. — Caram., Theol. regular., in Regul. S. Benedicti, disp. 101, n. 1328, v. *Tertio*. — ⁶ Tr. 4, cap. 7, n. 69, v. f. — Busenb., lib. 1, tr. 1, cap. 2, dub. 3, resolv. 6. — Laym., lib. 1, tr. 1, cap. 5, n. 36. — Palaus,

tr. 1, disp. 3, punct. 8, n. 8 et 9. — Sporer., part. 2, cap. 6, n. 474. — ⁷ Cris., disp. 26, n. 87. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 29. — ⁹ Tr. 4, num. 280. — ¹⁰ De Euch., n. 101. — Herincx, de Euch., disp. 6, n. 59. — Ills., tr. 6, disp. 4, num. 122. — ¹¹ Method. expedit. Commun., cap. 3, § 2. — S. Thom., 3 P., qu. 80, art. 8, ad 6. — Azor, part. 1, lib. 10, cap. 30, qu. 2, v. *Sed, ut constat*. — ¹² Disp. 4, qu. 6, punct. 2, n. 25. — ¹³ Part. 3, tr. 4, resol. 44.

n. 107, id probabile putat; et Gobat, *tr. 4, n. 277*, dictum Bresseri approbat, sed addit: « Nollem tamen recedere a sensu communi ».

f) Omnes auctores hic citati loquuntur simpliciter *de dubitante*; Gobat tamen loquitur de eo qui dubitat « ob rationes occurrentes utrinque. » Et hunc dicunt posse communicare, quod Laymann non improbabile putat. Idemque videtur sentire Palaus, appellans *num. 9*, contrariam sententiam magis probabilem. — Busenbaum tamen, *lib. 1, loc. cit.*, videtur forte adhaerere potius sententiae, quae negat eum posse communicare. — Quoad hoc jejunium sedulo notandum est responsum S. Poenit., die 29 Nov. 1882, quo declaravit: « Fideles, in jejunio naturali servando et in officio divino recitando, sequi tempus medium posse, sed non teneri. » Atque hoc idem jam antea, id est 18 Jun. 1873, S. Poenit. declaraverat, dicens posse quidem sed non teneri fideles Neapoli, in servando naturali jejunio aliisque obligationibus, sequi horologia horas indicantia juxta tempus medium Romanum. Et

pariter S. R. C. declaravit, pro jejunio naturali ante communionem praescripto, horologiis publicis stari posse, *Decr. auth., n. 3365, ad 9*.

283. — a) Omnes isti auctores videntur a Busenbaum citari ex Bonacina; sed bona pace illius, nec Sanchez a Bonacina hic allegatur, nec tenet hanc sententiam.

b) Diana haec sane docet, sed solummodo cum Henriquez, quidquid dicat Busenbaum.

c) Lugo, *de Euch., disp. 10, n. 54*, ex consilio medicorum affirmat: Particulam communem, quae laicis ad communionem dari solet, regulariter et de mediocri stomacho loquendo, alterari et corrumpi in horae minuto, hoc est in sexagesima horae parte... Unde, loquendo de sacerdote, qui majorem hostiam accipit et vini species, dicebant in semiquadrante horae species non continere amplius Corpus et Sanguinem Christi. Quam doctrinam si quis ad quadrantem velit extendere, videtur jam extra omne prorsus dubium aut periculum se constituere ».

d) Tamburinius, *loc. cit.*, § 4, n. 4, haec

« ab omnibus intra horam consumi; refert-
« que infirmum quemdam post mediam
« horam species integras rejecisse ».

Quid de
exspuente
post com-
munionem.

Omnes conveniunt, congruum quidem
esse ut communicantes per aliquod tempo-
ris intervallum abstineant ab exspuendo.
Dicunt tamen Holzmann¹, Wigandt² et
Croix³ nullum esse peccatum exspuere
post communionem, si nullum hostiae
fragmentum remanserit in ore.

An autem liceat edere vel bibere sta-
tim post communionem?

Comedere
statim post
communionem,
per se
veniale.

Olim^{e)} praecipiebatur jejunium post
communionem usque ad Sextam; sed hoc
praeceptum jam diu est abrogatum, ut
docuit adhuc ex suo tempore D. Tho-
mas⁴. Unde dicit Holzmann⁵, hodie nullo
modo peccare qui comedit statim post
communionem. — Sed hoc rectius non
admittit Croix^{f)} cum Suarez^{f)}, Aversa^{f)},
Quarti^{f)} et Dicastillo^{f)}: nisi adsit aliqua
causa, puta si religiosus post Missam, dato
signo debeat ad mensam accedere. Alias,
talis comestio, dum adhuc in stomacho per-
severant species consecratae, ob aliquam
irreverentiam non excusatur a culpa ve-

niali; ut dicunt auctores citati, ex D. Tho-
ma⁶, qui docet: *Debet... esse aliqua mora
inter sumptionem hujus sacramenti et re-
liquos cibos.*

Quanto autem tempore perdurent in
stomacho species consecratae? — Vide
dicta n. 225.

284. — « Dixi in responsione: *Regula-
« riter.* — Quia non jejunus licite commu-
« nicat in sequentibus casibus (si quidem
« jejunus non possit sine notabili incom-
« modo, ut monet^{a)} Coninck et Bonacina,
« apud Diana⁷⁾).

Non jeju-
nus quan-
doque licite
communi-
cat.

« I^o. In periculo mortis: sive illud sit
« ex morbo, vulnere, veneno; sive ex sen-
« tentia judicis^{b)}. — Et quidem in eodem
« morbo, etsi non tenearis, potes tamen
« post aliquot, v. gr. sex, septem, vel
« etiam, ut putat Laymann^{c)}, duos dies
« (etsi quoad hoc, potissimum attenden-
« dum esse ad consuetudinem, moneat
« card. de Lugo) repetere viaticum non
« jejunus. Dummodo nequeas jejunus su-
« mere, et periculum mortis recurat, ut
« docetur communiter; vel, etsi maneat,
« ut (contra Vasquez, Praepositum et alios)

In periculo
mortis, et
pluries in
eodem.

¹ De Praec. Eccl., n. 76. — ² Tr. 12, exam. 4, n. 45. —
³ Lib. 6, part. 1, n. 554. — ⁴ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 6. —
⁵ De Praec. Eccl., num. 76. — ⁶ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 6.
— Coninck, qu. 80, art. 8, n. 51. — Bonac., disp. 4, qu. 6,

punct. 2, n. 22. ⁷ Part. 9, tr. 6, resol. 42. — Card. de
Lugo, de Euch., disp. 15, num. 66. — Vasq., disp. 211,
cap. 4, num. 38 et 39. — Praepos., qu. 80, art. 8, dub. 2,
num. 43.

omnia habet; sed adducit Joannem Sanchez
solum pro ea parte qua docet species sacras
regulariter digestas esse post horam, quod
revera tenet Sanchez, *Select. disp. 38, n. 2, v. f.*

^{e)} Can. Tribus 23, de consecr., dist. 2,
haec sanciebat: « Si... mane dominica portio
editur, usque ad Sextam jejunent ministri, qui
eam consumperunt; et si tertia vel quarta
hora acceperint, jejunent usque ad Vesperam ».

^{f)} Croix, lib. 6, part. 1, n. 559, ita scri-
bit: « Post communionem, non statim biben-
dum aut comedendum, quia reverentia erga
spiritualem cibum videtur hoc postulare...
Attamen... docent Suarez, Aversa... Quarti...,
si adsit causa aliqua, ne quidem esse veniale. »
Et affert postea exemplum religiosi, quod
memoratur infra a S. Alphonso, et pro quo
adducit Dicastillum. — At re vera Suarez,
disp. 68, sect. 4, i. f.; Aversa, qu. 8, sect. 8,
i. f.; Quarti, part. 2, tit. 12, dub. 5, i. f., abso-
lute negant esse praeceptum in hoc, et solum
dicunt expedire regulariter propter decentiam
et ex congruitate, aliquo tempore post com-
munionem abstinere a communi cibo et potu.
— Dicastillus vero, tr. 4, de sacr. Euch.,
disp. 9, dub. 17, append., n. 413, dicit licitum

esse manducare aut bibere statim post com-
munionem; addit tamen aliquos velle, ut absti-
neat quis a communi cibo aliquantum tem-
poris ob majorem reverentiam: « Verum (ita
prosequitur), si rationabilis adest causa, nulla
est indecentia, paulo post ire ad prandium:
id quod saepe locum habere potest in com-
munitatibus, maxime religiosis ».

284. — ^{a)} In casu damnnati ad mortem aut
infirmi in mortis periculo.

^{b)} Circa hoc periculum, S. Alphonsus in
Hom. apost., tr. 15, n. 46, haec notat: « Di-
ctum est *periculo*, quia ad recipiendum via-
ticum non est necesse, nec laudabile est [non
è necessario nè è bene], exspectare tempus,
quando nulla amplius spes vitae subest; sed
sufficit ut adsit periculum probabile mortis ».

^{c)} « Quinimmo, ait Laymann, lib. 5, tr. 4,
cap. 6, n. 20, existimo ob justam causam,
puta si aliquis, assuetus frequenter commu-
nicare aut sacrificare, propter devotionem ac
desiderium difficile abstinere, permitti ipsi
posse, ut altero statim die, iterum S. Eucha-
ristiam e manu sacerdotis accipiat non jeju-
nus, dummodo mortis periculum instare vi-
deatur ».

« docent Navarrus ^{d)}, Toletus ^{e)}, Reginal-
« dus ^{f)}, Suarez, card. de Lugo ¹.

« Immo, etsi non liceat aegro ex sola
« devotione communicare, fracto jejunio;
« si tamen morbus esset diuturnus, nec
« posset dari communio nisi post medi-
« cinam, probabile esse id licere, docent
« Armilla ^{g)}, Toletus ^{e)}, Coninck ^{g)}, Regi-
« naldus ^{f)}, Henriquez ^{h)}, Suarez ^{g)}, Esco-
« bar ⁱ⁾, etc. — Quorum aliqui exigunt
« longum intervallum, v. gr. triginta die-
« rum; ut Navarrus ^{j)} et Villalobos ^{j)}. Alii
« octo vel decem dies; ut Suarez ^{k)}, Hen-
« riquez ^{k)}, Fagundez ^{k)}. Alii septem; ut
« Silvius ^{k)}. Alii sex; ut Armilla ^{l)}, Zam-
« branus ^{k)}, Possevinus et Filliuccius ^{m)},
« quos sequitur Diana ². Alii permittunt
« toties quoties sano posset dari jejuno:
« ita Escobar ³ ex Hurtado. Alii deni-
« que, posse sequenti statim die dari ob
« justam causam, ut si propter consuetu-
« dinem, et desiderium aut devotionem

« difficulter abstineat, et moraliter vide-
« tur instare periculum mortis. Sic Lay-
« mann ⁴. — Verum ea in re loci consue-
« tudo spectanda est: quae nunc saltem
« videtur permittere, ut quando morbus
« et periculum diu protrahitur, post se-
« ptem vel octo dies iterum detur com-
« munio non jejuno. Vide card. de Lugo ⁵ ».

285. — Quaeritur: *an liceat communio-
nem iterum ministrare infirmo non jejuno,
qui jam viatico munitus est?*

Quidquid dicant aliqui, vera et com-
munis est sententia affirmans: quam tenent Suarez ⁶, Laymann ⁷, Concina ⁸, Holzmann ⁹; [Contin.] Tournely ¹⁰ cum Tolet, Silvio, Witasse, etc.; ac Lugo ¹¹ cum Sà, Armilla, Soto ^{a)}, Coninck, Victoria ^{a)} et aliis passim. Testaturque Benedictus XIV ¹², nullum theologum alicujus nominis hanc sententiam negare. — Ratio est, quia hoc sacramentum aegrotis non datur praecise ad satisfaciendum praecepto, sed in prae-

Infirmus,
viatico munitus, licite
iterum commu-
nicat non jeju-
nus.

Suar., disp. 68, sect. 5, dub. 1. — ¹ De Euch., disp. 15, n. 64 et seqq. — Possev., cap. 8, n. 21 et 22. — ² Part. 2, tr. 14, resol. 77. — ³ Tract. 7, exam. 6, cap. 5, num. 88 (edit. Lugdun. s. d.; al. n. 62, v. med.). — Gasp. Hurtad., de Euch., disp. 9, diff. 16, i. f. — ⁴ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 20. — ⁵ De Euch., disp. 15, n. 65 et 66. — ⁶ Disp. 68, sect. 5, dub. 1. — ⁷ Loc. cit., n. 20. — ⁸ De Euch., cap. 9,

num. 16. — ⁹ De Praec. Eccles., num. 73, v. *Dixi* 5. — ¹⁰ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, qu. 4, v. *Dico* 3, § *Duo hic*. Tolet., lib. 6, cap. 15, n. 2, i. f. — Silvius, in qu. 80, art. 8, v. *Caeterum*. Witasse, de Euch., qu. 9, art. 1, v. *Quaeres* 5. — ¹¹ De Euch., disp. 15, n. 64. — Sà, v. *Eucharistia*, n. 5. — Armil., v. *Communio*, num. 18. — Coninck, qu. 80, art. 8, n. 53. — ¹² De Synodo, lib. 7, cap. 12, n. 4.

^{d)} Navarrus, *consil.* 41, *de poenit. et remis-
sion.*, negat fieri posse regulariter, nisi quis
« diu aegrotaret. » At in *Man.*, cap. 21, n. 53:
« Infirmus, inquit, sequentem diem exspectare
commodum non valens, communicare potest »
post sumptionem cibi vel potus.

^{e)} Toletus, *lib.* 6, *cap.* 15, *n.* 2, *i. f.*, com-
munionem infirmis non jejunis ita concedit:
« Infirmis per modum viatici potest conferri
etiam non jejunis; et in eadem infirmitate
potest saepe conferri etiam non jejunis, si
per aliquot dies pericula mortis evadant, sal-
tem per octo post praecedens viaticum ».

^{f)} Reginaldus, *lib.* 29, *n.* 120, id tantum-
modo permittit, si aegrotus post sumptum
viaticum, in vita « perseveret diutius, ut ad
octo vel decem dies », et « moraliter loquendo,
non possit jejunis » communicare.

^{g)} Armilla, in mea saltem editione, dicit,
v. *Communio*, *n.* 18: « Infirmus semel pro
viatico communicatus, si supervivat, potest
iterum communicari pro viatico, etiam non
jejunis, imminente casu... Et devotione etiam
jejunis, pluries potest communicare in eadem
infirmitate. — Coninck, *loc. cit.*, *n.* 52 et 53,
id tantummodo concedit in periculo mortis,
sicut et ipse Suarez, *loc. cit.*

^{h)} Henriquez, *lib.* 8, *cap.* 50, *n.* 1, dicit

posse dari viaticum infirmis non jejunis, « nec
tantum semel, sed ei qui non jejunus ante
hebdomadam communicavit, licebit iterum
atque iterum non jejuno Eucharistiam dare,
cum semper habeat rationem viatici. »

ⁱ⁾ Escobar, *tr.* 7, *exam.* 6, *cap.* 5, *n.* 88,
(al. *n.* 62) v. *Quonammodo*, id habet ex Hur-
tado, quem non reprobatur.

^{j)} Nec Navarrus, *loc. cit.*, hanc determi-
nationem habet; nec Villalobos, *part.* 1, *tr.* 7,
diff. 39, *n.* 8, eidem adhaeret.

^{k)} Suarez, *loc. cit.*; Fagundez, *de 3 Praec.
Eccl.*, *lib.* 3, *cap.* 5, *n.* 20; Silvius, *qu.* 80,
art. 8, v. *Caeterum*; Zambranus, *Decis. cas.
tempore mortis*, *cap.* 3, *de Euch.*, *dub.* 5,
n. 4, loquuntur de casu quo adest mortis pe-
riculum. — De Henriquez, vide notam h.

^{l)} Armilla, *loc. cit.*, hanc determinationem
non habet.

^{m)} Filliuccius, *tr.* 4, *cap.* 8, *n.* 238, dicit
quidem infirmum non jejunum posse commu-
nicare pluries, « et si quidem sit in eodem
casu infirmitatis, hebdomada saltem debet
interponi... Quodsi sit diversus casus infirmi-
tatis, intra pauciores dies potest communi-
care ».

285. — ^{a)} Quamvis Lugo hic citet Sotum
in 4, *dist.* 12, *qu.* 1, *art.* 8, *concl.* 2; Victo-

sidium contra tentationes quae tempore mortis magis urgent.

Etsi idem sit periculum.

Et hoc, non solum si novum recurrat periculum, sed etiam si idem perduret; ut dicunt Silvester ^{b)}, Elbel ^{c)} - qui testatur hanc esse communem praxim Ecclesiae - et Suarez ¹⁾, Laymann ²⁾; Holzmänn ³⁾ cum Soto ^{a)}, Toletus ^{d)}, etc. Idemque docet Benedictus XIV ⁴⁾, ubi sic addit: *Episcopus... parochis insinuet posse et debere... viaticum in eadem infirmitate iterum et tertio administrari, praesertim si ipsimet aegrotantes iterum coelestem illum panem esuriant; et si velit, poenam etiam in parochos decernat qui post plurimum temporis, Eucharistiam ad eundem infirmum, eam devote efflagitantem, falsis quibusdam et emendicatis praetextibus demuo deferre obstinate detrectant.* - Neque huic adversari Vasquez dicit idem Benedictus (ut male asserunt Busenbaum et Lugo). Nam Vasquez tantum loquitur de obligatione praecepti, cui censet satisfieri per unicam perceptionem Eucharistiae ^{e)}.

Sed dubitatur 1°. *Quanto tempore debeat distare una communio ab alia?*

¹⁾ Disp. 68, sect. 5, dub. 1. - ²⁾ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 20. - ³⁾ De Praec. Eccl., n. 73, v. *Dixi* 5. - ⁴⁾ De Synodo, lib. 7, cap. 12, n. 5, v. f. - ⁵⁾ De Euch., cap. 9, n. 16. - ⁶⁾ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, qu. 4, dico 3, v. *Quoto autem*. - ⁷⁾ Tr. 4, cap. 7, n. 76. - ⁸⁾ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 20. - ⁹⁾ Lib. 20, n. 365. - ¹⁰⁾ De Euch., cap. 6, qu. 4,

Communior sententia censet distare debere octo diebus circiter. Ita Busenbaum (ut supra, n. 284, *in fine*), Concina ⁵⁾, [Contin.] Tournely ⁶⁾, ex antiquo Rituali Romano; Escobar ^{f)} cum Silvio ^{f)} et Filliuccio ^{f)}; ac Salmant. ⁷⁾ cum aliis. - Sed non improbabilius Laymann ⁸⁾, Escobar ⁹⁾; et Roncaglia ¹⁰⁾ cum Hurtado ^{g)}, dicunt quod infirmus assuetus saepius ex devotione communicare, bene possit altero die statim post viaticum sumptum suscipere communionem non jejunos. - Idque in singulis diebus admittunt Palaus ¹¹⁾; et Armilla ^{h)} ac Dicastillus, apud Croix ¹²⁾; et probabile putat Tamburinius ¹³⁾.

Etiam altero die post viaticum.

Dubitatur 2°. *An, si quis communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur sumere viaticum superveniente periculo mortis?*

Prima sententia communior negat, etiamsi communio praecesserit octo circiter diebus. Hanc tenent Laymann ¹⁴⁾, Lugo ¹⁵⁾ cum communi (ut asserit), Roncaglia ⁱ⁾; Bonacina ¹⁶⁾ cum Coninck, Angelo ^{j)}, Filliuccio ^{k)}, Tabiena ^{k)}, Henriquez,

Qui paulo ante communicavit, non tenetur ad viaticum.

ria, *Sum., de Euchar., n. 83*; attamen tam Sotus quam Victoria hanc sententiam de viatici iteratione omittunt.

^{b)} Silvester, v. *Eucharistia III, n. 8, qu. 6*, haec dumtaxat habet: « Aliquo tamen casu licet non jejuno communicare, ut quando infirmus expectare non potest propter periculum mortis vel phrenesis ».

^{c)} Elbel, *de Euch., n. 129*, casum praesentem ex Laymann utique affert; sed communionem esse ait sententiam, juxta quam, « si diutius decumbat, illudque [sacramentum] ad animae suae salutem ac solatium postulet, debet illud saepius administrari..., tametsi nequeat illud sumere ut jejunos ».

^{d)} De Toletus vide notam e ad *num. praecedentem*.

^{e)} Quidquid dicat Benedictus XIV, *loc. cit., n. 4, i. f.*, Busenbaum, et Lugo, *disp. 15, n. 62*, recte citant Vasquez contra hanc sententiam; nam Vasquez, *disp. 211, n. 38 et seqq.*, plane et expressis verbis eidem adversatur: « Existimo igitur, inquit, aegrotum post sumptam Eucharistiam ut viaticum, sive jejunos sive non jejunos illam sumpserit, in eadem aegritudine

non solum non debere, sed etiam non posse non jejunum hoc sacramentum iterum sumere ».

^{f)} Escobar, *lib. 20, n. 365*, amplectitur, ut ait, sententiam Filliucci et Silvii, septem dierum interstitium requirentium. - Silvius autem, *in 3, P., qu. 80, art. 8, v. Ceterum*, septem aut octo dies requirit; Filliuccius vero, *tr. 4, cap. 8, n. 238*, unam saltem hebdomadam interponendam esse dicit.

^{g)} Vide supra in textu Busenbaum, *n. 284, v. f.*, quid dicat Hurtadus.

^{h)} Armilla, quidquid referat Croix, hoc non dicit, v. *Communio, n. 18*.

ⁱ⁾ Roncaglia, *de Euch., cap. 6, qu. 4, resp. 1*, ita tenet de eo qui « tres aut quatuor dies ante periculum mortis communicaverit ». Sed addit: « Secus, si e. g. fluxerint octo vel decem dies a communione peracta ».

^{j)} Angelus utique citatur a Bonacina; sed, v. *Eucharistia III, § Tertio*, haec solum scribit: « Tenetur quilibet in articulo mortis constitutus [sumere Eucharistiam]... Unde credo peccat mortaliter, qui in tali articulo contemnit sumere corpus Christi ».

^{k)} Filliuccius, *tr. 4, cap. 2, n. 48*; Tabiena,

Molfesio; Suarez ¹ (qui cum Soto et Paludano eam tenet ¹⁾, si communio triduo antea sit suscepta). Et probabilem putant Palaus ² et Salmant. ³. — Ratio: tum quia praeceptum communionis jam in substantia impletum est per communionem prius perceptam; tum quia ideo tenetur homo communicare in articulo mortis, ut hoc sacramento se praepararet ad transitum ex hac vita: sed jam censetur satis se praeparasse qui paulo ante communicavit. — Haec sententia est satis probabilis, saltem, ut dicunt Suarez ^{m)} et Lugo ^{m)}, si periculum mortis naturaliter accadat; quia tunc in illo brevi tempore antecedenti jam moraliter coepit immi-
nere, quamvis fuerit ignoratum.

Secunda vero sententia probabilior affirmat: quam tenent Vasquez ⁴, Palaus ⁵, Concina ⁶; [Contin.] Tournely ⁷ cum Habert; Diana ⁿ⁾ cum Hurtado ⁿ⁾, Turriano ⁿ⁾, Ochagavia ⁿ⁾, etc. Et huic magis adhaerent Salmant ⁸. — Ratio, quia hoc divinum mandatum ex interpretatione Ecclesiae praecise obligat instante periculo mortis, ut contra hostes hoc divino prae-

sidio muniamur; ergo non impletur per communionem ex devotione susceptam. Sicut enim non potest satisfieri debito priusquam contrahatur, ita nec satisfieri praecepto antequam ejus urgeat obligatio.

Nec obstat dicere quod qui paulo ante communicavit, jam sufficienter se munierit; unde jam satisfecit fini praecepti. Nam si hoc valeret, qui pridie Palmarum communicasset, nec teneretur ad communionem paschalem: sed hoc nemo dicet. Vide dicta *n.* 297, v. *Dicit autem*.

Dubitatur 3°. *An qui mane communicavit ex devotione, teneatur aut possit viaticum sumere.* — Adsunt tres sententiae:

Prima sententia affirmat *teneri*; quia tunc suscipiendum est viaticum ad implendum praeceptum divinum. Hanc tenet Diana ⁹ cum Hurtado, Turriano ⁿ⁾, Ochagavia ⁿ⁾; et ^{o)} cum Pellizzario ^{o)}, Leandro ^{o)}, Dicastillo ^{o)}, etc. — *Secunda* sententia dicit non teneri, sed *posse* communicare. Sic tenent Roncaglia ¹⁰; Gobat ^{p)} et Marinus, apud Benedictum XIV ¹¹. Et

Qui eodem die mane ex devotione communicavit, juxta alios teneretur ad viaticum.

Juxta alios, non tenetur, sed potest recipere viaticum.

Molfes., tr. 3, cap. 8, num. 96. — ¹ Disp. 69, sect. 3, v. *Rogabis.* - *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 11, v. *Ex his ergo.* - *Palud.*, in 4 sent., dist. 9, qu. 1, art. 1, Dubium (n. 17). — ² Tr. 21, punct. 14, n. 7. — ³ Tr. 4, cap. 8, n. 5, cum n. 7. — ⁴ In 3 P., disp. 214, cap. 2, n. 13 et 14. — ⁵ Tr. 21, punct. 14, n. 7. — ⁶ De Euch., cap. 9, n. 14. — ⁷ De

Euch., cap. 7, art. 2, sect. 2, v. *Quaeres 1 an viatici.* *Habert*, de Euch., cap. 22, qu. 4. — ⁸ Tr. 4, cap. 8, n. 7. — ⁹ Part. 5, tr. 3, resol. 33. *Gasp. Hurtad.*, de Euch., disp. 10, diff. 2, v. *Unde.* — ¹⁰ De Euch., cap. 6, qu. 4 resp. 1. — *Marin.*, tr. 21, disp. 9, sect. 1, num. 13 et 15. ¹¹ De Synodo, lib. 7, cap. 11, n. 2, v. f.

v. Communicare, *n.* 16, ita tenent casu quo paulo ante periculum communicaverit.

¹⁾ Quin etiam Suarez id dicit, si octo aut decem diebus antea communicaverit. Et adducit Paludanum id significantem, et Sotum clarius loquentem, ut ait. Sed revera Paludanum, *loc. cit.*, id concedit expresse, si « hebdomada vel quindena transierit a communionem; Sotus vero negat solum teneri ad viaticum suscipiendum eum qui « paulo ante sumpsisset » Eucharistiam.

^{m)} Suarez, *disp.* 69, *sect.* 3, v. *Rogabis*, rationem hic a S. Alphonso allatam dumtaxat habet, quod utique satis innuit sermonem ibi esse de periculo naturaliter accidente. — Lugo, *disp.* 16, *n.* 53, omnia haec asserit; sed loquitur de eo qui cum jam aegrotaret, eodem die ex devotione communicavit.

ⁿ⁾ Diana, *part.* 5, *tr.* 3, *resol.* 33, a fortiori censetur haec innuere, cum loquatur de casu de quo inferius *dub.* 3 disputabit S. Alphonsus; et ait teneri ad communionem iterum accipiendam, qui eodem die ex devotione jam communicavit. — Et idipsum tenet

Gasp. Hurtadus, *de Euch.*, *disp.* 10, *diff.* 2, v. *Unde.* — Turrianus autem et Ochagavia, licet hi a Diana citentur, generalius tamen loquuntur: « Non satisfit huic praecepto, inquit Tur., *Sum. Theol. mor.*, *part.* 2, *cap.* 58, *dub.* 2, *n.* 3, si ante articulum mortis quis sumat Eucharistiam ». — Pariter Ochagavia, *de Euch.*, *tr.* 2, *qu.* 14, *n.* 7: « Cui praecepto Eucharistiae non satisfacit ille qui proxime ante articulum mortis recipit Eucharistiam, sive tunc valeret, sive aegrotus esset, dum tamen non esset constitutus in periculo mortis ».

^{o)} Diana, *part.* 10, *tr.* 11, *resol.* 40, dicit *posse* iterum communicare. — Et Pellizzarius dicit *posse*, sed negat *teneri*, *tr.* 5, *cap.* 3, *n.* 70. — Leander vero, *de Euch.*, *disp.* 2, *qu.* 6: « Aequè probabiliter respondeo: *posse*, immo et *debere*. » — Dicastillus denique, *disp.* 10, *dub.* 3, *n.* 56, probabile esse ait quod possit iterum communicare, licet *n.* 48 id negaverit.

^{p)} Gobat, *tr.* 4, *n.* 175, utique negat *teneri*; sed etiam, ut probabilius, negat *posse*, quamvis concedat esse nihilominus probabile quod liceat. »

Opinio probabilis, si periculum mortis naturaliter accadat.

Probabilius tenetur.

probabilem putat Anacletus^{q)}; ac Diana^{r)} cum Hurtado^{r)}, Bressero^{r)}, etc., ac testatur deductam fuisse in praxim a Patribus Societatis Jesu Panormi, anno 1638. — *Tertia* sententia, quam tenent Suarez¹, Laymann², Concina³, ac Coninck, Granadus et Fagundez, dicit *nec teneri nec posse* communicare. Quia, cum praeceptum divinum obliget ex intentione Ecclesiae, praxis Ecclesiae est ut nemo bis in die communicet: neque hic casus sine necessitate excipi debet. Dubitat tamen Concina an posset communicare qui, ferventi amore succensus, viaticum postulare.

Omnes has tres sententias probabiles putat noster Pontifex Benedictus XIV⁴, sic dicens: *In tanta opinionum varietate doctorumque discrepantia integrum erit parocho eam sententiam amplecti, quae sibi magis arriserit.*

Caeterum probabilior mihi videtur sententia Lugonis⁵, qui distinguit inter morbum naturalem et violentum. — Et ait quod si quis fuerit *vulnere* percussus vel ex alto ceciderit, potest communicare^{s)} (immo tenetur, juxta nostram sententiam in praecedenti Dubio, v. *Secunda*, alla-

tam); quia hic revera non accepit viaticum in mortis articulo constitutus. — Secus vero, si quis jam in *aegritudine* positus mane ex devotione communicaverit; tunc enim bene potest dici moraliter in periculo mortis communicasse, cum morbus ille jam erat in se periculosus, etsi non adhuc notus. Et idem puto dicendum cum Suarez^{t)}, contra Lugonem, si morbus fuerit repentinus, puta apoplexia, vel quid simile; nam hujusmodi morbi judicantur jam prius in suis causis dispositi exsistere, licet ignorentur.

Hic autem sedulo notandum cum Salmant.⁶, Viva⁷ et aliis, quod si infirmus facile possit jejunus sumere viaticum in sequenti die, tenetur utique exspectare. Secus tamen, si adsit periculum mortis, vel si non possit commode exspectari, puta si deberet differri medicina opportuna, vel esset deferenda Eucharistia intempesta nocte; ut dicit Viva cum Coninck. — De reliquo, bene ajunt Salmant.⁸ cum Soto^{u)}, Navarro^{u)}, Filiuccio et Victoria^{u)}, in hoc non esse scrupulose procedendum; cum in concilio Constantiensi⁹ simpliciter infirmi excipiantur a lege jejunii^{v)}.

Si viaticum possit differri ut a jejunio sumatur, differendum.

Non esse tamen scrupulose agendum.

¹ Disp. 69, sect. 3, v. *Rogabis*, i. f. — ² Lib. 5, tr. 4, cap. 5, n. 5. — ³ De Euch., cap. 9, n. 15. — *Coninck*, qu. 80, art. 11, n. 100. — *Jacob. de Granado*, in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 10, disp. 3, n. 9. — *Fagund.*, de 3° Praec. Eccl., lib. 1, cap. 3, n. 7. — *Concina*, cap. 9, n. 15. — ⁴ De

Synodo, lib. 7, cap. 11, n. 2, i. f. — ⁵ Disp. 16, n. 53 et 54. — *Lugo*, loc. cit., n. 54. — ⁶ Tr. 4, cap. 7, n. 74. — ⁷ De Euch., qu. 4, art. 8, num. 9. — *Viva*, loc. cit. — *Coninck*, qu. 80, art. 8, n. 51. — ⁸ Tr. 4, cap. 7, n. 74. — *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 238. — ⁹ Sess. 13, § *In nomine S. Trin.*

^{q)} Anacletus, *tr. 10, dist. 3, n. 36*, affert totam doctrinam Georgii Gobat, cujus expresse approbat primam partem, negantem scilicet teneri.

^{r)} Diana, *part. 6, tr. 6, resol. 18*, absolute hanc sententiam tenet; sed auctores quos citat: Gasparum Hurtadum, *loc. cit.*; Bresserum, *de Cons.*, lib. 3, cap. 8, n. 100, asserunt infirmum hunc teneri ad communionem iterum percipiendam.

^{s)} « Apparentius dici posset, (sunt verba cardinalis de Lugo) quod posset iterum communicare ». Sed. *n. 55*, addit: Etiam in eo [vulneris]... casu, haec pars [quod scilicet non possit] videtur in hoc rerum statu vera, dum legitima consuetudo contraria contrarium non introduxerit ».

^{t)} Suarez, *loc. cit.*, v. *Rogabis*, videtur sane hoc tenere, dum asserit contra omnes doctores videri et contra Ecclesiae consuetudinem quod « si quis communicavit sine ulla viatici intentione aut mortis cogitatione, et vespere incidat in mortis periculum, debeat

iterum eodem die communicare per modum viatici ».

^{u)} Sotus, *in 4, dist. 12, qu. 1, art. 8, concl. 2*, adducit tantum rationem generalem: infirmos scilicet excipi a lege jejunii. — Navarrus autem, *Man.*, cap. 21, n. 53, dicit infirmum non jejunum posse communicare, si nequeat commode exspectare sequentem diem. — Victoria pariter, *Sum.*, n. 83: « Si... hoc [scil. dari communionem infirmis jejunis] commode fieri non potest, detur illis etiam post cibum sine scrupulo ».

^{v)} Hic pro infirmorum communione sedulo notandum est decretum S. C. Concilii, diei 7 Decembris 1906, quo SS^{ms} D^{ns} Noster Pius PP. X benigne concessit ut infirmi, qui jam a mense decumberent absque certa spe ut cito convalescant, de confessarii consilio SS^{ma}m Eucharistiam sumere possint semel aut bis in hebdomada, si agatur de infirmis qui degunt in piis domibus, ubi Sanctissimum Sacramentum adservatur, aut privilegio fruuntur celebrationis Missae in ora-

Juxta alios, nec tenetur nec potest.

Probabilius distinguendus morbus naturalis a violento.

Damnati ad mortem, quando possint sumere non jejuni.

Damnati autem ad mortem bene possunt communicare non jejuni, si iudex nolit tamdiu executionem mortis differre, ut jejuni communicare possint; ut recte dicunt Salmant.¹ et Wigandt².

Dubitatur 4°. *An sacerdos ministrans viaticum possit aliquando omittere verba illa in Rituali praescripta: Accipe viaticum, etc.?*

Juxta quosdam, illicite omittuntur verba: *Accipe viaticum*, etc.

Negant Clericatus³; et Tamburinius^{x)}, Quarti^{x)} ac card. Brancatius, apud de Alexandris⁴. — Tum quia (ut dicunt) praedicta verba sunt valde proficua, utpote ab Ecclesia ordinata: tum quia Rituale Romanum facit jus quoad ea quae in ipso praescribuntur, cum Paulus V in sua bulla dixerit: *inviolata observent*.

Probabiliter licite omittuntur in magna tristitia infirmi.

Probabiliter vero affirmant ipse de Alexandris^{y)}, et Tonellius^{y)} ex Pasqualigo^{y)}: casu quo infirmus magna animi tristitia communionem per modum viatici sit suscepturus. Ad satisfaciendum enim praeepto viatici non requiritur intentio satisfaciendi; sed sufficit ut ponatur opus praeeptum (juxta dicta *de Horis can., Lib. IV, n. 176, ad I, v. Sed probabilius*): aut saltem sufficit intentio interpretativa satisfaciendi obligationi quae magis urget. — Quoad illa autem verba in Rituali praescripta, respondet de Alexandris cum Pignatelli⁵, quod non omnia in Rituali prae-

Difficultatibus satisf.

scripta cadunt sub praeepto. Sed quaedam ibi praeciipiuntur sub obligatione aliunde proveniente; quaedam vero praescribuntur tantum de decencia: nec Pontifex extrahit ea ab ordine suo, sed solum efficit quod intra ordinem suum recte procedant. Verba enim bullae haec sunt: *Quapropter hortamur... episcopos..., vicarios..., parochos, etc., ut in posterum.... constituto Rituali in sacris functionibus utantur; et in re tanti momenti, quae catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent*. Ergo *non inviolate observent* tantum respicit ea quae (aliunde) *Ecclesia et probatus usus antiquitatis statuit*.

Caeterum, quidquid sit de hoc puncto, etiamsi omnia in Rituali caderent sub praeepto, nullo modo potest dici quod praeeptum proferendi illa verba inducat gravem obligationem; verba enim quae substituuntur: *Corpus Domini nostri Jesu Christi, etc.*, reipsa idem significant et operantur. — Ad excusandum vero a peccato veniali, in casu nostro bene sufficiens erit causa mutandi illa verba, ne infirmus magno moerore afficiatur.

286. — « Denique, licet probabile videatur Filliuccio⁶ et cardinali de Lugo « id quod docet Major^{a)}, Fernandez de « Heredia⁷, etc. (Laymann vero⁸ limitat

Quid de non jejuno celebrante ad dandum alteri viaticum.

¹ Tr. 4, cap. 7, num. 82. — ² Tr. 12, exam. 4, n. 49. — ³ De Euch., decis. 19, num. 11. — *Francisc. Brancat.*, opusc. de Sacro Viatico, fol. 156 (edit. Rom. 1672). — ⁴ Confessar. Monial., cap. 11, § 6, qu. 24. — *Paul. V*, bulla *Apostolicae Sedi*, 17 Jun. 1614, in Rituali Rom. inserta. —

De Alex., loc. cit., qu. 24, v. f. — ⁵ Tom. 9 consultat. 186, v. f., v. *Neque*. — ⁶ Tract. 4, cap. 8, num. 242. — *Lugo*, disp. 15, num. 67. — ⁷ De Sacram. Euch., part. 8, de Suscipientib., dub. 2, num. 8. — ⁸ Lib. 5, tract. 4, cap. 6, num. 21.

torio domestico; semel vero aut bis in mense pro reliquis, etsi aliquid per modum potus antea sumpserint.... » Et cum dubium de sensu hujus decreti exortum esset, ab eadem S. C. quaesitum fuit: « An nomine infirmorum qui a mense decumbunt... intelligantur solummodo infirmi qui in lecto decumbunt, an potius comprehendantur quoque qui, quamvis gravi morbo correpti et ex medici iudicio naturale jejunium servare non valentes, nihilominus in lecto decumbere non possunt, aut ex eo aliquibus horis diei surgere queunt ». Et S. C., die 6 Martii 1907, respondendum censuit: *Comprehendi, facto verbo cum Sanctissimo ad cautelam*. Quam resolutionem, SS^{mus}, die 25 Martii, « ratam habere et confirmare benigne dignatus est et publicari mandavit ».

^{x)} Tamburinius, *Meth. celebr. Miss., lib. 2,*

cap. 5, § 1; Quarti, Quaest. prooemial., sect. 5, non hunc casum, sed rationem qua fulciri potest, afferunt; et ita a Brancatio allegantur: nimirum, quasdam esse ceremonias in administrandis sacramentis et in liturgicis actionibus, quae absque peccati labe praetermitti nequeunt.

^{y)} De Alexandris, loc. cit., adducit Tonellium, qui ex Pasqualigo, ut ait de Alexandris, dicit in allato casu omittenda esse haec verba. At Tonellius, *Sacr. Enchirid., lib. 1, cap. 1, § 12, n. 6*, asserit expedire ut omittantur. — Pasqualigo autem a Tonellio citatur pro alia quaestione, quidquid dicat de Alexandris.

286. — ^{a)} Major non satis accurate citatur hic a Busenbaum (sicut nec inferius a cardinali de Lugo); scribit enim in 4, dist. 9, qu. 3, v. Quinto: « Puto licere sacerdoti clan-

« ad casum necessitatis, quo moriturus
« aliud sacramentum suscipere non pos-
« set, et scandalum cessaret), posse non
« jejunum celebrare ad dandum alteri
« viaticum, eo quod hoc sit juris divini,
« jejunium vero ecclesiastici tantum (ideo-
« que non tantum posse, sed etiam teneri
« dicat Granado ¹⁾): — id tamen merito
« communiter rejicitur. Tum quia contra-
« rium probat praxis; tum quia major est
« habenda ratio sacramenti, quam aliqua-
« lis necessitatis proximi; tum quia prae-
« ceptum viatici non obligat quando non
« potest rite dari. Ita Bonacina ex Coninck;
« Hurtadus ²⁾, Suarez ³⁾, Vasquez, etc., com-
« muniter; docetque card. de Lugo esse
« probabilius. Vide Diana ⁴⁾.

« Sacerdos autem morti (sive naturali
« sive violentae) vicinus, celebrare sine
« dubio potest non jejunus, ad dandum
« sibi viaticum, si illud aliter haberi non
« potest; quia non plus est celebrare quam
« communicare sumpto cibo. — Card. de
« Lugo ⁴⁾, Laymann ⁵⁾, Diana ⁶⁾ ».

Quaeritur: *Utrum sacerdos ad viati-
cum ministrandum possit celebrare non
jejunus?*

Prima sententia affirmat, et tenet Pa-
ter Concina ⁷⁾; item Major ^{a)}, Fernandez

et Zambranus ^{c)}, apud Lugo ⁸⁾. Et proba-
bilem vocant Escobar ⁹⁾, Viva ¹⁰⁾, Diana ^{d)};
et Lugo ¹¹⁾ cum Filliuccio; et [Contin.]
Tournely ¹²⁾ eam non audet redarguere.
— Ratio: tum quia hoc casu praeferen-
dum est praeceptum divinum ecclesia-
stico; tum quia idem praeceptum eccle-
siasticum, cum permittat moribundo com-
municare non jejuno, etiam permittere
censetur sacerdoti non jejuno celebrare,
ut infirmus communicet.

Secunda vero sententia, communis et
probabilior, negat. Et hanc tenent (cum
Busenbaum, ut supra, qui asserit oppo-
sitam communiter rejici, sed hoc imme-
rito), Suarez ^{b)}, [Contin.] Tournely ¹³⁾, Sal-
mant. ¹⁴⁾, Renzi ¹⁵⁾; et Lugo ¹⁶⁾ cum Navarro,
Silvio, S. Antonino, Soto, Coninck ^{e)}, Sil-
vestro, Armilla, Victoria, Henriquez et
Vasquez, qui contrariam improbabilem
vocat. — Ratio, quia, licet praeceptum
sumendi viaticum sit divinum, et prae-
ceptum non celebrandi post cibum sit
tantum ecclesiasticum; tamen hoc in sub-
stantia etiam est divinum, propter reve-
rentiam sacramento debitam, quae non
excusatur eo casu ob utilitatem mori-
bundi, cum sacramentum hoc non sit tan-
tae necessitatis. Et sic respondetur ad

Communi-
ter et pro-
babilius ne-
gatur.

Quidam
dicunt licite
feri.

¹ In 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 10, disp. 8, n. 12. —
Bonac., disp. 4, de Euch., qu. 6, punct. 2, n. 24. Coninck,
qu. 80, n. 56. — ² De Euch., disp. 9, diff. 17, v. f., v. Tan-
dem. — Vasquez, disp. 211, cap. 5, n. 62. — Lugo, disp. 15,
n. 68. — ³ Part. 3, tr. 4, resol. 33. — ⁴ Disp. 15, n. 69. —
⁵ Lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 20. — ⁶ Part. 5, tr. 3, resol. 36. —
⁷ De Euch., dissert. 1, cap. 11, § 3, n. 7. — Fernandez, de
Sacr. Euch., part. 8, de Suscipient., dub. 2, n. 8. ⁸ Loc.
cit., n. 67. — ⁹ Lib. 20, n. 368. — ¹⁰ De Euch., qu. 4, art. 8,

n. 9. — ¹¹ Loc. cit., n. 67. — Fill., tr. 4, n. 242. — ¹² De Euch.,
cap. 6, art. 2, sect. 1, v. Ad 3 negant. — ¹³ Loc. cit., resp. ad 2,
v. Ad 3 negant. — ¹⁴ Tr. 4, cap. 7, n. 77. — ¹⁵ In 3 Praec. Eccl.,
cap. 4, qu. 11. — ¹⁶ Disp. 15, n. 68. Navar., Man., cap. 21,
n. 53. — Silvius, qu. 80, art. 8, v. An sacerdos. — S. Anton.,
part. 3, tit. 13, cap. 6, § 10. — Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 8,
v. f. — Silvest., v. Eucharistia III, n. 8, qu. 6. Armil.,
v. Missa, n. 25. Victoria, Sum., n. 83. Henriq., lib. 8,
cap. 46, n. 1; et cap. 50, n. 1. — Vasq., disp. 211, cap. 5, n. 62.

culum ecclesiam adire post meridiem [id est
non jejuno, ut habet in ipso quaesito], et
hostiam consecrare solum in secreto dicendo
verba consecrationis, et Eucharistiam ad infir-
mum deferre; sed non dicat Missam nec ves-
tes sacerdotales induat propter scandalum ».

^{b)} Suarez, disp. 68, sect. 5, dub. 2, proba-
bilem putat priorem sententiam, sed addit:
« Nihilominus auctores frequentius censent
hoc non licere ». Quod fuse probat, conclu-
dens tamen: « Nihilominus... si constituatur
casus, in quo revera sequatur scandalum ve-
rum et grave, quod aliter vitari non possit,
non dubito quin propter illud vitandum, ces-
set obligatio hujus praecepti ».

^{c)} Zambranus, Decis., cas. tempore mortis,
cap. 3, de Euch., dub. 6, n. 3, ait: Credo
rarissime posse esse locum huic sententiae...

Remitto tamen saniori consilio an id possit
in casu, in quo moriens non posset recipere
aliud sacramentum, cessante omnino scan-
dalo ». Et adducit rationes probantes fieri
posse; et jam in dubii summatim dixerat:
« Non caret probabilitate etiam tunc posse
celebrare non jejunum, quando alter pericli-
tans, nullum aliud sacramentum posset reci-
pere, cessante scandalo. Citatur tamen a
Lugo, quasi simpliciter affirmet id esse li-
citurum ».

^{d)} Diana, part. 8, tr. 1, resol. 78, adducit
cardinalem de Lugo existimantem id esse
probabile; non tamen explicat quid ipse de
hac opinione sentiat.

^{e)} Coninck, qu. 80, n. 56, sententiam hanc
utique tenet, eam tamen his verbis limitat:
« Nisi alias grave scandalum oriretur ».

Responde-
tur rationi-
bus opposi-
tis.

primam rationem oppositae sententiae. — Respondetur autem ad secundam: quod ideo permittitur moribundo non jejuno communicare, quia in eodem concurrunt tam praeceptum ecclesiasticum de jejuni-
no, quam divinum de sumendo viatico, quod eo casu praeferri debet.

Secus vero est de sacerdote: cum ipse unico tantum praecepto obstringatur, scilicet non celebrandi nisi jejunus; nec ipse potest illud violare, ut moribundus suum adimpleat praeceptum, ad quod eo casu nec etiam moribundus tenetur, cum per ipsum non stet. — Neque obstat dicere quod sicut potest sacerdos conscius mortalis celebrare sine praevia confessione ad dandum viaticum; ita etiam sine jejuni-
no. Tunc enim ex Tridentino ipsa necessitas ministrandi viaticum excusat; cum possit sacerdos per contritionem se dispo-
nere, et sic obicem auferre. Sed non jeju-
nus, cum non possit deinde tollere obicem violati jejunii, non potest irreverentiam evitare; juxta dicta in simili casu, *n. 262, Dubit. 2.*

Prior opi-
nio, proba-
bilis; altera,
probabili-
or.

Limitatio
posterioris.

Primam sententiam probabilem puto. — Sed haec secunda probabilior mihi vi-
detur. Nisi, ut recte dicunt Laymann¹, Viva² et Escobar³, moribundus non pos-
set sacramento Poenitentiae vel Extremae
Unctionis muniri; nam eo casu, Eucha-
ristia poterit esse sacramentum necessi-
tatis, ut ille ex attrito fiat contritus.

Non jeju-
nus licite
celebrat ad
sibi dan-
dum viati-
cum.

Secus vero dicendum, si sacerdos, cum
esset morti proximus, deberet celebrare
ad dandum *sibi* viaticum. Quia tunc bene
poterit celebrare non jejunus, ut praecepto

Trident., sess. 13, cap. 7, i. f. — ¹ Lib. 5, tract. 4, cap. 6, num. 21. — ² De Euch., qu. 5, art. 6, num. 3, v. f. — ³ Lib. 20, num. 368. — ⁴ Disp. 15, num. 69, i. f. — ⁵ Loc. cit., n. 20. — ⁶ In 3 Praec. Eccl., cap. 4, qu. 11. — ⁷ Tract. 4, cap. 7, num. 77, i. f. — ⁸ Loc. cit., num. 78. — ⁹ Part. 1, lib. 10, cap. 33, quaer. 2. — ¹⁰ Disp. 4, qu. 6, punct. 2, num. 19. *Henriq.*, lib. 8, cap. 50, num. 3.

viatici satisfaciat; tunc enim in eadem persona concurrunt praeceptum ecclesia-
sticum, et divinum, quod praeferendum
est. — Ita communiter cum Busenbaum,
Suarez^{f)}, Lugo⁴, Laymann⁵, Renzi⁶, et
Salmant.⁷ cum aliis passim.

287. — « II°. Si periculum sit ne Eucha-
ristia pereat vel male tractetur, potest
« sumi a non jejuno, etiam laico, si alius
« desit », [Est commune apud Salmant.⁸
Vide dicta *n. 86, Not. II*]. — « Immo
« probabiliter potest etiam a praesente
« sacerdote laicus accipere; ut docent
« card. de Lugo^{a)}, Suarez^{b)} et Va-
« squez^{c)}.

Euchari-
stia licite
sumitur a
non jejuno
in periculo
profanatio-
nis.

« III°. Si grave scandalum sit oriturum
« ex omissione sacrificii vel communionis.
« — Quod tamen quidam putant vix fieri
« posse; eo quod occurri possit scandalo,
« dicendo sacerdotem casu aliquid sum-
« psisse, ideoque impediri ».

Item, in
periculo
gravisscan-
dali.

Si sacerdos recordatur post consecra-
tionem se non esse jejunum, certum est
non teneri nec posse Missam deserere;
cum praeceptum divinum perficiendi sa-
crificium praeponderet ecclesiastico com-
municandi jejunus. Vide Azor⁹ et Bo-
nacina¹⁰, qui cum Henriquez, Rodri-
guez, Reginaldo et aliis communiter id
docent.

Post conse-
crationem
recordans
soluti jeju-
nii, tenetur
prosequi.

Si autem recordetur soluti jejunii *ante*
consecrationem, et praesertim ante cano-
nem, debet utique desistere a Missa, si
possit sine infamiae nota aut scandalo; ut
etiam communiter dicunt Lugo¹¹, Pa-
laus¹², Bonacina¹³, Concina¹⁴, [Contin.]
Tournely¹⁵, Roncaglia¹⁶; et Salmant.¹⁷

Ante con-
secratio-
nem tene-
tur desiste-
re, nisi sit
scandalum.

Rodrig., Sum., part. 1, cap. 66, num. 1. — *Regin.*, lib. 29, num. 122. — ¹¹ Disp. 15, num. 70. — ¹² Tr. 21, punct. 13, num. 22. — ¹³ Qu. 6, punct. 1, num. 16. — ¹⁴ De Euch., dissert. 1, cap. 11, § 3, num. 10. — ¹⁵ De Eucharistia, cap. 6, art. 2, sect. 1, qu. 4, v. *Quid autem*. — ¹⁶ De Eucharistia, cap. 5, qu. 9, resp. 3. — ¹⁷ Tract. 4, cap. 7, num. 79.

f) Suarez, *disp. 68, sect. 5*, non expressis
verbis ita docet; sed videtur innuere quate-
nus *initio* dicit praeceptum jejunii eucha-
ristici naturale non esse, sed positivum et ec-
clesiasticum; et deinde *dub. 2*, quaerit « an
liceat sacerdoti communicare post cibum et
potum propter similem necessitatem [dandi
viatici] non suam, sed alterius, id est ut con-
ficiat hoc sacramentum ad communicandum
aegrotum qui est in probabili periculo mor-

tis ». Quasi supponat licitum id esse propter
propriam necessitatem.

287. — *a)* Lugo, *disp. 15, n. 87*, id habet
de casu quo uterque, sacerdos scilicet et lai-
cus, non sunt jejuni.

b) Suarez, *disp. 68, sect. 6, i. f.*, de solo
sacerdote loquitur.

c) Vasquez, *disp. 211, cap. 5, n. 57*, ait sumi
posse eo casu a sacerdote non jejuno, « immo
etiam a laico, si nullus sacerdos fuerit ».

cum Suarez^{d)}, Laymann^{d)}, Gabriele^{e)}, etc., ex D. Thoma¹⁾, ubi ait: *Tutius reputarem maxime in casu manducationis...., quod Missam inceptam desereret, nisi grave scandalum timeretur.* — Censet autem S. Bonaventura^{f)} apud Bonacina^{f)} (et probabile id putant Sotus^{g)}, Angelus^{g)}, Reginaldus^{g)}, etc. ibid.) propter hanc rationem scandali nunquam desistendum esse a Missa inchoata; quia fere nunquam sine scandalo illa omitti posset. E converso dicit Concina, raro in hoc posse scandalum accidere. — Melius sentio dicendum cum Tournely, semper scandalum posse timeri: nisi celebrans sit notae aut saltem praesumptae probitatis.

« Dixi: *Scandalum*. Quia turbationem « vel incommodum aliquod secuturum, « v. gr. si celebraturus Primitias aliquid « sumpsisset, non sufficere notat Praepositus^{h)} ». — [Nisi adessent graves circumstantiae. Croix²⁾ cum Gobat. — Vide n. 257, v. *Prima*, in fine].

288. — « IV°. Si perfectio sacrificii vel « communionis urgeat. — Quod fieri potest quinque modis:

¹ 3 P., qu. 83, art. 6, ad 2. — *Concina*, de Euch., dissert. 1, cap. 11, § 3, n. 10. — *Contin. Tourn.*, de Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, qu. 4, v. *Quid autem*. — ² Lib. 6, part. 1, num. 583. *Gobat*, tr. 3, num. 411. — ³ Method. celebr. Missae, lib. 2, cap. 8, § 5, num. 4. — ⁴ De Euch.,

1°. Si pro speciebus vini sumpsit « aquam, quam si advertat dum habet in « ore, non est expuenda ob periculum « ejiciendi fragmentum hostiae, et irreverentiam; sed deglutienda. Tamburinius³⁾, card. de Lugo⁴⁾. [Et idem recte dicit Concina⁵⁾. — « Tunc enim tenetur « denuo consecrare » [utramque materiam]. — « Quod fieri etiam potest consecrando et offerendo statim, sine nova « hostia ». [Ut Sotus^{a)}, Suarez, Laymann, etc., apud Croix⁶⁾. At rubrica Missalis⁷⁾ utramque sententiam, nempe quod debeat consecrare novam hostiam, vel possit tantum vinum, docet esse probabilem, si in publico celebretur]. « Vide « apud Suarez.

« Quod si id post Missam conclusam « advertas in sacristia, omittas ». [Cum Salmant.⁸⁾, Coninck^{b)}, Laymann^{b)}, etc.]. — « Si autem intra Missam post sumptionem, vel etiam ante eam, post consecrationem tamen, dubites an fuerit vinum; pro vino praesumendum esse, et « pergendum ait Tamburinius ». [Cum Gobat^{c)} apud Croix⁹⁾: qui tamen cum

Eucharistia licite sumitur a non jejunante urgente perfectione sacrificii vel communionis.

disp. 15, num. 75. — ⁵ Diss. 1, cap. 11, § 3, num. 9. — *Suar.*, disp. 85, sect. 1. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 7, n. 3. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 545. — ⁷ De Defectib., tit. iv, num. 5. — *Suar.*, loc. cit. — ⁸ Tr. 4, cap. 7, n. 80. — *Tambur.*, Method. celebr. Missae, lib. 2, cap. 8, § 5, n. 6. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 535.

^{d)} Suarez, quamvis a Salmant. hic citetur; attamen, *disp. 68, sect. 6, v. Primus casus*, tutius esse ait, sed non necessarium. — Laymann vero, *lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 21, v. f.*: « Tutius esse, inquit, a Missa abstinere, si sine gravi scandalo possit: quod omnino faciendum est, si Missa privatim celebretur ». — Aliqui tamen ex allegatis auctoribus innuunt tantum sententiam hic a S. Alphonso expositam, in quantum scilicet dicunt sacerdotem posse Missam prosequi, si ex omissione sequatur scandalum.

^{e)} Gabriel a S. Vincentio, *de Eucharistia*, *disp. 14, qu. 7, v. Quintus casus*, universaliter dicit posse non jejunum communicare « ob vitandum scandalum vel infamiam ».

^{f)} S. Bonaventura, *in 4, dist. 13, dub. 1*, non dicit istud de praesenti casu; nec proinde satis distincte citatur a Bonacina, *disp. 4, qu. 6, punct. 1, n. 16*.

^{g)} Sotus, *in 4, dist. 13, qu. 2, art. 6, v. Secundo arguitur*; Angelus, *v. Eucharistia II, n. 6*; Reginaldus, *lib. 29, n. 122*, ita simpliciter tenent, quamvis a Bonacina, *loc. cit.*,

n. 16, citentur pro sola hujus opinionis probabilitate.

^{h)} Scilicet Praepositus, *qu. 80, art. 8, dub. 2, n. 49*, negat admirationem sufficere: « Unde [concludit] sacerdos propter similem admirationem, non potest primitias celebrare, soluto jejunio naturali ». De alio autem incommodo non loquitur.

288. — ^{a)} Sotus, *in 4, dist. 13, qu. 2, art. 6, defect. 4, v. Quodsi arguas*: « Licet ubi homo privatim coram uno vel duobus celebrat, consultius sit opinionem S. Thomae servare [consecrando novam hostiam]; tamen ubi in publico, et praesertim coram aliquo magnate celebraretur, ad evitandum scandalum et turbationem populi, forte non esset absurdum, ut sacerdos secreto fingens lotionem sumere, vinum tunc infunderet, et consecraret, et sumeret ».

^{b)} Nec Coninck, *qu. 80, art. 8, n. 67*; nec Laymann, *lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 22*, id habent; sed alia quaedam, quae simul a Salmant. ponuntur.

^{c)} Gobat, *tr. 3, n. 775*, opinionem hanc probabilem esse existimat.

Scandalum fere semper timendum.

Quid per scandalum intelligatur.

Pasqualigo et Aversa dicit consecrandum esse aliud vinum quando prudens adest dubium ^{d)}: nisi diu alia materia esset expectanda ^{e)}. Vide dicta n. 206, v. *Quoad*].

« 2°. Si celebrans post consecrationem « deficiat. — Tunc enim tenetur alius, « etiam non jejunos, si jejunos haberi ne- « queat, perficere.

« 3°. Si post consecrationem etiam unius « speciei recordetur se non esse jejunum: « tenetur enim pergere. — Immo etiam « potest pergere, si ante consecrationem « recordetur, et absque scandalo et nota « non possit desistere, v. gr. in solemni « Sacro; ut docent Suarez, Coninck, etc. « Si tamen privatim celebret, et commode « possit abrumpere, tenetur; uti ex S. Tho- « ma ^{f)} docetur communiter ». — Vide dicta n. 262, *Dubit.* 1].

« 4°. Si post ablutionem sumptam, licet « diu communionem distribuerit ^{g)}, sumen- « dae sunt reliquiae etiam grandiores con- « secratae eodem Sacro ». [Ut Salmant. ¹ cum Coninck, Suarez, Palao, Laymann ^{h)}, Bonacina, Vasquez, etc. Vide dicta n. 251]. — « Quod addo, quia non licet tunc su- « mere particulas alterius sacrificii quae « sunt in ciborio, ad illud expurgandum; « ut docent Suarez ⁱ⁾, card. de Lugo ^{j)} « cum communi (licet contrarium proba- « bile dicat Tamburinius ² ex Marchino ³): « uti nec ejusdem sacrificii, si illud plane

« sit absolutum, et ab altari recesseris. « Sed debent servari, donec sumantur a « jejunio (Escobar ⁴, Fagundez, etc.); quia « convivium jam finitum est. — Nisi ta- « men aliud suadeat periculum indecen- « tiae, v. gr. si plures Missae eodem die « istic futurae non essent, et Sacramen- « tum asservari non soleret: tunc enim « minore irreverentia sumeret, quam as- « servaret. Immo card. de Lugo ^{j)} et Gra- « nado non damnant sacerdotem, qui prius- « quam sacras vestes exuat, particulam in- « ventam absumit, eo quod non sit com- « munio nova, sed complementum prae- « cedentis. Vide Bonacina, card. de Lugo ⁵, « Escobar ⁶.

« 5°. Si pars hostiae, post ablutionem « sumptam, calici aut palato adhaereat « (quae decentius nova ablutione quam « digito propellitur, ut docet Bonacina ex « Filliuccio et aliis; quamvis Missale etiam « permittat ut digito attrahatur ad labium « calicis, et sumatur ante ablutionem). — « Quomodo etiam ii excusantur, qui ex « devotione hostiam in ore diu retinen- « tes, casu praemittunt aliquid ablutionis: « sponte tamen id non licet, nisi bona « fides et sancta simplicitas excuset.

« Ratio horum omnium est, quia talis « sumptio moraliter censetur completio « unius sacrificii. — Reginaldus ⁷, Bona- « cina ⁸ ».

Pasqual., de Sacrif. Miss., qu. 301, num. 5 et 6. *Aversa*, qu. 11, sect. 16, v. *Secundo*. — *Suar.*, disp. 68, sect. 6, v. *Primus casus*. — *Coninck*, qu. 80, art. 8, n. 64. — ¹ Tr. 4, cap. 7, n. 80. *Coninck*, loc. cit., n. 65 et 66. — *Suar.*, loc. cit., v. *Secundus casus* et seqq. — *Palao*, tr. 21, punct. 13, num. 19 et 20. *Bonac.*, disp. 4, qu. 6, punct. 2, num. 13 et 14. *Vasq.*, disp. 211, cap. 5, a num. 50 ad num. 56. — ² *Method. expedit. Commun.*, cap. 2, num. 38. —

³ Tract. 3, part. 3, cap. 3, num. 19. — ⁴ Tr. ¹7, exam. 6 cap. 5, v. *Post Missam*, (al. n. 75). — *Fagund.*, de 3° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 5, num. 30. — *Jacob. de Granado*, in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 10, disp. 8, num. 11. — *Bonac.*, disp. 4, qu. 6, punct. 2, num. 13. — ⁵ Disp. 15, n. 82. — ⁶ Loc. cit. — *Bonac.*, loc. cit., n. 12. *Fill.*, tr. 4, cap. 8, n. 239. — ⁷ Lib. 29, n. 123. — ⁸ Disp. 4, qu. 6, punct. 2.

^{d)} Pasqualigo id dicit de casu quo « valde probabiliter » dubitatur.

^{e)} Limitationem istam ponit Croix n. 536; Pasqualigo autem eandem habet *loc. cit.*, sicut et Aversa, *loc. cit.*, v. *Quinto*.

^{f)} Ex S. Thoma, qui, 3 P., qu. 83, art. 6, ad 2, absolute scribit: « Tutius reputarem... quod Missam inceptam desereret, nisi grave scandalum timeretur

^{g)} Salmant. non loquuntur de casu quo communionem diu distribuerit, licet auctores ab iis citati, Laymann excepto, id habeant.

^{h)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 22, limitat: « Si facile asservari non possint ».

ⁱ⁾ Suarez, *disp.* 68, sect. 6, v. *Ad primum*

respondetur; Lugo, *disp.* 15, n. 81, negant id fieri posse *regulariter*; secus vero esse ajunt, si decenter servari nequeant illae particulae.

^{j)} Lugo, *loc. cit.*, n. 82, ita scribit: « Dices: ergo sacerdos poterit etiam finita Missa, et reversus ad sacristiam consummare adhuc idem sacrificium, et sumere particulas vel fragmenta quae remanent ex iis quae consecra- vit. Respondeo: si fragmenta illa non possint commode servari nec dari alteri sacerdoti celebraturo qui easumat, posse quidem ab eodem accipi propter reverentiam sacramenti: alias non posse, quia jam censetur finita prior actio ».

Licite datur aegro particula cum ablutione.

Item etiam aegro, qui requirit deglutire.

Dicunt Suarez, Silvester ^{k)}, Angelus ^{k)} et Filliuccius, apud Salmant. ¹⁾; et Croix ²⁾ cum Tamburinio, licitum esse dare aegro minimam particulam simul cum ablutione, si ob siccitatem nequeat illam deglutire; immo Pater Zaccaria apud Croix ³⁾ refert hanc fuisse consuetudinem monachorum Cluniacensium. Praeterea, licite datur etiam sano ablutio aquae aut vini, ut possit deglutire particulae fragmenta quae ori haeserint, ut tradit Benedictus XIV ⁴⁾, utque pluribus in locis mos habet: eo quod, ut communiter docent Lugo ⁵⁾, Palaus ⁶⁾, Holzmann ⁷⁾, Croix ⁸⁾; et Salmant. ⁹⁾ cum Suarez, Vasquez, Coninck, Laymann ¹⁾ et Bonacina, quamvis ablutio prius deglutiatum quam hostia vel hostiae fragmenta, hoc non obstat jejuniis. — Ratio, quia violatio non censetur moraliter communionem praecessisse: praeceptum enim jejunii est, ut ante Eucharistiae sumptionem nihil sumatur; quando autem una cum ablutione simul sumitur Eucharistia, tunc totum illud ex ablutione et particulis sumitur unica sumptione: unde bene verificatur violationem jejunii communionem non praecessisse. Et ideo in die Parasceves instituit Ecclesia ut simul cum vino sumatur particula consecrata in die praecedenti; atque in rubrica Missalis ¹⁰⁾ dicitur, si particula haereat calici,

posse vinum infundi, et eam sumi; adduntque Lugo ¹¹⁾ et Salmant. ¹²⁾, posse iterum vinum infundi usquedum particula sumatur.

Ex quibus omnibus, Lugo vocat falsam, opinionem illorum qui dicunt hujusmodi sumptione frangi jejunium. — Salmantem omnes concedunt, hanc fractionem non obstat jejunio ab Ecclesia praecepto.

289. - « Unus casus est in metu mortis: ad quam evadendam, sicut sine altari, vel calice consecrato, aut vestibibus sacris; ita etiam non jejunum posse celebrare docet Diana ¹³⁾ cum Silvestro, etc.: « dummodo celebratio non exigatur in contemptum religionis, Ecclesiae vel ejus praeceptorum ».

Metu mortis.

Quod ob metum mortis liceat *post cibum* celebrare, secluso contemptu, plures DD. admittunt. Praeter Silvestrum et Diana (ut supra), id concedunt etiam Viva ¹⁴⁾, et Salmant. ¹⁵⁾ cum Ochagavia.

Metu mortis, licitum celebrare post cibum.

Sed celebrare *sine vestibibus sacris vel sine altari* ^{a)}, verius id nunquam est licitum; cum sit intrinsece malum, ob irreverentiam quae sacrificio inferretur (vide dicenda *n. 377, Dubit. 2*): neque ad dandum viaticum; ut recte docent Benedictus XIV ¹⁶⁾; et Lugo ^{b)} ac Dicastillus apud Croix ¹⁷⁾ contra Jordanum ^{c)}. — At dices: cur propter metum mortis licebit cele-

Secus, celebrare sine vestibibus sacris vel altari.

Suar., disp. 68, sect. 6, v. *Secundus casus*. - Fill., tr. 4, cap. 8, n. 239, i. f. - ¹⁾ Tr. 4, cap. 7, num. 81. - ²⁾ Lib. 6, part. 1, num. 611. - Tambur., Method. expedit. Commun., cap. 5, n. 21. - ³⁾ Lib. 6, part. 1, n. 600. - ⁴⁾ De Sacrif. Miss., lib. 2, cap. 22, num. 1; (*al.*, sezione 1, cap. 21). - ⁵⁾ Disp. 15, num. 79 et 83. - ⁶⁾ Tr. 21, punct. 13, n. 21. - ⁷⁾ De Praec. Eccl., n. 75. - ⁸⁾ Loc. cit., n. 573. - ⁹⁾ Tr. 4, cap. 7, num. 81. Suar., disp. 68, sect. 6, v. *Secundus casus*. Vasq., disp. 211, cap. 5, n. 49 et 58. Coninck,

qu. 80, num. 65 et 66. Bonac., disp. 4, qu. 6, punct. 2, n. 12. - ¹⁰⁾ De Defectib., tit. x, n. 8. - ¹¹⁾ Disp. 15, n. 85. - ¹²⁾ Tr. 4, cap. 7, num. 81. - ¹³⁾ Part. 3, tr. 6, resol. 48, v. *Secundo*; et part. 5, tr. 3, resol. 39. - Silvest., v. *Eucharistia II*, n. 10, v. *Quantum vero ad excomm.* - ¹⁴⁾ De Euch., qu. 4, art. 8, n. 9, v. *Quartus*. - ¹⁵⁾ Tr. 4, cap. 7, n. 82. Ochagav., de Euch., tr. 2, qu. 12, n. 15. - ¹⁶⁾ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 7, n. 1. - Dicast., tr. 4, de Euch., disp. 9, dub. 16, n. 329. ¹⁷⁾ Lib. 6, part. 1, n. 611.

^{k)} Silvester, v. *Eucharistia II*, qu. 9, § *Octavum*; Angelus, v. *Missa*, n. 20, non loquuntur de aegrotante, quidquid dicant Salmant., sed de casu simili, scilicet de sacerdote celebrante, quando particula in calice remansit.

¹⁾ Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 22, asserit sacerdotem posse, quamdiu sistit in altari, sumere sui sacrificii reliquias, quia hoc ad unum idemque sacrificium pertinet; quod his verbis denique confirmat: « Ex eo quod neque calicem totum a sacerdote omnino jejunio hauriri contingat, cum in prima ablutione semper aliquid remaneat vini consecrati, quod una cum non consecrato bibitur ».

289. - ^{a)} De altari non loquitur Benedictus XIV.

^{b)} Lugo, disp. 20, n. 67, negat Pontificem unquam licentiam concedere ad sacrificandum sine altari consecrato. Et n. 98, de vestibibus sacris disserens, quaerit: « An... in casu necessitatis liceat celebrare absque aliquo ornamento ex levioribus, vel cum eo non benedicto...; negant plures; alii affirmant..., qui quoniam multi sunt, non audeo condemnare eum qui ita faceret ».

^{c)} Jordanus plane cum ceteris tenet, quidquid dicat Croix; nam, lib. 3, tit. 3, n. 34, ait: « Sublimita 2, ut non liceat sacerdoti non jejunio conficere *ad effectum communicandi infirmum* Et n. 35: « Sicut etiam nec sine vestibibus sacris adhibendis in celebratione, juxta consuetum Ecclesiae morem ».

brare sine jejunio, et non licebit sine vestibibus sacris? Procul dubio huic difficultati non inveni responsionem omnino adaequatam. Tantum responderi posset quod praeceptum celebrandi cum vestibibus sacris est adeo rigore acceptum ab Ecclesia, ut in nullo casu dispensasse sciatur; et propterea vestes reputantur ut quid intrinsecum cultui tanti sacrificii ^{d)}. Praeceptum autem jejunii non ita rigore accipitur; cum in pluribus casibus Ecclesia permittat communicare non jejunis, prout dictum est *ex n. 284*.

Hic ultimo advertendum, quod si quis post comestionem non dormierit vel non sit digestus, respectu ad praeceptum jejunii bene potest communicare; ut dicunt Suarez ¹, Juenin ²; et Bonacina ³ cum Navarro, Soto, Reginaldo, Filiuccio, Henriquez et aliis communiter (contra Panor-

mitanum ^{e)}, etc. apud Concina ⁴). Caeterum quandoque convenit talem a communione abstinere propter animi torporem; ut recte dicunt [Contin.] Tournely ⁵ et Concina ⁶, ex D. Thoma ⁷, ubi sic docet: *Nec refert utrum post cibum vel potum assumptum dormierit, aut etiam digestus sit, quantum ad rationem praecepti. Refert autem, quantum ad perturbationem mentis quam patiuntur homines propter insomnietatem vel indigestionem: ex quibus si mens multum perturbetur, homo redditur ineptus ad sumptionem hujus sacramenti.* — Hoc tamen puto non procedere, si vigilia vel indigestio provenierit ex causa naturali, aut rationabili et honesta; nec si homo conetur turbationem illam repellere faciens quantum in se est, ut devote accedat: prout diximus de eo qui pollutionem est passus. Vide *n. 272, in fine*.

Limita
ex con-
nientia.

ARTICULUS III.

QUAE ET QUANTA SIT OBLIGATIO SUMENDI EUCHARISTIAM.

290. *An communio in adultis sit necessaria necessitate medii (Vide etiam dicta n. 192).* — 291. *An et quando quisque in periculo vitae teneatur sumere communionem.* — 292. *Quid agendum in periculo vomitus, vel in casu delirii.* — 293. *An pueris ministrandum viaticum (Vide alia notanda apud Busenbaum).* — 294. *De obligatione communicandi.* — 295. *Quando obliget praeceptum divinum, et quando ecclesiasticum.* — 296. *Dub. 1. Quomodo computandus annus obligationis.* — 297. *Dub. 2. An qui non communicavit in Paschate teneatur communicare quamprimum. Quid, si quis ad implendum praeceptum paschale, praevidens impedimentum, communionem anticipavit.* — 298. *Dub. 3. An qui non potest communicare in Paschate teneatur praevenire.* — 299. *Dub. 4. An teneantur fideles tollere impedimentum, ut communioni paschali satisfaciant.* — 300. *De obligatione communicandi in parochia. — An eximantur sacerdotes, peregrini, famuli religiosorum. An alii, ex consensu pastoris.* — 301. *De obligatione puerorum communicandi in Paschate. — Qu. 1. An pueri teneantur aut possint communicare statim post usum rationis. Dub. 1. Qua aetate censeantur obligati ad communionem. Dub. 2. An infantibus sit danda communio in articulo mortis.* — 302. *Qu. 2. An possit ministrari communio amentibus.* — 303. *Qu. 3. An semifatuis, mutis, surdis et obsessis.*

Euchari-
stia, neces-
saria neces-
sitate prae-
cepti divini.

290. - « Resp. I^o. Sumptio Eucharistiae « fidelibus adultis est necessaria neces- « sitate non medii »; [At vide dicta *n. 192*,

v. *Secunda*] — « sed praecepti divini, obli- « gantis tum in articulo mortis per mo- « dum viatici, tum etiam saepius in vita;

¹ Disp. 68, sect. 4, v. *Sed quid.* — ² Institut., de Euch., qu. 1, cap. 8, art. 2, quaer. 3. — ³ Disp. 4, qu. 6, punct. 2, n. 11. - Navar., Man., cap. 21, n. 53. - Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 8, arg. 5. - Reginald., lib. 29, n. 119, not. 4. - Fill.,

tr. 4, n. 237. - Henric., lib. 8, cap. 49, i. f. — ⁴ De Euch., dissert. 1, cap. 11, § 3, n. 15. — ⁵ De Euch., cap. 6, art. 2, sect. 1, paulo ante qu. 2, n. 3. — ⁶ De Euch., dissert. 1, cap. 11, § 3, n. 15. — ⁷ 3 P., qu. 80, art. 8, ad 5.

^{d)} Attamen S. C. de Propaganda Fide facultatem, ad decennium duraturam, die 30 Novembr. 1828 concessit vicariis apostolicis Siniensibus, ut possent missionariis sibi bene visis licentiam dare celebrandi sine solitis utensilibus et sine sacris vestibibus, vel cum aliqua tantum ex magis necessariis, ubi cete-

rae haberi non possent; idque praesertim ubi necessitas urgeret Eucharistiam populo aut infirmis dispensandi.

^{e)} Panormitanus citatur quidem simpliciter a Concina; sed revera, in *cap.* Ex parte, *n. 4, de celebr. Missar.*, distinguit somnum a digestionem: Quis dicitur jejunus post dige-

« ut docent Suarez, Vasquez, Laymann, « Fagundez ^{a)} et alii communiter. Pro- « bantque, tum ex Scriptura, tum ex con- « cilio Nicaeno ^{b)} et Tridentino ^{b)}, tum ex « praxi Ecclesiae; tum quia Eucharistia « est instituta per modum cibi, cujus usus « saepius est necessarius. — Bonacina ¹.

« Unde resolves:

In peri-
culo mortis.

291. — « Quisque fidelis in periculo vitae, « quod praevidet vel merito timet, v. gr. « in gravi morbo, ante conflictum, vel « puerperium, praesertim primum, ante « navigationem, etc., tenetur sub mortali « communicare. Suarez, Vasquez ² ». [Ita Elbel ³, Antoine ⁴; et Roncaglia ⁵ cum Tam-
burinio et communi]. — Nisi tamen « paucis, v. gr. octo diebus ante commu-
« nicasset. Talis enim communio cense-
« retur habere rationem viatici; ut docent « Suarez, Reginaldus, Filliuccius: contra « quosdam, ut Gasparum Hurtadum ⁶, etc. « (apud Escobar), qui dicunt eum qui mane « communicavit, si a prandio incurrat pe-
« riculum vitae, teneri iterum sumere com-
« munionem, tamquam viaticum ». [Vide dicta n. 285, *Dubit.* 3]. — « Immo Sà et « Silvester ⁷, Fumus, etc., et Cajetanus ⁸, « putant non esse saltem mortale com-
« munionem omittere: dummodo in Pa-
« schate sumpseris ». [Vide dicenda n. 297, *in fine*, v. *Dicit*].

Suar., disp. 69, sect. 3. — Vasq., disp. 214, cap. 2; et cap. 3, init. — Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 5, n. 2. — ¹ Disp. 4, qu. 7, punct. 1, n. 8. — Suar., loc. cit., v. *Dico 1*, et probat. — ² Loc. cit., cap. 1 et 2. — ³ Confer. 15, de Sumpt. Euch., num. 131; cfr. n. 106 et 107. — ⁴ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 1, ad 2. — ⁵ De Euch., cap. 6, qu. 3, resp. 1. — Tambur., Method. expedit. Commun., cap. 5, § 1, n. 2. — Suar., disp. 69, sect. 3, v. *Rogabis*. — Reginaldus, lib. 29, n. 65, v. *Secundum est*. — Fill., tr. 4, cap. 2, n. 48, i. f. —

292. — « 2°. Si in aegro esset periculum « vomitus, docet Sanctius apud Diana ⁹, « posse ei parvam particulam dari, quae « stomachum alteratura non putetur; aut « si de hoc ipso dubium sit, securitatis causa « prius dari particulam non consecratam: « quam si rejiciat, nullo modo dandam « consecratam; secus, si retineat. Si vero « independenter a cibo perpetuo evomat, « nullo modo dandam: nisi forte per sex « saltem horas liber a vomitu fuisset ^{a)} ».

Quid ser-
vandam in
timore vo-
mitus.

In dubio an sumens sit particulam re- vomiturus, probabilius dicit Croix ¹⁰ cum aliis communius, non esse licitum com- municare, contra Tanner ^{b)}, Gobat ^{b)}, etc.; quia reverentia sacramenti praeferri debet utilitati infirmi. — In casu autem delirii censent Salmant. ¹¹ cum Zambrano, esse optimam praxim, ut detur infirmo ante- cedenter particula non consecrata ad ex- periendum si decenter possit inde sumere Eucharistiam.

Si vero aeger tussi vexetur, potest communicare. Quia, licet phlegma quod ejicit, plerumque e pectore ascendat, non est tamen periculum rejiciendi sacras species: cum via per quam sputa tus- siendo excutiuntur non sit oesophagus (seu via cibi et potus ad stomachum), sed est aspera arteria (seu via respirationis ad pulmones). Ita Croix ¹² cum Palao ^{c)}

Tussis
raro impe-
dit.

⁶ De Euch., disp. 10, diff. 2, v. *Unde existimamus*. — Escob., tr. 7, exam. 6, cap. 5, v. *Quoniam modo* (al., n. 88). — Sà, v. *Eucharistia*, n. 1. — ⁷ V. *Eucharistia III*, n. 1, v. f. — Fumus, Armil., v. *Communio*, n. 4. — ⁸ Sum., v. *Communio*, § *Utrum autem*. — Joan. Sanctius, Select. disp. 38, num. 2. — ⁹ Part. 5, tr. 3, resol. 55. — ¹⁰ Lib. 6, part. 1, n. 552. — ¹¹ Tr. 4, cap. 8, n. 14. — Zambr., Decis. cas. tempore mortis, cap. 3, de Euch., dub. 4, num. 5. — ¹² Lib. 6, part. 1, n. 554.

stum cibum: ideo necessario non requiritur dormitio. Potest ergo sacerdos celebrare de mane, licet nocte praecedenti post coenam non dormierit, dummodo digestio sit perfecta ».

290. — ^{a)} Fagundez, de 3° praec. Eccl., lib. 1, cap. 3, n. 4 et 6, asserit hoc praeceptum « obligare saltem in articulo mortis etiam ju-
stos ».

^{b)} Concilium Nicaenum, can. 13, (apud Labbe, tom. 2, col. 46); Tridentinum, sess. 13, de Euch., cap. 6, jubent ut infirmi sacra Eu-
charistia reficiantur.

292. — ^{a)} Si vomitus per sex horas cessa-
verit, judicabit medicus an possit dari Eucha-
ristia; si vero medicus non adsit, posse dari

viaticum, juxta Joannem Sanchez; et ita etiam a Diana refertur ejus doctrina.

^{b)} Tanner citatur utique a Croix uti refert S. Alphonsus; re tamen vera, disp. 5, qu. 8, dub. 4, n. 67, negat tantum ullo morbo com- munionem impediri, « nisi qui sit conjunctus cum morali et probabili periculo vomitus ». — Gobat autem, tr. 4, n. 163, vult primo faciendum esse experimentum in dubio, dando scilicet hostiam non consecratam; et « si omni- bus consideratis adhuc dubites, utrum sit necne revomiturus species sacramentales, praebe nihilominus ».

^{c)} Palao videtur a Croix citari pro alio quodam asserto, quod Palao habet tr. 21,

et Gobat. — Modo tamen, bene advertit Croix ^{d)}, particula possit in stomachum descendere: nam si tussis esset ita assidua, ut id non permetteret, abstinendum est a communione; uti habetur in Rituali Romano ^{e)}.

293. — Pueris doli capacibus, qui « sciunt distinguere Eucharistiam ab alio « cibo, probabilius est in periculo mortis « eam esse dandam pro viatico; ut contra Vasquez ^{a)} insinuat Laymann ^{a)}, et « expresse docet Suarez ^{b)}, confirmatque « card. de Lugo ¹ » [Cum Salmant. ^{b)}, Palao ^{b)}, Diana, etc.]: — « et addit contra « Sanchez ^{c)}, si de capacitate pueri sit « dubium, posse nihilominus dari; etsi non « sit necesse » [Cum Diana et Possevino ^{d)}, apud Salmant. ²⁾].

« 4°. Qui post viaticum sumptum peccavit mortaliter, non tenetur denuo communicare. Ita Reginaldus, Filliuccius,

Gobat, tr. 4, n. 171. — ¹ Disp. 13, n. 37 et seqq. — Diana, part. 5, tr. 3, resol. 44. — Diana, loc. cit. ² Tr. 4, cap. 8, n. 13, i. f. — Regin., lib. 29, n. 65. — Fill., tr. 4, cap. 2, n. 52. — Lugo, disp. 16, n. 46. — ³ Dissert. 1, cap. 9, num. 16. — ⁴ Loc. cit., num. 9. — Suar., disp. 69, sect. 3, v. *Secundum modum*. — Coninck, qu. 80, art. 11, n. 100. —

« card. de Lugo et alii ». — [Cum Concinna ³ et Salmant. ⁴, Suarez, Coninck, Bonacina, etc. Ratio, quia nullibi talis obligatio praescribitur, cum sufficiat tunc sola confessio. — Est tamen contra Sotum ^{e)}, Tabiena ^{e)} et Armilla ^{e)}, apud Salmant. ^{e)}].

« 5°. Qui non communicavit in periculo mortis, non tenetur postea suppleri. — Ita Bonacina ⁵, ex Henriquez, Reginaldo, etc.

« 6°. Judex tenetur, per se loquendo, « reis concedere tempus communicandi, « ut docent Suarez ^{f)}, Bonacina ⁶ et alii « communiter, contra Navarrum. — Quod « si reus noluerit, potest judex procedere. « Filliuccius ^{g)} ».

Alias daretur reis ansa non communicandi. Sotus ^{h)}, Bonacina, Reginaldus, cum Salmant. ⁷. (Vide alias dicta, n. 247). — Quibus adde, S. Pium V, ut fert Roncaglia ⁸, improbasse consuetudinem non mi-

Bonac., disp. 4, qu. 7, punct. 1, n. 3. — ⁵ Loc. cit., n. 4. — Henric., lib. 8, cap. 5, num. 3, i. f. — Regin., lib. 29, n. 76, i. f. — ⁶ Disp. 4, qu. 7, punct. 1, n. 5. — Navar., Man., cap. 25, n. 23. — Bonac., qu. 7, punct. 1, num. 7. — Regin., lib. 29, num. 71, v. *Prima est*. ⁷ Tr. 4, cap. 8, num. 11. — ⁸ De Euch., cap. 6, qu. 3, resp. 1.

punct. 13, n. 10: nimirum decens esse ut, si post communionem quis expuerit, sputum recipiat in linteo.

^{d)} Croix, loc. cit., negat periculum esse ejicendi sacras species, « dummodo ad stomachum descenderint ».

^{e)} Rituale Romanum, de Commun. infirmorum, n. 4, v. *Potest quidem*: « Diligenter curandum est, inquit, ne iis tribuatur, a quibus..., ob assiduam tussim..., aliqua indecentia cum injuria tanti sacramenti timeri potest ».

293. — ^{a)} Vasquez, disp. 214, cap. 4, n. 42, scribit: « Ut... teneatur praecepto annuae communionis, sufficit ut inter hunc cibum et communem discernat: ergo eodem prorsus tempore obligatur puer ad annuam communionem ex praecepto divino, determinato ab Ecclesia, et ad communionem in articulo mortis ex eodem praecepto, absque determinatione ». — Laymann autem, lib. 5, tr. 4, cap. 4, n. 3, pro regula generali in articulo mortis statuit: « Quod cui sacramentum Poenitentiae conceditur, neque Eucharistiae sacramentum negari debet si desideret ».

^{b)} Suarez, disp. 70, sect. 1, i. f.; Salmant., loc. cit., n. 12 et 13; Palao, tr. 3, disp. 1, punct. 24, § 2, n. 7, volunt Eucharistiam in articulo mortis dandam esse pueris doli capacibus et ad confessionem sacramentalem aptis.

^{c)} Scilicet contra rationes generales in materia de voto aut lege a Sanchez, Decal., lib. 4, cap. 1, n. 14 et 15; et lib. 1, cap. 10, num. 34, expositas.

^{d)} Possevinus, de Offic. curati, cap. 8, n. 10: « In dubio... de sufficienti discretionem in morte, inquit, expedit communicare ».

^{e)} Auctores isti, quamvis a Salmant., loc. cit., n. 9, citentur ut asserit S. Alphonsus; non tamen concordant perfecte in hac enuntianda sententia. Etenim Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 11, v. *Ex his ergo primum*, videtur eam valde obscure innuere; Tabiena, v. Communicare, n. 16, magis perspicue innuit teneri iterum ad communionem; Armilla autem, v. Communio, n. 18, asserit eundem posse iterum communicare.

^{f)} Suarez, disp. 69, sect. 3, i. f., ait esse dandum viaticum iis qui morte plectuntur.

^{g)} Filliuccius, tr. 4, cap. 8, n. 238, v. f., scribit: « Neque... reprehendimus morem aliqujus provinciae negantis Eucharistiam damnatis ad mortem; quia pridie si detur, periculum est ne se occidant; si eodem die, in aliquibus periculum est ne eam evomant, expuant, conculcent, ut si fuissent haeretici, magi, lamiae, etc. ».

^{h)} Sotus citatur utique hic a Salmant.; sed de Just., lib. 5, qu. 1, art. 2, ad 2, de casu dumtaxat simili loquitur, inquiens: Si « judex aut princeps indicis conjicit, si reum suppli-

Puero doli capaci dandum viaticum.

Peccans post viaticum non tenetur iterum sumere.

Qui omni viaticum non tenet supplere transac periculo.

Quid judex servandus erga re mortis.

nistrandi Eucharistiam damnatis ultimo supplicio. — Et debet, si oportet, ministrari etiam non jejunis. Vide dicta n. 285, *Dubit. 3, v. Damnati*.

Extra periculum mortis, Ecclesia determinavit tempus.

294. - « Resp. II°. Etsi Christus tem-
« pus communionis, extra periculum mor-
« tis, non praeceperit; Ecclesia tamen pro
« ea determinavit tempus paschale, quod
« communiter numeratur a dominica Pal-
« marum usque ad dominicam in Albis
« inclusive. Alicubi tamen totam quadra-
« gesimam comprehendit; alibi extendi-
« tur ex consuetudine vel indulto. Po-
« testque confessarius ex justa causa ex-
« tendere; ut docent Sà et alii. — Vide
« Bonacina ¹.

« Unde resolves:

1°. Praeceptum hoc impletur etiam
« per communionem sacrilegam; ut habet
« communis, contra Durandum ^{a)} et Sil-
« vium. Et patet, quia Ecclesia tantum
« praecipit actum externum; nec finis
« praecepti cadit sub praeceptum ». (Hoc
tamen damnatum est in proposit. 55 ab
Innocentio XI, quae dicebat: *Praecepto
communione annuae satisfit per sacrile-
gam Domini manducationem*). — « An

Sà, v. *Eucharistia*, n. 8. — ¹ Disp. 4, qu. 7, punct. 2, num. 5 et 6. — *Silvius*, in 3 P., qu. 80, art. 11, quaer. 2. — ² Disp. 70, sect. 2, v. *Dico ergo*. — *Lugo*, disp. 16, num. 65 et seqq. — *Fagund.*, de 3 Praec. Eccl., lib. 1, cap. 6, num. 3. — ³ Part. 1, lib. 7, cap. 30, qu. ult. —

« vero qui non satisfecit teneatur postea
« implere, utrinque probabiliter defendi-
« tur; etsi affirmativa videatur probabi-
« lior. Bonacina ^{b)}, Suarez ², Coninck ^{b)},
« card. de Lugo, etc.

« 2°. Non tenetur praevenire qui prae-
« videt tempore paschali se impediendum;
« ut contra Vasquez ^{c)}, Silvium ^{c)} et Fa-
« gundez, probabiliter docet Azor ³, Sua-
« rez, etc. — Qui vero sic praevenisset,
« et postea tolleretur impedimentum, te-
« neretur rursus communicare, secundum
« Laymann ⁴, card. de Lugo ⁵; quia non
« satisfecit praecepto obliganti ad com-
« munionem et ad illud tempus. Negat
« tamen Diana, citans Fernandez et Sua-
« rez ^{d)} ».

Nemo te-
netur prae-
venire.

295. - Quaeritur: *quonam tempore fide-
les obligentur communicare?* — Duplex
quidem de hac obligatione adest prae-
ceptum, divinum et ecclesiasticum.

Divinum habetur ex illo Joan. VI:
*Nisi manducaveritis carnem Filii homi-
nis, et biberitis ejus sanguinem, non habe-
bitis vitam in vobis*. Et ex hoc praece-
pto tenemur Eucharistiam suscipere, non
solum in periculo mortis, ut ait Busen-

Praecep-
tum divi-
num, quan-
do obliget.

Suar., loc. cit., v. *Tertium dub.* — ⁴ Lib. 5, tract. 4, cap. 5, num. 9. — ⁵ Disp. 16, num. 78. — *Diana*, part. 3, tract. 4, resol. 42. *Fernand. de Heredia*, de Sacramento Eucharistiae, part. 8, de Suscipientib., dub. 1, num. 10.

cio afficiat, perditum eum iri in infernum; si autem ei ignoscat, mentem mutaturum, progressurumque adeo per viam salutis... Nihilominus tamen... non est illi indulgendum. Alioqui facile cuicumque esset illa uti vafrie, ut se impenitentem fingeret ».

294. - ^{a)} Durandus, in 2, dist. 28, qu. 4, quaerit universaliter utrum sine gratia possit quis implere divina praecepta, et respondet: Sine gratia, quae est specialis acceptatio divina, potest homo implere praecepta juris naturalis, non autem illa quae sunt juris supernaturalis, ut de suscipiendis sacramentis... Secundum patet, quia ubi habere gratiam cadit sub praecepto, ut materia praecepti, ibi praeceptum non potest sine gratia impleri: sed sic est in susceptione sacramentorum: ergo....

^{b)} Bonacina, disp. 4, qu. 7, punct. 2, n. 13, probabilem existimat negativam; valde probabilem, affirmativam. — Coninck, qu. 80, n. 109, utramque satis probabilem putat.

^{c)} Vasquez et Silvius non sine distinctione contradicunt. — Vasquez enim, de *Poenit.*,

qu. 90, art. 3, dub. 2, n. 13 et 14: « Qui existimaret se non habiturum toto anno copiam Eucharistiae, tenebitur meo judicio praevenire tempus... Secus, si tantum timeretur non habiturus copiam eo tempore paschali, bene tamen postea; sic enim excusaretur nec teneretur anticipare ». — Silvius pariter, loc. cit., quaer. 3, scribit: « Si ejusmodi praevideat quod poterit communicare non post longum tempus a paschali, probabile est non teneri ad praeveniendum... Si vero praevideat quod non poterit communicare nisi multo tempore post Pascha, videtur obligari ad praeveniendum ».

^{d)} Suarez probabilem utique putat negativam; sed ipse, quidquid dicat Diana, adhaeret affirmativae. Etenim, loc. cit., v. *Tertium dubium*, postquam adduxit rationes quibus negativa probatur, concludit: Licet hic discursus probabilis etiam sit, non tamen auderem excusare ab obligatione communicandi in Paschate eum qui sic anticipasset communionem, si postea nihilominus communicare posset tempore praecepti ».

baum ^{a)}, sed etiam saepius in vita; ut communiter docent Suarez ¹, [Contin.] Tournely ²; Escobar ³ cum Soto, Coninck, Bonacina et aliis passim, ex D. Thoma ^{b)}. — Ratio, quia, sicut oportet saepius sumere cibum terrenum ad conservandam vitam corporalem; ita cibum coelestem, ad conservandam vitam spiritualem. Immo recte dicunt Salmant. ⁴ cum Lugo, Valentia, Petro de Soto, Filliuccio, etc., quod aliquando per accidens tenetur homo ex hoc divino praecepto ad communicandum forte etiam saepius in anno, si hoc censeret necessarium ad superandam aliquam gravem tentationem. Hoc tamen dicit Suarez rarissime evenire posse, cum ad hoc sufficere possint alia remedia, orationes, poenitentiae, etc. — Eo casu autem quo communio esset necessaria, homo illam omittendo non peccaret contra illius praeceptum; sed contra virtutem adversus quam tentationem patitur. — Caeterum, certum est apud omnes quod huic praecepto, per se loquendo, quisque satisfacit communicando semel in anno.

Praeceptum ecclesiasticum obligat semel in anno.

Praeceptum autem *ecclesiasticum* habetur ex concilio Lateranensi IV. — Licet enim erat olim obligatio communicandi saltem ter in anno, nempe in Paschate, Pentecoste et Natali Domini (ut statuit

Fabianus Papa ^{c)} in *can. 16, de consecr., dist. 2*), tamen ex praefato concilio, fideles hodie obligantur ad communicandum tantum semel in anno, tempore paschali, ut patet ex cap. *Omnis, de poenit. et remiss.*, ubi dicitur: *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit..., saltem semel in anno... confiteatur..., suscipiens reverenter ad minus in Pascha Eucharistiae sacramentum: nisi forte de proprii sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab huiusmodi susceptione duxerit abstinendum. Alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, et moriens christiana careat sepultura.* Haec autem poena non incurritur nisi post sententiam; ut dicunt Palaus ⁵, Viva ⁶ et alii communiter: idque colligitur ex eodem textu citato.

296. - Dubitatur 1°. *Quomodo computandus sit annus obligationis huius annuae communionis?*

Alii ^{a)} censent computandum esse a Januario ad Decembrem; ut sentit Lugo ⁷; et Palaus ⁸ cum Vasquez. — Sed ex communi DD. sententia et consuetudine undique recepta, tempus computatur a Paschate ad Pascha; quia hic censetur annus ecclesiasticus. Ita Suarez ⁹, Laymann ¹⁰, Roncaglia ¹¹; Bonacina ¹² cum Azor, Hen-

Quomodo annus computandus.

¹ Disp. 69, sect. 1; et sect. 3, v. *Dico 2*. — ² De Euch., cap. 7, art. 2, sect. 2, concl. 1, et resp. ad 1. — ³ Lib. 20, num. 401 et 402. — *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 11, concl. 1; et v. *Protinus autem ex hac*, post concl. 2. — *Bonac.*, disp. 4, qu. 7, punct. 1, num. 8. — *Coninck*, qu. 80, n. 101. — ⁴ Tr. 4, cap. 8, n. 16. — *Lugo*, disp. 16, n. 25. — *Valent.*, disp. 6, qu. 8, punct. 4, v. *Secundo tempus*. — *Petr. de Soto*, de Euch., lect. 9, v. *De hoc igitur*. — *Fill.*, tr. 4, cap. 2, n. 51. — *Suar.*, disp. 69,

sect. 3, v. *Dico 4*. — ⁵ Tr. 21, punct. 15, num. 14. — ⁶ De Sacram., Poenit., qu. 4, art. 3, num. 1 et 9. — ⁷ Disp. 16, num. 69. — ⁸ Tr. 23, punct. 20, § 2, num. 10. — *Vasq.*, de Poenit., qu. 90, art. 3, dub. 1, num. 15. — ⁹ De Poenit., disp. 36, sect. 3, num. 8, v. *Quartus modus*. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 5, num. 8. — ¹¹ Tract. 19, de Sacram. Poenit., qu. 3, cap. 1, qu. 4, resp. 1. — ¹² Disp. 5, de Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 4, n. 19. — *Azor*, part. 1, lib. 7, cap. 28, qu. 6, v. 1.

295. - ^{a)} Et expresse ipse Busenbaum, *supra*, n. 290, ait praeceptum hoc obligare tum in articulo mortis, tum saepius in vita, quidquid hic n. 294, minus clare dixerit.

^{b)} S. Thomas enim, *3 P., qu. 80, art. 11*, scribit: « Frustra... esset votum, nisi imple-retur quando opportunitas adesset; et ideo manifestum est quod homo tenetur hoc sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiae, sed ex mandato Domini ».

^{c)} Gratianus utique canonem *Etsi non* tribuit Fabiano Papae; sed revera desumitur quoad suam priorem partem ex concilio Turonensi III, anno 813 sub Leone III celebrato, et est ejusdem concilii canon quinquagesimus. Vide Labbe, *tom. 9, col. 357*. Quoad ultimam vero partem, in qua decernitur ter in anno

communicandum, videtur desumi ex canone 18 concilii Agathensis, anno 506 sub Symmacho Papa celebrati; apud Labbe, *tom. 5, col. 524*. Cfr. editionem *Corporis juris canonici* a Richtero illustratam, in can. *Etsi non*.

296. - ^{a)} Plerique auctores in hoc dubio citati loquuntur de praecepto annuae confessionis; et sunt Palaus, Vasquez, Laymann, Roncaglia, Bonacina, Azor, Salmant., Sà. — Suarez vero, *de Poenit., disp. 36, sect. 3, n. 8*, v. *Quartus modus*, pariter computandum esse ait quoad confessionem a quadagesima ad quadagesimam, sed addit: « Comprehendendo omnes illos dies, in quibus potest praeceptum communionis impleri ». — Idemque notant Filliuccius et Reginaldus. — Praeterea, Suarez, *in 3 P., disp. 70, sect. 2*,

riquez, Silvestro ^{b)}; et Salmant. ¹ cum Sà, Filliuccio, Reginaldo et aliis communiter.

Tempus autem paschale incipit a dominica Palmarum, et terminatur dominica in Albis; ex declaratione Eugenii IV, in bulla *Fide digna*, anno 1440. — Ex consuetudine tamen, necessitate vel privilegio plus temporis conceditur; ut [Contin.] Tournely ², Lugo ³, Palaus ⁴, Salmant. ⁵ et Roncaglia ⁶.

297. - Dubitatur 2°. *An qui in Paschate communionem omisit teneatur quamprimum communicare?* — Adsunt tres sententiae:

Prima sententia communior, cui subscribo, et quam tenent Navarrus ⁷, Suarez ⁸, Lugo ^{a)}, Gonet ⁹, Palaus ¹⁰, [Contin.] Tournely ¹¹, Benedictus XIV ¹², Antoine ¹³; Elbel ^{b)} cum Henno ^{b)}; Salmant ¹⁴ cum Laymann, Coninck ^{c)}, Bonacina ^{c)} et Vasquez; ac Croix ¹⁵ cum Azor, Silvio, Hurtado, Aversa, etc., absolute affirmat, tum ex praecepto ecclesiastico, tum divino. — Ex praecepto *divino*. Quia, licet Christus hoc praeceptum communionis non determinaverit, reliquit tamen determinandum Ecclesiae, quae postea servandum esse determinavit saltem semel in

anno; ut dicunt Suarez ¹⁶, Gonet ¹⁷, Palaus ¹⁸, Bonacina ¹⁹, Lugo ²⁰, [Contin.] Tournely ²¹, Croix ²², Antoine ²³ et Salmant. ²⁴. Ex praecepto *ecclesiastico*. Tum quia tempus paschale non est ab Ecclesia assignatum ad finiendam obligationem, sed ad eam sollicitandam; unde, quando obligatio jam contracta nondum impleta est, quamprimum impleri debet. Tum quia, ut dicunt Gonet ²⁵, Lugo ²⁶, Palaus ²⁷, [Contin.] Tournely ²⁸, Salmant. ²⁹, etc., Ecclesia circa communionem duo imposuit praecepta, unum communicandi infra annum, alterum communicandi in Paschate; ut colligitur ex citato cap. *Omnis* et ex Tridentino ³⁰, ubi dicitur: *Si quis negaverit omnes.... fideles.... teneri singulis annis saltem in Paschate, ad communicandum juxta praeceptum S. Matris Ecclesiae, anathema sit.* Nota: *singulis annis saltem in Paschate*: ergo, si communicatio in Paschate fuit omissa, debet quamprimum impleri antequam terminetur annus.

Dicit autem Lugo ³¹; et Bernal apud Croix ³², quod si quis omisit communicare in Paschate, non peccat quoties data opportunitate communionem differt; sed tantum, si intra annum communionem omittit. Quia tunc praeceptum communicandi

Henriq., lib. 4, cap. 4, n. 1, lit. f. — ¹ Tr. 6, de Poenit., cap. 7, n. 38. — *Sà*, v. *Confessio*, n. 4. — *Fill.*, tr. 7, cap. 3, n. 53. — *Regin.*, lib. 6, n. 36. — *Eugen. IV*, bulla *Fide digna*, § 2, de die 8 Julii 1440, in Bullar. Rom. Mainardi. — ² De Praec. Eccl., cap. 5, qu. 2. — ³ Disp. 16, n. 62. — ⁴ Tr. 21, punct. 15, n. 2. — ⁵ Tr. 4, de Euch., cap. 8, num. 17. — ⁶ Tract. 18, de Euch., cap. 6, qu. 5, resp. 1. — ⁷ Man., cap. 21, num. 45. — ⁸ De Euch., disp. 70, sect. 2, v. *Dico ergo*. — ⁹ Man., tr. 4, de Euch., cap. 10, v. *Praeter*. — ¹⁰ Tr. 21, punct. 15, num. 7. — ¹¹ De Praec. Eccl., cap. 5, qu. 3. — ¹² Notif. 45, n. 13. — ¹³ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, num. 8. — ¹⁴ Tr. 4, cap. 8, n. 21. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 5, num. 8. — *Vasq.*, de Poenit., qu. 90, art. 3, dub. 2, n. 13. — ¹⁵ Lib. 6, part. 1, n. 644. — *Azor*, part. 1,

lib. 7, cap. 30, qu. 5. — *Silvius*, qu. 80, art. 11, qu. 4. — *Gasp. Hurtad.*, de Euch., disp. 10, diff. 3, i. f. — *Aversa*, qu. 8, sect. 3, v. *Quarto*. — ¹⁶ Disp. 70, sect. 1, v. *Quaeres tandem*, et sect. 2. — ¹⁷ Man., tr. 4, cap. 10. — ¹⁸ Tr. 21, punct. 15, num. 1. — ¹⁹ Disp. 4, qu. 7, punct. 1, n. 9. — ²⁰ Disp. 16, num. 28 et 67. — ²¹ De Euch., cap. 7, art. 2, sect. 2, v. *An autem pluries*. — ²² Lib. 6, part. 1, n. 599. — ²³ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, n. 8. — ²⁴ Tr. 11, de Legib., cap. 2, num. 162. — ²⁵ Man., tr. 4, cap. 10. — ²⁶ Disp. 16, num. 65 et 69. — ²⁷ Tr. 21, punct. 15, num. 7. — ²⁸ De Praec. Eccl., cap. 5, qu. 3. — ²⁹ Tract. 4, cap. 8, num. 21. — ³⁰ Sess. 13, de Euch., can. 9. — ³¹ Disp. 16, num. 69. — *Bernal*, disp. 44, num. 76. — ³² Lib. 6, part. 1, num. 644.

v. *Dico ergo*, scribit: « Illud verbum *semel in anno* aequae cum utroque actu confitendi et communicandi conjungi ».

^{b)} Silvester de confessionis et communionis praecepto videtur hanc explicationem supponere, dum, v. *Confessio* I, qu. 2, i. f., affert et rejicit opinionem eorum qui docent eum qui « post confessionem et communionem in Paschate » alicujus peccati obliti reminiscitur, teneri statim confiteri, nec posse « expectare futuram quadragesimam ».

297. ^{a)} Lugo, disp. 16, num. 65 et seqq., eum sane obligat ad communionem, sed infra annum, percipiendam, ut recte nota-

bit S. Alphonsus hoc eodem numero inferioris.

^{b)} Elbel, confer. 15, de Sumpt. Euch., n. 127, ad communionem obligat quamprimum percipiendam, eum qui « toto anni tempore non communicavit ». — Idemque ait Henno, de Euch., disp. 9, qu. 2, concl. 1, resol. 3; et Henno, resol. 2, negaverat teneri ad communicandum statim moraliter post Pascha, eum qui paschalem communionem omisisset; teneri tamen communicare ante finem anni, si ante Pascha non communicasset.

^{c)} De Coninck et Bonacina, vide notam b, ad n. 294.

in Paschate non potest amplius observari: unde remanet sola obligatio alterius praecepti, communicandi saltem semel in anno. — Sed probabilius contradicunt [Contin.] Tournely¹ cum Azor, Suarez, etc.; ac Croix² cum Vasquez, Aversa, etc. Quia (ut communiter dicunt auctores hujus primae sententiae) hoc praeceptum communicandi in Paschate non est datum ad finiendam, sed ad sollicitandam obligationem.

Alii distinguunt malitiam et impotentiam.

Secunda sententia, quam tenent Armilla et Tabiena apud Suarez³, et Renzi⁴, distinguit. Et dicit quod si quis omiserit communionem ex *malitia*, non tenetur quamprimum communicare; quia jam transgressus est praeceptum, quod tempori paschali affixum est. — Tenetur vero, si ex *impotentia* fuerit impeditus; quia tunc praesumitur Ecclesia consensisse in dilationem, sed noluisse ab obligatione communionis hominem eximere.

Alii omnino negant teneri.

Tertia autem sententia absolute negat teneri illo anno ad communionem, qui omisit sive ex malitia sive ex impotentia^{d)}. — Hanc tenent plures graves auctores, prout Sotus⁵, Sà⁶, Toletus⁷; item Silvester, Valentia, Medina, Victoria et Ledesma, apud Diana⁸. Et probabilem putant Palaus⁹, Busenbaum (ut supra, n. 294, ad 1); Bonacina^{e)} cum Henriquez^{e)} et S. Antonino: qui eam absolute docet^{f)}, ubi loquens de hoc casu, sic ait: *Non.... videtur teneri ex necessitate, ita*

*quod non faciens peccet mortaliter. Quod patet ex similibus.... Omittendo jejunium Ecclesiae..., quis dicit quod adhuc teneatur supplere in alia die?... Et idem de violatione festorum, de omissione Missae et aliis. Hoc enim si verum esset, quod teneretur de necessitate.... quousque suppleat, multa... mortalia committeret faciendo... contra unum praeceptum; et sic Ecclesia laqueos injiceret animabus: quod cavet can. De viduis [caus.] 27, qu. 1. Ratio hujus sententiae est, quia praeceptum communionis est affixum tempori paschali, sicut praeceptum jejunii et audiendi Missam est addictum vigiliis et festis. Unde, sicut quis non tenetur jejunare aut Missam audire transacto die vigiliae aut festi; ita nec communicare elapso tempore paschali. Nisi (certe excipiendum) fuerit impeditus a communione de consilio confessarii; ut tenent Salmant.¹⁰, Palaus¹¹ et alii communiter: hoc enim expresse cautum est in cap. *Omnis*, supra allato.*

Negant autem^{g)} auctores hujus sententiae adesse hoc duplex praeceptum, nempe communicandi in anno et communicandi in Paschate; sed unicum tantum praeceptum dicunt Ecclesiam imposuisse, affixum tempori paschali: quo transacto, nulla remanet obligatio communicandi. — Negant pariter exstare praeceptum divinum communicandi semel in anno; nam licet adsit obligatio

¹ De Praec. Eccl., cap. 5, qu. 3, v. f. - Azor, part. 1, lib. 7, cap. 30, qu. 5. - Suar., disp. 70, sect. 2, v. *Dico ergo*. — ² Lib. 6, part. 1, num. 644. - Vasq., de Poenit., qu. 90, art. 3, dub. 2, num. 13. - Aversa, qu. 8, sect. 3, v. *Additamen.* - Armilla, v. *Communio*, num. 6. - Tabiena, v. *Communicare*, num. 10, qu. 7. — ³ Disp. 70, sect. 2, v. *Alii vero*. — ⁴ In 3 Praec. Eccl., cap. 2, qu. 3. — ⁵ In 4, dist. 18, qu. 1, art. 4, i. f. — ⁶ V. *Eucharistia*, n. 7. —

⁷ Lib. 6, cap. 18, num. 2. — Silvest., v. *Eucharistia III*, num. 17, § *Tertium*. - Valent., disp. 6, qu. 8, punct. 4, v. *Quartum est*. - Barthol. Medina, Instruct. Confess., lib. 1, cap. 14, § 42, v. *Quintum*. - Victoria, Sum., de Confess., num. 148. - Martin. de Ledesma, 2^a 4^a, qu. 7, art. 5, dub. 2. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 41. — ⁹ Tract. 21, punct. 15, num. 6. — ¹⁰ Tr. 4, cap. 8, num. 18. — ¹¹ Loc. cit., n. 3.

^{d)} Ex auctoribus hic allatis, solus Victoria de utraque omissionis causa loquitur; de ceteris vero alii, ut Sotus, Sà, Toletus, Silvester, Medina, vel perspicue insinuant vel aperte dicunt de culpabili omissione; Ledesma autem loquitur de inculpabili omissione. Auctores denique hic a Diana citati, ab eo allegantur pro sententia quae absolute et absque distinctione negat illum debere communicare, qui tempore paschali communionem omisit.

^{e)} Bonacina, qu. 7, punct. 2, n. 13, existimat probabilem esse sententiam quae ne-

gat illum teneri, nisi forte distulerit communionem de consilio confessarii; aut nisi lata sit excommunicatio, vel nisi exstet lex aliqua particularis vel consuetudo contra non communicantes elapso Paschatis tempore ». — Quam etiam sententiam tenet Henriquez, lib. 8, cap. 5, n. 1.

^{f)} In textu hic relato, qui habetur in part. 2, tit. 9, cap. 9, § 3, S. Antoninus loquitur de eo « qui omisit communionem in Paschate ex negligentia ».

^{g)} Virtualiter saltem; quod tamen expresse habet Valentia.

communicandi saepius in vita, praeceptum tamen communicandi semel in anno dicunt esse mere ecclesiasticum. Non secus ac praeceptum saepius colendi Deum est quidem de jure etiam divino: sed obligatio audiendi Missam in dominica, prout praescripsit Ecclesia, est tantum de jure ecclesiastico; ut fuse tuentur ipsimet Salmant. ¹ cum Soto, Cajetano, S. Antonino, Azor, Navarro, Suarez, Palao, Bonacina et aliis communissime, ex D. Thoma ², ubi ait: *Dicendum quod observantia diei dominicae in nova lege succedit observantiae sabbati; non ex vi praecepti legis, sed ex constitutione Ecclesiae et consuetudine populi christiani.* (Vide alia dicta Lib. III, n. 265). — Apud auctores secundae sententiae neminem reperi, qui huic paritati adaequate respondeat. Unde hanc *tertiam* sententiam non contemnendam puto: saltem, quia ex neutro praecepto, divino aut ecclesiastico, constat haec obligatio communicandi transacto tempore paschali. — Hoc tamen non obstante, nolo recedere a *prima* sententia. Dicit autem Tamburinius ^{h)} cum Diana, quod si quis communicaverit ante tempus paschale praevidens impedimentum communicandi in Paschate, cum intentione satisfaciendi praecepto illius anni; adhuc cessante postea impedimento, non tenetur in Paschate communicare. — Sed

hoc recte non admittunt Lugo ³, Palaus ⁴, Salmant. ⁵ et Antoine ⁶. Quia intentio non potest efficere ut actus positus tempore quo nondum coeperit obligatio, sit satisfactorius: sicut qui praevidet die dominico se impeditum fore, audiendo Missam die praecedenti ex intentione satisfaciendi crastinae obligationi, certe non satisfacit. Id confirmatur ex Rituali Romano ⁷, ubi sic dicitur: *Aegrotis quoque parochialibus, etiamsi communionem extra praescriptos paschales dies sumpserint, in paschalibus diebus illam* (parochus) *deferet ac ministrabit.*

298. — Dubitatur 3°. *An qui non potest communicare tempore Paschatis teneatur praevenire?*

Prima sententia negat; et hanc tenent Suarez ⁸, Holzmann ⁹, Busenbaum (ut supra, n. 294, ad 2), Tamburinius ^{a)}; Bonacina ¹⁰ cum Coninck, Filliuccio, Reginaldo, Molfesio ^{b)}; et Renzi ¹¹ cum Azor, Vasquez ^{c)}, etc. — Ratio est eadem quae adducta est ab auctoribus tertiae sententiae in praecedenti quaestione, nempe, quia hoc praeceptum addictum est tempori paschali: quo non incepto nulla est obligatio.

Secunda vero sententia, quam tenent Laymann ¹², Lugo ¹³, Palaus ¹⁴, Habert ¹⁵, Elbel ^{d)}, Croix ¹⁶ et Antoine ¹⁷, Salmant. ^{e)}, [Contin.] Tournely ¹⁸, dicit quod si com-

Adhuc tenetur infra tempus paschale.

Tempore paschali impediendus non tenetur praevenire juxta alios.

Juxta alios tenetur, si communicatio ultra annum differenda esset.

¹ Tr. 23, cap. 1, n. 38. — Sotus, de Just., lib. 2, qu. 4, art. 4, ad 2. — Cajetan., in 2^{am} 2^{ae}, qu. 122, art. 4, v. *Et quoniam ambiguitates*. — S. Anton., part. 2, tit. 9, cap. 7, v. *Succedit*. — Azor, part. 2, lib. 1, cap. 2, qu. 2. — Navar., Man., cap. 13, num. 1. — Suar., de Relig., tr. 2, lib. 2, cap. 4, n. 8. — Palaus, tr. 9, punct. 1, num. 4. — Bonac., disp. 5, de 3° Praec., num. 4. — ² 2^a 2^{ae}, qu. 122, art. 4, ad 4. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 42. — ³ Disp. 16, n. 77 et 78. — ⁴ Tr. 21, punct. 15, n. 8. — ⁵ Tr. 4, cap. 8, n. 22. — ⁶ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, n. 9. — ⁷ De

Commun. paschal., i. f. — ⁸ Disp. 70, sect. 2, v. *Tertium dub.* — ⁹ De Praec. Eccl., n. 57. — ¹⁰ Disp. 4, de Euch., qu. 7, punct. 2, n. 15. — Coninck, qu. 80, n. 108. — Fill., tr. 4, cap. 2, n. 59. — Regin., lib. 29, n. 76. — ¹¹ In 3 Praec. Eccl., cap. 2, qu. 5. — Azor, part. 1, lib. 7, cap. 30, qu. ult. — ¹² Lib. 5, tr. 4, cap. 5, num. 9. — ¹³ Disp. 16, num. 75 et 76. — ¹⁴ Tr. 21, punct. 15, n. 8. — ¹⁵ De Euch., part. 1, cap. 22, qu. 5. — ¹⁶ Lib. 6, part. 1, n. 642. — ¹⁷ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, num. 9. — ¹⁸ De Praec. Eccles., cap. 5, qu. 4.

^{h)} Tamburinius (qui Dianam non citat) probabilem existimat hanc sententiam, *Method. expedit. Commun., cap. 4, n. 38.*

298. — ^{a)} Tamburinius, *Method. expedit. Commun., cap. 4, n. 37 et 38*, hanc opinionem existimat probabilem.

^{b)} Molfesius, *Sum., part. 1, tr. 3, cap. 8, n. 28*, forte rem insinuat, negans satisfecisse praecepto eum qui alio anni tempore communicavit.

^{c)} Vasquez non satis accurate a Renzi allegatur; tenet enim secundam sententiam, quae S. Alphonso multo probabilior videtur. Cfr. notam c ad n. 294.

^{d)} Elbel, *confer. 15, de Sumpt. Euch., n. 127*, non videtur ad rem citari; scribit enim: « Is qui praevidet initio temporis paschalis se non habiturum deinceps tempus vel occasionem sumendi S. communionem, tenetur illam statim sumere ».

^{e)} Salmant., *tr. 4, cap. 8, n. 22*, innuunt utique hanc opinionem; sed eam non expresse propugnant: « Quia, inquit, in ea lege duo praecepta... continentur: alterum, communicandi semel saltem in anno; alterum, communicandi in Paschate; et praeveniundo communionem adimpletur illud praeceptum communicandi semel in anno: dicendum est ex

Haec sententia, non contemnenda.

S. Doctor a prima non recedit.

Praeviens impedimentum, communicans ante tempus:

munio non sit differenda ultra annum ab ultima communione facta, non teneris praevenire; cum antecedens illa communio non sit impletiva praecepti paschalis, et eamdem obligationem relinquat. — Secus vero, si ultra annum differri deberet. Quia tunc teneris communionem anticipare: tum ex praecepto divino communicandi semel in anno, modo quo ab Ecclesia est determinatum; tum ex praecepto ipsius Ecclesiae, quae duas obligationes imponit, nempe communicandi infra annum, et communicandi in Paschate, ut supra dictum est. Unde, si obligatio communicandi in Paschate nequit impleri, saltem implenda est obligatio communicandi semel in anno.

Haec secunda sententia in se spectata valde probabilior mihi videtur. Sed advertendum quod ipsa procederet tantum juxta opinionem illorum qui dicunt obligationem hujus annuae communionis incipere a Januario et terminari ad Decembrem. — At, quia communis est sententia aliorum, et universali usu fidelium comprobata (ut diximus *n.* 296), quod hujusmodi obligatio urgeat a Paschate ad Pascha; hinc dicendum videtur, nullam ei esse obligationem praeveniendi, qui praevidet non posse communicare tempore paschali, quia (ut bene advertit Pater Suarez ¹) talis communio non esset adimpletiva praecepti: tempore enim quo fieret, non adhuc inceptum esset tempus obligationis, cum nondum inceperit tempus annuae communionis. — E converso certum est quod, incepto tempore paschali, si quis impediendum a communione se praevidet, tenetur illico eam accipere; ut communiter docent Suarez, Sà ^{f)} et Bonacina, cum Salmant. ².

¹ Disp. 70, sect. 2, v. *Tertium dub.* — *Suar.*, loc. cit. — *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. 7, punct. 2, n. 15. — ² Tr. 4, cap. 8, num. 23. — ³ De Euch., disp. 16, n. 17. — ⁴ Lib. 6, part. 1, num. 626. — ⁵ Method. expedit. Commun., cap. 4, n. 40. — ⁶ Tr. 10, de Censur., cap. 3, num. 74. — ⁷ Part. 5, tract. 9, resol. 88. — ⁸ De Euch., qu. 4, art. 2, num. 10, v. *Notand.* 4. — *Laym.*, lib. 1, tr. 5, part. 2, cap. 2, n. 3. — ⁹ Method. expedit. Com., cap. 4, n. 40. — ¹⁰ Loc. cit. —

299. — Dubitatur 4°. *An teneantur fideles tollere impedimenta, ut praecepto annuae communionis satisfaciant?*

Communiter dicunt Lugo ³, Croix ⁴, Tamburinius ⁵, Salmant. ⁶, Diana ⁷; et Viva ⁸ cum Laymann, quod *excommunicatus* tenetur obtinere absolutionem, ut possit praeceptum implere; quia communio valde confert ad animae salutem. Unde ipsius praeceptum rigide obligat ad auferenda mala spiritualia quae obstant.

Censent vero Tamburinius ⁹ et Viva ¹⁰, *carcere detentos* non teneri ad quaerendam libertatem ut communicent. — Sed probabilius contradicunt Salmant. ¹¹; cum probabilius sit hoc esse praeceptum divinum, juxta dicta *n.* 297

300. — « Resp. III°. Tenetur quis communionem paschalem sumere in parochia a pastore suo: nisi hujus licentia, privilegio aut consuetudine eximatur. » Navarrus, Suarez ¹², etc. ». — [Ex cap. *Omnis, de poenit. et remiss.* Vide dicta *n.* 295].

« Unde resolves:

« 1°. Sacerdos, ubivis celebrando, satisfacit. Bonacina ¹³ ». — [Ut communiter ex consuetudine dicunt Wigandt ¹⁴, Roncaglia ¹⁵, Antoine ^{a)}; et Salmant. ¹⁶ cum Sà, Palao, etc. Intellige si celebret; alias tenetur communicare in parochia, ut alii laici].

« 2°. Eximuntur peregrini et vagi, qui parochiam non habent aut ab ea absunt. » Bonacina ¹⁷ ». — [Et ita absunt ut commode ad illam accedere nequeant. Nec tunc tenentur communicare in ecclesia matrice oppidi illius, neque in parochia in qua transeunter commorantur; ut Sanchez ¹⁸, Salmant. ¹⁹. — Vide dicta *n.* 240, v. 9. *Si in Paschate*, et seq.].

Excommunicatus tenetur impedimenta tollere.

Item, carcerari detenti.

Communio paschalis a proprio pastore accipienda.

Sacerdos, ubivis celebrat, satisfacit.

Quid de peregrinis et vagis.

hac parte teneri eum communionem praevenire, non autem ex vi solum alterius praecepti communicandi in Paschate ».

^{f)} Sà, v. *Eucharistia, i. f.*; seu rectius Victor-

relli, in *Addit. ad Sà, loc. cit.*, prius dumtaxat membrum hujus distinctionis habet.

300. — ^{a)} Antoine, *cap. 2, qu. 1, resp. 2, n. 3, i. f.*: « Sacerdotes tamen saeculares,

Quid de
laicis mo-
nasterio in-
servienti-
bus.

« 3°. Non eximuntur laici inservientes « religiosis; ut habet Sà ¹. Nisi, ut dicit « Bonacina, degant in monasteriis, aliis- « que locis a cura parochorum exemptis. « Vide Sanchez ^{b)} ». — [Vide dicta n. 240, v. 10. Si sint.].

Communi-
cans ex-
tra paro-
chiam non
satisfacit.

« 4°. Non satisfacit huic praecepto, qui « in Paschate extra parochiam sine con- « sensu pastoris communicat; ut habent « Navarrus, Azor et alii communiter. — « Nisi tamen communicet in cathedrali « ecclesia: hunc enim satisfacere prae- « cepto censet Bonacina ²; sed negat card. « Lugo ³, nisi episcopus expresse vel ta- « cite consentiat ». [Sed opinio Bonacinae nescio an sit probabilis: nisi adsit in aliquo loco communis usus, qui consensum episcopi praesumere faciat ^{c)}; oves enim a proprio pastore agnosci debent]. — « Vide supra, cap. 2, dub. 1, art. 1, cas. 7, « 8 et 9.

Nisi de
consensu
pastoris.

« Dixi: sine consensu pastoris. Quia « cum consensu Summi Pontificis vel epi- « scopi, sive ordinarii aut ejus vicarii gene- « ralis, vel parochi (hi enim omnes intelli- « guntur nomine pastoris), extra parochiam

« communicando satisfieri praecepto do- « ctiores concedunt. — Et quidem suffi- « cere consensum interpretativum, sive « praesumptum », [Modo adsit certitudo moralis de voluntate parochi; ut Salmant. ⁴ cum Suarez ^{d)}, Lugo ^{e)}, Diana ^{f)} et Tamburinio ^{g)}] « notat Tamburinius ⁵. — Immo « Bauny ⁶, Beja et quidam alii (apud Tam- « burinium ⁷ et cardinalem de Lugo ⁸), « item Diana ⁸) putant posse satisfieri prae- « cepto communionis paschalis (praeser- « tim extra diem Paschae) apud mendican- « tes, ex privilegio Nicolai V ^{h)}, Pii IV ^{h)} « et Pauli IV ^{h)} certis concessio, quod cae- « teri participant. Verum hoc alii com- « muniter negant. Vide Aversa ⁹ ».

Satis est
consensus
certo prae-
sumptus.

Cum Diana (ut supra) sentiunt Beja, Rodriguez, etc., apud Escobar ¹⁰, bene fideles satisfacere praecepto communi- cando in ecclesiis regularium, vi privile- giorum a praedictis Pontificibus conces- sorum monasteriis D. Hieronymi. — Sed communiter et merito id reprobant Croix ¹¹; et Salmant. ¹² cum Lugo ^{e)}, Fagundez ⁱ⁾, Tamburinio ^{e)} et aliis, qui dicunt nemi- nem posse in ecclesiis regularium prae-

Communi-
cans in ec-
clesia regu-
larium non
satisfacit.

¹ V. *Eucharistia*, n. 9. — *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. 7, punct. 2, n. 10. — *Navar.*, Man., cap. 21, n. 52. — *Azor*, part. 1, lib. 7, cap. 30, qu. 6. — ² Loc. cit., n. 11. — ³ Resp. mor., lib. 1, dub. 15, num. 4. — ⁴ Tr. 4, cap. 8, n. 34. — ⁵ Method. expedit. Commun., cap. 4, num. 43. — ⁶ Theol. mor., part. 1, tr. 5, qu. 19, quaestiuunc. — *Beja*,

Respons. cas., part. 4, cas. 4. — ⁷ Method. expedit. Com- mun., cap. 4, num. 51 et 52. — ⁸ Part. 2, tr. 14, resol. 73; et part. 6, tr. 7, resol. 58. — ⁹ De Euch., qu. 10, sect. 4. — *Beja*, loc. cit. — *Hieron. Rodrig.*, Compend., resol. 127, n. 3. — ¹⁰ Lib. 20, num. 441. — ¹¹ Lib. 6, part. 1, n. 635. — ¹² Tr. 4, cap. 8, n. 34. —

licentia parochi certo praesumpta. Ita inquit, ex consuetudine satisfaciunt celebrando in ecclesia, cui addicti sunt per suas functiones ».

^{b)} Sanchez, de Matr., lib. 3, disp. 23, n. 12, ubi loquitur de acquirenda parochia relate ad sacramenta, ratione habitationis, quando haec brevis temporis non est.

^{c)} Et S. C. C., in *Amerina*, die 10 Sept. 1803, declaravit observandum esse decretum quo episcopus jusserat ut communio accipere- tur non in cathedrali, sed a proprio parochia ad satisfaciendum praecepto paschali, non obstante immemorabili consuetudine. Vide *Thesaur. Resolut.*, tom. 69, fol. 209 et seqq.

^{d)} Suarez, hic a Salmant. citatus, loquitur disp. 72, sect. 2, v. *Hinc igitur*, de administratione hujus sacramenti, ad quam requirit jurisdictionem; sed ait excusari ab omni culpa saltem mortali, « si intercedat bona fides et interpretativa seu praesumpta voluntas pa- storis probabili causa ».

^{e)} Lugo, disp. 18, n. 51; Tamburinius, loc. cit., cap. 4, n. 49, ajunt difficiliter prae-

sumendum esse consensum parochi, paschali quam alio tempore.

^{f)} Diana, part. 3, tr. 2, resol. 12, i. f., loquitur de religioso ministrante Eucharistiam die Paschatis, negans eum peccare, si id faciat cum licentia certo praesumpta et moraliter certa parochi ».

^{g)} Lugo, de Euch., disp. 18, n. 49, adducit auctores qui affirmant mendicantes posse Eucharistiam ipso Paschatis die ministrare.

^{h)} Nicolaus V, in sua bulla *Scimus populos*, de die 15 April. 1448, fratribus de Observantia facultatem concessit « in omni, praeterquam in die Resurrectionis..., sacratissimi Corporis Dominici communionem dandi ». Quod privilegium confirmavit Paulus IV, bulla *Ex clementi Sedis Apostolicae*, de die 1 Julii 1555; et Pius IV, bulla *Ex clementi Sedis*, de die 27 April. 1561. Bullae istae habentur apud Rodriguez in Bullario Regularium.

ⁱ⁾ Fagundez, de 3° praec. Eccl., lib. 1, cap. 5, n. 11, dicit posse fieri, quando circumstantiae sunt tales, « ut arbitrio prudentis viri, credatur parochus fore contentus ».

ceptum communionis implere, nisi cum licentia parochi certo praesumpta; ita etiam Suarez ¹⁾, Bonacina ²⁾; et Escobar ³⁾ cum Villalobos ⁴⁾, Nuñez, Fagundez ⁵⁾, etc., qui refert declarationem S. Congregationis anni 1586 (apud Farinacium ⁶⁾), ubi dictum fuit minime satisfacere praecepto communicantes in ecclesiis regularium. Nec obstant praefata privilegia (quorum meminit Busenbaum). Nam, ut ajunt auctores ⁷⁾ citati, cum Pontifices saepe declararint, quoad communionem obligatoriam semper servandum esse illaesum jus parochorum, tam praedicta monasteria D. Hieronymi quam aliae religiones nunquam illis privilegiis usae sunt, nisi pro suis familiaribus.

Unde Escobar ⁸⁾ censet oppositam opinionem non esse practice probabilem. — Et revera nostra sententia a communi consuetudine videtur approbata.

301. - Pueri baptizati rationis impotes, et perpetuo amentes, Eucharistiam sumendo, vere gratiae augmentum percipiunt; quia sufficit hoc sacramentum in gratia suscipere, ad ejus effectum sane percipiendum. Ita Suarez, Vasquez, Coninck, Palaus, Laymann, cum Salmant. ⁴⁾ — Ob majorem tamen reverentiam hujus sacramenti, Ecclesia latina merito illud parvulis dari prohibuit; ut habetur ex communi sensu Ecclesiae, juxta S. Thomam ⁵⁾, Catechismum Romanum ⁶⁾ et Rituale Romanum ⁷⁾.

Sed quaeritur 1°. *An pueri, statim ac habent usum rationis, possint ac debeant communicare?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenet S. Antoninus ⁸⁾, ubi ait: *Cum* (puer) *est*

doli capax, cum scilicet potest mortaliter peccare, tunc obligatur ad praeceptum de confessione, et per consequens de communione, quae simul dantur. Idem dicunt Sanchez ⁹⁾; et Paludanus ac de la Cruz, apud Escobar ¹⁰⁾; probabilemque putat Diana ¹¹⁾ cum Tabiena ^{a)}. — Ratio, quia, cum tales pueri jam sint capaces committendi peccatum mortale, et se disponendi ad absolutionem per debitum dolorem, etiam capaces fiunt communionis, ad quam minor requiritur rationis discretio.

Secunda vero sententia, communissima et probabilior, negat teneri. Et hanc docent Suarez ¹²⁾, Navarrus ¹³⁾, Laymann ¹⁴⁾, Escobar ¹⁵⁾, Palaus ¹⁶⁾, Antoine ¹⁷⁾, Croix ¹⁸⁾, Salmant. ¹⁹⁾ cum Vasquez, Soto, Filliuccio, Dicastillo, etc.; ac Diana ²⁰⁾ cum Tolet, Coninck, Comitolo ^{b)}, Tanner, Salas et communi (ut asserit). — Ratio, quia communis usus Ecclesiae sic interpretatus est obligationem hujus praecepti: tum ut pueri cum majori reverentia et fructu Eucharistiam suscipiant; tum ne ipsi facile exponantur periculo transgressionis. Et quamvis obligentur ad confessionem, non ideo tamen tenentur suscipere Eucharistiam, quae est majoris excellentiae et non tantae necessitatis. — Nec obstat cap. *Omnis 12, de poenit.*, ubi dicitur quod omnis fidelis, *postquam ad annos discretionis pervenerit*, tenetur non tantum ad confessionem, sed etiam ad communionem. Nam anni discretionis intelligendi sunt respective ad rationem materiae, nempe cum quis pervenerit ad discretionis annos pro confessione, confi-

Pueri, juxta alios, tenentur communicare statim ac ratione potiuntur.

Probabilius non statim tenentur.

Pueri rationis impotes, et amentes, percipiunt fructum Eucharistiae.

Ecclesia latina vetat dari parvulis.

¹⁾ Lib. 20, num. 442 et 443. Nuñez, in 3 P., qu. 82, art. 3, concl. 5. — ²⁾ Ad sess. 13, can. 9, declar. 23 Jan. 1586. Cfr. et alias similes declarationes apud Pallottini, v. *Sacram. Euchar.*, § 1, num. 6, 7, 16 et seqq. — ³⁾ Loc. cit., num. 443. — *Suar.*, disp. 62, sect. 4. — *Vasq.*, disp. 212, cap. 2, n. 11. — *Coninck*, qu. 80, art. 9, n. 77. — *Palaus*, tr. 21, punct. 10, num. 5. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, ap. 4, n. 2. — ⁴⁾ Tr. 4, cap. 7, n. 6. — ⁵⁾ 3 P., qu. 80, art. 9, ad 3. — ⁶⁾ De Euch., n. 62, (*al.*, num. 67). — ⁷⁾ De SS. Euchar. Sacram., n. 11. — ⁸⁾ Part. 3, tit. 14, cap. 12, § 5. — ⁹⁾ Is est *Joan. Sanchez*, Select. disp. 26. — *Palud.*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 5, concl. 1, i. f. (n. 25, i. f.). — *Philip. de la Cruz*, Thesaur. Eccl., tr. 1, § 11, n. 3. — ¹⁰⁾ Lib. 20,

num. 243. — ¹¹⁾ Part. 3, tr. 6, resol. 70, i. f. — ¹²⁾ Disp. 70, sect. 1, v. *Sed expectandum*. — ¹³⁾ Man., cap. 21, n. 57. — ¹⁴⁾ Tr. 4, cap. 4, num. 3. — ¹⁵⁾ Lib. 20, num. 244. — ¹⁶⁾ Tr. 21, punct. 10, num. 11. — ¹⁷⁾ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, num. 1. — ¹⁸⁾ Lib. 6, part. 1, num. 646. — ¹⁹⁾ Tr. 4, cap. 7, num. 16. — *Vasq.*, disp. 214, cap. 4, num. 40, v. *Deinde cum Navarro*. — *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 9, i. f.; et art. 11, v. *Quod si quaeras*. — *Fill.*, tr. 4, cap. 7, n. 192. — *Dicast.*, tr. 4, de Euch., disp. 10, dub. 5, n. 103 et seqq. — ²⁰⁾ Part. 3, tr. 6, resol. 70. — *Tolet.*, lib. 6, cap. 15, n. 1. — *Coninck*, qu. 80, n. 102. — *Tann.*, tom. 4, disp. 5, qu. 8, dub. 5, n. 114. — *Salas*, de Legib., disp. 14, sect. 13, num. 127.

ⁱ⁾ Suarez, de *Relig.*, tr. 10, lib. 9, cap. 3, n. 6; Bonacina, de *Euch.*, qu. 5, punct. 1, n. 12; Villalobos, *part. 1, tr. 7, diff. 47, n. 3* et 4, non afferunt hanc sententiam.

^{k)} Interpretatio ista desumitur ex Escobar. **301.** — ^{a)} Tabiena, v. *Communicare*, n. 6, sententiam hanc plane defendit.

^{b)} Comitulus, quamvis a Diana citetur, non

teatur; quando ad discretionis annos pro communione, communicet. Sed notandum quod ex hujus sententiae fautoribus alii, ut Vasquez ^{c)}, Hurtadus ^{d)}, Praepositus ^{e)}, Granado ^{c)}, etc., apud Escobar ¹, censent tales pueros nec teneri nec posse communicare; quia (ut dicunt) Eucharistia non potest dari eis qui non sunt capaces digne communicandi. — Alii vero, ut Suarez ² cum Soto et Laymann, Palao, ac Croix ³, probabilius dicunt quod esto pueri non teneantur communicare statim post adeptum usum rationis, non tamen prohibentur ad Eucharistiam accedere, semper ac sciant discernere hunc coelestem cibum a profano. Tunc enim, ut inquit D. Thomas ⁴: *Quando jam pueri incipiunt aliqualem usum rationis habere, ut possint devotionem concipere hujus sacramenti, tunc potest eis hoc sacramentum conferri.*

Possunt tamen, si Eucharistiam discernant a profano cibo.

¹ Lib. 20, n. 242. — ² Disp. 70, sect. 1, v. *Deinde*. — *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 11, v. f. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 4, n. 3. — *Palao*, tr. 21, punct. 10, n. 11. — ³ Lib. 6, part. 1,

Idque confirmatur in *cap. penult., caus. 26, qu. 6*, ubi dicitur: *Cui Poenitentiae sacramentum conceditur, neque Eucharistiae sacramentum negari debet, si desideret f).*

Sed hic dubitatur 1°. *Quando censeantur pueri obligati ad communicandum?*

Sotus apud Suarez ⁵, et Corduba ⁶ apud Palaum ⁶, sentiunt hanc obligationem incipere a duodecimo anno; quia (ut ajunt) in ea aetate pueri tenentur ad leges ecclesiasticas. Sed hoc communiter rejicitur, prout diximus *de Leg., lib. 1, n. 155*. — Hinc communiter dicunt doctores, regulariter loquendo, pueros non obligari ad communionem ante nonum vel decimum annum; nec differendam eis esse communionem ultra duodecimum (ut sentiunt Palaus ^{h)}; et Salmant. ⁷ cum Lugo ⁱ⁾, Dicastillo ^{j)}, Amico ^{j)}, etc.), vel saltem ultra decimum quartum, ut Suarez ^{k)}, Lay-

Regulariter non tenentur ante nonum annum.

Non differendum ultra duodecimum vel decimum quartum.

n. 646. — ⁴ 3 P., qu. 80, art. 9, ad 3. — *Sotus*, in 4, dist. 12, qu. 1, artic. 11, v. *Sed si quaeras*. — ⁵ Disp. 70, sect. 1, v. *Deinde*. — ⁶ Tr. 21, punct. 10, n. 11. — ⁷ Tr. 4, cap. 7, n. 18.

loquitur tamen in *Respons. mor., lib. 1, qu. 17*, de communione.

^{c)} Vasquez videtur sane id insinuare, dum, *disp. 214, cap. 4, n. 43*, negat ministrandum esse hoc sacramentum pueris « qui sufficienti usu rationis carent, et hoc praecepto non tenentur ». — Jacob. de Granado pariter videtur hanc sententiam insinuare, dum in 3 P., *controv. 6, de Euch., tr. 10, disp. 3, n. 11*, rationem afferens cur non teneatur, scribit: « Quia Ecclesia declaravit tunc non habere discretionem sufficientem, ut ea, qua par est, reverentia et devotione Eucharistia suscipiatur ». Quod aliis verbis, *disp. 4, n. 2*, sic reddit: « Major enim dignitas Eucharistiae petit majorem reverentiam in suscipiente et majorem discretionem ».

^{d)} Gaspar Hurtadus male citatur ab Escobar pro hac sententia; tenet enim oppositam, scribens, *de Euch., disp. 10, diff. 4, v. Pueri ergo*: « Nihilominus puero permittendum est communicare, quamvis ad eam discretionem [in qua tenetur praecepto annuae communionis] non pervenerit, si prudenter judicetur pervenisse ad perfectum usum rationis sufficientem ad peccatum mortale, si confessarius prudenter praesumat esse sufficienter dispositum ».

^{e)} Praepositus, *qu. 80, art. 11, dub. 1, n. 56*, negat quidem teneri. « Advertunt aliqui, inquit, quod pueri non statim obligentur communicare cum primum possunt et tenentur confiteri, sed aliquanto majorem rationis usum requiri, quod non est improbable, et confirmat communis praxis pastorum ». At,

n. 58, videtur etiam negare eos posse communicare statim ut habent usum rationis ad confessionem sufficientem: « In pueris... paulo major aetas et rationis usus requiritur, ut teneantur singulis annis hoc sacramentum sumere, quam ut teneantur confiteri, ut scilicet majori cum reverentia ad hoc sacramentum accedant... In genere loquendo pueri videntur plerumque capaces hujus sacramenti anno duodecimo vel decimo quarto ».

^{f)} Rectius: Canon Agnovimus, *penult., caus. 26, qu. 6*, jubet ut poenitentia concedatur morientibus, qui eam cupiunt; et Gratianus, transitionem faciens ad *canonem 14 ult.*, scribit: « Cui autem poenitentia non negatur, nec reconciliatio sibi deneganda est ».

^{g)} Corduba, *Sum., qu. 60, in med.*, hanc obligationem incipere ait 12 aut 13 anno in feminis; in viris autem, anno 14 aut 15; et ita etiam a Palao allegatur.

^{h)} Palaus, *tr. 21, punct. 10, n. 11*: « Regulariter, inquit, nemo ante decimum annum obligari censendus est ».

ⁱ⁾ Lugo, *disp. 13, n. 33*, de discretionem requisita scribit: « Communiter solet advenire a decimo usque ad decimum quartum annum ».

^{j)} Dicastillus, *tr. 4, disp. 10, dub. 5, n. 108*; Amicus, *tom. 7, disp. 29, n. 61*, non determinant tempus.

^{k)} Suarez, *loc. cit.*, tempus assignat « a decimo usque ad decimum quartum aetatis annum ». — Idemque significant Laymann, *tr. 4, cap. 4, n. 3*; Wigandt, *tr. 12, exam. 4, n. 46*, ubi dicunt in aliis citius advenire signa

mann ^{k)}, Wigandt ^{k)}, Antoine ¹ et Croix ². Hicque notandum id quod praescripsit S. Carolus Borromaeus ³: *Parochi... illos... qui decennium attigerint, hebdomadae Septuagesimae initio accersant, et singillatim instruant atque erudiant ad cognitionem cultumque sanctissimi sacramenti Eucharistiae, doceantque quam humiliter, religiose reverenterque ad eam sumendam accedant.*

Dictum est: *regulariter*; nam, ut advertunt auctores, citius possunt obligari pueri qui ante talem aetatem perspicaciores conspiciuntur. Unde recte reprehendit Roncaglia ⁴ parochos qui indiscriminatim non admittunt ad communionem nisi pueros in certa aetate constitutos. — Dicunt autem Navarrus ¹⁾ et Croix ⁵ quod, licet pueri anno decimo possint ad communionem admitti, non tamen ipsi ad illam tenentur; sed tum solum cum a parochus vel parentibus moniti fuerint ^{m)}.

¹ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, num. 1. — ² Lib. 6, part. 1, n. 646. — ³ Synod. dioec. xi, tit. 3, Monita quoad Sacram. — ⁴ De Euch., cap. 6, reg. in praxi, n. 5. — ⁵ Loc. cit., n. 646. — ⁶ Qu. 80, art. 9, ad 3, cum corp. — *Suar.*, disp. 62, sect. 4, i. f.; et disp. 69, sect. 2, v. *Nihilominus*. — *Palaus*, tr. 21, punct. 10, num. 6. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 4, num. 2, cum num. 3 et 4. — ⁷ Tr. 4, cap. 7, n. 7. —

Dubitatur 2°. *An in periculo mortis communio tribuenda sit pueris qui rationis sunt impotes?*

Respondetur negative: tum quia idem adest periculum irreverentiae, tum quia talis est usus Ecclesiae Romanae. Ita communiter S. Thomas ⁶; item Cajetanus ⁿ⁾, Suarez, Palaus, Laymann, Bonacina ^{o)}, Lugo ⁿ⁾, etc., cum Salmant. ⁷.

In mortis periculo, pueri rationis impotes non communicandi.

Et qui aliter ageret graviter peccaret, ut notant Salmant. ⁸ cum Ledesma: qui ait, hujusmodi usum universalem Ecclesiae quippe aequivalere ac si esset prohibitio.

Pueris vero qui jam sunt compotes rationis, in articulo mortis non solum communio dari potest, ut dicunt Navarrus ⁹; Cajetanus ^{p)} apud Wigandt ¹⁰; sed etiam debet, ut communissime docent Suarez ¹¹, Lugo ¹², Laymann ^{q)}, Palaus ¹³, Wigandt ¹⁴, Holzmann ¹⁵, Antoine ¹⁶, Escobar ¹⁷; et Salmant. ¹⁸ cum Henriquez ^{r)}: et idem docet

Rationis compotes, communicandi.

⁸ Tract. 4, cap. 7, num. 8. — *Petr. de Ledesma*, de Euch., cap. 13, concl. 8, (edit. hispan. Salmant. 1602). — ⁹ Man., cap. 21, n. 57. — ¹⁰ Tr. 12, exam. 4, n. 46, v. *Resp.* 3. — ¹¹ Disp. 70, sect. 1, i. f. — ¹² De Euch., disp. 13, n. 37 et 39. — ¹³ Tr. 21, punct. 10, n. 11. — ¹⁴ Loc. cit., n. 46. — ¹⁵ De Praec. Eccl., n. 43, i. f. — ¹⁶ De Euch., cap. 2, qu. 1, resp. 2, n. 1, v. f. — ¹⁷ Lib. 20, n. 244. — ¹⁸ Tr. 4, cap. 7, n. 15.

discretionis, anno scilicet nono aut decimo; in aliis vero tardius, anno decimo quarto.

^{l)} Navarrus, *Man.*, cap. 21, n. 57, universaliter scribit eos « qui aliena cura gubernantur et eorum monitionem exspectant, non peccare donec moneantur ».

^{m)} S. C. C., die 15 Martii 1851, de hac materia declaravit: « Nulla canonica lege sancitum est ne communio ministretur pueris ante duodecimum aetatis annum ». Posse tamen episcopum, attentis locorum ac temporis circumstantiis, aetatem determinare qua pueri ad primam communionem admittantur, uti declaravit eadem S. C. in *Annecien.*, die 21 Julii 1888. — Praeterea, de puerorum frequenti communione S. C. C., die 15 Septembris 1906, haec decrevit: « Sacrae communionis frequentiam commendari juxta articulum primum decreti [de quotidiana communione, 20 Decembris 1905, relati supra {nota a, ad n. 254}] etiam pueris qui ad sacram mensam juxta normas in Catechismo Romano, cap. 4, n. 63, semel admissi, ab ejus frequenti participatione prohiberi non debent; sed potius eos ad id hortari, reprobata praxi contraria alicubi vigente ».

ⁿ⁾ Cajetanus, *Sum.*, v. Communionis minister, i. m.; Lugo, *disp.* 13, n. 32, negant

absolute et in universum communionem dari posse pueris ante discretionis annos.

^{o)} Bonacina, *disp.* 4, qu. 6, punct. 1, n. 5, loquitur de perpetuo amentibus, de quibus eodem loco Salmant. disputant.

^{p)} Cajetanus, *Sum.*, v. Communionis minister, i. m., disserens de certis quibusdam peccatoribus, regulam hanc generalem, ut ait Wigandt, tradit: « Quandocumque et ubicumque, et quibuscumque potest dari sacramentum Poenitentiae, potest etiam dari, si in articulo mortis est, viaticum ».

^{q)} Laymann, *lib.* 5, tr. 4, cap. 4, n. 3, de pueris in mortis articulo constitutis, hanc statuit regulam: « Cui sacramentum Poenitentiae conceditur, neque Eucharistiae sacramentum negari debet, si desideret ».

^{r)} Henriquez, videtur hanc sententiam implicite enuntiare, dum, *lib.* 8, cap. 42, n. 4, haec scribit: « Si pater et parochus in mortis articulo... communicare puerum non permittat, excusatur, quando est dubium de sufficienti discretionem ». Et n. 3, in universum scripserat: « Qui habent usum rationis, sed debilem et imperfectum, ut Aethiopes, et quidam, et semifatui, secluso irreverentiae periculo, admittendi sunt ad communionem praeepti in Pascha et mortis articulo ».

Benedictus XIV ¹. — Ratio, quia ex una parte pueri, in tali periculo constituti, tenentur ex praecepto divino communicare; ex alia, utilitas Eucharistiae tunc maiorem dispositionem non exposcit.

302. — Quaeritur 2°. *An communio sit ministranda amentibus?*

Perpetuo amentibus, communio neganda.

Perpetuo amentibus omnino est neganda; ut omnes dicunt cum S. Thoma ², et Rituali Romano ³, ubi dicitur: *Amentibus... seu phreneticis communicare non licet; licebit tamen si quando habeant lucida intervalla, et devotionem ostendant dum in eo statu manent, si nullum indignitatis periculum adsit.*

Non perpetuo amentibus, quando sit danda in mortis articulo.

Aliis vero amentibus qui non semper caruerunt usu rationis, sed nunc carent, censet Gobat ^{a)} quod in articulo mortis absolute potest eis dari communio. — Sed in hoc sequenda est doctrina D. Thomae ⁴, ubi sic ait: *Si prius, quando erant compotes suae mentis, apparuit in eis devotio huius sacramenti, debet eis in articulo mortis hoc sacramentum exhiberi: nisi forte timeatur periculum vomitus vel exspuitionis.* Idem fere docuit Catechismus Romanus ⁵, dicens: *Amentibus praeterea qui tunc a pietatis sensu alieni sunt, sacramenta dare minime oportet; quamvis, si, antequam in amentiam inciderint, piam...*

¹ De Synodo, lib. 7, cap. 12, num. 3. — ² 3 P., qu. 80, art. 9, corp. — ³ De SS. Euch. Sacram., n. 10. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ De Euch., num. 64, (al. num. 69). — ⁶ Tr. 21, punct. 10, n. 7. — ⁷ De Praec. Eccl., num. 46. — ⁸ Tr. 4, cap. 7, n. 9 et 10. — ⁹ Coninck, qu. 80, art. 9, n. 73 et 74.

animi voluntatem prae se tulerint, licebit eis in fine vitae, ex concilii Carthaginensis decreto, Eucharistiam administrare: modo vomitionis vel alterius indignitatis et incommodi periculum nullum timendum sit.

Hinc sufficit quod talis aeger pie vixerit; ut recte dicunt Palaus ⁶, Holzmann ⁷; et Salmant. ⁸ cum Suarez ^{b)}, Vasquez ^{c)}, Coninck, Laymann, Bonacina, Filliuccio ^{d)}, Hurtado, etc. Ratio, quia ex una parte praesumitur is interpretative communionem petere; ex altera, huic Eucharistia adhuc necessaria esse potest, nempe si incidisset in amentiam existens in peccato mortali, de quo solum attritus fuerit. — Excipiunt tamen doctores (apud Salmant. ⁹) si certo praesumatur in amentiam incidisse penitus impenitens ^{e)}.

Extra tamen articulum mortis, nullo modo Eucharistia amentibus est concedenda; ut Salmant. ¹⁰ cum Suarez, Laymann et communi.

303. — Quaeritur 3°. *Quando concedenda sit Eucharistia semifatuis, mutis et obsessis?*

Respondetur quod *semifatuis*, semper ac sciant distinguere hunc coelestem cibum ab aliis, tantum in articulo mortis et tempore praecepti communio danda est. — Holzmann ¹¹, Laymann ^{a)}, Wigandt ^{a)};

Semifatuis, surdis et mutis quando sit danda.

Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 4, num. 4. — Bonac., ³ disp. 4 qu. 6, punct. 1, n. 5. — Gasp. Hurtad., de Euch., disp. 9, diff. 20. — ⁹ Loc. cit., n. 11. — ¹⁰ Tr. 4, cap. 7, n. 11, i. f. — Suar., disp. 69, sect. 2, dub. 3. — Laym., lib. 5, tr. 4, cap. 4, n. 4. — ¹¹ De Praec. Eccl., n. 45.

302. — ^{a)} Gobat, tr. 4, n. 135, ait illis dandum esse sacramentum; « quia censendi sunt illud petivisse hoc ipso quod aliquandiu pie vixerint, modo non constet fuisse in statu malo, quando correpti sunt hoc malo ».

^{b)} Suarez, disp. 69, sect. 2, dub. 3, illos ait petivisse explicite vel implicite. Et v. *Ad fundamentum ergo*: « Quacumque probabili fide credatur, inquit, esse bene dispositus, id satis est ». Et paulo inferius: « Sufficit... implicita petitio, quae in ipsa contritione et signis ejus includitur, quatenus includit voluntatem implendi omnia praecepta; immo, dum contrarium non constat, nullus est qui non velit ut Ecclesia ei in necessitate subveniat remediis ad salutem tam opportunis et quasi necessariis ».

^{c)} Vasquez, disp. 212, cap. 3, n. 26, ait dari eis posse Eucharistiam, « etiamsi expresse illam non petierint... dummodo nulla suspicio

alicujus mortalis peccati de illis habeatur... quoties de illorum vita praeterita recte colligi potest eos petituros pro tempore amentiae hoc sacramentum, si illud considerassent ».

^{d)} Filliuccius, tr. 4, cap. 7, n. 189, censet debitam esse dispositionem: « vel quia ante eam petierint formaliter, aut virtute petendo confessionem, vel quia, si mali fuisse non probentur, praesumendus quisque sit bonus ».

^{e)} Quam exceptionem aliis verbis ponunt Palaus et Holzmann, dicentes requiri ut non constet in amentiam peccato mortali gravatum incidisse. Et omnes isti, Salmant., Palaus, Holzmann, requirunt etiam ut non sit spes moralis illum ante mortem rationem recuperaturum; et ut absit periculum irreverentiae.

303. — ^{a)} Laymann, lib. 5, tr. 4, cap. 4, n. 4, admittendos esse vult « minimum... in Paschate, multoque magis in mortis articulo ». — Wigandt pariter, tr. 12, exam. 4, n. 36,

et Salmant.¹ cum Palao, Hurtado, Diana Henriquez^{b)}; — contra Sanctium et Leandrum^{c)}, qui concedunt toties quoties.

Idem agendum est cum *mutis* et *surdis* a nativitate; modo ex signis constet eos discretionem habere; ut Laymann^{d)}, Palaus et Salmant.² Immo recte ait Holzmann³ quod si isti sint praediti non qualicumque discretionem, saepius possunt communicare.

Verum mutis, surdis et simul caecis a nativitate, omnino^{e)} neganda est communio: cum Wigandt⁴. *Epileptici* autem negatur communio tantum in paroxysmo;

Epileptici et obsessi negatur tantum in paroxysmo.

¹ Tr. 4, cap. 7, n. 12. - Palaus, tr. 21, punct. 10, n. 8. Gasp. Hurtad., de Euch., disp. 9, diff. 20. Diana, part. 2, tr. 14, resol. 79. — Joan. Sanct., Select., disp. 26, num. 5; et disp. 38, n. 9. — Palaus, tr. 21, punct. 10, n. 9. — ² Tr. 4,

ut Holzmann⁵; Elbel⁶ cum Laymann^{f)} et Palao^{f)}.

Idem agendum cum *obsessis* a daemone, quando non sunt sui compotes. — Caeterum Salmant.⁷ cum Suarez^{g)}, Soto^{h)}, Bonacina^{g)}, Laymannⁱ⁾ et aliis, ex doctrina S. Thomae^{h)}, recte ajunt Eucharistiam pluries in anno, juxta prudentiam confessarii istis concedendam esse; cum sit speciale remedium ad daemones arcendos. Hinc ait Cassianus⁸: *Communione... eis* (qui ab immundis vexantur spiritibus)... *a senioribus... nunquam minimus interdictam*.

Obsessis, pluries in anno danda communio.

cap. 7, n. 13. — ³ De Praec. Eccl., n. 50. — ⁴ Tr. 12, exam. 4, n. 38. — ⁵ Loc. cit., n. 48. — ⁶ Confer. 14, de Subj. Euch., n. 98. — ⁷ Loc. cit., n. 14. — ⁸ Collat. 7, cap. 30; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 49, col. 709 et 710.

admittit eos « raro, ut in Paschate et jubileo ».

^{b)} De Henriquez, cfr. notam *r* ad n. 301 supra.

^{c)} Leander, de Euch., disp. 6, qu. 14, satis probabilem hanc sententiam existimat; contrariam tamen putat probabilior.

^{d)} Laymann, loc. cit., n. 5, ait communionem surdis ac mutis a nativitate posse dari « saltem paschali tempore et in mortis articulo ».

^{e)} Wigandt dicit « ordinarie ».

^{f)} Laymann, loc. cit., n. 6; Palaus, tr. 21, punct. 10, n. 10, de solis obsessis (non de epileptici) disputant.

^{g)} Suarez, disp. 69, sect. 2, v. f.; Bonacina, qu. 6, punct. 1, n. 6, ajunt illud relinquendum esse prudenti arbitrio sacerdotis.

^{h)} Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 9, arg. 2; S. Thomas, 3 P., qu. 80, art. 9, ad 2, de his idem esse dicendum volunt ac de ceteris amentibus. Afferunt tamen verba Cassiani, qui verbis a S. Alphonso relatis haec alia addit: « Quin immo, si possibile esset, etiam quotidie eis impartiri eam debere censebant ».

ⁱ⁾ Laymann, loc. cit., n. 6, negat eis esse denegandam communionem; et adducit Cassiani sententiam, ejusque rationem ex eodem Cassiano his verbis reddit: « Magis namque ac magis inimicus insultabit obsessio cum eum a caelesti medicina viderit segregatum; tantoque durius et frequentius attentabit, quanto eum a spirituali remedio longius senserit abdicatum ».

CAPUT III.

De Eucharistia ut est Sacrificium.

DUBIUM I.

Quid sit Missa, et quae obligatio sacerdotum circa illam.

304. *Definitio sacrificii Missae. - Not. 1. Quomodo definiatur sacrificium in genere. Not. 2. Quomodo distinguantur sacrificia. Et quomodo sacrificium Eucharistiae omnia illa contineat. Et in quo differat a sacrificio crucis. Not. 3. An Missa sit verum sacrificium. - 305. In quo consistat essentia sacrificii Missae. - 306. An ad essentiam sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei. - 307. Quinam sint offerentes in sacrificio Missae. - 308. Pro quibus possit offerri Missa. - 309. Dub. 1. An pro excommunicatis. Dub. 2. An pro infidelibus. - 310. Dub. 3. An pro defunctis. - 311. Effectus sacrificii Missae sunt quatuor: 1. Remissio peccatorum. 2. Remissio poenarum. 3. Augmentum gratiae. 4. Impetratio bonorum. - 312. De valore et fructu Missae. - An Missa habeat valorem infinitum. Et an fructus Missae pendeat a probitate celebrantis. - 313. De obligatione celebrandi, quam habent sacerdotes. - Dub. 1. An ipsi ex praecepto gravi teneantur aliquando celebrare. - Dub. 2. Quoties in anno teneantur celebrare simplices sacerdotes. Quoties parochi. Et quoties episcopi. - 314. De Missa conventuali quotidie celebranda. - 315. De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio. - 316. Quatenus praenotanda circa originem stipendii. - 317. Qu. 1. An liceat sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis. Et an peccet graviter qui principaliter celebrat pro stipendio. - Qu. 2. Quomodo peccet sacerdos differendo celebrationem. Et quae dilatio censeatur modica. Quid, si Missae tradantur communitati. Qu. 3. An peccet graviter sacerdos omit- tens Sacrum promissum pro parvo stipendio. - Qu. 4. Quid, si Missa sit gratuito promissa. - 318. An liceat accipere stipendium pro applicatione fructus specialis- simi. - Et an, accipere plura stipendia pro una Missa. - 319. A quo et quomodo taxandum sit stipendium. - 320. Dub. 1. An regulares teneantur servare taxam episcopi. - Dub. 2. An episcopus possit prohibere, ne accipiat stipendium majus taxa. Dub. 3. An, ne accipiat stipendium minus. An autem qui acceperit minus possit minuere numerum Missarum. Dub. 4. An liceat pacisci de stipendio. - Dub. 5. Quomodo taxandum stipendium Missarum quas reliquit testator. - 321. Non licet celebrare per alium, retenta parte stipendii. - Exceptio 1. Si stipendium detur intuitu personae. Exceptio 2. Si alter sacerdos vere sponte condonet partem. Excipitur 3. Beneficiarius, capellanus, et sacerdos obligatus ex legato sibi relicto sua vita durante. - 322. Dub. 1. An qui retinet partem stipendii, teneatur ad restitu- tionem. Et cui restituendum. - Dub. 2. Quid de procuratore, vel exsecutore testa- menti. - Dub. 3. An colligens eleemosynas possit partem retinere pro suo labore. - Dub. 4. An possint commutari Missae majoris stipendii cum Missis minoris. Dub. 5. An administratores ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis. - 323. De obligatione beneficiatorum et parochorum applicandi Missas. - 324. Qu. 1. Cui debeant applicare Missas beneficiati, et capellani monialium aut confraternitatum. Quid, si capitale fundationis beneficii aut capellaniae sit infructiferum. Et an possit dari praescriptio ab obligatione Missarum. - Qu. 2. Quibus diebus parochi teneantur celebrare pro populo. - 325. Vide sancita a Bened. XIV, super Missa parochorum, - 326. Super Missa conventuali. - 327. De obligatione celebrandi Missas votivas pro- missas sub stipendio. - 328. De obligatione celebrandi, loco et tempore designato a fundatore. - 329. Quid, si episcopus dispenset. - 330. De obligatione beneficiarii celebrandi Missas praescriptas, et celebrandi per seipsum. - 331. De reductione Mis- sarum. - An episcopus possit eam facere. Et an moderari Officia et eleemosynas anniversariis annexa. - 332. An beneficiarius possit aliquando celebrare pro suis propinquis aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam. - 333. An capel- lanus aegrotans teneatur per alium satisfacere Missis. - De triginta Missis Grego- rianis. - An liceat stipendium accipere pro prima Missa quam neo-presbyter celebrat cum episcopo. (Remissive ad n. 829, v. An autem).*

Missa,
quid.

304. - « Resp. Missa est sacrificium, « tionem supremi dominii Dei et signum
« consistens in consecratione panis et vini: « nostrae servitutis. Quod non obstat quin
« estque actus latria, qui fit in recogni- « secundo possit etiam ad alium finem

« partialem offerri, ut ad agendas gratias, « vel impetrationem beneficii, ad remissionem peccatorum, ad Sanctos hono-
« randos, etc. ».

Sacrificium, quid.

Notandum est I^o. Quod sacrificium in genere est: *Oblatio facta Deo per immutationem alicujus rei, in signum supremi dominii, ex legitima institutione.* — Ita communiter Suarez, Palaus, Laymann, Concina et alii.

Dicitur *Oblatio*: pro genere, in quo cum aliis oblationibus convenit. — *Facta Deo*: quia soli Deo, non Sanctis, sacrificium offertur. — *Per immutationem alicujus rei*: immutatio enim distinguit sacrificium ab aliis oblationibus. — *In signum supremi dominii*: nam tali signo significamus, ita a Deo tamquam supremo Domino nos et nostra destrui posse, sicuti res oblata immutatur. — *Ex legitima institutione*. Haec autem institutio tria requirit: ut sacrificium fiat publica auctoritate, fiat nomine totius populi, et fiat a sacerdote tamquam legitimo ministro.

Sacrificium, quod duplex ex parte materiae.

Notandum II°. Sacrificium dividi ex parte materiae, formae et finis.

Ex parte *materiae*, distinguitur in *victimam* seu *hostiam*, in qua aliquod animalium offertur: in *immolationem*, in qua offertur aliquod inanime, sed solidum: in *libamen*, in qua offertur aliquod liquidum.

Ex parte formae.

Ex parte *formae*, distinguitur in *holocaustum*, in quo totum quod offertur per ignem consumitur: *hostiam pro peccato*, in qua id quod offertur partim consumitur per ignem, partim per sacerdotem: *hostiam pacificam*, in qua id quod offertur partim consumitur per ignem, partim per sacerdotem, partim per illum qui donat.

Ex parte finis.

Ex parte *finis*, distinguitur in *latreuticum*, quod offertur mere in obsequium Dei: *eucharisticum*, in gratiarum actionem: *propitiatorium* seu *expiatorium*, in

remissionem culpa vel poenae: *impetratorium*, ad obtinenda bona a Deo.

Sacrificium autem Eucharistiae in lege gratiae institutum (quo omnia antiqua sacrificia cessarunt) omnium rationes illorum perfecte continet. Est enim *holocaustum* in recognitionem divinae excellentiae: *eucharisticum* in gratiarum actionem: est *impetratorium* gratiarum per merita Christi: et *expiatorium* peccatorum, quia per illud Deus ad misericordiam movetur. Estque Missae sacrificium incruentum idem profecto ac sacrificium cruentum crucis: non solum quia eadem Persona offertur; sed etiam quia eadem est formalis ratio sacrificii, cum offeratur in protestationem supremi dominii quod habet Deus vitae et mortis. — Sacrificium igitur altaris, ut ait Tridentinum, non quidem essentialiter differt a sacrificio crucis; sed tantum accidentaliter quoad modum offerendi, nempe quia 1°. In illo crucis intercessit mors realis; in hoc intervenit mystica. 2°. Illud oblatum fuit per ipsum Redemptorem in ara crucis; hoc offertur ministerio sacerdotum. 3°. Illud fuit meritum, quia ibi solutum fuit pretium nostrae redemptionis; hoc vero non est meritum, cum hic tantum applicentur merita Christi.

Missae continet rationes omnium sacrificiorum.

Idem est essentialiter ac sacrificium crucis.

Diversum accidentaliter.

Notandum III°. Certum esse et de fide, quod Missa est vere et proprie sacrificium, et a Christo institutum quoad id quod pertinet ad essentiam sacrificii: per consecrationem enim et per sumptionem, ut infra dicetur, mystice mactatur Christus; et sic habetur immutatio ad sacrificium requisita. — Ita in Tridentino ¹.

Missae est vere et proprie sacrificium.

305. — Quaeritur hic 1°. *In quo consistat essentia sacrificii Missae?* — Magna haec est quaestio inter doctores: plures enim adsunt sententiae:

Prima sententia dicit consistere in sola *sumptione*; quia in illa tantum reperitur destructio sive immutatio victimae.

Juxta alios, essentia Missae consistit in sola sumptione.

Et ita tenent Pignatelli ^{a)}; et Alber-

Suar., in 3^m Part., disp. 73, sect. 1 et 2. — Palaus, tract. 8, disp. 2, punct. unic., num. 1. — Laym., lib. 5, tract. 5, cap. 1, num. 1. — Concina, de Sacrificio Missae,

cap. 1, num. 2. — Concil. Trident., sess. 22, de Sacrificio Missae, cap. 2. — ¹ Sess. 22, de Sacrificio Missae, cap. 1, et can. 1 et 3.

305. — ^{a)} Fabricius Pignatelli, *de Monte propitiator.*, lib. 3, qu. 5, n. 1, non perspicue tenet hanc opinionem, sed scribit: « Sacrifi-

cium Missae consistere [essentialiter] in oblatione Corporis et Sanguinis, terminata ad ipsorum consumptionem ».

tus Magnus ^{b)}, Ledesma ^{c)} et alii, apud Suarez ¹.

Juxta alios, in oblatione.

Secunda sententia dicit consistere in *oblatione*; cum sacrificium nihil aliud sit quam oblatio. — Ita Azor ^{d)}; et Sotus ^{e)} ac Covarruvias ^{e)}, apud Dicastillum ^{e)}; et Gobat ^{f)}, Eckius ^{f)}, etc., apud Croix ^{f)}.

Juxta alios, in sola consecratione.

Tertia sententia communior docet consistere in sola *consecratione*. Et ita tenent Suarez ², Gonet ³, Contin. Tournely ⁴, Petrocorensis ⁵, Habert ⁶, Juenin ⁷, Frassen ⁸, Concina ⁸⁾, Holzmann ⁹, Roncaglia ¹⁰, Croix ¹¹; et Salmant. ¹² cum Antonio, Lugo,

Palao, Vasquez et aliis. — Ratio, quia in consecratione omnia adsunt requisita ad sacrificium: nempe oblatio, quae jam fit in actu exercito, prout Christus quoque tum in coena, tum in cruce, non verbis sed facto, Deo Patri se obtulit: adest etiam destructio seu immutatio victimae, dum vi verborum jam Corpus a Sanguine Christi separatur. — Haec sententia est quidem valde probabilis et communior.

Haec sententia, valde probabilis et communior.

Sed probabilior mihi videtur *quarta* sententia (licet *Lib. III, n. 310, Qu. 2*, tertiae adhaeserim), quam tenent Bellar-

¹ Disp. 75, sect. 4, v. *Prima sententia*. — ² Loc. cit., sect. 5, v. *Dico 1* et *Dico 3*. — ³ Man., tr. 4, de Euch., cap. 12, § 2. — ⁴ De Euch., part. 2, cap. 3, art. 2, sect. 2, concl. 6. — ⁵ De Euch., cap. 10, qu. 2, v. *Resp. tamen*. — ⁶ De Euch., part. 2, cap. 5, resp. 3. — ⁷ Institut., de Euch., qu. 2, cap. 2, concl. 4. — ⁸ Tom. 11, tr. 2, disp. 1,

art. 3, Append., qu. 3, concl. 1. — ⁹ De Euch., n. 305. — ¹⁰ Tr. 18, qu. 2, de Sacrif. Miss., cap. 1, qu. 2. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 13. — ¹² Tr. 5, de Sacrif. Miss., cap. 1, n. 14. — *Anton. a Spir. S.*, tr. 7, disp. 2, n. 12. — *Lugo*, de Euch., disp. 19, n. 73. *Palao*, tr. 22, punct. 2, n. 2. *Vasq.*, disp. 222, cap. 5.

^{b)} Albertus Magnus, a Suarez citatur pro opinione negante consecrationem esse de essentia sacrificii. Et profecto in *4, dist. 13, art. 24*, dicit Christum quotidie immolari, « licet quotidie non conficiatur, quia etiam in Parasceve immolatio fit absque consecratione ». Sed in re videtur potius tenere opinionem aliam; scribit enim *art. 23*: « Immolatio nostra non tantum est repraesentatio, sed immolatio vera; id est rei immolatae oblatio per manus sacerdotum: unde duo dicit, scilicet rem occisam et oblationem, quia immolatio proprie est oblatio occisi ad cultum Dei ». Et ad *quaestiuncul.*, dicit immolationem « secundum significationem propriam sonare actum oblationis ex parte rei oblatae et occisae; sacrificatio autem dicit eundem ex parte effectus ».

^{c)} Martinus de Ledesma, *1^a 4ⁱ, qu. 23, art. 4, i. f.*, aperte insinuat opinionem hanc, affirmans sumptionem esse de essentia, « licet sacerdos offerat antequamumat, quia offert quod nondum est perfectum sacrificium ». Et subdit consecrationem non esse de essentia, quia die Parasceves, inquit, vera Missa habetur, et tamen non fit consecratio.

^{d)} Azor, *part. 1, lib. 10, cap. 19, v. Quare*: « Probabilior mihi videtur eorum sententia qui docuerunt totam evangelici sacrificii rationem in duabus actionibus, aut summum in tribus constitui: nempe vel in consecratione... et oblatione, aut in consecratione et oblatione et sumptione: has enim tres actiones aut certe duas, consecrationem et oblationem, omnino ratio sacrificii et natura postulat: praeterea nihil ».

^{e)} Covarruvias et Sotus a Dicastillo, *tr. 5, de Sacrif. Missae, disp. 1, dub. 8, n. 142*, citantur quasi affirmant oblationem secundam esse de essentia. — Et re quidem vera Sotus, in *4, dist. 13, qu. 2, art. 1, v. Quo ergo*, dicit

rationem sacrificii in oblatione consistere; at v. *Sed rogas*, ait: « Numquid in sola oblatione tota ratio sacrificii posita est? Respondetur non prorsus; nam cum id quod offertur sit Corpus et Sanguis, fit ut eorum consecratio, quae ut offerantur fit, sic sit forma sacramenti, ut pariter ad sacrificium pertineat ». Et subdit: « Et sumptio Corporis et Sanguinis potissimum ad sacrificium attinet... Quocirca si post consecrationem, sacerdos sacramenta non sumeret, sacrificium relinqueretur truncum et imperfectum ». Et *qu. 1, art. 4*, probat sacerdotem consecrantem teneri sumere Eucharistiam, « quia hoc sacramentum est sacrificium... Ratio namque sacramenti in sola consecratione consistit...; sed tamen quia ratio sacrificii consistit in repraesentatione Passionis Christi, fit ut dum a sacerdote sumitur, tunc quasi Christus immoletur, morsque ejus et sepultura designetur ». — Covarruvias, *Variar. resol. lib. 4, cap. 22*, dicit per vocem *Missa* significari passim « summum sacrificium in quo adhibita oblatione, verum Christi Corpus consecratur et usus sacramenti perficitur ».

^{f)} Gobat et Eckius a Croix, *lib. 6, part. 2, n. 12*, allegantur pro sententia quae docet essentiam consistere in secunda oblatione, ea scilicet quae consecrationem immediate sequitur. — Sed revera Gobat, *part. 1, tr. 3, n. 14*, scribit: « Sacrificium essentialiter consistere in sola consecratione utriusque speciei, quamvis ad integritatem ejusdem spectet consumptio etiam utriusque speciei ». — Eckius vero, *lib. 3, de Sacrif. Miss., cap. 9*, videtur perspicue tenere sententiam quae ipsi a Croix tribuitur.

^{g)} Concina, *de Sacrif. Miss., cap. 2, § 2, n. 6*, affirmat consecrationem esse de essentia sacrificii; sed *n. 7*, quaerens utrum communicatio sit etiam de essentia, an solum de inte-

Probabilius, juxta S. Alphonsum, partim in consecratione, partim in sumptione.

minus ¹, Tournely ², Sotus ^{e)}, Bonacina ^{h)}, et alii apud Dicastillum ⁱ⁾. Haec sententia dicit essentiam Eucharistiae consistere partialiter in *consecratione*, et partialiter in *sumptione*: in consecratione enim ponitur victima, et in sumptione consumitur. — Ratio 1^a. Quia verum et reale sacrificium veram requirit et realem destructionem rei oblatae: quae non habetur nisi per sumptionem sacerdotis, qua destruitur sacramentalis existentia Christi. Nec obstat dicere quod in consecratione jam habeatur mors mystica, et in tantum non habetur mors realis, in quantum propter naturalem concomitantiam, nequeunt Christi Sanguis et Anima a Corpore separari. Nam respondetur quod si concomitantia illa naturalis impedit mortem, impedit etiam sacrificium, quod sine vera et reali destructione non consumitur. — Ratio 2^a. Quia si destructio non fieret per sumptionem, sequeretur quod sacrificium fieret in coelo, non in altari; nam ut in altari fiat sacrificium, opus est ut prius ibi victima ponatur integra, et deinde destruat. Cum autem in consecratione panis vi verborum veniat tantum Corpus a Sanguine separatum, sequitur praesupponi destructio jam facta in coelo ubi Christus integer manet. Nec obstat dicere quod, licet per se vi verborum Corpus veniat separatum a Sanguine; ratione tamen concomitantis Christus integer venit, ac proinde mystice destruitur. Nam respondetur quod hoc esset per accidens, non per se: sed cum sacrificium (ut supponunt auctores tertiae sententiae) fiat

per se vi verborum, ratione separationis Sanguinis a Corpore, necesse est ut etiam per se vi verborum ponatur integer Christus, priusquam destruat. — Caeterum ipsi adversarii dicunt quod sumptio, quamvis non spectet ad essentiam sacrificii, spectat tamen ad ejus integritatem, ut sacerdos participet de re oblata. Quapropter rubrica Missalis ³ sic monet: Si sacerdos graviter infirmetur aut moriatur *post consecrationem Corporis tantum, ante consecrationem Sanguinis, vel utroque consecrato...*, *Missa per alium sacerdotem expleatur ab eo loco ubi ille desiit; et in casu necessitatis, etiam per non jejunum*. Et idem docet S. Thomas ⁴, ex concilio Toletano VII, in can. *Nihil*, caus. 7, qu. 1.

306. — Quaeritur 2°. *An de essentia sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei?*

Prima sententia negat; quam tenent Contin. Tournely ^{a)} cum Majore ^{b)}, Adriano ^{b)}, Ysambert, etc.; ac Bonacina ⁵ cum Henriquez, Pitigiano, Nuñez, etc.; probabilemque putat Croix ⁶. — Ratio: tum quia per ipsam consecrationem unius speciei totus Christus ponitur et offertur, simulque jam repraesentatur mors Christi; cum vi verborum ponatur tantum Corpus sine Sanguine vel Sanguis sine Corpore, quo mors Christi designatur. Tum quia, ut alii dicunt, in consecratione et sumptione unius speciei jam habetur oblatio et mactatio victimae: quod satis est ad essentiam sacrificii.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, affirmat; et hanc tenent Sua-

Juxta quosdam, utraque species non est de essentia.

Probabilius est de essentia.

¹ De Euch., lib. 5, cap. 27, propos. 7 et 8. — ² Praelect., de Sacrif. Miss., art. 2, concl. 4 et 5. — ³ De Defectib., tit. x, num. 3. — ⁴ 3 P., qu. 83, art. 6, ad 1. — Ysambert, in 3 P., qu. 83, disp. 3, art. 9. — ⁵ De Euch., qu. ult.,

punct. 2, num. 7. *Henriq.*, lib. 9, cap. 9, num. 1, lit. b, in comment. *Pitigian.*, in 4, dist. 13, qu. 2, de Sacrif. Missae, art. 3. *Nuñez*, in 3 P., qu. 83, art. 1, part. 2 bis, dub. 1, concl. 2. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 15.

gritate: « Disputant, inquit, in utramque partem theologi. Omnes affirmant esse partem, ut minus integralem, sacrificii: et communior sententia propugnat partem esse essentialem ».

^{h)} Bonacina, *de Euch.*, qu. ult., punct. 2, partes essentiales sacrificii ait esse consecrationem, oblationem et sumptionem. Per oblationem vero illam intendit n. 6, quae fit post consecrationem.

ⁱ⁾ Dicastillus, *tr. 5, de Sacrif. Miss.*, disp. 1, dub. 9, n. 155, auctores citat, tenentes sumptionem ad essentiam sacrificii pertinere; non

vero eos allegat pro sententia quae docet Missae essentiam consistere partim in consecratione, partim in sumptione.

306. — ^{a)} Continuator Tournely, *de Euch.*, part. 2, cap. 3, art. 2, sect. 3, concl. 2, scribit: « Haud... certo requiritur utriusque speciei consecratio ad essentiam sacrificii ».

^{b)} Major, in 4, dist. 9, qu. 3, v. *Tertio arg.*; Adrianus, in 4, qu. de Euch., § Viso de impedimento, v. *Pro responsione*, i. f., hanc sententiam plane insinuant, dum dicunt utriusque speciei consecrationem esse de jure dumtaxat humano.

rez¹, Tournely², Lugo³ cum communi (ut asserit), Palaus⁴. Et favet D. Thomas⁵, ubi dicit: *Repraesentatio Dominicae Passionis agitur in ipsa consecratione... in qua non debet Corpus sine Sanguine consecrari*. — Ratio igitur est, quia sacramentum altaris debet esse rememorativum sacrificii cruenti a Christo in cruce peracti; ut declarat Tridentinum⁶, ubi docet quod Christus obtulit Corpus et Sanguinem suum sub speciebus panis et vini, ut... suae Ecclesiae visibile... relinqueret sacrificium, quo cruentum (nota) illud semel in cruce peragendum repraesentaretur. Unde, si una tantum species consecraretur, etsi vi⁷ verborum poneretur Corpus exsanguis, vel etsi per summptionem haberetur mactatio, non tamen exprimeretur Sanguinis effusio: quod non fit nisi per utriusque speciei consecrationem, per quam proprie significatur separatio Sanguinis a Corpore, juxta dictum S. Cyrilli: *Gladio verborum Sanguis separatur a Corpore*.

Hic autem advertendum id quod habetur in rubrica Missalis⁷: *Si materia quae esset apponenda, ratione defectus vel panis vel vini, non posset ullo modo haberi, si id sit ante consecrationem Corporis, ulterius procedi non debet. Si post consecrationem Corporis aut etiam vini, deprehenditur defectus alterius speciei, altera jam consecrata, tunc si nullo modo haberi possit, procedendum erit, et Missa absolvenda; ita tamen ut praetermittantur verba et signa quae pertinent ad speciem deficientem. Quod si exspectando aliquamdiu haberi possit, exspectandum erit, ne sacrificium remaneat imperfectum*. — Hinc notant Gavantus⁸ et Azor⁹ quod,

si difficillime haberi possit species deficiens, et notabilis inde oriretur offensio populi, Missa absolvi debet; quia jus naturale vitandi scandalum praevalet juri divino positivo integrandi sacrificium.

307. — Est autem de fide quod Christus Dominus sit praecipuus sacerdos offerens in sacrificio Missae; ut communiter doctores cum S. Thoma¹⁰, ex Tridentino¹¹.

Post Christum, ministri hujus sacrificii sunt sacerdotes, qui soli potestatem habent consecrandi et offerendi Corpus et Sanguinem Christi; et consecrant etiamsi sint haeretici, degradati, etc.: ex Tridentino¹². — Tota Ecclesia etiam dicitur offerre sacrificium per sacerdotem, ut multi dicunt apud Croix¹³.

Post sacerdotes, omnes fideles offerunt sacrificium mediate per sacerdotem manus, tribus utique modis: 1°. Modo generali, nempe per sacerdotes, qui, offerendo sacrificium ut publici ministri, pro quocumque fidei dicuntur etiam offerre. — 2°. Modo magis speciali, procurando ut sacerdotes celebrent pro seipsis. 3°. Assistendo sacrificio.

308. — Certum etiam est, posse offerri hoc sacrificium pro omnibus fidelibus baptizatis vivis, etiam infantibus, vel energumenis, vel peccatoribus non excommunicatis, quoad fructum tantum impetrationis.

Pro excommunicato vitando tamen licite sacerdos potest offerre Missam privatim, quatenus est opus proprium suae privatae personae; non autem nomine Ecclesiae, vel ut minister Christi, ex cap. 28 de sent. excom. a). — Quamvis, si offerret tamquam Christi minister, valide quidem, sed illicite offerret; ut Croix^{b)}; Salmant.¹⁴ cum Suarez, Navarro^{c)}, Dicastillo, etc.

Christus, praecipuus sacerdos; deinde sacerdotes.

Quomodo fideles dicantur offerre.

Pro quibus offertur Missa.

Quomodo pro excommunicato vitando.

¹ Disp. 75, sect. 6, v. Dico 2. — ² Praelect., de Sacrif. Miss., art. 3. — ³ De Euch., disp. 19, num. 104 et 105. — ⁴ Tr. 22, punct. 2, n. 6. — ⁵ 3 P., qu. 80, art. 12, ad 3. — ⁶ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 1. — ⁷ De Defectib., tit. iv, num. 8. — ⁸ Part. 3, tit. 4, num. 8, lit. u. — ⁹ Part. 1, lib. 10,

cap. 33, qu. 6. — ¹⁰ Qu. 83, art. 1, ad 3. — ¹¹ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 2. — ¹² Sess. 23, de Ordine, cap. 1 et 4, et can. 4. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 19. — ¹⁴ Tr. 5, cap. 2, n. 14. Suar., de Censur., disp. 9, sect. 4, n. 3. Dicast., tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 2, dub. 3, n. 61 et 64.

308. — a) Cap. A nobis 28, de sent. excom., quaerit an pro excommunicato, qui decessit cum signis poenitentiae, sed cui tempus defecit absolutionem obtinendi, sit recipienda eleemosyna et a fidelibus sit orandum. Et respondet: Quantacumque poenitentiae signa praecesserint, si tamen morte praeventus, absolutionis non potuerit beneficium obti-

nere, quamvis absolutus apud Deum fuisse credatur, nondum tamen habendus est apud Ecclesiam absolutus ».

b) Croix, lib. 6, part. 2, n. 32, illicitum plane esse ait, et addit incertum esse utrum sit validum.

c) Navarrus a Salmant. minime citatur; sed Laymann citatur, et adamussim concordat,

Quid, si materia deficiat intra Missam.

309. - Sed dubitatur 1º. *An licite sacerdos possit orare aut offerre Missam, nomine Ecclesiae vel ut minister Christi, pro excommunicato tolerato?*

Pro tolerato nequit offerri nomine Ecclesiae, juxta alios.

Negant Suarez, Bonacina, Sotus ^{a)} et alii, cum Salmant. ¹; quia Ecclesia, ut dicunt, excludit excommunicatos omnino a communicatione suffragiorum; concilium enim Constantiense (in extravaganti Martini V *Ad evitanda*) nihil ipsis indulsit; sed tantum favorem praebeuit aliis, ut cum excommunicato tolerato communicare possent. — Sed probabilior est opposita sententia, quam tenent Lugo ²; Croix ³ cum Sanchez ^{b)}, Navarro, Coninck, etc. Ratio, quia in dicta extravaganti, quamvis nihil indulgeatur excommunicatis toleratis, conceditur tamen fidelibus communi-

Probabilius potest.

Suar., de Censur., disp. 9, sect. 4, n. 3 et 6, cum sect. 2, n. 17 et 20. - *Bonac.*, de Censur., disp. 2, qu. 2, punct. 1, § 1, n. 1; et § 3, n. 3 et 5. — ¹ Tr. 5, cap. 2, n. 16. — *Concil. Constant.*, extrav. *Ad evitanda*, inter Concordata Martini V et Germanicae nationis, sub n. 7; apud Hardouin Concil., tom. 8, col. 892. — ² De Euch., disp. 19, n. 187. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 34. *Navar.*, Man., cap. 27, n. 36, v. *Ad secundum*. *Coninck*, disp. 14, de Excom., dub. 6,

care cum illis, etiam in divinis, juxta dicenda de Censur., n. 139 et 164.

Dubitatur 2º. *An possit offerri Missa pro infidelibus?*

Negant Vasquez, Sotus, Leander, Palaus, etc., apud Salmant. ⁴. Effectus enim sacrificii (ut dicunt) non est communicandus iis quibus non possunt communicari sacramenta. — Probabilius tamen affirmant ^{c)} Lugo ⁵; et Bellarminus, Suarez, Sà, Laymann, etc., cum Salmant. ⁶. Tum quia in lege veteri, Judaei soliti fuerunt sacrificare pro Gentibus (ut in Lib. I Machab., cap. xii, pro Spartanis, ubi: *Memores sumus vestri in sacrificiis quae offerimus*); tum quia sic celebrans magis conformatur Christo, qui pro omnibus se obtulit ^{d)}.

Probabilius offerri potest pro infidelibus.

num. 40. — *Vasq.*, disp. 227, cap. 3, init., et num. 15. *Sotus*, in 4, dist. 11, qu. 2, art. 7, v. f., ad 2. *Leand.*, tr. 8, de Sacrif. Miss., disp. 2, qu. 6. *Palaus*, tr. 22, punct. 5, num. 4. — ⁴ Tr. 5, cap. 2, num. 18. — ⁵ Disp. 19, num. 173. — *Bellarmin.*, de Euch. (Miss.), lib. 6, cap. 6. *Suar.*, in 3 Part., disp. 78, sect. 2, v. *Dico* 3. - *Sà*, v. *Missa*, n. 40. *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 2, num. 9. — ⁶ Tract. 5, cap. 2, num. 19.

lib. 5, tr. 5, cap. 2, n. 7. — Et pariter Dicastillus, qui tamen, n. 68, addit incertum esse an valide offeratur pro eo excommunicato qui sacerdotem inducit ad offerendum pro se.

309. - ^{a)} Sotus, in 4, dist. 22, qu. 1, art. 4, v. *In hoc ergo*, loquitur de excommunicatis, « cujuscumque generis sint. » Cfr. etiam dist. 11, qu. 2, art. 7, v. f., ad 2, ubi de excommunicatis in universum loquitur.

^{b)} Sanchez male citatur a Croix; quin etiam videtur, de Matr., lib. 7, disp. 9, n. 13 ut dicit Lugo, contrarium supponere loquens de benedictione nuptiali, et dicens excommunicatum excludi a precibus quae nomine Ecclesiae funduntur.

^{c)} Scilicet quoad vim impetrationis, ut notant Lugo, Suarez, Laymann, vel pro conversione infidelium, ut ait Sà.

^{d)} De oblatione Missae pro infidelibus et schismaticis (quibus aequiparandi videntur haeretici), non pauca habentur Sanctae Sedis responsa. Et quidem a S. C. de Prop. Fide quaesitum est utrum liceat eleemosynam pro Missa ab infideli accipere, hancque applicare juxta mentem seu intentionem infidelis, qui Missam eo fine petit ut a morbo sanetur, a carcere vel a morte liberetur; et S. C., die 11 Martii 1848 respondit: « *Affirmative* ». — Atvero S. C. S. Off., interrogata « Utrum possit aut debeat celebrari Missa ac percipi eleemosyna pro graeco schismatico, qui enixe oret atque instet ut Missa applicetur pro ipso,

sive in ecclesia adstante, sive extra ecclesiam manente »; die 19 Aprilis 1837, respondit: « *Juxta exposita*, non licere, nisi constet expresse eleemosynam a schismatico praeberi ad impetrandam conversionem ad veram fidem ». Postea tamen idem S. Officium, ad quaesitum: « Utrum liceat sacerdotibus Missam celebrare pro Turcarum aliorumque infidelium intentione, et ab iis eleemosynam pro Missae accipere », die 12 Julii 1865 respondit: « *Affirmative*, dummodo non adsit scandalum, ac nihil in Missa specialiter addatur, et, quoad intentionem, constet nihil mali aut erroris aut superstitionis in infidelibus eleemosynam offerentibus subesse ». Et in Instructione huic responso addita, S. C. declarat eo sensu, ea scilicet restrictione, data fuisse responsa negativa a se non semel de eodem argumento prolata.

Haec quidem de vivis dicta sunt; verum pro defunctis sive infidelibus, sive haereticis, Missam offerre omnino illicitum esse. Etenim cum S. C. de Prop. Fide, interrogata fuisset utrum christianis liceat « sacrificium facere Domino Deo nostro pro suis defunctis, qui in sua infidelitate ab hac vita discedunt », Qualificatores S. Off. (ad quod dubium delatum erat) « censuerunt si vere in sua infidelitate decedunt, omnino non licere ». 12 Septembr. 1645. — Pariter a S. Off. quaesitum est: « 1. An liceat Missam offerre pro illis qui in manifesta haeresi moriuntur, praeser-

Offeritur
licite et uti-
liter pro de-
functis in
purgatorio
detentis.

310. - Pro defunctis autem existentibus in purgatorio, certum est quod licite et utiliter offertur Missa; ut docet D. Thomas¹. — Et constat ex Tridentino², ubi dicitur quod sacrificium Missae non solum pro fidelium vivorum peccatis, poenis, satisfactionibus et aliis necessitatibus; sed et pro defunctis... rite juxta Apostolorum traditionem offertur. Et rursus³ habetur: Si quis dixerit Missae sacrificium..., vel soli prodesse sumenti; neque pro vivis et defunctis, pro peccatis..., offerri debere, anathema sit.

Rogabis 1°. An Missa prosit defunctis ex infallibili promissione Christi?

Varius
prodest de-
functis ex
infallibili
promissio-
ne Christi.

Negant Canus^{a)}, Sotus et Corduba, apud Salmant.⁴. — Sed verius et communius affirmant Suarez⁵; et ipsi Salmant.⁶ cum Azor, Navarro, Henriquez, Dicastillo, Petro Soto^{b)}, Fagundez, Philiberto, etc. Ratio, quia, cum sit de fide (ut vidimus ex Tridentino) Missam utiliter offerri pro defunctis, id non potest fieri nisi ex opere operato, id est ex promissione Christi, quae utique habetur in verbis illis Matth. xxvi, 28: *Hic est... Sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur* (in textu graeco legitur: *effunditur*) *in remissionem peccatorum*. Confirmatur ex verbis formae qua ordinantur presbyteri: *Accipe potestatem offerre sacrificium Deo, Missasque celebrare tam pro vivis quam pro defunctis, in nomine Domini. Amen.*

Rogabis 2°. An Missa de Requiem prosit defunctis magis quam Missa de Sanctis?

¹ Supplem., qu. 71, art. 9. — ² Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 2, i. f. — ³ Loc. cit., can. 3. — Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 1, v. *Tertio assequuntur*. Cordub., Quaest. theol., lib. 1, qu. 3, v. *Ideo quarta opinio*.
⁴ Tr. 5, cap. 2, num. 24. — ⁵ Disp. 79, sect. 10, v. *Nihilominus*. — ⁶ Loc. cit., num. 24. Azor, part. 1, lib. 10, cap. 22, qu. 10. - Navar., de Jobelaeo, notab. 22, a n. 18. - Henric., lib. 9, cap. 16, n. 1. - Dicast., tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 2, dub. 4, num. 112. Fagund., de 1° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 11, num. 3. Philib. Marchin., tr. 3, part. 2, cap. 9, num. 11. — ⁷ Supplem., qu. 71, art. 9,

Respondet S. Thomas⁷, dicens: *Ex parte... sacrificii oblato... aequaliter prodest defuncto, de quocumque dicatur...; sed ex parte orationum, magis prodest illa in qua sunt orationes ad hoc determinatae: sed tamen iste defectus recompensari potest per maiorem devotionem, vel ejus qui dicit Missam, vel ejus qui jubet dici, vel iterum per intercessionem Sancti cujus suffragium in Missa implo-ratur.*

311. - De effectibus sacrificii Missae. 1us effectus est remissio peccatorum.

— Circa quam,

Quaeritur: an hoc sacrificium remittat peccata mortalia per se immediate in homine attrito, instar sacramenti Poenitentiae?

Affirmat Casalius⁸. — Sed oppositum est tenendum, nempe Missam non habere virtutem remittendi mortalia per se immediate, sed solum impetrandi auxilium ad poenitentiam, qua remittantur; ut communiter docent Bellarminus⁹, Tournely¹⁰, Suarez¹¹, Holzmann¹², Roncaglia¹³, Concina¹⁴; ac Salmant.¹⁵ cum Navarra, Gonet, Azor, Palao et aliis passim: ex D. Thomas¹⁶, ubi ait quod Missa peccata mortalia... delet, non sicut causa proxima, sed in quantum gratiam contritionis... impetrat. Et probatur ex Tridentino¹⁷, ubi dicitur: *Hujus... (sacrificii) oblatione placatus Dominus, gratiam et donum poenitentiae concedens, crimina et peccata etiam ingentia dimittit*. Ergo Deus intuitu

Quomodo
Missa de
Requiem
magis pro-
sit defun-
ctis.

1. Effectus
Missae: re-
missio pec-
catorum.

Non per
se et imme-
diate, sed
vi impetra-
tionis.

ad 5. — ⁸ De Sacrif. Miss., lib. 2, cap. 13 et 14. — ⁹ De Euch. (Miss.), lib. 6, cap. 4, propos. 2. — ¹⁰ Praelect., de Sacrif. Miss., art. 5, v. *Dico 1*. — ¹¹ Disp. 79, sect. 3, v. *Dico 2* et seqq.; et sect. 4, v. *Dico 2*. — ¹² De Euch., num. 330. — ¹³ De Sacrif. Miss., cap. 1, qu. 3, resp. 1. — ¹⁴ De Sacrif. Miss., cap. 3, n. 8. — ¹⁵ Tr. 5, cap. 3, n. 3. - Petr. Navar., de Restit., lib. 2, cap. 2, num. 354. Gonet, Clyp., disp. 11, de Sacrif. Miss., art. 4, v. *Dico 2*. - Azor, part. 1, lib. 10, cap. 20, qu. 2 et qu. 3. Palao, tr. 22, punct. 6, num. 3. — ¹⁶ In 4, dist. 12, qu. 2, art. 2, solut. 2, ad 4. — ¹⁷ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 2.

tim quando hujusmodi applicatio nota esset? 2. An liceat etiam in casu quo hujusmodi applicatio tantum sacerdoti et illi qui dat elemosynam nota esset. Et S. C., die 17 Aprilis 1875, respondit: « Ad 1 et 2. *Negative* ».

310. - ^{a)} Canus, de Locis theol., lib. 12, cap. 12, v. *Qui vero solam*, non sine formidine id negat; postquam enim dixit Missae sacrificium vivis prodesse ex opere operato,

addit loquens de defunctis: « Sicut merita Christi per indulgentias, nonnisi ad modum suffragii perveniunt, ita forsitan nec sacrificii vis, nisi orationis et suffragii locum habet. ».

^{b)} Petrus de Soto, de Euch., lect. 7, v. *Secundum*, universaliter scribit: « Hujus sacrificii valor efficaciter quidem et certo solis illis prodest, qui per fidem et caritatem huic sacrificio sunt uniti ».

hujus sacrificii immediate placatur, et deinde movetur ad poenitentiae donum concedendum, per quam immediate delentur peccata. Confirmatur ratione: quia sacrificium Missae offertur a Christo summo sacerdote, qui nunc non potest satisfacere, cum non sit viator, et ideo nequit mereri, sed tantum ipse impetrat nobis gratias interpellans pro nobis. Idemque dicendum de culpis venialibus, cum S. Thoma¹; ac Holzmann, Roncaglia, Concina; Suarez, Coninck, Laymann, Palao, Vasquez et Salmant.² (contra Canum^a) et Valentia, qui volunt venialia remitti per se virtute sacrificii). — Quia, cum venialia sint quaedam maculae animae propria voluntate contractae, non tolluntur sine pia animi actione quae venialibus illis repugnet.

Item pro venialibus.

2. Immediata remissio poenae homini justo.

2us effectus hujus sacrificii est per se immediate *remittere poenas peccatorum* hominibus justis pro quibus offertur. — Ita communiter Suarez³, Palaus⁴, Concina⁵, Wigandt⁶; et Salmant.⁷ cum Gonet, Coninck, Petro Navarra, Laymann, Gabriele, etc.: ex D. Thoma⁸, ubi ait quod hoc sacramentum, *in quantum... est sacrificium, habet vim satisfactivam*. Et patet ex Tridentino⁹, ubi habetur: *Animas... in purgatorio detentas fidelium suffragiis, potissimum vero acceptabili altaris sacrificio, juvari*. Alia autem via defuncti juvari non possunt quam immediata poenarum remissione.

3. Augmentum gratiae.

3us effectus est *augmentum gratiae*. — Circa quod,

Quaeritur: *an sacrificium Missae de*

¹ In 4, loc. cit., solut. 1, ad 1. — *Holzmann*, de Euch., n. 333. — *Roncaglia*, de Sacr. Miss., cap. 1, qu. 3, resp. 1. — *Concina*, de Sacr. Miss., cap. 3, n. 10. — *Suar.*, disp. 79, sect. 5. — *Coninck*, qu. 83, art. 1, n. 136. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 1, n. 5, v. f. — *Palaus*, tr. 22, punct. 6, n. 6. — *Vasq.*, disp. 228, cap. 3, n. 17, 18 et 20. — ² Tr. 5, cap. 3, n. 8 et 10. — *Valent.*, in 3^a Part., disp. 6, qu. 11, punct. 1, § 22, v. *Videtur autem*. — ³ Disp. 79, sect. 6. — ⁴ Tr. 22, punct. 6, num. 7. — ⁵ Loc. cit., cap. 3, n. 11. — ⁶ Tr. 12, exam. 5, num. 81, v. *Resp.* 4. — ⁷ Tr. 5, cap. 3, n. 11. — *Gonet*, Clyp., disp. 11, de Sacr. Miss., art. 4, num. 88, v. *Dico* 3. — *Coninck*, qu. 83, art. 1, num. 141. — *Petr.*

se ex opere operato conferat hoc augmentum?

Affirmant Leander, Corduba et Machado. — Sed negandum cum Suarez¹⁰, Palao¹¹; et Salmant.¹², qui citant Vasquez, Lugonem, Hurtadum, Bonacina^b) et alios communiter, quia de hoc nullibi fundamentum habetur. — Verius ergo dicendum, per Missam impetrari auxilia ad perficiendos actus, quibus gratia accrescit.

Non ex opere operato, sed vi impetrationis.

4us effectus est *impetratio bonorum spiritualium*; et etiam *temporalium*, quatenus ista animae prosint: ex Tridentino¹³. Vide Salmant.¹⁴.

4. Impetratio bonorum spiritualium et temporalium.

312. — « Principalis fructus Missae ex opere operato est independens a probitate sacerdotis: a quo pro omnibus, seu vivis seu defunctis, etiam accepto stipendio, applicabilis est. — Estque actu tam intensive quam extensive finitus. « Etsi enim hostia ipsa et principalis offerens, id est Christus, infinite sit Deo gratus, atque ita Deus per hoc sacrificium infinito honore afficiatur; videtur tamen Christi esse voluntas, ut offeratur et prosit tantum ad certum et finitum effectum. Quod etiam patet ex usu et sensu Ecclesiae, dum Missae pro eadem re repetuntur: quod signum est non habere infinitum effectum. — Vide Bonacina¹⁵ ».

Principalis fructus non pendet a probitate sacerdotis.

Est finitus actu.

Notandum I^o. Alium esse valorem, alium fructum Missae. — *Valor* est efficacia illa quam habet Missa ex dignitate offerentis et rei oblatae, ad conferenda bona offerenti et iis pro quibus offertur.

Valor et fructus, quid.

Navar., de Restit., lib. 2, cap. 2, n. 352. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 1, num. 5. — *Gabr. a S. Vinc.*, de Miss. Sacrif., disp. 2, qu. 2, v. *Quaeres* 3. — ⁸ 3 P., qu. 79, artic. 5, corp. — ⁹ Sess. 25, decret. de Purgatorio. — *Leander*, tr. 8, de Sacrif. Miss., disp. 3, qu. 5. — *Cordub.*, lib. 1, qu. 3, dub., v. *Sed utrum de condigno*. — *Machado*, Perfeto Confessor, lib. 4, part. 1, tr. 12, docum. 2, n. 5. — ¹⁰ Disp. 79, sect. 4, v. *Dico* 1. — ¹¹ Tr. 22, punct. 6, n. 5. — ¹² Tr. 5, cap. 3, n. 13. — *Vasq.*, disp. 228, cap. 3, num. 17 et 19. — *Lugo*, de Euch., disp. 19, n. 150. — *Gasp. Hurtad.*, de Sacrif. Miss., disp. 3, diff. 3. — ¹³ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 2. — ¹⁴ Tr. 5, cap. 3, n. 15. — ¹⁵ De Euch., qu. ult., punct. 4.

311. — a) Canus videtur utique insinuare peccata venialia directe per sacrificium Missae deleri: nam, de *Loc. theol. lib. 12, cap. 12*, v. *Errant deinde*, scribit: « Errant... isti in culpis venialibus, quas hoc omnino sacrificio deleri testes sunt et scholae theologi et ve-

teres etiam sancti... Ut aperte Christi erga nos providentiam et benignitatem intelligas, qui gravioribus morbis graviorem poenitentiae curationem adhibuit, leviores autem faciliiori sacrificii medicamento curavit ».

b) Bonacina a Salmant. allegatur ex Lean-

Fructus autem sunt bona ipsa quae intuitu sacrificii Deus confert. — Unde valor a fructu differt, velut causa ab effectu.

Fructus
Missae,
quotuplex.

Notandum II°. Fructum Missae distinguere ex triplici capite. — Distinguitur enim 1°. Ex parte causae, id est ex opere operato et opere operantis. Fructus *ex opere operato* est ille qui confertur intuitu meritorum Christi et ejus promissionis: fructus vero *ex opere operantis* est ille qui confertur intuitu meriti et devotionis celebrantis. — Distinguitur 2°. Ex parte rei, in meritorium, satisfactorium et impetratorium; juxta dicta *n. praeced. 311*. — Distinguitur 3°. in generalem, specialem et specialissimum. Fructus *generalis* obtingit omnibus fidelibus vivis et defunctis. *Specialis* (ab aliis dictus *medius* vel *ministerialis*) obtingit tam eis pro quibus applicatur, quam assistentibus et concurrentibus ministrando paramenta, luminaria, hostias, etc. *Specialissimus* demum obtingit soli sacerdoti.

Hic autem magna occurrit Quaestio, valde inter DD. controversa: *An sacrificium Missae infinitum habeat valorem?* — Duplex adest sententia:

Juxta alios, valor, intensive et extensive, actu finitus.

Prima dicit habere valorem actu tam intensive quam extensive finitum, ita ut pluribus applicatum, minus prosit singulis quam si uni tantum applicetur. — Ita cum Busenbaum (ut supra) tenent Scotus ¹, S. Bonaventura ², Roncaglia ^{a)}; item Paludan, Richardus, Major, Barbosa, Covarruvias et Fagundez, apud Salmant. ³. Idemque expresse docet Sotus ⁴, ubi ait: *Intentioni* (sacerdotis), *quia est de essentia sacrificii, etiam ex opere operato respondet certus et taxatus gradus satisfactionis; et ideo quanto in plures illud distribuat, tanto minus singulis obvenit.*

Diversa autem auctores hujus sententiae ratione utuntur. — Alii: quia valor Missae non sumitur ex re oblata, sed ex

ipsa oblatione, sive ex actione sacerdotis offerentis, quae certe non potest esse infiniti valoris. Dicunt enim in sacrificio Missae Christum non esse proprie offerentem, sed tantum remote, quatenus illud per sacerdotes offerendum instituit. — Sed haec ratio communiter rejicitur, et merito. Tum quia, sicut sacrificium oblatum a sacerdote malo, non perinde ab ejus malitia inquinatur (ut docet Tridentinum ⁵), ita neque ab offerente limitato limitationem recipit. Tum quia certum est quod in hoc sacrificio Christus est simul victima et principalis offerens; ut patet ex concilio Lateranensi IV ⁶, ubi dictum fuit: *In qua* (Ecclesia) *idem ipse sacerdos et sacrificium Jesus Christus*. Et clarius ex Tridentino ⁷, ubi habetur: *Una enim eademque est hostia, idemque nunc offerens sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diversa.*

Alii vero hac ratione utuntur: quia, licet Missa in se et quoad sufficientiam sit infiniti valoris: tamen quoad effectum, hic est limitatus ex voluntate Christi, qui hoc sacrificium instituit, ut ex opere operato (independenter ab hominum dispositione) determinatum produceret effectum, sive satisfactionis gradum: quamvis ex opere operantis possit crescere, juxta majorem devotionis offerentis vel ejus pro quo offertur.

Et huic sententiae videtur favere Divus Thomas ⁸, ubi ait: *Quamvis virtus Christi, quae continetur sub sacramento Eucharistiae, sit infinita; tamen determinatus est effectus ad quem illud sacramentum ordinatur.* Hinc S. Doctor ⁹ infert, minus esse probabilem opinionem asserentem quod suffragia pro uno facta non magis ei prosint, quam aliis qui magis digni sunt, sic dicens: *Si ergo suffragium pro multis factum tantum valeret singulis ac si pro uno tantum fieret, vi-*

¹ Quaest. quodlibet., qu. 20, n. 20. — ² In 4, dist. 45, art. 2, qu. 3, ad ult. — *Palud.*, in 4, dist. 45, qu. 2, art. 2, concl. 4 (n. 18). — *Richard.*, in 4, dist. 45, art. 2, qu. 3. — *Major*, in 4, dist. 45, qu. 2. — *Barbosa*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 24, num. 7. — *Covarr.*, in cap. *Alma mater*, part. 1, § 5, num. 6, i. f. — *Fagund.*, de 1° Praec. Eccl.,

lib. 3, cap. 2, a n. 7; cap. 6, n. 8; cap. 8, n. 10. — ³ Tr. 5, cap. 3, n. 38. — ⁴ In 4, dist. 13, qu. 2, art. 1, concl. 2. — ⁵ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 1. — ⁶ Cap. 1, post med., (anno 1215 celebrat.); apud Labbe, tom. 13, col. 929. — ⁷ Loc. cit., cap. 2. — ⁸ In 4, dist. 45, qu. 2, art. 4, solut. 3, ad 2. — ⁹ Loc. cit., art. 4, qu. 2, v. *Sed contra*.

dro; sed quidquid dicat Leander, Bonacina in meis saltem editionibus, *de Euch., qu. ult., punct. 3, n. 3*, hoc plane omittit.

312. — ^{a)} Roncaglia, *de Sacrif. Miss., cap. 1, qu. 7, resp. 2*, ita sane docet « in ordine ad satisfactionem. » Sed *resp. 3*, scribit: Fructus

detur quod Ecclesia non debuit instituisse ut pro aliquo singulariter Missa vel oratio fieret, sed quod semper diceretur pro omnibus fidelibus defunctis: quod patet esse falsum. — Ratio hujus sententiae probatur ex prohibitione Ecclesiae, quae vetat ne pluribus Missam petentibus uno sacrificio satisfiat. Hinc sacerdos qui a pluribus stipendia accepit, nequit unicam Missam pro illis offerre. Quod utique facere posset, si Missa aequae omnibus ac uni prodesset: sed hoc fuit proscriptum ab Alexandro VII in propos. 10, quae dicebat: *Non est contra justitiam pro pluribus sacrificiis stipendium accipere, et sacrificium unum offerre.*

Juxta recentiores, valor infinitus quoad sufficientiam.

Secunda vero sententia, a recentioribus hodie communissime recepta, docet valorem Missae esse intensive et extensive infinitum quoad sufficientiam, ratione infinitae dignitatis Christi, qui in hoc sacrificio est victima et principalis offerens. — Dicitur: *Intensive infinitum*; quatenus potest causare fructum majorem et minorem, juxta mensuram dispositionis hominis. *Extensive* autem, quatenus potest infinitos effectus producere, et juvare ita uni soli ac infinitis hominibus. Et ratio

Trident., sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 2. — ¹ Man., tr. 4, de Euch., cap. 12, § 2, v. *Ex his*. — ² De Euch., part. 2, cap. 10, v. *Verior videtur*. — ³ De Monte propitiator.,

est, quia (ut docet Tridentinum) Missae sacrificium idem est, etsi modo diverso oblatum, cum crucis sacrificio, quod fuit infiniti valoris. — Quoad *effectum* vero, dicitur hoc sacrificium esse finitum, non jam ex sua institutione, (nempe, ut ait prima sententia, quia fuit a Christo in eo determinatus certus gradus satisfactionis); sed ex finita capacitate hominum pro quibus offertur, quorum unusquisque uberiorem percipit fructum, juxta suam et offerentis dispositionem. Pariter ac etiam fuit sacrificium crucis, quod, esto in genere satisfactionis fuerit infiniti valoris, nullum tamen actu effectum in nobis infinitum operatur; cum se habeat per modum causae universalis supernaturalis, quae operatur juxta subjectorum dispositionem: prout operantur etiam sacramenta, quae, licet infinitam virtutem habeant, actu tamen limitate operantur.

Finitus quoad effectum.

Unde, juxta hanc sententiam, Missa aequae prodest singulis pluribus applicata, ac si uni applicetur. — Ita tenent Gonet ¹, Habert ², Juenin ^{b)}, Petrocorensis ^{c)}, Pignatelli ³, Tournely ⁴ et ejus Continuator ⁵, Concina ^{d)}, Holzmann ^{e)}, Wigandt ⁶, Bonacina ^{f)}; Croix ^{g)} cum Suarez ^{h)}, Vasquez,

lib. 4, qu. 9 et 10. — ⁴ Praelect., de Sacrif. Miss., art. 6. — ⁵ De Euch., part. 2, cap. 6. — ⁶ Tr. 12, n. 78. — *Vasq.*, disp. 230, cap. 2, init., et cap. 3, n. 9; et disp. 231, cap. 3.

medius « bene dici potest infinitus quoad impetrationem. Ratio est, quia impetratio non innititur pacto aut promissioni sicuti satisfactio, sed divinae misericordiae et liberalitati, quae de se non habent a quo limitentur. ».

^{b)} Juenin, *Institut. de Euch.*, qu. 2, cap. 5, *concl.* 4, haec dumtaxat scribit: « Valor sacrificii Eucharistiae est infinitus secundum sufficientiam, finitus vero secundum efficaciam ».

^{c)} Petrocorensis, *de Euch.*, cap. 11, qu. 8, exponit hanc secundam sententiam; et adductis pro ea rationibus, concludit dicens: « Ex hoc solidissimo sane principio inferunt sacrificii fructum non decrescere ex eo quod pro pluribus offertur ». Quibus utique verbis huic sententiae adhaerere videtur.

^{d)} Concina, *de Sacrif. Miss.*, cap. 3, n. 3 et seqq., dicit valorem Missae infinitum esse quoad virtutem et sufficientiam; finitum vero quoad effectum; et n. 5 addit: Quid quod si sacrificium Missae reipsa effectum infinitum produceret, aequae prodesset omnibus et singulis ac uni vel alteri...? Praeterea injuste sacerdos applicaret sacrificii fructum uni animae, si aequae omnibus prodesset ».

^{e)} Holzmann pariter, *de Euch.*, n. 321, contrariam sententiam tuetur, inquit: « Christus... sacrificio Missae, alioquin infinite digno, merita et satisfactiones suas in certa tantum quantitate annectere voluit; quae proinde quantitas in eo minores proportionales dividitur, quo pro pluribus sacrificium offertur. Quod his verbis iterum confirmat: « Si valor sacrificii esset... infinitus, sequeretur sacerdotem non peccaturum contra justitiam, si pro pluribus sacrificiis accipiens stipendium, offerret unum dumtaxat sacrificium, cum unum prodesset aequae, seu tantum quantum plura; atqui sequela est improbabilis... ».

^{f)} Bonacina, *de Euch.*, qu. ult., punct. 4, n. 5, dicit valorem generalem Missae ita esse extensive infinitum, ut non tam multis prosit, quin possit pluribus prodesse; sed n. 6, valorem medium finitum esse affirmat.

^{g)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 47*, effectum sacrificii finitum esse ait: « Et inde etiam est... quod sacrificium plus prosit uni pro quo solo offertur, quam prodesset singulis, si pro multis offerretur ».

^{h)} Suarez, *disp. 79, sect. 12, propos. 1*, ait

Silvestro ^{h)}; et Salmant. ¹ cum Cano ⁱ⁾, Cajetano ^{j)}, Navarra et aliis plurimis.

Et pro hac sententia clare est etiam D. Thomas ², ubi sic ait: *Quamvis... haec oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni poena, tamen fit satisfactoria... illis pro quibus offertur, vel etiam offerentibus, secundum quantitatem suae devotionis et non pro tota poena.* Nec sibi contradicit S. Doctor in locis supra citatis; nam ubi dicit Missam habere effectum determinatum, sane intelligi debet de determinatione non ex parte Christi, sed subjecti, juxta mensuram suae dispositionis. Ubi autem dicit quod Missa pluribus applicata, minus prodest singulis, non quidem loquitur de Missa uti sacrificio, sed uti suffragio ab Ecclesia instituto, quod effectum certe finitum habet, et ideo quo pluribus illud applicatur, eo minus singulis juvat. Certum enim est quod preces Missae ab Ecclesia institutae magis prosunt alicui, si singulariter ei quam si pluribus a sacerdote applicentur; ut patet ex concilio Constantiensi, ubi damnatus fuit hic articulus Wiclefi: *Speciales orationes applicatae uni personae per praelatos vel religiosos, non plus prosunt eadem quam generales caeteris paribus.*

Nec obstat 1°. prohibitio Ecclesiae accipiendi plura stipendia pro una Missa. — Nam respondetur 1) quod stipendium non datur ut pretium fructus Missae, sed pro sustentatione ministri (ut diximus de *Simonia*, Lib. III, n. 55). Unde, semper ac minister suam habet sustentationem, deficit titulus quo aliud stipendium possit accipere. — Respondetur 2) quod, cum

sententia opposita non sit improbabilis, non potest sacerdos pro stipendio certo incertum Missae fructum applicare.

Neque obstat 2°. quod si haec sententia valeret, frustra Ecclesia Missas multiplicaret — Nam respondetur (ut diximus) quod fructus sacrificii non percipitur juxta suum proprium valorem, sed juxta dispositionem illius cui applicatur; et ex hoc evenit quod quo pluries pro uno repetuntur sacrificia, eo pluries fructus participatur.

Haec *secunda* sententia, speculative loquendo, videtur probabilior. At, quia *contraria* adhuc est probabilis, non licet quidem sacerdoti, dum accipit stipendium ab uno, applicare Missam pro illo in generali cum aliis; nisi saltem sub conditione, nempe modo ille non defraudetur ^{j)}.

Notandum hic quod sacrificium Missae, in quantum pertinet ad *fructum principalem*, tam prodest si offeratur a bono sacerdote quam a malo: cum valor Missae sit ex opere operato pendens a meritis Christi. — In quantum autem pertinet ad *fructum precum* quae in Missa dicuntur, ipsae etiam valent factae a sacerdote peccatore, quatenus hic orat nomine Ecclesiae, quia Ecclesia semper est Deo grata; secus, quatenus orat nomine proprio. Ita S. Thomas ³. Hinc dixit Alexander Papa ⁴: *Sacerdotes, quanto digniores fuerint, tanto facilius pro necessitatibus pro quibus clamant exaudiuntur.*

Censet autem D. Thomas ⁵ quod si celebrans est excommunicatus, *quia est ab Ecclesiae unitate separatus, orationes*

Secunda sententia, speculative probabilior; prima, probabilis.

Differentia quoad fructum, Missae boni et mali sacerdotis.

Difficultatibus satisf.

¹ Tract. 5, cap. 3, num. 40 et 43. *Petr. Navar.*, de Restitut., lib. 2, cap. 2, num. 268. — ² 3 P., qu. 79, art. 5, corp. — *Concil. Constant.*, sessione 8, Wiclefi artic. 19;

ap. Labbe, tom. 16, col. 120. — ³ 3 P., qu. 82, artic. 6. — ⁴ Can. *Ipsi* 91, caus. 1, qu. 1. — ⁵ Loc. cit., artic. 7, ad 3.

singulos offerentes, quando plures offerentes cum sacerdote concurrunt, integrum fructum accipere; quando vero non adsunt illi offerentes, effectus respondens oblationi sacerdotis ut sic, si pro pluribus offeratur, minuitur in singulis, *concl.* 2; effectus tamen impetrationis, si aequae specialiter offertur pro omnibus, aequae prodest singulis ac si pro uno tantum sacrificium esset oblatum, *concl.* 3. — Silvester, v. Missa I, *quaer.* 9, Missam negat prodesse singulis aequaliter, si offeratur « immediate pro multis sive primo »; secus vero, si immediate sive primo pro singulis

ⁱ⁾ Canus, de *Locis theol.*, lib. 12, cap. 12, v. *Decimum vero*, idem tenet ac Suarez hic superius nota *h.* — Cajetanus, in *qu.* 79, art. 5, ait Missam habere valorem infinitum; et sic si pro pluribus ad satisfactionem offeratur, aequae valere ac si pro uno dumtaxat offeretur.

^{j)} Postea tamen, anno scilicet 1769, tum in opusculo de *Caeremoniis Missae*, part. 3, de *Abusibus in accipiendis Missis*, n. 26-28, tum in *Trid.*, sess. 22, n. 22, S. Doctor communioem vocavit et propugnavit priorem opinionem.

ejus efficaciam non habent. Et hoc puto verius dicendum, loquendo de excommunicato *vitando*; cum Roncaglia¹, Sporer² et Laymann³ (contra Holzmann⁴; et Croix⁵ cum Soto⁶), Gabriele⁷, Dicastillo⁸, etc.). — Probabiliter vero dicit Laymann cum Avila et communi, secus esse de excommunicato *tolerato*; quia Ecclesia, permittendo quod fideles postulent Missas ab eo, consequenter etiam permittit ut omnino ipsae fructuosae sint postulantis. Vide n. 309.

« Unde resolves:

313. - « 1°. Sacerdotes ordinarie peccant « graviter, si non aliquoties in anno, saltem ter vel quater, solemniorebus festis « celebrent: nisi legitime sint impediti. « Ita Silvester, Reginaldus^{a)}, Suarez^{b)}, « Coninck et alii communiter: — contra « Angles, Bonacina^{c)}, Diana⁶; item card. « de Lugo^{d)} et Tamburinium⁷, qui excu- « sant saltem a mortali: dummodo com- « municent in Paschate, absitque contem- « ptus et scandalum. — Immo ubi Tri- « dentinum est receptum, tenentur ex

« mandato episcopi, sub gravi culpa, ce- « lebrare saltem dominicis et festis; excu- « santur tamen, si episcopi nullum man- « datum exstet ».

Dubitatur hic 1°. *An sacerdotes teneantur sub culpa gravi aliquando celebrare?*

Prima sententia communior, quam tenent D. Thomas⁸, Suarez⁹, Laymann¹⁰, Bonacina¹¹, Juenin¹², Holzmann¹³, Contin. Tournely¹⁴, Elbel¹⁵, Habert¹⁶, Concina¹⁷; et Palaus¹⁸ cum Vasquez, Navarro, Valentia, Azor, etc., docet teneri tam ex praecepto divino quam ecclesiastico. — *Divinum* praeceptum probatur 1°. ex illo Apostoli (ad Hebr. v): *Omnis namque pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.* Probatur 2°. ex verbis Christi (Luc. xxii): *Hoc facite in meam commemorationem.* Quae verba declarat Tridentinum¹⁹ continere verum praeceptum, dicens: *Apostolis... eorumque in sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecepit per haec verba:* Hoc facite, etc. — Praeceptum

Communi-
us affir-
mant obli-
gationem
gravem.

Obligatio
celebrandi
aliquoties.

¹ De Sacrif. Miss., cap. 1, qu. 3, resp. 2. — ² Part. 2, cap. 5, n. 322. — ³ Lib. 5, tr. 5, cap. 1, n. 12, v. *Dico 2.* — ⁴ De Euch., n. 324, resp. 2. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 49. — *Laym.*, loc. cit. *Avila*, part. 2, cap. 6, disp. 4, dub. 5, v. *Dico 1.* — *Silvest.*, v. *Missa I*, qu. 7, § *Quartum.* — *Coninck*, qu. 83, art. 2, num. 206 et 207. — *Angles*, Flor., de Euch., qu. 7, de Ministro Euch., diff. 10, concl. 2 et 3. — ⁶ Part. 2, tr. 14, resol. 19. — ⁷ Method. celebrand. Miss., lib. 1, cap. 6, § 2, num. 1. — ⁸ 3 P., qu. 82, art. 10. — ⁹ Disp. 80, sect. 1, v. *Haec res dubia.* — ¹⁰ Lib. 5, tr. 5,

cap. 3, n. 1. — ¹¹ De Euch., qu. ult., punct. 7, n. 1. — ¹² Instit., de Euch., qu. 2, cap. 6, art. 1, concl. 1 et 2. — ¹³ De Euch., n. 338 et 339. — ¹⁴ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 1, concl. 1. — ¹⁵ Confer. 18, de Oblig. celebrandi, n. 195. — ¹⁶ De Euch., part. 2, cap. 11, qu. 9. — ¹⁷ De Sacrif. Miss., cap. 8, n. 1, 3 et 6. — ¹⁸ Tr. 22, punct. 12, n. 1. *Vasq.*, disp. 232, cap. 1. — *Navar.*, Man., cap. 25, num. 88. v. *Vigesimo primo.* — *Valent.*, disp. 6, qu. 10, punct. 3. *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 1. — ¹⁹ Sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 1.

^{k)} Sotus non sine formidine id docet; scribit enim in 4, dist. 13, qu. 1, art. 8, v. *De precibus*: « Orationes sacerdotis peccatoris in Missa, quatenus est minister Ecclesiae, esse fructuosas, non videtur praecisos comprehendere. Qui autem dicere vellet quod Ecclesia praescindendo haereticos, degradatos et alios, non potest facere quin si sacrificent, ejus utantur potestate, etiam in fundendis precibus, quamvis peccent, glossare potest dictum S. Thomae, quod eorum preces nullius sunt efficaciae, quatenus ex eorum devotione promanant; secus, quatenus eas in potestate Ecclesiae offerunt. Tametsi prior solutio gratius litterae S. Thomae arrideat ».

^{l)} Gabriel Biel, lect. 27, in canon. Miss., lit. H, v. *Sed adhuc restat*, loquitur de excommunicato in genere, « quem Ecclesia manifeste prohibuit ne tali legationis officio fungeretur », de quo tamen scribit: Hoc non obstante, vi suae indelebilis ordinationis, « nuntius est Ecclesiae ejusque personam gerit ».

^{m)} Dicastillus, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 3, dub. 8, n. 211, omnino probabile esse ait, hujus excommunicati orationes efficaciam habere; licet negativam sententiam non improbabilem n. 215, esse asserat.

313. - ^{a)} Quin etiam Reginaldus, lib. 29, n. 167, mortale esse pronuntiat, si absque legitimo impedimento, vix ter aut quater in anno celebretur ».

^{b)} Suarez, disp. 80, sect. 1, ait rem dubiam et incertam sibi videri; et probabile quidem esse non teneri sub mortali, etsi contraria opinio, « magis pia est et securior et in praxi consulenda, quia revera, et est magis consentanea rationi, et praeterea vix potest sine magno scandalo contrarium fieri ».

^{c)} Bonacina, de Euch., qu. ult., punct. 7, n. 1, videtur id probabile existimare; sed n. 1 et 2, priorem sententiam probabiliorē esse affirmat.

^{d)} Lugo, disp. 20, n. 2, negat utique argumenta, quibus probatur esse mortale, sibi

autem ecclesiasticum probatur ex cap. *Dolentes 9, de celebrat. Miss.*, ubi Innocentius III sic dixit: *Dolentes referimus quod non solum quidam minores clerici, verum... aliqui ecclesiarum praelati, circa comessiones superfluas... fere medieta-tem noctis expendunt.... Sunt et alii qui Missarum sollemnia vix celebrant quater in anno, et quod deterius est, interesse contemnunt: et si quando, dum haec celebrantur intersint... intendunt exterius collo- cutionibus laicorum.... Haec igitur et similia sub poena suspensionis penitus inhi- bemus, districte praecipientes in vir- tute obedientiae, ut... officium nocturnum, pariter et diurnum..., studiose celebrent pariter et devote.*

Ratio autem hujus sententiae, quam affert D. Thomas, est: *Quia unusquisque tenetur uti gratia sibi data, cum fuerit op- portunum, secundum illud (II. ad Cor. vi): Exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Opportunitas autem sacrificium offerendi non solum attenditur per com- parationem ad fideles Christi, quibus oportet sacramenta ministrari; sed principa- liter per comparisonem ad Deum, cui consecratione hujus sacramenti sacrifi- cium offertur.* — Hinc referunt Palaus¹

et [Contin.] Tournely², opinionem Cajeta- ni^{e)}, sentientem non peccare graviter sacerdotes qui nunquam celebrant, jussu S. Pii V expunctam fuisse ex ejus com- mentario.

Secunda vero sententia, quam tenent S. Bonaventura³ et Cajetanus^{e)}; item Alensis^{f)} et Victoria, apud Palaum⁴; ac probabilem putant Suarez, Palaus et Lay- mann^{g)}, dicit, secluso scandalo, sacerdo- tem praecise ex sua ordinatione non te- neri ad celebrandum. Et huic valde adhae- ret Lugo⁵, dicens rationes primae sen- tentiae nequaquam convincere. — Ratio hujus secundae sententiae est, quia non constat de praecepto. Non de divino; nam praeceptum illud: *Hoc facite, etc.*, non est datum singulis sacerdotibus, sed ipsorum communitati, nempe ut curent ne in Ec- clesia Dei desit oblatio hujus sacrificii. In textu autem Apostoli: *Omnis namque pontifex*, exprimitur tantum potestas quam singuli sacerdotes habent sacrificandi, non autem obligatio. — Ad praeceptum vero suppositum in cap. *Dolentes*, respondet Lugo^{1º}. Quod poena suspensionis respicit solummodo colloquentes in choro. 2º. Quod poena illa non inducit peccatum grave; cum non sit latae, sed ferendae senten-

Alii ne-
gant esse
gravem.

D. Thom., 3 Part., qu. 82, art. 10. — ¹ Tr. 22, punct. 12, num. 1, i. f. — ² De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 1, concl. 1, v. *Confirm. iterum.* — ³ In 4, dist. 12, part. 2, art. 2, qu. 1. — Victoria, Sum., de Eucharistia, n. 94.

⁴ Tract. 22, punct. 12, num. 2. — *Suar.*, disp. 80, sect. 1, v. *Haec res.* — Palaus, tract. 22, punct. 12, num. 2. — ⁵ De Eucharistia, disp. 20, num. 2. — Lugo, loc. cit., num. 6.

esse convincentia; sed addit hodie, ratione scandali « vix posse excusari a mortali sacerdotem nunquam in anno celebrantem.

^{e)} Et sane, in editione Romana anni 1570 operum S. Thomae Aquinatis, in 3 P., qu. 82, art. 10, desideratur opinio Cajetani de hoc quaesito; et solum in ejus commentario habetur, sacerdotem peccare si totaliter a celebrando absteat. In editionibus vero vetustioribus, ut est editio anni 1533 (Venetiis, in aedibus Luceantonii Junte Florentini, in fol.) Cajetanus aliam movebat quaestionem: « Altera difficultas est, inquiebat, an peccatum hujusmodi omissionis sit peccatum mortale. Et est ratio dubii, quia nec omne praeceptum affirmativum, nec omne praeceptum negati- vum obligat ad mortale; nec apparet qua ra- tione caritati contrarietur talis ommissio, quam- vis appareat quod contrariatur fervori cari- tatis; ex negligentia enim quadam, quae in tepore caritatis consistere videtur, talis pro- venit ommissio. — Breviter apparet mihi pec-

catum hoc esse secundum se veniale, utpote oppositum non ipsi caritati, sed ejus fervori. Attestatur autem huic sententiae diversitas opinionum de licita vel illicita hac omissione: parum enim a licito discedere videtur quod creditum est a doctoribus esse licitum ».

^{f)} Alensis, part. 4, qu. 11, membr. 2, art. 4, § 1, *Quaest., in resp. ad 4*, negat pec- care mortaliter eum, qui ob reverentiam a celebratione omnino cessaret, nisi contrarium ipsi a superiore injungeretur. Sed *in corp.*, discursum ita concludit: Nec omnino est desistendum, neque ab immolatione neque a communione; neque sine magna sui pro- batione et dijudicatione est ad hoc acce- dendum ».

^{g)} Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 3, n. 1, videtur utique hanc secundam sententiam ut probabilem agnoscere, cum dicat eam esse « gravium etiam auctorum ». — Et his aucto- ribus qui probabilem reputant, accensendus est etiam Azor, loc. cit.

tiae. 3°. Quod ibi textus circa Missarum celebrationem loquitur tantum de praelatis ecclesiarum.

Ad rationem autem D. Thomae responderi posset, ex ea non inferri praeceptum, sed tantum consilium, juxta verbum Apostoli *exhortamur*. Et ideo plures ex hujus sententiae auctoribus non eximunt sacerdotem, nunquam celebrantem in anno, saltem a culpa veniali, propter bonum quo privat se et Ecclesiam; eximunt vero a mortali. — Dicit autem Palaus¹ S. Pium expunxisse opinionem Cajetani, non ut falsam, sed ut minus probabilem et contrariam sententiae D. Thomae.

His tamen non obstantibus, ego cum Salmant.^{h)} *primae* sententiae, ut longe communiori et tutiori, me subscribo. Tanto magis quia ipse Lugo² ait, sacerdotem negligentem celebrare in anno, hodie non posseⁱ⁾ excusari a peccato gravi ratione scandali; quia hoc esset signum malae conscientiae. Immo Suarez³ hoc merito sentit etiam de sacerdote non celebrante per diuturnum tempus, puta per sex vel octo menses; ut dicunt Palaus⁴ et Salmant.⁵ Ex quo tandem concluditur sententiam oppositam, saltem propter scandalum, vix esse practice probabilem.

Dubitatur 2°. *Quoties in anno teneatur sub gravi quisque sacerdos celebrare?* In hoc doctores valde discrepant.

D. Thomas⁶ sic ait: *Unde sacerdoti, etiamsi non habeat curam animarum, non licet omnino a celebratione cessare;*

sed saltem videtur quod celebrare teneatur in praecipuis festis, et maxime in illis diebus in quibus fideles communicare consueverunt. — Haec autem praecipua festa explicat Sotus apud Benedictum XIV⁷ intelligi de Nativitate Domini, Paschate et Pentecoste, in quibus ait olim fideles consuevisse communicare. Sed Juenin⁸ his addit festa Ascensionis, Corporis Christi, Nativitatis Beatae Virginis Mariae, Annuntiationis, Purificationis et Assumptionis.

Immo Merbesius⁹ et Habert¹⁰ sentiunt obligari ad celebrandum singulis dominicis et festis, praesertim solemnioribus. Et idem sentit Pater Concina¹¹, dicens: *Qua lege fideles urgentur interesse sacrificio, eadem sacerdotes tenentur offerre.* Id colligunt ex Tridentino¹², ubi habetur: *Curet episcopus, ut ii (sacerdotes) saltem diebus dominicis ac festis solemnibus.... Missas celebrent.* [Contin.] Tournely¹³ autem sic ait: *Gravis peccati suspectos esse tot sacerdotes, qui semel in anno.... celebrant.*

Alii tandem cum sententia longe communiori sentiunt, sacerdotes non teneri ad celebrandum, nisi ter vel quater in anno, in festis solemnioribus. Ita Busenbaum (ut supra) et Navarrus¹⁴; Laymann¹⁵ cum Soto, Richardo^{j)}, Paludano, Silvestro et Valentia; ac Elbel¹⁶ cum Scoto^{k)}, Gobat^{l)} et Anacleto. — Immo Suarez¹⁷, Lugo^{m)}, Bonacina¹⁸ et Holzmannⁿ⁾ dicunt sufficere, si celebrent ter vel quater in anno quibuslibet diebus. Et non immerito

Probabiliter satis celebrare ter aut quater quibuslibet diebus.

¹ Tr. 22, punct. 12, num. 2. — ² De Euch., disp. 20, n. 13. — ³ Disp. 80, sect. 1, v. *Haec res*. — ⁴ Loc. cit., n. 3. — ⁵ Tr. 5, cap. 5, n. 44. — ⁶ 3 P., qu. 82, art. 10. — ⁷ Sotus, in 4, dist. 13, qu. 1, art. 10, v. *At vero cum sit*. — ⁸ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 1, num. 6 (*al.*, sezione 2, cap. 1, § 1, v. *Passando ai giorni*). — ⁹ Institut., de Euch., qu. 2, cap. 6, art. 1, concl. 2. — ¹⁰ Sum., part. 3, de Sacrif. Miss., qu. 21, concl. 2. — ¹¹ De Euch., part. 2, cap. 11, qu. 10, resp. 1. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 8, n. 1. — ¹³ Sess. 23,

de reform., cap. 14. — ¹⁴ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 1, concl. 1, v. *Ex his colliges*. — ¹⁵ Man., cap. 25, n. 88, v. *Vigesimo primo*. — ¹⁶ Lib. 5, tr. 5, cap. 3, num. 1. — ¹⁷ Sotus, in 4, dist. 13, qu. 1, art. 10, v. *At vero cum sit*. — ¹⁸ Palud., in 4, dist. 13, qu. 2, art. 1, concl. 1, (n. 4). — ¹⁹ Silvest., v. *Missa I*, qu. 7, v. *Quartum*. — ²⁰ Valent., disp. 6, qu. 10, punct. 3. — ²¹ Confer. 18, de Oblig. celebrandi, num. 195. — ²² Anaclet., *Reiffenst.*, tr. 14, dist. 5, num. 82. — ²³ Disp. 80, sect. 1, v. f. — ²⁴ De Euch., qu. ult., punct. 7, num. 2.

^{h)} Salmant., tr. 5, cap. 5, n. 43, de prima sententia dicunt: *Magis pia, securior et in praxi consulenda*.

ⁱ⁾ Lugo ait: « Vix posse » ab istiusmodi gravi peccato excusari.

^{j)} Richardus de Mediavilla, in 4, dist. 13, art. 2, qu. 2, obligat ad celebrandum *aliquoties*; quod ita explicat: Qui « loco et tempore debito et convenienti, habita opportunitate et dispositione, non vult uti, sed notabiliter negligit, peccat ».

^{k)} Elbel allegat Scotum, sed videtur esse mendum pro Soto; nusquam enim apud Scotum id reperire potui.

^{l)} Gobat, tr. 3, n. 482, obligat ad celebrandum « aliquoties in anno ».

^{m)} Lugo, de Euch., disp. 20, n. 13, id habet, « retenta sententia de obligatione celebrandi ».

ⁿ⁾ Holzmann, de Euch., n. 343, rigidius loquitur dicens: « Mortaliter peccaturum sacerdotem qui, cessante legitimo impedimento,

S. Doctor
priori sen-
tentiae ad-
haeret.

Quoties in
anno cele-
brandum.

id probabile putant Salmant.¹ cum Soto Toletio^o, Vasquez, Azor, Henriquez, Gavanto, Hurtado, etc.: modo servetur debita distantia prout dictum est in fine primi Dubii. Et haec sententia est conformis decreto S. C. Concilii, edito mense Novembr. 1696 (apud Monacelli²), ubi dictum fuit: *Qui sine justa causa ter vel quater in anno non celebraret, cum peccet mortaliter, posset ab episcopo... puniri^p*.

Quid de
religiosis.

Dicunt tamen Salmant.³ cum Tamburinio et Garcia, quod *sacerdotes religiosi* tenentur saltem singulis mensibus celebrare; quia omnes religiosi sive moniales (ut praecipitur in clem. 1. *Ne in agro*, § *Sane, de statu monach.*; et idem dicitur de monialibus in Tridentino⁴) tenentur in singulis mensibus confiteri, et prima dominica mensis communicare, nisi abstineant ex iudicio praelati vel confessarii. — Sed ex hoc textu video induci obligationem tantum communicandi semel in mense, non autem celebrandi. Praeterea quod non improbabilius docet Suarez⁵, haec decreta non exprimere clare praeceptum, sed dumtaxat consilium, dum ibi^q) tantum dicitur: *Ad confessionem... accedant..., et... communicent.* Unde Tridentinum⁶ (ubi in margine notatur praefata clementina) sic ait: *Attendant diligenter episcopi et caeteri superiores mo-*

nasteriorum sanctimonialium, ut in constitutionibus earum admoneantur (nota) *sanctimoniales, ut saltem singulis mensibus confessionem peccatorum faciant, et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant.* Unde concludit Suarez: *Nisi speciale votum intercedat, aut nisi ex instituto religionis constet constitutiones.... obligare sub mortali, nulla talis est rigorosa obligatio.*

Parochos autem dicit Habert⁷ teneri celebrare non quotidie, sed saepius quam dominicis et festis. — Sed communiter et verius dicunt alii teneri ad celebrandum tantum diebus festis, in quibus tenentur parochiani Missam audire; cum hae obligationes sint correlativae: in quibus enim diebus tenetur populus Missam audire, tenetur parochus illam celebrare^r). Ita Navarrus⁸, Bonacina⁹, Azor¹⁰; et Barbosa¹¹ cum Graffio, Homobono, Molfesio, Villalobos, Diana, Fagundez, Philiberto Marchino, etc.; ex concilio Tridentino¹², ubi dicitur: *Si autem curam habuerint animarum, tam frequenter ut suo muneri satisfaciant, Missam celebrent.* Satis igitur munus suum implent, si sacrificant quoties populus Missam audire debet. Et hujus sententiae est etiam Benedictus XIV¹³.

Parochi
tenentur ce-
lebrare do-
minicis et
festis.

Quoad autem *episcopos*, dicit Habert¹⁴, ex cap. ult. de *privil.*, in 6°, eos non de-

Quid de
episcopis.

¹ Tr. 5, cap. 5, n. 44. - Sotus, in 4, dist. 13, qu. 1, art. 10, col. penult. Vasq., disp. 232, cap. 1, num. 11. - Azor, part. 1, lib. 10, cap. 24, quaer. 1, i. f. Henricq., lib. 9, cap. 23, n. 2. Gavanto, part. 3, tit. 12, num. 6. Gasp. Hurtado, de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 1, v. Sotus vero et § seq. - ² Formular., part. 1, tit. 5, formul. 9, n. 15. - ³ Tr. 5, cap. 5, n. 44. Ascan. Tambur., de Jure abbat., tom. 2, disp. 5, qu. 5, num. 3. - Hieron. Garcia, Summa moral., tr. 3, diff. 2, dud. 1, n. 20. - ⁴ Sess. 25, de regular., cap. 10. - ⁵ Disp. 70, sect. 2, v. Dico 1, i. f. - ⁶ Loc. cit. - ⁷ De Euch., part. 2, cap. 11, qu. 10, resp. 2, i. f. - ⁸ Man., cap. 25, n. 134. - ⁹ De Euch., qu. ult., punct. 7,

num. 4. - ¹⁰ Part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 2. - ¹¹ In Trid., sess. 23, cap. 14, num. 4; et de Off. et Potest. episc., alleg. 24, n. 22. Jacob. de Graffis, Decis. aur., part. 1, lib. 2, cap. 39, n. 7. - Homobon., de Exam. eccles., tom. 3, tr. 13, cap. 1, qu. 5, resol. 2, v. f. Molfes., tr. 3, cap. 14, n. 5 et 14. Villalob., part. 1, tr. 8, diff. 14, n. 4, i. f. Diana, part. 2, tr. 14, resol. 26. Fagund., de 1° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 15, n. 8. Philib. March., tr. 3, part. 2, cap. 30, num. 1. - ¹² Sess. 23, de reform., cap. 14, v. f. - ¹³ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 3, num. 3; (al., sezione 2, cap. 1, § 2, v. E quantunque. - ¹⁴ De Euch., part. 2, cap. 11, qu. 10, resp. 2, i. f.

non saepius ac quater per annum celebraret». Si tamen saepius celebret, quibuscumque tandem diebus id faciat», non peccabit mortaliter.

^o) Toletus non satis accurate a Leandro, de Sacrif. Miss., disp. 5, qu. 2, (a quo Salmant. citationem mutuati sunt) allegatur; scribit enim: «Plures sunt doctores et graves, qui tenent quod ter aut quater in anno celebrare debet, saltem festis solemnibus, quibus solent fideles communicare: et oppositum facere est peccatum mortale».

^p) Utrum vero authentica sit ista decla-

ratio in Tortonen., ut ait Monacelli, mihi dubium est; reperio enim apud Pallottini, v. Missa, § 7, n. 39, hanc aliam, et quidem contrariam declarationem: «Verum sacerdotes legitime non impediti non possunt cogi ab episcopo per censuras vel alias poenas ad celebrandum, sed tantum hortari».

^q) In citata scilicet clementina.

^r) Haec sententia intelligenda est *per se*, scilicet seclusa alia obligatione aut praecepto, uti non pauci ex citatis auctoribus explicant. Praeterea, Barbosa et Graffius dicunt parochum teneri celebrare *saltem* diebus festis.

cere ullam diem transigere sine Missa, remota rationabili causa. — Sed advertendum quod textus non loquitur absolute de celebratione, sed vel de celebratione, vel de auditione Missae.

Frequen-
tia celebra-
tionis in ca-
thedrali-
bus, colle-
giatis et conventi-
bus.

314. — « 2°. Etsi in ecclesiis cathedralibus, collegiatis et conventualibus (ubi est competens sacerdotum numerus) quotidie debeat una saltem Missa privata celebrari et altera cantari, peccentque mortaliter dictarum ecclesiarum rectores ^{a)}, si in hoc deficiant (Suarez, Coninck, Laymann, Marchinus, etc.): — non esse tamen mortale (praescindendo a peculiari obligatione talis ecclesiae) semel vel bis in hebdomada omittere alterutram, docet Tamburinius ¹; uti neque si in ecclesiis collegiatis die festo cadente in feriam privilegiatam (v. gr. vigiliae, quatuor temporum, quadragesimae vel rogationum) Missa sollemnis de feria post Nonam canenda semel omitteretur. — Ibid. ^{b)}, ex Abbate ^{b)}, Marchino ^{b)}, etc. ».

Circa Missam conventualem, vide sancta a nostro Pontifice Benedicto XIV, n. 326.

Quomodo
peccet non
applicans
vel differens
Missam.

« 3°. Peccat graviter qui tenetur pro alio offerre Missam, fructum tamen principale applicat aliis. Quia id alii est fraudi in re gravi ».

315. — « 4°. Graviter peccat: 1°. Qui ad Sacrum ex iustitia obligatus, illud diu differt; quia magno fructu alterum

« privat (Silvester ^{a)}, Reginaldus ^{a)}, Fernandez ^{a)}, etc.): multoque magis, si plane omittit; teneturque hoc casu ad stipendii restitutionem. Tamburinius ². — 2°. Si quis accipiat plura stipendia, quibus non nisi post longum tempus possit satisfacere. Ratio eadem est. Silvester ^{a)}, Reginaldus, Fernandez ³. — 3°. Qui Sacrum animo se obligandi promisit et non praestat (Bonacina ⁴): etsi probabile sit, hoc non esse mortale, ut habet Sanchez ⁵. Vide Diana ⁶, ubi citat Cajetanum ^{b)}, Vasquez ^{b)}, Hurtadum etc., affirmantes quod, qui pluribus Missam gratis promisit, possit unica satisfacere: quod tamen alii communiter negant ».

316. — Quoad *stipendium* Missae, refert aliqua praenotare sapienter tradita ab eruditissimo nostro Pontifice Benedicto XIV in suis Operibus *de Synodo, de Missa, etc.* — Olim fideles sacerdotibus offerebant panem et vinum pro sacrificiis: in quibus quod supererat, in usum cedebat ipsorum sacerdotum et clericorum. Deinde permissum fuit offerri etiam oleum, spicas, uvas et similia. Demum permissum etiam offerri pecunias, quae prius non applicabantur sacerdotibus, sed mittebantur in arcam, distribuendae in sustentationem ministrorum et pauperum; sed successu temporis traditae sunt ipsis sacerdotibus, ut pro offerentibus Missas applicarent. Quod alias merito approbavit Ecclesia, contra Wiclefistas, qui id im-

Historicae
notiones de
stipendio.

¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 6, § 2, num. 4. — ² Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 9, n. 10. — *Regin.*, lib. 23, n. 236. — ³ Exam., part. 3, cap. 5, § 9, n. 4. — ⁴ De Euch., qu. ult., punct. 7, § 2, n. 1. — ⁵ De Matr., lib. 1,

disp. 5, n. 17 et 25. — ⁶ Part. 2, tr. 17, resol. 9; part. 4, tr. 4, resol. 196; part. 5, tr. 14, resol. 81. — *Gasp. Hurtad.*, de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 15, v. *Quod autem sacrif.* — *Bened. XIV*, de Synodo, lib. 5, cap. 8; de Missa, lib. 3, cap. 21.

314. — ^{a)} Ita sane docent Suarez, *disp. 80, sect. 2*, v. *Dico 2*; Coninck, *qu. 83, art. 2, n. 203 et seqq.*; Laymann, *lib. 5, tr. 5, cap. 3, n. 5*; Marchinus, *tr. 3, part. 2, cap. 30, n. 5 et 6*, de obligatione procurandi ut Missa celebretur quotidie in dictis ecclesiis, si sacerdotum numerus id permiserit: nullus tamen ex his auctoribus, quidquid dicat Busenbaum, obligat ad duas quotidie Missas ibidem celebrandas.

^{b)} Thomas Tamburinius, quidquid dicat Busenbaum, hos auctores non citat pro exposita sententia, sed solum pro opinione quae vult adesse obligationem cantandi in dictis feriis utramque Missam; quam quidem obligationem gravem esse dicunt Ascanius Tamburinius, *de Jure abbatum, tom. 2, disp. 5,*

qu. 9, n. 37; et Marchinus, *loc. cit., n. 7*; dum contra Thomas Tamburinius, *loc. cit., n. 6*, negat mortale esse si id omitteretur, quia manifeste non constat, inquit, de tam rigoroso praecepto.

315. — ^{a)} Silvester, v. Missa I, *qu. 10, i. f.*, habet id quod sub 3 ponitur a Busenbaum; Reginaldus autem, *lib. 23, n. 236*; et Fernandez de Moure, *Exam., part. 3, cap. 5, § 9, n. 4*, quod sub 2.

^{b)} Cajetanus et Vasquez, non a Diana, sed ab Hurtado, *disp. 3, diff. 8*, citantur, et quidem pro ratione tantum hujus sententiae: quod scilicet Missa pro pluribus oblata tantum singulis prosit ac si pro uno offerretur; et ita sane tenent Cajetanus *in 3 P., qu. 79, art. 5*; Vasquez, *disp. 231, cap. 3*.

probant; nam, ut docet D. Thomas ¹: *Sacerdos non accipit pecuniam quasi pretium consecrationis Eucharistiae....: hoc enim esset simoniacum; sed quasi stipendium suae sustentationis*. Et hoc est juxta illud Apostoli I. Cor. ix, 13: *Nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quae de sacrario sunt edunt; et qui altari deserviunt, cum altari participant?*

Sed quamvis res ita se habeat, hinc tamen erupit avaritia sacerdotum, qui propter hoc lucrum pluries in die celebrabant: propterea id prohibuit Innocentius III ². — Sed huic prohibitioni alia successit nequitia; etenim sacerdotes in eadem Missa tot hostias consecrabant, quot erant eleemosynam offerentes. — Alii vero Missam diei legebant ter vel quater, usque ad offertorium; deinde tot secretas iterabant, quot orationes legebant; et tandem sub uno canone Missam perficiebant, tot repetitis collectis in fine, quot initio recitaverant: et sic pro numero repetitionum accipiebant stipendia; vocabanturque hae Missae *bifaciatae* et *trifaciatae*. Sed ipsae adhuc fuerunt eliminatae.

Postea alii plures errores in medium irrepserunt, qui ab Alexandro VII fuerunt proscripti in propos. 8, 9 et 10, quas referemus n. 318 et 321.

¹ 2^a 2^{ae}, qu. 100, art. 2, ad 2. — ² Cap. *Consulisti* 3, de celebrat. Missar. — *Silvest.*, v. *Simonia*, qu. 3, § *Tertia regula*, i. f. — *Jacob. de Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 2, cap. 96, num. 32. — ³ Lib. 21, de Sacrif. Miss., n. 590. — ⁴ Disp. 86, sect. 3. — ⁵ De Euch., disp. 21, n. 18. — ⁶ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 4. — ⁷ De Euch., part. 2, cap. 9,

317. - Quaeritur 1°. *An sacerdotes divites possint pro Missis stipendia accipere?*

Negant Cajetanus ^{a)}, Silvester et Grafius, apud Escobar ³; quia stipendium traditur in sustentationem celebrantium: divites autem jam habent unde alantur. — Sed communiter et recte affirmant Suarez ⁴, Lugo ⁵, Concina ⁶; Contin. Tournely ⁷ cum Gersonio ^{b)} et Thomassino ^{b)}; Salmant. ⁸, Palaus ⁹; et Escobar ¹⁰ cum Navarro ^{b)}, Soto, Coninck, Bonacina, Reginaldo et aliis passim; et favet D. Thomas ^{c)}. Ratio: tum quia hodie id permittitur a consuetudine universalis Ecclesiae; tum quia quisque operarius (sive dives sive pauper) dignus est mercede sua, et, ut inquit Apostolus: *Quis militat suis stipendiis unquam?* (I. ad Cor. ix). — Vide dicta *Lib. III, n. 55, Qu. 5*.

Utrum autem sit simonia celebrare principaliter ob stipendium? — Probabilius negatur. Vide dicta *ibid.*, *Quaer. 6*.

Quaeritur 2°. *Quomodo peccet sacerdos, differendo celebrare Missas accepto stipendio?*

Utique graviter peccat, si diu differt; ut habetur in decretis S. C. Concilii editis die 21 Junii 1625, ex auctoritate Urbani VIII illi specialiter attributa; et ab Innocentio XII, in sua bulla quae incipit: *Nuper, etc.*, confirmatis. — Omnia haec in

Sacerdos dives licite accipit stipendium.

Diu differre celebrationem, accepto stipendio, lethale.

art. 2, sect. 4, qu. 1. — ⁸ Tr. 5, cap. 5, num. 2. — ⁹ Tr. 22, punct. 14, n. 3. — ¹⁰ Lib. 21, n. 591 et 592. — *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 9, qu. 6, art. 1. — *Coninck*, qu. 83, art. 1, n. 198. — *Bonac.*, de Euch., qu. ult., punct. 8, n. 7. — *Regin.*, lib. 23, n. 232, v. f. — *Innoc. XII*, bulla *Nuper*, de die 23 Decembr. 1697, § 7, et § 14, ad 11, in Bullar. Rom. Mainardi.

317. - ^{a)} Cajetanus, in *2^{am} 2^{ae}*, qu. 100, art. 2 et 3, dub. 1, v. f., et v. *Patet* 3, cum duplici distinctione loquitur. Et primo quidem de *stipendio sustentationis*, de quo negat posse pacisci sacerdotem divitem; sed posse accipi ait, si gratuito detur vel ex auctoritate superioris: deinde de *stipendio ex operarum locatione*, quod absque ulla distinctione pauperis aut divitis, accipi posse ait, non quidem ratione ipsius celebrationis, sed ratione circumstantiarum, quae celebrationi sunt annexae.

^{b)} Gersonius, Thomassinus et Navarrus manifeste rem innuunt. — Gersonius enim, de *Vita spir.*, lect. 4, coroll. 14, propos. 6, absque ulla pauperis aut divitis distinctione, licitum esse ait accipere stipendium pro sustentatione, quia nemo tenetur suis stipendiis militare. — Et Thomassinus, *Vetus et nova Eccles. disci-*

plina, part. 3, lib. 3, cap. 4 et seq., ait beneficiatum qui patrimonium habet posse nihilominus beneficii fructus percipere. — Navarrus denique, *Man.*, cap. 23, num. 102, v. *Sexto*, negat in universum simoniam esse, aliquid dare vel accipere pro ministri sustentatione, « quod procul dubio, inquit, procedit in sustentatione necessaria quoad utrumque forum, et etiam in non necessaria, quoad forum conscientiae ».

^{c)} S. Thomas, *Quodlib. 6, art. 10*, utique favet, dum de decimis loquens: « Quamvis sacerdos sit dives, inquit, nihilominus pauper tenetur ei decimasolvere. Sed in *2^a 2^{ae}*, qu. 100, art. 2, ad 2, licitum esse ait aliquid accipere pro Missae celebratione, « quasi stipendium suae sustentationis, ut dictum est ». At in corpore articuli id concesserat tamquam stipendium necessitatis ».

extensum affert Pater Lacroix ¹; et signanter ² legitur decretum, ubi sic sancitum fuit: *Eleemosynas... manuales et quotidianas ita demum... (sacerdotes) accipere possint, si oneribus antea impositis ita satisfecerint, ut nova quoque onera suscipere valeant; alioquin omnino abstineant.* Sed cum inde quaesitum fuisset, an qui non satisfecerint oneribus susceptis, possint nova onera suscipere; eadem Sacra Congregatio, auctoritate ejusdem Urbani (vide apud eundem Croix ³) declaravit decretum non intelligi absolute, sed sacerdotes *posse... nova etiam onera suscipere..., dummodo infra modicum tempus possint omnibus satisfacere.*

Sed hic Dubium fit: quantum temporis spatium intelligatur per illud *modicum tempus*?

Certum est 1°. Peccare sacerdotem, si petitam Missam pro aliqua urgente gratia impetranda, puta pro felici partu, evadendo periculo, lite vincenda, etc., ille omittat celebrare intra tempus celebrationi aptum. Ratio, quia (ut bene ait Lugo ⁴) circumstantia temporis tunc pertinet ad substantiam rei petita; unde, transacto eo tempore, merito ajunt Roncaglia ⁵ et [Contin.] Tournely ⁶, quod sacerdos teneatur stipendium restituere, etiamsi postea

celebraverit. Immo recte addit Sporer ^{d)} non sufficere si stipendium restituatur; sed monendum esse insuper eum qui stipendium dedit de Missis tempore apto omissis. — Certum est 2°. quod si quis tibi det eleemosynam ut celebres pro ipso in festivitate hodierna, peccas si postea Sacrum facias; quamvis admittat Lugo ⁷ posse illud facere die crastina ^{e)}. — Certum est 3°. te non peccare differendo, si dans eleemosynam, audito impedimento, consentiat in dilationem; ut explicavit Sacra Congregatio.

Praecisis autem his casibus, laxè dixit Peyrinus ⁸, modicam esse dilationem trium annorum; vel sex mensium, ut censuit Arriaga. — Necnon nimiam puto dilationem trium mensium, quidquid dicant Pasqualigo ^{f)}, Renzi ⁹ et Tamburinius ¹⁰: qui male citat pro hac opinione Lugonem ¹¹ cum Ledesma ^{g)} et Villalobos. — Nam ibi Lugo approbat doctrinam praefatorum auctorum, dicentium spatium tantum duorum mensium esse modicum; et sic etiam sentiunt Garcia, Philibertus, Ripa ^{h)}, Corbulus ^{h)}, etc., apud Salmant. ¹². Idque colligunt ex can. *Praesentium, caus. 7, qu. 1*, ubi pastor, absens a sua ecclesia per duos menses, non dicitur suae ecclesiae defuisse ⁱ⁾; et ex Tridentino ¹³, ubi spatium

Missa petita pro festivitatem, die festivitatis celebranda.

Consensus dantis excusat.

Opiniones de modica dilatione.

Missa petita pro gratia urgente, celebranda intra tempus aptum.

Alias restituendum stipendium, et donator monendus de non celebratione.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 63. — ² Loc. cit., n. 68. — ³ Loc. cit., n. 98. — ⁴ De Euch., disp. 21, n. 45. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 10, resp. 2. — ⁶ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4, qu. 9. — ⁷ De Euch., disp. 21, n. 45. — S. C. C., in bulla *Nuper*, loc. cit., ad 12. — ⁸ Tom. 2, declarat. ad constit. 9 Urbani VIII, ad 10. — *Arriaga*, de Sacram.,

disp. 56, num. 15, i. f. — ⁹ De Euch., cap. 4, qu. 50. — ¹⁰ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 9, n. 4. — ¹¹ De Euch., disp. 21, num. 34. — *Villal.*, part. 1, tr. 8, diff. 18, num. 2. — *Hieron. Garcia*, Summa moral., tr. 3, diff. 10, dud. 8, n. 4. — *Philib. Marchin.*, tr. 3, part. 2, cap. 31, n. 5. — ¹² Tr. 5, cap. 5, n. 57. — ¹³ Sess. 23, de reform., cap. 1.

^{d)} Sporer, *part. 2, cap. 5, n. 355*, in universum scribit de eo « qui Sacrum ex justitia debitum omisit, aut certe ejus fructum non applicavit ». Et negat satis esse restitutionem ignorantem factam fuisse: « Obligator ergo aut restituere scienti, monendo Missas non esse lectas; aut illo stipendio curare alias Missas ejusdem intentionis pro ipso celebrari ». Quod si Missa pro urgente necessitate petita fuisset, resarcienda etiam esse damna, aliis orationibus ad illum finem ordinatis.

^{e)} Quin etiam Lugo dicit regulariter satisfieri posse, celebrando die sequenti, vel infra, vel etiam post octavam ».

^{f)} Pasqualigo, *de Sacrif. Miss., qu. 965, n. 8*, spatium trium mensium ut modicum habet, quando Missae committuntur celebrandae, « non solum absque determinatione temporis, sed absque ulla instantia celerita-

tis in celebrando, et veluti ad commoditatem celebrantis »; si vero simpliciter absque temporis determinatione, censet, *n. 7*, bimestre esse modicam dilationem.

^{g)} Petrus de Ledesma, *Sum., de Euch., cap. 18, concl. 17*, arbitrio prudentis relinquendum esse ait, addens sancte et religiose sanciri in Praedicatorum ordine, ne ultra quinquaginta Missarum numerum religiosos ullus admittat.

^{h)} Ripa, *in leg. Si insulam, n. 36, ff., de verbor. obligat.*; Corbulus, *de Emphyt., Causa privationis 15, limit. 41, n. 25*, assignant bimestre ut modicum spatium ad purgandam moram in emphyteusi.

ⁱ⁾ Si nempe ex manifestae aegritudinis causa id fuerit. Unde non videtur ad rem, ut scite notat S. Alphonsus; sicut neque Tridentinum, quod habet duos vel *ad summum tres menses*, ut modicum tempus.

duorum mensium modicum reputatur. Istae paritates mihi non satisfaciunt: nihilominus probabile videtur id quod dicit Lugo ^{j)}, nempe nequaquam peccare sacerdotem, qui dicit Missam promissam infra duos menses. Et hanc sententiam approbat etiam [Contin.] Tournely ¹, asseritque esse communem, sic dicens: *Potest quis Missarum stipendia ad menses duos acceptare; prout cum communi diximus Tom. I, de Orat., pag. 615, v. Censuit.*

Unde rationabiliter putat Pater Concina ², dilationem duorum mensium non esse modicam, ex declaratione S. Congregationis ejusdem Concilii, edita 17 Julii 1655 (quam refert Benedictus XIV ³), ubi immo dictum fuit, *modicum tempus non reputandum spatium duorum vel trium mensium, sed intelligi infra mensem.*

In Missis autem pro defunctis, dilationem unius mensis merito gravem reputant Salmant. ⁴, Palaus ⁵, Escobar ⁶. Et ab hac sententia non dissentiunt Sporer ^{k)} Roncaglia ^{k)}, Tournely ^{k)} et Croix ⁷: dum dicunt Missas pro defunctis citius celebrandas quam pro vivis.

Advertit autem [Contin.] Tournely ⁸ quod, cum Missae traduntur celebrandae alicui communitati plurium sacerdotum, tunc praesumitur qui dat eleemosynam pro multis Missis, velle citius eas celebrari. Hoc tamen non intelligendum quod omnes sacerdotes illius communitatis debeant se occupare in satisfaciendis hujus-

modi Missis; sed quod non debeant tamdiu differre, quamdiu oporteret si Missae illae uni committerentur.

Hinc dico tunc posse totum numerum distribui in singulos communitatis, vel saltem in majorem ejus partem, si illa numerosior sit: et hac distributione facta, tota communitas poterit intra tantum temporis satisfacere, quantum concederetur unicuique communitatis pro sua rata satisfacienda. Bene enim ait Holzmann ⁹, quod has numerosas Missas committentes facile praevidere possunt quod communitas alias habeat obligationes ¹⁾.

Quaeritur 3°. *An sacerdos omittens celebrare Missam peccet graviter, si stipendium pro illa acceptum non sit materia gravis?*

Prima sententia negat; et hanc tenent Palaus ¹⁰, Sporer ¹¹, Elbel ^{m)}, Renzi ¹²; et Salmant. ¹³ cum Herincx, Pellizzario, Sanctio ⁿ⁾, Fagundez ⁿ⁾, etc. — Ratio, tum quia gravitas materiae hic non est pensanda ex fructu spirituali Missae (alias omittens quamlibet orationem promissam graviter peccaret), sed ex damno illato, quod in hoc casu per se non censetur grave, cum illud levi stipendio redimi possit; tum quia hujusmodi damnum spirituale non videtur grave in aestimatione hominum, cum ex omissione unius Sacri promissi non reputentur homines gravem injuriam pati.

Si stipendium est leve, omisio Missae levis, juxta alios.

Pro defunctis dilatio unius mensis, gravis.

Quid de Missis datis communitati.

¹ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4, qu. 9, v. *Quae autem*. — ² De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, num. 24 (non tamen citat declarationem S. C.). — ³ Notificat. 56, num. 14. Cfr. etiam Pallottini, v. *Missae*, § 2, n. 3, ubi S. C. pluries idem declarasse refertur. — ⁴ Tr. 5, cap. 5, num. 57. — ⁵ Tr. 22, punct. 14, num. 11, i f. — ⁶ Lib. 21,

num. 161. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 155. — ⁸ De Orat., cap. 2, art. 7, i. f., v. *Censuit*. — ⁹ De Euchar., n. 381, v. f. — ¹⁰ Tr. 22, punct. 14, n. 2. — ¹¹ Part. 2, cap. 5, n. 353. — ¹² De Euch., cap. 4, qu. 40. — ¹³ Tr. 5, cap. 5, num. 39. *Herincx*, disp. 8, de Sacrif. Miss., n. 180. *Pelliz.*, tr. 5, cap. 9, n. 20.

^{j)} Lugo, *disp. 21, n. 45*, ait modicam esse dilationem: Si mense sequenti celebrentur Missae utriusque mensis; erit tamen veniale, nisi intercedat rationabilis causa, quae poterit etiam a veniali excusare ».

^{k)} Sporer, *part. 2, cap. 5, n. 354*, vult in hoc spectandam esse voluntatem rationabiliter praesumptam offerentium, quia animae in purgatorio detentae « sexaginta dies non dicunt esse modicum tempus ». — Roncaglia, *de Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 9, resp. 2*: « Optarem etiam, inquit, Missas pro defunctis celarius celebrari ». — Continuator Tournely, *de Orat., cap. 2, art. 7, qu. 4*, id non habet, quidquid investigare conatus sim.

¹⁾ S. Cong. Conc., decreto *Ut debita*, diei 11 Maji 1904, aliisque subsequentibus declarationibus, terminos, intra quos Missae manuales vel ad instar manualium celebrandae sunt, determinavit. Decretum istud et relativas declarationes lector reperiet adnexa velut appendicem huic tractatui de Eucharistia, post *num. 424*.

^{m)} Elbel, *confer. 18, de Oblig. celebrandi, n. 217*, ita profecto docet, « si is qui praeiungit stipendium fuit saltem mediocriter dives ».

ⁿ⁾ Thomas Sanchez, *de Matr., lib. 1, disp. 5, n. 24 et 25*; Fagundez, *de 1 Praec. Eccl., lib. 3, cap. 8, n. 11*, loquuntur de Missa amice et liberaliter promissa, et negant

Probabilius tunc omissio Missae gravis.

Secunda vero sententia probabilior affirmat: et hanc tenent Holzmann¹; Croix² cum Aversa; Roncaglia³ cum Passerino; et Petrus Navarra, Stephanus ac Bonaespei, apud Salmant.⁴ — Ratio, quia gravitas materiae probabilius hic est mensuranda, non in ordine ad stipendium, sed ad fructum Missae quo privatur eleemosynam tradens, cui ex huiusmodi privatione certe grave damnum infertur. Prout si, v. gr. dato exiguo stipendio, tu fossorem conduceres ut tibi aditum aperiat ad aquam pluviam in tuum agrum inducendam, non levis damni causa ille tibi erit, si operam suam ponere negliget. — Nec valet dicere quod tale damnum levi stipendio redimi potest. Nam redimi utique posset, si alter qui stipem tradidit, certior fieret de omissione Missae; alias, si manet inscius, certe non poterit damnum illud redimere. Quod autem tale damnum in aestimatione hominum leve reputetur, hoc non satis probatur; interim de se grave est.

Quaeritur 4°. *An autem peccet graviter omittens dicere unicam Missam gratis promissam?*

Affirmant Concina⁵; Navarrus^o), Ledesma^p) et Bonacina, apud Renzi⁶: ob

¹ De Euch., n. 366. — ² Lib. 6, part. 2, num. 154. *Aversa*, qu. 11, sect. 18, v. *Censeturque*. — ³ De Sacrific. Miss., cap. 7, qu. 10, resp. 1. — *Passer.*, de Statib., qu. 187, art. 4, num. 1263. — *Petr. Navarr.*, de Restitut., lib. 2, cap. 2, num. 382. *Stephan. a S. Paulo*, tr. 5, disp. 4, dub. 12, num. 72. *Francisc. Bonaespei*, de Euch., disp. 9, num. 97. — ⁴ Tr. 5, cap. 5, num. 39. — ⁵ De Sacrific. Miss., cap. 6, § 2, n. 9. — *Bonac.*, de Contract., disp. 3, qu. 12, punct. 2, num. 8, v. *Addit Sanchez*. — ⁶ De Euch., cap. 4, qu. 40. — ⁷ Lib. 3, part. 2, num. 776, cum lib. 6, part. 2, num. 154. — ⁸ Confer. 18, de Oblig. celebrandi, num. 218. — ⁹ De Matr., lib. 1, disp. 5, num. 25. — ¹⁰ Part. 2, tr. 17,

eamdem rationem, ut supra, quia per talem omissionem grave damnum spirituale promissario infertur.

Sed probabiliter negant Croix⁷, Elbel⁸, Roncaglia⁹), Sanchez⁹, Diana¹⁰; Sporer¹¹ cum Cajetano^v), Molina^v) et Suarez^v); ac Renzi¹² cum Fagundez, Portello ac Pellizzario. — Ratio est: vel quia simplex promissio non obligat sub gravi, ut hic dicunt Elbel et Sporer (juxta sententiam allatam *Lib. III, n. 720*, v. *Tertia*, quam tenent Cajetanus, Bañez^s), Salmant. et Lugo¹³: saltem, ut ait Lugo, nisi promittens expresse sub gravi se obliget). Vel quia, ut ajunt Sanchez, Roncaglia, Busenbaum^t), Croix et Elbel, promittens unam Missam non censetur gravem obligationem sibi imponere.

Omnes autem conveniunt, peccare graviter qui omittit Missam debitam ex voto, aut praecepto praelati; quia nemo dubitare potest hanc esse materiam gravem in voto vel praecepto. — Vide Salmant.¹⁴

318. — « 5°. Si quis det justum stipendium (id a consuetudine vel lege taxatum esse debet; aut si non est, secundum « Sotum^a) et Cajetanum^a), est frugalis « victus unius diei: quod Suarez, Lay-

Omissio Missae gratis promissae, juxta alios, gravis.

Probabiliter negatur.

Exceptio.

Justum stipendium.

resol. 9, v. f. — ¹¹ Part. 2, cap. 5, n. 352. — ¹² De Euch., cap. 4, qu. 40. *Fagund.*, de 1° Praec. Eccles., lib. 3, cap. 8, num. 11. *Portel.*, Dub. regular., v. *Missae*, n. 10 (edit. Venet. 1641). — *Pellis.*, tr. 5, cap. 9, n. 19. — *Elbel*, loc. cit., n. 218. — *Spor.*, loc. cit. — *Cajetan.*, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 113, artic. 1, ad 4 dub. — *Salmant.*, tr. 14, cap. 4, a num. 82. — ¹³ De Just. et Jure, disp. 23, n. 90. — *Sanchez*, de Matr., lib. 1, disp. 5, num. 25. — *Roncaglia*, de Sacrific. Miss., cap. 7, qu. 10, resp. 3. — *Croix*, lib. 3, part. 2, n. 776. — *Elbel*, confer. 18, de Oblig. celebrandi, n. 218. — ¹⁴ Tr. 5, cap. 5, num. 39, i. f. — *Suar.*, disp. 86, sect. 2, v. *Dico* 3.

esse mortale si omittatur; quia stipendium unius Missae non est sufficiens ad inducendum peccatum mortale in promissione.

^o) Navarrus, *Man.*, cap. 25, n. 92, ita docet, si promittens non applicat totam illam ejus partem quam debet applicare, nisi ille cui promisit tacite aut expresse consentiat. Non igitur satis accurate citatur a Renzi.

^p) Martinus Ledesma pariter male citatur a Renzi: nam 2^a 4ⁱ, qu. 16, art. 14, v. f., v. *Seb dubitatur si*, loquitur in universum de obligatione privata « qua sacerdos astringitur ad agendum Sacrum pro isto vel illo, et nihilominus sacerdos applicat sacrificium pro alio vel aliis ». Et hunc dicit peccare.

^q) Roncaglia, de Sacrific. Miss., cap. 7, qu. 10, resp. 3, concordat, nisi sese gratis

obligaret alteri ad celebrandam Missam, ad quam iste teneretur « ex voto vel altera gravi obligatione ».

^v) Cajetanus et Molina non videntur hic citari nisi pro ratione, quae scilicet petitur ex promissionis natura. — Suarez vero, *disp. 86, i. pr.*, dicit promissionem in hac materia obligationem inducere sicut in aliis.

^s) Bañez non satis accurate citatur a Salmant., vide notam *g* ad citat. *lib. 3, n. 720*.

^t) Busenbaum, *n. 315*, hic supra, probabile esse ait non peccari lethaliter; sed *lib. 3, tr. 5, cap. 3, dub. 2, n. 2*, asserit promissionis obligationem communiter ab intentione promittentis dependere.

318. — ^a) Cajetanus, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 100, art. 3, dub. 1, dicit posse pacisci de stipendio

« mann et alii reprobant, putantque suffi-
« cere mediam vel tertiam partem susten-
« tationis diei), ut pro se dicatur Missa,
« non potest secundum accipi ab alio,
« et pro duobus una tantum Missa dici.
« Card. de Lugo ¹. — Secus, si ambo di-
midium tantum iusti darent; uti, contra
« Vasquez, Reginaldum ^b) et alios, proba-
« biliter docent Sotus, Henriquez, Filliuc-
« cius, Coninck ^c), card. de Lugo ^d): quod
« tamen jam est prohibitum per bullam
Urbani VIII. — Vide Bonacina, Diana ² ».

Propositio-
nes damna-
tae.

Hic autem ante omnia advertendae
sunt duae propositiones damnatae ab Ale-
xandro VII. — Prima, n. 8, dicebat: *Du-
plicatum stipendium potest sacerdos pro
eadem Missa licite accipere, applicando
petenti partem etiam specialissimam fructus
ipsimet celebranti correspondentem;
idque post decretum Urbani VIII.* Ratio
damnationis est, quia applicatio fructus
specialissimi valde incerta est. Nam licet
Filliuccius ³ et alii plures (ut ait Croix ⁴,
qui id probabile putat cum Aversa et
Sporer ⁵) dicant valde probabiliter posse
applicari fructum specialissimum, attamen
id negant Laymann ⁶, Lugo ⁷, Tam-
burinius ⁸; item Suarez, Vasquez ^e), Tur-

rianus ^e) et alii, apud Sporer ⁹; quia sicut
ex institutione Christi fructus generalis
non potest alteri applicari, ita neque hic
specialissimus. — Secunda propositio da-
mnata, n. 10, dicebat: *Non est contra ju-
stitiam pro pluribus sacrificiis stipendium
accipere, et sacrificium unum offerre: ne-
que etiam est contra fidelitatem, etiamsi
promittam, promissione etiam juramento
firmata, danti stipendium, quod pro nullo
alio offeram.*

319. - Circa taxam autem iusti stipen-
dii communiter dicunt DD. (vide Sua-
rez ¹⁰, Viva ¹¹, Croix ¹² et Salmant. ¹³ ex
decreto S. Congregationis), stipendium
justum Missae non esse quidem victum
unius diei, ut dixerunt Sotus ^a) et Caje-
tanus ^a): nam sacerdos praeter actionem
sacrificandi potest in reliquo diei se oc-
cupare in concionando, docendo, et simi-
libus exercitiis licitis, ut lucretur integram
sustentationem; sed esse illud quod ta-
xatum est ab episcopo, vel a consuetu-
dine, vel saltem a viro prudenti ^b), si
deest taxa a consuetudine vel ab episcopo
facta. — Ita Suarez ¹⁴, Concina ¹⁵, Tam-
burinius ¹⁶; et Bonacina ¹⁷ cum Coninck,
Filliuccio, Reginaldo et communi; ex de-

Stipen-
dium ju-
stum, qua-
le.

Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 1, n. 13, v. *Justum autem*. —
¹ De Euch., disp. 19, n. 258. — *Vasq.*, disp. 234, cap. 3, n. 15
et 19. — *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 9, qu. 3, art. 1, dub. 3;
et in 4, dist. 13, qu. 2, art. 1. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 22,
n. 4, v. f. — *Fill.*, tr. 5, cap. 6, n. 188. — *Urban. VIII.*,
in bulla *Nuper* Innoc. XII, sub n. 4. — *Bonac.*, de Euch.,
qu. ult., punct. 7, § 2, n. 8. — ² Part. 2, tr. 14, resol. 7. —
³ Tr. 5, cap. 6, n. 181. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 50. — *Aversa*,
qu. 11, sect. 9, v. f., v. *Dicendum tamen*. — ⁵ Part. 2,
cap. 4, n. 255. — ⁶ Lib. 5, tr. 5, cap. 2, num. 18. — ⁷ De

Euch., disp. 21, n. 33. — ⁸ Method. celebr. Miss., lib. 3,
cap. 1, § 3, n. 68. — *Suar.*, disp. 79, sect. 9, i. f., v. *Nihilominus*. — ⁹ Part. 2, cap. 5, n. 363. — ¹⁰ Disp. 86, sect. 2,
v. *Dico* 3. — ¹¹ De Euch., qu. 5, art. ult., n. 2. — ¹² Lib. 6,
part. 2, n. 126. — ¹³ Tr. 5, cap. 5, n. 4. — S. C. C., 21 Junii 1625,
in bulla *Nuper* Innoc. XII. — ¹⁴ Disp. 86, sect. 2, v. *Dico* 1
et 2. — ¹⁵ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 2. — ¹⁶ Method.
celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 1, num. 2. — ¹⁷ De Euch.,
qu. ult., punct. 8, n. 8. — *Coninck*, qu. 83, n. 192. — *Fill.*,
tr. 5, n. 178 et 179. — *Regin.*, lib. 23, n. 232.

sustentationis, sine quo minister non potest
salva sui status honestate divina exercere
officia; sed sustentationis nomine intelligit
non solum cibum et potum, sed quidquid est
necessarium ad victum et vestitum sui, et
eorum quorum sibi cura incumbit. — Sotus
vero, de Just. et Jure, lib. 9, qu. 3, art. 1,
dub. 3, ait posse saltem duplam percipi, « ubi
non est in usu eam pro una Missa eleemo-
synam erogari, quae diario victui sufficiat »;
dum tamen latius non se haec licentia pro-
ferat, « quoniam status apparatus non licet
sacerdotibus hac ratione sustentare, sed pau-
perem vitam ducere ».

^b) Reginaldus, lib. 23, n. 234, loquitur
dumtaxat de justo stipendio.

^c) Coninck, qu. 83, n. 192, exponit hanc
sententiam; sed n. 193, ait: « Quamquam...

haec sententia non sit improbabilis ob aucto-
ritatem doctorum, non videtur tamen passim
admittenda, nisi ubi rationabilis causa et gra-
vis sacerdotis inopia (qui se nulla alia ratione
posset nutrire) id exigeret ».

^a) Card. de Lugo, disp. 21, n. 26, ait sen-
tentiam hanc communiter a doctoribus teneri;
« sed Congregatio illis decretis gravissime
prohibuit ne ullus sacerdos hoc faceret ».

^e) Vasquez, disp. 231, cap. 6, n. 36; Tur-
rianus, Select. disp., part. 2, disp. 31, dub. 16,
negant simpliciter posse duplex stipendium
pro una Missa accipi.

319. - ^a) Vide notam a superioris nu-
meri.

^b) Concina loquitur de solo episcopo; Tam-
burinius, Coninck et Reginaldus, dumtaxat
de superiore et consuetudine.

claratione S. C. Concilii (apud Benedictum XIV ¹⁾), edita die 15 Nov. 1698, ubi dictum fuit, *attendendam esse consuetudinem loci vel legem synodalem, quatenus adsit: sin minus, statuendam esse per episcopum eleemosynam competentem ejus arbitrio*.

320. - Dubitatur hic 1°. *An regulares teneantur stare taxae episcopi sub gravi obligatione.*

Regulares tenentur sub gravi taxa episcopi.

Negat Navarrus ^{a)}, apud Tamburinium ². — Sed omnino affirmandum: ut dicunt Pater Concina ³; Viva ⁴ cum Vasquez ^{b)}, Molina ^{b)} et aliis communiter, ex decreto S. C. Concilii sub die 15 Januar. 1639, quo sic sancitum fuit: *Eleemosynam pro qualibet Missa, per regulares celebranda in eorum ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii juxta morem regionis*. Ita apud eundem Benedictum XIV ⁵.

Dubitatur 2°. *An episcopus possit prohibere ne detur eleemosyna pinguior taxa?*

Fideles possunt dare majus, et sacerdotes accipere minus.

Certum est 1°. Quod lex episcopi vel consuetudo taxans stipendium, non prohibet quominus fideles possint dare majus,

¹ Notific. 56, n. 10. Cfr. etiam Pallottini, v. *Missa*, § 4, n. 106. — ² Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 3, n. 99. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 3. — ⁴ De Euch., qu. 5, art. ult., num. 2. — ⁵ Notif. 56, n. 10. Cfr. etiam Pallott., loc. cit., n. 114. — *Suar.*, disp. 86, sect. 2, v. *Sed circa*. *Vasq.*, disp. 234, cap. 1, n. 6. *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 24, num. 9 et 10. ⁶ Tr. 5, cap. 5, n. 5. —

et sacerdotes recipere minus, si velint; ut docent communiter Suarez, Vasquez, Barbosa, etc., cum Salmant. ⁶. — Certum est 2°. Non posse sacerdotes tale stipendium excedens exigere; quia hoc magna pareret scandala. Ita etiam communiter Suarez ⁷; et Bonacina ⁸ cum Corduba, Reginaldo et aliis. — Caeterum episcopus id non potest prohibere, si eleemosyna sponte offeratur; ut docent Lugo ⁹, Suarez ¹⁰, Lessius ^{c)}; et Bonacina ^{c)} cum Reginaldo ^{c)}, Possevino ^{c)}, etc. Et ita dictum fuit a S. C. Concilii, die 16 Januar. 1649 (apud Benedictum XIV ¹¹) contra episcopum Pistoriensem, qui promulgaverat edictum hoc prohibens; sed S. C. respondit: *Prohiberi non posse, ideoque moderandum decretum*.

Sacerdotes nequeunt exigere majus.

Dubitatur 3°. *An episcopus possit prohibere ne sacerdotes accipiant stipendium minus justo?* — (Nota quod inferius stipendium in Italia est argenteus, sive carolenus in nostro regno).

Negant Sotus ¹², Navarrus ¹³ ex D. Thoma ^{d)}. — Sed probabilius affirmant Suarez ^{e)}, Roncaglia ¹⁴; Bonacina ^{f)} cum Re-

⁷ Loc. cit., v. *Sed circa*. — ⁸ De Euch., qu. ult., punct. 8, num. 9 et 11. *Cordub.*, lib. 1, qu. 4, dub. 4, punct. 2. *Regin.*, lib. 23, n. 232. — ⁹ Resp. mor., lib. 5, dub. 18, num. 5. — ¹⁰ Loc. cit. — ¹¹ Notif. 56, num. 11; cfr. etiam Pallottini, loc. cit., num. 122. — ¹² De Just. et Jure, lib. 9, qu. 6, art. 1, ad 2. — ¹³ Man., cap. 23, num. 106. — ¹⁴ De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 1, resp. 3.

320. - ^{a)} Navarrus a Tamburinio citatur in simili, uti ipse loquitur; hanc enim quaestionem ait similem esse illi: « An ecclesiastici teneantur stare taxis et metis in pretio rerum, quas principes saeculares legitime taxant: ita enim ecclesiastici non sunt principibus saecularibus subditi, sicut exempti non sunt subditi episcopis ». — Et profecto Navarrus, *consil. 3, de constitutione*, n. 4 et 5, negat clericos teneri legibus principis civilis, quae prohibeant extrahi equos extra regnum.

^{b)} Vasquez et Molina eodem modo citantur a Viva pro simili, quam Navarrus a Tamburinio. — Et revera¹, Vasquez in *1^a 2^{ae}*, disp. 167, cap. 4, n. 28; et Molina, *de Just.*, tr. 2, disp. 31, n. 15, asserunt clericos teneri legibus quae rerum pretium statuunt. — Vasquez tamen, n. 32, idem asserit de religiosis, eos nempe subjectos esse illis legibus synodalibus vel episcopi, quae non adversentur regulari observantiae, et sint « pro bono communi », seu « in omnibus actionibus communibus ».

^{c)} Lessius, lib. 2, cap. 4, n. 37; Bonacina,

loc. cit., n. 11; Reginaldus, loc. cit.; Possevinus, *de Offic. curati*, cap. 2, n. 25, hanc partem omittunt.

^{d)} S. Thomas enim, in *2^a 2^{ae}*, qu. 100, art. 3, ad 2um, scribit: « Illicita esset ordinatio, si in aliqua ecclesia statueretur quod non fieret processio in funere alicujus, nisi solveret certam pecuniae quantitatem, quia per tale statutum praecluderetur via gratis officium pietatis aliquibus impendendi ».

^{e)} Suarez, disp. 86, sect. 2, v. *Sed circa*, sententiam D. Thomae approbat, maxime si respectu singularum personarum talis lex fieret. Sed « respectu alicujus communitatis illa statuta non sunt semper mala: immo sunt in usu multarum ecclesiarum...; nunquam tamen intelligendum est per haec statuta prohiberi, quominus si misericordiae vel pietatis ratio postulaverit ut hujusmodi suffragium sine tali stipendio fiat, id licite fieri possit, saltem ex voluntate et consensu eorum ad quos tale jus pertinet ».

^{f)} Bonacina, *de Euch.*, qu. ult., punct. 8, n. 10, priorem sententiam tuetur, sicut pariter

Episcopus prohibere potest ne accipiat minus justo.

ginaldo ^{f)}, Corduba ^{f)}, etc.; ac Benedictus XIV ¹, ex declaratione S. C. Concilii die 16 Julii 1689, ubi dictum fuit bene posse episcopum prohibere, et imponere poenam celebrantibus pro minori quantitate taxae. Ratio, quia alias quodammodo vilescebat Missae sacrificium. Quapropter casu quo episcopus id prohibet, omnino sacerdotes tenentur ei obedire: certum enim est subditos teneri obedire superiori praecipienti cum opinione probabili (ut diximus *Lib. I, n. 98, v. Quid in dubio*). Opinio autem nostra non solum est probabilis, sed etiam probabilior auctoritate et ratione.

Quid autem, si ex hac prohibitione sacerdos grave pateretur incommodum? — Vide dicta *Lib. IV, n. 47, v. Limitant*.

Accepto stipendio, illicitum est minuere Missas.

Casu autem quo sacerdos jam acceptarit exiguum stipendium pro Missis celebrandis ab uno vel a pluribus (quidquid dicat Busenbaum, ut supra *n. 318*, cum Soto, Coninck ^{g)}, Lugo ^{g)}, etc.), non potest numerum Missarum minuere, nec unam Missam applicare pro duobus, qui singuli dimidium dederint stipendium; prout sancivit Innocentius XII in bulla citata, incipiente: *Nuper, etc.* (vide apud Croix ²), ubi confirmavit decretum S. Congr. Con-

cilii editum jussu Urbani VIII, quo sic fuerat statutum: *Ubi pro pluribus Missis... celebrandis stipendia quantumcumque... exigua, sive ab uno, sive a pluribus personis collata fuerunt aut conferentur in futurum sacerdotibus, ecclesiis..., S. Congregatio sub obtestatione divini iudicii mandat..., ut absolute tot Missae celebrentur, quot ad rationem attributae elemosynae praescriptae fuerint.* — Hoc tamen sane intelligendum, quando sacerdos scienter acceptavit pro tali stipendio tot Missas celebrare. Secus, si ignoranter ^{h)}; ut recte dicunt [Contin.] Tournely ³; et Roncaglia ⁱ⁾ cum Laymann ⁱ⁾, Barbosa ⁱ⁾ et Passerino.

Modo scienter acceptatum sit stipendium.

Sacerdos autem qui promisit haerediti quam cito celebrare Missas pro testatore defuncto, credito stipendio in posterum solvendo, tenetur quidem celebrare ante stipendii solutionem ut fidem servet, prout bene ajunt Salmant. ⁴ cum Tapia ^{j)}, Villalobos, etc.

Quid de Missa promissa, credito stipendio.

Dubitatur 4°. *An licitum sit pacisci de Missarum stipendio?*

Negat absolute Pater Concina ⁵, eo quod canones prohibent omnia pacta et conventiones circa stipendium Missae, ut

¹ Notif. 56, n. 11; cfr. etiam Pallottini, v. *Missa*, § 4, n. 119. — *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 9, qu. 3, art. 1, dub. 3; et in 4, dist. 13, qu. 2, art. 1. — Bulla *Nuper*, § 4. — ² *Lib. 6*, part. 2, n. 64. — ³ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4,

qu. 4, i. f. — *Passerin.*, de Statib., qu. 187, art. 4, n. 969. — ⁴ Tr. 14, de Contract., cap. 5, n. 157. — *Villal.*, part. 2, tr. 30, diff. 26, num. 7. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, num. 6.

Reginaldus, *lib. 23, n. 241*; et Corduba, *Quaestionar., lib. 1, qu. 4, dub. 4, punct. 2*, qui tamen addit tale statutum licitum esse, si alicubi lites, fraudes, sive tyrannides ut plurimum sequerentur ex libertate remittendi stipendium, « dummodo etiam tunc non specialiter prohibeatur ea remissio quae omnino liberaliter et virtuose fieret, puta per viam elemosynae, pauperibus veris, non fictis, aliquid remittendo, aut etiam pro ipsis et pro divitibus omnino gratis et pure liberaliter sine stipendio, sine ulla fraude celebrando. Et si id statutum generaliter fieret, ita esse intelligendum ».

^{g)} De Coninck, vide ad *n. 318*, notam c; et de Lugo, *ibid.*, notam d.

^{h)} Si tamen moneri possit stipendii largitor, monendum esse volunt Contin. Tournely et Passerinus; aut si alius reperiri possit sacerdos qui minori stipe contentus sit, ei transferendam esse Missam iidem asserunt.

ⁱ⁾ Roncaglia, Laymann et Barbosa non apponunt hanc distinctionem; Roncaglia tamen, de *Sacrif. Miss.*, cap. 7, qu. 4, resp. 2,

eamdem adumbrasse videtur, scribens: « Eo ipso quod acceptaverit, intelligitur se obligasse ad eas celebrandas — Laymann pariter, *lib. 5, tr. 5, cap. 1, n. 13, v. Caeterum*, dicit probabile esse quod possit pro pluribus conjunctim, juxta stipendii proportionem, celebrare, nisi specialis promissio expressa vel rationabiliter praesumpta praecesserit dicendi Missas pro singulis divisim, quamvis diminutum stipendium offerentibus ».

^{j)} Tapia, *tom. 2, lib. 5, qu. 21, art. 15, n. 4*, satis rem innuit; monet enim eos qui Missas pro defunctis admittunt, ne eas notabiliter differant et evadant rei gravis injustitiae; et addit: « Nec excusantur eo quod non statim recipiunt stipendium. Ipsi enim videntur quando eas dicendas admittunt et obligantur. Si enim non intendunt adimplere obligationem donec accipiant stipem, melius excusabuntur non acceptando eas; si autem acceptent ne priventur ea elemosyna seu stipe futura, injuste differunt adimplentionem, et crudeliter agunt cum animabus purgatorii ».

ex cap. fin. de pactis; cap. Tua nos, de simonia.

Pacisci de
stipendio
justo, lici-
tum.

Affirmant vero communiter Lessius ¹, Palaus ², Sanchez ³; Roncaglia ⁴ cum Laymann et Gutierrez; ac Salmant. ⁵ cum Maldero, Sanchez, Soto, Villalobos, Ledesma, etc. Et hoc probabile videtur, si pactum sit de justo stipendio secundum taxam vel consuetudinem, prout diximus Lib. III, n. 55. Ratio, quia, licet stipendium non detur ut pretium Missae, attamen cum tribuatur ex iustitia pro sustentatione sacerdotis (ut docet D. Thomas, supra n. 316), nihil obstat quod possit in pactum deduci. — Neque obstant canones citati: eo quod ipsi vel usu abrogati fuerint, ut dicunt Lessius et Sanchez; vel quia intelligi debent de pactis illicitis, ut melius ait Roncaglia cum Glossa ⁶, quae dicit: *In spiritualibus... omnis pactio illicita... cessare debet*. Et haec sola pacta circa celebrationem Missarum reprobantur a Tridentino ⁷, ubi sancitur quod episcopi *importunas atque illiberales eleemosynarum exactiones, potius quam postulationes... prohibeant*. Ergo (bene ait Lugo ⁸, loquens de hoc textu concilii) non postulationes justae, sed exactiones illiberales et importunae (scilicet excedentes) prohibentur, quae utique avaritiam sapiunt. — Caeterum in huiusmodi pactionibus, quantum fieri potest, scandala caveri debent.

Dubitatur 5°. *Quomodo taxandum sit stipendium Missarum, quas reliquit testator?*

Quomodo
taxandae
Missae a te-
statore reli-
ctae.

Si testator taxaverit,tribuendum est juxta taxam. Sin autem, recte censet Roncaglia ⁹, taxandum esse ab episcopo juxta morem loci; ut declaravit S. C. Concilii, ad 5 (vide apud Croix ¹⁰): habita ratione, ut ait Roncaglia, haereditatis pinguis vel tenuis.

321. — « 6°. Qui pecuniam ab alio accepit, ut pro illo celebret aut fieri curet; « per se loquendo, potest curare Missam

« per alium bonum sacerdotem dici, minus dando quam accepit.

« Dixi 1°. *Per se*; quia Urbanus VIII « ob speciem turpis quaestus id fieri vetuit. — Dixi 2°. *Bonum*; quia si per malum curet, perditur fructus qui est ex opere operantis. Vide card. de Lugo ¹¹ ».

In decreto S. C. Concilii approbato ab Urbano VIII, et confirmato ab Innocentio XII (vide apud Croix ¹²), sic sancitum fuit: *Omne damnabile lucrum ab Ecclesia remove volens, prohibet sacerdoti qui Missam suscepit celebrandam cum certa eleemosyna, ne eandem Missam alteri, parte ejusdem eleemosynae sibi retenta, celebrandam committat*. — Post hoc decretum aliqui etiam contendebant licitum esse retinere partem eleemosynae, celebratione alteri commissa, asserentes non fuisse hoc decretum acceptatum. Ideo praefatus Alexander VII proscripsit proposit. 9, quae dicebat: *Post decretum Urbani, potest sacerdos, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minori stipendio, alia parte stipendii sibi retenta*. Hinc noster Summus Pontifex Benedictus XIV, in sua epistola encyclica emanata die 30 Junii 1741, quae incipit: *Quanta cura*, ut metu facilius ab huiusmodi turpi quaestu fideles amoverentur, praecepit Ordinariis, ut per edictum notum facerent, *quemcumque* (verba sunt epistolae) *qui... stipendia majoris pretii pro Missis celebrandis, quemadmodum locorum consuetudines vel synodalia statuta exigunt, colligens, Missas, retenta sibi parte... stipendiorum acceptorum, sive ibidem, sive alibi, ubi pro Missis celebrandis minora stipendia... tribuuntur, celebrari fecerit; laicum quidem praeter alias arbitrio vestro irrogandas poenas excommunicationis poenam, clericum vero, sive quemcumque sacerdotem, poenam suspensionis ipso facto incurrere: a quibus nullus per alium quam per Nos*

Retinere
partem sti-
pendii, illi-
citur.

¹ Lib. 2, cap. 35, num. 48. — ² Tract. 17, disp. 3, punct. 9, num. 1. — ³ Consil. mor., lib. 2, cap. 3, dub. 11, num. 8. — ⁴ Tr. 7, de 1° Praec. decal., qu. 3, de Simonia, cap. 2, qu. 2, resp. 1, i. f. Laym., lib. 4, tr. 10, cap. 8, § 2, n. 15. — Gutier., Quaest. canon., lib. 1, cap. 29, n. 8 et seqq. — ⁵ Tr. 19, de Simonia, cap. 2, n. 22. Malder., de Just., tract. 9, cap. 3, dub. 6, v. *Est nihilominus*. Sanch., Consil. mor., lib. 2, cap. 3, dub. 11, n. 8. Sotus, de Just., lib. 9, qu. 6, art. 1. Villal., part. 2, tract. 37, diff. 9, n. 8 et 9. — Petr. de Ledesma, Sum., part. 2, tr. 12,

de Simonia, concl. 15. — S. Thom., 2^a 2^{ae}, qu. 100, art. 2, ad 2. — Less., lib. 2, cap. 35, num. 49. — Sanch., Consil. mor., lib. 2, cap. 3, dub. 11, n. 8. — Roncagl., loc. cit., de Simonia, cap. 2, qu. 2, resp. 1, i. f. — ⁶ In cap. Pactiones, de pact., v. *Cessare*. — ⁷ Sess. 22, decret. de observand. etc., in celebrat. Missae. — ⁸ Resp. mor., lib. 5, dub. 18, n. 7. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 2, resp. 1. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 93. — Roncagl., loc. cit. — ¹¹ De Euch., disp. 19, n. 232 et seqq. — S. C. Concil., in bulla Nuper, § 6. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 66. — Encyclica Quanta cura, § 5.

ipsos, seu Romanum Pontificem pro tempore existentem, nisi in mortis articulo constitutus absolvi possit ^{a)}.

Nisi majus
detur sti-
pendium
ratione per-
sonae.

Ab hac tamen prohibitione excipiunt 1°. Roncaglia ¹ cum Passerino ^{b)}; Tamburinius ²; Salmant. ³ cum Dicastillo et Diana; item Pasqualigo ac Mendo, apud Croix ⁴ (et probabile putat Viva ⁵) casum quo aliquis daret majorem illam stipem, non tam intuitu Missae quam amicitiae, paupertatis, gratitudinis, propinquitatis, etc. Potest enim tunc sacerdos excessum retinere, committendo alteri Missae celebrationem.

Hoc vero non admittit Croix ⁶ cum Stephano, nisi dans eleemosynam hunc suum specialem affectum verbis expresserit. Sed haec limitatio superflua videtur, si ex circumstantiis moraliter constet eleemosynam praestitam fuisse intuitu personae.

Vel nisi ce-
lebrans con-
donet omni-
no sponte.

Excipiunt 2°. Contin. Tournely ⁷, Roncaglia ⁸, Viva ⁹ et Tamburinius ¹⁰, casum quo sacerdos cui committitur celebratio, liberaliter et omnino sponte tibi condonet excessum illum; tunc enim licite posses retinere; sicut enim ille potest totum remittere, sic et partem. — Verumtamen hoc minime admittendum, si tu indices majus pretium acceptum, et sacerdotem roges ut remittat; vel ab eo quaeras an consentiat ut tu partem retineas: tunc

Limitatio
exceptionis.

¹ De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 8, resp. 2, v. *Secundo*. — ² Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 5, num. 13. — ³ Tr. 5, cap. 5, num. 15. *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 20, n. 376. *Diana*, part. 2, tr. 14, resol. 12. — *Pasqual.*, de Sacrif. novae legis, qu. 976. *Mendo*, Statera, dissert. 13, n. 80. ⁴ Lib. 6, part. 2, num. 133. — ⁵ In propos. 9 Alex. VII, n. 8. — ⁶ Loc. cit., num. 133. *Steph. a S. Paulo*, tr. 5, disp. 4, dub. 12, num. 71, i. f. — ⁷ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4, qu. 7. — ⁸ De

enim nequis eam retinere, etiamsi ille annuat. Nam hoc ^{c)} in praefata bulla Benedicti XIV asseritur tamquam execrabilis abusus, vetitus a pluribus Pontificibus, qui *decretum voluerunt* (verba bullae) *nimirum a quolibet sacerdote, stipendio seu eleemosyna majoris pretii pro celebratione Missae... accepta, non posse alteri... stipendium... minoris pretii erogari; etsi eidem sacerdoti... celebranti et consentienti* (nota) *se majoris pretii... eleemosynam accepisse indicasset*.

Excipitur 3°. Beneficiarius, qui bene potest committere alteri sacerdoti celebrationem Missae debitam pro beneficio, tradito stipendio congruo juxta morem loci; sine eo quod tradat totam ratam fructuum correspondentem celebrationi illius diei. — Ita communiter Croix ¹¹, Roncaglia ¹², Viva ¹³, Suarez ¹⁴, Palaus ¹⁵; et Salmant. ¹⁶ cum Sà ^{d)}, Vasquez ^{d)}, Laymann, Bonacina et aliis. Et patet ex decreto S. Congregationis, approbato ab Innocentio XII in sua bulla *Nuper* (ut diximus), ubi dictum fuit decretum Urbani *non habere locum, sed satis esse, ut rector beneficii, qui potest Missam per alium celebrare, tribuat sacerdoti celebranti eleemosynam congruam, secundum morem civitatis vel provinciae: nisi in foundatione... beneficii aliud cautum fuerit*. Vide Croix ¹⁷.

Excipitur
etiam bene-
ficiarius.

Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 8, resp. 2, v. *Haec*. — ⁹ In propos. 9 Alex. VII, n. 7. — ¹⁰ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 5, n. 14. — *Bened. XIV*, encycl. *Quanta cura*, § 3. — ¹¹ Lib. 4, n. 820. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 8, resp. 2, v. *Tertio*. — ¹³ In propos. 9 Alex. VII, num. 9. — ¹⁴ Disp. 86, sect. 3, i. f. — ¹⁵ Tr. 22, punct. 14, n. 9, v. *Secundo*. — ¹⁶ Tr. 5, cap. 5, n. 13. *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 1, n. 13, v. *Qu. 3*. *Bonac.*, de Euch., qu. ult., punct. 8, n. 18. — *S. C. C.*, in bulla *Nuper*, ad 8. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, n. 96.

321. — ^{a)} Hodie ex constitutione *Apostolicae Sedis*, quicumque *colligunt* eo modo Missarum stipendia, ex iis lucrum captantes, sive sint clerici sive laici, plectuntur excommunicatione Romano Pontifici simpliciter reservata; suspensio in clericos sublata est. — Cf. tamen infra, post n. 424 decretum *Ut debita*, ubi, n. 12, nova poena plectuntur tum laici tum clerici imminuentes stipendium Missarum.

^{b)} Favet Passerinus, ut ait Roncaglia; Passerinus enim, *de Statib.*, qu. 187, art. 4, n. 1014, dicit tradendum esse integrum stipendium, « quotiescumque quod datur, ut purum stipendium Missae datur, etiamsi detur

pingue stipendium amicissimo, nisi constet quod datum non est datum ut purum Missae stipendium, sed ut liberale donum ».

^{c)} Scilicet retinere sibi stipendii partem, et curare ut Missae ibi celebrentur ubi stipendium minus habetur.

^{d)} Sà, v. *Missa*, n. 45, male a Salmant. citatur; nam non loquitur de beneficiario; sed generatim, idque non recte, scribit: « Cui datur certa summa pecuniae pro Missis a se dicendis, potest alios pro minori pretio conducere qui adjuvent et reliquum sibi retinere; secus est, si accepisset ut curaret dicendas per alios ». — Vasquez, pariter a Salmant. citatus, idem tenet, *disp. 234, cap. 4, n. 30*, ac Emmanuel Sà.

Item, capellanus amovibilis.

Idem licet capellano amovibili; ut dicunt Viva ¹, Roncaglia, Lugo ², Holzmänn ³ cum aliis passim. Et die 15 Martii 1745, confirmatum fuit a S. C. Concilii, per decretum quod egomet observavi, ubi dictum fuit id licere, *modo pro capellania certi redditus sint annuatim constituti, et perpetuo capellano assignati; secus vero, si hujusmodi capellano pro qualibet Missa celebranda certa detur eleemosyna.* — Idem licet illi cui commissum est celebratio Missae perpetuae; ut dicunt Viva ^{e)}; Croix ⁴ cum Gobat ^{f)} et Pasqualigo. — Et idem dicunt Tamburinius ⁵ cum Riccio ^{g)}; et Roncaglia ⁶ cum Passerino ^{h)}, Antonio de Spiritu S. ^{g)} et aliis, de sacerdote cui commissum est celebratio ex pingui legato ad vitam ipsi relicto cum onere Missarum.

Ratio omnium horum est, quia decreta prohibentia retinere partem stipendii, tantum loquuntur de Missis manualibus.

Hic autem bene advertunt Croix ⁷, Pasqualigo ⁸ et Concina ⁹, quod si tradatur eleemosyna pinguior sacerdoti singularis pietatis fama praedito; is, nec etiam tradito eodem stipendio, poterit alteri committere Missam, nisi similis probitatis habeatur, vel nisi aliqua causa

excuset. — Hoc tamen ait Concina, non videri esse mortale; quia major devotionis fervor tanti communiter non est, ut variatio celebrantis gravem inducat culpam. Sed melius dicit Croix id quidem non facile damnandum de mortali; sed aliquando bene posse accidere, aliquem graviter ferre quod Missa per alium celebretur: et tunc erit mortale.

322. — Dubitatur 1°. *An qui retinet partem stipendii (juxta propositionem damnatam, ut supra n. 321) non solum peccet, sed etiam teneatur ad restitutionem?*

Prima sententia negat. Et hanc tenent Suarez ¹⁰, Palaus ¹¹; et Bonacina ¹² cum Sà ^{a)}, Navarro ^{b)}, Vasquez ^{a)}, Filliuccio, Possevino, Rodriguez, Reginaldo ^{b)} et aliis; eamque probabilitate non carere dicit Viva ¹³. Ratio, quia accipiens stipendium jam acquirit illius dominium; et licet acquirat cum onere dicendi Missam, huic tamen bene per alium jam satisfacit.

Secunda vero sententia tenenda; quam prius docuerunt Diana ¹⁴; et Escobar ¹⁵ cum Majore, Aragon, Ledesma, etc.; et post propositionem damnatam, recentiores communiter tenent, ut Vidal ¹⁶, Corella ¹⁷, Croix ¹⁸, Sporer ¹⁹, Concina ²⁰, Holzmänn ²¹, Contin. Tournely ²², Mazzotta ²³; hancque

Retinens illicite partem stipendii, non tenetur restituere, juxta alios.

Omnino tenetur restituere.

Quid de stipendio majori, dato sacerdoti ratione pietatis ipsius.

¹ In propos. 9 Alex. VII, n. 9. — *Roncagl.*, de Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 8, resp. 2, v. *Tertio*. — ² De Euch., disp. 21, n. 30. — ³ De Euch., n. 363, v. *Dixi* 1, i. f. — ⁴ Lib. 6, part. 2, num. 131. *Pasqual.*, de Sacrif. novae legis, qu. 973, num. 2. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 5, n. 10. — ⁶ Loc. cit., v. *Tertio*. — ⁷ Loc. cit., n. 132. — ⁸ Qu. 976, n. 1. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 15. — *Concina*, loc. cit. — *Croix*, loc. cit. — ¹⁰ Disp. 86, sect. 3, v. *Hac vero*. — ¹¹ Tr. 22, punct. 14, n. 9, v. *Tertio*. — ¹² De Euch., qu. ult., punct. 8, num. 18. — *Fill.*, tr. 5, cap. 6, n. 186. — *Possev.*, cap. 2, n. 19. — *Rodrig.*, Sum.,

part. 1, cap. 250, n. 9, i. f. — ¹³ In propos. 9 Alex. VII, n. 6. — ¹⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 10. — ¹⁵ Lib. 21, n. 621 et seq., et num. 625. *Major*, in 4, dist. 45, qu. 3, dub. 2. *Aragon*, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 85, art. 3, v. f., dub. ult. *Petr. de Ledesm.*, Sum., de Euch., cap. 18, concl. 13, v. *Sed circa*. — ¹⁶ In propos. 9 Alex. VII. — ¹⁷ Tr. 17, Explic. propos. damn. ab Alex. VII, propos. 9, n. 64. — ¹⁸ Lib. 6, part. 2, n. 135. — ¹⁹ Part. 2, cap. 5, n. 369 et 370. — ²⁰ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 10. — ²¹ De Euch., num. 363 et 365. — ²² De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4, qu. 7. — ²³ Tr. 4, disp. 2, qu. 1, cap. 2, § 3, qu. 2, n. 2.

^{e)} Viva, loc. cit., n. 9, habet casum sequentem, scilicet sacerdotis cui commissum est celebratio ex pingui legato ad vitam.

^{f)} Gobat, tr. 3, n. 572, casum hunc non habet.

^{g)} Riccius, *Decis. aur.*, part. 2, decis. 209, n. 3, non satis accurate allegatur a Tamburinio; loquitur enim de legatario pingui, sed non dicit de legato relicto ad vitam. — Idemque notandum venit de Antonio a Spiritu S., *Direct. confessor.*, tr. 7, disp. 6, n. 263 et 264.

^{h)} Passerinus, qu. 187, art. 4, n. 1004 (citatur a Roncaglia) tractat de capellano, beneficiario et ecclesiis quae habent onera perpetua Missarum. At, num. 1005, loquitur de haerede vel altero, cui committitur onus procurandi

Missarum celebrationem, qui si pius sit et capax possidendi patrimonium Christi, satisfacit suo officio (auctore Passerino), si Missas celebrandas procuret per manualia stipendia.

322. — ^{a)} De Sà et Vasquez, vide notam d, ad num. praeced.

^{b)} Navarrus, *Man.*, cap. 25, n. 91, v. f., negat peccare mortaliter, « quando qui dat pecuniam dat plus quam ad salaria ordinaria sufficit, cum voluntate saltem tacita ut quod superest, retineat sibi pro cura et industria quam ei rei impendit ». Idemque ait de eo qui ex officio stipendia colligit (et idipsum asserit Vasquez); si vero non sit persona quae habet id officium, cui lex aut consuetudo aliquid pro sua cura concederet, nequit sibi

ad minus probabiliorem putat Viva¹, contra Bordonum. — Ratio 1^a deducitur ex ipsa propositione damnata. Cum enim ipsa dicebat posse sacerdotem per alium satisfacere parte stipendii sibi retenta; sequitur veram esse propositionem contradictoriam, nempe quod non possit satisfacere. Satisfactio autem non solum respicit honestatem actus, sed etiam justitiam; qui ergo non satisfacit obligationi justitiae, tenetur ad restitutionem. — Ratio 2^a, quae fortius urget, est, quia, tametsi sacerdos eleemosynam accipiens acquirat ejus dominium, illud tamen non aliter acquirit, nisi juxta voluntatem dantis. Voluntas autem dantis est, non solum ut Missa celebretur, sed ut celebretur tali stipendio; cum enim pinguem tradit stipem, ea intentione dat, ut uberiores fructum ex Missa celebranda percipiat. Ergo qui, tradito minori stipendio, per alium celebrare facit, peccat contra justitiam, non quia defraudat fructu Missae dantem eleemosynam (fructum enim jam hic percipit ex sua ante habita pia dispositione), sed quia non exsequitur dantis intentionem, qua vult ut illa Missa, unde percipit fructum, tali stipendio celebretur; et quia hujusmodi intentio intrat in substantiam contractus, ideo, si sacerdos partem stipendii retinet, injuste contra dantis voluntatem retinet.

Cui autem *eo casu fieri debeat restitutio*? — Croix² cum Pasqualigo^{c)} dicit posse fieri vel danti eleemosynam, vel sacerdoti celebranti. Sed communius et probabilius censent [Contin.] Tournely³, Holzmann^{c)} et Sporer⁴, restitutionem fa-

ciendam esse celebranti; quia, translato in eum onere, etiam jus ad integrum stipendium juxta voluntatem domini transfertur.

Dubitatur 2°. *An procurator vel exsecutor testamenti, faciens celebrare alibi Missas sibi commissas, ubi minor est taxa, possit excessum sibi retinere?*

Affirmat Tamburinius⁵; quia excessus ille erit fructus suae industriae. — Sed merito communiter reprobant Concina⁶, Viva⁷, Renzi^{d)}, Diana⁸; Roncaglia⁹ cum Passerino. Ratio: tum quia talis procurator turpem faceret quaestum ex eleemosynis; tum quia nullum is titulum habet, quo lucrum illud sibi retineat, cum nunquam dominium illarum eleemosynarum acquisierit.

Dubitatur 3°. *An sacerdos colligens eleemosynas pro celebrandis Missis, possit aliquid retinere pro suo labore, si Missae non tradantur ipsi ut ab ipso celebrentur?*

Negat Concina¹⁰, dicitque hoc vetitum esse a bulla Benedicti XIV (ex verbis supra citatis *num. 321, v. In decreto*). — Affirmat tamen Viva¹¹, si talis sacerdos moderatam retineat mercedem juxta rationem sui laboris. Idque non videtur improbabile, si ille ad hoc munus sit destinatus, et suus labor vere mercedem mereatur; tunc enim hujusmodi merces ei debetur ex naturali aequitate et ex voluntate ipsorum eleemosynas offerentium. Pontifex autem censetur tantum eos damnare voluisse, qui ex industria eleemosynas colligunt, ut ex eis turpem faciant quaestum, nempe colligendo stipendia

Exsecutor testamenti nequit retinere partem stipendii.

Colligens Missas quandoque potest quid retinere pro labore.

Et quidem probabilius celebranti.

¹ In propos. 9 Alex. VII, n. 6. — Bordon., Variar. resolut. part. 1, resol. 25, n. 28. — ² Lib. 6, part. 2, n. 135. — ³ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4, qu. 7. — ⁴ Part. 2, cap. 5, n. 369. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 5, n. 15. — ⁶ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 12. —

⁷ In propos. 9 Alex. VII, n. 10. — ⁸ Part. 10, tr. 16, resol. 68. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 8, resp. 2, v. *Nullatenus - Passer.*, qu. 187, art. 4, num. 1025. — ¹⁰ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, num. 13. — ¹¹ In propos. 9 Alex. VII, num. 8.

absque injustitia aliquid retinere. — Reginaldus, *lib. 23, n. 240*, Navarri doctrinam affert eique videtur adhaerere.

^{c)} Pasqualigo male citatur a Croix; scribit enim *qu. 969, n. 6*, faciendam esse restitutionem; non tamen dicit cuinam sit restituendum, sed solum: « Laedit... jus duplicis personae, nempe illius in quem transfertur obligatio celebrandi; siquidem dum assumit talem obligationem, acquirit etiam jus ad in-

tegrum stipendium quod intuitu celebrationis destinatum est; et laedit etiam jus petentis Missas, quia cum destinaverit stipendium pro sustentatione celebrantis, est rationabiliter invitatus, quod non detur totum celebranti ». — Eandemque doctrinam tuetur Holzmann, *loc. cit., n. 363*.

^{d)} Renzi, *cap. 4, qu. 45*, hanc sententiam ultimo loco exponit; unde eidem videtur adhaerere.

praescripta in uno loco, et alibi Missas curando celebrari, ubi eleemosynae sunt minoris pretii, quam illic ubi excipiuntur^{e)}.

Dubitatur 4°. *An sacerdos, cui hodie offeruntur tres julii ut celebret, possit procurare ut alius celebret pro ipso, promittens die crastina celebrare pro illo qui pro sua crastina Missa accepit unum julium?*

Affirmant Croix¹ et Mazzotta²; quia hoc non esset retinere partem pretii (quod Pontifex damnavit), sed tantum permutare Missas et dies. Recte vero negat Concina³, quia hoc non posset excusari a

Quid de permutante Missasinae-qualis stipendii.

¹ Lib. 6, part. 2, num. 134. — ² Tr. 4, disp. 2, qu. 1, cap. 2, § 3, qu. 2, n. 2, i. f. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 6,

specie turpis mercimonii. Merito tamen id non audet damnare de peccato gravi; et an paupertas possit ab omni culpa excusare, se remittit prudentum iudicio.

Dubitatur 5°. *An administratores ecclesiarum ex eleemosynis datis propter Missas, possint aliquid retinere pro expensis altarium, inservientium, luminum, etc.?*

S. C. Concilii in decreto confirmato ab Innocentio XII (vide apud Croix⁴), sic respondit: *Permittendum non esse ut.... loca pia, seu illorum administratores, ex eleemosynis Missarum celebrandarum ul-*

Quantum possit retineri pro expensis celebrationis.

§ 2, num. 16. — ⁴ Loc. cit., num. 95. S. C. C., in bulla *Nuper*, ad 7.

^{e)} De iis qui Missarum eleemosynas colligunt, notanda sunt haec, quae S. C. C., die 25 Julii 1874, declaravit: 1°. Turpe mercimonium sapit, ideoque improbanda, et poenis etiam ecclesiasticis, si opus fuerit, coercenda est ab episcopis, eorum bibliopolarum vel mercatorum agendi ratio, qui adhibitis publicis invitamentis et praemiis, vel alio quocumque modo Missarum eleemosynas colligunt; et sacerdotibus, quibus eas celebrandas committunt, non pecuniam, sed libros aliasve merces rependunt. — 2°. Neque haec agendi ratio ideo cohonestari valet, vel quia nulla facta imminutione tot Missae a memoratis collectoribus celebrandae committantur, quot collectis eleemosynis respondeant, vel quia per eam pauperibus sacerdotibus, eleemosynis Missarum carentibus, subveniatur. — 3°. Hujusmodi eleemosynarum collectiones et erogationes tunc etiam improbandae et coercendae, ut supra, sunt ab episcopis, quando lucrum quod ex mercium cum eleemosynis permutatione hauritur, non in proprium colligentium commodum, sed in piarum institutionum et bonorum operum usum vel incrementum impenditur. — 4°. Turpi mercimonio concurrunt, ideoque improbandi atque etiam coercendi, ut supra, sunt ii qui acceptas a fidelibus vel locis piis eleemosynas Missarum tradunt bibliopolis, mercatoribus aliisque earum collectoribus, sive recipiant sive non recipiant quidquam ab iisdem praemii nomine. — 5°. Turpi mercimonio concurrunt, ideoque improbandi et coercendi, ut supra, sunt ii qui a dictis bibliopolis et mercatoribus recipiunt pro Missis celebrandis libros aliasve merces harum pretio sive imminuto sive integro. — 6°. Illi cite non agunt ii qui pro Missis celebratis recipiunt stipendii loco libros vel alias merces seclusa quavis negotiationis vel turpis lucri specie. — 7°. Non licet episcopis sine speciali S. Sedis venia, nisi de consensu oblato- rum, ex eleemosynis Missarum, quas fideles

celebrioribus sanctuariis tradere solent, aliquid detrahare, ut eorum decori et ornameto consulatur, quando praesertim ex propriis redditibus careant. — Et eadem S. C. Concilii die 25 Maji 1893, suo decreto *Vigilanti*, declarationes istas hac opportuna sanctione munivit: « Si quis ex sacerdotali ordine contra enunciata decreta deliquerit, suspensioni a divinis S. Sedi reservatae et ipso facto incurrendae obnoxius sit, clericus autem sacerdotio nondum initiatus eidem suspensioni quoad susceptos ordines similiter subjaceat, et inhabilis praeterea fiat ad superiores ordines recipiendos; laici demum excommunicatione latae sententiae episcopis reservata obstringantur ». — Sed die 11 Maji 1904, S. C. Concilii, suo decreto *Ut debita*, novas easque severiores normas tradidit, et signanter n. 8: « Vetitum cuique omnino esse Missarum obligationes et ipsarum eleemosynas a fidelibus vel locis piis acceptas tradere bibliopolis et mercatoribus, diariorum et ephemeridum administratoribus, etiamsi religiosi viri sint, necnon venditoribus sacrorum utensilium et indumentorum, quamvis pia et religiosa instituta, et generatim quibuslibet, etiam ecclesiasticis viris, qui Missas requirant, non taxative ut eas celebrent sive per se sive per sacerdotes sibi subditos, sed ob alium quemlibet, quamvis optimum, finem.... Quapropter in posterum quilibet hanc legem violare praesumpserit, aut scienter tradendo Missas, ut supra, aut eas acceptando, praeter grave peccatum quod patrabat, in poenas infra statutas incurreret. — 9. Juxta ea quae in superiore articulo constituta sunt, decernitur pro Missis manualibus, stipem a fidelibus assignatam, et pro Missis fundatis aut alicui beneficio adnexis (quae ad instar manualium celebrantur) eleemosynam juxta sequentes articulos propriam nunquam separari posse a Missae celebratione, neque in alias res commutari aut imminui, sed celebranti ex integro et in specie

lam utcumque minimam portionem retineant, ratione expensarum... in Missarum celebratione, nisi... alios non habeant redditus quos in usum earundem expensarum erogare licite possint; et tunc quam portionem retinebunt nullatenus debere excedere valorem expensarum, quae pro ipsomet tantum Missae sacrificio necessario sunt subeundae. — Et hic adverte aliud decretum ejusdem S. Congregationis, editum die 6 Julii 1726 (ut habetur apud Benedictum XIV¹), ubi statutum fuit: Archipresbyterum non teneri ministranda utensilia... iis qui celebrant in sua ecclesia ex obligatione beneficii sive capellaniae. Quoad Missas adventitias, teneri ad dictam subministrationem, quatenus permittat eas in sua ecclesia celebrari; nec teneri ad has Missas adventitias admittendas, nisi solutis utensilibus per celebrantes.

323. — « 7°. Beneficiati, etiam curati, ad « Missas obligati, possunt pro iis accipere « stipendium, et applicare cui volunt; quia « non semper habent obligationem applicandi ad certam intentionem: nisi tamen « contrarium constet, ut de Missa conventuali docet Bonacina. Ita card. de « Lugo², ex Suarez, Vasquez, etc: — contra Gavantum^{a)}, Barbosa^{a)} et Diana^{a)}, « qui negant de parochio; refertque Diana³, determinasse Congregationem cardinalium quod ei non liceat pro Missa « accipere eleemosynam manualement, quando tenetur celebrare. De Missa tamen « conventuali (contra Bonacina, etc.) ipse « affirmat⁴, ex aliis tribus ».

¹ Notif. 56, num. 13; cfr. etiam Thesaur. resolut. in *Derthonen*, 6 Julii et 28 Sept. 1726. — *Bonac.*, de Euch., qu. ult., punct. 7, § 2, n. 7. — ² Disp. 21, n. 21. *Suar.*, disp. 86, sect. 1, v. *Sed circa*; et sect. 3, v. *Dico* 2. *Vasq.*, disp. 234, cap. 4, num. 25, i. f. — ³ Part. 4, tr. 4, resol. 232; cfr. etiam Pallottini, v. *Parochus*, § 6, num. 67

324. — Quaeritur 1°. *An qui alicubi tenentur celebrare sine expressa obligatione applicandi Missas, possit aliud stipendium recipere?* — Respondetur:

Si in fundatione beneficii vel capellaniae expressum sit non esse obligationem applicandi pro fundatore, certe poterit aliud stipendium accipere; prout habetur ex decreto S. C. Concilii, edito die 13 Julii 1630 (apud Benedictum XIV⁵), ubi sic dictum fuit: *Quando in fundatione beneficii seu capellae expresse cautum est, non teneri celebrantem ad applicationem sacrificii, eo casu poterit celebrans accipere novum stipendium, et unica Missa satisfacere obligationi beneficii seu capellae, et item danti novum stipendium.* Et huic simile decretum affert Merati⁶, editum 13 Febr. 1638.

Secus vero dicendum (contra Busenbaum et alios, ut supra), si in fundatione nihil fuerit expressum; ut habetur ex decreto ejusdem S. C., approbato ab Innocentio XII (apud Croix⁷), ubi dicitur: *Sacerdotes, quibus diebus tenentur Missas celebrare ratione beneficii seu capellae, legati aut salarii, si eleemosynas pro aliis etiam Missis celebrandis susceperint, non posse eadem Missa utrique obligationi satisfacere.* Et (quidquid respondeat Lugo⁸) decretum hoc clarius explicatum fuit alio decreto ab eadem S. Congregatione, die 18 Martii 1668 (apud Benedictum XIV⁹), ubi decisum fuit teneri celebrantem applicare pro anima testatoris, semper ac in fundatione nulla sit adjecta declaratio, ad cujus suffragium applican-

Si deest obligatio applicandi ratione beneficii.

Secus, quando in fundatione nihil expressum est.

et 70. — *Bonac.*, loc. cit. — ⁴ Part. 5, tr. 13, resol. 51. —

⁵ Notif. 56, n. 8; cfr. Pallottini, v. *Missae*, § 4, num. 22. —

⁶ Part. 3, tit. 12, Nov. Observ., n. 4. — S. C. C., bulla *Nuper*, ad 4. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 92. — ⁸ Disp. 21, n. 22 et 23. — ⁹ Notif. 56, n. 9, i. f.; cfr. Pallottini, v. *Missae*, § 1, n. 13 et seqq., ubi plures similes declarationes referuntur.

sua esse tradendam, sublati declarationibus, indultis, privilegiis, rescriptis, sive perpetuis sive ad tempus, quovis titulo, forma vel a qualibet auctoritate concessis, et huic legi contrariis. — 10. Ideoque libros, sacra utensilia vel quaslibet alias res vendere aut emere, et associationes, uti vocant, cum diariis et ephemeridibus inire ope Missarum, nefas esse atque omnino prohiberi. Hoc autem valere non modo si agatur de Missis celebrandis, sed etiam si de celebratis, quoties id in usum et habitudinem

cedat, et in subsidium alicujus commercii vergat ». Deinde decretum poenas decernit contra eos qui has normas perfringere ausi fuerint; eas reperies in calce hujus tractatus, post n. 424, ubi decretum ex integro referemus.

323. — ^{a)} Scilicet Gavantus, *part. 3, tit. 12, n. 5*, negat parochum, diebus festis, in quibus tenetur Missam celebrare, posse manualement eleemosynam recipere. — Idemque tenent Barbosa, *de Parochio, cap. 11, n. 11*; Diana, *part. 2, tr. 14, resol. 80*.

dum sit sacrificium. — Et idem declaratum fuit ab eadem S. C., 6 Febr. 1627 (vide apud eundem ^{a)} Benedictum) de capellanis *confraternitatum et monialium, qui celebrant ut confratres vel moniales satisfaciant praecepto audiendi Missam.*

Obligatio cessat quando capitale est infructiferum.

Hic autem notandum aliud decretum ejusdem S. Congregationis, emanatum 7 Junii 1686 (vide apud Pittonium ¹), ubi dictum fuit quod capellani et beneficiati celebrantes pro capellaniae seu beneficii fundatore, non tenentur Missas celebrare tempore quo capitale dotis assignatae est otiosum et infructiferum sine eorum culpa. Et novissime hoc idem confirmatum fuit die 8 Augusti 1705 (apud eundem Pittonium).

Fit Dubium: *An circa onera Missarum et condiciones in fundatione appositae possit dari praescriptio?*

Circa onera Missarum potest dari praescriptio, juxta alios.

Affirmant Laymann ² cum Navarro; item Tamburinius ³; et apud Croix ⁴, Pellizzarius, Hurtadus, Pasqualigo ^{b)}, et Gobat cum Rota Romana, ut (ibidem) testatur Tuschus ^{c)}. Ratio, quia praescriptio

¹ De Parochis, n. 1740. - Pitton., loc. cit.; et habetur etiam in fol. S. C. C. in *Monopolitana*. — ² Lib. 3, tr. 1, cap. 8, num. 17. — *Navar.*, consil. 1, de praescriptionib., num. 3 et 7. — ³ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 7, § 1, num. 1. — ⁴ Lib. 4, n. 852, v. *Nihilominus*. — *Pelliz.*, tr. 5, cap. 9, num. 92. — *Thom. Hurtad.*, de Residenti

legitima valet contra quaecumque jus; nec exceptio reperitur in jure, quod circa onera Missarum non detur praescriptio, — Ex his autem auctoribus, alii, ut Tamburinius, etc., requirunt ad praescribenda praefata onera, spatium viginti annorum cum titulo, et triginta sine titulo. Alii, ut Pasqualigo, Tuschus, etc., apud Croix, dicunt requiri quadraginta annos; cum agatur contra bona Ecclesiae (juxta dicta *Lib. III, n. 510*).

Sed quidquid sit de hoc, verius videntur nullo modo posse praescribi onera Missarum et condiciones a fundatoribus requisitae ^{d)}. Tum quia (ut ait Corradus ⁵) primaeva fundatio majorem habet vim, quam consuetudo; tum quia in beneficiariis difficulter praesumi potest bona fides, cum ipsi facile praesumantur ex fundatione cognovisse leges beneficii; tum denique (et haec ratio est potior) quia in Tridentino ⁶ sic sancitum fuit: *Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquae requiruntur,*

Verius nullo modo potest dari.

lib. 6, resol. 6, § 4, n. 9 et 10. — *Gobat*, tr. 3, num. 514. — *Tambur.*, loc. cit., num. 2. — *Pasqual.*, qu. 1193, n. 5 et 6; qu. 1194. — *Tusch.*, Pract. conclus., lit. P, conclus. 556 et 562. — *Croix*, lib. 4, n. 852, v. *Nihilominus*. — ⁵ *Prax. beneficiar.*, lib. 2, cap. 10, n. 90. — ⁶ Sess. 25, de reform., cap. 5.

324. — ^{a)} Benedictus XIV, *loc. cit.*, n. 8, affert quidem hanc declarationem; sed n. 9, de ejusdem authenticitate dubitat, cum dicat se nullum de hac re documentum habere in notis ac decretis quae maximo studio, diligentia et incredibili labore collegit. Et sane apud Pallottini, v. Missa, § 1, n. 51 et seqq., n. 58 et seqq., plures declarationes contrariae habentur, et praecipue n. 51, ubi refertur una qua S. C. C. declaravit non obligari capellanum ad applicandam Missam pro anima testatoris, quando capellania praescripta fuit cum expressione verborum indicantium potius commoditatem populi quam suffragium animae. Pariter n. 58, refertur responsio, data in *Mantuana* die 19 Nov. 1718, qua decisum fuit, quando ex verbis fundatoris colligitur ipsum demandasse Missae celebrationem pro commodo monialium, celebratio tantum, non vero applicatio censetur praescripta. Cfr. etiam S. R. C. decret. authent., n. 2892, ad 1. — Hoc tamen limitandum est nisi ex aliis argumentis et conjecturis constet fundatorem non tam ad populi vel ecclesiae commodum, quam ad animae suae suorumque suffragium spectavisse, ut constat

ex pluribus S. C. C. declarationibus apud eundem Pallottini, *loc. cit.*, n. 72 et seqq.

^{b)} Pasqualigo, qu. 1192, concordat quidem quoad onera et numerum Missarum; sed qu. 1195, negat praescribi posse a beneficiariis, capellanis, et eis qui recipiunt annum salarium; item negat posse praescribi fructus applicationem ab iis qui manuales Missas recipiunt.

^{c)} Quidquid dicat Croix, *loc. cit.*, Tuschus, *Pract. conclus.*, lit. S, conclus. 429, n. 9, non allegat Rotam,

^{d)} Et hanc sententiam, quam tuetur S. Alphonsus, S. C. C. constanter retinuit, ut ex pluribus declarationibus constat, quarum meminit Pallottini, v. Missa, § 2, n. 47 et 48, et quibus S. C. negavit praescriptione etiam centenaria, Missarum onera ac beneficiorum fundationes immutari posse. — Nihilominus, si quis bona fide emerit fundum oneri Missarum subjectum, et per sexaginta annos pacifice possederit, liber omnino declaratur, salvo tamen jure favore causae piae contra haeredes institutoris pro indemnitate, ut constat ex declaratione S. C. C. in *Imolen*, die 26 Februarii 1858, apud Pallottini, v. Missa, § 5, n. 36.

seu certa illis onera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu quacumque alia dispositione, eis non derogetur. Ergo qualitatibus requisitis ex fundatione, et oneribus injunctis, sive in collatione, sive in quacumque alia pia dispositione, statuit concilium nunquam derogari posse. — Accedit bulla Pii IV qua, confirmans Tridentinum, irritat quidquid contra illud factum fuit. Clausula autem decreti irritantis ligat etiam ignorantes, et in causis beneficialibus inficit titulum et possessionem; ut dicit Croix¹ cum Garcia, Nicolarts et aliis communissime. — Accedit bulla Innocentii XIII *Apostolici ministerii* (ampliata a Benedicto XIII per totum orbem^{e)}) alia bulla *In supremo*, ubi dicitur quod quaecumque praescriptio, etiam centenaria et immemorabilis, non datur contra ea quae in concilio Tridentino praescripta sunt.

Quaeritur 2°. *Quibus diebus teneatur parochus applicare Missam pro populo?*

— Ante sanctionem Summi nostri Pontificis Benedicti XIV, de qua mox infra dicemus n. 325, olim plures adfuerunt sententiae.

Prima sententia dixit teneri quotidie, si redditus sint pingues; si vero tenues, teneri tantum diebus festis. Ita Roncaglia²; et probat ex pluribus decretis S. C. id decernentibus; et hoc etiamsi parochus non habeat congruam. — Nec satisfieri, ait

¹ Lib. 4, n. 657. Nicol. Garcia, de Benefic., part. 5, cap. 1, n. 407 et seqq., n. 427. Nicol., Prax. beneficiar., tit. 1, dub. 2, § 5; tit. 3, dub. 2, § 9. — Innoc. XII, bulla *Apostolici ministerii*, de die 23 Maji 1723, § 29. — ² De Sacrif. Miss., cap. 2, qu. 8. — Roncagl., loc. cit. — Pignatell., tom. 1, consult. 321. — ³ Tr. 5, cap. 5, n. 50. Barb., de Offic. et Potest. episc., alleg. 24, n. 23. — ⁴ Sess. 23, de reform., cap. 1. — ⁵ Tr. 5, cap. 5, n. 51. Suar., disp. 86,

Roncaglia cum Passerino^{f)}, si applicetur pro populo Missa conventualis; cum haec sit applicanda absolute pro benefactoribus, ex cap. *Cum creatura, de celebrat. Miss.*^{g)} cum Pignatello.

Secunda vero sententia dixit 1°. Nul- lum esse dubium, quod aliquoties in anno teneatur parochus jure divino celebrare pro populo; ut Salmant.³ cum Laymann^{h)}, Barbosa, Coninck^{h)} et communiter. Et infertur ex Tridentino⁴, ubi: *Cum praecepto divino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, etc.* Dixit 2°. E converso non teneri parochum de se quotidie pro populo Missam applicare: nam sic teneretur quotidie celebrare, quod nullibi praeceptum est. Ita Salmant.⁵ cum Suarez, Vasquez, Barbosa, Bonacina, etc. — Immo, praeciso pacto, consuetudine aut synodo in contrarium, dicunt Navarrusⁱ⁾, Suarez, Barbosa et alii, cum Salmant.⁶, nec omnibus festis teneri pro populo celebrare: tantum aliquoties in anno, arbitrio prudentum, ut Salmant.⁷; vel in praecipuis festis Domini et diebus dominicis, aut saltem semel in hebdomada, ut Bonacina.

Tertia sententia dixit quod ex vi parochiae non tenetur parochus applicare fructum Missae specialiter pro ovibus. Ita Palaus⁸ cum Navarro^{j)}, Suarez^{k)}, Vasquez, Coninck, Naldo, etc.; item Lugo, Re-

sect. 1, v. *De beneficiis*. Vasq., disp. 234, cap. 4, n. 27, v. *Vera tamen*. Barb., loc. cit. Bonac., de Euch., qu. ult., punct. 7, num. 5. — Suar., loc. cit. Barb., loc. cit. — ⁶ Tr. 5, cap. 5, n. 52. — ⁷ Loc. cit., n. 53. — Bonac., loc. cit., n. 5, i. f. — ⁸ Tr. 22, punct. 13, n. 7. Vasq., disp. 234, cap. 4, n. 27, v. *Vera tamen*. Coninck, qu. 83, art. 1, num. 199. Nald., v. *Parochus*, num. 19. — Lugo, disp. 21, n. 19.

^{e)} Benedictus XIII in fine suae bullae *In supremo militantis*, de die 23 Sept. 1724, praecepit suo nuntio in Hispania, episcopis, archiepiscopis, patriarchis et clero saeculari et regulari « eorundem regnorum », id est Hispaniae, ut huic suae constitutioni obediant.

^{f)} Passerinus, qu. 187, art. 4, n. 991, exprimit tantum rationem hujus sententiae, negando posse unica Missa geminae obligationi satisfieri.

^{g)} Pignatelli adducit glossam in hoc cap., ad probandum adesse in ecclesiis cathedralibus et collegiatis obligationem quotidie cantandi Missam conventualem.

^{h)} Laymann, Coninck et Barbosa a Sal-

mant. citantur pro ratione quam ipsi Salmant. afferunt, caritatem scilicet et aequalitatis rationem suadere, ut pastores animarum aliquando pro suis ovibus Missae sacrificium offerant. Quod revera habent Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 3, n. 3, i. f.; et Coninck, qu. 83, art. 1, n. 199.

ⁱ⁾ Navarrus hoc non habet in *Man.*, cap. 25, n. 92, quidquid dicant Salmant.

^{j)} Navarrus hic pariter a Castropalao male citatur; id enim, *Man.*, cap. 25, n. 92, (ut citat Palaus) silentio plane praetermittit in meis saltem editionibus; Suarez vero citat n. 140; Laymann, n. 135; sed neque in his locis Navarri assertum reperire potui.

^{k)} Suarez, quamvis hic a Palao citetur,

ginaldus ¹⁾, Stephanus et Gobat, apud Croix ¹, qui probabile putat. Ratio istorum, quia officium curati est pascere oves verbo, exemplo, sacramentorum administratione et sacrificii dispensatione; hoc autem dixerunt fieri, si illud generali tantum applicatione pro omnibus fidelibus, et praecipue interessentibus applicatur: et ita censuerunt intelligendum esse Tridentinum. — Hinc intulerunt, pro omnibus illis Missis posse quotidie parochum accipere stipendium: nisi tamen ex fundatione aut consuetudine, vel praelati praecepto alias teneatur pro populo sacrificare.

Hodie parochus tenetur diebus festis pro populo celebrare.

325. - Verum hodie, ex epistola encyclica Summi nostri Pontificis Benedicti XIV, edita die 19 Augusti 1744, quae incipit *Cum semper*, sancitum habemus, omnes parochos teneri applicare Missam pro populo, saltem in diebus festis, etiamsi congruam non habeant; his verbis: *Itaque mens nostra et sententia est, sicuti etiam pluries a praeaudatis congregationibus iudicatum fuit ac definitum, quod omnes et singuli qui actu animarum curam exercent, et non solum parochi aut vicarii saeculares, verum etiam... regulares... aequae teneantur Missam parochialem (omnibus diebus festis ut infra) applicare pro populo... ipsorum curae commisso.*

Et quia alii allegabant non habere congruos redditus, alii dicebant contrariam

alicubi esse consuetudinem: *Nos autem (sic praescribit et loquitur Pontifex) ad praecedentes praedictae Congregationis Concilii resolutiones nostram approbationem et confirmationem extendimus; et quatenus opus sit, auctoritate apostolica iterum tenore praesentium decernimus et declaramus quod, licet parochi seu alii, ut supra..., congruis... redditibus destituantur, et quamvis... immemorabili consuetudine in ipsorum... parochiis obtinuerit (ut Missa pro populo non applicaretur), eadem nihilominus omnino in posterum ab ipsis debeat applicari.*

Etsi non habeat congruos redditus, vel sit contraria consuetudo.

Et quamvis (additur)... alias a Congregatione Concilii responsum fuit parochum nempe pinguibus redditibus dotatum quotidie pro populo celebrare et applicare debere, etc.: cum tamen.... Nobis perspectae sint... controversiae super hoc ipso exortae...; idcirco opportunum censemus... declarare, Nobis abunde satisfactum fore, vobisque proinde satis esse posse, dum ii qui animarum curam exercent, sacrificium Missae pro populo celebrent atque applicent in dominicis aliisque per annum diebus festis de praecepto.

Item declarat ibi Pontifex, hoc valere etiam pro iis locis et diebus in quibus populus Missae interesse debet, at aliunde servilibus operibus vacare potest ^{m)}.

Item, in festis unius praecepti.

Steph. a S. Paulo, tr. 5, disp. 4, dub. 11, num. 66.

Gobat, tr. 3, num. 492. ¹ Lib. 3, part. 1, num. 762.

negat tamen, *loc. cit.*, v. *De beneficiis*, solum obligationem pastoribus inesse ratione beneficii, « saltem ad sacrificandum *quotidie* pro ovibus ».

¹⁾ Reginaldus, qui hic citatur a Croix et Barbosa, perspicue tamen contrariam sententiam innuit. Quaerit enim, *lib. 23, n. 238*, « an obligatio quam parochus habet celebrandi pro sua parochia, impediatur quominus stipendium taxatum possit pro celebratione accipere ». Et respondet: « Eo die quo *de jure vel de consuetudine pro sua parochia celebrare tenetur* », eum non posse eleemosynam accipere ad celebrandum pro fidelibus alterius parochiae, posse tamen pro fidelibus suae parochiae.

^{m)} Animarum pastores Missam pro populo applicare tenentur « tum omnibus dominicis aliisque diebus qui ex praecepto adhuc servantur, tum illis etiam qui, ex hujus Apostolicae Sedis indulgentia, ex dierum de praecepto festorum numero sublatis ac translatis

sunt, quemadmodum ipsi animarum curatores debebant, dum memorata Urbani VIII constitutio in pleno suo vigore vigeat, antequam festivi de praecepto dies imminuerentur et transferrentur.... Id unum excipimus, ut scilicet quando *una cum solemnitate* divinum officium translatus fuerit in dominicam diem, una tantum Missa pro populo sit a parcho applicanda ». Ita Pius IX, constit. *Amantissimi Redemptoris*, de die 3 Maji 1858. — Si vero sola solemnitas transferatur, Missa pro populo applicari debet *ipso die*, quo praefatorum festorum officia communiter in ecclesia recitantur. — Sunt autem illa festa (juxta laudatam Urbani VIII constitutionem *Universa per orbem* anni 1642) praeter dominicam: Circumcisionis, Epiphaniae, Purificationis B. M. V., S. Mathiae apostoli, S. Joseph, Annuntiationis B. M. V., dies 2 et 3 Paschatis et Pentecostes, sanctorum Philippi et Jacobi, Inventionis S. Crucis, Ascensionis, Festum Corporis Christi, S. Joannis Bapti-

Quid de
parcho
paupere.

Proinde casu quo aliquis parochus sit adeo pauper, ut vivere cogatur ex eleemosynis Missarum, facultatem concedit episcopis cum eo dispensandi, ut ipse possit etiam diebus festis Missam applicare pro eleemosynam offerentibus, modo intra eandem hebdomadam Missas omissas pro populo applicet. — Et quoad oeconomos qui deputantur ad curam animarum vacante ecclesia parochiali, tribuit episcopis facultatem assignandi illis congruam portionem ex fructibus parochiae, pro onere celebrandi pro populo diebus festis ⁿ⁾; licet ipsi fructus ad Cameram apostolicam pertineant, et quamvis portio jam eis sit assignata ^{o)}, juxta constitutionem S. Pii V, sed non sit sufficiens.

Quid de
oeconomis
parochia-
rum.

Missae con-
ventualis
applicanda
benefactori-
bus in ge-
nere.

326. — Deinde decrevit Pontifex sua apostolica auctoritate, *ut... Missa conventualis, quae singulis diebus canitur a clero praedictarum ecclesiarum, pro eorumdem benefactoribus in genere quotidie applicetur.... Etenim hujusmodi debitum non quidem respicit singulares aliquos benefactores, sed benefactores in genere cujuslibet ecclesiae.* Et hoc, quavis consuetudine non obstante. Nisi autem alicubi adsit consuetudo applicandi pro benefactoribus ecclesiae primam et etiam secundam Missam conventualem, declarat non esse obligationem applicandi secundam: modo in *Memento* secundae Missae pro defunctis fiat ipsorum commemoratio.

Limitatio.

In fine autem hujus bullae loquitur Pontifex de obligatione canonicorum ca-

nendi aut psallendi in choro, alias restituendi fructus praebendarum et distributionum, si tantum assistant, et non psallant aut canant: quo improbabilis reddidit opiniones oppositas. — Vide de hoc dicta *Lib. III, n. 675, Dubit. 3.*

Postquam autem haec notavi ^{a)}, alia insurrexit Quaestio, quam apud nullum auctorem usque adhuc discussam neque indicatam inveni, scilicet: *An parochus infirmus, sive episcopus* (nam quod dicitur de parcho, fortius dicendum est de episcopo), *si non possit celebrare pro populo per seipsum, teneatur celebrare per alium?*

Parochus
vel episco-
pus morbo
impeditus:

Plures doctos super hoc dubio consului. Alii negarunt, dicentes hanc obligationem celebrandi pro populo includi in obligatione orandi pro populo, quam habet parochus; at cum obligatio haec orandi sit mere personalis, sicut parochus impeditus orare pro populo non tenetur per alium orare, ita impeditus celebrare nec tenetur celebrare per alium. — Sed ego cum aliis oppositum censeo omnino tenendum ^{b)}. — Ratio, quia parochus non solum tenetur celebrare pro populo, sed etiam Missam populo applicare; ut idem Papa Benedictus declaravit anno 1744 in eadem bulla *Cum semper*. Idque procedit juxta effata S. Pauli (Hebr. v, 1): *Omnis namque Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.* Et deinde idem

Omnino
tenetur per
alium cele-
brare pro
populo.

S. Pii V, constit. *Ad exsequendum*, 1 Nov. 1567, § 2,

in Bullar. Rom. Mainardi.

stae, sanctorum Petri et Pauli, S. Jacobi apostoli, S. Annae, S. Laurentii, Assumptionis et Nativitatis B. M. V., S. Bartholomaei, S. Matthaei, S. Michaelis archangeli, sanctorum Simonis et Judae, Omnium Sanctorum, S. Andreae, Immaculae Conceptionis Beatae Mariae Virginis (hoc festum postea additum est), S. Thomae apostoli, Nativitatis Domini, S. Stephani protomartyris, S. Joannis evangelistae, Sanctorum Innocentium et S. Silvestri. Praeterea festum principale patroni provinciae et loci, quod de praecepto servatur.

ⁿ⁾ Benedictus XIV, § 9, haec de oeconomogegenti dicit, « qui exigua hujusmodi certorum fructuum assignatione, paucisque incertis proventibus gaudeat ».

^{o)} Hoc ultimum refertur a Benedicto XIV,

§ 10, non jam ad oeconomos, sed ad illos « qui tamquam vicarii sive perpetui sive ad tempus constituti, animarum curam administrant, quae apud alios habitu residet.

326. — ^{a)} Haec additio usque ad finem numeri 326, est ex octava operis editione, anni scilicet 1779.

^{b)} Et ita etiam declaravit S. C. C., die 14 Decembr. 1872: parochum scilicet, utcumque legitime impeditum ne Missam celebret, teneri eam die festo per alium celebrari et applicari facere pro populo in ecclesia parochiali: quod si ita factum non fuerit, quamprimum poterit, Missam pro populo applicare debere. — Parochum vero die festo a sua paroecia legitime absentem satisfacere suae obligationi, Missam applicando pro populo suo in loco ubi degit, dummodo ad necessariam

confirmat (vers. 3), dicens: *Et propterea debet, quemadmodum pro populo, ita etiam et pro semetipso offerre pro peccatis.*

Obligatio
est perso-
nalis et rea-
lis.

Obligatio autem pastoris orandi pro populo est equidem personalis; sed obligatio applicandi populo fructum Missae simul est personalis (quia si potest celebrare per seipsum nequit celebrare per alium), et etiam realis, cum sit una ex obligationibus muneri pastoris annexis; prout dictum fuit in concilio Tridentino¹, ubi mandatum fuit sacerdotibus curam animarum habentibus, Missas celebrare, *tam frequenter ut suo muneri satisfaciant.* — Onus autem hoc offerendi Missas pro populo est ex praecepto divino; ut idem concilium expressit², ubi dicitur: *Cum praecepto divino mandatum sit omnibus quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his sacrificium offerre, verbique divini praedicatione, etc.* Illud autem praeceptum divinum habetur apud Joan. xxi, 17: *Pasce oves meas.* Sicut igitur tenetur pastor suas oves pascere praedicatione, sacramentorum administratione, correptione, etc.: sic etiam tenetur pascere applicando eis fructum sacrificii. Quapropter, sicut pastor impeditus praedicare vel sacramenta administrare, tenetur praedicare et administrare sacramenta per alium; ita impeditus applicare per seipsum populo Mis-

Est ex
praecepto
divino.

sam, tenetur per alium applicare sacrificii fructum: quod est pabulum utilius quo populum juvare potest.

Si autem parochi, et omnes quibus cura animarum commissa est, tenentur in dominicis et festis de praecepto Missam celebrare et applicare pro populo; tanto magis ad id tenentur *episcopi*, tamquam principales animarum pastores^{c)}. — Non autem ad hoc tenentur quotidie; quidquid dicatur in cap. *Quoniam, de privil., in 6º.* Nam eodem cap. dicitur quod divina celebratio Missae vel auditio (quoad episcopos) est tantum de decencia, non vero de obligatione: *Quoniam* (verba textus) *episcopi eorumque superiores se habent diversis ex causis a suis ecclesiis et dioecesibus absentare frequenter, nec semper possunt commode ad ecclesias accedere pro Missa celebranda vel audienda in ipsis, sine qua eos transire non decet* (nota: *non decet*) *absque causa rationabili ullam diem: praesenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habere viaticum, et in eo celebrare ac facere celebrari, ubicumque absque interdicti transgressione illis permittitur celebrare vel audire divina.*

Pariter,
iisdem die-
bus tenen-
tur episco-
pi.

327. - « 8º. Qui stipendium pro Sacro accepit, tenetur dicere Missam pro de-
« functis, vel votivam, vel in hoc aut isto
« altari, prout pecuniam offerens petivit

Quamnam
Missam ce-
lebrare te-
neatur acci-
piens sti-
pendium.

¹ Sess. 23, de reform., cap. 14. — ² Sess. 23, de reform.,

cap. 1.

populi commoditatem alius sacerdos in ecclesia parochiali celebret, et verbum Dei explicet.

^{c)} Animarum pastores, quibus haec obligatio incumbit, sunt 1º. *Episcopi* (post adeptam sedis possessionem, ut constat ex declaratione S. R. C., Decret. auth., n. 2682, ad 22), administratores, vel alii quocumque titulo insigniti, qui actu praesunt dioecesi canonice erectae. 2º. *Abbates* jurisdictionem quasi episcopalem in clerum et in populum cum territorio separato habentes, ex constit. *In suprema* Leonis XIII, de die 4 id. Jun. 1882. — 3º. *Parochi* sive saeculares sive regulares, sive amovibiles sive inamovibiles; *administratores* etiam ad tempus (ex declaratione S. C. de P. F., 8 Nov. 1882); *omnes pastoris vice fungentes*, ut sunt vicarii curati, oeconomi, vacante parochia. Immunes vero sunt ab hac obligatione episcopi titulares, vicarii generales, vicarii capitulares, sede vacante (S. R. C. Decr. auth., n. 2682, ad 23), sacerdotes qui

curam tantum secundariam seu subsidiariam habent (S. R. C. Decr. auth., n. 2892, ad 2) ut sunt capellani seu cooperatores parochi, capellani monialium, nosocomiorum, collegiorum aliorumque ejusmodi locorum; item vicarii apostolici et missionarii, dummodo non agatur de locis in quibus sedes episcopalis ac paroeciae canonicae erectae jam sint, atque ad eas vicarius apostolicus et missionarii missi sint ut legitimorum pastorum vices gerant ». S. C. de P. F. 23 Mart. 1863 et 18 Aug. 1866. — Istud tamen inter episcopos et abbates et parochos discrimen existit: episcopos scilicet et abbates huic officio satis esse facturos per celebrationem et applicationem unius Missae pro universo populo sibi commissio, etiamsi duas vel plures dioeceses et abbatias aequae principaliter unitas regant (Leo XIII, const. *In suprema*, 4 id. Jun. 1882); parochos vero duas aut plures paroecias regentes, teneri sive per se sive per alium ad tot Missas celebrandas quot sunt paroeciae. S. C. C., 3 Febr. 1884.

« (quantum tamen rubricae permittunt: « quibus neglectis, Ecclesiae ordinem in- « vertere ob alterius devotionem non con- « venit); quia ob ejus devotionem et spe- « ciales orationes, major fructus provenire « solet. Si tamen aliter faciat, non erit « grave; immo nullum, si fiat justa de « causa. — Vide Diana ¹, card. Lugo ² ».

Quomodo
peccet ce-
lebrans non
satisfaciens
voluntati
fundatoris.

328. - « 9°. Is qui quoad locum, tem- « pus, intentionem, qualitatem Missae, non « satisfacit, sine justa causa, voluntati fun- « datoris, peccat: et quidem graviter, si « saepe faciat, esto consentiant haeredes ^{a)}, « cum ii in hoc voluntati testatoris non « possint derogare, ut docent Silvester, Na- « varrus, Azor, etc. — Episcopus tamen « potest in hoc dispensare ex causa; ut « habent Henriquez, Silvester et Tanner.

Quod si quis quoad locum impedia- « tur, tenetur in alio, ut habet Azor ³ et « Sà ⁴, Diana ^{b)}: ubi docet (ex Navarro, « Rodriguez, Fagundez et Azor), esse mor- « tale celebrare in alio templo vel altari « quam quis tenetur. Quod negat card. de « Lugo, si raro et ex causa fiat ⁵; immo « nec esse veniale, si obligatus quotidie « celebrare, raro et ex rationabili causa « celebret alibi. — Similiter Tamburi- « nius ⁶ excusat a mortali eum qui uno « alterove die singulis mensibus alibi ce- « lebrat: nisi tamen teneatur celebrare in « altari privilegiato. Notatque posse sa- « cerdotem contra hoc onus Missarum,

« v. gr. certum earum numerum, prae- « scribere annis triginta, si adsit posses- « sio, titulus et bona fides ».

329. - Notandum igitur 1°. Circa *locum* celebrandi, quod si capellanus celebret in alia ecclesia, vel altari, vel hora quam a fundatore est constitutum, peccat mortaliter. Ita communiter Lugo ⁷, Palaus ⁸, [Contin.] Tournely ⁹; Salmant. ¹⁰ cum Navarro, Azor, etc. — Modo id faciat saepius, aut sine causa, aut sine dispensatione; et modo fundator altare illud destinaverit ob gravem causam.

Non cele-
brare loco
vel hora
praescri-
pta, lethale:

Dixi: *saepius*. Nam peccabit tantum venialiter si faciet raro, puta si semel vel bis in mense; et facilius, si mutabit tantum altare et non ecclesiam.

Modo o-
missio sit
frequens;

Item dixi: *sine causa*. Nam minime peccabit, si celebrabit alibi ex justa causa, puta si altare sit exsecratum; vel quia egressus a sacristia, viderit illud ab alio occupatum. — Lugo ¹¹, Salmant. ¹²; ac Elbel ¹³ cum Herincx, etc.

vel sine
causa;

Item dixi: *sine dispensatione*. Nam bene potest episcopus dispensare ut celebretur in alio loco ex rationabili causa, ob utilitatem propriae ecclesiae, applicationem studii, infirmitatem, aut negotium, aut nimiam molestiam adeundi ecclesiam, et similia; ut dicunt cum Busenbaum, Palaus ¹⁴, Concina ¹⁵; Croix ¹⁶ cum Pasqualigo ^{a)}; Salmant. ¹⁷ cum Henriquez, Barbosa, Antonio a Spiritu S.; Roncaglia ¹⁸

vel sine
dispensatio-
ne episcopi;

¹ Part. 2, tr. 14, resol. 29 et 31. — ² De Euch., disp. 21, num. 35. — *Silvest.*, v. *Missa I*, qu. 7, § *Quintum*, et qu. 10, i. f. — *Navar.*, Man., cap. 25, num. 134; cfr. etiam de Orat., cap. 5, num. 2 et 12. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 7 et 8. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 22, num. 6. — *Silvest.*, v. *Legatum IV*, qu. 11. — *Tann.*, tom. 4, disp. 5, qu. 10, n. 80. — ³ Loc. cit., qu. 8. — ⁴ V. *Missa*, n. 47. — *Navar.*, Man., cap. 25, n. 134. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 247, num. 10 (edit. Hispan.: cap. 244, num. 9, v. f.). — *Fagund.*, de 1° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 9, num. 7. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 8. — ⁵ Vide n. 36. — ⁶ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 2, § 1, n. 2; cap. 7, § 1, n. 2. — ⁷ Loc. cit., n. 36. — ⁸ Tr. 13, disp. 1, punct. 6,

num. 26. — ⁹ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 1, concl. 4. — ¹⁰ Tr. 5, cap. 5, n. 17. — *Navar.*, Man., cap. 25, n. 134; de Orat., cap. 5, n. 2 et 12. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 8. — ¹¹ De Euch., disp. 21, n. 38. — ¹² Tr. 5, cap. 5, n. 18 et 20. — ¹³ Confer. 18, de Oblig. celebrandi, num. 216. — *Herincx*, disp. 8, num. 185 et 186. — ¹⁴ Tr. 13, disp. 1, punct. 6, num. 27. — ¹⁵ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, num. 28. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, num. 120. — ¹⁷ Tr. 5, cap. 5, num. 19. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 24, num. 4. — *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 24, num. 36. — *Anton. a Spiritu S.*, Director. confessor., tr. 7, disp. 6, num. 283. — ¹⁸ De Sacrif. Miss., cap. 8, qu. 6, resp. 2, v. *Tertio*.

328. - ^{a)} Haeredem praetermittunt Silvester, Navarrus et Azor, in reliquis vero concordant.

^{b)} Diana, *part. 2, tract. 14, resol. 29*, id dumtaxat habet quod sequitur, non vero quod antea positum est.

329. - ^{a)} Pasqualigo utique haec docet de loco celebrationis in universum, *de Sacrif. nov. legis, qu. 1187 et 1170*; sed *qu. 1142*,

de loco in specie disputans, asserit episcopum posse quidem dispensare quoad altare, sed in eadem ecclesia; ideoque, *n. 5*, eum non posse dispensare « cum absente, si absentia sit longa, ut celebret in loco ubi reperitur... », et proinde non posse concedere licentiam, ut capellanus absit, studiorum causa, a loco ubi tenetur celebrare, et celebret ubi studet et non suppleat per alium ». Quod a Croix hic non advertitur.

cum Passerino ^{b)} et Riccio; Tamburinius ¹, Mazzotta ², qui vocat communem. — Ratio, quia in tali dispensatione voluntas testatoris tantum in accidentibus omittitur, et altiori bono compensatur. Licet enim Tridentinum ³ prohibeat mutari qualitates foundationum; istas tamen episcopi, voluntates testatorum interpretando, bene reducere possunt ad aequitatem: ita Mazzotta ⁴, et Croix ⁵ cum Pasqualigo. Tanto magis quia idem concilium ⁶ expresse concedit praelatis in quibusdam casibus, etiam omnino commutare ultimas voluntates.

Limitatio.

Recte tamen Croix et Pasqualigo ^{c)} dicunt in nostro casu non posse dispensare episcopos, si testator, designando ecclesiam vel horam in foundatione, specialiter respexerit commoditatem populi audituri Missam.

et modo fundator altare designaverit ex gravi causa.

Praeterea dixi: *modo fundator altare illud destinaverit ob gravem causam*, puta ob memoriam vel commodum familiae aut populi, vel ob specialem cultum Sancti, et similia. Nam si nullum habuerit specialem finem, vel si causa cessaverit (nempe si familia sit extincta vel alibi moretur), tunc sacerdos, mutando altare,

Ricci, Prax. aur., part. 4, resol. 104, n. 2. — ¹ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 2, § 2, num. 1. — ² Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 3, § 5, qu. 1. — ³ Sess. 25, de reform., cap. 5. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 120. — *Pasqual.*, de Sacrif. nov. leg., qu. 1187, num. 4 et 5. — ⁶ Sess. 25, de reform., cap. 4. — *Croix*, lib. 6, part. 2, num. 120. — ⁷ De Euch., disp. 21, n. 36 et 37. — ⁸ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2,

tantum venialiter peccabit: et ne venialiter quidem, si celebrabit in altari privilegiato ^{d)}, quia ibi melius consulet fundatori. — Ita Lugo ⁷ et [Contin.] Tournely ⁸.

Caeterum advertendum, apud Patrem Ferraris ⁹ reperiri plura decreta S. C. Concilii, quibus dicitur pro hujusmodi dispensatione semper adeundam esse Sedem Apostolicam.

Plura decreta jubent semper adiri Sedem Apostolicam.

Notandum II°. Quod si quis, stipendio accepto, deberet Missam celebrare in altari privilegiato, et in alio celebraret, non jam teneretur ad restitutionem stipendii, sed tantum ad lucrandas indulgentias applicabiles pro defunctis. Ita Elbel ¹⁰ cum Anacleto ^{e)} et Babenstuber; Sporer ^{f)} ac Roncaglia ^{g)}: qui addit non esse quidem obligationem restituendi, si eleemosyna data sit ordinaria; secus vero, si pinguis. — Non autem satisfacit qui celebrat in alio altari non privilegiato, applicando indulgentias calculi benedicti, imaginis, etc.; quia hae indulgentiae non sunt tam certae quam indulgentiae altaris privilegiati: ut dicunt Salmant. ¹¹ cum Navarro ^{h)}, Azor ^{h)}, Bonacina, Diana et Dicastillo. Et idem censent Lugo ¹² et Salmant. ¹³ cum

Non celebrans in altari privilegiato peccato, ad quid teneatur.

sect. 1, concl. 4. — ⁹ Biblioth., v. *Cappellania*, n. 14. — ¹⁰ Confer. 18, de Oblig. celebrandi, n. 210. *Babenst.*, de Sacrif. Miss., disp. 5, art. 3, n. 16 et 17. — ¹¹ Tr. 5, cap. 5, num. 21. *Bonac.*, qu. ult., punct. 7, § 4, n. 5. *Diana*, part. 2, tr. 14, resol. 29. *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 21, n. 390. — ¹² Disp. 21, n. 39. — ¹³ Tr. 5, cap. 5, n. 22.

^{b)} Passerinus, *qu. 187, art. 4, n. 1182*, distinguit, et dicit « quod si tam de jure quam de facto Missa potest celebrari in loco a fundatore praefixo, non potest episcopus se intrinsece; sed solius Summi Pontificis est pias voluntates commutare.... Si vero de jure vel de facto sit impossibile celebrare in altari a fundatore electo; tunc..., si impossibilitas sit manifesta, non est opus episcopi auctoritate, quae tamen in dubio est necessaria, quia tunc subrogare aliud altare, in quo celebrari debeat, proprium est episcopi ».

^{c)} Pasqualigo a Croix citatur uti refert S. Alphonsus; tamen, *qu. 1187, i. f.*, non loquitur de loco, sed de hora vel die.

^{d)} Dummodo testator in designando primo altari non respexisset ad causas supra enumeratas, ut limitant Lugo et Collet.

^{e)} Anacletus, seu rectius Kresslinger, in *Addit. ad Reiffenst., tr. 14, dist. 5, n. 94*: « Difficile mihi..., videtur, inquit, similem qui

tales Missas in altari privilegiato legendas *bona fide* alibi celebravit, ex integro condemnare ad resarcitionem et repetitionem ipsarum Missarum ». In reliquis vero cum Elbel concordat.

^{f)} Sporer, etsi ab Elbel hic citatur, non loquitur tamen, *part. 2, cap. 5, n. 355*, de altari privilegiato.

^{g)} Roncaglia, *de Sacrif. Missae, cap. 7, qu. 7, resp. 2*: « *Suaderem*, inquit,.... ut aliis operibus satisfactoriis, et praecipue lucrando indulgentiam plenariam pro defunctis, pro quibus debebat in altari celebrare, compensaret damnum spirituale illis irrogatum, ad quod etiam teneri aliqui docent ». In reliquis concordat.

^{h)} Navarrus et Azor a Salmant. non benecitantur; nam neque apud Navarrum, *Man., cap. 25, n. 134*; neque apud Azor, *part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 8*, hoc assertum reperire potui.

aliis communiter (contra Diana ¹⁾, Pasqualigo, Megalium, etc.) de calculo benedicto cum indulgentia ad liberandam animam purgatorii in celebratione Missae ²⁾.

Beneficiatus ex iustitia tenetur ad numerum Missarum fundatione requisiti.

Quando possit celebrare per alium.

330. 10°. Beneficiatus ex iustitia « obligatur sub mortali et poena compensationis, ad eum numerum Missarum, » per se, vel (prout mens fundatoris ex « verbis colligenda permittit) saltem per « alium », — [Nisi exprimatur in institutione capellaniae quod capellanus per seipsum celebret, semper per alium celebrare potest. Sic recte docent Salmant. ¹ cum Dicastillo; et Diana ², qui cum Campanili testatur ita declaratum a S. Congregatione. Et sic etiam fuit decisa a S. Rota Romana, apud Pittonium ³: qui ⁴ affert aliam declarationem S. Congregationis editam 17 Sept. 1683.] — « quem » numerum litterae fundationis requirunt. « Eum vero numerum ex justa causa, ut » v. gr. si redditus jam non sufficientes « respondeant, potest minuere episcopus » in synodo: quam potestatem Bonacina « restringit ad Missas defunctorum, et » quidem post Tridentinum impositas ^{a)}. « Vide Bonacina ⁵ ».

Reductio Missarum a sola S. Sede fieri potest.

331. - Reductio Missarum hodie tantum a Sede Apostolica, non ab episcopis fieri potest; ut patet ex decreto S. Congregationis Concilii, edito jussu Urbani VIII, et confirmato ab Innocentio XII (vide

apud Croix ⁶⁾, ubi sic dicitur: *Districte prohibet ne episcopi in dioecesana synodo, aut generales in capitulis generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis aut moderandis vel commutandis ad Apostolicam Sedem recurratur, etc. Alioquin reductiones, moderationes, commutationes hujusmodi, si quas contra hujus prohibitionis formam fieri contigerit, omnino nullas atque inanes decernit.* — Facultas autem, ut clare explicat idem decretum (quidquid dicant Salmant. ⁷⁾, data per Tridentinum ⁸ episcopis et aliis, tantum fuit pro reducendis Missis ante concilium relictis, et non impositis in limine fundationis ^{a)}. — E converso, in ipsomet decreto Urbani (apud Croix ⁹⁾) declaratum fuit bene posse episcopos reducere Missas si testator expresse hanc ipsis dederit facultatem.

Causae autem ex quibus Sedes Apostolica solet Missas reducere sunt: paucitas sacerdotum, stipendii tenuitas vel augmentum stipendii currentis, extenuatio reddituum monasterii, vel majores expensae necessariae ad victum, etc.; denique si urgeret necessitas fratrum, vel fabricae ecclesiae aut monasterii.

Causae reductionis.

Ita Palaus ¹⁰, Wigandt ¹¹; et Salmant. ¹²

Pasqual., Decis. moral. 427. - *Megal.*, Var. resolut. 187, num. 20. — ¹ Tr. 5, cap. 5, n. 33. *Dicast.*, loc. cit., n. 411. — ² Part. 4, tr. 4, resol. 87. *Campan.*, Diversor. juris canon., rubr. 7, cap. 6, num. 13. — *Rota Rom.*, decis. 299, coram Carpineo, num. 12. (Recentior. part. xv). ³ De Parochis, num. 1171. — ⁴ Loc. cit., num. 1514. Cfr. etiam

Pallott., v. *Capellanus*, § 3, n. 123 et 143 [18 sept. 1633], num. 146 et seqq. — ⁵ De Euch., qu. ult., punct. 7, § 2, n. 10. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 63, v. *Ac primo*. — ⁷ Tr. 15, de Statu relig., cap. 7, num. 148. — ⁸ Sess. 25, de reform., cap. 4. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 89. — ¹⁰ Tr. 22, punct. 15, n. 2 et 3. — ¹¹ Tr. 12, n. 80. — ¹² Tr. 15, cap. 7, n. 144.

¹⁾ Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 40*; et *part. 6, tr. 6, resol. 12*, docet utique hoc modo satisfieri, modo tamen petens Missam nullum altare particulare determinasset, ut limitat, *part. 4, loc. cit.*

²⁾ Nihilominus S. C. Indulg., die 2 Maji 1852, declaravit eum qui quacumque ratione indulgentiam altaris privilegiati non lucretur, non posse satisfacere applicando aliam indulgentiam plenariam defunctis, pro quibus ad altare privilegiatum celebrare debuerat. Decreta auth. S. C. Ind., n. 357. Et haec quidem declaratio servanda est, quidquid alias, die 22 Februarii 1847, responderit eadem S. C. pro casu quodam particulari tantum, uti explicuit die 24 Julii 1885. — Praeterea, ad lucranda indulgentia pro defunctis, tenetur

sacerdos uti paramentis nigris diebus non impeditis. Decr. auth. S. C. Ind., n. 281, 339 et 357. Et S. R. C. prohibuit alium colorem in Missis defunctorum praeter nigrum; violaceum tamen esse posse die 2 Novembris, si fiat expositio SS. Sacramenti pro oratione XL Horarum. Decr. auth. S. R. C., n. 3177 et 3864.

330. - ^{a)} Seu rectius: Bonacina restringit hanc facultatem ad Missas « ex defunctorum dispositione » relictas, et quidem ante Tridentinum impositas.

331. - ^{a)} Et haec potestas reducendi Missas in synodo intelligi tantum de prima synodo post idem concilium celebrata, ac de oneribus Missarum celebrandarum ante idem concilium impositis, ut declaravit S. C. C., et habetur apud Pallottini, v. *Missa*, § 11, n. 5.

cum Azor, Philiberto, Barbosa, Lezana et aliis.

Dubitatur 1°. *An episcopus possit minuere Missas quarum onus non est qui suscipiat ob eleemosynae tenuitatem?*

Episcopus nequit reducere Missas quas nemo vult suscipere.

Affirmat Croix¹ cum Pasqualigo et Tamburinio. — Sed negandum cum Patre Concina; ex decreto S. Congregationis mox supra citato, ubi declaratur nullo modo posse episcopos onera Missarum reducere vel moderari. Idque expressius declaravit eadem S. C. in alio decreto (quod refert Concina²), iterum confirmato per aliud decretum, editum die 20 Junii 1682. — Sed hoc intelligendum procedere ait Fagnanus^{b)} cum Felino^{b)}, quando antea hujusmodi onera Missarum de jure vel de facto adimpleri poterant. Sed casu quo redditus a principio fuerint sufficientes, et postea ita imminuantur, ut nullo modo sufficiant ad onera ferenda; tunc dicit Fagnanus^{b)} non videri sublatam episcopis facultatem, quam habent de jure communi, Missas moderandi vel commutandi: ex cap. *Nos quidem, de testam.*, et ex Tridentino³, ubi conceditur episcopis, ut una cum haerede vel exsecutore possint ultimas voluntates in alium pium usum commutare^{c)}.

Azor, part. 3, lib. 12, cap. 6, qu. 5. - *Philib. Marchin.*, tr. 3, part. 2, cap. 19, num. 26. - *Barbos.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 29, n. 3. *Lezana*, Sum., v. *Missa*, n. 30. — ¹ Lib. 6, part. 2, n. 119. *Pasqual.*, de Sacrific. nov. legis, qu. 1169, num. 6. *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 2, n. 9 et 10. — *Concina*, de Sacrific. Miss., cap. 6, § 2, n. 42. ² De Sacrific. Miss., cap. 6, § 2, n. 42; cfr. Pallottini, v. *Missa*, § 11, n. 8. — ³ Sess. 25, de reform., cap. 8. — ⁴ Lib. 4, n. 855. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 2, n. 2; et § 3, n. 89. — ⁶ De Sacrific. Miss., cap. 8, qu. 8. *Pasqual.*, qu. 1075, n. 2 et seqq.

Dubitatur 2°. *An possit capellanus ex se minuere numerum Missarum si deficient redditus?*

Si deficient in totum sine ipsius culpa, certum est non teneri Missas celebrare; ut communiter dicunt Croix⁴, Tamburinius⁵; Roncaglia⁶ cum Pasqualigo et Passerino; ac Escobar⁷ cum Bordono et Aversa. Idque declaratum fuit a S. Congregatione (ut diximus n. 324, v. *Hic autem*). — Si vero redditus deficient in parte, etiam videtur certum cum Escobar⁸, posse capellanum minuere Missas, casu quo testator congruam eleemosynam designaverit, v. gr. tarenum pro qualibet Missa. Quia tunc, sicut augendus esset numerus Missarum, si redditus auferentur; ita minuendus est, si redditus diminuuntur.

Totaliter deficiente redditu sine culpa, capellanus non tenetur celebrare.

Deficiente in parte, potest minuere Missas si stipendium sit taxatum.

Major difficultas est: *An possit capellanus minuere Missas, si testator designaverit numerum Missarum, et deficit stipendium adhuc ordinarium?*

Si numerus Missarum sit determinatus, et deficiat stipendium:

Negant Tamburinius⁹, Diana¹⁰, Mazzotta¹¹, Palaus¹²; et Salmant.¹³ cum Azor, Gavanto, Philiberto, Pellizzario et Lezana. Hi dicunt pro hac moderatione omnino recurrendum ad Sedem Apostolicam^{c)}: tum ex decreto supra allato, ubi dictum fuit: *Pro his omnibus reducendis aut mo-*

Alii dicunt adcuram S. Sedem pro reductione;

Passer., qu. 187, art. 4, num. 1037. — ⁷ Lib. 21, num. 637. - *Bordon.*, resol. 25, n. 31. - *Aversa*, qu. 11, sect. 18, § *Tertio*, v. *Quod si post.* — ⁸ Loc. cit., n. 638. — ⁹ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 2, n. 1 et 2. — ¹⁰ Part. 10, tr. 16, resol. 65. — ¹¹ Tr. 4, disp. 2, qu. 1, cap. 2, § 3, qu. 1, n. 5. — ¹² Tr. 13, disp. 1, punct. 6, num. 23. — ¹³ Tr. 15, cap. 7, num. 150 et seqq. - *Azor*, part. 2, lib. 6, cap. 24, qu. 6; et part. 3, lib. 12, cap. 6, qu. 4. *Gavanto*, Manual. episcoporum, v. *Missa*, n. 55. *Philib. Marchin.*, tr. 3, part. 2, cap. 19, num. 1. - *Pellia*, tr. 6, cap. 3, num. 42. - *Lezana*, v. *Missa*, n. 37.

^{b)} Fagnani sententia clarius exponenda videtur. Dicit ergo in cap. Ex parte, *de constit.*, n. 21, Missarum reductionem ad Romanum Pontificem spectare, nisi tamen (n. 23) proventus haereditatis non sufficiant ad omnia onera injuncta; limitationem tamen istam locum non habere quoad onera beneficii in eorum fundatione injuncta (n. 24). — Deinde vero (n. 25 et seqq.), disputans de casu quo a principio erant quidem sufficientes, sed postea imminuti sint, adeo ut non sufficiant ad onera supportanda, tunc forte poterit episcopus moderari quoad haereditatem, in quantum redditus ad eum spectant; quoad beneficium vero: respectu eleemosynarum, quas ipse beneficiatus tenetur aliis sacerdotibus erogare

pro Missis celebrandis, poterit similiter episcopus ea onera moderari. Et ibi citat cap. *Nos quidem*; Trident., cap. 8, sess. 25; et Felinum, in cap. Cum accessissent, num. 19, de *constitut.*: respectu vero Missarum quas beneficiatus per seipsum celebrare tenetur, etiamsi redditus beneficii postea diminuti fuerint, non videtur episcopus ullam facultatem habere illas reducendi.

^{c)} S. C. Conc. declaravit episcopum non posse reducere onera perpetua Missarum nondum accepta, absque beneplacito Apostolico, etiam recusantibus locis piis ea acceptare absque praevia reductione; nec posse episcopum reducere onera Missarum beneficio in fundatione imposita, etiamsi redditus ita sint

derandis... ad Apostolicam Sedem recurratur; tum ex alio decreto (vide apud Croix ¹⁾), ubi ad quaesitum: *Quid, si legatum sit ita tenue ut non sit qui velit onus illi injunctum subire; et, si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum aut fere totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis?* sic declaratum fuit: *Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris, ut supra impositi, ab iis ad quos pertinet Sedem Apostolicam esse adeundam: quae, absque ulla impensa, id statuet quod magis in Domino e re esse judicaverit.*

Alii dicunt reductionem fieri posse a capellano.

His tamen non obstantibus, affirmant cum Busenbaum ^{d)}, ut supra num. 330, Franciscus de Lugo ², Escobar ³; item Bordonus apud Croix ⁴; et Pasqualigo ac alii apud Roncaglia ⁵, qui ⁶ id probabile putat.

Ratio horum est, quia id censetur esse juxta mentem ipsius testatoris: qui non praesumitur voluisse gratis, aut stipe minori justo, cogere capellatum ad celebrandum, vel ad supplendum stipendium ex propriis bonis si vellet per alium celebrare; alioquin voluntas testatoris esset injusta, quae servari non debet. At, quia in hoc facile intervenire posset periculum hallucinationis, advertit Roncaglia, generaliter loquendo, recurrendum esse ad iudicium episcopi (quod necessario requirunt Croix ⁷ et [Contin.] Tournely ⁸), vel saltem viri docti et pii, qui non auctoritative, sed tamquam justus arbiter numerum Missarum moderetur. Ad decreta autem praefata respondet Roncaglia cum Pasqualigo ^{e)}, in tali casu hanc non esse proprie reductionem aut moderationem stabilem, quam Sedes Apostolica sibi reservat; sed esse cessationem de jure,

Ad vitandam hallucinationem, adeundus episcopus aut vir prudens.

obligationis pro rata reddituum deficientium. Decreta enim loquuntur juxta mentem Tridentini ⁹, ubi sermo est, non jam de redditibus diminutis, sed de tenui elemosyna ab initio designata pro Missis, quas non facile reperiatur qui velit celebrare, et de illis, re integra, ob tenuitatem stipendii, vel paucitatem sacerdotum fieri vellet reductio. — An autem haec opinio sit probabilis, iudicio sapientiorum remitto.

Caeterum, si staret haec sententia, omnino servandum esset id quod advertit Tamburinius ¹⁰, nempe, quod si capellanus per annos praeteritos acceperit stipendium majus solito, tenetur compensare ^{f)}, eundem numerum Missarum celebrando: qui enim ante stetit commodo deinde stare debet incommodo.

Dubatur ^{3º}. *An episcopus possit moderari officia, preces et elemosynas anniversariis annexas?*

Negat Tamburinius, apud Croix ¹¹. — Sed affirmat Pasqualigo, ibid., quia prohibitio non loquitur de his, sed tantum de Missarum reductione. Uti etiam nec de illis Missis, ad quas aliquis sacerdos se obligasset sine congruo stipendio: id enim esset in praejudicium ecclesiae et successorum. Sed hoc ultimum nullo modo admittendum; quia esset contra decreta relata supra, in *Dub. 1*.

332. - « 11º. Qui ratione beneficii tenetur quotidie celebrare, tenetur etiam « Missam pro fundatore (nisi de hujus « intentione contraria constet) applicare. « Bonacina et alii quatuor cum Diana ¹²: « qui tamen concedit posse eum pro se « ipso quater aut sexies in anno »; [Vel pro valde sibi conjuncto, aut carissimo amico, aut benefactore: sic enim praesumitur consensisse fundator; ut Salmant. ¹³

S. Doctoris monitum de probabilitate et usu secundae opinionis.

Episcopus potest moderari officia, preces, etc., anniversariis annexa.

Beneficiarius ad Missam quotidie tenetur pro fundatore.

Limitatio.

¹ Lib. 6, part. 2, num. 89. — ² De Sacram., lib. 5, cap. 12, n. 98. — ³ Lib. 21, n. 638. — *Bordon.*, resol. 25, num. 37. — ⁴ Loc. cit., n. 118. — *Pasqual.*, qu. 1077, n. 4. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 8, qu. 8. — ⁶ Loc. cit., reg. in praxi, n. 3. — *Roncagl.*, loc. cit. — ⁷ Lib. 4, num. 855. — ⁸ De Euch., part. 2, cap. 9, art. 2, sect. 4, qu. 13. —

⁹ Sess. 25, de reform., cap. 4. — ¹⁰ Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 1, § 3, n. 96. — *Tambur.*, loc. cit., § 2, n. 5.

¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 121. — *Pasqual.*, qu. 1171, n. 4 et 5. — *Bonac.*, disp. 4, de Euch., qu. ult., punct. 7, § 2, num. 13 et 14. — ¹² Part. 6, tr. 6, resol. 13; part. 2, tr. 14, resol. 28; et part. 10, tr. 14, resol. 37. — ¹³ Tr. 5, cap. 5, n. 36.

diminuti, ut non sufficiant pro eis supportandis. Vide Pallottini, v. Missa, § 11, n. 8 et seqq.

^{d)} Verba Busenbaum vide supra, n. 330.

^{e)} Id est: Pasqualigo, qu. 1077, n. 4, APUD Roncaglia, loc. cit., qu. 8.

^{f)} Tamburinius obligationem absolutam capellano non imponit; sed dicit: « Non posse statim diminui Missas »; et addit congruum esse hujus anni defectum compensare ex praeteritorum excessu.

cum Lezana, Diana, Stephano, Homobono Naldo, Philiberto, etc. passim. Modo non accipiat stipendium; ut recte advertunt Holzmann ^{a)}; et Elbel ¹ cum Pasqualigo ^{b)} et Gobat; ac Salmant. ^{c)} cum Bonacina ^{c)}, Gavanto ^{c)}, Diana ^{c)}, et communi; contra Vidal ^{c)}: quia hoc esset contra mentem fundatoris] « et in die Commemorationis omnium defunctorum, pro particulari defuncto celebrare. [Vide infra, n. 338].

« Item, quavis hebdomada unam Missam omittere devotionis et reverentiae causa: idque ex praesumpta intentione fundatoris. — Quod Tamburinius ² ex Gavanto ^{d)} limitat: nisi de contraria fundatoris voluntate constet, vel sit onus ecclesiae aut monasterii curare Missam quotidianam. Vide Tamburinium ³, Diana ⁴.

Idipsum limitat card. de Lugo ⁵, si obligatio dirigatur ad ipsum sacerdotem, v. gr. si dicatur: *Qui debet quotidie celebrare*: quo casu concedit. [Ita etiam Salmant. ⁶ communiter cum Suarez, Bonacina, Azor, Leandro, Silvestro, x cap. *Significatum, de praebend.*, ubi

dicitur capellanum teneri quotidie celebrare, salva honestate et debita devotione. Advertit tamen Roncaglia ⁷ quod nullo die capellanus poterit vacare, si in fundatione expresse cautum sit ut Missa celebretur per seipsum vel per alium: ex declaratione S. Congregationis, die 30 Maji 1699]. — Si vero dirigatur ad « celebrationem in tali loco, v. gr.: *Volo ut in tali ecclesia celebretur quotidie Missa*, teneri eum pro se alium substituere eo die quo ipse non celebrat ». [Ita Salmant. ⁸ cum aliis communiter].

333. - « 12°. Qui non potest fundationi satisfacere propter morbum, non tenetur, si brevis sit (v. gr. quindecim dierum, ut docet Bonacina; aut etiam unius alteriusve mensis, ut probabiliter docet card. de Lugo ⁹), substituere alium aut compensare; cum tam stricte ne domini quidem honesti cum famulis agant. — Secus tamen, si sit diuturnus morbus: nisi ^{a)} redditus sint nimis tenues, aut in morbum absumantur; ut contra Silvestrum ^{b)} et Azor ^{b)} docet Bonacina ex Rodriguez. — Impeditus vero aliis ne-

Capellanus aegrotans.

Lezana, Sum., v. *Missa*, num. 41. - Diana, part. 4, tr. 4, resol. 86; cfr. part. 2 et part. 10, locis cit. Steph. a S. Paulo, de Sacram., tr. 5, disp. 4, num. 74. - Homob. Exam. eccles., tr. 14, cap. 1, qu. 3, 2^a part. resolut. Nald., Sum., v. *Missa*, num. 7, v. f. - Philib. Marchin., tr. 3, part. 2, cap. 23, n. 4. — ¹ Confer. 18, de Oblig. celebrandi, num. 215, i. f. Gobat, tr. 3, num. 584 et 585. — ² Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 3, § 1, num. 5 et 6. — ³ Loc. cit. — ⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 28; part. 4, tr. 4, resol. 86; part. 5, tr. 5, resol. 23, et tr. 13, resol. 51. —

⁵ Resp. mor., lib. 5, dub. 9, num. 8. — ⁶ Tr. 5, cap. 5, num. 37. Suar., disp. 86, sect. 1, v. *De beneficiis*, i. f. Bonac., qu. ult., punct. 7, § 2, n. 17. Azor, part. 1, lib. 10, cap. 24, qu. 7. - Leand., de Sacrif. Miss., disp. 5, qu. 14. Silvest., v. *Missa I*, qu. 7, § *Quintum*. — ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 8, qu. 3, resp. 1; cfr. etiam Pallottini, v. *Capellanus*, § 3, num. 143. — ⁸ Tract. 5, cap. 5, num. 37. — Bonac., qu. ult., punct. 8, n. 17. — ⁹ De Euch., disp. 21, n. 49. — Bonac., loc. cit. - Rodrig., Sum., part. 1, cap. 250, concl. 3.

332. - ^{a)} Holzmann, de *Euch.*, n. 351, v. f., negat eum, qui tenetur quotidie celebrare, si quando ex rationabili causa vacet, posse pro aliis non sibi valde conjunctis celebrare, sive dein ab istis stipendium accipiat sive non.

^{b)} Pasqualigo non videtur recte ab Elbel citari; nam, qu. 1130, ubi dicit capellanum, obligatum ad celebrandum quotidie, posse aliquoties in anno celebrare pro se aut sibi valde conjunctis aut amicis intrinsecis et benefactoribus, silentio plane praetermittit stipendium. Et qu. 1131, n. 4, dicit capellanum, qui semel vacat in hebdomada, posse iis diebus quibus vacat, pro se vel pro quo libuerit, celebrare, « praescindendo ab eo quod possit capellanus accipere vel non accipere stipendium ».

^{c)} Salmant., loc. cit., n. 38, loquuntur de casu huic valde affini, de eo nempe quo capellanus, majoris honestatis causa Missam semel in hebdomada omittit; negantque contra

Vidal, eum posse pro alio celebrare ab eoque stipendium accipere. — Quod pariter et in eodem casu negant Bonacina, loc. cit., punct. 7, § 2, n. 16; Gavantus, part. 3, tit. 12, n. 17; Diana, part. 10, tr. 14, resol. 37. — Contrarium tenet Vidal, Arca vital., de *Justit., inquisit. 1*, (n. 28). — Sed S. C. C. in *Collen.*, 18 Sept. 1633, declaravit capellanum, die vacationis non posse celebrare pro se vel pro alio, accepto stipendio. Vide Pallottini, v. *Capellanus*, § 3, n. 142.

^{d)} Gavantus, etsi a Tamburinio non allegatur pro limitatione, eam tamen aperte in sinuat, part. 3, tit. 12, n. 17 et 18.

333. - ^{a)} Bonacina limitationem istam tacitus praetermittit, sicut et Rodriguez.

^{b)} Silvester, v. *Missa I*, loc. cit.; Azor, loc. cit., ajunt quando quis, ex institutione quae se referat non ad personam, sed ad ipsam Missam celebrandam, quotidie celebrare debet: si sit impeditus, debet alium subrogare. Ita Sil-

« gotiis, licet justis (cum haec non de-
« beant obesse fundatori), debet satisfa-
« cere per alium, vel compensare postea;
« praesertim si fiat saepius. Ita Bona-
« cina ¹ ».

Quaeritur: *An capellanus aegrotans teneatur interim alteri dare stipendium ut Missas celebret?*

Non tene-
tur curare
celebratio-
nem per al-
ium, in in-
firmitate
breui.

Limitatio.

Commune est (contra Henriquez) non teneri, si infirmitas sit brevis; ut cum Busenbaum (hic) tenent Lugo ²; Salmant. ³ cum Dicastillo, Diana, Lezana, etc.: nisi fundator voluerit non deficere Missam in tali loco, etc.

Quaenam
dicatur bre-
vis infirmi-
tas.

Quaenam autem sit infirmitas brevis? — Alii dicunt, si durat per decem dies; ut Barbosa, Molfesius, Graffius, etc. — Alii extendunt ad quindecim dies; ut Bonacina et Diana; item Elbel ^{c)} cum Anacleto ^{c)}. Et de hoc habetur declaratio S. C. Concilii, edita die 17 Nov. 1695 (apud Pittonium ⁴), ubi dictum fuit non teneri capellanium per alium supplere, tempore infirmitatis non excedentis quindecim dies. — Alii, ad mensem: ut Laymann ⁵; Sal-

mant. ⁶ cum Hurtado et concilio Mediolanensi VII ⁷, ubi: *Qui tamen per annum saltem illud munus* (celebrandi Missam quotidianam ex mercede) *obierint, possint, si vere per mensem infirmitate fuerint impediti, episcopi iudicio, integram elemosynam percipere.* — Alii denique extendunt ad duos menses; ut Lugo ⁸ cum Navarra; item Philibertus ^{d)}, Dicastillus, Naldus, Leander et Antonius a Spiritu Sancto, apud Salmant. ⁹; et adhaeret Concina ¹⁰. Ac probabile putant Busenbaum (ut supra); ac Dicastillus ^{e)}, Palaus ^{e)}, Navarra ^{e)}, etc., apud Salmant. ^{e)}. — Omnes autem hae opiniones videntur esse probabiles.

Nota hic obiter id quod advertit Benedictus XIV ¹¹, prohibuisse Sacram Congregationem triginta Missas Gregorinas, utpote rebus non convenientibus refertas ^{f)}.

Missae
Gregorinae.

An autem liceat accipere stipendium pro prima Missa, quam neopresbyter celebrat cum episcopo? — Vide dicenda n. 829, v. *An autem.*

¹ Qu. ult., punct. 8, n. 17. - *Henriq.*, lib. 9, cap. 24, n. 4. — ² De Euch., disp. 21, n. 48. — ³ Tr. 5, cap. 5, n. 34. - *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 21, n. 411. *Diana*, part. 2, tr. 14, resol. 27. *Lezana*, Sum., v. *Missa*, num. 40. — *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 24, num. 31, v. f. *Molfes.*, part. 1, tr. 6, cap. 1, num. 79. *Jacob. de Graffius*, tom. 2 Consilior., lib. 3, de praebend., consil. 1, diff. 2, n. 4 et 5. — *Bonac.*, de Euch., disp. 4, qu. ult., punct. 8, num. 17. *Diana*, loc. cit., resol. 27. — ⁴ De Parochis, n. 1605. — ⁵ Lib. 5, tr. 5, cap. 3, n. 7. —

⁶ Tr. 5, cap. 5, n. 35. *Gasp. Hurtad.*, de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 1, i. f. ⁷ Tit. de Missis, v. *Sacerdotes*. — ⁸ De Euch., disp. 21, num. 49. - *Petr. Navar.*, de Restit., lib. 2, cap. 2, num. 210. — *Dicast.*, tract. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 21, num. 411. - *Nald.*, Sum., v. *Missa*, num. 11. *Leand.*, de Sacrif. Miss., disp. 5, qu. 19. *Anton. a Spiritu S.*, Director. confessor., tr. 7, disp. 6, num. 269. ⁹ Tr. 5, cap. 5, num. 35. — ¹⁰ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, num. 31. — ¹¹ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 23, num. 3.

vester et Azor, quos Bonacina citat pro opinione docente esse eo casu supplendum per alium, aut restituendum.

^{c)} Elbel, de *Euch.*, n. 214; Anacl. Reiffenstuel, tr. 14, dist. 5, n. 88, afferunt etiam opinionem quae extendit usque ad mensem, a qua non videntur dissentire.

^{d)} Philibertus Marchinus, tr. 3, part. 2, cap. 23, n. 5, adducit etiam opinionem quae concedit bimestre; et videtur omnes opiniones reputare ut probabiles.

^{e)} Salmant., loc. cit., n. 35, solum Antonium a Spiritu Sancto allegant pro sententia quae hanc opinionem probabilem esse affirmat; Dicastillum vero et Petrum Navarra, quasi eandem simpliciter teneant; Palaum vero non nominant.

^{f)} Benedictus XIV, postquam de Missis

S. Gregorii juxta consuetudinem tractavit, haec subdit: « Interjecto aliquo tempore, triginta Missas prorsus ineptas et rebus haud convenientibus refertas, quidam sine ulla facultate temere confecit, easque a S. Gregorio appellavit.... Sacra igitur Rituum Congregatio easdem Missas celebrari omnino vetuit, non vero piam consuetudinem a S. Gregorio inductam, ut per triginta dies continuos totidem sacrificia Deo offerantur pro illius expiatione qui e vivis decedit ». Et re quidem vera in *Decr. auth.* S. R. C., n. 460, ad 4, et n. 555, § *Missas*, prohibita tantum habentur ineptae illae Missae; non vero illae Missae numero triginta institutae pro defunctis a S. Gregorio in *Dialogor. cap. 55*, ut expresse declaravit eadem S. R. C. die 28 Oct. 1628. *Decr. auth.*, n. 477, i. f.

DUBIUM II.

Cujus sit applicare Fructum Sacrificii.

334. *A quo applicandus sit fructus Missae. - An religiosus valide Missam applicet contra voluntatem praelati. - 335. Applicatio debet fieri ante celebrationem. - Qu. 1. An sufficiat applicatio habitualis. - Qu. 2. An, si quis accepit stipendia a diversis, sufficiat applicare Missas pro eis in confuso. - 336. Quid, si applicatio nulli fiat vel incapaci. - 337. An valeat applicatio conditionata. - Et an applicatio facta pro primo offerente sit illicita et invalida. - 338. An in die mortuorum possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio. - 339. De altari privilegiato. - Qu. 1. An ad tales indulgentias lucrandas requiratur Missa de Requiem. - Qu. 2. Quomodo intelligenda est clausula: modo in ecclesia quotidie dicantur septem Missae. - Qu. 3. Quomodo clausula: modo in ecclesia non sit aliud altare privilegiatum.*

Solus offerens valide Missam applicat.

334. - « Resp. Solus sacerdos offerens » valide id facit per suam intentionem; « quia est actus potestatis sacerdotalis. — « Ita communiter Suarez, card. Lugo ¹, etc. « Unde resolves:

« 1°. Is valide applicat, etsi peccet sacrificando, vel applicet contra voluntatem superiorum. Ita Suarez, Laymann, « Diana, card. de Lugo ²: — contra Navarrum ^{a)}, Ledesma et alios, quorum « sententiam probabilem dicit Diana ³ ».

Quaeritur: *An religiosus valide applicet Missam contra voluntatem praelati?*

Prima sententia negat: quam tenent Scotus ^{b)}, Gavantus ^{a)}; item Gabriel ^{b)}, Armilla ^{c)} et alii, apud [Contin.] Tournely ⁴; ac Corduba ^{d)} et Ledesma, apud Diana ⁵, qui probabilem putat. — Ratio, quia voluntas religiosi subditur voluntati

superioris; unde, sicut superior potest irritare contractus et vota subditi, ita etiam applicationes Missarum.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, dicit talem applicationem subditi esse quidem illicitam, sed non invalidam. Et hanc tenent cum Busenbaum, Suarez ⁶, Laymann ⁷, Lugo ⁸ (qui ait oppositam rejici fere ab omnibus recentioribus), Salmant. ⁹, Anacletus ¹⁰, Sporer ¹¹; [Contin.] Tournely ¹² cum Vasquez; et Elbel ¹³ cum Mastro, Croix et Gobat. Ratio, quia subditus, ubi utitur potestate Ordinis (ut est in hoc casu), minime subjicitur voluntati praelati. — Limitat Marchantius ¹⁴, si sacerdos applicationem faceret ex vi pacti initi cum offerente; quia sicut pactum sine voluntate praelati est nullum, ita et applicatio. Hoc tamen sane

Probabilius illicite, sed valide applicat.

Alii negant religiosum applicare valide contra voluntatem praelati.

Quaedam limitatio.

Suar., disp. 79, sect. 9, init. et v. *Alii nihilominus.* — ¹ De Euch., disp. 19, num. 211. — Suar., loc. cit., v. *Alii nihilominus.* — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 2, num. 11. — Diana, part. 2, tr. 14, resol. 72. — ² Loc. cit. — Mart. Ledesma, 2^a 4ⁱ, qu. 16, art. 14, v. *Sed dubitatur si.* — ³ Loc. cit. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 9, quaer. 6, v. *Grave.* — Ledesma, loc. cit. — ⁵ Part. 2, tr. 14, resol. 72. — ⁶ Disp. 79, sect. 9, v. *Alii nihilominus.* —

⁷ Lib. 5, tr. 5, cap. 2, num. 11. — ⁸ De Euch., disp. 19, n. 211. — ⁹ Tr. 5, cap. 3, n. 25. — ¹⁰ Tr. 14, dist. 5, n. 72. — ¹¹ Part. 2, cap. 4, n. 289. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 9, quaer. 6, v. *Probabilior tamen.* — Vasq., disp. 231, cap. 6, n. 31 et seqq. — ¹³ Confer. 17, de Valore Sacrificii, n. 180. — Mastro, Theol. mor., disp. 19, n. 71. — Croix, lib. 6, part. 2, n. 214. — Gobat, tr. 3, n. 161. — ¹⁴ Tribun., tom. 2, tr. 2, part. 2, tit. 4, qu. 2, § 2, dub. 4, resp. 2.

334. - a) Navarrus videtur hic ex typo-graphi incuria irrepsisse pro Gavanto, qui a Lugo et Diana citatur, totaque citatio videtur a Busenbaum ex his auctoribus desumpta. Gavantus igitur, *part. 3, tit. 12, n. 28*, ait religiosum hunc peccare graviter; et addit Fraxinellum (quem non reprobatur) docere applicationem hanc a praelato irritari posse; et tunc sacrificium prodesse ei cui praelatus applicuerit.

^{b)} Scotus, *Quodlibet. quaest. 20, n. 16*; Gabriel Biel, *lect. 26 in Canon. Miss.*, lit. G, dicunt invalidam forte esse ejusmodi applicationem.

^{c)} Armilla, quem Collet allegat absque

loci indicatione, haec dumtaxat scribit, *v. Missa, n. 36*: « Sacerdotes qui sunt de aliquo collegio, debent celebrare secundum intentionem praesidentis, qui est dispensator onerum et commodorum, et potest dare licentiam alicui ut celebret pro aliquo amico suo ex rationabili causa ».

^{d)} Corduba, *lib. 1, qu. 3, notab. 5*, distinguit, et negat valere applicationem a sacerdote factam « contra applicationem jam factam per superiorem aut contra praeceptum ejus... maxime si applicatio aliter per sacerdotem facta irritatur ipso facto. Nam si non irritatur, credo quod valet ei cui sacerdos de facto applicat ».

intelligendum, quando subditus ita alligaret applicationem pacto, ut absolute intenderet non applicare, si non satisfaceret obligationi contractae (quod bene ait Sporer¹, in facto raro accidere). Quando tamen absolute applicat, non restringendo intentionem ad satisfactionem pacti; tunc valide applicat ex potestate generali quam ipse habet applicandi sacrificium cui vult, etiamsi errore ductus Missam applicaret pro obligatione contracta.

Applicatio
quando fa-
cienda.

335. - 2º. Sacrificium, quod neque « formaliter, neque virtualiter ulli applicatum est, vel ante, vel in ipsa consecratione, saltem secundae speciei, non potest postea ulli applicari, saltem adaequate; quia producit effectum quando existit, neque is suspenditur. Ideoque nec licet accipere stipendium pro Missa praeterita. — Vide Laymann².

« Dixi: *vel ante*; quia non requiritur ut applicatio fiat in ipso sacrificio; sufficitque si pridie facta sit, etsi ipso die de ea non cogitet. — Bonacina³ ex Suarez et Diana⁴, contra Vasquez ».

Quaeritur 1º. *An ad applicandam Missam sufficiat applicatio habitualis, nempe aliquando habita et non revocata?*

Applicatio
habitualis,
juxta alios,
non sufficit.

Negant Vasquez⁵; et Abelly⁶ cum Ysambert: dicentes quod, sicut ad consecrandum requiritur ministri intentio actualis vel saltem virtualis, sic etiam requiritur ad fructum Missae applicandum.

Verius suf-
ficit.

Sed verius et communiter affirmant Suarez⁷, Bonacina⁸; Lugo⁹ cum Molfesio^{a)} et Diana; item Contin. Tournely¹⁰, Holzmann¹¹, Elbel¹², Mazzotta¹³; Spo-

rer¹⁴ cum Gobat, qui^{b)} testatur hanc esse omnium praxim; et Croix¹⁵ cum Coninck^{c)}, Tamburinio et Pasqualigo. Et ab hac doctrina in substantia non est difformis Pater Concina¹⁶. Nam, licet requirat intentionem virtuales; tamen virtualis illa (modo quo ipse explicat) coincidit cum nostra habituali: dum inquit, quod si quis acceperit viginti eleemosynas, et hodie celebrationem incipit cum voluntate sequentibus diebus celebrandi pro offerente, tunc sufficere primam intentionem; etiamsi ceteris singulis diebus alio distractus illam non renovet. — Ratio nostra est, quia applicatio Missae se habet per modum donationis verbalis, quae, semel facta, valet donec expresse revocetur. — Respondetur autem ad rationem oppositam, quod in sacramentis ideo requiritur intentio actualis vel virtualis, quia intentio efficit sacramentum, seu actualiter influit in ejus confectionem. Sed in applicatione Missae, intentio non efficit fructum illius, dum adhuc sine applicatione de se oritur fructus ex celebratione Missae; et ideo sufficit applicatio aliquando facta, per quam fructus fuit alicui donatus.

Quaeritur 2º. *An, si quis accipit stipendium a decem personis pro decem Missis, satisfaciat applicando primas decem Missas quas legit pro ipsis in confuso?*

Accipiens
stipendium
a decem per-
sonis pro
decem Mis-
sis:

Negat Silvester^{d)} apud Bonacina¹⁷, et Concina¹⁸. — Sed melius videtur sic distinguendum: Si singula sacrificia applicantur pro singulis indeterminate, non videtur satisfieri (quidquid dicant Aversa^{e)}

Non satis-
facit appli-
cando inde-
terminate
pro decem.

¹ Part. 2, cap. 4, num. 290. — ² Lib. 5, tr. 5, cap. 2, n. 12. — ³ Disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 3, num. 11. — ⁴ Suarez, disp. 13, sect. 3, v. *Dico* 2. — ⁵ Part. 2, tr. 14, resol. 47. — ⁶ Vasq., in 3 Part., disp. 138, cap. 6, num. 74. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ De Sacrif. Miss., § 5, n. 5. — ⁹ Ysamb., in 3 Part., qu. 83, disp. 7, art. 13, dub. 1. — ¹⁰ Disp. 13, sect. 3, v. *Dico* 2. — ¹¹ Disp. 1, de Sacram. i. g., qu. 3, punct. 2, § 3, n. 11. — ¹² De Sacram. i. g., disp. 8, n. 93. — ¹³ Diana, part. 2, tr. 14, resol. 47. — ¹⁴ De Sacrif.

Miss., cap. 9, art. 2, sect. 9, qu. 6. — ¹⁵ De Sacram. i. g., n. 22, v. *Dices*. *Ad valide applicandum*. — ¹⁶ Confer. 17, de Valore Sacrificii, n. 174. — ¹⁷ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 2, v. *Ut sacrificium*. — ¹⁸ Part. 2, cap. 5, n. 340. — ¹⁹ Gobat, tr. 3, n. 165 et 166. — ²⁰ Lib. 6, part. 2, n. 205. — *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 2, § 10. — *Pasqual.*, qu. 162, n. 7. — ²¹ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 36 et 37. — ²² Disp. 4, de Euch., qu. ult., punct. 7, § 3, n. 1. — ²³ De Sacrif. Miss., cap. 6, § 2, n. 38.

335. - a) Molfesius male a Lugo hic citatur; etenim *part. 1, tr. 3, cap. 4, n. 13*, hanc profecto sententiam affert sicut et oppositam; sed non asserit quamnam ipse amplectatur.

b) Id est Sporer.

c) Coninck citatur utique a Croix, attamen non clare loquitur: Debet sacerdos, ita ille *qu. 83, n. 167*, habere saltem virtuales aut im-

plicitam voluntatem applicandi alicui hunc fructum dum celebrat; alioqui frustra eum postea conatur applicare.

d) Silvester, v. *Suffragium*, n. 8, hoc sensu negat: « Non perfecte solvit qui simul debitum pluribus solvit, sicut debens triginta Missas triginta animabus, singulo die dat trigesimam partem unius Missae singulis ».

e) Aversa, *qu. 11, sect. 17, v. Hinc infe-*

et Diana ^{e)} apud Croix ¹⁾. Ratio, quia ad satisfactionem requiritur intentio applicandi fructum determinatae personae ut illi prosit. Unde, sicut non consecraret, qui decies proferret formam consecrationis super decem hostias, cum intentione consecrandi unaquaque forma unam hostiam ex eis in confuso; ita qui applicat decem Missas indeterminate. — Si vero sacerdos unamquamque Missam intenderet applicare omnibus illis decem personis, singulis applicando decimam partem uniuscujusque Missae, non videtur ratio cur non satisfaciatur; cum nemo dubitet quin fructus sacrificii sit divisibilis. Et ideo jam tribuitur unicuique quod debetur: unusquisque enim in singulis Missis decimam partem accipiendo, in celebratione decimae Missae jam totum suum fructum percipit.

Et ita tenent Bonacina ²⁾, Roncaglia ³⁾, Tamburinius ⁴⁾. Item Aversa, Henao et alii, apud Croix ⁵⁾, contra Pasqualigo et Possevinum ^{f)}.

336. - « 3°. Si nulli applicetur, vel incapaci, fructus manet in thesauro Ecclesiae, ut docet Suarez; — vel cedit ipsi sacerdoti, vel illis pro quibus tenetur specialiter offerre: quod ita implicite censeatur intendisse. Ita Laymann ⁶⁾. « Vide card. de Lugo ⁷⁾ ».

Si fructus sacrificii applicetur incapaci, tunc ille remanet in thesauro Ecclesiae. In praxi autem, quando dubitatur an is pro quo offerimus sit vel ne capax fructus, consultum est in Missis *gratuitis* illas applicare vel nobis ipsis vel alteri sub conditione, si persona cui applicantur non sit capax. In Missis vero *debitis ex stipendio*, quia probabiliter fructus cedit in beneficium propinquorum offerentis ex

eius implicita voluntate, ideo tunc non possumus cui velimus fructum applicare, nisi sub conditione, ut praejudicium non fiat cui obligatio adsit applicandi. — Ita Elbel ⁸⁾, et Sporer ⁹⁾ cum Marchant.

337. - « 4°. Applicatio sub conditione « jam impleta, est valida; v. gr. ad intentionem quam habuit hodie superior. « Non autem sub conditione futura contingente, v. gr.: Applico illi cui Titius interrogatus voluerit; vel ei qui prius morietur; vel qui primo stipendium offeret. « Ita Suarez ¹⁰⁾, Laymann ¹¹⁾, Diana ¹²⁾, card. Lugo ¹³⁾ (contra Bonacina ¹⁴⁾, qui tamen ipse in praxi dissuadet).

« 5°. Non satisfacit qui te mortuum putans, Missas quas pro defuncto teneretur celebravit.

« 6°. Sacerdotes Societatis non satisfaciunt, celebrando pro defunctis per anticipationem: nisi tamen jam mortui sint, etsi postea promulgentur. — Laymann ¹⁵⁾ ».

Dicunt Lugo ^{a)} et Palaus ¹⁶⁾ applicationem Missae factam pro primo offerente esse validam; sed illicitam ex prohibitione Clementis VIII, quam promulgavit Paulus V die 15 Nov. 1605, vetans hanc consuetudinem, *tamquam pluribus nominibus periculosam, fidelium scandalis obnoxiam, atque a vetusto Ecclesiae more nimium aberrantem*. — At probabilius (ut recte ait Croix ¹⁷⁾) talis applicatio non solum erit illicita, sed saepe invalida. Quia saepe accidet quod Missa tunc dicatur pro causa quae adhuc non existit (puta si stipendium offerens postulabit Missam pro liberatione a carcere, ab infirmitate, etc.); quae causa, cum nunc non adsit, effectus Missae suspensus remanere deberet: quod non videtur credibile. — Bene tamen ad-

Applicatio sub conditione.

Celebrans anticipate pro mortuo non satisfacit.

Applicatio pro primo offerente, juxta alios, valida sed illicita.

Probabilius saepe etiam invalida.

Limitatio.

¹ Lib. 6, part. 2, num. 209. — ² Disp. 4, de Euch., qu. ult., punct. 7, § 3, n. 1. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 7, qu. 9, resp. 2. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 2, § 11, n. 4. — *Aversa*, qu. 11, sect. 17, v. *Hinc inferunt*. *Henao*, de Scientia media, parergon 29. — ⁵ Loc. cit., n. 210. — *Pasqual.*, qu. 951, num. 3. — *Suar.*, disp. 79, sect. 9, v. *Tertio*. — ⁶ Lib. 5, tr. 5, cap. 2, num. 11. — ⁷ De Euch., disp. 19, n. 225 et seqq. — ⁸ De Euch., n. 194. — ⁹ Part. 2,

cap. 4, n. 284. *Petr. Marchant*, Tribun., tom. 2, tr. 2, part. 2, tit. 4, qu. 2, § 2, dub. 2, propos. 2 (ubi de Missis ex stipendio debitum loquitur). — ¹⁰ Disp. 79, sect. 9, v. *Ex dictis colligo*. — ¹¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 2, n. 13. — ¹² Part. 2, tract. 14, resol. 15. — ¹³ De Euch., disp. 19, num. 209. — ¹⁴ Disp. 4, qu. ult., punct. 7, § 5, num. 3. — ¹⁵ Loc. cit., n. 14. — ¹⁶ Tract. 22, punct. 6, n. 18. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, num. 222.

runt; Diana, *part. 11, tr. 7, resol. 26*, non satis recte citantur a Croix; tenent enim posterioriorem dumtaxat distinctionis partem.

^{f)} Apud Possevinum, *de Offic. curati*, id reperire nequivi.

337. - ^{a)} Lugo, *de Poenit., disp. 13, n. 137*, eandem sententiam tenet quam ipse Croix hic infra, nimirum: applicationem Missae hoc modo factam, non solum illicitam, sed saepe etiam invalidam fore.

Secus, applicando singulis decimam partem cujuslibet Missae.

Nulli vel incapaci applicata, manet in thesauro Ecclesiae.

Quid consulendum in dubio de capacitate.

vertit [Contin.] Tournely¹ cum Vasquez, Aversa et Quarti, quod si sacerdos praevideat quod postulabuntur Missae pro aliquo defuncto^{b)}, bene potest eas nunc offerre, et deinde stipendium percipere; quia hoc casu jam offerrentur pro persona determinata.

338. - « 7°. Non omnes sacerdotes tenentur die animarum applicare Missam « pro omnibus defunctis. — Tamburinius²; « contra Fraxinellum et Gavantum³ ».

De hoc adest decretum S. Congregationis (apud Merati⁴), editum die 4 Aug. 1663, ubi dictum fuit: *In die Commemorationis omnium fidelium defunctorum, sacrificia possunt a sacerdotibus celebrantibus applicari ad libitum, scilicet, vel pro omnibus fidelibus defunctis, vel pro aliquibus tantum.* — Hoc decreto posito, bene ait [Contin.] Tournely⁵ nihil obesse quin pro talibus Missis accipi possit stipendium.

339. - « 8°. Missa celebrata in altari « privilegiato pro defunctis non suffragatur illis, nec satisfit indulto, nisi sit de « *Requiem*. — Diana⁶, ex declaratione « cardinalium ».

Hoc privilegium altaris in hoc consistit, ut ex indulgentiis, sive fructibus qui sunt in thesauro Ecclesiae, liberetur a purgatorio anima pro qua Missa in illo altari applicatur. Et hoc, vi potestatis clavium, quam habet Papa applicandi indulgentias, vivis quidem per modum absolutionis, defunctis vero per modum suffragii sive solutionis.

Quaeres 1°. *An, ad lucrandam indulgentiam altaris privilegiati, semper requiratur ut celebretur Missa de Requiem?*

Resp. Negative. Nam, licet olim, anno 1601 die 1 Junii, respondisset S. Congregatio affirmative (ut fert Diana⁷); attamen Alexander VII, die 12 Januar. anni 1667, in decreto incipiente: *Credita Nobis*, de-

claravit quod in iis diebus, quibus non licent Missae de *Requiem*, Missae de festo currente easdem habent indulgentias quas habent Missae de *Requiem*: idque extendit ad altaria privilegiata etiam non perpetua, et pro aliquo die in hebdomada. Deinde Innocentius XI, die 4 Maji anni 1688, declaravit id valere etiam in diebus dominicis et diebus infra octavas Paschatis, Pentecostes, Corporis Christi, et aliis annuis diebus quibus Missae de *Requiem* non possunt celebrari. Demum haec omnia decreta confirmavit Clemens XI, die 29 Septembris anni 1714. — (Vide decreta praefata apud Merati⁸).

Ex his omnibus colligitur quod Missae in altari privilegiato, aut perpetuo, aut ad tempus concessio, suffragantur defunctis, sive dicantur de *Requiem*, sive de die currenti, quando non liceat eas de *Requiem* dicere. — Si vero currat festum semiduplex, omnino debet dici de *Requiem* in altari privilegiato; alias non acquiritur indulgentia, etiamsi in ecclesia solemnitas celebretur: ex declaratione S. Congregationis, quam refert Pater Zaccaria apud Croix⁹.

Cum autem privilegium conceditur ad tempus, declaravit S. C. (in decreto quod affert Croix¹⁰) quod tempus incipit, non a die publicationis brevis, sed a die concessionis.

Quaeres 2°. *Quid, si in ecclesia, ubi concessum est altare privilegiatum per aliquod tempus, non dicantur septem vel quinque Missae, juxta clausulam quae in indultis apponi solet?*

Silvius (apud Croix¹¹) putat privilegium etiam suffragari, si bis vel ter Missae non legantur^{a)}. — Sed verius oppositum docet Benedictus XIV¹², ex decreto S. C. Concilii, edito die 11 Sept. 1694, et

Nisi occurrat festum semiduplex.

Quid de clausula requirente quinque vel septem Missas.

¹ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 4, quaer. 8. - Vasq., disp. 234, cap. 3, n. 23. Aversa, qu. 11, sect. 18, v. Sexto. Quarti, Append. de Sacrif., qu. 4, punct. 1, diff. 5. - ² Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 3, § 1, n. 10. - Fraxinel., de Sacerdot. obligat., sect. 4, concl. 4, § 22.

³ Part. 4, tit. 15, n. 18. - ⁴ Series decretor. a SS. Pontific., n. 411. (Et habetur inter Decr. authent. S. R. C., n. 1275, ad 9). - ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 4, quaer. 11. - ⁶ Part. 4, tr. 4, resol. 233; et part. 9, tr. 2, resol. 8. -

⁷ Part. 4, tr. 4, resol. 233. - Alex. VII, decret. *Credita nobis*, § 2, in Bullar. Rom. Mainardi. - Innoc. XI, breve *Alias postquam*, in Bullar. Rom. Mainardi. - Clem. XI, decret. 20 S. R. C. in Bullar. Clem. XI. - ⁸ Series decretor., n. 623 et seqq. - ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 509. Cfr. Thesaur. resolut. S. C. C., die 9 Februar. 1726, in *Romana*. - ¹⁰ Loc. cit., num. 525; cfr. decret. authent. S. C. Indulg., num. 37. - Silvius, opusc. 6, Resolut. var., v. *Indulgentiae I.* - ¹¹ Loc. cit., n. 522. - ¹² Notific. 56, n. 16.

^{b)} Videlicet pro defuncto qui, dum Missa celebratur, jam tunc defunctus est.

339. - ^{a)} Silvius id concedit si fiat « semel et iterum in anno, idque per accidens ».

Die commemorationis defunctorum, nulla obligatio applicandi defunctis.

Altare privilegiatum, quid.

Non requirit Missam de Requie.

approbato ab Innocentio XII, qui mandavit publicari. Ibi dictum fuit, *celebrationem Missarum indultis praefatis praefinitarum, omnino necessariam esse singulis diebus in eadem ecclesia.*

Declaravit tamen eadem S. C. die 30 Julii 1706, alio decreto (inserto in Bullario Clementis XI ¹), quod pro tempore quo religiosi vel sacerdotes saeculares per aliquot dies vel menses propter absentiam non celebrant Missas praefinitas, indulgentiae non amittuntur, sed pro illo tunc suspenduntur. Insuper declaravit quod si Missae non legantur ob sacerdotum infirmitatem, vel quia religiosi occasione festivitatis vel funerum alibi celebrare debeant ex jussu praelati, si raro id fiat, indulgentiae etiam suffragantur. — Vide praedicta decreta apud Benedictum XIV ², et apud Sporer ³, qui illa in extensum affert.

Quaeres 3°. Quomodo intelligenda clausula: *Si in ecclesia aliud altare privilegiatum non est erectum?*

Probabiliter respondent Sporer ⁴ et Go-

bat ⁵, intelligendam esse, quod si altare privilegiatum antea concessum fuerit generatim pro quibuscumque defunctis, idque in secunda petitione non sit expressum, posterior concessio, etiam generatim facta, nihil valet; secus vero, si concessio fiat pro aliquibus particularibus personis. — Et sic pariter videtur dicendum, si prima concessio fuerit particularis, et secunda generalis.

Notandum hic 1°. Privilegium altaris privilegiati non esse communicabile per generalem communicationem privilegiorum, ex decreto S. C. Indulgentiarum, dato die 5 Febr. anni 1748, et approbato a Benedicto XIV die 2 Martii ejusdem anni. Ita refert Pater Ferraris ⁶. — Notandum 2°. Quod Clemens XIII, prae voto ejusdem S. Congregationis, die 19 Maji 1759, indulsit omnibus ecclesiis parochialibus altare privilegiatum quotidianum ad septennium; quo expleto, praecepit omnibus episcopis, abbatibus vicariisque capitularibus, pro suis paroeciis confirmationem ejusdem privilegii ad septennium petere. Vide Ferraris ⁷.

Clausula: si in ecclesia aliud altare privilegiatum non sit erectum.

Privilegium altaris non communicatur generali communicatione.

Quid de altaribus privilegiatis in paroeciis.

DUBIUM III.

Quando et quoties liceat celebrare.

340. *An possit dici Missa ante auroram vel post meridiem.* — 341. *A quo tempore incipiat aurora. An tempus tam aurorae quam meridiei moraliter accipiendum.* — 342. *Quid de privilegiis regularium.* — 343. *Casus in quibus licet celebrare ante auroram vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missae dici possint ante auroram.* — 344. *An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causa itineris, vel ex dispensatione episcopi.* — 345. *An peccet graviter qui celebrat ante auroram vel post meridiem.* — 346. *Quaenam in hoc sit parvitas materiae.* — 347. *Quale peccatum sit celebrare ante Matutinum.* — 348. *Quid, si esset Missa conventualis et solemnis.* — 349. *An liceat celebrare (et ministrare communionem) in quolibet anni die.* — 350. *An in die Coenae Domini et Sabbati sancti liceat privatim celebrare.* — 351. *An et quando liceat celebrare pluries in die.* — 352. *An aliquando liceat interrompere Missam vel de novo incipere.* — 353. *An, si superveniat princeps vel turba peregrinorum; vel si sacerdos recordetur alicujus impediendi.* — 354. *An, si urgeat necessitas propria vel aliena.* — 355. *Quomodo Missa interrupta supplenda sit ab alio sacerdote.*

Tempus celebrationis.

340. — « Resp. I°. Ordinarie non licet « celebrare post meridiem, sed debet in- « choari ante duodecimam. — Nec ante

« auroram: quam ante solis ortum, Re- « ginaldus ^a) quadrantem horae, Henri- « quez ^b) et Coninck ^c) mediam horam,

¹ Decr. 2 S. C. Conc. — ² Notif. 56, n. 17. — ³ Suppl. Sacram., cap. 3, n. 134. — ⁴ Loc. cit., n. 133. — ⁵ Quinar., tr. 4, cap. 26, num. 519. — ⁶ Biblioth., v. *Indulgentia*, in

Append., num. 15. Cfr. etiam Decr. auth. S. C. Indulg., n. 171. — ⁷ Loc. cit.; et etiam tom. 8, decret. S. R. C., n. 1624. Cfr. Decr. auth. S. C. Indulg., n. 215.

340. — ^a) Reginaldus, *lib.* 29, n. 173, ait aurora intelligi primam solis irradiationem, « quod intellige moraliter, non autem mathematicè, ita ut illicitum non sit tale initium praevenire aliquantulum, ut uno quadrante horae ».

^b) Henriquez, *lib.* 9, cap. 24, n. 5, ait Ec-

clesiam prohibere ne Missa celebretur ante lucem, et addit: « Dicitur lux quando incipiunt signa orituri solis per aliquam aeris illustrationem, vel paulo ante per dimidium horae ».

^c) Coninck, *qu.* 83, n. 217, dicit: « Sesqui-hora aut circiter ante ortum solis ».

« Azor horam cum quadrante, Suarez et
« Fernandez, et Possevinus sesquihoram
« comprehendere dicunt. Et consequenter
« cum (secundum Henriquez ^{b)}), Suarez et
« alios) Missa possit inchoari tanto ante
« auroram, ut sub ejus initium finiatur,
« licet duabus horis ante solis ortum in-
« cipere. Ita Rodriguez et alii. — Unde
« ulterius inferunt quidam cum Suarez,
« religiosis habentibus privilegium cele-
« brandi hora ante diem, licere tribus
« horis ante ortum solis incipere: quod
« card. de Lugo ¹ non improbat; etsi Lay-
« mann ^{d)} tantum permittat horis duabus
« cum dimidia, Diana vero duabus horis
« post mediam noctem. Card. de Lugo ².

« Quaecumque autem hora licite (sive
« ex, sive sine privilegio) celebrent, ea-
« dem etiam (atque adeo in Missa quae
« nocte Nativitatis, caeterisque quae post
« illam celebrantur) licere iis Euchari-
« stiam aliis ministrare, contra Bordo-
« num ^{e)} docet Diana ³ ». — [Sed hoc ve-
titum nunc est. Vide de hoc dicta n. 252,
v. *Sic etiam*].

341. In rubrica Missalis habetur:
Missa privata, saltem post Matutinum et
Laudes, quaecumque hora ab aurora usque
ad meridiem dici potest. Non licet igitur
celebrare ante auroram: quae non jam
intelligitur ortus solis, sed tempus illud
quod est medium inter noctem et diem.
Hinc dicunt Salmant. ⁴, licitum esse in-
choare Missam fere per duas horas ante
ortum solis. Sed melius ajunt Croix ⁵,
[Contin.] Tournely ⁶ et Benedictus XIV ⁷,

auroram computandam esse ex temporum
varietate, juxta tabellas quae Directoriis
officii divini apponi solent. Idcirco asse-
runt Croix et Tournely, in mense Junii
auroram incipere fere duabus horis cum
quadrante ante ortum solis: mensibus
Februarii et Septembris, hora cum dimi-
dia: in mense Martii hora cum quadrante:
in reliquis vero mensibus, hora et tribus
quadrantibus circiter.

Omnes autem conveniunt ^{a)} cum Lugo ⁸,
[Contin.] Tournely ⁹, Wigandt ¹⁰, Bona-
cina ¹¹, et Salmant. ¹² (qui citant Suarez,
Navarrum, Sà, Henriquez et alios), quod
nulla sit culpa Missas terminare in au-
rora, et eas incipere parum ante meri-
diem. Ratio, quia tempus tam aurorae
quam meridiei (de qua infra dicemus, *ex*
n. 345) non mathematice, sed moraliter
accipiendum. — Et quamvis olim (ut fert
Benedictus XIV ¹³) Clemens XI secus prae-
ceperit in quodam suo edicto, ubi sic di-
xit: *Comandiamo che le Messe non pos-
sano incominciarsi prima dell'aurora, e*
che a mezzogiorno debbano essere del
tutto terminate; nihilominus postea, cum
hoc punctum rursus examini mandatum
fuisset, Benedictus XIII annuit posse tole-
rari latitudinem tertiae partis horae, tum
ante auroram tum post meridiem. Idque ^{b)}
per edictum publicatum fuit sub Cle-
mente XII (apud Benedictum ¹⁴).

342. — Circa autem religiosos, affert
Lugo ¹⁵ plura privilegia, quibus regulari-
bus conceditur celebrare duabus horis
post mediam noctem. Item Salmant. ¹⁶ af-

Licitum
terminare
in aurora et
incipere pa-
rum ante
meridiem.

Privilegia
regularium
circa horam
celebrandi.

Azor, part. 1, lib. 10, cap. 25, qu. 4. — Suar., disp. 80, sect. 4, v. *Secundo inquiri*. — Fernand. de Moure, Exam., part. 3, cap. 5, § 14, num. 3. — Possev., de Offic. curati, cap. 8, n. 28. — Suar., loc. cit. — Rodrig., Sum., part. 1, cap. 248, num. 1. — Suar., loc. cit., v. *Tertia exceptio*. — ¹ De Euch., disp. 20, num. 32. — Diana, part. 2, tr. 14, resol. 33. — ² Loc. cit. — ³ Part. 9, tract. 7, resol. 43. — Rubr. Miss. xv, 1. — ⁴ Tr. 5, cap. 4, n. 33, v. f. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 226. — ⁶ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 5,

qu. 1. — ⁷ Notific. 13, n. 12. — Croix, loc. cit. — Contin. Tourn., loc. cit. — ⁸ De Euch., disp. 20, num. 37. — ⁹ Loc. cit., qu. 2. — ¹⁰ Tr. 15, num. 52. — ¹¹ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 2. — ¹² Tract. 5, cap. 4, num. 33 et 42. — Suar., disp. 80, sect. 4. — Navar., Man., cap. 25, n. 85. — Sà, v. Missa, num. 27. — Henriq., lib. 9, cap. 24, num. 5. — ¹³ Notificat. 13, num. 3. — ¹⁴ Notificat. 13, num. 4. — ¹⁵ De Euch., disp. 20, num. 27. — ¹⁶ Tract. 5, cap. 4, num. 32.

^{d)} Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 4, haec non clare dicit; sed num. 3, IV, improbat sententiam Suarii: « Ego vero puto, inquit, hanc extensionem esse nimiam, praesertim tempore aestivo in septentrionalibus parti-
bus ». Sed dicit regulares posse Missam inci-
pere « una hora ante... tempus illud quo aliis
communi jure sacrificare licet ». Et inferius
negat communi jure et per se licere cele-
brare duabus horis ante solis ortum.

^{e)} Bordonus, Variar. resolut. 56, n. 161, de
nocte Nativitatis tantum loquitur, negans in
ea communionem posse fidelibus ministrari.

341. — ^{a)} Omnes quidem (Navarro forte
excepto) in eo conveniunt, vel implicite vel
explicite, quod aurora aut meridies accipienda
sint moraliter; sed non omnes de hoc prin-
cipio corollarium colligunt quod hic exponitur.

^{b)} Idque iterum publicatum fuit sub Cle-
mente XII.

ferunt privilegium Eugenii IV, celebrandi tertia hora post meridiem ex justa causa.

An autem *hujusmodi privilegia fuerint revocata per Tridentinum?*

Affirmat Fagundez cum aliis, apud Lugo¹; quia in praefato concilio² sic praecipitur: (Ordinarii) *caveant ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent..., non obstantibus privilegiis.... quibuscumque*. At negant Wigandt³; Lugo⁴ cum Rodriguez, Salas, Diana et aliis pluribus; et id probabile putat Roncaglia^{a)} cum Tamburinio^{a)}. Ratio, quia Tridentinum ibi tantum imponit episcopis, ut praedicta curent observari: ergo, ubi episcopi non repugnant, non est cur regulares suis privilegiis frui nequeant. — Sed hoc non obstante, oppositum omnino tenendum ex decreto Clementis XI, edito 15 Decembr. 1703 (in extensum relato apud Croix⁵), ubi Pontifex declarat privilegia regularibus concessa circa Missarum celebrationem omnino revocata esse per concilium Tridentinum⁶. Et quamvis Clemens ibi tantum loquatur de privilegio altaris portatilis^{b)}; tamen hac declaratione procul dubio ostendit pariter revocatum esse privilegium celebrandi extra debitas horas:

Revocata
sunt per
Tridentinum.

Fagund., de 1° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 17, num. 3.

¹ Disp. 20, n. 28. — ² Sess. 22, de observand... in celebr. Miss. — ³ Tr. 15, n. 52. — ⁴ Loc. cit., num. 29. *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 43, art. 5. *Salas*, in 3 Part. D. Thom., qu. 83, de ritu hujus sacram., hoc est de Sacrif. Miss., art. 2, dub. 3 (Mss. Salmant., fol. 290^t). *Diana*, part. 10, tr. 12, resol. 25. — *Clem. XI*, decl. S. C. Conc., n. 1, in Bullar. Clem. XI. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 258. — ⁶ Sess. 22, de observand... in celebr. Miss. — *Sotus*, in 4,

quas concilium expresse servari jubet ab omnibus sacerdotibus, non obstantibus (ut supra) privilegiis quibuscumque.

343. - « Dixi: *Ordinarie*. Quia ante-
« vertere licet sequentibus casibus, in qui-
« bus etiam paulo post meridiem, v. gr.
« uno vel altero quadrante, inchoari po-
« test, uti etiam secundum Sotum et Pa-
« ludanum, ex quavis rationabili causa,
« v. gr. ob supplicationem, vel concionem
« publicam protractam ultra meridiem,
« ob funus principis; vel quia sacerdos
« die festo propter iter fuit impeditus:
« quo casu, etiam integra hora post, licere
« inchoare dicunt. Vide Laymann⁷, Fer-
« nandez⁸:

Quando li-
ceat cele-
brare ante
vel post
tempus.

« 1°. In necessitate, v. gr. ut morituro
« detur viaticum: quo casu, licere media
« nocte celebrare ait Diana⁹ ex Lay-
« mann, etc. ». — [Cum Lugo¹⁰, et Sal-
« mant.¹¹ cum Vasquez, Palao, Dica-
« stillo^{a)}, Hurtado, etc. communiter].

« 2°. Ubi est mos rationabilis, ut opi-
« fices et famuli summo mane possint au-
« dire Sacrum. Laymann¹² ex Navarro,
« etc. Vide Diana^{b)}. — Non tamen id-
« circo post meridiem licebit.

« 3°. Ex privilegio: de quo supra.

dist. 13, qu. 2, art. 2, v. *Propter causam*. — *Palud.*, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2, concl. 3. — ⁷ Lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4. — ⁸ Exam., part. 3, cap. 5, § 14, n. 1. — ⁹ Part. 2, tr. 14, resol. 33. *Laym.*, loc. cit., n. 3. — ¹⁰ De Euch., disp. 20, n. 26. — ¹¹ Tr. 5, cap. 4, n. 27. *Vasq.*, disp. 232, num. 29. — *Palao*, tr. 22, punct. 7, n. 13, v. *Secundo*. *Gasp. Hurtad.*, de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 4, i. f. — ¹² Lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 3, v. f. — *Navar.*, Man., cap. 25, num. 85.

342. - ^{a)} Scilicet Roncaglia, *de Sacrif. Miss., cap. 5, qu. 8, resp. 2*, « non improbabili-
liter » doceri ait hanc sententiam, quam tenet
Tamburinius in *Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 6, § 4, n. 16 et 24*.

^{b)} Scite notat S. Alphonsus decretum Clementis XI in hac parte de altari portatili dumtaxat loqui. Sed ex ibi dictis de altari, S. Doctor idem colligit de hora celebrationis. Quanti vero valeat haec illatio, idem S. Doctor indicat, cum ipse postea ab hac sententia recessisse videatur. Quae enim hic leguntur, jam scripserat anno 1755 in secunda hujus Operis editione. Postea vero, in prima scilicet editione Operis *Istruzione e Pratica, cap. 20, de' Privilegi, n. 122*, anno 1757, quod rursus quarta editione Theologiae moralis (anno 1760) et posterioribus inserendum curavit, *lib. 1, append. II, de Privilegiis, n. 122*, sententiam quae negat hujusmodi privilegia a Tridentino

revocata esse, fusius exposuit, neque eam, ne uno quidem verbo, reprobavit. — Quidquid sit de hoc et de antiquis privilegiis, hodie ex privilegio concessio Congregationi Puritatis Neapoli erectae, regulares semper et ubique celebrare possunt duabus horis ante auroram et post meridiem. *Compend. Privil. Piorum Operar., part. 2, cap. 5, § 7*. Pariter Gregorius XVI, suo rescripto diei 13 Maji 1838, concessit ut Praepositus Generalis Societatis Jesu facultatem dare possit Missionariis « ut sive itineris causa sive causa devotionis, pro se vel pro populo, sive causa dandae Communionis fidelibus exspectantibus, hora secunda post mediam noctem celebrent ». Vide *Compend. Privil. Soc. Jesu, n. 410*.

343. - ^{a)} Dicastillus, *tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 4, n. 73*, opinionem hanc refert neque eam reprobavit.

^{b)} Diana scilicet, *part. 2, tr. 14, resol. 34*,

« 4°. In nocte Nativitatis: in qua omnes « tres Missas ante auroram dici posse pro-
« babiliter docent Suarez, Coninck, Lay-
« mann ^{c)}, Diana ¹; contra Silvestrum, Fer-
« nandez et alios ». [Lugo ², Salmant. ³,
contra Fagundez et Nuñez].

Quaeres: *an liceat in nocte Nativita-
tis Domini legere omnes tres Missas ante
auroram?*

Affirmant Suarez ⁴, Lugo ⁵, Salmant. ⁶;
Diana ⁷ cum Vasquez, Laymann ^{c)}, Co-
ninck, Molfesio, etc. Quia (ut dicunt) in
can. *Nocte sancta, de consecr., dist. 1*, abso-
lute conceditur quod in nocte Nativitatis,
Missas celebrent presbyteri. — Sed ve-
rius id negandum cum Holzmann ⁸, Con-
cina ⁹ et Elbel ¹⁰. Ratio, quia hoc esset
contra expressam rubricam Missalis, ubi
notatur: *Prima (Missa) dicitur post me-
diam noctem...; secunda in aurora...; ter-
tia vero in die*. Et hodie adest decretum
S. C. Rituum, editum die 8 Dec. 1702 ^{d)},
apud Holzmann et Elbel, ubi dicitur: *Non
licet in media nocte Nativitatis Domini
celebrare successive alias duas (Missas),
et communionem sacram exhibere*.

Suar., disp. 80, sect. 4, v. *Tertio*. — *Coninck*, qu. 83,
n. 218. — ¹ Part. 4, tr. 4, resol. 236. — *Silvest.*, v. *Missa I*,
qu. 6, § *Primum*, i. f. — *Fernand. de Moure*, Exam.,
part. 3, cap. 5, § 7, n. 3. — ² Disp. 20, n. 25. — ³ Tr. 5,
cap. 4, n. 26. — *Fagund.*, de 1° Praec. Eccl., lib. 3, cap. 16,
num. 3. — *Nuñez*, qu. 83, art. 2, v. *Sed est dubium*. —
⁴ Disp. 80, sect. 4, v. *Tertio*. — ⁵ Loc. cit., n. 25. — ⁶ Loc.
cit., num. 10 et 26. — ⁷ Part. 2, tr. 14, resol. 35. — *Vasq.*,
disp. 232, cap. 3, num. 31. — *Coninck*, qu. 83, num. 218.
Molfes., part. 1, tr. 3, cap. 10, num. 22. — ⁸ De Euch.,
n. 372. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 7, n. 4. — ¹⁰ Confer. 19,
de Temp. sacrific., n. 230. — *Rubr. Miss.*, Rubric. general.,
xv, 4. — *Holam.*, loc. cit. — *Elbel*, loc. cit. — *Concina*, de
Sacrif. Miss., cap. 7, n. 4. — ¹¹ Tr. 15, n. 52. — ¹² Tr. 5,

Si autem quis unam Missam celebrare
vellet in tali die, nulla apparet ratio, ut
recte ait Pater Concina, cur primam po-
tius quam alias celebrare debeat.

344. — Adde 5°. Posse celebrari Missam
privatam post solemnem in festivitate, si
solemnis protrahatur ad horam et amplius
post meridiem ^{a)}; ut probabiliter dicunt Wi-
gandt ¹¹; et Salmant. ¹² cum Laymann, Pa-
lao, Suarez, Rodriguez, Ledesma, Villa-
lobos, etc. — Immo probabiliter Suarez,
Vasquez, Filliuccius, Rodriguez, Possevi-
nus et alii, apud Bonacina ¹³ (qui tamen
non facile id concedit sine licentia epi-
scopi), admittunt, etiam post duas horas
posse celebrari, ne magna pars populi
Missa careat.

Adde 6°. Ex causa itineris, per horam
post meridiem ^{b)} — vel ante auroram —;
ut cum Busenbaum dicunt communissime
Concina ¹⁴, Wigandt ¹⁵; et Salmant. ¹⁶ cum
Soto, Suarez, Palao, Laymann et aliis cita-
tis. — Sic etiam ex causa funeris alicujus
magnatis; ut Busenbaum, Concina; et Sal-
mant. ¹⁷ cum Laymann, Henriquez, etc. —
Ex causa concionis: Busenbaum et Wi-

Alii casus
in quibus
extra tem-
pus cele-
brare licet.

cap. 4, n. 35. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4. — *Palao*,
tr. 22, punct. 7, n. 14. — *Suar.*, disp. 80, sect. 4, v. *Quo-
circa*. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 248, n. 2. — *Petr. de
Ledesma*, de Euch., cap. 19, i. f. — *Villal.*, part. 1, tr. 8,
diff. 22, n. 5. — *Suar.*, loc. cit. — *Vasq.*, disp. 232, cap. 4,
n. 37. — *Fill.*, tr. 5, cap. 4, n. 113. — *Rodrig.*, Sum., part. 1,
cap. 248, n. 2. — *Possev.*, de Off. curati, cap. 8, n. 28.
¹³ Disp. 4, de Euch., qu. ult., punct. 9, n. 7. — ¹⁴ De Sacrif.
Miss., cap. 7, n. 2. — ¹⁵ Tr. 15, n. 52. — ¹⁶ Tr. 5, cap. 4, n. 36. —
Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2, v. *Propter causam*. — *Suar.*,
disp. 80, sect. 4, v. *Quocirca*. — *Palao*, tr. 22, punct. 7,
n. 14, i. f. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4. — *Concina*, de
Sacrif. Miss., cap. 7, n. 2. — ¹⁷ Tr. 5, cap. 4, n. 41. — *Laym.*,
lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 24, n. 6.

asserit Missam celebrari posse « usque ad
meridiem inclusive ». Deinde opiniones plu-
res affert de tempore requisito ad materiae
gravitatem, si quis post meridiem Missam
inchoaret.

^{c)} Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 2,
opinionem istam ex aliis refert et exponit,
quam ipse nec reprobat neque amplectitur.

^{d)} Decretum istud, quod Elbel et Holz-
mann ad 8 Decembr. 1702 referunt, in de-
cretis S. R. Congr. authenticis non reperitur;
sed plura alia ibidem habentur ejusdem te-
noris, et quidem sub numeris 752, 781, 1584,
1683, 1761. Sed vide supra in nota e ad
num. 252, concessionem motu proprio SS^{mi}
Domini Nostri Pii PP. X, factam pro oratoriis
monasteriorum, piorum institutorum, semi-
nariariorum.

344. — ^{a)} Quin etiam Wigandt et Villalo-
bos concedunt posse duabus horis post meri-
diem incipi; Ledesma in idem propendit, etsi
valde haesitanter loquitur; concluditque his
verbis: « In his et similibus casibus consul-
tius ac securius foret licentiam ad hoc ab
episcopo postulare ». — Filliuccius usque ad
nonam concedit. — Vasquez vero et Posse-
vinus male citantur a Bonacina; Possevinus
enim non disputat de casu praesenti; Vasquez
autem plane dissentit, scribens *loc. cit.*: « Ab-
soluta... jam Missa solemni [in diebus solemni-
bus] et hora duodecima, nullam aliam nisi
paulo post inchoari posse ».

^{b)} Non unius sententiae sunt auctores ci-
tati pro sententiis sub hoc n. 6 expositis. Ple-
rique enim de sola Missa inchoanda post me-
ridiem loquuntur; pauci vero de Missa ante

gandt. — Ex causa publicae supplicationis: Busenbaum et Concina. — Item, quando episcopus confert ordines: Laymann¹; et Salmant.² cum Soto^{c)}, S. Antonino, Paludano, Henriquez, etc. Ex his enim causis Missa potest anticipari, ut supra, vel postponi per horam.

Adde 7°. Si episcopus dispenset in aliquo casu particulari ex rationabili causa; juxta quam facultatem, possunt episcopi secum etiam dispensare. Ita Lugo³, Wigandt⁴; et Salmant.⁵ cum Navarro, Laymann, Palao, Coninck, etc. — Et recte dicit Croix⁶ eandem facultatem habere omnes superiores, secluso privilegio, erga suos religiosos; cum sint eorum Ordinarii.

345. — « Unde resolves:

1°. Graviter peccat qui sine aliqua « harum, aut saltem justa causa, citius « mane, vel serius post prandium celebrat: « ubi Azor, tertiam horae partem; Laymann^{a)}, mediam horam; Bonacina^{b)}, « tres quadrantes; Silvius^{c)} horam requirit, ut differendo peccet mortaliter. — « Vide Diana⁷, ubi notat, religiosos ex

« suis privilegiis posse celebrare usque ad « tres horas post meridiem; post tertiam « vero, nullo modo. Vide Bonacina⁸ ».

Quaeritur: *an sit cuique licitum celebrare Missam sub hora nona, scilicet hora tertia post meridiem?*

Affirmant Scotus, S. Antoninus^{d)}, Paludanus^{d)}, Navarrus, Vivaldus, Durandus, etc., apud Palaum⁹ et apud Escobar¹⁰, qui cum Lessio^{e)} id probabile putat; quia (ut dicunt) sacrificium altaris correspondere debet sacrificio crucis, quod hora nona fuit consummatum. — Nec ob stare ajunt Ecclesiae contrariam consuetudinem; quia haec est tantum introducta ob fragilitatem hominum non valentium tamdiu jejunare: unde non censetur obligationem induxisse, sed potius favorem, cui quilibet potest renunciare.

Sed hodie oppositum omnino tenendum; ut docent Suarez¹¹, Laymann¹², Bonacina¹³, Palao¹⁴ (qui opinionem contrariam merito improbabilem vocat); et Salmant.¹⁵ cum Vasquez, Coninck, et alii passim. — Ratio eruitur tum ex Tridentino¹⁶,

Quidam dicunt posse celebrari hora tertia post meridiem.

Oppositum hodie omnino tenendum.

Seclusa
justa causa
celebrare
extra tem-
pus, lethale.

Wigandt, tr. 15, n. 52. — Concina, cap. 7, num. 2. —¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4, i. f. —² Tract. 5, cap. 4, n. 40. — S. Anton., part. 3, tit. 13, cap. 6, § 6, post med. — Palud., in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2, concl. 2 (num. 9). — Henric., lib. 9, cap. 24, num. 6. —³ De Euch., disp. 20, num. 27 et 42. —⁴ Tr. 15, num. 52. —⁵ Tract. 5, cap. 4, num. 28 et 37. — Navar., Man., cap. 25, num. 85. — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 4, num. 3. — Palaus, tr. 22, punct. 7, num. 13, v. Quarta, et n. 14. — Coninck, qu. 83, n. 217. —⁶ Lib. 6, part. 2, n. 225. — Azor, part. 1, lib. 10, cap. 25, qu. 5. — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 4, num. 4. —⁷ Part. 2, tr. 14,

resol. 34. —⁸ Disp. 4, de Euch., qu. ult., punct. 9, num. 7. — Scotus, in 4, dist. 13, qu. 2, v. Tertium principale. — Navar., Man., cap. 25, num. 85. — Vivald., de Euch., cap. penult., de Praeparatione, num. 50, (al., cap. 151). — Durand., Rational., lib. 4, cap. 1, n. 20, (vel Durand. a S. Portian., in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2). —⁹ Tr. 22, punct. 7, n. 14. —¹⁰ Lib. 21, n. 354. —¹¹ Disp. 80, sect. 4, v. Dico 2, et v. Sed quaeres. —¹² Lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4. —¹³ Qu. ult., punct. 9, n. 7. —¹⁴ Tr. 22, punct. 7, n. 14. —¹⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 34. — Vasq., disp. 232, cap. 4, n. 36. — Coninck, qu. 83, num. 219. —¹⁶ Sess. 22, de Observand. in celebr. Miss.

auroram. Convenit quidem inter omnes posse post meridiem inchoari Missam; at pauci tempus determinant. Denique, qui de itineris causa loquuntur disputant de die festo.

^{c)} Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2, haec utique habet, loquens de Sabbato sancto: « Ad datur illic [in quodam canone] quod in Sabbato sancto, circa noctis initium Missarum solemnina celebrarentur, quia illo die longius protraheretur jejunium. Item et ratione ordinum quae illo etiam die celebrantur, et propter aliorum officiorum prolixitatem ».

345. — ^{a)} Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 4: « Ex quacumque justa occasione, inquit, poterit Missa post meridiem, puta uno vel altero quadrante inchoari; quia res hujusmodi morales moraliter et non mathematice accipi debent, ut supra de anticipatione dictum est ».

^{b)} Bonacina, disp. 4, qu. ult., punct. 9, n. 7, protrahit usque ad unam horam post

meridiem, ut quis Missam perficere possit citra mortale. Aurora vero, n. 2, intelligi dicit primam solis irradiationem, « vel paulo ante per quadrantem aut per dimidiam horam ».

^{c)} Silvius, in 3 P., qu. 83, art. 2, qu. 4, v. Post meridiem, ait: « Qui ex causa... paulo post meridiem celebraret, non graviter esset arguendus; immo ne arguendus quidem, si horae spatium non excederet, ac omnis offensio abesset ».

^{d)} S. Antoninus, part. 3, tit. 13, cap. 6, § 6; Paludanus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2, concl. 2, (n. 9), id concedunt diebus jejuniis.

^{e)} Lessius, de Euch., qu. 83, n. 75, negat Navarri sententiam esse improbabilem; quam ceteroquin non satis accurate refert; adducit enim Navarrum quasi asserat id fieri posse ob aliquam rationabilem causam, dum revera Navarrus id concedit absolute, neque ullam ad hoc causam requirit.

ubi sic habetur: *Decernit sancta synodus, ut Ordinarii... edicto et poenis propositis caveant ne sacerdotes aliis quam debitis horis celebrent.* Tum ex universali Ecclesiae consuetudine: quae utique nunc servanda est, cum sit praescripta a rubrica Missalis (ut supra, n. 341), et insuper expresse approbata a S. Pio V in sua bulla quarta, incipiente: *Sanctissimus in Christo Pater*, ubi Pontifex prohibet *in virtute sanctae obedientiae et sub indignationis suae ac perpetuae suspensionis a divinis poena...., ne deinceps Missas vespertino tempore.... celebrare, vel celebrari facere praesumant.* Ergo celebratio sub vespere non poterit excusari a culpa gravi; cum talis celebratio praesumptio a Pontifice declaretur et expressa inobedientia.

346. - Communiter autem doctores in hoc admittunt parvitatem materiae quae excuset a mortali; et cum causa, etiam a veniali, nempe si Missa terminetur parum ante auroram, et incipiatur parum post meridiem. — Sed valde discrepant in assignanda tali materia. Azor¹ assignat pro materia gravi tertiae horae partem; Laymann^{a)}, mediam horam. — Communius vero et probabilius Silvius^{b)}, Palaus², Bonacina^{c)}, Roncaglia³, Viva (apud Concina⁴, qui non reprobatur), et Salmant.⁵ cum Gabriele et aliis, censent non esse materiam gravem, nisi incipiatur Missa hora ante auroram, vel hora post meridiem^{d)}.

Item, valde probabiliter dicunt hic Suarez⁶, Bonacina⁷, Merati⁸ et Filliuccius⁹ cum aliis, privilegium celebrandi hora

post meridiem vel ante auroram, intelligi una hora ante vel post tempus^{e)}, ut supra a doctoribus concessum etiam non privilegiatis; alioquin privilegium parum prodesset.

Circa autem praedictam parvam materiam (id est minus quam hora, ut supra) in celebrando post meridiem, dixit quidam recentior, non sufficere ad excusandum a veniali causam differendi celebrationem usque ad illud tempus; sed insuper requiri justam causam eo tunc celebrandi, puta si sit dies festus, vel ut alii audiant Missam, et similia: alioquin dicebat, celebrationem non excusari a culpa veniali. — Sed haec distinctio sive opinatio a nullo auctore tradita est, et videtur omnino insubsistens (ut mihi et aliis doctis visa est); quia eadem causa quae permittit dilationem, permittit etiam celebrationem eo tunc fieri.

347. - « 2°. Non est peccatum celebrare « ante dictam Primam, vel, etsi ob infirmitatem non possis Horas dicere » [Ut docent etiam Salmant.¹⁰ cum communi]; « vel etiam ante Matutinum, si causa sub- « sit: sine qua erit veniale, ut docent Fil- « liuccius, Laymann et alii. — Videtur- « que sententia tuta, contra multos dicen- « tes esse mortale ».

Quaeritur: *quale peccatum sit celebrare Missam ante recitationem Matutini?* Ad- sunt tres sententiae:

Prima dicit esse mortale. Et hanc tenent S. Antoninus¹¹, Antoine¹², Juenin¹³, et alii cum Gavanto¹⁴, quamvis Merati¹⁵ dicat Gavantum postea alibi suam tem-

Celebrare ante Horas, licitum.

Celebrare ante Matutinum alii dicunt mortale.

S. Pius V, bulla *Sanctissimus*, de die 29 Mart. 1566, § 2, in Bullar. Rom. Mainardi. — ¹ Part. 1, lib. 10, cap. 25, qu. 5. — ² Tr. 22, punct. 7, num. 14. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 5, qu. 8, resp. 1. — *Viva*, de Euch., qu. 5, art. 6, n. 4. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 7, n. 2. — ⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 34. *Gabr. a S. Vincentio*, de Sacrif. Miss., disp. 3, qu. 2, i. f. — ⁶ Disp. 80, sect. 4, v. *Tertia exceptio*. — ⁷ *Qua.* ult., punct. 9, num. 7. — ⁸ Id est *Gavantus*, part. 1, tit. 15,

rubr. 1, v. *Privilegiati*. — ⁹ Tr. 5, cap. 4, num. 112. — ¹⁰ Tr. 5, cap. 4, n. 43 et 44. — *Fill.*, tr. 5, cap. 5, n. 142. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 4, num. 5. — ¹¹ Part. 3, tit. 13, cap. 4, § 4, v. f.; et cap. 6, § 6, i. f. — ¹² Tr. de Virtute Relig., cap. 1, qu. 4, resp. 2, v. f. — ¹³ Instit., de Euch., qu. 2, cap. 7, art. 1, quaer. 1. — ¹⁴ Part. 2, tit. 1, n. 1, litt. b. — ¹⁵ Part. 3, tit. 11, Nov. Observ., n. 7, v. *Denique*.

346. a) De Laymann, vide notam a, ad numerum praecedentem.

b) Vide notam c ad num. praec.

c) Vide notam b ad num. praec.

d) Palaus et Salmant., *locis cit.*, non loquuntur de eo qui auroram praevenit. — Gabriel a S. Vincentio, *loc. cit.*, scribit: Puto sine privilegio non posse Missam inchoari ultra unam fere horam post meridiem ». De

illo autem qui auroram praeveniret dicit: « Quodsi addatur dimidia hora pro parvitate materiae secundum aliquos, vel unus quadrans secundum alios, quod verius videtur, poterit sine mortali Missa celebrari tribus horis cum quadrante ante solis ortum ».

e) Suarez, *disp. 80, sect. 4, v. Tertia exceptio*; et Filliuccius, *tr. 5, cap. 4, n. 112*, loquuntur de eo qui auroram praevenit.

In hoc datur parvitas materiae.

Qualis censetur levis materia.

perasse opinionem ^{a)}. — Hanc sententiam auctores praefati probant ex quadam constitutione Innocentii IV, edita 1254, et relata apud [Contin.] Tournely ¹, ubi dicitur: *Sacerdotes.... Missam celebrare, priusquam Officium matutinale compleverint, non praesumant.* Item ex rubrica Missalis ², ubi legitur: *Sacerdos celebraturus Missam...., saltem Matutino cum Laudibus absoluto, etc.*; item ³, ubi videtur hic numerari inter defectus graviores.

Secunda autem sententia nullam in hoc culpam agnoscit: et hanc tenent Tamburinius ⁴; Holzmann ⁵ cum Gobat ^{b)} et Cherubino; item Marchant et Quarti, apud Croix ⁶. Ratio istorum, quia nulla apparet lex sub culpa hoc praecipiens: et rubrica est tantum de consilio, non de praecepto.

Innoc. IV, bulla *Sub catholicae*, diei 6 Mart. 1254, § 8, in Bullar. Rom. Mainardi. — ¹ De Relig., part. 2, cap. 2, art. 8, sect. 4, qu. 6. — ² Part. 2, tit. 1, de Praeparat. sacerdot. — ³ De Defectib., x, 1. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 7, § 2, num. 3 et seqq. — ⁵ De Praec. partic., n. 469. — *Cherub. Mayr*, Trismegist. doct. christ. continuat., dist. 2, cap. 1, n. 136. — *Petr. Marchant.*, Tribun., tom. 2, tr. 2, part. 2, tit. 4, qu. 2, § 1, Append. *Quarti*, part. 2, tit. 1, sect. 1, dub. 1, v. *Tertia sententia*. — ⁶ Lib. 6, part. 2, num. 230. — ⁷ Lib. 2, cap. 37, n. 81. — ⁸ Tr. 6, de Horis canon., dist. 1, n. 75. — ⁹ De Horis canon., cap. 9, § 8, num. 11 et 12. — ¹⁰ Confer. 19, de Temp. sacrific., n. 238. — ¹¹ Part. 3, tit. 11, Nov. Observ., num. 7. — ¹² De Sacrif.

Tertia vero sententia, communior et probabilior: quam tenent Palaus ^{c)}, Lessius ⁷, Anacletus ⁸, Concina ⁹, Elbel ¹⁰, Merati ¹¹; [Contin.] Tournely ¹² cum Soto, Silvestro, Tolet, Navarro ^{d)}, Bellarmino ^{d)}, Henrico a S. Ignatio; Croix ¹³ cum Valentia, Sanchez, Vasquez, Bonacina, Victoria ^{e)} et aliis; Salmant. ¹⁴ cum Suarez, Laymann, Filliuccio, Barbosa, etc. — Haec sententia docet contra primam id nequaquam esse mortale. Tum quia nulla adest connexio inter Officium et Missam; ac ideo recitatio Matutini non videtur necessaria dispositio ad celebrandum, cum sacerdos aliter orando possit etiam se disponere: tum quia huiusmodi gravis obligatio neque exprimitur in rubrica, neque communiter sub gravi est recepta. Docet autem contra secundam sententiam ^{f)} non excu-

Probabilius non esse mortale, sed veniale.

Alii, omnino licitum.

Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 2. — *Sotus*, de Just., lib. 10, qu. 5, art. 4, concl. 2; et in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2, i. f. *Silvest.*, v. *Missa I*, qu. 6, v. *Quantum*. *Tolet.*, lib. 2, cap. 1, n. 3, v. *Alterum*. *Henric. a S. Ignat.*, Ethica amor., tom. 2, lib. 10, n. 144 et 150. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 230. — *Valent.*, in 2^{am} 2^{ae}, disp. 6, qu. 2, punct. 10, § 5. — *Sanch.*, Consil., lib. 7, cap. 2, dub. 38. *Vasq.*, opusc. de Benefic., cap. 4, num. 65. *Bonac.*, de Horis canon., disp. 1, qu. 3, punct. 4, num. 11; et de Euch., qu. ult., punct. 9, n. 8. — ¹⁴ Tr. 5, cap. 4, n. 45 et seqq. *Suar.*, disp. 82, sect. 1, v. *Dico 1°*. *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 4, num. 5. *Fill.*, tr. 5, cap. 5, qu. 2, num. 139 et seqq. *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 24, n. 15.

347. — ^{a)} Gavantus scilicet, *loc. cit.*, dixerat esse mortale; sed suam sententiam temperasse videtur, cum *part. 3, tit. 11, n. 5*, dicat hanc rubricam dumtaxat « prope » esse praeceptivam.

^{b)} Gobat, *tr. 5, n. 667*, negat esse peccatum etiam veniale, per se loquendo; addit tamen *n. 668*, recitationem hanc esse optimam praeparationem ad Sacrum, et simul praeservationem ab errore quoad qualitatem Sacri; quibus dictis, sic concludit: « Ideo censeo non esse absque causa satis rationabili practicandam mitiorem sententiam ».

^{c)} Palaus, *tr. 22, punct. 10, n. 14*, ait: « Verius existimo nullum esse peccatum vel tantum esse veniale.... Quinimo culpa quae in hac parte esse potest desumi non debet ex eo quod Missa non recitatis Matutinis dicatur, sed ex eo quod Matutinum dictum non fuerit hora consueta ». Sed, *tr. 7, disp. 2, punct. 4, n. 6*, veniale esse dicit, quia ita est consuetudo recepta, et quia Matutinum hora consueta et ab Ecclesia praescripta non est dictum ».

^{d)} Navarrus et Bellarminus perperam citantur a Collet; Navarrus enim, *Man., cap. 25, n. 83 cum n. 68*, et *de Oratione, cap. 21, n. 30*, expresse dicit esse mortale, nisi ex

justa causa fiat. — Bellarminus pariter, *de bonis Operib., lib. 1, cap. 18, v. De ordine*, probabilem utique sibi videri ait sententiam quae habet nullum esse ordinem essentialem inter Missam et Horas canonicas. Sed, v. *Quia tamen*, concludit: Quia tamen communis sententia et consuetudo fidelium id habere videtur, ut peccato mortali se obstringere censeatur, qui absque gravi necessitate Missam celebrare praesumit matutino officio non expleto,... sine dubio tutius est hoc sequi, quam propter probabilem aliquam rationem peccandi periculo se exponere ».

^{e)} Victoria citatur quidem a Croix; sed ex Fagundes, qui eum, in *1 Eccl. praec., lib. 3, cap. 17, n. 23*, ex Henriquez allegat; Henriquez vero, *lib. 9, cap. 24, n. 7*, eum citat sine ulla loci indicatione, neque istud assertum apud eum reperire potui.

^{f)} Omnes quidem (praeter eos de quibus supra aliud notatum est) negant esse mortale; Anacletus tamen, Silvester, Vasquez et Laymann non dicunt expresse veniale esse; quin immo Barbosa dicit veniale posse esse « defectu debitae devotionis, ut si recitet Matutinum tardius quam par sit ». — Idemque tenet Suarez, *loc. cit.*, v. *Ex his vero*.

sari a culpa veniali: quia in rubrica id jam inter defectus numeratur. Ea enim quae inter defectus computantur, non amplius possunt dici esse de consilio, et ideo nequeunt ab aliqua culpa esse immunia. — Hanc nostram sententiam amplectitur etiam noster Pontifex Benedictus XIV, in suo doctissimo Opere *de Sacrificio Missae*¹.

Ab hujusmodi autem culpa veniali (ut recte dicunt [Contin.] Tournely², Croix³, et Salmant.⁴) excusabit quaelibet mediocris causa rationabilis; puta, si dans elemosynam postulet ut statim celebretur, si exspectet populus aut aliqua persona gravis, si superior praecipiat, tempus celebrandi transeat, vel instet commoditas studii, itineris, et similia.

348. - An vero sit mortale canere Missam conventualem et solemnem antequam Matutinum in choro dicatur?

Negat Sanchez⁵. — Sed Palaus⁶, Bonacina⁷, Merati⁸, Benedictus XIV⁹; et Salmant.¹⁰ cum Navarro^{a)}, Soto^{b)}, Silvestro^{c)}, Laymann, Garcia, Suarez et aliis, communiter et verius affirmant esse mortale: nisi intercedat justa causa (et gravis et publica, ac sine scandalo, ut addit Suarez). Ratio, quia talis est consuetudo recepta in omnibus ecclesiis, ubi preces publicae dicuntur: ita ut, aliter agendo, graviter laederetur publicus Dei cultus, bonum commune et conveniens regimen Ecclesiae, praeter scandalum populi.

¹ Lib. 3, cap. 13, num. 4, (al., sez. 2, cap. 4, § 3, i. f.).

² De Offic. div., cap. 2, artic. 8, sect. 4, qu. 6, resp. 1. Cfr. de Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 2. —

³ Lib. 6, part. 2, n. 230. — ⁴ Tr. 5, cap. 4, n. 46 et 47. —

⁵ Consil., lib. 7, cap. 2, dub. 39. — ⁶ Tr. 22, punct. 10, num. 14. — ⁷ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 8. —

⁸ Part. 3, tit. 11, Nov. Observ., n. 7. — ⁹ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 13, num. 4, (al., sez. 2, cap. 4, § 3, v. f.). —

¹⁰ Tract. 5, cap. 4, num. 48. Laym., lib. 5, tract. 5, cap. 4, n. 5. — Hieron. Garcia, Summa moral., tr. 2, diff. 5, dud. 4, num. 1. — Suar., disp. 82, sect. 1, v. Ultimo. — Suar.,

349. - « Resp. II°. Per se loquendo, « quotidie licet celebrare. — Dico: *per se*. « Quia praecepto obligante sub mortali, « prohibemur *die Veneris sancto* »; [Ex can. *Sabbato, de consecr., dist. 3*, ubi dicitur: *Isto biduo penitus non celebrari*; et respectu ad hoc biduum certe manet in observantia apud omnes, id est die Veneris et Sabbati sancti] « non tamen Eucharistiam sumere vel aliis praebere, ut « habent Hurtadus¹¹, Quintanadvenas ex « Suarez, Vasquez, Tanner, etc. (licet, suppositis declarationibus cardinalium^{a)}, « non licere ministrare nisi solis infirmis, « velit Diana¹² ex Barbosa, Gavanto, etc.) ».

Notandum hic decretum pro communionem quotidiana, approbatum ab Innocentio XI (relatum a Croix¹³), in quo dicitur: *Curent etiam* (episcopi et parochi) *ut, circa communionem in feria VI Parasceve, Missalis rubricae et Ecclesiae Romanae usus serventur*. — Ex quo recte infert Cardenas apud Croix¹⁴ (quidquid dubitet Leander), nunc graviter prohiberi communionem, etiam privatim, in illa die.

« In *Coena Domini* vero, etsi ex consuetudine, uno celebrante, reliqui communicare debeant; plures tamen ex causa licite privatim celebrant: non tamen post finitam Missam solemnem et « sacrarium reconditum (ut vult Palaus¹⁵), « licet alii id non admittant apud Diana¹⁶.

Vetatur celebratio feria VI Parasceve.

In Coena Domini.

loc. cit. — ¹¹ De Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 2. — *Quintanadvenas*, tr. 4, singul. 6. — *Suar.*, disp. 80, sect. 2, v. *Secundus dies*. — *Vasq.*, disp. 232, cap. 2, n. 22. — *Tanner*, tom. 4, disp. 5, qu. 10, dub. 4, n. 57. — ¹² Part. 9, tr. 7, resol. 24. — *Barb.*, de Parocho, cap. 20, n. 16. — *Gavanto*, part. 4, tit. 9, n. 24 et 25. — *Innoc. XI*, decret. S. C. C., *Cum ad aures*, 12 Febr. 1679. — ¹³ Lib. 6, part. 1, n. 665. — *Carden.*, Cris., disp. 66, cap. 6. — ¹⁴ Lib. 6, part. 1, num. 493. — *Leander*, id est *Emman. a Concept.*, Sum. novem partium Leandri, num. 444. — ¹⁵ Tr. 22, punct. 7, n. 2 et 5. — ¹⁶ Part. 11, tr. 5, resol. 32.

348. - *a)* Navarrus, *de Orat., cap. 21, n. 30*, loquitur generatim de celebratione Missae ante Matutini recitationem, sive Missa sit conventualis sive privata.

b) Sotus, *de Just., lib. 10, qu. 5, art. 4, concl. 2*: « Per se antiquitus, inquit, sua habebant stata tempora saltem Missa solemnis, quam majorem appellant, scilicet diebus festis post Tertiam;... et in profestis post Sextam;... et in diebus jejunii post Nonam ». Quodsi haec conferantur cum eis quae dicit ibidem de

Missis privatis, quae si celebrentur ante Matutinum absque causa, « forsan ob consuetudinem venialis esset culpa », satis perspicue videtur innuere mortale esse Missam conventualem ante Matutinum celebrare.

c) Silvester, *v. Missa I, qu. 6, § Quartum*, hanc sententiam ait habere aliqualem apparentiam ».

349. - *a)* Barbosa et Gavantus, *locis cit.*, afferunt S. Rit. C. declarationes, quae tamen non reperiuntur inter authentica decreta.

Canere Missam conventualem et solemnem ante Matutinum, lethale.

Sabbato
sancto.

« *De Sabbato Sancto* alii negant licere, « ut Vasquez, etc. — Alii probabilius affirmant, ut Suarez, Fagundez, Diana, Gaspar Hurtadus ¹; Palaus ^{b)}, qui non vult fieri ante inchoatam Missam solemnem; et card. de Lugo ², qui addit non esse tunc legendas prophetias, quia non sunt pars Missae; neque benedictionem cerei, immo nec litanias, quia est ratio eadem. Vide Lugo ³ et Bonacina ⁴, ubi notat ^{c)} quod usus id vix habeat. Vide etiam Diana ⁵, ubi cum Mercero ^{d)} contra alios permittit eo die ante Missam solemnem celebrare de Sancto incidente, vel votivam ».

350. - Quaeritur: *an liceat celebrare privatim in Coena Domini et in Sabbato Sancto?*

Alii dicunt
licitum ce-
lebrare pri-
vatim in
Coena Do-
mini et Sab-
bato sancto.

Affirmant ^{a)} Viva ⁶, Mazzotta ⁷, Diana ⁸; Croix ⁹ cum Suarez, Navarro, Vasquez et Lugo; item Sotus, Henriquez, Coninck, Laymann, Palaus, Barbosa, etc., apud Salmant. ¹⁰, qui huic opinioni adhaerent. — Ad decreta autem opposita Sacrae Congregationis respondent praefati auctores, ea vel non esse ubique publicata, vel non ubique recepta.

Eidem sententiae olim etiam ego adhae-

Vasq., disp. 232, cap. 2, n. 23 et 24. — Suar., disp. 80, sect. 2, v. *Tertius dies*. — Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 15, n. 17. — Diana, part. 9, tr. 7, resol. 24. — ¹ De Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 2. — ² De Euch., disp. 20, n. 18. — ³ Loc. cit., n. 21. — ⁴ De Euch., qu. 7, punct. 2, num. 18. — ⁵ Part. 4, tract. 4, resol. 237. — ⁶ De Euch., qu. 5, art. 6, n. 1. — ⁷ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 4, § 1, qu. 2. — ⁸ Part. 6, tr. 6, resol. 19; et part. 4, tr. 4, resol. 237, i. f. — ⁹ Lib. 6, part. 2, num. 231. — Suar., disp. 80, sect. 2, v. *Superest*. — Navar., Man., cap. 25, num. 88. — Vasq., disp. 232, cap. 2, n. 14 et seqq. — Lugo, loc. cit., n. 14 et 18. — Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 2,

si. Sed nunc, cum alia decreta novissime edita observassem, dico omnino tenendum non licere; ut sentiunt Holzmann ¹¹, Contin. Tournely ¹², Antoine ¹³ et Benedictus XIV ¹⁴. — Nam die Sabbati Sancti adest decretum S. C. Rituum (apud Monacelli ¹⁵), editum die 11 Martii 1690, ubi sic dictum fuit: *Nec licitum est Missas celebrare in die Sabbati Sancti in quibuscumque ecclesiis et oratoriis, non obstante quacumque contraria consuetudine*: prout, Papa approbante, suo decreto generali statuit eadem S. Congregatio. Quoad diem autem Jovis sanctum, adest aliud decretum prohibens, relatum a Pittonio ¹⁶. — Sed, quod magis refert, haec omnia decreta fuerunt expresse confirmata a Papa Clemente XI (ut legitur apud Benedictum XIV ¹⁷ et apud Pittonium ¹⁸), per decretum proprium ipsius Pontificis, emanatum die 15 Martii anni 1712, ubi sic habetur: *Dichiarando per ultimo che colla suddetta proibizione per lo Venerdì santo, non intende la Santità Sua di permettere che nei giorni di Giovedì e Sabato santo si celebrino Messe private, ma solo la conventuale, secondo il rito della S. Chiesa, e i replicati decreti della S. C. de' Riti* ^{b)}. Hocque decretum

Est omni-
no illicitum.

versic. *Hic primum*. — Henrig., lib. 9, cap. 24, num. 3. — Coninck, qu. 83, num. 210 et 211. — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 8 et 9. — Palaus, tr. 22, punct. 7, n. 2 et 5. — Barb., de Parocho, cap. 11, n. 49 et 50. — ¹⁰ Tr. 5, cap. 4, num. 2 et 7. — ¹¹ De Euch., n. 341. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 2, concl. 3. — ¹³ De Euch., cap. 3, qu. 4, resp. 1. — ¹⁴ Notific. 38, num. 9. — ¹⁵ Formular., part. 2, tit. 15, form. 3, n. 17. Cfr. etiam S. R. C. decreta authent., n. 1822, 1873, 1890, ad 6. — ¹⁶ De Ritibus, n. 1703 (edit. Venet. 1740); cfr. S. R. C. decreta auth., num. 980 et 2465. — Clem. XI, edict. 17 Cardin. Vicarii, in Bullar. Clem. XI. — ¹⁷ Notif. 38, n. 9. — ¹⁸ Loc. cit.

^{b)} Palaus, loc. cit., n. 4 et 5, probabilem esse ait hanc sententiam (licet contrariam probabiliorum existimet); sed stante probabilitate hujus sententiae, non licere Missam celebrare antequam Missa solemnis incepta sit.

^{c)} Id est card. de Lugo.

^{d)} Mercerus non citatur a Diana pro hoc asserto; sed Gaspar Hurtadus, qui revera hoc habet, de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 2, i. f.

350. - ^{a)} Hic adhibenda est distinctio: omnes enim citati auctores concedunt Missam Feria V privatim celebrari posse; sed non una est omnium sententia de Sabbato Sancto. — Mazzotta enim, loc. cit.; et Croix, n. 234, videntur magis propendere in sententiam negativam. — Navarrus, loc. cit.; Vasquez,

loc. cit., n. 23, expresse negant licitum esse eo die privatim celebrare; Henriquez, loc. cit., non concedit nisi ad communicandos morti vicinos. — Laymann, loc. cit., quamvis dicat probabile esse quod sit licitum, at tutius esse ait non celebrari nisi ex rationabili causa. — De Palao, vide notam ^b ad num. praeced. — Sotus denique, loc. cit., sive Feria V, sive Sabbato Sancto celebrationem concedit « saltem ex facultate praelati ».

^{b)} Id est: Declarando denique quod ex praedicta prohibitione pro die Parasceves, Sanctitas Sua non intendit concedere ut Feria V et Sabbato Sancto Missae privatae, praeter conventuales tantum, celebrentur, juxta ritum S. Ecclesiae et pluries iterata S. R. C. decreta.

confirmatum fuit ab Innocentio XII ^{c)}, ut refert Merati ¹, et ab ipso Clemente XI ², a quo statutum fuit quod, occurrente festo SS. Annuntiationis vel S. Josephi in die Coenae Domini, tantum aliquae privatae Missae celebrentur, juxta judicium episcopi. Ergo sacerdotes extra hunc casum nequeunt tali die celebrare. — His igitur stantibus decretis, non video quomodo opinio contraria hodie sustineri possit.

Occurrente vero festo S. Josephi et Annuntiationis B. Virginis in Coena Domini, episcopus curabit ut aliquae Missae privatae ante solemnem celebrentur. — Si autem festum B. Virginis occurrat Sabbato Sancto, non possunt celebrari Missae privatae; et festum transfertur ad feriam secundam post dominicam in Albis, juxta decreta S. Congregationis (apud Merati ³).

351. - Resp. III°. Saepius in die celebrare non licet ordinarie: quod addo, « quia, si sis jejunos, licitum est sequentibus casibus, bis vel etiam ter (requiritur tamen, si facile haberi possit, episcopi judicio, praeterquam in primo):

1°. Nocte Nativitatis: qua tamen non tenetur, ne parochus quidem, celebrare tres Missas, sed potest aliquam pro arbitrio omittere. Diana ⁴. — Neque ter communicare; vel semel communicare et bis celebrare. Diana ^{a)}.

2°. Si pastor habeat duas parochias « dissitas. — Filliuccius, card. de Lugo ⁵ ».

Modo non sit alius qui commode possit in altera celebrare; ut Salmant. ⁶ cum

communi. Et hoc juxta decretum nostri Pontificis Benedicti XIV, editum die 16 Martii 1746 ⁷, ubi prohibetur parochus, adhuc ratione paupertatis, bis in festo celebrare; et tantum id conceditur, si alius non sit sacerdos qui in alia parochia celebrare valeat. Idem dicunt Salmant. ⁸ cum Dicastillo, etc., de sacerdote simplici, si ibi desit alius sacerdos. Et hoc licere etiam in die feriali, ne populus (sufficiens in numero) privetur Missa, dicunt Suarez, Palaus, Leander, Diana. In hoc tamen vero dicunt Salmant. ⁹ cum Ledesma, etc., standum esse consuetudini; alias videtur id absque scandalo fieri non posse. Idque omnino reprobatur Benedictus XIV ¹⁰ cum declaratione S. Congregationis.

Refert autem idem Benedictus XIV ¹¹ opinionem aliquorum, affirmantium posse parochum in die festivo celebrare secundam Missam pro defuncto, praesente cadavere ^{b)}, ex cap. *Consulisti, de celebr. Miss.*, ubi dicitur: *Excepto die Nativitatis Dominicae, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit sacerdoti semel in die.... celebrare.* Et Glossa ¹² dicit: *Si celebravit de die, et postea etiam moriatur aliquis..., potest unam celebrare de die et aliam pro defunctis.* Et hanc opinionem admisit Benedictus XIII ¹³, modo sacerdos sit jejunos, et non sit alius qui pro defuncto celebret. Attamen idem Benedictus XIV deinde in indulto celebrandi tres Missas, etc., incipiente: *Quod expensis*, dato sub die 26 Augusti anno 1748 ¹⁴, declaravit, stante quod parochus potest aliquando

Sed tantum in festo.

Quid, si occurrat festum S. Josephi vel Annuntiationis.

Saepe in die celebrare ordinarie illicitum.

Excipitur festum Nativitatis Domini.

Vel si pastor habeat duas parochias.

¹ Series Decretor. SS. Pontif., num. 501. — ² Bullar. Clem. XI, S. R. C. decret. 24. — ³ Loc. cit., n. 501, 504 et 632; cfr. S. R. C. decreta authent., n. 1822. — ⁴ Part. 4, tr. 4, resol. 236. — ⁵ Fill., tr. 5, cap. 4, num. 109. — ⁶ De Euch., disp. 20, num. 46. — ⁷ Tr. 5, cap. 4, num. 12. — ⁸ Brev. *Declarasti*, § *Haec sunt* et seqq. — ⁹ Loc. cit. *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 3, num. 39. — ¹⁰ *Suar.*, disp. 80, sect. 3, v. f. — *Palaus*, tr. 22, punct. 7, n. 9,

v. *Primum*. *Leander*, tr. 8, disp. 5, qu. 38. *Diana*, part. 10, tr. 16, resol. 22. — ⁹ Loc. cit., n. 14. *Petr. de Ledesma*, de Euch., cap. 19, concl. 7, dico 6, v. *Oppositum*. — ¹⁰ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 5, n. 4. *S. C. Episcop. et Regul.*; cfr. etiam Fagnanum in cap. *In ordinando*, de simonia, n. 37. — ¹¹ Notific. 36, n. 15. — ¹² In v. *Necessitatis*. — ¹³ Serm. de Purgator., Triges. 2, serm. 6, n. 17. — ¹⁴ § *Nova haec*.

^{c)} Non quod Innocentius XII decreta Clementis XI confirmaverit, fuit enim Clementis decessor; sed decretum Clementis confirmationem accipit ex hoc quod S. R. C. sub pontificatu Innocentii de Festo S. Josephi decreverat, 13 Sept. 1692, quod decretum refertur a Merati *loc. cit.*; et habetur etiam inter decreta S. R. C., n. 1883; et de festo Annuntiationis die 10 Januar. 1693. (S. R. C. auth. decret., n. 1890, ad 6, et n. 2240).

351. - ^{a)} Quin etiam Diana, *part. 8, tr. 1, resol. 87* v. *At superest*, negat id fieri posse.

^{b)} Seu clarius: Benedictus XIV affert opinionem eorum qui, praetermissa omni distinctione, affirmant licere, si quis, post Missam de die jam celebratam, moriatur, aliam Missam pro hoc defuncto celebrare; quam opinionem Benedictus XIII ad certos limites et ad dies festos reduxit.

Missam pro populo in dominica celebrandam transferre in diem infra hebdomadam, amplius non permittit duo Sacra in eadem dominica peragere. Haec sunt verba Pontificis: *Neque vero haec in praesenti a Nobis commemorantur, quasi nunc etiam praesente cadavere duae Missae ab eodem sacerdote celebrari possint; cum juxta hodiernam disciplinam liceat presbytero, relicta Missa de die, Missam pro defuncto, si praesens sit corpus, cum cantu celebrare* ^{c)}.

« 3°. Si concursus populi sit tantus « ut ecclesia non capiat (ut habet Laymann ¹, et vide card. de Lugo ²): etsi « tunc potius expediat celebrare extra ». — [Cum Salmant. ³, Suarez, Coninck, Palao, etc. ^{d)}].

« 4°. Si ante ablutionem moneatur de

« communicando infirmo, et suam jam hostiam sumpserit, nec sit alius sacerdos. « Silvester, Navarrus. — Sed casum esse « metaphysicum, dicit card. de Lugo ⁴ ». [Aut vix practicum, ut Salmant. ⁵].

« 5°. Si die festo adveniant personae, « quas non deceat Sacrum omittere, v. gr. « rex aut princeps »; [Aut episcopus, ut tenent S. Antoninus ^{e)}, Hurtadus, Dicastillus, etc., apud Salmant. ⁶: contra Coninck, Vasquez ^{f)} et Lugo, qui probabilius quoad omnes hoc negant] « quamvis « hic ultimus dicatur non esse in usu. « Vide Bonacina ⁷, card. de Lugo ⁸ et « Laymann ⁹, Coninck, Diana ¹⁰: ubi recte « monet, in his omnibus attendendum ad « loci consuetudinem, quae fere omnes « nunc sustulerit ». [Ut etiam Salmant. ¹¹ « cum Bonacina et aliis ^{g)}].

Si ante ablutionem moneatur de communicando infirmo.

Si die festo adveniant primates.

Excipitur etiam si ecclesia sit nimis angusta.

¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 4, num. 6, v. *Casus vero*. — ² De Euch., disp. 20, n. 46. — ³ Tr. 5, cap. 4, n. 22. — *Suar.*, disp. 80, sect. 3, i. f. — *Coninck*, qu. 83, n. 213, v. *Decimum*; et n. 216, v. f. — *Palao*, tr. 22, punct. 7, n. 9. — *Silvest.*, v. *Missa I*, qu. 7, v. *Tertio*. — *Navar.*, Man., cap. 25, num. 87, v. f. — ⁴ Loc. cit., n. 44. — ⁵ Loc. cit., num. 16. — *Thom. Hurtad.*, Resolut. mor., tr. 2, cap. 7,

resol. ult., n. 427. — *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 3, n. 47. — ⁶ Tr. 5, cap. 4, n. 19. — *Coninck*, qu. 83, num. 214. — *Lugo*, disp. 20, n. 45. — ⁷ De Euch., qu. ult., punct. 7, § 5, n. 10. — ⁸ Loc. cit., n. 45. — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 6. — *Coninck*, loc. cit., num. 214. — ¹⁰ Part. 2, tr. 14, resol. 56, i. f. — ¹¹ Tr. 5, cap. 4, num. 19, i. f. — *Bonac.*, qu. ult., punct. 7, § 5, n. 10.

^{c)} « Nisi tanta fuerit diei solemnitas quae Missam pro defunctis omnimode excludat ».

^{d)} Qui scilicet dicunt posse bis celebrari, si concursus populi sit tantus, ut ecclesia illum non capiat.

^{e)} S. Antoninus, allegatus a Salmant. ex Thoma Hurtado, hoc non habet, *part. 3, tit. 13, cap. 6, § 7*.

^{f)} Vasquez, *disp. 232, cap. 5, n. 48*, de persona nobili loquitur; et negat eo casu posse bis celebrari.

^{g)} De facultate Sacrum eadem die iterandi seu BINANDI, et de locis et causis quibus haec facultas in usum deduci valeat, aliqua sunt addenda. Et primo quidem, ea quae Busenbaum hic sub n. 1 et 2 habet, jam conceduntur ipso jure communi, ut notat Benedictus XIV in const. *Declarasti Nobis*; et pro eis non requiritur indultum S. Sedis, ut advertit Instructio S. C. de Propaganda Fide diei 24 Maji 1870. Sed in his casibus, juxta doctrinam Benedicti XIV in dicta const. *Declarasti*, relata a S. Alphonso in *Exam. Ordin.*, n. 127, semper impetranda est facultas ab episcopo, etiamsi necessitas intercedere videatur. Circa quod S. C. C. in sua Instr. diei 14 Octobr. 1843 declaravit: « Ordinariis esse de re cognoscere et perpendere num revera necessitas urgeat, ut sacerdos duas Missas celebrare cogatur, nec aliter utendum concessa hac iteratione, quam juxta conditiones ab ipsis [Ordinariis] apponendas,

habita locorum, populorum et paucitatis sacerdotum, ac proinde verae necessitatis ratione.... Ipsorum vero conscientia oneratur stricte ». — Hanc autem Ordinariis facultatem quibusdam limitibus coarctavit S. C. C. Quaesitum enim fuit: « 1°. Utrum liceat episcopo licentiam binandi concedere presbytero, unam Missam celebrando in oratorio suburbano vel rurali, aliam vero in civitate vel loco ubi etiam adsint alii sacerdotes Sacrum facientes? 2°. Utrum liceat hujusmodi licentiam concedere presbytero ambas Missas celebrando in diversis ecclesiis ejusdem civitatis vel loci in quo et alii sacerdotes celebrant, et hoc etiam si una ex Missis celebranda sit, in qua et alius sacerdos sacrosanctum sacrificium eadem die litat ». Et ad haec S. C. C., die 10 Maji 1897, respondit: « *Non licere*; et Ordinarius quatenus in aliquo ex enunciatis casibus necessarium judicet ut Sacrum iteretur, recurat ad Apostolicam Sedem ». Neque sufficientes visae fuerunt S. C. rationes et causae quae allatae fuerant, nimirum: « paucitas sacerdotum; convenientia distinctae celebrationis horis distinctis, ut commoditati fidelium fiat satis; necessitas celebrandi Missam parochialem in paroeciis et conventualem in monasteriis ».

Haec tamen dicta sint de jure communi et per se; verum, vi specialis indulti quod non pauci episcopi, vicarii apostolici et praefecti missionum a Sancta Sede accipiunt, fa-

352. - « Quaeres: *An aliquando liceat « interrompere Missam »?*

Mutilare
Missam ex
proposito,
nunquam
licitum.

« Resp. Etsi abrumpere essentialiter, « sive unam tantum speciem consecrare « nullo casu liceat (ut dictum est supra, « *cap. 1, dub. 2*); accidentaliter tamen « abrumpere vel etiam interrompere, ali- « quid interponendo, licet his casibus »:

Notandum hic quod mutilare sacrificium ex proposito nunquam licet, etiam ad mortem evitandam. Verum mutilare

Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 7, num. 1. — ¹ Disp. 3, de Suspensionib. in partic., qu. 3, punct. 2. — ² Tr. 22, punct. 11, num. 2. — ³ Tr. 5, cap. 4, num. 103. *Hieron.*

per accidens et indirecte, licet aliquando, puta irruente incendio, vel hoste ad necandum: tum enim posset sacerdos sumere hostiam consecratam vel secum ferre, calicem non consecrando; quia tunc non mutilat sacrificium, sed excusatur a perficiendo illud. — Ita Laymann, Bonacina ¹, Palaus ²; et Salmant. ³ cum Garcia, Arauxo et communiter.

Indirecte
et per acci-
dens, quan-
doque lici-
tum.

« 1°. Ob concionem post Evangelium vel processionem excipiendam ».

Quando li-
ceat inter-
rumpere.

Garcia, Summa moral, tr. 3, diff. 8, dud. 16, punct. ult., num. 28. - *Arauxo*, in 3 P., qu. 74, art. 2, dud. 1, num. 14, v. *Tertium*.

cultas Ordinariorum latius patet; indultum enim speciale ne inutile efficiatur, aliquid operari debet quod jure communi non contineatur.

Et quamvis in ea formula moneatur Ordinarius ne hac facultate « aliter quam ex gravissimis causis et rarissime utatur, in quo graviter ejus conscientia oneratur », proindeque in praefata Instr. S. C. de Prop. Fide, n. 6, statutum fuerit: Interdicta est Missae iteratio in eorum commodum, qui vellent praecepto audiendi Missam satisfacere in suis privatis cappellis »; nihilominus S. C. de Prop. Fide non semel declaravit terminos indulti mitiori sensu accipiendos esse. Hinc rationes quae ad Missae iterationem per se sufficientes non essent, ex circumstantiis peculiaribus, in quibus praecipue habenda est ratio conditionis et status fidelium, sufficientes evadent. Sic v. g., quamvis S. R. Inquisit. declaraverit satis non esse ad iterandum Sacrum numerum quindecim vel viginti personarum, quae secus Missa privarentur; attamen S. C. de Prop. Fide, die 5 Octobr. 1688, tractans de servis qui ob ipsorum conditionem, peculiarem indulgentiam merebantur, rem decidendam reliquit caritati et conscientiae vice-praefecti, etsi in balneo praesentes non essent plures quam decem aut quindecim. Idemque iterum respondit praefecto apostolico Missionis Tuneti, die 16 Novembr. 1688. Pariter, episcopo S. Ludovici, in Statibus Americae Foederatis, qui postulabat « utrum quoties triginta aut quinquaginta fideles periculo exponuntur Missam de praecepto non audire, bis celebrare valeant » sacerdotes, litterae datae sunt die 13 Martii 1828, jussu Leonis XII, quibus prudentiae et conscientiae episcopi committebatur, ut judicaret quibus in casibus, ratione habita adjunctorum dioecesis..., graves adesse causae censendae » essent.

Item, quamvis Benedictus XIV, in laudata const. *Declarasti*, ut refert S. Alphonsus in *Exam. Ordin.*, n. 127, adverterit hunc solum binandi casum in usu esse, nimirum quando

parochiae dissitae sunt, S. C. de Prop. Fide, interrogata utrum recte concederetur facultas binandi, licet parochia vicinior non distaret ultra spatium mediae leucae, vicario apostolico Limburgensi, die 31 Julii 1851 respondit:

Deficiente presbyterorum copia, aliisque omnibus circumstantiis mature perpensis, prudenti judicio superioris definiendum, utrum eo in casu concurrant gravia rerum adjuncta, quae tradunt doctores necessitatis causam efficere..., in quo dispensationi a praecepto universali de non iterando sacrificio ab eodem presbytero eademque die locus fiat et binandi facultati tribuendae, qua parce omnino illum uti debere, ex apostolici ipsius indulti verbis apprime perspicitur ». Et S. Off., 20 Junii 1860, declaravit: « Missam ab eodem sacerdote facultatem S. Sedis habente bis in die celebrandi, gravissima causa urgente, in eodem vel in diverso loco et in quacumque distantia celebrari posse ».

Hinc necessitatem quae requiritur ad licitam binationem S. C. de Prop. Fide non adeo stricte accipiendam esse declaravit, ut constat ex quodam responso dato die 8 Maji 1848, ad episcopum in Statibus Foederatis Americae, videlicet: Necessitatem hujusmodi, de qua sermo est, *veram quidem sed moralem intelligi; non autem absolutam*: de qua proinde dijudicare in singulis casibus pendet a prudenti judicio, inspectis circumstantiis ». Notatu dignior est declaratio 13 April. 1828 ad quemdam praefectum apostolicum in Antillis: « Talis existimatio est virtutis et prudentiae tuae, ut SS. Dominus Noster jusserit omnem deponere te debere anxietatem animi; et si existimaveris *necessarium* esse, vel fidelibus *vehementer utile*, ut sacerdotes bis Missam eodem festo die celebrent, verborum quibus rescriptum contineri videtur, rigore commoveri te non debere ».

Denique S. C. de Prop. Fide suam Instructionem de hoc argumento (n. 18) his verbis concludit: « Quamvis... sapienti Ordinariorum missionum arbitrio hac in re deferri soleat,

353. - « 2°. In gratiam supervenientis « principis vel turbae peregrinorum die « festo, quo alias Missam audire non pos- « sent, vel simili justa causa. — Ex qua, « si non sit facta oblatio, posse incipere « de novo, ut totum Sacrum audiant », [Cum Laymann, Azor, Navarro ^{a)}, Palao, Dicastillo etc., apud Salmant. ¹. Et idem posse fieri in adventu episcopi, cardinalis, aut processions populi: doctores citati] « etsi non teneantur, docent varii aucto- « res cum Sà ^{b)}, apud Bonacina ²: qui bene « monet, consuetudini locorum standum. « Henriquez autem docet id tantum licere « finita epistola vel evangelio. Tamburi- « nius plane improbat.

« 3°. Si ante canonem sacerdos recor- « detur alicujus impedimenti, v. gr. se non « esse jejunum vel in gratia, vel irregula- « rem, vel excommunicatum »; [Ita etiam Salmant. ³, cum S. Thoma et communi. Modo possit relinqui Missa sine scandalo aut gravi nota; ut bene advertunt Sal- mant. ⁴ cum Coninck et Palao. Vide dicta n. 262] — « vel excommunicatus non to- « leratus praesumat interesse, nec possit « expelli ».

354. - « 4°. Si urgeat gravis necessitas, « v. gr. morbus; vel proximi, ut si moritu- « rus sit baptizandus vel absolvendus. « Trullench, Diana ^{a)}. — In aliis tamen

Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 7, n. 2, i. f. *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 32, qu. 3. *Palao*, tr. 22, punct. 11, n. 4. *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 3, n. 47; et dub. 13, n. 253 et 254. ¹ Tract. 5, cap. 4, n. 111. — ² De Euch., qu. ult., punct. 7, § 5, num. 10. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 30, num. 3. — *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 7, § 8. — ³ Loc. cit., n. 105. *S. Thom.*, 3 P., qu. 83, art. 6, ad 2. — ⁴ Tr. 5, cap. 4, num. 105, i. f. *Coninck*,

« sacramentis non ita necessariis, non de- « cet inter consecrationem et sumptionem « interrompere: nisi moriturus esset in « propinquo, nec opus esset vestes exuere, « vel nisi Poenitentiae sacramentum ob « phrenesim suscipere non possit. Lay- « mann, Tamburinius ⁵. — Revertens au- « tem ad sacrificium sacerdos, si fuerit « ante facta consecratio, incipiet ubi desie- « rit; uti etsi facta non fuerit, et parva « mora intercesserit (v. gr. minor quam « unius horae); si autem longior, ordietur « ab initio ^{b)}. Tamburinius ⁶.

355. - Quomodo *Missa ab uno sacer- dote interrupta, ab alio sit supplenda?*

Si deficiat sacerdos *ante consecratio- nem*, nihil per alium suppleri debet; ut Croix ⁷ cum S. Thoma, Aversa, Pasqua- ligo, contra alios. — Si vero deficiat *post consecrationem*, etiam unius tantum spe- ciei ^{a)}, tunc supplere debet sacerdos jeju- nus, si adsit; alias, etiam non jejunus, cum urgeat majus praeceptum de integritate sacrificii. Ita Salmant. ⁸ cum aliis et Croix ⁹. (Omnia haec habentur in rubrica Missa- lis ¹⁰, ex can. *Nihil*, [caus.] 7, qu. 1). Et etiam sacerdos excommunicatus atque ir- regularis supplere debet, si alii desint, et ipse possit sine gravissimo incommodo ^{b)}; ut ait Croix ¹¹ cum Pasqualigo, contra So- tum ^{c)}, Sà ^{c)}, etc.

Deficiente sacerdote intra Missam, quando et quo- modo perficienda.

qu. 83, n. 272. *Palao*, tr. 22, punct. 11, n. 4. — *Trull.*, de Sacram., lib. 3, cap. 8, dub. 24, n. 22. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 7, n. 2. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 7, § 7. — ⁶ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 7, § 7, n. 6. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 547. — *S. Thom.*, 3 P., qu. 83, art. 6, ad 1. — *Aversa*, qu. 11, sect. 16, v. f., v. *Quare*. — *Pasqual.*, qu. 324. — ⁸ Tr. 5, cap. 4, n. 107. — ⁹ Loc. cit., n. 547. — ¹⁰ De Defectib., x, 3. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 549. *Pasqual.*, qu. 333.

attamen... apparet quanta cautela ipsi uti de- beant, quum semper conscientia onerata ma- neat in legitimo hujusmodi extraordinariae facultatis exercitio. Nihilominus repetere haec juvabit quod S. Congregatio, anno 1832 ad episcopum Nicopolitenum in Bulgaria rescrip- sit: clausulas in formulis adhibitas intelli- gendas haud esse in extremo rigore, habito prae oculis principio, Sedem Apostolicam di- ctam facultatem concedere in bonum spiri- tuale fidelium, desiderio ut omnes praece- ptum ecclesiasticum adimplere facile possint ».

353. - ^{a)} Navarrus, a Salmant. ex Lay- mann citatus, hoc non habet in *Man.*, cap. 25, num. 86.

^{b)} Sà, quamvis non allegetur a Bonacina, scribit tamen, v. Missa, num. 21: « Coeptum

Sacrum potest ex causa omitti et ab initio repeti, nisi esset jam facta oblatio ».

354. - ^{a)} Diana, *part. 5, tr. 3, resol. 70*, citat Zambranum id asserentem; quod ipse nec probat nec reprobat.

^{b)} Rectius: Tamburinius assignat ut mor- ram magnam, si fuerit « plus quam una hora »; parvam vero, si non plus quam una circiter hora transierit.

355. - ^{a)} De consecratione *unius tantum speciei* nec Salmant. nec rubrica loquuntur, sed certe per se intelligitur.

^{b)} Pasqualigo non loquitur de gravissimo incommodo; in reliquis concordat.

^{c)} Sotus nempe, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 6, v. *Perplexior*, negat sacerdotem concubinarium teneri ad perficiendum sacrifi-

Quanto
tempore
quaerend-
us qui sup-
pleat.

Si autem deficiat *post sumptionem* solius Corporis Christi, Bonacina putat calicem posse sumi in alia Missa. Sed communius contradicunt Croix¹, Aversa, Pasqualigo et alii; et ajunt tunc ab alio calicem esse sumendum. — Dicit Tamburinius, quaerendum esse qui suppleat, post septem etiam horas. Sed probabili-

ter Gobat, cui adhaeret Pasqualigo apud Croix², ait, non esse ultra quaerendum quam per unam circiter horam; alias non censetur unum sacrificium. — Si vero sacrificium posset suppleri ab eodem sacerdote, melius hoc esset quam suppleri ab alio, etiam si ille non esset jejunos. Croix³ cum Gobat.

DUBIUM IV.

Quo loco celebrandum sit.

356. *An et in quali necessitate liceat extra ecclesiam celebrare. Et an in mari.* — 357. *An et quando liceat celebrare in oratoriis ex dispensatione episcopi. Licet 1. In oratoriis benedictis. 2. In oratoriis communitatum. 3. In oratoriis erectis in palatiis episcoporum.* — 358. *An episcopi possint celebrare in domibus privatis.* — 359. *An possint dispensare ut aliquando in illis celebretur. Not. 1. Privilegium non perit per mortem Papae vel episcopi. Not. 2. Quid, si privilegiatus mutet habitationem. Not. 3. Quibus diebus non liceat celebrare in oratoriis privatis. Et an regulares vel episcopi possint celebrare in domibus privatis, praeter Missam in indulto concessam.* — 360. *An religiosi possint ex privilegio celebrare in quocumque altari portatili.* — 361. *An semper peccent mortaliter celebrantes in ecclesia violata. Et an aliquam poenam incurrant.* — 362. *An polluantur oratoria non benedicta. Et an sacristiae, cryptae, etc.* — 363. *A quibus ecclesia debet reconciliari.* — 364. *Quomodo crimen, per quod polluitur ecclesia vel coemeterium, oporteat esse notorium. Quando ecclesia polluitur per homicidium. An ecclesia violetur, si vulnus intra eam infligatur, et mors (sive effusio sanguinis) sequatur extra.* — 365. *Quando ecclesia polluitur per effusionem sanguinis vel seminis.* — 366. *Quando, per sepulturam excommunicati, infidelis vel haeretici.* — 367. *Quando, per destructionem ecclesiae.* — 368. *Quomodo fiat exsecratio rei consecratae, nempe ecclesiae, altaris, calicis et vestium. Et vide de exsecratione ecclesiae.* — 369. *De exsecratione altaris; et 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si spoliatur sepulcrum. Dub. 1. An reliquiae Sanctorum sint necessariae ad consecrationem altaris. Dub. 2. Quid, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulcrum.* — 370. *De exsecratione calicis. Dub. 1. An exsecretur calix, si destruat inauratio. Dub. 2. An calix de novo inauratus, nova indigeat consecratione. Dub. 3. An liceat celebrare in calice nunquam inaurato.* — 371. *De exsecratione vestium.*

Communit-
er non
celebrandum
nisi in
ecclesia.

356. - « Resp. Communiter non licet « celebrare, nisi in ecclesia, eaque consecrata vel saltem benedicta, et non violata vel exsecrata, nec interdicta. Patet ex Tridentino⁴.

« Dixi 1°. *Communiter*. Quia in decenti loco, et altari portatili (quod semper « sub mortali requiritur) cum licentia epi-

« scopi, si adsit, vel sine ea, si absit », [Ut advertunt etiam Salmant.⁵ cum Lugo] « licet *sequentibus casibus*: extra quos si « fiat, esse mortale docent Filliuccius, « Laymann et alii communiter », [Cum Lugo^{a)}, Sanchez^{a)}, Laymann, Suarez et Salmant.⁶ cum communi] « contra Sotum « et Sà.

Bonac., de Euch., qu. ult., punct. 10, n. 22. ¹ Lib. 6, part. 2, n. 548. - Aversa, qu. 11, sect. 16, v. f., v. Quare. Pasqual., qu. 325. - Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 8, § 1, num. 7. - Gobat, tr. 3, num. 806. Pasqual., qu. 328. ² Lib. 6, part. 2, n. 549. ³ Loc. cit., n. 552. Gobat, loc. cit. - ⁴ Sess. 22, de observand. etc. in celebrat.

Miss. — ⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 54. Lugo, de Euch., disp. 20, num. 48. Fill., tract. 5, cap. 4, num. 115. — Laym., lib. 5, tract. 5, cap. 5, num. 2. Laym., loc. cit. - Suar., disp. 81, sect. 3. ⁶ Loc. cit., num. 49. — Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3, v. Circa hoc ergo. — Sà, v. Missa, num. 20.

cium, nisi quandoque sequeretur grave scandalum, maxime in periculo corruptionis specierum Sanguinis. — Sà, v. Missa, n. 38, negat excommunicatum, suspensum aut irregularem teneri ad Sacrum perficiendum.

356. - ^{a)} Lugo a Salmant. ex Leandro citatus, id non habet, disp. 20, n. 48; et idem notandum est de Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 15, n. 24 et 36, qui a Salmant. ex Palao allegatur.

Excipitur
1° Necessi-
tas.

« PRIMO. Si sit *Necessitas*, qualis esse
« censetur :

« 1°. Si ecclesiae dirutae sint ». [Et alias
populus careret Missa. — Et sic concedi-
tur ^{b)} in can. *Concedimus, de cons., dist. 1.*
Salmant. 1].

« 2°. Si populum in solemnibus festis tem-
« plum non capit ». — [Lugo ², Bene-
dictus XIV ^{c)}; Salmant. ³ cum Palao,
Laymann, Vasquez, Dicastillo, Coninck,
Suarez].

« 3°. In castris pro exercitu; sed festis
« tantum diebus. Fagundez ^{d)}, card. de
« Lugo, etc. Licet Pasqualigo apud Dia-
« na ⁴, etiam non festis censeat posse per-
« mitti generalibus et primariis ducibus
« in suis tentoriis ». [In his tamen et si-
milibus casibus impetranda est semper
ac potest licentia Ordinarii; ut Lugo ⁵; et
Salmant. ⁶ cum Palao ^{e)}, Laymann ^{e)} et
Vasquez ^{e)}].

« 4°. In portu pro appulsu navis ». [Ne
navigantes, qui navem deserere nequeunt,
Missa in die festo priventur. Palaus,
Laymann ^{f)}, Lugo, Dicastillus, cum Salmant. ⁷.
— Et quamvis in can. *Sicut, de consecr.,*
dist. 1, dicat Pontifex non licere extra

ecclesiam celebrare, *nisi summa coegerit*
necessitas; attamen respondent Salmant. ⁸
cum Vasquez, Coninck, Palao et aliis, mi-
norem necessitatem sufficere ex consue-
tutine jam recepta, ut est in praedictis
casibus. Quibus addunt Lugo ⁹; et Sal-
mant. ¹⁰ cum Palao, Laymann, Suarez et
Sà, Coninck, etc., casum, si quis per loca
deserta peregrinans diu cogatur Missa
carere, nisi extra ecclesiam celebret].

« Non tamen in flumine vel mari, pro-
« pter periculum effusionis Sanguinis; ut
« communiter docetur apud Bonacina ^{g)}.
« Contrarium tamen dicitur jam habere
« praxis Lusitanorum euntium in Indiam,
« ex permissione Clementis VIII et Pauli V:
« ex qua licite nunc fieri docet Fagundez,
« Granado; nec improbat card. de Lugo ¹¹.
« — Limitat autem Diana ¹² cum Hurta-
« do ^{h)}, Mercero ^{h)}, Trullench ^{h)}; etc., si
« magna sit tranquillitas sine ullo tempe-
« statis indicio, adsitque praeter celebra-
« tionem sacerdos alius, qui post consecra-
« tionem firmiter teneat calicem. Cum qua
« cautione, etiam episcopum posse ad
« hoc concedere facultatem in necessitate
« (v. gr. ne magna multitudo non audiat

In mari,
quando et
quomodo
celebrari
possit.

¹ Tr. 5, cap. 4, n. 52. — ² Disp. 20, n. 48. — ³ Loc. cit.,
n. 53. - Palaus, tr. 22, punct. 8, n. 4. - Laym., lib. 5, tr. 5,
cap. 5, n. 3. - Vasq., disp. 233, cap. 1, n. 4. Dicast., tr. 5,
de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 6, n. 88. Coninck, qu. 83,
num. 224. Suar., disp. 81, sect. 3, v. *Tertia exceptio*,
v. f. — Lugo, de Euch., disp. 20, n. 48. — Pasqual., Decis.
mor. 167, n. 4. ⁴ Part. 9, tr. 1, resol. 44. — ⁵ Loc. cit. —
⁶ Tr. 5, cap. 4, n. 54. Palaus, tr. 22, punct. 8, n. 4.
Lugo, disp. 20, num. 48. Dicast., tr. 5, de Sacrif. Miss.,
disp. 4, dub. 6, n. 88. Loc. cit. — ⁸ Loc. cit., n. 55.

Vasq., disp. 233, cap. 1, n. 4. Coninck, qu. 83, n. 224.
Palaus, tr. 22, punct. 8, n. 4, i. f. — ⁹ Disp. 20, n. 48. —
¹⁰ Tr. 5, cap. 4, n. 51. - Palaus, loc. cit., n. 4. - Laym., lib. 5,
tr. 5, cap. 5, num. 3. Suar., disp. 81, sect. 3, v. *Tertia*
exceptio. Sà, v. *Missa*, n. 20. Coninck, qu. 83, n. 224.
— Fagund., de 1 praec. Eccl., lib. 3, cap. 10, num. 15. —
Jacob. de Granado, in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 14,
disp. 13, num. 2 et seqq. — ¹¹ Disp. 20, n. 80 et seqq. —
¹² Part. 5, tr. 3, resol. 40; cfr. part. 9, tr. 1, resol. 45,
v. *Sextus casus*.

^{b)} Canon *Concedimus*, revera concedit
posse celebrari extra ecclesiam, si haec di-
ruta sit; non vero addit hanc alteram con-
ditionem: Et alias populus Missa careret.

^{c)} Benedictus XIV, de *Sacrif. Miss.*, lib. 3,
cap. 6, n. 7, exemplum istud tacitus omittit.

^{d)} Fagundez, de 1° praec. Eccl., lib. 3,
cap. 13, n. 14, id utique concedit, non tamen
ad dies festos restringit.

^{e)} Palaus et Vasquez hic a Salmant. non
citantur. — Et sane Palaus, punct. 8, n. 5, silet
de hoc. — Vasquez autem, disp. 233, cap. 1,
n. 5, negat requiri episcopi dispensationem.
— Laymann denique, quamvis a Salmant.
non citetur, tamen, loc. cit., cap. 5, n. 3, v. f.,
ait « decens esse ab episcopo licentiam petere,
si praesens sit », uti recte notat inferius S. Al-
phonsus, n. 359.

^{f)} Laymann, loc. cit., de hoc silet, quam-

vis a Palao (a quo Salmant. allegationem mu-
tuati sunt) citetur.

^{g)} Rectius: Bonacina, de *Euch.*, qu. ult.,
punct. 9, n. 12, negat posse in mari celebrari,
« ubi periculum imminet effusionis Sangu-
inis ». « Si vero periculum non adsit », Bo-
nacina adducit aliquos concedentes celebrari
posse; sed « contrarium, inquit, videtur susti-
nendum, nisi aliter consuetudine vel privile-
gio concessum sit », et citat aliquot auctores.

^{h)} Gaspar Hurtadus et Trullench a Diana
citantur pro sententia, quae docet licitum esse
in mari celebrare, non vero pro allatis limi-
tationibus. — Et profecto Hurtadus, de *Sacrif.*
Miss., disp. 4, diff. 6; Trullench, de *Sacr.*,
lib. 3, cap. 8, dub. 14, n. 3, dicunt licere
cessante periculo effusionis. — Eosque vide-
tur sequi Mercerus, ut ait Diana, dum qu. 83,
art. 3, propos. 1, v. *Secunda*, negat licere ob

« Sacrum, vel moribundus decedat sine « viatico) docet Granado apud Diana ¹: « contra Coninck et Turrianum ²), [Immo approbat Lugo ³] « qui soli Papae eam « reservatam volunt. Vide etiam Diana ³, « ubi adducit declarationem Cardinalium, « qua jubentur episcopi id prohibere ».

Et de hoc non videtur dubitandum (ut mox dicemus num. seq.) ex Tridentino, ubi omnino vetitum est episcopis concedere usum altaris portatilis, et licentiam celebrandi extra ecclesiam. Caeterum certum est cum facultate obtenta a Pontifice licere celebrare in mari; non solum ob concessionem Clementis VIII et Pauli V (ut supra); sed etiam ob indultum Clementis XI, ut referunt Benedictus XIV ⁴ et [Contin.] Tournely ⁵, quo concessum fuit equitibus Hierosolymitanis anno 1706 celebrare in mari; hac tamen lege, 1°. ut adsit longa distantia a littore; 2°. ut mare sit tranquillum; 3°. ut assistat alius sacerdos vel diaconus, qui si quis concitetur motus, calicem firmum teneat.

Excipitur
2^a dispensa-
tio episcopi.

357. - « SECUNDO. Ex dispensatione episcoporum, ob rationabilem causam; etsi « in Tridentino ⁶ id permittere prohibeantur, nisi ex justa causa, in oratoriis privatis divino cultui destinatis, licet non benedictis. Verum etiam hanc potestatem illis « nunc esse ademptam, docet Gavantus ⁷ et « Diana ⁸. — Eo tamen non obstante, posse « eos in aliquo casu particulari ex justa « causa permittere ut celebretur extra « ecclesiam in altari portatili, docet idem « Diana ⁹ ex Marchino, Garcia, Hurtado, « card. de Lugo, Aversa, Persico, etc. ».

Gran., de Euch., tr. 14, disp. 13, n. 6. ¹ Part. 5, tr. 3, resol. 40, v. *Nota tamen*. — *Coninck*, qu. 83, num. 226. — ² Disp. 20, n. 86. — ³ Part. 9, tr. 1, resol. 45. — ⁴ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 6, n. 11, (*al.*, sez. 2, cap. 1, § 2, v. f.). — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 6, qu. 1. Habetur etiam in Bullar. Rom. Mainardi, Indult. *Exponi nobis*, diei 22 Mart. 1706. — ⁶ Sess. 22, de observand. etc., in celebr. Miss. — ⁷ Part. 1, tit. 20, lit. m. — ⁸ Part. 9, tr. 1, resol. 42, v. *Nota tamen*. — ⁹ Loc. cit., resol. 43. - *Marchin.*, tr. 3, part. 3, cap. 9, n. 11. - *Hieron. Garcia*, Summa moral., tr. 3, diff. 8, dud. 2, punt. 2, num. 18. *Gasp. Hurtad.*,

Quaeritur: in quibus oratoriis episcopi possint dare licentiam celebrandi?

Olim episcopi poterant hanc licentiam ubique impertiri, ex *can. Missarum 12, de consecr., dist. 1*, ubi habetur: *Missarum solemnities non ubique, sed in locis ab episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda esse censemur*. — Verum haec facultas adempta fuit episcopis circa domos privatas, ex Tridentino ¹⁰, ubi sic dictum fuit: *Ne... patiantur privatis in domibus, atque omnino extra ecclesiam, et ad divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis designanda et visitanda, sanctum hoc sacrificium a saecularibus aut regularibus quibuscumque peragi*.

Olim episcopi concedebant facultatem celebrandi ubique.

Adempta facultas circa domos privatas.

Hoc igitur decreto non fuit vetitum episcopis dare licentiam celebrandi 1°. in oratorio benedicto et designato ad usus sacros, in quo est janua habens ingressum per viam publicam, etsi sit janua privata affixa domui alicujus saecularis: illud enim non dicitur privatum, sed publicum oratorium ^{a)}; ut recte dicunt Viva ¹¹; et Croix ¹² cum Aversa, Quarti, Naldo ^{b)}, Homobono et Diana. Qui addit cum Pasqualigo, posse in tali oratorio nihilominus celebrari januis clausis: non enim praecipitur ut publice celebretur, sed ut in publico oratorio. — Advertit etiam Croix ¹³ non esse opus quatuor muris qui oratorium separent ab aliis locis; sed posse pro quarto muro aptari telam, quae aperiatur ad commoditatem audientium Missam. Quapropter qui ibi pranderet, vel in alios usus profanos adhiberet per

Non circa oratoria publica.

de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 6, v. *Unde episcopi*, et v. *Addimus dictam*. *Lugo*, de Euch., disp. 20, num. 49. *Aversa*, qu. 11, sect. 14, v. *Multo minus*. *Persic.*, de Offic. sacerdot. quoad Missam, lib. 1, cap. 6, num. 26. — ¹⁰ Sess. 22, de observand. etc., in celebr. Miss. — ¹¹ De Euch., qu. 5, art. 6, n. 5. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 265. *Aversa*, qu. 11, sect. 14, v. *Quinto*. *Quarti*, part. 3, tit. 10, n. 1, sect. 3, dub. 5, diff. 5. *Homob.*, de Modo addiscendi et docendi mor. theol., sect. 2, qu. 12, ad 2. - *Diana*, part. 9, tr. 1, resol. 21. *Pasqual.*, Decis. mor. 173, num. 3. — ¹³ Loc. cit., n. 266.

periculum effusionis, addens: « Quodsi absit, docent licere Sà et Graffius ».

ⁱ⁾ Turrianus, *Sum., part. 2, cap. 70, dub. 1, concl. 4*, dicit Papam posse hanc licentiam concedere, quasi innuat praelatum Papa inferiorem non posse.

357. - ^{a)} Assertum utique tenet Viva, sed omittit hanc rationem.

^{b)} Naldus a Diana adducitur, quasi afferat doctissimos, qui id asseruerint; sed in mea editione, Naldus, v. Missa, n. 31, minime hoc habet.

modum habitus, peccaret mortaliter, quia oratorium illud est vera ecclesia; venialiter tamen, si aliquando et sine necessitate, ut dicunt DD. apud Bonacina ^{c)} et Suarez ^{c)}.

Nec circa oratoria regularium aut alius communitatis.

Neque 2°. in oratoriis erectis in domibus regularium vel alterius communitatis; ut recte ait Tamburinius ¹ cum Lezana. — Hinc bene potest episcopus dare licentiam celebrandi in oratoriis hospitalium, seminariorum et conservatoriorum, ut praxis habet: hae enim domus non dicuntur privatae. Et idem ait Croix ² cum Quarti et Diana, de capellis erectis in publicis carceribus: dicit enim Illsung ^{d)} apud Croix ^{d)}, prohibitionem Tridentini respicere tantum oratoria privata laicorum vel clericorum saecularium. Hinc Fagnanus ³ refert, S. Congregationem pluries declarasse huiusmodi oratoria carcerum, confraternitatum, hospitalium et communitatum non comprehendi in prohibitione concilii; quia haec sunt oratoria fixe ad divinum cultum dedicata. Et propterea in huiusmodi oratoriis quicumque audientes Missam satisfaciunt; et a quocumque sacerdote possunt utique Missae celebrari, ac omni die etiam ex solemnioribus; ex declaratione S. C. R. 3 Sept. 1661 (apud Merati ⁴), ubi sic dictum fuit: *Missae sacrificium peragi potest in publico oratorio extra aliquod oppidum constructo, de licentia episcopi in diebus solemnioribus anni..., dummodo habeat omnia requi-*

In his quibus potest celebrare et satisfacere praecepto.

sita ad ecclesiam vel.... ad publicum oratorium constituendum.

Neque 3°. in oratoriis erectis in palatiis episcoporum; ut dicunt communiter Gavantus ⁵, Merati ⁶, Renzi ⁷ et Croix ⁸. In talibus enim oratoriis omnes possunt celebrare, et praecepto Missae satisfacere; ut declaravit S. C. Concilii die 22 Sept. 1640 (apud Diana ⁹). — Ratio, quia domus episcopi non censetur privata; cum ipsa gaudeat immunitate ecclesiastica, ex *canone 36, caus. 17, qu. 4*, ubi dicitur: *Id constituimus observandum, quod ecclesiastici canones decreverunt, et lex romana constituit, ut ab ecclesiae atriis, vel domo episcopi reos abstrahere omnino non liceat*. Unde docet Benedictus XIV ^{e)} cum Brancatio ^{e)} et Clericato ^{e)}, huiusmodi oratoria episcoporum et cardinalium, quoad celebrationem Missarum, gaudere fere iisdem privilegiis quibus ecclesiae consecratae.

Neque adempta facultas circa oratoria palatii episcopalis.

Et idem dicunt Viva ¹⁰, Tamburinius ¹¹ et Diana ¹², de domo rusticana quam haberet episcopus extra dioecesim, adhuc sine licentia Ordinarii, et adhuc absente ipso episcopo, ut dicit Viva: modo talis domus alteri non locetur. — Idque videtur admitti ab eadem declaratione S. Congregationis (apud Diana, ut supra) ubi dictum fuit, interessentes sacrificio Missae in privato episcopi sacello satisfacere praecepto ecclesiastico, tam in dioecesi quam extra ^{f)}.

¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 4, § 3, num. 2. *Lezana*, v. *Altare*, n. 13, et 14. — ² Lib. 6, part. 2, n. 264. *Quarti*, part. 3, tit. 10, n. 1, sect. 3, dub. 3, diff. 3. — *Diana*, part. 9, tr. 1, resol. 35. — ³ In cap. *In his 30*, de privileg., num. 23. — ⁴ Series decretor., num. 392. Cfr. etiam Decret. auth. S. R. C., num. 2832. — ⁵ Part. 1, tit. 20, lit. m. —

⁶ Part. 1, tit. 20, Nov. Observ., num. 3. — ⁷ De Euch., cap. 4, qu. 31, in fine. — ⁸ Lib. 3, part. 1, num. 626. — ⁹ Part. 6, tr. 8, resol. 40, v. *Hinc*. — ¹⁰ De Euch., qu. 5, art. 6, num. 5. — ¹¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 4, § 2, num. 12. — ¹² Part. 6, tract. 8, resol. 40. — *Viva*, loc. cit.

^{c)} Licet ista fierent in ecclesia consecrata, negat Croix esse mortale, « uti habent doctores apud Bonacina et Suarez »; et revera id dicit Bonacina, de 1°. *praec. decal., disp. 3, qu. 6, n. 14*, v. *Quinto*, cum Suarez, qui idem perspicue insinuat, de *Relig., tr. 2, lib. 3, cap. 6, n. 7*.

^{d)} Croix, lib. 3, part. 1, n. 626; et apud illum, Illsung, tr. 5, n. 163, negant facultatem satisfaciendi praecepto dominico extendi ad oratoria privata laicorum et clericorum saecularium.

^{e)} Benedictus XIV, de *Sacrif. Miss.*, lib. 3, cap. 6, n. 6, (al. sez. 2, cap. 1, § 2, v. m.); itemque Clericatus, de *Euch., decis. 8, n. 20*,

conclusionem istam silentio praetermittunt, quae tamen per se fluit ex privilegiis assertis; sed revera dicunt omnes celebrare posse et praecepto Missae satisfacere. Quod pariter tenet Franciscus Brancatius in sua dissertatione de *Privilegiis quibus gaudent Cardinales in propriis cappellis*; hic tamen auctor rationem hanc addit, nimirum quod huiusmodi cappellae habentur « veluti parochialis ecclesiae loco », vel sunt ad instar ecclesiae. Haec privilegia confirmata sunt decreto S. R. C. diei 23 Januarii 1899. *Decr. authent., n. 4007*.

^{f)} Et pariter ex decreto S. R. C., omnes episcopi, sive dioecesani sive titulares, in ora-

358. - Sed dubitatur 1°. *An episcopi possint celebrare, vel celebrari facere in domibus ubi reperiuntur, extra domum propriae habitationis?*

Episcopi possunt celebrare vel facere celebrari in domibus ubi reperiuntur.

Respondetur affirmative, ex cap. ult., de priv., in 6°, ubi sic habetur: *Quoniam episcopi eorumque superiores se habent diversis ex causis a suis ecclesiis et dioecibus absentare frequenter, nec semper possunt commode ad ecclesias accedere pro Missa celebranda vel audienda in ipsis (sine qua eos transire non decet, absque causa rationabili, ullam diem), praesenti constitutione indulgemus eisdem, ut altare possint habere viaticum, et in eo celebrare ac facere celebrari ubicumque absque interdicti transgressione.* Et quamvis causa concessionis hic sit sola absentia episcopi a sua ecclesia; tamen advertit recte Tamburinius¹, concessionem esse universalem, sine limitatione distantiae in textu expressae. — Neque obstat decretum Clementis XI, editum die 15 Decembr. 1703 (relatum apud Croix²), ubi haec facultas episcopis ablata fuit, his verbis: *Episcopis et his majoribus praelatis, etiam cardinalatus dignitate fulgentibus, neque..... ullo modo licere extra domum propriae habitationis, in domibus laicis, etiam in propria dioecesi... erigere altare, ibique.... Missae sacrificium celebrare sive celebrari facere.* Nam ipsis talis facultas restituta fuit ab Innocentio XIII die 23 Maji 1723, in bulla *Apostolici ministerii*, ubi dictum fuit: *Hujusmodi prohibitio (scilicet facta episcopis non celebrandi sive non faciendi celebrari) intelligenda non est de domibus etiam laicis, in quibus dicti episcopi forte occasione visitationis*

vel itineris hospitio excipiuntur: ut nec etiam quando episcopi in casibus a jure permissis, vel de speciali Sedis Apostolicae licentia, absentes a domo propriae ordinariae habitationis, moram idcirco faciunt in aliena domo per modum similis habitationis. Ita apud Merati³. Haecque bulla confirmata fuit a Benedicto XIII die 23 Sept. 1724, in constitutione habita in synodo Romana^{a)}.

Bene tamen advertit Tamburinius⁴ ex Portello^{b)}, quod, cum tale privilegium sit personale episcopi, non poterunt alii sacerdotes eo absente in talibus domibus privatis celebrare.

359. - Dubitatur 2°. *An episcopi possint aliquando dispensare ut celebretur in oratorio domus privatae?*

Jure ordinario non permittitur, nec unquam permissum fuit sacerdotibus Missam celebrare, nisi in locis ab episcopo consecratis vel saltem benedictis; uti habetur ex can. (Felicis Papae) *Sicut 11, dist. 1, de consecr.* Sed excipitur primo casus *necessitatis*, uti exprimitur in eodem textu. — Casus necessitatis sunt: 1°. Si ecclesia sit diruta, ut dicitur in can. *Concedimus 30, dist. 1, de cons.* 2°. Si quis sacerdos longam peragat peregrinationem per loca deserta vel infidelium, ut habetur in eod. can. *Concedimus*. 3°. Quando ecclesia non est capax populi, ita ut multi Missa carerent. 4°. Si exercitus inveniatur in castris, aut navigantium multitudo in littore maris. — Ita communiter DD. apud card. Petra⁵ et apud Salmant.⁶ Et in his casibus quilibet sacerdos celebrare potest extra ecclesiam in altari portatili. Advertit tamen Laymann⁷ cum Suarez^{a)}

Jure ordinario nequeunt concedere celebrationem nisi in locis consecratis vel benedictis. Exceptiones.

¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 4, § 2, num. 9. — ² Lib. 6, part. 2, num. 258. Habetur etiam in Bullar. Clem. XI, inter decreta S. C. Conc., n. 1. — *Innoc. XIII*, § 24. — ³ Series decretor. Summor. Pontif., num. 649. Cfr. etiam Bullar. Rom. Mainardi. — *Bened. XIII*, con-

stit. *In supremo*, § 22, (al., in Bullar. Rom. Mainardi, § 20). — ⁴ Loc. cit., § 2, n. 10. — ⁵ Comment. in constitut. apost., tom. 4, const. 2, Urbani V, num. 21. — ⁶ Tract. 5, cap. 4, num. 51 et seqq. — ⁷ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, num. 3, vers. finem.

toriis propriae habitationis aut super ara portatili, ubicumque degunt, Missam celebrare aliamque in sui commodum permittere valent; atque fideles omnes alterutram ex illis Missis audientes, quoties opus fuerit, Ecclesiae praeceptum implere possunt. *Decr. auth.*, n. 3906.

358. - ^{a)} Scilicet in constitutione, quae reperitur in appendice ad Acta synodi Romanae, sub n. 16.

^{b)} Quin etiam Portellus, *Respons., part. 3, cas. 20, n. 6*, negat sacerdotes alios, posse, absente episcopo, celebrare in oratorio palatii aut villae episcopalis. Quae profecto sententia plane singularis videtur, neque est admittenda.

359. - ^{a)} Suarez, *disp. 81, sect. 3, v. Tertia exceptio*, scribit: « Non esse praetermittendam episcopi facultatem, si commode fieri potest ».

et Soto quod si episcopus sit praesens, decet ut ab ipso obtineatur licentia. — Item advertit Castropalaus¹ quod cum casus necessitatis dubius foret, episcopus bene dispensare valet; juxta dicta *Lib. I, n. 192*, utque dicemus *Lib. VI, n. 902, v. Caeterum probabiliter*.

Ex causa
in casu par-
ticulari con-
cedunt cele-
brationem
extra eccle-
siam.

Praeterea excipitur, cum episcopus in aliquo casu particulari, ob justam causam dispensat ut extra ecclesiam celebretur. — Nam episcopi, licet hodie facultate careant permittendi ad sui libitum, ut in privatis domibus Sacrum fiat, quam olim habebant; sicut apparet ex can. *Missarum, dist. 1, de consecr.*, ubi permitti dicitur celebrare *in locis ab episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit*. Et ex can. *Hic ergo*, ubi: *In... locis... in quibus episcopus proprius jusserit*. Et melius expressum fuit in cap. *In his 30, de privil.*, ubi decrevit Honorius III, quod Fratres Minores et Praedicatores, propter eorumdem privilegium apostolicum, celebrare poterant in altari portatili absque licentia episcopi loci; et rationem adduxit, quia alias inutile ipsis fuisset privilegium, cum absque illo jam celebrare valuissent extra ecclesiam, accedente Ordinarii permissione. *Cum autem* (verba sunt Pontificis) *nihil eis conferret memorata indulgentia, sine qua id praelatis annuentibus liceret*. Unde probe animadvertit Pater Suarez² cum Silvestro, Soto et Navarro, episcopos non caruisse antiquitus hac facultate permittendi celebrationem assidue et absque ulla necessitate; quia illa (ait Suarez) non erat dispensatio, sed usus propriae potestatis. — Deinde tamen facultas haec ablata fuit episcopis per Tridentinum³.

Hoc tamen non obstante, communiter sentiunt doctores hoc intelligendum esse de licentia perpetuo celebrandi per modum habitus, juxta facultatem quam episcopi prius habebant; at minime est eis vetitum hujusmodi concedere licentiam *per modum actus* pro aliquo tempore, si justa adsit causa. — Ita Pater Suarez⁴,

Per mo-
dum actus.

ubi postquam necessitatis casum exceptit, ait: *Item.... facultas haec est per modum dispensationis; concilium autem non abstulit ab episcopo potestatem rationabiliter dispensandi, quam habet in hujusmodi rebus, maxime cum revera sit moraliter necessaria*. Et subdit: *Tandem usus hoc confirmat, quia ita fit sine ullo scrupulo*. Idem dicit Bonacina⁵, ubi: *Negandum... non videtur quin episcopus possit in aliquo casu particulari, justa concurrente causa, dispensare ut Missa extra ecclesiam in loco honesto celebretur*. Et citat Reginaldum, Beja et Cenedo. Et deinde Bonacina se refert ad id quod alibi⁶ scripsit, ubi sermonem faciens de opinione ab aliquibus doctoribus defensa, et a nobis relata *Lib. I, n. 191, in fine*, (quae quidem Bonacinae non arridet, neque nobis, nempe quod episcopus dispensare valeat in omnibus canonicis legibus, in quibus non est ipsi ab Apostolica Sede expresse reservata dispensatio), inquit hanc sententiam habere saltem locum in iis quae saepe accidunt, et dispensationem requirunt; vel si occurrat aliqua gravis necessitas vel gravis utilitas, et non pateat facilis ad Sanctam Sedem recursus. — Idem tenet Tamburinius⁷, qui eandem rationem affert, nempe quia cum hujusmodi casus frequentes sint, episcopis est necessaria moraliter haec potestas dispensandi; juxta dicta *Lib. I, n. 192, in fine*. — Idem docet Barbosa⁸, dicens: *Concilium loquitur de communi modo celebrandi; non vero abstulit episcopis potestatem rationabiliter dispensandi... stante necessitate vel justa causa*. Idem scribit Escobar⁹, dicens: *Talis autem dispensatio cum rationabili causa non debet inter abusos recenseri; unde non obstat Tridentinum quin possit episcopus concedere hujusmodi facultatem (celebrandi extra locum sacrum)..., etiam quando persona nobilis, praesertim ratione senectutis vel infirmitatis, diu non communicavit vel Missam audivit, vel ob simile impedimentum ecclesiam adire nequit, ut aliquando Missam audiat et Eu-*

Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3, v. *Circa hoc ergo*. — ¹ Tr. 22, punct. 8, n. 5. — ² Disp. 81, sect. 3, v. *Secundo*, Silvest., v. *Missa I*, qu. 5, § *Tertium*. — Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3, v. *Circa hoc ergo*. — Navar., Man., cap. 25, n. 81. — ³ Sess. 22, de observand. etc. in celebr. Miss. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 11.

Regin., lib. 29, num. 176. — Beja, part. 4, cas. 33. — Petr. Cenedo, Pract. canon. quaest. 44, n. 6, v. *Soares tamen*. — ⁶ Disp. 1, de Legib., qu. 2, punct. 1, num. 17. — ⁷ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 4, § 2, num. 7. — ⁸ De Offic. et Potest. episc., alleg. 23, num. 9. — ⁹ Lib. 21, num. 85.

charistiam recipiat. — Idem tenet Laymann¹ *Non videtur.... ablata potestas* (episcopis) *occurrente casu necessitatis dispensandi, ut semel aut saepius, quatenus rationabilis causa suaserit in loco honesto, sed profanis usibus destinato, super altari sacrato... Missae sacrificium celebrare liceat.* Idem ait Holzmann²: *Excipiendus praeterea est casus quo episcopus rationabili ex causa dispensat, ut in privatis aedibus, v. gr. alicujus infirmi, super altari portatili celebrari possit.* — Idem dicunt Salmant.³, Elbel⁴; et Lacroix⁵ cum Coninck, Rodriguez, Pasqualigo, Quarti, Diana, Marchino, Hurtado et Fagundez. — Igitur supradicta sententia merito communis dici potest.

Quo sensu accipiat necessitas.

Et notetur quod quando a supra citatis doctoribus vocatur *necessitas*, loquendo de dispensatione, non intelligitur necessitas celebrandi; quia haec dispensatione non indiget (ut superius in priori exceptione observatum est); sed intelligitur necessitas qua dispensatus celebrandi vel ad ecclesiam pergendi, ut Missam audiat, impos efficitur, et justa concurrat causa dispensandi.

Difficultatibus satisf.

Nec doctrinae traditae obstat decretum Clementis XI (quod opponit Pater Mazzotta): sicuti nec etiam obstant decreta Pauli V et Urbani VIII, in quibus vetatur episcopis hujusmodi dispensationem concedere. Quia decreta intelliguntur juxta Tridentini sanctionem (ut ajunt Escobar; Salmant.⁶ cum Philiberto, Hurtado, Novario, Quintanadvenas, Diana, Fagundez), scilicet de dispensatione per modum *habitus*; sed non per modum

actus, ad tempus pro aliquo casu particulari, quando rationabilis causa dispensandi habeatur^{b)}. — Et quoniam post Tridentini decretum non defuerunt auctores, uti Sotus et Emmanuel Sà, qui dixerunt non esse peccatum grave extra ecclesiam celebrare, si in loco honesto celebretur; immo Sotus scripsit (ut refert Pater Suarez⁷), nullam in hoc agnoscere culpam, semper ac secreto celebraretur^{c)} et scandalum abesset: ideo fortasse memorati Pontifices hoc prohibere episcopis urgentioribus clarioribusque decretis judicantur.

Dubitat deinde: *quoties concedi possit hujusmodi dispensatio?*

Salmant.⁸ dicunt semel vel bis. — Sed alii, ut Suarez, Laymann, Bonacina, Escobar^{c)}, Holzmann, et Elbel cum Pasqualigo^{d)}, etc., indefinite loquuntur; et intelligunt concedi posse durante infirmitate vel alia causa accidentali. Et merito indefinite loquuntur: nam prohibitio dispensandi est strictae interpretationis ac intelligenda est (ut superius vidimus) tantum pro dispensationibus continuis permanentibus; non vero pro iis quae ad tempus conceduntur, respectu alicujus causae transeuntis. — Accedit his declaratio (quam refert Gallemart⁹, ubi dictum fuit: *Ordinarii arbitrio permittit Pontifex, necessitate personarum et infirmitatis qualitate pensata, ut pro infirmorum commoditate, etiam in privato oratorio vel altari ad hoc deputato facultatem celebrandi concedat.* Idem admittit card. Petra¹⁰, dicens bene licere episcopo potestatem facere, ut in alicujus insignis viri morbo

Haec dispensatio durat quantum durat causa accidentalis.

¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 4. — ² De Euch., n. 370. — ³ Tr. 5, cap. 4, n. 56. — ⁴ Confer. 19, de Temp. Sacrific., num. 233. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 263. Coninck, qu. 83, n. 225. Rodrig., Quaest. regul., tom. 1, qu. 43, art. 6. Pasqual., de Sacrific. nov. legis, qu. 451, num. 3. - Quarti, part. 3, tit. 10, num. 1, dub. 5, diff. 4. Diana, part. 9, tr. 1, resol. 44; cfr. resol. 43. March., tr. 3, part. 3, cap. 9, num. 11. - Gasp. Hurtad., de Sacrific. Miss., disp. 4, diff. 6, v. Unde episcopi. Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 13, num. 14. — Mazzotta, tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 3, § 4, qu. 1. — Escob., lib. 21, n. 85. — ⁶ Tr. 5, cap. 4, n. 58. - Philib. Marchin., tr. 3, part. 3, cap. 9, num. 11. Gasp. Hurtad., de Sacrific. Miss., disp. 4, diff. 6, v. Addimus

dictam. Novar., Sum. Bullar., part. 1, comment. 80, num. 3. Quintanadv., tr. 7, singul. 32, num. 6. Diana, part. 9, tr. 1, resol. 43 et 44. Fagund., de 1° praec. Eccles., lib. 3, cap. 13, num. 12. — Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3, v. Quinimmo. — Sà, v. Missa, num. 20. — Sotus, loc. cit. ⁷ Disp. 81, sect. 3. — ⁸ Tr. 5, cap. 4, n. 56 et seqq. — Suar., loc. cit., v. Secundo. — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 4. — Bonac., de Euch., qu. ult., punct. 9, num. 11. — Holzm., de Euch., n. 370, v. Excipiendus praeterea. — Elbel, confer. 19, de Temp. sacrific., num. 233 et 249, i. f. — ⁹ In Trident. sess. 22, decret. de observand., etc., declar. 6. — ¹⁰ Comment. in constitut. apost., tom. 4, in constit. 2 Urbani V, n. 21, v.

^{b)} Eademque interpretationem profecto patietur decretum S. R. C. diei 20 Sept. 1749, in Taurinen. Decr. auth., n. 2404, ad 5.

^{c)} Sotus non requirit ut secreto celebre-

tur, sed ait vix posse contingere mortale, « ubi nullus sit contemptus vel scandalum ». — Idemque tenet Sà.

^{d)} Escobar, loc. cit.; et Pasqualigo, loc. cit.,

laborantis domo Missae sacrificium peragatur, ut et Sacro ille intersit, et sacra reficiatur communione. — Accedit etiam quod Honorius III¹, verba faciens de licentiis celebrandi, fassus est in hac materia *benignam potius interpretationem faciendam esse*.

Haec dispensatio concedi potest sacerdotibus.

Atque si haec licentia concedi potest ab episcopis pro saecularibus infirmis, ne Missam audire priventur (ut supra dictum est): tanto magis concedi valet sacerdotibus qui saepe habent quamdam celebrandi necessitatem, prout colligitur ex Tridentino², ubi dicitur: *Curet episcopus ut ii* (id est sacerdotes) *saltem diebus dominicis et festis solemnibus... Missas celebrent*. — Quapropter nescirem a culpa levi excusare sacerdotem illum, qui quotidie celebrare posset (una hebdomadis die excepta ob reverentiam), et sine ulla justa causa, sed tantum ob desidiam a celebrando abstinere. Sacerdos enim non solum pro se celebrat, sed etiam pro bono totius Ecclesiae populique christiani, cujus minister et intercessor est constitutus; juxta illud Apostoli: *Omnis... pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quae sunt ad Deum, ut offerat dona et sacrificia pro peccatis* (Hebr. v, 1). Hinc oritur (prout dicebam) quaedam necessitas quam sacerdos habet celebrandi; et ideo facilius episcopi con-

Leviter peccaret sacerdos abstinens a celebratione ob desidiam.

cedere possunt sacerdotibus celebrandi licentiam in ipsorum domibus, durante eorumdem infirmitate.

Notandum I^o. Quod indultum oratorii privati a Papa concessum durat usque ad mortem privilegiati tantum. Nec perit mortuo Papa vel episcopo qui illud designavit; quia gratia semel facta non expirat morte concedentis. — Vide Croix³.

Indultum oratorii durat usque ad mortem privilegiati.

Notandum II°. Quod si privilegiatus mutet domicilium in aliam dioecesim, non amittit privilegium oratorii; quia, cum sit personale, personam sequitur: quamvis requiratur nova approbatio episcopi et nova inspectio loci. Croix⁴ cum Silvestro^{e)}, Bonacina, Barbosa, Pellizzario, Tamburinio, etc. — Quae inspectio requiritur etiam dum mutatur habitatio in eodem oppido; ut bene ait Croix⁵ cum Tamburinio, contra Diana^{f)} et Quintanadvenas.

Quid, si privilegiatus alio transferat domicilium.

Utrum autem *privilegiatus possit duo oratoria habere, unum in oppido, alterum in villa?*

Negat Croix ibid. — Sed affirmat Pasqualigo (apud ipsum), cui non dissentio, si privilegiatus non sit ibi per modum transitus, et locus sit ab Ordinario jam approbatus^{g)}.

Quid de habente duo oratoria.

Notandum III°. Id quod habetur in decreto emanato a Clemente XI, die 15 Decembr. 1703 (quod in extensum affert

Decretum Clementis XI de oratoriis privatis.

¹ Cap. *In his 30*, de privileg. — ² Sess. 23, de reform., cap. 14. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 267. — ⁴ Loc. cit., n. 269. — *Bonac.*, de Legib., qu. 3, de Privileg., punct. 6, n. 4. *Barb.*, de Jure eccles., lib. 2, cap. 8, n. 16. *Pelliz.*, tr. 8,

cap. 2, num. 152. *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 4, § 4, n. 2 et 7. — ⁵ Loc. cit., num. 269. *Tambur.*, loc. cit., num. 6 et 7. *Quintanadv.*, tr. 7, singul. 32, num. 4. — *Pasqual.*, qu. 630.

qu. 451, n. 3, (etsi a Croix citatur ut asserit S. Alphonsus) suam propositionem explicant de licentia « semel aut iterum » celebrandi.

^{e)} Silvester, v. Dispensatio, n. 11, citatus a Croix ex Diana, et a Diana ex Bonacina, non videtur ad rem facere.

^{f)} Diana a Croix citatur, quasi videatur consentire dictis Antonii Quintanadvenas; re tamen vera Diana, part. 9, tr. 1, resol. 12, nil aliud habet quam ipsa verba Quintanadvenas, quem nec probat nec reprobat. — Quod hic in not. 2, S. Alphonsus affirmat, privilegium scilicet oratorii permanere, etsi privilegiatus mutat domicilium in aliam dioecesim, hoc dictum est juxta antiquam S. Doctoris opinionem: id enim jam reperiebatur in 2^a Operis editione (1752-1753). Sed postea, in 4^a nimirum editione anni 1760, S. Doctor opinionem istam abiecit. In hac enim editione,

lib. 3, n. 319, ubi primum explicat clausulas adhiberi solitas in indulto oratorii privati, adhaeret sententiae quae dicit privilegium cessare, translato domicilio in aliam dioecesim; quia, inquit, in hodiernis exemplaribus indulti, nomen dioecesis non solum applicatur personae, sed etiam ipsi oratorio; unde sicut limitatur privilegium circa personam, sic etiam limitatur circa locum.

^{g)} Hic, uti de se liquet, quaestio movetur non de *habendo* dumtaxat oratorio, sed de *usu* duplicis oratorii ad Missam celebrandam. Et Pasqualigo, n. 1, negat posse aliquem duobus oratoriis, ruri scilicet et in oppido, *simul* uti; sed n. 3, dicit posse *successive*, scilicet uti posse oratorio quod ruri habet, dum ibi commoratur, ita tamen ut interim non utatur eo quod est in civitate. Et in probatione satis indicat conditionem quam ipse S. Alphonsus apponit

Croix ¹⁾, ubi sic dicitur: *Nonnulli episcopi... et complures regulares sub praetextu privilegiorum..., ea sibi licere putant quae... prohibita (sunt)... Regulares... in quibusdam... nobilium personarum privatis oratoriis, quae certis quandoque ex causis a S. Sede Apostolica concedi solent, celebrare audent, vel plures Missas quam in ipsis... sit indultum, vel absque praesentia personarum quarum contemplatione... concessio emanavit, vel extra debitas horas et post meridiem, vel illis etiam diebus quibus per constitutiones dioecesanarum, aut etiam per decreta S. C. Concilii celebrari prohibetur, aut quae in ipsismet indultis apostolicis excipiuntur.* Deinde declaratur: *In oratoriis privatis quae per S. Sedem concessa fuerint, non licere regularibus cujusvis ordinis... aut aliis quibuscumque sacerdotibus, etiamsi essent episcopi, in iis celebrare in diebus Paschatis..., Pentecostes, Nativitatis Domini Nostri Jesu Christi aliisque anni festis solemnioribus, ac diebus in indulto exceptis. In reliquis vero diebus, praedictis regularibus seu sacerdotibus quibuscumque, etiam episcopis, in praefatis oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa quae in indulto conceditur, celebrata fuerit: super quo celebraturus teneatur diligenter inquirere, et de eo se optime informare. Atque illa etiam in casibus permissis celebrari nequeat post meridiem; demandando... ulterius... in omnibus hujusmodi casibus, personas quas-cumque dictas Missas audientes nullatenus Ecclesiae praecepto satisfacere, etc.*

Ex quo deducitur 1°. Prohiberi in oratoriis privatis celebrari, non solum die

Paschatis, Pentecostes, Natalis Christi Domini (ut exprimitur in decreto): sed etiam in die Epiphaniae, feriae quintae in Coena Domini, Annuntiationis, Ascensionis, Assumptionis Beatae Mariae Virginis, festo SS. Petri et Pauli et Omnium Sanctorum; juxta decretum S. C. Rituum, editum die 17 Nov. 1607 (apud Merati ²⁾), cujus meminit Clemens XI in decreto supra citato ^{h)}. — Advertendum tamen cum Croix ³, 1°. quod ubi tale oratorium concessum est propter infirmitatem, potest omnibus diebus, etiam exceptis, ibi celebrari; et sic decrevit S. Congregatio (ut refert Pater Zaccaria apud Croix ⁴⁾), decernens insuper quod in die Nativitatis Domini una tantum Missa ibi celebretur ⁱ⁾. — Advertendum 2°. quod hoc procedit tantum in oratoriis privatis: non vero publicis, de licentia episcopi benedictis, ut supra diximus; in quibus omni die etiam solemniore celebrari potest, ut patet ex decreto S. C. Rituum, 3 Sept. 1671 (apud Merati ⁵⁾).

Deducitur 2°. quod si in indulto dicatur ut una Missa quotidie celebretur, nequit sub mortali a quibuscumque sacerdotibus, etiam episcopis et regularibus sub praetextu privilegiorum, praeter illam Missam alia celebrari; ut recte inquit Benedictus XIV ⁶⁾, et Quarti apud Croix ⁷⁾; et Tonellius ⁸⁾ cum communi: — contra Marchant ⁹⁾, qui censet non vetari plures Missas celebrari, nisi dicatur in indulto, *unica Missa celebretur, vel una tantum*: quia, ut ait, *tò una non est particula taxativa*; prout si in fundatione dicatur, *volumus ut quotidie una Missa celebretur in tali altari*, non ideo plures prohibentur

Quibus diebus prohibetur celebratio in oratoriis privatis.

In oratorio concesso propter infirmitatem nullus dies excipitur.

Sicut neque in oratoriis publicis.

Ubi una Missa conceditur, celebrare aliam, lethale.

¹⁾ Lib. 6, part. 2, num. 258. Habetur etiam in Bullar. Clementis XI, inter decreta S. C. C., sub num. 1. —

²⁾ Series decretorum, num. 74. — ³⁾ Lib. 6, part. 2, num. 271.

— ⁴⁾ Loc. cit. — ⁵⁾ Loc. cit., n. 392. — ⁶⁾ Notif. 34, n. 8. —

⁷⁾ Lib. 6, part. 2, num. 268. — ⁸⁾ Sac. Enchirid., lib. 1, cap. 2, § 2, num. 6. — ⁹⁾ Petr. Marchant, Notabil. resolut. varior. cas., cas. miscell. 3.

de commoratione quae non sit per modum transitus; et n. 7, expresse requirit ut utrumque sit approbatum.

^{h)} Seu rectius: Ea quae in decreto S. R. C. statuuntur, confirmantur in decreto Clementis XI. Et iterum, die 10 April. 1896, S. R. C. declaravit dies solemniore quibus vetantur Missae in privatis oratoriis, eos esse qui describuntur in Caeremoniali episcoporum, lib. 2, cap. 34, § 2, et de praecepto servantur. Decr. auth., n. 3896.

ⁱ⁾ Declaratio S. C. Conc. melius explicanda est. Et quidem, cum in quibusdam indultis quae dantur infirmis, non solum non excipiuntur dies solemniore, sed expresse conceditur ut, diebus exceptis et signanter die Nativitatis Domini, Missa celebrari possit in privatis oratoriis, a S. C. C. quaerebatur « an in oratorio privato, in quo ex causa infirmitatis a Sede Apostolica conceditur, ut Missa die Nativitatis Domini celebretur, tres Missae ab eodem sacerdote celebrari possint,

Missae. — Haec tamen opinio videtur omnino improbabilis. Nam privilegia sive concessionem adversus aliquam legem prohibitivam stricte sunt accipienda; unde particula *una* idem importat ac *unica*; et quod pro una vice conceditur, non potest ad plures vices extendi (prout si quis pro una vice concedat alicui transire per suum agrum, non posset ille pluries transire). Et hoc patet clare ex citato decreto, ubi reprobantur *regulares qui in privatis oratoriis celebrare audent plures Missas quam in ipsis... sit indultum*. Cum autem in indulto sit una Missa expressa, qui plures Missas celebrarent, jam audent celebrare ultra concessionem in indulto expressam. — Nec valet paritas adducta foundationis; nam ibi non vetatur aliunde plures Missas celebrari nec fundator prohibere posset. Sed in oratoriis privatis non potest celebrari alia Missa, nisi quae in indulto exprimitur, cum aliunde sit generaliter prohibitum ibi celebrari; unde idem est cum in indulto dicitur *unica Missa*, quam *una quae in indulto conceditur*: in utraque enim dictione mens Pontificis est, secundam Missam non posse celebrari.

Dices pluries celebrari non prohibetur respectu celebrantium, sed respectu audientium, qui in aliis Missis, prima concessa celebrata, non satisfacerent praecepto. — At respondeo quod prohibitio est non solum respectu audientium, sed etiam celebrantium: primo, quia omnibus vetitum est celebrare in oratoriis cultui divino non destinatis per consecrationem vel benedictionem episcopi; secundo, quia in decreto praefato Clementis duo quidem se junctim per se prohibentur, et sacerdo-

tibus alias Missas praeter unam concessam celebrare, et audientibus in iis praecepto satisfacere. Primum habetur ex illis verbis: *Regularibus aut quibuscumque sacerdotibus, etiam episcopis in praefatis oratoriis celebrare non licere, ubi etiam unica Missa quae in indulto conceditur, fuerit celebrata*. Alterum: *Demandando... ulterius... in omnibus hujusmodi casibus personas quascumque dictas Missas audientes, nullatenus praecepto Ecclesiae satisfacere*. — Post haec scripta inveni bullam nostri Summi Pontificis Benedicti XIV *Magno*, die 2 Junii 1751, qua lis finita est. Nam Pontifex declarans ibi quomodo intelligenda sint hujusmodi indulta, dicit: *Haec... pro lege statuta fuerunt, quemadmodum ex formulis litterarum in forma brevis, quae conceduntur colligere licet... Nec plures in die, sed unica tantum Missa in oratorio celebretur*. Ergo prohibitio non tantum respicit audientes, sed praecipue celebrantes, cum in privato oratorio pluries celebrari vetetur.

Quaeres hic: *an liceat in oratoriis privatis ministrari Eucharistiam sine licentia episcopi?* — Certum est posse episcopum prohibere ministrationem communionis in oratorio privato; ut declaravit Benedictus XIV in bulla *Magno*, edita die 2 Junii 1751.

At si non adsit prohibitio, affirmat Clericatus¹, potitus ratione, quia per Tridentinum optatur ut in singulis Missis fideles adstantes sacramentaliter communcent. Nec dissentit Portellus (apud Diana²), dicens quod susceptio Eucharistiae in oratorio privato nullam parochio injuriam infert quando non fit de praecepto. — Negant vero ^j) Diana ^k), Quarti ^k) et Giribal-

Episcopus potest prohibere ne ministraretur Eucharistia in oratorio privato.

Quid, si non prohibeat.

Bened. XIV, encycl. *Magno*, § 12. — *Bened. XIV*, encycl. *Magno*, § 23 et 24. — ¹ De Euch., decis. 8, n. 54.

— *Portel.*, Respons., part. 3, cas. 39. ² Part. 4, tract. 4, resol. 14.

vel unica tantum Missa sit celebranda in casu?» S. C. respondit: «Ad primam dubii partem *affirmative*, ad secundam *negative*». Et habetur etiam in *Thesaurio resolut.* S. C. Conc., tom. 3, in *Dubio oratorii privati*, die 13 Januarii 1725. Quae declaratio data est non obstante discursu secretarii S. C. Prosperi Lambertini, qui inclinabat in sententiam vetantem tres Missas celebrari.

^j) «Communiis», ut addit S. Doctor in *Exam. Ordinandor.*, n. 114.

^k) Diana non satis accurate citatur a Benedicto XIV; nam, *part. 4, tr. 4, resol. 14*; et *part. 9, tr. 1, resol. 8*, (Coord., tom. 4, tr. 2, resol. 44 et 45), concedit posse ministrari Eucharistiam absque episcopi licentia, sed suadet ne hoc fiat cum displicentia episcopi. At, *part. 9, loc. cit., resol. 9*, loquens de sacerdote qui virtute cruciatæ eligitur, dicit eum probabiliter posse eam ministrare, sed probabilius non posse, et sic esse consulendum. Et haec ultima resolutio non citatur

« dus, apud Benedictum XIV ¹: qui refert Innocentium XIII olim Romae negasse cuidam nobili matronae licentiam communicandi in oratorio privato, excepto casu infirmitatis. Negant etiam Pignatelli ², Pasqualigo ³ et Pater Gatticus ⁴; quia ministratio Eucharistiae pertinet ad jurisdictionem Ordinarii, cum sit actus pascendi oves: et ideo regulares, ut Eucharistiam ministrarent, specialibus indiguerunt privilegiis. — Hinc idem Papa Benedictus XIV, in encyclica ad episcopos regni Poloniae, edita eadem die 2 Junii 1751, prohibuit dari communionem in privatis oratoriis iis qui intersunt, absque licentia episcopi.

Poenitentia nequit ministrari in oratorio privato sine causa.

Quoad sacramentum autem *Poenitentiae*, certum est non esse licitum illud ministrare sine justa causa in oratorio privato; ut habetur in Rituali Romano ⁵, ubi dicitur: *In ecclesia, non autem in privatis aedibus (sacerdos) confessiones audiat nisi ex causa rationabili; quae cum inciderit, studeat tamen id decenti ac patienti loco praestare.* Idque confirmatum fuit in citata bulla *Magno* ⁶.

Quinam autem satisfaciant audiendo Missam in oratoriis privatis? — Vide dicta *Lib. III, n. 319.*

3°. Potest celebrari in oratorio privato ex privilegio.

360. — « TERTIO. Ex privilegio: quale « dicuntur habere Minores et qui cum iis « participant. Quod esse revocatum a Tridentino ⁷ licet multi velint, negant tamen Diana ^{a)}, Joannes de Salas, Rodriguez, etc.: idque secundum card. de

« Lugo ⁸, probabiliter; et Tamburinium ⁹, « probabilius. Vide Barbosa ¹⁰. — Item re- « ligiosi Societatis Jesu, a Gregorio XIII, « ut possint tum in Missionibus, cum fa- « cultate superioris, in quovis loco de- « centi; tum in domibus suis in loco honesto, a provinciali designato, Missas dicere: in quo idem licebit aliis ».

Hanc sententiam, nimirum quod privilegium regularium circa oratoria privata non fuerit revocatum a Tridentino, tenent Roncaglia ^{b)} et alii. — Sed haec sententia hodie non est amplius probabilis post decretum Clementis XI editum die 15 Decembr. 1703 (apud Croix ¹¹), ut bene docet Holzmann ¹² cum Anacleto, Elbel et aliis communiter. In praefato enim decreto sic declaratur: *Privilegia concessa nonnullis regularibus in cap.* In his, de privileg., *et per aliquos Summos Pontifices aliis regularibus communicata, utendi dicto altari portatili, in eoque celebrandi absque Ordinariorum licentia in locis in quibus degunt, omnino revocata esse per idem... concilium* (Tridentinum).

Privilegia regularium in hoc revocata sunt a Tridentino.

Et idem declaravit Benedictus XIV in citata bulla *Magno* ¹³.

Dicit autem Pater Mazzotta ¹⁴ hoc tantum intelligendum de domibus privatis, non vero de domibus ipsorum religiosorum. — Sed hic advertenda constitutio Innocenti XIII, edita 23 Maji 1723, quae incipit: *Apostolici ministerii* (apud Merati ¹⁵), ubi sic habetur: *Cumque circa Missarum celebrationem in privatis ora-*

Giribald., de Sacrif. Miss., tr. 5, cap. 8, § 8, n. 47. ¹ Notif. 34, n. 11 et 12. — ² Tom. 6, consult. 98, n. 86. — ³ Qu. 644. — ⁴ De Orator. domestic., cap. 29, num. 6. — *Bened. XIV*, encycl. *Magno*, § 23 et 24. — ⁵ Tit. 3, cap. 1, Ordo ministr. sacram. Poenit., n. 7. — ⁶ § 20. — ⁷ Sess. 22, decret. de observand. etc., in celebr. Miss. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 43, art. 4 et 5. — ⁸ De Euch., disp. 20, n. 51. — ⁹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 4,

§ 3, n. 10. — ¹⁰ In Trid., sess. 22, de Sacrif. Miss., cap. 8, n. 19. — *Gregor. XIII*, brev. *Decet Romanum Pontificem*, de die 3 Maji 1575, in Instit. S. J. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, num. 258. — ¹² De Euch., num. 370. — *Anacl. Reiffenst.*, Jus canon., lib. 3, tit. 41, num. 5. — *Elbel*, confer. 19, de Temp. et loco sacrific., n. 235. — ¹³ § 29. — ¹⁴ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 3, § 4, i. f. — ¹⁵ Series decretor., n. 648. Cfr. in Bullar. Rom. Mainardi, bullam *Apostolici ministerii*, § 24.

a Benedicto XIV. — Quarti adhuc infelicius a Benedicto XIV citatur; diserte enim *part. 3, tit. 10, n. 1, sect. 3, dub. 9*, affirmat sacerdotem saecularem, nisi expresse a parochio prohibeatur, posse ibi « Eucharistiam extra Pascha » ministrare; idemque posse regularem de licentia saltem tacita suorum superiorum, nisi episcopus prohibuerit.

360. — ^{a)} Diana non satis recte citatur a Busenbaum; nam, *part. 3, tr. 2, resol. 80*; et *part. 4, tr. 4, resol. 106*, duas contrarias opiniones exponit, et de neutra suum judi-

cium profert. Sed *part. 9, tr. 1, resol. 34*, (quam Busenbaum non allegat) Diana negat regulares posse nunc suo privilegio uti in domibus saecularium

^{b)} Roncaglia non videtur sibi consentire; scribit enim, *de Sacrif. Miss., cap. 5, qu. 2, resp. 1*: A Tridentino... sublatum esse regularibus quodcumque habuerint privilegium celebrandi in altari portatili, in locis quibus degunt; sed paulo inferius *resp. 3*, dicit regulares privilegium habere deputandi oratoria privata in suis monasteriis, grangiis,

toris... a r. m. Clemente Papa XI... decretum promulgatum fuerit..., episcopi dent operam ut omnia ibidem statuta... serventur:.... addita etiam prohibitione, ne in privatis regularium cellis sive cubiculis erigatur altare pro re sacra.... facienda..., remotaque quacumque contraria consuetudine.

In ecclesia violata nequit celebrari sine necessitate.

361. - « Dixi II°. *Non violata.* Quia in « ecclesia interius violata, nisi prius re-
« concilietur non licet sub gravi peccato
« (ut Laymann ¹ ex Navarro, Suarez, Co-
« ninck, etc.), nisi in necessitate, cum ve-
« nia episcopi (si is adiri possit, alioqui
« sine ea, ut habet card. de Lugo ²) cele-
« brare aut mortuos sepelire ». [Ita etiam
Salmant. ³ cum Lugo et Philiberto].

Necessitas autem sufficiens censetur, si populus non habet aliam ecclesiam, ubi Missam audiat. Si vero ecclesia polluitur incepto canone, sacerdos utique Missam prosecui debet. — Palaus, Suarez, Coninck, Laymann cum Salmant. ⁴.

Quaeritur: *an celebrans in ecclesia polluta incurrat aliquam poenam?*

Celebrans in ecclesia polluta:

Silvester ⁵, Azor ⁶; et Graffius, Naldus, etc., apud Escobar ⁷, dicunt incurrere suspensionem ab ingressu ecclesiae; ex cap. *Episcoporum, de privil., in 6°*, ubi celebrantes in locis interdictis (ut ibi dicitur) *ingressum ecclesiae sibi noverint interdictum.* — Sed negant probabilius Suarez ⁸, Laymann ⁹, Lugo ¹⁰, Benedictus XIV ¹¹, Salmant. ¹² et Escobar ¹³. Ra-

Probabilius nullam poenam incurrit.

¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 7, assert. 2. *Navar.*, Man., cap. 25, n. 83. *Suar.*, disp. 81, sect. 4, v. *His posit.* *Coninck*, qu. 83, n. 227. — ² De Euch., disp. 20, n. 63. — ³ Tr. 5, cap. 4, n. 64. *Lugo*, loc. cit. *Philib. Marchin.*, tr. 3, part. 3, cap. 10, n. 2. — *Palaus*, tr. 22, punct. 8, num. 11. *Suar.*, loc. cit., sect. 4, i. f. *Coninck*, qu. 83, num. 236. *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 13, v. *Addendum quarto.* — ⁴ Loc. cit., n. 64. — ⁵ V. *Consecratio II*, qu. 9. — ⁶ Part. 1, lib. 10, cap. 26, qu. 16. — *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 2, cap. 48, n. 28. *Nald.*, Sum., v. *Ecclesia*, num. 25. ⁷ Lib. 21, num. 366. — ⁸ Disp. 81,

tio, quia textus non loquitur de celebrantibus in templo polluto, sed interdicto per interdictum generale: differt autem templum esse interdictum et esse pollutum. Tanto minus incurreret irregularitatem, ut recte ajunt Escobar ¹⁴, Salmant. ¹⁵ et Benedictus XIV ¹⁶ (contra Hostiensem); quia violatio ecclesiae non est censura, per cujus violationem incurratur irregularitas.

362. - « Addo 1°. *Ecclesia:* quia oratoria, etsi deputata ad cultum divinum, « cum tamen benedicta non fuerint, nisi « in ipsis exstet altare ad facienda divina « (ut Bonacina ¹⁷), nbn sunt capacia violat-
« tionum. — Quod etiam consequenter de « hospitalibus docent Navarrus ^{a)}, So-
« tus ^{a)}, etc.; sed probabilius contrarium « docent alii cum card. de Lugo ¹⁸.

Quid de pollutione oratorii.

« Addo 2°. *Interius:* quia quod fit in « turri, sacristia, supra tectum vel forn-
« cem, in crypta, sub pavimento (nisi sit « sepultura, aut singulariter benedicta),
« non violat ecclesiam ». — [Cum Salmant. ¹⁹ cum Dicastillo, etc.].

Ecclesia non violatur nisi factointuspatrato.

363. - « Addo 3°. *Nisi reconcilietur:* « quod fieri debet ab episcopo, vel sacer-
« dote ex privilegio Papae (quale supe-
« riores regularium pro suis templis ha-
« bere, ex Avila notat ^{a)} Diana), si fuit « consecrata » [Modo adhibeatur aqua be-
nedicta ab episcopo, vel a seipsis, si distet episcopus duabus dietis, ut ait Roncaglia ²⁰ cum aliis]: « quod praesumendum

A quo et quomodo ecclesia violata reconcilietur.

sect. 4, v. *Sed quaeret.* — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 7. — ¹⁰ Disp. 20, num. 52. — ¹¹ De Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 7, num. 4, (*al.*, sez. 2, cap. 1, § 2, v. f.). — ¹² Loc. cit., num. 64. — ¹³ Lib. 21, n. 368. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Tr. 5, cap. 4, num. 64. — ¹⁶ Loc. cit., num. 4. — *Hostiens.*, cap. ult., de consecr. eccles., num. 7; et in cap. *Clerici*, de clerico excom., n. 2. — ¹⁷ De Matrim., qu. 4, punct. ult., num. 9. — ¹⁸ De Euch., disp. 20, n. 60. — ¹⁹ Tr. 5, cap. 4, num. 67 et 69. *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 7, num. 115. — ²⁰ De Sacrif. Miss., cap. 5, qu. 6, resp. 1.

villis ubi recreationis causa degunt; item, pro infirmis in eorundem cellis, aut si in saecularium domibus infirmentur.

362. - ^{a)} Nec Navarrus nec Sotus id expresse dicunt; sed id videntur sentire. — Navarrus enim, *Man.*, cap. 16, n. 32, opinatur peccatum committi ab eo qui conjugalem copulam habet in loco sacro, sive consecrato sive tantum benedicto. — Atque hoc idem sentit Sotus in 4, dist. 32, art. 3, concl. 3,

addens ex hac copula locum sacrum indigere reconciliatione; « nomine autem loci sacri, intelligitur corpus ecclesiae consecratae vel benedictae ». Cum autem hospitalia nec consecrata nec benedicta sint, videntur ex dictis non indigere, juxta hos auctores, ulla reconciliatione.

363. - ^{a)} Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 91*, affert hanc sententiam pro quibuscumque ecclesiis et non pro ecclesiis regularium tantum;

« est si celebretur festum dedicationis. « — Si vero tantum fuerit *benedicta*, potest fieri reconciliatio a simplici sacerdote aspersione aquae benedictae » [Debet tamen praecedere episcopi delegatio; ut notat Palaus ^{b)}, et habetur in Rituali Romano ¹. Aqua autem potest benedici ab ipso sacerdote; ut Salmant. ²; et Palaus ³ cum Barbosa, Henriquez ^{c)}, Laymann, etc., contra Toletum. Immo Benedictus XIV ⁴ ait: *Si (ecclesia) simpliciter benedicta fuerit, tunc idem Gregorius IX, in cap. Si ecclesia, de consecr. eccles., statuit, nulla praeobtentata delegatione, per simplicem sacerdotem, adhibita aqua benedicta, quam sanctam sive lustralem vocant, posse ecclesiam pollutam reconciliari*], cum facultate episcopi, vel sine « ea secundum Diana ⁵. — Censeri etiam « reconciliatam, si sacrificium in ea peractum fuerit, docet Tamburinius ^{d)} ex « Henriquez ^{d)}, Sà et Diana ^{e)}, esse probabile. Negat autem card. de Lugo ⁶ ». [Et cum de Lugo idem merito sentiunt Navarrus ^{f)}, Laymann ⁷, Palaus ⁸ cum

Azor ^{g)}; quia nullibi habetur celebrationem succedere loco reconciliationis ^{h)}. Vide dicenda n. 380, v. *His*].

364. - « Porro ecclesia, uti et coemeterium, violantur seu polluuntur sequentibus casibus (non tamen nisi postquam « res evulgata fuerit. Laymann ⁹) ».

Nisi factum publice constat, ecclesia non censetur polluta, etiam respectu ipsius delinquentis. Salmant. ¹⁰ et communiter. — Putat autem Elbel ¹¹ (et citat Diana ^{a)}, Moya ^{a)} et Laymann ^{a)} cum aliis), quod ad ecclesiae pollutionem requiratur non solum notorietas facti, sed etiam juris per sententiam declaratoriam iudicis. Sed hanc opinionem non censeo esse tutam; cum sit contra communem, quam tenent ipse Laymann ¹², Palaus ¹³, Salmant. ¹⁴, Mazzotta ¹⁵, Sporer ¹⁶, Croix ¹⁷, Roncaglia ¹⁸, qui omnes dicunt sufficere ad pollutionem notorietatem sive juris sive facti. Et hoc patet clare ex cap. *Significasti, de adult.*, ubi ob notorietatem tantum facti fuit declaratum ecclesiam esse reconciliandam. — Et ex eodem textu manifeste pariter de-

Ad pollutionem ecclesiae requiritur notorietas.

Satis est notorietas facti.

¹ Tit. 8, cap. 28, Rit. reconcil. eccles. violat. — ² Tr. 5, cap. 4, n. 66. — ³ Tr. 22, punct. 8, n. 14. - *Barbos.*, de Off. et Potest. episc., alleg. 28, n. 57. *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 12. — *Tolet.*, lib. 5, cap. 8, n. 9. — ⁴ De Synodo, lib. 13, cap. 15, n. 2. — ⁵ Part. 4, tr. 4, resol. 91. — *Sà*, v. *Ecclesia*, n. 19. — ⁶ Disp. 20, n. 62. — ⁷ Lib. 5, tr. 5,

cap. 5, n. 13. — ⁸ Tr. 22, punct. 8, n. 14. — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 8. — ¹⁰ Tr. 5, cap. 4, n. 67. — ¹¹ Decalog., part. 2, conter. 18, de Sacrilegio, n. 578. — ¹² Loc. cit. — ¹³ Tr. 11, punct. 1, n. 2. — ¹⁴ Loc. cit., n. 67. — ¹⁵ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 3, § 2, qu. 2. — ¹⁶ Part. 2, cap. 6, n. 441. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, n. 289. — ¹⁸ De Sacrif. Miss., cap. 5, qu. 4, resp. 2.

sed eam non videtur amplecti. Nec pro hoc asserto citat Avilam.

^{b)} Palaus, *tr. 22, punct. 8, n. 14*, hoc non habet.

^{c)} Henriquez id sane insinuare videtur, dum, *lib. 9, cap. 27, n. 6*, dicit ecclesiam, si solum benedicta sit, reconciliari per sacerdotem.

^{d)} Tamburinius, *Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1, § 4, n. 5*, probabile esse ait; sed contrarium vocat probabilius. — Henriquez autem, quem citat, dicit tantum, *loc. cit., n. 6*: « Quidam ajunt ad reconciliationem sufficere quod bona fide sit semel celebratum in illa ecclesia polluta ».

^{e)} Diana, *part. 2, tr. 14, resol. 69*, id asserit, si bona fide ibi sit celebratum.

^{f)} Navarrus, *Man., cap. 27, n. 256*, id non habet, etsi etiam a Laymann pro hac sententia allegatur.

^{g)} Azor male citatur a Palao; hoc enim non habet, *part. 1, lib. 10, cap. 26, qu. 15*.

^{h)} Et huic S. Alphonsi aliorumque sententiae accedit declaratio S. R. C., quae die 19 Aug. 1634 negavit ecclesiam pollutam per Missae celebrationem reconciliari. *Decr. auth.*,

n. 611, ad 2. — Ceterum de reconciliatione ecclesiae pollutae, haec ex decretis S. R. C. notanda sunt: 1°. Reconciliatio ecclesiae consecratae debet committi proprio episcopo, vel eo absente, alii episcopo: nec potest reconciliari nisi per episcopum, vel a simplici sacerdote, de commissione Papae, aqua per episcopum benedicta. Si vero ecclesia non sit consecrata, potest et debet lavari per presbyterum aqua exorcizata, quae in dies benedicitur a presbyteris. *Decr. auth., n. 246, 411 et 2612.* — Ecclesia autem reconciliata ab episcopo qui jurisdictionem non habet in loco, dicitur bene reconciliata. *Ibid., n. 611 ad 3.*

364. - ^{a)} Auctores isti ab Elbel his verbis allegantur: « Juxta receptam DD. opinionem, videndam apud Laymann..., Dianam..., Moyam... et alios ». — Et revera Diana, *part. 6, tr. 6, resol. 27*, affert tantum aliorum opinionem; sed, *part. 11, tr. 2, resol. 59*, tuetur sententiam ipsius S. Alphonsi, dicens speculative probabile esse quod requiratur iudicis sententia, sed oppositum probabilius esse et in praxi sequendum. — Moya, *tr. 3, disp. 3, qu. 4, cap. 2, n. 6*, aliorum sententiam exponit. — Laymann denique, *loc. cit.*, dicit re-

ducitur, ut dicunt etiam Lessius¹; et Escobar² cum Navarro, Sanchez, Azor, etc., quod, cum crimen etiam secretum fuerit, si tamen postea fit publicum, sine nova culpa ecclesia censetur violata.

Quonam
homicidio
polluatur
ecclesia.

« I^o. Per factum in ea homicidium « mortaliter malum, seu injuriosum, saltem immunitati ecclesiae; quale etiam « est, quod alias justum esset per sententiam judicis, nisi tamen reipublicae perturbator aliter capi non posset. — Non « est autem tale, 1°. quod fit casu vel ab amente; 2°. quod in sui defensionem; « 3°. cujus causa data est extra ecclesiam: « quia requiritur ut vulnus sive causa physica fiat intra ecclesiam. — Vide card. « de Lugo³ ».

Quaeritur: *an violetur ecclesia, si infertur vulnus lethale sine sanguinis effusione intra ecclesiam, et mors extra eam contingit?*

Si vulnus
infertur in
ecclesia
et mors accidit
extra:

Negant Suarez⁴, Azor⁵; et Diana⁶ cum Praeposito et Reginaldo^{b)}; quia in cap. *Proposui*, de consecr. eccl., requiritur (ut dicunt) quod mors intra ecclesiam sequatur.

Probabilius
polluitur
ecclesia.

Sed probabilius affirmant Lugo⁷ cum communi, Laymann⁸, Salmant⁹; et Escobar¹⁰ cum Navarro, Coninck et Marchino. Tum quia textus non exprimit requiri mortem intra ecclesiam; cum ibi dicatur tantum: *Homicidia contingunt fieri..., et aliquando vulnera inferuntur*; et tunc requiri reconciliationem: ergo ex textu nequaquam requiritur mors intra ecclesiam secuta. Tum quia sufficit ad

violationem ecclesiae, ut causa mortis physica intra ecclesiam data sit (dicimus *physica*; nam bene ajunt Escobar¹¹ et Lugo¹², non sufficere causam moralem, nempe mandatum sive consilium homicidii datum in ecclesia).

Et sic etiam violatur ecclesia, ut dicunt Lugo¹³; et Escobar¹⁴ cum Suarez, Graffio, Silvestro, Azor, Navarro, Tolet, Avila, Reginaldo et Sayro (contra Diana^{c)}, et Persicum^{c)} apud Escobar¹⁵), si vulnus fiat intra ecclesiam et sanguis fundatur extra; quia ecclesia polluitur non tam per sanguinis effusionem, quam per actionem injuriosam qua causatur effusio. In textu autem cap. *Si eccles.*, de consecr. eccl. (qui mox infra adducetur, ubi dicitur per sanguinis effusionem ecclesiam violari), non requiritur effusio intra ecclesiam: unde semper ac adest percussio injuriosa cum sanguinis effusione, violatur ecclesia. — Idem dicendum, si aliquis existens extra ecclesiam sagitta vel sclopo alterum occidat; ut Salmant.¹⁶

Item, si
vulnus fit
in ecclesia
et sanguis
effunditur
extra.

Secus vero dicendum, ut bene ait Lugo¹⁷, si vulnus infligatur extra, et intra ecclesiam mors eveniat aut sanguis effundatur; quia tunc abest injuria in ecclesia.

365. - « II°. Per mortaliter malam effusionem proprii vel alterius sanguinis « vel seminis, causatam vel factam in templo, licet non in templum. — Unde non « violat: »

« 1°. Si pauculae guttae effluant; quia « non est effusio ». — [Ut dicunt etiam

Quali sanguinis
aut seminis
effusione
polluatur
ecclesia.

¹ De Just. et Jure, lib. 4, cap. 3, n. 86. — ² Lib. 21, n. 398 et 399. - Navar., Man., cap. 16, n. 32, i. f. - Sanchez, de Matrim., lib. 9, disp. 15, n. 11. Azor, part. 1, lib. 10, cap. 26, qu. 13, v. *Quinto*. — ³ De Euch., disp. 20, n. 53 et 54. — ⁴ Disp. 81, sect. 4. — ⁵ Loc. cit., qu. 13, v. *Quaeres*. — ⁶ Part. 6, tr. 6, resol. 26. Praepos., qu. 83, art. 3, dub. 2, n. 152. — ⁷ De Euch., disp. 20, n. 53. — ⁸ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, num. 8, II. — ⁹ Tract. 5, cap. 4, num. 68. — ¹⁰ Lib. 21, n. 371. - Navar., Man., cap. 27, n. 256. - Coninck, qu. 83, n. 227, v. *Nota secundo*, cum n. 229. Marchin.,

tr. 3, part. 3, cap. 10, n. 7. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Loc. cit., n. 53. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Loc. cit., n. 377. - Suar., disp. 81, sect. 4, v. *Secundo violatur*. Graff., Decis. aur., part. 1, lib. 2, cap. 48, num. 23. Silvest., v. *Consecratio II*, qu. 5, § *Secundus*. - Azor, part. 1, lib. 10, cap. 26, qu. 13, v. *Quaeres*. Navar., loc. cit., num. 256. Tolet., lib. 5, cap. 8, num. 7. Avila, part. 5, disp. 7, dub. 1, concl. 2. Reginald., lib. 29, n. 181. - Sayr., de Censur., lib. 5, cap. 16, n. 5 et 8. — ¹⁵ Lib. 21, n. 375. — ¹⁶ Tr. 5, cap. 4, n. 68. — ¹⁷ Disp. 20, num. 53.

quiri notitiam juris vel facti. — Addo praeterea Elbel non satis sibi constare; nam licet, loc. cit., requirat notorietatem facti et juris; tamen Sacram., part. 1, confer. 19, de Tempore et loco sacrif., n. 237, dicit ecclesiam pollui « per mortaliter peccaminosam et notoriam (sive notorietate juris, sive facti) humani sanguinis effusionem in ipsa ecclesia factam ».

^{b)} Reginaldus, lib. 29, n. 180, loquitur de casu plane simili, de illo scilicet qui venenum in calicem immisit, ex quo postea sacerdos domi moritur.

^{c)} Diana, part. 6, tr. 6, resol. 47, probabilem quidem existimat sententiam quae negat eo casu pollui ecclesiam; « sed his non obstantibus (concludit), quia video affirmativam sententiam... esse inter doctores communem,

communiter Benedictus XIV ^{a)}; Elbel ^{b)} cum Felice Potestà; et Salmant. ¹ cum Dicastillo, Philiberto et aliis. Idque patet ex cap. *Si ecclesia 10, de consecrat. eccl.*, ubi dicitur: *Si ecclesia non consecrata cujuscumque semine fuerit aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur.* Nota τὸ sanguinis effusione, quae copiam significat].

« 2°. Si ex percussione vel vulnere levi, « v. gr. narium in rixa puerorum, etiamsi « copiosus sanguis effluat ». [Ita etiam Elbel ², Lugo ³; quia in hoc communiter non adest peccatum mortale. — Immo Sà ⁴, Diana ⁵; et Sotus ^{c)}, Victoria, Fagundez, Marchinus ac Graffius ^{c)}, apud Escobar ⁶, id extendunt etiam ad adultos; quia sanguis e naribus effluens non dicitur proprie effluere e vulnere, cum e naso facile soleat sanguis emanare. Sed probabilius Bonacina ^{d)}; et Escobar ⁷ cum Silvio, Coninck ^{e)} et Francisco Lugo, putant violari ecclesiam, si talis effusio accidat cum peccato mortali; quia tunc jam adest effusio graviter in ecclesiam injuriosa].

« 3°. Si fiat ex sectionae venae.

Felix Potest., tom. 1, n. 571. — ¹ Tr. 5, cap. 4, n. 69. *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 7, n. 116. *Philib. Marchin.*, tract. 3, part. 3, cap. 10, num. 8. — ² Decal., part. 2, confer. 18, de Sacrilegio, num. 578. — ³ De Euch., disp. 20, n. 54. — ⁴ V. *Ecclesia*, num. 13. — ⁵ Part. 6, tr. 6, resol. 24. — *Victoria*, Sum., n. 99. *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 4, cap. 4, n. 18. — *Marchin.*, tr. 3, part. 3, cap. 10, n. 8. — ⁶ Lib. 21, n. 372. — ⁷ Loc. cit., num. 374. — *Silvius*, qu. 83, art. 3, qu. 1, num. 2. — *Franc. de Lugo*, de Sacram., lib. 5, cap. 6, n. 50 et 51. —

« 4°. Actus conjugalis, quando excusatur a sacrilegio ». [Vide dicta de hoc, *Lib. III, n. 458, v. Tertia*].

« 5°. Fornicatio facta ab amente.

« 6°. Pollutio inculcata. Vide card. de Lugo ⁸ ».

366. — « III°. Per sepulturam excommunicati non tolerati vel infidelis (quo nomine hic non comprehendi haereticum « docet card. de Lugo ⁹), etiam infantis; « ut ex can. *Ecclesiam, de consecr., dist. 1*, « docet Praepositus ^{a)}. Quamvis, si pueri « parentes sint fideles negat Sayrus. — « Vide Bonacina ¹⁰ ».

Polluitur per sepulturam excommunicati vitandi vel infidelis.

367. — « IV°. Per destructionem ecclesiae ex toto vel majore parte »: [Parietum vel crustae. Palaus ¹¹; Salmant. ¹² cum Suarez, Laymann, et Busenbaum infra n. 368, ad 2] « quamquam eo casu dicatur potius exsecrari quam pollui. — Non « autem, si solum tectum, vel si successive « per partes modicas destruat et reficiatur ». [Etsi ecclesia tota renovetur. Palaus ¹³; Salmant. ¹⁴ cum Navarro, Barbosa, etc. Notant Salmant. ¹⁵ cum Gabriele quod polluta ecclesia, polluitur etiam coemeterium; sed non contra]. —

Per destructionem ecclesiae, saltem ex majore parte.

⁸ De Euch., disp. 20, n. 54 et 55. — ⁹ Loc. cit., n. 57. — *Sayr.*, de Censur., lib. 5, cap. 16, n. 25. — ¹⁰ De Matrim., qu. 4, punct. ult., n. 23. — ¹¹ Tr. 22, punct. 8, n. 15. — ¹² Tr. 5, cap. 4, n. 74. — *Suar.*, disp. 81, sect. 4, cas. 6. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 5, num. 15. — ¹³ Loc. cit., num. 15. — ¹⁴ Loc. cit., num. 76. — *Navar.*, Man., cap. 27, num. 257, v. *Sextus*, (al., n. 258). — *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 27, num. 19. — ¹⁵ Tr. 5, cap. 4, num. 76. — *Gabr. a S. Vincent.*, de Missae Sacrif., disp. 3, qu. 3, v. *Tertio polluitur*.

non audeo ab ea recedere ». — Persicus pariter ab Escobar male citatur; diserte enim, de primo Offic. sacerdotis, lib. 1, cap. 7, n. 27, tenet eodem casu ecclesiam pollui.

365. — ^{a)} Benedictus XIV, de Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 7, n. 4, (al., sez. 2, cap. 1, § 2, v. f.), requirit magnam copiam sanguinis humani; unde liquet, juxta eum, non satis esse ut paucae guttae effluant.

^{b)} Elbel, Decal., part. 2, confer. 18, de Sacrilegio, n. 578, negat censeri pollutam ecclesiam, si mulieres in ea rixantur, et una ab altera percussa, copiosum sanguinem e naribus effundat. Atque hoc etiam asserit Potestas, qui ceteroquin sententiam tenet quam S. Alphonsus ei tribuit.

^{c)} Sotus non satis accurate ab Escobar (ex Fagundez tamen) allegatur; loquitur enim, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3, de rixa puerorum. — Jacobus de Graffius autem, Decis.

aur., part. 1, lib. 2, cap. 48, n. 25, scribit: « Etiam si multum sanguinis exiret de naso (quod facile fit in rixa puerorum), non violaretur ecclesia ».

^{d)} Bonacina, de Matr., qu. 4, punct. ult., n. 20, haec dumtaxat habet: « Imo Graffius... Coninck... et alii putant non sufficere emissionem sanguinis e naso, ut accidit in rixa puerorum, saltem quando non sufficit ad peccatum mortale ». Quod ipse nec probat nec reprobatur.

^{e)} Coninck non sine formidine id asserit, scribens, qu. 83, n. 228: « Sed si deliberate inter majores fiat, non ausim hoc certo asserere », scilicet non pollui ecclesiam.

366. — ^{a)} Joannes Praepositus, in qu. 83, art. 3, dub. 2, n. 158, scribit: « Intelliguntur vero [hi canones] de infideli nato ex utero, non vero de eo qui adhuc latet in utero materno ».

« Neque etiam per desolationem, exerci-
« tium haereticum, spurcitas hominum
« vel animalium istic stabulatorum, etc.;
« etsi deceat et praxis habeat, ut per epi-
« scopum, vel saltem per sacerdotem cum
« aliqua caeremonia reconcilientur et ab-
« luantur: quod in simili casu intellige de
« altari. Laymann ¹ ».

368. — « Quaeres: *Quid sit et quando
« fiat exsecratio seu resecratio?*

Exsecra-
tio, quid.

« Resp. Exsecratio dicitur, cum res
« sacra perdit suam consecrationem, ita
« ut de novo consecrari debeat: quod fit
« quando ita destruitur, ut formam et
« usum suum perdat.

« Unde resolves:

Polluta
ecclesia,
polluuntur
altaria.

« I^o. Polluta ecclesia, polluta etiam sunt
« altaria ejus fixa. — Non tamen exsecrata
« ecclesia, exsecrantur altaria; nec contra.

Quando
ecclesia ex-
secretur.

« II°. ECCLESIA exsecratur, si parietes
« secundum majorem partem destruantur,
« vel omnis eorum crusta, aut major sal-
« tem pars simul auferatur. — Secus au-
« tem, si una post alteram. Vide card.
« Lugo ² ».

Et hoc etiamsi per intervalla hebdo-
madarum vel dierum ecclesia tota nova
fiat; ut Suarez ³, Laymann ⁴; et Palaus ⁵
cum Silvestro, Sà ^{a)} et Barbosa. Quia
quaecumque pars accedens manet conse-
crata; cum magis dignum trahat ad se
minus dignum. — Idque procedit etiamsi

adsit animus totam ecclesiam destruendi;
ut ait Palaus ⁶ cum Navarro ^{b)}, Suarez ^{b)},
Barbosa ^{b)}, etc. Quia intentio illa non offi-
cit quin consecratio perduret ^{c)}.

« Non autem si tectum corruat; quia
« consecratio est in parietibus. — Vide
« Laymann ⁷ ».

369. « III°. ALTARE exsecratur:

Altare
fixum ex-
secratur
remotione.

1°. « Si, cum fixum est, lapis conse-
« cratus removeatur ab inferiore struc-
« tura ^{a)} ».

Ita ex cap. *Ad haec* et cap. *Ligneis,
de consecr. eccl.* Intellige hoc de mensa
totaliter consecrata, ita ut in qualibet ejus
parte possit sacrificari. — Non exsecratur
tamen altare, si aliqui tantum lapides
structurae dimoveantur; ut docent Sua-
rez ^{b)}, Laymann ⁸, Palaus ⁹. Immo Vas-
quez et Suarez, apud eundem, dicunt non
exsecrari altare, si tota mensa cum lapidi-
bus quibus inhaeret, alio transferatur;
quia textus non loquuntur de separatione
a loco, sed de separatione a structura.
Haec de altari *fixo*. Sed altare *portatile*
minime exsecratur, si ara moveatur a li-
gnis, sive a capsula, ubi ara est inclusa.
Capsula enim illa non pro forma, sed ad
custodiam et ornatum tantum instituta
est; ut recte dicunt Suarez ¹⁰, Laymann ¹¹;
et Palaus ¹² cum Sà, Silvestro, Vasquez,
Abbate et Coninck, contra Paludanum et
Angelum ^{c)}. Textus autem prohibentes

Secus vero
portatile.

¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 14. — ² De Euch., disp. 20, num. 64 et seqq. — ³ Disp. 81, sect. 4, cas. 6. — ⁴ Loc. cit., n. 16. — ⁵ Tr. 22, punct. 8, n. 15. *Silvest.*, v. *Consecratio II*, qu. 4, v. *Tertius est.* *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 27, n. 19. — ⁶ Loc. cit., num. 15. — ⁷ Lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 15. — ⁸ Loc. cit., cap. 6, n. 3. — ⁹ Tr. 22, punct. 9, n. 9. *Vasq.*, disp. 233, cap. 2, n. 13. —

Suar., disp. 81, sect. 5, v. *Tertio*. — ¹⁰ Disp. 81, sect. 5, v. *Tertio*. — ¹¹ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, num. 3. — ¹² Tr. 22, punct. 9, num. 10. *Sà*, v. *Altare*. *Silvest.*, v. *Altare*, n. 6. *Vasq.*, disp. 233, cap. 2, n. 15. *Abb. Panorm.*, in cap. 1 de consecrat. eccles. vel altar., n. 3, v. *Unde scias.* — *Coninck*, qu. 83, num. 239. — *Palud.*, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 4, concl. 2, n. 16.

368. — ^{a)} Sà, v. *Ecclesia*, n. 18, dicit eccle-
siam exsecrari, « si major pars parietum si-
mul corruat ».

^{b)} Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 257, v. *Se-
xtus*; Suarez, *loc. cit.*; Barbosa, *loc. cit.*, ita
sentire videntur eo quod absolute negant
nova consecratione indigere ecclesiam, si pau-
latim et successive fiat reparatio; nec men-
tionem faciunt de illa intentione.

^{c)} De hac re S. R. C. declaravit nova
consecratione non indigere ecclesiam in qua
nova incrustatio interna ex materia marmo-
rea superinducta est, et prior incrustatio in
qua depictae erant cruces per totum inter-
num ecclesiae spatium decussa fuit, et id qui-
dem insimul non successive; sed iterum de-

pingendas et apponendas esse cruces in parie-
tibus, in testimonium peractae consecrationis.
Decr. auth., n. 3545; cfr. etiam n. 3651,
ad 1 et 2.

369. — ^{a)} Et habetur in decr. auth. S. R. C.,
n. 2599, 3198, 3504, *ad 1*. Non tamen re-
quiritur ut altare loco dimoveatur. Etenim
S. R. C. declaravit altare fixum, cujus tota
mensa e suis stipitibus est sublevata, quamvis
non omnino dimota fuerit, exsecratum esse,
nec satis esse ut novo caemento ipsis stipitibus
firmetur et jungatur; sed omnino nova
consecratione indigere. *Ibid.*, n. 3605, *ad 7*.

^{b)} Suarez, *disp. 81, sect. 5*, v. *Tertio*, hunc
casum tacitus omittit.

^{c)} Angelus, v. *Altare*, n. 2, ait exsecrari

separationem loquuntur tantum de altari fixo.

Nota hic autem decretum S. C. Rituum, editum die 3 Decemb. 1661 (apud Merati¹), ubi sic dictum fuit: *Habens indultum a Sede Apostolica erigendi oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi aedificare altare ligneum, non indiget facultate apostolica; dummodo altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, et altaris portatilis imaginem non prae se ferat.* — Vide n. 424, ad 13.

« 2°. Si ita frangatur (sive fixum sive « portatile sit), ut in nulla ejus integra « parte calix cum patena possit consistere ».

Secus, si in aliqua parte calix et patena cum hostia consistere possit^{d)}; ut Salmant.² cum Lugo, Palao, etc.; item [Contin.] Tournely³, ex cap. 3, de consecr. eccles., ubi praecipitur altaris tabula de novo consecrari, si... enormiter fracta fuerit, saltem ex majore ipsorum parte, ut ait Tamburinius⁴.

An autem ara possit fieri ex duobus lapidibus conjunctis? — Affirmant Hurtadus et Pasqualigo, apud Croix⁵. — Sed

communissime et rectius negant Salmant.⁶, [Contin.] Tournely⁷, et Tamburinius⁸ cum aliis^{e)}.

« 3°. Si spoliatur sepulcrum. — Quod « tamen quidam negant, ut Lugo, Tamburinius^{f)} ».

Dubitatur hic 1°. *An reliquiae Sanctorum sint necessariae ad consecrationem altaris?*

Prima sententia affirmat: quam tenent Silvester⁹, Azor¹⁰, Habert¹¹, [Contin.] Tournely¹²; Armilla, etc., apud Escobar¹³. — Probatur 1°. ex can. *Placuit, de consecr., dist. 1*, ubi praecipitur everti altaria quae carent reliquiis: et idem habetur in concilio Carthaginensi V, can. 14. Probatur 2°. can. 7, [sess. 8] concilii Nicaeni II, ubi dicitur nullum templum consecrari sine Sanctorum reliquiis. Probatur 3°. ex consuetudine Ecclesiae, quae satis indicatur per orationem illam quae dicitur in Missa: *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiae hic sunt, etc.*

Secunda vero communior sententia negat reliquias esse necessarias. Et hanc tenent Suarez¹⁴, Laymann¹⁵, Lugo¹⁶; Palaus¹⁷ cum Panormitano^{g)}, Vasquez et Coninck, Viva¹⁸, Elbel¹⁹; ac Escobar²⁰

Alii requirunt reliquias ad consecrationem altaris.

Alii negant requiri.

Utrumque exsecratur enormi fractione.

Ara nequit fieri ex pluribus lapidibus.

¹ Series decretorum, n. 393. Habetur inter decreta auth. S. R. C., n. 1219. — ² Tr. 5, cap. 4, n. 79. — Lugo, disp. 20, num. 67. — Palaus, tr. 22, punct. 9, n. 7. — ³ De Sacrific. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 7, resp. 3. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 5, § 1, n. 12. — Thom. Hurtad., Resolut. mor., tr. 2, cap. 6, resol. 23, num. 257 et 258. — Pasqual., de Sacrific. nov. legis, qu. 694. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 314. — ⁶ Tr. 5, cap. 4, n. 80. — ⁷ De Sacrific. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 2. — ⁸ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 5, § 1, num. 6. — Lugo, disp. 20, num. 75. — ⁹ V. Altare, n. 1. — ¹⁰ Part. 1, lib. 10, cap. 27, qu. 8. —

¹¹ De Euch., part. 2, cap. 13, qu. 3. — ¹² De Sacrific. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 5. — Armilla, v. Altare, n. 5. — ¹³ Lib. 21, num. 420. — Concil. Carthag. V nomine (ord. tempor. III), anno 398, ap. Labbe, tom. 2, col. 1456. — Concil. Nicaen. II, anno 787, apud Labbe, tom. 8, col. 1251. — ¹⁴ Disp. 81, sect. 5, v. Tertio additur. — ¹⁵ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, num. 8. — ¹⁶ Disp. 20, num. 75. — ¹⁷ Tr. 22, punct. 9, n. 5. — Vasquez, disp. 233, cap. 2, n. 16. — Coninck, qu. 83, n. 241. — ¹⁸ De Euch., qu. 5, art. 6, n. 9. — ¹⁹ Notandum 1°. — ²⁰ Confer. 20, de Altari, etc., n. 259. — Lib. 21, n. 422.

altare portatile, si amovetur a ligno, « quando lapis est ita parvus quod non potest continere calicem cum hostia, eo modo quo debet super ipsum poni ad celebrandum ».

^{d)} Salmant., Lugo et Collet haec habent de altari portatili; sed Lugo dicit id intelligendum ita esse, non « ut totus pes calicis et tota patena debeant esse super partem lapidis, sed tanta pars utriusque, ut sufficiat ad sustentanda illa ne cadant ». — Idemque dicit Tamburinius, ut refert S. Alphonsus, nempe altare portatile exsecrari, « quando ita frangitur, ut illi non valeant superponi calix et patena, saltem ex majori parte ipsorum ».

^{e)} Et ita declaratum est a S. R. C., die 17 Junii 1843 in una Fanen. De quodam altari fixo cujus « mensa non ex integro lapide, sed ex parvis sex lapidibus ad formam unius

unitis constructum » erat, quaerebatur utrum censendum esset consecratum. Et S. C. respondit: « Reiterandam esse altaris consecrationem, dummodo mensa ex integro lapide constituatur; alioquin si hoc commode fieri non possit, parvus lapis medius collocatus, consecratur ad instar altaris portatilis ». Decr. auth. S. R. C., n. 2862, ad 1.

^{f)} Tamburinius, loc. cit., n. 15, utique negat violari altare, si reliquiae amoveantur; sed subdit: « Haec scripsi in prioribus editionibus; sed invenio nunc contrarium fuisse declaratum a S. C. Rit., quae vult aram subreptis reliquiis, etiam si fracta non fuerit, debere iterum consecrari ». Ita apud me in edit. Veneta 1726.

^{g)} Panormit., in cap. 1, de consecr. eccl., n. 2, videtur potius priorem sententiam amplecti, quidquid dicat Palaus.

cum Angelo ^{h)}, Astensi ^{h)}, etc.; et probabilem putant Croix ⁱ⁾ et Merati ^{j)}. Ratio, quia (ut dicunt) nullibi habetur de reliquiis apponendis expressum praeceptum. — Illud enim quod exstat in citato can. *Placuit*, et can. 14 Carthaginensis ajunt non esse alicujus concilii generalis. Illud autem quod habetur in concilio Nicaeno, dicunt intelligi de reliquiis requisitis in ecclesia, non autem in omni altari; saltem tale praeceptum (ut censent), si unquam adfuit, per contrariam consuetudinem est abrogatum. Ad orationem autem illam Missae: *Quorum reliquiae, etc.* respondent intelligi sub conditione si adsint.

Prima sententia, tenenda.

His tamen non obstantibus puto non recedendum a prima sententia. Tum propter universalem contrariam consuetudinem: quam non immerito Tournely censet firmatam ex eo quod (ut advertit cum Silvio) in antiquo Missali praecipiebatur omitti praedicta oratio in Missa, si desint reliquiae; at posteriora Missalia hanc exceptionem abstulerunt. Tum propter decreta S. C. Rituum mox infra adducenda, ubi declaratur exsecratum altare a quo removentur reliquiae vel frangitur sigillum. Unde satis probatur reliquias esse necessarias ad altaris consecrationem. — Et clarius hoc declaratum fuit alio de-

creto 19 Januar. 1614 apud Croix ^{k)}, ubi dictum fuit permitti altare portatile ligneum, *dummodo habeat reliquiarum repositorium*.

Dubitatur 2°. *An altare amittat consecrationem, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulcrum cum reliquiis?* — Nomine *sepulcri* intelligitur locus ille in quo reliquiae reconduntur: nomine vero *sigilli* intelligitur parvulus ille lapis quo sepulcrum clauditur.

Quid sit sepulcrum et sigillum.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Suarez ^{l)}; Elbel ¹ cum Anacleto; et Escobar ² cum Francisco Lugo et Aversa ^{m)}; item Sotus ^{l)}, Vasquez ^{l)}, Coninck, Tamburinius ⁿ⁾, apud Croix ³: qui probabilem putat cum Laymann ⁴. Utuntur eadem ratione qua supra, nempe quia non constat de praecepto quod reliquiae sint necessariae ad consecrationem altaris.

Fracto sigillo vel remoto sepulcro, altare non exsecratur juxta alios.

Secunda tamen sententia communior affirmat. Et hanc tenent Holzmann ⁵, Sporer ⁶; [Contin.] Tournely ⁷ cum Pontas, Habert; Laymann ⁸ cum Silvestro, Angelo, Durando, Henriquez ^{o)}, etc. communiter (ut asserit); item Bonacina, Sà, etc., apud Palaum ⁹. Ratio, quia (ut ait Laymann) talis est consuetudo ecclesiarum, ut altaria, fracto sigillo vel amoto sepulcro, iterum consecrantur. — Et hanc sententiam

Sententia affirmans tenenda.

Contin. Tourn., de Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 5. - *Silvius*, qu. 83, art. 3, qu. 5. — ¹ Confer. 20, de Altari, etc., n. 259. *Anacl. Reiffenst.*, Jus can., lib. 3, tit. 40, n. 39 et 40. — ² Lib. 21, n. 426. *Franc. Lugo*, de Sacram., lib. 5, cap. 7, n. 25. *Coninck*, qu. 83, n. 240. ³ Lib. 6, part. 2, n. 306. — ⁴ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 9. — ⁵ De Euch., n. 371, resp. 3. — ⁶ Part. 2, cap. 6, n. 376. — ⁷ De

Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 7, resp. 3, v. *An exsecratur*. *Pontas*, v. *Altare*, cas. 7. - *Habert*, de Euch., part. 2, cap. 13, qu. 3. — ⁸ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 9. - *Silvest.*, v. *Altare*, n. 6, qu. 8, v. *Quarto*. - *Angel.*, v. *Altare*, n. 2. - *Durand.*, Rational., lib. 1, cap. 6, num. 34. — *Bonac.*, de Euch., qu. ult., punct. 9, num. 15. *Sà*, v. *Altare*, n. 1. ⁹ Tr. 22, punct. 9, n. 6. — *Laym.*, loc. cit., v. *Nihilominus*.

^{h)} Angelus, v. *Altare*, n. 3; Astensis, *Sum.*, lib. 6, tit. 29, art. 1, i. f., ita docent de altari portatili.

ⁱ⁾ Croix, lib. 6, part. 2, n. 306, hanc sententiam probabilem existimat, eam videlicet quae negat amitti consecrationem si sepulcrum removeatur aut frangatur.

^{j)} Merati, part. 2, tit. 4, Nov. Observ., n. 3, supponit potius quam expresse dicat: quaerit enim utrum sit omittenda particula orationis *Oramus te, Domine*, « si ex dispensatione apostolica vel ex incuria, nullae in altari conserventur reliquiae Sanctorum ».

^{k)} Quamvis Croix, lib. 6, part. 2, n. 2055, decr. 143, ita referat decretum istud; attamen in decretis authent., n. 303, nulla prorsus fit mentio de reliquiis, sicut nec in tit. 20 rubricarum generalium Missalis, ad quem remittit decretum istud.

^{l)} Suarez, disp. 81, sect. 5, v. *Tertio*; Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3, v. *Sexto*; Vasquez, disp. 233, cap. 2, n. 16 et 17, ita sane videntur tenere, in quantum negant reliquias ad consecrationem altaris requiri.

^{m)} Aversa, quamvis citetur hic ab Escobar, videtur potius contrariae sententiae adhaerere; scribit enim, qu. 11, sect. 13, v. *Deperditur*, altare portatile consecrationem amittere, « quando taliter frangitur, quod non remaneat pars, praesertim illa in qua est sigillum seu sepulcrum quod dicitur reliquiarum, apta ad sacrificium, id est capax calicis et patenae ».

ⁿ⁾ Tamburinius hic utique citatur a Croix; sed vide notam d supra.

^{o)} Henriquez, lib. 9, cap. 28, n. 1, altare portatile in capsula lignea inclusum negat exsecrari, « nisi esset in caelatura sigillum et reconditorium reliquiarum ».

tenendam censeo ex decretis S. C. Rituum ^{p)}. Nam die 5 Martii 1603 sic declaravit: *Altare portatile tunc consecrationem amittit, quando frangitur vel loco movetur repositorium reliquiarum* (apud Pittonium ¹⁾). Item, die 5 Martii 1633 decrevit: *Celebrari non potest super altare, a quo furtim, non amota nec fracta mensa, subtractae fuerunt reliquiae a militibus, nisi altare de novo consecratur* (apud eundem Pittonium ²⁾). Item, die 21 Junii 1710 sic respondit: *Si... (altare) fuit consecratum ad modum altaris portatilis, non exsecratur in quavis remotione; sed tantum quando frangitur sepulcrum reliquiarum* (apud Pittonium ³⁾).

Attamen dicunt Tournely et Sporer quod, urgente necessitate, non erit illicitum in tali altari celebrare.

Hic obiter notandum aliud decretum S. Congregationis, editum die 10 Nov. 1599 (apud Pittonium ⁴⁾), ubi dictum fuit: *Si sub altari, vel sub ejus gradibus, humata sint defunctorum cadavera, non est ibi celebranda Missa donec alio transferantur* ^{q)}. Idemque confirmatum fuit die 15 Junii 1635 (apud Pittonium ⁵⁾). — Notat tamen Croix ⁶ quod si cadavera sint humata pro-

funde in cella aliqua, sub alio fornice constructa, non videtur prohiberi super illam dici Missam: tunc enim cadavera videntur satis separata ab altari; neque tunc super ea cadent verba: *quorum reliquiae hic sunt*.

370. — « IV°. CALIX exsecratur si notabiliter frangatur; vel ita ut fiat inutilis « ad usum sacrificii, v. gr. si foramen sit in « fundo, licet minutissimum »; [Non vero si foramen sit in loco superiori, ita ut calix bene possit sacras species retinere. Roncaglia ⁷ cum Diana] « vel si figura « destruat. — Non tamen si in tornatili pes separetur a cuppa; quia in tornatili consecratur sola cuppa. Bonacina ⁸ « ex Suarez, etc. — [Vide infra hic, *Dubit.* 4].

« Neque exsecratur si pereat inauratio. « Unde licet communiter calix et patena, « post novam inaurationem, quoad eam « partem qua Christi Corpus vel Sanguinem contingunt, denuo consecrentur; « id tamen necessarium non esse docent « Durandus, Coninck et alii (contra Suarez, Bonacina et alios): etsi deceat ut « abluantur aqua benedicta. Ita Diana ⁹ et « Laymann hic; item card. Lugo ¹⁰ ».

Quali fractione calix exsecratur.

Si pereat inauratio:

Quid de cadaveribus sepultis prope altare.

¹ De Ritib., n. 178 (in 2^a edit., n. 184). — ² De Ritib., num. 649. — ³ De Ritib., num. 1687, (edit. Venet. 1740). — *Contin. Tourn.*, de Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 7, resp. 3. — *Spor.*, part. 2, cap. 6, num. 376. — ⁴ De Ritib., n. 95, (in 2^a edit., n. 100). — ⁵ De Ritib., n. 672. — ⁶ Lib. 6, part. 2, num. 2067. — ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 4. — *Diana*, Coord., tom. 2, tr. 1, resol. 176. Cfr. ipsum

Diana, part. 11, tr. 8, resol. 31. — ⁸ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 20. *Suar.*, disp. 81, sect. 7, v. *Rursus inquiri*. — *Durand.*, Rational., lib. 1, cap. 6, n. 35 et 36. — *Coninck*, qu. 83, num. 246. — *Suar.*, loc. cit., v. *Alia autem*. — *Bonac.*, loc. cit., num. 19. — ⁹ Part. 2, tr. 15, resol. 3. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 7. — ¹⁰ Disp. 20, n. 94 et 95.

^{p)} S. R. C. plura de hac re edidit decreta. Et primo quidem quoad altare fixum, declaravit S. Congregatio illud indigere nova consecratione si lapis pro sigillo sepulcri inserviens, ob defectum calcis sepulcro non haerens, manu amotus et sublevatus ac postea repositus est. *Decr. auth.*, n. 3106; et n. 3162, ad 5. Exsecrari pariter altare fixum, cujus mensa lapidea scissa est in duas partes fere aequales, ita tamen ut hujusmodi scissura maxime afficiat sepulcrum reliquiarum, etsi ambae partes non sint sejunctae a gradibus superioribus altaris ipsius aut a stipitibus suppositis (*Ibid.*, n. 3497, ad 1). — Quoad altare portatile, affirmat eadem S. C. illud exsecrari, « si fractum sit sepulcrum vel ejus operculum, aut etiam solummodo si hoc amotum fuerit », *Decr. auth.*, n. 2391 ad 1; non vero si fractum fuerit sigillum episcopi cerae scilicet impressum, quod ceteroquin apponi non debet. *Ibid.*, et n. 3726, ad 3. — Pariter altare portatile non exsecrari si sepulcrum non fuit

apertum, sed tantummodo novo caemento firmatum. *Ibid.*, n. 3379. Neque exsecrari altare portatile cujus sepulcrum non fuit apertum sed rimula quaedam cernitur inter sepulcrum ipsum et ejusdem operculum; et episcopus cum maltha benedicta operculum firmet. *Ibid.*, n. 3504, ad 2. Censeri tamen exsecratum altare portatile, cujus lapis sepulcri aliquas habet scissuras, etsi illae ita inter se adhaereant, ut nullimode dubitari possit de reliquiarum authenticitate. *Ibid.*, n. 3497, ad 2.

^{q)} Et haec habentur etiam in decret. auth. S. R. C. n. 508, 1030, 1333, ad 5; 2479, 3339. Quaenam autem distantia intercedere debeat inter altare et cadavera quae in coemeteriis vel ecclesiis sepulta sunt? Ad hoc quaesitum S. R. C., die 12 Jan. 1897 respondit: « Cadavera ab altare tribus cubitis distare debere; et tres cubitos esse fere unum metrum longitudinis, atque hanc distantiam sepulcrorum ab altari sufficere ». *Decr. auth.*, n. 3944, ad 2.

Dubitatur 1°. *An exsecratur calix si pereat inauratio?*

Alii dicunt
exsecrari.

Probabilius
non exsecratur.

Affirmant Azor ^{a)}, Paludanus ^{b)}, etc., apud Escobar ¹. Quia tollitur subjectum immediatum consecrationis; cum tota unctio in superficie calicis fiat. — Negant vero probabilius cum sententia communi Lugo ², Sporer ³; [Contin.] Tournely ⁴ cum Suarez, Laymann, Silvestro, Angelo et aliis passim (ut asserit); et Escobar ⁵ cum Coninck, Bonacina, Filliuccio, Armilla, etc. communiter, ut ait. Ratio, quia, licet unctio non fiat nisi in superficie, tamen tota moles calicis consecratur. Et patet quia, si calix non sit tornatilis, et ejus pes frangatur, etiamsi cuppa integra maneat, calix erit exsecratus, ut omnes communiter dicunt; ergo non in sola superficie consistit consecratio, sed in toto calice.

Dubitatur 2°. *An calix qui de novo inauratur, nova indigeat consecratione?*

Denuo
inauratus
indiget nova
consecratione
juxta alios.

Affirmant Suarez ⁶, Azor ⁷, Bonacina ⁸; item Vasquez, Silvester, Angelus, Tabiena, etc., apud Salmant. ⁹. — Quia calix consecratur propter contactum Sanguinis Christi; unde quando illius superficies non est consecrata, necessario requiritur ut calix de novo consecratur.

Juxta alios,
non indiget.

Negant vero probabilius Laymann ¹⁰, Lugo ¹¹, Elbel ¹², Tamburinius ¹³; Escobar ¹⁴ cum Durando et Diana; item Coninck, Sà et Gabriel, apud Salmant. ¹⁵. Et probabile putat Palaus ¹⁶, atque valde adhaeret [Contin.] Tournely ¹⁷. — Ratio, quia, cum sit communis doctrina (ut mox supra vidimus), quod calix amittendo inaurationem non amittit consecrationem; ita

pariter consecrationem non amittit si de novo inauratur. Prout, si ecclesia consecrata de novo dealbetur, nova non indiget consecratione, ut communiter DD. sentiunt; aut si corporali lacero aliqua exigua pars assuatur, haec etiam manet benedicta; ut clare infertur ex *cap. unic., de consecr. eccles. in 6°*, ubi dicitur magis dignum trahere ad se minus dignum.

Objiciunt: Licet calix remaneat consecratus, non est tamen consecrata superficies illa aurea quae sola immediate tangit Sanguinem Christi: pari modo ac si intra cuppam calicis alia subtilior cuppa poneretur, ista non fieret sacra. Ita Suarez et Vasquez. — Sed facile respondetur cum Lugo: Superficies illa per conjunctionem ad calicem consecratum, bene fit etiam sacra: sicut dealbatio ecclesiae et pars corporalis fiunt sacrae per adjunctionem, ut diximus. Item, si oleum non consecratum in minori parte consecrato immisceatur, ex ipsa mixtione consecratur; ut patet ex *cap. Quod in dubiis 3, de consecr. eccl.*, ubi dicitur: *Non negamus quin oleum non consecratum, consecrato possit oleo commisceri*. Alia autem est ratio cuppae in aliam immissae, quae utique est vas distinctum: alia, superficiei aureae, quae fit pars ejusdem calicis, et facit unum cum illo.

Omnibus tamen his praedictis non obstantibus, cum melius rem perpenderim ^{c)}, judicavi quod, nova peracta inauratione calicis, denuo ipse est consecrandus. Ratio, quia tunc superficies calicis, quae imme-

S. Doctor
tenet sententiam
affirmantem.

¹ Lib. 21, n. 468. — ² Disp. 20, n. 94. — ³ Part. 2, cap. 6, n. 395. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 6, resp. ad 5. - *Suar.*, disp. 81, sect. 7, v. *Alia autem*. - *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 6. - *Silvest.*, v. *Calix*, qu. 2. - *Angel.*, v. *Calix*, num. 2. — ⁵ Lib. 21, num. 469 et 470. - *Coninck*, qu. 83, num. 245. - *Bonac.*, de Euch., qu. ult., punct. 9, num. 19. - *Fill.*, tr. 5, cap. 4, n. 132. - *Armil.*, v. *Calix*, num. 3. — ⁶ Disp. 81, sect. 7, v. *Alia autem*. — ⁷ Part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 4. — ⁸ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 19. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, num. 33. - *Silvest.*, v. *Calix*, qu. 2. - *Angel.*, v. *Calix*, num. 2. - *Tabiena*,

v. *Calix*, n. 2. — ⁹ Tr. 5, cap. 4, n. 90. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, num. 7. — ¹¹ Disp. 20, num. 95. — ¹² Confer. 20, de Altari, etc., n. 281. — ¹³ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1, § 5, n. 6. — ¹⁴ Lib. 21, n. 472 et 473. - *Durand.*, Rational., lib. 1, cap. 6, num. 36. - *Diana*, part. 2, tr. 15, resol. 3. — *Coninck*, qu. 83, n. 246. - *Sà*, v. *Calix*, n. 2, (edit. genuina). - *Gabr. a S. Vincent.*, disp. 3, qu. 3, v. *Requiritur praeterea*. — ¹⁵ Loc. cit., n. 90. — ¹⁶ Tr. 22, punct. 10, n. 12. — ¹⁷ De Sacrif. Miss., loc. cit., v. *Major est*. - *Suar.*, disp. 81, sect. 7, v. *Alia autem*. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, n. 33. — *Lugo*, disp. 20, n. 95.

370. — ^{a)} Azor, *part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 6*, exsecrari calicem putat, si aurum ex toto simul decidit ».

^{b)} Paludanus, *dist. 13, qu. 2, art. 5, concl. 2, (n. 19)*, quidquid dicat Escobar, non citatur ad rem; de alio enim casu tractat et dicit:

« Si sit conflatus [calix] et in massam redactus totaliter, et iterum fiat, iterum benedici necesse est ».

^{c)} Haec additio est ex editione octava anni 1779; et concordat cum *Elencho II qu. reform.*, n. 26, dictae editioni adnexo.

diatum contactum habet Sanguinis Christi, sine consecratione remanet; tanto magis quod (ut testantur Barbosa ^{d)} et alii plurimi) talis est praxis Ecclesiae et recepta consuetudo calices denuo consecrandi, cum denuo inaurantur ^{e)}. — Casu autem quo per longum usum inauratio deperdatur, puto probabilius dicendum cum Silvio et Ferraris non requiri novam consecrationem ad celebrandum cum hujusmodi calice; quia tunc viget ratio, quod calix semel consecratus, totus deinde per modum unius consecratus remanet. — Cum vero nova fit inauratio intervenit aurum de novo additum, quod non est consecratum, immediate Sanguinem tangens.

Dubitatur 3°. *An liceat celebrare in calice nunquam deaurato?*

Affirmat Tamburinius ¹; quia (ut ait) ita usus obtinuit. Sed haec ratio saltem hodie non videtur subsistere; cum undique hodie usus sit in contrarium. — Id autem probabile censet Croix ^{f)} cum aliis passim (ut asserit), forte alia ratione ductus, nimirum quia, etsi in rubrica ² dicatur: *Calix debet esse vel aureus vel argenteus, aut saltem habere cuppam argenteam intus inauratam, et simul cum patena itidem inaurata*; attamen in alia rubrica ³ sic habetur: *Calicis cuppa debet esse aurea vel argentea, vel stannea; non aerea vel vitrea*, nulla mentione facta de inauratione: ex quo inferitur, illius deficientiam non esse inter defectus computandam. Et in prima rubrica dici posset, requiri inaurationem tantum de congruitate et ad maiorem decentiam; cum ibi simul

expresse requiratur calix aureus, vel saltem argenteus, et nihilominus, in secunda rubrica etiam stanneus admittitur.

Alii vero, ut Tournely ^{g)} et Lugo ^{g)}, dicunt non eximi a culpa veniali consecrantem in calice non inaurato, nisi paupertas excuset. Et hoc videtur probabilius; cum in prima rubrica dicatur quod *calix debet.... saltem habere cuppam argenteam.... inauratam, etc.* Idque confirmatum est ex communi consuetudine. — Nec obstat secunda rubrica, ubi permittitur calix stanneus; haec enim intelligi debet juxta textum in can. *Ut calix 45, de consecr., dist. 1*, ubi permittitur consecrare in calice stanneo, tantum ratione paupertatis: nec putandum est rubricam in hoc voluisse textui derogare. Unde, ne dicatur rubricam sibi contradixisse, dicendum est quod prima rubrica intelligenda est juxta secundam, nempe requirere calicem argenteum, nisi excuset paupertas; et sub eadem limitatione intelligi debet, cum requirit inaurationem.

Hic autem obiter notandum quod rubrica permittit calicem stanneum, sed non *aereum*. — Verum dicit Holzmann ⁴ in hac rubrica non prohiberi calicem ex aere vel aurichalco inauratum; nam in citato textu *Ut calix*, in tantum talis calix vetatur, in quantum hic *ob vini virtutem aeruginem parit, quae vomitum provocat*; sed calix aereus inauratus aeruginem non parit. Et ideo ait Holzmann hoc usitari in Germania pro ecclesiis pauperculis ^{h)}.

Dubitatur 4°. *An calix amittat consecrationem, si cuppa separetur a pede?* —

Silvius, qu. 83, art. 3, qu. 6, v. *Quaeritur 2*. — Ferraris, v. *Calix*, n. 16. — ¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1,

§ 1, num. 3. — ² Ritus servandus, tit. 1, de Praeparatione, n. 1. — ³ De Defectib., tit. 10, n. 1. — ⁴ De Euch., n. 373.

^{d)} Allegatio Barbosa videtur desumpta a Ferraris, v. *Calix*, n. 14, sed falsa est; nam Barbosa, loc. cit., id est *de Offic. et Potest. episcop.*, alleg. 27, n. 38, id non habet.

^{e)} Et ita declaravit S. R. C., calicem scilicet et patenam per novam inaurationem exsecrari et indigere nova consecratione. *Decret. auth.*, n. 2889, et 3082 ad 1.

^{f)} Croix videtur probabilem existimare hanc sententiam, lib. 6, part. 2, n. 346, eo quod, si calix sit stanneus, non reprobat opinionem eorum qui negant necessario esse inaurandum.

^{g)} Contin. Tourn., *de Sacrif. Miss.*, cap. 9,

art. 2, sect. 8, qu. 6, resp. ad 1, dicit « sub gravi praeceptum » esse ut calix cum patena, si non ex auro, saltem ex argento fiat, nisi aliud ferat « gravissima locorum paupertas, quae etiam ab inauranda cuppa excusare potest ». — Lugo vero, *disp.* 20, n. 90, affert auctores negantes rubricam obligare sub gravi, subdens: « Et ita videtur usus habere, quando fiunt ex argento ».

^{h)} Holzmann dicit « omnino tolerari..., et adhiberi » posse et solere « in ecclesiis pauperculis », modo sint inaurati. Et addit in Germania invenire esse plures calices cupreos, bene tamen inauratos.

Probabilius, veniale nisi paupertas excuset.

Quid de calice aereo.

Celebrare in calice nunquam deaurato, juxta alios licitum.

Si cuppa sit *pedi fixa*, exsecratur separata a pede.

Si pes sit *tornatilis*, separata cuppa non exsecratur.

Quomodo vestes sacrae exsecrantur.

Si cuppa est *fixa pedi*, certum est apud omnes amittere consecrationem.

Si vero pes sit *tornatilis*, etiam affirmant S. Antoninus¹; et Paludanus, Silvester², etc., apud Escobar³; quia calix per separationem jam formam amittit. — Sed communiter negant Suarez⁴, Bonacina⁵, Lugo⁶, Roncaglia⁶; et Escobar⁷ cum Filliuccio, Aversa, Henriquez et aliis. Ratio, quia per talem separationem calix revera formam non perdit; cum ejus partes sine novo artificio jungi possint.

371. — « V.^o VESTES sacrae exsecrantur, « quando ita destruuntur ut perdant suum « usum; ut si cinguli parte te non amplius « cingere possis, vel si manica ab alba « separetur, etiamsi postea reparetur. — « Non perdunt autem, etsi attritis pars « aliqua assuatur; vel cinguli parti, aptae « adhuc ad cingendum, altera annectatur: « quia tunc accessorium sequitur princi- « pale. Card. Lugo, Tamburinius⁸ ».

Ita dicunt etiam [Contin.] Tournely⁹, Salmant.¹⁰ cum communi, Tamburinius¹¹; Elbel¹² cum Laymann, Gavanto, et alii passim.

Unde dicunt Suarez¹³, Bonacina¹⁴, Laymann¹⁵, [Contin.] Tournely¹⁶; et Palaus¹⁷ cum Navarro^{a)} et Coninck, quod *corporale* tum amittit benedictionem, cum redditur ineptum diminutione vel fractione ad decenter continendum calicem cum patena: *alba*, cum ab ea manica abscinditur: *cingulum*, cum ita rumpitur, ut neutra pars cingere possit: *stola*, cum non potest humeros operire; et idem dicendum, si aliqua ejus pars scinditur,

quamvis statim sarciatur, quia jam suam formam amisit.

« Similiter, si stola vel casula duplicata, « facili separatione fiant duae, quarum « utraque apta sit ad sacrificium, non per- « dunt benedictionem. Tamburinius¹⁸ ». [Ita communissime doctores cum Sua- rez¹⁹, Salmant.²⁰; et Sà apud Palaum²¹].

« VI.º Partes avulsae a re consecrata, « destructa ejus forma, desinunt esse sa- « crae; v. gr. ligna et lapides ecclesiae « dirutae vel altaris. Ob respectum ta- « men ad rem sacram cujus sunt reliquiae, « non possunt applicari ad usus profanos « aut divendi sine licentia Papae. Statuae « autem sacrae et imagines templi de- « structi debent in alio collocari, et in « loco ecclesiae crux erigi. — Lacera « etiam paramenta aut vetustate consum- « pta debent igne absumi, et non adhi- « beri ad usus profanos; ut habetur in « can. *Altaris, de consecr., dist. 1*. Vide « Suarez et Sà²², et Laymann²³. Tambu- « rinus²⁴ tamen ex Palao, item Diana²⁵, « docent probabile esse quod non sit sal- « tem mortale^{b)}, si mutata forma ad pro- « fanos usus applicentur, v. gr. calix con- « fractus, alba dissoluta, frustula corpo- « ralis, etc. Vide supra *lib. 3, tr. 1, cap. 2*, « *dub. 2* ». [Vide dicta *Lib. 3, n. 41*. Qui- bus adde id quod habetur in can. *Ligna, de consecr., dist. 1*, ubi Hyginus Papa sic statuit: *Ligna ecclesiae dedicatae non de- bent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam ecclesiam; vel igni sunt comburenda, vel ad profectum in monasterio*. Advertunt tamen Salmant.²⁶ cum aliis communiter,

Partes a- vulsae desi- nunt esse sacrae.

Quid de illis facien- dum.

¹ Part. 3, tit. 13, cap. 6, § 7, v. *Item nota*. — *Palud.*, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 5, concl. 2, (n. 19). — ² Lib. 21, num. 474. — ³ Disp. 81, sect. 7, v. *Rursus inquiri*. — ⁴ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 20. — ⁵ Disp. 20, num. 93. — ⁶ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 4. — ⁷ Lib. 21, n. 475 et 476. *Fill.*, tr. 5, num. 132. *Aversa*, qu. 11, sect. 13, v. *Debent haec*. *Henriq.*, lib. 9, cap. 28, n. 2. — *Lugo*, disp. 20, num. 99. — ⁸ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 3, num. 1 et 2. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, v. *Dico 5*. — ¹⁰ Tr. 5, cap. 4, num. 94. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Confer. 20, de Altari, etc., n. 282. *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 5, i. f. *Gavant.*, part. 2, tit. 1, n. 2, lit. r. —

¹³ Disp. 81, sect. 6, v. *Secundo*. — ¹⁴ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 27. — ¹⁵ Loc. cit. — ¹⁶ De Sacrif. Miss., cap. 9 art. 2, sect. 8, qu. 11, resp. 4; et qu. 12, *Dico 5*. — ¹⁷ Tr. 22, punct. 10, n. 12. *Coninck*, qu. 83, num. 251. — ¹⁸ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 3, num. 5. — ¹⁹ Disp. 82, sect. 2, i. f. — ²⁰ Tr. 5, cap. 4, n. 94. — *Sà*, v. *Missa*, n. 11. — ²¹ Tr. 22, punct. 10, num. 8. — *Suar.*, disp. 81, sect. 8, v. *Ultimo pertinet*. — ²² V. *Sacra*, n. 4. — ²³ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 20. — ²⁴ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 2, § 3, n. 2. *Palaus*, tr. 8, disp. 1, punct. 6, n. 25. — ²⁵ Part. 5, tr. 13, resol. 76. — ²⁶ Tr. 21, de Praec. decal., cap. 10, n. 146.

ⁱ⁾ Silvester, v. Calix, qu. 2, limitat, nisi scyphus esset taliter fabricatus, quod eo solo posset quis uti in celebrando, et praeterea esset separatim a pede velut calix conse- cratus.

371. — ^{a)} Non omnes hic citati auctores ponunt omnia haec exempla; et Navarrus, *Man.*, cap. 25, n. 84, nullum ex his habet, quamvis a Palao citetur.

^{b)} Quin etiam Tamburinius et Palaus nul-

hujusmodi ligna non debere consumi in religiosorum coquina. — Praeterea dicit Silvester¹, lapides ecclesiae dirutae in religiosorum aedificiis collocandos esse; sed hoc nemo dicit eorum quos observavi, nec ullo textu video probatum].

Quaeres hic: *an liceat saecularibus sacerdotibus celebrare in ecclesiis regularium contra prohibitionem episcopi?*

Videtur obstare Tridentinum², ubi: *Singuli (episcopi) in suis dioecesibus interdiciant, ne cui vago et ignoto sacerdote Missas celebrare liceat.* Sed responderi potest ibi dici *in dioecesibus suis*; sed

Regulares nequeunt admittere extraneos ad celebrationem prohibente episcopo.

ecclesiae regularium sunt exemptae a jurisdictione episcoporum: unde quasi loca extra dioecesim sita reputantur (ut probabiliter dictum est *Lib. I, n. 157, v. An vero*).

Verumtamen refert Lezana³, S. Congregationem Concilii, sub die 2 Junii 1620 declarasse, non licere regularibus in suis ecclesiis ad celebrandum admittere presbyteros saeculares contra prohibitionem episcopi^{b)}.

An autem hujusmodi declarationes obligent ut leges? Vide dicta *Lib. I, n. 106, Qu. 2.*

¹ V. *Benedictio*, qu. 7. — ² Sess. 22, decr. de Observ.

in celebr. Miss. — ³ Sum. quaest. regul., cap. 12, n. 41, ad 12.

lum in eo existimant esse peccatum, aut levissimum, ut addit Palaus.

^{b)} Et apud Pallottini v. Missa, § 8, n. 27, 28 et 29, tres reperiuntur de hac re declarationes S. C. C. Prima est de die 29 Nov. 1670, qua significatur posse regulares permittere extraneo sacerdoti, habenti litteras dimissorias sui Ordinarii, Missam celebrare in eorum ecclesiis absque licentia episcopi dioecesanis, nisi constet de ejusdem prohibitionem. — Al-

tera, anni 1594, juxta quam episcopus.... prohibere potest regularibus ne in eorum ecclesiis, sacerdotes externos saeculares divina officia celebrare permittant, nisi prius ab ipso episcopo visis litteris commendatitiis admissi fuerint». — Tertia denique, de die 26 Julii 1626, quae statuit: « Non potest tamen [episcopus] prohibere regularibus peregrinis, ne celebrent absque ejus licentia in ecclesiis suorum ordinum ».

DUBIUM V.

Quae sint requisita ad Missam.

372. *Praenotantur quae sunt praescripta in rubrica.* — 373. I°. *Requiritur Altare consecratum.* — 374. II°. *Mappa triplex.* — 375. *Dub. 1. An sufficiant duae mappae, vel una duplicata.* *Dub. 2. An mappae debeant esse benedictae.* *Dub. 3. An tam mappae quam corporale debeant ex lino confici.* — 376. III°. *Vestes sacrae et mundaе.* — 377. *Dub. 1. An sit mortale celebrare sine stola, manipulo aut cingulo.* *Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra.* — 378. *Dub. 3. An praelati regulares possint sacras vestes benedicere.* *Dub. 4. An episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes.* (*Vide etiam n. 381*). *Dub. 5. An color vestium sit de praecepto.* — 379. IV°. *Calix et Patena consecrata.* — 380. *An calices, vestes, etc., remaneant consecrata vel benedicta, si quis in eis celebret.* — 381. *An abbates possint benedicere calices, paramenta, etc., etiam pro ecclesiis alienis.* — 382. *Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia et vestes.* — 383. *De pyxide et materia ejusdem vel calicis.* — 384. *Dub. 1. An pyxis debeat consecrari.* — 385. *Dub. 2. An debeat benedici.* — 386. V°. *Corporale benedictum.* — 387. *Quibus liceat lavare corporalia. Et an aqua lotionis omnino mittenda sit in sacrarium.* — 388. VI°. *Palla lineae.* — *An sit mortale celebrare sine palla, vel ea non benedicta. Et an liceat duas pallas adhibere.* — 389. VII°. *Purificatorium.* — *An hoc debeat esse benedictum.* — 390. VIII°. *Missale.* — *An liceat in necessitate celebrare sine missali, vel cum missali de ritu diverso.* — 391. IX°. *Minister masculus.* *Dub. 1. Quale peccatum sit celebrare sine ministro.* — 392. *Dub. 2. An peccet graviter sacerdos celebrans ministrante vel respondente femina.* — 393. X°. *Crucifixus.* — *Dub. 1. An sit mortale, celebrare sine cruce aut crucifixo.* — *Dub. 2. An, manente in altari magna imagine crucifixi, alia crux requiratur. Et an crux et aliae imagines Sanctorum debeant esse benedictae.* — 394. XI°. *Candelae ex cera.* — *Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo vel oleo.* — *Dub. 2. An, cum uno lumine cereo. Et an cum quatuor candelis.* — 395. XII°. *Antependium, pulvillus, bursa, velum et manutergium.* — 396. XIII°. *Capitis nudatio.* — 397. *Dub. 1. An sit mortale celebrare capite cooperto. Quid, si adsit causa sic celebrandi.* — 398. *Dub. 2. An liceat celebrare cum caesarie ficta.* — 399. *An rubricae Missalis sint directivae vel praeceptivae.* — 400. *An sit mortale omittere caeremonias leviores in notabili parte. Et quantum temporis sit in celebratione insumendum. Monitum.* — 401. *An omnia decreta S. C. Rituum rigore obligent.* — 402. *An liceat celebrare nudis pedibus, aut cum baculo, etc.* — 403. *De omissione partium Missae; et an repetenda omissa.* — 404. *De partibus ordinariis omissis.* — 405. *Quae omissio sit mortalis, et signanter in canone.* — 406. *Quae vero sit tantum venialis.* — 407. *Quae mutilatio sit mortalis.* — 408. *De purificatione calicis facienda.* — 409. *De partibus extraordinariis omissis: et etiam de lotione manuum.* — 410. *Dub. 1. Quomodo peccent regulares, nominantes in canone nomen generalis vice episcopi. Et quinam episcopus nominandus.* *Dub. 2. An peccet omittens orationes ante vel post Missam.* *Dub. 3. An peccent omittentes orationes ad vestes.* *Dub. 4. An peccet sacerdos non recitans in Missa solemni quae cantantur a choro.* *Dub. 5. Quomodo peccet celebrans voluntarie distractus.* — 411. *Quomodo peccet sacerdos addens aliqua in Missa.* — 412. *An liceat dicere Missam ante Matutinum et Laudes. Remissive ad n. 347.* — 413. *De iis quae voce alta vel submissa dicenda sunt.* — 414. *Dub. 1. An peccet ita submisso celebrans ut nec seipsum audiat.* — 415. *Dub. 2. An peccet recitans submisso quae alte dicenda sunt.* — 416. *An sit mortale alte dicere quae submisso sub recitanda.* — 417. *An et quando liceat mutare Missam.* — 418. *In quibus diebus prohibentur Missae votivae.* — 419. *In quibus vero permittuntur. Et an tunc pro arbitrio passim dici possint.* — 420. *Qu. 1. An sit mortale dicere Missam votivam in diebus vetitis.* — 421. *Qu. 2. Ob quas causas in dictis diebus possint dici Missae votivae: 1. Ob necessitatem publicam. 2. Si in illa ecclesia celebretur festum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si praesens sit cadaver, vel dicenda sit Missa anniversaria.* — 422. *Qu. 3. An obligatus dicere Missam votivam, satisfaciat si dicat currentem.* — 423. *Qu. 4. Quatenam sint advertenda circa modum dicendi Missas votivas. Et 1. De numero orationum. 2. De Missis habentibus introitum particularem, etc. 3. De Missis Beatorum concessis alicui ordini vel loco. 4. De Missa SS. Trinitatis, Angelorum, Spiritus Sancti, B. V. Mariae et de Requiem, etc.* — 424. *Afferuntur aliqua decreta magis notabilia circa Missarum celebrationem. Quaeritur hic obiter quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum.*

Rubrica
de altari et
ejus ornatu.

372. - Ante omnia hic refert praenotare rubricam Missalis, quae facit ad ea quae infra membratim dicenda sunt. —

In rubrica¹ sic habetur: *Altare in quo SS. Missae sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum et ab episcopo... con-*

¹ Rubric. gener., tit. 20

secratum; vel saltem ara lapidea, similiter ab episcopo.... consecrata, in eo inserta, quae tam ampla sit ut hostiam et maiorem partem calicis capiat. Hoc altare operiatur tribus mappis seu tobaleis mundis, ab episcopo vel alio habente potestatem benedictis: superiori saltem oblonga, quae usque ad terram pertingat; duabus aliis brevioribus, vel una duplicata. Pallio quoque ornetur coloris, quoad fieri potest, diei festo vel officio convenientis. Super altare collocetur crux in medio, et candelabra saltem duo cum candelis accensis, hinc et inde in utroque ejus latere. Ad crucis pedem ponatur tabella, secretarum appellata: in cornu epistolae, cussinus supponendus Missali; et ab eadem parte epistolae paretur cereus ad elevationem Sacramenti accendendus, parva campanula, ampullae vitreae vini et aquae cum pelvicula et manutergio mundo in fenestella, seu in parva mensa ad haec praeparata. Super altare nihil omnino ponatur, quod ad Missae sacrificium vel ad altaris ornatum non pertineat.

373. - « Resp. Haec sequentia:

« I^o. Et quidem sub gravi sacrilegio » [requiritur] « ALTARE consecratum ab episcopo vel abbate (hunc enim altaria, calices et campanas posse consecrare, etiam ad usum alienarum ecclesiarum, docet Diana ¹ cum Barbosa ^{a)} et aliis quatuor, ex declaratione cardinalium et privilegio Innocentii VIII), vel sacerdoti privilegiato, stabile vel portatile: utrumque tamen ex integro lapide, quantum ad superiorem mensam quae consecratur; debetque esse tanta, ut possit capere calicem cum patena.

« Non sufficit tamen hostias esse in ara consecrata dum consecrantur: verum etiam debent (tam parvae quam magnae) in eadem relinqui tempore sacrificii, et non alibi (licet supra aliud corporale) deponi, v. gr. propter loci an-

« gustias »; [Non igitur licet ante communionem ponere particulas consecratas extra aram; ut communiter Tamburinius², Salmant.³ cum Lugo. Secus vero, post communionem; ut Croix⁴ cum Aversa et communi, contra Vasquez.] « quia omnes sunt unica victima, et per modum unius offeruntur. — Quapropter rubricae Missalis eas supra corporale, ante vel post calicem, poni volunt.

« Hinc etiam minus recte faciunt qui, consecratione facta, mox hostias minores a se consecratas dant alteri sacerdoti distribuendas populo. Quia, sicut sacerdos non debet de sua hostia dare priusquam ipse sumpserit; sic nec de aliis: cum sint una victima et hostia, omnesque orationes, oblationes et benedictiones sequentes non minus spectent ad parvas hostias quam ad magnam, neque ante sumptionem sacerdotis perfecte et integre sacrificata sit victima. Card. de Lugo⁵. — Eum tamen qui contrarium fecerit, a peccato saltem mortali; immo, si necessitas fuit expediendi communionem populi, ab omni excusat Tamburinius⁶ ».

374. - « II°. MAPPA linea triplex. Etsi enim secundum quosdam una duplicata; immo, secundum Sà, Angelum, Azor⁷ et Laymann⁸, una simplex sufficiat in necessitate: Missale tamen Romanum, auctoritate Clementis VIII et Pii V editum, expresse tres requirit⁹; uti et Gavantus. Vide card. de Lugo. — Ut ea benedicta sit non est omnino necessarium; ut habet Silvester. Unde in necessitate vulgaris adhiberi potest, et aliis usibus reddi. Laymann¹⁰ ».

Repetamus hic ea quae in rubrica Missalis, ut supra, circa mappas praescribuntur: *Hoc altare operiatur tribus mappis seu tobaleis mundis, ab episcopo vel alio habente potestatem benedictis: superiori saltem oblonga, quae usque ad ter-*

¹ Part. 3, tr. 2, resol. 15. — *Innoc. VIII*, bulla *Exposcit tuae*, 5 id. April. 1489, in Bullar. regul. Rodriguez.

— ² Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 5, § 1, num. 4. —

³ Tr. 5, cap. 4, n. 79. Lugo, disp. 20, n. 69. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 310. — *Aversa*, qu. 11, sect. 13, v. *Super hunc*. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, n. 36. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ Loc. cit.,

lib. 2, cap. 5, § 2, num. 13. — *Sà*, v. *Missae*, n. 7 (in edit. genuina). — *Angel.*, v. *Missae*, n. 37. — ⁷ Part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 8, v. *Quaeres*. — ⁸ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17. — ⁹ De Defectib., tit. x, num. 1. — *Gavant.*, part. 1, tit. 20, lit. r. — *Lugo*, disp. 20, n. 76. — *Silvest.*, v. *Benedictio*, num. 5. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 11.

373. - ^{a)} Barbosa, *de Offic. et Potest. episc.*, alleg. 27, n. 36, quem Diana citat, nec de

campanis nec de altaribus loquitur, sed de calice, vestibus ceterisque paramentis.

Requiritur
altare con-
secratum.

Hostiae
super ara
manere de-
bent toto
sacrificii
tempore.

Requiritur
mappa li-
nea triplex.

ram pertingat (quod tamen hodie non est in usu), *duabus aliis brevioribus, vel una duplicata*.

375. - Sed dubitatur 1°. *An sufficiant duae mappae vel una duplicata?*

Affirmant Suarez¹, Laymann², Holzmann³; Palaus⁴ cum Sà, Azor; item Bonacina, Henriquez et Gobat, apud Croix⁵: etiamsi hae duae mappae totum altare non tegant. Ratio, ut dicunt, quia sic usus habet. — Attamen puto a rubrica non recedendum; ut sentiunt Lugo⁶, [Contin.] Tournely⁷, Gavantus⁸ (ubi ait contrariam opinionem non esse tutam), Roncaglia⁹ et Escobar¹⁰, qui cum Angelo et Aversa miratur^{a)} quomodo aliqui DD. hanc obligationem non advertant post praefatam rubricam praescriptam a Clemente VIII. Tanto magis quod rubrica¹¹ inter alios hunc enumerat defectum: si altare non sit tribus mappis ornatum. — Probabiliter tamen ajunt Escobar, et Roncaglia cum Pasqualigo, id culpam venialem non excedere^{b)}.

Celebrare autem *sine ulla mappa* non excusatur a mortali; ut communiter docent DD. apud Roncaglia¹², cum Patre Concina¹³: qui addit e converso nullam committi culpam, si adsit gravis necessitas sic celebrandi.

Dubitatur 2°. *An mappae necessario debeant esse benedictae?*

¹ Disp. 81, sect. 6, v. *Dico 1.* — ² Lib. 5, tr. 5, cap. 6, num. 11, assert. II, sub I et II. — ³ De Euch., num. 371, v. *Resp. 2.* — ⁴ Tr. 22, punct. 10, n. 1. Sà, v. *Missa*, n. 7. Azor, part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 8, v. *Quaeres.* — Bonac., de Euch., qu. ult., punct. 9, num. 25. Henrig., lib. 9, cap. 28, n. 3. — Gobat, tr. 3, n. 289. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 322. — ⁶ Disp. 20, n. 76. — ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 9. — ⁸ Part. 1, tit. 20, lit. v. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 5. — ¹⁰ Lib. 21, n. 438. Angel., v. *Missa*, num. 35. Aversa, qu. 11, sect. 13, v. *Rursus requiruntur.* — ¹¹ De Defectib., tit. 10, n. 1. — Escob., loc. cit. — Roncagl., loc. cit. — Pasqual., qu. 712, n. 8. — ¹² Loc. cit. — ¹³ De Sacrif. Miss., cap. 9, n. 19. — ¹⁴ Disp. 81, sect. 6, v. *Dico 1.* — ¹⁵ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 11, i. f. —

Negant Suarez¹⁴, Laymann¹⁵; et Palaus¹⁶ cum Sà; item Tamburinius¹⁷; et consentit Wigandt¹⁸, dicens benedictionem fieri tantum de decentia. Ratio, quia (ut ajunt) nullo jure id cavetur nec consuetudine observatur. — Haec sententia non videtur improbabilis propter auctoritatem horum auctorum, praesertim Suarii, qui testatur consuetudinem esse in contrarium.

Hoc tamen non obstante, magis adhaereo sententiae oppositae, quam tenent Azor¹⁹, Bonacina²⁰, [Contin.] Tournely^{c)}, Roncaglia²¹ cum Pasqualigo; Gavantus²²; Escobar cum Silvestro, Aversa et Gabriele. Ratio, quia in rubrica (ut supra) ita praescribitur; et²³ numeratur eodem modo pro defectu adhibere vestes non sacras, ac mappas non benedictas.

Talis vero defectus, ut probabiliter dicunt Escobar, et Roncaglia^{d)} cum Pasqualigo, non excedit culpam venialem. Unde recte docent Azor²⁴, Bonacina²⁵, Escobar²⁶; et [Contin.] Tournely²⁷ cum Gavanto, Silvestro et Quarti^{e)}, nullum esse peccatum uti mappis non benedictis in necessitate, puta, ut ait Escobar^{f)}, si adsit dies festus, et non possint haberi benedictae. Sed minorem causam sentio excusare; cum ad excusandum a veniali sufficiat quaevis causa rationalis.

Probabiliter mappae non necessario benedicendae.

S. Doctor tenet esse benedicendas.

Uti mappis non benedictis, veniale.

Quaevis causa rationalis excusat.

Celebrare cum duabus vel una duplicata, veniale.

Celebrare sine ulla, lethale.

375. - ^{a)} Escobar scilicet de hoc miratur; Angelus vero et Aversa negant satis esse duas mappas.

^{b)} Escobar dicit rubricam hanc obligare «saltem» sub veniali. — Roncaglia vero et Pasqualigo dicunt veniale esse cum una dumtaxat tobalea celebrare.

^{c)} Contin. Tournely, *de Sacrif. Miss.*, cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 9, adducit Gavantum et alios, qui asserunt licere uti mappis non be-

nedictis, si id suadeat necessitas: quibus non contradicit.

^{d)} Roncaglia, *de Sacrif. Miss.*, cap. 6, qu. 5, id non habet.

^{e)} Quin etiam Quarti, quem Contin. Tournely citat, scribit *part. 1, tit. 20, dub. 8, diff. 3*: «Decens omnino esse ut sint benedictae: hoc tamen non cadere sub praecepto».

^{f)} Escobar, *loc. cit.*, n. 444, scribit: «Die festo, quin etiam profesto».

Dubitatur 3°. *An mappae et corporale debeant ex lino confici vel sufficiat esse ex cannabe?*

Mappae, juxta quosdam, omnino conficiendae ex lino.

Tournely ^{g)}, Suarez ¹, Filliuccius ² dicunt omnino debere confici ex lino. Et probant ex can. *Consulto 46, de consecr., dist. 1*, ubi sic dicitur: *Sacrificium altaris non in serico panno* (scilicet corporali, ut explicat Glossa), *aut tincto quisquam celebrare praesumat, sed in puro linteo ab episcopo consecrato, terreno scilicet lino procreato*. Et ex can. *27, dist. 2, de cons.*, ubi mappae vocantur *lintheum*, nempe ex lino confectae. — Sed probabilius et communissime sufficere esse ex cannabe tenent Bonacina ³; et Croix ⁴ cum Gobat; item Azor et Quarti, apud [Contin.] Tournely ⁵; ac Armilla, Tabiena et Reginaldus, apud Escobar ⁶. Ratio, quia cannabis et linum juxta communem usum indifferenter sumuntur ^{h)}.

Probabilius confici possunt ex cannabe.

Requiruntur sub gravi vestes sacrae.

376. - « III°. Sub gravi sacrilegio VESTES SACRAE; hoc est, benedictae ab episcopo, vel sacerdote habente privilegium (ut habent mendicantium saltem superiores sive praelati. Vide Tamburinium ⁷). — Quarum tamen colores non esse praecepti, sed directionis, notat Homobonus apud Diana ⁸.

« In gravi autem necessitate, etsi praestet, si sine scandalo fieri possit, Mis-

« sam (cujus audiendi vel faciendi obligatio tunc cessat) omittere; licere celebrare sine stola, vel manipulo, vel etiam « uti cingulo non benedicto, vel si fractum sit, rursus connectere, vel stola « pro manipulo, et manipulo pro stola, « docet Laymann ⁹, Diana ^{a)}: contra Filliuccium ^{a)}, qui tamen concedit in necessitate sine una vel altera ex minoribus, v. gr. stola vel cingulo, celebrare « non esse mortale. — Vide Diana ¹⁰, ubi, « contra Filliuccium ^{b)} ex Henriquez ^{b)} et « aliis sex, docet esse probabile quod ex « parvitate materiae excusari possit a mortali qui (secluso scandalo et contemptu) « aliquam harum citra necessitatem omit- « tit, v. gr. qui celebrat cum cingulo non « benedicto, vel ejus loco utitur alia re.

« Denique metu mortis aut gravissimi damni, licere aliquando celebrare sine « sacris vestibus et altari (dummodo non « fiat in contemptum religionis), ex Azor ¹¹ « docet Escobar ¹², Navarrus, Hurtadus, etc. « — Limitat autem Tamburinius ¹³, ita ut « permittat sine aliqua etiam ex gravioribus, non tamen sine omnibus fieri, « ob scandalum et irreverentiam. Vide « Diana ¹⁴.

« Porro, hujusmodi sacras vestes conficere ex profanis, v. gr. planetam ex « veste serica muliebri, non est prohibi-

¹ Disp. 81, sect. 6, v. *Dico 1*. — ² Tr. 5, cap. 4, n. 124. — ³ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 24. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 333, (cfr. etiam n. 323). Gobat, tr. 3, n. 314. — Azor, lib. 10, cap. 28, qu. 8. — Quarti, part. 1, tit. 20, dub. 8, diff. 1, v. *Dico 2*. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 9, resp. ad 3. — Armil., v. *Missa*, n. 6. — Tabiena, v. *Missa*, n. 10, qu. 9. — Reginaldus, lib. 29, n. 195. — ⁶ Lib. 21, n. 446. — ⁷ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 2. — Homobon.,

Exam. eccles., tr. 4, cap. 15, qu. 144, v. *Notandum*.

⁸ Part. 2, tr. 14, resol. 57. — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17. — ¹⁰ Part. 5, tr. 5, resol. 62. — ¹¹ Part. 1, lib. 1, cap. 11, qu. 1. — ¹² Tr. 1, exam. 11, num. 85; (*al.*, n. 95, v. f.). De vestibus loquitur. — Navar., Man., cap. 25, num. 84. — Gasp. Hurtad., de Sacrif. Miss., disp. 4, diff. 11. — ¹³ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 1, n. 6. — ¹⁴ Part. 3, r. 6, resol. 48, v. *Secundo*; et part. 5, tr. 3, resol. 39.

^{g)} Contin. Tournely, de *Sacrif. Missae*, cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 9, resp. ad 3, asserit mappas ex lino confici debere; sed subdit: « Fatentur tamen Azor..., Quarti..., tobaleas ex tenui cannabe confici posse ». Nec reprobatur Collet.

^{h)} Et ita decrevit S. R. C. die 15 Maji 1819: tobaleas nimirum, amictus, albas, corporalia, pallas et purificatoria debere esse ex lino vel cannabe; confecta vero ex gossypio prohiberi. *Decr. auth.*, n. 2600.

376. — ^{a)} Diana, part. 2, tr. 14, resol. 57, quaerit an liceat (in gravi necessitate) celebrare sine stola, manipulo aut cingulo, vel illis non benedictis uti. Sed refert dumtaxat aliorum sententias; et adducit Filliuccium di-

centem posse omitti aliquod ex dictis paramentis. — Deinde, resol. 68, adducit Filliuccium dicentem mortale esse celebrare sine cingulo benedicto, cui contradicit Diana, dicens veniale tantum esse, si citra necessitatem fiat; nullum vero peccatum, si ex necessitate. — At revera Filliuccius, tr. 5, cap. 5, n. 149, negat licitum esse vestes omnes omittere, etiam ob periculum mortis, « si saltem adjungatur contemptus fidei »; sed « in necessitate sine una vel altera, praesertim ex minoribus, ut stola vel cingulo, non esset mortale ».

^{b)} Filliuccius, tr. 5, cap. 5, n. 150, dicit: Ex materiae levitate, vix potest excusari a mortali ». — Henriquez vero, lib. 9, cap. 29,

« tum. Suarez, Palaus, Tamburinius¹: qui
« monet² cavendum ne sint valde attri-
« tae; ut et ne reliqua supellex sacra sit
« valde immunda: in quo graviter pec-
« cari potest. Suarez, Laymann, Tambu-
« rinus³ ».

Uti para-
mentis val-
de immun-
dis, lethale;
secus, ve-
niale.

In cap. *Relinqui, de custod. Euch.*, sic
habetur: *Praecipimus... ut oratoria, vasa,
corporalia et vestimenta... munda et nitida
conserventur.* Notat autem Tamburinius⁴
ex Suarez, illud *valde sive enormiter im-
munda* difficulter evenire. — Uti vero
corporali et aliis paramentis non enormi-
ter immundis esset tantum veniale, immo
nullum peccatum, si alia haberi non pos-
sint; ut Croix⁵ cum Suarez^{c)} et Gobat.
Additque [Contin.] Tournely⁶, non pec-
care qui uteretur corporali etiam nota-
biliter immundo in necessitate, nempe si
ipse vel alii deberent alias omittere Sa-
crum de praecepto.

Excusat
necessitas.

Uti vestibus sacris etiam attritis, ad
usus profanos^{d)} est mortale; ut dicunt
Suarez⁷, Sporer⁸ et Wigandt⁹, ex *can. 39
et 43, de consecr., dist. 1.* — Vestes tamen
sacrae in usibus profanis adhibitae non

Uti vesti-
bus sacris
ad usus pro-
fanos, le-
thale.

Suar., disp. 81, sect. 8, v. *Sed quaeres.* — *Palaus*, tr. 8,
disp. 1, punct. 6, n. 26. — ¹ Method. celebr. Miss., lib. 1,
cap. 2, § 4, n. 1. — ² Loc. cit., cap. 3, § 1, n. 1. — *Suar.*,
disp. 81, sect. 6, v. *Ultima pars.* — *Laym.*, lib. 5, tr. 5,
cap. 6, n. 15. — ³ Loc. cit., cap. 3, § 1, n. 1. — ⁴ Loc. cit.
Suar., loc. cit., sect. 6. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 336. *Gobat*,
tr. 3, n. 381. — ⁶ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8,
qu. 11, resp. 5. — ⁷ Disp. 81, sect. 8, v. *Ultimo pertinet*,
et v. *Quarto addendum.* — ⁸ Part. 2, cap. 6, n. 414. —
⁹ Tr. 15, n. 62. — ¹⁰ Loc. cit., n. 414. — ¹¹ Is est *Walafridus*

amittunt benedictionem. Sporer¹⁰ et Wi-
gandt^{e)}.

Censuit Walafridus¹¹, primis tempori-
bus Missas lectas fuisse a sacerdotibus in
communi indumento: et Honorius¹² fert
S. Clementem usum sacrarum vestium de-
crevisse. — Sed Baronius, Raynaud, Bona,
Waldensis, etc., apud Benedictum XIV¹³,
sentiant etiam Apostolos usos fuisse pec-
uliaribus vestibus in sacrificio; atque ex
hujusmodi vestibus putant ibid.¹⁴ Cal-
met^{f)}, Visconti, etc., fuisse *penulam*,
quam memorat D. Paulus (II Tim. iv, 13).

Quibus
vestibus ut-
ebantur
primi sa-
cerdotes.

377. — Certum est autem apud omnes,
mortale peccatum esse celebrare sine ullis
vestibus sacris^{a)}, ex can. *Vestimenta, de
consecr., dist. 1*, et praesertim procul dubio
sine casula vel alba. (*Vide dicta n. 289*).

Celebrare
sine ulla
veste sacra,
lethale.

Sed dubitatur 1°. *An peccet mortaliter
celebrans sine stola aut manipulo, aut
cingulo?* — Negant Paludanus^{b)}, Silve-
ster^{c)}, Henriquez^{d)} ac Richardus, apud
Escobar¹⁵ (quid id probabile vocat); quia
censent hanc non esse gravem materiam.

Sed loquendo de *stola et manipulo*,
verius affirmandum cum communi sen-

Item, sine
stola et ma-
nipulo;

Strabo, de Rebus ecclesiast., cap. 24; Migne, Patrol. lat.,
tom. 114, col. 952. — ¹² Is est *Honorius Augustodun.*,
Gemma animae, lib. 1, cap. 89; Migne, Patrol. lat., tom. 172,
col. 573. — *Baron.*, Annal. eccl., anno 58, n. 68 et 69.
Raynaud, de Prima Missa, sect. 2, cap. 3, v. *Adhibitam
esse et seqq.* *Bona*, Rerum liturgic. lib. 1, cap. 24, n. 1.
Walden., tom. 2 de Sacramental., cap. 29, n. 7. — ¹³ Notif. 21
(al. 20), n. 4. — ¹⁴ *Bened. XIV*, loc. cit., n. 6. *Visconti*,
de Missae apparatu, lib. 2, cap. 28 et 29. — *Richard. a
Mediavil.*, in 4, dist. 13, art. 3, qu. 4. — ¹⁵ Lib. 21, n. 483.

n. 5, in com., lit. z, probabile esse ait cele-
brare absque manipulo benedicto, praesertim
ex causa, non esse mortale, quia est materia
levis. Et *litt. b, in com.*, de benedictione cin-
guli scribit: « Revera est materia levis ».

^{c)} Suarez, quidquid dicat Croix, non habet,
sect. 6, conditionem: si alia haberi non possint.

^{d)} Suarez et Sporer dicunt vix posse a
mortali excusari, si adhibeantur ad profanam
repraesentationem vel ludum seu comœdiam.

^{e)} Wigandt, *loc. cit.*, hoc plane omittit.

^{f)} Calmet, *Dictionar. histor. S. Script.*,
v. *Penula*, scribit: « Penulae forma fere ve-
teres casulas referebat, quibus nullis manicis
instructis, et in superiori tantum parte aper-
tis, totum corpus ampiebatur ».

377. — ^{a)} Canon iste dicit solum: « Vesti-
menta ecclesiastica, quibus Domino ministrat-
ur, et sacrata debent esse et honesta, quibus
aliis in usibus non debent frui quam in eccle-
siasticis et Deo dignis officiis ».

^{b)} Paludanus, quamvis hic ab Escobar pro
manipulo et cingulo citetur, scribit, *in 4,
dist. 13, qu. 2, art. 6, concl. 2, num. 22*:
« Missa sine sacratis vestibus non debet ce-
lebrari..., specialiter sine manipulo et stola....
Et idem est de alba, amictu et cingulo et ca-
sula, quia ista sex benedicuntur. Unde vide-
tur de necessitate praecepti ». Et *dist. 24,
qu. 5, art. 1, concl. 8*, de stola dicit: « Sine
qua qui celebrat,... graviter excedit ».

^{c)} Silvester perperam ab Escobar citatur;
nam, v. Missa I, *qu. 2, § Tertium*, oppositum
expresse tenet; inter cetera enim requisita
ad celebrationem ponit vestes sacras, quae
« sunt sex, scilicet, amictus, alba, cingulum,...
manipulum, stola, planeta »; de quibus omni-
bus dicit: « Si sacerdos celebrando scienter
omitteret aliquid praedictorum, peccaret mor-
taliter ».

^{d)} De Henriquez vide notam b ad num.
praeced.

tentia, quam tenent Suarez, Filliuccius¹, Laymann^{e)}, Bonacina², Tamburinius³, Diana⁴; et Escobar⁵ cum Vasquez. Ratio, quia, deficiente alterutra istarum vestium, quae communiter majores aestimantur, deficit cultus sacrificio debitus. — Idem dicendum cum eisdem auctoribus de celebrante cum stola vel manipulo *non benedicto*. Probabiliter tamen excusat gravis necessitas; ut docent Laymann⁶ et Filliuccius⁷, Roncaglia^{f)}, Wigandt⁸; et Elbel⁹ cum Sporer et Rodriguez.

Idem quod de stola et manipulo censent de *cingulo* Filliuccius¹⁰, Suarez¹¹, Navarrus^{g)}; item Vasquez, Villalobos, Molfesius^{g)}, etc., apud Diana¹². — Sed probabiliter negant esse mortale sine cingulo celebrare, vel non benedicto, Roncaglia¹³, Silvester^{h)}, Sà¹⁴; et probabile putant Lugo¹⁵, Salmant.ⁱ⁾; et Diana¹⁶ cum Scoto, Paludano^{j)}, Henriquez, Fagundez et Richardo. Et idem sentit Croix¹⁷ cum Pasqualigo de celebrante sine *amictu*, saltem pro eis qui illo non utuntur ad tegendum caput, sed tantum humeros. —

Et consequenter probabile est, ut ait Tamburinius¹⁸ cum Diana, nullum esse peccatum celebrare *sine cingulo vel amictu*, si desint, et adsit aliqua rationabilis causa celebrandi, nempe fervor devotionis, vel opportunitas eleemosynae sacerdoti non diviti.

Dubitatur 2°. *An ob metum mortis liceat celebrare Missam sine ulla veste sacra?*

Prima sententia affirmat, modo absit contemptus. Et hanc (praeter Azor, Navarrum, Hurtadum, etc., ut supra, n. 376, v. *Denique*, apud Busenbaum) tenent Laymann¹⁹, Quarti²⁰, Escobar²¹; Silvius apud [Contin.] Tournely²²; Diana²³ cum Valentia, Vasquez, Becano et Salas; item Bonacina, Pasqualigo^{k)}, Gobat et Sporer, apud Croix²⁴. — Ratio, quia vestes sacrae requiruntur tantum de Ecclesiae praecepto, quod non obligat cum tanto dispendio.

Secunda vero sententia, quam sequimur, negat. Eamque tenent Suarez²⁵, Tamburinius²⁶ cum Fagundez et Marchino^{l)}; [Contin.] Tournely²⁷ cum Merati; Ron-

Causa rationabilis excusat.

Celebrare sine ulla veste sacra ex metu mortis:

Licet, modo absit contemptus, juxta alios.

Juxta S. Doctorem aliosque, illicitum.

Vel cum illis non benedictis.

Excusat gravis necessitas.

Celebrare sine cingulo vel amictu, vel cum non benedictis, veniale.

Suar., disp. 82, sect. 3. — ¹ Tr. 5, cap. 5, n. 147 et seqq. — ² De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 28. — ³ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 1, n. 3. — ⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 57. — ⁵ Lib. 21, num. 485. Vasq., disp. 233, cap. 4, num. 38. — ⁶ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17. — ⁷ Loc. cit., n. 149. — ⁸ Tr. 15, n. 62. — ⁹ Confer. 20, de Altari, etc., n. 260. Sporer, part. 2, cap. 6, n. 409. — ¹⁰ Rodrig., Sum., part. 1, cap. 247, num. 24, concl. 23. — ¹¹ Tr. 5, cap. 5, num. 147 et seqq. — ¹² Disp. 82, sect. 3. — ¹³ Vasq., disp. 233, cap. 4, num. 38. Villal., part. 1, tr. 8, diff. 28, num. 6 et 8. — ¹⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 68. — ¹⁵ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 3. — ¹⁶ V. Missa, num. 10. — ¹⁷ De Euch., disp. 20, num. 102. — ¹⁸ Part. 2, tr. 14, resol. 68. Scotus, in 4, dist. 13, qu. 2, n. 9. Henriq., lib. 9, cap. 29, n. 5, v. f. Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 23, n. 12 et 17. Richard. a Mediavil., in 4, dist. 13, art. 3, qu. 4, v. f. — ¹⁹ Lib. 6, part. 2, num. 327. — ²⁰ Pasqual., qu. 810, num. 11. —

²¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 1, n. 4. — ²² Diana, part. 2, tract. 14, resol. 68. — ²³ Lib. 5, tract. 4, cap. 6, num. 17. — ²⁴ Part. 2, tit. 1, sect. 4, dub. 6, v. *Tertia sententia*. — ²⁵ Lib. 21, num. 489. — ²⁶ Silvius, qu. 83, art. 6, qu. 3, num. 6. — ²⁷ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 12, § *Dixi 2*, v. *Utrum*. — ²⁸ Part. 3, tr. 6, resol. 48, v. *Secundo*. Valent., in 1^{am} 2^{ae}, disp. 7, qu. 5, punct. 6, § 4, v. *Unde caput*. Vasq., in 1^{am} 2^{ae}, disp. 161, cap. 3, num. 15. — ²⁹ Becan., part. 2, tr. 3, de Legib., cap. 6, qu. 4, n. 8. — ³⁰ Salas, de Legib., disp. 11, sect. 1, num. 7 et 8. — ³¹ Bonac., de Peccat., disp. 2, qu. 8, punct. 2, n. 9. — ³² Gobat, tr. 3, num. 339 et 340. — ³³ Spor., part. 2, cap. 6, num. 396. — ³⁴ Lib. 6, part. 2, n. 339. — ³⁵ Disp. 82, sect. 3, v. *Secundo dicendum*. — ³⁶ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 1, num. 6. Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 23, num. 19. — ³⁷ Loc. cit. Merati, part. 2, tit. 1, Nov. Observ., n. 33.

^{e)} Laymann lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17, dicit posse celebrari sine stola aut manipulo vel cingulo benedicto, si magna sit necessitas, utputa quia frequens populus dimitti non posset sine scandalo ac murmure; si vero non sit tanta necessitas, quamvis adesset praeceptum Ecclesiae celebrandi, « praestat tamen intermittere, si stola, manipulus... haberi non possit ».

^{f)} Roncaglia, de Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 3, affert tantum sententiam Tamburini.

^{g)} Navarrus, Man., cap. 25, n. 84, requirit ut cingulum sit benedictum; sed non dicit sub quam obligatione. — Itemque Molfesius, part. 1, tr. 3, cap. 12, n. 31.

^{h)} De Silvestro vide notam c hic supra.

ⁱ⁾ Salmant., tr. 5, cap. 4, n. 92, approbant sententiam, quae excusat eum qui in necessitatis casu sine cingulo vel cum cingulo non benedicto celebraret.

^{j)} De Paludano vide notam b hic supra.

^{k)} Pasqualigo, quidquid falso dicat Croix, revera tenet secundam sententiam, cui adhaeret S. Alphonsus. Scribit enim, qu. 813, n. 5: « Neque ad evitandum periculum mortis aut quodcumque damnum gravissimum, licere celebrare absque omni veste sacerdotali, cum solo vestitu communi ». At qu. 701, quam citat Croix, dicit tantum n. 11, licere ob metum mortis celebrare « absque... vestibis sacris benedictis ».

^{l)} Marchinus, tr. 3, part. 3, cap. 14, n. 5,

caglia ¹, Concina ²; item Cajetanus, Nuñez ^{m)}, Palaus, Filliuccius ⁿ⁾, etc., apud Croix ³. — Ratio: tum quia celebrare sine ulla veste sacra vix potest accidere sine contemptu, ut fatentur ipsimet Laymann et Escobar (unde ait Croix ^{o)} cum Aversa ^{o)}, contrariam sententiam in praxi vix esse probabilem); tum quia id non potest fieri sine scandalo, aut saltem sine magna irreverentia: quapropter hic subintrat praeceptum naturale reverentiae in quocumque casu debitae sacrificio, a quo praecepto metus mortis non excusat.

Utrum autem ob talem metum liceat aliquando celebrare sine aliqua ex vestibus etiam ex majoribus, puta stola vel manipulo? Non improbabiler, secluso contemptu, affirmant Roncaglia ⁴, et Tamburinius ⁵ cum Fagundez ⁶, favetque Suarez ⁷: quia haec non videtur esse tanta irreverentia, ut celebratio cohonestari non possit ob metum mortis. Vide mox dicta n. 377, v. *Dubit. 1*.

378. - Dubitatur 3°. *An praelati regulares possint sacras vestes benedicere?*

Certum est apud omnes posse pro suis ecclesiis, ex pluribus privilegiis eis-

dem concessis. — Nam (ut refert Tamburinius ⁸) Innocentius VIII id concessit vivae vocis oraculo Congregationi S. Justinae de Padua, et consequenter aliis communicantibus. Item Leo X, per bullam hoc privilegium impertivit Fratribus Minoribus pro suo usu tantum; illudque confirmavit Sixtus IV ^{a)}, exceptis corporalibus. Sed Alexander VII, die 27 Sept. 1659, ut fert Benedictus XIV ⁹, per decretum quod incipit: *Sacrorum Rituum*, indefinite praebuit facultatem abbatibus benedicendi ecclesiasticam suppellectilem, dumtaxat pro suis ecclesiis.

Dubium autem vertit inter doctores: *An praelati regulares possint etiam benedicere pro alienis ecclesiis?*

Prima sententia negat; et hanc tenent [Contin.] Tournely ¹⁰ cum Barbosa; Gavantus ¹¹, Merati ¹² et Benedictus XIV ¹³, ex decreto S. C. Rituum die 24 Aug. 1609 (apud Gavantum), ubi dictum fuit: *Superiores regularium neque abbates posse benedicere paramenta ecclesiarum non sibi subditarum*. — *Secunda* vero sententia affirmat; eamque tenent Salmant. ¹⁴, Holzmänn ¹⁵ cum Anacleto et Elbel ^{b)}, ex privilegio enuntiato Innocentii VIII. Idem-

Praelati regulares pro suis ecclesiis possunt benedicere vestes sacras.

Pro alienis, juxta alios non possunt.

Juxta alios, possunt.

Secus, celebrare sine aliqua ex illis.

¹ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 1, resp. 3. — ² De Sacrif. Miss., cap. 9, n. 13 et 15. — *Cajetan.*, in 1^{am} 2^{ae}, qu. 96, art. 4. — *Palaus*, tr. 2, disp. 1, punct. 13, n. 9. — ³ Lib. 6, part. 2, num. 339. — *Laym.*, lib. 5, tr. 4, cap. 6, n. 17. — *Escob.*, lib. 21, n. 486. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 1, resp. 3. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 1, n. 6. — ⁶ De 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 23, num. 17. — ⁷ Disp. 82, sect. 3. — ⁸ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 2, n. 5. — *Innoc. VIII*, in compend. Privilegior. S. J., v. *Benedicere*, § 3. — *Leo X*, bulla *Religionis honestas*, 3 Febr.

1514, in Bullar. Rodriguez. — ⁹ Notif. 21 (al. 20), num. 19. Habetur etiam inter Decreta authent. S. R. C., num. 1131, § 18. — ¹⁰ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 12, dico 3, v. *Porro*. — *Barbosa*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 27, n. 44. — ¹¹ Part. 4, tit. 19, n. 22. — ¹² Part. 4, tit. 19, Nov. Observ., n. 25. — ¹³ Loc. cit., n. 14 et 19. — *Gavant.*, loc. cit., n. 22. Cfr. etiam simile decret. de die 18 Aug. 1629, inter Decr. auth., num. 513; et aliud de die 13 Mart. 1632, Decret. auth., n. 587. — ¹⁴ Tr. 5, cap. 4, n. 83. — ¹⁵ De Euch., n. 374. — *Anacl.*, Jus can., lib. 3, tit. 40, n. 52.

negat posse fieri etiam in casu necessitatis gravis, ut esset necessitas communicandi infirmum morti proximum.

^{m)} Nuñez, in qu. 83, art. 3, dub. 3, concl. 2, non loquitur de praesenti casu, sed de altari non consecrato, de quo disputat simul Croix.

ⁿ⁾ Filliuccius, quamvis pro secunda sententia citetur a Croix, videtur tamen potius priori adhaerere, dum, tr. 5, cap. 5, n. 149, scribit: « Sine omnibus in nullo casu licet, etiam ob periculum mortis, si saltem adjungatur contemptus fidei ».

^{o)} Seu rectius: Croix, loc. cit., dicit: « Casum in praxi vix habere locum, quia vix aberit contemptus fidei vel religionis ». — Aversa pariter, qu. 11, sect. 13, v. *Sed dubium est*: « Vix posse, inquit, talem coactionem contin-

gere nisi in contemptum Ecclesiae, et ideo absolute dici id non licere ».

378. - ^{a)} Recte: Leo X confirmavit privilegium istud Sixti IV. Sed non levis contradictio inter oraculum vivae vocis intercedit et bullam Leonis X; dum enim in oraculis vivae vocis Sixti IV, n. 12, apud Rodriguez, excluduntur corporalia, Leo X contra asserit concessum esse a Sixto IV privilegium benedicendi paramenta et ornamenta ecclesiastica « ac corporalia », ac alia in quibus chrisma non intervenit. Et ipse confirmat privilegium praelatis ordinis Minorum, sic dicens: Ut « paramenta et ornamenta ac alia quaecumque ad divinum cultum et usum vestrum necessaria, in quibus chrisma non intervenit pro vestro usu tantum solemnem benedictionem benedicere possitis.

^{b)} Elbel, confer. 20, de Altari, etc., n. 261,

que censet Tamburinius¹ cum Marchino, et Tamburinius² pro omnibus regularibus (ut ait) exceptis tantum superioribus Societatis et Fratrum Minorum, quibus a Leone X (ut supra) privilegium restrictum fuit. Nec ob stare ait Tamburinius decretum S. Congregationis; quia constat de privilegio, non vero de ejus revocatione.

Sententia negans, omnino tenenda.

Sed hoc non obstante, omnino tenenda est prima sententia, ex decreto praefato Alexandri VII (quod referunt Merati³ et noster Papa Benedictus⁴), in quo sancitum fuit: *Praelati inferiores episcopis qui pontificalium usu fruuntur, ecclesiasticam suppellectilem pro servitio dumtaxat suarum ecclesiarum vel monasteriorum benedicant.* Pariter ibi declaratum fuit: *Reliqua pontificalia extra loca ipsis abbatibus subjecta, vel pro servitio alienae ecclesiae, aut in subditos pariter alienos, etiam de licentia Ordinariorum, exercere non valeant: puta campanarum benedictiones, calicum et similium, in quibus sacra adhibetur unctio, necnon minorum ordinum collationes.* — At quia praedicti praelati recurrebant ad privilegia pro benedicendis paramentis etiam aliarum ecclesiarum, S. Congregatio habita coram eodem Alexandro VII^{c)} die 20 Julii 1660, mandavit *exhiberi indultum authenticum...*, et *interim abstinere.* Sed hoc indultum nunquam deinde exhibitum fuit^{c)}.

Dubitatur 4°. *An episcopi possint aliis delegare facultatem benedicendi sacra paramenta?*

Negant Tamburinius⁵; et Gavantus⁶ cum Tabiena ac Ugolino. Et Aversa apud

Croix⁷ affert de hoc decretum S. C. Rituum, die 14 Nov. 1615, ubi dictum fuit: *Nec episcopus potest absque licentia hanc benedictionem aliis delegare.* — Ratio, quia haec benedictio est de potestate Ordinis; unde ab episcopo non potest delegari sicut delegari potest potestas jurisdictionis.

Juxta alios, facultas benedicendi delegari nequit ab episcopo.

Sed contradicit Nicolius⁸, dicens 1°. Quod de hoc decreto non constat authentice. 2°. Quod tale decretum non est usu receptum; praesertim Romae, ubi Rev. D. Vicesgerens passim auctoritate ordinaria quibusvis sacerdotibus hanc delegat facultatem. 3°. Quod haec benedictio non est Ordinis episcopalis, sed sacerdotalis; et ideo bene potest ab episcopo delegari. — Addit Monacelli⁹ cum Pirhing¹⁰, episcopos rite posse delegare ea quae ipsis competunt ex privilegio speciali ratione dignitatis; cum enim facultas officio sit annexa, transit in jurisdictionem ordinariam.

Juxta paucos, potest delegari.

His tamen non obstantibus, huic opinioni non acquiesco^{d)}; cum nullibi audierim episcopos hujusmodi facultatem aliis delegasse. Immo (ut refert Gavantus) plurimi episcopi illam a S. Congregatione curarunt obtinere et Benedictus XIV, cum erat archiepiscopus Bononiae, hanc facultatem ad quinquennium obtinuit, ut ipse testatur¹¹.

Dubitatur 5°. *An color vestium sit de praecepto?* — (In rubrica Missalis¹² de colore sic habetur: *Paramenta altaris, celebrantis et ministrorum debent esse coloris convenientis Officio et Missae diei, secundum usum Romanae Ecclesiae.*)

Rubrica de colore vestium.

¹ Is est Thomas Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 2, n. 7. Marchin., tr. 3, part. 3, cap. 12, n. 3.

² Ascan. Tambur., de Jure abbat., tom. 1, disp. 22, qu. 2. — Thom. Tambur., loc. cit. — ³ Series decretor., n. 355. —

⁴ Notific. 21 (al. 20), n. 19 et 14. Habetur etiam in Decret. authent., n. 1131, ad cap. 18 et 19. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 2, n. 4. — ⁶ Part. 4, tit. 19, n. 23.

Tabiena, v. Abbas, num. 12. Ugolin., de Potest. etc. episc., cap. 32, n. 5. — Aversa, qu. 11, sect. 13, v. Sexto. —

⁷ Lib. 6, part. 2, num. 353. — ⁸ Lucubrat. juris canon., tom. 2, lib. 5, tit. 33, num. 18. — ⁹ Formular., tom. 4, supplem. ad 1 tom., num. 2. — ¹⁰ Jus canon., lib. 1, tit. 29, num. 54. — Gavant., part. 4, tit. 19, num. 23. — ¹¹ Notif. 21 (al. 20), n. 10. — ¹² Rubr. gener., tit. 18, n. 1.

id plane insinuat, scribens sine ulla distinctione aut restrictione: « Porro vestes sacerdotales... debent esse benedictae ab episcopo, vel alio habente speciale privilegium; quale habent superiores regulares in ordine ad benedicenda illa paramenta ecclesiastica, vel etiam vasa quae non indigent unctione chrismatis ».

^{c)} Seu melius: Declaratio S. C. relata fuit

Alexandro VII, qui eam approbavit, ut habetur in *Decr. authent. S. R. C., n. 1163*. Sed ignoramus, inquit Benedictus XIV, *Notif. 21, (al. 20), n. 19*, an tale indultum unquam exhibitum fuerit.

^{d)} Et recte quidem S. Alphonsus huic opinioni acquiescere renuit, cum S. R. C., die 16 Maji 1744, ad dubium: « An... episcopus, utendo ordinaria facultate, possit aliis in di-

Alii negant
esse praece-
ptivam.

Probabilius
est praece-
ptiva, sed
per se sub
levi.

Excusat
quaevis ra-
tionabilis
causa.

Quid de co-
lore flavo.

Negant Tamburinius¹, Quarti²; Diana³ cum Homobono; item Suarez et Aversa, apud Croix⁴; quia (ut dicunt) rubrica hoc praescribens est tantum directiva. — Sed contradicunt Sporer⁵ et Quarti^{e)}. Et hoc puto probabilius: juxta nostram sententiam (adducendam *num.* 399, v. *Quarta*), nempe quod omnes rubricae tractantes de rebus quae Missam concomitantur sint praeceptivae. Eo magis, quia rubrica dicit sic usum esse Ecclesiae Romanae.

Bene tamen censent Sporer et Quarti hanc rubricam non obligare sub gravi: nisi scandalum adsit, puta si in die Paschatis (ut ait Sporer), vel in quacumque Missa festiva (ut ait Roncaglia⁶) celebraretur vestibus nigris. — Addit Sporer satius esse quocumque die facere Sacrum in quolibet colore quam illud omittere; hinc recte dicit a fortiori excusare omnem rationabilem causam, ut si concursui sacerdotum non sufficerent vestes debiti coloris.

Putant autem Quarti⁷ et Merati⁸ (contra Turrinum) quod color croceus sive

flavus aequivalet omni colori; quia omnes ad illum concurrunt *f)*.

379. — IV°. Sub mortali requiritur « CALIX et PATENA consecrata. Si tamen « in nondum consecratis aliquis bona, « immo addunt Bordoni et Tamburinius, « mala fide celebrasset (licet sic cele- « brando peccasset mortaliter), probabile « esse quod hoc ipso censeantur conse- « crata, liceatque in iis celebrare, contra « card. de Lugo et Laymann^{a)}, docet « Diana⁹ ex aliis octo. — Idemque de « sacris vestibus, item de corporali, pyxi- « de etc., quae immediate tangunt species, « censet Tamburinius¹⁰ ».

380. — Quaeritur 1°. *An calices et alia remaneant benedicta, si quis in illis sacrificet nondum benedictis?*

Prima sententia communior negat, quam tenent Croix¹¹; et Salmant.¹² cum Lugo, Laymann^{a)}, Azor^{b)}, etc. Et hanc probabilem^{c)} vocat Tamburinius¹³. — Ratio (ut ait Tamburinius), quia licet per contactum specierum sacrarum res consecrentur, ut indicat S. Augustinus (apud

Requiritur
sub mortali
calix et pa-
tena conse-
crata.

Vasa sacra
non rema-
nent bene-
dicta ex usu
juxta alios.

¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 3, § 1, num. 1. — ² Part. 1, tit. 18, dub. 1. — ³ Part. 2, tr. 14, resol. 57, v. *Nota vero.* Homob., Exam. eccl., tr. 4, cap. 15, qu. 144, i. f. — Suar., disp. 82, sect. 2, v. *Secundo est.* Aversa, qu. 11, sect. 13, § *Quarto*, v. *Rursus in casu.* ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 340. — ⁵ Part. 2, cap. 6, n. 415. — Sporer, loc. cit. — Quarti, loc. cit. — Sporer, loc. cit. — ⁶ De Sacrific. Miss., cap. 6, qu. 1, resp. 2. — Sporer, loc. cit. — ⁷ Loc. cit., dub. 2. — ⁸ Part. 1, tit. 18, Nov. Observ., n. 1. — Turrin., Director.

sacrificant., part. 1, sect. 4, cap. 4, v. f. — Bordon., part. 2, resol. 83, n. 5. — Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1, § 4, num. 2. — Lugo, de Euch., disp. 20, num. 92. — ⁹ Part. 2, tract. 14, n. 69; part. 5, tract. 13, resol. 60; part. 9, tr. 7, resol. 18. — ¹⁰ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1, § 4, num. 3 et 4. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, num. 352. — ¹² Tr. 5, cap. 4, num. 96 et 98. Lugo, disp. 20, num. 92. — ¹³ Loc. cit., n. 1. — S. August., in psalm. 113, serm. 2, n. 6; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 37, col. 1484.

gnitate constitutis delegare potestatem benedicendi sacra indumenta et alia, in quibus juxta Rituale Romanum sacrum chrisma non adhibetur... », respondit: « Non posse ». *Decr. auth.*, n. 2377, ad 4.

e) Nemini mirum esse debet quod S. Doctor citet Quarti pro utraque sententia; etsi enim Quarti, loc. cit., dicat rubricam hanc directivam esse, non praeceptivam; addit tamen: « Posse nihilominus hic contingere culpam venialem..., si absque causa rationabili varietur..., ex negligentia e. gr. vel simili motivo ».

f) Quarti et Merati dicunt colorem aureum aequivalere coloribus omnibus, nigro et violaceo exceptis; Turrinus vero negat eundem adhiberi posse nisi pro viridi. Sed S. R. C., die 29 Mart. 1851, ad quaesitum: An sacra paramenta coloris aurei inservire possint pro coloribus albo, viridi, rubro », respondit: « *Negative* ». *Decr. auth.*, n. 2986, ad 5. — Cfr. etiam *Decr. auth.*, n. 2682, ad 50, ubi dicitur: « Servetur strictim rubrica quoad colo-

rem paramentorum »; n. 2769, ad dub. 5; n. 2704, ad 4. — Posse tamen adhiberi telam auream et argenteam, juxta aliam ejusdem S. C. declarationem de die 20 Nov. 1885; quaesitum enim erat utrum in « paramentis tela aurea admitti » posset « pro coloribus tum albi, tum rubri, tum viridis ». Et S. C. respondit: « In casu potest adhiberi tela aurea, ratione pretiositatis ». Pariter: « Potestne permitti tela argentea pro paramentis albi coloris? » Et respondit: « *Affirmative* ». *Decr. auth.* S. R. C., n. 3646, ad 2 et 3.

379. — *a)* Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 5, n. 13, de casu forte simili disputat, nempe de celebrante in ecclesia violata, quam scilicet negat reconciliari per hujusmodi celebrationem, sive bona sive mala fide factam.

380. — *a)* Laymann, loc. cit., de ecclesia violata loquitur, ut supra notatum est.

b) Azor, etsi pariter a Salmant. citetur, de hoc tamen omnino silet, part. 1, lib. 10, cap. 26, qu. 15.

c) Quin etiam probabilior.

Tamburinium): *Vasa... ipso ministerio consecrata, sancta dicuntur* attamen aliud est rem sacrari, aliud ad sacrificium deputari, quod oportet, quodque tantum fit per benedictionem.

Juxta alios, remanent benedicta, sicut et vestes.

Secunda vero sententia cum Diana, Coninck, Peyrino ac aliis, apud Tamburinium¹ (quam ipse pariter vocat probabilem), affirmat illa remanere benedicta, quia per contactum specierum jam aequivalenter, immo eminenter, talis deputatio habetur; et hoc evenire ait Tamburinius² cum Sà^{d)}, tam si bona fide quam si mala fide celebretur.

Et idem probabile esse etiam pro vestibus sacris et ornamentis altaris ait Tamburinius³ cum Gavanto et Diana; cum haec ab ipso ministerio sacro consecrationem recipiant.

Sententia negans, tenenda.

His non obstantibus, recte putant Salmant.⁴ nullo modo recedendum a prima sententia, dum asserit Lugo^{e)} contrariam merito communiter rejici a Laymann^{e)}, Navarro^{e)}, Azor^{e)}, etc. Ratio, quia nec etiam est certum, immo omnino negatur, quod per contactum sacramenti res remaneant consecratae: prout pavementum, si ibi decidat sacramentum, nullo modo remanet sacratum. — Quare secunda sententia non satis tuta apparet, ut bene ait Escobar⁵: dum saltem videtur esse dubiae probabilitatis^{f)}.

An vero liceat celebrare cum calice non

Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1, § 4, num. 1, i. f. — *Diana*, part. 5, tr. 13, resol. 60. — *Coninck*, qu. 66, n. 15. — ¹ Loc. cit., n. 1. — ² Loc. cit., n. 2. — ³ Loc. cit., n. 4. — *Gavanti*, part. 4, tit. 19, n. 21. — *Diana*, part. 2, tr. 14, resol. 69. — ⁴ Tr. 5, cap. 4, n. 98. — ⁵ Lib. 21, n. 467. —

deaurato? Vide dicta n. 370, *Dubit. 3.* — Et an cum calice ex stanno vel aurichalco? Vide ibid. *Dubit. 3, in fine.*

381. — Dicunt autem Gavantus, Aversa, Bordonus et Tamburinius^{a)}, apud Croix⁶, quod abbates exercentes pontificalia possunt benedicere calices et indumenta sacra: indumenta pro suis tantum ecclesiis, calices vero etiam pro alienis. — Sed adverte decretum Alexandri VII (alatum n. 378, *Dubit. 3*), ubi declaratum fuit, abbates tantum pro suis ecclesiis, non vero pro alienis, etiam de licentia Ordinariorum, posse benedicere calices, campanas, etc., quibus adhibetur sacra unctio, necnon vestes sacras. Idque confirmatum fuit per aliud decretum noviter emanatum a nostro Pontifice Benedicto XIV, ad instantiam cardinalis Spinelli, archiepiscopi Neapolitani.

Abbates pro suis tantum ecclesiis benedicunt vasa sacra et vestes.

382. — Quaeritur 2°. *Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia aut vestes?*

Nemo dubitat, exceptis sacerdotibus et diaconis, quin aliis sit mortale tangere vasa sacra, dum continent Eucharistiam; ut communiter dicunt (contra Ochagaviam^{a)} et Gobat) Sporer⁷, Croix⁸; et Palaus⁹ cum Suarez, Filliuccio et aliis passim: ex can. *Non oportet 26, dist. 23.*

Soli sacerdoti et diacono, licitum tangere vasa dum Eucharistiam continent.

Difficultas est: *an liceat laicis sacra vasa tangere dum Eucharistiam non continent?*

Gavanti, Man. episcop., v. Abbas, n. 21 et 22. — *Aversa*, qu. 11, sect. 13, v. Sexto. — *Bordon.*, Resol. 17, n. 1. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 353. — *Gobat*, tr. 3, n. 327. — ⁷ Part. 2, cap. 6, num. 403. — ⁸ Loc. cit., n. 360. — ⁹ Tract. 22, punct. 10, n. 13. — *Suar.*, disp. 81, sect. 8. — *Fill.*, tr. 5, cap. 4, n. 135.

^{d)} Sà, v. Ecclesia, n. 19, loquitur de ecclesia violata, quod non advertit Tamburinius.

^{e)} Lugo, loc. cit., n. 92, refellit argumentum quo nititur sententia quae affirmat hoc modo calicem consecrari; nimirum, quod ecclesia violata reconcilietur per celebrationem bona fide in eadem peractam. Deinde concludit Lugo: « Unde merito illam doctrinam rejiciunt omnes alii. Navarrus et Azor, quos refert et sequitur Laymann ». Sed Laymann, ut notavimus nota a ad n. 379, de sola ecclesia violata loquitur; Azor vero, part. 1, lib. 10, cap. 26, qu. 15; et Navarrus, Man., cap. 27, n. 256, silent de dicto reconciliationis modo per solam celebrationem.

^{f)} Et sane S. R. C. declaravit paramenta pro Missae sacrificio nondum benedicta, quamvis bona fide jam adhibita fuerint, benedicenda esse. *Decreta authent.*, num. 3162, ad 7.

381. — ^{a)} Immo etiam Ascanius Tamburinius, de Jure abbatum, tom. 1, disp. 23, qu. 13, dicit abbates exercentes pontificalia posse indumenta etiam pro alienis ecclesiis benedicere.

382. — ^{a)} Ochagavia, de Euch., tr. 3, qu. ult., concl. 2, id perspicue significat, scribens: « Sacerdos vel laicus, etiamsi contingant hoc sacramentum, non delinquant mortaliter, etiamsi in statu peccati mortalis illud contingant ».

Affirmant Sotus, Henriquez ^{b)} et Fagundez ^{c)}, apud Croix ¹.

Et perquam fuse id defendit Tamburinius ² cum Soto, Bartholomaeo ab Angelo et Sà ³, qui sic ait: *Sacra tangi a laicis sine contemptu, aut nullum peccatum est, aut levissimum.*

Dum non continent, ea tangere laicis veniale.

Sed communissima et verior sententia negat, quam tenent Suarez ⁴, Bonacina ⁵, Laymann ⁶, [Contin.] Tournely ⁷, Holzmänn ⁸, Habert ⁹, Salmant. ¹⁰, Antoine ¹¹; et Palaus ¹² cum Vasquez, Sanchez et Coninck.

Limitatio.

Hi docent laicos tangentes sacra vasa peccare; sed non plus quam venialiter, cum non reputetur haec materia gravis; et minime, si adsit rationabilis causa, secluso scandalo et contemptu. Et probant ex can. *In sancta, de consecr., dist. 1*, ubi dicitur: *Indignum... valde est, ut sacra Domini vasa, quaecumque sint, humanis usibus serviant: aut ab aliis (nota) quam a Domino famulantibus, eique dictis tractentur viris.* Pro huiusmodi autem sacratis viris intelliguntur non solum diaconi et subdiaconi, sed etiam acolythi; ut patet ex can. *Non liceat, dist. 23*, ubi: *Non liceat cuilibet ministeria tangere, nisi*

Quinam licite ea tangant.

subdiacono aut acolytho in secretario vasa dominica.

Insuper nunc possunt etiam ea tangere *tonsurati*, ex consuetudine introducta; ut dicunt Suarez ^{d)}, Tamburinius ¹³, Croix ^{e)} cum Quarti, etc.; et idem docet Benedictus XIV ¹⁴ cum Pasqualigo. — Id quoque concessum est *laicis regularibus sacristis*; ex privilegio Calixti III ^{f)} et Sixti IV, apud Salmant. ¹⁵. Necnon *monialibus sacristis*; ex communicatione privilegiorum. Salmant. ¹⁶. — Et hodie potest dici, ex consuetudine hoc licere etiam laicis oblati Congregationum sacerdotum saecularium sacristis, et omnibus qui *in habitu clericali* ecclesiis inserviunt; hi enim in ecclesia muneribus clericorum funguntur. Saltem, dico, hos a culpa excusari; quia dum officium sacristae exercent, semper adest aliqualis necessitas sacra vasa tangendi.

Et idem quod dictum est de tactu sacrorum vasorum, dicendum est de tactu *corporalium*; ut ait Merati ^{g)} cum Quarti ^{g)}, Pasqualigo ^{g)} et communi.

Idem est de corporalibus.

Minime autem peccant laici tangentes vestes sacras aut alia non immediate attingentia Corpus et Sanguinem Christi;

Laici licite tangunt sacras vestes.

Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 3. - ¹ Lib. 6, part. 2, n. 358. - ² Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 2, § 1, n. 12. - Sotus, loc. cit., v. *Sed circa hoc quaeritur. Bartholom.*, Exam. confessor., dialog. 5, num. 321. - ³ V. *Sacra*, num. 3. - ⁴ Disp. 81, sect. 8, v. *Deinde*. - ⁵ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 21. - ⁶ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, num. 19. - ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 8. - ⁸ De Euch., n. 375. - ⁹ De Euch., part. 2, cap. 13, qu. 2. - ¹⁰ Tr. 21, cap. 10,

n. 127. - ¹¹ De Euch., cap. 3, qu. 6, n. 10. - ¹² Tr. 22, punct. 10, n. 13. *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, n. 37. *Sanck.*, Decal., lib. 2, cap. 43, num. 27. *Coninck*, qu. 83, num. 249. - ¹³ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 2, § 1, n. 9. - *Quarti*, part. 2, tit. 1, sect. 2, dub. 6. - ¹⁴ Notif. 34, num. 18. *Pasqual.*, qu. 837, n. 7 et 8. - *Sixtus IV*, ap. Confetti, n. 9, *Beatissime Pater*. - ¹⁵ Tr. 21, cap. 10, n. 130 et 131. - ¹⁶ Loc. cit., n. 132.

^{b)} Henriquez, *lib. 9, cap. 28, n. 3, lit. y, in comment.*, adducit Soti sententiam quin de ea iudicium proferat; sed in textu, lit. *a* inferius scribit: « Saecularis tangere non potest, etiam quando calix non continet Sanguinem ».

^{c)} Fagundez, *de 1° praec. Eccl.*, lib. 3, cap. 21, n. 28, negat quidem posse laicos tangere corporalia et calices, sed negat etiam esse mortale citra irreverentiam et contemptum ea tangere. Et addit: « Quando doctores asserunt illicitum esse sacros calices..., corporalia et patenas tangere, intelligendi sunt cum contemptu et de tactu immediato, non de eo qui fit mediante aliquo velo serico aut instrumento ».

^{d)} Suarez, *loc. cit.*, revera dicit: Qui [usus] videtur hoc etiam extendere ad ordinatos tantum in prima tonsura. Sed continuo subdit: « Quamquam nostra Societas pri-

vilegium habeat, ut nostri laici possint tangere calices, si modo primam habeant tonsuram; quod est signum hoc non simpliciter licere omnibus ».

^{e)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 357*, id tonsuratis concedit, non obstante contraria, ut ait, consuetudine.

^{f)} Callixtus III, *oracul. vivae vocis, n. 3*, apud Rodriguez, *Bullar. regul.*, concedit hoc privilegium tangendi vasa sacra laicis regularibus generaliter, non limitans illud ad aeditumos dumtaxat.

^{g)} Merati, *part. 2, tit. 1, Nov. Observ.*, n. 16, veniale esse ait si corporalia a laicis tanguntur sine contemptu; immo addit, quamplures negare id esse peccatum si ex causa fiat. Et haec est ipsa sententia quam tenent Quarti, *part. 2, tit. 1, sect. 2, dub. 6; et sect. 3, dub. 6*; Pasqualigo, *de Sacrif. novae legis, qu. 838, n. 1 et 3*.

ut Palaus¹, Suarez², Coninck^{h)}, Laymann³ et alii, ut supra: ex sententia (ut bene ait Palaus) in praxi recepta. — Nec obstat textus in can. *Altaris* et can. *Vestimenta, de consecr., dist. 1*, ubi hoc videtur vetitum. Nam dicit Suarez, nullum ibi de hoc esse praeceptum; vel saltem, inquit Suarez cum Glossa in can. *Nemo, de consecr., dist. 1*, v. *Et vela*, quod, si ibi aliquod adest praeceptum, hoc usu est abrogatum.

383. — « Ac licet decens sit, ut etiam « *pyxis* sive ciborium, et *luna* seu sphae-
« rula hierothecae, et quodcumque vas
« continens et immediate tangens Eucha-
« ristiam, uti etiam (secundum Laymann⁴)
« vasculum chrisma continens, benedica-
« tur (benedicere autem, praeter ea in
« quibus unctio adhibetur, potest idem qui
« caetera ornamenta), cum in Rituali Ro-
« mano propria sit pyxididis benedictio; id
« tamen necesse esse negant Suarez, Hur-
« tatus^{a)}, Lugo, Tamburinius⁵: nec esse
« necesse imponere pyxidi vas lineum be-
« nedictum benedictione corporalis.

« Porro calix et patena confecta esse
« debent ex auro, argento vel stanno,
« saltem quoad cuppam (admittunt etiam
« aliqui ex plumbo); sed non ex aere.
« Can. *Ut calix, de consecr., dist. 1* ». [Vide

dicta n. 370, *Dubit. 3, in fine*]. « Quam-
« vis Tamburinius⁶ cum Henriquez, Fa-
« gundez et Gavantus^{b)} admittat etiam
« ex gemma, quae aequae pretiosa sit ac
« aurum vel argentum: modo species non
« imbibat, nec sit periculum ne effringa-
« tur. — Ac, licet rubrica praescribat ut
« saltem cuppa et superior pars patenae
« sit deaurata, ea tamen non obligare sub
« mortali, Granado; immo nec sub veniali,
« propter usum contrarium, vult Tambu-
« rinus⁷ ».

384. — Dubitatur 1°. *An pyxis debeat consecrari?*

Affirmat Trullench^{a)}, apud Croix⁸. — Sed verius et communiter negant Laymann⁹, Bonacina¹⁰, [Contin.] Tournely¹¹, Roncaglia¹²; et Croix¹³ cum Gavanto, Pasqualigo et aliis passim. Ratio, quia in Pontificali Romano tantum habetur benedictio de pyxide, nulla autem ibi mentio fit de unctione chrismatis. Item in Rituali Romano benedictio pyxididis adnotatur inter eas quae non indigent unctione chrismatis.

385. — Dubitatur 2°. *An pyxis debeat saltem benedici de praecepto?*

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent [Contin.] Tournely¹⁴ cum Silvio; Salmant.¹⁵ cum Gavanto^{a)} et Reginaldo. Item

Pyxis ve-
rius non est
consecran-
da.

Juxta alios,
de praece-
pto benedi-
cenda.

¹ Tr. 22, punct. 10, n. 13. — ² Disp. 81, sect. 8, v. *Tertium*. — ³ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 20. — *Palaus*, loc. cit. — *Suar.*, loc. cit. — ⁴ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 22. — *Suar.*, disp. 81, sect. 7, v. *Tertio obiter*. — *Lugo*, disp. 20, n. 96. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 1, § 6, n. 1. — ⁶ Loc. cit., § 1, n. 3. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 28, num. 2. — *Fagund.*, de 1° praec. Eccles., lib. 3, cap. 21, n. 13. — *Granad.*, in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 14, disp. 12, n. 3. — ⁷ Loc. cit.,

§ 1, n. 3. — ⁸ Lib. 6, part. 2, num. 348. — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 22. — ¹⁰ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 23. — ¹¹ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 7. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 4. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 348. — *Gavant.*, part. 2, tit. 2, n. 3, lit. p. — *Pasqual.*, qu. 778, num. 1. — ¹⁴ Loc. cit., qu. 7. — *Silvius*, qu. 83, art. 3, qu. 6, v. *Quaeritur* 5. — ¹⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 99. — *Regin.*, lib. 29, n. 201.

^{h)} Coninck, qu. 83, num. 249, de hoc silet.

383. — ^{a)} Gaspar Hurtadus, quidquid dicat Busenbaum ex Tamburinio, oppositum omnino tenet; nam *disp. 4, diff. 10*, adducit opinionem quae negat pyxidem debere consecrari aut benedici, sed solum id de decentia esse; et hanc sententiam communem appellat, sed concludit: « Alii docent, *et merito*, debere benedici ».

^{b)} Gavantus, *part. 2, tit. 1, n. 1*, lit. f, nil aliud habet quam Valentiae sanctum ac venerationi haberi illum ex agatha calicem, « quo dicunt usum fuisse Christum in ultima coena ». Et ita etiam a Tamburinio citatur.

384. — ^{a)} Trullench ita sane a Croix citatur; sed per consecrationem non videtur aliud intelligere nisi simplicem benedictionem; dicit

enim, *lib. 3, cap. 8, dub. 17, n. 4*, pyxidem consecrari debere, sicut et consecratur calix, patena et *corporale*. Sed *corporale* non proprie consecratur, sed solum benedicitur. Et in fine dicit jura quae calicem consecrari praecipiunt, « virtualiter etiam praecipiunt hujus vasculi consecrationem, seu *benedictionem* ».

385. — ^{a)} Gavantus, quem Salmant. huc adducunt, scribit haec tantum, *loc. cit.*, lit. p: « Decet pyxidem benedici, saltem ut *corporale* ». — Escobar pariter, *lib. 21, n. 419*: « Equidem valde decet, inquit, pyxidem benedici... Assero tamen non esse necessariam hujusmodi benedictionem, quia non exstat jus illam praescribens... Ego monerem rubricam observari, quia obligare saltem sub veniali iudico ».

Durantus, Barbosa, Marchant et Dicastilus, apud Croix ¹; item Benedictus XIV ² et Escobar ^{a)}, — qui tamen putat omissionem hujus benedictionis non excedere culpam venialem. — Probatur ex rubrica Missalis ³, ubi dicitur: *Si (sacerdos) est consecraturus plures hostias pro communione facienda..., locat eas super corporale ante calicem, aut in aliquo calice consecrato vel vase mundo benedicto*. Praeterea probatur ratione, quia hoc valde convenit: si enim corporale, in quo sacrae species ad modicum tempus manent, benedici debet, quanto magis benedicendum est vasculum in quo diu noctuque illae conservantur? Et ideo in Rituali assignatur specialis benedictio pro *tabernaculo* (ut ibi dicitur) *seu vasculo pro sacrosancta Eucharistia*. — Accedit doctrina D. Thomae ⁴, ubi, ad probandum quod pertineat ad sacerdotem dispensatio Eucharistiae, dicit: *In reverentiam hujus sacramenti a nulla re contingitur (sacramentum) nisi consecrata; unde et corporale et calix consecrantur, et similiter manus sacerdotis*.

Alii negant.

Attamen *secunda* sententia negat. Et hanc tenent quamplures graves auctores, nempe Suarez ⁵, Azor ⁶, Filliuccius ⁷, Bonacina ⁸, Silvester ⁹; Sporer ¹⁰ cum Vasquez et Pasqualigo; item Sotus ^{b)}, Coninck, Tabiena ac Nuñez, apud Escobar ¹¹. Et probabilem putant Diana ¹², ac Lugo ¹³ cum

Henriquez ^{b)} et Fagundez ^{b)}. — Ratio, quia (ut ajunt) de hoc nullibi habetur expressum praeceptum. Nec Pontificale certos nos reddit; cum ibi assignentur benedictiones etiam pro campanis et thecis reliquiarum, quae tamen non de praecepto, sed tantum de congruentia benedicuntur.

Haec *secunda* sententia non videtur improbabilis, saltem ob tantorum DD. auctoritatem. — Sed *primam* probabiliorum puto, quia conformior est rubricae et rationi: et ideo in praxi est consulenda, ut recte dicunt Suarez ¹⁴, Filliuccius ¹⁵ et Benedictus ^{c)}.

Idem dicendum de circulo seu *lunula*, ubi reponitur hostia consecrata, cum exponitur in ostensorio ^{d)}.

386. — « V^o. CORPORALE *lineum* », [Vel ex cannabe, ut probat usus; vide dicta n. 375, *Dubit.* 3] « saltem quoad eam » partem, qua hostiam vel calicem tangit, « can. *Consulto, de consecr., dist. 1*, (nam « in extremitatibus potest esse sericum » auro elaboratum), et *benedictum* ab episcopo vel privilegiato. Vide Compend. « privilegior. Soc. Jesu ¹⁶. — Non tamen « iterum benedicendum post lotionem nec « nisi notabiliter rumpatur ^{a)}. S. Thomas, « Silvester, Bonacina ¹⁷, card. Lugo ¹⁸ et « Gavantus ¹⁹: ubi addit ex S^a (et dicit « esse communem), peccare mortaliter qui « utitur notabiliter immundo ». — Vide notam parvam n. 376, v. *In cap.*

Secunda sententia, non improbabilis; prior, probabilior et consulenda.

Idem dicendum de lunula.

Requiritur corporale ex lino vel cannabe.

Steph. Durantus, de Ritib. Eccles., lib. 1, cap. 16, n. 4. Barbosa, de Offic. et Potest. episc., alleg. 27, n. 41. Petr. March., Tribunal, tom. 2, tr. 2, part. 2, tit. 4, qu. 2, § 4, dub. 6. Dicast., tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 9, n. 193. ¹ Lib. 6, part. 2, n. 348. — ² Notif. 21 (*al.* 20), n. 12. — ³ Part. 2, tit. 2, n. 3. — ⁴ 3 P., qu. 82, art. 3, corp. — ⁵ Disp. 81, sect. 7, v. *Tertio obiter*. — ⁶ Part. 1, lib. 10, cap. 27, qu. 7. — ⁷ Tr. 5, cap. 4, num. 133. — ⁸ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 23. — ⁹ V. *Eucharistia III*, qu. 4. — ¹⁰ Part. 2, cap. 6, num. 401. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4,

num. 36, (cit. a Croix, n. 348). *Pasqual.*, qu. 778, n. 3, (cit. a Croix, loc. cit.). — Coninck, qu. 83, n. 245. — Tabiena, v. *Communicare*, n. 57. Nuñez, qu. 83, art. 3, dub. 5. ¹¹ Lib. 21, n. 417. — ¹² Part. 2, tr. 15, resol. 2. — ¹³ Disp. 20, n. 96. — ¹⁴ Disp. 81, sect. 7, v. *Tertio obiter*. — ¹⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 133. — ¹⁶ V. *Benedicere*, § 2. — S. Thom., 3 P., qu. 83, art. 3, ad 7. — Silvest., v. *Corporalia*, num. 3, qu. 2. — ¹⁷ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 24. — ¹⁸ Disp. 20, num. 76. — ¹⁹ Part. 2, tit. 1, num. 1, lit. q. S^a, v. *Sacra*, num. 5.

^{b)} Sotus, ab Escobar citatus ut refert S. Alphonsus, in 4, *dist. 13, qu. 1, art. 3*, v. *Appendit autem*, negat necesse esse ut pyxis consecratur. — Henriquez idem dicit, *lib. 9, cap. 28, n. 3*; et etiam Fagundez (qui ceteroquin a Lugo non allegatur), *de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 22, n. 14*; et Bonacina, loc. cit. — Loco Stephani Fagundez, Lugo citat Laymann, qui revera, *lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 22*, dicit solum valde decere ut pyxides benedicantur.

^{c)} Benedictus. XIV, *notif. 21, num. 12*,

immo dicit magis probabilem esse ac tenendam.

^{d)} Ad dubium: « An et quando benedicenda sint pyxis, purificatoria, ostensoria vel saltem lunula, quae immediate inserviunt sacramento plus quam alia: quae habent in Missali propriam formam benedictionis? » S. R. C., die 16 Nov. 1649, respondit: « Servandas esse rubricas ». *Decr. auth., n. 926, ad 5*.

386. — ^{a)} S. Thomas et Lugo dicunt debere esse lineum; Gavantus vero negat benedicendum esse post lotionem.

Celebrare sine corporali vel cum non benedicto, per se lethale.

Corporalia, a quibus lavanda.

Notandum 1°. quod celebrare sine corporali aut cum eo non benedicto nequit excusari a mortali, nisi gravis urgeat necessitas celebrandi. — Certum est apud omnes. Vide Suarez ¹ et Croix ².

387. - Notandum 2°. id quod spectat ad lotionem corporalium. — In can. *Nemo 40, de cons., dist. 1*, Clemens Papa duo statuit: *primum*, ut sacrae pallae tantum a diaconis ^{a)} laventur; *secundum*, ut lotio mittatur in sacrarium.

Quod ad *primum* pertinet, dicunt Suarez ³, Merati ^{b)}; et Croix ⁴ cum Bonacina, quod, licet convenientius sit secundam et tertiam lotionem pallarum (id est, ut explicat Suarez ^{c)}, corporalium, parvarum pallarum et purificatoriorum) fieri a persona sacra; tamen nullum est peccatum si illae fiant a laicis. — Prima autem lotio omnino debet fieri a diaconis vel subdiaconis, quia hodie horum Ordo inter sacros numeratur et (ut communiter doctores ajunt) hoc est peculiare officium subdiaconi. Immo probabiliter dicit Croix ⁵ cum Suarez ^{d)} et Pasqualigo ^{e)}, posse hanc primam lotionem fieri etiam a clerico tonsurato; dum in dicto can. *Nemo* dicitur: *Diaconi cum humilibus ministris lavent*. Hodie autem clerici tonsurati jam ex consuetudine inter inferiores clericos numerantur, ex qua eis permittitur sacra vasa tangere ^{f)}.

Utrum autem peccaret mortaliter laicus qui hanc primam lotionem faceret?

¹ Disp. 81, sect. 6, v. *Secundo*. — ² Lib. 6, part. 2, num. 333. — ³ Disp. 81, sect. 8, v. *Quarto*. — ⁴ Loc. cit., n. 334. — *Bonac.*, de Euch., qu. ult., punct. 9, n. 22. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ Part. 1, tr. 8, diff. 29, n. 5. — *Quarti*, part. 2, tit. 1, sect. 3, dub. 6, i. f. *Pasqual.*, qu. 795, n. 3. ⁷ Part. 2,

— Affirmat Villalobos ⁶. Sed communius Croix ⁸⁾; ac Quarti, Pasqualigo, etc.; apud Merati ⁷, censent id esse tantum veniale; et nullum, si justa causa fieret.

Quoad *secundum* vero, putat Croix cum Pasqualigo, nullum esse peccatum si aqua lotionis non in sacrarium, sed in locum decentem projiceretur. — Sed omnino tenendum est oppositum cum Merati: dum in praefato textu *Nemo* expresse dicitur quod foras ejicere lotionem *erit operanti peccatum*. Et Silvester apud Suarez dicit quod huic nulla contraria consuetudine derogari potest. Id tamen intelligitur tantum pro corporalibus, pallis et purificatoriis; licet enim in textu idem dicatur de lotione albae et mapparum altaris, at tamen recte ait ibi Glossa ⁸: *Huic hodie derogatum est consuetudine generali*.

388. - « VI°. PALLA item *linea*, quae « parte calicem tegit (superiore enim parte « potest auro constare vel serico); quae « cum habeat communem cum corporali « benedictionem, utpote cujus pars anti- « quitus fuit, pro eodem servire posse « docet idem card. Lugo ⁹, si sit satis « capax ».

Palla debet esse ex *lino*, ut requiritur in rubrica ¹⁰; vel ex *cannabe*, ut diximus de corporali (n. 375, *Dubit.* 3). — Unde bene advertit Merati ^{a)}, non bene agere qui adhibent pallam de papyro aut drappo serico. Immo, in decreto S. Congregationis die 22 Januarii 1706 ^{b)} apud [Contin.]

Aqua lotionis in sacrarium projicienda.

Requiritur palla ex lino vel cannabe.

tit. 1, Nov. Observ., n. 16. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 334. *Pasqual.*, qu. 795, num. 9. — *Merati*, part. 2, tit. 1, Nov. Observ., n. 16. — *Silvest.*, v. *Corporalia*, qu. 1. *Suar.*, disp. 81, sect. 8, v. *Quarto*. — ⁸ In v. *Et vela*, lit. l. — ⁹ Disp. 20, n. 76. — ¹⁰ Part. 2, tit. 1, n. 1.

387. - ^{a)} Cum humilibus ministris, ut notat ipse S. Alphonsus paulo inferius.

^{b)} Merati, *part. 2, tit. 1, Nov. Observ.*, n. 16, de sola prima lotionem loquitur.

^{c)} Suarez, *loc. cit.*, per pallas illas intelligit corporalia et purificatoria; sed *ibidem*, v. *Tandem*, dicit pallam esse veluti partem corporalis.

^{d)} Suarez, *loc. cit.*, v. *Quarto* cum v. *Tertium*, haec dicit de secunda lotionem.

^{e)} Pasqualigo, *qu. 794, n. 2*, quidquid dicat Croix, id concedit clericis qui minoribus ordinibus sunt initiati.

^{f)} S. R. C., ad dubium: « Utrum moniales seu piae feminae vitam communem sub regula degentes possint cum licentia Ordinarii

abluere corporalia, pallas et purificatoria? » respondit, die 12 Sept. 1857: « Negative ». *Decr. auth.*, n. 3059, ad 26.

^{g)} Croix, *loc. cit.*, n. 334, negat tantummodo esse mortale.

388. - ^{a)} Merati, *part. 2, tit. 1, Nov. Observ.*, n. 15, istud non habet.

^{b)} Decretum istud habetur in *Decr. auth. S. R. C.*, n. 2067, ad 6, sub die 22 Januarii 1701. Novissime tamen, die 17 Julii 1894, S. C. ab illa prohibitionem recessit, et declaravit pallam a superiori parte panno serico, aut ex auro vel argento et acu depicto coopertam « permitti posse; dummodo palla linea subnexa calicem cooperiat, ac pannus superior non sit nigri coloris, nec referat aliqua mor-

In quam
parte possit
esse ex se-
rico vel acu-
picta.

Tournely¹, dictum fuit: *In sacrificio Mis-
sae non est adhibenda palla a parte su-
periori drappo serico cooperta*. Quamvis
Pater Suarez² putat non esse vetitum
adhibere pallam tantum exteriori parte
sericam vel auro elaboratam. Corporale
vero dicit tantum in extremitatibus posse
auro vel serico ornari; et hoc probabile
est, cum in rubrica³ dicatur: *Corporale...*,
quod ex lino tantum esse debet, nec serico
vel auro in medio (nota) intextum, sed
totum album. — Palla autem benedicenda
est cum corporali eadem benedictione;
ut communiter docent Gavantus⁴, Sua-
rez^{c)}; et Tournely^{d)} cum Quarti^{d)} et
Vasquez^{e)}, qui contrariam opinionem im-
probabilem putant.

An vero sit mortale celebrare sine
palla, aut cum ea non benedicta?

Affirmant probabiliter Suarez^{f)}, Fil-
liuccius⁵, [Contin.] Tournely⁶ cum Quarti;
et Escobar⁷ cum Vasquez^{g)}, Reginaldo.
Ratio, quia olim palla erat ipsum corpo-
rale, quo calix operiebatur. Unde, licet
hodie palla sit ab illo separata, tamen est
aeque necessaria et benedicenda ac corpo-
rale; et Ecclesia, separationem permit-
tendo, nihil circa materiam et benedictio-

nem immutavit. — Non minus vero pro-
babiliter negat Sotus⁸; item Manuel^{h)} et
Moure^{h)}, apud Escobar^{h)}; ac Rodriguez^{h)},
apud Croix⁹. Ratio, quia, tametsi Eccle-
sia eadem benedictione statuerit benedici
pallam ac corporale, eo quod illa mora-
liter pars corporalis censetur; tamen, cum
hodie palla sit separata a corporali, non
eadem ratio reverentiae currit pro cor-
porali quod immediate tangit sacras spe-
cies, quam pro palla quae non tangit.

Dicunt autem Sporer¹⁰ et Croix¹¹ cum
Gobat, quod si palla desit aut per qua-
drantem exspectari debeat, poterit loco
ejus adhiberi aliud corporale, aut hoc
deficiente, purificatorium aut bursa.

Dicit autem Gavantusⁱ⁾ quod illi qui
adhibent duas pallas, unam pro calice,
alteram pro hostia, non sunt quidem re-
prehendendi, sed non imitandi sine pontifi-
cia facultate; haec enim esset additio ritus
vetita a S. Pio V. Et huic opinioni adhae-
rent Quarti et Megalius, apud Merati¹².
Unde dicunt sacerdotes hanc facultatem
a Pontifice non habentes non posse has
duas pallas adhibere. — Sed Molfesius,
Pasqualigo, Silos et Magius, apud Merati¹³,
tenent quod non solum Theatini, quibus

Aeque pro-
babiliter
negatur.

Quid fa-
ciendum, si
palla desit.

Quid de
usu duplicis
pallae.

Necessaria
et benedi-
cenda pro-
babiliter
sub morta-
li.

¹ Cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 10. — ² Disp. 81, sect. 6, v. *Secundo*, et v. *Tandem*. — ³ Part. 2, tit. 1, n. 1. — ⁴ Part. 2, tit. 1, n. 1, lit. q. — ⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 125. — ⁶ Cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 10. — *Quarti*, part. 2, tit. 1, sect. 3, dub. 2. — ⁷ Lib. 21, n. 431 et 432. — *Regin.*, lib. 29, n. 195. — ⁸ In 4, dist. 13, qu. 2, art. 5. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 332. — ¹⁰ Part. 2,

cap. 6, n. 399. — ¹¹ Loc. cit. *Gobat*, tr. 3, n. 316 et seqq. — *Quarti*, part. 2, tit. 1, sect. 3, dub. 4. *Megal.*, Variar. resolut. 199. — ¹² Part. 2, tit. 1, Nov. Observ., n. 13. — *Molfes.*, part. 1, tit. 9, cap. 11, n. 63. — *Pasqual.*, qu. 793, a n. 3. *Silos*, Hist. clericor. regular., lib. 9, tom. 2, fol. 392. — *Magius*, Galateus religios., disquis. 20, n. 6 et 8. — ¹³ Loc. cit., n. 13.

tis signa ». *Decr. auth. S. R. C., n. 3832, ad dub. 4.*

^{c)} Suarez, loc. cit., v. *Tandem*, dicit pallam esse benedicendam « sicut corporale, quia est veluti quaedam pars ejus ».

^{d)} Contin. Tournely, loc. cit., qu. 10, scribit: Licet... eam velut quoddam corporale minus a majori separari permiserit Ecclesia, nihil tamen in reliquis circa materiam aut benedictionem immutavit ». — Et fere eadem habet Quarti, part. 2, tit. 1, sect. 3, dub. 2.

^{e)} Vasquez, disp. 233, cap. 3, n. 24, ait: « Improbabile tamen existimo ex serico aut alia materia, quae non sit linum, eam fieri posse; nam parva palla qua calix operitur... censetur illa pars corporalis quae antiquitus plicabatur, ita ut jam palla corporalis in duas partes divisa sit: et in eam quae extenditur super altare, et in eam qua calix operitur ». — De benedictione pallae, S. R. C. die 4 Sept. 1880 declaravit pallam posse benedici separatim a corporali; sed sive una sive plures

pallae, sive cum corporali, sive sine illo benedicantur, formulam benedictionis recitandam esse prout jacet. *Decr. auth., n. 3524, ad dub. 3.*

^{f)} Suarez, disp. 81, sect. 6, v. *Secundo*, id asserit, « supposito tamen quod corporale non sufficit ad cooperiendum calicem ».

^{g)} Vasquez non satis recte citatur ab Escobar; negat enim dumtaxat, disp. 233, cap. 3, n. 24, pallam esse posse ex serico, aut ex alia materia quae non sit linum.

^{h)} Manuel Rodriguez, *Sum.*, part. 1, cap. 247, n. 19, concl. 18; Fernandez de Moure, *Exam.*, part. 3, cap. 5, § 12, n. 10, asserunt pallam posse esse ex serico aut ex alia materia quae linum non est; ex quo Escobar, lib. 21, n. 430, colligit juxta eorum sententiam, pallam non esse necessariam.

ⁱ⁾ Gavantus, part. 2, tit. 1, n. 1, lit. m, negat reprehendendos esse aut imitandos eos qui duplici palla utuntur, « approbante, ut ajunt, Summo Pontifice ».

hoc privilegium sive usus approbatus fuit a Clemente VII ^{j)}, sed omnes sacerdotes exteri possunt illis uti ^{k)}, quia haec non est additio, sed potius quaedam accessio ad Romanum ritum ob maiorem decen-
tiam, utque commodius fragmenta colli-
gantur. Hinc censet Merati cum Pasqua-
lino, unumquemque posse hanc observan-
tiam sequi; refertque cardinalem Baro-
nium id suasisse alicui ad praxim.

Requiritur
purifica-
torium li-
neum.

389. - « VII°. PURIFICATORIUM item li-
neum: non tamen necessario benedictum,
« ut (contra Laymann) docent Suarez, Ga-
vanti et card. Lugo: neque ulla repe-
ditur in Ritualibus ejus benedictio ».

Quaeritur: *an purificatorium sit bene-
dicendum?*

Alii dicunt
purifica-
torium be-
nedicen-
dum.

Affirmant Laymann ¹⁾; item Franciscus
Lugo et Fagundez ^{a)}, apud Escobar ²⁾: qui
huic opinioni adhaeret tamquam tutiori,
licet contrariam etiam tutam vocet. —
Ratio 1^a. quia, ut dixit D. Thomas ³⁾, hoc
sacramentum a nulla re contingi debet,
nisi consecrata. Ratio 2^a. quia rubrica
praecipit benedici mappas altaris; ergo
tanto magis benedicendum purificatorium,
quod forte potest tangere reliquias San-
guinis. — Nec obstat quod in benedictio-
nibus non reperiatur peculiaris benedictio
quoad purificatoria; nam pro iis sumitur
benedictio lintheaminum, mutata voce *al-*

tare in calicem, si separatim purificatoria
benedicantur.

Sed communiter et probabilius negant
Gavanti ⁴⁾, Suarez ⁵⁾, Palaus ⁶⁾, Salmant. ⁷⁾,
Lugo ⁸⁾, Croix ⁹⁾, Bonacina ¹⁰⁾, Roncaglia ¹¹⁾ et
[Contin.] Tournely ¹²⁾ cum Silvio qui ^{b)}, dicit
hanc benedictionem fieri tantum de con-
venientia. Ratio, quia in Rituali nulla
adest benedictio propria de purificatoriis,
sicut nec veli nec bursae ^{c)}. Gratis autem
asseritur eandem benedictionem quae
adhibetur pro mappis, aptandam esse pro
purificatoriis; cum pro his nullo modo
possint verificari verba orationis, quae
habentur in Rituali, nempe: *consecrare
digneris haec lintheamina ad tegendum
involvendumque altare Filii tui*. Hinc
non sufficit (ut ajunt contrarii) mutare
solam vocem *altare in calicem*; sed etiam
oporteret mutare verba *tegendum invol-
vendumque in abstergendum*: quod esset
potius novam orationem conficere quam
mutare. — Dicunt tamen Salmant. ^{d)} quod,
licet non sit obligatio benedicendi purifi-
catorium, tamen ipsum licite benedici
potest.

Probabi-
lius alii ne-
gant.

Si autem purificatorium non facile
haberi possit, probabiliter dicunt Wi-
gandt ¹³⁾; ac Suarez ^{e)}, Sporer, Aversa ^{e)}
et Gobat, apud Croix ¹⁴⁾, licitum esse sine
eo celebrare; ejusque loco adhiberi posse

Quid, si
desit purifi-
catorium.

Merati, loc. cit., num. 13. Pasqual., qu. 793, num. 8.
— Laym., lib. 5, tract. 5, cap. 6, num. 12, vi. — Suar.,
disp. 81, sect. 8, v. Quarto. — Gavanti, part. 2, tit. 1,
num. 1, lit. i. — Lugo, disp. 20, n. 76. — ¹ Loc. cit. —
Franc. Lugo, de Sacram., lib. 5, cap. 7, qu. 4, num. 36.

² Lib. 21, num. 434. — ³ 3 P., qu. 82, artic. 3, corp. —
⁴ Loc. cit. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ Tract. 22, punct. 10, n. 2. —

⁷ Tract. 5, cap. 4, n. 85. — ⁸ Loc. cit. — ⁹ Lib. 6, part. 2,
num. 331. — ¹⁰ De Euch., qu. ult., punct. 9, num. 22. —

¹¹ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 4, v. f. — ¹² Cap. 9,
artic. 2, sect. 8, qu. 9. — Silvius, qu. 83, artic. 3, qu. 6,
v. Quantum. — ¹³ Tract. 15, num. 64. — Sporer, part. 2,
cap. 6, num. 400. — Gobat, tract. 3, num. 314. — ¹⁴ Lib. 6,
part. 2, n. 331.

^{j)} Clemens VII, in bulla *Exponi nobis*, de
die 24 Jun. 1524, (Bullar. Rom. Mainardi) qua
approbat Congregationem Theatinorum, in
universum concedit § 4, ut possint statuere
quaecumque pro Missis celebrandis « licita
tamen et honesta, rationabilia et bonis mori-
bus et sacris canonibus non contraria ». Quae
cum Romano Pontifici exhibita fuerint, « Apo-
stolica auctoritate approbata et confirmata »
sunt.

^{k)} Magius addit: In ecclesiis Theatinorum.

389. — ^{a)} Fagundez male citatur ab Esco-
bar; contrarium enim expresse tenet, de
1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 30, scri-
bens: « Non opus est ut benedicta sint, sicut
opus est ut sint corporalia, quia non tangunt
Sanguinem Christi immediate ».

^{b)} Scilicet Continuator Tournely.

^{c)} Et hanc S. Alphonsi sententiam am-
plexa est S. R. C., dum die 7 Sept. 1816, ad
quaesitum: « An purificatorium benedici de-
beat? » respondit: « Negative ». *Decr. auth.*,
n. 2572, ad 12.

^{d)} Salmant., tr. 5, cap. 4, n. 85, id per-
spicue innuunt, requirentes ad Missae celebra-
tionem purificatorium, « non tamen ex obliga-
tione benedictum ».

^{e)} Suarez, disp. 81, sect. 8, v. Quarto, negat
tantum purificatorium de necessitate benedi-
cendum, et addit « prohibitum esse uti hujus-
modi rebus sacris ad communes seu profa-
nos usus ». — Et idem habet Aversa, qu. 11,
sect. 13, v. Item ad; et v. 5. Ratione hujus.
Et pro hoc tantum asserto citantur a Croix.

strophium mundum, quod postea ad profanum usum non adhibeatur.

Requiritur
Missale sub
gravi.

390. - « VIII°. Sub gravi peccato Missale SALE, canonem saltem continens; ut « habet Bonacina et alii communiter. — « Etsi Ledesma et Laymann ^{a)} doceant, « in gravi necessitate licitum esse celebrare sine libro ei qui moraliter sit certus « se non erraturum. Et sic cardinalis de « Lugo ¹ cum Diana, etc., probabiliter excusat eum qui propter visus debilitatem « legere non potest ». — Tabella autem secretarum non requiritur ex praecepto sed tantum ad maiorem celebrantium commoditatem; ut bene ait Gavantus ².

Quaeritur: *an liceat unquam sacerdotibus celebrare sine Missali?*

Juxta alios, nunquam licet sine Missali celebrare.

Prima sententia negat. Et hanc tenent [Contin.] Tournely ³, Habert ⁴; item Navarrus et Henriquez, apud Palaum ⁵; ac Coninck, Fagundez, apud Escobar ⁶: etiam si aliquis firmiter sciat memoriter quae dicenda sunt. Ratio, quia in re tam gravi vitandum est omne errandi periculum, quod recitando memoriter semper timeri potest. — Idque videtur confirmari ex eo quod S. C. Conc. (ut fert Benedictus XIV ⁷) licentiam impertiendo alicui sacerdoti caecutiendi celebrandi in festo duplici Missam de B. Virgine, et die feriali Missam pro defunctis, hanc solet clausulam apponere: *Quod non sit omnino caecus et memoriter non recitet.*

Secunda vero sententia communissima, quam tenent Lugo ⁸, Laymann ⁹, Pa-

laus ¹⁰, Suarez ^{b)}, Vasquez ¹¹, Diana ¹²; Escobar ¹³ cum Aversa; Sporer ¹⁴; Salmant. ¹⁵ cum Villalobos, Ledesma; et Croix ¹⁶ cum Verjuys et Gobat, probabiliter dicit posse quandoque sacerdotem celebrare sine Missali, si hoc facile non posset habere, et ob praeteritam experientiam abesset morale periculum errandi. — Hinc probabiliter inferunt Lugo, Palaus, Vasquez, Salmant. et Escobar, licite celebrare sacerdotem, qui ob visus debilitatem memoriter Missam recitat: modo discernat calicem et hostiam quantum sufficit ad evitandam irreverentiam: et modo ad notam effugiendam habeat Missale in altari vel alium librum loco ipsius; ut ajunt Croix ¹⁷ cum Gobat; et Salmant. ¹⁸ cum Lugo ^{c)} et Palao ^{c)}. — Per clausulam autem quae solet a S. Congregatione apponi (ut supra), non satis probatur hanc secundam opinionem tamquam improbabilem rejici: tutius tamen semper erit hanc facultatem a S. C. obtinere.

Communissime et probabiliter affirmatur aliquando licere.

Excusatur caecutiens memoriter Missam recitans.

Certum autem est apud omnes, sacerdoti penitus caeco illicitum esse celebrare: quamvis referat Benedictus ¹⁹ die 23 Augusti 1727 Sacram Congregationem Concilii hanc licentiam concessisse cuidam parochi pauperi ex speciali gratia, cum assistentia tamen sacerdotis.

Sacerdoti penitus caeco illicita celebratio.

Sacerdos autem ritus Romani graviter peccaret, si uteretur Missali regularium etiam in eorum ecclesiis, vel locorum qua transit, dicendo Missam diversi ritus; ut recte censet Croix cum Pasqualigo ^{d)},

Quid de usu Missalis alterius ritus.

Bonac., de Euch., qu. ult., punct. 9, n. 30. — Petr. de Ledesm., de Euch., cap. 20, concl. 8, v. *His tamen*. — ¹ Disp. 20, num. 78. — Diana, part. 2, tr. 14, resol. 46. — ² Part. 1, tit. 20, n. 1, lit. s. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 9, qu. 2. — ⁴ De Euch., part. 2, cap. 13, v. f. v. *Denique*. — Navar., Man., cap. 25, n. 84. — Henriq., lib. 9, cap. 29, n. 7. — ⁵ T. 22, punct. 10, n. 4. — Coninck, qu. 83, n. 251, i. f. — Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 23. — ⁶ Lib. 21, n. 462. — ⁷ Notif. 34, n. 5. — ⁸ Disp. 20, n. 78. — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17. — ¹⁰ Loc. cit., n. 4. — ¹¹ Disp. 233, cap. 3, n. 26 et 27. — ¹² Part. 2,

tr. 14, resol. 46. — ¹³ Lib. 21, n. 464. — Aversa, qu. 11, sect. 13, v. *Requiritur quoque*. — ¹⁴ Part. 2, cap. 6, n. 388.

¹⁵ Tr. 5, cap. 4, n. 87. — Villal., part. 1, tr. 8, diff. 26, n. 5. — Petr. de Ledesm., de Euch., cap. 20, concl. 8, v. *His tamen*. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 363. — Verjuys, Pastoral., tr. 8, art. 7, n. 6. — Gobat, tr. 3, n. 304. — Lugo, disp. 20, n. 78. — Palaus, tr. 22, punct. 10, n. 4. — Vasq., disp. 233, cap. 3, n. 27. — Salmant., tr. 5, cap. 4, n. 87. — Escob., lib. 21, n. 464. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, n. 364. — Gobat, tr. 3, n. 302. — ¹⁸ Loc. cit., num. 87. — ¹⁹ Notif. 34, num. 5. Cfr. Thesaur. Resolut. S. C. C., anno 1727. — Croix, loc. cit., n. 367.

390. - ^{a)} Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17, dicit posse « in casu aliquo

^{b)} Suarez, disp. 81, sect. 6, v. *Quarto*, scribit: « An... in eo casu esset peccatum id facere, aliorum iudicio relinquo; nam ego propter multorum auctoritatem licentiam dare non audeo; et aliunde sufficienter rationem peccati non invenio ».

^{c)} Lugo, disp. 20, n. 78, dicit eos librum

habere « propter decentiam ». — Palaus vero, tr. 22, punct. 10, n. 4, ex Vasquez, quem non reprobatur: « Expedit librum Missalis praesentem habere ».

^{d)} Pasqualigo, qu. 207, n. 7 et seqq., negat sacerdotem ritus Romani posse uti ritu regularium, nisi necessitas excuset; sed n. 4, dicit advenam posse sequi ritum proprium alicujus ecclesiae diversum a Romano, modo

Quarti ^{d)} et Aversa ^{d)}, contra Palaum ^{e)} et Praepositum ^{e)}, ex decreto S. C. 19 Novembr. 1622 apud Gavantum¹. Hoc tamen intelligitur, si talis sacerdos posset ritum suum servare: nam alias, licite posset uti peregrinus ritu et Missali illius dioecesis in qua reperitur; ut probabiliter ait idem Croix ^{f)} cum Coninck ^{f)}, Tamburinio ^{f)} et aliis communiter. — Olim Missalia habentia in canone *pro rege nostro*, erant suspensa; sed hodie recte dicit Croix ² cum aliis recentioribus, in hoc non esse faciendum scrupulum ex consuetudine introducta.

Confessarii autem et capellani monialium possunt quidem dicere Missas Sanctorum de quibus ipsae recitant Officium, non tamen Missas proprias illius ordinis,

¹ Part. 3, tit. 10, n. 16, v. *Intellige*. — ² Lib. 6, part. 2, n. 369. — ³ De Sacris Ritib., n. 1369 (in 2^a edit., n. 1768). — ⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 43. — ⁵ Qu. 83, art. 6, dub. 1^{ba}, v. *Dico tamen primo*. — ⁶ Resol. pastor., tr. 4, cap. 5,

sed cum Missali Romano et de communi. Ita S. C. Rituum ^{g)}, annuente Clemente XI, die 1 Decembr. 1717, apud Pittonium ³.

391. — « IX°. MINISTER (secundum Navar-
« rum ^{a)}, Fagundez ^{a)} et Zerola ^{a)}, sub mor-
« tali) et quidem *masculus*. — In necessi-
« tate tamen gravi, v. gr. diei festi vel dandi
« viaticum, posset quis sibi respondere,
« inquit Sà ^{b)}, Bonacina ^{c)}, et Diana ⁴ ex
« aliis. In quo casu, etiam feminam adhi-
« beri posse docet Nuñez ⁵ et Silvius ^{d)}
« (idque quibusdam Belgii partibus con-
« suetudine inductum esse docet Mar-
« chant ⁶⁾: contra communem apud Lay-
« mann, Fernandez et Diana ⁷, Tamburi-
« nium ⁸ et Marchinum ⁹, qui vult id esse
« mortale. — Ministrante tamen circa al-
« tare viro qui nesciat respondere, mo-

Requiritur
minister
masculus.

qu. 10. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 13. — *Fernand. de Moure, Exam.*, part. 3, cap. 5, § 4, n. 7. — ⁷ Part. 2, tr. 14, resol. 44. — ⁸ *Method. celebr. Miss.*, lib. 1, cap. 7, § 5, n. 2 et 3. — ⁹ Tr. 3, part. 3, cap. 15, n. 3.

talis ritus proprius sit toti illi ecclesiae. — Et idem habent Quarti, *part. 1, tit. 14, dub. 2*; Aversa, *qu. 11, sect. 12*, v. *Decimo*. — Et ipse Croix consentit. — Quarti autem subdit de casu necessitatis: Si est modica diversitas in ritu regularium posse ei se accommodare; secus, si sit magna diversitas, et non possit facile et sine erroris periculo sese illi accommodare.

^{e)} Palaus scilicet, *tr. 4, disp. 1, punct. 5*, § 4, n. 5 et seqq., loquitur de Missis quae conceduntur aliquibus regularibus; et si ejusmodi Missa sit propria, innuit neminem exterum posse eam celebrare; si vero sit votiva, longe probabilius esse ait quemlibet posse eam celebrare. — Praepositus, *qu. 83, art. 5*, n. 190, ait advenam posse in ecclesiis sive regularium sive saecularium earum se ritui accommodare.

^{f)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 368*, haec scribit: « Peregrinus qui servat ritum Romanum, sive saecularis sive regularis, licite utitur ritu et Missali dioecesis in qua reperitur ». — Et ita etiam tenent Coninck, *qu. 83, n. 268*; et Tamburinius, *Meth. celebr. Miss.*, lib. 2, cap. 5, § 2, n. 19 et seqq. Quibus Tamburinius addit celebrantem in ecclesia regularium, posse in casu necessitatis sequi Missale hujus ordinis, pensata gravitate causae, diversitate ritus magna an modica, scandalo, etc.

^{g)} Decretum istud, quod reperiabatur apud Gardellini, n. 3904, expunctum est in editione authentica decretorum S. R. C. Hodie vero ex novissimo decreto ejusdem S. C. de die 9 Julii 1895, a Leone XIII, die 9 Decembr. ejusdem anni, approbato: « Omnes et singuli

sacerdotes, tam saeculares quam regulares, ad ecclesiam confluentes vel ad oratorium publicum, Missas quum Sanctorum tum Beatorum, etsi regularium proprias, omnino celebrent, officio ejusdem ecclesiae vel oratorii conformes, sive illae in Romano sive in regularium Missali contineantur, exclusis tamen peculiaribus ritibus ordinum propriis. — Si vero in dicta ecclesia vel oratorio, officium ritus duplici inferioris agatur, unicuique ex celebrantibus liberum sit Missam de requie peragere vel votivam vel etiam de occurrenti feria: iis tamen exceptis diebus, in quibus praefatas Missas rubricae Missalis Romani vel S. R. C. decreta prohibent ». *Decr. auth.*, n. 3862.

391. — ^{a)} Navarrus, *Consil.*, lib. 1, consil. 6, de corpore vitiat; Zerola, *Prax. episcop.*, tom. 2, v. Missa, § *Tertio*, dicunt contra posse sacerdotem celebrare solum sine ministro. — Quod Fagundez, de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 5, admittit et intelligit ex gravi causa et justa necessitate.

^{b)} Sà, v. Missa, n. 18 (in edit. genuina), absolute scribit: « Potest quis, si desit minister, ipse sibi respondere in Missa ».

^{c)} Bonacina, de *Euch.*, qu. ult., punct. 9, n. 33, id admittit ad viaticum infirmo ministrandum; sed n. 34, de die festo ut ipse sacerdos praeceptum impleat, « non facile admitterem », inquit.

^{d)} Silvius, *qu. 83, art. 5*, v. *Si autem femina*; et *Opusc. VI*, v. *Missa VI*, id concedit, modo femina procul ab altari respondeat, neque ad illud pro quacumque re accedat.

« niales ex choro respondere non esse
« prohibitum notat card. de Lugo et Tam-
« burinius ¹; ubi etiam cum Henriquez et
« Hurtado permittit celebranti, Missam
« coeptam prosequi sine ministro, si hic
« forte abiit, et aliquantulum exspectatus
« non revertatur ».

Dubitatur 1°. *Quale peccatum sit celebrare sine ministro?*

Celebrare
sine mini-
stro, lethale.

Excipitur
necessitas.

Certum est apud omnes esse mortale, ex cap. *Proposuit 6, de filiis presb.*, ubi dicitur: *Non enim solus presbyter Missarum solemnia.... potest sine ministri suffragio celebrare.* — Verum communiter dicunt DD. licitum esse celebrare sine ministro, urgente necessitate ministrandi viaticum. Ita Lugo ² cum Suarez, Laymann ^{e)}, Fagundez; Diana ³ cum Squillante ^{f)}, Villalobos et Pitigiano; item Roncaglia ⁴ cum Glossa ^{g)}; [Contin.] Tournely ⁵ et Silvius ⁶. Et idem concedunt Tournely, Lugo ^{h)} et Diana, cum aliis ab ipsis citatis, ut populus audiat Missam de praecepto. Celebrantem autem, ut ipse solus Missam audiat de praecepto, etiam excusat Diana ⁷: et Tournely cum Silvio non damnat, licet non approbet.

Incepta
Missae licite
continuatur
absente ministro.

Probabiliter autem dicunt, praeter Lugo ⁱ⁾, Tamburinium, Henriquez et Hurtadum, apud Busenbaum, [Contin.] Tour-

nely ⁸; et Salmant. ⁹ cum Dicastillo, quod, coepta Missa, maxime si sit facta oblatio, permittitur celebranti pergere sine ministro, si iste abscesserit, et de brevi non revertatur.

Probabiliter etiam dicunt Salmant. ¹⁰ quod celebrans non faciat scrupulum, si minister male pronuntiet; nec facile corrigat errores, ne turbet seipsum vel circumstantes, vel ordinem Missae: quamvis moneat Croix cum Gobat, quod celebrans suppleat omissa a ministro ^{j)}. — Dicit autem ¹¹ cum Quarti, rubricas circa ritum a ministro servandum, esse tantum directivas, et non obligare ad culpam; sed huic non acquiesco. — Rationabiliter vero advertit Lugo ¹² minorem necessitatem sufficere ad celebrandum cum ministro nesciente respondere quam sine ministro.

Non nimis
curandum
de erroribus
ministri.

Rubricae
ministri
sunt prae-
ceptivae.

Illud autem quod habetur in *can. 61, de consecrat., dist. 1*, ubi Soter Papa sic ait: *Hoc quoque statutum est, ut nullus presbyterorum Missarum solemnia celebrare praesumat, nisi duobus praesentibus sibiique respondentibus, ipse tertius habeatur; quia cum pluraliter ab eo dicitur, Dominus vobiscum, et.... Orate pro me, aptissime convenit ut ipsius respondeatur salutationi.* Explicant D. Thomas ¹³;

In Missa
solemni sal-
tem sint
duo mini-
stri.

Lugo, disp. 20, n. 103. — ¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 7, § 5, n. 3 et 6. — *Henriq.*, lib. 9, cap. 30, n. 5, lit. u. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 4, diff. 12, v. f. — ² Loc. cit. — *Suar.*, disp. 87, sect. 1, i. f. — *Fagund.*, de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 6. — ³ Part. 2, tr. 14, resol. 43. — *Villal.*, part. 1, tr. 8, diff. 34, n. 2. — *Pitigian.*, in 4, dist. 13, qu. 2, de Requisit. ex parte tempor., art. 5, i. f. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 6, resp. 1. — ⁵ Cap. 9, art. 2, sect. 9, qu. 1, v. *Hinc licet*.

— ⁶ In qu. 83, art. 5, v. *Petes utrum.* — *Diana*, part. 2, tr. 14, resol. 43. — *Cont. Tourn.*, loc. cit. — ⁷ Loc. cit. — *Contin. Tourn.*, loc. cit. — *Silvius*, in qu. 83, art. 5, v. *Petes utrum.* — ⁸ Loc. cit. — ⁹ Tr. 5, cap. 4, n. 101. — *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 12, n. 236. — ¹⁰ Tr. 5, cap. 4, n. 101. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 390. — *Gobat*, tr. 3, n. 399 et 400. — ¹¹ Loc. cit. — *Quarti*, Quaest. prooem., sect. 2, punct. 2, v. *Colligo 5.* — ¹² Disp. 20, n. 103. — ¹³ 3 P., qu. 83, art. 5, ad 12.

^{e)} Laymann, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 13: « In quibusdam locis apud nos, inquit, consuetudo viget, quae ab episcopis toleratur, ideoque damnari non potest, ut sacerdotes praesertim in pagis, sine ministro respondente celebrent ». Sed notandum est cardinalem de Lugo loqui de necessitate in universum.

^{f)} Squillante, de *Obligat. clericor.*, part. 2, prohib. 29, n. 69, non citatur recte a Diana; affert enim sententiam Suarii id concedentis, sed ipse Squillante subdit: « Aliter tamen videtur in praxi observari, cum vix dari possit necessitas ob copiam ministrorum ».

^{g)} Glossa in cap. Quaesivit, de verbor. signif., v. *Etiam solus*, de casu alio loquitur, scilicet de Extrema Unctione, quam sacerdos etiam solus ministrare potest: « Hoc intellige, ait Glossa, in necessitate quae legem non

habet ». — Et Roncaglia citat etiam Glossam in *can. 61, de consecr., dist. 1*, ad v. *Ipse tertius*, quae habet: « Immo et inclusus Missam solus cantare potest, hoc intellige ubi cleri copia non suffragatur; alias secus, ut *extra, de verbor. signif., Quaesivit* ».

^{h)} Lugo, loc. cit., casum hunc non habet. Auctores vero ab ipso, sicut a Diana, citati, vel casum hunc omittunt, vel loquuntur potius de casu sequenti, quo scilicet ipse sacerdos debeat audire Missam de praecepto.

ⁱ⁾ Lugo, loc. cit., assertum istud silentio omnino praetermittit.

^{j)} Quod Gobat intelligit de casu quo minister integrum versum aut sententiam plane omitteret; secus vero, si unum alterumve verbum.

et Bellarminus ^{k)}, Laymann, Sotus et alii communiter, apud Escobar ¹, hoc intelligi de Missa solemni — In Missis tamen *privatis* (ait D. Thomas) *sufficit unum habere ministrum, qui gerit personam totius populi catholici, ex cujus persona sacerdote pluraliter respondet.*

392. - Dubitatur 2°. *An sacerdos celebrans, respondente muliere, peccet graviter?*

Affirmat Nuñez ^{a)} apud Diana ². — Sed communiter negant Laymann ³, Suarez ⁴, Tournely ^{b)}; et Diana ^{c)} cum Molfesio ^{d)}, Homobono ^{d)}, Zanardo ^{d)}, Fernandez, etc. — Hinc dicunt Wigandt ⁵; Tournely cum Lugo; et Laymann cum Paludano et Henriquez, bene permitti ut feminae quandoque respondeant a longe, maxime si sint sanctimoniales: modo non immediate ministrent in altari, porrigendo urceolos, etc.; id enim non posset excusari a mortali, ex cap. 1 *Inhibendum, de*

Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 13. - *Sotus*, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 5, arg. 12. - ¹ Lib. 21, n. 640. — *D. Thom.*, qu. 83, art. 5, ad 12. — ² Part. 2, tr. 14, resol. 44. — ³ Loc. cit. — ⁴ Disp. 87, sect. 1, v. *Sed dubitari. Fernand. de Moure*, Exam., part. 3, cap. 5, § 4, n. 10. — ⁵ Tr. 15, n. 64. — *Cont. Tourn.*, cap. 9, art. 2, sect. 9, qu. 1, resp. ad 2, v. *Hinc in*

cohab. cleric., ubi feminis omnino interdicitur celebranti ministrare. Et ideo bene advertit Laymann ⁶ quod urgente necessitate satius est celebrare sine ministro, quam cum femina ministrante ^{e)}.

393. - « X^o. CRUCIFIXUS (nisi sit expositum Venerabile Sacramentum): non tamen sub obligatione gravi. Idem est de velo. — Card. Lugo ⁷, Gavantus ».

In rubrica Missalis ⁸ hoc tantum habetur: *Super altare collocetur crux in medio, et candelabra saltem duo... hinc et inde in utroque ejus latere.* Sed a S. C. Rituum, in decreto edito die 14 Maji 1707 apud Merati ⁹, dictum fuit: *Super altare in quo SS^mum Sacramentum expositum est, crux de more collocari debet cum imagine crucifixi apposita.* Quod tamen intelligendum est, ut ait Merati ¹⁰, tantum dum Missa celebratur ^{a)}. Item in Caeremoniali Episcoporum ^{b)} sic praescribitur: *Crux parva cum imagine crucifixi super*

casu. - Lugo, disp. 20, n. 103. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, num. 13. - *Palud.*, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 1, concl. 2, i. f. (n. 5, i. f.). - *Henriq.*, lib. 9, cap. 30, n. 1, i. f. — ⁶ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 13. — ⁷ Disp. 20, n. 79. *Gavant.*, part. 1, tit. 20, lit. u. — ⁸ Part. 1, tit. 20. — ⁹ Series decretor., n. 604. — ¹⁰ Part. 1, tit. 20, Nov. Observ., n. 7.

^{k)} Bellarminus, *de Missa, lib. 6, cap. 10, obj. 9*, dicit canonem hunc jubere « ut adsint qui sacerdote respondeant ». At cap. 9, ab Escobar citato, ubi Bellarminus de privatis Missis disputat, dicit, v. *Tertio probatur*, ex concilii Nannetensis canone 30: « Jubentur presbyteri non celebrare soli Missam, nisi habeant saltem unum secum qui respondeat ».

392. - ^{a)} Nuñez, qu. 83, art. 6, dub. 1bis, v. *Sed est dubium*, id forte innuit, negans licere extra tempus gravis necessitatis.

^{b)} Cont. Tournely, cap. 9, art. 2, sect. 9, qu. 1, resp. ad 2, v. *Hinc in casu*, videtur licentiam hanc ad casum necessitatis coartare.

^{c)} Diana, part. 2, tr. 14, resol. 44, adhaeret potius contrariae sententiae; quaerit enim an sacerdos in casu necessitatis possit feminam in responsione Missae administram habere. Et adducit sententiam negativam, deinde affirmativam, et denique concludit: « Sed tu tene primam sententiam ».

^{d)} Molfesius, part. 1, tr. 3, cap. 10, n. 40; Homobonus, Exam., tr. 4, cap. 15, qu. 146; Michael Zanardus, Director. theolog., part. 1, de Euch., cap. 14, i. f., negant feminam posse ministrare; et Homobonus addit: Ne in necessitate quidem posse.

^{e)} Et S. R. C. de hac re declaravit celebrantem, urgente necessitate, ministerio mu-

lieris pro responsis tantum uti posse, omnibus sibi prius commode dispositis, quae ad sacrificium occurrere possunt, ne mulieres inserviant altari. *Decr. auth.*, n. 2745, ad 8; 4015, ad 6.

393. - ^{a)} Decretum istud, quod apud Gardellini reperiebatur, nunc expunctum est, quia S. R. C. haec, die 7 Sept. 1741, jam declaraverat: « Etsi aliquando praeceperit haec S. R. C. quod in altari, ubi est publice expositum SS^mum Sacramentum, tempore sacrificii, crux de more collocetur; non est tamen in suo robore observantia talis praecepti. Et sane patriarchales ecclesiae Urbis oppositum servant; supervacaneam enim adjudicant imaginis exhibitionem ubi prototypus adoratur. Et hac de causa Instructio pro adoratione XL Horarum... sub silentio praeterit an locanda removendave sit hujusmodi crux, relinquens quemlibet in sua praxi ». *Decr. auth.*, n. 2365, ad 1.

^{b)} Caeremoniale Episcoporum, lib. 1, cap. 12, n. 11, ita loquitur: « In quorum medio [candelabrorum], locabitur crux ex eodem metallo et opere praealta, ita ut pes crucis aequet altitudinem vicinorum candelabrorum, et crux ipsa tota superemineat cum imagine sanctissimi Crucifixi, versa ad interiorem altaris faciem ». Sed cfr. *Decreta auth. S. R. C.*, n. 1270, ad 1.

In Missis
privatis
unus suffi-
cit.

Celebrare,
muliere a
longe re-
spondente,
licitum.

Requiritur
crucifixus
in altari

tabernaculum in quo asservatur SS^mum Sacramentum in altari, non est sufficiens in Missa, sed poni debet alia crux in medio candelabrorum. Idque confirmatum fuit a Sacra Congr. die 16 Junii 1663 apud Merati¹.

Sed dubitatur 1°. *An sit mortale celebrare sine cruce?*

Affirmant Renzi² et Aversa^{c)}; quia res est gravis, cum in sacrificio altaris repraesentetur sacrificium crucis. — Negant vero communissime Suarez³, Laymann⁴, [Contin.] Tournely⁵, Bonacina⁶, Filiuccius⁷, Merati⁸; et Escobar⁹ cum Vasquez et aliis pluribus. Quibus consentit Habert¹⁰, et Concina¹¹ qui dicit crucem non esse tantae necessitatis ut sine ea non possit celebrari cum rationabili causa.

Caeterum nullo modo excusari potest saltem a veniali sacerdos qui celebrat sine cruce; ex decreto Benedicti XIV edito anno 1746, ubi dicitur: *Ut nullo modo (fiat sacrificium) nisi crucifixus inter candelabra ita promineat, ut sacerdos... ac populus... eundem crucifixum facile et commode intueri possit: quod evenire nequit, si exigua solum crux minori tabulae defixa fidelibus exhibeatur.* Idemque praescribitur in Caeremoniali Episcoporum. Et S. C. Rituum decrevit, etiam in altari ubi expositum est Ven. Sacramentum,

collocandam esse crucem cum imagine crucifixi^{a)}, ut habetur apud Merati et Lacroix¹². — Crucifixus autem in altari non requiritur cum tanto rigore quo requiritur crux; nam per solam crucem jam habetur sacrificii cruenti repraesentatio. Ita Bissus apud Merati¹³; et Suarez^{d)}, Vasquez^{d)}, Dicastillus^{d)}, etc., apud Croix^{d)}.

Dubitatur 2°. *An quando in altari est statua crucifixi requiratur alia crux?*

Affirmant Gavantus¹⁴ et Wigandt¹⁵; quia ex rubrica requiritur ut crux inter candelabra collocetur. — Sed negandum requiri, ex Caeremoniali Episcoporum^{e)}, ubi dicitur: *At in altari, in quo adest magna statua SS. Crucifixi, non est necesse ut ponatur alia crux dum celebratur Missa.* Idque confirmatum fuit per decretum S. C. Rituum 16 Junii 1663 (apud Merati¹⁶). — Et idem dicendum esse de imagine crucifixi depicta scribunt Pasqualigo^{f)}, Quarti et Giribaldi: ex decreto Sacrae Congregationis, ut refert Benedictus XIV in constit. *Accepimus*, sub die 16 Julii 1746^{g)}.

Crux autem non debet esse de praecepto benedicta; juxta decretum S. C. 12 Julii 1704 (apud Merati¹⁷). — Et idem docet Pignatelli¹⁸ de omnibus imaginibus in altari collocandis, dicens eas posse, sed non debere necessario benedici.

¹ Series decretor., num. 400. — ² De Euch., cap. 4, qu. 17, i. f. — ³ Disp. 81, sect. 6, v. *Quinto*. — ⁴ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17, i. f. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 10. — ⁶ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 30. — ⁷ Tr. 5, cap. 4, n. 127. — ⁸ Part. 1, tit. 20, Nov. Observ., n. 7, v. *Caeterum*. — ⁹ Lib. 21, num. 461. *Vasq.*, disp. 233, cap. 3, n. 26. — ¹⁰ De Euch., part. 2, cap. 13, v. f., v. *Denique*. — ¹¹ De Sacrif. Miss., cap. 9, n. 19. — *Bened. XIV*, decret. *Accepimus*, de die 16 Jul. 1746, v. f. — *Caerem. Episcop.*,

lib. 1, cap. 12, n. 11. — *Merati*, Series decretor., n. 604. — ¹² Lib. 6, part. 2, num. 321. — *Bissus*, Hierurgia, lit. A, num. 284, § 2. — ¹³ Part. 1, tit. 20, Nov. Observ., num. 6. — ¹⁴ Part. 1, tit. 20, lit. u, i. f. — ¹⁵ Tr. 15, num. 63. — ¹⁶ Series decret., n. 400. — *Quarti*, part. 1, tit. 20, dub. 10, dubit. 3. — *Giribald.*, de Sacram., tr. 5, cap. 9, num. 20. — ¹⁷ Part. 1, tit. 20, Nov. Observ., num. 7. Cfr. etiam Decr. auth. S. R. C., n. 2143, ad 1. — ¹⁸ Tom. 9, consult. 186, v. *At his*.

^{c)} Aversa, qu. 11, sect. 13, v. *Tertio*, affert primo sententiam quae negat crucem requiri sub mortali in Missa, vel etiam requiri in altari ubi asservatur Corpus Domini, deinde addit: « Sed Gavantus... notat ibi etiam requiri, et ita magis communiter observatur ».

^{d)} In quantum scilicet Suarez, *disp. 81, sect. 6*, v. *Quinto*; Vasquez, *disp. 233, cap. 3, n. 26*; Dicastillus, *tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 9, n. 162*, de sola cruce loquuntur. Et ita etiam a Croix, *lib. 6, part. 2, n. 318*, allegantur.

^{e)} In Caeremoniali Episcoporum id frustra quaesivi; habetur tamen in *Decr. auth. S. R. C.*, n. 1270, ad 2, diei 16 Junii 1663.

^{f)} Pasqualigo ita profecto tenet, qu. 716, n. 3, quod tamen sic explicat: « Hoc autem ita accipi debet, ut crux iconis sit per se primo in ipsa icone, ita ut principali modo se habeat et non aliter, atque quod tali modo sita sit, ut censeatur exposita pro adoratione ». Hinc negat satis esse si depictus foret Christus deferens crucem ad Calvarium, vel cum actu affigitur cruci, nondum erecta cruce; vel si depingeretur B. V. M. ante crucem sedens cum suo divino Filio in genibus.

^{g)} Benedictus XIV, in suo decreto *Accepimus*, v. *Secundo loco*, utique hoc dicit, et citat S. R. C.; atvero decretum istud est de magna statua SS. Crucifixi, quod superius relatum est.

Celebrare sine cruce, non lethale, sed veniale.

Si in altari adest statua crucifixi, alia crux non requiritur.

Crux non est benedicienda de praecepto.

Requiritur
duplex can-
dela ex ce-
ra.

394. - « XI°. CANDELA *accensa duplex* « *ex cera*: et quidem, secundum Fagundez, Reginaldum, Vasquez et alios, sub « mortali ^{a)}, contra Nuñez et Marchinum. « In necessitate tamen, praeciso scandalo, « sufficit una, etiam ex sebo, vel lucerna « aut lampas ex oleo. Vide Diana ¹, Laymann ², Azor ³. — Sine omni autem lumine celebrare nunquam licet (card. Lugo ⁴): adeo ut, si exstingeretur ante « consecrationem, et aliud haberi non posset, Missam esse relinquendam, etiam in « necessitate consecrandi pro moribundo « viaticum, dicat Fagundez ⁵ et Quintanadvenas ^{b)} ».

In rubrica sic habetur ⁶: *Super altare collocentur.... candelabra saltem duo cum candelis accensis, hinc et inde in utroque ejus latere*. — Certum est apud omnes esse mortale celebrare sine ullo lumine; ex cap. *Litteras, ult., de celebrat. Miss.*, ubi graviter culpatur sacerdos qui *sine igne*, id est sine lumine celebrat. Et hoc, etiamsi urgeat necessitas ministrandi viatici; ut dicunt communiter Roncaglia ⁷, [Contin.] Tournely ⁸ cum Bellarmino ^{c)}; item Lugo, Quarti, etc., apud Renzi ⁹; et idem sentit Croix ¹⁰ (contra Pasqualigo, cujus tamen

opinionem ipse Croix probabilem putat). — Unde recte censent Roncaglia ¹¹, [Contin.] Tournely ¹², ac Tamburinius ¹³, Renzi ¹⁴ (contra Croix ^{d)} cum Gobat ^{d)} et Leandro ^{d)}: Lugo ¹⁵ autem et Sporer ^{d)}, quos ipse citat, id minime dicunt, immo potius oppositae sententiae adhaerent), quod si ante consecrationem deficiat lumen, omnino desistendum est a celebrando. Secus, si post consecrationem: quo casu ^{e)}, si candelae statim possint reaccendi, dicit Pasqualigo apud Croix ¹⁶ melius esse pergere, quia continuatio Missae pertinet ad unitatem sacrificii; et idem dicendum ¹⁷ ait Quintanadvenas, si candelae non possint ita facile reaccendi, ut exspectandum sit ad quadrantem: ob eandem rationem.

Recitare autem evangelium S. Joannis extinctis candelis, nullum esse peccatum dicit Quarti ^{f)} cum Croix ^{f)}; quia tale evangelium non est pars Missae, nam dicitur post *Ite Missa est*. Sed probabilius dicunt Gavantus ¹⁸ cum Merati ¹⁹, candelas non debere exstingui nisi post evangelium, ut revera praescribit rubrica. Licet enim hoc evangelium olim ex arbitrio dicebatur, hodie tamen (ut advertit

Quid, si
lumen defi-
ciat intra
Missam.

Celebrare
sine ullo lu-
mine, lethale.

Candelae
non extin-
guendae
nisi post
ultimum e-
vangelium.

Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 22, num. 15 et seqq. — *Regin.*, lib. 29, num. 196. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 3, n. 25. — *Nuñez*, qu. 83, art. 3, dub. 3, concl. 4. — *Marchin.*, tr. 3, part. 3, cap. 12, n. 4. — ¹ Part. 2, tr. 14, resol. 45; cfr. etiam resol. 67. — ² Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 17, i. f. — ³ Part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 15. — ⁴ Disp. 20, num. 77. — ⁵ De 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 22, num. 19. — ⁶ Part. 1, tit. 20. — ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 6, reg. in praxi, n. 6. — ⁸ Cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 11. — *Lugo*, loc. cit., n. 77. *Quarti*, part. 1, tit. 20, dub. 11, diff. 3,

concl. 1. — ⁹ De Eucharistia, cap. 4, qu. 17. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, num. 392. — *Pasqual.*, qu. 725. — ¹¹ De Sacrif. Miss., cap. 6, reg. in praxi, num. 6. — ¹² Cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 11. — ¹³ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 5, § 4, num. 1. — ¹⁴ De Euch., cap. 4, qu. 17. — ¹⁵ Disp. 20, num. 77. — *Pasqual.*, qu. 724, num. 9 et 10. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 394. — ¹⁷ Ap. *Croix*, loc. cit. *Quintanadv.*, de praec. Eccl., tract. 2, singul. 13, num. 5. — ¹⁸ Part. 2, tit. 12, num. 6, lit. f. — ¹⁹ Part. 2, tit. 12, Nov. Observ., num. 9.

394. - ^{a)} Extra necessitatem scilicet, contra Nuñez et Marchinum, qui, *locis cit.*, negant esse mortale extra necessitatem unam tantum candelam adhibere.

^{b)} Quintanadvenas, *tr. 4, singul. 1, n. 2*, adducit sententiam Fagundez, quam quidem non reprobatur. Sed *tr. 2, de Celebrat. Miss., singul. 13, n. 5 et 6*, vult prosequendum esse si lumen *post oblationem* ante consecrationem exstinguatur.

^{c)} Bellarminus, *de Miss., lib. 6, cap. 14, § de Cereis*, quidquid investigare conatus sum, assertum istud non habet.

^{d)} Contra Croix, qui scilicet, *loc. cit.*, n. 393, prosequendum esse vult si id accadat post offertorium, sed ante consecrationem; quod Leander probabile esse ait, *tr. 8, disp. 7, qu. 20*. — Gobat autem, *tr. 3, n. 293*, ex Fa-

gundez et Tamburinio, dicit abruptum esse Sacrum si lumen ante consecrationem exstinguatur, quamvis adsit necessitas conficiendi sacramentum ad viaticum ministrandum; sed addit: « Negarem hunc rigorem, si huic utrique classico doctore, haberem classicum, quem opponerem ». — Et idem omnino dicit Sporer, *part. 2, cap. 6, n. 381*.

^{e)} Croix et Pasqualigo absolute loquuntur, non autem de solo casu quo post consecrationem id accideret.

^{f)} Croix, *loc. cit.*, n. 397; Quarti, *part. 2, tit. 12, dub. 2*, negant esse peccatum si tunc una candela exstinguatur; veniale autem esse ajunt, si recitetur ultimum evangelium utraque candela extincta. Unde non videntur adeo discrepare a sententia cui S. Alphonsus adhaeret.

Burius cum aliis communiter), dicitur ex obligatione ob mandatum S. Pii V. Non debet autem angi sacerdos, si, dum legit evangelium, minister candelas exstinguit.

Item probabiliter ait Croix ¹ cum Sporer, nullam esse obligationem accendendi tertiam candelam post *Sanctus*; sic enim hodie communis usus habet.

Dubitatur 1°. *An liceat celebrare cum candelis ex sebo vel oleo?*

Affirmat Toletus ². Sed communiter DD. docent id esse mortale; quia talis usus est indecentissimus, et prorsus alienus ab universali Ecclesiae consuetudine. Et hoc etiam in necessitate; ut sentiunt Suarez ³ (loquens hic de candelis sebaceis), et Escobar ⁴ cum Villalobos ⁵ et Fagundez ⁶.

Verum communiter et probabiliter Azor ⁷, Wigandt ⁸, [Contin.] Tournely ⁹; Sporer ⁶ cum Tanner et Tamburinio; Filliuccius ¹⁰; et Bonacina ⁷ cum Vasquez ¹¹, Reginaldo ¹², Nuñez, Graffio ¹³, dicunt licitum esse celebrare cum oleo vel sebo in necessitate: et probabile putat Esco-

bar ¹⁴, modo, ut bene advertit, scandalum absit. — Non approbo autem id quod dicunt Pasqualigo, Gobat et alii (quibus consentit Suarez, loquendo de lumine ex oleo), nempe non esse illicitum celebrare cum candelis ex oleo vel sebo, etiam ex sola devotione, si aliae haberi non possint. Nam haec non videtur causa gravis sufficiens ad excusandum a mortali; ut supra dictum est ¹⁵.

Dubitatur 2°. *An liceat celebrare cum uno lumine cereo?*

Fagundez ¹⁶ apud Roncaglia ¹⁷ negat, et dicit hoc esse mortale. E converso, Filliuccius ¹⁸, Azor ¹⁹; et Bonacina ²⁰ cum Suarez ²¹, Vasquez ²², Coninck, Reginaldo ²³, etc., censent nullum esse peccatum, praeciso scandalo. — Sed probabilius et communius puto cum [Contin.] Tournely ²⁴, Toletus ²⁵ et Escobar ²⁶, qui citat Franciscum Lugo, id esse tantum veniale: a quo puto proinde quamcumque causam rationabilem, adhuc solius devotionis, secluso scandalo, excusare.

Non tamen devotio.

Celebrare cum uno cereo, veniale.

Burius, Brev. notitia Romanor. Pontif., num. 235, sub Pio V. — ¹ Lib. 6, part. 2, n. 398. *Sporer*, part. 2, cap. 6, n. 384. — ² Lib. 2, cap. 2, num. 6. — ³ Disp. 81, sect. 6, v. *Tertio*. — ⁴ Part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 15. — ⁵ Cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 11. — ⁶ Loc. cit., num. 382 et 383. — *Tann.*, tom. 4, disp. 5, qu. 10, n. 51. — *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 5, § 4, n. 2. — ⁷ De Euch.,

qu. ult., punct. 9, n. 31. — *Nuñez*, qu. 83, art. 3, dub. 3, i. f. — *Pasqual.*, qu. 726, n. 8. — *Gobat*, tr. 3, n. 292. — *Suar.*, loc. cit. — ⁸ De Sacrif. Miss., cap. 6, qu. 5. — ⁹ Part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 15. — ¹⁰ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 31. — *Coninck*, qu. 83, n. 243. — ¹¹ Cap. 9, art. 2, sect. 7, qu. 11, resp. ad 3. — ¹² Lib. 21, n. 453. — *Franc. Lugo*, de Sacram., lib. 5, cap. 7, n. 45.

¹³) Escobar, *lib. 21, n. 458bis*, scribit: « Existimo ob causam, etiam non valde gravem, celebrari licere cum igne ardente in sebo, modo absit scandalum. Sed primae sententiae [quae negat licere] libenter magis adhaeserim ». Et *n. 456*, dicit oleum licere in necessitate, « quamvis non sit gravis necessitas ». — Villalobos autem, *part. 1, tr. 8, diff. 26, n. 4*; Fagundez, *de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 22, n. 17*, negant absolute licitum esse usum sebi; quamvis Villalobos, in aliquo casu; Fagundez vero, in gravi necessitate, oleum concedant. Qui proinde non recte citantur ab Escobar, *n. 457*.

¹⁴) Wigandt, *tr. 15, n. 63*; Filliuccius, *tr. 5, cap. 4, n. 126*; Vasquez, *disp. 233, cap. 3, n. 25*; Reginaldus, *lib. 29, n. 196*, de solo oleo loquuntur.

¹⁵) Jacobus de Graffis, *Decis. aur., part. 1, lib. 2, cap. 43, n. 1*, perperam allegatur a Bonacina; de necessitate enim non loquitur, et absolute scribit: « Quod lumen potest esse ex oleo vel ex candela sebacea; melius autem est ut sit ex cera...; et ita habetur in praxi ».

¹⁶) S. R. C. prohibuit candelas ex stearina pro usu sacro. *Decr. auth., n. 2865; et 3376*,

ad 3. Pariter prohibuit in ecclesiis usum candelarum ex sebo, abusumque in hoc inductum eliminari jussit. *Ibid., num. 3063*. Concessit tamen Oceaniae missionariis, ut in Missae celebratione uterentur candelis quae ex oleo seu adipe ceti conficiuntur. *Ibid., n. 2985*.

¹⁷) Fagundez male pro hac sententia a Roncaglia adducitur; etenim, *loc. cit., n. 18*: « Dicendum est, inquit, unum tantum cereum sufficere in rigore praecepti; sed quia hoc minus decet, ideo communiter duo apponuntur lucernae ».

¹⁸) Filliuccius, *loc. cit., n. 126*, ait unam candelam in rigore praecepti sufficere, sed « communiter duae adhibendae sunt ». — Et ita etiam Suarez, *loc. cit., v. Tertio*.

¹⁹) Vasquez, *loc. cit., n. 26*, id silentio praeterit.

²⁰) Reginaldus, *lib. 29, n. 196*, scribit: « Unam tantum candelam ceream habere accensam in Missa parum est: habere duas sufficit ».

²¹) Toletus, *lib. 2, cap. 2, n. 6*: « Sunt necessariae candelae accensae, sine quibus, vel saltem una, mortale esset celebrare ».

Quibus liceat celebrare cum quatuor candelis.

Advertendum autem hic, non esse licitum cuicumque, nec etiam vicariis generalibus, celebrare cum quatuor candelis; uti declaravit S. Congregatio die 7 Augusti 1627 apud Gavantum¹. Et sic pariter id vetitum est aliis sacerdotibus: nisi sint cardinales, episcopi et abbates usum Pontificalium habentes, tum solum tamen, cum in ipsis celebrant^{p)}, ex decreto 9 Febr. 1675 apud Benedictum XIV².

Cetera requisita ad celebrationem.

395. - « XII°. Requiritur etiam *antipendium, pulvillus, candelabra, bursa, velum, manutergium*; sed non benedicta: « et si quid ex his desit, ex profanis congruenter mundis mutuo accipi, et deinde de priori usui reddi potest. Tamburinius³ ». — Recte dicit Busenbaum ista non benedici quia ipsa requiruntur tantum ad decentiam.

Celebrare sine antipendio, veniale.

Celebrare sine ANTIPENDIO putat Passqualigo⁴ nullum esse peccatum, maxime si ob paupertatem omittatur. Sed Quarti^{a)} apud Croix⁵ dicit esse veniale. Et hoc puto probabilius; cum antipendium requiratur ex rubrica⁶, ubi dicitur: *Altare.... pallio quoque ornatur, coloris, quoad fieri potest, diei festo vel Officio convenientis*. Excipienda tamen sunt altaria ex marmore; vel illa quae vulgo dicuntur *alla paolina*, quorum usus communissime hodie invaluit.

Exceptio.

Pulvillus, manutergium, velum, bursa.

Requiritur etiam PULVILLUS ex eadem rubrica: *In cornu epistolae* (collocetur) *cussinus supponendus Missali*. Bene vero

pro cussino licite subrogatur legile, vulgo *lettorino*. Item MANUTERGIIUM cum pellicula: (Parentur) *ampullae vitreae vini et aquae cum pellicula et manutergio mundo*.

De VELO et BURSA dicitur in rubrica⁷: *Tegit* (sacerdos hostiam) *parva palla lineae, tum velo serico. Super velo ponit bursam coloris paramentorum, intus habentem corporale plicatum*. Unde non bene agunt qui extra bursam deferunt corporale; ut recte ait Gavantus⁸, ubi refert S. Pium V dispensasse cum Hispanis, ut corporale extra bursam ferre possint. — Dicit autem Croix⁹ quod celebrare sine velo quando nullum habetur, non est peccatum; nam velum, manutergium, pulvillum, ait requiri tantum ob decentiam. Et idem censet de bursa cum Sporer.

396. - « XIII°. OPERTO CAPITIS celebrare « non licet, etiam in infirmitate, sine licentia (ut docent Fagundez^{a)}, Laymann^{a)}, Diana¹⁰⁾, et quidem Summi Pontificis, ut ex declaratione cardinalium notat Gavantus et Tamburinius¹¹: « licet Laymann^{a)} et Scortia episcopis; « et cum regularibus, eorum praelatis permittant. Quod Tamburinius¹² recte limitat ad casum necessitatis, in quo ad Papam difficilis sit recursus. — Qui tamen sine venia faceret, eum non peccare mortaliter (secluso contemptu et scandalo) vult Ledesma et Tamburinius¹³: quod Diana^{b)} censet probabile, « si tempus canonis excipiat ».

Celebrare operto capite, illicitum.

¹ Part. 1, tit. 20, lit. y. Cfr. Decr. auth. S. R. C., num. 441, 567, 1051. — ² Notif. 34, n. 17. Cfr. Decr. auth. S. R. C., num. 1530, 1131 ad 21, 2984. — ³ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 5, § 6, num. 3. — ⁴ Qu. 713. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 326. — ⁶ Part. 1, tit. 20. — ⁷ Part. 2, tit. 1, n. 1. — ⁸ Part. 2, tit. 1, n. 1, lit. o. — ⁹ Lib. 6, part. 2,

num. 330. Sporer., part. 2, cap. 6, num. 400. — ¹⁰ Part. 2, tr. 14, resol. 58. — Gavant., part. 2, tit. 2, n. 2, lit. f. — ¹¹ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 7, § 4, n. 2. — Scortia, de Sacrif. Miss., lib. 3, cap. 4, n. 2. — ¹² Loc. cit., n. 3. — Petr. de Ledesma., de Euch., cap. 21, concl. 6. — ¹³ Loc. cit., n. 4.

^{p)} Restrictio haec: *Tum solum tamen cum in ipsis* [Pontificalibus] *celebrant*, referenda est non ad cardinales aut episcopos, sed ad abbates dumtaxat, quibus jubetur ut « in Missis privatis... duas... tantum candelas super altare adhibeant ». Decr. auth. S. R. C., n. 1131, ad 21.

395. - ^{a)} Quarti, licet eum Croix citet ut dicit S. Alphonsus, affert tamen, *part. 1, tit. 20, dub. 9*, exceptionem quam S. Alphonsus inferius adducit, et dicit esse veniale communiter, si anterior pars altaris, in qua pallium apponi solet, sit deformis et rudis, ita ut inde resultet indecentia contra reverentiam tanto sacrificio debitam ». Si vero frons alta-

ris « sit ornatus lapidibus pretiosis, vel pictura vel simili modo, nullum erit peccatum in eo altari Sacrum facere sine pallio ».

396. - ^{a)} Fagundez, *de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 33*, id concedit etiam sine licentia, si nempe causa non sit dubia. — Et Laymann videtur huic sententiae consentire, *lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 16*, scribendo: *Notant... doctores episcopum vel ordinis praelatum ob causam, v. g. infirmitatis, licentiam dare posse sacrificandi capite operto... Immo, si causa ita celebrandi manifesta sit, non esse opus episcopi dispensatione docet Navarrus ».*

^{b)} Diana, *loc. cit., resol. 58*, non excipit canonem.

397. - Dubitatur 1°. *An sit licitum celebrare capite cooperto.*

Certum est hoc non licere, ex can. *Nullus, de cons., dist. 1*, ubi dicitur: *Nullus episcopus, presbyter aut diaconus... prae-sumat... velato capite altari Dei assistere.* Accedit praeceptum Urbani VIII, in Missali Romano appositum, in quo praescribitur: *Nemo audeat uti pileolo in celebratione Missarum sine expressa licentia Sedis Apostolicae, non obstante quacumque contraria consuetudine.* — Bene vero notat Croix¹, hoc praecepto non obligari Chineses, apud quos tegere caput est signum honoris, et detegere est irreverentia.

An autem sit mortale facere Sacrum cum pileolo vulgo dicto berrettino?

Affirmant a) Angelus² et Armilla³; quia hanc reputant materiam gravem cum graviter repugnet reverentiae sacramenti. Negat vero Ledesma; et probabile b) id putant Diana et Sporer, apud Croix⁴. — Sed non improbabilius Quarti⁵, Pasqualigo⁶; et Escobar⁷ cum Villalobos^{c)} et Francisco Lugo (praeter Tamburinium^{d)} et alios apud Busenbaum, ut supra) distinguunt: et dicunt esse mortale celebrare totam Missam cooperto capite; secus, si usque ad canonem, secluso contemptu et scandalo.

Et consequenter probabile est id quod dicunt Palaus⁸ cum Sà, Vasquez, Azor;

¹ Lib. 6, part. 2, n. 400. — ² V. *Missa*, n. 8. — ³ V. *Missa*, num. 7. — *Ledesma*, de Euch., cap. 21, concl. 6. — *Diana*, part. 2, tract. 14, resol. 58. — *Sporer*, part. 2, cap. 6, n. 416. — ⁴ Loc. cit., num. 400. — ⁵ Part. 2, tit. 2, dub. 3, diff. 1, v. *Tertia sententia*. — ⁶ Qu. 825, n. 3; et qu. 826, n. 3. — ⁷ Lib. 21, num. 495. — *Franc. Lugo*, lib. 5, cap. 8, num. 48. — ⁸ Tr. 22, punct. 10, num. 10. — *Sà*, v. *Missa*, num. 17, (in edit. genuina). — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, n. 38. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 16. — ⁹ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 16. — *Navar.*, lib. 3, consil. 7, n. 6, de celebr. Missar. — *Silvest.*, v. *Missa I*, qu. 2, § *Primum*. — *Henriq.*, lib. 9,

et Laymann⁹ cum Navarro, Silvestro et Henriquez; ac Croix¹⁰ cum Gobat et Dicastillo, nempe non esse illicitum sine dispensatione celebrare cum pileolo (excepto canone et praeciso scandalo) ex rationabili causa, si celebretur in loco privato; vel si causa ita celebrandi adstantibus sit manifesta, puta ob senectutem sacerdotis vel loci frigus, ita ut quis non posset celebrare capite nudo sine notabili incommodo e). Hinc ajunt [Contin.] Tournely¹¹, Parisiis; et Vasquez apud Croix, in Polonia, tempore hiemali esse in usu celebrare cum pileolo usque ad secretas f). — Idque approbat Benedictus XIV¹², saltem pro eo qui graviore laboraret morbo. Neque ob stare dicit statutum Urbani VIII: non enim censendum, ait, Sedem Apostolicam in casu extremo, et in morbo minime diuturno, rem hanc illicitam declarare g).

Dicunt autem Suarez^{h)}, Bonacina^{h)}; Laymann cum Azor^{h)} et Sà; item Sporer, Filliuccius^{h)}, Rodriguez et alii, apud Croix¹³, quod, accedente causa, v. gr. infirmitatis, potest episcopus vel praelatus ordinis dare licentiam celebrandi capite operto amictu vel pileolo. — Sed id negandum cum Gavanto et Aversa apud eundem Croix, ex decreto allato Urbani VIII, ubi expresse omnibus prohibetur sacrificare cum pileolo sine dispensatione apostolica. Idque confirmatum fuit

Sola Sedes Apostolica dispensat.

cap. 26, n. 3, lit. q. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 400. — *Gobat*, tr. 3, num. 383. — *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 10, n. 215. — ¹¹ Cap. 9, art. 2, sect. 9, qu. 3. — *Vasq.*, loc. cit., n. 38. — *Croix*, loc. cit., num. 400. — ¹² De Sacrif. Miss., lib. 1, cap. 9, num. 3, (al., sez. 1, cap. 4, § 2). — *Laym.*, lib. 5, tract. 5, cap. 6, num. 16. — *Sà*, loc. cit., num. 17. — *Sporer*, part. 2, cap. 6, num. 416. — *Filliuccius*, Sum., part. 1, cap. 247, num. 14, concl. 13 (al., cap. 244, n. 13). — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 400. — *Gavanto*, part. 2, tit. 2, num. 2, lit. f. — *Aversa*, qu. 11, sect. 13, v. *Tandem*. — *Croix*, loc. cit.

397. - a) Affirmant, si nimirum fiat absque rationabili causa.

b) Sporer hanc sententiam approbat, si fiat aliquali subsistente causa.

c) Villalobos, *part. 1, tr. 8, diff. 28, n. 11*, assertum istud, uti scribit Escobar, innuit, dicens non fore peccatum grave, et forte nulum, si ex necessitate et privatim celebrando, caput coopertum usque ad canonem teneat.

d) Tamburinius, *loc. cit.*, absque hac distinctione id concedit, si tamen ex causa fiat.

e) Non omnes auctores citati requirunt ut

celebretur in loco privato, vel ut causa sit adstantibus manifesta.

f) Cont. Tournely loquitur de amictu usque ad secretas; Vasquez vero, de pileolo usque ad consecrationem.

g) Benedictus XIV, *loc. cit.*, id refert ex Silvio quem non reprobatur.

h) Suarez, *disp. 82, sect. 3*; Bonacina, *de Euch., qu. ult., punct. 9, n. 29*; Azor, *loc. cit., qu. 16*; Filliuccius, *tr. 5, n. 152*, non loquuntur de huiusmodi facultate concessa episcopis aut praelatis regularibus.

a decreto S. C. Rituum die 24 Aprilis 1626, ubi dictum fuit: *Facultas concedendi usum pileoli in Missa spectat ad Papam*. — Item hic obiter notandum aliud decretum ejusdem S. Congregationis 23 Augusti 1695, ubi: *Parochis ministraturis SS. Sacramentum infirmis non est licitum de die neque de nocte uti parvo pileolo sub praetextu infirmitatis, absque speciali S. Sedis licentia*.

398. - Dubitatur 2°. *An liceat celebrare cum capillitio ficto, vulgo dicto perrucca?*

Adest decretum S. C. Rituum, editum 3 Augusti 1652, ubi dictum fuit: *Missa non potest celebrari cum caesarie ficta*. Dicit vero Pasqualigo ^{a)} licere ex rationabili causa celebrare cum illa. — Sed advertit Croix ¹ hoc etiam hodie vetitum esse per decretum Innocentii XI promulgatum in dioecesi Coloniensi die 21 Martii 1689, ubi sancitum fuit, *non posse episcopos et nuntios apostolicos concedere licentiam sacerdotibus ejusmodi comas in actu celebrationis gestandi*; omnibus et singulis praescribens ^{b)}, ob reverentiam tanto sacrificio debitam, ut *altari Dei non nisi detecto ac nudato capite assistere praesumant: idque sub poena suspensionis a divinis officiis*.

399. — « Plura de his omnibus vide » apud auctores citatos, Gavantum, Diana, « Laymann, Bonacina, card. de Lugo ², « Escobar ³: ubi notat, etsi gravis sit « obligatio servandi ritum celebrandi prae-

« scriptum in rubricis Missalis, ideoque « grave sit omittere, v. gr. oblationem « hostiae vel calicis, vel infusionem modicae aquae (Tamburinius ⁴); nihilominus levitatem materiae saepe excusare « a culpa mortali omissionem, etiam intra « canonem, monet Escobar » ⁵.

Quaeritur: *an rubricae Missalis sint tantum directivae, sive de consilio ad instruendum; vel sint praeceptivae, obligantes ad culpam?* — Ante omnia, in hoc puncto praenotandum id quod habetur in bulla S. Pii V appositae in fronte Missalis, ubi sic dicitur: *Mandantes, ac districte omnibus et singulis... in virtute sanctae obedientiae praecipientes, ut, caeteris omnibus rationibus et ritibus ex aliis Missalibus... in posterum penitus omissis, ... Missam juxta ritum, modum ac normam, quae per Missale hoc a Nobis nunc traditur, decantent ac legant. Neque in Missae celebratione alias caeremonias vel preces quam quae hoc Missali continentur, addere vel recitare praesumant*.

Ad quaesitum autem quatuor adsunt sententiae doctorum, qui in hoc puncto valde confuse loquuntur.

Prima sententia, quam tenent Fagundez ^{a)} et Henno apud [Contin.] Tournely ⁶, dicit omnes rubricas esse *directivas*; cum ipsae non praecipiant, sed tantum consulant vel instruant. — Sed hanc sententiam merito rejiciunt Quarti ⁷ et Victorianus ⁸.

Secunda sententia, quam tenent Suarez ⁹, Azor ¹⁰, Bonacina ¹¹ cum Possevinus ^{b)},

Praeceptum Pii V de sequendo Missali Romano.

Alii dicunt omnes rubricas esse directivas.

Opinio merito reprobata.

Alii, omnes esse praeceptivas.

S. R. C., decretum 23 Aug. 1695; habetur in Decr. auth., num. 1931; cfr. etiam num. 1938. — ¹ Lib. 6, part. 2, num. 401. — Gavant, Thesaur. sacr. rituum, *passim*. — Diana, part. 2, tr. 14. — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 6. — Bonac., de Eucharistia, qu. ult., punct. 9. — ² Disp. 20, sect. 4. — ³ Tract. 1, exam. 11, cap. 4. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 2, num. 7. — ⁵ Loc. cit., cap. 4,

n. 40 et 41 (edit. Lugd. s. d.). — Henno, de Euch., disp. 11, qu. 15, concl. 1. — ⁶ Cap. 9, art. 2, sect. 8. — ⁷ Quaest. proem., sect. 2, punct. 1, v. *Haec sententia*. — ⁸ Victor. Premoli, Memoriale clericor., part. 3, cap. 1, 7 et 8. — ⁹ Disp. 83, sect. 3; et disp. 84, sect. 2. — ¹⁰ Part. 1, lib. 10, cap. 29, qu. 6. — ¹¹ De Eucharistia, qu. ult., punct. 7, § 3, num. 3.

398. - ^{a)} Pasqualigo, qu. 832, rationes quidem congerit ad liceitatem probandam; sed concludit: « Haec pro parte affirmativa deduci possunt, quae considerata relinquo, nihil decernens in hac nova difficultate ». — At inter Decreta auth. S. R. C., reperitur unum, de die 4 April. 1699, quod negat praeposito et canonicis cathedralis Missas celebrantibus licere gestare fictitios capillos vulgo *parrucca*. Decr. auth., n. 2027 ad 5.

^{b)} Vicarius scilicet generalis, qui rescriptum Innocentii ad apostolicum nuntium, in dioecesi promulgabat,

399. - ^{a)} Fagundez, quidquid dicat Cont. Tournely, non videtur tenere hanc absolutam sententiam; nam de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 7, scribit: *Regulas et praeceptiones Missalis, etiam quae litteris rubricatis notantur, communiter non obligare ad peccatum mortale*. Quibus verbis videtur sentire eas obligare sub veniali. Et n. 8, de rubricis circa defectus supplendos disputans, dicit eas esse directivas, sicut pariter n. 9, rubricas de precibus a sacerdote dum se vestit dicendis.

^{b)} Possevinus, de Off. curati, cap. 2, n. 16,

item Coninck, Aversa, Lezana et Molfesius, apud Merati ¹, dicit omnes rubricas esse *praeceptivas*, ex praefata bulla S. Pii ^{c)}. Unde censent omnes rubricas obligare sub gravi de genere suo, et tantum ratione levis materiae posse committi veniale.

Tertia vero sententia, quam tenent Gavantus ², Lugo ^{d)}, Concina ³, Sporer ⁴, Holzmann ⁵, Elbel ⁶, Diana ⁷, Renzi ⁸; Tamburinius ⁹ cum Marchino (et probabilem putat Quarti ¹⁰), censet alias rubricas esse *praeceptivas*, alias *directivas*. Dicunt enim esse *praeceptivas*, rubricas illas in quibus apponitur verbum *graviter peccat*; vel quae aliunde sunt praescriptae a jure vel a consuetudine, prout sunt rubricae circa integritatem sacrificii, materiam et formam, jejunium, vasa, vestes, etc. *Directivas* autem esse, v. gr. orare ante vel post Missam, numerum collectarum, lotionem manuum, genuflexiones, cruces, etc. — Ex auctoribus vero hujus sententiae, alii, ut Concina, Tamburinius et Sporer, dicunt *praeceptivas* obligare sub gravi, *directivas* autem sub levi ^{e)}. Sed pace ipsorum, haec doctrina non sibi congruit: repugnat enim dicere rubricas esse tantum *directivas* et obligare ad culpam; quia si obligant, revera potius *praeceptivae* quam *directivae* dici debent. Melius

igitur dicunt alii, ut Gavantus, Lugo ^{f)}, Holzmann et Elbel, rubricas *praeceptivas* obligare quidem ad culpam; non vero *directivas*, cum hae sint tantum materia instructionis et directionis, non *praecepti*.

Quarta vero sententia, quam sequor, et tenent Merati ^{g)}, [Contin.] Tournely ¹¹ et Quarti ¹², distinguit rubricas in eas quae servantur *intra* Missam, sive in actu celebrationis, et in eas quae servantur *extra* Missam. — Dicimus igitur rubricas *intra* Missam tantum esse *praeceptivas*, et has tantum obligare, et quidem sub gravi, nisi levitas materiae excuset. Probatur 1°. ex Tridentino ¹³, ubi dicitur: *Si quis dixerit... approbatus Ecclesiae... ritus in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato a ministris pro libito omitti, aut in novos alios... mutari posse, anathema sit*. Certum autem est quod celebratio Missae etiam ad sacramenti Eucharistiae administrationem pertinet. Probatur 2°. et expressius ex enuntiata bulla S. Pii, ubi ita dictum fuit: *Mandantes, ac districte omnibus... in virtute sanctae obedientiae praecipientes, ut... Missam juxta ritum, modum ac normam, quae per Missale hoc a Nobis nunc traditur, decantent ac legant*. Deinde additur: *Neque in Missae celebra-*

S. Doctor dicit *praeceptivas* rubricas *intra* Missam tantum.

Alii, alii *praeceptivas*, alias *directivas*.

Auctores hujus opinionis non consentiunt inter se.

Coninck, qu. 83, n. 266 et 267. - Aversa, qu. 11, sect. 12, v. *Tertio*. - Lezana, Sum., v. *Missam*, n. 58 et 59. - Molfesius, part. 1, tr. 1, cap. 7, n. 22, cum tr. 3, cap. 12, num. 26. - ¹ Part. 3, tit. 11, Nov. Observ., n. 1. - ² Part. 3, tit. 11, n. 1 et seqq., et n. 13. - ³ De Sacrif. Miss., cap. 10, n. 1. - ⁴ Part. 2, cap. 6, n. 423 et 424. - ⁵ De Euch., n. 376. - ⁶ Sacr., part. 1, confer. 20, de Altari, etc., num. 268. - ⁷ Part. 2, tr. 14, resol. 70; et part. 11, tr. 2, resol. 51.

— ⁸ De Euch., cap. 4, qu. 14. — ⁹ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 1, n. 1, 3 et seq. Marchin., tr. 3, part. 3, cap. 6. — ¹⁰ Quaest. prooem., sect. 2, punct. 1, v. *Tertia sententia*; et punct. 2, v. *Dico 2*. — Concina, loc. cit. — Tambur., loc. cit., n. 1. — Sporer, loc. cit. — Gavant., part. 3, tit. 11, init. — Holzm., loc. cit. — Elbel, loc. cit., n. 268 et seqq. — ¹¹ Cap. 9, art. 2, sect. 8. — ¹² Quaest. prooem., sect. 2, punct. 2. — ¹³ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 13.

tutorem vocat istam sententiam; « sed non improbabilis, inquit, contraria, negans ista sub *praecepto* poni ».

^{c)} Lezana, loc. cit.; et Suarez, disp. 85, sect. 1, v. *Ad primam confirm.*, excipiunt rubricas de suppleendis defectibus, quas volunt esse tantum *directivas*.

^{d)} Lugo, disp. 20, n. 104 et seqq., valde obscure hanc sententiam, si modo eam teneat, tuetur. Praeterea addo auctores pro hac secunda sententia allegatos, in hoc quidem convenire, quod distinguunt rubricas in *praeceptivas* et *directivas*; non tamen omnes eodem modo diversis rubricis distinctionem applicant.

^{e)} Tamburinius et Concina negant dumtaxat rubricas *directivas* obligare sub mortali.

^{f)} Lugo pariter, loc. cit., n. 106, negat

rubricas de precibus dicendis dum sacerdos sese vestit, obligare sub mortali, « quia illa non est materia *praecepti*, sed *instructionis* et *directionis* ».

^{g)} Quatenam sit Merati sententia, non satis constare videtur; nam *part. 3, tit. 11, Nov. Observ., n. 1*, v. *Noster tamen*, adducit sententiam Suarii dicentis omnes rubricas ex genere suo obligare sub mortali: deinde sententiam Quarti, qui distinguit rubricas quae praecipiuntur in ipsa celebratione, quas vult obligare ex genere suo ad mortale, et alias quas dicit esse tantum *directivas*: deinde concludit: « Sententia Suarez, Quarti... aliis sententiis est praeferenda ». Sed cum duas et quidem diversas, Suario et Quarto sententias tribuat, non videtur sibi consentire.

Obligant
sub gravi,
nisi mate-
riae levitas
excuset.

tionem alias caeremonias vel preces... addere vel recitare praesumant. — Ex quo patet, falsam esse primam sententiam, necnon opinionem Pellizzarii ^{h)} et Renzii dicentium hanc bullam non obligare sub gravi, eo quod in ipsa tantum vetetur inductio novus ritus, non autem mutatio aut variatio caeremoniarum vel precum. Nam bulla duplex quidem praeceptum continet, et utique grave (cum praecipectat *districte et in virtute sanctae obedientiae*): unum, de non addendis aliis caeremoniis et aliis precibus non recitandis, praeter praescriptas in Missali: alterum, de celebrando juxta *ritum, modum* (nota) *ac normam* Missalis. Ad modum et normam quidem spectat, ne varientur caeremoniae in Missali praescriptae.

Omittere
genuflectio-
nes, benedi-
ctiones, in-
clinationes,
etc., leve
peccatum.

400. — Unde recte ait Croix ¹ cum Pasqualigo, non excusari a veniali sacerdotem qui omittit benedictiones, inclinationes, genuflexiones, etc., uti praescribuntur in rubrica. Et idem sentio cum Concina ⁱ⁾, de eo qui advertenter non genuflectit usque ad terram, vel tantum signat deosculari altare, vel perturbat benedictiones contra rubricae praescriptum. Item dicit Croix ² cum Pasqualigo, esse veniale facere ea nimis celeriter vel nimis prolixè. — Praeterea rationabiliter addunt Concina ³, Wigandt ^{j)}, Croix ⁴ et Roncaglia ⁵ posse esse etiam mortale, si quis has caeremonias, esto non ex gravioribus, omittet in notabili parte.

Quaenam
omissiones
sint graves.

Hinc probabiliter asserunt Roncaglia,

Renzi, cap. 4, qu. 14. — ¹ Lib. 6, part. 2, num. 422. — *Pasqual.*, qu. 208, n. 4. — ² Lib. 6, part. 2, n. 422. — *Pasqual.*, qu. 208, n. 5. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 10, n. 3. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 4, resp. 3. — *Roncaglia*, loc. cit., qu. 2, resp. 2. — ⁶ Part. 1, tit. 16, dub. 6, diff. 3. —

Quarti ⁶ et Pasqualigo ^{h)} non excusari a mortali sacerdotem absolventem Sacrum infra quadrantem: a quo non videtur dissentire Gobat ⁷, dicens non posse intra quadrantem perfici Missam sine multis imperfectionibus. Unde merito ait Roncaglia cum Quarti et Pasqualigo, episcopos et praelatos regularium teneri sub gravi turpem ac scandalosam celeritatem extirpare. Et ab hoc reatu non excusari, recte consequenter ait Concina ¹⁾, qui ex crassa negligentia non curat caeremonias addiscere. — Optime hinc docet Benedictus XIV ⁸ cum Quarti, Gobat ^{m)}, Cotonio ⁿ⁾, Bisso ^{m)}, Clericato, Roncaglia et communi, Missam non brevioris triente, nec longiorem dimidia hora debere esse: quia breviori spatio non possunt omnia debito decore peragi; et longiori, taedio esset adstantibus.

Absolvens
Sacrum
infra qua-
drantem
difficile ex-
cusatur a
mortali.

Hinc dicimus difficulter posse excusari a mortali sacerdotem qui infra quadrantem Missam absolveret, etiamsi Missa sit ex brevioribus, vel de S. Maria in sabato; quia in tam brevi spatio committere debet duos graves defectus: alterum, *gravis irreverentiae* erga sacramentum, alterum, *gravis scandalum* erga populum. — Et ne sine fundamento loqui videamur, ad trutinam utrumque vocemus, rem a suis principiis assumendo.

Mortalis
irreverentia
erga sacra-
mentum,
mortale scan-
dalum populi.

Nequit negari quod rubricae, in quantum pertinent ad caeremonias intra Missam servandas, omnes sint praeceptivae; ut probavimus n. 399, v. *Quarta*, cum

⁷ Tr. 3, n. 814. — *Roncagl.*, de Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 2, resp. 2. — *Quarti*, loc. cit., dub. 6, diff. 4. — *Pasqual.*, qu. 229, n. 7. — ⁸ Notif. 34, n. 30. — *Quarti*, loc. cit., dub. 6, diff. 2, v. *Tertia regula*. — *Clericat.*, Discord. forens. crimin., part. 6, discord. 49, n. 8. — *Roncagl.*, loc. cit., qu. 2, resp. 2.

^{h)} Pellizzarius, *tr. 8, cap. 2, n. 132*, videtur utique haec insinuare, licet non expresse nec satis perspicue.

ⁱ⁾ Concina, *de Sacrif. Miss., cap. 10, n. 2*, id silentio praetermittit.

^{j)} Wigandt, *tr. 15, n. 75*, satis innuit id posse esse mortale, dicens: « Peccatum ex genere suo veniale est omittere caeremoniam minoris momenti ».

^{k)} Pasqualigo, *qu. 229, n. 5*, affert Verri-cellum tamquam huic opinioni patrocinantem, sed ipse eam non sequitur: « Verum, inquit, oppositum me docuit observantia... Et ideo hoc solum ex modo celebrationis dijudicari

potest ». Et addo Roncaglia et Quarti asserere communiter doceri mortale esse.

¹⁾ Concina, *loc. cit., cap. 10, n. 1*, id satis perspicue innuit, dicens negligentiam illam crassam non videri carere implicito saltem contemptu.

^{m)} Gobat non satis recte a Benedicto XIV hic citatur, sicut nec Cotonius nec Bissus. — Gobat enim, *tr. 3, n. 814*, dicit circiter semihoram impendendam esse; et *n. 815*, reprobatur sacerdotes qui tres quadrantes impendunt. — Cotonius, *Controv. lib. 2, contr. 5, n. 104*: « Ego non probo, inquit, quod Missae celebrandae impendatur minus quam semihora,

[Contin.] Tournely, Quarti et Merati ⁿ⁾, ex Tridentino ¹ et ex bulla S. Pii V, ubi praecipitur *districte... in virtute sanctae obedientiae...*, *juxta ritum, modum ac normam* in Missali praescriptam decantari ac legi. Ex quibus verbis *districte* et *in virtute, etc.*, non dubitandum quin tale praeceptum circa Missae caeremonias sit quidem grave. — Quamobrem, sicut qui omittit caeremonias in materia levi non excusatur a levi culpa: ita qui in materia gravi, a gravi culpa non excusabitur; ut diximus mox supra cum Croix, Roncaglia, Wigandt et Concina. Impossibile autem est Missam perfici infra quadrantem, quin omittantur aut verba aut caeremoniae, vel saltem quin notabiliter imminuatur decentia et gravitas tanto sacrificio debita. Hoc sedulo animadvertendum: quis enim forte dicet quod ipse bene pronuntiat integra Missalis verba, et bene adimplet cunctas Missae caeremonias. Verum, licet detur aliquis ita lingua et motu expeditus, ut intra tale tempus satisfaceret omnibus Missalis verbis et caeremoniis; attamen saltem est moraliter impossibile quod iste celebret, quin notabiliter detrahat ex una parte reverentiae ab eo praestandae erga sacrificium, et ex alia, quin ipse sit causa ut populus assistens non deficiat in veneratione quae eidem sacrificio debetur.

Irreverentia erga Missam.

Porro, loquendo in primis de *reverentia* ab ipso celebrante erga Missam exhibenda, Tridentinum ² ita nos instruit: *Quanta cura adhibenda sit, ut sacrosanctum Missae sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris Litteris eum vocari qui opus Dei facit negligenter. Quod si necessario fatemur, nullum aliud opus adeo sanctum ac divinum a Christifidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium....., satis etiam apparet omnem operam et diligentiam in eo po-*

nendam esse, ut quanta maxima fieri potest interiori cordis munditia et puritate atque exteriori devotionis ac pietatis specie peragatur. Proinde addit: *Cum igitur multa jam, sive temporum vitio, sive hominum incuria et improbitate irrepsisse videantur, quae a tanti sacrificii dignitate aliena sunt: ut ei debitus honor et cultus ad Dei gloriam et fidelis populi aedificationem restituatur, decernit sancta synodus, ut ordinarii locorum episcopi ea omnia prohibere atque e medio tollere sedulo curent ac teneantur, quae vel avaritia (idolorum servitus) vel irreverentia, quae ab impietate (nota) vix sejuncta esse potest, vel superstitio (verae pietatis falsa imitatrix) induxit.* — Primo igitur concilium declarat maledictionem (a Jerem. XLVIII) prolatam in negligenter exsequentes functiones cultui divino addictas, intelligi praecise fulminatam in sacerdotes celebrantes sine debita reverentia ac gravitate; subdens hujusmodi negligentiam eam invehere irreverentiam *quae ab impietate vix sejuncta esse potest.* Si autem caeremoniae in Missa ad eum quippe finem ab Ecclesia praescribuntur, ut debita praestetur reverentia erga tam venerabile mysterium, ipsas exhibendo cum eo decore et gravitate, quae majestati tanti sacrificii conveniunt; quomodo unquam levis censi poterit irreverentia Missae irrogata ab eo celebrante, qui tam celeriter illam solvendo, non poterit quidem celebrare absque plurimis defectibus, nimirum quin verba, benedictiones et genuflexiones mutilet, quin indecenter se moveat et convertat, et quod magis dedecet, quin verba cum caeremoniis complacet, aut ipsa contra rubricarum praescriptum anticipet vel postponat? Quae sic agendo non poterit non notabiliter detrudere intrinsecae decentiae debitae sacrificio, quod expostulat, ut non tantum caeremoniae persolvantur, sed persolvantur cum gravitate convenienti, quae intra

¹ Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 13. — ² Sess. 22, decret.

de observ. etc., in celebr. Missar.

sicut nec plus quam duo quadrantes cum dimidio, quando illi plures, praesertim saeculares, intersunt, ne taedio afficiantur». — Bisus denique, *Hierurgia, lit. B, n. 135*, scri-

bit: « Mediam... horam vel paulo minus esse in Missae celebratione impendendam ».

ⁿ⁾ De Merati vide notam g, ad n. 399, ubi auctor iste parum dilucide loquitur.

spatium tam breve sane adhiberi non potest. — Hoc quoad reverentiam ab ipso celebrante praestandam.

Scandalum
populi.

Respectu autem ad *venerationem ingerendam adstantibus* erga Missam, attende id quod tradit idem Tridentinum¹: *Cumque natura hominum ea sit, ut non facile queat sine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem sustolli; propterea pia mater Ecclesia ritus quosdam..... instituit. Caeremonias item adhibuit, ut mysticas benedictiones....., ex apostolica disciplina et traditione: quo et majestas tanti sacrificii commendaretur, et mentes fidelium per haec visibilia religionis et pietatis signa, ad rerum altissimarum quae in hoc sacrificio latent excitarentur.* Ergo, sicut concilium docet, ad hoc sacrae caeremoniae institutae sunt, ut per talia visibilia signa fideles sacrificii majestatem et mysteriorum in eo contentorum sublimitatem animadvertant. — Sed cum hujusmodi caeremoniae exhibentur nimis festinanter, sicut quidem oportet eas persolvere intra tempus tam breve; tunc ipsae non tantum minime ingerunt debitam venerationem erga Missam, sed insuper sunt causa ut in populo veneratio deficiat. Ideoque, cum graviter laedatur finis caeremoniarum, sacerdos ita celebrans non valet excusari a gravi culpa propter grave scandalum quod populo praebet. Ac propterea apposite concilium Turonense anno 1583, praecepit ut sacerdotes bene instruantur in Missae caeremoniis, *ne... populum* (verba concilii) *sibi commissum a devotione potius revocent, quam ad sacrorum et tremendorum mysteriorum meditationem... et debitam eis impendendam venerationem invitent.* Qui autem cum excessiva festinatione, et consequenter sine convenienti decencia Missam persolvit, non solum non invitat assistentes ad contemplanda mysteria, nec ad exhibendam eis debitam venerationem; sed potius invitat ad venerationem abjiciendam; immo potius adstantium mentibus tentationes adversus fidem ingerit, auferendo aut saltem imminuendo credulitatem quod ibi Christus Dominus reali-

ter adsit, dum spectant eum tam irreverenter a celebrante recognitum. Ex hoc quidem est illud scandalum et nocumentum quod a gravi culpa nequit excusari.

Ita res se habet. Sed heu, quot sunt superiores isti, et quot sacerdotes, qui de hoc sibi scrupulum injiciunt! Exclamant concionatores, exclamant scriptores recte docentes, quod ingens divexatio caeremoniarum, et consequenter quod Missae absolutio infra quadrantem non potest excusari a culpa gravi; sed quot sunt ii qui curam habent haec vitandi? — Hujusmodi corruptela non quidem calamo, sed lacrymis esset persequenda: dum quotidie cernimus, non solum maximam partem sacerdotum saecularium hoc tremendum sacrificium peragere pejus quam tractant res temporales levioris momenti, ita oscitanter, ut nullam de tanto mysterio fidem habere videantur; sed (quod deplorabilius) etiam religiosi adhuc arctioris observantiae, qui in aliis rebus spiritualibus agendis magnam diei partem insumunt, Missam vero, quae omnium est divinissimum, non dubitant brevissimo tempore perficere: nec ipsi ab hoc detestabili abusu se abstinere, nec praelati eos corripere curant. — En quomodo de hoc conqueritur Ven. card. Bellarminus (relatus in bulla *Annus qui*, etc. nostri Summi Pontificis Benedicti XIV): *Aliud est etiam lacrymis uberrimis dignum, quod ob nonnullorum sacerdotum incuriam aut impietatem sacrosancta mysteria tam indecore tractentur, ut qui illa tractant videantur non credere majestatem Domini esse praesentem. Sic enim aliqui sine spiritu, sine affectu, sine timore et tremore, festinatione incredibili Sacrum perficiunt, quasi fide Christum Dominum non viderent, aut ab eo se videri non crederent.*

Abusus generalis.

401. - Dicit autem Merati², praeter rubricas Missalis quae considerantur tamquam regula proxima sacrorum rituum, adesse etiam decreta S. C. Rituum, quae censeri debent pariter ut regula proxima; cum haec S. Congregatio facultatem habeat declarandi omnia dubia quae circa ritus insurgunt, prout colligitur ex con-

Quid de decretis S. C. Rituum.

¹ Sess. 22, de Sacrific. Miss., cap. 5. — *Concil. Turon.*, tit. 8, de Sacrificio Missae, v. *Et ne quod*; ap. Labbe, tom. 21, col. 817. — *Bellarmin.*, de Gemitu columb., lib. 2,

cap. 5. — *Benedict. XIV*, bulla *Annus qui*, § 15, de die 19 Februar. 1749. — ² Part. 3, tit. 11, *Novae Observat.*, num. 3.

stitutione Sixti V: et ideo ejus resolutiones habentur tamquam Pontificis oracula. — Notat vero non omnes ejus declarationes dici *decreta* rigorose sumpta; sed tantum ea quae emanant in forma rigorosa decreti vel saltem in fine habent aliquam decreti clausulam, puta, *ab omnibus servetur; servari ab omnibus mandavit, etc.* Si vero sunt *declarationes tantum dubiorum*, tunc, juxta nonnullorum opinionem censentur dumtaxat directivae; reputantur enim sapientissimorum virorum responsa. Verum ait Ursaja hujusmodi resolutiones praeferendas esse aliorum doctorum opinionibus. — Hucusque Merati.

Idem sentit Eusebius Amort ¹. — In sequenti autem *qu. 10*, quaerit quid agendum, si in aliqua dioecesi vel ordine religioso vigeat consuetudo contraria rubricis? Et sic respondet: *S. C. Rituum constanter tolerat consuetudinem, saltem immemoriam contrariam rubricis. Itaque tuta conscientia, licet se conformare consuetudini dioecesanae, praesertim in rebus levioris momenti quae non... cedunt in deformitatem cultus publici.* Idque eruit ex pluribus decretis S. Congregationis apud Merati, ubi ait apparere non rejici consuetudines, nisi contineant positivam indecentiam, quae nequeat decenter tolerari.

402. — Praescribit autem rubrica celebrantem debere esse *calceatum*. — Ad hoc tamen sufficit ut sit indutus crepidis, vulgo

Celebrans, sub veniali calceatus esse debet.

Sixtus V, constit. 74 in Bullar. Cherubini, (in Bullar. Mainardi, const. 117) *Immensa*, de die 22 Januar. 1577, Congr. 5. — *Ursaja*, tom. 1, part. 1, discept. 7, num. 22. — ¹ De Sacram. Ordinis, § 25, qu. 9. — *Merati*, Series decretor., num. 2, 4, 5, 24, 26. — ² Lib. 6, part. 2, n. 399. — ³ Disp. 82, sect. 3, v. f. — ⁴ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 15, i. f. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ Disp. 20, n. 102. — ⁷ Tr. 22, punct. 10, num. 9. — ⁸ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 3. — ⁹ De Euch.,

dictis *pianelle*, seu *pantofole*; ut recte ait Croix ², et communis usus habet.

Commune autem est quod celebrare sine causa *nudis pedibus*, secluso contemptu, non excedit veniale. Ita Suarez ³, Laymann ⁴, Croix ⁵, Lugo ⁶, Palaus ⁷, Roncaglia ⁸, Bonacina ⁹; et Salmant. ¹⁰ cum Vasquez ^{a)}, Sà, Coninck ^{a)} et aliis passim; contra Silvestrum ^{b)}. — Diximus: *sine causa*; nam ex necessitate aut rationabili causa, dicunt Croix ¹¹ cum Sporer et Pasqualigo; item Laymann et Philibertus ^{c)}, apud Salmant. ¹², nullum esse peccatum.

Rationabilis causa excusat.

Dicit etiam Croix ¹³ cum Vasquez, Dicastillo et Gobat, eum qui non posset celebrare sine *baculo*, licite posse illo uti. Additque ibid. Gobat quod si quis nequiret celebrare nisi utroque brachio super altari innixio, licite sic celebraret privatim; non autem publice, nisi hoc faceret ex necessitate ^{d)}. Hoc tamen puto non excedere veniale: a quo videtur excusari posse qui ob infirmitatem nequiret rectus stare, et ex sua devotione vellet celebrare, modo vitetur populi admiratio. — Dicunt etiam Croix ¹⁴ et Pater Concina ¹⁵, quod si quis non possit elevare hostiam, sed potest reliqua, potest celebrare privatim; et etiam publice ^{e)}, si adsit necessitas et populus moneatur. Sed puto satis esse populum tantum monere si quis ex devotione celebret.

Quid de celebrante utroque brachio innitente super altari.

Quid de eo qui nequit elevare hostiam.

403. — « Unde veniale tantum erit:

« 1°. Omittere orationes dici solitas, « dum sacerdos se induit; ut (contra Na-

Omissiones leves in Missa.

qu. ult., punct. 9, num. 29. — ¹⁰ Tract. 5, cap. 4, n. 100. — Sà, v. *Missa*, n. 15. — ¹¹ Loc. cit. — *Spor.*, part. 2, cap. 6, n. 416. — *Pasqual.*, qu. 824, n. 9. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 15, i. f. — ¹² Tr. 5, cap. 4, n. 100. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 402. — *Vasq.*, disp. 233, cap. 4, n. 38. — *Dicast.*, tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 10, n. 215. — *Gobat*, tr. 3, n. 385. — *Ibid.* ap. *Croix*. — *Gobat*, tr. 3, n. 744 et 745. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 427. — ¹⁵ De Sacrif. Miss., cap. 10, n. 4.

402. — ^{a)} Vasquez, *disp. 233, cap. 4, n. 39*, adducit Silvestrum dicentem id esse in praeepto. Quod non reprobatur nec probatur, licet Salmant. eum citent pro opinione quae negat id veniale excedere. — Coninck, *qu. 83, n. 251*, scribit requiri ex honestate, et addit: « Aliqui tamen putant non esse grave peccatum, cessante scandalo, sine his celebrare ».

^{b)} Silvester, v. *Missa I, qu. 2, § Secundum*: « Debet etiam omnia habere quae sunt de universali communi ritu celebrationis..., et

secundum Dire., calceamenta, licet de bene esse et non necessario benedicta ».

^{c)} Philibertus Marchinus, *tr. 3, part. 3, cap. 14, n. 3*, pro hac limitatione a Salmant. citatus, eam revera silentio praetermittit.

^{d)} Quod si necessitas illa, addit Gobat, « sit futura frequens, monito superiore legitimo ». Quod Croix, *loc. cit.*, n. 402, non notavit.

^{e)} Concina loquitur de sola privata celebratione.

« varrum, Silvium ^{a)} et Azor) docent Laymann, Fagundez, Diana ¹. — Lotionem « autem manuum ante vel post Missam, « etsi facile omitti non debeat, non videri « sufficientem materiam rigorosi praecepti, tenent Suarez et Tamburinius ².

« 2°. Omittere *Gloria* vel *Credo*, vel in « canone nomen alicujus Sancti, vel ea « quae tempore paschali interponuntur « inter *Communicantes* aut infra actionem. Diana ³ ex Filliuccio, Quintanadvenas, etc. — In Missa autem quae canitur, non legere evangelium submissa « voce, Diana ⁴ negat esse peccatum, ex « Sanchez et aliis decem: quod rubrica sit « tantum directiva.

Omissa
non semper
repetenda.

« Si quis autem in Missa advertat aliquid « quid a se omissum, regulariter non esse « repetendum ait Suarez et Tamburinius ⁵. — Dicit: *regulariter*. Quia 1°. si « sit de substantia, v. gr. aliquid pertinens « ad consecrationem, certum est debere repeti. 2°. Si dum secreto orat, post pauca « verba certo advertat se aliquid notabile « omisisse, v. gr. die Paschae *Communicantes*, paululum regrediendum esse et « repetendum censet Tamburinius ⁶. Ita « Filliuccius, Diana ⁷, Escobar ». — Ita communiter omnes cum Sporer ⁸: qui recte infert cum aliis, nullo modo esse repetenda *Gloria* aut *Credo*; aut praefationem, sive *Communicantes*, *Hanc igitur*, propria, si omissa fuerint; vel evangelium aut epistolam, si dicta est una pro alia.

Navar., lib. 3, consil. 3, n. 4, de celebr. Miss. — *Asor*, part. 1, lib. 10, cap. 29, qu. 5. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 12, i. f. — *Fagund.*, de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, num. 9. — ¹ Part. 2, tr. 14, resol. 41. — *Suar.*, disp. 82, prooem. — ² Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 7, § 7. — ³ Part. 2, tr. 14, resol. 49 et 59; cfr. part. 9, tr. 8, resol. 53. — *Fill.*, tr. 5, num. 155. *Quintanadv.*, tract. 7, singul. 39, n. 5. — ⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 42; cfr. part. 9, tr. 6, resol. 19. *Sanch.*, Consil., lib. 7, cap. 2, dub. 13. — *Suar.*, disp. 85, sect. 2, concl. 2. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 2, num. 24. — ⁶ Loc. cit., num. 25 et 26. — *Fill.*, tract. 5, num. 155. — ⁷ Part. 2, tract. 14, resol. 59. — *Escob.*, tr. 1, exam. 11, cap. 4, num. 40 (edit. Lugd. s. d.). — ⁸ Part. 2, cap. 6, num. 433. — ⁹ Disp. 83, sect. 3. —

404. — Quoad omissionem partium Missae, oportet distinguere partes ordinarias ab extraordinariis.

Partes *ordinariae* sunt illae quae semper dicuntur vel aguntur; et has omittere de se est peccatum grave, nisi levitas materiae excuset. — Hinc communiter DD. dicunt esse mortale omittere confessionem cum aliis in principio Missae, epistolam, evangelium, collectas principales, offertorium, fractionem hostiae et illius mixtionem in Sanguinem. Ita Suarez ⁹, [Contin.] Tournely ¹⁰, Sporer ¹¹, Concina ¹², Mazzotta ¹³, Roncaglia ¹⁴, Viva ¹⁵, Tamburinius ¹⁶ et alii passim (licet non omnia haec reperies apud omnes hos auctores). — Idem dicendum cum [Contin.] Tournely ¹⁷ de omissione praefationis.

Omittere
partes ordinarias, lethale ex genere suo.

Casus particulares.

405. — In canone autem mortale est omittere quamlibet orationem; vel ejus verba mutare ut sensus varietur; vel aliquod verbum omittere, quo sublato reliqua verba sensum non faciunt. Concina ¹⁸; et Croix ¹⁹ cum Diana ^{a)}, Filliuccio ^{a)} et Aversa. — Idem dicendum de omissione *Pater noster* vel *Agnus Dei*: cum Mazzotta, Pasqualigo, Concina et Tournely (licet Croix ²⁰ id vocet satis rigidum: sed immerito). — Idem cum Tournely de *Libera nos, Domine non sum dignus et Quid retribuam*. — Idem dicendum de purificatione patenae et calicis post summptionem. Pasqualigo ²¹ et [Contin.] Tournely ²².

¹⁰ Cap. 9, art. 2, sect. 8, v. *Ceterum*, et v. *Quod pertinet ad*. — ¹¹ Loc. cit., n. 425. — ¹² De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 2. — ¹³ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 1, resp. 2. — ¹⁴ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 4, resp. 1. — ¹⁵ De Euch., qu. 5, art. 7, n. 1. — ¹⁶ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 2. — ¹⁷ Cap. 9, art. 2, sect. 8, v. *Ceterum*. — ¹⁸ De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 2. — ¹⁹ Lib. 6, part. 2, num. 418. *Aversa*, qu. 11, sect. 12, v. *Quarto*. — *Mazzotta*, tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 1, resp. 2. — *Pasqual.*, qu. 202, num. 11. — *Concina*, loc. cit., num. 2. — *Cont. Tourn.*, loc. cit., v. *Sed quid de iis*. — ²⁰ Lib. 6, part. 2, num. 419. — *Cont. Tourn.*, cap. 9, art. 2, sect. 8, v. *Sed quid de iis*. — ²¹ Qu. 208, n. 1 et 3. — ²² Loc. cit., v. *Quod pertinet*.

403. — ^{a)} Silvius, in qu. 83, art. 6, qu. 3, n. 8, (edit. Antverp. 1622) videtur Navarro consentire, eo quod illum non reprobatur. Sed edit. Antverp. 1667 et Veneta 1726, loc. cit., adducit etiam Navarri sententiam, quam dicit aliis duram videri, et addit: « Probabile ergo est non futurum mortale, si sine contemptu

omnes omittantur ». Hic enim est sermo de omissione *omnium* illarum precum.

405. — ^{a)} Diana, part. 2, tr. 14, resol. 49, negat peccare mortaliter sacerdotem qui ex intentione omittit in canone nomen alicujus Sancti, « quia in hac materia datur etiam parvitas materiae ». — Et Filliuccius, tr. 5,

Idem dicendum, si quis omitteret decem vel octo nomina Sanctorum; ut verius censent Salmant.¹ et Diana² (contra Bernal et Pasqualigo). — Putant autem Concina^{b)} et Nuñez apud Renzi³, esse etiam mortale omittere unius vel alterius Sancti nomen. Sed rectius et communiter id negant [Contin.] Tournely⁴, Roncaglia⁵, Salmant.⁶; Croix⁷ cum Filliuccio^{c)}, Aversa^{c)} et Diana^{c)}; Elbel^{d)}, Sporer^{c)}; Renzi⁸ cum Suarez et Granado. — Et probabiliter Quarti⁹, Tournely et Roncaglia excusant a culpa gravi omittere tria vel quatuor nomina Sanctorum.

Aliae omissiones veniales.

406. — Veniale autem est omittere *Kyrie eleison*; ut Roncaglia¹⁰, Diana^{a)}, Wiggandt¹¹ et Elbel¹². — Idem dicunt Mazzotta¹³, Lugo^{b)} et Tamburinius¹⁴, de evangelio S. Joannis; contra Roncaglia¹⁵, qui

¹ Tr. 5, cap. 4, n. 118. — ² Part. 10, tr. 16, resol. 36. — Bernal, de Sacram., disp. 6, n. 93. — Pasqual., qu. 202, n. 8. — Nuñez, qu. 83, art. 4, dub. 2, concl. 2. — ³ Cap. 4, qu. 16. — ⁴ Cap. 9, art. 2, sect. 8, v. *Quod spectat*. — ⁵ De Sacrific. Miss., cap. 3, qu. 4, resp. 1. — ⁶ Tract. 5, cap. 4, n. 118. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 418. — ⁸ Cap. 4, qu. 16. — Suar., disp. 83, sect. 3. — Granad., in 3 P., controuv. 6, de Euch., tr. 14, disp. 14, num. 3. — ⁹ Quaest. proem., sect. 3, punct. 3, v. *Dico* 4. — Cont. Tourn., loc. cit. —

non improbabiler ait cum Suarez^{c)}, hujus omissionem esse mortale: saltem dico, si adsit scandalum. — Veniale est omittere unam vel alteram crucem super oblata, vel tunctionem pectoris, aut elevationem manuum^{d)}. Roncaglia¹⁶ et Diana¹⁷. — Idem ait Croix¹⁸ cum Quarti de omissionem psalmi *Judica*, signi crucis super aquam, ablutionis digitorum in Missa et similium.

Veniale etiam est omittere unam ex tribus collectis principalibus; ut communiter dicunt Tournely^{e)}, Concina¹⁹, Elbel^{e)}; et Croix²⁰ cum Quarti. Immo Tamburinius^{e)} putat nec etiam esse mortale omittere duas ex his orationibus; sed alii rectius contradicunt. Suarez^{e)}, Palaus^{f)}, Concina^{g)}, Salmant.^{h)} et Sporerⁱ⁾: qui addit quod si omissa sit prima oratio, ipsa cum secreta est recitanda, non vero

Omittere duas ex principalibus collectis, lethale.

Ronc., loc. cit. — ¹⁰ De Sacrific. Miss., cap. 3, qu. 4, resp. 2. — ¹¹ Tr. 15, n. 75, resp. 3. — ¹² Sacr., part. 1, confer. 20, de Altari, etc., n. 283. — ¹³ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 1, v. f. — ¹⁴ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 2, n. 5. — ¹⁵ Loc. cit., qu. 4, resp. 1. — ¹⁶ Loc. cit., qu. 4, resp. 3. — ¹⁷ Part. 5, tr. 5, resol. 45. — ¹⁸ Lib. 6, part. 2, n. 417. — Quarti, qu. proem., sect. 3, punct. 1, collig. 1; et part. 2, tit. 7, sect. 3, dub. 2 et 3. — ¹⁹ De Sacrific. Miss., cap. 10, n. 3. — ²⁰ Loc. cit., n. 421. — Quarti, part. 1, tit. 9, dub. 1.

cap. 5, n. 155, veniale esse ait « si omittatur nomen alicujus Sancti, vel tempore paschali ea quae interponuntur in c. *Communicantes*, aut in actione *Hanc igitur oblationem*, etc.

^{b)} Concina additus esse videtur ex amanuensis vel typographi oscitantia. Renzi enim, postquam exposuit sententiam dicentem esse veniale, addit: « Contrarium dixit Nugnus », ita ut loco verbi *Contrarium*, amanuensis vel typographus legerit et scripserit *Concina*. Atvero Concina, loc. cit., cap. 10, n. 2, sicut ipse S. Alphonsus, id dumtaxat veniale esse asserit.

^{c)} Filliuccius, tr. 5, cap. 5, n. 155; Aversa, qu. 11, sect. 12, v. *Quarto*; Diana, part. 2, tr. 14, resol. 49, dicunt esse veniale omittere aliquem Sanctum. Non igitur recte citantur a Croix. — Sporer autem, part. 2, cap. 6, n. 426, veniale esse ait omittere unum et alterum verbum canonis, nomen unius Sancti in orationibus ante et post consecrationem ».

^{d)} Elbel, Sacram., part. 1, confer. 20, de Altari, etc., n. 283, veniale esse ait « si quis omitteret... unum dumtaxat verbum in canone ».

406. — ^{a)} Diana, part. 2, tr. 14, resol. 59, non loquitur de *Kyrie eleison*.

^{b)} Lugo, de Euch., disp. 20, n. 104, tacitus praetermittit evangelium S. Joannis.

^{c)} Suarez, disp. 83, sect. 3, non citatur a

Roncaglia, et videtur loqui de omissionem primi evangelii; dicit enim: « Est ergo aliqua culpa, mortalis quidem, si notabilis pars omittatur ut v. gr. epistola, evangelium, vel alia similis quae sunt veluti membra principalia, ut sic dicam, unius corporis heterogenei ».

^{d)} Licet S. Alphonsus in 2^a jam editione legerit *lavationem manuum*; attamen Roncaglia et Diana, quos citat, dicunt *elevationem manuum*, uti hic scribitur.

^{e)} Cont. Tournely, loc. cit., sect. 8, v. *Ceterum*, lethale esse negat « si omiserit tantum unam aut aliam collectam ». — Et idem dicunt Tamburinius, loc. cit., n. 5; et Suarez, loc. cit. — Elbel autem, loc. cit., n. 283, negat esse lethale omittere « solum... orationem ordinariam ».

^{f)} Palaus, non loquens de collectis, scribit: tr. 22, punct. 11, n. 1, mortalem esse omissionem « cujuslibet partis integrae ex his quae pro omni sacrificio sunt ab Ecclesia institutae ».

^{g)} Concina, cap. 10, n. 3, dicit venialem esse omissionem principalis collectae « uno tantum in loco »; mortalem vero omissionem, « tribus in locis ».

^{h)} Salmant., loc. cit., n. 112, id non habent.

ⁱ⁾ Sporer, n. 426, veniale esse ait omittere « collectam vel commemorationem aliquam ». Et n. 433 additionem affert quae ipsi a S. Alphonso tribuitur.

postea. — Ita de collecta propria: nam aliae orationes quae praeter eam adduntur in Missa, non erit mortale eas omittere; ut Palaus¹ et Concina².

Si autem in Missali verba canonis sint detrita, et non possit aliud Missale haberi, nisi post longum tempus; illa omittere cum memoria non tenentur, nullum est peccatum. Mazzotta³; et Croix⁴ cum Pasqualigo et Verricelli⁵. — Id tamen intelligendum si sacerdos hoc prius non adverterit.

407. - Mutilare autem verba, aut syncope intermediare, salvo sensu et secluso scandalo, non est plus quam veniale. Croix⁴ cum Pasqualigo et Quarti, ac Mazzotta⁵: qui probabiliter addit nullum esse peccatum, si id ex naturali defectu fiat.

408. - Peccaret quidem sacerdos, si in purificatione calicis sola aqua uteretur: cap. *Ex parte 5, de celebr. Missar.*, ubi dicitur: *Semper sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistiae sacramentum.* Sed hoc non erit plus quam veniale; ut communiter dicunt Concina⁶, Pasqualigo⁷; et Croix⁸ cum Tamburinio: qui id etiam a veniali excusant, si sacerdos sit abstemius, contra Gavantum⁹. — In ablutione autem digitorum, dicunt Pasqualigo¹⁰, Quarti⁹, Gobat apud Croix; et Bissus apud Merati¹⁰ nullum esse peccatum solam aquam adhi-

bere. Sed melius dicunt Concina¹¹ ac Bonamicus^{c)}, Corsettus^{c)} et Arnaud^{c)}, apud Merati^{c)}, id non excusari a veniali, si fiat sine dispensatione Pontificis. Excusabitur tamen (ut dicunt), si adsit rationabilis causa: pro qua puto quidem sufficere aliquem esse abstemium, vel vinum esse rubeum, quo purificatoria evaderent indecenter maculata.

Hic obiter advertendum decentius esse ut Sanguis sumatur unico haustu, prout communiter docetur. Permittunt vero Bauldry, Cabrinus, Arnaud et alii, apud Merati¹², posse calicem secunda et tertia vice ad os admoveri, ut reliquiae Sanguinis absumantur; sed melius dicunt Tonellius, Castaldus et Crassus^{d)}, semel calicem ori admovendum, aliquantulum immorando, ut reliquiae omnes (quantum fieri potest) attrahantur. — Monuit autem S. Pius V in quadam epistola apud Gavantum¹³, ut in calicem effundatur eadem vini quantitas in qua fuerunt species Sanguinis; et sumatur per eandem partem qua sumptus est Sanguis.

Haec hactenus quoad partes ordinarias.

409. - Quoad vero partes *extraordinarias*, scilicet quae non in omni Missa dicuntur, eas omittere non est nisi veniale: ita communiter omnes. — Nisi tot partes omittantur, quae simul sumptae

Item in ablutione digitorum, seclusa rationabili causa.

Quomodo sit sumendus Sanguis.

Quantitas vini ad purificationem calicis.

Omittere partes extraordinarias, veniale, nisi quantitas sit notabilis.

¹ Tr. 22, punct. 11, n. 1. — ² Tract. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 2, resp. 2. — ³ Lib. 6, part. 2, num. 418. — *Pasqual.*, qu. 202, n. 10. — ⁴ Loc. cit., n. 442. — *Pasqual.*, qu. 232, n. 3 et 4. — *Quarti*, part. 1, tit. 16, dub. 4, v. *Dico* 2. — ⁵ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 3, i. f. — ⁶ Cap. 10, n. 3. — ⁷ Qu. 209, n. 2 et 4. — ⁸ Loc. cit., n. 423. — *Tambur.*, Method. celebr. Miss., lib. 3, cap. 9, n. 5 et 6. — ⁹ Quaest. prooem., sect. 3, punct. 6, i. f. — *Gobat*, tr. 3, n. 852. *Croix*, loc. cit. — *Bissus*, Hierurgia, lit. A, num. 426.

¹⁰ Part. 2, tit. 10, rubr. 5, Nov. Obs., n. 21. — ¹¹ Cap. 10, n. 3. — *Bauldry*, Man., part. 3, cap. 7, tit. 10 bis, rubr. 5, n. 2. *Cabrin.*, Epitome SS. Rit., cap. 13, n. 18. — *Arnaud*, Epitome, tr. 1, part. 2, tit. 10, n. 9. — ¹² Loc. cit., n. 20. — *Tonell.*, Enchirid., lib. 2, tit. 10, rubr. 5, n. 3. — *Castald.*, lib. 2, sect. 8, cap. 7, n. 9. — *S. Pius V*, epist. ad archiep. Tarraconen., die 8 Januar. 1571; habetur etiam in Archiv. Vatic.: S. Pius V, ad Princip., anno V, vol. 15, fol. 289^t et 290. — ¹³ Part. 2, tit. 10, n. 5, lit. y.

j) Concina, loc. cit., ita sane docet, « dummodo tot non omittantur, quae simul sumptae constituent materiam gravem ».

k) Verricelli male citatur a Croix; etenim, de apostol. Missionib., qu. 301, hoc assertum non habet.

408. - a) Gavantus scilicet, part. 2, tit. 10, n. 5, lit. y, scribit: « Nec abstemii debent sine vino purificare calicem, Papa inconsulto, ex Romana praxi ».

b) Pasqualigo, qu. 209, n. 7: « Quod spectat, inquit, ad usum aliquorum solius aquae, an sit laudandus, remitto prudentum iudicio. Hoc pro certo habeo, quod melius sit servare

rubricas, nisi adsit causa in contrarium, quam non servare ».

c) Bonamicus, Osservaz. ecclesiast., part. 1, osserv. 5, n. 13; et part. 2, n. 43; Corsettus, Prax. caeremon., tr. 2, part. 1, sect. 1, n. 69; et sect. 2, n. 23; Arnaud, Epitome, tr. 1, part. 2, tit. 10, n. 10, negant posse fieri ablutionem sine vino, inconsulto Pontifice. Fateor tamen eos auctores non pro hac parte a Merati, loc. cit., n. 21, citari.

d) Parisius de Crassis, de Caeremon. Cardinal., lib. 2, cap. 4, v. f., non recte allegatur a Merati ex Gavanto; dicit enim: « Modeste capiat Sanguinem..., curans diligenter repetito

notabilem materiam constituerent; ut bene advertunt Concina¹ et Wigandt², quidquid dicant Quarti et Pasqualigo, apud Croix³. Vide dicta n. 400.

Veniale autem tantum erit omittere *Gloria* aut *Credo*, sequentiam, collectas (praeter propriam Missae); tractum, praefationem, vel *Communicantes*, aut *Hanc igitur*, specialia^{a)}. — Ita communiter Concina⁴ et Wigandt⁵, Palaus⁶, Roncaglia⁷, Mazzotta⁸; Elbel⁹ cum Henno; et Croix¹⁰ cum Lugo, Diana et Filliuccio.

Lotio manuum ante Missam debet fieri saltem sub veniali; et sub gravi, si manus sint valde immundae, propter reverentiam sacrificii: ut recte dicunt Roncaglia¹¹; et [Contin.] Tournely¹² cum Quarti et aliis. — Omittere vero lotionem post Missam nullum erit peccatum, ut recte ait Croix¹³ cum Quarti.

410. - Dubitatur 1°. *An peccent mortaliter regulares qui in canone nominant nomen sui generalis vice episcopi?*

Affirmant Viva¹⁴, Renzi¹⁵ et Diana¹⁶: ex quadam declaratione S. Congregationis^{a)}, apud Rodriguez et Villalobos. — Sed negant Sporer, Rodriguez^{b)}, Tamburinius et Bordonus, apud Croix¹⁷. Quia, ut dicunt, haec non videtur gravis materia,

et de tali declaratione authentice non constat.

Notandum autem quod in canone debet nominari episcopus, non celebrantis (ut putat Croix¹⁸), sed loci; ut universalis usus habet (saltem apud nos), et cum communi sententia tenent Merati¹⁹; et Gavantus, Gobat, etc., apud Croix²⁰: ex declaratione S. Congregationis^{c)}. — Et probatur clare ex rubrica²¹, ubi dicitur quod si episcopus loci sit vita functus, omittitur nominari episcopus.

Dubitatur 2°. *An sit veniale omittere orationes ante vel post Missam?*

Affirmant^{d)} Salmant.²² cum Fagundez et Leandro, loquendo tamen de illis quae post Missam assignantur. — Sed communiter negant Gavantus²³, [Contin.] Tournely²⁴, Antoine²⁵, Holzmann²⁶, Palaus²⁷, Tamburinius²⁸, Elbel²⁹ et Roncaglia³⁰. Quia in rubrica non adest de illis praeceptum; sed tantum insinuatio, cum ibi in praeparatione Missae solummodo dicatur: *Orationes pro temporis opportunitate* (hoc est commoditate) *dicendae*. Quae de re Gavantus ait: *Inde patet nullum esse peccatum, si celebraturus eas omitat; et communius omittuntur... a sacerdotibus*. — Hoc tamen non obstante, sa-

In canone nominandus episcopus loci.

Omittere preces ante vel post Missam, nullum peccatum.

Lotio manuum ante et post Missam.

Regulares nominantes generalem in canone, loco episcopi, quomodo peccent.

¹ De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 3. — ² Tr. 15, n. 75, resp. 3. — ³ Quarti, Quaest. prooem., sect. 3, punct. 1, v. Collig. 4. — ⁴ Pasqual., qu. 200, n. 9. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 420. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Loc. cit., num. 75. — ⁸ Tr. 22, punct. 11, n. 1. — ⁹ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 4, resp. 2. — ¹⁰ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 1, resp. 2. — ¹¹ Confer. 20, de Altari, etc., n. 284. — ¹² Henno, de Euch., disp. 11, qu. 15, resol. 2. — ¹³ Loc. cit., num. 420. — ¹⁴ Lugo, disp. 20, n. 107. — ¹⁵ Diana, part. 2, tr. 14, resol. 59. — ¹⁶ Fill., tr. 5, n. 155. — ¹⁷ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ¹⁸ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 4. — ¹⁹ Quarti, part. 2, tit. 1, sect. 1, dub. 5. — ²⁰ Lib. 6, part. 2, n. 413. — ²¹ Quarti, part. 2, tit. 12, dub. 4. — ²² De Euch., qu. 5, art. 7, n. 1, v. Sequitur 2. — ²³ Cap. 4, qu. 16, v. An autem. — ²⁴ Part. 2, tr. 14, resol. 40. — ²⁵ Rodrig., Sum. (hispan.),

tom. 4, cap. 51, num. 13. — ²⁶ Villal., part. 1, tr. 8, diff. 31, num. 3. — ²⁷ Sporer, part. 2, cap. 6, n. 428. — ²⁸ Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 3, n. 7. — ²⁹ Bordon., resol. 25, n. 23. — ³⁰ Lib. 6, part. 2, n. 436. — ³¹ Loc. cit., num. 562. — ³² Part. 2, tit. 8, rubr. 2, Nov. Obs., n. 5. — ³³ Gavant., part. 2, tit. 8, n. 2, lit. n. — ³⁴ Gobat, tr. 3, n. 749. — ³⁵ Loc. cit., n. 562. — ³⁶ Part. 2, tit. 8, n. 2. — ³⁷ Tr. 5, cap. 4, n. 95. — ³⁸ Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 9. — ³⁹ Leand., tr. 8, disp. 7, qu. 62. — ⁴⁰ Part. 2, tit. 1, num. 1, lit. c. — ⁴¹ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 3. — ⁴² De Euch., cap. 3, qu. 6, resp. 2. — ⁴³ De Euch., n. 376. — ⁴⁴ Tr. 7, disp. 2, punct. 4, num. 6. — ⁴⁵ Method. celebr. Miss., lib. 1, cap. 7, § 1, num. 1. — ⁴⁶ Confer. 20, de Altari, etc., num. 268. — ⁴⁷ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ⁴⁸ Gavant., loc. cit.

haustu, ut totum Sanguinem cum particula bibat ».

409. - ^{a)} Id quod S. Alphonsus n. 404 notavit, hic quoque notandum est, scilicet non omnia haec reperiri apud omnes citatos auctores.

410. - ^{a)} Declaratio illa S. R. C., quae est de die 12 Nov. 1605, dicit: « Animadversione dignos esse censuit [S. Cong.] eos religiosos qui, antistitis nomine tacito, ejus loco in precibus sive in canone, suae religionis superiorem nominant ». *Decr. auth.*, n. 194. — Cfr. *Decr. auth.*, n. 924, ad 6; 1333, ad 9.

^{b)} Rodriguez, loc. cit., negat se condemna-

turum peccati mortalis, eum qui adderet aliquid in collecta, nesciens hanc declarationem, vel ignorans eam esse authenticam.

^{c)} Et S. R. C. declaravit die 8 April. 1690: « Nomen episcopi dioecesanis exprimendum est, juxta doctrinam Gavanti, *part. 2, tit. 8, n. 2, lit. n*, et non aliorum ». *Decr. auth.*, n. 1827, ad 1.

^{d)} Affirmant « ad summum » esse veniale Salmant. et Leander. — Fagundez vero negat esse plus quam veniale, immo ne veniale quidem fore ait, si loco illarum precum aliae recitentur.

Celebrare
sine ulla
praeparatione,
aliqua culpa.

cerdos qui sine ulla praeparatione, saltem domi facta, ad sacrificandum accederet, puto ab aliqua culpa non excusandum.

Dubitatur 3°. *An omittere orationes in induendo vestes sit peccatum?*

Negant Suarez ^{e)}, et Burchardus apud Gavantum ¹. E converso Azor ², Navarrus ³, et Silvius apud Escobar ⁴, censent esse mortale ^{f)}, quia, ut dicunt (sed non satis probabiliter), sicut est mortale celebrare sine vestibus, ita sine orationibus ad vestes. — Tenendum igitur cum communi sententia hanc omissionem esse culpabilem, sed non plus quam venialem ^{g)}; ut reputant Lugo ⁵, Bonacina ⁶, Laymann ⁷, [Contin.] Tournely ⁸, Salmant. ⁹; Palaus ¹⁰ cum Henriquez et Pitigiano; et Escobar ¹¹ cum Fagundez, Aversa, Manuele, Vega, etc. Aliter autem quidem sunt necessariae vestes sacrae ad reverentiam sacrificii, aliter orationes ad vestes.

Dubitatur 4°. *An peccet sacerdos, si in Missa solemni non recitet quae cantantur a choro?*

Negant ^{h)} Wigandt ¹², Navarrus ¹³, Dia-

Joan. Burchardus, Ordo Missae, n. 6, i. f. - ¹ Part. 2, tit. 1, n. 2, lit. b. — ² Part. 1, lib. 10, cap. 29, qu. 5. - ³ Consil., lib. 3, consil. 3, n. 4, de celebr. Miss. — Silvius, in qu. 83, art. 6, qu. 3, n. 8. — ⁴ Lib. 21, n. 505. — ⁵ Disp. 20, n. 106. — ⁶ De Euch., qu. ult., punct. 9, n. 32. — ⁷ Lib. 5, tr. 5, cap. 6, n. 12, i. f. — ⁸ Cap. 9, art. 2, sect. 8, qu. 12, dico 4. — ⁹ Tr. 5, cap. 4, num. 95. — ¹⁰ Tr. 22, punct. 10, num. 8. — ¹¹ Henrig., lib. 9, cap. 24, i. f., et in com., lit. q. — Pitigian., in 4, dist. 13, qu. 2, de poenis eorum qui celebr. sine amot. impedim., art. 10, i. f. — ¹² Lib. 21, n. 507. — Fagund., de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 9. — Aversa, qu. 11, sect. 12, v. Septimo. — Man. Rodrig., Sum., part. 1,

na ¹⁴; item Ledesma, Villalobos ⁱ⁾, Vega, apud Escobar ¹⁵; ac Pellizzarius, Tamburinus et Quarti ^{j)}, apud Mazzotta ¹⁶. Hi dicunt sufficere quod sacerdos attendat ad ea quae cantantur; ea enim quae ex utraque parte dicuntur, ad invicem communicantur, ut fit in Horis canonicis. Alii vero, ut Concina ¹⁷, et Pasqualigo ^{k)} apud Mazzotta, dicunt teneri sub mortali, juxta quantitatem materiae; quia id jam praescribitur in rubrica ¹⁸. — Alii tandem, ut Lugo ^{l)} et Aversa ¹⁹, non improbabili-ter dicunt teneri tantum sub veniali. Ratio, quia tunc revera non omittitur epistola vel evangelium in Missa; siquidem illa jam cantatur solemniter a ministris ad instructionem populi pro quo alte ea legi vel cantari instituta sunt. Unde lectio illa submissa magis videtur praescribi privatim pro ipso sacerdote quam pro populo. Potest ergo eadem materia omissa in se gravis fieri levis, si non a sacerdote, sed tantum a ministris dicatur; cum sacerdos et ministri in celebranda illa Missa faciant unum.

Non recitare in Missa solemni quae cantantur a choro, licitum, juxta alios.

Juxta alios, lethale si quantitas sit notabilis.

Non improbabili-ter, veniale tantum.

cap. 247, n. 13, concl. 12 (al., num. 12, i. f.). — Alonso de Vega, Sum. nueva, part. 2, cap. 41, cas. 8. — ¹³ Tr. 15, n. 75, v. Nota quod, post resp. 3. — ¹⁴ De Horis canon., cap. 10, n. 45. — ¹⁵ Part. 2, tr. 14, resol. 42. — Petr. de Ledesma., de Euch., cap. 24, concl. 5. — Vega, loc. cit., cas. 7. — ¹⁶ Lib. 21, num. 511. — Pellias., Man. regular., tr. 5, cap. 9, num. 35 et 36. — Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 2, n. 6. — ¹⁷ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 1, resp. 2. — ¹⁸ De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 3. — Mazzotta., loc. cit., v. Secundo. — ¹⁹ Part. 2, tit. 4, num. 7; et tit. 5, num. 4. — ²⁰ Qu. 11, sect. 12, v. Sexto... Item.

^{e)} Suarez, disp. 82, in prooem., loquitur de orationibus ad praeparationem Missae assignatis.

^{f)} Azor et Navarrus loquuntur de omissione omnium illarum precum. Quam sententiam Silvius, loc. cit., (edit. Antverp. 1622) refert, et non reprobatur. Sed cfr. notam a ad n. 403.

^{g)} Lugo et Bonacina negant esse mortale; sed Lugo hanc addit rationem: « Quia illa non est materia praecepti, sed instructionis et directionis ». — Cont. Tournely dicit esse venialem omissionem illam, non quidem ex rubrica, quam negat esse praeceptivam, sed ratione negligentiae aut taedii spiritualium. — Escobar et Fagundez negant esse plus quam veniale, etiam si omnes omittantur.

^{h)} Plerique ex auctoribus hic citatis loquuntur de illo qui non recitat epistolam et evangelium, quando in Missa solemni a diacono et subdiacono cantantur.

ⁱ⁾ Villalobos non fideliter citatur ab Escobar; nam, part. 1, tr. 8, diff. 31, n. 4, dicit usum stare pro opinione quae tuetur obligationem eas partes recitandi.

^{j)} Quarti, qu. prooem., sect. 3, punct. 7, diff. 3, sententiam hanc ut probabilem videtur reputare; sed dicit probabilius ea sub veniali recitanda esse.

^{k)} Pasqualigo non citatur a Mazzotta pro hac parte; et revera, qu. 212, n. 6, oppositae sententiae adhaeret, dicens: « Si celebrans non recitaret submissa voce quae cantantur a ministris vel a choro, posset excusari a peccato, quia adest opinio negans obligationem recitandi... Posset enim velle se conformare cum illa sententia. Aut ad summum damnandus esset tantum peccati venialis ».

^{l)} Lugo, disp. 20, n. 107, loquens de epistola et evangelio: « Facilius, inquit, posset forte excusari a peccato gravi ».

Dubitatur 5°. *An sit mortale celebrare Missam cum notabili voluntaria distractione?*

Voluntaria notabilis distractio in Missa, non lethalis juxta alios.

Juxta S. Doctorem et alios, lethalis in canone et communione.

Negat Croix ¹ cum Diana et Bardi; ac probabile putat Mazzotta ². Et hoc, etiamsi distractio esset sub consecratione aut sumptione; quia (ut dicunt) attentio interna in oratione non praecipitur sub gravi; juxta opinionem plurium doctorum (relatam *Lib. IV, n. 177, v. Tertia*). — Affirmant vero Concina ³, Roncaglia ⁴; et consentit Tamburinius ⁵ quoad ea quae recitantur in canone, et signanter sub consecratione et communione. — Huic sententiae potius ego adhaereo. Ratio, quia (praetermissa quaestione an attentio interna sit vel ne de essentia orationis, de qua dicto *n. 177* satis locuti sumus) sacrificium, praeter rationem orationis, habet insuper rationem cultus excellentissimi religionis, cui gravem videtur ille irrogare irreverentiam qui, dum proficitur actu religioso Deum colere, voluntarie se distrahit.

Addere aliquid leve in Missa, veniale.

411. - « 3°. Ex devotione leve aliquid « in Missa (etiam dum secreto orat) addere: v. gr. orationem dominicam vel « psalmum aliquem; vel in canone nominibus Sanctorum nomen patroni loci. « Tamburinius ⁶. — Dixi: *leve*; quia notabiliter addere esse mortale vult idem « Tamburinius ⁷, ex Bonacina ^{a)} ».

Additio ad introducendum novum ritum, lethalis.

Certum est apud omnes, esse mortale addere aliqua in Missa, animo introducendi novum ritum. Vide Suarez ⁸, Pa-

laum ⁹ et alios passim. Hinc recte Pater Concina ¹⁰ dicit peccare graviter qui adderet in Missa novas publicas preces. — Si vero ex importuna devotione addantur plures collectae ex eodem Missali, vel *Credo*, aut *Gloria*, *Pater*, *Ave*, vel quid simile, id non excedit culpam venialem ^{b)}. Ita communiter Concina ¹¹, Sporer ¹²; Palaus ¹³ cum Coninck; et Mazzotta ¹⁴ cum Suarez et Gobat. — Rationabiliter tamen censet Aversa apud Croix ¹⁵, esse mortale addere *Gloria* et *Credo* in Missa de *Requiem*; quia haec videtur satis gravis inordinatio.

Quando liceat addere collectas.

Probabiliter autem dicunt Concina ¹⁶, et Croix ¹⁷ cum Pasqualigo, quod, licet satius sit servare rubricam; non tamen est vetitum, ex aliqua causa vel ex devotione, addere unam collectam: adduntque Gobat et Piscara apud Croix ¹⁸, hoc fieri posse etiam in festo secundae classis, si adsit peculiaris causa ^{c)}. Collecta autem pro publica necessitate potest esse tertia ad libitum, vel addi pro quarta: Croix ¹⁹. Communior vero opinio est ibid., quod omittenda sit in festo primae et secundae classis. — Notandum hic ex decreto S. C. Rituum apud Croix ²⁰ quod, cum expositum est SS. Sacramentum, adhuc in Missa duplici ^{d)} potest de eo fieri commemoratio; tunc tamen praefatio debet esse communis vel propriae illius Missae; ut ex aliis decretis ejusdem S. Congregationis ^{e)} apud Pittonium ²¹.

In Missis autem votivis pro re gravi

¹ Lib. 6, part. 2, num. 443. *Diana*, part. 11, tr. 7, resol. 11. *Bardi*, Select. mor., lib. 8, qu. 6, num. 8. — ² Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 4. — ³ De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 13. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 2, resp. 3. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 3, n. 9. — ⁶ Loc. cit., cap. 5, § 3, n. 2. — ⁷ Loc. cit., lib. 2, cap. 5, § 2, n. 1; et § 3, n. 1. — ⁸ Disp. 83, sect. 1. — ⁹ Tract. 22, punct. 11, n. 1. — ¹⁰ De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 5. —

¹¹ Loc. cit. — ¹² Part. 2, cap. 6, num. 428. — ¹³ Loc. cit. *Coninck*, qu. 83, n. 267. — ¹⁴ Loc. cit., cap. 5, § 2, qu. 2. — *Suar.*, disp. 83, sect. 3, dico 2. — *Gobat*, tr. 3, n. 747 et 748. — *Aversa*, qu. 11, sect. 12, v. *Sexto*. — ¹⁵ Lib. 6, part. 2, n. 429. — ¹⁶ Loc. cit. — ¹⁷ Loc. cit. — *Pasqual.*, qu. 215, n. 9. — *Gobat*, loc. cit., n. 748. — *Piscara Castald.*, Prax. caeremon., lib. 2, sect. 8, cap. 3, n. 6. — ¹⁸ Loc. cit., n. 451. — ¹⁹ Loc. cit. — ²⁰ Loc. cit., n. 452. — ²¹ De Ritib., n. 1214 et 1647.

411. - ^{a)} Bonacina, *de Eucharistia, qu. ult., punct. 10, n. 19*, satis perspicue innuit non esse mortale, si *secreto* notabile quid addatur: « Videntur, inquit, ... graviter peccare, saltem si materiam notabilem publice recitent, et non secreto tamquam privata persona ».

^{b)} Non omnes auctores hic citati haec omnia habent.

^{c)} Gobat dicit posse addi ex causa peculiaris in duplicibus. — Croix vero et Piscara loquuntur de collecta praescripta ob publi-

cam necessitatem, quam volunt dici posse (immo et debere, ait Piscara) in duplicibus secundae classis.

^{d)} « Sed omittendum in festis primae et secundae classis », ut addit S. R. C. in illo decreto de die 2 Decembr. 1684. *Decr. auth., n. 1743, ad 4*; cfr. etiam *n. 2365, ad 1*.

^{e)} Decreta illa, prout habentur apud Pittonium et inter Decreta auth. S. R. C. *n. 1743, ad 6*, non videntur ad rem facere; de alio enim casu loquuntur.

et causa publica, semper dicitur *Gloria*. Croix¹. — Et in Missa solemni pro re gravi aut causa publica, v. gr. quadraginta Horarum, dicitur etiam *Credo*. Croix².

In Oratione *A cunctis* non vetatur nominari quivis Sanctus canonizatus, et etiam duo. — Sed non plures. Croix³. — Vetitum est vero addere in confessione, et tanto magis in canone, nomen alicujus Sancti; ut bene advertit Tamburinius⁴. — Et ita etiam vetitum est addere nomen aliorum Sanctorum in litanis publicis coram populo, ex decreto S. C. 8 Martii 1631 *f)* apud Gavantum⁵.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 464. — ² Loc. cit., n. 466. — ³ Loc. cit., n. 462. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 5, § 3, num. 9. — ⁵ Man. Episcop., v. *Litaniae*, num. 5. — *Azor*, part. 1, lib. 10, cap. 28, qu. 17. — *Silvest.*, v. *Missa I*, qu. 6, v. *Quantum*. — *Valent.*, in 2^{am} 2^{ae}, disp. 6, qu. 2,

412. — « 4°. Celebrare ante dictum Matutinum; ut contra Azor et Reginaldum *a)* « docent Silvester, Valentia, Suarez, Vasquez, Lessius, Fagundez, Laymann, etc.; « quorum plerique tamen cum Palao *b)* « dicunt esse veniale, si fiat sine causa: « licet et hoc Tamburinius *c)* in dubium « vocet. » — De hac quaestione, an liceat celebrare ante dictum Matutinum et Laudes, vide dicta n. 347.

413. — « 5°. Quae alta voce dicenda praescribuntur, adeo submissa dicere, ut adstantes audire non possint. Tamburinius⁶, « quidquid dicat Navarrus *a)* apud Sà *a)*. —

Celebratio ante Matutinum.

Quaedam alta, quaedam submissa voce recitanda.

punct. 10, § 5. — *Suar.*, disp. 82, sect. 1, dico 1. — *Vasq.*, opusc. de Benefic., cap. 4, n. 65. — *Less.*, lib. 2, cap. 37, num. 81. — *Fagund.*, de 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 17, num. 23. — *Laym.*, lib. 5, tr. 5, cap. 4, n. 5. — ⁶ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 9, § 1, n. 1.

f) Orationes Missae extraordinariae, quae in certis circumstantiis injunguntur, semper dicendae sunt post ordinarias orationes assignatas *de die* vel *de tempore*, nulla ex his omitta, ne illa quidem quae *ad libitum* dicitur; ita S. R. C. 17 Augusti 1709. *Decr. auth.*, n. 2198, ad 2. Ad orationes extraordinarias pertinent: — *a)* Oratio ab episcopo vel superiore praescripta, quae in festis dupl. 1. cl. regulariter omittitur. Potest tamen episcopus praecipere collectam etiam in duplici primae classis sub unica conclusione, si revera sit pro re gravi. S. R. C. 7 Aug. 1875. *Decr. auth.*, n. 3365, ad 3. In festis vero dupl. 2. cl. dici aut omitti poterit in Missa privata, sed in solemni omittenda. S. R. C. 15 Maji 1819. *Decr. auth.*, n. 2597 ad 2. In dominicis 1. et 2. classis non omittenda, exceptis dominica Palmarum et dominica 4^a Advent., si in eam vigil. Nativitatis cadit. S. R. C. 20 April. 1822. *Decr. auth.*, n. 2618, ad 2. — *b)* Oratio de SS. Sacramento, quae e S. R. C. 23 Jun. 1736, *dicenda est in Missa cantata*, durante expositione sub unica conclusione, si duae tantum sint orationes; si plures sint, unienda est in fine aliarum commemorationum, *Decr. auth.*, n. 2323, ad 1; n. 2327, ad 1; n. 2461, ad 3; n. 2515, ad 1. Item in Missis privatis fieri poterit, dummodo expositio fiat pro publica causa, etiamsi in pyxide. S. R. C. 7 Maji 1746. *Decr. auth.*, n. 2390, ad 4 et 5. — In oratione *A cunctis*, ad litt. *N.* exprimi debet titularis ecclesiae in qua celebratur; et regulares possunt nominare S. Fundatorem, dummodo titolarem non omittant. Si titularis sit S. Michael aut S. Joan. Baptista, horum nomina praeponenda sunt SS. Apostolis. Post invocationem B. M. V., et ante quoscumque alios Sanctos, exceptis S. Angelis et S. Joanne

Baptista, commemoratio S. Joseph facienda est. *Decr. auth.*, n. 1332, ad 5; 1609, ad 8; 2769, ad 7, qu. 1; 2822, ad 3, qu. 2; 1333, ad 6; 3249, ad 3; 3502; 3758. — De litanis vero S. R. C., die 8 Mart. 1631, absolute statuit: « In litanis non posse apponi alios Sanctos praeter descriptos in ipsis litanis ». *Decr. auth.*, n. 562. Cfr. etiam Indicem decretorum *auth.* v. *Litaniae*. Praeterea eadem S. R. C. declaravit litanias illas tantum publice recitari posse in ecclesiis et oratoriis publicis, quae habentur in Breviario aut in recentioribus editionibus Ritualis Romani ab Apostolica Sede approbatis. *Decreta auth.*, n. 3820, ad 1. Et haec prohibitio complectitur quamlibet earum recitationem a pluribus conjunctim in ecclesiis vel oratoriis publicis, absque ministris Ecclesiae, qua talis, inventu. *Ibid.*, n. 3916. Cfr. etiam n. 3981.

412. — *a)* Reginaldus, lib. 18, n. 167, scribit: « Ratio dicat talem ordinem regulariter servandum esse, non tamen sub mortali. Ceterum quidquid sit in speculatione, censuerim, cum in praxi res sit valde periculosa, nisi necessitas aperte urgeat, non esse utendum ea libertate: quin de mortali aut saltem de veniali valde gravi habenda est suspecta, propter virorum timorum communem sensum ».

b) De Palao, vide notam *c*, ad n. 347.

c) Quin etiam Tamburinius, *Method. celebr. Miss.*, lib. 1, cap. 7, § 2, expresse dicit: « Acquiescere non possum », videlicet Palao dicenti veniale esse.

413. — *a)* Navarrus, quidquid dicat Tamburinius, non aliud dicit, *de Horis canon.*, cap. 20, n. 14; et cap. 16, n. 54, quam illum peccare. Et ita etiam a Sà, v. *Missa*, n. 50, citatur.

« Immo notat idem Tamburinius ex card. de Lugo ^{b)}, a timoratis passim sine scrupulo « voce depressa legi ».

Ante omnia, hic notandum id quod habetur in rubrica ¹, ubi dicitur: *Sacerdos autem maxime curare debet, ut ea quae clara voce dicenda sunt, distincte et apposite proferat; non admodum festinanter, ut advertere possit quae legit; nec nimis morose* (notent qui in Missa indiscretam devotionem protrahunt), *ne audientes taedio afficiat; neque etiam voce nimis elata* (et in hoc etiam plures errant), *ne perturbet alios qui fortasse in eadem ecclesia tunc temporis celebrant; neque tam submissa, ut a circumstantibus audiri non possit; sed mediocri et gravi, quae et devotionem moveat, et audientibus ita sit accommodata, ut quae leguntur intelligant. Quae vero secrete dicenda sunt, ita pronuntiet, ut et ipsemet se audiat, et a circumstantibus non audiat.*

414. - Dubitatur 1°. *An peccet qui ita submisce pronuntiat verba, ut ne seipsum quidem audire possit?*

Ita submisce recitans ut nec se ipsum audiat:

Tamburinius ² ex Navarro ^{a)} dicit hunc non peccare; quia ut oratio sit vocalis, sufficit ut exterius proferatur. — Alii vero, ut Croix ³, Gavantus ^{b)}, Concina ⁴, Palaus ^{c)}, Suarez ^{c)} et alii, dicunt hunc peccare mortaliter; quia verba quae non audiuntur vocalem orationem non constituunt.

Non peccat mortaliter.

Attamen probabiliter sentit [Contin.] Tournely ⁵ id non esse mortale, cum satis sit probabilis opinio enuntiata, (nempe ad orationem externam non esse necessarium ut orans se audiat), quam tenent Laymann, Azor, Silvius, Salmant., et alii plures, quos adduximus *Lib. IV, n. 163*, cum [Contin.] Tournely ⁶, qui hanc asserit esse

communem. Et huc facit id quod habetur in *Lib. I. Regum, cap. 1*, ubi dicitur: *Anna... oravit ad Dominum..., dicens: Domine*, etc. En oratio vocalis; deinde additur: *Porro Anna loquebatur in corde suo, tantumque labia illius movebantur, et vox penitus non audiebatur.* — Sed recte Tournely ait in Missa hoc non excusari a culpa veniali; cum in rubrica supra allata expresse praecipiat ut celebrans ita pronuntiet, ut... ipsemet se audiat.

Sed venialiter.

Bene vero dicit Quarti ⁷ non excusari a mortali qui sic proferret verba consecrationis. — Ratio, quia, cum opposita sententia Palai et aliorum (ut supra) sit etiam probabilis, exponeretur sacramentum periculo nullitatis: quod certe illicitum est ex prop. damnata ab Innocentio XI.

In consecratione, mortaliter.

415. - Dubitatur 2°. *An peccet qui recitat submisce quae alta voce recitanda praecipiuntur?*

Videtur omnino negare Tamburinius ⁸: dum asserit, a viris timoratis voce omnino depressa Missam sine scrupulo recitari. E converso Navarrus ^{a)} et Cajetanus ^{a)}, apud [Contin.] Tournely ⁹ dicunt id esse mortale. — Sed melius sentio dicendum cum [Contin.] Tournely ¹⁰, id non esse mortale, cum non videatur gravis materia; sed minime posse excusari a veniali, cum oppositum expresse in rubrica praecipiat.

Recitans submisce quae alta voce sunt dicenda:

Peccat non mortaliter, sed venialiter.

Dicunt autem Roncaglia ¹¹, Croix ¹², Mazzotta ¹³ et Wigandt ¹⁴ non peccare qui alte dicenda submisce recitat, si excedat modum secretae recitationis. — Sed hoc nec mihi satisfacit. Nam, juxta rubricam, non semper sufficit excedere modum secretae orationis: praeter enim ea quae in Missa

Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 9, § 1, n. 1. — ¹ Part. 1, tit. 16, n. 2. — ² Loc. cit., lib. 2, cap. 9, § 2, n. 2. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 438. — ⁴ De Sacrif. Miss., cap. 10, num. 6. — ⁵ De Sacrif. Miss., cap. 9, art. 2, sect. 9, ante qu. 6, v. *Verum*. — Laym., lib. 4, tr. 1, cap. 5, n. 8, i. f. - Azor, part. 1, lib. 10, cap. 11, qu. 4. Silvius, Opusc., Resolut. var., v. *Horae canonicae III. - Salmant.*, tr. 16,

cap. 3, num. 5. — ⁶ Loc. cit. — *Cont. Tourn.*, loc. cit. — ⁷ Part. 1, tit. 16, dub. 2. — ⁸ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 9, § 1, num. 1. — ⁹ Cap. 9, art. 2, sect. 9, ante qu. 6, v. *Resp. ad 2*. — ¹⁰ Loc. cit. — ¹¹ De Sacrif. Miss., cap. 3, qu. 2, resp. 1. — ¹² Lib. 6, part. 2, num. 439. — ¹³ Tr. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 5, § 2, qu. 3. — ¹⁴ Tract. 15, num. 76, resp. 7.

^{b)} Lugo scilicet, *disp. 22, n. 19*, negat requiri ad satisfaciendum praecepto, ut auri- bus verba audiantur.

414. - ^{a)} Navarrus nimirum, *de Hor. can., cap. 19, n. 88*, v. *Sextum*, requirit tantum ut « verba saltem secreto inter dentes et labia » formentur.

^{b)} Gavantus, *part. 1, tit. 16, n. 1*, lit. g, de hoc silet.

^{c)} Palaus, *tr. 7, disp. 2, punct. 3, n. 6*; Suarez, *de Relig., tr. 4, lib. 4, cap. 7, n. 6*, tractant de officii divini recitatione.

415. - ^{a)} Navarrus, *de Horis can., cap. 20, n. 14*, eos dicit peccare. — Cajetanus vero,

submisce dicenda sunt, alia recitanda sunt voce alta, et alia voce mediocri, et omnia haec ita elate recitari debent, ut a circumstantibus audiantur. Quamvis bene censeat Pater Concina ¹, non jam oportere ut omnis populus vocem audiat, sed sufficere ut adstantes attenti, nempe qui prope sunt altare, percipere valeant quae leguntur.

416. Dubitatur 3°. *An sit mortale alte recitare quae submisce dicenda sunt?*

Communiter dicunt DD. nullum esse peccatum, si verba a solis ministris audiantur. Ita Pater Concina ^{a)}, Gavantus ^{b)}, et Croix ² cum Gobat. — E converso putant Gavantus ^{b)} et Quarti ³ peccare mortaliter qui legit elata voce totum canonem, vel, ut addit Quarti, notabilem partem ejus aut aliarum precum quae submisce recitari debent ^{c)}. Ratio (ut dicunt), tum quia haec sacrosancta verba assiduitate aurium vilescerent; tum quia sacerdos sic verba proferens, videretur velle novum ritum inducere, ideoque facile ex hoc contemptu scandalum oriretur. — Et consentit Croix, quoad verba consecrationis; quia populus (ut ait), sciendo verba illa, postmodum temere et ad jocos eisdem uteretur. Deinde asserit communem esse sententiam, esse tantum veniale si praefata verba consecrationis audiantur tantum ad sex vel octo passus; mortale vero, si ad quadraginta. Sed ipse censet esse mortale etiam ad decem passus, si intra tale spatium magna pars populi adstet: quod tamen Pater Concina non audet approbare.

¹ De Sacrif. Miss., cap. 10, n. 6. — ² Lib. 6, part. 2, n. 440. — Gobat, tr. 3, n. 69. — ³ Part. 1, tit. 16, dub. 1. —

Dicam circa haec quod sentio: — Nulli dubium non posse excusari a veniali qui alte in Missa profert quae submisce dicenda sunt; cum sit contra rubricam, quae (ut supra, n. 413, in fine) praescribit ut sacerdos *se audiat et a circumstantibus non audiat*. — Facile insuper assentirem posse peccare mortaliter qui verba consecrationis vel canonis in magna parte ita alte proferret, ut audiri possent ad quadraginta passus. Hic enim tunc deberet toto conatu vocem elevare, ut ad fere tercentos palmos audiat; et hoc videretur grave scandalum, sapiens revera aliquem contemptum verborum et ritus. Sed quis mente captus hoc facturum est? — Extra autem hunc casum, agnoscere non valeo in hoc grave peccatum; cum rationes allatae minimae convincant. Non enim video unde oriri possit in hoc grave scandalum, praesertim si celebrans devote verba proferat. Nec moveor ex eo quia verba illa vilescerent, aut audientes temere iis uterentur; nam si hoc esset, etiam evangelium S. Joannis quod dicitur quotidie, ne vilesceret, secreto dici deberet.

Juxta S. Doctorem, venialiter peccat.

Quandoque, sed fere nunquam, mortaliter in canone vel consecratione.

417. — « 6°. Mutare Missam, et die do-
« minico vel festo duplici, vel iis diebus
« quibus prohibetur fieri de festo duplici
« (v. gr. infra octavas Epiphaniae, Pascha-
« tis, etc., feria quarta Cinerum, infra hebdo-
« madam majorem, vigilia Nativitatis Do-
« mini) sine gravi causa legere votivam
« vel pro defunctis, vel de alio Sancto in
« numerum Sanctorum relato. Suarez ^{a)},

Mutatio Missae.

Quarti, loc. cit. — Croix, loc. cit. — Concina, de Sacrif. Miss., cap. 10, n. 7.

in 2am 2ae, qu. 83, art. 12, sacerdotes illos « inexcusabiles » fore asserit.

416. — ^{a)} Concina, de Sacrif. Miss., cap. 10, n. 7, de verbis consecrationis loquens, scribit: « Illud dico: eum peccare qui alta voce praefata verba pronuntiat. Quando autem contingat peccatum mortale necne, penitus ignoro ».

^{b)} Gavantus, part. 1, tit. 16, n. 1, lit. g, quaesitum istud de eo qui alte recitat quae submisce dicenda sunt, silentio praetermittit.

^{c)} Quarti addit: « Si id fiat vel animo inducendi novum ritum vel cum scandalo notabili aliorum ».

417. — ^{a)} Suarez, disp. 83, sect. 3, concl. 1, excludit omnem culpam, saltem regulariter et per se; scribit enim: « In posteriori [hac

praesenti] mutatione non semper est culpa, dummodo in ea Missa quae dicitur integer ritus servetur, quia tunc revera in rigore non praetermittitur ritus dicendi Missam; neque videtur esse latum praeceptum proprie et in rigore de Missa dicenda de feria aut de festo... Quamvis enim non repugnet hujusmodi obligatio, tamen in praesenti neque ostendi potest, neque est ulla sufficiens necessitas et causa illius ». Excipit deinde Missas solemnes in parochiis vel conventuales, vel Missas debitas propter stipendium, capellaniam aliamve rationem. Et concludit: « Denique in universum loquendo, optimum consilium est non praetermittere etiam in hoc Missalis ordinem absque rationabili causa ».

Quid de recitante alta voce quae submisce dicenda.

« Diana ^{b)}, card. de Lugo ^{b)}, Escobar ^{b)}; —
« contra Quintanadvenas ¹, qui putat in
« hebdomada sancta licere legere voti-
« vam ^{c)}: quod refutant Gavantus, Diana ²,
« ex declaratione cardinalium.

Quaenam
causae ex-
cuset.

« Dixi I^o. *Sine gravi causa*: talis autem
« censetur:

1°. Quae spectat ad bonum reipubli-
« cae vel principis; v. gr. necessitas plu-
« viae, ingruentis belli vel pestis, vel si-
« milis mali universalis »; [Ita etiam Spo-
« rer ³ et Tamburinius ⁴.] « item solemn-
« gratiarum actio; sollemnis expositio Eu-
« charistiae, v. gr. diebus anticineralibus,
« in oratione quadraginta Horarum. Tam-
« burinius ». [Vide de hoc dicenda infra
n. 421, ad 3°].

2°. Quando cadaver praesens est in
« ecclesia; ubi usus obtinuit. — Gavan-
« tus ⁵.

3°. Si quis celebret in ecclesia in qua
« agitur dies festus loci proprius: hunc
« enim non tantum posse, sed debere ex
« congruitate conformare se loco, notat
« Gavantus. Vide Tamburinium ⁶, qui ⁷
« addit, etiamsi sacerdos accepto stipen-
« dio, homini promiserit votivam vel pro
« defunctis, etiam in altari privilegiato,
« non solum posse, sed debere celebrare
« Missam currentem diebus quibus istae
« prohibentur ». [Hoc intelligendum, quan-
do Missa pro illa die promissa est. Cer-
tum autem est hodie, post decretum allat-
tum n. 339, v. *Qu. 1*, quod indulgentiae
altaris privilegiati bene etiam percipiun-

tur, quando dicitur Missa duplex diei cur-
rentis. Hic quoque notandum quod, cum
multae Missae votivae sint acceptae, et
non sufficiant dies non impediti, possunt
applicari Missae currentes ^{d)}; ut decla-
ravit S. Congregatio 19 Maji 1614, ex
gratia speciali Pontificis, apud Merati ⁸].
« Immo etsi Deo per votum tales Missas
« promiserit, non tamen ad eas obligari
« istis diebus; eo quod votum non obliget
« quando impedit bonum majus, quale esse
« dicit conformitatem officii cum Missa:
« secus, diebus aliis.

« Dixi II°. *In numerum Sanctorum re-*
« *lato*. — Quia si sit beatificatus tantum,
« de quo certis sacerdotibus (v. gr. quo-
« rum ordinis fuit) concessum sit Missam
« legere, docet Granado ⁹, et Escobar con-
« tra Palaum, non licere aliis sacerdoti-
« bus, etsi nullum aliud sit festum, de eo
« legere: eo quod sic expresse determi-
« narit sacra Rituum Congregatio ^{e)} apud
« Gavantum. Vide Escobar ¹⁰; et Tam-
« burinium ¹¹, ubi (Palaum sequens) dicit
« contrarium esse probabilius ac magis
« pium; immo de Sanctis Societatis cer-
« tum esse, si celebrent in templis ejus-
« dem Societatis: ex concessione Pontifi-
« cum. Idem tenet Quintanadvenas ¹².

Recitanda
Missa de
Sancto ca-
nonizato.

« 7°. Si quis violet rubricam spectan-
« tem ad essentiam vel quasi essentiam
« Missae, vel si nullam plane servet, peccat
« mortaliter. — Escobar ex Fagundez ¹³ ».

Violare
rubricas de
essentia,
vel nullam
servare, le-
thale.

418. — Sermo hic de *Missis votivis*,
nempe quando dici possint. — Ex rubrica ¹⁴

¹ Tr. 7, singul. 40, num. 2. — *Gavant.*, part. 1, tit. 4, num. 3, lit. o. — ² Part. 9, tr. 8, resol. 53. — ³ Part. 2, cap. 6, num. 430. — ⁴ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 6, § 1, n. 4. — *Tambur.*, loc. cit. — ⁵ Part. 1, tit. 5, n. 2, lit. x. — *Gavant.*, part. 3, tit. 10, n. 16, v. *Non tamen*. — ⁶ Loc. cit., n. 14. — ⁷ Loc. cit., § 2, num. 2. — ⁸ Part. 1, tit. 4, rubr. 3, Nov. Observ., num. 13. — ⁹ In 2^{ae} 2^{ae},

controv. 1, tr. 7, disp. 4, n. 14. — *Escob.*, tr. 1, exam. 11, num. 42. — *Palaus*, tr. 4, disp. 1, punct. 5, § 5, num. 7. — *Gavant.*, Man. Episcopor., v. *Missae ritus*, n. 1. — ¹⁰ Tr. 1, exam. 11, n. 42. — ¹¹ Loc. cit., § 8, n. 15. *Palaus*, loc. cit. — ¹² Tr. 7, singul. 7, num. 1. — *Escob.*, tr. 1, exam. 11, cap. 4, n. 79 (*al.*, num. 95), v. *Sacerdos celebrans*. — ¹³ De 1° praec. Eccl., lib. 3, cap. 21, n. 7. — ¹⁴ Part. 1, tit. 4, n. 3.

^{b)} Diana, *part. 2, tr. 14, resol. 30*; Lugo, *disp. 20, n. 105*; Escobar, *tr. 1, exam. 11, cap. 4, n. 78* (*al.*, n. 95), v. *Peccat qui die*, negant esse mortale.

^{c)} Quintanadvenas id concedit speculative loquendo; ceterum n. 3: « Consultius et tutius in praxi est, inquit, ac fieri omnino suadeo, Missas votivas non celebrari in praedictis feriis tertia et quarta sanctae hebdomadae ».

^{d)} Et de hoc S. R. C. novissime declara-
vit sacerdotem suae obligationi satisfacere,
Missam dicendo officio conformem, cum aliun-
de petitam Missam ritus diei non permittat,

dummodo applicet juxta intentionem dantis eleemosynam; sed consultius esse ut, quantum fieri potest, intentioni eleemosynam erogantis satisfiat per Missam vel de requie vel votivam. *Decr. auth.*, n. 4031, ad 4. Cfr. etiam n. 3922, § 4, n. 3. — Sed obligationi suae in eo casu non satisfacit Missam de die celebrans, diebus quibus celebrari possunt votivae vel de requie. *Decr. auth. S. R. C.*, n. 2461, ad 7.

^{e)} Sed vide supra in nota g, ad n. 390, novissimam S. R. C. declarationem, qua contrarium statuatur.

Quibus diebus prohibeantur Missae votivae.

Quibus diebus, Missae defunctorum.

Quando et qua de causa celebrari possint Missae votivae et defunctorum.

Missae votivae prohibentur in dominicis et in omni festo duplici. — Item, intra octavas Epiphaniae, Paschatis, Pentecostes, in die Cinerum, Hebdomada majori, et in vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes; ex decreto S. C. Rituum, 28 Augusti 1627 apud Gavantum¹. — Item infra octavam Corporis Christi; ex decreto ejusdem S. C. 21 Junii 1670, approbato a Clemente X, apud Croix². Idem tanto magis dicendum de Missis *defunctorum*. Quae insuper nec dici possunt in expositione SS. Sacramenti quadraginta Horarum³, et in ecclesia ubi celebratur de festo duplici, etiamsi illae ex praescripto testatorum essent celebrandae; ut in decreto 27 Aprilis 1697 apud Merati⁴.

419. - Exceptis autem his diebus, semper dici possunt Missae *votivae* vel *de Requiem*.

Advertendum vero 1°. Id quod habetur in rubrica⁴, ubi dicitur: *Missae... votivae... in Missis privatis dici possunt pro arbitrio sacerdotum quocumque die officium non est duplex aut dominica.... Id vero passim non fiat, nisi rationabili de causa, et quoad fieri potest, Missa cum officio conveniat*. — Nota τὸ *nisi rationabili de causa*. Unde ait Merati⁵, non sufficere pro causa ad passim Missas votivas celebrandas, ut sacerdos cito se expediat, vel alia similis levis occasio. Verum sine dubio, petitio facta a dante eleemosynam alicujus Missae votivae, erit justa causa illam celebrandi. Necnon probabiliter etiam

censet Tamburinius⁶ sufficientem esse causam specialem devotionem erga aliquod mysterium vel Sanctum; hoc enim (ut ait) faciunt viri timorati sine scrupulo. Immo Roncaglia⁷ ex Gavanto⁸ putat praefatam rubricam esse tantum de consilio et nullo modo obligare, ita ut etiam ad passim Missas votivas dicendas nulla causa requiratur; nam alias forte (dicit) videretur rubrica sibi contradicere, cum antea dixerit Missas votivas celebrari posse *pro arbitrio sacerdotum*: arbitrium autem non limitatur ad causam. Huic tamen opinioni non acquiesco, si quis passim vellet sine ulla causa Missas votivas recitare: rubrica enim per illa verba *id vero passim non fiat*, restringit arbitrium, ita ut ipsae passim nequeant celebrari nisi adsit rationabilis causa.

Advertendum 2°. Quod Missae conventuales omnino semper debent concordare cum officio diei, ex decretis S. C. 16 Maji 1626 et 16 Januar. 1627, apud Merati⁹. Alias canonici non lucrantur distributiones, ex decretis 25 Junii 1611 et 28 Januar. 1612, apud Gavantum¹⁰.

420. - Quaeritur 1°. *An sit mortale celebrare Missam votivam vel de Requiem in praefatis diebus vetitis?*

Affirmant Angelus^{a)} et Bartholomaeus ab Angelo^{b)}. — Sed communiter negant, secluso scandalo et contemptu, Suarez¹¹, Bonacina¹², Lugo¹³, Filliuccius¹⁴, Roncaglia¹⁵, Sporer¹⁶ cum Laymann et Tamburinio; Salmant.¹⁷ cum Granado^{c)}, Diana,

Missae conventuales debent semper concordare cum officio.

Celebrare Missam votivam vel defunctorum die vetita, per se non lethale.

¹ Part. 1, tit. 4, n. 3, lit. o. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 937, ad 1, de die 19 Aug. 1651. — ² Lib. 6, part. 2, n. 498; et n. 2055, decr. 19. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 1403. — ³ Series decretor., n. 511. Cfr. Decr. auth., n. 1967 et 3357; cfr. etiam n. 1110; 1714, ad 2; 3223, dub. 4. — ⁴ Part. 1, tit. 4, n. 3. — ⁵ Part. 1, tit. 4, rubr. 3, Nov. Observ., n. 12. — ⁶ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 6, § 1, n. 11. — ⁷ De Sacrif. Miss., cap. 4, qu. 2, resp. 1. — ⁸ Part. 1, tit. 4, num. 3, lit. p. —

⁹ Series decretor., n. 198 et 204. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 404, ad 2, et n. 430. — ¹⁰ Loc. cit. Cfr. Decr. auth., n. 292. ¹¹ Disp. 83, sect. 3, concl. 1. — ¹² De Euch., qu. ult., punct. 7, § 3, n. 2 et 3. — ¹³ Disp. 20, n. 105. — ¹⁴ Tr. 5, cap. 5, n. 154. — ¹⁵ De Sacrif. Miss., cap. 4, qu. 2, resp. 2. — ¹⁶ Part. 2, cap. 6, num. 429. — ¹⁷ Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 1, num. 16. Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 6, § 1, n. 6. — ¹⁸ Tr. 5, cap. 4, n. 114. Diana, part. 2, tr. 14, resol. 30.

418. - ^{a)} Posse tamen Missam solemnem de requie pro defuncto cantari die tertio, septimo, trigesimo ac anniversario a die obitus vel depositionis defuncti, uti declaravit eadem S. R. C., die 19 Junii 1875. *Decr. auth., n. 3357*.

420. - ^{a)} Angelus, v. Missa, n. 33, id significat pro festis de praecepto.

^{b)} Bartholomaeus ab Angelo, *Exam. confess., dial., 5, § 466 et 467*, refert quidem Angeli sententiam; sed ipse § 468, concludit absque ulla dierum distinctione: « Alii autem

dicunt quod non tenetur quis ex necessitate, sed ex congruitate celebrare Missam secundum officium quod illa die fit. Et sic videntur sentire quod sacerdos non celebrando Missam de eo de quo illa die fit officium non peccet... Et hanc opinionem (quam veriore et rationabiliorem puto) sequuntur S. Anton... » Hinc potius adhaeret sententiae quae S. Alphonso placet.

^{c)} Granado, in 3 P., *controv. 6, de Euch., tr. 14, disp. 14, n. 5*, loquitur de Missis votivis.

Villalobos, Miranda, etc.; ac Escobar¹ cum Soto^{d)}, Silvestro, Henriquez, Medina^{d)} et Reginaldo. Ratio, quia non videtur in hoc notabilis perversio ritus.

Exceptio-
nes.

Verum Escobar in festis solemnibus (licet oppositum etiam putet probabile, ob doctorum auctoritatem) id censet mortale; et idem sentit Roncaglia^{e)}. Saltem in Missa publica dicerem hoc difficulter excusari a gravi scandalo. — Item ait Roncaglia² non excusari a mortali dicere Missas *de Requiem* in diebus vetitis; quia hoc districte prohibetur in decreto S. C. 5 Augusti 1662 apud Merati³, approbato ab Alexandro VII, ubi dicitur: *Districte praecipit ut Missas privatas... de Requiem in duplicibus nullatenus celebrare audeant. Curentque ecclesiarum rectores, etc., ut hujusmodi decretum inviolate servetur.*

Caeterum omnes conveniunt posse celebrari Missas votivas vel *de Requiem* ob causas graves. — Quenam autem hae sint, vide in sequenti Quaesito.

421. — Quaeritur 2°. *Quanam sint causae ob quas possunt dici Missae votivae vel pro defunctis, etiam in diebus vetitis?*

Causae ob
quas liceat
ita celebra-
re, cum ex-
ceptioni-
bus.

Resp. 1°. Si urgeat publica necessitas; ut supra dictum est apud Busenbaum (n. 417, ad 1°).

2°. Si in aliqua ecclesia celebretur festum duplex: quod facile accidere potest in ecclesiis regularium. Ibi enim debet sacerdos Missam festo conformem celebrare^{a)}; ut recte notant Gavantus⁴ et

Tamburinius⁵. Et de hoc adest decretum S. C., 19 Nov. 1622 apud Croix⁶. — Declaravit autem eadem S. Congregatio, 24 Julii 1683 (apud Merati⁷), professionem religiosorum aut monialium numerari non posse sub re gravi, ita ut cantari possit Missa votiva sollemnis de Spiritu Sancto; et consuetudinem in contrarium abusum dixit.

3°. Si fit expositio SS. Sacramenti in oratione Quadraginta Horarum. — In illa autem servandum est quod statuit Clemens XII in constitutione nona^{b)}, edita 1 Sept. anni 1730 (apud Merati⁸). Ibi Pontifex praescribit quod in altari ubi fit expositio Eucharistiae, celebretur Missa votiva sollemnis de SS. Sacramento cum *Gloria* et *Credo*, prout celebrantur Missae pro re gravi. Exceptis tamen dominicis et festis primae et secundae classis, necnon feria quarta Cinerum, et feriis secunda, tertia et quarta Hebdomadae majoris, diebus infra octavas Paschatis et Pentecostes, vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes, et die octavae Epiphaniae. In his enim diebus, statuit cantandam esse Missam communem cum oratione SS. Sacramenti sub unica conclusione; quam commemorationem voluit fieri etiam in Missis privatis^{c)}: quae si celebrantur de SS. Sacramento in diebus permissis, erunt votivae sine *Gloria* et *Credo*.

4°. In die obitus, praesente cadavere (etiamsi alicubi non esset usus contra Ga-

Villal., part. 1, tr. 8, diff. 31, n. 5. - Miranda, Man., tom. 1, qu. 41, art. 21, concl. 2. — ¹ Lib. 21, n. 521 et 522. - Silvest., v. Missa I, n. 4; et v. Missa II, § 4. - Henriq., lib. 9, cap. 23, num. 5 et 6. - Regin., lib. 29, num. 208. - Escob., loc. cit., num. 522. — ² De Sacrif. Miss., cap. 4, qu. 2, resp. 3. — ³ Series decretor., n. 396. Cfr. Decr. auth.

S. R. C., n. 1238. — ⁴ Part. 3, tit. 10, n. 16, v. *Non tamen*. — ⁵ Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 6, § 1, num. 14. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2055, decr. 263. — ⁷ Part. 1, tit. 4, Nov. Observ., num. 14, v. *Religiosi*. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 1714, ad 5. — ⁸ Part. 2, tit. 14, Nov. Observ., num. 1, v. *Istruzione*, num. 10.

a) Sotus, in 4, dist. 13, qu. 2, art. 1, v. *Tametsi*, dicit « reprehensione » non carere sacerdotes « qui, nullam rationem festi habentes, satis esse putant quocumque festo unam quamlibet aliam Missam dicere ». — Medina vero, citatus ab Escobar et Henriquez, dicit tantum, *Instr. confess., lib. 1, cap. 14, § 40*, satis esse diebus festis ad satisfaciendum praecepto quamcumque Missam audire, neque esse necessarium ut Missa haec sit de *Requiem* aut alicujus Sancti.

e) Roncaglia, loc. cit., resp. 2, dicit majorem rigorem adhibendum esse in Missa sollemni; pariter foret « non levis incongruentia » in magna solemnitate Missam valde dis-

paratam celebrare. — Addo praeterea Tamburinium, Villalobos, Reginaldum, Escobar, ubi negant esse mortale, loqui de Missis privatis.

421. — a) Sed vide superius ad n. 390, not. g.

b) Constitutio nona, scil. edictum nonum Cardinalis Vicarii de die 20 Januarii 1705, quod habetur in Bullario Clementis XI, et innovatum fuit a Clemente XII, seu melius ab ejus Cardinali Vicario, die 1 Septembris 1730. Reperitur in appendice tomi III Decretor. auth. S. R. C.; quae autem ex praefato decreto hic referuntur, ibi habentur sub § 12 et 17.

c) Sed vide infra notam b, ad n. 424.

vantum ^{d)} et Busenbaum, ut supra n. 417, ad 2°) potest dici Missa *de Requiem*, adhuc in dominicis et festis duplicibus; ex decreto S. C. 23 Maji 1603 (apud Merati ¹⁾): exceptis vero festis primae classis, ex decreto 5 Julii 1698 ². — Cum autem primum habetur notitia de obitu alicujus personae procul defunctae, potest cantari Missa de die obitus, etiam in festo duplici, non tamen de praecepto: tunc enim differenda est ad sequentem diem; ex decreto 4 Maji 1686 (apud Croix ³). — Haec autem omnia decreta intelligenda sunt de Missis solemnibus, non privatis; ex decreto 10 Januar. 1693 (apud Merati ⁴): contra id quod dicit Wigandt ⁵. Decreto vero quod affert Gavantus ⁶ die 1 Sept. 1607, ubi dictum fuit, *posse tolerari Missas de Requiem in duplici festo quod non est de praecepto, ut testatorum voluntates adimpleantur*, dicit Merati ⁷ derogatum esse aliis decretis, et praesertim decreto edito 5 Augusti 1662 ⁸.

Insuper alio decreto 22 Nov. 1664 ⁹ dictum fuit in festo duplici, etiam majori, non de praecepto, posse dici Missas anniversarias solemnes relictas ex dispositione testatorum, ut quotannis dicantur in die ipsorum obitus. Idem dicitur de die tertio, septimo et trigesimo: Missas vero privatas dicendas esse de die, et non differendas. — Item eadem S. C. Rituum 19 Junii 1700 ¹⁰ declaravit posse dici Missas canta-

tas *de Requiem* in festo duplici minori, si parochiani saepius petant per annum pro aliquo defuncto: dummodo hoc fiat in die anniversaria obitus. — Quod si accidat anniversarium vel dies tertius, septimus et trigesimus in festo de praecepto, debet transferri in sequentem diem; ex decreto 23 Maji 1603 ¹¹. Anniversarium autem tunc potest etiam anticipari ^{e)}; et tunc dicitur Missa prout in anniversario. Decretum 5 Julii 1698 ¹².

422. - Quaeritur 3°. *An obligatus dicere Missam votivam de B. Virgine Maria vel de Requiem, ratione eleemosynae vel capellaniae, in diebus permissis celebrari, satisfaciat celebrando Missam currentem?*

Negant Laymann ¹³ et Tamburinius ^{a)}; quia sacerdos tenetur exsequi voluntatem rationabilem praestantis stipendium.

Sed affirmant communissime et etiam probabiliter Suarez ¹⁴, Azor ¹⁵, Bonacina ¹⁶, Croix ¹⁷; Palaus ¹⁸ cum Navarro ^{b)}, Henriquez ^{b)}, Barbosa, etc.; ac Salmant. ¹⁹ cum Sà, Garcia, Dicastillo, etc. Ratio, quia, licet tunc Ecclesia permittat Missas votivas, decentius tamen est te conformari universali ejus praescripto; tunc enim preces Missae votivae satis compensantur ab Ecclesia eo die precibus praescriptis, et voluntas dantis eleemosynam compensatur executione voluntatis Ecclesiae (quam semper decet praeferri) praescri-

Quid de obligato ratione eleemosynae vel capellaniae.

¹ Series decretor., num. 16. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 1333, ad 2. — ² Loc. cit., n. 525; cfr. Decr. auth., n. 3755, I. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 2055, decr. 82. Cfr. Decr. auth., n. 2461, ad 6; et 3755, III. — ⁴ Loc. cit., n. 505. — ⁵ Tr. 15, n. 69. — ⁶ Part. 1, tit. 5, n. 2, lit. a. — ⁷ Part. 1, tit. 5, Nov. Observ., n. 7. — ⁸ Merati, Series decretor., num. 396. Decr. auth., num. 1238. — ⁹ Merati, Series decretor., num. 422. Decr. auth., n. 1307, 2482, ad 2, et n. 1238. — ¹⁰ Merati, loc. cit., n. 547. Decr. auth., n. 2059, ad 6. — ¹¹ Merati,

loc. cit., num. 20. Cfr. Decr. auth., n. 3753, II et III. — ¹² Loc. cit., n. 529. Decr. auth., n. 2002, ad 11. — ¹³ Lib. 5, tr. 5, cap. 1, n. 15. — ¹⁴ Disp. 83, sect. 3. — ¹⁵ Part. 1, lib. 10, cap. 32, qu. 5. — ¹⁶ De Euch., qu. ult., punct. 7, § 3, n. 4. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, n. 371. — ¹⁸ Tr. 22, punct. 14, n. 10. — ¹⁹ Barb., de Off. et Potest. episc., alleg. 24, n. 32. — ²⁰ Tr. 5, cap. 4, n. 125. Sà, v. Missa, n. 48. Hieron. Garcia, Sum. mor., tr. 3, diff. 11, dub. 4, n. 12. Dicast., tr. 5, de Sacrif. Miss., disp. 4, dub. 14, n. 283.

^{d)} Gavantus, part. 1, tit. 5, n. 2, lit. x, dicit Missam debere celebrari Sabbato sancto, ubi viget consuetudo nunquam sine Missa defunctos sepeliendi.

^{e)} Idemque extensum est ad diem tertium, septimum et trigesimum, qui tam a die obitus quam a die depositionis computari possunt, S. R. C., die 2 Decembr. 1891. Decr. auth., n. 3753, III et IV.

422. - ^{a)} Tamburinius, Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 6, § 2, n. 3, dicit celebrandam esse Missam currentem diebus permissis; sed n. 6, diebus quibus hanc mutationem

positive vult Ecclesia, seu diebus concessis, « debet sacerdos votivam promissam omnino celebrare ».

^{b)} Navarrus et Henriquez hic utique citantur a Palao; sed Navarrus, Man., cap. 25, n. 134, loquens de beneficio cui annexum est onus celebrandi quotidie Missam de B. V. M., scribit: « Non obligat ad Missam dicendam de illa omnibus [diebus], quibus missare tenetur ». — Henriquez, lib. 9, cap. 23, n. 6, priori sententiae adhaeret, scribens: « Si quis data pitantia petat Missas fieri de Requiem [festis non duplicibus], ita sunt dicendae, quia

bentis Missam assignatam ^{c)}. Et ideo rubrica, loquens de Missis votivis, eas permittit; sed in fine subdit: *Quoad fieri potest Missa cum officio conveniat*. Necnon hoc valere dicunt Salmant. ¹ cum Antonio a Spiritu S., etiamsi sacerdos expresse Missam votivam promississet. Et etiamsi — addunt Croix ², et iidem Salmant. ^{d)} cum Panormitano ^{d)}, Suarez ^{d)} et Garcia ^{d)} — sacerdos vovisset illa die Missam legere votivam; cum tale votum non sit de meliori bono.

Omnino tamen excipiendum est, si Missa dicenda sit in altari privilegiato: quae in diebus permissis necessario celebranda est *de Requiem*; ut diximus n. 339, v. *Quaeres 1º*.

423. — Quaeritur 4º. *Quaenam sint advertenda circa modum celebrandi Missas votivas?*

Advertendum 1º. Quod in Missis votivis non est opus dicere orationes impares numero ^{a)}; ut ait Merati ³. — Omnino tamen dicendae sunt tres orationes in Missa privata; sed in solemni dicitur una tantum ^{b)}. Merati ⁴.

Advertendum 2º. Quod non debent dici Missae votivae, seu collectae Missarum Nativitatis Domini, Epiphaniae, Pa-

schatis, Assumptionis Beatae Mariae et omnium similium festorum, etiam Sanctorum, quae proprios habent introitus et collectas; ut declaravit Paulus V (apud Merati ⁵). — In aliis vero Missis votivis, in quibus veritas et ritus verborum non violatur, nihil prohibet quin ipsae dici possint: licet melius sit dicere Missam votivam quae habetur in Missali. Ita Merati; qui ⁶ cum Gavanto, Guyet, etc., addit quod si possit omitti verbum *hodie* ubi reperitur, vel mutari in oratione verba *natalitia, festivitas, etc.*, dicendo *commemoratio aut memoria*, tunc Missa illa bene posset recitari.

Advertendum 3º. Quod bene possunt dici Missae votivae de quocumque Sancto, modo de ejus canonizatione constet ex Martyrologio vel aliunde. Vide Merati ⁷ ex Gavanto ^{c)}, Bellarmino, etc. — Non vero de iis qui non coluntur publico et universali Ecclesiae cultu. Unde Missae de Beatis concessae alicui religioni aut loco non possunt celebrari ab aliis personis, ecclesiis et diebus, quam conceduntur in diplomate; ut (contra Palaum et Pasqualigo) recte tenent Escobar ⁸ cum Molfesio, Aversa, Granado ^{d)} et Diana; ac Merati ⁹ cum Quarti, Bisso, Guyet et com-

¹ Tr. 5, cap. 4, n. 125. - Anton. a Spiritu S., Director. confess., tr. 7, disp. 5, n. 225. — ² Lib. 6, part. 2, n. 371. — ³ Part. 1, tit. 4, Nov. Observ., n. 42. — ⁴ Loc. cit., n. 44. — ⁵ Loc. cit., n. 17. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 3922, § 3, n. 1. — Merati, loc. cit., n. 15. — ⁶ Part. 1, tit. 4, n. 18. Gavant., part. 4, tit. 17, num. 13. Guyet, Heortol., lib. 4, cap. 21, qu. 3. Cfr. Decr. auth., n. 3922, § 3, n. 1. — ⁷ Loc. cit., n. 15, v. *De Sanctis*. — Bellarm., de Sanctor. beatific.

et canonizat., lib. 1, cap. 7. Cfr. Decr. auth., n. 3922, loc. cit. — Palaus, tr. 4, disp. 1, punct. 5, § 5, n. 7. — Pasqual., qu. 277, a n. 3. — ⁸ Lib. 21, n. 524 et 525. — Molfes., part. 1, tr. 11, cap. 6, n. 51. — Aversa, qu. 11, sect. 12, v. *Interdum*. — Diana, part. 2, tr. 15, resol. 55; part. 4, tr. 4, resol. 231. — ⁹ Loc. cit., n. 16. — Quarti, part. 1, tit. 4, dub. 6, v. *Secunda sententia*. — Bissus, lit. M, n. 233, § 26. — Guyet, Heortol., lib. 2, cap. 19, qu. 11, i. f; lib. 4, cap. 21, qu. 2.

speciale officium est utilius et oratio magis directa, et immediate movet de se magis ad impetrandum a Deo ».

^{c)} Attamen S. R. C. priorem sententiam amplexa est die 3 Martii 1761, declarans: « Diebus quibus dici possunt Missae votivae privatae vel defunctorum, sacerdos ad illas obligatus ratione foundationis vel accepti manualis stipendii, non satisfacit dicendo Missam de die occurrente: expressa enim voluntas testatorum vel postulantium, dummodo sit rationabilis, debet adimpleri ». Decr. auth., n. 2461, ad 7.

^{d)} Salmant., loc. cit., n. 127, non loquuntur de Missa ex voto promissa; et citant Panormitanum, Suarez, et Garcia pro alio quodam asserto.

423. — ^{a)} Rubrica tamen Missalis, *Rubr. gen., tit. 9, n. 14 et 12 cum tit. 5, n. 4*, jubet orationes dici numero impares.

^{b)} In Missa solemni, scilicet pro re gravi vel pro publica Ecclesiae causa, ut constat ex *Rubr. gen., tit. 9, n. 14*, et *Decr. auth., n. 3922, § 2, n. 3*; vel ex causa non gravi, sed quando celebrata est Missa conventualis. *Decr. auth., loc. cit., § 4, n. 2*. In ecclesiis vero quae ad Missam conventualem non tenentur, si de festo currenti prius alia Missa celebrata non fuerit, in Missa votiva solemni (sed non pro causa gravi) addantur tam oratio diei quam aliae occurrentes. *Decr. auth., loc. cit., § 4, num. 2*.

^{c)} Gavantus, loc. cit., n. 13, de hoc silet.

^{d)} Jacobus de Granado, in *2am 2ae, contr. 1, tr. 7, disp. 4, n. 14 et seqq.*, concordat; sed excipit casum quo in diplomate non addita est particula *tantum*, vel alia similis. Quod Escobar, loc. cit., valde probabile existimat.

muni: ex decreto S. C. edito die 10 Sept. 1652 ^{e)}, et alio ^{e)} apud Croix ¹.

Servanda
in quibus-
dam Missis
votivis par-
ticularibus.

Advertendum 4°. Id quod praescribitur in rubrica, circa Missas votivas particulares.

Et 1°. In Missa votiva de SS. *Trinitate*, quando dicitur pro gratiarum actione, cum prima oratione dicitur alia oratio tantum: *Deus, cujus misericordiae, etc.* sub una conclusione. Hoc tamen procedit in Missa solemni pro re gravi vel publica causa Ecclesiae; non vero in privatis, in quibus secunda oratio erit diei, et tertia de gratiarum actione. — Ita Merati ² cum Gavanto, Bisso, Guyet ^{f)}, etc.

2°. In Missa de *Angelis* dicitur semper *Gloria*, quacumque die celebretur; secunda oratio erit diei, et tertia illa quae alioquin esset secunda in Missa currente. — Si autem petatur Missa votiva S. *Michaelis Archangeli*, poterit dici Missa ejus Dedicationis in die 29 Septembris; et sic etiam Missa de *Angelis Custodibus* in die 2 Octobris. Ita Merati ³.

3°. In Missa de *Spiritu S.* secunda oratio erit de die; tertia *A cunctis* vel *Concede*, pro temporum varietate. Merati ⁴ cum Quarti et Tonellio. Et sic etiam di-

cuntur Missa de SS. *Sacramento* (Merati ⁵), Missa de *Passione* et de *Apostolis*.

4°. In Missa de B. M. *Virgine* secunda oratio erit de die, tertia de Spiritu S.; et in ferialibus, secunda de Spiritu S.; tertia Ecclesiae vel pro Papa. — Hic notandum quod Missa votiva solemnis de B. Maria potest celebrari cum *Gloria* et *Credo* ob publicam causam ratione concursus populi; ex decreto S. C., 8 Junii 1658 ^{g)} apud Merati ⁶. — Item notandum quod si dicas Missam votivam de B. Virgine in festo aliqujus Sancti semiduplici infra aliquam octavam B. Virginis; tunc non est dicenda Missa votiva communis de B. V., sed de ejus octava, sine tamen *Gloria* et *Credo* ^{h)}: ex decreto apud Croix ⁷ et apud Merati ⁸. — Si autem petitur Missa de SS. *Rosario* vel de *Monte Carmelo*, non potest dici Missa concessa Dominicanis vel Carmelitis; ex decretis apud Merati ⁹. Sed bene potest dici Missa de die festo ⁱ⁾. Merati ¹⁰.

5°. In Missa *pro defunctis* non dicitur psalmus *Judica*. Celebrans cum incipit introitum non signat se cruce, sed librum. Non dicit *Jube, Domine, benedicere*; non osculatur librum post evangelium. Non

¹ Lib. 6, part. 2, n. 2055, decr. 227. - *Rubr. gen. Missal.*, tit. 9, n. 14 et 16; et *Rubr. ante Missam votiv. pro gratiarum actione*. — ² Part. 1, tit. 4, Nov. Observ., n. 24. - *Gavant.*, part. 1, tit. 7, n. 7, lit. n. - *Biss.*, lit. M, n. 235. — ³ Loc. cit., n. 24. Cfr. rubric. ante Miss. votiv. de SS. Trinitate, et post Miss. votiv. de Angelis, et in Missa SS. Angelor.

Custod. die 2 Octobr. — ⁴ Part. 1, tit. 4, Nov. Observ., n. 28. - *Quarti*, part. 1, tit. 4, dub. 1, v. *Quarto*. - *Tonell.*, *Sacr. Enchirid.*, lib. 2, cap. un., *Miscell. ad Miss.*, n. 17. — ⁵ Loc. cit., n. 29. — ⁶ Loc. cit., n. 14. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 503. — ⁸ Series decretor., n. 474. — ⁹ Loc. cit., n. 189 et 229. — ¹⁰ Part. 1, tit. 4, Nov. Observ., n. 30.

^{e)} Decretum istud (non enim sunt duo sed unum tantum), quod factum est die 5 Octobr. 1652, et approbatum eodem anno die 16 Decembr., his conceptum legitur verbis: « Non potuisse nec posse tam saeculares quam regulares cujuscumque ordinis et instituti etiam Societatis Jesu, excedere limites verbales indultorum Sedis Apostolicae super beatificationibus, praesertim in celebratione Missarum et officiis cum octavis, nisi hoc expresse Sedes Apostolica eis indulserit ». *Decr. auth. S. R. C.*, n. 942. Sed vide etiam *Decr. auth.*, n. 3862, quod exscripsi in nota g ad n. 390 supra.

^{f)} Guyet, *Heortol.*, lib. 4, cap. 21, qu. 12, quidquid dicat Merati, non ita loquitur de Missis privatis; in his enim juxta ipsum: « Oratio pro gratiarum actione secundo semper loco dicitur ».

^{g)} In quibuscumque scilicet Missis votivis solemnibus pro re gravi et publica Ecclesiae causa. Ceterum Missae votivae de B. M. V.,

illae etiam quae sive in cleri conventibus sive ex legato celebrantur; item Missae votivae ejusdem B. M. V. novendiales, utcumque solemnes, non admittunt *Gloria* nec *Credo*. *Decr. auth. S. R. C.*, n. 3922, § 1, n. 3 et § 5, n. 2 et 3. — In sabbato tamen dicendum est *Gloria in excelsis*. *Decr. cit.*, § 5, n. 2.

^{h)} Nunc vero cum *Gloria* et *Credo*, ex *Decreto auth. S. R. C.*, n. 3922, § 5, n. 1 et 2; et S. C. jubet ut « infra octavas ejusdem B. V. celebretur Missa festivitatis aut de die infra octavam, tamquam non votiva sed festiva ». — Cfr. etiam pro obligatione celebrandi infra octavas B. M. V. Missam ipsius festivitatis, *Decr. auth.*, n. 2542, ad 2, et novissimum decretum diei 30 Aug. 1905.

ⁱ⁾ Ex recentioribus autem decretis S. R. C., Missa de Monte Carmelo et Missa SS. Rosarii nunquam possunt dici uti votivae. *Decr. auth.*, n. 3605, dub. 5, qu. 2; et n. 3924, dub. 2.

benedicit aquam; nec dicit *Gloria Patri* in psalmo *Lavabo*. Ad *Agnus Dei* non dicit *miserere*, sed *dona eis requiem*. Non dicitur oratio pro pace, nec *Ite Missa est*, nec *Benedicamus Domino*, sed *Requiescant in pace*; nec datur benedictio.

Quaedam
decreta ad
celebratio-
nem perti-
nentia.

424. - Hic autem ultimo loco operae pretium est adnotare aliqua decreta S. C. Rituum majoris momenti, ad celebrationem Missae pertinentia, excerpta ex plurimis quae affert Croix ¹.

1°. Missa conventualis canenda est quotidie in collegiatis quarum clerus est numerosus et redditus non tenues. — 14 Januarii 1603.

2°. Tenentur omnino canonici ad cantandam Missam de die, ut lucrentur distributiones. — 28 Januar. 1612 ^{a)}.

3°. Sacerdos qui celebrat Missam conventualem, in qua chorus tenetur cantare symbolum, non potest illam prosecui tempore quo a choro cantatur symbolum praedictum. — 17 Dec. 1695.

4°. Missae ad satisfaciendum eleemosynis alicui ecclesiae traditis, non sunt celebrandae per externos, ubi commode potest iis satisfieri per sacerdotem ejusdem ecclesiae. — 28 Januar. 1606.

5°. Inferiores episcopo non debent sumere de altari paramenta pro Missa. 7 Julii 1612. — *Hoc tamen intelligendum* (ut advertit Gavantus), *ne ponantur para-*

menta in medio altaris more episcoporum; nam si ponantur in angulo, id permittit ipsa rubrica ², *ubi dicit: Si vero (sacerdos) sit dimissurus paramenta apud altare ubi celebravit, finito evangelio... ibidem illis se exuit. Saltem, ait Croix* ³, *hoc permittendum ubi non est commoditas ea alibi deponendi*.

6°. Altare portatile ligneum cum ara lapidea permitti debet, non obstante constitutione synodali: dummodo habeat solitum reliquiarum repositorium. — 19 Novembr. 1612.

7°. Solus episcopus potest habere fenestras in ecclesia, per quas in eam prospectus haberi possit. 19 Junii 1604.

8°. Non licet in ecclesiis, in quibus non asservatur SS. Sacramentum, celebratio Missae in Coena Domini; nec ejus asservatio in sepulcro. — 14 Junii 1659.

9°. Non permittitur ad altare majus celebratio Missae, dum dicuntur in choro Matutinum et Horae. — 15 Sept. 1664.

10°. Potest fieri commemoratio de SS. Sacramento, si expositum sit, etiam in Missa de festo duplici, quod non sit primae vel secundae classis. — 2 Decembr. 1684 ^{b)}.

11°. Si in die commemorationis omnium defunctorum occurrerit dominica, officium cum Missa defunctorum transferatur in sequentem diem, etiam festo duplici impeditum. 5 Oct. 1688 ^{c)}.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 2055. — S. C. Epp. et RR., apud Croix, loc. cit., et Merati, part. 3, tit. 11, Nov. Obs. IV, sub n. 29. — S. Rit. Cong., 17 Dec. 1695; Decr. auth., n. 1936. — S. Rit. Cong., 7 Julii 1612: decr. expunctum ex authent. collect.; sed plura decreta ejusdem tenoris ibidem habentur, et signanter n. 514, 553, 567, etc. — Gavant., part. 2, tit. 1, n. 2. — ² Part. 2, tit. 12, n. 6. — ³ Lib. 6, part. 2, num. 2072. — S. Rit. Cong., 10 Nov. 1612; Decr. auth., n. 303. — S. Rit. Cong., 19 Jun. 1604; Decr. auth., n. 166. — S. Rit. Cong., 14 Jun. 1659; Decr. auth., n. 1120.

424. - ^{a)} Decretum istud expunctum est ex authentica collectione Decretorum S. R. C.; sed aliud ejusdem tenoris ibidem habetur, n. 292, et est de die 25 Junii 1611; sed eadem S. C. declaravit intelligendum esse de illis diebus in quibus ex rubricis duae Missae conventuales cantandae sunt; in reliquis vero diebus sufficere Missam lectam de festo occurrente celebratam in aurora, *dummodo tamen vera adsit consuetudo immemorabilis*. Ibid., n. 333. Cfr. etiam n. 552, ubi non jam de Missa conventuali *de die* cantanda, sed de Missa conventuali cantanda necne, S. Rituum Cong. declaravit: « Missam conventualem omnino cantandam esse ad hoc ut licite distributiones percipi possint, non obstante quavis contraria consuetudine, quam abusum esse declaravit ». Die 13 Januar. 1631.

^{b)} Decretum de die 2 Decembr. 1684 expunctum est in editione authentica; at ibi, n. 2390, ad 4 et 5, declaratur commemorationem de SS. Sacramento in Missis privatis fieri posse, dummodo expositio sit pro causa publica. Cfr. etiam Decr. 3517; 2390, ad 5; item Decr. diei 20 Novembr. 1903. — Quando vero SS. Sacramentum expositum est occasione XL Horarum, *posse* fieri commemorationem in Missis privatis; sed omittendam in festis primae et secundae classis. Decr. auth., n. 1743, ad 4.

^{c)} Decretum hoc non amplius reperitur in collectione auth., sed n. 3864, decretum generale de die 9 Julii 1895 habetur, ubi sub n. II statuitur: « Quod si die 2 Novembris occurrat dies dominica, vel alicubi festum aliquod cum feriatio celebrandum, aut duplex

12°. Sacerdos in sacrificio Missae congruentius utitur cingulo lineo quam serico. — 22 Januar. 1701.

13°. Habens indultum a Sede Apostolica erigendi oratorium privatum in propria domo, si quis voluerit ibi aedificare altare ligneum, non indiget facultate apostolica: dummodo altare ligneum cum sacro lapide parieti colligatum amovibile non sit, et altaris portatilis imaginem non prae se ferat. — 3 Dec. 1661 (apud Merati¹). *Tò autem colligatum late videtur intelligendum, ita ut altare parieti adhaereat, et nullum inter ipsum et parietem intercedat spatium; sic enim verificatur quod altari non prae se fert imaginem altaris portatilis; idque saltem sic usus interpretatus est.*

14°. Non potest prohiberi celebratio Missae in oratorio ruri aedificato per laicum, antequam celebretur Missa parochialis. — 31 Martii 1629 (apud Merati²).

15°. Sacra Congregatio saepius censuit, constitutiones synodales disponentes, ut diebus festis Missae celebrari non debeant in aliis ecclesiis, nisi celebrata Missa in ecclesia parochiali, esse observandas; ita tamen ut Missa in ecclesia parochiali hora opportuna celebretur. 25 Maji 1652 (apud Benedictum XIV³). — De rigore juris non posse prohiberi (scilicet a paroco) ut Missae non celebrentur ante Missam a paroco non celebratam. — 27 Junii 1641 (apud eundem Benedictum⁴).

Refert hic ultimo loco aliqua obiter adjicere circa *Eucharistiae expositionis usum*: quem doctissimus Christianus Lupus⁵ jamdiu in Ecclesia fuisse probat; et magnopere ipse promovet, dicens, ex fre-

quenti hujusmodi Sacramenti expositione populum retrahi a vanis oblectamentis, concursum ecclesiarum augeri, et fideles magis ad devotionem excitari.

Verumtamen S. Carolus Borromaeus⁶ haec praescripsit: *Sanctissima Eucharistia, ne quavis causa, sed publica tantummodo eaque gravi, exponatur, servatis omnino regulis praescriptis*; aliis vero de causis, orationem licebit instituire, sed non Sacramento aperte exposito. — Item Benedictus XIV⁷ refert S. C. Concilii die 17 Aug. 1630, in una Neapolitana sic praescripsisse: *S. C. censuit non licere regularibus, etiam in eorum propriis ecclesiis, SS. Eucharistiae Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quae probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo SS. Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, et sit velatum, ita ut sacra Hostia videri non possit*. Idque confirmatum fuit a nostro Pontifice Benedicto XIV, per aliud decretum datum 16 Aprilis 1746⁸, ubi dicitur: *Non licere exponi publice divinam Eucharistiam, nisi causa publica et episcopi facultas intervenerint*. — Ex his igitur omnibus decretis certum videtur non licere exponere SS. Sacramentum ob litis victoriam, ob valetudinem alicujus (nisi sit persona publica, cujus salus communis bono sit expediens); et sic pro aliis privatis causis.

Num autem *id liceat ob specialem devotionem alicujus particularis*? — Dubitat Pater Concina.

Ego dicam quid sentiam: Dico 1°. quod si quis privatus hanc expositionem fieri procurat ad publicam devotionem promo-

Quid de expositione ob specialem devotionem alicujus privati.

S. Rit. Cong., die 22 Januar. 1701; Decr. auth., n. 2067 ad 7. — ¹ Series decretor., n. 393; Decr. auth., n. 1219. — ² Loc. cit., n. 242; Decr. auth., num. 500. — ³ Notific. 44, n. 11. Cfr. Pallottini, v. *Missae*, § 3, n. 29 et 31. Sunt enim declarationes S. Cong. Conc. — ⁴ Loc. cit., n. 10. Cfr. etiam

Pallottini, loc. cit., n. 18. — ⁵ Tom. 11, dissert. de sacris Procession., cap. 9 et seqq. — ⁶ Synod. 11 dioec., Monit. quoad sacram. — ⁷ Notific. 30, n. 11. — ⁸ Decr. *Accepimus*, § *Illud in primis*. — Concina, de Euch., dissert. 1, cap. 6, § 5, n. 13.

primae classis quamvis sine feriacione, commemoratio omnium fidelium defunctorum transferatur in sequentem diem tertiam ejusdem mensis, similiter non impeditam; cujus pridie Matutini recitationem pariter ut supra [non solum privatim, sed etiam publice in choro] anticipari S. R. C. indulget. Et III: « Si vero in aliqua ecclesia, die 3 Novembris, in quam transferenda sit eadem defunctorum commemoratio, festum duplex secundae classis occur-

rat, hoc festum transferatur in primam diem liberam juxta rubricas. De die vero octava, aut de festo duplici majori, minori vel semiduplici occurrentibus, sicut de alio festo translato, cui in calendario locus pro eo anno non suppetat, in praefata commemoratione omnium fidelium defunctorum officium fiat; sed Missae omnes, sola ubi dicenda est conventuali excepta, sint de requie. Haec de Commemoratione omnium defunctorum.

vendam, tunc ista potius publica quam privata causa esse videtur. — Dico 2°. cum Concina, in hoc spectandum an in illis locis in quibus fit expositio, devotio et cultus Sacramenti magis augeatur vel minuatur; et juxta hanc regulam censeo expositionem faciendam vel omittendam. Ubi enim viget devotio et cultus augeatur (debita semper obtenta Ordinarii licentia), nescio, praesertim juxta praesentem nostrarum regionum frequentem usum, cur potius non sit laudanda quam improbanda hujusmodi SS. Sacramenti expositio: modo (exciperem) non sit nimis frequens; nimia enim frequentia esset quidem causa ut reverentia erga tantum sacramentum minueretur.

Hinc insuper notandum quod etiam respectu ecclesiarum saecularium adest decretum S. C. Episcoporum et Regularium, prohibens extrahi pyxidem a tabernaculo cum illa ob privatam causam exponitur, his verbis: *Si quandocumque privata ex causa sacrosancta Eucharistia exponenda videbitur, a tabernaculo nunquam extrahatur; sed in pyxide velata, in aperto ejusdem tabernaculi ostiolo, cum assistentia alicujus sacerdotis, stola et superpelliceo induti, et cum sex saltem luminibus cereis collocetur. Quod idem in ecclesiis saecularium servari mandamus.* Die 9 Dec. 1602. — Ita apud card. Lambertini ¹.

Benedictus XIV, in sua bulla *Cum ut recte nosti*, mentionem faciens de praefatis decretis, dicit quod pro causa privata nunquam potest extrahi pyxis, nec etiam ad populum benedicendum: *Si autem.....* (sunt ejus verba) *non debet a tabernaculo educi, facile intelligitur in designatis casibus non esse illud afferendum ad ecclesiae januam, nec cum eodem benedictionem impertiendam.* — Hic vero obiter advertendum id quod in praedicta bulla

idem Pontifex subdit: *Neque enim fas cuique esse debet privata auctoritate..... novum ritum inducere.* Profert ibi ad hoc canonem Tridentini ², ubi vetitum fuit immutari consuetos ritus circa administrationem sacramentorum; et declarat canonem illum procedere etiam quoad cultum SS. Eucharistiae. Loquens autem de ritibus alicubi jam introductis, sic inquit: *Et quoties aliquem ritum ejusmodi induci contigit, etsi nihil continentem pietati... oppositum, Apostolica Sedes eundem ipsum interdicere non dubitavit, ex quibusdam extrinsecis circumstantiis nullatenus praevisis vel neglectis ab eo qui ritum invenit.*

Notandum etiam quod, ex decreto Clementis XII 1 Sept. 1730 (relato apud Merati ³), prohibentur apponi statuae, reliquiae Sanctorum ac imagines animarum purgatorii in altari ubi fit expositio. — Ad illud autem: *Panem de coelo, etc.*, non est addendum *alleluia*; ex decreto S. C. (apud Merati ⁴).

Hic ultimo loco operae pretium est quaerere et videre quibus in ecclesiis asservari possit Eucharistiae sacramentum.

Docet card. Petra ⁵ cum Barbosa, Riccio, Genuensi, etc., ac pluribus decisionibus S. Congregationis, certum esse tantum in ecclesiis parochialibus retineri posse; quia in hoc tantum Sedes Apostolica dispensare potest, non autem Ordinarii. — Asservatur etiam in cathedralibus; quia ipsae primae dicuntur parochiae. Verum ibi non est asservandum in altari majori, sed in alia capella, propter functiones pontificales, necessario peragendas ab episcopo retrorsum ad altare majus. — Permittitur etiam asservari Sacramentum in ecclesiis regularium, propter necessitatem praebendi ibidem communionem infirmis; ut dicunt Pellizarius ⁶, Petra ⁷ cum Glossa ^d). Idem per-

In quibus ecclesiis asservari queat Eucharistia.

¹ Notif. 30, n. 21. — *Bened. XIV*, bulla *Cum ut recte*, § 13 et 12. — ² Sess. 7, de Sacram. i. g., can. 12. — ³ Part. 2, tit. 14, Nov. Observ., post num. 1, v. *Istruzione*, n. II. Et habetur in append. Decretor. auth. S. R. C., tom. 3, § 4. — ⁴ Series decretor., num. 523. — ⁵ Comment. ad constit. 1 Urbani IV, sect. un., n. 15, 16, 29. — *Barb.*, in Trid., sess. 13,

cap. 6, de Euch., n. 3; de Off. et Potest. episc., alleg. 22 num. 8. *Ricci*, Collectan., decis. 1216. *Genuen.*, Prax. archiepisc. curiae Neapol., cap. 110. Cfr. Decr. authent. S. R. C., n. 420; et 3335, ad 1; Pallottini, v. *Sacramentum Eucharistiae*, § 2, num. 13, 14, 16, 19 et seqq. — ⁶ Tr. 8, cap. 2, n. 137; cfr. tr. 3, cap. 6, n. 2 et 3. — ⁷ Loc. cit., n. 18

^d) Cap. Permittimus 57, de sent. excom., statuit tempore interdicti posse celebrari semel in hebdomada ad conficiendum Corpus

Domini pro moribundis; in quod quidem decretum Glossa haec addit: « Et hoc idem facere debent religiosi ».

mittitur in *ecclesiis monialium* viventium in clausura; ex decreto S. C. Concilii in *Ulyssiponensi*, anni 1585 ^{e)}, apud Petra ¹.

Censuit etiam eadem S. C. in *Mexicana*, 15 Maji 1700, concedendum Patribus Oratorii indultum asservandi Eucharistiam intra claustra, pro quatuor anni temporibus, in quibus fiunt exercitia ab ordinandis.

In quibus
non liceat.

Non permittitur autem in collegiis solius Ordinarii auctoritate constitutis; ut sunt *conservatoria*, quae non approbantur, sed tantum a Sede Apostolica tolerantur, et in quibus jura parochialia praeservantur parochis: ut decrevit S. C. Concilii in *Salernitana* 19 Aug. 1702, et in *Neapolitana* 2 Julii 1707, ubi specialiter declaratum fuit asservationem Eucharistiae non licere conservatoriis absque apostolica auctoritate. Vide Petra ². — Idem decrevit S. C. respectu *ad grangias* regularium ³. — Idem respectu ad ecclesias *collegiatas*: nisi asservatio Eucharistiae ibi esset pro servitio suarum parochiarum ⁴. — Idem, quoad ecclesias *confraternitatum* ^{f)} et *hospitalem* ⁵. — Idem, quoad ecclesias *rurales* aut alias intra fines parochiae ⁶: nisi esset aliqua ecclesia filialis parochiae, et adesset ibi consuetudo asservandi Sacramentum, ac necessitas ad consulendum saluti animarum ^{g)}, ut ait et probat Petra ⁷.

Tandem declaravit Benedictus XIV, in bulla *Quamvis justo, etc.*, data 30 Aprilis 1749, jus retinendi Eucharistiam privative pertinere ad Pontificem, *canonica* (ait)

docet disciplina, juxta quam sacrosancta Eucharistia in ecclesiis quae parochiales non sunt, retineri non potest absque praesidio apostolici indulti vel immemorabilis consuetudinis (seu centenaria, non vero quadragenaria, ut probat Petra ⁸), *quae hujusmodi indulti praesumptionem inducit*.

Advertit autem Petra ⁹ quod, licet adsit immemorabilis consuetudo in aliqua ecclesia asservandi Sacramentum; ipsa tamen non suffragatur, si constet ab initio fuisse asservatum ex sola licentia Ordinarii: possessio enim illa minime valet, cum proveniat ex titulo infecto. Et ita decrevit S. C. Concilii in *Neapolitana*, 28 Julii 1708. — Insuper sciendum quod a Sede Apostolica hujusmodi licentia nunquam conceditur pro oratoriis privatis et pro capellis ruralibus: nisi esset alicubi populi concursus et distantia a parochia. Ita Petra ¹⁰.

Qui demum advertit jus retinendi claves tabernaculi privative spectare ad parochum; idque non permittendum monialibus neque laicis, etiam in feria quinta Coenae Domini, nisi adsit in aliquo loco immemorabilis consuetudo: quam tolerandam esse censet Pignatelli, et testatur sic servari in Hispania et in regno Siciliae ac etiam Neapolitano. — Vide Petra ¹¹.

Insuper notandum ex decreto S. C. Rituum sub die 15 Sept. 1736 (apud Merati) quod in communione ministranda monialibus non est danda benedictio cum pyxide a fenestella, sed tantum cum dextera

Solus parochus tenere debet claves tabernaculi.

Quid servandum in danda communione Monialibus

¹ Comm. ad const. 1 Urbani IV, sect. un., num. 19; cfr. Pallottini, loc. cit., n. 4 et 5. — ² Loc. cit., n. 20, 21, et 22: cfr. Pallott., loc. cit., n. 27 et 30. — ³ *Petra*, loc. cit., n. 23. — ⁴ *Petra*, loc. cit., n. 24; cfr. Pallott., loc. cit., num. 23; et Decr. auth. S. R. C., n. 375, ad 4. — ⁵ *Petra*, loc. cit., num. 30; cfr. Pallottini, loc. cit., n. 23 et seqq.; et Decr. auth. S. R. C., n. 895, 2123, ad 26. — ⁶ *Petra*, loc. cit., n. 30; cfr. Pallottini, loc. cit., n. 21. — ⁷ Loc. cit.,

num. 28. — *Bened. XIV*, bulla *Quamvis justo*, de die 30 April. 1749, § 24. — ⁸ Loc. cit., num. 34 et 35. — ⁹ Loc. cit., num. 32. — ¹⁰ Loc. cit., n. 37 et 38. Cfr. Decr. auth. S. R. C. Indicem gener., v. *Clavis*. — *Pignatelli*, tom. 6, consult. 87, num. 9 et 10. — ¹¹ Loc. cit., n. 41 et seqq. — *Merati*, Series decretor., n. 696; et part. 2, tit. 10, Nov. observ., n. 33, v. *Clausa pyxide*. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 2543, 2725 ad 1.

^{e)} Si nempe monasterium sit canonice erectum; alias non licet, ut declaravit S. R. C. *Decr. auth.*, n. 860.

^{f)} Excipitur tamen casus consuetudinis immemorabilis vel centenariae, ut declaravit S. C. C. Vide Pallottini, loc. cit., num. 25. Quodsi adesset consuetudo quadragenaria, certioranda est S. C.: Pallottini, loc. cit., num. 28.

^{g)} Sed S. R. C., die 15 Nov. 1890, declaravit Sanctissimum Eucharistiae Sacramentum asservari non posse in ecclesiis filialibus seu oratoriis alicujus parochiae, ubi Missa celebratur tantummodo dominicis, et quando viaticum ad aegrotos ferendum desumitur; nisi per aliquot diei horas aditus pateat fidelibus SSmum Sacramentum visitare cupientibus. *Decr. auth.*, n. 3739, ad 1.

manu, etiamsi ibi sit praesens Sacramentum. — Item, quod sacerdos, descendendo ab altari cum pyxide, non per laterales gradus, sed anteriores, descendere debet ^{h)}.

Praeterea advertendum quod regnans Pontifex Clemens XIII praecipit omnibus dominicis in Missa dicendam praefationem de Trinitate: modo non adsit praefatio propria illius diei.

Dominicis
dicenda
praefatio de
Trinitate.

Clem. XIII, die 3 Januar. 1759, Decr. auth. S. R. C., num. 2449.

^{h)} Quod sacerdos descendere debeat per gradus anteriores, juxta decretum S. R. C. de

die 15 Sept. 1736: notandum hoc decretum expunctum esse ex editione authentica.

APPENDIX EDITORIS

AD TRACTATUM DE EUCHARISTIA

I.

Decretum S. Congreg. Concilii diei 11 Maji 1904, de observandis et evitandis in Missarum manualium satisfactione.

Ut debita sollicitudine Missarum manualium celebratio impleatur, eleemosynarum dispersiones et assumptarum obligationum obligationes vitentur, plura etiam novissimo tempore S. Concilii Congregatio constituit. Sed in tanta nostrae aetatis rerum ac fortunarum mobilitate et crescente hominum malitia, experientia docuit cautelas vel majores esse adhibendas, ut pia e fidelium voluntates non fraudentur, resque inter omnes gravissima studiose ac sancte custodiatur. Qua de causa Eñi S. C. Patres, semel et iterum collatis consiliis, nonnulla statuenda censuerunt, quae SSñus D. N. Pius PP. X accurate perpendit, probavit, vulgarique jussit, prout sequitur.

Declarat in primis S. C. *manuales* Missas praesenti decreto intelligi et haberi eas omnes quas fideles oblata manuali stipe celebrari postulant, cuilibet vel quomodocumque, sive brevi manu, sive in testamentis, hanc stipem tradant, dummodo perpetuam foundationem non constituent, vel talem ac tam diuturnam, ut tamquam perpetuam haberi debeat. Pariter inter manuales Missas accenseri illas, quae privatae alicujus familiae patrimonium gravant quidem in perpetuum, sed in nulla ecclesia sunt constitutae, quibus Missis ubivis a quibuslibet sacerdotibus, patrisfamilias arbitrio, satisfieri potest. Ad *instar manualium* vero esse, quae in aliqua ecclesia constitutae, vel beneficiis adnexae, a proprio beneficiario vel in propria ecclesia hac illave de causa applicari non possunt; et ideo aut de jure, aut cum S. Sedis indulto aliis sacerdotibus tradi debent ut iisdem satisfiat. Jam vero de his omnibus S. C. decernit:

1°. Neminem posse plus Missarum quærere et accipere quam celebrare probabiliter valeat intra temporis terminos inferius statutos, et per se ipsum, vel per sacerdotes sibi subditos, si agatur de Ordinario dioecetano aut praelato regulari.

2°. Utile tempus ad manualium Missarum obligationes implendas esse mensem pro Missa una, semestre pro centum Missis, et aliud longius vel brevius temporis spatium plus

minusve, juxta majorem vel minorem numerum Missarum.

3°. Nemini licere tot Missas assumere quibus intra annum a die susceptae obligationis satisfacere probabiliter ipse nequeat; salva tamen semper contraria offerentium voluntate, qui aut brevius tempus pro Missarum celebratione sive explicite sive implicite ob urgentem aliquam causam deposcant, aut longius tempus concedant, aut majorem Missarum numerum sponte sua tribuant.

4°. Cum in decreto *Vigilanti* diei 25 mensis Maji 1893 statutum fuerit « ut in posterum « omnes et singuli ubique locorum beneficiati « et administratores piarum causarum, aut « utcumque ad Missarum onera implenda « obligati, sive ecclesiastici sive laici, in fine « cujuslibet anni Missarum onera, quae reliqua sunt, et quibus nondum satisfecerint « propriis Ordinariis tradant juxta modum ab « iis definiendum »; ad tollendas ambiguitates Eñi Patres declarant ac statuunt tempus his verbis praefinitum ita esse accipiendum, ut pro Missis fundatis aut alicui beneficio adnexis obligatio eas deponendi decurrat a fine illius anni intra quem onera impleri debuissent: pro Missis vero manualibus obligatio eas deponendi incipiat post annum a die suscepti oneris, si agatur de magno Missarum numero; salvis praescriptionibus praecedentis articuli pro minori Missarum numero, aut diversa voluntate offerentium. Super integra autem et perfecta observantia praescriptionum quae tum in hoc articulo, tum in praecedentibus statutae sunt, omnium ad quos spectat conscientia graviter oneratur.

5°. Qui exuberantem Missarum numerum habent, de quibus sibi liceat libere disponere (quin fundatorum vel oblatores voluntati quoad tempus et locum celebrationis Missarum detrahatur), posse eas tribuere, praeterquam proprio Ordinario aut S. Sedi, sacerdotibus quoque sibi benevisis, dummodo certe ac personaliter sibi notis et omni exceptione majoribus.

6°. Qui Missas cum sua eleemosyna proprio Ordinario aut S. Sedi tradiderint ab omni obligatione coram Deo et Ecclesia relevari. Qui vero Missas a fidelibus susceptas, aut utcumque suae fidei commissas, aliis celebrandas tradiderint, obligatione teneri usque dum peractae celebrationis fidem non sint as-

sequuti; adeo ut si ex eleemosynae dispersione, ex morte sacerdotis, aut ex alia qualibet etiam fortuita causa in irritum res cesserit, committens de suo supplere debeat, et Missis satisfacere teneatur.

7°. Ordinarii dioecesani Missas, quas ex praecedentium articulorum dispositione coacervabunt, statim ex ordine in librum cum respectiva eleemosyna referent, et curabunt pro viribus ut quamprimum celebrentur, ita tamen ut prius manualibus satisfiat, deinde iis quae ad instar manualium sunt. In distributione autem servabunt regulam decreti *Vigilanti*, scilicet: « Missarum intentiones » primum distribuent inter sacerdotes sibi « subjectos, quos eis indigere noverint: alias » deinde aut S. Sedi, aut aliis Ordinariis committent, aut etiam, si velint, sacerdotibus « extradioecesanis, dummodo sibi noti sint » « omnique exceptione majores », firma semper regula articuli 6ⁱ de obligatione, donec a sacerdotibus actae celebrationis fidem exegerint.

8°. Vetitum cuique omnino esse Missarum obligationes et ipsarum eleemosynas a fidelibus vel locis piis acceptas tradere bibliopolis et mercatoribus, diariorum et ephemeridum administratoribus, etiamsi religiosi viri sint, necnon venditoribus sacrorum utensilium et indumentorum, quamvis pia et religiosa instituta, et generatim quibuslibet, etiam ecclesiasticis viris, qui Missas requirant, non taxative ut eas celebrent sive per se sive per sacerdotes sibi subditos, sed ob alium quemlibet, quamvis optimum, finem. Constitit enim id effici non posse nisi aliquod commercii genus cum eleemosynis Missarum agendo aut eleemosynas ipsas imminuendo: quod utrumque omnino praecaveri debere S. Congregatio censuit. Quapropter in posterum quilibet hanc legem violare praesumpserit, aut scienter tradendo Missas, ut supra, aut eas acceptando, praeter grave peccatum quod patrabat, in poenas infra statutas incurret.

9°. Juxta ea quae in superiore articulo constituta sunt, decernitur pro Missis manualibus, stipem a fidelibus assignatam, et pro Missis fundatis aut alicui beneficio adnexis (quae ad instar manualium celebrantur) eleemosynam juxta sequentes articulos propriam, nunquam separari posse a Missae celebratione, *neque in alias res commutari aut imminui*, sed celebranti ex integro et in specie sua esse tradendam, sublatis declarationibus, indultis, privilegiis, rescriptis sive perpetuis sive ad tempus, ubivis, quovis titulo, forma vel a qualibet auctoritate concessis et huic legi contrariis.

10°. Ideoque liberos, sacra utensilia vel quolibet alias res vendere aut emere, et associationes (uti vocant) cum diariis et ephemeridibus inire ope Missarum, nefas esse atque omnino prohiberi. Hoc autem valere non modo si agatur de Missis celebrandis, sed etiam si de celebratis, quoties id in usum et

habitudinem cedat et in subsidium alicujus commercii vergat.

11°. Item sine nova et speciali S. Sedis venia, (quae non dabitur nisi ante constiterit de vera necessitate, et cum debitis et opportunis cautelis) ex eleemosynis Missarum, quas fideles celebrantibus sanctuariis tradere solent, non licere quidquam detrahare ut ipsorum decori et ornamento consulatur.

12°. Qui autem statuta in praecedentibus articulis 8, 9, 10 et 11, quomodolibet aut quovis praetextu perfringere ausus fuerit: si ex ordine sacerdotali sit, suspensioni *a divinis* S. Sedi reservatae et ipso facto incurrendae obnoxius erit; si clericus sacerdotio nondum initiatus, suspensioni a susceptis Ordinibus pariter subiacebit, et insuper inhabilis fiet ad superiores Ordines assequendos; si vero laicus, excommunicatione latae sententiae episcopo reservata obstringetur.

13°. Et cum in constitut. *Apostolicae Sedis* statutum sit, excommunicationi latae sententiae Summo Pontifici reservatae subjacere « colligentes eleemosynas majoris pretii, et » « ex iis lucrum captantes, faciendo eas celebrare in locis ubi Missarum stipendia minoris pretii esse solent »: S. C. declarat, huic legi et sanctioni per praesens decretum nihil esse detractum.

14°. Attamen ne subita innovatio piis aliquibus causis et religiosis publicationibus noxia sit, indulgetur ut associationes ope Missarum jam initae usque ad exitum anni a quo institutae sunt protrahantur. Itemque conceditur ut indulta reductionis eleemosynae Missarum, quae in beneficium sanctuariorum aliarumve piarum causarum aliquibus concessa reperiuntur, usque ad currentis anni exitum vigeant.

15°. Denique quod spectat Missas beneficiis adnexas, quoties aliis sacerdotibus celebrandae traduntur, E^mi PP. declarant ac statuunt, eleemosynam non aliam esse debere quam synodalem loci in quo beneficia erecta sunt. Pro Missis vero in paroeiis aliisve ecclesiis fundatis, eleemosynam quae tribuitur, non aliam esse debere quam quae in foundatione vel in successivo reductionis indulto reperitur in perpetuum taxata, salvis tamen semper juribus, si quae sint, legitime recognitis sive pro fabricis ecclesiarum, sive pro earum rectoribus, juxta declarationes a S. C. exhibitas in *Monacen.* 25 Julii 1874, et *Hildesien.* 21 Januarii 1898. In *Monacen.* enim, « at- » « tento quod eleemosynae Missarum quorum- » « dam legatorum pro parte locum tenerent » « congruae parochialis, E^mi Patres censue- » « runt licitum esse parochi, si per se satisfa- » « cere non possit, eas Missas alteri sacerdoti » « committere, attributa eleemosyna ordinaria » « loci sive pro Missis lectis sive cantatis ». Et in *Hildesien.* declaratum est, « in legatis » « Missarum aliqua in ecclesia fundatis reti- » « neri posse favore ministrorum et ecclesia- » « rum inservientium eam reddituum portionem

« quae in limine foundationis, vel alio legitimo modo, ipsis assignata fuit independenter ab opere speciali praestando pro legati adimplemento ».

Denique officii singulorum Ordinariorum erit curare ut in singulis ecclesiis, praeter tabellam onerum perpetuorum et librum in quo manuales Missae quae a fidelibus traduntur ex ordine cum sua eleemosyna recensentur, insuper habeantur libri in quibus dictorum onerum et Missarum satisfactio signetur. Ipsorum pariter erit vigilare super plena et omnimoda executione praesentis decreti: quod Sanctitas Sua ob omnibus inviolabiliter servari jubet, contrariis quibuslibet minime obstantibus.

II.

Dubia circa praecedens decretum et responsiones S. Congreg. Concilii.

1. An Missae quae ex onere perpetuo inhaerent ecclesiae, monasterio, confraternitatibus, aut locis piis quibuscumque, sed in nulla ecclesia sunt constitutae, ita ut a quolibet sacerdote pro administratorum arbitrio ubivis applicari possint, accenseri debeant inter fundatas vel potius inter manuales ad effectum decreti 11 Maji 1904.

2. An sacerdotes quibus a rectoribus seu administratoribus ecclesiarum committitur satisfactio unius aut plurium legatorum Missarum, in ecclesia fundatorum, possint pro suo arbitrio committere earum Missarum celebrationem aliis sacerdotibus cum minori eleemosyna etiam extra ecclesiam propriam.

3. An sacerdotes fruenter capellaniis fundatis, sive ecclesiasticis sive laicalibus, possint aliis sacerdotibus Missas suarum capellaniarum celebrandas committere, statuta eleemosyna pro suo arbitrio.

4. An episcopus possit sub censuris latae sententiae compellere sacerdotes, beneficiatos et administratores locorum piorum in fine cujuslibet anni ad sibi tradendas Missas quibus infra annum non satisfecerint, et sub iisdem poenis illis prohibere ne mittant extra dioecesim.

Et S. C., die 19 Decembr. 1904, respondit:

Ad 1. Habendas esse ad instar manualium.

Ad 2. Non posse.

Ad 3. Negative, et servandas esse dispositiones articuli IX decreti.

Ad 4. Contra transgressores articuli IV citati decreti, episcopum procedere posse in particulari, servatis de jure servandis, etiam cum censuris.

Alia dubia.

1. In dioecesi (Bredana), vicarii (adjutores parochorum) in domo parochi tamquam ejus familiares degunt communi utentes victu. Parochis pro vicarii victu et servitio salarium modicum ex ecclesiae redditibus solvitur, quod

ferendis his expensis impar est. Unde consuetudine introductum est ut pro victu et servitio, vicarii parochis in cumulo cedant fructus Missarum pinguiorum et vicariis tribuatur stipendium ordinarium Missae lectae, unius floreni. In casu stipendii ordinarii augmentum solvitur parochi pro victu et servitio, ita tamen ut ex stipendiis pinguioribus non plus retineatur quam honesta compensatio postulat.

2. Ad providendum honestae suae sustentationi, parochi in pluribus dioecesis locis Missas non in determinata ecclesia fundatas, anniversaria, nec non alias Missas manuales, quae per annum a fidelibus offeruntur, quaeque parochi eorumve vicarii celebrare nequeunt, e suggestu publicant et alibi celebrari curant, retenta sibi parte stipendii pro administratione et publicatione. Ita v. g. pro Missis, quae ad S. Congregationem quovis mense mittuntur ad f. 0, 60, a fidelibus saepe offertur stipendium unius floreni. Quoad Missas fundatas et anniversaria, quae per annum offeruntur, haec praxis fere communis est, ac populo haud raro nota. Quoad alias Missas manuales hic usus solummodo viget in parochiis ubi cum consensu Ordinarii e suggestu publicatum est partem stipendii, nisi fideles obstant, retentum iri pro sustentatione parochi, Missasque aliis sacerdotibus dicendas traditum iri.

3. Una alterave adest parochia, ubi vicarii omnes fere Missas ad intentionem parochi celebrare debent, qui eis praestet victum et servitium, dum ipsi ex aerario ecclesiae determinatam obtinent pensionem.

Dubitatur num triplex haec consuetudo a decreto S. C. Concilii diei 11 Maji 1904 *De observandis etc.*, sit reprobata.

S. C. die 25 Februarii 1905 respondit:

Attentis omnibus, Ad 1. et 3. consuetudinem sustineri. — Ad 2. Non sustineri; et ad mentem. Mens est ut quoad consuetudines, de quibus sub num. 1. et 3., episcopus vigilet ne excessus sit in modo, aut alius abusus oriatur, quia tum consuetudo non sustineretur. Et quoad 2. dubium Eñi Patres censuerunt retentionem quadraginta pro centenis esse excessivam. Si tamen episcopus judicet parochos hoc subsidio egere pro honesta eorum sustentatione, aut expensis cultus, aut alia urgenti necessitate, posse recurrere pro gratia. Sed in casu gratiae ponendas esse tabellas in visibili ecclesiae loco, quibus moneantur fideles de detractioe partis stipendii Missarum. Interim autem parochos ex eleemosynis deducere posse quod stricte necessarium est pro expensis administrationis et expeditionis juxta normas a probatis doctoribus traditas.

Postrema dubia.

1. An ad art. 7 decreti *De observandis etc.* die 11 Maji 1904, sub nomine *Ordinariorum* veniant quoque praelati regulares pro suis respectivis subditis.

2. An episcopi dioecesani et praelati regulares, qui aliis episcopis seu praelatis regularibus Missas cum sua eleemosyna celebrandas tradiderint, ob omni obligatione coram Deo et Ecclesia relevati censeantur; an potius obligatione teneantur usque dum peractae celebrationis fidem sint assequeuti.

3. Mos invaluit in dioecesi (S. Deodati) ut vicarii apud parochos in domo curiali degentes pensionem non argento exsolvant, sed Missae suae quotidianae, sive lectae sive cantatae, eleemosynam parochos dimittant. Quaeritur utrum mos ille licite possit retineri?

4. Vigore plurium indultorum idem episcopus orator concedere potest sacerdotibus suae dioecesis facultatem recipiendi eleemosynam vel pro secunda Missa, pro Missis dierum festorum in Gallia suppressorum, *dummodo supradicta eleemosyna pro suae dioecesis operibus piis applicetur*. Porro vestigiis trium suorum antecessorum inhaerens, idem orator episcopus concessit sacerdotibus ut, quaecumque sit eleemosynae quantitas, ad cancellariam episcopalem non mittatur nisi eleemosyna synodalis, idest libella 1, 50. Quaeritur an haec episcopi concessio sit legitima?

5. An juxta art. 2, termini persolutionis statui possint usque:

ad 10 Missas	1 mensis
20	» 2
40	» 3
60	» 4
80	» 5
100	» 6

et ita porro pro quibuslibet 20 Missis unum mensem addendo.

6. An hi termini intelligantur seorsim quoad quemlibet stipendium offerentem, vel etiam intelligi possint cumulative quoad omnes aliqua occasione, v. g. in aliqua solemnitate offerentes: ita ut si tunc stipendia offeruntur a 100 oblatores, a quolibet pro una Missa, omnes hae Missae in termino sex mensium persolvi debeant.

7. An in casu art. 7 pro sacerdotibus qui ab Ordinario stipendia accipiunt, termini currant non a die quo primarii offerentes stipendia dederunt, sed ex concessione Apostolicae Sedis a die quo Ordinarius ipsis stipendia tribuit.

8. An ista stipendia, etsi primario a pluribus offerentibus data, tamen in casu art. 7 tamquam ab uno scilicet Ordinario oblata censenda sint.

9. An liceat Ordinario omnibus his Missis communem generalem intentionem (ad intentionem dantium) praescribere, etsi a primariis offerentibus speciales intentiones praescriptae fuerint.

S. C. Concilii, die 27 Febr. 1905 propositis dubiis ita respondit:

Ad 1. Affirmative.

Ad 2. Affirmative ad primam partem, negative ad secundam.

Ad 3. Affirmative, dummodo et quousque excessus in modo, aut alius abusus non oritur, super quo Ordinarii erit vigilare.

Ad 4. Negative.

Ad 5. Rem relinqui discreto iudicio et conscientiae sacerdotum juxta decretum, et regulas a probatis doctoribus traditas.

Ad 6. Affirmative ad primam partem; negative ad secundam.

Ad 7. Affirmative, id est obligationem incipere a die quo sacerdotes Missas celebrandas ab Ordinario recipiunt.

Ad 8. Episcopus curet, ut quantum fieri potest, Missae a pluribus receptae a pluribus sacerdotibus tempore debito satisfiant.

Ad 9. Sufficere ut sacerdotes celebrent juxta mentem Ordinarii, qui tamen intentionem pro singulis offerentibus efformare debet juxta regulas a probatis theologiae moralis auctoribus traditas. Melius tamen esse si patefiant sacerdotibus intentiones praescriptae.

III.

Decretum ejusdem S. C. C. « sub gravi conscientiae vinculo » servandum, diei 22 Maji 1907.

I. Ut in posterum quicumque Missas celebrandas committere velit sacerdotibus, sive saecularibus sive regularibus extra dioecesim commorantibus, hoc facere debeat per eorum Ordinarium, aut ipso saltem audito atque annuente.

II. Ut unusquisque Ordinarius, ubi primum licuerit, suorum sacerdotum catalogum conficiat, describatque Missarum numerum, quibus quisque satisfacere tenetur, quo tutius deinceps in assignandis Missis procedat.

IV.

De Missis in Orientem mittendis.

Quoad Missas ad antistites aut presbyteros ecclesiarum quae in Oriente sitae sunt, mittendas, haec a S. C. C. die 9 Sept. 1907 declarata sunt: 1°. Mitti possunt ad Delegatos apostolicos Missarum intentiones cum relativa eleemosyna, « ut eas distribuunt dumtaxat praelatis et sacerdotibus delegationis suae ».

2°. Item, superiores ordinum et institutorum religiosorum Missarum intentiones cum relativa eleemosyna directe mittere possunt ad suos subditos in Oriente commorantes, sed « taxative pro religiosis subditis suis, non vero pro ceteris ».

Denique, die 10 Martii 1908, SS^{us} D^{ñs} Noster « benigne indulgere dignatus est ut, cum agitur de antistitibus habentibus jurisdictionem ordinariam episcopalem in Oriente, Missarum intentiones cum relativa eleemosyna, ab episcopis et sacerdotibus ad ipsos antistites directe mitti possint, pro necessitatibus sacerdotum dumtaxat eis subjectorum ». Epist. S. C. Conc. 18 Martii 1908.

TRACTATUS QUARTUS

DE SACRAMENTO POENITENTIAE

CAPUT I.

De Essentia hujus Sacramenti.

DUBIUM I.

Quae sit ejus Materia et Forma.

425. *De materia et forma hujus sacramenti (Vide quae de his habentur apud Busenbaum).* — 426. *Monitum ad confessarios.* — 427. *De Materia remota.* — *Dub. 1. An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus sacramenti.* — *Dub. 2. An peccata alias confessa sint materia sufficiens hujus sacramenti.* — 428. *De Forma.* *Qu. 1. An forma hujus sacramenti consistat in verbis, et possit proferri in absentem.* — 429. *Et quatenam praesentia moralis poenitentis requiratur.* — 430. *Qu. 2. Quatenam forma in hoc sacramento sit proferenda.* — *Dub. 1. In quibus verbis consistat essentia formae. Et an necessarium sit verbum Te.* — *Dub. 2. An verba: A peccatis tuis.* — *Dub. 3. An verba: In nomine Patris, etc. Et an preces adjunctae.* — *Dub. 4. An per verba: Te absolvo possit sacerdos absolvere simul a peccatis et a censuris.* — 431. *Qu. 3. An possit valide et licite dari absolutio sub conditione.* — 432. *Causae justae absolvendi sub conditione.*

Materia
remota et
necessaria
Poeniten-
tiae.

425. — « Resp. I^o. Materia *remota* et *ne-*
« cessaria est omne peccatum mortale,
« post Baptismum commissum, et non con-
« fessum ». (Dicitur vero commissum post
Baptismum, contra propos. 19 inter damna-
tas ab Alexandro VIII, quae pro peccato
originali perpetuam agendam poeniten-
tiam asserebat). — « Materia *sufficiens*,
« etsi non necessaria, est omne veniale
« post Baptismum commissum, vel etiam
« mortale alias rite confessum.

Materia
sufficiens.

Materi-
proxima.

« Materia *proxima* sunt actus poeni-
« tentis, *contritio*, *confessio* et *satisfactio* ;
« quarum ultima est integralis tantum (ut
« patet in infirmo, qui, si ratione desti-
« tuatur, solet absolvi absque satisfactione):
« duae priores sunt essentialis; ut commu-
« niter docetur contra Scotum, qui totam

« essentiam ponit in absolute. Porro
« peccata sunt tantum materia *circa quam*;
« actus vero poenitentis, materia *ex qua*.
« — Laymann ¹, ex communi.

« Unde resolves:

« 1°. Etsi peccatum mortale remissum
« quomodocumque sit, teneris tamen con-
« fiteri si non fecisti. — Tridentinum ².

« 2°. Omitti possunt venialia, vel omnia
« vel aliqua; item mortalia semel rite con-
« fessa, v. gr. in confessione generali, ut
« docent Diana ³, card. de Lugo ⁴, contra
« Victoria, Ledesma et alios ^{a)}. — In qua
« etiam non esse necessarium addere pec-
« cato mortali, quod post ultimam confes-
« sionem sit commissum, docent Bona-
« cina ⁵, Diana ⁶, card. de Lugo ⁷, ex San-
« chez et Coninck. Quod est probabile:

Materia
sufficiens
potest omit-
ti.

Scotus, in 4, dist. 16, qu. 1, n. 7. — ¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 3, n. 5 et 6. — ² Sess. 14, de Poenit., cap. 4 et 5. — ³ Part. 3, tr. 4, resol. 86. — ⁴ De Poenit., disp. 16, n. 56. — *Victor.*, Sum., num. 166. — *Martin. de Ledesma.*, 2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 2,

dub. 15. — ⁵ Disp. 5, de Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 3, diff. 4, n. 5. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 62; et part. 4, tr. 3, resol. 65. — ⁷ Loc. cit., num. 47. — *Sanchez*, Decal., lib. 1, cap. 10, n. 71. — *Coninck*, disp. 7, n. 69, concl. 4.

425. — *a)* Victoria scilicet et Ledesma dicunt mortale esse non confiteri in generali confessione, omnia peccata jam confessa, modo

tamen poenitens sacerdoti dixerit se velle totius vitae peccata confiteri; secus vero, si non decipiat confessorem.

« nisi circumstantia aliqua, v. gr. speciem
« mutans, vel reservatio casus, vel pro-
« xima peccandi occasio aliud requirat ^{b)},
« et poenitentia sufficiens imponatur. Card.
« de Lugo, Tamburinius ¹. — Tutius tamen
« est nova ab antiquis secernere.

Imperfe-
ctiones non
sunt mate-
ria certa.

« 3°. Ponenda semper est materia certa:
« qualem esse negat Sanctius ² (apud Dia-
« na ³), quod quis non responderit divinis
« inspirationibus, non fecerit bonum quod
« potuit, et similes imperfectiones. In qui-
« bus tamen exponendis, non tenetur con-
« fessarius impedire poenitentem, ut docet
« card. de Lugo ⁴ contra Sanchez ^{c)}. —
« Quod si haberi certa non possit, pro
« ratione dubii danda est absolutio; ut
« sub dubio, si materia prorsus dubia sit:
« vel absoluta, si certa videatur. Ita Sua-
« rez, Laymann ⁵ et alii communiter.

Quid, si
materia cer-
ta haberi
nequeat.

Forma Poe-
nitentiae.

« Resp. II°. Forma sacramenti Poeni-
« tentiae sunt verba absolutionis: *Ego te*
« *absolvo a peccatis tuis* (ubi licet de es-
« sentia tantum sit *Absolvo te*, debent ta-
« men addi reliqua, praesertim in articulo
« mortis, secundum quosdam sub mortali,
« secundum alios sub veniali, ut vide Gra-
« nadum), voce prolata in praesentem. —
« Absentem enim Clemens VIII absolvi pro-
« hibuit, sub poena excommunicationis.

« Unde resolves:

Omnino
proferenda
voce et in
praesentem.

« 1°. Invalidum est absolvere nutu, si-
« gno aut scripto. Item absolvere absen-
« tem: quod docuit Alensis ^{d)}, Medina ^{d)}
« et alii; sed vetitum nunc, ut modo
« dictum.

Lugo, disp. 16, n. 46 et 47. — ¹ Method. confess., lib. 2, cap. 1, § 1, n. 3. — ² Joan. Sanctius, Select. disp. 7, n. 10. — ³ Part. 3, tr. 4, resol. 52. — ⁴ Loc. cit., n. 103. — Suar., de Poenit., disp. 18, sect. 1, v. *Dubitari*. — ⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 3, n. 5. — Jacobus de Granado, in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 1, disp. 6, num. 9. — Clem. VIII, decr. *SSm̃us Dñus*

« 2°. Valida est absolutio, si reverentiae
« causa dicas: *Absolvo dominationem, ex-*
« *cellentiam, vel majestatem vestram, etc.*,
« quia non mutatur essentialiter, et sunt
« verba aequivalentia. Aversa. (Vide su-
« pra, tract. 1, cap. 1, dub. 2). Non valet
« autem, si dicas: *Absolvat te Deus*, vel
« *Absolvat te Christus*. Aversa ⁶.

Mutatio-
nes acciden-
tales for-
mae.

« 3°. Orationes praeviae et subsequentes
« formam, ut *Misereatur tui, etc.* et *Passio*
« *Domini, etc.* (quae secundum Tridenti-
« num laudabiliter adduntur), non sunt ne-
« cessitatis; et ex causa rationabili omitti
« possunt, v. gr. si breves sint confessiones
« vel multi confitentes (ut vide Diana ⁷);
« tunc enim sufficit dicere: *Absolvo te a*
« *peccatis tuis in nomine, etc.*, vel si ti-
« meatur censura: *Absolvo te a vinculo*
« *excommunicationis; deinde a peccatis*
« *tuis, etc.* — Vide Sà ⁸.

Orationes
praeviae et
subsequen-
tes.

« 4°. Elevatio manus ejusque impositio
« in caput, item formatio crucis, est libera:
« etsi debeat servari consuetudo. — Ita
« Laymann ⁹, ubi idem dicit de apertione
« capitis.

« Forma autem Clementis VIII (ut tra-
« dit Sà et Rituale Romanum) est haec
« qua omnes utantur suadet Paulus V ^{e)},
« ideoque omnibus tenenda memoriter:
« *Misereatur tui omnipotens Deus, et di-*
« *missis peccatis tuis, perducatur te ad vi-*
« *tam aeternam. Amen.* Deinde elevata
« manu pergit: *Indulgentiam, absolutio-*
« *nem et remissionem peccatorum tuorum,*
« *tribuat tibi omnipotens et misericors Do-*

Forma ad-
hibenda.

Noster, de die 20 Julii 1602; in Bullar. Rom. Mainardi. — Aversa, qu. 12, sect. 2, i. f. v. *Sufficeret*. — ⁶ Loc. cit., v. *Secundo*. — Trid., sess. 14, de Sac. Poenit., cap. 3. — ⁷ Part. 3, tr. 4, resol. 97. — ⁸ V. *Absolutio*, num. 1. — ⁹ Lib. 5, tr. 6, cap. 3, n. 8. — Sà, loc. cit. *Rituale Rom.*, tit. 3, de Sac. Poenit., cap. 2, Absolutionis forma.

^{b)} Circumstantiam pravae consuetudinis in hoc casu Lugo et Tamburinius negant esse necessario confitentem *per se*.

^{c)} Joannes Sanctius, *Select. disp. 1, n. 4, et seq.*, asserit aequum esse confessariis monere poenitentes ne sacramentaliter velut absolvendas imperfectiones, quae peccata non sunt, narrent. Et adducit Silvestrum, dicentem confessarium teneri superflua in confessione resecare.

^{d)} Alensis, *Sum., part. 4, qu. 18, membr. 4, art. 5, § 9*, negat eum qui habet usum sensuum et copiam sacerdotis posse per nuntium confiteri: « Quod non per nuntium ex parte

sacerdotis, inquit, quia absolutio debet fieri praesenti et non absenti ». — Joannes Medina, *Cod. de Confess. qu. 15, concl. 4*, (edit. Ingolstadt. 1581), ait: Si poenitens confessorem adire nequeat, « probabile est posse per internum et per litteras absenti confiteri, et ab eodem per litteras sacramentaliter absolvi ». Haec autem quaestio decima quinta in edit. Brixien. 1606 tota expuncta est.

^{e)} Scilicet et clarius: Sà et Rituale Romanum tradunt formam absolutionis. — Paulus V in brevi *Apostolicae Sedi*, diei 17 Junii 1614, quo Rituale Romanum promulgat, ait: « Hortamur in Domino..... [omnes] ad quos

« minus. Amen. Dominus noster Jesus
 « Christus te absolvat, et ego auctoritate
 « ipsius te absolvo ab omni vinculo ex-
 « communicationis, suspensionis (quae vox
 « circa laicos omittitur) et interdicti, in
 « quantum possum et tu indiges. Deinde
 « ego te absolvo a peccatis tuis, in no-
 « mine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.
 « Amen. Passio Domini nostri Jesu Chri-
 « sti, merita B. Mariae Virginis et omnium
 « Sanctorum, quidquid boni feceris et mali
 « sustinueris, sint tibi in remissionem pec-
 « catorum, augmentum gratiae, et prae-
 « mium vitae aeternae. Amen ».

426. - Acturi de hoc Poenitentiae sa-
 cramento, quod Christus Dominus ad hu-
 manae imbecillitatis remedium instituit,
 ante omnia monitum velim confessarium
 ut suas agnoscat partes, nempe *judicis*,
patris et *medici* ad munus suum aequa
 lance exercendum. Sicut enim nimia be-
 nignitas iniquitatum fomentum est, sic
 nimia severitas fit pluribus via ad despe-
 rationem. — Hinc Christus Dominus de-
 claravit non esse spiritus sui, eos qui ni-
 mis rigide cum peccatoribus agunt. Et
 SS. Patres non solum invehunt in eos qui,
 falsa pietate ducti, indebite peccatoribus
 indulgent, sed etiam in eos qui indiscretum
 rigorem cum poenitentibus adhibent; ut
 conqueritur S. Ambrosius ¹, dicens: *Sunt*
etiam in nobis, qui habent timorem Dei,
sed non secundum scientiam, statuentes
duriora praecepta quae non possit humana
conditio sustinere. Qua de re sapienter ad-
 vertit S. Bonaventura: *Cavenda est con-*
scientia nimis larga et nimis stricta. Nam
prima generat praesumptionem, secunda
desperationem....: prima saepe salvat da-
mnandum, secunda e contra damnat sal-
vandum. Immo Honorius III, in cap. *Ex*
parte, de transact., dixit, caeteris paribus,
 magis inclinandum in rebus dubiis ad be-

nignitatem quam ad rigorem. Cum enim
 ibi ageretur de modo procedendi contra
 quosdam, quorum aliqui celebrabant in
 ecclesiis interdictis, alii furtive sacris ini-
 tiabantur, etc., sic inquit: *In his vero,*
super quibus jus non invenitur expres-
sum, procedas (aequitate servata) semper
in humaniorem partem declinando, secun-
dum quod personas et causas, loca et
tempora videris postulare.

Non dubito quin majori quidem detri-
 mento semper in Ecclesia fuerint confes-
 sarii nimis indulgentes; cum major homi-
 num pars ad vitia proni sint. — Sed non
 modice etiam animarum saluti obsunt,
 qui per nimiam austeritatem poenitentes
 ita deterrent, ut ipsi vel peccata sua re-
 ticeant, aut sic arctati jugum disciplinae
 abjiciant, laxisque habenis in vitiorum coe-
 num miserabiliter deinde se immergant.

Aggrediamur opus ad hunc Tracta-
 tum de sacramento Poenitentiae expo-
 nendum: cui utique omni studio prae cae-
 teris materiis sedulo incumbendum, cum
 in ipso totius theologiae moralis summa,
 et quaestiones magis ad praxim spectan-
 tes contineantur. Et ideo ego labori non
 peperci, ut desiderio lectorum satisfacere-
 rem, utque ipsi omnia scitu necessaria
 hic reperiant.

427. - In hoc *Dubio*, primo loco agi-
 tur de materia remota et forma hujus
 sacramenti. — Quod ad MATERIAM perti-
 net, ad ea quae supra dixit Busenbaum,
 duo tantum dubia addere occurrit.

Dubitatur 1°. *An mortalia commissa*
in ipsa susceptione Baptismi sint materia
hujus sacramenti?

Affirmant communissime Suarez ²,
 Holzmann ³; Escobar ⁴ cum Vasquez ^{a)} et
 Henriquez ^{a)}; Salmant. ⁵; ac Elbel ⁶ cum
 S. Bonaventura, Scoto, Mastrio, etc.; ex
 D. Thoma ⁷, et ex S. Augustino, relato

Quid de
 mortalibus
 commissis
 in susce-
 ptione Ba-
 ptismi.

¹ Serm. 5, in Psalm. 118, n. 37; Migne, Patrol. lat.,
 tom. 15, col. 1264. — S. Bonav., Compend. theol. verit.,
 lib. 2, cap. 52. — ² De Bapt., disp. 28, sect. 5, v. Dico 3. —
³ De Sacram. Poenit., n. 454. — ⁴ Lib. 14, de Poenit., n. 18
 et 59. — ⁵ Tract. 6, de Sacram. Poenit., cap. 4, num. 15. —
⁶ Sacram., part. 2, confer. 1, de Natura Poenit., n. 8.

S. Bonav., in 4, dist. 4, part. 1, artic. 2, qu. 3, ad 4.
 Scotus, in 4, dist. 4, qu. 5. *Mastr. de Meldula*, in 4,
 disp. 2, qu. 6, num. 146 et seqq. — ⁷ 3 P., qu. 69, art. 10,
 corp. et ad 2. - S. August., cfr. de Bapt. contra Donatistas,
 lib. 1, cap. 12, num. 18; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 43,
 col. 119.

spectat, ut in posterum.... constituto Rituali in
 sacris functionibus utantur ». Quod vero forma
 haec sit Clementis VIII nullibi reperi.

427. - ^{a)} Vasquez, *disp. 160, cap. 2, n. 18 et*
seqq.; Henriquez, *lib. 2, cap. 27, n. 2*, affirmant
 peccatum fictionis (pro quo tantum ab Esco-

Nimia be-
 nignitas et
 nimia seve-
 ritas vitan-
 dae.

in can. *Tunc valere 42, de consecr., dist. 4*, ubi ait: *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit*. Ratio, quia haec peccata, licet sint tempore simul cum Baptismo, natura tamen sunt ipso posteriora. — Ita auctores praefati.

Sed ratio quam adducunt videtur non convincere. Saltem solummodo probare videtur pro peccatis quae Baptismus suscipiens post Baptismum patrare vellet; sed non pro peccato fictionis, nempe si ille susciperet Baptismum existens in mortali sine dolore. — Nec D. Thomas¹ dicit peccatum fictionis esse materiam sacramenti Poenitentiae; sed tantum ait quod illud per poenitentiam removetur: per poenitentiam autem ibi S. Doctor profecto non intelligit confessionem, sed dolorem de peccato. — Nec obstat textus D. Augustini: nam, ut explicat Glossa^{b)}, per illud *veraci confessione* intelligit *cordis contritionem*.

Dubitatur 2°. *An sint materia sufficiens hujus sacramenti peccata alias confessa?*

Dubium posset fieri ex eo quod videtur non posse esse materia sacramenti Poenitentiae peccatum jam remissum; cum culpa deleta non possit amplius deleri. — Sed sententia affirmativa est certa apud omnes; prout docet D. Thomas², quem communiter sequuntur Suarez³; Palaus⁴ cum Laymann; et Salmant.⁵ cum Coninck, Filliuccio, et alii passim. Et clare patet ex *extrav. 1, de privil., § Verum, in fin.*, ubi Benedictus XI dicit: *Licet... de necessitate non sit iterum eadem confiteri peccata; tamen... ut eorumdem peccatorum iteretur confessio, reputamus salubre*. Idque confirmatur ex communi praxi fidelium. — Nec obstat dicere peccatum

deletum non esse amplius peccatum; peccatum enim, etsi remissum, semper peccatum est commissum; sufficit autem ut sacramentum habeat effectum in actu primo, nempe quod praebeat gratiam deletivam peccati, quamvis per accidens in actu secundo peccatum non deleat.

428. - Quoad FORMAM vero hujus sacramenti, plures hic Quaestiones discutere oportet.

Quaeritur 1°. *An forma hujus sacramenti essentialiter in verbis consistat?*

Resp. Affirmative; cum forma non aliter quam voce, non autem scriptura aut aliis signis, exprimi possit. Ita commune et certum est apud omnes cum D. Thoma⁶, quem sequuntur Laymann⁷, Lugo⁸, Bonacina⁹, Elbel¹⁰; et Salmant.¹¹ cum Cajetano, Coninck, Suarez, Valentia, et alii passim.

Forma essentialiter consistit in verbis.

Hinc Clemens VIII, in constitutione edita die 20 Julii 1602, proscripsit propositionem hanc ut falsam et temerariam: *Licere per litteras seu internuntium confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri, et ab eodem absente absolutionem obtinere*. Praecepitque sub excommunicatione sibi reservata, et ipso facto incurrenda, ne haec propositio *unquam tamquam aliquo casu probabilis defendatur..., aut ad praxim quovis modo deducatur*. — Ex quibus verbis recte inferunt Salmant.¹² quod absolutio absenti in quocumque casu non solum datur illicite, sed etiam invalide. Nam si Pontifex tantum illicitam eam intendisset declarare, ipsa aliquando, urgente necessitate, et valide et licite dari posset; cum leges ecclesiasticae non possint obligare cum gravissimo damno, et tanto magis si illud est spirituale. Unde, si Pontifex voluit hujusmodi absolutionem

Absolutio data absenti nunquam est valida.

¹ 3 P., qu. 69, art. 10. — ² In 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, quaestiunc. 5, sol. 5, ad 4; et dist. 18, qu. 1, art. 3, quaestiunc. 2, sol. 2, ad 4. — ³ De Poenit., disp. 18, sect. 4, v. *In alio vero*, et v. *Tertius modus*. — ⁴ Tr. 23, punct. 6, n. 5. Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 3, n. 5. — ⁵ Tr. 6, cap. 4, n. 22. — Coninck, disp. 4, n. 27. Fill., tr. 6, cap. 3, num. 59. — ⁶ 3 P., qu. 84, art. 3, ad 3; cfr. art. 4, ad 3. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 3, n. 8. — ⁸ De Poenit., disp. 13, n. 2 et 6. —

⁹ De Poenit., qu. 4, punct. 6. — ¹⁰ Part. 2, confer. 2, de Forma Absolut., num. 27. — ¹¹ Tr. 6, cap. 3, num. 30. — Cajetan., Sum., v. *Confessio sacram.*, condit. 11. — Coninck, disp. 4, num. 66. — Suar., disp. 19, sect. 1, n. 3. — Valent., in 3 P., disp. 3, qu. 1, punct. 2, v. *Ratio hujus*; et disp. 10, qu. 1, punct. 6, v. *In aliis vero*. — Clem. VIII, decr. *SSm̃us Dñus Noster*, de die 20 Julii 1602. — ¹² Loc. cit., num. 25.

bar citantur) subjici clavibus. Quamvis Vasquez, *disp. 159, cap. 3, n. 22*, dicat per sacramentum Poenitentiae remitti fictionis peccatum, ac proinde saltem per accidens cetera

peccata sive praecedentia sive concomitantia Baptismum; quod, *disp. 160, loc. cit.*, de concomitantibus negat.

^{b)} Glossa, in can. *Tunc valere*, v. *Ad sa-*

Peccata jam alias confessa sunt materia sufficiens.

in nullo casu esse licitam, consequenter declaravit in nullo casu esse validam. — Paulus autem V, die 14 Julii 1605 ^{a)}, insuper damnavit interpretationem aliquorum in praefatum decretum, dicentium posse absolutionem absenti conferri, modo confessio in praesentia praecessisset: explicavit enim bullam Clementis esse disjunctive, non copulative intelligendam ^{b)}.

Qualis
praesentia
requiratur
et sufficiat.

429. - Requiritur igitur ut forma a confessario voce proferatur, et ut poenitens ibi tunc moraliter sit praesens. — Haec autem moralis praesentia reputatur illa intra quam homines communi voce, quamvis altiori, loqui possunt et solent; ut dicunt Sporer ¹, Tamburinius ², Holzmann ³, et Elbel ⁴: qui cum Sporer et aliis addit talem praesentiam posse extendi ad viginti circiter passus, praesertim ^{a)} ubi poenitens nondum est egressus ab aspectu confessarii. — Recte vero advertit Sporer ⁵ cum Reginaldo, Gobat, etc., revocandum esse poenitentem quando commode revocari potest. Caeterum censet cum Gobat et Bonacina, sine scrupulo absolvi poenitentem qui recessit e confessionali, si certo scitur esse adhuc intra paucos passus.

Merito autem Tamburinius non approbat Leandrum, qui dicit satis esse ad praesentiam moralem, si sacerdos videat poenitentem aut alio sensu percipiat: praesentia enim pro absolutione maiorem propinquitatem requirit quam pro audienda concione vel Missa. Unde censet Tamburinius ⁶ quod si quis aliquando non posset nisi a longe absolvi, puta si rueret e tecto, tunc absolutio sub conditione

danda esset. — Ait Holzmann ⁷ quod si confessarius, ob periculum infectionis vel ob aliam causam, non posset intrare in cubiculum ubi est infirmus, potest a janua eum absolvere.

Recte autem advertunt Sporer ^{b)}, Croix ^{b)}; Elbel ⁸ cum Stoz, non esse opus ut poenitens verba absolutionis audiat, et tanto minus ut eadem intelligat; sufficit enim ut sacerdos illa vere proferat. — Quinimo sapienter dicit Croix consultum esse ut in praesentia aliorum poenitentium praefata verba submisce dicantur, ne si aliquis dimittatur sine absolutione, id alii percipiant ^{c)}.

Coram
aliis, expe-
dit voce
submissa
absolvere.

Addit Tamburinius, bene posse absolvi poenitentem qui antea sua peccata in scripto legenda dederit, et deinde praesenti confessario dicat: *De his me accuso*. — Quod tamen advertunt Salmant. ⁹ cum Cano, Palao, Vasquez, Coninck et aliis, non permittendum nisi ex gravi causa: nempe, si quis ob angorem gutturis, impedimentum linguae, aut si puella supra modum verecunda in explicando voce sua peccata, valde gravem difficultatem sentiat. Rationem adducunt Holzmann ¹⁰ et Sporer ¹¹: quia, licet confessio nullo jure praecepta sit fieri vocaliter; tamen, cum communi Ecclesiae usu sit receptus modus sic confitendi, hic nunc obtinet vim praecepti, et proinde sine gravi causa foret illicita confessio aliter facta.

Quomodo
et quando
confessio
possit fieri
scripto.

430. - Quaeritur 2°. *Quaenam forma in hoc sacramento proferenda sit?*

Plures graves auctores tenent quod olim Ecclesia usa fuerit forma deprecatoria

Forma
deprecato-
ria est inva-
lida.

Paulus V, in S. C. S. O. — ¹ Part. 3, cap. 5, n. 610. — ² Lib. 5, de Sacr. Poenit., cap. 2, § 1, n. 11. — ³ De Poenit., n. 573, v. *Dixi*. — ⁴ Confer. 2, de Forma Absolut., n. 29. — Sporer, loc. cit., — ⁵ Part. 3, cap. 5, num. 615. — *Regin.*, lib. 8, n. 32. — *Gobat*, tr. 7, num. 288. — *Gobat*, loc. cit. — *Bonac.*, de Poenit., qu. 7, punct. 6, num. 2. — *Tambur.*, lib. 5, de Sacr. Poenit., cap. 2, § 1, num. 11. — *Leand.*, tract. 5, disp. 2, qu. 30. — ⁶ Loc. cit., num. 13. — ⁷ De

Poenit., num. 573, in fine. — ⁸ Loc. cit., num. 29. — *Stoz*, lib. 2, num. 100, v. f. — *Croix*, lib. 6, part. 2, num. 652. — *Tambur.*, lib. 5, de Sacr. Poenit., cap. 2, § 1, num. 8. — ⁹ Tr. 6, cap. 7, n. 11. — *Cano*, Relect. de Poenit., part. 6, v. *At existit hinc*. — *Palao*, tr. 23, punct. 8, num. 8. — *Vasq.*, de Poenit., qu. 91, art. 4, dub. 4, n. 6 et 7. — *Coninck*, disp. 6, n. 3. — ¹⁰ De Poenit., n. 558. — ¹¹ Part. 3, cap. 2, num. 488.

lutem, dicit peccatorum remissionem consequi « non propter Baptismum, sed propter cordis contritionem ».

428. - ^{a)} Aliter: die 14 Junii 1605.

^{b)} Hinc invalida foret absolutio data per *telephonium*; quia, licet voce expressa, ad absentem tamen dirigeretur.

429. - ^{a)} Sporer non habet vocabulum *praesertim*; sed absolute dicit placere sibi

sententiam quae praesentiam usque ad viginti passus extendit, « si (ut ait) adhuc videatur vel aliquo sensu percipiat ».

^{b)} Sporer, loc. cit., n. 610; Croix, lib. 6, part. 2, n. 1201, hoc assertum silentio praetereunt.

^{c)} Quin etiam Croix absolute dicit melius esse ut se assuefaciat ad absolutionem submissa voce dandam.

(*Absolvat te Deus*) usque ad medium saeculum XIII, et quod etiam hodie haec sit in usu apud Graecos. Ita Tournely¹; et Morinus, Martene et Witasse, apud Concina². — Sed id negant Baronius, Gonet et Nicolai, apud eundem Concina. Immo communissime nostri theologi morales, ut Suarez, Sotus, Lugo, Cajetanus^{a)}, Vasquez, Valentia et alii plurimi, cum Salmant.³ et Croix⁴, censent formam deprecatoriam esse invalidam, ex eo quod Christus Dominus hoc sacramentum instituens (Joan. xx), expressit sententiam proferendam esse a sacerdote uti iudice, dicens: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Unde compertum videtur necessarium esse ut peccata ab ipsis sacerdotibus tamquam Christi vicariis remittantur, nec sufficere quod ipsi Deum, ut remittat, deprecentur.

Debet
esse indica-
tiva.

Sed quidquid sit de hoc, hodie certum est et de fide, debitam formam esse formam indicativam; ut declaravit Tridentinum⁵ his verbis: *Docet... s. synodus sacramenti Poenitentiae formam, in qua praecipue ipsius vis sita est, in illis ministri verbis positam esse: Ego te absolvo, etc.; quibus quidem, de Ecclesiae sanctae more, preces quaedam laudabiliter adiunguntur*. — At super hac forma plura occurrunt Dubia.

Dubitatur 1°. *In quibus verbis haec forma consistat?* Certum est apud omnes,

verba *Te absolvo* ad essentiam formae pertinere.

Verba:
Te absolvo
sunt de es-
sentia.

Sed sentiunt Lugo⁶ et Wigandt⁷ quod si dicatur: *Absolvo a peccatis tuis*, non est necessarium ad valorem formae verbum *Te*; cum hoc satis exprimat in verbo *Tuis*. Attamen communissime huic opinioni contradicunt Suarez^{b)}, Bonacina⁸, Holzmann^{b)}, Concina⁹; et Palaus^{b)} cum Vasquez^{c)}. — Prima opinio, speculative loquendo et spectata ratione, probabilior videtur. Sed quia haec secunda est etiam probabilis, saltem ob auctoritatem doctorum, in praxi haec omnino sequenda est; ex proposit. 1^a damnata ab Innocentio XI.

Dubitatur 2°. An, dicendo: *Ego te absolvo*, requirantur verba: *a peccatis tuis*?

Negant communissime Pater Milante¹⁰, Concina¹¹, Holzmann¹², Roncaglia¹³, Sporer¹⁴, Palaus¹⁵; et Lugo¹⁶ cum S. Antonino, Silvestro, Cajetano, Navarro, etc.; ex D. Thoma¹⁷, et Catechismo Romano¹⁸, ubi dicitur: *Est autem forma: Ego te absolvo*; et nihil aliud ibi additur. Omnes tamen hi auctores^{d)} dicunt quod, licet *to a peccatis tuis* non sit necessarium ad essentiam formae; esset tamen mortale haec verba omittere, cum sit contra consuetudinem Ecclesiae.

Verba:
a peccatis
tuis proba-
bilis non
sunt de es-
sentia.

Alii vero tenent ipsa pertinere ad essentiam, eo quod cum Christus dixerit: *Quorum remiseritis peccata, etc.*; sicut, quia dixit *quorum*, explicandum est *te*; ita,

Probabi-
liter sunt de
essentia.

¹ Praelect. de Poenit., qu. 9, art. 1, concl. 3. — *Morin.*, de Administr. sacr. Poenit., lib. 8, cap. 8 et 12. — *Martene*, de antiquis Eccl. Ritib., lib. 1, cap. 6, art. 5, num. 12. — *Witasse*, de Poenit., qu. 6, de Absolut., art. 1. — ² De Sacr. Poenit., lib. 2, dissert. 3, cap. 1, n. 1. — *Vincent. Baron.*, Theol. mor., part. 2, disp. 2, sect. 3, art. 5, § 2, (edit. 2^a). — *Gonet*, Clyp., de Poenit., disp. 12, art. 2. — *Nicol.*, in D. Thom. 3 P., qu. 84, art. 3, not. 4. — *Concina*, loc. cit., num. 1. — *Suar.*, disp. 19, sect. 1, v. *Circa hoc*. — *Sotus*, in 4, dist. 14, qu. 1, art. 3, v. *Est nihilominus*. — *Lugo*, de Poenit., disp. 13, n. 92. — *Vasq.*, qu. 84, art. 3, dub. 3, n. 5. — *Valent.*, in 3 P., disp. 7, qu. 1, punct. 3, v. *Prima opinio*. — ³ Tr. 6, cap. 3, num. 17. — ⁴ Lib. 6,

part. 2, num. 639. — ⁵ Sess. 14, de Poenit., cap. 3. — ⁶ De Poenit., disp. 13, n. 26. — ⁷ Tr. 13, exam. 1, n. 5, v. *Resp. ad 2*. — ⁸ De Poenit., qu. 4, punct. 1, n. 1; cfr. punct. 2, n. 10. — ⁹ De Sacr. Poenit., lib. 2, diss. 3, cap. 1, n. 5. — ¹⁰ Exercit. 1 sup. prop. 1 Innoc. XI, § *Quaeres igitur 1°*. — ¹¹ Loc. cit., n. 5 et 6. — ¹² De Poenit., n. 482, v. *Dices 4*. — ¹³ Tr. 19, qu. 1, de Poenit., cap. 2, qu. 3. — ¹⁴ Part. 3, cap. 5, n. 594. — ¹⁵ Tr. 23, punct. 5, n. 2 et 3. — ¹⁶ Disp. 13, n. 17. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 17, cap. 21, § 1. — *Silvest.*, v. *Absolutio VI*, num. 2, § *Quartum*. — *Cajetan.*, Sum., v. *Absolutio a peccatis*. — *Navar.*, Man., cap. 26, n. 11; et in cap. 1, de poenit., dist. 6, a n. 9, n. 18. — ¹⁷ 3 P., qu. 84, art. 3. — ¹⁸ Part. 2, cap. 5, de Sacr. Poenit., n. 14.

430. — ^{a)} Cajetanus, in 3 P., qu. 84, art. 3, resp. ad 4, id sane et satis perspicue insinuat.

^{b)} Suarez, disp. 19, sect. 1, v. *Dicendum ergo est*; Holzmann, de Poenit., n. 482; Palaus, tr. 23, punct. 5, n. 2, perspicue id insinuant; licet enim nullam mentionem faciant verborum *a peccatis tuis*, dicunt tamen duo haec verba: *Absolvo te*, omnino esse necessaria.

^{c)} Vasquez, qu. 84, art. 3, dub. 4, pro alio quodam asserto citatur a Palao, nimirum pro illo quo negat verbum *Ego* necessarium esse; jam enim sufficienter includitur in verbo *Absolvo*; quod utique Vasquez, loc. cit., dicit sicut et de verbis: *A peccatis tuis*.

^{d)} Excepto Lugo et auctoribus ab eo citatis, qui silent de peccato quod admitteret ille qui verba haec omitteret.

quia dixit *peccata*, explicandum est a *peccatis* ^{e)}. Sic Croix ¹ cum Majore et Pasqualigo; ac Mazzotta ² cum Gabriele, Aversa, Gormaz, etc.; item Paludanus, Petrus Soto et Gabriel, apud Salmant. ³. — Nec obstare dicunt quod ex circumstantiis satis determinantur verba *Ego te absolvo* ad significandam etiam absolutionem a peccatis. Nam, si hoc valeret, posset adhuc retineri verbum *Te*, quod ex circumstantiis satis etiam percipitur.

In praxi
tenenda af-
firmativa.

Prima opinio est probabilior. Sed in praxi nec recedendum a secunda, cum etiam sit probabilis; ut bene advertunt Elbel ⁴, Salmant. ⁵, Holzmann ⁶ et Roncaglia ⁷.

Dubitatur 3°. An verba: *In nomine Patris, etc.*, sint de essentia?

Invocatio
Trinitatis
non est de
essentia.

Affirmant Durandus ^{f)}, Major ^{f)}, etc., apud Lugo ⁸. — Sed communis et vera sententia negat; cum in institutione huius sacramenti nullam mentionem Christus fecerit de hac invocatione SS. Trinitatis, sicut fecit in sacramento Baptismi. Ita Lugo ⁹ (qui dicit oppositam ab omnibus rejici), Roncaglia ¹⁰, Sporer ¹¹; Bonacina ¹² cum Coninck, Vasquez, Suarez, etc.; Croix ¹³ cum Arriaga et Bosco; ac Salmant. ¹⁴ cum Soto, Navarro et Cajetano.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 633. - Major, in 4, dist. 14, qu. 2. - Pasqual., Sacra mor. doctr., disp. 84, sect. 2, num. 10. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 1, v. Dico 2. - Gabr. Biel, in 4, dist. 14, qu. 2, art. 1, v. Dicitur in diffinitione. Aversa, qu. 12, sect. 3, v. Potius tamen. - Gormaz, tr. de Poenit., part. 2, a n. 185. — Palud., in 4, dist. 22, qu. 3, art. 2, (n. 5). Petr. Soto, de Confess., lect. 4, v. Secundum. Gabr., loc. cit. - ³ Tr. 6, cap. 3, n. 2. — ⁴ Confer. 2, de Forma Absolut., num. 25. — ⁵ Loc. cit., n. 2. — ⁶ De Poenit., n. 482, i. f. — ⁷ Tr. 19, qu. 1, de Poenit., cap. 2, qu. 3. — ⁸ Disp. 13, n. 11. — ⁹ Loc. cit., n. 12. — ¹⁰ Loc. cit., qu. 3. — ¹¹ Part. 3, cap. 5, n. 596. — ¹² De Poenit., qu. 4, punct. 1, n. 2. Coninck, disp. 4, num. 30. Vasq.,

Hanc autem omissionem putant Roncaglia ^{g)} et Granado ^{h)}, apud Croix ¹⁵, esse mortalem. — Alii vero, ut Sotus, Valentia ⁱ⁾ apud Bonacina ¹⁶, censent nullum esse peccatum, secluso scandalo et contemptu. Sed haec opinio non videtur satis probabilis; cum talis invocatio sit juxta consuetudinem Ecclesiae. — Hinc melius alii fere communiter dicunt esse tantum veniale; ut Bonacina ¹⁷, Elbel ¹⁸ (qui dicit ^{j)} esse satis commune), Palaus ¹⁹, Salmant. ²⁰; et Platel, Bosco et alii, apud Croix ²¹, qui absolute asserit id esse commune ^{k)}.

Omissio
Trinitatis
est venia-
lis.

Verba autem *Dominus... Jesus Christus, etc.*, putat Concina ²² non posse omitti sine culpa. — Verba autem *Misereatur, Indulgentiam, et Passio Domini nostri, etc.*, dicit posse omitti ^{l)}. Et huic videtur favere Rituale Romanum ²³, dicens: *In confessionibus autem frequentioribus et brevioribus omitti potest Misereatur, etc.; et satis erit dicere, Dominus noster Jesus Christus, etc.... usque ad illud, Passio Domini nostri, etc. Urgente vero aliqua gravi necessitate in periculo mortis, breviter dicere poterit: Ego te absolvo ab omnibus censuris et peccatis, in nomine Patris, etc.* — Sed communiter DD. dicunt omnes has preces posse omitti sine ullo peccato.

qu. 84, art. 3, dub. 4, num. 9. - Suar., disp. 19, sect. 1, n. 19, v. Secunda. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 629. Arriaga, de Poenit., disp. 49, num. 15. Bosco, de Sac. Poenit., disp. 7, sect. 3, n. 8. — ¹⁴ Loc. cit., num. 3. - Sotus, in 4, dist. 14, qu. 1, art. 3, v. Similiter Durand. - Navar., in cap. 1, de poenit., dist. 6, n. 34. Cajetan., Sum., v. Absolutio a peccatis. — ¹⁵ Lib. 6, part. 2, num. 637. — Sotus, loc. cit. — ¹⁶ De Poen., qu. 4, punct. 1, num. 2. — ¹⁷ Loc. cit., n. 2. — ¹⁸ Confer. 2, de Forma Absolut., num. 25. — ¹⁹ Tr. 23, punct. 5, n. 3. — ²⁰ Loc. cit., n. 3. — Platel, de Poenit., n. 304. Bosco, loc. cit., n. 7. — ²¹ Lib. 6, part. 2, n. 637. — ²² De Poenit., lib. 2, diss. 3, cap. 1, num. 10. — ²³ De Sac. Poenit., cap. 2, Absolut. forma, n. 4 et 5.

^{e)} Nota hic S. Alphonsus omittere verbum *tuis*; nam licet omnes auctores citati requirant verba a *peccatis*, multi tamen ex eis omittunt verbum *tuis*.

^{f)} Durandus a S. Portiano, in 4, dist. 22, qu. 2, v. Quantum ad 2, haec verba requirit probabiliter, vel alia quae significant sacerdotem auctoritate Dei aut Christi absolvere. Et favet Major, loc. cit., verba haec includens in forma, et addens: « Reliqua autem verba ponuntur loco orationis ».

^{g)} Roncaglia, loc. cit., cap. 2, qu. 3, hoc omittit.

^{h)} Jacobus de Granado, in 3 P., contrav. 7,

de Poenit., tr. 1, disp. 6, n. 9, scribit: « Vix excusarem a mortali ».

ⁱ⁾ Valentia, in 3 P., disp. 7, qu. 1, punct. 3, opin. 2, v. Sed contra, affert Soti sententiam, quam utique non reprobatur.

^{j)} Elbel dicit: « Hodie satis communiter fatentur DD. [non esse mortale], etsi nonnulli venialis saltem noxae condemnent omittentes sine causa ».

^{k)} Croix scribit: « Absolute dicunt esse veniale tantum Bosco, Platel aliique communiter ».

^{l)} In frequentioribus scilicet et brevioribus confessionibus.

Omittere preces antecedentes, et subsequentes, nullum peccatum.

Convenienter tamen adiunguntur.

Per verba *Te absolvo* valide absolventur peccata et censurae.

Sed est veniale.

Exceptio.

Ita Lugo¹ cum Navarro; Holzmann² cum Sporer; Viva³, Mazzotta⁴; item Sà^{m)}, Bosco, Dicastillus et Gobat, apud Croix⁵. Hocque videtur verius; dum Tridentinum⁶ dicit quod hae preces tantum *laudabiliter adiunguntur*: verbum enim *laudabiliter* nullum utique videtur importare praeceptum. — Nemo tamen dubitat quin convenientius sit, saltem in confessionibus longioribus, huiusmodi preces adjicere: maxime illas quae sequuntur: *Passio Domini nostri, etc.*; cum probabile sit cum D. Thoma, S. Antonino et aliis, prout infra dicemus agendo de satisfactione, quod per verba illa eleventur omnia bona opera poenitentis ad satisfactionem sacramentalem; saltem consulit Holzmann ut ea verba dicantur dum poenitens recedit.

Dubitatur 4°. *An per verba Te absolvo, possit sacerdos valide absolvere poenitentem tam a peccatis quam a censuris?*

Communiter affirmant Palaus⁷, Bonacina⁸, Roncaglia⁹, Salmant.¹⁰, Viva¹¹, Holzmann¹². Ratio, quia nihil prohibet quin verba illa ex intentione sacerdotis dirigantur ad absolutionem tam a censuris quam a peccatis. — Merito tamen advertunt Roncaglia¹³; et Salmant.¹⁴ cum Granado et Leandro; item Sotusⁿ⁾, Coninckⁿ⁾ et Avilaⁿ⁾, id non excusari a culpa veniali; cum sit contra usum Ecclesiae. — Probabiliter vero Holzmann¹⁵, et Viva^{o)} cum Granado id omnino excusant, si nulla

adsit probabilis suspicio quod poenitens aliquam censuram incurrerit.

Caeterum, recte ait Pater Concina¹⁶, peccare mortaliter sacerdotem qui contra prohibitionem Ecclesiae vellet poenitentem absolvere prius a peccatis, et deinde a censuris.

Quamvis satis communis sit sententia, quod valide possit poenitens absolvi (si ipse sit in bona fide) a peccatis, non praemissa absolutione a censuris; ut docent Suarez¹⁷, Sanchez¹⁸, Lugo¹⁹ et Salmant.²⁰ Ratio, quia prohibitio Ecclesiae nequit invalidare sacramentum, cujus valor pendet a jure divino, cum omnia ad illud requisita essentialia concurrunt.

431. — Quaeritur 3°. *An possit valide et licite dari absolutio sub conditione?*

Omnes conveniunt (ut diximus de *Sacram. in gen.*, n. 26.), validam quidem esse absolutionem quae datur sub conditione de praeterito vel praesenti. — E converso, communiter dicunt doctores invalidam esse, si conditio sit de futuro; et hoc, etiamsi dicatur: *Absolvo te, si Deus cognoscit quod restitues*, aut simile (ut tenuimus n. 26.).

Difficultas est, *an sit licitum absolvere sub conditione de praesenti vel praeterito*. Resp. Affirmative cum communi doctorum, contra aliquos (juxta sententiam aliam n. 28.): dummodo justa adsit causa; nempe si, negata absolutione, notabile detrimentum immineret animae poenitentis.

Absolvere prius a peccatis, deinde a censuris, lethale sed validum.

Absolutio sub conditione de praesenti vel praeterito, valida.

Sub conditione de futuro, invalida.

Quando absolutio sub conditione sit licita.

¹ Disp. 13, n. 9. - *Navar.*, in cap. 1, de poenit., dist. 6, num. 30. — ² De Poenit., n. 491. - *Spor.*, part. 3, cap. 5, n. 590. — ³ De Sacr. Poenit., qu. 7, art. 1, n. 3. — ⁴ Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 1, v. *Infers* 3. — *Bosco*, de Sacr. Poenit., disp. 7, sect. 3, n. 6. — *Dicast.*, tr. 8, de Poenit., disp. 5, n. 24. - *Gobat*, tr. 7, n. 160. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 638. — ⁶ Sess. 14, de Poenit., cap. 3. — *D. Thom.*, Quodlib. 3, art. 28. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 17, cap. 21, § 1. — *Holam.*, de Poenit., num. 491, i. f. — ⁷ Tr. 23,

punct. 5, n. 2. — ⁸ Qu. 4, punct. 1, n. 10. — ⁹ De Poenit., cap. 2, qu. 3. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 3, num. 11. — ¹¹ Loc. cit., num. 3 et 4. — ¹² Loc. cit., num. 482, Dices 3, v. *Instabis*: *Rituale*. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Loc. cit., n. 11. - *Gran.*, in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 1, disp. 6, n. 2. - *Leand.*, de Sacr. Poenit., disp. 2, qu. 39. — ¹⁵ Loc. cit., num. 491. — ¹⁶ De Poenit., lib. 2, diss. 3, cap. 3, n. 9. — ¹⁷ De Poenit., disp. 31, sect. 3, n. 6, v. *Hinc vero*. — ¹⁸ Decal., lib. 2, cap. 8, n. 5. — ¹⁹ Disp. 16, n. 613. — ²⁰ Tr. 4, de Euch., cap. 7, n. 38.

m) Sà, v. Absolutio, n. 1, id satis innuere videtur, dicens sequendum esse agendi modum sapientium qui has preces recitant.

n) Sotus non ita clare, sed in 4, dist. 22, qu. 1, art. 1, v. *Postremum tandem*, mortale esse ait absolvere aliquem a peccatis priusquam a censuris absolvetur, nisi forte poenitens esset morti adeo vicinus, ut fieri non posset; quem casum contingere posse negat, « cum unico verbo possit fieri absolutio ab utroque... Immo verbum *absolvo* cum intentione absolvendi ab utroque sufficeret ». —

Coninck, disp. 14, n. 31, approbat Sotum dicentem in imminente mortis periculo absolvendum esse ab utroque dicendo *Ego te absolvo*, quamvis « consultum » sit addere verba: *a censuris et peccatis*. — Avila denique, de *Censuris*, part. 2, cap. 7, disp. 3, dub. 3, sufficere ait in confessione formulam consuetam a censuris absolvendi.

o) Viva, loc. cit., n. 3, affert sententiam Jacobi de Granado; sed addit: « Quamvis omitti non debeat [a censuris absolutio] juxta consuetudinem Ecclesiae, ad hoc ut, si poenitens

Causae
justae ab-
solvendi
sub condi-
tione.

432. - Causae autem justae, secundum doctores infra citandos, videntur hae:

1°. Si sacerdos prudenter dubitet an absolverit vel ne. — Ita Lugo ¹, Croix ², Sporer ³, Roncaglia ⁴; Bonacina ⁵ cum Suarez ^{a)}, Filiuccio ^{b)}, Molfesio, Reginaldo; et Salmant. ⁶ cum Vasquez, Graffio ^{b)}, Dicastillo, etc.

2°. Si confessarius dubitet an habeat jurisdictionem in poenitentem. Ita Sporer ⁷. — Sed hoc non admitterem, nisi poenitens diu deberet carere absolutione ^{c)}. Et in hoc casu, censeo teneri confessarium patefacere poenitenti qui confessus sit mortalia, quod ipse tantum sub conditione absolutus sit: ut, si postmodum forte notum fiat quod confessarius revera carebat jurisdictione, poenitens iterum confiteatur peccata illa, ut debet.

3°. Si urgeat necessitas suscipiendi Eucharistiam; ut dicunt Mazzotta ⁸ et Sporer ^{d)}. — Sed hic obiter advertendum quod, licet aliquis posset in hujusmodi necessitate sub conditione absolvi, quia talis necessitas sufficientem praebet causam

confessario absolvendi sub conditione; poenitens tamen non posset accedere ad communionem, nisi certo dispositus ad illam (vel saltem probabiliter, juxta alios citandos infra, n. 475.), ad hoc ut servet praeceptum Apostoli, quod omnes accedant probati. Unde, in mero dubio negativo suae dispositionis, nemo potest communionem suscipere ^{e)}.

4°. Si dubitetur an poenitens sit rite dispositus per verum dolorem et propositum. Ita Sporer ⁹, Mazzotta ¹⁰, et Palaus ¹¹ cum Vasquez ^{f)}, etc.

Sed huic doctrinae sic generaliter traditae nec valeo acquiescere. Nam dico 1°. Non posse absolvi sub conditione peccatorem recidivum in culpas lethales, qui non probetur dispositus per signa extraordinaria (prout infra dicemus, ex n. 459.): nisi esset in periculo mortis; vel nisi, excipit Schildere ^{g)} apud Croix ^{g)}, prudenter timeatur quod peccator ille non amplius ad confessionem redibit, et in peccatis suis tabescet.

Dico 2°. Idem dicendum esse de recidivo in venialia, qui sufficientem habet

Quid de
recidivis.

¹ Disp. 13, n. 107. — ² Lib. 6, part. 2, num. 1770. — ³ Part. 3, cap. 5, num. 622. — ⁴ Tr. 16, de Sacr. in gen., cap. 4, qu. 6, resp. 3. — ⁵ De Poenit., qu. 4, punct. 3, num. 1. — ^{a)} Molfes., part. 1, tr. 7, cap. 5, n. 34. — ^{b)} Reginald., lib. 8, num. 7. — ^{c)} Tr. 6, cap. 3, n. 22. — ^{d)} Vasq., qu. 84,

art. 3, dub. 5, n. 1. — ^{e)} Dicast., de Poenit., disp. 5, n. 81. — ^{f)} Part. 3, cap. 5, num. 622. — ^{g)} Tract. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 2, v. Dico 2. — ^{h)} Part. 3, cap. 5, num. 622. — ⁱ⁾ Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 2, v. Dico 2. — ^{j)} Tract. 23, punct. 5, num. 9.

sit immemor alicujus peccati habentis annexam censuram, prius ab illa absolvatur, ut possit sacramentum suscipere ».

432. — ^{a)} Suarez, de Sacr. i. g., disp. 13, sect. 3, v. Dico 3, rationem generalem hujus asserti affert, nimirum conditionem in sacramentis non esse facile adhibendam sine causa, vel necessaria vel probabili.

^{b)} Filiucci, tr. 6, n. 72 et seqq.; et Jacobus de Graffii, Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 32, n. 2, casum hunc praetermittunt.

^{c)} Et poenitens esset in mortali, ut addit S. Doctor in Hom. Apost., tr. 16, n. 6, qui prudenter haec alia subdit: « Hoc ceteroquin debet intelligi in solo dubio facti; quia si jurisdictio est positive dubia de jure, id est si probabilis est ob DD. auctoritatem, bene potest absolute conferri; nam tunc supplet Ecclesia, semper ac gravis adest causa ».

^{d)} Sporer, loc. cit., n. 622, exemplum hoc non habet.

^{e)} Cfr. Hom. Apost., tr. 16, n. 6, ubi eadem fere habet S. Doctor. Quin etiam, ibid., tr. 15, n. 34, negat posse ad communionem accedere, si dubitat dubio positivo de validitate absolutionis: « Si quis, inquit, est certus de peccato commisso, tunc non potest communi-

care, nisi certus sit se per confessionem probatum fuisse, quia tunc certe possidet in eo praeceptum probationis; unde ille cum dubio negativo aut positivo an recuperaverit necne amissam gratiam (v. g. cum dubitat an confessio fuerit nulla ex defectu dispositionis aut jurisdictionis, aut si dubitat de contritione in casu necessitatis communicandi), non potest communionem recipere; quia tunc agit contra praeceptum, quod requirit probationem non solum probabilem, sed etiam certam, sicut fuit certum peccatum ». Secus vero foret in dubio sive negativo sive positivo quo quis dubitaret utrum peccatum lethale admisisset necne; tunc enim communicare posset non praemissa confessione, ut ibidem ait S. Doctor.

^{f)} Vasquez, qu. 84, art. 3, dub. 5, n. 2, assertur a Palao pro ratione qua nititur asseritur: quod scilicet non fiat sacramento injuria si conditio non subsistat.

^{g)} Croix, lib. 6, part. 1, n. 110, casum hunc habet; sed Schildere, de Principiis conscient., tr. 6, n. 2, principium generale solum, nempe licitum esse sacramentum sub conditione conferre, quando adest magna causa illud recipiendi, et non potest conferri nisi cum dubio de valore.

usum rationis. — Quia, cum possit hic confessarius de brevi certum se reddere de poenitentis dispositione per experimentum emendationis ei differendo absolutio- nem, non videtur adesse sufficiens causa absolvendi illum sub conditione.

Quid de
pueris vel
semifatuus.

Dico 3°. Probabiliter posse absolvi pue- rum vel semifatuus sub conditione, quan- do dubitatur de ipsorum dispositione. — Et quidem si urgeat periculum mortis vel praeceptum paschale, communissime dicunt doctores cum Lessio ^{h)}, Lugo ⁱ⁾ et aliis, tales esse absolvendos sub condi- tione, si dubie sint dispositi; maxime si confessi sint aliquod dubium mortale; quo casu ait Lugo ⁱ⁾ non videri de hoc dubi- tandum. — Idque puto omnino dicendum, contra Lessium ^{h)}, etiam extra tempus mor- tis vel praecepti; ut verius dicunt Sporer ¹⁾, Mazzotta ^{j)}, et Laymann ²⁾, qui ait saltem posse ^{k)} absolvi: in eo enim casu non solum adest justa causa utilitatis, ne poenitens privetur gratia sacramentali, sed etiam necessitatis, ne ille forte maneat in mor- tali. In tantum autem alii usu rationis praediti non debent absolvi, cum de ipso- rum dispositione dubitatur, quia adest via et spes quod dilata absolutione, brevi illi

certo dispositi redeant, et absolvantur: sed quoad hos semifatuos et pueros nondum perfecte rationis compotes, deest haec via et spes quod brevi afferant hanc certam dispositionem. — Immo non improbabili- ter dicunt Sporer ¹⁾, Mazzotta ^{m)}; et Go- bat, Diana et Schildere ⁿ⁾, apud Croix ³⁾, posse absolvi sub conditione huiusmodi pueros, etiamsi afferant peccata tantum levia: ne diu priventur gratia sacramen- tali, et ne maneat in mortali, si forte habeant, ut loquitur Lugo ^{o)}.

Dico 4°. Probabiliter posse sub condi- tione absolvi (ut censet Bonacina ⁴⁾) poe- nitentem pium, qui aliquas tantum imper- fectiones confitetur, de quibus dubitatur an pertingant ad venialia. Hoc tamen non admitterem saepe ^{p)}, neque si ille posset materiam certam de vita anteacta prae- bere. — Caeterum, cum poenitens non dat materiam certam, non tenetur confessa- rius eam exquirere ut absolvat. Et casu quo exquisierit, et non repererit certam materiam, ait Sporer ^{q)}, non tenetur ab- solvere sub conditione; cum poenitens tunc nullum jus certum habeat ad illam, quando non affert materiam certam aut saltem dubie necessariam.

Poenitens
qui confite-
tur tantum
imperfe-
ctiones.

¹⁾ Part. 3, cap. 5, n. 622. — ²⁾ Lib. 5, tr. 6, cap. 5, n. 7. — Gobat, tr. 7, n. 451 et 452. — Diana, part. 4, tr. 3, resol. 53. —

³⁾ Lib. 6, part. 2, n. 1797. — ⁴⁾ De Poenit., qu. 4, punct. 3, num. 1.

^{h)} Lessius, *Auctar.*, v. Confessarius, cas. 6: « Si dubitetur, inquit, potest illis dari bona precatio et benedictio, quae magni est aesti- manda. Nec est quod sacerdos hic se implicet aut vexet ».

ⁱ⁾ Lugo, *disp.* 17, n. 22, loquitur de puero, de quo dubitatur an rationis usu polleat, et qui confitetur aliquod veniale, quem dicit ab- solvendum esse non solum in articulo mortis, sed etiam extra illud. Et quidem, quando urget praeceptum Ecclesiae « de confessione », non videri dubium quin sit absolvendus, si confitea- tur aliquod mortale dubium, sed videri etiam absolvendum si solum veniale confessus sit.

^{j)} Mazzotta, *loc. cit.*, v. Dico 2, absolver- dos esse ait « tempore praecepti paschalis ».

^{k)} Scilicet absolvi posse sub conditione, saltem animo retenta, ut ait Laymann.

^{l)} Sporer, *loc. cit.*, n. 622, de hoc non loquitur, sed dicit posse et debere absolutio- nem dari sub conditione, quando poenitens affert sola dubia peccata in materia mortali, nec ullum certum explicare potest. Sed *cap.* 1, n. 56, dicit universaliter, non vero de pueris in specie: « Si poenitens sola venialia dubia afferat, nullumque certum exponat, extra

saltem periculum mortis, non erit absolvendus, nec sub conditione quidem ».

^{m)} Mazzotta, *loc. cit.*, sententiam hanc ul- timo loco affert; unde videtur eam amplecti.

ⁿ⁾ Schildere male hic citatur a Croix; etenim, *tr.* 6, *cap.* 5, § 1, n. 36, v. *Extra illos casus*, scribit: « Quando puer non adfert nisi peccata levissima venialia, praesertim sub du- bio, et signa doloris sint dubia, difficile est di- cere quod sub conditione absolvi possit, quando absolutio commode differri potest, cum sacra- mentum non possit sub conditione conferri sine justa causa ».

^{o)} Lugo, *disp.* 17, n. 22, ita sane loquitur, sed tractat de tempore praecepti.

^{p)} Scilicet solum semel in mense, ut ait S. Doctor in *Hom. apost.*, *tr.* 16, n. 6. Cete- roquin Bonacina addit etiam: « Melius tamen est in tali eventu curare ut poenitens aliquod anteactae vitae peccatum exprimat ».

^{q)} Sporer, *part.* 3, *cap.* 1, n. 56, dicit absol- vendum esse sub conditione, si necessitas immi- neat, et peccata sub dubio proposita sint gravia (nisi poenitens ex malitia nollet certa confiteri); si vero sint levia, extra periculum mortis non esse absolvendum, ne sub conditione quidem.

DUBIUM II.

Qualis contritio requiratur.

433. *Vide quae habentur apud Busenbaum de Dolore et Proposito.*

§ I.

DE QUAESTIONIBUS AD DOLOREM PERTINENTIBUS.

434. *Quid sit poenitentia ut virtus; et quid, ut sacramentum.* — 435. *Qu. 1. An contritio consistat in dolore vel in detestatione.* — 436. *Qu. 2. Ex quo motivo elicienda sit contritio.* — 437. *Qu. 3. Quando obliget praeceptum contritionis.* — Dub. 1. *An obliget extra periculum mortis. Et an ejus dilatio sit speciale peccatum.* — Dub. 2. *An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione teneatur deinde elicere contritionem.* — Dub. 3. *An praeceptum contritionis obliget in diebus festis.* — 438. *Qu. 4. An ad justificationem requirantur singulae contritiones ad singula peccata.* — 439. *Qu. 5. An in confessione requirantur explicitè actus fidei et spei.* — 440. *Qu. 6. An in sacramento sufficiat attritio sine amore praedominante.* — 441. *An quaelibet contritio deleat peccatum extra sacramentum.* — 442. *Et an peccatum possit consistere cum caritate praedominante, si sit remissa. Solvuntur objectiones, ubi probatur amorem inchoatum includi in attritione.* — 443. *Qu. 7. An sufficiat attritio ex metu poenarum temporalium.* — 444. *Qu. 8. An sacramentum Poenitentiae possit esse aliquando validum et informe.* — 445. *Qu. 9. An dolor debeat praecedere ad confessionem.* — 446. *Qu. 10. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret.* — 447. *Qu. 11. An poenitens debeat elicere actum doloris cum intentione confitendi.* — 448. *Qu. 12. An qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem.* — 449. *Qu. 13. Quomodo eliciendus sit dolor in confessione venialium.* — Dub. 1. *An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore.* — Dub. 2. *An in confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio.*

§ II.

DE QUAESTIONIBUS AD PROPOSITUM.

450. *Qu. 1. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum.* — 451. *Qu. 2. Quae sint conditiones requisitae ad verum propositum.* — Et sunt: 1. *Ut sit firmum. Quid, si poenitens credat certo se relapsurum.* 2. *Ut sit universale. An requiratur universale propositum de mortalibus.* 3. *Ut sit efficax.* — 452. *Qu. 3. Quomodo se gerere debeat confessarius cum iis qui sunt in occasione peccandi.* — Dub. 1. *Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi. Et quae occasio vitari debeat.* — 453. *Dub. 2. An possit absolvi qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem.* — 454. *Dub. 3. An qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterum absolvi.* — 455. *Dub. 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria. Praesertim causa suae artis vel officii.* — 456. *Sententia tenenda circa absolutionem his differendam.* — 457. *Dub. 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus.* — 458. *Adnotatur doctrina s. Caroli Borromaei.* — 459. *Qu. 4. Quomodo se gerere debeat confessarius cum consuetudinariis ex intrinseca fragilitate; et quomodo cum recidivis. An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis.* — 460. *Quae sint signa extraordinaria.* — 461. *Quae certitudo dispositionis poenitentis sufficiat ad eum absolvendum.* — 462. *An liceat differre absolutionem poenitenti disposito sine ejus consensu.* — 463. *An expediat vel ne saepius differre absolutionem.* — 464. *Cur potius differenda est absolutio iis qui sunt in occasione extrinseca, et non recidivis ex fragilitate intrinseca.*

Contritio,
quid.

Perfecta
et imperfe-
cta.

433. — « Suppono quod *contritio* in com-
« muni sit dolor ac detestatio peccati com-
« missi, cum proposito emendandi; ut habet
« Tridentinum¹. Ubi eam dividit in per-
« fectam, quae absolute sic dicitur; et

« in imperfectam, quae *attritio* dicitur. —
« *Perfecta* est quae elicitur ex motivo ca-
« ritatis propter Deum summe dilectum:
« et haec ex se sola mox justificat, etsi cum
« voto et ordine ad confessionem, quam

¹ Sess. 14, de Poenit., cap. 4.

« deinde facere teneris. *Imperfecta* est quae
« ex inferiore motivo, supernaturali tamen,
« concipitur.

Ad sacra-
mentum
sufficit at-
tritio.

« Resp. Ad sacramentum hoc sufficit
« et requiritur saltem attritio formalis, su-
« pernaturalis, efficax et universalis (re-
« spectu mortalium), concepta in ordine ad
« confessionem vel saltem absolutionem.
« — Est communis. Vide Bonacina¹ et
« scholasticos; ac colligitur ex Tridenti-
« no².

« Unde resolves:

« 1°. Non requiritur contritio existi-
« mata; ut voluit Gabriel.

Quaenam
non suffi-
ciat.

« 2°. Non sufficit: 1° Attritio existimata
« tantum, licet inculpabiliter; quia vera
« attritio est pars essentialis. — 2°. Nec
« desiderium absolutionis sine affectu ad
« peccata: idque, etiamsi tantum confi-
« tearis venialia, ut habet sententia com-
« munis; contra Angles^{a)} et quosdam
« alios, quos sequitur Tamburinius³. Vide
« Diana⁴.

« Unde peccat graviter qui etiam sola
« venialia, vel sola mortalia alias confessa
« sine omni formali dolore confitetur; quia
« non ponit materiam sacramenti, et saltem
« periculo sacrilegii se exponit. Ita card. de
« Lugo⁵, etc. communiter. Vide Diana⁶,
« Bonacina⁷. — Non tamen est necesse
« ut dolor se extendat ad omnia venialia
« quorum sibi poenitens est conscius. Sua-
« rez, Laymann, Lugo. — Immo notat
« Tamburinius⁸ satis esse de uno veniali
« dolere formaliter; etsi plurium sis con-

Qualis do-
lor venia-
lium requi-
ratur.

¹ De Poenit., qu. 5, sect. 1, punct. 3, n. 3. — ² Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — *Gabr. Biel*, in 4, dist. 14, qu. 2, art. 1, coroll. 4 et seqq. — ³ Method. Confess., lib. 1, cap. 3, n. 1. — ⁴ Part. 9, tr. 9, resol. 31. — ⁵ Disp. 14, sect. 8. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 116; cfr. part. 9, loc. cit. — ⁷ De Poenit., qu. 3, punct. 2, num. 8. — *Suar.*, de Poenit., disp. 20, sect. 6, n. 7. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 19. — *Lugo*, loc.

« sciis, de quibus nec dolorem nec propo-
« situm emendandi habeas, sive ea confi-
« tearis sive non.

« 3°. Non absolvitur qui dolet, licet in-
« tensissime, tantum propter infamiam,
« damna aliasve poenas temporales prae-
« cise, etsi ex inculpabili ignorantia; quia
« non est dolor supernaturalis. Nec igno-
« rantia aut bona fides potest supplere de-
« fectum essentialem. Bonacina⁹, etc. —
« Limitat tamen Reginaldus cum Tambu-
« rinio¹⁰, nisi doleas propter istas, ut a
« Deo inflictas vel infligendas.

« 4°. Ad attritionem non requiritur ulla
« intensio vel duratio temporis; ut vult Du-
« randus^{b)}.

5°. « Etsi debeat esse de omnibus pec-
« catis mortalibus, non requiruntur tamen
« singuli dolores de singulis, ut vult An-
« gles^{c)}; sed sufficit unus actus de omni-
« bus simul sumptis, etiam oblitis. Ideo-
« que peccat graviter, qui, sciens prudens,
« non atteritur universaliter de omnibus
« mortalibus nondum remissis. — Bonaci-
« na^{d)}, etc.

Dolor pro-
pter poe-
nas tempo-
rales ut sic,
non sufficit.

Non requi-
runtur sin-
guli dolores
de singulis
peccatis.

« 6°. Non sufficit dolere quod non do-
« leas (ut habent Navarrus et Sà), nec
« velleitas non peccandi. Ratio utriusque:
« quia non est dolor de peccatis commis-
« sis, cum quo affectus ad ea stare potest.
« Henriquez, Vasquez, Bonacina¹¹. — Ubi
« recte notat, cum actu quo quis dolet se
« non dolere de peccatis, plerumque con-
« junctum esse dolorem de peccatis, etsi
« poenitens eum non dignoscat.

Non suf-
ficit dolere
quod non
doleas.

cit., n. 118. — ⁸ Method. confess., lib. 1, cap. 3, n. 5 et 6. — ⁹ Qu. 5, sect. 1, punct. 3, num. 3 et 6. — *Regin.*, lib. 5, n. 40. — ¹⁰ Loc. cit., cap. 1, n. 11. — *Navar.*, Man., cap. 1, n. 20, i. f.; et n. 18. — *Sà*, v. *Contritio*, n. 5. — *Henriq.*, lib. 4, cap. 26, num. 5, i. f.; cfr. cap. 24, num. 3. — *Vasq.*, qu. 92, art. 1, dub. 3, num. 6. — ¹¹ Qu. 5, sect. 1, punct. 3, n. 7 et 9.

433. — ^{a)} Angles scilicet, de *Poenit.*, qu. 1, art. 4, diff. 2 et 7, negat requiri poenitentiam formalem ad venialis peccati remissionem.

^{b)} Durandus nempe, in 4, dist. 17, qu. 1, art. 3, dicit attritionem praecedere justificationem natura et tempore, contritionem vero natura quidem praecedere justificationem, sed tempore simul esse.

^{c)} Angles, de *Sacr. Poenit.*, qu. 2, de *Contrit.*, art. 2, diff. 6, concl. 3, ait debere esse tot contritiones « quot sunt confessionis actus », ut si quis uno actu plura peccata v. g. blasphemiae confiteatur « singulis actibus et non sin-

gulis peccatis singulae contritiones respondere debent. Verum si confiteatur peccata singulatim ut singula peccata ejusdem speciei, tunc tenetur habere singulas singulorum peccatorum contritiones ».

^{d)} Bonacina, loc. cit., sect. 1, punct. 5, n. 1, negat requiri singulas contritiones ad singula peccata; et punct. 6, n. 4, dicit eum justificari qui unius peccati recordatur et de illo conteritur; sed subdit: « Tutius agere si non solum doleat de peccato cujus recordatur, verum etiam de aliis si forte commisit: sic enim eligit viam tutiorem et certiore ».

Dolor debet esse summus appeti-
tative.

« 7°. Etsi dolor hic debeat esse summus appeti-
tative, ita ut nihil magis
« detesteris quam peccatum, malisque
« omnia mala huius mundi perpeti quam
« mortaliter contra Deum peccare; non
« tamen opus est, immo non expedit, par-
« ticulares facere collationes (v. g. mal-
« lem hoc vel illud malum subire quam
« mortaliter peccare): quia periculosae
« sunt ».

Collatio-
nes parti-
culares non
faciendae.

Et hoc est commune apud omnes cum
S. Thoma, S. Bonaventura, etc., apud
Croix ¹, nempe, non expedit compara-
tionem explicitam inter peccatum et alia
mala, se determinando, potius quam pec-
catum, eligere haec mala in particulari:
et tanto minus eligere infernum, quia, se-
cundum praesentem Dei providentiam,
cum infernus sit destinatus iis qui sunt
firmati in peccato per aeternum odium
erga Deum, incongrue homo ad vitandum
peccatum eligeret infernum, in quo non
posset manere sine peccato.

Nolens
amovere oc-
casiones
proximas,
etc., non est
sufficienter
attritus.

« 8°. Qui non vult occasiones proximas
« peccandi a se amoliri, vel non remittere
« ex animo, vel non restituere aut satis-
« facere quibus debet; vel non habet for-
« male (licet probabiliter cum card. Lugo ²,
« Laymann, Diana, aliqui dicant virtuale
« in contritione universali inclusum suffi-
« cere, saltem quando non occurrit cogi-
« tatio de peccatis vitandis) propositum
« peccata mortalia (quando talia confite-
« tur) vitandi efficax, id est, cum quo non
« possit consistere affectus actualis erga
« aliquod mortale: non est sufficienter
« attritus. Ratio, quia non est dolor et de-
« testatio efficax, quippe cum quo possit
« stare voluntas peccandi; nec is se ex
« toto corde convertit ad Deum, detestans
« peccatum super omne detestabile. Sua-
« rez, Fernandez, Laymann ³, Diana ⁴, etc.
« communiter. — Et licet sola venialia
« confitearis, teneris tamen, sicut dolorem,
« ita etiam propositum, saltem virtuale,
« circa illa habere. Card. de Lugo ⁵ et alii.

Quid de
recidivis.

« 9°. Redire saepe cum eodem mortali,
« non est certum indicium deesse attri-
« tionem: etsi sit magna praesumptio, prae-
« sertim in iis qui coguntur confiteri a
« parentibus, magistris, etc.; item in iis
« qui aliquoties moniti concubinam non
« separant aut restitutionem non faciunt:
« quibus proinde absolutio differenda est,
« nisi id actu praestent. Quamquam pos-
« sint esse alia signa veri doloris, v. gr.
« si media praescripta sint adhibita, oc-
« casiones vitatae, si numerus peccatorum
« imminutus, si poenitens omnino asserat:
« cui plerumque credi debet, cum ipse sit
« sui accusator, defensor et testis. Qua in
« re, opus est magna prudentia confes-
« sarii, ne poenitentem severitate avertat,
« neque etiam lenitate seducat, et peccet
« pereatque cum illo. Suarez ⁶, Sanchez ⁷,
« card. de Lugo ⁸. — Contra quorum alio-
« rumque communem sententiam, docent
« apud Diana Vivaldus et Joannes San-
« cius ⁹, posse toties quoties confitetur ab-
« solvi, etiamsi nullus appareat profectus;
« eo quod sine illo possit esse verum propo-
« situm: sicut est in iis qui venialia semper
« afferunt eadem. Verum id probare non
« ausim » (ob damnatas ab Innocentio XI
propositiones 60 et 61); « nec videtur esse
« par ratio. Vide Coninck ¹⁰, Diana ¹¹.

Existens
in occasio-
ne necessa-
ria, sed pa-
ratus adhi-
bere media,
absolvendus.

« 10°. Absolvendi sunt ii qui ex officio,
« domo vel negotio, in quo propinquum
« peccati periculum imminet, discedere
« nolunt, eo quod sine maxima difficultate
« non possint, parati interim media prae-
« scribenda adhibere. Ratio, quia occasio,
« etiam propinqua, non necessitat ad pec-
« catum, ideoque stare potest cum propo-
« sito peccata vitandi. Nec refert quod
« quis putet vel timeat se unum vel plura
« peccata non vitaturum; quia propositum
« est actus voluntatis; existimatio autem
« illa est actus intellectus, qui ex illo pro-
« posito, ob humanae voluntatis mutabi-
« litatem, non necessario consequitur. In-
« terim qui certus est impossibile sibi esse

S. Thom., Suppl., qu. 3, art. 1, ad 4. S. Bonav., in 4, dist. 16, part. 1, art. 2, qu. 1. ¹ Lib. 6, part. 2, num. 731. — ² Disp. 14, num. 52. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 6. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 119. — Suar., disp. 4, sect. 3; et disp. 20, sect. 4, num. 32 et 33. — Fernandez de Moure, Exam., part. 3, cap. 6, § 4, num. 2. — ³ Loc. cit., a num. 6. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Disp. 14, sect. 8, num. 109; et sect. 9, num. 127. — ⁶ Disp. 32, sect. 2. —

⁷ Decal., lib. 2, cap. 32, num. 45; et lib. 3, cap. 5, a num. 16. — ⁸ Disp. 14, num. 166 et 169. — Diana, part. 1, tr. 7, resol. 55; et part. 2, tract. 16, resol. 45. Vivald., Candelabr. aur., tit. de Absolut., § Casus episcopis reservati, num. 43 (al., de Absolutione, num. 92). — ⁹ Select. disp. 9, n. 6; et disp. 10, num. 16. — ¹⁰ Disp. 2, dub. 14, n. 130, i. f. — ¹¹ Part. 1, tr. 7, resol. 55; et part. 2, tr. 16, resol. 45.

« in tali occasione peccata vitare, debet
« eam deserere, nisi velit perire ^{e)}. — Ita
« Laymann ¹, card. de Lugo ².

Non re-
quiritur do-
lor sensiti-
vus.

« 11°. Non requiritur dolor sensibilis;
« sufficit enim intellectivus: qui, cum sit
« internus ac spiritualis, scrupulosi non
« facile debent angi, quasi sine dolore ac-
« cedant ad sacramentum, eo quod nullum
« sentiant.

Attritio
referenda
ad sacra-
mentum.

« 12°. Is qui, nihil cogitans de confes-
« sione, attritionem elicit, non referens
« eam ad sacramentum, non potest sine
« novo dolore ad id accedere; quia pars
« debet referri ad compartem. Ita Suarez ³,
« Bonacina ⁴. — Contrarium tamen vide-
« tur docere card. de Lugo ^{f)}: quod non
« est improbable. Tamburinius ⁵.

Dolor se-
quens abso-
lutionem
non sufficit.

« 13°. Non sufficit ad sacramentum dolor
« qui sequitur absolutionem; immo, secun-
« dum sententiam saltem tutiorem, quam
« docet Laymann ⁶ et Coninck, debet an-
« tecedere etiam confessionem (etsi con-
« trarium etiam probabiliter doceant Vas-
« quez, Filliuccius, Fagundez, card. de
« Lugo ⁷ et Gaspar Hurtadus ⁸, apud Diana
« et Escobar ⁹). — Unde poenitentes initio
« ad dolorem excitandi; aut, si post pecca-
« torum narrationem fiat, repetant verbo
« confessionem, dicendo se dolere de pec-
« catis expositis. Vide Laymann ¹⁰.

Quid de
eo qui pau-
lo ante con-
fessus est.

« 14°. Probabile est, eum qui paulo ante
« confessus, iterum confitetur vel eadem
« peccata, vel quae exciderant, de qui-
« bus ante (explicite et in particulari)
« non doluit, non teneri elicere novum do-
« lorem ^{g)}. Card. de Lugo ¹¹, Diana ¹². — Et
« consequenter potest moribundus propter
« periculum instantis mortis absolvi, au-

« dito tantum uno alterove peccato; et
« deinde si superstes maneat, auditis re-
« liquis, iterato absolvi in virtute doloris
« praecedentis. Tamburinius ».

Hic plures occurrunt Quaestiones ma-
gnopere scitu necessariae ad praxim, tum
ad *dolorem*, tum ad *propositum* in con-
fessione requisitum, pertinentes. Unde di-
stincte de iis agere oportet.

§ I. - De Quaestionibus circa Dolorem.

434. - Ante omnia oportet advertere
quod *poenitentia* duplici sensu accipitur;
nempe ut virtus, et ut sacramentum. —
Ut *virtus* definitur: *Virtus tendens in de-
structionem peccati in quantum est Dei
offensa, medio dolore et satisfactione*. —
Ut *sacramentum* vero definitur: *Sacra-
mentum consistens in actibus poenitentis,
et sacerdotis legitime absolventis in mo-
dum iudicii*.

Poeniten-
tia, virtus
et sacra-
mentum.

Poenitentia quidem ut *virtus* fuit omni
tempore necessaria necessitate medii ad
salutem. — In lege autem evangelica, ut
sacramentum, est pariter necessitate me-
dii necessaria omnibus lapsis in mortale
post Baptismum, saltem in voto, si non
possit suscipi sacramentum in re.

Utriusque
necessitas.

435. - Quaeritur 1°. *An contritio con-
sistat in dolore vel in detestatione?*

Alii dicunt consistere in dolore qui prae-
supponat detestationem; ut Gonet ¹³, etc.
apud Croix ¹⁴. — Alii vero dicunt consistere
in detestatione quam sequitur dolor. Et
haec sententia est satis communis, et ve-
rior videtur cum Suarez ¹⁵, Sporer ¹⁶, Holz-
mann ¹⁷, ac Navarro ^{a)}, Cajetano, Reginaldo,

Juxta al-
ios contri-
tio consistit
in dolore.

Verius
consistit in
detestatio-
ne.

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 8 et 9. — ² Disp. 14, n. 152. —
³ Disp. 20, sect. 4, n. 28, v. *Secundo est certum*. — ⁴ De
Poenit., qu. 3, punct. 2, n. 17. — ⁵ Method. confess., lib. 1,
cap. 2, num. 3. — ⁶ Loc. cit., num. 4. — *Coninck*, disp. 4,
dub. 6. — *Vasq.*, qu. 92, art. 2, num. 17; et qu. 84, art. 1,
dub. 3, n. 21. *Fill.*, tr. 7, cap. 6, n. 158. *Fagund.*, de
2° Eccl. praec., lib. 2, cap. 6, n. 10. ⁷ Disp. 14, n. 13.
⁸ De Poenit., disp. 6, diff. 10. — *Diana*, part. 4, tract. 4,
resol. 193. — ⁹ Tract. 7, exam. 4, num. 96 (edit. Lugdun.

s. d.). — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 4, i. f. — ¹¹ Disp. 14,
a num. 24. — ¹² Part. 9, tr. 3, resol. 5; part. 3, tr. 4,
resol. 115 (*al.* 116); part. 11, tr. 5, resol. 21. — *Tambur.*,
Method. Confess., lib. 1, cap. 2, § 5. — ¹³ Clyp., tract. 5,
de Poenit., disp. 7, num. 6. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, num. 657.
— ¹⁵ Disp. 4, sect. 1, num. 4 et 7. — ¹⁶ Part. 3, cap. 2,
num. 67. — ¹⁷ De Poenit., num. 493. — *Cajetan.*, tom. 1
opusc., tr. 4, qu. 1, v. *Quoad primum*. *Regin.*, lib. 5,
num. 1 et 2.

^{e)}Ultimum assertum apud auctores citatos
loc. cit., non reperitur.

^{f)}Quin etiam Lugo, *disp. 14, n. 37*, post-
quam retulit opinionem quae requirit ut con-
tritio ad sacramentum referatur, concludit:
« Oppositum... videtur verum ».

^{g)}Quod tamen Diana, *part. 11, tr. 5*,

resol. 21, admittit solum quando remanet phy-
sice vel moraliter idem dolor; et idem dicit
Lugo de casu quo peccata jam confessa ite-
rato confiteris.

435. - ^{a)}Navarrus, *Man.*, cap. 1, n. 1
et 2, dicit: « Contritio est poenitudo voluntaria
cum dolore ». Et « quoad suam essentiam pro-

Gobat, etc., apud Croix¹; ex D. Thoma², ubi docet: *Exigitur... ad remissionem peccati mortalis... ut... homo actualiter peccatum mortale commissum detestetur*. Ratio, quia non quidem dolor est causa detestationis, sed detestatio est causa doloris; et dolor ideo est utilis, quia procedit a peccati detestatione, quae principaliter est abolitio culpa, cum sit velle non peccasse.

Dolor et detestatio in contritione requiruntur.

Caeterum, ut recte dicunt Frassen³ cum Vega^{b)}; et Holzmann⁴, Sporer⁵, ac Croix⁶ cum Coninck, non dubitandum quin in contritione utrumque requiratur, tam dolor quam detestatio, et quod revera in uno alterum exercite contineatur^{c)}. Qui enim suum detestatur peccatum necessario de ipso dolet; et contra, qui de peccato dolet illud necessario detestatur.

436. - Quaeritur 2°. *Ex quo motivo debeat elici actus perfectae contritionis?*

Perfecta contritio probabiliter est ex motivo cuiusvis attributi divini.

Prima sententia, quam tenent plures, dicit posse elici ex motivo cujuscumque attributi divini offensi, justitiae, sapientiae, misericordiae, etc. Et merito hanc probabilem putant Suarez^{a)} et Lugo^{a)}. — Ratio, quia ille qui diligit divinam justitiam vel misericordiam propter Deum, jam Deum diligit, cum misericordia et justitia divina sint ipse Deus. Ergo, qui dolet de peccato ob Dei misericordiam vel justitiam offensam, non jam ex motivo concupiscentiae, sed propter Deum dolet.

Probabilius est ex solo motivo caritatis.

Secunda vero sententia, communis et probabilior, quam tenent Suarez⁷, Vas-

quez⁸ (qui vocat oppositam erroneam), et Croix⁹ cum Arriaga, Dicastillo et aliis passim, docet contritionem debere omnino procedere ex solo motivo caritatis, nempe divinae bonitatis offensae, quatenus haec complectitur omnes Dei perfectiones. — Ratio, quia ex Tridentino¹⁰ requiritur ut contritio sit caritate perfecta, id est informata; objectum autem caritatis (ut communiter docent doctores, utque diximus *Lib. II, n. 24, v. Objectum*) est Deus quatenus est infinita bonitas, nempe radix et aggregatio omnium perfectionum.

437. — Quaeritur 3°. *Quando obliget praeceptum contritionis?*

Praeceptum contritionis per se obligat in morte.

Per se loquendo, certum est apud omnes obligare in articulo mortis. — Vide Salmant.¹¹ et alios passim.

Quando obliget per accidens.

Per accidens vero, communiter dicunt doctores obligare 1°. Quando aliquis esset in mortali, et deberet sacramenta ministrare^{a)} vel aliquod sacramentum vivorum suscipere. Ita Bonacina¹² cum Vasquez, Valentia et Filliuccio; ac Salmant.¹³ cum Palao et Laymann, etc. communiter. — 2°. Quando quis graves pateretur tentationes, quas vitare non posse putaret, nisi actum contritionis eliceret. Laymann¹⁴; et Salmant.¹⁵ cum Cano, Palao, Filliuccio, Medina, etc. — 3°. Quando quis tenetur elicere actum caritatis erga Deum; tunc enim, occurrente memoria peccati, tenetur suum peccatum detestari, ut recte ait Holzmann^{b)}.

Gobat, tr. 6, n. 38 et 39. ¹ Lib. 6, part. 2, n. 657. ² 3 P., qu. 87, art. 1, corp. — ³ Tom. 10, tr. 1, disp. 2, art. 3, sect. 1, qu. 1, concl. 2, v. *Petes.* — ⁴ De Poenit., n. 492. — ⁵ Part. 3, cap. 2, num. 64. — ⁶ Lib. 6, part. 2, num. 657. Coninck, disp. 1, n. 10. — ⁷ Disp. 4, sect. 2, n. 14. — ⁸ Qu. 85, art. 2, dub. un., num. 45. — ⁹ Lib. 6, part. 2, num. 722. Arriaga, disp. 6, sect. 3. Dicast., de Poenit., disp. 2, num. 112. — ¹⁰ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — ¹¹ Tract. 6, cap. 1, num. 34. — ¹² De Poenit., qu. 5, sect. 1, punct. 2,

num. 5. Vasq., qu. 86, art. 2, dub. 6, num. 7. Valent., in 3 P., disp. 7, qu. 8, punct. 4, assert. 5. Fill., tr. 6, cap. 8, num. 213. — ¹³ Tr. 6, cap. 1, num. 31. Palao, tr. 23, punct. 3, n. 5. Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 2, n. 4. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Loc. cit., n. 32. Cano, Relect. de Poenit., part. 4, post concl. 4, ad 4, v. *Ad testimonium vero D. Gregorii.* Palao, loc. cit., num. 5. Fill., loc. cit., num. 213. Joan. Medina, tr. 1, de Poenit., qu. 6, v. *Ad primum.*

prie est poenitentia seu poenitudo, et actus poenitendi seu nolendi peccasse ».

^{b)} Andreas Vega, *de Justif., lib. 13, cap. 25, prop. 10*, contra asserit detestationem absque ullo dolore aut tristitia sufficere ad justificationem; quamvis ut plurimum dolor sequatur detestationem. Et ita etiam a Frassen citatur.

^{c)} Etsi auctores citati (Vega excepto) requirunt utrumque; non tamen omnes explicite ajunt unum in altero exercite contineri.

436. - ^{a)} Suarez, *disp. 4, sect. 2, n. 13, v. Majus dubium*; Lugo, *disp. 5, n. 3 et 4*, non

de motivo cujuscumque *attributi divini* loquuntur, sed de motivo quod petitur a virtute quae non sit caritas, v. g. ex motivo justitiae, ut ait Suarez; vel, ut ait Lugo, ex motivo obedientiae, vel religionis, vel poenitentiae.

437. - ^{a)} Salmant., Palao et Laymann addunt « ex officio ».

^{b)} Holzmann, *de Poenit., num. 518*, dicit in amore Dei super omnia virtualiter includi contritionem: « Siquidem amor Dei super omnia est adeo perfectus et efficax, ut ex vi illius moveretur homo ad formalem

Dubitatur 1°. *An extra periculum mortis obliget unquam praeceptum contritionis, et ejus dilatio sit speciale peccatum?*

Obligat etiam extra periculum mortis juxta alios.

Prima sententia affirmat: quam tenent Juenin¹, Roncaglia², Antoine³; Concina⁴ cum Cardenas, Witasse et Merbesio; item Alensis et Gabriel, apud Salmant.⁵ Probatur 1° ex illo: *Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem: subito enim veniet ira illius.* (Eccli. v.). Probatur 2° ex praecepto caritatis, quod sine dubio obligat per se saepius in vita; ergo etiam saepius obligat praeceptum contritionis. — *Secunda* vero sententia negat. Et hanc tenent Navarrus⁶, Bonacina⁷; item Cajetanus et Durandus, apud Palaum⁸, qui probabilem putat.

Juxta alios, non obligat.

Juxta S. Doctorem, per se non obligat.

Censeo autem has sententias facile posse conciliari. — *Per se loquendo*, peccator differens poenitentiam extra periculum mortis, probabiliter non committit speciale peccatum: cum secunda sententia. Ratio, quia praecepta affirmativa, ut docet D. Thomas⁹, debent habere tempus determinatum, in quo debeant impleri; nullibi autem constat quale tempus sit determinatum ad huic praecepto contritionis satisfaciendum. Unde idem S. Doctor¹⁰ dixit impoenitentiam finalem non esse peccatum speciale, his verbis: *Impoenitentia, non quidem eo modo quo dicit permanentiam in peccato usque ad mortem..., sic non esset... speciale peccatum, sed quaedam peccati circumstantia, etc.* Id tamen sane intelligendum praeciso praecepto positivo: nam, ex praecepto annuae

confessionis ab Ecclesia praescriptae, quisque procul dubio tenetur ad poenitendum, saltem semel in anno. Hoc tamen est per se loquendo. — Sed *per accidens*, puto nullo modo excusari a mortali, qui existens in mortali, per notabile tempus differret poenitentiam. Tum quia peccaret contra praeceptum caritatis erga Deum, quod saltem pluries in anno quemcumque obstringit (juxta dicta *Lib. II*, n. 8.). Tum quia hic insuper peccaret contra caritatem erga seipsum, cum se exponeret proximo periculo novarum culparum, tentationibus succumbendo: ratio patet ex eo quod docet D. Thomas¹¹ (quem sequuntur Gonet et Roncaglia), ubi ait: *Sine gratia justificante, quod diu maneat absque peccato mortali, esse non potest.* Unde et D. Gregorius¹² dixit: *Peccatum... quod (citius) poenitentia non diluit, suo pondere mox ad aliud trahit.*

Per accidens, notabiliter differens mortaliter peccat.

Quale autem sit hoc notabile tempus?

Valde doctores discrepant. Concina putat esse hebdomadam^{c)}. Idem videtur sentire Roncaglia, dicens esse spatium multorum dierum. — Sed Salmant.¹³; Palaus¹⁴ cum Laymann; et Elbel¹⁵ cum Lugo, Henno^{d)}, etc., putant excusari qui satisfacit confessioni annuali: et huic opinioni videtur adhaerere D. Thomas^{e)}. Sed ego non omnino acquiesco: spatium enim anni satis notabile mihi videtur, ut quis, per tantum temporis existens in mortali, possit vitare periculum in alia facile relabendi. Nec valet dicere quod Ecclesia pro omnibus indistincte determinaverit tempus

Quale sit notabile tempus.

¹ Instit., de Poenit., qu. 3, cap. 2, concl. 4, qu. 1. — ² De Poenit., cap. 1, qu. 3, resp. 2. — ³ De Poenit., cap. 1, art. 1, qu. 4. — ⁴ De Sacr. Poenit., lib. 1, diss. 1, cap. 7, a n. 5. Carden., diss. 6, cap. 3, art. 2, a n. 52. — Witasse, de Poenit., qu. 3, art. 2, assert. 4. Merbes., de Poenit., qu. 12, v. *Primum tempus*, i. f. — Alens., part. 4, qu. 17, membr. 2, art. 2, § 2, Resol. — Gabr. Biel, in 4, dist. 14, qu. 3, art. 3, dub. 2. — ⁵ Tr. 6, cap. 1, n. 46. — ⁶ Man., cap. 1, n. 27. — ⁷ Qu. 5, sect. 1, punct. 2, n. 5, v. *Dixi in.* — Cajetan., Sum., v. *Contritio*, § *Tempus autem.* — Durand., in 4,

dist. 17, qu. 10, art. 1. — ⁸ Tr. 23, punct. 3, n. 9. — ⁹ In 4, dist. 17, qu. 3, art. 1, quaestiunc. 4, sol. 4. — ¹⁰ 2^a 2^{ae}, qu. 14, art. 2, corp. — ¹¹ 1^a 2^{ae}, qu. 109, art. 8, corp. — Gonet, Clipp., de Poenit., disp. 7, art. 5, n. 117. — Roncaglia, de Poenit., cap. 1, qu. 3, resp. 2. — ¹² Moral., lib. 25, cap. 9, num. 22; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 76, col. 334. — Concina, de Poenit., lib. 1, diss. 1, cap. 7, n. 6. — Roncaglia, loc. cit., resp. 2. — ¹³ Tr. 6, cap. 1, n. 54 et 55. — ¹⁴ Tr. 23, punct. 3, n. 10. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 2, n. 6. — ¹⁵ Confer. 3, de Contrit., n. 54. — Lugo, de Poenit., disp. 7, n. 243.

detestationem peccatorum, si id menti occurreret ».

^{c)} Haec opinio « mihi videtur nimis rigida », ait S. Doctor in *Hom. Apost.*, tr. 16, n. 10.

^{d)} Henno, quidquid dicat Elbel, huic opinioni adversatur, scribens de *Poenit.*, disp. 4, qu. 5, concl. 3: « Non videtur excusandus a peccato gravi qui contritionem seu poeniten-

tiam differret ultra quatuor aut quinque menses a commisso peccato. » Et in *resp. ad obj. 1*, negat sequi non teneri saepius ad contritionem quam ad confessionem.

^{e)} S. Thomas, in 4, dist. 17, qu. 3, art. 1, quaestiunc. 4, sol. 4, dicit hominem teneri ad propositum confitendi quoties tenetur ad contritionem, quia huic est annexum, « scilicet quando peccata memoriae occurrunt,

anni: nam Ecclesia hoc tempus solum determinavit ad obligationem confessionis, non autem poenitentiae.

Inadvertentia fere semper excusat.

Non nego tamen quod peccatores, praesertim rudes, ab hoc peccato dilatae poenitentiae ob inadvertentiam ut plurimum, imo fere semper excusari possunt.

Recipiens Poenitentiam cum attritione in articulo mortis:

Dubitatur 2°. *An qui in articulo mortis susceperit sacramentum Poenitentiae cum attritione* (supposito quod attritio sine caritate praedominante sit sufficiens dispositio, juxta dicenda n. 440.), *teneatur insuper elicere actum contritionis?*

Juxta alios, tenetur insuper ad contritionem.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Suarez¹, Sanchez², Bonacina³, Concina⁴, Antoine⁵; et Valentia, Filliuccius, etc., apud Salmant.⁶ — Ratio, quia ex lege caritatis quilibet in articulo mortis tenetur tutiora quaerere remedia, ut ab omni periculo se liberet aeternae damnationis.

Juxta alios, non tenetur.

Secunda vero sententia negat. Et hanc tenent Lugo⁷, Laymann⁸, Palaus⁹, Roncaglia¹⁰, Sporer¹¹, Holzmann¹², Escobar¹³; et Salmant.¹⁴ cum Coninck^{f)}, Becano, Salas, Fagundez, Turriano et aliis pluribus; valdeque probabilem putat Suarez^{g)}. — Ratio, quia, posito quod sit moraliter certa sententia, quod simplex attritio sufficiat in sacramento ad gratiam

consequendam, nullum in hoc adest morale periculum salutis: homo autem quocumque tempore, sive vitae sive mortis, non tenetur nisi ad eligenda media salutis tuta, non autem tutiora.

Utraque sententia est probabilis. — Sed prima omnino est consulenda; cum agatur de summo salutis negotio, cujus periculum est irreparabile^{h)}. Immo dico esse omnino sequendam ab eo qui esset in actuali articulo mortis: tunc enim quisque tenetur elicere actum caritatis (ut tenendum cum Suarez¹⁵, Holzmann¹⁶, et Sporer¹⁷ cum Marchant, etc.), cui nemo potest satisfacere, si occurrente memoria peccati, ex eodem caritatis motivo peccatum non detestetur.

Utraque probabilis; prima, consulenda;

Omnino sequenda in actuali articulo mortis.

Dubitatur 3°. *An in diebus festis obliget praeceptum contritionis?*

Affirmant Marsilius, Petrus Soto, etc., apud Salmant.¹⁸; quia observantia festi ideo instituta est, ut animae sanctificenturⁱ⁾. — Sed negant communiter Canus, Dominicus Soto, Armilla, Suarez, Vasquez, Bonacina, Reginaldus, etc., cum Salmant.¹⁹; quia finis praecepti non cadit sub praecepto. Vide dicta *Lib. III, n. 264*.

Contritio non obligat diebus festis.

Dubitatur 4°. *An votum confessionis in contritione debeat esse explicitum?*

¹ Disp. 15, sect. 4, n. 18, v. *Dico tamen*. — ² Decal., lib. 1, cap. 9, n. 34. — ³ De Poenit., qu. 5, sect. 1, punct. 2, n. 5, cum tr. de Legib., disp. 3, qu. 4, punct. 2, n. 2. — ⁴ De Poenit., lib. 1, diss. 1, cap. 8, n. 5. — ⁵ De Poenit., cap. 1, art. 1, qu. 4, resp. 2. — *Valent.*, in 3 P, disp. 7, qu. 8, punct. 4, v. *Huc accedit*. — *Fill.*, tr. 6, cap. 8, n. 197. — ⁶ Tr. 6, cap. 1, n. 35. — ⁷ Disp. 7, n. 263. — ⁸ Lib. 5, tr. 6, cap. 2, n. 7. — ⁹ Tr. 23, punct. 3, n. 3. — ¹⁰ De Poenit., cap. 1, qu. 4. — ¹¹ Part. 3, cap. 2, num. 174. — ¹² De Poenit., n. 546. — ¹³ Lib. 14, n. 130. — ¹⁴ Loc. cit., n. 39. — *Becan.*, de Sacram., cap. 35, qu. 7, n. 3. — *Salas*, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 10, n. 93. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 2, cap. 4, n. 13. — *Turr.*,

Select. disput., part. 1, disp. 21, dub. 2. — ¹⁵ Loc. cit., n. 18. — ¹⁶ De Virtutib. theol., num. 141. — ¹⁷ Tr. 2, in Decal., cap. 5, n. 35. — *Petr. Marchant*, Tribun., tom. 2, tr. 2, tit. 4, sect. 1, qu. 2. — *Marsil.*, in 4, qu. 12, art. 1, part. 5, dub. 3. — *Petr. Soto*, de Poenit., lect. 13, v. *Additur ultimo*. — ¹⁸ Tr. 6, cap. 1, num. 49. — *Canus*, Relect. de Poenit., part. 4, concl. 3. — *Dom. Soto*, in 4, dist. 17, qu. 2, art. 6, concl. 3. — *Armil.*, v. *Contritio*, n. 2, i. f. — *Suar.*, disp. 15, sect. 6, num. 11, v. *Verumtamen*. — *Vasq.*, qu. 86, art. 2, dub. 6, num. 4 et 5. — *Bonac.*, de Poenit., qu. 5, sect. 1, punct. 2, num. 7. — *Regin.*, lib. 5, num. 22. — ¹⁹ Tract. 6, cap. 1, num. 49.

cum praecipue in periculo mortis existit, aut in aliquo articulo, in quo sine peccati remissione peccatum oporteat eum incurrere ».

f) Coninck, qui hic citatur a Salmant. (ex cardinali de Lugo tamen, *disp. 7, n. 262*), oppositam sententiam tenet, *disp. 3, n. 5 et 6*, quae scilicet dicit teneri ad contritionem; nihilo minus refellit argumenta quibus alii eam probant, et concludit: « Ex quibus satis probabiliter concluditur talem, quantum potest, debere eniti ad dolorem omnino perfectum sive contritionem, ut saltem attritionem certo obtineat ».

g) Suarez, *loc. cit.*, n. 17, priorem sententiam valde probabilem appellat.

h) Et ita etiam videntur tenere plures ex

auctoribus citatis pro secunda sententia; ut Laymann, qui dicit valde suspectam esse attritionem, nisi homo conetur elicere contritionem; quod et Salmant. ajunt etiam *n. 45*. Quin etiam Palaus et Sporer tenent secundam sententiam speculative tantum; sed « regulariter », ait Palaus, « existimo te obligatum esse contritionem procurare ut saltem attritionem attingas ». — Et Sporer, *part. 3, cap. 2, n. 175*: « Hanc sententiam [quae obligat ad contritionem]... tamquam practice tutiorem in praxi omnino sequendam, consulendam, et a confessoriis apud moribundos practicandam censeo ».

i) Marsilius sententiam hanc ut mitiorem agnoscit; Petrus de Soto, ut tutiorem.

Peccati remissio requirit votum sacramenti.

Certum est ex Tridentino¹ peccata non remitti nisi ex voto sacramenti Poenitentiae.

Dubium est *an hoc votum explicite sit habendum*.

Juxta alios, votum requiritur explicitum.

Probabilius sufficit implicitum.

Affirmant Canus^{j)} et Tournely²; quia illa quae de necessitate medii sunt necessaria, explicite proponenda sunt ab eis quibus lex jam est manifestata. — Negant vero communiter et probabilius Bonacina³, Gonet⁴; et Salmant.⁵ cum Scoto^{k)}, Suarez, Soto, Navarro, Alensi^{k)}, Adriano, Filliuccio, Medina^{k)} et aliis. Ratio 1^a, quia ex ipso Tridentino habetur, votum hoc includi in contritione; dum ibi sic dicitur: *Reconciliationem* (quae per contritionem perfectam obtinetur) *ipsi contritioni, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam*. Quod in alio includitur, implicitum est, non explicitum. Ratio 2^a, quia illi qui habet notitiam confessionis, non est necesse ut dum conte-

ritur confessionis recordetur, sed sufficit ut illam non excludat; ergo ad contritionem non est essentiale ad remissionem peccati quod votum confessionis sit explicitum.

438. - Quaeritur 4°. *An ad consequendam justificationem requirantur ad singula peccata singuli actus doloris?*

Affirmant Silvius^{a)}, et Angles^{b)} apud Busenbaum (ut supra n. 433, ad 5.). — Alii autem, ut Sotus, Canus et Medina, apud Suarez⁶, dixerunt saltem requiri unum actum doloris, qui detestetur omnia peccata distincte cognita.

Verum omnino tenendum oppositum cum sententia communi, quam tradunt Suarez⁷, Laymann⁸, Concina^{c)}, Juenin^{d)}, Cajetanus⁹, Holzmann¹⁰, Sporer¹¹, Croix¹²; et Elbel¹³ cum Scoto, Mastro et aliis passim. Omnes hi docent, non esse quidem opus adhibere ad singula peccata singulos actus doloris (quod Cajetanus

Sufficit unus actus doloris de omnibus peccatis.

¹ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — ² Praelect. de Poenit., qu. 4, art. 4. — ³ De Poenit., qu. 2, punct. 3, num. 8. — ⁴ Cyp., tr. 5, de Poenit., disp. 1, n. 83. — ⁵ Tr. 6, cap. 2, n. 23. — *Suar.*, disp. 17, sect. 3, n. 9, v. *Contraria*. — *Sotus*, in 4, dist. 14, qu. 1, art. 5, v. *Quodsi*. — *Navar.*, Man., cap. 1, n. 11. — *Adrian.*, in 4, de Sacram. Confess., qu. 1, v. *Restat nunc...* ad 2. — *Fill.*, tr. 6, cap. 2, num. 49. — *Trid.*, loc. cit. — *Sotus*, in 4, dist. 17, qu. 2, artic. 3, concl. 3 et inferius. — *Canus*, Relect. de Poenit., part. 3,

§ *Ultimum vero*, concl. 1 et 3. — *Joan. Medina*, tr. 1, de Poenit., qu. 3, v. *Noto tamen*. — ⁶ Disp. 4, sect. 6, n. 4. — ⁷ Loc. cit., n. 7 et seqq. — ⁸ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 3. — ⁹ In 1^{am} 2^{ae}, qu. 113, art. 5, ad 3; et in 3 P., qu. 87, art. 1, ad 1 dub. — ¹⁰ De Poenit., num. 499. — ¹¹ Part. 3, cap. 2, n. 89 et seqq. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 737. — ¹³ Confer. 3, de Contrit., n. 79. — *Scot.*, in 4, dist. 15, qu. 1, § *Ex hoc patet* (n. 9). — *Mastr.*, Theol. mor., disp. 21, num. 35. — *Cajetan.*, in 3 P., qu. 87, art. 1, ad 1 dub.

j) Canus, *Relect. de Poenit., part. 5, concl. 3*, videtur utique favere huic opinioni; non tamen eamdem absolute tuetur.

k) Alensis, *part. 4, qu. 18, membr. 2, art. 1*, v. *Ad hoc quod objicitur: quod si contritus*, negat votum confessionis debere esse explicitum, « si vehementia doloris sit causa, vel quia subito sit praeventus ». Secus vero, si non cogitet de confessione propter negligentiam vel occupationem circa alia. — Scotus autem et Joan. Medina hic ex Vasquez allegantur, *de Poenit., qu. 86, art. 2, dub. 1*, qui eos citat pro sententia docente aliquem quandoque justificari solo dilectionis actu, absque poenitentia et dolore formali, casu nempe quo memoriae peccata non occurrant. Et ita revera tenent Scotus, in 4, dist. 14, qu. 1, art. 3, v. *Ex his ad solutionem* (n. 17); et Medina, *Cod. de Poenit., tr. 1, qu. 2*, v. *Quarto arguitur et seqq.*; qu. 5, v. *Nec etiam videtur*; et qu. 7, v. *Corollarie sequitur*.

438. - a) Silvius, *Suppl., qu. 2, art. 6, concl. 1 et 3*, tenet secundam sententiam. Licet enim *concl. 1* scribat: « Ad justificationem regulariter et per se non sufficit contritio de universis peccatis generatim et confuse, sed

requiritur specialis et distincta singulorum peccatorum, tam quoad numerum quam quoad speciem; ita scilicet ut singula recogitari debeant, et de illis sic recogitatis formari una contritio ». At *concl. 3*, mentem suam explicat dicens: « Quamvis salubre consilium sit de singulis saltem speciebus peccatorum distinctos dolores concipere, non est tamen id necessarium; sed satis est ut, postquam peccator omnia et singula peccata sua juxta eorum species et numerum, quoad potest, collegerit, unam contritionem concipiat, quae feratur super omnia sigillatim recogitata ».

b) De Angles vide supra notam c, ad n. 433.

c) Concina, *de Poenit., lib. 1, diss. 1, cap. 9, n. 7*, scribit: « Contritio debet esse universalis, seu ad omnia peccata quae post maturum examen memoriae occurrunt se extendere debet. Et generatim de omnibus, etiam de iis quae, aut per oblivionem memoriae non occurrunt, aut per ignorantiam non cognoscuntur ». Et citat Catechismum Romanum, ut ipse S. Alphonsus.

d) Juenin, *Comment. de Sacr. Poenit., qu. 4, cap. 2, art. 4, concl. 2*, potius adhaeret secundae sententiae.

dicat fore ridiculum), nec nequiri ut dolor referatur ad peccata distincte recogitata; sed sufficere de omnibus universaliter poenitere. — Et hanc sententiam D. Thomas (licet alibi contrarium, ut infra dicemus, videatur indicare), tamen in *Op. de Veritate*¹ expresse docet, sic dicens: *Omnia peccata conveniunt in aversione a Deo, ratione cujus gratiam impediunt; unde ad justificationem non requiritur quod in ipso justificationis momento aliquis de peccatis singulis cogitet; sed sufficit quod cogitet de hoc quod per culpam suam est aversus a Deo. Recogitatio autem singulorum peccatorum debet vel praecedere vel saltem sequi justificationem.* Intellige in ordine ad justificationem^{e)}; ut recte explicant Suarez, Croix et alii. — Idem docuit Catechismus Romanus², ubi, quamvis antecederet hortetur ut peccator sua crimina singulatim detestetur, tamen ibidem sic subdit: *Is enim (Deus), cum nostrae salutis cupidissimus sit, nullam moram ad tribuendam nobis veniam interponit, sed peccatorem paterna caritate complectitur, simul atque ille se collegerit, et universe peccata sua detestatus, quae deinde alio tempore (si facultas erit) singula in memoriam reducere (id est ad confitendum) ac detestari in animo habeat, ad Dominum se converterit.*

Probatur
haec sen-
tentia.

Haec sententia probatur 1°. Ex illo: *Impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit* (Ezech. xxxiii). — Unde dixit S. Leo³: *Apud... (Deum) nullas patitur veniae moras vera conversio.* Et S. Joannes Chrysostomus⁴: *Deum quantulamcumque, quamlibet brevi tempore gestam, poenitentiam non respuere.*

Probatur 2°. Rationibus. *Ratio prima* est illa quam supra affert D. Thomas, nempe: cum peccata consistant in aversione a Deo, sufficit ad gratiam recuperandam ut peccator per unum contritionis actum convertatur ad Deum; si enim peccator per primam conversionem gratiam

non recuperaret, sequeretur quod eodem tempore ipse esset conversus et aversus. Praeterea, cum peccator per primum actum se convertit ad Deum, nihil ei obstat quin veniam saltem illius peccati consequatur: peccata autem mortalia nequeunt remitti unum sine alio; unde necesse est ut ad primum actum una simul omnia remittantur. — *Ratio secunda.* Quia magnis peccatoribus, qui habitualiter per multum temporis versati fuissent in peccatis, impossibile esset statim converti ad Deum; cum impossibile sit brevissimo tempore singula peccata detestari aut singula in memoriam revocare. Sed oppositum constat ex Scripturis: nam plures peccatores, etsi multis peccatis gravati, tamen subito justificati fuerunt; ita accidit Magdalenae, Latroni, Paulo, et praesertim Davidi, cui statim ac dixit: *Peccavi Domino*, respondit propheta: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum.* (II. Reg. xii, 13). — *Ratio tertia.* Quia alias quisque a peccatis occultis non posset per dolorem universalem mundari; sed Tridentinum⁵ docet oppositum, dicens: *Reliqua autem peccata quae diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa esse intelliguntur, pro quibus fideliter cum propheta dicimus: Ab occultis meis munda me, Domine.* Si ergo dolor universalis valet delere peccata occulta, cur non delebit etiam peccata non singulatim detestata? — *Ratio quarta* et intrinseca est: quia (ut bene docet Pater Suarez) cum quis dolet de suis criminibus ex motivo universali, quod pugnat cum omni peccato, tunc virtualiter peccata sua singula detestatur; actus enim ille doloris ad omnia et singula se extendit. Et haec ratio est ejusdem D. Thomae⁶, ubi dicit: *In illo contritionis motu subitaneo, quamvis non actualiter distinctio... inveniri possit: tamen invenitur... secundum quod singula peccata ordinem habent ad illud, de quo in illa contritione generali contrito dolendum*

¹ Qu. 28, art. 5, ad 4. — *Suar.*, disp. 4, sect. 6, n. 14. — *Croix*, lib. 6, part. 2, num. 737. — ² De Sacr. Poenit., n. 30. — ³ Epist. 108, ad Theodorum, cap. 4; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 1013. — ⁴ Ad Theodor. lapsum,

lib. 1, num. 6; cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 47, col. 284. — ⁵ Sess. 14, de Poenit., cap. 5. — *Suar.*, disp. 4, sect. 6, num. 9. — ⁶ In 4, dist. 17, qu. 2, artic. 3, sol. 3, ad 2.

^{e)} Potius quam: In ordine ad justificationem, dicendum est: In ordine ad confes-

sionem, uti explicant auctores citati, et sensus postulare videtur.

occurrit, scilicet offensa Dei. Unde addit quod sicut qui aliquam communitatem diligit, virtute singulos diligit; ita qui dolet de omnibus peccatis, de singulis dolet.

Nec obstat illud quod dicit D. Thomas¹, ubi quaerens utrum peccatum veniale possit remitti sine poenitentia, respondet: *Exigitur autem ad remissionem peccati mortalis perfectior poenitentia, ut scilicet homo actualiter peccatum mortale commissum detestetur quantum in ipso est, ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur.* Etenim sapienter Cajetanus explicat eo loco, quomodo intelligendus sit S. Doctor: *Hoc potest, inquit, dupliciter intelligi: vel quod... quot fuerunt peccata, tot oporteat esse detestationes..., et hoc est ridiculum asserere...; vel quod quodlibet peccatum terminet detestationem..., et hic est sensus litterae; ita quod sicut in confessione, dum peccator dicit, peccavi millies in fornicatione, iste unicus confessionis actus terminatur actualiter ad singulas mille fornicationum; ita quoad actus interiores, dum peccatori displicent mille fornicationes, actualiter detestatur singulas illo uno et eodem actu.* — Illud autem quod dicit D. Thomas: *Diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia, ut singula detestetur,* necessario intelligi debet de rememoratione necessaria ad confessionem; nam non bene detestaretur peccata, qui illorum sigillatim non curaret reminisci ut ea confiteretur. Id enim patet ex alio textu ejusdem S. Doctoris supra allato, ubi, loquens de remissione peccatorum extra sacramentum, dicit: *Recogitatio autem singulorum... debet vel praecedere*

vel saltem sequi justificationem. Si igitur recogitatio singulorum peccatorum potest sequi justificationem, consequenter non est necessaria ad ipsorum remissionem; sed tantum ad confessionem, in qua singulatim cum detestatione peccata explicari debent.

Caeterum, bene advertit Pater Concina² consultum esse peccatorum deformitatem meditari, ut facilius detestationem concipiamus: exceptis tamen peccatis luxuriae, ut omnes admonent, ne eorum foetor maleficus animam inficiat. — Dicit autem Tamburinius³ non esse inculcandum peccatori, ut specialiter doleat de peccato cui magis adhaeret, ne ex inductione ad illud magis detestandum, poenitentem periculo exponat ad illi magis adhaerendum. Sed merito ait Concina⁴ hanc doctrinam non esse sanam; quia poenitens qui majori passione afficitur erga aliquod peccatum, nisi inducatur ad specialem illius detestationem, remanente affectus radice, de facili ad vomitum redibit.

439. — Quaeritur 5°. *An ad consequendam gratiam in sacramento Poenitentiae, praeter dolorem requirantur etiam explicite actus fidei et spei?*

Affirmant Concina⁵, Hurtadus⁶, et Torres^{a)} et alii; quia ex Tridentino peccatores se parant ad justificationem, *credentes vera esse quae divinitus revelata et promissa sunt..., fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore.* — Negant vero Bonacina⁷, Azor⁸; et Escobar⁹ cum Filliuccio et Maldero; quia (ut dicunt) nulla sufficienti ratione probatur actus fidei et spei in confessione explicite requiri. — At ipse Escobar^{b)} et Lugo^{b)}

Expedit deformitatem peccati meditari.

Juxta alios, requiruntur etiam explicite actus fidei et spei.

Juxta alios, non requiruntur explicite

¹ 3 P., qu. 87, art. 1, corp. — Cajetan., in dict. loc. — ² De Poenit., diss. 1, cap. 9, num. 7, i. f. — ³ Method. Confess., lib. 1, cap. 1, n. 5. — ⁴ De Poenit., diss. 3, cap. 1, num. 14. — ⁵ Loc. cit., cap. 2, § 4, n. 29 et 30. — ⁶ Is est Gasp. Hurtad., de Poenit., disp. 6, diff. 8, v. *Addimus.*

— *Trident.*, sess. 6, de Justific., cap. 6. — ⁷ Disp. 3, de 1° praec. Decal., qu. 2, punct. 2, num. 9. — ⁸ Part. 1, lib. 8, cap. 7, qu. 6. — ⁹ Lib. 14, num. 103. *Fill.*, tr. 22, cap. 8, num. 255. *Malder.*, de Fide, qu. 2, art. 7, v. *Sexto.*

439. — ^{a)} Torres seu Turrianus, in *2am 2ae, disp. 25, dub. 2*, loquitur de justificatione in universum, pro qua ait requiri aliquem actum fidei, nec satis esse fidem implicitam. — Et idem noto etiam in contraria sententia, scilicet sermonem esse de justificatione in universum apud Bonacina, Azor et Malderum. — Praeterea, Bonacina loquitur de solo actu

fidei, sicut et Malderus et Azor; hic ultimus tamen dicit actum poenitentiae conjunctum esse cum actu spei. — Filliuccius denique de solo actu spei loquitur.

^{b)} Nescio ubinam Escobar et Lugo id dicant; sed Escobar, *lib. 14, n. 105*, scribit peccatorem accedere ad Poenitentiae sacramentum « cum actu expresso contritionis; ergo etiam

Concilian-
tur opinio-
nes.

recte dicunt (has sententias optime conciliando) quod, cum quis accedit ad confessionem vere poenitens, necessario elicit explicite (non jam reflexe, sed quidem exercite) actus fidei et spei. Cum enim accedit ad recipiendam remissionem suorum peccatorum, procul dubio explicite etiam credit virtute sacramenti illa sibi remittenda; et explicite sperat per sacramentum Deum remissurum sibi peccata propter merita Christi.

440. - Quaeritur 6°. *An ad rite suscipiendum sacramentum Poenitentiae requiratur contritio; vel an sufficiat attritio?*

Attritio
satis est in
sacramen-
to.

— Certum et commune est apud DD., non requiri contritionem perfectam, sed sufficere attritionem.

Quaestio magna est: *An sufficiat attritio, sine amore inchoato qui oriatur ex caritate praedominante, quamvis remissa?*

Juxta alios, non
sufficit sine
amore caritatis
inchoato.

Prima sententia negat; et hanc tenent Juenin¹, Merbesius², Morinus³, Habert⁴, Antoine⁵ et Concina⁶ cum aliis. — Rationes hujus sententiae patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam, quam sequimur.

Fere com-
muniter af-
firmatur
sufficere.

Secunda sententia fere communis affirmat. Et hanc tenent Canus⁷, Gonet⁸, Petrocorensis⁹ (qui asserit illustriores ex antiquis theologis huic adhaesisse), Tournely¹⁰, Frassen¹¹, Wigandt¹²; Cabassutius¹³ cum Valentia, Viguerio, Tolet¹⁴ et Navarro; Suarez¹⁵, Laymann¹⁶, Abelly¹⁷ (qui dicit

contrariam post Tridentinum non esse amplius probabilem), Palaus¹⁸, Bonacina¹⁹, Anacletus²⁰, Holzmann²¹ (qui vocat moraliter certam), Roncaglia²², Elbel²³, Salmant.²⁴, Viva²⁵ et Croix²⁶ cum aliis innumeris. Hi dicunt sufficere attritionem, quae oriatur ex motivo honesto et supernaturali: nempe ex metu gehennae aut amissionis aeternae beatitudinis, aut ex consideratione turpitudinis peccati lumine fidei cognitae, non sine tamen aliquo initiali Dei amore, absque eo quod sit praedominans. — Huic sententiae aperte favet D. Thomas²⁷, ubi, postquam dixit quod per solam contritionem dimittitur peccatum antequam absolvatur, addit: *Quandoque contingit quod aliqui, non perfecte contriti, virtute clavium gratiam contritionis consequuntur*. Distinguit ergo S. Doctor, prout pariter distinguit Tridentinum (ut mox videbimus), inter contritionem perfectam, quae extra sacramentum justificat; et imperfectam, quae justificat in sacramento: et haec non alia quidem debet intelligi quam *attritio*, sicut intelligitur et appellatur a Tridentino.

Probatur 1°. Ex eodem Tridentino²⁸, ubi sic dicitur: *Docet praeterea, etsi contritionem hanc aliquando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur: ipsam nihilominus reconciliationem ipsi contritioni, sine sacramenti voto, quod in illa includitur, non*

Probatur
ex Tridenti-
no.

¹ Instit., de Poenit., qu. 3, cap. 4, art. 2, § 1 et 2. — ² De Poenit., qu. 10, consecret. 2 et 3. — ³ De Discipl. in admin. S. Poenit., lib. 8, cap. 4. — ⁴ De Poenit., cap. 8, § 4. — ⁵ De Poenit., cap. 1, art. 1, qu. 6, resp. 2. — ⁶ De Poenit., diss. 2, Praeloq., n. 1; cfr. cap. 7, § 2 et seqq.; et cap. 8, n. 2 et § seqq. — ⁷ Relect. de Poenit., part. 6, v. *Deinde etiam*. — ⁸ Man., tr. 5, cap. 4, § 4. — ⁹ De Poenit., cap. 5, qu. 2 et 3. — ¹⁰ Praelect. de Poenit., qu. 5, art. 3, concl. 1 et 2. — ¹¹ Tom. 10, tr. 1, disp. 2, art. 3, sect. 1, qu. 4, concl. 3. — ¹² Tr. 13, n. 45, resp. 4 et 5. — ¹³ Theor. et Prax. juris, lib. 3, cap. 9, num. 6 et seqq. — ¹⁴ Valent., in 3 P., disp. 7, qu. 8, punct. 2, v. *Mihi primum*, et v. *Si igitur ex*; cfr. punct. 1. — ¹⁵ Viguer., Instit., cap. 16, § 4, ver. 10. — ¹⁶ Tolet., lib. 3, cap. 4, num. 4; cfr. cap. 10,

n. 5, v. *Tertius casus*. — ¹⁷ Navar., Man., cap. 1, n. 35. — ¹⁸ Disp. 5, sect. 1 et 2; disp. 15, sect. 4, n. 13; disp. 20, sect. 1, n. 10 et seqq. — ¹⁹ Lib. 5, tr. 6, cap. 2, num. 2; cfr. cap. 1, n. 9. — ²⁰ De Poenit., sect. 10, n. 2, 6 et 7. — ²¹ Disp. 7, num. 273; cfr. disp. 5, num. 130 et seqq. usque ad 143. — ²² Tr. 23, punct. 7, n. 1 et 2. — ²³ Disp. 5, de Poenit., qu. 5, sect. 1, punct. 3, n. 3, 4 et 11. — ²⁴ Tr. 14, dist. 6, n. 41, 42 et 47. — ²⁵ De Poenit., n. 535 et 537. — ²⁶ De Contrit., cap. 2, qu. 1; cfr. cap. 1, qu. 1, resp. 2. — ²⁷ Confer. 3, de Contrit., n. 60; cfr. n. 58. — ²⁸ Tr. 6, cap. 1, num. 22; cfr. n. 16 et 17. — ²⁹ De Poenit., qu. 3, art. 2, n. 7; cfr. n. 1 et seqq. — ³⁰ Lib. 6, part. 2, n. 873 et seqq. — ³¹ Quodlib. 4, art. 10, corp. — ³² Sess. 14, de Poenit., cap. 4.

cum actu fidei et spei implicito accedit in illo actu expresso contritionis contento Et hoc satis esse ait, ut sacramentum « non solum sit validum, sed etiam formatum ac fructuosum ». Et n. 103: « Certe, inquit, quando tenetur quis gratiam amissam recuperare, tenetur actum fidei et spei explicitum vel im-

plicitum habere. Quippe actus poenitentiae ad divinam gratiam recipiendam necessarius est conjunctus cum actu spei quo peccator veniam sperat: at spes non est sine fide. Porro actum fidei et spei non est necessarium expresse elici, quia praecedens non retractatus, habitualiter persistere censetur ».

esse adscribendam. Illam vero contritionem imperfectam quae attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae et poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae: declarat non solum non facere hominem hypocritam et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse et Spiritus S. impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo poenitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et quamvis sine sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Poenitentiae impetrandam disponit.

Obiectio.

Objiciunt adversarii quod concilium (ut refert card. Pallavicini) post magnam disceptationem delevit verbum *sufficit*, antea in decreto positum, et substituit verbum *disponit*. Ideo dicunt attritionem sine caritate disponere quidem, sed non sufficere ad gratiam in sacramento suscipiendam.

Respondetur, et explicatur Tridentinum.

Sed respondetur primo cum Gonet ^{a)}, quod illud *disponit* idem significat ac *sufficit*. Nam ea dispositio non potest intelligi de dispositione remota; cum attritio etiam sine sacramento, quatenus est Dei donum, remote quidem disponat ad gratiam (sicut disposuit Ninivitas ad impetrandam remissionem poenae, ut dicit concilium): ergo necessario intelligenda est de dispositione proxima ad gratiam in sacramento recipiendam. Et hoc patet, ut recte advertit auctor theologiae pro usu seminarii Petrocorensis¹, ex illis verbis ut supra: *Et quamvis sine sacramento per se ad justificationem perducere nequeat, etc.* Ergo cum sacramento bene perducit: alias, si concilium intellexisset de sola dispositione remota, incongruenter et inepte protulisset quod attritio, quamvis sine sacramento nequeat justificare, tamen cum sacramento ad justificandum disponit; sed potius dicere debuisset quod attritio, licet sine sacramento non disponat ad gratiam impetrandam,

disponit tamen cum sacramento. Verum patet Tridentinum hic loqui de dispositione proxima, dum distinguit duplicem dispositionem ad gratiam recipiendam: unam extra sacramentum, quae est contritio perfecta, et de qua prius meminit; et aliam in sacramento, quae est attritio, et de qua posterius loquitur. Si ergo concilium assignat contritionem perfectam ut proximam dispositionem ad gratiae consecutionem extra sacramentum, pariter assignat hic attritionem pro dispositione proxima ad gratiam in sacramento obtinendam. — Praeterea, concilium distinguit inter attritionem *extra* sacramentum, et hanc dicit esse donum Spiritus Sancti viamque parare ad justitiam, ac consequenter esse dispositionem remotam ad gratiam (sicut est quivis actus bonus), licet non sufficiat ad justificationem; et inter attritionem *intra* sacramentum, et hanc vocat dispositionem ad gratiam in sacramento recipiendam: ergo hanc supponit dispositionem proximam, alias inutiliter distinxisset. Praeterea, contritionem, quae est animi dolor ac detestatio de peccato commisso, Tridentinum dicit esse materiam vel quasi materiam hujus sacramenti. Deinde, licet hanc contritionem in perfectam et imperfectam dividat; attamen cum utrique competat contritionis definitio, et utramque ut materiam assignet, sequitur quod etiam contritio imperfecta proxime disponat ad gratiam consequendam.

Id confirmatur patenter ab eodem concilio, ubi post relata verba statim subditur: *Quamobrem falso quidam calumniantur catholicos scriptores, quasi tradiderint, sacramentum Poenitentiae absque bono motu suscipientium gratiam conferre.* — Nequaquam autem haeretici calumniabantur scriptores catholicos illos qui dicebant sacramentum Poenitentiae gratiam conferre contritis; sed eos tantum qui dicebant conferre attritis, eo quod ajebant hos poenitentes non carere bono motu ac sufficienti dispositione ad gratiam in

¹ Pallavic., Histor. concil. Trid., lib. 12, cap. 10, n. 26 et 32. — ¹ De Poenit., cap. 5, qu. 2, v. *Horum doctrinam*,

et v. *Videant qui hoc opponunt.* — Trident., sess. 14. de Poenitentia, cap. 4.

sacramento impetrandam. Sic enim Lutherus loquebatur (apud Frassen¹⁾: *Tristitia ob foeditatem peccatorum, amissionem aeternae beatitudinis, etc., facit hypocritam, imo magis peccatorem; et tales indigne absoluntur.* Et deinde ibidem improbabat eos *qui vocant attritionem hanc proxime disponentem ad contritionem.* Verum sancta synodus declarat falso his scriptoribus ab haereticis calumniam inferri: ergo horum sententiam concilium consequenter, aperte ab illorum calumniis vindicando, approbavit. — Hinc testatur noster SS. Papa Benedictus XIV², post Tridentinum omnes scholas nostram sententiam plausu excepisse. Quapropter, non immerito Cardenas, Salmant., Viva; et Croix cum Tanner, Coninck, Praeposito, Prado, Salas^{b)}, Suarez, Lessio, Raynaud, Palao, Sporer, Filliuccio et aliis, eam vocant moraliter certam; et oppositam, post concilium dicunt omnem probabilitatem amisisse.

Hic autem advertendum quod Alexander VII, die 5 Maji 1667, prohibuit sub excommunicatione Sedi Apostolicae reservata, ne quis audeat *alicujus theologiae censurae alteriusve injuriae aut contumeliae nota taxare alteram sententiam: sive negantem necessitatem aliqualem dilectionis Dei in... attritione ex metu gehennae concepta, quae hodie inter scholasticos communior videtur; sive asserentem dictae dilectionis necessitatem.* — Hoc tamen decreto non prohibetur quominus patroni alterutrius sententiae vocent suam veram sive certam: imo dicunt Lugo³, Cardenas⁴; Croix⁵ cum Hurtado; Viva⁶ et Holzmann⁷, non prohiberi quin opposita possit dici improbabilis et falsa; quia improbabilitas et falsitas non sunt censurae theologiae. — Praeterquam quod

Pontifex, dicendo sententiam negantem dilectionis necessitatem in attritione esse communiorem inter scholasticos, videtur (ut apposite advertit Pater Viva⁸) quod non solum illam toleravit, sed etiam quodammodo approbavit, saltem magnum pondus ipsi utique tribuit. Cum enim ageretur de sententia quae pertinet ad valorem sacramenti, et testetur Alexander scholasticos eam communius excepisse; consequenter testatur in scholis ipsam communius haberi pro moraliter certa; neminem enim latet in materia sacramentorum illicitum esse sequi opinionem quae non sit vel tutior vel moraliter certa. Saltem Pontifex, si aliter intendisset, id simpliciter asserendo, magnam dedisset ansam errandi in re tam gravi et ad praxim spectante, prout est materia proxima hujus sacramenti, unde tot animarum pendet salus.

Probatur 2°. Ratione, quia sacramenta id quidem efficiunt, et actu efficiunt, quod significant. Cum autem hoc sacramentum ex Christi institutione sit sacramentum *mortuorum*, et per se primam valeat conferre gratiam, oportet (ut docet D. Thomas⁹) ut sacerdos, poenitentem absolvens, ostendat illum absolutum non solum significative, sed etiam effective, id est ut, ipso proferente formam absolutionis, verba illa non solum significant, sed etiam efficiant remissionem peccati. Hinc dicimus quod si attritio ad remissionem non sufficeret, et requireretur contritio, quae extra sacramentum hominem justificat, omnes poenitentes deberent justificati accedere ad hoc sacramentum. — Nec valet dicere quod, etiamsi poenitentes semper justificati accederent, semper vi clavium peccata remitterentur; cum doceat Tridentinum contritionem caritate perfectam

Probatur ratione.

Luther., Sermo 2 de Poenit. (ubi textus non parum quoad verba discrepat). ¹ Tom. 10, tr. 1, disp. 2, art. 3, sect. 1, qu. 4, concl. 3, v. *Denique*. — ² De Synodo, lib. 7, cap. 13, n. 6 et 7. — *Carden.*, diss. 2, n. 61. — *Salmant.*, tr. 6, cap. 1, n. 42. — *Viva*, Quaest. prodrom. ad propos. damn., num. 20. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 873 et seqq. *Tann.*, disp. 6, qu. 6, n. 68, 75 et 78. *Coninck*, disp. 3, n. 5; et qu. 62, num. 33, i. f. *Praepos.*, de Sacr. Poenit., qu. 2, dub. 5, num. 56. *Prado*, disp. scholast. et mor. de Poenit., qu. 3, dub. 2, § 3 et 4. *Suar.*, disp. 20, sect. 1,

n. 10 et 13. *Less.*, Addit. ad S. Thom., qu. 1, dub. 5. — *Rayn.*, Heteroclitica spiritual., sect. 1, punct. 8, num. 21. *Palao*, tr. 23, punct. 7, num. 1. *Spor.*, part. 3, cap. 2, num. 272. *Fill.*, tr. 7, cap. 6, num. 144. — ³ De Fide, disp. 20; num. 104. — ⁴ *Cris.*, disp. 9, n. 297. — ⁵ *Lib.* 1, num. 199; cfr. lib. 6, part. 2, n. 875. *Petr. Hurtad.*, in 2^a 2^a, de Fide, disp. 81, § 46. — ⁶ In prop. 15 Alex. VIII, num. 33, in fine. — ⁷ De Poenit., num. 542, v. *Dixi*. — ⁸ In propos. 15 Alex. VIII, num. 33. — ⁹ 3 P., qu. 84, art. 3, ad 5.

^{b)} Salas, in *1^a 2^a*, tr. 8, sect. 10, n. 93, dicit: «Si vero poenitens arbitretur attritionem

illam esse contritionem, vel esse certam dispositionem ad gratiam, ut ego cum aliis sentio».

non justificare sine sacramenti voto (intellige explicito vel implicito). Nam respondetur quod si hoc esset, nunquam verificaretur sacramentum Poenitentiae actu efficere quod significat, scilicet absolutionem peccatorum. Praeterea respondetur ex can. *Si presbyter 12* et can. *Agnovimus 13, caus. 26, qu. 6*, quod Julius et Coelestinus Papae dicunt, sacerdotem negantem absolutionem morienti eam postulanti causam esse illius damnationis; ergo supponunt Pontifices quod, esto moriens haberet votum sacramenti, et dispositus esset ad absolutionem, tamen ob ejus negationem damnaretur: ergo absolutio actu peccata remittit.

Objectio
adversario-
rum.

441. - Hoc non quidem negant ipsimet adversarii. — Sed dicunt (et signanter Silvius ¹⁾) quod peccatum extra sacramentum remittitur tantum per contritionem perfectam, nempe quae oritur ex caritate intensa; non autem per contritionem quae oritur ex caritate remissa, sive per attritionem ortam ex amore inchoato, qui, licet sit praedominans, sit tamen remissus ^{a)}.

Respon-
detur: dolor
ex caritate
praedomi-
nante justi-
ficat extra
sacramen-
tum.

Sed respondetur quod omnis dolor qui oritur ex caritate praedominante est contritio justificans hominem extra sacramentum; ut communiter docent DD. citati, ex D. Thoma, qui pluribus in locis id non obscure docet. Etenim ² sic ait: *Contritio (ut saepe dictum est) habet duplicem dolorem. Unum rationis, qui est displacencia peccati commissi: et hic potest esse parvus adeo quod non sufficiat ad rationem contritionis, ut si minus displiceret ei peccatum, quam debeat displicere separatio a fine; sicut etiam amor potest esse ita remissus, quod non sufficit ad rationem caritatis. Alium dolorem habet in sensu: et parvitas hujus non impedit rationem contritionis; quia non se habet essentialiter ad contritionem, sed quasi ex accidenti ei adjungitur; et iterum non est in*

potentia nostra. Deinde sic concludit: *Sic ergo dicendum quod quantumcumque parvus sit dolor, dummodo ad contritionis rationem sufficiat, omnem culpam delet*. — Ergo, ex D. Thoma, ille cui displicet separatio a fine jam habet contritionem sufficientem ad peccatum delendum; ille autem qui habet contritionem ortam ex caritate praedominante, jam ei magis displicet peccatum, quia est separatio a fine; ergo jam hic consequitur remissionem peccati.

Nec valet dicere quod S. Doctor loquatur hic de dolore requisito in sacramento Poenitentiae. — Quamvis enim hic loquatur de partibus hujus sacramenti; tamen, loquendo de contritione, generaliter de ipsa loquitur tamquam virtute, prout faciunt auctores, qui agendo de dolore requisito ad sacramentum Poenitentiae, agunt etiam de contritione in genere. Unde S. Thomas ibi proponit quaestionem: *Utrum parva contritio sit sufficiens ad deletionem magnorum peccatorum?* Et inde resolvit: *Quaelibet contritio est gratia gratum faciente informata; ergo, quantumcumque sit parva, delet omnem culpam*. Nullum hic neque in toto articulo verbum facit S. Doctor de sacramento Poenitentiae; cur ergo ipsius doctrina est restringenda ad contritionem in sacramento? — Deinde, quod ipse loquatur de contritione in genere, patet ex quaestionibus quas antecederet proponit, nempe: *An contritio sit dolor pro peccatis assumptus cum proposito confitendi? An sit actus virtutis? An contritio debeat esse de peccato originali? An tota vita sit tempus contritionis? An in alia vita animae conterantur de peccatis?* Subjecta horum Dubiorum reduci quidem non possunt ad contritionem uti materiam sacramenti.

Praeterea, quod S. Thomas fuerit pro hac sententia, nempe quod omnis contri-

¹ In Suppl. D. Thom., qu. 5, art. 1, v. *Responsio verior est*, (edit. Antverpien. 1622). — ² Suppl., qu. 5, art. 3. —

S. Thom., Suppl., qu. 5, art. 3; qu. 1, art. 1 et 2; qu. 2, art. 2; qu. 4, art. 1 et 3.

441. - ^{a)} Silvius, in citata editione de tali imperfecta, sed vera contritione, dicit: «Potest aliquando habere conjunctam remissionem peccatorum sine sacramento re suscepto; sed id neque est ordinarium, neque admodum frequens; ignotum autem esse arbitramur, quando

id fiat». De illa autem contritione perfecta «quae est valde acris, vehemens et incensa», dicit: «Non raro habet conjunctam illam remissionem». Et solum de contritione perfecta «quae informatur caritate diffusa in cordibus per Spiritum Sanctum», dicit: «Omnis per-

tio deleat peccatum extra sacramentum, patet ex illo quod dicit ¹, ubi: *Si... displiceret ei illud peccatum, quia est contra Deum super omnia dilectum: quod requiritur ad rationem verae poenitentiae*. Item, ex textu supra allato ², ubi (ut retulimus) ait *quod per solam contritionem dimittitur peccatum..., sed si, antequam absolvetur, habeat hoc sacramentum in voto..., jam virtus clavium operatur in ipso, et consequitur remissionem culpae*.

Ergo, semper ac loquitur S. Doctor absolute de dolore qui ad rationem contritionis pertingit, semper intelligit per ipsum remitti peccatum extra sacramentum.

442. - Quod autem quaevis contritio orta ex caritate praedominante, licet remissa, deleat peccatum, probatur ¹º. ex Tridentino ³, ubi dicitur: *Etsi contritionem hanc aliquando caritate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc sacramentum actu suscipiatur, etc.* Ergo dolor caritate perfectus jam peccatorem justificat ante susceptionem sacramenti. — Adversarii tamen legunt contritionem, non *caritate perfectam*, sed *caritatem perfectam*; ex quo inferunt concilium loqui de caritate intensa. Sed ego et Petrocorensis, Frassen ac Lugo, legimus in pluribus exemplaribus ^{a)} *caritate perfectam*. Et sic verosimilius legendum videtur: nam *τὸ perfectam* respicit proprie, non caritatem, sed contritionem; cum hic dividat concilium contritionem in perfectam et imperfectam, prout legenti patet. Immo, esto *τὸ perfectam* respiceret caritatem, non sequitur quod concilium ad justificationem extra sacramentum requirat caritatem intensam; nam caritas praedominans, adhuc remissa, etiam est perfecta caritas, quamvis intensa sit perfectior; perfectio enim aut imperfectio caritatis (ut bene ait Tournely ⁴) non sumitur ex intensione aut remissione, sed

ex motivo a quo oritur: hinc perfecta caritas est quae oritur ex motivo bonitatis Dei, imperfecta autem ex motivo boni a Deo consequendi. Ergo, si concilium dixisset *caritatem*, non *caritate*, utique vocasset *caritatem perfectam* ad distinctionem imperfectae sive inchoatae, quae (ut infra dicemus) non pertingit ad caritatem praedominantem. — Hinc facultas Parisiensis anno 1560, ut refert Tournely ⁵, damnavit hanc propositionem: *Per contritionem, non adhibito realiter sacramento..., non dimittitur peccatum extra casum martyrii aut necessitatis*. Item clerus Gallicanus, in comitiis generalibus anno 1700, apud eundem Tournely ⁶, declaravit: *Haec duo ex s. synodo Tridentina monenda et docenda esse: primum, ne quis putet, in... sacramento requiri ut praeviam, contritionem illam quae sit caritate perfecta, et quae cum voto sacramenti antequam actu suscipiatur, hominem Deo reconciliat*. — Item eadem facultas Parisiensis anno 1638, notavit censura librum cujusdam Claudii Seguenot, dicens: *Quae tradit auctor de attritionis insufficientia, et contritionis ex perfecta caritate absoluta necessitate ad recipiendum sacramentum Poenitentiae, et quae addit... de absolutione, quod nihil aliud sit quam declaratio... peccati jam remissi: damnavit... facultas, et censuit has propositiones esse... praxi Ecclesiae contrarias, efficaciae sacramenti Poenitentiae imminutivas, et insuper temerarias et erroneas*. Ut autem notat Tournely ⁷, praedictus auctor non jam loquebatur de contritione intensa, sed tantum de remissa ex motivo caritatis, cum hanc distingueret a dolore ex motivo gehennae.

Quod autem omnis contritio deleat peccata, probatur ²º: quia actus contritionis est formalis actus caritatis erga Deum, sive intrinsece conjunctus cum caritate; ut communiter docent Salmant. ⁸ cum

Probatur
ex natura
contritionis.

¹ 3 P., qu. 86, art. 3, corp. — ² Quodlib. 4, art. 10, corp. — ³ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — *Petroc.*, cap. 5, qu. 3, v. *At inquires*. — *Frassen*, tom. 10, tr. 1, disp. 2, art. 3, sect. 1, qu. 4, v. *Non denique*, ante concl. 1. —

Lugo, de Poenit., disp. 5, num. 102 et 124. — ⁴ Praelect., de Poenit., qu. 4, art. 1, concl. 2. — ⁵ Loc. cit., art. 2, concl. — ⁶ Loc. cit., artic. 3, concl. — ⁷ Loc. cit., qu. 4, art. 3, concl. — ⁸ Tr. 6, cap. 1, n. 13.

fecta contritio habet conjunctam remissionem peccatorum, quia caritas infusa non compatitur secum aliquod peccatum mortale ».

442. - ^{a)} Scilicet in textu Tridentini, quem auctores isti referunt, legitur: *caritate perfectam*.

Probatur
ex Tridentino.

S. Bonaventura, Scoto, Paludano, Alensi, etc.; et Croix¹ cum Lugo, Aversa, Bosco et Gormaz, ex D. Thoma². — Nec videtur id posse dubitari; nam peregre loquitur Pater Frassen³, dicens quod in substantia contritio non est imperfectior caritate: utraque enim tendit in Deum, sed diverso modo. Caritas tendit in Deum per modum consecutionis, ut summum bonum; contritio vero, per modum fugae, quatenus homo detestatur peccatum ut summum malum, utpote Deo oppositum. Caritas tendit immediate in Deum, et mediate in odium peccati; contritio autem immediate in odium peccati, et mediate in amorem Dei. Unde concludit quod contritio sit actus formalis caritatis; cum propter Dei dilectionem homo oderit peccatum. — Praeterea, cum contritio ex solo motivo caritatis oriatur, non potest contritio existere, nisi praecedat simulque coexistat caritas. Nam contritio nihil aliud est quam dolor de peccato, quatenus offensa Dei summe dilecti: unde qui conteritur, necesse est ut exerceat, etsi non reflexe, actum caritatis eliciat; et ideo S. Thomas⁴ dixit: *Actus... et habitus caritatis simul sunt tempore cum actu et habitu poenitentiae*. — Posito igitur quod contritio sit etiam vera caritas, sive necessario cum caritate conjuncta, necessario etiam dici debet quod remittat peccatum.

Patet nimis luculenter ex divinis Scripturis, quod qui Deum diligit jam particeps est amicitiae Dei; prout Prov. viii: *Ego diligentes me diligo*. Joan. xiv: *Qui... diligit me, diligitur a Patre meo*. I. Petr. iv: *Caritas operit multitudinem peccatorum*. I. Joann. iv: *Omnis qui diligit, ex Deo*

natus est. — Hinc D. Augustinus⁵ dixit: *Timor medicamentum, caritas sanitas*. Et b): *Caritas efficit filium Dei*. Item⁶: *Deum non vides: ama, et habes*. Et, agens de caritate⁷, dicit: *Quam cum habere coeperit* (homo), *Spiritus S. habebit*. — S. Joan. Chrysostomus: *Ubi caritas est, omnia sublata sunt mala*.

Et apertius id docet S. Thomas⁸, ubi ait: *Caritas... non potest esse cum peccato mortali*. Et quod hic S. Doctor non loquatur de caritate intensiva, sed de sola caritate praedominante, patet ex eo quod ipsemet dixit *qu. 24, art. 12*, ad quam se remittit, ubi inquit: *Quilibet... actus peccati mortalis contrariatur caritati secundum propriam rationem, quae consistit in hoc quod Deus diligatur super omnia*. — Unde immerito Pater Concina^{c)} dicit quod S. Doctor illam caritatem intelligit non posse esse cum peccato, quae est in gradu intenso, cum dicat S. Thomas⁹: *Amor potest esse ita remissus, quod non sufficit ad rationem caritatis*. Nam respondetur quod hic D. Thomas nihil aliud vult intelligere, nisi quod si amor est ita debilis, ut nondum attingat objectum caritatis, scilicet nondum diligat Deum super omnia, haec non est vera caritas, sed initium caritatis; si vero sufficit ad rationem caritatis, quae consistit in dilectione Dei super omnia (ut supra explicavit, dicta *qu. 24, art. 12*, ubi: *Quilibet, etc.*) haec, quantumcumque sit remissa, est vera caritas, et hanc dicit non posse esse cum peccato mortali. Et ratio evidens est: quia sicut quaecumque aversio a Deo tamquam a fine ultimo, etiam in gradu remisso, sufficit ad amittendam Dei ami-

S. Bonav., in 4, dist. 16, part. 1, artic. 1, qu. 2; cfr. etiam art. 2, qu. 1. Scot., in 4, dist. 14, qu. 2, n. 20, ad ult. Palud., in 4, dist. 17, qu. 1, art. 1, concl. 2 (n. 9); et art. 4, concl. 1, (n. 22). — Alens., part. 4, qu. 17, membr. 2, art. 1, § 3, resol. — ¹ Lib. 6, part. 2, n. 726. Lugo, disp. 1, num. 30 et 31; et disp. 5, num. 92. Aversa, de Poenit., qu. 3, sect. 7, v. *Dico tamen 1°*. Bosco, de Poenit., disp. 6, sect. 2, n. 117 et 118. Gormaz, de Poenit., part. 1, n. 263. — ² 3 P., qu. 85, art. 6; et qu. 86, art. 3. — ³ Tom. 10, tr. 1,

disp. 2, art. 3, sect. 1, qu. 1, concl. 3, v. *Ad secundam*. — ⁴ 3 P., qu. 85, art. 6. — ⁵ In epist. i S. Joan. (ad Parthos), tr. 9, n. 4, i. f.; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 35, col. 2048. — ⁶ Sermo 34, cap. 3, n. 5; ap. Migne, tom. 38, col. 211. — ⁷ Tract. 9, in Joan. evang., num. 8; ap. Migne, tom. 35, col. 1462. — S. Joan. Chrysost., in epist. ii ad Timoth., homil. 7, num. 3; ap. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 62, col. 640. — ⁸ 2^a 2^{ae}, qu. 45, art. 4, corp. — ⁹ Suppl., qu. 5, art. 3, corp.

b) Hic est sensus, non verba S. Augustini, *Contra duas epist. Pelagian., lib. 1, cap. 2, n. 5*; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 44, col. 552. Cfr. *Opus imperf. contra Julian., lib. 3, n. 106*, ap. Migne, tom. 45, col. 1292.

c) Concina, *de Poenit., lib. 1, diss. 2, cap. 5, § 1, n. 3*: « Audit impius, inquit, in scelerum coeno demersus sibi eloquenti oratione repraesentari immensam Dei bonitatem, ejusque infinitae amabilitatis praerogativas, illius ju-

citiam; ita quaecumque vera conversio sufficit ad eam recuperandam; ex illo: *Convertimini ad me..., et convertar ad vos.* (Zach. 1); et alio: *Impietas impii non nocet ei, in quacumque die conversus fuerit.* (Ezech. xxxiii). — Unde Bellarminus¹ ait: *Actus dilectionis (Dei) super omnia opponitur peccato..., et expellit illud efficienter... Itaque sine miraculo non potest... post actum dilectionis (Dei) super omnia manere peccatum.*

Confirma-
tur ex dam-
natione
Baji.

Id clare confirmatur ex prop. 32 Michaelis Baji, damnata a Gregorio XIII, quae dicebat: *Caritas illa quae est plenitudo legis, non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* — Certum est apud omnes quod caritas requisita ad implendam legem non oportet ut sit intensa; sed sufficit si pertingat ad diligendum Deum super omnia. Quidquid enim dicat Juenin², requirens caritatem intensam ad implendum praeceptum amoris, ex illo: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc.*; communiter tamen theologi oppositum tenent cum D. Thoma³, qui, explicans illud *ex toto corde* quomodo sit intelligendum, sic ait: *Cum mandatur quod Deum ex toto corde diligamus, datur intelligi quod Deum super omnia debemus diligere.* Et ibidem⁴: *Ad veram caritatem satis esse quod habitualiter aliquis totum cor suum ponat in Deo, ita scilicet quod nihil cogitet vel velit quod divinae dilectioni sit contrarium: et haec perfectio est communis omnibus caritatem habentibus.* Ergo perfectio caritatis in hoc consistit, quod homo diligat Deum super omnia, et nihil velit contrarium divinae dilectioni; ut patet ex illo I. Joan. II, 5: *Qui... servat verbum Christi (scilicet legem implet), vere in hoc caritas Dei perfecta est.* — Hinc certum est caritatem

praedominantem, licet remissam, legem implere; ut communiter cum D. Thoma (ut supra) docent Suarez⁵, Sanchez⁶; Bonacina⁷ cum Valentia et Reginaldo. Et ipse Habert⁸, esto ipse sit contrariae sententiae quoad sufficientiam attritionis; hoc tamen non negat, nempe sufficere ad impletionem praecepti caritatem remissam, modo sit praedominans, cum nullum sit praeceptum (ut ait) de intensione caritatis; nam alias Deus praeciperet rem impossibilem, cum non sit in nostra potestate intensam caritatem habere: nisi dicere velis cum Contin. Tournely⁹, quod quisquis habet amorem Dei praedominantem, necessario habet etiam amorem intensivum (rationalem, non jam sensitivum) praedominantem, qui bene sufficit ad implendum praeceptum. Sed si intensio amoris sic intelligatur, quaestio est tantum de nomine. — Caeterum certe praeceptum implet qui habet caritatem appetitativam praedominantem. Et hanc caritatem dicebat Bajus posse esse conjunctam cum peccato; et hoc damnatum est. Aiebat enim Bajus: *Caritas illa quae est plenitudo legis non est semper conjuncta cum remissione peccatorum.* Ergo, ut recte dicit magister meus, illustrissimus et doctissimus episcopus Torni, propositio opposita tenenda est: *Caritas illa quae est plenitudo legis semper est conjuncta cum remissione peccatorum.* — Nec valet dicere quod propositio fuerit proscripta respectu ad caritatem habitualementem, nempe cum quis est in gratia; non vero respectu ad caritatem actualem: nam bene respondet Lugo¹⁰ quod Bajus loquebatur de caritate quae est plenitudo legis, et de qua loquebatur Apostolus ad Rom. XIII. Hinc non dubitandum quin Bajus locutus fuerit, non de habitu caritatis sive de gratia justificante,

¹ De Justificat., lib. 2, cap. 16, v. *Ex his ad rationes...* Ad 1^{am}. — Gregor. XIII, bulla *Provisionis nostrae*, 4 Kal. Februar. 1579. — ² Instit., de Virtutib. theol., qu. 3, cap. 4, art. 3, § 1. — ³ 2^a 2^{ae}, qu. 44, art. 8, ad 2. — ⁴ 2^a 2^{ae}, qu. 24, art. 8, corp. — ⁵ Disp. 4, sect. 4, n. 7. — ⁶ Decal., lib. 2, cap. 35, num. 2. — ⁷ Disp. 3, de 1° Praec., qu. 4, punct. 1,

n. 2. — Valent., in 2^{am} 2^{ae}, disp. 3, qu. 4, punct. 2, v. *Neque tamen.* — Reginald., lib. 17, n. 97. — ⁸ De Caritate, cap. 1, qu. 6. — ⁹ De praec. Decal., cap. 1, art. 3, sect. 4, punct. 1, concl. 1; et clarius, v. *Neque nostra.* — Julius Torni, Annot. ad Estium, in 4, dist. 17, § 3, annot. d. — ¹⁰ De Poenit., disp. 5, n. 101.

stitiam, munificentiam et incredibilem clementiam; affici se experitur erga Deum super omnia diligibilem, atque in eodem sibi complacet. Dilectio isthaec est veluti quoddam primum imperfectissimae divinae dilectionis

lineamentum, quod rationem caritatis forte non attingit, quia S. Thomas, in *Supplem., quaest. 5, artic. 3*, inquit: *Amor potest esse adeo remissus quod non sufficiat ad rationem caritatis.* Et ita quidem Concina.

sed de actu dilectionis; per solum enim habitum non impletur lex, sed per actum: cum lex non habitum praecipiat, sed actum caritatis (ut doctores communiter dicunt), quia habitus non cadit sub praecepto, et praecepta non implentur nisi per actus.

Id confirmatur ex propos. 70 damnata ejusdem Baji, quae dicebat: *Homo existens in peccato mortali... potest habere veram caritatem; et caritas etiam perfecta potest consistere cum reatu aeternae damnationis.* — Bajus igitur hic distinguebat caritatem veram a perfecta; per τὸ *etiam perfecta* (nota sedulo illud additum *etiam*) utique intelligebat caritatem intensam, et per τὸ *veram*, caritatem remissam, quae sine dubio vera caritas est, cum majus et minus non variant speciem: et utraque pars propositionis damnata est. — Nescio quomodo his responderi possit.

Concluditur: opposita sententia est improbabilis.

Ex his omnibus congestis patet oppositam sententiam, quae dicit contritionem cum caritate remissa non justificare extra sacramentum, esse omnino improbabilem et falsam. — Unde dicit Lugo¹, eam ab omnibus theologis communiter rejici. Immo (apud ipsum²) Coninck vocat erroneam; Vasquez, contra sententiam catholicam; Alphonsus Curiel, parum tutam in fide; alii vero, temerariam et scandalosam: temerariam, quia in re gravissima discedit ab omnibus theologis et communi sensu SS. Patrum; scandalosam vero, quia removet homines a saepius procuranda contritione. — Et ideo testatur Gonet³ quod Silvius licet prius oppositam sententiam tutatus fuisset, postea tamen se retractavit⁴: *Cum ea* (ait Gonet)... *variis Scripturae, conciliorum et SS. Patrum testimoniis... apertissime contradicat.*

Prima obiectio ex necessitate caritatis.

Objiciunt autem 1°. contra nostram sententiam de sufficientia attritionis: Peccator aversus a Deo non potest ad Deum

converti, nisi per caritatem formalem et actualem.

Respondetur: Hoc siquidem requiritur *extra* sacramentum; et ratio est, quia, sicut per peccatum, quod est actualis contemptus Dei, homo avertitur a Deo, ita per amorem actualem debet se ad Deum convertere. — Aliud vero dicendum de remissione peccatorum *intra* sacramentum: quia, cum sacramentum virtutem habeat delendi peccatum, et nonnisi per infusionem gratiae, quae est ipsa caritas habitualis, sufficit ad gratiam obtinendam, ut peccator per attritionem sit dispositus ad sacramentum recipiendum, virtute cujus sine caritate actuali convertitur ad Deum; prout extra sacramentum per caritatem converteretur. Et sic intelligitur quomodo peccator ex attrito fit contritus, nempe, quia virtute clavium aequivalenter contritus redditur; prout dicunt fautores nostrae sententiae communiter ex D. Thoma⁴, ubi docuit: *Aliqui non perfecte contriti virtute clavium gratiam contritionis consequuntur.*

Respondetur.

Objiciunt 2°. Qui dolet de peccato propter poenam, magis odit poenam quam peccatum; unde si non habeat caritatem, non potest Dei gratiam adipisci.

Obiectio secunda ex insufficientia doloris propter poenam.

Respondetur distinguendo: Qui actu magis odisset poenam quam culpam ex timore qui dicitur serviliter servilis, adeo ut ille peccare vellet, si non esset poena puniendus; hic non solum non eliceret actum bonum, sed positive malum, quia non excluderet a suo dolore voluntatem peccandi. — Qui vero odit culpam propter poenam, et excludendo omnino voluntatem peccandi, dolet offendisse Deum propter metum inferni; iste jam elicit actum bonum, qui oritur ex caritate ordinata erga seipsum (ut declaravit Tridentinum, et confirmavit Alexander VIII damnando propositionem 15, quae dice-

Respondetur.

¹ Disp. 5, n. 99. — ² Loc. cit., num. 115. Coninck, qu. 68, n. 30. — Vasq., in 3 P., disp. 152, num. 3. Alph.

Curiel, in 1^{am} 2^{ae}, qu. 112, art. 3, dub., § 2, concl. 1. — ³ Clyp., tr. 5, disp. 3, n. 27. — ⁴ Quodlib. 4, art. 10, corp.

d) Et sane apud me editio Antverpiensis 1622 propugnat priorem sententiam cum iis distinctionibus quae in nota a, ad n. 441, expositae sunt; sed in aliis recentioribus editionibus, ut est apud me Veneta anni 1726, Silvius, loc. cit., videlicet in *Suppl. D. Thom.*,

in eamd. quaest. 5, art. 1, diversimode quaestionem exponit et solvit, et pro concl. 2, hanc statuit: « Recte dicitur quod omnis contritio semper habeat conjunctam remissionem peccatorum, si nomine contritionis intelligatur ea contritio quae est caritate perfecta, cujus

bat: *Attritio quae gehennae et poenarum metu concipitur sine dilectione benevolentiae Dei propter se, non est bonus motus ac supernaturalis*); et ideo jam se dispositum reddit ad gratiam in sacramento consequendam.

Objic. 3:
Justificatio
requirit
principium
dilectionis.

Objiciunt 3°. Ad quamcumque justificationem omnino requiritur saltem principium dilectionis; prout declaravit Tridentinum¹, ubi dixit quod peccatores, dum ad justificationem disponuntur, *Deum... tamquam omnis justitiae fontem diligere incipiunt, ac propterea moventur adversus peccata per odium aliquod et detestationem*.

Respondetur
et explicatur.

Respondetur: Non negamus ad justificationem requiri initium amoris; nec negamus illud requiri etiam in sacramentis mortuorum, dum concilium ibi agit praesertim de justificatione per Baptismum. Sed qualis, quaeso, amor a concilio requiritur? Numquid perfecta caritas? vel an tantum initium caritatis? — Hic refert advertere id quod testatur card. Pallavicini^{e)}, nempe quod aliqui Patres concilii, vice *τὸν diligere incipiunt*, contendebant quod adderetur: *per actum caritatis*; sed huic concilium restitit, et confirmavit ut poneretur tantum: *diligere incipiunt*. Cur restitit? nisi quia judicavit non requiri ad justificationem in Baptismo (sive in sacramento Poenitentiae, haec enim sacramenta pari passu procedunt) actum perfectae caritatis.

Hoc autem initium amoris, ut bene docent Gamachaeus², Frassen³, Petrocorensis⁴ et Tournely⁵, jam habetur in attritione quam supra descripsimus: Primo per timorem divinae vindictae; juxta illud Eccli. xxv, 16: *Timor Dei initium dile-*

ctionis ejus. — Secundo per spem veniae; cum in ipso Tridentino⁶ dicatur quod bene disponuntur ad gratiam, qui Deum incipiunt diligere *tamquam omnis justitiae fontem*, id est, tamquam justificationis omnium auctorem. — Tertio per spem beatitudinis aeternae; cum doceat D. Thomas⁷, loquens de spe theologica, eam esse quidem initium amoris erga Deum, his verbis: *Ex hoc... quod per aliquem speramus nobis posse provenire bona, movemur in ipsum, sicut in bonum nostrum, et sic incipimus ipsum amare*. Unde idem S. Doctor⁸ inquit: *Perfectus quidem amor est, quo aliquis secundum se amatur...; imperfectus..., quo quis amat aliquid..., sed ut illud bonum sibi ipsi proveniat*. — Haec autem omnia (ut dicunt auctores citati et alii) necessario in attritione includuntur: dum qui cum illa et spe veniae ad sacramentum accedit, jam Deum ut suum liberatorem, justificatorem et glorificatorem diligere incipit.

Nec valet dicere quod ille qui diligit Deum propter bonum suum, seipsum diligit non Deum. — Nam sapienter respondet S. Franciscus Salesius⁹, dicens quod si quis diligeret Deum propter suum bonum, et ita affectus esset, ut si a Deo nihil speraret, eum nullo modo diligeret, hic utique peccaret, quia positive excluderet caritatem; tunc enim non se converteret ad Deum, sed revera ab illo se magis averteret, cum perverse ordinaret Deum ad seipsum tamquam ad finem ultimum. Qui vero amat Deum tamquam sibi summum bonum, et excludit omnem voluntatem peccandi, tunc elicit actum bonum supernaturalem; et licet non habeat caritatem perfectam, illam tamen non

¹ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — ² Sum. theol., in 3 P., de Poenit., cap. 9, v. *Secundo distinguitur*, et v. *Rursus vero*. — ³ Tom. 10, tract. 1, disp. 2, art. 3, sect. 1, qu. 4, concl. 1, i. f.; et concl. 2, v. *Vel dico*. — ⁴ De Poenit.,

cap. 5, qu. 3. — ⁵ Praelect., de Poenit., qu. 5, art. 3, concl. 1, et 2. — ⁶ Sess. 6, de Justific., cap. 6. — ⁷ 1^a 2^a qu. 40, art. 7, corp. — ⁸ 2^a 2^a qu. 17, art. 8, corp. — ⁹ De Amore Dei, lib. 2, cap. 17 et 19.

videlicet motivum immediatum est Deus ut est in se summe bonus, seu divina bonitas propter se diligenda ».

^{e)} Pallavicini, *Hist. conc. Trid., lib. 8, cap. 13, n. 13*, factum istud his verbis narrat: « Per tenorem decreti prius delineati, nullam fieri dilectionis mentionem, sed [aliquos]... admonuisse ut aliquis caritatis actus insereretur; cumque id ad omnium Patrum judicium re-

latum fuerat cum aliis praecipuis notis,... viginti tres ex ipsis diserte illud comprobasse, adeoque insertum decreto; sed postea aliis haud probatum, verum a theologis strenue propugnatum et per haec verba retentum. Non est sermo eo loco de habitu caritatis, sed cum in particula quae loquitur de poenitentia, nulla fiat mentio amoris, visum est cum fide et spe jungere aliquem dilectionis actum ».

excludit, eamque jam incipit habere, et aliquo modo ad Deum se convertit.

Caeterum, quis negat esse omnino expediens ut poenitentes pro viribus conentur elicere actum contritionis perfectae, utque confessarii studeant semper eos ad illam excitare, ut tutius illi divinam gratiam consequantur? — Verum nostra sententia utique proderit, ut si quis accedat cum sola attritione, non se retrahat ab hoc sacramento, et confessarius eum non rejiciat tamquam indispositum.

443. — Quaeritur 7°. *An in confessione sufficiat attritio ex metu poenarum temporalium prout infliguntur a Deo?*

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Lugo¹, Suarez², Sporer³, Anacletus⁴, Viva⁵, Elbel^{a)}, qui cum Gobat^{a)} vocat moraliter certam; item Granado, Reginaldus, Moya, Aversa, etc., cum Croix⁶, qui vocat probabilissimam. — Ratio, quia Tridentinum⁷, inter motiva attritionis ad sacramentum sufficientis, dicit: *ex gehennae et poenarum metu*. Ubi per *τὸ gehennae* intelligitur poena aeterna, per *τὸ autem poenarum* videtur intelligi poena temporalis, cum ibi concilium adducat exemplum poenitentiae Ninivitarum, quae con-

cepta fuit ob metum excidii suae civitatis: sicut enim Deus comminatur poenas aeternas, sic temporales ad peccatores absterrendos.

Secunda vero sententia negat. Et hanc tenent Concina⁸, Canus^{b)}; item Hurtadus^{c)}, Vasquez, apud Diana⁹. Et Cardenas dubitat^{d)} an prima sententia sit moraliter certa. — Ratio, quia, licet Tridentinum dicat ex metu *gehennae et poenarum*, non tamen distinguit gehennae vel poenarum. Unde probabiliter ponit utrumque pro eodem; cum enim poena peccati mortalis sit aeterna, de malo aeterno poenitens timere debet.

Prima sententia videtur probabilior; nam gehenna cunctas complectitur aeternas poenas: et ideo, dicente concilio *et poenarum*, aliquid aliud praeter poenam aeternam intelligendum est. — At cum secunda non careat sua probabilitate, saltem extrinseca, puto tutius in praxi eam servandam esse.

444. — Quaeritur 8°. *An possit dari sacramentum Poenitentiae validum et in-forme?* — Casus esset, nempe si quis duo mortalia commiserit, unum furti, alterum perjurii; deinde memor tantum furti, de-

Juxta alios, non sufficit.

Prima opinio, probabilior; secunda, probabilis et in praxi servanda.

Casus de Poenitentia valida et in-formi.

¹ Disp. 5, num. 137. — ² Disp. 5, sect. 2, num. 15. — ³ Part. 3, cap. 2, n. 242. — ⁴ Tr. 14, dist. 6, n. 42. — ⁵ In prop. 15 Alex. VIII, n. 12. — *Jacob. de Granado*, in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 2, disp. 8, n. 5. — *Regin.*, lib. 5, n. 40. — *Moya*, tr. 3, disp. 5, qu. 4, n. 1 et seqq. — *Aversa*,

qu. 11, sect. 5, v. *Secundus modus*; et qu. 2, sect. 14, v. *Rursus haec attritio*. — ⁶ Lib. 6, part. 2, num. 884. — ⁷ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — ⁸ De Poenit., lib. 1, diss. 3, cap. 1, n. 11. — *Vasquez* (non tamen pro hoc asserto a Diana citatur), qu. 92, art. 1, dub. 3. — ⁹ Part. 9, tr. 9, resol. 51.

443. — *a)* Elbel, *confer. 3, de Contrit., n. 59*, sufficientem ait esse dolorem, « si doleat, quia apprehendit et metuit Deum, qui peccata vindicare consuevit per hujusmodi poenas temporales ». Idque explicat eo sensu quod « peccator dolet non praecise ob istas poenas, ut inflictas a Deo, sed propter timorem Dei, qui solet per hujusmodi poenas vindicare peccata ». Et hanc sententiam ita intellectam appellat moraliter certam cum Gobat. — Sed revera Gobat, *tr. 6, n. 47*, asserit satis esse dolorem qui procedit ex metu poenae temporalis, prout a Deo inflictas. Quod autem moraliter certum affirmat, *n. 51*, est hoc aliud assertum: attritionem nimirum sufficere cum sacramento Poenitentiae, ad peccati remissionem.

b) Canus, *Relect. de Poenit., part. 6, v. Ad secundum principale*, loquitur de metu poenarum temporalium indistincte, nulla scilicet facta mentione de Deo eas infligente; et negat metum istum esse sufficientem dispositionem. Si tamen homo putet se sufficienter

dispositum, sacramentum non carebit effectui, ut dicit idem Canus, § *seq.*

c) Gaspar Hurtadus non citatur a Diana pro hoc asserto; et profecto, *disp. 6, diff. 5*, Hurtadus tuetur priorem sententiam. Scribit enim: « Aegidius... et Ochagavia... docent, *et merito*, attritionem et dolorem peccatorum ob malum temporale cum respectu ad Deum, a quo immissum aut immittendum est in poenam..., sufficere ad effectum sacramenti Poenitentiae; non vero ob malum temporale, ut aliunde eveniens aut eventurum absque respectu ad Deum ».

d) Quin etiam Cardenas in opere suo posthumo, *in prop. 1, diss. 2, n. 72*, scribit: « Haec opinio [quae docet hujusmodi metum sufficere]... est minus tuta; nam si coram Deo non est vera, sacramentum Poenitentiae frustratur... Itaque huic opinioni non remanet probabilitas practica, ut quis advertenter confiteatur cum illa sola attritione », nisi post factum. Cardenas tamen non videtur satis sibi in hoc constare; etenim *part. 3, disp. 71*,

ipso dumtaxat confitetur, dolens non ex motivo universali, sed ex motivo speciali turpitudinis supernaturalis quam habet furtum. Quaeritur an hic, licet gratiam non recipiat, valide tamen confiteatur: ita ut sacramentum, sublato obice, nempe detestato peccato oblito, reviviscat ad causandam gratiam; nec postea sit obligatio repetendi peccatum jam confessum, sed solum omisum.

Juxta alios, nequit esse valida et informis.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Elbel¹, Concina²; Felix Potestas³ cum Scoto; Holzmann⁴ cum Bosco, Sporer, Mastrio, San-Gallensi et scotistis communiter (ut asserit); item Vasquez, Laymann, Coninck, Sà, etc., apud Croix⁵. — Ex istis autem alii (ut Vasquez, Potestas et Elbel) dicunt tale sacramentum esse validum et formatum, id est cum effectu gratiae. Ratio, quia, cum poenitens doleat ut divinam recuperet amicitiam, licet doleat ex speciali motivo turpitudinis furti, tamen ejus dolor virtualiter se extendit ad omnia mortalia oblita, utpote opposita reconciliationi cum Deo intentae; ac proinde, si dolet de turpitudine specifica, debet etiam dolere de generica, quae talem reconciliationem impedit. — Alii vero e converso (ut Holzmann, etc.) dicunt tale sacramentum esse non solum informe, sed etiam

invalidum. Ratio, quia in Tridentino⁶ habetur quod dolor dicitur pars hujus sacramenti, quatenus operatur remissionem peccatorum; ergo, si dolor ille particularis remissionem non causat, nunquam erit materia apta ad sacramentum, ac proinde sacramentum erit semper invalidum.

Secunda vero sententia probabilior affirmat. Et hanc tenent Lugo⁷, Suarez⁸; item Toletus^{a)}, Valentia, Filliuccius, Bonacina^{b)}, Tanner, Escobar, etc., cum Croix⁹; ac Gonet¹⁰ cum aliis thomistis communissime, ex D. Thoma¹¹, cujus verba retulimus n. 87. — Hi enim auctores dicunt talem poenitentem *non consequi gratiam*: quia ex una parte, unum mortale non potest remitti sine alio; et ex altera, cum peccator doleat tantum ex motivo particulari turpitudinis furti, non potest obtinere remissionem perjurii, cujus non meminit nec dolet. — Dicunt tamen hujusmodi sacramentum esse *validum*; quia nulla deest pars essentialis ad valorem: non confessio, cum fiat integra eorum peccatorum quae memoriae occurrunt: non dolor, cum jam adsit circa peccatum confessum: nec absolutio, ut supponitur. Unde nihil obstat quominus tale sacramentum validum dici possit.

Probabilius potest esse.

¹ Confer. 3, de Contrit., num. 82. — ² Lib. 1, diss. 4, cap. 11, n. 3. — ³ Exam., tom. 1, num. 3082. Scot., in 4, dist. 1, qu. 5, n. 7, v. *Contra istam opinionem*. — ⁴ De Poenit., n. 506. — Bosco, de Sacr. Poenit., disp. 7, sect. 4, n. 48 et seqq. — Sporer, part. 3, cap. 2, a n. 263. — Mastrius, Theol. mor., disp. 21, num. 136; et in 4, disp. 5, qu. 14. — Sangalli, Curs. theol. monaster. S^ti Galli, de Poenit., qu. 3, dub. 2, v. f., concl. 2. — Vasquez, qu. 92, art. 2, a n. 13. — Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 9. — Coninck, disp. 4, dub. 5, n. 40 et 41; et dub. 11, n. 71. — Sà, v. *Confessio*, n. 6.

⁵ Lib. 6, part. 2, num. 672. — Vasquez, loc. cit. — Potestas, Exam., tom. 1, num. 3087 et seqq. — Elbel, confer. 3, de Contrit. n. 82, i. f. — Holzmann, de Poenit., n. 506. — ⁶ Sess. 14, de Poenit., cap. 3. — ⁷ Disp. 14, a n. 65, et n. 88. — ⁸ Disp. 20, sect. 5, n. 7, v. *Nihilominus tamen*. — Valentia, disp. 7, qu. 11, punct. 2. — Filliuccius, tr. 7, cap. 6, qu. 11, n. 166. — Tanner, tom. 4, disp. 6, qu. 7, n. 113 et seqq. — Escobar, tr. 7, exam. 4, cap. 5, n. 41; edit. Lugdun. s. d. (al., n. 28). — ⁹ Loc. cit., m. 672. — ¹⁰ Cyp., tr. 5, disp. 10, n. 3 et 12. — ¹¹ Suppl., qu. 9, art. 1; et in 4, dist. 17, qu. 3, art. 4, solut. 1.

n. 2, scripserat: «Dolorem peccatorum qui elicitur ex timore malorum temporalium, quatenus a Deo infliguntur in poenam peccati, non elici ex motivo humano: id enim motivum est supernaturale. Et ideo attritio habita ex eo motivo sufficiens est ad valorem et effectum sacramenti Poenitentiae».

444. — a) Toletus, lib. 3, cap. 10, n. 5, scribit: «Cum... aliquis existimat se sufficienter dispositum (quamvis non vere sit; immo, quamvis sit taliter dispositus quod non consequatur gratiam absolutione, immo peccabit accedendo), si tamen ipse putet illam attritionem sufficientem esse, confessio non est iteranda...; sed cum illi constiterit male accessisse, quia dolebat de peccato et habebat pro-

positum, sed imperfecte et insufficienter: tunc sufficiet hoc confiteri, sed non est opus peccata iterum exprimere».

b) Bonacina, de Poenit., qu. 3, punct. 2, n. 12, revera dicit sacramentum fieri validum et informe, casu quo quis inculpabiliter accederet cum dolore naturali tantum. Citatur tamen a Dicastillo, de Poenit., disp. 6, dub. 5, n. 84, pro casu de quo S. Alphonsus disputat; et hoc ipsum Bonacina forte innuit si hunc locum n. 3, (ubi Bonacina negat satis esse ad percipiendum sacramenti fructum dolorem naturalem, aut inefficacem, aut particularem) conferas cum n. 12, ubi affirmat sufficientem esse ad sacramenti essentiam naturalem dolorem.

Ad primam autem rationem respondetur quod ille virtualis dolor qui supponitur quoad perjurium oblitum (inclusus in illa detestatione specifica furti confessi) non est sufficiens materia sacramenti; cum nullo modo tunc fiat sensibilis, neque per confessionem neque aliunde. — Ad secundam rationem respondetur quod concilium loquitur de eo quod per se et ordinarie contingit, non autem de eo quod per accidens et raro evenit.

Caeterum, semper consultum est ut dolor eliciatur ex motivo generali; immo et necessarium, casu quo homo advertit posse habere in anima alia mortalia oblita.

445. — Quaeritur 9°. *An actus doloris debeat praecedere non solum absolutionem, sed etiam confessionem?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Laymann¹, Palaus²; item Coninck et Bonaespei, apud Concina³. — Ratio: tum quia dolor tamquam materia hujus sacramenti debet esse sensibilis, nec alias nisi per confessionem sensibilis efficitur: ergo, si confessionem subsequitur, non est materia apta. Tum quia confessio non debet esse simplex narratio, sed accusatio dolorosa, directa ad remissionem peccati obtinendam; et ideo oportet ut sit a dolore informata.

Secunda vero sententia communior negat. Eamque tenent Suarez⁴, Bonacina⁵, Lugo⁶, Navarrus⁷, Holzmann⁸; item Dicastillus, Toletus, Filiuiccius, Major^{a)}, Henriquez, Fagundez, etc., apud Salmant.⁹; et Concina¹⁰ valde probabilem putat. Fa-

vetque Rituale Romanum¹¹, dicens: *Audita confessione*, (confessarius)... *ad dolorem... efficacibus verbis adducere conabitur, etc.* Ex hoc videtur Rituale supponere quod bene sufficit dolor post confessionem elicitus.

Sed recte ajunt Salmant.¹² quod haec secunda sententia, sensu quo eam explicant Suarez et Dicastillus, a prima non discrepat. Laymann enim, Coninck et Palaus nihil aliud exigunt, nisi quod confessio non sit mera peccatorum narratio, sed sit accusatio sui ipsius ad absolutionem obtinendam. En verba Laymann (quem sequitur Palaus): *Requiritur ut dolor... aliquo modo antecedit confessionem...; quia externa peccatorum confessio... debet procedere ab interna poenitentia, eamque significare: quandoquidem materia sacramenti... non est mera peccatorum explicatio, sed accusatio sui ipsius tendens ad absolutionem... ut... explicat Coninck.* Deinde ipse Laymann cum Palaus, sententiam Suarii sectando, addit: *Ad hoc vero* (nempe ut confessio sit sacramentalis)... *necessarium est ut dolor animi, post peccatorum narrationem habitus... aliquo signo declaretur, saltem humiliando se coram sacerdote, et absolutionem petendo seu expectando; tale enim signum, relatum ad peccata paulo ante explicata... veram rationem sacramentalis accusationis habet.* — Non igitur hae sententiae sunt duae, sed una. In tantum enim Laymann cum aliis requirunt ut confessio sit dolorosa, sive quod dolor confessionem praecedat,

Concilian-
tur opinio-
nes.

Dolor, juxta alios, debet praecedere confessionem.

Communius negatur.

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 4. — ² Tr. 23, punct. 7, n. 11. — *Coninck*, disp. 4, dub. 6, n. 44. *Bonaesp.*, de Poenit., disp. 5, n. 12 et seqq. ³ Lib. 1, diss. 3, cap. 1, n. 3. — ⁴ Disp. 20, sect. 4, n. 29, v. *Altera vero*; et n. 30, v. *Hinc vero*. — ⁵ De Poenit., qu. 3, punct. 2, n. 18. — ⁶ Disp. 14, n. 13. — ⁷ Man., cap. 1, n. 22. — ⁸ De Poenit., num. 508. — *Dicast.*, disp. 6, dub. 9, num. 131 et seqq. *Tolet.*, lib. 3, cap. 5, n. 2. *Fill.*, tr. 7, cap. 6, n. 158. -

Henriq., lib. 4, cap. 28, num. 3. *Fagund.*, de 2° Eccl. praec., lib. 2, cap. 6, num. 10. ⁹ Tr. 6, cap. 5, num. 24. — ¹⁰ Lib. 1, diss. 3, cap. 1, num. 3. — ¹¹ Ordo admin. Sac. Poenit., num. 17, v. *Demum*. — ¹² Tr. 6, cap. 5, num. 26. — *Suar.*, disp. 20, sect. 4, num. 30. — *Dicast.*, disp. 6, dub. 9, n. 133. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 4. — *Coninck*, disp. 4, dub. 6, n. 44. — *Palaus*, tr. 23, punct. 7, n. 11.

445. — *a)* Major citatur a Salmant. ex Leandro, qui eum revera adducit in 4, dist. 13, qu. 3, licet ibi non de hac materia tractet; sed in dist. 14, qu. 2, post definit., coroll. 5, Major haec scribit: «Contritio non est pars poenitentiae integralis poenitentiam componens: contritio enim nihil aliud est quam poenitentia virtus, quae est accidens in anima, poenitentia autem sacramentum est accidens in aere. Nec est pars subjectiva secundae intentionaliter, sed est pars poenitentiae ad hunc

sensum, quod poenitentiae praesupponitur ad hoc ut poenitentia sacramentum suum effectum causet, puta gratiam, non sicut causa proprie dicta, sed sicut causa sine qua non, et sic participat conditiones partium; totum enim nequit esse sine partibus, sed eas praesupponit; et quia sunt *prioris natura toto*, sic poenitentia sacramentum contritionem, confessionem in voto pariter et satisfactionem praerequirunt in peccatore, qui satisfacere habet ».

in quantum exposcunt ut confessio non sit mera peccatorum narratio, sed habeat rationem accusationis sacramentalis; et ad hoc sufficit ut confessio fiat animo obtinendi absolutionem, et deinde dolor manifestetur saltem per petitionem seu expectationem absolutionis: sic etenim confessio bene sacramentalis evadit.

Addunt vero Salmant. quod tantum ad sedandos scrupulos solent confessarii, si de interna dispositione poenitentis dubitent, excitare illum ad dolendum de peccatis paulo ante explicatis: quod fit si dicatur: *De peccatis narratis doleo et me accuso.*

446. - Quaeritur 10°. *Per quantum temporis spatium actus doloris moraliter perduret ad valide suscipiendum sacramentum?*

Quanto tempore dolor praecedens perseverare possit.

Suarez ^{a)}, et Escobar ¹ cum Soto ^{b)}, Hurtado et Candido, censent sufficere dolorem qui longo tempore confessionem praecesserit, modo non sit retractatus. Sed merito hos non approbat Pater Concina ². — Alii autem, ut Cardenas ^{c)}, Holzmann ³; et Diana ^{d)} cum Praeposito et Granado ^{e)}, dicunt sufficere dolorem praecedentem per unum diem, modo fuerit elicitus in ordine ad confessionem: cum enim confessio

sit effectus illius doloris, dolor virtualiter perseverat. Consentit Roncaglia ⁴, etiamsi dolor praecesserit per aliquot dies: dummodo (ut hic auctor ait) virtualiter perseveret in aliquibus mediis, puta si poenitens ex vi concepti doloris perstiterit in frequenti oratione, fuga occasionum, poenitentiis, etc.

Sed Croix ⁵ sentit quod si post dolorem elicitum poenitens ad diversa se converterit, vel per moram notabilem animo ad alia se distraxerit, in praxi breviter dolor sit renovandus. — Hoc tamen videtur potius ut consilium sequendum quam ut praeceptum; cum communiter doceant DD. cum Patre Concina, bene esse aliquam analogiam inter forum civile et sacramentale. Unde bene potest intercedere aliquod spatium inter discussionem causae et sententiam; sed non tanta quanta in foro civili ^{f)}.

447. - Quaeritur 11°. *An, ut dolor sit materia apta, debeat esse elicitus cum intentione confessionis?*

Negant Lugo ⁶; item Sporer ^{a)}, Moya, Gobat, etc., apud Concina ⁷; ac probabile putat Tamburinius ^{b)}. — Ratio: tum quia ex Tridentino ⁸ illa attritio dicitur dispo-

Juxta alios, dolor non necessario eliciendus in ordine ad confessionem.

Salmant., tr. 6, cap. 5, n. 26. — ¹ Lib. 14, n. 120 et 121. Gasp. Hurtad., de Sacram. i. g., disp. 1, diff. 11, v. *Inter ea autem.* Candidus, disq. 24, art. 6, n. 2. — ² Lib. 1, dissert. 3, cap. 1, n. 4. — ³ De Poenit., n. 510. — Praepos., de Poenit., qu. 2, dub. 1, num. 30. — ⁴ Tr. 19,

qu. 2, cap. 3, qu. 2, resp. 2. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 706. — Concina, loc. cit., num. 4, v. f. — ⁶ Disp. 14, num. 37. — Moya, tr. 3, disp. 5, qu. 9, n. 14. Gobat, tr. 6, num. 155 et 156. ⁷ Loc. cit., cap. 1, n. 2. — ⁸ Sess. 14, de Poenit., cap. 4.

446. - ^{a)} Suarez, *disp. 20, sect. 4, n. 28*, v. *Secundo est*, ita sentire videtur, ex eo quod nullam temporis limitationem assignat.

^{b)} Sotus, ab Escobar citatus, uti refert S. Alphonsus, dicit tantum, *in 4, dist. 17, qu. 2, art. 3, v. f.*: « Poenitentium usus non est nisi in principio habere contritionem generalem, quae sufficit ad gratiam; et deinde peccata investigare ad confitendum ».

^{c)} Cardenas, *in propos. 1, diss. 2, n. 88*, satis esse ait dolorem conceptum « uno vel duobus diebus » antea.

^{d)} Diana, *part. 5, tr. 14, resol. 67*, huic utique opinioni adhaeret; sed probabilem etiam vocat priorem.

^{e)} Jacobus de Granado, *in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 3, disp. 3, n. 8*, ait dolorem virtualiter perseverare « quandiu, si poenitens interrogetur cur doluerit, possit sine nova deliberatione respondere se doluisse ut confiteatur, et non retractasse dolorem, quia vult confiteri ».

^{f)} De hac eadem re, ita S. Doctor in *Hom. apost., tr. 16, n. 20*: « Ego vero... non dubito asserere, quoties confessio derivat ex peccatorum dolore, semper virtualiter perseverare dolorem saltem per unum aut alterum diem, dum illa confessio est doloris effectus. Secus autem, si quis ex mera devotione, aut ad votum, aut poenitentiam implendam confiteretur ».

447. - ^{a)} Sporer a Concina hic utique citatur; sed *part. 3, cap. 2, n. 288 et 289*, oppositam sententiam tenet, scribens *n. 288*: « Necessarium omnino videtur ut dolor ante confessionem elicitus aliquo modo virtualiter ad confessionem referatur ». Et in fine *num. 289*, postquam retulit Gobatum negantem se velle sequi respectu sui doctrinam oppositam, concludit: « Sic ille, sic ego, sic et tu ».

^{b)} Quin etiam Tamburinius, *Method. Confess., lib. 1, cap. 2, n. 3*, plane hanc sententiam tuetur.

mento, quae voluntatem peccandi excludit, cum spe veniae: quae omnia verificantur in casu nostro. Tum quia tunc dolor, licet non fuerit ordinatus ad confessionem relatione antecedenti, ordinatur tamen relatione consequenti, eo quod tunc adhuc verificatur dolor patefieri per confessionem.

Juxta alios, necessario eliciendus in ordine ad confessionem.

Affirmant vero Busenbaum (supra, n. 433, ad 12.), Bonacina¹, Concina². (Citatur etiam pro hac sententia Pater Suarez³; sed Lugo⁴ ostendit quod Suarez est potius pro sua sententia). — Ratio, quia, sicut minister, aut etiam suscipiens alia sacramenta, debet per intentionem ordinare materiam ad sacramentum (prout ablutionem ad Baptismum, vel tactum materiae ad Ordinationem); ita etiam suscipiens sacramentum Poenitentiae debet ad illud ordinare dolorem, qui est hujus sacramenti materia.

Prima opinio probabilior, secunda, probabilis ante factum sequenda.

Prima sententia est probabilior; sed cum secunda etiam sit probabilis, ante susceptionem sacramenti^{c)} tutius docet Cardenas⁵ hanc esse sequendam.

448. - Quaeritur 12°. *An, si quis statim post absolutionem confitetur peccatum oblitum, teneatur novum elicere dolorem?*

Confessio oblii statim post absolutionem, juxta alios non requirit novum dolorem.

Prima sententia communior negat. Et hanc tenent Lugo⁶, Anacletus⁷; Viva⁸ cum Perez, Henriquez et communi; Roncaglia⁹ (qui vocat moraliter certam), Sporer¹⁰; Elbel¹¹ putat probabilissimam^{a)}, cum Gobat, Dicastillo, Henriquez, Bosco

¹ Qu. 3, punct. 2, n. 17. — ² Lib. 1, diss. 3, cap. 1, n. 2. — ³ Disp. 20, sect. 4, n. 28. — ⁴ Disp. 14, n. 37. — ⁵ In propos. 1, diss. 2, num. 87. — ⁶ Disp. 14, num. 27. — ⁷ Tr. 14, dist. 6, num. 62. — ⁸ De Poenit., qu. 3, art. 3, num. 8. — ⁹ Mart. Perez, de Poenit., disp. 19, sect. 4, n. 3 et seqq. — ¹⁰ Henrig., lib. 4, cap. 26, num. 7. — ¹¹ Tract. 19, qu. 2, cap. 3, qu. 3. — ¹² Part. 3, cap. 2, num. 298. —

etc.; item apud Croix^{b)}, Ledesma^{b)}, Salas^{b)}, Escobar^{b)} et Moya^{b)}, qui dicit esse indubitatum apud omnes, sed immerito, ut videbimus. — Ratio, quia prior dolor se extendit etiam ad peccata oblita, quae dum poenitens immediate confitetur, fit unum moraliter. Recte enim potest una materia proxima partialis plura constituere sacramenta; unde, sicut cum una aqua plures possunt fieri Baptismi, ita cum uno dolore qui adhuc perseveret (ut hic supponitur) plura possunt constitui sacramenta Poenitentiae.

Secunda vero sententia affirmat; et hanc tenent^{c)} Bonacina¹², Vasquez¹³, Filiucci¹⁴. — Ratio, quia per primam absolutionem jam completum est judicium; ergo si impertienda est nova absolutio, nova requiritur materia proxima. Et quamvis dolor in se moraliter perseveret, non tamen perseverat in ordine ad secundam absolutionem; ut enim supra diximus (in praecedenti Quaest. 11.), probabiliter ad valorem sacramenti requiritur ut dolor non solum sit elicitus, sed etiam elicitus in ordine ad absolutionem. — Cum ergo haec secunda sententia sit probabilis, imo probabilior, in praxi omnino sequendam esse dicunt Croix¹⁵ et Concina¹⁶: saltem tutius censeo tenendam^{d)}.

Juxta alios, requirit.

Secunda opinio, probabilior et sequenda.

449. - Quaeritur 13°. *Quomodo eliciendus sit dolor in confessione venialium?*

Certum est quod, etsi extra sacramentum sufficit aliquis motus gratiae vel ca-

Quomodo eliciendus dolor venialium

¹¹ Sacram., part. 2, confer. 3, de Contrit., num. 75. — ¹² Gobat, tr. 6, n. 165. — ¹³ Dicast., disp. 6, dub. 12, n. 160. — ¹⁴ Henrig., loc. cit. — ¹⁵ Bosco, de Sacram. Poenit., disp. 7, sect. 4, num. 138. — ¹⁶ Qu. 4, punct. 4, num. 1. — ¹⁷ In 3 P., qu. 92, artic. 3, dub. 5, num. 10. — ¹⁸ Tract. 6, cap. 3, num. 77. — ¹⁹ Lib. 6, part. 2, num. 712. — ²⁰ Diss. 3, cap. 1, num. 5.

^{c)} Cardenas absolute vocat tutiorem, et non solum ante susceptionem sacramenti.

448. - ^{a)} Scilicet Elbel citat auctores ut qui hanc teneant sententiam, quam ipse probabilissimam appellat.

^{b)} Croix, lib. 6, part. 2, n. 707, auctores istos allegat pro casu huic forte simili, quo nempe quis iterato peccata jam confessa confitetur. — Et ita sane tenet Petr. de Ledesma, Sum., de Poenit., cap. 4, concl. 8, dub. 2. Escobar tamen, lib. 14, n. 117 et 118; et Moya, tr. 3, disp. 5, qu. 8, n. 4 et 7, de eodem etiam casu loquuntur de quo S. Alphonsus, et concordant. — Quod autem Moya apud omnes indu-

bitatum esse asserit qu. 8, n. 4, hoc est, nempe: moribundum, qui propter instantem mortem non potest omnia sua peccata lethalia confiteri, posse quolibet audito absolvi, et deinde confessionem prosequi, novas recipiendo absolutiones novis expressis peccatis: nec ullum esse, inquit, qui novum doloris actum ad singulas absolutiones requirat. — Salas denique a Croix citatur ex Moya, a Moya autem ex Lugo, disp. 14, n. 34; sed allegantur manuscripta de Poenit., qu. 84, art. 10, quae reperire nequivi.

^{c)} De casu nimirum quo quis peccata jam confessa iterum confiteatur.

^{d)} Addit S. Alphonsus in Hom. apost.,

ritatis ad ejus remissionem, (ut docet D. Thomas¹⁾: tamen in sacramento omnino requiritur dolor formalis, nec sufficit virtualis; ut communiter docent DD. cum Roncaglia², Concina³ et Croix⁴ (contra paucos), ex D. Augustino⁵, ubi scripsit: *Nec quemquam putes... a quocumque, seu magno, seu parvo peccato ad correctionem sine poenitentia posse transire.*

Sed dubitatur 1°. *An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore?*

Juxta alios, confiteri venialia sine ullo dolore non est lethale.

Negant Natalis Alexander⁶, Juenin^{a)} et Genettus⁷. Et dicunt non esse nisi veniale suscipere sacramentum sine certo dolore, quando materia tantum levis affertur in confessione, et abest animus profanandi sacramentum; quia (ut supponunt) frustrare sacramentum in materia levi, non est nisi levis irreverentia. — Sed per quantum huic opinioni acquiescere conatus sim, non potui; cum haec sententia opposita sit communi theologorum, ut videre est apud Croix⁸, Antoine⁹ et Lugo¹⁰, qui primam sententiam vocat omnino falsam. Et ratio nimis urget: nam tota malitia culpae in hoc casu consistit in injuria quae irrogatur sacramento, illud suo effectui frustrando. Sive ergo sacramentum frustratur ex materia gravi sive ex levi, nihil refert; quia semper eadem irreverentia sacramento infertur.

Dubitatur 2°. *An in confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio?*

¹ 3 P., qu. 87, art. 2. — ² Tr. 19, qu. 2, cap. 2, qu. 2. — ³ Diss. 3, cap. 1, n. 6. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 682. — ⁵ Epist. 93, cap. 13, n. 53; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 347. — ⁶ De Poenit., cap. 5, art. 7, reg. 20. — ⁷ De Sacr. Poenit., cap. 6, qu. 8, v. *Sed objiciet.* — ⁸ Lib. 6, part. 2, n. 681 et 682. — ⁹ Cap. 1, art. 1, qu. 7. — ¹⁰ Disp. 14, n. 108 et seqq. — ¹¹ Disp. 20, sect. 6, n. 7. — ¹² Loc. cit. — ¹³ Diss. 3,

Negant aliqui apud Suarez¹¹. — Sed oppositum est tenendum cum communi sententia, quam docent Suarez¹², Concina¹³, Antoine¹⁴; Lugo¹⁵ cum Henriquez et Fagundez; et Escobar¹⁶ cum Hurtado et Diana^{b)}. Hinc sufficit de uno tantum veniali poenitere et proponere; cum venialia non sint materia necessaria, sed tantum sufficiens.

Sufficit dolor de uno veniali sine alio.

Dicunt autem Lugo¹⁷, Tamburinius¹⁸; et Pallavicini^{c)} ac Sporer, apud Croix¹⁹, sufficere etiam si quis doleat de multitudine aut frequentia venialium, etsi non doleat de singulis in particulari; quia, ut dicunt, sicut quis potest dolere de excessu distractionis in precibus, vel comestionis, ita de multitudine venialium. Et videtur favere D. Thomas²⁰, ubi dicit sufficere *propositum se praeparandi ad... venialia minuenda*. Ergo sufficit dolor de ipsorum multitudine: propositum enim dolorem sequitur. — Contradicunt tamen Arriaga^{d)} et Dicastillus^{d)}, apud Croix^{d)}, dicentes dolorem et propositum non tantum debere esse circa multitudinem emendandam, sed etiam circa ipsa venialia quae frequentiam constituunt. — Sed hae sententiae facile videntur posse conciliari: cum impossibile sit dolere de multitudine et non dolere saltem de illis posterioribus culpis per quas constituitur multitudo; quia circumstantia haec excessus abstrahi non potest a culpis ipsis: tunc enim in obliquo saltem doleres de culpis; in recto et principaliter, de excessu.

Dolor de sola multitudine venialium.

cap. 1, num. 7. — ¹⁴ Cap. 1, art. 1, qu. 7. — ¹⁵ Disp. 14, n. 118. — *Henriq.*, lib. 4, cap. 26, num. 7. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 2, cap. 1, n. 13. — ¹⁶ Lib. 14, n. 166. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 6, diff. 7, v. *Secundo*. — ¹⁷ Disp. 14, n. 133. — ¹⁸ Method. Confess., lib. 1, cap. 3, n. 10. — *Sporer*, part. 3, cap. 2, n. 97. — ¹⁹ Lib. 6, part. 2, n. 910. — ²⁰ 3 P., qu. 87, art. 1, ad 1.

tr. 16, n. 22: «Intelligitur tamen hoc ante sacramenti susceptionem, quia postquam illud susceptum est, probabiles jam sunt omnes sententiae oppositae trium [hic n. 445, 446, 447] quaesitorum antecedentium; unde post factum recte eas amplecti possumus».

449. — ^{a)} Juenin contra, de Sacram., diss. 6, qu. 4, cap. 2, art. 6, § 2, sententiam tenet quae ipsi S. Alphonso probatur: «Probabilis est, inquit, eorum scholasticorum opinio, qui contendunt justum, qui sola venialia confitetur, peccare graviter si de nullo conteratur».

^{b)} Diana, part. 11, tr. 7, resol. 38, hanc

suam sententiam ita explicat, ut neget esse mortale, si venialia, de quibus non dolet, non explicet ut ab eis absolvatur; mortale vero esse ait, si ea explicet, ut ab eis, sicut ab aliis absolvatur.

^{c)} Pallavicini Sfortia, *Assert. theol.*, lib. 7, cap. 29, n. 289, loquitur de proposito vitandi omnia venialia.

^{d)} Haec desumuntur ex Croix, loc. cit., n. 910; et revera Arriaga, disp. 38, n. 20 et 21; Dicastillus, disp. 6, dub. 16, a n. 301, contradicunt sicut refert S. Alphonsus, non tamen rem eodem modo exponunt.

Dolor de
deliberatis
et semideli-
beratis.

Recte etiam addit Croix¹ cum Suarez et Tanner (contra Bosco^{e)}, etc.), quod bene quisque potest dolere de venialibus deliberatis, et proponere omnia illa vitare; de semideliberatis autem sufficit dolere quod ea commiserit, et in posterum velit attendere ad ipsa vitanda quantum humanae fragilitati permittitur.

Et haec sunt juxta doctrinam D. Thomae², qui sic ait: *Poenitentia de peccatis mortalibus requirit quod homo proponat abstinere ab omnibus et singulis... Sed ad poenitentiam peccatorum venialium requiritur quod homo proponat abstinere a singulis, non tamen ab omnibus, quia hoc infirmitas hujus vitae non patitur. Debet tamen habere propositum se prae- parandi ad venialia minuenda.*

§ II. - De quaestionibus pertinentibus ad Propositum.

450. - Quaeritur 1°. *An in sacramento Poenitentiae sufficiat propositum virtuale sive implicitum, inclusum in dolore?*

¹ Lib. 6, part. 2, n. 913. - *Suar.*, disp. 4, sect. 3, n. 5. - *Tann.*, tom. 4, disp. 6, qu. 6, n. 20. - ² 3 P., qu. 87, art. 1, ad 1. - ³ De Poenit., lib. 2, cap. 6 et 7. - ⁴ Lib. 1, diss. 3, cap. 1, n. 15. - *Toletus*, lib. 3, cap. 4, num. 2, v. *Quinta pars*. - ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 894. - ⁶ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. - ⁷ Disp. 14, num. 52. - ⁸ Diss. 2, num. 80. - ⁹ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 6. - ¹⁰ Tr. 14, dist. 6, n. 49. -

Prima sententia negat. Et hanc tenent Suarez^{a)}, Bellarminus³, Bonacina^{a)}; Concina⁴ cum Scoto^{b)}, Cajetano^{c)}, Cano^{c)}, etc.; item Valentia^{d)}, Toletus, Reginaldus^{a)}, Henriquez^{a)}, etc., apud Croix⁵, qui ait oppositam non esse certam. - Ratio, quia, licet dolor includat necessarium propositum; tamen Tridentinum⁶ requirit propositum formale, dicens: *Cum proposito non peccandi de caetero.*

Secunda sententia affirmat, dummodo dolor eliciatur ex motivo universalis. Et hanc tenent^{e)} Lugo⁷, Cardenas⁸ (qui vocat moraliter certam), Laymann⁹, Anacletus¹⁰, Viva¹¹; Elbel¹² cum Mastrio, Sporer, Gobat, etc.; ac Salmant.¹³ cum Navarro, Filliuccio, Villalobos, etc. - Ratio, quia concilium¹⁴ subdit quod attritio, si voluntatem peccandi excludit cum spe veniae, disponit hominem ad impetrandam gratiam in sacramento; ergo quoties has requisitas condiciones habuerit attritio, jam sufficienter disponit ad sacramenti valorem.

Juxta alios, non sufficit propositum virtuale.

Juxta alios, sufficit, si dolor sit ex motivo universalis.

^{e)} Hic apud Croix sermo est de proposito omnia venialia deliberata vitandi, quod haberi posse affirmat; contra quemdam, qui, apud Bosco, *de Sacr. Poenit.*, disp. 7, sect. 4, n. 202, negat posse venialia omnia perfecte deliberata vitari. Et huic sententiae adhaeret Bosco n. 230, quamvis addat posse, non obstante hac impossibilitate, haberi efficax propositum vitandi omnia hujusmodi venialia.

450. - ^{a)} Revera Suarez, *disp. 20, sect. 4, n. 32*, v. *Dicendum*, et n. 33; Bonacina, *qu. 5, sect. 1, punct. 3, n. 9* (cfr. tamen *punct. 8, n. 2*); Reginaldus *lib. 5, n. 8*, cum *n. 57 et 58*; Henriquez, *lib. 4, cap. 24, n. 2*, tenent tertiam sententiam, licet duo ultimi a Croix pro prima sententia allegentur.

^{b)} Scotus utique a Concina hic citatur; sed *in 4, dist. 14, qu. 4, n. 9*, v. *Ad secundum*, dicit requiri propositum vel simpliciter, vel secundum quid, scilicet ut habeat aliqualem displicentiam de peccatis et propositum cavendi de cetero. At, *dist. 17, qu. unic., n. 22*, dicit peccatorem confiteri debere, « cum displicentia peccati commissi et cum proposito abstinendi a peccato ».

^{c)} Cajetanus pariter non recte citatur a

Concina; nam in *Opusc. tom. 1, tr. 4, qu. 1*, v. *Quoad secundum*, requirit sane propositum formale ad contritionem, non vero ad attritionem. - Canus vero, *Relect. de Poenit., part. 1*, v. *Sed illud tamen... concl. 1*, loquitur de requisitis ad poenitentiam ut est virtus.

^{d)} Valentia, *disp. 7, qu. 8, punct. 6*, v. *Postremo*, non satis recte adducitur a Croix; quamvis enim scribat: Eodem praecepto quo tenetur aliquis veram poenitentiam agere, obligari etiam ut habeat propositum explicite non peccandi de caetero; inferius tamen subdit: « Non requiri expressum istud propositum necessitate *etiam medii* ad justificationem; sed quandoque posse peccatorem cum implicito tantum ejusmodi proposito, quod ipsa videlicet detestatione peccati praeteriti contineatur, justificari, nempe extra tempus praecepti, vel etiam praecepti tempore, si tum aliquis subitaneo casu praepediatur, quominus de futuro cogitare possit ».

^{e)} Ex auctoribus pro hac secunda sententia citatis, non pauci tenent revera, vel saltem perspicue innuunt tertiam opinionem; et hi sunt Anacletus, Elbel, Mastrius, Sporer,

Juxta alios, non sufficit in cogitante de futuro.

Tertia vero sententia, quam tenet Holzmänn¹ (asserens hanc esse communem cum Suarez, Bellarmino^{f)} et Bonacina), dicit quod si poenitens cogitet de vita futura, debet formaliter proponere emendationem; quia (juxta Tridentinum) quisque per poenitentiam debet novam inchoare vitam: unde non videtur satis poenitere, qui, cogitans de vita futura, expresse non proponit emendari. Neque huic obstat dicere cum Viva quod concilium tres tantum partes sacramenti assignat, scilicet contritionem, confessionem et satisfactionem; unde, si requireretur etiam propositum formale, partes non tres, sed quatuor essent. Nam bene respondet Pater Concina quod contritio duobus² constat, nempe dolore et proposito explicito. — Secus vero, si poenitens nihil cogitet de futuro, puta si quis sit in extremo vitae constitutus; revera enim in quocumque dolore propositum necessario continetur, patetque quod taciti et expressi eadem est efficacia.

Secus, si non cogitur de futuro.

Duae ultimae sententiae probabiliores.

Hae duae ultimae sententiae sunt quidem probabiliores. — Sed quia prima non

¹ De Poenit., n. 501. — *Suar.*, disp. 20, sect. 4, n. 32, v. *Dicendum*; et n. 33; cfr., disp. 4, sect. 3, n. 3. — *Bonac.*, qu. 5, sect. 1, punct. 3, num. 9, v. f. — *Trid.*, sess. 14, de

caret sua probabilitate, in praxi ante factum tutius sequenda est; ut recte dicunt Bonacina², Croix³.

Prima probabilis; imo, sequenda ante factum.

Dico: *Ante factum*. Nam dicunt Croix^{g)}, Viva^{g)}, Elbel^{g)}, Gobat^{g)}; et Bonacina^{h)} cum Bellarminoⁱ⁾, Suarez^{h)}, Vasquez^{h)}, Reginaldo^{h)}, Henriquez^{h)}, quod si bona fide cum vero dolore confessus fueris sine proposito formali, non teneris confessionem repetere. Quia, esto communis non liceat sacramentum suscipere cum opinione quae non sit moraliter certa, ne sacramentum exponatur periculo frustrationis; tamen non teneris repetere confessionem, si probabiliter valide es jam confessus, cum praefatum periculum tunc non amplius adsit. — Nihilominus, nec etiam valeo huic sententiae acquiescere. Ratio, quia, cum prima opinio sit sufficienter probabilis, poenitens qui gravem culpam et certam perpetravit, tenetur de ea confessionem explere non tantum probabiliter, sed etiam certe validam^{j)}.

Quid, post factum.

451. — Quaeritur 2°. *Quaenam sint conditiones necessario requisitae ad propositum?* — Hic ante omnia adverten-

Poenit., cap. 4. — *Viva*, de Poenit., qu. 3, art. 4, n. 1. — *Concina*, lib. 1, diss. 3, cap. 1, n. 17. — ² Qu. 5, sect. 1, punct. 8, num. 2. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 895.

Gobat, Salmant., Navarrus, Filliuccius, Villalobos.

^{f)} Bellarminus, *loc. cit.*, primam sententiam tenet; et revera Holzmänn eum citat solum pro parte qua tenet propositum formale et explicitum requiri ad peccati remissionem per se loquendo. Alteram vero partem doctrinae Holzmänn, de eis qui subita morte praeveniuntur nec cogitant de futuro, Bellarminus, *cap. 7, ad 6 obj.*, dicit: « Non facile concedo posse contingere ».

^{g)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 680*; Viva, *in propos. 65 Innoc. XI, n. 10*; Elbel, *confer. 3, de Contrit., n. 84*; Gobat, *tr. 6, n. 179*, haec dicunt de confessione valida quidem; sed informi, propterea quod facta est cum dolore particulari tantum.

^{h)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 2; Suarez, *disp. 20, sect. 4, n. 33*, v. *Ultimo vero*; Vasquez, *qu. 86, art. 2, dub. 4, n. 3*; Reginaldus, *lib. 5, n. 58*; Henriquez, *lib. 4, cap. 24, num. 2*, id plane innuunt, dicentes sacramentum susceptum absque formali proposito ex eo quod ad illud non adverterit poenitens, validum existimari.

ⁱ⁾ Bellarminus, *loc. cit.*, *lib. 2, cap. 6, i. f.*, id non habet, quidquid dixerit Bonacina.

^{j)} In hanc S. Alphonsi doctrinam (quae pri-

mum in edit. 6^a anni 1767 habetur, ad cujus normam proinde reformandus est *Homo apost., tr. 16, n. 26.*), prudenter notat cl. P. Haringer: « In casu nostro dubium cadit super propositum, quod ad contritionem pertinet, et cum illa unam partem essentiali materiae proximae efformat. Dubium igitur in ipsam materiam proximam Poenitentiae cadit, et in materia sacramenti Ecclesia supplere non potest. Quapropter S. Alphonsus recte dicit confessionem probabiliter validam non sufficere, sed certe validam peragendam esse. Id pro theoria. — In praxi confessarius, juxta diversitatem conscientiarum *judicium moraliter certum sibi efformabit*. Cum poenitentibus scrupulis agitis, largus erit, nec permittet ut propter dubium propositi confessionem repetant. Sic pariter faciet cum animabus vitam vere christianam agentibus, vel qui post confessionem de qua dubitant in peccata gravia non sunt relapsi, aut saltem multo rarius. Quodsi vero poenitentes accedunt in peccatis habituati, qui post confessionem non se emendaverunt, facile persuasum habebit, defecisse in anteactis confessionibus dolorem et propositum, et confessionem repetere jubebit ».

Difficultas
propositi in
consuetudi-
nariis.

dum, rem valde difficilem esse quod peccatores, frequenter ex consuetudine in mortalia labentes, cum vero proposito ad confessionem accedant; quapropter in hoc confessarius sedulo incumbere debet, maxime si poenitens alicui vitio magnam habuerit adhaesionem.

Tres autem sunt conditiones veri propositi, nempe, ut sit *firmum*, *universale* et *efficax*.

Proposi-
tum debet
esse fir-
mum.

1°. Propositum *firmum* importat ut poenitens habeat voluntatem omnino deliberatam non recidendi; et sit animo ita dispositus, ut nullius mali timore et nullius boni cupidine, peccatum in posterum admittere velit.

Sed hic Dubium fit: *An prudenter credi possit quod firmum habeat propositum poenitens, qui asserit nolle amplius relabi, sed certo credit se relapsurum?*

Certitudo
relapsus,
juxta alios,
non obest
firmitati
propositi.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Navarrus¹, (qui asserit communem), Laymann², Sporer³, Palaus⁴; item Suarez^{a)}, Silvester^{a)}, Coninck^{a)}, Henriquez^{a)}, Beja^{a)}, Dicastillus, apud Salmant.⁵. — Ratio, quia propositum voluntatis non relabendi bene consistere potest cum iudicio intellectus de lapsu futuro ex cognita fragilitate.

S. Doctor
omnino te-
net contra-
rium.

Sed pace tantorum doctorum, omnino sequendam puto oppositam sententiam, quam tenent Busenbaum^{b)}, supra, n. 433, ad 10; Concina⁶ et Croix⁷. — Non nego quod, speculative loquendo, bene posset consistere firmum propositum voluntatis cum cognitione relapsus. Sed cum quis

certo credit se relapsurum, practice certam suspicionem praebet propositum suae voluntatis non esse satis firmum; impossibile est enim ut quis firmiter proponat se emendare, sciens quod Deus suam gratiam coadjuvantem non denegat facienti quantum in se est, et his non obstantibus credat certo se ad sua peccata rediturum. — Unde recte ait Croix⁸ quod talis poenitens priusquam absolvatur, disponi debet ut speret, non per vires suas, sed per Dei auxilium a peccatis liberatum iri.

Secus vero dicendum, si poenitens ex sua praeterita fragilitate *timeret* relapsum. Communiter enim dicunt DD. cum Navarro⁹, Croix¹⁰ et aliis, quod ad serium propositum non requiritur ut credatur nullus relapsus secuturus; sed satis est nunc adesse seriam voluntatem non relabendi: nam bene potest consistere voluntas resipiscendi cum timore lapsus ex mutatione voluntatis. — Hinc recte inquit Gersonius¹¹ quod poenitens confessorio interroganti: *Credis tu quod... nunquam cades in tale peccatum? Respondeat: ego fragilis formido lapsum, non tamen volo nunc... casum; de futuro, misericordiae Dei me commendo, deprecans ut me custodiat a peccato; quod si ceciderit fragilitas mea, deprecor, adjiciat ut resurgat.*

Secus,
si peccator
timeat tan-
tum rela-
psum.

2°. Requiritur ut propositum sit *universale* circa peccata mortalia.

Quidquid enim dicant Aversa, Dicastillus, Hurtadus^{c)} et Platel^{c)}, apud Croix¹²,

Proposi-
tum debet
esse univer-
sale quoad
mortalia.

¹ Man., cap. 9, n. 18. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 8. — ³ Part. 3, cap. 2, num. 310. — ⁴ Tr. 23, punct. 2, num. 15. — *Dicast.*, disp. 6, dub. 14, num. 246. — ⁵ Tract. 6, cap. 5, num. 53. — ⁶ Lib. 1, diss. 3, cap. 2, § 4, num. 3. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 1822, v. *Objic.* — ⁸ Loc. cit. — ⁹ Man.,

cap. 3, num. 13. — ¹⁰ Loc. cit., num. 1732, v. *Ut poenitens.* — ¹¹ Sup. *Magnificat*, tract. 8, part. 3, ante med. — *Aversa*, qu. 14, sect. 6, v. *Objicies tandem.* *Dicast.*, disp. 6, dub. 14, num. 240 et seqq. ¹² Lib. 6, part. 2, n. 898.

451. — ^{a)} Suarez, *disp. 4, sect. 3, num. 5*; Silvester, v. Confessio I, qu. 21, num. 25; Coninck, *disp. 2, dub. 6, n. 59*; Henriquez, *lib. 4, cap. 24, num. 3, i. f.*; Beja, *part. 3, cas. 9, v. Accedit*, non tenent hanc sententiam; imo, adhaerent illi quae S. Alphonso arridet; negant enim requiri ut poenitens credat se perseveraturum, ut Suarez, Silvester, Henriquez et Beja; vel dicunt, ut Coninck, posse probabiliter timere futurum ut adhuc aliquando peccet mortaliter; et hunc timorem consistere posse cum firmo proposito non relabendi.

^{b)} Busenbaum, *loc. cit.*, negat denegandum esse absolutionem, si « quis putet vel timeat se unum vel plura peccata non vitaturum. » Quibus sic dictis addit in fine: « Interim qui certus est impossibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam deserre, nisi velit perire ».

^{c)} Gaspar Hurtadus, *disp. 6, diff. 7, v. f.*; et Platel, *de Sacr. Poenit.*, n. 145 et 146, concordant quidem; sed Hurtadus addit (quod non notavit Croix): « Nihilominus, quia res haec est magni momenti, et securius est propositum non peccandi mortaliter... extendi ad

asserentes quod, sicut sufficit dolor particularis, ita etiam particulare propositum, modo excludat positivam peccandi voluntatem; — oppositum tamen omnino est tenendum cum sententia communi, quam docent Laymann¹, Palaus², Lugo³, Concina⁴, Mazzotta⁵; et Croix⁶ cum Navarro, Coninck, Tamburinio, Escobar et aliis passim, ex D. Thoma⁷, ubi ait: *Poenitentia de peccatis mortalibus requirit quod homo proponat abstinere ad omnibus et singulis*. Ratio, quia, licet dolor particularis, puta, si concipiatur ex turpitudine speciali (ut diximus n. 444) alicujus criminis, satis sit ad valorem confessionis, cum dolor respiciat tantum peccata commissa quae poenitens detestari debet; non tamen sufficit propositum particulare, cum quisque teneatur absolutam et positivam habere voluntatem omnia mortalia vitandi. Unde Tridentinum⁸, loquens de contritione in genere, dicit: *Animi dolor ac detestatio est de peccato commisso*; non dicit de omnibus peccatis. Loquens vero de proposito, dicit: *cum proposito non peccandi de caetero*; particula autem *non* utique importat propositum universale vitandi omnia mortalia.

Secus,
quod venia-
lia.

Secus vero est de proposito circa venialia; in his enim sufficit (ut docet idem D. Thomas⁹) quod poenitens proponat abstinere ab aliquo, absque eo quod proponat abstinere ab omnibus.

Propositum debet
esse efficax.

3°. Requiritur ut propositum sit *efficax*, id est aptum efficere quod proponitur. Et ideo oportet quod poenitens non solum proponat peccatum vitare, sed etiam media adhibere ad peccatum vitandum, et signanter occasiones proximas peccandi; ut communiter docent doctores. Vide Sporer¹⁰. — Non semper autem verum

est, tunc solum propositum esse efficax, quando efficitur id quod proponitur; alias, quoties poenitens recideret, toties teneretur repetere confessiones. Relapsus enim non semper est signum propositi infirmi, sed saepius tantum signum est mutatae voluntatis; nam bene potest accidere quod quis verum habeat amorem Dei praedominantem et firmum propositum nunquam peccandi, et nihilominus statim peccet: prout D. Petrus vere proposuit potius mori quam Christum negare, et tamen ad primam ancillae vocem negavit. Id sane probatur ex D. Gregorio¹¹, qui dixit: *In quorundam... corda venit (Deus), et mansionem non facit...; ad perpetranda peccata redeunt, ac si haec minime planxissent*. Confirmatur ex Rituali Romano, ubi dicitur: *In peccata facile recidentibus, utilissimum fuerit consulere ut saepe, puta semel in mense vel certis diebus solemnibus, confiteantur et, si expediat, commu- nicent*.

Quoniam
sensu.

Principalis autem efficacia propositi (ut supra innuimus) consistit in avellendis occasionibus proximis peccandi, aut in mediis debitis adhibendis, ut ipsae, si sint necessariae, ex proximis fiant remotae. — Unde hic diligenter de his agere oportet.

Principa-
lis efficacia
propositi.

452. — Quaeritur 3°. *Quomodo se gerere debeat confessarius cum iis qui sunt in occasione peccandi?*

Et hic dubitatur 1°. *Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi?*

Occasio distinguitur 1°. in proximam et remotam.

Occasio *remota* est illa, in qua homines constituti regulariter ut plurimum non peccant.

Occasio
remota,
quid.

Occasionem vero *proximam* alii, ut Navarrus¹², Bonacina¹³, Laymann^{a)}, Con-

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 20. — ² Tr. 23, punct. 2, n. 16. — ³ Disp. 14, n. 52. — ⁴ Lib. 1, diss. 3, cap. 2, § 4, n. 10. — ⁵ Tr. 6, disp. 1, qu. 3, cap. 4, § 1, n. 3. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 898. — *Navar.*, Man., cap. 1, n. 9. — *Coninck*, disp. 2, dub. 14, num. 130. — *Tambur.*, Method. Confess., lib. 1, cap. 3, n. 15. — *Escob.*, lib. 14, n. 172. — ⁷ 3 P., qu. 87,

art. 1, ad 1. — ⁸ Sess. 14, de Poenit., cap. 4. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Part. 3, cap. 2, n. 313. — ¹¹ Homil. in Evang., lib. 2, homil. 30, n. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 76, col. 1221. — *Rit. Rom.*, Ordo administr. Sacr. Poenit., n. 19, v. *Quare curet*. — ¹² Man., cap. 3, num. 14. — ¹³ De Matr., qu. 4, punct. 14, n. 11.

omnia mortalia, absolute conandum est ad id, et persuadendum est poenitentibus, praesertim in confessione quae creditur futura esse ultima. — Idemque insinuat Platel, n. 146 cum n. 149.

452. — a) Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 9, scribit occasiones seu pericula proxima ea esse, « quae, spectatis omnibus circumstantiis, difficulter et vix aliquis evitaturus putatur ».

Occasio
proxima
per se.

Proxima
per acci-
dens.

cina¹ et Sporer² definiunt esse illam, in qua creditur poenitens nunquam vel raro a peccato abstinere. — Sed definitio haec non placet. Melius dicendum cum Sanchez³, Holzmann⁴, Lugo⁵, Suarez⁶, Contin. Tournely⁷, Wigandt^{b)}, Croix⁸, Viva^{c)}, Patre Segneri⁹ et Roncaglia^{d)}, quod occasio proxima *per se* est illa, in qua homines communiter ut plurimum peccant. Proxima autem *per accidens*, sive respectiva, est illa quae, licet per se respectu aliorum non sit proxima (eo quod non sit apta de sua natura communiter inducere homines ad peccatum), tamen respectu alicujus est proxima: vel quia hic in illa occasione, etsi non fere semper nec frequentius, frequenter tamen cecidit; vel quia, spectata ejus praeterita fragilitate, prudenter timetur ipsius lapsus. — Unde perperam dicunt Navarrus¹⁰, Lugo^{e)} et Viva^{e)} cum aliis, non esse in occasione proxima adolescentes, qui, laborando cum feminis, peccant consensu, verbis aut tactibus; eo quod (ut dicunt) non fere semper in talibus occasionibus peccant. Nam, ut diximus, ad occasionem proximam constituendam sufficit ut homo frequenter in ea labatur.

Notandum vero quod aliquando occa-

¹ Lib. 1, diss. 3, cap. 2, § 4, num. 13. — ² Part. 3, cap. 2, n. 323. — ³ Decal., lib. 1, cap. 8, num. 1. — ⁴ De Poenit., num. 500. — ⁵ Disp. 14, num. 149. — ⁶ Disp. 32, sect. 2, n. 4. — ⁷ De Peccat., part. 1, cap. 2, append. —

sio^{f)} quae respectu aliquorum communiter est proxima, respectu hominis valde pii et cauti poterit esse remota; ut bene advertunt Holzmann¹¹ et Croix¹².

Distinguitur 2°. Occasio in voluntariam et necessariam. — *Voluntaria* est quae facile dimitti potest; *necessaria*, quae physice vel moraliter non potest avelli.

Occasio
voluntaria
et necessa-
ria.

Periculum autem proximum, aliud est formale, aliud materiale. — *Formale* est illud quod est proxime conjunctum cum peccato; ita ut homo in eo constitutus probabiliter peccabit sive in peccatum consentiet: et hoc periculum semper vitandum est. Intelligendum tamen hoc (ut bene advertit Croix¹³), si periculum sit consensus, non autem simplicis tentationis aut motuum. — *Materiale* vero est illud quod cum peccato non est proxime conjunctum; sed tantum remote, ratione necessitatis, et mediorum quae homo adhibet ad peccatum vitandum: unde tunc accidet quod occasio de se sit proxima, et periculum remotum. Prout evenire potest in chirurgo, qui in medendis partibus secretioribus puellae, utique esset in occasione proxima peccandi: sed ratione necessitatis et officii, si debitas adhibeat cautiones piarum cogitationum, pre-

Periculum
proximum
formale.

Materiale.

⁸ Lib. 5, num. 252. — ⁹ Il Confessore istruito, cap. 5, v. *Voi già sapete*. — ¹⁰ Man., cap. 3, num. 17. — ¹¹ De Poenit., num. 500. — ¹² Lib. 5, num. 253. — ¹³ Loc. cit., num. 264.

^{b)} Wigandt, *tr. 5, num. 50*, occasionem proximam eam esse ait, « quae semper vel frequenter homines similis conditionis ad tale peccatum inducit. Vel, qua posita, homo moraliter quasi infallibiliter, statim aut quasi statim, labitur ».

^{c)} Viva, *de Poenit., qu. 3, art. 4, n. 5*, non satis sibi constare videtur; primo enim dicit proximam occasionem esse illam, « quae ex se multum incitat ad peccatum et frequenter ad peccatum inducit »; inferius vero remotas definit illas, « in quibus homines non solent semper aut fere semper peccare ». Denique addit: « Non negaverim tamen aliquam occasionem de se remotam posse esse alicui proximam, eo quod ex pravo habitu et virtutis imbecillitate fere semper in ea labatur ».

^{d)} Roncaglia, *tr. 19, qu. 5, cap. 4, qu. 1, resp. 1*, exprobrat confessarios illos « qui putant tunc solum dari occasionem proximam respectu alicujus, quando in ea saepe vel ut plurimum peccat ». Ipse vero sic docet: « Semper ergo datur occasio proxima, cum talis est res

externa, ut, attenta nostra fragilitate, secum importet grave peccandi periculum. Hoc tamen non semper grave eodem modo est respectu cujuscumque... Solum ergo ad judicandum ex frequentia actuum de occasione proxima recurrere debet confessarius, quando non satis apparet an res extrinseca, vel ex sui natura, vel attenta fragilitate illius qui in ea se ponit, importet grave periculum peccandi; nam tunc dignosci potest ex frequentia peccatorum quae in ea committuntur. Si raro tunc peccet, occasio dici potest remota; proxima vero, si saepe ».

^{e)} Lugo, *disp. 14, n. 150*, refert utique hanc sententiam, ex aliis tamen auctoribus, quos nec probat nec reprobatur. — Viva, *de Poenit., qu. 3, art. 4, num. 5*, v. *Unde*, videtur Navarrum approbare, licet non bene eum referat, cum Navarrus loquatur de illis qui saepius peccant et fere semper, dum Viva supponit eos « aliquando in tali occasione mortaliter peccare ».

^{f)} Croix haec dicit de periculo peccandi.

cum, protestationis de non consentiendo, bene poterit a culpa excusari; quia tunc divina adjuvante gratia, periculum fit remotum et materiale. — Vide Croix ¹.

Exempla
occasionis
proximae.

Ex praemissis infertur esse in occasione proxima: 1°. Qui domi retinet mulierem cum qua saepe peccavit. Et hic notandum quod si quis non habet ad suam dispositionem mulierem cum qua peccat, sed cum ea peccat semper ac accedit in illius domum; tunc illuc accedere erit occasio proxima, etiamsi semel in anno accederet et peccaret. — 2°. Qui in ludo frequenter labitur in blasphemias vel fraudes. — 3°. Qui in aliqua domo, caupona aut conversatione, incidit in ebrietatem, rixas, verba aut gestus lascivos. — Huiusmodi poenitentes non sunt absolvendi regulariter, nisi prius occasionem deseruerint.

Quid de
absolutione
degentium
in occasione
proxima.

Pariter non possunt absolvi illi qui, licet in occasione non peccent, aliis tamen scandalum praebent ^{g)}, ut communiter docent Palaus ², Bonacina ³; et Salmant. ⁴ cum Navarro, Graffio, Candido, Lopez, etc.

Addunt Croix ⁵; et [Contin.] Tournely ⁶ cum Juenin, quod, cum occasio externa conjungitur cum passione vehementi, vel habitu vitioso, vel forti tentatione, peccat qui eam non relinquit, etsi necdum cesserit tentationi; quia raro accidet quod talis se continebit, si ab occasione non separetur. — Unde ait [Contin.] Tournely ⁷ quod ancilla vivide sollicitata ab hero, tenetur ab illius domo discedere: qui enim libere commoratur ubi tam periculose ad malum allicitur, non potest rationabiliter sperare victoriam tentationis, nisi auxiliis gratiae extraordinariis, quae sperari sine temeritate nequeunt ab eo qui libere periculum vitare potest et non vitat. Haec tamen intelligenda sunt, si huiusmodi persona sit fragilis et parum devota; nam si esset pietati dedita et cauta, et opportuna adhiberet remedia ad tenta-

tiones repellendas ac passioni obviandum, tunc eam non obstringerem ad occasionem auferendam.

Dicit autem Roncaglia ⁸ non esse negandam absolutionem juveni et puellae qui aliquo tempore se invisunt animo matrimonium contrahendi; nemo enim (ait) tenetur ducere personam ignotam, sed per aliquod tempus potest experiri quibus moribus alter sit praeditus. — Haec assertio speculative loquendo videtur rationabilis. Sed ego, experientia doctus, vix semel vel iterum permetterem sponso ad domum sponsae accedere, vel sponsae aut parentibus illum in domo excipere. Raro enim reperi, qui in tali accessu non peccaverit, saltem verbis aut cogitationibus: cum omnes aspectus et colloquia inter huiusmodi sponso sint incentiva ad peccandum, et moraliter impossibile sit ipsos invicem tractare et stimulos turpes non sentire ad ea quae tempore conjugii inter se futura erunt.

Sponsi se
invicem in-
visentes.

In his autem omnibus, praesertim ubi turpium lapsus periculum imminet, advertat sedulus confessarius quod nunquam crudelius se geret cum poenitente, quam benignius agendo; et quo maiorem severitatem adhibebit, eo melius illius saluti consulet. D. Thomas a Villanova ⁹ vocat confessarios *impie pios... qui, ne confitentem aliquantis per contristent, illum in sua nequitia manere permittunt*. — Nec confessarius turbari debet, si poenitens dicat in huiusmodi casibus scandalum oriri, si post confessionem amplius non accedat ad illam domum, si mulierem expellat aut aliud simile effugiat periculum. Nam illi suadere debet quod revera potius scandalo erit si post confessionem occasionem non auferat. Aut enim alii suum peccatum aut periculum ignorant, et tunc nihil mali suspicabuntur, puta si quis famulam dimittit, vel si ab accessu in aliquam domum se absti-

Monitum
ad confesso-
res circa
occasionarios.

¹ Lib. 5, n. 254 et 259. — ² Tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, n. 19. — ³ De Matr., qu. 4, punct. 14, n. 12, i. f. — ⁴ Tr. 6, cap. 5, num. 62. — *Navar.*, Man., cap. 16, num. 20. *Jacob. de Graffis*, Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 28, n. 10. *Candid.*, Disquisit. 24, art. 27, dub. 6. *Ludov.*

Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 78. — ⁵ Lib. 5, n. 269. — ⁶ De Peccat., part. 1, cap. 2, Append., reg. 1, v. f. *Juenin*, Theor. et prax. Sacram., de Sacr. Poenit., cap. 8, § 5, reg. 3, qu. 3. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ Tr. 19, qu. 5, cap. 4, qu. 8. — ⁹ Concio fer. VI post dom. IV quadrag., n. 12.

g) Scilicet qui, quamvis in occasione revera non sint, existimantur tamen ab aliis in

eadem versari; et his deneganda est absolutio regulariter, ob scandalum.

net; vel jam alii id animadverterunt, et tunc famam potius recuperabit quam amittet.

Ordinarie non absolvi vendi ver-
santes in oc-
casione pro-
xima vo-
luntaria.

Ex his omnibus concludo quod ordinarie loquendo nunquam absolvi debet poenitens qui versatur in occasione proxima voluntaria, etiamsi extraordinaria signa doloris afferat, antequam occasionem removeat. Occasio enim extrinseca (praesertim ubi agitur de vitio turpi), quando praesens est, ita mentem excaecat ut omnia proposita e memoria deleat; et ad peccata ita impellit, ut aliquis, etiamsi certam suam damnationem ab illo crimine secuturam cognosceret, adhuc a peccato non desisteret. — Vide mox infra, n. 454, v. *Ratio potior*.

453. — Dubitatur 2°. *An absolvi possit qui se exponit probabili periculo peccandi?*

Affirmant Mendo, Gobat et Caramuel ^{a)}, apud Viva ¹; et Hozes, Lumbier ^{b)}, etc., apud Croix ²; et consentit Sporer ³, modo adsit rationabilis causa. Quia (ut ajunt), cum probabile sit quod ille peccabit, et probabile quod non peccabit, potest sibi formare conscientiam certam, et proinde judicium practicum non fore peccatu-

Mendo, Epitome, v. *Occasio*, num. 5. Gobat, tr. 7, n. 526. ¹ In prop. 41 Alex. VII, n. 15. — Hozes, Explic. propos. 63 Innoc. XI, n. 4. ² Lib. 5, n. 257. — ³ Part. 3, cap. 2, n. 324. — Croix, loc. cit. Elizalde, lib. 8, qu. 15,

rum. — Sed hanc opinionem jam refutavimus Lib. V, n. 63, cum Busenbaum ^{c)}, Croix, Cardenas ^{c)}, Elizalde, etc. Hic addo auctoritatem D. Thomae ⁴, ubi id expresse reprobatur, dicens: *Infirmi in fide, de quorum subversione probabiliter timeri possit, prohibendi sunt ab infidelium communione*. Ratio est quia, cum adsit probabilitas labendi, jam adest formale periculum lapsus, quod (ut diximus) omnino est fugiendum, quando occasio est voluntaria; secus vero, si necessaria (ut diximus Lib. V, n. 63, de medico et paracho).

Immo recte sentiunt Palaus ⁵ cum Suarez ^{d)}; et Sotus ^{e)}, Bañez ^{f)}, apud [Contin.] Tournely ⁶; item Salmant., Valentia ^{g)} et Azor ^{g)}, citati Lib. II, n. 26, v. *Pariter*, quod in necessitate extrema spirituali proximi non solum potes, sed teneris illi succurrere cum tali periculo probabili; quia tunc necessitas efficit ut periculum evadat remotum: unde si potes, teneris. Idque docet idem D. Thomas ⁷, ubi, postquam dixit prohibendos esse a communione infidelium eos de quorum salute probabiliter timetur, addit: nisi urgeat necessitas.

Dicit tamen [Contin.] Tournely ⁸ cum

Se exponens probabili periculo peccandi non absolvendus.

Quid de exponente se propter necessitatem spirituales proximi.

§ 3. — ⁴ 2^a 2^{ae}, qu. 10, art. 9, corp. — ⁵ Tract. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, n. 9. — ⁶ Decal., cap. 1, art. 3, de Carit., sect. 4, punct. 1, post concl. 2, v. *Major est*. — Salmant., tr. 21, cap. 6, num. 28. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ Loc. cit., v. *Contrarium*.

453. — ^{a)} Caramuel, *Theol. regul.*, disp. 70, n. 1056, distinguit. Si certum est periculum et probabilis lapsus, negat fas esse illi se exponere; si periculum non est certum, sed tantum probabile, dicit licere illi se exponere, et lectorem remittit ad disp. 6, n. 57. Sed idem Caramuel, in *Theol. fundam.*, n. 511, absolute dicit: « Eum qui probabili mortaliter peccandi periculo se exponit [libere], peccare non jam probabiliter, sed certo mortaliter ».

^{b)} Lumbier, *Sum. dicta de Arana*, tom. 3, *Observ. in prop. Innoc. XI, post num. 2010, init.* § 3 (edit. lat., num. 596), ut probabilem habet hanc opinionem; sed contrariam probabiliorem esse existimat.

^{c)} Busenbaum, loc. cit.; Cardenas, *Cris. 1*, disp. 18, cap. 6, n. 57; et *Cris. 4*, diss. 40, cap. 3, art. 3, negant licere sine necessitate tali periculo sese exponere.

^{d)} Suarez, loco citato a Palao, id est de *Carit.*, disp. 9, sect. 2, num. 3, loquitur de periculo vitae corporalis; quod, ut patet, ad

rem non facit; sed revera, *ibid.*, sect. 1, n. 8, scribit: « Nemini licere propter aliorum salutem exponere se morali periculo peccandi mortaliter...; quod maxime verum est, quando periculum est in determinata materia, in qua aliquis fragilem se expertus est ». Quibus subdit: « Si vero in confuso, non potest certa regula tradi, sed pro ratione periculi et necessitatis, pensanda res erit ».

^{e)} Sotus, de *Just.*, lib. 5, qu. 1, art. 6, ante concl. 3, licitum esse ait vitam spiritua-

lem periculo objicere pro salute animarum. ^{f)} Bañez, quamvis a Collet hic citetur, rem tamen, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 26, art. 5, concl. 2, silentio praetermittit.

^{g)} Valentia, in 2^{am} 2^{ae}, disp. 3, qu. 4, punct. 3, assert. 5, de periculo vitae corporalis loquitur; sicut pariter Azor, part. 2, lib. 12, cap. 4, qu. 3; immo etiam Azor, qu. 2, v. *Dicendum existimo*, ait: « Ordo... caritatis... requirit ut vita et salus animae non sit objicienda periculo pro vita amici spirituali servanda ». Male igitur allegantur a Salmant.

Silvio ^{h)} quod si periculum sit tale, ut probabilius sit lapsus, tunc nullo modo potes nec debes illi te exponere; quia quisque plus suam quam aliorum salutem respicere debet. — Sed huic responderi posset quod in tali casu extremae necessitatis, modo lapsus non sit moraliter certus, licet sit probabilius, tenereris te fortius praemunire orationibus et operibus piis, et deinde fidere de majori auxilio Dei: rationabiliter enim tunc esset sperandum quod Deus augebit auxilium ubi major urgebit necessitas.

454. - Dubitatur 3°. *An poenitens qui versatur in occasione proxima voluntaria possit unquam absolvi?*

Propositio-
nes damna-
tae circa oc-
casionearios.

Hic ante omnia oportet animadvertere quatuor propositiones proscriptas in hac materia: — I^o. Propositio 41, damnata ab Alexandro VII, dicebat: *Non est obligandus concubinarium ad ejiciendam concubinam, si haec nimis utilis esset ad oblectamentum concubinarium (vulgo regalo), dum, deficiente illa, nimis aegre ageret vitam, et aliae epulae taedio magno concubinarium afficerent, et alia famula nimis difficile inveniretur.* — II°. Propos. 61, damnata ab Innocentio XI, dicebat: *Potest aliquando absolvi qui in proxima occasione peccandi versatur, quam potest et non vult omittere, quinimo directe et ex proposito quaerit, aut ei se ingerit.* — III°. Propos. 62, ab eodem Innocentio damnata: *Proxima occasio peccandi non est fugienda, quando causa aliqua utilis aut honesta non fugiendi occurrit.* — IV°. Pro-

pos. 63: *Licetum est quaerere directe occasionem proximam peccandi, pro bono spirituali vel temporali nostro vel proximi.*

Sed Dubium fit: *An qui non adhuc occasionem proximam removerit possit prima vel secunda vice absolvi?*

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent plures auctores, prout Suarez ¹, Palaus ², Sporer ³, Elbel ⁴, Mazzotta ⁵, Viva ⁶ (citans Cajetanum et Corduba; sed Pater Milante negat hos auctores ^{a)} esse pro hac sententia); et Holzmann ⁷ cum Tamburinio ac communiori (ut asserit); et consentit Roncaglia ^{b)} pro prima vice, casu quo poenitens nondum adverterit ad obligationem removendi occasionem. — Ratio, quia, ut ajunt, talis poenitens potest esse bene dispositus ad absolutionem, etiam nondum occasione dimissa, si vere proponat dimittere.

Qui non-
dum remo-
vit occasio-
nem proxima-
m potest,
juxta alios,
absolvi se-
mel vel bis.

Sed hic distinguendum cum S. Carolo Borromaeo ⁸, inter occasiones quae sunt in esse, prout cum aliquis concubinam domi detinet, vel cum aliqua famula peccat cum hero quoties ab eo tentatur: et inter occasiones quae non sunt in esse, utpote si quis ludendo prolabitur in blasphemias, aut versando in cauponis prorumpit in rixas et ebrietates, aut convivendo cum sociis ruit in verbis et cogitationibus obscenis, etc. — In occasionibus hujus secundae speciei, quae non sunt in esse, recte docet S. Carolus quod si poenitens firme proponat ab eis cavere, potest per unam, aut duas, etiamque tres vices absolvi ^{c)}. Quod si postmodum emendatio

Distin-
guendae oc-
casiones in
esse et occa-
siones non
in esse.

¹ De Poenit., disp. 32, sect. 2, n. 3. — ² Tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, n. 18. — ³ Part. 3, cap. 2, n. 325. — ⁴ Confer. 4, de Proposito, num. 108. — ⁵ Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 3, § 3, v. *Infers* 2. — ⁶ In propos. 41 Alex. VII,

num. 16. — *Milante*, exercit. 36, in propos. Innoc. XI, v. *Verum non satis*. — ⁷ De Poenit., n. 584. — *Tambur.*, Method. Confess., lib. 3, cap. 3, n. 10. — ⁸ Actor. part. 4, Instruct. Confess., v. *Essendo dunque*.

^{h)} Silvius a Collet quidem citatur; sed in 2^a 2^{ae}, qu. 26, art. 4, qu. 1, concl. 1, i. f., in universum dumtaxat negat licitum esse se periculo peccandi exponere pro spirituali proximi salute, si probabilius sit lapsus quam perseverantia.

454. - ^{a)} Milante citat solum Cajetanum, quem negat tenere hanc sententiam. — Cajetanus tamen, *Sum.*, v. Restitutio, cap. 6, i. f., negat absolvi posse ante restitutionem realem, si jam absolutus, restitutionem omiserit. Sed, v. Concubinatus, dicit: « Ad sui veram poenitentiam exigit non solum omissionem actus carnalis, sed recessum a tali statu ». — Cor-

duba autem, *Trat. de cas., qu. 4, coroll. 1*, concedit non solum posse iterum absolvi, sed etiam tertia et quarta vice, antequam occasionem dimittat.

^{b)} Roncaglia, *tr. 19, qu. 5, cap. 4, qu. 2*, veram utique reputat hanc opinionem, « maxime, ut ait, in casu quo poenitens ostenderet specialia signa doloris ». Sed continuo subdit: « Ego nihilominus nunquam ad primum reducerem, quando commode differri posset absolutio; et interim obligarem poenitentem ad occasionem removendam ».

^{c)} S. Carolus concedit absolvi posse in hoc casu, semel et iterum dumtaxat.

non apparet, differri ei debet absolutio donec ille cum effectu occasionem derelinquat.

In occasio-
nibus ⁱⁿ
esse, ordi-
narie nec
semel absol-
vendus ante
remotio-
nem.

In occasionibus vero prioris speciei quae sunt in esse, ait S. Carolus poenitentem neque prima vice absolvendum (quascumque promissiones proferat), nisi prius occasionem amoveat. — Et hanc sententiam censeo (saltem ordinarie loquendo) omnino sequendam. Eamque tenent ^{d)} Cardenas¹ cum Bonacina, Villalobos et Candido; [Contin.] Tournely², Concina³, Pater Segneri⁴; auctor libri cui titulus: *Istruzione per li confessori novelli*⁵. Item Navarrus⁶, ubi ait: *Concubinarius cohabitans concubinae adeo peccat, ut non debeat absolvi antequam ab ea separetur*. Coninck⁷, ubi: *Eos qui vivunt in concubinato, nullo modo, extra casum gravis necessitatis, expedit absolvere antequam de facto separentur*. Azor⁸: *Resp... non posse licite eum absolvi antequam ab ea (scilicet concubina) separetur*^{e)}. Item Rodriguez^{f)}, Silvester^{f)}, Fernandez, Margarita, etc., apud Palaum⁹; ex D. Augustino¹⁰, ubi sic dicit: *Satisfactio poenitentiae est peccatorum causas excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere*. — Ergo tenetur poenitens ante absolutionem occasionem auferre; alias suggestionibus aditum non praeccluderet.

Ratio 1^a hujus sententiae (ut ait Cardenas) videtur esse, quia prima sententia videtur damnata in praefata prop. 61 ab Innocentio XI. — Sed haec ratio non convincit: nam aliud est posse absolvi qui occasionem non vult omittere (ut dicebat propositio); aliud, qui, licet non velit omittere ante absolutionem, bene tamen vult omittere statim post absolutionem.

Ratio 2^a, quia praeceptum tollendi occasionem voluntariam est negativum, id est non permanendi in occasione (prout est praeceptum non retinendi alienum): et hoc obligat semper et ad semper. Unde qui potest occasionem statim remove et non removet est in actuali transgressione praecepti, et ideo indispositus. — Sed haec ratio neque omnino satisfacit; vel saltem intelligenda est in solo casu quo poenitens nolit statim post absolutionem tollere occasionem, et tantum promittat auferre in futurum. At, si poenitens in actu confessionis firme proponeret occasionem remove statim ac domum redit, non video cur dicendus esset hic indispositus et quod praecepto contraveniat.

Ratio potior et vera haec mihi videtur esse: Ablatio occasionis est res magnopere ardua; et non fit nisi quis magnam vim sibi inferat, ut avellatur ab illa occasione, ad quam, propter praeteritam sui animi adhaesionem, remanet valde propensus. Et ideo, si occasio non aufertur ante absolutionem, poenitens de facili post absolutionem se decipiet, falso sibi suadendo quod tentationibus resistet; et sic, occasione non dimissa, profecto redibit ad vomitum. — Qua de re, si talis vellet absolvi antequam occasionem deserat, esset indispositus; quia se constitueret in probabili periculo infringendi propositum. Ac propterea confessarius qui eum absolveret, ipsum relinquendo in tali periculo, utique peccaret tam contra officium iudicis, quia absolveret indispositum, quam medici, non applicando illi remedium suae salutis necessarium.

Dices: Poenitens qui habet pro se opinionem probabilem debet absolvi; quia, cum sit dispositus, habet jus ad absolu-

¹ In propos. 61, diss. 40, n. 75 et seqq. - Bonac., de Matr., qu. 4, punct. 14, num. 11 et 12. Villal., part. 1, tr. 9, diff. 25, n. 4. Candid., disquis. 24, art. 27, dub. 5, v. *Dico sexto*. — ² De Peccat., part. 1, cap. 2, Append., reg. 1. — ³ De Poenit., lib. 2, diss. 3, cap. 7, § 3; et § 4, num. 1 et 2. — ⁴ Il Confessore istruito, cap. 5, v. *Non è però meno*. — ⁵ Part. 1, cap. 10, n. 227. — ⁶ Man., cap. 16, n. 20. — ⁷ Disp. 8, n. 133. — ⁸ Part. 3, lib. 3, cap. 6, qu. 2. —

Anton. Fernandez, Instruccion de Confesores, part. 1, docum. 8, n. 6. Margar. Confessor., part. 1, v. *Sciendum quod quando confessor*, fol. 21^t. — ⁹ Tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, num. 18. — ¹⁰ Can. Satisfactio 3, de poenit., dist. 3. Cfr. Opusc. de ecclesiast. dogmatibus, cap. 24 (al. 54), inter S. Augustini supposititia opera, ap. Migne, Patrol. lat., tom. 42, col. 1218. Opus Gennadio tributum. — Carden., in propos. 61, diss. 40, n. 108.

^{d)} Scilicet de eo qui versatur in occasione in esse.

^{e)} Azor haec scribit de publicis concubinariis.

^{f)} Rodriguez, Sum., part. 2, cap. 49, n. 16, (al. cap. 47, n. 17); Silvester, v. Concubinarius, quær. 2, male citantur a Palao; non enim requirunt ut concubinam relinquant

tionem (juxta dicenda *n. 604*). Ergo si quis efformaret sibi conscientiam probabilem juxta primam sententiam, teneretur confessarius eum absolvere. — Respondetur 1°. quod illicitum est (ut diximus mox supra, *num. 453, Dubit. 2*) se voluntarie exponere probabili periculo peccandi. Unde peccat poenitens qui vult absolutionem recipere, antequam occasionem dimittat, cum se immittat in probabile periculum infringendi propositum; et ideo, tamquam indispositus, nullum jus habet ad absolutionem. — Respondetur 2°. Dato et non concesso quod poenitens possit absolvi semel vel iterum ante dimissam occasionem; tamen (ut communiter dicunt DD., et ipsi adversarii concedunt) poenitens non habet jus ut statim absolvatur. Et propterea bene potest (et si potest, tenetur confessarius, ut partes sui muneris recte agat) tamquam medicus differre illi absolutionem, usquedum occasionem auferat.

Excipitur casus signorum extraordinariorum.

Dixi tamen: *ordinarie*. — Nam merito excipiendus est 1° cum Lugo ^{g)}, Holzmann ^{h)} et Sporer ^{h)}, casus quo poenitens afferat extraordinaria signa doloris; quia tunc propter hujusmodi signa confessarius prudenter potest judicare non adesse in poenitente periculum illud proximum infringendi propositum: signa enim illa indicant poenitentem uberius recepisse gratiam, qua magis constanter se geret in occasione removenda. — Nihilominus ait Roncaglia quod ipse etiam in hoc casu absolutionem differret, usquedum occasio auferatur, si absolutio commode differri posset. Et ita etiam ego agerem.

Excipitur casus quo poenitens redire nequit.

Excipiendus 2° cum Viva ¹ casus quo poenitens, si absolutio differatur, non possit ad confessarium redire, vel nonnisi post longum tempus. Tunc enim, si ille

jam fuerit confessus peccata sua, et confessarius prudenter judicare valeat eum firmam habere voluntatem tollendi occasionem statim ac poterit, tunc potest et debet ipsum absolvere; quia tunc poenitens habet jus ut statim absolvatur. — Nec obstat dicere quod ipse tunc remaneret in eodem periculo (ut mox dictum est) infringendi propositum. Nam respondetur quod hoc casu tale periculum de proximo fit remotum. Sicut enim ratione gravis damni (ut infra dicetur) non tenetur poenitens occasionem auferre, eo quod periculum per se proximum, ratione illius necessitatis evadit remotum; ita in casu nostro, periculum illud infringendi propositum fit remotum ratione magni oneris quod poenitens deberet subire iterum repetendi confessionem apud alterum: tunc enim est constitutus in morali necessitate recipiendi absolutionem, antequam occasionem dimittat. — Hoc tamen non admitendum, si poenitens ab alio confessario jam fuerit admonitus de occasione tollenda et non abstulerit; quia tunc habetur tamquam recidivus, et minime est absolvendus, nisi forte afferat extraordinaria signa doloris, ut supra.

Nisi jam ab alio confessore admonitus sit.

455. — Dubitatur 4°. *An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria?*

Ut supra innuimus, illa quidem dicitur occasio *necessaria* quae non potest relinqui vel physice vel moraliter. — *Physice*, nempe si quis esset in carcere aut triremi, a quo discedere non posset; vel si esset in articulo mortis, in quo non haberet tempus vel modum expellendi amicam. *Moraliter* vero, nempe si occasio tolli non posset sine scandalo. — In his casibus bene absolvi potest, occasione non sublata; cum non teneatur poenitens tunc illam auferre.

Occasio necessaria physice vel moraliter.

Roncaglia, tract. 19, qu. 5, cap. 4, qu. 2, v. f. —

¹ In propos. 41 Alex. VII, n. 16.

ante absolutionem, nisi forte id intendat Silvester dicens: « Si nullum est scandalum aut recidivi periculum, absolvi potest ».

^{g)} Lugo, *disp. 14, n. 151*, loquitur de eo qui non vult occasionem deserere, quem nihilominus absolvi posse ait, « quando habet extraordinarium dolorem et propositum; haec enim faciunt jam illam non esse occasionem proximam, quia homo sic armatus fortior

multo est quam erat prius, atque adeo probabilem possumus de ipso sperare victoriam tentationum, a quibus antea semper superabatur ».

^{h)} Holzmann, *de Poenit.*, n. 586; Sporer, *part. 3, cap. 2, n. 325*, tractant de eo qui, semel et iterum jussus occasionem relinquere, eam tamen non deseruit; et dicunt eum posse adhuc absolvi, si afferat specialia doloris signa.

Sed hic Dubium fit: *An possit quis manere in occasione proxima, si aliter deberet pati notabile detrimentum temporale in vita, fama aut fortunis?*

Negat Merbesius¹, dicens pro nullo damno temporali aliquem excusari a dimittenda occasione proxima. Et in parte consentit Wigandt², ubi ait esse obligationem auferendi occasionem, etiamsi infamia sit subeunda.

Communiter tamen affirmant doctores non teneri poenitentem occasionem dimittere, si aliter grave damnum temporale passurus sit: dummodo interim sit paratus uti mediis praescriptis. Ita Navarrus³, Sanchez⁴, Lugo⁵ cum communi, Palaus⁶, Tournely^{a)}, Anacletus⁷, Holzmann⁸, Bonacina⁹, Viva¹⁰, Elbel¹¹, Laymann¹², Renzi¹³, Sporer¹⁴ (qui tamen¹⁵ cum Palao non excusat aliquem mediocriter divitem, qui ne patiatur damnum centum ducatorum, occasionem non vellet deserere). Et consentit Concina¹⁶, si poenitens ex dimissione occasionis deberet pati infamiam aut gravissimum detrimentum. — Ratio, quia occasio peccandi non est in se peccatum neque affert necessitatem peccandi; quapropter bene potest cum ea consistere vera detestatio peccatorum et firmum propositum non relabendi ac adhibendi debita remedia. Et quamvis praeceptum vitandi occasionem proximam per se obliget ad non permanendum in occasione; tamen illud intelligendum est obligare cum quis voluntarie in occasione persistit: non vero si maneat ex necessitate. Moraliter autem haec necessitas intervenit, quando sine magno detrimento aut incommodo nequit occasio dimitti; etenim

tunc periculum formale et proximum, opportunis adhibitis mediis ad non relabendum, fit materiale et remotum. Non enim qui est in periculo, sed *qui amat periculum* (ut dicitur in Eccli. iii.), *in illo peribit*: non autem amat periculum qui invitatus subit. Hinc optime S. Basilius^{b)} dixit: *Qui urgenti aliqua causa et necessitate, se periculo objicit vel permittit se esse in illo, cum tamen alias nollet, non tam dicitur amare periculum, quam invitatus illud subire: et ideo magis providet Deus ne illo pereat*. — Idem satis confirmatur ex cap. *Laudabilem, de frig. et mal.*, ubi sic habetur: *Quod si ambo* (sermo est de conjugibus ab initio impotentibus) *consentiant simul esse, vir eam, etsi non ut uxorem, saltem habeat ut sororem*. Ergo (ut notat Sanchez), ne ipsi infamiam patiantur, bene eis permittitur simul habitare cum periculo tactuum.

Remedia autem pro his qui reperiuntur in occasione proxima praesertim peccati turpis sunt, videlicet: major oratio, frequentior usus sacramentorum, quotidie ante imaginem crucifixi renovare promissionem non amplius peccandi, vitare ne versetur solus cum sola, fugere ab aspectu complicitis, et similia.

Hinc dicunt Sporer¹⁷ cum communi, Busenbaum (ut supra, n. 433, ad. 10) Mazzotta¹⁸; Palaus¹⁹ cum Graffio, Fernandez, etc.; Laymann²⁰ cum Navarro²¹, Sanchez, Sà, Henriquez, Cajetano et Philiarcho, quod ii qui ab officio, negotiatione, aut domo in qua peccant discedere nolunt, quia sine magna difficultate non possunt, absolvendi sunt, si sint parati remedia

Qualia sunt remedia.

¹ De poenit., qu. 48, cas. 4, reg. 2, 5 et 6. — ² Tr. 5, n. 50, resp. 3. — ³ Man., cap. 3, n. 20. — ⁴ Decal., lib. 1, cap. 8, num. 3. — ⁵ Disp. 14, num. 152. — ⁶ Tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, num. 8. — ⁷ Tr. 14, dist. 8, num. 46. — ⁸ De Poenit., n. 580, v. *Dixi*. — ⁹ De Matr., qu. 4, punct. 14, n. 11. — ¹⁰ De Poenit., qu. 3, art. 4, n. 6 et 7. — ¹¹ Confer. 4, de Proposito, num. 104. — ¹² Lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 9. — ¹³ De Poenit., cap. 2, sect. 1, qu. 15. — ¹⁴ Part. 3, cap. 2, n. 326. — ¹⁵ Loc. cit., n. 328. — ¹⁶ Palaus, loc. cit., n. 14. — ¹⁷ De Poenit., lib. 1, diss. 3, cap. 2, § 4, n. 27. — *Sanch.*,

Decal., lib. 1, cap. 8, n. 3. — ¹⁸ Part. 3, cap. 2, n. 322. — ¹⁹ Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 3, § 2, qu. 1. — ²⁰ Tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, n. 12 et 17. — *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 28, n. 23. — *Anton. Fernandez*, Instruccion de Confesores, part. 1, docum. 8, num. 3. — ²¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 9. — ²² Man., cap. 3, num. 21. — *Sanch.*, loc. cit., n. 3. — *Sà*, v. *Absolutio*, num. 12, (in edit. genuina, num. 13). — *Henriq.*, lib. 4, cap. 24, num. 4. — *Cajetan.*, Sum., v. *Periculum*. — *Philiarcho*, part. 2, lib. 2, cap. 32, concl. 3.

455. — ^{a)} Contin. Tournely, *de Peccat., part. 1, cap. 2, Append., reg. 3*, monet ut eo casu absolutio differatur, si possit, usque ad certa emendationis signa; si vero non possit,

et poenitens alia remedia lubenter accipiat, absolvatur.

^{b)} S. Basilius ita a Sanchez, *Decal., lib. 1, cap. 8, n. 3*, citatur; sed citatus textus non est

adhibere ^{c)}. — Idem dicit Viva ¹ de chirurgis qui in medendis mulieribus, et de parochis qui in excipiendis earum confessionibus, pluries peccant, si aliter ipsi non possent vivere juxta suum statum. Vide dicta *Lib. V, n. 63, v. Diximus*.

456. — Hae sententiae probabilissimae sunt. — Verum, in praxi, omnes conveniunt expedire ut iis qui versantur in occasione proxima, etiam necessaria, differatur absolutio.

Expedit semper in occasione proxima dilatio absolutionis si commode fieri potest.

Immo, ut ego quid sentiam in hac re, ingenue dicam: Nunquam absolverem qui est in occasione proxima extrinseca (nam de intrinseca aliter infra loquar), praesertim si occasio sit de materia turpi, semper ac absolutio commode differri posset. Censeo enim quod confessarius tamquam medicus tenetur aptare suo poenitenti remedia opportuniora, ut ille suam faciat salutem; reorque nullum aliud aptius antidotum ministrari posse ei qui est in occasione proxima, quam dilationem absolutionis: dum experientia docet quod poenitentes, postquam absoluti discedunt, ut plurimum negligunt media praescripta adhibere, et sic facillime recidunt. Cum e converso, quando ipsis absolutio denegatur, vigilantius satagunt remedia exsequi et tentationibus obsistere, impulsique quidem a timore ne cum ad confessarium redibunt, iterum sine absolutione dimittantur. Et casu quo poenitens prius admonitus ab alio confessario media praescripta neglexerit, et eodem modo fuerit relapsus, dico omnino dimittendum esse sine absolutione: nisi forte extraordinaria signa doloris exhibeat. Et etiam huic adhuc extraordinaria compunctione donato, ordinarie loquendo, absolutionem denegarem, quando commode absolutio posset differri.

Fortasse alicui, haec tradens, nimis rigidus videbor; sed ego, cum poenitentes offendissem hujusmodi occasionum laqueis irretitos, sic semper egi et semper agam. Hac enim via incedens, non me rigidum, sed maxime erga eos benignum esse puto: quandoquidem nullus isto aptior modus mihi videtur, ut ipsi a peccatis et ab aeterna damnatione eripiantur. Et e contrario crederem quod, si benigne agendo absolutionem quam petunt eis praestarem, causa essem ut misere in vitiis marcescerent.

Quisque in suo sensu abundet. Utinam vero omnes confessarii cum hujusmodi poenitentibus ita se gererent! multo quidem minora crimina committerentur, et longe plures animae perditionem vitarent.

Ego sentio et dico quod ubi agitur de liberando poenitente a peccato formali, licet permittatur manere in materiali, tunc confessarius curare debet, in quantum christiana prudentia concedit, uti opinionibus benignioribus, gravi tamen fundamento roboratis. — Ubi vero opinionibus benignae propinquius admovent ad periculum peccati formalis, ut accidit in hac materia occasionis proximae, dico quod confessario uti expedit sententiis rigidioribus: sic enim magis consulet suorum poenitentium saluti.

457. — Dubitatur 5°. *An qui in occasione necessaria, etiam adhibitis remediis semper eodem modo relabitur, possit absolvi, nisi prius occasionem deserat?*

Prima sententia, quam tenent Lugo ², Palaus ³, Holzmann ⁴; item Gobat, Fabri ^{d)}, Pallavicini ^{d)} et alii, apud Croix ⁵ (et probabilem putat Tamburinius ⁶), dicit posse eum absolvi toties quoties: modo habeat

Eodem modo semper relabitur in occasione necessaria, etsi adhibet remedia:

Potest semper absolvi, juxta alios, non remota occasione.

¹ De Poenit., qu. 3, art. 4, n. 9. — ² Disp. 14, n. 156 et 157. — ³ Tr. 2, disp. 2, punct. 9, § 3, n. 17. — ⁴ De Poenit.,

num. 583. Gobat, Quinar., tr. 5, cap. 33, n. 77 et seqq. — ⁵ Lib. 5, n. 261. — ⁶ Method. Confess., lib. 3, cap. 3, n. 10,

S. Basilii; forsitan est commentarium in ejus Constitutiones monasticas, cap. 5.

^{c)} Non omnes hic citati auctores dicunt istiusmodi poenitentes esse absolvendos aut posse absolvi; sed quidam ex iis (quod sane eodem recidit) negant teneri occasionem deserere: et sunt Sanchez, Cajetanus et Viva.

^{d)} Honoratus Fabri, *Opusc.* Anonymus advers. Anonymum, cap. 3; et Pallavicini,

Assert. theolog., lib. 7, cap. 29, n. 292, principium generale adducunt, quo nititur dicta sententia, hoc est: Posse poenitentem remanere in occasione proxima peccandi, si eam absque gravi incommodo deserere non potest. Et ita auctores citantur a Croix, *loc. cit.* « Etiam in ordine ad mortalia (sunt verba Pallavicini) licet aliquando non recedere ab occasionibus proximis, quando ille recessus est adeo diffi-

Limitatio.

sufficientem dolorem et propositum. — Advertit tamen Lugo¹ quod, cum aliquis semper immediate post confessionem facile recidit, is censetur carere vero dolore et proposito, et ideo non absolvendus^{e)}.

Verius nequit absolvi nisi occasionem deserat.

Secunda tamen verior sententia, quam tumentur Busenbaum^{f)}, supra, n. 433, ad 10, in fine; Roncaglia², [Contin.] Tournely³; Viva⁴ cum Suarez, Navarro et Reginaldo; Mazzotta⁵ (qui vocat communem); item Cajetanus, Tanner, Cardenas et alii, cum Croix⁶ (qui vocat veram), tenet hunc non posse absolvi, nisi occasionem deserat, cum jactura adhuc vitae^{g)}, si opus sit, quando nulla emendatio nec probabilis spes emendationis appareat. — Ratio, quia homo tenetur cum omni jactura vitare periculum proximum peccati formalis. Et licet aliquando ob justam causam possit permitti periculum peccati, nunquam tamen potest permitti peccatum; cum autem nulla spes apparet emendationis, periculum utique fit formale et a peccato sejungi non potest: et ideo omnino est vitandum cum quocumque damno temporali, etiam vitae. Hic enim currit illud Marc. ix, 46: *Si oculus tuus scandalizat te, ejice eum: bonum est tibi luscum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis*. Et aliud Matth. xvi, 26: *Quid enim prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur?*

Dices cum Lugo: Ergo iste neque prima vice poterat absolvi; cum idem ad-

fuerit periculum. — Respondeo quod dispar est ratio: nam, cum occasio est necessaria, ope mediorum periculum materialiter proximum fit formaliter remotum; at cum, adhibitis remediis, non adest spes emendationis, periculum evadit formaliter proximum, et ideo omnino vitandum cum quocumque incommodo. *Sin autem* (ait S. Carolus^{h)}, loquens de puella quae domi haberet occasionem necessariam) *post similes praecautiones comperiat confessarius poenitentem in illud peccatum relabi, deneganda prorsus est absolutio, donec deseruerit proximam peccandi occasionem, quidquid tandem evenire debeat*. Hinc in can. *Falsas* 6, de poen., dist. 5; et can. *Fratres* 8, ib., dicitur debere dimittere sua officia milites, negotiatores, curiales, etc., qui norint illa non posse exercere sine peccato. Sic enim loquitur S. Gregorius VII in cit. can. *Falsas*: *Ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non possit (difficultas notatur, advertit Glossa, non impossibilitas), si culpis gravioribus irretitus ad poenitentiam venerit..., recognoscat se veram poenitentiam non posse peragere..., nisi negotium derelinquat vel officium deserat*. Idem clarius confirmat Innocentius II in dict. can. *Fratres*, dicens: *Falsa etiam fit poenitentia, cum poenitens ab officio, vel curiali, vel negotiali non recedit, quod sine peccato agi nulla ratione praevalet*.

Secus vero dicendum cum Holzmannⁱ⁾,

¹ Disp. 14, n. 160. — ² Tr. 19, qu. 5, cap. 4, qu. 3. — ³ De Peccat., part. 1, cap. 2, Append., reg. 3. — ⁴ In propos. 41 Alex. VII, n. 17. — *Suar.*, disp. 32, sect. 2, i. f. *Navar.*, Man., cap. 3, n. 21. — *Regin.*, lib. 8, n. 19, i. f. — ⁵ Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 3, § 3, v. *Quaeres*. — *Cajetan.*, Sum., v. *Periculum*, v. f. *Tann.*, tom. 4, disp. 6, qu. 9,

n. 112. — *Carden.*, Cris., part. 4, diss. 40, n. 146 et 150. — ⁶ Lib. 5, n. 261; cfr. n. 268. — *Lugo*, disp. 14, n. 158. — *S. Gregor. VII*, cfr. Migne, Patrol. lat., tom. 148, col. 801; et ap. Labbe, tom. 12, col. 621, concil. Rom. V, can. 5, anno 1078 celebratum. — *Innoc. II*, cfr. ap. Labbe, tom. 12, col. 1505, concil. Lateran. II, can. 22, anno 1139 celebr. — ⁷ De Poenit., n. 583.

cilis, ut obligatio recedendi plus peccatorum inferret per violationem sui, quam impediret per sui observationem ».

^{e)} Idemque fere notant Palaus et Holzmann.

^{f)} Busenbaum, loc. cit., sic loquitur: « Qui certus est impossibile sibi esse in tali occasione peccata vitare, debet eam deserere, nisi velit perire ».

^{g)} Aliqui ex citatis auctoribus non expresse loquuntur de discrimine ipsius vitae; hoc tamen insinuant, dum loquuntur de maximo detrimento, de quocumque incommodo, de incommodo quantumvis gravi. Attamen Contin. Tournely loquitur solum de « bono-

rum, famae et status jactura »; Suarez, de « gravi temporali nocumento », sicut et Navarrus. — Reginaldus autem absolute dicit negandam esse absolutionem, nulla facta de nocumento mentione. — Denique notandum est Mazzotta et Tanner, requirere ad absolutionem hoc casu concedendam, non quidem ut occasio jam derelicta sit, sed propositum eamdem deserendi.

^{h)} S. Carolus, *Instr. Confess.*, v. *E se dopo questa diligenza*, loquitur de quocumque qui domi occasionem necessariam habeat; et concordat, excepto tamen quod in fine non addit: *quidquid tandem evenire debeat*.

Nisi adsint
extraordi-
naria signa.

Laymann¹; et Sporer² cum Sanchez³, Navarro⁴ et aliis communissime, si in praesenti huiusmodi poenitens afferat extraordinaria signa doloris; tunc enim jam effulget spes emendationis.

Doctrina
S. Caroli de
occasioni-
bus exter-
nis et inter-
nis.

458. — Hic pro complemento huius puncti, refert adjicere ea quae tradidit D. Carolus Borromaeus⁵, ubi, distinguens inter occasiones proxime de se inductivas ad peccatum (ut est domi retinere concubinam) et occasiones proximas peccandi ob pravam habitum alicujus, sic dixit: *Poenitentem in aliqua ex his occasionibus versantem, si urgens sit illa occasio, ut qui concubinam aleret, non debet sine dubio confessor absolvere* (intellige ne prima quidem vice), *nisi hanc occasionem antea sustulerit.* — *Pro aliis vero occasionibus* (minus impellentibus) *quales sunt aleae vacatio, aspectus minus pudici, colloquia, gestus, etc., non absolvetur, nisi eas dimittere poenitens pollicetur. Quod si jam alias pollicitus sit nec emendatus fuerit, absolutio differatur donec emendationem agnoverit.*

Et quia potest contingere ut poenitens, cum his omnibus a confessore propositis, occasionem non possit dimittere sine periculo (intellige damni, vitae, famae vel bonorum) *aut scandalo, debet adhibere remedia; et primo differatur absolutio* (intelligendum etiamsi poenitens ille prima vice confiteatur peccatum), *donec emendationis signa dederit.* — *Quod si inde infamiae periculum poenitenti acciderit* (nempe si incurrat infamiam, nisi tunc communicet), *et confessor talia contritionis in eo signa perspexerit* (ut prudenter dispositum judicet), *debitamque ad excipienda remedia dispositionem observaverit, tunc poterit absolvi.* — *Quod si tamen non emendatus poenitens fuerit* (scilicet etiam adhibitis remediis), *non absolvetur donec occasio illa sublata fuerit.*

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 10. — ² Instr. Confessor., v. *Essendo dunque involto.* — ³ Lib. 6, part. 2, n. 1820. —

Deinde haec addidit: *De operibus quae ad malum inclinant, ut saltationum publicarum, improborum hominum, cauponarum frequentatio, et alia huiusmodi, quorum occasione si homo peccare consueverit, nequaquam debet absolvi, nisi primum eam omnino dimiserit.* — *Quod si confessori visum fuerit ex prima aut secunda poenitentis pollicitatione, et non amplius, ipsum occasionem hanc dimissurum, poterit eum absolvere; absolutionem autem differat si promissis non steterit, donec amandatam omnino fuisse occasionem agnoverit.*

459. — Quaeritur 4°. *An possint absolvi illi qui in peccatis sunt consuetudinarii, aut recidivi?*

Distinguendum est inter consuetudinarium sive habituatum, et recidivum.

CONSUEUDINARIUS intelligitur hic qui prima vice suum pravam habitum confitetur. — Et iste bene potest absolvi, etiamsi nulla emendatio praecesserit, modo eam serio proponat; ut cum sententia communissima dicit Croix⁶. Ratio, quia talis poenitens ex una parte non est praesumendus malus, ita ut velit indispositus ad sacramentum accedere; ex alia, bene praesumitur dispositus, dum peccata sua confitetur, cum ipsa spontanea confessio sit signum contritionis, nisi obstet aliqua positiva praesumptio in contrarium: omnes enim conveniunt quod dolor per confessionem manifestatur. Vide Juenin⁴, Salmant.⁵. — Nec valet dicere quod eadem prava consuetudo est signum indispositionis; nam, licet pravus habitus reddat peccatorem propensorem ad peccatum, non tamen dat praesumptionem suae infirmiae voluntatis. Attende quae docet Catechismus Romanus⁶: *Si..., audita confessione, judicaverit* (sacerdos) *neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem poenitenti omnino de-*

Consuetudinarius,
quis: potest
absolvi.

⁴ Institut., de Poenit., qu. 4, cap. 1. — ⁵ Tr. 1, de Sacram. i. g., cap. 1, n. 11. — ⁶ De Sacram. Poenit., n. 60.

² Sporer, part. 3, cap. 2, n. 325, loquitur de occasione libera, quam poenitens semel aut iterum admonitus non deseruit; et tamen eum posse absolvi dicit, si « nunc... evidentiora signa mutatae voluntatis serioque praeferat, ut ejus promissio acceptari... possit ».

At vero n. 326, citat Sanchez et Navarrum pro alio quodam asserto, nimirum pro sententia quae docet recidivum ex occasione proxima, quam devitare vel dimittere nequeat sine gravi incommodo, posse nihilominus, positis certis conditionibus, in ea relinqui ad

fuisse, absolvi poterit. Nota: omnino defuisse.

Recidivus, quis.

RECIDIVUS autem est ille qui post confessionem in eadem peccata relapsus est.

Hic dubitatur *an possit absolvi*. — Ad sunt tres sententiae:

Juxta alios, potest absolvi toties quoties.

Prima, quam tenent Silvester^{a)}, Henriquez^{a)}, Tanner^{a)}, Sanctius^{a)}, etc., apud Salmant.¹, dicit hunc absolvendum esse toties quoties confitetur, nisi ex aliqua circumstantia judicetur indispositus; alias semper dispositus est censendus, utque talis jus habet ad absolutionem. — Sed haec sententia falsa est, ut infra dicemus.

Opinio falsa.

Secunda sententia omnino opposita, quam tenent Merbesius², Juenin³ et Ge-

nettus⁴, dicit nunquam peccatorem habitatum censendum esse dispositum ad absolutionem, nisi diu conversionem suam per emendationem probaverit^{b)}. Et idem sentit Pater Concina; quamvis alibi⁵ sic in praxi temperet suam doctrinam, dicens: *Et ut errandi periculum declines, si vides bina vel trina absolutione te posse infirmum curare, esto in misericordia dives. Emendatio peccatoris securior omnibus regulis est norma, vel impertiendi, vel denegandi absolutionem.*

Tertia sententia communis, quam sequimur, et tenent Sanchez^{c)}, Palaus^{c)}, Bonacina^{c)}, Lugo⁶, Petrocorensis^{d)}, Sporer⁷, Azor^{e)}, Viva^{e)}, Laymann⁸, Holz-

Juxta alios, nequit absolvi nisi post diuturnam conversionem.

S. Doctor negat posse absolvi, nisi afferat signa extraordinaria.

¹ Tr. 17, de Voto et Juram., cap. 2, n. 169. — ² De Poenit., qu. 48, cas. 5, reg. 2 et 3. — ³ Instit., de Poenit., qu. 6, cap. 5, art. 1, concl.; et v. *Quaeres* 3. — ⁴ De Poenit.,

cap. 7, qu. 15. — ⁵ Lib. 2, diss. 3, cap. 10, num. 24. — ⁶ Disp. 14, n. 166. — ⁷ Part. 3, cap. 2, n. 330 et seqq. — ⁸ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 10.

tempus durantis necessitatis, et a confessario absolvi.

459. — *a)* Salmanticenses auctores istos allegant pro sententia quae docet *n. 167*, semper dandam esse absolutionem ei « qui saepius admonitus, in eodem semper statu permaneret, nihil ex parte sua curae apponendo, ut ad meliorem frugem redeat ». — At vero Silvester, v. Confessor III, *qu. 12*, scribit tantum, absolvendum esse poenitentem etsi confessarius praevidet eum « non expleturum... quod promisit ». Sed haec subdit: « Cautius tamen esset, quando facultas adest, inducere eum prius ad satisfactionem: quod tamen si commode non potest, sufficit si satisfacere disponat quam primum poterit ». — Henriquez autem, *lib. 4, cap. 24, num. 4*: « Consuetudo, inquit, qua saepius absolutus relabitur in mollitiem, cujus occasio expelli non potest, non cogit negare, sed aliquando differre absolutionem ut firmiori proposito melius disponatur ad gratiam; propter fragiles enim et male habentes curandos septuagies septies... instituta est medicina Poenitentiae ». — Tanner, *tom. 4, disp. 6, qu. 9, dub. 5, n. 113*, dicit confessarium teneri absolvere eum quem potest licite et valide absolvere; sed *n. 114*, addit: utiliter et licite non nunquam differri absolutionem illi qui licite posset absolvi; et « exemplum est in eo qui in peculiari quidem aliqua peccandi occasione non haeret, simulque propositum emendationis et satisfactionis prae se fert, sed tamen in poenitentiis ad peccati emendationem injunctis negligens, parum se emendat in consueto crimine ». — Quod attinet ad Joannem Sanctium, ipse, *Select. disp. 9, n. 12*, negat posse absolutionem denegari disposito, « quantumcumque peccandi consuetudini dedito », nisi de ipsius consensu; et *n. 13*, reprobatur eos qui differen-

dam esse ajunt absolutionem ei qui consuetudinem jurandi habet, si ter aut saepius admonitus, nihil curae adhibuerit ad depellendam pravam consuetudinem.

b) Haec dicunt de consuetudinario Merbesius et Juenin; hinc a fortiori idem sentiunt de recidivo formali, ut ipse Merbesius innuit. — Concina autem, *lib. 2, diss. 3, cap. 7, § 4*, huic sententiae videtur adhaerere quatenus rejicit primam, et dicit recidivos esse absolvendos si vera emendationis signa exhibeant. Cfr. etiam *cap. 10, n. 13, 16 et 19*, ubi de simplici consuetudinario tractat.

c) Sanchez, *Decal., lib. 2, cap. 32, n. 45*, adducit quidem opinionem istam; quid vero ipse sentiat inferius exponit, dicens absolvendum esse statim, si aliquid curae adhibuit ad evellendam pravam consuetudinem; si vero nil curae apposuit, posse nihilominus absolvi si vere doleat et firmiter emendam proponat; pendereque a confessoris prudentia an sit consilium differre absolutionem. Cfr. etiam *lib. 3, cap. 5, n. 18*. — Et Sanchezii sententiam Palaus amplectitur, *tr. 14, disp. 1, punct. 9, n. 6*, sicut et fere etiam Bonacina, *disp. 4, de 2° Praec., qu. 1, punct. 13, n. 7*.

d) Petrocorensis hanc tertiam sententiam satis insinuat, dicendo, *de Poenit., cap. 7, qu. 9, resp. 2, v. Iis autem*, negandam esse absolutionem illis prave habituat, « in quibus post aliquas confessiones, nullum emendationis vestigium apparet ».

e) Azor pariter, *part. 1, lib. 11, cap. 3, qu. 4*, differendam esse ait absolutionem, si nihil in ea re studii et operae posuerit. Cfr. etiam *lib. 9, cap. 28, qu. 18*. — Viva, *de praec. Decal., qu. 7, art. 7, n. 4*: « Si nunquam propositum servet, inquit, non est deinde [saltem post quartam vicem] absolvendus ».

mann¹, Anacletus^{f)}, Pater Milante^{g)}, Wiggandt²; et Salmant.³ cum Suarez^{h)}, Sayro^{h)}, Hurtado^{h)}, Prado^{h)}, Rodriguez, Lopez, etc., docet quod peccator recidivus rediens cum eodem habitu pravo non potest absolvi: nisi afferat extraordinaria signa suae dispositionis.

Probatur
prima pars.

Prima pars est contra primam sententiam dicentem quod recidivi debent absolvi semper ac ad sacramentum accedunt. Et probatur ex prop. 60, damnata ab Innocentio XI, quae dicebat: *Poenitenti habenti consuetudinem peccandi contra legem Dei, naturae aut Ecclesiae, etsi emendationis spes nulla appareat, nec est neganda nec differenda absolutio: dummodo ore proferat se dolere et proponere emendationem.* — Ratio est, quia, ut confessarius possit poenitentem absolvere, debet esse moraliter certus de ejus dispositione. Unde, quamvis peccator prima vice confitens censendus sit dispositus, eo quod (ut diximus) nulla ei obstat praesumptio in contrarium; tamen, quando jam in alia confessione ipse fuit admonitus et eodem modo cecidit, nullo adhibito conatu, et nullo impleto ex mediis a confessario praescriptis, frequens ille relapsus signum praebet vel saltem prudentem dat suspicionem quod sua poenitentia non sit vera. Qui enim firme proponit (bene ait Lugo⁴) rem sibi moraliter possibilem, non ita facile sui propositi obliviscitur, sed saltem per aliquod tempus perseverat, et difficilius aut rarius cadit. —

Hinc S. Isidorus⁵ sic ait: *Ille poenitentiam digne agit, qui sic praeterita mala deplorat, ut futura iterum non committat.* Et S. Augustinus (apud eundem Isidorum) sic optime scripsit: *Qui tundit pectus et non corrigitur, solidat peccata, non tollit.* Ideo S. Carolus Borromeus⁶ bene docuit: *Proroganda est absolutio eis qui a multis annis in eisdem peccatis perseverarunt, nec ut emendarentur laborarunt.*

Et hoc ait Lugo⁷ accidere posse etiam in confessione *venialium* in quibus poenitens sit habituatus. — Nam, licet communiter dicant DD. quod facilius absolvi possint qui in eadem recidunt venialia, quia ipsorum occasiones sunt frequentiores, quas evitandi non adest obligatio tam stricta; tamen merito dicit Elbel⁸, saepe timendum esse ne sint nullae et sacrilegae confessiones illorum qui propositum de praedictis venialibus vitandis nimis generaliter concipiunt. Unde bene advertit cum Sporer⁹ quod hujusmodi poenitentes, potius quam se vexent ut omnia sua venialia exacte confiteantur, attendant ad illa clavibus subjicienda de quibus noverrint verum habere dolorem et propositum.

Idem accidere potest in venialium confessione.

Dicunt vero Sanchezⁱ⁾, Laymann¹⁰, Lugoⁱ⁾, Palausⁱ⁾, Viva¹¹, Sporer¹² cum aliis, quod, his non obstantibus, bene poterit absolvi recidivus usque ad tertiam vel quartam vicem, etiamsi eodem modo relapsus fuerit et nullum adhibuerit remedium. — Veneror tantorum doctorum auctoritatem: sed ego eorum opinioni nun-

¹ De Poenit., num. 589. — ² Tr. 13, num. 98, v. *Nota tamen.* — ³ Tr. 17, cap. 2, n. 168 et 170. *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 191, num. 11 et 13. — *Ludov. Lopez*, Instruct. consc., part. 1, cap. 25, v. *Secundo dicimus* et seqq. — ⁴ Disp. 14, num. 160. — ⁵ Sententiar. lib. 2, cap. 13, n. 7; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 83, col. 615. — *S. August.*,

Sermo de disciplina christiana, cap. 10, num. 11; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 40, col. 675. — ⁶ Instruct. Confess., v. *Si differisca anco.* — ⁷ Loc. cit. — ⁸ Confer. 4, de Proposito, num. 112 et 113. — ⁹ Part. 3, cap. 2, num. 339. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 10. — ¹¹ De praec. Decal., qu. 7, art. 7, n. 4, i. f. — ¹² Loc. cit., n. 332.

f) Anacletus, tr. 14, dist. 8, n. 51, dicit differendam esse absolutionem, si longo jam tempore admonitus, nihil omnino profecerit.

g) Milante, exercit. 35, sup. propos. 60 Innoc. XI, severior S. Alphonso videtur, dum haec dicit etiam de consuetudinario, qui prima vice ad confessarium accedit, si nempe consuetudo longo jam tempore duraverit.

h) Salmant. loquuntur de consuetudinario recidivo in peccatis perjurii vel blasphemiae. Praeterea citant Suarez, de Relig., tr. 5, lib. 3, cap. 8, i. f.; Sayrum, Clav., lib. 5, cap. 5, n. 8; Thomam Hurtadum, tr. 1, cap. 6, resol. 21, a

n. 206, tamquam patrocinantem sententiae quae docet posse absolvi istiusmodi recidivum etiam pluries admonitum. — Prado autem, cap. 32, qu. 8, n. 22 et seqq., differendam absolutionem ait, si bis vel ter admonitus noluerit a prava consuetudine desistere, nisi tamen scandalum adsit, « aut aliqua causa, ob quam statim debeat a peccatis absolvi ».

i) Sanchez, Decal., lib. 3, cap. 5, n. 18; et Palaus, tr. 14, disp. 1, punct. 9, n. 6, dicunt posse absolvi, etsi « saepe » jam admonitus sit. — Lugo autem, n. 166, quamvis dicat posse absolvi « post multas confessiones » si

quam acquiescere potui. Etenim cum poenitens jam fuerit in alia confessione admonitus, et eodem modo reinciderit, nullumque ad se emendandum conatum adhibuerit; eadem suspicio utique recurrit, qua fit ut confessarius non possit habere de ejus dispositione moralem certitudinem sufficientem respective ad hoc sacramentum (ut infra explicabitur n. 461.).

Probatur
secunda
pars.

Secunda vero *pars* est contra secundam sententiam: quae cum intolerabili rigore dicit nunquam absolvi posse consuetudinarium, nisi per longam experientiam constet de ipsius emendatione. — Ratio nostrae sententiae est, quia relapsus, tametsi praebeat aliquam suspicionem, non tamen certum exhibet signum indispositionis; bene enim contingere potest quod poenitens vere habuerit firmam voluntatem non relabendi, et tamen vi pravi habitus sit relapsus, ut advertit S. Anselmus¹, dicens quod consuetudinarii, *pravo usu irretiti...*, *volentes in eadem vitia dejiciuntur*. Unde, quoties poenitens affert signa extraordinaria doloris, per ea tollitur suspicio illa de indispositione; et tunc confessarius prudenter judicare poterit suum poenitentem satis esse dispositum. Unde recte ait Pater Milante (in prop. 60 damnatam ab Innocentio XI, supra relatam), quod ibi *non excluditur absolute consuetudinarius utcumque talis, sed qui nullam dat emendationis spem. Igitur... consuetudinarius qui dat aliquam emendationis spem, modo solida et fundata haec sit...*, *potest absolvi*. — Tot autem auctoritates SS. Patrum quas adducunt adversarii, nihil aliud probant quam magnam illam difficultatem quae adest in extirpando pravo habitu; sed bene docet Lugo² cum Suarez, Sanchez, Reginaldo³, Henriquez⁴ et aliis communiter, quod *dispositio sufficiens est dolor et propositum praesens*,

non emendatio futura; atque ita (poenitens) *poterit absolvi, licet judicetur relapsurus*.

Nec verum est quod sola temporis probatio unicum sit signum mutatae voluntatis. Nam voluntatis mutatio pendet a divina gratia, quae tempore non indiget, sed in instanti operatur; et ideo non solum per experimentum temporis, sed etiam per alia quidem signa patefieri potest. — Immo, aliquando alia signa praesentis dispositionis multo melius manifestant mutationem voluntatis quam experientia temporis. Nam signa illa directe indicant dispositionem poenitentis; experientia vero, tantum indirecte: adeo ut non raro evenire possit quod aliquis etiam a longo tempore se a vitiis pro mundi hujus honestate contineat (ut ait D. Gregorius), et nihilominus non sit rite dispositus.

Propterea, quoties poenitens affert vera signa doloris et propositi, toties bene absolvi poterit; ut clare colligitur ex can. *Septies 23, de poen., dist. 3*, ubi D. Hieronymus sic inquit: *Septies cadit justus... Si cadit, quomodo justus? Si justus, quomodo cadit? Sed justus vocabulum non amittit, qui per poenitentiam semper resurgit. Et non solum septies, sed septuagies septies delinquenti, si convertatur ad poenitentiam, peccata donantur*. Et D. Joan. Chrysostomus⁵ scripsit: *Temporis moram non quaero, sed animae correctionem; hoc itaque fac demonstres, sintne compuncti, sintne in melius immutati, et res tota confecta est*. — Hinc auctor libri Romae editi, cui titulus: *Istruz. per li novelli confessori*⁶, sic inquit: *Se la ricaduta nasce dalla propria fragilità, senz'altra causa estrinseca volontaria, è quasi temerità il dire che ogni ricaduto sia indispoto*⁷. Ac ideo⁸ dicit quod peccator relapsus propter mali habitus vim statim

¹ Id est *Eadmer*, Opusc. de Similitudinibus S. Anselmi, cap. 190; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 159, col. 701. — *Milante*, exercit. 35, v. *Et hic ponderanda*. — ² Disp. 14, n. 166. — *Suar.*, de Relig., tr. 5, lib. 3, cap. 8, i. f. — *Sanch.*, Decal., lib. 3, cap. 5, n. 18. — *D. Gregor.*, homil. 13 in Evangel.,

n. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 76, col. 1124. — *S. Hieron.*, epist. 123, ad Rusticum, de poenit., n. 3; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 22, col. 1044. — ³ Homil. 14, in epist. 2 ad Cor., n. 3; Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 61, col. 502. — ⁴ *Gior-danini*, part. 1, cap. 15, n. 356. — ⁵ Part. 1, cap. 9, n. 213.

judicatur vere dolere; attamen ad judicandum de praesenti poenitentis dispositione, recurrit, ut S. Alphonsus, ad signa peculiariora doloris.

⁷ Reginaldus, *lib. 18, n. 87*; Henriquez,

lib. 4, cap. 24, n. 4, haec dicta non habent; et profecto Lugo plura asserta simul congerit, et auctores allegat indiscriminatim.

⁸ Id est: « Si relapsus oriatur ex propria

absolvendus est, si firmam habeat voluntatem adhibendi media ad se emendandum; additque: *E giudichiamo che il fare altrimenti sia troppo rigore; e che il confessore, facendolo, s'allontanerebbe dal vero spirito della Chiesa... e del Signore..., e dalla natura del sacramento, il quale non solamente è giudizio, ma medicina... salutare*¹⁾.

460. - Sed rogabis: *Quaenam sint haec signa extraordinaria doloris*, cum quibus recidivus statim possit absolvi?

Signa extraordinaria doloris.

Plura huiusmodi signa traduntur ab auctoribus supra allatis, locis citatis, quae sunt videlicet:

Lacrymae, suspiria, cordialia verba.

1°. *Major dolor, patefactus per lacrymas, suspiria aut cordialia verba*^{a)}. Ita Lugo, Laymann, Milante, Holzmann, Croix, Tamburinius, Lohner, Renzi et Salmant.¹. — Dicit autem Genettus^{b)}, non esse saepe credendum lacrymis peccatorum; nam saepe lacrymae proveniunt ab humano affectu. Vice non saepe melius hic auctor dixisset *non semper*; nam revera (ut bene ait Pater Milante) huiusmodi lacrymae, praesertim in mulieribus et rudibus, non semper sunt signa verae poenitentiae: quandoque enim proveniunt ex aliqua passione quam poenitentes exponunt; vel ex motivo negatae absolutionis, vel damni passi aut imminensis. — Caeterum, lacrymae poenitentium ut plurimum oriuntur ex compunctione cordis, maxime si effundantur post auditam concionem, vel mo-

nitionem confessarii praebentis aliquod compunctionis motivum. Hinc S. Leo² sic docuit: *In dispensandis... Dei donis non debemus esse difficiles, nec accusantium se lacrymas gemitusque negligere, cum ipsam poenitendi affectionem ex Dei credamus inspiratione conceptam*. Nota: *cum credamus*; quapropter ordinarie (nisi aliunde percipiatur oppositum) credendus est poenitens ex inspiratione Dei lacrymas effundere. Hic etiam facit illud quod attulimus D. Joan. Chrysostomi (mox supra), ubi dixit compunctionem signum esse veri doloris.

2°. *Minor numerus peccatorum*; ut dicunt Busenbaum, Wigandt, Laymann, Sporer, Anacletus, Pater Segneri, Lohner, Gobat, Mazzotta, Tamburinius et Renzi. — Hoc tamen intelligendum cum poenitens fuerit in eisdem occasionibus et tentationibus peccandi; aut si ille post ultimam confessionem diu se continuerit (v. gr. per viginti vel triginta dies), cum antea assuetus fuerit prolabi pluries in hebdomada; vel si relapsus fuerit post magnum conflictum: ut recte ajunt Croix^{c)} et Anacletus^{c)}.

Minor numerus peccatorum.

3°. *Studium adhibitum ad emendationem*. Lugo, Laymann, Sporer, Salmant, Mazzotta. — Aut si poenitens adhibuerit *jejunia, eleemosynas, orationes et Missas*, ut bonam faceret confessionem et ad absolutionem se disposeret. — *Fuga spontanea occasionum*. Croix et Mazzotta. —

Studium emendationis vel bonae confessionis.

Lugo, disp. 14, n. 166. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 10. — Milante, exercit. 35, in prop. 60, ad IV, v. *Dico quod tunc*. — Holam., de Poenit., n. 589. — Croix, lib. 6, part. 2, n. 1733 et 1821. — Tambur., Method. Confess., lib. 3, cap. 3, n. 6 et 11. — Lohner, Instruct. de Confessionib. excipiend., part. 1, cap. 3, oblig. 9, qu. 3. — Rensì, de Sacram. Poenit., cap. 2, sect. 1, qu. 16, v. f. — ¹ Tr. 6, cap. 5, n. 65. — Milante, exercit. 35, in prop. 60 Innoc. XI, v. *Dico quod tunc*. — ² Epist. 108 ad Theodor., cap. 4; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 1013. — Busenb., cap. 1, dub. 2, n. 9. — Wig., tr. 13, exam. 5, num. 98, v. *Nota*

tamen 2. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 10, i. — Spor., part. 3, cap. 2, n. 331. — Anaclet., tr. 14, dist. 8, n. 49. — Segneri, II Confess. istrutto, cap. 4, § *Fuori di simili*, num. 5. — Lohner, loc. cit. — Gobat, tr. 7, num. 524. — Mazzot., tract. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 3, § 3. — Tambur., Method. confess., lib. 3, cap. 3, n. 11. — Rensì, de Sacram. Poen., cap. 2, sect. 1, qu. 16. — Lugo, disp. 14, n. 166. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 4, num. 10, ii. — Spor., part. 3, cap. 2, n. 331. — Salmant., tr. 6, cap. 5, n. 65. — Mazzot., loc. cit., § 3. — Croix, lib. 6, part. 2, n. 1821. — Mazzot., loc. cit.

fragilitate sine alia causa extrinseca et voluntaria, quasi temerarium est dicere omnem recidivum esse indispositum».

¹⁾ Latine: « Et iudicamus alium agendi modum nimie rigorosum esse; et confessarium sic agentem a vero spiritu tum Ecclesiae tum Domini recedere, necnon a natura huius sacramenti, quod non solum est iudicium, sed et medicina salutaris ».

460. - ^{a)} Non omnes auctores omnia haec signa habent; sed alii unum, alii vero alia.

Quin etiam Lugo, Tamburinius et Renzi, etsi aliqua specialia doloris signa, vel majorem dolorem requirant, nullum tamen ex signis hic allatis assignant.

^{b)} Genettus, de Poenit., cap. 5, qu. 21: « Non... sunt certa illius [contritionis] indicia...; nam saepe proveniunt ab humano prorsus affectu, vel ex imaginatione objecto aliquo insolito commota ».

^{c)} Croix lib. 6, part. 2, n. 1733, ait signum esse contritionis, si poenitens dicat « se diu

Impletio mediorum praescriptorum a confessario. Wigandt, Busenbaum et Mazzotta.

Quaesitio
vel promissio
remedium.

4°. Si poenitens *quaerat media ad se emendandum*. Laymann ^{d)}, Lugo ^{d)}, Salmant. ^{d)}, Mazzotta, Wigandt, Holzmann, Milante, etc. — Aut *si promittat remedia adhibere*, vel antea praestita melius exsequi. Lugo, Segneri, Croix et Mazzotta ^{e)}; maxime si nunquam (ait Lugo) admonitus fuit de mediis adhibendis. Sed hujusmodi promissionibus puto non omnino fidendum: cum poenitentes facile promittant, ad absolutionem obtinendam, omnia exsequi quae confessarius imponit, sed non raro postea negligunt.

Spontanea
confessio.

5°. *Spontanea confessio*; ut dicunt Laymann, Pater Segneri, Tamburinius et Mazzotta. Dummodo poenitens non confiteatur ex obligatione praecepti paschalis, vel impulsus a parentibus, paedagogo aut domino, nec propter quemdam usum confitendi in aliquibus festis, nempe Nativitatis Domini, Assumptionis Mariae, etc.; sed accedat omnino sponte et vere a lumine divino inspiratus, ad solum finem adipiscendi Dei gratiam. — Praecise haec spontanea confessio signum esset dispositionis, si poenitens, ut accederet ad sacramentum, notabilem conatum adhibuit, scilicet longum iter est aggressus, abstinit a lucro illius diei, magnum conflictum internum sive externum superavit, et similia.

Motivum
extraordi-
narium
confessio-
nis.

6°. Si accedit *ductus ab aliquo extra ordinario motivo*, nempe concionis audita, mortis alicujus amici; vel ex timore terraemotus, alluvionis, pestis, etc. — Pater Milante et Croix.

Wigandt, tr. 13, exam. 5, n. 98, v. *Nota tamen* 2. — Busenb., cap. 1, dub. 2, n. 9. — Mazzot., tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 3, § 3. — Mazzot., loc. cit. — Wigandt, tr. 13, exam. 5, n. 98, v. *Nota tamen*... 3. — Holam., de Poenit., n. 589. — Milante, exercit. 35, in propos. 60, ad IV, v. *Dico quod*, v. f. — Lugo, disp. 14, num. 166. — Segneri, Confess. instructio, cap. 4, § *Fuori di simili*, n. 5. — Croix, lib. 6,

7°. Si poenitens confiteatur *peccata prius culpabiliter omissa*. — Croix.

Confessio
sacrilege o-
missorum.

8°. Si poenitens, priusquam accedat, *restituerit ablatum vel reparaverit famam proximi laesam*. — Milante.

Restitutio
praecedens.

9°. Addo cum Milante ^{f)}, si post peccata, poenitens, ad monitionem confessarii significet adeptum fuisse novam cognitionem suae iniquitatis vel periculi suae damnationis.

Nova co-
gnitio ini-
quiditatis vel
periculi.

Addit Croix ¹ esse etiam signa extraordinaria, si poenitens dicat se poenituisse statim post peccatum, si cupiat satisfacere, si magnam poenitentiam bono animo acceptet, si protestetur ex seipso malle mori quam relabi. — Haec signa dico saltem deservire posse ad alia signa dispositionis adjuvanda.

Haec autem signa dispositionis recidivorum auctores praefati non casu tradiderunt, sed experientia docti. Unde puto nequaquam errare eum qui se dirigit cum sententiis communiter receptis ab hujusmodi doctoribus non humilis notae. — Dicere autem quod ipsi scripserunt ea passione affecti, ut suae ipsorum doctrinae cum plausu exciperentur, vel propter aliquid hujusmodi, non videtur carere aliqua labe temeritatis. Quod si hoc non est censendum, non debet credi hos tam graves doctores a Deo lumine suo fuisse destitutos in re quae directionem respicit conscientiarum totius populi christiani; tanto magis quod circa tales sententias nulla Ecclesiae proscriptio intercessit. — Nec officit quod plures opiniones quae circumferuntur non sunt ab Ecclesia damnatae, et tamen ab aliis communius ut

Non errat
sequens opi-
niones com-
munes au-
ctorum gra-
vium.

part. 2, num. 1821. — Lugo, loc. cit. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 10, v. f. — Segneri, loc. cit. — Tambur., Method. Confess., lib. 3, cap. 3, num. 11. — Mazzot., loc. cit. — Milante, loc. cit. — Croix, lib. 6, part. 2, num. 1733, 1. — Croix, loc. cit., num. 1733, 2. — Milante, exercit. 35, in propos. 60, ad IV, v. *Dico quod*. — ¹ Loc. cit., n. 1733.

proposuisse confiteri, et post magnam luctam tandem resolvisse. — Anacletus, *tract. 14, dist. 8, n. 49 et 51*, haec non habet.

^{d)} Signum istud non reperitur apud Laymann, Lugo et Salmant.

^{e)} Mazzotta, *loc. cit.*, signum hoc assignat: « Si petat efficaciora remedia, desideret aut alacriter acceptet magnam poenitentiam ».

^{f)} Milante, *loc. cit.*, « Qui audita mis-

sione seu concione, inquit, illustrati errorem cognoscunt, et crimina in quibus aliquando insorduerunt abominantur, parati cum novitate vitae, quam suscipere promittunt, etiam acceptare poenitentias et medicinas salutare ». Praeterea inferius addit signa de quibus antea locutus est, ex variis causis procedere posse, « vel ex novo lumine in concione ad cor habita, vel in exhortatione pii directoris ».

laxae reputantur. Nam Ecclesia non omnes opiniones quae casus particulares respiciunt damnat, quamvis non approbet; sed sententias quae universalitatem conscientiarum spectant Ecclesia nec approbat nec tacet, ut dixit S. Augustinus¹: *Ecclesia Dei... multa tolerat, et tamen quae sunt contra fidem vel bonam vitam non approbat nec tacet.*

461. - Caeterum, ut ad propositam materiam redeamus.

Differenda absolutio donec habeatur certitudo moralis dispositionis.

Certum est 1°. Quod confessarius tenetur differre absolutionem, usquedum fiat moraliter certus de dispositione sui poenitentis, saltem per experimentum temporis vel mediorum, si poenitens sufficiens nondum praebeat signum suae dispositionis. Vide Salmant.². — Attamen notandum est (prout diximus *de Sacram., in gen., n. 57.*), quod in aliis sacramentis, cum materia sit physica, physica requiritur certitudo; sed in hoc sacramento Poenitentiae, cum materia sit moralis, prout sunt actus poenitentis, sufficit certitudo moralis sive respectiva. Sic enim docuit D. Thomas³: *Nec oportet quod omnis mensura sit omnino infallibilis..., sed secundum quod est possibile in genere suo.* Et⁴: *Certitudo non est similiter quaerenda in omnibus, sed in unaquaque materia secundum proprium modum: quia vero materiae prudentiae sunt singularia contingentia, circa quae sunt operationes humanae, non potest certitudo prudentiae tanta esse quod omnino sollicitudo tollatur.*

Sufficit prudens probabilitas, quae non elidatur prudenti suspitione.

Unde, quod ad nostrum propositum spectat, sufficit quod confessarius habeat prudentem probabilitatem de dispositione poenitentis, et non obstat ex alia parte

prudens suspicio indispositionis. Alias, vix ullus posset absolvi: dum quaecumque signa poenitentium non praestant nisi probabilitatem dispositionis; ut recte docet Pater Suarez⁵, ubi ait quod oportet (et sufficit) ut confessarius *prudenter et probabiliter judicet poenitentem esse dispositum.* Et hoc videtur satis exprimi in Catechismo Romano⁶, ubi dicitur: *Si..., audita confessione, (sacerdos) judicaverit, neque in enumerandis peccatis diligentiam, nec in detestandis dolorem poenitenti omnino defuisse, absolvi poterit.* Ergo, semper ac confessario positive non innotescit, poenitenti omnino defuisse dolorem, ipsum absolvere potest. — Hinc auctor supra citatus (*Istruz. per li novelli Confessori*⁷) cum Esparza^{a)} sic loquitur: *Donde noi fermiamo qui per ultimo una conclusione, la qual'è la chiave di tutta questa materia: non cercarsi altro... per amministrare la penitenza che un giudizio prudente e veramente probabile della disposizione del penitente... Onde..., se le circostanze non fondano un dubbio prudente, ch'egli non sia sufficientemente disposto, non dee il confessore inquietare se stesso nè il penitente per averne l'evidenza che non è possibile*^{b)}. Et huic conducit textus in cap. *A nobis 28, de sent. excom.*, ubi dicitur: *Judicium Dei veritati, quae non fallit nec fallitur, semper innititur; iudicium autem Ecclesiae nonnunquam opinionem sequitur, quam et fallere saepe contingit et falli.*

462. - Certum est 2°. et commune apud omnes, quod possit confessarius differre absolutionem poenitenti etiam disposito, et etiam sine ejus consensu^{a)}, semper ac

Absolutio quandoque potest differri etiam disposito.

¹ Lib. 2, seu epist. 55, ad inquisit. Januarii, cap. 19, n. 35; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 221 et seq. —

² Tract. 6, cap. 5, num. 66 et 67. — ³ 1^a 2^{ae}, qu. 91, art. 3,

ad 3. — ⁴ 2^a 2^{ae}, qu. 47, art. 9, ad 2. — ⁵ Disp. 32, sect. 2, n. 1. — ⁶ De Sacr. Poenit., n. 60. — ⁷ Is est *Giordanini*, part. 1, cap. 15, n. 360.

461. - ^{a)} Esparza, *Curs. theol., lib. 10, qu. 88, ad 3*, ab auctore adducitur pro quadam asserti ratione, quae hic a S. Alphonso omittitur, nimirum confessionem esse actum proprium hominis christiani, qua christianus est et ex fidei lumine operatur.

^{b)} Quod latine sic vertitur: « Ex his tandem deducimus hanc conclusionem quae est clavis totius hujus argumenti: ad ministrandam poenitentiam, nil aliud requiri quam prudens et vere probabile iudicium de di-

spositione poenitentis. Unde, si circumstantiae non ingerunt prudens dubium de insufficienti ejus dispositione, confessarius nec se ipsum nec illum perturbare debet ut evidenciam consequatur, quod possibile non est ».

462. - ^{a)} Holzmann, Roncaglia, Croix, Suarez, Sà nullam faciunt mentionem de poenitentis consensu; unde S. Alphonsus cum Cardenas colligit non esse (juxta hos auctores) necessarium hujusmodi consensum. — Sanchez vero dicit differri posse absolutionem,

prudenter judicet dilationem esse utilem ejus emendationi. Ita Salmant.¹, Lugo², Holzmann³, Roncaglia⁴, Croix⁵, Viva⁶; Cardenas⁷ cum Suarez, Sà, Sanchez et aliis passim, contra paucos. — Ratio, quia poenitens, quamvis habeat jus ad absolutionem ratione confessionis peractae, non tamen habet jus ut statim absolvatur. Confessarius enim, cui non solum iudicis, sed etiam medici competit munus, bene potest, immo meo iudicio (ut supra dixi) tenetur differre absolutionem, quando iudicat tale remedium esse necessario utile saluti sui poenitentis.

463. — Magnum Dubium quod vertit est: *An hoc remedium dilatae absolutionis saepius expediat adhibere vel ne poenitenti jam sufficienter disposito ad absolutionem sine ejus consensu?*

Commune est apud doctores nullo modo expedire absolutionem differre, quando dilatio magis obfutura quam profutura censetur. Ita Viva⁸ et Salmant.⁹, Lugo¹⁰, Sanchez¹¹ et Mazzotta¹² cum aliis communiter. — Idem dicendum, cum ex dilatione absolutionis poenitens pateatur notam infamiae^a). Ita Croix¹³ et Mazzotta¹⁴; cum Sanchez, Palao, Tour-

nely^b), Concina^b), Anacleto, Laymann, Bonacina, Holzmann, Sporer et aliis, quos attulimus n. 455, v. *Communiter*.

Extra autem hos casus sentit Hurtadus^c), semper expedire differre absolutionem consuetudinariis. Immo Concina¹⁵, ac Juenin¹⁶ et Merbesius¹⁷ dicunt tale remedium ipsis esse necessarium ut ipsi operibus suam conversionem comprobent. — Quinimmo Juenin¹⁸ sic rigidissime loquitur: *Qui mortaliter peccarunt ex consuetudine non debent absolvi, nisi multo, ad viri prudentis iudicium, tempore conversionem operibus probaverint... Toti... antiquitati persuasum fuit contritionem non esse diei unius opus, sed multorum mensium, immo et nonnunquam annorum*. Et¹⁹ addit hoc servandum esse^d), etiamsi poenitens semel patriverit aliquod enorme peccatum, ut perjurium, adulterium, homicidium et similia. Loquens vero de peccatore habituato, inquit nunquam ipsum censi dispositum ad absolutionem, nisi diu conversionem per emendationem probaverit.

Alii vero, ut Busenbaum (infra, n. 603, ad 1.), Viva^e), Dicastillus^f), Croix^g), Salmant.^g), etc., dicunt raro expedire

Opiniones auctorum extra hos casus.

Non differenda si dilatio potius sit obfutura.

Item, si afferat infamiam.

¹ Tr. 6, cap. 5, n. 68. — ² Disp. 14, n. 169 et seqq. — ³ De Poenit., num. 587. — ⁴ Qu. 5, cap. 4, qu. 5, resp. 1. — ⁵ Lib. 6, part. 2, num. 1764. — ⁶ In prop. 60 Innoc. XI, n. 13. — ⁷ In prop. 60, diss. 39, num. 26. — *Suar.*, disp. 32, sect. 2, i. f. — *Sà*, v. *Absolutio*, n. 12 (edit. genuin., n. 13). — *Sanch.*, Decal., lib. 2, cap. 32, n. 45. — ⁸ Loc. cit., n. 9. — ⁹ Tr. 6, cap. 5, n. 67. — ¹⁰ Disp. 14, n. 168. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Tr. 6, disp. 2, qu. 4, cap. 3, § 3, v. *Infers 1*. — ¹³ Lib. 6, part. 2, num. 1764. — ¹⁴ Loc. cit., v. *Infers 2*. — *Sanch.*, Decal., lib. 1, cap. 8, num. 3. — *Palao*, tr. 2,

disp. 2, punct. 9, § 3, n. 8 et 13. — *Anacl.*, tr. 14, dist. 8, num. 46. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 9. — *Bonac.*, de Matr., qu. 4, punct. 14, num. 11. — *Holzm.*, de Poenit., num. 580, v. *Dixi*. — *Spor.*, part. 3, cap. 2, num. 326. — ¹⁵ Lib. 2, diss. 3, cap. 10, num. 19. — ¹⁶ Comment. de Sacram., diss. 6, qu. 7, cap. 4, artic. 7, concl. — ¹⁷ De Poenit., qu. 48, cas. 5, v. *Ista sanctissimi*, et reg. 3. — ¹⁸ Loc. cit., art. 7, init., et num. 1, i. f. — ¹⁹ Instit., de Poenit., qu. 6, cap. 5, art. 2, concl. 2. — *Juen.*, Comment. de Sacram., loc. cit., art. 7.

si « poenitens id non multum aegre ferat ». — Salmant., Lugo et Viva expresse negant requiri consensum.

463. — ^a) Aliqui auctores hic citati insinuant tantum absolutionem tunc esse differendam, negando urgere eo casu obligationem deserendi statim occasionem, uti S. Alphonsus, n. 455, citavit.

^b) Contin. Tournely, *de Pecc.*, part. 1, cap. 2, *Append.*, reg. 3, id sane docet, nisi tamen poenitens adhibitis jam mediis, semper relabatur; tunc enim deneganda est ei absolutio donec occasionem dimiserit, « etiamsi ab ea recedere nequeat sine bonorum, famae et status jactura ». — Concina, *lib. 1, diss. 3, cap. 2, § 4, n. 27*, negat obligationem esse eo casu deserendi occasionem; si tamen (n. 28) media praescripta poenitens neglexerit, neganda est eidem absolutio.

^c) Scilicet Thomas Hurtadus, *tr. 1, cap. 6, resol. 21, n. 206*, absolute haec docet, neque ullam restrictionem apponit suae doctrinae, neque casus commemorat quos hucusque S. Alphonsus exposuit, et in quibus absolutionem differri non expedit.

^d) Scilicet, ait Juenin: « Statim post confessionem absolvi non debent *ordinarie*, si debito tempore ad viri prudentis iudicium oratione aliisque pietatis operibus contritionem obtinere non curaverint ».

^e) Viva, *in prop. 60 Innoc. XI, n. 13*, negat expedire absolutionem differre poenitenti invito.

^f) Dicastillus, *disp. 10, dub. 29, n. 575*, ita plane docet, « nisi forte (ut addit, n. 578) quando per breve tempus differatur absolutio ».

^g) Croix, *loc. cit.*, num. 1768, negat expe-

quod poenitenti disposito differatur absolutio.

Melius dicendum quod certa regula in hoc statui non potest; sed confessarius ex circumstantiis occurrentibus se dirigere debet, et postquam Deo se commendavit, ut erit a Deo inspiratus absolutionem differat vel impertiatur. — Unde sapienter episcopi Belgii, Bruxellis congregati, in decreto ad suos, anno 1697, sic statuerunt: *Confessarius a quibusvis peccatoribus gravibus, etiam recidivis, stata lege non exigat ut per notabile tempus praevis exercuerint opera poenitentiae; sed cum SS. Patribus expendat, Deum in conversione peccatoris non tam considerare mensuram temporis quam doloris.* Vide apud Croix ¹.

Ut autem hic meum proferam iudicium, dico quod si poenitens relapsus sit ob causam seu fragilitatem *intrinsecam* (ut accedit in peccatis pollutionis, delectationis morosae, odii, blasphemiae et similium), raro puto differendam esse absolutionem recidivo sufficienter disposito per signum extraordinarium. — Et casu quo dilatio videtur expedire (quidquid dicant Juenin et Merbesius, requirentes dilationem per menses et annos), verius dicendum absolutionem non differri debere plus quam ad octo vel ad decem dies; prout dicitur ab auctore libelli cui titulus: *Istruz. per li confessori di terre e villaggi* ², approbati Neapoli a doctissimo et illustrissimo episcopo D. Julio Torni

(ibique citatur ^h) Ludovicus Habert), et ab alio auctore jam citato libri *Istruz. per li novelli Confessori* ³. Hi censent dilationem mensis esse excessivam et periculosam; quia post tantum temporis difficile poenitentes redibunt. Et huic favet noster Summus Pontifex Benedictus XIV in sua epistola encyclica quae incipit: *Apostolica*, ubi alloquens confessarios qui ex justa causa differunt poenitentibus absolutionem, sic hortatur: *Illos ut quantocius revertantur invitent; atque animos addant, ut ante reditum ea omnia quae illis agenda praescribuntur rite perficiant: ex quo fiet ut ad sacramentale forum regressi, absolutionis beneficio donentur.* Ad summum dico absolutionem differendam usque ad quindecim dies.

Ad summum, usque ad quindecim dies.

Dixi 1°. Si poenitens sit relapsus ex causa *intrinseca*. — Nam si reinciderit ex occasione *extrinseca*, dico absolutionem omnino differendam esse usquedum tollatur occasio, si sit *voluntaria*; si vero *necessaria*, donec periculum recidendi ex proximo fiat remotum. Et ad hoc, ordinarie loquendo, certe non sufficiet dilatio decem vel quindecim dierum. (Vide quae diximus de hoc puncto supra, *num. 452, Quaest. 3.*)

Relapso ex occasione extrinseca, differenda.

Dixi 2°. *Raro*. — Nam regulariter censeo non discedendum a sententia communi, quam tradunt Sanchez ⁱ), Laymann ^j), Lugo ^k), Filliuccius ^l), Abelly ^m), Dicastillus ⁿ), Navarrus ^o), Croix ^p cum communi (ut asserit), Salmant. ^q, Sporer ^m),

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1823. — Juen., Comment. de Sacr., loc. cit. — Merbes., loc. cit., reg. 3. — ² Is est Jorio, cap. 1, § 4, init. — ³ Part. 1, cap. 9, n. 215. — Bened. XIV, encycl.

Apostolica, de die 26 Junii 1749, § 22. — ⁴ Disp. 14, n. 166. — ⁵ Tr. 7, Instruct., cap. 3, v. *Dico secundo*. — ⁶ Disp. 10, dub. 29, n. 578. — ⁷ Loc. cit., n. 1822. — ⁸ Tr. 6, cap. 5, n. 68.

dire semper, quia saepe plus juvat absolutio, et concludit: «Unusquisque secundum lumen sibi datum, Poenitentiae administret sacramentum». — Salmant., *tr. 6, cap. 5, n. 68*, fatentur nihil certi determinari posse abstrahendo a circumstantiis; et probant magis saepius prodesse frequentiam confessionis et frequens absolutionis beneficium.

^h) Habert citatur quidem a Jorio; sed, *Prax. Sacr. Poenit., tr. 4, v. Illi vero*, ita rem explicat, ut ejus opinio eodem recidere videatur ac sententia Merbesii.

ⁱ) Sanchez, *Decal., lib. 2, cap. 32, n. 45*, dicit hunc posse adhuc in rigore absolvi; posse tamen differri absolutionem, si id poenitens non aegre ferat et putetur profuturum.

^j) Laymann, *lib. 5, tr. 6, cap. 4, n. 10*, id concedit bis vel ter tantum, si poenitens nullum emendationis conatum adhibuerit.

^k) Abelly, *de Poenit., sect. 20, num. 3*, ita sane docet; sed *n. 4*, addit non esse attendendum solum quod absolute fieri possit, sed quid poenitenti expediat, num scilicet frequens absolutio sit ei nociva, an vero sit potius remedium.

^l) Navarrus, *Man., cap. 3, n. 21*, loquitur de iis qui ex occasione necessaria peccant, quos dicit posse absolvi toties quoties; ipse tamen (addit) non absolveret si animadvertet post repetitas confessiones nullam fuisse emendationem neque ejusdem inchoationem.

^m) Sporer, *part. 3, cap. 2, n. 330*, con-

S. Doctor distinguit: relapso ex fragilitate intrinseca sed disposito, raro differenda.

Si differatur, non ultra decem dies.

Toletus¹, nempe non esse differendam absolutionem poenitenti qui relapsus est ex *intrinseca* fragilitate; quia in tali poenitente magis sperandum profuturam fore gratiam sacramenti quam dilationem absolutionis.

Objectio. **464.** — Sed dices: Cur differenda est absolutio poenitenti qui est in occasione extrinseca, et non illi qui relapsus est ex prava consuetudine, cum eodem modo impellat ad peccandum occasio extrinseca ac prava consuetudo?

Objectioni
satisfit.

Respondetur: Alio quidem longe diverso modo ad peccatum impellit occasio extrinseca quam pravus habitus. — *Occasio* enim per objecti praesentiam, quae vividas excitat cogitationes, vehementer movet sensus pronos ad peccandum, affectumque ad peccatum reddit intensiorem. Et ideo poenitens maximam sibi vim inferre debet, non solum ad superandam tentationem; sed etiam ad conandum ut periculum, per fugam familiaritatis cum persona complicitis, ex proximo fiat remotum. — *Prava* autem *consuetudo*, cum non habeat objectum extrinsecum praesens, non ita utique sicut occasio ad peccandum impellit; unde fit ut poenitens minorem vim sibi inferre debeat ad abstinendum a peccato. Praeterea, cum pravus habitus sit quid intrinsecum et inseparabile a persona, extirpatio habitus minus quam remotio occasionis pendet a propria voluntate; et ideo magis sperandum quod Deus bonam voluntatem per majora auxilia adjuvabit ad perseverandum.

His positis, imprudenter agit confessarius, si absolvit eum qui est in *occasione extrinseca*, saltem antequam experiatur quod ille per fugam reddat periculum remotum. Nam alias eum relinquit in probabili periculo infringendi propositum; eo quod talis poenitens post obtentam absolutionem facile negliget fugam necessario adhibendam, et sic sine dubio relabetur.

E converso, prudenter absolvitur recidivus ex causa intrinseca, si vere est dispositus per signum extraordinarium doloris. Quia periculum in eo infringendi propositum est magis remotum: cum ex una parte, non adsit causa extrinseca ad peccatum impellens; et ex alia, majora Deus praebebit auxilia poenitenti ad extirpandum pravum habitum, qui ipsi nolenti ac detestanti inest. Hinc magis sperandum, quod ille emendabitur per auxilium gratiae in sacramento susceptae, quam per dilationem absolutionis. — *Saepe juvat*, ait doctus Pater Lacroix, qui egregie tractat de hoc sacramento Poenitentiae, (relapsis) *absolutio... tum ob auxilia gratiae quae confert sacramentum, et quibus potest melius muniri absolutus; tum quia pia exercitia ab efficacia sacramenti habebunt majorem vim, eruntque Deo gratiora et efficaciora, utpote facta ab amico Dei, et ex Christi institutione inerit eis major vis satisfactoria; tum etiam quia spes est usurum ferventius mediis praescriptis: nam dilatio multos offendit, qui non redeunt, sed redduntur obdurati*. Idque expresse approbatur a D. Thoma², ubi inquit: *Dicendum quod majus remedium praebetur contra peccata vitanda ex gratia, quam ex assuetudine nostrorum operum*. Hinc recte dicunt Salmant.³: *Cur de peccatore... non habente gratiam... ante... absolutionem, quam de... constituto in amicitia Dei per absolutionem... melius sperandum est?* — Et praesertim quoad peccatum pollutionis, Toletus⁴ sic inquit: *Vix puto esse aliud efficax remedium, nisi frequentissimam confessionem cum uno eodemque confessario...: est enim hoc sacramentum maximum fraenum; etⁿ⁾ qui hoc non utitur, non sibi promittat emendationem, nisi per miraculum*. Hocque remedio frequentis confessionis pro recidentibus in tale vitium legimus D. Philippum Nerium maxime usum fuisse. — Et huic doctrinae

¹ Lib. 5, cap. 13, n. 6. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 1768.
— ² Suppl., qu. 25, art. 1, ad 4. — ³ Tr. 6, cap. 5, n. 68,

i. f. — ⁴ Lib. 5, cap. 13, num. 6. — *S. Philipp. Neri*, cfr. Bacci, Vita di S. Filippo, lib. 2, cap. 6, n. 2.

cordat; sed n. 332, limitat: Nisi post plures confessiones nulla foret emendatio; quo casu requirit signa specialia, qualia nunquam ante poenitens exhibuerit.

ⁿ⁾ Verba: *Et qui hoc non utitur non sibi promittat emendationem, nisi per miraculum*, tribuuntur Toletio a Sporer, sed non sunt illius auctoris.

alludit id quod habetur in Rituali Romano¹, ubi: *In peccata facile recidentibus utilissimum fuerit consulere, ut saepe... confiteantur, et si expediat, communicent.* Ergo Rituale, dum dicit remedium frequentis confessionis utilissimum esse facile recidentibus in peccata, supponit pravam habitum ab eis non adhuc esse avulsum; sed, hoc non obstante, docet gratiam sacramenti multum conferre ad emendationem.

Quidam rigiditatibus addicti, qui per unicum rigoris tramitem animas conducunt, nimis generaliter loquentes, asserunt omnes recidivos perversiores fieri, cum absolvuntur antequam emendantur. Sed hos magistros meos rogarem: numquid recidivi, cum sine absolutione dimittuntur, gratia sacramenti carentes, omnes validiores fiunt et emendantur? Quot miseros ipse cognovi, qui ob denegatam absolutionem se dejecerunt in desperationem, et per plures annos a sacramentis aversi aberrarunt? — Caeterum unusquisque in hoc puncto impertiendae vel differendae absolutionis dirigere se debet juxta lumen a Deo sibi donatum. Hoc certum est, quod in hac materia tam errant qui aequo sunt faciliores, quam qui aequo rigidiores sunt

in absolvendo. Utrumque extremum perniciosum: multi enim confessarii, ob nimiam facilitatem absolvendi, in causa sunt ut plures animae in perditionem abeant; sed alii, ob nimiam rigiditatem, non minoris sunt detrimenti. Unde haud scio utrum confessario minori scrupulo debeat esse indispositos absolvere, quam dispositos dimittere.

Tandem, ut meae conscientiae dictamen exponam, sic concludo: Aliquando poterit alicui recidivo prodesse dilatio absolutionis. Semper quidem proderit deterere hujusmodi relapsos ex intrinseca fragilitate, negationem absolutionis minando. Ordinarie vero loquendo, magis proderit eis absolutionem impertiri, cum dispositi accedunt per signum extraordinarium doloris. Utinam dico, et omnes confessarii absolverent recidivos tum solum, cum signa extraordinaria illi afferunt! Sed, quod dolendum est, maxima pars confessariorum undique, nullo prorsus signo extraordinario exhibito, indiscriminatim, sine ulla admonitione nulloque praestito remedio, hujusmodi relapsis semper absolutionem impertiuntur: et hoc est unde ruina tot animarum emanat.

DUBIUM III.

Qualis Confessio requiratur.

ARTICULUS I.

AN DEBEAT ESSE INTEGRA MATERIALITER.

465. *Quae sit integritas materialis.* — 466. *Quantum extendatur numerus, dicendo plus minus. Et quomodo exquirendus numerus in consuetudinario.* — 467. *An sint necessario explicandae circumstantiae aggravantes.* — 468. *Qu. 1. Quot sententiae sint in hac quaestione. An in furto explicanda sit quantitas (Vide hic in fine.).* — 469. *Qu. 2. Dub. 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus.* — 470. *Dub. 2. An in peccato incestus cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis.* — 471. *Plura notanda circa examen conscientiae et integritatem confessionis.* — 472. *An peccata mortalia dubia necessario sint confitenda.* — 473. *Dub. 1. An teneamur confiteri mortalia positive dubia.* — 474. *Dub. 2. An, mortalia negative dubia.* — 475. *Quid, si quis velit Eucharistiam recipere.* — 476. *Quid, si quis sit scrupulosus vel timoratae conscientiae.* — 477. *Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud sit confessus.* — 478. *Dub. 4. An qui confessus est mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoscit. Quid, si poenitens post confessionem sciat materiam sui peccati fuisse gravem, sed ipse nullo modo id noverit tempore quo peccatum commisit.*

Requiri-
tur integri-
tas materia-
lis.

465. — « Resp. Ad confessionem, per se
« et ordinarie, requiritur integritas mate-
« rialis, sita in eo ut, postquam diligen-
« tius te excusseris et conscientiae tuae

« sinus et latebras (ita loquitur Tridenti-
« num²) exploraveris, confitearis omnia
« mortalia memoriae occurrentia nondum
« confessa, eorumque numerum et circum-

¹ Ordo administr. Poenit., n. 19, v. *Quare curet.* —

² Sess. 14, de Poenit., cap. 5.

Vitandus
nimius ri-
gor, vitan-
da nimia
benignitas.

« stantias quae speciem mutant. — Patet
« ex Tridentino¹, et est certum. Ratio,
« quia alias nec iudicium sacramentale
« recte administrari, nec aequitas in poe-
« nis statuendis servari potest.

Per se et
ordinarie.

« Dicitur 1°. *Per se et ordinarie*: quia
« per accidens et extraordinarie sufficit
« integritas formalis. Vide Dub. seq.

Explican-
dus nume-
rus quan-
tum fieri po-
test.

466. — « Dicitur 2°. *Numerum*, intellige
« certum: qui si non constet, dic proba-
« bilem, addendo *plus minus*. Quod si dein-
« de deprehendas te errasse, non teneris
« iterum confiteri, nisi notabiliter fuerit
« major. — Fagundez, Sanchez^{a)}, Hurta-
« dus; contra Reginaldum^{b)}, Filliuccium
« et Sà, qui dicunt verba illa *plus minus*
« tantum extendi ad unum vel duo supra
« numerum indicatum ».

Lugo², Cabassutius³, Tamburinius et
Roncaglia dicunt illud plus minus sic su-
mi: circa ter, intelligi bis vel quater: cir-
ca decem, intelligi 8 vel 12: circa triginta,
27 vel 33: circa centum, 95 et 105: circa
mille, 950 et 1050^{c)}.

« Sed quamvis hoc sit verum in nu-
« mero parvo, denario v. gr.; non tamen
« in aliis, v. gr. centenario, millenario, etc.,
« quia verba illa non habent sensum ab-
« solutum, sed respectivum ad numerum
« cui adduntur. Qui quanto fuerit major,
« tanto etiam major verbis illis intellige-
« tur, dummodo tamen sit parvus respectu
« alterius cui adjungitur: quod prudentis
« arbitrio aestimandum est. Ita Diana⁴,
« ex Navarro^{d)}, etc.; item card. de Lugo⁵.

¹ Sess. 14, de Poenit., cap. 5. — *Fagundez*, de 2. praec. Eccl., lib. 3, cap. 4, n. 9. — *Gasp. Hurt.*, disp. 9, diff. 5. — *Fill.*, tr. 7, cap. 4, n. 82. — *Sà*, v. *Confessio*, n. 32 (in edit. genuina, n. 33). — ² Disp. 16, n. 96 et 97. — ³ Lib. 3, cap. 10, n. 8. — *Tambur.*, Method. Confess., lib. 2, cap. 1, n. 23. — *Roncaglia*, tr. 19, qu. 3, cap. 2, qu. 4. — ⁴ Part. 3, tr. 4, resol. 94. — ⁵ Disp. 16, n. 94, 96 et 97. — ⁶ Tr. 7, n. 82. —

« — Quod si autem nec probabilis haberi
« potest, dicenda est consuetudo peccandi,
« tempus et frequentia in die, septimana,
« mense vel anno. Vide Filliuccium⁶, Dia-
« na⁷, Gasp. Hurtadum⁸, card. Lugo⁹ ».

Bene hic advertit Sporer¹⁰, confessa-
rium non debere esse nimis anxium circa
exquirendum numerum peccatorum in
poenitente consuetudinario, quia saepe est
impossibile talem numerum certum ha-
bere: plures enim ad importunitatem con-
fessarii solum divinando respondent cen-
ties, millies; sed quis prudens eis fidem
praestabit? — Unde melius faciet confes-
sarius, si diligenter statum conscientiae
exquirat, et exinde interrogando poeni-
tentem de lapsibus plus minusve in die,
vel hebdomada, vel mense, saltem in con-
fuso numerum peccatorum apprehendat
durante consuetudine commissorum; quin
certum iudicium faciat cum periculo er-
randi.

Quomodo
agendum
cum consue-
tudinariis.

467. — « Dicitur 3°. *Quae speciem mu-*
« *tant*. Quia, etsi probabile sit quod do-
« cent Suarez, Coninck et alii, etiam eas
« quae notabiliter *in eadem specie* aggra-
« vant (hoc est, quae juxta cujusque con-
« scientiam excedunt ordinarium peccandi
« modum) esse explicandas, ob rationem
« allatam in responsione: *contraria* tamen
« sententia, quam ex D. Thoma, Silvestro,
« Navarro, docent Vasquez, Reginaldus,
« Bonacina, Lugo¹¹, etiam probabilis est
« et tuta: — saltem si *excipias* 1°. Gradus
« consanguinitatis in incestu. 2°. Quantita-

Explican-
dae circum-
stantiae
speciem
mutantes.

Quid de
circumstan-
tiis aggra-
vantibus.

⁷ Part. 3, tr. 4, resol. 89. — ⁸ Disp. 9, diff. 5. — ⁹ Disp. 16, n. 574. — ¹⁰ Part. 3, cap. 3, n. 451. — *Suar.*, disp. 22, sect. 3, n. 5. — *Coninck*, disp. 7, dub. 3, n. 13. — *D. Thom.*, in 4, dist. 16, qu. 3, art. 2, solut. 5. — *Silvest.*, v. *Confessio* I, qu. 9. — *Navar.*, Man., cap. 6, n. 6. — *Vasq.*, qu. 91, art. 1, dub. 2, n. 6. — *Regin.*, lib. 6, n. 135. — *Bonac.*, de Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 3, diff. 3, n. 5. — ¹¹ Disp. 16, sect. 3.

466. — ^{a)} Joannes Sanchez, *Select. disp.* 2, n. 13, dicit istud plus minusve extendi « usque ad duo vel tria », tantum, quia tunc error non est notabilis.

^{b)} Reginaldus, *lib. 6, n. 126*, quidquid dicat Busenbaum, non restringit ad duo vel tria; immo dicit eum qui confessus fuerit se decies peccasse, et postea inveniet fuisse vicies, teneri supplere; secus, si invenerit fuisse duodecies. — Et similiter Filliuccius et Sà minime restringunt ad duo, quamvis exemplum afferant hujus numeri.

^{c)} Non omnes auctores hic allegati singula haec exempla proponunt. Praeterea Lugo ait centum plus minusve, comprehendere centum et decem; quod recte in secunda operis editione retulerat S. Doctor. — Cabassutius autem et Roncaglia ajunt triginta comprehendere etiam triginta quatuor.

^{d)} Navarrus, *in cap. Consideret, de poenit., dist. 5, n. 42*, haec scribit: « Non oportet confitentem nimium esse anxium in exacte confitendo numero; sed sufficit bona fide exprimere certum, si recolit; alioqui, verisimile,

« tem furti, injuriae, etc., quae egent satisfactione. 3°. Quando uno actu plures sunt occisi vel infamati, vel apud plures. 4°. Odium diuturnum; quia tunc solent plures actus fieri. Vide Reginaldum¹ ». [Odium diuturnum, sicut etiam concupiscentia carnalis in mulierem, necessario sunt exprimenda in confessione, non tam ratione circumstantiae aggravantis, quam propter numerum peccatorum quae in illa diuturna mora replicantur; ut dicunt Salmant.² et alii communissime: vide dicta *Lib. V, de Peccat., num. 37, ad 1*]. 5°. Peccatum inter confessarium et poenitentem. Vide Filliuccium³. 6°. Si circumstantia invehit censuram vel reservationem; vel ad necessariam poenitentis directionem a confessario prudenter interrogetur ».

468. - Quaeritur 1°. *An circumstantiae peccatorum mortalium notabiliter aggravantes sint necessario confitendae?* — Ad sunt tres sententiae, omnes valde probabiles.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Suarez⁴, Sotus⁵, Sanchez⁶, Gonet⁷, Juenin⁸, Genettus⁹, Concina¹⁰, Croix^{a)}, Antoine¹¹, Wigandt¹². Item Estius, Canus, Henriquez, Fagundez, apud Salmant.¹³; et Alensis, Silvius, Cajetanus, Major, Coninck et alii, apud Diana¹⁴. — Probatur 1°. ex Rituali Romano¹⁵, ubi dicitur: *Si poenitens numerum, et species, et circumstan-*

tias... explicatu necessarias non expresserit, eum sacerdos... interroget. Ergo non solum sunt explicandae circumstantiae speciem mutant, sed etiam notabiliter aggravantes; hoc enim significant verba illa *species et circumstantias*. Id confirmatur ex Catechismo Romano¹⁶, ubi dicitur circa mortalia explicandas esse circumstantias *quae pravitatem valde augent vel minuunt*. Probatur 2°. ratione: quia eadem ratio, quae suadet circumstantias speciem mutant, esse confitendas, urget etiam pro circumstantiis notabiliter aggravantibus; cum utraque iudicium confessarii notabiliter mutant. — Nec offitit quod Tridentinum¹⁷ tantum primas docuerit confitendas. Nam respondet Pater Suarez quod concilium tantum voluit definire id quod certum erat; hanc vero quaestionem in opinione theologorum indecisam reliquit.

Secunda sententia, quam tenet Sporer¹⁸, citans pro se Laymann et Suarez^{b)}, adhaeretque Busenbaum, dicit necessario esse confitendam circumstantiam *quid*, quae scilicet attingit integritatem substantialem peccati in individuo, prout est quantitas furti. — Ratio, quia alias confessarius non poterit efformare debitum iudicium de substantia peccati.

Tertia sententia, mihi probabilior, negat esse obligationem confitendi circumstantias aggravantes. Et hanc tenent S. An-

Valde probabiliter sola circumstantia *quid*.

Probabilius non necessario explicandae.

¹ Lib. 6, n. 137. — ² Tr. 6, cap. 8, n. 14. — ³ Tr. 10, part. 2, cap. 5, num. 187, v. *Si vero extra*. — ⁴ Disp. 22, sect. 3, n. 5. — ⁵ In 4, dist. 18, qu. 2, art. 4, concl. 6 et 7. — ⁶ Decal., lib. 4, cap. 11, n. 24; cfr. lib. 2, cap. 32, n. 39. — ⁷ Man., tr. 5, cap. 5, § 4, v. *Haec duo sunt*. — ⁸ Instit., de Poenit., qu. 4, cap. 4, art. 2, § 2. — ⁹ De Poenit., cap. 6, qu. 3. — ¹⁰ Lib. 1, diss. 4, cap. 6. — ¹¹ Cap. 1, art. 2, qu. 3, resp. 3. — ¹² Tr. 3, n. 26, resp. 2. — ¹³ Estius, in 4, dist. 17, § 9. — ¹⁴ Canus, Relect. de Poenit., part. 6, v. *At contra viri* et seqq. — ¹⁵ Henric., lib. 5, cap. 7, num. 4. — ¹⁶ Fagund., de

²⁰ praec. Eccl., lib. 4, cap. 2, a num. 10. — ¹⁸ Tr. 6, cap. 8, num. 16. — ¹⁹ Alens., part. 4, qu. 18, membr. 4, art. 3, § 2. — ²⁰ Silvius, Suppl., qu. 9, art. 2, qu. 1, v. *Opinio quae dicitur*. — ²¹ Cajetan., Sum., v. *Confessio sacramentalis*, condit. 15. — ²² Major, in 4, dist. 17, qu. 4. — ²³ Coninck, disp. 7, dub. 3, num. 13. — ²⁴ Part. 1, tr. 7, resol. 1. — ²⁵ Ordo administr. Sacram. Poenit., v. *Si poenitens*. — ²⁶ De Sacram. Poenit., n. 47. — ²⁷ Sess. 14, de Poenit., cap. 5. — ²⁸ Suar., loc. cit., n. 7. — ²⁹ Part. 3, cap. 3, num. 410. — ³⁰ Laym., lib. 1, tr. 2, cap. 10, num. 3.

puta viginti plus minus duo, vel centum plus minus decem ». Ex quibus verbis Diana colligit suam generalem regulam.

468. - ^{a)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 977 bis*, ait utramque sententiam fulciri rationibus gravibus; sed rationes pro affirmativa graviores videri. Et *n. 975*, jam dixerat: « Utrunque ferme aequae probabiliter » disputari. — Pari-ter Henriquez et Silvius (edit. Venet. 1726), quamvis sententiam affirmantem probabilior-rem appellent; at sane probabilem (quin etiam valde probabilem et in quibusdam casibus in praxim reduci posse, ut ait Henric.) contra-

riam existimant. Silvius tamen in prioribus editionibus, ut est apud me edit. Antverpien. 1622, *loc. cit.*, v. *De circumstantiis*, scribebat: « Verius videtur etiam illas quae notabiliter aggravantes esse necessario confitendas ». Neque ullum iudicium profert de probabilitate contrariae opinionis. — Praeterea Concina et Antoine dicunt confitendas circumstantias mortaliter aggravantes; quod et Genettus videtur significare per circumstantias notabiliter aggravantes, « quaeque tribuunt illis [peccatis] malitiam quasi alterius speciei ».

^{b)} Suarez, *disp. 22, sect. 3 et sect. 4*, non

Notabili-ter aggra-vantes val-de probabi-liter expli-candae.

toninus¹, S. Bernardinus Senensis², S. Bonaventura³, Scotus⁴; Cabassutius⁵ (asserens hanc esse graviolem et communio-rem) cum Paludano, Navarro^{c)}, Vasquez, Valentia, etc.; Palaus⁶, Bonacina⁷, Toletus⁸, Holzmann⁹, Salmant.¹⁰, Roncaglia¹¹ (qui a prima sententia se revocavit); Lugo¹² cum Scoto, Navarro^{c)}, Gabriele^{d)}, Adriano, Reginaldo. Et probabilem putant Suarez¹³, Abelly¹⁴, et plurimi alii cum Diana^{e)}.

Probatur
ex D. Tho-
ma.

Probatur 1°. ex D. Thoma¹⁵, qui sua auctoritate magnum quidem pondus huic sententiae praestitit; oportet autem hic ejus textum integrum transcribere, ut pateat S. Doctorem pro hac sententia certe fuisse. Ibi sic docet: *Quidam enim dicunt quod omnes circumstantiae quae aliquam notabilem quantitatem peccato addunt confiteri necessitatis est, si memoriae occurrant. Alii vero dicunt quod non sint de necessitate confitendae nisi circumstantiae quae ad aliud genus peccati trahunt, et hoc probabilius est; sed addendum est, quae ad aliam speciem mortalis trahunt: cujus ratio est, quod venialia non sunt de necessitate confessionis, sed solum mortalia, quae quantitatem infinitam quodammodo habent; et quia circumstantiae aggravantes quae aliam speciem peccato non tribuunt, vel quae tribuunt quidem, sed non mortalis peccati, non sunt de necessitate confessionis: tamen eadem confiteri perfectionis est, sicut et de venialibus dictum est.* — Communiter conveniunt auctores

D. Thomam in hoc loco nostram sententiam tenuisse; et signanter Canus¹⁶, ubi ait: *B. Thomas... expresse tenet solas circumstantias quae speciem mutant esse confitendas.* Idem sentit S. Antoninus, ut infra videbimus. Idem Sotus apud Juenin¹⁷, ubi dicit: *S. Thomas... sententiam mutasset, si vitam usque ad finem suae Summae perduxisset^{f)}.* Haec tamen prophetia est Patris Soto, non vero sententia D. Thomae.

Attamen Pater Concina¹⁸ aliter explicat praefatum textum: et dicit quod S. Doctor non loquitur ibi de circumstantiis quae adjiciunt malitiam constituentem peccatum mortale, sed de iis quae confinia peccati venialis non transiliunt; idque deducit ex ratione quam S. Thomas ibi subdit: *Cujus ratio est, quod venialia non sunt de necessitate confessionis, sed solum mortalia, quae quantitatem infinitam quodammodo habent.* — At venia tanti viri, non videtur haec interpretatio locum habere. Nam respondetur quod quaestio quae a D. Thoma ibi proponitur, est signanter de circumstantiis quae aliquam notabilem quantitatem peccato addunt. Illud autem notabilem quantitatem non potest quidem intelligi circa peccatum veniale, sed circa mortale. — 1°. Quia nullus unquam de hoc dubitavit; quis enim dixit aut censi potest dixisse circumstantias peccati venialis esse necessario confitendas: cum apud omnes compertum sit ipsa venialia non esse de necessitate confitenda? — 2°. Quia D. Thomas ibi loquitur de circumstantiis

¹ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 7. — ² Tom. 3, tract. Confessionis. — ³ In 4, dist. 17, part. 3, art. 2, qu. 3. — ⁴ In 4, dist. 17, qu. unic., art. 2, (num. 20), v. *Multa autem.* — ⁵ Lib. 3, cap. 10, num. 14. — *Palud.*, in 4, dist. 16, qu. 3, art. 3, (num. 17). — *Vasq.*, qu. 91, art. 1, dub. 2, num. 6. — *Valent.*, in 3^a part., disp. 7, qu. 11, punct. 1, v. *Quinta assertio.* — ⁶ Tr. 23, punct. 9, n. 4. — ⁷ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 3, diff. 3, n. 5. — ⁸ Lib. 3, cap. 7, i. f.

— ⁹ De Poenit., n. 471. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 8, n. 23. — ¹¹ Tr. 19, qu. 3, cap. 2, qu. 6. — ¹² Disp. 16, n. 106 et seqq. — *Scot.*, loc. cit. — *Adrian.*, in 4, de Confess., qu. 4, v. *Venio nunc.* — *Regin.*, lib. 6, num. 135. — ¹³ Disp. 22, sect. 3, n. 4, i. f. — ¹⁴ De Poenit., sect. 14, n. 4, v. *Quaeres.* — ¹⁵ In 4, dist. 16, qu. 3, artic. 2, solut. 5. — ¹⁶ Relect. de Poenit., part. 6, v. *Quibus argumentis.* — ¹⁷ Institut. de Poenit., qu. 4, cap. 4, art. 2, § 2, objic. 2. — ¹⁸ Lib. 1, diss. 4, cap. 6, n. 4.

restringit ad hanc circumstantiam; sed dicit etiam confitendas esse circumstantias aggravantes. — Et Sporer dicit communius doceri quod confitendae sunt tum circumstantia quid tum circumstantiae notabiliter aggravantes.

^{c)} Navarrus, *Man.*, cap. 6, n. 6, concordat per se loquendo; sed in cap. Consideret, de poenit., dist. 5, n. 6, plures exceptiones ponit. — Reginaldus etiam exceptiones affert, sicut et Valentia, Toletus, Holzmann; et idem insinuat Roncaglia.

^{d)} Gabriel Biel, in 4, dist. 17, qu. 1,

art. 2, concl. 4, negat esse necessario confitendas circumstantias quae « non aggravant mortaliter ». Et idem significat S. Antoninus.

^{e)} Scilicet plurimi alii apud Diana, part. 1, tr. 7, resol. 1, sententiam hanc tenent, quam ipse Diana probabilem existimat.

^{f)} Haec sunt Juenini verba; paulo aliter apud ipsum Sotum, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 4, concl. 7, arg. 8: « S. Thomas, licet sic fuerit locutus in 4 cum communi opinione, fortasse in Summa, quae suum erat postremum testamentum, sententiam mutasset ».

quae notabilem quantitatem peccato addunt: haec autem notabilis quantitas necessario debet intelligi de circumstantia peccati mortalis, non autem venialis. Et quod ita sit, clare patet ex ratione illa quam subdit S. Doctor, *quod venialia non sunt de necessitate confessionis*: quae quidem ratio non jam respicit suam principalem sententiam (ut intelligit Pater Concina), nempe quod non oporteat confiteri circumstantias notabiliter aggravantes, utpote quia sunt venialia; sed respicit illud: *Addendum est* (quod immediate praecedit), *quae ad aliam speciem mortalis trahunt*. Quibus verbis aperte D. Thomas significat quod circumstantiae peccati mortalis mutant speciem certe sunt confitendae, quia hae quantitatem infinitam quodammodo habent; non vero circumstantiae peccati venialis, etiamsi sint diversae speciei: et de hoc rationem reddit, *quod venialia non sunt de necessitate confessionis*. Deinde id clarius confirmat addens: *Et quia circumstantiae aggravantes, quae aliam speciem peccato non tribuunt, vel quae tribuunt quidem, sed non (nota) mortalis peccati, non sunt de necessitate confessionis*. Ergo S. Doctor distinguit inter circumstantias quae tribuunt aliam speciem, sed non peccati mortalis: et inter circumstantias quae non tribuunt novam speciem (id est peccati mortalis, ut sine dubio intelligendum; alias comparasset peccatum veniale cum veniali): et utrasque circumstantias dicit non esse necessitate confessionis.

Hinc S. Antoninus¹, D. Thomam sequens, dicit: *Et illas quidem circumstantias quae trahunt peccatum in aliam speciem de necessitate oportet confiteri, secundum Thomam... Alias circumstantias confiteri, cum sint venialia, perfectionis est, et non necessarium*. Deinde, postquam alias species circumstantiarum exposuit, inquit: *Tertiae sunt quae important disconvenientiam ex suppositione, ut furari multum, puta, prout inferius addit, furari cen-*

tum florenos, multo gravius est quam furari unum: et istas, quia peccatum aggravant, confiteri est perfectum...; sed quia non mutant speciem, nec aggravant in infinitum, non est necessarium eas confiteri, secundum Thomam; additque, Petrum de Palude⁸⁾ asserere hanc esse communem sententiam. — Unde concludit S. Archiepiscopus, confitendas tantum circumstantias quae mutant speciem et aggravant in infinitum, adducens exemplum de furto in loco sacro.

Probatur 2°. rationibus. — Ratio 1^a. Quia in Tridentino² sic dicitur: *Eas circumstantias in confessione explicandas... quae speciem peccati mutant: quod sine illis peccata ipsa neque a poenitentibus integre exponantur, nec iudicibus innotescant, et fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte censere possint, et poenam quam oportet pro illis poenitentibus imponere*. Ex quibus verbis videtur non obscure concilium excludere obligationem confitendi alias circumstantias quam mutant speciem: quia has sufficere satis innuit ad hoc ut confessarius rectum efformet iudicium de gravitate criminum et de poena imponenda.

Ratio 2^a. Quia alias poenitentes semper inter angustias fluctuant; cum semper dubitare possent de integritate suarum confessionum in determinando quae circumstantiae sint vel ne notabiliter aggravantes. Et ideo dicit D. Thomas³: *Determinata quantitas peccati non potest sacerdoti innotescere, quia nec ipse peccator scit; unde sufficit quod cognoscat quantitatem quae ex specie peccati consurgit*. — Unde hujus sententiae Lugo assignat rationem a priori, dicens quod Christus nihil aliud praecepit quam confessionem peccatorum: qui autem explicat circumstantias mutant speciem peccati, jam vere confitetur et explicat essentiam peccati, cum peccati quidditas sive essentia tantum sumatur ex ipsius ratione specifica.

Probatur
rationibus.

¹ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 7. — ² Sess. 14, cap. 5. — ³ In 4,

dist. 16, qu. 3, art. 2, solut. 5, ad 2. — Lugo, disp. 16, n. 113.

⁸⁾ Petrus de Palude ita sane refertur a S. Antonino, *loc. cit.*; sed ipse Paludanus, in 4, dist. 16, qu. 3, art. 3, negat quidem cir-

cumstantias aggravantes esse necessario confitendas, non tamen addit hanc esse communem sententiam.

Ratio 3^a. Quia, si teneremur manifestare circumstantias notabiliter aggravantes, teneremur etiam confiteri notabiliter minuentes, nempe si quis peccavit ex ira, metu, intensiori passione, ex inductione aliorum, et similibus: quam obligationem etiam adversarii negant.

Ratio ultima et potior, quam tradunt doctissimus Cabassutius^{h)}, Lugo, Salmant. et Roncaglia, est, quia nemo tenetur servare legem dubiam; ut fuse probatum est in *Moral Systemate* (*Lib. I, n. 58 et seq.*) cum communi doctorum, ex S. Isidoro in cap. *Erit autem, dist. 4*; et cap. *Cum in jure 31, de off. et pot. judic. deleg.*; et ex D. Thoma¹, ubi ait: *Nullus ligatur per praeceptum aliquod, nisi mediante scientia illius praecepti*. Scientia autem, ut certum est apud omnes, et docet idem D. Thomas², est certa notitia alicujus rei. Unde, cum lex confitendi circumstantias aggravantes sit valde dubia, ad illam non tenemur: et ideo (bene ait Lugo) Tridentinum non explicavit hanc obligationem illas confitendi, quia non satis concilium id colligere potuit ex Christi verbis et sacramenti institutione.

Nec obstat 1°. *Rituale Romanum*, dicens esse obligationem confitendi *species et circumstantias... explicatu necessarias*. — Nam resp. quod aliquando etiam adest obligatio confitendi circumstantias notabiliter aggravantes, ut recte dicunt Lugo³ et Salmant.⁴: quando scilicet inducunt censuram vel reservationem; aut quando (ut diximus) confessarius interrogat, putatque necesse id scire ad medicinam vel restitutionem imponendam.

Quoad auctoritatem *Catechismi* oppositam, videtur quod illa nimis probat: nam videtur imponere obligationem explicandi circumstantias, non solum aggravantes, sed etiam minuentes: quod non est credibile. Quis enim unquam dixit quod si

quis confiteretur homicidium, et taceret illud commisisse ex vehementi passione vel in rixa, sacrilegam faceret confessionem? Unde debemus fateri hic mentem Catechismi non satis intelligi.

Non obstat 2°. dicere quod circumstantiae notabiliter aggravantes debeant explicari, ut confessarius debitam poenam imponat. — Nam bene respondet Lugo, in poenitentia injungenda non requiri omnimodam, sed tantum quamdam aequalitatem: quae utique servari potest, si manifestetur species peccati, licet non explicentur circumstantiae aggravantes. Hinc D. Thomas⁵, ubi hanc quidem objectionem sibi efformat, sic respondet: *Sufficit quod (sacerdos) cognoscat quantitatem quae ex specie peccati consurgit*.

Non obstat 3°. dicere quod prima opinio saltem est tutior, et ideo omnino servanda in materia sacramenti, ex propos. 1. damnata ab Innocentio XI. — Nam bene respondent Cardenas⁶ et Croix⁷ quod qui sequitur secundam sententiam non exponit sacramentum periculo nullitatis; cum ad valorem sacramenti sufficiat confessio formaliter integra, quae jam probabiliter habetur in confessione peccatorum, etsi non explicentur circumstantiae aggravantes.

Unde etiam infertur quod quaelibet opinio probabilis negans aliqua peccata differre specie, non subjacet damnationi; quia si forte ante Deum est falsa, nihilominus jam adest confessio formaliter integra. — Hinc probabiliter dicunt S. Antoninus⁸, Lugo⁹; et Salmant.¹⁰ cum Palao et Dicastillo, quod, per se loquendo, poenitens non tenetur quantitatem furti explicare. Dicitur: *per se loquendo*; nam aliunde, quia ut plurimum confessarius inquirere debet de quantitate furti, ad hoc ut sciat quomodo se gerere debeat circa absolutionem impertiendam et obli-

Respondetur objectioni ex poenitentia imponenda.

Respondetur objectioni ex propositione damnata.

Respondetur objectioni ex Rituali et Catechismo.

Lugo, disp. 16, n. 109. — Salmant., tr. 6, cap. 8, n. 25. — Roncaglia, tr. 19, qu. 3, cap. 2, qu. 6. — S. Isidor., cfr. Etymologiar. lib. 5, cap. 21, ap. Migne, Patrol. lat., tom. 82, col. 203. — ¹ De Verit., qu. 17, art. 3, corp. — ² Part. 1, qu. 1, art. 5. — Lugo, disp. 16, n. 109. — ³ Disp. 16, n. 121 et seqq. — ⁴ Tr. 6, cap. 8, n. 12 et 27. — Lugo, loc.

cit., n. 120. — ⁵ In 4, dist. 16, qu. 3, art. 2, solut. 5, ad 2. — ⁶ In propos. 1, diss. 2, n. 107 et 113. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 978. — ⁸ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 7. — ⁹ Disp. 16, n. 121 et 123. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 8, n. 28. Palao, tr. 23, punct. 9, n. 7 (non citatur pro hoc a Salmant.). Dicast., disp. 9, dub. 3, n. 199 et 200 (pariter a Salmant. hic non citatur).

^{h)} Cabassutius, lib. 3, cap. 10, n. 14, rationem istam perspicue insinuat, dicens: «Frustra et indebite requiruntur ad hoc sacra-

mentum, ut necessariae, conditiones, de quibus nullum exstat aut usquam exstitit sive Christi sive Ecclesiae praeceptum».

gationem restitutionis imponendam, ideo ut plurimum tenetur poenitens confiteri in furto circumstantiam quantitatis.

469. - Quaeritur 2°. *Utrum qui commisit incestum explicare debeat qualitatem atque gradum?* — Duo igitur hic vertunt Dubia:

Dubitatur 1°. *An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus?*

Affirmant Lessius ¹, Salmant. ², Roncaglia ³, Croix ^{a)} et alii. — Ratio, quia (ut dicunt), licet omnes incestus eandem reverentiam sanguini debitam offendant, diversa tamen difformitate eam laedit incestus cum consanguineis, quam incestus cum affinibus. Nam inter consanguineos conjunctio provenit ex vinculo intrinseco, id est ab identitate ejusdem sanguinis per generationem accepti; conjunctio autem inter affines provenit ex vinculo extrinseco, nempe ex copula habita cum ipso- rum consanguineis.

Alii tamen probabilius negant differre incestum cum consanguineis ab incestu inter affines; ut Lugo ⁴, Sanchez ⁵; Tamburinius ⁶ cum Megalio, Soto et Cajetano ⁷. — Ratio, quia (ut ait Lugo) materialiter se habet quod conjunctio oriatur ex sanguine aut ex matrimonio; cum ex eodem motivo prohibeatur copula cum consanguineis quam cum affinibus. Et pro hac sententia sine dubio est D. Thomas ⁸, ubi sic docet: *Persona affinis conjungitur aliqui propter personam consanguinitate conjunctam; et ideo, quia unum est propter alterum, ejusdem rationis inconvenientiam facit consanguinitas et affinitas.*

Bene tamen excipiendum puto ince-

stum inter privignum et novercam, interque socerum et nurum ^{b)}; ut dicunt Salmant. ⁹, et indicat Lugo ¹⁰. — Ratio, quia debitum reverentiae, quod est motivum speciale prohibendi congressum parentum cum filiis, est etiam prohibendi copulam inter novercam et privignum, vel socerum et nurum.

Incestus autem cum affinibus, extra primum gradum, commune est inter doctores, esse ejusdem speciei.

470. - Dubitatur 2°. *An in confessione sint explicandi omnes gradus incestus commissi cum consanguineis usque ad quartum gradum?*

Prima sententia affirmat cum Navarro ¹¹; et Angelico ^{a)}, Vasquez ^{a)}, Suarez, etc., apud Salmant. ¹². Ratio, quia est specialis reverentia inter unum gradum consanguinitatis et alium. — Idem tenent Bonacina ¹³ cum Laymann, Coninck, Valentia, sed alia ratione ducti: quia alias non explicaretur substantia sive individuum peccati.

Secunda sententia docet solum incestum cum consanguineis in primo gradu, tam lineae rectae quam transversalis, specie differre ab aliis gradibus. — Quoad primum gradum lineae rectae, haec sententia videtur omnino tenenda (contra Tamburinium), tamquam communis cum Salmant. ¹⁴, Cajetano, Lugo, Roncaglia, etc. Ratio, quia cuique patet hujusmodi incestum longe esse diversum ab aliis; immo recte Lugo ¹⁵ et [Contin.] Tournely ¹⁶ docent, explicandum an pater peccarit cum filia, vel cum matre filius, cujus culpa habet diversam malitiam ratione specialis reverentiae matri debitae.

¹ Lib. 4, cap. 3, n. 79. — ² Tr. 26, de 6° Praec., cap. 5, n. 28 et 30. — ³ Tr. 12, de 6° Praec., cap. 5, qu. 2. — ⁴ Disp. 16, n. 313 et 316. — ⁵ De Matr., lib. 7, disp. 67, num. 7 et 8. — ⁶ Method. Confess., lib. 2, cap. 7, n. 48. — ⁷ Megal., Instit. confessar., part. 1, lib. 5, cap. 12, n. 10 (edit. Mutinen. 1619). — ⁸ Sotus, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 4, concl. 7, arg. 7. — ⁹ In 2^a 2^{ae}, qu. 154, art. 9, v. *Ad 2 object.* — Lugo, loc. cit., n. 313. — ¹⁰ 2^a 2^{ae}, qu. 154, art. 9, ad 2. — ¹¹ Tr. 26, cap. 5, n. 31. — ¹² Disp. 16, num. 316 et 319. — ¹³ Man., cap. 7, n. 4, i. f. — ¹⁴ Suar., disp. 22, sect. 4, num. 7, v. *Ad hanc*;

cfr. etiam sect. 3, n. 12. — ¹⁵ Loc. cit., num. 33. — ¹⁶ De Matr., qu. 4, punct. 16, n. 7. — Laym., lib. 1, tr. 2, cap. 10, n. 3, v. — Coninck, disp. 7, n. 13 et 21. — Valent., in 2^a 2^{ae}, disp. 9, qu. 3, punct. 3, v. *Atque ut notat*; et in 3 P., disp. 7, qu. 11, punct. 1, assert. 5, v. *Ex hoc item.* — Tambur., Method. Confess., lib. 2, cap. 7, n. 48. — ¹⁷ Tr. 26, cap. 5, num. 28 et 36. — Cajetan., in 2^a 2^{ae}, qu. 154, art. 9, v. *Ad evidentiam horum.* — Lugo, disp. 16, n. 314. — Roncagl., tr. 12, cap. 5, qu. 2, v. *Tertio.* — ¹⁸ Disp. 16, num. 314. — ¹⁹ De 6° Praec., art. 4, concl. 2, et resp. 2 ad obj., v. f.

469. - a) Croix, lib. 6, part. 2, n. 1073, dicit hanc opinionem esse valde probabilem; sed probabilem etiam ait esse negativam.

b) Dicunt scilicet incestus istos specie distinguere ab incestu in aliis affinitatis gradibus.

470. - a) Angelicus Doctor, 2^a 2^{ae}, qu. 154, art. 9, corp. et ad 2; Vasquez, qu. 91, art. 1, dub. 4, num. 15 et 16, non videntur tenere hanc sententiam; nec citantur pro ea a Salmant.

Juxta alios, incestus cum consanguineis specie differt ab incestu cum affinibus.

Probabilius negatur.

Exceptiones.

Juxta alios, incestus specie differt secundum gradum consanguinitatis.

Probabiliter, solus incestus in primo gradu recto vel transversali.

Sententia omnino tenenda pro linea recta.

An autem differat incestus in primo gradu lineae rectae ab aliis ejusdem lineae gradibus? — Affirmant ^{b)} Croix ¹ cum Bonaespei; sed negat probabilius Lugo ².

Majus Dubium est: an incestus cum consanguineis in primo gradu lineae transversalis, nempe cum fratre aut sorore, differat specie ab aliis gradibus? — Affirmant Lessius ³, Lugo ⁴, Salmant. ⁵, Roncaglia ⁶, Croix ⁷ et Sanchez ^{c)}. Ratio, quia reverentia quae debetur fratribus vel sororibus est diversae rationis ab ea quae debetur aliis consanguineis; coitus enim cum sorore videtur ab ipso jure naturae interdictus. — Quoad caeteros vero gradus consanguinitatis, dicunt Lessius ⁸, Roncaglia ⁹ et Salmant. ¹⁰, non differre specie incestum; sed gradum propinquiorem inducere circumstantiam tantum aggravantem.

Tertia sententia, quam tenent Cajetanus ¹¹, Bonacina ^{d)}, Palaus ¹², Pontius ¹³; Tamburinius ^{d)} cum Megalio ^{d)}, Diana ^{d)}, etc.; item Paludanus, Gabriel, Victoria, Navarrus, Armilla, Vega, Henriquez, Ledesma, Scotus, Abulensis, Sotus ac alii

multi, apud Sanchez ¹⁴ (qui cum Filliuccio vocat valde probabilem), censet omnes incestus inter consanguineos, excepto tantum primo gradu in linea recta, esse ejusdem speciei ^{e)}. Ratio ^{1a}. Quia, excepto dicto primo gradu lineae rectae, alii gradus tantum constituunt circumstantiam aggravantem, quam explicandi valde probabile est (ut vidimus supra, *num.* 468, v. *Tertia*), non esse obligationem. — Ratio ^{2a}, quam affert Cajetanus, est, quia commixtio conjugalis inter consanguineos, praeterquam cum parentibus, est tantum vetita ab Ecclesia, non vero de jure naturali; olim enim jam licitum fuit filiis Adam suis sororibus copulari.

Nec obstat dicere quod, sive malitia talium incestuum oriatur ex lege naturali, sive ex prohibitione Ecclesiae, semper hujusmodi incestuosi peccant contra reverentiam quae conjunctis debetur. Ecclesia enim, cum aliquid praecipit, ponit materiam praeceptam in ea specie virtutis, ratione cujus illud praecipit: Ecclesia autem, propter eandem reverentiam sanguini debitam, jubet ab his congressibus

Objectioni
satisfit.

Probabili-
ter in omni-
bus aliis
gradibus
non differt
specie.

¹ Lib. 6, part. 2, num. 1074. *Francisc. Bonaespei*, de Actib. hum., disp. 5, n. 19. — ² Disp. 16, num. 315. — ³ Lib. 4, cap. 3, n. 79. — ⁴ Disp. 16, n. 143. — ⁵ Tract. 26, cap. 5, n. 28 et 36. — ⁶ Tr. 12, de 6° Praec., cap. 5, qu. 2, v. *Tertio*. — ⁷ Lib. 6, part. 2, num. 1074. — ⁸ Loc. cit., n. 80. — ⁹ Loc. cit., qu. 2, i. f. — ¹⁰ Loc. cit., n. 36; et tr. 6, cap. 8, num. 31. — ¹¹ In 2^{am} 2^{ae}, qu. 154, art. 9. — ¹² Tr. 28, disp. 4, punct. 7, n. 11. — ¹³ De Matrim., lib. 7, cap. 32, num. 3. — *Palud.*, in 4, dist. 38, qu. 4, art. 4. *Gabriel Biel*, Suppl., dist. 41, qu. unic., artic. 3, dub. 2 et 3. — *Victoria*, Relect. 7, de Matr., part. 2, sect. 2, n. 8,

v. *Secundo dico*. *Navar.*, consil., lib. 4, de sponsalib., consil. 14, n. 8, v. *Alterum peccatum*. — *Armil.*, v. *Dispensatio*, num. 9 et 10. — *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 34, cas. 127; cas. 129, not. 3; et cas. 165. *Henriq.*, lib. 12, cap. 9, n. 4. — *Barthol. Ledesma*, de Matrim., diff. 38. — *Scot.*, in 4, dist. 40, qu. unic., art. 2. *Abulen.*, in lib. I Reg., cap. 8, qu. 149, 151 et 176. — *Sotus*, in 4, dist. 40, qu. unic., art. 4, v. *Verumtamen*; cfr. de Just., lib. 2, qu. 3, art. 8, ante resp. ad 5. — ¹⁴ De Matr., lib. 7, disp. 52, num. 10. — *Fill.*, tr. 30, cap. 5, n. 97. — *Cajetan.*, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 154, art. 9.

^{b)} Croix, *n.* 1074, postquam retulit opinionem aliquorum qui negant incestum in uno gradu differre ab incestu in alio quocumque gradu, addit: « Sed multi alii... longe probabilius contradicunt; tum quia incestus in primo, aut forte etiam in secundo gradu, repugnat juri naturae, non item in aliis gradibus...; tum etiam quia alia debetur reverentia matri quam nepti; hinc infert Bonaespei, *n.* 19, debere explicari an fuerit cum avia, matre, sorore... Non est tamen opus dicere an fuerit cum proavia, quia similis tantum videtur huic et aliis consanguineis deberi reverentia ». — Et revera Franciscus Bonaespei, *loc. cit.*, explicandum esse ait an incestus fuerit cum matre, etc., et addit: « Idem dic de peccato neptis cum avo... Licet specie non distinguatur peccatum neptis cum avo ab ejusdem peccato cum proavo, quia utrobique peccatur contra reverentiam causae parentis neptis debitam ».

^{c)} Sanchez, *de Matrim.*, lib. 7, disp. 52, *n.* 11, sententiam hanc manifeste innuit, dum affirmat matrimonium in primo gradu lineae transversalis irritum esse jure naturae; secus autem in ceteris remotioribus gradibus.

^{d)} Bonacina, *de Matrim.*, qu. 4, punct. 16, *n.* 6; Tamburinius, *Method. Confess.*, lib. 2, cap. 7, *n.* 48; Megalio, *part. 1, lib. 5, cap. 12, n.* 9; et Diana, *part. 1, tr. 7, resol. 31*, ne primum quidem gradum in linea recta excipiunt. — Diana tamen, *part. 7, tr. 12, resol. 16*, commune esse ait et probabilius, incestum in primo et secundo gradu specie differre ab aliis, quamvis opposita sententia non careat probabilitate.

^{e)} Auctores citati a Sanchez dicunt solum matrimonium in primo gradu lineae rectae absolute et indispensabiliter jure naturae irritum esse; non tamen ita absolute prohiberi matrimonium inter fratres et sorores.

fideles abstinere. — Nam respondetur quod, licet Ecclesia, prohibendo commixtionem propinquorum usque ad quartum gradum, elevaverit huiusmodi abstinentiam ad virtutem pietatis naturaliter debitae sanguine junctis; non per hoc tamen effecit quod propinquitas horum graduum induceret diversitatem specificam naturalem. Naturalis enim diversitas specifica graduum tantum est desumenda ex difformitate per se naturali, quae probabiliter non adest inter gradus consanguinitatis (praeter primum lineae rectae, ut diximus); magis enim et minus non variant speciem.

Confirmatur ex D. Thoma et D. Augustino.

Et pro hac sententia videtur indubitanter esse (ut non dubitat Contin. Tournely, licet hic auctor sit pro contraria sententia) etiam D. Thomas¹, ubi sic ait: *In commixtione personarum conjunctarum aliquid est quod est secundum se indecens et repugnans naturali rationi: sicut quod commixtio fiat inter parentes et filios, quorum est per se et immediata cognatio; nam filii naturaliter honorem debent parentibus... Aliae vero personae quae non junguntur secundum seipsas, sed per ordinem ad parentes, non habent ita ex seipsis indecentiam; sed variatur circa hoc decencia vel indecentia secundum consuetudinem et legem humanam vel divinam, id est positivam de jure divino.* — Et idem videtur docere D. Augustinus^{f)} apud D. Thomam², dicens: *Commixtio sororum et fratrum, quanto fuit antiquior compellente necessitate, tanto postea facta est damnabilior, religione (id est Ecclesia) prohibente.*

Prima sententia est minus probabilis; secunda et tertia aequae probabiles videntur.

Contin. Tourn., de 6° Praec., art. 4, concl. 2, obj. et resp. 2. — ¹ 2^a 2^{ae}, qu. 154, art. 9, ad 3. — ² Loc. cit. — ³ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 1, n. 1 et seqq. — ⁴ Lib. 5,

« Unde resolves:

471. — « 1°. Ad integritatem confessionis « praerequitur diligens examen pro « pacitate poenitentis, temporis mora, et « caeteris circumstantiis. Ad id autem « sufficit diligentia mediocris, qualem vir « prudens in arduis negotiis adhibet, vel « qualem, moraliter loquendo, docti et « timorati adhibere solent; etiamsi quis « putet ^{a)} majore diligentia plura se reper- « turum, Bonacina³, Laymann⁴. — Post « mediocrē autem istam diligentiam non « tenetur de anteacta vita ulterius cogi- « tare; et si quid occurrat quod videatur « non esse in confessione explicatum, po- « test sibi persuadere cum caeteris id me- « moratum fuisse. Diana⁵, ex Sanctio ». (Animadvertit tamen propositionem 11 inter proscriptas^{b)} ab Alexandro VII).

Requiri-
tur diligens
examen, di-
ligentia me-
diocri.

« 2°. Examen hoc a confessario potest « suppleri. Quod tamen Suarez reprobatur « in confessionibus longis diligentiorum, « eo quod impossibile fere sit ut quis re- « pente rogatus omnia recordetur; et tan- « tum admittit in rudibus »: [Adverte id quod habetur circa hoc in Catechismo Romano⁶, ubi: *Si sacerdos huiusmodi homines prorsus imparatos cognoverit, humanissimis verbis a se dimittet, hortabiturque ut ad cogitanda peccata aliquod spatium sumant, ac deinde revertantur. Quod si forte affirmaverint se in eam rem omne studium... contulisse, quoniam sacerdoti maxime verendum est ne semel dimissi amplius non redeant, audiendi erunt; praesertim si emendandae vitae studium aliquod prae se ferant, adducique possint ut negligentiam suam accusent, quam se alio tempore... accurata meditatione compensaturos promittant]*

« quos « etiam, monet Sà⁷, bona fide confessos

Quando
possit sup-
pleri a con-
fessario.

tr. 6, cap. 8, n. 5. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 107, i. f. — *Sanctius*, Select. disp. 41, n. 18. — *Suar.*, disp. 22, sect. 11, i. f. — ⁶ De Sac. Poenit., n. 60. — ⁷ V. *Confessio*, n. 40, in edit. correct.

f) Ita sane refertur D. Augustinus a S. Thoma; sed genuinus textus in op. *de Civit. Dei*, lib. 15, cap. 16, sic sonat: « Viri sorores suas [in principio] conjuges acceperunt: quod profecto, quanto est antiquius, compellente necessitate, tanto postea factum est damnabilius, religione prohibente ». *Migne, Patrol. lat., tom. 41, col. 457 et seq.*

471. — a) Ampliationem hanc silentio praetermittit Laymann.

b) Propositio 11 ab Alexandro VII damnata, et ad quam remittit antiquus editor Hermann Busenbaum, sic sonat: « Peccata in confessione omissa seu oblita ob instans periculum vitae aut ob aliam causam, non tene-
mur in sequenti confessione exprimere ».

« non nimis rogandos de confessionibus
« praeteritis, nisi intelligatur aliquid ne-
« cessarium defuisse. Vide Fagundez, Dia-
« na ¹ ». [Vide dicenda n. 505].

Scribe-
re peccata,
non neces-
sarium, sed
consulen-
dum.

« 3°. Non est necessarium peccata scri-
« bere ne memoria excidant; ut (contra
« Bonacina) docent Suarez, Vasquez ^{c)} et
« alii. Immo Sotus dicit id non consulen-
« dum, ob periculum evulgationis. Melius
« tamen Laymann ^{d)}, Coninck et alii as-
« serunt suadendum esse: dummodo vi-
« tetur anxietas nimia, propter quam scru-
« pulosis prohiberi potest.

Ignoranti
vel negli-
gentia gra-
viter culpa-
bilis facit
confessio-
nem inva-
lidam.

« 4°. Invalida est confessio non integra,
« ex ignorantia vel negligentia mortaliter
« culpabili; ut verius docent Suarez et
« alii communiter, contra Sotum ^{e)} et Ca-
« num ^{e)}; quia Tridentinum requirit dili-
« gens examen.

Quid de
confitente
mortalia
uni; deinde
venialia al-
teri.

« 5°. Non offitit integritati, per se lo-
« quendo, si quis subinde gravius lapsus,
« id alteri prius confiteatur, et deinde ordi-
« nario suo venialia tantum (qui impruden-
« ter id aegre feret, prohibebit aut repre-
« hendet). Nisi tamen ea occasione maneat
« in mortali occasione peccandi, aut ideo
« circumeat ut liberius peccet; tunc enim
« graviter peccabit, et ob defectum attri-
« tionis confessio erit nulla. — Ita Filliuc-
« cius, Laymann ², card. de Lugo ^{f)}.

Quaenam
circumstan-
tiae minu-
entes
confitendae.

« 6°. Ex circumstantiis minuentibus,
« illae tantum explicandae sunt, quae vel
« omnino tollunt malitiam, vel ex mortali

« faciunt venialem, ut parvitas materiae,
« indeliberatio, etc. (v. gr. si die Veneris
« ignorans comedisset carnes); vel alioqui
« notabiliter mutant iudicium confessarii,
« saltem quoad speciem ».

Quid de
mortalibus
dubiis.

472. — « 7°. Ad servandam integritatem
« confessionis, peccata mortalia dubia, ut
« dubia (loquendo de dubio proprie dicto)
« sunt aperienda; ut docet Suarez ³, San-
« chez, Diana, card. de Lugo ⁴, Bonacina ⁵
« et alii communiter, contra Coninck ^{a)}.
« Ratio: tum quia peccata quae sunt in
« conscientia debent manifestari; at dubia,
« ut dubia sunt in conscientia. Tum quia
« in negotio salutis et medio ad hanc ne-
« cessario non tam habet locum illud axio-
« ma: *Melior est conditio possidentis*, quam
« hoc: *In dubio tutior pars eligenda est*.
« (Excipiuntur tamen scrupulosi, et ii qui-
« bus diu post patratum peccatum subo-
« ritur aliquod dubium, si alias soliti sint
« sollicitè confessionem instituere; quia
« non est dubium prudens).

« Quod si postmodum accipiat noti-
« tiam certam, idem rursus esse confiten-
« dum tamquam certum, docet Turria-
« nus et Sanchez ⁶. Dubitat tamen card. de
« Lugo ⁷, suadetque id ut securius. Vide
« Diana ⁸.

« Si vero peccatum confessus sit ut
« certum, et postea de eo dubitet an fe-
« cerit, non tenetur iterum confiteri ut du-
« bium. — Lugo et Tamburinius ⁹; qui idem

Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 3, cap. 2, num. 5; et
cap. 4, n. 10. — ¹ Part. 3, tr. 4, resol. 89, v. f. — *Bonacina*,
de Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. ult., n. 7, i. f. — *Suar.*,
disp. 22, sect. 11, n. 4. — *Sotus*, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 4,
i. f. — *Coninck*, disp. 7, dub. 9, num. 72. — *Suar.*, loc. cit.,
n. 2. — *Trident.*, sess. 14, de Poenit., cap. 5. — *Fill.*, tr. 7,
cap. 4, n. 75. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 14. — ³ Disp. 22,

sect. 9. — *Sanch.*, Decal., lib. 1, cap. 10, n. 66 et seqq. —
Diana, part. 3, tr. 4, resol. 60. — ⁴ Disp. 16, num. 63. —
⁵ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 3, diff. 4. — *Turrian.*,
de Poenit., disp. 29, dub. 6, v. *Deinde docent.* — ⁶ Decal.,
lib. 1, cap. 10, n. 69. — ⁷ Disp. 16, n. 92. — ⁸ Part. 3, tr. 4,
resol. 60 et 107: cfr. etiam resol. 91. — *Lugo*, loc. cit., n. 77.
— ⁹ Method. Confess., lib. 2, cap. 1, n. 19 et 20.

^{c)} Licet Vasquez, qu. 90, art. 1, dub. 4,
n. 22, nihil dicat de scribendis peccatis, per-
spicue tamen insinuat non existere hanc obli-
gationem, dicendo: « Divinum praeceptum
non est ut studeamus memoria retinere pec-
cata; sed cum imminet tempus confessionis,
confiteamur ea quorum memoriam habemus
aut tunc habere possumus, diligenti, humano
tamen, examine adhibito ». Et n. 25 negat
teneri poenitentem « diligentiam specialem
adhibere ne obliviscatur ».

^{d)} Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 6, a n. 3,
hoc non habet.

^{e)} Sotus, in 4, dist. 18, qu. 3, art. 3, v. *Sed
est hic tamen*, distinguit, et dicit confessio-

nem invalidam esse si nulla prorsus diligen-
tia adhibeatur; sed validam, quamvis infor-
mem, si adhibeatur diligentia quae poenitenti
videatur sufficiens, licet revera non sit. — Et
idem admittit Canus, de Poenit., part. 6, pro-
pos. 3 et 4, pro hominibus piis dumtaxat; im-
pios vero, quos nulla animae cura tangit, nulla
ratione a mortali excusat, etiamsi existiment
idoneam se adhibuisse diligentiam.

^{f)} Lugo, disp. 16, n. 57, negat esse contra
valorem sacramenti, neque ullam affert limi-
tationem.

472. — ^{a)} Coninck doctrinae expositae con-
tradicit, disp. 7, dub. 8, n. 69, eo dumtaxat
casu quo dubium in id moveatur utrum fe-

« censent, etsi postmodum certo compe-
« riat se non fecisse.

« Monent autem Suarez et Tamburi-
« nius¹, si quis sola peccata dubia confi-
« teatur, monendum ut addat aliquod cer-
« tum ex alias confessis. — Quod si id ha-
« beri non possit, absolvendum sub con-
« ditione ».

473. - Quaeritur igitur: *an sit obliga-
tio confitendi peccata mortalia dubia, vel
in dubio an fuerint confessa?* — Tres
Quaestiones hic occurrunt discutiendae,
valde scitu necessariae ad praxim.

Dubitatur 1°. *An teneamur confiteri
mortalia positive dubia*, nempe si utrinque
adsint rationes probabiles, quod peccatum
mortale fuerit vel non fuerit commissum?

Prima sententia affirmat. Et hanc te-
nent Merbesius^{a)}, Habert^{a)}, Concina² et

alii antiprobabilistae; qui dicunt in opi-
nionibus aequae probabilitatis tutiorem se-
quendam esse.

Secunda vero sententia communissima
negat. Eamque tenent^{b)} Sanchez³, Sua-
rez⁴ (ubi hanc tuetur, etiamsi probabilius
sit peccatum esse commissum), Silvester⁵,
Silvius⁶, Roncaglia⁷, Anacletus⁸, Escobar⁹,
Bonacina¹⁰, Holzmann¹¹ cum com-
muni, Viva¹² (pariter asserens esse com-
munem), Tamburinius¹³ (dicens hanc
esse certam apud omnes), Filliuccius^{c)},
Diana¹⁴, Sporer¹⁵; et Salmant.¹⁶ cum Ger-
sonio^{d)}, Henriquez, Dicastillo, et alii pro-
babilistae communiter. — Ratio, quia quis-
que potest licite se conformare opinioni
vere probabili^{e)}.

Recte vero advertunt Holzmann¹⁷; et
Viva¹⁸ cum Sanchez, Henriquez et aliis,

Mortalia
positive du-
bia, juxta
antipropa-
bilistas,
confitenda.

Communis-
sime nega-
tur.

Quid de
versante in
articulo
mortis.

Suar., disp. 22, sect. 9, propos. 3. — ¹ Method. Confess.,
lib. 2, cap. 1, n. 18. — ² Lib. 1, dissert. 4, cap. 8, n. 10. —
³ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 76. — ⁴ Loc. cit., n. 6. — ⁵ V. Con-
fessio II, qu. 2. — ⁶ Supplem., qu. 6, art. 4, quaer. 1. —
⁷ Tr. 19, qu. 3, cap. 2, qu. 7, resp. 1. — ⁸ Tr. 14, dist. 7,
n. 55. — ⁹ Lib. 15, n. 26. — ¹⁰ De Euch., qu. 6, punct. 1,
n. 12. — ¹¹ De Poenit., n. 458. — ¹² De Euch., qu. 4, art. 7,

n. 9; et de Poenit., qu. 2, art. 2, n. 2. — ¹³ Loc. cit., n. 9.
— ¹⁴ Part. 4, tr. 3, resol. 5; cfr. part. 3, tr. 4, resol. 107. —
¹⁵ Part. 3, cap. 3, n. 389. — ¹⁶ Tract. 4, de Euch., cap. 7,
n. 29. — ¹⁷ Henriq., lib. 5, cap. 4, n. 5. — ¹⁸ Dicast., tr. 4, de
Sacr. Euch., disp. 9, dub. 8, n. 134. — ¹⁹ De Sacr. Poenit.,
n. 463. — ²⁰ De Poenit., qu. 2, art. 2, n. 5. — ²¹ Sanchez, Decal.,
lib. 1, cap. 10, n. 77. — ²² Henriq., lib. 5, cap. 4, n. 5, i. f.

cerit quod credit esse mortale. Si vero poeni-
tens dubitat utrum sit mortale id quod fecerit,
ait illum teneri ad confitendum.

473. - ^{a)} Merbesius, *de Euch., qu. 18, quae-
stiunc. 5*, ait confessionem necessariam esse
illi qui dubitat de peccato mortali non con-
fesso; at conscientiam esse vere dubiam, « cum
neque in ajentem neque in negantem partem,
ne opinative quidem, inclinatur, id est, ita sus-
pensa est, ut existimet quidem rem aliquam
tali vel tali modo se habere, sed cum formi-
dine de opposito ». — Habert autem *de Poe-
nit., cap. 9, § 5, qu. 6*, satis innuit sermonem
esse de dubio positivo; dicit enim peccata du-
bia esse in confessione aperienda, « si dubium
sit cum fundamento... Qui enim dubitat absque
ratione probabili dubium suum deponere
debet ».

^{b)} Ex auctoribus pro hac secunda sen-
tentia allegatis, aliqui omittunt probabilitatem
quae sit ex utraque parte, et negant simpli-
citer obligationem confitendi peccata de qui-
bus probabilis est opinio ea non fuisse com-
missa, vel jam esse confessa. Et ii sunt
Silvester, Silvius, Roncaglia, Anacletus et
Salmant.

^{c)} Filliuccius, *tr. 7, cap. 4, n. 109*, non
adeo adhaeret huic secundae sententiae, sed
ita distinguit: Si pro una parte adsint rationes
probabiles; ex altera, formido tantum, sequen-
da est pars pro qua stant probabiles rationes;
si in utraque parte sint probabiles rationes,

sed probabiliores se teneant ex parte qua
judicat peccatum adesse, secundum aliquos
poenitens tenetur ad confessionem, sed secun-
dum alios potest etiam sequi iudicium minus
probabile; si denique pro utraque parte sint
rationes probabiles, et remaneat inter utram-
que suspensus, tenetur dubium confiteri « ex
communi ».

^{d)} Gersonius, *Sermo de Poenit. in Coena
Domini, consid. 4, qu. de dubiis*, scribit:
« Aut... credit magis quod peccaverit morta-
liter..., et sic tenetur confiteri vel deponere
conscientiam. Aut dubitat ex aequo, et sic si-
militer obligatur. Aut credit magis quod non
peccavit, cum dubio tamen de opposito..., et
pro hoc dubio non tenetur ».

^{e)} Hanc utique rationem afferebat S. Doc-
tor jam in prioribus sui operis editionibus;
sed postea, in sexta nempe editione operis
Istruzione e Pratica, cap. 16, n. 30, alteram
hanc, et quidem suo systemati conformiorem
tradit: Communiter nempe negari obligatio-
nem confitendi peccata positive dubia « ex
universali ratione quod licite possumus sequi
opiniones aequae probabiles... Aptius tamen
hic respondetur, sicuti inferius ad quaesitum
secundum de peccatis negative dubiis respon-
debimus; ratio enim quam ibi daturi sumus,
eadem valet pro peccatis positive dubiis ». Et
dicta ratio habetur *n. 31*, et est: « Quia... ne-
quit obligatio certa ex lege dubia imponi. Ille
quidem qui de peccato suo certus est, lege te-

quod in articulo mortis, si quis dubitet an peccatum grave patrauerit vel an illud confessus sit, sciens nunquam sacramentum Poenitentiae post tale peccatum suscepisse; tunc, ad effugiendum damnationis periculum, teneretur, non jam peccatum illud positive dubium confiteri, sed vel absolutionem sacramentalem suscipere, vel saltem actum contritionis elicere.

At hic dices: contritio necessario includit votum confessionis; unde, cum possit fieri confessio, non sufficit contritio. Respondet Holzmann¹ quod contritio revera ex se habet vim delendi peccatum, et in tantum non delet mortalia certa sine voto confitendi, in quantum, cum adsit praeceptum divinum illa confitendi, non vere contereretur qui, cum posset, hanc obligationem nollet implere. Sed hoc currit ubi peccatum mortale est certum, et ideo materia necessaria confessionis; non vero si peccatum est dubium: tunc enim, cum illud non sit materia necessaria, sicut contritio sine voto confessionis delet venialia, ita et mortalia dubia.

474. - Dubitatur 2°. *An teneamur confiteri mortalia negative dubia?*

Prima sententia communior affirmat. Et hanc tenent Busenbaum (ut supra, n. 472.), Sanchez², Suarez³, Lugo⁴; Palao⁵ cum Navarro^a), Silvestro et Lay-

mann^b); Anacletus⁶, Diana⁷, Escobar⁸, Tamburinius⁹, Laymann^b), Roncaglia¹⁰, Sporer^c), Salmant¹¹; ex D. Thoma¹², ubi sic ait: *Et similiter se periculo committit qui de hoc quod dubitat esse mortale negligit confiteri. Non tamen debet asserere illud esse mortale, sed cum dubitatione loqui, et iudicium sacerdotis exspectare, cujus est discernere inter lepram et lepram.* — Ratio 1^a est, quia in Tridentino¹³ sic habetur: *Oportere poenitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent, in confessione recenseri.* Si ergo ex concilio confitenda sunt omnia mortalia, quorum conscientia habetur; etiam sunt confitenda mortalia dubia quorum dubia habetur conscientia. Ratio 2^a, quia lex confessionis est in possessione; unde, in dubio peccatum est confitendum. Ratio 3^a, quia haec videtur universalis et inveterata praxis fidelium; et ideo supponitur emanasse ex Christi institutione, et per traditionem usque nunc fuisse observatam.

Secunda vero sententia negat: quam tenent Merbesius¹⁴, Habert¹⁵ (ubi sic ait: *Qui... dubitat absque ratione probabili, dubium... deponere debet*); Coninck¹⁶, Holzmann¹⁷, Marchant¹⁸, Sà¹⁹, Mazzotta²⁰. Et probabilem vocant Laymann²¹; Viva²², citans S. Antoninum, Paludanum^d), Les-

Probabiliter negatur.

Mortalia negative dubia, valde probabiliter confitenda.

¹ De Poenit., n. 462. — ² Decal., lib. 1, cap. 10, n. 65 et seqq. — ³ Disp. 22, sect. 9, n. 7. — ⁴ Disp. 16, sect. 2, § 3, n. 59 et seqq. — ⁵ Tr. 23, punct. 9, n. 16 et 17. — *Silvest.*, v. *Confessio II*, qu. 2. — ⁶ Tr. 14, dist. 7, n. 54 et 55. — ⁷ Part. 10, tr. 12, resol. 2, v. *Sed his*. — ⁸ Lib. 15, n. 176. — ⁹ Method. Confess., lib. 2, cap. 1, num. 15. — ¹⁰ Tr. 19, qu. 3, cap. 2, qu. 7, resp. 1. — ¹¹ Tr. 6, cap. 8, num. 33 et 35. — ¹² In 4, dist. 21, qu. 2, art. 3, ad 3. — ¹³ Sess. 14, de Poenit., cap. 5. —

¹⁴ De Euch., qu. 18, quaestiunc. 5. — ¹⁵ De Poenit., cap. 9, § 5, qu. 6, i. f. — ¹⁶ Disp. 7, num. 69. — ¹⁷ De Poenit., n. 459. — ¹⁸ Tribun., tom. 1, tr. 4, tit. 6, qu. 5, concl. 4 et 5. — ¹⁹ V. *Eucharistia*, n. 23; cfr. v. *Confessio*, n. 7. — ²⁰ Tr. 1, disp. 1, qu. 3, cap. 5. — ²¹ Lib. 1, tr. 1, cap. 5, num. 37, v. f. — ²² De Poenit., qu. 2, art. 2, num. 7. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 13, cap. 6, § 9; cfr. part. 3, tit. 14, cap. 19, § 8.

netur certa, quae illum ad confessionem obligat; contra vero nulla certa lex est de peccatis dubiis confitendis. Italice vero: « 30... Per la ragione generale, che lecitamente possono seguirsi le opinioni egualmente probabili... Ma in ciò meglio vale la risposta che daremo qui appresso al secondo quesito per li peccati negativamente dubbî, poichè tal risposta ha la stessa forza per li peccati positivamente dubbî... 31... Perchè... non deve imporsi un obbligo certo per una legge dubbia. Per chi è certo del suo peccato, v'è la legge certa che l'obbliga a confessarlo; all'incontro non v'è legge certa di confessarsi i peccati dubbî ».

474 - ^a) Navarrus non recte hic citatur a Palao; etenim, *Man.*, cap. 9, n. 14, loquitur

de poenitente qui in confessione omittit mortale, vel « quod probabiliter ipse dubitabat an esset tale ».

^b) Laymann, *lib. 1, tr. 1, cap. 5, n. 37*, adhaeret quidem huic sententiae; non tamen sibi satis constat; nam postea dicit quod si alia peccata, quorum conscientiam habet, confessus fuerit, « tunc probabile apparet non incumbere ejus [dubii peccati] confitendi obligationem... Verum in hac re nihil determino, sed aliorum iudicio committo ».

^c) Sporer, *part. 3, cap. 3, n. 392*: « Vera omnino practice, inquit, atque ad praxim omnimodis consulenda sententia affirmativa ».

^d) Paludanus, *in 4, dist. 9, qu. 2, art. 1, concl. 7, v. f.*, loquitur de accedente ad com-

sium, Tabienam, Praepositum^{e)}, Amicum, Haunoldum, etc.; item Bossius, Henriquez, Ferrantinus, De Januario, etc. (apud Guimenium); ac Croix¹, qui vocat probabiliorum ex rationibus intrinsecis.

Et revera, licet prima sententia sit valde probabilis et magna auctoritate roborata, haec tamen secunda non videtur sua probabilitate destituta^{f)}. Ratio 1^a. Quia Tridentinum² non obligat poenitentes, nisi ad confitenda *omnia peccata mortalia quorum... conscientiam habent*. Non dicit: uti sunt in conscientia (nempe vel ut certa vel ut dubia), sed *quorum... conscientiam habent*, quod importat habere notitiam certam peccati; conscientia enim (ut ait S. Bernardus) nihil aliud est nisi *cordis scientia* et iudicium practicum de peccato commisso. Conscientia autem dubia neque est scientia neque iudicium, sed suspensio iudicii; unde minime dici potest habere conscientiam peccati qui nullam rationem habet quod illud commiserit. Et sic respondetur primae rationi oppositae. Id confirmatur ex eodem Tridentino³, ubi additur: *Constat enim nihil aliud a poenitentibus in Ecclesia exigi, quam ut, postquam quisque diligentius se excusserit..., ea peccata confiteatur quibus se... Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata quae diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa... intelliguntur*. Ergo, sicut poenitens non tenetur confiteri venialia, ita nec peccata dubia; cum dicat concilium poenitentem nihil aliud confiteri

debere nisi mortalia quorum meminit: dubitare autem non est quidem meminisse, immo potius est non meminisse. — Ratio 2^a. Quia non est pro delicto dubio onus certum imponendum: nec in dubio an lex exsistat adest legis obligatio, ut sapienter ait Benedictus XIV⁴. Nam, licet sit lex confitendi certa mortalia; et ideo qui certus est de mortali commisso et dubitat negative (nam si dubitet positive mox infra dicemus) tenetur confiteri; non tamen exsistit certa lex confitendi mortalia dubia. Et sic respondetur secundae rationi oppositae.

Nec obstat auctoritas D. Thomae alata. — Ibi enim S. Doctor revera non loquitur de eo qui post diligentiam efformat sibi iudicium quod peccatum suum sit dubie mortale, et ideo dubium deponit ex regula praefata, nempe quod non datur certa obligatio ubi delictum est dubium; sed loquitur de eo qui certus est de sua actione mala, et nescit discernere an fuerit vel ne mortalis; hic utique tenetur diligentiam adhibere ut dubium deponat; unde, cum nescit illud deponere, tenetur stare iudicio confessarii, cujus est discernere inter lepram et lepram. Neque obstat praxis fidelium, ut opponitur. — Nam respondent Holzmann, et Elbel cum Herincx, quod merito dubitatur^{g)} an fideles confiteantur mortalia dubia ex persuasionem obligationis, vel an ob majus conscientiae levamen; propter hoc enim fideles adsolent confiteri etiam peccata dubia positive, quorum confessionis obligationem ipsi etiam adversarii fere omnes

Difficultatibus satisf.

Less., Auctar., v. *Confessio*, cas. 7, n. 10. - *Tabien.*, v. *Communicare*, n. 35, v. f.; cfr. v. *Confessio II*, n. 12. - *Amic.*, tom. 8, disp. 13, n. 55. - *Haunold.*, Theol. speculat., lib. 4, tr. 4, cap. 8. - *Boss.*, Moral. var., tom. 1, n. 1754 et 1757. - *Henriq.*, lib. 8, cap. 45, n. 3, lit. p. - *Ferrantin.*, de Scandalo, qu. 77, a num. 17 et a num. 31. - *Joseph. de Januario*, Resolut. mor., tom. 1, resol. 20. - *Guimen.*, Opusc. Theol. mor., tr. de Poenit., propos. 2, num. 1 et

seqq. — ¹ Lib. 6, part. 2, n. 609. — ² Sess. 14, de Poenit., cap. 5. — *S. Bernard.*, de Interiori domo, cap. 11, init. (inter supposititia S. Bernardi opera; et est incerti auctoris). Migne, Patrol. lat., tom. 184, col. 517. — ³ Sess. 14, de Poenit., cap. 5. — ⁴ Notif. 80, n. 19. — *Holam.*, de Sacr. Poenit., n. 461. — *Elbel*, Sacrament., part. 2, confer. 7, de Peccat. dub., n. 166. - *Herincx*, de Poenit., disp. 3, qu. 4, num. 48.

munionem, et dubitante utrum sit in mortali; et dicit deponendum esse dubium, si credit se esse in mortali ex conscientia scrupulosa et temeraria; si vero credat ex probabili conjectura, conteratur et confiteatur. Praeterea, *dist. 21, qu. 2, art. 3, concl. 3 (n. 14)*, loquens de peccatis dubiis in universum, obligat ad confessionem.

^{e)} Praepositus, de *Poenit.*, qu. 5, dub. 3,

n. 119, dicit hanc sententiam esse «speculative» probabilem; sed *n. 120*, addit: «Dixi... videri speculative probabilem, quia non iudico in praxi recedendum a priori opinione».

^{f)} Quin etiam postea, in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 31, probabiliorum et ipse S. Alphonsus appellavit hanc secundam sententiam. Cfr. *Istruzione e pratica*, cap. 16, n. 31.

^{g)} Holzmann absolute negat praxim fide-

non agnoscunt. Item ait Holzmann, quod praefata praxis forte est continuata ex errore, qui non potest inducere consuetudinem obligatoriam.

Negative dubitans de mortali non tenetur confiteri ante communionem.

475. - Hinc inferunt Henriquez ¹, Sà ²; et Granado, Leander ^{a)} et alii, apud Guimenium ³, non teneri ad confessionem qui vult communicare, et negative dubitat an peccaverit mortaliter. Tum quia non magis urget praeceptum praemittendi confessionem ad communionem, quam praeceptum servandi integritatem confessionis; utrumque enim est de jure divino. Tum quia praeceptum Tridentini ⁴ praemittendae confessionis non obligat nisi eum qui est *sibi conscius mortalis peccati*; nequit autem dici conscius de suo peccato qui de illo dubitat.

Sed huic obstat magna difficultas, nempe quod accedens ad communionem cum mortali negative vel positive dubio se exponit periculo frustrandi effectum sacramenti. Huic difficultati aliquis respondere posset cum Sanchez, Pontio, Vasquez,

Perez, Hozes et aliis (citat *Lib. I, n. 51, v. Secunda*), non esse illicitum suscipiendis sacramenta uti opinione probabili; ad differentiam sacramenta conferentium, qui nequeunt ea ministrare nisi cum sententia tutiori vel saltem moraliter certa: sufficit autem ad sacramenta suscipienda ut quis accedat probabiliter dispositus ^{b)}. — Si quis autem nolit hac responsione uti, debet dicere cum Holzmann oportere quod eo casu communicaturus coneratur, vel absolutionem sacramentalem recipiat (quamvis peccatum illud reticeat), ut obicem auferat peccati illius si forte adfuit.

476. - Caeterum, in praxi (ordinarie loquendo) omnino suadenda est poenitentibus confessio mortalium tam negative quam positive dubiorum; cum id ordinarie prosit ad conscientiae tranquillitatem. — Dixi: *ordinarie*. Nam *scrupulosi* omnino eximi debent ab obligatione confitendi peccata dubia; ipsi enim tantum confiteri tenentur certa mortalia, et de quibus certe

In praxi, suadenda confessio mortalium dubiorum.

Excipiuntur scrupulosi.

Holzm., de Sacr. Poenit., n. 461. — ¹ Lib. 8, cap. 45, n. 3, lit. p. — ² V. *Eucharistia*, num. 23. — *Granad.*, in 3 P., contr. 6, de Euch., tr. 10, disp. 7, num. 13. — ³ De Euch., propos. 3, n. 2. — ⁴ Sess. 13, de Euch., cap. 7. — *Sanch.*, Decal., lib. 1, cap. 9, num. 33 et 34. — *Pontius*,

de Matr., lib. 4, cap. 25, n. 8 et 9. — *Vasq.*, in 1^{am} 2^{ae}, disp. 63, cap. 3. — *Anton. Perez*, Laurea Salmant., certam. 10, cap. 13, n. 65. — *Hozes*, Explic. propos. 1 Innoc. XI, n. 9 et 23; cfr. etiam qu. 2, append., n. 8 et seqq. — *Holzm.*, de praec. Eccl., n. 71.

lium ortam ex persuasionem obligationis. — Herincx autem dicit: « Pii... plerumque practitant quod securius est ».

475. - ^{a)} Leander, *tr. 7, de Euch., disp. 7, qu. 11*, hanc sane sententiam ut probabilem habet, sicuti ait Guimenius; sed oppositam longe probabiliorum existimat.

^{b)} Sed vide pro Pontio, Sanchez et Cardenas, notas *a* et *b*, ad dictum *lib. 1, n. 51, v. Secunda*. — Notandum praeterea venit quod responsum istud, cui hic adhaerere videtur S. Alphonsus, et in prioribus Operis editionibus *lib. 1, n. 32*, adhaerebat, postea reprobavit, nimirum ab editione 6^a anni 1767, in qua novum tractatum de conscientia inseruit; vide *lib. 1, n. 51 in fine*. — Sed aliud, et quidem majoris momenti, notandum venit de opinione quae negat teneri ad confitendum ante communionem illum qui dubitat utrum necne peccatum commiserit. Hanc videlicet opinionem, quam S. Alphonsus adeo timide hic exponit, postea plane et sine ulla haesitatione amplexus est, in *Istruz. e Pratica, cap. 16, n. 31, i. f.* (anno 1757) et in *Hom. apost. tr. 16, n. 31, i. f.*, (anno 1759), ubi negat ullam adesse obligationem confitendi peccata dubia, « etiam si quis vellet communicare, ut diximus *tr. 15, n. 34*, quidquid dictum

sit in Opere », scilicet in Theologia morali. Et citato *tr. 15, n. 34, (Istruz. e Pratica, cap. 15, n. 34)*, quaerit utrum possit communicare ille qui dubitat utrum, necne, sit in gratia; et scribit: « Huic dubio respondimus in Opere quod (per se loquendo) qui dubitat an sit in peccato, non potest communicare. Nihilominus, melius re perpensa, mihi videtur respondendum cum majori distinctione. Unde sic dicimus: si quis dubitat an graviter peccaverit necne, tunc licite, non praemissa confessione, potest ad communionem accedere, sive dubium sit negativum, sive positivum, (cum satis ipsi sit ad fructum sacramenti tutius percipiendum ut praemittat contritionem), quia praeceptum Apostoli *Probet autem se ipsum homo*, vi cuius intelligitur praeceptum esse confessionem, ut declaravit Tridentinum, ligat tantum eos qui sunt conscii, nempe certe sciunt se mortale commisisse quod nondum confessi sunt, ut idem Tridentinum declaravit, *sess. 13, cap. 7*, dicens: *Ut nullus sibi conscius peccati mortalis ad Eucharistiam accedere debeat*. Itaque praeceptum probationis non incipit possidere, nisi postquam homo jam factus est conscius sui peccati ». Cfr. etiam *Confessore diretto, cap. 14, n. 13*.

nunquam sint confessi (vide mox dicenda n. 477, in fine), ut communiter docent Sanchez¹, Laymann²; et Croix³ cum Busenbaum (num. 472), Coninck, Aversa, Stoz, Cajetano, Medina, Henriquez, Navarro, Rodriguez, etc.

Item excipiuntur timorati conscientia.

Item eximi debent ab obligatione confitendi peccata mortalia dubia ii qui sunt timoratae conscientiae, et non solent deliberate lethaliter peccare: hi enim in dubio rationabiliter, imo moraliter certo, credere possunt non consensisse; quia praesumptio sumitur ex communiter contingentibus. Ita Croix⁴, Bonacina⁵; et Sayrus, Reginaldus, Bosco et Herincx, apud Croix⁶; ac Habert⁷, ubi sapienter ait: *Sic vir probatae... pietatis, anxius tamen num consenserit delectationi venereae..., moraliter certus esse debet se non consensisse... quia moraliter fieri nequit ut voluntas tam firma... in proposito vitandi omne peccatum praesertim lethale, mutetur, quin conscientia dilucide advertat.* Idem docent Salmanticenses scholastici⁸, dicentes: *Qui habet animum satis firmum in bono, proindeque nunquam aut raro in aliquid grave consentit, ipsique sensualitatis motus fastidio illi sunt: non est cur ex qualibet permissione aut non resistantia... statim consensum pertimescat, quippe ea animi dispositio videtur sufficienter periculum auferre.*

Ratio hujus a priori est, quia is qui habitualiter Deo adhaeret et valde timet ne divina gratia privetur, si contingat aliquando ab eo averti, magnam sibi vim inferre debet ut remorsum conscientiae contemnat et in peccatum deliberate se projiciat. Id autem non potest agere nisi certo advertat malum quod amplectitur; nam, ut ait doctissimus Pater Alvarez (apud Croix⁹): *Plenus consensus in mortali est tanta iniquitas, ut celari aut igno-*

rari non possit, sed in recenti facile agnoscitur. Hinc Dominus dixit S. Tere-siae: *Nemo me amittit, nisi certo id cognoscat.*

Ad praesumendum autem quod non adfuerit plenus consensus in homine pio, maxime prosunt hae sequentes conjecturae quas tradit Croix¹⁰, nimirum: si talis serium et saepe repetitum propositum habuerit nunquam peccandi mortaliter, et nesciat illud certo revocasse; si cum advertit malum, terreatur et illico tentationem repellat, statimque dubitet an consenserit; si meminerit se timide processisse; si nesciat an in vigilia vel somno aliquid egerit vel cogitaverit: si enim fuisset vigilans jam id advertisset et sciret. E converso, oppositum est censendum de eo qui est assuetus de facili in peccata mortalia prolabi; quia in dubio praesumitur iste consensisse: si enim obstitisset, utique recordaretur conatus illius quem sibi intulisset ad tentationem repellendam. — Unde recte concludit Croix¹¹ quod vix unquam in hujusmodi hominibus, tam primi quam secundi generis, datur dubium mere negativum. Praesumptio enim (ut ait cum Soto, Sanchez, Moya, etc.) probabilitatem fundat consensus praestiti vel dissensus.

Conjecturae de non praestito pleno consensu.

477. - Dubitatur 3°. *An teneatur quis confiteri aliquod peccatum mortale certe commissum, in dubio an illud fuerit vel ne confessus?* — Respondetur:

Si dubium est *negativum*, equidem teneatur illud confiteri; ut communiter docent Sanchez¹²; et Navarrus, Suarez, Dicastillus ac alii passim cum Salmant.¹³

Negative dubius de confessione lethalis teneatur confiteri.

Contra vero, si dubium est *positivum* (ita ut ille probabiliter credat peccatum illud jam confessum fuisse), adest sententia non teneri ad illud confitendum; et hanc tuentur Suarez, Navarrus, Silve-

Positive dubius, juxta alios, non teneatur.

¹ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 85. — ² Lib. 1, tr. 1, cap. 5, n. 37. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 611. — Coninck, disp. 7, n. 68. Aversa, qu. 10, sect. 3, v. Denique. — Stoz, lib. 1, part. 5, n. 207. Cajetan., Sum., v. *Scrupulosorum medicina*; et v. *Confessio*, condit. 5. Barthol. Medina, in 1^a 2^a, qu. 19, art. 6, i. f. Henriq., lib. 5, cap. 3, n. 4. — Navar., in can. *Si quis autem*, n. 77, de poenit., dist. 7. — Rodrig., Quaest. regul., tom. 3, qu. 66, art. 3. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 612. — ⁵ Disp. 2, de Peccat., qu. 2, punct. 3, n. 19. — Sayr., Clav., lib. 8, cap. 7, n. 6. — Reginald., lib. 15, n. 76. Bosco, de Poenit., disp. 7, sect. 8, n. 104. Herincx, de Peccat., disp. 7, n. 41, v. Quinto. — ⁶ Lib. 1, num. 546. —

⁷ De Consc., cap. 2, qu. 13, v. f. — ⁸ Tr. 13, disp. 10, n. 193. — ⁹ Lib. 1, num. 547. Cfr. Jacob. Alvarez, Opera, tom. 2, lib. 1, part. 3, cap. 12, § 5, v. *Multorum ac diversorum*. — ¹⁰ Lib. 1, n. 547. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, num. 612, i. f. — Soto, de Just., lib. 7, qu. 3, art. 2, v. *Hic vero*. Sanch., Decal., lib. 1, cap. 10, num. 13. Moya, tr. 3, disp. 1, qu. 5, n. 23. — ¹² Decal., lib. 1, cap. 10, n. 71. — Navar., in can. *Si quis autem*, n. 77, de poenit., dist. 7. — Suar., disp. 22, sect. 9, n. 2 et 7. — Dicast., disp. 9, dub. 7, num. 291. — ¹³ Tr. 6, cap. 8, num. 34. — Suar., disp. 22, sect. 9, n. 6. — Navar., in can. *Si quis autem*, n. 77, de poenit., dist. 7.

Juxta S.
Doctorem,
tenetur.

ster^{a)}, Bonacina, Lugo, Salmant., Croix, etc. — Verum^{b)}, sicut mihi probabilis minime visa fuit opinio (alibi relata) eorum auctorum qui dicebant non esse obligationem implendi vota quae probabiliter impleta sunt: ita nec valeo hanc approbare sententiam quoad peccatum probabiliter confessum; cum obligatio confessionis sit certa, et satisfactio dubia.

Limitatio-
nes.

Non autem reprobo id quod iidem citati auctores tradunt, nempe quod ille qui diligens fuit in suis peccatis confitendis, si postea dubitat an aliquod peccatum omiserit, postquam multum elapsus sit tempus a quo illud patravit, non tenetur ad confitendum; cum possit credere eo casu moraliter certe jam de illo confessum fuisse. — Et subjungit Pater Concina¹ quod si quis prius ex prava consuetudine in plura peccata lapsus fuerit, et postea sit vere conversus per constantem vitae integritatem: si tunc dubitet an omiserit in confessione generali vel particulari, facta cum debita diligentia, aliquod peccatum vel circumstantiam, confessarius prohibeat illi ne recogitet quidem de praeterita vita; sed potius imponat ut piis meditationibus tempus impendat.

Scrupulosi autem minime tenentur peccata praeterita confiteri, nisi certi sint quod illa nunquam confessi fuerint^{b)}; ut communissime dicunt Cajetanus, Navarrus, Medina, Henriquez^{c)}, Becanus, Reginaldus, etc., cum Croix². — Adduntque

Bonac., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 3, diff. 4, num. 4. — Lugo, disp. 16, n. 58. — Salmant., tr. 17, de Voto, cap. 1, n. 145. — Croix, lib. 6, part. 2, n. 602. — ¹ Lib. 1, diss. 4, cap. 8, num. 43. — Cajetan., Sum., v. *Scrupulosorum medicina*; et v. *Confessio*, condit. 5. — Navar., in can. *Si quis autem*, de poenit., dist. 7, n. 77. — Barthol. Medina, in 1^a 2^a, qu. 19, art. 6, i. f. — Becan., part. 2, tr. 1, cap. 4, qu. 10, num. 3. — Reginald., lib. 2, n. 131. — ² Lib. 6, part. 2, n. 611. — Stoz, lib. 1, part. 5, n. 207. — ³ Method. Confess., lib. 2, cap. 1, num. 24. — ⁴ De Sacram. Poenit., n. 489. —

ibid. Sà^{d)}, Stoz et alii, scrupulosum non teneri confiteri nisi quae potest jurare fuisse mortalia et nunquam dixisse. (Vide dicta de hoc, *Lib. I, n. 16*).

478. — Dubitatur 4°. *An qui confessus est aliquod peccatum mortale uti dubium, teneatur postea illud repetere quando uti certum agnoscit.*

Prima sententia negat. Et hanc tenent Tamburinius³, Holzmann⁴; Sporer⁵ cum Arriaga, Pellizzario, etc.; Escobar⁶; Elbel⁷ cum Bosco, Stoz, Herincx, etc.; et huic patrocinator Lugo⁸. — Ratio, quia, peccatum illud jam explicatum fuit, uti erat in conscientia tempore confessionis, jamque directe absolutum fuit.

Confessus
mortale ut
dubium, ju-
sta alios
non tene-
tur iterum
confiteri si
fuerit cer-
tum.

Secunda vero sententia communis (quam sequimur) affirmat. Et hanc tenent Busenbaum^{a)}, ut supra, n. 472, Bonacina⁹, Sanchez¹⁰, Roncaglia¹¹, Concina¹², Viva¹³, Diana¹⁴ cum aliis communiter; Cardenas¹⁵, qui vocat oppositam improbabilem; et Lugo¹⁶, quamvis primam sententiam tutatus fuerit, tamen sic concludit: *Caeterum, quia in re morali non est facile recedendum a communi sensu..., nolo ego in hoc puncto aliquid definire, sed securiorem partem consulere.* — Ratio hujus sententiae est, quia, licet peccatum fuerit directe absolutum, non tamen fuit expositum uti erat in conscientia, (prout praecipit Tridentinum), nec explicata fuit substantia peccati, quae consistit in ejus cognita gravitate; ideoque

Juxta com-
munem et
S. Docto-
rem, tene-
tur.

477. — ^{a)} Silvester, v. *Confessio II, qu. 2*, negat in universum ad confessionem teneri eum qui probabiliter opinatur aliquid non esse mortale.

^{b)} Correctio ista primum reperitur in quinta operis editione, anno 1763.

^{c)} Id fere asserunt Cajetanus, Navarrus, Medina, Reginaldus, dicendo habendam esse pro certitudine probabilitatem, qua scrupulosus ductus opinatur se peccatum jam esse confessum. — Henriquez autem (Croix enim

citatur Henriquez non Hurtadum), *lib. 5, cap. 3, n. 4*, scribit: «Scrupulosus... non est admitendus, ut saepe repetat ea de quibus irreplet scrupulus».

^{d)} Quin etiam Sà, v. *Dubium, n. 5*, videtur prohibere hanc confessionem: «Ne confiteatur, inquit, nisi quae potest jurare et fuisse peccata mortalia, et se nunquam illa fuisse confessum».

478. — ^{a)} Textum Hermannii Busenbaum vide supra n. 472.

ad supplendam integritatem confessionis, opus est illud ut certum manifestare.

Nec obstat id quod opponit Sporer, nempe quod si quis confiteretur fornicatum fuisse decies plus minus, si postea certo adverteret undecies peccasse, teneretur iterum confiteri. Nam respondetur cum Roncaglia, Diana ^{b)} et aliis, quod dispar currit ratio inter primum et secundum casum. — In hoc enim secundo casu non ita notabiliter iudicium confessarii variatur sicut in primo. Nam hic error numeri moraliter non est circa substantiam; quia, juxta humanum modum loquendi, in numero decimo, addita illa dictione *plus minus*, moraliter includitur undecimus: et ideo sic habet communis praxis fidelium, qui non putant se esse obligatos ad explicandum modicum numerum, quando illum cum incertitudine, dicendo *plus minus*, exposuerint. — In primo vero casu,

quando quis confessus est peccatum ut dubium, et deinde certum agnoscit, error est circa substantiam; quia in accusatione dubia nullo modo includitur certa, nec humano modo unquam dubia accusatio delicti tamquam certa accipitur.

Probabilissime autem dicunt Sanchez ¹, Bonacina ²; et Salmant. ³ cum Suarez, Coninck, Nuñez, Dicastillo, Valero, Corduba, Victoria, etc. communissime, quod si quis confitetur peccatum quod nec ipse nec confessarius sciebat esse mortale, et postea novit esse mortale ex genere suo, non tenetur iterum illud confiteri ^{c)}.

Ratio, quia hoc casu jam poenitens exposuit confessario suum peccatum uti in sua conscientia erat tunc, et nunc est; et in praesenti nihil novi occurrit, nisi quod cognoscat nunc materiam illius peccati esse gravem, quod prius nesciebat.

Si post confessionem noscatur ut mortale, non iterum confitendum.

ARTICULUS II.

QUANDO SUFFICIAT CONFESSIO INTEGRA FORMALITER.

479. *Quae sit integritas formalis; et quis censeatur physice impotens ad integritatem materiale.* — 1. *Mutus.* An hic teneatur confiteri scripto aut per signa. 2. *Surplus.* 3. *Ignarus idiomatis.* An hic teneatur confiteri per interpretem. 4. *Moribundus.* — 480. *An absolvendus moribundus qui dat signa doloris sacerdoti praesenti, quin possit ullum peccatum explicare.* — 481. *An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis. An tunc absolutio danda sit absolute vel conditionate.* — 482. *Quid, si nullum dederit signum poenitentiae.* — 483. *Quid, si fuerit destitutus in actu peccati.* — 484. *Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis.* — 485. *An in periculo contagii possit confessarius absolvere audito uno peccato.* — 486. *An, tempore conflictus vel naufragii.* — 487. *Quis censeatur moraliter impotens. Et quid, si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli.* — 488. *Quinam igitur excusentur ab integritate materiali.* — 489. *An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamiatione complicitis.* — 490. *Ex quibus causis liceat manifestare complicem confessario qui eum nescit.* — 491. *Bulla Benedicti XIV prohibens exquirere a poenitente nomen complicitis peccati.* — 492. *Sententia auctoris, quod hoc nullo casu erit licitum.*

Quandoque sufficit integritas formalis.

479. - « Resp. Etsi ad hoc sacramentum requiratur semper aliqua confessio, non tamen semper opus est ut ea sit

« integra materialiter: modo sit talis formaliter seu moraliter, id est quantum moraliter loquendo hic et nunc potest

Sporer, part. 3, cap. 3, num. 448. — Roncagl., tr. 19, qu. 3, cap. 2, qu. 8. — ¹ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 69. — ² De Poenit., qu. 7, punct. 4, § 2, n. 15. — ³ Tr. 6, cap. 9, n. 27. — Suar., disp. 28, sect. 2, n. 17. — Coninck, disp. 6,

dub. 5, num. 18. — Nuñez, Suppl., qu. 8, art. 5, dub. 4. — Dicast., disp. 10, dub. 12, n. 353 et 354. — Valer., v. Nulitas, differ. 6, num. 1 et 2. — Cordub., Sum. cas., qu. 9. — Victor., Sum., de Confess., n. 168.

^{b)} Diana part. 10, tr. 16, resol. 79, minorem diligentiam ait requiri in aperiendo numero quam in explicanda substantia peccati, ad quam refertur peccatum mortale, certum vel dubium.

^{c)} Sanchez, Salmant., Coninck, Nuñez, Valerius et Corduba hanc sententiam ita limi-

tant, videlicet: Nisi aliunde irrita esset confessio, ut si ex industria quaesierit ignarum ac insufficientem confessarium. — Idemque indicat Suarez, disp. 22, sect. 6, n. 5. — Victoria autem eamdem sententiam hoc modo limitat: Nisi ignorantia esset de iis quae a paucis ignorantur.

« fieri; etsi postea debeas, si possis, sup-
« plere defectum, non statim, sed quando
« rursum confiteri obligaberis aut voles.

« Porro, quando talis confessio sufficiat
« sequentes regulae docent:

« PRIMA. Quandocumque quis ad ma-
« terialiter integre confitendum physice
« est impotens, sufficit integritas forma-
« lis; quia praeceptum divinum non obli-
« gat ad impossibile. — Unde possunt in
« sequentibus casibus absolvi:

Mutus. « 1°. *Mutus*; etsi unum tantum vel al-
« terum peccatum per nutus significave-
« rit: nisi tamen scripto possit confessario
« exhibere, ad quod tunc eum teneri pro-
« babilius est; ut communiter docetur,
« contra Cajetanum ^{a)}, Navarrum et alios».

Quaeritur: *an mutus teneatur confiteri
per scripturam, si aliter non possit?*

Prima sententia negat; et hanc tenent
Palaus ¹; et Sotus, Navarrus, Ledesma,
Victoria, Valentia, Barbosa, etc., apud
Salmant. ². Quia, ut dicunt, modus sic con-
fitendi semper est obnoxius periculo ma-
nifestationis.

Secunda vero sententia, probabilior et
communior, affirmat. Et hanc tenent Lu-

go ³, Croix ⁴, Anacletus ^{b)}, Bonacina ⁵; El-
bel ⁶ cum Henno, Clericato; et Roncaglia ⁷
cum Fagundez ^{c)}; et Salmant. ⁸ cum Va-
squez, Becano, Turriano, Hurtado, Hen-
riquez ^{a)}, Granado, etc., ex D. Thoma ⁹.
Ratio, quia qui tenetur ad finem tenetur
etiam ad media non difficilia. — Id tamen
intelligendum (ut bene advertunt Bona-
cina, et Salmant. cum Dicastillo), si in tali
confessione per scripturam moraliter absit
manifestationis periculum aut grave in-
commodum extraordinarium.

Mutus autem non solum in periculo
mortis tenetur sic confiteri, sed etiam
tempore praecepti paschalis; ut merito
docent Palaus ^{d)}, Laymann ^{d)}, Roncaglia ¹⁰;
et Salmant. ¹¹ cum Cajetano ^{a)}, Navarro ^{d)},
Toledo ^{d)}, Soto ^{d)}, Sà ^{d)}, etc.

« 2°. *Surdus* qui non potest omnia ex-
« plicare ^{e)}. — Laymann ¹².

« 3°. *Ignarus idiomatis*, tempore prae-
« cepti vel alterius necessitatis, etsi non
« integre intelligatur: si neque confessa-
« rius linguae gnarus neque interpres
« haberi possit; imo etsi adsit interpres:
« non enim tenetur per eum confiteri (ut
« docent Suarez, Vasquez, Diana), nisi

Probabi-
lius tene-
tur, secluso
periculo vel
extraordi-
nario in-
commodo.

Tenetur
in periculo
mortis et
in paschate.

Surdus.

Ignarus
idiomatis.

1. In impo-
tentia phy-
sica.

Mutus, ju-
xta alios,
non tenetur
scripto con-
fiteri.

Navar., Man., cap. 21, num. 36. — ¹ Tr. 23, punct. 8, n. 11. — Sotus, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 6, v. *Secundum membrum*, et v. *His autem*. - Navar., loc. cit. - Martin. de Ledesm., 2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 3, dub. 3. Victor., Sum., de Confess., n. 173. Valent., in 3^{am} Part., disp. 7, qu. 11, punct. 1, v. *Praeterea asserimus* 3°. Barbos., in cap. *Quem poenitet* 88, num. 3, de Poenit., dist. 1. ² Tr. 6, cap. 7, n. 17. — ³ Disp. 15, num. 87. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 1194. — ⁵ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. ult., n. 6. — ⁶ Confer. 5, de Confess. sacram., num. 134. Henno, de Poenit., disp. 5, qu. 5, concl. 1. Clericat., de Poenit., decis. 22, n. 13. — ⁷ Tr. 19, qu. 3, cap. 1, qu. 7, resp. 2. —

⁸ Loc. cit., num. 16 et 17. - Vasq., qu. 91, art. 4, dub. 5, num. 2. - Becan., de Sacram., cap. 37, qu. 7, num. 2. Turrian., de Poenit., disp. 32, dub. 2, v. f. - Gasp. Hurtad., disp. 8, diff. 4. Gran., in 3 P., contr. 7, de Poenit., tract. 1, disp. 9, num. 4. ⁹ In 4, dist. 17, qu. 3, art. 4, solut. 3, ad 2. — Bonac., de Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. ult., num. 6. — Salmant., tr. 6, cap. 7, num. 17. Dicast., disp. 7, dub. 14, num. 240. — ¹⁰ Tract. 19, qu. 3, cap. 1, qu. 7, resp. 2. — ¹¹ Loc. cit., num. 17. — ¹² Lib. 5, tr. 6, cap. 8, num. 9. — Suar., disp. 36, sect. 6, num. 3 et seqq. — Vasq., qu. 91, art. 4, dub. 3. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 129.

479. — ^{a)} Cajetanus, v. Confessio, *condit. 11*, negat utique mutum teneri ad confitendum scripto; addit tamen illum qui est mutus non a nativitate et scit legere, nec potest alio modo confiteri, teneri unum folium habere in quo sunt peccatorum species descriptae, aliud in quo sit numerus peccatorum, etc. — Et idem tenet Henriquez, *lib. 5, cap. 3, n. 8*.

^{b)} Anacletus, *tr. 14, dist. 7, n. 38*, dicit: « Teneri existimant Suarez, Vasquez..., etc., quamvis non desint qui... non improbabili-
ter oppositum defendant, absolute putantes mu-
tum non obligari confiteri scripto ».

^{c)} Fagundez, citatus utique hic a Ronca-
glia, scribit, *de 2° praec. Eccl., lib. 1, cap. 6, n. 9*: « Certe hac de re opinio est pro utra-
que parte probabilis ». Sed videtur propen-
dere in sententiam quae affirmat teneri tem-

pore praecepti annui et in articulo mortis, eo
quod hanc ultimo loco ponit *n. 10*, et respon-
det *n. 11* argumentis contrariae opinionis.

^{d)} Palaus, *loc. cit., n. 10*; Laymann, *lib. 5, tr. 6, cap. 6, n. 4*; Navarrus, *in can. Fratres, n. 89, de poenit., dist. 5*; Toletus, *lib. 3, cap. 6, v. Primo*; Sà, v. Confessio, *num. 13*, obligant mutum ad confitendum nutibus tempore prae-
cepti annui. — Petrus de Soto, *de Confess., lect. 11, de Ratione secreti in Confess.*, di-
cit mutum videri obligatum ad confitendum
scripto, si id potest absque periculo revela-
tionis; sed addit non esse gravandum, « ma-
xime in extremo periculo ».

^{e)} Intelligitur hoc de omnino surdis, quia
« surdastrum debent adduci in aliquem remotum
locum, ut eorum confessiones audiantur ». Ita
S. Doctor in *Hom. apost., tr. 16, n. 35*.

« forte in periculo mortis, in quo aliqua mi-
« nora confiteri sufficiet. Vide card. de
« Lugo ¹ ».

Sed etiam tempore mortis, probabile
est eum non teneri ^{f)}, ut Salmant. ² cum
Cajetano, Soto, Palao, etc. Nisi infirmus
dubius sit de contritione; ut Viva ³. Suf-
ficit tamen tunc dicere unum veniale. Sal-
mant. ⁴ et Viva cum communi. — Quid,
tempore pestis vel contagii? vide *n. 485*.

« 4°. *Moribundus* usu linguae subito
« destitutus, si petat absolvi ac det signa
« doloris, vel ante dederit coram aliis:
« modo id fecerit in ordine ad sacramen-
« tum, quod de quovis in eo statu prae-
« sumendum videtur. — Quo casu, si (sal-
« tem coram ipso infirmo) sive ab uno
« sive a pluribus mediatis vel immediatis
« testibus detur testimonium, sacerdotem
« non tantum posse, sed probabiliter etiam
« teneri absolvere (saltem sub conditione)
« docent Diana, et Lugo ⁵, etc. ex multis
« aliis; item Bonacina, citans declarationem
« cardinalium pro se, et Praepositus ⁶, etc.:
« eo quod sic et aegri necessitati, et re-
« verentiae sacramenti consulatur. — Di-
« xi: *saltem*; quia Tamburinius ⁷, citans
« Coninck ⁸, Praepositum et Lugonem,
« docet posse et debere absolvi absolute,
« etsi sit absens qui de signo coram se
« dato testatus fuit.

« Denique, si nullum signum dederit,
« nullo modo absolvendus est; cum actus
« judicialis non exerceatur nisi praeces-
« serit accusatio. Licet enim recentiores
« quidam, ut Tamburinius ⁸, citans Ho-
« mobonum et Molfesium; item Philip-

« pus Servius ⁹, Antonius de Litteratis ¹⁰,
« Bartholom. de S. Fausto, etc. censeant
« posse, imo debere absolvi sub conditio-
« ne, dummodo alias probe et christiane
« vixerit, eo quod praesumi possit interius
« elicuisse contritionem, idque Diana ¹¹
« ex aliis duodecim judicet probabile: —
« ab aliis tamen merito rejicitur, ut Sua-
« rio, Vasquez, Coninck, Mercero, card. de
« Lugo ¹², Maldero, etc., ipsoque Diana ¹³
« et aliis duodecim apud Aversa; quia
« deest omnis externa confessio, quam
« esse partem essentialem hujus sacra-
« menti constat ex Tridentino ¹⁴, et ex
« nullo signo rationabiliter praesumi po-
« test, ut suppono. Vide card. de Lugo ¹⁵,
« Aversa ¹⁶, — ubi notat, absolutionem,
« quae iis qui inscripti sunt in societatem
« Rosarii solet in infirmitate impendi sine
« omni confessione, non dari tamquam
« sacramentalem, nec in ordine ad confi-
« ciendum sacramentum, sed ad indulgen-
« tiam et remissionem poenae consequen-
« dam ».

480. - Circa absolutionem moribundo
impertiendam plura sunt notanda.

Et primo certum est quod moribun-
dus qui signa dat poenitentiae sacerdoti
praesenti absolute est absolvendus. Et
expedit illum toties absolvi, quoties nova
ipse praestat signa doloris ^{a)}. — Tambu-
rinus ¹⁷, et auctor *de Officiis Confessarii*
(insertus in opere Lacroix) cum Laymann
et Lugo.

Objiciunt Sotus ^{b)}, Canus ^{b)} ac Lede-
sma ^{b)}, et dicunt: Si deficit materia, ubi
cadet absolutio? Non cadet quidem (ut

Dans signa
poeniten-
tiae sacer-
doti prae-
senti, abso-
lute absol-
vendus.

Obiectio ex
defectu ma-
teriae.

¹ Disp. 15, n. 61 et seqq. — ² Tr. 6, cap. 7, n. 21. -
Cajetan., v. *Confessio*, condit. 11. Sotus, dist. 18, qu. 2,
art. 6, v. *His autem*. Palao, tr. 23, punct. 8, n. 13. —
³ De Poenit., qu. 4, art. 3, n. 10. — ⁴ Tr. 6, cap. 7, n. 23. —
Viva, de Poenit., qu. 4, art. 3, n. 10. — Diana, part. 3,
tr. 3, resol. 7. — ⁵ Disp. 17, num. 84. — Bonac., qu. 5,
sect. 2, punct. 2, § 4, n. 10. — ⁶ De Poenit., qu. 4, dub. 5,
n. 88. — ⁷ Method. Confess., lib. 2, cap. 10, num. 13.
Praepos., loc. cit., n. 91. Lugo, disp. 17, sect. 5, a n. 84.
— ⁸ Loc. cit., num. 11. Homob., Exam. eccles., tr. 7,
cap. 18, qu. 84, v. *Propterea*. Molfes., part. 1, tract. 7,
cap. 5, n. 48 et 49. — ⁹ Amic. fidel., part. 3, cap. 1, resol. 5.
— ¹⁰ Sum., part. 1, cap. 35, n. 7. — Barthol. a S. Fausto,

de Poenit., lib. 4, qu. 204. — ¹¹ Part. 4, tr. 4, resol. 92; et
part. 9, tr. 6, resol. 20; cfr. part. 3, tr. 3, resol. 8. — Suar.,
disp. 23, sect. 1, num. 13, v. *Est tamen*. — Vasq., qu. 91,
art. 2, dub. 1, n. 1. — Coninck, disp. 7, n. 96, v. *Secunda*
sententia. — Mercero, Suppl., qu. 9, art. 2, dub., v. *Dices* 5.
— ¹² Disp. 17, num. 39, v. *Merito*. — Malder., de Sigillo
Confess., cap. 15, v. *Coronidis loco*. — ¹³ Part. 4, tr. 4,
resol. 92. Aversa, qu. 10, sect. 18, v. *Ex adverso*. —
¹⁴ Sess. 14, de Poenit., can. 9. — ¹⁵ Disp. 17, sect. 3. —
¹⁶ Qu. 10, sect. 18. — ¹⁷ Method. Confess., lib. 2, cap. 10,
num. 7. — Auctor anonym. de Offic. Confess., sect. 1,
qu. 31. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 4. — Lugo, disp. 17,
n. 24 et seqq.

^{f)} Ratione nempe praecepti divini, ut no-
tant Salmant. et Palao.

^{g)} Coninck, disp. 7, dub. 10, n. 99, quidquid
dicat Tamburinius, loquitur dumtaxat de casu
quo testis praesens est.

480. - ^{a)} Ultimum hoc notatum apud Tam-
burinum dumtaxat reperitur.

^{b)} Sotus, dist. 18, qu. 2, art. 5, v. *In aliud*
extremum; Canus, Relect. de Poenit., part. 6,
v. *At inhaerendo*; Martin. de Ledesma, 2^a 4ⁱ,

Responde-
tur.

ajunt) directe super peccata infirmi, alias ipse non teneretur postmodum ea confiteri; non indirecte, cum nullum peccatum explicetur et directe absolvatur. — Resp. quod absolutio cadet *directe* super omnia peccata illius sub ratione generica peccati (ut accidit in naufragio, bello, etc.); talis autem confessio in casu nostro satis habetur in illo signo praestito doloris sive in petitione absolutionis; his enim actibus infirmus jam se peccatorem fatetur: *indirecte* autem super peccatis particularibus, et ideo poenitens tenetur postea illa in particulari explicare. — Falsum autem est dicere quod absolutio tunc ferretur causa incognita; quia potius dicendum quod eo casu fertur causa cognita meliori modo quo potest, licet non plene cognita, ut ait Croix¹. Et hoc est certum ex mox dicendis.

481. — Dubitatur 1°. *An possit impertiri absolutio moribundo sensibus destituto, qui per testimonium adstantium desiderium ostendit absolutionis, dando signum doloris vel absolutionem postulando?*

Negant pariter Canus^{a)}, Ledesma^{a)}, et Alvarez, Tamburinius, etc. apud Diana².

Sed oppositum omnino affirmandum cum sententia communi: quam tenent Suarez³, Toletus⁴, Laymann⁵, Lugo⁶, El-

bel⁷, Concina⁸, Holzmann⁹, Moya¹⁰, Auctor apud Croix¹¹; Salmant.¹² cum Bellarmino^{b)}, Silvestro, Paludano^{c)}, Toletus, Lugo, Valentia, Suarez, Vasquez, Laymann, Sà^{d)}, Gonet et aliis pluribus communiter. — Id tenent etiam Scotus^{e)} apud Ludovicum Caspensem^{e)}, et S. Thomas¹³, ubi sic ait: *Si... infirmus qui petit Unctionem amisit notitiam vel loquelam antequam sacerdos veniret ad eum..., ungat eum sacerdos; quia in tali casu debet etiam baptizari et a peccatis absolvi*. Idem sentit S. Antoninus, cujus verba referuntur in Sacerdotali Romano (apud Lugo¹⁴), ubi dicitur: *Infirmus..., etiamsi malus et obstinatus diu perseverans in peccatis... et diu non confessus, si petiit sacerdotem ut confiteretur, ostendit se velle facere omnia quae debet, et interea factus est mutus vel phreneticus, et periculum est in mora, debet praesupponi contritus, et faciente aliquo confessionem generalem pro eo..., sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia et peccato*.

Probatur ex concilio Arausicano¹⁵, ubi sic habetur: *Subito obmutescens... poenitentiam accipere potest, si voluntatis aut praeteritae testimonium aliorum verbis habeat, aut praesentis in suo nutu*. — Item, ex concilio Carthaginensi III¹⁶, ubi: *Aegro-*

Si astan-
tes testen-
tur signa
poeniten-
tiae, absol-
vendus.

¹ Id est *Auctor de Offic. Confess.*, sect. 1, qu. 31. — *Didac. Alvarez*, Disp. theol. in 1^{am} 2^{ae}, disp. 80, num. 41, ad 1. *Turrian.*, de Poenit., disp. 32, dub. 4. ² Part. 3, tr. 3, resol. 4. — ³ Disp. 23, sect. 1, n. 12, v. *Atque ex hac*. — ⁴ Lib. 3, cap. 8, n. 2. — ⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 4. — ⁶ Disp. 17, sect. 4 et 5, a n. 44. — ⁷ Confer. 8, de Integrit. Confess. in moribund., n. 201. — ⁸ Lib. 1, diss. 4, cap. 10, n. 1. — ⁹ De Poenit., n. 595, v. *Resp. 2*. — ¹⁰ Tr. 3, disp. 6, qu. 1, a n. 4. ¹¹ *Auctor de Officiis confessor., ap. Croix*, sect. 1, qu. 32. — ¹² Tr. 6, cap. 8, n. 148. — *Silvest.*, v. *Confessor III*, num. 16, qu. 13. *Tolet.*, lib. 3, cap. 8, n. 2. *Lugo*, disp. 17, a n. 44. — *Valent.*, in 3^{am} Part., disp. 7, qu. 11,

punct. 1, assert. 6, v. *Primus casus*. *Suar.*, disp. 23, sect. 1, n. 12 et 13. *Vasq.*, qu. 91, art. 2, dub. 1, a n. 3; et in 1^{am} 2^{ae}, disp. 62, cap. 7, n. 40. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 4. — *Gonet*, Clys., de Poenit., disp. 12, a n. 74. — ¹³ Opusc. 65, § de Sac. Unctionis, i. f. — ¹⁴ Disp. 17, n. 36, cfr. Sacerdotali Romano. 1579, tract. de Poenit., cap. 26; cfr. etiam S. Anton. Confessionale seu Sum. *Defecerunt*, part. 3 Interrogator., cap. 17, de Infirmis. — ¹⁵ Concil. Arausic. I, anno 441, cap. 12, ap. Labbe, tom. 4, col. 703 et seq.; cfr. Decr. Gratiani, can. *Qui recedunt 7*, caus. 26, qu. 6. — ¹⁶ Concil. Carthag. nomine III, (ordinis tempore secundum), anno 397 celebratum, cap. 34, ap. Labbe, tom. 2, col. 1404.

qu. 9, art. 5, dub. 2, v. *His tamen non obstantibus*, alio modo objiciunt.

481. — ^{a)} Canus, *loc. cit.*; Martin. de Ledesma, *loc. cit.*, censentur a fortiori hoc negare, cum absolute negent posse absolvi eum qui signa doloris tantum ostendit, sed confiteri non potest.

^{b)} Bellarminus, *de Poenitentia*, lib. 2, cap. 7, obj. 6, i. f., quidquid dicat Dicastillus (a quo Salmant. citationem mutuati sunt), de testibus non loquitur, sed haec dumtaxat habet: « Qui signa doloris ostendunt, etiamsi forte loqui nequeant, recte in Ecclesia absolvuntur ».

^{c)} Paludanus, *in 4, dist. 21, qu. 2, art. 2, concl. 2, n. 9*, pariter a Salmant. ex Dicastillo hic allegatus, de peccatis oblitis dumtaxat loquitur: « Confessio generalis, inquit, valet ad dimissionem culpae mortalis oblitae..., sed tunc oportet quod sit sacramentalis ». Cfr. etiam *dist. 17, qu. 2, art. 1, n. 8*, ubi eadem tenet.

^{d)} Sà, v. *Absolutio*, n. 11, (in edit. genuina), idem habet ac Bellarminus.

^{e)} Scotus, *in 4, dist. 17, § Ad argumenta*, v. *Ad aliud*, id non habet; nec reperire potui apud Caspensem, *de Poenit.*, disp. 4, sect. 22, ejus allegationem.

tantes, si per se respondere non possunt, cum voluntatis eorum testimonium, hi qui sui sunt, periculo proprio dixerint, baptizentur. Similiter et de poenitentibus agendum est^{f)}. Rursus, concilium Carthaginense IV¹ sic statuit: *Is qui poenitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, et accipiat poenitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem et infundatur ori ejus Eucharistia.*

Probatur etiam ex S. Leone Papa², ubi sancivit: *Si aliqua vi aegritudinis ita fuerint aggravati, ut, quod paulo ante poscebant, sub praesentia sacerdotis significare non valeant, testimonia eis fidelium circumstantium prodesse debebunt, ut simul et poenitentiae et reconciliationis beneficium consequantur.*

Probatur etiam ex Rituali Romano³, ubi: *Quod si inter confitendum vel etiam antequam incipiat confiteri, vox et loquela aegro deficient, nutibus et signis conetur, quoad ejus fieri poterit, peccata poenitentis cognoscere; quibus utcumque vel in genere vel in specie cognitis, vel etiam si confitendi desiderium sive per se sive per alios ostenderit, absolvendus est.* — Perperam autem opponunt adversarii hoc Rituale Romanum fuisse ab aliquo privato doctore confectum, etsi approbante Pontifice; unde dicunt non excedere privatam auctoritatem, cum non habeat auctoritatem, sed tantum approbationem pontificiam. Verum recte eos confutant Lugo⁴ et Diana⁵. Nam Paulus V in bulla expri-

mit hoc Rituale auctoritate Sedis Apostolicae prodiisse, his verbis: *Postquam Pius Papa V... Breviarium... et... Missale... edenda censuit..., restabat, ut... sacri et sinceri catholicae Ecclesiae ritus... Apostolicae Sedis (nota) auctoritate prodirent.* Deinde subdit: *Quapropter hortamur in Domino... episcopos..., parochos, etc., ut in posterum, tamquam Ecclesiae Romanae filii, ejusdem Ecclesiae, omnium matris et magistrae auctoritate constituto Rituali in sacris functionibus utantur; et in re tanti momenti, quae catholica Ecclesia et ab ea probatus usus antiquitatis statuit, inviolate observent.*

Hancque nostram sententiam probabiliter ait Croix⁶ cum Lugo, Dicastillo, etc., locum habere, etiamsi adsit unicus testis et mediatas, testans signa data ab infirmo; per tale enim testimonium satis fit sensibilibiter nota confessario confessio infirmi.

Neque obstat decretum Clementis VIII, ubi damnavit confessionem factam absenti per epistolam vel nuntium. — Nam, ut refert Coninckius⁷ ex testimonio Petri Lombardi⁸ et cardinalis Bellarmini, idem Clemens, interrogatus postea de praedicto casu moribundi, respondit minime voluisse eum comprehendere; sed talem moribundum omnino absolvendum esse. Idemque testatur Suarez^{h)} apud Tanner⁸, ex ore ipsius Clementis VIII et Pauli V. Idem dicit Elbel⁹.

Utrum vero tunc absolutio danda sit absolute vel conditionate?

Communius censent doctores, absolute; quia tunc (ut ait Tamburinius¹⁰) sacerdos ex assensu probabiliter recte opera-

Absolvendus, etsi adest unicus testis et mediatas.

Non obstat decretum Clementis VIII.

Communius docent absolvendum absolute.

Auctoritas Ritualis.

¹ Concil. Carthag. IV, anno 398, cap. 76; ap. Labbe, loc. cit., col. 1443; cfr. can. *Is qui 8*, caus. 26, qu. 6. — ² Epist. 108 (al. 83), ad Theodor., cap. 5, i. f.; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 1013 et seq. — ³ Tit. 3, de Sacra. Poenit., cap. 1, § Ordo ministrandi, n. 24. — ⁴ Disp. 17, num. 48. — ⁵ Part. 3, tract. 3, resol. 4, v. *Ad tertium*. — *Paulus V*, brev. *Apostolicae Sedis*, de die 17 Junii 1614. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1157 et 1159. — *Lugo*, disp. 17, n. 81

et seqq. *Dicast.*, disp. 9, dub. 9, num. 843 et 845. — *Clem. VIII*, const. 87 *SSm̃us Dñus noster*, de die 20 Junii 1602, in Bullar. Cherubini; in Bullar. vero Mainardi, const. 282. — ⁷ Disp. 7, num. 105; et Respons. ad dissert. impugn. absolutionem moribundi sensib. destit., num. 67 et post num. 71. — ⁸ Tom. 4, disp. 6, qu. 9, dub. 1, num. 16. — ⁹ Confer. 8, de Integrit. Confess. in moribund., n. 207. — ¹⁰ Method. Confess., lib. 2, cap. 10, n. 8.

f) Ultima verba: *Similiter et de poenitentibus agendum est*, quamvis habeantur in can. Aegrotantes 77, de consecr., dist. 4, non tamen reperiuntur in cap. 34 concilii Carthaginensis, edit. Mansi; sed adduntur in editione Harduini, ex Gratiano tamen, ut ex nota marginali colligere licet.

g) Petrus Lombardus, archiepiscopus Armacanus.

h) Suarez, « per literas 9 octobr. 1610, Conimbricae datas », ut ait Tanner. Cfr. Opuscula inedita Suarii, curante Malou, *Tract. de Confessione peccatorum ab ipso poenitente facienda*, cap. 1, n. 24.

tur. Ita etiam Lugo ¹; Sporer ² cum Vasquez, Filliuccio, etc. Et idem sentit Viva ³, dicens quod in casu necessitatis (alias semper quaerenda est certitudo moralis) sacramenta absolute sunt administranda, semper ac habetur probabilitas de materia: conditionate vero, ubi habetur tantum dubium prudens. — Sed Croix, quamvis idem asserat ⁴, scilicet quod absolutio danda est absolute cum habetur probabilitas de materia; in praesenti tamen casu ⁵, dicit absolutionem dandam esse conditionatam. Et idem censent Wiggandt ⁶, Bonacina ⁷; et Suarez ⁸ cum Angelo ⁱ⁾, Silvestro ⁱ⁾, S. Antonino ⁱ⁾ et comuni (ut ipse asserit). Et hoc tutius videtur, praecipue ubi prudenter de signis datis dubitatur, ut de facili dubitari potest, praesertim si infirmus sit rusticus.

482. - Dubitatur 2°. *Quid, si nullus adsit testis de signo poenitentiae praestito ab aegroto, et aeger sensibus destitutus nullum pariter det signum; an hic absolvi possit?*

Prima sententia negat; et hanc tenent ^{a)} Busenbaum (ut supra, num. 479, ad 4, v. *Denique*), Lugo ⁹, Suarez ¹⁰, Petrocorensis ¹¹, Abelly ¹², Laymann ¹³, Roncaglia ¹⁴; et Diana ¹⁵ cum Henriquez,

Naldo, etc. — Ratio brevis, sed valde urgens, est: quia tunc deest materia sacramenti, quae debet esse sensibilis.

Secunda vero sententia communior affirmat posse et debere absolvi, dummodo infirmus christiane vixerit ^{b)}. Et hanc tenent Merbesius ¹⁶, Morinus ¹⁷, Genettus ¹⁸, Holzmann ¹⁹, Sporer ²⁰, Elbel ²¹, Viva ²², Salmant. ²³, Tamburinius ²⁴; Croix ²⁵ cum Cardenas. Et probabilem putat Concina ²⁶ cum Salmeron ^{c)}, Juenin, Pontio, Vanroy, Raynaud ^{c)}, Henrico a S. Ignatio, Machado, Pellizzario, etc., quos citat. — Idem docet D. Antoninus, cujus verba adducuntur in citato Sacerdotali romano (apud Lugo ²⁷), ubi dicitur: *Infirmus qui amisit loquelam vel usum rationis, si bene vivebat..., quamvis non petierit sacramenta, quia ex insperato talia acciderunt..., debet praesupponi contritus; et... sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia et peccato* ^{d)}. — Id clare confirmatur a D. Augustino ²⁸, ubi habetur: *Catechumenis... in hujus vitae ultimo constitutis, si morbo seu casu aliquo sic oppressi sint, ut... petere... Baptismum... non possint, prosit eis quod eorum in fide christiana jam nota voluntas est, ut eo modo baptizentur quo... baptizantur infantes, quorum voluntas nulla*

Communi-
us docent
posse et de-
bere absol-
vi, si christi-
ane vi-
xit.

Tutius ab-
solvendus
conditiona-
te.

Si nullum
detur si-
gnum, alii
negant pos-
se absolvi.

¹ Disp. 17, n. 90. — ² Part. 3, cap. 5, n. 640. - *Vasq.*, qu. 91, art. 2, dub. 1, n. 1, 3 et 39. *Fill.*, tr. 7, cap. 5, num. 121. — ³ Append. ad propos. damn., § 11, v. *Dicendum* 3°. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 1769. — ⁵ Loc. cit., n. 1156. — ⁶ Tr. 13, n. 93, v. *Resp.* 5. — ⁷ Qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 4, n. 8. — ⁸ Disp. 23, sect. 1, n. 12. — ⁹ Disp. 17, n. 39. — ¹⁰ Loc. cit., n. 13. — ¹¹ De Poenit., cap. 7, qu. 10. — ¹² De Poenit., sect. 15, n. 2. — ¹³ Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 4. — ¹⁴ Qu. 3, cap. 3, qu. 7. — ¹⁵ Part. 3, tr. 3, resol. 8, v. *Verum his.* - *Henric.*, lib. 6, cap. 10, n. 9. *Nald.*, Sum., v. *Confessarius*, n. 32. — ¹⁶ De Poenit., qu. 85, concl. 1 et 2. — ¹⁷ De Discipl. in admin. Sac. Poenit., lib. 10, cap. 10 et 11. — ¹⁸ De Sac. Poenit., cap. 12, qu. 5. — ¹⁹ De Sac. Poenit., n. 594. — ²⁰ Loc. cit., n. 645. — ²¹ De Poenit., num. 208. —

²² Append. ad propos. damn., § 11, v. *Dicendum* 5°. — ²³ Tr. 6, cap. 8, num. 154 et 157. — ²⁴ Method. Confess., lib. 2, cap. 10, num. 11. — ²⁵ Lib. 6, part. 2, num. 1162. - *Carden.*, Cris. 1, disp. 48, num. 5. — ²⁶ De Poenit., lib. 1, diss. 4, cap. 10, num. 4 et 15. *Juen.*, Comment. de Sacram., diss. 6, qu. 7, cap. 4, art. 4, § 3, i. f. - *Joan. Pont.*, disp. 46, concl. 5. *Vanroy*, de Poenit., cap. 9, qu. 3. *Henric. a S. Ign.*, lib. 5, de Poenit., cap. 197, a n. 2404. *Machado*, lib. 2, part. 4, tr. 5, docum. 5, n. 4 et 5. - *Pelliz.*, tract. 5, cap. 3, num. 60; et tract. 8, cap. 3, n. 114. — *S. Anton.*, Sum. *Defecerunt*, 3 P. Interrogator., cap. 17, de Infirmis. — ²⁷ Disp. 17, n. 36. — ²⁸ De Conjug. adult., lib. 1, cap. 26, n. 33; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 40, col. 469.

ⁱ⁾ Angelus, Silvester et S. Antoninus a Suarez allegantur pro illa tantum parte qua docetur absolvi posse.

482 - ^{a)} Multi ex auctoribus hic citatis, tam pro prima quam pro secunda sententia, non loquuntur de testis carentia, sed absolute quaerunt de eo qui nulla signa dedit poenitentiae.

^{b)} Conditionem istam non requirunt Merbesius, Morinus, Holzmann, Elbel, Cardenas, Pontius.

^{c)} Raynaudus, quidquid dicat Concina, tenet oppositum in *Heteroclit. spiritual.*, sect. 1,

punct. 9, n. 17; et in *Diss. de Confess. epistol.*, cap. 10. — Salmeron autem his verbis citatur a Molfesio, *Sum.*, part. 1, tr. 7, cap. 5, n. 48, a quo allegatio desumpta videtur: « Et hanc opinionem, ut mihi retulit noster D. Gabriel Lottherius, vir magnae eruditionis, Romae secuti fuerunt ipse, ac Franciscus Suarez et Pater Salmeronus Societatis Jesu, et Pater Lupus Capucinus ».

^{d)} Textus iste hic desumitur ex Lugo; in *Sacerdotali vero Romano*, de *Poenit.*, cap. 26, et apud S. Antoninum fere concordat, et paulo dumtaxat diversus legitur.

adhuc patuit... Etiam si voluntas ejus incerta est, multo satius est nolenti dare quam volenti negare, ubi velit an nolit sic non apparet. Deinde pergit S. Doctor¹, et docet eandem rationem esse habendam Baptismatis et Poenitentiae, dicens: *Quae autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte poenitentem finiendae vitae periculum praeoccupaverit; nec ipsos enim ex hac vita sine arrha suae pacis exire velle debet Mater Ecclesia.*

Sed dices: Ubi hic habetur materia sacramenti (nempe confessio et contritio) quae debet esse sensibilis?

Respondent Genettus et Juenin quod si in peccatore moribundo, ut diximus, signum simplex doloris datum efficiat ut ipse praesumatur dispositus, quanto magis id efficiet bona vita anteacta? — Sed haec responsio non satisfacit. Nam ad imperiendam absolutionem non sufficit praesumptio doloris interni, sed requiritur externa manifestatio peccatorum: qua deficiente, deficit materia sacramenti. — Nec satisfacit alia responsio Juenin, nempe quod actus poenitentis, juxta scotistas et alios, non sunt materia *ex qua* constat sacramentum Poenitentiae, sed tantum materia *circa quam*, hoc est dispositio ad recipiendum sacramentum; dispositio autem non debet necessario esse sensibilis. Nam huic obstat quod hoc sacramentum fuit a Christo Domino (ut docet Tridentinum) institutum in modum iudicii; unde omnino requiritur peccatorum accusatio saltem generica, ut sententia absolutionis proferri possit.

Melius igitur respondent Viva²; et Salmant.³ cum Aversa, Molfesio et aliis, quod

eo casu bene adest prudens dubium quod moribundus vel ante destitutionem noverit suae damnationis periculum, vel post destitutionem ad illud advertat in aliquo lucido intervallo: in quo praesumitur velle et petere absolutionem signis vere sensibilibus, nempe per suspiria, motus corporis, saltem per anxiam respirationem; quamvis tunc ista signa confessarius non percipiat. Sufficiunt enim talia signa in tanta necessitate, saltem ex prudenti dubio praesumpta, ad dandam absolutionem *sub conditione*. (Quidquid dicat Genettus dandam esse absolute; cum enim nullum signum certum adsit, bene advertunt Petrocorensis et Salmant., Sporer, Holzmann, Croix, Elbel, Viva, etc., absolutionem omnino praestandam esse sub conditione, quae sacramenti injuriam reparat, si forte desit materia sacramenti). — Haec sententia est satis probabilis, non solum extrinsece ex auctoritate tot gravium auctorum, sed etiam intrinsece, saltem ob rationem quia in casu extremae vel urgentis necessitatis licitum est uti materia dubia, ex principio maxime apud theologos probato, ut ait Juenin⁴. Hoc casu enim possumus uti opinione adhuc tenuis probabilitatis; ut recte ajunt Sanchez⁵, Viva⁶; et Croix⁷ cum Gobat; et fuse probat Cardenas⁸ cum Navarro^{e)}, Soto^{e)} et Filguera. Ratio, quia necessitas efficit ut licite possit ministrari sacramentum sub conditione in quocumque dubio; per conditionem enim satis reparatur injuria sacramenti, et eodem tempore satis consulitur saluti proximi.

Et maxime hic advertendum quod sacerdos, quando potest, tenetur sub gravi absolvere infirmum; ut dicunt Mazzotta⁹;

Sed absol-
vendus sub
conditione.

Sententia
satis proba-
bilis etiam
intrinsicè.

¹ Loc. cit., cap. 28, n. 35; ap. Migne, loc. cit., col. 470. — Genett., de Sacram. Poenit., cap. 12, qu. 5, v. *Et ratio est.* — Juen., Instit., de Poenit., cap. 5, art. 6, qu. 1, v. *Proferunt tertio.* — Juen., loc. cit., v. *Proferunt quarto*; et Comment. de Sacram., diss. 6, qu. 7, cap. 4, art. 4, § 3, v. f. — Trident., sess. 14, de Poenit., cap. 2. — ² Append. ad propos. damnat., § 11, v. *Dicendum quinto.* — ³ Tr. 6, cap. 8, n. 154 et 155. — Aversa, qu. 10, sect. 18, v. *At in casu.* — Molfes., part. 1, tr. 7, cap. 5, num. 49 et 50. — Genett., loc. cit., cap. 12, qu. 6. — Petrocor., de Poenit., cap. 7, qu. 10, i. f. — Salmant., loc. cit., num. 154, 155

et 157. — Sporer, part. 3, cap. 5, n. 640 et 641. — Holzm., de Poenit., num. 594. — Croix, loc. cit. 6, part. 2, n. 1162. — Elbel, de Poenit., n. 208. — Viva, loc. cit. — ⁴ Instit., de Poenit., qu. 6, cap. 5, art. 6, qu. 1, v. *Proferunt quarto.* — ⁵ De Matr., lib. 2, disp. 36, num. 8; et Decal., lib. 1, cap. 9, n. 25. — ⁶ Loc. cit., § 11, v. *Ratio.* — ⁷ Loc. cit., num. 1162. — Gobat, id est Rassler, Vindiciae Gobat., part. 2, propos. 1, num. 27. — ⁸ Cris., part. 4, diss. 4, n. 48. — Filguera, Lucerna decretal., in prop. 3 Innoc. XI, v. *Nec coincidunt.* — ⁹ Tract. 6, disp. 1, qu. 4, cap. 7, § 2, v. *Dico tamen.*

^{e)} Navarrus, in cap. Inter verba, coroll. 53, n. 599 (al., num. 135); et Sotus, de Secreto,

membr. 3, qu. 2, concl. 3, hoc asserunt in materia de iudiciis.

et Suarez, Vasquez, Coninck, Silvius, Cajetanus ^{f)} cum communi, apud Viva ¹; utque colligitur ex can. *Si presbyter*, ubi dicitur: *Si presbyter poenitentiam morientibus abnegaverit, reus erit animarum*. — Bene tamen advertit hic Roncaglia ² non esse saepius absolvendum moribundum [sensibus] destitutum intra breve spatium temporis sine novo signo certo, nisi bis vel ter, servata proportionata distantia; quia revera tunc cessat necessitas quae adfuit in antecedentibus absolutionibus praestitis. Secus vero dicendum, si destitutio perseverat per longum tempus ^{g)}.

483. - Dubitatur 3°. *An possit absolvi qui fuerit sensibus destitutus in actu peccati, puta adulterii, duelli?*

Negant Genettus ^{a)}, Habert ³, Juenin ⁴ et Concina ⁵.

Sed affirmant Holzmann ⁶, auctor *de Officiis Confessoris* ⁷ (apud Croix); et probabilem putat Elbel ⁸ cum Pontio ^{b)}, Cardenas, Gormaz et Stoz. — Hi dicunt talem infirmum etiam absolvendum esse sub conditione: modo constet fuisse catholicum ^{c)}. Hacque opinione dicunt Merbesius ^{d)} et Dupasquier ⁹, quemlibet sacerdotem posse uti, saltem apposita conditione; probatque Merbesius auctoritate D. Augustini ¹⁰, qui dicit: *Ego non solum alios catechumenos, verum etiam ipsos*

qui viventium conjugii copulati retinent adulterina consortia..., si desperati et intra se poenitentes^{e)} jacuerint, nec pro se respondere potuerint, baptizandos puto... Quis enim novit, utrum fortassis adulterinae carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri?... Quae autem Baptismatis, eadem reconciliationis est causa, si forte poenitentem finiendae vitae periculum praeoccupaverit.

Objicit Petrocorensis S. Doctorem loqui hic de eo tantum qui signum dedit poenitentiae: quod infert ex illis verbis: *si intra se poenitentes jacuerint*; unde (dicit) supponitur quod tales poenitentes jam aliquod suae poenitentiae signum dederint, alias quomodo possent nosci intra se poenitentes? — Recte respondet Merbesius quod illud *intra se poenitentes* non debet intelligi absolute, sed dubitanter, nempe si forte poenitentes jacuerint: et hoc fit manifestum ex verbis sequentibus S. Doctoris: *Quis enim novit utrum fortassis adulterinae carnis illecebra usque ad Baptismum statuerant detineri?* Cum ergo D. Augustinus dixerit: *Quis enim novit*, supponit hujusmodi peccatores nullum conversionis signum praebuisse; alias jam notum esset ipsos statuisset adulterina consortia non detinere. — Et haec sententia satis probabilis mihi est ob eandem ra-

Difficultati
satisfit.

Opinio sa-
tis probabi-
lis.

Suar., de Poenit., disp. 23, sect. 1, num. 15, v. *Quod autem*. - Vasq., de Poenit., qu. 91, art. 2, dub. 1, n. 38. - Coninck, disp. 7, n. 106. Silvius, Suppl., qu. 9, art. 2, qu. 4 (edit. Antverp. 1622). - ¹ Append. ad propos. damn., § 11, v. *Dicendum ultimo*. - Can. *Si presbyter* 12, caus. 26, qu. 6. - ² Qu. 3, cap. 3, reg. in praxi, num. 5. - ³ De Poenit., cap. 11, § 3, qu. 4. - ⁴ Instit., de Poenit., qu. 6, cap. 5, art. 6, concl. 2. - ⁵ De Poenit., lib. 1, diss. 4, cap. 10, num. 16 et 17. - ⁶ De Poenit., num. 594, v. f. —

⁷ Sect. 1, qu. 34, v. *Ex dictis collige*. — ⁸ Confer. 8, de Integrit. Confess. in moribund., num. 211. Carden., disp. 48, num. 68 et seqq. Gorm., tr. de Poenitentia, part. 2, num. 266. Stoz, lib. 2, num. 97. — ⁹ De Poenitentia, disp. 4, qu. 9, quaeres 2. — ¹⁰ De Conjugiis adulter., lib. 1, cap. 28, num. 35; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 40, col. 470. — Petrocor., de Poenitentia, cap. 7, qu. 10, v. *Praeterea*. — Merbesius, de Poenit., qu. 85, concl. 2, v. *Primo vult*.

f) Cajetanus non citatur hic a Viva.

g) Scilicet posse absolutionem repeti, v. g. ter aut quater in die, stante actuali mortis periculo, ut dicit S. Doctor in *Istruz. e Pratica*, cap. 16, n. 37. Cfr. *Hom. apost.*, tr. 16, n. 37.

483. - a) Genettus a fortiori hoc negare debet, cum cap. 12, qu. 5 et 6, neget posse dari absolutionem moribundo sensibus destituto, qui luxuriose nimiaque licentia semper vixerit.

b) Joannes Pontius, *Curs. theol.*, disp. 46, n. 95, loquitur de eo « qui ante scelerate viveret », de quo eodem loco tractat Elbel.

c) Hanc conditionem S. Alphonsus appo-

nit ex Holzmann, ut inferius patebit ex ipso textu S. Doctoris.

d) Merbesius, de Poenit., qu. 85, concl. 2, v. *Summa*, id dicit de christianis « non admodum bonis, id est devinctis vel uno lethali flagitio, vel pluribus, nondum tamen in propatulo positis ». Ceterum concl. 6, in nostro praesenti casu negat posse dari absolutionem.

e) De his verbis, quae in editione Maurina operum S. Augustini desiderantur, editores scripserunt: « Hic..., post tamen si desperati in iis [editis] legebatur *et intra se poenitentes*; quae verba veterum librorum auctoritate expunximus ». Vide Migne, *Patrol. lat.*, tom. 40, col. 470.

Quoties
sit absol-
vendus de-
stitutus
sensibus.

Qui sensi-
bus desti-
tuitur in
actu pec-
cati:

Juxta alios,
absolven-
dus sub con-
ditione, mo-
do catholi-
cus.

tionem quae adducta est in praecedenti Dubio. — Si enim licite absolvi potest et debet aegrotus sensibus destitutus qui nullum dederit poenitentiae signum, si christiane vixerit, eo quod de ipso prudenter praesumi potest quod in extremo vitae, si aliquod lucidum intervallum habet, velit absolutionem sacramentalem recipere; sic etiam potest et debet absolvi (intellige semper sub conditione) homo catholicus, etiamsi in actuali peccato sensibus destituatur: pro hoc enim etiam merito praesumi potest quod ipse, in proximo periculo suae damnationis constitutus, cupiat omni modo suae aeternae saluti consulere.

Secus, pro
haeretico.

Dixi: *homo catholicus*; nam secus dicendum de *haeretico*, ut recte advertit Holzmann¹. Haeretici enim, etiamsi in eo casu dent signa poenitentiae, non debent absolvi, nisi expresse absolutionem petant; quia tales nunquam prudenter praesumi valent ea signa praebere in ordine ad confessionem, a qua summopere abhorrent.

Imminente
periculo vi-
tae, sufficit
integritas
formalis.

484. - « SECUNDA. Quando vel poenitenti, vel confessario imminet periculum vitae, quod nec illum integre confiteri, nec hunc audire patiatur, sufficit integritas formalis. Ratio, quia tunc materialis non est possibilis moraliter. — Quod valet sequentibus casibus:

« 1°. Si poenitens, v. gr. infirmus, uno alterove peccato dicto, deficiat, vel sit grave periculum ne deficiat.

« 2°. Si infirmus volens confiteri, dum ei fertur viaticum deprehendatur multas confessiones fecisse invalidas, et gravis morbi non patiatur dilationem absolutionis. Granado^{a)}, Zambranus, Diana^{b)} ». [Vide dicta n. 260].

« 3°. Si ipse sacerdos in periculo con-

stitutus, videatur ante moriturus quam poenitens absolvatur ».

485. - « 4°. Si tempore pestis prudenti iudicio moraliter certum periculum sit ne confessarius inficiatur: qui si tamen totam audire velit, tenebitur ad eam poenitens ».

Similiter docet Concina², Wigandt³, Abelly⁴; Bonacina⁵ cum Vasquez, Coninck, etc., quod, quando infirmus laborat morbo contagioso, et confessarius nequit absque periculo, etiam a longe, ipsum audire diutius immorando; tunc confessarius, audito aliquo peccato, potest eum statim absolvere. — Sic etiam probabiliter excusat Roncaglia⁶ a confessione materialiter integra, si haec sit valde prolixa cum gravi nota poenitentis, dum urgeat necessitas communicandi vel celebrandi, et non suppetat tempus. — Caeterum, minime quidem est excusandus is de quo ob prolixitatem confessionis facile alii suspicarentur ipsum multis esse culpis gravatum.

486. - « 5°. Si immineat conflictus, vel sit multitudo moribundorum (v. gr. in naufragio), nec possint omnes audiri. In quo casu possent etiam omnes simul, dicto uno peccato quod minus infamat (vel etiam secundum quosdam, si aliter fieri non possit, dicendo in genere se esse peccatores) absolvi, dicendo: *Ego vos absolvo, etc.* Vide Sà⁷ et Coninck⁸ ». — (Non erit autem impotentia sufficiens, si multus fuerit ad eundem confessarium concursus; ut volebat propositio 59, inter damnatas ab Innocentio XI).

487. - « TERTIA. Quando ex confessione ne certi peccati vel circumstantiae timeatur merito grave damnum proprium vel alienum, sive confessarii sive alterius, corporale vel spirituale, potest id reti-

In timore
gravis dam-
ni.

¹ De Poenit., num. 594, i. f. — Zambran., Decis. cas. tempore mortis, cap. 4, de Poenit., dub. 6, n. 6. — ² De Poenit., lib. 1, diss. 4, cap. 9, num. 2. — ³ Tr. 13, num. 102, v. Resp. 3, sub n. 6. — ⁴ De Poenit., sect. 15, num. 3. —

⁵ Qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 4, n. 13. — Vasq., qu. 91, art. 2, dub. 2, num. 2. — Coninck, disp. 7, num. 75, v. Quinto. —

⁶ Tr. 19, qu. 3, cap. 3, qu. 1, resp. 2, v. Plura afferunt. —

⁷ V. Absolutio, n. 9 (al. n. 10). — ⁸ Disp. 7, dub. 9, n. 74.

484. - ^{a)} Jacobus de Granado, in 3 P., controuv. 7, de Poenit., tr. 9, disp. 5, n. 20: « In articulo mortis, inquit, si prudenter timeatur defuturum tempus ad omnia peccata confitenda, satis esse dicere aliqua, ut statim poenitens absolvatur; tunc autem declaran-

dum est aliquod saltem mortale, quia est materia necessaria confessionis; sed non est obligatio declarandi culpas graviores ».

^{b)} Diana, part. 5, tr. 3, resol. 75, aliorum opinionem solum recitando exponit; nec vero eam amplectitur.

« ceri. Ratio, quia praeceptum divinum
« de integritate non obligat cum tanto
« incommodo: quod tantum esse posset,
« ut peccares confitendo, v. gr. — 1°. Si
« sacerdos certum peccatum sit revela-
« turus (intellige cum Coninck, card. de
« Lugo¹, quod poenitens ipse non tenea-
« tur revelare). — 2°. Si sciat v. gr. mu-
« lier, ex certo peccato sibi vel confessa-
« rio fore periculum ruinae. — 3°. Si poe-
« nitenti inde imminet grave damnum
« vel periculum vitae vel famae.

« In his tamen casibus videtur requiri
« necessitas confitendi, v. gr. ob commu-
« nionem annuam, vel si longo tempore
« alioqui esset differenda ». [Dicunt Lu-
« go^{a)}, Herincx^{a)}, etc., apud Salmant.²,
sufficientem etiam habere necessitatem
dimidiandi confessionem qui esset in pec-
cato mortali et deberet per duo vel tres
dies alium confessarium exspectare]. —
« Vide Filliuccium³, card. de Lugo⁴: ubi
« monet talia damna aut pericula non fa-
« cile fingenda esse; et quidem in reli-
« gioso vix posse locum habere^{b)}.

« QUARTA. Si quis aliquod peccatum
« vel circumstantiam non possit confiteri
« sine violatione sigilli; v. gr. si invalide
« absolvisses simoniacum, nec posses con-
« fiteri nisi illi qui facile inde posset con-
« fiteri quisnam ille esset ».

488. — « Ex omnibus supra dictis se-
« quitur excusari etiam sequentes ab inte-
« gritate materiali:

« 1°. Qui habent casum reservatum: de

« quo infra, et Laymann⁵ ». — [Sed circa
hoc, vide n. 265, v. Qu. 2].

« 2°. Scrupulosum qui perpetuo angis-
« tur de oblitis ». — [Ita etiam Holzmann⁶
cum communi, et Elbel⁷ cum Laymann,
Illsung et Stoz].

« 3°. Quem sacerdos absolvit ante finem,
« nolens omnia audire; ut habet Bonacina⁸.

« 4°. Quem fallit memoria, ita ut dicat
« se scire in genere quod peccaverit mor-
« taliter, non occurrere autem speciem
« peccati: etsi tunc veniale aliquod addere
« sit consultum. — Ita Coninck⁹ et Lay-
« mann¹⁰, contra Sotum^{a)} et Medina^{a)}.

« 5°. Eum qui extreme rudis vel sim-
« plex dicit se dolere de peccatis, nullum
« tamen in specie, ne veniale quidem, sciat
« dicere: qui, etsi speculative loquendo
« posset absolvi, practice tamen non expe-
« dit^{b)}; sed data benedictione permittatur
« communicare. — Ita Laymann¹¹.

« 6°. Qui aliquod peccatum non potest
« confiteri sine complicitis infamatione, v.
« gr. si peccasses cum matre vel sorore,
« quam confessarius nosset: tunc enim,
« si alium confessarium non potes habere
« (quem alias adire tenereris), sufficeret,
« immo deberet dici quod animo cum ea,
« vel in genere cum aliqua fornicationem
« vel incestum commisisses, reticendo gra-
« dum primum vel secundum, quoad lice-
« bit sine manifestatione complicitis, cum
« proposito confitendi integre sacerdoti
« alteri proxima occasione. Ita probabili-
« ter Navarrus¹², Bañez^{c)}, Canus^{c)}, Va-

Quid si
infametur
complex.

Si ex con-
fessione
violetur si-
gillum.

Alii ca-
sus particu-
lares.

Coninck, disp. 7, n. 75; et disp. 9, dub. 2, n. 33, i. f. —
¹ Disp. 16, n. 526. — ² Tr. 6, cap. 8, num. 123. — ³ Tr. 7,
cap. 5, n. 124. — ⁴ Disp. 16, n. 528. — ⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 8,
n. 10, v. *Quartus casus*; et cap. 12, num. 8 et 10. — ⁶ De
Poenit., n. 550, ad 9. — ⁷ Confer. 6, de Integrit. confess.,

n. 150, i. f. - *Laym.*, lib. 1, tr. 1, cap. 6, n. 2, vi. - *Ills.*, tr. 6,
disp. 6, n. 123. - *Stoz*, lib. 1, part. 1, n. 5 (qui tamen ab Elbel
non citantur pro hoc asserto). — ⁸ Qu. 5, sect. 2, punct. 2,
§ 4, n. 4. — ⁹ Disp. 7, n. 97; cfr. n. 6. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 8,
n. 7. — ¹¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 8. — ¹² Man., cap. 7, n. 3.

487. — ^{a)} Lugo, *disp. 16, num. 416*, grave
utique ait esse « per triduum esse in statu
peccati »; minime tamen dicit satis id esse
ad dimidiandam confessionem, quidquid hic
asserant Salmant. — Herincx autem, *disp. 3,*
n. 54, affert opinionem negantem bidui dila-
tionem esse causam sufficientem dimidiandi
confessionem; sed dicentem nimiam esse si
ultra biduum differatur.

^{b)} De religioso hic non loquitur Lugo.

488. — ^{a)} Sotus, *dist. 18, qu. 2, art. 5,*
v. In aliud extremum; Joan. Medina, *tr. 2,*
de Confessione, qu. 39, eo sensu doctrinae
expositae contradicunt, quod confessionem ge-

neralem, nullo peccato in specie declarato,
negant esse sacramentalem confessionem.

^{b)} Laymann scribit: « Extra mortis peri-
culum absolvere eum non debet ».

^{c)} Bañez, *in 2am 2ae, qu. 33, art. 8, dub. 8,*
part. 1 et 3, ita sane docet; sed limitat nisi
famae jactura minima esset secundum per-
sonae qualitatem. — Et idipsum tenet Canus,
de Poenit., part. 6, v. Sed enim *et seqq.*, qui
et aliam limitationem affert, scilicet: in arti-
culo mortis, nonobstante famae jactura, nisi
foret gravis et magna, ut mors vel infamia
publica, explicandam esse complicitis circum-
stantiam.

« lentia, Praepositus¹, Gamaz^{d)}, etc. Ratio est, quia quando duo praecepta divina concurrunt, naturale et positivum, quae simul servari non possunt, praefendum est naturale; quia strictius obligat. Etsi probabilius contrarium doceant Filliuccius, Suarez, Vasquez, Lessius, card. de Lugo², Hurtadus, Coninck et alii communiter. — Unde talis saltem non tenebitur tacere id peccatum, ne complicem infamet, nisi commode possit (quod card. de Lugo extendit etiam ad non complicem, sine cujus manifestatione peccatum explicari non potest). Ideoque confessario curandum ne nomen personae, nisi ad poenitentis directionem opus esset; tunc enim infamia ista non tanti aestimatur, eamque sibi imputet qui peccavit. Conferendum ta-

men est commodum directionis cum infamia.

« Ratio supradictorum omnium, quia in his casibus moraliter non potest fieri confessio materialiter integra. Laymann³, Fagundez^{e)}. — Vide Diana⁴, Lessium⁵, Tamburinium⁶: ubi docet probabile esse quod talis poenitens, propter solam consolationem quam sentit ab amico vel docto confessario, possit ei confiteri, etsi alium haberi possit ».

489. - *An sit obligatio confitendi peccatum mortale quod non possit explicari sine manifestatione complicitis?*

Prima sententia negat. Et hanc praeter Navarrum et alios, apud Busenbaum, ut supra n. 488 ad 6) tenent Hostiensis et Innocentius^{a)}; ac Diana⁷ cum Soto^{b)} et Pitigiano. — Ratio, quia (ut dicunt)

Alii negant confitendum peccatum, si infametur complex.

Valent., in 3^{am} Part., disp. 7, qu. 11, punct. 1, assert. 6, v. *Quartus casus*. — ¹ Qu. 5, dub. 6, n. 130 et 131. — *Fill.*, tr. 7, n. 343. — *Suar.*, disp. 34, sect. 2, num. 3. — *Vasq.*, qu. 91, art. 2, dub. 3, n. 13. — *Less.*, lib. 2, cap. 11, dub. 11. — ² Disp. 16, num. 394 et 395. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 9, diff. 11. — *Coninck*, disp. 7, num. 89. — *Lugo*, loc. cit.,

n. 420 et seqq. — ³ Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 2. — ⁴ Part. 1, tr. 7, resol. 49; part. 3, tr. 4, resol. 64 et 131. — ⁵ Loc. cit. — ⁶ Method. Confess., lib. 2, cap. 9, n. 8, 12 et 13. — *Hostien.*, in cap. *Omnis* 12, n. 5, de poenit. et remiss. — ⁷ Part. 1, tr. 7, resol. 49; et part. 3, tr. 4, resol. 64. — *Pitigian.*, in 4, dist. 21, qu. 2, art. 8, concl. 1, v. *Ex hac concl. sequitur*.

d) Quisnam sit ille Gamaz quem allegat Busenbaum plane nescio. — Quodsi vero loco Gamaz legendum sit Gormaz, citatio falsa erit. Gormaz enim, de *Poenit.*, part. 2, disp. 2, n. 124, diserte contrarium docet, scribens: « Licet, quando quis facile potest adire confessarium non cognoscentem personam complicitis, teneatur id facere, si aliquae causae non excusent, de quibus statim dicemus; attamen si non adsit confessarius cui manifestari possit peccatum nisi revelato complice, teneris, non obstante illo detrimento complicitis, confiteri peccatum, nec potes confessionem facere dimidiatam... Ratio est, quia praeceptum caritatis et jus naturale complicitis ad suam famam solum se extendit ad casum in quo bonum manifestationis non praevalet bono suae famae; secus autem, ad casum in quo praevaleat bonum manifestationis in quo poenitens habet jus ». Et causas recenset n. 126: « Si utilis sit poenitenti confessario noto complicitis personam declarare ob consolationem quam sentit aut expectat a confessario pio, amico et docto, vel si dubitans de sua contritione, velit se cum Deo reconciliare et alium confessarium non habeat, nisi cui persona complicitis nota est ». Et n. 127, addit: « Si tunc poenitens non faceret confessionem integram, peccaret mortaliter; quia dum poenitens confitetur, tenetur facere confessionem integram, si licite potest ».

e) Fagundez utique rationem hanc insinuat, de 2° praec. Eccl., lib. 3, cap. 3, n. 5,

ubi loquitur de damno gravi quod poenitens sibi vel alii timet; minime tamen admittit omnes casus hic a Busenbaum relatos; et signanter, lib. 5, cap. 1, n. 8, ut probabilius tenet adesse obligationem fatendi circumstantiam complicitis, quamvis confessarius complicem cognoscat.

489. - a) Innocentius, in cap. *Omnis* 12, n. 5, de *poenit. et remiss.*, ait confitendum esse generaliter crimen, sed non circumstantiam ex qua aliquod malum provenire potest, et addit: « Propter solam autem indiscretionem sacerdotis, non dimittet quin sibi confiteatur ».

b) Sotus et Bonacina, quidquid dicant Diana et Mazzotta, potius adhaerent secundae sententiae, quae S. Alphonso probatur. — Sotus enim, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, ad 4^{am} argum., negando posse talem circumstantiam revelari, id negat pro eo tantum casu quo timetur periculum « mortis vel notabilis infamiae ». Si vero nullum hujusmodi periculum timeatur, « sed hoc tantum quod confessarius sciet personam, quam novit, deliquisse, servabit tamen secretum, tametsi deinceps non tanti aestimabit personam illam; tunc hoc non obstante, explicanda est circumstantia ». — Bonacina pariter, de *Restit.*, disp. 2, qu. 4, punct. 4, num. 2, dicit per se loquendo et regulariter explicandam esse ejusmodi circumstantiam; per accidens vero poenitentem excusari, quando ex manifestatione probabiliter timet sibi, vel complici, vel

praeceptum naturale servandi famam proximi praeferendum est positivo servandi integritatem confessionis. Et hanc probabilem putat Busenbaum; et Mazzotta¹ cum Bonacina^{b)}, Medina, etc.

S. Doctor affirmat confitendum, etsi complex infametur.

Secunda vero sententia communis, quam sequimur, affirmat. Et hanc tenent Gonet², Palaus³, Concina⁴, Juenin⁵; et Salmant.⁶ cum S. Bonaventura, S. Antonino, Cajetano, Suarez, Lugo, Laymann, Silvestro, Tolet, Vasquez, Angelo, Coninck, Pontio^{c)} et aliis plurimis: ex D. Thomas⁷, qui sic ait: *Si... speciem peccati* (poenitens) *exprimere non possit, nisi exprimendo personam cum qua peccavit, puta si cum sorore concubuit; necesse est ut, exprimendo peccati speciem, exprimat personam. Sed si fieri potest, debet quaerere talem confessorem qui personam sororis... non cognoscat.* Et idem docet S. Bernardus⁸, dicens: *De nullo sinistre loquaris..., nisi in confessione..., ubi non potes aliter manifestare peccatum tuum.* — Ratio est, quia praeceptum integre confitendi servari debet semper ac licite servari potest; satis autem licite in casu nostro servari potest, cum manifestatio

alieni criminis non sit illicita quando fit ex rationabili causa, (ut docet idem D. Thomas⁹): ergo servari debet. Et sic respondetur rationi oppositae primae sententiae. — Ultraquam quod complex, consentiendo in peccato, jam amisit jus ad suam famam in ordine ad confessionem illius peccati.

Diximus: *peccatum mortale*. — Nam, ob peccatum veniale explicandum, aut mortale alias confessum, non licet grave crimen alterius manifestare^{d)}; ut recte dicunt Lugo¹⁰, Viva¹¹, Tamburinius¹²; et Roncaglia¹³, contra Renzi et Verricelli.

Tenetur vero poenitens, quando commode potest, alium petere confessarium, cui incognita sit persona complicitis, ut ejus fama servetur. — Nec satis probabilis videtur opinio, quam tenent Tournely¹⁴; Renzi¹⁵ cum Fagundez (qui citat Suarez, sed non bene, ut mox videbimus); item Medina^{e)} et Gersonius, apud Lugo¹⁶, nempe quod hoc sit tantum de consilio. Nam communiter hoc esse de praecepto dicunt Suarez¹⁷, ubi: *Si poenitens possit... ei confiteri qui non cognoscat personam complicitis..., tenetur id facere: et in hoc omnes conveniunt*; Laymann¹⁸ cum com-

Tenetur poenitens petere alium confessarium, si commode potest.

¹ Tr. 6, disp. 1, qu. 4, cap. 7, § 1, n. 1. Barthol. Medina, Sum., lib. 2, cap. 4, § 1. — ² Clys., tr. 5, disp. 10, n. 70 et seqq. — ³ Tr. 23, punct. 11, n. 7. — ⁴ De Poenit., lib. 1, diss. 4, cap. 9, num. 6. — ⁵ Inst., de Poenit., qu. 4, cap. 4, art. 2, § 3. — ⁶ Tr. 6, cap. 8, n. 128. — S. Bonav., in 4, dist. 21, part. 2, art. 1, qu. 3. S. Anton., part. 3, tit. 14, cap. 19, § 11. Cajetan., Sum., v. Confessio, condit. 3; Opusc. tom. 1, tr. 31, resp. 5, ad 1. Suar., disp. 34, sect. 2, assert. 2. Lugo, disp. 16, sect. 7, a num. 394. Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 12. Silvest., v. Confessio I, qu. 24. Tolet., lib. 3, cap. 8, num. 4. — Vasq., qu. 91, art. 2, dub. 3, num. 13 et seqq. — Angel., v. Confessio I, num. 3. — Coninck, disp. 7, dub. 9, n. 89. — ⁷ Opusc. 12, qu. 6, v. f. — ⁸ Varia et brevia docum.

pie seu religiose vivendi, num. 1 (inter opera supposititia S. Bernardi, ap. Migne, Patrol. lat., tom. 184, col. 1173). — ⁹ 2^a 2^a, qu. 73, art. 2. — ¹⁰ Disp. 16, num. 411 et seqq. — ¹¹ De Poenit., qu. 5, art. 7, n. 5, v. Si tamen. — ¹² Method. Confess., lib. 2, cap. 9, num. 15. — ¹³ Tr. 19, qu. 3, cap. 3, qu. 3, resp. 1. — Renzi, de Poenit., cap. 2, sect. 2, qu. 11. — Verricel., Quaest. mor. et legal., tr. 8, qu. 19. — ¹⁴ Praelect. de Poenit., qu. 6, art. 4, qu. An necesse sit aperire in confess. personam compl., concl. 1, v. Dixi. — ¹⁵ Loc. cit., qu. 10. — Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 5, cap. 1, n. 3. — Gerson., serm. de Poenit. in Coena Domini, consid. 4, v. Quaeritur de circumstantia personae. ¹⁶ Disp. 16, num. 392. — ¹⁷ Disp. 34, sect. 2, num. 1. — ¹⁸ Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 12.

tertia personae «grave damnum in vita vel fama extra confessionem». Et ita revera plerique auctores pro secunda sententia allegati eandem intelligunt.

^{c)} Pontius, quem Salmant. ex Dicastillo citant, haec habet, de Matr., lib. 5, cap. 18, n. 9, posito scilicet in alia materia quodam principio quod admittit ipse, addit: «Hac ratione putant nonnulli licitum esse in confessione explicare complicitem quando aliter fieri non potest integre confessio, non obstante infamia complicitis apud confessarium: quia infamare proximum absolute sumptum non est contra jus naturale, sed infamare absque rationabili causa: videtur autem rationabilis causa infamandi complicitem apud unum con-

fessarium observatio praecepti de integritate confessionis, etiamsi praeceptum positivum sit. Sed de hoc late dixi in tractatu de Confessione».

^{d)} Nisi tamen ex confessione talis peccati aliud magnum bonum poenitenti obveniret, vel ob petendum consilium aut quid simile, ut notant auctores citati; vel etiam, ut ait Tamburinius, si adsit ratio consolationis spiritualis.

^{e)} Joan. Medina, tr. 2, de Confess., qu. 9, dicit quidem «satis» esse alium confessorem quaerere; sed quidquid dicat Lugo ex Vasquez, hoc non de consilio, sed de praecepto intelligendum est, cum addat: «Alioqui confessio hujusmodi facta confessori tertiam personam cognoscenti, culpabilis erit».

muni, Antoine ¹, Roncaglia ², Viva ³ (qui habet ut certum); ac Lugo ⁴ cum Vasquez et Coninck.

Causae excusantes a quaerendo alio confessore.

490. - Dixi: *quando commode potest*. — Nam, juxta plurimorum sententiam, excusant poenitentem ab exquirendo alium confessarium sequentes causae, nempe:

1°. Si urgeat periculum mortis aut praeceptum annualis confessionis vel communionis. — Ita Sporer ⁵ et Viva ⁶.

2°. Si poenitens, non celebrando vel communicando, incurreret infamiae notam. — Ita Suarez ^{a)}, Lugo ⁷, Roncaglia ⁸ et Renzi ^{a)}.

3°. Si quis existeret in peccato mortali, et deberet expectare ultra biduum; ut Suarez ⁹, Viva ¹⁰; et Renzi ¹¹ cum Fagundez. — Sed mihi videtur durum esse ei qui est in mortali, manere sine absolutione etiam per diem. Et huic non videtur dissentire Antoine ^{b)}, ubi dicit absolute non teneri ad expectandum qui est in statu culpae mortalis. Et Lugo ¹² putat talem minus obligari ad differendam confessionem; licet postea sic subdat: *Non parum faciet, si... per biduum differat confessionem*. Et Herincx ^{c)} ac alii apud Salmant. ¹³, nimiam putant dilationem bidui vel tridui.

4°. Si credatur complex cessisse juri suae famae, puta, si frater peccavit cum

sore, quam scit sejungi non posse a comitatu matris ut alium adeat confessarium. — Roncaglia ¹⁴.

5°. Si alicui solito quotidie celebrare vel communicare, grave esset omittere celebrationem vel communionem. — Lugo ¹⁵.

6°. Si quis difficulter alteri quam consueto confessario conscientiam aperiret. — Roncaglia ¹⁶.

7°. Si alias privaretur jubilai vel indulgentiae beneficio. — Renzi ¹⁷ cum Cottonio; et Fagundez apud Lugo ¹⁸.

8°. Saepe excusantur matres et uxores, manifestantes peccata filiorum et virorum confessario qui hos novit; id enim communiter faciunt ad consilium petendum vel ad leniendum dolorem: alioquin ipsis nimis durum foret novos confessarios adire. — Croix ¹⁹.

9°. Si quis, propter consolationem quam sentit ab amico vel docto confessario, nollet alium quaerere; cum plures DD., ut Navarrus, Lessius ^{d)}, Azor ^{d)}, Cajetanus et Tanner ^{e)} (vide dicta *Lib. III, n. 973, v. Sed.*) dicant non esse plus quam veniale manifestare crimen proximi uni vel alteri viro probo. — Unde ait Tamburinus, satis excusari ab hujusmodi culpa veniali, qui ob praefatam causam crimen complicitis cogniti confessario prudenti patefaceret.

¹ De Poenit., cap. 1, art. 2, qu. 6, in princ. — ² Tr. 19, qu. 3, cap. 3, qu. 3, resp. 2. — ³ De Poenit., qu. 5, art. 7, n. 5. — ⁴ Disp. 16, n. 392. Vasq., qu. 91, art. 2, dub. 3, n. 1. — Coninck, disp. 7, n. 88. — ⁵ Part. 3, cap. 3, n. 472. — ⁶ Loc. cit., num. 5. — ⁷ Disp. 16, num. 416. — ⁸ Loc. cit., resp. 1. — ⁹ Disp. 34, sect. 2, n. 13. — ¹⁰ Loc. cit., n. 5. — ¹¹ De Poenit., cap. 2, sect. 2, qu. 10. Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 5, cap. 1, num. 8. — ¹² Disp. 16, num. 416. —

¹³ Tr. 6, cap. 8, num. 123, i. f. — ¹⁴ Tr. 19, qu. 3, cap. 3, qu. 3, resp. 2. — ¹⁵ Disp. 16, n. 416. — ¹⁶ Loc. cit. — ¹⁷ De Poenit., cap. 2, sect. 2, qu. 10. Cotton., lib. 2, contr. 6, n. 38. — Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 5, cap. 1, n. 2. — ¹⁸ Loc. cit. — ¹⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1145. — Navar., Man., cap. 18, num. 33. — Cajetan., in 2^a 2^a, qu. 73, art. 2, post princ. Tambur., Method. Confess., lib. 2, cap. 9, num. 13.

490. - ^{a)} Suarez, loc. cit., n. 13; Renzi, loc. cit., qu. 10, non loquuntur de nota infamiae, sed de praecepto communicandi vel de obligatione celebrandi.

^{b)} Antoine, de Poenit., cap. 1, art. 2, qu. 6, in princ., ita scribit: « Non tamen tenetur differre per longum tempus, praesertim si sit in peccato mortali...; quae dilatio ex prudenti judicio definienda est ».

^{c)} Herincx male citatur a Salmant.; nam disp. 3, n. 54, adducit sententiam negantem « dilationem per diem aut biduum... esse nimiam »; et postea sententiam, quae « censet dilationem ultra biduum saltem esse nimiam ».

^{d)} Lessius, lib. 2, cap. 11, dub. 11, n. 70, negat videri id affirmandum universaliter. — Azor pariter, part. 3, lib. 13, cap. 6, dub. 5,

probabilem ait esse hanc sententiam, « nisi quando contigerit duos vel unum, cui peccatum refertur esse viros graves, apud quos famam amittere esset grave damnum, et praeterquam in casu, quo is cujus peccatum detegitur, magni aestimat, si ipsius fama apud illos servetur illaesa ».

^{e)} Tanner, tom. 3, disp. 4, qu. 8, n. 138, existimat haec « non omnino improbabili-ter » dici, licet ipse oppositum teneat, dicens: « A mortali non excusatur nec I^o, qui occultum et infame crimen personae notae, uni vel duobus etiam fidissimis, qui nullo modo obfuturi putentur, etiam sub secreto temere narrat; quia si iudicium temerarium unius de altero graviter laedit existimationem, cur non etiam unius apud unum detractio famae? »

Prohibitio
exquirendi
nomen com-
plicitis.

491. - Hic autem sedulo advertenda est bulla nostri summi Pontificis Benedicti XIV, incipiens: *Ubi primum*, ubi Pontifex rigore prohibet confessariis ne exquirant a poenitentibus nomen complicitis peccati. — Ibi enim maxime detestatur praxim illorum *qui a... poenitentibus* (verba bullae) *complicitis nomen... exquirere, atque ad illud sibi revelandum, non inducere modo suadendo conantur, sed quod detestabilius est, denuntiata quoque, nisi revelarent, absolutionis sacramentalis negatione, prorsus adigerent atque compellerent*. Deinde Pontifex contravenientibus sequentes poenas imponit, dicens: *Statuentes insuper..., ut quicumque... ausus... fuerit docere licitam esse huiusmodi praxim, prout ea in relato nostro brevi... reprobatur; vel scribere aut loqui praesumpserit in ejusdem damnatae praxis defensionem; vel ea quae in dicto brevi contra eandem praxim decreta sunt impugnare, aut in alienos sensus temere detorquere seu interpretari: incidat ipso facto in excommunicationem, a qua non possit..., nisi a Nobis vel pro tempore existente Romano Pontifice, absolvi*. Loquens autem de confessariis exquirentibus nomen complicitis, *eidem poenitenti, si manifestare renuerit, sacramentalem absolutionem denegando*, dicit: *Noverint sese, ultra peccati lethalis incursum, suspensioni ab officio audiendarum confessionum aliisque etiam gravioribus poenis fore subjiciendos*. — Et inferius addit Pontifex quod quicumque non ex confessione sua, sed aliunde aliquem noverit confessarium exquirentem nomen complicitis cum denegatione absolutionis, tenetur illum intra solitum terminum denuntiare sub poenis consuetis. Excipit tamen casum quo confessarius ex simplicitate hoc faceret, dicens: *Quamvis imprudens et malus, simplex tamen quidam*

et nudus actus fuerit, id est iis circumstantiis destitutus, quae de prava credulitate vel de mala adhaesione ad praxim in... nostro brevi reprobata, tamquam ad licitam, eundem confessarium suspectum reddant.

Recte autem dicunt Pater Concina¹ et auctor Commentarii apud Antoine², quod hic Pontifex tantum damnavit illorum abusus confessariorum qui *tum procurandae complicitis* (ut loquitur bulla) *correctionis aliorumque bonorum... specioso praetextu colorare, tum emendicatis quibusdam doctorum opinionibus defendere non dubitarent*. — Caeterum confessarii bene possunt et tenentur ad integritatem confessionis servandam exquirere circumstantias necessarias, nempe vel quae speciem mutant, vel quae exquirendae sunt ut poenitentis conscientiae consulatur; puta si confessarius exquirat an persona complicitis sit in primo vel secundo gradu, si ligata voto, si sit ancilla, si habitet in eadem domo: licet veniat in cognitionem complicitis.

Exquirendae circumstantiae necessariae ad integritatem.

Praeterea, ultra necessitatem explicandi circumstantias peccati, Mazzotta³, ex Lugo, Soto, Armilla, Diana^{a)}, Aversa^{a)}, etc., loquens de praefata bulla, sic ait: *Si... gravia damna timerentur a complice, quae solus confessarius posset impedire, esset ei manifestandus* (complex). Auctor autem citatus Commentarii in Antoine⁴ sic dicit: *Accidere interdum potest ut adigendus sit poenitens ad revelandum complicem, cum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quae in perniciem reipublicae vergere possunt... Ut impediatur malum, si fieri potest, obligatur poenitens ad exquirendum consilium confessarii qui, pro sua prudentia, aut per se aut per ipsum poenitentem remedia conquirat, nisi revelare velit poenitens, minime est absolvendus; nam ex lege non minus iustitiae*

Bened. XIV, bulla *Ubi primum*, diei 2 Junii 1746. — ¹ Lib. 2, diss. 3, cap. 9, § 1, num. 21. — ² Is est Philip. de Carboneano, ad tract. de Poenit., cap. 1, art. 2, qu. 6, Nota, v. *Quod attinet ad primam*. — ³ Tr. 6, disp. 1, qu. 4,

cap. 7, § 1, num. 1, i. f. Lugo, disp. 16, num. 432, 433 et 435. Sotus, dist. 18, qu. 2, artic. 5, ad 4, v. *Imo addit*. Armil., v. *Circumstantia*, num. 11. — ⁴ Loc. cit., Nota, n. 10.

491. - ^{a)} Quidquid asserat Mazzotta, haec apud Dianam reperire nequivi. — Aversa autem, loc. cit. a Mazzotta, scilicet, qu. 18, sect. 7, v. *Verum haec*, vult poenitentem mo-

nendum esse a confessario, ut corripiat complicem non emendatum si speret correctionem, et addit: « Si confessarius timeat ne poenitens postea suam obligationem [non]

quam caritatis tenetur ille pro virili curare ut in tuto sit publica salus. De damno vitando quod privatae alicui personae imminere potest non loquor; nam fere semper, suppressis complicum nominibus, consilium praebere potest sacerdos. — Ita praefati auctores.

492. - Hic tamen, quid de hoc sentiam mihi lubet exponere.

Ad aver-
tendum gra-
ve damnum
complex
manifestan-
dus.

Nulli dubium quod aliquando tenetur poenitens complicem manifestare ad aliquod grave damnum impediendum. — Sed, spectata tam rigorosa (ut vidimus) Pontificis prohibitione, ad finem vitandi proximi infamiam, sacramenti injuriam, sigilli violationem, scandalum, etc. (prout exprimitur in bulla), non est licitum confessario nomen complicis exquirere ad

finem faciendae correctionis. Unde, casu quo poenitens vere teneatur complicem patefacere, tantum poterit confessarius poenitenti imponere in genere ut complicem revelet alicui qui scandalum possit impedire; sed nunquam licebit confessario dicere: *revela mihi*. — Si vero poenitens ex se et sponte sua rogaret confessarium ut complicem corrigeret, tunc confessario multa prudentia opus est; nam, ordinarie loquendo, non expedit ut se immittat in huiusmodi rem: ipsi enim tantum incumbit curare damnum sui poenitentis, non alienum, et solummodo intra confessionem, non extra; et ex alia parte confessarius difficulter assumet hoc munus corrigendi sine periculo scandali et offensionis sacri ministerii.

Quomo-
do confessa-
rius se gere-
re debeat.

ARTICULUS III.

QUAE SINT RELIQUAE CONDITIONES CONFESSIONIS.

493. *Confessio debet esse vocalis. — Quando liceat, aut sit obligatio confitendi scripto. — 494. Debet esse secreta. — 495 Debet esse vera. — 496. Quando mendacium in confessione sit veniale. — 497. Quando mortale.*

493. - « Resp. Praeter integritatem, « sunt hae tres:

Confessio
debet esse
vocalis sub
gravi.

Causae ex-
cusantes.

« PRIMA, ut sit *vocalis*, scilicet ordinarie; idque propter usum et praxim Ecclesiae graviter obligantem ^{a)}. — Nisi « subsit justa causa, ut impotentia, sive « physica sive moralis: quae si adsit, potest fieri nutu, scripto aliove signo; v. gr. si quis ob anxietatem loqui non possit, « aut puella supra modum verecunda aliter se non possit explicare quam scripto, « quo a confessario lecto, addat voce: *De his me accuso* ^{b)}. Suarez, Vasquez, card. « de Lugo, Laymann ¹ ». — Ita etiam Salmant. ² cum Vasquez, Cano, Palao, Coninck, etc. Idque expressum habetur in

extrav. *Inter cunctas, de priv.*, ubi dicitur: *Nisi articulus necessitatis occurrat, sacerdoti facienda (est) oris confessio*.

Idem dicunt praefati auctores de eo qui ob impedimentum linguae valde gravem difficultatem confitendi voce experitur. — Idem sentit Tamburinius de scrupuloso qui putat scripto melius se explicare.

« Imo, qui aliter non potest, tenetur, « juxta communem sententiam, confiteri « per nutus aut scriptum tempore praecepti: etsi id quoad scripturam non admit- « tant Navarrus, Toletus, Sotus, Valentia, « Diana, extra articulum mortis. [Vide dicta n. 429, in fine; et n. 479, ad 1.] « Vide « card. de Lugo ³. — Similiter suadendum

Suar., disp. 21, sect. 3, n. 6. — Vasq., qu. 91, art. 4, dub. 4, n. 7. — Lugo, disp. 15, num. 79 et 80. — ¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 6, n. 3. — ² Tr. 6, cap. 7, n. 11. Vasq., loc. cit. Canus, Relect. de Poenit., part. 6, v. *At existit hinc*. Palao, tr. 23, punct. 8, n. 8. Coninck, disp. 6, dub. 1, num. 3. — Tambur., de Sacr., lib. 5, de Sacr.

Poenit., cap. 2, § 1, n. 1. — Nav., Man., cap. 21, n. 36. — Tolet., lib. 3, cap. 6, v. *Quarto*. — Sotus, dist. 18, qu. 2, art. 6, v. *Secundum membrum*; et v. *His autem*. — Valent., in 3^{am} Part., disp. 7, qu. 11, punct. 1, v. *Quarto asserimus*. — Diana, part. 3, tract. 4, resol. 128. — ³ Disp. 15, num. 87.

adimpleat, et non appareat alius idoneus minister ad tale officium, poterit confessarius obligare poenitentem ut tunc sibi licentiam concedat, seu extra confessionem rem communice.

493. - ^{a)} Lugo, Salmant., Palao mortale esse ajunt confiteri absque ullis verbis. Vasquez vero et Laymann non dicunt esse grave.

^{b)} Haec additio apud Palaum non reperitur.

« esse *surdus* ut confiteantur scripto (licet
« ad id non teneantur), ne ab aliis audian-
« tur: eamdemque ob causam eos non in-
« terrogandos, nisi de plane necessariis,
« ex Possevino docet Diana¹.

« Unde resolves hunc casum:

« Is qui extra necessitatem totam con-
« fessionem facit nutu vel scripto, morta-
« liter peccat, ac consequenter non absol-
« vitur. — Diana² ex Silvio. Vide Filliuc-
« cium³, Coninck⁴, Suarez⁵ ».

Debet esse
secreta.

494. - « SECUNDA conditio, ut sit *secreta*,
« id est ut fiat soli sacerdoti: non quidem
« ex necessitate, sed usu Ecclesiae. —
« Publica autem, qualis in naufragio, prae-
« lio, hospitali, ubi alii adjacent, vel per
« interpretem fit, non obligat (saltem re-
« spectu peccatorum occultorum) nisi ex
« caritate sui eum qui in articulo mortis
« dubitat de contritione; ac tum adhuc
« sufficit ea confiteri quae minorem pa-
« riunt infamiam. — Ita Suarez, Fagun-
« dez, Diana⁶, etc. ».

« Unde resolves:

« Si quis peccata in prioribus confes-
« sionibus oblitus esset, non tenetur etiam
« in articulo mortis ea confiteri publice
« vel per interpretem: quia peccatorum
« obliorum confessio tantum obligat ex
« praecepto positivo divino, quod hoc
« in casu cessat. — Vide Laymann^{a)},
« Diana⁷ ».

Debet esse
vera, sub
gravi in
materia ne-
cessaria.

495. - « TERTIA conditio, ut sit *vera*.
« Quod requiritur essentialiter in materia
« substantiali et *necessaria*; quia alias in
« re gravi decipietur iudex, neque esset
« confessio integra, ideoque irrita. Non
« tamen in materia *libera*: tum quia fal-

Secus, in
materia li-
bera.

« sitas signi in accusatione circa mate-
« riam accessoriam non facit sententiam
« irritam: tum quia talis tantum peccat
« venialiter, cum non sit graviter injurius
« sacerdoti nec sacramento. — Ita Na-
« varrus, Suarez, etc. ».

« Unde resolves:

496. - « 1°. Non est mortale nec irri-
« tat sacramentum:

Mendacia
levia in con-
fessione.

« 1°. Si in confessione mentiaris leviter
« circa res non pertinentes aut non ne-
« cessarias ad sacramentum: v. gr. si hi-
« storiam falsam narres; vel si neges ve-
« niale, vel mortale quod non teneris
« confiteri ».

An peccet *graviter* qui *negat confes-
sario peccatum aliquod veniale commis-
sum, aut mortale alias confessum?*

Negans
confessario
mortalejam
confessum
aut veniale:

Affirmant Cajetanus⁸, et Armilla^{a)}
apud Renzi⁹; quia (ut dicunt) hic videtur
gravem irreverentiam sacramento irro-
gare. Et de hoc valde dubitat Pater Con-
cina¹⁰, ex D. Thoma¹¹, qui ait: *Si confiteri
noluit veritatem quam dicere tenetur, vel
si eam mendaciter negaverit, mortaliter
peccat*. Unde Pater Concina non excusat
a mortali qui hoc advertenter faceret, eo
quod se exponeret periculo gravis culpae.

Sed omnino tenendum oppositum cum
sententia communi: quam tenent Busen-
baum (ut supra), et Lugo¹², Laymann¹³,
Antoine¹⁴, Anacletus¹⁵, Holzmann¹⁶, Ron-
caglia¹⁷, Renzi¹⁸; et Bonacina¹⁹ cum Sua-
rez, Sanchez, Reginaldo, et alii passim.
Ratio, quia, cum illa non sit materia ne-
cessaria sacramenti, tunc minime deci-
pitur confessarius in re gravi^{b)}. — Ad
textum autem D. Thomae clara est re-

Non pec-
cat gravi-
ter.

Possev., de Poenit., cap. 7, num. 15. — ¹ Part. 5, tr. 6, resol. 5. — ² Part. 3, tr. 4, resol. 127. — Silvio, Suppl., qu. 9, art. 3, concl. 2. — ³ Tr. 7, n. 14. — ⁴ Disp. 6, n. 3. — ⁵ Disp. 21, sect. 3, n. 6. — Suarez., disp. 36, sect. 6, n. 4 et 5. — Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 1, cap. 6, a num. 6. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 129. — ⁷ Loc. cit. — Navar., Man., cap. 21, n. 37. — Suarez., disp. 22, sect. 10, a n. 4. — ⁸ In 2^{am} 2^{ae}, qu. 69, art. 1, i. f. — ⁹ Cap. 2, sect. 2, qu. 3. —

¹⁰ De Poenit., lib. 1, diss. 4, cap. 3, n. 6. — ¹¹ 2^a 2^{ae}, qu. 69, art. 1. — Concina, loc. cit. — ¹² Disp. 16, n. 98. — ¹³ Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 15. — ¹⁴ Cap. 1, art. 2, qu. 13, resp. 2. — ¹⁵ Tr. 14, dist. 7, n. 17. — ¹⁶ De Poenit., n. 555. — ¹⁷ Qu. 3, cap. 5, qu. 5, resp. 1. — ¹⁸ Loc. cit., qu. 3. — ¹⁹ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 2, n. 8 et 12. — Suarez., disp. 22, sect. 10, num. 4. — Sanchez., Consil., lib. 6, cap. 3, dub. 33, n. 4 (non citat. a Bonac.) Regin., lib. 6, n. 68 et 70.

494. - ^{a)} Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 6, principium supra expositum utique habet; casum vero praesentem de peccatis oblitis praetermittit.

496. - ^{a)} Armilla, v. Confessio sacramentalis, n. 5, ita docet, modo poenitens intendat confessionem de hoc veniali instituere.

^{b)} Doctrina haec de peccato mortali jam

confesso sub limitatione quadam accipienda est; nam « aliquando poenitens tenetur aperire peccata confessa ad manifestandum habitum contractum..., ut confessarius possit se dirigere ad impertiendam aut differendam absolutionem ». Ita S. Doctor, in *Hom. Apost.*, tr. 16, n. 28. — Et idipsum indicant Lugo et Antoine, locis cit.

sponsio; ibi enim S. Doctor tantum loquitur de nolente in iudicio civili fateri veritatem quam dicere tenetur. Sed in foro sacramentali, certum est ex Tridentino nullam esse obligationem confitendi venialia; unde negatio venialis commissi vel mortalis jam confessi non excedit malitiam simplicis mendacii.

« 2º. Si falso te accuses de veniali; « quod tamen mortale grave erit, si id « facias non dando aliam materiam, cum « sic formam reddas irritam et sacramen- « tum: nisi tamen facias ex scrupulo, per- « turbatione ^{c)}. — Ita Suarez, Filliuccius ¹, « Laymann ², Diana ³ ».

497. - « IIº. Sacrilegium est, et abso- « lutio nulla: 1º. Si mortale quod confi- « teri teneris et putas esse, neges aut te- « gas ne intelligatur. — 2º. Ut communiter

« docetur, contra Silvestrum ^{a)}, si mortale « tibi falso imponas, nisi tamen fiat ex « simplicitate, scrupulo, etc. — 3º. Si ne- « ges vel mentiaris circa peccata alias « rite absoluta, quando confessarius, ut « iudex vel medicus, de iis aliquid, ut ne- « cessarium ad praesentem confessionem, « interrogat. Card. de Lugo ⁴, Tamburi- « nius ⁵. Secus, si ad praesentem confes- « sionem non faciat. Ibid. ⁶ ».

Si quis affirmat peccatum mortale quod non fecit, vel negat fecisse quod fecit, duplex mortale committit; unum, sacrilegii contra virtutem religionis, ob reverentiam sacramento debitam; alterum, mendacii sibi graviter perniciosi contra virtutem veracitatis.

Ita recte Holzmann ⁷ et Sporer ⁸ cum aliis passim.

Haec men-
dacia sunt
duplex mor-
tale.

Mendacia
gravia et
sacrilega in
confessione.

ARTICULUS IV.

QUANDO CONFESSIO SIT INVALIDA ET QUOMODO ITERANDA.

498. *An valeat confessio apud confessarium excommunicatum.* — 499. *An apud surdum, indoctum, etc. An, apud non audientem aliquod peccatum.* — 500. *De iudicio peccatorum efformando a confessario.* — 501. *Quando confessio sit invalida ex parte poenitentis.* — 502. *Quomodo iteranda confessio facta eidem confessario.* — *Quid, si confessarius recordetur factum in confuso.* — Dub. 1. *Quid, si confessio fuerit invalida.* — Dub. 2. *Quid, si recordetur tantum poenitentiae injunctae.* — Dub. 3. *Quid, si tantum quod poenitens sit confessus.* — 503. *Quid si peccatum sit inculpabiliter omisum.* — *An ob magnum concursum possit confessio dimidiari.* — 504. *Quid de rusticis qui nunquam explicarunt species neque numerum.* — 505. *Non est obligatio repetendi confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate.*

498. - « Resp. Iº. Id contingit ex du- « plici capite:

« Primo, ex parte confessarii, si juris- « dictionem non habuit, vel certe impedi- « tam per censuram »; [Semper ac per ipsam sit vitandus; secus, si sit toleratus. Salmant. ⁹, Roncaglia ¹⁰ et alii passim] « vel si formam substantialiter vitia-

« vit, vel non intendit absolvere, vel pec- « catum nullum intellexit ».

499. - « Dico: *nullum*; quia si ob sur- « ditatem, somnum vel distractionem, « aliqua, licet mortalia, non intellexerit « sine culpa poenitentis, probabilius est « valuisse absolutionem, ac postea tantum « repetenda esse non audita; ut contra

Confessa-
rius nullum
peccatum
intelligens
sine culpa
poenitentis.

^{Trid.}, sess. 14, de Poenit., cap. 5. — ^{Suar.}, disp. 22, sect. 10, num. 6. — ¹ Tract. 7, cap. 4, num. 112. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 8, n. 15, i. f. — ³ Part. 3, tract. 4, resol. 96. — ⁴ Disp. 14, num. 173 et seq.; et disp. 16, num. 98. —

⁵ Method. Confess., lib. 2, cap. 10, § 2, num. 38. — ⁶ *Tambur.*, loc. cit., n. 44. — ⁷ De Poenit., n. 554. — ⁸ Part. 3, cap. 3, num. 482. — ⁹ Tr. 6, cap. 9, num. 18. — ¹⁰ Qu. 3, cap. 5, qu. 1.

^{c)} Filliuccius et Diana omittunt hanc limitationem.

497. - ^{a)} Quidquid dicat Busenbaum, Silvester non est contra communem sententiam; scribit enim, v. Confessio I, n. 9, v. f., mortale esse, « si quis se accuset in speciali de mortali in casu certo... Non autem esset mor-

tale se accusare peccatorem magnum in genere, nec se accusare de veniali non commissio in specie, imo nec de mortali in casu dubio ad consulendum conscientiae, dummodo non asseratur certe, sed dubie vel probabiliter, etiamsi quis plus justo aliquoqualiter se aggravat ad tutamen conscientiae ».

Ex culpa
poenitentis.

« Silvestrum ^{a)}, S. Antoninum ^{a)}, Navar-
« rum ^{a)} et alios, docent Henriquez, Lay-
« mann ¹, Diana ². — Addo: *sine culpa*;
« quia si semidormienti mala fide confi-
« tearis, peccas, et confessio est invalida,
« ideoque repetenda » [Tamburinius ³].

« Denique addunt aliqui cum Toletis, si
« confessarius indoctus non potuit discer-
« nere mortale et veniale, invalidam esse.
« Verum id Suarez, Laymann ^{b)} et alii
« passim rejiciunt, et quidem etiamsi con-
« fessor putasset esse veniale quod fuit
« mortale, ideoque confessionem bona fide
« tali factam non esse opus repetere. Ita
« et Henriquez, Sanchez ⁴, Diana ⁵; contra
« Vasquez. — Dixi: *bona fide*; quia, si
« mala fide, v. gr. quia quaesivisti talem
« confessarium qui tibi mederi non possit,
« debes repetere: cum enim actu pecca-
« veris dum confitereris, non fuisti rite
« dispositus, ideoque nec absolutus. Tam-
« burinius ⁶ ». [Tunc igitur debet repeti con-
fessio ob ignorantiam confessarii, quando
poenitens jam novit eum insufficientem;

Henriq., lib. 5, cap. 14, n. 5. — ¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 9,
num. 5. — ² Part. 4, tr. 4, resol. 198. Cfr. part. 3, tr. 4,
resol. 109. — ³ Method. Confess., lib. 2, cap. 10, § 2, n. 52. —
Tolet., lib. 3, cap. 10, num. 4. — *Suar.*, disp. 22, sect. 6,
n. 5. — *Henriq.*, lib. 5, cap. 14, n. 5. — ⁴ Decal., lib. 1,
cap. 10, n. 69. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 121. — *Vasq.*, qu. 93,
art. 3, dub. 2, n. 2. — ⁶ Method. Confess., lib. 2, cap. 10, § 2,
n. 51. — ⁷ Tr. 6, cap. 9, n. 28 et 29. — ⁸ Disp. 28, sect. 2, i. f. —

vel quando clare videt confessarium non
percipere gravitatem sui peccati ^{c)}. — Sal-
mant. ⁷, Suarez ⁸; et Lugo ⁹ cum Gabriele,
Henriquez, Medina ^{d)}, Silvio, Hurtado, etc.].

« Denique, si finita confessione intel-
« ligas confessarium aliqua non percepisse,
« sive propter somnum sive distractio-
« nem, nescias autem quae sint illa, te-
« neris repetere confessionem, si brevis
« fuerit; quia de singulis prudenter potes
« dubitare. — Si autem longa fuerit, ait
« Tamburinius ¹⁰ non teneri, ob rationem
« contrariam; et satis esse confiteri quod
« dubites an aliquod ex tuis peccatis con-
« fessor perceperit ». — [Sic etiam tenent
Salmant. ¹¹ cum Dicastillo et Leandro, qui
dicunt Christum Dominum non praesumi
imposuisse praeceptum integritatis cum
tanto onere, scilicet omnia peccata repe-
tendi in tali casu. Et idem docet Lugo ¹²
cum Sanchez ^{e)}, etc. communiter].

500. — Recte notant Salmant. ¹³ cum
Lugo et Palao, quod confessarius non
tenetur de singulis peccatis certum for-

Judicium
necessario
formandum
de obviis
tantum et
claris.

⁹ Disp. 16, num. 602. *Gabr. Biel*, in 4, dist. 17, qu. 1,
art. 3, dub. 2, cas. 2. *Henriq.*, loc. cit., n. 5. *Silvius*,
Suppl., qu. 8, art. 5, qu. 7. *Gasp. Hurtad.*, disp. 10,
diff. 15, v. f. — ¹⁰ Loc. cit., n. 53. — ¹¹ Tr. 6, cap. 9, n. 24. —
Dicast., disp. 8, dub. 4, num. 99 et 100. *Leand.*, disp. 5,
qu. 86. — ¹² Disp. 16, n. 607 et seqq. — ¹³ Loc. cit., cap. 12,
n. 4. *Lugo*, disp. 21, n. 70 et 71. *Palao*, (a Salmant.
non cit.) tr. 23, punct. 16, n. 3 et 6.

499. — ^{a)} Busenbaum non videtur satis
diligenter citasse Silvestrum et Navarrum;
loquuntur enim de casu quo id ex culpa poe-
nitentis accidit: « Eadem tenetur confiteri, qui
scienter confessus est mortale sacerdoti non
intelligenti, vel quia confessio non fuit nuda
propter obscuritatem verborum, vel quia dor-
miebat et hujusmodi ». Ita Silvester, v. Con-
fessio I, qu. 3, v. *Tertio*. — Navarrus pariter,
Man., cap. 9, n. 14, scribit: « Nihil valet con-
fessio quae non est integra..., eo quod data
opera et studiose confessus est lethalem cul-
pam alicui sacerdoti a quo non bene intelligen-
batur..., vel quia confessarius dormitabat ». —
Indiligentius adhuc citatur S. Antoninus, qui,
part. 3, tit. 17, cap. 15, loquens de mortali quod
confessarius non intelligit « aut ex dormitione
aut ex distractione mentis ad alia applicatae,
vel simili causa », negat ex Joanne Neapol.
« de illo peccato » esse confessionem, et per
consequens negat de illo impendi absolutio-
nem; sed subdit: « Et secundum hoc, tenetur
dicere illi quod iteret confessionem. Si tamen
non facit, confessus qui de hoc non perpendit,
absolutus est coram Deo, nec tenetur ite-

rare, quousque nescit illum non percepisse
seu intellexisse peccata sua ».

^{b)} Laymann, *loc. cit.*, n. 5, dicit tantum:
« Si confessarius ob surditatem, animi distra-
ctionem, etc., peccata mortalia non intellexit...,
si poenitens bona fide sua peccata aperuit, et
culpa in solo confessario resedit, arbitror datam
absolutionem validam et fructuosam esse ».

^{c)} Clarius loquuntur Salmant. et Suarez:
dicunt enim poenitentem teneri ad repeten-
dum in solis duobus casibus: « Primo, quando
novit illum [confessarium] esse ita imperitum
(sunt verba Salmanticensium), ut suam con-
scientiam dijudicare non sufficeret, et nihilo-
minus illi confessus est. Secundo, quando *in*
ipsa confessione intellexit sufficienter con-
fessarium non percipere gravitatem delicti,
et nihilominus simpliciter et sine ampliori
instructione confessus est ».

^{d)} Joan. de Medina, *tr. 2, de Confess.*,
qu. 21, aliam scientiam in confessore non re-
quirat ad validitatem, nisi eam « qua scilicet
sciat qua forma uti debeat, ut vere absolvat ».

^{e)} Sanchez, *loc. cit.*, n. 72, casum simi-
lem habet, quem Lugo ad suae doctrinae con-

mare iudicium, sed tantum de obviis et claris. Et idem ajunt Tamburinius cum Silvestro; et Holzmann¹ cum Sporer et communi. — Deinde dicunt Salmant.² cum Suarez, Lugo, etc., quod si poenitens confiteatur peccatum quod nec ipse nec confessarius noverit esse mortale, si postea noverit certo fuisse mortale, non tenetur iterum confiteri. Vide dicta n. 478, in fine.

Confessio bona fide facta confessario ignorantibus, non iteranda.

Eodem loco docent Salmant. cum Soto, Suarez, Coninck, Lugo, Palao, Bonacina, etc., non esse similiter iterandam confessionem factam bona fide confessario nescienti discernere species et numerum, neque inter mortale et veniale, etiam in casibus obviis^{f)}. Ratio, quia, etsi debita poenitentia non imponatur, absolutio utique valida est, dum ex utraque parte concurrunt jam requisita ad valorem sacramenti. Sic enim censendum est Christum Dominum hoc sacramentum instituisse, cum tales defectus passim contingant. — Hoc tamen dico intelligendum: nisi constet numerum vel species explicatas non fuisse. Alias, integritas confessionis certo supplenda est; ut recte advertunt cum communi Lugo³, Elbel⁴; et iidem Salmant.⁵ cum Gabriele et Dicastillo. Quia, licet prior confessio fuerit valida, confessio tamen praesens facienda est cum debita integritate.

Nisi numerus et species non sint explicata.

Confessio invalida ex parte poenitentis.

501. — «Secundo. Invalida est ex parte «poenitentis»: si fuit excommunicatus (de quo infra); si mortale tacuit vel de eo

Tambur., de Sacram., lib. 5, cap. 6, n. 4 et seqq., et n. 12. Silvest., (non citat. a Tamb.) v. Confessor III, n. 2, v. Quantum vero, et qu. 9. — ¹ De Poenit., n. 726 et 727. — Spor., part. 3, cap. 6, n. 783. — ² Tr. 6, cap. 9, num. 27. — Suar., disp. 28, sect. 2, num. 12 et 17. — Lugo, (a Salmant. non citat.) disp. 16, n. 93. — Salmant., tr. 6, cap. 9, num. 26. Petr. Sot., de Confess., lect. 6, v. De scientia. — Suar., disp. 22, sect. 6, n. 5; et disp. 28, sect. 2, num. 12. — Coninck, disp. 6, num. 18. — Lugo, disp. 16, a n. 603. Palao, tr. 23, punct. 12, num. 3, v. Quinto.

«se falso accusavit; si mortaliter negligens fuit in examinanda conscientia. «Item, si non fuit attritus (quod patere solet inde si sponte quaesierit confessarium surdum, indoctum, caecum, etc.: «vide Sanchez⁶; si nolit tollere occasiones, etc.: vide Diana⁷. — Quibus addi potest ut plurimum, si peccatum carnale confessus sit suo complici». [Hoc hodie certum est ex bulla Benedicti XIV, sub poena excommunicationis in absolutem Papae reservatae. Vide decretum Benedicti XIV; et vide dicenda ex n. 553].

502. — «Resp. II°. Si confessio apud eundem confessarium iteretur, sufficit uno verbo in communi se accusare de peccatis ante illi cognitis: dummodo is eorum recordetur saltem in confuso, aut status ac vitae hominis in communi, aut poenitentiae a se impositae^{a)}, ut docent Vasquez, Toletus, Laymann, Sà, Diana⁸. — Imo si nihil horum, sed tantum quod sibi confessus fuerit recordetur, valide, etsi illicite, absoluturum putant Laymann et Diana⁹. Idem absolute docet Granado^{b)} et Mercerus^{b)}: cum quibus, Diana^{b)}, se retractans, probabile censet quod etiam licite possit absolvere».

Confessio quomodo iteranda apud eundem confessarium.

Quaeritur: an sit repetenda confessio, si sacerdos oblitus fuerit peccata audita, antequam absolutionem impertierit?

Commune est apud DD., non esse repetendam confessionem factam eidem con-

Bonac., qu. 7, punct. 4, § 2, n. 13. — ³ Disp. 22, n. 77. — ⁴ Confer. 10, de Confess. invalida repetend., n. 254. — ⁵ Tr. 6, cap. 12, num. 49. — Gabr. a S. Vinc., de Poenit., disp. 9, qu. 8, i. f. — Dicast., disp. 10, dub. 27, num. 529. — ⁶ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 69. — ⁷ Part. 4, tr. 4, resol. 201. — Bened. XIV, bulla Sacramentum Poenitentiae, de die 1 Junii 1741, § 4 et 5. — Vasq., qu. 92, art. 3, dub. 3. — Tolet., lib. 3, cap. 10, num. 6, i. f. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 9, n. 6. — Sà, v. Confessio, n. 8. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 123. — Laym., loc. cit., n. 6. — ⁹ Loc. cit.

firmationem adhibet; illum nempe poenitentem teneri ad repetendum, qui certo confessus est, sed dubitat an confessio fuerit valida.

f) Ampliatio ista de casibus obviis explicite habetur dumtaxat apud Salmant., Sotum et Lugo.

502. — a) Laymann et Diana, locis cit., dicunt: Dummodo confuse recordetur statum poenitentis, ut convenientem illi poenitentiam imponere possit.

b) Jacobus de Granado, de Poenit., tr. 9,

disp. 12, n. 5, satis esse ait, si poenitens in generali se accuset de peccatis quae in confessione invalida jam confessus est, quamvis confessarius neque illorum neque poenitentiae recordetur. Ex cujus rationibus Diana, part. 5, tr. 14, resol. 51, probabilem esse putat opinionem quae docet licite etiam eo casu absolvi. — Mercerus a Diana non allegatur; sed in Suppl., qu. 9, art. 1, v. Ex parte confessoris, scribit: «Licet faceret mutilum sacramentum, esset validum».

Quomodo
iteranda, si
confessarius
oblitus
sit peccata.

fessario, quando illa fuit prolixa aut absolutio fuit dilata, et confessarius recordatur saltem in confuso status poenitentis. — Ita Navarrus^{c)}, Silvester^{c)}, etc., quos citat et sequitur Suarez^{c)}, Laymann^{c)}, Coninck^{c)}, Bonacina¹, Croix² cum communi.

Dubium 1um est: *An repetenda sit confessio apud eundem confessarium, quando confessio fuit invalida?*

Quando defuit pars essentialis, probabiliter tota confessio iteranda.

Prima sententia probabilis, quam tenent Suarez³ et Coninck⁴, distinguit, et dicit quod si confessio fuit nulla defectu alicujus partis essentialis in sacramento, nempe quia defuit dolor aut integritas in poenitente, aut jurisdictio in confessario, tunc tota repetenda est. Ratio, quia eo casu confessio non fuit sacramentalis. Et huic sententiae consentiunt in parte Paludanus, Adrianus, Moya et Illsung, apud Croix⁵, scilicet casu quo confessio fuit irrita defectu jurisdictionis in confessario; quia tunc fuit facta non judici. — Secus vero, si confessio fuit invalida ex parte confessarii ratione tantum sui muneris; nempe quia ipse non bene pronuntiaverit formam vel non habuerit intentionem absolvendi. Et hoc est commune apud omnes (ut ait Croix⁶), modo confessarius reminiscatur status poenitentis.

Secus, si invalida ex parte confessarii ratione muneris.

Aequè probabiliter non iteranda undecumque sit defectus.

Secunda vero sententia, communior et non minus probabilis, quam tenent Navarrus⁷, Lugo⁸, Tamburinius⁹, Diana¹⁰ cum communi; Laymann¹¹ cum Sà, S. Antonino, Silvestro, Medina, Vasquez; item Bonacina, Valentia, Aversa et alii, apud Croix¹², — dicit quod undecumque defectus evenit: sive ex parte confessarii, quia defuit jurisdictio; sive ex parte

poenitentis, quia defuit dispositio aut integritas, non est opus repetere confessionem; sed sufficit si confessarius recordetur status poenitentis vel resumatur notitiam ejus in confuso, et poenitens in communi se accuset de omnibus prius confessis. — Ratio, quia, licet prima confessio non fuerit sacramentalis, utpote sacrilega vel facta non judici; tamen ratificatio illius, dum poenitens deinde in generali se accusat de culpis confessis, conjuncta cum notitia antecederet habita a confessario, bene sufficiens reputatur. Item, quia (ut probabiliter censet Croix¹³) talis confessio, cum facta fuerit in ordine ad absolutionem recipiendam, sufficienter dicitur etiam sacramentalis, quatenus ipsa etiam ad sigillum sacramentale obstringitur.

Sufficit, si confessarius recordetur in confuso.

Non autem placet sententia Lugonis¹⁴, quem sequitur Aversa apud Croix¹⁵, nempe quod si poenitens ex mera narratione dixerit confessario peccata sua, et postea de illis in communi se accuset, tunc pariter sufficit quod confessarius de ipsis in confuso recordetur. — Sed verius dicendum cum Croix¹⁶ tunc omnino repetendam esse confessionem. Ratio, quia nulla confessio tunc adfuit sacramentalis, nec prima nec secunda. Non prima, quia peccata non fuerunt manifestata in ordine ad absolutionem, ita ut de illis confessarius non teneretur ad sigillum sacramentale: non secunda, quia peccata non sunt sigillatim confessa, ut requiritur in Tridentino, ubi dicitur quod in confessione sacramentali debent explicari omnia et singula peccata^{d)}.

Nisi poenitens ex mera narratione peccata dixerit.

Dubitatur 2°. *Quid, si confessarius ne confuse quidem recordetur status poeni-*

¹ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 3, n. 16. — ² Lib. 6, part. 2, n. 1216, i. f. — ³ Disp. 22, sect. 6, n. 8. — ⁴ Disp. 7, num. 109. — *Palud.*, in 4, dist. 17, qu. 5, art. 3, (n. 21). *Adrian.*, in 4, de Confess., qu. 4, § *Si petas*, v. *Notat autem*. — *Moya*, tr. 3, disp. 4, qu. 1, n. 10. *Ills.*, tr. 6, disp. 6, n. 153. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1216. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ *Man.*, cap. 9, num. 19. — ⁸ Disp. 16, num. 638. — ⁹ *Method. Confess.*, lib. 3, cap. 2, n. 9. — ¹⁰ Part. 3, tr. 4, resol. 123. — ¹¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 9, num. 6. — *Sà*, v. *Confessio*, num. 8. —

S. Anton., part. 3, tit. 14, cap. 19, § 4. — *Silvest.*, v. *Confessio I*, qu. 3, v. *Primo*. — *Joan. Medina*, tr. 2, de Confess., qu. 24, dub. 2. — *Vasq.*, qu. 92, art. 3, dub. 3. — *Bonac.*, qu. 5, sect. 2, punct. 3, num. 15. — *Valent.*, in 3^{ae} Part., disp. 7, qu. 11, punct. 3, v. *Alterum est*. — *Aversa*, qu. 10, sect. 20, v. *Alii ergo communiter*. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 1216. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Disp. 16, num. 638. — *Aversa*, loc. cit., v. *Atque ita quidem*. — ¹⁵ Loc. cit., num. 1217. — ¹⁶ Loc. cit. — *Trident.*, sess. 14, de Poenit., cap. 5.

^{c)} Navarrus, *Man.*, cap. 9, n. 19; Silvester, v. *Confessio I*, qu. 3, v. *Primo*; Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 9, n. 6, loquuntur de casu quo confessio fuit nulla et sacrilega; quamvis Silvester et Laymann loquantur etiam de

casu quo absolutio dilata fuit. — De Suarez et Coninck, vide apud ipsum S. Alphonsum *dub. 1*, quaenam sit eorum sententia.

^{d)} S. Alphonsus, in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 44, addit: «Tantum hoc [sententia card. de

tentis, sed tantum poenitentiae injunctae?

Item sufficit, si confessarius recordat tantum poenitentiae.

Hoc sufficere ad absolvendum dicunt Navarrus¹, et Busenbaum (ut supra) cum Vasquez, Toletus, Laymann^{e)}, Sà^{e)}, etc. — Et ratio videtur esse: quia ex ipsa notitia poenitentiae poterit confessarius efformare iudicium de statu poenitentis.

Dubitatur 3°. *Quid, si confessarius nec meminerit status poenitentis nec poenitentiae injunctae, sed tantum quod poenitentiam imposuerit?*

Si recordatur tantum imposuisse poenitentiam, non sufficit.

Adhuc hoc casu dicunt Suarez et S. Antoninus, Silvester, Paludanus, apud Croix², sufficere si memoretur imposuisse poenitentiam. — Sed huic non acquiesco; quia sacerdos, dum sententiam profert, debet efformare iudicium saltem de statu conscientiae poenitentis.

Si non imposuit et non recordatur statum poenitentis, illicitum sed valde absolvit.

Casu vero quo confessarius non imposuisset poenitentiam, nec haberet nunc notitiam saltem confusam status poenitentis, non poterit quidem licite absolutionem impertire; ut recte dicunt Lugo³, Croix⁴ et Laymann⁵ cum aliis supra citatis: quia tunc non posset convenientem imponere poenitentiam.

Si tamen tunc absolveret, facta confessione in communi, valide absolveret; ut Laymann⁶; et Croix⁷ cum Aversa, Illsung et Diana.

Defectus ex parte confessarii raro obest.

503. - « Resp. III°. Raro obest defectus « ex parte confessarii, si poenitens eum « inculpabiliter ignorat; quia in confessione sequenti absolvetur etiam ab iis a quibus se bona fide absolutum putabat.

¹ Man., cap. 9, n. 19. — Vasq., qu. 92, art. 3, dub. 3. — Tolet., lib. 3, cap. 10, n. 6. — Suar., disp. 22, sect. 6, n. 8. — S. Anton., part. 3, tit. 14, cap. 19, § 4. — Silvest., v. Confessio I, qu. 3, v. Primo. — Palud., dist. 17, qu. 5, art. 3. — ² Lib. 6, part. 2, n. 1216. — ³ Disp. 16, n. 641 et 642. — ⁴ Loc. cit., n. 1218. — ⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 9, n. 6, i. f. — ⁶ Loc.

« Unde resolves:

« Is qui a puero peccatum aliquod « grave, v. gr. molliem, inculpabiliter « omisit, vel quia putavit leve esse vel « nullum, non ideo tenetur repetere alia « peccata (vel confessiones intermedias), « sed hoc tantum; ut docent Bonacina, « Sanchez^{a)}, Vasquez^{a)}, Sancius^{a)}, Laymann⁸: — addens, si simplex rusticus, « qui tota vita tantum fecit confessiones « generales, nihil confitens in specie, nec « aliter instructus sit, etsi valide is sit « absolutus, cum onere, ut cum melius cognoverit, omnia subjiciat clavibus; si « tamen veniat, quando ingens est copia « poenitentium, ut tunc disponi non possit ad omnia repetenda, posse eum absolveri, auditis tamen peccatis ab ultima confessione factis, cum obligatione ut « melius faciat. Ita Laymann⁹. Vide Diana¹⁰: — ubi addit ex Navarro^{b)}, Silvestro^{b)}, Beja^{b)}, Vasquez, Reginaldo^{b)} et Joanne Sancio, quod, etsi ex errore culpabili mortaliter peccatum tale, v. gr. mollietiei (vel numerum aliamve circumstantiam necessariam) omiseris, non ideo teneris repetere confessiones intermedias bona fide et legitime factas (in quibus ex naturali oblivione defectum illum non fueris confessus); cum validae fuerint et maneant validae ».

Quid de confessionibus imperfectis puerorum et rusticorum.

Opinio supra enuntiata apud Busenbaum, nempe quod possit dimidiari confessio ob copiam poenitentium (quamvis Laymann^{c)} hanc non absolute teneat) est proscripta ab Innocentio XI in prop. 59,

cit. — ¹ Lib. 6, part. 2, num. 1218. — Aversa, qu. 10, sect. 20, v. Si ergo. — Ills., tr. 6, disp. 6, n. 152, v. Si autem confessarius. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 123. — Bonac., qu. 5, sect. 2, punct. 3, n. 6. — ⁸ Loc. cit., cap. 9, n. 4. — ⁹ Lib. 5, tr. 6, cap. 9, n. 4. — ¹⁰ Part. 3, tr. 4, resol. 108. — Vasq., qu. 92, art. 3, dub. 1, n. 9. — Joan. Sancius, Select. disp. 41, n. 19.

Lugo] posset admitti si confessarius, dum poenitens se accusat de peccatis narratis, distinctam eorum haberet notitiam ».

^{e)} Laymann et Sà non satis diligenter citantur a Busenbaum; non enim loquuntur de praesenti casu.

503. - ^{a)} Sanchez, Decal., lib. 1, cap. 16, n. 33, v. f.: « Reperiri multos, inquit, invincibiliter ignorantes... pollutionem esse peccatum. Quod maxime in pueris contingit ». — Vasquez, qu. 92, art. 3, dub. 1, n. 7 et 8, scribit: « Poenitens ex ignorantia excusari

poterit a confessione alicujus peccati, quod tamen ipse commisit ex ignorantia culpabili »; idque accidere si « homo eo tempore iudicet non fuisse peccatum prudenti ratione ». — Ubinam vero Joannes Sancius hoc argumentum tractet reperire nequivi.

^{b)} Quidquid dicat Busenbaum, Navarrus, Silvester, Beja et Reginaldus non citantur a Diana pro hoc asserto.

^{c)} Laymann, n. 4, sic ait: « Interdum..., si magna appareat hominis ruditas..., praesertim si aliorum poenitentium copia adsit ».

quae dicebat: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiate tantum confessos, ratione magni concursus poenitentium, qualis v. gr. potest contingere in die magnae alicujus festivitatis aut indulgentiae.*

504. — Quod autem ad confessionem rusticorum pertinet:

Si bona fide omiserunt numerum et species, omnino repetendum.

Dicit 1°. Tamburinius¹ cum Hurtado^{a)}, quod rustici et pueri qui bona fide confessi sunt, omittendo explicare species et numerum suorum peccatorum, non sunt cogendi ad confessiones repetendas.

Sed hoc omnino est improbabile. Quia, — licet hujusmodi rustici non teneantur repetere integre confessiones praeteritas, cum illae satis fuerint validae, ut dicunt communiter et merito Palaus²; et Salmant.^{b)} cum Suarez, Silvio, Soto, Lugo, Coninck, Adriano, Bonacina, Gabriele, Dicastillo, Praeposito, Hurtado, Filliuccio, Villalobos, etc. (quidquid dicant Vasquez, Turrianus, etc. ibid.), quia ad tales confessiones jam adfuerunt omnia essentialiter requisita; formalis enim confessio est de essentia, non materialis; — tenentur tamen explicare species et numerum omisum, ut saltem confessionem praesentem integram faciant. Ita Lugo³, Bonacina⁴; et Salmant.⁵ cum Silvestro^{c)}, Navarro^{c)}, Vasquez^{c)}, Reginaldo, et alii passim.

Dicit 2°. Pater Segneri⁶, citans Perez et Lugonem (sed hunc non bene, ut infra videbimus), quod si rusticus in confessionibus praeteritis dixerit peccata sua modo rudium in confuso, non debet confessarius eum obligare ut confessiones repetat; quia peccata illa jam fuerunt directe absoluta. — Sed neque hoc placet. Nam, quamvis confessiones illae fuerint validae ob integritatem formalem, et peccata directe absoluta fuerint; tamen ipsae fue-

runt deficientes quoad integritatem materiale, quae semper supplenda est. Et Lugo⁷ dicit huic difficultati difficulter responderi posse. Tantum ibi ait quod ob solam probabilitatem extrinsecam posset quis opinionem contrariam sequi, utendo sententia illorum auctorum qui dicunt non esse obligationem iterum explicandi peccatum prius confessum ut dubium, si postea noscatur ut certum. — Sed hanc opinionem jam reprobavimus cum comuni, n. 478.

Dicunt 3°. Salmant.⁸ cum Henriquez, Fagundez, Diana et Dicastillo, quod rustici qui sine culpa omiserint explicare numerum peccatorum, non tenentur repetere confessiones, casu quo uniformem rationem vivendi tenuerint in praeteritis annis, ita ut ex confessione unius anni confessarius possit alias conjicere. — Hoc ita generice assertum neque satisfacit. Nam id tantum censeo posse admitti, quando *in principio confessionis* poenitens patefecerit confessario praesenti, quod in annis praeteritis semper confessus sit male, numerum omittendo, et confessarius ab initio, confessionem excipiendo illius anni, efformet simul iudicium de annis praeteritis.

Quid, si uniformem vitae rationem tenuerint.

Secus vero dicendum, si confessarius *post confessionem* exceptam illius anni advertat poenitentem omisisse numerum explicare in superioribus annis. — Tunc enim, si ex confessione praesenti habeat distinctam notitiam peccatorum, poterit quidem (quin repetantur priores confessiones) formare simul distinctum iudicium de annis praeteritis. — Sed si ex confessione praesenti habeat tantum confusam notitiam de culpis confessis, ut saepius accidit in confessionibus longioribus et implicatis; eo casu (ut bene ait Lugo⁹)

¹ Method. Confess., lib. 2, cap. 1, n. 29. — ² Tr. 23, punct. 12, n. 3, v. Quarto. — ³ Disp. 22, n. 77. — ⁴ Qu. 5, sect. 2, punct. 3, n. 6. — ⁵ Tr. 6, cap. 9, n. 13; et cap. 12, n. 49. — ⁶ Regin., lib. 6, n. 153. — ⁷ Il Confessore istruito, cap. 2. Anton. Perez, de Poenit., disp. 5, n. 104. —

⁸ Disp. 16, n. 585. — ⁹ Tr. 6, cap. 9, n. 13. — *Henriq.*, lib. 5, cap. 3, num. 10. *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 3, cap. 2, num. 5; et cap. 4, num. 10. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 89, v. f. — *Dicast.*, disp. 9, dub. 2, n. 57. — ⁹ Disp. 16, num. 640.

504. — ^{a)} Gaspar Hurtadus non citatur hic a Tamburinio, sed alio loco et pro alio casu.

^{b)} Salmant., tr. 6, cap. 9, n. 13, hunc casum utique habent; sed n. 25 et 26, ubi auctores relatos citant, disputant, sicut pariter auctores ab ipsis allegati, de casu quo confessarius

nescit discernere circa materiam confessionis inter mortale et veniale, inter species peccatorum et inter eorum unitatem et pluralitatem in casibus frequenter currentibus.

^{c)} Silvester, Navarrus et Vasquez non satis accurate citantur a Salmant.; de alio enim

tenetur sumere distinctam notitiam specierum et numeri omissi in confessionibus praeteritis, nec sufficit tunc ad absolvendum notitia illa confusa status poenitentis de annis praeteritis, cum ex una parte, teneatur poenitens aliquando peccata sua confiteri sigillatim, quod nunquam fecit; et ex altera, tenetur confessarius aliquando distinctum efformare iudicium de peccatis.

Confessio non repetenda, nisi moraliter certo sit invalida.

505. - Caeterum, hic sedulo advertendum non esse cogendos poenitentes ad repetendas confessiones, nisi moraliter certo constet eas fuisse invalidas; ut recte dicunt Croix¹, Gobat², Holzmann³, Mazzotta⁴; et Elbel⁵ cum Filliuccio et communi (contra Antoine⁶, qui inter rigidos auctores nostri temporis non infimum habet locum). Ratio, quia possessio stat pro valore confessionum praeteritarum, quamdiu de earum nullitate non constat.

Dices: Quando extat praeceptum et dubitatur de ipsius impletione, possidet obligatio praecepti; ergo in dubio de valore confessionum praeteritarum, possidet obligatio eas repetendi. — Sed respondetur quod regula praefata tum currit, cum adest praeceptum, et dubitatur an actus impletionis fuerit positus vel ne; cum vero talis actus jam bona fide fuerit positus, et postea dubitatur an fuerit validus vel invalidus, tunc ille ut validus

reputandus: tunc enim currit aliud principium, nempe quod in dubio standum est pro valore actus; ut communiter tradunt doctores cum Laymann⁷ ex Glossa⁸, Croix⁹, Sporer¹⁰, Mazzotta¹¹ (qui asserit commune), et Navarro¹², ubi dicit: *Praesumptio pro actus valore praeponderat aliis*^{a)}.

Et quoad obligationem repetendi confessiones *recidivorum*, de quarum valore saepe dubitari potest, hanc regulam optime tradit Habert¹³, sic dicens: (Si) *poenitens aliquamdiu post confessionem dignos poenitentiae fructus fecerit, hoc est strenue adversus tentationes et peccandi occasiones pugnaverit*, (confessarius iudicabit validam fuisse confessionem. Secus, si) *paulo post confessionem, seu data prima occasione, lapsus fuerit*. — Tunc enim (ego addo) revera moraliter certum est confessiones fuisse nullas; nam ille qui in confessione vere dolet et proponit emendationem, saltem per aliquod tempus a peccato se abstinet, saltem aliquem conatum adhibet ante relapsum; unde, qui post suas confessiones ut plurimum cito et sine aliqua resistentia iterum cecidit, certe censendus est nullum vel nimis tenue habuisse dolorem vel propositum. — Aliter vero dicendum, si per aliquod tempus perseveraverit, vel ante casum aliquam saltem resistentiam praestiterit.

Corollarium pro recidivis.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1221. — ² Tr. 7, n. 275. — ³ De Poenit., num. 683, i. f. — ⁴ Tr. 6, disp. 1, qu. 4, cap. 5, v. *At si poenitens*. — ⁵ De Poenit., n. 273. *Fill.*, tr. 7, cap. 6, n. 151 et 154. — ⁶ Cap. 1, art. 2, qu. 12. — ⁷ Lib. 1,

tr. 1, cap. 5, n. 32. ⁸ In l. *In contrahenda*, ff. de reg. jur. — ⁹ Lib. 1, n. 91. — ¹⁰ Tr. 1, cap. 1, n. 78. — ¹¹ Tr. 1, disp. 1, qu. 3, cap. 5, v. *Dico primo*. — ¹² Man., cap. 27, n. 287. — ¹³ De Poenit., cap. 11, § 3, qu. 2, v. *Ac quidem*.

casu disputant. Navarrus tamen, *Consil.*, lib. 5, de *poenit. et remission.*, consil. 12, casum praesentem habet.

505. - a) Circa doctrinam quam revera tenet S. Alphonsus in praesenti, cfr. notam k, ad lib. 2, n. 2.

DUBIUM IV.

De Satisfactione.

ARTICULUS I.

QUAE EJUS NECESSITAS ET QUANTITAS.

506. *Quomodo satisfactio sit necessaria. Et an sit venialis ejus ommissio in culpis venialibus.* — 507. *Quibus casibus possit imponi levis poenitentia. Et an possit minui propter illud: Quidquid boni feceris, etc.* — 508. *Quando licite imponatur poenitentia minor justo. Quanta debeat esse juxta Tridentinum.* — 509. *An sit justa causa minuendi poenitentiam prudens timor ut poenitens eam impleat.* — 510. *Auctoritates circa hoc punctum.* — 511. *An possit injungi pro poenitentia ingressus religionis aut susceptio status conjugalis.* — 512. *An et quando possit vel debeat imponi poenitentia publica.* — 513. *Dub. 1. An possit injungi opus alias debitum. Dub. 2. An poenitentia mox ante imposita.* — 514. *An possit imponi opus internum. Et an opus pro defunctis. An cessatio ab aliquo bono opere. An poenitentia possit imponi post absolutionem.* — 515. *Sub qua obligatione poenitens teneatur acceptare et implere poenitentiam.* — 516. *Dub. 1. An poenitens teneatur sub gravi acceptare et implere poenitentiam justam. Quid, si sit gravior justo.* — 517. *Dub. 2. Quid, si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis.* — 518. *Dub. 3. An confessarius pro culpis gravibus possit dare poenitentiam gravem sub obligatione levi.* — 519. *Dub. 4. An tempore jubilaei vel indulgentiae plenariae confessarius possit omittere impositionem poenitentiae.* — 520. *Dub. 5. An, si poenitens oblitus sit poenitentiae, teneatur repetere confessionem ut eam recipiat.* — 521. *Poenitens implens poenitentiam in mortali. — Quae dilatio sit mortalis in implenda poenitentia.* — 522. *Dub. 1. An existens in mortali possit satisfacere poenitentiae.* — 523. *Dub. 2. An peccet satisfaciens in mortali.* — 524. *An possit imponi poenitentia sub conditione si relabatur.* — 525. *An transacto tempore praescripto desinat obligatio implendi poenitentiam.* — 526. *An poenitentia possit impleri per alium.* — 527. *An poenitentia sit implenda ante communionem.* — 528. *Quis et quomodo possit commutare poenitentiam.* — 529. *Dub. 1. An poenitens teneatur eo casu repetere confessionem. Dub. 2. Quid, si poenitentia fuerit imposita pro peccatis reservatis. Dub. 3. An confessarius possit commutare poenitentiam extra confessionem.* — 530. *Adnotantur principatiores canones poenitentiales.*

Satisfactio
imponenda
necessitate
praecepti.

506. - « Resp. I^o. Satisfactio, seu poenitentia a confessario data, est necessaria necessitate, non sacramenti, sed praecepti. — Ideoque a confessario regulariter imponenda est: secundum Suarez et Reginaldum¹, sub mortali. Cardinalis tamen de Lugo² concedit ex parvitate materiae posse venialiter peccari, v. gr. si ob peccata venialia levis poenitentia esset injungenda; ejus enim voluntariam omissionem venialem tantum esse ». [Et probabilem putant Salmant.³ cum Dicastillo, etc.]. « Ita etiam Diana⁴. — Et quidem proportionata tum peccatis tum facultati poenitentis.

« Ratio prioris est, quia est pars sacramenti, non essentialis, sed integralis

« tantum, habens effectum ex opere operato, et majorem vi sacramenti quam sine eo. — Ratio posterioris: tum ex Tridentino⁵; tum quia sacerdos tenetur curare integritatem sacramenti, et tam vindicare quam mederi. Bonacina⁶.

« Unde resolves:

507. - « I^o. Excusatur aliquando confessarius, si levissimam (vel etiam nullam) poenitentiam injungat, v. gr.:

« 1°. Si poenitentem vehementissime contritum aut aliter satisfecisse advertat. Cajetanus, Navarrus, Suarez, Reginaldus, Bonacina⁷, Escobar⁸. — Cum vero id raro vel nunquam constare satis possit, tutius est » [Imo necessarium, ex Salmant.⁹ cum Palao et Coninck]

Causae
imponendi
levissimam
poenitentiam.

Suar., disp. 38, sect. 3. — ¹ Lib. 7, n. 12. — ² Disp. 25, n. 49. — ³ Tr. 6, cap. 10, n. 19. — Dicast., disp. 14, dub. 2, n. 12. — ⁴ Part. 6, tr. 6, resol. 44. — ⁵ Sess. 14, de Poenit., cap. 8. — ⁶ Loc. cit., qu. 5, sect. 3, punct. 2. — Cajetan., Sum., v. Satisfactio. — Navar., Man., cap. 26, num. 21. —

Suar., disp. 38, sect. 3, v. Dico 3. — Reginaldus, lib. 7, n. 11. — ⁷ Qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 4. — ⁸ Tr. 7, exam. 4, cap. 6, n. 81 (al. n. 34), v. Teneturne. — ⁹ Tr. 6, cap. 10, n. 22. — Palao, tr. 23, punct. 21, § 2, n. 8. — Coninck, disp. 10, dub. 8, num. 63.

« aliquam semper injungere; ut recte mo-
« net card. de Lugo ^{a)}.

« 2°. Si poenitens sit mentis impos aut
« aliter impotens, aut morti proximus,
« aut valde debilis. Cui tamen prudenter
« injungi levem saltem poenitentiam, v. gr.
« percussione pectoris, invocationem no-
« minis Jesu (saltem corde) aliosve pios
« motus, vel ut per haeredes sacrificia,
« eleemosynas et similia opera pia curet,
« monent Suarez, Laymann et Bonacina ¹;
« et Navarrus, qui addit posse injungi ut
« patienter ferat infirmitatem: quod ta-
« men Bonacina ² non probat; cum fieri
« possit ut id valde angat infirmum, ti-
« mentem se non rite satisfacere ». [Nota
hic quod habetur in Rituali Romano: *Ae-
gris non esse injungendam gravem...
poenitentiam, sed indicendam tantum il-
lam quam, si convalescerint, opportuno
tempore peragant.* Et idem dicitur in
can. *Ab infirmis*, [caus.] 26, qu. 7. Di-
cunt autem Salmant. ³ et Dicastillus ⁴ quod
si infirmus potest satisfacere per eleemosy-
nas, hae imponendae sunt a confessario].

« 3°. Quando scrupulosus saepius intra
« eamdem horam redit cum novis culpis;
« quia supponitur satis imposita in prae-
« cedentibus. — Tamburinius ⁵ ex Fagun-
« dez.

« II°. Etsi confessarius peccet (ex com-
« muni), si pro magnis peccatis valde par-
« vam poenitentiam imponat; excusari
« tamen eum posse putat Diana ⁶, si addat

Levissi-
mam poeni-
tentiam im-
ponere pro
peccatis
magnis, il-
licitum.

Suar., disp. 38, sect. 3, v. *Dico* 3. — Laym., lib. 5,
tr. 6, cap. 15, n. 13. — ¹ Qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 2. —
Navar., Man., cap. 26, n. 21; et in cap. *Si quis* ^a, de poenit.,
dist. 7, n. 31. — ² Loc. cit. — *Rit. Rom.*, de Sacr. Poenit.,
§ Ordo ministrandi, i. f. — ³ Tr. 6, cap. 10, n. 21. — ⁴ Disp. 14,
dub. 2, n. 14. — ⁵ Method. Confess., lib. 4, cap. 1, n. 5. —
Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 3, n. 9. — ⁶ Part. 3,
tr. 4, resol. 97; cfr. part. 6, tr. 7, resol. 5. — ⁷ Disp. 25,
n. 57. — *Pal.*, tr. 23, punct. 21, § 3, n. 13. — ⁸ Part. 6, loc. cit;
et part. 9, tr. 9, resol. 54. — *Bauny*, Theol. mor., part. 1,

« illud: *Quidquid boni feceris, etc.* — Ve-
« rum haec regula universaliter admitti
« non potest, ut bene notat card. de Lu-
« go ⁷, Coninck ^{b)}, Tanner ^{b)}, Palaus, etc.
« (contra quos Diana ⁸ pro se citat Bauny
« et Leandrum), et ab aliis non immerito
« rejicitur; eo quod verba, utpote mere
« deprecatoria, non habeant vim elevandi
« omnia opera bona ad efficaciam sacra-
« mentalem. — Aversa ⁹ ».

Utrum per illa verba: *Quidquid boni
feceris, etc.*, eleventur ad effectum satisfac-
tionis sacramentalis omnia bona opera
poenitentis, licet non imposita?

Per ver-
ba: *Quid-
quid boni
feceris, etc.*

Negat Viva ¹⁰; quia virtus clavium tum
elevat poenitentis opera cum ligat: qua-
propter, cum verba illa ad nihil obligent
in particulari, non ligant, et consequen-
ter nec opera elevari possunt. — Sed
longe probabilius et communius ex D. Tho-
ma affirmant Navarrus ¹¹, Filliuccius ¹²,
Salmant. ¹³, Elbel ¹⁴, Sporer ¹⁵; Holzmann ¹⁶
cum Reginaldo et Stoz; et probabile vo-
cat ipse Viva ¹⁷. Ratio, quia Ecclesia non
frustra, sed ad hoc quidem verba illa
proferri praescripsit, ut omnia bona opera
poenitentis, quamvis ex ejus electione
fiant, ad satisfactionis sacramentalis me-
ritum eleventur. Id omne docet D. Tho-
mas ¹⁸, ubi sic ait: *Et haec quae praeter
injunctionem expressam (poenitens) facit,
accipiunt majorem vim expiationis culpae
praeteritae ex illa generali injunctione
qua sacerdos dicit: Quidquid boni fece-*

Omnia bo-
na opera e-
levantur ad
satisfactio-
nem sacra-
mentalem.

tr. 4, qu. 11, de Satisfact. — *Leander*, de Sacram., tr. 5,
disp. 9, qu. 109. — ⁹ Qu. 13, sect. 7, v. *Tertio*. — ¹⁰ De
Poenit., qu. 6, art. 1, n. 3. — *S. Thom.*, Quodlib. 3, art. 28.
— ¹¹ Man., cap. 26, num. 11 et 23; cfr. etiam in cap. *Qui
vult*, de poenit., dist. 6, num. 36 et 37; et in cap. *Falsas*,
de poenit., dist. 5, num. 11. — ¹² Tr. 8, cap. 2, num. 47. —
¹³ Tract. 6, cap. 10, num. 35. — ¹⁴ De Poenit., n. 248. —
¹⁵ Part. 3, cap. 4, n. 569. — ¹⁶ De Sacr. Poenit., n. 610.
Regin., lib. 7, num. 23. — *Stoz*, lib. 2, num. 115. — ¹⁷ Loc.
cit., n. 3. — ¹⁸ Loc. cit.

507. — ^{a)} Quamvis Lugo, loc. cit., n. 48,
notam hanc non habeat, quidquid dicat Bu-
senbaum, sed solum asserat hoc raro vel nun-
quam posse constare; attamen totum asser-
tum habent Suarez, Reginaldus et Bonacina,
locis cit.

^{b)} Coninck et Tanner a Diana allegantur
tamquam negantes ea verba communia *Quid-
quid boni feceris, etc.*, efficere ut omnia opera
bona postmodum facta, ex opere operato re-
mittant poenas pro peccatis debitas. At falsa

est allegatio; Coninck enim, disp. 10, dub. 8,
n. 64, non loquitur de illa deprecatoria for-
mula, et negat solum in universum sacra-
mentalem esse poenitentiam quae imponitur
per modum consilii. — Tanner autem, disp. 6,
qu. 8, dub. 1, n. 30, omnino cum ipso Diana
consentit, scribens: « Probabile videtur ob
precationem illam sacerdotis: *Passio... et
quidquid boni...*, omnia bona opera poeni-
tentis induere rationem satisfactionis sacra-
mentalis ».

ris, etc.... *Et quantum ad hoc, talis satisfactio est sacramentalis, in quantum virtute clavium est culpa commissae expiativa.*

Causae
minuendi
poenitentiam.

508. - « III°. Minor justo licite datur ex « causa; qualis v. gr. est: 1°. Magna contritio ». [Nisi poenitentia sit necessaria ad medicinam]. « 2°. Fragilitas animi vel « corporis, ob quam timetur majorem non « impleturus. 3°. Tempus jubilai vel indulgentiae plenariae. — Ita Suarez, Hen- « riques, Laymann ».

Per se
loquendo,
imponenda
poenitentia
peccatis
condigna.

Certum est confessarium teneri, ut judicem et ut medicum, imponere poenitentibus satisfactionem, per se loquendo, peccatis condignam: ut judici enim, incumbit infligere poenas delictis commensuratas; et ut medico, praescribere pharmacam idonea tam morbis contractis curandis quam in posterum vitandis. Ita ex Tridentino¹, ubi dicitur: *Debent ergo sacerdotes Domini, quantum spiritus et prudentia suggererit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate salubres et convenientes satisfactiones injungere: ne, si forte peccatis conniveant et indulgentius cum poenitentibus agant, levissima quaedam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem prae oculis ut satisfactio quam imponunt non sit tantum ad novae vitae custodiam..., sed etiam ad praeteritorum peccatorum vindictam et castigationem.* — Ergo tenetur poenitens, tam ad integrandum sacramentum, quam ad satisfaciendum divinae justitiae exigenti reparationem injuriae sibi illatae, poenalem satisfactionem Deo exhibere.

Hinc bene advertit Catechismus Romanus²: *Ut... poenitentes suorum scelerum gravitatem magis agnoscant, operae pretium erit eis interdum significare, quae poenae quibusdam delictis, ex veterum canonum praescripto (qui poenitentiales vocantur) constitutae sint.*

509. - Diximus: *per se loquendo*. Nam per accidens confessarius minuet poeni-

tentias propter justas causas, mox supra a Busenbaum descriptas, et signanter (prout communiter DD. docent) propter animi infirmitatem qua laboret poenitens, et ob quam censeatur satisfactionem proportionatam non impleturus. Ita D. Thomas³ (cujus verba inferius referentur), Suarez⁴ cum communi, Navarrus⁵, Anacleus⁶, Toletus⁷, Abelly⁸, Elbel⁹, Laymann¹⁰, Palaus¹¹, Salmant.¹²; ac alii passim etiam rigidioris sententiae sectatores, ut Habert¹³, Petrocorensis¹⁴ et Natalis Alexander¹⁵. Ratio, quia, tametsi juxta divinae justitiae rationem exigatur satisfactio peccatis adaequata; tamen, ex divina clementia, habenda est ratio virium poenitentium tam corporis quam animi. Ideo dicitur in Tridentino: *Divinam clementiam decet ne ita nobis absque ulla satisfactione peccata dimittantur.* Nota illud absque ulla satisfactione; ergo Deus non omnimodam satisfactionem, sed aliqualem ex sua clementia tantum exposcit. Et huc facit id quod dixit D. Thomas¹⁶: *Si contingat quod sacerdos minorem satisfactionem imponat..., nihilominus poenitens ad aliquid ulterius obligatur; quod si in hac vita non perficiet, in purgatorio exsolvet.*

Minuenda
propter in-
firmi-
tatem poenit-
tentis.

Nec obstat quod in Tridentino¹⁷ praescribatur poenitentia injungenda esse pro qualitate criminum. — Nam ibidem simul dicitur (ut supra relatum est) ut satisfactiones imponantur, *quantum spiritus et prudentia suggererit, pro qualitate criminum et poenitentium facultate salubres et convenientes.* Nota tò *pro poenitentium facultate*, id est spectata illorum infirmitate corporis et animi: et nota tò *salubres et convenientes*. — Unde recte ait auctor *de Officiis confessarii*¹⁸ apud Croix: *Salubres... non sunt (satisfactiones) quibus prae gravitate... vix pares esse poenitentes videantur..., adeoque ut... in eorum... perniciem... vertant.* Sic etiam explicat Abelly¹⁹ verbum illud *salubres*:

Suar., disp. 38, sect. 3, n. 4; sect. 4, n. 4; et sect. 10, n. 10. — *Henriq.*, lib. 7, cap. 17, n. 1; et lib. 5, cap. 21, num. 2. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 12. — ¹ Sess. 14, de Poenit., cap. 8. — ² De Sacram. Poenit., num. 79. — ³ Suppl., qu. 18, art. 4, corp. — ⁴ Disp. 38, sect. 4, n. 4. — ⁵ Man., cap. 26, num. 22. — ⁶ Tract. 14, dist. 10, num. 25. — ⁷ Lib. 3, cap. 11, num. 5, v. *Tertio*. — ⁸ De Poenit., c. 25, n. 3. — ⁹ Sacram. part. 2, confer. 9, de Satisfact.,

n. 248. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, num. 12. — ¹¹ Tr. 23, punct. 21, § 3, num. 10. — ¹² Tr. 6, cap. 10, num. 46. — ¹³ De Poenit., cap. 10, § 7, qu. 2, v. *Addunt*. — ¹⁴ De Poenit., cap. 6, qu. 2 et 3. — ¹⁵ De Poenitentia, cap. 6, art. 6, reg. 6, 7, 8 et 9. — *Trident.*, loc. cit. — ¹⁶ Quodlib. 3, art. 28. — ¹⁷ Sess. 14, de Poenit., cap. 8. — ¹⁸ Sect. 1, qu. 50, v. *Dicitur* 3. — ¹⁹ De Poenit., sect. 25, num. 3, in fine.

Id est (ait) utiles... ad salutem poenitentium. Quod ut praestet confessarius, debet... hoc solum ob oculos habere..., ut poenitentis saluti consulat.

510. - Apposite etiam Antoine, quamvis hic auctor merito enumeretur inter scriptores rigidiores nostri temporis, tamen¹ sic dicit: *Satisfactiones vindictivae..., ut sint salutes et convenientes, debent esse proportionatae, non solum multitudini et gravitati peccatorum, sed etiam facultati, conditioni et dispositionibus poenitentis... Neque enim salutes sunt poenitentiae tam graves ac diuturnae, ut, spectata poenitentis fragilitate, periculum sit ne eas omittat: nam tunc in ejus exitium verterentur. In hoc autem sacramento magis intenditur emendatio et salus poenitentis quam satisfactio pro poena. Si ergo expediat ad bonum spirituale poenitentis, potest imponi levior poena quam mereatur... Quare S. Antoninus² ait: Debet confessor dare talem poenitentiam quam credat verisimiliter illum (poenitentem) implere, ne ipsam violando deterius ei contingat... — Confessarius igitur poenitentem interroget an possit poenitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam pro sua prudentia immetet aut minuat, ait Rituale Parisiense. Ita Antoine.*

Idem sentit Gonet³, ubi inquit: *Ex rationabili causa potest interdum confessarius leviozem poenitentiam injungere, ut, si poenitens gravi morbo sit oppressus..., vel si sit periculum quod a confessione deterreatur, aut poenitentiam injunctam non adimpleat. — Unde Gersonius⁴ dicit: Tutius est cum parva poenitentia, quae sponte suscipitur et verisimiliter adimpleretur, ducere confessos in purgatorium, quam cum magna non implenda praecipitare in infernum. — Et Cajetanus⁵ ait: Debiliter... dispositis detur satisfactio par-*

vula, et parvulus ignis foveatur apposita palea, et non suffocetur apposis magnis lignis desuper.

Item Scotus⁶, loquens de poenitente qui animo est infirmus, ait: *Si adeo est delicatus quod non velit jejunium adimplere, imo si nullam poenitentiam vult recipere, absolvendus est et non respiciendus, ne cadat in desperationem.* Et sic demum concludit: *Illud sibi imponendum quod libentius recipit et quod creditur impleturus^{a)}.*

Idque confirmatur ex Rituali Romano⁷, ubi dicitur: *Postremo (confessarius) salutarem et convenientem satisfactionem, quantum spiritus et prudentia suggererint, injungat, habita ratione status, conditionis, sexus et aetatis, et item dispositionis poenitentium.* Nota tò dispositionis.

S. Carolus Borromeus (apud Concina⁸) sic praescripsit: *Canonum poenitentiarum, ut tempora ferunt, pro caritate et prudentia sua (sacerdos) minuet, prout peccatorum circumstantiae requirent, in quibus rationem habebit contritionis... Nec vero putent sua peccata levia esse, quia parva illis poenitentia data est; sed hoc factum esse, ne eam quae pro culparum ratione injungenda erat (nota) deserant cum periculo salutis suae. Proinde poenitentes ideo hortandi erunt ut, praeter opera imposita, plura etiam alia praestare conentur. — Additque idem S. Archiepiscopus: Talem imponet (poenitentiam) qualem ab eo (poenitente) praestari posse judicet. Proinde aliquando, si ita expedire viderit, illum interroget an possit anve dubitet poenitentiam sibi injunctam peragere; alioquin eam mutabit aut minuet.*

S. Joannes Chrysostomus⁹ sic ait: *Etsi erramus modicam poenitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem dare quam propter crudelitatem?* Item¹⁰: *Si enim fascem super hu-*

¹ Cap. 1, art. 3, qu. 1, resp. 2, n. 3. — ² Part. 3, tit. 17, cap. 20. — *Rit. Parisien.*, de Sacr. Poenit., init., § *Ubi eum*. — ³ Man., tr. 5, cap. 7, v. *Collig.* 2. — ⁴ Reg. mor., n. 138, (de Poenit.). — ⁵ Sum., v. *Satisfactio*. — ⁶ In 4, dist. 15, qu. 1, n. 14, v. *Quia ergo*. — ⁷ Ordo ministrandi Sacr. Poenit., v. *Postremo*, num. 18. — ⁸ Lib. 1, diss. 5,

cap. 6, num. 14. Cfr. S. Carol. Borrom. Instruct. Poenit., § De modo impon. poenit. — S. Carol. Borrom., Instr. Poenit., § De modo impon. poenit. — ⁹ Opus imperf., homil. 43, ex cap. 23 Matth., ad v. 4. (Inter opera spuria S. Chrysost. ap. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 56, col. 878). — ¹⁰ Loc. cit.

510. - ^{a)} Haec verba desumpta sunt ex Scoto, in 4, dist. 15, qu. 1, n. 14, v. *Quia*

ergo, cujus mentem revera praeseferunt, licet non totum textum exhibeant.

meros adolescentis quem non potest bajulare posueris, necesse habet ut aut fascem abjiciat, aut sub pondere confringatur: sic et homini (nota) cui grave pondus poenitentiae ponis, necesse est ut aut poenitentiam tuam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest, scandalizatus amplius peccet. Idque confirmat S. Doctor ex eo quod scribit Apostolus (II. Cor. II, 6 et 7): Sufficit illi qui ejusmodi est objurgatio haec, quae fit a pluribus: ita ut e contrario magis donetis et consolemini, ne forte abundantiori tristitia absorbeatur qui ejusmodi est. Unde Chrysostomus¹ sic prosequitur: Ex ea re docemur quod non solum ad peccatorum naturam, verum etiam ad mentem habitumque peccantium oporteat moderari poenitentiam.

Confirmat D. Thomas² (cujus regulam dicit Concina³ servandam esse in imponendis poenitentiis), dicens: *Poenae satisfactoriae in canonibus determinatae non competunt omnibus, sed variandae sunt secundum arbitrium sacerdotis.... Sicut ergo medicus aliquando prudenter non dat medicinam ita efficacem, quae ad morbi curationem sufficiat, ne propter debilitatem naturae majus periculum oria-
tur; ita sacerdos, divino instinctu motus, non semper totam poenam quae uni peccato debetur injungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine poenae desperet et a poenitentia totaliter recedat. Et quod hic S. Doctor non solum loquatur de imbecillitate corporis, sed etiam animi poenitentis, patet ex contextu ejusdem articuli. — Et clarius⁴, ubi dicit: Videtur autem satis conveniens, quod sacerdos non oneret poenitentem gravi pondere satisfactionis. Quia, sicut parvus ignis a multis lignis superpositis de facili extinguitur; ita posset contingere quod parvus affectus contritionis in poenitente nuper excitatus, propter grave onus satisfactionis extingueretur, peccatore totaliter desperante. Unde melius est quod sacerdos poenitenti indicet quanta poenitentia esset sibi pro peccatis injungenda, et injungat sibi nihilominus aliquid quod poenitens tolerabiliter*

ferat: ex cujus impletione assuefiat, ut majora impleat quae etiam sacerdos sibi injungere non attentasset. Et haec quae praeter injunctionem expressam facit, accipiunt majorem vim expiationis culpa praeteritae ex illa generali injunctione qua sacerdos dicit: Quidquid boni feceris sit tibi in remissionem peccatorum. — Et idem Angelicus⁵, postquam dixit: Sacerdos... non imponat poenitentiam ita gravem..., ut poenitens totum dimittat...; nec ita levem..., ne... contemnat peccatum; deinde addit: Tamen tutius est imponere minorem debito quam majorem: quia melius excusamur apud Deum propter multam misericordiam quam per nimiam severitatem..., quia talis defectus in purgatorio supplebitur.

Idem fortius insinuat S. Antoninus⁶, ubi ait: *Est autem satis rationabilis causa non dandi hujusmodi poenitentias indispositio poenitentium, etiam quia aliquando non sufficeret tempus vitae; nam (ut dicunt Raymundus et Hostiensis) debet confessor dare talem poenitentiam quam credat verisimiliter illum implere: ne, ipsam violando, deterius ei contingat. Quod si magna peccata commisit, et dicit se poenitere, sed non posse aliquam duram poenitentiam agere, animet eum ad hoc confessor, ostendendo ei gravitatem peccatorum, et per consequens poenarum...; et sic tandem injungat ei poenitentiam quam libenter suscipiat. Et si sacerdos non potest gaudere de omnimoda purgatione ejus, saltem gaudeat quod liberatum a gehenna transmittit ad purgatorium. Itaque (ut inquit Hostiensis) confessor nullo modo debet permittere peccatorem desperatum recedere a se...; sed potius imponat ei unum Pater noster vel aliud leve, et quod alia bona quae fecerit et mala quae toleraverit sint ei in poenitentia: concordat Thomas. Hoc tamen sane intellige, videlicet quia si alias ipsum poenitet, et paratum dicit se facere quod debet, sed onus poenitentiae dicit non posse sufferre; tunc propter hoc, quantumcumque deliquerit, non debet dimittere sine absolutione, ne*

¹ Homil. 4 in epist. II ad Cor., num. 4. (cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 61, col. 422). — ² Suppl., qu. 18, art. 4. — ³ Lib. 1, diss. 5, cap. 6, n. 12. — ⁴ Quodlib. 3, art. 28. — ⁵ Opusc. 65, de Offic. sacerdot., § De cautela in

confess. habenda. — ⁶ Part. 3, tit. 17, cap. 20. — S. Raymundus, Sum., lib. 3, tit. 34, § 4. — Hostiens., Sum., tit. de poenit. et remiss., n. 58, v. Quid de operibus. — Hostiens., loc. cit.

desperet. Hucusque S. Antoninus. — Ex quo sequitur quod confessarius non debet permittere ut poenitens recedat sine absolutione, eo quod nolit acceptare debitam poenitentiam; sed potius imponat satisfactionem quam ille libenter suscipiat et verisimiliter impleat.

Minui potest ut poenitens melius afficiatur erga sacramentum.

Hinc probabiliter dicunt Salmant.¹, Croix² et Lugo^{b)} ex D. Antonino (ut supra) quod est causa etiam satis justa minuendi poenitentiam, ut poenitens majori amore afficiatur erga hoc sacramentum. — Sic pariter loquitur auctor Petrocorensis³: *Studendum maxime est ut (poenitentes) necessarias poenitentias sine magno incommodo et absque confusione adimplere possint; experientia quippe quotidiana docemur, importunas et nimis onerosas satisfactiones poenitentium animos frangere et ab earum executione remove.* Et card. de Lugo⁴ sic ait: (Poenitentia) *debet esse salutaris et conveniens: hoc est, primo loco attendi debet ad utilitatem... poenitentis, ne scilicet laquei ipsi injiciantur, ut nova peccata committat. Et ex hoc potissimum capite excusari potest hodierna praxis, quae leves poenitentiae imponuntur pro gravissimis peccatis; id enim saepe fit propter spirituales infirmitates poenitentium, qui gravioribus poenitentiis scandalizabuntur, et vel confessionem fugient, vel certe confessarios ineptos adibunt.... Monendi tamen sunt poenitentes de insufficientia satisfactionis injunctae.* — Quapropter sapienter advertit S. Thomas de Villanova⁵: *Hoc iudicio meo ita perficies, si facilem unam (poenitentiam) injunxeris et acriorem alteram... consulueris.* Optima praxis.

Imprudenter imponuntur poenitentiae non implendae.

Ex his omnibus colligitur quam imprudenter se gerant confessarii illi qui magnas imponunt poenitentias, quas praevident poenitentes non impleturos. O quam plures confessarii indocti inveniuntur (loquor, experientia doctus in missionibus,

in quibus fere triginta annos sum versatus), qui non dubitant absolvere eos qui vel sunt in proxima occasione peccandi, vel recidivos indispositos; et insipienter putant ipsos curare graves eis imponendo poenitentias! Ex quo fit quod illi, etsi poenitentiam acceptent ut absolutionem carpant; tamen post absolutionem obtentam, quia nullum eis remedium praescribitur quo praeserventur, brevi misere relabuntur, poenitentiam non implent, et ab ejus gravitate deterriti, deinde a confessione abhorrent, et sic in peccatis diutius tabescunt. — Caeterum, hic animadvertendum puto quod (extra casum gravissimae infirmitatis aut vehementissimae contritionis, ut supra dictum est *num. 507*). non bene ageret confessarius, si pro culpis mortalibus injungeret poenitentiam per se levem, quae levem inferat obligationem. Licet enim, si expedierit, imponatur opus quod respective ad peccata sit leve; tamen regulariter semper injungenda est aliqua poenitentia gravis, quae gravem inducat obligationem.

Per se imponenda poenitentia gravis pro peccatis gravibus.

511. - « Non potest injungi 1°. Ingressus religionis, ut docet S^a⁶; quia id « nimis durum videtur. 2°. Poenitentia publica, si sit periculum revelandae confessionis; alias interdum pro publico peccato potest et expedit ».

Quales poenitentiae nequeant imponi.

Quod ad primum spectat, commune est apud DD. non posse imponi in poenitentiam ingressum in religionem. — Ita Laymann⁷; et Escobar⁸ cum Navarro, S^a, Silvestro et Henriquez^{a)}; ex D. Thoma⁹.

Nequit imponi ingressus in religionem.

An autem possit alicui imponi ut recipiat sacramentum Matrimonii? Affirmat Leander¹⁰ cum quibusdam, casu quo confessarius noverit matrimonium esse illi remedium necessarium. Sed melius hoc reprobant Laymann¹¹, et Escobar¹² cum Fagundez; quia matrimonium omnimodam requirit libertatem.

Nec matrimonium.

¹ Tr. 6, cap. 10, n. 46. — ² Lib. 6, part. 2, n. 1255. — ³ De Poenit., cap. 6, qu. 3, v. f. — ⁴ Disp. 25, n. 60. — ⁵ Sermo in fer. vi post domin. iv quadrag., num. 13, post med. — ⁶ V. Satisfactio, n. 3. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 11. — ⁸ Lib. 17, de Satisf., num. 165 et 166. Navar.,

in cap. Consideret, n. 14, de poenit., dist. 5. S^a, v. Satisfactio, n. 3. — Silvest., v. Confessio I, qu. 28. — ⁹ In 4, dist. 16, exposit. text. — ¹⁰ Tr. 5, disp. 9, qu. 35. — ¹¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 11. — ¹² Lib. 17, n. 167. Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 5, n. 4, i. f.

^{b)} Lugo, disp. 25, n. 60, non aliud habet quam textum infra apud S. Alphonsum referendum.

511. - ^{a)} Henriquez, quamvis ab Escobar hic citetur, haec tantum, lib. 5, cap. 21, num. 1, scribit: « Ne addat conditionem,

Nec poenitentia publica pro peccato occulto.

512. - Quod ad secundum spectat, poenitentiam publicam certum est non posse pro peccato occulto imponi; ut ajunt communiter Palaus¹, Croix², Elbel³ et alii passim. Quia, ut docent S. Thomas^{a)}, Navarrus, Suarez, Vasquez, etc., apud Elbel, per hoc indirecte revelaretur sigillum: idque expresse prohibet Rituale Romanum, dicens: *Pro peccatis occultis, quantumvis gravibus, manifestam poenitentiam non imponant.*

Pro peccato autem publico, dubitatur an possit publica imponi poenitentia.

Negant Navarrus, Sà^{b)}, Reginaldus^{c)}, et Beja, apud Palaum⁴; quia haec esset manifestatio confessionis et violatio sigilli.

Secus, pro peccato publico.

Sed communiter posse affirmant Palaus⁵, Suarez⁶, Bonacina⁷, Croix⁸, Roncaglia⁹, Antoine¹⁰, Salmant.¹¹, Holzmänn¹², Elbel¹³; et Escobar¹⁴ cum Coninck, Vasquez et Henriquez. Idque expresse docuit D. Thomas¹⁵, ubi dixit oportere *ut peccatum publicum publicam habeat medicinam.* - Probatur ex cap. *Manifesta 1, de poenit. et remiss.*, ubi dicitur: *Manifesta peccata non sunt occulta correctione purganda.* Et ex Tridentino¹⁶, ubi: *Huic (id est publico peccatori) condignam pro modo culpae poenitentiam publice injungi oportet.* (Et in hoc loco loqui concilium etiam de foro sacramentali intelligunt plurimi ex auctoribus citatis; contra Navarrum, qui intelligit, non sine quidem aliquo fundamento, ut mox infra dicitur, de foro externo). - Nec

obstat dicere quod talis publica poenitentia esset manifestatio confessionis. Nam, cum illa imponatur de consensu poenitentis necessario praestando si vult absolvi, manifestatio illa potius provenit ex libera actione poenitentis quam ex praecepto confessarii.

Hinc dicunt Palaus¹⁷, Salmant.¹⁸, Roncaglia¹⁹ et Escobar²⁰ ex D. Thoma²¹, confessarium non solum posse, sed etiam aliquando teneri hanc publicam poenitentiam imponere. Hoc tamen recte advertunt Roncaglia²², et Salmant.²³ cum Coninck^{d)} et Aversa, locum habere in solo casu quo aliter non posset, nisi per illam publicam poenitentiam, scandalum reparari, puta publice restituendo honorem alicui publice dehonurato. - Caeterum, si publica poenitentia non sit ita necessaria, merito dicunt praefati auctores, non debere confessarium illam imponere reluctanti; cum aliter possit salus obtineri poenitentis et scandalum reparari, nempe per publicam frequentationem sacramentorum, visitationes ecclesiarum, auditionem Missarum, ingressum in aliquam Congregationem, ubi pietatis opera exercentur, et similia. - Hinc Fagnanus²⁴ refert quod sacra Congregatio noluit declarare an in foro sacramentali pro publicis peccatis publicae poenitentiae essent imponendae.

Si aliter possit reparari scandalum, publica non imponenda reluctanti.

513. - « 5°. Etsi possit, et aliquando ob fragilitatem poenitentis etiam expediat, « injungi opus alias debitum seu praeceptum, v. gr. Missae auditionem die

Quid de opere alias praecepto.

¹ Tr. 23, punct. 21, § 3, num. 5. - ² Lib. 6, part. 2, n. 1265. - ³ Confer. 9, de Satisfact., num. 236. - *Navar.*, Man., cap. 8, n. 10. *Suar.*, disp. 38, sect. 6, n. 3. *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 2, n. 8. *Elbel*, loc. cit. - *Rit. Rom.*, de Poenit., § Ordo ministrandi, v. *Pro peccatis*, n. 21. - *Navar.*, loc. cit.; et in cap. pen. *Sacerdos*, n. 87 et seqq., de poenit., dist. 6. - *Beja*, Resp. cas., part. 3, cas. 1, v. *Infertur praeterea*. - ⁴ Loc. cit., n. 5. - ⁵ Loc. cit. - ⁶ Disp. 38, sect. 6, n. 3. - ⁷ De poenit., qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 14. - ⁸ Lib. 6, part. 2, n. 1264. - ⁹ Tr. 19, qu. 4, de Satisf., cap. 1, qu. 7. - ¹⁰ Cap. 1, art. 3, qu. 4,

resp. 2. - ¹¹ Tr. 6, cap. 10, n. 39. - ¹² De Sacr. Poenit., n. 609. - ¹³ Confer. 9, de Satisfact., n. 238. - ¹⁴ Lib. 17, n. 153 et 154. *Coninck*, disp. 10, dub. 8, n. 74. *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 2, n. 2. - *Henriq.*, lib. 5, cap. 21, n. 6. - ¹⁵ In 4, dist. 14, qu. 1, art. 5, solut. 1. - ¹⁶ Sess. 24, de reform., cap. 8. - *Navar.*, Man., cap. 8, n. 10. - ¹⁷ Tr. 23, punct. 21, § 3, n. 5. - ¹⁸ Tr. 6, cap. 10, n. 39. - ¹⁹ Tr. 19, qu. 4, de Satisfact., cap. 1, qu. 7. - ²⁰ Lib. 17, n. 154. - ²¹ In 4, dist. 14, qu. 1, art. 5, solut. 1. - ²² Loc. cit., cap. 1, reg. in praxi, n. 6. - ²³ Loc. cit., n. 39. *Aversa*, qu. 13, sect. 3, v. *Quarto*. - ²⁴ In cap. *Manifesta*, n. 19.

ut intret religionem etiam invitus, si reciderit ».

512. - a) S. Thomas non recte pro hac ratione ab Elbel (ex aliis auctoribus tamen) allegatur; eam enim non proponit.

b) Sà, v. Satisfactio, n. 12, id ex Navarro habet, cujus sententiam recitative tantum exponit.

c) Reginaldus male hic allegatur a Palao; nam, lib. 7, n. 32, disputat dumtaxat de peccatis occultis.

d) Coninck, disp. 10, dub. 8, n. 74, negat posse poenitentiam publicam imponi pro peccatis occultis, et addit: « Pro peccatis tamen publicis, quando cum aliorum scandalo facta sunt, non modo licite, sed aliquando etiam

« festo, etc., ut docent Suarez, Vasquez, Laymann¹ et alii (Unde, si scrupulosus saepius redeat ad confessarium, intra breve tempus semper nova confitendo, non semper necesse est imponere poenitentiam novam, cum opus ante debitum possit injungi. Bonacina, Henriquez, card. de Lugo, Diana²; contra Suarez^{a)}, Reginaldum^{a)} et Bauny): « — si tamen confessarius non exprimat, censetur imperasse opus liberum; ut docent iidem et Diana³. Vide Coninck⁴ et Diana⁵ ».

Dubitatur igitur 1°. *An possit pro poenitentia imponi opus alias debitum?*

Negant Paludanus, Scotus, Capreolus, etc., apud Renzi⁶. Et consentit Antoine⁷, ubi dicit semper esse imponendum aliquod opus supererogatorium; quia opus aliunde praeceptum praestandum est a poenitente, etiamsi non confiteatur.

Sed communiter et merito affirmant Lugo⁸, Sanchez⁹, Suarez¹⁰, Bonacina¹¹, Anacleto¹², Holzmann¹³, Laymann¹⁴, Elbel¹⁵, Escobar¹⁶, Sporer¹⁷; Diana¹⁸ cum Vasquez, Turriano, Suarez, Filiuccio, etc.; Palaus¹⁹ cum Navarro, Soto, Henriquez; Roncaglia²⁰ cum Coninck et Candido; et Salmant.²¹ cum Aversa, Victoria, etc. — Ra-

tio, quia opus illud jam praeceptum, cum sit satisfactorium, bene potest per claves elevari ad meritum etiam satisfactionis sacramentalis. Unde, sicut qui die festo audit Missam, etiam ex voto debitam, duplex habet meritum; ita qui implet opus alias praeceptum, injunctum simul in poenitentiam. — Hoc tamen non faciendum bene advertunt Suarez²², Laymann²³ et Sporer²⁴, nisi spectata fragilitate poenitentis^{b)}.

Communiter autem dicunt doctores quod, nisi expresse confessarius imponat opus alias praeceptum, intelligitur impositum opus supererogatorium. Vide Palaus²⁵, qui citat Sanchez^{c)} et Bonacina^{c)}. Si vero confessarius imponat auditionem Missae per mensem, non est obligatio audire duas Missas in festo; ut satis communiter docent Coninck^{d)}, Laymann^{d)}, Sanchez²⁶, Palaus²⁷, Croix²⁸, Elbel²⁹, Sporer³⁰; et Salmant.³¹ cum Bonacina, Mercero et Diana.

Dubitatur 2°. *An, si poenitens statim post absolutionem deferat aliud peccatum, sufficiat illi eandem imponere poenitentiam?*

Affirmant Bonacina³² et Croix³³: ex eadem ratione, ut supra. — Sed merito

Limitatio.

Censetur imponi supererogatorium, nisi confessarius contrarium exprimat.

Alii negant posse imponi pro poenitentia.

Merito affirmatur posse.

Suar., disp. 38, sect. 6, n. 5. — Vasq., qu. 94, art. 1, dub. 6, num. 6. — ¹ Lib. 5, tract. 6, cap. 15, num. 10. — Bonac., qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 3. — Henric., lib. 5, cap. 20, n. 6. — Lugo, disp. 25, n. 50. — ² Part. 6, tr. 7, resol. 6. — Bauny, Theol. mor., part. 1, tr. 4, qu. 25, v. Dico 2° de Satisfact. — ³ Part. 3, tr. 4, resol. 84. — ⁴ Disp. 10, dub. 8, n. 68. — ⁵ Part. 4, tr. 4, resol. 241. — Palud., in 4, dist. 15, qu. 1, art. 2 (num. 8). — Scot., in 4, dist. 15, qu. 1, v. Respondeo. — Capreol., in 4, dist. 15, qu. unic., art. 3, ad 4. — ⁶ Cap. 2, sect. 3, qu. 5. — ⁷ Cap. 1, art. 3, qu. 3. — ⁸ Disp. 25, n. 67. — ⁹ Decal., lib. 1, cap. 14, n. 5. — ¹⁰ Disp. 38, sect. 6, n. 5. — ¹¹ Qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 11. — ¹² Tr. 14, dist. 10, n. 28. — ¹³ De Poenit., n. 607. — ¹⁴ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 10. — ¹⁵ Confer. 9, de Satisfact., n. 246. — ¹⁶ Lib. 17, n. 179. — ¹⁷ Part. 3, cap. 4, n. 564. — ¹⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 84. — Vasq., qu. 94, art. 1, dub. 6, n. 3. — Turr., de Poenit., disp. 37, dub. 2. — Suar., disp. 38,

sect. 6, n. 5. — Fill. tr. 8, cap. 2, n. 46. — ¹⁹ Tr. 23, punct. 21, § 1, n. 10. — Navar., Man., cap. 26, n. 23. — Sotus, in 4, dist. 19, qu. 2, art. 1, v. Eadem rationis serie. — Henric., lib. 5, cap. 19, n. 5. — ²⁰ Tr. 19, qu. 4, de Satisfact., cap. 1, qu. 6, resp. 2. — Coninck, disp. 10, dub. 4, n. 31; et dub. 8, n. 68. — Candid., de Confess. sacram., disquis. 24, art. 31, dub. 9. — ²¹ Tr. 6, cap. 10, n. 28. — Aversa, qu. 13, sect. 3, v. Secundo et seqq. — Victor., Sum., de Satisfact., n. 205. — ²² Disp. 38, sect. 6, n. 5. — ²³ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 10. — ²⁴ Part. 3, cap. 4, num. 565. — ²⁵ Tr. 23, punct. 21, § 1, n. 10. — ²⁶ Decal., lib. 1, cap. 14, n. 6. — ²⁷ Tr. 3, disp. 1, punct. 19, n. 4. — ²⁸ Lib. 6, part. 2, num. 1281. — ²⁹ Confer. 9, de Satisfact., num. 235. — ³⁰ Loc. cit., num. 564. — ³¹ Tr. 6, cap. 10, n. 30. — Bonac., qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 12. — Mercer., qu. 83, art. 4, dub. 4, resp. 2, v. Notandum 4. — Diana, part. 3, tr. 6, resol. 86. — ³² Qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 3. — ³³ Lib. 6, part. 2, n. 1239.

necessario (ut quando alias scandalum non cessaret), poenitentiae publicae confitentibus injunguntur, ut ea ratione scandalum emendetur ».

513. — ^{a)} Suarez et Reginaldus a Diana citantur, ut qui videantur negare eandem poenitentiam secundum imponi posse poenitenti qui intra breve tempus redit; et forte Suarez, disp. 38, sect. 3, n. 4; et Reginaldus, lib. 7, n. 12, id insinuant, cum inter casus

quibus possit omitti poenitentiae impositio hunc non recenseant.

^{b)} Seu accuratius: Posse quidem semper fieri, et saepe expedire ob poenitentis fragilitatem.

^{c)} Sanchez, Decal., lib. 1, cap. 14, n. 6; Bonacina, qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 12, addunt: Vel nisi aliter, scilicet ex circumstantiis, constet de mente confessarii.

^{d)} Coninck, disp. 10, n. 69; Laymann,

Deferen-
ti novum
peccatum
statim post
absolutio-
nem, impo-
nenda no-
va poeni-
tentia.

Communi-
ter debet
esse opus ex-
ternum et
afflictivum.

Quodcum-
que opus bo-
num valet
pro opere
afflictivo.

id reprobant Palaus¹ et Roncaglia^{e)} cum Candido. Nam, licet opus alias praeceptum bene possit injungi in poenitentiam (ut supra dictum est), non tamen opus praeceptum eodem titulo satisfactionis sacramentalis.

514. - « 6°. Etsi etiam possit injungi « opus internum, uti (contra Maeratum « et alios) docent Coninck, Hurtadus et « Diana²; communiter tamen debet esse « externum et afflictivum, v. gr. oratio, « jejunium, eleemosyna. Nam avaris eleemosyna, luxuriosis afflictio corporis con- « venit. — Utrum vero licite imponantur « preces recitandae pro defunctis, dubitari « potest. Vega³ et Joannes Sancius⁴ ne- « gant; affirmant probabilius Turrianus⁵, « card. de Lugo⁶. Vide Diana⁷ ».

Advertendum hic quod tam oratio quam eleemosyna et quodcumque aliud bonum opus injunctum in sacramento Poenitentiae valet pro opere poenali et afflictivo; prout communiter docent doctores. Quia respectu ad nos, per naturae lapsae statum, quaecumque virtuosa actio rationem habet poenae; ex eo quod, amissa originali justitia, omnes ad terrena et propria commoda proni sumus. Ita Valentia⁸, Castropalaus⁹, Laymann¹⁰, Pitigianus¹¹, et Salmant.¹² cum aliis, et Busenbaum (ut supra). — Idem scripsit novissime doctus auctor libri cui titulus: *Istruzione*

*per li novelli confessori*¹³, ubi dixit: *Ma qui si avverta che noi non chiamiamo nè stimiamo inutile la penitenza, qualunque ella si sia, che s'ingiunge nel sacramento; essendo certo che anche un semplice segno di croce, congiunto con esso sacramento, è efficace per soddisfare; tanto più che nello stato presente della natura caduta, ogni opera buona... è in qualche modo afflittiva e penale*^{a)}. — Id bene confirmatur a S. Francisco Salesio¹⁴, ubi: *L'uno ha della pena a digiunare, l'altro a servire gl'infermi..., confessare, predicare, assistere agli sconsolati, fare orazione e simili esercizi. Questa pena* (id est orandi, etc.) *vale più che quell'altra* (id est jejunandi); *perciocchè, oltre che ugualmente doma il corpo, essa fa frutti molto più desiderabili*. Praesertim confirmatur a S. Thoma¹⁵, qui dicit: *Oratio habet rationem satisfactionis, quia quamvis habeat suavitatem spiritus, habet tamen afflictionem carnis; quia, ut dicit Gregorius*¹⁶, *dum crescit in nobis fortitudo amoris intimi, infirmatur procul dubio fortitudo carnis*.

Dubitarum hic 1°. *An possit imponi opus internum?*

Negant Sancius¹⁷; et Alensis ac Almainus, apud Suarez¹⁸; quia poenitentia, cum sit pars sacramenti, debet esse sensibilis. Sed merito cum communi sententia affirmant Suarez¹⁹, Lugo²⁰, Pontius^{b)}, Lay-

Potest im-
poni opus
internum.

¹ Tr. 23, punct. 21, § 2, n. 10. — *Candid.*, de Confess. sacram., disquis. 24, art. 31, dub. 3. — *Maerat.*, de Poenit., disp. 42, sect. 3. — *Coninck*, disp. 10, num. 67. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 14, diff. 7. — ² Part. 4, tr. 4, resol. 241, v. *Nota 5*. — ³ Sum. nueva, part. 2, cap. 64, cas. 4. — ⁴ Select. disp. 16, n. 1. — ⁵ De Poenit., disp. 37, dub. 4. — ⁶ Disp. 25, n. 62. — ⁷ Part. 3, tr. 4, resol. 54. — ⁸ In 3 Part., disp. 7, qu. 14, punct. 3, v. *Porro hac*. — ⁹ Tr. 23, punct. 21, § 3, n. 1. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, num. 9. —

¹¹ In 4, dist. 14, qu. 4, part. 1, art. 3, concl. 1 et 2, et resp. ad 3. — ¹² Tr. 6, cap. 10, n. 26. — ¹³ Part. 1, cap. 16, n. 373. — ¹⁴ Introd. alla vita divota, part. 3, cap. 23. — ¹⁵ Suppl., qu. 15, art. 3, ad 1. — ¹⁶ In Ezechiel., lib. 2, homil. 2, n. 13; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 76, col. 955. — ¹⁷ Select. disp. 16, n. 1. — ¹⁸ Alens., part. 4, qu. 24, membr. 2, art. 1. — *Almain.*, in 4, dist. 15, qu. 1, de Satisfact., v. *De secundo principali*. — ¹⁹ Disp. 38, sect. 6, n. 2. — ²⁰ Loc. cit. — ²¹ Disp. 25, n. 67.

loc. cit., n. 10, casum hunc silentio praeterreunt.

e) Roncaglia, *loc. cit.*, resp. 2, negat in universum posse eandem poenitentiam, etsi nondum impleta sit, pro duabus confessionibus imponi. — Bonacina autem (in prima sententia); Palaus et Candidus (in secunda), loquuntur de scrupuloso qui intra eandem horam redit, et nova semper peccata confitetur.

514. - a) Textus iste sic latine redditur ab ipso S. Alphonso in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 53. « Hic advertendum nos haud dicere nec inutilem reputare poenitentiam illam, quaecumque illa sit, quae injungitur in sacramento,

cum certum sit quod etiam signum crucis cum sacramento conjunctum est efficax ad satisfaciendum, tanto magis quia in statu praesenti naturae lapsae omne opus bonum est quodammodo affligens et poenale ». — Textus vero S. Francisci Salesii, ibidem a S. Alphonso sic vertitur: « Alius patitur in jejunando, alius infirmis inserviando, audiendo confessiones, concionando, orando, et similibus actibus. Haec poena (orandi) praestat alteri poenae (jejunandi); etenim oratio, praeterquam quod domat corpus, affert fructus desiderabiliores ».

b) Basilius Pontius, *de Matr.*, lib. 1, cap. 7, n. 4, in universum id insinuat, negando esse

mann¹, Bonacina², Escobar³, Sporer⁴; et Salmant.⁵ cum Coninck, Reginaldo, Hurtado, Aversa, etc. Ratio, quia tale opus jam per se est meritorium, et satis fit sensibile per impositionem sacerdotis ac acceptationem poenitentis, prout contritio fit sensibilis per confessionem. Et sic respondetur rationi oppositae.

Dubitatur 2°. *An possit imponi opus applicandum pro defunctis.*

Negant Sancius⁶ et Vega⁷; quia tunc opus non proderit poenitenti ad satisfaciendum pro seipso, ut tenetur. — Sed communius affirmant, et probabilius Palaus⁸; Lugo⁹ cum Turriano; Anacletus¹⁰, Sporer¹¹, Elbel¹², Holzmann¹³; Salmant.¹⁴ cum Aversa, Hurtado, Busenbaum, etc.; ex Catechismo Romano, ubi dicitur: *Igitur universae satisfactionis modum culpae ratio temperabit. Sed ex omni satisfactionum genere, maxime convenit poenitentibus praecipere ut certis aliquot et definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, et praesertim pro iis qui ex hac vita in Domino decesserunt, preces Deo faciant.* Ratio, quia quaelibet elemosyna est vere meritoria; et licet satisfactio illius operis tunc applicetur defunctis, satisfactio tamen bonae voluntatis poenitentis qua opus applicat, ipsimet cedit.

« 7°. Potest etiam aliquando injungi ces-

« satio ab aliquo bono opere (v. gr. nimia « corporis afflictione), vel abstinencia ali- « qua vice a communione: ad promoven- « dum majus bonum poenitentis, si pru- « dens confessarius ad eum finem expedire « judicet. — Salazar, card. de Lugo, Dia- « na, etc. cum Aversa¹⁵; contra Joannem « Sancium^{c)} ».

Dubitatur: *an possit imponi cessatio ab aliquo bono opere*, nempe a communione, jejunio, etc.?

Negat Sancius¹⁶; quia hoc non esset opus meritorium. — Sed communiter recte affirmant cum Busenbaum et aliis, Lugo¹⁷; Sporer¹⁸ cum Suarez^{d)}; et Salmant.¹⁹ cum Molina^{e)}, Rodriguez^{e)}, Gabriele, etc. Ratio, quia hujusmodi cessatio bene potest aliquando esse actus virtutis, saltem ad servandam obedientiam confessarii.

Recte vero advertit Lugo regulariter non expedire hujusmodi poenitentiam imponere; imo nec posse imponi, quando omissio illius operis sit forte occasio aliis judicandi quod a confessario in poenitentiam fuerit injuncta (juxta dicta n. 512).

« 8°. Etsi possit immediate post absolu- « tionem adhuc injungi »; [Ut communis- « sime dicunt Salmant²⁰; Viva²¹ cum Diana; et Sporer²² cum communi] « debet tamen « fieri ante, ut servetur ordo judicii. — « Vide Diana²³, ubi^{f)}, ex cap. fin. de cens., « in 6° et Ochagavia, docet, etsi consue-

Cessatio a bono opere potest imponi ut satisfactio.

Regulariter non expedit.

Quando imponi debeat poenitentia.

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 9. — ² Qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 10. — ³ Lib. 17, num. 148. — ⁴ Part. 3, cap. 4, n. 563. — ⁵ Tr. 6, cap. 10, n. 27. — Coninck, disp. 10, n. 67. — Reginald., lib. 7, n. 22. — Gasp. Hurtad., disp. 14, diff. 7. — Aversa, qu. 13, sect. 3, v. Tertio. — ⁶ Select. disp. 16, n. 1. — ⁷ Sum. nueva, part. 2, cap. 64, cas. 4. — ⁸ Tr. 23, punct. 21, § 3, n. 3. — ⁹ Disp. 25, num. 62. — Turri., de Poenit., disp. 37, dub. 4. — ¹⁰ Tr. 14, dist. 10, n. 30. — ¹¹ Part. 3, cap. 4, n. 570. — ¹² Confer. 9, de Satisfact., n. 246. — ¹³ De Sacram. Poenit., n. 608. — ¹⁴ Tr. 6, cap. 10, n. 37. — Aversa, qu. 13, sect. 4, v. Deinde. — Gasp. Hurtad., disp. 14, diff. 6, i. f. — Catech.

Rom., part. 2, cap. 5, i. f., n. 79. — Ferdinand. Quirin. de Salazar, Pratica de la frecuencia de la sagr. comunión, cap. 14, § 1. — Lugo, disp. 25, num. 65. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 115. — ¹⁵ Qu. 13, sect. 3, v. Sed quia interdum, et seqq. — ¹⁶ Select. disp. 33, a n. 15. — ¹⁷ Disp. 25, n. 65. — ¹⁸ Part. 3, cap. 4, n. 575. — ¹⁹ Tr. 6, cap. 10, n. 36. — Gabr. a S. Vincent., de Poenit., disp. 12, qu. 3, diff. 4. — Lugo, loc. cit. — ²⁰ Loc. cit., n. 42. — ²¹ De Poenit., qu. 6, art. 1, num. 5. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 136, i. f.; et part. 5, tr. 13, resol. 36. — ²² Part. 3, cap. 4, n. 576. — ²³ Loc. cit. — Ochagav., de Poenit., tr. ult., qu. 10, n. 7.

universim negat esse inconveniens, « si partialis materia non sit per se sensibilis ».

c) Dum Lugo et Diana de sola communione loquuntur, Sancius de omissione cujuscumque boni operis tractat; et negat hujusmodi omissionem posse imponi pro poenitentia sacramentali; sed num. 25, addit quod si magis quandoque expediret poenitenti ab iis bonis operibus abstinere quam iisdem vacare, probabiliter posset sustineri opinio ista, nimirum: actum illum obedientiae circa abstinentiam ab iis posse poenitenti pro poenitentia imponi.

d) Suarez disp. 38, sect. 6, n. 2, de alio argumento disputat; non igitur recte allegatur a Sporer.

e) Antonius Molina et Rodriguez non videntur satis diligenter citari a Salmant. Licet enim Molina, de Instr. sacerdot., tr. 7, cap. 5, § 4; et Rodriguez, Sum., part. 1, cap. 65, n. 6, dicant communionem a confessario posse negari poenitentibus, non tamen id asserunt in ordine ad sacramentalem satisfactionem.

f) Cap. fin. de censib. in 6° a Diana al-

Item probabilius, opus applicandum pro defunctis.

« tudo habeat ut ita fiat, illam tamen non
« induxisse obligationem ».

Poeniten-
tia commu-
niter acce-
ptanda et
implenda
sub gravi.

515. - « Resp. II°. Poenitens commu-
« niter tenetur sub gravi obligatione poe-
« nitentiam, si rationabilis sit, acceptare
« et implere; ut habet communis, contra
« Cajetanum, Silvestrum, Navarrum. Quo-
« rum sententia ad hoc saltem serviet, ut
« neminem non absolutum dimittas, si vel
« levissimam subire velit; ut notat Sotus ^{a)}
« et Reginaldus ¹. Vide Diana ² ». [Sed
huic non acquiesco, juxta id quod dixi
n. 510, in fine].

Exceptio-
nes.

« Dixi I^o. *Communiter*. — Quia proba-
« bile est quod docent Laymann ³, Suarez
« et Diana ⁴ (contra Coninck, Henriquez
« et alios), poenitentiam sub veniali tan-
« tum obligare sequentibus casibus:

« 1°. Si imposita sit pro solis veniali-
« bus. — Ita citati, contra Henriquez et
« Fagundez.

« 2°. Si pro mortalibus alias confessis.

« 3°. Omissionem partis non gravis in
« confessione mortalium; vel etiam omis-
« sionem totius, si levis sit, v. gr. unum

Cajetan., Sum., v. *Satisfactio sacramentalis*. — *Sil-vest.*, v. *Confessio I*, n. 29 et 30. — *Navar.*, Man., cap. 26, num. 20. — ¹ Lib. 7, num. 15. — ² Part. 2, tr. 15, resol. 52; et part. 3, tract. 4, resol. 51. — ³ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, num. 7. — *Suar.*, disp. 38, sect. 7, num. 5. — ⁴ Part. 3, tr. 4, resol. 136. — *Coninck*, disp. 10, n. 81. — *Henriq.*, lib. 5, cap. 20, num. 3. — *Henriq.*, loc. cit. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 3, num. 13. — *Coninck*, disp. 10, num. 80. *Regin.*, lib. 7, n. 77, v. *Quartum*. *Fagund.*, loc. cit., n. 14. — ⁵ Loc. cit., resol. 102; cfr. etiam resol. 136. — ⁶ Tr. 23, punct. 21, § 4, n. 11. — ⁷ Disp. 25, num. 74. — ⁸ Disp. 38, sect. 7, num. 5. — *Henriq.*, lib. 5,

« *Miserere*. Coninck, Reginaldus, Fagun-
« dez cum Diana ⁵ ». [Leve esse omittere
unum *Miserere*, dicunt etiam Palaus ⁶ et
Lugo ⁷. Rosarium vero B. Virginis, etsi
quinque decadam, minime dici potest ma-
teria levis].

« 4°. Si confessarius noluit obligare sub
« mortali. Quia, cum possit imponere poe-
« nitentiam libere et sine omni obligatione,
« ut probat Suarez ⁸, Henriquez, Filliuc-
« cius, Fagundez, Tanner ^{b)}, Coninck ^{c)}
« (contra Turrianum et Vasquez), potest
« etiam sub levi tantum imponere ». —
[Et sic insinuat agendum Pater Segneri ⁹
ac Croix ^{d)}, si poenitens non accepta-
ret poenitentiam impositam ^{e)}]. — « Vide
« Diana ¹⁰.

« 5°. Eum qui lucratur indulgentiam
« plenariam liberari ab onere poeniten-
« tiae (nisi sit medicinalis) docet Diana ¹¹
« ex Tanner, Granado, Lugo, etc.; contra
« Valentia, Marchant et Aversa ». — [Vide
de hoc, n. 519].

« Dixi II°. *Si rationabilis sit*. — Quia,
« si justo sit gravior ac difficilior, nec con-

cap. 21, n. 5. — *Fill.*, tr. 8, cap. 2, n. 37. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccles., lib. 9, cap. 3, num. 11. — *Turr.*, de Poenit., disp. 35, dub. 2. — *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 1, n. 10. — ⁹ Il Confessore istruito, cap. 3, i. f. — ¹⁰ Part. 3, tr. 4, resol. 82; et part. 4, tr. 4, resol. 241, v. *Not.* 3. — ¹¹ Part. 5, tr. 12, resol. 3; et part. 9, tr. 6, resol. 36, v. *Sic etiam*. — *Tann.*, tom. 4, disp. 6, qu. 8, dub. 4, n. 76. — *Gran.*, in 3 Part., contr. 12, de Indulg., tr. 2, disp. 4, n. 5 et 13. — *Lugo*, disp. 27, num. 22. — *Valent.*, in 3^{ae} Part., disp. 7, qu. 20, punct. 3, v. *Sunt autem*. — *Petr. March.*, Tribun., tr. 4, tit. 7, qu. 5, v. f. — *Aversa*, qu. 13, sect. 9, v. *Dicendum tamen*.

legatur, non pro eis quae de consuetudine di-
cuntur, sed solum pro asserto principali,
nempe satisfactionem imponi posse post ab-
solutionem; in dicto autem capite haec tantum
statuuntur: « Potest... archiepiscopus, dum
visitat, confessiones subditorum suffraganeo-
rum audire, ac absolvere poenitentes, et ipsis
poenitentias injungere salutares ».

515. - ^{a)} Sotus id non habet; sed Diana,
ex quo Busenbaum videtur allegationem sum-
pisse, Sotum citat ut qui dicat esse proba-
bilem opinionem, quae negat poenitentem
teneri ad acceptandam poenitentiam; et revera
Sotus, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 2, ante concl. 2,
scribit eam « non prorsus omni... probabili-
tate » destitutam. Ex qua quidem Soti sen-
tentia, tamquam corollarium colligitur apud
Diana, part. 3, loc. cit., hoc aliud assertum,
videlicet absolvendum esse poenitentem, etsi
nolit poenitentiam acceptare.

^{b)} Tanner, disp. 6, qu. 8, num. 7, dicit
interdum posse sub consilio tantum imponi
poenitentiam, saltem ex parte; totam vero
probabilius non posse; et n. 14, i. f., addit:
« Certum videtur ex arbitratu confessarii,
supposita gravitate materiae, non pendere ut
haec omissio sit venialis ».

^{c)} Coninck non recte allegatur a Busen-
baum; nam, disp. 10, num. 64, omnino tenet
oppositum, negans poenitentiam posse imponi
per modum consilii; et n. 65, negat confes-
sarium posse « gravem poenitentiam injun-
gere solum sub veniali ».

^{d)} Croix, lib. 6, part. 2, n. 1249, id asserit
in universum, et sine ulla mentione de poe-
nitentis dispositione.

^{e)} Scilicet: Posse tunc sub levi imponere
poenitentiam. Nam quod confessarius possit
imponere poenitentiam sine ulla obligatione,
id S. Doctor reprobatur infra, n. 518, i. f.

Poenitentia gravior justo, non necessario acceptanda.

« fessarius eam moderari velit, non peccabit graviter poenitens, si sine absolutione discedens, alterius sacerdotis iudicio peccata submittat; ut docet Suarez, Coninck, Laymann. — Imo ad eam non obligabitur, si omnino injustam esse constet, aut si poenitens eam non possit implere vel illius sit oblitus. Nec tunc ad aliud quidquam tenetur; etsi excedat ut is qui sive culpabiliter sive sine culpa oblitus est, in sequenti confessione similem sibi injungi petat. Ita Coninck ^{f)}, Laymann, Diana ^{f)}: contra Richardum et Silvestrum, qui putant talem confessionem esse repetendam: quod, praeter citatos, negat etiam card. de Lugo ¹ ex Vasquez, docens talem satisfacere, si confiteatur illud peccatum oblivionis « culpabilis ».

516. - Hic plura Dubia occurrunt discutienda.

Dubitatur 1°. *An poenitens teneatur acceptare justam poenitentiam quam imponit confessarius?*

Tres sunt sententiae:

Prima negat: quam tenet Cajetanus ², et probabilem putant Sporer ³ et Tamburinius ⁴; quia non tenetur acceptare qui vult eam solvere in purgatorio.

Secunda sententia, quam tenent Navarrus ⁵; item Scotus, Medina, Gabriel, apud Lugo ⁶; et Sotus ^{a)}, Zerola, Villalobos ^{a)}, etc., apud Renzi ⁷, dicit posse non

acceptare; sed si acceptet, teneri ad eam exsequendam.

Tertia sententia, communis et vera, quam tenent Suarez ⁸ (qui oppositas vocat temerarias), Lugo ⁹ (ubi nostram sententiam vocat certam, cum Vasquez et Victoria, qui post Tridentinum dicunt esse de fide), Elbel ¹⁰; et Salmant. ¹¹ cum S. Thoma, Paludano et Petro Soto, dicit peccare qui poenitentiam non acceptat vel non vult implere, et absolutionem vult recipere. — Ratio, quia (ut docet Benedictus XIV ¹²) sicut confessarius justam tenetur injungere poenitentiam, ita poenitens tenetur illam acceptare.

Probabile tamen est quod si poenitenti videatur poenitentia illa justo gravior, aut nimis onerosa respectu ad suam imbecillitatem: tunc, si confessarius nollet eam moderari, posset saltem sine culpa gravi discedere absque absolutione, et alium adire confessarium; ut dicunt cum Busenbaum et Coninck (supra, n. 515, v. *Dixi* 2), Suarez ¹³, Laymann ¹⁴, Elbel ¹⁵, Holzmann ¹⁶ et Sporer ¹⁷. — Hoc tamen intelligendum, si poenitentia illa vere sit irrationabilis vel impar debilibus viribus poenitentis. Nam si contra poenitentiam facile posset ab eo impleri, et nollet ex mera desidia illam acceptare, ac cum levi absolvi vellet; non videtur posse excusari a peccato gravi. Quia (ut bene ait Lugo ¹⁸) sicut peccaret sacerdos imponendo levem poeni-

Poenitens tenetur acceptare justam poenitentiam.

Poenitentia vere irrationabilis potest non acceptari.

¹ Suar., disp. 38, sect. 7, n. 4. — Coninck, disp. 10, n. 80. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 6, i. f. — Laym., loc. cit., n. 17. — Richard. a Mediav., in 4, dist. 17, art. 2, qu. 8, ad 4. — Silvest., v. *Confessio* I, num. 6, v. *Secundo*; et n. 29. — ² Disp. 25, n. 87. — Vasq., qu. 94, art. 2, dub. 4. — ³ Sum., v. *Satisfactio sacramentalis*. — ⁴ Part. 3, cap. 4, n. 548, v. *Contraria tamen*. — ⁵ Method. confess., lib. 4, cap. 2, n. 7. — ⁶ Man., cap. 26, n. 20 et 21, cum cap. 21, n. 43; et Comment. in cap. *Consideret*, de poenit., dist. 5, § *Ponat*, n. 11. — Scot., in 4, dist. 19, qu. 1, v. *Sed numquid*, n. 27. — Joan. Medina, tr. 2, de Confess., qu. 41. — Gabr. Biel, in 4, dist. 16, qu. 2; art. 3, dub. 5. — ⁷ Disp. 25, n. 68. — Zerola, Pract. poenit., cap. 25, qu. 9, v. *Dico* 5. —

⁸ Cap. 2, sect. 3, qu. 12, v. f. — ⁹ Disp. 38, sect. 7, n. 2. — ¹⁰ Loc. cit., num. 68. — Vasq., qu. 94, art. 2, dub. 1, n. 5 et seqq. — Victor., Sum., de Satisfact., n. 209. — Trident., sess. 14, de Poenit., cap. 8 et can. 15. — ¹¹ Confer. 9, de Satisfact., n. 227. — ¹² Tr. 6, cap. 10, n. 52. — S. Thom., in 4, dist. 18, qu. 1, art. 3, solut. 3. — Palud., in 4, dist. 20, qu. 2, art. 3 (n. 5). — Petr. Sot., de Satisfact., lect. 2, propos. 2 et 3. — ¹³ Bulla *Inter praeteritos*, § 65, de die 3 Decembr. 1749. — Coninck, disp. 10, n. 80. — ¹⁴ Disp. 38, sect. 7, num. 4. — ¹⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, num. 6, i. f. — ¹⁶ Confer. 9, de Satisfact., n. 228. — ¹⁷ De Sacr. Poenit., n. 601, v. *Dixi*. — ¹⁸ Part. 3, cap. 4, n. 550. — ¹⁹ Disp. 25, num. 69.

^{f)} Coninck, disp. 10, n. 86, ita sane docet de oblivione inculpabili; sed si poenitens sua culpa oblitus sit poenitentiam, addit eum teneri ad confitendum hoc peccatum, aut etiam si forte oblivio acciderit statim post poenitentiam datam, et crederet sacerdotem adhuc memorem, teneretur, si posset, ab eo petere quid injunxisset, praesertim si poenitentia foret gravis. — Et idipsum tenet Diana, part. 4, tr. 4, resol. 241.

516. — ^{a)} Sotus et Villalobos a Renzi ex Diana citantur, ut existimantes probabilem priorem sententiam; et ita revera tenet Villalobos, part. 1, tr. 9, diff. 78, n. 4. — Sotus vero, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 2, concl. 1, i. f., post sent. Cajet., quamvis eam sententiam neget esse omni prorsus probabilitate destitutam, ipse tamen docet poenitentem teneri acceptare subindeque adimplere poenitentiam.

tentiam sine justa causa pro gravibus culpis; ita peccaret poenitens, volens sine causa recipere absolutionem cum poenitentia justo leviori.

517. - Dubitatur 2°. *An poenitens peccet graviter, si omittat implere poenitentiam gravem, impositam pro venialibus aut mortalibus confessis?*

Poenitentia levis pro veniali aut mortali jam confesso non obligat sub gravi.

Commune est quod si injungatur poenitentia levis, non est obligatio illam implendi sub gravi, etiamsi tota omitatur. Palaus¹, Lugo², Renzi³, Suarez⁴; Croix⁵ cum Aversa et aliis passim. Ratio, quia materia levis non est capax gravis obligationis. — Nec obstat quod sacramentum maneat incompletum; nam illud jam est completum essentialiter: completio autem integralis per materiam levem non obligat nisi leviter secundum materiam.

Dubium vertit, *quando materia poenitentiae est gravis.*

Gravis probabiliter obligat sub gravi.

Prima sententia, probabilis et communior, dicit esse peccatum grave illam omittere. Ita Lugo⁶ et Palaus⁷, Bonacina⁸, Roncaglia⁹, Concina¹⁰, Salmant.¹¹; Escobar¹² cum Henriquez, Coninck, Fagundez et Nuñez. — Ratio, quia gravitas vel levitas hujus obligationis non sumitur ex gravitate causae, nempe peccati confessi; sed ex materia praecepta, scilicet poenitentiae impositae.

Satis probabiliter non obligat sub gravi.

Secunda vero sententia satis probabilis negat hanc obligationem esse gravem: ita Navarrus¹³, Suarez¹⁴, Laymann¹⁵, Diana¹⁶, Sporer¹⁷. Et probabilem putant Lugo¹⁸,

Mazzotta¹⁹; Tamburinius²⁰ cum Henriquez^{a)}; et Croix²¹ cum Soto^{b)}, Paludano^{b)}, Filliuccio^{c)}, Ledesma^{b)} et Aversa. — Ratio, quia hoc casu materia satisfactionis impositae non est necessaria in quantum est gravis; unde, sicut confessarius non tenebatur, imo nec poterat illam imponere sub gravi, ita nec poenitens sub gravi adimplere. — Nec valet dicere quod poenitentia non est commensuranda cum peccato, sed cum poena temporali ob peccatum debita. Nam respondetur 1° quod si hoc esset, utique deberet pro quolibet veniali gravis imponi poenitentia; cum unicuique veniali gravis, imo gravissima, debeatur poena. Respondetur 2° quod ex Tridentino poenitentia injungenda est *pro qualitate criminum*, non autem poenae.

Sentio tamen dicendum cum Roncaglia (cui consentit etiam Laymann²²), quod si per accidens peccata illa venialia valde disponerent poenitentem ad mortale, tunc posset confessarius gravem ei imponere poenitentiam, ut ipsum removeat a periculo peccandi mortaliter; et tunc tenebatur poenitens, si vellet absolvi, illam acceptare et adimplere^{d)}. Praeterea censeo quod si poenitens pro mortalibus confessis condignam non egerit poenitentiam: tunc si iterum eadem peccata clavibus subjiat, bene poterit confessarius gravem injungere poenitentiam; et poenitens, si acceptet, tenetur eam implere.

Nisi venialia valde disponant ad mortale.

An autem *circumstantias poenitentiae impositae teneatur poenitens implere sub mortali*, nempe ad recitandam coronam

¹ Tr. 23, punct. 21, § 4, n. 11. — ² Disp. 25, n. 74. — ³ Cap. 2, sect. 3, qu. 14. — ⁴ Disp. 38, sect. 7, num. 5. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1278. — *Aversa*, qu. 13, sect. 6, v. *Tertio*. — ⁶ Disp. 25, num. 74. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ Qu. 5, sect. 3, punct. 4, n. 4. — ⁹ Tr. 19, qu. 4, cap. 2, qu. 2, resp. 2. — ¹⁰ Lib. 1, diss. 5, cap. 10, n. 11 et 12. — ¹¹ Tr. 6, cap. 10, n. 62. — ¹² Lib. 17, num. 205 et 206. — *Henriq.*, lib. 5, cap. 20, num. 3. — *Coninck*, disp. 10, num. 81. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 3, num. 13. — *Nuñez*, in

Suppl., qu. 13, art. 2, diff. 2, concl. 4. — ¹³ Man., cap. 21, n. 43, i. f. — ¹⁴ Disp. 38, sect. 7, n. 5. — ¹⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 7. — ¹⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 136. — ¹⁷ Part. 3, cap. 4, n. 549, ad 4. — ¹⁸ Disp. 25, n. 76, i. f. — ¹⁹ Tr. 6, disp. 1, qu. 5, cap. 2, v. *Dico 2*. — ²⁰ Method. Confess., lib. 4, cap. 2, n. 4. — ²¹ Loc. cit., n. 1279. — *Aversa*, qu. 13, sect. 6, v. *Non oportet*. — *Trident.*, sess. 14, de Poenit., cap. 8. — *Roncagl.*, tr. 19, qu. 4, cap. 2, qu. 2, resp. 2. — ²² Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 7.

517. - ^{a)} Henriquez, lib. 5, cap. 20, n. 3, quidquid dicat Tamburinius, non vocat probabilem hanc sententiam.

^{b)} Paludanus, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 3, (n. 5); Martin. Ledesma, 2^a 4ⁱ, qu. 11, art. 3, dub. 5, (locis citatis ab Aversa, a quo Croix allegationem mutuatus est), id non habent. — Sotus vero, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 2, concl. 2, explicat., nil aliud habet nisi: « Tam

parva potest esse poenitentia, ut parvi referret vel non acceptare vel acceptam non adimplere, et sic esset peccatum veniale ».

^{c)} Filliuccius, tr. 8, cap. 2, n. 54, non solum probabilem existimat, sed simpliciter tenet hanc sententiam.

^{d)} Et quidem sub gravi tunc tenetur acceptare et adimplere, ut notat S. Doctor in Hom. apost., tr. 16, n. 56.

flexis genibus, brachiis extensis, et similia?

Circumstantiae satisfactionis obligant sub levi.

Quandoque etiam sub gravi.

Resp. Nulli dubium quod omissio circumstantiae erit saltem venialis. Quando vero erit vel ne mortalis, pendet ex molestia levi aut gravi quam affert circumstantia, vel per se, vel respective ad poenitentem, prout significaverit confessarius poenitentiam imponens. — Ita communiter Sanchez ^{e)}, Lugo ¹, Viva ², Renzi ³, Tamburinius ⁴; et Croix ⁵ cum Dicastillo, Aversa, etc.

Poenitentia gravis pro culpis gravibus:

518. - Dubitatur 3°. *An confessarius pro culpis gravibus possit imponere poenitentiam gravem, sed sub obligatione levi?*

Juxta alios nequit imponi sub levi.

Prima sententia negat: quam tenent Renzi ⁶; et Bonacina ⁷ cum Coninck et Nuñez. — Ratio, quia, licet possit legislator in materia gravi obligare tantum sub levi; tamen in hoc sacramento confessarius non reputatur ut legislator, sed ut simplex minister, cum ibi agat nomine Dei. Unde non potest materiam per se gravem sub levi imponere.

Juxta alios, potest.

Secunda sententia communior affirmat; quam tenent Busenbaum (ut supra, n. 515, v. *Dixi* 1°.) cum Henriquez ^{a)} et Fagundez ^{a)}; Suarez ⁸, Filliuccius ⁹, Pater Segneri ¹⁰, Tamburinius ¹¹; Dicastillus ^{b)} apud Croix ^{b)}; et probabilem vocat Viva ¹² cum Medina et Diana ^{c)}. — Ratio, quia revera (ut ipsi adversarii concedunt, utque dictum est *Lib. I, num. 143.*) quilibet legislator potest gravem materiam praecipere sub levi. — Nec obstat ratio opposita. Nam confessarius in hoc sacramento non tantum fungitur vicibus

Christi; sed etiam est a Christo constitutus verus iudex et legislator, qui ex potestate sibi tradita solvit, remittendo peccata; et ligat, praecepta imponendo circa obligationem satisfactionis implendae. Unde hujus obligationis gravitas oritur, non ex vi sacramenti, sed ex praecepto confessarii.

Haec secunda sententia, per se loquendo, valde probabilis mihi videtur. — Sed non probarem, si confessarius ex hac doctrina vellet pro peccatis gravibus totam poenitentiam imponere sub levi, excepto casu gravis aegritudinis aut intensissimae contritionis, vel alio casu rarissimo, in quo omnino videretur expedire ad salutem poenitentis. Censeo enim ex praecepto Tridentini teneri semper confessarium injungere aliquod grave opus sub obligatione gravi (ut jam dixi n. 510, *in fine*); licet sit leve respective ad numerum et gravitatem peccatorum. — Praefata ergo sententia deservire poterit ad hoc tantum ut confessarius, postquam imposuit aliquam poenitentiam gravem, aliam gravio-rem injungat sub levi: ut, si poenitens illam implebit, sacramentaliter satisficiat; si vero negliget, non gravetur culpa gravi. Et sic puto recte se gerere confessarium. Cum enim, spectata poenitentis imbecillitate, possit confessarius primam tantum gravem poenitentiam imponere sub praecepto, et gravio-rem sub consilio praescribere; melius consulet bono poenitentis, imponendo illam gravio-rem sub levi, ut omnia opera injuncta eleventur ad meritum satisfactionis sacramentalis.

Secunda sententia, per se valde probabilis.

Modo non tota poenitentia imponatur sub levi.

Minime autem approbo id quod dicunt

¹ Disp. 25, n. 93. — ² De Poenit., qu. 6, art. 2, n. 4. — ³ Cap. 2, sect. 3, qu. 16. — ⁴ Method. Confess., lib. 4, cap. 2, num. 14. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1280. *Dicast.*, disp. 14, dub. 5, n. 80 et 81. — *Aversa*, qu. 13, sect. 3, v. *Et quando confessarius*, v. f. — ⁶ Cap. 2, sect. 3, qu. 14. — ⁷ Qu. 5, sect. 3, punct. 4, n. 4, v. f. *Coninck*, disp. 10, num. 65,

i. f. — *Nuñez*, in Suppl., qu. 13, art. 2, diff. 2, concl. 4. — ⁸ Disp. 38, sect. 7, num. 5. — ⁹ Tr. 8, cap. 2, num. 54. — ¹⁰ Il Confess. instruito, cap. 3, i. f. — ¹¹ Method. Confess., lib. 4, cap. 2, num. 6. — ¹² De Poenit., qu. 6, art. 1, n. 2. *Joan. Medina*, tr. 2, de Confess., qu. 41, f., v. *Aliud dubium*.

^{e)} Sanchez, *Decal.*, lib. 4, cap. 12, n. 8, id in simili, nempe in materia voti, asserit; quod a cardinali de Lugo et Dicastillo applicatur poenitentiae sacramentali.

518. — ^{a)} Henriquez, lib. 5, cap. 21, n. 5; et Fagundez, de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 3, n. 11, ajunt quandoque expedire ut confessarius quasdam poenitentias per modum consilii imponat.

^{b)} Dicastillus, disp. 14, dub. 3, n. 41 et 42, probabile esse ait, posse poenitentiam imponi partim sub praecepto, partim sub consilio. Et ita etiam a Croix, lib. 6, part. 2, num. 1249, allegatur.

^{c)} Diana, part. 3, tr. 4, resol. 82, id potiori ratione videtur insinuare, cum ibi loquatur de poenitentia, quae possit imponi libere, eam scilicet relinquendo arbitrio poenitentis.

Poenitentia nequit injungi sine obligatione

Medina ^{d)} apud Suarez ^{d)}, et alii apud Busenbaum (ut supra, n. 515, ad 4°), nempe quod confessarius possit aliquando injungere poenitentiam sine ulla obligatione. — Hoc, dico, est omnino improbabile. Nam legislator potest ferre et non ferre legem; sed si ferat, non potest quidem eam ferre sine obligatione, cum lex debeat necessario, saltem sub levi, obligare: lex enim quae non obligat non est lex, sed consilium.

519. — Dubitatur 4°. *An tempore jubilai vel indulgentiae plenariae possit confessarius absolutionem impertiri nulla injuncta poenitentia?*

In jubila eo vel indulgentia plenaria, potest, juxta alios, omitti injunctio poenitentiae.

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Lugo ^{a)}, Suarez ^{a)}; Palaus ¹ cum Toletus ^{a)} et Sà; Viva ². (Limitant tamen Salmant. ^{b)} et Viva: nisi poenitens indigeat aliqua poenitentia medicinali). Et idem docuit D. Thomas ³, ubi, ad objectionem quod non possit sacerdos remittere poenitentiam, cum haec sit pars sacramenti, respondet: *Pro eo faciens indulgentias, solvit poenam quam debuit de bonis Ecclesiae communibus*. Subdit vero: *Tamen consulendum est eis qui indulgentias consequuntur, ne propter hoc ab operibus poenitentiae injunctis abstineant*. — Ratio hujus sententiae est, quia poenitentia principaliter imponitur pro satisfacienda poena temporali, quae jam tota remittitur per indulgentiam.

¹ Tr. 23, punct. 21, § 2, n. 9. — Sà, v. *Satisfactio*, n. 2. — ² De Poenit., qu. 6, art. 1, n. 1, v. *Quinto*. — *Viva*, loc. cit. — ³ Suppl., qu. 25, art. 1, ad 3 et 4. — ⁴ Lib. 1, diss. 5, cap. 9, n. 6. — ⁵ Bulla *Inter praeteritos*, § 65. — ⁶ Man.,

Sed his non obstantibus, tenendum est oppositum cum Concina ⁴, Roncaglia ^{c)}; et Croix ^{c)} cum Filliuccio ^{d)}, Rodriguez ^{d)}, Dicastillo ^{d)}. Et hodie non est amplius de hoc dubitandum: dum noster Summus Pontifex Benedictus XIV⁵ sententiam contrariam tamquam laxiorem reprobatur, dicens non posse putari verum poenitentem qui indulgentias consequi cupit, si hujus praetextu se vult eximere a poenitentia sacramentali adimplenda. — Ratio 1^a, quia, ut poenitens posset per indulgentias liberari a poenitentia certe debita, certus esse deberet illam lucrari: sed patet hoc valde incertum esse; unde non potest debito certo satisfacere per incertam solutionem. Ratio 2^a, quia, licet certo quis indulgentias lucraretur, debet tamen semper aliquam poenitentiam (quae est integralis pars sacramenti) implere, ne sacramentum mutilum maneat.

Nequit totaliter omitti.

Dixi: *aliquam poenitentiam*. Nam communiter et probabilissime, praeter auctores citatos pro prima sententia, dicunt Navarrus ⁶, Toletus ⁷, Sporer ⁸, Elbel ⁹, Holzmänn ¹⁰; et Laymann ¹¹ cum Soto ^{e)} et Henriquez, causa indulgentiarum bene posse a confessario poenitentiam diminui: modo aliqua imponatur. Quia per eam jam integratur sacramentum; et contra, per indulgentias probabiliter satisfit poenae temporali de bonis communibus Ecclesiae, ut docet D. Thomas ¹².

Sed minui potest.

cap. 26, n. 22. — ⁷ Lib. 3, cap. 11, n. 5. — ⁸ Part. 3, cap. 4, n. 545. — ⁹ Confer. 9, de Satisfact., n. 248, sub 3. — ¹⁰ De Sacr. Poenit., n. 612. — ¹¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 12. — *Henricq.*, lib. 7, cap. 17, n. 2. — ¹² Suppl., qu. 25, art. 1, ad 3.

^{d)} Medina a Suarez, *disp.* 38, *sect.* 7, n. 5, non citatur pro hoc asserto, quod ceteroquin non habet, *tr.* 2, de *Confess.*, qu. 41, v. *f.*, v. *Aliud dubium*.

519. — ^{a)} Lugo, *disp.* 27, n. 22; Suarez, *disp.* 38, *sect.* 10, n. 10; Toletus, *lib.* 6, *cap.* 23, v. *f.*, dicunt poenitentem eo tempore eximi ab impletione poenitentiae sibi a confessario impositae; et Suarez dicit etiam superiorem per concessionem indulgentiae posse poenitentiam injunctam relaxare.

^{b)} Seu potius Salmant., *tr.* 6, *cap.* 10, n. 45, negant confessarium teneri imponere poenitentiam ex hoc solum capite satisfactionis: «Tenebitur tamen (addunt) injungere ut sit praeservativa in futurum: illam nimirum, quam pro qualitate infirmitatis, et attentis

omnibus circumstantiis, spiritus et prudentia in medelam suggesserit».

^{c)} Roncaglia, *loc. cit.*, *cap.* 2, qu. 8; Croix, *lib.* 6, *part.* 2, n. 1273, dicunt poenitentem in praxi teneri eo etiam tempore ad implendam poenitentiam sibi a confessario impositam.

^{d)} Auctores isti non citantur diserte a Croix; pro hoc asserto et sane Filliuccius, *tr.* 8, *cap.* 7, n. 174 et 175, dicit poenitentem eo tempore eximi ab obligatione implendi poenitentiam, in quantum haec satisfactoria est; Rodriguez autem, *Sum.*, *part.* 1, *cap.* 56, n. 4, de hoc argumento non disputat; Dicastillus denique, *disp.* 14, *dub.* 2, n. 19, priorem sententiam cum adjecta limitatione amplectitur.

^{e)} Laymann non citat Sotum, sed Suare-

520. - Dubitatur 5°. *An si poenitens oblitus sit poenitentiae injunctae teneatur repetere confessionem, ut aliam poenitentiam accipiat?*

Oblitus poenitentiae, juxta alios, tenetur iterare confessionem.

Prima sententia, quam tenent S. Antoninus¹; et Bonacina² cum Silvestro et aliis, dicit hunc teneri saltem praecipua repetere peccata^{a)}, ut condigna poenitentia sibi imponatur. Quia poenitens curare debet, quantum commode potest, ut sacramentum fiat integrum; qui enim tenetur ad finem tenetur etiam ad media.

Juxta communem, non tenetur, etsi culpabilis oblitus.

Secunda vero sententia communis, quam tenent Lugo³, Palaus⁴, Sporer⁵ cum communi, Croix⁶, Roncaglia⁷, Holzmänn⁸, Viva⁹, Diana¹⁰; Elbel¹¹ cum Navarro, Soto, Aversa; et Salmant.¹² cum Suarez, Vasquez, Laymann, Coninck, Victoria, Candido, Vivaldo, etc., negat obligationem hanc (etiamsi poenitens culpabiliter oblitus fuerit poenitentiam; ut specialiter notant^{b)} Salmant., Sporer, Holzmänn, Elbel, Lugo cum Vasquez; et Croix cum Navarro, Soto et aliis).

Ratio: quia, ex una parte, non tenetur amplius ad poenitentiam, cum illius impletio facta sit ei impossibilis; ex altera, non videtur extare hanc obligationem repetendi confessionem ut integretur sacramentum, cum nemo videatur teneri repe-

tere sua peccata, semper ac ipsa directe fuerint remissa: hoc enim gravissimum esset onus.

Utraque sententia est probabilis^{c)}. Merito autem advertunt Coninck¹³, Palaus¹⁴, Diana¹⁵, Elbel¹⁶, Sporer¹⁷; et Salmant.¹⁸ cum Cajetano^{d)}, Soto^{d)}, Navarro^{d)} et Medina^{d)}, quod talis poenitens teneretur utique, cum commode posset, adire confessarium suum, si putaret illum adhuc memorem esse poenitentiae quam injunxit; tunc enim ejus impletio est ei adhuc moraliter possibilis.

Utraque sententia, probabilis.

Quandoque adeundus idem confessarius.

521. - « Unde resolves:

1°. Is qui poenitentiam implet in « statu peccati mortalis, probabiliter quidem satisfacit praecepto, cum impleat « ejus substantiam. — Peccat tamen, sed « venialiter, ut docet Suarez, Laymann, « Diana^{a)}; quia sacramenti partem « scipit indigne, et obicem ponit effectui, « scilicet remissioni poenae (quem tamen, « obice remoto, recuperari docent Navar- « rus, Toletus, Cajetanus, Diana¹⁹, Fagun- « dez, Suarez, etc.): unde, quamprimum est « implenda. — Potestque graviter etiam « peccari nimium differendo: quod ex va- « riis circumstantiis judicandum. Vide Dia- « na²⁰. — Non esse autem grave seu mor- « tale, si non differat ultra octiduum, docet « Hurtadus^{b)} apud Diana^{b)}.

Quid de implente poenitentiam mortali.

Qualis dilatio poenitentiae sit gravis.

¹ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 19. — ² Qu. 5, sect. 3, punct. 3, n. 9 et 10. — *Silvest.*, v. *Confessio* I, qu. 3, num. 6, v. *Secundo*. — ³ Disp. 25, n. 87. — ⁴ Tr. 23, punct. 21, § ult., n. 19. — ⁵ Part. 3, cap. 4, num. 552. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1275. — ⁷ Tr. 19, qu. 4, cap. 2, qu. 7. — ⁸ De Sac. Poenit., n. 617. — ⁹ De Poenit., qu. 6, art. 2, n. 6. — ¹⁰ Part. 4, tract. 4, resol. 241, v. *Notandum*. — ¹¹ Confer. 9, de Satisfact., num. 244. — *Navar.*, Man., cap. 9, num. 17. — *Sotus*, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 2, ad 3. — *Aversa*, qu. 13, sect. 6, v. *Quinto*. — ¹² Tract. 6, cap. 10, n. 83. — *Suar.*, disp. 22, sect. 7, n. 5. — *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 4. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 17. — *Coninck*, disp. 10, n. 86. — *Victor.*, Sum., de Confess., n. 167. — *Candid.*, disquis. 24, art. 32, dub. 4. — *Vivald.*, Candelabr. aur., de Confess., quando iteranda, num. 17 (seu in edit. 1590, de Confess., n. 76). — *Salmant.*, tract. 6, cap. 10, num. 83. — *Spor.*, part. 3,

cap. 4, n. 552. — *Holzm.*, de Sac. Poenit., n. 617. — *Elbel*, confer. 9, de Satisfact., n. 244. — *Lugo*, disp. 25, n. 87. — *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 4. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 1275. — *Navar.*, Man., cap. 9, n. 17. — *Sotus*, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 2, ad 3. — ¹³ Disp. 10, dub. 9, n. 86. — ¹⁴ Tr. 23, punct. 21, § ult., num. 18. — ¹⁵ Part. 4, tr. 4, resol. 241, v. *Notandum*. — ¹⁶ Confer. 9, de Satisfact., num. 244. — ¹⁷ Part. 3, cap. 4, n. 552. — ¹⁸ Tr. 6, cap. 10, n. 83. — *Suar.*, disp. 38, sect. 8, i. f., n. 7. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 15. — *Navar.*, in cap. 1 *Qui vult*, num. 48, de poenit., dist. 6. — *Tolet.*, lib. 3, cap. 11, n. 3, v. f. — *Cajetan.*, Sum., v. *Satisfactio sacram.*, § *Quantum vero ad caritatem*; et Opusc., tom. 1, tr. 6, qu. 2, corp. — ¹⁹ Part. 3, tr. 4, resol. 85. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 4, n. 9, v. *Tertia sententia*. — *Suar.*, disp. 38, sect. 8, num. 5. — ²⁰ Part. 2, tr. 15, resol. 53, i. f.; et part. 5, tr. 13, resol. 38.

zium, cujus tamen doctrina latius patet, uti notatum est nota a.

520. - a) S. Antoninus et Silvester absolute loquuntur, et non solum de praecipuis peccatis. — Bonacina vero sententiam hanc tenet pro casu quo confessarius ipse poenitentiae non meminit.

b) Vel perspicue indicant, ut Vasquez et Navarrus.

c) Sed in *Istruzione e Pratica* (edit. 6^a),

cap. 16, n. 59, S. Alphonsus secundam sententiam probabiliorem vocat.

d) Cajetanus, Sotus, Navarrus et Joan. Medina non satis distincte citantur a Coninck (a quo suam allegationem mutuati sunt Salmant.); de hac enim obligatione non loquuntur.

521. - a) Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 241*, negat illum peccare mortaliter.

b) Gaspar Hurtadus male refertur a Busenbaum; nam, *disp. 14, diff. 1, i. f.*, negat

« Imo, posse differri per annum (hoc est « quamdiu non tenetur ad novum sacramentum Poenitentiae), vult ipse Diana ¹ « ex Amico, Leandro, etc.: nisi tamen poenitens dubitet an postea possit implere; « eo enim casu teneri quamprimum commode potest ».

Hoc merito communiter rejicitur cum Salmant. ², Tamburinio ³, et Croix ⁴: qui probabiliter tamen excusat a mortali, si dilatio sit ad mensem, si poenitentia sit tantum vindicativa ^{c)}. — Roncaglia vero damnat de mortali si differatur poenitentia per quindecim dies. Sed hoc videtur nimis rigidum; non reputatur enim gravis dilatio, quae non affert grave praejudicium rei praeceptae, ut ait Lugo ⁵: qui addit ⁶ dilationem, ut sit gravis, debere esse ad longum tempus. Renzi ⁷ autem cum Cotonio et Glossa ⁸, dicit non esse gravem dilationem infra sex menses; sed hoc videtur nimis benignum.

« Similiter non esse mortale, si obligatus jejunare feria sexta differat in diem « sequentem: vel obligatus communicare « singulis mensibus differat ad sex vel octo « dies, affirmat Diana ⁹ ex Palao: praesertim ex causa aliqua, tametsi levi ».

Dicunt Salmant. ^{d)} esse mortale differre

communem per quatuor dies, nisi justa causa excuset. — Sed communius Palaus ¹⁰, Sporer ¹¹; Holzmann ¹² cum Suarez ^{e)}, Coninck ^{e)} et aliis, censent non esse mortale differre communionem per sex vel octo dies, quando quis tenetur communicare per singulos menses. Et consentit Roncaglia ¹³: modo (recte monet) poenitentia non sit medicinalis; ita ut illa dilata periculum sit relabendi. — Putat autem Croix ¹⁴ cum Gobat et Stephano, quod ex decem communionibus omittere unam non sit mortale. Sed huic non acquiesco.

522. - Dubitatur 1°. *An qui existit in mortali, possit implere poenitentiam impositam?*

Prima sententia negat; et hanc tenent Tabiena ^{a)}, Alensis, Archidiaconus, apud Salmant. ¹⁵. Et citant pro se D. Thomam ¹⁶, qui sic ait: *Oportet... quod opera satisfactoria sint Deo accepta: quod dat eis caritas. Et ideo sine caritate opera facta non sunt satisfactoria*. Ratio hujus sententiae est, quia peccator injuriam irrogat sacramento; dum obicem ponit satisfactioni in sacramento impositae.

Secunda sententia, quam tenent Tour- nely ¹⁷, Juenin ¹⁸, Antoine ¹⁹, etiam negat implere, si impleat habens actualem affe-

Poenitentia, juxta alios, invalide impletur in mortali.

Juxta alios, solus affectus actualis ad mortale impedit.

¹ Part. 9, tr. 6, resol. 57, i. f.; cfr. part. 2, tr. 15, resol. 53; et part. 10, tr. 12, resol. 42. *Amicus*, tom. 8, disp. 16, num. 58 et 59. *Leand.*, tr. 5, disp. 9, qu. 89. — ² Tr. 6, cap. 10, num. 65. — ³ Method. Confess., lib. 4, cap. 2, n. 9. — ⁴ Lib. 6, part. 2, num. 1288. — *Roncagl.*, tr. 19, qu. 4, cap. 2, qu. 6, resp. 1, v. f. — ⁵ Disp. 25, n. 91. — ⁶ Loc. cit., num. 92. — ⁷ Cap. 2, sect. 3, qu. 17, i. f. — *Colon.*, lib. 2, contrav. 10, n. 42, i. f. — ⁸ In leg. fin. C. de censib. — ⁹ Part. 9, tr. 6, resol. 57, v. *Nota*. *Palaus*, tr. 23, punct. 21, § 4, n. 12 et 13. — ¹⁰ Loc. cit., n. 12. —

¹¹ Part. 3, cap. 4, n. 577. — ¹² De Poenit., n. 605, i. f. — ¹³ Loc. cit., qu. 6, resp. 2. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, num. 1277. *Gobat*, tract. 4, de Euch., num. 56. *Steph. a S. Paulo*, tr. 5, disp. 5, num. 176, i. f. — *Alens.*, part. 4, qu. 24, membr. 4, art. 1 et 2, § 1. *Archidiacon.*, in Decret., de poenit., dist. 3, § ult., i. f. — ¹⁵ Tr. 6, cap. 10, num. 69. — ¹⁶ Suppl., qu. 14, art. 2, corp., in fine. — ¹⁷ Praelect., de Poenit., qu. 7, artic. 2, quaer. 6, resp. 2 et 3. — ¹⁸ Instit., qu. 5, cap. 3, art. 3, concl. 2 et 3. — ¹⁹ Cap. 1, art. 3, qu. 9.

videri nimiam dilationem ultra tertium diem, « imo nec ultra octavum diem » (et ita etiam a Diana, *part. 5, tr. 5, resol. 15* citatur); quod tamen Hurtadus limitat, addendo: Nisi quando poenitentia injuncta esset valde gravis et commode impleri posset.

^{c)} Et in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 57, S. Alphonsus scribit: « Neutiquam peccat qui poenitentiam per mensem differt, modo poenitentia non sit medicinalis..., et modo in posterum posset eam adimplere ».

^{d)} Accuratus in prima editione, *col. 738, lit. G*, S. Doctor scripserat: « Sine causa vero [Salmant.] putant non esse grave differre per quatuor dies *confessionem* mensilem ». Et profecto Salmant., *tr. 6, cap. 10, num. 65*, scribunt: « Non fore gravis culpae reum,

illum qui, singulis mensibus obligatus confiteri, differret id per tres vel quatuor dies ultra mensem, praesertim si ex rationabili causa id faceret ».

^{e)} Suarez, *disp. 38, sect. 7, n. 6*; et Coninck, *disp. 10, dub. 9, n. 84, i. f.*, non satis diligenter ab Holzmann citantur; dicunt enim mortalem esse dilationem, quae « judicio prudentis confessoris (sunt verba Suarezii) esset nimia »; sed non afferunt exemplum de communionem.

522. - ^{a)} Tabiena, *v. Satisfactio, n. 9*, distinguit, et negat esse iterandas poenitentias ex quibus aliquid permanet: ut in jejunio, corporis debilitatio; in eleemosyna, diminutio substantiae; illas vero quae sunt simpliciter transeunt, ut oratio, actus interior, vult esse

ctum ad peccatum mortale; secus, si tantum exsistat in mortali. Ita praefati auctores. — Ratio, quia ad satisfaciendum Deo non requiritur status gratiae sanctificantis; sed sufficit voluntas Deum placandi: quae contra deest in eo qui habet actuale affectum ad peccatum.

Probabilius
universe
potest im-
pleri in
mortali.

Tertia sententia, communis et probabilior, universe affirmat. Et hanc tenent Suarez¹, Navarrus², Salmant.³, Concina⁴, Roncaglia⁵; Lugo⁶ cum Paludano, Cajetano, Soto, Silvestro; et Bonacina⁷ cum Sà, Tolet, Valentia, Vasquez, Coninck, Filiuccio, etc. — Ratio, quia ad implendum praeceptum satisfactionis sufficit ponere opus praecepti, licet praecepti finis non obtineatur. — Respondetur autem ad textum D. Thomae, quod ibi S. Doctor non loquitur de adimplitione satisfactionis injunctae, sed tantum de ejus merito, quod non potest haberi sine caritate.

523. - Dubitatur 2°. *An peccet qui implet poenitentiam impositam exsistens in mortali?*

Implere
in mortali,
probabilius
veniale tan-
tum.

Conveniunt doctores hunc non peccare mortaliter. — Alii vero, ut Lugo⁸; ac Aversa, Dicastillus, Stephanus, etc., apud Salmant.⁹ (qui putant probabile), dicunt nullo modo peccare; quia, ut ajunt, nulla est culpa obicem ponere soli remissioni poenae. — Alii tamen probabilius tenent peccare venialiter; quia ponere obicem effectui partiali sacramenti non

potest ab aliqua culpa excusari. Ita Suarez¹⁰, Laymann¹¹, Wigandt¹², Bonacina¹³; et Salmant.¹⁴ etiam probabile censent.

Dicunt autem Wigandt, Salmant. et Antoine, quod, recedente fictione, tunc poenitentia habet effectum satisfactionis: — contra Scotum, Medina, Bonacina^{a)} et Vasquez, qui censent habere effectum cum impletur.

524. - « 2°. Poenitentiam (etiam medicinalem) impositam sub conditione hac, « *si iterum labatur*, nec teneri acceptare « nec implere, eo quod confessarius nec « judex sit nec medicus peccatorum com- « mittendorum, docet Diana¹⁵ ex Palao, « Trullench, etc. — Sed contrarium pro- « babilius cum Suarez tenet Aversa¹⁶; « quia non imponit eam pro peccatis com- « mittendis, sed commissis sub conditione « reincidentiae ».

Poeniten-
tia sub con-
ditione: *Si
iterum la-
batur*, pro-
babilius ac-
ceptanda et
implenda.

Et sic tenendum cum Suarez¹⁷, Laymann¹⁸, Bonacina¹⁹, Salmant.²⁰ cum Aversa et aliis. — Id tamen intelligendum, modo imponatur proportionata poenitentia pro peccatis confessis.

525. - « 3°. Qui non implevit intra tem-
pus praescriptum, non ideo deobligatur ».

Transactio
tempore as-
signato,
adhuc im-
plenda.

Dicit Henriquez^{a)} apud Renzi^{a)}, quod si assignetur dies ad poenitentiam implendam, transacto illo, non est amplius obligatio implendi. Sed omnino tenendum est oppositum cum Busenbaum et Diana²¹, Renzi²²; ac Croix^{b)} cum Aversa^{b)} et Men-

¹ Disp. 38, sect. 8, n. 1. — ² Man., cap. 3, n. 6 et 7. — ³ Tract. 6, cap. 10, num. 69. — ⁴ Lib. 1, diss. 5, cap. 2, n. 3. — ⁵ Loc. cit., cap. 2, qu. 5. — ⁶ Disp. 25, num. 30. — *Palud.*, in 4, dist. 15, qu. 1, art. 3, concl. 3 (num. 12). — *Cajetan.*, Opusc. tom. 1, tr. 6, qu. 2, concl. *Sotus*, in 4, dist. 19, qu. 1, art. 4, ad 3. — *Silvest.*, v. *Satisfactio*, qu. 7. — ⁷ Qu. 5, sect. 3, punct. 4, n. 15. *Sà*, v. *Satisfactio*, n. 7. — *Tolet.*, lib. 3, cap. 11, num. 3, i. f. — *Valent.*, in 3^a Part., disp. 7, qu. 14, punct. 3, v. *Non est tamen negandum*. *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 5, a n. 8. — *Coninck*, disp. 10, dub. 11, n. 95. — *Fill.*, tr. 8, cap. 2, n. 57. — ⁸ Disp. 25, num. 32. — *Aversa*, qu. 13, sect. 6, v. *Statuendum tamen*, et seq. *Dicast.*, disp. 14, dub. 10, num. 160. *Steph. a S. Paulo*, tr. 5, disp. 5, n. 178. — ⁹ Tr. 6, cap. 10, n. 70. —

¹⁰ Disp. 38, sect. 8, num. 7. — ¹¹ Lib. 5, tract. 6, cap. 15, n. 15. — ¹² Tr. 13, n. 129. — ¹³ Qu. 5, sect. 3, punct. 4, num. 15. — ¹⁴ Loc. cit., num. 70. — *Wigandt*, loc. cit. — *Salmant.*, loc. cit., n. 69, i. f. — *Antoine*, cap. 1, art. 3, qu. 9. — *Scot.*, in 4, dist. 15, qu. 1, art. 4, (num. 16 et 17). *Joan. Med.*, tr. 2, de Confess., qu. 42, v. *Esto igitur*, et v. *Tertio falsum*. *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 5, num. 11 et 12. — ¹⁵ Part. 6, tract. 7, resol. 49. *Palao*, tract. 14, disp. 1, punct. 9, num. 7. *Trull.*, Decal., lib. 2, cap. 1, dub. 20, num. 10. — *Suar.*, de Relig., tr. 5, lib. 3, cap. 8, num. 7. ¹⁶ Qu. 13, sect. 4, init. — ¹⁷ Loc. cit. — ¹⁸ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 11. — ¹⁹ Qu. 5, sect. 3, punct. 2, n. 6. — ²⁰ Tr. 6, cap. 10, n. 38. — *Aversa*, loc. cit. — ²¹ Part. 5, tr. 13, resol. 37. — ²² Cap. 2, sect. 3, qu. 18.

iterandas, si factae sint in mortali. Quod Salmant. non notaverunt; allegationem tamen suam ex Aversa desumpserunt.

523. - *a)* Bonacina, loc. cit., n. 16 et 17, tenet priorem sententiam, scilicet effectum haberi, sublato obice.

525. - *a)* Henriquez, lib. 5, cap. 22, n. 7, loquitur de poenitentia imposita in honorem determinati festi; et negat poenitentem teneri

eam adimplere, si eo die « per impotentiam » excusatur. Et ita etiam a Renzi citatur, cap. 2, sect. 3, qu. 18.

b) Croix, lib. 6, part. 2, n. 1290, loquitur de casu quo dies statuta erat non ad terminandam, sed ad urgendam obligationem. — Et ita etiam Aversa, qu. 13, sect. 6, v. *Si vero confessarius*, et seq. — Mendo autem, *Statera*, diss. 10, n. 97, negat amplius teneri, si poe-

do^{b)}. — Dicunt autem ibid.¹ Sporer, Coninck et Gobat, quod si alicui sit injunctum jejunium die sabbati^{c)} in honorem B. Mariae Virginis, transacto eo die non tenetur in alio. Sed haec opinio nec mihi arridet: tum quia semper principaliter intenditur a confessario jejunium, et accessorie dies; tum quia, quando materia est divisibilis, qui non potest implere totum, tenetur ad partem^{d)}.

Quando
possit im-
pleri per
alium.

526. — « 4°. Potest satisfacere per alium, « cui confessor id concedit: vel qui per « se non potest, ut docent Reginaldus, « Filliuccius, Fagundez, Diana² »; (Sed adverte hic prop. 15 damnatam ab Alexandro VII, quae dicebat: *Poenitens propria auctoritate substituere sibi alium potest, qui loco ipsius poenitentiam adimpleat*) « hic tamen non tenetur, nisi confessor id voluerit. — An vero satisfaciens pro alio, simul pro se possit, « alii ajunt, alii probabilius negant, ut « habet Sà³ ».

Non neces-
sario im-
plenda ante
communio-
nem.

Propositio-
nes damna-
tae de satis-
factione.

527. « 5° Non necessario impletur « ante communionem ».

Hic advertantur quatuor propositiones damnatae ab Alexandro VIII, nempe: Prop. 16: *Ordinem praemittendi satisfactionem absolutioni induxit, non politia aut institutio Ecclesiae, sed ipsa Christi lex et praescriptio, natura rei id ipsum quodammodo dictante.* — Prop. 17: *Per illam*

¹ Ap. Croix, loc. cit., n. 1290. — Sporer, part. 3, cap. 4, n. 577, i. f. — Coninck, disp. 10, num. 85. — Gobat, tr. 7, n. 767. — Regin., tr. 7, n. 81. — Fill., tr. 8, cap. 2, n. 58. — Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 4, num. 12. — ² Part. 4, tr. 4, resol. 241, v. Nota 4. — ³ V. Satisfactio, n. 10 (edit. genuin.). — Sotus, in 4, dist. 20, qu. 2, art. 3, v. In calce. — Fernand. de Cordova, Instruccion de Confesores, part. 1, docum. 9, § 2, num. 5, i. f. — Henricq.,

praxim mox absolvendi ordo poenitentiae est inversus. — Prop. 18: *Consuetudo moderna quoad administrationem sacramenti Poenitentiae, etiamsi eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, et multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.* — Prop. 22: *Sacrilegi sunt iudicandi qui jus ad communionem percipiendam praetendunt, antequam condignam de delictis suis poenitentiam egerint.*

528. — « Quaeres: *Quis poenitentiam « possit commutare, et quomodo?*

« Resp. 1°. Ex justa causa, quivis sacerdos id potest, si de novo ei confiteatur, ut habet communis sententia contra Sotum et Vasquez^{a)}: saltem si peccata non sint reservata: immo etiam « probabiliter, etiamsi talia fuerint, ut habet Fernandez.

Quivis
sacerdos
in confes-
sione potest
commutare
poeniten-
tiam.

« Resp. 2°. Sine nova sacramenti administratione potest id solus sacerdos qui « injunxit: si adhuc recordetur statum « poenitentis, et hic ad eum recurat tempore tam brevi ut moraliter idem iudicium censi possit, v. gr. intra hebdomadam. Henriquez et alii quatuor. (Immo, « etsi post longius intervallum. Card. de « Lugo, Aversa et Diana⁴; contra Palaum, « etc.). Ratio, quia iudex, incognita causa, « non potest ferre sententiam. Ita^{b)} Silvester, Suarez, Coninck, Laymann, Fil-

Solus sa-
cerdos qui
injunxit po-
test commu-
tare sine no-
vo sacra-
mento.

lib. 5, cap. 21, i. f.; et lib. 7, cap. 17, num. 1. — Lugo, disp. 25, num. 112. — Aversa, qu. 13, sect. 8, v. *Requirere tamen solent.* — ⁴ Part. 6, tr. 6, resol. 46; part. 9, tract. 6, resol. 57. — Palaus, tract. 23, punct. 21, § ult., num. 14. — Silvest., v. Confessio I, qu. 27. — Suar., disp. 38, sect. 10, num. 4 et seqq. — Coninck, disp. 10, dub. 12, num. 100 et 101. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 16, v. Dico 3.

nitentia imposita erat in honorem talis diei; sed addit communiter praesumendum esse substantiam operis fuisse praecipue injunctam, et ideo etiam, elapso tempore, semper urgere obligationem, nisi confessarius sufficienter contrarium innuisset.

^{c)} Scilicet: quolibet sabbato per totum annum, uti dicunt auctores citati.

^{d)} Circa modum adimplendi poenitentiam, addit S. Doctor in *Hom. apost., tr. 16, n. 57*, eam posse impleri eodem tempore quo alii praecepto satisfcit, v. g. Rosarium pro poenitentia impositum poenitens recitare potest dum Sacro interest die festo. Cum tamen confessarius imponit duas audire Missas eodem die, hae successive, non eodem tempore, audien-

dae censentur. Non tamen requiritur intentio actualis aut virtualis satisfaciendi; sed satis est ut opus injunctum ponatur ex intentione habituali, semel habita et non retractata, poenitentiae satisfaciendi: et quisque in quolibet opere satisfactorio quod ponit, semper intendit voluntate generali satisfacere prius operi debito quam operi supererogatorio. *Ibid., n. 58.*

528. — ^{a)} Vasquez, qu. 94, art. 2, dub. 3, n. 8, veriore putat Soti sententiam; probabilem tamen existimat opinionem oppositam, quae dicit poenitentiam posse commutari ab alio confessore iterata peccatorum confessione; et « in praxi... tutum erit illam sequi ut probabilem auctoritate doctorum ».

^{b)} Quin etiam, auctore Silvestro, loc. cit.,

« liuccius, Reginaldus, Fagundez et card. de Lugo: — contra Navarrum, Henriquez, Toletum, Sà, Rodriguez, Beja, Valerum, Diana¹, qui dicunt etiam alium « posse non repetitis peccatis. Quae sententia, etsi non ex ratione, ex principio tamen extrinseco videtur esse in praxi probabilis (Diana enim² pro ea adducit quatuordecim^{c)} auctores, dicitque esse « usum sive praxim confessariorum); et confessariis posse servire, quando poenitens difficulter adduci potest ad repetenda peccata vel tempus id non fert; praesertim si ex confessione (nam in ea, et non extra, debet fieri) aliorum peccatorum et ex praesenti statu poenitentis ipsiusque testimonio habeant aliquam confusam notitiam peccatorum praeteritae confessionis. Ita Fagundez³, card. de Lugo⁴.

« Resp. 3°. Ipse poenitens non potest « commutare poenitentiam, etiam in evindenter meliorem; ut docent Sanchez⁵, Coninck⁶, Reginaldus^{d)} et alii. — Etsi

« contrarium probabile dicat Diana⁷ ex Portello et Villalobos^{e)}. Sed hoc Turrianus, temerarium; card. de Lugo⁸ « communi theologorum et fidelium sensui repugnare dicit ».

529. — Dubitatur 1°. *An poenitens optans poenitentiam injunctam sibi commutari teneatur confessionem factam repetere?* — Resp. Si confitetur eidem confessario non erit opus eam repetere: dummodo confessarius adhuc confuse recordetur status ejus conscientiae.

Si vero *confitetur alteri*, duplex est sententia:

Prima sententia affirmat esse obligationem repetendi. Et hanc tenent Laymann⁹, Lugo¹⁰, Palaus¹¹, Concina¹², Roncaglia¹³, Holzmann¹⁴, Croix¹⁵, Elbel^{a)}, Sporer^{a)}, Tamburinius¹⁶; et Salmant.¹⁷ cum Suarez, Soto^{b)}, Silvestro, Vasquez^{b)}, Coninck, Reginaldo, Molfesio, etc. — Ratio 1^a. Quia confessarius non potest poenitentiam commutare, nisi in judicio sacramentali; hoc autem iudicium non potest

Non iteranda confessio, si petatur commutatio ab eodem confessario.

Si petatur ab alio, juxta quosdam, iteranda confessio.

Poenitens nunquam potest sibi commutare.

Fill., tr. 8, cap. 2, n. 50. — *Regin.*, lib. 7, n. 93. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 4, n. 15 et 22. — *Lugo*, disp. 25, sect. 6, n. 107. — *Navar.*, Man., cap. 26, n. 22. — *Henric.*, lib. 5, cap. 22, n. 1. — *Tolet.*, lib. 3, cap. 11, n. 5. — *Sà*, v. *Satisfactio*, n. 5. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 56, n. 8. — *Beja*, part. 1, cas. 15. — *Valer.*, Different. utriusq. fori, v. *Jurisdiction*, differ. 1, n. 8. — 1 Part. 2, tr. 15, resol. 53; part. 3, tr. 4, resol. 53, v. *Sed circa*. — 2 Part. 2, tr. 15, resol. 53; v. *Sed ego*. — 3 De 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 4, n. 22. — 4 Disp. 25, n. 109. — 5 Decal., lib. 4, cap. 11, num. 36. — 6 Disp. 10, dub. 12, num. 103. — 7 Part. 3, tr. 4, resol. 53; part. 2, tr. 15,

resol. 53. *Portel.*, Dub. regul., v. *Poenitentia sacrament.*, num. 6. *Villal.*, part. 1, tr. 9, diff. 79, num. 1. — *Turr.*, Select. disp., part. 2, disp. 31, dub. 62. — 8 Disp. 25, num. 96. — 9 Lib. 5, tr. 6, cap. 15, num. 16. — 10 Loc. cit., num. 107. — 11 Tr. 23, punct. 21, § ult., num. 13. — 12 Lib. 1, diss. 5, cap. 10, num. 20. — 13 Tract. 19, qu. 4, cap. 3, qu. 3. — 14 De sacr. Poenit., n. 616. — 15 Lib. 6, part. 2, num. 1295. — 16 Method. Confess., lib. 4, cap. 3, n. 22. — 17 Tr. 6, cap. 10, n. 79. — *Suar.*, disp. 38, sect. 10, a num. 4. *Silvest.*, v. *Confessio I*, qu. 27. *Coninck*, disp. 10, n. 101. — *Regin.*, lib. 7, n. 93. *Molfes.*, part. 1, tr. 7, cap. 25, n. 71.

requiri videtur ut idem etiam confessarius iterum audiat peccatorum confessionem, pro quibus principaliter injuncta est poenitentia.

c) Quin immo Diana allegat quindecim auctores.

d) Reginaldus, lib. 7, n. 85, haec utique docet, sed duos casus excipit, in quibus ait locum dari interpretationi, et opus non esse commutatione: 1° scilicet quando a principio injusta est poenitentia; 2° quando juste quidem imposita est, postea tamen facta est impossibilis, vel accidit causa ab ea excusans.

e) Scilicet Portellus et Villalobos absolute dicunt posse poenitentiam commutari ab ipso poenitente in opus evidenter melius; quod Diana probabile existimat.

529. — a) Elbel *confer.* 9, de *Satisfact.*, n. 243, distinctionem adhibet; et quidem si poenitens petit commutationem poenitentiae eo quod haec « justo gravior videatur », necesse esse, juxta communioem et probabiliorrem, repetere confessionem; si vero poeni-

tens allegat non quidem injustitiam, sed solum importunitatem, incongruitatem; et aliunde difficulter repeteret, nec tempus suppetere, probabile esse, juxta quosdam, non requiri novam confessionem; sed « consultum omnino esse, ut poenitens interrogetur vel de peccatis gravioribus propter quae altera poenitentia eidem prius fuit imposita; vel saltem an prius habuerit similia peccata iis de quibus nunc se accusavit ». — Sporer, *part.* 3, cap. 4, n. 588, fere ut Elbel; dicit enim probabilius esse et commune quod requiritur ut poenitens confessionem repetat; verissimamque hanc opinionem esse, quando poenitens, petens commutationem, allegaret non suam imbecillitatem, sed poenitentiae injunctae iniquitatem, excessum, etc. Sed hoc secluso, probabile est, inquit n. 589, non requiri ut confessio iteretur.

b) Sotus, *dist.* 20, qu. 2, art. 3, v. *In calce*, requirit utique confessionem, sed eo fine ut confessarius possit declarare poenitentem non

exercere, nisi poenitens sua deferat crimina. Ratio 2^a. Quia poenitentia, ut docet Tridentinum, non solum debet esse punitiva, sed etiam medicinalis, nempe ut non tantum sit in vindictam vitae anteactae, sed etiam in custodiam futurae; nequit autem confessarius convenientem medicinam poenitenti applicare, nisi culparum suarum notitiam habeat.

Satis probabiliter non iteranda.

Secunda vero sententia satis probabilis negat esse hanc obligationem. Eamque tenent Navarrus¹, Toletus², Bonacina³, Sà⁴, Diana⁵ cum Henriquez, Villalobos, Rodriguez, Victoria, Vivaldo, Portello, Valero, etc. Et hanc probabilem putant Busenbaum (ut supra n. 528, Resp. 2), Lugo⁶, Anacletus⁷ Sporer^{c)}, et Laymann⁸, Salmant.⁹, Holzmann^{d)} ac Tamburinius¹⁰. — Ratio, quia in hac secunda confessione non agitur de iudicio ferendo super culpis delatis in confessione praecedenti, ubi iudicium jam fuit efformatum; sed tantum agitur de poenitentis impotentia sive imbecillitate ad poenitentiam implendam. Et sic respondetur ad primam rationem.

Difficilius est respondere ad secundam. Sed responderi potest quod confessarius, commutando poenitentiam in aequalem vel minorem, bene potest praebere medicinam peccatis alias confessis, vel im-

nendo poenitentiam aequivalentem, vel poenitentiam datam minuendo juxta dispositionem poenitentis.

Caeterum, iidem auctores primae sententiae (ut Palaus, Salmant., Roncaglia, Elbel^{e)} et Croix) fatentur eo casu non esse opus singula peccata repetere, sed tantum praecipua, quantum sufficit ad notitiam confusam habendam status poenitentis. — Adduntque probabiliter Navarrus¹¹ Sporer¹² et Tamburinius¹³ quod si confessarius advertat poenitentem non implevisse poenitentiam nec facile impleturum, etiam eo non petente poterit ei illam commutare.

Dubitatur 2°. *An confessarius inferior possit commutare poenitentiam a superiore impositam ob casus reservatos?*

Prima sententia communior negat. Et hanc tenent Gonet¹⁴, Suarez¹⁵, Lugo¹⁶, Holzmann¹⁷, Sporer¹⁸, Concina¹⁹, Renzi²⁰; item Coninck, Valentia, Reginaldus, Beja, Molfesius^{f)}, etc., apud Salmant.²¹. — Ratio, quia accessorium sequitur naturam principalis. Sicut ergo reservatum erat superiori iudicium in causa principali, scilicet in absolvendis reservatis; ita reservata manet impositio poenitentiae, quae ad idem iudicium pertinet.

Confessarius inferior nequit, juxta alios, commutare poenitentiam ob casus reservatos.

Secunda vero sententia affirmat. Eamque tenent Palaus²²; et Elbel²³ cum San-

Juxta alios, potest.

Trident., sess. 14, de Poenit., cap. 8. — ¹ Man., cap. 26, n. 22. — ² Lib. 3, cap. 11, num. 5, i. f. — ³ Qu. 5, sect. 3, punct. 3, num. 8. — ⁴ V. *Satisfactio*, num. 5. — ⁵ Part. 2, tr. 15, resol. 53. — *Henriq.*, lib. 5, cap. 22, n. 1. — *Villal.*, part. 1, tr. 9, diff. 79, num. 5. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 56, n. 8. — *Victor.*, Sum., de Satisf., n. 211. — *Vivald.*, Candelabr., de Satisf., num. 37, concl. 1 et 3 (*al.* num. 29 et 31). — *Portel.*, Dub. regul., v. *Poenitentia sacrament.*, n. 8. — *Valer.*, Differ. utriusq. fori, v. *Jurisdictio*, differ. 1, n. 8. — ⁶ Disp. 25, n. 109. — ⁷ Tr. 14, dist. 10, num. 17. — ⁸ Lib. 5, tr. 6, cap. 15, n. 16, v. f. — ⁹ Tr. 6, cap. 10, n. 79. — ¹⁰ Method. Confess., lib. 4, cap. 3, n. 22. — *Palaus*,

tr. 23, punct. 21, § ult., num. 13. — *Salmant.*, loc. cit., num. 79. — *Roncagl.*, qu. 4, cap. 3, qu. 3. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 1296. — ¹¹ Man., cap. 26, num. 22. — ¹² Part. 3, cap. 4, n. 589. — ¹³ Loc. cit., n. 23. — ¹⁴ Clyp., tr. 5, disp. 13, n. 56. — ¹⁵ Disp. 38, sect. 10, n. 14. — ¹⁶ Disp. 25, n. 104 et 105. — ¹⁷ De Sacr. Poenit., n. 616, v. *Dixi*. — ¹⁸ Loc. cit., n. 585. — ¹⁹ Lib. 1, diss. 5, cap. 10, n. 16. — ²⁰ Cap. 2, sect. 3, qu. 27. — *Coninck*, disp. 10, n. 100. — *Valent.*, in 3^{am} part., disp. 7, qu. 14, punct. 4, v. *Utrum autem*. — *Regin.*, lib. 7, n. 91. — *Beja*, part. 3, cas. 1, v. *Haec tamen opinio*. — ²¹ Tr. 6, cap. 10, n. 72. — ²² Tr. 23, punct. 21, § ult., n. 7. — ²³ Confer. 9, de Satisfact., n. 242.

teneri poenitentia ab alio imposita. — Et Vasquez, *loc. cit.*, veriore putat Soti sententiam. Cfr. tamen notam a, ad n. 528, supra.

c) De Sporer, vide notam a hic supra.

d) Holzmann, *loc. cit.*, num. 616, adducit plures auctores qui id ut probabile habent.

e) De Elbel, vide notam a.

f) Molfesius, *part. 1, tr. 7, cap. 25, n. 70*, non recte citatur a Salmanticensibus (ex Diana tamen, a quo citationem mutuati sunt); etenim, *loco citato*, oppositam sententiam ex Vasquez tenet: postquam enim dixit n. 69,

commutationem fieri posse sive a superiore sive ab inferiore, dicit contrarios nihil solidi contra hoc assertum afferre; quolibet enim confessarium in hoc foro esse independentem ab alio, exceptis reservatis in quibus inferiores nihil possunt, et addit: « Et sic in effectu etiam ipse Vasquez tenet... », ut etiam locum habeat in poenitentis impositis in casibus reservatis, quia satis est ut sublata sit reservatio; et tunc poenitentia injuncta remanet ordinaria, seu in potestate cujuslibet confessarii...; et sic satis est ut in actu sacramenti poenitentiam mutet. Etiam quia nullibi legitur ut

chez, Bonacina et Henriquez ^{g)}; ac probabilem vocant Sporer ⁱ⁾; et Salmant. ² cum Vasquez, Navarro ^{g)}, Sà ^{h)}, Dicastillo ^{h)}, Gabriele ^{h)}, Fernandez ^{h)}, etc. — Ratio, quia, cum peccata jam fuerint a superiore absoluta, est omnino ablata reservatio, et remanent illa peccata communia: unde, si poenitens illa iterum subiciat inferiori, potest hic novum de eis formare iudicium, ac proinde poenitentiam commutare. Nec obstat, ut dicunt, quod inferior potestatem non habeat in sententiam superioris; nam quando sublata est reservatio, uterque eandem habent potestatem.

His tamen non obstantibus, prima sententia mihi arridet. Nam, licet inferior hic et nunc possit novum formare iudicium super illa peccata, si rursus ei deferantur; tamen nullam ipse habet facultatem mutandi sententiam superioris in iudicio prius ab eo lato: principium enim certum est quod inferior nihil potest in legem superioris. — Probabile autem puto id quod dicunt Bonacina ⁱ⁾; et Renzi ^{g)} cum Sua-

rez, Henriquez, Victoria ^{j)}, Medina, Fagundez, etc., quod secunda sententia posset locum habere si gravis accederet causa et non esset facilis accessus ad superiorem; quia tunc inferior licite posset poenitentiam commutare ex praesumpta superioris conniventia.

Dubatur 3°. *An confessarius possit commutare poenitentiam extra confessionem.*

Certum est quod *alter* confessarius nequit extra confessionem mutare poenitentiam, etiam injustam, a primo impositam; ut cum communi sententia dicunt Diana ⁴ (contra Valentia et Victorellum), Salmant. ⁵; et Croix ⁶ cum Lugo, qui merito oppositam vocat improbabilem. Si vero sit *idem* confessarius qui poenitentiam imposuit, censet Coninck ⁷ eum posse poenitentiam commutare extra confessionem, sed non ultra quam infra eundem diem. Sporer ^{k)} vero cum Soto ^{k)} et Valentia ^{k)}, extendit ad infra biduum. Busenbaum, et Diana ⁸ cum Henriquez, Ledesma ^{l)}, Vivaldo ^{m)}, etc., extendunt ad hebdomadam.

Poenitentia nequit commutari ab alio extra confessionem.

Ab eodem potest extra confessionem.

Prior sententia probatur S. Doctori.

Limitatio.

Joan. Sanchez, Select. disp. 14, n. 13. - *Bonac.*, qu. 5, sect. 3, punct. 3, n. 6. — ¹ Part. 3, cap. 4, n. 585. — ² Tr. 6, cap. 10, n. 73. *Vasq.*, qu. 94, art. 2, dub. 3, n. 9. — ³ Cap. 2, sect. 3, qu. 27, v. f. - *Suar.*, disp. 38, sect. 10, n. 15, v. *Ad dunt vero*. - *Henriq.*, lib. 5, cap. 22, n. 1. - *Joan. Medina*, tr. 2, de Confess., qu. 41, v. *Ex dictis oritur*. - *Fagund.*,

de 2° praec. Eccl., lib. 9, cap. 4, n. 21. — ⁴ Part. 2, tr. 15, resol. 53, v. *Sed contrariam*. — *Valent.*, in 3^m Part., disp. 7, qu. 14, punct. 4, i. f. *Victorell.*, in Notis ad Sà, v. *Satisfactio*, n. 5. — ⁵ Loc. cit., n. 74. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1293. - *Lugo*, disp. 25, n. 110. — ⁷ Disp. 10, dub. 12, n. 102. — ⁸ Part. 2, tr. 15, resol. 53. - *Henriq.*, lib. 5, cap. 21, i. f.

poenitentiae impositae a maioribus tolli nequeant ab inferioribus confessariis ».

^{g)} Henriquez non satis accurate citatur ab Elbel; nam, *lib. 5, cap. 22, n. 1*, potius tenet sententiam quae S. Alphonso arridet; dicit enim posse commutari, « quando non est facilis recursus ad superiorem, et difficile potest poenitens implere, aut periculum est male implendi ex fragilitate ipsius ». — Navarrus pariter male allegatur a Salmant.; in *Manuali* enim, *loc. cit.*, contrarium tenet; et licet in *consil. 3, de voto*, dicat quemlibet confessarium posse commutare poenitentiam inunctam a superiore; at sane in *consil. 25, de poenit. et remiss.*, dicit inferiorem posse commutare poenitentiam pro reservatis impositam, « ob necessitatem vel utilitatem ».

^{h)} Sà, v. *Satisfactio*, n. 5, etsi hic a Salmant. allegatur, attamen simpliciter dicit alium confessarium posse poenitentiam commutare, « etiamsi prior fuerit episcopus aut Papa ». — Et Dicastillus, *disp. 14, dub. 8, n. 120 et 123*; Gabriel a S. Vincentio, *disp. 12, q. 5, v. Unum dubium*; Fernandez de Cordova, *Instruccion de Confesores, part. 1, docum. 9, § 2, n. 5*, simpliciter tenent hanc

sententiam, nec solum eam probabilem existimant.

ⁱ⁾ Bonacina, *loc. cit., punct. 3, n. 6*, dicit poenitentiam impositam pro reservatis, posse ab inferiore commutari, « justa interveniente causa, qualis est pia utilitas poenitentis, vel necessitas, vel magna difficultas in perficienda poenitentia ». Non tamen requirit impotentiam adeundi superiorem.

^{j)} Victoria a Renzi citatur ex Fagundez, sed silet de hoc argumento.

^{k)} Sporer, *part. 3, cap. 4, n. 586*, dicit: « aut saltem intra triduum »; sed non citat Sotum nec Valentia pro hoc asserto, quamvis Sotus, *dist. 20, qu. 2, art. 3, v. Tandem ipse*, admittat id posse fieri, si quis « hodie vel heri quempiam absolvit, [et] poenitens recurrit « cras vel postridie ».

^{l)} Martinus de Ledesma a Diana ex Henriquez citatur; sed Henriquez eum allegat pro alio quodam asserto.

^{m)} Vivaldus, *de Satisfact.*, n. 37, *concl. 2*, (al. n. 30), hanc et alias refert opiniones, et quidem recitative tantum: « Si poenitens, inquit, intra breve tempus recurrat ad eundem confessorem, potest commutare vel mi-

Sed dum
taxat sta-
tim post ab-
solutionem.

Immo Lugo, Antonius, Gabriel, etc., apud Salmant.¹, id permittunt adhuc per longius intervallum. — At verius puto dicendum cum sententia communiori, quam tenent Bonacina², Concina³; et Salmant.⁴ cum Suarezⁿ⁾, Navarroⁿ⁾, Silvestroⁿ⁾, Bejaⁿ⁾, Reginaldoⁿ⁾, Praepositoⁿ⁾ et Dicastilloⁿ⁾, id tantum posse admitti, si fiat statim post absolutionem antequam poenitens discedat; quia tunc tantum videtur moraliter perseverare idem iudicium^{o)}.

Antiqui
canones
poeniten-
tiales.

530. — Cum autem valde proficuum possit esse poenitentibus, ut facilius inducantur ad maiorem poenitentiam acceptandam et fortius a peccatis absterreantur, eis indicare poenitentias quae olim in *canonibus poenitentialibus* erant praescriptae pro aliquibus criminibus (ut movent Catechismus Romanus, D. Antoninus et D. Carolus Borromaeus); ideo hic operae pretium duxi adjicere aliquos principales ex dictis *canonibus* secundum ordinem decalogi, videlicet:

Circa I Praeceptum. 1. Qui a fide desciverit, poenitentiam aget annis decem. — 2. Qui auguriis et divinationibus servierit, quive incantationes diabolicas fecerit, poenitens erit annis septem. — 3. Respiciens furta in astrolabio, poenitens erit annis duobus. — 4. Si quis ligaturas aut fascinationes fecerit, poenitens erit duos annos. — 5. Qui magos consuluerit, in poenitentia erit annos quinque.

Circa II Praeceptum. 1. Quicumque sciens pejeraverit, quadraginta dies in pane et aqua, et septem sequentes annos poeniteat, et nunquam sit sine poenitentia; et nunquam in testimonium recipiatur: et post haec, communionem percipiat. — 2. Qui perjurium in ecclesia fecerit, poenitentiam aget annos decem. — 3. Si quis

Deum vel B. Virginem vel aliquem Sanctum publice blasphemaverit, prae foribus ecclesiae diebus dominicis septem in manifesto dum Missarum solemnia aguntur stet, ultimoque ex illis die sine pallio et calceamentis, ligatus corrigia circa collum; septemque praecedentibus feriis sextis in pane et aqua jejundet, ecclesiam nullo modo ingressurus. Singulis item illis septem diebus dominicis, tres aut duos aut unum pauperem pascat si potest; alioquin alia poenitentia afficiatur. Recusanti ecclesiae ingressus interdicatur, et in obitu ecclesiastica careat sepultura. — 4. Qui votum simplex violaverit, poeniteat tribus annis.

Circa III Praeceptum. 1. Qui opus aliquod servile die dominico festove fecerit, poenitentiam aget tres dies in pane et aqua. — 2. Si quis jejunia a S. Ecclesia indicta violaverit, poenitentiam aget dies viginti in pane et aqua. — 3. Qui in quadragesima jejunium violaverit, pro uno die poenitentiam aget dies septem. — 4. In quadragesima carne sine inevitabili necessitate vescens, in Pascha non communit; ac praeterea a carne abstineat.

Circa IV Praeceptum. 1. Qui parentibus maledixerit, quadraginta dies poenitens sit in pane et aqua. — 2. Qui parentes injuria affecerit, tres annos. — 3. Qui percusserit, annos septem. — 4. Si quis contra episcopum, pastorem et patrem suum insurrexerit, in monasterio omnibus diebus vitae suae poenitentiam aget. — 5. Si quis episcopi aut ministrorum ejus vel parochi sui praecepta contempserit vel irriserit, poenitentiam aget dies quadraginta in pane et aqua.

Circa V Praeceptum. 1. Qui presbyterum occiderit, poeniteat duodecim annis. — 2. Si quis patrem aut matrem, fratrem

Lugo, disp. 25, n. 112. — Anton. a Spir. S., Director. Confess., tr. 5, disp. 21, num. 1632. Gabr. a S. Vinc., disp. 12, qu. 5, quaer. 2. — ¹ Tr. 6, cap. 10, num. 75. — ² Qu. 5, sect. 3, punct. 3, num. 7. — ³ Lib. 1, diss. 5,

cap. 10, num. 17. — ⁴ Loc. cit., num. 75. — Catech. Rom., part. 2, cap. 5, qu. ult., num. 79. — D. Anton., part. 3, tit. 17, cap. 20. — D. Carol. Borrom., Instruct. Poenit., § De modo imponendae poenit.

nuere poenitentiam., Sotus dicit intra tri-duum; Mantius, intra octo dies, immo quamvis plures transierint, si modo censeatur idem iudicium et moraliter praesens.

ⁿ⁾ Omnes isti auctores citantur a Salmant. pro alio quod addunt asserto; quamvis Dicastillus, loc. cit., n. 129, hoc plane nostrum habeat; et fere etiam Praepositus, qu. 12,

dub. 9, num. 117, dicens posse poenitentiam commutari, « quando moraliter censetur in eodem actu iudicii perseverare, ut si poenitens petat paulo post absolutionem ».

^{o)} Et subdit S. Doctor in Hom. apost., tr. 16, num. 61, i. f.: « Facta commutatione, semper potest poenitens eligere primam poenitentiam ».

aut sororem occiderit, toto vitae suae tempore non suscipiat Corpus Domini nisi in obitu; abstineat a carne et vino dum vixerit; jejuset secunda et quarta et sexta feria. — 3. Si quis hominem occiderit, ad januam ecclesiae semper erit, et in obitu communionem recipiet. — 4. Qui homicidii auctor fuit ob consilium quod dedit, poenitentiam aget quadraginta dies in pane et aqua cum septem sequentibus annis. — 5. Si qua mulier sponte abortum fecerit, poenitentiam aget annos tres; si nolens, quadragesimas tres. — 6. Qui nolens filium oppresserit, poenitentiam aget dies quadraginta in pane et aqua, oleribus ac leguminibus: abstinebit ab uxore dies totidem. Deinde poenitens erit tres annos per legitimas ferias: tres praeterea quadragesimas in anno observabit. — 7. Qui sceleris occultandi causa filium necavit, poenitentiam aget annos decem. — 8. Si quis per iram subitam aut per rixam hominem necarit, poenitentiam aget annos tres. — 9. Si quis aliquem vulneraverit vel ei aliquod membrum praeciderit, poenitentiam aget unum annum per legitimas ferias. — 10. Si quis ictum proximo dederit nec nocuerit, tridui poenitentiam aget in pane et aqua.

Circa VI Praeceptum. 1. Si laicus solutus cum femina soluta concubuerit, poenitens erit tres annos. — 2. Qui turpiloquio aspectuque polluitur negligens, poenitentiam aget viginti dies. — 3. Qui cum uxore sua turpiter concubuerit, poenitens erit quadraginta dies. — 4. Qui cum duabus sororibus fornicatus fuerit aut filiam spirituales violaverit, perpetuam poenitentiam aget. — 5. Qui incestum fecerit (non ita enormem) poenitens erit duodecim annos. — 6. Qui monialem vio-

laverit, poenitens sit annos decem. — 7. Si qua mulier cerussa aliove pigmento se oblinat ut aliis viris placeat, poenitentiam aget annos tres. — 8. Si presbyter cognovit filiam suam spirituales, quam scilicet baptizavit vel quae sibi confessa fuit, debet poenitentiam agere duodecim annos. Et si crimen sit manifestum, debet deponi; et peregrinando duodecim^{a)} annos poeniteat: et postea monasterium intret, tota vita sua moraturus ibidem. — 9. Pro adulterio septennii et decennii poenitentia imponitur. Pro osculo seu amplexu impudico triginta dierum poenitentia statuitur.

Circa VII Praeceptum. 1. Si quis furtum de re minori... fecerit, poenitentiam aget annum unum. — 2. Qui furatus est aliquid de ecclesiae suppellectili vel thesauro, vel pecuniam ecclesiasticam oblationesve ecclesiae factas, poenitens erit annos septem. — 3. Qui decimam sibi retinuerit aut dare neglexerit, quadruplum restituet et poenitentiam aget dies viginti in pane et aqua. — 4. Qui usuras accipit, rapinam facit..., poenitentiam aget annis tribus, uno in pane et aqua.

Circa VIII Praeceptum. 1. Qui falso testimonio consenserit, poenitens erit annos quinque. — 2. Falsarius in pane et aqua poenitentiam agat quamdiu vivit. — 3. Si quis de proximo facile detraxerit, poenitens erit dies septem in pane et aqua.

Circa IX et X Praeceptum. 1. Rem alienam nefarie concupiscens avarusque poenitens erit tribus annis. — 2. Si quis concupiscit fornicari: si episcopus, poenitens erit annos septem; si presbyter, quinque; si diaconus vel monachus, tres; si clericus aut laicus, annos duos.

530. - ^{a)} Aliter in Corp. Juris et apud S. Carolum *Instruct. pastor., Append.*: Si cri-

men sit manifestum, debet deponi, « et peregrinando quindecim annis poeniteat ».

ARTICULUS II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§ I.

Quid sit Indulgentia, et quid ad eam requiratur.

531. *Quid sit indulgentia.* — 532. *Quae causa requiratur ad indulgentiam lucrandam.* — 533. *Quae requirantur conditiones.* — 534. *Vide resolutiones.* — *Et signanter n. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia.* — *Et n. 10. An requiratur status gratiae ad lucrandam indulgentiam pro defunctis.* — *Et n. 19. An peccatum veniale non remissum impediatur lucrari indulgentiam quoad alia remissa.*

Indulgentia, quid.

531. - « Resp. I^o. Indulgentia est gratia qua, certo aliquo opere quod concedens praescribit praestito, debita Deo poena temporalis (non autem culpa) extra sacramentum, sacrificium et martyrium, per applicationem satisfactionis Christi et Sanctorum remittitur: idque, vel per modum absolutionis erga subditos Ecclesiae; vel nudae solutionis erga non subditos, ut defunctos et catechumenos ^{a)}, quibus proinde tantum dantur indulgentiae per modum suffragii. — Suarez, Coninck, Filliuccius, Sanctarellus, Bonacina ¹ ».

Ad valorem indulgentiae requiritur causa pia et rationalis.

532. - « Resp. II°. Ad valorem indulgentiae requiritur causa pia et rationalis; eaque (ut habet sententia communior Suarii et aliorum) proportionata effectui et quantitati indulgentiae, saltem secundum concedentis prudentem aestimationem, petendam, non ex operis tantum difficultate, sed fine intento et operis ad ipsum utilitate. Ratio desumitur ex natura dispensationis bonorum, quae sine causa ab inferiore facta non valet, et est dissipatio. — Ita auctores citati ».

Communis est sententia concessionem indulgentiarum sine causa esse illicitam et invalidam. — Vide Lugo ² et Wigandt ³.

Suar., disp. 49, sect. 4. — Coninck, disp. 12, dub. 2 et 3. — Fill., tr. 8, num. 60 et seqq.; num. 202 et seqq. — Sanctarell., de Jubilaeo, cap. 3, dub. 5. — ¹ Disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 1; cfr. punct. 6, num. 6 et 7. — Suar., disp. 54, sect. 3, n. 8 et seqq. — ² Disp. 27, n. 138

An vero causa debeat esse proportionata?

Negant aliqui apud Suarez ⁴. — Sed verius affirmant Suarez ⁵; et Lugo ⁶ cum Adriano, Cajetano et communi. Nec obstat D. Thomas ^{a)}, quem contrarii pro se laudant; nam ibi S. Doctor negat requiri aequalitatem operum cum poena debita culpis, non autem proportionem cum culpa. Idem sentit Bellarminus ⁷. Sed bene advertit non esse subditorum judicare utrum causa justa sit vel non; debent enim simpliciter existimare justam esse.

Causa debet esse proportionata.

533. - « Resp. III°. Ad lucrandas indulgentias requiruntur hae conditiones:

Conditiones requisitae ad lucrandam indulgentiam.

« 1°. Ut sit baptizatus.

« 2°. Ut sit subditus concedentis.

« 3°. Ut non sit ligatus excommunicatione majore (ut habet communis); quia haec privat communione bonorum spiritualium.

« 4°. Ut sit in gratia, saltem tunc quando opus praescriptum completur; quia poena non remittitur ante culpam ». — [Vide infra, n. 534 ad 9, apud Busenbaum].

« 5°. Ut opus injunctum moraliter totum et integre impleatur.

« 6°. Ut opus praescriptum sit honestum, saltem ex objecto: nam sufficit

et 139. — ³ Tract. 14, num. 91. — ⁴ Disp. 54, sect. 3, n. 1. — ⁵ Loc. cit., n. 8. — ⁶ Disp. 27, n. 141. Adrian., in 4, de Clavib., de Indulg., concl. 2 et §§ seqq. Cajetan., Opusc., tom. 1, tract. 9, qu. 1. — ⁷ De Indulg., lib. 1, cap. 12.

531. - ^{a)} Suarez, Coninck, Filliuccius, Bonacina, locis citand., negant indulgentias prodesse catechumenis.

532. - ^{a)} S. Thomas, in 4, dist. 20, qu. 1, art. 3, solut. 2, corp., negat causam indulgentiae esse devotionem, laborem, eleemosynam aut id pro quo fit indulgentia: « Unde

non oportet ad aliquod horum proportionare quantitatem remissionis, sed ad merita Ecclesiae, quae semper superabundant. » Et ad 1: « In arbitrio dantis indulgentiam, inquit, est taxare quantum per indulgentiam de poena remittatur; si tamen inordinate remittat, ita quod homines quasi pro nihilo ab operibus

« vitiatum ex fine inhonesto veniali vel ex
« alia circumstantia prava, ut docent Sua-
« rez et alii communiter, contra Coninck^{a)},
« saltem si nihilominus conducat ad finem
« Pontifici propositum, ut limitat Laymann.
« — Ratio prioris est, quia illud opus ple-
« rumque complet causam indulgentiae,
« quae debet esse pia. Ratio posterioris:
« quia ratio injuncti operis est assecutio
« finis intenti a Pontifice. — Vide Lay-
« mann, Bonacina¹ ».

Alii distinguunt, ut Mazzotta²; et Bonacina³ cum Navarro, Valentia^{b)}, Coninck^{c)}, Reginaldo, etc. communiter, quod si culpa venialis afficit substantiam operis, puta si quis oret vel det eleemosynam ob vanam gloriam^{d)}, tunc non lucratur indulgentiam (vide *n. 536, ad 18*). — Secus, si non est circa substantiam, ut si quis oret distracte. Ita Mazzotta⁴ cum Suarez^{e)}, etc., ut supra communiter; contra Wigandt⁵, qui id negat, si indulgentia sit data ad Deum placandum.

534. — « Unde resolves:

« 1°. Indulgentiis etiam frui potest qui eas concessit.

« 2°. Non expirant morte concedentis^{a)},
« cum sint gratiae; nec (ut habet Sà)
« ante notitiam revocationis.

« 3°. Etsi intelligendae sint ut sonant^{b)};

« cum tamen sint gratiae, large sunt in-
« terpretandae (nisi sint de poenitentiis
« injunctis, ut ex Henriquez, etc., notat
« Amicus⁶⁾, servata tamen verborum pro-
« prietate. — Unde censendae sunt perpe-
« tuae, si datae sunt sine temporis restri-
« ctione.

« 4°. Etsi data pro articulo mortis, se-
« cundum Sà, expiret quando semel est
« accepta; contrarium tamen est proba-
« bile, ob rationem datam.

« Illa autem non requirit applicationem
« confessarii aut alterius ministerium.
« Quintanadvenas⁷. — Expediet tamen
« moribundos ad invocationem nominis
« Jesu et Mariae saepius excitare, simul-
« que in memoriam revocare intentionem
« lucrandi istas indulgentias. (Ibid.⁸). Pro-
« babile enim est, si habeat plures ima-
« gines, grana, rosaria, etc., benedicta, pos-
« se (sive intuitu ejusdem concessionis sive
« diversarum) toties lucrari quoties nomen
« Jesu repetierit, vel praestiterit opus re-
« quisitum. Ibid.⁹ ex Suarez, Granado, etc.

« Sufficit autem ad eas lucrandas quod-
« vis tempus in quo verificatur mortis arti-
« culus, etsi pluribus diebus ab ipsa morte
« absit. — Ibid.¹⁰.

« 5°. Possunt moribundi plures indul-
« gentias plenarias, ob plures titulos con-

Large sunt
interpre-
tandae.

Quid de in-
dulgentiis
pro mori-
bundis.

Indulgen-
tiae non ex-
pirant mor-
te conceden-
tis.

Suar., disp. 52, sect. 6, n. 2. — *Laym.*, lib. 5, tr. 7, cap. 6, n. 4. — *Laym.*, lib. 5, tr. 7, cap. 6, n. 1 et seqq. — ¹ Disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 5. — ² Tr. 1, Append., cap. 3, v. f. — ³ Loc. cit., punct. 5, n. 15. — *Navar.*, de Indulg., notab. 19, n. 6; et notab. 32, n. 45. — *Regin.*, lib. 7, n. 188. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Tr. 14, n. 92 et 93. — *Sà*, v. *Indul-*

gentia, n. 9. — *Henriq.*, lib. 7, cap. 30, n. 8. — ⁶ Disp. 20, de Indulg., sect. 4, n. 77. — *Sà*, loc. cit., n. 5. — ⁷ Append., tr. 9, dub. 3, n. 1. — ⁸ Loc. cit., dub. 4, n. 5. — ⁹ Loc. cit., dub. 6, n. 8. — *Suar.*, disp. 52, sect. 8, n. 10, v. *Loquendo*. — *Gran.*, contrav. 12, de Indulg., tr. 6, disp. 2, num. 8. — ¹⁰ Loc. cit., dub. 5, n. 6.

poenitentiae revocentur, peccat faciens tales indulgentias; nihilominus quis plenam indulgentiam consequitur ».

533. — ^{a)} Quidquid dicat Busenbaum, Coninck, *disp. 12, dub. 8, v. f.*, idem tenet ac Suarez. Si finis operis esset venialis, « probabile... esset, inquit, talem lucraturum indulgentias. Quod multo verius est de illo qui simpliciter facit opus ob finem bonum, sed interim ex alia occasione peccat venialiter, quia hoc non impedit quin opus absolute sit bonum ».

^{b)} Valentia, quamvis hic a Bonacina citetur, aliam tamen distinctionem adducit, *disp. 7, qu. 20, punct. 5*, v. *Ego vero*, negans requiri ut opus sit bonum secundum omnes circumstantias, si sit opus externum; si vero sit opus internum seu spirituale, asserit necesse esse ut sit bonum saltem moraliter

« unde quaque, ut *per se* saltem placeat aliquo modo Deo ».

^{c)} Coninck non satis accurate citatur a Bonacina; vide notam *a*.

^{d)} Si videlicet ob *solam* vanam gloriam fiat, ut habent Mazzotta et Bonacina.

^{e)} Suarez non citatur pro hac parte a Mazzotta; et re vera, *disp. 52, sect. 6, n. 3*, negat impediri indulgentiam, quamvis quis peccet in operando per aliquam irreverentiam aut distractionem; quin etiam, quamvis habeat cum intentione lucrandi, aliam intentionem peccaminosam, « quae non solum concomitanter se habeat, sed etiam influat in actum, ita ut communicet illi malitiam ».

534. — ^{a)} « Nisi adsit clausula: *Ad beneplacitum nostrum* », ut limitat S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 62.

^{b)} Error enim, licet communis, non sup-

« cessas, simul lucrari; v. gr. quia habent
« plura rosaria vel grana, cruces imagi-
« nesve, quibus sunt applicatae; vel titulo
« suae religionis, confraternitatis, etc.:
« dummodo non requirant certa opera pro
« speciali necessitate applicanda. Quinta-
« nadvenas¹. — Idque, etiamsi eas vel
« earum aliquas ignorent aut non recor-
« dentur. Ibid.², ex Lugo^{c)}, Diana et aliis
« sex; contra Rodriguez, Trullench, etc.

« 6°. Requiritur autem ut moribundus
« crucem, granum, imaginem, etc., secum
« habeat in articulo mortis, ut ratione
« illius lucretur: et quidem, ut tutius ac
« certius obtineat, ejus habeat dominium
« seu possessionem et apud se teneat. —
« Non tamen est necesse ut collo appensa,
« brachio obvoluta, manuve apprehensa
« sint (etsi aliquo horum modorum habere
« sit tutius); sed sufficit esse in lecto vel
« juxta moribundum; licet ipse nec videat
« nec tangat, nec sciat aut recordetur se
« habere (nisi aliud exprimat). — Suffi-
« ciet etiam habere commodata, seu quoad
« usum (praesertim si id in ipso indulto
« exprimat, ut in Caroli Borromaei et
« quinque Sanctorum fit). — Neque ne-
« cesse est retinere donec expiret (etsi et
« hoc sit tutius); sed sufficit in aliquo mor-
« tis articulo habere, in eoque nomen Jesu
« (si hoc requiritur) invocare. — Ibid.³.

« 7°. Concessae vivis non possunt ap-
« plicari defunctis, nisi id exprimat; quia
« pendent a voluntate concedentis.

« 8°. Probabile est concessam pro certo
« tempore posse saepius obtineri repe-
« tendo opera praescripta, v. gr. eadem
« die (nisi addita sit restrictio); quia favo-

« res sunt ampliandi. Ita Henriquez et Ro-
« driguez. — Contrarium tamen videtur
« probabilius, ob voluntatem concedentis
« contrariam rationabiliter praesumptam.
« Vide card. de Lugo⁴.

9°. « Etsi consultum sit ut opera omnia
« fiant in gratia; id tamen non videtur
« simpliciter necessarium. Laborandum
« tamen est concionatoribus et confessa-
« riis, ut, cum Indulgentiae promulgan-
« tur, populum ad seriam confessionem
« excitent ».

Quaeritur: *an ad lucrandam indulgentiam omnia opera debeant fieri in statu gratiae?*

Affirmant Navarrus^{d)}, Cajetanus et Comitulus, apud Croix^{e)}. — Alii vero, ut Bellarminus⁵ et Wigandt⁶, distinguunt: affirmant, si indulgentia est indicta ad Deum placandum; secus, si ad alium finem, puta ad subsidium pauperum, aedificationem templi. — Alii tandem communius et probabilius dicunt sufficere, si ultimum opus fiat in gratia. Ita Concina⁷ cum comuni, Suarez⁸, Palaus⁹, Croix¹⁰; et Viva¹¹ cum Bonacina, Bossio, etc. Ratio, quia talia opera saltem disponunt ad Deum placandum, et vim habent saltem de congruo. Et huic sententiae adhaesit noster Pontifex Benedictus XIV in sua constit. *Inter praeteritos*, ubi dixit: *A fructu indulgentiae minime excludendos illos existimavimus, qui, non praemissa confessione, visitationem... incipiunt..., dummodo, quando opus ultimum perficiunt..., in statu gratiae sint.*

« 10°. Ut quis lucretur pro defunctis,
« probabiliter non requiritur ut sit in gra-

Consultum
est ut omnia
opera fiant
in gratia.

Probabilius
sufficit ut
ultimum
opus in gra-
tia ponatur.

Non appli-
cantur de-
functis nisi
exprima-
tur.

¹ Append., tr. 9, dub. 4, num. 1. — ² Loc. cit., num. 1 et 2. Diana, part. 4, tr. 4, resol. 24. — Rodrig., in bull. Cruciat., § 8, n. 9. Trull., in bull. Cruciat., lib. 1, § 6, dub. 2, num. 5. — ³ Loc. cit., dub. 6, num. 4 et seqq. — Henriq., lib. 7, cap. 11, n. 1. — Rodrig., in bull. Cruciat., § 8, num. 15. — ⁴ Disp. 27, num. 96. — Cajetan., Opusc. de Indulg., tr. 15, cap. 9. Comit., Resp. mor., lib. 1,

qu. 37, num. 2. — ⁵ De Indulg., lib. 1, cap. 13, v. *Alii tamen*. — ⁶ Tr. 14, num. 92. — ⁷ Lib. 1, diss. 5, cap. 11, n. 34. — ⁸ Disp. 52, sect. 5, num. 9. — ⁹ Tr. 24, punct. 8, n. 3. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 1410. — ¹¹ De Jubil., qu. 6, art. 2, n. 4. — Bonac., disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 5, n. 10. Boss., de Jubil., sect. 4, cas. 11, num. 12. — Bened. XIV, const. *Inter praeteritos*, diei 3 Decembr. 1749, § 76.

plet praescriptae conditionis defectum, juxta S. Doctorem in *Hom. apost., loc. cit.*

^{c)} Ita sane docet Lugo, *disp. 27, sect. 6, n. 82*, quamvis pro hac ampliatione a Quintanadvenas non citetur.

^{d)} Ita profecto prius docuerat Navarrus, *de Indulg., notab. 17, num. 11; et notab. 19, num. 7 et seqq.*, ut ipse dicit; sed postea, *notab. 19, num. 17*, doctrinam suam limitavit,

dicens satis esse ad jubilaeum lucrandum, ut opus principale in statu gratiae peragatur, v. g. visitatio ecclesiarum, licet iter peractum esset in peccato; praeterea, si pars operis in gratia peragitur, partem proportionatam indulgentiae haberi, ex voluntate praesumpta Pontificis.

^{e)} Auctores isti citantur, non apud Croix, sed apud Viva, *de Jubil., qu. 6, art. 2, n. 4.*

«tia; quia tantum ponit opus tamquam
«conditionem: quo posito, Pontifex appli-
«cat defuncto indulgentiam, sive satisfa-
«ctiones Christi et Sanctorum. Ita Esco-
«bar¹ ex Suarez^{f)}, et Praepositus². —
«Contrarium tamen docet card. de Lu-
«go³, requirens statum gratiae, saltem
«in fine operis: quae sententia tutior est».

Status gra-
tiae verius
requiritur
ad lucranda
pro defunctis.

Et haec verior mihi videtur cum Wi-
gandt⁴; quia nemo potest alteri applicare
indulgentiam, nisi prius eam fecerit suam.
— Hic autem notandum cum eodem Wi-
gandt⁵ quod, licet effectus indulgentia-
rum pro vivis sit infallibilis, non est ta-
men infallibilis pro defunctis, cum pro eis
nulla adsit promissio; unde Deus ipsas
acceptat tantum ad suum beneplacitum.

Opus prae-
scriptum
debet esse
utile ad fi-
nem inten-
tum.

«11°. Opus praescriptum dum fit, debet
«esse utile ad finem a concedente inten-
«tum; qualis est v. gr. eleemosyna prae-
«scripta pro redemptione captivorum: etsi
«fiat cum aut in peccato (modo aliud opus
«ei injunctum et praescriptum in gratia
«fiat; vide card. de Lugo⁶); non autem
«oratio praescripta ad placandum Deum,
«si ipsamet sit peccatum ex mala circum-
«stantia; uti nec jejunium, si te inebries;
«item nec visitatio ecclesiarum sine ulla
«devotione. — Ita Laymann, Bonacina
«et alii.

«12°. Possunt uno et eodem opere plu-
«res indulgentiae, diversis viis conces-
«sae, lucrificari, si opus sit aequae utile ad
«finem utriusque indulgentiae, nec sit ite-
«rabile intra idem tempus, v. gr. jejunium
«vel communio. — Ita Praepositus et Lay-
«mann.

Omissio-
nes impe-
dientes in-
dulgenciam.

«13°. Non lucrantur indulgentias: 1°. Qui
«ex impotentia vel ignorantia sive totum

«opus praescriptum sive notabilem ejus
«partem omittunt; v. gr. si puer vel
«senex non jejunet: nisi tamen ob gra-
«vem difficultatem hoc opus ei in aliud
«sit commutatum. — Henriquez⁸, Caje-
«tanus⁹, Bonacina⁷. 2°. Qui opera injun-
«cta in alio loco, tempore vel ordine per-
«fecit quam praescriptum est; vel per
«aliud, qui fuerit causa principalis, ut si
«per aliud jejunarit, ecclesias visitarit.
«— Navarrus, Reginaldus⁸, Bonacina⁹.
«3°. Qui famulo tradidit eleemosynam, ero-
«gandam, quam is retinuit; ut habet Bo-
«nacina ex multis, contra Sà. 4°. Qui ali-
«quid omittit quod, secundum senten-
«tiam probabilem vel probabiliorem, non
«est necessarium, si tamen sit necessa-
«rium re ipsa; quia communis error non
«supplet defectum. — Ita Bonacina¹⁰ ex
«Suarez^{h)}, Sanchez^{h)} et aliis.

«14°. Non obstat effectui indulgentiae:
«1°. Etsi ex opere requisito modicum quid
«omittatur, v. gr. caeremonia in Sacro;
«vel si parum comedas in jejunio; quia
«opus ponitur moraliter integrum. 2°. Si
«opus requisitum praestes per aliud ha-
«bentem se ut instrumentum, v. gr. in elee-
«mosyna danda. — Bonacina¹¹. 3°. Si elee-
«mosynam des exiguam: nisi tamen in
«bulla exprimaturⁱ⁾ dandam esse pro
«cujusque facultate; tunc enim major
«danda est a divite quam alio. — Ita Fil-
«liucci, Suarez, Sà et alii. 4°. Si Eccle-
«siam visitandam non possis ingredi ob
«hominum multitudinem: dummodo ora-
«tio fiat ante fores vel in coemeterio. —
«Bonacina. 5°. Etsi in opere praestito non
«habueris intentionem consequendi indul-
«gentias; ut docent Salas^{j)}, Bonacina^{j)} et

Omissio-
nes non ob-
stantes in-
dulgenciae.

¹ Tr. 7, exam. 5, n. 45. — ² Qu. 14, dub. 10, n. 93. —
³ Disp. 27, num. 75 et 76. — ⁴ Tr. 14, num. 96, resp. 3. —
⁵ Loc. cit., n. 97. — ⁶ Disp. 27, n. 84. — Laym., lib. 5,
tr. 7, cap. 6, num. 4. — Bonac., disp. 6, de Indulg., qu. 1,
punct. 5, n. 15. — Praepos., qu. 14, dub. 10, n. 95. — Laym.,
loc. cit., num. 6. — ⁷ Loc. cit., num. 16, 17, 20 et 21. —

Navar., de Rosario, miscell. 14, n. 2. — ⁸ Lib. 7, n. 183. —
⁹ Loc. cit., n. 24. — Bonac., loc. cit., n. 22. — Sà, v. Indul-
gentia, num. 4. — ¹⁰ Loc. cit., n. 27. — ¹¹ Loc. cit., n. 21
et 24. — Fill., tr. 8, cap. 6, num. 166. — Suar., disp. 52,
sect. 5, num. 3. — Sà, v. Indulgentia, n. 4. — Bonac.,
disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 5, n. 26.

f) Suarez, quamvis ab Escobar non cite-
tur, tenet tamen hanc sententiam, disp. 53,
sect. 4, n. 6.

g) Henriquez et Cajetanus a Bonacina non
citantur pro hac propositione; quamvis Hen-
riquez, lib. 7, cap. 10, n. 3 et 4, eam revera
teneat.

h) Suarez et Sanchez non citantur a Bo-

nacina pro hac sententia; nec loc. cit., id
habent.

i) Limitatio ista non reperitur apud Sua-
rez neque apud Sà.

j) Salas, de Legib., disp. 17, sect. 5, n. 31,
perspicue rem innuit, dicens ignoratam in-
dulgenciam lucrificari posse. — Bonacina vero,
de Legib., disp. 1, qu. 1, punct. 10, num. 9,

« alii, contra Suarez. — Et videtur certum, « saltem si habueris interpretativam; ut « habet Laymann ». [Et Wigandt ¹, Viva ^k]; Croix ^k cum Lugo, Molina ^l, Pellizzario, Gobat, etc.]. « 6°. Etsi opera fuerint aliunde « debita, v. gr. ex praecepto Ecclesiae. — « Ita Laymann.

Commuto-
tio operis
potest fieri
extra con-
fessionem.

« 15°. Quando datur potestas commu-
« tandi opera praescripta in alia, id non
« necessario fit in confessione et a con-
« fessario qui audit confitentem; sed po-
« test fieri extra et ab alio idoneo. — Ita
« enim declarat Gregorius XIII (uti et in
« bulla indulgentiae, nomine confessarii
« intelligi quemvis approbatum), apud Hen-
« riques ² et Praepositum ³.

Ponens
partem ope-
ris nihil lu-
cratur.

« 16°. Probabilius est eum qui tantum
« partem operis praescripti facit, non lu-
« crari partem indulgentiae: nisi tam pa-
« rum desit, ut censeatur moraliter inte-
« grum. — Ita Bonacina ⁴ ex Navarro, Sua-
« rez, Coninck, etc.

Quomodo
altaria visi-
tari possint.

« 17°. Dum praescribitur ut visitentur
« aliquot altaria, sufficit ad illa se orando

Suar., disp. 52, sect. 6, n. 5. — *Laym.*, lib. 5, tr. 7, cap. 6, n. 5. — ¹ Tr. 14, n. 95. — *Lugo*, disp. 27, n. 81. — *Pellizzario*, tr. 8, cap. 5, n. 250. — *Gobat*, Quinar., tr. 4, de Indulg., cap. 14, n. 165. — *Laym.*, loc. cit., cap. 8, n. 13. — ² Lib. 7, cap. 10, n. 8. — ³ Qu. 14, dub. 10, n. 88. — ⁴ Disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 5, num. 20. — *Navar.*, de Jubil. et Indulg., notab. 19, n. 17, v. f. — *Suar.*, disp. 52, sect. 5,

« convertere ex eodem loco; ut habent
« Sà, Bonacina, Suarez ^m, Rodriguez ⁿ,
« Diana ^o. — Limitat autem card. de Lu-
« go ⁵, si sit tali loco et situ, ut moraliter
« censeri possit orare ad illa altaria.

« 18°. Cum confessio praescribitur, nisi
« in bulla exprimatur venialium, probabi-
« lius est non requiri ut conditionem sine
« qua non, sed ut dispositionem ad sta-
« tum gratiae ^p. — Bonacina ⁶.

Quid, si
confessio
praescriba-
tur.

« 19°. Nemo consequitur plenariam in-
« dulgentiam peccatorum omnium, nisi
« omni culpa, etiam veniali, liber sit, quan-
« do ultimum opus explet. Unde consultum
« est ut communio sit ultimum. — Vide
« Laymann ».

Ad indul-
gentiam
plenariam
requiritur
immunitas
a quovis ve-
niali.

Certum est, peccatum veniale non re-
missum quoad culpam non posse remitti
quoad poenam. — Ita S. Thomas ⁷, quem
sequuntur Viva ⁸, Sporer ⁹ et alii passim.

Illud tamen veniale non impedit quo-
minus remittatur poena debita aliis pec-
catis jam remissis. Viva ¹⁰ et Sporer ¹¹, ac
Wigandt ¹²; et Renzi ¹³ cum Laymann et

Veniale
non remis-
sum non
obest indul-
gentiae a-
liorum.

n. 3. — *Coninck*, disp. 12, dub. 7, n. 38. — *Sà*, v. *Indulgentia*, n. 6. — *Bonac.*, qu. 1, punct. 5, n. 25. — ⁵ Disp. 27, n. 98. — ⁶ Loc. cit., n. 7. — *Laym.*, lib. 5, tr. 7, cap. 6, n. 2. — ⁷ Suppl., qu. 27, art. 1. — ⁸ De Jubil., qu. 6, art. 2, num. 2. — ⁹ Suppl. sacram., cap. 3, num. 8. — ¹⁰ Loc. cit., n. 2. — ¹¹ Loc. cit., n. 8. — ¹² Tr. 14, n. 93. — ¹³ Cap. 2, sect. 4, qu. 17. — *Laym.*, loc. cit., n. 2.

negat requiri ad satisfaciendum praecepto,
ut opus praestetur cum intentione satisfac-
ciendi.

^k) Viva, *de Jubil.*, qu. 6, art. 4, num. 1, videtur sic tenere; hanc enim opinionem ultimo loco ponit et affert ejus probationes. Sed in fine addit: « Pro praxi certe consultius est in indulgentiis lucrandis, intentionem habere actualem vel virtuales ». — Croix pariter, *lib. 6, part. 2, n. 1325*, declarat satis esse intentionem interpretativam, sed subdit: « Pro majori tamen securitate expedit manere expresse intentionem formare obtinendi per opera istius diei quidquid per illa obtineri potest ».

^l) Molina ita citatur a Portello (*Addit. ad dubia regul.*, v. Indulgentia, n. 7), ex quo desumpta est allegatio: Lucrifieri scilicet indulgentiam etsi ab ignorante, « quia, inquit, sic audivi ex ore proprio quondam a P. Molina, magistro meo ».

^m) Suarez, quidquid dicat Busenbaum, de altaribus non loquitur, sed de ecclesiis tantum, *disp. 52, sect. 1, n. 7*.

ⁿ) Rodriguez male citatur a Busenbaum; nam, in *bull. Cruciat.*, § 8, n. 12, negat posse lucrari indulgentiam illum qui corde tantum

altaria visitat, nisi populi multitudine impediatur ne ea corpore visitet. Diana tamen, *loc. cit.*, asserit Rodriguez postea mutasse sententiam.

^o) Diana, *part. 1, tr. 11, resol. 102*, refert tantum hanc opinionem, nec iudicium de ea profert.

^p) Contra istam opinionem extat decretum S. Congr. Indulg. diei 19 Maji 1759, (ut notat S. Alphonsus infra) quo statuitur « confessionem sacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro indulgentiarum consecutione, peragi omnino debere, etiam ab iis qui sibi lethalis peccati conscii non sunt ». Satis tamen esse, ex alio decreto diei 9 Decembr. 1763, confessionem hebdomadariam, ad lucrandas quascumque indulgentias (exceptis indulgentiis jubilaei sive ordinarii sive extraordinarii, aliisque ad instar jubilaei concessis), nisi post ultimam confessionem aliquod lethale commissum fuerit. Novissime vero, per decretum 14 Februarii 1906, SS. D. N. Pius PP. X indultum istud ampliavit, et « omnibus christifidelibus, qui in statu gratiae et cum recta piaque mente quotidie sancta de altari libare consuescunt, quamvis semel aut iterum per

Pellizzario. — Nec obstat indulgentiam plenariam concessam fuisse sub ratione totalis remissionis, ita ut si poenam non tollat illius venialis non remissi, nullam tollat. Nam respondetur quod, sicut non repugnat culpam alicujus venialis remitti quin remittatur culpa aliorum: ita et poena. Pontifex autem, concedendo indulgentiam plenariam, non praesumitur velle eam restringere tantum ad eos quibus remittuntur omnia venialia, sed potius illam concedere juxta capacitatem subje-

cti, ut remittatur saltem poena venialium illorum quorum culpa remissa est.

Notandum hic quod ad indulgentias lucrandas requiritur confessio peccatorum etiam venialium, si in diplomate legatur: *Qui vere poenitentes, confessi, etc.* Ita ex decreto S. C. Indulg., approbato a Clemente XIII, qui publicari mandavit die 19 Maji 1759. — Declaravit autem S. Congregatio confessionem posse etiam expleri in vigilia festivitatis. Sic refert Pater Ferraris¹.

§ II.

Quotuplex Indulgentia, et quomodo differat a Jubilaeo.

535. *Vide quae habentur apud Busenbaum.* — 536. *Adnotantur sancita a Bened. XIV circa jubilaeum.* — 537. *Qu. 1. An ad lucrandum jubilaeum omnia opera perfici debeant in una hebdomada.* — *Qu. 2. An per confessionem invalidam in jubileo auferatur reservatio censurarum et peccatorum.* — *Qu. 3. An peccet graviter qui, absolutus a reservatis, postea alia opera non impleat.* — *Qu. 4. An qui confessus est in jubileo et oblitus sit peccati reservati, possit deinde a quocumque absolvi. Et an obtinere commutationem votorum.* — *Qu. 5. An confessus animo lucrandi jubilaeum maneat absolutus a reservatis oblitis, si postea non lucretur.* — *Qu. 6. An possit absolvi qui commisit peccatum reservatum in confidentiam jubilaei.* — *Qu. 7. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis vel juramentum ejusdem.* — *Qu. 8. Quinam casus et censurae possint absolvi in jubileo.* *Dub. 1. An possint absolvi publice excommunicati.* *Dub. 2. An possit dispensari in irregularitate.* — 538. *Qu. 9. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum et itinerantium.* — *Qu. 10. An sufficiat ad jubilaeum lucrandum oratio mentalis aut modica vocalis.* — *Qu. 11. An modica elemosyna.* — *Qu. 12. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia alias debita.*

Indulgenti
plenaria.

535. — « Resp. I^o. Indulgentia alia est to-
« talis sive plena, plenior, *plenaria*, ple-
« nissima: quae non tantum poenitentiam
« injunctam per confessarium vel cano-
« nes, aut secundum hos injungi debitam,
« sed etiam omnem purgatorii poenam
« tollit. — Nec differt a jubileo, nisi ac-
« cidentaliter, privilegiis quibusdam: ut
« quod in jubileo licita sit dispensatio
« in certis votis, absolutio a reservatis
« et censuris, et quod confessarius quivis
« approbatus possit eligi. — Vide S^a 2, Bo-
« nacina 3.

Quomodo
differat a
jubileo.

Indulgentia
partialis.

« Indulgentia alia est *partialis*: qualis
« est unius vel aliquot annorum; item
« septenae, quadragenae, carenae, etc.;

« item tertiae partis peccatorum. Per quas
« non significatur tolli tantam durationem
« purgatorii, sed tantam poenam remitti,
« quanta deleretur per jejunium unius aut
« aliquot annorum, aut quadraginta die-
« rum in pane et aqua, secundum cano-
« nes olim imponi solitum. — Porro, quando
« indulgentiis plenariis adduntur aliquot
« anni vel remissio tertiae partis pecca-
« torum: id (secundum diversas sententias)
« vel ad diversos concedentes referendum
« est; vel facit ad cautelam, ut si forte
« causa indulgentiae non fuerit sufficiens,
« saltem valeat ad illos annos lucrandos;
« vel ut adjuncta concedatur pro alio tem-
« pore, actione et loco; vel denique, ut

Quid, si
plenariae
addatur
partialis.

¹ *Pelliz.*, de Monial., cap. 9, num. 40, v. *Assero* 2. —
Biblioth., tom. 8, Decret. S. R. C., num. 1623. Cfr. etiam

Decreta auth. S. Indulg. Cong., num. 214. — ² V. *Indulgentia*, n. 10 et seqq. — ³ Qu. 1, punct. 2, n. 1 et 5.

hebdomadam a communione abstineant, prae-
fato... indulto frui posse concedit, absque heb-
domadariae illius confessionis obligatione,

quae ceteroquin ad indulgentias eo temporis
intervallo decurrentes rite lucrandas neces-
saria extaret ».

« ea per modum suffragii possit aliis ap-
« plicari. — Vide Bellarminum ¹.

« Resp. II°. Circa *jubilaeum* notanda
« sequentia:

« I^o. Anno jubilaee in Urbe durante,
« suspendi solent tantisper extra Urbem
« omnes indulgentiae plenariae, quoad vi-
« vos, etiam in carceribus (non tamen in
« periculo mortis constitutos, ut, contra
« Laymann ², docet Bonacina ³ ex decla-
« ratione Urbani VIII facta anno 1625 ^a),
« neque quoad defunctos): itemque aliae
« facultates, v. gr. absolvendi a casibus
« bullae Coenae, commutandi vota, dispen-
« sandi, etc., concessae in ordine ad lu-
« crandas plenarias indulgentias.

« Non suspenduntur autem indulgen-
« tiae personis particularibus aut ab alio
« quam Papa concessae, nec privilegia
« religiosorum, v. gr. absolvendi a reser-
« vatis, etc.; quia tantum suspenduntur
« facultates concessae in ordine ad in-
« dulgentias. Ita Sanchez, Henriquez, etc.,
« apud Diana ⁴; Filliuccius, Bonacina ⁵,
« Benzoni, et denique card. de Lugo ⁶,
« ex declaratione Urbani VIII ^b) anno 1625.
« — Similiter neque suspenditur facultas
« concessa episcopis per Tridentinum ⁷,
« absolvendi et dispensandi cum suis subdi-
« tis in omnibus casibus Sedi Apostolicae
« reservatis; item, nec dispensandi in irre-
« gularitatibus, in impedimentis matrimo-
« nii aut petendi debitum, etc., quae ex
« jure communi illis competunt. Zerola ⁸,
« Quintanadvenas ⁹.

¹ De Indulg., lib. 1, cap. 9. — ² Lib. 5, tr. 7, cap. 8, n. 3. — ³ Qu. 1, punct. 8, n. 2. — *Sanch.*, Decal., lib. 4, cap. 54, n. 62. — *Henriq.*, lib. 7, cap. 28, n. 7; et cap. 31, n. 5, comment., lit. s. — ⁴ Part. 1, tr. 11, resol. 100. — *Fill.*, tr. 8, cap. 10, n. 254. — ⁵ Loc. cit. n. 2. — *Benson.*, de Anno jubil., lib. 4, cap. 8, dub. 3 et 5. — ⁶ Disp. 20, n. 145. — ⁷ Sess. 24, de reform., cap. 6, *Liceat*. — ⁸ Prax., part. 2,

« II°. Etsi probabile sit quod docet Na-
« varrus ^c), saepius lucriferi posse indul-
« gentias intra jubilaeeum extensum ad
« duas septimanas: contrarium tamen ve-
« rius est, quod Congregatio Cardinalium
« declaravit ^d), ut habet Bonacina ¹⁰, ex
« Suarez, Sanchez. — Qui ^e) tamen affirmat,
« in anno sancto posse obtineri toties quo-
« ties opera praescripta praestantur: idque
« ex declaratione Urbani VIII.

« III°. Satisfacere tunc:

« 1°. Qui sabbato ante primam domini-
« cam confitetur; ut habet Laymann, Bo-
« nacina ^f) et praxis fidelium. Item, qui
« confitetur et communicat ultima domi-
« nica claudente jubilaeeum.

« Caetera tamen opera debere fieri
« ante, et quidem intra unam hebdoma-
« dam, docet cardinalis de Lugo ¹¹, con-
« tra Bonacina ^g).

« 2°. Qui ordinem intra opera praescri-
« pta non servavit.

« 3°. Si quis intra illud tempus coepe-
« rit confessionem, quam materialiter im-
« perfectam oporteat differri longius, po-
« test tunc absolvi a reservatis, et com-
« mutari vota: postea vero, extra tempus
« jubilaeei, absolvi ab omnibus, etiam quae
« oblitus est, reservatis, ac in oblitis etiam
« dispensari: imo potest postea omnia fa-
« cere confessor finita confessione, quae
« ante; quia, coepta causa, manet potestas
« delegati, donec finiatur. — Ita Sà, Les-
« sius ¹², Bonacina ^h), Laymann ^h), San-
« chez ¹³, Diana ¹⁴.

Quale jubi-
laeeum pos-
sit pluries
lucriferi.

Quando po-
nenda sint
opera.

535. — ^a) Viva voce, ut habet Bonacina.

^b) Lugo dicit Urbanum de hac re interro-
gatum sic declarasse.

^c) Navarrus, de *Jubil.*, notab. 32, n. 47,
scribit indulgentiam anni sancti posse plu-
ries lucriferi.

^d) Bonacina ait: « Ut patet ex jubilaeeis
jam ter aut quater a SSmo Domino Nostro
Paulo V concessis ».

^e) Scilicet Bonacina, disp. 6, de *Indulg.*,
qu. 1, punct. 2, in fine.

^f) Bonacina, de *Indulg.*, qu. 1, punct. 5,
n. 6, de indulgentiis in universum haec scri-

bit: « Non est necesse... confiteri eo die vel
tempore, quo suscipienda est indulgentia ».

^g) Bonacina « late probare conatur » con-
trarium, ait Lugo; et re vera Bonacina, de
Indulg., qu. 1, punct. 5, n. 34, multas ratio-
nes congerit ad probandum necesse non esse
omnia praescripta opera praestare in una et
eadem hebdomada; sed quamvis haec senten-
tia « probabiliter », ut ait idem Bonacina, su-
stineri possit, attamen postea addit: « Oppo-
sitam in praxi, praecisa aliqua necessitate vel
rationabili causa censeo consulendam ».

^h) Bonacina, de 2° praec. Decal., qu. 2,

« IV°. Qui neglexit lucrari jubilaeum
« in patria, potest alibi, dum ibi durat, lu-
« crari. Sanctarellus, Ugolinus, Diana ¹.
« — Immo etiam in patria, si tempore
« publicationis ex invincibili ignorantia
« notitiam illius non habuit. Bottonus,
« Diana ².

« V°. Quando duobus diebus immedia-
« tis occurrunt duo jubilaea, quorum sin-
« gula confessionem et communionem re-
« quirunt, non opus est bis confiteri et
« communicare, dummodo perseveres in
« gratia; alia tamen opera repetenda sunt.
« — Turrianus ³. Vide Diana ⁴ ».

536. - Ante omnia refert hic adnotare sancita a nostro Summo Pontifice Benedicto XIV in sua constitutione *Inter praeteritos*, edita 3 Decembr. 1749 pro jubilaeo anni sancti: de qua praecedenter locutus in allocutione consistoriali, habita die 5 Maji eodem anno, sic dicit: *Difficultates* (circa facultates jubilaei) *in unum congerere, et... quaestiones omnes de medio tollere non praetermitteremus*. Addens ibi: Ideo doctores constitutiones aliorum Pontificum falso interpretasse, quia non bene verba ipsarum perpenderunt ^{a)}.

Deinde in praedicta constit. *Inter praeteritos*, sic sancivit:

1°. Per verba: *Vere poenitentibus et confessis*, intelligi debet actualis confessio. — (In dicta constit. *Inter praeteritos*, § 7).

2°. Omnes visitationes ecclesiarum debent perfici uno die, incipiendo diem a media ad mediam noctem vel a vespera ad vesperam. — § 13.

3°. Per clausulam: *Ad beneplacitum nostrum et Sedis Apostolicae*, non cessant indulgentiae morte Pontificis. Secus, si tantum dicatur: *Ad beneplacitum nostrum*. — § 18.

4°. Circa suspensionem indulgentiarum, quando in indulto dicitur: *omnes et singulae*, etiam plenariae suspenduntur. — § 22.

5°. Indulgentiae pro vivis non possunt applicari pro defunctis. — § 23.

6°. Tempore jubilaei anni sancti manent suspensae facultates regularium absolventi a casibus bullae Coenae et reservatis Sedi Apostolicae et vota commutandi, sive sint concessae intuitu indulgentiarum sive ob alias causas. — § 26 et 32.

7°. Vi jubilaei nequit absolvi haeresis externa. — § 38.

8°. Quando dicitur: *Commutatio votorum fiat dispensando*, principaliter debet attendi ad commutationem, ita ut materia subrogata non sit exorbitanter minor. Secus, si dicatur: *Dispensatio fiat commutando*. — § 45.

9°. Facultas dispensandi non includitur in facultate commutandi. — § 47.

10°. Quod ad irregularitates pertinet (quidquid sit de controversia num sub nomine censurae irregularitas ex delicto comprehendatur), datur facultas dispensandi ab occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat. — § 50.

11°. Facultas commutandi pia opera non intelligitur data circa confessionem et communionem (praeterquam cum pueris) aut orationem necessariam in visitatione. Nec commutatio fieri potest ad opera aliunde debita. Nec jubilaeum acquiri potest per opus alias debitum (puta si quis ex legato teneatur dare eleemosynam pauperi): nisi qui indulgentiam concedit nominatim dicat quod per praedictum opus acquiri possit; id enim saepe contingit, cum inter injuncta opera trium dierum jejunium praescribitur, dies nominatim indicando, ex. gr. dicitur quod esse debeant tres dies quatuor temporum Septembris. § 53. — Item, commutatio fieri debet in opera ejusdem naturae. — § 53.

12°. Praeter excommunicationem majorem Pontifici reservatam in constit. *Apostolici muneris* impositam sacerdoti com-

Sanctarell., de Jubil., cap. 7, dub. 1. — *Ugolin.*, de Offic. et Potest. episc., cap. 41, § 4, n. 5. — ¹ Part. 3, tr. 4, resol. 151, v. *Verum*. — *Botton.*, Osservazioni sopra i Giu-

bilei, lib. 2, cap. 5, pag. 131. — ² Loc. cit., resol. 151, i. f. — ³ Select. disput., part. 2, disp. 31, dub. 64. — ⁴ Part. 4, tr. 4, resol. 166. — *Bened. XIV*, Allocut. consistor., § 5.

punct. 7, § 3, n. 14; Laymann, lib. 5, tr. 7, cap. 8, n. 9, excipiunt commutationem votorum quam quis tempore jubilaei ex oblivione petere omisit.

536. - ^{a)} Textus Benedicti XIV sic habetur: « Quod sane [quaestionum agitatio] non contigisset, si legentes hujusmodi facultates accuratius earundem verba perpenderent qui-

plici in peccato turpi, qui extra mortis articulum confessionem excipit poenitentis eumque absolvit; vel qui in articulo mortis absolvit cum alius sacerdos non desit; sive, cum alius sit sacerdos, sibi fingit quod si poenitens illi confiteatur, infamia aut scandalum inde oriturum sit, et ideo confessionem ejus excipit aut absolvit: imponitur hic inhabilitas in quocumque jubila eo absolvendi complicem poenitentem. — § 59 et 60.

13°. Cum omnes quae tribuuntur facultates ad jubila ei consecutionem directae ac veluti ipsius praeparatio sint; clare inde sequitur illarum usui minime locum esse, nisi cum eo qui, et ad consequendum jubila eum praeparatus sit, et certum habeat propositum adimplendi opera injuncta. — § 62.

14°. Confessarii tantum in foro sacramentali et ecclesiis designatis possunt absolvere, et vota commutare. — § 61 et 63.

15°. Tempore jubila ei vel indulgentiarum omnino imponenda est poenitentia a confessario, ne mutilum maneat sacramentum. — § 65.

16°. Nomine *partis laesae* non intelligitur iudex, sed qui damnum est passus. § 66. — Et itidem declaratur non posse commutari vota in praejudicium tertii, sicut votum perseverantiae in aliqua Congregatione, quod naturam assumat contractus et reciprocae obligationis inter voventem et Congregationem.

17°. Si quis post confessionem prolabitur in lethale, debet iterum confiteri, ut ultimum opus fiat in gratia. — § 73 et 79.

18°. Opera facta in peccato valent ad lucrandum jubila eum: modo fiant animo exhibendi honorem Deo, non autem ex fine vano; et modo ultimum opus impleatur in gratia. — § 75 et 76.

19°. Nomine *incolae* veniunt omnes qui sunt Romae, animo ibi morandi per majorem anni partem; et omnes qui Romae alicujus muneris aut negotii causa morantur. Confessio est necessaria ad lucrandum jubila eum, etiamsi quis habeat sola venialia. — § 72 et 77.

20°. Pro aliis vero indulgentiis ^{b)}, si confessio praecipitur ut dispositio, non requiritur confessio venialium; secus, si injungitur ut opus praescriptum. — § 78.

21°. Si quis post confessionem labatur in mortale, licet non teneatur iterare visitationes, tenetur tamen iterum confiteri. — § 79.

22°. Non est opus in visitatione basilicarum ad indulgentiam consequendam ingredi aut egredi per portas sanctas; licet hujusmodi ingressus pro opere supererogationis aestimandus sit. — § 81.

23°. Si quis ante publicationem indulti visitavit basilicas, et compleat visitationes ipso die publicationis, potest gaudere jubila eo: modo aliam visitationem quatuor basilicarum totam illo die perficiat. — § 82.

24°. Satis est oratio vocalis: qui autem sola mente orare voluerit laudandus est, aliquam tamen vocalem orationem adjungat. — § 83.

25°. Potest quis iterum lucrari jubila eum, si reitet opera injuncta; verum tantum prima vice potest facultatibus gaudere. § 84. — Hoc tamen non intelligendum pro lucranda indulgentia concessa iis qui praescriptis diebus ecclesiam visiterint; tunc enim unica tantum indulgentia acquiri potest. (Ibid.).

26°. In concessione facultatis absolvendi a censuris bullae Coenae non includitur facultas absolvendi ab haeresi externa. — § 85.

27°. Qui facta confessione est absolutus a censuris, et alias gratias votorum recepit, si mutat propositum implendi reliqua, manet dispensatus a votis, nec reincidit in censuras. — § 86.

Hic addendum quod in constit. *Celebrationem* edita die 1 Januar. 1751, § 11 idem Benedictus XIV declaravit, facultatem prius datam monialibus et earum novitiis (in constit. *Benedictus Deus*, emanata 25 Decembr. 1750) § 4, eligendi sibi tempore jubila ei quemcumque confessarium, intelligendam esse de quolibet confessario approbato ab Ordinario loci pro quocumque monasterio loci illius.

Facultas eligendi confessarium pro monialibus et regularibus.

bus usi fuerunt Summi Pontifices in illis tradendis ». Ita citata allocutio consistorialis *Jam vobis*, diei 5 Maji 1749, § 5.

^{b)} Seu rectius, ut apud Benedictum XIV habetur: Quando « pro jubila ei consecutione » confessio praecipitur ut dispositio.

Demum hic notandum quod tempore jubilaei regulares possunt confessionem explere apud quemcumque sacerdotem approbatum ab Ordinario etiam saecularem; ut declaravit Gregorius XIII, et Alexander VII in constit. *Unigenitus*. Ita refert Pater Ferraris¹. — Possuntque absolvi ab illo etiam a casibus in eorum ordine reservatis.

537. - Quaeritur 1°. *An ad lucrandum jubilaum debeant omnia opera perfici in una hebdomada?* — Ad respondendum, refert hic prius adnotare verba solita aponi in huiusmodi indultis, quae sunt: *Qui processioni interfuerint, vel ecclesias designatas visitaverint, et feria quarta, sexta ac sabbato alterius ex duabus hebdomadis jejunaverint, pariterque sua peccata confessi, et ss. communione refecti fuerint, eleemosynamque tribuerint, etc.* — Hoc posito.

Negative respondent ad quaesitum Palaus², Bonacina^{a)}; item Praepositus et Naldus, apud Renzi³; ac Rodriguez^{b)}, Sà^{b)}, Diana^{b)}, Lohner^{b)}, apud Croix^{b)}. Et Dicastillus^{b)} et Graffius^{b)}; et consen-

tit Laymann^{c)}, si adsit causa. — Ratio, quia, cum dicatur in indulto opera implenda esse in altera ex duabus hebdomadis, non est cur impletio restringi debeat ad unam hebdomadam.

Secunda vero sententia, cui adhaereo, affirmat. Et hanc tenent Sanchez^{d)}, Lugo⁴ (qui contrariam falsam vocat), Sporer⁵, Viva⁶ cum Ugolino, Reginaldo^{e)} et Fausto; Holzmann⁷ cum Henriquez, Gobat^{f)} et aliis passim (ut asserit); Renzi⁸ cum Nuñez^{g)} et Sanctarello. Ratio: tum quia haec est praxis communis fidelium, ut fatetur etiam Laymann^{h)}; tum quia id patet ex verbis relatis indulti, ubi non dicitur utriusque hebdomadae, sed *alterius ex duabus*: quod importat opera implenda esse vel in prima vel in secunda hebdomada.

Et idem sentio dicendum de confessione et communione, cum Lugoⁱ⁾, Holzmann^{j)}, Renzi et aliis mox supra citatis, contra Palaum et alios auctores primae sententiae, qui dicunt quod is qui in prima hebdomada absolvisset opera praescripta, posset tamen in secunda absolvi

Omnia opera in una hebdomada perfici debent.

Item verius, confessio et communio.

¹ Biblioth., v. *Approbatio*, art. 2, n. 21 et 22. — ² Tr. 24, punct. 12, § 3, n. 19. — *Praepos.*, qu. 14, dub. 10, n. 87. *Nald.*, Sum., v. *Indulgentia*, n. 14. — ³ Cap. 2, sect. 5, qu. 1. — ⁴ Disp. 27, n. 105. — ⁵ Suppl. sacram., cap. 3, n. 173. ⁶ De Jubil., qu. 8, art. 2, n. 3. — *Ugolin.*, de Offic. et Potest.

episc., cap. 41, § 4, n. 3. — *Barthol.*, a S. Fausto, de sacris Indulg. et Jubil., lib. 4, de Jubil. extraord., qu. 64. — ⁷ De Sacram. Poenit., n. 659. *Henriq.*, lib. 7, cap. 11, n. 2. — ⁸ Cap. 2, sect. 5, qu. 1. — *Sanctarel.*, de Jubil., cap. 7, dub. 1. — *Renzi*, loc. cit. — *Palaus*, tr. 24, punct. 12, § 3, n. 6.

537. - ^{a)} De Bonacina vide notam g ad n. 535. — Palaus pariter, etsi negativam hanc sententiam ut veriore tenet, addit tamen de contraria, cui S. Alphonsus adhaeret: « Ut securior consulenda » est.

^{b)} Auctores isti, praeter Dianam, non citantur a Croix pro hac sententia n. 1450; Diana vero, quem Croix allegat num. 1409, quamvis non satis diligenter, probabilem hanc sententiam existimat, *part. 3, tr. 4, resol. 153; et part. 5, tr. 12, resol. 24*.

^{c)} Laymann, *cap. 8, n. 10*, probabilem existimat, « *praesertim* ex rationabili aut necessaria causa ».

^{d)} Sanchez (quem sane Bonacina etiam hic citat quasi ex parte hanc sententiam teneat), ita scribit, *Decal., lib. 4, cap. 54, n. 28*: « Cum lucrantibus priori hebdomada concedat jubilaeus communionem impleri vel illa hebdomada vel quacumque die sequentis, totum id spatium duplicis illius hebdomadae erit ipsi terminus obtinendi jubilaei ».

^{e)} Reginaldus, quamvis hic citetur a Viva, haec tamen non habet, nisi forte *lib. 7, n. 173*, ubi asserit eum qui remittit confessionem et

communionem ad dominicam sequentem, lucrari indulgentiam, « si cetera omnia per bullam requisita impleverit ».

^{f)} Gobat, *Quinar., tr. 3, cap. 28, n. 212*, ita tenet de jejuniis.

^{g)} Nuñez, *in Suppl., qu. 27, art. 3, dub. 5, i. f.*, id innuere videtur, dum scribit optimum esse consilium, « quando signantur duae hebdomadae ad lucrandas indulgentias jubilaei, in utraque facere diligentias, quia possibile est quod non adimpleatur proportio in prima hebdomada et adimpleatur in secunda; et sic in prima hebdomada tantum obtinet homo partem indulgentiae, in secunda vero integram; praeterquam quod potest contingere quod homo non sit in gratia in prima hebdomada, et sit in secunda ».

^{h)} Vel rectius: « Ita in praxi observandum », habet Laymann, *loc. cit.*

ⁱ⁾ Lugo, *disp. 27, n. 105*, de communione loquitur.

^{j)} Holzmann, *loc. cit.*, ut rectius habet S. Alphonsus infra, concedit communionem et confessionem « peragi posse uno vel altero die ante jubilaum ». Quin etiam addit con-

a reservatis. Sed opposita apparet verior ex verbis illis quae adduntur in indulto: *pariterque peccata sua confessi, etc.*; ergo, sicut jejunia debent impleri in una hebdomada, ita pariter confessio et communio. — Nec valet dicere cum Palao quod illud *pariter* respicit obligationem operum, non temporis; nam revera particula *pariter* importat annexionem operum, non solum quoad substantiam, sed etiam quoad circumstantiam temporis.

Probabilissime autem dicunt Lugo¹, Bonacina² et Holzmann³, quod si quis impleverit alia opera in prima hebdomada, bene poterit ex consuetudine communi perficere *communione* dominica immediate sequenti. Et idem de *confessione* probabiliter dicunt Diana⁴, et Lugo⁵ cum Soto, Navarro, Sà, Henriquez, Reginaldo et aliis communiter: qui dicunt hoc olim declaratum etiam fuisse a Gregorio XIII. Ex quo sequitur (ut bene notat Holzmann), dominicam mediam esse communem, et pertinere ad utramque hebdomadam.

Quaeritur 2°. *An per confessionem invalidam in jubileo absolvantur censurae reservatae et auferatur reservatio peccatorum?*

Si confessio fuerit *culpabiliter nulla* (quidquid dicant Cajetanus, Henriquez, etc., apud Croix⁶), omnino negandum cum

Lugo⁷ et Viva⁸ (qui merito id negat, contra Lugo, etiamsi quis in illa confessione habuerit animum postea valide confitendi). — Ratio est: tum quia nulli sua fraus patrocinar debet; tum quia facultates conceduntur in confessione, ut per illam fideles jubilaum lucrentur. Unde, qui sacrilege confitetur, cum revera nolit per talem confessionem jubilaum lucrari, non potest facultatibus gaudere. — Et de hoc hodie non videtur amplius dubitandum, post declarationem nostri Pontificis Benedicti XIV, ut supra notavimus n. 536, ad 13.

Si autem confessio fuerit *nulla defectu doloris*, et *bona fide* fuit facta, idem sentiunt Bonacina^{k)} cum Rodriguez^{k)}; et Croix⁹ cum Tamburinio^{l)}, Reginaldo, Aversa, etc. Ratio: tum quia facultates in jubileo non conceduntur absolute, sed pro veris poenitentibus: qui autem invalide confitetur non est vere poenitens. Tum quia facultas absolutionis concessa est sub conditione lucrandi jubilaum: quod utique acquiri nequit deficiente confessione valida. — Alii vero censent per hujusmodi confessionem inculpabiliter nullam tolli reservationem. Ita Lugo¹⁰, Viva¹¹ cum Coninck, Henriquez et Comitolo; item Dicastillus et Gobat, apud Croix¹² (qui^{m)} id probabile putat). Ratio, quia, ut

Neque, juxta alios, inculpabiliter nulla.

Juxta alios, tollit reservationem.

Probabilissime communio potest perfici dominica media.

Item probabiliter confessio.

Confessio culpabiliter nulla non tollit reservationem.

Palao, tr. 24, punct. 12, § 3, n. 20, i. f. — ¹ Disp. 27, n. 107, v. *Adverto*. — ² Disp. 6, qu. 1, punct. 5, n. 34. — ³ De Sacr. Poenit., n. 659. — ⁴ Part. 1, tr. 15, resol. 28. — ⁵ Loc. cit., n. 107. — *Sotus*, in 4, dist. 21, qu. 2, art. 3, concl. 1, v. *Quin vero addiderim*. *Navar.*, de Jubil., notab. 19, n. 19, v. *Praesupposito item*. — *Sà*, v. *Indulgentia*, n. 13. *Henriq.*, lib. 7, cap. 10, n. 8. *Regin.*, lib. 7, n. 173. *Holam.*, de Sacr. Poenit., n. 659. *Cajetan.*, Sum., v. *Causa reservati*, i. f. *Henriq.*, lib. 7, cap. 11, n. 4; et lib. 6,

cap. 16, n. 5. ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1449. — ⁷ Disp. 20, n. 109. — ⁸ De Jubil., qu. 11, art. ult., n. 2. *Lugo*, loc. cit., n. 113. — ⁹ Loc. cit., n. 1449. — *Regin.*, lib. 8, n. 63. *Aversa*, qu. 17, sect. 8, v. *At vero*. — ¹⁰ Disp. 20, n. 110 et seqq. — ¹¹ De Jubil., qu. 11, art. ult., n. 3. *Coninck*, disp. 8, dub. 12, n. 91. *Henriq.*, lib. 6, cap. 16, n. 5. *Comitol.*, Resp. mor., lib. 1, qu. 30, num. 2. — *Dicast.*, disp. 11, dub. 10, n. 175. *Gobat*, Quinar., tr. 3, cap. 34, n. 265. ¹² Lib. 6, part. 2, n. 1449.

fessionem (et communionem) peragi posse vel potius perfici, et absolutionem dari post tempus jubilaei.

^{k)} Bonacina, de *Poenit.*, qu. 7, punct. 5, § 5, n. 9, non loquitur de bona fide, sed distinguit peccata reservata a censuris reservatis; et primo quidem quoad peccata, negat tolli reservationem per confessionem invalidam « defectu doloris vel integritatis »; quoad censuras autem, ait reservationem sublatam videri ei qui invalide confessus est, « sed nihilominus intentionem habebat iterum valide confitendi ad obtinendum jubilaum ». — Rodriguez autem, quamvis citetur a Bonacina pro sententia quae exposita est, non tamen videtur satis sibi consentire; nam in *Quaest. re-*

gular., tom. 1, qu. 21, art. 7, loquens de confessione culpabiliter invalida sive ob defectum doloris, sive ob defectum integritatis, tenet eandem sententiam ac Bonacina; dum contra ait *Sum.*, part. 1, cap. 183, n. 14, etsi probabile ait esse quod tollatur reservatio peccati habentis annexam censuram, contrarium tamen putat securius, ideoque peccatum illud reservatum manere.

^{l)} Tamburinius a Croix citatur ut asserit S. Alphonsus; sed revera, lib. 5, tr. de *Casib. reserv.*, cap. 9, § 5, n. 4, loquitur de eo qui invalide confessus est, non quia « dolose » peccatum tacuit, sed « ob alia capita, ob defectum v. g. doloris seu propositi ».

^{m)} Croix, loc. cit., n. 1475, id probabile

dicunt communiter (loquendo vero extra tempus jubilai) ipse Bonacina¹, Palaus²; et Salmant.³ cum Suarez, Cajetano, Lugo⁴), Coninck, Dicastillo et aliis passim, peccata reservantur ut in confessione deferantur habenti jurisdictionem in illa, sive ordinario sive delegato, utque ipse iudicet imponendo poenitentiam et absolutionem ferendo: quod jam fit in casu nostro; unde, ad hoc ut confessarius possit reservationem auferre, sufficit ut poenitens habeat verum animum lucrandi jubilaium.

Prima
sententia
S. Doctori
probabili-
or.

Sed, his non obstantibus, probabilior mihi videtur prima sententia. Quia, cum Pontifex concedat facultatem absolvendi a reservatis, ut fideles jubilaium lucrentur; non praesumitur illam concedere pro iis qui nequeunt cum illa confessione jubilaium lucrari. — Idque videtur confirmari ex verbis Benedicti XIV in dicta const. *Inter praeteritos*, ubi dicit facultates veluti praeparationes ad consecutionem jubilai; ergo non praesumitur velle ut facultatibus fruatur ille cui facultates non sunt praeparatio ad jubilaium lucrandum.

Quaeritur 3°. *An peccet graviter qui, postquam est absolutus a reservatis, non implet postea opera injuncta?*

Prima sententia affirmat; quam tenet Viva⁴ cum Suarez, Vasquez⁵) et Filliuc-

cio⁶). Et hanc sententiam dicit Benedictus XIV⁷) fultam esse subsistenti ratione; quia in materia gravi ille contraveniret intentioni Pontificis, qui facultates concessit tamquam medium ad jubilaium lucrandum. — Sed negant communius Sanchez⁵ cum Henriquez; Palaus⁶, Bonacina⁷, Lugo⁸, Sporer⁹); et Salmant.⁹ cum Naldo⁵), Diana, Portello, etc. Ratio, quia hujusmodi obligatio non inspicitur imposita neque ex natura jubilai neque ex Pontificis aut confessarii praecepto; et in dubio de praecepto nemo ad illud tenetur.

Omittere
alia opera
post absolu-
tionem a re-
servatis, ju-
cta alios,
lethale.

Communi-
us nega-
tur.

Communiter autem dicunt Navarrus, Vasquez, Laymann, Henriquez, etc., apud Croix¹⁰ (contra Ugolinum), talem poenitentem qui negligit opera complere, minime reincidere in reservationem vel censuras. Hocque definitum est ab eodem Benedicto XIV⁹).

Nec re-
ciditur in
censuras
aut reserva-
tionem.

Quaeritur 4°. *An, qui confessus est tempore jubilai, et oblitus fuerit confiteri peccata reservata, aut cum causa illa omiserit, possit deinde a quocumque confessario ab eis absolvi?*

Oblitus aut
cum causa
omittens re-
servata in
jubilaio:

Omnes affirmant, si tempore jubilai confessarius habuerit expressam intentionem absolvendi etiam a reservatis.

Potest po-
stea a quo-
libet confes-
sario absol-
vi.

Si vero hanc non habuerit, negant Bonacina¹¹ cum Vasquez¹²); et Silvester, Rosella ac Sayrus, apud Sanchez¹², cum Sà¹³)

¹ De Poenit., qu. 7, punct. 5, § 5, n. 9. — ² Tr. 23, punct. 15, § 6, n. 2. — ³ Tr. 6, cap. 13, num. 41. — ⁴ *Suar.*, disp. 31, sect. 4, n. 9. — ⁵ *Cajetan.*, Sum., v. *Casus reservati*, i. f. — *Coninck*, disp. 8, dub. 12, n. 91 et 92. — *Dicast.*, disp. 11, dub. 8, n. 124. — ⁶ De Jubil., qu. 11, art. 5, n. 2. — *Suar.*, loc. cit., n. 5. — ⁷ Decal., lib. 4, cap. 54, n. 54. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 16, n. 6, i. f. — ⁸ Tr. 24, punct. 12, § 3, n. 13. — ⁹ De Poenit., qu. 7, punct. 5, § 5, num. 18. — ¹⁰ Disp. 20, n. 100. — ¹¹ Tr. 6, cap. 13, n. 57. — *Diana*, part. 3, tr. 4,

resol. 145, v. f. — *Portel.* Dub. regul., v. *Indulgentia*, Addit., num. 20. — *Navar.*, Consil., lib. 5, de poenit. et remiss., consil. 19. — *Vasq.*, qu. 91, art. 3, dub. 6, n. 6. — *Laym.*, lib. 5, tr. 7, cap. 8, n. 9. — *Henriq.*, loc. cit.; et lib. 7, cap. 11, n. 4. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 1448. — *Ugol.*, de Censur., tab. 1, cap. 10, § 4, n. 4, i. f. — ¹³ De Poenit., qu. 7, punct. 5, § 5, num. 3. — *Silvest.*, v. *Confessio I*, num. 7. — *Rosella*, v. *Confessio II*, n. 9. — *Sayr.*, de Censur., lib. 7, cap. 14, n. 9, v. *Primo*. — ¹⁴ De Matr., lib. 8, disp. 15, n. 17.

videtur existimare, eo quod contrarium probabilius tantum dicit.

ⁿ) Lugo male hic a Dicastillo (ex quo Salmant. citationem sumpserunt) allegatur; hanc enim rationem disp. 20, n. 106, non habet.

^o) Vasquez utique hic a Viva citatur, itemque a Bossio, sect. 1, cas. 33; sed quaesitum istud omnino praetermittit loc. cit., id est de Poenit., qu. 91, art. 3, dub. 6, n. 7.

^p) Filliuccius, tr. 7, cap. 10, n. 309, hunc ait esse peccatum; et rationes quas adducit videntur inducere mortale peccatum.

^q) Loquens in const. Inter praeteritos, § 86, de absolutione a censuris vel dispensationibus aut commutationibus.

^r) Sporer, *Suppl. sacram.*, cap. 3, n. 215,

videtur utique hanc sententiam tenere, cui principalem locum tribuit, licet expresse eam non amplectatur.

^s) Naldus, Sum., v. *Indulgentia*, num. 4, hoc non habet, quidquid asserat Diana, a quo Salmant. suam allegationem mutuati sunt.

^t) Vasquez male citatur a Bonacina, et ipse tenet sententiam quae probabilior S. Alphonso videtur; nam, qu. 91, art. 3, dub. 5, n. 39, dicit eo casu peccata oblita remanere non reservata, si absolvendi facultas facta sit confessori favore poenitentis: quod utique in jubilaio locum habet.

^u) Sà, v. *Indulgentia*, n. 14 (edit. genuin.); Henriquez, lib. 7, cap. 11, num. 4, cum ipso S. Alphonso affirmant tolli reservationem, et

et Henriquez ^{u)}, Palaus ^{u)}. — Sed probabilius affirmant Busenbaum (ut supra, n. 535, ad 3.), Sanchez ¹, Suarez ²; et Viva ³ cum Reginaldo, Navarro ^{v)}, Gabriele ^{v)} et Diana; Croix ⁴ cum Aversa, Pellizzario, Dicastillo, etc. Ratio: tum quia poenitens vi jubilaii jus acquisivit ad favorem Pontificis, ut ex eo tempore a quolibet confessario possit absolvi; tum quia primus confessarius praesumitur per suam absolutionem velle conferre suo poenitenti omne beneficium quod potest: unde, sicut indirecte absolvuntur peccata illa oblita, ita indirecte tollitur reservatio.

Omnes autem conveniunt quod si quis coepit confessionem intra jubilaum, possit deinde absolvi ab omnibus reservatis. Ita Navarrus ^{x)}; Laymann ^{x)} cum Paludano ^{x)}, Henriquez, Rodriguez, Bonacina ^{x)}; et alii passim. — Et hoc probabiliter extendunt Sanchez ^{y)} et Viva cum Bossio et communi, etiam ad illa reservata quae poenitens committat transacto tempore

jubilaei; quia pro eo perseverat adhuc idem favor facultatum.

An autem *qui confessus fuerit tempore jubilaii, possit postea a quocumque confessario obtinere commutationem votorum?*

Negant Laymann ⁵; et Suarez, Bonacina ac Filliuccius, apud Croix ⁶. Ratio, quia absolutio facta virtute jubilaii non potuit comprehendere vota, quorum commutatio tunc non fuit quaesita. — Sed communius affirmant ⁷ Lessius ⁷, Palaus ⁸, Viva ⁹; Sporer ¹⁰ cum Gobat, Portello et Sanctarello; idemque tenet Sanchez ¹¹, etiamsi poenitens tempore jubilaii memor fuerit sui voti ^{aa)}. Ratio, quia (ut dictum est) poenitens, vi jubilaii lucrati, jus adeptus est ad talem commutationem.

Utraque sententia est probabilis. — Recte autem advertunt Suarez ¹² et Holzmänn ¹³ cum communi quod pro commutatione praefata votorum non requiritur specialis causa; sed sufficit causa illa

Quando vota possint commutari transacto jubilaio.

Communitio in jubilaio non requirit causam.

Item, qui incepit confessionem in jubilaio.

Etsi reservata committat transacto jubilaio.

¹ De Matr., lib. 8, disp. 15, n. 17. — ² Disp. 31, sect. 4, n. 20, v. *Quartum punctum*. — ³ De Jubil., qu. 11, art. 4, n. 2. — *Regin.*, lib. 8, n. 99. — *Diana*, part. 1, tr. 11, resol. 19, v. f. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 1449. — *Aversa*, qu. 17, sect. 8, v. *Communior* et seqq. — *Pelliz.*, tr. 6, cap. 2, n. 71. — *Dicast.*, disp. 11, dub. 10, n. 163. — *Henriq.*, lib. 7, cap. 11, n. 3. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 183, n. 13. — *Viva*, de Jubil., qu. 11, art. ult., num. 3, v. *Ex dictis*. — *Boss.*, de Jubil., sect. 1, cas. 39, n. 5 et 6 (licet pro hoc asserto non citetur a Viva). — ⁵ Lib. 5, tr. 7, cap. 8, num. 9. — *Suar.*, de

Relig., tr. 6, lib. 6, cap. 16, num. 14 et 15. — *Bonac.*, de 2° praec. Decal., qu. 2, punct. 7, § 3, n. 14. — *Fill.*, tr. 8, cap. 10, num. 279. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1473. — ⁷ Lib. 2, cap. 40, n. 109. — ⁸ Tr. 24, punct. 12, § 3, n. 9. — ⁹ De Jubil., qu. 12, art. ult., n. 3. — ¹⁰ Suppl. sacram., cap. 3, n. 237. — *Gobat*, tr. 3, cap. 32, n. 243, v. *Dico 3 et 4*. — *Portel.*, Dub. regul., v. *Indulgentia pro Jubil.*, n. 18. — *Sanctarel.*, de Jubil., cap. 13, dub. 1. — ¹¹ De Matrim., lib. 8, disp. 15, n. 18. — ¹² Loc. cit., cap. 19, n. 10. — ¹³ De Sacr. Poenit., n. 645.

ita a Sanchez citantur; nullam tamen mentionem faciunt de intentione confessarii. — Idemque notandum venit de Palao, *tr. 24, punct. 12, § 3, n. 9*.

^{v)} Navarrus et Gabriel Biel perperam hic citantur a Viva; Navarrus enim, *Man., cap. 26, n. 13*, perspicue innuit primam sententiam dicens: « Qui confitetur habenti auctoritatem absolvendi ab omnibus peccatis et censuris per viam confessionalis, bullae jubilaii vel aliam, prudenter facit curando ut modo supradicto generaliter ab omnibus excommunicationibus et peccatis absolvatur...; quia si postea in mente venerint, satisfaciet confitendo peccata, nulla obtenta absolutione a censuris. — Gabriel Biel eandem priorem sententiam diserte tenet *in 4, dist. 17, qu. 1, art. 3, dub. 2, nota ult.*, v. *Et est hic*, ubi scribit: « Si primus confessor habeat auctoritatem absolvendi ab omni excommunicatione et casibus, et sic intendebat absolvere eum cum confessus fuerat: licet peccatum oblitum tali modo esset casus reservatus aut excommunicatio, poterit nihilominus secun-

das confessor eum absolvere, quia cum jam a primo confessore est absolutus a confessis, et hoc modo ab oblitis, similiter ab excommunicatione etiam in foro poenitentiali Ecclesiae, non mansit excommunicatio nec casus reservatus, sed simplex peccatum solum... Quod bene notandum est, et valet pro illis qui confitentur eis quos eligunt virtute confessionum, quibus conceditur facultas absolvendi ab omnibus censuris et casibus reservatis: *dummodo* tales intendant confitentes absolvere ab omnibus censuris et peccatis confessis et oblitis juxta facultatem sibi concessam ».

^{x)} Omnes in hoc conveniunt, praeter Navarrum, Laymann, Paludanum et Bonacinam, qui hoc praetermittunt.

^{y)} Sanchez, *loc. cit.*, n. 17, dicit posse absolvi a reservatis « usque ad jubilaii tempus » admissis.

^{z)} Si tamen ille omnia opera praescripta ad jubilaii consecutionem praestiterit.

^{aa)} Idemque tenent Lessius, Sporer, Gobat, Portellus, *locis citat.*; et Sanctarellus, *dub. 3*.

communis ob quam Pontifex motus est ad jubilaum indicendum.

Si confessio fit intentione lucrando jubilaum etsi postea non lucrifiat:

Quaeritur 5°. *An, si poenitens tempore jubilaei confessus sit cum intentione illud lucrandi, et postea non lucretur, eo quod non implet opera requisita, an tunc pro oblitis tollatur reservatio?*

Negat Concina¹ cum Vasquez; et probabile putat Suarez². Ratio, quia privilegia conceduntur ad jubilaum lucrandum; et ideo, donec illud non sit obtentum, poenitens non potest illis gaudere. — Sed probabilius affirmant Suarez^{bb)}, Sanchez³ cum Manuele. Ratio, quia tempore jubilaei conceditur facultas absolventi a reservatis omnes qui habent animum illud lucrandi; et patet ex dictis n. 536, ad 27. Unde, cum confessarius absolutionem impertitur, tunc reservatio absolute aufertur, non vero dependenter ab eventu futuro; nam in jubilaeo nihil conceditur sub conditione futuri eventus. Et ideo, cum ablatio reservationis jam sortita fuerit effectum suum, poenitens non reincident in eam, si postea opera non compleat.

Quaeritur 6°. *An possit absolvi a reservatis qui peccatum commisit spe obtinendi absolutionem vi jubilaei?*

Reservatum commissum spe absolutionis valde probabiliter nequit absolvi in jubilaeo.

Prima sententia valde probabilis negat; et hanc tenent Covarruvias, Lopez et Menochius, apud Palaum⁴: quia non praesumitur Pontifex velle fovere iniquitatem. — Idque confirmatur ex illo Tridentini⁵, ubi statuitur quod habens copulam cum consanguinea spe obtinendi dispensationem, difficilius ei concedetur; et ipse debet Pontifici exprimere crimen patrasse cum hac confidentia.

Secunda vero sententia, communior et satis probabilis, affirmat; eamque tenent Sanchez⁶; et Palaus⁷ cum Henriquez, Grafio, Beja, Rodriguez, etc. Ratio, quia facultas generaliter concessa non est limitanda. — Nec obstat dicere quod Pontifex sic foveret iniquitatem. Nam si hoc esset, Christus, sacramentum Poenitentiae instituens, adhuc diceretur iniquitatem fovisse: non autem dici debent fovere iniquitatem remedia quae a superioribus peccantibus praeparantur.

Satis probabiliter potest absolvi.

Quaeritur 7°. *An, vi facultatis concessae in jubilaeo absolvendi a censuris occultis propter damnum alicui datum incursis, sub conditione ne poenitentes absolvantur, nisi satisfacta parte, vel saltem praestito juramento satisfaciendi, possit dari absolutio ante satisfactionem vel juramentum?*

In absolutione a censuris propter damnum tertio datum:

Si poenitens possit, statim satisfacere debet; alias illicite et invalide absolvetur. Ita Suarez⁸, Sporer⁹; et Viva¹⁰ cum Vasquez, Gobat, Coninck et Filliuccio: contra Avila, Bonacina, Bardi, Diana, etc.¹¹, qui negant id fieri invalide; cum illa sit potius monitio quam conditio. Sed verior mihi videtur sententia Suarii et aliorum (ut supra); quia illa est vera conditio, qua non impleta, facultas non conceditur.

Si poenitens potest satisfacere, ante satisfactionem, absolutio nulla.

Dicit autem Frater Theodorus a Spiritu Sancto^{cc)} sufficere ad absolvendum satisfactionem fidejussoriam aut juratoriam, semper ac confessarius iudicet quod absolutio proderit poenitenti, nec eum retardabit a satisfaciendo. — Verum haec opinio magis speculative quam practice est probabilis. Hinc verius dicendum cum

¹ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, num. 17. - Vasq., qu. 91, art. 3, dub. 5, num. 40. — ² De Poenit., disp. 31, sect. 4, n. 23. — ³ Decal., lib. 4, cap. 54, n. 45; de Matr., lib. 8, disp. 15, n. 21. - Emman. Rodrig., Sum., part. 1, cap. 183, n. 16 (al. n. 15). — Covar., Variar. resolut. lib. 2, cap. 20, n. 15, v. Vigesimo sexto. - Ludov. Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 27, v. Sed addit. - Menoch., lib. 5, Praesumpt. 10, n. 6. — ⁴ Tr. 24, punct. 12, § 3, n. 15. — ⁵ Sess. 24, de reform. Matr., cap. 5. — ⁶ Decal., lib. 4, de Voto, cap. 54, n. 18. — ⁷ Loc. cit., n. 16. - Henricq., lib. 7, cap. 9, n. 4. — ⁸ Graff., Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 13, n. 59. — Beja,

Resp. cas., part. 2, cas. 2 (al. cas. 28.). - Rodrig., in bull. Cruciat., § 9, num. 97. — ⁹ De Censur., disp. 7, sect. 5, n. 42, v. Sed quid. — ¹⁰ Suppl. sacram., cap. 3, n. 214. — ¹¹ De Jubil., qu. 10, art. 2, n. 9. Vasq., de Excom., dub. 20. Gobat, tract. 3, cap. 35, num. 271. Coninck, disp. 14, dub. 16, n. 211. Fill., tr. 11, cap. 9, num. 295. — Avila, de Censur., part. 2, cap. 7, disp. 3, dub. 9, concl. 2. — Bonac., de Censur., disp. 1, qu. 3, punct. 9, n. 3. — Bardi, in bull. Cruciat., part. 2, tr. 6, cap. 2, sect. 7, n. 62 et seqq. — Diana, part. 1, tract. 11, resol. 22. — ¹¹ Ap. Viva, loc. cit.

^{bb)} Suarez, loc. cit., n. 24, de ista affirmativa sententia dicit: « Nihilominus non videtur... ita improbabilis, quin possit quis probabiliter ei adhaerere ». Et profecto ipse

videtur eam amplecti, « si oblitio fuit inculpabilis et absolutio valida ». Quod ultimum requirit etiam Sanchez.

^{cc)} Theodorus a Spiritu Sancto, de Jubil.,

Croix¹ et Viva², non posse eo casu absolutionem a censuris impertiri, nisi realiter praemittatur satisfactio. Idque expressum est a Benedicto XIV in constit. *Convocatis*, ubi dicitur: *Ab occultis censuris ob partem laesam incursis* (confessarii) *non prius absolvant quam parti laesae poenitens satisfecerit; vel, si prius poenitens nequeat, non eum absolvant nisi juret se satisfacturum cum primum poterit.*

Recte tamen dicunt Croix³; et Viva⁴ cum Sanchez, Henriquez, Bossio et aliis, bene censi satisfactum parti, si absolvendus ita rem disponat, ut satisfactio sit certo moraliter implenda: prout si poenitens det confessario, aut deponat apud alium quod restituere debet. — Et idem ait Viva si poenitens ex consensu partis obtineat dilationem. — Antequam autem satisfiat fisco vel judici, bene potest impertiri absolutio; ut dicit Tamburinius, Suarez, apud Croix⁵.

Si vero poenitens sit *impotens ad satisfaciendum*, tunc valide et licite absolvi potest: cum veriori et communiori sententia, quam tenent Sporer⁶, Fr. Theodorus⁷; Renzi⁸ cum Filliuccio; et Viva⁹ cum Suarez, Laymann, Bonacina et aliis (contra Sotum, Navarrum et Corduba, qui dicebant non esse absolvendum qui satisfacere non potest; cum satisfactio sit conditio sine qua non). — Ratio nostrae sententiae est, quia non praesu-

mitur Pontifex impossibilem conditionem postulare.

Nec tunc requiri fidejussionem vel pignorationem aut juramentum dicunt Sporer¹⁰ et Viva¹¹, eo quod (ut ajunt Suarez^{ad)} et Navarrus, Laymann, Henriquez, Bossius, etc., apud Viva) istae cautiones solum exiguntur pro foro externo. — Sed juxta verba Pontificis supra relata, tunc omnino saltem exigendum est juramentum de satisfactione implenda; cum praecipitur confessariis: *Non eum absolvant nisi juret se satisfacturum.* — Recte vero dicunt Tamburinius et Bellegambe, apud Croix¹², non esse opus tali juramento, si poenitens revera esset perpetuo impotens ad satisfaciendum.

Praefatus autem Fr. Theodorus¹³ subdit damnificantem absolvi posse:

1°. Si pars laesa acceptet satisfactionem vel eam remittat, licet adfuerit damnum publicum; ut dicit Glossa¹⁴. Hinc si quis percusserit clericum, sufficit ei se submittere, vel quod offensus injuriam remittat, aut ita se gerat ut prudenter praesumatur omnem offensam remisisse. — Recte vero advertit Croix¹⁵ cum Bonacina et Filliuccio, contra Viva^{ee)}, Tamburinium, Diana^{ee)}, etc., non sufficere remissionem monachi offensi, si injuria in totam redundaverit communitatem: et hanc testatur Filliuccius esse praxim S. Poenitentiariae.

2°. Si pars renuat justam satisfactionem oblatam; quia tunc per ipsum non

Exigendum juramentum, nisi impotentia sit perpetua.

Alii casus in quibus damnificans absolvi potest.

In impotentia satisfaciendi, valida et licita absolutio.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1453. — ² De Jubil., qu. 10, art. 2, n. 9. — *Bened. XIV*, constit. *Convocatis*, § 27, de die 7 kal. decembr. 1749. — ³ Loc. cit., n. 1453. — ⁴ Loc. cit., n. 3. *Sanchez*, Decal., lib. 2, cap. 20, n. 18. *Henriq.*, lib. 13, cap. 28, n. 4. *Boss.*, de Jubil., sect. 1, cas. 21, § 8. — *Viva*, loc. cit., n. 3. — *Tambur.*, de Sacram., lib. 5, tr. de Casib. reserv., cap. 12, § 4, n. 13. — *Suar.*, de Censur., disp. 7, sect. 5, n. 47. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1453. — ⁶ Suppl. sacr., cap. 3, n. 214. — ⁷ De Jubil., cap. 9, § 4, n. 3. — ⁸ Cap. 2, sect. 5, qu. 24. *Fill.*, tr. 11, cap. 9, n. 295. — ⁹ De Jubil., qu. 10, art. 2, n. 4. — *Suar.*, loc. cit., n. 41. — *Laym.*, lib. 1, tr. 5, part. 2, cap. 6, n. 8, v. *Dico 4.* *Bonac.*, de Censur., disp. 1, qu. 3, punct. 9, num. 4. — *Sotus*, in 4, dist. 22, qu. 2, art. 3, concl. 2. *Navar.*, Consil., lib. 3, de statu

monachor., consil. 3, dub. 11, n. 36. Cfr. tamen Man., cap. 27, n. 48, i. f. *Cordub.*, Quaestionar., lib. 5, qu. 43, dub. 3. v. *Nota etiam.* — ¹⁰ Suppl. sacram., cap. 3, n. 214. — ¹¹ De Jubil., qu. 10, art. 2, n. 6. *Navar.*, Man., cap. 27, n. 278, v. *Sexto.* *Laym.*, loc. cit., v. *Dico 4.* *Henriq.*, lib. 7, cap. 13, n. 2, lit. *i*, in comm.; et cap. 28, n. 3, lit. *a*, in comm. — *Boss.*, de Jubil., sect. 1, cas. 21, § 5, n. 59. — *Viva*, de Jubil., qu. 10, art. 2, n. 6. — *Tambur.*, de Sacram., lib. 5, tr. de Casib. reserv., cap. 12, § 4, num. 16. *Belleg.*, de Jubil., part. 3, sect. 11, qu. 5. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 1454. — ¹³ De Jubil., cap. 9, § 4, n. 4, ad 1. — ¹⁴ Glossa in cap. *Quamvis*, de pact. in 6°. — ¹⁵ Loc. cit., num. 1456. — *Bonac.*, de Censur., disp. 2, qu. 4, punct. 5, n. 24. *Fill.*, tr. 15, cap. 1, qu. 10. — *Tambur.*, loc. cit., § 4, n. 14. — *Fill.*, loc. cit.

cap. 9, § 4, n. 3, haec sane docet, sed « ubi... hanc [realem satisfactionem] implere poenitens non possit, juxta conditionem personae aliasque circumstantias ».

^{ad)} Suarez contra, de Censur., disp. 7, sect. 10, n. 3, cautiones istas etiam in foro interno quandoque requirit.

^{ee)} Viva non videtur a Croix discrepare;

nam, loc. cit., n. 2, negat ut probabilius satisfaciendum esse abbati vel monasterio, « nisi forte aliquando, v. g. ex percussione monachi damnum aliquod secutum sit monasterio in expensis faciendis ». — Diana vero, part. 1, tr. 11, resol. 23, probabilem existimat et opinionem quae negat, et eam quae asserit satis esse condonationem monachi.

stat. — Ita praefatus auctor ¹ cum Candido.

3°. Si poenitens praestet partem quam potest, et pignus aut iuramentum de reliquo.

4°. Si debitor non possit tunc satisfacere nisi cum magno damno aut incommodo: nisi pars laesa idem damnum ex dilatione subiret. — Ita idem auctor cum Navarro et Avila: qui addit quod, cum creditor sit distans, potest absolvi debitor si deponat pecuniam in loco tuto.

Utrum autem *absolutus a censuris sub promissione satisfaciendi, reincidat in eas si postea non satisfaciatur?*

Non implens satisfactionem promissam, probabilius non recidit.

Affirmant Navarrus, Rodriguez et Vega, apud Viva ². — Sed probabilius negant Sporer ³; et Viva ⁴ cum Sà, Gobat, Bossio et Pasqualigo; quia ex cap. *Ad reprimentdam, de off. judic. ordin.*, reincidentia non incurritur nisi in jure exprimatur.

Quaeritur. 8°. *A quibus casibus et censuris possint confessarii absolvere tempore jubilaei?*

Communitur dicunt Suarez ⁵, Holz-

mann ⁶, Sporer ⁷, Viva ⁸; item Vasquez ^{ff}), Laymann, Henriquez ^{gg}), Reginaldus, Diana et alii, apud Croix ⁹, in jubilaeco, quando conceditur facultas absolvendi a reservatis Pontifici, dari etiam facultatem absolvendi a reservatis episcopo, quamvis id non exprimatur. — Item, licet nequeant absolvi haeretici, absolvi tamen possunt proferentes blasphemiam haereticalem ^{hh}) et fautores aut receptatores haeticorum: necnon legentes, retinentes vel imprimentes libros haeticos. Ita Croix ¹⁰ cum Lugo, Gobat, Diana et Bellegambe; ac Viva ¹¹ cum Suarez, Sanchez, Henriquez et Bossio (contra Azor, Rodriguez et alios). — Ratio, quia hujusmodi crimina, esto concernant, non tamen sunt proprie haeresis formalis.

Sed hic dubitatur 1°. *An possint absolvi publici percussores clericorum, et alii nominatim excommunicati vel suspensi?*

Affirmant communius Sporer ¹², Holzmann ¹³, Viva ¹⁴; et Croix ¹⁵ cum Sanchez, Henriquez ⁱⁱ), Sà ^{jj}), Sayro, Lezana, Diana, Gobat, etc., contra Vasquez ^{kk}), Coninck et Avila ^{ll}). Ratio, quia, cum indultum non

A quibus censuris absolvatur in jubilaeco.

Nominatim excommunicati aut suspensi.

¹ De Jubil., cap. 9, § 4, n. 4, ad 2. - *Candid.*, disquis. 22, art. 53, dub. 3, dico 8. - *Theod. a Spir.* S., loc. cit., ad 4. - *Navar.*, Man., cap. 27, n. 48. - *Avila*, part. 2, cap. 7, disp. 3, dub. 5. - *Navar.*, consil. 3, de statu monach., dub. 12, num. 39. *Rodrig.*, in bull. Cruciat., § 9, n. 58. *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 7, cas. 5. ² De Jubil., qu. 10, art. 2, n. 7. - ³ Suppl. sacr., cap. 3, n. 214. - ⁴ Loc. cit. - *Sà*, v. *Absolutio*, n. 18 (al. n. 17). - *Gobat*, tr. 3, cap. 35, n. 270. - *Boss.*, de Jubil., sect. 1, cas. 21, § 7, n. 85. - *Pasqual.*, Prax. jubil., qu. 257, num. 4. - ⁵ De Censur., disp. 7, sect. 5, n. 14. - ⁶ De Sacr. Poenit., num. 638. - ⁷ Loc. cit., cap. 3, n. 208 et 212. - ⁸ De Jubil., qu. 11, art. 2, n. 1. - *Laym.*, lib. 1, tr. 5, part. 1, cap. 7, n. 5. *Regin.*, lib. 8, n. 57. *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 149. - ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1451. —

¹⁰ Loc. cit. *Lugo*, de Fide, disp. 23, num. 105. *Gobat*, tr. 3, cap. 33, n. 250. *Diana*, part. 1, tr. 5, resol. 7; et tr. 11, resol. 29. *Belleg.*, part. 3, sect. 10, qu. 1. — ¹¹ De Jubil., qu. 11, art. 1, num. 6. *Suar.*, de Fide, disp. 24, sect. 1, n. 11. *Sanch.*, Decal., lib. 2, cap. 12, num. 12. *Henriq.*, lib. 6, cap. 16, n. 2, lit. l. - *Boss.*, sect. 1, cas. 8, n. 4. - *Azor*, part. 1, lib. 8, cap. 19, qu. 2. - *Rodrig.*, in bull. Cruciat., § 9, n. 66. — ¹² Suppl. sacram., cap. 3, n. 213. — ¹³ De Sacr. Poenit., n. 640. — ¹⁴ De Jubil., qu. 11, art. 1, n. 5. — ¹⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1457. *Sanch.*, Decal., lib. 6, cap. 17, n. 43. - *Sayr.*, de Censur., lib. 2, cap. 20, n. 29. *Lezana*, Sum., v. *Bulla Cruciatæ*, n. 25. *Diana*, part. 1, tr. 11, resol. 26. *Gobat*, tr. 3, cap. 33, n. 252. — *Coninck*, disp. 14, dub. 16, num. 207.

ff) Vasquez, qu. 91, art. 3, dub. 10, v. f., haec tenet loquens non quidem de jubilaeco, sed de privilegio Mendicantibus et aliis quibusdam societatibus concessio, absolvendi a casibus Papae reservatis.

gg) Henriquez a Croix utique sed ex Diana citatur; at lib. 6, cap. 14, n. 9, loquitur dumtaxat de casibus qui Papae simul et episcopo reservantur.

hh) De blasphemia haereticali non loquuntur, saltem expresse, Lugo, Gobat, Sanchez, Henriquez, Bossius, Azor, Rodriguez. — Praeterea Diana hic disputat de privilegio bullae Cruciatæ. — Denique Suarez loquitur tantum de haeticorum fautore, quem dicit posse absolvi per concessionem generalem absolvendi a casibus bullae Coenae.

ii) Henriquez, lib. 8, cap. 60, n. 4, ita

sane docet; sed lib. 13, cap. 28, n. 2, negat notorium clerici percussorem, licet impotentem, in jubilaeco absolvi posse cum sola cautione juris, nisi judex aut pars longe absint et adsit causa absolvendi.

jj) Sà, v. *Absolutio*, n. 17 (al. n. 18), haec dumtaxat scribit: « Absolutus per bullam, ut fit, ab excommunicatione ad aliquem effectum cum reincidentia, non reincidit nisi in foro externo, si res est manifesta; alioquin in omnibus potest se gerere ut absolutum ».

kk) Vasquez, de *Excom.*, dub. 20, num. 8, (sicut pariter in prima sententia Sanchez, Lezana et Diana) loquitur de bulla *Cruciatæ* et privilegiis religiosorum, et negat his privilegiis dari facultatem absolvendi ab excommunicatione lata nominatim a iudice.

ll) Avila, part. 2, cap. 7, disp. 3, dub. 10,

distinguat inter publicas et occultas censuras, non est restringenda facultas ad solas occultas. — Idque expresse concessit noster Summus Pontifex Benedictus XIV in constitutione *Convocatis*¹ in jubileo anni sancti, dicens absolvi posse poenitentes *a... censuris in jure latis, etiam Sedi Apostolicae reservatis; quamvis publicae in partibus sint, quamvis deductae aut nominatim declaratae ac denunciatae in iisdem partibus sint per locorum Ordinarios aut alios... judices*. Additur vero ibi²: *A censura ab homine, seu a quocumque iudice de partibus nominatim lata, absolute valeant ad effectum dumtaxat indulgentias praesentis jubilei consequendi, etc.* — Et de hujusmodi censurae absolutione, prohibetur ibidem dari a confessorio ullum testimonium.

Dubitatur 2°. *An in jubileo possit dispensari in irregularitatibus?*

Affirmant^{mm}) Bañez et Salon, apud Viva³; et probabile vocant Henriquez, Salas, Rodriguez, Diana et Bossius. Et consentiunt Soto⁴ cum Medina quoad irregularitates ex delicto; quia tales irregularitates habent rationem censurae. — Sed negant communiusⁿⁿ) Suarez⁵, Molina⁶, Holzmann⁷ cum communi (ut asserit); et Viva⁸ cum Filliuccio, Trullench, Reginaldo et Moya, qui censent nomine censurae non venire irregularitates; sed de hac quaestione fusius agemus infra, in Tract. de Censur., n. 341. — Caeterum, Benedi-

ctus XIV, in dicta constit. *Convocatis*⁹, loquens de irregularitatibus (praescindendo ab hac quaestione), tantum indulget dispensari posse super occulta irregularitate ob violationem censurarum dumtaxat.

538. — Quaeritur 9°. Qui veniant nomine *infirmorum, captivorum* et *itinerantium*, quibus vi jubilei possunt commutari aliqua ex operibus injunctis?

Dicitur: *aliqua*. Quia confessio et communio nunquam commutari possunt, ut communiter dicunt DD. cum Lugo¹⁰: et certum est ex relata constit. *Inter praeteritos*¹¹.

Nomine *infirmorum*, veniunt omnes valetudinarii, qui absque notabili detrimento aut difficultate nequeunt opera illa praestare. Et tales existimantur etiam senes. Ita Holzmann¹² et Viva¹³. — *Captivi* autem dicuntur qui contra propriam voluntatem alicubi detinentur: his conceditur commutatio vel prorogatio operum ad lucrandum jubileum. Holzmann¹⁴ et Viva¹⁵. — Demum *Itinerantibus* prorogantur opera injuncta usque ad reditum; et non tenetur quis suum iter differre (intellige si commode differre nequit). Ita Holzmann¹⁶ cum Gobat^{a)}; et Croix¹⁷, qui recte id extendit etiam ad illum qui prima hebdomada non est jubileum lucratus, et potuit lucrari. Dicit etiam Lugo¹⁸ quod si quis in itinere perveniat ad locum ubi jubileum promulgatur, poterit illic incipere opera et proseguire in itinere.

Quinam
censeantur
infirmi ad
commuta-
tionem.

Quinam
captivi.

Quid de
iter agenti-
bus.

¹ § 5. — ² § 6. — Bañez, qu. 64, art. 8, v. f., in part. 4, concl. 1. — Salon, in 2^a 2^{ae}, qu. 64, art. 8, contr. 4, concl. 1. — ³ De Jubil., qu. 10, art. 1, num. 1. — Henríq., lib. 7, cap. 13, n. 6. — Salas, de Legib., disp. 15, sect. 1, n. 16. — Rodrig., in bull. Cruciat., § 9, num. 63. — Diana, part. 1, tr. 11, resol. 27. — Boss., sect. 1, cas. 11, n. 4. — ⁴ In 4, dist. 22, qu. 3, art. 1, v. *Secundum discrimen*. — Barthol. Medina, in 1^a 2^{ae}, qu. 96, art. 4, v. *Ad 1^{am} arg.*; et Sum., lib. 1, cap. 11, § 9, v. f. — ⁵ De Censur., disp. 1, sect. 3, num. 5 et 6; cfr. disp. 40, sect. 3, num. 3. — ⁶ De

Just. et Jure, tr. 3, disp. 80, num. 6. — De Sacr. Poenit., n. 641. — ⁸ De Jubil., qu. 10, art. 1, n. 2. — Fill., tr. 11, cap. 1, n. 9. — Trull., in bull. Cruciat., lib. 1, § 7, cap. 2, dub. 17, num. 4 et 7. — Reginald., lib. 30, tr. 2, num. 24. — Moya, tr. 5, qu. 5, num. 2 et 15. — ⁹ § 12. — ¹⁰ Disp. 27, n. 118. — ¹¹ § 53. — ¹² De Sacr. Poenit., n. 663. — ¹³ Loc. cit., qu. 7, artic. 2, num. 2. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Loc. cit., qu. 7, artic. 2, num. 1. — ¹⁶ De Sacramento Poenitentiae, num. 663. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, num. 1434. — ¹⁸ Disp. 27, num. 126.

concl. 4, loquitur pariter de absolutione per bullam aut privilegium; sed quidquid dicat Croix, ipse asserit absolutionem validam esse, at non semper licitam, si censura sit ab homine; si vero sit a jure, libere absolvi posse affirmat.

^{mm}) Auctores omnes pro hac sententia citati loquuntur de irregularitate quae est ex delicto. — Praeterea Bañez, Salas, Rodriguez, Diana, Sotus et Medina disputant de bulla Cruciatæ. — Denique Henriquez admittit ut probabile, quod virtute jubilei possit dispen-

sari super irregularitate ex delicto: « si urgente casu, non esset facilis recursus ad episcopum aut nuntium ».

ⁿⁿ) Molina, Holzmann, Filliuccius, Trullench, Reginaldus loquuntur de quavis irregularitate, et etiam de illa quae est ex delicto; Suarez autem, Viva et Moya tractant de irregularitate ex delicto.

538. — ^a) Gobat, tr. 3, cap. 13, n. 90, VII, negat tantum teneri ad differendum iter ad aliud tempus. Et pro hac dumtaxat parte citatur ab Holzmann.

Quaeritur 10°. *An ad implendas preces in jubileo injunctas sufficiat oratio mentalis, et vocalis modica?*

Communi-
us requi-
runt oratio-
nem voca-
lem ad jubi-
laeum.

Probabi-
liter sufficit
mentalis.

Communior sententia apud Croix¹ et Holzmann² requirit orationem vocalem; quia Ecclesia, cum sit sensibilis et externa, quando injungit suo nomine orare, externam intendit orationem. — Sed probabiliter dicunt sufficere mentalem Mazzotta³; et Viva⁴ cum Navarro, Filliuccio, Trullench et communi (ut asserit); et probabile putat Lugo⁵: quia oratio mentalis est vera oratio; et licet Ecclesia nequeat praecipere actus mere internos, potest tamen eam iungere ut medium ad jubilaum lucrandum.

Utrum autem *sufficiat modica oratio vocalis?*

Affirmant Suarez⁶; et Mazzotta⁷ cum Filliuccio^{b)}; item Bossius, Diana et Leander, apud Concina⁸: quia quaelibet oratio jam satis est ad implendam conditionem indulgentiae. — Sed probabilius Concina⁹, ac Holzmann¹⁰ et Viva¹¹ dicunt requiri aliquam orationem notabilem: nempe quinque *Pater* et *Ave*, ut ait Mazzotta^{c)}: vel sex cum *Credo* et *Gloria*, ut dicit Sporer^{d)}: vel septem *Pater* et *Ave*, ut vult Holzmann¹². Attende insuper id quod super his protulit noster Pontifex Benedictus XIV in relata constitutione¹³, sic

Probabili-
us requiri-
tur vocalis
notabilis.

dicens: *Licet... oratio brevis cum sensu ferventis pietatis adhibita... satisfacere possit, plerumque tamen orationis brevitatis ex modico pietatis studio... proficisci solet. Nos itaque... declaravimus, vocalem orationem pie adhibitam ad consequendam indulgentiam (jubilaei) sufficientem esse; laudandum eum qui spiritu ac mente orat, dummodo... vocales aliquas preces orationi illi adjungat.* Unde videtur Pontifex admittere, cum fit oratio mentalis, satis esse adjicere orationem vocalem, etsi per se non notabilem.

Nisi addatur orationi mentali.

Hic autem notandum id quod docent plures graves auctores, nempe quod pro visitatione ecclesiae praescripta sufficit ad lucranda indulgentia orare ante ostium vel in coemeterio, si prae hominum multitudine illam nequeas ingredi. Ita Suarez^{e)}; et Bonacina¹⁴ cum Rodriguez, Corduba^{f)}, Graffio^{f)}, etc. Immo addunt Mazzotta¹⁵, et Croix^{g)} cum Lugo^{g)}, sufficere si ores ante ostium ecclesiae, quando illud est clausum.

Quando satis sit orare ante ostium ecclesiae vel in coemeterio.

Quaeritur 11°. *An pro eleemosyna injuncta in jubileo sufficiat dare quamlibet summam?*

In hoc praecipue attendenda sunt verba indulti. Nam si in eo dicatur: *Quantum pro sua cuique facultate visum fuerit; tunc quantitas oportet proportionari cujus-*

Quantitas eleemosynae requisita.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1421. — ² De Sacr. Poenit., n. 648. — ³ Tr. 1, Append., cap. 3, qu. 2. — ⁴ De Jubil., qu. 8, art. 5, n. 7. — *Navar.*, de Jubil., notab. 32, n. 48. — *Fill.*, tr. 8, cap. 10, n. 257. — *Trull.*, in bull. Cruciat., lib. 1, § 5, dub. 1, n. 5; et § 6, dub. 2, n. 7. — ⁵ Disp. 27, n. 111. — ⁶ De Poenit., disp. 52, sect. 8, n. 5. — ⁷ Loc. cit., qu. 2. — *Boss.*, de Jubil., sect. 4, cas. 17, num. 20. — *Diana*,

part. 5, tr. 12, resol. 33. — *Leand.*, tr. 5, disp. 14, qu. 65.

⁸ De Sacr. Poenit., lib. 1, diss. 5, cap. 11, n. 38. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Loc. cit., num. 648. — ¹¹ De Jubil., qu. 8, art. 5, n. 7. — ¹² Loc. cit. — ¹³ Const. *Inter praeteritos*, § 83. — ¹⁴ Disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 5, num. 26. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 133, num. 6. — ¹⁵ Tract. 1, Append., cap. 3, qu. 1.

^{b)} Filliuccius a Mazzotta citatur absque loci indicatione; at revera, *tr. 8, num. 166*, quaerit: « Quando imponitur opus indefinite, ut eleemosyna, qui minimam facit lucraturne totam? » Et affirmative respondet, « supposito quod adsit sufficiens causa indulgentiae etiam in minima ». Quae sane applicari posse videntur et orationi.

^{c)} Mazzotta, *loc. cit.*, qu. 2, hanc quantitatem consulit dumtaxat.

^{d)} Scilicet: Sporer, *Suppl. sacr.*, cap. 3, n. 174, dicit: « Sex *Pater* et *Ave* cum totidem *Gloria Patri*, et unum *Credo* ».

^{e)} Suarez, *de Poenit.*, disp. 52, sect. 1, n. 7, ait attendenda esse verba concessionis, ideoque si visitationem solum praecipiant, « videtur id sufficienter fieri absque ingressu

corporali ». Si vero praecipiant orationem in ecclesia; probabile etiam idem esse, « maxime quando homo facit quod in se est ad ingrediendum, et impeditur ob populi frequentiam. Adde denique in hujusmodi concessionem coemeterium etiam nomine ecclesiae comprehendendi ».

^{f)} Corduba, *Quaestionar.*, lib. 5, qu. 31, *propos. 1*, v. *Nota 2*; Jacobus de Graffis, *Append. ad Decis. aur.*, lib. 2, cap. 5, n. 57, quamvis hic a Bonacina citentur, loquuntur tantum de casu quo aliqua indulgentia conceditur iis qui divinis officiis intersunt.

^{g)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 1433*, ita profecto tenet, « si praescribatur tantum visitatio templi ». Atvero Lugo, quem Croix citat pro se, non loquitur de ostio clauso; sed solum,

que facultatibus: unde sufficet pauperi dare obolum, non diviti. — Si vero dicitur: *Prout unicuique suggeret devotio*, vel: *Quantum quisque pro arbitrio judicaverit*; tunc Pasqualigo¹ dicit eleemosynam erogandam juxta cujusque facultates. Sed Fr. Theodorus a Spiritu S.² tenet sufficere quamlibet etiam modicam quantitatem. — Si tandem dicitur simpliciter: *Qui dederit eleemosynam*, distinguendum: Si Papa eam postulet tantum ad exercendam misericordiam in pauperes, tunc sufficit, ut dicit praefatus auctor cum Suarez^{h)}, Corduba^{h)} et Leandro^{h)}, dare quamlibet summam; secus, si eleemosyna exposcitur in subsidium alicujus operae piae. Idem auctor cum Passerino, ex D. Thoma³, ubi expresse id docet.

Dubatur hic 1°. *An pauperes ad jubilaeum lucrandum teneantur facere eleemosynam?*

Negant Navarrus, Henriquez et Leander, apud eundem auctorem⁴. — Sed probabilius affirmant idem auctor; et Viva⁵ cum Bossio, Gobatⁱ⁾, Pasqualigo, etc.; quia nemo est tam pauper quin saltem obolum dare possit.

Pro *religiosis* vero, *filiisfamilias*, *uxo-*

ribus et *servis*, sufficit ut ab eorum superioribus detur eleemosyna ipsis scientibus. Ita Lugo⁶, Viva⁷ et Sporer⁸. — Quod si superior nolit dare, dicunt Bossius et Diana, apud Viva, posse subditum clam ab eo surripere; sed melius censet Viva tunc petendam esse commutationem^{j)}.

Dubatur 2°. *An lucretur jubilaeum qui dat eleemosynam distribuendam, si postea non distribuatur, vel distribuatur post tempus jubilaee?*

Negant Lugo⁹, Sporer^{k)}; et Viva¹⁰ cum Bonacina, Corduba, Rodriguez, etc.; quia deficit opus injunctum, vel non impletur intra tempus praescriptum. — Sed affirmant Sà¹¹; et Vega, Lezana ac Pasqualigo apud Viva; quia ex aequitate praesumitur Pontifex contentum esse ut ille talis abjecerit a se, quod ad se pertinebat, dominium rei datae. — Concedunt autem Lugo¹² et Sporer¹³, non fraudari ab indulgentia qui dederit eleemosynam pauperi facto.

Quaeritur 12°. *An satisfaciat jubilaee qui implet jejunia injuncta alias debita ex voto?*

Affirmant Sporer¹⁴, et Lugo¹⁵ (cum communi, ut asserit; sed immerito, ut mox

Quid de religiosis, filiisfamilias, uxoris, etc.

Quid de eleemosyna commissa alii eam non exsequenti.

Satis est eleemosyna data facto pauperi.

Etiam pauperes probabilius tenentur ad eleemosynam.

¹ Prax. Jubilaee, qu. 133, num. 4 et 5. — ² De Jubil., cap. 6, § 5, n. 2. — *Passerin.*, de Indulg., qu. 70, n. 486.

³ Suppl., qu. 25, art. 2, ad 3. — *Navar.*, de Orat., miscell. 94, n. 2, i. f. *Henriq.*, lib. 7, cap. 10, n. 6, lit. n, in comment. *Leand.*, tr. 5, disp. 14, qu. 53. ⁴ Loc. cit., n. 4.

— ⁵ De Jubil., qu. 8, art. 6, num. 2. *Boss.*, de Jubil., sect. 4, cas. 21, n. 3. *Pasqual.*, op. cit., qu. 127, n. 5. —

⁶ Disp. 27, num. 115 et 117. — ⁷ Loc. cit., n. 2, v. *Hinc.* —

⁸ Suppl. sacr., cap. 3, n. 180. — *Boss.*, loc. cit., cas. 21, num. 14. *Diana*, part. 5, tr. 12, resol. 31, v. *Dico* 3.

Viva, loc. cit., n. 2. — *Viva*, loc. cit. — ⁹ Disp. 27, n. 112.

— ¹⁰ De Jubil., qu. 8, art. 6, n. 3. *Bonac.*, disp. 6, de Indulg., qu. 1, punct. 5, n. 22. *Corduba*, Quaestionar., lib. 5, qu. 26, v. *Verum est*. *Rodrig.*, in bull. Cruciat., § 8, num. 14. — ¹¹ V. *Indulgentia*, num. 4. — *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 7, cas. 24. *Lezana*, v. *Jubilaeeum*, num. 14. *Pasqual.*, Prax. Jubilaee, qu. 136, num. 3.

Viva, loc. cit., n. 3. — ¹² Disp. 27, n. 113. — ¹³ Suppl. sacr., cap. 3, num. 181. — ¹⁴ Loc. cit., num. 178. — ¹⁵ Disp. 27, num. 110.

disp. 27, n. 97, dicit satis esse visitare ecclesiam extra portam, quando propter populi concursum impossibile est eam ingredi.

^{h)} Suarez, Corduba et Leander a Theodoro citantur pro sententia quae dicit diviti satis esse quamcumque eleemosynam erogare, quando eleemosyna indefinite praescribitur. Et re vera Leander, *tr. 5, disp. 14, qu. 50*, ita tenet. — Suarez, *disp. 52, sect. 8, n. 5*, idem tenet, modo praescribatur eleemosyna indefinite verbis et re, et modo eleemosyna, quae est causa indulgentiae, sit adaequata tali effectui. — Quod ultimum habet etiam Corduba, *Quaestionar.*, lib. 5, cap. 29, *init.*

ⁱ⁾ Gobat, *tr. 3, cap. 29, n. 214*, id videtur innuere, negando eos qui « absolute » eleemosynam facere nequeunt, teneri ad aliud opus.

^{j)} Et id ipsum monent Bossius et Diana, tamquam melius, ut dicit Bossius; vel tutius, ut Diana.

^{k)} Sporer, *loc. cit.*, n. 180, ita sane videtur tenere; videtur tamen etiam existimare probabile contrarium; scribit enim: « Satisfacit dominus si det eleemosynam per famulum... modo famulus vere erogat eleemosynam a suo domino deputatam; si enim famulus non erogaret, dominus non lucraretur jubilaeum... Ratio est, quia dare eleemosynam est transferre dominium illius in pauperem; atqui si famulus eleemosynam a domino deputatam non erogat in pauperem, non transfert ejus dominium in pauperem: ergo dominus non dedit eleemosynam. Haec tamen ratio non evincit (ait Gobat...) quominus practice probabilis et tuta sit opinio... tenentium oppositum;

Jubilaeo
non satisfit
per jeju-
nium jam
debitum.

videbimus); quia eodem opere potest satisfieri duplici praecepto. — Sed communius negant Sanchez ¹⁾, Silvester ¹, Tabiena ², Armilla ³ et Viva ⁴, Fr. Theodorus ⁵ et Passerinus ⁶. Ratio, quia una solutione

nequit satisfieri duplici debito oneroso, prout est opus sive conditio apposita in indulto. Et sic hodie tenendum ex dictis a nostro Pontifice Benedicto XIV in constit. pluries citata. (Vide supra, n. 536, ad 11.).

¹ V. *Indulgentia*, n. 18, qu. 6, v. *Tertium*. — ² V. *Indulgentia*, n. 12, qu. 11, i. f. — ³ V. *Indulgentia*, n. 16. — ⁴ De Jubilaeo, qu. 8, art. 1, n. 2. — ⁵ De Indulgentiis,

part. 1, cap. 10, artic. 6. — ⁶ De Indulgentiis, qu. 41, num. 380. - *Bened. XIV*, constitut. *Inter praeteritos*, diei 3 Decembr. 1749, § 53.

eo quod, quantum est ex parte domini, jam dederit tradideritque eleemosynam ».

¹⁾ Sanchez, *Decal.*, lib. 1, cap. 14, n. 6, tractat de sacramentali poenitentia.

CAPUT II.

De Ministro Sacramenti Poenitentiae.

DUBIUM I.

Quis sit Minister.

539. *Confessarii indigent approbatione et jurisdictione.* — 540. *An in casu necessitatis sit obligatio confitendi laico vel clerico.* — *An vero clericus vel laicus, in articulo mortis, deficiente sacerdote, possit absolvere a censuris.* — 541. *Nullus autem sacerdos valide absolvit, nisi sit approbatus vel parochus.*

Minister Poenitentiae, sacerdos approbatus et habens jurisdictionem.

539. - « Resp. Est sacerdos approbatus « ab episcopo (saltem respectu saecularium) et habens jurisdictionem. — Est « certum.

Ratio *primae* partis sumitur ex « Joann. xx: *Accipite Spiritum Sanctum: « quorum remiseritis, etc.*

« Ratio *secundae* sumitur ex Tridentino¹, ubi decernit nullum posse audire « confessiones saecularium, nisi habeat « beneficium parochiale vel approbationem ab episcopo ». (Hanc ad rem facit damnatio inflicta ab Alexandro VII duabus propositionibus, scilicet 13 et 16). « Ad « didi: *respectu saecularium*: quia circa « confessiones regularium, concilium nihil « videtur mutasse: unde ii cuivis, etiam « non approbato, quem praelatus prae- « fecerit, possunt confiteri (intellige, quantum est ex vi concilii: quia Gregorius XV « statuit ut monialium confessarius ab « Ordinario approbetur). — Ratio *tertia* « partis, ex Florentino et Tridentino²: « quia absolutio est actus judicialis, qui « requirit subditos ».

Quinam minister pro regularibus.

540. - « Unde resolves:

« 1°. Nullo casu vel dispensatione, hoc « sacramentum valide administratur a non « sacerdote ».

Dixit Magister Sententiarum³ quod in casu necessitatis debet fidelis confiteri laico. Et huic adhaesit D. Thomas⁴, dicens: *Quando necessitas imminet, debet facere poenitens quod ex parte sua est, scilicet conteri et confiteri cui potest: qui quamvis sacramentum perficere non possit..., defectum tamen sacerdotis Summus Sacerdos supplet.* — Hoc tamen intelligendum est non esse de praecepto, sed de consilio, ad excitandam contritionem, vel ad solatium sive consilium capiendum; ut dicunt Wigandt⁵, Laymann⁶, Salmant.⁷, Croix⁸ et alii passim.

Tenent autem S. Antoninus, Angelus, Henriquez, Candidus, Panormitanus, Ledesma, etc., apud Salmant.⁹; et probabile putant Sanchez¹⁰, Croix¹¹; et Diana¹² cum Ledesma^{a)}, Valero^{a)}, La Cruz^{a)}, etc., quod clericus absente sacerdote, et laicus absente clerico, in articulo mortis ex prae-

Non sacerdos nunquam valide ministrat.

Quid de confessione facta laico in necessitate.

¹ Sess. 23, de reform., cap. 15. — *Gregor. XV*, constit. *Inscrutabili*, de die 5 Februar. 1622, § 5; in Bullar. Rom. Mainardi. *Florent.*, decret. ad Armenos, v. *Quartum*; ap. Labbe, tom. 18, col. 549. — ² Sess. 14, de Sacr. Poenit., cap. 6 et 7. — ³ Lib. 4, dist. 17, n. 5. — ⁴ Suppl., qu. 8, art. 2, ad 1. — ⁵ Tr. 13, n. 62. — ⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 10, n. 1. — ⁷ Tr. 6, cap. 11, n. 3. — ⁸ Lib. 6, part. 2, n. 1482. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 17, cap. 4, cas. 7. — *Angel.*, v. *Abso-*

lutio III, n. 17. — *Henriq.*, lib. 13, cap. 24, n. 1, lit. c, in comment. — *Candid.*, disquis. 22, art. 55, dub. 2, dico 6. — *Panorm.*, in cap. *Pastoralis*, § *Praeterea*, num. 2, de off. ordinar.; et in cap. *A nobis 28*, n. 10, de sent. excom. — *Martin. Ledesma.*, 2^a 4^a, qu. 26, art. 1, v. *Sed haesitabis rursus*. — ⁹ Tr. 10, de Censur., cap. 2, n. 47. — ¹⁰ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 13. — ¹¹ Loc. cit., n. 1483. — ¹² Part. 3, tract. 4, resol. 133.

540. - ^{a)} Petrus de Ledesma, *Sum. de Sacram.*, de *Censur.*, cap. 8, dub. 4, Dico 2°, hanc opinionem ut longe probabiliorem tenet; Joannes de la Cruz, *Director. consc.*, part. 2, de *Excom.*, n. 12, pariter absolute eam tenet.

Itemque Valerus, *Differ. utriusq. fori*, v. *Absolutio, differ. 13, n. 2 et seq.*, pro foro interno. Et revera isti tres auctores a Diana allegantur tamquam absolute patrocinantes huic sententiae.

sumpta concessione Ecclesiae possit absolvere a censuris, ne infirmus privetur sepultura et suffragiis.

Non sacerdos nequit absolvere a censuris in articulo mortis.

Sed probabilius hoc negant communiter tam de laico quam de clerico ^{b)}. Ita Concina ¹, Lugo ², Croix ³; Salmant. ⁴ cum Avila, Palao, Sayro, Cornejo et Villalobos; item Laymann, Coninck, Suarez, Sotus, etc., apud Diana. Ratio, quia id nullo jure nisi sacerdotibus conceditur, et nunquam contrarium in Ecclesia fuit consuetudine introductum. Tanto magis quod eo casu (ut in Rituali habetur), si excommunicatus decesserit cum signo poeni-

tentiae, poterit ejus cadaver absolvi ab habente facultatem super illa excommunicatione.

541. - « 2°. Ubi Tridentinum est receptum (secus alibi), nullus sacerdos, etiam regularis, valide absolvit nisi sit approbatus vel parochus: cui non solum intra, sed etiam extra dioecesim suam valide delegatur jurisdictio, potestque eligi in confessarium ab omni habente potestatem eligendi, quamdiu tamen retinet parochiam. Ita Filliuccius ⁵, Fagundez, Suarez, Diana ⁶ ». — [Sed de hoc vide dicenda n. 544 et 565].

Solus approbatus vel parochus valide absolvit.

DUBIUM II.

Quid sit Approbatio, et a quo petenda.

542. *Quid est approbatio.* — 543. *An liceat sacerdoti simplici excipere confessionem venialium.* — 544. *Dub. 1. An parochus possit adsciscere cooperatorem alium parochum alterius dioecesis. Dub. 2. An ejusdem.* — 545. *Debet eligi approbatus aut parochus. An sufficiat approbatio sine examine et sine judicio interno.* — 546. *An sufficiat approbatio petita et negata.* — 547. *A quo episcopo habenda sit approbatio.* — 548. *Resolvitur quaestio ex bulla Innocentii XII.* — 549. *An religiosi approbati in una dioecesi possint audire confessiones in alia.* — 550. *Alia notanda apud Busenbaum.* — 551. *An injusta revocatio approbationis sit invalida.* — 552. *An episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare vel restringere.* — 553. *Sancita a Bened. XIV circa confessionem complicitis de peccato turpi.* — 554. *Quid veniat nomine peccati turpis. An peccata interna. An dubia.* — 555. *An absolutio complicitis sit invalida quoad omnia peccata.* — 556. *Qu. 1. An incurrat censuram papalem qui confessionem complicitis tantum audit, et non absolvit. Qu. 2. An episcopus vel ejus delegatus, ex facultate Tridentini in cap. Liceat, possit absolvere confessarium qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit.*

Approbatio, quid.

542. - « Resp. 1°. Approbatio non est collatio jurisdictionis, sed tantum publicum cum iudicium de aptitudine personae ad audiendas confessiones, essentialiter praerequisitum (supposito jure Tridentini) ad jurisdictionem recipiendam. — Ita Sanchez ⁷ et alii.

« Unde resolves:

« 1° Etsi doctores et licentiati, hoc ipso quod promoventur, censeantur (secundum quosdam) approbati a Papa, ut notat Sà ⁸; — probabilius tamen est quod ipsi etiam egeant approbatione »: [Et hoc hodie certum est ex bulla S. Pii V,

Quid de doctoribus et licentiatibus.

¹ De Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 1, n. 10. — ² Disp. 18, n. 7. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 1483. — ⁴ Tract. 10, cap. 2, n. 48. Avila, part. 2, cap. 7, disp. 1, dub. 3, concl. 1. Palao, tr. 29, disp. 1, punct. 11, § 3, n. 5. Sayr., de Censur., lib. 2, cap. 21, num. 3. Cornejo, de Censur. generatim, disp. 11, dub. 4. Villal., part. 1, tr. 16, diff. 20, n. 18. — Laym., lib. 1, tr. 5, part. 2, cap. 6, num. 2, v. Porro. Coninck, disp. 14, dub. 16, num. 236 et 237. Suar., de Censur., disp. 7, sect. 6, n. 6 et seqq. — Sotus, in 4, dist. 18,

qu. 4, art. 4, v. Utrum vero. Diana, part. 3, tract. 4, resol. 133. — Ritual. Rom., tit. 3, cap. 4, Ritus absolv. excom. jam mortuum. — ⁵ Tr. 7, cap. 9, n. 257. — Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 7, cap. 2, n. 35 et seqq. — Suar., de Poenit., disp. 28, sect. 4, n. 18 et 20. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 146, i. f. — ⁷ De Matr., lib. 3, disp. 29, n. 14 et 15. — ⁸ V. Confessor, n. 4 (edit. genuin.). — S. Pius V, bulla Romani Pontificis, de die 6 Aug. 1571, § 2; in Bullar. Rom. Mainardi.

^{b)} Omnes quidem auctores hic citati negant hanc facultatem laico; non tamen omnes

eamdem denegant simplici clerico, saltem expressis ac disertis verbis.

apud Salmant.¹, etiam quoad praelatos regulares.] — « licet non deceat ut ipsi vel « lectores in theologia examinentur ». [Modo legerint moralem].

« 2°. Etiam parochus qui reliquit beneficium parochiale debet approbari, si « velit audire confessiones.

543. — « 3°. Non requiri hanc approbationem ad auditionem venialium, docet « Diana ^{a)} ex Valero. — Et ratio esse videtur quod approbatio tantum requiratur « in ordine ad jurisdictionem; hanc autem « quivis sacerdos pro venialibus (uti et « mortalibus, a quibus rite quis est absolutus) habeat collatam ab Ecclesia in « ipsa ordinatione, ideoque ab iis absolute vere possit; ut habet Bonacina², Vasquez, Suarez, card. de Lugo³: — ubi « docet, ab Ecclesia (in Tridentino) non « approbatur, reddi incapacem jurisdictionis, tantum in ordine ad mortalia non « prius confessa ».

Quaeritur: *an confessio venialium facta simplici sacerdoti sit illicita et invalida?*

Quod sit *illicita*, hodie certum est ex decreto Innocentii XI de communione quotidiana (hoc decretum affertur per extensum apud Bonacina⁴), edito anno 1679, 12 Febr.: ubi non solum vetitum fuit episcopis ne *permittant ut venialium*

confessio fiat... sacerdoti non approbato ab episcopo; sed etiam fuit interdictum ipsis sacerdotibus, his verbis quae immediate sequuntur: *Si... quicumque... sacerdotes secus egerint, sciant Deo... rationem reddituros esse.*

Utrum autem *talis confessio sit invalida?*

Prima sententia communissima negat. Et hanc tenent Salmant.⁵ cum communi (ut asserunt), Holzmann⁶, Viva⁷, Palaus⁸, Croix⁹, Lugo¹⁰, Suarez¹¹; et Elbel^{b)} cum Mastro^{b)}, Herincx, etc. — Sed unde habeant sacerdotes simplices hanc jurisdictionem auctores discrepant. Nam Paludanus^{c)}, Capreolus^{c)}, Canus, Ledesma et Vasquez (apud Lugo) dicunt habere a Christo Domino, eo quod peccata venialia non sunt materia necessaria; ergo creditur Christus non subdidisse eorum absolutionem potestati Ecclesiae. — Alii vero dicunt jurisdictionem accipere ab Ecclesia; ut Viva¹³, Roncaglia¹³; et Lugo¹⁴ cum Suarez, Bonacina^{d)}, Coninck et Henriquez.

Secunda vero sententia, quam tenent Concina¹⁵, et Platel cum aliis, apud Croix¹⁶, affirmat. — Et hanc satis probabilem puto^{e)}. Quia, posito quod simplices sacerdotes non habeant jurisdictionem a Christo, sed ab Ecclesia (ut supra); hodie, post decretum Innocentii, non praesumitur Ec-

Communisime negatur esse invalidam.

Satis probabiliter est invalida.

¹ Tr. 6, cap. 11, num. 94. — Valerus, v. Nullitas, differ. 5, v. Nono. — ² Disp. 5, de Poenit., qu. 7, punct. 1, num. 8. — Vasq., qu. 93, art. 1, dub. 6, n. 5 et seqq., et n. 10. — Suar., de Poenit., disp. 26, sect. 5, n. 5 et 6. — ³ Disp. 18, sect. 3; et disp. 21, n. 1. — Innoc. XI, decret. S. C. C. Cum ad aures, de die 12 Februar. 1679. — ⁴ In princip. tom. I. — ⁵ Tr. 6, cap. 11, n. 8. — ⁶ De Sacram. Poenit., n. 681. — ⁷ De Poenit., qu. 8, art. 1, num. 7. — ⁸ Tr. 23, punct. 13, n. 5. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1489. — ¹⁰ Disp. 18, n. 41. — ¹¹ Disp. 26, sect. 5, n. 2. — Herincx,

disp. 5, num. 17. — Canus, Relect. de Poenit., part. 5, v. Itaque sacerdos simplex; cfr. part. 6, v. Ad argumentum vero. Martin. Ledesma, 2^a 4ⁱ, qu. 22, art. 1, ante concl. 5, v. Secundo. Vasq., qu. 93, art. 1, dub. 6, n. 5 et 8. Lugo, disp. 18, n. 42. — ¹² De Poenit., qu. 8, art. 1, n. 6. — ¹³ Tr. 19, qu. 5, cap. 1, qu. 3, resp. 2. — ¹⁴ Disp. 18, n. 44. — Suar., disp. 26, sect. 5, n. 5. Coninck, disp. 8, dub. 2, n. 17. Henrig., lib. 6, cap. 5, n. 4 et 8, i. f. — ¹⁵ Lib. 2, dissert. 2, cap. 4, num. 11. — Platel, de Poenit., n. 394. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1489.

543. — ^{a)} Seu rectius: Valerus apud Diana, part. 2, tr. 16, resol. 44.

^{b)} Elbel, part. 2, confer. 12, de Jurisdict. confess., n. 329, ita sane docet; addit tamen Ecclesiam posse hanc facultatem restringere; et quia de facto Innocentius XI id prohibuit, hinc « sacerdotes simplices non se immisceant audiendis confessionibus venialium ». — Mastro autem, quamvis citetur ab Elbel ut asserit S. Doctor, videtur inclinare potius in secundam sententiam; utramque enim, Theol. mor., disp. 21, qu. 8, n. 202, exponit, sed probationes secundae tantum affert.

^{c)} Paludanus, a Lugo ex Vasquez, sed minus diligenter citatus, scribit quemlibet sacer-

dotem posse a venialibus absolvere, « quia de his [homo] nulli homini est obligatus ». Ita ille, in 4, dist. 19, qu. 2, art. 3, v. Quantum ad secundum; quem Capreolus, in 4, dist. 19, qu. unic., art. 3, v. Ad objecta contra 3 concl., refert et approbat.

^{d)} Bonacina non satis accurate citatur a Lugo; dicit enim disp. 5, qu. 7, punct. 1, n. 8, facultatem hanc esse « ab Ecclesia vel a jure divino, ut docet Vasquez... et alii DD. citandi ».

^{e)} Et in Hom. apost., tr. 16, n. 77, S. Doctor hanc sententiam valde probabilem existimat; et in Confess. diretto, cap. 15, n. 29, eam absolute et unice docet.

clesia velle eis conferre jurisdictionem, cum ipsis expresse prohibeat uti tali jurisdictione.

Parochus
adsciscens
parochos a-
lienae dioe-
cesis.

544. - « 4°. Parochi non possunt adsciscere cooperatores nisi parochos vel approbatos; ut habet Fagundez¹, Sanchez, etc., ex declaratione cardinalium: « contra Ledesma et alios. — Vide Diana² » et Bonacina³ ».

Hic dubitatur 1°. *An parochus possit advocare parochum alienae dioecesis, ad excipiendas confessiones suorum subditorum?*

Juxta alios,
potest eos
adsciscere
ad confes-
siones.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Palaus⁴, Lugo⁵, Concina⁶, Viva⁷, Wigandt⁸; item Suarez, Vasquez, Aversa, etc., apud Croix⁹. — Ratio, quia parochus censetur approbatus pro tota Ecclesia; ut supponunt inferri ex Tridentino¹⁰, ubi dicitur: *Nullum... posse confessiones... audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, etc., obtineat*. Hinc colligunt parochiale beneficium poni a Tridentino pro approbatione universali.

S. Doctor
negat posse.

Secunda vero sententia, cui mihi libet adhaerere, negat; eamque tenent Barbosa^{a)}, noster Summus Pontifex Benedictus XIV¹¹; et Croix^{b)} cum Laymann, Garcia, Homobono et Piasecio. Ratio, quia parochus minime approbatur ab Ecclesia universali, sed tantum ex dispositione Tri-

dentini a suo episcopo, pro sola ejus dioecesi, et juxta ejus voluntatem. — Et haec sententia magis firmata fuit ex declaratione S. C. Concilii (apud Pittonium¹²) die 19 Januar. 1641, ubi^{c)} dictum fuit: *Parochus unius dioecesis non potest confessiones audire in alia dioecesi sine licentia episcopi dioecesanis*. Et ex alia declaratione (apud Monacelli¹³) die 3 Decembr. 1707, ubi, ad quaesitum: *An curati unius dioecesis, vocati a parochis alienae dioecesis, possint in ista audire confessiones... absque licentia episcopi?* S. Congregatio respondit: *Affirmative quoad subditos, negative quoad alios*.

Dubitatur 2°. *An parochus vocatus ab alio parochi ejusdem dioecesis possit in ejus parochia confessiones audire?*

Praeter auctores citatos, id affirmant Bonacina¹⁴ et Croix¹⁵ cum communiori^{d)}; immo Palaus¹⁶ et Mazzotta¹⁷ communem sententiam vocant.

Quid de pa-
rocho alie-
nae paro-
chiae ejus-
dem dioe-
cesis.

Sed oppositam sententiam tenet Barbosa¹⁸ cum Homobono^{e)} et Piasecio¹⁹; ex alia declaratione ejusdem S. C. Concilii (quam referunt Barbosa²⁰ et Piasecius²¹), ubi, ad quaesitum: *An provisor de parochiali per concursum, censendus sit approbatus idoneus minister ad audiendas confessiones in illa dioecesi in qua illam parochialem obtinet?* S. Congregatio re-

¹ De 2° praec. Eccl., lib. 7, cap. 2, n. 43. — *Sanch. Joan.*, Select. disp. 48, n. 51. — *Petr. Ledesm.*, Sum., de Sacr. Poenit., cap. 11, concl. 5, Dub. — ² Part. 3, tr. 4, resol. 146. — ³ Disp. 5, qu. 7, punct. 4, § 1, n. 12. — ⁴ Tr. 23, punct. 17, § 2, n. 8. — ⁵ Disp. 21, num. 8. — ⁶ Lib. 2, diss. 2, cap. 4, n. 3. — ⁷ In prop. 16 Alex. VII, n. 11. — ⁸ Tr. 13, n. 68, v. *Resp.* 12. — *Suar.*, disp. 28, sect. 4, num. 18 et seq. *Vasq.*, qu. 93, art. 3, dub. 4, num. 3. — *Aversa*, qu. 16, sect. 7, v. *Secundo*. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1537. — ¹⁰ Sess. 23, de reform., cap. 15. — ¹¹ Notif. 86, num. 7. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 11, n. 9. *Nicol. Garcia*, de Benefic., part. 5, cap. 8, n. 87, ad 4 dub. *Homobon.*, Exam. eccles., tr. 13,

cap. 2, qu. 9 bis, assert. 3, et consecar. *Piasec.*, Prax. episcop., part. 2, cap. 1, art. 2, n. 4 (ubi inclinatur in hanc sententiam). — ¹² Decisiones... pro parochis, num. 814. — ¹³ Formular., suppl. ad 1 tom., n. 172. Habetur etiam in Thesaur. resolut. S. C. C. post an. 1740, fol. 168. — ¹⁴ Disp. 5, qu. 7, punct. 4, § 1, n. 23. — ¹⁵ Lib. 6, part. 2, num. 1536. — ¹⁶ Tract. 23, punct. 17, § 2, n. 7. — ¹⁷ Tr. 6, disp. 2, qu. 1, cap. 2, § 1, qu. 1. — ¹⁸ In Trid., sess. 23, de reform., cap. 15, num. 19. — ¹⁹ Prax. episc., part. 2, cap. 1, art. 2, n. 4. — ²⁰ Loc. cit. — ²¹ Loc. cit. Et haec declaratio habetur etiam ap. Pallottini, v. *Parochus*, § 2, num. 72.

544. - ^{a)} Barbosa, in loc. cit. *Trid.*, cap. 15, n. 19, ita docet, loquens de parochi alienae parociae ejusdem dioecesis; sed loquens de parochi alienae dioecesis, adducit tantum contrarias opiniones. Quin etiam, de *Off. et Pot. episc.*, alleg. 25, n. 19, de hoc ultimo expresse tenet primam sententiam: quaerens enim utrum parochus sit eligibilis ad confessiones audiendas « extra dioecesim... ex licentia aliorum parochorum », respondet: « Affirmant, et merito, Vivaldus..., Henriquez... » etc.

^{b)} Croix, loc. cit., n. 1537, dicit primam opinionem esse communioem; « sed proba-

biliter, inquit, contradicunt » auctores quos citat.

^{c)} Declaratio haec utique habetur apud Pittonium; sed apud Pallottini, v. *Parochus*, § 2, n. 73, ita legitur: « Neque, *dimissa parochia*, confessiones potest audire in altera dioecesi absque illius dioecesis Ordinarii licentia ».

^{d)} Croix, n. 1537, communioem vocat opinionem quae dicit parochum censi approbatum pro tota Ecclesia, etiam extra propriam dioecesim.

^{e)} Homobonus, (quidquid hic dicat Barbosa),

spondit: *Censeri, ad audiendas confessiones dumtaxat in ea civitate vel oppido ubi sit parochialis, non autem passim per totam dioecesim.* — Et ratio hujus sententiae est, quia (sicut diximus) parochus non approbatur ab Ecclesia pro Ecclesia universali; sed tantum ab episcopo juxta episcopi voluntatem. Unde, nisi constet aliunde de diversa voluntate episcopi, parochus censetur approbatus tantum pro parochia ad quam eligitur: potest enim episcopus aliquem judicare idoneum pro uno loco, et non pro alio.

Recte vero dicunt Bonacina ^{f)} Clericatus ¹ (idque admittit Benedictus XIV ²), quod sententia opposita locum habere potest in iis locis ubi talis adsit consuetudo, quae jurisdictionem bene conferre valet. — Immo Wigandt ³ primam opinionem approbat *ex praxi* (ut asserit) *variarum dioecesium.*

545. - « 5°. Qui habet potestatem eligendi « confessarium, non potest eligere nisi approbatum vel parochum.

« 6°. Ad approbationem non necessario « requiritur examen, modo adsit iudicium « prudens de sufficientia. Coninck, Laymann ». — [Et quamvis episcopus interne reprobet, valet externa approbatio ad jurisdictionem conferendam. Salmant. ⁴].

546. - « 7°. Non sufficit approbatio petita et negata; ut docetur communiter, « contra Navarrum ^{a)}, Henriquez ^{a)} et Dia-

« na ^{a)}. — Etsi probabiliter cum prae- « dictis docuerint Coninck ^{b)} et Laymann, « regulares Mendicantes, si ab episcopo « repellantur, cum manifeste idonei sint, « et a praelatis suis praesententur, posse « nihilominus pro confessionibus saecula- « rium exponi; ut habetur clementina *Du- « dum*, § *Si vero iidem.* — Istis tamen pri- « vilegiis Tridentinum et Urbanum VIII « anno 1628 derogasse notat card. de « Lugo ⁵ ».

Ideoque opinio Laymanni et Coninck ^{b)} hodie improbabilis est; maxime post prop. 13 damnatam ab Alexandro VII, quae dicebat: *Satisfacit praecepto annuae confessionis qui confitetur regulari episcopo praesentato, sed ab eo injuste repro- bato.* Privilegium autem loquitur quando injuste negatur jurisdictio: non autem si injuste negetur approbatio, quae de jure novo Tridentini hodie necessario requiritur; ut recte dicunt Salmant. ⁶ cum Lugo.

547. - « Resp. II°. Approbatio petenda « est ab episcopo, et quidem proprio, sci- « licet sacerdotis, ut intelligunt Suarez, « Coninck, Reginaldus, Filliuccius et alii; « vel, ut probabiliter vult Vasquez ^{a)}, poe- « nitentis. Ratio, quia est actus jurisdi- « ctionis, vel saltem auctoritativa decla- « ratio; ergo debet fieri a superiore. — « Porro, nomine *episcopi* etiam intelligun- « tur praelati habentes jurisdictionem epi- « scopalem, ut quidam abbates, et capituli

Approba-
tio petenda
ab episcopo
proprio.

Quid de ha-
bente pote-
statem eli-
gendi con-
fessarium.

Ad appro-
bationem
non requi-
ritur exa-
men.

Approba-
tio externa
sufficit.

Approba-
tio petita
sed negata
non sufficit.

¹ De Poenit., decis. 37, n. 12. — ² Notif. 86, num. 14, (edit. ital., tom. 4, notif. 19, v. f.). — ³ Tr. 13, n. 80. — Coninck, disp. 8, dub. 7, n. 48 et 49. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 11, n. 1 et 2. — ⁴ Tr. 6, cap. 11, n. 91. — Laym., loc. cit., n. 4. — Trid., sess. 23, de reform., cap. 15. — Urban. VIII,

brev. Cum sicut accepimus, de die 12 Sept. 1628, § 1, in Bullar. Rom. Mainardi. ⁵ Disp. 21, n. 29, 51 et seqq. — ⁶ Loc. cit., n. 95. Lugo, disp. 21, n. 53. — Suar., disp. 28, sect. 6, n. 6, 7 et 10. — Coninck, disp. 8, n. 50. — Reginaldus, lib. 1, n. 184. — Fill., tr. 7, cap. 9, n. 260.

loquitur de parochus alienae dioecesis, quem, *Exam. eccl., tr. 5, cap. 3, qu. 15*, dicit posse adscisci tempore jubilaei ad audiendas confessiones in alia dioecesi, « cum eo ipso quod beneficium parochiale obtinuit, sufficienter approbatus censeatur ».

^{f)} Bonacina, disp. 5, qu. 7, punct. 4, § 1, n. 12, videtur id tenere; negat enim posse jurisdictionem a parochus conferri alii parochus, quidquid alii sentiant de consuetudine. Et exponit hanc consuetudinem, quam videtur probare.

546. - ^{a)} Scilicet Navarrus, *Man., cap. 27, n. 264*; et Henriquez, *lib. 6, cap. 6, n. 4*, id habent de Mendicantibus praesentatis a suis praelatis, et quibus injuste denegatur approbatio. Et ita etiam citantur a Diana, *part. 3,*

tr. 2, resol. 24, qui opiniones refert, nec suum sensum de ista opinione manifestat.

^{b)} Coninck contrariam sententiam expresse tenet; quaerit enim « utrum is cui injuste negatur approbatio, hoc ipso censeatur approbatus », et respondet: « Quidam enim hoc asserunt... Sed contrarium dicendum est. Primo, quia Tridentinum absolute requirit approbationem non obstantibus quibuscumque privilegiis: quibus verbis videtur derogare Clementinae *Dudum*..., quatenus hac in re Mendicantibus favere videbatur ». Ita ille, *n. 58*.

547. - ^{a)} Rectius: Vasquez, *qu. 93, art. 3, dub. 4*, vult approbationem petendam esse ab episcopo loci in quo quis confessiones audit; quae est ipsius S. Alphonsi sententia, uti videre est infra, *n. 548*.

« lum sede vacante; non autem provinciales aut generales ordinum ».

Episcopus confirmatus, etsi nondum consecratus, recte potest approbare; quia jam habet jurisdictionem. Secus, si sit tantum electus, et non confirmatus, vel qui episcopatum renunciavit; quia tunc jurisdictione caret. — Salmant.¹ cum Lugo, et Croix².

548. - Quaeritur: *a quonam Ordinario habenda sit approbatio?* — Tres sunt sententiae:

Prima sententia docet habendam esse ab Ordinario *poenitentis*; quia ad illum spectat, cui vult suas oves committere, et erga ipsas jurisdictionem concedere. Ita Vasquez^{a)}, apud Busenbaum hic, qui probabile vocat; et ita plurimi doctores apud Suarez, ut testantur Salmant.³ Hinc Salmant.⁴ tenent confessarium approbatum ab episcopo poenitentis posse excipere ejus confessionem in alia dioecesi, si ibi peregrinetur, sine loci Ordinarii approbatione. — Hanc Croix⁵ vocat non improbabilem, saltem (ut ait) pro parochis, vel confessario magnatum, qui respectu istorum habetur pro parochis. Sed quoad *parochum* respectu subditorum, recte affirmant Salmant.⁶ ex communi, et ex decreto S. Congregationis (relato *n. 544, Dubit. 1*). — Quoad *delegatum* vero, etiam dicunt ex Lugone, Suariorum, etc., posse istum absolvere subditos delegantis ubicumque eos reperit. Et ita etiam tenet Busenbaum (Dub. III sequenti, *n. 566, ad 2*) cum Suarez, Henriquez, Sanchez et aliis.

Secunda sententia docet requiri approbationem ab Ordinario *sacerdotis*. Ita Bonacina⁷; Viva⁸ cum Coninck et Lugo^{b)}, etc.; et ita Suarez et Palaus apud Croix⁹. Ratio, quia approbatio, cum sit actus jurisdictionis, nequit exerceri nisi in subditum. — Sed Bonacina et Viva¹⁰ recte explicant hanc sententiam cum Palaus apud Salmant.¹¹; et dicunt ad hoc satis esse si sacerdos approbandus, quamvis exterius, subditus fiat episcopi approbantis, ratione domicilii, vel saltem habitationis pro illo tempore. Ita etiam Busenbaum (*n. 550, ad 2*). Et talis revera est praxis universalis.

Tertia sententia, quam probabilioribus putant Croix¹² et Cardenas cum Navarro, Barbosa et pluribus aliis apud Salmant.¹³, docet, ex communi praxi fidelium approbationem petendam esse ab Ordinario *loci ubi confessiones excipiuntur*. — Nec obstat dicere quod jurisdictio erga poenitentes non conceditur nisi ab ipsorum episcopis. Nam, hoc ipso quod quis vult confiteri in aliquo loco, quoad hoc subditus fit Ordinarii illius; vel saltem hoc valet ex consensu universalis, sive conventientia episcoporum, a quibus data praesumitur jurisdictio erga proprias oves ob bonum ipsarum, cuicumque sacerdoti approbato ab episcopo loci ubi confessio fit. Ita Viva¹⁴, Salmant.¹⁵.

Et haec ultima sententia hodie est omnino tenenda cum Roncaglia¹⁶, ex bulla *Cum sicut* Innocentii XII, edita anno 1700, die 19 Aprilis (relata per extensum apud

Juxta alios, ab Ordinario sacerdotis.

Juxta alios, ab Ordinario loci ubi confessio excipitur.

Haec ultima opinio omnino tenenda.

¹ Tr. 6, cap. 11, n. 96. Lugo, disp. 21, sect. 2, n. 27. — ² Lib. 6, part. 2, num. 1495. — Suar., disp. 28, sect. 6, n. 5. — ³ Loc. cit., n. 99. — ⁴ Loc. cit., num. 100, v. f. — ⁵ Loc. cit., n. 1516. — ⁶ Tr. 6, cap. 11, num. 55. — Lugo, disp. 19, n. 8. Suar., disp. 25, sect. 1, n. 17. — Suar., loc. cit. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 7, n. 1. — *Sanct.*, de Matr., lib. 3, disp. 34, n. 2. — ⁷ Qu. 7, punct. 4, § 1, num. 15. — ⁸ De Poenit., qu. 8, art. 3, n. 3. Coninck, disp. 8, n. 50. — Suar., disp. 28, sect. 6, n. 6 et 10; et sect. 7, n. 3 et 8. —

Palaus, tr. 23, punct. 17, § 3, num. 4. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1516. — Bonacina, qu. 7, punct. 4, § 1, n. 16. — ¹⁰ De Poenit., qu. 8, art. 3, n. 3. — Palaus, tr. 23, punct. 17, § 3, num. 4. — ¹¹ Tr. 6, cap. 11, num. 99. — ¹² Lib. 6, part. 2, num. 1516. — Carden., Cris., part. 4, diss. 2, n. 266, 267 et 271. — Navar., Man., cap. 27, n. 266, v. *Sextum*. — Barbosa, de Off. et Potest. episc., alleg. 25, num. 30. — ¹³ Loc. cit., num. 99. — ¹⁴ De Poenit., qu. 9, artic. 3, num. 5. — ¹⁵ Tr. 6, cap. 11, n. 99. — ¹⁶ Qu. 5, cap. 1, qu. 6.

548. - *a)* De Vasquez vide notam superiorem.

b) Quidquid dicat Viva, Lugo, *disp. 21, sect. 2, n. 35*, tertiam sententiam tenet, eandem scilicet quae S. Alphonso probatur. Quamvis enim dicat requiri approbationem Ordinarii ipsius confessoris; at « debet... intelligi Ordinarius, inquit, juxta subjectam materiam, non ille cui ratione domicilii aut originis, sa-

cerdos subest, sed cui subest in ordine ad hoc ministerium audiendi confessiones talium personarum... Unde licet sacerdos peregrinus approbatus sit ab Ordinario sui domicilii, non tamen est approbatus a suo Ordinario, si non approbatur ab Ordinario hujus loci; quia Ordinarius suus, in ordine ad confessiones hujus dioecesis audiendas, est solus ille cui in ordine ad hoc munus subditur ».

Approbatio, juxta alios, habenda ab Ordinario poenitentis.

Salmant.¹⁾ ubi sic sancitum fuit: *Confessarii tam saeculares quam regulares, quicumque illi sint, in vim... bullae Cruciatæ..., nullatenus confessiones... audire valeant sine approbatione... episcopi... loci in quo ipsi poenitentes degunt et confessarios eligunt... Nec ad hoc suffragari approbationem, semel vel pluries ab aliis Ordinariis aliorum locorum et dioecesium obtentam, etiamsi poenitentes illorum Ordinariorum, qui confessarios electos approbassent, subditi forent.* Deinde Pontifex declarat alias confessiones fore invalidas, et confessarios suspensos, etc., reprobata tamquam falsa et temeraria, quacumque contraria opinione. Et constat ex eadem bulla Pontificem locutum fuisse ex cathedra; ut ostendunt Salmant.²⁾ — Bullam Innocentii nuper confirmavit Summus Pontifex Benedictus XIV per aliam bullam quae incipit: *Apostolica, etc.*

Objectionibus satisf.

Scribit Mazzotta³⁾ has praefatas bullas^{c)} minime elidere probabilitatem primae sententiae Suarii, etc. (ut supra). Ait enim bullam Innocentii emanatam fuisse ob querelas episcoporum Portugalliae, eo quod sui subditi sine ipsorum licentia confessarios eligebant per alios Ordinarios approbatos, etiamsi iidem alieni Ordinarii

repugnassent vel approbationem revocassent^{d)}. Hinc dicit minime reprobata fuisse sententiam, quod confessarius saecularis approbatus in aliquo loco possit absolvere subditos illius in alia dioecesi peregrinantes. — Sed huic opinioni non acquiesco. Nam in primis invenio titulum illius bullae Innocentianae fuisse sic descriptum (apud Salmant.⁴⁾): *Sanctissimi Domini nostri Innocentii Papae XII declaratio..., cum damnatione opinionis asserentium facultatem huiusmodi habere locum, etiamsi confessarius non fuerit approbatus ab Ordinario loci in quo confessiones excipi contigerit^{e)}.* Nota: *loci in quo, etc.* Deinde ex ipsa bulla legitur (ut supra) Papam nullas declarasse confessiones quae fiunt *sine approbatione episcopi loci in quo ipsi poenitentes degunt.* Quid clarius? Si autem adhuc cum privilegio bullae Cruciatæ requiritur approbatio ab episcopo loci, quanto magis sine privilegio^{f)}.

Verum Salmant.⁵⁾ contra Roncaglia⁶⁾ dicunt oppositam sententiam non esse hac bulla damnatam, si quis privilegium haberet generis diversi quam Cruciatæ, puta jubilaei, vel simile. — Sed huic obstat bulla Benedicti XIV quae incipit: *Bene-*

¹⁾ Tr. 18, de Privileg., cap. 4, n. 80. Habetur etiam in Bullar. Rom. Mainardi. — ²⁾ Tr. 18, de Privil., cap. 4, num. 81. — *Bened. XIV*, bulla *Apostolica indulta*, de die 5 Aug. 1744, § 5 et 6. — ³⁾ Tr. 6, disp. 2, qu. 1, cap. 3, § 1,

dub. 2. — ⁴⁾ Loc. cit., n. 88. — ⁵⁾ Tr. 18, cap. 4, num. 111. — ⁶⁾ Qu. 5, cap. 1, qu. 6. — *Bened. XIV*, bulla *Benedictus Deus*, § 4. Cfr. etiam encycl. *Celebrationem*, de die 1 Januar. 1751, § 11.

^{c)} Mazzotta loquitur tantum de brevi *Cum sicut*.

^{d)} Seu potius, ut dicit Mazzotta, eo quod « absque sua licentia sui subditi in sua dioecesi, vi bullae Cruciatæ... eligebant in confessarium sacerdotem per quemcumque alium Ordinarium approbatum, et extra dioecesim eligebant regularem semel tantum ab ipsis approbatum, etiamsi ipsi repugnassent vel approbationem revocassent ».

^{e)} Ita sane apud Salmanticenses; sed in Bullario Romano Mainardi, sic descriptus habetur titulus: « Declaratur facultas eligendi confessarium ab Ordinario approbatum, in bulla Cruciatæ concessa, cum damnatione opinionis contrariae ».

^{f)} Pro iter maritimum agentibus speciales facultates concessae sunt; et primo quidem decretum S. O. diei 23 Aug. 1905 edixit: « Sacerdotes quoscumque maritimum iter accipientes, dummodo vel a proprio Ordinario ex cuius dioecesi discedunt; vel ab Ordinario portus in quo in navim conscendunt; vel etiam ab

Ordinario portus cujuslibet intermedi, per quem in itinere transeunt, sacramentales confessiones excipiendi, quia digni scilicet atque idonei recogniti ad tramitem concilii Tridentini..., facultatem habeant vel obtineant: posse toto itinere maritimo durante, sed in navi tantum, quorumcumque fidelium secum navigantium confessiones excipere, quamvis inter ipsum iter navis transeat, vel etiam aliquandiu consistat diversis in locis diversorum Ordinariorum jurisdictioni subjectis ». Quod decretum ampliatum est die 13 Decembr. 1906, et « sacerdotes navigantes de quibus supra, quoties durante itinere, navis consistat, confessiones excipere posse, tum fidelium qui quavis ex causa ad navem accedant, tum eorum qui, ipsis forte in terram obiter descendentes confiteri petant, eosque valide ac licite absolvere posse, etiam a casibus Ordinario loci forte reservatis, dummodo tamen, quod ad secundum casum spectat, nullus in loco vel unicus tantum sit sacerdos approbatus, et facile loci Ordinarius adiri nequeat ».

dictus Deus, ubi dicitur quod datur facultas in jubileo tam saecularibus quam regularibus eligendi sibi confessarium, modo sit ex approbatis ab Ordinario loci. Moniales vero ex eadem possunt sibi eligere confessarium, sed non nisi ex approbatis ad confessiones monialium in illo loco, quamvis pro aliis monasteriis.

549. - « Unde resolves:

1º. Religiosi, etiam exempti, debent « approbati ab episcopo loci in quo degunt; quia illius, quoad hunc actum, « sunt subditi ».

Et hoc certum est ex brevi Innocentii X (apud Salmant.¹), ubi Pontifex sic statuit: *Regulares in una dioecesi approbati, nequaquam posse in alia confessiones audire sine approbatione episcopi dioecesanii.* — Et idem statuit Innocentius XIII in bulla *Apostolici ministerii* (confirmata a Benedicto XIII, per aliam bullam appositam in calce concilii Romani), ubi dicitur: *Declaramus, sacerdotes tam saeculares quam regulares, qui ab episcopis obtinuerint licentiam audiendi confessiones, limitatam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad tempus, non posse Poenitentiae sacramentum administrare extra tempus, vel locum, vel genus... praescriptum; quocumque privilegio, etiam in vim bullae... Cruciatæ..., nullatenus suffragaturo.*

550. - « 2º. Episcopus in sua dioecesi « non potest approbare sacerdotem alienum, nisi subdatur illi, saltem ad tempus.

¹ Tr. 6, cap. 11, n. 97. Cfr. etiam in Bullar. Rom. breve *Cum sicut accepimus*, de die 14 Maji 1653, § 4, v. *Nono.* — *Innoc. XIII*, brev. *Apostolici ministerii*, de die 23 Maji 1723, § 19. — *Bened. XIII*, brev. *In supremo*, de die 23 Sept. 1724, in calce concilii Romani, vel etiam in Bullar. Rom. — *Suar.*, disp. 28, sect. 7, n. 19; et sect. 8, n. 8. *Vasq.*, qu. 93, art. 3,

« 3º. Episcopus potest approbare per « se vel vicarium generalem, vel alios « quoscumque deputatos; quia non est « actus Ordinis, sed jurisdictionis ». — [Vide n. 558].

« 4º. Approbatio potest fieri cum re- « strictione ad certum genus personarum, « locum, tempus, etc. — Navarrus^a), Sua- « rez, Vasquez; contra Vega.

« 5º. Episcopus peccat, si sacerdoti « (praesertim regulari) idoneo, sine causa « sufficienti neget approbationem. — Bo- « nacina^b), Vasquez^b), card. de Lugo², San- « chez^c), etc. ».

551. - « 6º. Approbatio semel absolute « concessa, non tantum non exstinguitur « morte concedentis, sed nec revocari « potest sine justa causa: ex causa tamen, « v. g. mutatione morum, iudicii, etc., po- « test; ut docent Suarez, Filiuccius et alii.

« Quod si fiat absque causa rationabili, « Coninck, Suarez^a) et quidam alii censent « revocationem esse nullam »: [Et hanc vocant satis probabilem Lugo³, Palaus^b), et Salmant.⁴ cum Dicastillo^b). Ratio, quia, ut dicunt, episcopus non videtur posse auferre sine justa causa jus jam acquisitum a confessario. — Excipit Fagundez apud Palaum, si episcopus approbet pro suo beneplacito. Sed Palaus hoc non admittit; quia intelligendum semper est de beneplacito justo. At hanc opinionem vix in praxi probabilem censeo; quia injustitia revocationis deberet esse lucidior, et abesse quodcumque halluci-

Episcopus approbat per se vel per alios.

Approbatio fieri potest cum restrictione.

Negans approbationem idoneo peccat.

Approbatio absolute concessa nequit revocari sine causa.

Alias revocatio est nulla, juxta quosdam.

Opinio haec vix probabilis in praxi.

Religiosi etiam exempti, approbati ab episcopo loci.

Quando approbati possit sacerdos alienus.

dub. 5, n. 4. — *Vega*, Sum. nueva, part. 1, cap. 62, cas. 7. — ² Disp. 21, n. 54. — *Suar.*, disp. 28, sect. 8, n. 3 et seqq. — *Fill.*, tr. 7, cap. 9, num. 266. — *Coninck*, disp. 8, n. 59. — ³ Disp. 21, n. 64. — ⁴ Tr. 6, cap. 11, n. 107. — *Fagund.*, de 2º praec. Eccl., lib. 7, cap. 2, num. 63. *Palaus*, tr. 23, punct. 17, § 4, n. 6. — *Palaus*, loc. cit., i. f.

550. - ^a) Navarrus, *Man.*, cap. 4, n. 10 et 11, rationem tantum affert qua nititur haec sententia, et ita citatur a Suarezio.

^b) Bonacina, *qu. 7, punct. 4, § 1, n. 16*, loquitur de revocatione approbationis, quam dicit fieri posse ex justa causa. — Vasquez autem, *qu. 93, art. 3, dub. 5, n. 5*, ait injustam denegationem approbationis religioso, videri quid injustum, « quamvis et hoc non videatur adeo certum ».

^c) Thomas Sanchez a Lugo allegatur pro regula quadam generali, quam ipse Lugo adhibet ad confirmationem probationis; nimirum quod « non solum regularis, sed saecu-

laris etiam, quem episcopus sine causa nollet approbare, posset ad metropolitanum appellare, juxta regulam generalem quod negligente episcopo, jurisdictio devolvitur ad archiepiscopum, quam cum aliis late probat Thomas Sanchez ». Et sane regulam istam habet Sanchez, *de Matr.*, lib. 3, disp. 10, n. 20 et seqq.; et disp. 28, n. 3 et 4.

551. - ^a) Suarez, *disp. 28, sect. 8, n. 7* « Probabile esse, inquit, talem revocationem sine causa esse nullam, quamvis res sit dubia et timenda ».

^b) Palaus, *tr. 23, punct. 17, § 4, n. 6*, veriore appellat hanc sententiam; et Dica-

nationis periculum: sed hoc vix accidere potest, cum innumerae possint esse causae justae apud episcopum revocandi approbationem, quae ignorentur a confessorio.] — « alii illicitam tantum. Filliucius^{c)}. — In dubio autem an ex justa causa revocatio sit facta, praesumendum « esse pro praelato, docet card. de Lugo¹⁾ ».

552. — « 7°. Ex justa causa possunt, praesertim a successore episcopo, ad examen revocari, non tantum saeculares, « sed etiam regulares. — Docent tamen « quidam, Mendicantes habere privilegium, ut non possint revocari ab eodem « a quo ante sunt approbati. Sed contrarium docet Suarez^{a)} et card. de Lugo^{b)} ».

Et haec sententia hodie omnino tenenda, cum Alexander VII (ut refert Cabassutius³⁾) in causa Andegavensis episcopi et regularium Societatis Jesu et aliorum ordinum, sequentem propositionem die 30 Januar. 1659, tamquam temerariam et erroneam damnarit, quae dicebat: *Non possunt episcopi limitare seu restringere approbationes, quas regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare.* — Nec tenetur de tali revocatione episcopus ulli rationem reddere; ut statutum refert Cabassutius³

¹ Disp. 21, num. 67. — ² Lib. 1, cap. 10, num. 13. —

³ Loc. cit., num. 14. Cfr. Conférences d'Angers sur le Sacram. de Pénit., avril 1718, qu. 1. — ⁴ Disp. 21, num. 29. Cfr. etiam in Bullar. Rom. Mainardi breve *Cum sicut*

a rege christianissimo cum consilio status regni, die 4 Mart. anni 1669^{c)}.

Et cum ab episcopo approbatio limitatur quoad locum, tempus aut personas, confessorius, sive saecularis sive regularis, nequit alio modo uti illa ob quodcumque privilegium, etiam bullae Cruciatæ. — Ita declaratum fuit in bulla *Apostolici ministerii*, edita ab Innocentio XIII, per Hispanias, et confirmata postea a Benedicto XIII, per totum orbem; ut refert Benedictus XIV in bulla *Apostolica indulta*^{d)}.

« 8°. An approbatus ab uno episcopo, « possit in alia dioecesi, sine nova approbatione, recipere jurisdictionem, controuertunt doctores: ac, licet utraque sententia olim videri potuerit probabilis, « post decretum tamen Urbani VIII anno 1628 (apud card. Lugo⁴⁾) negativa « omnino tenenda est ». [Item hoc certum ex brevi Innocentii X, et ex bulla Innocentii XIII, juxta dicta num. 549]. — « Vide Aversa⁵⁾ ».

Item advertendum quod S. Pius V in constit. *Romani* dixit quod regulares approbati ab episcopo antecessore poterunt iterum examinari a successore, et^{e)} si minus idonei reperti fuerint, reprobari. —

Quid de approbato in una dioecesi et recipiente jurisdictionem in alia.

accepimus, de die 12 Septembris 1628, § 1. — ⁵ Qu. 16, sect. 8, v. f. — S. Pius V, bulla *Romani Pontificis providentia*, de die 6 Augusti 1571, § 2, i. f., in Bullar. Rom. Mainardi.

stillus, *disp. 10, dub. 10, n. 299*, eamdem simpliciter tenet.

^{c)} Filliuccius, *tr. 7, cap. 9, n. 267*, de licetate non loquitur, sed, sicut Suarez supra, dicit: « Si tamen revocaretur [sine causa] esset res timenda et dubia, quia rationes pro ejus nullitate non sunt evidentes ».

552. — ^{a)} Suarez, *disp. 28, sect. 8, n. 5*, non negat absolute, sed solum pro casu quo regulares non habent privilegium, ut possint *semel* examinari, vel casu quo approbati sunt sine examine.

^{b)} Lugo, *disp. 21, n. 61, 62 et 65*, tractat de revocatione ipsius approbationis.

^{c)} Et Clemens X, bulla *Superna*, anno 1670 data, § 5, ait: « Regulares vero ad ejusmodi confessiones audiendas praevisio examine simpliciter et absque ulla temporis praefinitione ab ipsomet episcopo (secus autem si ab ejus vicario aut ab antecessoribus episcopis) approbati, non posse ab eodem qui sic approbavit iterum examinari, aut ab eisdem confes-

sionibus audiendis suspendi, seu licentias illis concessas revocari, nisi nova superveniente causa, quae ipsas confessiones concernat. De qua tamen haud necessarium esse ut in actis constet; nec eam teneri episcopum ipsis regularibus significare, sed Sedi Apostolicae dumtaxat, ubi eam sibi aperiri postulaverit ».

^{d)} Benedictus XIII, brevi *In supremo*, videtur confirmasse per totum orbem breve Innocentianum, eo quod inseruit illud actis concilii Romani. Et Benedictus XIV, in sua bulla *Apostolica indulta*, de die 5 Aug. 1744, § 4, postquam retulit Benedictum XIII decreta Innocentii « in omnibus et per omnia perpetuo » approbasse et confirmasse atque innovasse; eadem et ipse confirmat absque ulla restrictione regnorum aut regionum.

^{e)} Consecrarium istud in bulla S. Pii V non habetur; sed, uti Suarez ait, cum examen illud non sit mera caerimonia, episcopus poterit approbationem revocare, si constiterit aliquem esse minus idoneum.

Quid de
vicario ca-
pitulari.

Hinc inferunt Silvester, Miranda, Fagundez et alii, apud Patrem Ferraris, quod vicarius capitularis nequit regulares revocare ad examen, nec eos privare facultate excipiendi confessiones: nisi facultas data sit ab episcopo *ad nostrum beneplacitum*; tunc enim morte episcopi illa exspirat *f*).

Sancita
de absolu-
tione com-
plicitis in
peccato tur-
pi.

553. - Notanda hic ultimo sunt duo decreta Summi Pontificis nostri Benedicti XIV: *Sacramentum* et *Apostolici muneris*, quibus declaratum fuit, confessarium omnino carere jurisdictione ad absolvendum peccatum complicitis turpe contra sextum praeceptum, atque excommunicationem papalem incurrere, si confessionem complicitis excipere audeat. Excipitur tantum casus extremae necessitatis, nimirum articuli mortis, in quo permittitur ei absolvere complicem: modo deficiat quicumque alius, etiam simplex sacerdos, qui absolutionem impertiri possit; nisi nequeat alius ille sacerdos vocari vel accedere sine gravi infamia aut scandalo: tenetur tamen confessarius complexalia pericula infamiae aut scandali avertere, si potest, sub eadem poena excommunicationis, licet tunc valide absolveret si non averteret.

Peccatum
turpe est
quodlibet
grave ex-
ternum con-
tra sextum.

554. - Circa tale decretum, adverte 1°. Quod nomine *peccati turpis* venit omne peccatum externum grave contra sextum praeceptum, licet sit solus tactus sive colloquium; ut certe dicendum sentio cum pluribus doctis, quos consului super hoc iudicio, ab aliis immerito in dubium revocato. Et idem sentiunt Salmant.¹ contra aliquos, qui dicebant bullam intelli-

gendam tantum de copula consummata. — Ratio nostra est: 1°. Quia verba generalia generaliter accipienda sunt. 2°. Quia leges, etiam poenales, sunt in sensu proprio et naturali interpretandae; et in sensu naturali verba bullae: *In peccato turpi atque inhonesto contra sextum praeceptum*, quaecumque peccata turpia sine dubio comprehendunt. 3°. Quia finis legis hujus est quidem removere occasiones, non tantum copulae, sed omnis turpitudinis a sanctitate tribunalis Poenitentiae *a*).

Contra vero, non comprehenduntur peccata venialia inhonestatis, sive sint ex parvitate materiae, sive ex defectu advertentiae aut consensus; quia venialia non sunt de obligatione in confessione manifestanda. Ita Salmant.² — Idem recte dicunt³ etiam de mortalibus mere internis, vel non plene exterius significatis; quapropter peccatum non erit reservatum, quamvis interius fuerit grave, si etiam exterius grave non fuerit, ut ajunt⁴. — Ad dunt⁵ ex Suarez, Dicastillo et Anacleto, nec reservata esse mortalia dubia ex dubio facti vel juris; quia non videntur superiores velle reservare dubia, nisi expresse declarent: et hoc est juxta communem sententiam, quam proferemus infra *n. 600*, v. *Qu. 1.* — Idem censent Salmant.⁶, si adsit dubium an poenitens graviter peccaverit, licet confessarius certum mortale commiserit; quia bulla intelligenda est de complici formali in peccato mortali turpi, ut ipsi antecederent dixerunt⁷.

Non vero
venialia
nec mere
interna aut
dubia.

555. - Adverte 2°. Quod absolutio a confessario complici impertita irrita est (ut sentio) etiam quoad mortalia quae

Nec dubia
ex parte
poenitentis.

Circa quae-
nam pecca-
ta absolutio
complicitis
sit irrita.

Silvest., v. *Confessor II*, n. 4, qu. 4. *Miranda*, Man., tom. 1, qu. 45, art. 7, i. f. *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 7, cap. 2, n. 28 et 29. *Ferrar.*, v. *Approbatio*, art. 1, n. 54. — ¹ Tr. 6, Append. de bulla Cruciat., cap. 6, n. 282. —

² Loc. cit., n. 277. — ³ Loc. cit., n. 278. — ⁴ Loc. cit., n. 279. — ⁵ Loc. cit., n. 280. — *Suar.*, de Censur., disp. 40, sect. 6, n. 5. *Dicast.*, disp. 11, dub. 6, n. 91. *Anacl.*, tr. 14, dist. 9, n. 4. — ⁶ Loc. cit., n. 280. — ⁷ Loc. cit., n. 241.

f) Hoc tamen ultimum dictum non videtur conforme responso, quod S. C. Ep. et Reg., die 19 Junii 1806, vicario capitulari S. Miniati, dedit, in quo de confessariis regularibus haec habentur: Quando isti ab episcopo defuncto approbati fuerunt praevio examine et sine temporis limite vel etiam cum clausula *ad beneplacitum nostrum*, nequeunt a capitulo neque a vicario capitulari puniri poena suspensionis, etiamsi adsint justae causae. Posse tamen hanc poenam irrogari confessariis saecularibus eodem modo approbatis. Et habetur

responsum istud apud Bizzarri, *Collectan.*, fol. 451 et 452, edit. 1863. Quae quidem supponunt approbationem eo modo datam non cessare morte episcopi concedentis. — Potest tamen vicarius capitularis vocare ad examen confessarios etiam regulares expositos absque praevio examine ab episcopo defuncto, supposita notitia eorum imperitiae, uti liquet ex S. C. C. declaratione, relata a Pallottini, v. Vicarius capitularis, § 2, n. 52.

554. - *a*) Et hanc S. Alphonsi sententiam amplexa est S. C. S. O., die 28 Maji 1873, de-

complex, qui nondum ab alio de peccato turpi fuerit absolutus, ipsi confiteatur. Hoc infero ex verbis ejusdem bullae, ubi dicitur: *Adeo... ut absolutio... nulla atque irrita omnino sit.* — Secus vero censeo, si de peccato turpi ille jam fuerit absolutus; quia tunc cessat dispositionis suspicio, ob quam Pontifex jurisdictionem confessario abstulisse videtur. Addunt Salmant.¹ idem dicendum de peccato mortali commissio et legitime confesso ante expeditionem bullae; quia lex non respicit retro, ut docet Pater Suarez.

556. — Quaestio autem fit 1°. *An incurrat hanc excommunicationem sacerdos qui complicem non absolvit, sed tantum in confessione audit?*

Quid de audiente confessionem, sed non absolvente.

Super hoc dubio consului Sacram Poenitentiarum, quae die 9 Julii 1751, respondit absolute: *Non vitari excommunicationem a praedicto confessario per fictionem absolutionis.* Et huic sententiae ego jamdudum adhaesi. — Sed postea, cum percurrissem constitutionem ejusdem Pontificis Benedicti XIV *Inter praeteritos* pluries citatam, oppositum satis declaratum reperi, ut patet ex sequentibus verbis: *Non minus sacerdoti complici, qui vel extra mortis articulum confessionem excipit poenitentis, eumque absolvit, vel qui in articulo mortis absolvit cum alius sacerdos non desit..., excommunicationis majoris poena a Nobis in citatis constitutionibus imposita fuit^{a)}.*

Quaeritur hic 2°. *An episcopus ex concessione Tridentini in cap. Liceat 6, sess. 24,*

possit absolvere confessarium qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit?

Videtur ex una parte negandum: nam si episcopus vel alius ab eo delegatus possent hunc casum, quando est occultus, absolvere, reservatio Pontificis evaderet inutilis et elusoria: casus enim hic non potest nisi occulte accidere. Cum autem aliqua lex posterior, ut recte ait Fagnanus² cum Oldrado^{b)}, non potest habere effectum, nisi derogetur privilegio ab eodem superiore prius concessio; per ipsam necessario intelligi debet facta generalis privilegii derogatio, ne lex frustratoria reddatur. Et idem sentit Diana³ cum aliis, sic dicens: *Cum clausula* (vel aliqua lex) *generalis... nequeat vera reddi, nisi in eo solo casu, contra concilii prohibitionem, debet haec generica derogatio reputari pro specifica et expressa; alias nullius esset momenti.*

Potestas episcopica circa absolutionem.

Attamen probabiliter videtur posse dici quod, etiam salva facultate episcopis a concilio impertita absolventi hunc casum, quando est occultus, reservatio Pontificis non omnino redderetur inutilis et elusoria. Tum quia, licet ordinarie hic casus occultus sit, tamen aliquando potest accidere quod sit publicus: tum quia lex reservationis saltem Romae locum haberet, et in omnibus aliis locis ubi Tridentinum non est receptum, et ubi nequeunt quidem episcopi praefata facultate uti (ut docent communiter Suarez⁴, Sanchez⁵; Salmant.⁶ cum Alterio; et Castro-

¹ Tr. 6, Append. de bulla Cruciat., cap. 6, n. 277. — Suar., de Legib., lib. 3, cap. 14, n. 8. — Bened. XIV, constit. *Inter praeteritos*, § 59. — ² In cap. *Nonnulli*, de

rescript., n. 46. — ³ Part. 7, tr. 2, resol. 21. — ⁴ De Censur., disp. 41, sect. 2, n. 6. — ⁵ Decal., lib. 2, cap. 11, n. 3. — ⁶ Tr. 6, cap. 13, n. 30. — Alter., de Suspens., disp. 8, cap. 3, concl. 4.

clarans in hac censura «comprehendi nedum tactus, verum omnia peccata gravia et exterius commissa contra castitatem, etiam illa quae consistunt in meris colloquiis et aspectibus qui complicitatem important».

556. — ^{a)} Nihilominus S. Poenitentiarum, die 1 Mart. 1878, iterum declaravit confessarios simulantes absolutionem complicitis in peccato turpi non effugere excommunicationem reservatam: quod confirmatum habetur etiam a S. C. S. Off., die 5 Decembr. 1883. Et quamvis non incurrat excommunicationem ille, qui complicitem quidem absolvit, sed complicitem qui complicitatis peccatum in confessione non declaravit; privationem enim jurisdictionis

hic et excommunicationem «esse in ordine ad ipsum peccatum turpe, in quo idem confessarius complexus fuit», uti habetur ex declaratione S. Poenit. diei 16 Maji 1877; attamen eadem S. Poenit., die 19 Februarii 1896, declaravit «excommunicationem reservatam in bulla *Sacramentum Poenitentiae* non effugere confessarios absolventes vel fingentes absolvere eum complicitem, qui peccatum quidem complicitatis, a quo nondum est absolutus, non confitetur, sed ideo ita se gerit, quia ad id confessarius poenitentem induxit sive directe sive indirecte».

^{b)} Oldradus, *Consil.* 326, n. 4, haec habet de rescriptis apostolicis, non vero de iis quae

palaus¹ cum Barbosa et Garcia); quia concilii facultas media receptione eis conceditur: non enim fas est ut fruantur privilegiis qui onera repellunt. — Et idem

nobiscum sentiunt Salmant.²; ibique pro hac sententia plures citant auctores qui super constitutionem *Sacramentum* supra citatam recenter scripserunt^{c)}.

DUBIUM III.

Quid et quotuplex sit Jurisdictio Confessarii, et unde eam habeat.

557. *Quid est jurisdictio, et quis habeat ordinariam.* — 558. *An habeat vicarius generalis contradicente episcopo. Et qui possint eam delegare.* — 559. *An delegatio exspiret morte delegantis.* — 560. *An haeretici et excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis.* — 561. *An omnes sacerdotes possint absolvere tam in articulo quam in periculo mortis. Et quale censeatur hujusmodi periculum.* — 562. *An simplex sacerdos possit absolvere praesente approbato.* — 563. *In quibus autem casibus possit licite absolvere.* Dub. 1. *An quivis confessarius possit absolvere moribundum a reservatis, etiam praesente superiore.* Dub. 2. *An in morte, ad absolvenda reservata Papae, adeundus sit episcopus.* Dub. 3. *An teneatur moribundus petere absolutionem a superiore, saltem per litteras aut nuntium.* — 564. *An excommunicatus toleratus possit absolvere a venialibus. An regulares possint absolvere sine approbatione episcoporum. Et an omnes sacerdotes ab episcopo approbati possint confessiones audire sine licentia parochi.* — 565. *Qui et quomodo possint eligere sibi confessarium.* Dub. 1. *Quomodo episcopi et alii praelati.* Dub. 2. *Quomodo cardinales. Et an parochi.* — 566. *Quando habens potestatem delegatam possit eam subdelegare. Et quid de delegato ad universitatem causarum.* — 567. *An absolutus in morte a reservatis, teneatur postea se sistere superiori.* — 568. *Vide alia.* — 569. *A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, etc.* — 570. *An sufficiat facultas praesumpta excipiendi confessiones.* — 571. *Quando liceat absolvere jurisdictione dubia vel probabili.* — 572. *Qu. 1. An error communis det jurisdictionem.* — 573. *Qu. 2. An liceat ministrare sacramentum cum jurisdictione tantum probabili.* — 574. *An sit obligatio confitendi parochi.* — 575. *An regulares itinerantes possint confiteri cuicumque sacerdoti.* — 576. *An moniales petentes extraordinarium, et non obtinentes, possint cuique confiteri.* — 577. *Plura notanda de confessariis monialium.* — *Qu. An capellani exercitus possint absolvere milites degentes in praesidiis.*

Jurisdictio
confessarii,
quid.

557. - « Resp. Est auctoritas aliqua in
« alium ut subditum, in quem, in foro in-
« terno accipit potestatem, distinctam a
« potestate Ordinis. Haec enim datur per
« sacramentum Ordinis, et omni sacer-
« doti, nec tolli potest; illa, per externam
« concessionem Ecclesiae, nec omnibus
« sacerdotibus, potestque ab iis tolli, ac
« nisi adsit, invalida est absolutio; ex Tri-
« dentino³.

« Est autem duplex: ordinaria et dele-
« gata.

« *Ordinaria* est quam habent ii qui
« ex vi proprii officii curam animarum

« habent, ut Papa, episcopus, parochus
« (huc revocantur archiepiscopi erga sub-
« ditos suorum episcoporum, tunc tantum
« quando actu visitant), archipresbyteri,
« archidiaconi, praelati religionum, vica-
« rius perpetuus episcopi vel etiam pa-
« rochi ».

558. - Quaeritur: *an vicarius genera-
lis episcopi habeat jurisdictionem ordina-
riam etiam in foro sacramentali, ita ut
possit confessiones audire, et aliis audien-
di potestatem concedere?*

Prima sententia negat; et hanc tenent
Sotus, Ledesma, Archidiaconus et alii pauci

Jurisdictio
ordinaria.

¹ Tr. 4, disp. 4, punct. 3, § 1, n. 2. — *Barbosa*, de Off. et Potest. episc., alleg. 39, n. 3. — *Nicol. Garcia*, de Benefic., part. 7, cap. 11, n. 23. — ² Tr. 6, Append., cap. 6, n. 300. — ³ Sess. 14, de Poenit., cap. 7. — *Sotus*, in 4, dist. 18,

qu. 4, art. 3, v. *Circa concessionem*. *Petr. de Ledsma*, Sum., de Sacram. Poenit., cap. 11, concl. 4, v. *De vicario*. *Archid. diac.*, in cap. *Si episcopus*, de poenit. et remiss., in 6°.

in concilio generali sanciantur, quod falso illi tribuit Fagnanus.

^{c)} Sed post constitutionem *Apostolicae Sedis*, sententia negativa prorsus tenenda est,

siquidem laudata constitutio haec decernit:
« Firmam tamen esse volumus absolvendi facultatem a Tridentina synodo episcopis concessam, sess. 24, cap. 6, de reform., in quibus-

Vicarius generalis, juxta alios, non est ordinarius in foro sacramentali.

Verius est ordinarius.

(apud Salmant.¹⁾). Hi dicunt vicarium in solis causis civilibus jurisdictionem habere ordinariam; in spiritualibus vero, delegatam ab episcopo. — Hocque probant 1° ex eo quod, mortuo episcopo, cessat jurisdictio vicarii. Probant 2° ex Tridentino², ubi statuitur nullum posse audire confessiones nisi approbatum ab episcopo.

Secunda tamen sententia, communior et verior, affirmat. Eamque tenent Azor³, Silvester^{a)}, Fagnanus^{b)}; Salmant.⁴ cum Granado, Aversa, Villalobos, Dicastillo, Bossio; et Sanchez⁵ cum Hostiensi, Navarro, Angelo^{a)}, Henrico, Palacio, Lopez, etc. — Ratio, quia vicarius generalis, supposita nominatione episcopi, jurisdictionem habet ordinariam tam in civilibus quam in spiritualibus, non jam ab episcopo, sed a canone, cum faciat ipse unum tribunal cum episcopo; ut habetur ex *cap. 2, de consuetud., in 6°*, et *cap. Romana, de appellat., in 6°*. Et confirmatur ex Tridentino⁶, ubi, cum voluit concilium excludere vicarium a facultate absolvendi ab haeresi, id expressit, dicens: *Eis tantum* (id est episcopis) *non eorum vicariis, sit permissum*. Ergo supponit Tridentinum facultates episcopi, nisi expresse a jure restringantur, intelligi communicatas etiam vicariis. — Ad 1. autem respondetur quod mortuo episcopo cessat jurisdictio vicarii, non quia ejus jurisdictio non sit ordinaria;

sed quia deficiente episcopo, desinit ipse esse vicarius. Ad 2. respondetur quod ibi nomine *episcopi* comprehenditur etiam vicarius, qui (ut diximus) unum facit tribunal cum episcopo.

« *Delegata* » [jurisdictio] « dicitur quae legitime datur ab habente ordinariam, idque vel tacite vel expresse; ut a Papa pro tota Ecclesia, ab episcopo pro dioecesi, a paroco pro parochia: hoc discernimine quod Papa possit dare invitis episcopis et parochis; non contra. — Ac licet exterior jurisdictio exspirat morte delegantis, non tamen haec interior, nisi successor revocet; ut docet Sanchez, Suarez, Navarrus^{c)}, Coninck (contra Silvestrum et Vasquez). Vide Laymann⁷ ».

559. — An delegatio *exspirat morte delegantis*?

Distingue delegationem generalem a particulari.

Delegatio *generalis a Papa*, communis est sententia et praxis quod non extinguitur per ipsius mortem, ex *cap. 9, de offic. et potest. jud. delegati, in 6°*. Ita Salmant.⁸, Concina⁹ et alii passim. Nisi concessio facta fuerit hoc modo: *Usque ad beneplacitum nostrum*; vel: *Ad arbitrium nostrae voluntatis*, et simili. Salmant.¹⁰. — Delegatio *generalis autem ab episcopo*, alii sentiunt quod ejus morte extinguatur, si nondum confessio coepta sit; ut Vasquez,

Jurisdictio delegata.

Delegatio generalis a Papa non exspirat morte concedentis.

Nec probabilius delegatio generalis ab episcopo

¹ Tr. 6, cap. 11, n. 42. — ² Sess. 23, de reform., cap. 15. — ³ Part. 2, lib. 3, cap. 43, qu. 5, et qu. 7, v. *Si quaeras*. — ⁴ Loc. cit., n. 43. *Granad.*, in 3 Part., contrav. 7, de Poenit., tr. 10, disp. 2, num. 7. — *Aversa*, qu. 16, sect. 4, v. *Secundo ergo*. *Villal.*, part. 1, tr. 9, diff. 47, n. 7. *Dicast.*, disp. 10, dub. 5, n. 110. — *Boss.*, de Jubil., sect. 3, cas. 2, § 3, n. 60. — ⁵ De Matr., lib. 3, disp. 29, n. 15. — *Hostien.*, in cap. *Omnis utriusque*, n. 22, de poenit. et remiss. — *Navar.*, in cap. *Placuit*, de poenit., dist. 6, n. 61, v. *Infertur* 3. *Henricus Boich*, in cap. *Omnis utriusque*,

n. 28. (Et ita etiam *Henriques*, lib. 6, cap. 13, n. 3, lit. *m*, in comment. et ipse cit. a Sanchez). — *Michael de Palacios*, in 4, dist. 17, disp. 7, v. *Praeter haec eximit*. *Gregor. Lopez*, part. 1, tit. 4, leg. 21, v. f., v. *Otro su perlado*. — ⁶ Sess. 24, de reform., cap. *Liceat*. — *Sanch.*, de Matr., lib. 8, disp. 28, n. 72. — *Suar.*, de Poenit., disp. 26, sect. 3, n. 7, 9, 10. — *Coninck*, disp. 8, dub. 10, n. 72. — *Silvest.*, v. *Confessor II*, qu. 3, v. *Quintus*. *Vasq.*, qu. 93, art. 2, dub. 2, n. 1. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 10, n. 22. — ⁸ Tr. 6, cap. 11, n. 78. — ⁹ Lib. 2, diss. 2, cap. 4, n. 25. — ¹⁰ Loc. cit., n. 85. — *Vasq.*, loc. cit.

cumque censuris Apostolicae Sedi hac Nostra Constitutione reservatis, *his tantum exceptis, quas eidem Apostolicae Sedi speciali modo reservatas declaravimus* ».

558. — ^{a)} Silvester, v. Confessor I, qu. 1, dicit vicarium generalem episcopi proprium sacerdotem esse, qui « audire potest omnes de dioecesi ». — Idemque habet Angelus, v. Confessio III, n. 3.

^{b)} Fagnanus, in cap. Quod nobis, de clandest. despons., n. 45, non loquitur de confessione, sed generaliter ait de vicario episcopi: « Etsi ab episcopo deputetur, dicitur tamen Ordina-

rius, qui a lege auctoritatem habet, non ab episcopo ».

^{c)} Navarrus, in cap. Placuit, n. 162, loquitur de licentia alicui concessa eligendi confessarium, quam negat exspirare morte concedentis, quia est gratia facta. Sed, ut notat Suarez, vel eadem est ratio de utroque casu, vel potiori ratione idem dicendum est de jurisdictione directe sacerdoti concessa, quia magis est gratia facta quam in altero casu. Quin etiam Navarrus, de Reditib. eccles., qu. 3, mon. 8, expresse idem tenet de praesenti casu.

Silvester, etc. Alii censent non exstingui donec revocetur a successore, vel praefixum tempus labatur; ita communius et probabilius Sanchez¹, Palaus², Concina³; et Salmant.⁴ cum Coninck, Suarez, Lugo, Dicastillo et aliis. Et hoc firmatur ex praxi et regula generali, quod gratiae factae non expirant finita jurisdictione concedentis.

Si vero delegatio fuit *in particulari*, scilicet audienda alicujus tantum confessione, recte Salmant.⁵ cum Sanchez, Lugo, etc., contra Ledesma^{a)}, etc., tenent quod expirat morte concedentis, nisi confessio jam fuerit incepta^{b)}.

560. - « Porro, hujusmodi potestatem « delegatam absolventi quemcumque a « quibuscumque peccatis, in articulo seu « periculo mortis (haec enim pro eodem « sumuntur in jure, ut vide Diana⁶⁾ ha-

« bet ex jure communi quivis sacerdos, « etiam excommunicatus et degradatus, « si alius desit ». — [Ut etiam ait Sanchez⁷ cum Zambrano et pluribus. Sed vide mox dicenda].

Quaeritur 1°. *An haeretici, schismatici et excommunicati vitandi possint absolvere in articulo mortis, si alius desit?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Navarrus⁸, Sanchez⁹; et Salmant.¹⁰ cum Suarez, Vasquez, Paludano, Lugo, Soto^{a)}, Silvestro^{a)}, etc. — Et probant ex Tridentino¹¹, ubi dicitur: *In... Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis; atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possint.*

Secunda vero sententia sequenda^{b)} negat. Et hanc tenet S. Thomas¹², ubi loquens

Juxta alios, vitandi, etc., in articulo mortis absolvere possunt.

Juxta alios, non possunt.

Silvest., v. *Confessor II*, § *Quintus*. — ¹ De Matr., lib. 8, disp. 28, n. 72. — ² Tr. 3, disp. 4, punct. 16, § 4, n. 3. — ³ Lib. 2, diss. 2, cap. 4, n. 26. — ⁴ Tr. 6, cap. 11, n. 80. — *Coninck*, disp. 8, dub. 10, n. 72. — *Suar.*, de Legib., lib. 8, cap. 31, n. 3; et cap. 32, n. 9. — *Lugo*, disp. 19, sect. 2, § 2, a. n. 37. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 6, n. 136 et seqq. — ⁵ Loc. cit., n. 84; cfr. etiam n. 69. — *Sanch.*, de Matr., lib. 8, disp. 28, n. 73; cfr. etiam Decal., lib. 2, cap. 13, n. 15. — *Lugo*, loc. cit., disp. 19, n. 38 et n. 24. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 57 et 71. —

⁷ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 5 et 7. — *Zambran.*, Decis. cas. temp. mortis, cap. 4, de Poenit., dub. 4, n. 20. — ⁸ Man., cap. 27, n. 272, v. *Sexto* et v. *Septimo*; cfr. etiam cap. 26, n. 26. — ⁹ Decal., lib. 2, cap. 13, num. 5 et 7. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 11, n. 20. — *Suar.*, disp. 26, sect. 4, n. 5. — *Vasq.*, qu. 93, art. 1, dub. 4. — *Palud.*, in 4, dist. 20, qu. 1, art. 2, (n. 6 et 7); dist. 24, qu. 6, art. 2, (n. 8); dist. 25, qu. 1, art. 3, (n. 15). — *Lugo*, disp. 18, sect. 2, n. 18. — ¹¹ Sess. 14, de Poenit., cap. 7. — ¹² 3 P., qu. 82, art. 7, ad 2.

559. - ^{a)} Petrus de Ledesma, quem sane Salmant. citant tamquam qui habeat ut satis probabilem contrariam sententiam, loquitur, *Sum., de Poenit., cap. 11, post 5 concl.*, v. *Secundum dubium*, de alio quodam, forte simili, casu, nempe de eo qui dum jurisdictionem ad tempus haberet, alicujus confessionem audiuit et absolutionem distulit; et ait valde sibi probabile videri quod possit absolutionem impertiri, elapso jam tempore quo jurisdictionem habebat; maxime tamen probabile et securius esse quod requiratur nova jurisdictio; denique concludit: « Utraque tamen sententia potest teneri tuta conscientia ».

^{b)} Huc veniunt notanda duo decreta S. C. S. Off. de transmissione potestatis delegatae: primum scilicet de die 24 Novembris 1897, quo S. C. declaravit « facultates omnes speciales habitualiter a S. Sede episcopis aliorumque locorum Ordinariis concessas, non suspendi vel desinere ob eorum mortem vel a munere cessationem, sed ad successores Ordinarios transire ad formam et in terminis decreti a Sup. hac Congr. editi die 20 Februarii 1888, quoad dispensationes matrimoniales ». Alterum vero de die 3 Maji 1899, quo sensus praecedentis ita explicatur, ut « sub illis verbis *facultates omnes speciales* habitualiter a S. Sede episcopis aliorumque locorum Ordinariis

concessas, comprehendantur facultates omnes speciales a S. Sede Ordinariis concessae, quibus utuntur quoties voluerint, licet ad praefinitum tempus, cujusmodi sunt facultates *de Poenitentiaria* dictae, reductionis Missarum etc.; comprehendantur etiam facultates, quibus dumtaxat uti valent pro determinato casuum numero, ut sunt facultates dispensandi a sacrae ordinationis titulo, pro definito ordinandorum numero ».

560. - ^{a)} Sotus et Silvester (sicut et Paludanus) non citantur a Salmant. — Et profecto Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 4, dicit quemlibet sacerdotem *catholicum* posse absolvere in articulo mortis; quis vero sit sacerdos ille catholicus, explicat v. *Atvero nonnihil*, dicens ex Silvestro esse etiam excommunicatum, suspensum, degradatum aut irregularem, non vero haeticum et apostatam; et concludit: « Nihil asseverare ausim, tamen videtur mihi opinio haec valde probabilis ». — Silvester vero, v. *Confessor I*, n. 16, qu. 20, ait quemlibet sacerdotem posse absolvere in articulo mortis; si autem sit praecisus, ut haeticus, schismaticus, excommunicatus, alii negant, alii affirmant, quos recenset et explicat; non tamen dicit quid ipse de hoc sentiat.

^{b)} S. Alphonsus ex oblivione scribit esse sequendam hanc opinionem; expresse enim

Delegatio particularis expirat morte concedentis.

In articulo aut periculo mortis, quivis sacerdos potest absolvere.

de praedictis abscissis a communione Ecclesiae, dicit: *Possunt licite baptizare in articulo necessitatis; in nullo autem casu licite possunt Eucharistiam consecrare vel alia sacramenta conferre*. Nec obstat quod S. Doctor dicat, *in nullo... licite*; non autem invalide. Nam *illicite* in nostro casu idem est ac *invalide*; si enim posset excommunicatus vitandus infirmo in articulo mortis valide ministrare sacramenta, teneretur utique ea ministrare (praesertim sacramentum Poenitentiae) ex praecepto divino et naturali, cui non posset obstare praeceptum humanum Ecclesiae. — Idem dicunt Fagnanus¹, Petrocorenensis², auctor (apud Croix) *de Officiis Confessarii*³, Concina⁴ (qui hanc probabiliorē vocat, licet contrariam putet non improbabilem), et alii plures ut infra, qui scripserunt ante concilium: quo tempore, ipse Navarrus⁵ fatetur nostram sententiam fuisse communem. — Ratio, quia (ut dicemus n. 562, v. *Id clarius*) concilium minime loquitur de simplicibus sacerdotibus, sed de carentibus jurisdictione in casus reservatos, qua non carere declarat in articulo mortis; tum quia Tridentinum (ut ibidem probabimus) ibi non condidit jus novum, sed tantum jus antiquum Ecclesiae approbavit: ante autem concilium (ut probat Fagnanus, et ipse Navarrus fatetur) communis erat sententia, quod praecisi ab unitate Ecclesiae absolvere non possent.

Et ita declaravit S. C. generalis Concilii (apud Fagnanum⁶), ubi sic habetur:

¹ In cap. *Non est vobis*, de sponsal. — ² De Poen., cap. 7, qu. 8. — ³ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 21. — ⁴ Man., cap. 27, v. *Septimo*. — *Trid.*, sess. 14, de Poen., cap. 7. — *Fagn.*, loc. cit., n. 4. — *Navar.*, loc. cit. — ⁵ Loc. cit., n. 2. — *S. Thom.*,

Quaesitum fuit ab episcopo Valentiniensi an poenitentes in articulo mortis possit a casibus reservatis absolvere quilibet sacerdos excommunicatus et denunciatus? S. Congregatio generalis censuit non posse; quia communis videtur illa sententia, quod tales excommunicati non possint absolvere, etiam in hoc casu necessitatis: ita Magister Sententiarum^{d)}, S. Thomas, Richardus^{d)}, S. Antoninus^{d)}, Scotus^{d)}, Durandus^{d)}, Turrecremata, etc., contra Paludanum, Silvestrum^{a)} et Sotum^{a)}. Nec obstat caput 7, de casuum reservatione; quia debet intelligi de omnibus sacerdotibus in unitate Ecclesiae viventibus: referendumque (nota) ad eos sacerdotes de quibus eodem cap. 7 in prima et secunda parte agitur, qui habent vel ordinariam vel delegatam potestatem. Hucusque verba declarationis. — Unde ait Fagnanus quod doctores post concilium ideo oppositam sententiam tenuerunt, quia ignorarunt praefatam declarationem S. C. Concilii.

His tamen non obstantibus, recte dicit Contin. Tournely, quod in hoc casu bene poterit sacerdos haereticus vel excommunicatus vitandus (absente alio) absolvere moribundum sub conditione^{e)}; quia in extrema vel urgenti necessitate, ex communi sententia doctorum (ut diximus n. 482, v. *Melius*, cum Juenin, Sanchez, Cardenas, Soto, Navarro, Croix et aliis), licitum est uti opinione adhuc tenuis probabilitatis.

Immo dicit praefatus Continuator Tournely⁶ quod, sicut olim communis erat se-

³ P., qu. 82, art. 7, ad 2; et in 4, dist. 19, qu. 1, art. 2, sol. 3. — *Turrecr.*, in cap. *Qui autem*, ad 2, de poen., dist. 6. — *Palud.*, locis cit. — *Fagnanus*, loc. cit., n. 3. — *Contin. Tourn.*, de Poen., part. 2, cap. 8, n. 663. — ⁶ Loc. cit., n. 682 et 663.

in *Elencho 2 Quaestion. reform.*, editioni 6^{ae} (1767) inserta, qu. 17 (in edit. 9^a, qu. 19), eam expresse retractavit: « An sacerdos, inquit, ab Ecclesia abscissus, uti si esset haereticus, schismaticus aut excommunicatus vitandus, possit eos absolvere qui sunt in periculo mortis, si alius desit? L. 6, n. 560, v. *Quaer. 1*, probata fuit sententia negativa: sed nunc probamus contrariam cum Silvio, Collet, Silvestro, Cano, etc. ». Cfr. etiam *Hom. apost.*, tr. 16, n. 92, a secunda edit. (1763); et *Istruz. e Pratica*, cap. 16, n. 92, (6^a edit. Neapol. 1765).

^{c)} Auctor iste, *sect. 1, cap. 1*, v. *Dico 2*, videtur utique primo intuitu sic sentire, sed

revera contrarium tenet, cum v. *Objicies*, dicat: « Indubitatum est in casu necessitatis posse quemlibet sacerdotem etiam non approbatum, aut censura irretitum et degradatum, valide absolvere. Resp. *Fateor*; sed nego id voluisse concilium in capite laudato definire ».

^{d)} Magister Sententiarum, *lib. 4, dist. 19, n. 5*; Scotus, *in loc. cit. Sentent.*, art. 4, obscure loquuntur; Richardus vero, *in 4, dist. 18, art. 9, qu. 3*; S. Antoninus, *part. 3, tit. 14, cap. 19, § 17*; Durandus, *in 4, dist. 19, qu. 2, ad 4*, perspicue insinuant hanc sententiam.

^{e)} Contin. Tournely non loquitur de conditione.

cunda sententia, hodie communis est inter doctores prima affirmativa. Quamvis enim concilium *loco citato*, novam legem non condidisset; tamen ex aliis verbis quae ibi leguntur: *Ne hac... occasione aliquis pereat*, satis eruitur intentio Ecclesiae, quod in casu necessitatis bene possit vitandus moribundum absolvere: alias, jam aliquis perire poterit. — Idem sentit Silvius¹ cum Cano^{f)}, Silvestro^{a)} et Angelo. Respondetque ad doctrinam S. Thomae, sic eam intelligi, nempe quod sacerdos excommunicatus in casu mortis solum Baptismum licite ministrat: tunc enim non operatur ut minister Ecclesiae ad id deputatus, sed ut quilibet homo qui in necessitate baptizat; sed in aliis sacramentis, eo quod debet illa ut minister conferre, ideo debet ea ministrare in gratia manens.

Praeterea citatus auctor (Contin. Tournely) addit id quod refert cardinalis Albitius², nempe quod declaratio supra relata non reperitur in registro S. Congregationis; signum quod illa vel foras non exierit vel quod in desuetudinem abierit; tamquam communi sententiae opposita. — Item refert quod cum huiusmodi dubium ad Innocentium XI delatum fuisset, Pontifex praecepit non amplius dubitandum de veritate primae sententiae affirmativae. Et hanc sequitur etiam Ferraris³, innixus auctoritati praedicti cardinalis Albitii.

561. - Quaeritur 2°. *An quilibet sacerdos possit absolvere a quibuscumque peccatis et censuris, non solum in articulo, sed etiam in periculo mortis?*

¹ In Suppl., qu. 8, art. 6. Cfr. in 3 P., qu. 82, art. 7. Angel., v. *Confessio III*, n. 2. — Cont. Tourn., loc. cit., n. 682. — ² De inconst. in fide, cap. 18, n. 39. — ³ V. *Morbundus*, a n. 33, et n. 39. — ⁴ Relect. de Poenit., part. 5, v. *Ac profecto non ambigo*. — Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 4, v. *Quaeris autem*. Covar., in cap. *Alma mater*, part. 1, § 11, n. 8. Graff., Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 13, n. 84 et 85. — Petr. Ledesma, Sum., de Sac. Poenit., cap. 12, dub. 3. — ⁵ Tr. 6, cap. 11, n. 23. — ⁶ Disp. 26, sect. 4, n. 3. — ⁷ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 1. — ⁸ Tr. 23, punct. 13, n. 7. — ⁹ Loc. cit., n. 24. Navar., Man., cap. 27, n. 272, v. *Septimo*; et cap. 26, n. 31. Silvest., v. *Confessor I*,

Negant Canus⁴; et Sotus, Covarruvias, Graffius et Ledesma, apud Salmant.⁵

Sed verius et communius affirmant Suarez⁶, Sanchez⁷, Palaus⁸; et Salmant.⁹ cum Navarro, Silvestro, Lugo, Bonacina, Paludano, Vasquez, Villalobos, Trullench et aliis. — Ratio, quia in hac materia pro eodem accipitur articulus et periculum; ut patet ex can. *Si quis suadente 29, caus. 17, qu. 4*, ubi: *Nullus episcoporum illum praesumat absolvere, nisi mortis urgente periculo*. In tali enim periculo, quisque existens in mortali eodem modo tenetur confiteri ac si esset in articulo. — Consentit Concina¹⁰, modo tale periculum sit adeo grave, ut vix distingui certo possit ab articulo. Sed verius sufficere videtur quod adsit prudens timor mortis ex illo periculo eventurae.

Tale autem periculum censetur adesse in praelio, in longa navigatione, in difficili partu, in morbo periculoso, et similibus; ut Sanchez¹¹, Salmant.¹² — Idem de eo qui est in periculo probabili incidendi in amentiam¹³. — Idem de captivis apud infideles cum exigua spe libertatis, si credantur nullos alios sacerdotes habituri¹⁴.

562. - Quaeritur 3°. *An sacerdos simplex possit poenitentem absolvere moribundum, etiam praesente confessario approbato?*

Prima sententia communissima negat. Et hanc tenent Sanchez¹⁵, Suarez¹⁶, Molina¹⁷, Azor^{a)}, Bonacina¹⁸, Cardenas¹⁹, Antoine²⁰, Palaus²¹; Lugo²² cum Silvestro^{b)}, Soto^{b)}, Armilla^{b)}, Covarruvias^{b)}, Ro-

Quilibet sacerdos absolvit etiam in periculo mortis.

Quando censetur adesse mortis periculum.

Communissime negatur simplicem sacerdotem posse absolvere praesente approbato.

qu. 6, v. *Septimo*. Lugo, disp. 18, n. 21 et seq. Bonac., de Poenit., qu. 7, punct. 1, n. 10. Palud., in 4, dist. 20, qu. 1, art. 2, concl. 1 et 3, (n. 7 et 8). Vasq., qu. 93, art. 1, dub. 5, n. 2. Villal., part. 1, tr. 9, diff. 44, n. 8. Trull., in Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 7, n. 3. — ¹⁰ Lib. 2, diss. 2, cap. 4, n. 15. — ¹¹ Decal., lib. 2, cap. 13, num. 1, v. f. — ¹² Tr. 6, cap. 11, num. 23. — ¹³ Salm., loc. cit., num. 27. — ¹⁴ N. 28. — ¹⁵ Loc. cit., n. — ¹⁶ Disp. 26, sect. 4, n. 4. — ¹⁷ De Just. et Jure, tr. 3, disp. 63, n. 2. — ¹⁸ De Poenit., qu. 7, punct. 1, n. 10. — ¹⁹ In prop. 1, diss. 2, n. 424. — ²⁰ De Poenit., cap. 3, art. 2, qu. 3, resp. 3. — ²¹ Tr. 23, punct. 13, n. 8. — ²² Disp. 18, n. 24 et 34.

f) Canus, *Relect. de Poenit., part. 5, v. Ac profecto non ambigo*, ita sane tenet de excommunicato vitando, et inclinatur etiam in eadem sententiam pro alteris praecisis; sed v. *Unde ad 3*, concludit: «Ex his duabus utra sit opinio deligenda, prudentiorum ego et doctiorum arbitrio derelinquo».

562. - a) Azor, *part. 1, lib. 8, cap. 19, qu. 5*, loquitur de haeretico morti proximo, et quaerit utrum a quolibet sacerdote absolvi possit, respondetque affirmative, «si episcopus et fidei inquisitores desint».

b) Auctores isti a Lugo citantur pro sententia quae negat simplicem sacerdotem posse

sella^{b)}, Graffio^{b)}, etc.; Mazzotta¹ cum Vasquez, Coninck et Laymann; ac Salmant.² cum pluribus aliis. — Probatur ex Tridentino³, ubi dicitur: *Pie admodum, ne hac ipsa occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit ut nulla sit reservatio in articulo mortis: atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possint: extra quem articulum, sacerdotes, cum nihil possint in casibus reservatis, id unum poenitentibus persuadere nitantur, ut ad superiores legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant.* Ex quibus verbis duplex colligitur ratio pro hac sententia. — Prima, quia cum ibi dicatur: *in Ecclesia Dei custoditum semper fuit*, infertur concilium non constituisse jus novum, sed tantum antiquam Ecclesiae consuetudinem declarasse et approbasse, nempe quod sacerdotes simplices tunc solum absolverent, quando deest copia confessarii approbati. Hancque antiquam consuetudinem probant auctores citati ex can. *Presbyteri, caus. 26, qu. 6*; extrav. *Inter cunctas, § Incendia-*

rios, de privil., et aliis textibus. — Secunda ratio: quia ideo Ecclesia in articulo mortis omnibus sacerdotibus facultatem praebet absolvendi a quibusvis peccatis, quia tunc extrema urget necessitas, et Ecclesia eis jurisdictionem confert *ne aliquis pereat*; at haec ratio cessat quando adest sacerdos approbatus. Et Molina⁴ testatur ita declaratum fuisse a Gregorio XIII.

Secunda vero sententia affirmat. Et hanc tenent Sà⁵, Sayrus⁶, Navarrus⁷; Barbosa⁸ cum Vega, Ledesma, Reginaldo, Valero, Homobono^{c)}, Bossio^{c)}, etc.; item Comitulus, Henriquez, Villalobos, Angles^{d)}, Conradus^{d)}, Diana, Marchinus, etc., apud Lugo⁹. Atque probabilem putant Viva¹⁰, Sporer¹¹, Elbel¹²; et Lugo¹³, ubi improperat Turrianum, qui vocat eam improbabilem, et damnatam a Gregorio XIII. Nam ait Lugo quod de enuntiata declaratione non constat authentice; et proinde sic loquitur: *Certe sententia, quam tot et tam graves DD. tenent, negari non potest quin probabilis sit; praesertim cum fundetur in verbis Tridentini, quae non facile explicari possunt ab adversariis.* — Ratio igitur

Alii affirmant posse.

¹ Tr. 6, disp. 2, qu. 1, cap. 1, dub. 1. *Vasq.*, qu. 93, art. 1, dub. 4, n. 18. *Coninck*, disp. 8, n. 90. *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 12, num. 14. — ² Tr. 6, cap. 11, num. 30. — ³ Sess. 14, de Poenit., cap. 7. — ⁴ De Just. et Jure, tr. 3, disp. 63, num. 2. — ⁵ V. *Absolutio*, n. 4 (in edit. corr., n. 3). — ⁶ Decis. cas., lib. 5, tit. 22, decis. 21. — ⁷ Consil. 23, de poenit. et remiss., n. 3. (Retractans, n. 1, quod in Man., cap. 26, num. 26, insinuaverat). — ⁸ In Trid. sess. 14, de Sacr. Poenit., cap. 7, n. 12. *Vega*, Sum. nueva, part. 1, cap. 6, cas. 16. *Petr. Ledesma*, Sum., de Sacr. Poenit., cap. 12, concl. 1, dub. 2, v. *Dico 2.* - *Regin.*, lib. 1, n. 61. -

Valer., v. *Excommunicatio*, differ. 23, n. 1; et v. *Poenitentia*, differ. 9, n. 2. — *Comitol.*, Resp. mor., lib. 1, qu. 22, num. 2. *Henriq.*, lib. 6, cap. 11, n. 4, lit. u, num. 6 et 8; cap. 12, n. 1. *Villal.*, part. 1, tr. 27, claus. 9, § 2, num. 7; cfr. etiam tr. 9, diff. 44, num. 9. *Diana*, part. 1, tr. 5, resol. 5; et part. 4, tr. 4, resol. 161. *Marchin.*, de Peste, part. 3, cap. 3, n. 10 et seqq. ⁹ Disp. 18, n. 23 et 24. — ¹⁰ De Poenit., qu. 8, art. 2, n. 5. — ¹¹ Part. 3, cap. 6, n. 725. — ¹² Conf. 12, de Jurisd. confess., n. 328. — ¹³ Loc. cit., num. 23 et 24. *Turrian.*, Select. disp., Censura theol., centur. 2, dub. 77.

absolvere in articulo mortis, praesente proprio poenitentis sacerdote; et ita sane tenent vel perspicue innuunt Silvester, v. *Absolutio I, n. 10*, et v. *Confessor I, n. 6, § Septimo*; Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 4; Armilla, v. *Absolutio, n. 12*; Covarruvias, in cap. Alma mater, part. 1, § 11, n. 8, v. *Quod si*; Rosella, v. *Absolutio I, n. 131*; Jacob. de Graffiiis, Decis. auct., part. 1, lib. 1, cap. 13, n. 85.

^{c)} Bossius utique, in tr. de Jubil., sect. 1, cas. 12, n. 22, hanc sententiam videtur tenere; et in Oper. moral., part. 3, tit. 5, § 7, n. 58, dicit utramque sententiam valde probabilem esse, sed addit priorem esse tutiorem, proindeque consulte faciet qui, praesente suo parochus vel superiore, ab eo prius quam ab alio se absolvi curabit; et quia etiam est magis communis et videtur probabilior ac rationi conformior, ideo ea retenta erit servandus debitus ordo. — Homobonus, Consult. et re-

spons., part. 4, super Censur., resp. 83, quaerit: « An valeat absolutio data in mortis articulo constituto, super excommunicationem et casum reservatum, etiam si superior pro facultate impetranda adiri potuisset? » — « Respondi, inquit, ex probabili multorum sententia absolutionem valere ».

^{d)} Angles, quamvis hic a Lugo (ex Diana) citetur, videtur tamen oppositum sentire, Flor., de Confess., art. 8, diff. 9, concl. 2, ubi dicit quemlibet sacerdotem simplicem, etiam excommunicatum et denunciatum, posse absolvere a reservatis in articulo mortis, idque ex Tridentino probari, sed addit: « Quod est intelligendum caute, scilicet deficiente sacerdote non impedito ». — Conradus, pariter a Lugo ex Diana citatus, videtur perperam citari; nam in Resp. cas., part. 1, qu. 12, quamvis dixerit concilium hanc facultatem sine ulla exceptione concedere, concludit tamen his verbis: « Neque

tur hujus sententiae est: quia a concilio videtur indistincte concessa omnibus sacerdotibus potestas absolvendi tempore mortis, ad salutem animarum faciliorem reddendam, verbis illis: *Atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possint*. Ubi autem lex non distinguit (commune axioma est), nec nos distinguere debemus. Neque ex ullo textu dicunt compertum haberi quod ex antiqua consuetudine prohiberentur simplices sacerdotes absolvere moribundos praesente approbato: textus enim oppositi (ut ajunt) non loquuntur de absolutione sacramentali, sed de reconciliatione publicorum poenitentium cum Ecclesia; aut sane id asserunt de absolutione censurarum reservatarum, quae (ut infra dicetur) nequeunt utique absolvi ab inferiore praesente superiore.

Juxta
S. Docto-
rem, non re-
cedendum a
priori sen-
tentia.

His tamen non obstantibus, puto non recedendum a prima sententia, ob auctoritatem Ritualis Romani¹, ubi sic dicitur: *Sed si periculum mortis immineat, approbatusque* (nota) *desit confessarius, quilibet sacerdos potest a quibuscumque censuris et peccatis absolvere*. Possunt igitur simplices sacerdotes absolvere, *si desit approbatus confessarius*; ergo non possunt, si adsit approbatus. — Quo insuper Rituale clare videtur adstruere hanc fuisse priscam Ecclesiae consuetudinem; dum Paulus V in sua bulla, per quam hoc Rituale approbat, dicit: *Restabat, ut uno... volumine comprehensi sacri et sinceri catholicae Ecclesiae ritus, qui in sacramentorum administratione... servari debent..., Apostolicae Sedis auctoritate prodirent*. Deinde asserit se *receptos et approbatos catholicae Ecclesiae ritus, suo ordine digestos* conspexisse. Tandem sic concludit: *Hortamur in Domino... patriarchas, archiepiscopos et episcopos..., parochos, etc., ut in posterum, tamquam Ecclesiae Romanae filii, ejusdem Ecclesiae... constituto Rituali in sacris functionibus utan-*

tur; et in re tanti momenti, quae catholica Ecclesia, et ab ea probatus usus antiquitatis (nota) *statuit, inviolate observent*. Ergo hoc quod praescribitur in Rituali de absolutione moribundi, satis declarat Pontifex a probato usu antiquitatis statutum fuisse.

Accedit Catechismus Romanus², ubi ait concilium docere, quemlibet sacerdotem posse absolvere ab omni peccato et censura, *si mortis periculum imminet, et proprii sacerdotis* (nota) *facultas non datur*.

Id clarius et fortius probatur ex eo quod praefata verba Tridentini: *Atque ideo omnes sacerdotes quoslibet poenitentes a quibusvis peccatis et censuris absolvere possint* (ut recte dicunt Fagnanus³, Petrocorensis⁴, et auctor, apud Croix, *de Officiis Confessarii*⁵) non jam referuntur ad quoscumque sacerdotes, sed ad eos tantum de quibus antecederet loquitur concilium, nempe de illis qui *ordinariam aut subdelegatam* (habent) *jurisdictionem*. Et hoc declaravit S. C. generalis Concilii (apud Fagnanum⁶), ubi dixit: *Caput 7 Tridentini de casuum reservatione... referendum... ad eos sacerdotes... qui habent vel ordinariam vel delegatam potestatem*. — Ergo omnino dicendum est concilium in hoc puncto non condidisse jus novum, sed tantum antiquam Ecclesiae consuetudinem declarasse, nempe quod *nulla sit reservatio in articulo mortis*, respectu ad solos sacerdotes qui ordinariam vel delegatam potestatem absolvere habent.

Quod autem simplices sacerdotes (exceptis^{e)} excommunicatis vitandis, haereticis et schismaticis, ut diximus n. 560), possint valide et licite absolvere in articulo mortis ab omnibus peccatis et censuris: id non habetur ex Tridentino, sed aliunde, nempe ex can. *Presbyter*, [caus.] 26, qu. 6; item ex Rituali Romano, et ex declaratione ejusdem S. C. Concilii (apud Fagnanum⁷), et ex communi Ecclesiae consuetudine^{f)}.

¹ De Sacr. Poenit., num. 1. — *Paul. V*, brev. *Apostolicae Sedis*, de die 17 Jun. 1614. — ² De Sacr. Poenit., num. 55. — ³ In cap. *Non est vobis*, de sponsal., num. 3. —

⁴ De Poenit., cap. 7, qu. 8. — ⁵ Sect. 1, cap. 1, v. *Dico* 2. — ⁶ Loc. cit., n. 2. — ⁷ In cap. *Non est vobis*, de sponsal., num. 8.

illam facultatem Ecclesia concedit, nisi quando sacerdos proprius haberi non potest, ut jam dictum est ».

^{e)} Sed vide notam b ad dictum n. 560.

^{f)} Hic addendum est S. C. S. O., die 29 Julii 1891, declarasse non esse inquietandos qui

Quando simplex sacerdos possit absolvere praesente approbato.

563. - Probabiliter tamen simplices sacerdotes possunt absolvere tempore mortis etiam praesente confessario approbato, in sequentibus casibus:

1°. Si approbatus nollet vel non posset audire confessionem; quia tunc idem accideret ac si deesset. Ita communiter Sanchez¹, Lugo², Renzi^{a)}; et Salmant.³ cum Aversa.

2°. Si approbatus sit nominatim excommunicatus vel suspensus; quia tunc praeferendus est simplex sacerdos. — Sanchez⁴, Suarez^{b)}; Renzi⁵ cum Hurtado; et Mazzotta⁶ cum Bonacina. Et hoc est certum, juxta dicta n. 560, v. *His tamen*.

3°. Si approbatus esset alienae dioecesis; quia iste, respectu ad infirmum, minime dicitur approbatus. — Ita probabiliter Lugo⁷; Salmant.⁸ cum Trullench; item Henriquez^{c)}, Aversa et Diana, apud Croix⁹ (contra Suarez¹⁰ et Sanchez¹¹ cum Zambrano).

4°. Si moribundus ita horreret manifestare sua crimina confessario approbato, ut esset in periculo confitendi sacrilege. Tunc enim sacerdos simplex bene posset eum absolvere adhuc praesente approbato; quia hoc valde consonum videtur benignitati matris Ecclesiae, *ne hac... occasione aliquis pereat*, ut dicitur in Tridentino. (Forte enim poterit accidere quod appro-

batus sit inimicus, consanguineus, aut objectum peccati; et tunc non censetur Ecclesia, in tanta necessitate velle infirmum obligare ad ei tantum confitendum). Ita probabiliter Mazzotta¹² cum Croix^{d)}, ex D. Thoma^{e)}; et Sporer¹³. — Qui idem censet procedere, si infirmus non posset confiteri approbato sine magna difficultate aut incommodo; vel si ille simplex sacerdos esset ei manifeste magis idoneus ac utilis futurus quam parochus rusticus.

5°. Si confessarius approbatus superveniat jam incepta confessione cum sacerdote simplici; quia tunc compleri debet iudicium jam inceptum. Ita communiter Sanchez¹⁴, Lugo¹⁵, Mazzotta¹⁶, Renzi¹⁷; Croix¹⁸ cum Silvio; et Salmant.¹⁹ cum Granado, Henriquez, Diana, Aversa, Praeposito, Trullench, etc. — Hinc probabiliter dicunt Sanchez²⁰, Renzi²¹; et Salmant.²² cum Lugo, Diana et Aversa, quod si confessio facta sacerdoti simplici fuerit invalida, etiam superveniente approbato, bene poterit infirmus primo sacerdoti confiteri; quia revera ille habuit jurisdictionem ad priorem confessionem, quae non censetur finita, cum invalida fuerit absolutio impertita.

6° et ultimo. Casu quo sacerdos approbatus fuisset complex infirmi in pec-

¹ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 8. — ² Disp. 18, n. 32. — ³ Tr. 6, cap. 11, n. 33. - Aversa, qu. 16, sect. 3, v. *Si tamen adesset*. — ⁴ Loc. cit., n. 10. — ⁵ De Sacr. Poenit., cap. 4, sect. 2, qu. 11, v. *Secundus*. Petr. Hurtad., de Fide, disp. 84, sect. 8, § 145. — ⁶ Tr. 6, disp. 2, qu. 1, cap. 1, dub. 1. Bonac., qu. 7, punct. 1, n. 11. — ⁷ Loc. cit., n. 37. — ⁸ Loc. cit., n. 40. Trull., in bull. Cruciat., lib. 1, § 7, cap. 2, dub. 5, n. 4. - Aversa, loc. cit., v. *Si rursus adsit*. - Diana, part. 5, tr. 3, resol. 60. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1563. — ¹⁰ Disp. 26, sect. 4, n. 4. — ¹¹ Loc. cit., n. 10. Zambran., Decis. cas. tempore mortis, cap. 4, de Poenit., dub. 4, n. 16. ¹² Tr. 6, disp. 2, qu. 1, cap. 1, dub. 1. — ¹³ Part. 3, cap. 6, n. 725. — ¹⁴ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 15. — ¹⁵ Disp. 18,

n. 33. — ¹⁶ Loc. cit. — ¹⁷ De Sacr. Poenit., cap. 4, sect. 2, qu. 12. — ¹⁸ Lib. 6, part. 2, n. 1562. Silvius, in Suppl., qu. 8, art. 6, v. *Advertendum*; et Opusc. VII, oratio 4, § *Confirmatur*. — ¹⁹ Tr. 6, cap. 11, num. 34. Gran., in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 10, disp. 4, num. 12. Henric., lib. 6, cap. 11, num. 8. Diana, part. 5, tr. 3, resol. 66. - Aversa, qu. 16, sect. 3, v. *Si tamen adesset*. - Praepos., qu. 7, dub. 5, n. 41. Trull., in bull. Cruciat., lib. 1, § 7, cap. 2, dub. 5, n. 5. — ²⁰ Loc. cit., n. 16. — ²¹ De Sacr. Poenit., cap. 4, sect. 2, qu. 13. — ²² Tr. 6, cap. 11, n. 35. Lugo, disp. 18, n. 33. Diana, part. 5, tract. 3, resol. 66. Aversa, qu. 16, sect. 3, v. *Si tamen adesset*.

tenent validam esse absolutionem in articulo mortis concessam a sacerdote non approbato, etiam quando facile advocari seu adesse potuisset sacerdos approbatus».

563. - ^{a)} Renzi, *de Sacr. Poenit., cap. 4, sect. 2, qu. 11*, de casibus sequentibus tractat, non vero de praesenti.

^{b)} Suarez, *disp. 26, sect. 4, n. 4*, id potius insinuat quam expresse asserat, scribens: «Existimo, si adsit sacerdos excommunicatus vitandus seu suspensus aut praecisus, non posse absolvere, si adsit simplex sacerdos tole-

ratus, etiamsi antea jurisdictionem non haberet».

^{c)} Henriquez, quamvis a Croix citetur, id non habet.

^{d)} Croix utique citatur a Mazzotta, sed apud ipsum, *n. 1561 et seqq.*, sententia ista reperiri nequit.

^{e)} D. Thomas, *in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, solut. 4, ad 5*, dicit in universum quod si probabiliter poenitens sibi vel confessori timeat periculum ex confessione, debet licentiam petere confitendi alii confessario; quod

cato turpi, tunc omnino debet praeferri sacerdos simplex; juxta dicta *n. 553*.

Excipitur casus excommunicationis reservatae.

Recte tamen Lugo¹ et Renzi²; ac Salmant.³ cum Aversa excipiunt casum quo moribundus esset innodatus excommunicatione reservata. Tunc enim deberet, quamvis confessionem incepterit, prius obtinere absolutionem a censura, si superior sit praesens, et postea confessionem perficere.

Item hic advertendum quod si poenitens jam receperit absolutionem a simplici sacerdote, et postea recordetur aliqujus peccati, superveniente approbato, tenetur huic confiteri; cum illa sit nova confessio. Ita communiter Sanchez⁴ cum Zambrano; Suarez⁵, Salmant.⁵; Renzi⁶ cum Trullench, Diana et aliis.

Dubitatur 1°. *An, praesente superiore, possit quivis confessarius moribundum absolvere a peccatis et censuris reservatis?* — Sic distinguendum:

Praesente superiore, quivis confessarius poterit absolvere moribundum a peccatis reservatis.

Quoad *peccata* reservata, verius puto cum Antoine⁷ et auctore *de Officiis Confessarii* apud Croix⁸, etc., contra Roncaglia⁹, bene posse inferiorem ab eis absolvere; quia in articulo mortis omnis cessat reservatio, *ne hac... occasione aliquis pereat*, ut declaravit Tridentinum. — Ex quo recte inferunt Lugo¹⁰, Suarez¹¹, Sanchez¹² cum Zambrano; et Salmant.¹³ cum Aversa, quod si infirmus habeat peccata reservata, et adsit confessarius approbatus, non poterit eum absolvere sacerdos simplex. Nam, licet confessarius ille non habeat facultatem super reservatis extra articulum mortis; in articulo ta-

men bene habet, quia tunc (ut diximus) omnis reservatio cessat.

Secus vero dicendum censeo quoad *censuras* reservatas, quia poenitenti ipsis innodato tenetur confessarius carens facultate imponere, ut elapso periculo mortis, se praesentet superiori (juxta dicenda *n. 567*). Ergo, si infirmus potest illi tunc ante absolutionem se sistere superiori, utique tenetur prius absolutionem a censuris obtinere, ut deinde possit a peccatis absolvi. — Utrum autem teneatur eo casu adire superiorem per litteras vel confessarium? Vide in Dubio sequenti 3.

Dubitatur 2°. *An occurrente periculo mortis, in casibus Pontifici reservatis, si non possit adiri Pontifex, adeundus sit episcopus?*

Prima sententia, quam tenent Suarez¹⁴, Molina¹⁵; et Sanchez¹⁶ cum Henriquez⁸⁾, distinguit. Et dicit quod si casus sit *occultus*, tunc omnino adiri debeat episcopus; quia episcopi jure ordinario (ut recte probat Sanchez¹⁷) possunt absolvere a reservatis occultis, ex concessione Tridentini¹⁸. — Secus vero, si casus esset *publicus*. Quia tunc, excepta percussione clerici ex cap. *Ea noscitur* et cap. *De caetero 11, de sent. excom.* (ubi expresse praecipitur adeundum esse episcopum, si nequeat adiri Pontifex), in aliis vero casibus non est obligatio adeundi episcopum; eo quod in reservatis Pontifici, episcopi nihil possunt: e converso, cum in morte omnis cesset reservatio, tunc aequales sunt episcopus et quivis alius confessarius.

Secus, a censuris reservatis.

Juxta alios, in periculo mortis adeundus episcopus pro casibus papalibus occultis.

Secus, pro publicis.

Sed contradicunt communius^{h)} Navar-

¹ Disp. 18, n. 33. — ² Cap. 4, sect. 2, qu. 12. — ³ Tr. 6, cap. 11, n. 36. *Aversa*, qu. 16, sect. 3, v. *Si vero poenitens*. — ⁴ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 15. — *Zambr.*, Decis. cas. temp. mortis, cap. 4, de Poenit., dub. 5, n. 2. — ⁵ Loc. cit., n. 37. — ⁶ De Sacr. Poenit., cap. 4, sect. 2, qu. 13. — *Trull.*, in bull. Cruciat., lib. 1, § 7, cap. 2, dub. 5, n. 5. — *Diana*, part. 5, tr. 3, resol. 66. — ⁷ Cap. 3, art. 2, qu. 3, v. *Porro*. — ⁸ Sect. 1,

cap. 1, qu. 25, v. *Dico 1*. — ⁹ Qu. 5, cap. 1, qu. 3, resp. 1. — ¹⁰ Disp. 18, n. 38. — ¹¹ Disp. 30, sect. 3, n. 4. — ¹² Loc. cit., n. 10. — *Zambr.*, loc. cit., dub. 4, n. 16. — ¹³ Tr. 6, cap. 11, n. 39. — *Aversa*, qu. 16, sect. 3, v. *Si autem adsit*. — ¹⁴ Disp. 30, sect. 3, n. 4. — ¹⁵ De Just. et Jure, tr. 3, disp. 63, n. 2. — ¹⁶ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 9. — ¹⁷ Decal., lib. 2, cap. 11, n. 23; et cap. 13, n. 9. — ¹⁸ Sess. 24, de reform., cap. 6, *Liceat*.

si vero superior id nolit concedere, «idem est judicium quod de illo qui non habet copiam sacerdotis».

f) Suarez, *disp. 23, sect. 1, n. 2*, rationem dumtaxat hujus sententiae habet: videlicet hanc confessionem esse novum sacramentum a priori distinctum.

g) Henriquez, *lib. 6, cap. 11, n. 5*, lit. *d*, ait episcopum in periculo mortis praeferendum esse etiam pro censura occulta, quia est

potior jure; sed subdit in comment.: «Haec ratio non militat in articulo mortis, in quo quilibet sacerdos, ... habet jurisdictionem, ut directe absolvat ab omni peccato in gratiam poenitentis».

h) Clarius: omnes isti auctores dicunt generaliter episcopum (quin etiam Palaus addit: proprium sacerdotem) posse absolvere a censuris Papae reservatis eum qui impeditur ne Romam petat, quia quod dicitur de clerici per-

Juxta alios, etiam pro publicis recurrendum ad episcopum praesentem.

rus¹; Palaus² cum Sayro, Ugolino, Hurtado et communi (ut asserit); ac Salmant.³ cum Coninck, Avila, Cornejo, etc., etiam communiter. Quia (ut ajunt) praefatus textus in cap. *Ea noscitur* extenditur ad absolutionem cujuslibet censurae Papae reservatae; cum eadem ratio urgeat. — Unde, praesente episcopo nequit confessarius absolvere a casibus Papae reservatis; quia omnes casus a Papa reservantur propter censuram, et censurae reservatae nequeunt ab inferiore absolvi praesente superiore, ut mox supra probavimus in Dubio praecedenti.

Juxta S. Doctorem, prima sententia non improbabilis.

Sed, hoc non obstante, non puto improbabilem primam sententiam. — Dixi: *praesente episcopo*; nam si absit, vide dicenda in Dubio sequenti.

Si facultas potest peti a superiore per litteras:

Dubitatur 3°. *An quilibet confessarius possit absolvere moribundum a censuris reservatis, si possit peti facultas a superiore per litteras vel internuntium?*

Juxta alios simplex confessarius non absolvit moribundum a reservatis censuris.

Prima sententia negat; et hanc tenent Bonacina⁴ cum Zambrano; et Croix⁵ cum Suarez⁶, Lugo⁷ et Aversa⁸. — Ratio, quia, cum hujusmodi infirmus bene satis

facere posset suae obligationi, impetrando absolutionem per procuratorem aut litteras (quod enim quis per alium facit, censetur per seipsum facere), ad id tenetur.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, affirmat. Et hanc tenent Azor⁹, Sporer⁶, Viva⁷; Sanchez⁸ cum Henriquez, Valentia¹⁾ et Corduba²⁾; Coninck⁹, Diana¹⁰, Palaus¹¹; Salmant.¹² cum Cornejo et Avila; item Cardenas¹³⁾, Tamburinius¹⁴⁾, Dicastillus et Stoz, apud Croix¹⁵. Ratio: tum quia in hoc adest manifestationis periculum, quod non videtur tam remotum, ut supponunt adversarii; cum plures possint accidere casus, quibus notitia peccati patefieri potest. Tum quia in cap. *Quamvis, de sentent. excomm.*, dicitur impeditus, quicumque *quolibet impedimento canonico* retrahitur, quominus Romanum Pontificem possit adire.

Probabilius potest absolvere.

Hinc Navarrus¹⁴; item Henriquez, Ugolinus et Sayrus, apud Sanchez, dicunt reputari legitime impeditum qui personaliter superiorem nequit adire, etiamsi per procuratorem valeat. — Et auctor¹⁾ apud Croix *de Officiis Confessarii* eodem modo

¹ Man., cap. 27, n. 79 et 89. — ² Tr. 29, disp. 1, punct. 11, § 5, n. 6. Sayr., de Censur., lib. 2, cap. 20, n. 25 et 27. Ugolin., de Censur., tab. 1, cap. 4, § 5, n. 13 et 14. Gasp. Hurtad., de Excomm., disp. 15, diff. 3, n. 9 et 10. — ³ Tr. 10, de Censur., cap. 2, num. 63. Coninck, disp. 14, dub. 16, n. 241. Avila, part. 2, cap. 7, disp. 1, dub. 6. Cornejo, de Excomm., disp. 11, dub. 2, v. *Ad exactam*. — ⁴ Disp. 1, de Censur., qu. 3, punct. 3, num. 5. Zambr., Decis. cas. temp. mortis, cap. 4, de Poenit., dub. 4, n. 15. — ⁵ Part. 1, lib. 8, cap. 19, qu. 5. — ⁶ Part. 3, cap. 6, num. 750. — ⁷ In propos. 7 Alex. VII, n. 8. — ⁸ Decal., lib. 2, cap. 13, num. 14. Henricq., lib. 6, cap. 9, num. 7. — ⁹ Disp. 14,

dub. 16, n. 241. — ¹⁰ Part. 5, tr. 9, resol. 6. — ¹¹ Tr. 29, disp. 1, punct. 11, § 5, n. 6. — ¹² Tr. 10, de Censur., cap. 2, n. 65. Cornejo, de Excomm., disp. 11, dub. 2, quaer. 2, v. *Secundo nota*. Avila, part. 2, cap. 7, disp. 1, dub. 6, concl. 3, v. *Secundo nota*. — Dicast., disp. 11, dub. 16, n. 270. — Stoz, lib. 2, n. 68 et 69. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 1697. — ¹⁴ Man., cap. 27, n. 90, v. *Ad quintam*. — Henricq., lib. 6, cap. 9, n. 7; et lib. 13, cap. 29, n. 3. — Ugolin., de Censur., tab. 1, cap. 4, § 5, n. 13; et de Censur. Pontif. reserv., part. 3, cap. 2, v. *Nisi in mortis articulo*, § 4, n. 1, v. *Item locum sibi*. Sayr., de Censur., lib. 2, cap. 16, n. 13. — Sanch., Decal., lib. 2, cap. 13, n. 14.

cussione, communiter, ut ajunt Palaus et Salmant., extenditur ad ceteros casus. Quod vero in articulo mortis ad episcopum sit recurrendum, solus Sayrus diserte docet, sed insinuant Navarrus, Hurtadus, Salmant.

¹⁾ Croix, lib. 6, part. 2, n. 1697, ita tenet in universum, nec loquitur de mortis articulo; et cum Croix consentiunt Suarez, disp. 30, sect. 3, n. 12; Lugo, disp. 20, n. 225; Aversa, qu. 17, sect. 5, v. *In casibus autem*, loquentes extra mortis articulum et de casibus reservatis episcopo. De casibus autem Papae reservatis, iidem tenent secundam sententiam, uti S. Alphonsus.

²⁾ Valentia et Corduba, ut dicit Sanchez, rem satis significant; Valentia enim, disp. 7, qu. 10, punct. 2, v. *Joannes autem*, dicit quemlibet sacerdotem posse in articulo mortis absolvere a peccatis et ab omnibus censuris,

« cum non adest alioqui confessarius jurisdictionem in ea habens ». — Et Corduba pariter, Sum., qu. 18, punct. 2, dicit quemlibet sacerdotem posse in articulo mortis absolvere a censuris Papae reservatis, si non potest commode haberi aliquis qui jurisdictione potitur, aut episcopus.

³⁾ Cardenas, disp. 80, n. 47; Tamburinius, lib. 5, de Casib. reserv., cap. 12, § 2, n. 32 et seqq., quamvis a Croix citentur, non loquuntur de recursu per epistolam vel nuntium.

⁴⁾ Auctor iste, sect. 1, cap. 1, qu. 25, Dico 1, § *At e contra*, absolute loquitur et dicit: « Inferior saltem sacerdos, seu is qui ordinariam aut delegatam habet aliunde jurisdictionem, potest a reservatis in mortis articulo absolvere, etiam cum adest aut facile conveniri potest superior vel ejus delegatus ». Et inter

excusat infirmum, eo casu, ab accersendo superiorem, si in hoc sua fama periclitaretur ^{m)}.

Quinam
ex consue-
tutine pos-
sint absol-
vere.

564. — « Ex consuetudine, quivis toleratus absolvere potest a venialibus, et « mortalibus alias confessis ». — [Sed hoc hodie reprobatur, ut vidimus *n. 560*].

Quinam,
ex privile-
gio.

« Ex privilegio, religiosi mendicantes « quosvis fideles absolvere possunt; juxta « tenorem suorum privilegiorum ». — Modo tamen non sint revocata per concilium Tridentinum¹, ubi sancitum fuit nullum regularem posse confessionem saecularium, etiam sacerdotum, audire: nisi ab episcopis approbationem obtineat, privilegiis et consuetudine non obstantibus ^{a)}. Hinc damnata fuit prop. 36 ab Alexandro VII, quae dicebat: *Regulares possunt in foro conscientiae uti privilegiis suis quae sunt expresse revocata per concilium Tridentinum*.

Quinam,
ex conces-
sione direc-
ta Ordina-
rii.

« Ex concessione Ordinarii directa, « quicumque sacerdos approbatus, cui id « ille committit ».

Unde fideles libere possunt confiteri cuicumque confessario approbato. Ita communiter Pittonius², Mazzotta³; et Bonacina⁴ cum Suarez, Coninck, Valentia et communi; idque fuse probat Benedi-

¹ Sess. 23, de reform., cap. 15. — ² Decis. pro Confess., num. 370. — ³ Tr. 6, disp. 1, qu. 1, cap. 3, num. 6. — ⁴ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 4, num. 35. — *Suar.*, disp. 26, sect. 1, n. 12. — *Coninck*, disp. 8, dub. 9, n. 66. — *Valent.*, in 3^a Part., disp. 7, qu. 10, punct. 2, v. *Tertio sequitur*.

ctus XIV⁵. Et hoc, etiam tempore paschali, et invito parochob), ut dicunt Mazzotta et Papa Benedictus. — Illud enim quod dicitur in *cap. Omnis, etc., de poenit. et rem.*, quod fideles debeant confiteri semel in anno *proprio sacerdoti*, intelligendum (ut ait Glossa^{c)}, et Fagnanus⁶ ac Cabasutius⁷) omni sacerdoti qui ab Ordinario est approbatus. Et hoc, saltem ex praesenti universali consuetudine, hodie certum est; quidquid antiqui aliter dixerint. Hinc S. C. Episcoporum, die 3 April. 1584 (apud Pittonium⁸) sic resolvit: *Decretum episcopi, in quo habetur quod nullus confessarius, etiam ab Ordinario approbatus, possit tempore paschali confessiones aliqujus audire sine licentia proprii curati, nullo modo est observandum; cum satis valde faciat obligationi suae poenitens deferendo parochi fidem confessionis auditae a persona approbata*.

565. « Denique ex indirecta, is qui « audit eum qui habet potestatem eligendi « confessarium; quales sunt:

Quinam,
ex indirec-
ta conces-
sione.

« 1°. Ex jure, episcopi omnes, etsi sint « tantum titulares; item superiores episcopis, ut archiepiscopi, etc.; item praelati « iis inferiores exempti, ut abbas exemptus « (non tamen abbatissa), generalis, pro-

— ⁵ Notif. 18, n. 5 et seqq. — *Mazzotta*, tr. 6, disp. 1, qu. 1, cap. 3, n. 6. — *Bened. XIV*, loc. cit. — ⁶ In *cap. Omnis utriusque*, de poenit. et remiss., n. 57 et seqq. — ⁷ Lib. 3, cap. 8, n. 9. — ⁸ Decis. pro Confess., n. 361. Cfr. etiam Pallottini, v. *Sacramentum Poenitentiae*, n. 37 et 38.

alias rationes cur absolute tollatur reservatio in illo articulo, hanc assignat: « Periculum revelationis in accersendo delegato aut conveniendo superiore ».

^{m)} S. Off., die 29 Julii 1891, declaravit inquietandos non esse qui tenent validam esse absolutionem in articulo mortis concessam a peccatis reservatis, sive simpliciter sive cum censura, per sacerdotem non habentem jurisdictionem in reservata, etiamsi advocari seu adesse facile potuisset sacerdos habens praedictam jurisdictionem.

564. — ^{a)} De regularibus, qui non solam approbationem, sed jurisdictionem (ut hodie fieri solet) ab episcopis acceperunt, haec etiam notanda veniunt. Quaesitum nempe est a S. C. Ep. et Reg. 1°: « An religiosus non approbatus juxta leges proprii ordinis a suo superiore, vel ipso invito, cum sola facultate Ordinarii valide accipiat confessiones saecularium? — 2°. An superiores regulares jurisdictionem

habentes possint suos subditos suspendere ab audiendis confessionibus saecularium etiam ex informata conscientia? Et quatenus affirmative. — 3°. An valeat suspensio oretenus et absque scripto enunciata? — 4°. An absolutio impertita ab eo qui tali suspensione est innodatus sit valida? Et quatenus negative. — 5°. An qui hujusmodi absolutionem attentat irregularitatem incurrat? Et S. C. Ep. et Reg., re discussa, die 2 Martii 1866, respondere censuit: Ad 1. *Affirmative*. — Ad 2. *Affirmative; ita tamen ut religiosus suspensus illicite, non vero invalide, confessiones excipiat*. — Ad 3. *Affirmative*, cum feratur per modum *praecepti particularis*. Ad 4. *Affirmative*. Ad 5. *Provisum in praecedentibus* ».

^{b)} Benedictus XIV dicit: *Etiam sine parochi licentia*; quod satis innuit posse fieri, eo etiam invito.

^{c)} Glossa in *cap. Omnis utriusque*, v. *Alieno sacerdote*, id non habet.

« vincialis, prior (salvis tamen privilegiis ordinum). — Vide Diana ¹.

« 2°. Ex consuetudine, cardinales (qui etiam domesticis de confessore providere possunt); item pastores, imo multis locis, etiam caeteri sacerdotes saeculares, ut docent Valentia, Sà ^{a)}, Suarez ² (Religiosi tamen tenentur eligere tales quales illis permittunt statuta); item reges et principes (quorum tamen privilegium ad familiam non extenditur); denique domestici Pontificis.

« 3°. Ab homine eam habent, quibus sive Pontifex, sive episcopus, sive parochus concessit — [Sed vide dicta num. 544].

Dubatur hic 1°. *An episcopi possint eligere sibi in confessarium quemcumque sacerdotem?*

Videbatur olim affirmandum ex cap. fin. *Ne pro dilatione, de poen. et rem.*, ubi dicitur: *Permittimus episcopis et aliis superioribus, necnon minoribus praelatis exemptis, ut etiam, praeter sui superioris licentiam, providum et discretum sibi possint eligere confessorem.* — Sed declaravit S. Congregatio apud Fagnanum ³, id tantum intelligi quod episcopi (intellige quoad episcopos, si sint extra dioecesim: nam intra, possunt quidem cuique sacerdoti facultatem impertire), et alii ut supra, possint sibi eligere sacerdotem subditum, aut parochum, aut alium approbatum a proprio Ordinario: — nota *proprio*, id est ab Ordinario domicilii sacerdotis, ut expli-

cat Lugo ^{b)}. — Et idem postea confirmavit Gregorius XIII, 1 Decembr. anni 1582, ut referunt Fagnanus ⁴ et Pittonius ⁵. Nominem autem *praelatorum exemptorum* veniunt referendarii, auditores Rotae, protonotarii apostolici et alii praelati curiae Romanae, necnon praelati regulares et abbates et alii superiores locales immediati. — Ita Suarez ⁶, Lugo ⁷, Diana ⁸ et Renzi ⁹.

Dubatur 2°. *An cardinales possint eligere confessarium sibi et familiae?*

Affirmant generaliter Alphonsus de Leone ^{c)} et Diana, ex Lugo (apud Renzi ¹⁰). — Sed hoc admittendum est tantum in Urbe. Nam extra non possunt: cum non alio gaudeant quam privilegio episcoporum mox supra declarato; ut recte probat Fagnanus ¹¹. Nec censendum tenere oppositum Lugo ^{d)} et Suarez ¹²: ibi enim nihil aliud asserunt, nisi quod cardinales comprehendantur in citato cap. fin. — Concedit autem Fagnanus ¹³ quod cardinales possint secum conducere confessarium approbatum in Urbe; et idem dicit de episcopis ¹⁴, cum Hostiensi ^{e)}.

An autem *parochi possint sibi eligere confessarium?*

Omnino negandum ex prop. 16 damnata ab Alexandro VII, quae dicebat: *Qui beneficium curatum habent, possunt sibi eligere in confessarium simplicem sacerdotem non approbatum ab Ordinario.* — Dicunt tamen Wigandt ¹⁵, Sporer ¹⁶ et Elbel ¹⁷ quod parochi ex consuetudine possint confiteri sacerdoti curato vel appro-

Quosnam possint cardinales eligere sibi et familiae.

Quosnam parochi.

Quosnam confessarios episcopi possint sibi eligere.

¹ Part. 4, tr. 4, resol. 1 et 2. — Valent., in 3^{am} Part., disp. 7, qu. 10, punct. 2, v. *A consuetudine.* — ² Disp. 27, sect. 3, n. 2 et 3. — ³ In cap. *Ne pro dilatione*, n. 62. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Decis. pro Confessar., n. 350. — ⁶ Disp. 27, sect. 2, num. 8. — ⁷ Disp. 19, num. 4. — ⁸ Part. 3, tr. 2, resol. 1. — ⁹ In 2 praec. Eccl., cap. 4, qu. 10. — Diana,

part. 11, tr. 4, resol. 13, qu. 2. Lugo, disp. 19, n. 5. —

¹⁰ Loc. cit. — ¹¹ Loc. cit., num. 53 et 65. — ¹² Disp. 27, sect. 2, num. 6. — ¹³ In cap. *Ne pro dilatione*, num. 66. — ¹⁴ Loc. cit., num. 30. — ¹⁵ Tr. 13, num. 79. — ¹⁶ Part. 3, cap. 6, num. 705. — ¹⁷ Confer. 11, de Ministro Poenit., num. 299.

565. — a) Sà, v. Confessor, n. 1, id concedit parochis.

b) Lugo, disp. 21, n. 39 et 42, id explicat de Ordinario loci in quo confessiones audiuntur.

c) Alphonsus de Leone, de Potest. Confessar., part. 2, recoll. 4, n. 91, de cardinalibus in aliena dioecesi scribit: « Non solum ipsi cardinales possunt eligere confessarios..., sed etiam in articulo mortis et in vita, neque subsunt parochus quoad sacramenta...; et ita dicere de ejus familia, cujus ipse est proprius sacerdos ». Et recoll. 6, n. 154, 156 et 157,

dicit cardinales posse sibi eligere confessarium, et de facto eligere etiam non approbatum ab Ordinario.

d) Lugo tamen, loc. cit., dicit etiam: « De cardinalibus qui episcopi non sunt, dicendum est breviter eos, saltem ex consuetudine, posse eligere sibi confessarium, immo et dare facultatem suae familiae eligendi confessarium ».

e) Hostiensis rem plane insinuat dicens in Sum., de poenit. et remiss., § Cui patriarcha, privilegium quo gaudet episcopus eligendi sibi confessarium, non exspirare etiamsi quis ad Romanam curiam accedat.

bato, etiam alienae dioecesis ^{f)}. Et hoc quidem non videtur reprobandum, ubi revera adest talis consuetudo; quia tunc adest tacitus consensus episcoporum.

566. - « Unde resolves:

Delegatus
nequit ju-
risdictio-
nem subde-
legare.

« 1°. Qui habet potestatem delegatam
« non potest eam subdelegare alteri; cum
« diversa sit potestas utendi jurisdictione
« et eam delegandi. Excipitur 1°. Nisi hoc
« ipsum concessum sit. 2°. Nisi sit delega-
« tus ad universitatem causarum, ut v. gr.
« si cui committeretur officium parochi
« absentis vel minorennis: talis enim ali-
« qua exercitia jurisdictionis alteri, ex
« praesumpta voluntate Ordinarii, subde-
« legare posset, non tamen integrum offi-
« cium. — Vide Laymann ¹ ».

Generaliter igitur loquendo, nequit delegatus subdelegare nisi id expresse sibi sit concessum.

Excipitur
delegatus
a principe:
quando.

Excipitur 1°. Si quis esset delegatus a principe. Sed hoc intelligitur (ut explicant Laymann ² et Castropalaus ³), cum delegatio facta est tamquam per officium; non vero, si eligitur persona propter suam peritiam, aut si ei committitur alicujus causae executio.

Item, de-
legatus ad
universita-
tem causa-
rum: quo-
modo.

Excipitur 2°. Si quis est delegatus ad *universitatem causarum*, quamvis non a principe. Sed in hoc etiam oportet distinguere cum Laymann ⁴, duplici modo posse alicui delegari jurisdictionem ad universitatem causarum. — Primo modo, cum ei committitur aliquod officium, cui annexa est jurisdictio. Idque currit, etiamsi officium non sit proprium, sed vicarii, v. gr.

viceparochi seu vicerectoris, pro parochio absente aut non adhuc sacerdote. Hujusmodi vicarius bene potest jurisdictionem suam subdelegare, non quidem totam, sed pro una vel altera causa (ut communiter DD. docent); quia tunc non tantum huic commissum est exercitium parochi, sed etiam parochi officium, cui competit non solus usus, sed adhuc delegatio jurisdictionis. Ita Sanchez ⁵ cum Silvestro, Covarruvias, Lopez, Abbate, etc.; Laymann ⁶; Palaus ⁷ cum Henriquez ^{a)} et aliis, ex D. Thoma ⁸, ubi ait: *Vicarius non potest totam suam potestatem committere, sed potest partem.* — Secundo modo, cum alicui delegatur non officium, sed jurisdictio, velut privilegium perpetuo annexum suo officio aut dignitati; tunc enim talis jurisdictio reputatur tamquam ordinaria, prout est facultas impertita episcopis a Tridentino ⁹.

Dicunt autem Rodriguez ^{b)}, et Viva ¹⁰ cum Navarro ^{c)}, Peyrino, Naldo, Bordono, etc., quod si episcopus concederet alicui confessario facultatem absolvendi ab omnibus casibus reservatis, posset hic confessorius subdelegare illam facultatem alteri in aliquo particulari casu. — Sed melius Laymann ¹¹ et Castropalaus ¹² cum Coninck id in eo solo casu admittunt quo talis facultas conceditur ratione officii, v. gr. parochi aut viceparochi (ut supra dictum est); sed non cum facultas datur alicui ratione suae peritiae aut probitatis: facultas enim subdelegandi tantum competit illi cui officium committitur, sed non ei

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 10, n. 12 et seq. — ² Loc. cit., n. 12, v. *Excipitur* 1. — ³ Tr. 23, punct. 13, n. 15. — ⁴ Loc. cit., num. 12, v. *Duobus*. — ⁵ De Matr., lib. 3, disp. 31, num. 2 et 15. *Silvest.*, v. *Delegatus*, qu. 8, n. 12, v. *Tertium*. *Covar.*, Variar. lib. 3, cap. 20, num. 11. *Ludov. Lopez*, Instruct. nov., part. 1, cap. 284, v. *Praeterea disceptari*. - *Abbas*, in cap. *Cum Bertoldus*, n. 20, de sent. et re judic. —

⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 10, num. 13. — ⁷ Tr. 23, punct. 13 n. 16. — ⁸ Quodlib. 12, art. 31. — ⁹ Sess. 24, de reform., cap. 6. — ¹⁰ De Poenit., qu. 8, art. 1, n. 13, v. f. - *Peyrin.*, in const. 10 Urbani VIII, num. 14. *Nald.*, Sum., v. *Delegatus*, n. 8 et 14. - *Bordon.*, Decis. miscell. 75. — ¹¹ Loc. cit., n. 13. — ¹² Loc. cit., n. 16. *Coninck*, disp. 8, dub. 4, n. 26 et 27.

^{f)} Solus Wigandt expresse loquitur de parochio vel approbato alienae dioecesis. — Elbel tamen id etiam perspicue innuit. Postquam enim locutus est de parochis qui, in confinibus diversarum dioecesium constituti, tempore festivitatum solent concurrere et sese mutuo adjuvare in audiendis confessionibus, tametsi in illa dioecesi non sint approbati; hocque praticari ex consuetudine tacite approbata ab episcopis, addit: « Idipsum sentendum est de praxi qua vicini parochi ad invi-

cem, vel cooperator unius parochiae vicino parochio confitetur ».

566. - ^{a)} Henriquez a Palao simpliciter utique citatur, attamen, *lib. 6, cap. 7, n. 3, et comment.*, lit. n, non limitat subdelegandi facultatem ad unam alteramve causam.

^{b)} Rodriguez, *Quaest. regul.*, tom. 1, qu. 21, art. 9, loquitur de guardianis, quibus provinciales suos casus committunt.

^{c)} Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 45, id clare innuit, dicens: « Simplex ministerium absol-

cui committitur solus usus sive exercitium jurisdictionis.

« 2º. Cum jurisdictio respiciat subditos, « exerceri in eos potest, tam a delegato « quam Ordinario, quocumque loco fuerit; « ut docent Sanchez ^{d)}, Henriquez, Sua- « rez ¹ et alii ». — [Sed hodie hoc repro- « batum est. Vide dicta n. 548, v. *Tertia*].

567. — « 3º. Probabile est quod absolutus « in articulo mortis non teneatur se postea « sistere superiori, vel alteri pro reser- « vatis (nisi haec habeant annexam cen- « suram), ut docent Navarrus, Suarez, « Mercerus, Filliuccius ², Bonacina ³; quia « directe absolutus fuit »: [Ita verius tenent Salmant. ⁴ cum Sanchez, Hurtado, Prae- « posito, Navarro, etc. Vide de hoc dicenda *de Censur.*, *Lib. VII*, n. 91.] — « contra « Hurtadum. Vide Diana ⁵ ».

568. — « 4º. Improbabilitas aut inscitia pro- « prii sacerdotis non dat jurisdictionem « alteri: ideoque in tali casu expectandum « est, aut ad superiorem recurrendum. — « Si tamen ignorantia esset tanta, ut con- « fessio illi facta foret invalida aut illicita, « neque esset alius privilegiatus aut ha- « bens jurisdictionem, licere alteri confi- « teri docent Navarrus ^{a)}, Vasquez ^{b)}, Hur- « tado ⁶. Vide Diana ⁷. Idem licere, quando « quis proprio non potest confiteri sine « gravi periculo, docent Toletus ^{c)}, Silve- « ster et Medina: qui idem concedit, quan- « do proprius non vult aut non potest

« audire, vel injuste negat facultatem con- « fitendi alteri, v. gr. parochus concubinae. « Diana ⁸, ex Henriquez et aliis quatuor ^{d)}. « — Verum ista communiter refutantur « ab aliis ». [Sed vide n. 564].

« 5º. Etsi graviter peccare possit pro- « prius, si neget suis facultatem adeundi « alterum, modo praesumere possit eos « juste petere; si tamen injuste neget, pro- « babilius videtur eos invalide ab alieno « absolvi, ut docent Sotus, Suarez, Lay- « mann: — etsi non improbabiliter Silve- « ster, Henriquez, Major, Paludanus, Ri- « chardus, Toletus ^{c)} et Diana ⁹, putent « quod valide, praesertim si sine periculo « salutis, famae vel simili, non liceat suo « proprio ». — [Sed vide n. 564, v. *Ex concessione*].

569. — « 6º. Cum jurisdictio acquiratur « ratione domicilii vel quasi domicilii, vel « etiam actualis habitationis: hinc ii qui « duobus locis habent domicilium vel qua- « si, possunt utrobique absolvi, ut scho- « lares, milites, mercatores. Item vagi et « peregrini possunt absolvi a paracho loci « in quo versantur. — Vide Laymann ¹⁰, « Vasquez, etc. ».

Communiter docent doctores peregrinos, spectata consuetudine et tacito consensu episcoporum, posse confiteri cuilibet approbato in loco ubi reperiuntur. Ita Palaus ¹¹, Lugo ¹², Concina ¹³, Salmant. ¹⁴; Bonacina ¹⁵ cum Suarez, Vasquez, etc. — Limi-

Negatio facultatis adeundi alterum non dat facultatem.

Habens duo domicilia absolvi- tur utrobique.

Peregrini possunt confiteri approbato ubi degunt.

Henriq., lib. 6, cap. 7, n. 1, text. et comment., lit. d. — ¹ Disp. 25, sect. 1, n. 17. — *Navar.*, Man., cap. 26, n. 26. — *Suar.*, disp. 30, sect. 3, n. 6 et 7. — *Mercer.*, Suppl., qu. 8, art. 6, n. 6. — ² Tr. 7, cap. 10, n. 288. — ³ De Poenit., qu. 7, punct. 1, n. 13. — ⁴ Tr. 6, cap. 11, n. 21. — *Sanch.*, Decal., lib. 2, cap. 13, n. 24. — *Petr. Hurtad.*, de Fide, disp. 84, sect. 8, § 130. — *Praepos.*, qu. 7, dub. 5, n. 42. — *Navar.*, loc. cit. — *Gasp. Hurtad.*, de Poenit., disp. 11, diff. 13, v. *Addimus*. — ⁵ Part. 4, tr. 4, resol. 199; cfr. etiam part. 5, tr. 3, resol. 66. — ⁶ Id est *Gasp. Hurt.*, disp. 10, diff. 11. — ⁷ Part. 4, tr. 4, resol. 201; part. 8, tr. 1, resol. 86, v. *Sextus casus*. — *Ex can. Placuit*, de poenit., dist. 6. — *Silvest.*, v. *Confessor I*, qu. 6. — *Joan. Medina*, tr. 2, de Confess., qu. 33,

v. *Sed quoniam*. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 79. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 13, n. 4. — *Sotus*, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 2, v. f., v. *Dicendum ergo*. — *Suar.*, disp. 27, sect. 4, concl. 2. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 3. — *Silvest.*, loc. cit. — *Henriq.*, loc. cit. — *Major*, in 4, dist. 17, qu. 2, ubi explicat v. *Proprio sacerdote*. — *Palud.*, in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, concl. 1 (n. 19). — *Richard. a Mediavil.*, in 4, dist. 17, art. 3, qu. 7. — ⁹ Part. 3, tr. 4, resol. 79. — ¹⁰ Loc. cit., cap. 10, n. 5 et seqq. — *Vasq.*, qu. 93, art. 2, dub. 4, n. 4 et seqq. — ¹¹ Tr. 23, punct. 13, n. 12. — ¹² Disp. 19, n. 7. — ¹³ Lib. 2, diss. 2, cap. 4, n. 20. — ¹⁴ Tr. 6, cap. 11, n. 53. — ¹⁵ Qu. 7, punct. 2, n. 5 et 6. — *Suar.*, disp. 25, sect. 2, n. 7 et 8. — *Vasq.*, loc. cit.

vendi potest delegari etiam a delegato Ordinarii et a subdelegato delegati Papae, quamvis non possint delegare suas jurisdictiones ».

^{d)} Sanchez, *de Matr.*, lib. 3, disp. 19, n. 18, id concedit paracho, quem asserit posse in aliena dioecesi subditorum confessiones audire.

568. — ^{a)} Navarrus, in cap. Placuit, n. 75, de poenit., dist. 6, scribit: In casu ignorantiae sacerdotis, « nolente paracho, ipsius parochia-

nus alteri confiteri potest ». Nec magis rem determinat.

^{b)} Vasquez, in 3 P., qu. 93, art. 2, dub. 3, n. 5 et 8, loquitur solum de casu quo ignorantia confessoris redderet confessionem invalidam.

^{c)} Toletus, lib. 3, cap. 13, n. 8, ita sane docet, addens post Trident. requiri, « ut confiteatur... habenti facultatem aliquam confitendi ».

^{d)} Praeter Toletum et Silvestrum, quos etiam citat Diana.

Jurisdictio in subditos, ubinam exerceatur.

Absolutus in articulo mortis, quando teneatur se sistere superiori.

Improbabilitas vel inscitia proprii sacerdotis non dat jurisdictionem alteri.

Limitationes.

Limitatio. tant tamen praefati doctores, dummodo ipsi peregrini ex industria non discedant e proprio domicilio, ut extra confiteantur. Sed Tamburinius¹, Renzi²; et Mazzotta³ cum Pontio, Filliuccio et aliis, verius dicunt quod praedicta limitatio non est necessario servanda: ex illa regula generali juris, quod nullus videtur fraudulenter agere qui utitur jure suo; nec autem aliunde habetur quod Ordinarii in praedicto casu signum aliquod unquam dederint sui dissensus. Hasque sententias recte dicunt praefati auctores^{a)} valere etiam pro implenda confessione praecepti paschalis. (Vide dicta n. 564, v. *Ex concessione*). Et hoc hodie non est amplius dubitandum, ex praesenti consuetudine universali.

Alia limitatio pro casibus reservatis.

Jurisdictio tacita et praesumpta, quando sufficiat.

Per bullam tamen Clementis X, vetitum est poenitentibus accedere ad alienam dioecesim pro confessione in fraudem reservationis suarum culparum. — De hoc vide dicenda infra n. 589.

570. — « 7°. Valide absolvit is qui audit confessiones, praesente vel sciente, « et non contradicente Ordinario, v. gr. « episcopo vel parochio, cui constet eum « aliunde non habere jurisdictionem, quia « tunc praesumitur tacite eam dare. — « Sufficit enim, ut recte docet Filliuccius « et Fagundez⁴, facultas interpretativa et « praesumpta: modo praesumptio fundetur in signis quae indicent consensum « praesentem, ut fit in casu posito^{a)} »; [Quare consensus mere internus non sufficit. Salmant.⁵ ex communi.] « uti etiam « v. gr. si parochus, qui jam absens est,

« alias significaverit id sibi gratum esse. « — Nam existimatio de futuro consensu « vel ratihabitione (quod scilicet quando « resciverit, futurus sit contentus) non sufficit; quia consensus futurus non dat « jurisdictionem pro tempore praesente « quo datur absolutio. Vide Diana⁶, Sanchez⁷, Becanum, Coninck: qui addit « peccare, si de consensu dubitans incipiat audire^{b)} ».

571. — « 8°. Peccat qui absolvit cum « jurisdictione dubia: nisi necessitas urgeat, qualis est v. gr. quia poenitens « diu non est confessus, vel debet communicare, nec alius adest: tunc enim « licite absolvit cum conditione hac, si « possum, et cum onere (etsi Salas⁸ hoc « onus non agnoscat) alias iterum confitendi habenti jurisdictionem certam. Expedit autem tunc veniale aliquod adjicere a quo directe, et a caeteris indirecte « saltem absolvatur. — Ita Reginaldus, « Suarez, Coninck⁹ ».

Uti jurisdictione dubia quando liceat.

Dicunt probabilius Holzmann¹⁰; et Elbel¹¹ cum Babenstuber, sufficere ad absolvendum cum jurisdictione dubia sequentes causas: 1°. Si urgeat periculum mortis. 2°. Si urgeat praeceptum annuae confessionis. 3°. Si poenitens deberet celebrare vel communicare, et alias infamiae notam incurreret^{a)}. 4°. Addunt Salmant.¹², si sacerdos teneretur celebrare ex obligatione. (Vide dicta n. 28.).

Probabiliter autem censent Suarez¹³; et Salmant.¹⁴ cum Aversa (contra Salas et Cornejo), in iis casibus poenitentem non teneri ad confessionem, sed tantum

¹ Lib. 5, de Poenit., cap. 4, § 3, n. 11 et 12. — ² Cap. 4, sect. 1, qu. 14, i. f. — ³ Tr. 6, disp. 2, qu. 1, cap. 2, § 2, num. 2. — Pontius, de Matr., lib. 5, cap. 9, num. 6. — Fill., tr. 7, cap. 7, num. 195, i. f. — Clem. X, bulla *Superna*, diei 21 Junii 1670, § 7, in Bullar. Rom. Mainardi. — Fill., tr. 7, cap. 9, n. 241. — ⁴ De 2° praec. Eccl., lib. 7, cap. 2, n. 71. — ⁵ Tr. 6, cap. 11, n. 65. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 68. — ⁷ De Matr., lib. 3, disp. 35, n. 20 et seqq. — Becan., de Sacram., cap. 38, qu. 8, num. 3. — Coninck, disp. 8,

dub. 5, num. 34 et seqq. — ⁸ In 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 27, n. 283. — Reginaldus, lib. 1, n. 102. — Suarez, disp. 26, sect. 6, n. 2 et 4. — ⁹ Disp. 8, dub. 6, n. 43 et 47. — ¹⁰ De Sacram. Poenit., num. 682. — ¹¹ Confer. 12, de Jurisdict. confess., n. 326. — Babenstuber, tr. 8, part. 6, disp. 6, art. 3, n. 9. — ¹² Tr. 6, cap. 11, n. 72. — ¹³ Loc. cit., n. 3 et 4. — ¹⁴ Loc. cit., n. 72. — Aversa, qu. 16, sect. 5, v. *Seclusa vero*. — Salas, loc. cit., n. 284. — Cornejo, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, disp. 4, dub. 2, i. f.

569. — ^{a)} Scilicet Filliuccius et Pontius. Sed idem insinuant Palaus, Salmant., n. 52, Concina, Renzi et Tamburinius.

570. — ^{a)} Seu clarius: Filliuccius habet principium hoc generale; Fagundez vero, casum positum dumtaxat.

^{b)} Coninck, n. 36, ait « graviter peccare qui ita confessionem audire incipit, etsi spe-

ret pastorem mox superventurum, et ita approbaturum ipsius factum ».

571. — ^{a)} Elbel et Babenstuber silent de periculo mortis, et quidem recte, cum eo casu jurisdictio alioquin dubia, certa fiat. Addo etiam auctores istos et Holzmann, ubi de periculo infamiae loquuntur, alium casum exponere, scilicet, si confessio praeter consue-

ad contritionem, qua semper eget etiamsi confiteatur ^{b)}).

Quando,
jurisdictione probabili.

« Quod si tamen ex probabili ratione
« dubium resolvat (nimirum habere se
« jurisdictionem), etsi cum formidine oppositi,
« absolute absolvit licite, ut docet
« Suarez et Praepositus, card. de Lugo ¹:
« tum quia tunc practice et moraliter est
« certus, tum quia Papa eo casu dat facultatem.
« — Uti et in sequentibus casibus: 1°. Quando communi errore, v. gr.
« ob titulum coloratum, putatur aliquis
« esse pastor, seu habere jurisdictionem,
« qui non est, ob censuram vel alium defectum.
« Bonacina ², Diana ³. Quod etiam,
« si desit titulus coloratus, probabile esse
« docet Diana ⁴ ex Pontio, Molfesio et
« Sanctio; item ^{c)}, si quis bona fide tali
« confiteatur: verum id communiter ab
« aliis negatur. — 2°. Cum quis ex consuetudine,
« praescriptione aut bona fide absolvit,
« aut nescit potestatem suam revocatam ^{d)}; ut habent
« Silvester, Navarrus, Henriquez, Malderus ⁵, Sanchez ⁶,
« Salas, Vasquez. Vide Diana ⁷. — 3°. Quando
« secundum probabilem sententiam judicatur
« quis habere jurisdictionem, et
« sacerdos sequitur favorem (Bonacina ⁸); quia,
« quando communis est error, Ecclesia dat jurisdictionem
« propter publicam utilitatem. Vide Suarez, Diana ⁹,
« card. de Lugo ¹⁰ ».

Suar., disp. 26, sect. 6, n. 5 et seqq. — Praepos., qu. 7, dub. 5, n. 35. — ¹ Disp. 19, n. 29 et seqq. — ² Qu. 5, sect. 2, punct. 3, n. 11. — ³ Part. 3, tr. 4, resol. 122. — ⁴ Loc. cit. — Pontius, de Matr., lib. 5, cap. 20, n. 2 et 6. — Molfes., part. 1, tr. 7, cap. 13, n. 21 (quamvis a Diana pro hoc casu non citetur). — Joan. Sanctius, Select. disp. 44, n. 3, i. f. — Silvest., v. Confessor I, n. 15, qu. 19. — Navar., Man., cap. 9, n. 11. — Henr., lib. 5, cap. 14, n. 3 et 4. — ⁵ In 1^{am} 2^{ae}, qu. 19, art. 5 et 6, disp. 86, v. Dico 6. — ⁶ Decal., lib. 1, cap. 9, n. 35. — Salas, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 10, n. 100; et sect. 27, n. 285 et seqq. — Vasq., in 1^{am} 2^{ae}, disp. 156, cap. 4, n. 29. — ⁷ Part. 2,

572. — Hic quaeritur 1°. *Utrum, stante errore communi, suppleat Ecclesia jurisdictionem in sacramento Poenitentiae?*

Si error communis est cum titulo colorato sive putativo, certum est apud omnes ab Ecclesia conferri jurisdictionem. Ita Sanchez ¹¹, Concina ¹², Antoine ¹³; et Cardenas ¹⁴ cum Cajetano, Paludano, Soto, Armilla ^{a)}, Angelo, Silvestro, Navarro et communi. — Et probatur ex leg. *Barbarius*, ff., de offic. praetor.: qui textus, etsi civilis, tamen, cum non sit reprobatus a jure canonico, vim habet etiam in illo; ut habetur in cap. 1, de novi oper. nuntiatio. (utque fuse diximus Lib. I, n. 106, in fine, v. Dicendum III.). — Probatur etiam ex can. *Infamis*, [caus.] 3, qu. 7, ubi dicitur: *Si servus* (qui est incapax jurisdictionis), *dum putaretur liber, ex delegatione sententiam dixit, quamvis postea in servitutem depulsus sit, sententia ab eo dicta rei judicatae firmitatem tenet*. Ratio, quia, ex benigna interpretatione, praesumitur eo casu pia mater Ecclesia ad bonum animarum supplere jurisdictionem.

In errore communi cum titulo colorato Ecclesia confert jurisdictionem.

Bene tamen advertit Sanchez ¹⁵ quod, ut Ecclesia suppleat, *non sufficit titulus fictus*; sed requiritur titulus, qui, licet sit tantum putativus (quia forte est ex aliqua causa invalidus), tamen sit revera collatus a legitimo superiore: etsi huic veti-

Non sufficit titulus fictus.

tr. 13, resol. 2. — ⁸ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 3, num. 11. — Suar., disp. 26, sect. 6, num. 7. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Disp. 19, n. 29. — ¹¹ De Matr., lib. 3, disp. 22, n. 5 et 13. — ¹² Lib. 2, diss. 2, cap. 4, n. 29. — ¹³ Cap. 3, art. 1, qu. 2. — ¹⁴ In propos. 1, diss. 2, n. 149 et 150. — Cajetan., Sum., v. Confessionis iteratio, § Ex parte confessoris; et v. Absolutionis impedimenta. — Palud., in 4, dist. 17, qu. 6, art. 2, opin. 5, (n. 22). — Petr. Soto, de Conf., lect. 6, v. Quod vero. — Angel., v. Confessio IV, n. 12. — Silvest., v. Confessor I, n. 15, qu. 19. — Navar., Man., cap. 9, n. 11; et in cap. Placuit, de poenit., dist. 6, n. 179. — ¹⁵ Loc. cit., n. 5, et n. 54, ad 2.

tudinem [Babenst.: aut] cum aliqua nota infamiae differenda esset.

^{b)} Nempe: Quando celebrare debet vel communicare, et confessorium habet cum dubia tantum jurisdictione, etiamsi tunc confiteatur, eo casu ad contritionem semper tenetur

^{c)} Diana, part. 2, tr. 16, resol. 43, quam citat Busenb., dicit probabile esse quod sufficiat error communis sine titulo; sed part. 3, tr. 4, resol. 122, dicit valide absolvi cum falsa licentia Ordinarii, quia adest error communis et bona fides poenitentis.

^{a)} Vel melius: Silvester, Navarrus et Henriquez dicunt sacerdotem posse absolvere, ubi jurisdictionis privatio non est notoria; Malderus et Sanchez, posse absolvere cum jurisdictione probabili: quod Salas negat, nisi urgeat necessitas aliqua.

572. — ^{a)} Armilla, v. Absolutio, n. 30, id videtur innuere a contrario, scilicet negando satis esse errorem communem sine titulo; scribit enim: « Cum intruso... sine superioris auctoritate gesta non tenent; nec communis error per eum acta sustinet, ex quo defecit possessio juridica ».

tum sit aliunde titulum illum conferre, ut sancitur in *novella 44, cap. 1, Auth. de tabellionibus*.

Majus Dubium fit: *An ex solo errore communi, sine titulo, Ecclesia suppleat jurisdictionem?*

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Lugo¹, Sanchez², Pontius³, Palaus^{b)}, Suarez^{c)}, Lessius^{d)}, Bonacina^{d)}; Diana⁴ cum Molfesio et aliis. Item, apud Cardenas^{e)}, Villalobos^{e)}, Malderus^{e)}, Granada^{e)}, Turrianus^{e)}, Henriquez^{e)}, et Martinez^{e)}. Item Hostiensis^{f)}, Innocentius^{f)}, Felinus^{f)}, etc., apud Sanchez^{f)}. — Ratio, quia, cum adest error communis, recurrit eadem ratio legum quas supra retu-

limus, nempe quod Ecclesia pro bono fidelium praesumitur jurisdictionem supplere: cum eadem adaequata ratio communis boni valeat pro solo errore communi, et pro titulo colorato; propter quem nulla est ratio specialis cur magis provideatur bono publico quam per solum errorem communem.

Secunda vero sententia communior negat sufficere solum errorem sine titulo. Et hanc tenent Busenbaum, ut supra, *n. 571, v. Quod si* (qui asserit primam communiter rejici), et Silvester⁵, Angelus⁶, Concina⁷, Roncaglia⁸, Holzmann^{h)}, Sporer^{h)}, Elbel^{h)}; et Sanchez⁸, sibi contrariusⁱ⁾, cum Navarro, Armilla, Tabiena,

Communi-
us nega-
tur.

¹ Disp. 19, n. 29 et 30. — ² Decal., lib. 1, cap. 9, n. 35. — ³ De Matr., lib. 5, cap. 20, n. 2 et 6. — ⁴ Part. 3, tr. 4, resol. 122. — *Molfes.*, part. 1, tr. 7, cap. 13, n. 21. — ⁵ V. *Confessor I*, n. 15, qu. 19. — ⁶ V. *Confessio IV*, n. 12. — ⁷ Lib. 2,

diss. 2, cap. 4, n. 31. — ⁸ De Matr., lib. 3, disp. 22, n. 49. *Navar.*, Man., cap. 9, n. 11; in cap. *Placuit*, n. 177, 178 et 180; et Consil., lib. 5, de poenit. et remiss., consil. 1. *Armilla*, v. *Absolutio*, n. 30. — *Tabiena*, v. *Absolutio I*, n. 62.

^{b)} Palaus, *tr. 1, disp. 2, punct. 5, n. 9*, utrumque requirit, errorem scilicet vulgi et titulum praesumptum; nihilominus, *tr. 28, de Sponsal., disp. 2, punct. 13, § 10, n. 9*, « probabile » esse ait « et rationi consonum, solum communem populi errorem sufficere ad jurisdictionem concedendam ».

^{c)} Suarez, *loc. cit.*, n. 7, de utroque, errore scilicet et titulo colorato, loquitur; scribit enim: « Est hoc principium jure receptum, ut qui communi existimatione et opinione magistratum gerit, licet in re ipsa munus illud vero titulo non obtineat, nihilominus gesta ejus valeant propter commune bonum... et inde fit ut excommunicatus occultus, et is qui parochus communiter reputatur, vere tamen non est, quia simoniace obtinuit beneficium, nihilominus validam absolutionem conferat: quia Ecclesia tunc dat jurisdictionem ne communis ignorantia populo noceat ».

^{d)} Lessius omnino contrarium tenet, et utrumque requirit, videlicet titulum coloratum et errorem communem, *lib. 2, cap. 29, n. 65, v. Notandum; et n. 67, v. Sexto sequitur*. Et ita etiam Bonacina, *de Matr.*, qu. 2, punct. 8, n. 27 et 28.

^{e)} Cardenas, *in propos. 1, diss. 2, n. 143*, auctores citat pro opinione, quae asserit Ecclesiam supplere jurisdictionem « ubi adest vera probabilitas circa jurisdictionem confessorii... propter utilitatem fidelium, scilicet ex errore communi ». Et ita sane tenent Villalobos, *part. 1, tr. 1, diff. 13, n. 5*; Malderus, *in 1am 2ae, qu. 19, art. 5 et 6, disp. 86, v. Dico 6o*; Granada, *in 1am 2ae, contr. 2, tr. 12, disp. 4, sect. 4, n. 38*; Turrianus, *Select. disp., part. 1, disp. 21, dub. 2*; Henriquez, *lib. 5, cap. 14, n. 3 et 4*; et Gregor.

Martinez, *in 1am 2ae, qu. 19, art. 6, dub. 6, concl. 7*. Sed, uti liquet, quaestio haec diversa est et latius patet casu nostro, qui est de *errore facti* tantum; et revera de isto casu Villalobos, *loc. cit.*; et *tr. 9, diff. 46, n. 6*; et Henriquez, *loc. cit.*, n. 4; et *lib. 6, cap. 6, n. 2, lit. e, et cap. 7, n. 2*, requirunt etiam titulum praeter errorem communem.

^{f)} Hostiensis, Innocentius et Felinus citantur a Sanchez, *de Matr.*, lib. 3, disp. 22, n. 48, pro hac sententia in simili dumtaxat, scilicet pro validitate actuum gestorum a tabellione qui communiter reputabatur talis, et revera non erat; et ita Hostiensis, *in cap. Scripturam 1, de fide instrum.*, n. 2; et Sum., *lib. 2, de fide instrum.*, n. 3; Innocentius, *in cap. 1 de fide instrum.*, n. 2; et Felinus, *in eumd. loc.*, n. 18. Sed de casu nostro contrarium tenent Innocentius, *in cap. Qualiter, de elect. et electi pot.*, et *in cap. Nihil est, eod.*, n. 3 et 4; et Felinus, *in cap. Cum dilecta, de rescr.*, n. 3; quod etiam notavit Sanchez, n. 49.

^{g)} Roncaglia, *qu. 5, cap. 1, qu. 3, resp. 3*, priorem sententiam tenet, quam *tr. 15, qu. 2, cap. 1, qu. 3*, sibi valde probabilem esse affirmat.

^{h)} Holzmann, *de Sacr. Poenit.*, n. 684, non absolute negat, et probabilem existimat priorem sententiam; sicuti Sporer, *part. 3, cap. 6, n. 714*; et Elbel, *confer. 12, de Jurisdict.*, n. 313, qui negant repetendas esse confessiones tali confessorio factas extra mortis periculum, propter probabilitatem prioris sententiae.

ⁱ⁾ Utrum revera Sanchez n. 49, sibi sit contrarius, non satis mihi constat: in priori enim opinione potius videbatur loqui de errore juris; hic vero de errore facti.

In errore
communi
sine titulo,
Ecclesia
etiam sup-
plet, juxta
alios.

Covarruvias ¹⁾, Cajetano, Lopez, Gabrielio, Ugolino, Henriquez, Palacio, Aragon, etc. — Ratio, quia, cum deest titulus coloratus, minime praesumitur Ecclesia velle supplere jurisdictionem; eo quod, si Ecclesia cum solo errore communi jurisdictionem conferret, majus proveniret damnum fidelibus quam utilitas: plures enim sacerdotes impii ex hoc occasionem sumerent simulandi se confessarios, et sic plurimos errores et haereses possent disseminare, fideles seducendo. — Sed haec ratio non omnino convincit. Nam, dato quod Ecclesia jurisdictionem hujusmodi impiis sacerdotibus denegaret, neque impediretur quominus ipsi, qui damnationem suam jam nihili faciunt, suos errores disseminarent; et versa vice fideles ob invaliditatem suarum confessionum, evidenti periculo perditionis exponerentur.

Unde merito primam sententiam probabilem putant Cardenas ¹, Viva ², Tamburinius ³ et Roncaglia ⁴, Sporer ⁵, Holzmänn ⁶; ac Elbel ⁷ cum Henno ⁸⁾, Gobat, Herincx ⁹⁾ et Stoz ¹⁰⁾. — Et ideo probabi-

liter dicunt non esse obligandos fideles ad repetendas confessiones bona fide factas apud sacerdotem qui ex communi errore confessarius reputabatur.

573. — Quaeritur 2°. *An liceat administrare sacramentum Poenitentiae cum jurisdictione tantum probabili?* — Adsunt tres sententiae:

Prima sententia negat; et hanc tenent Concina ⁸, Antoine ⁹ et Elizalde ^{a)}. — Ratio, quia, ex prop. 1 damnata ab Innocentio XI, in administratione sacramentorum non licet uti opinione probabili, ne sacramentum exponatur periculo frustrationis.

Secunda vero sententia communis docet licitum esse absolvere cum probabili jurisdictione: modo opinio sit vere probabilis, gravi fulcita ratione et auctoritate. — Ita Sanchez ¹⁰, Lugo ¹¹, qui putat tutissimam ^{b)}, Bonacina ¹², Palaus ¹³, Lessius ¹⁴, Coninck ^{c)}, Filliuccius ¹⁵, Croix ¹⁶, Tamburinius ¹⁷, Viva ¹⁸, Cardenas ¹⁹; item Hozes ²⁰, Filguera ²¹, Corella ²² et Lumbier ²³; et Salmant. ²⁴ cum Turriano, Villalobos, Re-

Uti jurisdictione probabili, juxta alios, illicitum.

Communiter habetur licitum, modo sit vere probabilis.

Prima sententia, probabilis.

Cajetan., Sum., v. *Confessionis iteratio*, § *Ex parte confessoris*; et v. *Absolutionis impedimenta*. Ludov. Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 38, v. *Iteranda est*. Anton. Gabriel, Commun. concl., lib. 1, concl. 8, n. 21, 54 et 60. Ugolin., de Censur., tab. 1, cap. 2, § 22, num. 1 et 2. Henriq., lib. 6, cap. 6, num. 2, lit. e; et cap. 7, n. 2. — Mich. Palac., in 4, dist. 17, disp. 7bis, v. *Similiter quoque*. Aragon, in 2^{am} 2^{ae}, de Just. et Jure, qu. 60, art. 6, v. *Sed major difficultas*, et v. *Est aliud dubium*. — ¹ In prop. 1, diss. 2, n. 151. — ² De Poenit., qu. 8, art. 1, n. 16. — ³ Lib. 5, de Poenit., cap. 4, § 7, n. 17 et 18. — ⁴ Qu. 5, cap. 1, qu. 3, resp. 3. — ⁵ Part. 3, cap. 6, n. 714. — ⁶ De Sacr. Poenit., n. 684. — ⁷ Confer. 12, de Jurisdic. confessar., n. 313. Gobat, tr. 7, cas. 3, n. 111. — ⁸ Lib. 2, de Sacr. Poen., dissert. 2, cap. 5, n. 2. — ⁹ Cap. 3, art. 1,

qu. 5. — ¹⁰ De Matr., lib. 3, disp. 22, n. 65; Decal., lib. 1, cap. 9, n. 35. — ¹¹ Disp. 19, n. 30 et seqq. — ¹² De Poen., qu. 7, punct. 5, § 4, n. 4. — ¹³ Tr. 1, disp. 2, punct. 5, n. 9. — ¹⁴ Lib. 2, cap. 29, n. 68. — ¹⁵ Tr. 7, cap. 8, n. 227. — ¹⁶ Lib. 6, part. 1, num. 117, et 118, v. *Ut opinio*. — ¹⁷ Method. conf., lib. 3, cap. 7, § 1, n. 1; cfr. etiam lib. 5, de Poen., cap. 4, § 8, n. 3 et 9. — ¹⁸ In propos. 1 Innoc. XI, num. 20; et de Jubil., qu. 3, art. 2, num. 4 et 5. — ¹⁹ In propos. 1, diss. 2, n. 160. — ²⁰ Explic. prop. 1 Innoc. XI, num. 9 et 23; cfr. etiam qu. 2, Append., num. 8 et seqq. — ²¹ Lucerna decretalis, in prop. 1 Innoc. XI, v. *Circa autem*. — ²² Tr. 10, num. 18. — ²³ In propos. 1, observ. 3, num. 30 et 33. — ²⁴ Tr. 6, cap. 11, num. 74. — Turr., Select. disp., part. 1, disp. 21, dub. 2. Villal., part. 1, tr. 1, diff. 13, n. 5.

¹⁾ Covarruvias, *Pract. Quaest.*, cap. 19, n. 9, loquitur de simili, scilicet de tabellionibus; nec plane concordat, et significat satis esse communem errorem, nisi probetur titulus defuisse.

⁸⁾ Henno his verbis ab Elbel citatur: «Vide... Henno»; et sane hic auctor, de *Poenit.*, disp. 8, qu. 5, resp. ad obj., v. *Dices 2°*, utrumque requirit; et eo solo casu quo titulus sit fictus, «inclinor, inquit, illo casu in favorem poenitentium». — Herincx autem (ab Elbel sine loci indicatione citatus), disp. 5, n. 30, loquitur de solo casu quo concurrunt simul error communis et titulus coloratus. — Stoz pariter, lib. 1, part. 5, n. 118, de solo errore communi loquitur; sed lib. 2, n. 53, continuator operis (germanus frater auctoris) tractat de casu quo cum errore communi

adest etiam titulus coloratus, et videtur utrumque requirere.

573. — ^{a)} Elizalde de hac materia non tractat; sed Concina ejus doctrinam et verba adducit ad explodendum unum ex argumentis, quibus utuntur auctores tenentes licitum esse uti jurisdictione probabili: argumentum videlicet petitum a benignissima pietate matris Ecclesiae. Et profecto Elizalde, part. 2, lib. 5, qu. 15, (revera qu. 16), § 2, contra probabilistas in universum ostendit pietatem matris Ecclesiae minime obstare quin nobis leges etiam difficiles, imponat, imo obligare possit negligentes et ex negligentia ignorantes.

^{b)} Lugo vocat eam tutissimam extra mortis articulum, et dicit eam videri etiam licitam in ipso mortis articulo.

^{c)} Coninck, disp. 8, n. 22, hanc senten-

ginaldo^{d)}, Aversa, Salas^{d)}, Dicastillo, Herincx, Bonaespei; et Salmant. scholastici¹ cum Maldero, Granado, Henriquez et Gabrielle. Et eam vocant moraliter certam Sanchez, Tamburinius et Cardenas²; ac Dicastillus, Illsung^{e)}, Gormaz, Stoz^{f)}, etc., apud Croix.

Ratio 1^a. Quia error communis, etiamsi non adsit titulus coloratus, praebet jurisdictionem, modo opinio ab omnibus teneatur ut probabilis; nam si alii sapientes dubitarent de probabilitate, et coram Deo falsa esset, error esset, sed non communis. — Verum haec ratio non convincit. Nam, licet praefata opinio (quod existente errore communi, Ecclesia supplet jurisdictionem) non sit improbabilis, ut diximus in Quaestione praecedenti; tamen non est certa, uti requiritur ad licite ministrandum sacramentum.

Ratio 2^a. Quia, cum quilibet sacerdos habeat potestatem directam super venialia, poenitentes qui bona fide confitentur sacerdoti habenti jurisdictionem tantum probabilem, jam valide absolvuntur eo casu, directe a venialibus, et indirecte a mortalibus. — Sed opinio illa, quod confessio venialium apud simplicem sacerdotem sit valida, nec etiam est certa (ut diximus n. 543, v. *Secunda*). Unde nec etiam haec ratio convincit.

Aversa, qu. 16, sect. 5, v. *Tertio* et seqq. *Dicast.*, disp. 10, dub. 8, num. 193. *Herincx*, disp. 5, num. 30. *Francisc. Bonaespei*, de Poen., disp. 9, n. 39. — ¹ Tr. 24, disp. 12, dub. 7, n. 80. *Malder.*, in 1^{am} 2^{ae}, qu. 19, disp. 86, v. *Dico* 6. — *Granad.*, in 1^{am} 2^{ae}, contr. 2, tr. 12, disp. 4, n. 38. *Henric.*, lib. 5, cap. 14, n. 3. *Gabr. a S. Vinc.*, disp. 9, qu. 2, v. *Quaeres* 9. — *Sanct.*, locis cit. — *Tambur.*, lib. 5, de Poen., cap. 4, § 8, n. 3. — ² Loc. cit., n. 165. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 8, num. 196 et 199. — *Gorm.*, de

Ratio 3^a. Quia Ecclesia supplet jurisdictionem ex rati habitatione de praesenti, cum videat sic communiter practicari, et ob bonum animarum annuit.

Ratio 4^a et potior est, quia in Ecclesia adest universalis consuetudo fere omnium confessoriorum absolvendi cum jurisdictione probabili; ut testantur communiter Suarez³, Lugo⁴, Cardenas⁵, Arriaga⁶, Diana⁷, Croix⁸, et omnes⁹ alii auctores citati pro hac secunda sententia. Communis autem sententia doctorum fundat moralem certitudinem de praefata consuetudine. Et licet contrarii illicitum putent absolvere cum jurisdictione probabili, praescindunt tamen, nec possunt negare hanc consuetudinem adesse, saltem apud partem longe majorem confessoriorum. — Posita igitur ut certa hac consuetudine, certum est licitum esse sacramentum ministrare cum jurisdictione probabili; cum ipsa consuetudo jurisdictionem praebet, prout docent Suarez⁹, Navarrus¹⁰ (ubi ait^{h)}: *Hanc jurisdictionem magna ex parte introductam vel auctam esse consuetudine, quae vim habet dandi jurisdictionem*), Barbosa¹¹, Cardenas¹², Quaranta¹³, Pellizzarius¹⁴. Idque probant ex cap. *Cum contingat* 13, de foro compet., ubi dicitur: *Nisi forte hi quibus delinquentes ipsi deserviunt, ex indulgentia vel consuetudine speciali*

Sacr. in gen., disp. 5, n. 331 et 332. *Croix*, lib. 6, part. 1, n. 117. — ³ Disp. 26, sect. 6, n. 7. — ⁴ Disp. 19, n. 33. — ⁵ Diss. 2, n. 165 et seqq. — ⁶ De Poenit., disp. 39, sect. 5, subsect. 2, num. 43. — ⁷ Part. 3, tract. 2, resol. 3, i. f. — ⁸ Lib. 6, part. 1, num. 117. — ⁹ De Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 9, n. 3. — ¹⁰ De Regular., comment. 3, n. 52, v. f. — ¹¹ De Off. et Potest. episc., part. 1, tit. 4, n. 36. — ¹² Diss. 2, n. 161. — ¹³ Sum., v. *Archiepiscopi auctoritas*, n. 25. — ¹⁴ De Monialib., cap. 10, n. 42.

tiam non habet; sed n. 42, dicit sacerdotem licite absolvere, quando est quasi moraliter certus se habere veram jurisdictionem in omnia poenitentis peccata, etiam si de aliquibus paululum dubitet.

^{d)} Reginaldus et Salas tertiam tenent sententiam, quam S. Alphonsus amplectitur. — Reginaldus enim, lib. 1, n. 103, dicit posse ministrari hoc sacramentum cum opinione probabili de jurisdictione, sed addit: « Nisi gravis rationabilisque causa urgeat..., utendum semper esse illa meliori ac tutiori via, ut confessarius certam aut probabiliorum habens jurisdictionem praeferatur dubiam aut minus probabilem habenti ». — Salas pariter, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, n. 100, usum illius probabilis

jurisdictionis non concedit, nisi urgeat causa gravis; et n. 285 idem repetit, « etiam si de jurisdictione sit opinio probabilior ». — Dicastillus vero citat Salas, de Legib., cap. 12, [forte disp. 12] sect. 6, n. 24; sed allegatio haec non est ad rem.

^{e)} Illsung, tr. 1, disp. 1, n. 77, ait esse communissimam sententiam, quod Ecclesia « certissime » supplet defectum.

^{f)} Stoz, lib. 2, num. 53, hanc sententiam utique simpliciter tenet; non tamen eam vocat moraliter certam, quidquid affirmet Croix.

^{g)} Rectius: *multi* ex auctoribus citatis.

^{h)} Verba haec sunt Suarezii; sed sunt juxta mentem Navarri.

jurisdictionem hujusmodi valeant sibi vindicare. Ubi Glossa ait: Quod consuetudo dat jurisdictionem.

Nec obstat prop. 1 damnata. — Etenim respondent Viva¹ et Wigandt² cum Gonet: Propositio loquitur de opinionibus circa ea in quibus nihil potest Ecclesia, id est circa materiam et formam; non vero circa jurisdictionem, quae bene ab Ecclesia suppleri potest, et moraliter certo praesumitur suppleri in hoc casu ob bonum animarum. Unde confessarius absolvendo, non absolveret cum sola opinione probabili, sed moraliter certa, non directa, sed reflexa.

S. Doctor et alii dicunt licitum in sola necessitate vel utilitate gravi.

Tertia sententia, quam amplector, et tenent Suarez³, Holzmann⁴, Marchant⁵, Gobat⁶, Wigandt⁷, Sporer⁸; et Elbel⁹ cum Bardi¹⁰, Sancio et Babenstuber, dicit licitum quidem esse ministrare hoc sacramentum Poenitentiae cum jurisdictione probabili; sed non nisi quando adest causa gravis necessitatis aut magnae utilitatis, ut ajunt Elbel et Wigandt; vel causa rationabilis, ut inquit Suarez¹¹ et Sporer¹². — Ratio hujus limitationis est, quia, licet Ecclesia eo casu ob bonum animarum bene censi possit jurisdictionem supplere; tamen non praesumitur, nulla justa causa accedente, velle connivere merae libertati sacerdotum.

Hujusmodi autem causa (ut censent

*Gloss. in cap. cit., ad v. Vel consuetudine. —*¹ De Poenit., qu. 8, art. 2, n. 2. — ² Tr. 13, n. 91. — *Gonet*, Clyp., de Poenit., disp. 9, n. 46. — ³ De Sacr. Poenit., n. 683. — ⁴ Is est *Petrus Marchant*, Tribunal., tom. 1, tr. 2, tit. 3, qu. 4. — ⁵ Tr. 13, n. 91. — ⁶ Part. 3, cap. 6, n. 717. — ⁷ De Poenit., n. 311. — *Sancius*, Select. disp. 44, n. 10. — *Babenst.*, tr. 8, part. 6, disp. 6, art. 3, num. 8 et 9. —

Sporer⁸ et Holzmann⁹) accidit: 1°. Quando poenitens indigeat auxilio sive consilio illius confessarii. — 2°. Si complex peccati poenitentis sit notus apud confessarium, qui certa pollet jurisdictione, et ignotus apud confessarium habentem solam probabilem. — 3°. Si confessarius qui habet jurisdictionem probabilem, prudenter timeat poenitentem non facturum confessionem integram apud eum qui certam habet. — 4°. Addit Sporer: ne poenitens incidat in aliquam aversionem vel damnosam suspicionem confessarii certi. — 5°. Si urgeat praeceptum confessionis, aut singularis indulgentia lucranda; vel quia diu quis non poterit confiteri^m).

Quando contingat casus.

574. — « 9°. Nemo tenetur unquam parochus confiteri, ne quidem in Paschate. — « Lugo¹⁰, etc. cum Diana¹¹.

Nemo tenetur confiteri parochus.

Quare parochi frustra nolunt ut « parochiani confiteantur Mendicantibus, « etiam in Paschate; cum habeant privilegium pro omnibus christifidelibus. Suarez, Coninck, Henriquez, Reginaldus, « Zerola¹², et communiter apud Bonacina¹³ ». [Et ita pariter nequit prohibere parochus ne sui subditi confiteantur confessario approbato ab Ordinario loci; vide dicta num. 564, v. *Ex concessione*]. — « Adeo ut qui docent confessos regularibus, (etiam in Paschate) teneri iterum « eadem confiteri suo parochus, fiant su-

Elbel, loc. cit., i. f. — *Wigandt*, loc. cit., v. *Resp.* 2, i. f. — ⁸ Loc. cit. — ⁹ Loc. cit. — *Sporer*, loc. cit. — ¹⁰ Disp. 19, num. 27. — ¹¹ Part. 8, tr. 1, resol. 88. — *Suar.*, disp. 26, sect. 1, n. 12, et sect. 2. — *Coninck*, disp. 8, dub. 9, n. 66. — *Henriq.*, lib. 4, cap. 4, n. 3. — *Regin.*, lib. 1, n. 27 et 67. — ¹² *Prax. Poenit.*, cap. 15, quaer. 2. — ¹³ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 4, n. 35.

ⁱ) Suarez, *disp. 26, sect. 6, n. 6*, suadet tantum hanc sententiam: « Semper tamen, inquit, ego admonerem tam ministros quam poenitentes, ut certiori vel saltem probabiliori via uterentur, nisi aliqua causa gravis vel rationalis urgeat ».

^j) Gobat utique, *tr. 7, n. 115*, sub gravi *per se* requirit ut « prudenter credat talem absolutionem esse non ingrati ipsi poenitenti, aut alia peculiaris ratio suadeat sectionem mitioris ». Sed, *n. 116*, ita explicat verba *per se loquendo*, ut videatur recidere in secundam sententiam, et absolute licitam eam reputare: « Per accidens fit, inquit, ut Deus talem administrationem non reputet in peccatum, quia scilicet permulti DD. pro-

babilissime negant intervenire ullum hic delictum; atqui non peccat coram Deo exercens actionem, quam probabilissima sententia negat esse peccaminosam, seu asserit esse licitam, omnibus consideratis ».

^k) Bardi non videtur recte citari ab Elbel: refert enim dumtaxat hanc opinionem, *in bull. Cruciat., tr. 5, cap. 1, n. 186*; et quamvis probabilem appellet secundam sententiam, *n. 187*, primam tamen amplectitur.

^l) Et ita etiam Marchant, *loc. cit.* Holzmann vero, *loc. cit.*, dicit: « Necessitas aliqua saltem congrua ».

^m) Auctoribus qui hanc tertiam opinionem sequuntur accensendi sunt etiam Salas et Reginaldus, ut dictum est in nota *d*.

« specti de haeresi. Diana¹ et alii. » [Joannes XXII damnavit opinionem Joannis Poliacci, dicentis confessiones factas regularibus repetendas apud curatum. Deinde Clemens VIII, anno 1592; et Clemens X, in constit. *Superna*, decreverunt, bene satisfacere confessioni annuae qui confitentur religiosis simpliciter approbatis. Vide Benedictum XIV²].

Religiosi,
quibusnam
debeant
confiteri.

Vi tamen hujus privilegii, non pos-
« sunt absolvere eos religiosos aut reli-
« giosas, quae non habent facultatem extra
« suum ordinem confitendi; ut ex commu-
« ni notat Rodriguez et Compendium Pri-
« vilegiorum Societatis³, et ex his Lay-
« mann, *hic*. Quia privilegio generali non
« censetur derogari consuetudini vel sta-
« tuto particulari, nisi id exprimitur ». —
[Clarius id explicat Palaus⁴ cum Suarez,
Laymann, etc.; quia omnes religiones pri-
vilegium habent ab Innocentio IV et aliis
Pontificibus, ne religiosi extra ordinem
aliis confiteantur sine consensu suorum
praelatorum].

Religiosi
peregrinan-
tes.

575. - « Usus tamen fert ut regulares
« peregrinantes ex praesumpta voluntate
« superiorum, si ordinis socium non ha-
« beant, a quovis alio, etiam saeculari
« absolvantur, exceptis reservatis; in quae
« si religiosi Societatis extra domicilium
« incidant, videant ordinationes praepo-
« sitorum generalium⁵ et Laymann, *hic* ».

¹ Part. 4, tr. 8, resol. 102. — *Joan. XXII*, Extrav. com. *Vas electionis*, de haeret. — *Clem. X*, const. *Superna*, diei 21 Jun. 1670, § 5, in Bullar. Rom. Mainardi. — ² Notif. 18, n. 5, 7 et 8. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 62, art. 4. — ³ *V. Absolutio*, § 1, i. f. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 10, n. 20. — ⁴ Tr. 23, punct. 14, n. 11. *Suar.*, de Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 16, n. 12 et seqq. *Laym.*, loc. cit. — ⁵ Cap. 6, n. 6. — *Laym.*, loc. cit. — ⁶ Qu. 5, cap. 1, qu. 8, resp. 1. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 1524. — ⁸ Tr. 13, n. 83, v. *Resp.* 3. — ⁹ Cap. 3, art. 1, qu. 3, n. 4, i. f. — ¹⁰ De Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 3, n. 14. — ¹¹ De Relig., tr. 8,

Religiosi peregrinantes, si habent so-
cium sui ordinis, debent ipsi confiteri; ut
dicunt communiter Laymann^{a)}, Ronca-
glia⁶, Tamburinius^{b)}, Croix⁷, Salmant.^{c)}
— qui bene addunt: modo socius ille sit
idoneus; et sic etiam Laymann sentire
videtur. — Et patet ex verbis Innocen-
tii VII, ut infra. — Si vero desit socius,
vel alius confessarius idoneus sui ordinis,
bene possunt ex praesumpta licentia prae-
lati confiteri alteri sacerdoti idoneo, regu-
lari vel saeculari. Et in hoc omnes con-
veniunt.

Sed Dubium est: *Utrum hic sacerdos
debeat esse ad confessiones approbatus?*

Affirmant Wigandt⁸ et Antoine⁹; et
Concina¹⁰ cum Vasquez^{d)}, etc.

Alii vero communissime et verius ne-
gant, ut Suarez¹¹, Sporer¹², Escobar^{e)}, Pa-
laus^{e)}, Elbel¹³, Mazzotta¹⁴, Roncaglia¹⁵,
Tamburinius¹⁶; et Salmant.¹⁷ cum Rodri-
guez, Bordonio, Antonio a Spiritu S., Por-
tello, etc. — Et probatur ex concessioni-
bus Sixti IV, et praesertim Innocentii VII
(ut ferunt Palaus¹⁸, Escobar¹⁹ et Sal-
mant.²⁰), qui dixit: *Nos igitur... fratribus
hujusmodi, quos itinerari et per eorum
superiores mitti contigerit, ut si aliquem
presbyterorum idoneum ex professoribus
dicti ordinis habere non possint, quem-
cumque alium presbyterum idoneum et
discretum, religiosum vel saecularem...*,

Deficiente
socio, pos-
sunt confi-
teri cuilibet
idoneo, etsi
non appro-
bato.

lib. 2, cap. 17, n. 6 et 7. — ¹² Part. 3, cap. 6, n. 685. —
¹³ De Poenit., n. 319. — ¹⁴ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 3, § 3,
v. f., v. *Denique*. — ¹⁵ Qu. 5, cap. 1, qu. 8, resp. 1. —
¹⁶ Lib. 5, de Poenit., cap. 5, § 2, n. 17. — ¹⁷ Tr. 18, de Privil.,
cap. 4, num. 125. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 62,
art. 5. — *Bordon.*, Variar. resol. 2, n. 24; et resol. 34, n. 2.
Anton. a Spir. S., Director. Religiosor., tr. 2, disp. 2, n. 12. —
Portel., Dubia regul., v. *Confessor erga fratres*, n. 14. —
Sixtus IV, brev. *Supplicari*, diei 2 Aug. 1479, in Bullar.
Rodrig. — *Innoc. VII*, bulla *Provenit*, diei 17 Oct. 1405,
ibid. — ¹⁸ Loc. cit., n. 12. — ¹⁹ Lib. 16, n. 26. — ²⁰ Loc. cit., n. 125.

575. - ^{a)} Laymann, *loc. cit.*, dicit videri
esse receptum in omnibus ordinibus, « si plu-
res ejusdem ordinis religiosi peregre mit-
tantur, quod unus alteri, qui sacerdos est et
confessiones [nota] audire solet, confiteri pos-
sit ».

^{b)} Tamburinius, *lib. 5, de Poen., cap. 5,
§ 2, n. 16*, id innuit dicens concedi solere reli-
giosis iter agentibus, ut possint confiteri sa-
cerdoti saeculari, « si sacerdote sui ordinis
carent ».

^{c)} Salmant., *tr. 18, de Privileg., cap. 4,
n. 125*, quaerunt: « An religiosi itinerantes...

non habentes sui ordinis confessarium ido-
neum, possint confiteri cuicumque simplici
sacerdoti saeculari, vel regulari alterius ordi-
nis? Respondetur affirmative, dummodo statu-
tum in contrarium non habeant ».

^{d)} Vasquez, *qu. 93, art. 2, dub. 5, a n. 2*,
disputat in universum de iis qui facultatem
habent, ex concessione generali, eligendi sibi
confessarium: quos negat posse sibi eligere
aliquem, qui ab episcopo non sit approbatus.

^{e)} Escobar, *lib. 16, n. 26*; Palaus, *tr. 23,
punct. 14, n. 12*, silent de approbatione re-
quisita.

eligere valeant, qui confessiones eorum audire... licite possit..., indulgemus. Ubi apposite notant Salmant. cum S. Antonino ^{f)}, Silvestro ^{f)} et Soto ^{f)}, quod per *τὸ idoneum sacerdotem*, reputatur quilibet simplex sacerdos aptus ad excipiendas confessiones, etiamsi a nullo praelato sit approbatus; quia olim ante Tridentinum, jam quilibet poterat confiteri cuique simplici sacerdoti. — Praeterea dicunt praefati auctores quod praelati regulares, praebendo licentiam peregrinandi aut alibi morandi, tacite concedunt suis religiosis licentiam confitendi cuicumque sacerdoti idoneo; et hanc esse testantur consuetudinem religionum, videtibus et non contradicentibus superioribus.

Nec obstat Tridentinum ¹: ibi enim concilium requirit confessarium approbatum ab episcopo tantum ad confessionem saecularium, non vero regularium. — Neque obstat breve Benedicti XIV *Quod communi*, etc. ², sub die 30 Martii 1742, ubi concessum fuit Fratribus Capuccinis, ut in itinere confiteri possint cuicumque confessario, modo ab episcopo loci esset approbatus; tale enim breve loquitur tantum de Capuccinis, qui particularem habebant constitutionem non confitendi nisi propriis confessariis. Unde perperam Contin. Tournely ³ affert praefatum breve tamquam commune respectu omnium regularium.

Salmant., tr. 18, cap. 4, n. 125. — ¹ Sess. 23, de reform., cap. 15. — ² Brev. *Quod communi*, § 2; in Bullar., tom. 1,

Advertendum cum Busenbaum quod facultas praedicta, quam habent religiosi itinerantes confitendi cuicumque sacerdoti idoneo, non habet locum respectu casuum reservatorum ^{g)}.

576. — « 10°. Quod si superiores regularium monialibus sibi subjectis (idem « est de monialibus subjectis episcopo) non « concedant aliquoties in anno alium confessarium, potest et tenetur illis eum « dare episcopus: quod si nec is faciat, « ipsae eligere possunt. — Quintanadvenas ⁴, ex declaratione cardinalium, apud « Barbosa ^{a)} ».

Idem dicunt Paludanus ^{b)} et sex alii, apud Diana ^{b)}; quia licentia (ut ajunt) jure petita et injuste negata, videtur a jure concessa, aut saltem a Pontifice ex ejus praesumpta voluntate.

Sed haec sententia, ut recte dicit de Alexandris ⁵, minime est admittenda. — Primo, quia videtur reprobata ex propos. 13 damnata ab Alexandro VII, quae dicebat: *Satisfacit praecepto annuae confessionis qui confitetur regulari, episcopo praesentato, sed ab eo injuste reprobato.* — Praeterea videtur reprobata ex cap. *Omnis utriusque sexus, de poenit. et rem.*, ubi habetur quod si quis voluerit alieno sacerdoti confiteri, etiam cum justa causa, non possit ab illo absolvi nisi licentiam prius obtineat. — Tunc autem licentia injuste negata habetur pro con-

Moniales, a quonam accipiant confessarium extraordinarium.

Ipsae nequeunt sibi eligere confessarium.

n. 49. — ³ De Poenit., part. 2, cap. 8, n. 619. — ⁴ Tr. 3, singul. 26, n. 8 et 9. — ⁵ Confessar. monial., cap. 6, § 7, qu. 9.

^{f)} S. Antoninus, *part. 3, tit. 17, cap. 7*; Silvester, *v. Confessor I, qu. 5*; Sotus, *in 4, dist. 18, qu. 4, art. 3, v. Postremum dubium*, a Salmant. citantur pro ea parte qua docent ante Tridentinum idoneum confessarium fuisse pro saecularibus, sacerdotem simplicem qui non fuerit nec suspensus neque excommunicatus. Quod revera dicunt Silvester et Sotus, *locis citatis*.

^{g)} De religiosis extra claustra commorantibus, haec a S. C. Ep. et Reg. declarata sunt; et primo quidem, die 27 Aug. 1852: « Regulares etiam ad tempus saecularizatos debere exomologesim suam facere penes confessarios approbatos ab Ordinario loci, a quibus in actu sacramentalis confessionis absolvi poterunt etiam a censuris et casibus reservatis in ordine, si in dioecesi reservata minime sint ». Iterum, die 4 Julii 1862: « Religiosos

suppressorum conventuum, qui hac de causa in communitate non vivunt, posse sibi eligere in confessarium quemcumque presbyterum, sive ex clero saeculari sive ex clero regulari, dummodo sit ex approbatis ad excipiendas confessiones ab Ordinario loci ». Utraque declaratio habetur apud Bizzarri, *Collectanea*, fol. 140 et 169, edit. 1863.

576. — ^{a)} Barbosa, *in Trid., sess. 25, de regul., cap. 10, n. 5*, dicit tantum: « Monialibus, etiam exemptis, in certis casibus dandum esse per episcopum loci confessarium extraordinarium, decisum refert Galet... ».

^{b)} Scilicet Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 79*; et Paludanus, *in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, concl. 1 (n. 19)*, non loquuntur de monialibus, sed in universum de casu quo proprius sacerdos suo subdito injuste denegat facultatem alteri confitendi.

cessa, quando ipsa requiritur tantum ad executionem actus, pro quo faciendo jam obtenta sit facultas; non vero, quando ex ipsa licentia facultas ad actum conceditur (ut Pignatellus¹). In nostro casu autem non supponitur facultas obtenta, cum haec dependeat ab approbatione episcopi. — Ex his omnibus apparet quod sententia Busenbaum saltem est valde dubia, et ideo non est tuta in praxi.

Quomodo
supplenda
negligentia
praelato-
rum.

Idque videtur confirmatum ex bulla *Pastoralis* nostri Summi Pontificis Benedicti XIV, edita 5 Aug. 1748, ubi § 5, sic statuitur: *Quia si episcopus... in hac re negligens esset, ut monialibus suis bis terve in anno extraordinarii confessarii copiam facere praetermitteret...; tunc volumus..., Majorem Poenitentiarium, statim ac pro parte monialium... requisitus fuerit..., extraordinarium confessarium, ex eorum tamen numero, qui ad excipiendas monialium confessiones ab ipso Ordinario loci approbati fuerint, cum omnibus necessariis... facultatibus concedere et deputare.* — Ex quo infertur quod si episcopus negligit dare extraordinarium, nihil aliud monialibus conceditur, quam ad Poenitentiarium recurrere.

In eadem bulla sancitur quod moniales, etsi non teneantur extraordinario confiteri, tenentur tamen ei se sistere ad audienda monita salutaria. — Item, quod episcopi hoc idem observent cum con-

servatoriis. — Item, quod in articulo mortis, cuilibet moniali postulanti concedatur ab episcopo confessarius particularis. Et si monasterium sit exemptum, non concedente praelato regulari, assignetur ab episcopo; vel recusante etiam episcopo, a Poenitentiario Majori, si tempus suppetat. — Item, quod si aliqua monialis renuat confiteri confessario ordinario, deputetur ei alius ab episcopo pro certis vicibus; et si monasterium sit exemptum, a praelato regulari, et ipso recusante, concedatur ab episcopo vel Poenitentiario Majori. — Hortatur autem Pontifex episcopos ne sint difficiles ad peculiaribus monialibus extraordinarium confessarium aliquando petentibus concedendum. — Demum statuit quod praelati monialium regulares teneantur bis vel ter in anno assignare extraordinarium, ex probatis ab episcopo ad confessiones monialium, qui saltem semel in anno sit vel saecularis vel alterius ordinis; alias deputet illum episcopus; et eo tempore ordinarius nullius, neque abbatissae neque novitiarum, audiat confessiones^{c)}.

577. - Insuper, quoad confessarios monialium plura sunt hic advertenda.

Notandum 1°. Quod omnes confessarii monialium indigent speciali electione et approbatione episcopi loci^{a)}; ex decreto S. Congregationis, apud de Alexandris². — Si vero moniales sint exemptae, con-

Confessarii
monialium
speciali ap-
probatione
episcopi in-
digent.

¹ Tom. 6, consult. 98, n. 41. — ² Confessar. monial., cap. 6, § 6, qu. 1.

^{c)} De confessario extraordinario haec statuit S. C. Ep. et Reg. suo decreto *Quemadmodum*, die 17 Decembris 1890 dato: « Firmo remanente quoad confessarios ordinarios et extraordinarios communitatum, quod a sacrosancto concilio Tridentino praescribitur in *sess.*, 25, *cap. 10, de regular.*, et a s. m. Benedicti XIV statuitur in constitutione quae incipit *Pastoralis curae*, Sanctitas Sua praesules superioresque admonet ne extraordinarium denegent subditis confessarium, quoties ut propriae conscientiae consulant, ad id subditi adigantur, quin iidem superiores ullo modo petitionis rationem inquirent aut aegre id ferre demonstrent. Ac ne evanida tam provida dispositio fiat, Ordinarios exhortatur, ut in locis propriae dioeceseos, in quibus mulierum communitates existunt, idoneos sacerdotes facultatibus instructos designent, ad quos pro sacramento Poenitentiae recurrere eae facile queant ».

577. - ^{a)} Modo tamen agatur de monialibus quae in proprio monasterio confitentur; si enim extra monasterium confiteantur, non requiri specialem episcopi approbationem. S. C. Ep. et Reg. de hac re plura decreta edidit, et primum quidem, die 27 Augusti 1852: « Aliquando moniales aut ratione sanitatis aut alia causa obtinent veniam egrediendi ad breve tempus ex earum monasterio, retento habitu; quaeritur an in tali casu possint exomologesim suam facere apud confessarios approbatos pro utroque sexu, quamvis non approbatos pro monialibus? — Resp. *Affirmative*, durante mora extra monasterium ». — Aliud simile decretum pro sororibus Congregationum votorum simplicium, quae clausurae non subjiuntur, et in ecclesia parochiali sacramenta percipiunt, datum est, die 22 Aprilis 1872, his verbis: « Sorores de quibus agitur, posse peragere extra piam propriam domum sacramentalem confessionem

fessarii earum praesentantur a propriis praelatis, sed etiam ab episcopo approbantur; ex constit. Gregorii XV *Inscrutabili*: quam confirmavit Benedictus XIII in bulla *Pastoralis* anno 1726, die 27 Martii. Et hoc etiam pro confessione culpae tantum venialium; ut decrevit S. C., apud de Alexandris¹.

Notandum 2°. Quod confessarii monialium, elapso triennio, declarantur suspensi ab audiendis ipsarum confessionibus, nisi licentiam S. Congregationis obtineant; ex pluribus declarationibus S. C. apud de Alexandris². Et hoc valet etiam pro confessariis conservatoriorum^{b)}; ex alio decreto³. — Putat tamen probabiliter de Alexandris quod si aliquis confessarius eligitur pro supplemento, bene potest confirmari per aliud triennium post tempus supplementi; quia prohibitio de non eli-

gendo confessario ultra triennium, prout odiosa, stricte accipienda est de electione ordinaria, non extraordinaria.

Advertit etiam de Alexandris⁴ quod episcopi in aliquibus locis, ratione deficientiae confessariorum idoneorum, sinunt ipsos durare ultra triennium^{c)}.

Advertit idem de Alexandris⁵ cum Bordono, quod aliquando moniales possunt recusare confessarium ab episcopo deputatum, ex justa causa, nempe si confessarius sit inimicus propinquorum aliquarum monialium, vel si sit nimis rigidus, etc.

Notandum 3°. Quod prohibentur eligi in confessarios^{d)} monialium vicarii generales, parochi (si cura notabiliter laederetur), omnes regulares; ex pluribus decretis S. C., apud de Alexandris⁶. Item canonici poenitentarii; ex alia declaratione

Ex justa causa moniales possunt recusare confessarium.

Quinam prohibeantur ab officio confessarii monialium.

Ad triennium tantum eligendi.

Limitationes.

Gregor. XV, const. *Inscrutabili*, diei 5 Februar. 1622, § 5. — Bened. XIII, brev. *Pastoralis*, § 8. — ¹ Cap. 6, § 6, qu. 2. — ² Loc. cit., qu. 3. Cfr. etiam Bizzarri, Collect., fol. 13, 14 et 26 (edit. 1863); et Pallottini, v. *Sacramentum*

Poenitentiae, n. 191 et 192. — ³ Loc. cit. — ⁴ Loc. cit., qu. 4. — ⁵ Loc. cit., qu. 5. — *Bordon.*, Miscell. decis. 166. — ⁶ Loc. cit., qu. 6. Cfr. Bizzarri, op. et edit. cit., fol. 346, 357, 368, 371, 424 et 437.

penes quemcumque confessarium ab Ordinario approbatum ».

^{b)} Et sane S. C. Ep. et Reg., ad quaesitum: « An confessarii conservatoriorum et monasteriorum singulis trienniis mutandi sint, etsi feminae in conservatoriis degentes, cum non sint stabilitate loci impeditae, identidem, praesertim sorores Caritatis hospitalibus inservientes, passim de una domo et loco in alium locum et domum transferantur », die 29 Januarii 1847, respondit: *Affirmative*. Et ita habetur apud Bizzarri, fol. 126 et 127 (cit. edit.). Idemque declaravit eadem S. C. die 20 Julii 1875, videlicet: « Praescriptiones de immutando trienniali confessario applicandas esse tam monasteriis et conservatoriis quam cuilibet mulierum societati, quae vitam degant *more communitatis*, habentes confessarios ordinarios, excepto casu quo per peculiariter indulta dispensarentur ». — Quodsi tamen sorores illae « consuetudinem habeant aut debeant confessionem peragere apud parochum in ecclesia parochiali aut in alia ecclesia publica, casum non esse cui applicari possit prohibitio confessariis facta prosequendi ultra triennium; eoquod ipsa infligitur unice confessariis ordinariis, qui ad excipiendas confessiones monasteria, conservatoria aliaque petunt loca, quibus mulieres vitam degunt in forma communitatis ». — Quod autem elapso triennio declarantur suspensi confessarii, hoc non importat nullitatem confessionum; etenim S. C., in eodem decreto declaravit: « Continuatio ejusdem confessoris, in communitate mulierum, ut

supra ultra triennium, absque dispensatione S. Sedis, ad quam exclusive pertinet eandem concedere, secum non fert absolutionum sacramentalium nullitatem, sed tantum illicitum exercitium istius sacri ministerii ».

^{c)} Cum aliquando ex peculiaribus rerum adjunctis evenire possit, ut confirmatio ad aliud triennium non solum utilis, sed necessaria sit, hinc eadem S. C. Ep. et Reg., audito Ordinario et sanctimonialibus capitulariter per secreta suffragia, in casibus particularibus confirmationem indulget ad secundum, ac etiam ad tertium triennium, ea tamen conditione, ut pro confirmatione ad secundum triennium, consensus duarum ex tribus partibus monialium concurrat; et pro confirmatione ad tertium triennium, omnium consensus accedat. Ita Bizzarri, op. et edit. cit., fol. 14. Porro vox illa *capitulariter* intelligenda est de iis sororibus *tantum* « quae ordinarie capitulo intersunt ». — Praeterea, in illis domibus quae non sunt perfecte sui juris, sed sub regimine congregationis generalis detinentur, in quibus nullum unquam habetur capitulum proprie dictum, sed si quaedam occurrunt definienda, haec omnia semper referunt ad superiorissam generalem, in iis domibus, vox illa *capitulariter* intelligenda est « de iis sororibus quae praefatas domos inhabitant tum, quum triennium confessarii completur, et vocem habent in capitulo ». Ita declaravit S. C. Ep. et Reg., die 22 Aprilis 1872.

^{d)} Scilicet: ordinarios, ut constat ex pluribus declarationibus S. C. Ep. et Reg. Cfr. *Ana-*

S. C. Concilii. Sed bene posse eligi, si episcopus aliter judicaret, sentit de Alexandris ¹.

Ubi audien-
dae monia-
lium confes-
siones.

Notandum 4°. Quod ex declaratione S. C. apud de Alexandris ², praecipitur confessionalia monialium amoveri a sacristia vel aliis locis occultis, sed collocari in exterioribus ecclesiae. — In necessitate tamen licet audire confessiones in alio loco, modo vitetur aspectus confessarii et monialis; ut advertit de Alexandris.

Stipen-
dium con-
fessarii.

Notandum 5°. Stipendium confessarii non posse excedere duos julios pro quo-

libet die; ut ex declaratione S. C., apud de Alexandris ³. Sed ipse ait hoc videri non esse in usu. — Et Diana ac Scortia ^{e)} dicunt quod si confessarius inserviat cum magna patientia et assiduitate, possit abbatissa aliquid amplius ei dare ultra stipendium taxatum ^{f)}.

Nota hic ultimo quod capellani exercituum nequeunt absolvere milites degentes in praesidiis sine facultate Sedis Apostolicae aut licentia Ordinarii; ex pluribus declarationibus S. C., quas refert Pater Zaccaria apud Croix ⁴.

Quid de ca-
pellanis ex-
ercituum.

¹ Cap. 6, § 6, qu. 7. — ² Loc. cit., qu. 8; cfr. Pallottini, v. *Sacramentum Poenitentiae*, num. 196. — *De Alex.*, loc. cit. — ³ Loc. cit., qu. 9. — *Diana*, part. 1, tract. 6,

resol. 17. — ⁴ Lib. 6, part. 2, num. 1518. Cfr. etiam Thesaur. Resolut. Sacr. Congr. Conc., tom. 2, fol. 104 et 158.

lecta juris pontificii, ser. 4, col. 1282 et seqq.

^{e)} Scortia, quamvis a Diana hic citetur, attamen in *Pontif. Constit., epitome 158, theorem. 395*, generaliter tantum loquitur: « Comuni usu, inquit, medicis, advocatis, capellanis..., pro bono famulatu et diligentia in suis officiis, ultra consuetam mercedem, statis temporibus aliquid donari vel tradi solet ».

^{f)} Denique notandum venit de monialium confessario quod declaravit S. C. Ep. et Reg. die 4 Martii 1597, nempe: « Abusus declaratur quod confessarius monialium sit constitutus ad vitam vel plurium monasteriorum ». Et Benedictus XIV, in constitutione *Pastoralis curae*, dicit: « Unus tantum confessarius pro quolibet monasterio deputandus ».

DUBIUM IV.

**Quid sit Reservatio Casuum,
et quis habeat potestatem reservandi et absolvendi ab iis.**

578. *Quid est reservatio.* — 579. *Qu. 1. An sit licita et valida reservatio facta sine causa.* — 580. *Qu. 2. An ignorantes reservationem casuum papalium ab ea excusentur.* — 581. *Dub. 1. An excusentur ignorantes casus reservatos ab episcopis. Dub. 2. Quid, si casibus episcopalibus sit annexa excommunicatio.* — 582. *Dub. 1. An possint reservari peccata venialia.* — *Dub. 2. An peccata mere interna.* — *Dub. 3. Quid, si peccatum fuerit externe leve et interne grave.* — 583. *An regulares possint reservare casus, et quos. An novitii et familiares sint exempti a casibus reservatis.* — 584. *Vide quae sunt apud Busenbaum.* — 585. *Quando possit simplex confessarius absolvere a reservatis.* — *Dub. 1. An si impedimentum sit perpetuum, possit directe absolvere.* — *Dub. 2. An tunc poenitens teneatur confiteri ut possit communicare. (Remissive ad n. 265, Qu. 1).* — *Dub. 3. An tunc debeat manifestare etiam non reservata. (Remissive ad eundem n. 265, Qu. 2).* — 586. *Quid, si superior neget facultatem absolvendi.* — 587. *A quo possint absolvi peregrini.* — 588. *Dub. 1. Quid, si peccatum est tantum reservatum in loco confessionis.* — 589. *Dub. 2. Quid, si est tantum reservatum in patria. Et quid, si quis discedat a patria in fraudem. Et quomodo intelligendum τὸ in fraudem.* — 590. *Dub. 3. An peregrinus possit absolvi a censura reservata in patria.* — 591. *Dub. 4. An peccans in aliena dioecesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem. Et an excommunicationem annexam.* — 592. *Dub. 5. An peccans in monasterio exempto vel in aliena dioecesi possit absolvi in patria a simplici confessario.* — 593. *Dub. 6. An episcopi possint absolvere peregrinos a casibus papalibus occultis, et cum eis dispensare in irregularitatibus. An eandem facultatem habeant vicarii capitulares, et alii praelati habentes jurisdictionem quasi episcopalem.* — *Not. 1. An episcopi possint tollere reservationem extra sacramentum. Not. 2. Quid, si episcopus inciderit in crimen reservatum. Not. 3. Quando intelligatur crimen esse occultum. An autem episcopus possit dispensare in votis cum peregrinis. Et in irregularitatibus, etc., cum impeditis. (Remissive).* — 594. *Dub. 7. An facultas in cap. Liceat sit pro casibus tantum ante concilium reservatis.* — *Dub. 8. An episcopi absolvere possint moniales quae ad malum finem occulte clausuram frangunt.* — *Dub. 9. An episcopi possint absolvere a reservatis ab aliis episcopis.* — *Dub. 10. An episcopi possint hanc facultatem generaliter committere.* — *An possint absolvere a casibus bullae Coenae. (Remissive).* — 595. *An superior possit aliquando absolvere a reservatis, et pro aliis mittere poenitentem ad inferiorem.* — 596. *An absolutus ab habente potestatem possit a quocumque accipere absolutionem de reservatis.* — *Qu. 1. An, si poenitens confiteatur bona fide vel obliviscatur reservati, valide et licite absolvatur a simplici confessario.* — 597. *Qu. 2. An confessus superiori, et oblitus reservati, possit a quocumque absolvi.* — 598. *Qu. 3. An per confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio.* — *Qu. 4. Quid, si confessio fuerit sacrilega.* — 599. *Qui possint absolvere a reservatis.* — *An poenitentiarii.* — *An Mendicantes possint absolvere a casibus episcopis vel ab episcopis reservatis.* — 600. *Qu. 1. Utrum in dubio an poenitens incurrerit casum reservatum, possit a quocumque absolvi.* — *Qu. 2. Quid, si postea poenitens cognoscat peccatum ut certum.* — 601. *Qu. 3. An, qui peccavit in confidentiam licentiae.* — *Qu. 4. An licentia valeat pro peccatis etiam post illam commissis.* — 602. *Qu. 5. An moniales subjaceant reservationi factae ab episcopo.* — *Qu. 6. An subjaceant moniales exemptae.* — *Qu. 7. An episcopus quoad clausuram possit casus monialium reservare.*

Reservatio casuum, quid.

578. - « Resp. I^o. Reservatio haec est
« negatio jurisdictionis circa aliquod pec-
« catum.

« Ac certum est in Ecclesia potesta-
« tem esse quaedam peccata reservandi,
« a quibus inferiores confessarii non pos-
« sint absolvere: ut sic subditi melius diri-
« gantur et absterreantur a peccatis, quo-

rum difficilem remissionem vident. Quam-
« quam, nisi graves causae sint, non de-
« beat quivis, neque qui potest, quidvis
« facile reservare, neque difficulter veniam
« dare absolvendi a reservatis: ne alioqui
« cedat in destructionem, quod debebat in
« aedificationem. — Porro, etsi quivis Or-
« dinarius potestatem habeat reservandi,

« in parochis tamen consuetudo eam abrogavit. Vide Suarez ^{a)}, card. de Lugo ^{a)} ».

Adverte hic decretum S. C. Concilii (apud Fagnanum ¹⁾), nempe quod praelati habentes jurisdictionem quasi episcopalem bene possunt casus reservare.

579. - Quaeritur hic 1°. *An sit valida reservatio facta sine justa causa?* — Communiter affirmant peccare lethaliter superiores, si sine rationabili causa casus reservant. Vide Holzmann ².

An autem invalide reservent ^{a)}?

Affirmant Petrus Soto ^{b)}, Ledesma ^{b)}, Henriquez, etc., apud Escobar ³; quia ex concilio Trid. ⁴ episcopis datum est reservare casus *in aedificationem* (ut ibi dicitur)..., *non in destructionem*. — Negant tamen communius et verius Laymann ⁵, Holzmann ⁶, Suarez ⁷, Lugo ⁸, Ciera ⁹; et Escobar ¹⁰ cum Silvestro, Fagundez, etc. Ratio, quia tota jurisdictio emanat ab episcopo: qui, sicut potest confessariis suis, etiam parochis, non concedere facultatem absolvendi aliquem casum; ita poterit reservare: in omni autem dubio standum pro potestate superioris qui eam possidet. Limitant vero Lugo ¹¹ et Ciera ¹², respectu parochorum: nisi tanta sit reservatio,

Reservatio sine causa, peccatum lethale.

Verius tamen valida.

Limitatio respectu parochorum.

ut moraliter non possent suum officium exercere; tunc autem illa reservatio tantum esset nulla, quae esset posterior et excedens.

580. - Quaeritur 2°. *An ignorantes reservationem alicujus casus ab ea excusentur?* — Hic distinguendum inter casus reservatos a Papa et reservatos ab episcopo.

Si casus sit *papalis*, commune est inter doctores (contra Concina ¹³) ignorantes a reservatione excusari. — Ita Suarez ¹⁴, Sanchez ¹⁵, Molina ¹⁶, Laymann ¹⁷, Viva ¹⁸, Wigandt ¹⁹, Ciera ²⁰; Croix ²¹ cum Aversa, Gobat et Stoz; Tamburinius ²², Abelly ²³, Diana ²⁴; Palaus ²⁵ cum Vasquez ^{a)}, Coninck et Henriquez; ac Salmant ²⁶. cum Trullench, Vidal, Moya, Cajetano ^{a)}, Durando ^{a)}, Hurtado, Granado, etc. Et probabilem putant Lugo ^{b)}; et Mazzotta ²⁷ cum Bonacina ^{c)}, Fagundez ^{c)}, Quarti ^{c)}, etc. — Ratio, quia casus papales principaliter reservantur propter censuram, a qua certe excusat ignorantia, juxta dicenda *Lib. VII, n. 43*, utque patet ex *cap. 2, de constit., in 6°*, ubi dicitur: *Ut animarum periculis obvietur, sententiis per statuta quorumcumque Ordinariorum prolati ligari no-*

Ignorantia excusat a reservatione casus papalis.

¹ In cap. *Cum olim*, de praescription., n. 24, i. f. — ² De Sacr. Poenit., n. 690. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 14, n. 3. — ³ Lib. 16, num. 470. — ⁴ Sess. 14, de Poenit., cap. 7. — ⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 5. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Disp. 29, sect. 4, n. 8. — ⁸ Disp. 20, n. 36. — ⁹ De Casib. reserv., diss. 1, n. 13. — ¹⁰ Loc. cit., n. 471 et 472. — *Silvest.*, v. *Confessor III*, n. 5, i. f. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 8, cap. 1, n. 25. — ¹¹ Loc. cit. n. 37. — ¹² Loc. cit., n. 14. — ¹³ De Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 20. — ¹⁴ Disp. 29, sect. 2, n. 11. — ¹⁵ Decal., lib. 2, cap. 8, n. 5, i. f.; cap. 11, n. 1; et de Matr., lib. 9, disp. 32, n. 18. — ¹⁶ De Just. et Jure, tr. 2, disp. 92, n. 11. — ¹⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 2. — ¹⁸ De

Jubil., qu. 11, art. 1, n. 1. — ¹⁹ Tr. 14, n. 58. — ²⁰ De Casib. reserv., diss. 1, n. 29. — ²¹ Lib. 6, part. 2, n. 1614. — *Aversa*, qu. 17, sect. 1, v. *Quinto*. — *Gobat*, tr. 7, n. 360. — *Stoz*, lib. 2, n. 60. — ²² Lib. 5, de Poenit., tr. de Casib. reserv., cap. 5, § 1, n. 7. — ²³ De Poenit., sect. 17, n. 2. — ²⁴ Part. 9, tr. 6, resol. 13. — ²⁵ Tr. 23, punct. 15, § 2, n. 1. — *Coninck*, disp. 8, n. 82. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 14, n. 1. — ²⁶ Tr. 18, de Privil., cap. 4, n. 9. — *Trull.*, de Sacr., lib. 4, cap. 10, dub. 2, n. 2, i. f. — *Vidal*, Arca vital., de Censur., inquisit. 3, n. 113. — *Moya*, tr. 3, disp. 8, qu. 2, n. 6 et 7. — *Gasp. Hurtad.*, de Poenit., disp. 11, diff. 3, i. f. — *Granado*, in 3 P., contr. 7, de Poen., tr. 10, disp. 6, n. 2. — ²⁷ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 2.

578. - ^{a)} Suarez et Lugo, locis a Busenbaum citatis: scilicet Suarez, *disp. 30, sect. 5*; Lugo, *disp. 15, sect. 6, § 3, a n. 100*, disputant de *facultate absolvendi* a reservatis cum onere comparandi.

579. - ^{a)} Quaestio movetur non de reservatione facta a Papa, quam auctores semper validam esse dicunt; sed de reservatione facta ab episcopis vel praelatis regularibus absque causa, et quidem respectu pastorum inferiorum ordinariam jurisdictionem habentium, sive sint parochi sive praelati locales aut provinciales.

^{b)} Escobar utique citat Petrum de Soto; sed locus citatus congruit Dominico Soto, et recte quidem; hic enim auctor, *in 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, v. Quod si obiter*, hanc primam

sententiam tenet. — Martinus de Ledesma male citatur ab Escobar; nam in *2a 4i, qu. 8, art. 2*, de potestate reservandi casus utique tractat; sed minime dicit invalidam esse reservationem, quae fieret sine causa.

580. - ^{a)} Vasquez, *qu. 91, art. 3, dub. 1, n. 15*; Cajetanus, *Sum.*, v. *Casus reservati*; Durandus, *in 4, dist. 17, qu. 15, n. 13*, potius insinuant hanc sententiam quam aperte et expresse tradant.

^{b)} Lugo, *disp. 20, n. 11*, disputat de reservatione poenali, et inter diversas sententias quas probabiles appellat, recenset eam quae a reservatione excusat eum qui invincibiliter ignorat peccati reservationem; sed non loquitur de reservatione papali in specie.

^{c)} Bonacina, Fagundez et Quarti a Maz-

lumis ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit aut supina.

Et licet in casibus papalibus non reservetur tantum censura, sed etiam peccatum, ut verius et communius docent Sanchez¹, et Suarez² cum D. Thoma^{d)}, Paludano^{d)}, Gabriele^{d)}, Majore^{d)}, Navarro^{d)}, etc., contra Cajetanum^{d)}, Durandum et Trullench (nam alias, haereticus qui bona fide confiteretur suum peccatum cuiusque confessario, maneret ab eo absolutus, nec teneretur postea illud superiori confiteri: quod non videtur probabile): — attamen, quia in casibus Papae reservatis immediate reservatur censura (cum in bullis dicatur *sub poena excommunicationis Nobis reservatae*), et mediate peccatum quod est censura ligatum; ideo, cum peccatum sit indivisibile a censura, reservata censura, etiam peccatum manet reservatum. Contra vero, cum censura sit medium quo reservatur peccatum, sublato medio id est censura, non remanet reservatum peccatum.

Si autem aliquis, sciens censuram, ignorabat esse reservatam, Bonacina^{e)} et alii apud Mazzotta³ excusant eum a reservatione. Sed melius dicit Mazzotta cum Quarti, non excusari; quia is jam consentit in poenam censurae, adeoque implicite in ejus reservationem et in omnes alios effectus ejusdem, licet ignoratos.

Diximus quod casus papales ut plurimum reservantur cum censura. Sed excipiendi sunt duo casus, qui sunt Pontifici

reservati sine censura. Casus primus est: si quis falso accusat sacerdotem innoxium de sollicitatione apud iudices ecclesiasticos, sive per seipsum sive procurando ut per alios calumnia inferatur. Ita ex constit. Benedicti XIV, quae incipit *Sacramentum*. — Casus secundus est, ut fert auctor libri cui titulus: *Istruzione per li novelli Confessori*⁴: si quis accipiat dona a regularibus utriusque sexus, nisi prius totum restituerit, si dona valeant pluris decem scutorum romanorum; vel si valeant minoris, saltem partem ad arbitrium Poenitentiarii. — An autem ab his duobus casibus incurrendis excuset ignorantia? Vide mox dicenda *n. seq.*

Praeterea excipiunt Sanchez^{f)} et Coninck⁵ casum simoniace promoti vel promoventis ad Ordines; ex bulla Sixti V. De hoc tamen casu loquens Sanchez⁶, dicit illud non incurri ab ignorante; quia haec reservatio fuit imposita in meram poenam delinquentium. Sed melius dicendum cum Palao⁷, non incurri, quia in *extrav. 2, de simon.*, huic crimini postea imposita est excommunicatio papalis.

581. - Sed dubitatur 1°. *An ignorantes invincibiliter reservationem excusentur ab incurrendis casibus etiam ab episcopis reservatis?* — Adsunt tres sententiae:

Prima universe affirmat. Et hanc tenent Ciera⁸; item Paludanus^{a)}, Graffius^{a)}, Quintanadvenas, etc., apud Salmant.⁹; item Reginaldus^{a)}, Naldus^{a)}, Bresserus^{a)}, Coriolanus^{a)}, etc., apud Mazzotta¹⁰: ac pro-

Ignorantia, juxta alios, excusat a reservatione casus episcopalis.

¹ Decal., lib. 2, cap. 8, num. 5. — ² Disp. 29, sect. 4, n. 8. — *Durand*, in 4, dist. 17, qu. 15, n. 13. — *Trull.*, de Sacr., lib. 4, cap. 10, dub. 2, n. 2. — ³ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 2, resp. 1, i. f. — *Mazzotta*, loc. cit. — *Quarti*, de Casib. reserv., sect. 2, cap. 3, qu. 6, v. *Colligitur quid.* — *Bened. XIV*, const. *Sacramentum*, § 3. — ⁴ Part. 2, cap. 15, n. 306. —

⁵ Disp. 8, dub. 11, n. 82. — *Sixtus V*, bulla *Sanctum et salutare*, de die 5 Januar. 1589. — ⁶ De Matr., lib. 9, disp. 32, n. 18. — ⁷ Tr. 23, punct. 15, § 2, n. 1. — ⁸ De Casib. reserv., diss. 1, n. 31. — *Quintan.*, tom. 1, tr. 3, singul. 11, n. 1; et tom. 2, tr. 4, singul. 8, n. 1 et 2. — ⁹ Tr. 18, cap. 4, n. 13. — ¹⁰ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 2, v. *Tertio*.

zotta allegantur pro alio quaesito, ut habetur inferius *dub. 2*, ap. S. Alphonsum.

^{d)} D. Thomas, in 4, dist. 17, qu. 3, art. 4, qu. 2, solut. 2, ad 4; Paludanus, in *eumd.* loc., qu. 5, art. 1, opin. 5, (n. 11); Gabriel Biel, in *eumd.*, qu. 1, art. 3, dub. 2; Major, in *eumd.*, qu. 5; Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 261, potius insinuant hanc sententiam. — Cajetanus pariter, v. *Casus reservati*, indicat, non vero diserte tenet contrariam sententiam.

^{e)} Bonacina utique hic a Mazzotta citatur sine loci indicatione. Sed in *tr. de Censur. in*

comm., disp. 1, qu. 2, punct. 1, n. 13, dicit ignorantiam censurae ab ea incurrenda excusare, et subdit Navarrum (cui subscribere videtur) idem extendere ad alias quascumque poenas exorbitantes et extraordinarias. Praeterea, de *Sacr. Poen.*, disp. 5, qu. 7, punct. 5, § 4, n. 1, scribit, relate tamen ad alium casum, reservationem odiosam esse et poenalem; qua profecto ratione nititur praesens opinio.

^{f)} Sanchez, de Matr., lib. 9, disp. 32, n. 18, exceptionem hanc non ponit.

581. - ^{a)} Jacobus de Graffius et Paludanus citantur a Salmant. pro sola ratione hujus opi-

Nisi ignoratur sola reservatio censurae.

Casus papales sine censura.

babilem putat Lugo¹. Ratio, ut ajunt, quia reservatio habet rationem poenae, a qua excusat ignorantia. — Hanc sententiam probabilem quoque putant Salmant.^{b)} et Roncaglia² (et idem sentiunt Elbel^{c)}, Gobat³ et Sporer⁴ cum aliis, dum inquirunt ignorantem pro prima vice posse absolvi). Verum Salmant. et Roncaglia diversa ratione utuntur. Fatentur enim reservationem non esse meram poenam, sed dicunt quod habet rationem poenae medicinalis, ut illius timore retrahantur homines ab atrocioribus peccatis: at nullo modo retrahi possunt a peccando per reservationem qui eam ignorant; unde, cessante fine adaequato reservationis in ignorantibus, cessat etiam reservatio.

Secunda sententia, quae parum differt a prima, et quam tenet Josephus de Januario⁵; et probabilem putant Viva⁶, et Diana⁷ cum Graffio et Navarro^{d)}, distinguit; et dicit incurri quidem reservationem factam ab episcopo per praeceptum particulare; secus vero, si facta fuerit per legem generalem aut statutum synodale, prout sunt casus reservati qui adnotantur in tabella. — Ratio, quia in primo casu reservatio habet rationem medicinae, et directe respicit confessarios; in secundo

autem casu, cum reservatio fiat in statuto, habet rationem poenae, et directe respicit poenitentes.

Tertia vero sententia communior, cui subscribo, universe negat posse absolvi ignorantes reservationem. Et hanc tenent Sanchez^{e)}, Palaus^{e)}, Holzmann⁸, Wiggandt⁹, Tamburinius^{f)}, Antoine¹⁰, Concina¹¹, Viva¹² et Croix¹³ cum aliis communissime. — Ratio, quia *reservatio* non est quidem poena respiciens poenitentes, sed *restrictio jurisdictionis respiciens confessarios*. Et de hoc non videtur dubitandum; nam Tridentinum¹⁴, ad ostendendum quod *sacerdotes... nihil possint in casibus reservatis* (ut ibi in fine declarat), haec verba praemittit: *Nullius momenti absolutionem eam esse debere, quam sacerdos in eum profert in quem ordinariam aut subdelegatam (nota) non habet jurisdictionem. Magnopere vero ad christiani populi disciplinam pertinere, SS. Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam... crimina non a quibusvis, sed a summis dumtaxat sacerdotibus absolventur*. Ideo igitur nihil possunt sacerdotes in reservatis, quia carent jurisdictione super illis, cum episcopi, ob publicum bonum, quorundam graviorum cri-

Juxta S. Doctorem, ignorantia non excusat a reservatione casus episcopalis.

Juxta alios, excusat solum a reservatione episcopali facta per legem generalem.

¹ Disp. 20, n. 11. — ² Tr. 19, qu. 7, de Casib. reserv., cap. 2, qu. 4. — ³ Tr. 7, n. 361. — ⁴ Part. 3, cap. 6, n. 735. — ⁵ De Casibus reserv., part. 2, resol. 73, n. 22. — ⁶ De Poenit., qu. 9, art. 3, n. 2. — ⁷ Part. 10, tr. 14, resol. 63. — ⁸ Graff., Pract. 5 casuum Sum. Pont. reservator., lib. 2,

cap. 40, n. 29. — ⁹ De Sacr. Poenit., n. 687. — ¹⁰ Tr. 14, num. 58, resp. 1. — ¹¹ De Poenit., cap. 3, art. 2, qu. 1. — ¹² De Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 1, a n. 2. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 1608, additis n. 1602 et 1607. — ¹⁵ Sess. 14, de Poenit., cap. 7.

nionis, scilicet quod omnis reservatio est poena, ideoque restringenda; quod utique habet Graffius, *Consil., tom. 1, lib. 5, de adulter., consil. 3, n. 26*. — Idemque notandum venit de Reginaldo, *lib. 1, n. 137*; Naldo, *Sum., v. Casus, n. 3*; Bressero, *de Consc., lib. 4, cap. 18, n. 198*; Coriolano, *de Casib. reserv., part. 1, sect. 1, art. 5, n. 4*, quos Mazzotta ex Diana allegat. — Sed Paludanus, loc. cit. a Salmant., scilicet *in 4, dist. 34, qu. 2, art. 1*, nihil habet quod ad rem praesentem faciat.

^{b)} Salmant., loc. cit., n. 13, simpliciter adhaerent huic sententiae; sed n. 11, probabile esse ajunt ignorantiam a qualibet poena immunem reddere.

^{c)} Elbel, *confer. 13, de Casib. reserv., n. 346*, hanc sententiam utique affert, et videtur ei adhaerere, haec solum addendo expositioni sententiae: « Consultius tamen videtur suaviter hujusmodi poenitentem inducere, ut vel statim vel saltem in proxima confessione,

velit idem peccatum confiteri alicui habenti potestatem directam in peccata reservata ».

^{d)} Navarrus a Graffio (ex quo Diana videtur desumpsisse allegationem) citatur pro certa quadam casus extensione, de qua non habetur hic mentio apud S. Alphonsum.

^{e)} Sanchez, *de Matr., lib. 9, disp. 32, n. 18*, distinguit, negans incurri reservationem ab eo qui eam ignorat, si reservatio imponitur in odium peccati illius; secus vero, quando reservatio fit ob bonam gubernationem Ecclesiae. — Eandemque distinctionem adhibet Palaus, *tr. 2, disp. 1, punct. 17, n. 8*, addens: « Tunc autem intelligi debet reservari ob commune bonum praecise quando per se et ratione sui reservatur, nulla speciali constitutione peccatum illud prohibente; at quando reservatur constitutione aliqua specialiter prohibitiva et punitiva delicti..., non contrahitur ab ignorante talem poenam ».

^{f)} Tamburinius ita sane docet, *lib. 5, de*

minum iudicium sibi reservent. — Patet ergo quod reservatio directe respicit confessarios, non poenitentes.

Objectio.

Nec obstat dicere quod, licet reservatio respiciat confessarios, eorumque limitet jurisdictionem; finis tamen reservationis directe respicit poenitentes, cum tantum ad poenitentium remedium reservatio instituta sit, ut nimirum a culpis atrocioribus retrahantur: unde, cessante fine adaequato reservationis in eam ignorantibus, cessat etiam reservatio. — Nam respondetur quod finis reservationis non est tantum ut fideles a culpis gravioribus absterreantur, sed etiam (prout recte dicit Fagnanus^{g)} cum aliis) ut recipiant a superioribus poenitentias et monita ac remedia opportuniora, quae nonnisi a prudentioribus applicari expedit; ergo, cum in ignorantibus non cesset adaequate finis reservationis, reservatio non cessat.

Objectio-
ni satisfi.

Dubitatur 2°. *An ignorantes excusentur a casu reservato ab episcopo, si casui est annexa excommunicatio?* Certum est quod ignorantia excusat ab excommunicatione.

Dubium est: *an tunc excuset etiam a reservatione casus?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Wigandt¹, Ciera²; et Fagundez^{h)}, Bonacina^{h)}, Quarti, Aversa et de Janua-

¹ Tr. 14, n. 58. — ² De Casib. reserv., diss. 1, n. 31. — Quarti, de Casib. reserv., sect. 2, cap. 3, qu. 6, v. *Difficultas est*. Aversa, qu. 17, sect. 1, v. *Quinto...* Satis tamen. — ³ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 2, v. *Secundo*. —

rio^{h)}, apud Mazzotta³. — Ratio, quia, cum adnectitur casui excommunicatio, reservatio fit indivisibilis; unde qui non incurrit excommunicationem, nec etiam incurrit peccati reservationem.

Secunda verior sententia negat; et hanc tenent Tamburiniusⁱ⁾, Suarez^{j)}, Laymannⁱ⁾, Croix⁴ cum Stoz; et Mazzotta⁵ cum Merolla, Bossio^{j)} et aliis. — Ratio, quia in hoc differunt casus papales ab episcopalibus: in *papalibus* enim (ut diximus) principaliter et indivisibiliter reservatur censura. In *episcopalibus* vero, principaliter et per se reservatur casus, eique adnectitur censura, ad hoc ut peccantes fortius ligentur et per duplicem reservationem a peccando absterreantur; et ideo in tabella casuum reservatorum ab episcopis sic illi adnotantur: *Casus reservati quibus est annexa excommunicatio*.

582. — « Unde resolves:

« 1°. Cum non sit obligatio confitendi « venialia, ea frustra reservantur (etsi fortasse possint, saltem a Papa). — Ideo « que sola mortalia, eaque nonnisi externa « graviora, opere consummata, prudenter « reservantur ».

Hinc incestus vel sodomia extra vas non reservatur; vide Mazzotta⁶. Insuper, peccata reservata debent esse perfecta in sua specie: unde sodomia imperfecta, v. gr.

Sed non
a reserva-
tione casus
episcopalis.

Quaenam
peccata re-
servantur
necne.

Si censura
sit annexa,
ignorantia
ab ea excu-
sat.

Poenit., tr. de Casib. reserv., cap. 1, n. 2; sed n. 3 et 4, excipit casum quo « expresse ex tenore legis poenam esse significetur ».

^{g)} Fagnanus, in *cap. Omnis, de poen. et remiss., n. 90*, scribit: « Inter alias causas, ob quas episcopi casus sibi reservant, una est sacerdotum imperitia, propter quam in arduis casibus volunt ad se haberi recursum ».

^{h)} Fagundez, de 2° *praec. Eccl., lib. 8, cap. 1, n. 3 et 5*, dicit tantum quod qui facultatem habet absolvendi a censura, habet etiam absolvendi a peccato. — De Bonacina vide notam e ad n. 580 — Josephus de Januario, *loc. cit., n. 21 et 22*, videtur quidem ita tenere, sed non expresse, et nonnisi sub distinctione allata in dubio praecedenti, v. *Secunda sententia*.

ⁱ⁾ Tamburinius, de *Casib. reserv., cap. 5, n. 7*, ita docet esse « fere semper »; scilicet, uti ipse n. 8 explicat, si ex verbis vel ex cir-

cumstantiis constaret delictum illud fuisse ab episcopo reservatum ratione excommunicationis: tunc excusatus a censura propter ignorantiam, excusaretur etiam a reservatione; sed quando id neque ex verbis neque ex circumstantiis colligi potest, (n. 9) praesumendum esse peccatum esse immediate reservatum, et sic ignorantem censuram non effugere peccati reservationem.

^{j)} Suarez, de *Censuris, disp. 7, sect. 4, n. 12 et 14*, id innuit dicens casus servatos et censuras reservatas episcopo, distincta esse, neque inter se esse connexa. Idemque tenet de *Poenit., disp. 29, sect. 3, n. 7*. — Item Laymann, *lib. 1, tr. 5, part. 2, cap. 6, n. 10*, dicens: « Episcopi non tantum censuras, sed etiam ipsamet peccata secundum se absolutioni suae reservare... solent ». — Et fere etiam idem dicit Bossius, in suo opere de *Jubil., sect. 1, cap. 2, n. 1*.

maris cum femina, non intelligitur reservata; ut Tournely ^{a)} cum Azor ^{b)}, Silvius, Bonacina, etc., ex D. Thoma ¹, ubi ad sodomiam requirit accessum ad indebitum sexum.

Hic dubitatur 1°. *An possint reservari peccata venialia?*

Venialia
reservari
possunt.

Negat Vasquez apud Croix ². — Sed communissime affirmant Holzmann ³, Concina ⁴, Ciera ⁵; et Croix ⁶ cum Suarez, Lugo, Coninck, Filliuccio, Dicastillo et Aversa. Ratio, quia, licet non sit obligatio confitendi venialia, tamen ipsa non possunt remitti per sacramentum Poenitentiae, nisi ex vi jurisdictionis dependentis ab Ecclesia, quae bene potest negare vel limitare.

Dubitatur 2°. *An possint reservari peccata mere interna?*

Item, pec-
cata mere
interna.

Videtur negandum; cum peccata interna, utpote occulta, non subiciantur iudicio Ecclesiae, quae non iudicat de occultis. Sed communiter et recte affirmant Elbel ⁷, Viva ⁸, Antoine ⁹; et Croix ¹⁰ cum Suarez, Vasquez, Bonacina ^{c)}, Soto ^{c)}, Silvius ^{c)}, etc. Ratio, quia omnia peccata, etiam interna, absolvuntur vi jurisdictionis, quae ab Ecclesia (cujus est dare jurisdictionem) bene potest restringi. Unde Ecclesia, reservando peccata interna, non iudicat de illis, sed de absolutione ab illis: quae est actus externus. — Advertit ta-

men Tamburinius ¹¹ Ecclesiam nunquam consuevisse hujusmodi peccata interna reservare ^{d)}.

De facto
interna non
reservan-
tur.

Dubitatur 3°. *An cadat sub reservationem peccatum externe leve, si interne sit grave?*

Affirmat Turrianus ¹². — Sed alii verius et communiter negant, ut Lugo ¹³, Suarez ¹⁴; ac Ciera ¹⁵ cum Granado, Bonacina, Henriquez, Sanchez et aliis. Ratio, quia, licet actus externus imbibat totam malitiam actus interni, et totam mereatur poenam aeternam; tamen quoad reservationem diversa currit ratio, quia superiores non intendunt reservare peccata, nisi graviter exterius consummata, cum non soleant reservare interna.

Externe
levia, sed
gravia in-
terne, non
reservan-
tur.

583. - « Unde Clemens VIII statuit ut « praelati religionum, si quidem velint, « undecim tantum casus reservare possint, « nec plures sine consensu capituli generalis pro tota religione, vel capituli provincialis pro provincia. — Quod tamen « de culpa tantum, et non de censuris intelligendum est; potest enim praelatus « aliquid praecipere sub excommunicatione sibi reservata ».

Quosnam
casus impos-
sint reser-
vare prae-
lati regula-
res.

Sed communius et probabilius negant doctores, posse praelatos imponere censuras super aliquem casum (ita Lugo ¹⁶, Sanchez ¹⁷, et Holzmann ¹⁸ cum Diana); quia hoc esset indirecte velle reservare et elu-

Silvius, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 154, art. 12, n. 1. - Bonac., de Matr., qu. 4, punct. 11, n. 5. - ¹ 2^a 2^{ae}, qu. 154, art. 11, corp. - Vasq., qu. 91, art. 3, dub. 2. - ² Lib. 6, part. 2, n. 1604. - ³ De Sacr. Poen., n. 692. - ⁴ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, n. 2. - ⁵ Diss. 1, n. 63. - ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1604. - Suar., disp. 29, sect. 3, n. 2. - Lugo, disp. 20, n. 12. - Coninck, disp. 8, dub. 11, n. 80. - Fill., tr. 7, cap. 10, n. 271. - Dicast., disp. 11, dub. 4, n. 26. - Aversa, qu. 17, sect. 2, v. Constat primo. - ⁷ Confer. 13, de Casib. reserv., n. 342. - ⁸ De Poenit., qu. 9, art. 2, n. 1. - ⁹ Cap. 3, art. 2, qu. 1. - ¹⁰ Loc. cit., n. 1605. - Suar., disp. 29, sect. 3, n. 3. - Vasq.,

qu. 91, art. 3, dub. 3. - ¹¹ De Casib. reserv., cap. 4, n. 13. - ¹² Select. disp., part. 2, disp. 31, dub. 61. - ¹³ Disp. 20, n. 15. - ¹⁴ De Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 18, n. 12. - ¹⁵ Loc. cit., n. 69. - Gran., in 2^{am} 2^{ae}, contr. 1, tr. 15, disp. 13, n. 14. - Bonac., de Poenit., qu. 7, punct. 5, § 1, n. 4. - Henricq., lib. 6, cap. 14, n. 6. - Sanchez, Decal., lib. 2, cap. 8, n. 7 et 17. - Clem. VIII, decret. S. C. Ep. et Reg. diei 26 Maji 1593, in Bull. Rom. Mainardi, inter acta Urbani VIII, et ap. Bizzarri. - ¹⁶ Disp. 20, n. 47. - ¹⁷ Decal., lib. 6, cap. 1, n. 16. - ¹⁸ De Poenit., n. 688, v. f. - Diana, part. 3, tr. 2, resol. 49.

582 - ^{a)} Contin. Tournely, de 6° Praec., cap. 3, art. 6, sect. 2, v. Etsi vero, propendit in contrariam sententiam, ut ipse ait; sed subdit: « Non ausim redarguere confessarios qui, seclusa speciali locorum lege, maritum aut alium quemvis muliere hac in parte abutentem, non remiserit ad majorem Poenitentiarium ».

^{b)} Azor, qui citatur a Contin. Tournely ex Silvio, negat in universum, part. 3, lib. 3, cap. 19, qu. 3; et cap. 20, qu. 4, poenas latas contra sodomitas incurri ab eo qui imperfectam sodomiam commiserit. Sed Azor et Bo-

nacina citantur a Silvio pro distinctione dumtaxat quae intercedit inter sodomiam perfectam et imperfectam.

^{c)} Sotus et Silvius a Croix n. 1549, citantur pro ratione hujus sententiae, quod scilicet jurisdictionis omnis ab Ecclesia dimanet: et ita sane Silvius, opusc. VII, orat. 3, v. Ceterum etsi. — Bonacina vero non citatur a Croix, licet de Poen., qu. 7, punct. 5, § 1, n. 3; sicut et Sotus, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, v. Utrum vero possint, dicant peccata interna posse reservari.

^{d)} Et idipsum animadvertunt etiam ceteri auctores citati.

dere prohibitionem Clementis. — Et de hoc Contin. Tournely¹ profert decretum S. C. Episcoporum sub die 7 Julii 1617.

« Casus autem Clementis sunt sequentes: 1°. Apostasia a religione, etiam re-
« tento habitu. 2°. Nocturna ac furtiva e-
« monasterio egressio. 3°. Veneficia, incan-
« tationes et sortilegia. 4°. Proprietas con-
« tra votum paupertatis, quae sit peccatum
« mortale. 5°. Furtum mortale de rebus
« monasterii. 6°. Lapsus carnis volunta-
« rius, opere consummatus. 7°. Juramen-
« tum falsum in iudicio legitimo. 8°. Pro-
« curatio, consilium vel auxilium ad abor-
« tum fetus animati, etiam effectu non
« secuto. 9°. Occisio vel vulneratio, seu
« gravis percussio cujuscumque personae.
« 10°. Falsificatio manus vel sigilli officia-
« lium monasterii. 11°. Malitiosum impe-
« dimentum, retardatio aut apertio litte-
« rarum a superioribus ad inferiores, vel
« contra ».

Exempti
non subja-
cent reser-
vationi epi-
scoporum.

Hic notandum quod religiosi exempti non subjacent reservationi episcopi, nec eorum novitii (Mazzotta²); neque ipsorum familiares, ut habetur ex bulla Clementis X *Superna*^{a)}: modo (ut ibi dicitur) *inibi sint vere de familia, et continui commensales*. Id extendit Bordonus ad alumnos monasteriorum. — Si vero novitius inciderit in casum reservatum ante ingressum, non poterit quidem absolvi a quolibet confessario saeculari, sed poterit a confessario religionis, ob privilegium religioni concessum. Mazzotta³ cum Sanchez^{b)}, Tamburinio et aliis.

584. — « 2°. Is qui confitetur reservatum « mittendus est ad superiorem. Suadebit

¹ De Poenit., part. 2, cap. 8, n. 549. Habetur etiam apud Bizzarri Collectan., edit. 1863, fol. 276. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 5. — Bordon., Resol. 6, n. 27. — ³ Loc. cit., qu. 5. Tambur., de Casib. reserv., cap. 3, num. 7. — ⁴ Method. confess., lib. 3, cap. 9, num. 13. — Petr. Sotus, de Confess., lect. 10, v. *Secundo*. Gabriel Biel, in 4, dist. 17, qu. 1, art. 3, dub. 2. — Palaus, tr. 4, disp. 4, punct. 3, § 6, n. 2. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 104. — ⁶ De Euch., disp. 14, n. 86. — D. Thom., in 4, dist. 17,

« tamen caritas, immo aliquando coget ut
« ipse confessarius, tacita persona et casu,
« a superiore veniam petat absolvendi ». [Ordinarie tamen loquendo, consultum est ut confessarius a subeundo tali onere se absteineat; ut Tamburinius⁴]. — « Quod si
« superior adiri non possit, et sit causa
« urgens, v. gr. timor infamiae vel scandali,
« ex omissione confessionis vel commu-
« nionis, tunc potest inferior absolvere a
« reservatis, cum onere ut poenitens se po-
« stea superiori sistat ». [Vide de Censur., Lib. VII, n. 91]. — « Quod etiam verum
« est, quamvis casus censuram reservatam
« annexam habeat ». [Immo hoc est cer-
« tum ex cap. De caetero, et cap. Ea no-
« scitur, de sent. excomm. Vide Lib. VII, n. 86]. — « Porro, eo casu, peccata non
« reservata tantum confiteri sufficere pu-
« tant probabiliter Sotus, Corduba^{a)} et Ga-
« briel, Antoninus^{b)}, Palaus, Diana⁵; et
« card. de Lugo⁶ non improbat. D. Tho-
« mas tamen, Suarez et alii communiter
« docent omnia esse confitenda: quod
« tutius est ».

Confitens
reserva-
tum, mit-
tendus ad
superio-
rem.

Quid, si
adsit causa
urgens.

585. — Quando igitur adest impedimen-
tum, et urget gravis causa confitendi, qui-
vis confessarius potest indirecte absolvere
a casibus reservatis ab episcopo (et etiam
reservatis a Papa, si episcopus non possit
adiri, ut diximus n. 563, *Dubit. 2 et 3*). Ita communiter Laymann⁷, Suarez⁸, Pa-
laus⁹, Concina¹⁰, Wigandt¹¹, Viva¹², El-
bel¹³, Bonacina¹⁴ et Ciera¹⁵; Salmant.¹⁶ cum
Coninck, Rodriguez^{a)}, Henriquez, etc. Et
hoc, etiamsi peccatum sit reservatum cum
excommunicatione; ut dicunt Suarez¹⁷,
Filliuccius¹⁸, Salmant.¹⁹; Ciera²⁰ cum

In casu
impedimen-
ti quivis
confessa-
rius absol-
vit a reser-
vatis.

qu. 3, art. 4, quaestiunc. 2, ad 4. — Suar., disp. 31, sect. 3, n. 8. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 10. — ⁸ Loc. cit., n. 3. — ⁹ Tr. 23, punct. 15, § 7, n. 6. — ¹⁰ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 10. — ¹¹ Tr. 14, n. 75. — ¹² De Poenit., qu. 9, art. 2, n. 9. — ¹³ Confer. 14, de Absolut. a reserv., n. 372. — ¹⁴ De Poenit., qu. 7, punct. 5, § 3, n. 5. — ¹⁵ Diss. 1, n. 74. — ¹⁶ Tr. 6, cap. 13, n. 74. Coninck, disp. 8, dub. 13, n. 105. Henriq., lib. 6, cap. 15, n. 1. — ¹⁷ Loc. cit., n. 6. — ¹⁸ Tr. 7, cap. 10, n. 304. — ¹⁹ Loc. cit., n. 75. — ²⁰ Dissert. 1, n. 74.

583. — ^{a)} Bulla Clementis X *Superna*, diei 21 Junii 1670, haec habet § 4, non quidem loquens de casibus reservatis, sed in generali statuens in quosnam familiares praelati regulares jurisdictionem habeant.

^{b)} Sanchez, *Decal., lib. 6, cap. 10, n. 11*, dicit novitios gaudere religionis privilegiis; et videtur citari tantum pro hoc generali principio.

584. — ^{a)} Apud Corduba hanc sententiam reperire nequivi.

^{b)} S. Antoninus videtur hanc sententiam probabilem existimare, eo quod, *part. 3, tit. 14, cap. 19*, § 6, contrariam vocat probabilem tantum, sed negat demonstrari posse.

585. ^{a)} Rodriguez, *Quaest. regular., tom. 1, qu. 21, art. 5*, (ut citat Palaus, a quo

Lugo; et Bonacina ^{b)} cum Vasquez ^{b)}, Cano ^{b)} et Ledesma ^{b)}; contra Navarrum ^{b)}, Sà ^{b)}, etc. (Vide dicta n. 265, Qu. 3).

Si adsit
gravis cau-
sa.

Diximus 1°. Si adsit *gravis causa*: nempe si nequeat adiri superior sine scandalo aut nota infamiae, ut ajunt Concina ^{c)} et Wigandt ^{c)}; vel sine magna difficultate, puta si habens facultatem longe distet, ut dicunt Laymann, Elbel et Bonacina ^{d)}, et ex alia parte urgeat necessitas communicandi vel implendi praeceptum annuae confessionis; aut ne diu poenitens maneat in peccato mortali, ut dicunt communiter omnes praefati auctores.

Tunc indi-
recte absol-
vit.

Diximus 2°. *Indirecte*. Unde (juxta sententiam probabiliorum, allatam n. 265,

Qu. 1), tenetur poenitens confessario non habenti facultatem in reservata confiteri alia mortalia non reservata, ut directe ab his absolvatur, et indirecte a reservatis; ac deinde tenetur, cessante impedimento, reservata confiteri confessario habenti potestatem (juxta dicenda in *Dub. seq.*, et *de Censur.*, Lib. VII, n. 91). — Et sic pariter, si non habeat aliud mortale non reservatum et dubitet de contritione, urgente praecepto confessionis, tenetur confiteri saltem aliquod veniale vel mortale alias confessum ^{e)}. (Vide dicta dicto n. 265).

Dubitatur 1°. *An, si impedimentum adeundi superiorem sit perpetuum, possit*

Lugo, de Euch., disp. 14, a n. 99, n. 102. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 10. — Elbel, de Poenit., n. 372.

Salmant. allegationem mutuati sunt) de casu forte non absimili disputat, videlicet de casu quo superior injuste denegat facultatem absolvendi.

^{b)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 8, ubi hoc quaesitum diserte tractat, nullum ex his auctoribus citat, excepto Vasquez, quem contra se allegat. Sed n. 5, ubi citat auctores ut asserit S. Alphonsus, negat inferiorem posse, « praecisa necessitate vel rationabili causa, absolvere poenitentem a non reservatis ipsumque mittere ad superiorem pro reservatis ». Et profecto omnes auctores hic allegati ex Bonacina negant poenitentem absolvi posse, si peccato annexa sit excommunicatio: Vasquez, *qu. 91, art. 3, dub. 9, n. 21, 22 et 26*; Canus, *Relect. de Poenit.*, part. 6, concl. 3; Martinus Ledesma, 2^a 4ⁱ, *qu. 8, art. 2, dub. 3, concl. 7*; Navarrus, in *cap. 1, § Cautus, n. 13 et 24, de poenit.*, dist. 5; Sà, v. Absolutio, n. 25 (al. n. 24).

^{c)} Concina, *loc. cit.*, n. 10, dicit: « Si quis absque vel infamia vel gravi scandalo non posset omittere celebrationem Missae, vel differre confessionem ». — Et ita etiam fere Wigandt, *loc. cit.*, n. 75.

^{d)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 6, hanc explanationem non habet.

^{e)} De iis qui innodati aliqua censura, superiorem adire nequeunt, plura exstant recentiora decreta. Et primum quidem S. R. et U. I. diei 23 Junii 1886, quo statutum est: « In casibus vere urgentioribus, in quibus absolutio differri nequeat absque periculo gravis scandali vel infamiae, super quo confessoriorum conscientia oneratur, dari posse absolutionem, injunctis de jure injungendis, a censuris etiam speciali modo Summo Pontifici reservatis, sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium con-

fessarii absolutus recurrat ad S. Sedem ». Decretum autem istud extensum est alio ejusdem S. O. decreto diei 16 Junii 1897, ita ut « in casu quo nec infamia nec scandalum est in absolutionis dilatione, sed durum valde est pro poenitente in gravi peccato permanere per tempus necessarium ad petitionem et concessionem facultatis absolvendi a reservatis, simplici confessario liceat a censuris S. Pontifici reservatis *directe* absolvere, injunctis de jure injungendis; sub poena tamen reincidentiae in easdem censuras, nisi saltem infra mensem per epistolam et per medium confessorii absolutus recurrat ad S. Sedem ».

Verba autem « *sub poena tamen reincidentiae etc.* », referuntur non solummodo ad absolutionem a censuris et casibus *speciali modo* R. P. reservatis, sed etiam ad absolutionem a censuris et casibus *simpliciter* reservatis, uti declaravit S. R. et U. I. die 17 Junii 1891 *ad 2*. Et in hoc differunt hujusmodi impediti ab iis qui in articulo mortis absoluti sunt a quolibet confessario a quibusvis censuris quomodocumque reservatis; his enim imponenda est obligatio se sistendi superiori recuperata valetudine, solummodo si agatur de absolutione a censuris speciali modo Papae reservatis. Ex eodem decreto, *ad 3*, et decreto 30 Martii 1892, *ad 4*.

Quod attinet ad recursum infra mensem faciendum, S. O., die 9 Novembr. 1898 declaravit: « Quando neque confessarius neque poenitens epistolam ad S. Poenitentiarium mittere possunt, et durum sit poenitenti adire alium confessarium, in hoc casu liceat confessario poenitentem absolvere etiam a casibus S. Sedi reservatis absque onere mittendi epistolam ». Ut autem onus scribendi cesset, non requiritur ut impedimentum attingat poenitentem simul et confessarium, sed sufficit « quod poenitens scribendi impar, eidem

tunc inferior directe absolvere peccatum reservatum sine censura, ita ut poenitens deobligetur in posterum ab adeundo superiore, si postea cessabit impedimentum?

Affirmant Sanchez¹ et Salmant²; quia (ut dicunt) nullo jure cavetur adesse onus se praesentandi ad superiorem pro peccatis sine censura reservatis, quae supponuntur eo casu directe absoluta. — Sed verius docent Suarez³, Laymann⁴ et Ciera⁵ cum communi, quod extra articulum mortis nullus inferior sacerdos potest directe absolvere a reservatis: *Extra quem articulum* (dicit Tridentinum⁶) *sacerdotes* (nihil posse) *in casibus reservatis*.

Hoc vero procedit in casibus *episcopalibus*. — Nam in *pontificiis*, regula juris est, ut bene ait Suarez⁷, quod quoties non patet aditus ad Pontificem, potest poenitens directe absolvi ab episcopo, vel, cum etiam adsit impedimentum adeundi episcopum, a quolibet confessario; cum onere in posterum se praesentandi ad Pontificem, quando poterit, si impedimentum non est perpetuum: nam si est perpetuum, omnino liberatur, juxta dicenda *Lib. VII, n. 88*. — De absolutione autem horum casuum papalium, pro eis qui sunt impediti Pontificem adire, vide alia dicenda, *de Censur., Lib. VII, ex n. 84*.

¹ Decal., lib. 2, cap. 13, n. 24. — ² Tr. 10, de Censur., cap. 2, n. 46. — ³ Disp. 30, sect. 3, n. 8. — ⁴ Lib. 5, tr. 6,

Dubitatur 2°. *Utrum habens peccatum reservatum, si desit confessarius qui habet facultatem, teneatur confiteri apud inferiorem, urgente necessitate communicandi?*

Quamvis negativa sententia non sit improbabilis, communior tamen et probabilior est affirmativa; quia ante communionem fieri debet confessio, saltem formaliter integra, quando materialiter fieri nequit. — Vide dicta *n. 265, Qu. 1*.

Dubitatur 3°. *Utrum hujusmodi poenitens, volens confiteri apud inferiorem, teneatur tunc manifestare tam mortalia reservata quam non reservata?*

Vide *ibid., Qu. 2*, ubi diximus probabilem esse sententiam negativam: nisi manifestatio reservatorum sit necessaria ut confessarius possit recte judicare de dispositione poenitentis et opportuna remedia praescribere. — Unde, si confessarius interroget, tenetur omnino poenitens etiam reservata manifestare. Nam (ut bene ait Lugo⁷), esto poenitens per se aliquando non teneatur aliqua manifestare; debet tamen ea patefacere si interroget confessarius, qui jus habet agnoscendi statum ejus conscientiae, tam uti iudex, ut recte possit judicare de dispositione, quam uti medicus, ut remedia salutaria queat ap-

Quid in necessitate communicandi.

Confitens inferiori non tenetur manifestare reservata.

Limitatio.

cap. 12, n. 10. — ⁵ Diss. 1, qu. ult., n. 164. — ⁶ Sess. 14, de Poenit., cap. 7, i. f. — ⁷ De Poenit., disp. 16, n. 123.

confessario, a quo vi decreti 1886 et 1897 absolutus fuerit, se presentare nequeat, et ipsi durum sit alium confessarium adire, licet confessarius absolvens pro poenitente epistolam ad S. Sedem mittere posset». Decr. S. O. 5 Sept. 1900.

Denique in casu absolutionis vi decreti 1886 concessae, quaesitum est: «1. Utrum sufficiat... recursus ad episcopum facultate absolvendi instructum; et quatenus affirmative; 2. Utrum sufficiat etiam in casu eodem recursus ad vicarium generalem episcopi tamquam ad Ordinarium, facultatem episcopalem absolvendi de jure participem; 3. Utrum generatim sufficiat recursus ad quemlibet sacerdotem habitualiter subdelegatum ab Ordinario ad absolvendum ab his papalibus reservatis, a quibus poenitens fuerit accidentaliter, ut supra, vi decreti S. Off. 1886 absolutus? Quibus S. O., die 17 Decembris 1900 respondit: «Ad 1 et 2, *affirmative*; ad 3, *negative*».

Absolutio autem data in terminis decreti 1886 est directa; quaesitum est enim a S. O.:

«3. An absolutio data in casibus urgentioribus a censuris etiam speciali modo S. Pontifici reservatis in sensu decreti S. Officii (30 Junii 1886) sit directa vel tantum indirecta?» Cui respondit die 17 Junii 1891: «Ad 3. *Affirmative ad primam; negative ad secundam partem*».

Quid vero importet obligatio standi mandatis Ecclesiae de qua in litteris *Apostolicae Sedis*, declaravit S. O., die 19 Aug. 1891: «Ad 2. Obligationem standi mandatis Ecclesiae importare onus sive per se, sive per confessarium recurring ad S. Pontificem ejusque mandatis obediendi, vel novam absolutionem petendi ab habente facultatem absolvendi a censuris S. Pontifici speciali modo reservatis».

f) Suarez, *loc. cit., n. 8, i. f.*, haec dumtaxat scribit: «Quoties non patet aditus ad Summum Pontificem vel legatum aut delegatum ejus, nisi cum magna difficultate et mora, posse peccatorem absolvi ab inferiore sacerdote, cum onere comparendi coram Pontifice».

In impedimento perpetuo absolvit indirecte a reservatis episcopo.

Quid in reservatis Romano Pontifici.

plicare. Et huic videtur collimare id quod docet D. Thomas¹, ubi ait: *Etiam si sacerdos non de omnibus possit absolvere, tamen tenetur poenitens ei omnia confiteri, ut (nota) quantitatem totius culpae cognoscat.*

586. - « 3°. Si superior injuste neget « facultatem absolvendi a reservato, pos- « se ab alio confessario etiam directe ab- « solvi, affirmant Henriquez^{a)} et Diana^{a)} « esse probabile. — Sed rectius negant « Laymann², card. de Lugo³ ».

Et hanc tenendam puto cum communi, quam tuentur Lugo⁴, Laymann⁵, Salmant.⁶; et Ciera⁷ cum Suarez^{b)}, Soto, Alensi^{b)}, Medina^{b)}, etc. — Ratio: tum quia ex Tridentino (ut supra) sacerdotes inferiores nihil possunt in reservatis; tum quia, sicut valida est injusta reservatio, ita etiam injusta denegatio facultatis.

« 4°. Peccant superiores, si sine justa « causa difficiles se praebeant in conceden- « dis licentiis pro absolutione reservato- « rum. Quintanadvenas⁸, ex Fagundez, Co- « ninck et aliis decem. — Et si ex negatione « timeatur grave subditi detrimentum, « peccant contra caritatem et justitiam. « Lugo, Diana⁹ ».

Unde ait Ciera¹⁰ cum Suarez, ex D. Thoma^{c)}, superiorem regulariter non debere

esse difficilem in concedenda facultate; ac proinde peccare si eam neget, casu quo sciat poenitentem nullo modo posse induci ad ipsum adeundum.

« 5°. Si superior confessario regularium « ad hoc deputato neget facultatem absol- « vendi, confessarius autem iudicet debere « concedi, potest is pro ista vice absol- « vere. Aversa¹¹, Lugo¹² referens sic decla- « rasse Clementem VIII, haberique in quar- « to tomo Bullarii, bulla 26 Urbani VIII^{d)} »; [Ita etiam communiter Salmant.¹³ cum Ga- briele, et Viva¹⁴: qui notat quod τὸ *pro ista vice* intelligitur toties quoties inter- cederit. Et de hoc Contin. Tournely^{e)} pro- fert decretum S. Congregationis, de consensu Urbani VIII.] — « et Quintanadve- « nas¹⁵, dicens non esse dubium ea de re. « Additque ex aliis septem probabile esse « idem posse, si viro religioso, pio, docto « et prudenti (licet^{f)} non ex designatis de « facto) neget. Diana¹⁶, ex Pellizzario (qui « vult idem esse, si poenitens ipse petat) « et aliis.

« Immo Quintanadvenas¹⁷ censet pro- « babile quod idem fieri possit, si superior « adiri nequeat, et urgeat tempus celebra- « tionis vel communionis; v. gr. quia sine « nota non potest abstinere, cum alii omnes « communicent. Ibid.¹⁸ ex Trullench^{g)} et

Quid, si confessario regulari neget facultatem.

Injuste ne-
gata facul-
tate, non
datur juris-
dictio.

Superior
difficile
dans facul-
tatem in re-
servata pec-
cat.

¹ Suppl., qu. 9, art. 2, ad 4. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 3. — ³ Disp. 20, n. 148. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 3. — ⁶ Tr. 6, cap. 13, n. 62. — ⁷ Diss. 1, qu. 14, n. 126. Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 2, v. *Dicendum ergo*. — ⁸ Tr. 3, singul. 13, n. 5. Fagund., de 3° praec. Eccl., lib. 3, cap. 9, n. 17, v. *Similiter*, i. f. (edit. 1626). — *Coninck*, disp. 8, n. 109 et seqq. — *Lugo*, disp. 20, sect. 10, n. 237. — ⁹ Part. 6, tr. 6, resol. 56. — ¹⁰ Dissert. 1, qu. 14,

num. 109. *Suar.*, disp. 30, sect. 4, num. 9. — ¹¹ Qu. 17, sect. 4, v. *Speciali*. — ¹² Disp. 20, num. 40. — ¹³ Tr. 6, cap. 13, n. 63. — *Gabriel a S. Vinc.*, disp. 9, qu. 5, diff. 5. — ¹⁴ De Poenit., qu. 9, artic. 4, num. 7. — ¹⁵ Tract. 3, singul. 11, num. 4 et 6. — ¹⁶ Part. 3, tract. 2, resol. 126; part. 6, tr. 6, resol. 56; part. 9, tr. 3, resol. 15. *Pelliz.*, tr. 8, cap. 2, num. 59 et 60. — ¹⁷ Loc. cit., num. 7 bis. — ¹⁸ Loc. cit.

586. - ^{a)} Henriquez, *lib. 6, cap. 13, n. 4*; et Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 79*, disputant de casu simili, scilicet de eo qui a proprio sacerdote petit licentiam alteri confitendi, quamque iste injuste denegat.

^{b)} Idemque notandum venit de Suarez, *disp. 27, sect. 4, concl. 2*; Alensi, *part. 4, qu. 21, membr. 3, art. 2, § 1*; Joanne Medina, *tr. 2, de Confess., qu. 30*.

^{c)} S. Thomas, *in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, solut. 4, ad 6*, loquitur de proprio sacerdote a quo peteretur facultas alii confitendi.

^{d)} Declaratio haec non est Clementis, sed Urbani VIII, teste Bizzarri, *Collectan., fol. 275, edit. 1863*. Et habetur in Bullario Cherubini allegato a Lugo; item, in Bullar. Mainardi, bulla 77 Urbani, in finē decreti

super casuum reservatione a praelatis regularibus.

^{e)} Ita sane loquitur Contin. Tournely, *de Poenit., part. 2, cap. 8, n. 547*; sed errat; nam auctores quos citat, explicant ipsi in eo sensu verba decreti; sed nullam de hac re declarationem afferunt.

^{f)} Ampliatio ista est ipsius Busenbaum, non vero auctorum quos allegat.

^{g)} Trullench, quamvis ita citetur a Quintanadvenas, dicit tamen dumtaxat, *in bul. Cruciat., lib. 1, § 7, cap. 2, dub. 2, n. 5*, quemcumque approbatum posse a reservatis saltem indirecte absolvere, justa intercedente causa, « quando ipse episcopus commode adiri non potest... Causae autem justae censentur. 1°. Si adsit periculum scandali aut infamiae. 2°. Necessitas com-

« aliis sex. — Denique Diana¹ notat ex
« Suarez², regulares semel sine licen-
« tia suorum superiorum posse absolvi
« a reservatis: puta eos qui adhuc, et
« quatenus hoc privilegium commune ha-
« bent cum Fratribus Minoribus: quo-
« rum id esse testatur Emmanuel Rodri-
« guez³.

Justae
causae ne-
gandi facul-
tatem in re-
servata.

« 6°. Nihilominus certum est posse ali-
« quando superiorem justis de causis ne-
« gare facultatem, et cogere subditum ut
« ad se veniat. Card. de Lugo⁴. Nam si ex
« casu reservato grave scandalum vel
« damnum communitatis timeatur, potest
« superior negare absolutionem, donec
« poenitens, per se vel confessarium, supe-
« riori det sufficientem notitiam ad illud
« evitandum: alias, non est satis tutus nec
« dispositus ad absolutionem. -

« Quare, si confessarius eo casu ur-
« geat absolutionem, debet is attendere
« ut poenitens obligationi suae satisfa-
« ciat in adhibendo remedio communi
« malo vel damno, si sit ejus periculum:
« quia, nisi hoc faciat, non potest absolvi,
« non ex defectu jurisdictionis, sed quia
« non est dispositus. Ad hoc tamen re-
« quiratur ut et obligatio poenitentis certa
« sit et alia remedia adhiberi non pos-
« sint. — Suarez⁵ ».

Peregrinus
quoad reserva-
ta.

587. - « 7°. Peregrinus, quoad reserva-
« tionem, judicandus est juxta dioecesim
« in qua versatur: in qua, quae reservata

« sint, discant pastores ex *Agendis* aut
« consuetudine ».

Quaeritur igitur: *an peregrinus disce-
dens in aliam dioecesim possit ibi absolvi
a casibus reservatis?*

Si peccatum in utraque dioecesi est
reservatum, commune est apud omnes
non posse absolvi a quolibet confessario.
Ita communiter Suarez⁶, Navarrus^{a)}, Lu-
go⁷, Bonacina⁸ et alii passim. — Posse
vero absolvi a confessario habente facul-
tatem in reservata, dicunt Suarez⁹, Bo-
nacina¹⁰ et Lugo^{b)}, et Pater Milante¹¹ ac
Viva¹² cum communiori. Quia (ut ait Sua-
rez) talis poenitens judicandus est quoad
confessionem tamquam incola illius dioe-
cesis.

Peregrinus
habens
reservata
in utraque
dioecesi.

588. - Sed dubitatur 1°. *An possit ab-
solvi a simplici confessario peregrinus
habens peccatum quod est reservatum in
illa dioecesi, sed non in patria?*

Habens
reservatum
solum in
loco ubi
versatur:

Prima sententia affirmat: quam tenent
Fagundez et Stoz, apud Croix¹³, ac Sotus^{a)}
apud Viva¹⁴ (qui probabilem putat), et
alii apud Suarez¹⁵. — Ratio, quia pere-
grinus debet judicari juxta leges supe-
rioris sui, ex cujus tacito consensu con-
fessarius loci eum absolvit.

Juxta
alios, potest
absolvi a
simplici
confessario.

Secunda vero sententia negat. Et hanc
tenent Suarez¹⁶, Lugo¹⁷, Bonacina¹⁸,
Concina¹⁹, Wigandt^{b)}, Ciera²⁰; et Sal-
mant.²¹ cum Villalobos, Diana, Aversa et
Dicastillo^{c)}; ac probabilem etiam putat

Longe
probabilius
non potest.

¹ Part. 3, tr. 2, resol. 126, v. *Nota etiam*. — ² De Relig.,
tr. 8, lib. 2, cap. 19, n. 7. — ³ Quaest. regul., tom. 1, qu. 62,
art. 6. — ⁴ Disp. 20, n. 41. — ⁵ De Relig., tr. 10, lib. 8,
cap. 5, n. 10. — ⁶ De Poenit., disp. 30, sect. 1, n. 6. —
⁷ Disp. 20, num. 69. — ⁸ De Poenit., qu. 7, punct. 5, § 2,
n. 10. — ⁹ Loc. cit., n. 5. — ¹⁰ Loc. cit., n. 10. — ¹¹ Exercit. 12,
sup. propos. 12 Alex. VII. — ¹² De Poenit., qu. 9, art. 3,
n. 5. — *Suar.*, loc. cit., n. 5. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl.,

lib. 8, cap. 8, n. 21. — *Stoz*, lib. 2, n. 64. — ¹³ Lib. 6, part. 2,
n. 1631. — ¹⁴ Loc. cit., art. 3, n. 4. — ¹⁵ De Poenit., disp. 30,
sect. 1, n. 6. — ¹⁶ Loc. cit. — ¹⁷ Disp. 20, n. 72. — ¹⁸ De
Poenit., qu. 7, punct. 5, § 2, n. 11. — ¹⁹ Lib. 2, diss. 2,
cap. 6, § 2, n. 4. — ²⁰ Diss. 1, qu. 8, n. 61. — ²¹ Tr. 6, cap. 13,
num. 26. — *Villal.*, part. 1, tr. 9, diff. 59, num. 4. — *Diana*,
part. 2, tr. 17, resol. 56. — *Aversa*, qu. 17, sect. 3, v. *Sed
similiter*.

municandi ex statuto religionis... 4°. Utilitas
maxima comunicandi aut celebrandi in fes-
tis quibus solet ex speciali devotione ». —
Addo quinque tantum praeter Trullench, non
vero sex auctores, a Quintanadvenas citari.

587. - ^{a)} Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 261,
videtur hanc partem innuere, in quantum di-
cit posse absolvi ab eo qui habet jurisdic-
tionem in reservata.

^{b)} Lugo, *disp.* 20, n. 69, partem hanc omittit.

588. - ^{a)} Sotus, quamvis hic citetur a Viva
ex Fagundez (uti videtur), attamen opposi-
tam sententiam, eam videlicet quae S. Al-
phonso probatur, omnino tenet in 4, *dist.* 18,

qu. 4, art. 2, v. Est hic tamen, dicens: « A
casibus enim qui illic [in loco ubi confessio
auditur] reservati sunt episcopo non possunt
absque ejus licentia absolvi ».

^{b)} Wigandt, *tr.* 14, n. 58, v. *Resp.* 2, plane
rem innuit, modo tamen « tanto saltem tem-
pore morentur in eo loco, quantum requiritur
ad observantiam illorum praeceptorum quo-
rum transgressio est casus reservatus ».

^{c)} Dicastillus, *disp.* 11, *dub.* 16, n. 242,
hoc utique tenet sub quadam restrictione; si
nempe « ille confessarius habeat jurisdic-
tionem saltem delegatam in illo episcopatu in
quo non est reservatio, potest absolvere prae-

Viva^{d)}. — Ratio: tum quia peregrinus debet se conformare legibus loci in quo se subicit iudicio sacramentali; tum quia, sicut talis poenitens sentit commodum ut possit a quolibet confessario absolvi de peccatis reservatis tantum in sua patria (prout dicemus in Dubio sequenti), ita debet sentire incommodum ut non possit absolvi a peccatis reservatis in loco confessionis. Et sic resolvit S. C., 19 Novembr. 1616 (apud Pittonium¹). Haec sententia est quidem communior et longe probabilior. Quia peregrini, stante hodierna consuetudine (ut mox infra dicetur), nempe quod absolvuntur ubique a quocumque confessario approbato, hodie non amplius absolvuntur ex voluntate suorum episcoporum; sed ex voluntate Ecclesiae, quae talem consuetudinem approbando tribuit facultatem ut habeantur ipsi tamquam incolae loci ubi confitentur. Cum autem reser-

vatio (ut probavimus n. 581, v. *Tertia*) respiciat confessarios, non poenitentes, confessarius loci nequit absolvere eos a peccato in quo sibi limitata est jurisdictio a suo Ordinario^{e)}.

589. - Dubitatur 2°. *An possit absolvi peregrinus irretitus peccato quod est tantum in sua patria reservatum?*

Habens reservatum solum in patria:

Prima sententia negat. Et hanc tenent auctor *de Officiis Confessarii*^{a)} apud Croix; item Vega, Comitulus, Nuñez et Megalius^{b)}, apud Diana²; et Sotus^{c)}, Fagundez^{c)}, Graffius, etc., apud Salmant.³. — Ratio, quia, cum peregrinus absolvatur ex licentia sui episcopi, non videtur credibile quod episcopus, qui in sua dioecesi casum reservat, non reservet etiam extra.

Juxta alios nequit absolvi ubi versatur a simplici confessario.

Secunda vero sententia, communissima et verior, affirmat. Eamque tenent Lugo⁴; Suarez⁵ cum Cajetano^{d)}, S. Antonino^{d)}

Verius potest absolvi.

¹ De Confessariis, n. 620. — Vega, Sum. silva, lib. 2, cas. 326. — Comitulus, Resp. mor., lib. 1, qu. 28, n. 2. — Nuñez, in Suppl., qu. 8, art. 5, dub. 11. — ² Part. 2, tr. 17, resol. 56. —

Graff., Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 13, n. 46. — ³ Tr. 6, cap. 13, n. 23. — ⁴ Disp. 20, n. 71. — ⁵ Disp. 30, sect. 1, n. 4 et 6.

dictum poenitentem, etiam si casus sint reservati in episcopatu in quo est dum confitetur; potest enim illum absolvere, utens jurisdictione quam habet in episcopatu domicilii poenitentis ».

^{d)} Viva, *loc. cit.*, art. 3, n. 4, v. *Equidem*, non hanc, sed priorem sententiam probabilem appellat, scribens: « Est... probabilis sententia... docentium posse peregrinum absolvi a reservatis, quae sint tantum reservata in ea dioecesi in qua confitetur, et non in sua patria; quia reus judicandus est juxta leges superioris sui ».

^{e)} Hanc S. Alphonsi opinionem confirmat responsum S. Poenitentiariae. Expositus enim erat casus sequens: Titius sacerdos, ad tribunal Poenitentiariae accedens, peccata exponit partim simpliciter reservata, partim etiam cum censura episcopali *in dioecesi confessarii*. Doleat se hic, et humaniter admonet fratrem ut se sistat habenti facultatem; sed ille instat pro absolutione, et dicit quod confessor, cum non sit iudex opinionum, potest et debet absolvere poenitentem qui vult sequi opinionem non solum probabilem, sed etiam communissimam inter theologos antiquos et viventes. Confessor firmus in sua sententia non acquiescit, et inabsolutum dimittit poenitentem. — Quaeritur 1°. Utrum confessor bene se gessit. 2°. Potest semper in casu ita se gerere?... Et « S. Poenitentiaria, consideratis expositis, respondet...: *Ad utrumque affirmative* ». Die 21 Novembr. 1873.

589. - ^{a)} Auctor iste, *sect. 1, cap. 1, qu. 18*, distinctionem adhibet, negans posse peregri-

num illum absolvi a sacerdotibus saecularibus vel regularibus non privilegiatis, sed asserens posse absolvi a regularibus privilegiatis.

^{b)} Quidquid dicat Diana, Megalius, *Instit. confessar. et poenit.*, part. 1, lib. 1, cap. 13, n. 31, oppositam sententiam tenet, eam nempe quae S. Alphonso probatur. Quaerit enim utrum peregrinus qui habet peccatum in patria reservatum, et versatur v. g. Mutinae, ubi idem peccatum non est reservatum, possit ibi a communi confessario absolvi, et ait: « Affirmative... respondendum erit...; et ratio est: nam cum absolvatur in alieno episcopatu, judicandus est ut incola illius dioecesis in qua versatur et juxta forum ejus; sed in dioecesi Mutinensi peccatum non est reservatum; ergo absolvi potest a praedicto sacerdote, quamvis auctoritatem super reservata episcopo Mutinensi non habeat. Et hujus rationis ratio est: nam peccata reservata ideo a communibus sacerdotibus absolvi non possunt, quia jurisdictionem super illa non habent; sed ubi peccata aliqua non sunt reservata, communes sacerdotes supra illa jurisdictionem habent. Ergo ab illis hujusmodi poenitens absolvi potest ».

^{c)} Sotus, *in 4, dist. 18, qu. 4, art. 2, v. Est hic tamen*, negat posse absolvi, nisi de licentia episcopi loci illius in quo confitetur. — Fagundez autem, *de 2° praec. Eccl.*, lib. 8, cap. 8, n. 20, negat posse absolvi a confessario non habente facultatem in reservata.

^{d)} Auctores isti non videntur satis recte

et Paludano^{d)}; Concina¹, Roncaglia², Mazzotta³, Croix⁴; Cabassutius⁵ cum Vasquez^{e)} et Bonacina; ac Salmant.⁶ cum Praeposito, Gabriele, Henriquez, etc. — Ratio, quia sic habet universalis consuetudo, ut peregrini quoad confessionem reputentur uti incolae loci ubi versantur. Haecque consuetudo approbata est consensu praelatorum, et maxime Eugenii IV, qui (uti ferunt Lugo⁷ et Salmant.⁸) approbavit quod ii qui in alieno episcopatu bona fide versantur, se gerant in ordine ad confessionem sicut incolae illius loci^{f)}. — Valde autem rationabilis est talis consuetudo: alias confessarii vix possent ullum peregrinum absolvere; cum saepissime accidat quod neque poenitentes neque confessarii sciant casus in aliena dioecesi reservatos.

Idque confirmatur ex bulla *Superna* Clementis X, edita 21 Junii 1670 (relata in extensum apud Croix⁹), in qua sic dicitur: *Posse autem regularem confessionem in ea dioecesi in qua est approbatus, confluentes ex alia dioecesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa ubi*

idem confessor est approbatus, absolvere; nisi eosdem poenitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam dioecesim pro absolutione obtinenda migrasse. Quae limitatio valet non solum pro confessariis regularibus, sed etiam (immo tanto magis) pro saecularibus; ut recte dicunt Croix^{g)}, Viva¹⁰ et Roncaglia¹¹, ex declaratione S. Congregationis apud Diana^{h)}.

Limitatio.

Quomodo autem intelligendum illud *in fraudem reservationis*, multum doctores discrepant.

Quid sit migrare in fraudem reservationis.

Pater Concina¹² dicit intelligi, si non fiat bona fide; et in hoc revera conveniunt omnes. — Sed sic non explicatur ubi consistat fraus: quod est punctum difficultatis.

Alii vero, ut Pater Mazzotta¹³ cum Tamburinioⁱ⁾ et aliis, explicant τὸ *in fraudem*, si casus deductus sit ad forum contentiosum; secus, si occultus. — Sed haec explicatio non videtur congrua; cum Pontifex non loquatur de foro externo, sed tantum de sacramentali.

Alii, ut Pater Milante¹⁴, cui consentit Wigandt^{j)}, sic explicat: *Tunc enim dici-*

¹ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 4. — ² Qu. 7, cap. 2, qu. 1, resp. 2. — ³ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 3, § 2, v. *Sexto*. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 1631. — ⁵ Lib. 3, cap. 12, n. 1. *Bonac.*, qu. 7, punct. 5, § 2, n. 9. — ⁶ Tr. 6, cap. 13, n. 24. *Praepos.*, qu. 7, dub. 7, n. 56; et qu. 9, dub. 3, n. 23. *Gabr. a S. Vinc.*, disp. 9, qu. 3, dub. 6. — *Henriq.*, lib. 6,

cap. 14, n. 8. — ⁷ Disp. 20, n. 70. — ⁸ Loc. cit., n. 24. — *Clem. X*, bulla *Superna*, § 7; in Bullar. Rom. Mainardi. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1502 et seqq. — ¹⁰ De Poenit., qu. 9, art. 3, n. 4, v. *Equidem*. — ¹¹ Qu. 7, cap. 2, qu. 1, resp. 2. — ¹² Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 4. — ¹³ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 3, § 2, v. *Sexto*. — ¹⁴ Exercit. 12, sup. propos. 12 Alex. VII.

citari a Suarez. — Cajetanus enim, *Sum.*, v. *Absolutio ex parte absolventis*, scribit tantum de viatoribus tempore paschali: « Posunt tunc ab illis confessoribus, a quibus incolae absolvuntur, absolvi, etiam a casibus episcopalibus, prout episcopus loci disponit ». — S. Antoninus vero, *part. 3, tit. 17, cap. 4, § Quartus casus*; Paludanus, *in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, concl. 4, (n. 22)*, concedunt posse absolvi a reservatis in propria dioecesi, si tamen de licentia episcopi peregrinentur.

^{e)} Vasquez, quidquid dicat Cabassutius, alio modo distinguit, *qu. 93, art. 2, dub. 4, n. 6*, et dicit poenitentem hunc posse absolvi de licentia episcopi loci illius in quo confitetur, dummodo non peregrinetur eo fine ut confiteatur alieno sacerdoti: tunc enim requireretur licentia proprii.

^{f)} Et haec videtur esse Eugenii declaratio, de qua mentionem facit Cajetanus, v. *Absolutio ex parte absolventis*, ubi haec scribit: « Memini alias me legisse, Eugenium quartum concessisse seu declarasse vivae vocis oraculo, viatores ubi se invenerint in Paschate,

censendos tamquam adeptos incolatum quoad sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae ».

^{g)} Croix, *loc. cit.*, n. 1631, rem satis indicat, dicens posse ibi « a quovis approbato absolvi... », uti declarat Clemens X..., qui tamen excipit casum, nisi eosdem poenitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam dioecesim pro absolutione obtinenda migrasse ».

^{h)} Declaratio haec, apud Dianam *Coord.*, tom. 1, tr. 5, *resol. 49*, non loquitur de saecularibus, sed verbis tantum generalibus utitur. Quin etiam apud Barbosa, *Apostol. decis.*, v. Regularis quoad confessiones, *num. 19*, de solis regularibus loquitur. Sed noto hanc declarationem (si modo authentica est) tribui 19 Nov. 1616, dum bulla Clementis data est die 21 Junii 1670; quae proinde nequit explicari declaratione antecedente.

ⁱ⁾ Tamburinius, *de Poenit.*, cap. 4, § 3, n. 12, rationem tantum affert: illum nempe non agere in fraudem legis qui utitur jure suo.

^{j)} Wigandt, *tr. 14, n. 60*, videtur utique consentire, dum dicit posse a reservatis absolvi religiosum ob negotia migrantem ad

tur poenitens in fraudem reservationis alio migrare, quando peccavit in confidentiam absolutionis obtinendae, ubi peccatum reservatum non erat. Si vero postquam crimen commisit, ut facilius absolvetur, alio divertit, non censetur per fraudem operari; quia nullo intercedente dolo, sed causa majoris facilitatis a sua dioecesi abscedit: non secus ac si accederet ad aliam dioecesim, in qua idem crimen foret reservatum, sed plures adessent poenitentarii a quibus possit absolvi. Et ita sentit etiam Palaus¹ cum Basilio de Leone², quibus adhaerent Salmant.³ ¹⁾ dum dicit habentem casus reservatos posse peregrinari ea intentione ut cum alio confiteatur. — Sed huic explicationi, nempe quod illud *in fraudem* intelligatur de peccato in confidentiam, neque acquiescere valeo; cum Pontifex prohibeat absolvi, non qui peccant in fraudem, sed qui in fraudem migrant ad alienam dioecesim.

Alii, ut Passerinus², et auctor libri *Istruz. per li novelli Confessori*³, et Campioni⁴, dicunt poenitentem tunc migrare in fraudem, si ad solum finem obtinendi absolutionem alio discedat, sine alio rationabili motivo.

¹ Tr. 3, disp. 1, punct. 24, § 5, n. 4, i. f. — ² De Homin. Statib., qu. 187, art. 1, n. 470. — ³ Part. 2, cap. 22, n. 503. — ⁴ Instruct. ad confessor., part. 1, cap. 18, n. 18. — ⁵ Qu. 7,

Alii tandem probabilius, ut Lugo^{m)} cum Fagundez^{m)}, Roncaglia⁵; et Viva⁶ cum Platel explicant *tò in fraudem*, quando quis alienam petit dioecesim ob principalem finem obtinendi absolutionem vitandique iudicium proprii pastoris. — Ratio, quia fraus dicitur intervenire ubi lex redditur elusoria; ut ait Barbosa⁷. Eluderetur autem hic reservationis lex, si poenitens alio migraret ex principali motivo petendi absolutionem. — Unde bene ipse absolvi poterit, si abscesserit ad aliquam dioecesim ob aliquem honestum finem, puta negotii agendi vel indulgentiae lucrandae; vel ut confiteatur cum minori incommodo, aut citius confessionem expediat; vel ut confessarium incognitum aut prudentiorem inveniat, qui melius eum dirigat et tranquillitati suae conscientiae consulat, et similia. — Secus (ut diximus), si ibi accederet ex principali fine ut effugiat iudicium sui superioris, vel ut facilius absolvetur. Neque tunc proderit huic poenitenti quod bona fide credat hoc ei non esse vetitum; nam, licet tunc ipse non migraret cum fraude, revera tamen migraret in fraudem reservationis. — Et hoc dicit Roncaglia⁸ procedere, etiamsi

Sententia
S. Doctoris.

cap. 2, qu. 1, resp. 2. — ⁶ Qu. 9, art. 3, n. 4, v. *Equidem*. — *Platel*, Synops., de Poenit., n. 412. — ⁷ Axiom. juris 102, n. 4. — ⁸ Qu. 7, cap. 2, qu. 2.

alium conventum vel provinciam (ubi casus non sunt reservati), migrantem, inquam, « etiam eo fine ut ibi a casibus non censuratis absolvetur a confessario alias rite exposito », et negat in hoc committi dolum aut fraudem.

²⁾ Basilius Pontius de Leone, *de Matr., lib. 5, cap. 9, n. 6*, non loquitur de reservatis, sed generaliter ait peregrinum posse confiteri parochio loci in quo invenitur, « etiam si quis animo solum confitendi illi parochio eo accedat, et a sua domicili parochia recedat ».

¹⁾ Salmant., *tr. 11, de Legib., cap. 3, n. 63*, videntur profecto adhaerere; negant enim absentes a suo territorio teneri legibus illius, etsi a propria patria exirent ex intentione eximendi se a lege; quia praeceptum non obligat inde non exire, sed quod ab existentibus in illo loco observetur; et addunt: « Et hinc infert Basilius ..., et ex eo Palaus ..., habentem casus reservatos, vel alia causa nolentem parochio domicili confiteri, posse peregrinare ea intentione ut cum alio confiteatur, quia utitur jure sibi concessio tempore peregrinationis ». Sed *tr. 6, de Poenit., cap. 13*, plane videntur contrarium tenere; dicunt enim *n. 24*, peregrini-

num posse absolvi a simplici confessario, si peccatum sit reservatum in loco habitationis et non in loco confessionis; sed ad rationem sententiae quae negat fieri posse, quod nimirum praesumitur illum poenitentem in fraudem se alio contulisse, ut fugeret reservationem peccati commissi, sic respondet *n. 25*: « Dicendum in foro interno cessare omnes praesumptiones: quare, si poenitens certo scit se non eo animo discessisse ab alio loco, neque in fraudem, sed propter alia negotia, nequit habere locum praesumptio illa ». Et his quidem verbis satis indicant non posse absolvi a reservato, si in fraudem alio se contulit.

^{m)} Fagundez, *de 2° Praec. Eccl., lib. 8, cap. 8, n. 20*, negat posse absolvi a reservatis suo episcopo, in alia dioecesi in qua non sunt reservata, quia talis praesumitur in fraudem reservationis discessisse. — Et Lugo, haec allegans *disp. 20, n. 69*, sic respondet *n. 70*: « In foro interno cessare omnes praesumptiones: quare si poenitens certo scit se non eo animo discessisse ab alio loco, neque in fraudem, sed propter alia negotia, quomodo potest habere locum praesumptio illa? »

poenitens accederet aliquo ad confessarium habentem facultatem absolvendi a reservatis; quia tunc etiam eadem fraus interveniret.

Idemque ait Mansi ¹ (cui adhaeret Roncaglia ²) de eo qui in fraudem reservationis peccatum reservatum in patria, extra committeret, ad hunc finem obtinendi ibi postea absolutionem.

Sed huic ego non adhaereo; quia hic non jam migraret *in fraudem reservationis pro absolutione obtinenda*, ut habetur in bulla Clementis (ut supra, v. *Idque confirmatur*), sed migraret alio ne incurreret reservationem.

590. - Dubitatur 3°. *An poenitens extra dioecesim possit absolvi a censura quae tantum in patria est reservata?*

Peregrinus absolvi nequit a censura reservata in patria.

Affirmant Passerinus ³ et alii. — Sed melius negant Wigandt ⁴ et Roncaglia ⁵. Ratio, quia tota facultas simplicis confessarii absolvendi a censuris habetur ex cap. *Nuper, de sent. excom.* Ibi autem dicitur simplex confessarius non posse absolvere a censuris quando sunt reservatae: quapropter in censuris reservatis, confessarius simplex nihil potest.

Peregrinus peccans ubi casus est reservatus:

591. - Dubitatur 4°. *An peregrinus, peccando in alia dioecesi, ubi casus ille est reservatus, incurrat reservationem, et nequeat ibi absolvi nisi a facultatem habente?*

Juxta alios, non incurrit reservationem.

Prima sententia negat; et hanc tenent Pellizzarius ^{a)}, Diana ^{a)} et alii, apud Mazzotta ⁶, qui probabilem putat. — Quia peregrini (ut asserit ex Sanchez, Azor, Coninck, etc.) non tenentur legibus loci in

quo versantur, nisi ibi saltem quasi domicilium habeant.

Secunda tamen sententia probabilior affirmat: quam tenet idem Mazzotta ⁷, et Aversa ⁸. — Ratio: tum quia, licet peregrinus probabilius (ut diximus *de Legib., Lib. I, n. 156, Dubit. 2*) non subiaceat legibus loci per quem transit, tamen ratione delicti illo tunc quo peccat fit subditus; tum quia, et fortius (ut diximus *n. 588, in fine*) confessarius, quem respicit reservatio, non potest absolvere peregrinos, nisi juxta limites jurisdictionis quam habet a suo Ordinario.

Probabilius incurrit.

Incurreret igitur iste peregrinus casum reservatum.

Non tamen incurreret excommunicationem illi annexam; ut verius dicunt Coninck ⁹, Suarez ^{b)}, Salmant. ¹⁰ cum Silvestro, Avila ^{b)}, Covarruvias ^{b)}; ac Mazzotta ^{b)} cum Sayro ^{b)}; contra Abbatem ^{b)}, Graffium ^{b)}, etc. Idque probant ex cap. *A nobis 21, de sent. excomm.*, ubi sic dicitur: Solos subditos comprehendi sub excommunicatione lata ab episcopo pro futuris delictis. Ratio est, quia excommunicatio non potest ferri nisi in subditos et contumaces. Peregrini autem, quamvis constituentur subditi ratione peccati; tamen, cum ante peccatum non fuerint subditi, nequeunt dici contumaces. — Et hoc, sive excommunicatio sit inflicta per modum sententiae particularis, sive per modum statuti generalis; quia alienigenae non subjacent his censuris, nisi contraxerint domicilium vel quasi in loco ubi illae sunt latae: ut probabilius dicunt Salmant. ¹¹ cum

Non tamen excommunicationem annexam.

¹ De Casib. reserv., part. 1, qu. 1, n. 19. — ² Cap. 2, qu. 2, — ³ De Homin. Statib., qu. 187, art. 1, n. 470. — ⁴ Tr. 14, num. 59. — ⁵ Loc. cit., qu. 1, resp. 2. — ⁶ Tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 4. *Sanch.*, de Matr., lib. 3, disp. 18, num. 6. — *Azor*, part. 1, lib. 5, cap. 11, qu. 3. *Coninck*,

de Sacram., qu. 74, num. 111. — ⁷ Loc. cit., qu. 4. — ⁸ Qu. 17, sect. 3, v. *Sed similiter*. — ⁹ Disp. 13, dub. 7, num. 58. — ¹⁰ Tr. 10, de Censur., cap. 1, num. 117. — *Silvest.*, v. *Excommunicatio II*, n. 10. — ¹¹ Tr. 10, de Censur., cap. 1, n. 116 et 117.

591. - ^{a)} Pellizzarius, *de Monialib., cap. 5, n. 211*; Diana, *part. 3, tr. 2, resol. 48, not. 5*, loquuntur de peregrinis qui monasteria monialium indebite adeunt.

^{b)} Suarez, *de Censur., disp. 5, sect. 5, n. 8 et 10*, distinguit, negans censuram incurrere, si feratur per modum sententiae; secus vero, si per modum statuti. — Et ita etiam Covarruvias, *in cap. Alma mater, part. 1, § 10, n. 2*; Mazzotta, *tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 2, qu. 4*; et *tr. 8, disp. 1, qu. 1, cap. 4, § 3* (modo tamen

statutum ita spectet bonum commune territorii, ut ejus transgressio per se damnum inferat illi communitati); Sayrus, *de Censur., lib. 1, cap. 7, n. 22*; Abbas, *in cap. A nobis 21, de sent. excom., n. 7*; Jacobus de Graffis, *Decis. aur., part. 1, lib. 4, cap. 2, n. 16 et 17*; male igitur isti duo auctores citantur a Mazzotta. — Denique Avila, *part. 2, cap. 3, disp. 2, dub. 3, concl. 3*, negat peregrinum ligari, si excommunicatio feratur per modum sententiae generalis.

Sanchez ^{c)}, Lessio ^{d)}, Silvestro, Bonacina, Candido, Sayro ^{b)}, Avila ^{b)} et Covarruvias ^{b)}. — Vide dicta *Lib. I, n. 156, v. Hic refert.* — Excipit Mazzotta ¹ excommunicationes quae feruntur per statutum respiciens commune bonum territorii, etc. Vide dicta *Lib. I, num. 156, v. Limitatur.*

592. - Dubitatur 5°. *An peccans intra dioecesim, sed in monasterio exempto, incurrat casum reservatum?*

Prima sententia negat; et hanc tenent Baucius et Henriquez ^{a)}, apud Diana ², qui probabilem censet. — Ratio, quia (ut dicunt) non incurritur reservatio, quando committitur peccatum ubi nulla est reservatio.

Secunda vero sententia communior, quam amplectimur, affirmat. Eamque tenent Suarez ^{b)}, Coninck ^{b)}, Palaus ³, Filiucci ^{b)}, Concina ⁴; et probabilem putant Bonacina ^{c)}, et idem Diana ^{d)} cum Bordonio ^{d)}, Salas ^{d)}, Pasqualigo ^{d)}, Vidal ^{d)}, etc. — Ratio (ut dicunt), quia monasteria regularium, esto sint exempta quoad personas, non tamen sunt exempta quoad locum. Sed haec ratio non omnino suadet; quia (ut diximus *Lib. I, n. 157, v. An vero*) probabiliter hujusmodi monasteria etiam quoad locum sunt exempta, dum Tridentinum ⁵ appellat tam personas quam loca exempta. — Ratio mihi potior est: quia

casuum reservatio (ut diximus *n. 581, v. Tertia*) non jam respicit poenitentem, sed confessarium, cui limitatur jurisdictio. Unde confessarius, qui absolutionem non ex alia impertire potest huic poenitenti quam ex facultate sui episcopi, nequit illum absolvere, cum ab eodem episcopo facultas sit ei limitata.

Et ob eandem rationem, idem dicendum cum Roncaglia ⁶, Concina ⁷, Salmant. ^{e)}, Lugo ⁸ et aliis, si talis poenitens peccatum quod est reservatum in sua patria commiserit in dioecesi ubi reservatum non est: is quidem non poterit in propria dioecesi absolvi a simplici confessario.

593. - Dubitatur 6°. *An episcopi possint absolvere peregrinos in sua dioecesi versantes a casibus papalibus, et cum eis dispensare in irregularitatibus et suspensionibus Papae reservatis?*

Quod ad hanc *dispensationem* pertinet, decisum est a Gregorio XIII (ut refert Fagnanus ⁹), nihil posse episcopum cum alienigenis; etiamsi hi, fungentes officio praetoris aut medici, in ejus dioecesi commorentur.

Quoad *absolutionem* vero casuum, commune est apud DD. quod episcopus bene potest absolvere peregrinos a casibus papalibus, modo sint occulti; ex facultate Tridentini ¹⁰. Ita Suarez ¹¹, Sanchez ¹², Bo-

Episcopus non dispensat peregrinos in irregularitate vel suspensione papali.

Absolvit peregrinos a casibus papalibus occultis.

Silvest., v. *Excommunicatio II*, n. 10. - *Bonac.*, de Censur., disp. 1, qu. 1, punct. 11, n. 21. - *Candid.*, disquis. 22, art. 25, dub. 2; et art. 28, dub. 3, 5, 7 et 10. — ¹ Tr. 8, disp. 1, qu. 1, cap. 4, § 3, v. *Distinguunt.* — *Baucius*, Miscell. casuum consc., tr. 2, opusc. 3, qu. 269, v. *Sed petes.* - ² Part. 10, tr. 14, resol. 7. — ³ Tr. 3, disp. 1, punct. 24, § 5, n. 30. — ⁴ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 5. — ⁵ Sess. 14, de reform., cap. 5. —

⁶ Qu. 7, cap. 2, qu. 1, resp. 1. — ⁷ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, num. 5. — ⁸ Disp. 20, num. 72. — ⁹ In cap. *Dilectus*, de temp. ordin., n. 36. Cfr. etiam Pallottini, v. *Episcopus*, § 14, n. 51 et 52. — ¹⁰ Sess. 24, cap. 6 *Liceat.* — ¹¹ De Poenit., disp. 30, sect. 2, num. 3; et de Censur., disp. 41, sect. 2, n. 12. — ¹² Decal., lib. 2, cap. 11, n. 8 et seqq.; et de Matr., lib. 3, disp. 23, n. 12.

^{c)} Sanchez, de Matr., lib. 3, disp. 18, n. 6 et 16, loquitur generaliter de legibus et consuetudinibus propriis illius loci.

^{d)} Lessius pariter, lib. 4, cap. 2, dub. 7, n. 49, loquitur de legibus localibus in universum, dicens probabile esse peregrinos transseunter alicubi manentes illis legibus non teneri; verius tamen *n. 50* esse oppositum.

592. - ^{a)} Henriquez, lib. 13, cap. 26, n. 2, non de casu reservato, sed de excommunicatione loquitur.

^{b)} Suarez, de Censur., disp. 5, sect. 4, n. 5 et 6; Coninck, loc. cit., n. 63; Filiucci, tr. 11, cap. 5, n. 149, dicunt censuras incurri, nisi locus sit plene exemptus.

^{c)} Bonacina, disp. 1, de Censur., qu. 1,

punct. 11, n. 8, negat excommunicationem incurri, si lata sit per statutum; secus vero, n. 14, si per sententiam.

^{d)} Diana, loc. cit., resol. 7, ita tenet cum Salas, de Legib., disp. 14, sect. 6, n. 85; sed contrariam vocat probabilem, quam tenet, inquit, Bordonus, resol. 7, n. 4; Pasqualigo, Quaest. can., qu. 176, n. 2; Vidal, Arca vital., tit. de Censur., inquis. 1, n. 36; et revera isti auctores tenent monasteria esse plene exempta ab episcopi jurisdictione, proindeque (ut dicit Vidal) in illis existentes, etiam saeculares episcopi subditos, non teneri servare leges episcopales.

^{e)} Salmant., tr. 6, cap. 13, n. 26, casum praesentem non habent.

nacina¹; et Barbosa² cum Henriquez^{a)}, Zerola, Garcia, Naldo, Duaro, Novario, Bossio, Marchino, Trullench, Homobono, etc. — Nec obstat quod concilium hanc facultatem episcopis concesserit tantum erga *delinquentes... sibi subditos*. Nam, uti recte dicunt auctores praefati, subditi etiam dicuntur tales peregrini, qui in foro sacramentali subjiciuntur episcopo dioecetano. Idque refert Suarez³ declaratum fuisse a S. Congregatione: quae respondit, posse absentem a sua dioecesi absolvi ab episcopo illius dioecesis in qua moratur, non autem a suo; rationem reddens, quia concilium in dicto cap. *Liceat* loquitur de absolutione sacramentali in foro conscientiae, quae requirit praesentiam.

Idem pos-
sunt vicarii
capitulares.

Eandem autem facultatem habent vicarii capitulares sede vacante, ut dicunt communiter Sanchez⁴, Croix⁵; et Salmant.⁶ cum Bonacina, Henriquez et Avila^{b)}.

An autem *eandem facultatem habeant abbates et alii praelati habentes jurisdictionem quasi episcopalem?*

Quid de
praelato ha-
bente juris-
dictionem
quasi epi-
scopalem.

Negant Concina⁷; Barbosa⁸ cum Garcia, Gavanto, Ledesma, etc.; item Suarez⁹, ex quadam declaratione S. Congregationis, ubi dictum fuit: *In hoc decreto Trident. non comprehenduntur... habentes ju-*

risdictionem ordinariam et quasi episcopalem, sed tantum episcopi privative quoad omnes alios. Ratio, quia talis facultas specialiter episcopis est concessa; et in concessionibus stricte interpretatio facienda est. — Affirmant vero Sanchez¹⁰, Croix^{c)}; Salmant.¹¹ cum Henriquez et Avila; Fagnanus^{d)}; item Sayrus, Duardus^{e)}, Palaus, Portel, Trullench, Bossius, etc., apud Barbosa¹². Ratio: tum quia (ut probat Fagnanus) nomine *episcoporum* veniunt etiam praelati qui habent jurisdictionem quasi episcopalem privative ad episcopos; tum quia, quando concessio facta est in jure, habet rationem legis, quae extendi debet ad omnes casus, ubi eadem ratio currit. Eadem autem ratio procul dubio currit pro episcopis quam pro hujusmodi praelatis; quia alias eorum subditi non haberent ad quem recurrerent pro absolutione praedictorum casuum. — Neque obstat, ait Sanchez, declaratio S. Congregationis: quia de ea non constat authentice, neque illi (ut ait) necessario standum est.

An *praelati regulares hanc facultatem in subditos?* — Affirmant Sanchez¹³, etc., apud Barbosa¹⁴, ob bullam S. Pii V. — Sed negat Croix¹⁵ cum Dica-

Quid de
praelato
regulari
quoad sub-
ditos.

¹ Disp. 1, de Censur., qu. 3, punct. 2, n. 5. — ² In Trid., sess. 24, de reform., cap. 6, n. 43. Zerola, Prax. episcop., v. *Vicarius*, § 16um, dub. 5. - Garcia, de Benefic., part. 11, cap. 10, n. 139. Naldus, v. *Absolutio a peccatis*, n. 9. - Duard., in bull. Coenae, lib. 3, § 2, qu. 11, n. 19. - Novar., Singular. juris can., concl. 2, n. 2. - Boss., de Jubil., sect. 1, cas. 10, n. 155 et 156. - Marchin., tr. 1, part. 9, cap. 1, diff. 5, n. 1 et seqq. - Trull., Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 4, n. 6. - Homobon., Exam. eccl., tr. 12, cap. 4, qu. 16, resol. 4, v. *Si vero*. — ³ De Censur., disp. 41, sect. 2, n. 10; cfr. Pallottini, v. *Episcopus*, § 14, n. 51 et 52. — ⁴ Decal., lib. 2, cap. 11, n. 4 et 23. — ⁵ Lib. 7, n. 135; cfr. n. 25. — ⁶ Tr. 10, cap. 2, n. 54, i. f. Bonac., disp. 1, de Censur., qu. 3, punct. 2, n. 1. - Henriq., lib. 6, cap. 16, n. 1. — ⁷ De Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 7. — ⁸ In Trid., sess. 24, cap. 6, de reform., n. 7. - Nicol. Garcia, de Benefic., part. 7, cap. 11, n. 13 et 17. - Gavant., Man. episcoporum, v. *Absolutio*, n. 5;

et v. *Censura*, n. 2. Petr. Ledesm., Sum., part. 2, tr. 1, cap. 6, concl. 21 (ult.), dub. 2. — ⁹ De Poenit., disp. 30, sect. 2, n. 6. Habetur etiam ap. Pallottini, v. *Episcopus*, § 14, n. 32. — ¹⁰ Decal., lib. 2, cap. 11, n. 5; et de Matr., lib. 8, disp. 2, n. 12. — ¹¹ Loc. cit., n. 54. - Henriq., lib. 6, cap. 16, n. 1, lit. g. Avila, part. 7, disp. 10, dub. 6, v. *Tertio*. — Sayr., Clav., lib. 6, cap. 11, n. 83. - Palaus, tr. 4, disp. 4, punct. 3, § 1, n. 4. - Portel, Dub. regul., v. *Praelatus*, n. 30; cfr. v. *Ordines sacri*, n. 14. Trull., Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 4, n. 3. Boss., de Jubil., sect. 1, cas. 10, n. 210 et 211. — ¹² In Trid., sess. 24, cap. 6, de reform., num. 7. — Sanchez, de Matr., lib. 8, disp. 2, n. 10. — ¹³ De Matr., lib. 8, disp. 2, num. 13; et Decal., lib. 2, cap. 11, num. 7. — ¹⁴ De Offic. et Potest. episc., alleg. 39, num. 18. - S. Pius V, brev. *Romani Pontificis*, de die 21 Julii 1571, § 3; in Bullar. Rom. Mainardi. — ¹⁵ Lib. 7, num. 141.

593. - a) Henriquez, lib. 14, cap. 20, n. 5, loquitur de facultate dispensandi cum scholaribus.

b) Avila, part. 7, disp. 10, dub. 6, loquitur de dispensatione irregularitatis. Ceteroquin asserit facultatem quoad hoc, in cap. *Liceat* episcopis concessam, competere capitulo, sede vacante.

c) Croix, lib. 7, n. 141, utramque sententiam dumtaxat refert.

d) Fagnanus, in cap. Accedentibus 12, de

excess. praelator., n. 20, 28 et seqq., loquitur de casu forte non absimili, scilicet de causis matrimonialibus et criminalibus, quae juxta Trident. committuntur tantum episcopis; quo non obstante, posse etiam committi abbatibus jurisdictionem quasi episcopalem habentibus, qui « veniunt appellatione dioecetani etiam in materia nova et praejudiciali ».

e) Duardus non satis accurate citatur a Barbosa; nam in bull. Coenae, lib. 3, § 2, qu. 11, n. 18, ubi de casu nostro expresse dis-

stillo ^{f)}, ex decreto S. C.; et Mendo ^{g)} confutat dictam bullam.

Absolutio
nequit dari
extra sacra-
mentum.

Hic autem notandum 1° ex praefata declaratione S. C., contra id quod dicunt Salmant. ¹ cum Suarez ^{h)}, Sanchez, Bonacina ^{h)}, etc., decisum esse quod episcopi extra sacramentum Poenitentiae non possunt absolvere a praedictis casibus papalibus. Idque fert Fagnanus ² declaratum fuisse etiam a Gregorio XIII.

Episcopus
absolvi po-
test a pro-
prio confes-
sario.

Notandum 2° declaratum quoque esse a S. C. (apud Fagnanum ³), quod si episcopus inciderit in aliquod crimen, de quo fit mentio in dicto cap. *Liceat*, poterit deputare proprium ipsius confessarium, esto sit extra suam dioecesim, ad se absolvendum cum eadem facultate qua ipse posset alios sibi subditos absolvere.

Quid sit
occultum in
praesenti.

Notandum 3° ab eadem S. C. Concilii declaratum fuisse (apud Fagnanum ⁴), non esse tutum in conscientia qui absolveretur aut dispensaretur a proprio episcopo in casibus, sive irregularitatibus aut suspensionibus, contractis ob crimen patra-

tum coram duobus vel tribus testibus; quia Tridentinum utitur termino *occultis*, quod proprie loquendo est illius quod probari non potest. Et ita etiam sentiunt Grafius, Garcia et Armendariz, apud Barbosa ⁵, asserentes dici *occultum* quod non potest probari. — Sed alii communiter dicunt illud esse *occultum* quod non est notorium, et quod potest aliqua tergiversatione celari, etiamsi per aliquos testes probari possit. Ita Suarez ⁶, Sanchez ⁷; Bonacina ⁸ cum Avila, Reginaldo; Azor ⁱ⁾; Contin. Tournely ⁹ cum Sayro; Salmant. ¹⁰ cum Palao, Henriquez, Pellizzario, etc. Item Barbosa ¹¹ cum Molina, Comitolo, Fagundez, Gavanto, Vivaldo, Vega, Sà, Gutierrez ^{j)}, Piasecio, Ugolino, Duaro, Marchino, Bossio et aliis innumeris ex Glossa (apud Tournely), quae ait: *Quandoque dicitur occultum quod potest probari*. — Hinc docent Sanchez, Tournely; Bonacina cum Avila, Azor ^{k)} et Reginaldo ^{k)}; ac Salmant. ¹² cum Pellizzario, Henriquez, Palao, etc., tunc crimen dici

S. C. Conc., ap. Pallottini, v. *Episcopus*, § 14, n. 32 et 33. — ¹ Tr. 10, cap. 2, n. 54. - *Sanch.*, de Matr., lib. 8, disp. 34, n. 29. — ² In cap. *Dilectus 15*, de tempor. ordinat., n. 36. Cfr. Pallottini, v. *Episcopus*, § 14, n. 51 et 52. — ³ Loc. cit., n. 34. Cfr. Pallottini, loc. cit., n. 35 et 36. — ⁴ Loc. cit., n. 37 et 38. Cfr. Pallottini, loc. cit., n. 21 et 22; et v. *Absolutio*, § 3, n. 62. — *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 13, n. 43. - *Garcia*, de Benefic., part. 7, cap. 11, n. 46. *Armendar.*, Addit. ad Recopilat. legum Navar., lib. 1, tit. 18, leg. 7, de Irregular., n. 25. - ⁵ In Trid., sess. 24, cap. 6, n. 25. — ⁶ De Poenit., disp. 30, sect. 2, n. 2. — ⁷ De Matr., lib. 8, disp. 34, n. 55. — ⁸ Disp. 1, de Censur., qu. 3, punct. 2, n. 1, v. *Quarto*. *Avila*, part. 2, cap. 7, disp. 1, dub. 11, concl. 2; cfr. etiam part. 7, disp. 10, dub. 6, concl. 2. - *Regin.*, lib. 1, n. 135. — ⁹ De Censur., part. 1, cap. 5, art. 1, qu. 2, resp. 4, v. *Possunt episcopi*; et de Carit., sect. 6, punct. 4, v. *Haec tria*. - *Sayr.*, de Censur., lib. 4, cap. 17, n. 21. — ¹⁰ Tr. 10, cap. 2, n. 59. *Palao*, tr. 3, disp. 6, punct. 15, § 1, n. 9. - *Henriq.*, lib. 14, cap. 20, n. 4. -

Pelliz., tr. 8, cap. 3, n. 69. — ¹¹ In Trid., sess. 24, cap. 6, n. 26. - *Molina*, de Just. et Jure, tr. 3, disp. 79, n. 8, v. *Secundo*. *Comitol.*, Respons. mor., lib. 6, qu. 44, n. 2. *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 8, cap. 8, n. 23. - *Gavant.*, Man. Episcoporum, v. *Absolutio*, n. 11. *Vivald.*, de Irregularit. dispens., n. 315 (*al.*; tit. de Irregular., de dispensat. episcopo reserv., n. 2). - *Vega*, Sum. nueva, part. 1, cap. 49, cas. 16. - *Sà*, v. *Manifestum*, n. 4; et v. *Episcopus*, n. 35. - *Piasec.*, Prax. episc., part. 1, cap. 1, art. 10, n. 2. *Ugolinus*, de Potest. episc., cap. 57, § 2, n. 5. - *Duard.*, in bull. Coenae, lib. 3, § 2, qu. 11, a n. 4. - *Marchin.*, tr. 1, part. 9, cap. 1, diff. 2, n. 2. - *Boss.*, de Jubil., sect. 1, cas. 10, n. 26. — *Glossa*, in can. *Manifesta*, caus. 2, qu. 1. - *Cont. Tourn.*, de Censur., part. 1, cap. 5, art. 1, qu. 2, resp. 4, v. *Possunt episcopi*. — *Sanch.*, loc. cit. — *Cont. Tourn.*, loc. cit. — *Bonac.*, loc. cit., v. *Quarto*. *Avila*, loc. cit., part. 7, disp. 10, dub. 6, concl. 2. — ¹² Tr. 10, cap. 2, n. 59. - *Pelliz.*, tr. 8, cap. 3, n. 69. - *Henriq.*, lib. 14, cap. 20, n. 4. - *Palao*, tr. 3, disp. 6, punct. 15, § 1, n. 9.

putat, scribit: « Bene verum est, quod stante supradicta cardinalium declaratione, non videtur recedendum a sententia Suarez ».

f) Dicastillus, de *Censuris*, disp. 3, n. 71, negat utique praelatos regulares hanc facultatem habere vi Tridentini; sed eandem habere affirmat n. 72, vi brevis S. Pii V; quod etiam notavit Croix.

g) Mendo, *Statera opinion.*, diss. 1, qu. 4, a n. 56, negat breve S. Pii V concedere facultatem absolvendi ab haeresi.

h) Suarez (quidquid dicant Salmant.), de *Censur.*, disp. 41, sect. 2, n. 10; et Bonacina, disp. 1, de *Censur.*, qu. 3, punct. 2, num. 1, v. *Tertio*, non docent haec de absolutione

peccatorum; sed Suarez, de dispensatione irregularitatis; et Bonacina, de absolutione a censura.

i) Azor, part. 1, lib. 8, cap. 10, qu. 9, scribit sane occultum eo loco sumi, ut a notorio et publico distinctum; sed ibidem admittit factum notorium esse, quod testibus probari potest.

j) Gutierrez, *Quaest. canon.*, lib. 1, cap. 13, n. 3, dicit hoc esse pene occultum; et n. 27, negat haereticum ab haeresi pene occulta, quae « uni vel paucis » nota est, posse absolvi ab episcopo vigore hujus cap. *Liceat*. Non igitur satis recte allegatur a Barbosa.

k) Azor et Reginaldus, *locis citatis*, hoc non habent, quidquid dicat Bonacina.

publicum, quando scitur a majori parte oppidi, viciniae vel collegii: modo (ut ajunt Sanchez, Salmant. et Tournely) saltem ibi sint decem personae.

Utrum autem episcopus possit cum peregrinis dispensare in votis? Et an cum impeditis adire Pontificem, urgente necessitate, possit etiam dispensare in irregularitatibus et impedimentis matrimonii?

Vide dicta *Lib. I, de Legib., n. 158; et Lib. III, de Voto, n. 262, et n. 332, v. An autem.*

594. - Dubitatur 7°. *An facultas concessa episcopis a Tridentino, absolvendi ab excommunicationibus et irregularitatibus Papae reservatis, intelligatur data pro solis casibus ANTE concilium reservatis?*

Ita sentit Fagnanus ¹ et aliqui alii. — Sed communissime alii DD. docent facultatem datam fuisse pro casibus occultis, etiam *post* concilium a Pontificibus reservatis. Ratio, quia concilium indefinite concedit episcopis facultatem absolvendi *in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicae reservatis*: ubi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. Ita Sanchez ² cum Sorbo ^{a)}, Bonacina ³, Delbene ⁴; Renzi ⁵ cum Suarez, Mazzotta ^{b)}; Diana ⁶ cum Bossio ac Beja. Adde Collet, Continuatore Tournely ^{c)},

et Cuniliati ^{d)}, ubi asserit hanc sententiam esse communem doctorum.

Dubitatur 8°. *An episcopi absolvere possint moniales, quae ad malum finem occulte clausuram frangunt*, — stante bulla S. Pii V quae subjecit moniales frangentes, necnon comitantes, et licentiam concedentes, etc. excommunicationi: a qua (dixit), *praeterquam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo, absolvi nequeant?* — Hinc, tempore Gregorii XIII disceptatum fuit (ut refert Fagnanus ⁷) *an episcopi, ex concessione Tridentini in cap. Liceat, possint absolvere monialem ab excommunicatione contracta ob occultam fractionem clausurae, stante reservatione hujus casus a S. Pio peracta?*

S. Congregatio censuit non posse, attempta clausula in bulla S. Pii apposita: *nisi in mortis articulo*. Et hanc sententiam Gregorius XIII declaravit esse tenendam.

Ex hac autem declaratione scripsit Fagnanus ⁸ episcopos non posse absolvere a casibus Pontifici reservatis, etiam occultis, si in bulla reservationis adsit clausula: *nisi in mortis articulo*. Et hanc opinionem secuti sunt etiam Sanctarellus ⁹, Matthaeuccius ¹⁰ et alii pauci. — Sed fere communissime contradixere Navarrus ¹¹, Diana ¹², Sanchez ¹³, Suarez ^{e)}, Bonacina ¹⁴ (ubi late de decreto Tridentini), Thesaurus ¹⁵, Tamburinius ¹⁶, Pellizzarius ¹⁷, Pigna-

Etsi adsit clausula: *nisi in mortis articulo*.

Sanch., de Matr., lib. 8, disp. 34, n. 55. — *Salmant.*, tr. 10, cap. 2, num. 59. — *Contin. Tourn.*, loc. cit. — ¹ In cap. *Dilectus*, n. 30 et seqq., de tempor. ordinat. — ² Decal., lib. 6, cap. 15, n. 76. — ³ De Clausura, qu. 1, punct. 5, n. 1; cfr. de Censur., disp. 1, qu. 3, punct. 2, n. 1. — ⁴ De Immun. eccl., cap. 19, dub. 28, n. 1 et seqq. — ⁵ De Sacram., tr. 5, cap. 4, sect. 3, qu. 4. — *Suar.*, de Poenit., disp. 30, sect. 2, n. 12 et seqq. — ⁶ Part. 7, tr. 2, resol. 20 et 22. — *Boss.*, de Jubil., sect. 1, cas. 10, n. 149. — *Beja*, Resp. cas., part. 4, cas. 37, v. *Et si quaeras*. — *S. Pius V*, bulla *Decori et honestati*, diei 24 Januar. 1570, § 2, in Bullar. Rom. Mai-

nardi. — ⁷ Loc. cit., n. 32. Cfr. Pallottini, v. *Episcopus*, § 14, n. 15 et 16. — ⁸ In cap. *Dilectus*, de temp. ordinat., n. 30. — ⁹ De haeresi, cap. 5, dub. 1, n. 1. — ¹⁰ Official. curiae, cap. 11, n. 21. — ¹¹ Consil., lib. 5, tit. de privileg., consil. 10, n. 1. — ¹² Part. 7, tr. 2, resol. 22. — ¹³ Decal., lib. 6, cap. 15, n. 76. — ¹⁴ De Clausura, qu. 1, punct. 5, n. 1; cfr. de Censur., disp. 1, qu. 22, punct. 2, num. 2. — ¹⁵ De Poenis ecclesiast., part. 2, v. *Clausura*, cap. 8, v. *Absolvere*. — ¹⁶ De Jure Abbatissar., disp. 19, qu. 5, num. 1. — ¹⁷ De Monialib., cap. 5, sect. 2, num. 28 (edit. genuin.).

594. - ^{a)} Sorbo non citatur a Sanchez pro hoc asserto, neque illud habet in *Comp. privilegior.*, v. Ingressi monasteria, *Annot. Capucc.*, cap. 2, v. *Primo*.

^{b)} Mazzotta, tr. 6, disp. 2, qu. 3, cap. 3, § 1, n. 2, id satis innuit dicendo episcopum probabilius non posse absolvere ab occultis bullae Caenae, praesertim ab haeresi.

^{c)} Collet, de Censur., part. 1, cap. 5, art. 1, quae. 2, resp. 4, id videtur innuere scribens: « De monialibus, quae... censuram incurrerent clausuram violando... Etsi enim

censura haec Apostolicae Sedi reservata sit per bullas Pii V et Gregorii XIII, praevaluit tamen diuturna in regno Galliae consuetudo, ut moniales etiam exemptae, ab ea, tametsi publica et notoria, per episcopos absolvi possint ».

^{d)} Cuniliati, tr. 14, de Poenit., cap. 4, § 11, num. 5, communem esse ait eam sententiam quae docet episcopos posse absolvere a casibus Papae reservatis extra bullam Coenae.

^{e)} Suarez, de Censur., disp. 41, sect. 2, n. 10 et 12, hoc non habet.

telli ¹, Monacelli ², Felix Potestas ³, Rodriguez ^{f)}, Toletus ^{g)}, Vincentius Candidus Magister sacri Palatii ^{h)}, Donatus ⁴, Lezana ⁵, et plurimi alii apud Patrem Ferraris ⁶. Omnes hi sentiunt quod si casus sit occultus, bene potest absolvere episcopus, aut alius ab eo facultatem habens absolvendi, ex citato cap. *Liceat*: tum quia de decreto allato S. Congregationis et declaratione Gregorii XIII non constat authentice; tum quia testantur auctores relati in praxi oppositum servari, dum revera episcopi passim absolvent ab huiusmodi reservatis excommunicationibus si casus sit occultus ^{h)}.

Dubitatur 9°. *An episcopi possint absolvere a casibus occultis, reservatis ab aliis episcopis etiam cum censura?*

Respondent affirmative Bonacina ⁷ et Pater Cutillus ⁸. — Ex eo quod in dicto cap. *Liceat* Tridentini dicitur concedi omnibus episcopis facultas absolvendi *delinquentes in quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicae reservatis*. Ex qua particula ETIAM satis ostenditur comprehendendi facultas absolvendi a casibus et excommunicationibus adhuc ab aliis episcopis reservatis.

Hanc opinionem olim probabilem cen-

suimus. — Sed postmodum negativam coacti fuimus tenere ⁱ⁾, ex duplici declaratione S. C. Concilii, sub die 24 Jan. 1711 et die 29 Nov. 1710. Sed maxime ex declaratione emanata a Benedicto XIV, die 21 Augusti 1752, quae incipit: *Pias Christifidelium, etc.* Cum enim in civitate Januensi concessum fuisset privilegium cuiusdam confraternitati sub invocatione S. *Mariae de Succursu*, ut confratres eligere possent quemlibet confessarium ab Ordinario loci approbatum, cum facultate absolvendi eos in articulo mortis, et bis in vita a casibus *etiam Sedi Apostolicae* reservatis; Pontifex declaravit, per enuntiatum privilegium, *absolvendi facultatem... non vero etiam Ordinariis locorum reservatis... per Nos in praecitatis nostris Litteris concessam fuisse; et consequenter, absolutiones... contra praesentis declarationis nostrae tenorem forsitan de praeterito impertitas aut in posterum impertiendas, nemini suffragari potuisse sive posse, decernimus et declaramus*. Vide Bullarium Benedicti XIV ⁹, et eundem de Synodo ¹⁰.

Dubitatur 10°. *An episcopus hanc facultatem Tridentini possit generaliter aliis sacerdotibus committere?*

¹ Tom. 6, consult. 85, n. 271. — ² Formular., part. 1, Append. ad bullam *Decoris*, Adnotat., num. 4. — ³ Exam. confess., tom. 1, n. 3511. — ⁴ Prax., tom. 4, tr. 4, qu. 8, num. 7 et 9. — ⁵ Sum., v. *Clausura*, num. 20. — ⁶ V. *Moniales*, art. 3, n. 20 et 21. — ⁷ Disp. 1, de Censur., qu. 3,

punct. 2, num. 6. — ⁸ Addition. ad *Mancini Practic. visitandi infirmos*, de Casib. reserv., pract. 3, dub. 38. — S. C. Conc., Thesaur. resolut., tom. 1, fol. 392. — ⁹ Declaratio: *Pias christifidelium*, § 3, v. f. — ¹⁰ Lib. 5, cap. 5, num. 9.

f) Apud Rodriguez, *Quaest. regul.*, tom. 1, qu. 24, art. 17, id reperire nequivi.

g) Toletus, *lib. 1, cap. 41, n. 7 et 8*; Candidus, *tom. 1, disquis. 3, art. 28* (sicut et Navarrus supra), perspicue rem insinuant, dicentes episcopum posse absolvere a casibus post Tridentinum reservatis, nisi sit clausula derogatoria concilio.

h) Rationes istae ex Ferraris sunt desumptae; sed pauci ex auctoribus relatis eas tradunt. — Haec S. Alphonsi sententia affirmativa plane confirmatur a constitutione *Apostolicae Sedis*, quae ex una parte violationem clausurae ponit inter excommunicationes R. P. simpliciter reservatas; ex altera vero parte, firmam vult remanere potestatem concessam episcopis cap. *Liceat*, exceptis tantum censuris quae *speciali modo* R. P. reservantur.

Textus horum dubiorum 7 et 8 desumptus est ex editione septima Operis. Licet enim editiones 8^a et 9^a referant alium textum editionis sextae; attamen textus septimae magis

concordat cum postremis editionibus *Hom. apost.*, tr. 20, cap. 3, n. 36. Ibi enim, cum in tribus prioribus editionibus sententiam negantem tenuisset, in tertia tamen editione, post materiarum indicem monitum quoddam subjunxit, quod deinceps, in quarta scilicet (anni 1777) et in quinta editione (anni 1782), in ipso textu, *loc. cit.*, inseruit, et his quidem verbis: « Sic alias scripseram; sed postea, re maturius perpensa, inveni id communius ab aliis non approbari. Quapropter hic expono ambas sententias, quae adsunt super hoc punctum ».

i) Quid tandem de hoc quaesito tenuerit S. Alphonsus, difficile dictu videtur; sententiam enim negativam, quam hic propugnat, tenere incepit in editione quarta; eandemque tenebat in *Append. de Privil.*, n. 35. Deinde vero, nimirum in editione octava, in dicta *Append. de Privil.*, *loc. cit.*, S. Doctor attulit tantum sententiam affirmantem, neque ullam mentionem amplius fecit de negativa.

Quid de casibus occultis ab alio episcopo reservatis.

Facultas
haec, juxta
alios, ne-
quit com-
mitti gene-
raliter.

Negant Henriquez, Menochius¹⁾ et Corduba²⁾, apud Sanchez¹: qui dicunt posse tantum delegare in casibus particularibus, non vero generaliter. Idque inferunt ex verbis concilii in dicto cap. *Liceat*, ubi conceditur episcopis facultas absolvendi *per se ipsos aut vicarium ad id specialiter deputandum*. — Sed probabilius et communissime affirmant posse episcopum generaliter committere vices suas quoad absolvendos casus papales occultos; quia hoc modo jam alii sacerdotes reputantur specialiter deputati. Ita Sanchez², Suarez³, Barbosa⁴, Laymann⁵⁾, Croix⁵; et Salmant.⁶ cum Navarro, Granado, Vega, etc. Ratio, quia facultas haec competit episcopis jure ordinario, cum ipsa sit annexa dignitati episcopali; et ideo bene potest alteri generaliter delegari.

Probabi-
lius potest.

Hinc recte ait Sanchez⁷ cum Navarro¹⁾, vicarium episcopi non habere potestatem absolvendi ab his casibus ex generali commissione vicariatus, nisi specialiter ab episcopo committatur.

Item, fa-
cultas di-
spensandi.

Hoc quoad *absolutionem* casuum. — Quoad facultatem autem *dispensandi* in irregularitatibus et suspensionibus, in eodem cap. episcopis impertitam, dicunt Sanchez⁸ ex Suarez; et Barbosa⁹ cum aliis (contra Marium Alterium), etiam posse ab episcopo illam delegari generaliter cuicumque sacerdoti cui episcopus suam facultatem committat; hocque, ex potestate ordinaria quam episcopi habent.

Henriq., lib. 14, cap. 19, i. f.; et lib. 6, cap. 14, n. 7, lit. o. — ¹ De Matr., lib. 2, disp. 40, n. 17. — ² De Matr., lib. 2, disp. 40, n. 17; et Decal., lib. 2, cap. 11, n. 23. — ³ De Poenit., disp. 30, sect. 2, n. 9. — ⁴ In Trid. sess. 24, de reform., cap. 6, n. 45. — ⁵ Lib. 7, n. 135. — ⁶ Tr. 10, cap. 2, n. 54. — *Navar.*, consil. 1, qu. 48, n. 88, de constitut. — *Granad.*, in 2^a 2^{ae}, contr. 1, de Fide, tr. 15, disp. 14, n. 7. — *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 15, cas. 2. — ⁷ De Matr., loc. cit., n. 17. — ⁸ Decal., loc. cit., n. 25. — *Suar.*, de Censur., disp. 41, sect. 2, n. 8. — ⁹ Loc. cit., num. 45. —

Utrum autem episcopi possint absolvere ab haeresi et ab aliis casibus bullae Coenae?

Vide dicenda de *Censur.*, Lib. VII, ex num. 82, ubi negativam sententiam tuebimur.

595. — « 8°. Superior, auditis solis re-
« servatis, potest ab iis absolvere, et reli-
« qua inferiori committere, ex causa ur-
« gente: qualis tamen non est multitudo ^{a)}
« negotiorum, ut docent Suarez, Fernan-
« dez et Filliuccius, sed alia gravior: tum
« quia etiam occupatissimus potest dare
« facultatem adeundi alterum, cum onere
« postea comparendi; tum quia integritas
« confessionis est de jure divino ».

Quid de
confessione
dimidiata.

Certum est quod nulla multitudo negotiorum potest esse sufficiens causa ad dimidiandam confessionem; ut recte ait Croix¹⁰ cum Suarez, Laymann^{b)}, Vasquez, et alii passim: maxime hodie post prop. 59 damnatam ab Innocentio XI, quae dicebat: *Licet sacramentaliter absolvere dimidiata tantum confessos, ratione magni concursus poenitentium; qualis v. gr. potest contingere in die magnae alicujus festivitatis aut indulgentiae*.

Multitudo
negotiorum
non est cau-
sa sufficiens
dimidiandi.

An autem possit superior absolvere poenitentem a reservatis, et pro aliis eum remittere ad inferiorem?

Alii universe affirmant, ut S. Antoninus¹¹; et Paludanus, Cajetanus, Sà et Henriquez, apud Laymann¹²; quia dicunt hanc esse Ecclesiae consuetudinem. — Alii vero,

Mar. Alter., de Censur., tom. 2, disp. 8, de Suspens., cap. 3, concl. 4, v. *Secundo quaeri*. — *Suar.*, de Poenit., disp. 31, sect. 1, n. 7. — *Fernand. de Moure*, part. 3, cap. 6, § 9, n. 22, v. *Dico sextum*. — *Fill.*, tr. 7, cap. 10, n. 301. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 1154. — *Suar.*, loc. cit. — *Vasq.*, qu. 91, art. 3, dub. 10, n. 4. — ¹¹ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 6. — *Palud.*, in 4, dist. 17, qu. 5, art. 1, *Quintus modus* (n. 11). — *Cajetan.*, v. *Confessio sacram.*, conditio 10. — *Sà*, v. *Abolutio*, n. 24 (al. 25). — *Henriq.*, lib. 6, cap. 15, n. 4. — ¹² Lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 8, v. f.

ⁱ⁾ Menochius, quidquid dicat Sanchez, non videtur citari ab Henriquez pro hoc asserto, neque illud habet in *consil.* 18, n. 12. — Corduba non satis accurate a Sanchez citatur; nam in *Sum.*, qu. 8, id negat de sola haeresi.

^{k)} Laymann, lib. 1, tr. 5, part. 2, cap. 5, n. 2, loquens de haeresi occulta ejusque absolutione, scribit: « Nihil obstat quominus episcopus vicario suo vel alteri idoneae personae talem facultatem specialiter commit-

tat ». — Et Croix, Navarrus et Vega, loquentes sine limitatione, dicunt item episcopum posse delegare facultatem absolvendi, haeresi excepta.

¹⁾ Navarrus, quamvis hic citetur a Sanchez, attamen, *consil.* 11, de *privileg.*, n. 3, hoc dicit de sola absolutione ab haeresi.

595. — ^{a)} Scilicet, ut ajunt Suarez et Filiuccius: *communis* negotiorum multitudo.

^{b)} Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 8, v. f., hoc non habet.

Quando superior possit absolvere a solis reservatis remittens ad inferiorem pro aliis.

ut Suarez¹, Navarrus^{c)}; et Laymann² cum Adriano^{c)}, Silvestro^{c)} et Cano^{c)}, negant hanc consuetudinem; et dicunt id tantum licere in casu gravis necessitatis, puta, si superior non posset se expedire ab aliquo gravissimo negotio, et contra, necessarium judicaret personaliter audire peccatum reservatum. — Idque admittunt Lugo³, Salmant.⁴, Croix^{d)}; et Palaus⁵ cum Vasquez^{d)} et Coninck: sed in casu rarissimo; addito quod poenitens esset in necessitate communicandi, et nollet^{e)} eadem peccata bis confiteri. Hoc ultimum non videtur improbabile, posito casu cum omnibus his conditionibus (vide dicta n. 484 et 487).

Absolutus a superiore, deinde a quovis absolvitur.

596. - « 9°. Qui a superiore absolutus est « a reservatis potest ab iisdem postea « absolvi a quovis: quia non sunt amplius « materia necessaria confessionis.

Quid de confitente bona fide non habenti facultatem.

« 10°. Qui bona fide confitetur, nesciens « suum casum esse reservatum, vel sacer- « dotem carere potestate circa illum; va- « lide quidem absolvitur, cum onere ta- « men comparandi. Praepositus ». [Juxta dicenda, *Lib. VII, n. 91*]. — « Similiter, si « confessarius probabiliter credit non esse « reservatum, esto revera sit, valet abso- « lutio. Lessius^{a)}, Diana^{a)} ». [Cum Lugo^{b)}, Dicastillo^{b)} et Salmant.^{b)}. Et potest absol- vere, etiamsi dubium sit negativum; vide dicenda n. 600].

¹ De Poenit., disp. 31, sect. 1, n. 6 et 8. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 12, n. 8. — ³ Disp. 20, n. 78. — ⁴ Tr. 6, cap. 8, n. 134. — ⁵ Tr. 23, punct. 15, § 5, n. 3. - Coninck, disp. 7, dub. 9, n. 81 et 83. — Praepos., qu. 9, dub. 7, n. 38. — ⁶ Qu. 9, dub. 4, n. 24. — ⁷ De Poenit., disp. 30, sect. 3, v. *At hic ex occasione*. — ⁸ Part. 4, tr. 4, resol. 124. — Vasq., qu. 91, art. 3, dub. 9,

« 11°. Qui confitens habenti potestatem « ordinariam delegatamve in reservata, « oblitus est inculpabiliter reservatum, « potest illud postea confiteri etiam infe- « riori et absolvi. Quod etiam valet (saltem « si prior habuerit potestatem ordinariam), « etiamsi prior absolutio, ob indispositio- « nem vel alium defectum poenitentis, « invalida fuisset. Ratio, quia is intendit « absolvere quantum potuit; ergo saltem « sustulit reservationem: quod fieri potuit « absque sacramento. — Vide Praeposi- « tum⁶, Maeratium⁷, Diana⁸ ».

Quid de oblitoinculpabiliter reservatum.

Quaeritur 1°. *An in casibus allatis a Busenbaum, nempe si poenitens bona fide confiteatur peccatum reservatum non habenti potestatem, vel si inculpate peccati illius obliviscitur, aut de eo confiteatur urgente necessitate, confessarius simplex valide et licite ipsum absolvat?*

Negat Antoine^{c)}: et, per se loquendo, ejus sententia satis est probabilis. — Ut enim diximus (n. 265, *Qu. 1, v. Prima*), probabile est cum Vasquez, Tournely, Armilla^{d)}, Gersonio^{d)}, Trullench^{d)}, etc., confessarium simplicem omni carere juris- dictione in habentem reservata, cum non sit suus competens iudex: ideo neque a non reservatis potest eum absolvere.

Secunda vero sententia, communis et probabilior, affirmat: quam tenent Suarez, Palaus, Lugo, Concina, Salmant. et alii

Probabilius valide absolvuntur.

n. 26. *Contin. Tourn.*, de Euch., part. 1, cap. 6, art. 3, concl. 4, v. *Hinc 2*. — *Suar.*, de Euch., disp. 66, sect. 4, v. *Quartus casus*; et de Poenit., disp. 31, sect. 3. - *Palaus*, tr. 21, punct. 12, n. 6. - *Lugo*, de Euch., disp. 14, n. 87. - *Concina*, de Euch., diss. 1, cap. 11, § 1, n. 32. - *Salmant.*, tr. 4, de Euch., cap. 7, n. 36.

^{c)} Navarrus, *Man.*, cap. 26, n. 6; Adrianus, in 4, de Confess., qu. 4, v. *Sed dubium videtur*; Silvester, v. Confessio I, qu. 19; Canus, *Relect. de Poenit.*, part. 6, concl. 2, negant dumtaxat hanc consuetudinem.

^{d)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 1154*, negat ordinarie dari causam rationabilem dimidiandi, « nisi forte in raro casu, v. g. impossibilitatis audiendi reliqua ». — Vasquez pariter, *qu. 91, art. 3, dub. 10, n. 4*, supponit esse casum rarissimum, et ait occupationem superioris esse legitimam causam, « quando ita magnae essent occupationes et nullus alius esset presbyter, cui committeretur integra illius poenitentis confessio et absolutio sacramentalis ».

^{e)} Salmant., Palaus et Coninck hanc conditionem silentio praetermittunt.

596. - ^{a)} Lessius, *Addit. ad S. Thom.*, de Poenit., qu. 9, n. 30; Diana, *part. 9, tr. 9, resol.*, 29, casum hunc non habent; Diana, tamen, *part. 4, tr. 3, resol. 4*, idem dicit de confessore qui dubitat utrum peccatum sit reservatum.

^{b)} Scilicet Lugo, *disp. 20, sect. 2, n. 16, 18 et 20*; Dicastillus, *disp. 11, dub. 6, n. 91*; Salmant., *tr. 6, cap. 13, n. 15*, ita loquuntur de casu quo quis dubitat an commiserit peccatum quod est reservatum; vel, si commiserit, dubitat an sit mortale.

^{c)} Antoine, *cap. 3, art. 2, qu. 5*, videtur hanc sententiam tenere, eo quod eam ultimo loco ponit ejusque probationes affert.

^{d)} De Armilla, Gersonio et Trullench, vide notas *f, h* et *i*, ad dictum n. 265 supra.

allati dicto *n. 265*. — Ratio, quia, licet confessarius non possit sine rationabili causa absolvere a non reservatis, non absolvendo a reservatis in quae potestate caret, non per hoc tamen caret potestate in non reservata. Unde, quando bona fide confitetur poenitens vel habet necessitatem confitendi, tunc bene potest directe absolvi a non reservatis, et indirecte a reservatis. — Et cum haec sententia sit communis (ut fatetur ipse Antoine) et valde probabilis, imo certe probabilior, ut diximus, bene potest deduci in praxim; nam (ut probavimus *n. 573*) est moraliter certum quod cum opinione probabili Ecclesia supplet jurisdictionem.

Haec opinio potest deduci in praxim.

Confessus superiori et inculpabiliter oblitus reservati:

Juxta alios, potest a quovis absolvi.

597. — Quaeritur 2°. *An, si poenitens confessus sit superiori, et inculpabiliter sit oblitus peccati reservati, poterit deinde cuilibet illud confiteri et absolvi?*

Prima sententia communissima affirmat. Et hanc tenent Busenbaum, ut supra (*n. 596, ad 11*), Lugo¹ (ubi vocat communem), Sanchez², Palaus³, Holzmann⁴, Ciera⁵, Viva⁶, Salmant.⁷ (qui etiam asserunt communem); et Escobar⁸ cum Cano, Filliuccio^{a)} et Adriano^{b)}, Covarruvias^{b)} et Ledesma^{b)}. Ratio, quia praesumitur superior poenitentem recte dispositum velle liberare ab omni vinculo peccatorum a quo potest; idque videtur confirmari verbis illis quae ad absolutionem praemittuntur: *In quantum possum et tu indiges, etc.* — Et hoc admittunt Palaus⁹,

et Salmant.¹⁰ cum Coninck et Aversa (contra alios), etiamsi confessio fiat apud inferiorem delegatum; quia adhuc censetur superior velle per illam reservationem auferre.

Secunda vero sententia negat. Eamque tenent Suarez^{c)}, Concina^{c)}, Antoine¹¹; item Silvester^{d)}, Angelus^{d)}, Rosella^{d)} et Gabriel^{d)}, apud Lugo¹²; et *forte probabilior* vocat Holzmann. — Hi dicunt non tolli reservationem, sive confessio fiat superiori sive delegato. Ratio est valde urgens: quia ad auferendam reservationem requiritur ut peccatum subjiciatur judicio superioris, eo quod finis reservationis est (ut probavimus *n. 581, v. Tertia* in fine), nedum ut poenitentes a peccato absterreantur, sed etiam ut convenientem medicinam et poenitentiam recipiant. — Unde non censetur ablata reservatio, nisi ex aliquo positivo indicio habeatur praesumptio, voluisse superiorem reservationem auferre, ut recte dicit Concina; vel nisi poenitens (ut ait Suarez¹³) ad hunc finem adiverit superiorem vel habentem facultatem, ut ab omnibus reservatis absolva- tur, et hanc suam intentionem illi manifestaverit. Necnon, bene excipit Suarez¹⁴, quando privilegium fuerit concessum in favorem poenitentis, prout est privilegium jubilaei et bullae *Cruciatae*.

Juxta alios, non potest.

Limitationes.

Caeterum (praecisis istis tribus exceptionibus), hanc *secundam* sententiam probabilior censeo. — Licet *prima* videat-

Antoine, cap. 3, art. 2, qu. 5. — ¹ Disp. 20, n. 85 et 89. — ² De Matr., lib. 8, disp. 15, n. 21. — ³ Tr. 23, punct. 15, § 6, n. 3. — ⁴ De Sacr. Poenit., n. 697. — ⁵ Diss. 1, qu. 11, n. 90. — ⁶ De Poenit., qu. 9, art. 4, n. 4. — ⁷ Tr. 6, de Poenit., cap. 13, n. 43. — ⁸ Lib. 16, n. 510. — ⁹ Canus, Relect. de Poenit., part. 6, v. *Id vero*, post concl. 3. — ¹⁰ Tr. 23,

punct. 15, § 6, n. 5. — ¹¹ Tr. 6, cap. 13, n. 45. — *Coninck* disp. 8, dub. 12, n. 94. — *Aversa*, qu. 17, sect. 8, v. *Demum non solum*. — ¹² Cap. 3, art. 2, qu. 6. — ¹³ Disp. 20, n. 85. — *Holam.*, de Sacr. Poenit., n. 697, v. *Dices*. 2. — *Concina*, de Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 14. — ¹⁴ De Poenit., disp. 31, sect. 4, n. 15. — ¹⁵ Loc. cit., n. 20.

597. — *a)* Filliuccius, quamvis hic citetur ab Escobar, distinguit tamen, *tr. 7, cap. 10, n. 312*, affirmans tolli reservationem si confessio fiat « speciali quodam modo, cum intentione scilicet consequendi absolutionem a reservatis »; secus vero, si fiat « modo ordinario, scilicet absque intentione speciali reservatorum tam ex parte poenitentis quam confessoris ».

b) Adrianus, *in 4, de Conf., qu. 4, § Si petas*, v. *Ex hoc sequitur*, videtur supponere poenitentem irretitum esse pluribus reservatis, quorum unum obliviscitur; itemque Covarruvias, *in cap. Alma mater, part. 1, § 11, n. 12*: loquitur enim de eo qui omisit « unum vel duo ex reservatis ». — Quod Martinus de Ledesma

expressius dicit in *2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 2, dub. 8*, scribens de eo qui inculpabiliter « oblitus unius reservati, confessus est alia reservata superiori ».

c) Suarez, *de Poenit., disp. 31, sect. 4, n. 13 et 18*; Concina, *de Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 14*, hanc sententiam tenent cum exceptionibus a S. Alphonso inferius adductis.

d) Silvester, v. Confessio I, n. 7, qu. 4; Angelus, v. Confessio I, n. 12; Rosella, v. Confessio II, n. 9; Gabriel Biel, *in 4, dist. 17, qu. 1, art. 3, dub. 2, nota ult.*, asserunt tolli reservationem, si absolvens intendebat absolvere ab omnibus peccatis et censuris. Et ita etiam citantur a Lugo.

Praecisus
limitationi-
bus, secun-
da opinio,
probabili-
or; prima
probabilis.

tur etiam probabilis: tum ob auctoritatem doctorum, qui, ut fatetur ipse Concina, communiter eam docent (et hanc Silvius¹ tenet ut veram^{e)}, cum Silvestro, Angelo, Adriano, Navarro, Covarruvias, Bonacina, Sà, Coninck et aliis pluribus, quibus consentit Pontas² et adhaeret Contin. Tournely³); tum quia probabiliter potest praesumi superior consentire ut auferatur reservatio semper ac poenitens confitetur apud habentem potestatem^{f)}.

Omnino tamen dicendum puto, reservationem non auferri, quando adesset positiva praesumptio quod, si superior audivisset peccatum reservatum, absolutionem distulisset.

598. - Quaeritur 3°. *An per confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio?*

Confessio
inculpabili-
ter nulla,
juxta quem-
dam non
tollit reser-
vationem.

Negat Pater Concina⁴: sive confessio fiat ordinario sive confessario delegato. — Ratio, quia superior non tollit reservationem, nisi sacramentaliter absolvendo: unde, quando confessio est invalida, non aufertur reservatio. Inferior contra, cum nihil possit in reservata extra sacramentum, quoties sacramentum est nullum, peccata manent reservata.

Probabili-
us tollit.

Sed communis sententia et probabilior affirmat. Et hanc tenent Suarez⁵, Wiggandt⁶, Lugo⁷, Palaus⁸, Holzmann⁹, Ron-

caglia¹⁰, Viva¹¹, Croix¹²; Bonacina¹³ cum Vasquez, Filliuccio^{a)}, Reginaldo, Nuñez, Rodriguez, etc.; ac Salmant.¹⁴ cum Silvestro, Cajetano et Coninck. — Ratio, quia reservatio principaliter ordinatur ut peccata deferantur superiori, utque ipse super ea ferat iudicium, praebendo monita salutaria ac poenitentiam imponendo: unde, semper ac subditus suum peccatum subicit iudicio superioris, vel alius habentis facultatem, jam obtinetur finis reservationis. — Nec valet dicere quod tam ordinarius quam delegatus non tollunt reservationem nisi per absolutionem sacramentalem: quae hic deest, cum confessio sit nulla. Nam respondetur quod superior bene potest sine absolutione sacramentali (ut fatetur ipse Concina) reservationem auferre. Esto autem inferior non possit tollere reservationem nisi per sacramentalem absolutionem, attamen, cum subditus peccatum ei defert, tunc superior ipse, cum jam consequatur finem reservationis, censetur illam auferre vigore consuetudinis (ut dicunt Salmant.), communi doctorum auctoritate firmatae.

Quaeritur 4°. *An tollatur reservatio per confessionem culpabiliter nullam?*

Prima sententia negat. Eamque tenent Concina¹⁵, Holzmann¹⁶, Viva^{b)}, Croix^{b)}; eamque absolute veram vocat Roncaglia¹⁷

Culpabili-
ter nulla
valde pro-
babiliter
non tollit.

Concina, de Poenit., lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 14. — ¹ In Suppl., qu. 20, art. 2, qu. 3, v. *Caeterum*. - *Silvest.*, v. *Confessio I*, n. 7, qu. 4. - *Angel.*, v. *Confessio I*, n. 12. *Adrian.*, in 4, de Confess., qu. 4, § *Si petas*, v. *Ex hoc sequitur*. *Navar.*, Man., cap. 26, num. 13. *Covar.*, in cap. *Alma mater*, part. 1, § 11, n. 12. - *Bonac.*, de Censur., disp. 1, qu. 3, punct. 6, n. 3. - *Sà*, v. *Casus reservatus*, n. 7. *Coninck*, disp. 8, dub. 12, n. 95 et seqq. — ² V. *Casus reservati*, cas. 26. — ³ De Poenit., part. 2, cap. 8, n. 576 et seqq. — ⁴ Loc. cit., n. 16. — ⁵ De Poenit., disp. 31, sect. 4, n. 9. — ⁶ Tr. 14, n. 77. — ⁷ Disp. 20, n. 106. — ⁸ Tr. 23, punct. 15, § 6, n. 2. — ⁹ De Sacr. Poenit., n. 696, v. *Resp. 2*. —

¹⁰ Qu. 7, cap. 3, qu. 6, resp. 2. — ¹¹ De Jubil., qu. 11, art. ult., n. 2 et 3. — ¹² Lib. 6, part. 2, n. 1695. — ¹³ Disp. 5, de Poenit., qu. 7, punct. 5, § 5, n. 9. *Vasq.*, qu. 91, art. 3, dub. 5, n. 33 et seqq. *Regin.*, lib. 8, n. 61 et seqq. *Nuñez*, in Suppl., qu. 9, art. 2, dub. 4. *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 21, art. 7; et Sum., part. 1, cap. 55, n. 7, (al. n. 6). — ¹⁴ Tr. 6, cap. 13, n. 41. *Silvest.*, v. *Confessio I*, qu. 19, n. 21. *Cajetan.*, Sum., v. *Casus reservati*. *Coninck*, disp. 8, dub. 12, n. 91. — *Concina*, lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 2, n. 16. - *Salmant.*, tr. 6, cap. 13, n. 41. — ¹⁵ Loc. cit. — ¹⁶ De Poenit., n. 696, v. *Resp. 1*. — ¹⁷ Qu. 7, cap. 3, qu. 6, resp. 3.

^{e)} Silvius hanc tenet ut veram si confessio facta fuerit confessario, « qui habuerit (sicut ordinarie supponitur habere) voluntatem absolvendi, in quantum ipse potest, et poenitens indiget ». — Idemque dicunt fere omnes auctores a Silvio citati.

^{f)} Hinc in 2° *Elencho quaest. reform.*, qu. 18, S. Alphonsus negat se reprobare posse primam sententiam: « An si poenitens confessus sit superiori, et inculpabiliter sit oblitus peccati reservati, poterit deinde a quolibet confessario de illo absolvi? *Lib. 6, n. 597*, probavimus sententiam negativam; sed nunc

ex auctoritate *Pontas*, *Colet* et signanter *Silvii*, qui affirmativam, cum *Silvestro*, *Navarr.*, *Adrian.*, *Angel.*, *Covar.*, et pluribus aliis pro certa habet, eam reprobare non possumus ».

598. - ^{a)} Filliuccius non satis diligenter citatur a Bonacina; limitat enim hanc sententiam, *tr. 7, cap. 10, n. 311*: Nisi confessio facta fuerit, non ipsi superiori, sed ejus delegato; tunc enim maneret (inquit) peccatum reservatum.

^{b)} Viva, *loc. cit.*, n. 2; Croix, *loc. cit.*, n. 1475, negant tolli reservationem, loquentes de confessione in jubileo facta.

citans Lugonem et Salmant. (sed non bene, nam isti omnino oppositum tenent). Ratio, quia non praesumitur superior velle quod subditus ex sua iniquitate commodum reportet. — Haec sententia est quidem valde probabilis.

Sed contraria est longe communior, nec caret sua probabilitate. *Secunda* igitur sententia affirmat; et hanc tenent omnes auctores allati pro secunda sententia in Quaestione praecedenti, exceptis citatis in Quaestione praesenti. — Ratio, quia pro confessione sacrilega currit eadem ratio ac pro inculpate nulla. Alius enim est finis confessionis, alius reservationis. Finis *confessionis* est ut remittatur peccatum, finis autem principalis et directus *reservationis* est ut hujusmodi peccata reservata committentes subjiciantur iudicio superioris. Ergo, cum subditus peccatum suum superiori defert et poenitentiam ab eo impositam acceptat, etiamsi sacrilege confiteatur, jam obtinetur finis reservationis, quamvis non remittatur peccatum. — Quod autem peccator ex tali iniquitate commodum reportet, hoc per accidens evenit. Nam, licet [superior] ex voluntate interpretativa nollet auferre reservationem, si sacrilegium agnosceret, tamen ex voluntate actuali tunc jam vult auferre. Recte vero excipiunt Wigandt, et Lugo cum Suarez et Vasquez ^{c)}, si poenitens culpabiliter reticeat ipsum peccatum reservatum; vel si (ut ait Lugo) in illa sacrilega confessione inculpabiliter obliviscatur confiteri peccatum reservatum. Quia minime praesumitur superior in tali sacrilega confessione velle auferre reservationem peccati sibi non delati. — Item excipit Suarez, si poenitens habuerit animum non vitandi in posterum peccatum illud reservatum vel non implendi poeni-

tentiam impositam; dicit vero tolli reservationem, si animum mutet. — Item recte addit Bonacina ^{d)} semper teneri poenitentem, etiamsi postea ab inferiore de illo peccato reservato absolvatur, implere poenitentiam a superiore impositam. — Item excipienda est (ut diximus *n.* 537) confessio invalida, sive culpate sive inculpate, facta in jubileo. Quia ibi, cum Pontifex non praebeat facultatem absolvendi reservata, nisi ad finem ut fideles lucrentur jubileum, non censetur velle auferre reservationem, si illi jubileum non lucrantur. (Vide dicta *n.* 537, *Qu.* 2).

599. — « Resp. II°. A reservatis absol-
« vere potest: 1°. Ipse reservans. 2°. Ejus in
« spirituali jurisdictione superior. 3°. Cui
« ipse delegavit. 4°. Sacerdos inferior,
« quando superior adiri non potest; v. gr.
« a reservatis Papae absolvere potest epi-
« scopus eos qui Romam ire non pos-
« sunt ».

Poenitentiarii majores cathedralium, quamvis habeant potestatem ordinariam absolvendi, non possunt tamen absolvere a reservatis episcopo vel ab episcopo, et tanto minus eam delegare; ut habeatur ex declaratione S. C. Concilii, die 6 Julii 1647 (apud Pittonium ¹). Idque tenent Viva ², Roncaglia ³, Barbosa ⁴ et Diana ⁵: qui reprobant contrariam consuetudinem (si forte alicubi adest) tamquam irrationalibilem.

« Resp. III°. Extra periculum mortis
« (de quo vide dicta Dubio superiore),
« nullus inferior per se et directe absol-
« vere potest: nisi ex jure vel privilegio
« concedatur.

« Dicitur 1°. *Per se*: quia de indirecta
« et per accidens colligitur ex dictis. —
« Dicitur 2°. *Nisi, etc.*: quia a casibus
« papalibus absolvere potest episcopus,

Wigandt, tr. 14, n. 77. — Lugo, disp. 20, n. 106. — Suarez, de Poenit., disp. 31, sect. 4, n. 9. — Lugo, loc. cit., n. 106. — Suarez, loc. cit., n. 10. — ¹ Decis. pro confess., n. 881 et 882. Cfr., quoad hanc declarationem et alias plures similes, Pal-

lottini, v. *Canonicatus*, § 7, a n. 148 ad n. 162. — ² De Poenit., qu. 9, art. 4, num. 1. — ³ Qu. 7, cap. 3, qu. 1, resp. 2. — ⁴ Decis. apost. collect., decis. 583, n. 24; cfr. de Offic. et Potest. episc., alleg. 55, n. 23 et 24. — ⁵ Part. 9, tr. 8, resol. 11.

^{c)} Vasquez, *qu. 91, art. 3, dub. 5, n. 35*, ita videtur loqui, ut ait Lugo; dicit enim tolli reservationem ex hoc quod satisfactum est fini praecipuo reservationis, qui est ut iudicio superioris aut delegati poena debita et medicina applicetur; « unde ex quo factum est hoc, jam non vult peccatum amplius reservari ».

^{d)} Seu rectius: Vasquez *apud* Bonacina, *loc. cit., n. 9*, in quantum scilicet Vasquez dicit, *qu. 91, art. 3, dub. 5, n. 37*, poenitentem teneri in confessione quam postea facit inferiori explicare sibi impositam fuisse hanc poenitentiam pro reservatis, ut confessarius eam iterum imponat virtute clavium.

Longe communius et probabiliter tollit.

Finis confessionis, finis reservationis

Exceptio- nes secundae sententiae.

A reservatis quis absolvere possit.

Quid de poenitentiariis majoribus cathedralium.

Quid possit inferior extra mortis periculum.

« per se vel vicarium, quando sunt occulti;
« ut docet Navarrus¹.

« Unde resolves:

Regulares
ex vi juris
communis.

« Mendicantes ex vi juris communis
« non possunt absolvere a reservatis epi-
« scopo: quia ut sic non habent potestatem
« majorem parochis, et privilegium quod
« circa hoc habuerunt, sublatum est de-
« creto Urbani VIII anno 1628 ». (Hoc etiam
confirmatur ex propos. 12 inter damnatas
ab Alexandro VII). — « Excipit tamen
« Aversa cum Diana² eos casus qui epi-
« scopis a jure tantum reservantur. —
« Imo Quintanadvenas³ affirmat regula-
« res adhuc posse absolvere, sicut ante
« decretum, eo quod hoc in provinciis
« non sit promulgatum. Quod Diana⁴ non
« audet probare, nisi ad episcopum non
« pateat recursus; tunc enim ab ipsi re-
« servatis posse absolvere, sicut possent
« a Papae reservatis. Granado, Diana⁵.
« Vide etiam Praepositum^{a)} ».

Regulares
nequeunt
absolvere a
reservatis
ab episcopo.

Certum est quod regulares nequeunt
absolvere a casibus reservatis ab episco-
pis; ut communiter dicunt cum aliis Sal-
mant.⁶, Viva⁷ et Cabassutius⁸, ex bulla
Gregorii XIII^{b)} *Cum a sacra*. — Et hoc,
sive casus sint reservati ab episcopo sive
ab ejus synodo, ut recte ait Croix⁹ cum
Viva (quidquid dicat Pellizzarius). Nam id
quod agitur a synodo, principaliter ab
episcopo agitur, qui est caput illius.

Probabi-
lius possunt
a casibus
jure reser-
vatis epi-
scopo.

An autem regulares possint absolvere
a casibus episcopis a jure communi reser-
vatis? — Vide infra, *Lib. VII, n. 99*, ubi
dicemus probabilius esse quod possint:
exceptis tamen sex casibus a Clemen-
te VIII reservatis, nimirum, percussio

Exceptio-
nes.

¹ Man., cap. 27, n. 194. — *Urbanus VIII*, decret. S. C. Ep. et Reg.; habetur apud Jordanum Pacem, Lucubrat., tom. 1, lib. 3, tit. 4, n. 10; et commemoratur in Thesaur. Resol. S. C. Conc., tom. 1, fol. 392. — *Aversa*, qu. 17, sect. 6, v. *Admitti tamen*. — ² Part. 8, tr. 7, resol. 71. — ³ Tr. 3, singul. 15, n. 3. — ⁴ Part. 9, tr. 6, resol. 51, v. *Sed nolo*. — *Gran.*, in 3 P., contrav. 7, de Poenit., tr. 10, disp. 7, n. 12. — ⁵ Part. 5, tr. 14, resol. 58. — ⁶ Tr. 6, cap. 13, n. 52. — ⁷ In propos. 12 Alex. VII, n. 13 et 14. — ⁸ Lib. 1, cap. 11, n. 5. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 1628. — *Viva*, loc. cit., n. 14. —

clerici, duellum, violatio immunitatis ec-
clesiasticae, violatio clausurae monialium
ad malum finem, simonia realis et simonia
confidentialis; facultas enim a praedictis
casibus absolvi expresse a Clemente
fuit regularibus adempta (Vide *Lib. VII*,
n. 95). — Probabiliter igitur absolvere pos-
sunt procurantes abortum fetus animati;
cum hic casus non fuerit a Clemente re-
servatus. Vide citat. *n. 99, in fine*.

600. — « Resp. IV°. Si confessarius du-
« bitet an poenitens lapsus sit in mortale
« reservatum, si quidem dubium sit posi-
« tivum, potest (sequendo opinionem pro-
« babilem, et judicando probabiliter non
« esse reservatum) absolvere. — Si vero
« dubium sit negativum^{a)}, posse absolvere
« negant aliqui, ut Armilla, Corduba, etc.
« Probabilius affirmant Suarez, Filliuccius,
« Henriquez, Hurtadus, Bonacina, card.
« de Lugo¹⁰ ».

In dubio
de reserva-
tione:

Quaeritur 1°. *Utrum, in dubio an poe-
nitens incurrerit casum reservatum, pos-
sit illum absolvere simplex confessarius?*

1°. Si dubium est *facti*, nempe si poeni-
tens dubitet an peccaverit graviter vel
non, communis est sententia quod possit
absolvi a quolibet confessario; quia reser-
vatio est strictae interpretationis, unde
debet intelligi de peccatis certe gravibus.
— Ita Concina¹¹, Suarez¹², Lugo¹³, San-
chez¹⁴, et doctores mox infra citandi cum
aliis passim (contra Wigandt¹⁵).

In dubio
facti, quivis
confessarius
potest
absolvere.

2°. Si vero dubium est *juris*, nempe si
quis dubitaret an aliquod peccatum sit
reservatum.

In dubio
juris, qui-
dam ne-
gant.

Negant Concina¹⁶ et Wigandt¹⁷, item
Armilla^{a)} et Antoine¹⁸. — Ratio, quia, cum

Pelliz., tr. 6, cap. 2, n. 59. — *Clem. VIII*, declar. 26 No-
vembris 1602. ap. Bizzarri, fol. 18, edit. 1863. — *Armilla*,
v. *Casus*, n. 13. — *Corduba*, Sup. regulam FF. Minor., cap. 7,
qu. 4, cas. 5. — *Suar.*, de Censur., disp. 40, sect. 6, n. 5; et de
Relig., tr. 6, lib. 4, cap. 5, n. 15. — *Fill.*, tr. 21, cap. 4, n. 172. —
Henriq., lib. 6, cap. 26, n. 7. — *Gasp. Hurtad.*, de Poenit.,
disp. 11, diff. 6. — *Bonac.*, qu. 7, punct. 5, § 4, n. 1 et 3. —
¹⁰ Disp. 20, n. 18. — ¹¹ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 1, n. 15. — ¹² Lo-
cis cit. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 74. — ¹⁵ Tr. 14,
n. 57. — ¹⁶ Loc. cit. — ¹⁷ Loc. cit. — ¹⁸ Cap. 3, art. 2, qu. 2.

599. — ^{a)} Praepositus, qu. 9, dub. 1, n. 7
et 8, negat episcopum posse casus reservare
respectu Mendicantium, nisi hoc sit ipsi con-
cessum speciali constitutione pontificia, qualis
fuit constitutio Clementis VIII pro Italia.

^{b)} Forte legendum est: Decret. Clemen-

tis VIII, *Sacra Congregatio*, diei 9 Janua-
rii 1601, quod reperitur apud Bizzarri, fol. 1,
edit. 1863.

600. — ^{a)} Plerique auctores hic citati lo-
quantur de dubio simpliciter; et signanter
Armilla dicit: « Sacerdotes... in dubiis [circa

dubitatur an peccatum sit reservatum, dubitatur etiam an confessarius facultatem habeat absolvendi: unde confessarius, dubiam tantum habens facultatem, non potest absolvere.

Communi-
ter et certe
probabili-
ter affirma-
tur.

Sed pariter communiter affirmant DD., ut praeter Suarez ^{b)}, Lugo ^{b)}, Sanchez ^{b)}, docent Filliuccius ^{b)}, Bonacina ¹⁾; Escobar ^{b)} cum Sà ^{c)}; Anacletus ²⁾, Tamburinius ³⁾, Elbel ⁴⁾, Viva ⁵⁾, Diana ^{c)}; Sporer ⁶⁾ cum Gobat et Quintanadvenas; et Salmant. ^{b)} cum Aversa ^{c)}, Portello, Dicastillo ^{b)}, Lezana, Henriquez ^{a)}, Hurtado ^{b)} et aliis. Et hoc, sive dubium sit positivum, sive negativum; quia in utroque eadem ratio currit. — Ratio autem est: tum quia (ut diximus) reservatio stricte interpretatur; tum quia melior est conditio possidentis: unde, licet dubitetur an peccatum sit reservatum, certum tamen est confessarium suam possidere facultatem absolvendi. Praeterquam quod, cum haec sententia sit communis et certe probabilis, certum etiam est Ecclesiam jurisdictionem supplere (juxta dicta *n. 573*): et sic respondetur rationi oppositae. — Neque obstat (ut objicit Concina) quod Clemens VIII prohibuerit omnibus confessariis, etiam privilegiatis, absolvere a casibus etiam dubiis in bulla... *Coenae... contentis*; et in extravag. *Perlectis* declaretur percussio clerici esse reservata Papae, etiam quando dubitatur num sit levis vel gravis. Nam hujusmodi prohibitiones magis firmant no-

stram sententiam, quod confessarius in aliis casibus possit absolvere qui sunt dubie reservati: exceptio enim firmat regulam. Hic autem sciendum quod Clemens, ut referunt Roncaglia et ipse Antoine ^{d)}, anno 1602 decretum illud moderavit, de medio auferens verba illa: *dubie reservatis*.

Limitant vero hanc sententiam Bonacina ⁷⁾ et Sanchez ⁸⁾; ac Bonaespei ^{e)} et Alphonsus de Leone, apud Salmant. ⁹⁾ (atque probabile putat Diana ¹⁰⁾ si crimen in foro externo habeatur ut certum; quia tunc idem iudicium formandum est pro foro interno. — Sed verius refutant hanc limitationem omnes auctores pro nostra sententia citati, et signanter ^{f)} Salmant., Lugo, Escobar ^{g)}, Sporer et Tamburinius. Ratio, quia in foro externo non creditur poenitenti; quia nemo in causa propria testari potest. Aliud tamen est in foro interno, ubi omnino credendum est poenitenti; cum ipse tantum possit esse suae conscientiae testis.

Quaedam
limitatio.

Verius
rejjicitur li-
mitatio.

Quaeritur 2°. *An qui confessus est inferiori peccatum dubie reservatum omnino liberetur a reservatione, etiamsi postea illud cognoscat ut certum?*

Si pecca-
tum dubie
reservatum
fit certum
post confes-
sionem:

Negat Concina ¹¹⁾; quia, licet peccatum dubie reservatum ob dubietatem facti possit absolvi a quolibet confessario, tamen quando de illo poenitens postea certe recordatur, tenetur adire superiorem: confessio enim peccati dubie reser-

Juxta
quemdam,
manet res-
servatum.

¹⁾ Qu. 7, punct. 5, § 4, proem. — ²⁾ Tr. 14, dist. 9, n. 4. — ³⁾ Lib. 5, tr. de Casib. reserv., cap. 4, num. 7. — ⁴⁾ Confer. 13, de Casib. reserv., n. 343. — ⁵⁾ De Poenit., qu. 9, art. 2, n. 4. — ⁶⁾ Part. 3, cap. 6, n. 733. — ⁷⁾ Gobat, tr. 7, cas. 8, n. 356. — ⁸⁾ Quintan., tr. 3, singul. 11, n. 1. — ⁹⁾ Portel., Dub. regul., v. *Casus reservati*, n. 7. — ¹⁰⁾ Lezana, Sum., v. *Casus reservati*, n. 14. — ¹¹⁾ Concina, lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 1, n. 15 — Extrav. *Perlectis*, ap. Navarr., Man.,

cap. 27, n. 91 (quam tamen aliqui negant esse authenticam). — *Roncaglia*, tr. 19, qu. 7, cap. 1, qu. 3, resp. 2. — ¹²⁾ Qu. 7, punct. 5, § 4, n. 1. — ¹³⁾ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 74. — *Alph. de Leone*, de Offic., confess., recoll. 15, n. 25. — ¹⁴⁾ Tr. 6, cap. 13, n. 14. — ¹⁵⁾ Part. 4, tr. 3, resol. 4. — *Salmant.*, loc. cit., n. 15. — *Lugo*, disp. 20, n. 19. — *Sporer*, part. 3, cap. 6, n. 733. — *Tambur.*, tr. de Casib. reserv., cap. 4, n. 8 et 9. — ¹⁶⁾ Loc. cit., § 1, n. 16.

reservata] securiorem partem teneant ». — Henriquez: « Si poenitens dubitat de quibusdam an fuerint... reservata, ... in dubio casus non praesumitur reservatus ».

^{b)} Suarez, Lugo, Sanchez, *locis cit.*; Filliuccius, *tr. 21, n. 172*; Escobar, *lib. 16, n. 447*; Salmant., *tr. 6, cap. 13, num. 15*; Dicastillus, *disp. 11, dub. 6, n. 91*; Hurtado, *loc. cit.*, loquuntur tantummodo de dubio facti.

^{c)} Emmanuel Sà, v. *Casus reservatus*, n. 5, in universum scribit: « Casus in dubio non praesumitur reservatus ». — Eodemque modo loquitur Diana, *part. 4, tr. 3, resol. 4.* —

Aversa denique, *qu. 17, sect. 2, v. Merito tamen*, negat peccata dubia includi in reservatione simplici et ordinaria.

^{d)} Antoine *loc. cit.*, non refert hanc moderationem.

^{e)} Franciscus Bonaespei, *de Poenit.*, *disp. 10, a n. 8*, hoc non habet, nec pro eo asserto citatur a Salmant.

^{f)} Exceptis Salmant., Lugo, Sporer et Tamburinio, fere nullus ex allegatis loquitur de hac juris praesumptione.

^{g)} Escobar, *loc. cit.*, hoc silentio praetermittit.

vati non officit quin peccatum illud sit reservatum.

Communi-
ter dicitur
sublata re-
servatio.

Sed communiter alii affirmant, ut Lugo¹, Escobar², Sporer³; Viva⁴ cum Bardi, ex Sanchez^h); et Salmant.⁵ cum Dicastillo, Aversa et aliis. Ratio, quia, cum peccatum dubie reservatum est confessum, jam directe est absolutum (ut ipse Concina⁶ concedit); ac proinde manet directe ablata reservatio. Unde, quamvis teneatur poenitens, cum recordatur peccati certi, prius confessi ut dubii, illud iterum tamquam certum confiteri (ut ad supplemendam integritatem illud exponat uti erat in conscientia, ejusque cognitam gravitatem confessario manifestet, juxta dicta n. 478); tamen non tenetur amplius se sistere superiori pro ablatione reservationis, quia, ablato peccato, ablata est etiam reservatio.

601. - Quaeritur 3.º *An absolvi possit a reservatis qui peccavit in confidentiam licentiae?*

Peccans
in confiden-
tiam licen-
tiae potest
absolvi a
reservatis.

Videntur negare Covarruvias et alii, apud Lugo⁷. - Sed affirmandum cum communi sententia: quam tenent Sanchez⁸, Filliuccius^a); Lugo⁹ cum Villalobos, Ledesma, etc.; ac Salmant.¹⁰ cum Bonacina, Molfesio, Aversa, Gabriele, etc. Ratio, quia, esto concedens licentiam nolit ut peccatores propter ipsam facilius peccent; non tamen excludit quominus ii qui occasione

ejus peccaverint possint absolvi, si vere proponant illud vitare.

Quaeritur 4.º *An licentia data de absolvendis reservatis extendi possit ad peccata post ipsam commissam?*

Distinguendum: Si concessio facta fuit praecise pro peccatis narratis vel per tot vices commissis, tantum pro eis valere potest. - Secus vero, si licentia est concessa indefinite. Ita communissime et valde probabiliter Lugo¹¹ cum Bonacina^b) et Praeposito^b); Roncaglia¹² cum Passerino, Mansi et Gabriele a S. Vincentio; ac Salmant.¹³ cum Aversa, Leandro, Dicastillo, etc. Dummodo, recte limitant, non interponatur magna distantia (puta ultra mensem, ut ait Roncaglia cum Mansi) inter concessionem licentiae et commissionem novarum culparum: intellige, si pro quodam particulari poenitente sit tantum impertita licentia. Item bene advertit Roncaglia praefatam sententiam non procedere, si licentia impertita fuerit intuitu alicujus festivitatis^c).

Quando li-
centia ex-
tendatur ad
commissa
post ipsam.

602. - Hic addenda sunt aliqua circa reservationem casuum respectu monialium.

Quaeritur igitur 5.º *An moniales subiaceant casibus et censuris ab Ordinario in dioecesi generaliter reservatis?*

Negant^a) Cespedes et alii, apud de Alexandris¹⁴; quia (ut dicunt) moniales,

¹ Disp. 20, n. 20 et seqq. - ² Lib. 16, n. 448 et 451. - ³ Part. 3, cap. 6, n. 734. - ⁴ De Poenit., qu. 9, art. 2, n. 4, v. f. Bardi, de Consc., discept. 6, cap. 11, part. 4, § 5. - ⁵ Tr. 6, cap. 13, n. 16. Dicast., disp. 11, dub. 6, n. 99. Aversa, qu. 17, sect. 2, v. Merito tamen. - ⁶ Lib. 2, diss. 2, cap. 6, § 1, n. 15. - Covarr., Variar. lib. 2, cap. 20, n. 15, v. Vigesimo sexto. ⁷ Disp. 20, n. 129. - ⁸ Decal., lib. 4, cap. 54, n. 18. - ⁹ Loc. cit., n. 130. - Villal., part. 1, tr. 27, claus. 9, § 2, n. 19. - Petr. Ledesma, Sum. (edit. hispanic.), part. 1, del Sagr. de la Penitencia, cap. 13, dub. 10. - ¹⁰ Tr. 6, cap. 13, n. 40. - Bonac., de 2° praec. Decal., disp. 4, qu. 2, punct. 7, § 3, n. 12. Molfes., part. 1, tr. 7, cap. 16,

n. 47. Aversa, qu. 17, sect. 7, v. Septimo. Gabr. a S. Vinc., disp. 9, qu. 5, diff. 2. - ¹¹ Disp. 20, n. 122, 124 et 126. - ¹² Qu. 7, cap. 3, qu. 7. Passerino, de Homin. Statib., qu. 187, artic. 1, num. 542 et seqq. Mansi, de Casib. reserv., part. 1, qu. 1, num. 47 et 49. Gabr. a S. Vinc., disp. 9, qu. 5, diff. 2. - ¹³ Tract. 6, cap. 13, num. 39. Aversa, qu. 17, sect. 7, v. Sexto. Leander, tr. 5, disp. 12, qu. 46. Dicast., disp. 11, dub. 20, n. 345. - Roncagl., qu. 7, cap. 3, qu. 7. Mansi, de Casib. reserv., part. 1, qu. 1, n. 49. - Roncagl., loc. cit. - Cespedes, de Exempt. regul., cap. 23, dub. 347, n. 3. ¹⁴ Cap. 6, § 2, qu. 9.

^h) Ex Sanchez, qui videlicet, Decal., lib. 4, cap. 44, n. 10, loquitur de dispensatione voti reservati sed dubii, et negat corrumpere dispensationem bona fide datam, si postea veritas in contrarium detegatur.

601. - ^a) Filliuccius satis innuere videtur, dum, tr. 8, cap. 10, n. 262, quaerens « an peccans spe lucrandi jubilaum, sit aptus ad illum consequendum », respondet: « Si contemnatur de ejusmodi peccato et confiteatur, potest jubilaum consequi; nam qui peccat spe veniae, non gravius peccat quam qui sine illa ».

^b) Bonacina, de Legibus, disp. 1, qu. 3, punct. 7, § 1, n. 11; Praepositus, qu. 9, dub. 3, n. 22, absque distinctione dicunt posse absolvi (quod notat Lugo); nisi tamen, auctore Bonacina, aliud de mente concedentis colligatur. Et per hanc limitationem, Bonacina videtur insinuare distinctionem a S. Alphonso inductam.

^c) Nimirum Roncaglia negat facultatem hanc extendi ad peccata commissam transacto festo.

602. - ^a) Cespedes dicit moniales huic reservationi « forte » non subiacere.

Moniales, juxta quosdam, non subjacent casibus ab Ordinario generaliter reservatis.

Verius subjacent.

Moniales exemptae probabiliter subjacent reservationi episcopi.

Probabiliter non subjacent.

cum indigeant speciali directione episcopi, juxta regulas ipsarum, non comprehenduntur legibus conditis ad directionem universalem populi. Addunt: quia verba quae possunt accipi in genere et in specie, in materia odiosa (ut est reservatio) in specie sumi debent; ut per Seraphinum¹. — Affirmat vero subjacere communis sententia cum Diana, Bordonio et de Alexandris². Quia, quando verba generalia concurrunt cum verisimili mente legislatoris, tunc omnes comprehenduntur qui in lege non sunt expresse excepti. Et haec est verior.

Quaeritur 6°. *An praedictae reservationi subjaceant etiam moniales exemptae?*

Affirmat probabiliter Tamburinius³. Quia in constitut. *Inscrutabili* Gregorii XV, statuitur quod confessarii monialium exemptarum omnino approbandi sint ab episcopo loci. Episcopus igitur (ait Tamburinius), sicut potest his confessariis limitare in approbatione tempus, locum et personas, sic etiam potest limitare casus.

Negant vero adhuc probabiliter Pellizzarius et Quintanadvenas, apud Tamburinium⁴, ac Pater de Alexandris⁵ cum communi (ut asserit). Quia monasteria exempta sunt prorsus extra jurisdictionem episcopi, ac si essent extra territorium; ut communiter ibi⁶ dicunt Bonacina, Bordonius, etc. Et quamvis episcopus debeat approbare earum confessarios quoad idoneitatem, non potest tamen ipse limitare eos approbare: cum expresse in constitut. Clementis X *Superna* dicatur posse ab episcopo limitari tempus, locum et personas; sed nihil dicitur de peccatis

quae aliunde a praelatis regularibus monialibus exemptis jam reservantur.

Quaeritur 7°. *An episcopus circa clausuram, ut delegatus Sedis Apostolicae, possit reservare casus quoad moniales exemptas*, v. gr. si ostio aperto loquantur cum saecularibus?

Affirmat de Alexandris⁷ cum Baucio. Ratio, quia (ut dicunt), stante delegatione concessa a Tridentino⁸ episcopis, respectu ad clausuram habentur moniales tamquam non exemptae; ita ut in casu transgressionis, ipsae non jam a praelato regulari, sed ab episcopo sunt absolvendae. Hocque colligunt ex decreto Clementis VIII, ubi prohibetur regularibus ne absolvant vi cujuscumque privilegii a casibus Ordinario specialiter reservatis. Sed haec ratio non satis probatur. — Unde non videtur improbabilis sententia opposita Dianae et Pasqualigo (apud de Alexandris⁹), qui dicunt delegationem praedictam concessam episcopis respicere tantum forum externum. Verba autem Tridentini haec sunt: *Bonifacii VIII constitutionem... renovans s. synodus, universis episcopis... praecipit ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero, Sedis Apostolicae auctoritate, clausuram sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui... procurent*^{b)}.

Hic ultimo notandum cum Roncaglia¹⁰, quod ex decretis a S. Congregatione emanatis, anno 1601 et 1602 auctoritate Clementis VIII, et anno 1617 auctoritate Pauli V, quicumque confessarii praesumentes praetextu alicujus privilegii absolvere a casibus reservatis Papae vel episcopis, incurrunt ipso facto excommunicationem Papae reservatam^{c)}.

Episcopus, juxta quosdam, potest reservare casus circa clausuram monialium exemptarum.

Contrarium non est improbabile.

Poenae absolutivum a reservatis sine facultate.

¹ *Decis. Rotae*, coram Seraphino, decis. 853, n. — *Diana*, part. 10, tr. 13, resol. 52, v. *Verum*; vel *Coord.*, tom. 7, tr. 1, resol. 317, n. 3. — *Bordon.*, *Decis. miscell.*, 419. — ² Cap. 6, § 2, qu. 9. — ³ Tr. de Casib. reserv., cap. 3, n. 4. — *Gregor. XV*, constit. *Inscrutabili*, diei 5 Febr. 1622, § 5, in Bullar. Rom. Mainardi. — *Tambur.*, loc. cit., n. 4. — *Pelliz.*, de Monialib., cap. 9, qu. 15, n. 24. — *Quintan.*, tr. 3, singul. 26, n. 1. — ⁴ Loc. cit., n. 3. — ⁵ Cap. 6, § 2, qu. 10. — ⁶ Apud de Alexandris, loc. cit., qu. 10. — *Bonac.*,

de Censur., disp. 1, qu. 1, punct. 11, num. 8. — *Bordon.*, resol. 7, num. 4 et 105. — *Clem. X*, constit. *Superna*, § 4. — ⁷ Loc. cit., qu. 12. — *Baucius*, *Miscell. casuum consc.*, tr. 2, opusc. 3, qu. 269, petes 2. — ⁸ Sess. 25, de regular., cap. 5. — *Diana*, part. 10, tr. 13, resol. 52; vel *Coord.*, tom. 7, tract. 1, resol. 317. — *Pasqual.*, *Quaest. canon.*, qu. 161, n. 2. — ⁹ Loc. cit., qu. 12. — ¹⁰ *Quaest.* 7, cap. 3, qu. 9, resp. 1. Cfr. Bizzarri *Collectan.*, fol. 17 et seqq. et fol. 23, edit. 1863.

^{b)} Et addit Trident.: « Inobedientes atque contradictores per censuras ecclesiasticas aliasque poenas, quacumque appellatione postposita, compescentes, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis ».

^{c)} Nunc tamen, ex constitutione *Apostolicae Sedis*, plectuntur excommunicatione reservata Romano Pontifici illi qui absolvere praesumunt sine debita facultate a casibus *speciali modo* eidem Romano Pontifici re-

DUBIUM V.

Quid sit officium et obligatio Confessarii.

603. *Quid est officium confessarii. Quando autem possit aut debeat confessarius differre absolutionem (Remissive ad n. 461 et seq.).* — 604. *Qu. 1. An possit confessarius negare absolutionem ei qui adhaeret sententiae probabilis. — Quid, si adhaereat sententiae falsae, sed probabilis putatae.* — 605. *Qu. 2. An expediat confessario uti sententiis rigidioribus vel benignioribus.* — 606. *Quos confessarius possit vel nequeat absolvere.* — 607. *Quomodo confessarius teneatur rudiores interrogare.* — 608. *Quomodo eos instruere et disponere quantum potest. Monitum ad confessarios.* — 609. *Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus.* — 610. *Quid, si praevidet monitionem non profuturam.* — 611. *Inf. 1°. Quid, si advertat poenitentem invalide contraxisse matrimonium cum bona fide.* — 612. *Quid, si matrimonium sit contrahendum.* — 613. *Quid, si accedant sponsi cum omnia sunt parata.* — 614. *Inf. 2°. An debeat semper monere de restitutione facienda. Inf. 3°. Quid, si timentur scandala aliorum.* — 615. *Excip. 1. Quando damnum est contra bonum commune.* — 616. *Excip. 2. Quando poenitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi speratur fructus. Utrum autem in dubio de fructu et nocummento fieri debeat monitio.* — 617. *Confessarius ministrans debet esse in gratia. Quomodo autem peccet qui plures praebeat absolutiones in mortali successive (Remissive ad Lib. V, n. 50).* — *Quid, si in mortali tantum audiat confessionem. (Remiss. ad hunc Lib. VI, n. 36).* — *Et quid, si urgeat necessitas absolvendi. (Remissive ad n. 33, ibid.).* — 618. *Quomodo teneatur confessarius reparare defectus a seipso commissos.* — 619. *Dub. 1. Ad quid tenetur, si erravit circa valorem sacramenti.* — 620. *Dub. 2. Ad quid, si error fuit circa integritatem confessionis.* — 621. *Dub. 3. Ad quid, si deobligavit a restitutione facienda. Et an teneatur ad restitutionem, si cognito errore, non moneat. Quid, si culpabiliter deobligavit cum poenitens erat dispositus, et postea poenitens renuat parere monitioni. Quid, si tantum omittat monere.* — 622. *Dub. 4. An possit monere poenitentem de his defectibus, sine ejus licentia, extra confessionem.* — 623. *Quae et quanta sit obligatio confessarii audiendi poenitentes.* — 624. *An confessarius non parochus teneatur cum periculo vitae absolvere peccatorem moribundum.* — 625. *An tutus sit in conscientia sacerdos simplex qui renuit munus confessarii exercere, si populus est in gravi necessitate spirituali.*

Munus
confessarii,
quale.

603. - « Resp. 1°. Munus confessarii
« est absolvere dispositum, et non alium;
« item curare rectitudinem istius iudicii,
« praesertim quando coeptum est; et reos
« juvare ac monere, cum prudentia tamen.
« — Ratio primi, ne sit injurius poeni-
« tenti. Ratio secundi, ne fiat sacrilegus.
« Ratio tertii est eadem; et quia debet
« curare ut absolutio sit efficax.

« Unde resolves:

« 1°. Etsi interdum utiliter differatur
« absolutio, etiam ejus qui potest licite
« absolvi, id tamen raro, nec fere nisi de
« poenitentis consensu faciendum; quia
« potest vergere in grave ejus periculum

« vel damnum. Vide Diana ¹ ». — [Quando
confessarius teneatur vel possit differre
absolutionem, vide dicta *ex n. 461*].

604. - « 2°. Absolvendus est qui adhae-
« ret sententiae probabilis; quia est dispo-
« situs ».

Quaeritur 1°. *An possit absolvi poeni-
tens qui vult sequi opinionem contrariam
illi quam tenet confessarius ^{a)}?*

Prima sententia negat. Et hanc tenent
Concina ²; item Fagnanus, Baronius ^{b)}, Eli-
zalde, Gonzalez, etc., apud Croix ³. —
Ratio, quia poenitens tenetur stare judi-
cio confessarii, qui est iudex: alias erit
indispositus ad absolutionem.

Adhaerens
opinionem
probabili,
absolven-
dus.

¹ Part. 1, tr. 7, resol. 55. — ² Lib. 2, diss. 3, cap. 9, § 3,
n. 1 et seqq. — *Fagn.*, in cap. *Ne innitaris*, de constit.,

n. 305. — *Elizalde*, part. 1, lib. 3, qu. 15, § 2. — *Thyrs. Gonzalez*,
de Recto usu opin. probab., diss. 14, n. 129. — ³ Lib. 1, n. 445.

servatis: « Absolvere autem praesumentes
sine debita facultate; etiam quovis praetextu,
excommunicationis vinculo Romano Pontifici
reservatae innodatos se sciant, dummodo non
agatur de mortis articulo ».

604. - ^{a)} Dubium movetur de casu quo
poenitens capax est sibi formandi conscien-

tiam rectam. Si vero est indoctus, adeo ut ne-
queat sibi formare conscientiam rectam de
probabilitate illius opinionis, certum est tunc
eum non posse absolvi. Ita S. Doctor, *in Hom.*
ap., tr. 16, num. 118.

^{b)} Vincentius Baronius, *Theol. mor. ad-*
versus laxiores probabil., disp. 2, sect. 3,

Etsi opposita videatur probabilius confessario.

Secunda vero sententia, communis et sequenda, docet non solum posse, sed etiam teneri sub gravi confessarium absolvere poenitentem qui vult sequi opinionem probabilem; licet opposita videatur probabilius confessario ^{c)}. — Ita Suarez ¹, Sotus ², Azor ³, Holzmann ⁴, Salmant. ⁵, Roncaglia ⁶, Palaus ⁷, Croix ⁸, Sporer ⁹, Viva ¹⁰, Laymann ¹¹ cum Vasquez, Medina, etc.; Sanchez ¹² cum Henriquez, Salon, Salas, Valentia, Sayro, Manuele, Polanco et aliis multis. — Et in hoc consentiunt adhuc plures auctores rigidioris sententiae, scilicet Pontas et Victoria, quorum loca et verba retulimus ^{d)} *Lib. I, n. 25*; et praesertim Cabassutius ¹³, qui cum Silvio sic inquit: *Quivis confessarius absolvere debet... poenitentem qui non vult ab opere abstinere, quod, secundum probabilem piorum et doctorum aliquot hominum non reprobata in Ecclesia auctoritatem, est licitum: quamvis juxta probabilem pariter aliorum auctoritatem, quam ipsemet sequitur confessarius, habeatur minus probabilis.*

Idem docet card. Toletus ¹⁴, ubi ait:

¹ Disp. 32, sect. 5. — ² In 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, ad 5, v. *Atvero*. — ³ Part. 1, lib. 2, cap. 17, qu. 10, v. *Quarta opinio*. — ⁴ De Sacr. Poenit., num. 740. — ⁵ Tr. 6, cap. 12, n. 44. — ⁶ Tr. 1, qu. 1, cap. 2, reg. in praxi, num. 4. — ⁷ Tract. 1, disp. 2, punct. 4, num. 2, 3 et 6. — ⁸ Lib. 1, num. 445 et 452. — ⁹ Tr. 1, cap. 1, num. 47. — ¹⁰ De Poenit., qu. 7, art. 2, num. 6. — ¹¹ Lib. 1, tr. 1, cap. 5, num. 10. — *Vasq.*, in 1^{am} 2^{ae}, disp. 62, cap. 7. — *Barthol. Medina*, in 1^{am} 2^{ae}, qu. 19, art. 6, v. *Est alia quaestio*, concl. 3; et Sum., lib. 1, cap. 8, i. f. — ¹² Decal., lib. 1, cap. 9, n. 28 et 29. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 26, n. 5 et 6. — *Salon*, in 2^{am} 2^{ae},

Cum aliquid est sub opinione..., si casu accadat confessarium esse opinionis... esse illicitum, et poenitentem esse licitum; potest poenitens obligare confessarium ut ipsum absolvat in sua opinione. Et concludit quod tunc confessarius potest *utramque in conscientia... sequi..., quamvis ipse unam illarum probet.* — Idem dicit Navarrus ¹⁵, ubi: *Si sint contrariae doctorum opiniones, quarum alteram confessarius et alteram poenitens sequitur, et confessarius credit evidenti se textu vel ratione niti, poenitentem autem dubia; non debet eum absolvere. At si confessarius non adeo forti ratione nititur, vel poenitens nititur pari vel fere pari, et habet aliquem pro se doctorem clarum; poterit eum absolvere, ut post Adrianum... tenuimus in cap.* Si quis autem, de poenit., dist. 7, n. 66 et 67. Ita Navarrus, non distinguens inter parochum ad audiendum obligatum et alium, qui (ut ait) *potest audire et non tenetur, ut nec Adrianus distinxit.* — Et in hoc recte conveniunt Suarez, Sanchez, Azor, Salmant., Croix et alii communiter. Nam, licet alii confessarii non teneantur

qu. 62, art. 2, contrav. 4, concl. 3, observ. 3. — *Salas*, in 1^{am} 2^{ae}, tr. 8, sect. 9, n. 82 et 83. — *Valent.*, in 2^{am} 2^{ae}, disp. 5, qu. 7, punct. 4, i. f. — *Sayr.*, Clav., lib. 1, cap. 9, n. 13. — *Man. Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 62, n. 11. — *Polanc.*, Director. Confess., cap. 1, § de Prudentia. — ¹³ Lib. 3, cap. 13, n. 13. — *Silvius*, in 1^{am} 2^{ae}, qu. 19, art. 5, quaer. 9, concl. 4. — ¹⁴ Lib. 3, cap. 20, v. f. — ¹⁵ Man., cap. 26, n. 4. — *Adrian.*, in 4, de Confess., qu. 5, dub. 7, i. f., v. *Ad rationes*. — *Suar.*, disp. 32, sect. 5. — *Sanch.*, loc. cit., n. 29. — *Azor*, loc. cit. — *Salmant.*, tr. 6, cap. 12, num. 44. — *Croix*, loc. cit., n. 452.

art. 3, § 2, dicit solum *ministros* sacramentorum et in specie confessarios teneri semper sequi opiniones probabiles et tutiores.

^{c)} Ex auctoribus citatis, aliqui innuunt solum confessarium teneri sub gravi hujusmodi poenitentem absolvere; aliqui, ut Valentia, Rodriguez, dicunt dumtaxat posse absolvere; Vasquez et Polancus distinguunt; et dicunt posse quidem; sed si est confessarius delegatus, non teneri saltem sub mortali. — Et S. Alphonsus ipse, in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 118, opinionem quae tenet obligationem hanc gravem esse, limitat: « Saltem si confessio facta fuerit de materia gravi ».

^{d)} Quae loca et verba S. Alph. hic dicit relata, in praesenti editione desiderantur, cum tractatum de conscientia integrum in posterioribus editionibus immutaverit; reperiuntur vero in prioribus, a secunda scilicet, anni 1753, usque ad quintam, anni 1757, sunt-

que haec: « Pontassus, ... v. Confessarius I, cas. 2, sic loquitur: *Fatendum tamen, quod si vere confessario foret persuasum opinionem sui poenitentis... esse probabilem, tunc ei absolutionem posset impertiri, quandoquidem tunc... contra conscientiam suam non ageret...* Idem tenuit Victoria, Sum., de Confess., n. 177, sic inquit: *Sed quid facit (confessarius) quando ambae opiniones sunt probabiles et habent proprios assertores? Respondet quod sive sit ejus proprius sacerdos sive non, tenetur eum absolvere in tali casu... Probatur aperte: talis poenitens est in gratia, et confessor habet probabilitatem quod sit in gratia, quia scit esse probabilem ejus opinionem: ergo nec debet ei negare absolutionem.* — Sed cfr. etiam praesentem editionem, lib. I, n. 83, ubi S. Doctor explicat limites quibus hanc secundam opinionem circumscribit.

absolvere poenitentes, antequam eos audiant; postquam tamen audierint, tenentur absolvere dispositos.

Idem docet S. Antoninus¹, ubi dicit: *Caveat.... confessor ne sit praeceptus ad dandum sententiam de mortali, quando non est certus et clarus; et ubi in aliqua materia sunt variae opiniones quamplurimum et solemnium doctorum, utrum sit licitum vel illicitum... Consulat.... quod tutius est, scilicet quod a talibus absterneant* (Extra, de spons. juv.): *non tamen condemnet contrarium facientes, seu contrariam opinionem tenentes, nec propter hoc (nota) denegat absolutionem; sed (ut dicit Gulielmus) dicat confessor quod illud faciendo non est tutum, sed dubium, et ideo sibi bene provideat. Si autem omnino* (id est evidenter) *conscientia confessoris dictaret illud esse mortale, nec posset conscientiam deponere* (id est per iudicium reflexum, nempe quod poenitens, cum sit dispositus, efformando sibi conscientiam de honestate actionis, jus habeat ad absolutionem), *quod tamen deberet ad consilium sapientum; nullo modo debet facere contra conscientiam, quia peccaret mortaliter, caus. 28, qu. 1, can. Omnes deinceps, § Ex his, juncta Glossa. Sed cum illud tale esset contra communem opinionem doctorum, et communiter sic servatur a sapientioribus; quamvis aliquem doctorem audiret contrarium tenere, non de levi* (id est sine solida ratione) *debet illi adhaerere.* — Idem confirmat clarius S. Antoninus², dicens: *Si.... credit* (confessarius) *quod sit peccatum, debet ei conscientiam facere, quod confitens diligenter se informet de illo facto, utrum sit peccatum. Sed dato quod ille non vellet cognoscere illud esse peccatum, nihilominus, ex quo est ordinarius, tenetur eum absolvere, nec reputare eum inhabilem ad absolutionem; quia ex ratione et non propterea haec opinio est.*

Adde his S. Raymundum, qui scribit³: *Unum tamen consulo: quod non sis nimis pronus judicare mortalia peccata, ubi tibi non constat per certam Scripturam.... alias.... possent induci homines cito in*

desperationem. — Idem docet doctissimus Silvius⁴, loquens de superfluo ornatu mulierum, ubi: *Si... (confessarii) non possint clare percipere utrum ibi sit mortale an solum veniale, persuadeant, quoad posunt, ut poenitens absterneat. Si tamen nolit, non ei faciant conscientiam de mortali, ne deinceps mortaliter peccet ubi alioquin non peccaret; neque absolutionem negent.*

Ratio autem valde urgens hujus sententiae est, quia poenitens, facta confessione, cum sit dispositus, habet strictum jus ad absolutionem: quam denegando, confessarius gravem illi injuriam irrogaret, tum quia privaret eum gratia sacramenti, tum quia obligaret ad magnum onus subeundum, nempe ad repetenda apud alterum sua gravia peccata. — Nec valet dicere quod poenitens non est dispositus, cum sequi non vult iudicium confessarii. Nam respondetur quod confessarius non est iudex *opinionum* quas poenitens sequi teneatur, sed tantum *dispositionis* sui poenitentis; ut patet ex Tridentino⁵ (cujus verba retulimus *Lib. III, n. 669, v. Nec obstat*), ubi sacerdotes ad hoc tantum dicuntur iudices a Christo Domino constituti, ut ad eos deferant fideles peccata sua, et ipsi absolutionem eis impertiantur vel denegent juxta eorum dispositionem, debitamque pro modo culpae poenitentiam imponant. Dispositio autem poenitentis consistit tantum in habendo verum dolorem de peccatis confessis, et firmam voluntatem non peccandi in posterum. Ergo iudicium confessarii circa dispositionem poenitentis in hoc tantum consistit, nempe in cognoscendo quod poenitens vere doleat de suis culpis, et vere proponat eas non iterare. Quod vero poenitens velit hanc vel illam opinionem sequi, hoc impertinenter se habet ad iudicium confessarii: nisi hic iudicet opinionem poenitentis esse evidenter falsam.

Qua de re, quoad opiniones illas quae versantur circa praefatam *dispositionem poenitentis*, vel etiam circa *administrationem sacramenti*, puta si confessarius

Confessarius non est iudex opinionum, sed dispositionis.

¹ Part. 3, tit. 17, cap. 16, § 2. — *Gulielm. Rhedon.*, Gloss. in Sum. S. Raymundi de Poenit., lib. 2, tit. de Raptoribus, praedon., etc., § 16, lit. n, in v. *Si scitur vel*

creditur. — ² Loc. cit., cap. 20, i. f. — ³ Sum., lib. 3, tit. 34, § *Quid de venialibus*, i. f. — ⁴ In 2^a 2^a, qu. 169, art. 2, — ⁵ Sess. 14, de Poenit., cap. 5.

judicet se non habere jurisdictionem; poenitens debet stare iudicio confessarii, et confessarius tenetur proprium sequi iudicium: nam alias, absolvendo sine debita jurisdictione, vel quem ipse iudicat indispositum, peccat agendo contra propriam conscientiam. — Quoad vero alias opiniones quae versantur circa *obligationem poenitentis*, nempe circa ea quae a poenitente agenda aut vitanda sunt, confessarius non est iudex: nec potest obligare ad sequendam opinionem suam poenitentem qui vult sequi contrariam, quam ipse putat non sine fundamento licite posse teneri; ut optime tradidit Adrianus¹ dicens: *Si a pluribus... doctoribus contrarium teneatur, non adeo de se praesumere debet, ut totum velit in suam opinionem (quae forsitan erronea est)... coarctare.* Hinc, quando ex una parte poenitens sibi efformat iudicium de honestate alicujus actionis, et alias confessarius non habet certitudinem evidentem de illius falsitate, tenetur illum absolvere, utpote sufficienter dispositum. Et tunc potest, imo tenetur permittere quod poenitens suam sequatur opinionem, si nequit abducere ab ea sequenda; quia (ut diximus) confessarius non est controversiarum iudex. Alioquin, si v. gr. poenitens esset doctior confessario, et vellet sequi opinionem quam ipse non sine fundamento reputaret probabilior aut etiam certam, posset confessarius denegare illi absolutionem, si teneret opinionem contrariam, quae esset forte in se erronea; sed hoc nullo modo videtur posse dici, cum dici nequeat quod eo casu poenitens peccet sequendo opinionem suam; at si non peccat, jam est dispositus, utque talis jus habet ad absolutionem.

Adde quod si confessarius non posset absolvere eos qui volunt sequi opinionem minus probabilem, contra suam quam ipse putat probabilior, multa videntur inconvenientia sequi. — Ponamus enim casum quod aliquis simoniace pecuniam acceperit. Iste secundum aliquos, tenetur restituere pretium acceptum ei qui dedit; secundum vero alios, ecclesiae vel pauperibus. Si forte hic ad duos confessarios

accederet, quorum unus obligaret ad restituendum danti, putans primam opinionem probabilior; alter, ad restituendum ecclesiae, quia contrariam tenet sententiam: quaero, in hoc casu, cui poenitens parere deberet, cum teneretur utriusque sui confessarii iudicio se conformare? Et si forte paruerit primo, et postea confitetur secundo, num bis restitutionem facere debet? — Praeterea, si quilibet poenitens teneretur sequi opinionem probabilior suam confessarii, sequeretur quod vix ullus confessariorum vel theologorum (adhuc rigidioris sententiae) posset absolutionem sacramentalem recipere; nam vix unquam casus posset accidere quod horum aliquis inveniat confessarium, qui non habeat ut improbables, aut saltem minus probabiles, plures opiniones, quas tamquam probabiles ille tenet. Hinc alterum excitemus casum: Duo confessarii habent duas opiniones contrarias, quarum cuique sua apparet probabilior; si unus velit alteri confiteri, deberet hic (juxta sententiam Fagnani et sociorum) suam deponere opinionem captivando intellectum, ut confessario, suo iudici constituto, pareat. Contra vero, si alter postea huic confiteatur, deberet hic secundus confessarius suam resumere opinionem, quae sibi probabilior apparet; tunc enim deberet judicare secundum suum proprium iudicium et deberet illum obligare ut deponat opinionem quam sibi prius sequendam imposuit. Et en comedia risu digna, quae quotidie inter confessarios eveniret. Quis putabit Christum Dominum ad haec onera in sacramento Poenitentiae confessarios et poenitentes voluisse obligare? — Praeterea, facile sequeretur quod, cum accederet aliquis confessarius ad recipiendum hoc sacramentum, deberet ille qui ejus confessionem excipit inquirere de omnibus opinionibus quas poenitens tenet et quibus dirigit suos poenitentes: ad hoc ut, si inveniat eum habere aliquam opinionem quae videtur sibi minus probabilis, obliget ad illam deponendam. Et merito videretur confessarius teneri sic inquirere; quia prudenter dubitare debet quod ille inter tot millia opinionum, facile plu-

¹ In 4 sentent., de Confessione, qu. 5, dub. 7, in fine, v. *Ad rationes.*

res opiniones habet quas confessarius putat minus probabiles et ideo deserendas.

Ex his omnibus concluditur quod confessarius non est quidem iudex opinionum quae versantur circa obligationem poenitentium, modo illae non appareant ipsi evidenter falsae; sed tantum est iudex dispositionis eorum, nempe quod doleant et proponant Deum non offendere, et credant tuta conscientia ac non temere aliquam opinionem sequi. — Unde Cabasutius¹, quamvis hic auctor rigidioris disciplinae sit fautor, verum loquens de confessariis qui compellunt suos poenitentes ad deponendas proprias opiniones ut suas sequantur, sic ait: *Praescribat sibi quisque quascumque libuerit austerae vitae leges; caveant tamen tetrici isti censores aliorum apud Deum licitam libertatem tyrannice opprimere.*

Sed dices: Iudex fori externi debet judicare juxta opinionem probabiliorem unius partis, quamvis altera pars opinionem probabilem pro se habeat; ergo confessarius non potest absolvere poenitentem qui vult sequi opinionem probabilem contra suam probabiliorem. — Respondetur: Longe dispar est ratio inter iudicem fori externi et sacramentalis. In foro enim externo cum agatur de veritate rei (nimirum an ager sit unius vel alterius partis), iudex, qui tenetur unicuique jus suum tribuere, debet quidem rem adjudicare ei qui jus probabilius habet; nec potest certe adjudicare alteri qui pro se opinionem habet minus probabilem: istius enim probabilitas non potest efficere quod res probabilius revera non sit illius qui jus probabilius habet, et per consequens injuste ageret iudex si ipsi rem non adjudicaret. — Confessarius vero, quoties sua opinio non est evidenter certa, non potest (ut diximus) obligare poenitentem ad illam sequendam. Unde tunc non solum potest,

sed etiam tenetur eum absolvere, permittendo ut ille opinionem suam sequatur, semper ac poenitens cum illa opinione efformat sibi conscientiam de honestate actionis; quia tunc jam satis est dispositus, et jus habet ad absolutionem per confessionem peractam.

Et hanc sententiam dicunt Laymann², Lugo³, Busenbaum⁴; Sanchez⁵ cum Valentia et Manuele^{e)}; ac Croix^{f)} cum Suarez^{f)}, Cardenas^{f)}, etc., locum habere, *etiamsi confessarius opinionem poenitentis uti falsam teneret.* Nam, si opinio illa haberet aliquam existimatam probabilitatem, puta (ut ait Sanchez) si probabilis reputaretur inter doctores probatae auctoritatis, et poenitens vere censeret illam esse probabilem; tunc non poterit confessarius ei denegare absolutionem. — Idem docet Sotus⁶, ubi sic ait: *Quamvis sacerdos existimet opinionem poenitentis esse falsam, non tamen inde existimare debet sibi non licere ipsum absolvere: siquidem propter probabilitatem excusatur ille a culpa.*

Hoc vero tum solum admittendum puto, cum opinio poenitentis aliqualem habet probabilitatem, ita ut confessarius, esto eam non habeat ut solide probabilem, tamen non reputet omnino falsam. — Nam contra, si confessarius habet pro sua opinione principium certum, cui nullum videt patere responsum, et clare cognoscit opinionem poenitentis (quamvis aliqui doctores eam tueantur) niti falso fundamento, ac rationes illius procedere ex fallaci aequivocatione; tunc dico cum Navarro⁷ et S. Antonino⁸, confessarium non posse poenitentem absolvere, quem videt pertinaciter velle sequi opinionem evidenter erroneam.

Utrum autem confessarius teneatur monere poenitentem qui in bona fide velit uti aliqua opinione improbabili, si prae-

Requiratur ut opinio poenitentis sit aliquantulum probabilis.

Differentia inter forum externum et internum.

¹ Lib. 3, cap. 13, n. 13. — ² Lib. 1, tr. 1, cap. 5, n. 10. — ³ Disp. 22, num. 45 et 46. — ⁴ Lib. 1, tr. 1, cap. 2, dub. 2, n. 3. — ⁵ Decal., lib. 1, cap. 9, n. 30. Valent., in 2^a 2^a.

disp. 5, qu. 7, punct. 4, i. f. — Sanchez, loc. cit. — ⁶ In 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, v. Unde. — ⁷ Man., cap. 26, n. 4. — ⁸ Part. 3, tit. 17, cap. 16, § 2.

^{e)} Emmanuel Rodriguez allegatur a Sanchez contra hanc sententiam; et sane, Sum., part. 1, cap. 62, n. 11, scribit: « Si accadat in confessione aliquis casus circa quem sunt diversae sententiae doctorum, quorum aliquos

sequatur confessarius, alios poenitens, et confessarius credat suam opinionem esse evidentem, et illam poenitentis esse frivolam et dubiam, non debet in hoc casu absolvere ».

^{f)} Croix, lib. 1, n. 445, id refert ex Diana,

videt monitionem non profuturam? - Vide dicenda n. 610.

Caeterum, cum vertamur in hoc dubio, ubi alii (sed pauci) dicunt peccare confessarium, si absolvat poenitentem qui vult sequi opinionem minus probabilem; alii vero auctores gravissimi et quamplurimi, tam ex antiquis quam ex recentioribus, dicunt peccare si non absolvat: - stante hac communi sententia, tot auctoritatibus et rationibus roborata, non video quomodo possit confessarius tuta conscientia absolutionem denegare volenti sequi opinionem quae ipsi poenitenti probabilis apparet, imo forte probabilior, si non directe, saltem reflexe; ut communiter sentiunt auctores probabilistae, qui sequendo opinionem probabilem in concursu probabilioris, existimant amplecti sententiam reflexe probabiliorem, utpote gravioribus fundamentis et communissima doctorum auctoritate firmatam.

605. - Quaeritur 2°. *An in delectu opinionum expediat confessario uti opinionibus rigidioribus aut benignioribus?*

Recte ait Croix¹, quod si poenitens ostendat se paratum ad sequendum id quod est tutius, tenetur confessarius (per se loquendo) eum dirigere secundum sententias tutiores; quia, cum hoc sit majoris perfectionis, tenetur quidem confessarius incumbere majori profectui sui poenitentis. - Spectat autem ad prudentiam confessarii deinde perpendere, utrum tutioris vel minus tuta sententiae usus suo poenitenti sit profuturus. Ideo dixi: *per se*

loquendo; quia, licet id per se sit tutius et perfectius, tamen periculosius erit pluribus imponere obligationem operandi semper secundum rigidiores sententias. Unde Gersonius² scripsit: *Fit.... ut per tales assertiones publicas, nimis duras.... et strictas, praesertim in non certissimis, nequaquam eruantur homines a luto peccatorum, sed in illud profundius, quia desperatius, immergantur.*

Idcirco in praxi, confessarius potius (quoad fieri potest) debet esse benignus quam rigidus cum poenitentibus. Unde S. Gregorius Nazianzenus³ sic dixit: *Hortamur sacerdotes ut cum poenitentibus leniter agant; ex illo Apostoli ad Galat. vi: Instruite in spiritu lenitatis.* - Et S. Bernardus⁴, loquens de confessario, inquit: *Habeat.... in voluntate compati et liberare eum, et nitatur aliquid detrahare severitati, imitans dulcedinem Domini sui.* Aditque⁴: *Mallem aliquando tacuisse et dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem.* - S. Odilo Abbas, apud Ribadeneira^{b)}, reprehensus de nimia benignitate in administrando sacramento Poenitentiae, respondit: *Etiam si damnandus sim, malo tamen de divina misericordia quam ex duritia damnari.* - B. Humbertus, Generalis Patrum Praedicatorum^{c)}, dixit salutem animarum pluries impediri per nimiam austeritatem opinionum, sic loquens: *Terrentur enim homines ex hoc in tantum ut salutem negligant: idcirco relaxanda est quantum fieri potest auste-*

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1736. - ² De Vita spirit. animae, lect. 4, coroll. 11. - ³ Serm. in festo S. Andreae, n. 11; inter opera supposititia S. Bernardi; est Nicolai Clarae-

vallis; Migne, Patrol. lat., tom. 184, col. 1054. - ⁴ Serm. in Cantica 42, num. 4; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 183, col. 989.

part. 2, tr. 13, resol. 11, quem non reprobatur. Sed non citat Suarez, neque (ut videtur) Cardenas pro ista ampliacione.

605. - ^{a)} Verba haec non sunt S. Gregorii, sed fere reperiuntur apud Croix; S. Gregorius vero, *Orat. 32* (al. 26) n. 29, loquitur de quocumque christiano, proximum corripiente. « Hanc rationem tene, inquit, ut illum [fratrem tuum] quidem corrigas, idque leniter et humane, non ut hostis nec ut durus et rigidus medicus ». Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 36, col. 207-208.

^{b)} Haec desumpta sunt ex Croix; sed apud Ribadeneira, *Flos sanctor., Vita S. Odilon., 1 Januar.*, S. Abbas non loquitur de admi-

nistracione sacramenti Poenitentiae, sed de modo subditos dirigendi.

^{c)} Textus ille tribuitur B. Humberto, etiam a Croix, lib. 6, part. 2, n. 1741, et a Nider, *Consolator., part. 3, cap. 11*; sed revera habetur inter « Declarationes super diversos passus constitutionum Ord. Praed. collectae exactis capitulorum generalium per Revmum P. Sacrae Theologiae professorem Magistrum Vincentium Bandellum de Castronovo, totius Ord. praefati generalem magistrum », in *Prolog. Constit. Ord. Praed., lit. i*, edit. Veneta 1507: « Terrentur enim homines ex hoc in tantum, ut salutem propriam negligant; quapropter... relaxanda est quantum fieri potest

Quid confessario servandum in delectu opinionum.

ritas, et agendum benigne, quia sic melius trahuntur ad salutem, cum sententiae mitiores tenentur. — S. Bernardinus Senensis ¹ scripsit: *Secundum.... Scotum et Hostiensem, quando sunt diversa jura et opiniones, quae tamen non sunt contra Deum et bonos mores* (nempe quae scandalum aliquod vel periculum afferant formaliter peccandi), *caeteris paribus, humanior praeferenda est.*

Benignior sequenda ubi avertit a peccato.

Secus, si conducit ad peccatum.

Sapienter autem dicit Holzmann ² quod confessarius in delectu opinionum tunc debet benigniores sententias sequi, quando illae potius inducunt poenitentem ad vitandum peccatum. — Secus vero, si illae potius manuducant ad legis transgressionem, prout sunt (ut bene advertunt Roncaglia ³ et Sporer ⁴) opiniones illae quae, licet speculative videantur probabiles, tamen in praxi sunt valde periculosae: sicut in materia sexti praecepti sunt opiniones aliquae de tactibus, osculis, choreis, comediis, de reprimendis motibus sensualibus, et similibus. Item, in materia simoniae et usurae, ubi plura videntur excusari ratione liberalis gratitudinis, sed in praxi magnum periculum involvunt. Item, quando agitur de compensatione facienda, vel de accusatione prosequenda contra offensores, ubi facile est periculum injustitiae aut vindictae.

Moraliter constare debet de dispositione.

606. — « 3°. Moraliter ei constare debet « de bona dispositione poenitentis; alias « absolvendo peccabit mortaliter ». [Vide dicta n. 459, v. *Prima pars*].

Quinam non sint absolventi.

« 4°. Non licet absolvere: 1°. Qui nullo modo praebet materiam: qualis tamen « non est, qui post absolutionem mox confitetur, cujus erat oblitus ». [Vide dicta n. 448, v. *Secunda*, ubi oppositum tenuimus ^{a)}]. — « 2°. Qui, cum possit, non est « paratus restituere, et proximas peccandi « occasiones fugere. Vide Navarrum ⁵,

¹ Tom. 1, serm. feriae 2 post domin. Quinquag., art. 3, cap. 1. — ² De Poenit., n. 740. — ³ Tr. 19, qu. 5, cap. 2, qu. 3. — ⁴ Tr. 1, cap. 1, n. 48 et 49. — ⁵ Man., cap. 17, n. 59; cfr. cap. 26, n. 5 et cap. 3, num. 14. — ⁶ Disp. 32, sect. 2, num. 3. — *Rit. Rom.*, de Sacr. Poenit., Ordo ministrandi,

« Suarez ⁶. — 3°. Ignorantem ea quae « omnes scire tenentur, v. gr. decem praecepta, et quae ad fructuosam confessionem et communionem spectant: unde « talis communiter prius est instruendus, « vel alio mittendus ad instructionem ». [Vide dicta *Lib. II, ex n. 2*, v. *Notant*, et in *Praxi Confessar.*, n. 22].

607. — « 5°. Rudiores ordinarie juvandi « sunt ». [Ex cap. *Omnis, de poenit.*, ubi dicitur: *Sacerdos.... sit discretus...., diligenter inquirens et peccatoris circumstantias et peccati*. Item in Rituali Romano habetur: *Si poenitens numerum et species, et circumstantias peccatorum explicatu necessarias non expresserit, eum sacerdos prudenter interroget. Sed caveat ne curiosus.... interrogationibus quemquam detineat, praesertim juniores..., de eo quod ignorant imprudenter interrogans, ne.... peccare discant*]. — « Nisi sint incapaces « instructionis; vel ob poenitentium multitudinem fieri non possit, nec videatur « expedire ut dimittantur; vel sint peregrini, qui mox communicare et abire « debeant. Tunc enim, si alioqui bona fide « agant, et temporis angustiae vel poenitentium multitudo longum examen vel « instructionem non permittat, sufficere « aliquando integritatem formalem docet « Laymann ⁷: qua scilicet auditis aliquibus peccatis absolvantur, cum onere redeundi ad confessionem plenioram ». [Sed haec opinio videtur expresse damnata ab Innocentio XI ⁸].

Rudiores, ordinarie juvandi.

Notamus autem hic plura ad praxim utilia, quoad interrogandos poenitentes rusticos: 1°. Rustici, qui putantur non satis examinati, communiter non sunt dimittendi ad se melius examinandum. Ita Salmant. ⁹ cum Lugo, Vasquez, Diana, Dicastillo; et Pater Segneri ¹⁰ oppositum merito putat intolerabilem errorem. — Hinc

Quinam et quomodo interrogandi.

n. 15 et 16. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 10. — ⁸ Propos. damn. 59. — ⁹ Tr. 6, cap. 12, n. 26. - *Lugo*, disp. 22, n. 20. - *Vasq.*, qu. 93, art. 3, dub. 7, n. 5. - *Diana*, part. 10, tr. 14, resol. 31. - *Dicast.*, disp. 10, dub. 26, n. 498. — ¹⁰ Il Confessore istruito, cap. 2, v. f.

rigiditas et austeritas in consiliis; et benigne tractandi sunt homines ». Neque ulla ibi habetur mentio de B. Humberto.

606. — ^{a)} At loco citato, S. Alphonsus loquitur tantum de dolore eliciendo, et requirit

ut si quis statim post absolutionem confitetur peccatum cujus primo oblitus erat, novum doloris actum eliciat. Quod vero peccatum, cujus quis oblitus erat, sit materia apta confessionis, res certissima est.

recte ait Sporer ¹; Laymann ² cum Suarez; et Holzmann ³ cum Babenstuber et aliis passim, quod confessarius examinare debet ordinarie rusticos. Nam, licet isti dimittantur ut se melius praeparent, vix tamen paratiores unquam redibunt; imo absteriti a difficultate examinandae conscientiae, facile a confessione se retrahunt. — 2°. Non est obligatio interrogandi eos qui videntur satis instructi, et diligentes in dicendis peccatis cum suis circumstantiis ^{a)}. Salmant. ⁴ cum Aversa. — 3°. Confessarius non sit nimis anxius in interrogando; sed interroget tantum de iis quae probabiliter poenitenti conveniunt juxta suam conditionem. Salmant. ⁵ cum Suarez. Alias, ut ait Suarez, interrogatio erit onerosa poenitenti. — 4°. Melius est examinare singula quae poenitens dicit, quam omnia in finem reservare. Ita recte Salmant. ⁶ cum Lugo et Dicastillo. — 5°. Cavere debet confessarius ne acriter reprehendat poenitentem dum ille confitetur, ne forte deterritus alia peccata reticeat. Unde sic advertit Rituale: Confessarius, *audita confessione, perpendens peccatorum... magnitudinem..., opportunas correptiones... adhibebit.* — Non tamen erit incongruum, si intra confessionem aliquando humaniter gravitatem criminum poenitenti exponat: dummodo illico animum ei praebeat ad reliqua confitenda.

Prudentia
in reprehendendo.

Nesciens
necessaria
ad sacramentum
instruendus.

608. — « 6°. Si confessarius notet poenitentem ignorare aliqua necessaria ad hoc sacramentum, tenetur eum instruere et admonere » [ratione sui] « officii, quantum fieri potest; v. gr. si nesciat illa quae necessitate medii sunt ad salutem necessaria, debet ea docere; item obligatos ad ponendum odium, ad restitutionem honoris, famae aut bonorum, aut ad occasionem peccatorum tollendam, aut amovenda vel reparanda scandala aliave damna illata; aut ad corripiendos

« delinquentes, juvandos indigentes, ad denuntianda delicta vel delinquentes in praejudicium communitatis vel innocentium. — Et denique, si quam censuram incurrerint, etc., tenetur ea de re movere et hortari ad satisfactionem, quam si recusent, negare absolutionem; quia alioqui se ipsorum criminum participem, et sacrilegii reum faciet. — Aversa ⁷ ».

Hic adverte cum Busenbaum, cui consentiunt Sporer ⁸, et Laymann ⁹ cum Suarez ^{a)} et Llamas ^{a)}, quod confessarius tenetur quantum potest ad disponendum suum poenitentem qui indispositus accedit. — Quocirca nescio quomodo a culpa excusari possint desides illi confessarii, qui, statim ac noverint poenitentem non satis dispositum, dimittunt, nulla aut valde modica praemissa diligentia ad eum curandum. Dico enim quod confessarius tenetur ex rigorosa obligatione caritatis eum disponere quantum valet, exponendo ipsi deformitatem peccati, valorem divinae gratiae, periculum damnationis, et similia, etiamsi multum temporis in hoc impendere debeat. — Nec ei curae esse debet quod alii poenitentes expectent. Nam tunc confessarius non tenetur attendere ad bonum aliorum, sed tantum sui poenitentis: pro quo tantum illo tunc, non vero pro aliis, rationem est Deo redditurus.

Confessarius tenetur disponere poenitentem indispositum.

609. — « 7°. Tenetur monere eum qui ex ignorantia vincibili et mortaliter culpabili est in malo statu: quia alias, nec ipsi nec sacramento consulat, cum poenitens sit indispositus.

Tenetur monere laborantem ignorantia vincibili.

« Si vero ignorantia sit invincibilis, v. gr. si bona fide teneat rem alienam aut sit in matrimonio irritato, tenetur quidem monere et instruere, quando speratur fructus nec timentur incommoda graviora. — Quae si prudenter metuantur aut fructus non speretur, non tenetur, imo non potest (excipit card. de Lugo ¹⁰,

Item, laborantem ignorantia invincibili, si speretur fructus.

¹ Part. 3, cap. 6, num. 791. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 10, v. *Dico 3o*. — *Suar.*, disp. 32, sect. 3, n. 7. — ³ De Poenit., n. 731. — *Babenst.*, tr. 8, part. 6, disp. 6, art. 6, n. 10. — ⁴ Tr. 6, cap. 12, n. 23. — *Aversa*, qu. 16, sect. 12, v. *Tenetur, inquam*. — ⁵ Loc. cit., n. 21. — *Suar.*, disp. 32,

sect. 3, n. 3 et 5. — ⁶ Loc. cit., n. 25. — *Lugo*, disp. 22, n. 15. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 26, n. 496. — *Rit. Rom.*, Ordo ministr. Sac. Poenit., n. 17. — ⁷ Qu. 16, sect. 12. — ⁸ Part. 3, cap. 6, n. 798. — ⁹ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 10, v. *Corollarium*. — ¹⁰ Disp. 22, n. 30.

607. — ^{a)} Aversa hoc modo loquitur: « Sua sponte ultro paratos ».

608. — ^{a)} Suarez, *disp. 32, sect. 3, n. 7*; Llamas, *Method., part. 2, cap. 1, § 2*, loquun-

« nisi silentium officiat bono communi);
 « quia debet bonum poenitentis procurare:
 « ac consequenter licite etiam suadet ut
 « secundum suam ignorantiam operetur,
 « v. gr. Cajae, ut reddat debitum Titio,
 « quem invincibiliter credit suum esse
 « maritum, cum non sit. Vide Sanchez¹, —
 « Nec ob stare, etiamsi sit in praejudicium
 « tertii particularis, ait card. Lugo et Tam-
 « burinius². — Hinc, si confessor prae-
 « deat poenitentem non restitutum, si
 « ipsi detegatur nullitas tituli quem pro
 « se esse putet, non esse illi talem nulli-
 « tatem a confessario non interrogato de-
 « tegendam.

« Quod si tamen poenitens ipse dubitet
 « ac roget, tenetur dicere veritatem (quia
 « tacere esset errorem approbare): pru-
 « denter tamen, non plus dicendo quam
 « rogatur. V. gr. si roget Titius an post
 « votum simplex castitatis matrimonium
 « contractum valeat, possitque ac teneat-
 « tur reddere debitum, respondeas quod
 « sic, tacendo obligationem non petendi
 « debiti. — Vide Laymann³ et card. de
 « Lugo⁴.

« 8°. Quando confessarii principum,
 « praelatorum aliorumque magnatum
 « sciunt ipsos non satisfacere officio, v.
 « gr. circa collationem beneficiorum, ele-
 « ctionem ministrorum, subditorum gu-
 « bernationem, circa eleemosynas ex bonis
 « ecclesiasticis faciendas, etc., regulariter
 « tenetur confessarius monere poeniten-
 « tem de sua obligatione: alias, si absolvit,
 « suis humeris peccata illa imponit, et
 « caecus caecum ducens, ambo in foveam
 « inferni cadunt. Ratio, quia in talibus raro
 « est ignorantia invincibilis: raro item
 « contingit ut illa secum non afferant
 « scandalum in subditis existimantibus.

« illa licere; vel certe non afferant da-
 « mnum commune. — Si tamen videat igno-
 « rantiam esse invincibilem, neque ex
 « illa sequi scandalum aut damnum com-
 « mune; contra vero, admonitionem fore
 « in majus damnum poenitentis, aut alla-
 « turam scandala vel incommoda: potest,
 « secundum paulo ante dicta, dissimulare,
 « nisi interrogetur. — Ita card. de Lugo⁵.

« 9°. Si etiam poenitens teneretur (licet
 « sub peccato mortali) ad aliquid adeo
 « difficile, ut non crederetur tunc aequo
 « animo accepturus, et alia vice melius
 « suscepturus; posset prudens confessor
 « tunc illum relinquere in bona fide excu-
 « sante a peccato, et monitionem differre
 « in tempus opportunius: ne territus a
 « confessione abstineat, graviusque detri-
 « mentum incurrat. Tamburinius⁶, cardi-
 « nalis Lugo⁷.

« 10°. Minus recte dispositus excitari
 « dus est ad dolorem et propositum emen-
 « dationis, proposita peccati foeditate, bo-
 « nitate Dei et periculo damnationis, etc.
 « Item, remedia opportuna praescribenda
 « contra peccata futura ».

610. - Quaeritur: *An confessarius, prae-
 videns monitionem poenitenti non esse pro-
 futuram, teneatur nihilominus eum mo-
 nere?* — Certum est teneri, si ignorantia
 sit culpabilis, vel sit circa aliquod medium
 ad salutem necessarium: alias poenitens
 esset certe indispositus.

Dubium igitur vertit: *An monitio fa-
 cienda sit circa alia quae non sunt de
 necessitate medii, et cum ignorantia est
 inculpabilis?*

Prima sententia affirmat; et hanc te-
 nent Adrianus^{a)} apud Suarez^{a)}; item
 Wigandt⁸ et Concina⁹. Idem tenent Gon-
 zalez et Elizalde apud Croix¹⁰, si igno-

Limitatio.

Quando-
que monitio
poenitentis
ad tempus
opportu-
nius diffe-
renda.Minus re-
cte disposi-
tus, dispo-
nendus.Si monitio
praevideat-
ur non pro-
futura:Facienda,
si ignoran-
tia sit vin-
cibilis vel
circa media
necessaria
ad salu-
tem.Si igno-
rantia sit
invincibilis
et de non
necessariis
necessitate
medii:

¹ De Matr., lib. 2, disp. 38, num. 9. — Lugo, disp. 22, n. 26. — ² Method. confess., lib. 3, cap. 4, n. 5. — ³ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, num. 6. — ⁴ Disp. 22, num. 29. — ⁵ Loc. cit., n. 37. — ⁶ Method. confess., lib. 3, cap. 4, n. 7. — ⁷ Loc.

cit., n. 27. — ⁸ Tr. 2, n. 32. — ⁹ Lib. 2, diss. 3, cap. 9, § 2. — *Thyrs. Gonzal.*, de Opin. prob., diss. 14, cap. ult. *Elizald.*, lib. 6, qu. 20, § 3 et seqq. ¹⁰ Lib. 6, part. 2, num. 1758.

tur de adjuvandis iis qui nesciunt integre confiteri. Et pro hoc a Laymann citantur.

610. - ^{a)} Adrianus, in 4, de Confess., qu. 5, dub. 7, ita docet, sed fere cum distinctione allata a S. Alphonso, scilicet confessarium teneri monere, si ignorantia sit circa praecepta juris divini; pariter teneri, si sit circa

jus humanum et de iis quae communiter fideles scire tenentur; si autem ignorantia sit de iis ad quorum scientiam communiter homines non obligantur, confessarius debet dissimulare, si imminet scandalum aliis vel ipsi poenitenti. Et ita etiam a Suarez, disp. 32, sect. 4, n. 5, citatur.

rantia sit circa praecepta juris divini; secus, si juris humani ^{b)}. — Rationes hujus sententiae patebunt ex objectionibus ad secundam sententiam.

Non est
facienda, si
fructus non
speretur.

Secunda tamen sententia, communis et vera, docet quod si poenitens laborat ignorantia inculpabili (sive sit juris humani sive divini), et non speratur fructus, imo prudenter judicatur monitio fore magis obfutura quam profutura; tunc confessarius potest et tenetur eam omittere, relinquendo poenitentem in sua bona fide. — Ita cum Busenbaum, Suarez ¹ cum Petro Soto ^{c)} et Corduba; Laymann ², Sanchez ³, Lugo ⁴, Navarrus ^{d)}, Bonacina ⁵, Canus ⁶, Anacletus ⁷; Palaus ⁸ cum Vasquez et Coninck; Roncaglia ⁹, Sporer ¹⁰, Tamburinius ¹¹, Elbel ¹², Viva ¹³; Escobar ¹⁴ cum Henriquez, Gutierrez, Medina; Holzmann ¹⁵ cum Marchant; Croix ¹⁶; et Salmant. ¹⁷ cum Pontio, Aversa, Villalobos, Diana, Gabriele, etc. — Et idem docet Habert ¹⁸ (rigidioris disciplinae fautor), ubi, loquens de matrimonio nullo propter aliquod impedimentum, dicit: *Si adversum malum occultum et invincibiliter ignoratum nulum appareat remedium, et gravia incommoda praevideantur....., dissimulandum est* (a confessario) *impedimentum, et illa* (conjux) *bona fide relinquenda*. Idem sentit Antoine ¹⁹ (recentior inter rigidos auctores), ubi ait: *Si.... probabile periculum sit ne ex admonitione sequatur peccatum formale poenitentis vel grave scanda-*

lum, etc., differenda est monitio..., et petenda dispensatio.

Id probant 1°. Ex cap. *Si quis 4, de poenit., dist. 7*. Sed hic textus revera non facit ad casum: nam ibi loquitur S. Augustinus tantum de peccatore qui vult differre poenitentiam usque ad finem vitae; et ideo sic dicit: *Si scirem tibi nihil prodesse, non tibi darem* (id est poenitentiam). *Item, si scirem, tibi prodesse* (nempe dilationem poenitentiae), *non te admonerem, non te terrerem... Ergo, tene certum, dimitte incertum*. Quid igitur hic textus refert ad rem?

Probant 2°. Ex cap. *Quia circa, de consang.*, ubi Innocentius III, consultus de quibusdam qui ex subreptitia ^{e)} dispensatione contraxerant, sic respondit episcopo interroganti: *Dissimulare poteris....., cum ex separatione..... grave videas scandalum imminere*. Sed hic alius textus nec etiam satis probat; quia saltem non est certum quod Papa sic respondens nolisset dispensare in illo impedimento (quamvis [Contin.] Tournely ²⁰ cum pluribus intelligit ibi nullam adfuisse dispensationem); tanto magis quod aliquando potest Pontifex, ex urgentissima causa, etiam deobligare ab obligatione praestandi novum consensum, prout Clemens XI, 2 April. 1705 egit cum quibusdam populis Indiarum (ut refert Benedictus XIV ²¹).

Potius igitur nostra sententia firmatur

¹ Disp. 32, sect. 4, n. 4. *Corduba*, Quaestionar., lib. 1, qu. 11, i. f. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 5. — ³ De Matr., lib. 2, disp. 38, n. 7 et 10. — ⁴ Disp. 22, n. 24. — ⁵ De Matr., qu. 3, punct. ult., n. 7. — ⁶ Relect. de Poenit., part. 6, v. *Hinc vero facile* et seq. — ⁷ Tr. 14, dist. 8, n. 52. — ⁸ Tr. 23, punct. 18, § 2, n. 7. — ⁹ *Vasq.*, qu. 93, art. 3, dub. 9. — ¹⁰ *Coninck*, disp. 8, dub. 17, n. 137. — ¹¹ Tr. 19, qu. 5, cap. 3, qu. 4, resp. 2. — ¹² Part. 3, cap. 6, n. 795. — ¹³ Method. confess., lib. 3, cap. 4, n. 3. — ¹⁴ Confer. 18, de Obligat. Confessar., n. 471. — ¹⁵ De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 4. — ¹⁶ Lib. 16, n. 633. *Henriq.*, lib. 6, cap. 27, n. 4. — *Gutier.*, de Matr., cap. 48,

n. 4. *Joan. Medina*, tr. 2, cod. de Confess., qu. 19, dub. 2, v. *Corollarie sequitur*. — ¹⁷ De Consc., n. 60. — *Petr. March.*, Tribun., tom. 1, tr. 5, tit. 3, qu. 7, reg. 2. — ¹⁸ Lib. 6, part. 3, num. 540. — ¹⁹ Tract. 6, cap. 12, num. 34. — *Pontius*, de Matr., lib. 5, cap. 35. — *Aversa*, qu. 16, sect. 12, v. *At vero*. — *Villal.*, part. 1, tract. 9, diff. 70, num. 4. — *Diana*, part. 3, tract. 4, resol. 80. — *Gabr. a S. Vinc.*, disp. 9, qu. 8, v. *Dico 2*. — ²⁰ De Poenit., cap. 11, § 3, qu. 3, resp. 2. — ²¹ Cap. 3, artic. 3, qu. 3, v. f. — ²² De Poenitentia, part. 2, cap. 8, num. 717 et 719. — ²³ Notif. 87, num. 80.

^{b)} Haec distinctio non habetur apud Gonzalez neque apud Elizalde.

^{c)} Petrus de Soto male citatur hic a Suarez; nam de *Confess., lect. 10, v. Circa haec omnia*, tenet expresse oppositum, saltem circa ea quae sunt juris divini; dicit enim: « Crediderim de his quae certo juris sunt divini, semper admonendum et docendum esse poenitentem, cum sacerdos quacumque ex causa judicat illum ignorare. Neque quod ajunt:

timet nihil utilitatis futurum, puto posse contingere; nec est hoc ulla ratione de alio judicandum; quod si postea hoc ostenderetur, quod ille scilicet repugnaret doctrinae, non puto esse absolvendum ».

^{d)} Navarrus, in *can.* Si quis autem, de *poenit., dist. 7, n. 67, 71 et 72*, tractat de ignorantia juris humani.

^{e)} Textui juris magis consonabit, si obreptitia dicatur dispensatio.

ex auctoritate D. Bernardi, qui¹ sic ait: *Mallem aliquando tacuisse et dissimulasse quod agi perperam deprehendi, quam ad tantam reprehendisse perniciem.* Conqueritur ergo S. Doctor, per suam monitionem cognovisse majorem evenisse ruinam, quam si dissimulasset reprehendere id quod cognovit male agi. — Maxime autem sententia probatur ex illa validissima ratione, scilicet quod de duobus malis minus est permittendum ut majus evitetur. Unde, in concursu peccati materialis et formalis, magis praecavendum est formale, quod solum punit Deus, cum ex solo peccato formali reputet se offensum. Ratio haec magis patefiet ex responsionibus ad objectiones quas mox recensemus.

Objectionibus ex Scriptura respondetur.

Objicitur 1°. illud Ezech. cap. xxxiii, v. 8: *Si me dicente ad impium: Impie, morte morieris: non fueris locutus ut se custodiat impius a via sua; ipse impius in iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram.* — Sed quis non videt hic sermonem fieri de impio qui est in mala fide, et quem tenetur utique confessarius corripere ut resipiscat? Et sic intelligendi alii textus Scripturae ac SS. Patrum qui in contrarium afferuntur.

Objectioni ex officio doctoris respondetur.

Objicitur 2°. Confessarius est doctor; ergo, ex vi sui officii, tenetur omnino instruere ignorantes et legem manifestare. — Respondetur quod confessarius non solum est doctor, sed etiam medicus: unde, ut medicus, cum praevidet monitionem vergere in ruinam poenitentis, debet ab ea abstinere. Et licet sit etiam doctor, attamen cum munus confessarii sit munus caritatis, a Christo Domino tantum institutum in bonum animarum, debet quidem tradere doctrinam, sed illam tantum quae est proficua, non quae nociva est poenitentibus. Alias, si, ex munere doctoris, de omni veritate teneretur instruere poenitentes, deberet ab eis remove

tiam invincibilem adhuc juris humani, etiamsi praevideret monitionem obfuturam: sed hoc vel nemo dicet vel nimis improbabiler dicet.

Objicitur 3°. Quod in eo casu ignorantia poenitentis non est invincibilis, sed vincibilis. — Idque sic probant: Tunc adest vincibilis ignorantia, quando alicui vel occurrit dubitatio de praecepto, vel aperta est via praeceptum addiscendi; sed huic ignoranti jam aperta est via, quandoquidem confessarius paratus esset ad instruendum, si praevideret monitionem profuturam: ergo confessarius tenetur monere talem poenitentem, utpote vincibili ignorantia laborantem.

Objectioni ex supposita invincibili ignorantia respondetur.

Sed respondetur: Ad constituendam ignorantiam vincibilem, non solum requiritur ut pateat via ad veritatem praecepti assequendam, sed etiam omnino requiritur ut occurrat dubitatio de praecepto; alias ignorantia semper esset invincibilis: ignorantia enim invincibilis (ut definitur a D. Thoma²) est illa quae *studio superari non potest*. Cum autem dubitatio de aliquo praecepto non occurrit, ignorantia studio superari certe non potest: quomodo enim studium quis adhibere potest ad inquirendum praeceptum de quo nullam notitiam, ne confuse quidem, per dubitationem habet? Unde recte cum aliis communiter supponit P. Segneri^f) tunc utique adesse ignorantiam invincibilem: *Quando la persona non ha principio di dubitare, conseguentemente non ha nè anche maniera di vincere il suo errore.* — Concludendum igitur quod cum alicui non occurrit dubitatio, ignorantia est quidem invincibilis: licet enim, per se loquendo, adsit via sciendi aliquam obligationem, illa tamen non patet ei, cui de obligatione nulla occurrit dubitatio. Alias, si talis poenitens censendus esset laborare ignorantia vincibili, deberet dici quod, etiamsi ipse non confiteretur, et etiamsi poenitens monitus resipisceret, sed confessarius, pro-

¹ In Cantica sermo 42, n. 4; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 183, col. 989. — ² 1^a 2^a, qu. 76, art. 2.

^f) Haec verba, quae ceteroquin apud P. Segneri, *Confessore istruito*, cap. 7, non reperiuntur, sic latine redduntur apud ipsum S. Alphonsum, *Hom. apost.*, tr. 16, n. 111: Tunc

ignorantia invincibilis est, « cum personae principium dubitandi non suboritur, et consequenter nullus ei modus offertur ut errorem suum vincat ».

pter inscitiam vel oblivionem, non adverteret ad eum monendum, adhuc poenitens damnaretur, quia adhuc esset in mala fide, et in peccato formali: sed hoc non videtur ab ullo unquam posse dici. — Quod autem confessarius advertat vel non ad faciendam monitionem, hoc mere per accidens se habet quoad poenitentem: a cujus sola cognitione et voluntate pendet quod ignorantia sit vincibilis aut invincibilis.

Objectioni ex supposita indispositione poenitentis respondetur.

Objiciunt 4°. Quod talis poenitens qui, si moneretur non acquiesceret doctrinae confessarii, haberet voluntatem obfirmatam in errore; unde tamquam indispositus nequit absolvi.

Sed respondetur et quaeritur qualisne dispositio in poenitente attendi debeat ut ei absolutio denegetur? Num indispositio praesens sive actualis; vel futura seu interpretativa, scilicet quod si ille in tali occasione poneretur peccaret? Non quidem interpretativa; alias plurimi absolvi non possent, qui hic et nunc de aliquo peccato, puta de neganda fide non cogitant, sed, persecutione adveniente, facile illam negarent. Item dicere debemus cum Pelagio (cujus error damnatus est ab Ecclesia) quod Deus, in poenam peccatorum futurorum, aliquos infantes non sinit ad Baptismum pervenire, et aliquos pervenire vult, in praemium bonorum quae operaturi essent, si vixissent. — Quare minime dici debet quod poenitens est indispositus, eo quod si moneretur non pareret confessario; sed quod esset indispositus si moneretur. Sed confessarius non debet attendere ad indispositionem interpretativam quam poenitens haberet, sed ad actualem quam nunc habet. Et ideo, sicut non licet proximum exponere ad occasionem in qua positus ille suc-

cumberet; ita confessarius, cum praevidet ex monitione ruinam poenitentis, tenetur ab ea abstinere, esto poenitens relinquendus sit in peccato materiali: eo quod unum peccatum formale omnibus praeponderat materialibus peccatis.

611. — Ex his infertur 1.º cum Laymann¹, Sanchez², Lugone³, Salmant.⁴, Holzmann⁵, Palao^{a)}, Habert⁶, Antoine⁷ et aliis communiter (contra Concina), quod si confessarius noverit poenitentem invalide contraxisse matrimonium ob aliquod impedimentum occultum, et periculum sit infamiae, scandali aut incontinentiae, si nullitatem manifestet; tunc debet omittere monitionem, et illum relinquere in bona fide donec obtineatur dispensatio. Nisi dispensatio (ut recte ajunt Laymann⁸, Palaus⁹ et Salmant.¹⁰) de facili et statim obtineri possit ab habente facultatem et etiam ab episcopo (recte dicit Palaus), ut liberetur poenitens a peccato materiali. — Vide dicenda *de Matrim. n. 1123*.

Utrum autem eo casu possit confessarius obligare conjugem negantem debitum ad illud reddendum. — Negat Bonacina¹¹ cum Soto et Hurtado; quia id esset consulere fornicationem: tantum (ut ait) poterit in genere dicere quod conjuges tenentur reddere debitum. — Affirmant vero communius et probabilius Lugo¹² et Sanchez¹³, Filliuccius¹⁴, Croix¹⁵; et Escobar¹⁶ cum Coninck, Henriquez, Ledesma et Corduba^{b)}. Ratio, quia stante persuasionem conjugis quod matrimonium sit validum, tenetur ille reddere ut dictamen suae conscientiae sequatur^{c)}.

612. — Quid, si matrimonium sit contrahendum?

Holzmann¹⁷ ait omnino tunc monitionem esse faciendam, etiamsi certe non sit

Corollarium in casu matrimonii invalide contracti.

Confessarius probabilius potest obligare ad reddendum debitum.

In casu matrimonii contrahendi:

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 5, i. f. — ² De Matr., lib. 2, disp. 38, n. 8. — ³ Disp. 22, n. 24. — ⁴ Tr. 6, cap. 12, n. 34. — ⁵ De Consc., n. 60. — ⁶ De Poenit., cap. 11, § 3, qu. 3, resp. 2. — ⁷ Cap. 3, art. 3, qu. 3. — *Concina*, Appar., lib. 2, diss. 1, cap. 4, n. 47 et 48. — ⁸ Loc. cit., n. 6. — ⁹ Tr. 23, punct. 18, § 2, n. 9. — ¹⁰ Loc. cit., n. 35. — *Palaus*, loc. cit., n. 9. — ¹¹ De Matr., qu. 3, punct. ult., n. 6. — *Sotus*,

in 4, dist. 18, qu. 2, art. 4, v. *Secundum assertum*. — *Gasp. Hurtad.*, de Poenit., disp. 10, diff. 23. — ¹² Disp. 22, n. 25. — ¹³ Loc. cit., n. 8 (*al. n. 9*). — ¹⁴ Tr. 10, cap. 3, n. 98. — ¹⁵ Lib. 6, part. 3, num. 545. — ¹⁶ Lib. 16, num. 629 et 630. — *Coninck*, disp. 8, dub. 17, n. 139. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 27, num. 5. — *Martin. Ledesma*, 2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 4, dub. 10, v. f. — ¹⁷ De Consc., n. 61.

611. — ^{a)} Palaus, *tr. 23, punct. 18, § 2, n. 8*, loquitur in generali de ignorantia mali status.

^{b)} Corduba, *Sum., qu. 189, punct. 5*, non satis accurate citatur ab Escobar: hoc enim non habet.

^{c)} Haec jam scripserat S. Doctor in 2^a Operis editione (1753-1755); quin etiam in 1^a editione (1748), *de Sacr. Poenit., cap. 2, dub. 5*, nota E. Postea tamen, nimirum in *Istruz. e Pratica* (1757) et in *Hom. apost.* (1759), *tr. 16*,

profutura et certe obfutura; quia magis praecavenda est nullitas sacramenti quam peccatum aut infamia poenitentis. Holzmänn citat etiam Sporer pro hac sententia. Sed Sporer¹ loquitur (et recte) tantum de casu quo aliquis vellet ducere consanguineam^{a)}: tum quia tunc revera abest infamia; tum quia poenitens post matrimonium facile poterit cognoscere ejus nullitatem, et sic facile incidere in peccata formalia, praeter alia pericula relinquendi filios illegitimos, etc. — E converso Sanchez² et Lugo³ absolute dicunt adhuc in eo casu omittendam esse monitionem, quando ipsa probabiliter censetur non profutura.

Probabilius, regulariter loquendo, monitio faciendae, si aliqua sit spes fructus.

Probabilius tamen mihi videtur dicendum cum Palao⁴ et Salmant.⁵, quod, regulariter loquendo, omnino monitio tunc faciendae est: tum quia ex matrimonio nullo frequenter plura inconvenientia oriuntur; tum quia saepe post tale matrimonium ignorantia cessare solet, et tunc facile adest periculum peccandi formaliter. Unde bene ait Laymann⁶ quod eo casu monitio faciendae est, si aliqualis saltem spes adsit profectus. — Et idem quod de matrimonio nullo dicit Sporer⁷ de contractu illicito ineundo.

Si moraliter desperetur de fructu, omittenda.

Si vero confessarius certo moraliter desperet de fructu, tunc merito dicit Croix^{b)} cum Aversa^{b)}, quibus jam videntur adhaerere Palaus, Salmant. et Laymann^{b)}, quod omittere debeat monitionem, donec obtineat dispensationem; quia melius est permittere peccatum materiale quam praebere occasionem certi peccati formalis. — Nec obstat ratio Holzmänni:

¹ Tr. 1, cap. 1, n. 29. — ² De Matr., lib. 2, disp. 38, n. 7. — ³ Disp. 22, n. 24. — ⁴ Tr. 23, punct. 18, § 2, n. 9. — ⁵ Tract. 6, cap. 12, num. 35. — ⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 6. — ⁷ Tr. 1, cap. 1, n. 29. — Palaus, loc. cit., n. 9. — Salmant., loc. cit., n. 34 et 35. — Sanch., Decal., lib. 1, cap. 9, num. 33. — Pontius, de Matrim., lib. 4, cap. 25, num. 9. — Vasq., in 1^a 2^a, disp. 63, cap. 2, n. 5. — Salas,

nam (ut dicunt Sanchez, Pontius, Vasquez Salas, Salon^{c)} et alii, citati Lib. I, n. 51, v. Secunda) sacramenta non exposcunt majorem reverentiam quam praecepta divina. Unde, si in praeceptis divinis permitti potest materiale peccatum (ut ipsemet Holzmänn admittit⁸), cur non poterit permitti materialis irreverentia sacramenti in tanta necessitate, ut peccatum formale vitetur?

613. — Sed hic discutiendus est casus valde facilis eventu, et difficilis solutione.

Rogatur: *Quid agendum, si sponsi accedant ad ecclesiam ad contrahendum matrimonium, et alter eorum manifestet confessario impedimentum occultum dum omnia sunt parata, et non possit sine scandalo et infamia matrimonium differri?*

Si detegatur impedimentum occultum in ipso instanti contrahendi matrimonium:

Sanchez⁹, Bossius¹⁰; et Bonacina¹¹, cum Gutierrez suadent ut poenitens votum emittat castitatis ad tempus, puta ad mensem. Sed hoc remedium (ut ajunt Roncaglia¹² et auctor *Instruct. pro novis Confessar.*¹³) merito videtur esse periculosum, propter suspicionem quam facile apud alios ingerere potest; tanto magis quod passim apud casuistas tale remedium praescriptum invenitur. — Unde Lugo¹⁴ et praefatus auctor *Instruct. etc.* dicunt tunc consultius esse quod confessarius relinquat sponso in bona fide, et sinat nuptias contrahere. Et huic consentit Laymann^{a)}, si omnino desperetur de fructu monitionis.

Remedium voti periculosum.

Communissime vero alii DD., et probabilissime, docent in eo casu posse episcopum dispensare^{b)}. Ita Sanchez¹⁵, Bo-

Probabilissime episcopus potest dispensare.

in 1^a 2^a, tr. 8, sect. 10, num. 89 et 96. — ⁸ De Consc., n. 60. — ⁹ De Matr., lib. 2, disp. 40, n. 7. — ¹⁰ Moral. var., tom. 1, n. 1273. Cfr. de Matrim. contractu, cap. 7, n. 222. — ¹¹ De Matr., qu. 3, punct. 15, n. 6. — Gutier., de Matr., cap. 49, n. 11. — ¹² Tr. 21, de Matr., qu. 5, cap. 1, qu. 2. — ¹³ Part. 2, n. 31. — ¹⁴ Disp. 22, n. 24. — Auctor *Istrus.*, loc. cit. — ¹⁵ Loc. cit., n. 7.

n. 113, dixit tutiorem sibi videri priorem sententiam.

612. — ^{a)} Et de hoc casu etiam loquitur Holzmänn, cum hac tamen differentia quod Sporer dicit faciendam esse monitionem tum dumtaxat cum res adhuc est integra; Holzmänn vero, sive res sit integra, sive non.

^{b)} Croix, lib. 6, part. 3, n. 540; Aversa, de Matr., qu. 21, sect. 3, v. Si demum; Lay-

mann, loc. cit., n. 6, disputant de matrimonio jam contracto.

^{c)} Salon, in 2^a 2^a, qu. 63, art. 4, contr. 2, concl. 4, ad 3, de alio objecto loquitur.

613. — ^{a)} Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 6, hoc innuit, dicens faciendam esse monitionem, « si aliqua spes sit » fructus.

^{b)} Non omnes auctores citati loquuntur diserte de nostro casu; et aliquot ex eis genera-

nacina ¹, Cabassutius ², Pignatellus ³, Suarez ⁴, Sporer ⁵, Concina ⁶, Pontius ⁷, Diana ⁸, Palaus ⁹, Salmant. ¹⁰, Viva ¹¹; Elbel ¹² cum Gobat, Filliuccio, Mastro; et Croix ¹³ cum Vasquez ^{c)}, Silvio ^{d)}, Barbosa ^{d)}, Hurtado, Reginaldo, Villalobos, Salas, Bassaeo, Molfesio, Machado et aliis plurimis cum Cardenas, qui dicit esse sententiam moraliter certam; et Pyrrho Corrado, qui testatur ita declarasse Sixtum V ^{e)}. Et communem vocat Benedictus XIV ¹⁴, (contra rigidissimum Fagnanum ¹⁵, qui negat, etiamsi id oporteat ad legitimandam prolem in articulo mortis: adversus communem doctorum cum Pignatello ¹⁶, qui ¹⁷ ex aliis id extendit, etiamsi impedimentum fuerit publicum). — Ratio: vel quia tunc praesumendus est Pontifex delegare episcopo facultatem dispensandi, quam requisitus certe ei non denegaret; vel quia (ut ratiocinatur Sanchez ¹⁸) episcopus potest in sua dioecesi quidquid potest Pontifex in tota Ecclesia, nisi aliquid Pontifex sibi reservavit ^{f)}, juxta id quod plures dicunt de Matrimonio; vide infra *n. 980, Dubit. 1*. Unde, si episcopus dispensare nequeat in iis impedimentis, id ex eo provenit quia Pontifex reservat; sed cum reservatio fiat

propter caritatem et ob bonam reipublicae gubernationem, non est verisimile Pontificem dispensationem sibi reservare in casu tantae necessitatis, quando aliter scandala vitari non possent: hoc enim esset contra caritatem. Ergo in eo casu intelligitur cessare reservatio; et ideo episcopus ex sua potestate ordinaria potest tunc dispensare: sicut potest in aliis legibus pontificiis, quando aditus ad Papam non patet.

Et eo casu probabiliter dicunt iidem Sanchez ¹⁹, Elbel ²⁰; Bonacina ²¹ cum Valentia ^{g)}, Vasquez ^{g)}, Salas ^{g)}, Henriquez ^{g)}; ac Salmant. ²² cum Coninck ^{h)}, Palao, Basilio ^{h)}, etc., quod episcopi legitime possunt praedictam facultatem dispensandi delegare aliis, etiam generaliter pro omnibus casibus occurrentibus; quia haec facultas conceditur episcopis ratione dignitatis, unde accipit conditiones potestatis ordinariae. — (Vicarius autem episcopi, ratione sui officii, hanc facultatem certe non habet; prout notant Salmant. ²³).

Imo addit Pignatellus ²⁴, ibique fuse probat, quod eo casu censetur omnino cessare lex qua prohibetur tale conjugium contrahi. Omnis enim lex (ut ait) ordinatur ad bonum publicum; ut revera est

Potest etiam delegare generaliter facultatem dispensandi in hoc casu.

Vicarius episcopi, ratione officii, caret ea facultate.

Imo, eo casu lex censetur omnino cessare.

¹ De Matr., qu. 3, punct. 15, n. 6. — ² Lib. 3, cap. 27, n. 4. — ³ Tom. 3, consult. 33, n. 3, 4 et 15. — ⁴ De Legib., lib. 6, cap. 14, num. 10. — ⁵ Suppl. Decal., cap. 1, n. 353. — ⁶ De Matr., diss. 3, cap. 4, num. 5. — ⁷ De Matr., lib. 8, cap. 13, num. 6. — ⁸ Part. 8, tr. 3, resol. 80; cfr. part. 2, tr. 16, resol. 17. — ⁹ Tr. 28, disp. 4, punct. ult., § 1, n. 9. — ¹⁰ Tr. 9, de Matr., cap. 14, n. 11. — ¹¹ De Matr., qu. 6, art. 1, num. 8. — ¹² De Matr., confer. 20, de Impetrand. dispensat. n. 493 et 494. — Gobat, tr. 9, cas. 21, n. 582 et 583. — Fill., tr. 10, part. 2, cap. 10, n. 302 et 304. — Mastro, Theol. mor., disp. 20, n. 118. — ¹³ Lib. 6, part. 3, n. 838. — Gasp. Hurtad., de Matr., disp. 26, diff. 2, n. 7. — Reginald., lib. 31, n. 205, v. *Quintum dubium*. — Villal., part. 1, tr. 14, diff. 25,

n. 6. Salas, de Legib., disp. 20, sect. 3, n. 27. — Bass., v. *Matrimonium IX*, n. 3. — Molfes., part. 1, tr. 4, cap. 12, n. 35. — Machad., lib. 4, part. 6, tr. 16, docum. 11, n. 5. — Cardenas, disp. 79, n. 3, 4 et 14. — Pyrrh. Corrad., Prax. dispensat., lib. 8, cap. 4, n. 41. — ¹⁴ De Synodo, lib. 9, cap. 2, n. 2. — ¹⁵ In cap. *Nimis*, de filiis presbyt., n. 34 et 35. — ¹⁶ Tom. 3, consult. 33, n. 3 et 4. — ¹⁷ Loc. cit., n. 8. — ¹⁸ De Matr., lib. 2, disp. 40, n. 3 et 7. — ¹⁹ De Matr., lib. 2, disp. 40, n. 14 et 17. — ²⁰ De Matr., confer. 20, de Impetrand. dispensat., n. 493 et 494. — ²¹ De Matr., qu. 3, punct. 15, n. 6. — ²² Tr. 9, cap. 14, n. 12. — Palaus, tr. 28, disp. 4, punct. ult., § 1, n. 13. — ²³ Loc. cit. — ²⁴ Tom. 3, consult. 33, num. 5.

liter tantum dicunt episcopum posse dispensare in casu urgentissimae necessitatis, in quo non patet recursus ad Pontificem.

^{c)} Vasquez, qui hic a Croix ex Cardenas citatur, loquitur in *1^a 2^ae, disp. 178, cap. 2, n. 16*, non de contrahendo, sed de contracto jam matrimonio.

^{d)} Silvius, in *Suppl., qu. 50, art. unic., quaer. 2, cas. 2*; Barbosa, de *Offic. et Potest. episc.*, alleg. 35, n. 5 et 6, (sicut pariter Sanchez, Bonacina, Cabassutius, Viva), ita sane docent; sed id admittunt casu quo non possint, etiam per votum castitatis ad tempus emissum, incommoda vitari.

^{e)} Non satis constat utrum Pyrrhus Corra-

dus alleget Sixtum V pro contrahendo an pro contracto matrimonio.

^{f)} Sed de hoc vide *lib. I, n. 191, v. Quoad autem*, et *lib. III, n. 397*, nota g.

^{g)} Valentia, in *3^a part., disp. 10, qu. 5, punct. 5*, v. *Quinta*; Vasquez, *loc. cit.*; Salas, *loc. cit.*, n. 15 et 24, id non habent. — Elbel, *loc. cit.*, non habet nisi rationem allatam hujus asserti. — Henriquez autem, *lib. 12, cap. 3, n. 2*, dicit utique episcopum posse delegare in casu particulari, sed loquitur de matrimonio jam contracto.

^{h)} Coninck, *disp. 33, n. 33*; Basilius Pontius, de *Matr., lib. 8, cap. 13, n. 5*, loquuntur de matrimonio jam contracto; sed dicunt epi-

commune apud omnes, ex *cap. 2, de observ. jejun.*, ubi dicitur quod necessitas careat lege; et ex *can. 2, dist. 4*, ubi S. Isidorus ait: *Erit autem lex honesta..., possibilis secundum naturam..., loco temporisque conveniens..., utilis, manifesta quoque, etc.* — Unde, quando lex evadit pernicioosa, utique non obligat; ut docent D. Thomas¹ (ubi dicit quod cum aliquid est contra commune bonum, *malum est sequi legem positam*); item Cajetanus², Navarrus³, Sotus⁴; Pignatelli⁵ cum Covarruvias, Ledesma⁶ et aliis passim; item Salmant.⁷, et Palaus⁸, qui probat cum Suarez, Bonacina, Vasquez et Salas, quod lex bono communi non conveniens, non est lex neque obligationem inducit. — Et ideo ait Pignatellus, tunc alium inferiorem legislatore posse declarare quod lex impediendi cesset et non obliget; cum in eo casu, si adhuc Pontifex vellet legem obligare, talis voluntas respiceret malum, quia esset causa scandali: quod non est praesumendum.

Si episcopus adiri nequit, inferior potest declarare legem impediendi non obligare.

Unde dicit⁹ Roncaglia⁷ (cujus opinionem, ait auctor *Instruct. pro novis Confessar.*⁸, ex Jordano¹ et Pignatello¹ ut supra, non esse rejiciendam tamquam improbabilem et non tutam in praxi), quod

¹ 2^a 2^{ae}, qu. 120, art. 1, corp. — ² In loc. cit. D. Thom. — ³ De Just. et Jure, lib. 1, qu. 6, art. 8, concl. 1 et 2. — ⁴ Tom. 3, consult. 33, n. 5. — Covarr., de Matr., part. 2, cap. 6, § 9, n. 8. — ⁵ Tr. 11, de Legib., cap. 1, n. 15. — ⁶ Tr. 3, disp. 1, punct. 1, n. 4. — Suar., de Legib., lib. 1, cap. 7, n. 1 et 9. — Bonac., de Legib., disp. 1, qu. 1, punct. 1, n. 9 et 11. — Vasq., in 1^{am} 2^{ae}, disp. 151, cap. 2. — Salas, de Legib., disp. 1, sect. 8, n. 50. — Pignatell., tom. 3, consult. 33, num. 5 et 7. — ⁷ Tr. 21, de Matr., qu. 5, cap. 1, qu. 2. — ⁸ Part. 2, n. 32. — ⁹ Tr. 11, cap. 4, n. 6. — ¹⁰ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 5. — ¹¹ Disp. 22, n. 26. — ¹² Tr. 19, qu. 5, cap. 3,

si aliquando nec etiam ad episcopum aditus pateret, et nullo modo aliter vitari posset gravissimum periculum infamiae aut scandali, posset parochus vel alius confessarius declarare quod lex impediendi eo casu non obligat; quia eadem ratio (ut supra) tunc urget, nempe quod cessat lex quando potius est nociva quam utilis. Et licet hic non cesset finis legis in communi, sed in particulari; cum tamen cessat finis legis in contrarium, lex etiam cessat, ut omnes conveniunt cum Salmant.⁹ — Notant tamen praefati auctores^{m)} quod, esto tunc permittatur contrahi matrimonium; tamen quantocius (saltem ad majorem securitatem, et ad salvandam reverentiam legibus Ecclesiae debitam) recurri debet ad S. Poenitentiam ut ab illa dispensatio obtineaturⁿ⁾.

Quantocius recurrendum postea ad S. Poenitentiam.

614. — Infertur 2°. Quod ubi non speratur fructus, omittenda est monitio etiam de restitutione facienda; ut dicunt Laymann¹⁰, Lugo¹¹, Roncaglia¹², Sporer¹³, Viva¹⁴; Elbel¹⁵ cum Tamburinio; Sanchez¹⁶ cum Cano, Henriquez, Ledesma, Medina et Corduba; Holzmann^{a)} cum Henno^{a)} et communi; ac Salmant.¹⁷ cum Vasquez^{b)}, Suarez, Coninck^{b)}, Pontio^{b)}, Villalobos, Aversa, etc. (Contra Con-

Monitio, etiam de restitutione, omittenda si non speretur fructus.

qu. 4, resp. 2. — ¹⁸ Part. 3, cap. 6, n. 795. — ¹⁴ De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 4. — ¹⁵ De Poenit., confer. 18, de Obligat. confessar., num. 471. — Tambur., Method. confess., lib. 3, cap. 4, n. 5. — ¹⁶ De Matr., lib. 2, disp. 38, n. 10. — Canus, Relect. de Poenit., part. 6, v. *Atque id ego*. — Henric., lib. 6, cap. 27, n. 4. — Martin. Ledesma., 2^a 4ⁱ, qu. 8, art. 4, dub. 9. — Joan. Medina, Cod. de Confess., tr. 2, qu. 19, concl. 2. — Corduba, Sum., qu. 189, punct. 1; et v. *Similiter*, post punct. 6. — ¹⁷ Tr. 6, cap. 12, n. 34. — Suar., de Poenit., disp. 32, sect. 4, n. 1 et 4. — Villal., part. 1, tr. 9, diff. 70, n. 6. — Aversa, qu. 16, sect. 12, v. *Atvero*.

scopum posse delegare, quia facultas ista dispensandi est ordinaria: quae profecto est ratio adducta in praesenti casu.

ⁱ⁾ Navarrus, *Man.*, cap. 16, n. 37, id non habet; neque alibi, quidquid investigare conatus sim.

^{j)} Martinus de Ledesma, in 2^a 4ⁱ, qu. 17, art. 3, ubi de jejunio loquitur, aperte contradicit; sed qu. 18, art. 5, dubitat, v. *Ut tamen expressius*, concordat. Et utrumque locum pro se citat Pignatellus.

^{k)} Nec sine fundamento, ut ait S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 114.

^{l)} Scilicet Jordanus Pax, lib. 9, n. 262; et Pignatellus, loc. cit., n. 5, tenent hanc sententiam, quam ipse auctor *Istruzione* negat esse rejiciendam, etc.

^{m)} Nempe Roncaglia, loc. cit.; Pignatellus, loc. cit., n. 3 et 16; auctor operis *Istruzione*, loc. cit.

ⁿ⁾ Pro parochis hodie omnis fere evanescit difficultas. Episcopi enim facultatem habent inter quinquennales, « dispensandi super impedimentis affinitatis ex copula illicita, etiam in matrimoniis contrahendis, dispensandique facultatem subdelegandi, etiam habitualiter, parochis propriae dioecesis ». Quae facultas plerumque sufficit in praxi, quia in hoc sane impedimento casus plerumque occurrit.

614. — ^{a)} Holzmann, de Consc., n. 53, resp. 4; Henno, de Consc., disp. 1, qu. 4, concl. 3, corollarium istud silentio plane praetermittunt.

^{b)} Vasquez, de Poenit., qu. 93, art. 3,

cina¹, Habert² et Antoine³: qui duo ultimi, in assignanda ratione circa monitionem de matrimonio nullo et de restitutione facienda aperte sibi contradicunt).

Ratio est, quia confessarius, cum praevidet quod monendo de restitutione, poenitens non parebit et in peccatum formale incidet, magis praecavere debet ejus spirituale damnum quam damnum alterius temporale. Bene tamen advertunt Viva et Roncaglia non facile judicandum quod poenitens, cognita veritate, monitioni non obtemperabit.

Infertur 3°. Omittendam esse monitionem etiam quando timentur scandala aliorum, infamiae, rixae et similia. Ita Suarez⁴, Sanchez⁵, Laymann⁶, Lugo⁷, Palaus⁸, Roncaglia⁹; et Salmant.¹⁰ cum Vasquez, Coninck, Covarruvias, Dicastillo et Granado. — Quia semper praestat vitare mala formalia aliorum quam materialia poenitentis.

615. - Excipiendum est tamen 1.º quando damnum redundaret contra bonum commune. Licet enim confessarius teneatur ratione sui officii principaliter incumbere bono poenitentis; nihilominus, cum ipse sit pars reipublicae et in bonum reipublicae christianae minister constitutus, tenetur praeferre bonum publicum bono privato poenitentis. — Ita cum Busenbaum (ut supra n. 609, ad 7), Lugo¹¹, Roncaglia¹²; Salmant.¹³ cum Aversa, Dicastillo et aliis communiter.

Hinc omnino monendus est parochus qui erronee, etsi ex ignorantia invincibili, circa mores populum instrueret. — Item, monendus qui bona fide putaret se sacerdotem, cum non esset: ob sacramenta

quae invalide conferret. — Item, ignorans nullitatem matrimonii, si de illa publica sit fama.

Item bene addunt Salmant.¹⁴, cum Busenbaum (num. 609, ad 8) ex Lugone¹⁵ (cujus doctrinam, uti saluberrimam, confessariis sequendam proponit Pontifex in bulla mox citanda) confessarium^{a)} debere admonere episcopos, praelatos, principes, gubernatores, confessarios et similes, qui ex ignorantia invincibili perperam se gerunt circa collationem beneficiorum, electionem ministrorum, subditorum gubernium, largitionem eleemosynarum de superfluis beneficiorum, administrationem sacramenti Poenitentiae, etc. Ratio, quia raro contingit hujusmodi ignorantiam esse inculpabilem, vel non esse perniciosam aliis, qui facile licita sibi putant quae a superioribus fieri observant. Imo, bene advertit noster Summus Pontifex Benedictus XIV, in sua bulla *Apostolica*¹⁶, edita 26 Junii 1749, monendum esse poenitentem, cum... in iis versetur facti circumstantiis, quae, confessario dissimulante, peccatorem in pravo opere obfirmant, non sine aliorum scandalo; cum quis arbitretur ea sibi licere, quae ab iis qui Ecclesiae sacramenta frequentant, impune exerceri animadvertit. Praeterea bene addit Lugo quod si confessarius rationabiliter dubitat an hujusmodi poenitentes suo debito satisfaciant, tenetur eos de illo interrogare.

616. - Excipiendum 2.º si poenitens interroget. Tunc enim confessarius tenetur detegere veritatem, nec potest dissimulare; quia, cum ille jam inceperit laborare ignorantia vincibili, dissimulatio confessarii esset erroris approbatio. Ita Sua-

Monitio facienda, si poenitens interroget.

¹ De Poenit., lib. 2, diss. 3, cap. 9, § 2, num. 4. —

² De Poenit., cap. 11, § 3, qu. 3, resp. 2. — ³ De Poenit., cap. 3, art. 3, qu. 3, resp. 2, sub. 2. — *Viva*, de Poenit., qu. 8, art. 5, num. 6. — *Roncagl.*, tr. 19, qu. 5, cap. 3, qu. 4, resp. 2. — ⁴ De Poenit., disp. 32, sect. 4, n. 3 et 4. — ⁵ De Matr., lib. 2, disp. 38, num. 10. — ⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 5. — ⁷ Disp. 22, n. 27. — ⁸ Tr. 23, punct. 18, § 2, n. 8. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 12, n. 34. — *Vasq.*,

de Poenit., qu. 93, art. 3, dub. 9. — *Coninck*, disp. 8, n. 137. — *Covar.*, de Matr., part. 2, cap. 6, § 10, num. 29. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 28, n. 532. — *Granad.*, in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 10, disp. 9, n. 14. — ¹¹ Loc. cit., n. 30. — ¹² Tr. 19, qu. 5, cap. 3, qu. 4, resp. 1. — ¹³ Tr. 6, cap. 12, n. 37. — *Aversa*, qu. 16, sect. 12, v. *Atvero*. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 28, n. 543. — ¹⁴ Tr. 6, cap. 12, n. 40. — ¹⁵ Disp. 22, n. 37. — ¹⁶ § 20. — *Lugo*, disp. 22, n. 37.

dub. 9; Coninck, disp. 8, dub. 17, n. 137; Pontius, de Matr., lib. 5, cap. 35, n. 1, imprudenter hic citantur a Salmant.; non enim loquuntur de hoc casu.

615. — ^{a)} Lugo dicit hos monendos esse « regulariter »; ipseque et Salmant. ac Busenbaum

dicta limitant ut, si confessarius videat ignorantiam esse invincibilem, neque ex illa sequi scandalum aut damnum commune; contra vero, admonitionem in majus poenitentis damnum futuram, vel scandala allaturam aut alia supra enuntiata incommoda, possit etiam dissimulare.

Monitio omittenda, si timentur scandala, rixae, etc.

Nisi damnum redundet in malum publicum.

Casus particulares damni publici.

rez¹, Laymann², Palaus³, Lugo⁴, Salmant.⁵ et alii communiter cum Sanchez⁶. — Qui excipit, si poenitens non interrogaret cum dubio, sed ex scrupulo; quia tunc (ut ait), dissimulante confessario, ille etiam remaneret in bona fide. Sed hoc merito non admittunt Lugo^{a)}, et Salmant.⁷ cum Soto, Ledesma, Lopez, etc.; quia, stante interrogatione facta, poenitens faciet postea auctoritate confessarii quod antea faciebat ex ignorantia.

Non respondendum ultra quaesitum.

Recte vero dicunt Sanchez^{b)}, Suarez⁸, Laymann⁹ et Sporer¹⁰, quod cum poenitens interrogat, confessarius non plus respondere debet quam ab ipso interrogatur. Ex. gr., si quis obstrictus voto castitatis interroget, an matrimonium propter votum fuerit validum, et an teneatur uxori reddere debitum: confessarius affirmet utrumque, tacens de obligatione non petendi, etiamsi noverit matrimonium ob aliquod impedimentum dirimens esse nullum.

Monitio facienda si poenitens brevi sit obsecutus.

Excipiendum 3°. si poenitens brevi sit monitioni obsecuturus, quamvis in principio non acquiescat. Sic enim sapienter loquitur Laymann¹¹: Confessarius *considerare debet quantum et quam diuturnum incommodum ex monitione timeatur; fieri enim quandoque solet ut poenitens, initio conturbatus animo, salutare admonitionem respuat, postea vero, mente sedata, eandem cum fructu recipiat*. — Imo dicit Lugo¹² cum Adriano, Medina, Cano et Corduba, monendum esse poenitentem, etiamsi scandalum sit passurus, quando scandalum quod timetur brevi mansurum putatur, et spes sit quod monitio postea

Quid, si scandalum timeatur brevi duraturum.

brevi habebit effectum suum. Sed hoc melius intelligendum locum habere^{c)}, prout tradit Benedictus XIV in praefata bulla *Apostolica*, casu quo, ut ait, *dissimulante confessario, peccator in pravo opere obfirmaretur cum scandalo aliorum; vel quando quis in proxima peccati occasione versatur, sin minus in externis actibus, saltem in pravis cupiditatibus ac morosis delectationibus, quibus assentiri consuevit*.

Utrum autem facienda sit monitio in dubio an sit profutura vel obfutura? Resp. Si non timetur de damno, omnino quidem fieri debet. Si vero dubitatur tam de damno quam de fructu secuturo: tunc confessarius pensare debet damnum et utile, item gradum timoris damni ac spei utilitatis, et eligere id quod iudicat praeponderare. Ita Lugo¹³, et Salmant.¹⁴ cum Dicastillo et Aversa. Caeterum, in dubio regulariter mihi videtur dicendum quod mala formalia potius evitanda sunt quam materialia. Hinc loquens Pater Concina de correctione fraterna¹⁵, dicit quod in dubio an correctio sit profutura vel nocitura, omitti debet; quia (ut ait) imprudenter agit qui dubius operationi morali se committit.

Quid in dubio num monitio sit profutura an obfutura.

617. - « Resp. II°. Ut confessarius *licite* hoc sacramentum administret, debet esse « in gratia: alioqui peccabit mortaliter ». [Vide dicta n. 31]. « Item debet esse « talis, ut per hoc non exponatur proximo « periculo peccandi mortaliter.

Confessarius in peccato mortali absolvens peccat lethaliter.

« Pars prior constat ex dictis de sacramentis in genere. An vero audiens « plures una quasi vice morali tot numero « peccata committat, alii negant, ut Ro-

¹ Disp. 32, sect. 4, n. 2. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 6. — ³ Tr. 23, punct. 18, § 2, n. 10. — ⁴ Disp. 22, n. 29. — ⁵ Tr. 6, cap. 12, n. 36. — ⁶ De Matr., lib. 2, disp. 38, n. 14. — ⁷ Loc. cit., n. 36. — ⁸ Sotus, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 4, v. *Atvero non*. Barthol. Ledesma, de Sacram. Poenit., diff. 13, concl. 2. — ⁹ Ludov. Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 27, v. *Ad prudentiam quoque*. — ¹⁰ Loc. cit., n. 2. — ¹¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, num. 6, v. *Caeterum*. — ¹² Part. 3, cap. 6,

n. 795. — ¹³ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 5. — ¹⁴ Disp. 22, n. 30. — *Adrian.*, in 4, de Confess., qu. 5, dub. 7, § *Ad rationes*, v. *Ad 3 dico*. — *Joan. Medina*, Cod. de Conf., qu. 19, concl. 3, v. *Corollarie sequitur*. — *Canus*, Relect. de Poenit., part. 6, v. *Id vero intelligendum*. — *Corduba*, Sum., qu. 189, punct. 3. — ¹⁵ Disp. 22, n. 31. — ¹⁶ Tr. 6, cap. 12, n. 39. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 28, n. 544. — *Aversa*, qu. 16, sect. 12, v. *Quod si confessorius*. — ¹⁷ Lib. 1, in Decal., diss. 7, cap. 3, n. 9.

616. - ^{a)} Lugo non satis sibi consentit; negat enim, *loc. cit.*, confessorem posse tacere, et dicit eum debere veritatem aperire etiam in casu scrupuli; deinde vero addit: « Posset quidem confessarius in illo casu fingere se non audisse, vel non attendisse, vel oblitum fuisse respondere, ut sic remaneat poenitens

in eadem bona fide quam prius habebat, non tamen ipsius auctoritate confirmata ».

^{b)} Sanchez, *loc. cit.*, n. 10, id non habet; Suarez vero ita docet, si res pertinet ad factum; Laymann denique sic tenet in casu quo confessarius fructum secuturum non speret.

^{c)} Seu, ut clarius loquitur S. Alphonsus

« driguez; alii affirmant, ut Bonacina¹ ». [Vide dicta *Lib. V, n. 50, Qu. 6*, ubi id omnino negatur^{a)}]. — « Pars posterior » patet.

« Unde resolvitur hic casus:

« Confessor, conscius sibi peccati mortalis, tenetur, antequam audiat vel saltem absolvat poenitentem », [Vide dicta de hoc, *Lib. VI, n. 36*] « ipse confiteri vel conteri de suo peccato. — Si tamen vocatus improvise ad moribundum, recolligere se tam subito non possit ad contritionem eliciendam, vel bona fide putet se eliciisse, non peccat absolvendo. » Praepositus, Lugo, Tamburinius². [Vide dicta *n. 33*].

618. — « Resp. III°. Si male absolvit, committendo defectum essentialem, v. gr. si non protulit formam, vel absolvit a reservatis, vel non subditum, tenetur inducere ad repetendam confessionem, si sine scandalo, infamia, fractione sigilli et documento suo possit: sin minus, non tenetur. — Si non absolvit a censura, potest ab eadem (si vel quando habuerit potestatem) absolvere absentem ». [Vide dicenda de *Censur.*, *n. 117*.] « Bonacina³ ex Suarez, Filliuccius⁴, Reginaldus^{a)}, Navarrus, Rodriguez.

« Si non interrogavit sufficienter nomen, speciem vel alias circumstantias, regulariter ad nihil tenetur, nisi ad poenitentiam agendam; monere enim extra confessionem non debet, cum iudicium sit finitum. — Si tamen redeat ad

confessionem idem poenitens, debet moneri de defectu commisso; quia alioqui haec confessio non erit integra, cum quaedam non sit debite confessus.

« Dixi: *Si non interrogavit*; quia si positive dixit non teneri confiteri nomen, speciem, etc., debet monere, si sine gravi scandalo et detrimento potest; quia est causa quod alter praeceptum grave (scilicet confitendi illa peccata) violet. — Card. de Lugo⁵.

« Si neglexit monere de restitutione, moneat, si quidem commode potest (vel in confessione; vel extra, obtenta prius ab ipso venia: ea vero negata, ad nihil ultra teneri docet Tamburinius⁶ ex Sanchez, contra Suarez); quia tenetur ex caritate. — Si non commode potest, Deo commendet. Laymann^{b)}, Henriquez^{b)}, Suarez^{b)}, Silvester^{b)}, Mercerus^{b)}, Diana^{b)}.

« Quod si tamen (ex gravi seu mortali culpa contra jus alterius) dixisset eum non teneri ad restitutionem; vel aliter (v. gr. opinionem falsam persuadendo) esset causa efficax cur non restituat, vel aliunde detrimentum accipiat ipse vel alius: tenetur ipsemet restituere, nisi moneat tempestive, priusquam poenitens fiat impotens; quia actione sua fuit injusta causa damni. — Si vero sine gravi culpa id fecit, tenetur nihilominus monere poenitentem, si commode potest: alioqui ipse obligabitur, sicut casu priore. Si non commode potest, excusabitur. —

Quid, si neglexit monere de restitutione.

Quid, si injuste a restitutione liberavit.

Rodrig. Sum., part. 1, cap. 247, n. 27 (*al.*, cap. 244, n. 26). — ¹ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 2, § 3, diff. 2, n. 7. — *Praepos.*, in 3 P., qu. 64, art. 6, dub. 1, n. 34. — *Lugo*, de Sacram. i. g., disp. 8, n. 151. — ² Method. Confess., lib. 3, cap. 5, § 3. — ³ Disp. 1, de Censur., qu. 3, punct. 4, num. 4. — *Suar.*, de Censur., disp. 7, sect. 7,

num. 4. — ⁴ Tr. 11, cap. 10, num. 324. — *Navar.*, Man., cap. 26, n. 14. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 83, n. 14, concl. 13. — ⁵ Disp. 22, num. 73, 75 et 77. — ⁶ Method. Confess., lib. 3, cap. 8, n. 6. — *Sanch.*, de Matr., lib. 3, disp. 16, num. 3. — *Suar.*, de Poenit., disp. 33, sect. 5, num. 3.

in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 115, doctrina haec cardinalis de Lugo ita intelligenda est, ut locum obtineat in casibus de quibus Benedictus XIV loquitur in citata bulla § 20, cujus sensum et fere verba hic refert S. Doctor.

617. — ^{a)} *Id omnino negatur*, nimirum negatur et reprobat opinio quae dicit unum tantummodo peccatum admittere qui plures confessiones successive et una quasi vice morali audit.

618. — ^{a)} Reginaldus, *lib. 9, n. 39*; utique asserit posse absolvi absentem ab excommunicatione; sed *n. 40*, addit consuetudinem obti-

nuisse ut non per litteras absolvatur, sed committatur sacerdoti facultas absolvendi a peccatis et censura. Quod profecto non est absolvere absentem.

^{b)} Omnes isti auctores: Laymann, *lib. 5, tr. 6, cap. 9, n. 5* (uti citat Busenbaum); Henriquez, *lib. 5, cap. 14, n. 5*; Suarez, *disp. 22, sect. 7, n. 4*; Silvester, v. Confessio I, *qu. 3, n. 6*; Mercerus, in 3 P., *qu. 9, art. 1*, (uti citat Busenbaum); Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 198*; et *part. 3, tr. 4, resol. 109* (quas pariter citat Busenbaum), de alio argumento tractant.

Confessorius conscius mortalis debet confiteri vel conteri.

Ad quid teneatur si male absolvit.

Quid, si non interrogavit sufficienter.

« Vide Suarez, Coninck¹, Bonacina, Diana², card. de Lugo³; et supra, lib. 3, tract. 5, cap. 2, dub. 2, casum 12 ».

619. - Hic distinguere oportet plura Dubia quae hoc punctum concernunt.

Dubatur 1°. *Ad quid tenetur confessarius, si erravit circa valorem sacramenti?*

Error inculpabilis circa valorem sacramenti non reparandus cum gravi incommodo.

Si erravit *sine culpa*, conveniunt omnes non teneri cum gravi incommodo famae vel honoris monere poenitentem de errore; ita Lugo⁴, Salmant.⁵, Sporer⁶, Viva⁷, Elbel⁸ et alii passim. Ratio, quia tunc confessarius tenetur ad monitionem tantum ex caritate, quae non obligat cum gravi incommodo. Hoc tamen valet pro confessario delegato. — Aliter enim videtur dicendum de parochio (juxta dicta *Lib. II, n. 40, v. Strictius*), eo quod parochus tenetur ex justitia reparare grave damnum spirituale subditorum. — Recte autem addunt praefati auctores quemcumque confessarium teneri advertere poenitentem de nullitate absolutionis ei collatae, si ille sit in articulo mortis vel in gravi periculo non amplius confitendi.

Nisi confessarius sit parochus.

Aut nisi poenitens sit in articulo mortis vel periculo non amplius confitendi.

Error graviter culpabilis circa valorem, juxta alios non reparandus cum gravi damno.

Sed quid, *si confessarius cum culpa gravi erravit circa valorem sacramenti, an tunc teneatur monere cum gravi suo damno?*

Prima sententia negat. Et hanc tenent Bonacina⁹; Suarez¹⁰ cum S. Antonino^{a)}, Silvestro, Navarro^{b)} et Corduba^{a)}; et pro-

babilem censent Salmant.¹¹ cum Vasquez, Hurtado^{a)}, Aversa, etc. — Ratio: tum quia tale praeceptum non videtur obligare cum tanto dispendio; tum quia, sicut ipse poenitens non teneretur cum tanto incommodo sua peccata confiteri si monitus esset, ita nec confessarius. — Excipit tamen Pater Suarez^{c)}, si confessarius deceiverit poenitentem, relinquendo illum in occasione proxima peccandi.

Secunda vero sententia quam sequimur, affirmat. Et hanc tenent Lugo^{d)}, Viva¹², Sporer¹³ et Elbel¹⁴; item Tamburinius¹⁵, ac Leander^{d)} apud Salmant.¹⁶ — Ratio, quia, licet confessarius ex caritate onus susceperit audiendi confessionem poenitentis; tamen, postquam audivit, tenetur ex officio et ex quasi contractu cum poenitente inito, rite ipsi ministrare sacramentum. Unde, si invalide ministraverit ex sua culpa, tenetur utique etiam cum gravi suo damno (petita licentia) illum de errore monere. Et sic respondetur primae rationi oppositae. — Respondetur item secundae, quod poenitens, si monitus esset, posset sine confessione aliter sibi providere eliciendo actum contritionis; at confessarius non potest ipsum inscium relinquere in tanto gravi suo damno carentiae gratiae sacramentalis.

Juxta S. Doctorem, reparandus cum gravi damno.

Diximus: *petita licentia*. Nam probabilius (contra alios) dicunt Coninck, Bonacina et Sporer, apud Croix¹⁷, quod si ex

Petita tamen licentia.

Suar., disp. 32, sect. 6, num. 9. — ¹ Disp. 8, dub. 17, n. 144. — Bonac., de Restit., disp. 1, qu. 2, punct. 11, n. 15. — ² Part. 2, tr. 16, resol. 1. — ³ Disp. 22, n. 61 et 62. — ⁴ Loc. cit., n. 58. — ⁵ Tr. 6, cap. 12, n. 56. — ⁶ Part. 3, cap. 6, n. 803. — ⁷ De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 10, v. *Dico 1º*. — ⁸ De Poenit., confer. 17, de Modo examin. poenitentem, n. 437. — ⁹ De Poenit., qu. 7, punct. 6, n. 4. — ¹⁰ Disp. 32, sect. 6, n. 7. — Silvest., v. *Confessor III*, n. 1. — ¹¹ Tr. 6,

cap. 12, n. 56. — Vasq., qu. 93, art. 3, dub. 8, n. 7 et 8. — Aversa, qu. 16, sect. 13, v. *Si autem*. — ¹² De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 10. — ¹³ Part. 3, cap. 6, n. 803. — ¹⁴ De Poenit., confer. 17, de Modo examin. poenitentem, n. 437. — ¹⁵ Method. Confess., lib. 3, cap. 8, n. 5. — ¹⁶ Loc. cit., n. 56. — Coninck, disp. 8, dub. 17, n. 143. — Bonac., de Poenit., loc. cit., n. 4, v. *Si vero*. — Sporer, part. 3, cap. 5, n. 616. — ¹⁷ Lib. 6, part. 2, n. 1785.

619. — *a)* S. Antoninus, *part. 3, tit. 17, cap. 21, § 3*, loquitur de confessario qui in his erravit, « aut ex ignorantia vel ex verecundia, festinatione et hujusmodi ». — Corduba pariter, *Sum., qu. 7*, loquitur de confessario, qui ex negligentia erravit. — Denique Gaspar Hurtadus, *de Poenit., disp. 10, diff. 22*, silentio praetermittit utrum necne culpabiliter erraverit confessarius.

b) Navarrus, *in cap. Qui vult, n. 60, de poenit., dist. 6*, uti citatur a Suarez, loquitur de absolutione a censuris. In *Manuali* vero, *cap. 26, n. 14*, pariter a Suarez citat., de absolutione a peccatis disserit, et negat poeniten-

tem posse vocari ut moneatur, « quia raro id sine scandalo fiet ». Denique notandum est Navarrum silentio praetermittere utrum culpabiliter necne confessarius erraverit.

c) Suarez, *loc. cit., n. 8*, exceptionem hanc ponit, loquens de casu « quando absolutio non fuit nulla, licet inique data ». Et si confessarius forte deceiverit poenitentem in re pertinente ad salutem animae, unde maneret in occasione peccandi, monere tenebitur « juxta regulam caritatis et prudentiae, vitando scandalum quoad fieri possit ».

d) Lugo ita sane docet, *disp. 22, n. 58*; sed doctrinam suam hoc modo limitat: Nisi « de-

monitione gravis sequeretur offensio poenitentis, non tenetur tunc confessarius nec potest monere; quia sigillum laederetur (juxta dicenda *n. 622*, v. *Secunda*).

Nisi poenitens postea confessus sit.

Item probabile videtur cum auctoribus primae sententiae, quod si poenitens iterum alteri confessus fuerit, tunc non tenetur confessarius cum gravi incommodo eum monere de nullitate primae confessionis. Ratio, quia tunc jam moraliter certo poenitens supponitur justificatus; et ideo, sicut ille non tenetur cum gravi dispendio procurare integritatem confessionis, ita nec confessarius. — Et idem potest dici, si poenitens Eucharistiam deinde suscepit; quia (ut diximus *de Sacram. in genere, n. 6*, cum D. Thoma et aliis communiter) Eucharistia cum attritione et bona fide suscepta, per accidens primam gratiam confert.

Vel Eucharistiam suscepit.

620. - Dubitatur 2°. *Quid, si error non fuerit circa valorem, sed circa integritatem confessionis*, nempe si confessarius neglexit interrogare de speciebus et numero peccatorum? Respondetur:

Confessarius non interrogans non tenetur monere extra confessionem.

Si confessarius in hoc *negative* se habuit non interrogando, tunc non tenetur monere de errore, nisi intra confessionem; ut cum Busenbaum (*n. 618*, v. *Si non*) dicunt Lugo¹, Sporer²; item Suarez³ et Arriaga⁴, apud Croix⁵. Et hoc, etiamsi confessarius culpabiliter interrogare neglexerit. Ratio, quia obligatio faciendi confessionem integram directe afficit poe-

Etsi culpabiliter neglexit.

nitentem, non confessarium. Unde, licet confessarius teneatur intra confessionem interrogare poenitentem de speciebus et numero peccatorum, ut efformet iudicium de statu causae et poenitentis; finito tamen iudicio, cessat in confessario hujusmodi obligatio.

Si vero ipse *positive* induxit poenitentem ne explicaret ille species sive numerum: — tunc, si *cum culpa gravi* id fecerit, tenetur, etiam extra confessionem cum licentia poenitentis, eum monere de errore; sed sine scandalo et sine gravi suo damno (ut bene ajunt Lugo⁶ et Sporer⁴): nam, sicut grave damnum excusat poenitentem ab integritate confessionis, ita etiam confessarium. — Quod si confessarius in hoc *non graviter peccaverit*, tunc multo minor causa sufficit ad eum excusandum a monitione facienda. Hinc recte ajunt Lugo⁵; Tamburinius⁶ cum Filliuccio⁷; ac Suarez³ et Arriaga⁴, apud Croix⁵, quod confessarius qui bona fide deobligavit poenitentem ab explicanda specie sive numero, regulariter non tenetur admonere extra confessionem; quia regulariter (imo dico semper) sine incommodo et rubore id facere non potest.

Quando teneatur monere, si induxit ad non explicandas species, etc.

621. Dubitatur 3°. *Ad quid tenetur confessarius, si positive deobligavit vel non monuerit poenitentem de restitutione facienda?* — Respondetur:

Si illum positive deobligavit *cum sua culpa gravi*, omnes dicunt teneri ad mo-

S. Thom., 3 P., qu. 79, art. 3. — ¹ Disp. 22, n. 75 et 77. — ² Part. 3, cap. 6, n. 804. — ³ Loc. cit., n. 73. — ⁴ Loc.

cit., n. 804. — ⁵ Disp. 22, n. 74. — ⁶ Method. Confess., lib. 3, cap. 8, n. 3.

beret id fieri cum damno suo vel alieno, quod in morali aestimatione non sit comparabile cum damno, quod sequitur ex eo quod sacramentum irritum perseveret et peccata illa non nisi indirecte remittantur per subsequentem confessionem. — Idemque indicat Leander, *disp. 11, qu. 135*, dicens monitionem faciendam, « dummodo non praeponderet » damnum.

620. - ^a) Croix, *lib. 6, part. 2, n. 1779*, hos auctores utique citat, uti refert S. Alphonsus; sed Suarez, *disp. 32, sect. 6, n. 8*, loquitur in universum de casu quo « absolutio non fuit nulla, licet inique data ». De casu vero quo confessarius absolvit « non integre confessum, quia propter verecundiam aut timorem non est ausus illi negare absolutionem », ut ponit initio sectionis, dicit, *n. 6 et 7*, teneri ad monendum, sive defectus sit culpabilis

sive non, si potest sine scandalo et gravi detrimento. — Arriaga autem, non distinguens inter culpabilem et inculpabilem omissionem, neque intra aut extra confessionem, absolute, *disp. 44, n. 23*, scribit: « Longe probabilius esse... per se loquendo, nullam esse tunc obligationem in confessario..., nisi plane confessarius dixisset *non esse obligationem explicandi eas circumstantias* ».

^b) Filliuccius non satis accurate hic citatur a Tamburinio; scribit enim tantum, *tr. 7, Brev. instruct., cap. 4, v. Dico 2*: « Quando fuit tantum cum peccato, regulariter ad nihil aliud tenetur, praeterquam ad dolorem de peccato facto ».

^c) De Suarez et Arriaga, vide notam *a*; ceteroquin non citantur a Croix *n. 1779* pro praesenti asserto.

Cum culpa gravi liberans a restitutione tenetur monere cum gravi incommodo.

monitionem etiam cum gravi incommodo: vel intra confessionem, si poenitens brevi ad confitendum redeat: vel extra, petendo licentiam, si non redeat ^{a)}. Alias, non monendo, vel monendo postquam poenitens factus sit impotens, tenebitur ipse confessarius ad restitutionem: casu quo (intelligendum) poenitens jam restituisset, si fuisset monitus. Ita communiter Lugo ¹, Palaus ², Bonacina ³, Viva ⁴, Elbel ⁵, Sporer ⁶; et Salmant. ⁷ cum Granado, Gabriele, Bonaespei et aliis passim. — Ratio, quia confessarius suo injusto consilio jam fuit causa damni.

Si sine gravi culpa, tenetur cum levi incommodo.

Si vero *sine culpa gravi* poenitentem deobligavit, non tenetur jam cum gravi suo incommodo illum de restitutione monere. Tenetur vero, si commode potest, ut dicunt Salmant. ⁸ cum Aversa et Dicastillo. — Imo tenetur etiam cum aliquali suo incommodo; ut recte ajunt Lugo ⁹ et Elbel ¹⁰, Viva ¹¹ ac Sporer ¹². Quia ex caritate quisque tenetur cum levi incommodo reparare grave damnum proximi.

An autem *confessarius, si tunc omittat monere, cum possit sine gravi suo*

incommodo, teneatur ipse ad restitutionem?

Negat Sanchez ¹³: eo quod confessarius (ut ait) tunc non tenetur ex justitia monere, cum non sit causa positiva damni, sed tantum negativa, tacendo scilicet manifestare poenitenti ejus cognitam obligationem; tenetur ergo ad monendum tantum ex caritate, quae non obligat ad restitutionem. Et consentit huic opinioni Cajetanus ^{b)}, ubi sic dicit: *Si data opera (confessarius) docuit falsa, putans esse vera, non tenetur lege justitiae*. Et idem ait Navarra ^{b)} apud Sanchez ¹⁴. — Sed communius et verius affirmant Lugo ¹⁵, Sporer ¹⁶, Elbel ¹⁷, Viva ¹⁸; et Salmant. ¹⁹ cum Aversa, Dicastillo ^{c)}, etc.; item Aragon ^{d)} et Salon, apud Sanchez. Ratio, quia, licet confessarius sine culpa, saltem gravi, poenitentem deobligaverit a restitutione debita; tamen, cum suum consilium pergat influere in damnum creditoris, cognito errore, tenetur ipse ex justitia causam damni auferre, si commode potest: alias obligatur restituere, cum hic et nunc ipse sit causa damni ^{e)}. Prout si quis sine culpa

Quod si tunc omittit monitionem:

Verius ipse tenetur ad restitutionem.

¹ Disp. 22, n. 61. — ² Tr. 23, punct. 18, § 3, n. 5. — ³ De Poenit., qu. 7, punct. 4, § 2, n. 22. — ⁴ De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 10, v. *Dico 2°*. — ⁵ De Poenit., n. 439. — ⁶ Part. 3, cap. 6, n. 805. — ⁷ Tr. 6, cap. 12, n. 50. — *Gran.*, in 3 P., contr. 7, de Poenit., tr. 10, disp. 10, n. 2. — *Gabr. a S. Vinc.*, disp. 9, qu. 8, v. *Si confessarius*. — *Bonaesp.*, de Poenit., disp. 12, n. 53. — ⁸ Loc. cit., n. 51. — *Aversa*, qu. 16, sect. 13, v. *Si demum*. — *Dicast.*, disp. 10, dub. 27, n. 520 et 521. — ⁹ Disp. 22, n. 66. — ¹⁰ Loc. cit., n. 439. —

¹¹ Loc. cit., v. *Quodsi hujusmodi*. — ¹² Loc. cit., n. 805. — ¹³ Consil. mor., lib. 1, cap. 3, dub. 5, n. 2. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Disp. 22, n. 62. — ¹⁶ Part. 3, cap. 6, n. 805. — ¹⁷ De Poenit., confer. 17, de Modo examin. poenit., num. 439. — ¹⁸ De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 10, v. *Quodsi hujusmodi*. — ¹⁹ Tr. 6, cap. 12, n. 51. — *Aversa*, qu. 16, sect. 13, v. *Si demum*. — *Salon*, in 2^a 2^{ae}, qu. 62, art. 7, contr. 6, v. *Ex dictis patet*, cum art. 2, contr. 2, concl. 3. — *Sanch.*, loc. cit., n. 1.

621. — ^{a)} Non omnes auctores citati loquuntur de gravi damno, saltem expresse, nec de modo faciendi monitionem: scilicet *extra* vel *intra* confessionem.

^{b)} Cajetanus apud Sanchez, *Consil. mor.*, loc. cit., n. 2, dicit: « Si data opera docuit falsum, tenetur docere verum vel aperire falsitatem lege justitiae; si vero docuit falsa, putans esse vera, non tenetur lege justitiae ». Et Sanchez addit: « Idem Navarrus ». Et sane verba relata mentem Cajetani (non vero textum) referunt *Sum.*, v. *Restitutio*, cap. 7, i. f. — Et Petrus Navarra, *de Restit.*, lib. 2, cap. 2, v. *Secundo mihi videntur*, dicit: « Qui falsam docuit doctrinam, tenetur revocare proximum ab errore lege justitiae... Neque vero satis mihi videtur damna inde secuta resarcire, sed... si errorem docuit, revocare ».

^{c)} Dicastillus, *disp. 10, dub. 27, n. 521*, dicit eum qui omittit monitionem in eo casu, peccare contra justitiam, « tunc tantum quando sua omissione aut dissimulatione, pensatis cir-

cumstantiis, putetur adhuc perstare in sua sententia et approbare datum a se consilium »; ac propterea tunc etiam, n. 520, ad restitutionem teneri, si omittat monere.

^{d)} Aragon, in 2^a 2^{ae}, qu. 62, art. 7, v. *Ad tertium argumentum*, loquens de consilio quod inculpabiliter quidem datum est, sed tamen est causa damni, ut ferebat objectio, dicit de confessariis aliisque, quibus ex officio incumbit consulere: « Tales in consulendo debent prius dare operam, quatenus recte et salubriter consulant. Alioqui, si damnum inde alicui subsequatur, illis imputabitur ».

^{e)} Non omnes auctores adeo expresse loquuntur; sed perspicue rem significant, ut Lugo, Elbel, Salmant. et Aversa. — Sporer tamen scribit tantum: « Si... bona fide processisti et sine gravi culpa tua, adhuc teneris monere aliquo tuo incommodo, etsi non tanto sicut si mala fide fecisses; alioquin excusaberis et ab admonitione et a restitutione, cum nullum adsit tuum delictum grave, neque tu

gravi accendit ignem in segetem alienam, tenetur postea (si commode potest) ex justitia illum extinguere. Vide dicta *Lib. III, n. 994*.

Bene autem advertunt Busenbaum (ut supra, *n. 618, v. Quod si*), Lugo¹ et Bonacina², quod, cum confessarius jam monuerit poenitentem, priusquam ille fieret impotens, tunc ad nihil tenetur, etiamsi culpabiliter antea eum deobligaverit a restitutione. Quia consilium tunc solum influebat ex auctoritate confessarii: unde, revocato consilio, cessat sua auctoritas influere.

Sed quid, si *poenitens tempore confessionis erat dispositus ad restitutionem, si monitus fuisset; et postea, mutato animo, nollet monitus restituere, cum posset?*

Antoine³ dicit quod tunc confessarius ad nihil tenetur; quia tunc confessarius sua monitione jam aufert causam damni, et ideo si poenitens non restituit, id ex ejus malitia provenit. — Sed merito sapientissimus Lugo⁴ non excusat confessarium eo casu a restitutione. Ratio, quia, esto is qui auctoritative dat pravum consilium, revocato consilio ad nihil amplius teneatur (ut communiter docent DD., *Lib. III, n. 559, v. Secunda*): hoc tamen procedit quando damnum non est adhuc factum; non vero cum ex consilio damnum est jam illatum alteri. Quando autem confessarius positive et culpabiliter deobligat poenitentem dispositum ad restituendum, tunc ipse est causa, ut actu damnum creditori inferatur; cum alias, si non deobligaret, jam actu fieret restitutio. Unde, si damnum jam actu inferitur, confessarius, etiamsi postea quaerat inducere poenitentem ad restituendum, si ille renuet, non

excusabitur ipse a restitutione; cum ipse fuerit causa damni illati.

Hoc, si confessarius *positive* restitutionem impedit.

Si vero *negative* se habuit, *negligendo monere poenitentem de restitutione*, tunc distinguendum: — Si *inculpabiliter* id egerit, non tenetur quidem cum gravi suo incommodo monere poenitentem; sed tenetur cum aliquali (ut diximus), quia caritas obligat quemquam ad reparandum cum levi suo incommodo grave nocumentum proximi. Et in hoc advertit Lugo⁵ incommodum mensurandum esse respective ad damnum: quod si sit gravissimum, aderit forte obligatio illud reparandi etiam cum notabili incommodo. — Si vero confessarius *culpabiliter negligit* monere de restitutione, merito dicunt Lugo⁶ et Elbel⁷ teneri cum majori suo incommodo ad monitionem faciendam.

An autem, *omittendo hanc monitionem, teneatur ipse restituere?* — Si *inculpabiliter* omittit, conveniunt omnes ad nihil teneri.

Sed dubium est, *si culpabiliter omittat: an teneatur ad restitutionem?*

Prima sententia absolute affirmat. Et hanc tenent Navarrus⁸, Filliuccius⁹; item Petrus Navarra, Molina¹⁰, Sayrus, Medina¹¹, Aragon, etc., apud Bonacina¹². — Quia (ut ajunt) confessarius ex officio tenetur poenitentem docere de sua obligatione; alias, non docendo, ipse est causa damni.

Secunda sententia, quam tenent Lessius¹⁰ et Antoine¹¹, censet confessarium delegatum non teneri; — teneri vero parochum, quia parochus ex officio obligatur impedire ne sui subditi damnum aliis inferant.

Si negative, sed inculpabiliter se habuit:

Tenetur monere cum aliquo incommodo proportionato.

Si culpabiliter, tenetur cum majori incommodo.

Omittens tunc monitionem inculpabiliter, ad nihil tenetur.

Omittens culpabiliter, juxta alios, tenetur restituere.

Juxta alios, solus parochus tenetur.

¹ Disp. 22, n. 64. — ² De Poenit., qu. 7, punct. 4, § 2, n. 22. — ³ Cap. 3, art. 3, qu. 10, resp. 2. — ⁴ Disp. 22, n. 64. — ⁵ Disp. 22, n. 66 cum n. 63. — ⁶ Loc. cit., n. 66. — ⁷ De Poen., n. 440. — ⁸ Man., cap. 17, n. 22. — *Petr. Navar.*, de Restit.,

lib. 3, cap. 4, n. 125. *Sayr.*, Clav., lib. 10, tr. 2, cap. 14, n. 16 et 17. — *Aragon*, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 62, art. 7, v. *Mihi ex his*, coroll. 1. — ⁹ Disp. 1, de Restit., qu. 2, punct. 11, n. 15. — ¹⁰ Lib. 2, cap. 13, n. 77 et 78. — ¹¹ Cap. 3, art. 3, qu. 10, resp. 3.

aliquid alienum habeas». — Viva denique affert opinionem a S. Alphonso relatam, sed recitative tantum.

f) Filliuccius, *tr. 32, cap. 3, n. 79*, omnino tenet ut Lessius infra, in secunda et tertia sententia.

g) Molina, *de Just. et Jure, disp. 735, n. 2*, non loquitur de confessariis; sed generaliter

dicat: «Eum solum censi culpam indirectam damni proximo injuste illati, ac proinde teneri id ei restituere, qui ex officio, aut ex speciali alia obligatione quae non esset ex sola caritate, tenebatur illud impedire, nec impedit cum posset». — Et fere idem habet Joan. Medina, *Cod. de Restit., qu. 9*. Igitur auctores isti non satis bene citantur a Bonacina.

Communis-
sime et
verius ne-
gatur de de-
legato et de
parcho.

Tertia vero sententia communissima, quam tenent Suarez¹, Palaus², Sanchez³, Cabassutius⁴, Azor⁵, Elbel^{h)}, Salmant.⁶; Croixⁱ⁾ cum Valentia; Diana⁷; Bonacina⁸ cum Sâ, Valentia et Reginaldo; Lugo⁹ cum Coninck, Filliuccio, Maldero et comuni (ac probabilem putat ipse Lessius¹⁰), docet confessarium, sive delegatum sive parochum, non teneri ad restitutionem. — Ratio, quia delegatus tenetur ad monitionem ex sola caritate, quae non obligat ad restitutionem. Parochus autem, cum ipse sit constitutus tantum pro bono spirituali subditorum, tenetur quidem ex suo munere damna ipsorum spiritualia impedire, non autem temporalia aliorum. — Et hoc verius puto dicendum (quidquid confuse dicat Croix¹¹), etiamsi confessarius studioso negligat monere poenitentem ut ipse non restituat. Quia adhuc tunc deest positivus influxus in damnum aliorum: qui influxus omnino requiritur ad obligationem restitutionis; ut fatetur idem Croix¹², et communiter docent doctores, juxta dicta *Lib. III, n. 584, v. Secunda*.

Etsi con-
fessarius
studioso ne-
gligat mo-
nere.

¹ Disp. 32, sect. 6, n. 8 et 9. — ² Tr. 23, punct. 18, § 3, n. 6. — ³ Decal., lib. 1, cap. 6, n. 5. — ⁴ Lib. 6, cap. 14, n. 11. — ⁵ Part. 3, lib. 4, cap. 16, qu. 7. — ⁶ Tr. 6, cap. 12, n. 52. — *Valent.*, in 2^a 2^a, disp. 5, qu. 6, punct. 3, v. *Tertio controversum*. — ⁷ Part. 2, tr. 16, resol. 1. — ⁸ Disp. 1, de Restit., qu. 2, punct. 11, n. 15. — *Sâ*, v. *Restitutio*, n. 2. — *Valent.*, loc. cit. — *Regin.*, lib. 10, n. 92. — ⁹ Disp. 22, n. 60, 65 et 67. — *Coninck*, disp. 8, dub. 17, n. 144. — *Fill.*, tr. 7, cap. 12, n. 375. — *Malder.*, de Justit., tr. 5, cap. 3, dub. 24, v. *Dico postremo*. — ¹⁰ Lib. 2, cap. 13, n. 78. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 1781. — ¹² Lib. 3, part. 2, n. 148; cfr. n. 16. — ¹³ Disp. 33, sect. 5, num. 3. — *Fill.*, tract. 7, cap. 11, n. 324. — *Turr.*, de Poenit., disp. 33, dub. 6, v. *Deinde*.

^{h)} Elbel, de *Poenit.*, confer. 17, de modo examini. poenitentem, n. 440, affert « multorum opinionem », qui dicunt ex justitia « aut certe ex caritate » confessarium teneri suum errorem corrigere.

ⁱ⁾ Croix, *lib. 6, part. 2, n. 1781*, non satis clare loquitur; at certe dicit utramque opinionem probabilem esse.

622. — ^{a)} Petrocorensis, de *Poenit.*, cap. 4, qu. 6, num. 3, insinuat id posse fieri, dum negat ex hoc odiosam reddi confessionem; quin etiam addit hac monitione perfici confessionem.

^{b)} Sporer, *part. 3, cap. 6, n. 803*, dicit confessarium ad nihil teneri, si poenitens negat licentiam; at cap. 7, n. 822, dicit: « Eo [scil. poenitente] etiam invito, errorem aperiendum; et, si possit, emendandum esse »; et concludit: « Utrumque probabile ».

622. — Dubitatur 4°. *An confessarius possit loqui extra confessionem cum poenitente de defectu commisso in confessione, sine ipsius licentia?*

Prima sententia dicit non solum posse, sed etiam teneri. Et hanc tuentur Suarez¹³, Petrocorensis^{a)}, Sporer^{b)}; et Filliuccius, Turrianus, Hurtadus, Moeratus^{c)}, Lohner^{c)}, etc., apud Croix¹⁴; et probabilem putant Laymann¹⁵, Palaus¹⁶, Escobar¹⁷, Bonacina^{d)} et Salmant.¹⁸. — Ratio, quia talis monitio supplet et perficit eandem confessionem inchoatam, quae imperfecta manserat. Unde, etiamsi poenitens licentiam negaret, poterit^{e)} confessarius ei manifestare defectum, cum esset tunc ille irrationabiliter invitatus.

Secunda vero sententia, cui subscribo, id negat. Eamque tenent Sanchez¹⁹, Lugo^{f)} (qui ait contrariam repugnare communi sensui theologorum); et probabiliorum censent Croix²⁰, Palaus²¹; Escobar²² cum Soto, Victoria^{g)}, Fagundez, Rodriguez, Philiarcho^{g)}; et Salmant.²³ cum Silvio, Valentia, Bonacina, Reginaldo,

Confessarius extra confessionem, sine licentia poenitentis, juxta alios tenetur monere de defectu commisso.

Juxta S. Doctorem et alios, non potest.

Gasp. Hurtad., disp. 12, diff. 11. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 1776. — ¹⁵ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 15. — ¹⁶ Tr. 23, punct. 18, § 3, n. 6; cfr. etiam punct. 19, § 3, n. 15. — ¹⁷ Lib. 16, n. 675. — ¹⁸ Tr. 6, cap. 14, n. 44. — ¹⁹ De Matr., lib. 3, disp. 16, n. 3. — ²⁰ Lib. 6, part. 2, n. 1776. — ²¹ Tr. 23, punct. 19, § 3, n. 15. — ²² Lib. 16, n. 674. — *Sotus*, de Ratione tegendi et detegendi secret., membr. 3, qu. 4, concl. 5, dub. 4. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, n. 33. — *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 55, n. 16, concl. 12 (al. n. 15). — ²³ Tr. 6, cap. 14, n. 44. — *Silvius*, in Suppl., qu. 8, art. 5, quaer. 8, concl. 2. — *Valent.*, in 3^a part., disp. 7, qu. 13, punct. 3, v. *Quarto sequitur*. — *Bonac.*, de Poenit., qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 8, v. *Ego vero*. — *Regin.*, lib. 8, n. 30.

^{c)} Moeratus et Lohner male citantur a Croix; nam Moeratus, *disp. 32, sect. 3, quaest. 5*, approbat eos qui negant id posse fieri; Lohner autem, *Instr. pract. de Confessionib.*, part. 1, cap. 3, oblig. 10, de Sigillo, qu. 5, affert hanc primam sententiam, sed non explicat quid de ea sentiat.

^{d)} Bonacina id non habet, quantumvis diligenter investigare conatus fuerim.

^{e)} Et re vera, Filliuccius, Escobar, Salmant. solum dicunt *posse* fieri.

^{f)} Lugo, *disp. 23, n. 130*, hoc dicit de opinione quae concedit confessario ut possit, « ad bonum spirituale poenitentis promovendum » cum ipso loqui de auditis in confessione absque alia licentia.

^{g)} Victoria, *Sum., de Confess.*, n. 185; Philiarcho, *part. 2, lib. 2, cap. 26, v. Si sacerdos*, hanc sententiam perspicue innuunt, di-

Aversa, Gabriele, Megalio, Graffio et Diana. — Ratio potissima: quia, licet monitio illa fiat ad reparandum defectum praeteritae confessionis; attamen, cum non sit cum illa conjuncta et iudicium jam fuerit completum, evadit illicita, eo quod esset quaedam peccati exprobratio, et ideo odiosam confessionem redderet. Hoc tamen intelligendum, si confessarius iudicium jam perfecit, absolutionem impertiendo. — Nam, si non absolverit, vel quia oblitus fuerit absolutionem dare, vel quia eam male protulerit; tunc valde probabiliter ^{h)} dicit Croix¹ cum Stoz et Arriaga, bene posse confessarium, non petita licentia, dicere poenitenti eum non absolvisse: tunc enim revera nulla intervenit peccati exprobratio.

623. — « Quaeres: *Quae et quanta sit obligatio confessarii audiendi poenitentis?* »

« Resp. 1°. Quivis sacerdos (etiam simplex, quando non est alius paratus) « tenetur in extrema necessitate, v. gr. in « periculo mortis, audire et absolvere vo- « lentem confiteri. — Ratio est lex caritatis.

Aversa, qu. 18, sect. 6, i. f. - *Gabr. a S. Vinc.*, disp. 10, qu. 4, v. *Imo etiamsi daretur*. *Megal.*, part. 1, lib. 1, cap. 16, n. 22. - *Graff.*, *Decis. aur.*, part. 1, lib. 1, cap. 23, num. 23. - *Diana*, part. 2, tr. 15, resol. 12; part. 3, tr. 4, resol. 87; part. 5, tr. 11, resol. 18. — ¹ *Lib. 6*, part. 2, n. 1776. - *Stoz*, lib. 2, n. 182. - *Arriaga*, disp. 46, n. 50. —

centes posse sic loqui, si poenitens dederit facultatem. — Adde praeterea auctores citatos ab Escobar et Salmant. absolute tenere hanc sententiam, quam Escobar probabilior, Salmant. verior appellat.

^{h)} Et « recte », ut ait S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 124.

623. - ^{a)} Nulla hic interest oppositio inter Suarez et Bonacina, quidquid dicat Busenbaum; quin imo tum Suarez, tum Bonacina et Aversa idem plane docent. — Suarez enim, *disp. 32, sect. 1, n. 5*, v. *Secundo*, negat utique peccare mortaliter parochum qui semel vel iterum renueret vel differret, sed limitat: « Nisi gravis aliqua causa urgeret, ut v. g., quia subditus gravi aliqua tentatione aut difficultate premitur, vel quia longum et difficile iter agreditur, vel certe quia est tempus jubilaei, et privaretur magna utilitate si non confiteretur ». — Et Bonacina, *qu. 7, punct. 4, § 2, n. 23*, dicit profecto se difficiliter admittere quod parochus excusetur a mortali, si semel aut iterum neget rationabiliter petenti; sed addit: « Probabiliter censeo excusari posse parochum qui, praecisa poenitentis necessi-

« Resp. 2°. Parochus et quivis sacerdos « curatus tenetur audire confessionem sui « subditi, non tantum in casu necessitatis, « aut praecepto confessionis urgente; sed « etiam (saltem per se vel alium) quoties « poenitens id rationabiliter petit, v. gr. « si sit in gravi aliqua difficultate spi- « rituali vel velit promereri jubilaeum, etc. « Quia tenetur ejus bonum spirituale pro- « movere. Suarez, Vasquez, Lugo, etc. — « Si tamen nimis frequenter vel intempe- « stive peteret, excusaretur. Aversa². — « Quod si etiam semel tantum vel bis ne- « garet aut differret, non peccaturum gra- « viter ob levitatem materiae, docet Sua- « rez^{a)}, contra Bonacina^{a)}; admittitque « Aversa^{a)}, si non petat ex urgenti occa- « sione, v. gr. solemnis festi, etc. ». [Vide dicta hoc *Lib. VI, num. 58*, v. *Excusabilur*].

« Resp. 3°. Quotiescumque poenitens « ex mera devotione vult confiteri, paro- « chum teneri illum audire, contra Silve- « strum, Reginaldum^{b)}, etc., docent « Azor^{c)}, Suarez, Coninck, Bonacina, Mol- « fesius, Lugo^{d)}, etc. — Sed recte limitat

Quivis cu-
ratus tene-
tur quoties
subditus ra-
tionabiliter
petit.

Limitatio.

Quando
parochus te-
neatur au-
dire subdi-
tum ex de-
votione con-
fitemem.

Suar., de Poenit., disp. 32, sect. 1, num. 4 et 5. — *Vasq.*, qu. 93, art. 3, dub. 6, n. 3. — *Lugo*, disp. 22, sect. 1. — ² *Qu. 16*, sect. 11, v. *Tertio*. — *Silvest.*, v. *Confessor I*, n. 14, qu. 18. — *Suar.*, disp. 32, sect. 1, n. 6. — *Coninck*, disp. 8, dub. 17, n. 129. — *Bonac.*, qu. 7, punct. 4, § 2, n. 23. — *Molfes.*, part. 1, tr. 7, cap. 22, n. 36.

tate aut magna utilitate, semel aut iterum negat aut differt sacramentum conferre ». — Idipsumque admittit Aversa, *qu. 16, sect. 11*, v. *Quarto*, scilicet non esse mortale « aliquantum differre » citra occasionem urgentem, « ut jubilaei aut solemnis festi aut solitae diei ».

^{b)} Reginaldus, *lib. 1, n. 81*, negat utique teneri sub mortali extra praeceptum confessionis jure divino vel humano; sed, *n. 82*, ait esse veniale extra hos casus, idque nonnunquam grave, « ut cum lucrandum esset jubilaeum, aut subditus ostenderet se pati aliquam indigentiam spiritualem, opportunoque tempore peteret, nec rationabilis negandi causa adesset ».

^{c)} Azor, *part. 1, lib. 2, cap. 17, qu. 10*, dicit parochum teneri, quando subditi justa causa petunt. « Justa autem causa est, cum peccator respiciens, divinam gratiam sibi conciliare desiderat, et ob id studet sacerdoti sua crimina confiteri ».

^{d)} Lugo, *disp. 22, n. 7*, id sane docet, sed non absolute; et dicit considerandum esse hoc onus, non « seorsim respectu singulorum, sed

Explicatio
et limitatio.

Quivis sa-
cerdos tene-
tur in extre-
ma necessi-
tate confes-
siones audi-
re.

« Aversa¹, si non adsint alii confessarii
« delegati, et parochus non legitime im-
« pediatur.

Reliqui
sacerdotes
non tenen-
tur.

« Resp. 4°. Reliqui sacerdotes, per se
« loquendo, non tenentur audire confes-
« siones. — Si tamen audire coeperint, te-
« nentur absolvere (nisi quid obstet), ne-
« que possunt remittere ad alium; quia
« poenitens eo ipso habet jus ad absolu-
« tionem, nec potest fructu et gratia sa-
« cramenti privari. Aversa² ».

624. - Rogatur 1°. *An confessarius non
parochus teneatur cum periculo vitae ab-
solvere moribundum existentem in mor-
tali?*

Non paro-
chus non te-
netur, juxta
alios, cum
periculo vi-
tae audire
moribun-
dum in pec-
cato.

Prima sententia negat teneri. Et hanc
defendunt Navarrus³, Coninck⁴; item So-
tus, Malderus et Sà, apud Lugo⁵, qui pro-
babilem putat. Ratio, quia, dum proximus
potest absolute a periculo damnationis se
liberare, eliciendo actum contritionis, non
est in tanta necessitate, ut alter teneatur
ei succurrere cum periculo vitae. — Li-
mitat vero Coninck⁶, si talis infirmus sit
in extrema necessitate, nempe si ignoret
contritionem esse sibi necessariam, vel
nesciat eam elicere^{a)}: quod revera cen-
seo in rudibus ut plurimum accidere.

Limitatio
hujus sen-
tentiae.

Secunda tamen sententia, quae mihi
magis arridet^{b)}, affirmat; eamque tenent
Suarez⁷, [Contin.] Tournely⁸; et Valen-

S. Doctori
placet eum
teneri.

¹ Qu. 16, sect. 11, v. *Et ita*. — ² Loc. cit.; et sect. 12,
v. *Quinto deinde*. — ³ Man., cap. 24, n. 9, v. *Tertio*. —
⁴ De Carit., disp. 25, dub. 7, num. 89. — *Sotus*, de Secreto,
membr. 2, qu. 2, post concl. 6. — *Malder.*, in 2^a 2^a, qu. 26,
art. 5, assert. 2. — *Sà*, v. *Charitas*, n. 4; cfr. n. 2 et 3.
⁵ Disp. 22, num. 12. — ⁶ Loc. cit., num. 90. — ⁷ Disp. 32,
sect. 1, n. 1; et de Carit., disp. 9, sect. 2, n. 2 et 3. —

tia ac Lorca, apud Lugo⁹. — Ratio, quia,
esto in rigore loquendo posset moribun-
dus per contritionem sibi providere; ta-
men non potest negari quod magno peri-
culo exponatur ille suae aeternae salutis,
si absque absolutione relinquatur. Et si-
cut, cum certa est damnatio proximi si
non absolvatur, teneris certam mortem
subire; ita dico, cum proximus est in pro-
babili periculo damnationis, teneris ei sub-
venire cum probabili periculo mortis: ex
lege caritatis, quae obligat in pari periculo
exponere vitam temporalem ad salvandam
vitam proximi spiritualem. — Si tamen sa-
cerdos nesciat eum esse in mortali^{c)}, non
tenetur absolvere cum periculo vitae; ut
dicunt Toletus^{d)} et Verricelli, apud Tour-
nely, qui non reprobant.

625. — Rogatur 2°. *An simplex sacer-
dos qui degit in oppido, ubi talis esset
penuria confessariorum, ut incolae gravi
laborarent necessitate spirituali; utrum
hic tutus sit in conscientia, si negligat
confessiones excipere, vel, cum possit, ad
eas excipiendas se habilem reddere?*

Quid de
sacerdote
simplici in
oppido labo-
rante ma-
gna penuria
confessario-
rum.

Apud nullum auctorem de re morali
tractantem hoc Dubium inveni discussum.
— Tantum ad manus mihi pervenit qui-
dam libellus, cui titulus: *Parroco di villa*,
et cujus auctoris doctrinam ac pietatem
varia ejus opuscula satis comprobant^{a)}.

⁸ De Poenit., part. 2, cap. 8, art. 6, n. 895. — *Valent.*,
in 2^a 2^a, disp. 3, qu. 4, punct. 3, post assert. 5, v. *Quar-
tus casus*. — *Lorca*, in 2^a 2^a, sect. 3, disp. 28, n. 32.

⁹ Disp. 22, n. 12. — *Verricel.*, de Apost. missionib., qu. 62,
n. 3, v. *Quartus*. — *Cont. Tourn.*, Decal., cap. 1, art. 3,
sect. 4, part. 1, v. *Hic quaedam*. — *Parroco di villa*,
cap. 1, § 2.

respectu totius communitatis, a qua tota acci-
pit stipendium ad inserviendum communitati;
quare debet considerari stipendium quod ac-
cipit, non a singulis, sed a communitate, et
obsequium quod praestat, non singulis, sed
toti communitati. Unde si essent multi qui fre-
quenter vellent confiteri absque necessitate et
peccato mortali..., et stipendium tenue, repu-
taretur illud onus gravius; si vero in com-
munitate sint pauci qui ita frequenter confi-
teantur, non est grave onus, nec superat obli-
gationem ».

62. - ^{a)} Etiam Navarrus, Lugo, Sotus et
Malderus excipiunt extremam necessitatem.

^{b)} Et quam S. Alphonsus, in *Hom. apost.*,
tr. 16, n. 125, veriore appellat.

^{c)} Seu, ut dicunt Verricelli et Contin. Tour-

nely: Si nesciat eum esse inveteratum pecca-
torem.

^{d)} Toletus, *lib. 4, cap. 10, n. 3*, rationem
adjectam tantum habet, non ipsam proposi-
tionem; negat enim obligationem adesse expo-
nendi vitam pro necessitate proximi, nisi haec
sit extrema.

625. - ^{a)} Auctor hujus operis est Josephus
Jorio, ut ipse S. Alphonsus, in *Hom. apost.*,
tr. 16, n. 126, dicit. Et verba hic relata ita
latine vertuntur: « Qui ingenio ad audiendas
confessiones pollet, et observat in suo oppido
confessionum defectum, et videt aut non fre-
quentari aut male tractari hoc sacramentum,
tenetur illud administrare. Et si aetate non
multum processit, tenetur in conscientia ut
se, meliori quo potest modo, idoneum reddat ».

Ibi haec habentur: *Chi ha talento per confessare, e vede nella sua terra la mancanza della confessione..., e conosce che o non si frequenta, o si strapazza, è tenuto ad amministrare tal sacramento. E se... non è d'età molto avanzata, è tenuto in coscienza ad abilitarsi come può il meglio.* Affert idem auctor auctoritatem Patris Pavone, Societatis Jesu, viri admodum docti et pii, qui in suis operibus sic scripsit: *L'obbligo, come sacerdote, è di ubbidire al mio prelato, quando mi comanda che confessi, e non ho legittimo impedimento; perchè il prelato può comandarmi, ed io non ho ragione di tenere ozioso il talento... Di più, ho obbligo di offerirmi al vescovo, e di chiedergli facoltà di confessare, quando io mi accorgo essere in grave bisogno il popolo, per mancanza di confessori^{b)}.*

Officium sacerdotis, incumbere salutis animarum.

Breviter dicam super hoc puncto quid sentiam. — Certum est quod sacerdotes sunt a Deo constituti ut salutis animarum incumbant: sicut enim divinus Pater misit Filium suum ut salvaretur mundus per ipsum, ita Christus Dominus misit sacerdotes ut in suum officium succederent, et pro eo legatione fungerentur; ut ait Apostolus (II. Cor. v.) et ipse Christus Dominus (Joan. xx, 21.): *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.* Ideo concilium Tridentinum¹ requirit ut promovendi ad presbyteratum, *ad populum docendum ea quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac ad ministranda sacramenta... idonei comprobentur.* — Praecipua autem sacerdotum obligatio est ministrare Eucharistiae et Poenitentiae sacramenta; ad hoc enim sacrificandi et absolvendi a peccatis confertur eis duplex potestas. Imo specialiter ad hoc munus absolvendi Christus Dominus Spiritum Sanctum infudit; ut ipse testatus fuit (Joan. xx, 21-23), di-

Praecipue ministrare Eucharistiam et Poenitentiam.

cens: *Sicut misit me Pater, et ego mitto vos. Haec cum dixisset, insufflavit: et dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Ergo si Christus misit sacerdotes praecipue ad salvandas animas, absolvendo eas a peccatis; sequitur hoc esse proprium sacerdotum munus, ac consequenter ipsos teneri saltem in gravi populorum necessitate suam potestatem exercere, et ad hoc se habiles reddere, ne dicatur quod in vacuum gratiam Dei receperint (II. Cor. vi).

His positis, non video quomodo sacerdotes illi qui ob desidiam ab hoc onere se subtrahunt, possint esse tuti in conscientia, et excusari ab exprobratione Domini, ac a supplicio damnationis inflicto servo illi otioso qui talentum abscondit, ut habetur Matth. xxv, 18. Quem textum interpretes (ut Cornelius a Lapide, Calmet et Tirinus cum S. Augustino) proprie explicant de eis qui possunt sua opera procurare animarum salutem, et negligunt: *Notent hoc (ait Cornelius) qui ingenio, doctrina, prudentia aliisque dotibus sibi a Deo datis non utuntur ad suam aliorumque salutem, ob desidiam vel metum peccandi...; ab his enim eorum rationem... reposcet Christus in die iudicii.*

Ob desidiam se subtrahentes ab hoc onere, non tuti in conscientia.

Nec dicant huiusmodi sacerdotes satis suam obligationem explere, si alio modo animabus subveniant, nempe instruendo, corrigendo, orando, quin sacramentum confessionis ministrent. Nam illis tenentur subvenire in eo quo indigent ad propriam salutem. Si enim proximus indiget cibo, in cibo debes ei subvenire, non in vestibus. Saepe autem accidit in oppidulis, quod plures forte non egent instructione aut monitione, quia forte jam sunt satis instructi et parati ad confessionem; sed deest ipsis sacerdos qui eorum confessiones excipiat. — Nec valet dicere quod

Pavone, Meditaz. per apparecchio alla Messa, medit. 3, punct. 5, n. 3 et 4 (ubi fere concordat textus). — ¹ Sess. 23, de reform., cap. 14. — Cornel. a Lap., in Matth. xxv, 18. —

Calmet, in eumd. loc. — Tirinus, in eumd. loc. - S. August., Enarr. in psalm. 99, n. 10; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 37, col. 1276.

^{b)} Quae quidem latine sic redduntur: « Munus meum, qua sacerdos sum, me cogit ut praelato meo paream, cum mihi imponit ut confessiones excipiam et legitimo impedimento non praepedior; quia praelatus potest id mihi praecipere, et ego nullam rationem

habeo ut talentum otiosum teneam, etc. Insuper teneor meipsum episcopo exhibere, ut facultatem confessiones audiendi ab eo expostulem, cum animadverto in gravi necessitate esse populum ob confessoriorum deficientiam ».

sacerdos simplex, si teneretur confessiones excipere, teneretur tantum ex caritate: sed haec non obligat cum gravi incommodo, prout esset labor insumendus ad acquirendam scientiam satis necessariam ad excipiendas confessiones. Nam respondetur quod, licet exercitium confessiones excipiendi sit opus caritatis;

tamen non oritur ex simplici motivo caritatis, sed ex proprio sacerdotis officio, cui ex Christi institutione haec obligatio est annexa, eique satisfacere debet sacerdos, quando urget populi necessitas.

Haec mihi dicenda videntur: caeterum, sapientiorum iudicio ea sedulius consideranda relinquo.

DUBIUM VI.

Quae Scientia et Prudentia requiratur in Confessario.

626. *De obligatione intelligendi peccata poenitentis.* — 627. *De scientia confessarii ad debitum iudicium formandum de peccatis.* — 628. *Quando excusetur confessarius minus idoneus. An regulares teneantur intervenire congregationibus casuum conscientiae (ibid. v. Nota).* — 629. *De prudentia confessarii circa interrogationes, et de obligatione interrogandi quoad peccata ommissa.* — 630. *Quid, si ei constet peccatum quod poenitens negat. Et quid, si illud sciat ex confessione complicitis.* — 631. *Haec diligentius discutiuntur.* — 632. *De interrogationibus in materia castitatis.*

Ad rite
absolven-
dum, intel-
ligenda pec-
cata poeni-
tentis.

626. - « Resp. 1°. Ut sacerdos rite ab-
« solvat, debet, quantum moraliter fieri
« potest, omnia peccata poenitentis intel-
« ligere; quia alioqui is frustra teneretur
« recensere.

« Unde resolves:

Corollari

« 1°. Peccat qui absolvit eum cujus
« peccata per negligentiam non satis in-
« tellexit; quia fert sententiam incognita
« causa. — Validam nihilominus esse abso-
« lutionem, sive propter somnum, etc. (ut
« dictum supra, cap. 1, dub. 3, art. 4.), sive
« propter cantum, vel linguam impeditam
« poenitentis (sine hujus tamen culpa) ali-
« qua non intellexerit, docet Diana ¹. Item
« Laymann ² ex Henriquez, Suarez, Silve-
« stro ^{a)}; Mercerus ³: eo quod essentia et
« effectus sacramenti consistere possit abs-
« que integra et specifica peccatorum ex-
« plicatione, si sine culpa poenitentis omit-
« tantur. Vide Diana ⁴.

« 2°. Si tamen poenitens post confes-
« sionem intelligat unum vel plura mor-
« talia non fuisse intellecta, debet ea re-
« petere in sequenti confessione, sive apud
« eundem sive apud alium confessarium.
« Laymann, Diana ⁵.

« 3°. Confessarius absolvens ex igno-
« rantia quem absolvere non poterat, du-
« pliciter peccat: nimirum, ignorantia eo-
« rum quae ad officium suum spectant, et
« indebite absolviendo. — Tanner ⁶, card.
« de Lugo ^{b)} ».

627. - « Resp. II°. Ut confessarius *va-*
« *lide* absolvat, requiritur et sufficit co-
« gnoscere peccata, saltem sub confusa
« ratione peccati.

Scientia
requisita ad
valide ab-
solvendum.

« Ut vero *licite*, requiritur ea scientia,
« ut possit ferre prudens iudicium in hoc
« foro. — Ideoque debet scire 1°. Quae sint
« mortalia, quae venialia, saltem ex ge-
« nere suo ». [Nota hic ex Lugo ⁷, Sporer ⁸,

Ad licite
absolven-
dum.

¹ Part. 3, tr. 4, resol. 109; et part. 4, tr. 4, resol. 198. —
² Lib. 5, tr. 6, cap. 9, num. 5. *Henric.*, lib. 5, cap. 14,
n. 5. *Suar.*, disp. 22, sect. 7, n. 4. — ³ In Suppl., qu. 9,

art. 1, v. *Denique*. — ⁴ Locis cit. — *Laym.*, loc. cit. —
⁵ Part. 3, loc. cit. — ⁶ Tom. 2, disp. 4, qu. 9, dub. 1,
n. 12 et 13. — ⁷ Disp. 21, n. 71. — ⁸ Part. 3, cap. 6, n. 783.

626. - ^{a)} Silvester male allegatur a Busenbaum ex Laymann; Laymann enim citat Silvestrum pro opposita sententia; at re vera Silvester, v. Confessio I, qu. 3, n. 6, v. *Tertio*, dicit iterandam esse confessionem, si id « scienter » factum fuerit. « Quia confessio peccati importat apertionem morbi, id est revelationem peccati, quae non potest esse nisi uno referente et alio percipiente ». Quae sane ra-

tio valet etiam in eo qui bona fide id fecerit. — Praeterea Busenbaum sibi ipse contradicit; nam *cap. 1, dub. 3, art. 4, resp. 1*, adducit Silvestrum *contra* eandem sententiam, *pro qua* hic illum citat.

^{b)} Lugo, *disp. 16, n. 184*, hanc profecto opinionem affert; sed *n. 185*, negat in rigore universaliter esse veram, quod sic explicat: « Fateor quidem aliquam ignorantiam secun-

Holzmann¹, et Salmant.² cum Granado, non esse necessarium ut confessarius in omnibus iudicet quae sint peccata gravia vel levia; sufficit si sciat hoc iudicare in iis quae communiter occurrunt; reliqua autem audiat et absolvat. Insuper docent Salmant.³ cum Suarez, Sanchez, Dicastillo, Coninck, etc., quod, licet in aliquo casu confessarius non discernat quae sint gravia aut levia, si poenitens bona fide dicit peccatum suum, confessio valet; et quamvis postea advertatur fuisse mortale, non est cur repetatur in alia confessione]. — « 2°. Species et circumstantias necessario « explicandas. 3°. Spectantia ad restitutionem bonorum et famae. 4°. Casus reservatos et excommunicationes saltem communiore pro sacerdotibus. 6°. Requisita in poenitente ad bonam dispositionem. 7°. Remedia peccatis opportuna.

« Circa quae omnia notantur haec tria:

« *Primo* sufficere, si ea sciat mediocriter, ita ut saltem norit prudenter de omnibus dubitare, et doctiores se vel libros consulere ». — [Melius dicunt Salmant.⁴ cum Suarez et communi, satis esse si confessarius intelligat quae frequentius accidunt, et de aliis sciat dubitare].

« *Secundo*, majorem minoremque requiri ac sufficere scientiam, pro diversitate locorum et poenitentium. — Bonacina⁵.

« *Tertio*, graviter peccare, tum eum qui sine sufficienti scientia huic muneri se ingerit; tum eum qui talem sine necessitate constituit, aut, cum possit corrigere, tolerat. — Laymann⁶, Bonacina⁷, card. de Lugo ».

628. - Excusatur tamen confessarius qui caret sufficienti scientia, si adsit necessitas, nimirum si aliter poenitentes deberent diu carere confessione, ut evenit in captivis^{a)}. Ita Lugo⁸, et Salmant.⁹ cum Suarez, etc. — Et idem dicunt Lugo¹⁰, et Aversa apud Salmant.¹¹, pro parvis oppidis aut triremibus, ubi (ut ajunt), si haberi nequeunt docti sacerdotes, deputari possunt minus docti, quales possint haberi. Admonendi tamen hi sunt de obligatione discendi.

Caeterum, qui ad hoc munus excipiendi confessiones inhiant, non facile sibi suadeant quod satis idoneos ad tantum munus se reddere possint sine diuturno studio scientiae moralis: pro qua certe non sufficit aliquam percurrere summulam earum quae circumferuntur; nec satis est generalia principia hujus facultatis scire, ut quidam, qui (casuistas contemnentes) litteratorum arrogant sibi nomen, autumant. — Moralis enim scientia non solum valde necessaria est christianae reipublicae, cum ex ea dependeat bonum regimen animarum; sed etiam est summo-pere difficilis. Tum quia ipsa generalem notitiam requirit omnium aliarum scientiarum, officiorum et artium; tum quia tot diversas complectitur materias inter se dissitas; tum quia in magna parte constat tot legibus positivis, quae non nisi apud casuistas allatae inveniuntur, et maxime apud recentiores, cum hujusmodi leges in dies prodeant. Demum difficillima evadit propter innumeras casuum circumstantias, ex quibus resolutionum pendet variatio: nam ex circumstantiarum diversi-

Necessitas excusat confessarium carentem sufficienti scientia.

Necessitas diuturni et diligentis studii.

¹ De Poenit., n. 727. — ² Tr. 6, cap. 12, n. 4. - *Gran.*, in 3 Part., contr. 7, de Poenit., tr. 10, disp. 5, n. 20. — ³ Loc. cit. - *Suar.* disp. 28, sect. 2, n. 12 et 14. - *Sanch.*, Decal., lib. 1, cap. 10, n. 69. - *Dicast.*, disp. 10, dub. 12, n. 354. - *Coninck*, disp. 6, dub. 5, n. 18. — ⁴ Tr. 6, cap. 12,

n. 7. - *Suar.*, disp. 28, sect. 2, n. 4. — ⁵ De Poenit., qu. 7, punct. 4, § 2, n. 8 et 9. — ⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 1. — ⁷ Loc. cit., n. 5 et 6. — *Lugo*, disp. 21, n. 72. — ⁸ Loc. cit., n. 73. — ⁹ Loc. cit., n. 12. - *Suar.*, loc. cit., n. 6. — ¹⁰ Disp. 21, n. 74. — *Aversa*, qu. 16, sect. 10, i. f. — ¹¹ Tr. 6, cap. 12, n. 12.

dum se esse speciale peccatum independenter ab opere illicito subsequuto; qualis est ignorantia culpabilis articulorum et mysteriorum fidei... Caeterum ignorantia Decalogi aut earum rerum quas quisque scire debet ad recte exequendum munus et officium suum, non est speciale peccatum contra aliquam specialem obligationem diversam ab obligatione servandi legem vel exequendi debito modo officium proprium. Poterit quidem contingere quod committens homicidium ex ignorantia Deca-

logi committat peccatum aliquod diversum etiam specie a puro homicidio; quia nimirum per ignorantiam totius Decalogi, non solum se exposuit periculo homicidii, sed aliorum peccatorum contra Decalogum: quod idem de confessario et quolibet alio, ignorante quae ad officium suum pertinent, cum proportionem dicendum est; et tunc oportet explicare etiam malitiam ignorantiae ».

628. - ^{a)} Scilicet: Captivi apud infideles, ut dicunt auctores citati.

tate, diversa applicanda sunt principia; et in hoc difficultas consistit, cum nequeat id fieri sine magna discussione, vel plurimum accurata lectione librorum qui res examinant et dilucidant.

Regulares, quando teneantur interesse congregationi casuum.

Nota obiter hic quod episcopus non potest cogere confessarios regulares ad interveniendum in congregationibus casuum conscientiae; ex declaratione Sacrae Congregationis (quam refert Pater Zaccaria apud Croix ¹). — Sed contra, adest decretum S. C. Disciplinae respectu ad superiores regulares Italiae, datum 8 Novembr. 1752, et approbatum a Benedicto XIV, ubi provisum fuit ut in omnibus conventibus regularium, in quibus sunt confessarii ab episcopo approbati, omnino fiat lectio et conferentia casuum conscientiae, juxta decreta Clementis VIII; et ut ubi conferentia non fit, teneantur praedicti confessarii assistere conferentiae casuum ab episcopo statutae.

« Unde resolves:

« 1°. Si poenitens advertat sacerdotem « non percipere peccati gravitatem, teneatur illum monere se peccasse mortaliter ».

« 2°. Qui sciens prudens confitetur ei « quem scit suam conscientiam dijudicare « non posse, tenetur confessionem repetere apud peritiorem; quia graviter peccavit sic confitendo ».

Prudentia, in quibus rebus requiratur.

629. - « Resp. III°. Prudentia requiritur tum in instructione, monitione, curatione poenitentis; tum in interrogatione. — Et quidem, si prudenter judicet integre esse confessum, v. gr. quia bene instructus potest et solet adhibere diligentiam debitam », [Vel quia de brevi est confessus] « non tenetur quidquam interrogare. — Alias tenetur, ut habet communis. (Diana ² tamen ex Navarro « et Valero, negat esse mortale non exa-

« minare aliquam circumstantiam ex oblivione). Vide etiam card. de Lugo ³; quia, « tamquam judex, debet curare integritatem judicii; et tamquam medicus, ut « morbi et vulnera perfecte detegantur.

« Cavendo interim 1°. Ne examen sit « curiosum de non necessariis, unde confessarii existimatio, sacramenti dignitas « et poenitentis profectus minuat. — « 2°. Ne sit indiscretum, v. gr. de iis quae « moraliter certum est a tali non solere « committi; vel ex quibus discat peccare « poenitens; vel de inverecundis inverecunde; vel de numero nimis anxie, si « ex dictis probabiliter aestimari possit. — « 3°. Ne sit intempestivum; et sinatur prius « se explicare quantum potest, ne importunitate terreatur. Quod vero quidam « monent, expedire ut poenitens inter confitendum non interrumpatur, id card. de « Lugo ⁴ universim non probat, praesertim si confessio non sit brevis; quia facile aliqua excidunt e memoria ». [Vide dicta n. 607, in fine].

« Unde resolves:

« 1°. Si sacerdos advertat poenitentem, « etiam post sufficientem diligentiam, peccatum aliquod aut circumstantiam necessariam omittere, probabilius ac verius « est, per se loquendo, teneri interrogare. « — Etsi neget Sâ ⁵ et Medina, docens, si « diligenter examinata conscientia, unius « sit oblitus, non teneri confessarium illud « revocare in memoriam, nisi cedat in « damnum proximi: quod Vasquez ⁶ videtur dicere esse probabile. Verum alii « rejiciunt. Vide card. de Lugo ⁷ ». [Et recte quidem rejiciunt; ut tenendum cum communi sententia, quam docent Suarez ⁸, Laymann ⁹ et Palaus ¹⁰ cum Toletus ^{a)}, Navarro, Coninck, Graffio, Henriquez et alii: ex cap. *Omnis* et ex Rituali Romano, alatis n. 607.

Quid vitandum in examinando poenitente.

Confessarius, advertens poenitentem peccati oblitum, tenetur interrogare.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1520; cfr. Thesaur. Resolut. S. C. C., tom. 1, pag. 30, in una *Aquipendii*, de die 12 Mart. 1718, — *Bened. XIV*, Lettera circol., de die 8 Nov. 1752, § 3. — *Clem. VIII*, decret. *Nullus omnino*, de die 25 Julii (ap. Bizzarri legitur 25 Junii) 1599, § 1, in Bullar. Rom. Mainardi. — ² Part. 2, tr. 15, resol. 7. *Navar.*, Man., cap. 5, n. 2. — *Valer.*, v. *Judex*, differ. 6, n. 4. — ³ Disp. 22, sect. 2. — ⁴ Loc. cit., n. 15. — ⁵ V. *Confessor*, num. 12

(al. n. 13). — *Joan. Medina*, Cod. de Confess., tr. 2, qu. 19, dub. 1, v. *Circa haec* et seqq. — ⁶ Qu. 93, art. 3, dub. 7, n. 2 et 3. — ⁷ Loc. cit., n. 16 et seqq. — ⁸ Disp. 32, sect. 3, n. 7. — ⁹ Lib. 5, tr. 6, cap. 13, n. 10, v. *Dico* 3 et § seq. — ¹⁰ Tr. 23, punct. 18, § 2, n. 3. — *Navar.*, loc. cit. — *Coninck*, disp. 8, dub. 17, n. 130. — *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 25, n. 2 et 8. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 17, n. 5. — *Ritual. Roman.*, Ordo ministrand. Sacr. Poenit., n. 15.

Quid de confessario sciente peccatum quod poenitens negat.

630. - « 2°. Etsi confessarius, cui evidenter constat peccatum poenitentis, quod tamen ipse negat, non debeat illum absolvere; quando vero ex aliorum relatione vel suspicione id habet, standum sit poenitentis confessioni, cui in hoc foro tam *pro* quam *contra* se fides habetur (Suarez ¹, Fagundez ^a), citati a Diana ²): — in utroque tamen casu, prudentis confessarii est: 1°. Caute et a longe, tum propius interrogare. — 2°. Si nihilominus neget, prudenter judicare an non potuerit oblivisci, vel confessus esse alteri, vel putare non esse peccatum, vel simili de causa excusari, ita ut debeat absolvi. Diana ³ ex Silvestro ^b), Navarro ^b), Toletus ^b), etc. — 3°. Si peccatum illud norit ex confessione complicitis, non uti illa scientia nisi in genere, quaerendo an non aliud conscientiam gravet, et excitando ad maiorem contritionem, ob periculum indirectae revelationis; aut, etsi complex dederit veniam, ob periculum scandali. Vide Laymann ⁴ ».

631. - Diligentius hic videndum *quid debeat agere confessarius cum poenitente, de quo sciat vel suspicetur aliquod peccatum quod ille non confitetur*. — Distinguendum:

Si propria scientia et extra confessionem sciat, non debet absolvere.

Limitatio.

Si scit *EXTRA CONFESIONEM*, et noverit *ex propria scientia*, puta furantem aspicendo vel audiendo blasphemantem, sine dubio non debet absolvere si ille negat: modo non adsit prudens dubium an alteri fuerit confessus, vel justam habeat causam tacendi. — Ita communiter omnes cum Busenbaum, Laymann ⁵, Suarez ⁶,

Lugo ⁷, Concina ⁸, Sporer ⁹, Mazzotta ¹⁰, Viva ^a), Elbel ¹¹, Holzmann ¹² et alii passim.

Si vero confessarius id habet *ex suspicione* ^b), vel *ex aliorum relatione*, dicunt etiam communiter Suarez ¹³, Laymann ¹⁴, Holzmann ¹⁵, Sporer ¹⁶ et Mazzotta ¹⁷ quod post diligentem interrogationem regulariter debet absolvere negantem. Tunc enim putare debet quod ille aut fuerit peccati oblitus, aut alteri confessus, vel quod habeat justam causam reticendi, aut relatores deceptos fuisse; quia in hoc foro (ut docent omnes cum D. Thoma ¹⁸) omnino poenitenti credendum est tam pro se quam contra se. — Sed non alienum a ratione mihi videtur id quod dicit Elbel ¹⁹, nempe, quod si confessarius notitiam habeat aliqujus peccati ex certa relatione aliorum, tunc non posset absolvere poenitentem illud negantem. Revera enim, si istius crimen mihi referrent testes tam graves, qui de eo me redderent moraliter certum; et ex alia parte certus essem quod poenitens non potuerit oblivisci, nec ullam causam reticendi habeat; tunc non audem huic absolutionem impertiri. Nam regulam illam quod credendum sit poenitenti, dico procedere quidem in re dubia, non vero in re moraliter certa; moralis etenim certitudo vera certitudo est.

Si ex suspicione vel aliorum relatione, absolvere debet.

Nisi relatio aliorum moraliter certum faciat.

Si autem confessarius noverit peccatum *EX CONFESIONE ALTERIUS*, tunc utique non poterit specialiter poenitentem de illo interrogare, nisi expressam ab illo altero licentiam habeat, sed tantum poterit generatim interrogare; (et in hoc dico quod confessarius non sit nimius in interrogationibus repetendis, quia in hoc etiam

Si ex alterius confessione sciat, nequit specialiter interrogare, nisi ex licentia.

¹ Disp. 32, sect. 3, n. 9. — ² Part. 3, tr. 4, resol. 105. — ³ Loc. cit. — ⁴ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 24. — ⁵ Loc. cit., n. 25. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Disp. 22, n. 21 et 22. — ⁸ Lib. 2, diss. 3, cap. 9, § 1, n. 23. — ⁹ Part. 3, cap. 6, n. 802. — ¹⁰ Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 2, § 3, i. f. — ¹¹ De Poenit.,

confer. 17, de Modo examin. poenit., n. 454. — ¹² De Sacr. Poenit., n. 721, i. f. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Loc. cit., n. 25. — ¹⁵ Loc. cit., n. 721, post med. — ¹⁶ Loc. cit. — ¹⁷ Loc. cit., § 3, v. f. — ¹⁸ Quodlib. 1, art. 12. — ¹⁹ De Poenit., confer. 17, num. 454.

630. - ^a) Fagundez, *de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, n. 38*, ait non esse absolvendum poenitentem qui negat peccatum, « et tamen confessarius certus est de publico aut secreto concubinato poenitentis... ex publica notitia et continuato statu poenitentis ».

^b) Silvester, *v. Confessio III, n. 8 et 10*; Navarrus, *Man., cap. 8, n. 17, v. 21°*; Toletus, *lib. 3, cap. 16, n. 5*, non loquuntur de hujusmodi causis excusantibus. Et profecto his ver-

bis citantur a Diana: « Sed circa praesentem quaestionem..., vide etiam Toletum..., Navarrum..., Silvestrum ».

631. - ^a) Viva, *de Poenit., qu. 8, art. 5, n. 2* negat utique poenitentem istum absolvi posse, sed non distinguit unde confessarius peccatum resciverit.

^b) Auctores citati de suspicione non loquuntur; immo Sporer dicit: « Nullum hic locum habet propria suspicio ».

esset periculum revelationis). Ita communiter Laymann, Sporer, Busenbaum, etc. ut supra. Non improbabilius tamen dicunt Navarrus¹ cum Silvestro; et Laymann², Sporer³ ac Holzmann⁴, quod si aliquod peccatum sit commune talibus personis^{c)}, possit de eo speciatim interrogare: prout in sponsis commune est prolabi in tactus inhonestos, vel saltem in pravas cogitationes.

An autem *possit confessarius, casu quo complex confitens neget peccatum, illum absolvere?*

Affirmant posse et debere Lugo⁵; Anacleto⁶ cum Gobat et Herincx, ac Diana⁷. Elbel autem⁸ censet debere absolvere sub conditione. — Sed melius, meo iudicio, sentit Croix⁹, citans Suarez^{d)}, Dicastillum^{d)} et Illsung, quod eo casu nullo modo absolvat, sed tantum aliquid oret

ad occultandam negationem absolutionis. Et huic adhaeret Viva¹⁰, dum dicit quod, cum confessarius prudenter iudicat poenitentem sacrilege negare peccatum, non debet eum absolvere.

632. - « 3°. Interrogationes in materia « castitatis debent esse paucae et cautae: « ne vel occasionem det investigandi aut « traducendi confessionem, aut ignorantem doceat aut offendant, aut se vel illum periculo exponat. — Ac si haec « timeat, potius pati debet aliquid deesse « integritati materiali. Et quidem, si in « hac materia negantur cogitationes, non « opus est progredi ad opera; rudiores « tamen cogitationes negant, verba et « opera rogati fatentur, quod illas non « aequae agnoscant aut advertant. Vide « Laymann¹¹, Coninck¹², Fagundez¹³, « Diana¹⁴ ».

Interrogationes de castitate, paucae et cautae.

Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 24. — *Spor.*, part. 3, cap. 6, n. 802. — ¹ *Man.*, cap. 8, n. 17, v. 21°. — *Silvest.*, v. *Confessio III*, n. 10, qu. 16. — ² *Loc. cit.*, n. 24. — ³ *Loc. cit.* — ⁴ *De Poenit.*, n. 721, v. *Resp. 1.* — ⁵ *Disp.* 22, n. 22. — ⁶ *Tr.* 14, dist. 8, n. 42. — *Gobat*, tr. 7, n. 245. — *Herincx*, disp. 5, n. 56. — ⁷ *Part.* 5, tr. 11, resol. 21. —

⁸ *De Sacram.*, i. g., confer. 2, n. 44. — ⁹ *Lib.* 6, part. 2, n. 1969. — *Ills.*, tr. 6, disp. 6, n. 128. — ¹⁰ *De Poenit.*, qu. 8, art. 5, n. 2. — ¹¹ *Lib.* 5, tr. 6, cap. 13, num. 7, v. *Dico 2*; et n. 8, v. *Dico 3.* — ¹² *De Poenit.*, disp. 7, dub. 7, n. 56; cfr. etiam disp. 8, dub. 17, n. 131. — ¹³ *De 2° praec.* Eccl., lib. 4, cap. 2, n. 8. — ¹⁴ *Part.* 3, tr. 4, resol. 99.

^{c)} Seu, quod eodem recidit, si soleant confessarii de hoc interrogare.

^{d)} Suarez male citatur ab Illsung, a quo Croix mutuatus est citationem; nam *disp.* 32, *sect.* 3, n. 9, scribit: « Quantumcumque con-

fessor sciat peccatum poenitentis ex aliorum relatione, tenetur in hoc iudicio magis credere ipsi poenitenti ». — Dicastillus autem, *tr.* 4, *de Euch.*, *disp.* 9, *dub.* 21, n. 491, ab Illsung pariter citatus, non facit ad rem.

Limitatio pro peccatis admittisoli-tis.

Si complex neget peccatum:

Nullo modo absol-vendus, sed occultanda negatio ab-solutionis.

CAPUT III.

De Adjunctis Poenitentiae.

DUBIUM I.

Quid sit Sigillum Confessionis, et qui ad illud teneantur.

633. *An in hac materia sigilli liceat uti opinione probabili.* — 634. *Quomodo servari debeat sigillum.* — 635. *Quot peccata committat qui sigillum violat.* — 636. *Non est obligatio sigilli ex confessione ficta, neque ex secreto commisso extra confessionem.* — 637. 1°. *Quid, si poenitens discesserit indispositus.* — 2°. *Quid in dubio an dixerit aliquid intra vel in ordine ad confessionem.* — 638. *In quibus casibus non frangatur sigillum.* — 639. *An confessarius possit et teneatur dare poenitenti non absoluto schedulam confessionis factae vel absolutionis acceptae.* — 640. *Quae cadant sub sigillo. Cadunt 1°. Peccata poenitentis, etiam venialia. 2°. Peccata complices. An liceat interrogare de complice (Remissive, ad n. 491).* — 641. *Dub. 1°. An liceat monere complicem ex licentia poenitentis.* — *Dub. 2°. Quomodo cadit sub sigillo etiam objectum peccati.* — 3°. *Cadit poenitentia imposita.* — 4°. *Cadunt peccatorum circumstantiae. An cadant virtutes et revelationes.* — 642. *An cadant defectus naturales poenitentis.* — 643. *Quid, si tales defectus per se pateant, nempe si poenitens sit blaesus, surdus, etc.* — 644. *Quid, si sit scrupulosus. Et quid, si confessarius advertat intra confessionem poenitentem esse surdum.* — 645. *Qui teneantur ad sigillum. Tenentur 1°. Confessarius.* — 646. *Quomodo debeat confessarius respondere, si interrogetur an audierit aliquod peccatum vel an absolverit.* — 647. 2°. *Superior requisitus pro licentia peccati reservati.* 3°. *Interpres.* 4°. *Qui audit confessionem furtive aut casu; vel ex necessitate, puta in naufragio, etc.* 5°. *Is cui sacrilege revelatum est peccatum.* 6°. *Confessarius fictus.* 7°. *Doctor consultus.* 8°. *Scriptor confessionis.* 9°. *Confessionem scriptam legens.* 10°. *Juxta aliquos etiam poenitens, sed hoc improbabiliter.* — 648. *Fusius discutitur. Quaestio 1. An doctor consultus a confessario de licentia poenitentis, teneatur ad sigillum.* — 649. *Qu. 2. An teneatur is quem consulit poenitens pro confessione facienda.* — 650. *Qu. 3. An, qui legit confessionem alterius scriptam.* — 651. *Quomodo debeat esse licentia data a poenitente ad loquendum.* — *Debet esse 1°. Expressa. 2°. Libera. 3°. Non revocata. 4°. Sufficit autem si detur voce. 5°. Vel si detur facto, scilicet si poenitens incipiat loqui.* — 652. *An confessarius possit loqui de peccatis cum poenitente statim post absolutionem. An possit monere poenitentem de errore in confessione commisso (Remissive ad n. 622).* — 653. *An possit loqui intra confessionem de auditis in alia.* — 654. *An frangat sigillum confessarius, dicendo audivisse in aliquo loco tale peccatum.* — *Dub. 1. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci.* — *Dub. 2. Quid, si dicat religiosum alicujus conventus vel ordinis commisisse tale peccatum.* — 655. *An liceat uti notitia confessionis, ad externam gubernationem (Vide quae sunt apud Busenbaum).* — 656. *Dub. 1. An confessarius, ob peccatum a subdito auditum, possit eum amovere ab officio.* — 657. *Dub. 2. An possit negare suffragium ei quem ex confessione noverit indignum. Et an ad hoc possit uti aliquo praetextu. An confessarius possit uti notitia confessionis ad custodiendas res suas, aut diligentius invigilandum, aut ad alia.* — 658. *Dub. 3. An possit negare communionem aut Ordinem, aut assistentiam in matrimonio, poenitenti sine absolutione dimisso.* — 659. *Dub. 4. An possit uti notitia confessionis ad se cavendum ab insidiis sibi paratis. An possit se celare a poenitente, quem per confessionem alias noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant. Et an possit aufugere a poenitente indisposito, qui eum minis exterret si non absolvat.* — 660. *Dub. 5. An possit celebrare in ecclesia quam ex confessione noverit pollutam.* *Dub. 6. An tenearis pergere ad confitendum ei quem sciveris ex confessione non esse confessarium.* — 661. *Confessarius non tenetur cavere quascumque leves suspensiones aliorum.*

633. - Ante omnia, pro dilucidatione mentalis liceat uti opinionibus probabilibus.
 Quaestionum quae infra apponentur, videndum an in hac materia sigilli sacra-

Lacroix ¹ (ex Diana, Gobat et Stoz

¹ Lib. 6, part. 2, n. 1945. - Diana, part. 5, tr. 11, in prooem. Gobat, tr. 7, n. 853. - Stoz, lib. 2, n. 205.

In materia sigilli non utendum nisi opinionibus certis.

citatis) tantum dicit expedire ^{a)} quod sequamur sententias faventes sigillo. — Sed melius Viva ¹ ait neminem posse uti scientia habita ex confessione, nisi certum sit moraliter (aut saltem certe probabilissimum) quod ex tali usu nulla eveniat confessionis revelatio, et nullum poenitenti gravamen. Ratio: tum quia hoc expetit reverentia debita sacramento (sed haec prima ratio non satis convincit; cum plures et graves doctores, ut Sanchez, Pontius, Vasquez, Salon et alii, citati *Lib. I, n. 51*, v. *Secunda*, doceant non esse obligationem reddendi sacramentis, prout caeteris praeceptis divinis, reverentiam plus quam probabilem); tum quia aliter probabile gravamen poenitenti inferretur, ob quod confessio odiosa ei redderetur. Et haec ratio quidem valde urget; ut enim dictum est (*Lib. I, n. 52*), non est licitum uti opinione probabili in praejudicium juris certi quod alter possidet; poenitens autem possidet jus ne occasione suae confessionis ullum patiatur gravamen.

Quidquid igitur alibi dixerim, re accuratius perpensa, puto hic omnino dicendum non licere uti opinionibus, ex quarum usu certum non sit moraliter nullum poenitenti gravamen inferri ^{b)}.

634. - « Resp. I^o. Sigillum hoc est obligatio juris divini strictissima in omni

Sigillum sacramentale est juris divini.

¹ Append. ad propos. damnat., § 9, i. f., v. *His tamen*. — *Sanct.*, Decal., lib. 1, cap. 9, n. 33. — *Pontius*, de Matr., lib. 4, cap. 25, n. 9. — *Vasq.*, in 1^a 2^a, disp. 63, cap. 3. — *Salon*, in 2^a 2^a, qu. 63, art. 4, contrav. 2, concl. 4, ad 3. — ² Part. 5, tr. 11, resol. 2. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl.,

« casu, etiam quo integri regni salus periclitaretur, ad tacendum, etiam post mortem poenitentis, dicta in confessione (id est in ordine ad absolutionem sacramentalem) omnia, quorum revelatio sacramentum redderet onerosum vel odiosum.

« Unde resolves:

635. - « I^o. Violatio hujus sigilli duplicem habet malitiam: *sacrilegii*, contra reverentiam sacramento debitam; et *injustitiae*, ex pacto virtuali inter poenitentem et confessarium de secreto isto servando omni casu. Diana ² ex Fagundez, Kellison, etc. — Neque hic datur parvitas materiae. Diana ³ ex Maldero, Baldelli, etc. ».

Violatio, duplex peccatum, juxta Busenbaum.

Melius dicendum quod triplicem habet malitiam, nempe *sacrilegii* contra sacramentum; *infidelitatis* gravis, cum ex parte confessarii intercedat onerosa, quamvis tacita, promissio secretum servandi; item *detractionis*, si peccatum non sit publicum. — Ita Sporer ^{a)}, Roncaglia ^{a)}, Croix ^{b)} et alii communiter.

Triplex, juxta S. Doctorem.

636. - « II°. Non inducitur haec obligatio: 1°. Per confessionem factam *fictę*, v. gr. ad furandum, illudendum, vel sacerdotem pervertendum: [Vel ad se conquerendum] « etsi hoc casu adhuc prudenter tacendum sit. Vide Diana ⁴ ». [Est commune cum Holzmann ⁵, Concina ⁶ et

Sigillum, ex sola confessione sacramentali et non ficta.

lib. 6, cap. 1, n. 6. — *Kellison*, in Suppl., qu. 11, art. 1. — ² Part. 5, tract. 5, resol. 8. — *Malder.*, de Sigillo, cap. 3, v. *Quaeri etiam*. — *Baldell.*, tom. 1, lib. 3, disp. 14, n. 13. — ⁴ Part. 5, tr. 11, resol. 26. — ⁵ De Poenit., n. 708. — ⁶ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 4.

633. - ^{a)} Ita sane Lacroix; sed auctores ab eo citati absolute loquuntur. « Recte, inquit Diana..., in hac materia semper a confessariis in favorem sacri sigilli tenendum esse puto ». — Et Gobat: « Ego defendo sententias severiores in hac materia ». — Stoz: « In praxi omnino semper esse affirmativae inhaerendum »; scilicet opinioni quae sigillo favet.

^{b)} Responsum istud est ex 3^a Theologiae moralis editione, anni 1757. In secunda autem editione (1753-1755) n. 660, S. Doctor dixerat sententiam, quam hic defendit, sibi non satis probari, et tenuerat oppositam, sed « salvo semper sapientiorum judicio, cui, inquebat, me subscribo ».

635. - ^{a)} Sporer, *part. 3, cap. 7, n. 812*, tertiam malitiam per accidens tantum adesse admittit: « Accedit saepe, inquit, specialis ma-

litia injuriae damnosae contra justitiam: quando nimirum poenitens ex revelatione sigilli etiam grave damnum incurreret vitae, famae, fortunae, etc. ». — Roncaglia fere idem docet; quin etiam de duabus ultimis malitiis ita loquitur, *tr. 19, qu. 6, cap. 1, qu. 2bis, resp. 1*: « Ista autem duo ultima peccata non intervenire, quoties poenitens jus ad famam vel ad secretum non haberet ».

^{b)} Croix videtur potius oppositum docere, scribens n. 1937: « Licet fractio sigilli quoad malitiam justitiae oppositam, posset esse peccatum veniale, si leviter tantum laedatur fama vel jus proximi; tamen, quoad malitiam religioni oppositam, semper est mortale ». — Hinc etiam notandum est communem non videri hanc S. Alphonsi sententiam, quamvis expresse eam teneant Salmant., *tr. 6, cap. 14*,

aliis passim]. — « 2º. Si quis extra confessionem accipiat aliquid sub sigillo confessionis; quia tantum est obligatio secreti naturalis, gravior aut levior, pro rei exigentia ». [Ita etiam Concina¹ et Holzmann²; ac Navarrus³ cum Innocentio, Panormitano, Cajetano, Soto et communi].

Sigillum servandum, etsi poenitens recedat indispositus.

Item, in dubio an aliquid sit dictum a poenitente in ordine ad confessionem.

Casus i quibus sigillum non frangitur.

637. - Nota hic 1º. Quod confessarius tenetur ad sigillum, etsi poenitens discedat indispositus: modo iste dixerit peccata ad obtinendam absolutionem. Ita S. Thomas⁴, Lugo⁵, Concina⁶, Roncaglia⁷, Holzmann⁸, Sporer⁹ et Salmant.¹⁰ ex communi. — Notandum 2º. Quod adhuc in dubio an aliquid sit dictum a poenitente in ordine ad confessionem, confessarius tenetur ad sigillum. Suarez et alii apud Salmant.¹¹ communiter; item Bonacina¹² cum Reginaldo, Graffio^{a)}, Suarez et aliis; item Renzi¹³, Tamburinius¹⁴, Mazzotta¹⁵; Croix¹⁶ cum Reginaldo et Schildere (contra Bardi). Ratio, quia alias redderetur odiosa confessio: dum alioquin plura peccata revera in confessione audita, ob defectum memoriae et hallucinationem confessarii, possent impune manifestari.

638. - « IIIº. Non frangitur sigillum:

« 1º. Si in genere dicas Titium tibi confessum esse venialia, aut esse probum, innocentem: modo non dicas in iis circumstantiis, ex quibus colligi possit alios esse nocentes vel confessos mortalia.

« 2º. Si dicas N. tibi esse confessum; « etsi in certis circumstantiis hoc quoque « periculosum sit^{a)}. Laymann¹⁷. — Immo, « si poenitens verbo vel facto (v. gr. clam « accedendo) significaverit se nolle sciri « quod sit confessus, confessarium revelare sigillum volunt Reginaldus^{b)}, Navarrus^{b)} et Mercerus, apud Diana¹⁸ ». [Et recte consentiunt Sporer¹⁹ et Holzmann²⁰ cum aliis]. « Quia poenitens, confitendo confessario extraordinario, venit in suspicionem gravioris criminis: « quod Tamburinius²¹ dubie confirmat, « asserens se vereri ne talis accedat ad « fractionem sigilli.

« 3º. Si peccata ita referas, ut, moraliter loquendo, persona innotescere non possit; neque communitas aliqua etiam parva infametur, ut quod ibi talia vitia regnent (vide Diana²²): id enim esset contra sigillum ». [Vide infra, n. 654]. — « Unde Turrianus apud Diana²³ et Tamburinius²⁴ reprehendunt superiorem localem qui provinciali forte dicat in sua domo saepe postulari licentiam absolvi a reservatis, quia potest redundare in ignominiam et damnum domus. Etsi idem Tamburinius²⁵ dicat probabile esse quod non sit contra sigillum, si dictae licentiae petitae fuerint extra confessionem.

« 4º. Si utaris notitia extra confessionem nem acquisita, imo ipsum peccatum

¹ Cap. 12, n. 4. — ² De Poenit., n. 703. — ³ Man., cap. 8, n. 18. — *Innoc.*, in cap. *Omnis*, de poenit. et remiss., n. 7. — *Panorm.*, in id. cap., n. 25. — *Cajetan.*, v. *Confessor*, i. f., v. *Sed si non*. — *Sotus*, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5, concl. 5. — ⁴ In 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, solut. 1, ad 1. — ⁵ Disp. 23, n. 45. — ⁶ Loc. cit., n. 3. — ⁷ Tr. 19, qu. 6, de Sigillo, cap. 1, qu. 2, resp. 2. — ⁸ Loc. cit., n. 703. — ⁹ Part. 3, cap. 7, n. 809. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 14, n. 15. — *Suar.*, disp. 33, sect. 2, n. 6. — ¹¹ Loc. cit., n. 18 cum n. 11. — ¹² De Poenit., qu. 6, sect. 5, punct. 2, n. 4. — *Regin.*, lib. 3, n. 7. — *Suar.*, loc. cit. — ¹³ De Poenit., cap. 5, sect. 3, qu. 6. — ¹⁴ Method. Confess., Append.

de Sigillo, cap. 3, n. 20. — ¹⁵ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 1, v. *Septimo*. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1946. — *Regin.*, loc. cit. — *Schild.*, de Princip. Conscient., tr. 6, cap. 5, § 3, n. 49. — *Bardi*, de Consc., discept. 6, cap. 11, part. 4, § 11. — ¹⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 21. — *Mercer.*, Suppl., qu. 11, art. 2, v. f. — ¹⁸ Part. 5, tr. 11, resol. 47. — ¹⁹ Part. 3, cap. 7, n. 825. — ²⁰ De Poenit., num. 708. — ²¹ Method. Confess., Append. de Sigillo, cap. 3, num. 1. — ²² Part. 2, tr. 15, resol. 13. — *Turrian.*, de Poenit., disp. 33, dub. 1, v. *Difficilius est*. — ²³ Part. 5, tr. 11, resol. 45. — ²⁴ Loc. cit., cap. 3, n. 2. — ²⁵ Loc. cit., cap. 4, n. 2.

n. 3; Palaus, tr. 23, punct. 19, § 1, n. 2; et perspicue eandem insinuet Coninck, disp. 9, dub. 1, n. 1.

637. - ^{a)} Jacobus de Graffis, *Decis. aur.*, part. 1, lib. 1, cap. 23, n. 26, utique vult servandum esse secretum eo casu, non tamen ratione sacramentalis sigilli: « In re dubia, inquit, potius inclinandum est ad servandum secretum proximi quam ad prodendum: tum ad evitandum scandalum, tum etiam ad evitandum onus probandi se illud extra confessionem audisse ».

638. - ^{a)} Laymann dicit: « Revelare confessionem peccati factam esse... interdum licite fit ».

^{b)} Reginaldus et Navarrus male citantur a Busenbaum; Reginaldus enim, lib. 3, n. 54, scribit: « Violaretur sigillum, si non confessionis, saltem naturae, ad quod confessionem audiens se astrinxit ». — Et Navarrus, in cap. pen. Sacerdos, de poenit., dist. 6, n. 72: « Posset tamen dici hoc casu confessarium teneri quidem sigillo secreti naturae..., non autem teneri ejusmodi confessarium sigillo secreti

« quod aliunde tibi innotuit aperias; modo
« nullam circumstantiam ex sola confes-
« sione notam, nec certius referas quam
« extra confessionem nosti: quo in casu
« opus est magna cautela et tutissimum
« est silere. — Laymann ¹ ».

Danda est
schedula
confessio-
nis, etiam
non absolu-
to.

639. - « IV°. Quando plures, v. gr. stu-
« diosi vel aulici, etc., tenentur ferre te-
« stimonium confessionis, confessarium
« teneri id dare etiam iis quos non absol-
« vit, docet Coninck ², Fagundez et Dia-
« na ³. Tum ne id negando prodat aliquo
« modo sigillum et poenitentem; tum quia
« dando non mentitur, cum tantum teste-
« tur esse confessum. — Verum Bona-
« cina ⁴ et card. de Lugo ⁵ docent tali
« schedam negare non esse contra sigil-
« lum (idemque concedit Aversa ⁶, si non
« constet poenitentem accessisse ad hunc
« confessarium). Tum quia nihil dicit, sed
« tantum non approbat testimonio positivo
« confessionem (ad quod non tenetur), nec
« quidquam facit, ex quo possint cognosci
« delicta poenitentis; tum quia alias via
« aperiretur fraudibus, et multi improbi
« parochos in Paschate deciperent; tum
« quia potest esse consuetudo ut scriba-
« tur absolutum esse: quod falsum erit,
« si scribat; et si omittat, sigillum fran-
« get; tum quia scandalosum erit et ini-
« quum publicae meretrici perseveranti
« (uti et occulto peccatori, sic pallianti
« suam iniquitatem) testimonium dare
« confessionis: neque confessario impu-
« tandum erit quod eum positive non
« defendat ».

¹ Lib. 5, tract. 6, cap. 14, n. 3. — ² Disp. 9, n. 14. —
Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, num. 40. —
³ Part. 5, tr. 11, resol. 22. — ⁴ De Poenit., qu. 6, sect. 5,
punct. 4, num. 7. — ⁵ Disp. 23, n. 87. — ⁶ Qu. 18, sect. 2,
v. *Sed aliter*. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 8. — ⁸ Append.
qu. 3, v. *Quaeres*. — ⁹ Tr. 19, qu. 6, cap. 2, qu. 4. —

Probabilius est et communius quod,
si in schedula scriptum sit poenitentem
tantum esse *confessum*, schedula sit con-
cedenda; ut tenent Laymann ⁷, Auctor *de*
Officiis Confessarii ⁸ (apud Croix), Spo-
rer ^{a)}, Roncaglia ⁹, Elbel ¹⁰, Croix ¹¹; et Holz-
mann ¹² cum Stoz et Diana. Quia negare
schedulam idem esset ac indirecte reve-
lare eum non esse rite confessum ^{b)}. —
Et hoc est contra Bonacina ¹³, qui ait ne-
gandam esse, et contra Lugo ¹⁴, qui cum
Henriquez dicit posse negari; quia, licet
confessarius non possit revelare peccatum,
non tenetur tamen testimonio positivo il-
lius confessionem approbare. Sed huic
rationi non acquiesco; quia, esto non te-
neatur cooperari ad approbationem illius
confessionis, tenetur tamen vitare indirec-
tam revelationem, quae, negata schedula,
vitari non potest.

Modo in
ca scribatur
dumtaxat
esse confes-
sum.

Secus vero, si confessarius in schedula
deberet scribere poenitentem non solum
esse confessum, sed etiam *absolutum*.
Quia, cum mendacium sit intrinsece ma-
lum, nunquam proferri potest; ut commu-
niter docent doctores, Lugo ¹⁵; Palaus ^{c)}
cum Croix ^{c)}, Sporer ¹⁶, Roncaglia ^{c)}, Lay-
mann ^{c)}. — Si tamen schedulae essent jam
typis editae, ubi asseratur absolutio im-
pertita, videtur probabile (ut aliqui recen-
tiores dicunt) tradi posse confessis non
absolutis, saltem si publice petant; quia
tunc confessarius nullum profert aut scri-
bit mendacium, sed tantum materiale
actum operatur, talem schedulam tra-
dendo.

Secus, si
scribatur
esse absolu-
tum.

Nisi sche-
dula sit ty-
pis edita, et
publice pe-
tatur.

confessionis ». Et ita quidem, et recte, Diana
eos citaverat.

639. - ^{a)} Sporer, *part. 3, cap. 7, n. 839*,
refert quidem hanc sententiam; sed *n. 840*,
verius sibi videri ait confessarium non teneri
dare tale testimonium.

^{b)} Laymann, *loc. cit.*; Elbel, *n. 493*; Stoz,
loc. cit., hanc sententiam limitant, ut non
procedat casu quo poenitens simulato animo
ad confessionem accedit. Praeterea aliquam
causam non quidem negandi, sed differendi hoc
testimonium assignant Laymann et Auctor

¹⁰ De Poenit., confer. 19, de Sigillo confess., num. 492. —

¹¹ Lib. 6, part. 2, num. 1944. — ¹² De Poenit., n. 708.

Stoz, lib. 2, n. 235. *Diana*, part. 5, tr. 11, resol. 22. —

¹³ Loc. cit., punct. 4, num. 7. — ¹⁴ Disp. 23, num. 87. —

Henriq., lib. 6, cap. 22, n. 4. — ¹⁵ Loc. cit. — ¹⁶ Part. 3,
cap. 7, n. 840.

de Officiis confessarii, scilicet: « Si res (sunt
verba Laymanni) moram patiat, quia non
statim testimonium accipere aut exhibere ne-
cesse est; tunc illi cui absolutio negatur etiam
testimonium negandum fore, addita exhorta-
tione, ut se recte disponat ac postea redeat,
testimonium una cum absoluteptione receptu-
rus ».

^{c)} Palaus, *tr. 23, punct. 19, § 3, n. 5*;
auctor ap. Croix, *loc. cit., qu. 3, i. f.*; Ron-
caglia, *loc. cit., qu. 4, i. f.*; Laymann, *loc. cit.,*
n. 8, id perspicue significant. « Dixi: Testimo-

Sub sigillum
cadunt
omnia pec-
cata poeni-
tentis.

640. - « V^o. Sub sigillum cadunt:

« 1°. Omnia peccata poenitentis, tam
« futura quam praeterita (si quidem haec
« animo se accusandi sint manifestata;
« secus, si per modum simplicis narra-
« tionis, vel ut confessarium ad simile
« peccatum induceret. Diana ¹ ex Suarez
« et aliis octo).

« Ideoque peccat mortaliter qui, sive
« directe sive indirecte, aperit aliquod
« veniale in particulari, etiam leve Titii;
« quia materia sigilli parvitatem non ha-
« bet, ut est omnium fere sententia apud
« Diana ^{a)} et Tamburinium ² ». — [Secus,
si confessarius dicat poenitentem confes-
sum fuisse materiam venialem, non autem
plura venialia ^{b)}. Sporer ³, Laymann ⁴,
Holzmann ⁵; et Salmant. ⁶ cum Suarez,
Lugo, Navarro, etc.]. — « Vel, qui in ge-
« nere dicit, eum sibi confessum esse ali-
« quod mortale, vel casum reservatum,
« vel excommunicationem; vel non esse
« absolutum ob indispositionem. — Imo,

¹ Part. 5, tr. 11, resol. 25. - *Suar.*, disp. 33, sect. 3, n. 3 et 4. — ² Method. Confess., Append. de Sigillo, cap. 8, num. 2. — ³ Part. 3, cap. 7, num. 830. — ⁴ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 6. — ⁵ De Poenit., n. 706, sub 2. — ⁶ Tr. 6, cap. 14, num. 22. - *Suar.*, disp. 33, sect. 3, num. 9. - *Lugo*, disp. 23, n. 50. - *Navar.*, in can. *Sacerdos*, n. 68 et 69. —

« confessorem qui dicat absolute: *Ego*
« *Petrum non absolvi*, frangere sigillum
« dicit Diana ⁷ ex Suarez et aliis novem.

« 2°. Etiam peccata complicitis, sive pru-
« denter sive imprudenter detecti. — Sua-
« rez, Vasquez, etc. communiter, apud
« Diana ⁸.

« An vero liceat interrogare de com-
« plice, ad ejus correctionem faciendam,
« illamque ex licentia poenitentis facere?
« — Affirmant Suarez ^{c)} et Fagundez ^{c)}
« (contra Bañez ^{c)}, Lorca, Nuñez ^{c)}, et alios
« thomistas). Vide Diana ⁹, card. de Lu-
« go ¹⁰: ubi docet posse aliquando poeni-
« tentem a confessario obligari et cogi ad
« manifestandum complicem extra con-
« fessionem ». [De hoc vide omnino dicta
n. 491].

641. - Dubitatur 1°. *An possit confes-
sarius monere complicem de licentia poe-
nitentis?*

Prima sententia (sed non satis proba-
bilis) negat. Et hanc tenent Tamburinius ^{a)}

Item, pec-
cata complici-
cis.

Juxta
alios, mone-
re complici-
cem etiam
de licentia
poenitentis
non licet.

⁷ Part. 5, tr. 11, resol. 42. - *Suar.*, disp. 33, sect. 6, n. 1. — *Suar.*, disp. 34, sect. 3, num. 2 et 3. *Vasq.*, qu. 93, art. 4, dub. 5, a num. 5. - ⁸ Part. 3, tract. 4, resol. 111. — *Lorca*, in 2^{am} 2^{ae}, sect. 3, disp. 45, num. 20. — ⁹ Part. 3, tract. 4, resol. 113. — ¹⁰ Disp. 16, num. 426 et seqq.; et n. 432 et 433.

*nium confessionis concedendum esse poeni-
tenti, tametsi inabsolutum dimiseris*: quia
in eo testimonio, cum non sit de absolutio-
ne, sed de confessione, quae facta est tametsi
inique, nullum adest mendacium ». Ita Palaus,
eodemque modo loquuntur ceteri auctores
citati.

640. - ^{a)} Diana, *part. 5, tr. 5, resol. 8*,
hanc profecto opinionem tenet, sed non dicit
esse fere omnium sententiam; aliquot tamen
auctores refert eidem patrocinantes.

^{b)} Omnes quidem auctores citati negant
esse mortale, si confessarius dicat poeniten-
tem confessum esse materiam venialem; sed
Laymann, Suarez et Navarrus] non loquuntur
de eo qui diceret confessum esse plura ve-
nialia.

^{c)} Parum videntur dissentire ab invicem
isti auctores. Suarez enim, *disp. 34, sect. 4*,
n. 16; et Fagundez, *de 2° praec. Eccl., lib. 5*,
cap. 2, n. 10, negant confessarium posse in-
terrogare de persona complicitis in particulari,
nisi poenitens sua sponte illam declaret; ajunt
tamen posse in generali interrogare an com-
plex sit in periculo, vel ope ipsius poeniten-
tis seu correctione indigeat; et juxta respon-
sionem poenitentis, confessarius poterit illum
generaliter monere ut suae obligationi satis-

faciat, et addunt: « Unde secundo observare
debet (sunt verba Suarez) ne se statim invi-
tet ad correctionem faciendam, etiamsi intel-
ligat esse convenientem vel necessariam; pri-
mum ne scandalum aliquod praebeat poeni-
tenti, vel occasionem revelandi complicem
sine necessitate ». — Fagundez, n. 2, dixerat
correctionem complicitis fieri posse de licentia
poenitentis, sub certis quibusdam conditio-
nibus. — Bañez autem, in 2^{am} 2^{ae}, qu. 33,
art. 8, dub. 8, p. 1, concl. 4; et Nuñez, in
Suppl., qu. 11, art. 2, diff. 2, dicunt « regu-
lariter » et communiter interrogandum esse
poenitentem de persona complicitis ad corre-
ctionem faciendam; sed Bañez addit: « Quodsi
in tales angustias res ipsa redacta fuerit ut
nulla alia persona inveniatur idonea, nisi ipse
confessarius, tunc fateor quod non repugnat
secreto confessionis, ut confessarius obliget
poenitentem ut sibi revelet extra confes-
sionem tertiam personam corrigendam; hoc ta-
men semper intelligendum est... quando ex
tali modo procedendi non sequitur ignoran-
tiam et pusillorum scandalum ».

641. - ^{a)} Tamburinius, *Method. Confess.*,
Append. de Sigillo, cap. 3, n. 7, cum Vasquez,
qu. 93, art. 4, dub. 5, n. 5, de alio casu lo-
quuntur, scilicet de revelatione complicitis ex

cum Vasquez ^{a)}; item Sotus, Paludanus, Angelus, Tanner, etc., apud Croix ¹; ac probabilem putat Diana ^{b)}. — Ratio prima, quia hoc esset etiam contra sigillum; cum etiam peccata complicitis sub sigillo cadant. Ratio secunda, quia alioquin confessio redderetur aliis odiosa, etsi non poenitentibus.

De licentia poenitentis licet.

Secunda vero sententia, communissima et vera, affirmat. Eamque tenent D. Thomas ³ (ubi docet non licere revelare in confessione personam complicitis, *nisi forte salvato correctionis ordine* fraternae: ergo ex licentia poenitentis potest confessarius complicem corrigere); item S. Antoninus ³, Suarez ⁴, Lugo ^{c)}, Palaus ⁵, Roncaglia ⁶, Diana ^{b)}; et Croix ⁷ cum Adriano, Gersonio ^{d)}, Navarro, Henriquez, Dicastillo ^{e)}, Aversa ^{c)} et Illsung. Ratio, quia complex ex confessione alterius complicitis nullum jus acquirit ad sigillum sacramentale: hoc enim sigillum institutum est tantum in favorem poenitentium, unde sequitur naturam aliorum sacramentorum, in quibus jus secreti acquiritur ei soli qui illud committit. Et ideo, sicut solus poenitens sigillum ponere potest, ita ipse solus potest auferre. Et sic respondetur primae rationi. — Nec obstat dicere quod confessio sic redderetur aliis odiosa. Nam revera id tantum reddit odiosam confessionem quod poenitentes a confessione retrahit: et hoc quidem odium est omnino vitandum ex hujus sacramenti institutione; non autem quodcumque odium quod alii irrationabiliter sumerent ex confessione poenitentium.

Sotus, in 4, dist. 18, qu. 2, art. 5, ad 4. - Palud., in 4, dist. 21, qu. 3, art. 3, concl. 2. Angel., v. Confessio I, n. 3. - Tann., tom. 4, disp. 6, qu. 9, n. 146 et 147. - ¹ Lib. 6, part. 2, n. 1959. - ² Opusc. 12, qu. 6. - ³ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 11. - ⁴ Disp. 34, sect. 4, n. 4 et 5. - ⁵ Tr. 23, punct. 19, § 3, n. 16. - ⁶ Tr. 19, qu. 6, cap. 1, qu. 5, resp. 2. - ⁷ Loc. cit., n. 1959. - Adrian., de Confess., dub. de Con-

Dubitatur hic 2°. *Quomodo cadat sub sigillo objectum peccati?*

Respondeo quod cadit, nimirum si v. gr. filius confiteatur odisse matrem ob illius adulterium, vel non corripuisse fratrem de furto; adulterium enim illud et furtum cadunt sub sigillo tamquam objecta peccati. Ita Viva ⁸, Renzi ⁹, Filliuccius ¹⁰, Sporer ¹¹, Tamburinius ¹². — Probabiliter verodiciunt Tamburinius ¹³ et Sporer ¹⁴ quod si poenitens confiteatur se gavisum de homicidio in publica platea commisso, non teneretur confessarius ad sigillum; quia, cum homicidium sit publice notum, et per accidens lateat confessarium, non censetur illud velle sigillo subicere. — Caeterum, ubi nullum adest periculum revelationis vel gravaminis poenitentis (juxta dicenda n. 657, *in fine*), minime cadit sub sigillo objectum peccati.

Objectum peccati quandoque cadit sub sigillum.

Quandoque probabiliter non cadit.

« 3°. Poenitentia imposita, si gravis sit, « hoc est quae consuevit injungi pro mortali ^{e)}, qualis nunc esset, ait Diana ¹⁵, Corona B. Virginis, non vero *Miserere*. — « Aversa ¹⁶.

Poenitentia gravis imposita.

« 4°. Peccatorum circumstantiae, quas « taceri poenitentis interest, etsi dictae « sint post absolutionem; v. gr. si spurius « sacros ordines susceperit, si nobilitatem « jactaverit, etc. — Bona vero poenitentis, « et caetera impertinentia quae per accidens interponuntur, nec odium sacramento pariunt, v. gr. propositum religionis vel matrimonii, saepe quidem (si « nimirum poenitens ea tecta velit) sub « obligationem secreti naturalis, non tamen sacramentalis, cadunt. Excipiunt

Peccatorum circumstantiae quaedam.

Quid de ceteris per accidens interpositis.

fessore, § *Ad primum respondeo*, v. *Ad 8. - Navar.*, Man., cap. 7, n. 7. *Henriq.*, lib. 5, cap. 10, n. 4. - *Ills.*, tr. 6, disp. 6, n. 265. — ⁸ De Poenit., qu. 10, art. 2, n. 3. — ⁹ De Poenit., cap. 5, sect. 3, qu. 2. — ¹⁰ Tr. 7, cap. 11, n. 321. — ¹¹ Part. 3, cap. 7, n. 835. — ¹² Method. Confess., Append. de Sigillo, cap. 3, n. 6. — ¹³ Loc. cit., n. 14. — ¹⁴ Loc. cit. — ¹⁵ Part. 5, tr. 11, resol. 31. — ¹⁶ Qu. 18, sect. 4, v. *Nono*.

poenitentis licentia; sed, n. 8, ubi Tamburinius de praesenti casu disputat, omnino tenet cum S. Alphonso secundam sententiam.

^{b)} Diana, *part. 5, tr. 11, resol. 24*, loquitur pariter de revelatione complicitis; sed *part. 3, tr. 4, resol. 113*, de praesenti casu disputans, omnino tenet hanc primam sententiam.

^{c)} Lugo, *disp. 23, n. 138*; Dicastillus, *disp. 12, dub. 5, num. 80*; Aversa, *qu. 18,*

sect. 4, i. f., loquuntur de complicitis revelatione.

^{d)} Gersonius *de Differ. peccator. venial. et mortal.*, consid. 19, videtur sic tenere; sed *Quaest. quaedam cum suis responsionib.*, videtur contrarium amplecti.

^{e)} Seu: « Melius dicendum, ut ait S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 153, si non est de minimis, quae plerumque solent imponi pro venialibus levissimis ».

« Tanner et Coninck, nisi poenitens talia
« dixerit in ordine ad explicanda peccata:
« tunc enim sigillo sacramentali claudi
« tenent cum Diana ¹.

Virtutes
et vitia
quandoque
cadunt sub
sigillum.

« Idem de virtutibus et vitiis affirmat
« Granado contra Reginaldum ^{f)} et Mal-
« derum ^{f)}, apud Diana ² ».

Loquendo de virtutibus et revelatio-
nibus, Sà ³, Bonacina ⁴; et Navarrus ^{g)},
Henriquez, apud Lugo ⁵, negant omnino
eas cadere sub sigillo; cum non sint ma-
teria confessionis. — Sed melius Lugo ⁶,
Roncaglia ⁷, Mazzotta ⁸; Croix ⁹ cum
Stoz; et Viva ¹⁰ cum Diana distinguunt.
Et recte negant, si virtutes aut revela-
tiones manifestantur in confessione, ut
status animae confessario innotescat ^{h)};
secus vero, si dicantur ad explicandum
aliquem defectum vel propriam ingratitu-
dinem erga Deum.

Quid de
defectibus
naturalibus
et scrupu-
lis.

Idem dicunt « de defectibus naturali-
« bus (v. gr. illegitime natum esse) et de
« vitiis occultis corporis Coninck, Hur-
« tatus et Kellison, contra Granado ⁱ⁾,
« Malderum ⁱ⁾, etc., qui ea sub sigillum
« cadere absolute ajunt apud Diana ¹¹. —
« Item de iis quae alios concernunt et ta-

men peccata non sunt. Malderus et
« Diana ¹².

« Denique de scrupulis (contra Coninck
« et Granado, qui eos sigillo claudi abso-
« lute affirmant, et contra Marchant, qui
« absolute negat) idem tenet card. de Lugo,
« nimirum, si poenitens scrupulositatem
« confiteatur, aut ad declaranda peccata
« vel conscientiam afferat, ait cadere sub
« sigillum; quia est in obliquo saltem ma-
« teria confessionis. Secus, si non cogno-
« scatur ex poenitentis relatione, sed vi-
« deatur et percipiatur, v. gr. ex modo
« confitendi.

« Idem dicit de aliis defectibus natu-
« ralibus, v. gr. quod sit blaesus, rudis,
« hebetis ingenii, etc. Et sic excusat con-
« fessorium, qui de poenitente dixit quod
« impertinentiis et naeniis caput sibi fran-
« gat ¹³. — Granado tamen id improbat;
« et Coninck (apud Diana ¹⁴) ait esse peri-
« culosum, et posse facile frangi sigillum
« indirecte. — Denique Tamburinius ^{j)}
« doctrinae isti ne quidem ut probabili
« acquiescit, atque eam a Diana ^{j)} imme-
« rito vocari communem, cum Granado ^{j)},
« Hurtatus ^{j)}, Palaus ^{j)}, Bauny ^{j)}, etc. re-

Tann., tom. 4, disp. 6, qu. 9, n. 136. — *Coninck*, disp. 9,
dub. 1, n. 13. — ¹ Part. 5, tr. 11, resol. 5. — *Gran.*, in 3 P.,
controv. 7, de Poenit., tr. 11, disp. 3, n. 3 et 4. — ² Loc.
cit., resol. 30. — ³ V. *Confessor*, num. 32; v. *Dona Dei*,
(edit. correct.). — ⁴ Qu. 6, sect. 5, punct. 2, n. 11. — *Henriq.*,
lib. 6, cap. 21, n. 1. — ⁵ Disp. 23, n. 58. — ⁶ Loc. cit. —
⁷ Tr. 19, qu. 6, cap. 3, qu. 5. — ⁸ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 1,
v. *Quinto*. — ⁹ Lib. 6, art. 2, num. 1947. — *Stoz*, lib. 2,
n. 233, i. f., et n. 191. — ¹⁰ De Poenit., qu. 10, art. 2, n. 2. —

Diana, part. 5, tr. 11, resol. 30. — *Coninck*, disp. 9, dub. 1,
n. 13. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 12, de Poenit., diff. 4. — *Kellis.*,
in Suppl., qu. 11, art. 2, dub. 1. — ¹¹ Part. 5, tr. 11, resol. 29.
— *Malder.*, de Sigillo, cap. 18. — ¹² Loc. cit., resol. 38. —
Coninck, disp. 9, n. 11. — *Gran.*, in 3^a Part., contr. 7,
de Poenit., tr. 11, disp. 3, n. 2 et 3. — *Jacob. March.*, Resol.
pastor., tr. 5, cap. 4, num. 8. — *Lugo*, disp. 23, n. 60. —
¹³ *Lugo*, loc. cit. — *Gran.*, loc. cit. — *Coninck*, disp. 9,
dub. 1, n. 11. — ¹⁴ Part. 5, tr. 11, resol. 50.

^{f)} Reginaldus et Malderus, quidquid dicat
Diana, non videntur differre a Granado; Re-
ginaldus enim, *lib. 3, cap. 4, init.*, dicit sub
sigillo cadere « omnia, quae, etsi peccata non
sunt, (imo virtutes forte sint...) eis tamen de-
tectis, ille cui deteguntur posset directe vel
indirecte adduci in cognitionem, qua confes-
sum perpetrasset aliquod certum peccatum in-
telligeret ». — Malderus autem, *de Sigillo*,
cap. 15, v. Dubitabit forte, negat virtutes
poenitentis sub sigillo cadere, sed addit: « Cer-
tum est earum relationem non reddere con-
fessionem odiosam, nisi forte ex virtutum nar-
ratione sternatur via directe vel indirecte ad
detegenda aliqua confessi vitia vel peccata ». Auctores isti hic de virtutibus tantum, non
de vitiis, loquuntur.

f

^{g)} Navarrus non satis accurate citatur a
Lugo; dicit enim, *in can. Sacerdos, n. 51, de*
poenit., dist. 6, cadere sub sigillo: « Omnia

quae peccata quidem non sunt, sed eis dete-
ctis, directe vel indirecte adduci posset audi-
tor, quo agnosceret confessum aliquod certum
peccatum perpetrasset ».

^{h)} Quod fere semper contingit, ait Diana.

ⁱ⁾ Granado, *loc. cit.*, n. 2; et Malderus,
cap. 15, init., non satis diligenter citantur;
non enim absolute dicunt cadere sub sigillo,
sed tantum si addantur haec ad melius decla-
randa peccata.

^{j)} Busenbaum satis obscure hic loquitur;
et res clarius exponenda est. Sit igitur: Tam-
burinius, *loc. cit.*, *cap. 3*, adducit sententiam
quae vult esse saltem indirecte contra sigil-
lum dicere poenitentem esse scrupulosum, et
n. 18 scribit: « Huic doctrinae... ut probabili
quidem acquiesco », sed immerito vocari com-
munem a Diana. At hoc falso additur a Tam-
burinio; Diana enim, *loc. cit.*, *resol. 50*, com-
munem appellat sententiam quae negat esse

« fragentur. Aliterque limitans ipse ait: « Si isti defectus, v. gr. esse blaesum, rudem, scrupulosum, etc., sint passim noti, non cadere sub sigillum; secus, si sint ignoti, quia confessio immunis esse debet ab omni odio ».

642. - Melius mox praedicta discutienda sunt.

Quaeritur: *an frangat sigillum confessarius qui propalat defectus naturales sui poenitentis*, nempe quod sit ignobilis, pauper aut ignarus, surdus, et similia? — Respondetur:

Si confessarius tales defectus noverit, quatenus a poenitente fuerint manifestati ad explicanda peccata, tunc certe cadunt sub sigillo; ut communiter cum Busenbaum docent Suarez¹, Palaus², Lugo^{a)}, Bonacina³, Concina⁴, Anacletus⁵, Sporer⁶, Croix^{a)}, Mazzotta⁷, Roncaglia⁸; Salmant.⁹ cum Dicastillo, Coninck, et alii passim, contra Vasquez^{b)}. — Et hoc, etiamsi manifestatio dictorum defectuum nihil conferret ad explicationem peccati, sed poenitens jam illos exponeret ad plenius suam conscientiam manifestandam; ut bene advertit Croix¹⁰ cum Lugo et Stoz.

Secus vero, si confessarius noverit defectus illos, quatenus poenitens incidenter sive impertinenter ad confessionem eos detexerit; ut etiam communiter dicunt

Filliuccius¹¹, et Suarez¹², Palaus¹³, Roncaglia¹⁴; Salmant.¹⁵ cum Dicastillo et Gabriele^{c)}; ac Bonacina¹⁶ cum Coninck, Reginaldo^{d)}, Zerola^{d)} et aliis. — Et hoc est valde probabile (quidquid opponat Renzi¹⁷ cum Soto, Valentia et Diana^{e)}, quos citat). Ratio, quia, cum poenitens tales defectus ultro detegat, sine ullo ordine ad explicanda peccata, eos minime censetur subicere, nec subicere posset, clavibus sigilli; cum ad confessionem nihil pertineant.

643. - Idem dicunt Lugo¹⁸, Navarrus^{a)} et Mazzotta¹⁹, Diana^{a)}; (qui vocat communem), ac Roncaglia²⁰ cum Aversa et Fagundez^{a)}, si defectus illi innotescant confessario ex actionibus ipsius poenitentis, sive ex modo confitendi, nempe quod sit blaesus, surdus, rudis, hebetis ingenii, etc. — Ratio (ut ajunt), quia hujusmodi defectus tunc non sunt materia, neque pertinent ad materiam confessionis, cum sacerdos eos non percipit ex relatione poenitentis, sed ipsemet videt et apprehendit: unde isti, sicut non dicuntur secreto, ita nec cadunt sub sigillo.

Et sic pariter dicit Lugo²¹ quod si poenitens ostendit se naturae molestae, irresolutae, durioris ad credendum, omnes hi defectus, quia non sunt materia confessionis (cum non audiantur, sed in confessione fiant), neque cadunt sub sigillo. — Sed huic sententiae merito contradicunt

Si noti ex solo modo confitendi, non cadunt sub sigillo.

Defectus naturales, manifestati ad explicanda peccata, cadunt sub sigillo.

Secus, si detecti impertinenter ad confessionem.

¹ Disp. 33, sect. 3, n. 5. — ² Punct. 19, § 2, n. 6. — ³ Qu. 6, sect. 5, punct. 2, n. 10. — ⁴ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 10. — ⁵ Tr. 14, dist. 9, n. 25. — ⁶ Part. 3, cap. 7, n. 841. — ⁷ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 1, v. *Secundo*. — ⁸ Qu. 6, cap. 3, qu. 4. — ⁹ Tr. 6, cap. 14, n. 23. — *Dicast.*, disp. 12, dub. 3, n. 51. — *Coninck*, disp. 9, n. 13. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 1947. — *Lugo*, disp. 23, n. 59. — *Stoz*, lib. 2, n. 191 et 231. — ¹¹ Tr. 7, cap. 11, n. 322. — ¹² Disp. 33, sect. 3, n. 10. —

¹³ Punct. 19, § 2, n. 6. — ¹⁴ Loc. cit., cap. 3, qu. 4. — ¹⁵ Tr. 6, cap. 14, n. 23, i. f. — *Dicast.*, loc. cit., n. 51, i. f. — ¹⁶ Qu. 6, sect. 5, punct. 2, n. 10. — *Coninck*, disp. 9, n. 13. — ¹⁷ Cap. 5, sect. 3, qu. 3. — *Soto*, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5, post concl. 1, v. *Atqui non solum*. — *Valent.*, in 3^{ae} Part., disp. 7, qu. 13, punct. 3, v. *Secundo sequitur*. — ¹⁸ Disp. 23, n. 60. — ¹⁹ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 1, v. *Secundo*. — ²⁰ Loc. cit., cap. 3, qu. 4. — *Aversa*, qu. 18, sect. 4, v. *Octavo*. — ²¹ Disp. 23, n. 60.

contra sigillum. — Denique Granado, *loc. cit.*, n. 2; Hurtadus, *loc. cit.*, disp. 12, diff. 4; Palaus, *punct. 19*, § 3, n. 9; Bauny, *Theol. mor., part. 1, tr. 4, qu. 2, de Sigillo*, v. *Tertio*, affirmant esse contra sigillum.

642. - ^{a)} Lugo, *disp. 23, n. 59*; Croix, *lib. 6, part. 2, n. 1947*, haec dicunt de quibuscumque quae a poenitente narrantur ad explicanda peccata.

^{b)} Vasquez, *qu. 93, art. 4, dub. 3, n. 3*, negat esse contra sigillum revelare defectus naturales, « quando nullum indicium esse possunt peccatorum aut peccati alicujus; sic enim cum non pertineant, nec per accidens, ad confessionem, nescio (inquit) quomodo sub illius sigillo contineantur ».

^{c)} Gabriel a S. Vincentio a Salmant. utique hic citatur; sed *disp. 10, qu. 3, diff. 2*, loquitur de casu inferiori posito n. 643.

^{d)} Reginaldus, *lib. 3, n. 38 et seqq.*; et Zerola, *Prax. Poenit., cap. 20, qu. 10*, non citantur recte a Bonacina pro hac parte distinctionis: eam enim plane omittunt.

^{e)} Diana tamen, quidquid dicat Renzi, adducit distinctionem a S. Alphonso positam, et videtur eam approbare *part. 5, tract. 11, resol. 29*.

643. - ^{a)} Navarrus, *Man., cap. 8, n. 12*; Diana, *loc. cit., resol. 50*; Fagundez, *de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 5, n. 17*, loquuntur de casu quo quis se scrupulosum praebebat in confitendo.

Nisi sint defectus naturae molestae, irresolutae, durae ad credendum.

Palas¹, Antoine², Concina³, Sporer⁴, Renzi⁵; et Tamburinius⁶ cum Coninck^{b)}, Granado^{b)}, Hurtado, etc. Ratio, quia, cum defectus illi sint odiosi, et confessarius noverit eos occasione confessionis dum poenitens sua peccata explicabat, eorum manifestatio semper redderet aliquo modo confessionem odiosam et ab ea retardaret. Tantummodo prima sententia locum habere posset, quando omnino constaret confessario, poenitentem ex illius defectus manifestatione minime gravari.

Peccata commissa in confessione pertinent ad sigillum.

Nec acquiesco opinioni Lugonis, qui⁷ subdit non cadere sub sigillo peccata quae commiserit poenitens in ipsa confessione, puta impatientiae, contumeliae in confessarium vel in alios; quia culpas illas poenitens non confitetur, sed committit vidente confessario. — Neque (dixi) huic acquiesco; quia talia peccata, licet non sint materia sigilli, tamen periculum revelationis involvunt: probabile enim indicium praebent quod confessarius vel noluerit absolvere vel acriter reprehenderit propter aliquam culpam graviolem.

Non eximit a sigillo defectus esse communiter notos.

Praeterea dicunt Tamburinius⁸, Viva^{c)}, Sporer⁹ (et consentiunt Wigandt¹⁰ ac Concina¹¹), quod si defectus naturales paupertatis, ignobilitatis et similium ita referantur a poenitente, ut ex adjunctis colligatur eos esse communiter notos, tunc non cadunt sub sigillo. Quia tunc non praesumitur poenitens narrare ipsos nisi ut cognitos, nec velle subicere clavibus, quando expresse aliter non declarat. — Sed huic opinioni etiam merito non consentit Holzmänn^{d)}, ob eandem rationem ut supra: quia, cum defectus illi ex peccatorum

confessione cogniti sint a confessario, manifestatio eorum retardaret poenitentes a confessione^{e)}.

644. — Quod autem dicunt auctores supra citati de aliis defectibus naturalibus, dicunt etiam de defectu *scrupulositatis*, nempe posse confessarium dicere poenitentem suum esse scrupulosum, si id noverit vel ex modo confitendi, vel si illius scrupulositas sit publice nota. — Sed pariter huic nec acquiescimus cum Sporer¹² et Tamburinio¹³ (qui citat Coninck, Granado, Hurtadum, Palaum, etc.); quia eadem ratio currit, cum non pauci aegre ferant scrupulosos appellari^{a)}. Tantum id admitti posset, si minime redundaret in gravamen poenitentis; prout facile accidere potest loquendo de saecularibus, qui potius laudantur cum dicitur de eis quod sint scrupulosi: hoc enim pro iis qui in saeculo versantur indicium est bonae et timoratae conscientiae. Secus, si dicatur de praelato, confessario et similibus, quibus scrupulositas est signum mentis confusae et irresolutae.

Scrupulositas, etsi nota publice vel ex modo confitendi, cadit sub sigillo.

Limitatio.

Dicit autem Roncaglia¹⁴ *quod si aliquis poenitens communiter dignoscatur esse valde prolixus, inquietus, etc. in aliquo exponendo: tunc, quia clare apparet confessarium fugere, ne ab ipsius naturali prolixitate, inquietudine, etc. taedio afficiatur, in talibus circumstantiis fugere non esset fractio sigilli*. Hoc probabiliter admitti potest, si communiter pateat aliis poenitentem illum esse timoratae conscientiae, ita ut moraliter certo reputent immunem esse a gravibus culpis.

Quando sit licitum fugere poenitentem prolixum, inquietum, etc.

¹ Punct. 19, § 3, n. 9. — ² Cap. 4, qu. 2. — ³ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 10. — ⁴ Part. 3, cap. 7, n. 844. — ⁵ Cap. 5, sect. 3, qu. 3. — ⁶ Method. Confess., Append. de Sigillo, cap. 3, n. 18. — ⁷ Gasp. Hurtad., disp. 12, diff. 4. — ⁸ Disp. 23, n. 60. — ⁹ Loc. cit., cap. 3, n. 13. — ¹⁰ Part. 3, cap. 7,

n. 842. — ¹¹ Tr. 13, n. 118, v. Nota. — ¹² Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 10. — ¹³ Part. 3, cap. 7, n. 844. — ¹⁴ Cap. 3, n. 18. — Coninck, disp. 9, n. 11. — Gran., de Poenit., tr. 11, disp. 3, n. 2 et 3. — Gasp. Hurtad., disp. 12, diff. 4. — Palas, punct. 19, § 3, n. 9. — ¹⁵ Qu. 6, cap. 2, reg. in praxi, n. 1.

^{b)} Coninck, disp. 9, n. 11; Granado, de Poenit., tr. 11, disp. 3, n. 2, hoc dicunt de scrupulositate.

^{c)} Viva, de Poenit., qu. 10, art. 2, n. 5, uti a S. Alphonso citatur, loquitur de defectibus qui ex modo confitendi confessario noti fiunt; sed n. 1, v. Idem dicas, loquitur de rebus etiam quae ab ipso poenitente dicuntur.

^{d)} Holzmänn, de Poenit., n. 706, sub 4o, pariter tractat de defectibus quos confessarius ex ipso modo confitendi percipit.

^{e)} « Nihilominus hoc intelligitur, ait S. Doctor in Hom. apost., tr. 16, n. 154, tantum pro iis defectibus, quorum manifestationem ex se aegre ferre potest poenitens..., non vero cum sunt defectus qui rubori aut exprobrationi ei non sunt, ut est esse coecus, surdus, mendicans et huiusmodi, et contra jam communiter innotescunt ».

644. — ^{a)} Sporer tamen, n. 844 cum n. 842; et Tamburinius, n. 19, negant esse contra sigillum, si scrupulositas sit communiter nota.

Quid, si confessarius advertat poenitentem esse surdum:

Petes hic, *quid agere deberet confessarius*, si quis, confitendo aliquam materiam gravem non satis distincte, confessarius ideo eum interrogans de circumstantiis, de consuetudine vel simili, *noverit poenitentem esse surdum*, cum minime adaequate interrogationibus ille respondet; et contra, confessarius altius vocem extollere nequit ne alii circumstantes audiant. — Respondeo:

Si advertat circa initium confessionis.

Si *circa initium confessionis* advertat poenitentis surditatem, imponat ei ut redeat alio tempore et loco opportuno, ubi loqui libere possit confessarius, nec alii audiant. Et interim patefacere potest aliis surditatem poenitentis, quando talis defectus communiter sit patens. — Si vero advertat hoc *in progressu confessionis*, et poenitens post plures debitas interrogationes recte non respondeat, tunc non licet confessario alta voce imponere poenitenti ut redeat, ita ut circumstantes hoc audiant; quia magna daretur eis suspicio quod materiam gravem ille sit confessus. Ideoque in tali casu consilium esse puto, quod confessarius, intelligendo peccata meliori modo quo possit, absolvat ^{b)}: absolute quidem, si poenitens probabiliter censeatur dispositus; sub conditione vero, si de dispositione dubitetur. — Casum istum apud doctores non inveni, sed obvius est.

Quinam teneantur ad sigillum.

645. - « Resp. II°. Ad sigillum tenentur omnes ad quos quomodocumque « notitia sacramentalis confessionis pervenit. Qualis est:

Confessarius.

« 1°. *Confessarius*, qui, si de auditis « in confessione rogetur, potest negare,

« etiam, si opus est, cum juramento: sub-
« intelligendo quod possit dicere, vel po-
« tius (ut dicit card. de Lugo ¹⁾) quod sciat
« scientia utili ad respondendum interro-
« ganti extra confessionem. — (Excipit
« Henriquez ^{a)}) et Granado cum Diana ²⁾,
« nisi ex illa negatione sequeretur con-
« fessionem non fuisse integram, v. gr. si
« de publica meretrice rogaretur an non
« esset confessa fornicationem: tunc enim,
« declinando directam responsionem, di-
« cendum esse illam confessam esse pec-
« cata sua, et se functum officio suo). —
« Imo, si peccatum suum salvo sigillo
« non possit confiteri, debet omittere; quia
« sigillum strictius obligat quam integri-
« tas confessionis ».

646. - Quaeritur: *an confessarius, interrogatus de peccato poenitentis, possit dicere illud nescire, etiam cum juramento?*

Affirmandum cum communi ^{a)}, quam tenent D. Thomas ³⁾, S. Antoninus ⁴⁾, Suarez ⁵⁾, Laymann ⁶⁾, Antoine ⁷⁾, Wigandt ⁸⁾, Holzmann ⁹⁾, Palaus ¹⁰⁾ cum Navarro, Bonacina, Valentia et Henriquez; ac Lugo ¹¹⁾ cum Vasquez (qui opinionem oppositam Gabrielis ^{b)} vocat erroneam) et aliis communiter. Ratio affertur a D. Thoma ¹²⁾, qui dicit: *Homo non adducitur in testimonium, nisi ut homo; et ideo... potest jurare se nescire quod scit tantum ut Deus.* — Et hoc, etiamsi confessarius rogatus fuerit ad respondendum, non ut homo, sed praecipue ut minister Dei; prout recte ajunt Suarez ¹³⁾, Sporer ¹⁴⁾, Lugo ¹⁵⁾ cum Vasquez et communi; item Croix ¹⁶⁾ cum Laymann ^{c)}, Tanner ^{c)}, Stoz ^{c)}, etc. (contra

Interrogatus potest dicere se nescire, etiam cum juramento.

Etsi rogetur ut minister Dei.

¹ Disp. 23, n. 75. — *Gran.*, de Poenit., tr. 11, disp. 6, n. 4. — ² Part. 5, tr. 11, resol. 43. — ³ In 4, dist. 21, qu. 3, artic. 1, solut. 1, ad 3. — ⁴ Part. 3, tit. 17, cap. 22. — ⁵ Disp. 33, sect. 6, n. 6. — ⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 12. — ⁷ Cap. 4, qu. 6. — ⁸ Tr. 13, n. 111. — ⁹ De Poenit., n. 722. — ¹⁰ Tr. 23, punct. 19, § 3, n. 13. — *Navar.*, Man., cap. 8,

n. 19. — *Bonac.*, qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 31. — *Valent.*, in 3^{ae} Part., disp. 7, qu. 13, punct. 4. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 19, n. 7. — ¹¹ Disp. 23, n. 73. — *Vasq.*, qu. 93, art. 4, dub. 12, n. 1 et 2. — ¹² In 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, solut. 1, ad 3. — ¹³ Disp. 33, sect. 6, n. 7. — ¹⁴ Part. 3, cap. 7, n. 817. — ¹⁵ Disp. 23, n. 74. — *Vasq.*, loc. cit., n. 8 et 9. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1985.

^{b)} Et eo casu poenitentiam levem imponat, cum eam alii audituri sint, ut addit S. Doctor in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 155.

645. — ^{a)} Henriquez, *lib. 6, cap. 21, n. 5*, citatur a Diana pro alio casu, videlicet quid sit respondendum, si confessarius interrogetur a ministro Missae an sit apponenda particula ut consecratur pro communione Petri qui confessus est.

646. — ^{a)} Omnes quidem auctores citati affirmant confessarium posse dicere se id ne-

scire; quin etiam plures ajunt teneri sic respondere; non tamen omnes dicunt id facere posse etiam cum juramento.

^{b)} Gabriel Biel, in 4, dist. 21, qu. un., art. 3, dub. 1, ad 3, loquitur de eo qui sub juramento a iudice interrogatur, et dicit eum posse, imo et debere tacere.

^{c)} Laymann, Tanner et Stoz non videntur citari a Croix pro hoc asserto, sed potius pro casu quo interrogetur confessarius an non ita sciat ut non liceat dicere. Attamen Stoz,

Paludanum, Sotum et Concina). Quia confessarius nullo modo scit peccatum scientia qua possit uti ad respondendum; unde juste asserit se nescire id quod sine iniustitia nequit manifestare. Vide dicta *Lib. III, n. 153*.

Item, etsi rogetur ut respondeat sine aequivocatione.

Quid, si insuper rogetur ad respondendum sine aequivocatione? — Adhuc potest respondere cum juramento se nescire, ut probabilius dicunt Lugo¹; Croix² cum Stoz; et Holzmann³ cum Michel (contra alios). Ratio, quia tunc confessarius revera respondet secundum juramentum factum: quod semper factum intelligitur modo quo fieri poterat, nempe manifestandi veritatem sine aequivocatione, sed sine aequivocatione illa quae licite omitti poterat. Quoad aequivocationem vero necessariam, quae non poterat omitti absque peccato, nec alter habet jus ut sine aequivocatione ei respondeatur, nec ideo confessarius tenetur sine aequivocatione respondere.

Quomodo respondendum interrogationibus.

Caeterum, ad hujusmodi interrogationes confessarius debet ab initio respondere: *Has interrogationes non esse faciendas*. — Item, si interrogetur an absolverit aliquem, respondeat: *Functus sum officio meo*; ut dicunt Concina^{d)}, Antoine⁴, Lugo⁵; et Salmant.⁶ cum Reginaldo^{d)}, Dicastillo et

Granado. Sed aliquando talis responsio adhuc posset non esse satis tuta; unde semper melius est respondere, objurgando interrogantem: *Quaenam interrogatio est ista quam facis?* — Si autem confessarius aliquem non absolverit, et dum Missam celebrat, interroget eum minister an ponat formulam pro communione illius poenitentis; respondeat confessarius: *Interroga ipsum an velit communicare*. Ita recte Salmant.⁷ cum Henriquez et Granado.

647. — « 2°. Superior cui se sistit absolutus a reservato^{a)}, vel a quo petitur « licentia absolvendi a reservato. Suarez, « card. de Lugo⁸, etc. »; — [Item Concina⁹, Antoine¹⁰, Holzmann¹¹, Elbel¹², Sporer¹³, Suarez¹⁴; et Salmant.¹⁵ cum Granado et aliis. Ratio: tum quia petitio illa est quaedam inchoata confessio, quatenus ordinatur ad absolutionem obtinendam; tum quia alioquin confessio redderetur odiosa. Ita verius auctores citati.] — « contra « Henriquez^{b)}, Vasquez^{b)}, Coninck^{b)} et « Palaum¹⁶, qui secreto tantum naturali « teneri volunt.

Superior cui se sistit poenitens pro reservato.

« 3°. *Interpres* ». — [Ita probabilius Palaus¹⁷, Lugo¹⁸; et Salmant.¹⁹ cum Suarez, Coninck, Laymann, Bonacina, Dicastillo, etc.: contra Sotum^{c)} et Cajetanum (apud

Interpres.

Palud., in 4, dist. 21, qu. 3, art. 3, v. *Ad aliud quod dicunt* (n. 40). - *Sotus*, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5, v. *Dubium autem*. - *Concina*, lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 25. — ¹ Disp. 23, n. 79. — ² Lib. 6, part. 2, n. 1985. *Stoz*, lib. 2, n. 274. — ³ De Poenit., n. 722. - *Michel*, de Poenit., part. 2, punct. 7, n. 11. — ⁴ Cap. 4, qu. 6, resp. 2. — ⁵ Disp. 23, n. 85. — ⁶ Tr. 6, cap. 14, n. 28. - *Dicast.*, tr. 8, de Poenit., disp. 12, dub. 7, n. 114. *Gran.*, de Poenit., tr. 11, disp. 6, n. 3. — ⁷ Tr. 6, cap. 14, n. 29. *Henriq.*, lib. 6, cap. 21, n. 5. - *Gran.*, loc. cit., n. 3. — *Suar.*, disp. 33, sect. 4, n. 3. — ⁸ Disp. 23, n. 34. —

⁹ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 30. — ¹⁰ Cap. 4, qu. 8, n. 3. — ¹¹ De Poenit., n. 713, v. *Quarta*. — ¹² De Poenit., confer. 20, de Iis qui tenentur ad Sigill., n. 502, ad 4. — ¹³ Part. 3, cap. 7, n. 853. — ¹⁴ Disp. 33, sect. 4, n. 3. — ¹⁵ Tr. 6, cap. 14, n. 66. - *Gran.*, de Poenit., tr. 11, disp. 4, n. 1. — ¹⁶ Tr. 23, punct. 19, § 4, n. 10. — ¹⁷ Loc. cit., n. 3. — ¹⁸ Disp. 23, n. 21. — ¹⁹ Tr. 6, cap. 14, n. 59. - *Suar.*, disp. 33, sect. 4, n. 4. - *Coninck*, disp. 9, dub. 3, n. 35. - *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 17. - *Bonac.*, qu. 6, sect. 5, punct. 3, n. 5. - *Dicast.*, disp. 12, dub. 3, n. 26. - *Cajetan.*, Sum., v. *Confessio*, condit. 11.

lib. 2, n. 267, id etiam habet quod hic apud S. Alphonsum dicitur.

^{a)} Concina, *lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 11*, loquitur de eo qui rogatur an audierit confessionem meretricis; Reginaldus vero, *lib. 3, n. 49*, de eo cui exprobratur quod audierit peccatorem aliquem publicum.

647. — ^{a)} Soli Salmanticenses ex citatis auctoribus loquuntur de superiore cui se sistit absolutus; ceteri autem, dumtaxat de superiore a quo petitur facultas absolvendi a reservato.

^{b)} Henriquez, *lib. 6, cap. 20, n. 1*, dicit solum confessarium teneri ad sigillum sub poenis a jure statutis. Sed, *n. 3*, ait doctorem consultum teneri arctiori sigillo quam lai-

cum qui sese fingit sacerdotem, vel illum qui chartam invenit, « quod propius ad sigillum accedit... Sed adhuc arctius tenetur praelatus a quo licentiam petiit confessor aut reus pro casu reservato ». — Vasquez, *qu. 93, art. 4, dub. 2, num. 10*, loquitur in generali de quocumque, ad cujus notitiam peccatum, de consensu poenitentis pervenit. — Coninck denique, *disp. 9, dub. 3, n. 50*, dicit sententiam quae negat superiorem illum teneri sacramentali sigillo, videri « niti firmioribus rationibus »; sed de contraria scribit: « Est magis recepta et propter reverentiam sacramenti videtur in praxi communiter servanda ».

^{c)} Sotus ita sane a Lugo citatur ex Suarez; atvero, *de Secreto, membr. 3, qu. 4, concl. 4*,

Lugo ¹⁾, qui dicunt interpretem teneri quidem ad servandum secretum arctissimum, sed non sacramentale].

« 4°. Qui furtive vel casu aliquid audit, « licet inculpate ». — [Ita etiam communiter Palaus ² cum Adriano, Laymann, Bonacina, Coninck; Salmant. ³ cum Dicastillo, Diana, etc.; ac Lugo ⁴ cum Suarez et Vasquez, contra Sotum ^{d)}. Et sic pariter tenentur ad sigillum adstantes, in quorum praesentia confessio fit ex necessitate, puta in naufragio, conflictu, etc. Salmant. ⁵ cum Suarez et Bonacina; ac Palaus ⁶ cum Adriano ^{e)}, Vasquez ^{e)}, Coninck ^{e)} et Laymann ^{e)}. — Secus vero, si poenitens tantum ad suam confusionem velit publice confiteri. Palaus ⁷; et Salmant. ⁸ cum Coninck, Dicastillo, etc.].

« 5°. Omnes quibus aliquid sacrilege « revelatum est; unde de hoc nec inter se « colloqui possunt ». — [Ita communiter Holzmann ⁹, Sporer ¹⁰, Concina ¹¹, Salmant. ¹²; Laymann ¹³ cum Gabriele et aliis, contra Medina].

« 6°. Laicus qui pro sacerdote est habitus. « bitus ». — [Ita etiam Suarez ¹⁴, Roncaglia ¹⁵, Concina ¹⁶, et Lugo ¹⁷ cum aliis com-

munitur; contra Sotum ^{f)} et Vasquez ^{f)}, qui improbabiliter id negant].

« 7°. Doctor vel alius, qui cum venia « poenitentis consulitur; ut habet communior sententia »; — [Et probabilior, prout mox dicemus *n. seq. 648*, v. *Tertia*.] — « contra Vasquez. Vide Diana ¹⁸.

« 8°. Qui alterius rudis confessionem « scripsit.

« 9°. Qui scriptam invenit ac legit; ut « docet Rodriguez, Fagundez, Malderus, « etc., apud Diana ¹⁹; — contra Suarez, Bonacina et Laymann, quorum sententia « probabilis est. Juxta quam, etsi talis tenetur secreto naturali, peccetque moraliter si gravia ac diffamantia vulget: « secus tamen, si sciens levia tantum esse, « ea legat ex curiositate. — Unde consequenter in casu gravissimae necessitatis, talem confessionem scriptam liceret « revelare. Excipit card. de Lugo ²⁰, nisi « tamen per scripturam voluerit confiteri, « ut mutus, vel petere facultatem absolvi a casu reservato.

« 10°. Etiam, secundum aliquos, ipse « poenitens. — Verum probabilius est, « eum tantum teneri secreto naturali, ra-

Doctor vel alius consultus.

Scribens confessionem alterius.

Reperiens confessionem alterius scriptam.

Poenitens non tenetur nisi secreto naturali.

Furtive vel casu audiens confessionem, vel adstantes ex necessitate.

Secus, si poenitens sponte confitetur publice.

Omnes quibus sacrilege revelatur confessio.

Laicus pro sacerdote habitus.

¹ Disp. 23, n. 20. — ² Tr. 23, punct. 19, § 4, num. 5. — *Adrian.*, in 4, de Confess., qu. de Sigillo, § *Secunda pars.* — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 17, v. *Tertio.* — *Bonac.*, qu. 6, sect. 5, punct. 3, n. 6. — *Coninck*, disp. 9, n. 35. — ³ Tr. 6, cap. 14, n. 61. *Dicast.*, disp. 12, dub. 3, n. 27. *Diana*, part. 5, tr. 11, resol. 16. — ⁴ Disp. 23, num. 39. *Suar.*, disp. 33, sect. 4, num. 7. *Vasq.*, qu. 93, art. 4, dub. 2, n. 3. — ⁵ Loc. cit., n. 60. *Suar.*, loc. cit., n. 7. — *Bonac.*, loc. cit., n. 6. — ⁶ Tr. 23, punct. 19, § 4, n. 4. — ⁷ Loc. cit., n. 9. — ⁸ Tr. 6, cap. 14, n. 62. *Coninck*, disp. 9, n. 46. *Dicast.*, disp. 12, dub. 3, n. 27. — ⁹ De Poenit., n. 713, v. *Quinta*. — ¹⁰ Part. 3, cap. 7, n. 851 et 852. — ¹¹ Diss. 3, cap. 12, n. 30. — ¹² Tr. 6, cap. 14, n. 64. —

¹³ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 17, v. *Quarto.* *Gabr. Biel*, in 4, dist. 21, qu. unic., art. 2, concl. 2. — *Joan. Medina*, Cod. de Confess., tr. 2, qu. 46, i. f. — ¹⁴ Disp. 33, sect. 2, n. 3. — ¹⁵ Qu. 6, cap. 1, qu. 2, resp. 2. — ¹⁶ Diss. 3, cap. 12, n. 4. — ¹⁷ Disp. 23, n. 40. — *Vasq.*, qu. 93, art. 4, dub. 2, n. 10. — ¹⁸ Part. 2, tr. 15, resol. 14. — *Rodrig.*, Sum., part. 2, cap. 55, n. 4 (*al.*, cap. 53, n. 4). *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 5, n. 16. *Malder.*, de Sigillo, cap. 13, § *Quaeres an sit.* — ¹⁹ Part. 3, tr. 4, resol. 112; et part. 5, tr. 11, resol. 27. — *Suar.*, disp. 33, sect. 4, n. 5. — *Bonac.*, (licet non citat. a Diana), qu. 6, sect. 5, punct. 3, n. 7. — *Laym.*, lib. 5, tract. 6, cap. 14, num. 19. — ²⁰ Disp. 23, num. 48.

scribit: « Quod [secretum] dum interpres violat, quacumque id causa faciat, quamvis non incurrat poenas canonis, committit tamen sacrilegium; quia cum illud sit verum sacramentum, violator est rei sacrae. Quare mori constringitur antequam violet ».

^{d)} Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5, concl. 4, v. *Per hoc*, distinguit; et negat teneri sub sacro sigillo si casu audiverit; si vero per injuriam aut fraudem, « ille profecto arctissime omnium teneretur ad sigillum, licet non sub censuris sacerdoti decretis ».

^{e)} Auctores isti citantur a Palao uti refert S. Alphonsus; at sane Vasquez, loc. cit., loquitur de eo qui « casu audivit » confessionem; et ita etiam Laymann, loc. cit., n. 17, v. *Tertio*. — Coninck, loc. cit., n. 35 et 46,

loquitur de eo qui « ex necessitate aut casu aliquo » audivit. — Adrianus denique, loc. cit., tractat de laico cui ex deficientia sacerdotis aliquis in necessitate peccata sua confitetur.

^{f)} Recte: Contra Sotum, qui, apud Vasquez, loc. cit., dub. 2, n. 3, id negat. — Et profecto Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5, concl. 4, v. *Per hoc*, dicit eum qui per fraudem vel injuriam sese ingerit ad confessionem audiendum arctissime omnium teneri ad sigillum licet non sub censuris sacerdoti decretis, graviter tamen foret puniendus, « praesertim si personam sacerdotis fingeret... tametsi ad gradum criminis nunquam pertingeret fractionis sigilli quod sacerdos committeret ». — Vasquez autem ipse, loc. cit., n. 4

« tione materiae, si ea id requirat, tacere
« audita a confessario. Vide Laymann,
« Diana ¹ ».

Ita communiter et verius Laymann ²,
Palaus ³, Suarez ⁴ (qui id asserit ut cer-
tum), Bonacina ⁵, Salmant. ⁶, Wigandt ⁷,
Holzmann ⁸ et alii passim. Quia sigillum
institutum est tantum in favorem poeni-
tentium, non confessariorum: quapropter
jus sigilli non confessariis, sed tantum
poenitentibus confertur. — Verumtamen
omnes cum Holzmann dicunt teneri poe-
nitentem vinculo secreti naturalis de di-
ctis a confessario, quorum propalatio ei
damnum posset afferre. Mihique videtur
teneri poenitentes huic secreto (quamvis
naturali) strictius quam alii; alii enim vo-
luntarie consilia praebent, sed confessa-
rius tenetur praebere ex officio. Unde,
cum confessarius obligetur necessario ad
dandum consilium poenitenti, ut ille sibi
caveat a damnis spiritualibus; ideo poe-
nitens rigorosius tenetur cavere ne con-
fessario damnum obveniat ob consilium
sibi praestitum.

Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 20. — ¹ Part. 5, tr. 11,
resol. 8. — ² Loc. cit., n. 20. — ³ Tr. 23, punct. 19, § 4, n. 13.
— ⁴ Disp. 33, sect. 4, n. 2. — ⁵ Qu. 6, sect. 5, punct. 3, n. 2.
— ⁶ Tr. 6, cap. 14, n. 67. — ⁷ Tr. 13, n. 119, v. *Resp.* 3. —
⁸ De Poenit., num. 715. — *Holam.*, loc. cit. — ⁹ Tr. 23,

648. — Sed quaeritur hic 1°. *An doctor
consultus a confessario ex licentia poe-
nitentis, teneatur ad sigillum sacramen-
tale?* — Adest triplex sententia:

Prima, cum Joanne Medina ^{a)}; Palao ⁹
cum Coninck ^{b)}, Pesantio, Onuphrio et
aliis; Vasquez ¹⁰, Tamburinio ^{c)}; Diana ^{d)}
cum Megalio ac Nuñez ^{e)}, negat teneri
ad sigillum sacramentale, sed tantum ad
naturale.

Ratio: tum quia (ut loquitur Palaus)
consiliarius notitiam illam non habet ex
confessione, sed ex licentia data, vel ex
manifestatione confessarii nomine poeni-
tentis. Sicut enim (ait) non tenetur ad
sigillum doctor consultus a poenitente,
quia talis manifestatio non dirigitur ad
petendam absolutionem a consultore; ita
etiam neque tenetur consultus a confes-
sario, per cujus medium poenitens ei se
manifestavit. Tum quia (ut ait Tamburi-
nius) poenitens, concedendo veniam con-
fessario loquendi cum alio de suo pec-
cato, censetur illud extrahere a finibus
sigilli.

Doctor con-
sultus, ju-
xta alios te-
netur so-
lum ad se-
cretum na-
turale.

punct. 19, § 4, n. 8. *Pesant.*, in Addit. ad 3 P., qu. 11,
disp. 3, i. f. — *Onuphr.*, opusc. de Sigillo, sect. 3, dub. 6,
v. *Respondeo secundo*. — ¹⁰ Qu. 93, art. 4, dub. 2, n. 10. —
Megalius, part. 1, lib. 1, cap. 16, n. 6. — *Palaus*, loc. cit. —
Tambur., de Sigillo, cap. 4, n. 4.

et 6, cum S. Alphonso tenet eum astringi si-
gillo sacramentali.

648. — ^{a)} Joannes Medina, *Cod. de Confess.*,
qu. 46, i. f., quaerit in universum: « Si... con-
fessor confessionem alicui revelaret extra con-
fessionem, sive occulte sive publice sine li-
centia confitentis, ille alius an teneatur celare
auditum sicut et ipse confitens [confessarius]?
Crederem quod non, quia ille non per viam
confessionis illud scivit ex casu ».

^{b)} Coninck, *disp. 9, dub. 3, n. 38 et seqq.*,
late disputat de hoc quaesito, probationes af-
ferens utriusque sententiae: illius scilicet quae
affirmat, et illius quae negat teneri ad sacra-
mentale sigillum; sed *n. 50*: « Quenam autem
ex his duabus sententiis sit verior, inquit, satis
est difficile dicere. Nam secunda sententia [ne-
gans] videtur niti firmioribus rationibus: prior
tamen est magis recepta, et propter reveren-
tiam sacramenti videtur in praxi communi-
ter servanda; ob quam rationem etiam aucto-
res qui secundam tuentur, fatentur eos omnes,
qui quovis ex dictis modis aliquid ad confes-
sionem pertinens secreto cognoverint, teneri
strictius illud secretum servare, quam qui
illud quacumque alia via secreta novissent,
aut etiam se secretum servaturos promis-

sent. Unde etiam communiter asserunt nulla
unquam ratione licitum esse, aliqua ex dictis
cognitionibus uti in ordine ad accusationem
et punitionem poenitentis, quia hoc fieret cum
aliqua irreverentia sacramenti ».

^{c)} Tamburinius, *de Sigillo, cap. 4, n. 4*,
refert tres sententias; et hanc et ceteras pro-
babiles existimat.

^{d)} Diana, *part. 2, tr. 15, resol. 14*, uti-
que hanc ut probabiliorem amplectitur. Sed
part. 5, tr. 11, resol. 11, plane oppositum
docet cum S. Alphonso; refert enim senten-
tiam quae negat hunc teneri sigillo sacra-
mentali: « Sed haec opinio, inquit, maxime
mihi displicet ».

^{e)} Nuñez a Diana citatur pro parte qua
negat teneri ad sigillum sacramentale; at re-
vera, *in Suppl., qu. 11, art. 1, v. Utrum inter-
pres*, Nuñez tenet sententiam a S. Alphonso
secundo loco expositam. « De consiliario vero,
inquit, quem consulit ipse confessarius ex li-
centia poenitentis... Videtur mihi quod non
sit ibi proprie secretum sigilli, siquidem ibi
non est confessio, et contingere potest quod
ille non sit sacerdos; obligatur tamen aequali
secreto cum sigillo confessionis, ita ut in nullo
casu possit illud revelare ».

Juxta alios,
ad secre-
tum natu-
rale nullo
casu reve-
landum.

Secunda sententia, cum Coninck ^{b)}, Henriquez ^{f)}, et cui adhaerent Sotus ^{g)} ac Cajetanus ^{g)} apud Lugo ^{g)}, censet consiliarium non teneri ad sigillum; quia notitia peccati non manifestatur ipsi ad obtinendam absolutionem, sed ad instructionem confessarii (et hic notandum quod Lugo ¹, licet ipse sit pro sententia opposita, attamen huic rationi consentit): sed bene teneri ad servandum secretum arctissimum, ita ut nullo casu possit illud revelare. — Ratio hujus valdeurgens est: quia, cum saepe hoc accadat quod confessarii alios consulant ex licentia poenitentium, redderetur utique odiosa confessio, si aliquo casu notitia confessionis posset manifestari.

Probabilius
tenetur
ad sigillum.

Tertia sententia probabilior (quam idem Coninck ^{b)} fatetur communem fere omnium) docet teneri consiliarium aequae ac confessarium ad sigillum, semper ac notitia peccati manifestatur ei, ut confessarius bene se gerat circa munus suum. Ita Laymann ², Suarez ³ (qui eam tenet ut certam), Lugo ⁴ (qui dicit omnino amplectendam) cum Navarro, Paludano, Petro de Soto, Viguerio ^{h)}; item Silvius, Bonacina, Filliuccius, etc., apud Diana ⁵; Sporer ⁶. Idem tenent Croix, Mazzotta, Viva,

Roncaglia, Juenin ⁷; Petrocorensis ⁸ cum S. Antonino. Et idem expresse docet S. Thomas ⁱ⁾. — Ratio habetur ex ipsa institutione sacramenti: ob quam creditur Christus Dominus imposuisse hanc obligationem sigilli non solum confessariis, sed omnibus aliis quibus immediate vel mediate pervenerit notitia peccatorum, occasione sive in ordine ad confessionem; alioquin non satis provisum esset reverentiae hujus sacramenti, nec satis odium confessionis amotum fuisset. Ex hoc autem principio communiter accepto, tenetur quidem ad sigillum doctor consultus ex licentia poenitentis; licet enim directe manifestetur ei notitia confessionis ad instructionem confessarii, indirecte tamen manifestatur etiam in ordine ad absolutionem impertiendam et ad sacramentum perficiendum. — Nec valet dicere cum Tamburinio et Roncaglia ^{j)}, qui in hoc non bene sibi convenit, quod poenitens, concedendo veniam confessario loquendi cum alio de suo peccato, censetur illud extrahere a finibus sigilli. Nam respondeo cum Sporer et Croix, quod haec praesumptio est valde incerta; imo (ut addunt Sporer et Lugo) potius oppositum est firme praesumendum, nempe quod poeni-

¹ Disp. 23, n. 26. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 18, i. f. — ³ Disp. 33, sect. 4, n. 6. — ⁴ Disp. 23, n. 25. *Navar.*, in can. *Sacerdos*, de poenit., dist. 6, n. 42 et 43; *Man.*, cap. 8, n. 7. — *Palud.*, in 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, concl. 2 (n. 6). — *Petr. Sotus*, de Confess., lect. 11, v. *Primum*. — *Silvius*, in Suppl., qu. 11, art. 3, n. 3. — *Bonac.*, qu. 6, sect. 5, punct. 3, n. 4. *Fill.*, tr. 7, cap. 11, n. 323, v. *Tertio*. — ⁵ Part. 2, tr. 5, resol. 14. — ⁶ Part. 3, cap. 7, n. 854. —

Croix, lib. 6, part. 2, n. 1957. — *Massot.*, tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 2, v. *Quarto*. — *Viva*, de Poenit., qu. 10, art. 3, n. 5. — *Roncagl.*, qu. 6, cap. 1, qu. 3 bis. — ⁷ Institut., de Poenit., qu. 4, cap. 4, art. 2, § 5, v. *Quaeres 1*. — ⁸ De Poenit., cap. 4, qu. 6, num. 5. — *S. Anton.*, part. 3, tit. 17, cap. 22, § 1. — *Tambur.*, de Sigillo, cap. 4, n. 4. — *Sporer*, loc. cit., n. 855. — *Croix*, loc. cit., n. 1957. — *Sporer*, loc. cit. — *Lugo*, disp. 23, n. 29.

^{f)} Henriquez, *lib. 6, cap. 20, n. 3*, dicit eum teneri arctissimo secreto, «quod propius accedit ad sigillum», quam secretum ceterorum, praeter ipsum confessarium.

^{g)} Sotus et Cajetanus a Lugo, *disp. 23, n. 20*, citantur pro interprete.

^{h)} Viguerius non videtur satis accurate citari a Lugo (ex Suarez tamen); loquens enim de eo qui, cum non sit sacerdos, confessionem alicujus in necessitate audit, scribit *cap. 16, § 4, ver. 20*: «Participat de debito sigilli confessionis, sic quod revelando mortaliter peccet, licet proprie loquendo sigillum confessionis non habeat. Ideo Dñs de Palude dicit, quod is ad quem notitia peccatorum in confessione dictorum pervenit, licite vel illicite, mediate vel immediate, tenetur celare».

ⁱ⁾ S. Thomas, *in 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, solut. 3*, haec habet: «Sicut aliquis, qui non

est sacerdos, in aliquo casu participat aliquid de actu clavis [ut interpretes, de quo in object. loquitur], dum confessionem audit propter necessitatem, ita etiam participat de actu sigilli confessionis et tenetur celare, quamvis *proprie loquendo sigillum confessionis non habeat*. Et *art. 2, ad 4*: «Ille ad quem notitia peccati devenit mediante sacerdote ex voluntate confitentis, participat in aliquo actu sacerdotis; et ideo simile est de eo et de interprete, nisi forte peccator velit quod ille absolute sciat et libere».

^{j)} Roncaglia, *loc. cit., cap. 1, qu. 4* (recte 5), *resp. 1*, ita loquitur, quando licentia loquendi de auditis in confessione data fuit absolute; sed subdit: «Advertere tamen est quod si poenitens concedat confessario loqui de suis peccatis, in ordine tamen ad confessionem, ut si concederet licentiam manife-

tens det licentiam cum omni limitatione qua potest.

Notandum hic vero 1°. quod eo casu, non obstante sigillo, is doctor bene poterit pluries loqui cum confessario, et etiam cum aliis ad consilium ex eadem licentia convocatis, de casu disceptato, si iudicium a confessario nondum sit completum. Ratio, quia moraliter censetur licentia data esse a poenitente usquedum sacramentum perficiatur. — Notandum 2°. quod, licet dicat Lugo¹, quod si doctor consulitur circa idem a duobus confessariis, quibus poenitens seorsim confessus est, ipse loqui non poterit cum uno de auditis ab alio; oppositum tamen puto verum. Quia, cum poenitens licentiam praebet secundo confessario, ut de suo peccato loquatur cum eodem consiliario, sicut certo creditur poenitens nolle aliud consilium nisi rectum; ita certo praesumitur velle quod ipse doctor libere loquatur de omnibus quae scit a primo confessario, et quae pertinent ad rectum consilium praestandum.

649. - Quaeritur 2°. *An is a quo petit consilium poenitens in ordine ad suam confessionem faciendam, teneatur ad sigillum sacramentale?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Tamburinius², Sporer³, Antoine⁴, Concina^{a)}; et Croix⁵ cum Fagundez, Diana, Stoz et Gormaz^{b)}. — Ratio, quia, cum saepe opus sit poenitentibus ante confessionem consilium ab aliquo acci-

pere, ut recte confiteantur: nisi alter obligaretur ad sigillum, confessio redderetur odiosa.

Secunda vero sententia probabilior negat; eamque tenent Suarez⁶, Palaus⁷, Henriquez⁸; item Aversa et Illsung, apud Croix⁹. — Ratio, quia (ut communiter docent DD.) obligatio sigilli oritur ex sola confessione sacramentali, in qua poenitens actu manifestat peccata ad absolutionem obtinendam. Ita ipse Pater Concina¹⁰; et Suarez, Coninck, Vasquez, Gabriel, Palaus, Henriquez et alii passim cum Salmant.¹¹; cum D. Thoma¹², ubi expresse id tradit, dicens: *Sigillum confessionis non se extendit nisi ad ea de quibus est sacramentalis confessio*. Quapropter, ob manifestationem peccati, quae fit a poenitente apud consiliarium, cum ipsa non fiat in actu confessionis, neque ad obtinendam ab ipso absolutionem, tenebitur quidem consiliarius ad secretum naturale; non vero ad sigillum sacramentale, ad quod probabilius est poenitentem nullum jus acquirere, nisi in actuali confessione apud eum a quo absolutionem expectat. — Respondetur autem ad rationem oppositam, quod revelatio consilarii retraheret poenitentes ab accipiendo consilio, non vero a confessione faciendam; unde ex manifestatione illa redderetur odiosa, non jam confessio, sed consultatio ad confessionem. At nemo tenetur ullo casu alteri quam confessario detegere peccata sua, ut integre confiteatur; et ideo qui ultro

Probabilius non tenetur.

Consultus ab ipso poenitente ad sigillum tenetur, juxta alios,

¹ Disp. 23, n. 30. — ² De Sigillo, cap. 4, n. 6 et 7. — ³ Part. 3, cap. 7, n. 856. — ⁴ Cap. 4, qu. 8, n. 5. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1952. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 6, n. 5 et 23. — *Diana*, part. 5, tr. 11, resol. 44. — *Stos*, lib. 2, n. 213. — ⁶ Disp. 33, sect. 4, n. 6. — ⁷ Tr. 23, punct. 19, § 4, n. 8. — ⁸ Lib. 6, cap. 21, n. 4. — *Aversa*, qu. 18, sect. 5, v. *Tertio*, ... *Addunt.* *Ills.*, tr. 6, disp. 6, n. 263. — ⁹ Loc.

cit., num. 1952. — ¹⁰ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, num. 3. — *Suar.*, disp. 33, sect. 2, num. 1 et 6. — *Coninck*, disp. 9, n. 4. — *Vasq.*, qu. 93, art. 4, dub. 2, n. 6 et seqq. *Gabr. a S. Vinc.*, disp. 10, qu. 3. — *Palaus*, tr. 23, punct. 19, § 2, n. 1. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 21, n. 4. — ¹¹ Tr. 6, cap. 14, n. 11. — ¹² In 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, quaestiunc. 2, v. *Sed contra*.

standi... viro prudenti ad accipiendum consilium, isti, ex dictis supra, sigilli vinculo obstringerentur ».

649. - *a)* Concina, *lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 30*, videtur de alio casu tractare: « Consilarii, inquit, quibus ex necessitate manifestatur persona poenitens, ut instructio capiatur pro confessione », tenentur ad sacramentale sigillum.

b) Gormaz male citatur a Croix; tenet enim cum S. Alphonso sententiam negativam. Nam, *de Poenit.*, part. 2, n. 402, in confirmatione cujusdam objectionis dixerat: « Quando confessarius consulit alterum in ordine ad

absolutionem, consiliarius non tenetur sigillo; etenim si consuleretur a poenitente non obligaretur ad sigillum ». Et *n. 404*, sic respondet: « Nego majorem, quia consiliarius in eo casu habet notitiam ex confessione jam ordinata ad absolutionem, et non ex confessione pure ordinanda, qualem haberet si consuleretur a poenitente ut confessionem suam ordinaret; adeoque licet tunc non obligaretur, nunc autem sigillo obligatur. Sic quando poenitens pure consulit confessarium ut suam ordinet confessionem, non exinde inducit obligationem sigilli ».

vult peccatum aliquod consiliario patefacere, nequit ipsum obstringere ad sigillum sacramentale.

Sacerdos cui manifestantur peccata propter confessionem postea faciendam:

Sic pariter dicit Henriquez ^{c)} apud Tamburinium ¹ (qui probabile putat cum Suarez quem citat, sed non bene, ut mox dicemus), quod si poenitens, antequam confiteatur, suas culpas committit sacerdoti propter confessionem in posterum ei faciendam, neque tenebitur confessarius ad sigillum. — Sed huic non acquiesco; quia talis manifestatio est quaedam inchoata confessio, dum poenitens tunc praemittit manifestationem sui peccati, ut citius postea confessionem expediat. Nec aliter videtur sentire Pater Suarez: cum ibi non loquatur de manifestatione apud eundem confessarium, sed tantum apud alterum facta.

Ad sigillum teneatur.

650. - Quaeritur 3°. *An teneatur ad sigillum qui legit chartam in qua poenitens scripsit confessionem?*

Legens chartam in qua scripta est confessio, juxta alios, teneatur ad sigillum.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Antoine ², Sporer ³; Roncaglia ⁴ cum Bassaeo et Antonio a Spiritu S.; item Malderus, Fagundez, Rodriguez et alii, apud Diana ⁵. — Ratio: tum quia scriptura illa proxime fuit ordinata ad confessionem, et ideo habetur tamquam inchoata confessio, vel tamquam gerens

vicem confessionis peractae; tum quia manifestatio talis scripturae, quae saepius fieri solet, maxime in confessionibus generalibus aut prolixis, odiosam confessionem redderet.

Secunda tamen sententia, communissima et probabilior, negat. Et hanc tenent Suarez ⁶, Laymann ⁷, Wigandt ⁸, Palaus ⁹, Elbel ¹⁰ (qui vocat probabilissimam), Viva ¹¹, Holzmann ¹²; Lugo ¹³ cum Henriquez et Megalio; Salmant. ¹⁴ cum Granado et Coninck ^{a)}; ac Bonacina ¹⁵ cum Navarro ^{b)}, Soto ^{b)}, Sayro ^{b)}, Nuñez ^{b)}, etc. — Ratio, quia (ut mox supra diximus) obligatio sigilli sacramentalis non provenit nisi ex actuali confessione; at scriptura illa non est confessio, sed tantum praeparatio ad confessionem. Unde poenitens acquirit jus sigilli tantum apud confessarium cui chartam praebet ad absolutionem obtinendam; non vero apud alios qui illam extra actum confessionis legere queunt. — Nec obstat dicere quod aliquibus posset alioquin reddi odiosa confessio, cum plures soleant scribere confessionem ut exactius confiteantur. Nam respondetur eodem modo quo supra (in Quaestione praecedenti), nempe quod scriptura minime requiritur ad confessionem, sed tantum ad juvandam memoriam; unde ma-

Probabilius non tenetur.

¹ De Sigillo, cap. 4, n. 5 et 7. — *Suar.*, disp. 33, sect. 4, n. 6. — ² Cap. 4, qu. 8, n. 8. — ³ Part. 3, cap. 7, n. 857. — ⁴ Cap. 1, qu. 3 (recte 4), v. f. — *Bass.*, v. *Confessio sacramentalis VII*, n. 10, v. *Sexto*. — *Anton. a Spir. S.*, Director. confessar., tr. 5, disp. 19, n. 1514. — *Malder.*, de Sigillo, cap. 13, v. *Quaeres an sit*. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 5, n. 16. — *Rodrig.*, Sum., part. 2, cap. 55, n. 4. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 112; part. 5, tr. 11, resol. 27. —

⁶ Disp. 33, sect. 4, n. 5. — ⁷ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 19. — ⁸ Tr. 13, num. 119, v. *Dixi*. — ⁹ Tr. 23, punct. 19, § 4, n. 11. — ¹⁰ De Poenit., confer. 20, de iis qui tenentur ad Sigill., n. 503. — ¹¹ De Poenit., qu. 10, art. 3, n. 3. — ¹² De Poenit., n. 714. — ¹³ Disp. 23, n. 47. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 20, n. 2, lit. l et m. — *Megal.*, part. 1, lib. 1, cap. 16, n. 7. — ¹⁴ Tr. 6, cap. 14, n. 63. — *Gran.*, de Poenit., tr. 11, disp. 4, n. 1. — ¹⁵ Qu. 6, sect. 5, punct. 3, n. 7.

^{c)} Quidquid dicat Tamburinius, Henriquez hoc non habet, sed solum quod superius relatum est, scilicet: « Non pertinet ad sigillum, si quis peccata dicat, non ut se accuset, sed ut remedium consiliumque accipiat ». Ita Henriquez, *lib. 6, cap. 21, n. 4*; quin etiam in *comment.*, lit. s, refert Medinam (quem non reprobatur) dicentem quod si id consilium petat reus emendatus, ut sciat quomodo se praeparare debeat ad dignam confessionem, non tenetur manifestare praelato, etiam sub excommunicatione jubenti: quia est via, quamvis remotior, ad confessionem.

650. - ^{a)} Coninck, *disp. 9, dub. 3, n. 50*, de hoc casu idem dicendum esse ait quod notavi ad n. 648, nota b.

^{b)} Navarrus, *Man.*, cap. 18, n. 34, sane dicit peccare eum qui divulgat peccata quae

invenit in charta scripta ad confessionis memoriam; Sotus vero, *in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5*, v. *Quid autem*, negat praelatum posse ad inquisitionem procedere ex hac notitia: « Est enim (addit) confessio tam sacra, ut id etiam quod ad eam ordinatur, sit perpetuo silentio sepeliendum ». — Sayrus autem perspicue significat non esse contra sigillum, dum in *Sum. sacram. Poenit., cap. 26, n. 11*, v. *Infertur 2°*, scribit: « Eum in hanc legem [naturalem] peccare qui legeret schedulam alterius peccata continentem, cujus initium id significaret, quia forte sic incipit: Memoriale peccatorum meorum, quo illa facilius olim, cum opus fuerit, recorder. Ex tali enim principio scit aut scire debet eum qui illa scripsit, haec nemini palam fieri voluisse ». — Nuñez denique, *in Suppl., qu. 11, art. 1, v. Ad 16*

nifestatio legentis non redderet quidem odiosam confessionem, sed tantum scriptionem peccatorum, ad quam nullus obligatur.

Exceptiones.

Excipiunt tamen Lugo, Viva, Sporer^{c)}, Holzmann^{d)} et Elbel^{d)}: 1°. Si mutus confiteatur per scripturam confessario praesenti, et casualiter alius eam legit; quia tunc legens revera haurit notitiam peccatorum ex actuali illius confessione. — 2°. Si quis per epistolam peteret a superiore licentiam pro casu reservato (juxta dicta n. 647, ad 9°, in fine). — Praeterea, excipiunt etiam recte Wigandt¹⁾, Viva^{e)} et Lugo, si legeris chartam relictam in confessionali post confessionem peractam, vel porrectam sacerdoti pro confessione facienda; quia porrectio illa est quaedam inchoata confessio.

Legere vel revelare haec scripta, quale peccatum.

Caeterum, praecisis his casibus, dicunt Laymann, Palaus et Sporer quod legentes (tanto magis revelantes) hujusmodi scripturam graviter peccarent: nisi certo scirent ibi minimas culpas et quotidianas contineri. (Vide dicta supra, *Lib. V*, n. 70). — Addunt vero Laymann et Sporer quod eo casu^{f)}, quem dicunt vix accidere posse aliquando in magna necessitate, puta ad salvandam rempublicam aut vitam innocentis, posset licite secretum revelari.

651. — « Unde resolves:

« 1°. Extra confessionem, cum licentia « poenitentis, potest agi de auditis in con-

« fessione, sive cum ipsomet, sive cum « quocumque alio: etsi periculosum sit. — « S. Thomas, Suarez, Praepositus, Tanner, « etc. ».

Extra confessionem, ex licentia poenitentis, loqui de auditis in confessione, licitum.

Et ita verius tenendum (contra Scotum, Durandum, Majorem, Gabrielem^{a)}, Angelum, etc., apud Lugo²⁾ cum D. Thoma³⁾, ubi ait: *Potest... confitens facere, ut sacerdos illud quod sciebat... ut Deus, sciat etiam ut homo: quod facit dum licentiat eum ad dicendum; et ideo si dicat, non frangit sigillum.* Et ita etiam Laymann⁴⁾, Navarrus⁵⁾, Roncaglia⁶⁾, Lugo⁷⁾, Concina⁸⁾, Wigandt⁹⁾ et alii communiter. — Ratio, quia sigillum confessionis est institutum tantum in favorem poenitentium.

« Circa quam licentiam requiritur:

Conditio- nes requisi- tae ad licen- tiam.

« 1°. Ut sit *formalis et expressa*; nam « praesumpta, tacita, interpretativa, vir- « tualis (etiam in bonum ipsiusmet poeni- « tentis) non sufficit. — Fagundez¹⁰⁾, Tan- « ner, Malderus et caeteri DD. commu- « niter.

« 2°. Ut sit *libera ac spontanea*; non « vi, injuria, dolo, vel per preces impor- « tunas extorta, vel etiam per metum « reverentialem ipsius confessarii obtenta. « Henriquez, Fagundez¹¹⁾, Diana¹²⁾ ». — [Dicit Croix¹³⁾ quod si poenitens non ultro, sed tantum ad petitionem confessarii det licentiam loquendi, communiter licentia censenda sit data ex metu reverentiali. Hoc tamen intelligendum est quando li-

Lugo, disp. 23, n. 48 et 49. — Viva, de Poenit., qu. 10, art. 3, n. 3. — ¹ Tr. 13, n. 119, v. *Resp.* 2. — Lugo, disp. 23, n. 48. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 19. — Palaus, tr. 23, punct. 19, § 4, n. 11. — Sporer., part. 3, cap. 7, n. 858. — Laym., loc. cit., n. 19. — Sporer., loc. cit. — S. Thom., Suppl., qu. 11, art. 4. — Suar., disp. 33, sect. 5, n. 6 et 7. — Praepos., qu. 11, dub. 6, n. 43 et 46. — Tanner., tom. 4, disp. 6, qu. 9, n. 125 et 126. — Scotus, in 4, dist. 21, qu. 2, § *Ad argumenta*, ad 1. — Durand., in 4, dist. 21, qu. 4, n. 9, v. *Quantum ad* 3. — Major, in 4, dist. 21, qu. 3,

v. *Tertio arg.* Angel., v. *Confessio ultimo*, num. 5. — ² Disp. 23, n. 132. — ³ Loc. cit. — ⁴ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, num. 14. — ⁵ Man., cap. 8, num. 15. v. *Decimo octavo*. — ⁶ Cap. 1, qu. 5, resp. 1. — ⁷ Disp. 23, n. 133. — ⁸ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 8 et 14. — ⁹ Tr. 13, n. 115. — ¹⁰ De 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 1, n. 14. — Tanner., loc. cit., num. 126. — Malder., de Sigillo, cap. 4, v. *Unde patet*. — Henriq., lib. 6, cap. 23, n. 1. — ¹¹ Loc. cit., cap. 1, n. 20, et 21. — ¹² Part. 5, tr. 11, resol. 10. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 1958.

dicendum, negat iudicem posse manifestare illud peccatum, nec posse illud punire, nisi aliunde idem sufficienter cognoscat.

c) Sporer haec sane dicit *loc. cit.*, n. 860; sed tenet priorem sententiam.

d) Holzmann, *loc. cit.*, n. 714, de muto in specie non loquitur; sed in universum tractat de charta « tradita, v. g. confessario ». — Item Elbel, *loc. cit.*, num. 503, qui praeterea silentio hic praetermittit secundam exceptionem.

e) Viva, *loc. cit.*, n. 3, hoc innuit de charta

jam porrecta confessario: loquitur enim de eo qui « per scripturam praesenti sacerdoti confiteretur ».

f) Eo casu, scilicet praecisis exceptionibus relatis. — Laymann vero et Sporer non dicunt casum hunc vix accidere posse; unde S. Alphonsus, in *Hom. Apost.*, tr. 16, n. 151, i. f., id omisit.

651. — a) Gabriel Biel, in 4, dist. 21, qu. un., art. 3, dub. 4, ita sane docet ut securius; probabile tamen agnoscit quod poenitens possit dare illam licentiam.

centia non sit spontanea, sed replicatis petitionibus extorta, seu ex solo metu reverentiali concessa. Caeterum hujusmodi licentiae peti non debent ^{b)} nisi ex rationabili causa, ut bene ait Elbel ¹: qui etiam recte addit quod melius est inducere poenitentem ut det licentiam extra confessionem].

« 3°. *Non revocata*; nam poenitentem « pro libitu, etiam sine causa, eam revocare semper posse, docent Fagundez ² « et Diana ³ ». — [Ita etiam Sporer ⁴ et Roncaglia ⁵].

« 4°. *Non opus esse ut habeatur in scripto*. Suarez ⁶, Fagundez ⁷. — Imo, si « dubium sit an confessor cum licentia « locutus fuerit, sacerdoti potius quam poenitenti credendum, ex Graffio ^{c)} et Henricus ⁸ affirmat Diana ⁸; vel etiam quam « haeredibus, v. gr. si ex licentia defuncti revelet restitutionem ab iis faciendam. Tanner ^{d)} et Malderus ^{d)}. Qui tamen « monet eo casu non esse dicendum eam « deberi ex delicto, sed solum quod talibus tantum dari voluerit, satiusque suaderi moribundis, ut talia secreto condicillo haeredibus injungant. — Vide « Diana ⁹.

« 5°. Perinde esse, sive ea licentia detur *verbo*, sive *facto*, quod quidem ae-

« quivaleat expressae concessioni, v. gr. « si poenitens extra confessionem incipiat « loqui cum confessario de dictis in confessione: tunc enim posse hunc proseguire docent Aversa ¹⁰, Tamburinius ¹¹ ex Bonacina ».

Ita communiter Lugo ¹², Palaus ¹³, Concina ¹⁴, Holzmann ¹⁵, Antoine ¹⁶, Sporer ¹⁷; Salmant. ¹⁸ cum Suarez, Laymann et Bonacina; et Roncaglia ¹⁹. — Bene tamen advertit Lugo ^{e)} quod eo casu adhuc perseverat sigillum respectu ad alios; quia, licet poenitens extra confessionem loquatur, censetur tamen non praebere confessario aliam licentiam quam dependentem a confessione peracta.

652. - « II°. Frangitur sigillum, si cum « poenitente extra confessionem, sine ejus « venia, agas de auditis in confessione, « aut ea te scire ostendas ». [Communiter tamen dicunt doctores, licitum esse confessario loqui de auditis in confessione cum poenitente statim post absolutionem antequam ille discedat; quia, licet sacramentum sit completum, tamen iudicium adhuc moraliter perseverat. — Ita, contra Diana ^{a)} cum Fagundez ^{a)}, recte tenent Lugo ²⁰, Navarrus ^{b)}, Concina ²¹, Filliucci ^{c)}, Antoine ²², Escobar ²³; Salmant. ²⁴ cum Granado et Aversa; Renzi ²⁵ cum

Extra confessionem de confessis loqui cum ipso poenitente, sine licentia, fractio sigilli.

Nisi fiat statim post absolutionem.

¹ De Poenit., confer. 19, de Sigill. confess., n. 482. — ² De 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 1, n. 18. — ³ Part. 5, tr. 11, resol. 10. — ⁴ Part. 3, cap. 7, n. 821. — ⁵ Qu. 6, cap. 1, qu. 6. — ⁶ Disp. 33, sect. 5, i. f. — ⁷ Loc. cit., n. 23. — ⁸ Henricus, lib. 6, cap. 19, n. 10, i. f. — ⁹ Loc. cit., resol. 41. — ¹⁰ Loc. cit., resol. 32. — ¹¹ Qu. 18, sect. 7, init. — ¹² De Sigillo, cap. 2, n. 2. — ¹³ Bonac., qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 11. — ¹⁴ Disp. 23, nam. 131. — ¹⁵ Tr. 23, punct. 19, § 3, num. 14. — ¹⁶ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 14. — ¹⁷ De Poenit., n. 720. —

¹⁸ Cap. 4, qu. 4, v. *Hanc*. — ¹⁹ Part. 3, cap. 7, n. 820. — ²⁰ Tr. 6, cap. 14, n. 41. — ²¹ Suar., disp. 33, sect. 5, n. 4. — ²² Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 9, i. f. — ²³ Bonac., loc. cit. — ²⁴ Loc. cit., cap. 2, qu. 3, resp. 1. — ²⁵ Disp. 23, n. 129. — ²⁶ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, num. 14. — ²⁷ Cap. 4, qu. 4, v. *Hanc*. — ²⁸ Lib. 16, num. 741. — ²⁹ Tract. 6, cap. 14, num. 43. — ³⁰ Gran., de Poenit., tr. 11, disp. 5, num. 1. — ³¹ Aversa, qu. 18, sect. 6, v. *Dicimus extra*. — ³² Cap. 5, sect. 1, qu. 4.

^{b)} Elbel haec dicit non de petitione, sed de usu talis licentiae.

^{c)} Jacobus de Graffis male citatur a Diana; nam, *Decis. aur., part. 1, lib. 1, cap. 23, n. 16*, dicit quidem praesumendum esse id fieri ex licentia peccatoris, sed casu quo tertius accusaret confessarium; at *n. 17*, subdit: « Si autem ipse esset peccator qui accusaret sacerdotem de revelatione suae confessionis, tunc forte secus esset ».

^{d)} Tanner, *tom. 4, disp. 6, qu. 9, n. 124*; Malderus, *cap. 4, v. Ceterum non defuerunt*, male citantur a Busenbaum pro ea parte qua dicit magis credendum esse sacerdoti quam haeredibus; id enim non habent. Quod autem Busenbaum refert monitum a Maldero, hic auctor revera habet *loc. cit.*

^{e)} Haec ex Lugo plane colliguntur; nam *disp. 23, n. 131*, scribit: « Censetur... licentiam dare poenitens, quando ipse interrogat vel loquitur cum confessario de aliquo quod dixit in confessione ». Et *n. 133*, dicit licentiam dari posse eo modo, « ut, manente sigillo confessionis, possit confessarius ad talem vel talem effectum uti illa notitia, vel illam alteri communicare sub eodem sigillo ».

652. - ^{a)} Diana non est contrarius doctrinae expositae; unde rectius hic dicitur: Contra Fagundez, *de 2° praec., lib. 6, cap. 4, n. 33*, apud Diana, *part. 5, tr. 11, resol. 19*.

^{b)} Navarrus, *Man., cap. 26, n. 14*, de hac re non tractat.

^{c)} Filliucci, *tr. 7, cap. 11, n. 324*, non loquitur de praesenti casu.

Pellizzario et Verricelli; ac Croix¹ cum Praeposito, Henriquez, Tamburinio, Dicastillo et Stoz]. « Quod verum putat Sanchez (contra Suarez et Laymann), etiamsi « cum eo tractare velles de essentiali errore in ea commissio: quem illi significare, sine ejus venia, non licere docent Reginaldus, Fagundez, Bonacina et alii; « contra Filliuccium, Turrianum, etc. apud « Diana² ». [Vide dicta n. 622].

Intra confessionem loqui de auditis in praecedenti.

« Dixi: *extra*; quia intra confessionem « potest fieri mentio praecedentium, ut « patet ex praxi confessoriorum, qui ob « recidivam arguunt, et absolutionem aliquid quando negant. Ita Henriquez, Praepositus, Granado, Malderus, etc., apud « Diana³. — Ubi ipse cum Fagundez negat id licere sine expressa licentia poenitentis, nisi de iis quae is iterum confitetur vel saltem tangit. Vide Diana⁴ ».

653. - Quaeritur igitur: *an intra confessionem possit confessorius loqui cum poenitente de culpis in alia confessione auditis, sine ipsius licentia?*

Verius licitum.

Negat Diana cum Fagundez, ut supra. — Sed affirmat sententia communissima et verior: quam tenent Lugo⁵, Tamburinius⁶, Wigandt⁷, Concina⁸, Roncaglia⁹, Antoine¹⁰, Sporer¹¹; Renzi¹² cum Aversa, Dicastillo et Maldero; eamque vocat certam Illsung apud Croix¹³. Ratio, quia saepe pertinet ad munera iudicis et medici (quae habet confessorius) recolere peccata prioris confessionis ad melius poenitentem corripiendum vel dirigendum; ideo improbable est quod poenitens habeat jus sigilli in actu confessionis: cum potius verum sit quod con-

fessorius habeat jus exquirendi omnia, quorum notitia ad meliorem directionem coadjuvare valeat. Unde bene poterit confessorius loqui cum poenitente de omnibus peccatis in praeterito ab eo confessis, semper ac putat hoc fore utile poenitenti, qui censetur in confessione dare ei licentiam, ut utatur quacumque notitia necessaria ad sui meliorem directionem.

654. - « III°. Frangit sigillum qui dicit « se in tali monasterio audivisse grave « peccatum, tametsi non nomet personam. Diana¹⁴ et alii tres^{a)} cum Maldero^{a)}. Additque graviter peccare eum qui « dicit, in hoc vel isto ordine religioso hoc « vel istud peccatum fuisse admissum, « quod ex sola confessione novit. — Imo, « nec de civitate vel certo loco quo quis « confessiones audivit, licere dicere quod « gravia fiant, vel talia et talia peccata « committi soleant (nisi id aliunde constet), docent Hurtadus, Kellison et Malderus, apud Diana¹⁵. Quia potest redundare in gravamen et infamiam ipsius « communitatis, et forte etiam civium in « particulari, quando civitas non est amplius, et poenitentes suspecti; atque adeo « confessio fieret illis odiosa. — Vide « Diana¹⁶, ubi cum Maldero docet confessorium, qui paucos habet poenitentes « sibi subditos (v. gr. moniales unius monasterii), scandalum dare, si coram illis « concionetur de vitiis auditis in confessione; quia confessae facile suffunduntur « pudore ». [Hoc tamen intelligendum si confessorius loquatur de aliqua culpa particulari cujusdam monialis vel illius

Quid de revelante peccata audita in monasterio, civitate, etc.

Pelliz., de Monialib., cap. 10, n. 216 et 283, v. *Addit.* - *Verric.*, Quaest. mor., tr. 5, qu. 6, num. 275. — ¹ Lib. 6, part. 2, n. 1980. - *Praepos.*, qu. 11, dub. 5, n. 41. - *Henriq.*, lib. 6, cap. 21, n. 2. - *Tambur.*, de Sigillo, cap. 5, n. 3. - *Dicast.*, disp. 12, dub. 6, n. 95. - *Stoz*, lib. 2, n. 194. - *Sanch.*, de Matr., lib. 3, disp. 16, num. 3 et 4. - *Suar.*, disp. 33, sect. 5, n. 3. - *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 15. - *Regin.*, lib. 8, n. 30. - *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, n. 32 et 34. - *Bonac.*, qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 8, v. *Ego vero*. - *Fill.*, tr. 7, cap. 11, n. 324. - *Turr.*, de Poenit., disp. 33, dub. 6, v. *Deinde*. — ² Part. 3, tract. 4, resol. 87. - *Henriq.*, lib. 6, cap. 20, num. 7. - *Praepos.*, qu. 11, dub. 5, n. 41. - *Gran.*, de Poenit., tr. 11, disp. 5, num. 1. - *Malder.*, de Sigillo, cap. 22. — ³ Part. 5, tr. 11, resol. 20. - *Fagund.*, loc. cit., n. 36. — ⁴ Part. 5, tr. 11,

resol. 18 et 20; part. 2, tr. 15, resol. 12. — *Diana*, part. 5, tr. 11, resol. 20. - *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, n. 36. — ⁵ Disp. 23, n. 127. — ⁶ De Sigillo, cap. 5, n. 4. — ⁷ Tr. 13, n. 120, resp. 4. — ⁸ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 14. — ⁹ Cap. 2, qu. 3, resp. 1. — ¹⁰ Cap. 4, qu. 4, v. *Hanc*. — ¹¹ Part. 3, cap. 7, num. 823. — ¹² Cap. 5, sect. 1, qu. 5. - *Aversa*, qu. 18, sect. 6, v. *Dicimus*. - *Dicast.*, disp. 12, dub. 6, n. 91. - *Malder.*, de Sigillo, cap. 22 (duo ultimi auctores a Renzi non citantur). — *Ills.*, tr. 6, disp. 6, n. 251. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 1981. — ¹⁴ Part. 5, tr. 11, resol. 35. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 12, diff. 4. - *Kellis.*, in Suppl., qu. 11, art. 1, dub. 5, v. *Sequitur* 4°. - *Malder.*, de Sigillo, cap. 12, v. *Decimo tertio*. — ¹⁵ Loc. cit. — ¹⁶ Loc. cit., resol. 36. - *Malder.*, loc. cit., cap. 14, v. *Quaeritur denique*.

654. - ^{a)} Busenbaum errat citando Malderum et alios tres pro hac opinione; nam nec

Malderus, de Sigillo, cap. 12, nec tres alii pro illa citantur a Diana.

monasterii; secus, si loquatur de defectibus qui communiter in omnibus monasteriis solent vel possunt perpetrari].

Dubitatur hic 1°. *An confessarius violet sigillum, si asserit in aliquo loco gravia crimina perpetrari, quae ipse audierit in confessione?*

Revelans
gravita au-
dita in ali-
quo loco, ju-
cta alios,
non violat
sigillum.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Navarrus¹; Renzi² cum Fagundez, Vivaldo et Onuphrio; item Henriquez, Granado^{b)}, Lopez, etc., apud Escobar³: qui⁴ consentit, si nullo modo in cognitionem personae deveniri possit. — Quia alias (ut dicunt) ex tali revelatione nulla fit injuria poenitenti.

Secunda tamen sententia, communissima et longe probabilior, quam tenent

¹ Man., cap. 8, n. 16. — ² Cap. 5, sect. 3, qu. 11. - *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, n. 2. - *Vivald.*, Candelabr., de Sigillo, n. 27 (edit. Venet. 1605), *vel* n. 26 (Brixien. 1590). - *Onuphr.*, de Sigillo, sect. 4, qu. 4, v. *Sequitur ultimo*. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 21, n. 6. *Ludov.*

Suarez^{c)}, Bonacina⁵, Filliuccius^{d)}, Concina⁶, Viva^{e)}, Tamburinius⁷; Holzmann^{d)} cum Laymann^{d)} et Palao^{d)}; Sporer^{d)} cum Diana^{f)} et communi (ut asserit); Lugo⁸ cum Vasquez^{g)}, Coninck^{g)} et Ledesma^{g)}, docet quod si oppidum sit parvum (puta si non constet tribus millibus hominum circiter) tunc violatur sigillum. Ratio, quia, licet tunc non reveletur persona; tamen, cum revelatio emanet in infamiam totius communitatis, redundat etiam in gravamen poenitentis qui illius communitatis est membrum, et ideo ex tali revelatione redderetur ei odiosa confessio. — Secus vero, si oppidum sit amplum, et crimina sint publica^{h)}, ut dicunt Lugoⁱ⁾, Concina⁹, Sporer^{d)}, Viva^{e)} et Tamburiniusⁱ⁾; con-

Longe probabilius violat, si oppidum sit parvum.

Secus, si sit amplum, et crimina publica.

Lopez, Instruct. consc., part. 1, cap. 37, v. *Male facit*.

³ Lib. 16, n. 749. — ⁴ Loc. cit., n. 750. — ⁵ Qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 3. — ⁶ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 13. — ⁷ De Sigillo, cap. 3, n. 2. — ⁸ Disp. 23, n. 64. — ⁹ Loc. cit., num. 13.

^{b)} Granado, *de Poenit.*, tr. 11, disp. 3, n. 1, negat esse contra sigillum « declarari civitatem, imo nec communitatem, in qua tale peccatum in confessione auditum est, dummodo propterea venire nequeat in notitiam personae in particulari, nec tali communitati inferatur propterea nocumentum vel infamia alicujus momenti; nam si inferretur, probabilius est esse contra sigillum ».

^{c)} Suarez, *disp.* 33, sect. 3, n. 8, cavendum esse ait « ne offendatur communitas ad quam talis persona pertinet, ut si dicat religiosum hoc fecisse, et praesertim nominando religionem in particulari », quod ait esse contra sigillum.

^{d)} Filliuccius, tr. 7, cap. 11, n. 322: « Exponeret se periculo fractionis..., si, audito religioso qui confessus est gravia crimina, nominaret religionem ad quam pertinet, vel monasterium talis civitatis ». — Holzmann, n. 711, Palao, tr. 23, punct. 19, § 3, n. 11, gravissimum periculum fractionis esse ajunt, si id dicat de aliquo oppido aut pago non adeo amplo. Et Palao addit idem potiori ratione dicendum esse de aliqua exigua communitate alioqui religiosa, collegio scilicet vel conventu: « in his enim credit Aegidius de Coninck sigillum violari. Expediit ergo ab his omnibus abstinere ». — Laymann autem, cap. 14, n. 10; et Sporer, part. 3, cap. 7, n. 827, gravissimum item periculum esse ajunt, ne violetur, vel saltem violari videatur sigillum, « si confessarius etiam generatim dicat: In hac civitate, collegio, religiosorum conventu, committuntur gravia crimina, adulteria, veneficia...; imo revera interdum violatur ». Et addunt eo majus adesse ejusmodi

periculum (ut scilicet audiens confirmetur in sinistra opinione alicujus personae particularis), quo minus ampla et alioquin boni nominis communitas est.

^{e)} Viva, qu. 10 art. 2, n. 7, negat esse contra sigillum, si ea de magna republica dicerentur; secus, si de aliqua communitate vel de religioso aliquo coetu.

^{f)} Diana, loc. cit., resol. 35, loquitur de monasterio. Quae autem de civitate habet, recitative tantum referuntur ex aliorum opinione.

^{g)} Vasquez negat esse contra sigillum, qu. 93, art. 4, dub. 3, n. 3, si aliquis confessarius infamet civitatem alicujus peccati. — Coninck vero, disp. 9, n. 16, ait facile graviter peccari, si dicatur gravia peccata perpetrari in aliquo loco, in quo auditae sunt confessiones, praesertim quando communitas non est valde ampla; et addit quandoque etiam indirecte violari sigillum. — Denique Martinus de Ledesma, 2^a 4ⁱ, qu. 10, art. 2, dub. 2, v. *Tertio*, dicit id fore peccatum.

^{h)} In *Hom. Apost.*, tr. 16, n. 158, quid sit oppidum magnum et quid parvum, S. Alphonsus his verbis explicat: « Ego sic dicerem, sicut aliorum etiam cepi consilium. Ut dici possit: *Hic regnat* v. g. *blasphemia*, requireretur ut oppidum constaret saltem tribus millibus personarum circiter; sed minus, si tantum diceretur: *Hic committuntur multa peccata gravia*, quin nominentur in specie. Ut autem nominetur aliquod peccatum affrens infamiam (quod tamen esset etiam publicum), meo judicio requiritur, ut oppidum sit valde populo frequens, v. g. sex aut septem millibus incolarum ».

ⁱ⁾ Lugo, loc. cit., id non habet expresse;

Quid de
concionato-
ribus.

tra Vasquez^{s)}, qui nimis rigide id reprobatur. Hocque permittit Petrocorensis¹ etiam concionatoribus, modo non dicant audisse in confessionibus. Idem sentit Habert², dicens licitum esse confessariis in concionibus generatim invehere in vitia quae occulte grassantur. Idque expresse permittitur in cap. *Si sacerdos 2, de offic. jud. ord.*, ubi dicitur: *Si sacerdos sciat pro certo aliquem esse reum alicujus criminis, vel si confessus fuerit..., non debet eum arguere nominatim, sed indeterminate.* Id est in genere, ut explicat Panormitanus³.

Dubitatur 2°. *An frangat sigillum confessarius qui dicit religiosum ex tali conventu sibi confessum esse grave peccatum?*

Revelans
gravia ali-
cujus con-
ventus, ve-
rius violat
sigillum.

Negat Escobar⁴ cum Henriquez^{j)}, Nuñez^{k)}, Fagundez et Candido^{k)}: modo non ingerat notitiam personae particularis. — Verius tamen affirmant Busenbaum et Suarez^{c)}, Concina⁵, Bonacina^{l)}, Diana⁶; Palaus^{d)} cum Navarro^{m)}, Laymann^{d)} et Henriquez^{j)}; item S. Antoninus^{m)}, Villalobosⁿ⁾ et Granado^{b)}, apud Escobar⁷. Ratio, quia tunc singuli illius conventus detrimentum patiuntur. — Et sic pariter confessarius violabit sigillum, si dicat in conventu illo talia peccata committi.

¹ De Poenit., cap. 4, qu. 4. — ² De Poenit., cap. 9, § 7, qu. 14, resp. 3. — ³ In cap. *Si sacerdos*, num. 3. — ⁴ Lib. 16, n. 752 et 753. — *Fagund.*, lib. 6, cap. 4, n. 2. — ⁵ Cap. 12, n. 13. — ⁶ Part. 5, tr. 11, resol. 35. — ⁷ Lib. 16, n. 751. — *Concina*, lib. 2, diss. 3, cap. 12, n. 13. — *Vasq.*,

Non vero (ut rationabiliter ait Pater Concina, contra Diana^{o)} apud Busenbaum, ut supra), si tantum diceret se audisse peccatum religiosi cujusdam ordinis. Quia haec neque est revelatio sigilli, neque redundat in gravamen poenitentis, cum in quolibet ordine aliqui mali sint; unde neque oritur scandalum neque infamatur religio: nisi (recte limitat) religio illa esset arctioris observantiae.

Secus, si
gravia re-
velet ali-
cujus reli-
gionis.

Limitatio.

655. — « IV°. Notitia in sola confessione « accepta nullo casu uti licet, si periculum sit revelationis, saltem indirectae.

Quid de
usu notitiae
acceptae in
confessione:

« Verum si nullum sit periculum ut « vel poenitens vel usus scientiae innotescat, — etsi probabile sit licere uti ad « alterius gubernationem (v. gr. negando « suffragium ei quem ex sola confessione « scit indignum esse; vel claudendo ostium « per quod quis noctu ingreditur ad peccandum; item, cognita prodizione futura, « monendo de diligenti custodia; impediendo clam matrimonium, quando scitur impedimentum) ut docent Vasquez, « Henriquez, Navarrus, etc.: — contrarium « tamen verius videtur, quod docent Fumus, Sanchez, Coninck^{a)}, Laymann^{a)}, « Diana⁸ et alii; quia haec doctrina posset poenitentem abstergere a confessione.

Ad alterius
gubernationem.

qu. 93, art. 4, dub. 8, n. 7. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 23, n. 4 et seqq. — *Navarr.*, in can. *Sacerdos*, num. 74 et 146. — *Fumus*, Armilla, v. *Confessor*, n. 7. — *Sanch.*, de Matr., lib. 3, disp. 16, n. 3 et 4. — ⁸ Part. 3, tr. 4, resol. 76; et part. 5, tr. 11, resol. 3.

Tamburinius vero concordat, sed non requirit ut crimina sint publica.

j) Henriquez, *lib. 6, cap. 21, n. 6*, negat esse contra sigillum, si de certa religione in generali dicatur.

k) Nuñez et Candidus male citantur ab Escobar; Nuñez enim, *Suppl., qu. 11, art. 1, ad 13*, de eo loquitur qui religionem nominaret, et ait probabilem esse sententiam quae affirmat id esse fractionem sigilli. — Candidus, *disquis. 24, art. 50, dub. 9*, affert sententiam Nuñez, quam videtur approbare, tanto magis quod *dub. 8*, tractans de confessario, qui diceret in aliquo monasterio, in quo audivit confessiones, gravia scelera committi, dicit: « Videtur frangere sigillum confessionis ».

l) Bonacina, *loc. cit., n. 3*, ait confessarium frangere sigillum: « Si loquatur de aliquo loco non valde amplo, aut si de aliquo monasterio dicat gravia scelera in eo committi ».

m) Navarrus, *Man., cap. 8, n. 16*; et in *can. Sacerdos, n. 54*, contrarium potius si-

gnificat. — Et expresse S. Antoninus, *part. 3, tit. 17, cap. 22, § 3*, contrarium tenet, « nisi ex hujusmodi locutione posset peccatum alicujus deprehendi ».

n) Villalobos, *part. 1, tr. 9, diff. 73, n. 5*, loquitur de eo qui diceret se audivisse hoc vel illud peccatum alicujus religiosi, nominando religionem in specie.

o) Diana, *part. 5, tr. 11, resol. 35*, adducit Malderum affirmantem id esse peccatum grave, licet non puniendum poenis latis contra violatores sigilli.

655. — a) Coninck, *disp. 9, dub. 4, n. 64 et seqq.*, ita sane tenet saltem in praxi; sed *n. 68*, excipit actiones quae consistunt « in objectione alicujus impedimenti, quo quis sine alio suo incommodo impeditur ab aliquo peccato committendo », de quibus dicit: « Quando eae possunt fieri sine ullo periculo revelationis sigilli, aut alio poenitentis gravamine, licite fiunt ex scientia ex confessione sumpta ». — Laymann vero, *cap. 14, n. 22 et 23*, con-

?

« Et quidem superioribus religionum talis
« gubernandi modus prohibitus est anno
« 1594; cum in Societate Jesu jam ante
« idem statutum esset, prohibitumque con-
« trarium docere. — Vide Diana ¹.

Ad pro-
priam gu-
bernatio-
nem.

« Contra vero, *ad sui ipsius gubernationem*, licere tali casu ea scientia uti,
« videri probabilius (v. gr. abstinendo a
« calice, in quo scitur esse venenum; de-
« flectendo a silva, in qua paratam sibi
« mortem sciat ex unius latronis confes-
« sione) docet Silvester, Henriquez, Co-
« ninck, Laymann ²; contra Suarez, Dia-
« na ^{b)}. — Excipit card. de Lugo, nisi
« actio vel omissio confessarii inducat
« notitiam peccati vel damnum afferat
« confitenti; contra Coninck ³, etc., qui
« putat licere, etsi inde mors poenitenti
« immineret a sociis inferenda ⁴.

Quid de
confessario
actionem
ponente ex
notitia con-
fessionis.

« V^o. Denique facere aliquid, ex quo
« soli poenitenti innotescere possit id fieri
« ex notitia confessionis, esse contra sigil-
« lum negant ^{c)} D. Thomas, S. Bonaven-
« tura, Sotus, Vasquez, etc. — Affirmant
« Silvester, Valentia, Coninck, Diana ⁵.
« Idque confirmant Fagundez, Granado,
« card. de Lugo et Aversa ⁶, si tale sit
« quod poenitenti ruborem vel molestiam
« afferat, v. gr. si vultum ei austeriorem
« ostenderet, vel eum declinaret. Secus,
« si ei sit gratum, vel saltem confes-

sionem odiosam aut difficiliorem non
« reddat; v. gr. si audisset eum ad in-
« dignationem aut odium provocatum,
« vel in tentationem incidisse ex certo
« facto vel dicto ipsius confessarii, inde-
« que ipse a talibus factis vel dictis absti-
« neat, etc. ».

656. - Omnia haec diligentius sunt dis-
cutienda.

Dubitatur 1°. *An superior, ob peccatum auditum in confessione, possit amovere subditum ab officio?*

Affirmat Sambovius ⁷. — Idque prius
docuit D. Thomas ⁸, modo absit revelatio
peccati, sic dicens: *Si ergo amotio subditi
ab administratione possit inducere ad ma-
nifestandum peccatum in confessione audi-
tum, vel ad aliquam probabilem suspi-
cionem habendam de ipso, nullo modo
praelatus deberet... remove... Si vero per
amotionem... peccatum nullatenus manife-
staretur..., tunc, alia occasione accepta,
posset subditum... ab administratione re-
move, et deberet hoc facere, cum de-
bita tamen cautela*. Et idem confirmat in
Suppl., qu. 11, art. 1, ad 3. — Idem di-
cunt S. Bonaventura, Alexander de Ales ^{a)},
Gabriel, Paludanus et Adrianus, apud Ha-
bert ⁹; ac alii apud Suarez ¹⁰: qui hanc
sententiam vocat communem, ut revera
erat inter antiquos.

Ex pecca-
to audito,
aliqui di-
cunt posse
subditum
amoveri ab
officio.

¹ Part. 4, tr. 4, resol. 202. — *Silvest.*, v. *Confessio III*,
qu. 19. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 24, n. 4 et 5. — *Coninck*,
disp. 9, dub. 4, n. 54 et 55. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 14,
num. 21. — *Suar.*, disp. 33, sect. 7, num. 6 et 7. — *Lugo*,
disp. 23, n. 108. — ³ Disp. 9, dub. 4, n. 56. — ⁴ Vide *Lugo*,
disp. 23, n. 108. — *D. Thom.*, in 4, dist. 9, art. 5, solut. 1. —
S. Bonav., in 4, dist. 9, art. 2, qu. 4, resp. ad obj. —
Sotus, in 4, dist. 12, qu. 1, art. 6, v. *Si autem ille occultus*.
— *Vasq.*, in 3 P., disp. 209, cap. 5, num. 55. — *Silvest.*,
v. *Eucharistia III*, qu. 5. — *Valent.*, in 3^a Part., disp. 6,
qu. 8, punct. 3, v. *Ego vero etsi*. — *Coninck*, in 3 P.,
qu. 80, art. 6, n. 37 et seq. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 46. —

Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 3, num. 1. —
Gran., in 3^a Part., contr. 7, de Poenit., tract. 11, disp. 7,
num. 6. — *Lugo*, disp. 23, n. 99, 102 et 103. — ⁶ De Sacr.
Poenit., qu. 18, sect. 8, v. *Media quadam*. — ⁷ Tom. 5,
cas. 428, v. *Al terzo caso*. — ⁸ Quodlib. 5, artic. 13. —
S. Bonav., in 4, dist. 21, part. 2, artic. 2, qu. 1, ad 4. —
Gabr. Biel, in 4, dist. 21, qu. unic., art. 3, dub. 1, ad 2. —
Palud., in 4, dist. 21, qu. 3, art. 3, concl. 3 (num. 60),
v. *Si ergo per confessionem*. — *Adrianus*, in 4, de Confess.,
de Sigillo, § *Ad argumenta*, v. *Ad 3 principale*. — ⁹ De
Poenit., cap. 9, § 7, qu. 14, resp. 3. — ¹⁰ Disp. 33, sect. 7,
num. 4.

cordat; sed de exceptione quam ponit Coninck,
dicit, n. 23, i. f.: « Haec doctrina mihi pro-
babilis visa est; sed quia eam non omnibus
probari intelligo..., ideo nihil definio, sed alio-
rum in hac re iudicio acquiescere malo ».

^{b)} Diana, *part. 5, tr. 11, resol. 46*, est
utique contra hoc alterum distinctionis mem-
brum; sed *resol. 3*, ex parte saltem illud ap-
probat.

^{c)} Auctores citati ex Diana, sive pro ne-
gativa, sive pro affirmativa, et ipse Diana,
revera loquuntur de solo casu quo propter

peccatum auditum in confessione et non emen-
datum, sacerdos negaret Eucharistiam alicui;
at S. Bonaventura, *dist. 21, qu. 3, part. 2*,
art. 2, qu. 1, ad 3, loquitur etiam de matri-
monio et de clericis ad ordines praesentandis;
Sotus vero, Silvester, Valentia, de denega-
tione Eucharistiae pariter loquentes, limitant:
nisi confessarius sit parochus et Eucharistia
petatur tempore praecepti.

656. — ^{a)} Alexander de Ales, *part. 4*,
qu. 19, membr. 2, art. 1, i. f., loquitur de
praesentatione ad ordines.

Omnino illicitum est.

Sed huic doctrinae obstat hodie decretum Clementis VIII, editum 26 Maji anno 1593, ubi dictum fuit: *Tam superiores pro tempore existentes, quam confessori, qui ad superioritatis gradum fuerint promoti, caveant diligentissime, ne ea notitia quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem utantur.* — Quamvis autem hoc decretum emanatum fuerit tantum pro superioribus regularibus, tamen recte dicunt Holzmann¹ et Croix^{b)} extendi debere ad omnes, quidquid dicat Habert²; cum eadem ratio quae urget pro regularibus valeat etiam pro saecularibus, ne scilicet confessio reddatur odiosa. Praeterquam quod id certius fit ex alio decreto Innocentii XI, ut mox videbimus in Dubio sequenti.

657. - Dubitatur 2°. *An superior in electione beneficii vel officii possit negare suffragium ei quem ex sola confessione noverit indignum?*

Juxta aliquos, suffragium negari potest indigno ex confessione cognito.

Affirmat idem Sambovius³ cum S. Antonino⁴, ubi scribit: *Quia homo liberam electionem habet, licet per solam confessionem sciat aliquem indignum ad praelaturam ad quam eligitur, quem alias putabat dignum, non debet eligere ex conscientia sibi sic dictante; quia, eligendo scienter dignum vel indignum, negotium geritur inter ipsum et Deum. Unde potest etiam ex his quae scit ut Deus, judicare in proposito.* — Sed omnino id negandum cum Sporer⁵, Viva⁶, Concina⁷, Croix⁸, Holzmann⁹, Roncaglia¹⁰, Elbel¹¹ et aliis. Hocque hodie certum est ex decreto S. C. generalis Inquisitionis, edito auctoritate Innocentii XI anno 1682, quo proscripta fuit sequens propositio: *Scientia ex*

Omnino negandum esse licitum.

confessione acquisita uti licet, modo fiat sine directa aut indirecta revelatione, et gravamine poenitentis, nisi aliud multo gravius ex non usu sequatur, in cujus comparatione prius merito contemnatur. Addita deinde explicatione sive limitatione, quod sit intelligenda de usu scientiae ex confessione acquisitae cum gravamine poenitentis, seclusa quacumque revelatione, atque in casu quo multo gravius gravamen ejusdem poenitentis ex non usu sequeretur. Hanc dictam propositionem, quatenus admittit usum dictae scientiae cum gravamine poenitentis, etiam cum dicta explicatione, praesenti decreto prohibent, etc. Mandantes etiam universis sacramenti Poenitentiae ministris, ut ab ea (doctrina) in praxim deducenda prorsus abstineant.

Hinc bene advertunt Viva¹², Holzmann¹³, Mazzotta¹⁴ et Croix¹⁵, illicitum esse confessario ex notitia confessionis claudere poenitentem in cubiculo, ne exeat ad peccandum; dimittere famulum, vel auferre ab eo claves ne furetur; item ostendere poenitenti vultum severiorem, vel ei negare pristinam communicationem amicitiae. Neque admittendum, cum Sanchez^{a)}, Croix^{b)}, Laymann^{a)} et Holzmann^{b)}, id quod perperam admittit Sporer¹⁶, nempe licitum esse, ex scientia confessionis abstrahere claves aut pecuniam ab arca, claudere fores, non amplius committere claves famulo. — Quia omnia haec redundarent in gravamen seu exprobrationem poenitentis.

Aliae actiones illicitae propter notitiam confessionis.

Si vero superior ex alia via quam confessionis [sciret aliquem indignum], puta ex defectu aetatis, scientiae, prudentiae, vel quia noverit alios digniores ad bene-

Si indignitas aliunde sit nota, potest negari suffragium.

Clem. VIII, decr. gen., confirmat. ab Urbano VIII, die 21 sept. 1624, apud Bizzarri, et in Bullar. Rom. Majnardi, ad an. 1624. — ¹ De Poenit., n. 717. — ² De Poenit., cap. 9, § 7, qu. 14, resp. 3, v. f. — ³ Tom. 5, cas. 428. — ⁴ Part. 3, tit. 17, cap. 22, § 1, v. f. — ⁵ Part. 3, cap. 7, n. 869. — ⁶ Append. ad propos. damn., § 7. — ⁷ Lib. 2,

diss. 3, cap. 12, n. 22. — ⁸ Lib. 6, part. 2, n. 1977. — ⁹ De Poenit., n. 717. — ¹⁰ Quaest. 6, cap. 2, qu. 6. — ¹¹ De Poenit., confer. 20, de iis qui tenentur ad Sigill., n. 506. — ¹² Append. ad propos. damn., § 8 et 9. — ¹³ De Poenit., num. 717. — ¹⁴ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 3, v. *Hinc*. — ¹⁵ Lib. 6, part. 2, n. 1976, 1977 et 1970. — ¹⁶ Part. 3, cap. 7, n. 870.

^{b)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 1977*, perspicue significat hoc decretum ab omnibus servandum esse.

657. — ^{a)} Sanchez, *de Matr., lib. 3, disp. 16, n. 3 et 4*; Laymann, *cap. 14, n. 22 et 23*, principium generale habent ex quo colligitur exempla hic allata non esse licita: nempe sigil-

lum confessionis obligare confessarium etiam in ordine ad ipsum confitentem, ne peccatum ex sola ipsius confessione cognitum ei objiciatur, exprobraretur aut in memoriam revocetur.

^{b)} Croix et Holzmann jam citati sunt superius.

ficiū: tunc posse (imo debere) suffragium poenitenti negare, dicunt Natalis Alexander¹ et Merbesius²; ex D. Thoma³, ubi dixit: *Ex multis aliis causis aliquis redditur indignus ad praelationis officium quam ex peccato, sicut ex defectu scientiae vel aetatis, etc.; et ideo qui contradicit, nec suspicionem de crimine facit, nec confessionem revelat.* — Sed hanc sententiam censeo cum Petrocorensi^{c)} tantum locum habere posse casu quo tales occurrerent circumstantiae aliunde cognitae, sive ante sive post confessionem, quae vere moverent superiorem ad suffragium negandum, etiamsi nullam ex confessione notitiam habuisset indignitatis poenitentis. Unde minime audiendus auctor *Additionum* ad Wigandt⁴, dicens quod, esto ex sola scientia confessionis nequeat superior dirigi ad gubernationem externam, tamen poterit ex illa lumen accipere, et sumere alium exteriorem praetextum seu colorem ad negandum suffragium^{d)}.

Communiter tamen admittunt posse confessarium uti notitia confessionis ad se cautiorem reddendum in re familiari, ad socordiam excutiendam, ad diligentius invigilandum super gregem suum: modo

nulla detur aliis suspicio peccati, neque ex hoc poenitens gravetur vel implicite redarguatur. Ita Habert⁵, Antoine⁶, Pallaus⁷, Viva⁸, Sporer⁹; et Bonacina¹⁰ cum Soto et Reginaldo; ex D. Thoma¹¹, ubi ait: *Potest (confessarius)... dicere praelato quod diligentius invilget super gregem suum, ita tamen quod non dicat aliquid per quod verbo vel nutu confitentem prodatur.* — Omnia vero haec Pater Concina^{e)} absolute negat licere, dicens quod confessarius in omnibus se gerere debet ac si penitus ignoraret quae ex sola confessione dignoscit. — Nulli dubium quod in praedictis actibus quam maxime caute confessarius procedere debeat: cum difficile sit in his omne periculum evitare vel revelationis vel gravaminis poenitentis.

Caeterum generalis regula est, fere ab omnibus recepta, licitum esse uti notitia confessionis ubi nulla revelatio intervenit, nec ullum poenitenti gravamen inferitur. Ita Sanchez¹², Lugo¹³, Habert¹⁴, Suarez¹⁵, Viva¹⁶, Antoine¹⁷, Mazzotta¹⁸, Holzmann¹⁹ et alii communiter. Atque ipse Concina²⁰ praefatam regulam admittit, inquiring posse confessarium uti notitia confessio-

Conditio-
nes requisi-
tae.

Cum maxi-
ma cautela
proceden-
dum.

Regula ge-
neralis ser-
vanda in
utendo no-
titia confes-
sionis.

Haec sen-
tentia ex-
plicatur et
limitatur.

Ad pro-
priam gu-
bernatio-
nem, lici-
tum uti no-
titia confes-
sionis.

¹ De Poenit., cap. 5, art. 10, reg. 56. — ² De Poenit., qu. 50, v. *Quod si.* — ³ In 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, solut. 1, ad 4. — ⁴ Tr. 13, exam. 7, cas. 1, v. *Ad tertium.* — ⁵ De Poenit., cap. 9, § 7, qu. 14, resp. 3. — ⁶ Cap. 4, qu. 5, resp. 4, v. *Hinc.* — ⁷ Tr. 23, punct. 19, § 3, num. 18. — ⁸ Append. ad propos. damn., § 9, v. *Fit secundo* et seq. — ⁹ Part. 3, cap. 7, n. 870. — ¹⁰ Disp. 5, de Poenit., qu. 6, sect. 5, punct. 4, num. 30. *Sotus*, in 4, dist. 18, qu. 4,

art. 5, dub. ult. - *Regin.*, lib. 3, n. 32. — ¹¹ In 4, dist. 21, qu. 3, art. 1, solut. 1, ad 1. — ¹² De Matr., lib. 3, disp. 16, n. 4. — ¹³ Disp. 23, n. 102. — ¹⁴ De Poenit., cap. 9, § 7, qu. 14, resp. 3. — ¹⁵ Disp. 33, sect. 7, n. 9 et 10. — ¹⁶ Append. ad propos. damn., § 9, v. *Fit secundo*. — ¹⁷ Loc. cit., resp. 4. — ¹⁸ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 3, v. *Dico 2.* — ¹⁹ De Poenit., n. 717, resp. 2. — ²⁰ Lib. 2, diss. 3, cap. 12, num. 23.

^{c)} Petrocorensis, *cap. 4, qu. 6, n. 1, v. Si autem*, revera tenet sententiam jam expositam; quae autem hic adduntur videntur esse commentarium a S. Alphonso datum.

^{d)} Hinc emanavit hoc decretum e S. O. die 5 Julii 1899: «Suprema haec S. Officii Congregatio, de expreso SS. D. N. Leonis PP. XIII mandato, districte prohibet ne ullus cujusquam religiosae communitatis aut seminarii aut collegii superior, sive major sive minor, in hac Alma Urbe, (excepto aliquo raro necessitatis casu, de quo ejus conscientia oneratur) suorum alumnorum in eadem domo manentium sacramentales confessiones audire ullo pacto audeat». Cum tamen Clemens VIII, decreto 19 Martii 1593 haec decrevisset: «Ipsi... magistro soli novitiorum confessiones audienti cura committatur. Liceat tamen superiori etiam locali, si ita expedire judicaverit, vel per seipsum, vel per alium ab eo deputan-

dum, semel aut bis in anno eorumdem novitiorum confessiones audire»; et rursus, die 26 Maji 1593: «Non licet superioribus regularium confessiones subditorum audire, nisi quando peccatum aliquod reservatum admissum, aut ipsimet subditi sponte ac proprio motu id ab iis petierint»: — S. O., die 23 Augusti 1899 declaravit: «Per decretum S. O. fer. IV de d. 5 Julii 1899 nihil derogatum fuisse constitutionibus apostolicis quoad ordines religiosos». Attamen haec declaratio non valet pro congregationibus votorum simplicium, etsi perpetuorum; ut idem S. O. declaravit die 20 Decembris ejusdem anni.

^{e)} Concina, quamvis primo intuitu ita absolute videatur negare, *loc. cit., cap. 12, n. 23*, attamen suam sententiam ita explicat et mitigat, ut vix aut ne vix quidem ab aliorum sententia discrepet, uti notat S. Alphonsus inferius.

Casus par-
ticulares.

nis tum ad reformandos proprios mores, tum ad servandam propriam vitam, quando duo concurrunt, nempe si secretum custoditur et confessio odiosa non redditur. — Quapropter Holzmann, Antoine, Mazzotta, Viva, etc. communiter admittunt bene posse sacerdotem ex notitia confessionis orare pro poenitente, vel benignius erga ipsum se gerere; item consulere libros et sapientes, rigorem temperare, ex confessione unius dirigi ad alios interrogandos vel instruendos, nullam tamen dando prioris confessionis suspicionem; item (ut ait Holzmann¹ cum Stoz) posse se praecavere a periculis et occasionibus damni spiritualis aut temporalis^{f)}. Et sic pariter dicit Bonacina² cum Navarro, Reginaldo, Zerola, etc., posse monere etiam alios, in genere tamen loquendo, nempe ut sibi caveant, ne exeant e domo, etc.: semper tamen secluso omni periculo revelationis vel gravaminis poenitentis.

658. - Dubitatur 3°. *An confessarius possit communionem denegare poenitenti cui prius negavit absolutionem tamquam indisposito, si ille postea occulte communionem petat?*

Poenitenti indisposito, occulte poenitenti, potest juxta alios, Eucharistia denegari.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent D. Thomas³, dicens: *Si sacerdos sciatur peccatum alicujus qui Eucharistiam petit, per confessionem... Si in occulto, debet ei denegare, et monere ne in publico petat.* Item Petrocorensis⁴ cum S. Bonaventura et S. Antonino^{a)}, ac alii plures antiquiores apud Sanchez⁵. — Ratio, quia (ut dicunt) ex una parte tunc urget praeceptum negandi sanctum canibus; ex alia, ibi nulla intervenit sigilli revelatio, nec ulla injusta exprobratio quae redderet con-

fessionem odiosam vere poenitentibus: talis enim negatio vel monitio solis petere volentibus odiosam confessionem redderet; sed hoc non debet impedire ne sacerdos peccatorem moneat et sacramentum indigno denegat. — Et sic pariter dicunt episcopum posse et teneri negare Ordinem indigno ex confessione cognito, et parochum assistentiam matrimonio, in quo ex confessione noverit dirimens adesse impedimentum.

Secunda tamen vera sententia negat. Et hanc tenent Sanchez⁶, Lugo⁷, Laymann⁸, Bonacina⁹, Salmant.¹⁰; Contin. Tournely¹¹ cum Henno; Sporer¹², Mazzotta¹³, Holzmann¹⁴, Concina¹⁵ et Croix¹⁶. — Ratio, quia hujusmodi denegatio sacramenti vel monitio confessionem redderet odiosam, non solum poenitentibus illicito petentibus; sed etiam aliis qui, si scirent quod confessarius posset aliquando uti notitia confessionis, facile absterrentur a sacramento Poenitentiae. Haec sententia hodie omnino est tenenda, ex supra citato decreto Innocentii XI, ubi vetatur quilibet notitiae confessionis usus, ex quo sequatur quaecumque poenitentis gravamen. Vide *n. antec.* 657.

Nequit
ullo modo
denegari.

659. - Dubitatur 4°. *An sacerdos qui ex confessione noverit parari sibi insidias possit fugere sive aliter sibi cavere, aliquo praetextu arrepto?* Certum est posse (ut recte ait Lugo¹⁷), si ex tali cautione minime manifestatur aliis peccatum confessum, nec ullum gravamen poenitenti affertur.

Confessarius ex confessione sciens sibi parari insidias:

Quandoque potest fugere ex alio praetextu.

Sed Dubium est: *an liceat ei fugere, si ex fuga, alii jam conscii peccati poenitentis, conjiciant poenitentem esse illi confessum tale peccatum?*

Holam., de Poenit., n. 717, v. *El hinc.* — Antoine, cap. 4, qu. 5, resp. 4, v. *Hinc.* — Massott., tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 3, *Dico 2°.* — Viva, Append. ad prop. damn., § 9, v. *Fut 2°.* — ¹ Loc. cit. — Stoz, lib. 2, n. 248. — ² Qu. 6, sect. 5, punct. 4, num. 19. — Navarr., in can. *Si sacerdos*, n. 124, de poenit., dist. 6. — Reginald., lib. 3, n. 14. — Zerola, Prax. Poenit., cap. 22, qu. 8, *Dico 2 et 3.* — ³ In 4, dist. 9, qu. unic., art. 5, solut. 1. — ⁴ De Poenit., cap. 4, qu. 6,

resp. 2, n. 2. — S. Bonav., in 4, dist. 9, art. 2, qu. 4, ad 5 et 6. — ⁵ De Matr., lib. 3, disp. 16, n. 6. — ⁶ Loc. cit., n. 14. — ⁷ Disp. 23, n. 126. — ⁸ Cap. 14, n. 22 et 23. — ⁹ Loc. cit., n. 17. — ¹⁰ Tr. 6, cap. 14, n. 46. — ¹¹ De Sacr. in gen., cap. 2, art. 3, sect. 5, concl. 2. — Henno, de Sacr. i. g., disp. 5, qu. 4, concl. 4. — ¹² Part. 3, cap. 7, n. 869. — ¹³ Tr. 5, disp. 1, qu. 2, cap. 3, qu. 4, n. 4. — ¹⁴ De Poenit., n. 717. — ¹⁵ Cap. 12, n. 18. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 1974. — ¹⁷ Disp. 23, n. 108

f) Scilicet confessarium ex hac scientia posse moveri ad vitanda ea quae ex confessione novit fuisse poenitenti ipsi occasionem peccati aut damni in bonis corporis, fortunae, etc., ut dicunt auctores citati.

658. — a) S. Antoninus, *part. 3, tit. 17, cap. 22, § 1*; et *tit. 14, cap. 12, § 2*, profecto docet posse eo casu negari Eucharistiam, nisi tamen petatur a paracho, et eo tempore quo parochus tenetur eam ministrare.

Etsi, juxta
alios, com-
plices con-
jiciant con-
fessionem
factam.

Prima sententia affirmat, modo nul-
lum poenitenti damnum obveniat ^{a)}. Ita
Palaus¹, Bonacina², Petrocorensis³, Wi-
gandt^{b)}, Sporer⁴; Renzi⁵ cum Coninck
et Fagundez; ac Laymann⁶ cum Scoto,
Silvestro, Adriano, Gabriele et Henriquez.
— Ratio, quia aliud est revelare pecca-
tum confessum; aliud, revelare confessio-
nem peccati jam ab aliis cogniti: tunc
enim non revelatur peccatum, sed tan-
tum confessio facta peccati, quod non est
contra sigillum.

Juxta
S. Docto-
rem, eo ca-
su, omnino
illicitum.

Secunda vero sententia, quam sequor,
negat id esse licitum. Et hanc tenent
Suarez⁷, Salmant.^{c)}, Antoine^{c)}, Elbel⁸;
Roncaglia⁹ cum Navarro et Ledesma^{d)};
Mazzotta¹⁰ cum Viva et Croix^{e)}; ac Lu-
go¹¹ cum Soto^{f)}, Vasquez, Richardo^{f)}
et Medina^{f)}. Ratio, quia fuga illa esset
quidem indirecta revelatio peccati con-
fessi. — Nec obstat dicere quod tum fit
revelatio indirecta, cum ponitur actio ex
qua de se conjicitur peccatum confessum;
sed hic fuga confessarii nullo modo ma-
nifestat peccatum, sed tantum alii ex pro-
pria conscientia arguunt peccatum esse
confessum. Sed respondetur cum Lugo
quod positis talibus circumstantiis, nempe

scientiae aliorum criminis et confessionis
poenitentis, fuga illa esset vera revelatio,
non solum confessionis factae, sed etiam
peccati confessi. Et licet confessarius fu-
gam simularet ex aliquo praetextu, sem-
per tamen aliquam rationabilem suspicio-
nem praeberet peccati confessi.

Dicit autem Pater Cuniliati¹² quod eo
casu poenitens tenetur dare licentiam
confessario ut ille possit eximi a peri-
culo; alias confessarius non tenetur ipsum
absolvere, semper ac poenitens potest li-
centiam praebere absque periculo sui gra-
vis damni. — Et addit quod si poenitens
injuste licentiam denegat, confessarius
(modo non det aliis suspicionem confes-
sionis auditae) licite poterit uti notitia per
confessionem recepta ut a periculo se li-
beret; tunc enim (ait) nullum poenitenti
imminet gravamen, sed tantum adest ma-
nifestatio apud ipsummet negatae licen-
tiae. Tamen id minime admittendum puto;
nam, licet absit gravamen poenitentis,
adest vero indirecta saltem revelatio no-
titiae in confessione habitae.

Eo casu
poenitens
tenetur da-
re licentiam
confessario.

Notandum autem hic id quod dicit
Roncaglia¹³, nempe quod si confessarius
noverit aliquem ex confessione solutum

¹ Tr. 23, punct. 19, § 3, num. 18. — ² Qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 27. — ³ Cap. 4, qu. 6, n. 4. — ⁴ Part. 3, cap. 7, n. 863. — ⁵ Cap. 5, sect. 1, qu. 9. — *Coninck*, disp. 9, dub. 4, n. 55 et 56. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 2, n. 5. — ⁶ Lib. 5, tr. 6, cap. 14, n. 21. — *Scot.*, in 4, dist. 21, qu. 2, § *Ad argumenta*, v. *Ad 3.* — *Silvest.*, v. *Confessio III*, n. 12. — *Adrian.*, in 4, de Sacr. Confess., § *Ad argumenta*, ad 3 princip., ad 5. — *Gabr. Biel*, in 4, dist. 21, qu. unic.,

art. 3, dub. 1, ad 4. — *Henriq.*, lib. 6, cap. 24, num. 5. — ⁷ Disp. 33, sect. 7, n. 7. — ⁸ De Poenit., confer. 20, de iis qui tenentur ad Sigill., n. 524. — ⁹ Cap. 2, qu. 5. — *Navar.*, in can. *Sacerdos*, num. 135. — *Viva*, de Poenit., qu. 10, art. 4, n. 4. — ¹⁰ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 3, v. *At, quid.* — ¹¹ Disp. 23, n. 110. — *Vasq.*, qu. 93, art. 4, dub. 10, n. 4. — *Lugo*, loc. cit., n. 113. — ¹² Tr. 14, cap. 4, § 8, n. 10. — ¹³ Cap. 2, reg. in praxi, n. 1.

659. — ^{a)} Aliqui ex auctoribus citatis prae-
termittunt damnum poenitentis. Sed quidam,
(Palaus, Sporer, n. 864, Renzi, qu. 10, Co-
ninck, n. 56, Laymann) affirmant confessa-
rium posse sic fugere, etiam si hinc malum
accidere possit poenitenti.

^{b)} Wigandt, tr. 13, n. 122, ad 4, non lo-
quitur de casu prout ponitur hic; sed potius
de casu qui initio numeri habetur.

^{c)} Salmant., tr. 6, cap. 14, n. 53, videntur
tenere potius primam sententiam, uti a S. Al-
phonso exponitur. Negando enim licitam esse
fugam eo casu, supponunt expresse damnum
poenitenti obventurum: « Si declinet ab eo iti-
nere, inquit Salmant.,... socii, delicti parti-
cipes et conscii, conjicient notificatas ei fuisse
in illa confessione a socio facta insidias; et
sic illi socio qui confessus est, inde mors ab
aliis sociis inferenda immineat, non posse
tunc uti notitia confessionis: nam sequeretur

damnum poenitenti, et confessio redderetur
odiosa ». — Antoine vero, cap. 4, qu. 5, resp. 4,
i. f., dicit confessarium posse fugere, « modo
praeter poenitentem nemo advertere possit
id fieri ex usu notitiae per confessionem par-
tae. Quia hoc non potest ullum gravamen af-
ferre poenitenti, nec reddere sacramentum
odiosum, nec revelare confessionem. Secus,
si alter inde colligat poenitentem ista decla-
rasse, ac ideo ei succenseat et noceat ».

^{d)} Petrus de Ledesma non citatur a Ron-
caglia pro hac sententia.

^{e)} Croix, n. 1976, sicut et ipse Mazzotta,
non loquitur de complicibus conscii peccati
poenitentis. De cetero uterque negat posse
sacerdotem sibi cavere per fugam.

^{f)} Sotus, in 4, dist. 18, qu. 4, art. 5,
concl. 1, v. *Hoc adeo verum est*; et de Se-
creto, membr. 2, qu. 4, concl. 5, dub. 1, v.
Aequa ratione; Richardus, in 4, dist. 21,

Confessarius, ex notitia confessionis, nequit se eximere ab audiendo poenitente.

esse multa peccata vel tenuem dispositionem^{g)} afferre: non poterit sine justa causa se celare vel excusari ab eo audiendo, quando aspiceretur ab aliis, et iis suspicionem talem ingereret; multoque magis si poenitens id reputabit ut tacitam exprobrationem suorum peccatorum. — Secus vero (ait), si nullus aspiceret; quia tunc nulla in aliis oriretur suspicio. Sed huic ultimo non acquiesco; quia, si alias confessarius jam assisteret in confessionali, et ideo recedit quia videt illum poenitentem accedere: etiamsi alii nihil adverterent, videtur tamen hoc illi gravamen afferre, et aliquo modo odiosam reddere confessionem, cum facile tunc poenitens credat quod si ipse confessus non fuisset, bene tunc suam confessionem apud illum confessarium, ut cupit, expleret. Et de hoc magis est verendum post decreta (ut supra n. 657), ubi prohibetur confessariis ne ullo modo utantur notitia confessionis ad externam gubernationem, aut cum aliquo gravamine poenitentis: quod quidem intelligitur, ut inquit idem Roncaglia¹ cum S. Thoma^{h)}, Lugo^{h)}, Sanchez^{h)}, etc., etiamsi nulla intercedat revelatio, et etiamsi poenitens nullo modo advertat hoc fieri ob confessionem peractam. Unde ex ipso Roncaglia dico quod, licet tunc fuga illa ex praetextu apparenter justo non redderet confessionem odiosam tali poenitenti, redderet tamen odiosam generaliter reipublicae christianae; quia si scirent fideles, posse confessarios ex colorato praetextu aufugere ab ipsis, ob notitiam in confessione acceptam suorum peccatorum, facile gravarentur.

Licite autem confessarius se celabit, si justam habeat causam, ob quam etiam ab aliis poenitentibus incognitis aequae se

excusaret. — Nec obstat quod poenitens tunc etiam suspicari posset confessarium se celare ob audita sua peccata; nam si revera confessarius ob justam causam se excusaret, revera tunc sua suspicio esset temeraria, quam confessarius vitare non tenetur. — Hinc concludo quod erga huiusmodi poenitentem ita se gerere debet confessarius ac se gereret erga alium de quo nunquam confessionem excepisset.

Bene tamen approbo id quod dicit idem Roncaglia² cum Lugo³, quod si poenitens indispositus minitetur confessarium ob negatam absolutionem, bene poterit confessarius ab illo aufugere et non redire; quia tunc illae minae non sunt peccatum manifestatum ad absolutionem obtinendam, sed peccatum in confessione commissum, quod sigillo non gaudet. Haec tamen fuga tantum permittitur confessario, si fugiendo non ingerat aliis suspicionem negatae absolutionis. — Quod si autem ingereret, posset recitare aliquam orationem, non jam intendendo deceptionem poenitentis, sed solam liberationem ab illa vexatione; quamvis poenitens se decipiat, credens illam orationem esse formam absolutionisⁱ⁾. Vide dicta de Sacram., hoc *Lib. VI, n. 59, v. E converso*.

660. — Dubitatur 5°. *An confessarius, sciens ex confessione ecclesiam esse pollutam, possit ibi celebrare?* — Hic casus quidem difficulter accidet; nam (sicut diximus hoc *Lib. VI, num. 364*), ut ecclesia polluitur, requiritur publica violatio. Tamen aliquando bene accidere posset, nempe si violatio esset quidem publica, sed confessario incognita; vel si alii ignorarent per tale factum ecclesiam esse pollutam. In his autem casibus:

Prima sententia, quam tenent Sporer^{a)};

Quid, si poenitens minitetur confessario ob negatam absolutionem.

Sciens ex confessione ecclesiam esse pollutam:

¹ Tr. 19, qu. 6, cap. 2, qu. 6. — ² Loc. cit., qu. 5. — ³ De Poenit., disp. 23, n. 116.

art. 4, qu. 2, ad 5; Joannes Medina, *Cod. de Confess., tr. 2, qu. 45, v. Verum haec*, ita sane docent, casu quo nullam aliam causam divertendi praetendere posset confessarius; quod vix accidere potest, ait Sotus.

^{g)} Roncaglia dicit: « Ob ipsius indispositionem ».

^{h)} S. Thomas, *Quodlib. 5, art. 13*; Lugo, *disp. 23, n. 93*; Sanchez, *de Matr., lib. 3, disp. 16, n. 4*, quos Roncaglia hic citat, hanc sententiam non tenent.

ⁱ⁾ S. Doctor addit in *Hom. apost., tr. 16, num. 163*: « Posset etiam..., ut liberaretur a vexatione, proferre formam ita: *Ego te non absolvo*, prolato verbo *non* submissa voce ».

660. — ^{a)} Sporer, *part. 3, cap. 7, n. 874*, ita docet, « si ex omissione Sacri aliqua notitia peccati apud alios, aut aliquod damnum poenitenti timeatur... At si nullius notitiae apud alios vel detrimenti poenitentis periculum sit..., posse celebrare mihi probabilius ».

Confessarius ita se gerat, ac si eum nunquam audisset.

Juxta alios,
potest et de-
bet celebra-
re.

et Bonacina ^{b)} cum Silvestro ^{b)}, Lazario ^{b)} et aliis, dicit confessarium posse et teneri celebrare. — Ratio, quia Ecclesia in favorem sigilli non videtur tunc velle obligare sacerdotem ad non celebrandum.

Juxta alios,
non potest.

Secunda tamen sententia, quam tenent Lugo ¹; et Aversa ac Tamburinius, apud Croix ², censet non posse celebrare. Quia ex una parte urget praeceptum non sacrificandi in ecclesia polluta; et ex alia minime urget praeceptum servandi sigilli, cum nullum adsit periculum revelationis apud alios, nec damni poenitentis. — Et haec sententia videtur satis probabilis cum Mazzotta ³, si revera nullum sequatur poenitentis gravamen, et nulla fiat revelatio indirecta ^{c)}, puta si confessarius justum exponat praetextum alibi celebrandi.

Haec sen-
tentia sa-
tis probabi-
lis, positis
conditioni-
bus.

Dubitatur 6°. *An, si ex confessione scias aliquem (cui solitus es confiteri) non esse sacerdotem vel non esse confessarium, possis et tenearis pergere ad ei confitendum?*

Sciens ex
confessione
proprium
confessa-
rium non es-
se sacerdo-
tem:

Negat ^{d)} Sanchez ⁴, et probabile putat Sporer ⁵. Quia ex una parte, non potes simulare susceptionem sacramenti; ex alia non violas sigillum omittendo confiteri: sic enim nihil revelas de crimine poenitentis, cum innumerae possint esse causae mutandi confessarium. — Communius tamen et verius tenent oppositum ^{e)}

Verius te-
netur per-
gere ad ei
confiten-
dum.

¹ Disp. 23, n. 125. — *Aversa*, qu. 18, sect. 8, v. *Sua-
detur etiam. Tambur.*, de Sigillo, cap. 6, n. 16 et 17. —
² Lib. 6, part. 2, n. 1976. — ³ Tr. 6, disp. 2, qu. 5, cap. 3,
v. *Dico 2.* — ⁴ De Matr., lib. 3, disp. 16, n. 5. — ⁵ Part. 3,
cap. 7, num. 871. — ⁶ Disp. 23, num. 105. — ⁷ Loc. cit. —
⁸ Lib. 6, part. 2, num. 1978. *Viva*, Append. ad propos.

Lugo ⁶, Mazzotta ⁷; et Croix ⁸ cum Viva, Dicastillo et Stoz; ac etiam probabile cen-
set Sporer ^{d)}. Ratio, quia in tali omissionem, quamvis non adsit revelatio sigilli, semper tamen adest quaedam odiosa exprobratio poenitentis. Neque tunc oportet tibi simulare sacramentum (quod revera esset intrinsece malum); sed potes illi ficto sacerdoti vel confessario simpliciter aliquod peccatum manifestare sine intentione absolutionis: quod in hoc casu non esset illicitum, cum tua cooperatio ad peccatum illius esset tantum materialis.

661. — Caeterum, generaliter loquendo, dico quod, esto confessarius in hac materia tam gravi et periculosa debeat esse valde cautus, ne poenitentes ex confessione aliquod injustum gravamen subeant (ut sub initio animadversum voluimus): tamen non tenetur cavere omnes leves conjecturas quas facile malitiosi faciunt, sed tantum ne praebeat suspensiones probabiles de peccatis auditis; ut dicunt Lugo ⁹ cum Scoto ^{a)}, Palacio et Medina ^{a)}; ac Croix ¹⁰ cum Gobat, Tamburinio et Gormaz, ex D. Thoma ¹¹, ubi sic ait: *Si... amotio subditi ab administratione possit inducere ad manifestandum peccatum in confessione auditum, vel ad aliquam (nota) probabilem suspensionem habendam de ipso, nullo modo praelatus deberet subditum... remove.*

In materia
sigilli con-
fessarius
debet esse
valde cau-
tus.

Sed non
tenetur ca-
vere nisi
probabiles
conjectu-
ras.

damn., § 9, v. *Fit quinto.* — *Dicast.*, disp. 12, dub. 7, n. 158. —
Stoz, lib. 2, n. 251, ad 5. — ⁹ Disp. 23, n. 106. *Mich. de
Palacio*, in 4, dist. 21, disp. 2, v. *Observabis autem.* —
¹⁰ Loc. cit., n. 1947. *Gobat*, tr. 7, n. 799 et 800. *Tam-
bur.*, de Sigillo, cap. 7. — *Gormaz*, tr. de Poenit., part. 2,
n. 398. ¹¹ Quodlib. 5, art. 13.

^{b)} Bonacina, qu. 6, sect. 5, punct. 4, n. 23, dicit hunc posse celebrare. — Silvester vero, v. *Confessio III*, n. 11, i. f.; et Lazarius, *Canon. quaest.*, sect. 2, qu. 17, n. 12, non loquuntur de celebratione.

^{c)} Et ita etiam revera tenent Lugo et Aversa; Tamburinius autem probabile existimat. — In *Hom. Apost.*, tr. 16, num. 159, sic S. Alphonsus: «Ita etiam dicimus quod, sublato periculo revelationis aut gravaminis, confessarius sciens pollutam esse ecclesiam, potest, imo debet abstinere a celebratione».

^{d)} Sanchez negat teneri pergere. — Et Sporer absolute etiam negat posse aut teneri. In casu autem quo alii suspicarentur malum de isto sacerdote: «Crede quod placet», inquit Sporer.

^{e)} Tenent oppositum Lugo, Dicastillus, Viva et Stoz, casu nempe quo resultaret aliqua saltem indirecta revelatio, vel aliquod dedecus aut incommodum poenitenti.

661. — ^{a)} Scotus, in 4, dist. 21, qu. 2, v. *Ad argumenta*, ad 3, citatur quidem a Lugo, sed scribit: «Generaliter... potest dici quod signum quod est de se indifferens ad hoc, quod est tale peccatum esse confessum vel non esse, licet sit aliquibus magis signum determinatum ex aliquo supposito, non est signum revelativum confessionis, nec per consequens simpliciter illicitum confessori». Unde melius hoc modo a Palatio citatur: «Huic placito accessit Scotus». — Medina pariter citatus a Lugo, rem satis insinuat, *Cod. de Confess.*, tr. 2, qu. 45, v. *Ad hunc casum*, ubi

DUBIUM II.

Quale sit Praeceptum, et quae Obligatio Confessionis.

662. *Quos, et quando obliget hoc praeceptum. Et quomodo computetur tempus annuae confessionis.* — 663. *An praeceptum divinum confessionis obliget extra articulum mortis.* — 664. *Quomodo obliget iuramentum medicorum, non visitandi infirmos non confessos.* (Vide etiam Lib. III, n. 182). — 665. *Qui teneantur ad praeceptum confessionis.* — 666. *An impuberes. An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis.* (Remiss. ad n. 432). — 667. *An obligetur ad confessionem annualem habens sola venialia.* — 668. *An qui non satisfecit praecepto, teneatur ad illud quamprimum.* — 669. *Et an per confessionem quae fit anno sequenti, satisfiat praecepto etiam antecedentis.* — 670. *An in Paschate sit obligatio confitendi proprio parochio.* — 671. *An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni.* — 672. *An satisfiat praecepto per confessionem invalidam.* — 673. *Qui ab hoc praecepto excusentur.* — 674. *Poenae in transgredientes hoc praeceptum.*

Praeceptum confitendi, quos et quando obliget.

662. - « Resp. Praeceptum confitendi « tum divinum tum ecclesiasticum sub « mortali obligat omnes ac solos baptizatos qui habent mortale: illud, in articulo « mortis; hoc vero, postquam ad annos « discretionis pervenerint: et simul, ut « confiteantur proprio sacerdoti, vel alteri « cum ejus venia, semel in anno, computando ab una confessione ad aliam, ut « quidam docent »; [Ut Sotus et Granado, apud Viva¹] « vel ab initio Januarii ad « finem Decembris, ut habet communior »; [Et tenent Viva^a]; ac Palaus et alii, apud Croix²] « vel denique a Paschate ad Pascha, ut consuetudo fere obtinuit, propter « communionem. Suarez³, Vasquez^b), « card. de Lugo^b), Coninck⁴ ».

Hinc recte ait Holzmann⁵ quod, per se loquendo, annus esset computandus a

Januario ad Decembrem; tamen, spectata universali consuetudine, computatur incipiendo a Paschate ad Pascha.

663. - Quaeritur: *an praeceptum confessionis obliget per se aliquando in vita extra periculum mortis?* — Commune est non obligare per se statim post peccatum. Ita S. Thomas⁶, quem sequuntur Suarez, Lugo, Reginaldus, Villalobos, etc. cum Salmant.⁷

Non obligat per se statim post peccatum.

Dubium est: *an obliget per se saltem saepius in vita?*

Negant pariter D. Thomas⁸, et Scotus ac Gabriel, apud Salmant.⁹; item Palaus, Bosco et Dicastillus, apud Croix¹⁰. Ratio, quia talis obligatio nullo fundamento certo videtur probari; cum possit peccator per contritionem Deo se reconciliare. — Sed communius affirmant Salmant.¹¹ cum Re

Nec, juxta alios, saepius in vita.

Probabilius obligat saepius in vita.

Sotus, in 4, dist. 18, qu. 1, art. 4, concl. 1. Gran., de Poenit., tr. 1, disp. 9, n. 16. ¹ De Poenit., qu. 4, art. 3, n. 4. — Palaus, tr. 23, punct. 20, § 2, n. 10. ² Lib. 6, part. 2, n. 2043. — ³ Disp. 36, sect. 3, n. 8. — ⁴ Disp. 5, dub. 6, n. 56. — ⁵ De praec. Eccl., n. 33. — ⁶ In 4, dist. 17, qu. 3, art. 1, solut. 4. — Suar., disp. 35, sect. 3, n. 2. Lugo, disp. 15, n. 36. — Reginaldus, lib. 6, n. 30. — Villal.,

part. 1, tr. 9, diff. 27, n. 1. ⁷ Tr. 6, cap. 7, n. 5. — ⁸ Loc. cit., solut. 4. — Scot., in 4, dist. 17, qu. unic., art. 3. — Gabr. Biel, in 4, dist. 17, qu. 1, artic. 3, dub. 1. — ⁹ Loc. cit., num. 9. — Palaus, tr. 23, punct. 20, § 1, num. 3. — Bosco, disp. 7, sect. 5, concl. 2, n. 23 et 30. Dicast., disp. 7, dub. 2, n. 34. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 2020. — ¹¹ Tr. 6, cap. 7, num. 9.

loquitur de amotione alicujus religiosi ab officio; quam facit abbas ex notitia habita in confessione, quia cum id fieri possit pluribus de causis, ex hujusmodi facto non revelatur peccatum monachi: « Quodsi videntes eum amovere, inde concipiunt monachum aliquod notabile peccatum commisisse, illis erit haec suspicio imputanda, qui temere et in pejorem partem rem interpretantur ».

662. - ^a) Viva, loc. cit., n. 4, ita sane docet; sed haec eo modo interpretatur, ut « qui hoc anno confessus est primo die Januarii, et anno sequenti confitetur ultimo die Decem-

bris huic praecepto satisficiat; esto videatur differre confessionem per duos annos ».

^b) Vasquez et Lugo non satis recte citantur a Busenbaum; Vasquez enim, qu. 90, art. 3, dub. 1, n. 9 et 15, dicit computandum esse a Januario ad Decembrem, ratione praecepti confessionis per se, non obstante consuetudine, quae introducta est, non ratione hujus praecepti, sed ratione Eucharistiae. — Et idem docet Lugo, disp. 15, sect. 7, num. 155, 157 et 158; qui praeterea n. 161, latitudinem praecepti explicat eodem modo ac Viva, ut notatum est hic supra nota a.

ginaldo, Victoria, Ledesma et Granado; ac Croix¹ cum Rhodes, Illsung, Gormaz, etc. Et hoc videtur probabilius; quia (juxta dicta n. 297, v. *Prima*, in simili praecepto, nempe communionis), cum praeceptum hoc sit divinum, Christus reliquit illud determinandum ab Ecclesia, quae in cap. *Omnis, de poenit. et remiss.* determinavit obligare saltem semel in anno.

Quando obliget per accidens.

Praeter hoc autem (ut diximus n. 437, *Dubit. 1*, v. *Censeo*) tale praeceptum per accidens obligat peccatorem etiam infra annum ad confessionem, si non conteritur, ratione caritatis erga seipsum, ne diu maneat in mortali.

664. - Hic obiter agendum de Quaestione illa, de qua jam egimus *Lib. III*, n. 182, sed hic plenius est disceptanda: — *Quomodo medici teneantur infirmos de confessione monere?*

Pro medicis praeceptum monendi infirmos.

Sciendum est quod concilium Lateranense, sub Innocentio III, in cap. *Cum infirmitas 13, de poenit. et remiss.*, praecepit districte, nempe sub gravi, ut omnes interpretantur apud Salmant.^{a)}, omnibus medicis, ne infirmos in suam curam recipiant, nisi prius infirmi confiteantur. — Deinde S. Pius V, in *Motu proprio* quod incipit *Supra gregem*, edito anno 1566, innovando praefatam sanctionem, praecepit ne medicus incipiat curare infirmum, nisi eum moneat de confessione facienda; neque ultra tres dies eum invisat, nisi scripto confessarii resciat eum esse confessum. Et ut medici, antequam doctora-

tus gradum assumant, jurent se hoc praeceptum observaturos; et Ordinarii illos non admittant in suis dioecesis, nisi constiterit de hoc juramento. — His positis,

Quaeritur de qua infirmitate haec decreta intelligantur. — Tres sunt sententiae:

Prima, quam tenent Laymann²; item Rosella, Graffius, Vega et Rodriguez, apud Salmant.³ (et hanc Ciera⁴, cui adhaeret, vocat communioem, sed immerito) dicit intelligi de solo morbo periculoso, vel saltem de quo dubitatur an sit periculosus^{b)}. Et idem sentit Navarrus⁵, dicens: *Monitioni non est locus, quando manifestum est morbum non esse periculosum*. — Et in hoc sensu ajunt auctores citati^{c)}, praedicta decreta usu recepta fuisse.

Praeceptum istud, intelligendum de solo morbo periculoso, juxta alios.

Secunda autem sententia, quam tenent S. Antoninus⁶, Silvester⁷, dicit intelligi de quocumque morbo, etiam non mortali. — Ratio, quia in morbo periculoso etiam de jure naturali praefata monitio facienda esset; unde, cum in dict. cap. *Cum infirmitas* novum praeceptum statuatur, utique textus non est de sola infirmitate mortali intelligendus.

Juxta alios, intelligendum de quocumque morbo.

Tertia vero sententia communior, quam tenent Suarez⁸, Sanchez⁹, Bonacina¹⁰, Palaus¹¹, Concina¹², Viva¹³; Diana¹⁴ cum Angelus^{d)}, Armilla, Tabiena, Nuñez, Homobono, etc.; ac Salmant.¹⁵ cum Cajetano, Leandro, Trullench et Candido (et huic

Communior, intelligendum de solo morbo gravi.

Regin., lib. 6, n. 28. - *Victor.*, Sum., de Confess., n. 132. - *Petr. Ledesma*, Sum., de Sacr. Poenit., cap. 9, concl. 6. - *Gran.*, de Poenit., tr. 1, disp. 8, n. 5 et seqq. — ¹ Lib. 6, part. 2, n. 2020. *Rhodes*, de Poenit., disp. 2, qu. 4, sect. 4, § 2. *Ills.*, tract. 6, disp. 6, num. 13. *Gormaz*, part. 2, n. 22. — *S. Pius V*, brev. *Supra gregem*, § 3, 6 et 7, diei 8 Martii 1566, in Bullario Rom. Mainardi. — ² Lib. 5, tr. 6, cap. 5, n. 5. — *Rosella*, v. *Medicus*, n. 3. *Graff.*, Decis. aur., part. 1, lib. 3, cap. 14, n. 7. *Vega*, Sum. nueva, part. 2, cap. 35, cas. 3, v. *Lo quinto*. *Rodrig.*, Sum., part. 1, cap. 244, n. 2. — ³ Tr. 17, de Voto et Juram., cap. 2, n. 90. — ⁴ Diss. 21, n. 5. — ⁵ Man., cap. 25, n. 61. — ⁶ Part. 3, tit. 7, cap. 2, § 4. — ⁷ V. *Medicus*, qu. 3, § *Tertium*. —

⁸ Disp. 35, sect. 3, n. 4. — ⁹ Decal., lib. 3, cap. 16, n. 7. — ¹⁰ Disp. 4, de 2° Praec. decal., qu. 1, punct. 16, num. 10 et 13. — ¹¹ Tr. 14, disp. 2, punct. 7, § 4, n. 2 et 3. — ¹² Lib. 5, in Decal., diss. 6, cap. 2, n. 7. — ¹³ De Poenit., qu. 4, art. 2, n. 4. — ¹⁴ Part. 3, tr. 4, resol. 93. *Armilla*, v. *Medicus*, n. 1, § *Quarto*. — *Tabiena*, v. *Medicina*, n. 13, qu. 12. *Nuñez*, Suppl., qu. 6, artic. 5, diff. 2, v. f. — *Homob.*, de human. vitae Statib., part. 2, cap. 8, v. *Primo quod licet*. — ¹⁵ Tract. 17, de Voto et Juram., cap. 2, num. 90. — *Cajetan.*, Sum., v. *Medicus*. *Leander*, Decal., part. 2, tract. 1, disp. 29, qu. 10. *Trull.*, Decal., lib. 2, cap. 1, dub. 19, num. 3. *Candid.*, disquisitio 26, artic. 14, dub. 3.

664. — ^{a)} Apud Salmant., tr. 17, de Voto et Juram., cap. 2, n. 90, habetur: « Est commune inter doctores ».

^{b)} Ex auctoribus citatis, soli Jacobus de Graffius et Ciera loquuntur de morbis dubiis, quamvis Salmant. citent auctores uti refert S. Alphonsus.

^{c)} Solus Graffius dicit decreta eo sensu recepta esse.

^{d)} Angelus, v. *Medicus*, n. 9, obligare vult « solum in infirmitate periculosa secundum se... Et dico periculosam, id est, quae posset probabiliter inducere periculum mortis; secus, quando est clarum quod non est periculosa ».

consentit^{e)} Benedictus XIV) — dicit 1°. hoc praeceptum non quidem intelligi de solis morbis periculosus. Nam revera constitutio Innocentii edita fuit (ut exprimitur in dicto *cap. 13*) ob motivum ne infirmi, cum monerentur in morbo mortali, facilius mortis periculum incurrant; unde praeceptum seu juramentum intelligendum est de facienda monitione etiam in morbo non periculoso, ut infirmi, cum monentur, non incurrant mortis periculum. — Dicit 2°. nec etiam intelligi de quocumque morbo levi (quod ridiculum esset, ait Suarez), sed de morbo gravi, etsi non periculoso^{f)}. Ratio, quia tam Innocentius quam S. Pius loquuntur de infirmis *lecto jacentibus*, et ideo intelligunt loqui de illa infirmitate, quae, non ex majori commoditate, vel si aeger podagra aut alio consimili affectu laboret, sed ex necessitate lectum petit; ita ut sit per se gravis, vel prudenter judicetur periculosa ut gravis fiat.

Neque revera discrepant ab hac sententia D. Antoninus¹ et Silvester^{g)}. — Ratio enim ab eis adducta nihil aliud probat quam quod facienda est monitio, etiamsi infirmitas non sit mortalis. Unde

ipsi non dicunt in omni morbo levi monendum esse infirmum; sed tantum asserunt monendum in morbo etiam non mortali, quem nos gravem appellamus.

Notant autem doctores: 1°. Sufficere ut medicus moneat infirmum per alios. Ita Mazzotta², ac Suarez³, Viva⁴; et Diana⁵ cum Graffio, Vega, Homobono, etc. — 2°. Sufficere testimonium aliorum (absque confessarii scripto), quod infirmus sit confessus, modo sint fide digni. Suarez, Sanchez^{h)}, Mazzotta; et Diana cum Filliuccio, Nuñez, Barbosa^{h)}, etc. — 3°. Quod medicus non tenetur ad hujusmodi monitionemⁱ⁾, si moraliter sit certus infirmum esse in bono statu. Ita Sanchez⁶ cum S. Antonino, Angelo, Rosella, Armilla, Navarro et Tabiena; ac Salmant.⁷ cum Silvestro, Fagundez, Leandro et Trullench. — 4°. Quod si infirmus nolit obstinate confiteri, et esset in periculo mortis si a medico desereretur^{j)}, tunc non tenetur medicus eum deserere, quia praefata decreta non adversantur caritati, quae favet etiam obstinatis quoad fieri potest. Ita Navarrus, Bonacina, Suarez, Diana, Concina; et Sanchez⁸ cum Cajetan

Satis est monere per alios.

Satis est si fide digni dicant esse confessum.

Non obligat, si infirmus moraliter certo sit in bono statu.

Si infirmus nolit confiteri, medicus non tenetur deserere.

Suar., disp. 35, sect. 3, n. 4. — ¹ Part. 3, tit. 7, cap. 2, § 4. — ² Tr. 6, disp. 1, qu. 1, cap. 2, v. *Quaeres hic*. — ³ Loc. cit., n. 5. — ⁴ De Poenit., qu. 4, art. 2, n. 4. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 93, v. *Dico 2*. Graff., Decis. aur., part. 1, lib. 3, cap. 14, n. 7. - Vega, Sum. nueva, part. 2, cap. 35, cas. 3, v. *Lo quinto*. - Homob., de human. vitae Statib., part. 2, cap. 8, v. *Secundo*. — Suar., loc. cit., n. 5. — Mazzott., loc. cit. — Diana, loc. cit., v. *Dico 4*. Fill., tract. 7, cap. 2, num. 34. Nuñez, Suppl., qu. 6, art. 5, diff. 2, i. f. — ⁶ Decal., lib. 3, cap. 16, n. 1. - S. Anton., part. 3, tit. 7, cap. 2, § 4. - Angel., v. *Medicus*, n. 12. -

Rosel., v. *Medicus*, num. 4. Armil., v. *Medicus*, n. 1, § *Quinto*. - Navar., Man., cap. 25, n. 63. - Tabiena, v. *Medicina*, n. 15, qu. 14. — ⁷ Tr. 17, cap. 2, n. 92. Silvest., v. *Medicus*, qu. 3, § *Quartum*. - Fagund., Decal., lib. 2, cap. 25, n. 5. - Leand., Decal., part. 2, tr. 1, disp. 29, qu. 2. - Trull., Decal., lib. 2, cap. 1, dub. 19, n. 2. — Navar., Man., cap. 25, num. 61, i. f. — Bonac., de 2° praec. Dec., qu. 1, punct. 16, n. 10, v. *Quarto*, et n. 14. — Suar., disp. 35, sect. 3, n. 5. — Diana, part. 3, tr. 4, resol. 93, v. *Dico 3*. — Concina, lib. 5, in Decal., diss. 6, cap. 2, n. 8. — ⁸ Decal., lib. 3, cap. 16, n. 10.

^{e)} Benedictus XIV, *notif. 22, n. 19*, dicit malum desperationis in aegrotis vitari, « si juxta sacras constitutiones aegroti moneantur, cum discrimen vitae nondum impendat, nec ullum futuri discriminis indicium videatur ». Eaque se didicisse ait a S. Antonino et a Silvestro.

^{f)} Fere omnes auctores addunt: Vel in quo prudenter judicatur periculum morale subesse ut morbus gravis fiat.

^{g)} Silvester aperte significat obligationem istam urgere etiam in levibus. Scribit enim, v. *Medicus*, qu., 3, § *Tertium*: « Simpliciter et indistincte dicendum est cum textu [*de poen. et remiss.*] eos ad hoc teneri, cum eos ad infirmos vocari contingit; maxime, quia si infirmitas levis aggravaretur tantum ut infirmus teneretur confiteri, si tunc medicus

suaderet confessionem, infirmus timore quateretur ut plurimum, quod in textu cavetur ».

^{h)} Sanchez, *loc. cit.*, n. 1; Barbosa, loco a Diana citato, scil. *in cap.* Cum infirmitas, *de poenit. et remiss.*, n. 4, de hoc silent.

ⁱ⁾ Auctores a Sanchez citati; itemque ex citatis a Salmant. Silvester, loquuntur de monitione quod probabile mortis periculum imineat, utique ut confessionem infirmus instituat. — Praeterea Sanchez et Salmant. haec docent stando in jure naturali et seclusa decretali.

^{j)} Navarrus absolute id dicit: « Quamvis infirmus confiteri nolit, non ideo a medico relinquendus est ». Et ita etiam Graffius. — Cajetan vero de hoc puncto non loquitur. — Denique Diana, Concina, Sanchez, n. 11, Lugo, Palaus, item negant infirmum esse deserend-

tano ^{j)}, Graffio et Vega. Hancque opinionem dicit Benedictus XIV ¹ esse communem theologorum et canonistarum, cum Lugo, Palao, Pirhing, etc. ^{k)}.

Monitio de confessione fieri debet in morbo periculoso.

Circa autem obligationem monendi infirmum de confessione, stando quidem rigori praefatarum constitutionum Innocentii et S. Pii, omnino videtur vera tertia sententia, docens monitionem esse faciendam, non solum quando morbus est mortalis, sed etiam cum adest periculum ut deinde mortalis evadat. Pontifices enim sane aliud novum praeceptum medicis imponunt, praeter illud ad quod ipsi de jure divino tenentur. Et utinam constitutiones praedictae observarentur, quot infirmi damnationem vitarent, qui, ob medicorum oscitantiam, confessionem procrastinando, aut inconfessi aut male confessi decedunt! — Sed cum decreta Pontificum non obligent, nisi secundum quod sunt usu recepta (ut docent Cajetanus ², Sanchez ³, Palaus ⁴, Corella ⁵; Diana ⁶ cum Villalobos et Scortia; ac Salmant. ⁷ cum Prado, Trullench, Leandro et Candido): hinc dicunt Salmant. ⁸ cum Cajetano ^{l)}, Sanchez et aliis citatis ^{l)}, praefata decreta et juramentum in Hispania non obligare; quia ibi non sunt usu recepta vel sunt abrogata. Idemque testatur Mazzotta ⁹, loquens de nostro regno, dum ait juramentum S. Pii Neapoli ex usu recepto (ut etiam mihi constat) tantum in morbis periculis observari.

Praecepta ista obligant secundum quod sunt in usu.

Graff., Decis. aur., part. 1, lib. 3, cap. 14, n. 7, i. f. - Vega, Sum. nueva, part. 2, cap. 35, cas. 3, v. *Lo quinto*. — ¹ Notif. 22, n. 17. Lugo, de Poenit., disp. 15, n. 38. Palaus, tr. 14, disp. 2, punct. 7, § 4, n. 5. Pirhing, lib. 5, tit. 38, sect. 1, § 4, n. 17. — ² V. Medicus, v. f. — ³ Decal., lib. 3, cap. 16, n. 14. — ⁴ Loc. cit., n. 6. — ⁵ Tr. 16, cap. 3, n. 22. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 93, v. *Dico 5*. - Villal., part. 1, tr. 9, diff. 27, n. 5, v. f. - Scortia, in Pontif. constit., epit. 88, theor. 215, i. f. — ⁷ Tr. 17, cap. 2, n. 91. - Prado, cap. 32, qu. 6, n. 16. - Trull., Decal., lib. 2, cap. 1, dub. 19, num. 3. Leandro, Decal., part. 2, tr. 1, disp. 29, qu. 13

665. - « Unde resolves:

« 1°. Tenentur hoc praecepto: 1°. Haeretici et apostatae; pueri doli capaces, « saltem post septennium. Vide Diana ¹⁰, « card. de Lugo ¹¹. — 2°. Ingrediens periculosa navigationem vel conflictum. — « 3°. Mulier tenera primum paritura, vel « quae solet habere partus difficiles. — « 4°. Reus morti adjudicatus. — 5°. Qui « signa habent mortis naturalis ».

Quinam praecepto confessionis teneantur.

Ita communiter Salmant. ¹², Viva ¹³; et Croix ¹⁴ cum S. Thoma, Suarez, Palao, Coninck, etc. Et hoc ex praecepto divino. — Addunt Lugo ¹⁵; et Salmant. ¹⁶ cum Navarro ^{a)}, Laymann ^{a)}, Azor ^{a)}, Silvestro ^{a)}, etc. communiter, peccatorem teneri per se confiteri, si probabiliter credat non amplius habiturum copiam confessarii per totam vitam. Dicit autem Lugo ¹⁷ cum communi (contra Medina ^{b)} et Nuñez), non esse obligationem confitendi propter solum periculum oblivionis peccati.

666. - « 2°. Improbabile est quod docet « Sà ¹⁸, Ecclesiam non obligare ante pubertatem; cum anni discretionis citius « attingantur, et constet mortaliter peccari posse sub annum nonum vel decimum, imo ante. — Unde, si talis puer, « crasso saltem modo, videatur cognoscere, Deum per hoc vel illud offendi, « ostendatque dolorem et propositum, ac « praecipua fidei mysteria cognoscat, debet absolvi. Secus tamen, si non notetur « sufficiens usus rationis. — Si vero du-

Pueri ante pubertatem tenentur.

et 14. - Candid., disquis. 26, art. 14, dub. 1. — ⁸ Loc. cit., n. 91. - Sanchez, loc. cit., n. 15. — ⁹ Tr. 6, disp. 1, qu. 1, cap. 2, v. *Quaeres hic*, cum Append. de Casib. reserv., cap. 2, § 2. — ¹⁰ Part. 4, tr. 3, resol. 52. — ¹¹ Disp. 15, n. 144, 145 et 149. — ¹² Tr. 6, cap. 7, n. 6. — ¹³ De Poenit., qu. 4, art. 2, n. 3. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2019. - S. Thom., in 4, dist. 17, qu. 3, art. 1, solut. 4. - Suarez, disp. 35, sect. 3, n. 3. - Palaus, tr. 23, punct. 20, n. 2. - Coninck, disp. 5, dub. 2, n. 36. — ¹⁵ Disp. 15, n. 37. — ¹⁶ Loc. cit., n. 8. — ¹⁷ Loc. cit., n. 41. — Nuñez, in Suppl., qu. 6, art. 5, diff. 1, concl. 4. — ¹⁸ V. Confessio, n. 3 (edit. genuin.).

dum a medico, si haec desertio judicetur graviter illi nocitura.

^{k)} Scilicet: Benedictus XIV, loc. cit., inter theologos recenset Lugo et Palaum; inter canonistas vero, Pirhing.

^{l)} Cajetanus et aliqui alii ex jam citatis auctoribus id omittunt.

665. - ^{a)} Auctores isti male hic citantur a Salmant.; Navarrus enim, *Man.*, cap. 2, n. 10; Laymann, lib. 5, tr. 6, cap. 5, n. 9,

coroll. 2; Azor, part. 1, lib. 7, cap. 29, qu. ult.; Silvester, v. Confessio I, qu. 2, v. *Quartus*, loquuntur de eo qui praevidet se per totum annum non amplius habiturum copiam confessarii.

^{b)} Joan. Medina, *Cod. de Confess.*, tr. 2, qu. 14, i. f., quidquid dicat Lugo, non inducit ex periculo oblivionis obligationem specialem et distinctam a praecepto annuae confessionis.

« bium sit, potest (imo in articulo mortis « debet) absolvi sub conditione. Vide Laymann¹, Diana², et card. de Lugo³: « ubi docet, etiam extra articulum mortis « et obligationem praecepti, talem esse « sub conditione absolvendum, ne gratia « sacramentali privetur^{a)} ». [Vide dicta de hoc puncto, n. 432, v. *Dico* 3].

667. « 3°. Non obligatur qui tantum « habet venialia; etsi consuetudo habeat, « et cogi etiam quisque possit, ut in Pa- « schate saltem se sistat pastori, ut cum « reliquis eum ad communionem admittat: « ad quod pastor tenetur, si alter dicat se « mortalis culpae non esse conscium. — « Suarez⁴, etc. communiter ».

An autem religiosi et moniales teneantur singulis mensibus ad confessionem et communionem accedere? — Vide dicta n. 313, v. *Dicunt*.

Quaeritur: *an ad satisfaciendum praecepto annuae confessionis, qui non habet mortalia teneatur confiteri venialia?*

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent S. Bonaventura, Silvester (apud Bonacina⁵), cum D. Thoma⁶, ubi ait: *Ex vi sacramenti non tenetur aliquis venialia confiteri, sed ex institutione Ecclesiae, quando non habet alia quae confiteatur^{a)}*. Et probabilem putat Contin. Tournely^{b)} cum Habert^{b)}. — Ratio, quia concilium Lateranense IV, sub Innocentio III, in cap. *Omnis, de poenit.*, indistincte obligat fideles ad confitendum saltem semel in

anno, ac proinde etiam eos qui sola habent venialia.

Secunda tamen sententia, communis et verior, negat. Eamque tenent cum Busenbaum et Suarez (ut supra), S. Antoninus⁷, Lugo⁸, Holzmann⁹; Bonacina¹⁰ cum Azor; et Salmant.¹¹ cum Cano, Vasquez, Cajetano, Laymann, Coninck, Reginaldo, Fagundez, Dicastillo, Medina, etc. — Ratio, quia Ecclesia, praecipiendo confessionem annuam, tantum illam confessionem praecipit quae est debita ex Christi institutione. Christus autem nullam aliam praecipit confessionem, nisi mortalium; ut explicat Tridentinum¹², ubi ait: *Venialia... taceri tamen citra culpam... possunt*. — Id confirmatur ex verbis ipsius textus in dicto cap. *Omnis*, ubi dicitur: *Omnis... fidelis... omnia sua solus peccata, saltem semel in anno fideliter confiteatur*. Nota verbum *omnia*; ergo (ut bene advertunt hic Lugo, Bonacina, Salmant., etc.) praeceptum Lateranense est de confitendis solis mortalibus: nam certum est apud omnes non esse obligationem confitendi omnia venialia.

668. — « 4°. Probabile est eum qui uno « anno (sive cum, sive sine culpa sua) non « satisfecit praecepto, teneri adhuc, quam « primum potest, anno sequente; quia ter- « minus non apponitur ad finiendam, sed « ad non differendam obligationem. — Ac « proinde talem toties peccare mortaliter « quoties oblatam occasionem neglexit,

Communitur et verius negatur teneri.

Quid de eo qui anno praecedenti non satisfecit.

¹ Lib. 5, tract. 6, cap. 5, num. 7. — ² Part. 4, tract. 3, resol. 53. — ³ Disp. 15, num. 149; et disp. 17, num. 22. — ⁴ Disp. 36, sect. 2, n. 8 et 9. — S. Bonav., in 4, dist. 17, part. 3, art. 2, qu. 1. — Silvest., v. *Confessio* I, n. 14. — ⁵ De Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 4, n. 8. — ⁶ In 4, dist. 17, qu. 3, art. 1, solut. 3, ad 3. — Suar., loc. cit., n. 8. — ⁷ Part. 3, tit. 14, cap. 19, § 14. — ⁸ Disp. 15, n. 132. — ⁹ De praec. Eccl., n. 28, v. *Dixi* 3. — ¹⁰ Loc. cit., n. 8. — Azor, part. 1, lib. 7, cap. 28, qu. 3. — ¹¹ Tr. 6, cap. 7, num. 30. — Cano,

Relect. de Poenit., part. 6, v. *Sed oritur tamen dubium*. — Vasq., qu. 90, art. 2, dub. 2. — Cajetan., in 3 P., qu. 65, art. 2, ad 4; et Opusc. tom. 1, tr. 5, qu. 1. — Laym., lib. 5, tr. 6, cap. 5, n. 12. — Coninck, disp. 5, dub. 5, num. 52. — Reginald., lib. 6, n. 44. — Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 2, cap. 2, n. 8. — Dicast., disp. 7, dub. 6, n. 109. — Joan. Medina, Cod. de Confess., tr. 2, qu. 5, § *De confitend. venial.*, v. *Ad secundam*. — ¹² Sess. 14, de Poenit., cap. 5. — Lugo, loc. cit. — Bonac., loc. cit. — Salmant., loc. cit., n. 30.

666. — *a)* Lugo, *disp. 17, n. 22*, eum de quo dubitatur utrum usum rationis habeat, et qui venialia confitetur, dicit « absolvendum sub conditione, et hoc non solum in mortis articulo, sed etiam extra illum. Et quidem quando urget praeceptum Ecclesiae de confessione, non videtur dubium quod sit absolvendus, si aliquod mortale dubium confessus est... Sed etiam si peccatum veniale solum dixerit, videtur absolvendus ».

667. — *a)* Addit tamen S. Thomas: « Vel potest dici secundum quosdam, quod ex de-

cretali praedicta non obligantur nisi illi qui habent peccata mortalia...; et secundum hoc etiam ille qui non habet mortalia non tenetur ad confessionem venialium; sed sufficit ad praeceptum Ecclesiae implendum, ut se sacerdoti repraesentet et se ostendat absque conscientia mortalis esse; et hoc ei pro confessione reputatur ».

b) Contin. Tournely, *de praec. Eccl., cap. 4, qu. 4*, utique dicit esse non minus probabilem quam oppositam, sed addit: « Adeoque sequendam in praxi ». — Idemque tenet vel

Habens sola venialia non tenetur.

Juxta alios tenetur ad confessionem annuam.

« docent Bonacina ¹, Suarez ^{a)}, Vasquez ^{a)}, « card. de Lugo ^{a)}; contra Silvestrum, « Valentia, Laymann ^{a)}, Diana, etc., qui « dicunt perseverare in uno eodemque « peccato ^{b)} ».

Vide dicta n. 297, de annuae communionis praecepto, quod pari passu procedit cum praecepto annuae confessionis. Ibi sententiae affirmativae adhaesimus; etsi diximus, sententiam negativam cum S. Antonino, Toletio, Sà, etc., quae hanc obligationem non agnoscit, non esse contemnendam.

669. - Utrum vero *per confessionem factam in sequenti anno*, posita obligatione juxta sententiam mox supra dictam, *satisfiat praecepto utriusque anni?*

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Lugo ²; et Dicastillus, Bonaespei et Antonius a Spiritu S., apud Salmant. ³. — Ratio, quia praeceptum de confessione est de illa facienda semel in anno; ergo qui eam fecit, hoc eodem anno non tenetur ad aliam. Alioquin, qui per tres annos non fuisset confessus, quater deberet confiteri.

Secunda sententia negat; et eam tenent Suarez ⁴, Laymann ^{a)}; Bonacina ⁵ cum Coninck ^{b)}, Filliuccio ^{a)} et Nuñez. — Quia, sicut qui singulis annis tenetur solvere

denarium, si anno praeterito non solvit, non satisfacit solvendo hoc anno unum denarium; ita non potest quis una confessione praecepto duorum annorum satisfacere.

Tertia tamen sententia verior, quam tenent Palaus ^{c)}, Viva ⁶; et Salmant. ⁷ cum Praeposito, Hurtado ^{d)} et Leandro ^{d)}, sic distinguit:

Si poenitens in illa confessione manifestet peccata mortalia tam antecedentis quam praesentis anni, tunc bene satisfacit utriusque anni obligationi. Ratio, quia per illam unam confessionem jam implet finem praecepti, nempe ut ipse cum Deo reconcilietur: idque est contra secundam sententiam. — Nec obstat paritas denarii allata. Nam solutio unius denarii non potest quidem solutioni duorum denariorum debitorum aequivalere; sed una confessio bene potest aequivalere pluribus confessionibus, cum una confessio deleat omnia peccata quae per plures fuerant delenda.

Si vero poenitens in praesenti anno non peccavit mortaliter ante confessionem, et postea incidit in mortale; tunc una confessione non satisfacit praeceptis utriusque anni, sed tenetur iterum confiteri. — Ratio, quia per illam confessionem tantum satisfacit praecepto anni praete-

Verius distinguitur:

Confitens mortalia utriusque anni, satisfacit.

Confitens mortalia praecedentis anni, et postea lethaliter peccans, non satisfacit.

Confessio anni sequentis, juxta alios, satis est pro utroque anno.

Juxta alios, non est satis.

¹ Qu. 5, sect. 2, punct. 4, n. 30. — *Silvest.*, v. *Eucharistia III*, n. 17, § *Tertium*. — *Valent.*, in 3^a Part., disp. 6, qu. 8, punct. 4, v. *Et quoniam eodem tenore*. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 41. — ² Disp. 15, n. 180. — *Dicast.*, disp. 7, dub. 8, n. 142. — *Bonaesp.*, de Poenit., disp. 5, n. 77. —

Anton. a Spīr. S., Director. confessar., tr. 5, num. 249. —

³ Tr. 6, cap. 7, n. 45. — ⁴ Disp. 36, sect. 4, n. 5. — ⁵ Loc. cit., n. 31. — *Nuñez*, in Suppl., qu. 6, art. 5, diff. 5, v. f. — ⁶ De Poenit., qu. 4, art. 3, n. 5, v. *Utrum autem*. — ⁷ Loc. cit., n. 45. — *Praepos.*, qu. 3, dub. 8, n. 52.

insinuat Habert, *de Poenitent.*, cap. 9, § 8, qu. 3.

668. - ^{a)} Suarez, *disp. 36, sect. 4, n. 2*, dicit illum teneri statim confiteri, « et quo magis ac magis voluntarie differt confessionem, eo magis ac magis peccare ». — Vasquez, *qu. 90, art. 3, dub. 2, n. 8*; Laymann, *loc. cit.*, cap. 5, n. 9, dicunt eo gravius esse peccatum quo magis differtur confessio. — Lugo denique, *disp. 15, n. 177*, quamvis dicat eum teneri quamprimum confiteri, non tamen habet quae addit Busenbaum.

^{b)} Habituali scilicet. Et Diana hanc secundam sententiam ut probabilem habet, quamvis probabilior existimet opinionem quae dicit eum teneri primo quoque tempore.

669. - ^{a)} Laymann, *loc. cit.*, n. 10, ad 2; et Filliuccius, *tr. 7, cap. 3, n. 56*, tenent potius sententiam tertiam, quam S. Alphonsus amplectitur. « Si quis differat confessionem

anni praesentis (verba sunt Filliuccii) ad Januarium vel Februarium sequentem, et deinde committat peccatum mortale, teneri etiam in Paschate sequenti confiteri, quia confessio praecedens pertinebat ad obligationem anni praeteriti ».

^{b)} Coninck non satis accurate citatur a Bonacina; id enim docet *disp. 5, dub. 8, n. 65*, de eo qui confitetur « circa initium sequentis » anni; et addit: « Secus forte esset, si fieret medio anno jam elapso ».

^{c)} Palaus, *tr. 23, punct. 20, § 2, n. 15*, potius primam tenet sententiam, loquens de eo qui « initio anni sequentis » confitetur peccata « tam praecedenti quam praesenti anno commissa ».

^{d)} Gaspar Hurtadus, *disp. 7, diff. 12*; Leander, *de Poenit.*, *disp. 3, qu. 44*, innuunt distinctionem istam, sed eam aperte non ponunt.

riti, non autem praesentis; cum, respectu praecepti praesentis anni, non satisfaciat qui non confitetur mortalia istius anni. Communiter enim docent DD., et merito (prout Laymann¹, Palaus²; et Salmant.³ cum Suarez, Vasquez, Bonacina, Becano, Dicastillo, Reginaldo, Diana^{e)}, Hurtado, Leandro, etc., ac ipse Lugo⁴), quod si quis confitetur sola venialia in principio anni, et ante finem committit mortale, tenetur illud intra illum annum confiteri. Unde, cum confessio illa mortalium commissorum tantum in anno praeterito non sit impletiva praecepti anni praesentis; sequitur quod si poenitens in hoc anno aliquod mortale committat, tenebitur illud ante finem anni confiteri.

Confitens
Mendicanti-
bus, etiam
in Paschate
satisfacit.

670. - « 5°. Satisfaciunt ii qui confitentur Mendicantibus, etiam in Paschate; quia hi habent facultatem a sacerdote propriissimo omnium fidelium, et pastore parochorum. Ita communiter omnes, contra Glossatorem et auctorem *Parochiani obediens*. — Contra quos, vide in Responsis Francisci Fontani, editis Viennae Austriae anno 1634, allegatam auctoritatem duorum conciliorum generalium^{a)}, Viennensis et Tridentini, viginti Pontificum, quinquaginta doctorum; et, praeter totius orbis consensum, multorum quoque parochorum testantium, eos esse optimos parochianos qui regulares adeunt et ab iis instituuntur. Vide supra, *Lib. 3, tract. 3, cap. 1, dub. 3*. Item Navarrus, Azor, Fagundez, Trullench⁵, Diana⁶ ». — [Vide dicta de hoc puncto, n. 564].

¹ Lib. 5, tr. 6, cap. 5, n. 10. — ² Tr. 23, punct. 20, § 3, n. 1. — ³ Tr. 6, cap. 7, n. 41. — *Suar.*, disp. 36, sect. 3, n. 9. — *Vasq.*, qu. 90, art. 3, dub. 1, n. 16. — *Bonac.*, de Poenit., qu. 5, sect. 2, punct. 4, n. 33. — *Becan.*, de Sacram., cap. 36, qu. 8, n. 4. — *Dicast.*, disp. 7, dub. 8, n. 131. — *Regin.*, lib. 6, n. 39. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 7, diff. 11. — *Leander*, de Poenit., disp. 3, qu. 37. — ⁴ Disp. 15, n. 162. — *Glossat.*, in cap. *Omnis utriusque*, v. *Alieno sacerdoti*. — *Fontanus*, pseudon. *Stephani Binet*, Responsa ad quaesita cujusdam primarii praelati, ratio 4, n. 12. — *Navarr.*, in can. *Placuit*, n. 57, de poenit., dist. 6. — *Azor*, part. 1, lib. 13, cap. 2,

671. - « 6°. Non obligatur ante finem anni qui, habens mortale, timet ne illud obliviscatur. Coninck^{a)}, Henriquez, card. de Lugo^{a)} et alii; contra Medina^{b)}, etc. — Si tamen praevideret se non habiturum occasionem confitendi deinceps toto hoc anno, deberet praevenire, etiam in medio anni. Card. de Lugo⁷ ». [Vide dicta n. 298].

Quando
quis teneatur
ante finem
anni.

672. - « 7°. Probabilius est non satisfieri praecepto Ecclesiae per confessionem invalidam, ut docent Suarez⁸, Filiucci, Laymann, card. de Lugo⁹. Etsi probabile contrarium putet esse Fagundez: vide Diana¹⁰ ». (Improbabile tamen nunc est propter propos. 14 inter damnatas ab Alexandro VII). — « Item, nec per confessionem venialium; ut docet Diana^{a)}, ex Hurtado et Mercero ». [Vide dicta n. 669, in fine].

Non satisfit per invalidam confessionem.

673. - « 8°. Excusantur ab hoc praecepto: 1°. Qui physice non possunt, v. gr. quibus deest confessarius. — 2°. Qui moraliter non possunt; v. gr. qui prudenter timent revelationem sigilli, vel qui non possunt sine notabili incommodo vitae, fortunarum, etc. — Coninck, Tamburinius¹¹ ».

Quinam
excusentur.

674. - Nota in fine quod de jure communi, ex cap. *Omnis utriusque sexus*, duplex poena incurritur a transgredientibus tale praeceptum, scilicet prohibitio ab ingressu ecclesiae, et privatio sepulturae; sed incurritur post sententiam iudicis. Et impuberes a praedicta poena excusantur. — Ita Viva, ex communi. Vide dicta n. 295, v. *Praeceptum*.

Poenae
in transgredientes.

v. *Iis tamen nihil*. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 1, cap. 5, n. 1. — ⁵ Decal., lib. 3, cap. 4, n. 16. — ⁶ Part. 8, tr. 1, resol. 88. — *Henriq.*, lib. 4, cap. 4, n. 8. — ⁷ Disp. 15, n. 182. — ⁸ Disp. 36, sect. 7. — *Fill.*, tr. 7, cap. 3, n. 64. — *Laym.*, lib. 5, tr. 6, cap. 5, num. 11. — ⁹ Disp. 15, sect. 6, § 5, num. 136 et 138. — *Fagund.*, loc. cit., lib. 1, cap. 4, num. 4. — ¹⁰ Part. 3, tr. 4, resol. 120. — *Gasp. Hurtad.*, disp. 7, diff. 11. — *Mercer.*, in Suppl., qu. 6, art. 5, n. 3, v. *Notand.* 2. — *Coninck*, disp. 5, num. 73. — ¹¹ Method. SS. Commun., cap. 4, num. 29. — *Viva*, de Poenit., qu. 4, art. 3, n. 9.

^{e)} Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 206*, affert tantum recitative hanc sententiam.

670. - ^{a)} Fontanus, (proprio nomine Stephanus Binet) adducit tria concilia: Viennense scilicet, Lateranense quintum et Tridentinum; item quinquaginta saltem doctores.

671. - ^{a)} Coninck, *disp. 5, dub. 2, n. 33*; Lugo, *disp. 15, n. 41*, haec dicunt loquentes de praecepto divino.

^{b)} De Medina, vide notam b ad n. 665.

672. - ^{a)} Rectius: Hurtadus et Mercerus APUD Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 206*.

APPENDIX.

DE CONFESSARIIS SOLLICITANTIBUS

Edicta
contra con-
fessarios
sollicitan-
tes.

675. — Ex bulla Gregorii XV, edita anno 1622, ac descripta apud Salmant.¹, denuntiari debent: *Omnes... sacerdotes (verba bullae) tam saeculares quam... regulares, qui personas, quaecumque illae sint, ad inhonesta sive inter se, sive cum aliis quomodolibet perpetranda, in actu sacramentalis confessionis, sive antea vel post immediate, seu occasione vel praetextu confessionis..., etiam... confessione non secuta, sive extra occasionem confessionis, in confessionario, aut in loco quocumque ubi confessiones... audiuntur seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones sive tractatus habuerint.* Et deinde subjungitur: *Mandantes omnibus confessariis, ut suos poenitentes, quos noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos, moneant de obligatione denuntiandi sollicitantes, seu... tractantes, Inquisitoribus seu locorum Ordinariis, etc.* Et si hoc officium praetermiserint, mandat Pontifex, ut pro modo culpa puniantur. — In edicto autem ge-

neralis Inquisitionis imponitur excommunicatio latae sententiae in non denuntiantes infra mensem omnes de haeresi suspectos, inter quos enumerat confessarios sollicitantes ad turpia. (De hac autem excommunicatione, vide dicenda n. 693).

Hic refert adnotare auctores quos observavi tractantes de hac materia sollicitationis, cum adnotatione locorum. Sunt videlicet Castropalaus², Bonacina³, Escobar⁴, Salmant.⁵, Felix Potestas⁶, Roncaglia⁷, Diana⁸, Concina⁹, Mazzotta¹⁰, Anacletus¹¹. — Caeterum pauci auctores hanc rem ex professo tractant, forte quia non ubique praefata bulla Gregorii recepta est; prout asserit Anacletus^{a)} de Germania, Palaus de Hispania. — Sed hic advertendum quod noster Summus Pontifex Benedictus XIV, novissime anno 1741, 1 Junii, edidit bullam quae incipit *Sacramentum*: in qua confirmavit et, quatenus opus, denuo mandavit omnibus Inquisitoribus et locorum universi orbis christiani Ordinariis, ut inquirant et procedant contra omnes sacerdotes sollicitantes, cujuscumque dignitatis, praeeminentiae, etc.

Gregor. XV, brev. *Universi Dominici*, diei 30 Augusti 1622, § 4 et 7. ¹ Tr. 21, de praec. Decal., cap. 4, num. 17. Habetur etiam in Bullar. Rom. Mainardi. — ² Tr. 4, disp. 9. — ³ Disp. 6, de Onere et Obligat. denuntiandi, punct. 3. — ⁴ Lib. 47, cap. 29. — ⁵ Tr. 21, cap. 4, punct. 3; cfr. etiam punct. 4 et 5. — ⁶ Exam. confessar.,

tom. 2, a num. 482. — ⁷ Tract. 19, qu. 8, de Confessar. sollicitantib. — ⁸ Part. 4, tr. 5, per totum. — ⁹ Lib. 2, de Poenit., diss. 3, cap. 13. — ¹⁰ Tract. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4. — ¹¹ Tract. 14, dist. 8, qu. 5. — *Palaus*, disp. 9, punct. 1, num. 9. — *Benedictus XIV*, bulla *Sacramentum*, § 1.

675. — ^{a)} Anacletus, *loc. cit.*, n. 67, scribit: « Idipsum [videlicet bullam Gregorii non esse

receptam] de Germania sentire videtur Georgius Gobat ».

§ I.

Perpenduntur Clausulae, in praefata bulla Gregorii XV appositae.

676. *De clausula I.* In actu sacramentalis confessionis. — 677. *De clausula II.* Ante, vel post immediate. — 678. *De clausula III.* Occasione, vel praetextu confessionis. *Quid importet τὸ Occasione confessionis. Dub. 1. An denuntiandus qui sollicitat mulierem rogantem ut cras eam audiat. Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, postea domi eam sollicitat.* — 679. *Quid importet τὸ praetextu confessionis. Et quid, si ex conducto mulier, fingens se aegrotam, advocet confessarium ad peccandum.* — 680. *De clausula IV.* In confessionario, aut in loco quocumque..., simulantes ibidem confessiones audire. *Quid importet illud simulantes. Et quid, si confessarius sollicitet in confessionario, sine tamen simulatione confessionis.*

Clausula:
In actu sa-
cramenta-
lis confes-
sionis.

676. - CLAUSULA I. *In actu sacramentalis confessionis.*

Ad hoc sufficit si confessio sit incepta, licet non perfecta: ita Salmant.¹ et Roncaglia². Nota hic prop. 6 damnatam ab Alexandro VII, quae dicebat: *Confessarius qui in sacramentali confessione tribuit poenitenti chartam postea legendam, in qua ad venerem incitat, non censetur sollicitasse in confessione.* — Pariter denuntiandus est confessarius, si in confessione apponat medium indifferens, quod tamen ex circumstantiis postea cognoscatur appositum ad sollicitandum; ut esset, imponere mulieri ut expectet eum domi, vel si interroget eam ubi habitet. Ita Roncaglia³ cum Bordonis.

677. - CLAUSULA II. *Immediate ante vel post.*

Clausula:
Immediate
ante.

Illud *Immediate ante*, sentiunt communis Passerinus^{a)} et Bossius^{a)}, apud Roncaglia^{a)}, contra aliquos apud Barbosa^{b)},

¹ Tr. 21, cap. 4, n. 44. — ² Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 5, resp. 1. — ³ Loc. cit., qu. 5, resp. 2. — Bordonus, Sac. Tribunal., cap. 23, qu. 3, n. 54, v. *Tertio*; et Man. Consult.,

strictie intelligendum esse, ita ut nullum intervallum intercedat.

An autem *denuntiari debeat confessarius qui sollicitat immediate postquam poenitens petierit confessionem?* — Affirmant Salmant.⁴; sed probabilius, ut puto, negat Bordonus^{c)} apud Potestà⁵. — Notandum tamen quod eo casu, licet confessarius non sit denuntiandus ex clausula praedicta, denuntiandus tamen est ex clausula tertia sequenti: *Occasione confessionis* (ut infra). Si enim confessarius utitur petitione illa ut medio ad sollicitandum, utique est denuntiandus; secus, si utatur tantum ad colloquendum, et si postea in progressu colloquutionis tentatus sollicitat.

Illud autem *Immediate post*, communiter a doctoribus intelligitur, quando post confessionem nec confessarius nec poenitens ad alia se divertit, ita ut eveniat sollicitatio antequam ulla alia actio intervernerit. — Ita Salmant., Roncaglia^{d)};

Clausula:
Immediate
post.

sect. 23, qu. 11, n. 65 et 69; et qu. 12, n. 82 et seqq. — ⁴ Loc. cit., n. 49. — ⁵ Tom. 2, n. 504. — Salmant., tr. 21, cap. 4, n. 48.

677. - a) Roncaglia, *loc. cit.*, qu. 5, resp. 2, scribit: « Quodsi inter sollicitationem et confessionem nihil mediet, taliter quod nec confessarius nec poenitens ad alia se divertant, verificari potest sollicitationem factam esse immediate ante confessionem ». Hinc colligit quod si postquam aliquis petiit confiteri, a confessario sollicitetur, intelligitur intervenire sollicitationem immediate ante confessionem, quamvis confessio non sequatur. Et tamquam patrocinantibus huic dicto citat Passerinum, *in cap.* Ut inquisitionis, n. 94, de haeret. in 6°; et Bossium, de Confessar., sollicit., dub. 12, qui revera hoc habent.

^{b)} Apud Roncaglia, « non pauci » dicunt

vocem *immediate* eodem sensu intelligendam esse ac *incontinenti*, quod non excludit omne intervallum, « ut ex Barbosa, dict. 155 ». — Et profecto Barbosa, *Diction. usu frequent.*, dict. 155, cum multis dicit generaliter verbum *Incontinenti* aliquod intervallum admittere.

^{c)} Bordonus, *Sacr. Tribun.*, *loc. cit.*, cap. 23, n. 35, male citatur a Potestà; idem enim tenet ac Salmant., dicens: « A parte *ante* illud spatium [intra quod juxta bullam Gregorianam prohibetur sollicitatio] incipit cum poenitens primo petit pro tunc confessarium ».

^{d)} Roncaglia, *tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 6, resp. 2*, hanc utique sententiam affert; deinde eam quae admittit aliquod intervallum, et con-

Potestas¹ cum Hurtado, Lezana^{e)}, Peyrino^{e)}.

Dicit autem Potestas², non esse denuntiandum confessarium qui sollicitat postquam poenitens recesserit ab ejus conspectu. — Verumtamen denuntiandum esse recte censet confessarium qui statim post confessionem dicit poenitenti: *Expecta me paulisper*, et post intervallum venit et sollicitat, etiamsi, accedendo, prius habeat de alio negotio serio tractatum; quia tunc talis tractatus prudenter fictus praesumitur: secus vero, si venit sequenti die et sollicitet. Ita Potestas³. Sed quidam doctus non utique improbabiler dicit quod si negotium illud magni sit momenti et ad confessarium pertinens, minime est ipse denuntiandus. — Quare, ex circumstantiis judicandum an principaliter intenta fuerit sollicitatio, et negotium ut medium; an vero negotium principaliter, et sollicitatio per accidens.

Constat autem denuntiandum esse confessarium, si statim post confessionem ducat puerum in cubiculum et sollicitet; quia tunc statim ponit, si non sollicitationem, saltem illius medium. Ita Roncaglia⁴; et Potestas⁵ cum Diana^{f)}, etc. — Item, si audita confessione feminae, dum ea ad manum deosculandam accedit, confessarius illam turpiter tangat^{g)}; vel dum est ante ipsum ut confiteatur, pedibus aut manibus turpiter tangat illam, si immediate post ipsa confitetur, pariter est denuntiandus. Si vero alia vice confiteatur, vide dicenda in clausula IV, n. 680.

¹ Tom. 2, n. 503. *Gasp. Hurtad.*, de Just. etc., de Judicio forensi, disp. 2, de Accusator. et Denuntiati, diff. 7, v. *Circa peccatum sollicitationis*. — ² Loc. cit., n. 504. — ³ Loc. cit., n. 506. — ⁴ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 6, resp. 2. — ⁵ Loc. cit., n. 507. — ⁶ Tom. 2, num. 509. — ⁷ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 7. — ⁸ Tr. 21, cap. 4, n. 52. — ⁹ Loc.

678. CLAUSULA III. *Occasione vel praetextu confessionis*. — Dicitur occasione confessionis, quando confessarius vel poenitens invitat ad confessionem veram: praetextu vero, quando ad confessionem fictam. Ita Potestas⁶, Roncaglia^{a)} et Concina⁷.

Et 1°. Ex particula occasione confessionis, denuntiandus est confessarius, qui rogatus ad confessionem, divertit et sollicitat; esto nondum sederit, nec mulier fuerit genuflexa^{b)}. — Ita communiter Salmant.⁸, Potestas⁹, Roncaglia¹⁰ et Palaus¹¹.

Dubitatur 1°. *An denuntiari debeat confessarius qui, rogatus a femina ut cras ejus confessionem excipiat, eam sollicitat?*

Affirmant Concina¹²; et Mazzotta¹³ cum Potestà et aliis; quia jam verificatur sollicitasse occasione confessionis. — Negant vero Palaus¹⁴; et Quarti^{c)} ac Leander, apud Mazzotta; quia talis sollicitatio non est proxima confessioni faciendae, sed potius conventioni de confessione faciendae. — Sed hoc non officit quominus sollicitatio dicatur facta occasione confessionis. Unde primae sententiae me subscribo.

Dubitatur 2°. *An denuntiari debeat confessarius qui, ob fragilitatem mulieris auditam in ejus confessione, postea domi eam sollicitaverit?*

Prima sententia negat. Et hanc tenent Sousa^{d)} et alii apud Diana¹⁵; item Salmant.¹⁶ cum Trullench^{e)} et Leandro^{e)};

Clausula: *Occasione vel praetextu*.

Rogatus ut cras audiat confessionem et sollicitans, denuntiandus.

Domi sollicitans ob fragilitatem mulieris in confessione auditam:

Juxta alios, non denuntiandus.

cit., n. 510. — ¹⁰ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 7, resp. 1. — ¹¹ Tr. 4, disp. 9, punct. 7, num. 3. — ¹² Loc. cit., n. 9. — ¹³ Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 4, v. *Tertio*. — *Potestà*, loc. cit., n. 510. — ¹⁴ Loc. cit., n. 4. — *Leander*, de Poenit., disp. 13, qu. 29. — *Mazzotta*, loc. cit. — ¹⁵ Part. 1, tr. 4, resol. 14. — ¹⁶ Tr. 21, cap. 4, n. 51.

cludit: « Quam autem sequi debeamus explanationem illius dictionis *immediate* in hac materia poenali, alii videant ».

^{e)} Lezana et Laurentius de Peyrinis non videntur citari a Potestà pro hoc asserto, neque illud habent.

^{f)} Diana, *part. 4, tr. 5, resol. 11*, recitative tantum hoc dictum refert.

^{g)} Seu, ut habet S. Doctor in *Hom. apost.*, *tr. 16, num. 167, i. f.*: « Si immediate post confessionem, illa accedente ad sibi deosculandam manum, ipse malitiose stringeret manum illius ».

678. — ^{a)} Roncaglia, *cap. 1, qu. 7*, potius innuit quam aperte tradat hanc explanationem.

^{b)} Ampliationem hanc: *Esto nondum sederit, etc.*, silentio praetermittunt Salmant., Roncaglia et Palaus.

^{c)} Quarti non citatur a Mazzotta, neque ipse habet casum praesentem, *de Casib. reserv.*, *sect. 1, cap. 1, cas. 6, diff. 3, v. Dico 2*.

^{d)} Sousa, *Opusc. de Solicitantib.*, *annot. 9, cum cap. 18, tr. 1, n. 6*, affert dumtaxat rationem qua nititur haec prima sententia: quid nempe intelligatur per verbum *immediate*.

^{e)} Trullench, *Decal.*, *lib. 1, cap. 3, dub. 18*,

et idem sentit auctor libri *Istruz. per li novelli Confessori*¹. — Ratio, quia is non utitur tunc occasione confessionis, sed notitia ex illa habita; ideoque tunc dicitur confessarius peccare, non ex occasione, sed ex cognitione confessionis, cum sollicitatio sit remota a loco et statu confessionis.

Probabilius denuntiandus.

Secunda tamen sententia probabilior affirmat. Eamque tenent Mazzotta², Potestas³, Concina⁴; Peyrinus⁵ cum Graffio⁶, apud Diana⁷; et Roncaglia⁸ cum Lezana⁹, Bossio¹⁰ et Bordono¹¹. — Ratio, quia, cum sollicitatio impulsus habeat a confessione, satis verificatur quod occasione confessionis fiat sollicitatio. Satis autem praesumitur confessarius usus fuisse notitia confessionis ad sollicitandum, si post audita peccata turpia poenitentis suamque propensionem ad venerem ostensam, interroget de domo ubi habitat, an maneat sola, et similia; vel (ut ait Concina) si ante confessionem confessarius et poenitens mutuo fuissent ignoti, et occasione cognitae levitatis ipse domum mulieris adeat et sollicitet.

Item, sollicitans per epistolam.

Idem recte ait dicendum Roncaglia cum auctoribus a se citatis, si confessarius sollicitat per epistolam; vel si confessarius obtineat vel petat^h) a muliere consensum copulae, promittendo ejus confessionem audire.

¹ Part. 2, cap. 14, n. 293. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 4, v. *Tertio*. — ³ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 7. — ⁴ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 7, resp. 1. — *Concina*, loc. cit., n. 7. — *Roncaglia*, loc. cit. — ⁵ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, num. 8. — ⁶ Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 4, v. *Quarto*. — ⁷ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 7, resp. 2. — *Bordono*, Man. Consultor., sect. 25, n. 39. — ⁸ Loc. cit., resp. 2. — *Bordono*, Tribunal., cap. 23, qu. 7, num. 58. — *Tancredi*, de Poenit., disp. 7,

679. — 2°. *Praetextu* autem confessionis, denuntiandus est confessarius qui ex pravo fine fecte invitatur mulierem ad confessionem, et deinde sollicitat. Concina⁵, Mazzotta⁶ et Roncaglia⁷ cum Bordono. — Si vero confessarius vadit ad sollicitandam feminam, petendo licentiam a suo superiore sub praetextu confessionis, merito dicunt Salmant.^{a)} et Roncaglia⁸ cum Bordono; ac Tancredi apud Potestà⁹, non esse denuntiandum; quia tunc praetextus confessionis non est respectu poenitentis, sed respectu superioris.

Clausula: *Praetextu confessionis*.

Petens licentiam a superiore praetextu confessionis, non denuntiandus.

An autem *denuntiari* debeat confessarius qui convenit cum muliere ut, ad eludendos domesticos, se fingat aegrotam, et ipsum accersat domum ad patrandum peccatum?

Conveniens cum muliere ut se fingat aegrotam et domum arcesat.

Affirmant Concina¹⁰ et Mazzotta¹¹; item Fagundez apud Potestà¹²; ac Sancius apud Diana¹³; quia praetextus confessionis tunc videtur satis manifestus. — Sed probabilius negant Roncaglia¹⁴ cum Bordono^{b)}, Diana^{c)}; et Escobar¹⁵ cum Trullench^{c)}, cum Freitas ac Leandro. Ratio, quia tunc non verificatur quod confessarius sollicitat praetextu confessionis, sed tantum quod praetextu confessionis peccatum exsequitur; ita ut praetextus confessionis tunc non jam ordinetur ad sollicitationem, sed ad familiares decipiendos.

Probabilius non denuntiandus.

Et tanto minus (contra Concina) puto

qu. 19. — ⁹ Tom. 2, num. 513. — ¹⁰ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, num. 8. — ¹¹ Loc. cit., v. *Quarto*. — *Fagundez*, Decal., lib. 6, cap. 12, n. 17. — ¹² Loc. cit., n. 513. — *Joan. Sanc.*, Select. disp. 11, num. 68. — ¹³ Part. 4, tr. 5, resol. 37. — ¹⁴ Loc. cit., resp. 2. — ¹⁵ Lib. 47, num. 662. — *Freitas*, de Confess. sollicitant., qu. 15, num. 44 (edit. 3). — *Leander*, disp. 13, qu. 24. — *Concina*, lib. 2, dissert. 3, cap. 13, num. 8.

n. 63; Leander, de Poenit., disp. 13, qu. 28, non loquuntur de fragilitate mulieris per confessionem cognita; de cetero concordant.

f) Potestas, n. 504; Bordonus, Man. Consultor., sect. 25, n. 38, id tenent si sollicitatio eodem die contigerit.

g) Laurentius de Peyrinis, tom. 2, de Off. praelati, in const. 4 Gregorii XV, n. 2; Jacobus de Graffis, de Casib. reserv., lib. 2, cap. 12, n. 30; et Consil., lib. 4, cons. 1, n. 38, de Cognatione spirit., loquuntur de eo qui mittit lenonem post mulierem ad eam sollicitandam; et ita citantur a Diana, part. 4, tr. 5, resol. 7; et idipsum habet Lezana, Sum. quaest. regul., cap. 19, n. 34.

h) Roncaglia de copula obtenta, non vero de solum petita, loquitur.

679. — a) Salmant., tr. 21, cap. 4, n. 55, casum diverso modo ponunt; videlicet femina ipsa vocat confessarium sub titulo confessionis, ut citius et libentius praelatus licentiam exeundi concedat.

b) Bordonus, loc. cit., id non habet; et videtur citari a Roncaglia pro alio argumento.

c) Diana, part. 4, tr. 5, resol. 37; et Trullench, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 72, loquuntur in generali de confessario qui vocatur a femina sub ficto praetextu confessionis, sed revera causa venereorum agendorum, et qui domi eam sollicitat.

Nec denun-
tandus, si
mulier ar-
cessat sine
conventio-
nem.

esse denunciandum confessarium, si mulier, nulla conventionem praemissa, praetextu confessionis ipsum advocet et sollicitet; quamvis deinde rem habeant. Quia, ex bulla, tunc confessarius denunciari debet, quando ipse sollicitat praetextu confessionis; at in hoc casu, non confessarius, sed poenitens praetextu confessionis confessarium sollicitat.

Secus, sol-
licitans ex-
tra confes-
sionem, et
suadens ut
domum ar-
cessat.

Secus vero censeo dicendum, si confessarius extra confessionem sollicitaret, et femina renueret timens diffamationem; et ideo confessarius ei suaderet, ut fingens se aegrotam eum accerseret ad peccandum. Quia tunc vere diceretur confessarius praetextu confessionis sollicitare feminam ad praestandum consensum. — Idem puto dicendum, si confessarius advocetur a matre puellae ut filiae confessionem excipiat, et ipse ad cubiculum accedat cum pravo fine ad alloquendam puellam de confessione, nempe eam interrogando an velit confiteri, vel dicendo se advocatum fuisse ad audiendam ejus confessionem, et deinde sollicitet. Quia tunc etiam sollicitaret praetextu confessionis. — Idem dicendum puto cum Escobar¹ et Diana², quando confessarius in loco ad confessiones deputato, et sub confessionis figura sive specie, simulat, ad illudendos spectantes, confessionem audire, et sollicitet. Tunc enim denunciandus est, non jam quia sollicitat praetextu confessionis; sed quia sollicitat, simulando confessionem in loco ad ipsam deputato, ut mox dicemus *n. seq.*

Sollicitans
in confes-
sionario vel lo-
co ad con-
fessionem
electo.

680. - CLAUSULA IV. *Extra confessionis occasionem, in confessionario, aut in loco quocumque ubi confessiones audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire,*

¹ Lib. 47, num. 662. — ² Part. 4, tr. 5, resol. 37. — Tract. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 8. — ³ Loc. cit., num. 675. — ⁴ Tr. 4, disp. 9, punct. 8, num. 4. — *Fagund.*, Decal., lib. 6, cap. 12, n. 19. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18,

sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones sive tractatus habuerint. — Tò simulantes ibidem confessiones audire quidem intelligitur, si sacerdos ita se gerat ut adstantes credant actu ipsum audire confessionem. Dicunt autem Roncaglia³ et Escobar⁴ cum aliis, quod ad simulandam confessionem non sufficit, si femina flexis genibus coram confessario assistat; sed insuper requiritur ut confessarius voce, nutu, sive aliqua actione, puta applicando aures, simulet confessionem audire. Quia (ut ajunt) simulatio non solum debet esse ex parte poenitentium, sed etiam ex parte confessariorum; cum in bulla de his dicatur: *simulantes ibidem confessiones audire*. — Sed melius sentiunt Palaus⁵, Diana⁶; Fagundez ac Trullench, apud Escobar⁶, quod, cum confessarius adest in loco deputato ad audiendas confessiones, et femina genuflexa ibi adstat, eamque confessarius sollicitat, jam denunciandus est. Quia ipse, manendo ibi audiens poenitentem, jam satis ingerit spectantibus credulitatem quod illa confiteatur; ideoque ipso facto jam simulat confessionem audire. — Secus tamen dicendum puto, si in aliquo loco, quamvis electo ad confessionem, extra tamen confessionarium, sacerdos sollicitaret feminam stantem, vel sedentem aut cubantem, juxta mox dicenda.

Quid im-
portet si-
mulantes
confessio-
nem extra
confessiona-
rium.

Dixi: *extra confessionarium*. Nam Dubium hic fit: *an denunciari debeat confessarius qui sollicitat vel tractat turpia in confessionario, quin tamen confessionem simulet?*

Sollicitans
in confes-
sionario sine
simulatione
confessio-
nis:

Prima sententia negat. Et hanc tenent Palaus⁷, Escobar⁸; Roncaglia⁹ cum Lezana; et Salmant.¹⁰ cum Freitas^{b)}, Fagun-

Juxta alios,
non denun-
tandus.

num. 73. ⁶ Lib. 47, num. 673. — ⁷ Loc. cit., num. 4. — ⁸ Loc. cit., num. 669. — ⁹ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 8. — *Lesana*, Sum. quaest. regul., cap. 19, n. 34. — ¹⁰ Tr. 21, cap. 4, n. 57 et 58.

680. - a) Diana, part. 4, tr. 5, resol. 38, quaerit: « An sit denunciandus confessarius, qui, sedens in confessionario et loquens cum poenitente, stante vel sedente ante confessionarium, illam sollicitat ». Et respondet affirmative ex decreto Pauli V, quod dicit intelligendum videri, « licet confessarius non simulet confessionem, dummodo sollicitet feminam

in confessionario ». Et *part. 1, tr. 4, resol. 18*, quaerit: « An si femina sine ullo ordine ad confessionem loquatur cum confessario de negotiis in confessionario, et interim ab ipso sollicitetur, an sit dictus confessarius denunciandus ». Et affirmative respondet ex bulla Gregorii.

^{b)} Freitas, *qu. 15, n. 49 (edit. 3)*, ita docet,

dez et Leandro; item Sancius, Sousa, Hurtadus, Bossius et Donatus, apud Potestà¹.

Ratio, quia in bulla Gregorii (ut supra) dicitur, denuntiandos esse confessarios qui, *extra confessionis occasionem, in confessionario, aut in loco quocumque ubi confessiones audiantur, seu ad confessionem audiendam electo, simulantes ibidem confessiones audire, sollicitare vel provocare tentaverint, aut cum eis illicitos et inhonestos sermones habuerint*. Ergo inferunt quod, sive sollicitatio fiat in confessionario sive in alio loco ad confessiones electo, requiritur ad obligationem denuntiandi confessionis simulatio.

Probabilius denuntiandus.

Sed probabilius affirmant esse denuntiandum Mazzotta², Concina³, Diana⁴; ac Potestas⁵ cum Bordono^{c)}, Trullench, etc. Cum his dicimus quod si confessarius sollicitat in aliis duobus locis ut supra in bulla descriptis, requiritur simulatio confessionis, ad eum denuntiandum; non vero, si sollicitat in confessionario. — Et hoc probatur ex decreto Pauli V (relato apud Potestà⁶), ubi sic dictum fuit: *Die 10 Julii 1614, in generali Congregatione S. Romanae et universalis Inquisitionis coram SS. D. N. Paulo Papa V..., facta relatione quod multi confessarii tractant cum mulieribus in confessionali, extra occasionem confessionis, de rebus inhonestis: Sanctissimus decrevit ut contra hujusmodi confessarios procedatur in S. Officio*. Cum igitur nulla ibi mentio fiat de simulatione confessionis, ad denuntiandum confessarium sufficit quod ipse in confessionali de rebus turpibus tractet, quin simulet

confessionem audire. — Nec valet dicere (ut ajunt adversarii) decretum hoc fuisse abrogatum sive restrictum per bullam Gregorii. Nam respondetur, regulam generalem esse quod leges anteriores nunquam intelligantur abrogatae per posteriores, nisi quando hae prioribus omnino sint contrariae: alioquin semper ac aliquo modo potest contrarietas excusari, correctio legum, quoad fieri potest, vitari debet; prout communiter tradunt Sanchez⁷, Palaus⁸, Salmant.⁹ et alii DD. passim, ex cap. *Cum dilectus, de consuet.*, et ex *l. 1, C. de Inoff. dotib.*, ubi dicitur: *Leges legibus concordare promptum est*. — Decretum autem Pauli V bene consistit cum bulla Gregorii. In illo enim sermo tantum fit de confessario tractante inhonesta in confessionali. In bulla vero Gregorii additur de tractante turpia, praeter confessionale, *in loco quocumque, ubi confessiones audiantur, seu ad confessionem audiendam electo*; et hic subditur clausula: *simulantes ibidem confessiones audire*. Unde, cum clausula haec bene referri possit tantum ad duo posteriora loca et non ad confessionale; non est cur dicamus decreto Pauli V per bullam Gregorii fuisse derogatum.

Difficultati satisf.

Accedit edictum S. Inquisitionis Romanae (relatum a Potestà¹⁰), ubi dicitur: *Debbano rivelare... ciascuno di quelli dei quali sappiano o abbiano... notizia... che contro i decreti e costituzioni apostoliche abbiano abusato... il sacramento della Penitenza, servendosi della confessione e confessionario (nota) a fini disonesti, sollicitando in essi i penitenti ad turpia, ed*

Confirmatur obligatio denuntiandi.

Fagund., Decal., lib. 6, cap. 12, n. 19. - *Leand.*, disp. 13, qu. 30. — *Joan. Sanch.*, Select. disp. 11, n. 68, v. *Hinc fit et seqq.* - *Sousa*, de Solicitant., Addit., n. 13. - *Thom. Hurt.*, Resol. mor., tr. 4, cap. 4, n. 72; cfr. etiam *Gasp. Hurt.*, de Just. etc., de Judicio forensi, disp. 2, ed Accusator, et Denuntiat., diff. 7, v. *Circa peccatum sollicitationis*. *Boss.*, de Confess. solicitant., dub. 13, n. 33. *Donat.*,

Prax., tom. 4, tr. 13, qu. 53. ¹ Tom. 2, n. 522. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 4, v. *Quinto et Sexto*. — ³ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 10 et 11. — ⁴ Part. 4, tr. 5, resol. 38. — ⁵ Tom. 2, n. 522. *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 73. — ⁶ Loc. cit., n. 523. — ⁷ De Matr., lib. 1, disp. 17, n. 6. — ⁸ Tr. 3, disp. 5, punct. 2, § 1, n. 9. — ⁹ Tr. 11, de Legib., cap. 4, n. 13. — ¹⁰ Tom. 2, part. 2, n. 226.

« stando in terminis hujus [Gregorianae] bullae ». Sed n. 50, addit secus esse ex quadam declaratione Pauli V, in cong. S. Inquisitionis, de die 10 Julii 1614. Unde cum ipso S. Alphonso secundam sententiam tenet.

^{c)} Bordonus, *Tribun.*, cap. 23, n. 46, quamvis negare videatur, at certe sic tenet, dicens solam in confessionario praesentiam esse si-

mulationem sufficientem, absque aliis signis: « Quid, si monialis staret, sedente confessario? Certe in confessionario ordinario simularetur; quia ad aliud non est deputatum. : non autem si staret vel sederet in alio loco extraneo vel in parlatorio loco communi, quia nullum adest signum simulationis confessionis ex hoc capite ».

avendo con essi discorsi di cose illecite e non convenienti al fine per il quale è stato istituito^{a)}. — Quapropter talis con-

fessarius saltem denunciandus est ex hoc edicto; quia abutitur confessionario ad sollicitandum.

§ II.

Quinam sollicitantes debeant denunciari.

681. *Qu. 1. An denunciandus confessarius consentiens mulieri sollicitanti.* — 682. *Qu. 2. An confessarius qui, sollicitatus ad copulam, divertit ad tactus.* — 683. *Qu. 3. An confessarius sollicitans ad actus venialiter tantum inhonestos.* — 684. *Qu. 4. An sollicitans ad peccata non turpia.* — 685. *Qu. 5. An denunciandi episcopi sollicitantes.* — 686. *Qu. 6. An denunciandus confessarius sollicitans, si fuerit emendatus.* — 687. *Qu. 7. An, qui de sollicitatione jam convictus est et punitus.* — *Qu. 8. An, qui consentit mulieri sollicitanti ne ab ea accusetur.* — *Qu. 9. An, simulans confessionem ex conducto ad tractanda inhonesta.* — 688. *Qu. 10. An denunciandus laicus vel clericus sollicitans in confessione, simulando se confessarium. Et quid, si sit sacerdos, sed careat jurisdictione.* — 689. *Qu. 11. An denunciari debeat poenitens sollicitans confessarium.* — 690. *Qu. 12. An denunciandus interpres sollicitans poenitentem.* — 691. *Qu. 13. An confessarius sollicitans mulierem ut inducat aliam ad secum peccandum, vel ut ipsa peccet cum alio.* — 692. *Qu. 14. An confessarius sollicitans, postquam decesserit.*

681. - Quaeritur 1°. *An sit denunciandus confessarius consentiens mulieri sollicitanti in confessione?*

Confessarius consentiens sollicitationi, denunciandus.

Affirmant Salmant.¹; et ajunt contrariam sententiam non esse probabilem post bullam allatam Gregorii XV, ubi expresse sunt denunciandi, non solum confessarii sollicitantes, sed etiam inhonestos tractatus habentes. Et idem sentiunt Mazzotta², Concina³, Potestas⁴; item Salmant.⁵ cum Diana, Leandro, Sousa^{a)}, etc.

Opinio negans.

Negant vero Bonacina⁶, Palaus⁷, Escobar⁸ cum da Cunha, Hurtado, Sousa^{a)} et Sanctarello; item Prado, Bordonus, Homobonus et Trullench, apud Salmant.⁹. — Ac Roncaglia¹⁰ ad hanc sententiam inclinare videtur, dicens cum Bordono, San-

ctarello^{b)}, etc., quod rationi a Salmant. allatae responderi possit, verba bullae intelligenda esse de tractatibus turpibus quorum confessarius sit auctor. Atque Diana¹¹ hanc probabilem ac tutam dicit.

At mihi pro dicta sententia, alia ratio occurrit, quae habetur apud Bordoni, et quae potior videtur. — Ratio est, quia ex bulla eadem Gregorii mandatur confessariis ut moneant de obligatione denuntiationis, non jam quoscumque poenitentes qui cum confessariis inhonestos tractatus habuerint, sed illos quos *noverint fuisse ab aliis, ut supra, sollicitatos*. Quare inferitur quod poenitens licite, si vellet, posset confessarium in dicto casu denunciare (juxta primam probabilem sententiam),

¹ Tr. 21, cap. 4, n. 42. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 6, qu. 2. — ³ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 16. — ⁴ Tom. 2, part. 3, n. 579. — ⁵ Tr. 21, cap. 4, n. 54. — *Diana*, part. 1, tr. 4, resol. 11; et part. 4, tr. 5, resol. 42. — *Leander*, disp. 13, qu. 20. — ⁶ Disp. 6, de Oblig. denunt., punct. 3, n. 17. — ⁷ Tr. 4, disp. 9, punct. 5, num. 4. — ⁸ Lib. 47, num. 653. — *Da Cunha*, de Confessar. sollicitant., qu. 11, n. 11. — *Thom.*

Hurtad., Resol. mor., tr. 4, cap. 8, n. 323. — *Sanctarellus*, de Haeresi, cap. 46, n. 2. — *Prado*, cap. 10, qu. 4, § 4. — *Bordon.*, Tribun., cap. 23, qu. 16, n. 72. — *Homob.*, Exam. eccles., tr. 11, cap. 12, qu. 26, resol. 4, v. *Si tamen*. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 51 et 53. — ⁹ Tr. 21, cap. 4, n. 41. — ¹⁰ Qu. 8, cap. 1, qu. 5, resp. 3. — *Bordon.*, loc. cit., n. 74. — ¹¹ Part. 1, tr. 4, resolut. 11. — *Bordon.*, loc. cit., n. 78.

^{a)} Id est: « Denuntient quemcumque noverint aut compererint contra decreta et constitutiones apostolicas sacramento Poenitentiae abusum esse, adhibendo confessionem et confessionale ad fines inhonestos, sollicitando poenitentes ad turpia et instituendo sermones de rebus illicitis, et fini ad quem sacramentum institutum est non decentibus ».

681. - ^{a)} Sousa, de *Sollicitantib.*, tr. 1, cap. 6, distinguit, dicens n. 7, puniendum esse juxta tenorem decreti Pauli V, confessarium qui non solum succumbat persuasio-

nibus feminae; « sed cum femina suadente aliquem in ipsa confessione actum exerceat ». At n. 8, negat esse violatorem decreti, « si confessarius sollicitationem amplectens, de materia illius loqui desistat ac libidinis complementum in aliud tempus et locum differat, neque formam absolutionis feminae confitenti impendat ». Et eadem docet in *Aphorism. Inquisitorum*, lib. 1, cap. 34, n. 9 et 10, tractans de bulla Gregoriana.

^{b)} Sanctarellus, loc. cit., rationem hanc non affert.

sed videtur probabilius ad hoc poenitens non obligari; quia, ut ipse obligationem subeat denuntiandi confessarium, requiritur ut fuerit ab illo sollicitatus. Etsi igitur confessarius non eximitur a crimine, ob inhonestum tractatum in confessionario; eximitur tamen poenitens ab obligatione denuntiationis, dum non reperitur sollicitatus. — Et recte censetur noluisse Pontificem obligare poenitentes ad denuntiandum confessarios quos ipsi tentaverint, ob magnam difficultatem quae deterreret poenitentes a denuntiando in isto casu quo peccatum ab ipsis causam habuerit: tum quia, si denuntiarent, valde periclitaretur eorum fama; tum quia lex nimis ardua tunc eis redderetur.

Quidam neotericus scripsit praefatam opinionem fuisse proscriptam a Benedicto XIV, per bullam *Sacramentum*. — Sed perperam id asseruit; nam Pontifex ibi tantum dixit denuntiationem esse faciendam, etiamsi *inter confessarium et poenitentem mutua fuerit*. Longe autem differt sollicitatio *mutua*, ab ea quae fit a muliere, et cui confessarius consentit; cum doctores valde distinguant primum casum ab altero, ut observari potest apud Felicem Potestà¹. Ubi dicunt sollicitationem *mutuam* tum evenire, cum confessarius sollicitatus a poenitente ad unam turpitudinis speciem, ad aliam sollicitat mulierem (prout *num. seq.* dicitur); aut etiam, cum confessarius a poenitente sollicitatus prius dissentit vel sermonem divertit, et deinde post aliquod interval- lum illam sollicitat. Atque in his casibus

mutuae quidem sollicitationis auctores aliqui, ut Castropalaus, Peyrinus et da Cunha^{c)}, senserunt non adesse obligationem denuntiandi. Et haec est opinio quae a Pontifice damnata fuit, et quidem juste: in huiusmodi enim casibus jam verificatur quod poenitens vere manet sollicitata, et vere confessarius sollicitat. — At in nostro casu, cum confessarius simpliciter sollicitationi consentit, minime verificatur, nec dici potest quod mulier sit sollicitata. Quando autem cooperatio confessarii dicenda sit simplex consensio, aut etiam mutua sollicitatio, id pendet a circumstantiis sermonis et tractatus qui inter confessarium et poenitentem intercedunt^{d)}.

682. - Quaeritur 2°. *An sit denuntiandus confessarius qui, sollicitatus a poenitente ad copulam, renuit, et divertit ad solos tactus?*

Affirmant Salmant.² cum Leandro et Diana^{a)}. — Sed probabiliter negant Palaus³, Escobar⁴; ac Trullench, Hurtadus, etc., apud Salmant.⁵ Ratio, quia femina sollicitans ad copulam virtualiter provocat etiam ad tactus, qui ordinarie sunt praevis ad copulam; unde verificatur quod confessarius (ut supra) tunc non sollicitat, sed sollicitatus consentit^{b)}. — Recte vero notant Palaus, etc.⁶, quod confessarius sollicitatus ad sodomiam, si ipse divertat ad fornicationem, vel contra, tunc certe est denuntiandus; cum ipse tunc sollicitet ad actum ad quem non fuit sollicitatus: fornicatio enim non continetur sub sodomia, nec contra.

Quid de sollicitato ad copulam, et divertente ad alios actus turpes.

¹ Tom. 2, part. 3, num. 581. — *Castropal.*, tract. 4, disp. 9, punct. 5, num. 4. — *Peyrin.*, tom. 2, in const. 4 Gregor. XV, § 3, num. 10. — ² Tr. 21, cap. 4, num. 40. *Leander*, disp. 13, qu. 21. — ³ Loc. cit., n. 4. — ⁴ Lib. 47,

num. 656. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 51. — *Thom. Hurtad.*, Resol. mor., tract. 4, cap. 5, n. 56 et 59.

⁵ Tr. 21, cap. 4, num. 39. — ⁶ Tr. 4, disp. 9, punct. 5, num. 4.

^{c)} Rodericus da Cunha, *qu. 11, n. 11*, distinguit: «Diligenter discutiendum est, inquit, utrum femina, quae prius et sollicitavit et provocavit, eandem libidinosi animi significationem semper retinuerit, an interruperit manseritque solum turpibus actibus peragentis habitualiter disposita». Si primum, quamvis postea confessarius sollicitet, «talis fortasse sollicitatio non Inquisitorum jurisdictionis erit». Si alterum, «Inquisitorum iudicium minime fugiet confessarius».

^{d)} Nihilominus, contra hanc opinionem S. Off. in sua Instructione diei 20 Febr. 1866

n. 2, haec declaravit: «Denuntiare oportet quemcumque sacerdotem, etiam jurisdictione carentem, sollicitantem in confessione, vel etiam poenitentis sollicitationi consentientem, quamvis statim dissentientem de turpi materia loqui, illius complementum ad aliud tempus differentem, et non praebentem absolutionem poenitenti».

682. — ^{a)} Diana non satis accurate citatur a Salmant.; id enim, *part. 4, tr. 5, resol. 13*, recitative tantum habet.

^{b)} Sed vide notam *d* ad num. praecedentem.

683. - Quaeritur 3°. *An denuntiandus sit confessarius sollicitans ad actus tantum venialiter inhonestos?*

Sollicitans ad actus veniales, denuntiandus, juxta alios.

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Diana¹, Mazzotta^{a)}, Viva^{b)} et Trullench, Sancius^{c)}, Fagundez^{c)}, Leander et Thomas Hurtadus^{d)}. — Ratio, quia actus leviter inhonesti extra sacramentum fiunt graves in sacramento ob gravem injuriam quae ei irrogatur. Sicut sumptio parvi cibi in die jejunii esset per se leve peccatum contra temperantiam; sed esset grave si fieret ante communionem.

Probabilius non denuntiandus.

Secunda vero sententia probabilior negat; et hanc tenent Palaus^{e)}; et Escobar² cum Sousa, Portello et Gaspare Hurtado^{e)}. — Ratio, quia, ex una parte, certum est quod ad denuntiandum confessarium sollicitantem requiritur (prout dicunt Palaus^{e)}, Portellus et Sousa) quod actus sollicitationis sit peccatum grave, ita ut certe putetur ipse graviter in eo peccasse: cum talis denuntiandus sit tamquam suspectus de fide, ut habetur ex edicto Inquisitionis generalis apud Potestà^{f)}. At nemo potest censi suspectus de fide, qui tantum venialiter peccat. Hinc Benedictus XIV hoc sollicitationis crimen appellat *nefariam improbitatem*; et in bulla

Pii IV dicitur de hujusmodi sacerdotibus sollicitantibus^{g)}, *qui loco reconciliationis cum Deo, graviore peccatorum mole poenitentes onerant, et in manibus diaboli tradunt.*

Ex alia vice, actus qui in se est levis contra castitatem, nequit fieri gravis in sacramento; alias quodlibet peccatum veniale in materia veracitatis, patientiae vel humilitatis evaderet grave in sacramento: quod nemo asserit.

Nec obstat dicere quod culpa levis redditur gravis ob reverentiam sacramento debitam. — Nam hoc currit quando aliquid prohibetur ob solam reverentiam sacramenti (prout prohibetur quaevis parva comestio ante communionem); non vero, quando res aliqua ab Ecclesia vetatur tamquam in se mala. Tunc enim, quia tota injuria quae sacramento irrogatur est quatenus sacramentum ministratur aut suscipitur cum actu pravo, si actus est leviter pravus, levis etiam erit injuria quae fit sacramento. — Omnes tamen conveniunt cum Palao³ et Escobar⁴, quod si ex circumstantiis certe conjiceretur, quod sacerdos eo levi actu animum habuerit ulterius progrediendi, tunc censenda est sollicitatio gravis.

Difficultati satisficit.

Limitatio.

¹ Part. 4, tr. 5, resol. 5; et part. 1, tr. 4, resol. 21. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 41 et 42. — *Leander*, disp. 13, qu. 12. — ² Lib. 47, num. 636 et 637. — *Sousa*,

Aphorism., lib. 1, cap. 34, n. 4. — *Portel.*, Dub. regular. v. *Solicitare feminas*, num. 4. — *Portel.*, loc. cit. — *Sousa*, loc. cit. — ³ Tr. 4, disp. 9, punct. 3, n. 3. — ⁴ Lib. 47, n. 637.

683. - ^{a)} Mazzotta, *tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 3*, videtur sic tenere, eo quod dicit hanc esse communem contra alios.

^{b)} Viva, *in propos. 6 Alex. VII, n. 11*, ita profecto tenet ut communis; at, *de Poenit.*, qu. 8, art. 5, n. 8, sub 6, secundam opinionem, quam et ipse S. Alphonsus, tenet, dicens: « Poenitentem excusari a denuntiando confessario sollicitante, quando datur materiae parvas ».

^{c)} Joannes Sanchez, *Select. disp. 11, n. 22*, ita videtur tenere, eo quod rationem habet quam ipse S. Alphonsus affert pro hac sententia. — Itemque Fagundez, *de 2º praec. Eccl.*, lib. 4, cap. 3, n. 52, qui ceteroquin, n. 51, dicit quemcumque actum impudicum cadere sub bulla.

^{d)} Thomas Hurtadus distinguit, *tr. 4, cap. 8, resol. 36*; et dicit, *n. 403*, hanc sententiam securiorem esse et in praxi *semper consulendam*, si fiant « in vero sacramento Poenitentiae ante vel post immediate »; sed *n. 401*, negat esse denuntiandum, si confes-

sarius id faciat « extra occasionem confessionis, in confessionario simulans confessionem ».

^{e)} Palaus, *tr. 4, disp. 9, punct. 3, n. 3*, negat sententiam hanc esse improbabilem; et rationem quam affert *n. 2*, est quod ex decretis pontificiis, « non fit aliqua specialis prohibitio de peccatis venialibus, sed solum prohibetur id quod de se malum et inhonestum est ». — Sed Gaspar Hurtadus, *de Just. etc., de Judicio forensi, disp. 2, diff. 7*, innuit tantum hanc secundam sententiam, scribens: « Circa peccatum sollicitationis seu provocationis, quae fit feminae in confessione a sacerdote *ad actum mortalem venereum*..., observandum est... ».

^{f)} Apud Potestà, *tom. 2, n. 226*, id habetur ex brevi Pii IV *Cum sicut nuper*, diei 16 April. 1561, § 1, quod etiam reperitur in bullario Romano Mainardi.

^{g)} Benedictus XIV in prooemio suae constitutionis hanc vocat execrabilem improbitatem; et § 1, loquitur de hujusmodi nefariis

684. - Quaeritur 4°. *An sit denuntiandus confessarius qui in confessione sollicitat poenitentem, non ad turpia, sed ad alia peccata?*

Sollicitans ad peccata non turpia, juxta alios, denuntiandus.

Prima sententia affirmat. Et hanc tenent Peña ^{a)}, Zechius ^{a)}, Moura et da Cunha ^{b)}, apud Diana ¹; et huic inclinatur Potestas ^{c)} cum Bordonus ^{c)}. — Ratio: tum quia in bulla Gregorii XV dicitur esse denuntiandus qui habet cum poenitente *illicitos et inhonestos tractatus*; τὸ autem *illicitos* videtur comprehendere omnes alios actus culpabiles, praeter materiam inhonestam. Idque videtur magis exprimi in edicto Inquisitionis, ubi praecipitur denuntiari qui habent cum poenitentibus *discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per cui il sacramento della Penitenza è stato istituito* ^{d)}. — Tum quia in decreto Alexandri VII habetur esse denuntiandos omnes de haeresi etiam leviter suspectos; si igitur denuntiari debet tamquam suspectus de haeresi qui sollicitat ad turpia, cur non etiam qui sollicitat ad alia crimina? — Haec sententia videtur satis probabilis. Unde bene ait

Emman. de Moura, opusc. de Incantationib. seu Ensalmis, sect. 3, cap. 3, n. 17. — ¹ Part. 4, tr. 5, resol. 17. — ² Tr. 4, disp. 9, punct. 6, n. 2. — ³ Loc. cit. — ⁴ Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 3. — ⁵ Disp. 6, de Obligat. denunt., punct. 3, n. 13. — *Paramo*, de Origin. et Progress. S. Inquisit., lib. 3, qu. 10, n. 121. — *Sanctarell.*, de Haeresi, cap. 46, n. 1. — ⁶ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 3, resp. 1. — *Boss.*, de Confessar. sollicitantib., dub. 2, n. 4. — *Carena*, de Offic. Inquisit., part. 2, tit. 6, § 4, n. 19. — ⁷ Part. 4, tr. 5, resol. 17;

Palaus ² quod Inquisitores probabiliter cognoscere possunt de hujusmodi sollicitatione, si deferatur, ob facultatem ipsis concessam.

Secunda vero sententia, communissima et probabilior, negat. Eamque tenent Palaus ³, Mazzotta ⁴, Holzmann ^{e)}, Bonacina ⁵ cum Ledesma ^{f)}, Paramo et Sanctarello; Roncaglia ⁶ cum Bossio et Carena; Diana ⁷ cum Freitas, Peyrino, Homobono, Sousa et Venero: ac Escobar ⁸ cum Fagundez, Leandro, Molfesio, Scortia, etc. — Ratio, quia nullibi habetur expressum, hanc sollicitationem esse denuntiandam. Licet enim in bulla Gregorii, praeter verbum *inhonestos* addatur *illicitos*, tamen patet utrumque eandem materiam significare, dum dicitur *illicitos et inhonestos tractatus*. Nec aliter accipienda sunt verba edicti, quia edictum ad bullam se refert, aut certe referendum. — Nec obstat dicere quod sollicitans ad alia crimina etiam sit de haeresi suspectus. Nam communissime doctores (ut vidimus), bullam Alexandri interpretando, censent non esse obligationem denuntiandi hujusmodi sollicitan-

Probabilior non denuntiandus.

et part. 1, tr. 4, resol. 20. — *Freitas*, qu. 8, n. 16, et (edit. 3) qu. 17, n. 21. — *Peyrin.*, tom. 2, in constit. IV Gregor. XV, num. 7. — *Homob.*, Consult. et respons., tom. 2, part. 5, resp. 130. — *Sousa*, de Solicitant., tr. 1, cap. 13, n. 4. — *Vener.*, Exam. episcoporum, lib. 5, cap. 17, n. 18. — ⁸ Lib. 47, n. 631. — *Fagund.*, Decal., lib. 6, cap. 12, n. 15. — *Leand.*, disp. 13, qu. 9. — *Molfes.*, part. 1, tr. 7, cap. 24, n. 31. — *Scortia*, in Summor. Pontif. constitut., epitom. 77, theorema. 196.

excessibus. — Praeterea textus qui refertur ex Pio IV, sensum utique praesefert, sed fere tantum verba decreti Piani.

684. - ^{a)} Peña, in *Eymeric. Directorium inquisitor.*, part. 2, comment. 81, v. *Ille quoque*; et Zechius, *Sum. theol. mor.*, tom. 1, tr. de Fide, cap. 11, n. 5, v. *Tertia suspicio*, dicunt hunc esse suspectum de haeresi, proindeque (addit Peña) « iudicio Inquisitorum subiectus est ».

^{b)} Rodericus da Cunha hic male citatur a Diana ex Emmanuele de Moura; nam, qu. 8, n. 6 et qu. 17, n. 10, tenet secundam sententiam, quae et ipsi S. Alphonso probatur.

^{c)} Potestà eo sensu in hanc sententiam inclinatur, quatenus, tom. 2, n. 496, dicit confessarium istum « ex alio... capite » suspectum esse de haeresi, et cognosci ab Inquisitoribus, ex abusu scilicet sacramenti. — Idemque tenet Bordonus, *Man.*, sect. 25, n. 122. Ceteroquin, uterque, Potestà nempe, loc. cit., et Bordonus,

loc. cit., n. 119, negant esse denuntiandum ex vi bullae Gregorianae aut alius decreti de sollicitatione.

^{d)} Id est: « Sermones de rebus illicitis, et fini ad quem sacramentum Poenitentiae institutum est non decentibus ».

^{e)} Holzmann, de praec. Decal., n. 671, de hoc silet.

^{f)} Petrus de Ledesma, de Matr., qu. 56, art. 2, v. *Prima sententia*, citatur a Bonacina ex Roderico da Cunha (qui eum ex Paramo allegat), et videtur profecto ita tenere, loquens de peccato speciali quod committit confessarius sollicitans filiam confessionis « Non est idem, inquit, de aliis peccatis atque de peccato immunditiae; nam in peccato isto est quaedam immunditia quae magis contrariatur huic vinculo, et est quaedam aequalitas quam non debet habere mulier ad confessorum, et haec omnia sunt contra sacramentum. Unde si confessor sollicitaret extra confessio-

tes; dum bullae tam Gregorii quam aliorum Pontificum, loquendo de sollicitatione in confessione, praeceperunt denuntiari tantum sollicitantes ad turpia. Unde videtur ad hanc solam materiam veneream imposita esse obligatio denuntiandi sollicitantes; quia, ob fragilitatem naturae, frequentius haec sollicitatio, et majus in ea periculum consentiendi contingere poterat. Idque (ut ait Diana ¹) confirmatur ex praxi Inquisitorum.

Sollicitans ad turpia in aliis sacramentis, non denuntiandus.

Praeterea, communiter dicunt doctores, et merito, non esse obligationem denuntiandi sacerdotes sollicitantes ad turpia in aliis sacramentis quam Poenitentiae; quia revera de hac denuntiandi obligatione nullibi habetur praeceptum. — Ita Bonacina ², Diana ³; Palaus ⁴ cum Freitas, da Cunha et Sancio; ac Escobar ⁵ cum Lezana, Peyrino, Sanctarello, etc.; contra Moura ⁶) et Hurtadum ⁸).

685. - Quaeritur 5°. *An denuntiandi sint episcopi sollicitantes in confessione?*

Episcopus sollicitans in confessione, juxta alios, non denuntiandus.

Negant Palaus ⁶; et Escobar ⁷ cum Molina ^{a)}, da Cunha, Trullench, Freitas, Deciano ^{a)} et Sancio. — Quia episcopus, etiam in crimine haeresis formalis, non subjicitur Inquisitoribus; ex cap. *Inquisitores, de*

haeretic. in 6°, et ex Tridentino ⁸, ubi dicitur: *Causae criminales graviores contra episcopos, etiam haeresis...*, ab ipso tantum Summo Romano Pontifice cognoscantur et terminentur.

Melius denuntiandus.

Sed affirmant melius Bonacina ⁹, Roncaglia ¹⁰; Salmant. ¹¹ cum Hurtado et Antonio a Spiritu S.; ac Potestas ¹² cum Leandro ^{b)}, Fagundez ^{b)}, etc. — Verum Bonacina ^{c)} sentit denuntiandos esse Inquisitoribus. — At Potestas ^{d)}, Roncaglia et Salmant. cum aliis dicunt esse denuntiandos Pontifici, si commode huic fieri possit denuntiatio. Alias, hanc deferendam esse dicunt Inquisitoribus: qui, licet non possint punire nec processum formare contra episcopos, possunt tamen de praefato crimine excipere informationem, et deinde illam Pontifici significare; prout colligitur ex *extravag. [com.] Cum Matthaeus, de haeret.*, ubi sic praescribitur procedendum contra nuntios et officiales Sedi Apostolicae immediate subjectos. Et in hoc conveniunt Palaus ¹³; et Escobar ¹⁴ cum Trullench, Sancio et da Cunha, nempe quod bene possunt Inquisitores excipere hujusmodi informationem.

Sub nomine autem *episcoporum* ve-

¹ Part. 4, tr. 5, resol. 17, v. f. — ² Disp. 6, de Oblig. denunt., punct. 3, n. 7, v. *Limitatur* 2, et n. 14. — ³ Loc. cit., resol. 16. — ⁴ Tr. 4, disp. 9, punct. 6, n. 3. — *Freitas*, qu. 16, num. 10. — *Da Cunha*, qu. 16, n. 6. — *Joan. Sanc.*, Select. disp. 11, num. 42. — ⁵ Lib. 47, num. 632 et seqq. — *Lezana*, Sum., tom. 1, cap. 19, n. 34. — *Peyrin.*, tom. 2, in const. 4 Gregor. XV, n. 17. — *Sanctarell.*, de Haeresi, cap. 46, n. 5. — ⁶ Loc. cit., punct. 9, n. 2. — ⁷ Loc. cit., n. 715 et 716. — *Da Cunha*, qu. 12, n. 5. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 78. — *Freitas*, qu. 12, n. 20, 25, 26

et 31. — *Joan. Sanch.*, Select. disp. 11, n. 33. — ⁸ Sess. 24, de reform., cap. 5. — ⁹ De Obligat. denunt., punct. 3, n. 8. — ¹⁰ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 2, resp. 1. — ¹¹ Tr. 21, cap. 4, n. 30. — *Thom. Hurtad.*, Resol. mor., tr. 4, cap. 7, resol. 18, n. 155. — *Anton. a Spir. S.*, tr. 5, disp. 18, num. 1453. — ¹² Tom. 2, num. 621. — *Roncaglia*, loc. cit., cap. 1, qu. 2, resp. 1. — *Salmant.*, tr. 21, cap. 4, n. 30. — ¹³ Tr. 4, disp. 9, punct. 9, n. 4. — ¹⁴ Lib. 47, n. 716. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 80. — *Joan. Sanch.*, Select. disp. 11, n. 34. — *Da Cunha*, qu. 12, n. 9.

nem ad aliquod aliud peccatum, non peccaret peccatum quod haberet novam malitiam, nisi sit proprius sacerdos ».

⁸) Emmanuel de Moura, *loc. cit.*, n. 17, i. f., satis obscure loquitur. Sed Thomas Hurtadus non videtur diligenter citari ab Escobar: nam *tr. 4, cap. 8, resol. 35*, distinguit, dicens, *num. 387*: « Est quidem ut suspectus in fide denuntiandus Quaesitoribus fidei ex vi praesumptionis juris et a jure, quam ponit Pius IV et approbat Gregorius XV ». Et *n. 389*: « Verum est quod sollicitans in aliis sacramentis non subjacet poenis assignatis in bulla Gregoriana; istae enim solum ponuntur sollicitantibus in sacramento Poenitentiae ad venerea ».

685. - ^{a)} Molina, *de Just. et Jure*, tr. 5, disp. 28, num. 19; Decianus, *Tract. crimin.*,

tom. 1, lib. 5, cap. 23, n. 2, negant in generali Inquisitores posse procedere contra episcopos, etiam (ut addit Molina) haereticos vel de haeresi suspectos.

^{b)} Leander, *disp. 13, qu. 50*; Fagundez, *de 2° praec. Eccl.*, lib. 4, cap. 3, n. 64, negant utique episcopos denuntiandos, seu subjectos esse Inquisitoribus in hoc crimine; sed dicunt posse nihilominus Inquisitores excipere testimonium depositiones, Sedi Apostolicae remittendas.

^{c)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 8, simpliciter dicit esse denuntiandos, et addit: « Ita sentire videtur Roder. a Chuna..., ubi ait licitum esse Inquisitoribus dicta testimonium excipere, Sedi Apostolicae denuntianda ».

^{d)} Potestà, *loc. cit.*, dicit solum: « Episcopos sollicitantes non esse denuntiandos Inquisitoribus, sed Sedi Apostolicae ».

Quinam
veniant no-
mine episco-
pi.

niunt episcopi etiam titulares, et etiam non consecrati, modo sint confirmati; item nuntii, legati et abbates jurisdictionem quasi episcopalem habentes, ut dicunt Salmant.¹ cum Barbosa^{e)} et Tamburinio^{e)}.

686. - Quaeritur 6°. *An, si confessarius sollicitans sit emendatus, debeat adhuc denuntiari?*

Sollicitans
emendatus,
juxta alios,
non denun-
tians.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Palaus²; et Escobar³ cum Soto, Molfesio, da Cunha, Peyrino, Fagundez, Portello, Zannardo, Freitas, etc.; item Ledesma^{a)}, Lugo, Trimarchus, Leander, Hurtadus et alii, apud Salmant.⁴ Et hanc probabilem putat (saltem extrinsece) Auctor *Istruz., etc.*⁵. - Ratio, quia finis denuntiationis est emendatio rei et ablatio damni: quibus jam obtentis, cessante fine legis principali, cessat etiam lex naturalis denuntiationis, quae principaliter respicit emendationem; nec lex positiva ejus ordinem invertere potest^{b)}. - Hanc probabilem putat etiam Viva⁶.

¹ Tr. 21, cap. 4, n. 31. - ² Tr. 4, disp. 9, punct. 10, n. 1. - ³ Lib. 47, n. 624 et 625. - *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 5, qu. 5, art. 1, v. f. *Molfes.*, part. 1, tr. 7, cap. 24, n. 21. - *Da Cunha*, qu. 3, n. 15. - *Peyrin.*, loc. cit., n. 31. - *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 6, cap. 4, n. 16; et de 6° praec. Decal., lib. 6, cap. 12, n. 28. Cfr. etiam de 2° praec. Eccl., lib. 4, cap. 3, n. 90. *Portel.*, Dub. regul., v. *Sollicitare feminas*, n. 18. *Zannard.*, Director. theolog. et confess., part. 3, cap. 111, cum cap. 36 (falso inscript. 31) et 52, v. *Primo ergo quaeritur*. - *Freitas*, qu. 3, n. 34. - *Lugo*,

Recte vero doctores excipiunt haeticum formalem, maxime dogmatizantem, cujus difficilis est emendatio, et quem omnino expedit denuntiari, saltem ad subventionem aliorum, quos ipse forte subverterit.

Signa autem emendationis sunt (ut dicunt doctores citati apud Salmant.⁷ et apud Viva⁸): 1°. Si mulier sollicitata, ter vel quater ad confessarium accedendo, in eo pravum animum non amplius adverterit. Ita Escobar⁹ cum Trullench, Diana et Sousa. - 2°. Si per triennium confessarius bene vixerit; ut ait Sancius. - 3°. Si sit sacramentaliter confessus, et per longum tempus non tentaverit; ut Escobar^{c)} cum Freitas^{c)}, Sancio^{c)}, Mascardo^{c)}, Alciato^{c)}, Farinacio^{c)}, Hurtado^{c)}, Riccio^{c)}, Felino^{c)} et Barbosa^{c)}. - 4°. Si lucratus sit jubilaum; ut dicit Escobar cum Genuensi^{d)}. - 5°. Si factus sit religiosus. - 6°. Si sit homo insignis probitatis, et semel vel bis sollicitaverit;

de Justit., disp. 38, n. 19. - *Trimarch.*, de Confess. abutent. Sacr. Poenit., disp. 12, sect. 3, n. 28. *Leand.*, disp. 13, qu. 7. - *Thom. Hurtad.*, Resol. mor., tr. 4, cap. 8, resol. 43, n. 465. - ⁴ Tr. 21, cap. 4, n. 75. - ⁵ Part. 2, cap. 14, § 2, n. 278. - ⁶ De Poenit., qu. 8, art. 5, num. 8. - ⁷ Tr. 21, cap. 4, n. 76. - ⁸ De Poenit., qu. 8, art. 5, n. 8. - ⁹ Lib. 47, n. 625. - *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 28, v. f. - *Diana*, part. 4, tr. 5, resol. 23, i. f. - *Sousa*, de Solicitantib., tr. 2, cap. 6, n. 17. - *Joan. Sanch.*, Select. disp. 11, n. 51. - *Escobar*, loc. cit., n. 625.

^{e)} Barbosa, *de Jure eccl., lib. 1, cap. 17, n. 19*; Ascanius Tamburinius, *de Jure Abbat., tom. 1, disp. 1, qu. 3 et 4*, dicunt dumtaxat in universum abbates episcopis aequiparari.

686. - ^{a)} Petrus de Ledesma, *Sum., part. 2, tr. 4, cap. 4, concl. 24, dub. 2*, v. *Dico 1*, rem perspicue significat; quaerens enim utrum confessarius sollicitans sit denuntiandus ante correctionem: « Si sit spes, inquit, quod hujusmodi confessarius, praemissa secreta admonitione aut correctione coram testibus, poterit emendari, tunc debet adhiberi, servando ordinem statutum a Christo ».

^{b)} Plures auctores in hac sententia allegati, requirunt praeterea ut nullum sit periculum probabile reincidentiae. - Trimarchus vero, etsi primam hanc sententiam probabilem existimat, eam tamen sub limitatione tenet, scilicet quando sollicitationis crimen non est publicum nec laborat infamia.

^{c)} Escobar, *lib. 47, n. 625*, haec separatim habet; et primo quidem ait censeri emendatum: « Qui per triennium postmodum recte vixerit ». Et ibi citat Freitas, *qu. 3, n. 32*; Joannem Sanch., *loc. cit.*; Mascardum, *concl. 601*,

n. 14; Alciati, *Reg. 2, praesumpt. 7, n. 3*; Farinacium, *Prax. part. 1, qu. 23, a n. 26*, et *Decis. Rotae CXL, lib. 1, decis. 51, n. 10*; Riccium, *part. 2, decis. 159, n. 14*, qui revera ita tenent; quamvis Alciatus dicat id intelligendum esse, « quando talis delinquens fecisset magnam poenitentiam, puta quia ingressus religionem », vel quando probaretur pluries evenisse illi occasionem similis mali faciendi, et tamen eum abstinuisse ». - Deinde Escobar affert aliud signum emendationis, et denique aliud his verbis: « Vel ad Poenitentiae sacramentum accedere intuearis »; et citat Felinum, qui, *in cap. Testimonium, de testib. et attestat., n. 36*, ita revera habet. - Barbosa autem et Thomas Hurtadus non citantur ab Escobar, sed a Salmant.; Barbosa quidem pro signo emendationis quod sumitur ex sacramento Poenitentiae; et Hurtadus, pro alio, cujus mentio non habetur apud S. Alphonsum; at revera, Barbosa, *de episc., alleg. 43, n. 22 et 23*, utrumque habet ut Escobar; Hurtadus autem, *loc. cit., n. 469 et 472*, loquitur de sacramento Poenitentiae.

^{d)} Genuensis, *Prax. archiep., cap. 18, n. 6*,

ut Hurtadus ^{e)}. — 7°. Si post sollicitationem statim det signa doloris. — 8°. Si fuerit senex, ita ut putetur ex magna passione sollicitasse, et postea vere resipuisse; ut ait Silvester ^{f)}. — Haec tamen signa dicit Viva ^{g)} singula non sufficere, nisi plura simul conjuncta faciant constare de emendatione. Et hoc valde est notandum; nam revera, sicut constat de crimine, debet et constare de emendatione. Et quod dicitur de sollicitatione, etiam dicendum est de aliis criminibus de haeresi suspectis.

Absolute probabilius, denuntiandus etiam emendatus.

Quamvis praedictam primam sententiam satis probabilem existiment auctores citati, absolute tamen probabiliorem esse iudico *secundam* sententiam, quae docet confessarium etiam emendatum esse denuntiandum. — Ratio, quia Pontifex magis quam emendationem rei ejus punitionem intendit, ad damnum Ecclesiae reparandum et ad resarciendum scandalum. Et ideo sancivit (ut supra) denuntiationem fieri, nulla correptione fraterna praemissa: quae utique praemittenda esset, si emendatio rei et non punitio intenta principaliter esset. — Ita Suarez ^{h)}, Bonacina, Azor ^{h)}, et plures cum Salmant. ¹, qui hanc secundam sententiam certe tenendam esse ajunt.

687. - Quaeritur 7°. *An sit obligatio denuntiandi confessarium qui de sollicitatione jam fuerit satis convictus et punitus?* — Certum est quod, si ipse delinquat iterum postquam in primo crimine

fuerit punitus, iterum denuntiari debet. Et idem dicendum, si de sollicitatione non fuerit plene convictus; quia tunc nec fuisset satis punitus.

Dubium ergo est, *si de eadem sollicitatione jam fuerit satis convictus et punitus* ^{a)}.

Negant esse obligationem denuntiandi da Cunha, Seraphinus, Hurtadus, etc., apud Salmant. ²; quia confessarius jam censetur emendatus, juxta primam sententiam mox supra allatam. — Sed longe probabilius affirmant Salmant. ³ cum Bonacina, Trullench, Diana. Tum quia tunc non constat de emendatione; tum quia non eximitur mulier ab obligatione denuntiandi, quia alia denuntiavit: dum unaquaeque persona sollicitata omnino denuntiare tenetur, sive sint sive non sint alii denuntiantes.

Etsi convictus et punitus, longe probabilius, adhuc denuntiandus.

Quaeritur 8°. *An denuntiari debeat confessarius qui mulieri sollicitanti consentit, ob metum ab illa incussum, quod eum accusabit nisi consentiat?*

Negat Hurtadus; quia lex ecclesiastica non obligat, cum metus gravis intervenit. Haec tamen ratio debilis est; quia talis metus non censetur gravis: iudices enim non facile credunt cuicunque mulierculae accusanti, ut dicunt Salmant. ⁴ cum Escobar ^{b)}.

Quid de consentiente sollicitationi ob metum.

Sed melius dici potest hic confessarius non esse denuntiandus, quia tunc revera esset sollicitatus, non sollicitans ^{c)}, juxta dicta n. 681, v. *Negant*.

Bonac., disp. 6, de Obligat. denunt., punct. 3, n. 9. - ¹ Tr. 21, cap. 4, n. 77 et 78. - Da Cunha, qu. 3, n. 34. - Seraph. de Freitas, qu. 3, n. 34. - Thom. Hurtad., Resol. mor., tr. 4, cap. 8, resol. 48, n. 600. - ² Tr. 21, cap. 4, n. 73. —

³ Loc. cit., num. 74. - Bonac., disp. 6, de Obligat. denunt., punct. 3, n. 15. - Trull., Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 31. - Diana, part. 4, tr. 5, resol. 49, i. f. - Thom. Hurtad., Resol. mor., tr. 4, cap. 8, resol. 37, a n. 415. — ⁴ Tr. 21, cap. 4, n. 59.

v. f., id dicit generaliter de iis qui committunt delicta « tendentia in perniciem reipublicae ».

^{e)} Hurtadus, loc. cit., n. 473, dicit: « Insignis auctoritatis et gravitatis ». De cetero concordat.

^{f)} Silvester, quidquid dicat Hurtadus (a quo S. Alphonsus videtur allegationem sumpsisse), v. Correctio, n. 4, § Tertia, non loquitur de sene, sed in generali ait posse probabiliter sperari emendationem in eo qui peccat « ex passione seu infirmitate, cujus signum est si semel ruit, oblata occasione, et denique tristatur et erubescit ».

^{g)} Viva, de Poenit., qu. 8, art. 5, n. 8, dicit: « Haec tamen [signa] non videntur suffi-

cere, nisi ex aliis etiam adjunctis constet de emendatione ».

^{h)} Suarez, de Fide, disp. 20, sect. 4, n. 13; Azor, part. 1, lib. 8, cap. 19, qu. 9, non citantur recte a Salmant.; loquuntur enim de haeretico.

687. -) Omnes auctores hic citati, sive pro negativa, sive pro affirmativa, loquuntur de alia sollicitatione, quamvis Freitas non satis clare loquatur.

^{b)} Escobar a Corro, de Confess. sollicitant., part. 1, qu. 2, n. 42; et part. 3, qu. 5, § 6, n. 2, negat simpliciter talem esse denuntiandum.

^{c)} Sed de hac ratione vide notam d ad n. 681 supra.

Quaeritur 9°. *An sit denuntiandus confessarius qui ex conducto cum poenitente simulat confessionem ut tractet inhonesta?*

Negat Palaus¹: tum quia sollicitatio tunc esset mutua, tum quia tunc poenitens ipsa deberet se denuntiare. — Recte vero affirmant Salmant.² cum Diana et aliis; quia tunc jam adest vera sollicitatio confessarii, nec poenitens denuntiando tenetur denuntiare seipsam, sed tantum verba referre et actus confessarii. Et hoc hodie expresse definitum est in bulla Benedicti XIV, quae incipit: *Sacramentum*, ubi praecipitur fieri denuntiatio, etiamsi sollicitatio mutua fuerit. Ibi enim praecipitur denuntiandus esse confessarius sollicitans, *etiamsi sacerdos sit, qui jurisdictione ad absolutionem valide impertientiam careat, aut sollicitatio inter confessarium et poenitentem mutua fuerit, sive sollicitationi poenitens consenserit, sive consensum minime praestiterit, vel longum tempus post ipsam sollicitationem jam effluxerit.*

688. - Quaeritur 10°. *An sit denuntiandus laicus vel non sacerdos sollicitans in confessione, simulans se confessarium?*

Respondetur affirmative cum Salmant.³, Roncaglia⁴. — Ratio, quia, licet is non sit denuntiandus ratione sollicitationis, ex bulla Gregorii XV; denuntiari tamen debet ex alia constitutione Gregorii XIII (apud Salmant.⁵), ubi quicumque non sacerdos, audiens sacramentaliter confessiones, praecipitur denuntiari.

Utrum autem *ad denuntiandum talem non sacerdotem sollicitantem, requiratur non solum ut confessionem audierit, sed etiam ut absolutionem impenderit?*

¹ Tr. 4, disp. 9, punct. 8, n. 2. — ² Tr. 21, cap. 4, n. 61. — Diana, part. 4, tr. 5, resol. 10. — *Bened. XIV*, bulla *Sacramentum Poenitentiae*, § 2. — ³ Tr. 21, cap. 4, num. 27. — ⁴ Tract. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 2, resp. 3. — *Greg. XIII*, constitut. *Officii nostri partes*, diei 6 Aug. 1574. — ⁵ Loc. cit., num. 27. Habetur etiam in Bull. Rom. Mainardi. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Tr. 4, disp. 9, punct. 9, n. 5. — ⁸ Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 1. — ⁹ Tom. 2, part. 3, n. 490. — ¹⁰ Lib. 47,

Ex verbis praefatae bullae Gregorii XIII (relatis a Salmant.⁶), videtur sufficere quod tantum audierit; cum ibi dicatur quod Inquisitores sancti Officii procedere debent in non sacerdotes qui Missas celebrant aut sacramentaliter confessiones audiunt^{a)}. Sed Palaus⁷, Mazzotta⁸, Potestas⁹; et Escobar¹⁰ cum da Cunha et Sancio, dicunt omnino requiri ut etiam absolvant; dum in edicto S. Inquisitionis generalis dicitur denuntiandus esse ille qui, cum non sit sacerdos, sacramentum ministrat: non censetur autem sacramentum Poenitentiae ministrare qui absolutionem non impertitur. — Sed hoc non obstante, ex praefato edicto (quod in extensum refert Potestas¹¹) certo hic denuntiandus est, etiamsi non absolvat; cum ibi dicantur denuntiandi esse tamquam suspecti de haeresi, *quelli... che, non essendo ordinati sacerdoti..., si usurpino di celebrar Messa, ancorchè non abbiano proferito le parole della consecrazione; o abbiano presunto di ministrare il sacramento della Penitenza ai fedeli di Cristo, ancorchè* (nota) *non si sia venuto all'atto dell'assoluzione*^{b)}.

Pariter autem certum est ex bulla Benedicti (ut mox supra vidimus in Quaest. praecedenti), denuntiandum esse sacerdotem sollicitantem in confessione, etiamsi jurisdictione careat.

689. - Quaeritur 11°. *An sit denuntiandus poenitens qui in confessione sollicitat sacerdotem?*

Affirmant aliqui pauci, apud Salmant.¹². — Sed communiter et verius negant Bonacina¹³, Diana¹⁴, Palaus¹⁵; et Salmant.¹⁶ cun Trullench, Bordono, Sousa, da Cunha,

n. 685. — *Da Cunha*, qu. 13, n. 14. — *Joan. Sanch.*, Select. disp. 11, n. 36. — ¹¹ Tom. 2, part. 2, n. 226. — ¹² Tr. 21, cap. 4, n. 29. — ¹³ Disp. 6, de Obligat. denunt., punct. 3, n. 20. — ¹⁴ Part. 1, tr. 4, resol. 23. — ¹⁵ Loc. cit., punct. 9, n. 7. — ¹⁶ Loc. cit., n. 29. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 59. — *Bordon.*, Tribun., cap. 23, num. 71. — *Sousa*, de Solicitant., tr. 1, cap. 7, n. 4. — *Da Cunha*, qu. 11, n. 3 et seqq.

688. - ^{a)} At re vera constitutio Gregorii XIII, § 1, occasionem hujus sanctionis sic refert, quod scilicet plures quaererent utrum ab hispanica Inquisitione procedendum esset « contra eos qui, in sacro Presbyteratus ordine non constituti, Missas celebrare et confessiones ac absolutionem [nota] impartiri ausi »

fuissent. Et § 2, decernit pertinere ad dictam Inquisitionem cognitionem et punitionem « eorum qui, in Presbyteratus ordine non constituti, Missas celebrant, ac confessiones, ut praefertur [nota], audiunt ».

^{b)} Id est: « Qui, cum sacerdotio initiati non sint, Missae celebrationem usurpaverint,

Simulans confessionem ex conducto ut tractet inhonesta, denuntiandus.

Simulans se confessarium et sollicitans, denuntiandus.

Etsi audiat tantum confessionem et non absolvat.

Poenitens sollicitans confessarium, verius non denuntiandus.

Sancio et Leandro. Ratio, quia leges poenales non sunt extendendae de casu ad casum. Neque currit hic eadem ratio pro poenitente quam pro confessario sollicitante: ob plura momenta quae cuique patent, et praecise ob suspicionem revelationis sigilli, si confessarius poenitentem denuntiaret.

690. - Quaeritur 12°. *An sit denuntiandus sacerdos a) interpres qui sollicitet poenitentem?*

Sacerdos interpres, juxta alios, denuntiandus.

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Freitas, Trimarchus et Escobar a Corro, apud Escobar¹. — Ratio, quia interpres non solum gerit partes poenitentis, sed etiam confessarii; unde, pariter ac confessarius, injuriam irrogat sacramento.

Communissime negatur.

Secunda vero sententia communissima negat. Eamque tenent Palaus², Potestas³, Holzmann⁴, Mazzotta⁵, Diana⁶; Escobar⁷ cum Fagundez, Sousa et Sancio; ac Salmant.⁸ cum Trullench, Leandro, et communi (ut asserunt). — Ratio 1^a. quia interpres magis se habet ex parte poenitentis quam confessarii. Ratio 2^a. et potior, quia ex bulla Gregorii XV, tantum confessarii sollicitantes denuntiandi sunt, utque diximus, leges poenales non extenduntur praeter casus expressos.

Ex alio capite denuntiandus.

His tamen non obstantibus, dicunt Concina^{b)}, Potestas⁹; Escobar¹⁰ cum Fagundez; et Diana¹¹ cum Leandro, quod,

Joan. Sanch., disp. 11, num. 24. *Leand.*, disp. 13, qu. 41. — *Freitas*, qu. 13, n. 27 et 28, et (edit. 3) n. 37. *Trimarch.*, de Confess. abutente, disp. 7, sect. 3, n. 18. *Escob. a Corro*, de Confess. sollicitant., part. 1, qu. 2, n. 31 et seqq. — ¹ Lib. 47, n. 689. — ² Tr. 4, disp. 9, punct. 9, n. 6. — ³ Tom. 2, part. 3, n. 489. — ⁴ De praec. Decal., n. 671. — ⁵ Tract. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 1, i. f. — ⁶ Part. 4, tr. 5, resol. 9. — ⁷ Loc. cit., n. 690 et 691. *Fagund.*, de

licet ex bulla Gregorii XV interpres sollicitans non sit denuntiandus, tamen denuntiari debet ex edicto S. Inquisitionis (supra citato n. 680, in fine), ubi denuntiandi sunt omnes de haeresi suspecti; et inter hujusmodi suspectos enumerantur omnes illi *che abusino il sacramento della Penitenza, servendosi della confessione e confessionario a fini disonesti, sollecitando in essi i penitenti ad turpia, ed avendo con essi discorsi di cose illecite, e non convenienti al fine per il quale è stato istituito*^{c)}. — Unde bene denuntiandus est interpres, qui jam abutitur confessione poenitentis ad eum sollicitandum vel ad tractandum cum eo de rebus inhonestis.

691. - Quaeritur 13°. *An sit denuntiandus confessarius qui sollicitat poenitentem, ut inducat aliquam feminam ad secum peccandum?*

Da Cunha^{a)} et Freitas^{a)}, apud Palaum¹² (praecisa bulla Gregorii XV), probabile putant non esse denuntiandum ex decretis Pii IV et Clementis VIII. — Sed, attempta saltem praefata bulla Gregorii, hodie non est dubitandum quin denuntiari debeat; cum ibi dicantur denuntiandi esse omnes sacerdotes, qui in confessione *personas... ad inhonesta sive inter se, sive cum aliis, quomodolibet perpetranda..., sollicitare... tentaverint*.

Sollicitans ad lenocinium, pro se vel pro alio, denuntiandus.

An autem denuntiandus sit confessa-

2° praec. Eccl., lib. 4, cap. 3, n. 78; et de 6° praec. Decal., lib. 6, cap. 12, n. 23. — *Sousa*, de Solicitant., tr. 1, cap. 10, n. 3 et 4. *Joan. Sanch.*, loc. cit., n. 10 et 37. — ⁸ Tr. 21, cap. 4, n. 26. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 82. *Leand.*, disp. 13, qu. 40. — ⁹ Loc. cit., n. 490. — ¹⁰ Loc. cit., n. 691. *Fagund.*, de 6° praec. Decal., lib. 6, cap. 12, n. 23. — ¹¹ Part. 9, tr. 9, resol. 32, v. *Nota vero*. — *Leand.*, loc. cit., qu. 40, i. f. — ¹² Tr. 4, disp. 9, punct. 5, n. 2.

quamvis verba consecrationis non protulerint; vel Christifidelibus sacramentum Poenitentiae ministrare praesumpserint, etiamsi ad absolutionis formam non processerint ».

690. - *a)* Freitas loquitur de laico interprete; et Trimarchus, de non sacerdote interprete; sed, ut patet, quaestio principalis est de interprete, quicumque demum sit. Inter auctores secundae sententiae, Palaus, Fagundez, Sousa, Sanchez, loquuntur de quocumque, sive sit sacerdos sive sit laicus.

b) Concina, lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 5,

haec habet de iis qui se fingunt esse sacerdotes.

c) Vide notam d ad n. 680 supra.

691. - *a)* Palaus utique citat da Cunha et Freitas, ut refert S. Alphonsus; at certe da Cunha, qu. 17, n. 8, de hac negativa sententia scribit: « Viri aliquot docti... approbare contendunt ». Ipse autem, n. 9, ait: « Pars affirmativa, etiam pugnante difficultate, mihi probabilior est ». — Freitas vero, qu. 17, n. 14, congerit rationes partis affirmativae; sed, n. 19 (in 3 edit.), dicit simpliciter hunc esse denuntiandum.

rius qui sollicitat poenitentem ut consentiat ad peccandum, non secum, sed cum alio?

Da Cunha ^{b)} apud Escobar ¹, et alii pauci olim probabile putarunt non debere denuntiari. — Sed hodie certum est oppositum; cum Benedictus XIV in bulla *Sacramentum* (citata num. 687, Qu. 9) definiverit hunc confessarium omnino esse denuntiandum, etiamsi sollicitatio..., non pro se ipso, sed pro alia persona peracta fuerit.

692. - Quaeritur 14°. *An sint denuntiandi confessarii sollicitantes, postquam jam e vita migraverint?*

Affirmant Salmant. ². — Sed negat probabilius Potestas ³; quia tunc cessat totalis finis legis, scilicet tam emendatio quam punitio rei. Idem dicit Roncaglia ⁴ cum Bordono. — Bene tamen advertit cum eodem Bordono et Carena ^{a)}, quod haeretici formales, etiam post mortem, semper sunt denuntiandi, ad reparandum saltem damnum ab eis illatum.

Sollicitans probabilius non denuntiandus post mortem.

§ III.

Quinam teneantur denuntiare.

693. *An possit absolvi mulier sollicitata, antequam denuntiet. Et an, facta denuntiatione, possit quivis confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denuntiationem neglectam.* — 694. *An semper confessarius teneatur monere de obligatione denuntiandi.* — 695. *Qu. 1. An teneantur denuntiare qui non possunt probare denuntiationem. Et qui aliunde sollicitationem sciunt.* — 696. *Qu. 2. An sit obligatio denuntiandi, si crimen sit occultum.* — 697. *Qu. 3. An, si sollicitatio fuerit habita a longo tempore.* — 698. *Qu. 4. An teneatur ad denuntiandum qui scit sollicitationem sub secreto.* — 699. *Qu. 5. An sit obligatio denuntiandi per epistolam vel internuntium. Et an confessarius teneatur aliquando denuntiationem excipere vel deferre.* — 700. *Qu. 6. An teneatur denuntiare mulier sollicitationi consentiens.* — 701. *Qu. 7. An sit obligatio denuntiandi, si speretur sollicitans per correptionem emendandus.*

Sollicitatus nequit absolvi antequam denuntiet.

693. - Est praenotandum 1°. Quod sollicitati non possunt absolvi, nisi prius denuntient; et si adsit impedimentum statim faciendi denuntiationem, saltem debent esse parati quamprimum ad denuntiandum: alias peccant graviter et incidunt in excommunicationem. — Ita Salmant. ^{a)} cum Navarro ^{a)}, Hurtado ^{a)}, Sancio ^{a)}, da Cunha ^{a)}, Sousa ^{a)} et aliis communiter.

Improbabilissime igitur dixit Pontas ⁵ nolenti denuntiare confessarium sollicitantem non esse denegandam absolutio- nem ^{b)}. — Bene autem potest absolvi poenitens ante denuntiationem, si adsit justa causa illam differendi, nempe si ministri tribunalis longe distent, vel si sit necessitas communicandi ad vitandum scandalum vel ob lucrandum jubileum, et possit credi personae quod sit denuntiatura. Ita

Nisi adsit justa causa differendi, et credi possit promissioni.

¹ Lib. 47, n. 644. — *Bened.*, XIV, bulla *Sacramentum Poenitentiae*, § 2. — ² Tr. 21, cap. 4, n. 71. — ³ Tom. 2, n. 595. — ⁴ Tr. 19, qu. 8, de Confessar. sollicitant., cap. 2,

qu. 4. — *Bordon.*, Man. Consultor. in caus. S. Off., sect. 18, qu. 32, n. 64. — *Bordon.*, Man. Consultor., loc. cit., qu. 31, n. 60. — ⁵ V. *Confessarius II*, cas. 17, i. f.

^{b)} Da Cunha male citatur ab Escobar; nam, qu. 17, n. 5, ubi tractat de praesenti casu, haec scribit: « Pars tamen affirmativa [quod scilicet sit denuntiandus] mihi verior est et evidentissima ».

692. — ^{a)} Carena, de *Offic. Inquisit.*, part. 2, tit. 19, § 3, n. 7, quidquid dicat Roncaglia, scribit tantum haeticum *posse* post mortem denuntiari.

693. — ^{a)} Majoris claritatis gratia quaedam hic notanda veniunt. — Et quidem aliquot ex auctoribus citatis distinguunt sollicitatum qui jam noverat obligationem denuntiandi et officium hoc omisit, ab eo qui obligationem ignorabat. — Salmant., de primo casu loquentes, tr. 21, cap. 4, n. 69, dicunt poenitentem

illum mortaliter deliquisse et in excommunicationem incidisse, « a qua non est absolvendus quousque denuntiet »; et n. 70, addunt « aut parata sit [femina] denuntiare ». — Navarrus vero, *consil.* 3, n. 2, de *haeret.*, loquitur de haeretico quem quis tenetur denuntiare, nec potest hic absolvi nisi denuntiet vel saltem omnino proponat denuntiare; nec distinguit inter conscium vel inscium obligationis, sicut nec Hurtadus, *tract.* 4, cap. 6, *resol.* 9; nec Rodericus da Cunha, qu. 21, n. 6, neque Sousa, tr. 2, cap. 20, n. 5. — Joannes Sanchez autem, *disp.* 11, n. 59 et seqq., aperte ponit distinctionem a Salmant. allatam.

^{b)} Pontas id dicit de Gallia, ubi negat esse receptam bullam Gregorii XV.

Sanchez ^{c)}, Suarez ^{d)}; et Salmant. ^{a)} cum Sancio ^{a)}, Trimarcho et Leandro; et probabile putat Diana ^{e)}. — In bulla autem Benedicti XIV *Sacramentum*, circa id sic habetur: *Caveant... diligenter confessarii, ne poenitentibus, quos noverint jam ab alio sollicitatos, sacramentalem absolutio- nem impertiant, nisi prius, denuntiatio- nem... ad effectum perducentes, delinquen- tem indicaverint competenti judici, vel saltem se, cum primum poterunt, delatu- ros spondeant ac promittant.*

An autem, *facta denuntiatione, poeni- tens a quocumque confessario absolvi pos- sit ab incurta excommunicatione?*

Negant ^{f)} Salmant. ¹, Mazzotta ²; Dia- na ³ cum Sancio; et Potestas ⁴ cum Bor- dono; ex edicto S. Inquisitionis generalis infra citando. — Affirmat vero Lupus ⁵ (cui adhaeret Roncaglia ⁶). Quia, ut ait, reservatio hujus censurae perseverat tan- tum durante contumacia; unde expirat facta denuntiatione aut mortuo denun- tiando. Idque infert Lupus ex edicti ver- bis, quae esse solent: *E dalla detta sco- munica... nessuno, se non da Noi o dal supremo tribunale del S. Ufficio..., potrà essere assoluto, se prima... al Santo Offi- cio non avrà soddisfatto* ^{g)}. Et revera, at- tentis praedictis verbis, opinio Lupi satis probabilis videtur.

Trimarch., de Confess. abutente, disp. 14, sect. 7, n. 41. - *Leand.*, disp. 13, qu. 48. — ¹ Tr. 21, cap. 4, n. 70. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 6, v. *Quaer. 1.* — ³ Part. 4, tr. 5, resol. 29, i. f. - *Joan. Sancio*, disp. 11, n. 64. — ⁴ Tom. 2, n. 641. - *Bordon.*, Sac. Tribun., cap. 80, n. 19. — ⁵ In edict.

Sed contra, hic notandum quod si quis injuste accusaret vel accusare suaderet aliquem sacerdotem innocentem de solli- citatione, incurreret casum reservatum papalem, sed sine censura; prout habetur in bulla Benedicti XIV *Sacramentum*, data die primo kalendis Junii 1741, ubi ⁷ sic dicitur: *Quaecumque persona, quae execrabili hujusmodi flagitio se inquinaverit, vel per se ipsam innocentes confes- sarios impie calumniando, vel sceleste procurando ut id ab aliis fiat... impiis suasionibus, aut promissis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo, etc.* — Advertunt tamen Salmant. ⁸ id intelligi de suasionem efficaci, ita ut ipsa sit causa injustae denuntiationis secutae. Addunt ⁸ intelligi, nisi suasio ante executionem denuntiationis efficaciter revocetur.

Falsa de-
nuntiatio,
casus reser-
vatus Pa-
pae sine
censura.

Explicatur.

Hoc tamen procederet juxta edictum particulare Inquisitionis alicujus regni. — Sed in edicto edito a Sacra Inquisitione generali, die 3 Januar. anni 1623, relato in extensum a Diana ⁹ et a Bonacina ^{h)}, absolute dicitur, intra duodecim dies esse denuntiandos haereticos seu de haeresi quomodolibet suspectos, sub excommuni- catione majori latae sententiae reservata Papae et eidem tribunali. Tenet autem Bonacina ¹⁰ cum Suarez ⁱ⁾ et Sanctarello ^{j)}, hoc edictum non fuisse perpetuum, sed

S. Inquisit., lib. 5, dist. 4, art. 4, diff. 1. — ⁶ Tr. 19, qu. 8, cap. 2, reg. in praxi, n. 5; cfr. tr. 4 de Censur., qu. 1, cap. 6, qu. 3. — ⁷ Bulla *Sacramentum*, § 3. — ⁸ Tr. 6, Append., cap. 6, n. 231 et 232. — ⁹ Loc. cit., n. 232. — ¹⁰ Part. 4, tr. 5, resol. 41. — ¹¹ Disp. 6, de Oblig. denunt., punct. 2, n. 12.

^{c)} Sanchez, *Decal.*, lib. 2, cap. 13, n. 36 et 37, loquitur de casu simili, scilicet de ab- solutione haeretici non solum in articulo mor- tis, sed in quovis alio impedimento adeundi Pontificem; quam concedit in quibusvis excom- municationibus, excepta haeresi.

^{d)} Suarez, de Censur., disp. 7, sect. 5, n. 41, id dicit de absolute a censuris in generali, quando adhibetur clausula *satisfac- ta parte*.

^{e)} Diana, part. 4, tr. 5, resol. 35, quaerit utrum femina, quae in excommunicationem incurrit, possit absolvi, si promittat se illico denuntiaturam; et negative respondet «justa tamen causa non intercedente». Cfr. etiam part. 1, tr. 4, resol. 27. — S. Off. in sua Instr. de die 20 Febr. 1866, n. 5, haec etiam habet: «Poenitentes admoniti et omnino renuentes nequeunt absolvi; qui vero ob justam causam

denuntiationem differre debent, eamque quo citius poterunt faciendam spondent serioque promittunt, possunt absolvi». — Denuntiatio autem «ad sanctam Sedem vel ad loci Ordinarium» deferri debet, ut ex eadem Instr. n. 1, constat

^{f)} Multi ex citatis auctoribus id non di- sertis verbis negant, sed perspicue innuunt, dicendo illum poenitentem absolvi posse per bullam Cruciatam, vel vi alius privilegii. Igitur, secluso privilegio, absolvi non poterit.

^{g)} Id est: «Et a dicta excommunicatione nemo, nisi a Nobis vel a supremo tribunali S. Officii absolvi poterit, antequam dicto San- cto Officio satisfecerit».

^{h)} Bonacina, loc. cit., punct. 2, n. 12, af- fert utique edictum istud, sed non per exten- sum.

ⁱ⁾ Suarez, de Fide, disp. 20, sect. 4, n. 28;

tantum pro illo actu; cum ibi dictum fuerit: *Mandamus, quatenus intra duodecim dies proxime computandos, etc.* Unde dicunt praefati auctores ¹⁾, illud *proxime computandos* satis ostendere quod noluit S. Inquisitio obligare conscios delinquentium in futurum; nam alias dixisset non *proxime*, sed a die scientiae. Verum Diana ¹ cum Peyrino censet edictum fuisse perpetuum, et illud *proxime* intelligi revera a die scientiae delicti. — Sed advertendum quod eadem sacra Inquisitio postea, die 10 Martii anni 1677, aliud emanavit edictum (quod refert Potestas ²⁾), ut diximus, ubi imposuit quidem excommunicationem contra non denuntiantes suspectos de haeresi, sed nulla facta mentione reservationis, sic dicens: *Comandiamo... sotto pena di scomunica di lata sentenza..., che fra il termine di un mese... si debbano rivelare... al Sant' Ufficio, ovvero agli Ordinari, tutti e ciascuno di quelli de' quali sappiano, o abbiano avuto, o avranno notizia, che siano eretici o sospetti... di eresia* ³⁾. — Hoc posito, satis probabile videtur mihi et aliis doctis a me consultis, quod, vel primum edictum non fuerit perpetuum; vel quod verosimilius S. Inquisitio in hoc secundo edicto, sicut moderavit obligationem primi edicti denuntiandi infra duodecim dies, ampliando illam ad mensem, ita etiam

Confirmatur, censuram non esse reservatam, facta denuntiatione.

primum edictum moderavit, auferendo reservationem ab excommunicatione. Hoc tamen semper intelligendum, si jam fuerit impleta denuntiatio.

694. - Praenotandum 2º. cum Roncaglia ^{a)}, quod, etiamsi confessarius praevideat certo sollicitatam non esse denuntiationem, debet nihilominus monere illam de sua obligatione, et dimittere si nolit denuntiare. — Ratio, quia ipsi confessario expresse praecipitur a Pontifice in dicta bulla obligatio monendi. Et licet, generaliter loquendo, cum confessarius praevidet monitionem non profuturam, eam omittere debeat; hoc tamen non currit quando agitur de vitando damno communi, ut evenit in praesenti casu (juxta dicta n. 615).

695. - Sed quaeritur 1º. *An teneatur denuntiare confessarium sollicitantem, qui sollicitationem nequit juridice probare?*

Negant Turrianus ^{a)} et Torreblanca ^{a)}. — Sed omnino affirmandum cum Bañez ^{b)}, Bordono ³, Palao ⁴, etc. Et oppositum videtur expresse damnatum ex propos. 5ª proscripta ab Alexandro VII, quae dicebat: *Quamvis evidenter tibi constet Petrum esse haereticum, non teneris denuntiare, si probare non possis.*

An autem teneatur ad denuntiandum, non solum sollicitatus, sed etiam qui aliunde certo scit sollicitationem?

Affirmant recte Salmant. ⁵ cum Trul-

Monitio de denuntiatione, facienda, etsi non sit spes fructus.

Sollicitatio denuntianda, etsi probari nequeat.

¹ Part. 4, tr. 5, resol. 41. - *Laurent. de Peyrinis*, tom. 2, const. 9 Pauli V, n. 27. — ² Tom. 2, n. 226. — ³ Tribun.,

cap. 23, n. 97. — ⁴ Tr. 4, disp. 9, punct. 10, n. 3. — ⁵ Tr. 21, cap. 4, n. 68.

Sanctarellus, *de Haeresi*, cap. 9, n. 19, a Bonacina citantur, non pro edicto S. Inquisitionis in specie, sed ut qui negent ullum textum afferri posse quo excommunicentur non denuntiantes haereticum.

¹⁾ Rectius: Bonacina.

²⁾ Quod latine sic vertitur: « Praecipimus sub poena excommunicationis latae sententiae, ut infra mensis spatium, S. Officio vel Ordinario denuntient eos omnes quos noverint, aut compererint, aut comperturi sint esse haereticos vel de haeresi suspectos ».

694. - ^{a)} Roncaglia, *loc. cit.*, cap. 2, *reg. in praxi*, n. 5, scribit: « Si confessarius, ex repugnantia quam demonstrat mulier sollicitata, prudenter timeat non denunciaturam confessarium sollicitantem, absolvere non debet antequam denunciaret ». — De hac re sic loquitur Instr. S. O. de die 20 Feb. 1866, n. 3: « Hujusmodi denuntiationes a nemine absque

culpa lethali omitti possunt. Qua de re poenitentes debent admoneri, neque ab iis admonendis instruendisque eorum bona fides excusatur ».

695. - ^{a)} Turrianus, in *2am 2ae*, tom. 1, disp. 58, dub. 3, loquitur de blasphemio occulto, et dicit probabile esse quod possit omitti ejus denuntiatio. — Torreblanca, *de Magia*, lib. 3, cap. 16, n. 26, affirmat prohibitum esse ne quis procedat aut inquirat contra peccatorem occultum.

^{b)} Bañez, in *2am 2ae*, qu. 68, art. 1, coroll. 3, id satis innuere videtur, dum dicit, quando praelati praecipunt sub excommunicatione crimen aliquod denuntiari, omnes teneri illud denuntiare, qui antea licite poterant denuntiare. At in *concl. 2, init. artic.*, negaverat teneri (quasi insinuans posse) accusare eum qui nequeat delictum sufficienter probare.

Quilibet certo sciens sollicitationem, teneatur denuntiare.

lench, Diana, Palao, Suarez ^{c)} et Hurtado. Et hoc, etiamsi is sit impuber, modo sit rationis compos, et sciat crimen a personis fide dignis; secus, si sciret a fide indignis vel feminis levibus ^{d)}. Salmant. ¹ cum Corduba, Navarro, Sayro. — Hoc autem dicendum, non jam ex bulla Gregorii, sed, ut bene advertit Mazzotta ² cum Potestà ^{e)} et Bonacina ^{e)}, ex edicto S. Inquisitionis, ubi dicitur teneri ad denuntiandum confessarium, qui scierit vel audierit illum sollicitasse. Vide verba relata *n. 680, in fine*.

696. - Quaeritur 2°. *An sit obligatio denuntiandi sollicitantes, etiamsi crimen sit occultum?*

Negant Fagundez ^{a)}, Megalius ^{b)} et alii, apud Salmant. ³; quia Gregorius XV in bulla mentionem facit de abusu, verbo *abutantur*, quod significat actuum frequentiam et publicitatem. — At omnino tenendum est oppositum cum Salmant. ⁴, et Bañez ^{c)}, Filliuccio ^{d)}, Trullench, etc., ibid., ex D. Thoma. Et recte Roncaglia ⁵ ait primam sententiam penitus esse rejiciendam; quia, licet in poenalibus verba legis sint stricte interpretanda, attamen si ex stricta interpretatione lex inutilis redderetur (ut in nostro casu eveniret),

tunc verba, non stricte, sed late sunt accipienda.

697. - Quaeritur 3°. *An teneatur sollicitatus ad denuntiandam sollicitationem habitam a longo tempore?*

Roncaglia ⁶ ait cum Bordono, quod nunquam datur praescriptio quoad crimen haeresis; quoad alia vero, praescribitur per quinquennium actio contra reum ^{a)}. Hinc dicit Roncaglia excusari a denuntiatione, qui illam per quinquennium omisit, etiam culpabiliter: nisi obstant edicta contraria dioecesana. — Sed hodie declaratum est ex Benedicto XIV (ex citato decreto *Sacramentum*) denuntiationem esse faciendam, etiamsi longum tempus post sollicitationem effluxerit.

698. Quaeritur 4°. *An teneatur ad denuntiandum, qui scit sollicitationem sub secreto naturali?*

Negant Fagundez et Fragosus ^{a)}, apud Salmant. ⁷; quia fortior est lex naturalis quam positiva. — Sed contrarium recte tenent Palaus ⁸, Diana ⁹; Escobar ¹⁰ cum Sancio ^{b)} et Gaspare Hurtado ^{b)}; ac Salmant. ¹¹ cum Trullench, Leandro, etc.; quia nemo tenetur ad secretum, etiam juramento promissum, quando secretum vergit in damnum commune. Secus vero,

Denuntianda sollicitatio, etsi a longo tempore habitata.

Sollicitatio denuntianda, etsi nota sub secreto naturali.

Limitatio.

Trull., Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, num. 13 et 14. - *Diana*, part. 4, tr. 5, resol. 28 et 41. - *Palaus*, tr. 4, disp. 9, punct. 1, num. 10. *Thom. Hurtad.*, Resol. mor., tr. 4, cap. 8, resol. 19 et 26. — ¹ Tr. 21, cap. 4, n. 69. *Corduba*, Sum., qu. 64, cas. 6. - *Navar.*, Man., cap. 25, n. 46. - *Sayr.*, Clav., lib. 12, cap. 14, n. 33. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 6. — ³ Tr. 21, cap. 4, n. 80. — ⁴ Loc. cit., n. 81. - *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 20. - *D. Thom.*, 2^a 2^{ae},

qu. 70, art. 1, ad 2. — ⁵ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 10. — ⁶ Loc. cit., cap. 2, qu. 4. *Bordon.*, Sac. Tribun., cap. 30, n. 8 et seqq. — *Roncagl.*, loc. cit. — *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 4, cap. 3, num. 31 (edit. 1626). - ⁷ Tr. 21, cap. 4, num. 85. — ⁸ Tract. 4, disp. 9, punct. 10, num. 5. — ⁹ Part. 4, tr. 5, resol. 32. — ¹⁰ Lib. 47, n. 704. — ¹¹ Loc. cit., n. 85. - *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, num. 90. - *Leand.*, disp. 13, qu. 45.

^{c)} Suarez male citatur a Salmant. quasi id teneat *de Censur.*, disp. 20, sect. 1, n. 14.

^{d)} Pro hoc tantum ultimo distinctionis membro citantur Corduba, Navarrus, Sayrus, loquentes in generali.

^{e)} Potestas, tom. 2, n. 590 et seqq.; Bonacina, loc. cit., disp. 6, punct. 1, § 4, n. 4, v. *Secundo*, id non habent.

696. - ^{a)} Fagundez, de 2° praec. Eccl., lib. 4, cap. 3, n. 83, utramque opinionem probabilem esse pronuntiat.

^{b)} Megalius, part. 1, lib. 1, cap. 5, n. 14, id satis innuit, dicendo esse denuntiandos, «quando confessarii essent de tali delicto quomodolibet diffamati».

^{c)} De Bañez, vide notam b ad num. praec.

^{d)} Filliuccius, tr. 14, cap. 2, loquitur «de excommunicationibus quae feruntur ad de-

nuntianda crimina occulta et revelanda secreta». Et *n. 31*: «Si quis sciat esse aliquem haeticum occultum, aut seditiosum, aut proditorem, vel similem hostem reipublicae», tenetur illum denuntiare sub excommunicatione, *si ita praecipiat*.

697. - ^{a)} Bordonus dicit praescribi per quinquennium favore denuntiantium.

698. - ^{a)} Fragosus citatur utique hic a Salmant.; sed, *Regim. reipubl. christ.*, part. 2, lib. 5, disp. 14, § 1, n. 11, etsi ita docet, attamen cum hac limitatione: «Nisi criminosus is esset hujusmodi sollicitationibus assuetus, et ad eadem crimina iteranda praeparatus; tunc praemissa correctione fraterna, si post illam non operetur emenda, denuntietur».

^{b)} Gaspar Hurtadus, de *Justit. et Jure*, de *Judicio forensi*, disp. 2, diff. 7, habet tantum

ajunt^{c)}, si sollicitatio sit manifestata ad petendum consilium; nam propalatio secreti esset tunc contra humanum commercium, et etiam contra publicum bonum, quod certe in consiliis expetendis intervenit.

699. - Quaeritur 5°. *An mulier sollicitata teneatur denuntiare per epistolam vel mediam personam, si nequeat per se ipsam?* — Si non possit personaliter adire episcopum ob aegritudinem, clausuram, aliudve impedimentum physicum vel morale, non tenetur quidem per seipsam ad denuntiandum. Vide Potestà¹ et Mazzotta².

Dubium fit: *an haec teneatur denuntiare per epistolam aut internuntium?*

Videtur negandum, ex prolatis *n. 563, Dubit. 3*, ubi diximus quod habens peccatum reservatum non tenetur petere licentiam a superiore per litteras vel mediam personam, si non possit illum adire. — Sed in casu nostro, verius affirmandum cum Viva³, Mazzotta⁴, Salmant.⁵ et Roncaglia⁶. — Dispar enim est ratio inter petitionem absolutionis a reservatis, et denuntiationem sollicitationis. Nam ibi obligatio est sistendi apud superiorem, ut poenitens recipiat ab eo una cum absolutione etiam debita monita et poenitentiam; unde qui non potest adire per se, non tenetur per alium. Obligatio autem denuntiandi sollicitantem, non tam est adeundi personaliter superiorem, quam deferendi sive indicandi ei delinquentem

(ut loquitur Benedictus XIV in sua bulla): quae delatio, si ab aliquo nequit fieri per se, saltem est facienda (modo absit periculum propriae infamiae) per epistolam vel aliam personam, vel monendo iudicem ut mittat notarium in domum suam: qui enim tenetur ad finem, tenetur etiam ad media.

Advertunt hic Viva⁷, Tamburinius⁸ et Roncaglia⁹ in praxi non expedire quod confessarius assumat in se hoc onus deferendi denuntiationem vice poenitentis, vel eam excipiendi^{a)}; quia sic non paucis detractionibus et periculis exponeretur.

Et tanto minus ad id tenetur. Unde non mihi videtur probabile id quod scribit Pater Mazzotta¹⁰, ubi dicit quod si poenitens non posset per alium facere denuntiationem, tenetur confessarius vices poenitentis supplere, si ille per alium non posset denuntiare; quia, ut ait, agitur de causa fidei. Sed haec ratio tam concise producta non convincit. — Addit quod hoc eruitur ex quadam epistola S. C. Inquisit. ad archiepiscopum Mediolanensem, annuente Urbano VIII, anno 1624 (apud Diana), ubi mandatum fuit quod, cum quaedam femina sollicitata adduci non potuisset ad denuntiandum, episcopus facultatem tribuisset confessario denuntiationem excipiendi. Ex hac autem epistola nihil probatur: nam primo, hoc decretum fuit particulare pro illo casu^{b)}; deinde minime ex illa eruitur haec obligatio generaliter confessariis imposita fuisse. Hinc

Sollicitatus impeditus non tenetur per se denuntiare.

Sed tenetur per epistolam vel per alium.

Non expedit, confessarius onus denuntiandi suscipere.

Multo minus ad id tenetur confessarius.

¹ Tom. 2, part. 3, n. 643. — ² Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 6, qu. 2, resp. 2. — ³ In propos. 7 Alex. VII, n. 8, v. *Discendum*. — ⁴ Loc. cit., cap. 4, n. 6, qu. 2, resp. 2. — ⁵ Tr. 21, cap. 4, n. 109. — ⁶ Tr. 19, qu. 8, cap. 2, qu. 5, resp. 2. —

Bened. XIV, bulla *Sacramentum*, § 2. — ⁷ Loc. cit., v. *Quod attinet*. — ⁸ Method. Confess., lib. 3, cap. 9, § 4, n. 13. — ⁹ Loc. cit., cap. 2, reg. in praxi, n. 6. — ¹⁰ Loc. cit. — *Diana*, part. 4, tr. 5, resol. 31.

ultimum membrum distinctionis, sicut Joannes Sanchez, *disp. 11, n. 57*, qui proinde non satis accurate citantur ab Escobar.

^{c)} Palaus et Diana hoc ultimum membrum silentio praetereunt.

699. - ^{a)} Viva et Tamburinius loquuntur de onere deferendi denuntiationem; Roncaglia, de onere eamdem excipiendi. — De hac re loquitur jam pluries laudata Instr. S. Off. de die 20 Februar. 1866, *n. 7*: « Denuntiationis onus est personale et ab ipsa persona sollicitata adimplendum. Verum si gravissimis difficultatibus impediatur quominus hoc perficere ipsa possit, tunc vel per se, vel per epistolam, vel per aliam personam sibi benevisam,

suum adeat Ordinarium, vel sanctam Sedem per sacram Poenitentiarum vel etiam per hanc Supremam Inquisitionem, expositis omnibus circumstantiis, et deinde se gerat juxta instructionem quam erit acceptura. Si vero necessitas urgeat, se gerat juxta consilia et monita sui confessarii. At si nullo impedimento detenta, denuntiationem omnino renuat, in hoc casu aliisque supra memoratis, laudandus est confessarius qui operam suam poenitenti non denegaverit, et vel Ordinarium vel Sanctam Sedem pro opportunis providentiis consuluerit, suppresso tamen poenitentis nomine ».

^{b)} Ex textu tamen hujus epistolae, satis videtur esse instructio generalis.

non tenemur interim, donec constet de hoc praecepto, recedere a communi doctorum sententia et ab universali sensu ac usu omnium confessoriorum, qui hanc onerosissimam obligationem non agnoscunt. — Caeterum, non negamus cum

Limitatio.

Viva¹ et Tamburinio quod in aliquo casu (puta si alicubi publicum immineret damnum, nec alia pateret via ad illud vitandum) posset confessorius obligari ex lege caritatis ad hujusmodi onus suscipiendum; sed hoc raro accidit. Dicunt autem Delbene^{c)} et auctor *Istruz.*, etc.², quod si femina multum repugnet adire Inquisitores, poterit expectare confessarium, qui pro ipsa denuntiationem deferat; quia praecepta positiva non obligant ad rem nimis arduam. — Item notat Mazzotta³, quod in decreto Sacrae Inquisitionis mox supra enuntiato insuper dictum fuit quod, si neque apud ipsum confessarium possit poenitens induci ad denuntiandum, tunc recurratur ad S. Sedem pro opportuno remedio, et interim non absolvatur. Dicit autem Mazzotta, aliquando S. Sedem in casu magnae verecundiae et panici timoris rescripsisse, dando facultatem confessario absolventi pro ea vice poenitentem citra onus denuntiandi.

700. - Quaeritur 6°. *An mulier teneatur denuntiare confessarium sollicitantem cui ipsa consentit?*

Negarunt Suarez^{a)}, Megalius^{a)} et alii, apud Salmant.⁴ Quia nemo obligari potest ad suum crimen manifestandum; ut dicunt Salmant.⁵ cum Suarez, Cajetano,

Quomodo juvandus poenitens nolens denuntiare.

Consentens sollicitationi, juxta alios, non tenetur denuntiare.

¹ In propos. 7 Alex. VII, n. 8. — *Tambur.*, Method. Confess., lib. 3, cap. 9, § 4, n. 18. — ² Part. 2, cap. 14, n. 280. — ³ Tr. 6, disp. 2, qu. 2, cap. 4, n. 6, qu. 2, resp. 2. — *Mazzott.*, loc. cit. — ⁴ Tr. 21, cap. 4, n. 65. — ⁵ Loc. cit., cap. 3, n. 104. — *Suar.*, de Fide, disp. 20, sect. 4, n. 18. — *Cajetan.*, in 2^a 2^a, qu. 70, art. 1. — *Trull.*, Decal., lib. 1,

Trullench et Diana^{b)}, ex regula juris in can. *Quis aliquando, de poenit., dist. 1*, ubi dicitur: *Non... dico ut te prodas*. Nequit autem quis manifestare complicem, quin se ipsum prodatur; et ideo ajunt Salmant.⁶ non esse obligationem denuntiandi socium haereticum.

Recte vero dicunt mulierem hanc teneri ad denuntiationem Salmant.⁷ cum Bonacina, Trullench, Peyrino et aliis plurimis; hocque hodie definitum est a nostro Summo Pontifice Benedicto XIV in citata bulla *Sacramentum*, ubi praecipitur fieri denuntiatio, etiamsi *poenitens consenserit*. — Ratio est, quia mulier in hoc casu citra periculum suae famae potest denuntiare sollicitantem quin seipsam manifestet: dum ipsa, etiam interrogata, potest negare proprium consensum, et quidquid inde secutum fuerit; ut habetur ex decreto S. Inquisitionis (apud Pittonium⁸), edito 27 Sept. 1624, ubi dictum fuit: *Si mulier consentiat confessario sollicitanti..., non tenetur tamen proprium consensum manifestare, nec potest super hoc ab episcopo... interrogari*.

701. - Quaeritur 7°. *An teneatur poenitens denuntiare sollicitantem, si per correctionem sit moralis spes ejus emendationis?*

Prima sententia negat; et hanc docuit S. Thomas⁹, ubi dixit: *Si haereticus privatim homines a fide avertat..., oportet statim procedere ad denuntiationem... nisi forte aliquis firmiter aestimaret quod statim per secretam admonitionem posset hujusmodi mala impedire*. Eum secuti

Omnino tenetur.

Spes emendationis ex correctione excusat a denuntiando, juxta alios.

cap. 2, dub. 6, n. 4. — ⁶ Loc. cit., cap. 3, n. 104. — ⁷ Loc. cit., cap. 4, n. 66 et 67. — *Bonac.*, disp. 6, de Oblig. et Onere denunt., punct. 3, n. 10. — *Trull.*, Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 35. — *Peyrin.*, tom. 2, in const. 4 Gregorii XV, n. 12. — ⁸ De Confessar., n. 694. — ⁹ 2^a 2^a, qu. 33, art. 7, corp.

^{c)} Delbene, *de Offic. S. Inquisit., part. 1, dub. 19, n. 1 et 3*, videtur citari ex Auctore *Istruzione*; sed habet tantum rationem praesenti asserto adjectam; scilicet praecepta positiva non obligare cum tanto rigore. Sed, *dub. 21, n. 3*, refert ex quibusdam auctoribus doctrinam (cui profecto videtur assentire), juxta quam mulier sollicitata a confessario, quae non possit absque infamia Inquisitores adire, satisfacit, vel tradendo epistolam alicui

familiari Inquisitionis, vel « stando consilio alicujus viri docti; quia sic faciens, facit quantum in se est ».

700. - ^{a)} Suarez, *de Fide, disp. 20, sect. 4, n. 18*; Megalius, *part. 1, lib. 1, cap. 5, n. 30*, non loquuntur de praesenti casu, et in universum negant aliquem teneri ad seipsum accusandum.

^{b)} Diana, *part. 1, tr. 4, resol. 8*, recitative tantum hanc sententiam affert.

sunt Sotus, Canus, Ledesma, Palaus, Lugo, Silvester, etc., apud Salmant.¹ — Et signanter de crimine sollicitationis, hanc sententiam tutati sunt ^{a)} Fagundez, Peyrinus et alii, apud Diana².

Nulla modo excusat.

Verum *secunda* sententia affirmat; et hanc tenent Mazzotta³, Concina⁴; et Salmant.⁵ cum Azor^{b)}, Sanchez, Diana, Leandro et aliis pluribus. — Et haec omnino hodie tenenda est post decretum Alexandri VII editum 8 Julii 1660 (relatum per

extensum apud Salmant.⁶), ubi declaratum fuit: *Etiam si nulla fraterna correctio vel alia monitio praemissa fuerit, omnino teneri... (fideles) ad denuntiandum... quos noverint esse de fide quomodolibet, etiam leviter suspectos*, prout sunt confessarii sollicitantes; ut communiter docent Diana⁷, Bonacina⁸; et Escobar⁹ cum Trullench, da Cunha, Menochio^{c)}, etc. Dicendo ergo Pontifex *etiam si, etc.*, supponit denuntiationem semper esse faciendam.

§ IV.

De Sollicitationibus dubiis.

702. *Qu. 1. An denuntiandus sit confessarius in dubio an vere sollicitaverit. Quid, si accedant vehementia indicia de sollicitatione.* — 703. *Qu. 2. An denuntiandus confessarius qui laudat mulierem de pulcritudine. Vel, qui dat ei magnum donum.* — 704. *Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis.* — 705. *De poenis sollicitantium, et signanter de poena inhabilitationis ad celebrandum; an haec incurratur ante sententiam. Et an ab illa excusentur ignorantes. Et an episcopi possint in ea dispensare.*

702. — Quaeritur 1°. *An denuntiandus sit confessarius in dubio an sollicitaverit?* — Distinguendum est:

Si sollicitatio sit certa, et sollicitans dubius, denuntiandus.

Si factum vel dictum sit vera sollicitatio, et tantum dubitatur an ille vel alius confessarius id egerit vel dixerit; tunc recte dicunt Salmant.¹⁰ cum Sousa et Hurtado eum denuntiandum esse. Quia, dum crimen est certum, rite iudices procedere possunt ad inquirendam personam de qua dubium vertit. — Hoc tamen censeo dicendum solo casu quo facile iudices

per suam diligentiam certi fieri possint de persona sollicitantis; quia alias sacerdos ille, cum possit esse innocens, remaneret aliquo modo diffamatus, et in dubio illaesa debet servari fama proximi qui eam possidet.

Si vero persona confessarii sit certa, et dubitatur an ejus factum vel dictum fuerit vera sollicitatio; tunc cum communi et veriori sententia dicendum non esse obligationem denuntiandi. Ita Bonacina^{a)}, Roncaglia¹¹, Concina¹²; Bordonus,

Si confessarius sit certus, et sollicitatio dubia, verius non denuntiandus.

Explicatur et limitatur.

Sotus, de Just., lib. 5, qu. 5, art. 1, v. *Et hinc sumenda.* - Canus, de Locis theol., lib. 12, cap. 7, v. f., § *At Chrysostomus.* - Petr. Ledesma, Sum., part. 2, tract. 4, cap. 4, concl. 24, dub. 2, v. *Dico 1.* - Palaus, tr. 4, disp. 9, punct. 10, n. 2. - Lugo, de Just. et Jure, disp. 38, sect. 2, n. 18. - Silvest., v. *Correctio*, qu. 5. - ¹ Tr. 21, cap. 4, n. 96. - Fagund., de 2° praec. Eccl., lib. 4, cap. 3, n. 31 (edit. 1626). - Peyrin., loc. cit., n. 26. - ² Part. 1, tr. 4, resol. 2. - ³ Loc. cit., cap. 4, n. 6, v. *Quaeres 1.* - ⁴ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 17. - ⁵ Loc. cit., n. 99. - Joan. Sanch., Select. disp. 11, n. 56. - Diana, loc. cit., resol. 2; et part. 4, tr. 5, resol. 24. -

Leand., disp. 13, qu. 6. - ⁶ Tr. 21, cap. 3, n. 102; et in Bullar. Rom. Mainardi. - ⁷ Part. 4, tr. 5, resol. 41. - ⁸ Disp. 6, de Oblig. et Onere denunt., punct. 3, n. 28. - ⁹ Lib. 47, n. 746 et seqq. - Trull., Decal., lib. 1, cap. 3, dub. 18, n. 14; et n. 101 et 102. - Da Cunha, qu. 2, n. 20; et qu. 24, num. 12. - ¹⁰ Tr. 21, cap. 4, num. 93. - Sousa, de Solicitantib., tract. 2, cap. 4, num. 8 et 16. - Thom. Hurtad., Resol. mor., tract. 4, cap. 8, resol. 62, § 1. - ¹¹ Tract. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 4. - ¹² Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 16. - Bordon., Sac. Tribunal., cap. 23, n. 59 et 61.

701. — ^{a)} Et pariter Palaus et Ledesma locis cit. — At Palaus, loc. cit.; Peyrinus, tom. 1, qu. 1, cap. 16, § 2, i. f., dicunt raro posse sperari ejusmodi emendationem, proindeque raro cessare denuntiandi obligationem.

^{b)} Azor, part. 1, lib. 8, cap. 19, qu. 9, loquitur de denuntiatione haeretici.

^{c)} Menochius male citatur ab Escobar; nam de Arbitrar. judic., centur. 4, cas. 372, n. 14 et 15, solum habet quod suspectus de

haeresi abjurare debet; et pro hoc tantum dicto a Bonacina (ex quo Escobar allegationem desumpsit) citatur.

702. — ^{a)} Bonacina, loc. cit., punct. 3, n. 5, oppositum tenet dicens: «In dubio autem an confessarius ea verba protulerit animo alligandi et provocandi vel ad alium finem, probabiliter praesumendum videtur protulisse animo provocandi..., quamquam oppositum probabiliter a nonnullis doctoribus existima-

apud Potestà¹; auctor *Istruz. etc.*² cum Bossio^{a)}; et Salmant.³ cum Valentino, Hurtado et Salas^{b)}; contra Sousa et Peyrinum, apud Diana⁴. — Ratio: tum quia dubia in meliorem partem accipienda sunt, et in verbis ambiguis benignior interpretatio facienda est; ut dicunt Bonacina^{a)} et Menochius et Riminaldus, apud Roncaglia, ex *cap. fin. de transact.; et reg. juris* 49, in 6°, ubi: *In poenis benignior est interpretatio facienda*. Tum quia in dubio nemo est privandus fama quam possidet. Tum quia bullae praecipiant denuntiari sollicitantes: sed nequit dici sollicitans, de quo dubitatur an vere sollicitaverit; nam crimen dubium non est crimen, ut docent Sanchez⁵ et Suarez⁶. — Nec obstat dicere quod ex decreto Alexandri VII sunt denuntiandi etiam leviter suspecti de haeresi. Nam *tò leviter* non jam refertur ad suspicionem, sed ad haeresim, de qua potest quis vel leviter vel vehementer esse suspectus.

Excipiendum tamen est 1°. cum Con-

¹ Tom. 2, n. 576. — ² Part. 2, cap. 14, n. 287. — ³ Tr. 21, cap. 4, n. 94. - *Valentin.*, Conscient. forum, tr. 2, cap. 8, § 10, punct. 4, num. 321. - *Hurtad.*, tr. 4, cap. 8, resol. 62, § 2, n. 868. — *Sousa*, de Solicitant., tr. 2, cap. 4, n. 9 et 16; Aphorism., lib. 1, cap. 34, num. 54. - *Peyrin.*, tom. 2, in const. 4 Gregorii XV, n. 21, v. f. - ⁴ Part. 4, tr. 5, resol. 25. — *Menoch.*, consil. 82, num. 17. *Hippolyt. Riminald.*, consil. 686, n. 68. - *Roncaglia*, tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 4. — ⁵ Decal., lib. 1, cap. 10, n. 74. — ⁶ De Censur., disp. 40,

cina⁷ et Roncaglia⁸ ex Peña^{c)}; et auctore *Instructionis, etc.*⁹ cum Bossio, si accedant indicia vehementia de sollicitatione. Nam, licet ista non sint omnino evidentia, tamen, cum tantum adsint ex una parte, satis fundant moralem certitudinem de sollicitatione. — Excipiendum 2°. cum Bonacina^{d)}, qui citat da Cunha^{d)} et Sanctarellum^{d)}, si verba de se prae se ferant sollicitationem, et solum dubitatur an confessarius ad malum finem ea protulerit. Tunc enim praesumptio desumitur ex communiter accidentibus; praeterquam quod praesumptio ipsius finis est accipienda juxta proprietatem verborum: unde in cap. *Perniciosam, causa 18, qu. 2*, dicitur quod confabulatio cum femina in deteriore partem accipi solet^{e)}.

703. - Quaeritur 2°. *An sit denuntiandus confessarius qui laudat mulierem de pulcritudine?*

Affirmant Potestas¹⁰, Bonacina, Tancredi et Peyrinus; item da Cunha, Barbosa et Sanctarellus, apud Escobar¹¹. Et

Nisi sint indicia vehementia.

Vel nisi verba de se sint sollicitantia.

De confessario laudante pulcritudinem, distinguendum.

sect. 6, n. 5. — ⁷ Lib. 2, diss. 3, cap. 13, n. 16. — ⁸ Tr. 19, qu. 8, cap. 1, qu. 4. — ⁹ Part. 2, cap. 14, n. 287. - *Boss.*, de Confessar. sollicitant., n. 47 et 48. — ¹⁰ Tom. 2, a n. 554. — *Bonac.*, disp. 6, de Obligat. et Onere denunt., punct. 3, n. 5. — *Tancredi*, de Poenit., disp. 7, qu. 12. — *Peyrin.*, tom. 2, in const. 4 Gregorii XV, num. 21. *Da Cunha*, qu. 7, num. 13. *Barbosa*, de Offic. Parochi, cap. 19, n. 49. - *Sanctar.*, de Haeresi, cap. 44, num. 9. ¹¹ Lib. 47, num. 638.

tur. — Neque obstat dicere in dubiis benigniorem et mitiorem interpretationem faciendam esse... Respondetur in dubio benigniorem et mitiorem partem accipiendam esse, nisi oppositum iudicio prudentis viri praesumatur, ut in casu proposito contingere solet. — Bossius autem, de *Confessar. sollicit.*, n. 45, loquitur de confessario, qui mulierem laudat a venustate, etc., absque expressa relatione ad bonum spirituale poenitentis; et n. 48, dicit se adhaerere sententiae quae affirmat esse denuntiandum; sed quia res est dubitatissima, et quia negari nequit id posse contingere ex sola imprudentia, rem esse investigandam ex verisimilibus conjecturis.

^{b)} Salas, in *1am 2ae*, tr. 8, sect. 25, n. 258, in generali tantum negat quemquam lege teneri, quando dubitatur an haec res comprehendatur sub legis praecepto.

^{c)} Ex Peña, qui scilicet, in *Comment. ad Director. Inquisit. Eymerici, comment. 111*, v. *Verumtamen*, id habet loquens de verbo dubio in materia haeresis.

^{d)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 5, loquitur de eo

qui laudat feminam a pulcritudine, etc.; et dicit hunc esse denuntiandum etiam in dubio de intentione. — Et Rodericus da Cunha, *qu. 7, n. 13 et seqq.*, de eodem casu loquens, dicit esse denuntiandum. — Idemque tenet Sanctarellus, de *Haeresi*, cap. 44, n. 9, « quando non leviter, sed prudenter judicatur hujusmodi verba vel signa tendere ad sollicitationem ».

^{e)} Id profecto colligitur ex dicto canone; sed non reperitur in ejus textu. — Notandum praeterea quod huic secundae exceptioni limitationem ponit S. Alphonsus in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 180: « Secus autem, inquit, si in oppositum adesset praesumptio fraudis, puta si mulier aut ejus conjuncti cum confessario aliquam habuissent contentionem, aut si illa esset aliquantum mente hebes ». Denique ibidem S. Doctor de hujusmodi indiciis addit: « In casu vero quo indicia alicujus essent momenti, licet non sufficientia ad certificandum denuntiationis debitum, conveniret ut saltem certior fieret superior, ad hoc ut in posterum se dirigere possit ».

consentit Diana ¹, si talis laudatio fiat sine aliqua occasione ^{a)}; quia regulariter amassii feminas, ut alliciant ad peccandum, de pulcritudine laudant. — Negant vero Freitas, Thomas Hurtadus, Escobar a Corro ^{b)} et Sousa ^{c)}, apud Escobar ²; quia is qui laudat mulierem de pulcritudine verbis decentibus, non dicitur cum illa habere tractatus inhonestos. — Sed melius distinguit praefatus Escobar ³, dicens quod si ex modo loquendi aut aliis circumstantiis dignoscitur confessarius laudare pulcritudinem ex pravo affectu, tunc est denuntiandus; secus, si laudaret ex quadam imprudentia vel animi levitate.

Asserit vero ut certum Potestas ⁴ denuntiandum esse confessarium qui laudat, cum famula confitente, pulcritudinem dominae, rogans eam ut dominae referat. Sed etiam in hoc casu dico perpendendas esse circumstantias: etsi facilius puto in hoc adesse indicium pravi animi alliciendi dominam illam ad turpem affectum. — Et idem dicunt doctores, si confessarius det poenitenti donum magni valoris, ut ait Diana ⁵ cum Escobar ^{d)}; vel insolitum, ut dicunt Salmant. ^{e)} cum Valentino ^{e)},

Hurtado ^{e)}, Prado ^{e)}, etc. Verumtamen Bordonus apud Diana inquit donum esse quid indifferens. Unde recte subdunt auctores citati ^{f)} ejus malitiam conjiciendam esse ex adjunctis, nempe ex conditione poenitentis, ex quantitate et qualitate doni, et ex modo quo fit, etc.

Caeterum, juxta dicta in praecedenti Quaestione, quando verba vel facta sunt ambigua, confessarius non est denuntiandus, nisi de ejus pravo affectu moralis habeatur certitudo.

704. - Hic subduntur plures casus particulares, in quibus communius doctores censent denuntiandum esse confessarium:

1°. Si confessarius dicat poenitenti: *Tecum nuberem, si essem saecularis*; negat Bordonus apud Diana ⁶ esse denuntiandum: quia verba haec non important peccatum mortale, sed tantum pudicum affectum indicant. — Probabilius vero affirmant Salmant. ⁷, Potestas ⁸ et Diana ^{a)}; quia hujusmodi verba videntur maxime excitativa ad venerem, et cum sint ad confessionem impertinentia, merito sapiunt sollicitationem.

2°. Si dicat mulieri: *Memento mei, quia*

Quidam casus particulares.

¹ Part. 9, tr. 9, resol. 32. — Freitas, qu. 7, n. 44 et 45 (in noviss. edit.). — Thom. Hurtad., tr. 4, cap. 8, resol. 23. — ² Lib. 47, n. 639. — ³ Loc. cit., n. 640. — ⁴ Tom. 2, n. 556. —

⁵ Part. 9, tr. 9, resol. 34. — Bordon., Tribunal., cap. 23, qu. 10, n. 61. — Diana, loc. cit. — Bordon., loc. cit., qu. 3, n. 54. — ⁶ Loc. cit., resol. 32. — ⁷ Tr. 21, cap. 4, n. 34. — ⁸ Loc. cit., n. 558.

703. - ^{a)} Idemque habet Potestà. — Tancredi autem denuntiandum esse ait, si fiat tali modo talibusque circumstantiis ut advertatur animus libidinosus. — Et fere etiam Sanctarellus: vide notam *d* ad num. praecedentem. Unde tenent potius sententiam, quae S. Alphonso melior videtur.

^{b)} Escobar a Corro, *de Confessar. sollicit.*, part. 1, qu. 3, § 2, n. 14 et seqq., negat confessarium istum esse denuntiandum per se seu ex natura rei; denuntiandum vero esse ait, si sit aliquid ex quo pravus confessarii animus demonstrari queat. Hinc pariter cum S. Alphonso tenet.

^{c)} Sousa ab Escobar citatur ut qui negativam hanc sententiam probabilem existimet; et profecto in suis *Aphorism.*, lib. 1, cap. 34, n. 5, id videtur insinuare, eo quod dicit dumtaxat probabilius esse quod sit denuntiandus.

^{d)} Escobar a Corro, *de Confess. sollicitant.*, part. 1, qu. 4, § 2, n. 23, loquitur de *munusculo*, quod negat per se sufficere ad constituendam sollicitationem, nisi alia adjungantur indicia. Et pro hac opinione citatur a Diana. De dono autem magni valoris, Escobar non

amplius citatur nisi pro ratione: prohiberi scilicet non solum apertam sollicitationem, sed etiam palliatam, tacite et amphibologice demonstratam; quod revera dicit, *part. 1, qu. 3, § 2, n. 16.*

^{e)} Salmant., *tr. 21, cap. 4, n. 34*, dicunt id esse colligendum ex confessarii intentione, et citant auctores relatos. Atvero Valentinus, *Conscient. for.*, tr. 2, cap. 8, § 10, *punct. 4*, n. 334, non loquitur de hoc casu; Thom. Hurtadus, *loc. cit.*, *resol. 22, n. 219 et seqq.*, negat esse denuntiandum, etiamsi domi sollicitet, et dicat se donum dedisse ad alliciendum turpem amorem; Prado, *cap. 10, qu. 2, § 3, n. 17*, utramque sententiam refert tantum, nec dicit utram amplectatur.

^{f)} Scilicet Salmant., Diana et Bordonus. Circumstantias vero quas S. Alphonsus vult esse attendendas, his verbis in *Hom. apost.*, tr. 16, n. 181, ita exponit: « V. g. si poenitens est pauper, si est conjuncta, si illa prius alio dono confessarium donavit, etc. ».

704. - ^{a)} Diana, *loc. cit.*, *resol. 32*, videtur profecto tenere affirmativam; refert enim sententiam Bordoni negativam, et dicit: « Sed

te ex corde diligo. Ita Diana ^{b)} apud Potestà ¹, cum Roncaglia ²; at Bordonus excusat. — Hoc melius puto explorandum ex circumstantiis.

3°. Si dicat: *Expecta me hodie domituae, quia habeo tecum loqui*: et postea domi tractet de inhonestis; quia sollicitatio illa facta in domo dicitur moraliter facta in confessione. — Ita recte dicit Potestas ³.

4°. Si dicat: *Haec tua peccata cadere me fecerunt in pollutionem involuntariam*; tanto magis, si dicat *voluntariam* ^{c)}. — Ita Potestas cum Bordonis ⁴, et Roncaglia ⁵.

5°. Si dicat: *Nolo te audire in confessione ne aliquid mihi contingat, quia amore tui captus sum.* Ita Potestas ⁶: modo hoc dicat mulieri petenti confessionem; quia haec verba videntur esse provocativa ad inhonestam, et proferuntur occasione confessionis. Et ita sentit Roncaglia ⁷. — Idem putat Roncaglia, si dicat: *Totum me commoveri sentio ex affectu quo te prosequor.*

6°. Si confessarius mulieri, asserenti tentationem turpem repulisse, dicat: *Sed si aliquis pecuniam dedisset, peccasses?* Affirmat Roncaglia esse denuntiandum, si mulierem postea affirmative respondentem non objurget; vel si objurget, et postea domi, oblata pecunia, eam sollicitet. Et consentit Potestas ⁸.

7°. Si dicat: *Cur etiam mecum non es humana?* Vel dicat: *Veniam in domum, et promitte mihi facere quod voluero.* Vel mulieri confitenti turpe desiderium ^{d)} dicat: *De hoc agemus post confessionem.* Ita Potestas ⁹ cum Tancredi; quia verba haec sunt satis ostensiva intentionis inhonestae. — Sed in his dico perpendendas

esse circumstantias; nam aliquando possunt non esse sollicitationes.

8°. Si suam concubinam objurget quod cum alio se immiscuerit: dummodo iudicio prudenti faciat dignoscere quod objurgatio procedat ex zelotypia. Uti etiam ^{e)}, si excedat in reprehendendo, addendo minas, injurias et similia: vel objurget tantum peccata commissa cum aliis, et non illa cum seipso; quia tunc ostendit amorem suum lascivum. — Ita Potestas ¹⁰.

705. Ultimo loco hic advertendum quod in bulla SS. nostri Pontificis Benedicti XIV, quae incipit: *In generali Congregatione*, sancitum habetur quod confessarii sollicitantes *in actu sacramentalis confessionis, sive illius occasione aut praetextu...*, praeter poenas a jure... inflicias, perpetuam etiam inhabilitationem incurrant ad... Sacrificii celebrationem. — Eademque poenam incurrunt ex eodem decreto sacerdotes abutentes sacrificio Missae ad sortilegia.

Plura autem hic Dubia occurrunt:

Dubitatur 1°. *An praedicta inhabilitas incurratur ante sententiam, saltem declarationem criminis?*

In praecedenti editione ^{a)} hujus operis affirmavi, eo quod poenae privativae quae important inhabilitationem ad aliquod jus acquirendum, vel cessationem a quodam jure jam acquisito utendo (ut communiter DD. docent), ordinarie ante sententiam incurruntur; juxta dicta *Lib. I, n. 149, v. Poenae*. — Attamen quidam probus religiosus, cum haec legisset apud meum Opus, scripsit mihi e Roma quod duo theologi S. C. Inquisitionis Romanae oppositum sentiebant, nempe requiri sententiam ad praefatam poenam incurrendam. Sub initio, ratio opinionis hujus mihi non

Poenae
contra solli-
citantibus.

Non incur-
runtur ante
sententiam.

¹ Tom. 2, n. 558. — ² Tr. 19, qu. 8, cap. 2, reg. in praxi, n. 3. — Bordon., Tribun., cap. 23, qu. 3, n. 54. — ³ Loc. cit., n. 559. Potestà, loc. cit., n. 560. ⁴ Tribun., cap. 23, qu. 3, n. 54. — ⁵ Loc. cit., reg. in praxi, n. 4. — ⁶ Tom. 2, num. 561. — ⁷ Tract. 19, qu. 8, cap. 2, reg. in praxi,

num. 4. — Roncaglia, loc. cit. — Ronc., loc. cit. — ⁸ Tom. 2, num. 588. — ⁹ Loc. cit., num. 565. Tancredi, de Poenit., disp. 7, qu. 17. — ¹⁰ Loc. cit., num. 564. — Bened. XIV, decret. S. Off. In generali Congregatione, diei 5 Aug. 1745.

tu cogita », et affert rationes quae hujus auctoris sententiam enervant.

^{b)} Diana, loc. cit., id non habet, nec videtur pro casu praesenti a Potestà citari.

^{c)} Solus Potestà loquitur de voluntaria pollutione in ipsa confessione habita; ceteri vero cum ipso Potestà, de involuntaria.

^{d)} Erga confessarium, ut explicat S. Doctor in *Hom. Apost., tr. 16, n. 182*.

^{e)} Verbum « etiam » videtur delendum; nam apud Potestà exempla hic relata, ad hoc tantum referuntur, ut discerni queat objurgationem ex zelotypia procedere.

705. — ^{a)} Scilicet in secunda, anni 1753-1755.

occurrerebat; sed postea, re sedulius perpensa, in hoc eodem meo Opere *n. 148*, observavi quod Suarez, Bonacina; Salmant. cum Tapia, Vasquez, Montesino, etc., *locis ibi cit.*, quibus recenter consentit Eusebius Amort ^{b)}, dicunt sententiam declaratoriam bene requiri etiam quoad poenas privativas sive inhabilitantes, casu quo reus non possit exsequi poenam sine propria infamia: prout ordinarie in nostro casu eveniret, si sacerdos sollicitans deberet per longum tempus se abstinere a celebrando. Dico: *per longum tempus*; nam si de brevi super dictam inhabilitationem posset impetrare dispensationem, et interim sine sua infamia celebrationem intermittere, tenetur ab ea abstinere ^{c)}.

Dubitatur 2°. *An ab hac inhabilitate excuset ignorantia invincibilis?*

Ignorantia invincibilis ab eis probabiliter excusat.

In hoc Dubio mihi videtur posse id probabiliter affirmari; juxta ea quae dicuntur infra de irregularitate ex delicto, *Lib. VII, n. 351, v. Secunda*. — Ubi dicunt Navarrus, Silvester, Sanchez, Castro-

palaus, Roncaglia et alii plures, quod ad incurrendam irregularitatem ex delicto requiritur scientia irregularitatis quae incurritur. Quia, licet irregularitas non sit censura (a qua excusat equidem ignorantia invincibilis), sed impedimentum; tamen talis irregularitas ex delicto est vere poena, aut saltem habet rationem poenae: ad quam incurrendam, cum sit poena extraordinaria et exorbitans, ita ut secundum rei naturam non possit praevideri, illius scientia requiritur.

Et idem posse dici videtur in nostro casu, de inhabilitate celebrandi, quae est procul dubio imposita in poenam sollicitationis.

Dubitatur 3°. *An in hac inhabilitate possit episcopus dispensare?* — Vide dicenda *Lib. VII, n. 353*, ubi dicitur quod episcopi, ex Tridentino ¹, possunt dispensare in omnibus irregularitatibus provenientibus ex delicto ^{d)}, et non deducto ad forum contentiosum; excepto homicidio voluntario et directe volito.

¹ Sess. 24, de reform., cap. 6, *Liceat*.

^{b)} Id apud Amort reperire nequivi.

^{c)} Atvero in Instructione S. Offic. de die 20 Februar 1866, *n. 12*, habetur: « Notandum est poenas hujusmodi [contra sollicitantes] omnes et ipsam inhabilitatem ad sacrosanctae Missae sacrificium celebrandum, in decreto Benedicti XIV, die 5 Aug. 1745 prae-

scriptam, esse *tantum ferendae sententiae* ». Proinde omnino evanescit dubium quod hic movetur, utrum nempe incurrantur istae poenae ante vel post sententiam, sicut pariter dubium de potestate episcopi dispensandi in hac inhabilitate.

^{d)} « Occulto ».

TRACTATUS QUINTUS

DE EXTREMA UNCTIONE ET ORDINE

CAPUT I.

Quid sit Extrema Unctio, et quae circa eam observanda.

706. *Quid est hoc sacramentum. Et an a Christo institutum.* — 707. *Qu. 1. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur. Qu. 2. An conferatur gratia, recedente obice.* — 708. *De Materia remota hujus sacramenti. An praeceptum quotannis renovandi oleum obliget sub gravi; et an possit addi oleo benedicto aliud non benedictum.* — 709. *An oleum debeat esse olivarum, et an benedictum. Dub. 1. An benedictio requiratur de necessitate sacramenti. Dub. 2. An debeat esse benedictum praecise in ordine ad Extremam Unctionem. Dub. 3. An haec benedictio possit a Papa committi simplici sacerdoti. Dub. 4. An sufficiat ungere una gutta olei.* — 710. *De Materia proxima. An unctio quinque sensuum sit de necessitate sacramenti. An sit necessaria unctio gemina oculorum, etc. Et an unctio renum ac pedum. An ordo unctionum sit de necessitate. Et quae spectent ad essentiam hujus sacramenti.* — 711. *De Forma. Dub. 1. An forma omnino debeat esse deprecativa. Dub. 2. An sint de essentia verba: Per suam piissimam misericordiam. Dub. 3. An valeat forma dicendo: Ungo te, etc.* — 712. *Quibus ministranda est Extrema Unctio.* — 713. *Dub. 1. An valide conferatur sano. Dub. 2. An infirmo quocumque morbo laboranti. Dub. 3. An mulieri laboranti in partu.* — 714. *Dub. 4. An licite ministretur in solo periculo putato. Advert. 1. Non esse expectandam extremam partem vitae. Advert. 2. Non licite ministrari, nisi immineat periculum proximae mortis. Quid in dubio an instet mortis periculum.* — 715. *Dub. 5. An hoc sacramentum possit iterari in eadem infirmitate.* — 716. *Quae dispositio requiratur in suscipiente. Et an Extrema Unctio sit danda post viaticum.* — 717. *An sit ministranda pueris.* — 718. *Dub. 1. An infantes sint capaces hujus sacramenti.* — 719. *Dub. 2. An danda pueris de quorum usu rationis dubitatur.* — 720. *Dub. 3. An possit dari puero doli capaci, sed non adhuc communioni apto.* — 721. *Dub. 4. An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum.* — 722. *De Ministro hujus sacramenti. An quivis sacerdos possit illud dare ex consensu parochi praesumpto. Quid sancitum sit de regularibus.* — 723. *Quid, si pastor absit vel nolit dare. Et quid, si sit excommunicatus aut suspensus.* — 724. *An liceat dare hoc sacramentum sine ministro. Et an possit unus unam, alius aliam partem inungere. An solus sacerdos possit illud ministrare. Quid, si ministrans inter unctiones deficiat.* — 725. *An sacerdos incurrat irregularitatem, si aeger decedat dum eum revolvit, etc.* — 726. *De Administratione hujus sacramenti. An liceat aliquando ministrare sine vestibus sacris.* — 727. *Quale peccatum sit omittere orationes vel alias preces.* — 728. *Quale, deferre oleum sine lumine. Et quale, omittere signum crucis. Et an liceat sacerdoti deferre oleum una cum viatico.* — 729. *An teneatur pastor dare hoc sacramentum petentibus, et an cum periculo vitae. An teneantur dare alii sacerdotes.* — 730. *An liceat parochi oleum retinere domi.* — 731. *De Effectibus hujus sacramenti. — An per Extremam Unctionem remittantur mortalia per se. Et an principalis ejus effectus sit remissio peccatorum, vel remissio reliquiarum peccati.* — 732. *De Subjecto hujus sacramenti. — An sint capaces amentes. An ebrii. An impenitentes, excommunicati, et vulnerati in rixa. An phrenesi laborantes. An muti, surdi et caeci a nativitate.* — 733. *An peccet graviter qui negligit hoc sacramentum suscipere.*

Extrema Unctio, quid.

706. - « Resp. I^o. Est sacramentum a Christo institutum, ad aegroti periculi tanti de vita conferendam salutem animae vel etiam corporis, per unctionem

« olei benedicti et orationem sacerdotis. — « S. Thomas¹ ».

Definitum est hoc esse verum sacramentum a Tridentino². — Institutum au-

Est verum sacramentum.

¹ In 4, dist. 23, qu. 1, art. 1, 2, 3, 4; qu. 2, art. 1 et 2. — ² Sess. 7, de Sacram. in gen., can. 1.

tem fuit a Christo post resurrectionem, ut tenent Suarez^{a)}, Laymann, etc. cum Salmant.¹; et promulgatum a S. Jacobo, cap. v, 14, 15, ubi dicitur: *Infirmitur quis in vobis? Inducat presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo... Et oratio fidei salvabit infirmum, et alleviabit eum Dominus: et si in peccatis sit, remittentur ei.* — Certum item est hoc sacramentum unum esse; licet enim plures sint unctiones, omnes tamen pertinent ad unam significationem interioris medelae.

707. - Quaeritur autem 1°. *An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur?*

Affirmant Elbel²; Sporer³ cum Scoto^{a)}, Pontio et Mastrio; ac Croix⁴ cum Suarez^{b)}, Coninck^{b)}, Laymann^{b)}; et Sotus^{c)}, Paludanus^{c)}, Medina^{c)}, etc. Quia quaevis unctio cum sua forma jam significat gratiam, independentem ab aliis unctionibus. Sed negat cum communiore S. Thomas⁵, ubi: *Et ideo in ultima unctione gratia infunditur.* Et eum sequuntur Wigandt⁶ et Salmant.⁷ cum pluribus, qui dicunt

nullam unctionem per se sacramentum, nec etiam parziale, constituere; et ideo nihil conferri gratiae habitualis, quousque cum forma compleatur ultima unctio, qua sacramentum perficitur. In fine autem ultimae unctionis confertur simul remissio peccatorum et poenarum: auxilia autem specialia annexa gratiae non conferuntur, nisi tempore opportuno. Salmant.⁸ — Harum sententiarum utraque est probabilis.

Quaeritur 2°. *An possit dari hoc sacramentum validum et informe, ita ut, recedente obice, gratia conferatur?*

Affirmant communiter Suarez, Valentia^{d)}, Henriquez, Paludanus, Dicastillus, Palaus, etc., cum Salmant.⁹ et Croix¹⁰ (Vide dicta *de Sacram.*, n. 6, v. *Not. IV.*). — Hinc inferunt Salmant.¹¹ cum aliis quod si infirmus bona fide vel sensibus destitutus sacramentum susceperit in mortali, sufficit quod postea attritionem habeat, ad gratiam recipiendam; secus, si mala fide. Id autem currit si obex tollatur, perseverante eodem morbo et periculo, saltem quoad effectum specialium auxilio-

Est sacramentum unum.

Quaelibet unctio probabiliter confert partialem gratiam.

Probabiliter nihil confertur ante ultimam unctionem.

Potest dari validum et informe.

^{a)} Laym., lib. 5, tr. 8, cap. 1, n. 2. — ¹ Tr. 7, de Extrem. Unct., cap. 1, num. 3. — ² De Extrem. Unct., num. 30. — ³ Supplem. sacram., cap. 2, num. 68. — ⁴ Joan. Pontius, Theol. curs., disp. 47, n. 11, i. f. — ⁵ Mastrius, Theol. mor., disp. 22, qu. 3, num. 44. — ⁶ Lib. 6, part. 2, num. 2105. — ⁷ Suppl., qu. 30, art. 1, ad 3. — ⁸ Tr. 14, n. 109, v. *Resp.* 3. —

⁹ Loc. cit., cap. 3, num. 7. — ¹⁰ Loc. cit., num. 8 et 9. — ¹¹ Suar., disp. 41, sect. 1, num. 23. — ¹² Henriq., lib. 3, cap. 9, n. 4. — ¹³ Palud., in 4, dist. 23, qu. 1, art. 2, n. 13. — ¹⁴ Dicast., tr. 7, de Extrema Unct., disp. unic., dub. 8, n. 117 et 118. — ¹⁵ Palaus, tr. 26, punct. 5, n. 14. — ¹⁶ Tr. 7, cap. 3, n. 10. — ¹⁷ Lib. 6, part. 1, n. 202. — ¹⁸ Loc. cit.

706. - ^{a)} Suarez, *disp.* 39, *sect.* 2, etsi a Salmant. allegatur uti asserit S. Alphonsus; docet tamen probabile sibi videri Christum in ipsa nocte Coenae Apostolos docuisse ritum in hoc sacramento servandum; potestatem vero illud conferendi illis tunc non tradidisse; « ideoque plena hujus sacramenti institutio consummata non fuit a Christo Domino ante Resurrectionem suam. Sine ullo vero dubio credendum est fuisse consummatam ante Ascensionem ».

707. - ^{a)} Juxta Mastrium, ex quo Sporer Scotum allegavit, Scotus *supponit* singulas unctiones suos habere parciales effectus. Dicit enim Scotus, *in 4, dist. 23, i. f., ad 2um*, istud quidem sacramentum, unum esse unitate integritatis, sed non unitate indivisibilitatis, sicut effectus ejus non est unus indivisibiliter, quia non remissio unius venialis; sed unus unitate plenariae remissionis omnium venialium.

^{b)} Croix revera auctores istos allegat, quasi hanc sententiam teneant; attamen Suarez, *disp.* 41, *sect.* 2, n. 7, eam quidem reputat

probabilem; sed oppositam magis probandam et (*n. 12*) veram. — Coninck vero, *disp.* 19, *dub.* 3, n. 9 et 12, negat priorem sententiam videri damnamam; et Laymann *lib.* 5, *tr.* 8, *cap.* 3, n. 3, negat esse omnino improbabilem.

^{c)} Sotus, *in 4, dist. 23, qu. 1, art. 1, v. Ex quo fit*; Paludanus, *in 4, dist. 17, qu. 5, art. 1, v. Quintus modus dicendi*, quos Salmant. ex Dicastillo allegant, oppositam omnino sententiam tenent. « Quando aliquis inungitur (sunt verba Paludani) diversae sunt unctiones, quarum quaelibet habet separatam formam et separatam materiam, et omnes sunt necessariae, et omnibus perfectis, tunc ex vi sacramenti sequitur effectus, et non ante ». Nec sibi contradicit *in dist. 23, qu. 1, art. 3, concl. 2.* — Medina vero, quem ex eodem Dicastillo, Salmant. adducunt, scribit tantum, *Cod. de Confessione, tr. 2, qu. 11, v. Secundo idem*: « Partes [Extremae Unctionis] plures sunt, et quaelibet earum est sacramentum, suam formam habens ».

^{d)} Valentia citatur a Salmant. ex Dicastillo; sed loco citato, id est *in 3am Part., disp.* 8, *qu. 1, punct.* 3, argumentum hoc plane omittit.

rum; ut dicunt Suarez et Dicastillus, apud Salmant.

708. - « Unde resolves:

Materia
remota.

« 1°. MATERIA ejus *remota* est oleum « benedictum, quod in pyxide chrismali « signatur littera I (in cujus defectu, non « licet uti chrismate: si tamen usus sis, « nihil repetendum esse docet Laymann¹). « — Idque renovandum est quotannis in « Coena Domini, veteri exusto ». [Et hoc, ex praecepto Clementis VIII, apud Salmant.^{a)} et Palaum^{a)}; et ex Rituali Romano, ubi dicitur: *Oleum infirmorum... singulis annis... in Coena Domini... veteri combusto, renovandum est*].

Quotannis
renovanda.

An autem hoc praeceptum obliget sub gravi? — Negat Escobar² cum Sà, Ledesma, Henriquez, etc.; quia de gravitate hujus praecepti non constat, nisi pro solo chrismate, ut habetur in can. *Si quis, de consecr., dist. 4.* — Sed probabilius affirmant Bonacina^{b)}, Palaus³; Croix⁴ cum Dicastillo^{b)}; item Trullench^{b)}, Possevinus^{b)} et Zambranus, apud Escobar⁵. Ratio, quia videtur materia satis gravis: et talis est universalis Ecclesiae consuetudo.

Probabilius
sub gravi.

« Si tamen novum haberi non possit,

Suar., disp. 41, sect. 1, n. 23, 25. Dicast., tr. 7, de Extr. Unct., disp. unic., dub. 8, n. 119. Salmant., tr. 7, cap. 3, n. 11. — ¹ Lib. 5, tr. 8, cap. 2, n. 2, v. f. — *Rit. Rom.*, tit. 5, cap. 1, de Sacram. Extrem. Unct., n. 3. — ² Lib. 22, de Extrem. Unct., n. 80 et 81. — Sà, v. *Extrema Unctio*, n. 6 (in editione genuina). Petr. de Ledesma, Summa, de Extrem. Unct., cap. 2, i. f. Henriq., lib. 3, cap. 8, n. 2, i. f. — ³ Tr. 26, punct. 2, n. 12. —

« licet uti antiquo. Laymann⁶ ». [Et ita Salmant.⁷ cum Diana et Aversa, ex declaratione S. Congregationis, apud Gavantum]. — « Et si hoc non sufficiat, aliud « consecratum, vel in necessitate non « consecratum (in minore tamen quantitate quam vetus est) addere ». [Ita ex Rituali Romano, ubi dicitur: *Id tamen* (id est oleum), *si forte infra annum... ita deficiat ut sufficere non posse videatur, neque aliud benedictum haberi queat, modico oleo non benedicto, in minori quantitate superinfuso, reparari potest*]. — « Etsi Diana^{c)}, ex Lessio^{c)} et aliis quatuor, dicat contrarium habere praxim Ecclesiae; ut scilicet paulatim et per vices (si ita requirat necessitas propter copiam infirmorum) longe etiam major quantitas addatur, quam ab episcopo fuerit consecrata initio. Bonacina⁸ ex Possevino ». [Et hoc dicit Croix⁹ esse certe licitum ex praxi Ecclesiarum et ex declaratione S. Congregationis (apud Cardenas), utque colligitur ex cap. *Quod in dubiis, de consec. eccl.*, (juxta dicta in hoc Lib. VI, n. 368, ad 2): modo pars olei quae nunc effunditur sit minor altera

Quid, si in
necessitate
desit vel
nonsufficiat
oleum novum.

⁴ Lib. 6, part. 1, n. 41, 42. — Zambran., Decis. cas. temp. mortis, cap. 5, de Extr. Unct., dub. 4, n. 5 et 14. — ⁵ Lib. 22, n. 79. — ⁶ Lib. 5, tr. 8, cap. 2, n. 4. — ⁷ Tr. 7, cap. 2, n. 11. — Diana, part. 5, tr. 3, resol. 90. — Aversa, de Extrem. Unct., sect. 2, v. f., v. *Videtur etiam*. — Gavant., Man. Episcoporum, v. *Extrema Unctio*, n. 10. — *Rit. Rom.*, loc. cit. — ⁸ Disp. 7, punct. 2, n. 8. — Possevin., de Off. curati, cap. 9, n. 2. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 2093. — Carden., dissert. 2, n. 484.

708. - ^{a)} Salmant., tr. 7, cap. 2, n. 11, quaerunt an de necessitate praecepti requiratur ut oleum sit eo quidem anno benedictum; Palaus vero, tr. 26, punct. 2, n. 12, quaerit an sit peccatum extra necessitatem, uti oleo quod fuerit superiori anno benedictum. Et affirmativae partis rationem adducunt, nempe singulis annis ex praescripto Clementis VIII, chrisma, oleumque infirmorum et catechumenorum consecrari et per singulas ecclesias distribui. Et re quidem vera, in Pontificali Romano, Clementis VIII jussu edito, haec in Feria V Coenae Domini, init. reperiuntur: « Hac die singulis annis benedicatur oleum catechumenorum et infirmorum, et conficitur chrisma ». Et in brevi *Ex quo in Ecclesia*, quo Pontificale approbatur, Clemens VIII ita loquitur: « Statuentes... quoscumque qui pontificalia munera exercere, vel alias quae in dicto Pontificali continentur, facere aut exsequi debent, ad ea peragenda et praestanda,

ex hujus Pontificalis praescripto et ratione teneri ».

^{b)} Bonacina, disp. 7, de Extr. Unct., punct. 2, n. 6, dicit solum, parochum non videri a peccato excusandum, si oleum alterius anni seclusa necessitate adhibeat; sed non determinat quodnam peccatum admitteret. — Idemque notandum venit de Dicastillo, loc. cit., disp. un., n. 72; de Trullench, de Sacram., lib. 5, dub. 2, n. 2, i. f.; et de Possevino, de Off. curati, cap. 9, n. 1. — Bonacina tamen, Trullench, locis cit.; et Dicastillus, n. 71, dicunt esse receptam consuetudinem et praeceptum quod oleum infirmorum sit illius anni.

^{c)} Diana, part. 9, tr. 6, res. 44; et Lessius, in 3. P., de Extrem. Unct., cap. 1, dub. 5, n. 11, dicunt addi posse quantitatem olei longe etiam majorem quam ab episcopo fuerit consecrata, modo id sensim seu paulatim et per vices fiat. — Diana vero asserit sententiam,

parte cui infunditur. Id tamen recte ait Roncaglia ^{d)} non permittendum, nisi in casu necessitatis].

Debet esse
oleum oli-
varum.

709. - Certum est 1°. hoc oleum infirmorum debere esse olivarum; quia ex communi usu, nomine *olei* hoc proprie intelligitur. Ita communiter DD. cum Salmant. ¹ et Petrocorensi ²; et patet ex decreto Florentini (apud Sporer ³), ubi pro hujus sacramenti materia assignatur *oleum olivae per episcopum benedictum*. — Certum est 2°. apud omnes quod hoc oleum debet esse benedictum ex necessitate praecepti. Sed

De neces-
sitate prae-
cepti bene-
dictum.

Dubatur 1°. *An oleum infirmorum debeat esse benedictum ex necessitate sacramenti?*

Non tamen,
juxta alios,
de neces-
sitate sacra-
menti.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Juenin ⁴, Natalis Alexander ⁵; item Cajetanus ^{a)}, Maldonatus et Sambovius apud [Contin.] Tournely ⁶: — qui non obstare dicunt concilium Florentinum (ut supra), neque Tridentinum ⁷, ubi pariter dicitur: *Intellexit enim Ecclesia materiam* (Extremae Unctionis) *esse oleum ab episcopo benedictum*. Quia (ut dicunt), esto ibi assignetur oleum pro materia; non tamen definitur esse de essentia quod benedicatur ab episcopo.

¹ Tr. 7, cap. 2, n. 1. — ² De Extrem. Unct., cap. 1, qu. 2bis. — *Florent.*, decret. de Unione Armenor., v. *Quintum sacramentum*, ap. Labbe, tom. 18, col. 550. — ³ Suppl. sacram., cap. 2, n. 57. — ⁴ Institut. theol., de Extrem. Unct., qu. 2, quaeres 1. — ⁵ De Extrem. Unct., cap. 1, art. 2, propos. 1, i. m. — *Maldon.*, disp. de Extr. Unct., qu. 1, arg. 5. — *Sambov.*, de Extr. Unct., disp. 3, art. 1, qu. 1. — ⁶ De Extr. Unct., cap. 3, art. 1, concl. 2, n. 8. — ⁷ Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 1. — ⁸ Suppl., qu. 29,

Secunda vero sententia communissima affirmat; et hanc tenent S. Thomas ⁸, Concina ⁹, Petrocorensis ¹⁰, Salmant. ¹¹; et Scotus ac alii apud Sporer ¹². — Ratio, quia concilia in hoc dogmatice locuta sunt; unde utrumque ad valorem hujus sacramenti requiri declararunt ^{b)}.

Communis-
sime affir-
matur.

Dubatur 2°. *An oleum debeat esse necessario benedictum in ordine ad Extremam Unctionem?*

Negant Suarez ¹³, Laymann ¹⁴ et Henriquez ¹⁵; quia vere est oleum ab episcopo benedictum. — Affirmant vero Palaus ¹⁶, Bonacina ¹⁷, Holzmann ¹⁸; item Bellarminus ^{c)}, Valentia ^{c)}, Barbosa ^{c)}, Aversa, etc., apud Salmant. ¹⁹. Quia, sicut benedictione chrismatis deputatur chrisma pro sacramento Confirmationis, ita benedictione olei infirmorum deputatur materia ad sacramentum Extremae Unctionis.

Probabi-
liter neces-
sario bene-
dictum in
ordine ad
Unctionem.

Utraque sententia est probabilis. — Unde prima non potest in praxim deduci, nisi in casu necessitatis, quo deest oleum infirmorum: tunc enim poterit ministrari Extrema Unctio chrismate vel oleo catechumenorum sub conditione; ut recte dicunt Viva ²⁰, Roncaglia ^{d)} et Croix ²¹. — Et si postea haberi possit oleum infirmorum, repetendum est sacramentum; ut dicunt

art. 5. — ⁹ De Extr. Unct., cap. 2, n. 5. — ¹⁰ De Extr. Unct., cap. 1, qu. 4. — ¹¹ Tr. 7, cap. 2, n. 2, 3, 5 et 6. — *Scot.*, in 4, dist. 23, v. *Sequitur cum oleo*. — ¹² Suppl. sacram., cap. 2, n. 61. — ¹³ Disp. 40, sect. 1, n. 9. — ¹⁴ Lib. 5, tr. 8, cap. 2, n. 2. — ¹⁵ Lib. 3, cap. 8, n. 2. — ¹⁶ Tr. 26, punct. 2, n. 5. — ¹⁷ Disp. 7, de Extr. Unct., punct. 2, n. 5. — ¹⁸ De Extr. Unct., n. 7. — *Aversa*, sect. 2, v. *Non est autem de necessitate*. — ¹⁹ Tr. 7, cap. 2, n. 9. — ²⁰ De Extr. Unct., qu. 6, art. 1, n. 1. — ²¹ Lib. 6, part. 2, n. 2090.

quae huic asserto est opposita, esse « contra praxim et usum fere omnium ecclesiarum ».

^{d)} Roncaglia, *tr. 20, qu. 1, de Extr. Unct., cap. un., qu. 2, resp. 1*, id sane dicit, sed in casu quo quantitas olei paulatim superinfusa, superet demum quantitatem olei benedicti.

709. — ^{a)} Cajetanus, *in 3. P., qu. 72, art. 3*, citatur a Maldonato pro simili, scilicet pro confirmatione, sed non satis recte; ibi enim Cajetanus dicit quidem rationi magis consentaneum esse quod de necessitate sacramenti non requiratur ut chrisma fuerit ab episcopo consecratum; sed in fine addit: « Nihil tamen definitive concludo ».

^{b)} Et ita pluries declaravit S. Off.; scilicet invalidum esse sacramentum si adhibeatur oleum a simplici sacerdote benedictum, et non ab episcopo. Die 13 Januar. 1565 et

14 Sept. 1842. Et iterum, die 15 Maji 1878, declaravit: Oleum a presbytero benedictum esse materiam prorsus ineptam sacramento Extremae Unctionis conficiendo; et ne in extrema quidem necessitate valide posse adhiberi.

^{c)} Bellarminus, Valentia et Barbosa a Salmant. citantur ex Palao, ut qui *videantur* hanc opinionem tenere. Atvero Bellarminus, *de Extr. Unct., cap. 7*, dicit dumtaxat materiam Extremae Unctionis esse oleum ab episcopo consecratum. — Valentia autem, *disp. 8, qu. 1, punct. 2*, negat, vel saltem in dubium vocat. Extremam Unctionem unquam fuisse chrismate collatam. — Barbosa denique, *de Off. et Potest. episc., alleg. 31, n. 16*, refert hanc opinionem ex Bonacina, quem profecto non reprobatur.

^{d)} Roncaglia, *de Extr. Unct., cap. un., qu. 2, resp. 1*, refert S. Carolum, praecipientem ut

Viva ^{e)} et Croix ¹, utque praecepit S. Carolus Borromeus ².

Dubitatur 3°. *An hujusmodi benedictio possit committi a Pontifice simplici sacerdote?*

Negant Palaus ³, Suarez ⁴; et Bellarminus ^{f)}, Coninck, Laymann, etc., apud Salmant. ⁵. — Sed affirmandum cum Holzmänn ⁶, Petrocorensi ⁷, Roncaglia ⁸, Concina ⁹, Benedicto XIV ¹⁰, ex decreto Clementis VIII, qui declaravit sacramentum Extremae Unctionis latinis collatum a sacerdotibus graecis, oleo ab eisdem sacerdotibus benedicto, esse validum; ut diximus *de Confirm.*, n. 163, v. *Dubit. 1*.

Dubitatur 4°. *An sufficiat ministrare hoc sacramentum una gutta olei?*

Negant Suarez ¹¹; ac Filliuccius, Reginaldus, Trullench, Granado, etc., apud Escobar ¹²; quia (ut ajunt) ungere proprie est oleum per partes diffundere. — Affirmant vero communius Escobar ¹³ cum Diana, Tanner et Hurtado ^{g)}; ac Croix ¹⁴ cum Dicastillo et Aversa: modo omnes partes ungantur; quia qui ungit una stilla olei, vere ungit, cum oleum plus quam alii liquores diffundatur.

Haec secunda sententia mihi est probabilior; at quia prima non est improbabilis saltem extrinsece, in praxi sequenda est. — Pro valore autem sacramenti recte

dicunt Salmant. ¹⁵ cum Dicastillo ^{h)} et Aversa, quod sufficit intingere in oleo extremum digiti et ungere.

710. — « 2°. Materia proxima est unctio « certarum partium corporis, ac saltem « quinque sensuum; vel si mutilati sint, « vicinarum partium, facta a sacerdote: « non simpliciter necessario contactu im- « mediato manus; nam peste grassante, « potest uti virga oblonga oleo tincta, « quam postea comburat ^{a)}. Silvius, Cha- « peauville, Diana. Vide Diana ¹⁶ ». — [Ita etiam probabiliter Wigandt ¹⁷ et Escobar ¹⁸: qui addit quod si fiat sine necessitate nec erit mortale].

« Quidam etiam doctores putant unam « tantum unctionem esse de essentia sa- « cramenti; ideoque in periculo pestis et « simili necessitate sufficere unum tantum « organum magis obvium, vel potius ca- « put (quod in eo sensus maxime vigeant) « ungere, dicendo: *Per istam, etc., quid- « quid deliquisti per visum, auditum, gu- « stum, odoratum, tactum, etc.* Et quidem « pro hac sententia citantur varia Pastora- « lia, *Agendae*, et doctor Lovaniensis Sil- « vius ¹⁹, Laymann ²⁰, qui eam non omnino « improbabilem; Tanner ^{b)} et Marchant ²¹, « qui omnino probabilem et in praxi usi- « tatam; Diana ²², qui in praxi tutam dicit, « citansque ²³ pro ea Granado, Amicum,

Materia proxima.

Ex commis-
sione Ponti-
ficis, potest
benedici a
simplici sa-
cerdote.

Probabi-
lius sufficit
una gutta
olei.

Contra-
rium proba-
bile, et in
praxi se-
quendum.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 2090. — ² Act. Mediol., part. 4, de Extr. Unct., v. *Si per errorem*. — ³ Tr. 26, punct. 2, n. 3. — ⁴ Disp. 40, sect. 1, n. 8. — *Coninck*, disp. 19, dub. 2, n. 6. — *Laym.*, tr. 8, cap. 2, n. 1. — ⁵ Tr. 7, cap. 2, n. 6. — ⁶ De Extr. Unct., n. 5. — ⁷ De Extr. Unct., cap. 1, qu. 4. — ⁸ Tr. 20, qu. 1, de Extr. Unct., cap. unic., qu. 2, resp. 1. — ⁹ Cap. 2, n. 7. — ¹⁰ De Synodo, lib. 8, cap. 1, n. 4. — *Clem. VIII*, Instruct. super ritibus Italo-Graecor., § 3, de die 31 Aug. 1595, in Bullar. Rom. Mainardi. — ¹¹ Disp. 40, sect. 2, n. 4. — *Fill.*, tr. 3, cap. 4, n. 78. — *Regin.*, lib. 28, n. 53. — *Trull.*, lib. 5, cap. unic., dub. 2, n. 7. — *Gran.*, in 3 P., contr. 8, de Extr. Unct., tr. unic., disp. 2, n. 4. — ¹² Lib. 22, n. 82. —

¹³ Loc. cit., n. 83 et 84. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 177. — *Tann.*, tom. 4, disp. 7, qu. 1, n. 16. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2094. — *Dicast.*, tr. 7, de Extr. Unct., disp. un., dub. 3, n. 44. — *Aversa*, sect. 2, i. f. — ¹⁵ Loc. cit., n. 12. — *Aversa*, loc. cit. — *Silvius*, in Suppl., qu. 32, art. 3, v. *Ceterum*. — *Chapeauville*, de Modo administr. sacram. temp. pestis, cap. 5, qu. 34. — ¹⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 167. — ¹⁷ Tr. 14, n. 107. — ¹⁸ Lib. 22, n. 93. — ¹⁹ Loc. cit., art. 6, quaer. 2. — ²⁰ Lib. 5, tr. 8, cap. 3, n. 3. — ²¹ Id est *Jacob. Marchant*, Hortus pastor., de Extr. Unct., lect. 3, qu. ult. — ²² Part. 3, tr. 4, resol. 168. — ²³ Part. 8, tr. 1, resol. 21. — *Gran.*, de Extr. Unct., disp. 7, n. 12. — *Amic.*, tom. 8, disp. 19, n. 73.

sacramentum sub conditione iteretur, si per errorem infirmus unctus fuerit oleo catechumenorum vel chrismate.

^{e)} Viva, *loc. cit.*, hanc partem non habet; sed solum dicit in necessitate, deficiente oleo Extremae Unctionis, licitum esse uti oleo chrismatis.

^{f)} Bellarminus, hic a Salmant. ex Palao iterum citatus, scribit tantum, *loc. cit.*, benedictionem episcopalem esse de essentia materiae sacramenti.

^{g)} Gaspar Hurtadus, quamvis ab Escobar pro hac sententia citetur, eam tamen non tenet,

nisi forte quatenus, *de Extr. Unct., diff. 5, i. f.*, haec scribit: « Ad valorem hujus sacramenti tanta pars hominis requiritur et sufficit ungi, et tanto oleo, quanta sufficit et necessaria est, et quanto, ut fiat unctio sensibilis ».

^{h)} Dicastillus, *loc. cit.*, dicit tantum sufficere unam olei guttam, quidquid addant Salmant.

710. — ^{a)} Et pluries S. R. C. declaravit usum styli seu virgulae argenteae non permitti nisi necessitatis causa. *Decr. auth.* 3051, ad 2; 3276, ad 3 et 4.

^{b)} Tanner, *disp. 7, qu. 1, n. 18*, dicit eam sententiam in Belgio in usum inductam esse,

« Aversam, affirmat Pontificem id posse
« permittere: et denique Escobar (citans
« Becanum ¹⁾) et Barbosa ^{c)} id permittit. —
« Verum, cum alii doctores communiter
« repugnent, tutius saltem erit (quod sua-
« dent Laymann et Diana ²⁾) eo casu unum
« oculum, aurem, manum, narem et os
« velociter sine crucis forma ungere, di-
« cendo unicam formam complectentem
« reliquas.

« Illud vero certius est, pedes aut re-
« nes inungere non esse essentialè; imo
« quoad renes, non est decens, praesertim
« in feminis et viris religiosis; ideoque
« omitti solet. — Henriquez, Sà, Toletus,
« Suarez, Bellarminus ³⁾ ».

Quaeritur: *an unctio quinque sensuum sit de necessitate sacramenti?*

Prima sententia negat, et dicit sufficere ad valorem unicam tantum unctionem. Ita Merbesius ⁴⁾, Natalis Alexander ⁵⁾, Tournely ⁶⁾; item Silvius ^{d)}, Becanus et Molfesius, apud Salmant. ⁷⁾. Et merito (speculative loquendo) probabilem putant Holzmann ⁸⁾, Roncaglia ^{d)}, Elbel ⁹⁾; ac Laymann, Coninck, etc., apud Salmant. — Ratio, quia ex D. Jacobo simplex unctio praecipitur: *ungentes eum oleo*. Item in Tridentino ¹⁰⁾ de una tantum unctione fit mentio: *sacra haec unctio, etc.* Unde infertur sufficere quod homo in una parte tantum ungatur, ut dicatur unctus.

Aversa, sect. 4, v. *Videtur adhuc*. — *Escob.*, tr. 7, exam. 7, cap. 4, n. 28. — ¹⁾ De Sacr., cap. 27, qu. 7, n. 6. — *Laym.*, lib. 5, tr. 8, cap. 3, n. 3. — ²⁾ Part. 3, tr. 4, resol. 168; et part. 8, tr. 1, resol. 21. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 12, n. 2. — *Sà*, v. *Extrema Unctio*, n. 12. — *Tolet.*, lib. 7, cap. 3, n. 3. — *Suar.*, disp. 40, sect. 2, n. 6. — ³⁾ De Extr. Unct., cap. 10, i. f. — ⁴⁾ De Extr. Unct., qu. 19. — ⁵⁾ De Extr. Unct., cap. 5, reg. 6. — ⁶⁾ Praelect., de Extr. Unct., qu. 2, art. 1, quaer. 3. — *Becan.*, de Sacr., cap. 27, qu. 7, n. 6. — *Molfes.*, part. 1, tr. 4, cap. 3, n. 28. — ⁷⁾ Tr. 7, cap. 2, n. 18. — ⁸⁾ De Extr. Unct., n. 10. — ⁹⁾ De Extr. Unct., n. 25. — *Laym.*, loc. cit. — *Coninck*, disp. 19, dub. 3, n. 12. — *Salmant.*, loc. cit., n. 18. — ¹⁰⁾ Sess. 14,

Secunda vero sententia, communior et tutior, affirmat. Eamque tenent Laymann ¹¹⁾, Palaus ¹²⁾, Elbel ¹³⁾; Holzmann ¹⁴⁾ cum Suarez, Soto et Henriquez; ac Salmant. ¹⁵⁾ cum S. Bonaventura ^{e)}, Bellarmino, Valentia, Coninck, Bonacina, etc.: ex D. Thoma ¹⁶⁾, qui docet unctionem quinque sensuum esse *quasi de necessitate sacramenti*. — Ratio, quia, licet ex verbis D. Jacobi et Tridentini non fiat mentio plurium unctionum, tamen sic colligitur ex usu Ecclesiae et communi doctorum sensu.

Quapropter recte dicunt auctores praefati, quod tantum tempore pestis vel alia urgente necessitate poterit adhiberi sub conditione una unctio in aliquo sensu (et consultius in capite, ut ajunt Benedictus XIV ¹⁷⁾, Busenbaum, ut supra). — Tunc autem dicit Tournely sufficere quod dicatur: *Indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus*; ut habetur in Rituali Parisiensi. Sed alii, ut Busenbaum (mox infra, ad 3), Holzmann ¹⁸⁾ et Elbel ¹⁹⁾; item Salmant. ²⁰⁾ cum Angles ^{f)}, Nuñez et Leandro, requirunt ut exprimantur quinque sensus, nempe: *quidquid per visum, auditum, gustum, odoratum et tactum deliquisti*. — Sed melius erit sic dicere: *Per istam s. unctionem, etc., indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti per sensus, visum, auditum, gustum, odoratum et tactum*. Praemittendo verbum *deliquisti*, ut

Tutius requiritur unctio quinque sensuum.

Quid in tempore pestis vel in necessitate.

Una unctio, juxta alios, sufficit ad valorem.

de Extrem. Unct., cap. 1. — ¹¹⁾ Loc. cit., cap. 2, n. 5. — ¹²⁾ Tr. 26, punct. 3, n. 6. — ¹³⁾ Loc. cit. — ¹⁴⁾ De Extr. Unct., n. 10. — *Suar.*, disp. 40, sect. 2, n. 8; et disp. 41, sect. 2, n. 13. — *Soto*, in 4, dist. 23, qu. 2, art. 3, concl. 1. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 12, n. 1. — ¹⁵⁾ Tr. 7, cap. 2, n. 19. — *Bellarmin.*, de Extr. Unct., cap. 10. — *Valent.*, disp. 8, qu. 2, punct. 2, v. *Secundo*. — *Coninck*, disp. 19, dub. 3, n. 12. — *Bonac.*, disp. 7, punct. 5, n. 16. — ¹⁶⁾ Suppl., qu. 32, art. 6, corp. — ¹⁷⁾ De Synodo, lib. 8, cap. 3, n. 5. — *Tournely*, Praelect., de Extr. Unct., qu. 2, art. 1, quaer. 3. — ¹⁸⁾ Loc. cit., n. 10. — ¹⁹⁾ De Extr. Unct., n. 25. — ²⁰⁾ Loc. cit., n. 32. — *Nuñez*, in Suppl., qu. 29, art. 9, concl. 3. — *Leand.*, disp. 2, qu. 21.

nec posse absolute rejici; sed minus probabilem esse.

^{c)} Barbosa, in *Trid.*, sess. 14, de *Extr. Unct.*, cap. 1, n. 17, refert aliquos docere id posse fieri; quod de *Off. Parochi*, cap. 22, n. 35, probabile esse ait.

^{d)} Silvius, *Suppl.*, qu. 32, art. 6, quaer. 2, hanc sententiam ut probabilem habet. — Et Roncaglia, loc. cit., qu. 2, resp. 2, asserit secundam sententiam extra necessitatem omnino ut veram habendam esse; in necessitate ta-

men, primam sententiam sub conditione praticari posse.

^{e)} S. Bonaventura, in 4, dist. 23, art. 2, qu. 3, videtur utique sic tenere, dicens organa potentiae sensitivae, generativae et progressivae debere inungi; et in resp. ad obj., negat satis esse inungere locum cordis, quia etsi peccata a corde exeant, tamen per diversas potentias.

^{f)} Angles, a Salmant. ex Leandro citatus, haec dumtaxat, qu. de *Extr. Unct.*, art. 1,

bene notant Salmant.¹ cum Aversa; quia si *deliquisti* proferatur in fine et interim aeger moriatur, nullum est sacramentum^g). — Si autem aeger supervivat, merito ait Croix² repetendas esse unctiones in singulis sensibus, addendo orationes omissas. Praescribit autem Rituale Romanum: *Si dubitet* (sacerdos) *an vivat...*, *unctionem prosequatur sub conditione...*, *dicens: Si vivis, per istam, etc.*

Gemina unctio cuiusvis sensus non requiritur.

Certum est autem non esse de necessitate sacramenti geminam unctionem adhibere *in geminis partibus*, v. gr. in utroque oculo, aure, etc.; ut recte dicunt Roncaglia³, Holzmann⁴; et Salmant.⁵ cum Suarez, Sà, Bonacina, etc. Unde, urgente necessitate, nempe si adsit periculum infectionis, vel si infirmus nequeat verti ad aliud latus, sufficit ungere unum oculum, unam aurem, etc. — Unctio autem *renum*, ut praescribit Rituale, *in mulieribus, honestatis gratia, semper omittitur; atque etiam in viris, quando infirmus commode moveri non potest.* — Unctio vero *pedum* non est de necessitate sacramenti; ut communiter dicunt Palaus⁶, Roncaglia⁷; et Salmant.⁸ cum Suarez, Laymann, Sà et Bonacina, ex D. Thoma⁹. Unde dicunt in hac unctione pedum servandam esse consuetudinem Ecclesiarum^h).

Quid de unctione renum et pedum.

Nec etiam est de necessitate sacramenti servare *ordinem* inter unctiones partium; quia hujus ordinis inversio minime impedit sacramenti significationem. Holzmann¹⁰ cum communi. — Communiter tamen dicunt Suarezⁱ), Bonacinaⁱ); Palaus¹¹ cum Sàⁱ); et Holzmann¹² cum Babenstuber, id esse graviter illicitum; quia esset contra usum Ecclesiae in re notabili.

Ordo unctionum non est necessarius necessitate sacramenti.

Sed necessitate praeepti gravis.

« 3°. De essentia hujus sacramenti est: « 1°. Ut organa quinque sensuum quae « inunguntur nominentur. Palaus¹³, Aversa¹⁴, etc. communiter. Licet Diana¹⁵ ex « Reginaldo contrarium censeat probabile; « imo ad valorem sufficere, si inter ungendum omnes sensus dicas: *Per istas « sanctas unctiones indulgeat tibi, etc.* — « 2°. Verba illa: *Per hanc sanctam unctionem*; etsi Palaus¹⁶ dicat valere, si « tantum omittas *tò sanctam.* — 3°. Verba « deprecative: *Indulgeat tibi Deus.* Hinc « formam imperativam, v. gr. *Per hanc etc., « remittatur tibi quidquid, etc.*, non valere « dicit Palaus¹⁷, Diana^j) ».

Verba necessaria in sacramento.

711. — Quod ad FORMAM hujus sacramenti pertinet, sacerdos, intincto pollice in oleo sancto, in modum crucis ungere debet infirmum, ut praescribit Rituale Romanum, in partibus infra subscriptis,

Forma sacramenti.

¹ Tr. 7, cap. 2, num. 22. - Aversa, sect. 4, v. *Videtur adhuc.* — ² Lib. 6, part. 2, n. 2121. — *Rit. Rom.*, de Sacr. Extr. Unct., cap. 1, n. 12, v. *Quodsi dubitet.* — ³ Tr. 20, qu. 1, quaer. 2, resp. 2. — ⁴ De Extr. Unct., num. 10. — ⁵ Tr. 7, cap. 2, n. 16. - Suar., disp. 40, sect. 2, n. 5. - Sà, v. *Extrema Unctio*, n. 12. - Bonac., punct. 5, n. 21. — *Rit. Rom.*, loc. cit., n. 15, v. *Quinque vero.* — ⁶ Tr. 26, punct. 3, n. 3. — ⁷ Tr. 20, qu. 1, quaer. 2, resp. 2. — ⁸ Tr. 7, cap. 2, n. 17. - Suar., disp. 40, sect. 2, n. 6. - Laym., lib. 5, tr. 8,

cap. 2, n. 5. - Sà, loc. cit., n. 12. - Bonac., punct. 5, n. 18. - ⁹ Suppl., qu. 32, art. 6. — ¹⁰ De Extr. Unct., n. 11. — ¹¹ Tr. 26, punct. 3, n. 11. — ¹² De Extr. Unct., n. 11, i. f. - *Babenst.*, de Extr. Unct., art. 2, num. 8. — ¹³ Loc. cit., punct. 4, n. 4. — ¹⁴ Sect. 4, v. *Jam circa.* — ¹⁵ Part. 9, tr. 7, resol. 56, v. *Et hanc. Regin.*, lib. 28, num. 56. — ¹⁶ Punct. 4, num. 4. — ¹⁷ Loc. cit. — *Rit. Rom.*, de Sacr. Extr. Unct., cap. 1, num. 10, 15 et seqq.; cap. 2, num. 8 et seqq.

diff. 5, scribit: « Praecisa forma est: Indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per visum, etc. ».

^g) De formula brevi in administratione Extremae Unctionis adhibenda in casu mortis imminientis, S. C. S. O., die 25 Aprilis 1906, haec decrevit: In casu verae necessitatis sufficere formam: Per istam sanctam unctionem indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti. Amen ». — Cum autem forma haec sufficiens declaretur (esto in necessitate), per eam totum sacramentum confertur; proindeque, si infirmus supervivat, non sunt supplendae reliquae partiales unctiones; supplendae vero erunt aliae orationes, juxta Ritualis praescriptum: « Si adhuc supervivat, dicantur orationes praetermissae suo loco positae ».

^h) Quoad renum unctionem, si haec in aliqua dioecesi non sit usitata, S. R. C., die 14 Aug. 1858, declaravit id quidem se patienter laturam; insimul tamen ardentissimum votum suum expressit, ut paulatim et sensim sine sensu disponantur fideles ad istam quoque specialem unctionem in extremo agone recipiendam. *Decr. auth.*, n. 3075.

ⁱ) Suarez, *disp. 40, sect. 2, i. f.*, ait ordinem inter unctiones servandum esse, « quia ita habet Ecclesiae consuetudo, quae sine aliquo peccato non potest omitti ». Bonacina, *punct. 5, n. 20*, non loquitur de peccato, sicut neque Emman. Sà, *loc. cit.*, n. 12, quamvis iste a Palao citetur.

^j) Scilicet, *apud Diana, part. 9, tr. 7, resol. 56.*

Ritus ministrandi.

aptando verba formae proprio loco in hunc modum, videlicet: *Per istam sanctam unctionem* ☩ *et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum* (si ungitur oculus, et sic de aliis) *deliquisti. Amen.* Minister vero, si est in sacris, vel ipsemet sacerdos, post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii vel rei similis, eumque in vase mundo reponat et ad ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in sacrarium. — Advertit pariter Rituale quod, cum sacerdos ungit partes corporis quae pares sunt, prout oculos, aures, etc. (incipiendo semper a parte dextra), non absolvat formam, antequam ambas perunxerit. Si quis autem sit aliquo membro mutilatus, pars loco illi proxima eadem forma inungatur. — Deinde aures inungendo repetat eandem formam, dicendo: *per auditum.* Ad nares: *per odoratum.* Ad os (compressis labiis): *per gustum et locutionem.* Ad manus (sacerdotibus exterius, reliquis interius in palmis): *per tactum.* Ad pedes (scilicet in plantis): *per gressum.* Ad renes: *per lumborum delectationem.* Haec autem unctio omittitur in feminis, et etiam in viris qui vix aut sine periculo mortis

moveri non possunt. — Quando autem periculum mortis imminet, praecipit Rituale ut infirmus cito ungatur praedictis verbis: *Per istam s. unctionem, etc.* Et postea si supervivat, dicantur orationes praetermissae ^{k)}. — Haec omnia habentur in Rituali.

Verbum *deliquisti* merito dicunt Croix ¹ et Mazzotta ² cum Gobat (contra Bosco) esse de essentia. — Nam alias non exprimeretur in forma unus ex principalibus effectibus hujus sacramenti, qui est remissio peccatorum, ut dixit D. Jacobus: *Et si in peccatis sit, remittentur ei.*

Verbum autem *sanctam* non est de essentia; cum in Florentino et Tridentino haec vox non addatur: peccat tamen omitens. — Ita communiter Palaus ³, Holzmänn ^{a)}, Mazzotta ⁴; et Salmant. ⁵ cum Aversa et Dicastillo.

Dubitatur 1°. *An valeat forma indicativa?*

Prima sententia affirmat: quam tenent Tournely ⁶ et Juenin ⁷; item Paludanus, Albertus Magnus ^{b)}, Becanus ^{c)}, Richardus, Aureolus et Tanner ^{d)}, apud Escobar ⁸; et probabilem putat Concina ⁹. — Eam probant ex variis priscis Ritualibus, et signanter ex Ambrosiano ^{e)}, in quo di-

Forma indicativa, juxta alios, valida.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 2097. — ² Tr. 5, disp. 5, qu. un., cap. 1, v. f. - Gobat, tr. 8, de Extr. Unct., n. 811. - Bosco, de Poenit., disp. 7, sect. 3, num. 31; de Extr. Unct., disp. 9, sect. 2, n. 31. — ³ Tr. 26, punct. 4, n. 4. — ⁴ Loc. cit., cap. 1, i. f. — ⁵ Tr. 7, cap. 2, n. 30, i. f. - Aversa, sect. 3, v. *Quin-*

to. - Dicast., de Extr. Unct., dub. 4, n. 68. — ⁶ Praelect., de Extr. Unct., qu. 2, art. 2, qu. 4. — ⁷ De Sacram., diss. 7, qu. 4. — Palud., in 4, dist. 23, qu. 1, art. 2, concl. 1, (n. 11). - Richard. a Mediavil., in 4, dist. 23, art. 1, qu. 4. - Aureol., in 4, dist. 23, art. 1. — ⁸ Lib. 22, n. 103. — ⁹ De Extr., Unct. cap. 2, n. 12.

^{k)} Sed de casu mortis imminetis, vide notam g hic supra.

711. - ^{a)} Holzmänn, n. 14, id forte innuit, scribendo: « Tu vero nihil muta, nihil omitte, si necessitas non urgeat ad perficiendum sacramentum cum celeritate ».

^{b)} B. Albertus Magnus, contrariae sententiae (quae S. Alphonso verior habetur) adhaeret, scribens, in 4, dist. 23, art. 4, qu. 2: « Inquantum quidem sacramentum, de bene esse habet, indicativam orationem; inquantum autem exeuntium, qui soli gratiae divinae committuntur, de esse habet orationem deprecativam ».

^{c)} Becanus, de Sacram., cap. 27, qu. 4, n. 3, hanc sententiam ultimo loco ponit, eamque fusius quam oppositam probat.

^{d)} Tanner, disp. 7, qu. 1, n. 22, opinionem hanc ut probabilem habet.

^{e)} Forma ista reperitur apud Menardum, Not. ad Sacram. D. Gregor., not. 912, ex

D. Bonaventura, loc. citando. Sed, quidquid sit de tempore S. Ambrosii, formam istam integre describendam esse ducimus ex libro cui titulus est: « SACRAMENTARIUM JUXTA MOREM MEDIOLANENSIS ECCLESIAE », qui anno 1550 excusus est, et Mediolani asservatur in Ambrosiana Bibliotheca: « ORDO EXTREMAE UNCTIONIS ». Post orationem *Sanctum ac venerabile nomen* rubrica haec praescribit: « Postea unge eum cum oleo sancto, primo in pectore, secundo in manibus, tertio in pedibus, haec verba dicendo: *Ungo te oleo sanctificato, ut more militis unctus et praeparatus ad luctam, aereas possis superare catervas. Operare creatura olei, in nomine Dei ☩ Patris, et ☩ Filii, et ☩ Spiritus Sancti, ut non lateat hic spiritus immundus, nec in membris, nec in medullis, nec in ulla compagine membrorum hujus hominis; sed operetur in eo virtus Christi Filii altissimi, qui cum aeterno Deo Patre, vivit et regnat in unitate ejusdem*

cebatur: *Ungo te oleo sanctificato in nomine Patris, etc., ut, more militis uncti, praeparatus ad certamen, aëreas possis superare potestates.*

Verius invalida.

Secunda tamen sententia, communis et verior, docet non valere. Ita S. Thomas¹, Merbesius², Natalis Alexander³, Suarez⁴, Filliuccius⁵, Petrocorensis⁶, Palaus⁷, Elbel⁸; Holzmann⁹ cum S. Bonaventura et Mastro^{f)}; Escobar¹⁰ cum Henriquez, Coninck, Nuñez et Hurtado; ac Sporer¹¹ cum Bellarmino, Laymann, Bonacina, Valentia, etc. — Ratio habetur ex ipsis verbis D. Jacobi: *Et orent super*

eum, ungentes eum oleo..., et oratio fidei salvabit infirmum. Ex quibus verbis patet Apostolum orationi tribuisse efficaciam hujus sacramenti. — Nec obstant Ritualia opposita; nam respondet D. Thomas¹², quod verba illa non erant forma hujus sacramenti, sed potius dispositio ad formam. Sed forte melius respondent Papa Benedictus XIV¹³; et Sporer¹⁴ cum Mastro et Herincx, quod verba illa, *ut possis*, cum sint optativa, referri possunt ad proferentis votum et orationem, nempe ac si diceret: *Ungo te, orans Deum ut possis, etc.*

¹ Suppl., qu. 29, art. 8. — ² De Extr. Unct., qu. 20. — ³ Cap. 1, art. 3. — ⁴ Disp. 40, sect. 3, n. 7. — ⁵ Tr. 3, cap. 4, num. 80. — ⁶ De Extr. Unct., cap. 1, qu. 7. — ⁷ Tr. 26, punct. 4, num. 1. — ⁸ De Extr. Unct., num. 28. — ⁹ De Extr. Unct., n. 15. — S. Bonav., in 4, dist. 23, art. 1, qu. 4. — ¹⁰ Lib. 22, num. 104 et 105. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 8, n. 3. — *Coninck*, disp. 19, dub. 4, n. 14. — *Nuñez*,

in Suppl., qu. 29, art. 8. — *Gasp. Hurtad.*, diff. 7. — ¹¹ Suppl. sacram., cap. 2, n. 74. — *Bellarmin.*, cap. 7, v. f. — *Laym.*, lib. 5, tr. 8, cap. 3, n. 1. — *Bonac.*, disp. 7, punct. 3, n. 3. — *Valent.*, disp. 8, qu. 1, punct. 2, v. *Secundo*. — ¹² Loc. cit., art. 8, ad 3. — ¹³ De Synodo, lib. 8, cap. 2, v. f. — ¹⁴ Loc. cit., n. 75. — *Mastr.*, Theol. mor., disp. 22, qu. 2, n. 32. — *Herincx*, qu. 3, num. 26.

Spiritus Sancti, per omnia saecula saeculorum. Amen. — Deinde uncto pectore, dicat sacerdos: *Quicquid peccasti per cogitationem cordis, parcat tibi Deus. Amen.* Deinde ungendo manus dicat: *Ungo te oleo, etc., ut supra;* et post: *Quicquid peccasti per operationem manuum, parcat tibi Deus. Amen.* Demum ungendo pedes: *Ungo te oleo, totum ut supra;* deinde: *Quicquid peccasti per incessum pedum, parcat tibi Deus. Amen.* — Haec igitur quae deprecativam formam indicativae subjungit, nedum primam sententiam probet, secundam, quae S. Alphonso verior habetur, omnino confirmat. — Haec de forma usurpata in Ecclesia Mediolanensi; verum *Sacerdotale ad consuetudinem S. Romanae Ecclesiae aliarumque ecclesiarum ex Apostolicae bibliothecae ac Sanctorum Patrum jurium sanctionibus, etc. collectum*, Venetiis, apud Juntas, litteris gothicis, anno 1579 excusum, aliam formam fol. 110 et 111 tradit, quae formae indicativae solam optativam subjungit, et Venetiis in usu erat: «ORDO UNGENDI INFIRMUM SECUNDUM USUM PATRIARCHATUS VENETIARUM...». Sacerdos intingens pollicem in oleo sancto infirmorum, ungat caput infirmi in modum crucis dicens: *Ungo caput tuum oleo sanctificato. In nomine Pa tris, et Fi lii, et Spiritus Sancti: ut more militis uncti, praeparatus ad luctamen, possis aereas superare catervas. Per Christum. R. Amen...* Ad oculos: *Ungo oculos tuos oleo sanctificato. In nomine etc.: ut quicquid de illicito visu deliquisti, hujus olei unctione expietur. Per Christum Dominum nostrum, qui tecum vivit, etc. R. Amen.* — Ad aures: *Ungo has aures sacrati olei liquore. In nomine, etc.: ut quicquid delectatione nocivi auditus ad-*

missum est, medicina spiritali evacuetur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen. — Ad nares: *Ungo has nares oleo sacrato, in nomine etc.: ut quicquid noxio vapore contractum est ab odore superfluo, ista emendet unctio vel medicatio. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.* — Ad labia: *Ungo labia ista consecrati olei medicamento. In nomine, etc.: ut quicquid gustu superfluo et inordinato, vel otiosa vel criminosa peccasti locutione, divina clementia miserante, hac unctione expurgetur. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.* — Ad pectus: *Ungo pectus tuum oleo sancto: ut hac unctione protectus fortiter stare valeas adversus aereas catervas. In nomine, etc.: sit haec unctio olei sanctificati ad purificationem mentis et corporis. Per Christum Dominum nostrum. Qui tecum. R. Amen.* — Ad scapulas: *Ungo has scapulas, sive in medio scapularum oleo sacro. In nomine, etc.: ut ex omni parte spiritali protectione munitus, valeas diabolicos impetus viriliter contemnere, ac procul possis eos robore superni juvaminis repellere. Per Christum Dominum nostrum. Qui tecum vivit et regnat. R. Amen.* — Ad manus: *Ungo has manus oleo sanctificato. In nomine, etc.: ut quicquid illicito vel noxio tactu vel opere pegerunt, per hanc unctionem evacuetur. Per Christum Dominum nostrum. Qui tecum vivit et regnat in saecula saeculorum. R. Amen.* — Ad pedes: *Ungo hos pedes oleo benedicto. In nomine, etc.: ut quicquid superfluo vel nocivo incessu commiserunt, ista aboleat unctio vel medicatio. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.*

f) Mastro, Theol. mor., disp. 22, qu. 2,

Dubitatur 2°. An sint de essentia verba:
Per suam piissimam misericordiam?

Verba:
*Per suam
piissimam
misericor-
diam*, juxta
alios, essen-
tialia.

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Nuñez ^{g)} et Hurtadus ^{g)}, apud Escobar ¹⁾; atque Bellarminus ^{h)} apud Mazzotta ²⁾, favetque Coninck ⁱ⁾. Et probabilem putat Roncaglia ³⁾ quoad verbum *misericordiam*; dubitat vero Suarez ⁴⁾. — Ratio, quia, cum forma debeat esse deprecativa, necessario in ea est explicandus recursus ad divinam misericordiam, quae respicit miseriam, in qua maxime est infirmus in fine vitae constitutus.

Longe probabilius negatur.

Secunda vero sententia, longe communior et longe probabilior, negat. Et hanc tenent Palaus ⁵⁾, Bonacina ^{j)}, Salmant. ⁶⁾, Roncaglia ^{j)}, Sporer ⁷⁾, Holzmann ⁸⁾; et Escobar ⁹⁾ cum Laymann, Filliuccio, Reginaldo, Henriquez, Dicastillo et Trullench.

Ratio enim opposita minime suadet verba illa esse de essentia; quia eo ipso quod sacerdos dicat *Indulgeat tibi Deus*, satis orat divinam misericordiam.

Sed ea omittitur, lethale.

Omnes ^{k)} tamen conveniunt quod omittere praedicta verba esset quidem mor-

tale; cum esset omissio in re notabili, et contra usum Ecclesiae.

Dubitatur 3°. An valeat forma, si dicatur: *Ungo te oleo sancto, ut per suam misericordiam indulgeat tibi Deus, etc.?*

Negant Bonacina ¹⁰⁾; ac Hurtadus, Nuñez, etc., apud Salmant. ¹¹⁾. — Probabilius vero affirmant Suarez, Laymann, Filliucius, Henriquez, Reginaldus et caeteri communius, apud eosdem Salmant. ¹²⁾ (qui tamen dicunt rem esse incertam). Ratio, quia his verbis jam exprimitur substantia formae.

Quaedam alia forma probabilius valida.

712. — « 4°. Hoc sacramentum tantum « dandum est morti propinquis ex morbo, « vulnere, partu vel senectute; quia hi « soli sunt infirmi. Quod si morbo liberati rursus periclitentur, iterandum est; « et quidem in diuturnis morbis, quoties « erit periculum novum: neque expectandum (sub gravi culpa, Quintanadvenas ¹³⁾ donec sensibus careant vel omnino sint desperati. — In dubio vero de « vita, detur sub conditione. Laymann ¹⁴⁾ « ex S. Thoma, Silvestro, Suarez.

Quibusnam danda sit Extrema Unctio.

¹⁾ Lib. 22, n. 97. — ²⁾ Tract. 5, disp. 5, qu. un., cap. 1, i. f. — ³⁾ Tr. 20, qu. 1, quaer. 3. — ⁴⁾ Disp. 40, sect. 3, n. 14. — ⁵⁾ Tr. 26, punct. 4, n. 4. — ⁶⁾ Tr. 7, cap. 2, n. 31. — ⁷⁾ Suppl. sacram., cap. 2, n. 71. — ⁸⁾ De Extr. Unct., n. 14. — ⁹⁾ Lib. 22, n. 98 et 99. — ¹⁰⁾ Laym., cap. 3, n. 3, v. *Tertio advertendum*. — ¹¹⁾ Fill., tr. 3, cap. 4, n. 85. — ¹²⁾ Regin., lib. 28, n. 56. — ¹³⁾ Henric., lib. 3, cap. 8, n. 3. — ¹⁴⁾ Dicast., dub. 4, n. 68. — ¹⁵⁾ Trull., lib. 5, dub. 2, n. 10. — ¹⁶⁾ Punct. 3, n. 3. — ¹⁷⁾ Gasp. Hurtad., diff. 7,

v. *Addimus ut*. — Nuñez, qu. 29, art. 8, v. *Et etiam mihi videtur*. — ¹⁸⁾ Loc. cit., n. 29. — ¹⁹⁾ Suar., disp. 40, sect. 3, n. 8. — ²⁰⁾ Laym., cap. 3, n. 1. — ²¹⁾ Fill., loc. cit., n. 81. — ²²⁾ Henric., loc. cit. — ²³⁾ Regin., lib. 28, n. 55. — ²⁴⁾ Tr. 7, cap. 2, n. 29. — ²⁵⁾ Tr. 5, singul. 8, num. 2 et seqq. — ²⁶⁾ Tract. 8, cap. 4, num. 5; cfr. cap. 8, n. 2. — ²⁷⁾ S. Thom., in 4, dist. 23, qu. 2, art. 4, solut. 2; Suppl., qu. 33, art. 2. — ²⁸⁾ Silvest., v. *Unctio*, qu. 5, i. f.; cfr. n. 8. — ²⁹⁾ Suar., disp. 40, sect. 5, n. 5 et seqq.

n. 32, hanc secundam sententiam probabilior existimat, sed n. 31, dicit primam probabiliter defendi posse.

^{g)} Nuñez non satis accurate citatur ab Escobar; distinguit enim, qu. 29, art. 9, concl. 4; et dicit verba *per suam misericordiam*, de necessitate sacramenti requiri; verbum autem *piissimam* negat esse essenziale (concl. 2). — Gaspar Hurtadus, diff. 7, v. *Addimus verba*, scribit de verbis *piissimam* et *suam misericordiam*: « Est... verisimile non esse necessarium necessitate sacramenti ». Et quia dicit tantum *verisimile* esse quod ista verba non sint de essentia, citatur ab Escobar tamquam favens sententiae affirmanti esse de essentia.

^{h)} Bellarminus male citatur a Mazzotta; hoc enim non dicit, quinimo oppositum videtur insinuare, cap. 7, dicendo: « Secundo nota non esse in hac forma numerandas syllabas, quasi singula sint de essentia; solum enim sententia ad essentiam pertinet quae formam habeat deprecatoriam, cum Jacobus diserte dicat: *Orent super eum*. Et praeterea expri-

mat effectum sacramenti, ita ut determinet materiam, id est unctionem illam ».

ⁱ⁾ Coninck eo sensu consentire dicendus est, ut ait Escobar, quod de hac re dubitat; scribit enim, disp. 19, dub. 4, n. 15: « Utrum... sint essentialia non satis constat: videntur enim satis intelligi sub verbo *indulgeat*, quod significat misericordiam ». Sed profecto his verbis videtur potius inclinare in secundam sententiam, quae S. Alphonso longe probabilior habetur.

^{j)} Bonacina, de Extr. Unct., punct. 3, n. 4, id dicit de verbo: *piissimam*. — Roncaglia autem, loc. cit., qu. 3, scribit: « Quidam putant non esse de essentia hujus formae ea verba *et suam piissimam misericordiam* »; omittere tamen illa esse lethale propter periculum nullitatis, ob contrariam DD. sententiam; sed concludit: « Illud certum est: ly *piissimam* non esse de essentia formae ». Cfr. de hoc argumento formam a S. O. approbatam pro casu necessitatis, nota g ad n. 710, in qua haec verba plane omittuntur.

^{k)} Paucis exceptis.

Quibus-
nam dari
nequeat.

« 5°. Si conferatur infirmo communi morbo, sive non graviter vel periculose laboranti, non est validum. Suarez, Palaus, Granada, Amicus, etc. communiter. — Ac licet Lessius, Wiggers et Quintanadvenas contrarium putent probabile^{a)}; concedunt tamen sic inunctum iterum inungendum esse (etiam in eodem morbo), quando periculose laborare coeperit, ob mutatum statum infirmitatis; additque Quintanadvenas, mortaliter peccatum fuisse. Vide Quintanadvenas¹, « Diana² ».

713. - Dubitatur 1°. *An sit validum hoc sacramentum Extremae Unctionis, si conferatur sano?*

Affirmat Juenin apud Benedictum XIV³. Et Roncaglia⁴ respondet quod non audeat asserere esse invalidum; cum nullibi viderit condemnatum ritum Graecorum, qui in die Coenae Domini, dum consecratur oleum infirmorum ab episcopo, totum illud insumunt in unguentis adstantibus.

Sed omnino tenendum est invalidum cum communi sententia, quam tenent Suarez⁵, Palaus⁶, Salmant.⁷, Concina^{a)} et noster Summus Pontifex Benedictus XIV⁸. Ratio, quia id patet ex verbis S. Jacobi cap. v, ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis? Inducat, etc.* Et communiter omnes interpretantur hunc textum de infirmitate corporali, non autem spirituali; ex Tridentino⁹, ubi dicitur: *Declaratur... esse hanc unctionem infirmis adhibendam.* — Nec obstat ritus Ecclesiae graecae; nam sapienter advertit praefatus Pontifex un-

ctionem illam sanis adhiberi, non tamquam sacramentum (quod errorem esse ait ita credere), sed ut meram caeremoniam ac sacramentalem benedictionem.

Dubitatur 2°. *An sit validum hoc sacramentum, si conferatur infirmo quocumque morbo laboranti, etiam non gravi?*

Prima sententia affirmat, dicens esse quidem illicitum, sed non invalidum; et hanc tenent Coninck^{b)} et Wigandt¹⁰. — Ratio: tum quia Apostolus agnoscit absolute infirmum pro subjecto capaci hujus sacramenti, cum dicat: *Infirmatur quis in vobis? Inducat, etc.* Tum quia in Tridentino¹¹ sic habetur: *Declaratur etiam esse hanc unctionem infirmis adhibendam; illis vero praesertim qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitae constituti videantur: unde et sacramentum exeuntium nuncupatur.* Ubi notant verbum *praesertim*; et ex eo inferunt sacramentum adhiberi posse etiam iis qui non periculose decumbunt.

Secunda tamen sententia, communior et sequenda, docet talem collationem non solum esse illicitam, sed etiam invalidam. Ita Suarez¹², Palaus¹³, Bonacina¹⁴; Escobar¹⁵ cum Caspensi, Granada, Amico, Diana, Reginaldo, etc.: ex D. Thoma¹⁶, ubi docet hoc sacramentum non esse dandum nisi infirmis qui secundum humanam aestimationem videntur morti appropinquare. — Probatur ex decreto Eugenii IV in Instructione ad Armenos, ubi dictum fuit: *Hoc sacramentum, nisi infirmo de cujus morte timetur dari non*

Aegrotanti non graviter, juxta alios, illicite, sed valide datur.

Sano invalide datur.

Invalide datur.

Suar., disp. 42, sect. 2, n. 4 et 5. — Palaus, tr. 26, punct. 6, n. 15. — Granada, de Extr. Unct., tr. unic., disp. 6, n. 2. — Amic., tom. 8, disp. 19, n. 153 et 186. — Less., de Extr. Unct., cap. 4, dub. 1, n. 21. — Wiggers, in Suppl. S. Thom., qu. 32, n. 3. — Quintan., tr. 5, singul. 7, n. 4 et seqq. — ¹ Loc. cit. — ² Part. 9, tr. 6, resol. 45. — Juen., de Sacram., diss. 7, qu. 7, cap. 3. — ³ De Synodo, lib. 8, cap. 5, num. 4. — ⁴ Tr. 20, qu. 1, quaer. 6. — ⁵ Disp. 42, sect. 2, n. 2. — ⁶ Tr. 26, punct. 6, n. 10. — ⁷ Tr. 7, cap. 4, n. 1 et 6. — ⁸ Loc. cit., n. 5. — ⁹ Sess. 14, de Extr. Unct.,

cap. 3. — Bened. XIV, loc. cit., n. 5 et 6. — ¹⁰ Tr. 14, n. 111, propos. 7. — ¹¹ Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 3. — ¹² Disp. 42, sect. 2, n. 4 et 5. — ¹³ Tr. 26, punct. 6, n. 15; cfr. n. 11. — ¹⁴ De Extr. Unct., punct. 5, n. 5. — ¹⁵ Lib. 22, n. 137 et 138. — Caspens., tr. 27, disp. 4, n. 12. — Granada, de Extr. Unct., disp. 6, n. 2. — Amic., tom. 8, disp. 19, n. 153 et 186. — Diana, part. 9, tr. 6, resol. 45. — Reginald., lib. 28, n. 66. — ¹⁶ In 4, dist. 23, qu. 2, art. 4, solut. 2. — Eugenius IV, decret. ad Armenos, v. *Quintum sacramentum*; ap. Labbe, tom. 18, col. 550.

712. - ^{a)} Nisi tamen infirmitas sit valde levis, ut limitant Lessius et Wiggers. — Praeterea Lessius, *dub. 4, n. 28*; Wiggers, *qu. 83*, generaliter tantum dicunt posse iterari hoc sacramentum in eodem morbo, si diutius duret, modo diversos status habeat.

713. - ^{a)} Concina non satis indicat quamnam opinionem teneat, *cap. 4, n. 1 et 2*, quamvis, *n. 6*, addat: « Sacramentum istud nec

navigantibus, nec belligerantibus cum vitae periculo, nec ultimo supplicio afficiendis.... administratur ».

^{b)} Coninck, *disp. 19, dub. 7, n. 25*, non tractat de infirmo quocumque morbo laboranti, sed requirit ut morbus sit gravis, etsi non periculosus: « Non tamen videri invalidum, inquit, si detur graviter quidem aegrotanti, tamen sine vero periculo mortis »,

debet. Verbum autem *debet* hic non tantum importat praeceptum, sed etiam necessitatem; quia praefatus Pontifex, cum declaraverit subjectum hujus sacramenti, et designarit tantum infirmum de cujus morte timetur, censetur alios quidem infirmos exclusisse. Confirmatur ex fine institutionis hujus sacramenti, qui fuit (prout ait Tridentinum¹) ut hoc sacramentum *finem vitae tamquam firmissimo quodam praesidio muniret.* — Nec obstat quod in dicto cap. 3 dicatur: *praesertim.* Nam haec particula, juxta contextum concilii (ut patet) non denotat posse quibusvis infirmis sacramentum ministrari; sed posse dari iis qui periculose decumbunt, etiamsi non sint constituti in exitu vitae sive in articulo mortis, modo imminet periculum mortis, ut mox in fine Dubii quarti n. 714, declarabitur^{c)}.

Dubitatur 3°. *An mulieri laboranti in partu sit hoc sacramentum ministrandum?* — Respondetur:

Si femina laborat in partu communibus tantum doloribus, non poterit quidem ungi, etiamsi prima vice pariat, vel alias fuerit in periculo mortis; quia tunc non adhuc periculosa laborat infirmitate, ut communiter dicunt DD. infra citandi cum concilio Mediolanensi², ubi dictum fuit: *Parochus Extremae Unctionis sacramen-*

tum... ne ministret... mulieribus in partu laborantibus. — Secus vero, si mulier jam coeperit gravissimis cruciatibus divexari, ita ut jam actu sit in proximo periculo mortis; quia tunc revera jam periculose infirmatur. — Ita Bonacina^{d)}, Filliuccius³; Diana⁴ cum Francisco Lugo^{d)} et Amico; ac Escobar⁵ cum Reginaldo, Trullench, Candido, etc.

714. — Dubitatur 4°. *An hoc sacramentum licite conferri possit aegroto in solo putato periculo vitae?*

Prima sententia negat, et hanc tenet Viva^{a)}; et probabilem vocant Lessius^{b)} et Quintanadvenas^{b)}, apud Escobar^{b)}. — Ratio (ut dicunt), quia non potest sacramentum exponi periculo frustrationis; invalide enim conferretur, si revera infirmus non esset in vero periculo mortis.

Secunda tamen sententia, communis et vera, affirmat. Et hanc tenent Palaus⁶, Suarez⁷, Holzmann⁸; Sporer⁹ cum Scoto et Amico; ac Escobar¹⁰ cum Caspensi, Granado, Reginaldo, etc. — Haec sententia docet, ad ministrandum hoc sacramentum valide et licite, sufficere quod infirmus laboret morbo ita gravi, ut prudenter putetur esse in periculo proximae mortis. Et probatur ex decreto Eugenii (ut supra), ubi: *De cujus morte timetur.* Et ex Rituali, ubi: *Debet... hoc sacramentum in-*

Secus, si gravissimis cruciatibus divexetur.

In solo putato periculo vitae, juxta alios, dari nequit.

Vere dari potest.

Patienti communibus doloribus laboranti dari nequit.

¹ Sess. 14, de Extr. Unct., prooem. — ² Concil. Mediolan. provinc. IV, part. 2, § *Quae pertinent ad Extremam Unctionem.* — ³ Tr. 3, cap. 5, num. 104. — ⁴ Part. 10, tr. 12, resol. 9. — *Amic.*, tom. 8, disp. 19, n. 157. — ⁵ Lib. 22, n. 140 et 141. *Regin.*, lib. 28, num. 68. *Trull.*, lib. 5, dub. 4, num. 4, i. f. — *Candid.*, de Extr. Unct., disquis. 3, art. 5,

dub. 3. — ⁶ Tr. 26, punct. 6, n. 16. — ⁷ Disp. 42, sect. 2, n. 5. — ⁸ De Extr. Unct., n. 28. — ⁹ Suppl. sacram., cap. 2, num. 98. — *Scot.*, in 4, dist. 23, concl. 2. *Amic.*, tom. 8, disp. 19, n. 160. — ¹⁰ Lib. 22, n. 138. — *Caspens.*, tr. 27, disp. 4, num. 12. — *Gran.*, de Extr. Unct., disp. 6, num. 2. — *Regin.*, lib. 28, n. 67. — *Rit. Rom.*, de Extr. Unct., cap. 1, n. 5.

^{c)} In *Istruzione e Pratica*, cap. 17, n. 7, S. Alphonsus negat hoc sacramentum unquam dari posse iis qui sani sunt, etsi constituti sint in proximo mortis periculo, v. g. in aliquo praelio aut periculosa navigatione; vel etiamsi ipsi morti sint proximi, ut sunt capite damnati. Sed infirmis dumtaxat dandum esse in imminente mortis periculo aut senibus decrepitis, qui prae senio, ut ait Rituale, deficiunt, et in diem videntur mori, etiam sine alia infirmitate.

^{d)} Bonacina, punct. 5, n. 6, id manifeste insinuat, dicens: « Hoc sacramentum conferri posse... ob morbum ex partu proventientem, (quamvis partus praecise non sufficiat) ». — Et pariter Franciscus de Lugo, opusc. de Sacram. i. g., cap. 12, de Extr. Unct., num. 5, ubi scribit: « Recipiens esse debet... graviter

aegrotans periculoso morbo vel vulnere, vel partu, vel senio ».

714. — ^{a)} Viva, de Extr. Unct., qu. 6, art. 3, n. 2, dicit probabilius esse invalidum.

^{b)} Lessius et Quintanadvenas citantur ab Escobar n. 136, pro opinione quae dicit Extremam Unctionem, ad hoc ut licite detur, requirere quidem ut suscipiens bona fide credatur esse in mortis periculo; non tamen invalidam esse, si detur graviter aegrotanti, sed sine vero periculo mortis. Et profecto Lessius, de Extr. Unct., cap. 4, dub. 1, n. 21, scribit: « Si vero sit gravis [infirmitas], non tamen appareat periculosa, probabile est esse sacramentum; peccant tamen qui sic scientes conferunt vel accipiunt. — Quintanadvenas autem, tr. 5, singul. 7, n. 5, scribit: Si « morbus nec in specie nec in individuo infirmum in mortis

firmis praeberi, qui... tam graviter laborant, ut mortis periculum imminere videatur^{c)}. — Et ratio est, quia, cum Christus Dominus ministrationem hujus sacramenti hominibus reliquerit, credendum est sic eam reliquisse, ut possint concedere illud omnibus infirmis quibus probabiliter judicatur periculum mortis imminere.

Parochus expectans ultimum vitae tempus, graviter peccat.

Advertendum autem hic 1°. Quod ad praebendum hoc sacramentum non est expectandum ultimum vitae tempus. Unde communiter docent Merbesius^{d)}, Roncaglia¹ et Antoine², graviter peccare parochos qui differunt hoc sacramentum usquedum infirmus privetur usu sensuum et rationis; prout habetur etiam expressum in Catechismo Romano³, ubi dicitur: *Gravissime peccant qui illud tempus aegroti ungendi observare solent, cum jam, omni salutis spe amissa, vita et sensibus carere incipiat*. — Ratio, quia sic privatur infirmus uberiori fructu quem recepisset si suscepisset sacramentum dum erat rationis compos; cum magis tunc se ad illud disposuisset. Item, quia privatur spiritualibus viribus ad resistendum daemone et ad perferenda morbi incommoda. Item, quia infirmus, si forte esset in mortali, et compos rationis sacramentum recepisset, auxilio attritionis gratiam forte fuisset adeptus, qua alioquin privatur. Demum, quia virtute hujus sacramenti forte consecutus fuisset sanitatem corporis si tempore congruo collatum fuisset; licet enim

hoc sacramentum virtute quadam supernaturali operetur etiam salutem corporalem, si animae saluti expedierit (ut loquitur Tridentinum), non tamen per modum miraculi operatur, sed via quodammodo ordinaria, nempe causas naturales adjuvando, ut communiter ajunt doctores. — Quae omnia saltem simul congesta videntur grave damnum infirmo afferre.

Advertendum 2°. Quod distinguere oportet quando Extrema Unctio dari debeat, et quando dari possit. — Adest quidem obligatio (ut mox diximus) eam ministrandi cum urget periculum proximae mortis; et tunc non est expectandum ultimum vitae tempus, sed ministrandum est sacramentum (sicut praecipit Benedictus XIV in *Euchologio Graecorum*⁴⁾, cum infirmi sibi constant et sui compotes sunt. — Caeterum communiter docent DD. valide et licite posse dari Extremam Unctionem statim ac prudenter judicatur infirmus laborare periculo mortis, etsi adhuc non proximae. Ita Suarez⁵, ubi ait: *Ut minimum requirit... ut ex tali infirmitate mors possit moraliter timeri, saltem remote*. Idem docent Coninck^{e)}, Castropalaus⁶, Bonacina^{e)}, Escobar⁷, Holzmänn⁸, Sporer⁹, Salmant.¹⁰ et alii passim cum Benedicto XIV¹¹ et Honorato Tournely¹², qui adducit pro hac sententia duplex concilium Aquisgranense^{f)} et Moguntinum^{f)}. Id probatur 1°. ex concilio Florentino, in decreto ubi dicitur subje-

Dari debet in periculo proximae mortis.

Dari potest in periculo mortis, etsi non proximae.

¹ De Extr. Unct., reg. in praxi, n. 2. — ² De Extr. Unct., qu. 6, observ. 1. — ³ Part. 2, cap. 6, n. 9. — ⁴ Monit. 3, praepositum editioni Euchologii; cfr. bullam *Ex quo primum*, diei 1 Martii 1756, § 44. — ⁵ Disp. 42, sect. 2, n. 4. — ⁶ Tr. 26, punct. 6, n. 12. — ⁷ Lib. 22, n. 138. — ⁸ De Extr.

Unct., n. 28. — ⁹ Suppl. sacram., cap. 2, n. 98. — ¹⁰ Tr. 7, cap. 4, n. 6. — ¹¹ De Synodo, lib. 8, cap. 5, n. 1; et cap. 7, n. 1 et 2. — ¹² Praelect., de Extr. Unct., qu. 3, quaer. 2. — Concil. Florent., decr. ad Armenos, v. *Quintum sacramentum*, ap. Labbe, tom. 18, col. 550.

periculo, vel prudenter existimato, constituat, lethalis culpa est ».

^{c)} Aut senibus decrepitis, qui prae senio (sunt verba Ritualis) *deficiunt et in diem videntur mori, etiam sine alia infirmitate*. Ita S. Doctor, in *Hom. apost., tr. 17, n. 7*, ubi haec etiam addit: *Si... daretur [Extrema Unctio] in morbo gravi, quin aliquod videatur imminere periculum mortis, daretur quidem valide, sed illicite* ».

^{d)} Merbesius, de *Extr. Unct., qu. 25, monit. 5*, lethaliter peccare ait parochum, « qui sine causa legitima hujus sacramenti ministrationem differt, et maxime cum probabili periculo suum parochianum privandi tanto tamque necessario subsidio ».

^{e)} Coninck, *disp. 19, n. 24*, scribit: « Hoc sacramentum non debet conferri nisi ei qui ita aegrotat, ut de vita periclitetur »; et addit non esse expectandum « extremum omnino periculum, vitae...; sed praestat dari sacramentum, dum est adhuc integris sensibus ». — Idemque habet Bonacina, *punct. 5, n. 7*.

^{f)} Concilium Aquisgranense II, anno 836 celebratum, id perspicue innuit, *cap. 2, can. 5*, (ap. Labbe, *tom. 9, col. 827*), ubi dicit: « Si... infirmitate depressus fuerit, ne confessione atque oratione sacerdotali, necnon unctione sacrificati olei per ejus negligentiam careat ». — Concilium Moguntinum autem, anno 1549 celebratum, *cap. 34*, statuit: « Sacram unctionem doceant pastores nostri ad infirmorum et eo-

ctum hujus sacramenti esse infirmum, *de cujus morte timetur*. Probatur 2º. ex Tridentino¹, ubi habetur: *Hanc unctionem infirmis adhibendam, illis vero praesertim qui... in exitu vitae constituti videantur*. Particula illa *praesertim* satis indicat posse Extremam Unctionem ministrari etiam infirmis qui nondum videntur esse in exitu vitae. Fortius demum probatur 3º. ex citata bulla 53 Benedicti XIV², ubi scribitur: *Ut... solis fidelibus graviter aegrotantibus, non autem bene se habentibus ministretur*. Hinc recte ait Castropalaus³: *Quapropter censerem, quoties viaticum infirmo ministratur, statim et ministrari Unctionem posse et expedire; quia jam censetur infirmitas grave periculum vitae inducere*⁴.

In dubio de periculo nequit dari.

In dubio autem an infirmitas sit periculosa mortis, recte ajunt Castropalaus⁴ et Laymann⁵ non posse Extremam Unctionem ministrari, tum quia praeceptum est ne aliis quam de vita periclitantibus ministretur.

Secus, in vera probabilitate.

Secus vero, si de tali periculo vera adsit probabilitas sive prudens timor, ut communiter docent Suarez, Caspensis, Castropalaus, Escobar; et Holzmann⁶ cum Scoto et Mastrio.

715. - Dubitatur 5º. *Quando hoc sacramentum possit iterum ministrari eidem infirmo?*

Respondetur:

Quando possit iterari in infirmitate non diuturna.

Quando infirmitas non est diuturna, ad iterandum hoc sacramentum requiritur ut infirmus a priori infirmitate *convalescerit, et in aliud simile vitae discrimen incidat*, ut docet Tridentinum⁷.

¹ Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 3. — ² Bulla *Ex quo primum*, § 46. — ³ Tract. 26, punct. 6, num. 12. — ⁴ Loc. cit., num. 13. — ⁵ Lib. 5, tr. 8, cap. 4, num. 4, i. f. — *Suar.*, disp. 42, sect. 2, n. 5. — *Caspens.*, tr. 27, disp. 4, num. 12. — *Palaus*, loc. cit., num. 12, 13 et 16. — *Escob.*, lib. 22, num. 138. — ⁶ De Extr. Unct., n. 28. *Scot.*, in 4, dist. 23, concl. 2. *Mastr.*, Theol. mor., disp. 22, qu. 5,

Quando vero infirmitates sunt diuturnae, prout sunt hectica et hydropsis, tunc S. Carolus Borromeus⁸ sic instruit: *Si ob mortem impendentem quis unctus fuerit et evaserit, deinde ex eodem morbo in alium similem casum et periculum mortis rursus incidat, rursus... ungi debebit*. Idem docuit D. Thomas⁹. Idem praecepit Rituale Romanum, dicens: *In eadem infirmitate hoc sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, ut si, cum infirmus convalescerit, iterum in periculum mortis incidat*. Unde adverte quod in morbo diuturno, si infirmus post unctionem certe manserit in eodem periculo mortis, non poterit rursus ungi.

In infirmitate diuturna.

Secus vero ait noster Summus Pontifex Benedictus XIV¹⁰ (de nobis optime meritis), si dubitetur an revera morbi status mutatus sit; tunc enim dicit expedire ad sacramenti iterationem praeponderare, eo quod haec sit uniformior veteri Ecclesiae consuetudini, et per eam novum spirituale subsidium infirmo obveniat. Hoc tamen intelligendum de dubio positivo, nempe quando probabile sit infirmum jam exiisse a periculo mortis. Nam alias in mero dubio negativo servandum est praescriptum Tridentini, ubi dicitur posse sacramentum iterari, si infirmi *convalescerint*; quod revera non potest verificari, nisi saltem probabiliter a periculo exierint.

Unde dicit Roncaglia¹¹ non sufficere infirmum per quatuor vel quinque dies ita se melius habuisse, ut videatur mortis periculum evasisse. Secus, si per notabile tempus; ut dicunt Wigandt¹², et Sporer¹³ cum

n. 73. — ⁷ Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 3. — ⁸ Act. Mediolan., part. 4, Instruct. Extr. Unct., v. *Intelliget*. — ⁹ In 4, dist. 23, qu. 2, art. 4, solut. 2. — *Rit. Rom.*, de Extr. Unct., cap. 1, num. 14. — ¹⁰ De Synodo, lib. 8, cap. 8, num. 4, in fine. — ¹¹ De Extr. Unct., qu. 7, resp. 2. — ¹² Tr. 14, n. 111, v. *Resp.* 6. — ¹³ Suppl. sacram., cap. 2, num. 111.

rum qui ad vitae exitum vergunt, praesidium a pio Domino traditam esse ». Vide ap. Labbe, *tom. 19, col. 1412*.

g) A. S. C. de Prop. Fide quaesitum fuit: Aliquando missionariis christianos sibi commissos visitantibus, occurrit aegrotus, hectica febris vel simili morbo laborans, qui juxta experientiam vivet adhuc plures menses, sed

intra annum morietur. Quaeritur an in tali casu, missionarius ipsi administrare possit viaticum et Extremam Unctionem, eo quod quando verior aderit casus ea recipiendi, non poterit praesens haberi missionarius ob magnam distantiam et alias circumstantias id impediens? Et ad quaesitum S. C. respondit: *Affirmative*, die 20 Februar. 1801.

Suarez, Coninck, Reginaldo ^{a)}, etc.: puta per mensem, ut ajunt Bonacina ¹, et Viva ² cum Trullench.

Requiritur in reo peccati mortalis confessio vel contritio existimata.

716. - « 6°. Ad sacramentum hoc cum « fructu recipiendum, in eo qui rationis « est compos et conscius peccati mortalis, « si non confiteatur, requiritur contritio « saltem existimata, neque sufficit attritio. « Bonacina ³ ex Reginaldo ⁴ ». [Vide dicta n. 86, v. *Utrum*, et antea n. 34, v. *Secunda*].

Ordo servandus inter confessionem, viaticum et Unctionem.

« Ordinarie autem, nisi obstet causa « rationabilis (v. gr. si ob vomitum communicare non possit), praemittenda est « confessio et communio, ob Ecclesiae « consuetudinem, quae Unctionem, tamquam minus necessariam ad salutem, « postponit. Vide Bonacina ⁵ ».

In Rituali Romano sic habetur: *Ex generali Ecclesiae consuetudine observandum est ut, si tempus et infirmi conditio permittat, ante Extremam Unctionem Poenitentiae et Eucharistiae sacramenta infirmis praebeantur.*

Suscipere autem Extremam Unctionem ante viaticum, aut nullum erit peccatum aut vix veniale ^{a)}; ut dicunt Suarez ⁶ et Croix ⁷, nec improbat Benedictus XIV ⁸: quia consuetudo praemittendi viaticum non est recepta, saltem sub gravi obligatione.

« Licet autem, per se loquendo, confessio non necessario praemittatur, cum

« per contritionem se disponere possit; « per accidens tamen requiri potest, v. gr. « si post viaticum peccasset mortaliter, « et timeretur post Unctionem defuturum « tempus confessioni. Tunc enim prius « audiendus et absolvendus esset; quia « sacramenta magis necessaria tali casu « prius sumenda sunt. — Filiuccius, Barbossa ^{b)}, Diana ⁹ ».

717. - « 7°. Pueris habentibus sufficientem rationis usum ad peccandum, tametsi sacram Eucharistiam non accipiant, non recte negatur Extrema Unctio; cum inde nonnunquam salus ipsorum dependere possit. Suarez ^{a)}, Graffius, Angles, Zambranus ^{b)}, apud Laymann ¹⁰. — Qui parochos quorundam locorum excusat per consuetudinem toleratam ab episcopis, si non dent pueris ante annum 14 vel 15; excepto casu necessitatis, quo puer, quem rationis usum consecutum esse constet, aliud sacramentum ante mortem suscipere non possit. Vide Chauville ¹¹. — Ac licet parochus in confessione cognoverit puerum nunquam actualiter peccasse, debere tamen illum inungere (contra Nuñez et Sanchez) docent Suarez, Reginaldus, Filiuccius, Coninck, etc. cum Diana ¹².

Pueris ratione utentibus danda Extrema Unctio.

« Si vero dubium sit an puer usum rationis habeat, ungendus est sub conditione. — Diana ¹³ et Sanchez, Zambranus et card. de Lugo ».

Etsi actualiter nunquam peccarunt.

Suar., disp. 40, sect. 4, i. f. - *Coninck*, disp. 19, dub. 8, n. 26. — ¹ De Extr. Unct., punct. 6, n. 4. — ² De Extr. Unct., qu. 6, art. 3, n. 5. *Trull.*, lib. 5, dub. 5, n. 8. — ³ Punct. 5, n. 2. — ⁴ Lib. 28, n. 73 (Regin. non citatur a Bonac.). — ⁵ Loc. cit., n. 15. — *Rit. Rom.*, de Extr. Unct., cap. 1, num. 2. — ⁶ Disp. 44, sect. 1, n. 8. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 2120. — ⁸ De Synodo, lib. 8, cap. 8, n. 2. — *Fill.*, tr. 3, cap. 5, num. 114. — ⁹ Part. 5, tr. 3, resol. 92. — *Graff.*, Decis. aur., part. 2, lib. 1, cap. 8, num. 18. *Angles*, Quaest. de Extr. Unct., art. 4, concl. 5. — ¹⁰ Lib. 5,

tract. 8, cap. 4, num. 2. — ¹¹ Cap. 5, qu. 17, v. *Postremo dico*. — *Nuñez*, in Suppl., qu. 32, art. 2, diff. 2. *Joan. Sanch.*, Select. disp. 27, n. 18. — *Suar.*, de Extr. Unct., disp. 42, sect. 2, num. 8 et 9. *Regin.*, lib. 28, num. 69. *Fill.*, tr. 3, cap. 5, num. 108. *Coninck*, disp. 19, dub. 7, num. 23. — ¹² Part. 3, tract. 4, resol. 181. — ¹³ Part. 5, tract. 3, resol. 85, i. f. — *Joan. Sanch.*, loc. cit., num. 17. — *Zambran.*, Decis. cas. temp. mortis, cap. 5, de Extr. Unct., dub. 1, num. 7. — *Lugo*, de Eucharistia, disp. 13, num. 41.

715. - ^{a)} Reginaldus, lib. 28, num. 49, requirit ut periculum evanuerit, et infirmus « aliquandiu » in eo statu permanserit.

716. - ^{a)} Suarez negat esse mortale suscipere Extremam Unctionem ante viaticum.

^{b)} Barbosa, de Offic. parochi, cap. 22, n. 37, negat esse mortale, si Extrema Unctio ante Poenitentiam et Eucharistiam ministretur, quia infirmus sese disponere potest ad hoc sacramentum per contritionem, vel quia quandoque solam Extremam Unctionem recipere potest.

717. - ^{a)} Suarez, de Euch., disp. 70, sect. 1, v. f., id sane innuit scribendo: « Existimo in illo articulo [mortis] dandam esse communionem cuicumque homini habenti usum rationis et capaci confessionis et Extremae Unctionis ».

^{b)} Zambranus, Decis. cas. tempore mortis, cap. 5, de Extr. Unct., dub. 1, n. 2 et 8, rem satis innuere videtur, dum dicit dandam esse Extremam Unctionem sub conditione, quando de puero dubitaretur an haberet usum rationis sufficientem ad sacramentum Poenitentiae.

718. - Dubitatur 1°. *An infantes sint capaces hujus sacramenti?*

Infantes, juxta quosdam, sunt capaces Extremae Unctionis.

Prima sententia affirmat, quam tenent Major et Possevinus ^{a)}, apud Escobar ¹. — Ratio, quia hoc sacramentum non solum datur ad delenda peccata actualia; sed etiam ad tollendas reliquias peccati originalis, ad recuperandam sanitatem ac ad augmentum gratiae acquirendum.

Communitur et recte negatur.

Secunda vero sententia, communis et vera, negat. Et hanc tenent S. Thomas ², Bellarminus ³, Suarez ⁴, Palaus ⁵, Laymann ⁶, Bonacina ⁷, Sporer ⁸, Holzmann ⁹; et Escobar cum Soto, Navarro ^{b)}, Tolet, Filliuccio, Reginaldo, etc.; ex Rituali Romano, ubi: *Debet autem hoc sacramentum infirmis praeberi, qui... ad usum rationis pervenerint*. Ratio, quia (ut ait D. Thomas), *forma sacramenti* (hujus) *non competit pueris, quia non peccaverunt per visum et auditum, ut in forma exprimitur*. — Ad rationem autem oppositam respondet idem S. Doctor, quod Extrema Unctio non datur ad reliquias peccati originalis, sed actualis auferendas. Quoad autem effectum sanitatis, respondetur quod cum hic sit effectus tantum secundarius hujus sacramenti, ipse

cessat cessante primario. Quoad augmentum vero gratiae, cum hoc non detur nisi ut conjunctum proprio effectui sacramenti, quando subjectum non est capax effectus proprii, neque est capax augmenti. — Neque obstat quod olim, ut asserunt Maldonatus et Cornelius a Lapide ^{c)}, infantes ungebantur oleo infirmorum. Nam respondet Papa Benedictus XIV ¹⁰ quod forte, si ungebantur, tunc unctio illa potius erat benedictio sacramentalis; ut dictum est de unctione Graecorum *n. 713, Dubit. 1, in fine*.

719. - Dubitatur 2°. *An hoc sacramentum conferri possit pueris de quorum usu rationis dubium vertit?*

Prima sententia negat; et hanc tenent Sotus ^{a)}, Aureolus ^{a)} et Zambranus ^{a)}, apud Escobar ^{a)}. Quia, si vere puer usu rationis caret, frustratur sacramentum; et cum hoc non sit necessarium ad salutem, non debet tali periculo exponi. — *Secunda* sententia affirmat, quam tenent Sporer ¹¹; et Croix ¹² cum Raynaudo ^{b)}, Schildere ^{b)}, etc.: qui dicunt in dubio pueros absolute ungendos esse, quia saltem sunt capaces effectus sanitatis corporis.

Pueris, in dubio de usu rationis, nequit dari, juxta alios.

Juxta alios, dari potest.

Tertia vero sententia probabilior, quam (praeter Diana, Sanchez et Lugo, apud

Probabilius danda sub conditione.

Major, in 4, dist. 23, qu. 1, § *Contra hanc...*, v. *Ad 2.* — ¹ Lib. 22, n. 109. — ² Suppl., qu. 32, art. 4. — ³ De Extr. Unct., cap. 9, i. f. — ⁴ Disp. 42, sect. 1, n. 3. — ⁵ Tr. 26, punct. 6, n. 3. — ⁶ Lib. 5, tr. 8, cap. 4, n. 2. — ⁷ Punct. 5, n. 1. — ⁸ Suppl. sacram., cap. 2, n. 94. — ⁹ De Extr. Unct., n. 26. — *Escob.*, lib. 22, n. 110 et 111. — *Sotus*, in 4, dist. 23, qu. 2, art. 2, concl. 4. — *Tolet.*, lib. 7, cap. 3, n. 1. — *Fill.*,

tr. 3, cap. 5, n. 101. — *Regin.*, lib. 28, n. 65. — *Rit. Rom.*, de Extr. Unct., cap. 1, n. 5. — *Maldon.*, de Extr. Unct., qu. 3, quaer. 3. — ¹⁰ De Synodo, lib. 8, cap. 6, num. 1. — ¹¹ Suppl. sacram., cap. 2, n. 94, i. f. — ¹² Lib. 6, part. 2, num. 2111. — *Diana*, part. 5, tr. 3, resol. 85, i. f. — *Joan. Sanch.*, Select. disp. 27, n. 17. — *Lugo*, de Euch., disp. 13, num. 41.

718. - ^{a)} Possevinus, quidquid dicat Escobar, videtur potius adhaerere secundae sententiae, quae est opinio S. Alphonsi; scribit enim, *de Off. curati*, cap. 9, n. 4, dandam esse Extremam Unctionem « pueris habentibus usum rationis »; et quaerens: « An etiam ante communionem, cum alias haberent usum rationis? » respondet affirmative; denique negat dari posse « amentibus perpetuis ».

^{b)} Navarrus, *Man.*, cap. 22, n. 13, perspicue rem innuit, dicens Extremam Unctionem dari infirmo, etsi extra mentem sit, « si... potuerit ante peccare ».

^{c)} Cornelius a Lapide, *in epist. S. Jacobi*, V, 14, ad v. *Inducat*, negat hoc assertum.

719. - ^{a)} Sotus, Aureolus et Zambranus perperam citantur ab Escobar, *lib. 22, n. 112*, pro hac sententia. — Sotus enim, *loc. cit.*, *concl. 4*; et Aureolus, *in 4, dist. 23, art. 1*, quaesitum hoc silentio praetereunt. — Zam-

branus vero tertiam sententiam tenet, quae S. Alphonso probabilior habetur; scribit enim, *loc. cit., dub. 1*: « Credo dandam esse Unctionem sub conditione, quando de puero dubitaretur an haberet usum rationis sufficientem ad sacramentum Poenitentiae; licet in tali casu dubii usus rationis, videatur esse tutius non dare Unctionem, quando dictus puer posset recipere sacramentum Poenitentiae sub conditione. Quamquam non sit omnino improbabile etiam tunc posse dari Unctionem sub conditione (scilicet si es capax), propter maximam ejus utilitatem et fructum in tali articulo mortis ».

^{b)} Raynaudus, *Heteroclit. spirit.*, part. 2, sect. 1, punct. 12, n. 11, (ex Joan. Sanchez, quem videtur approbare); et Schildere, *de Princip. conscient.*, tr. 6, cap. 6, n. 53 et 54, quidquid dicat Croix, tenent tertiam sententiam, quae S. Alphonso probatur.

Busenbaum) tenent Renzi¹, et Escobar^{c)} cum Dicastillo^{d)} et Leandro, dicit tales pueros ungendos esse sub conditione. Quia per conditionem jam salvatur reverentia sacramenti; et aliunde justa assistit causa illud ministrandi sub conditione, ne priventur pueri fructu tam salutari hujus sacramenti: juxta dicta n. 28.

720. Dubitatur 3°. *An possit dari Extrema Unctio puero qui jam sit doli capax, sed non adhuc sit capax communionis?*

Puero doli capax, sed non communionis, nequit dari, juxta alios.

Prima sententia negat: quam tenent Sotus, Vivaldus, Aureolus^{a)}, Naldus^{a)}, etc., apud Escobar², cum quadam synodo Hispalensi. Et videtur favere D. Thomas³, ubi dicit: *Sicut Eucharistia non debet dari pueris, ita nec hoc sacramentum.* — Ratio: tum quia hoc fert communis Ecclesiae consuetudo; tum quia indecens videtur hoc sacramentum dari puero qui in illo statu vix potest instrui de illius effectu.

Communius et probabilius affirmatur.

Secunda vero sententia, communior et probabilior, affirmat. Eamque tenent^{b)} Laymann⁴; Sporer⁵ cum Navarro, Suarez^{c)}, Aversa, etc.; et Escobar⁶ cum Sà,

¹ Cap. 2, qu. 3, in fine. — *Leand.*, disp. 3, qu. 3. — *Sotus*, in 4, dist. 23, qu. 2, artic. 2, concl. 4. — *Vivald.*, Candelabr. aur., de Extr. Unct., § De Suscipientib., n. 7; aliter (edit. 1590), de Extr. Unct., n. 28. — ² Lib. 22, n. 115. — ³ Suppl., qu. 32, art. 4, corp. — ⁴ Lib. 5, tr. 8, cap. 4, n. 2. — ⁵ Suppl. sacr., cap. 2, n. 94. — *Navar.*, Man., cap. 22, n. 13. — *Aversa*, sect. 8, v. *Quarto... Addunt.* — ⁶ Loc. cit., n. 116 et 117. — *Sà*, v. *Extrema Unctio*, num. 2. — *Angles*, Quaest. de Extr. Unct., art. 4, concl. 5. — *Joan. Sanchez*, Select. disp. 27, num. 6 et seqq. — *Zambran.*, Decis. cas. tempore mort., cap. 5, dub. 1, n. 2. — ⁷ De Synodo, lib. 8,

Valentia^{d)}, Angles, Durando^{d)}, Sanchez et Zambrano. Et idem docet Papa Benedictus XIV⁷, qui dicit minime approbandam esse quamdam synodum in qua statutum fuerat, non dandum hoc sacramentum pueris qui non communicarunt; et approbat quod tradit Rituale Argentiniense, nempe non denegandam Extremam Unctionem pueris septennibus, ac iis in quibus malitia supplet aetatem, etsi ad septennium non pervenerint. — Nec obstat textus allatus D. Thomae; nam ibi (ut ait⁸) ab hoc sacramento excludit tantum pueros impotes rationis, qui immunes sunt a peccatis actualibus.

721. — Dubitatur 4°. *An possit dari Extrema Unctio infirmo adulto statim post Baptismum?*

Negat Sanchez^{a)} apud Escobar⁹; quia huic per Baptismum omnes reliquiae peccatorum jam fuerunt abstersae. — Sed communiter et recte affirmant^{b)} Laymann¹⁰, Suarez¹¹, Renzi¹²; Diana¹³ cum Vega, Ledesma, Silvestro, Filliuccio, Paludano, Henriquez, etc.; ac Escobar¹⁴ cum Molfesio, Praeposito^{c)} et Naldo. Ratio: tum quia verius per Baptismum non abs-

Infirmitas a dulto statim post Baptismum dari potest.

cap. 6, n. 2. — ⁸ Suppl., qu. 32, art. 4, ad 2. — ⁹ Lib. 22, num. 121. — ¹⁰ Lib. 5, tract. 8, cap. 3, num. 3, i. f. — ¹¹ Disp. 42, sect. 2, n. 9. — ¹² Cap. 2, qu. 2. — ¹³ Part. 5, tr. 3, resol. 86; et part. 3, tr. 4, resol. 172. — *Vega*, Espejo de curas, cap. 13, num. 20. — *Petr. de Ledesma*, Sum., de Extr. Unct., cap. 6, concl. 7. — *Silvest.*, v. *Unctio extrema*, qu. 5, v. *Tertium*. — *Fill.*, tr. 3, cap. 5, n. 108. — *Palud.*, in 4, dist. 23, qu. 3, art. 2, concl. 3 (n. 16). — *Henriq.*, lib. 3, cap. 11, n. 3. — ¹⁴ Lib. 22, n. 122 et 123. — *Molfes.*, part. 1, tr. 4, cap. 3, num. 42. — *Nald.*, Sum., v. *Extrema Unctio*, n. 9.

^{c)} Escobar, *lib. 22, n. 114*, ait hujusmodi pueros posse ungi sub conditione; sed dubitat utrum debeant ungi.

^{d)} Dicastillus, *loc. cit.*, *dub. 10, n. 142*, secundam sententiam tenet; dicit enim Extremam Unctionem conferendam esse hujusmodi pueris, et silet de conditione apponenda. Non igitur satis recte citatur ab Escobar.

720. — ^{a)} Aureolus, *loc. cit.*; Naldus, *Sum.*, v. *Extrema Unctio*, n. 7, non tenent hanc sententiam, quidquid Escobar affirmet.

^{b)} Non solum posse, sed debere ministrari dicunt Laymann, Escobar, Angles et Joannes Sanchez.

^{c)} De Suarez, vide notam a, ad n. 717.

^{d)} Valentia, *disp. 8, qu. 2, punct. 2, init.*, videtur sic tenere, eo quod dicit Extremam Unctionem ministrandam esse iis « qui ratione utantur, vel certe ante usi sint ». — Et Du-

randus a contrario sensu, ut ait Joan. Sanchez, pariter idem significat, dum, *in 4, dist. 23, qu. 4*, lit. B, negat esse dandam pueris qui non sint capaces rationis.

721. — ^{a)} Joannes Sanchez male citatur ab Escobar; nam, *disp. 27, n. 18, v. f.*, dicit probabiliter posse inungi, et solum addit: « At ego recens baptizato Unctionem ministrandam non consulerem, nisi novum post Baptismum peccatum admisisset constaret ».

^{b)} Non solum posse, sed etiam debere ministrari ajunt Diana, Ledesma, Silvester, Filliuccius, Paludanus et Escobar.

^{c)} Praepositus, *de Extr. Unct.*, *dub. 7, n. 61*, sententiae huic favere videtur, dum scribit satis esse ad hoc sacramentum recipiendum, ut quis, ratione utens, per intrinsecam dispositionem peccare possit, et possit per gratias praevenientes muniri et firmari contra dia-

terguntur reliquiae culparum actualium commissarum ante Baptismum, prout sunt torpor ad bonum ac pronitas ad malum; tum quia primarius effectus hujus sacramenti non tam est remissio culparum quam corroboratio infirmi contra daemonis tentationes, ut dicunt Suarez¹, Laymann², Palaus³, Mazzotta⁴ et alii: idque inferunt ex verbis Apostoli: *Alleviabit eum Dominus*^{d)}.

Minister est solus sacerdos proprius.

722. - « 8°. Minister est solus sacerdos « proprius sive pastor: sine cujus venia, « si extra necessitatem alius det, validum « quidem est, sed graviter peccat. Sil- « vester, Sotus, Coninck⁵ »; [Est commune, ut Suarez, Palaus, Bonacina, etc. cum Salmant.⁶ — An autem quivis sacerdos possit hoc sacramentum ministrare *ob consensum probabiliter praesumptum parochi vel ejus ratihabitionem?* Negat Viva^{a)} cum Laymann^{a)}, Diana^{a)}, etc. Sed probabiliter affirmant Palaus⁷ cum Valentia et Sà; ac Salmant.⁸ cum Bonacina et Dicastillo. Vide dicta *de Euch.*, n. 235.] — « et religiosus incurrit excommunicationem papalem^{b)}. Suarez, Reginaldus⁹ ». [Ex clement. *Religiosi 1, de privileg.*, § 1].

Quivis sacerdos dare potest ob consensum probabiliter praesumptum pastoris.

Quibusnam dari possit a regularibus.

« Posse tamen regulares hoc sacramentum, uti et viaticum, in articulo

¹ Disp. 41, sect. 1, n. 11. — ² Lib. 5, tr. 8, cap. 5, n. 1. — ³ Tr. 26, punct. 5, n. 5. — ⁴ Tr. 5, disp. 5, cap. 4. — *Silvest.*, v. *Unctio extr.*, qu. 4. — *Sotus*, in 4, dist. 23, qu. 2, art. 1, v. *Sed est tamen*. — ⁵ Disp. 19, dub. 9, num. 28. — *Suar.*, disp. 43, sect. 1, n. 4; et disp. 44, sect. 2, n. 3. — *Palaus*, tr. 26, punct. 7, n. 3 et seqq. — *Bonac.*, disp. 7, punct. 4, n. 3, 5 et 6. — ⁶ Tr. 7, cap. 5, n. 2, 3 et 5. — ⁷ Loc. cit., n. 4. — *Valent.*, disp. 8, qu. 2, punct. 1, v. f. — *Sà*, v. *Extrema Unctio*, n. 8. — ⁸ Loc. cit., n. 4. — *Bonac.*, loc. cit., n. 6. — *Dicast.*, dub. 12, n. 183. — *Suar.*, de Censur., disp. 22, sect. 4, n. 2. — ⁹ Lib. 18, n. 408; et lib. 28, n. 61. — ¹⁰ Part. 5, tr. 3, resol. 52. — *Mancino*, Pract. visitandi infirmos, pract. 8, dub. 12. — ¹¹ Suppl.

« mortis suis familiaribus ministrare, do- « cet Diana¹⁰ ex Mancino, etc. ».

De hoc adest bulla (apud Sporer¹¹), quae incipit: *Ad immarcescibilem*, edita anno 1567, ubi S. Pius V concessit Theatinis conferre Extremam Unctionem, non solum fratribus et clericis ipsius Congregationis, sed etiam mercenariis, operariis, servis ac famulis ejusdem Congregationis, ac quibusvis hospitibus etiam saecularibus et extraneis, quos in locis vel habitationibus dictae Congregationis tunc reperiri contigerit, in mortis articulo, et quoties de illo dubitari contigerit, etiam licentia minime petita nec obtenta parochorum^{c)}. — Item Sixtus IV (apud Pitonius¹²) concessit regularibus dare Eucharistiam et Extremam Unctionem suis poenitentibus, si parochus injuste ea negaverit vel malitiose distulerit.

723. « In necessitate vero, ut si pastor absit vel dare nolit, nec superior « possit adiri pro petenda licentia, licite « ministrat quivis non excommunicatus « aut suspensus (etiam regularis, ut contra Gavantum docent Praepositi, Henriquez, Fernandez, Granado, Diana¹³); « censetur enim tunc Papa dare licentiam. — Laymann¹⁴, Reginaldus¹⁵, Suarez¹⁶, etc., Diana¹⁷ ».

In necessitate licite ministrat quivis non excommunicatus aut suspensus.

sacram., cap. 2, num. 81. — *S. Pius V*, bulla *Ad immarcescibilem*, diei 13 Februar. 1567, § 17, (habetur etiam in Bullar. Rom. Mainardi). — *Sixtus IV*, bulla *Regimini*, diei 30 Aug. 1474; (habetur pariter in Bullar. Rom. Mainardi inter constitutiones hujus Pontificis, sub n. 7 et 8). — ¹² Decis. ad confessar., n. 78. — *Gavant.*, Man. Episcoporum, v. *Extrema unctio*, n. 3. — *Praepos.*, de Extr. Unct., dub. 6, n. 43. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 13, n. 4. — *Fernand. de Moure*, Exam. theol. mor., part. 3, cap. 10, § 1, n. 8. — *Gran.*, de Extr. Unct., disp. 8, n. 5. — ¹³ Part. 5, tr. 3, resol. 82. — ¹⁴ Tr. 8, cap. 6, n. 2. — ¹⁵ Lib. 28, n. 61. — ¹⁶ Disp. 44, sect. 2, n. 3. — ¹⁷ Part. 3, tr. 4, resol. 170.

bolicos incursus. « Quisquis autem (ita pergit) est capax alterutrius, est capax sacramenti. Cum ergo is qui nunquam peccavit, potest tamen peccare per intrinsecam dispositionem, possit recipere auxilia quibus possit corroborari, potest hoc sacramentum recipere ».

^{d)} Et huic S. Alphonsi doctrinae consentanea est declaratio S. C. de Prop. Fide diei 26 Sept. 1821, in qua, ad quaesitum: « Quando quis paganus adultus sufficienter instructus riteque dispositus baptizatur, quia in gravem incidit morbum, debetne, imo potestne ei conferri sacramentum Extremae Unctionis immediate post Baptismum? Respondit: « Af-

firmative, servata forma decreti S. Officii anni 1803 », ut scilicet ille neophytus « saltem... habeat aliquam intentionem recipiendi sacram unctionem in beneficium animae pro mortis tempore ordinatam ».

722. — ^{a)} Viva, qu. 6, art. 2, n. 3; Laymann, lib. 5, tr. 8, cap. 6, n. 2; Diana, part. 3, tract. 4, resol. 170, hoc quaesitum diserte et expresse non habent.

^{b)} Quae quidem excommunicatio habetur etiam in const. *Apostolicae Sedis*, inter excommunicationes Romano Pontifici simpliciter reservatas, sub n. 14.

^{c)} Hanc S. Pii V constitutionem, quatenus

Ita etiam communiter Suarez¹, Bonacina², Salmant.³, Concina⁴, Holzmann⁵, Elbel⁶, Filliuccius⁷, Escobar⁸; Palaus⁹ cum Valentia, Coninck, etc.; item Benedictus XIV¹⁰ cum Tournely, Juenin, Natali Alexandro (contra Silvestrum^{a)}, Armilla^{a)} et Vivaldum^{a)}, apud Escobar¹¹). — Et idem docuit S. Carolus Borromeus¹², ubi concessit cuilibet sacerdoti dare hoc sacramentum, deficiente parochio.

An autem pastor excommunicatus possit Extremam Unctionem ministrare? — Affirmant Possevinus^{b)}, Diana^{b)}, Victorrellus^{b)} et Leander^{b)}, apud Escobar^{b)}; ac probabile putant ibid. Filliuccius^{b)} et Villalobos^{b)}. — Sed probabilius negant Suarez¹³, Bonacina¹⁴ cum Henriquez^{c)}, et Escobar^{d)}. Qui secus ait de pastore suspensio; et quidem probabiliter, si alius desit.

Pastor excommunicatus probabilius nequit ministrare.

¹ Disp. 44, sect. 2, n. 3. — ² Punct. 4, n. 6. — ³ Tr. 7, cap. 5, n. 5. — ⁴ De Extr. Unct., cap. 3, n. 3. — ⁵ De Extr. Unct., n. 20. — ⁶ De Extr. Unct., n. 43. — ⁷ Tr. 3, cap. 5, n. 90. — ⁸ Lib. 22, n. 159 et 162. — ⁹ Tr. 26, punct. 7, n. 5. — ¹⁰ Valent., disp. 8, qu. 2, punct. 1, i. f. — ¹¹ Coninck, disp. 19, dub. 9, n. 28. — ¹² De Synodo, lib. 8, cap. 4, n. 7. — ¹³ Tournely, Praelect., de Extr. Unct., qu. 2, art. 4, quaer. 2, v. *An vero*. — ¹⁴ Juenin, de Sacram., diss. 7, qu. 6, cap. 2, concl. 2. — ¹⁵ Nat. Alex., de Extr. Unct., cap. 5, reg. 10. — ¹⁶ Loc. cit.,

724. — « 9°. Sufficit sacerdos sine ministro in necessitate; nec in ea femina adhibenda est: quod si tamen fiat, veniale esse docet Quintanadvenas¹⁵ ». [Prout etiam dicit Escobar¹⁶].

In necessitate, sufficit sacerdos sine ministro.

Ministrare autem sine ministro nullum esse peccatum, etiam remota necessitate, dicunt Bonacina¹⁷, et Escobar¹⁸ cum Hostiensi^{a)} et Possevino, etc. — Sed probabilius non excusat a veniali Diana^{b)}, Toletus^{b)}; et Graffius^{b)} ac Dicastillus^{b)}, apud Escobar^{b)}; ex Rituali Romano, ubi dicitur: *Convocatis clericis..., saltem uno, etc.*

Extra necessitatem, probabilius veniale.

« In ea posset etiam unus unam, alius aliam partem inungere, pronuntiando tamen formam illi unctioni respondentem. — Bonacina¹⁹, etc. communiter ».

Quomodo in necessitate plures simul administrare possint.

Ita etiam Salmant.²⁰ cum communi, Suarez²¹; Palaus²² cum Coninck, et Sporer²³. — Hoc tamen intelligendum cum auctoribus citatis, licere in solo casu ne-

n. 157 et 160. — ¹⁵ Concil. provinc. V, part. 1, de Extr. Unct. — ¹⁶ Disp. 44, sect. 2, n. 6. — ¹⁷ Punct. 4, n. 4. — ¹⁸ Tr. 5, singul. 6, n. 5. — ¹⁹ Lib. 22, n. 211. — ²⁰ Punct. 6, n. 6. — ²¹ Loc. cit., n. 207 et 208. — ²² Possev., de Offic. curati, cap. 9, n. 11. — ²³ Rit. Rom., cap. 2, Ordo ministrandi Extr. Unct., n. 2. — ²⁴ Punct. 4, num. 8. — ²⁵ Tr. 7, cap. 5, num. 6. — ²⁶ Disp. 43, sect. 2, num. 8. — ²⁷ Tr. 26, punct. 7, num. 7. — ²⁸ Coninck, disp. 9, dub. 9, n. 29, v. f. — ²⁹ Suppl. sacram., cap. 2, n. 82.

respicit hospites et operarios, Gregorius XIII; const. *In tanta*, 1 Martii 1573, n. 6, et const. *Circumspecta*, 25 Novembr. 1580, n. 2, reduxit ad terminos juris et concilii Tridentini.

723. — ^{a)} Scilicet Silvester, v. Unctio, qu. 4; Armilla, v. Unctio, n. 5; Vivaldus, *Candelabr., de Extr. Unct.*, § *De Ministro*, n. 5, (aliter ed. 1590: *de Extr. Unct.*, n. 19), negant alium sacerdotem in necessitate posse ministrare Extremam Unctionem, nisi sub spe rati habitationis proprii pastoris; et addunt religiosum, nec sub hac rati habitatione id posse.

^{b)} Escobar casum hoc modo exponit: « Aeger in mortis periculo constitutus non potest aliud sacramentum recipere; parochus autem tunc temporis est excommunicatus denunciatus ». Et n. 163 affert auctores pro sententia quae affirmat parochum hunc posse ministrare. — At vero Possevinus nihil de hoc habet, nec citatur a Leandro, ex quo citationes mutuatus est Escobar; sed citatur Victorrelli in suis Notis ad Possevinum, cap. 9, n. 7, ubi solum loquitur de non vitando; sed *tr. de Extr. Unct.*, § *An ex parte suscepturi... contingere possit excusatio*, Victorrellus tenet sententiam quae ipsi tribuitur ab Escobar. — Leander, *disp. 4, sect. 6*, de excommunicato in generali loquitur. — Diana vero affirmat

excommunicatum vitandum posse, imo debere, ministrare, si alius sacerdos desit; quod et Filliuccius, *tr. 3, cap. 5, n. 97*, probabile existimat; sed Villalobos, *part. 1, tr. 10, diff. 6, n. 6*, probabile esse ait quod non possit, quidquid dicat Escobar ex Leandro.

^{c)} Henriquez, *lib. 13, cap. 7, n. 1*, dicit peccare mortaliter, nisi sit parochus et petatur a subditis; sed addit quod « si parochus excommunicatus adverteret magnam in ovibus indigentiam, posset offerre eis sacramenta ». At, *lib. 3, cap. 13, n. 3*, dicit parochum denuntiatum dare licentiam ungendi alii ministro.

^{d)} Escobar, n. 165, negat excommunicatum denuntiatum id posse, (secus tamen esse de suspensio), sed addit: « Casu autem quo non adsit sacerdos non excommunicatus, et aeger non potuit aliud sacramentum accipere, certum mihi huiusmodi parochum, non solum posse, sed debere ministrare ei Unctionem ».

724. — ^{a)} Hostiensis ita sane citatur ab Escobar; sed *in cap. Quaesivit 14, de verb. signif.*, n. 2, id dicit de casu necessitatis.

^{b)} Diana, *part. 9, tr. 6, resol. 46*; Toletus, *lib. 7, cap. 2, i. f.*, dicunt in necessitate sufficere sacerdotem sine ministro. — Jacobus de Graffius autem, *Decis. aur., part. 2, lib. 1, cap. 8, n. 27*; Dicastillus, *dub. 12, n. 196*

cessitatis, scilicet si timetur infirmus decessurus. Alias esset mortale, quia contra usum Ecclesiae; ut recte advertit Bonacina¹ cum communi. — Certum est autem sufficere unum sacerdotem ad ministrandum hoc sacramentum, ut docet D. Thomas et alii communiter, apud Croix²; et patet ex cap. *Quaesivit, de verb. sign.*, ubi: *Sacerdos, uno praesente clerico, et etiam solus, potest infirmum ungere.* Graeci autem adhibent septem sacerdotes (ut ait Arcudius); sed Benedictus XIII concessit eis anno 1724, posse ungere unum, si septem vel tres haberi non possint.

« Non tamen potest unus inungere alium quem sensum, et alius formam pronuntiare »; [Ut etiam Salmant.³ cum Dicastillo et communi] « neque unus unum oculum, et alter alterum. Vide Diana⁴. » — Quod si sacerdos non possit progredi, « supplenda erunt per alium quae restant. » Tanner, Praepositus, Maeratus: qui, « apud Diana⁵, notat licere etiam alteri « unctiones ab initio repetere, perinde ac « si prior nullam earum inchoasset ».

Sed melius: Quando sacerdos inter unctiones deficit, si statim^{c)} alius eas suppleat, non sunt iterandae prius factae; ut Bonacina⁶ cum D. Thoma, Possevino, Filliucio, Molfesio et S. Carolo Borro-

maeo⁷. — Secus, si unctiones ab alio suppleantur post aliquam notabilem moram (puta post quadrantem); tunc enim omnes unctiones sub conditione repeti debent. Ita recte ait Croix^{d)} cum Aversa^{d)}, Maeratio et Nuñez^{d)}.

725. — Dubitatur hic: *an sacerdos incurrat irregularitatem, si aegrotus decedat dum sacerdos curat eum revolvitur ad inungendum?* Recte negant Bonacina⁸ cum Possevino, Soto^{a)}, etc. Et huic congruit id quod dicunt Salmant.⁹ cum Cornejo, ex eodem Bonacina¹⁰ cum Suarez, Ugolino et communi, nempe quod irregularitas non incurritur nisi per delictum, a quo est immunis qui officium caritatis exercet.

726. — 10°. Etsi in administratione « hujus sacramenti servanda sint omnia « praescripta in Rituali, Agenda vel Manuali; mortale tamen non esse administrare in necessitate sine superpelliceo « vel stola, docent Quintanadvenas^{a)} et « Leander^{a)}: conceditque Amicus^{a)}. — « Et Diana¹¹ id excusat ab omni peccato, « si infirmus non sit capax alterius sacramenti, et ista haberi non possint (contra « Suarez, Reginaldum, etc.) ».

Quaeritur: *an peccet mortaliter sacerdos ministrando Extremam Unctionem sine vestibus praescriptis, nempe super-*

Si aeger decedat dum in Unctione revolvitur, nulla irregularitas.

Quid, si inter ungendum sacerdos deficiat.

¹ Punct. 4, n. 7. — D. Thom., Contra Gent., lib. 4, cap. 73, i. f. ² Lib. 6, part. 2, n. 2100. — Arcud., Concordia, lib. 5, de Extr. Unct., cap. 3. — Bened. XIII, brev. *Apostolatus officium*, diei 19 Julii 1724, § 2 et 3 (habetur in Bullar. de Prop. Fid., edit. 1889, tom. 2, fol. 365). — ³ Tr. 7, cap. 5, n. 6. — Dicast., dub. 12, n. 185. — ⁴ Part. 9, tr. 7, resol. 56, v. *Notandum est*. — Tann., tom. 4, disp. 7, qu. 1, n. 65. — Praepos., dub. 5, n. 37. — Maerat., de Extr. Unct., disp. 10, sect. 2, v. *Hic autem*. ⁵ Part. 5, tr. 3, resol. 87. — ⁶ Punct. 4, n. 9. — S. Thom., in 4, dist. 23, qu. 1, art. 1, quaestiunc. 2, ad 3. — Possev., cap. 9, n. 8. —

Fill., tr. 3, cap. 6, n. 134. — Molfes., part. 1, tr. 4, cap. 3, n. 54. — ⁷ Act. Mediolan., part. 4, Instr. Extr. Unct., v. *Si aeger*. — Maerat., de Extr. Unct., disp. 10, sect. 2, v. *Hic autem*. — ⁸ Punct. 4, n. 10. — Possev., loc. cit., n. 17. — ⁹ Tr. 10, de Censur., cap. 8, num. 30 et 33. — Cornej., de Irregul., disp. 3, dub. 1, v. *Infero 11*. ¹⁰ Disp. 7, de Irregul., qu. 4, punct. 7, n. 8 et 12. — Suar., de Censur., disp. 47, sect. 7, num. 3; cfr. disp. 45, sect. 5, n. 1 et 2. — Ugolin., de Irregul., cap. 19, § 3, n. 2. — ¹¹ Part. 8, tr. 1, resol. 79, v. *Sed pro*. — Suar., de Extr. Unct., disp. 44, sect. 2, n. 7. — Regin., lib. 28, n. 78.

et 197, expresse negant posse ministrari sine ministro extra necessitatem; et ita etiam ab Escobar, n. 206, allegantur.

c) Solus S. Carolus habet hanc conditionem: si statim succedat alius. — Praeterea Bonacina, S. Thomas et S. Carolus negant posse iterum ungi partes jam unctas; ceteri vero dicunt posse ungi partes quae nondum unctae fuerunt.

d) Croix, n. 2098; Aversa, sect. 5, v. *At Extrema Unctio*; Nuñez, qu. 32, art. 6, dub. in corp., generaliter, non vero ad casum praesentem, dicunt unctiones fieri debere conti-

nuatim, ita ut inter eas non intercedat notabilis mora.

725. — a) Sotus, de Just., lib. 5, qu. 1, art. 9, v. *In primis enim*, tractat de casu plane simili, videlicet de infirmorum custodibus, quos negat in his circumstantiis irregularitatem contrahere.

726. — a) Quin etiam Quintanadvenas, tr. 5, sing. 5, num. 4; et Leander, disp. 4, qu. 23, negant simpliciter esse peccatum in necessitate; quod concedit Amicus, tom. 8, disp. 19, n. 217, casu quo « forte sine illo [sacramento] censeretur infirmus in aliquo periculo aeternae

Omittere vestes sacras extra necessitatem, lethale.

Urgente necessitate, juxta alios, item lethale.

Probabiliter negatur.

Omittere preces praescriptas:

pelliceo et stola? — Si non urgeat necessitas, certum est graviter peccare.

Dubium est, *quando urget necessitas*:

Prima sententia affirmat; et hanc tenent Suarez¹, Palaus², Sporer^{b)}, Elbel^{c)}; et Bonacina³ cum Naldo et aliis. Quia reverentia sacramenti praeferenda est cuilibet utilitati privatae. — *Secunda* vero sententia etiam probabilis negat. Et hanc tenent Croix⁴; Diana⁵ cum Leandro; et Escobar⁶ cum Possevino et Quintanadvenas, casu quo vestes deessent, et infirmus decederet sine sacramento; quia, licet sacramentum hoc non sit necessarium, est tamen valde utile. Unde non praesumitur Christus, qui illud instituit ad subsidium infirmorum in ultimo agone pugnantium, voluisse eos, ne vestes omitantur, tanto bono privari. (Vide dicta in simili casu, *de Euch.*, n. 241, v. *Utrum*).

727. — « Imo, etiam extra necessitatem, « non esse mortale:

« 1°. Omittere psalmos poenitenciales, « litanias et caeteras preces, docent Palaus^{a)} et Granada. — Dico: *extra*; quia « in necessitate gravi, v. gr. tempore pestis, vel morte imminente, statim un- « gendus est sine praemissis orationibus: « quae tamen postea supplendae sunt, si « supervivat infirmus. Bonacina⁷ ».

¹ Disp. 44, sect. 2, n. 7. — ² Tr. 26, punct. 8, n. 11. — ³ De Extr. Unct., punct. 6, num. 9. — ⁴ Nald., v. *Extrema Unctio*, n. 10, i. f. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 2116. — ⁶ Part. 9, tr. 6, resol. 46. — *Leand.*, disp. 4, qu. 23. — ⁷ Lib. 22, n. 220. — *Possev.*, cap. 5, n. 38. — *Quintanad.*, tr. 5, singul. 5, n. 4. — *Gran.*, de Extr. Unct., disp. 8, num. 8. — ⁸ De Extr. Unct., punct. 6, n. 8. — ⁹ Lib. 6, de Extr. Unct., cap. 1,

Hic distinguendum: omittere orationes in Rituali praescriptas, extra casum necessitatis, sine dubio est mortale; ut recte dicunt Tamburinius⁸, Palaus⁹, Elbel^{b)} ac Bonacina¹⁰. — Dixi: *extra necessitatem*; nam si periculum mortis immineat infirmo, jam praescribit Rituale quod infirmus cito ungatur..., *deinde (si adhuc supervivat) dicantur orationes praetermissae*. Idem probabiliter dicunt Salmant.¹¹ cum Palao, Suarez, Dicastillo^{c)} et communi, si sacerdoti immineat periculum contagii. — Omittere autem psalmos poenitenciales et litanias, dicunt Bonacina^{d)}, Palaus¹² et Escobar¹³ non esse peccatum mortale; et Elbel^{e)} expresse dicit esse veniale. Sed probabilius puto cum Tamburinio praefatas preces esse tantum de consilio, dum nullibi habetur de ipsis praeceptum. In Rituali^{e)} de eis sic tantum dicitur: *Dum infirmi sacro liniuntur oleo, dicuntur flexis genibus ab adstantibus*.

728. — « 2°. Deferre ad aegrum vel « administrare sine lumine. Leander, ci- « tans Possevinum; Quintanadvenas¹⁴, « Barbosa¹⁵ ». — [Ita etiam Diana^{a)} et Escobar¹⁶ probabiliter dicunt esse tantum veniale].

« 3°. Si solus sine ministro administret; « imo hoc in necessitate permittunt To-

§ 4, n. 1. — ⁹ Tr. 26, punct. 8, n. 13. — ¹⁰ Loc. cit., n. 7. — *Rit. Rom.*, de Extr. Unct., cap. 1, n. 10. — ¹¹ Tr. 7, cap. 5, n. 12. — *Palaus*, tr. 26, punct. 8, n. 13, i. f. — *Suar.*, disp. 44, sect. 3, i. f. — ¹² Loc. cit., n. 14. — ¹³ Lib. 22, n. 217. — *Tambur.*, loc. cit., n. 1. — *Leander*, disp. 4, qu. 23. — *Possev.*, cap. 9, n. 12. — ¹⁴ Tr. 5, singul. 5, n. 2. — ¹⁵ De Parocho, cap. 22, n. 44. — ¹⁶ Lib. 22, n. 214.

damnationis, ut si non esset alterius sacramenti capax ».

^{b)} Sporer videtur potius oppositae sententiae adhaerere; licet enim n. 120 dicat universim id esse mortale: at sane citat Gobat, qui excludit necessitatis casum; et ipse Sporer, de necessitate loquens, refert ea omnia quae Busenbaum habet, neque ea reprobatur.

^{c)} Elbel, n. 46, secundae sententiae patrocinatur, scribens: « In casu... necessitatis, ubi aegrotus aliud sacramentum non suscepisset, nec sacerdos ad manus habet vestes sacras, ego... non dubitarem esse ministrandam [Unctionem] sine vestibus sacris ».

727. — ^{a)} Palaus non satis accurate citatur a Busenbaum; nam, *tr. 26, punct. 8, n. 14*, id habet de litiis et psalmis poenitentialibus, uti S. Alphonsus refert inferius; sed n. 13, loquitur de ceteris precibus a sacerdote di-

cendis ex praescripto Ritualis, et dicit esse mortale, eas extra necessitatem omittere.

^{b)} Elbel, n. 46, ita sane docet, si omnes omittantur.

^{c)} Dicastillus, *dub. 12, n. 197*, ita habet de casu necessitatis in generali.

^{d)} Bonacina, *loc. cit.*, n. 7, loquitur de solis poenitentialibus psalmis.

^{e)} Rituale Romanum, *cap. 2, n. 7*, dicit: « Moneat [parochus] astantes, ut... recitent septem psalmos poenitenciales cum litiis vel alias preces, dum ipse Unctionis sacramentum administrat ». Et, *cap. 3*: « Septem psalmi poenitenciales cum litiis pro infirmis, dum sacro liniuntur oleo... dicuntur flexis genibus ».

728. — ^{a)} Diana, *part. 9, tr. 6, resol. 46*, *in fine*, recitative dumtaxat istud refert ex Leandro.

Extra necessitatem, lethale.

Secus, in periculo pro infirmo vel sacerdote.

Psalmi poenitenciales et litanias, probabilius de consilio tantum.

Quomodo deferenda vel ministranda Unctio.

« letus, Sà, etc. Vide Diana¹ ». — [Vide dicta n. 724].

« 4°. Si ungat aliter quam in formam « crucis. Suarez^{b)}, Becanus^{b)}, Laymann. « Vide Diana² ». — Commune est, esse tantum veniale omittere signum crucis inter ungendum. Ita Laymann³, Suarez^{b)}, Palaus⁴, Bonacina^{c)}, Viva^{d)}, Holzmann⁵, Salmant.⁶; et Escobar^{e)} cum Coninck^{e)} et Zambrano^{e)}. Imo Escobar putat nec etiam esse veniale; sed huic non consentio, nisi necessitas urgeat^{f)}.

Hic etiam advertendum id quod praescribit Rituale, videlicet: *Si... alius presbyter vel diaconus qui oleum sanctum deferat haberi possit, per ipsum deferatur, qui, superpelliceo indutus cum oleo sacro occulte delato, sequatur sacerdotem viaticum portantem; et postquam infirmus viaticum sumpserit, inungatur a sacer-*

dote. — Praeterea Laymann et Tamburinius, apud Benedictum XIV⁷ (quibus ipse adhaeret) permittunt sacerdoti interrumpere Missam ad dandam Extremam Unctionem, si infirmo nullum aliud sacramentum conferri potest; quia si ille est sufficienter attritus, primam gratiam obtinere potest.

729. — « 11°. Pastor, ratione officii, tenetur sub mortali dare iis qui petunt, « nisi justa causa excuset: etiam tempore « pestis, modo possit absque periculo vitae; cum eo enim non teneri docent « Tanner^{a)}, Diana⁸. — Si peste infecti « sint confessi, posse sine peccato omitti « absolute docet idem Diana^{b)} ex Villa- « lobos^{b)}, Tanner^{b)}, Amico^{b)}, Francisco « Lugo^{b)}, etc.; Suarez^{c)}, Filliuccius^{c)}, « Coninck^{d)}, Bonacina^{d)}, Laymann^{d)} ».

Regulariter igitur non tenetur pastor

Quando pastor teneatur sub gravi ministrare Unctionem.

Tolet., lib. 7, cap. 2, i. f. — Sà, v. *Extrema Unctio*, num. 9. — ¹ Part. 9, tr. 6, resol. 46, v. *Sed an.* — Laym., tr. 8, cap. 2, n. 7. — ² Part. 3, tr. 4, resol. 178. — ³ Loc. cit. — ⁴ Tr. 26, punct. 3, n. 2. — ⁵ De Extr. Unct., n. 12. —

⁶ Tr. 7, cap. 2, n. 14. — Escob., lib. 22, n. 90. — Rit. Rom., cap. 1, n. 13. — Laym., lib. 5, tr. 5, cap. 7, n. 2, iv. — Tambur., Method. celebr. Miss., lib. 2, cap. 7, § 7, n. 1. — ⁷ De Synodo, lib. 8, cap. 6, n. 5. — ⁸ Part. 5, tr. 3, resol. 93.

^{b)} Suarez, *disp.* 40, *sect.* 2, n. 3, videtur etiam negare illud esse peccatum: « Non videri hoc signum esse de necessitate praecepti, saltem sub culpa gravi, secluso contemptu aut scandalo... Si ex justa causa omittatur, ut brevius vel securius agatur, nullum erit peccatum: regulariter vero id magis pium est, ideoque debet servari ac fieri ». — Idemque ait Becanus, *de Sacram.*, cap. 27, qu. 3, n. 3.

^{c)} Bonacina, *punct.* 2, n. 9, ait esse de necessitate praecepti ut unctiones fiant in forma crucis, et addit: « Multi tamen doctores negant peccatum mortale committi ab eo qui Extremam Unctionem confert praetermisso crucis signo ».

^{d)} Viva, *qu.* 6, *art.* 1, n. 3, negat esse « de necessitate praecepti, cum nullum de hoc extet praeceptum.... Nec talis consuetudo.... obligat sub mortali, secluso scandalo aut contemptu ».

^{e)} Escobar, n. 89, adducit Coninck et Zambrano pro sententia, quae negat esse de necessitate praecepti. — Et revera Coninck, *disp.* 19, *dub.* 2, n. 7, ait esse satis conveniens, ut unctiones in forma crucis fiant, sed negat esse necessarium, quia id nullibi praecipitur. — Zambrano autem, *cap.* 5, n. 12, affert sententiam quae negat esse mortale, eamque non reprobatur.

^{f)} Rituale enim Romanum videtur praecipere ut unctio fiat in modum crucis, dicens § *Ordo ministrandi Sac. Extr. Unct.*: « Intincto pollice in oleo sancto, in modum crucis ungit infirmum ».

729. — ^{a)} Tanner, *disp.* 7, *qu.* 1, n. 62 et 63, id habet, « si parochus (ut explicat n. 62) moraliter praesumeret ac pro certo haberet infirmum non habere conscientiam peccati mortalis, vel esse bene dispositum ad mortem ».

^{b)} Diana, *part.* 3, *tr.* 4, *resol.* 174; et *part.* 8, *tr.* 1, *resol.* 21, tenet hanc sententiam pro qua citat auctores relatos. Et revera id perspicue innuunt Tanner, *loc. cit.*, n. 62, et Franciscus de Lugo, *Opusc. de Sacram.* i. g., *cap.* 2, *qu.* 3, n. 31, i. f. — Quin etiam idem videtur insinuare Amicus, *tom.* 8, *disp.* 19, n. 203, ubi negat parochum teneri tempore pestis hoc sacramentum cum periculo mortis ministrare, quia « non est ad salutem necessarium, neque necessitate medii..., neque necessitate praecepti ». — Idemque docet Villalobos, *part.* 1, *tr.* 10, *diff.* 6, n. 7.

^{c)} Suarez, *disp.* 44, *sect.* 3, n. 20, dicit: « Absolute... non tenetur ministrare hoc sacramentum cum morali periculo vitae corporalis...; quia hoc sacramentum neque est medium necessarium ad salutem neque ex divino praecepto; et praeterea supponit jam, per se loquendo, duo alia sacramenta quibus sufficienter subvenitur necessitati subditi ». Si tamen potest, sine morali periculo vitae, tenetur, ideoque tenetur etiam omnia media adhibere ad tollendum periculum. — Idemque omnino notandum de Filliuccio, *tr.* 3, *cap.* 5, n. 100.

^{d)} Coninck, *de Sacram.*, *disp.* 19, *dub.* 10, num. 31, rationem tantum hujus sententiae

cum periculo vitae dare hoc sacramentum, nisi infirmus a longo tempore sit confessus et verisimiliter censeatur esse in mortali. Ita communiter Suarez ^{c)}, Concina ^{e)}, Palaus ^{f)}, Holzmann ¹, Sporer ² et alii passim. — Salmant. ³ vero dicunt, nisi parochus certe sciat aegrotum esse in mortali; sed melius alii dicunt, nisi probabiliter id sciat, juxta dicta *n. 624*, v. *Secunda*.

« 12°. Sacerdos curatus peccat mortaliter, si petentem negligat inungere, « vel differat cum probabili periculo ne « sine unctione moriatur aeger (nisi justa « causa excuset); quia in re gravi non « praestat id ad quod tenetur ex justitia ». — [Ita communiter Salmant. ⁴ et Viva ⁵].

Quando et
qua ratione
teneatur sa-
cerdos non
curatus.

« Alius vero sacerdos si, absente parochus, licite et facile possit, tenetur ex « caritate, sed sub veniali tantum ». [Ita etiam communiter Laymann ⁶, Palaus ⁷; Sporer ⁸ cum Mastrio; et Salmant. ⁹ cum Diana; contra Aversa, qui putat teneri sub gravi]. — « Nisi tamen aegrotus valde « indigeret, v. gr. si alioqui sine omnibus « sacramentis esset moriturus, quod aliud « nullum suscipere posset; tunc enim quidam graviolem obligationem agnoscere « videntur. Vide Diana ¹⁰, Laymann ¹¹ ». [Ita pariter cum communi Salmant. ¹², contra Hurtadum ^{g)} apud Viva ^{g)}].

730. — « 13°. Parochus vesperi timenti « ne noctu vocetur ad aegrum, non licet

« retinere domi sacrum oleum, ut vocatus « possit venire expeditius. — Licet venialiter culpam in eo tantum agnoscat « Barbosa ¹³ ex Possevino ». [Ita etiam Escobar ¹⁴, si parochus oleum servet ut commodius illud deferat ad infirmum. Sed probabiliter dicit Croix ¹⁵ cum Arriaga et Gobat, in hoc non peccare parochum, si crederet noctu se vocandum, et periculum foret ne vocatus sero veniret]. — « Item Quintanadvenas ¹⁶: ubi tamen a « mortali non audet excusare eum qui « semper domi retineret ^{a)} ». [Cum Escobar ¹⁷].

Quid de parochus retinente domi sacrum oleum.

« 14°. Decens est ut stappa comburatur: quae ad singulas unctiones nova « adhibenda est, nisi aliud habeatur in « Agenda. — Laymann ¹⁸, Sà ¹⁹.

Stappa nova adhibenda ad singulas unctiones, deinde comburenda.

In Rituali sic habetur: *Minister...., si est in sacris, vel ipsemet sacerdos, post quamlibet unctionem tergat loca inuncta novo globulo bombacii vel rei similis, eumque in vase mundo reponat, et ad ecclesiam postea deferat, comburat, cineresque projiciat in sacrarium.*

731. — « Resp. II°. Effectus ejus principalis est roborare animam contra tentationes daemonis in morte.

Effectus Extremae Unionis.

« Secundarius est: 1°. Delere reliquias « peccatorum ». [Seu partem, juxta dispositionem suscipientis]. — « 2°. Tollere poenas restantes ». [Non vero omnes; ut D. Thomas ¹⁹, Laymann ²⁰, Palaus ²¹ et Salmant. ²²]. — « 3°. Aliquando etiam sani-

¹ De Extr. Unct., n. 21. — ² Suppl. sacram., cap. 2, n. 86. — ³ Tr. 7, cap. 5, n. 8. — ⁴ Tr. 7, cap. 5, n. 7. — ⁵ Qu. 6, art. 2, n. 4. — ⁶ Tr. 8, cap. 7, n. 3. — ⁷ Punct. 8, n. 6. — ⁸ Suppl. sacram., cap. 2, n. 85. — ⁹ Mastrio, Theol. mor., disp. 22, qu. 6, n. 91. — ¹⁰ Loc. cit., n. 9. — ¹¹ Diana, part. 3, tract. 4, resol. 170. — ¹² Aversa, sect. 10, v. Alius vero. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Loc. cit., n. 3. — ¹⁵ Tr. 7, cap. 5, n. 9. — ¹⁶ De Parocho, cap. 22, n. 44. — ¹⁷ Possev., cap. 9,

n. 12 et 13. — ¹⁸ Lib. 22, n. 226. — ¹⁹ Lib. 6, part. 2, n. 2114. — ²⁰ Arriaga, de Extr. Unct., disp. 54, n. 17 et 18. — ²¹ Gobat, tr. 8, n. 931. — ²² Tr. 5, singul. 10, num. 2 et 3. — ²³ Loc. cit., n. 226. — ²⁴ Tr. 8, cap. 8, n. 3. — ²⁵ Sà, v. Extrema Unctio, n. 14. — ²⁶ Rit. Rom., cap. 2, Ordo ministrandi, n. 9, v. Ad oculos. — ²⁷ Suppl., qu. 30, art. 1, ad 2. — ²⁸ Cap. 5, n. 2, i. f. — ²⁹ Tract. 26, punct. 5, num. 9. — ³⁰ Tract. 7, cap. 3, num. 5.

profert, nempe sacramentum hoc non esse necessarium, sed valde utile. — Bonacina, *punct. 5, n. 12*, de hoc omnino silet. — Laymann denique, *cap. 7, n. 3*, dicit parochum mortaliter peccare si petenti « sine justa excusatione neget ».

^{e)} Concina, *cap. 3, n. 4*, sententiam hanc limitat: nisi aegroti illud petant, quo casu ait « nullo prorsus modo, etiamsi vitae periculum instaret, denegare illud posse ».

^{f)} Palaus, *punct. 8, n. 5*, absolute pronuntiat: si, tentatis omnibus, contagii periculum vitari nequeat, « obligatum parochum

non esse, quia eo sacramento absolute infirmus non indiget; quod maxime procedit si inde alii privarentur Poenitentiae vel Eucharistiae administratione ».

^{g)} Gaspar Hurtadus, *diff. 12, i. f.*, id non habet, et pro alio dicto citatur a Viva, *loc. cit., n. 4*.

730. — ^{a)} S. R. C. pluries declaravit olea sacra servanda esse, non in domo parochi, sed in ecclesia, excepto casu magnae distantiae ab eadem. Decr. auth. *n. 2650*, ad 3 facti speciem; *3276*, ad 5; *3739*, ad 2, *3779*, ad 7.

«tatem corporis conferre, si expediat. «S. Thomas, Silvester, Suarez¹». [Ut in Tridentino², ubi: *Et sanitatem corporis interdum, ubi saluti animae expedierit, consequitur*].

Quando remittat peccata.

Commune est inter DD., per hoc sacramentum remitti peccata tam venialia quam mortalia, si haec infirmus invincibiliter ignoret, habeatque attritionem qua auferatur obex peccati. Ita S. Thomas³, ubi ait: *Sed quia hoc robur gratia facit, quae secum non compatitur peccatum, ideo ex consequenti, si invenit peccatum aliquod, vel mortale vel veniale, quoad culpam tollit ipsum: dummodo non ponatur obex ex parte recipientis, sicut... de Eucharistia et Confirmatione supra dictum est*. Sequuntur S. Doctorem Bellarminus⁴, Palaus⁵, Holzmann⁶, Mazzotta⁷; Salmant.⁸ cum Suarez, Valentia, Laymann, Coninck, Bonacina, etc.; ac Croix⁹ cum Arcudio et Aversa, contra aliquos. — Idque clare colligitur ex verbis D. Jacobi: *Et si in peccatis sit, remittentur ei*. Ac ex Tridentino¹⁰, ubi: *Cujus unctio delicta, si quae sint adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit*.

Utrum autem peccata mortalia huic infirmo remittantur per se vel per accidens?

Juxta alios, mortalia remittit per accidens.

Prima sententia, quam tenent Gonet¹¹, Petrocorensis¹², Holzmann¹³, Sporer¹⁴, Mazzotta¹⁵, et Sotus apud Tournely¹⁶, dicit remitti per accidens; quia, cum hoc sit sacramentum vivorum, non potest nisi per accidens mortalia delere. — Et huic sententiae videtur favere D. Thomas¹⁷, di-

cendo quod hoc sacramentum remittit peccata, sicut Eucharistia et Confirmatio, quae certe per accidens remittunt.

Secunda vero sententia, probabilior et communior, quam tenent Tournely^{a)}, Merbesius¹⁸, Habert¹⁹; et Salmant.²⁰ cum Suarez, Palao, Coninck, Valentia^{b)}, etc., dicit Extremam Unctionem remittere mortalia per se, etsi consequenter. Ratio est, quia licet hoc sacramentum sit vivorum, tamen ex institutione divina peccata remittit, ut patet ex verbis Apostoli (ut supra); et confirmatur ex Tridentino²¹, ubi: *Si quis dixerit sacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos..., anathema sit*. Et improbabiliter, ait Bellarminus cum D. Thoma et aliis communiter, aliquos nomine peccatorum intelligere sola venialia. — In hoc autem differunt Baptismus et Poenitentia ab Extrema Unctione, quia illa principaliter instituta sunt ad delendum peccatum actuale vel originale; Extrema vero Unctio (ut docet D. Thomas) principaliter est instituta ad tollendas reliquias peccatorum, nempe debilitatem et ineptitudinem quae ex peccato actuali relinquuntur: sed quia, cum in anima reperitur peccatum, non possunt tolli reliquiae, nisi prius tollatur peccatum, ideoque ex consequenti hoc sacramentum peccatum aufert.

Probabilius, per se, etsi consequenter.

An autem principalis effectus hujus sacramenti sit remissio peccatorum, saltem venialium?

Affirmant Holzmann²² cum S. Bonaventura, Scoto et aliis scotistis commu-

S. Thom., Suppl., qu. 30, art. 1 et 2. — Silvest., v. *Unctio extrema*, qu. 3. — ¹ Disp. 41, sect. 1, a n. 11; cfr. sect. 4. — ² Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 2. — ³ Suppl., qu. 30, art. 1, corp. — ⁴ De Extr. Unct., cap. 8, v. *Dico igitur*. — ⁵ Punct. 5, n. 7. — ⁶ De Extr. Unct., n. 36; cfr. de Sacr. i. g., n. 65. — ⁷ Tr. 5, disp. 5, cap. 4. — ⁸ Tr. 7, cap. 3, n. 2. — Suar., disp. 41, sect. 1, n. 15 et 19. — Valent., disp. 8, qu. 1, punct. 3. — Laym., cap. 5, n. 1, v. f. — Coninck, disp. 19, dub. 5, n. 19. — Bonac., disp. 1, de Sacr. i. g., qu. 4, punct. 2, n. 2, 4 et 5; disp. 7, punct. 6, n. 1. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 2119. — Arcud., Concordia, lib. 5, de Extr. Unct., cap. 8, init., v. *Quidam illa verba*. — Aversa, sect. 6, v. *Conveniunt autem*, et v. *Potest tamen*. — ¹⁰ Loc. cit., cap. 2. — ¹¹ Man., tr. 5, cap. 8, de Extr. Unct., § 4. — ¹² De Extr.

Unct., cap. 2, qu. 7, v. — ¹³ De Extr. Unct., n. 36. — ¹⁴ Suppl. sacram., cap. 2, num. 104. — ¹⁵ Tr. 5, disp. 5, cap. 4. — Sotus, in 4, dist. 23, qu. 1, art. 2, concl. 3. — ¹⁶ Praelect., de Extr. Unct., qu. ult., art. 1, v. *Quaeres 1*. — ¹⁷ Suppl., qu. 30, art. 1. — ¹⁸ De Extr. Unct., qu. 23, init., et concl. 5, num. 1, in fine. — ¹⁹ De Extrema Unct., cap. 6, qu. 3. — ²⁰ Tr. 7, cap. 3, n. 3. — Suar., disp. 41, sect. 1, num. 16 et 19. — Palaus, punct. 5, num. 7, v. f. — Coninck, disp. 19, dub. 5, num. 19. — ²¹ Sess. 14, de Extr. Unct., can. 2. — Bellarm., cap. 8, v. *Una tantum*. — S. Thom., Suppl., qu. 30, art. 1, corp. — S. Thom., loc. cit. — ²² De Extr. Unct., num. 36. — S. Bonav., in 4, dist. 23, art. 1, qu. 1. — Scot., in 4, dist. 23, v. *De secunda conclusione*.

731. — ^{a)} Tournely, *Praelect., de Extr. Unct., qu. ult., art. 1*, v. *Quaeres 1, resp. 2*, dicit hoc sacramentum « per se ac primario... remittere peccata ».

^{b)} Valentia, *disp. 8, qu. 1, punct. 3, i. princ.*, non bene citatur a Salmant.; non enim dicit sacramentum Extremae Unctionis remittere per se peccata mortalia.

Principalis effectus, probabilius remittere reliquias peccatorum.

niter; item Navarrus, Vasquez, Sà et Major, apud Escobar¹. — Sed alii communissime et probabilius dicunt principalem effectum hujus sacramenti esse remittere reliquia speccatorum (ut supra). Nam alias, qui non haberet actualia peccata, non esset capax principalis effectus illius: quod est falsum. Ita S. Thomas², quem sequuntur Gonet³, Palaus⁴ cum communi (ut asserit); et Escobar⁵ cum Suárez, Soto, Paludano, Filliuccio, etc.

732. — « Unde resolves:

« Hujus sacramenti non sunt capaces:

« 1°. Pueri ante usum rationis: etsi « sufficiat ea aetas qua possunt peccare.

« — Navarrus, Suarez⁶.

« 2°. Perpetuo amentes. — Aliis vero « delirantibus, si ante petiverint, aut petitori fuissent si cogitassent, aut ostenderint signum doloris, dari potest et debet. Silvester, Henriquez, Laymann ».

Et sic habetur in Rituali, ubi dicitur: *Infirmis autem qui, dum sana mente et integris sensibus essent, illud petierint, seu verisimiliter petiissent, seu dederint signa contritionis, etiamsi deinde loquelam amiserint vel amentes effecti sint, vel delirent aut non sentiant, nihilominus praebeatur*. Amentes autem bene ungi possunt si habent lucidum intervallum; ut D. Thomas⁷. — In dubio autem an aeger habuerit unquam usum rationis, etiam ungendus est (intellige sub conditione); ut recte ait Croix⁸ cum Raynaudo, Diana, Aversa, etc.

Navarr., Man., cap. 22, num. 13. — Vasq., in 3 Part., qu. 87, art. 3, dub. 3, num. 4, 6 et 10. Sà, v. *Extrema Unctio*, num. 16. Major, in 4, dist. 23, qu. 1, init.

¹ Lib. 22, num. 176. — ² Suppl., qu. 30, art. 1, corp. —

³ Man., tr. 5, cap. 8, de Extr. Unct., § 4, v. *Remissio*. —

⁴ Tr. 26, punct. 5, num. 3. — ⁵ Lib. 22, num. 177 et 178. — Suar., disp. 41, sect. 1, n. 3. — Sotus, in 4, dist. 23, qu. 1, art. 2, concl. 4, in probat. — Palud., in 4, dist. 23, qu. 4, concl. 1 et 2 (n. 3 et 9). — Fill., tr. 3, cap. 6, n. 116 et 117. — Navar., Man., cap. 22, num. 13. — ⁶ Disp. 42, sect. 1, n. 3; cfr. de Euch., disp. 70, sect. 1, v. f. — Silvest., v. *Unctio*, qu. 5, v. *Secundum*. — Henrig., lib. 3, cap. 13, n. 1; cfr. cap. 11, n. 9. — Laym., lib. 5, tr. 8, cap. 4, n. 3. — Rit. Rom., de Sacr. Extr. Unct., cap. 1, n. 6, v. *Infirmis autem*. — ⁷ Suppl., qu. 32, art. 3, corp. — ⁸ Lib. 6, part. 2,

Et sic dicendum de *ebriis* deficientibus, nisi constet esse in mortali; ut Croix⁹ cum Gobat et Lohner, ex Rituali, ubi: *Impoenitentibus... et qui in manifesto peccato mortali moriuntur, et excommunicatis... penitus* (sacramentum) *denegetur*. — Possunt etiam ungi, ait Croix^{a)} cum Coninck^{a)}, Tamburinio^{a)} et Lohner^{a)}, *vulnerati in rixa*; quia praesumuntur conteri in illo extremo statu. — Tempore autem *interdicti* vetitum est ministrari hoc sacramentum, ex cap. *Quod in te, de poenit. et remiss.*

« Et si tales unctioni resistant, ligandos esse, vel fortiter tenendos, ait Zambran¹⁰; qui cum Barbosa¹¹ dicit esse necessarium, quando phreneticus non potest aliud sacramentum suscipere ». — [Et huic congruit id quod addit Rituale, dicens: *Si infirmus, dum phrenesi aut amentia laborat, verisimiliter posset quidquam facere contra reverentiam sacramenti, non inungatur, nisi periculum tollatur omnino*].

« 3°. Muti, surdi, et caeci a nativitate sunt capaces, atque adeo debent inungi prope organa sensuum quibus carent: etsi exterius per illa non peccarint, potuerunt tamen peccare per interiores potentias, quibus illa respondent. Posse vinus, Naldus, Praepositus, Diana¹² ». — [Ita etiam S. Thomas¹³, et Salmant.¹⁴ cum communi (contra Croix^{b)} cum Gobat^{b)}, etc.); et idem docuit S. Carolus Borromeus¹⁵].

Phreneticus quomodo ministranda.

Muti, surdi, et caeci a nativitate, capaces E. U.

n. 2111. — Rayn., Heterocl. spirit., part. 2, sect. 1, punct. 12, n. 11. Diana, part. 3, tr. 4, resol. 169. Aversa, sect. 8, v. *Quodsi dubitetur*. — ⁹ Loc. cit., n. 2110. — Gobat, tr. 8, n. 832; cfr. tr. 4, n. 195 et seqq., et Quinar., tr. 5, cap. 50, n. 11. Lohn., Instr. pract. pastorum, part. 2, cap. 2, § 3, membr. 21, dub. de Extr. Unct., qu. 10. — Rit. Rom., loc. cit., n. 8, v. *Impoenitentibus*. — Zambran., Decis. cas. tempore mortis, cap. 5, de Extr. Unct., dub. 2, n. 3.

¹⁰ Part. 5, tr. 3, resol. 84; cfr. part. 2, tr. 14, resol. 78. ¹¹ De Parocho, cap. 22, n. 13. — Rit. Rom., loc. cit., n. 7, v. *Sed si infirmus*. — Possev., cap. 9, num. 15. — Nald., Sum., v. *Extrema Unctio*, n. 8. — Praepos., dub. 8, n. 73. — ¹² Part. 5, tr. 6, resol. 11. — ¹³ Suppl., qu. 32, art. 7. — ¹⁴ Tr. 7, cap. 2, num. 23 et 24. — ¹⁵ Act. Mediol., part. 4, Instr. Extr. Unct., v. *Caecis*.

732. — ^{a)} Croix, loc. cit., n. 2110, loquitur de vulneratis in duello. — Et ita etiam Tamburinus, lib. 6, de Extr. Unct., cap. 2, § 4, n. 2; Lohner, loc. cit., qu. 16. — Coninck vero, de Sacr., qu. 64, n. 103, generaliter dumtaxat dicit ungendum esse eum qui catholice vixit,

nisi sciatur certo esse in peccato mortali, de quo non sit saltem attritus; quod facile praesumi non debet. Et addit: « Quod si aliquandiu post peccatum commissum usus sit ratione, potest praesumi saltem attritus esse ».

^{b)} Croix, lib. 6, part. 2, n. 1875; et Gobat,

Non susci-
pere E. U.,
quale pecca-
tum.

733. - « 4°. Non suscipere hoc sacra-
« mentum, per se loquendo, seclusoque
« scandalo et contemptu, non est pecca-
« tum mortale. Ita Suarez, Laymann, Tan-
« ner, Escobar, etc. (Multo minus peccant
« mortaliter domestici, si id non procu-
« rent). — Veniale tamen esse docet Co-
« ninck¹, contra Nuñez^{a)}. Vide Diana²,
« ubi notat ex Tanner, non censeri con-
« temnere, qui sciens prudens omittit tem-
« pore apto, et oblata commoditate. Con-
« trarium tamen vult Toletus, praesertim
« si probabiliter deinceps non sit futura
« commoditas ».

Quaeritur: *an sit obligatio sub gravi suscipiendi hoc sacramentum?*

Obligatio
suscipiendi,
juxta alios,
gravis.

Prima sententia affirmat. Et hanc te-
nent Concina³, Merbesius⁴, Habert^{b)},
Roncaglia⁵; item S. Bonaventura^{c)} et
Petrus Soto, apud Escobar⁶. — Diversa
tamen hi auctores ratione utuntur: Ron-
caglia, quia videtur talis infirmus gravi-
ter delinquere contra caritatem sui ipsius.
Alii vero, quia verba Apostoli: *Inducat
presbyteros*, praeceptum inducunt.

— *Suar.*, disp. 44, sect. 1, n. 2. — *Laym.*, cap. 7, n. 1. —
Tann., tom. 4, disp. 7, qu. 1, num. 56. — *Escob.*, Theol.
mor., tract. 7, exam. 7, cap. 4, v. *Non vult* (num. 33). —
¹ Disp. 19, dub. 10, num. 30. — ² Part. 3, tr. 4, resol. 170;
part. 5, tr. 3, resol. 97; part. 8, tr. 1, resol. 58. — *Tann.*,
loc. cit., n. 57. — *Tolet.*, lib. 7, cap. 3, n. 3 cum lib. 2,
cap. 24, i. f. — ³ De Extr. Unct., cap. 4, n. 7. — ⁴ De Extr.
Unct., qu. 9. — ⁵ De Extr. Unct., qu. 7, resp. 1. — *Petr.*
Sotus, de Extr. Unct., lect. 2, v. *Ultimo*. — ⁶ Lib. 22, n. 55.
— *Roncagl.*, loc. cit. — ⁷ Disp. 44, sect. 1, n. 2. — ⁸ De
Extr. Unct., punct. 5, n. 10. — ⁹ De Extr. Unct., n. 31.
— ¹⁰ Qu. 6, art. 3, n. 4. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 2113. —

Secunda vero sententia communis, ut
fatetur ipse Merbesius^{d)}, et satis proba-
bilis, negat. Eamque tenent Suarez⁷, Na-
varrus^{e)}, Bonacina⁸, Holzmann⁹, Viva¹⁰,
Croix¹¹, Sporer¹², Elbel¹³; Palaus¹⁴ cum
Paludano^{f)}, Covarruvias^{g)} et Dominico
Soto; Escobar¹⁵ cum Cajetano, Silvestro
Victoria, Armilla et Gabriele; ac Salmant.¹⁶
cum Coninck, Sà, Valentia^{h)} et Henriquez.
Item Estius, Silvius et Sambovius, apud
Habert¹⁷; ex D. Thoma¹⁸, ubi ait, sacra-
menta tam Confirmationis quam Extre-
mae Unctionis non esse *de necessitate
salutis*. — Ratio, quia talis obligatio non
habetur neque ex vi institutionis hujus
sacramenti, cum non sit necessarium ad
salutem, sed tantum utile et ad melius
esse; neque ex praecepto divino, cum
communitur theologi verba Apostoli non
interpretentur de praecepto, sed de con-
silio. Unde, cum hoc sacramentum sit tan-
tum ad majorem utilitatem institutum, non
videtur caritas erga seipsum ad illud obli-
gare sub gravi; caritas enim non obligat
sub gravi praecepto ad id quod melius est.

Satis pro-
babiliter,
levis.

¹² Suppl. sacram., cap. 2, n. 106. — ¹³ De Extr. Unct.,
n. 51. — ¹⁴ Tr. 26, punct. 8, n. 1. — *Dom. Sotus*, in 4, dist. 23,
qu. 1, art. 1, v. *Argumentum autem*. — ¹⁵ Lib. 22, n. 56
et 57. — *Cajetan.*, Sum., v. *Unctio extrema*. — *Silvest.*,
v. *Unctio*, qu. 9. — *Victor.*, Sum., n. 219. — *Armilla.*, v. *Un-*
ctio, n. 1. — *Gabr. Biel*, Suppl., dist. 23, qu. 1, dub. 10. —
¹⁶ Tr. 7, cap. 4, n. 10. — *Coninck*, disp. 19, n. 30. — *Sà*,
v. *Extrema Unctio*, n. 5. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 10, n. 3. —
Estius, in 4, dist. 23, § 16. — *Silvius*, in Suppl., qu. 32,
art. 4, quaer. 1. — *Sambov.*, id est *Sainte-Beuve*, de Extr.
Unct., disp. 7, art. 3, prop. 5. — ¹⁷ De Extr. Unct., cap. 7,
qu. 2, v. *Negat.* — ¹⁸ In 4, dist. 23, qu. 1, art. 1, solut. 3, ad 1.

tr. 4, n. 141, negant esse capaces hujus sacra-
menti eos qui simul sunt caeci a nativitate,
surdi et muti.

733. - ^{a)} Nuñez male citatur a Busen-
baum; tenet enim in *Suppl.*, qu. 33, art. 2,
diff. 1, eandem doctrinam ac Coninck, ne-
gans adesse praeceptum per se recipiendi hoc
sacramentum; sed addens esse peccatum veni-
nale, si quis ex negligentia illud non petat.

^{b)} Habert, de *Extr. Unct.*, cap. 7, qu. 2,
dicit esse necessarium « necessitate praecepti
divini et ecclesiastici ».

^{c)} S. Bonaventura non bene citatur ab Esco-
bar; nam in 4, dist. 23, dub. 4, in haec verba
Magistri: « Et si ex contemptu vel negligentia
sacramentum hoc praetermittitur, periculo-
sum est et damnable », S. Doctor scribit:
« Non intelligitur hoc de qualibet negligen-
tia, sed solum de negligentia quae generat
contemptum annexum ». Unde potius adhae-

ret secundae sententiae, sicut et ipse S. Al-
phonsus.

^{d)} Merbesius, qu. 9, dicit: nonnulli; qu. 10:
quidam auctores, alii auctores.

^{e)} Navarrus, *Man.*, cap. 22, n. 16, perspi-
cua insinuat hanc opinionem, dicens peccare
[mortaliter] eum qui hoc sacramentum non
petit « per contemptum ».

^{f)} Paludanus male citatur a Palaus; quam-
vis enim, in 4, dist. 23, qu. 3, art. 2, concl. 1;
et qu. 1, art. 3, concl. 3, neget hoc sacra-
mentum necessarium esse necessitate medii
per se; at, dist. 9, qu. 1, art. 1, concl. 3, dicit
esse de necessitate salutis ratione praecepti.

^{g)} Covarruvias, in cap. Alma mater, part. 2,
§ 2, n. 7, quidquid dicat Palaus, nullum ver-
bum facit de hoc argumento.

^{h)} Valentia non satis accurate citatur a
Salmant. (ex Dicastillo tamen); de hoc enim
silet.

Prima opinio, etiam probabilis et omnino suadenda.

Hoc tamen non obstante, prima sententia etiam probabilis et omnino suadenda mihi apparet: non tam ratione praecepti, quia de eo saltem non constat, quam ratione caritatis erga se ipsum. Nam, licet moribundus possit aliis praesidiis se roborare, tamen in tali statu constitutus, ex una parte cum magna difficultate ad bonos actus se valet excitare, cum ob mentis oppressionem vires propriae tunc sunt debiliores; et ex altera, vehementiores sunt (ut ait Tridentinum) daemonis insidiae. Unde ingenti periculo se exponere videtur tentationibus succumbendi qui negligit se munire hoc sacramento, a Christo Domino instituto tamquam firmissimo praesidio in tanto conflictu.

Per accidens, quandoque lethale, non suscipere E. U.

Omnes tamen conveniunt quod per accidens posset infirmus peccare mortaliter omittendo suscipere hoc sacramentum, scilicet: 1°. Si omitteret habens conscientiam peccati mortalis, et non posset aliud sacramentum recipere; ita communiter Palaus¹; et Salmant.² cum Suarez, Aversa, et alii passim. Sed bene ajunt Suarez et Palaus hunc casum vix accidere posse. — 2°. Si omittendo, scandalum daret, puta si ratione circumstantiarum inducerentur alii ad suspicandum quod

ipse sit haereticus, vel ad nihili faciendum hoc sacramentum. Ita Salmant.³, Holzmann⁴; et Palaus⁵ cum Suarez, Sà, Coninck, Laymann, Bonacina et communi. — 3°. Ratione contemptus, ut communiter DD. praefati; et patet ex Tridentino⁶, ubi: *Neque vero tanti sacramenti contemptus absque ingenti scelere... esse posset.*

Utrum autem qui sciens et volens negligit hoc sacramentum suscipere dicatur contemnere?

Affirmant Merbesius et alii. — Sed negant communius et probabilius Suarez⁷, Salmant.⁸; Palaus⁹ cum Sà, etc. Quia is tantum dicitur contemnere qui illud negligit, quia parvi facit; non vero qui non vult suscipere ob aliquam repugnantiam, vel quia putat non esse in praecepto. Et huic congruit id quod dixit Martinus V in bullaⁱ⁾ Constantiae edita (ut refert Merbesius¹⁰), ubi: *Hoc sacramentum (nempe Extremae Unctionis) neque negligi sine culpa, neque contemni posse sine peccato mortali.* Unde videtur Pontifex satis expressisse quod contemptus hujus sacramenti gravem quidem importat culpam; negligentia vero, non plus quam levem. — Vide dicta de Sacram. Confirm., n. 182, ad 3°, quae huic sacramento etiam congruunt.

Negligens voluntarie E. U. probabilius non censetur contemnere.

Trident., sess. 14, de Extr. Unct., prooem. — ¹ Tr. 26, punct. 8, n. 3, v. *Tertio*. — ² Tr. 7, cap. 4, n. 13. - *Suar.*, disp. 44, sect. 1, n. 7, v. *Tertius casus*. - *Aversa*, sect. 9, v. *Tertius casus*. — *Suar.*, loc. cit. — *Palaus*, loc. cit. — ³ Tr. 7, cap. 4, n. 12. — ⁴ De Extr. Unct., n. 31. — ⁵ Tr. 26, punct. 8, n. 3, v. *Secundo*. - *Suar.*, disp. 44, sect. 1, n. 5. -

Sà, v. *Extrema Unctio*, n. 5. - *Coninck*, disp. 19, n. 30. - *Laym.*, cap. 7, n. 2. - *Bonac.*, punct. 5, n. 10. — ⁶ Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 3, i. f. — *Merbes.*, de Extr. Unct., qu. 10, prop. 1, et v. *Si ex Martino*. — ⁷ Disp. 44, sect. 1, n. 6. — ⁸ Tr. 7, cap. 4, n. 11. — ⁹ Tr. 26, punct. 8, n. 3. - *Sà*, v. *Extrema Unctio*, n. 5. — ¹⁰ Loc. cit., qu. 10, init.

i) Textus hic relatus, totus quantus est, ex Merbesio depromptus est; at in const. *Inter cunctas*, qua Martinus V errores Joannis Wiclefii et Joannis Hus profligavit, inter articulos super quibus suspecti interrogandi

sunt, iste reperitur: « Utrum credat quod christianus contemnens susceptionem sacramentorum Confirmationis vel Extremae Unctionis..., peccet mortaliter ». Et data est Constantiae 8 kal. Martii 1418.

CAPUT II.

De Sacramento Ordinis.

DUBIUM I.

Quid sit Ordo, quotuplex, et quae ejus Materia.

734. *Quid est sacramentum Ordinis, et quot sunt ordines. Et an prima tonsura sit ordo.* — 735. *Quid sit ordinatio, et quid Ordo. Et quinam sint effectus Ordinis. Definitio cujusvis ordinis.* — 736. *An singuli septem ordines sint sacramenta.* — 737. *Sententia auctoris.* — 738. *An episcopatus sit ordo distinctus a sacerdotio.* — 739. *Quae sit materia remota, et quae proxima hujus sacramenti.* — 740. *Dub. 1. An materia et forma Ordinis sint a Christo in specie determinatae (Remissive ad n. 12, de Sacram.).* — 741. *Dub. 2. An valide ordinetur latinus per materiam graecis assignatam.* — 742. *Dub. 3. An requiratur contactus instrumentorum.* — 743. *Dub. 4. An contactus physicus.* — 744. *An ab eodem episcopo debeat dici forma, et tradi materia. Et an ab eodem qui confert ordines, debeat Missa celebrari.* — 745. *De materia cujusque ordinis. — An materia acolythatus sit traditio urceolorum vel candelabri.* — 746. *Qu. 1. Quae sit materia et forma subdiaconatus. Dub. 1. An sit calix cum patena, vel liber epistolarum.* — 747. *Dub. 2. An calix et patena debeant esse consecrata. Et an peccet graviter subdiaconus ministrando in mortali (Remiss. ad n. 38).* — 748. *Qu. 2. Quae sit materia et forma diaconatus.* — 749. *Qu. 3. Quae sit materia et forma presbyteratus.* — 750. *Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempe vini et hostiae.* — 751. *Dub. 2. An valide ordinetur qui tangit hostiam et non patenam.* — 752. *Dub. 3. An, qui tangit calicem et patenam, sed non hostiam.* — 753. *Dub. 4. An, qui tangit solum calicem, sed non patenam.* — 754. *Clericus, exercens munus ordinis majoris quem non habet, incurrit irregularitatem. — Quid, si sit laicus (Remiss. ad n. 116).* — 755. *De ordinatione episcoporum. Et an ad valorem requiratur trium episcoporum assistentia.* — 756. *An episcopus possit conferre primam tonsuram extra suam dioecesim.* — 757. *Quid agendum in dubio an Ordo sit collatus.* — 758. *Quomodo supplendi sint defectus in ordinatione commissi.* — 759. *Et an supplendi tempore statuto ad ordinationes.* — 760. *Quinam episcopus possit ordinare. (Vide etiam infra, a n. 769).* — 761. *Quis sit minister Ordinis.* — 762. *Qu. 1. An possit esse minister quivis sacerdos ex concessione Papae. An etiam ad conferendum presbyteratum. Et an, ad conferendum diaconatum et subdiaconatum.* — 763. *Qu. 2. An abbates possint conferre tonsuram et ordines minores, aut litteras dimissorias concedere subditis suis non religiosis.* — 764. *Dub. 1. An possint ordines conferre suis novitiis.* — 765. *Et an noviti debeat ordinari ab episcopo loci novitiatus, etc.* — 766. *Dub. 2. An abbates ordinantes non subditos valide ordinant.* — 767. *An conferens ordines minores in mortali graviter peccet.* — 768. *A quo episcopo ordinari debeant regulares.* — 769. *Ordinatio fieri debet a proprio episcopo, alias, etc.* — 770. *Plura notanda ex bulla Speculatores.* — 771. *Quid, si quis in una dioecesi habeat originem, in alia domicilium, et in alia beneficium.* — 772. *Quid, si quis casu alicubi nascitur.* — 773. *Quid, si quis habeat diversa domicilia.* — 774. *Quando quis possit ordinari ab episcopo beneficii.* — 775. *Dub. 1. An episcopus beneficii possit dispensare in interstitiis.* — 776. *Dub. 2. An licite episcopus ordinet eum cui confert beneficium ut possit eum ordinare.* — 777. *Quid, si quis in diversis dioecesibus beneficia habeat. Et an studiosi contrahant domicilium.* — 778. *Quid requiratur ut quis ordinetur ratione domicilii.* — 779. *An barones eorumque filii gaudent domicilio feudorum. An officiales, domicilio loci ubi degunt.* — 780. *Quomodo possit quis ordinari ratione familiaritatis. — Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum.*

Ordo quid
et quotu-
plex.

734. — « Resp. I^o. Ordo est sacramentum
« quo traditur potestas circa Eucharistiam
« rite administrandam.

« Ordines universim sunt septem: Ostia-
« riatus, lectoratus, exorcistatus, acolytha-
« tus, subdiaconatus, diaconatus et sacer-

« dotium. — Quod rursus est duplex, minus
« et majus, sive episcopatus. Unde quidam
« octo numerant.

« Prima vero tonsura non est ordo,
« nisi late, sed tantum dispositio ad ordi-
« nes, per quam quis fit clericus et capax

« beneficii ecclesiastici ac privilegiorum » clericalium ». — [Ita S. Thomas¹, Bonacina², Palaus³; Holzmann⁴ cum Scoto et theologis communiter; Salmant.⁵ cum Soto, Trullench, Nuñez, etc.; et Barbosa⁶ cum Vasquez, Filliuccio, Reginaldo et aliis (contra Covarruvias, Fagnanum et alios canonistas). Ratio, quia Tridentinum⁷, loquens de tonsura, ait: *Ut qui jam... tonsura insigniti essent, per minores ad majores ascenderent*. Ergo tonsuram inter ordines non enumerat. Praeterea concilium⁸ testatur hos solos ordines ab initio fuisse in Ecclesia, nempe a diaconatu ad ostiariatum.

« Ex iis tres posteriores dicuntur *maiores* sive sacri, ob annexum votum « solemne castitatis (etsi ordinatus per « gravem metum, vel nimis blanditiis, et « importunitate parentum, probabiliter eo « non teneatur, nisi sponte ratificaverit^{a)}. « Sanchez⁹, Azor, Filliuccius¹⁰, Coninck¹¹, « Bonacina¹²). — Reliqui, *minores*: quos « cum Vasquez alii sacramentum esse « negant; alii cum Bellarmino, Coninck, « Filliuccio, etc., communius et probabilius affirmant. Et quidem unum, vel « perfectione ac fine, vel unitate attributionis. Vide Filliuccium¹³, Bonacina¹⁴ ».

Quod Ordo sit sacramentum, definitum habetur in concilio Tridentino¹⁵, ubi: *Si quis dixerit Ordinem, sive sacram ordinationem, non esse vere et proprie sacramentum a Christo Domino institutum..., anathema sit*.

735. - Quaeritur: *quid sit ordinatio, et quid Ordo?*

Ordinatio est actio illa, per quam sacra potestas tribuitur. — *Ordo* autem melius definitur cum S. Thoma: *Est signaculum quoddam Ecclesiae, quo spiritualis*

potestas traditur ordinato (adduntque communiter DD.) *in ordine ad Eucharistiam*. — Ordinatio autem est sacramentum; ordo vero, effectus sacramenti.

Dicitur autem *Ordo* ab effectu quem causat. — Ordo enim constituit ministros, qui duplicem peculiarem potestatem habent: unam *ordinis*, erga Corpus Christi reale et mysticum simul, nempe conficiendi Eucharistiam et absolvendi peccata; alteram *jurisdictionis*, erga corpus Christi mysticum tantum.

Additur recte: *in ordine ad Eucharistiam*; quia omnia alia ministeria non ad aliud communicantur, quam ad disponendos fideles, ut Eucharistiam digne recipiant. — Salmant.¹⁶.

Patet autem Ordinem esse vere et proprie sacramentum; quia habentur in eo tria illa quae sacramenta constituunt: nempe 1°. Signum externum; ex Act. vi: *Et orantes imposuerunt eis manus*. — 2°. Promissio gratiae ad ministerium; dum habetur I. Tim. iv: *Noli negligere gratiam..., quae data est tibi... cum impositione manuum presbyterii*. — 3°. Habetur institutio Christi Domini; ex eodem Apostolo ad Ephes. iv: *Ipse dedit quosdam... apostolos..., alios autem pastores et doctores... in opus ministerii*. Et ex Luc. xxii: *Hoc facite in meam commemorationem*. Ubi, licet tantum sacerdotium fuerit ordinatum, in ipso tamen eminenter contenta fuit ordinatio aliorum ministrorum qui sacerdotibus inserviunt.

Effectus hujus sacramenti sunt: 1°. Gratia sanctificans. 2°. Gratia sacramentalis ad ministerium rite exercendum. 3°. Impressio characteris.

De fide est in Ecclesia plures ordines esse; ex Tridentino¹⁷: *Si quis dixerit,*

Ordo, vere et proprie sacramentum.

Effectus Ordinis.

De fide est esse plures ordines.

Ordo est sacramentum.

Ordinatio et Ordo quid.

¹ Suppl., qu. 40, art. 2, corp. — ² Disp. 8, de Ordine, qu. unic., punct. 1, n. 6. — ³ Tr. 27, punct. 2, n. 4. — ⁴ De Ordine, n. 48. — *Scot.*, in 4, dist. 24, resp. ad ult. obj. — ⁵ Tr. 8, de Ordine, cap. 1, n. 26 et 27. — *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 2, art. 1, ad 4. — *Trull.*, de Sacram., lib. 6, dub. 1, n. 7. — *Nuñez*, in Addit. ad 3 P. D. Thom., qu. 40, art. 2. — ⁶ De Offic. et Potest. episc., alleg. 2, n. 18. — *Vasq.*, in 3 P., disp. 236, cap. 1, n. 3. — *Fill.*, tr. 9, cap. 1, n. 12. — *Regin.*, lib. 30, tr. 1, n. 5. — *Covarr.*, de Testam., cap. 9, *Quia nos*, n. 4. — *Fagnan.*, in cap. *Cum contingat*,

de aetat. et qualit. ordin., n. 45. — ⁷ Sess. 23, de Ordine, cap. 2. — ⁸ Sess. 23, de reform., cap. 17. — ⁹ De Matr., lib. 7, disp. 29, n. 5 et 9. — *Azor*, part. 1, lib. 13, cap. 14, qu. 8. — ¹⁰ Tr. 10, part. 2, n. 123 et seqq. — ¹¹ Disp. 20, dub. 14, n. 145 et 150. — ¹² De Matr., qu. 3, punct. 9, n. 12. — *Vasq.*, disp. 237, cap. 2. — *Bellarmin.*, de Ordine, cap. 8. — *Coninck*, disp. 20, dub. 6, n. 47. — *Fill.*, tr. 9, cap. 1, n. 28. — ¹³ Loc. cit., n. 15. — ¹⁴ De Ordine, punct. 2. — ¹⁵ Sess. 23, de Ordine, can. 3. — *S. Thom.*, Suppl., qu. 34, artic. 2, corp. — ¹⁶ Tr. 8, cap. 1, n. 8. — ¹⁷ Sess. 23, de Ordine, can. 2.

praeter sacerdotium, non esse in Ecclesia catholica alios ordines, et majores et minores, per quos velut per gradus quosdam in sacerdotium tendatur, anathema sit.

Singuli ordines et tonsura definiuntur.

Singuli autem ordines sic definiuntur: et

1°. Ostiariatus est ordo quo confertur alicui specialis potestas aperiendi et claudendi januam ecclesiae, ac admittendi dignos excludendique indignos.

2°. Lectoratus est ordo quo confertur alicui specialis potestas legendi psalmos et lectiones ex pulpito in ecclesia, ac populum catechizandi seu instruendi in rebus fidei.

3°. Exorcistatus est ordo quo alicui confertur specialis potestas ejiciendi daemonia.

4°. Acolythatus est ordo quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni subdiacono inserviendi, accendendo cereos, praeparando et porrigendo illi ampullas vini et aquae.

5°. Subdiaconatus est ordo quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni inserviendi diacono et solemniter canendi epistolam.

6°. Diaconatus est ordo quo confertur alicui specialis potestas in Missa solemni immediate assistendi presbytero et solemniter canendi evangelium.

7°. Presbyteratus sive sacerdotium est ordo quo confertur alicui specialis potestas consecrandi Corpus et Sanguinem Christi, absolvendi quoque a peccatis et pascendi subditos opere ac doctrina.

8°. Episcopatus est ordo quo confertur alicui specialis potestas confirmandi fideles et ordinandi ministros sacramentorum (τὸ ministros sumendo latius, id est non solum pro iis qui sacramenta faciunt, sed etiam pro iis qui facientibus ex officio ministrant), nec non consecrandi res ad divinum cultum pertinentes.

Prima autem tonsura est ritus sollemnis ecclesiasticus, consistens in levi detonsione capillorum cum certis verbis, per ministrum idoneum celebratus, ex institutione Ecclesiae significans masculinum baptizatum a statu laicali in sortem Domini et statum clericalem transferri.

736. - Quaestio autem celebris est: *An singuli septem ordines sint sacramenta?* — Adsunt quatuor sententiae:

Prima sententia universe affirmat. Et hanc docet D. Thomas¹, quem sequuntur Sanchez², Bonacina³, Bellarminus⁴, Gonet⁵; et Salmant.⁶ cum Gabriele, Granada, Lezana et aliis pluribus. — *Secunda* sententia dicit solum sacerdotium esse sacramentum. Et sic tenent Durandus, Cajetanus; et probabilem putant Sotus et Victoria, apud Salmant.⁷ — *Tertia* vero sententia dicit esse sacramenta tantum tres ordines majores. Ita Navarrus⁸; et Sotus ac Vasquez, apud Salmant.⁹; atque probabilem putat Sanchez¹⁰. — *Quarta* demum sententia dicit solum presbyteratum et diaconatum esse sacramenta. Et hanc tenent Tournely¹¹, Cabassutius¹²; et Habert¹³ cum Gratiano^{a)}, Magistro Sententiarum^{a)} et Estio^{b)};

Quales ordines sint sacramenta: opinionum auctorum.

¹ Suppl., qu. 37, art. 2, ad 1, et art. 3. — ² Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 7 et 8. — ³ De Ordine, punct. 2, n. 2. — ⁴ De Ordine, cap. 8. — ⁵ Cyp., tr. 7, de Ordine, disp. 2, n. 6 et 8. — ⁶ Tr. 8, cap. 1, n. 14. — *Gabr. a S. Vinc.*, de Sacr. Ordin., disp. 1, qu. 4. — *Gran.*, de Sacr. Ordin., tr. 1, disp. 2, num. 7 et seqq. — *Lezana*, Sum., v. Ordines sacri, num. 2. — *Durand.*, in 4, dist. 24, qu. 2, art. 1. — *Cajetan.*, Opusc. tom. 1, tr. 11. — *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, post concl. 5. — *Victor.*, Sum., de Ordine,

n. 226. — ⁷ Tr. 8, cap. 1, n. 13. — ⁸ Man., cap. 22, n. 18, v. *Quare probabilis* (edit. Antverp. 1579). — *Sotus*, loc. cit., concl. 1, cum concl. 6 et 7. — *Vasq.*, disp. 237, cap. 2; cfr. disp. 238, cap. 2, et disp. 239, cap. 1. — ⁹ Loc. cit., num. 13. — ¹⁰ De Matrimonio, lib. 7, disp. 31, num. 17; cfr. Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 7. — ¹¹ Praelect., de Sacr. Ordin., qu. 6, art. 2 et seqq. — ¹² Theor. juris, lib. 3, cap. 16, num. 3. — ¹³ De Ordine, part. 1, cap. 6, init., et resp. 2 et 3.

736. - ^{a)} Gratianus in *praefat. dist. 21*, id innuit dicens episcopos, presbyteros et levitas (diaconos) ordinatos fuisse ab Apostolis; subdiaconos autem et acolythos « procedente tempore Ecclesia sibi constituit ». Cfr. etiam *dist. 60, can. 4*, ubi sacros ordines ait esse diaconatum et presbyteratum, quia hos « solos primitiva legitur habuisse Ecclesia ». Idemque

omnino habet Magister Sent., *lib. 4, dist. 24, n. 9, de presbyt.*

^{b)} Estius videtur quidem in hanc sententiam inclinare, in *4, dist. 24, § 8*, sed non aperte amplectitur, et de universa quaestione, utrum scilicet omnes ordines sint vere et proprie sacramenta, nihil definire ausus est: « Opinionis electionem studiosis relinquentes ».

ac probabilem vocant Salmant.¹ cum Soto^{c)}.

Judicium
S. Alphonsi.

737. — Circa has sententias meum proferam judicium.

Probabiliter quilibet ordo est sacramentum.

Sententia *prima* est probabilis. — Ratio, quia Eugenius IV in decreto ad Armenos (quod affert Croix²) dicit materiam sacramenti Ordinis esse illud per cuius traditionem confertur Ordo; et deinde explicat, calicem cum vino et patenam cum hostia esse materiam presbyteratus; librum Evangeliorum, diaconatus; calicem vacuum cum patena vacua, subdiaconatus; et res alias assignatas, aliorum quatuor ordinum. Quo decreto, cum praedictus Pontifex declaret omnes ordines ultra sacros habere propriam materiam pro sacramento, consequenter declarat omnes alios ordines esse sacramenta. — Nec obstat quod minister ordinationis sit solus episcopus, ut dicitur in Tridentino³. Nam respondetur quod hoc intelligitur de ministro ordinario, non autem extraordinario, quem Papa bene potest deputare ad hujusmodi ordines conferendos; ut dicunt Salmant.⁴ cum Soto, Sanchez, Palao et aliis communiter, ex D. Thoma, qui id expresse docet⁵. Et de facto habetur ex eodem Tridentino⁶ quod abbates possunt ordines minores conferre; vide dicenda n. 763.

Non est probabile solum sacerdotium esse sacramentum.

Sententia *secunda*, quae dicit solum sacerdotium esse sacramentum, non est mihi et aliis communissime satis probabilis: ex iis quae mox dicam, loquendo de quarta sententia.

Probabiliter soli ordines majores sunt sacramentum.

Sententia *tertia*, pariter ac prima, est probabilis.

Probabilius diaconatus et sacerdotium dumtaxat.

Sed mihi probabilior est *quarta* sententia, quae docet, tantum sacerdotium et diaconatum esse sacramentum, non vero alios ordines.

Prima pars, quod non solum *sacerdotium*, sed etiam *diaconatus* sit sacramen-

tum, probatur, quia in ordinatione diaconatus concurrunt tria (ut diximus) sufficientia ad sacramentum, nempe: 1°. Signum sensibile, scilicet impositio manuum. — 2°. Institutio divina; nam concilium Tridentinum definivit: *Si quis dixerit in Ecclesia catholica non esse hierarchiam divina ordinatione institutam, quae constat ex episcopis et presbyteris et ministris, anathema sit*. Per *ministris* saltem diaconi intelligendi sunt divina ordinatione instituti. — 3°. Concurrit promissio gratiae, quam significant verba episcopi: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, etc.* Quae verba habent rationem formae et vere producant gratiam; ut scripsit^{a)} Anastasius Papa II⁷, apud Cabassutium⁸, utque clare infertur ex Tridentino⁹, ubi habetur: *Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra episcopos dicere: Accipe Spiritum Sanctum..., anathema sit*. Ergo, cum in ordinatione diaconatus jam dicat episcopus: *Accipe Spiritum Sanctum, etc.*, vere Spiritus Sanctus datur, et per consequens verum confertur sacramentum.

Secunda autem pars, nempe quod *alii ordines minores* et *subdiaconatus* non sint sacramenta, probatur, quia pro his deest materia et forma sacramenti Ordinis. — Deest quidem *materia*; quia deest impositio manuum, quae est sola materia hujus sacramenti (juxta probabilioris sententiam quam tenuimus *de Sacram. in gen.*, n. 12, v. *Circa*; et fusius probabimus hic n. 749, v. *Tertia*). — Deest etiam *forma* sacramenti; in horum enim ordinum collatione nulla adest forma quae exprimat productionem gratiae, sed tantum fit mentio potestatis quae traditur. — Nec obstat dicere quod nullus ex septem ordinibus iterari possit; ergo in singulis imprimitur character, quod imprimi non

¹ Tr. 8, cap. 4, n. 42. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2128. — ³ Sess. 23, de Ordine, cap. 4 et can. 7. — ⁴ Loc. cit., n. 17 et 19. — ⁵ Sotus, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 1, ad 2. — ⁶ Sanchez, Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 18, n. 5. — ⁷ Palao, tr. 27, punct. 14,

n. 3. — ⁸ Suppl., qu. 38, art. 1, ad 3. — ⁹ Sess. 23, de reform., cap. 10. — *Trid.*, sess. 23, de Ordine, can. 6. — ⁷ Epist. ad Anastas. imperat., cap. 7; ap. Labbe, tom. 5, col. 408.

⁸ Theoria juris, lib. 3, cap. 16, n. 3. — ⁹ Loc. cit., can. 4.

c) Sotus non citatur a Salmant. pro hoc asserto; attamen videtur illud ut probabile agnoscere, *dist. 25, qu. 1, art. 4, v. Dubium ergo*.

737. — a) Anastasius II, nulla mentione facta de verbis formae, absolute dicit gratiam sacramenti dari in ordinatione sacerdotum et levitarum. Et ita etiam a Cabassutio citatur.

potest nisi per sacramentum. Nam respondetur: nec consecrationes ecclesiarum iterantur, neque ideo characterem imprimunt, nec sunt sacramenta. — Neque obstat quod Clemens¹ dicat in ordinatione subdiaconorum hanc fieri orationem: *Tribue ei, Domine, Spiritum Sanctum, ut vasa ad ministrandum tibi facta digne attrahat*. Nam respondet Tournely² quod idem Clemens antea retulerat eandem dici orationem super diaconissis, quae certe sacramentum Ordinis suscipere non poterant. Sed hodie haec oratio neque dicitur.

738. - Quaeritur deinde: *An episcopatus sit ordo distinctus a presbyteratu?*

Negant S. Thomas, S. Bonaventura et alii: qui dicunt esse extensionem ordinis presbyteratus. — Sed communius affirmant Bellarminus, Tournely, Habert, Sanchez^{a)}, Valentia, Aversa, etc.: tum quia in ipso traditur distinctus character et specialis potestas ad Eucharistiam, nempe constituendi hujus sacramenti ministros; tum quia ordo episcopatus confertur per manuum impositionem et per formam *Accipe Spiritum sanctum, etc.* Nec valet dicere quod, si episcopatus esset distinctus ordo, posset episcopus valide saltem ordinari, licet non esset sacerdos; nam respondetur quod hoc ordinatione divina requiritur, sicut requiritur ut sit baptizatus qui vult confirmari aut ordinari.

739. - « Resp. II°. Materia *remota* ordinis est aliquod instrumentum traditum ordinandis in signum potestatis spiritualis. — *Proxima* est ejusdem tra-

ditio et acceptio. Cujus contactum physicum et immediatum, etsi non esse essentialem aliqui probabiliter doceant cum S^a, Henriquez, Reginaldo, Laymann, Diana³, et aliis quos citat: contrarium tamen communius est ac tutius, ut altera saltem manu tangatur; imo ex praeecepto, ad scrupulum vitandum, utraque manu; et quidem omnia, v. gr. calix cum patena, haec cum hostia (ut docet Filliuccius), idque simul cum prolatione verborum episcopi. Vide Laymann⁴, Bonacina⁵. Vide Diana⁶ ».

740. - Dubitatur hic 1°. *An materia et forma sacramenti Ordinis fuerint a Christo Domino in specie determinatae?*

Vide dicta de Sacram. in gen., n. 12, v. *Secunda*, ubi diximus probabilius esse omnes materias sacramentorum, et quoad substantiam etiam formas, fuisse a Christo in specie determinatas; cum Juenin, Petrocorensi, Habert^{a)}, Concina, Merbesio, Contin. Tournely et aliis pluribus, ex D. Thoma.

741. - Dubitatur 2°. *An valide ordinaretur latinus per materiam graecis assignatam, nempe per solam manuum impositionem, et e converso?*

Affirmant Suarez, Vasquez, Dicastillus, Escobar, apud Croix⁷; quia cum Ecclesia sit una, uniformia quoque debent esse sacramenta. — Negat vero ipse Croix cum Arriaga et aliis; quia ex determinatione Ecclesiae, materia graecis assignata non habet vim significandi id quod significat materia assignata latinis.

Utraque est probabilis. Sed prima est

Materia et forma Ordinis, quomodo determinata a Christo.

Materia latinis assignata probabilius valet pro graecis, et e converso.

Probabiliter non valet.

¹ Constitut., lib. 8, cap. 21; ap. Labbe, tom. 1, col. 490. Cfr. Migne Patrol. graeco-lat., tom. 1, col. 1117-1118, inter opera dubia S. Clementis. — ² Praelect., de Sacr. Ordin., qu. 6, art. 4, obj. 1. — S. Thom., Suppl., qu. 40, art. 5, corp. et ad 2. — S. Bonav., in 4, dist. 24, part. 2, art. 2, qu. 3. — Bellarm., de Ordine, cap. 5. — Tournely, loc. cit., qu. 6, art. 1, concl. 1. — Habert, de Ordine, part. 1, cap. 6, resp. 1; et cap. 4, resp. 2. — Valent., in 3 P., disp. 9, qu. 1, punct. 2, i. f.; et punct. 4, v. *Secundum*. — Aversa, de Ordine, qu. 1, sect. 7. — S^a, v. *Ordo*, n. 3 (edit. genuin.). — Henric., lib. 1, cap. 9, n. 11; et lib. 10, cap. 10, lit. d. Reginald., lib. 30, tr. 1, n. 8. Laymann., lib. 5, tr. 9, cap. 5, n. 4. — ³ Part. 3, tr. 4, resol. 185. — Fill., tr. 9, cap. 2,

n. 36 et 39. — ⁴ Loc. cit., n. 3 et 4. — ⁵ Disp. 8, de Ordine, punct. 3, n. 11 et 12. — ⁶ Part. 8, tr. 1, resol. 40 et 42. — Juen., Instit., part. 8, diss. 1, qu. 4, cap. 2, not. 3, et concl. — Petroc., de Sacram. i. g., cap. 3, qu. 3. — Concina, lib. 1, de Sacram. i. g., cap. 5, n. 10. Merbes., Sum., part. 3, de Sacram. i. g., qu. 2. — Contin. Tourn., de Sacram. i. g., cap. 2, art. 2, punct. 2, concl. 2. — D. Thom., 3 P., qu. 60, art. 5 et 7. — Suar., in 3 Part., de Sacram., disp. 2, sect. 6. — Vasq., in 3 Part., disp. 129, cap. 5, n. 74. — Dicast., tr. 1, de Sacram. i. g., disp. 1, dub. 11, n. 182; cfr. tr. 6, de Ordine, disp. 10, n. 161. Escob., lib. 8, n. 125 et 152. — ⁷ Lib. 6, part. 1, n. 16, v. *Inst. 1.* — Croix, loc. cit. — Arriaga, de Sacram. i. g., disp. 6, n. 10 et 11.

738. - ^{a)} Sanchez, *Consil.*, lib. 7, cap. 1, dub. 9, dicit episcopatum esse proprie sacramentum et characterem imprimere; et in *resp. ad 2*, adhaeret illis qui volunt characterem

illum non esse novum, sed ipsum sacerdotalem characterem extensum.

740. - ^{a)} Habert, de Sacram., i. g., cap. 7, resp. 2, 3 et 4, concordat quidem quoad

Communior affirmat episcopatum ordinem distinctum a presbyteratu.

Materia remota et proxima ordinis.

probabilior, juxta nostram sententiam aliam de *Sacram. in gen., eodem n. 12, v. Circa*, ubi diximus solam manuum impositionem (quae communis est tam graecis quam latinis) esse materiam essentialem sacramenti Ordinis, traditionem autem instrumentorum esse tantum materiam integram. — Si autem latinus ordinetur forma graece prolata, vel e converso, procul dubio valida est ordinatio; ut recte et communiter dicunt Lugo¹, Coninck²; et Croix³ cum Suarez, Cajetano et Dicastillo.

742. - Dubitatur 3°. *An, attenta probabiliori sententia eorum qui dicunt ad valorem ordinationis requiri traditionem instrumentorum, omnino etiam requiratur illorum contactus ex parte suscipientis?*

Prima sententia negat, et hanc tenent Laymann⁴, Navarrus⁵, Cajetanus^{a)}, Diana⁶; item Albertus Magnus, Armilla, Victoria^{b)}, Henriquez et Vasquez, apud Palaum⁷. — Ratio, quia ad potestates et dominia rerum concedenda sufficit ut minister aut dominus tradat, et alter praesens ea acceptet, sine contactu rei traditae.

Secunda vero sententia affirmat. Et hanc tenent D. Thomas⁸, Sanchez⁹, Bonacina¹⁰; et Palaus¹¹ cum Valentia, Sà et

Coninck. Ratio, quia Christus sic instituit conferri Ordinem, prout suadent praxis Ecclesiae et formae verba, quae (ut ait D. Thomas) *videntur ostendere quod tactus materiae sit de essentia sacramenti*. — Et haec sententia, cum sit satis probabilis, omnino in praxi sequenda est, saltem in ordine presbyteratus et diaconatus; nam quoad alios ordines, probabile est non esse sacramenta, ut diximus n. 737, v. *Sed mihi*.

743. - Dubitatur 4°. *An ad valorem ordinationis requiratur contactus physicus instrumentorum?*

Negant alii, quorum sententiam merito putant probabilem Salmant.¹² et Roncaglia¹³. — Ratio, quia, humano modo loquendo, hoc ipso quod aliquis rem alteri offerat, et alter significet aliquo sensibili signo acceptare illam, jam censetur acceptare, esto non tangat.

Affirmant vero cum sententia communiori Bonacina¹⁴, Roncaglia¹⁵, Viva^{a)}, Elbel¹⁶, Mazzotta¹⁷; et Salmant.¹⁸ cum Soto, Aversa et Trullench; ac Escobar^{a)} cum Granado, Marchino, etc. Ratio, quia, sicut in Baptismo, Confirmatione et Extrema Unctione requiritur ut suscipiens physice contingat materiam, ita in ordinatione; tum quia talis est usus Ecclesiae, unde praesumitur sic Christus insti-

In praxi omnino servandus.

Contactus physicus probabiliter non requiritur.

Communius et probabiliter requiritur.

Contactus instrumentorum ad valorem non requiritur, juxta alios.

Probabiliter requiritur.

¹ De Sacram. i. g., disp. 2, n. 107. — ² De Sacram., qu. 60, art. 8, n. 68. — ³ Lib. 6, part. 1, n. 30. — *Suar.*, disp. 2, sect. 4. — *Cajetan.*, in 3 P., qu. 60, art. 7, in resp. ad 2. — *Dicast.*, tr. 1, loc. cit., n. 179. — ⁴ Lib. 5, tr. 9, cap. 5, n. 4. — ⁵ *Man.*, cap. 22, n. 17. — ⁶ Part. 3, tr. 4, resol. 185. — *Albert. Magn.*, in 4, dist. 24, art. 38, ad 2. — *Armill.*, v. *Ordo*, n. 4. — *Henric.*, lib. 10, cap. 10, lit. d. — *Vasq.*, disp. 246, cap. 2, n. 19 et 20. — ⁷ Tr. 27, punct. 4, n. 21. — ⁸ *Suppl.*, qu. 34, art. 5, ad 3. — ⁹ *Consil. mor.*, lib. 7, cap. 1, dub. 2, n. 2. — ¹⁰ *Disp.*, de *Ord.*, punct. 3, n. 11. — ¹¹ *Loc. cit.*, n. 22. —

Valent., in 3 Part., disp. 9, qu. 1, punct. 5, v. *Mihi probabilior*. — *Sà*, v. *Ordo*, n. 3 (in edit. correcta dumtaxat) — *Coninck*, disp. 20, dub. 7, n. 70. — *S. Thom.*, loc. cit., ad 3. — ¹² Tr. 8, cap. 2, n. 12. — ¹³ Tr. 20, qu. 2, de Sacram. *Ordin.*, cap. 1, qu. 5, resp. 3. — ¹⁴ *Loc. cit.* — ¹⁵ *Loc. cit.* — ¹⁶ De Sacram. *Ordin.*, n. 18. — ¹⁷ Tr. 5, disp. 6, cap. 1, § 1, n. 9, qu. 1. — ¹⁸ *Loc. cit.*, n. 14. — *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 2, post concl. 2, opin. 2. — *Aversa*, qu. 2, sect. 2, v. *Deinde*. — *Trull.*, lib. 6, dub. 2, n. 5. — *Gran.*, de Sacram. *Ordin.*, tr. 1, disp. 6, n. 4 et seqq. — *Marchin.*, tr. 1, part. 1, cap. 16, n. 11, i. f.

materiam sacramentorum et quoad formam Baptismi et Eucharistiae; sed quoad formas reliquorum sacramentorum, scribit Christum reliquisse Ecclesiae determinationem orationum et verborum, « modo per ea sufficienter exprimerentur effectus illorum sacramentorum ».

742. - ^{a)} Cajetanus ita sane docet in *Sum.*, v. *Ordinantium... peccata*; sed contrarium omnino tenet in *Quodlib. de Collatione sacri Ordinis*, v. *Quoad primum*, dicens: « Scito quod non opinative, sed assertive dicendum est quod contactus corporalis necessarius est in sacramento Ordinis ».

^{b)} Victoria, *Sum.*, n. 230, dubitanter id docet: « Credo quod posset sustineri quod non est necessarius iste contactus...; sed sequenda est communis opinio ».

743. - ^{a)} Viva, de *Sacram. Ordin.*, qu. 7, art. 2, n. 6, negat ut probabilius, contactum physicum requiri ad valorem; sed ait praeceptum esse ab Ecclesia, et requiri etiam ad valorem, sed « solum ad majorem securitatem ». — Escobar pariter, *lib. 23, n. 184*, « veriore » existimat sententiam negantem; sed hanc affirmativam, « securiorem... Unde in praxi (subdit) praeferendam esse... existimo ».

tuisse. — Dices: Parvuli non possunt tangere materiam, saltem tactu voluntario; et tamen, si ordinentur, valide ordinantur (ut dicemus *n.* 782). Sed respondetur quod parvuli nec etiam contactum moralem possunt adhibere; unde recte dicunt Salmant. quod ipsi in tantum valide ordinantur, in quantum ordinatio ipsis est voluntaria voluntate Ecclesiae, sicut eisdem est ablutio in Baptismo. — Et cum haec sententia sit etiam probabilis, recte dicunt DD. praefati omnino in praxi tenendam.

In praxi omnino servandus.

Sufficit tactus mediatum et una manu.

Merito autem dicit Escobar¹, sufficere quoad valorem quod materia una manu tangatur. — Et pariter merito cum communi censent idem Escobar² ac Palaus³; Croix⁴ cum Gobat; et Salmant.⁵ cum Vasquez^{b)}, Coninck^{b)}, Bonacina^{b)} et Aversa, sufficere tactum mediatum, nempe si contingatur calix, patena aut liber medio aliquo velo vel chirotheca; qui enim sic tangit in omnium sensu vere tangere dicitur.

Pro ordine sacro, materia tradenda a proficiente formam.

744. — Notandum autem hic 1°. Quod in ordinibus sacris conferendis requiritur ut ab eodem episcopo qui formam profert materia tradatur; quia, cum talis sit usus Ecclesiae, sic censetur Christus instituisse: ita D. Thomas⁶, Sanchez⁷ et Salmant.⁸ Secus vero esse docet D. Thomas cum aliis citatis, in collatione ordinum minorum. — Notandum 2°. Quod si conferan-

Secus, pro ordine minori.

Salmant., tr. 8, cap. 2, n. 18. — ¹ Lib. 23, n. 184. — ² Loc. cit. — ³ Tr. 27, punct. 4, n. 20, v. *Quarto*. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2157. Gobat, tr. 8, n. 108, lit. *n.* — ⁵ Loc. cit., n. 19. Aversa, qu. 2, sect. 2, v. *Non per hoc*. — ⁶ Suppl., qu. 38, art. 1, ad 2. — ⁷ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 5, n. 4.

tur ordines ab episcopo, alio tamen celebrante Missam pro ipso, valida erit ordinatio, sed illicita; prout declaravit Sacra Congregatio generalis, habita anno 1715 coram Clemente XI, et confirmavit Innocentius XIII in Congregatione habita die 5 Febr. anno 1722. Ita refert noster Pontifex Benedictus XIV⁹.

A quo celebranda Missa ordinationis.

745. — « Resp. III°. *Ostiarius* ordinatur « traditione clavium ecclesiae^{a)}; *lector*, « libri lectionum; *exorcista*, libri exorcismorum; *acolythus*, ampullarum vacuarum vel saltem unius, et candelabri cum « cereo extincto^{b)}; quia ejus est praeparare lumen, vinum et aquam ad Missam ». [An autem *materia acolythatus sit traditio urceolorum, vel candelabri?* Resp. esse utrumque, cum S. Thoma^{c)}, Salmant.¹⁰, etc., contra alios. Character vero, juxta sententiam affirmantium omnes ordines esse sacramenta, probabilius imprimatur in porrectione urceolorum, prout proximius ad sacrificium deservientium; ut Sanchez et Bonacina cum Salmant.¹¹]. — « *Subdiaconus*, traditione « calicis vacui cum vacua patena superposita; quia illius est haec ad Missam praeparare. — *Diaconus*, impositione « manus et traditione libri evangeliorum: « quia ejus est » [Ministrare ad altare, ut habetur in Pontificali], « catechizare, cantare evangelium, et cum facultate pa-

Materia singulorum ordinum.

— ⁸ Loc. cit., n. 22. — D. Thom., loc. cit. — ⁹ De Synodo, lib. 8, cap. 11, n. 7. Cfr. etiam Petra, Comment. ad Const. apost., tom. 5, fol. 158 (edit. Venet. 1729). — ¹⁰ Tr. 8, cap. 3, n. 17. — Sanchez, Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 12, n. 2 et 8. — Bonac., disp. 8, punct. 3, n. 6. — ¹¹ Tr. 8, cap. 3, n. 17.

^{b)} Vasquez, *disp.* 246, *cap.* 2, *n.* 19; Coninck, *disp.* 20, *dub.* 7, *n.* 71; Bonacina, *disp.* 8, *punct.* 3, *n.* 11, quamvis a Salmant. (ex Palaus) hic citentur, dicunt satis esse contactum patenae mediatum per contactum calicis, et contactum hostiae per contactum patenae. Cfr. notam *d* ad *n.* 749 infra.

745. — ^{a)} De ostiarii ordinatione plura habentur decreta. Et primo quidem ordinatum non debere necessario claudere ostium ecclesiae vel cappellae cum clavibus in actu ordinationis eidem traditis. (S. R. C. *Decr. auth.*, 2682, *ad* 5); item satis esse unam pulsare campanam, ubi non adsunt plures (ibid., *n.* 3315, *ad* 2); item satis esse pulsare tintinnabula altaris ad fores ecclesiae, etiam casu quo nulla campana adsit (ibid., *ad* 3 et 4); item, pro valore satis esse clavem unam, servandam

tamen esse rubricam, quae praescribit claves esse tradendas (ibid., *n.* 4035, *ad* 5). — Et S. C. de Prop. Fide, die 27 Septembr. 1843, declaravit: in ordinatione clericorum ad ostiarii munus, adhibendas quidem claves, quin tamen ecclesiae claves esse debeant, ita ut qualiscumque clavis adhiberi possit ».

^{b)} S. R. C., die 8 Junii 1709, ad quaesitum: « An instrumentum vulgo *bugia* cum candelapro episcopis ad librum, possit esse materia ordinis acolythorum, loco candelabri seu ceroferarii », respondit: « *Negative* ». *Decr. auth.*, *n.* 2194, *ad* 4.

^{c)} S. Thomas, *loc. cit.*, *ad* 2, dicit acolythum accipere characterem ex verbis episcopi in hoc quod ab archidiacono accipit urceolos et cereum, « et magis in acceptione urceoli quam candelabri ».

« rochi praedicare, baptizare, Euchari-
« stiam dare ». [In necessitate tamen,
juxta dicta *n. 116*, v. *Certum*, et *n. 237*,
Qu. 1]. — « *Sacerdos*, traditione calicis
« cum vino, et patenae cum pane, addita
« forma qua datur potestas sacrificandi;
« deinde impositione manus, addita alia
« forma qua datur potestas remittendi
« aliis peccata. — Vide Filliuccium¹, Re-
« ginaldum, Bonacina, Diana² ».

Materia
et forma
subdiacona-
tus, apud
graecos,
manuum
impositio.

746. - Quaeritur 1°. *Quaenam autem
sit materia et forma subdiaconatus?* —
Apud graecos est manuum impositio. —
Apud latinos.

Dubitatur 1°. *An sit calix cum patena,
vel liber epistolarum?*

Apud lati-
nos, juxta
alios, sola
traditio ca-
licis cum
patena.

Alii dicunt materiam proximam esse
solum traditionem calicis vacui cum pa-
tena; ex concilio Carthaginensi IV³ et
Florentino⁴, cum sua forma: *Videte cujus
ministerium vobis traditur; ita vos ad-
moneo ut ita vos exhibeatis, quod Deo
placere possitis*. — Alii vero dicunt ma-
teriam pariter essentialem esse traditio-
nem libri epistolarum; ut dicunt Escobar⁵,
et Filliuccius, Dicastillus, Aversa, Medi-
na^{a)}, Tanner, etc., apud Croix⁶. Ratio
istorum, quia adhuc speciale munus est
subdiaconi solemniter epistolas legere. —
Negant hoc tamen Habert; et Salmant.⁷
cum D. Thoma, Vasquez, Gonet, Valen-
tia, Bonacina^{b)} et Palao, qui dicit primam
sententiam esse certam. Ratio, quia nullo
judicio deprehenditur Ecclesiam insti-

Juxta alios,
etiam tradi-
tio libri epi-
stolarum.

tuisse ritum illum ut materiam necessa-
riam hujus ordinis: jam enim dicunt, per
traditionem calicis et patenae sufficienter
significari ministerium praecipuum sub-
diaconi, nimirum ministrandi diacono pa-
nem et vinum oblatum ut sacerdoti tradat.

His tamen non obstantibus, censeo
cum Croix⁸, in praxi sententiam, nempe
quod tam traditio calicis, quam traditio
libri epistolarum sit materia proxima sub-
diaconatus, sequendam esse, utpote non
improbabilem^{c)}.

747. - Dubitatur 2°. *An calix et patena
in ordinatione subdiaconatus debeant esse
consecrata?* — Nulli dubium, ex necessi-
tate praecepti.

Sed negant Diana, Bonacina, Henri-
quez, ex necessitate sacramenti ad valo-
rem. Sed affirmandum cum Palao, Dica-
stillo, Silvestro et Salmant.⁹; quia mini-
sterium subdiaconi totum est circa vasa,
et ideo debent esse proprie ecclesiastica
sive sacra: — ad differentiam sacerdotis
iniandi, cujus ministerium, cum non sit
circa vasa, non requiritur ut vasa sint
consecrata; prout tenent Salmant.¹⁰ cum
Dicastillo. Et hoc Tamburinius^{a)} dicit
esse moraliter certum. Sed huic pariter
contradicit Croix¹¹ cum Palao, Dicastillo,
Silvestro^{b)}: quorum sententia in praxi
etiam sequenda videtur.

Ex dictis sequitur munus subdiaconi
esse tradere diacono calicem et patenam;
item panem et vinum tamquam oblationes

Probabili-
ter utraque;
ideo tenen-
da.

Calix et pa-
tena debent
esse conse-
crata, ex
necessitate
praecepti
et sacra-
menti.

Item in
praxi pro
ordinatione
sacerdotis.

Quale mu-
nus subdia-
coni.

¹ Tr. 9, cap. 2, a n. 42. — *Regin.*, lib. 30, tr. 1, cap. 2,
n. 7 et 10. — *Bonac.*, disp. 8, punct. 3. — ² Part. 3, tr. 4,
resol. 187 et 188; et part. 8, tr. 1, resol. 40 et 42. — ³ Cap. 5;
anno 398 celebratum est; ap. Labbe, tom. 2, col. 1437. —
⁴ Decret. ad Armenos, v. *Sextum sacramentum*, ap. Labbe,
tom. 18, col. 550. — ⁵ Lib. 23, num. 170. — *Fill.*, loc. cit.,
n. 45. — *Dicast.*, tr. 6, de Sac. Ordin., dub. 12, n. 186. —
Aversa, qu. 2, sect. 5, v. *Adde vero*. — *Tann.*, tom. 4, disp. 7,
qu. 2, n. 57. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2149. — *Habert*, de Ord.,
part. 1, cap. 7, qu. 2. — ⁷ Loc. cit., n. 19. — *S. Thom.*, in Mag.

Sent., in 4, dist. 25, qu. 1, art. 1, ad 2. — *Vasq.*, disp. 236,
cap. 3, n. 33; disp. 238, cap. 5, n. 47 et seqq. — *Gonet*, Cyp.,
disp. 2, art. 2, n. 41. — *Valent.*, in 3 Part., disp. 9, qu. 1,
punct. 5, v. *Tertia quaestio*. — *Palao*, punct. 4, n. 13. —
⁸ Lib. 6, part. 2, n. 2149. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 189. —
Bonac., punct. 3, n. 5. — *Henriq.*, lib. 10, cap. 5, lit. f, et
cap. 8, n. 3. — *Palao*, tr. 27, punct. 4, n. 16. — *Dicast.*, tr. 6,
dub. 12, n. 182. — *Silvest.*, v. *Ordo II*, qu. 4, v. *Tertium*. —
⁹ Tr. 8, cap. 3, n. 22. — ¹⁰ Loc. cit. — *Dicast.*, loc. cit. — ¹¹ Loc.
cit., n. 2150. — *Palao*, tr. 27, punct. 4, n. 16. — *Dicast.*, loc. cit.

746. — ^{a)} Michael Medina, *de Sacror. homin.*
continentia, lib. 1, cap. 44, haec utique, sed
alia etiam requirit.

^{b)} Bonacina, *disp. 8, punct. 3, n. 5*, ipse
dicit traditionem calicis et patenae esse ma-
teriam essentialem; et addit quosdam auctores
assignare etiam libri traditionem, quos non
approbat nec reprobat.

^{c)} De subdiacono qui tetigerat quidem ca-
licem et patenam, non autem librum episto-
larum, S. C. C., die 10 Januar. 1711, respondit:

Esse supplendum per episcopum etiam pri-
vatim. — Posse autem loco libri epistolarum
(et in ordinatione diaconi, loco libri evange-
liorum) tradi Missale, uti declaravit S. R. C.
Decr. auth., n. 3315, ad 7.

747. — ^{a)} Tamburinius, *lib. 7, de Ord.*,
cap. 3, § 2, num. 4, dicit esse sibi moraliter
certum.

^{b)} Silvester, v. *Ordo II*, qu. 4, v. *Tertium*,
de calice consecrato loquitur in ordinatione
subdiaconi tantum.

populi praesentare, deinde canere solemniter epistolam, et etiam deferre crucem in processionibus.

An autem *peccent graviter subdiaconi et diaconi solemniter ministrantes in mortali*? — Probabiliter negatur cum Valentia, Villalobos, Marchino, Diana et Salmant.¹ (contra alios); quia neque rem sacram conficiunt, neque operationes eliciunt quae ex opere operato conferant gratiam, cui ipsi obicem per peccatum ponant. Peccabunt tamen saltem venialiter. — Vide de hoc puncto fuse dicta, *de Sacram. in genere*, n. 38.

748. — Quaeritur 2°. *Quaenam sit materia et forma diaconatus.*

Prima sententia dicit esse solam traditionem libri evangeliorum cum sua forma: *Accipe potestatem legendi evangelium, etc.* Et hanc tenent Palaus², Bonacina^{a)}; et Vasquez, Valentia, Reginaldus, Villalobos, Diana^{b)} et Trullench, apud Escobar³. Atque hujus sententiae videtur expresse esse D. Thomas⁴, cum ibi dicat: *In ipsa libri datione imprimatur character.*

Ratio, quia in concilio Florentino sola traditio libri evangeliorum assignatur pro materia diaconatus. Et licet manuum impositio sit necessaria ex praecepto Ecclesiae, tamen non est de essentia, cum sit ritus dumtaxat ab ipsa Ecclesia, sive ab Apostolis introductus; ut loquitur Gregorius IX in cap. *Presbyter, de sacram. non iterand.*, ubi sic dicitur: *Presbyter et diaconus, cum ordinantur, manus im-*

sitionem tactu corporali (ritu ab Apostolis introducto) recipiunt.

Secunda vero sententia dicit esse solam impositionem manuum. Et hanc tenent Juenin⁵, Merbesius⁶, Tournely⁷; Habert⁸ cum Morino et Becano; item Scotus^{c)}, S. Bonaventura, Cajetanus et Durandus, apud Escobar⁹. — Probatur 1°. ex Act. vi, ubi, cum sermo habeatur de ordinatione primorum diaconorum, tantum impositionis manuum fit mentio: *Orantes imposuerunt eis manus.* — Probatur 2°. ex concilio Carthaginensi IV¹⁰, ubi dicitur: *Diaconus cum ordinatur, solus episcopus... manum super caput illius ponat.* — Probatur 3°. ex ritu Ecclesiae graecae, in qua diaconi per solam impositionem manuum ordinantur. — Probatur 4°. ratione: quia illa est materia sacramenti in cujus applicatione traditur Spiritus Sanctus, nempe gratia sacramenti; cum vero in impositione manuum tradatur diaconis Spiritus Sanctus, ut patet ex forma: *Accipe Spiritum Sanctum ad robur, etc.*, ideo sola impositio manuum est materia essentialis diaconatus. Et quod revera in illis verbis *Accipe, etc.* tradatur Spiritus Sanctus, clare (ut diximus) ostendit Tridentinum¹¹, ubi: *Si quis dixerit per sacram ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde frustra episcopos dicere: Accipe Spiritum Sanctum..., anathema sit.* — Nec obstat textus oppositus in dicto cap. *Presbyter*; nam (ut respondet Bellarminus¹²) hujusmodi impositio manuum dicitur ab Apostolis introducta,

Juxta alios, sola impositio manuum.

Diaconi et subdiaconi solemniter ministrantes in mortali, venialiter tantum peccant.

Materia et forma diaconatus, juxta alios, sola traditio libri evangeliorum.

Valent., in 3^{am} Part., disp. 9, qu. 1, punct. 4, ad 4 arg. - Villal., part. 1, tr. 4, diff. 14, n. 7. - Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 4, n. 3. - Diana, part. 3, tr. 4, resol. 195.

¹ Tr. 8, cap. 3, num. 24. — ² Tr. 27, punct. 4, num. 10. — Vasq., disp. 238, cap. 4, num. 35, v. *Communis tamen*. - Valent., in 3^{am} P., disp. 9, qu. 1, punct. 5, v. *Secunda quaestio*. - Regin., lib. 30, tr. 1, n. 7. - Villal., part. 1, tr. 11, diff. 5, n. 2. - Trull., lib. 6, dub. 2, n. 9; et dub. 3, n. 1 et 2. - ³ Lib. 23, n. 165. — ⁴ Suppl., qu. 37, art. 5, ad 5. — Conc. Florent., decr. ad Armenos, v. *Sextum sacramen-*

tum, ap. Labbe, tom. 18, col. 550. — ⁵ Institut., de Ordine, qu. 2, concl. 1 et 3. — ⁶ De Sacram. Ordin., qu. 48. — ⁷ Praelect., de Ord., qu. 6, art. 3, concl. — ⁸ De Ordine, part. 1, cap. 7, qu. 5. - Morin., de sacr. Ordin., part. 3, exercit. 9, cap. 1, n. 2, 4 et 6; cap. 2, n. 1. - Becan., de Sacram., cap. 26, qu. 4, n. 6. — S. Bonav., in 4, dist. 24, part. 2, art. 1, qu. 4, concl. - Cajetan., Opusc. tom. 1, tr. 11. - Durand., in 4, dist. 24, qu. 3, lit. A. - ⁹ Lib. 23, n. 167. — ¹⁰ Cap. 4: an. 398 celebr.; ap. Labbe, tom. 2, col. 1437. — ¹¹ Sess. 23, de Ordine, can. 4. — ¹² De Ordine, cap. 9, v. *Ad secundum*.

748. — ^{a)} Bonacina, *punct. 3, n. 4*, haec utique primo dicit; deinde tamen cuidam objectioni respondens: « Ex quo fit, inquit, ut ordo in traditione primae materiae conferatur, et character extendatur in traditione aliarum materialium, quoties Ecclesia consuevit aliquem ordinem conferre traditione plurium instrumentorum ».

^{b)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 188*, utramque opinionem, scil. primam et secundam, probabilem existimat.

^{c)} Scotus, in 4, *dist. 24, art. 2*, id videtur insinuare, scribendo: « Non est proprius actus diaconi legere evangelium; et subdiaconi, epistolam; sed isti sunt remoti et minus perfecti actus eorum; perfectissimi autem et proprii

non quia ipsi illam instituerint, sed quia acceptam a Domino primi exsecuti sunt.

Juxta alios, traditio libri et impositio manuum.

Tertia vero sententia dicit utramque (nempe traditionem libri et impositionem manuum) esse materiam essentialem. Ita Bellarminus¹, Lugo², Petrocorensis³, Laymann⁴, Holzmann⁵; Salmant.⁶ cum Dicastillo, Granado, etc.; ac Escobar⁷ cum Coninck, Soto^{d)} et Ledesma^{d)}. — Ratio, quia Ecclesia ex potestate a Christo sibi tradita, quoad graecos determinavit materiam essentialem diaconatus esse solam impositionem manuum; quoad latinos vero, praeter impositionem, esse traditionem libri.

Prima opinio, probabilis; secunda, probabilior; tertia, probabilis et in praxi omnino sequenda.

His positis, dico *primam* sententiam esse probabilem, *secundam* probabilior, *tertiam* adhuc probabilem, et ideo omnino in praxi sequendam, utpote spectantem ad valorem sacramenti^{e)}.

749. - Quaeritur 3°. *Quaenam sit materia et forma presbyteratus?* — Adsunt pariter tres sententiae:

Materia et forma presbyteratus, juxta alios, sola traditio instrumentorum.

Prima, quam tenent Fagnanus⁸, Sotus⁹; item Angelus et Nuñez, apud Salmant.¹⁰, dicit materiam esse solam tradi-

tionem instrumentorum; et formam, verba illa quae profert episcopus in traditione instrumentorum, nempe: *Accipe potestatem offerendi sacrificium Deo, Missasque celebrandi tam pro vivis quam pro defunctis, in nomine Domini*. Et hac sola materia et forma dicunt tradi potestatem tam sacrificandi quam absolvendi peccata. Probant ex decreto Eugenii IV ad Armenos (relato a Croix¹¹), ubi dicitur: (Ordo) *presbyteratus traditur per calicis cum vino, et patenae cum pane porrectionem*. — Sed haec sententia communiter a doctoribus non est recepta: vide Salmant.¹². Decretum autem Eugenii quomodo intelligendum sit, infra explicabitur.

Communiter rejicitur.

Secunda sententia, quam tenent Bellarminus¹³, Estius¹⁴, Laymann¹⁵, Holzmann¹⁶; Escobar¹⁷ cum Scoto, Coninck et Henriquez; ac Salmant.¹⁸ cum Vasquez, Ledesma^{a)}, Diana^{b)}, etc., dicit in ordinatione presbyteratus duplicem esse materiam essentialem: nempe traditionem instrumentorum, qua traditur potestas super Corpus Christi reale, scilicet sacrificandi, cum forma: *Accipe potestatem, etc.* (ut

Juxta alios, traditio instrumentorum ad potestatem sacrificandi.

¹ De Ordine, cap. 9, post princ., v. *Altera sententia*. — ² De Sacram. i. g., disp. 2, n. 91, 100 et 103. — ³ De Ordine, cap. 3, qu. 4, v. *Respondetur ergo 4°*. — ⁴ Tr. 9, cap. 5, n. 2, assert. 3. — ⁵ De Ordine, n. 70, ad 6. — ⁶ Tr. 8, cap. 3, n. 28. — *Dicast.*, tr. 6, dub. 11, n. 167 et seqq. — *Gran.*, de Sacram. Ordini, tr. 1, disp. 6, n. 26 et 27. — ⁷ Lib. 23, n. 167. — *Coninck*, disp. 20, dub. 7, n. 62, 65 et 68. — ⁸ In cap. *Presbyter*, de sacram. non iter., a num. 10. — ⁹ In 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, post 5 concl., v. *At vero his*. —

Angel., v. *Ordo I*, n. 6. — *Nuñez*, in Suppl., qu. 37, art. 5, concl. 1, et v. *Septimus ordo*. — ¹⁰ Tr. 8, cap. 3, n. 40. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 2128. — ¹² Loc. cit., n. 39 et 41. — ¹³ De Ordine, cap. 9. — ¹⁴ In 4, dist. 24, § 24. — ¹⁵ Tr. 9, cap. 5, n. 2. — ¹⁶ De Ordine, n. 70, ad 7. — ¹⁷ Lib. 23, n. 158. — *Scot.*, in 4, dist. 24, art. 3. — *Coninck*, disp. 20, num. 60 et 61. — *Henriq.*, lib. 10, cap. 6 et 11. — ¹⁸ Tr. 8, cap. 3, num. 39. — *Vasq.*, in 3 Part., disp. 239, cap. 3 et seqq.

illorum ordinum sunt quos habet unus immediate circa Eucharistiam dispensandam; alius, circa materiam ejus offerendam ».

^{d)} Petrus de Soto et Martinus de Ledesma male hic citantur ab Escobar (ex Bellarmino tamen): nam Sotus, *lect. 5, de Ordine*, v. *Circa ista igitur*, scribit: « Videtur sacramentum Ordinis maxime perfici in impositione manus: in illis videlicet tribus ordinibus superioribus... Et quamquam semper aliquid forte praeterea fiebat; tamen in antiquorum lectione, nec de traditione calicis etc. in sacerdotio, nec libri in diaconis, hucusque vidi mentionem fieri: quare magis videtur perfici sacramentum in illa impositione manus in superioribus tribus ordinibus. Sed utcumque sit, melius est hoc sub dubio relinquere ». — Martinus de Ledesma pariter, in *2^a 4ⁱ, qu. 36, art. 5*, assignat, ut diaconatus materiam, solam libri traditionem; de impositione autem manuum haec scribit: « Et si dicas quod illa impositio

manuum [ab Apostolis adhibita] erat materia, non tamen erat de necessitate sacramenti.... Sed etsi hoc forsitan posset defendi, quousque Ecclesia determinaret quid in hoc tamquam de fide tenendum esset, nihilominus tenendum pro certo est cum communi sententia fidelium, nempe: ad quemlibet gradum ordinis requiri materiam tamquam de essentia hujus sacramenti ».

^{e)} Impositio manuum in ordinatione diaconi requirit contactum physicum; et si defuerit, tota diaconi ordinatio iteranda est sub conditione; quae iteratio fieri potest a quocumque catholico episcopo secreto, quocumque anni tempore, etiam in sacello privato, ut constat ex triplici declaratione S. O. nempe 19 Aug. 1851, 20 Januar. 1875 et 26 Januar. 1898.

749. - ^{a)} Vide notam *d* ad num. praeced.

^{b)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 187*, utramque sententiam, primam scilicet et secundam, probabiles existimat.

Et impositio manuum ad potestatem absolvendi.

supra); et impositionem manuum, qua traditur potestas super corpus Christi mysticum, id est absolvendi peccata, cum forma: *Accipe Spiritum Sanctum: quorum remiseris peccata, remittuntur eis*. — Quod requiratur traditio instrumentorum cum forma: *Accipe potestatem, etc.*, probant ex decreto Eugenii supra relato; et ex D. Thoma¹, ubi dicit: *In ipsa datione calicis sub forma verborum determinata, character sacerdotalis imprimitur*. — Quod autem requiratur etiam impositio manuum, probant ex Scriptura (Act. XIII, 3.), ubi dicuntur Paulus et Barnabas ordinati fuisse sacerdotes per impositionem manuum: *Tunc jejunantes et orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*. Et quod forma hujus impositionis manuum sint verba: *Accipe Spiritum Sanctum, etc.*, probatur ex eodem Tridentino², ubi declaratur per sacram ordinationem dari Spiritum Sanctum, nec frustra episcopos dicere: *Accipe Spiritum Sanctum*. Unde, cum in impositione manuum dicitur ab episcopo: *Accipe Spiritum Sanctum, etc.*, tunc perficitur sacramentum, et ejus gratia confertur.

Probabilius, sola secunda impositio manuum ad utramque potestatem.

Tertia vero probabilior sententia, quam tenent Juenin³, Concina⁴; et Petrocorensis^{c)} cum S. Bonaventura^{c)} et Arcudio^{c)}; ac Tournely⁵ cum Martene, Becano, Menardo, etc., dicit tradi utramque potestatem sacerdoti, sacrificandi et absolvendi,

per solam secundam manuum impositionem. Dicitur: *secundam*. Nam in ordinatione presbyteratus episcopus ter manus imponit: primo, quando manus extendit nihil dicens; secundo, quando una cum presbyteris extendit manus super initandos et fundit preces; tertio, quando post communionem dicit: *Accipe Spiritum Sanctum, etc.* — Dicunt igitur utramque potestatem tradi, non in prima (ut certum est apud omnes); neque in tertia (nam tertia jam supponit consecratos sacerdotes, dum ipsi cum episcopo jam consecrant Eucharistiam); sed in secunda, quando episcopus extendit manus cum presbyteris, ut patet ex Tridentino⁶, ubi: *Ministri Extremae Unctionis sunt, aut episcopi, aut sacerdotes ab ipsis rite ordinati per impositionem* (nota) *manuum presbyterii*, hoc est quae fit ab episcopo cum presbyteris assistantibus. — Probatur 1.º haec sententia ex Scriptura (ut supra), ubi de sola impositione manuum fit mentio. Dicit autem Tridentinum⁷, quod sacrae litterae gravissimis verbis docent ea quae *maxime* in diaconorum et sacerdotum *ordinatione attendenda sunt*; ergo si sacrae litterae tantum de impositione manuum verbum faciunt, dicere debemus, praeter manuum impositionem nihil aliud esse in ordinatione essentialiter necessarium, et hoc denotat verbum illud *maxime*: alia vero solum requiri tamquam partes

¹ Suppl., qu. 37, art. 5, corp. — ² Sess. 23, de Ord., can. 4. — ³ Instit., de Ord., qu. 2, concl. 1. — ⁴ De Ordine, cap. 3, n. 4 et 6. — ⁵ Praelect., de Ordine, qu. 6, art. 2, concl. 2; et qu. 3, status quaest., v. *Prima sententia*, et concl. 1. —

Martene, de antiquis Ecclesiae Ritib., lib. 1, cap. 8, art. 9, n. 18. — Becan., de Sacram., cap. 26, qu. 4, n. 6. — Menard., Notae et Observat. in lib. Sacram. S. Gregorii I, not. 757. — ⁶ Sess. 14, de Extr. Unct., cap. 3. — ⁷ Sess. 23, de Ordine, cap. 2.

^{c)} Petrocorensis, de Ordine, cap. 3, qu. 4, resp. 4, hanc utique sententiam affert, quam tribuit gravibus theologis; sed ipse alii opinioni adhaeret, quae vult: « primam [revera tamen secundam] praedictam manuum impositionem materiam ordinationis sacerdotalis essentialem quidem esse, sed extendi ad instrumenti traditionem, cum qua pro una materia reputatur... Ultimam vero manus impositionem partialem materiam esse ». Verum tamen est Petrocorensem ita hanc sententiam explicare, ut videatur cum S. Alphonso consentire: « Impositionem manuum, ita ille, essentialem materiam esse, imo et ipsam solam absolute sufficere. Sed Ecclesiam instrumentorum traditionem illi congruenter adjunxisse..., ut collatae potestatis magis sen-

sibile signum esset ». — Arcudius pariter, Concordia, lib. 6, cap. 4, v. de Presbytero, dicit impositionem manuum (quae fit ab episcopo et simul a presbyteris) dilatata usque ad instrumentorum porrectionem, cum ea constituere materiam essentialem, quoad potestatem circa corpus Christi reale; sed potestatem circa corpus mysticum apud Latinos conferri per ultimam manuum impositionem. — Denique S. Bonaventura, in 4, dist. 24, part. 2, art. 1, qu. 4, ait: « Pro generali regula habendum est quod in illo signo exteriori imprimitur character in quolibet ordine, in quo principalis potestas quam respicit ordo signatur tradi ordinato... In ordinibus... sacris, quoniam datur ibi nobilis potestas et excellens, fit manus impositio, non tantum instrumenti

integrales, nempe ad clariorem acceptae potestatis declarationem. — Probat². Quia graeci per solam impositionem manuum ordinantur. Ergo, si valida est ordinatio graecorum per solam manuum impositionem; ita etiam valida habenda est ordinatio latinorum: cum totus valor sacramentorum pendeat ab ipsorum materia et forma institutis a Christo Domino, qui (ut patet ex Scriptura) pro materia ordinationis impositionem manuum instituit. — Accedit id quod advertit Benedictus XIV¹ ex doctissimo Martene, quod instrumentorum traditio non prius inventa est quam a saeculo VIII vel IX. Unde, si prius sacerdotes per solam impositionem manuum valide ordinabantur, cur non hodie?

Difficultas
satis-
fit.

Respondent auctores secundae sententiae, Christum instituisse materias et formas sacramentorum in genere, et reliquisse Ecclesiae potestatem eas determinandi in specie, ac justis de causis mutandi, modo adhibeat res et verba exprimentia cujusque sacramenti effectum. — Sed hanc sententiam in Tract. *de Sacram. in gen., n. 12, v. Secunda*, asseruimus esse minus probabilem; et diximus Christum in specie determinasse materias et formas (quoad substantiam)

omnium sacramentorum. Non enim habetur (ut dicit praefatus Papa Benedictus XIV²) unde sufficienter probetur quod Christus hanc potestatem ab adversariis suppositam tradiderit Ecclesiae; imo oppositum potius eruitur ex Tridentino³, ubi dicitur, Ecclesiam nullam habere potestatem circa sacramentorum substantiam (ad quam certe pertinent materiae et formae), sed tantum circa eorum dispensationem.

Nec obstat quod Eugenius IV (ut supra) assignaverit pro materia presbyteratus traditionem instrumentorum cum forma: *Accipe potestatem, etc.* — Nam sapienter respondet idem Papa Benedictus XIV⁴ cum Morino, Becano et Menardo, Eugenium tantum ibi locutum fuisse de materia et forma integrali, quam intendit tradere Armenis, qui optabant aggregari Ecclesiae latinae; et ideo non fuit opus eis assignare impositionem manuum, cum illi juxta ritum graecorum, quo prius ordinabantur, jam eam adhibebant. Unde dicimus Eugenium non quidem mutasse materiam et formam hujus sacramenti, sed tantum impositioni manuum superaddidisse traditionem instrumentorum, tamquam partem integram, ut diximus^d).

¹ De Synodo, lib. 8, cap. 10, num. 5. - *Martene*, de antiquis Eccles. Ritibus, lib. 1, cap. 8, art. 9, n. 17. —

² De Synodo, lib. 8, cap. 10, num. 10. — ³ Sess. 21, de Commun., cap. 2. — ⁴ Loc. cit., num. 8. *Morin.*, de

Sacris Ordinac., part. 3, exercit. 1, cap. 1, num. 23. *Becan.*, de Sacram., cap. 26, qu. 4, num. 7. *Menard.*, Notae et Observat. in libr. Sacrament. S. Gregorii I, nota 757.

traditio: quoniam manus est organum organorum, in quo scilicet principaliter residet potestas operandi ».

^d) Circa materiam et formam presbyteratus, plures extant declarationes recentes S. O. Et quidem die 17 Martii 1897, declaravit ordinandum esse sub secreto et sub conditione sacerdotem in cujus ordinatione defuit impositio manuum presbyterorum assistentium, et episcopus non meminerat utrum ipse tenuisset manus elevatas super caput promovendi in secunda impositione, cum recitaretur oratio *Oremus, fratres carissimi*. Idemque declaravit die 6 Julii et 30 Novembr. 1898 et 19 Julii 1899, in casu quo manus episcopi non erat extensa super ordinandos, sed ante pectus tenebatur, et dixit ordinationem iterandam esse etiam extra tempora et quocumque die privatim. Si tamen episcopus postea, defectum advertens (ante traditionem instrumentorum) ipse solus manum extendat super ordinan-

dos, et submissa voce repetat exhortationem: *Oremus, fratres carissimi*, validam esse ordinationem (rite peracta tactu physico prima impositione manuum episcopi et presbyterorum) declaravit idem S. O. die 6 Julii 1898. — Prima autem impositio debet fieri tactu physico manuum episcopi et presbyterorum assistentium super caput ordinandi, ita ut si defuerit, « ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto, quocumque die », uti declaravit S. O. die 4 Julii 1900; et iterum die 7 Maji 1902. Satis tamen esse contactum mediatum, ex alia declaratione S. O. diei 22 Januar. 1890. — Validam esse ordinationem, si manum extensam habuit immediate ante orationem, juxta declarationem 12 Septembris 1877 et 30 Nov. 1898; vel immediate post orationem, ex declaratione 14 Dec. 1898, licet non simul haec duo habita sint. Si autem utraque manuum impositio, tempore debito omissa, postea suppleatur una cum verbis sa-

Qualis forma in tertia sententia.

Juxta autem hanc *tertiam* sententiam, quae ex intrinsecis fundamentis (speculative tamen loquendo) probabilior mihi videtur, discrepant praefati hujus sententiae auctores in assignanda forma presbyteratus. — Alii enim, ut Petrocorensis (cui in parte consentit Lugo ¹), dicunt esse verba quae proferuntur in traditione calicis et patenae: *Accipe potestatem, etc.*; quia (ut ait) manet moralis connexio inter impositionem et praedictam formam in traditione instrumentorum. — Verum Morinus et Tournely ² forte probabilius dicunt formam esse orationem quae in ipsa impositione dicitur ab episcopo. Verba autem: *Accipe Spiritum Sanctum, etc.*, quae dicuntur in tertia impositione, inquirunt esse tantum declarativa et confirmativa rei peractae, nempe Spiritus Sancti jam collati in secunda impositione.

Secunda sententia in praxi omnino sequenda.

Dixi autem *speculative loquendo* hanc sententiam esse probabiliorē; nam cum *secunda* sententia sit etiam probabilis, haec in praxi omnino sequenda est. — Quapropter bene advertit Croix ^e), quod ordinatio facta sine *secunda* manuum impositione tota repetenda est; ut etiam

Petrocor., de Ordine, cap. 3, qu. 4, resp. 4. — ¹ De Sacram. i. g., disp. 2, n. 99. — *Morin.*, de sacr. Ordin., part. 3, exercit. 7, cap. 1 et seq.; et cap. 5, n. 1. — ² Praelect., de Ordine, qu. 6, art. 2, concl. 2. — ³ De Ordine, punct. 3, n. 3. — ⁴ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 12, n. 17. — *Fill.*, tr. 9, cap. 2, num. 43. — *Henriq.*, lib. 10, cap. 6, num. 1. — *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 186. — ⁵ Tr. 8, cap. 3, n. 45. — *Holam.*,

declaravit S. Congregatio, apud Benedictum XIV ^f). Ratio, quia qui non accepit potestatem supra Corpus Christi verum, nec etiam potuit accipere potestatem super corpus Christi mysticum. — Si vero ordinatio facta fuit sine *tertia* manuum impositione, haec tantum supplenda est ^g).

Tertia manuum impositio supplenda dumtaxat, si omissa.

750. — Sed hic, posita sententia in praxi tenenda, quod traditio instrumentorum sit etiam materia essentialis hujus sacramenti,

Dubitatur 1°. *An sit de necessitate sacramenti ut una cum calice et patena tradatur etiam utraque species, id est panis et vini?*

Negant probabiliter Bonacina ³, Sanchez ⁴; item Filliuccius, Henriquez, Diana, Dicastillus ^a), etc., apud Salmant. ⁵. Et dicunt quod, licet ex praecepto utraque species tradenda sit, tamen sufficit ad valorem sacramenti ut una sola conferatur. — Probabilius vero affirmant Holzmänn cum Tanner, Gobat ^b) ac Sporer ^b); et Salmant. ⁶ cum Granado, Philiberto, Ledesma, Villalobos, Aversa, Diana (seipsum retractante), etc. Ratio, quia per traditionem unius speciei non datur potestas directa ad totum sacramentum; et

Probabiliter utraque species non necessario tradenda.

Probabilius, utraque specie tradenda.

de Ordine, num. 81. — *Tann.*, tom. 4, disp. 7, qu. 2, n. 93 et 98. — ⁶ Loc. cit., n. 47. — *Gran.*, de Sac. Ordin., tr. 1, disp. 3, num. 12 et 13. — *Philib. Marchin.*, tr. 2, part. 8, cap. 5, propos. 2. — *Petr. Ledesm.*, Sum., de Ordine, cap. 3, dub. 3. — *Villalob.*, part. 1, tr. 11, diff. 4, n. 1. — *Aversa*, qu. 2, sect. 8, v. *Quarto...* Sed de facto. — *Diana*, part. 4, tr. 4, resol. 119.

cramentalibus, validam esse ordinationem, « dummodo repetitio formae et duplex impositio facta fuerit ante instrumentorum traditionem ». S. O., die 3 Maji 1899. Quodsi post communionem utrique illi impositioni satisfactum fuerit, « Ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto quocumque die ». S. O., die 22 Aug. 1900.

^e) Croix, *lib. 6, part. 2, n. 2145*, duplicem tantum manuum impositionem agnoscit: primam scilicet, quae fit ad tractum, pontifice nihil dicente; et secundam, quae fit post communionem; et dicit iterari posse ordinationem si prima impositio omissa fuerit.

^f) Benedictus XIV, *loc. cit.*, cap. 10, n. 1 et 13, loquitur de eo qui cum impositionem manuum accepisset, non accessit ad recipienda instrumenta.

^g) Proindeque, si in hac tertia manuum impositione formula substantialiter corrupta fuerit, ut v. g. si episcopus dixerit: *Accipe*

Spiritum Sanctum: quorum retinueris peccata remissa sunt; et quorum retinueris retenta sunt, S. O., die 9 Decembris 1897, declaravit secreto et sub conditione, quovis anni tempore supplendam esse ad cautelam a quovis episcopo cum S. Sede communionem habente, induto de more, tertiam manuum impositionem et formam respectivam. Et S. R. C., die 22 Maji 1841 jam declaraverat supplendam esse ab episcopo Sacrum faciente, in suo privato oratorio, et astante presbytero sacerdotalibus vestimentis induto, quin repeti debeant caeremoniae accidentales quae antea adhibitae fuerunt.

750. — ^a) Dicastillus, *tr. 6, de Ordine, dub. 10, n. 161*, probabilem utique hanc sententiam vocat; sed cum ipso S. Alphonso, secundam sententiam probabiliorē existimat.

^b) Gobat, *tr. 8, n. 98*; Sporer, *part. 2, cap. 1, n. 25 et 26*, utramque sententiam probabilem existimant; quin etiam Sporer

cum potestas sacerdotalis ad sacrificandum sit indivisibilis (prout diximus *de Euch.*, n. 306), et propterea non possit tradi nisi ad integrum sacrificium offerendum, sequitur quod si ad utramque speciem consecrandam non datur, ad nullam datur. — Et cum haec sententia sit probabilis, imo probabilior, omnino sequenda est in praxi^{c)}; ut recte ait Croix¹.

751. - Dubitatur 2°. *An valide ordinaretur qui tangeret hostiam et non patenam?*

Probabilissime valide ordinatur tangens hostiam, sed non patenam.

Affirmant communiter Sporer², Tamburinius³, Holzmann⁴ cum aliis; utque fere certum habent Vasquez^{a)}, Coninck^{a)}, Palaus^{a)} et Schildere, apud Croix⁵. Ratio, quia hostia et vinum sunt materia substantialis sacerdotii, quibus principaliter significatur potestas in Corpus Christi; et propter solam decentiam, ex praecepto Ecclesiae, usurpatur calix et patena. Et idem consequenter dicunt Sporer⁶ et Tamburinius⁷, si tradatur calix cum vino et hostia ibi immixta vel imposita sine patena. — Haec sententia revera videtur probabilissima.

Tutius est oppositum.

Sed Lacroix⁸ refert duos doctores a se consultos talem ordinationem judicasse dubiam. Et idem videntur sensisse Basaeus⁹ et Bonacina¹⁰, ubi dixerunt tutius esse *attingere immediate ipsam patenam et hostiam, juxta ritum Ecclesiae, ne ordinandus periculo se exponat non reci-*

piendi ordines. Etenim in decreto Eugenii assignatur pro materia presbyteratus *calix cum vino et patena cum hostia*. Et in Pontificali dicitur: *Et cuppam calicis, et patenam simul tangunt*. — Quapropter Croix¹¹ (cui adhaeret Mazzotta¹²) non immerito dicit consultum esse ut talis ordinatio repetatur sub conditione. Quamvis enim prima sententia fere certa videatur, tamen Lugo^{b)}, loquendo de sacramento Baptismi, sic ait: *Licet sententia negans valorem sacramenti non aestimetur probabilis, nihilominus foret sufficiens motivum reiterandi; quia prudenter formidare possumus, ne forte sit probabile quod sit invalidum, aut saltem ne, accedente judicio plurium doctorum, id successu temporis fiat probabile*. Atque¹³ tractans de sacramento Ordinis, idem asserit, dicendo quod esto quis quiescere posset in prima ordinatione, propter aliquam sententiam aestimatam moraliter certam; tamen non peccabit, si stante sententia opposita aliorum pro nullitate sacramenti, ad majorem animi quietem iterum sub conditione ordinetur: quod etiam episcopus licite in gratiam ejus poterit facere. Et ratio videtur esse, quia ipsa anxietas de dubio, modo sit vehemens, justa est causa ordinationem sub conditione iterandi. Et idem sentit Croix¹⁴ cum Gobat, qui ait posse sacramentum Baptismi iterari, *propter dubium* non aperte vanum.

Hinc consultum, iterare ordinationem sub conditione.

¹ Lib. 6, part. 2, n. 2151. — ² Part. 2, cap. 1, n. 23; et n. 27, II. — ³ Lib. 7, de Ordine, cap. 5, § 2, n. 5. — ⁴ De Ordine, n. 80. — *Schildere*, tr. 2, n. 116. — ⁵ Loc. cit., n. 2153. — ⁶ Loc. cit., n. 23. — ⁷ Loc. cit., n. 5. — ⁸ Loc. cit., n. 2153. —

⁹ V. *Ordo II*, n. 2, v. *Non est tamen*. — ¹⁰ De Ordine, punct. 3, n. 11. — ¹¹ Loc. cit., n. 2153. — ¹² Tr. 5, disp. 6, cap. 1, § 1, v. *Quaer.* 2, v. f. — ¹³ Respons. mor., lib. 1, dub. 33, n. 3. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2145. — *Gobat*, tr. 2, n. 381.

hanc secundam valde probabilem appellat. Uterque addit secundam esse in praxi tenendam.

^{c)} Et sane S. O., die 6 Julii 1898, declaravit ordinationem in qua defuerat hostia in tactu instrumentorum, « esse iterandam ex integro sub conditione et secreto quocumque die ». Idemque rursus declaravit die 17 Januar. 1900, addens iterandam esse ordinationem « a quocumque catholico episcopo ». — Pariterque, de casu quo defuerat vinum in calice, die 11 Januar. 1899, declaravit « ordinationem esse iterandam ex integro sub conditione et secreto quocumque die ». Idemque declaraverat 20 Januarii 1886 et 7 Septembris 1892.

751. - ^{a)} Vasquez, Coninck et Palaus citantur profecto a Croix ut testatur S. Alphon-

sus; sed Vasquez, *disp.* 246, *cap.* 2, n. 19, in sententia eorum qui volunt contactum esse necessarium, dicit: « Non video qua probabilitate dici posset necessarium esse proxime illa singula tangere ». — Coninck, *disp.* 20, *dub.* 7, n. 71: « Est satis probabile, inquit, hunc contactum [solius calicis] ad valorem sacramenti sufficere, et immediatum contactum patenae, tantum ad majorem securitatem exigere, praesertim cum plurimi DD. hoc tamquam certum doceant... Quia tamen hoc non est omnino certum..., omnino curandum est ut tam calix quam patena immediate tangerentur ». — Palaus denique, *tr.* 27, *punct.* 4, n. 20, haec dicit in generali de contactu mediato instrumentorum.

^{b)} Verba haec, ex Croix desumpta, sensum

752. - Dubitatur 3°. *An valide ordinetur sacerdos qui tantum calicem et patenam tangit, non autem hostiam?*

Tangens calicem et patenam, sed non hostiam, non valide ordinatur, juxta alios.

Prima sententia negat. Et hanc tenent Habert¹; item Baucius atque Villalobos^{a)}, apud Escobar²; item Bernal^{b)}, Faber et Fernandez, apud Croix³. Hi dicunt hunc debere iterum sub conditione ordinari ut a dubiis liberetur. — Et ab hac sententia non dissentiunt Bonacina et Bassaeus (allati in Dubio praeced.), dicendo tutius esse attingere patenam et hostiam *ne ordinandus periculo se exponat*.

Communiter et verius affirmatur.

Secunda vero sententia, communis et verior, affirmat. Et hanc tenent Sanchez⁴, Wigandt⁵; Gonet et Ysambert, apud Habert⁶; Mazzotta⁷, Diana⁸; et Salmant.⁹ cum Vasquez, Aversa, Trullench, etc.; ac Escobar cum Ledesma, Vega, Marchino, Victorello, Nuñez, Dicastillo, etc. Item Sotus, Valentia, Coninck, Sporer, Rhodes et Gobat, apud Croix¹⁰. — Ratio: tum quia non praescribitur ab Ecclesia tactus immediatus hostiae, sed tantum patenae; ut patet ex Pontificali, ubi sic habetur: *Pontifex... tradit cuilibet... calicem cum vino et aqua, et patenam suppo-*

sitam cum hostia; et ipsi illam accipiunt inter indices et medios digitos, et cuppam calicis et patenam simul tangunt. Tum quia vinum in calice contentum certe non tangitur immediate; ergo nec requiritur ut hostia immediate tangatur. — Unde, tum ob has rationes, tum ob communem doctorum consensum, bene dici potest haec sententia moraliter certa.

Caeterum recte advertunt Salmant.¹¹ curandum esse ordinando, tam calicem quam patenam et hostiam (quo melius) contingere, ut ab omni scrupulo se eximat.

753. - Dubitatur 4°. *An valide ordinetur qui solum calicem immediate tangit, sed non patenam?*

Prima sententia, quam tenent Roncaglia¹², Croix¹³ cum Palao^{a)}, Dicastillus¹⁴ et Mazzotta¹⁵, dicit hunc reordinandum sub conditione. — Tum quia in Pontificali (ut supra) praescribitur tactus tam calicis quam patenae; tum quia tactus patenae alias tunc esset potius moralis quam physicus.

Tangens immediate solum calicem, reordinandus sub conditione, juxta alios.

Secunda vero sententia, quam tenent Palao^{a)}, Escobar^{b)}; Diana^{b)} cum Bauny^{b)} et Joanne Petit^{b)}; Tamburinius¹⁶

Probabilius, certo valide ordinatus.

¹ De Ordine, part. 1, cap. 7, qu. 4. — *Baucius*, Miscell. casuum consc., tr. 2, opusc. 4, Addit., quaer. 4, petes 1. — ² Lib. 23, n. 188 et 190. — *Philip. Faber*, in 4, dist. 24, qu. 1, disp. 1, cap. 4, n. 122. — *Fernand. de Moure*, Exam. theol., part. 3, cap. 11, § 6. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 2152. — *Bonac.*, de Ordine, punct. 3, num. 11. — *Bass.*, v. *Ordo II*, n. 2, v. *Non est tamen*. — ⁴ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 2, n. 4. — ⁵ Tr. 15, n. 11 et 43. — *Gonet*, Cyp., disp. 2, n. 43. — *Ysamb.*, de Sacram. Ordine, disp. 3, art. 8, propos. 1, v. *Notand.* 2. — ⁶ Loc. cit., qu. 4. — ⁷ Tr. 5, disp. 6, cap. 1, § 1, v. *Quaeres* 2. — ⁸ Part. 10, tr. 16, resol. 88. — ⁹ Tr. 8, cap. 2, n. 21. — *Vasq.*, disp. 246, cap. 2, n. 19. — *Aversa*, qu. 2, sect. 2, v. *Non per hoc*. — *Trull.*, lib. 6, dub. 2, n. 6. — *Escob.*, lib. 23, n. 188 et 191. — *Petr. Ledesma*, Sum., de Ordine,

cap. 3, dub. 2. — *Vega*, Espejo de curas, cap. 14, n. 21. — *Marchin.*, tr. 1, part. 1, cap. 16, n. 18 et 20. — *Victorell.*, Not. ad tract. de Sacram. Ordine. Martini Fornarii, cap. 2, not. f. — *Nuñez*, in Suppl., qu. 34, art. 5, diff. 2, i. f., v. *Difficultas*. — *Dicast.*, tr. 6, de Ordine, dub. 14, n. 205. — *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 2, v. f. — *Valent.*, disp. 9, qu. 1, punct. 5, quaest. 4, v. *Mihi*. — *Coninck*, disp. 20, n. 71. — *Spor.*, Sacram., part. 2, cap. 1, n. 27. — *Rhodes*, de Ordine, sect. 4, § 3, v. *Altera difficultas*. — *Gobat*, tr. 8, a. n. 103. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, num. 2152. — *Pontifical.*, de Ordinatione presbyteri. — ¹¹ Tr. 8, cap. 2, n. 21. — ¹² De Sacram. Ordine, cap. 1, qu. 5, resp. 3. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 2154. — ¹⁴ Tr. 6, de Ordine, dub. 14, n. 205. — ¹⁵ Tr. 5, disp. 6, cap. 1, § 1, quaer. 2. — ¹⁶ Lib. 7, de Ordine, cap. 5, § 2, n. 6.

cardinalis de Lugo in *Resp. mor.*, lib. 1, dub. 1, a. n. 12, fideliter quidem referunt, sed non sunt ipse textus.

752. — *a)* Villalobos male citatur ab Escobar (ex Baucio tamen); nam, *part. 1, tr. 11, diff. 4, n. 3*, cum S. Alphonso negat necessarium esse ut hostia tangatur.

b) Bernal male citatur a Croix (ex Diana); negat enim, *disp. 47, sect. 7, n. 17*, ad valorem Ordinis requiri contactum physicum materiae.

753. — *a)* Palao sibi non consentit; nam, *tr. 27, punct. 4, n. 20*, dicit grave esse omittere contactum patenae, « quia satis est probabile immediatum contactum necessarium esse de necessitate sacramenti ». At paulo

inferius: « Fere certum existimo non esse opus contactum materiae immediatum ad sacramenti valorem, sed mediatum sufficere, uti evenit si calicem continentem patenam tangas ».

b) Escobar, *lib. 23, n. 184*; Diana, *part. 6, tr. 8, resol. 19*; Bauny, *Theol. mor.*, *part. 1, tr. 7, qu. 12*, v. *Decimo*; Joannes Petit, *Theol. sacram.*, *tr. 7, lect. 95, i. f.*; Coninck, *disp. 20, n. 71*, existimant probabilem hanc sententiam; quin etiam Gaspar Hurtadus, *de Ordine, diff. 15*, eam veriore appellat; nihilominus Escobar (*n. 191*), dicit taliter ordinatum debere iterum sub conditione ordinari; Diana, Bauny, Petit, Coninck, *locis cit.*, dicunt curandum esse ut tangatur patena; Hurtadus, *loc. cit.*, non esse certo ordinatum.

cum Vasquez, Valentia ^{c)}, Hurtado ^{b)}, etc.; item Coninck ^{b)}, Aversa et Trullench, apud Salmant.¹, dicit hunc esse valide ordinatum; quia calix et patena tunc moraliter faciunt unum. Et hanc sententiam Praepositus et Bosco (apud Croix ²) vocant moraliter certam.

Ego tamen censeo eam tantum probabiliorē; sed primam non improbabilem, et ideo in praxi tenendam. — Quapropter dico, sub conditione talem clericum esse reordinandum ^{d)}.

Quid de non ordinato exercent ordines.

754. - Notandum quod carens ordine sacerdotii vel episcopatus, invalide exerceret eorum munera. — Carentes autem aliis ordinibus, licite eos exercent, si ordines sint minores; illicite, si majores. Hinc graviter peccat clericus qui sine Ordine officium diaconi vel subdiaconi solemniter exercet; et incurrit ipso facto irregularitatem et excommunicationem, sed hanc ferendae sententiae ex *cap. 1 et 2, de cler. non ordin. ministr.* Vide de hoc puncto dicenda, *Lib. VII, de Irregul., n. 359.*

Utrum autem eandem poenam incurrant *laici*, taliter ministrantes? Vide dicta *de Sacramento Baptismi, n. 116, v. Dubit. 3*, ubi negativam sententiam tutati sumus.

Quid de consecratione episcopi.

755. - Hic aliqua libet adnotare de ordinatione episcopi. — Et primo, episco-

pus non potest valide ordinari, nisi ab alio episcopo; ex Apostolo (ad Hebr. vii): Major a minori non benedicitur ^{a)}. Ita Palaus, Sanchez, Vasquez, etc. communiter cum Salmant.³.

Ad talem autem ordinationem plura concurrunt, nempe impositio libri evangeliorum super scapulas ordinandi, unctio coronae ordinati et impositio manuum trium episcoporum; item traditio baculi et annuli: ut Croix ⁴.

Utrum vero *ad valorem exigatur trium episcoporum assistentia extra casum necessitatis?*

Certum est 1°. quod haec requiritur ex necessitate praecepti; ex Nicaeno I⁵ et Carthaginensi II⁶. — Certum 2°. videtur, ex commissione Pontificis in casu necessitatis valide fieri ordinationem ab uno episcopo; ut asserunt Croix ⁷, Salmant.⁸ cum aliis fere communiter, contra Palaum et Aversa ^{b)}. Sic enim communiter dicunt fecisse Apostolos cum episcopos ordinabant; et sic fecisse plures Pontifices, testantur Cardenas et plures apud Croix ⁹, ubi adest etiam decretum Sacrae Congregationis, quo dicitur talem ordinationem esse validam.

Extra necessitatem, ex praecepto requiruntur tres episcopi.

Ex commissione Pontificis, ad valorem sufficit unus.

Ad quaesitum autem alii dicunt tres omnino requiri. Et ita sentiunt Tournely ^{c)} et Holzmann ^{d)}; item Bellarminus, Vasquez, Gonet, Palaus, Barbosa, etc.,

Quid, seclusa necessitate.

Vasq., disp. 246, cap. 2, n. 19. — Aversa, qu. 2, sect. 2, v. *Non per hoc*. — Trull., lib. 6, dub. 2, n. 6. — ¹ Tr. 8, cap. 2, n. 21. — Praepos., dub. 10, n. 93. — Bosco, de Sac. Ordin., disp. 10, sect. 2, n. 177, i. f. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2154. — Palaus, tr. 27, punct. 14, n. 12. — Sanch., Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 15, n. 23. — Vasq., disp. 243, cap. 6, n. 58. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 2. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2148. — ⁵ Can. 4; celebrat. an. 325 (ap. Labbe, tom. 2, col. 44 vel 50). —

⁶ Can. 12; celebr. an. 390; (ap. Labbe, tom. 2, col. 1248). —

⁷ Loc. cit., n. 2147. — ⁸ Loc. cit., n. 4. — Palaus, loc. cit., punct. 14, n. 13. — Cardenas, dissert. 2, n. 501 et 502.

⁹ Lib. 6, part. 2, n. 2147. Cfr. Pallottini, v. *Episcopus*, § 1, n. 11. — Bellarm., de Conciliis et Ecclesia, lib. 4, cap. 8, v. *Quantum ad*. — Vasq., disp. 243, cap. 6, n. 63. — Gonet, Cyp., disp. 4, art. 3. — Palaus, loc. cit., n. 13. — Barbosa, de Offic. et Potest. episc., part. 1, tit. 1, cap. 5, n. 5.

^{c)} Valentia non satis accurate citatur a Tamburinio (ex Leandro tamen); nam, *disp. 9, qu. 1, punct. 5, qu. 4*, v. *Mihi*, de praecedenti casu loquitur.

^{d)} Attamen S. O., die 17 Januar. 1900, acquiescendum esse censuit ordinationi in qua solam patenam (quin etiam probabiliter sublevatam super calicem) ordinatus tetigerit, neque hostiam nec calicem tangens. Cfr. etiam Decr. auth. S. C. R., n. 1221. — Pariter S. O. acquiescendum censuit, die 17 Martii 1897, ordinationi in qua solam patenam cum hostia ordinatus tetigerat. Idemque censuit die 7 Septembris 1897, de eo qui dubitabat utrum patenam tetigisset. Quidquid, die 28 Maji 1796,

S. C. Conc. declaraverit de iteranda secreto ex integro et sub conditione ordinatione in qua sola patena, non vero calix tactus fuerat. Vide Pallott., v. *Sacramentum Ordinis*, § 1, n. 3, nota.

755. — ^{a)} Hic textus ita sane refertur a Salmant. et Vasquez; sed sic restituendus est: « Quod minus est a meliore benedicitur ».

^{b)} Aversa, qu. 3, sect. 2, v. *In hac re*, omnino tenet cum aliis, nedum contradicat.

^{c)} Tournely, *Praelect., de Ordine*, qu. 6, art. 1, § *De Ministro*, ad valorem requirit ut consecratio episcopi « a tribus vel duobus saltem » fiat.

^{d)} Holzmann, n. 82, tenet secundam sententiam.

apud Salmant.¹ Sic enim scripsit Damasus Papa²: *Quod enim episcopi non sint, qui minus quam a tribus sunt ordinati episcopis, omnibus patet.* — Alii tamen negant, ut Sanchez, S. Antoninus^{e)}, Azor^{e)}, etc. cum Salmant.³ Ratio, quia in Pontificali Romano unus tantum episcoporum dicitur consecrator, alii vero assistentes; in aliis enim sacramentis unus tantum minister requiritur. Et probant ex canone 1 Apostolorum apud Clementem^{f)}, ubi ex decreto Simonis Apostoli dicitur: *Si... aliquis ab uno episcopo ordinatus fuerit..., is qui ordinatus est... deponatur.* Si deponendus est, ergo est vere ordinatus.

Utraque sententia est probabilis. — Unde in praxi omnino prima sequenda est; ut patet ex prop. 1 damnata ab Innocentio XI. Et ratio est, quia, cum valde sit probabilis sententia (ut diximus n. 738) episcopatum esse verum sacramentum, distinctum a presbyteratu, tenemur utique in ejus ordinatione tutiorem partem sequi ad vitandum damnum commune; nam alias sacerdotes ab hoc episcopo ordinati manerent dubie ordinati^{g)}.

756. - « Ex dictis resolves:

« 1°. Potest episcopus extra dioecesim « suis subditis conferre primam tonsuram; quia non est ordo. Bonacina et « alii quatuor cum Diana^{a)}; contra Sanchez, Barbosa, etc. ».

Sed hoc non est certum.

¹ Tr. 8, cap. 4, n. 6. — ² Can. *Chorepiscopi*, dist. 68 (a pseudo-Isidoro tribuitur Damaso Papae). — *Sanch.*, Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 15, n. 27. — ³ Loc. cit., n. 8. — *Bonac.*, de Sacram., disp. 3, punct. 2, n. 12. — *Sanch.*, Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 50, n. 2. — *Barb.*, de Offic. et Potest. episc., alleg. 6, n. 15; et in Trid., sess. 6, cap. 5, de reform. — ⁴ Loc. cit. — *Lop. de Salzedo*, in Diaz Pract. crimin., cap. 26, Addit., lit. A. — ⁵ In Trid., loc. cit. — *Campan.*, Diversor. juris, rubr. 6, cap. 1, n. 2. — ⁶ Sess. 6, de reform., cap. 5. — ⁷ De Sacr., disp. 3, punct. 2,

Quaeritur igitur: *an episcopus possit conferre tonsuram in aliena dioecesi sine licentia episcopi loci?*

Negant Sanchez⁴ cum Salzedo; et Barbosa⁵ cum Garcia^{b)}, Campanile, Acuña^{b)} et Narbona^{b)}. Quia in Tridentino⁶ vetitum est episcopis exercere pontificalia in aliena dioecesi sine licentia ejus Ordinarii; et cum prima tonsura sit ordo (ut putant), non potest conferri sine pontificalibus. — Affirmant vero cum Busenbaum (ut supra), Bonacina⁷, Toletus^{c)}; et Azor, Henriquez, Villalobos^{c)}, Molfesius, etc., apud Barbosa⁸; et Lopez, Barbatius ac Rebuffus, apud Sanchez⁹. Ratio, quia, cum sit sententia communior et probabilior inter theologos, quod tonsura non sit ordo, ideo bene potest et solet conferri privatim sine pontificalibus: ad quod non requiritur licentia episcopi loci.

757. - « 2°. Quando dubium occurrit « an ordo sit vere collatus, v. gr. quia « materia fuit dubia, iterari potest et de « bet sub conditione. — Quando vero « sunt rationes utrinque probabiles pro « nullitate et validitate, ait Diana¹⁰ ex « Granado posse iterari sub conditione; « imo debere, si sit episcopalis vel sacer- « dotalis, v. gr. si sacerdos vel episcopus « non tetigisset vasa sacra, aut illud in- « strumentum in cujus porrectione impri- « mitur character. Excipit tamen sacer- « dotem qui immediate tetigit patenam,

Sine licentia episcopi loci.

Quid in dubio de validitate collati ordinis.

Episcopus potest conferre tonsuram suis subditis in alia dioecesi.

n. 12; et disp. 8, punct. 4, n. 29. — *Azor*, part. 2, lib. 3, cap. 48, qu. 5. — *Henriq.*, lib. 3, de Confirm., cap. 6, n. 6, lit. f. — *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 15. — ⁸ De Off. et Pot. episc., alleg. 6, n. 15; et in Trid., sess. 6, cap. 5, de reform. — *Ludov. Lop.*, Instruct. nov., part. 1, cap. 284, v. *Sed et de voluntaria*. — *Barbat.*, in cap. *Novit*, de offic. legat., n. 18. — *Rebuff.*, Prax., part. 1, tit. de Clericis et a quibus et quomodo creentur, n. 12. — ⁹ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 50, n. 2. — ¹⁰ Part. 5, tr. 14, resol. 64; et tr. 13, resol. 47. — *Gran.*, de Sacr. Ordin., tr. 1, disp. 6, n. 2, 10 et 16.

^{e)} S. Antoninus, *part. 3, tit. 14, cap. 16*, § 9, *i. f.*; Azor, *part. 2, lib. 3, cap. 30, qu. 3*, utramque sententiam recitative dumtaxat referunt.

^{f)} Seu rectius: S. Clemens, in *Constitut. Apost.*, lib. 8, cap. 27, ap. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 1, col. 1123-1124. Et est conforme canon 1 Apostolorum.

^{g)} Attamen S. Sedes non semel declaravit validam esse consecrationem episcopi ab uno tantum episcopo, sine dispensatione Apostolica, peractam. Breve Pii IV, 11 Aug. 1562; declaratio S. Off., 13 Martii 1669 et S. C. de

Prop. Fide, 18 Maji 1695. Cfr. etiam Benedictum XIV, *de Synodo*, lib. 13, cap. 13, n. 7.

756. - ^{a)} Clarius: APUD Diana, *part. 4, tr. 4, resol. 143*.

^{b)} Garcia, *de Benefic.*, *part. 1, cap. 5, n. 142*; Acuña, *in 1 part. Decr. Gratiani*, dist. 71, cap. Illud 1, n. 2; Alph. Narbona, *Comment. in 3 part. novae Recopilat. legum Hispan.*, lib. 4, tit. 1, leg. 20, glos. 2, n. 135, quidquid dicat Barbosa, de casu diverso loquuntur: negant scilicet quemquam posse primam tonsuram recipere ab episcopo non suo.

^{c)} Toletus, *lib. 1, cap. 49, n. 4*; Villalobos,

« sed non hostiam. Eum vero qui non
« tetigit calicem et patenam, dum forma
« proferebatur, sed paulo post; posse qui-
« dem, ad majorem animi sui quietem,
« sub conditione iterum ordinari, non ta-
« men esse necessarium docet Lugo¹. —
« Recte autem notat Diana², etiamsi quis
« timeat ne invalide ordinatus sit, aut non
« recordetur se tetigisse sacra vasa, aut
« non tetigisse imagnetur; non illico ite-
« randum esse ordinem: cum sola obli-
« visio vel timor non sufficiat ad prudens ac
« rationabile dubium vel probabilitatem ».

758. - Quaeritur: *quomodo supplendi sunt defectus commissi in ordinatione?*
— Distinguendum:

Defectus
circa acci-
dentialia,
quando et
quomodo
supplendi.

Si defectus est circa *accidentalialia*, nempe si defuerit unctio manuum presbyteri initiandi, tunc quamprimum suppleri debet ab eodem episcopo, si fieri potest. Ita Sanchez³, Elbel⁴, Croix⁵; ac Salmant.⁶ cum Soto^{a)}, Trullench^{a)} et Aversa^{a)}. — Alias taliter ordinatus, si non curaret hujusmodi defectum suppleri, vel ante supplementationem in ordine suscepto ministraret, peccaret graviter^{b)}. — Non vero incurreret irregularitatem; ut recte advertunt Salmant.⁷; et Sanchez⁸ cum Silvestro, Soto, Tabiena, Angelo et Armilla. Quia est irregularis qui ministrat in ordine quem non habet: sed hic vere ordinem habet.

An autem qui ministraret ante supplementationem, quae fieri deberet, alicujus defectus dubie essentialis circa valorem ordinationis, incurreret irregularitatem? — Videtur negandum; nam qui est dubie ordinatus, non potest dici absolute non ordinatus.

¹ Resp. mor., lib. 1, dub. 33, n. 3. — ² Part. 5, tr. 13, resol. 47. — ³ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 13, n. 3 et 6. — ⁴ De Sacr. Ordin., n. 28. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 2200 et seq. — ⁶ Tr. 8, cap. 2, num. 25. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ Loc. cit., n. 4 et 5. — *Silvest.*, v. *Irregularitas*, n. 14, v. *Quintum*. *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, v. *Hinc fit*. *Tabien.*, v. *Irregularitas IV*, num. 3. *Angel.*, v. *Irre-*

Notandum autem hic 1°. cum Salmant.⁹, Sanchez et Soto, hoc non intelligi quando defectus esset in re levi; sed tantum in gravi, nempe si defuisset unctio manuum; aut etiam (addunt Salmant., citantes Sanchez), si presbyterandus non protulisset verba consecrationis cum episcopo: sed hoc non dicit Sanchez; imo¹⁰ tantum dicit quod si initiandus non dixerit canonem, talis caeremonia non esset repetenda. — Notandum 2°. cum Croix¹¹ et Aversa quod si defectus fuerit occultus, occulte supplendum est ad vitandum scandalum et turbationem aliorum^{c)}.

Si vero defectus est circa *essentialia*, nempe circa materiam et formam, tanto magis est supplendus. — Sed hic quaeres: *an totum sacramentum sit tunc supplendum?*

Defectus
circa essen-
tialia.

Resp. 1°. Si sacramentum constet duplici materia et forma, ut in ordinatione sacerdotii (juxta probabilem plurium sententiam), nempe calice cum vino ac patena cum hostia, atque impositione manuum: — tunc, si defectus est in parte *antecedenti*, nimirum in traditione calicis et patenae, utique totum sacramentum est iterandum; quia potestas supra corpus Christi mysticum fundatur in potestate supra Corpus Christi reale. Secus vero, si defectus est in parte *posteriori*; quia potestas ad Corpus Christi verum jam tradita est independentem a parte subsequenti. — Ita Salmant.¹² et Croix¹³, et alii passim.

Quando or-
do constat
duplici ma-
teria et for-
ma.

Resp. 2°. Si tantum pars materiae fuerit, vel dubitetur an fuerit omissa: in ordinatione sacerdotis et episcopi, totum

Quando
pars mate-
riae omissa
est.

gularitas, n. 39. *Armil.*, v. *Irregularitas*, num. 67. — ⁹ Tr. 8, cap. 2, num. 26. *Sanch.*, Consil., lib. 7, cap. 1, dab. 13, n. 4. *Sotus*, loc. cit., art. 4. — *Salmant.*, tr. 8, cap. 2, num. 26. — ¹⁰ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 13, n. 4. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 2200. *Aversa*, qu. 2, sect. 13, v. *Quando vero*. — ¹² Tr. 8, cap. 2, num. 31. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 2204.

part. 1, tr. 18, diff. 7, n. 7, tractant pariter de casu diverso, et dicunt posse accipi tonsuram ab alieno episcopo.

758. - ^{a)} *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, v. *Hinc fit*; *Trullench*, lib. 6, dub. 3, n. 6, supplendum quidem esse ajunt, sed a quonam sit supplendus defectus non explicant. — *Aversa* autem, qu. 2, sect. 13, dicit ceremonias accidentales obligare sub gravi, nisi ma-

teria sit levis; silet autem de iisdem postea supplendis.

^{b)} Si tamen in unctione manuum, chrisma adhibitum fuisset, et non oleum catechumenorum, unctio repetenda non esset, et ordinatus posset esse tutus in conscientia et absque animi anxietate, ex declaratione S. O. diei 22 Julii 1874.

^{c)} Vide supra notam *d* ad n. 749.

equidem sacramentum est iterandum. Hinc, si tradita sit patena cum hostia et calix sine vino, ordinatio tota repeti debet, tradendo utramque materiam; ut dicunt Elbel¹, et Croix² cum Aversa et aliis pluribus. Et sic omnino tenendum, juxta dicta n. 750. — Dicunt autem Salmant.³ hoc quidem tenendum in ordinatione presbyteratus et episcopatus: non autem aliorum ordinum; quia in eis, si adest probabilitas pro valore ordinis suscepti, non requiritur supplere defectum, cum in sacerdotio postea suscipiendo omnis illorum potestas recipiatur. Sed hoc non admittendum saltem pro ordine diaconatus; nam in cap. *Presbyter, de sacrament. non iterand.*, loquens Pontifex de ordinatione diaconorum, dicit quod si impositio manuum est omissa, omnino est repetenda, etsi probabile sit solam traditionem libri esse de essentia.

759. - An autem *hujusmodi defectus, tam essentielles quam accidentales, debeant suppleri tempore designato ad collationem ordinum?*

Salmant.⁴ cum Granado^{a)}, etc. dicunt posse suppleri quocumque anni tempore. — Communius vero affirmant Croix⁵; et Sanchez⁶ cum Innocentio, Panormitano et Armilla; ex cit. cap. *Presbyter*, ubi, cum fiat sermo de impositione manus in ordinatione presbyteri vel diaconi, sic dicitur: *Quod si omissum fuerit, non est aliquatenus iterandum; sed statuto tempore ad hujusmodi ordines conferendos, caute supplendum quod per errorem extitit praetermissum.* — Mihi autem videtur sic distinguendum: Si defectus sit circa valorem sacramenti, tunc supplendus est tempore ab Ecclesia statuto (ut censet secunda sententia): et hoc videtur

non posse negari, ex textu mox allato. Secus vero dicendum, si esset defectus accidentalis.

Probabiliter vero dicunt Tamburinius⁷ cum Granado et Quintanadvenas; et Croix⁸ cum Aversa^{b)}, Gobat et aliis universim (ut asserit), quod si ob solum dubium iteretur Ordo sub conditione vel caeremonia aliqua, poterit iterari quovis die et a quovis episcopo; eodemque die poterunt simul conferri ordines tam majores quam minores, adhibitis solis solemnitatibus probabiliter necessariis ad valorem.

760. - « Resp. IV°. Episcopus non potest test ordinare nisi *subditos*, vel ratione « *originis* (si scilicet in ejus dioecesi sint « nati), vel ratione *domicilii*, ex voluntate « *istic* perpetuo habitandi; vel ratione « *beneficii* in sua dioecesi existentis. Dia- « na⁹, Laymann, Praepositus, etc. com- « munitur ». — [Vel, adde, ratione *familiaritatis* seu famulatus; ex Tridentino¹⁰: de quo vide dicenda n. 780. — Ordinans autem non subditum sine licentia sui Ordinarii, suspenditur per annum a collatione ordinum; ut habetur in cap. *Nullus* et cap. *Eos qui, de temp. ordin. in 6°*].

« Quocumque autem horum modorum « sint subditi, licite eos ordinat; ut habetur in cap. *Cum nullus, de temp. ordin. in 6°*, et ex communi. — Henriquez, « Lessius¹¹ ».

761. - Notandum autem est 1°. ex Tridentino¹² definitum esse solos episcopos esse ordinarios sacramenti Ordinis ministros. — Episcopus vero tantum *electus* et confirmatus, licet possit praebere licentiam subditis ut ab alio episcopo ordinentur, nequit tamen ordinare, nisi sit etiam consecratus. Episcopus autem *consecra-*

Episcopus nequit ordinare nisi subditos.

Solus episcopus est minister ordinarius ordinis.

Quonam tempore supplendi sint defectus.

¹ De Sacr. Ordin., n. 28. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2205. Aversa, qu. 2, sect. 13, v. *Sed certe*. — ³ Tr. 8, cap. 2, n. 32. — ⁴ Loc. cit., cap. 4, n. 79. — ⁵ Loc. cit., n. 2200. — ⁶ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 13, n. 7. Innoc. IV, in cap. *Presbyter*, num. 2. — Panorm., in dict. cap., num. 1. — Armil., v. *Ordo*, n. 10. — ⁷ Lib. 7, de Ord., cap. 5, § 2, n. 13.

Gran., de Sacr. Ordin., tr. 2, disp. 3, n. 3. — Quintanadv., tr. 6, singul. 1, n. 1 et seqq. — ⁸ Loc. cit., n. 2200. Gobat, tr. 8, n. 232. — ⁹ Part. 8, tr. 2, resol. 8. — Laym., lib. 5, tr. 9, cap. 9, n. 10 et 11. — Praepos., dub. 14, n. 129 et seqq. — ¹⁰ Sess. 23, de reform., cap. 9. — Henrig., lib. 10, cap. 22. — ¹¹ Lib. 2, cap. 34, n. 92. — ¹² Sess. 23, de Ordine, can. 7.

759. - ^{a)} Granado, de Sacr. Ordin., tr. 2, disp. 3, n. 3, loquitur de defectibus essentialibus.

^{b)} Aversa, qu. 2, sect. 13, v. *Quando vero*, sententiam oppositam tenet, quidquid dicat Croix. « Quando vero defectus sit dubius,

inquit, seu validitas Ordinis non satis certa..., repetitio debet fieri sub conditione...; semper autem debet suppleri in aliquo ex diebus pro collatione ordinum per sacros canones praestitutis, sive ex indulto Summi Pontificis concessis ».

tus, etiamsi sit degradatus et episcopatum renuntiaverit, valide ordinare potest. Est commune cum D. Thoma¹, Salmant.². — Sed hic plura sunt discutienda.

762. - Quaeritur 1°. *An Pontifex possit praebere simplici sacerdoti facultatem ad conferendos ordines?* Distingue:

Ex commissione Pontificis, simplex sacerdos confert ordines minores.

Non vero presbyteratum.

Quod tonsura et ordines minores a quolibet sacerdote conferri possint ex commissione Pontificis, est communis cum S. Thoma, Soto, Sanchez. Vide Salmant.³.

Negant tamen hoc communiter de presbyteratu, tamquam de ministerio excellentissimo, qui a solo principe Ecclesiae supremam facultatem habente, prout est episcopus, debet impertiri. Ita S. Thomas⁴; ac Palaus, Aversa, Nuñez et Granada cum Salmant.⁵. — Contra Escobar⁶ cum Innocentio IV^a), Vasquez^b), Angelo, Hurtado, etc., qui dicunt nihil obstare quin Papa possit simplici sacerdoti facultatem tribuere ordinandi etiam sacerdotes. Et probant ex concilio Antiocheno⁷, ubi, postquam dictum fuit chorepiscopos posse ordinare subdiaconos,

statim additur: *Nec presbyterum vero neque diaconum audeant ordinare, praeter conscientiam episcopi*, id est ipso ignorante^c): ergo poterant ipso sciente et consentiente. Dicunt autem chorepiscopos esse simplices sacerdotes: in quo consentiunt Morinus et Thomassinus, apud Tournely⁸.

Sed recte respondent idem Tournely⁹, Bonacina¹⁰; et Palaus¹¹ cum Bellarmino, Coninck et Laymann, chorepiscopos fuisse vere episcopos, sed suffraganeos, qui non poterant ordinare sine consensu episcopi civitatis^d). Et probant ex eodem concilio Antiocheno¹² (relato a Tournely¹³), ubi, ante verba supra relata, dicitur: *Qui... chorepiscopi nominantur, quamvis... ut episcopi consecrati sint, etc.*

Quaestio igitur est *de diaconatu et subdiaconatu*.

Alii affirmant, ut Croix¹⁴; Holzmann¹⁵ cum Vasquez^e), Tanner^e), Henno et Herincx; Roncaglia¹⁶ cum Diana; Palaus¹⁷ cum Victoria et Majore^e); et Escobar¹⁸ cum Rodriguez, Turriano^f), Hurtado,

Juxta alios, confert etiam diaconatum et subdiaconatum.

¹ Suppl., qu. 38, art. 2. — ² Tr. 8, cap. 4, n. 13 et 14. — S. Thom., in 4, dist. 25, qu. 1, art. 1, ad 3. — Sotus, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 1, concl. 4, ad 2. — Sanchez, Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 18, n. 5. — ³ Loc. cit., n. 19. — ⁴ Suppl., qu. 38, art. 1, ad 3. — Palaus, tr. 27, punct. 14, n. 9. — Aversa, qu. 3, sect. 3, v. Tertio. — Nuñez, in Suppl., qu. 38, art. 1. — Gran., de Sacr. Ord., tr. 2, disp. 2, n. 3. — ⁵ Loc. cit., n. 25. — ⁶ Lib. 23, n. 228. — Angel., v. Ordo II, n. 2. — Gasp. Hurtad., de Ordine, diff. 18. — ⁷ Can. 10 (anno 341 celebratum); cfr. Labbe, tom. 2, col. 590. — Morin., de Sacr. Ordinatio, part. 3, exercit. 4, cap. 2, n. 1. — Thomassin., Vetus et nov. Eccles. discipl. de Benefic.,

part. 1, lib. 2, cap. 23, n. 11. — ⁸ Praelect., de Ordine, qu. 6, art. 1, § De Chorepiscopis, v. Una. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ De Ordine, punct. 4, n. 3. — ¹¹ Tr. 27, punct. 14, n. 9. — Bellarm., lib. 1, de Clericis, cap. 17. — Coninck, disp. 20, dub. 9, n. 88. — Laym., lib. 5, tr. 9, cap. 9, n. 3. — ¹² Can. 10. — ¹³ Loc. cit., concl., v. Idem. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2212. — ¹⁵ De Ordine, n. 85, v. Ad quaer. 2. — Henno, de Ordine, qu. 6, art. 3, concl. 2 et 3. — Herincx, disp. 10, a n. 55. — ¹⁶ Cap. 2, qu. 1. — Diana, part. 8, tr. 1, resol. 34 et 35 (Coord., tom. 3, tr. 1, resol. 69 et 70). — ¹⁷ Tr. 27, punct. 14, num. 10. — Victor., Sum., n. 235. — ¹⁸ Lib. 23, n. 225. — Rodrig., Quaest. regul., tom. 1, qu. 18, art. 3. — Gasp. Hurtad., de Ordine, diff. 18.

762. - ^a) Innocentius IV, in cap. Quanto, de consuet., n. 4, loquitur de Confirmatione, quidquid dicat Escobar.

^b) Vasquez, disp. 243, cap. 4, videtur utique tenere hanc opinionem, cujus rationes fuse exponit, et contrarias diluit; sed in fine his verbis concludit: « Judicium autem lectori relinquere visum est ».

^c) Hujus canonis variae lectiones sunt; at apud Labbe ita habetur: « Nec presbyterum nec diaconum ordinare audeant absque urbis episcopo ».

^d) Bellarminus, Coninck et Laymann, loc. cit., distinguunt chorepiscopos alios caractere episcopali insignitos, quibus de licentia episcopi licebat ordinare presbyteros; alios vero, qui caractere episcopali carebant.

^e) De Vasquez, vide notam b hic supra; loquitur enim de tribus ordinibus majoribus, et ipse affert exempla hujus concessionis fa-

ctae abbatibus Cisterciensibus, Benedictinis et praelatis Franciscanis in India. — Tanner autem, disp. 7, qu. 3, n. 30, hanc sententiam affirmantem dicit esse satis probabilem, quin etiam et exemplis relatis valde probabilem fieri; attamen n. 27, negantem probabiliorem existimat. — Victoria dicit se vidisse bullam pro subdiaconatu, et addit alios idem dicere de diaconatu: « Si hoc ita est, inquit, ego dico quod factum tenet, excepto sacerdotio ». — Major denique male citatur a Palao; refert enim, in 4, dist. 7, v. Secundo arguitur, opinionem hanc, sed addit: « Quod tam beatus Thomas quam alii negarent esse licitum... Tutius est igitur ordines accipere ab episcopis, et non ab abbatibus ».

^f) Franciscus Turrianus male citatur ab Escobar pro diaconis; nam in suis Annotat. in concil. Nicaen., can. 54, dicit tantum chorepiscopos fuisse presbyteros dumtaxat; et in

Gabriele ^{g)}, Aversa, Angelo, etc. — Et probant ex indulto concesso abbatibus Cisterciensibus ab Innocentio VIII anno 1489, (cujus bullam testantur observasse Victoria, Vasquez et Rodriguez, apud Frassen ¹, qui refert verba bullae) nimirum: *Ne monachi... pro suscipiendis subdiaconatus et diaconatus ordinibus extra claustrum... discurrere cogantur, tibi et successoribus..., ut... religiosus... subdiaconatus et diaconatus ordines... conferre... possint..., auctoritate apostolica... indulgemus.*

Juxta alios,
non potest.

Alii vero negant, ut Sotus, Bellarminus ^{h)}, Gonet ^{h)}, etc. cum S. Thoma: qui expresse docet ², Papam non posse committere simplici sacerdoti ut majores ordines conferat.

Probabiliter non potest diaconatum, sed subdiaconatum.

Alii demum probabiliter cum Salmant. ³, Ledesma ⁱ⁾, Granado, Aversa ^{j)}, Suarez, etc., negant de diaconatu, cujus ministerium est immediate ad Corpus Christi tangendum, illud fidelibus distribuendo. Affirmant vero de subdiaconatu; quia ejus munus non habet relationem tam immediatam ad Christi Corpus. — Neque huic obstare dicunt Salmant. doctrinam D. Thomae. Nam (ut ajunt) S. Doctor tantum ibi exclusit ordines majores, qui semper in Ecclesia pro sacris habiti sunt; ut infertur ex verbis ipsius Angelici, qui loquitur de ordinibus, qui habent imme-

diatam relationem ad Corpus Christi. Sed notum est (ut ostendit Tournely ⁴, utque diximus *Lib. III, n. 831, v. Dubitatur*), quod ordo subdiaconatus non fuit computatus inter sacros, nisi saeculo XI ab Urbano II, ut habetur in cap. *A multis, de aetate et qualitat. praefic.* Neque subdiaconatus immediatam habet relationem ad Corpus Christi (ut loquitur D. Thomas): soli enim sacerdotes possunt Eucharistiam conficere, soli diaconi eam deferre aut ministrare. — De indulto autem concesso Cisterciensibus conferendi etiam diaconatum, dubitant Salmant. ⁵ cum pluribus aliis; vel censendum dicunt, in hoc Papam secutum fuisse probabilem opinionem eorum qui dicunt in hoc bene posse Pontifices dispensare.

763. - Quaeritur 2°. *An abbates possint conferre tonsuram et ordines minores aliis quam sibi subditis regularibus?*

Olim bene poterant ex privilegio eis concesso in VII synodo; ut habetur in can. *Quoniam, dist. 69*. Attamen Tridentinum ⁶ sic sancivit: *Abbatibus... non liceat in posterum... cuiquam qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram vel minores ordines conferre..., non obstantibus quibusvis privilegiis..., consuetudinibus, etc.* — Hoc tamen decreto non obstante, dicunt Escobar ⁷; Sanchez ^{a)} cum Covarruvias ^{a)}, Archidiacono ^{a)}, Felino ^{a)}, etc.; ac

Olim abbates poterant ordinare alios quam subditos regulares.

Aversa, qu. 3, sect. 3, v. *Quinto et Sexto. Angel.*, v. *Ordo II*, num. 2. — *Innoc. VIII*, bulla *Exposcit*, 5 Id. April. 1489, n. 6, apud Rodrig. Bullar. Regular. — *Victor.*, Sum. sacr., n. 235. — *Vasq.*, disp. 243, cap. 4, n. 39. — *Rodrig.*, Quaest. regul., tom. 1, qu. 18, art. 3. — ¹ De Ord., art. 3, § 1. — *Sotus*, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 1, ad 2. — ² Suppl.,

qu. 38, art. 1, ad 8. — ³ Tr. 8, cap. 4, num. 28. — *Gran.*, de Ordine, tract. 2, disp. 2, num. 5. — *Suar.*, de Sacram., disp. 11, sect. 3. — *Salmant.*, loc. cit. — ⁴ Praelect., de Ordine, qu. 6, art. 4. — *D. Thom.*, loc. cit. — ⁵ Tract. 8, cap. 4, n. 29. — ⁶ Sess. 23, de reform., cap. 10. — ⁷ Lib. 23, num. 219.

can. 60: « Chorepiscopus, non diaconus, qui sunt ordinis sacri, sed hypodiaconus et alios ministros ordinare potuisse ».

^{g)} Gabriel Biel, *Suppl.*, dist. 25, qu. 1, art. 2, concl. 2, ait sacerdotem non episcopum posse ex commissione Papae conferre ordines minores, « et forte majores etiam, dempto sacerdotio ».

^{h)} Bellarminus, de Ordine, cap. 7 et 11, concordat quidem de diaconis; sed de Clericis, cap. 17, non negat absolute de subdiaconis, imo videtur admittere quod possint ordinari a simplici sacerdote. — Gonet pariter, *Clyp.*, disp. 3, art. 1, § 1, dubitanter loquitur de subdiaconis.

ⁱ⁾ Martinus Ledesma, in 2^a 4ⁱ, qu. 40, art. 1, concedit quidem pro subdiaconis; de

diaconis autem refert quemdam monachum S. Bernardi sibi dixisse « quod suus abbas conferebat subdiaconatum et diaconatum ». Neque id reprobatur Ledesma.

^{j)} Aversa, loc. cit., v. *Sexto*, minime negat de diaconatu, imo videtur tenere affirmativam, quamvis simpliciter pro hac tertia sententia citetur a Salmant. ex Granado.

763. - ^{a)} Sanchez, *Consil. mor.*, lib. 7, cap. 1, dub. 19, n. 20, utique negat a Tridentino privilegium istud revocatum esse. Auctores autem citat proratione adjecta, scilicet quod mentio privilegii quandoque requiratur ut valeat revocatio; et ita Covarruvias, *Variar. lib. 4, cap. 16, n. 6*; Archidiaconus, in cap. 1 de constitut. in 6°; Felinus, in cap. Nonnulli, n. 2, de rescript. Sed Sanchez, n. 5 et 14,

Salmant.¹ cum Molfesio, Leandro^{b)} et Aversa^{c)}, probabilissimum esse, abbates (saltem primates qui episcopalem habent jurisdictionem, ut limitant iidem Sanchez²; et Salmant.³ cum Molfesio, Aversa^{c)}, etc., contra alios, qui cum Escobar omnibus abbatibus id concedunt) posse etiam hodie ordines minores conferre, non solum sibi subditis, sed adhuc saecularibus, qui litteras dimissoriales a suis praelatis acceperint.

Admittunt vero Salmant.⁴ cum Laymann^{d)}, Azor, Tamburinio, Leandro, etc., quod abbates mitrati et ab episcopo benedicti, vel potestatem habentes pontificalia exercendi (ut ait Philibertus apud Salmant.⁵) possint ordinare saeculares sibi subditos, vel alios habentes litteras dimissorias a suis praelatis; quia hi, ratione licentiae suorum praelatorum jam fiunt subditi praelectorum abbatum. Et sic testantur pluries decisum fuisse a Sacra Congregatione, Barbosa^{e)}, Diana^{e)} et alii, apud Salmant.⁶

Sed omnes istae opiniones hodie non sunt amplius probabiles. Dum in decreto S. C. Concilii, edito 17 Januar. anno 1642 (quod referunt in extensum Croix⁷ et Fagnanus⁸, et de quo etiam mentionem facit Benedictus XIV⁹), approbante Urbano VIII, et inviolabiliter observari jubente, statutum fuit, reprobata omni contraria opinione, abbates benedictos congregationis Cassinensis, seu alterius congregationis, vel ordinis aut instituti, habentes etiam jura episcopalia et facultatem ordines minores conferendi, non posse ordinare, praeter suos subditos regulares, alios sive regulares sive saeculares, etiam habentes dimissorias a suis Ordinariis. Et ibi imponitur suspensio tam ordinantibus quam concedentibus dimissorias, si aliter egerint. Item hic notandum quod eadem S. C. die 21 Januar. 1719 (ut refert idem Benedictus XIV¹⁰) declaravit in quadam causa abbatis S. Ruffilli, quod etiamsi constaret de territorio separato, in quo praedictus abbas habebat jurisdictionem quasi episcopalem, non poterat concedere litteras dimissorias suis subditis, eo quod obstabat Tridentinum¹¹, ubi dictum fuit: *Nec ipsi abbates et alii exempti, aut collegia vel capitula quaecumque etiam ecclesiarum cathedralium, litteras dimissorias... clericis saecularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant; sed horum... ordinatio... ad episcopos intra quorum dioecesis fines existunt pertineat.* Sunt tamen excipiendi (ut advertit praefatus Benedictus XIV¹²) aliqui abbates qui ex privilegio speciali post Tridentinum obtento possunt suis subditis saecularibus litteras dimissorias concedere: ut sunt abbas Cassinensis ex privilegio Sixti V, et abbas Cavensis ex privilegio Pauli V, et alii qui sunt adnotati in cancellaria cardinalis Urbis vicarii.

An autem abbates non existentes in aliena dioecesi, sed habentes propriam et omnem jurisdictionem episcopalem, possint dare dimissorias suis subditis saecularibus? — Affirmat (apud Croix¹³)

Nisi privilegium acceperint post Tridentinum.

Nec possunt dimissorias dare suis subditis saecularibus.

¹ Tr. 8, cap. 4, n. 35. - Molfes., part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 18. — ² Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 19, n. 5 et 14. — ³ Loc. cit., n. 35. - Molfes., loc. cit. - Escob., lib. 23, n. 219. — ⁴ Tr. 8, cap. 4, n. 38. - Azor, part. 1, lib. 12, cap. 20, qu. 7. - Ascan. Tambur., de Jure abbat., tom. 2, disp. 2, qu. 7, n. 2 et seqq. - Leand., tr. 6, disp. 4, qu. 12 et 13. — Philiberti.

Marchin., tr. 1, part. 2, cap. 10, n. 7. - ⁵ Tr. 8, cap. 4, n. 32. — ⁶ Loc. cit., n. 38. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 2190. — ⁸ In cap. A qua, de consecr. eccles., n. 19. — ⁹ De Synodo, lib. 2, cap. 11, n. 12. Cfr. Pallottini, v. Abbas, § 3, n. 188 et seqq. — ¹⁰ Loc. cit., num. 15. — ¹¹ Sess. 23, de reform., cap. 10. — ¹² Loc. cit., n. 16. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 2235.

explicat privilegium istud non valere nisi pro subditis sive regularibus sive saecularibus.

^{b)} Leander, tr. 6, disp. 4, qu. 10, id concedit abbatibus respectu eorum subditorum saecularium, in quos habent plenam jurisdictionem spiritualem et temporalem.

^{c)} Aversa, qu. 3, sect. 3, v. Illi tamen, revera dicit abbates, « qui non solum habent subditos regulares, sed etiam saeculares, et habent propriam dioecesim, et in omnibus se habent sicut episcopi », posse adhuc « iis subditis saecularibus minores ordines conferre ».

At, sect. 7, v. Et quidem, omnino concordat etiam pro alienis subditis saecularibus.

^{d)} Laymann, lib. 5, tr. 9, cap. 9, n. 2, negat abbates posse ordines conferre nisi regularibus sibi subditis. Sed in Quaest. canon. de praelator. elect. etc., cap. 17, qu. 219, dicit abbates posse cum consensu episcopi tonsuram et minores ordines conferre saecularibus, vel etiam (de consensu praelati) regularibus sibi non subditis.

^{e)} Barbosa, alleg. 3, n. 10; Diana, part. 5, tr. 13, resol. 93, id referunt tantum ex aliis.

Aversa ^{f)} cum Molfesio ^{f)}, qui affert declarationem S. Congregationis; et Marchinus, qui affert decisionem Rotae. — Sed Pater Zaccaria ¹ refert oppositum sancitum fuisse alias tam a S. Congregatione quam a S. Rota ^{g)}.

Caeterum abbates, qui possunt ordines minores conferre ex privilegio, bene etiam possunt dare dimissorias; ut de mandato Clementis VIII censuit S. Congregatio apud eundem Croix ^{h)}.

764. - Hic dubitatur 1°. *An abbates qui possunt suos subditos regulares et professos ordinare, possint etiam ordinare novitios suos?*

Qui possunt ordinare suos subditos regulares, probabilius possunt et novitios.

Negant Palaus ²; et Barbosa, Sayrus, Rodriguez, etc., apud Escobar ³; quia novitii non possunt dici proprie regulares et subditi, dum ad saeculum libere possunt redire. — Sed probabilius affirmant Laymann ⁴, Sanchez ⁵; Escobar ⁶ cum Suarez; et Salmant ⁷. cum Leandro et Pellizzario (et probabile putat Croix ⁸); quia nomine regularium in favorabilibus veniunt etiam novitii.

765. - *An autem tales novitii debeant ordinari ab episcopo loci novitiatus; an vero originis aut domicilii?*

Marchinus, tr. 1, part. 6, cap. 4, n. 17. — ¹ In sua edit. P. Claudii Lacroix, lib. 6, part. 2, n. 2235. Cfr. Decis. Rot., decis. 985, coram Seraphino. — ² Tr. 27, punct. 14, n. 6. — *Barbosa*, de Off. et Potest. episc., alleg. 3, n. 8. — *Sayrus*, de Censur., lib. 4, cap. 13, n. 5. — *Rodriguez*, Quaest. regul., tom. 3, qu. 23, art. 2. — ³ Lib. 23, n. 211. — ⁴ Lib. 5, tr. 9, cap. 9, n. 2. — ⁵ Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 19, n. 15. — ⁶ Loc. cit., n. 213. — *Suar.*, de Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 29, n. 12. — ⁷ Tr. 8, cap. 4, n. 39. — *Leand.*, tr. 6, disp. 4, qu. 11. — *Pelliz.*, tr. 8, cap. 2, n. 177. — ⁸ Lib. 6,

Suarez ^{a)} et Henriquez ^{a)}, apud Croix ⁹, tenent ordinandos esse ab episcopo originis vel domicilii. — Sed Sanchez ¹⁰, Palaus ¹¹ et Delbene ¹² (et idem tenet Fagnanus ¹³ cum aliis) censent bene posse ordinari ab episcopo loci ubi est novitiatus; quia novitii ibi degentes jam habent animum ibi perpetuo manendi.

Generatim, a quonam episcopo novitii sint ordinandi.

Utraque sententia est probabilis; ut recte dicunt Croix ¹⁴ et Mazzotta ^{b)}. Modo (omnino addendum dico) novitius per notabile tempus jam manserit in novitiatu, et juramentum praestet ibi (quantum in se est) perpetuo manendi; juxta dicenda n. 770, ad 5°.

766. - Dubitatur 2°. *An abbates ordinantes non subditos valide ordinent?*

Negant Suarez, Aversa cum Croix ¹⁵.

Sed verius affirmant Sanchez, Pellizzarius ^{a)}, Tamburinius, etc. cum Salmant. ¹⁶; quia talis facultas jam invenitur abbatibus concessa in corpore juris ex dict. can. *Quoniam*, dist. 69. Concilium autem Tridentinum et decretum S. Congregationis supra relatum videntur interdixisse tantum exercitium talis facultatis: quae de re abbates illicite ordinant, sed non invalide. Et sic (ut refert Benedictus XIV ¹⁷)

Abbates ordinantes non subditos verius valide ordinant.

part. 2, n. 2198. — ⁹ Loc. cit., n. 2199. — ¹⁰ Decal., lib. 4, cap. 39, n. 20. — ¹¹ Tr. 16, disp. 1, punct. 11, n. 8. — ¹² De Immunit. eccles., cap. 12, dub. 7, sect. 8, n. 7 et 8. — ¹³ In cap. *Cum inter vos*, de sent. et re judic., n. 8. — ¹⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2199. — *Suar.*, de Relig., tr. 8, lib. 2, cap. 29, n. 8. — *Aversa*, de Ordine, qu. 3, sect. 3, v. *Aliqui*. — ¹⁵ Loc. cit., n. 2191. — *Sanch.*, Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 19, n. 17. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbat., tom. 2, disp. 2, qu. 8. — ¹⁶ Tr. 8, cap. 4, num. 40. — ¹⁷ De Synodo, lib. 2, cap. 11, n. 13.

^{f)} Aversa, qu. 3, sect. 3, v. *Illi tamen*, dicit ejusmodi abbates posse adhuc tonsuram et minores ordines conferre suis subditis saecularibus. Ergo et potiori ratione (concludendum) poterunt etiam eis dimissorias concedere. — Molfesius autem concordat, part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 17; sed declarationem S. C. C. non refert ad hoc assertum.

^{g)} Quoad sibi pugnantes declarationes S. C. C. cfr. Thesaurum Resolut. tom. 6, fol. 201, in Brixien., § *Quod autem* et seq. Censet autem Benedictus XIV, de Synodo, lib. 2, cap. 11, n. 12, Sacram Congregationem recessisse a priori sententia. Cfr. etiam Pallottini, v. Abbas, § 3, a n. 173 ad 192, et n. 212.

^{h)} Croix, loc. cit., n. 2236, ita sane docet, sed decretum Clementis VIII refert ad aliud dictum.

765. - ^{a)} Suarez, de Relig., tr. 6, lib. 6, cap. 11, n. 9; et tr. 7, lib. 5, cap. 16, n. 17, loquitur de dimissorialibus litteris, quas vult concedendas esse ab episcopo domicilii (quod scilicet habebat quando religionem novitius est ingressus). — Henriquez autem, lib. 14, cap. 9, n. 2, lit. f, negat novitium posse initiari, « nisi a proprio episcopo ». — Nota praeterea quaesitum hoc moveri de novitiis cujusvis ordinis, ut patet ex *Hom. Apost.*, tr. 20, n. 114, et non solum de iis de quibus S. Doctor loquebatur n. 764.

^{b)} Mazzotta, tr. 5, disp. 6, qu. unic., cap. 2, § 1, i. f., haec dicit de casu praecedenti, qui scilicet tractatur n. 764.

766. - ^{a)} Pellizzarius, tr. 8, cap. 2, n. 178, affirmat de subditis saecularibus, qui profecto, quoad ordines, censentur non subditi.

declaratum fuit a S. Congregatione die 23 Nov. 1641, et confirmatum die 16 Martii 1726, ubi dictum fuit hujusmodi ordinatos ab abbatibus privilegium habentibus, indigere tantum absolutione et rehabilitatione a Sede Apostolica, sed non reordinatione, tamquam valide ordinatos. Idque magis patet ex decreto approbato (ut supra) ab Urbano VIII, ubi imponitur suspensio ordinatis ab hujusmodi abbatibus; ergo ipsi jam habentur pro valide ordinatis.

Dare ordines minores in mortali, probabiliter non lethale.

767. - Notandum 2°. Probabile esse ministrum conferentem in mortali ordines minores non peccare mortaliter; quandoquidem satis probabile est quod tales ordines non sint sacramenta, juxta dicta n. 737, v. *Secunda autem*. — Certum est autem quod tam conferens (etiam ordines minores) innodatus aliqua censura, graviter peccabit et incurret irregularitatem exercens actum ordinationis; quam suscipiens cum censura pariter peccabit et incurret suspensionem ab ordine suscepto. Vide Salmant.¹

Quid de conferente et suscipiente ordines cum censura.

768. - Notandum 3°. Regulares, ex cap. *Cum nullus*, § *fin. de temp. ord. in 6°*, debent suscipere ordines ab episcopo in cujus dioecesi est monasterium ubi tunc commorantur. — Et quamvis S. Pius V concesserit privilegium religiosis ut possent ordinari ab alio quam ab episcopo loci ubi degunt; attamen (ut refert Concina²) Gregorius XIII hoc privilegium revocavit. Hancque revocationem confirmarunt Clemens VIII, et Benedictus XIII bulla *In supremo*, edita 23 Sept. 1724; et novissime noster Pontifex Benedictus XIV, in bulla quae incipit *Impositi Nobis*, anno 1747.

Regulares, ordinandi ab episcopo dioecesis.

Item notandum quod S. Congregatio (ut refert Roncaglia³) de mandato Clementis VIII edidit decretum, ubi declara-

Quid, si tunc episcopus non habeat ordinationem.

tum fuit quod si ille episcopus non habeat ordinationem, tunc superior poterit subditis dimissorias dare ad quemcumque alium episcopum. Praecipitur tamen ibi regularibus ne ex industria differant ordinationes suorum subditorum in id tempus quo episcopus dioecesanus non est habiturus ordinationem vel abfuturus est (contra id quod ait Gobat, apud Croix⁴). — Et praecipitur observantia hujus decreti sub poena privationis vocis et officii.

Haec omnia confirmavit Benedictus XIV in mox citata bulla. — Et insuper statuit quod si episcopus dioecesanus fuerit absens vel non habuerit ordinationem, non potest religiosus ab alio ordinari, nisi ostendat attestationem vicarii generalis, cancellarii aut secretarii ejusdem episcopi. Alias tam ordinans quam sic ordinatus incurrunt censuras et poenas quas incurrunt qui ab aliquo episcopo ordinantur sine dimissoriis. — Item statuit quod talis regularis examinari debeat ab episcopo ordinante. — Item, quod privilegia alicujus ordinis ut ejus religiosi ordinentur a quocumque episcopo debeant esse nominatim, non vero per communicationem. — Item, quod regulares nequeant alio discedere ut ordinentur, et postea redire ad pristinum domicilium, ad hoc ut eximantur ab episcopo loci.

Regulares nequeant alio discedere ut ordinentur, et postea redire.

Dicit autem Roncaglia cum Fagnano et Passerino, quod si monasterium sit in loco nullius dioecesis, possunt^{a)} ejus religiosi ordinari ab episcopo viciniore.

Omnes autem regulares exempti a praelatis suis dimissorias accipiunt. — Vide dicenda n. 788, Not. 8°.

Omnes exempti accipiunt dimissorias a suis praelatis.

769. - Notandum 4°. Ad licite ordines suscipiendos requiritur ex Tridentino⁵ ut initiandus (etiam prima tonsura, ut doctores communiter intelligunt cum Sal-

Minister licitae ordinationis.

S. Cong. Conc., cfr. Thesaurum Resolut., tom. 3, fol. 288, in *Lucana*, die 16 Mart. 1726; et tom. 6, fol. 201, in *Brixien.*, 28 Nov. 1733, § *Huic vero*. — ¹ Tr. 8, cap. 4, n. 71. — ² De Ordine, cap. 4, n. 10. *Gregor. XIII*, bulla *In tanta rerum*, diei 1 Mart. 1573, in Bullar. Rom. Maiardi. — *Clem. VIII*, decr. S. C. C. de die 15 Mart. 1596, de quo infra. — ³ Tr. 20, qu. 2, cap. 2, qu. 3, resp. 1. (Habetur

etiam decretum istud in bulla *Impositi nobis*, § *Demum*, et in Actis concilii Romani anni 1725, tit. 21, cap. 2, fol. 86). Cfr. etiam Pallottini, v. *Sacramentum Ordinis*, § 2, n. 1. — *Gobat*, tr. 8, n. 420. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2193. — *Ronc.*, cap. 2, qu. 3, resp. 1, i. f. *Fagn.*, in cap. *Cum olim*, n. 16, de praescript. *Passer.*, de Statib. homin., qu. 189, art. 10, n. 815. — ⁵ Sess. 23, de reform., cap. 3 et 8.

mant.¹⁾ ordinetur a proprio episcopo, vel ab alieno, sed de ejus licentia. — Sin autem, ipse peccat graviter et suspenditur ab exercitio ordinis suscepti, donec proprius episcopus voluerit; et ordinans incurrit suspensionem a collatione ordinum per annum; et interim, si suspensio sit notoria, sive de facto sive de jure, sui subditi clerici (non autem laici) possunt ordinari sine ejus licentia *ab episcopis vicinis*, ut expressum habetur in *cap. 2, de temp. ordin. in 6º*.

770. — Hic autem maxime advertere oportet ea quae statuuntur super hac materia in bulla *Speculatores*, edita anno 1694 ab Innocentio XII (quam in extensum affert Croix²⁾). Et sunt sequentia:

1º. Non sufficit quod quis statim ab aliquo episcopo beneficium sit accepturus, ut ab eo ordinari possit vel primam tonsuram accipere.

2º. Initiatus tonsura vel minoribus a proprio episcopo, non potest ulterius ordinari ab alio titulo beneficii, nisi exhibitis prius litteris testimonialibus episcopi tam originis quam domicilii super suis natalibus, aetate et moribus.

3º. Nulli episcopo, etsi cardinali, liceat externum, sibi non subditum ratione originis vel domicilii, ad clericalem tonsuram promovere praetextu cujusvis beneficii ecclesiastici ei statim conferendi, seu ad quod a patronis praesentatus seu nominatus fuerit. — Praeterea, ut quis possit ordinari titulo beneficii ab episcopo non proprio, requiritur ut beneficium actu possideatur, et de se sufficiat ad congruam sustentationem sine supplemento patrimonii. Quare non bene Salmant.³ cum aliis dicunt sufficere beneficium etiam

tenuē pro titulo ad suscipiendos ordines. Quamvis (ut recte notat Croix⁴ cum Bonacina^{a)}, Barbosa^{a)} et communi, contra Lessium^{a)}, etc.) quoad alios effectus sufficiat quodcumque tenue beneficium, ut quis subditus fiat. — Unde autem desumatur congruitas beneficii quoad effectum ordinationis, vide dicenda *n. 815, v. Not. 1.*

4º. Qui fortuito nascitur alicubi debet ordinari ab episcopo loci ubi pater natus est (nisi pater postea ibidem ubi natus est initiandus contraxerit domicilium). — Debet tamen obtinere litteras testimoniales, si illic ubi natus est tamdiu moratus sit, ut ibi potuerit contrahere impedimentum. Sicut pariter indiget testimonialibus episcopi originis qui in loco suae originis similiter impedimentum contrahere potuerit.

5º. Ille tantum censendus est subditus ratione domicilii qui aliquo venit animo perpetuo ibi manendi; et hunc animum probet vel per habitationem decennii, vel per aedificationem domus cum asportatione majoris partis bonorum, manendo simul ibi per aliquod notabile tempus; debetque jurare hunc animum tunc habere.

6º. Ut episcopus possit aliquem ordinare titulo familiaritatis, oportet ut per triennium eum aluerit secum in suo actuali servitio, eidemque intra mensem conferat beneficium sufficiens ad congruam sustentationem, cum testimonialibus episcopi originis et domicilii.

7º. Episcopus originis sive domicilii potest a suis subditis, etiam cum sua dimissoria ab alieno episcopo ordinatis, petere ut intra aliquod tempus exhibeant ordinum susceptorum testimoniales: in

Ratione originis.

Ratione domicilii.

Ratione familiaritatis.

Jura episcopi originis vel domicilii in subditos ab alio ordinatos.

¹ Tr. 8, de Ordine, cap. 4, n. 43. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2165. Habetur etiam in Bullar. Rom. Mainardi: pridie

nonas Novembr. (4 Novemb.) 1694. — ³ Tract. 8, cap. 4, num. 51. — ⁴ Loc. cit., num. 2177.

770. — ^{a)} Bonacina, Barbosa et Lessius non satis diligenter allegantur a Croix; primo enim scripserunt ante bullam *Speculatores*. Deinde loquuntur de episcopo beneficii relate ad ordines recipiendos. Et Bonacina, *disp. 8, de Sacr. Ordin., qu. un., punct. 4, n. 14*; Barbosa, *alleg. 4, n. 44 et 45*, tenent beneficium etiam tenue sufficere pro titulo ad suscipiendos ordines; sed Bonacina requirit ut sit residentiale, et si non sit residentiale, ut sit

ad victum sufficiens; Barbosa autem, ut non sit tenuissimum, ratione praesumptae fraudis. — Lessius denique, *de Just. et Jure, lib. 2, cap. 34, n. 92*, non loquitur de tenuitate beneficii; sed in hoc tantum contradicit, ut velit beneficium esse residentiale; ita ut si beneficium « non requirat residentiam, vel si cum eo dispensatum ut non teneatur residere », non possit dici episcopus beneficii relate ad ordines.

quibus inseratur observata esse quae in hac bulla praescribuntur. Alias potest eos suspendere ab exercitio suscepti ordinis.

771. - « Unde resolves:

« 1°. Qui in una dioecesi est natus, in « altera habet domicilium, in tertia benefici- « fici-um, a quovis trium illorum episco- « porum potest ordines vel dimissorias « accipere. Praepositus¹, Laymann², Dia- « na³: ubi cum Aversa et aliis tribus « (contra Barbosa) dicit, etsi ab uno eo- « rum acceperit ordinem unum, posse « alterum ab alio accipere ». — [Vide dicta *n. praeced.*, ad 2°].

772. - « 2°. Potest quis ordinari ut ori- « ginarius, ubi ipse vel pater ejus est na- « tus. Barbosa, Zerola, Aversa et alii no- « vem, cum Diana⁴. — Non tamen potest « ordinari ab episcopo, in cujus dioecesi « natus est fortuito (v. gr. quia mater ibi « itineris vel negotiorum causa degebat); « quia non contrahit ibi *civilitatem* origi- « nis, sed ubi parentes domicilium ha- « bent: ibi enim natus esse censetur. San- « chez et alii octo⁵ cum Diana⁶, contra « Hurtadum ». [Vide *n. 770*, ad 4°].

773. - « 3°. Qui in diversis episcopati- « bus habet duo domicilia, in quibus ae- « qualiter (etsi non mathematicae) habitat, « potest ab utriuslibet loci episcopo ordi- « nari; quia utrique est subditus ratione « domicili. Praepositus⁶, Sanchez, Aversa, « etc. cum Diana⁷. Ejus tamen filius, ab « illo tantum in cujus dioecesi est natus. « — Quod si fortuito extra utriusque

« dioecesim sit natus, ab utrovis potest « ordinari; quia uterque censetur ejus « episcopus originis, cum non sit potior « ratio de uno quam de alio. Praepositus, « Diana⁸. — Natus autem ex fornicatione, « matris potius quam patris domicilium « sequitur. Praepositus, Diana⁹ ».

774. - Potest quis ordinari ab episco- po beneficii, licet beneficium sit simplex: modo sit perpetuum, et initiandus illud jam possideat. Et idem dicitur de habente commendam perpetuam quae transeat in titulum. Ita Sanchez, Trullench, Aversa^{a)}, Philibertus, etc. cum Salmant.¹⁰ communiter. — Dicunt Tamburinius¹¹ cum Diana et Bardi; ac Salmant.¹² cum iisdem aucto- ribus^{b)}, quod sufficit beneficium etiam tenue. Sed hoc expresse reprobat in dicta bulla *Speculatores* (*n. 770*, ad 3°): ex qua requiritur beneficium sufficiens ad sustentationem de se sine supplemento patrimonii. Vide apud Croix¹³. — Et hic notandum cum Croix¹⁴ non sufficere titulum servitii mensae vel ecclesiae aut Missarum; quia revera haec non sunt beneficia.

An autem ex beneficio detrahenda sint onera Missarum? — S. Congregatio (ut refert Benedictus XIV¹⁵), die 17 Julii anno 1723, respondit id relinquendum arbitrio et conscientiae episcopi.

Nota vero quod in nostro regno bene- ficium, ut quis possit cum eo ordinari, debet ascendere, detractis oneribus, saltem ad medietatem taxae statutae pro patrimonio. — Vide infra, *n. 830*.

¹ Dub. 14, n. 137. — ² Lib. 5, tr. 9, cap. 9, n. 10 et 11. — ³ Part. 8, tr. 2, resol. 8 et 9. — Aversa, qu. 3, sect. 6, v. *Tertius modus*. — Barbosa, de Off. et Potest. episc., alleg. 4, n. 1. — Barbosa, loc. cit., n. 3 et seqq. Zerola, Prax. episc., v. *Dimissoriae*, ad 1; et part. 2, v. *Dimissoriae*, § 2. Aversa, loc. cit., v. *Primus est*. — ⁴ Part. 8, tr. 2, resol. 12. — Sanchez, de Matr., lib. 3, disp. 23, num. 3. — ⁵ Loc. cit., resol. 11. — Gasp. Hurtad., de Ordine, diff. 17. — ⁶ Dub. 14, num. 135 et 137. — Sanchez, de Matr., lib. 3, disp. 24, num. 2, cum Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 22, num. 1. — Aversa, qu. 3, sect. 6, v. *Tertius*. — ⁷ Part. 8,

tr. 2, resol. 14. — *Praepos.*, dub. 14, num. 135. — ⁸ Loc. cit. — *Praepos.*, dub. 14, n. 133. — ⁹ Loc. cit., resol. 18. — Sanchez, Consil. mor., lib. 7, cap. 1, dub. 23, num. 7, 8 et 13. — Trull., lib. 6, dub. 7, a n. 15. — Philib. Marchin., tract. 1, part. 5, cap. 8, num. 3, 9, 12 et 14. — ¹⁰ Tr. 8, cap. 4, num. 51 et 52. — ¹¹ Lib. 7, de Ordine, cap. 7, § 2, num. 21, et 20 ad 4. — Diana, part. 4, tr. 4, resol. 51. — Bardi, Select., lib. 3, qu. 3, n. 4. — ¹² Loc. cit., n. 51. — ¹³ Lib. 6, part. 2, num. 2168. — ¹⁴ Loc. cit., num. 2178. — ¹⁵ Notific. 26, n. 6. Cfr. Thesaur. Resol. S. C. C., tom. 2, fol. 338, in *Ariminen*.

772. - a) Apud Dianam, plures quam octo (praeter Sanchez) citantur.

774. - a) Aversa, qu. 3, sect. 6, v. *Secundus modus*, non loquitur de commenda; in reliquis vero concordat.

b) Aversa, loc. cit., dicit sufficere tenue beneficium, « si tenui beneficio adjungeretur

patrimonium, ita ut conflatum ex utroque sufficeret ad sustentationem ». — Tamburinius vero, loc. cit., dicit beneficium, « quamvis tenuissimum », constituere aliquem subditum episcopi; sed ad hoc ut actu suscipiantur ordines, obligabitur ad supplendum de patrimonio.

Condi-
tiones requi-
sita in bene-
ficio ordina-
tionis.

Natus in
una dioece-
si, domici-
liatus in a-
lia, benefi-
ciatus in
tertia.

Quis ordi-
nari possit
ut origina-
rius.

Habens
duo domici-
lia in diver-
sis dioecesi-
bus.

775. - Sed dubitatur 1°. *An episcopus beneficii possit dispensare in interstitiis cum aliquo, eodem modo quo posset dispensare cum eo episcopus domicilii?*

Episcopus beneficii dispensat in interstitiis sicut episcopus domicilii.

Negant Navarrus^{a)} et alii. — Sed verius affirmant Barbosa¹; et Salmant.² cum Garcia et Trullench; quia, cum talis ordinandus jam fiat subditus episcopi beneficii quoad ordines, fit etiam subditus quoad omnia concernentia ordines. Modo, intelligendum, accedat necessitas vel utilitas (respective ad ordinem qui confertur) ecclesiae cui ordinandus adscribitur: juxta dicenda n. 795, ad 2.

776. - Dubitatur 2°. *An rite episcopus ordinet aliquem cui ideo contulit beneficium ut possit eum ordinare?*

Conferens beneficium ut possit ordinare licite ordinat.

Negant Quaranta^{a)}, Barbosa^{a)}, etc., apud Salmant.³; quia talis collatio esset in fraudem. — At valde probabile est quod possit, ut tenet Tamburinius⁴ cum Leandro, Bardi^{b)}, Diana et aliis; et huic sententiae favent Salmant.⁵ cum Trullench. Ratio, quia nullo modo fraudat legem qui utitur jure suo; ex regula juris 55 ff., *de divers. regul. juris antiq.*: *Nullus videtur dolo facere qui suo jure utitur*. Habetur autem in cap. *Cum nullus, de temp. ord. in 6°*, quod indistincte concessum sit episcopis ordinare alienos ratione beneficii.

Beneficiatus in diversis dioecesis, in singulis potest ordinari.

777. - « 4°. Qui plura habet in diversis dioecesis beneficia, potest a quolibet illorum episcoporum ordinari. Garcia, « Praepositus⁶, etc., Diana⁷ ». — [Idem

¹ De Offic. et Potest. episc., alleg. 4, n. 54. — ² Tr. 8, cap. 4, n. 53. - Garcia, de Benefic., part. 2, cap. 4, n. 15. - Trull., lib. 6, dub. 7, n. 21. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 54. — ⁴ Lib. 7, de Ordine, cap. 7, § 2, n. 21. - Leand., tr. 6, de Ordine, disp. 8, qu. 19. - Diana, part. 11, tr. 4, resol. 1. — ⁵ Loc. cit., n. 54. - Trull., lib. 6, dub. 7, n. 25. — Garcia, de Benefic., part. 2, cap. 4, n. 2. — ⁶ Dub. 14, n. 137. — ⁷ Part. 8,

dicunt Salmant.⁸ cum Philiberto, Trullench, etc. — In expositis autem spectatur locus in quo expositi sunt. Salmant.⁹].

Quid de expositis.

« 5°. Studiosi qui in universitate habitant (etiam ultra decennium) animo redeundi in patriam, non contrahunt ibi domicilium; atque adeo ab ejus loci episcopo ordinari non possunt. Imo si isthic ducant uxorem, nec filii eorum: sicut enim is non dicitur episcopus domicilii respectu patris; ita nec episcopus originis respectu prolis quae nata fingitur in domicilio patris. — Diana¹⁰ ».

Studentes non contrahunt domicilium in universitate.

778. - Notandum 1°. Quod, licet ad alios effectus, etiam ad suscipienda sacramenta, ut domicilium acquiratur, sufficit quod quis incipiat alicubi habitare animo ibi perpetuo manendi; ad effectum tamen suscipiendi ordines, ultra praedictum animum, requiruntur alia in bulla *Speculatores* enumerata (dicto n. 770, ad 5°), et praecipue juramentum de ipso animo perpetuo ibi manendi. — Notandum insuper quod, ut quis ordinari possit ratione domicilii, requiritur ut praestet juramentum de domicilio ibi contracto; ex declaratione S. Congregationis (quam refert Pater Zaccaria apud Croix¹¹).

Requisita ad domicilium pro ordinibus.

Adhuc autem filiusfamilias vivens seorsum a patre potest domicilium acquirere ex leg. *Placet* et leg. *Non utique*, ff. *Ad municipalem*. — Idemque decrevit S. Congregatio (ut testatur Pater Zaccaria¹²) de infante seu impubere^{a)}.

Bene tamen advertunt Sanchez¹³, Bo-

tr. 2, resol. 23. — ⁸ Loc. cit., n. 45. - Philib. Marchin., tr. 1, part. 5, cap. 8, n. 8. - Trull., loc. cit., dub. 7, n. 27. — ⁹ Loc. cit., n. 47. — ¹⁰ Loc. cit., resol. 15 et 17. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 2176. Cfr. Thesaur. Resolut. S. C. C., tom. 1, fol. 174 in *Ugentina* seu *Hydruntina*, die 1 Aprilis 1719; cfr. etiam ibid., fol. 308 in *Romana* seu *Tusculana*, die 27 Apr., 1720. — ¹² Loc. cit., n. 2180. — ¹³ De Matr., lib. 3, disp. 23, n. 16.

775. - ^{a)} Navarrus, *Consil. 12, de tempor. ordinat.*, id negat, non de beneficiato, sed de familiari episcopi.

776. - ^{a)} Quaranta, *Sum.*, v. Ordo, § *Circa secundum*; Barbosa, *de Offic. et Potest. episc.*, alleg. 4, n. 58, in generali tantum negant posse fieri, si beneficium collatum fuerit in fraudem.

^{b)} Bardi, *Select.*, lib. 3, qu. 3, n. 7, utique probationes hujus sententiae affert et rationes oppositas confutat; sed his verbis concludit: « Et ideo hanc sententiam [quod possit ordi-

nari] libenter recipere; sed quia non habeo adhuc auctorem pro illa, idcirco pro modo suspendo judicium, usquedum melius aliorum placito dicta sententia confirmetur ». Noto etiam Bardi, sicut et Tamburinium, casum ponere modo aliquantulum diverso; loquuntur enim de casu quo fraus adesset, ut si quis beneficium tenue in aliena dioecesi fundaret, ut illius deinde compos ibidem initiaretur. Quod liquet esse affine casui posito a S. Alphonso.

778. - ^{a)} Seu rectius, ut habet Zaccaria, *favet* huic sententiae declaratio S. C. C. in

nacina ¹, Palaus ^{b)}; et Salmant. ² cum Aversa ^{a)}, Trullench, Dicastillo et Philiberto ^{c)}, quod si quis post domicilium contractum habet animum alio se transferendi, bene posset ordinari ab episcopo loci in quo commoratur. — Ad domicilium enim perdendum, non solum requiritur animus discedendi ab illo, sed etiam actualis recessus; ut patet ex pluribus declarationibus S. Congregationis, ut refert Pater Zaccaria apud Croix ^{d)}.

Barones
et senatores
quoad do-
micilium.

779. - Notandum 2°. Quod barones eorumque filii gaudent domicilio suorum feudorum, etsi ibi non habitant; ac propterea ordinari possunt ab illorum episcopo. Ita Barbosa, Aversa, apud Croix ³. — Idem dicunt Salmant. ⁴ cum Sanchez ^{a)}, Trullench; Gobat, Barbosa, Rebuffus, apud Croix ⁵, de senatoribus et officialibus perpetuis alicujus loci eorumque filiis. Sed merito haec ait Croix ⁶ non esse conformia intentioni bullae *Speculatores* relatae: ubi (ut vidimus *n. 770, ad 5°*) requiritur ut ordinandus ratione domicilii per notabile tempus ibi permanserit, et habeat animum ac juret ibi perpetuo manendi.

Requisita
ad ordinan-
dum ratio-
ne familia-
ritatis.

780. - Fit etiam aliquis subditus episcopi quoad ordines suscipiendos, ratione *familiaritatis* seu famulatus: modo (ut sancivit Tridentinum ⁷) *per triennium se-*

cum fuerit commoratus, et beneficium, quacumque fraude cessante, statim reipsa illi conferat. — Putat hic Vasquez sufficere si episcopus animum habeat conferendi beneficium quamprimum vacaturum. Sed communiter dicunt Aversa, Philibertus alique cum Salmant. ⁸, beneficium debere esse jam vacans: licet ante ordinationem non conferatur, ut Sanchez ^{a)}, Ledesma cum Salmant. ⁹. — Per relatum tamen bullam *Speculatores* sufficit si beneficium conferatur intra mensem. (Vide *n. 770, ad 6°*). — Declaravit autem S. Congregatio non posse episcopum titulo familiaritatis aliquem ordinare, etiamsi det ei pensionem aut patrimonium. Vide Patrem Zaccaria apud Croix ¹⁰.

Quinam
censeantur
familiares.

Nomine autem *familiarium* intelliguntur omnes qui episcopo famulantur et vivunt ejus expensis, etsi in ejus aedibus non habitent: modo degant in loco ubi est episcopus vel prope. — Secus, si distent per decem leucas, ut dicunt aliqui; vel per duas dietas, juxta alios (apud Salmant. ¹¹).

Dicit autem Barbosa ¹² cum Garcia et Armendariz, qui hoc referunt decisum a S. Congregatione, contra Escobar ¹³, qui citat pro se Marchinum ^{b)} et Leandrum ^{b)}, episcopum posse ordinare suum familia-

¹ De Ordine, punct. 4, n. 11. — ² Tr. 8, cap. 4, n. 48. - Trull., lib. 6, dub. 7, num. 7. - Dicast., tr. 6, de Ordine, dub. 16, n. 221 et 223. — Barbosa, alleg. 4, n. 32 et 33. - Aversa, qu. 3, sect. 6, v. Tertius. - ³ Lib. 6, part. 2, n. 2180. — ⁴ Loc. cit., n. 50. - Trull., loc. cit., n. 11. — Gobat, tr. 8, n. 301. - Barbosa, loc. cit., n. 34. - Rebuff., Prax. beneficior., part. 1, tit. de Clericis, n. 23. - ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 2180. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Sess. 23, de reform., cap. 9. — Vasq., disp. 243,

cap. 5, num. 49. — Aversa, loc. cit., v. Quartus modus. - Philib. Marchin., tr. 1, part. 5, cap. 9, num. 5 et seqq. - ⁸ Tr. 8, cap. 4, n. 55. — Petr. Ledesma., Sum., de Ordine, cap. 5, concl. 8. - ⁹ Tr. 8, cap. 4, n. 56. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, n. 2187. — ¹¹ Loc. cit., n. 56. — ¹² Alleg. 5, n. 12 et 13. - Garcia, de Benefic., part. 2, cap. 5, n. 81 et 82. - Armendar., Addit. ad Recopilat. legum Navar., lib. 1, tit. 18, leg. 7, de Episcopis, n. 46 et 47. — ¹³ Lib. 23, n. 350.

Ravennaten. Ordinationis, de die 28 Sept. 1743; decrevit enim S. C. licite ordinari posse ab Ordinario Ravennae clericum, qui impubes Ravennam advenerat, neque ibi tot annis post pubertatem commoratus fuerat quot ad domicilium constituendum praescribuntur. Hinc enim fit, domicilii annos ab adventu ante pubertatem secuto numerari potuisse; quod utique falsum esset, si impuberes domicilium sibi non possent statuere.

^{b)} Palaus, punct. 15, n. 3, id non habet; sicut neque Aversa, qu. 3, sect. 6, v. Tertius modus, qui proinde non satis distincte citatur a Salmant.

^{c)} Quin etiam debere ab eo episcopo ordinari, ait Philibertus Marchinus, tr. 1, part. 5, cap. 7, n. 9.

^{a)} Apud Zaccaria, n. 2176 cum 2184, non reperiuntur declarationes S. C. ad hoc facientes.

779. - ^{a)} Sanchez, de Matr., lib. 3, disp. 24, n. 2, loquitur in universum de iis qui duplex domicilium habent.

780. - ^{a)} Sanchez, Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 20, num. 25, id non habet, quidquid dicant Salmant. — Ledesma vero hanc sententiam videtur tenere, quamvis contra eam a Salmant. citetur.

^{b)} Marchinus, tr. 1, part. 5, cap. 9, n. 15, et cap. 8, n. 10; Leander, disp. 8, qu. 26, censentur esse contra opinionem expositam, ex eo quod negant simpliciter episcopum posse familiarem ordinare, nisi beneficium intra decem dies illi conferat.

rem triennalem, etiam ad titulum patrimonii vel pensionis pro necessitate vel utilitate ecclesiae cui ille est adscribendus ^{c)}.

Imo Gabriel Vasquez censet posse eum ordinare, etiamsi non habeat patrimonium; sed hanc opinionem Barbosa ¹ merito falsam vocat.

Quomodo
computetur
triennium
famulatus.

Praeterea Renzi ²; et Barbosa ³ cum Garcia, Riccio et Molfesio (qui etiam decisum a S. Congregatione asserunt) sufficere ajunt triennium adhuc inceptum antequam fuisset episcopus ^{d)}. — Advertunt tamen communiter Renzi ⁴ cum Palao, Tamburinio, Marchino et Leandro; ac Barbosa ⁵ cum Molfesio et aliis, tempus triennale debere esse continuum: hoc vero intelligendum moraliter. Unde censet Renzi ⁶ non interrompi triennium, si familiaris per aliquod tempus alio discedat: idque probat ex *cap. fin. de verb. sign. in 6°*, ubi interrogatus Papa quis veniret nomine *clericorum suorum*, respondit venire clericos familiares continuo domesticos commensales, etiamsi aliquando pro suis negotiis ^{e)} abesse contingat.

Gabr. Vasq., disp. 243, n. 49. — ¹ Alleg. 5, n. 12. — ² De Ordine, cap. 1, sect. 3, qu. 13. — ³ Loc. cit., n. 8. — *Garcia*, de Benefic., part. 2, cap. 5, n. 83. — *Riccio*, Prax. aur. rerum ecclesiast. fori, part. 1, resol. 278 bis, i. f. Cfr. Collectan. decis., part. 3, collect. 596. — *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 8. — ⁴ De Ordine, cap. 1, sect. 3, qu. 13. — *Palao*, tr. 29, disp. 4, punct. 10, § 1, n. 4, v. *Secundus est*; et tr. 27, punct. 15, n. 6. — *Tambur.*, lib. 7, de Ordine, cap. 7, § 2, n. 3. — *Marchin.*, tr. 1, part. 5, cap. 9, n. 2. — *Leand.*, disp. 8, qu. 24. — ⁵ Loc. cit., num. 9. — *Molfes.*, loc. cit. — ⁶ De Ordine, cap. 1, sect. 3, qu. 13. — ⁷ Consil.

Item advertunt Renzi ^{f)}, Sanchez ⁷; et Barbosa ⁸ cum Navarro, Sayro, Ugolino et aliis pluribus, non posse episcopum dispensare super interstitiis cum familiari ordinando ad titulum beneficii statim conferendi ^{g)}; quia hic nondum est subditus. Et ita refert decisum a S. Congregatione Garcia apud Renzi ⁹. — Bene tamen poterit dispensare post collatum beneficium, quia ratione beneficii collati jam fit subditus; ut dicunt Piasecius et Campanile, apud Barbosa ¹⁰; et pariter id a S. C. decisum refert Pittonius ¹¹, die 26 Maji 1594. Sed hoc intelligendum (ut diximus *n. 775*), si adsit necessitas vel utilitas Ecclesiae ^{h)}.

Quando episcopus dispensare possit cum famulo in interstitiis.

Quaeritur: *an famuli famulorum episcopi possint ex hoc eodem titulo ab illo ordinari?* — Affirmant Sanchez ¹², Diana ¹³, Salmant. ¹⁴, Aversa, Henriquez ⁱ⁾, modo absit fraus, nempe si ad hoc episcopus permittat familiares suos plures famulos habere ut possit eos ordinare; et modo omnes expensis episcopi alantur, ut advertunt Salmant. ¹⁵ cum Henriquez ⁱ⁾. — Ratio, quia hi omnes revera tunc tamquam famuli ipsius episcopi reputantur.

Famuli famulorum quandoque ordinari possunt hoc titulo.

mor., lib. 7, cap. 1, dub. 27, n. 3. — ⁸ Alleg. 5, n. 14. — *Navar.*, lib. 1, consil. 12, de tempor. ordinat. — *Sayr.*, decis. 28, lib. 1, tit. 7. — *Ugolin.*, de Potest. episc., cap. 26, § 4, v. f. — *Garcia*, de Benef., part. 2, cap. 5, n. 86. — ⁹ De Ordine, cap. 1, sect. 3, qu. 12. — *Piasec.*, Prax., part. 1, cap. 1, art. 2, n. 15. — *Campan.*, juris, Diversor. rubric. 9, cap. 9, num. 3 et 4 cum num. 1. — ¹⁰ Alleg. 5, num. 15. — ¹¹ Decis. pro episcopis, n. 352. — ¹² Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 20, n. 24. — ¹³ Part. 4, tr. 4, resol. 145. — ¹⁴ Tr. 8, cap. 4, n. 57. — *Aversa*, qu. 3, sect. 6, v. *Quartus modus*. — ¹⁵ Loc. cit.

^{c)} Quidquid sit de antiquis resolutionibus, at certe post constitutionem *Speculatores*, non potest episcopus ordinare familiarem suum triennalem, ad titulum patrimonii, etiam ob necessitatem et utilitatem ecclesiae, nullo ei collato beneficio, uti declaravit S. C. C. die 27 Julii 1697. Vide Pallottini, *v. Sacramentum Ordinis*, § 2, *n. 91*; cfr. etiam Thesaur. Resol. S. C. C., tom. 2, fol. 66, ubi in casu discussione dicitur extendi etiam ad titulum pensionis.

^{d)} Haec resolutio habetur apud Pallottini, *loc. cit.*, *n. 87*; quin etiam, *ibid.* *n. 88*, S. C. C. declaravit satis esse, etiamsi totum triennium effluerit ante promotionem ad episcopatum.

^{e)} In textu habetur: « Pro tuis gerendis negotiis », scilicet negotiis ejus cujus sunt clerici, et ad quem responsum dirigebatur. Glossa

tamen addit: « Nec sumo ita amare verbum, quin etiam pro suis propriis interdum possit abesse ».

^{f)} Renzi, *loc. cit.*, qu. 12, v. f., oppositam sententiam tenet.

^{g)} « Nisi pro ecclesiae suae utilitate », addit Garcia.

^{h)} Apud Pallottini, *v. Sacramentum Ordinis*, § 5, *n. 42*, in generali declaratur episcopus non posse remittere interstitia, nisi sit ordinandi Ordinarius. Posse tamen, *ibid.*, *n. 37*, cum regularibus super interstitiis dispensare, dummodo habeant dimissorias a suis superioribus.

ⁱ⁾ Henriquez, *lib. 14, cap. 17, n. 3*, ita sane videtur tenere, eo quod in comment. negat famulum famulorum episcopi posse sic ordinari, « qui in externa domo famuli alitur, et non expensis episcopi ».

DUBIUM II.

Quae requirantur in Ordinando.

781. *Quinam valide aut invalide ordinentur.* — 782. *An valide ordinentur infantes.* — 783. *Quae requirantur ut quis licite ordinetur*, apud Busenbaum. — 784. I. *Ut sit viator; non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, etc.* — *An autem remaneant ordinati irregulares, etc., quos episcopus protestatur non intendere ordinare.* — 785. II. *Animus clericandi.* — *Dub. 1. An peccet suscipiens ordinem, nolens ascendere ad superiorem.* — *Dub. 2. An peccet clericus in minoribus, si uxorem ducat.* — *Dub. 3. An peccet suscipiens tonsuram ad effugiendum forum.* — 786. III. *Ut sit confirmatus.* — 787. IV. *Ut habeat litteras dimissorias.* — *Not. 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare.* — *Not. 2. Licentia data non expirat morte concedentis.* — *Not. 3. Episcopus confirmatus potest dimissorias concedere; non vero suspensus, etc.* — *Not. 4. Potest episcopus eas dare etiam in aliena dioecesi existens.* — *Not. 5. Non potest vero vicarius generalis.* — 788. *Not. 6. Quid de capitulo sede vacante.* — *Not. 7. Quid de abbatibus.* — *Not. 8. A quibus debeant habere dimissorias regulares.* — *Not. 9. Quid, si Papa det licentiam cum clausula, ut quis ordinetur a suo Ordinario tantum.* — *Not. 10. Potest episcopus confirmare habentem dimissorias.* — *Not. 11. An ordinatio debeat fieri a certo episcopo designato.* — *Not. 12. Sufficit licentia oretenus.* — 789. *Dub. 1. An episcopus possit ordinare alienum sub spe ratihabitionis.* — *Dub. 2. An episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, etc.* — 790. V. *Examen de scientia, juxta qualitatem ordinis suscipiendi.* — 791. *Qu. 1. Quae debeat scire sacerdos, praesertim circa sacramentum Poenitentiae.* — *Qu. 2. An illiterati sint irregulares.* — *Qu. 3. An in regularibus minor scientia requiratur.* — 792. *Quid ultra notandum circa examen.* — VI. *Titulus sustentationis: de quo infra, ex n. 813.* — 793. VII. *Ut ordines gradatim suscipiantur.* — 794. VIII. *Ut ordines suscipiantur tempore debito.* — *Utrum in festis liceat ordinare in minoribus plus quam duos.* — 795. IX. *Ut serventur interstitia.* — 796. *An qui eadem die suscipit duos ordines sacros incurrat suspensionem. Quid, si in sabbato suscipit unum, alium in dominica.* — *Dub. 1. An haec suspensio sit latae sententiae.* — *Dub. 2. An incurrat suspensionem qui suscipit duos ordines sacros, non servatis interstitiis.* — 797. *An liceat eadem die suscipere quatuor ordines minores cum subdiaconatu.* — *Dub. 1. An excuset consuetudo contraria.* — *Dub. 2. An taliter ordinatus incurrat suspensionem.* — *Dub. 3. An regulares possint ordinari extra tempora.* — *Dub. 4. An ipsi tunc possint ordinari in quovis festo duplici. Quid de initiandis in tribus diebus festivis.* — 798. X. *Ut servetur locus debitus; et existentia episcopi in propria dioecesi.* — 799. XI. *Aetas debita; alias incurritur suspensio.* — *Dub. 1. An eam incurrat qui ordinatur ante aetatem ex ignorantia crassa.* — *Dub. 2. An mala fide ordinatus ante aetatem, possit, ea completa, ordinem exercere.* — *Dub. 3. An incurrat irregularitatem suscipiens sacerdotium ante aetatem. An autem irregularitatem qui ordinatur irretitus censura* (Vide ibid., v. *Utrum*). — 800. *Quomodo computanda aetas.* — *Dub. 1. An possit ordinari mane qui vespere complet aetatem.* — *Dub. 2. An computandus annus bissextilis.* — 801. XII. *Exercitium ordinis suscepti.* — XIII. *Sumptio Eucharistiae.* — XIV. *Probitas vitae.* — 802. XV. *Vocatio divina. Quae sint ejus signa.* — 803. *An peccet graviter qui sine vocatione ordinatur. An peccet episcopus hunc ordinans.* — 804. *Haec vocatio tanto magis requiritur ad episcopatum et parochiam suscipiendam.* — 805. *Quae sint officia ordinatorum.*

Quale sub-
jectum va-
dae ordi-
nationis.

781. - « Resp. I^o. Ad validam ordina-
tionem requiritur et sufficit, ut sit *mas*
« *baptizatus*. — S. Thomas¹, Coninck²,
« Vasquez, Filliuccius³.

« Unde resolves:

« 1°. Incapax ordinum est, et quidem
« jure divino: 1°. *Femina*. Vasquez, Re-
« ginaldus, Filliuccius⁴ ». [Ita S. Thomas⁵,
Salmant.⁶ et alii communiter; estque de
fide definitum in cap. *Nova, de poenit.*

et remiss.] — « 2°. *Hermaphroditus*, in
« quo sexus femineus praevallet (Filliuc-
« cius⁷). Quod si autem in eo incipiat
« praevalere post ordinationem validam,
« non potest valide consecrare vel absol-
« vere; licet characterem sacramentalem
« retineat (Lugo⁸). — 3°. *Non baptizatus*.
« Ibid.⁹.

« 2°. Valide ordinantur: 1°. *Perpetuo*
« *amentes, caeci, muti, privati manibus,*

¹ Suppl., qu. 39, art. 1; cfr. qu. 35, art. 3 et 4. —
² Disp. 20, dub. 10. — *Vasq.*, disp. 245; et disp. 246, n. 6
et 7. — ³ Tr. 9, a n. 73. — *Vasq.*, disp. 245, cap. 2, n. 11. —

Regin., lib. 30, tr. 1, n. 29. — ⁴ Loc. cit., n. 73. — ⁵ Suppl.,
qu. 39, art. 1. — ⁶ Tr. 8, cap. 5, n. 6. — ⁷ Loc. cit., n. 73. —
⁸ Resp. mor., lib. 1, dub. 31, n. 4. — ⁹ *Fill.*, loc. cit., n. 74.

« etsi jure naturali sint inhabiles. — 2°. *Irregulares*, etsi jure ecclesiastico sint inhabiles, maneatque ab eorum usu suspensi. — 3°. *Pueri in cunis*, qui tamen ad castitatem non tenebuntur vi voti nisi id ratificaverint. — Toletus, « Henriquez, Azor¹, Bonacina² ».

782. - Quaeritur: *an valide ordinentur infantes?*

Negant Paludanus^{a)}, Durandus^{a)} et Petrus Soto^{a)}, apud Salmant.³

Sed verius affirmat D. Thomas⁴, ubi docet quod omnia sacramenta quae non requirunt actum proprium suscipientis, sed in eis datur aliqua spiritualis potestas (ut sunt Baptismus, Confirmatio et Ordo) valide suscipiuntur ante usum rationis; imo Ordo etiam licite suscipitur (loquendo de ordinibus minoribus) si adsit necessitas et spes profectus. — S. Doctorem sequuntur communiter Sanchez⁵, Renzi⁶; et Salmant.⁷ cum S. Bonaventura, Scoto, Dominico Soto, Gonet, Vasquez, Valentia et aliis. Et hoc communi sensu doctorum definitum testatur Benedictus XIV in bulla *Eo quamvis tempore*, edita 4 Maji 1745. — Idque probat D. Thomas ex *cap. unic., de clerico per saltum promotio*^{b)}, ubi dicitur quod si aliquis subdiaconatum receperit ante usum rationis, debet reordinari ante diaconatum, si non constet de illius susceptione; secus, si constet.

Dicit tamen idem Angelicus⁸ quod pueri ante usum rationis non possunt valide suscipere episcopatum.

Tolet., lib. 1, cap. 61, num. 3 et 4. — *Henriq.*, lib. 10, cap. 14, n. 3. — ¹ Part. 1, lib. 13, cap. 14, qu. 9. — ² De Ordine, punct. 5, num. 1 et 2. — ³ Tr. 8, cap. 5, num. 21. — ⁴ Suppl., qu. 39, art. 2. — ⁵ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 32, n. 2. — ⁶ De Ordine, cap. 1, sect. 1, qu. 2. — ⁷ Loc. cit., n. 23. — *S. Bonav.*, in 4, dist. 25, art. 2, qu. 2. — *Scot.*, in eumd. loc., qu. 2. — *Sotus*, in eumd. loc., qu. 1, art. 2, concl. 2 et 3. — *Gon.*, Clyp., disp. 3, art. 2, n. 25. — *Vasq.*,

783. - « Resp. II°. Ut Ordo licite et secundum jura Ecclesiae rite sumatur, aut non incuratur censura, requiritur in recipiente, praeter statum gratiae:

« 1°. Ut non sit *neophytus* »; [Qui autem non esset baptizatus, certe Ordinem non reciperet; ut constat ex concilio Nicaeno⁹, et ex cap. *Veniens, de presbyt. non baptiz.*] — « vel *infamis* vel hermaphroditus; vel « *irregularis*, suspensus, excommunicatus.

« 2°. *Animus clericandi* (Tridentinum¹⁰). « Sine quo, si primam tonsuram vel ordines minores accipiat, videtur peccare, « saltem venialiter (nisi justa causa excuset); quia fraus est levis. (Vide supra, « Lib. 4, cap. 2, dub. 1, art. 3). — Similiter venialis inconstantia videtur sine « justa causa statum clericalem deserere.

« 3°. Ut sit *confirmatus* (Tridentinum¹¹): « et quidem secundum Bonacina¹², sub « mortali; secundum Sotum et Coninck, « sub veniali.

« 4°. *Litterae dimissoriae*, etiam pro « prima tonsura, episcopi proprii, sive « originis, sive beneficii, sive domicilii. — « Vide Diana¹³.

« 5°. *Examen* coram episcopo de scientia necessaria ad usum cujusque ordinis. — Nam Tridentinum¹⁴ pro prima « tonsura requirit ut sciant fidei rudimenta; item legere et scribere; et de « quibus probabilis sit conjectura quod « clericatum elegerint, non saecularis iudicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum praestent. Pro *minoribus*,

Requisita ad licitam ordinationem.

Infantes valide ordinantur.

Non tamen ad episcopatum.

disp. 246, cap. 1, n. 5. — *Valent.*, disp. 9, qu. 4, punct. 1. — *Bened. XIV*, instructio *Eo quamvis tempore*, § 20. — ⁹ Suppl., qu. 39, art. 2, corp. — ¹⁰ Can. 19 (celebr. an. 325); ap. Labbe, tom. 2, col. 42 vel 48. — ¹¹ Sess. 23, de reform., cap. 4. — ¹² Loc. cit. — ¹³ Punct. 5, n. 10. — *Sotus*, in 4, dist. 24, qu. 1, art. 4, v. *Quod si interrogas*. — *Coninck*, de Sacram., qu. 72, n. 90; et disp. 20, n. 102. — ¹⁴ Part. 3, tr. 4, resol. 194. — ¹⁵ Loc. cit.

782. - ^{a)} Durandus, in 4, dist. 25, qu. 2, litt. H (n. 8); Petrus de Soto, lect. 5, de Sacram. Ordin., v. *Secundum etiam*, dubiam habent hujusmodi ordinationem. — Paludanus vero, in 4, dist. 25, qu. 3, art. 1, concl. 3 (n. 6 et 7), quamvis probabilem habeat primam sententiam, ipse tamen dicit: « Aetas puerilis non impedit a susceptione ordinum, quantum est ex necessitate sacramenti ».

^{b)} Cap. Tuae litterae, *unic., de clerico per saltum promotio*, sic se habet: « P. presbyter, diaconatus ordine praetermisso, se fecit ad

sacerdotii ordinem promoveri. Ipse tibi quoque secreto confessus est se pro certo nescire si res taliter se haberet; sed ex quo boni viri hoc asserebant, inter quos fuerat conversatus, credebat assertioni eorum, eo quod tempore quo ordines superiores susceperat, infra annos discretionis fuerat constitutus.... Mandamus quatenus.... (quia non intelligitur iteratum quod factum esse nescitur), ipsum in diaconum ordinare procures, et sic de misericordia eumdem ministrare permittas in ordine sacerdotis ». In quod caput Glossa, ad v. *Discretio*

« ut linguam latinam intelligant. Pro sub-
« *diaconatu* et *diaconatu*, cognitionem eo-
« rum quae ad istos ordines spectant. Pro
« *sacerdotio*, tantam scientiam, ut popu-
« lum docere possint necessaria ad salu-
« tem et administrare sacramenta.

« 6°. *Titulus sustentationis*, ut beneficii
« vel patrimonii; vel paupertatis, ut in
« regularibus. — Tridentinum¹. Vide Bo-
« nacina.

« 7°. *Ordo* inter receptionem unius et
« alterius: cujus inversio, v. gr. suscipere
« diaconatum ante subdiaconatum, erit
« mortale. Episcopatus ante sacerdotium
« erit etiam invalidus.

« 8°. *Tempus*: Sic *minores* conferuntur
« quavis dominica vel festo: et quidem
« tali, quod ex praecepto Ecclesiae cele-
« bretur etiam in foro; ut Silvester, Azor^a),
« Barbosa, etc. communiter docent. Ac
« licet Praepositus, Fagundez^b), Tanner,
« Gavantus, etc., putent sufficere quodvis
« festum duplex in ecclesia, eamque sen-
« tentiam Diana² vocet tutam in praxi:
« eam tamen ex decreto Urbani VIII re-
« jectam esse monet card. de Lugo³. Eos-
« dem autem posse, ex recepta episcopo-
« rum consuetudine, etiam feria sexta
« vespere ante sabbatum quo omnes or-
« dines jure conferri possunt, notat Dia-
« na⁴ ex Henriquez, Reginaldo^c), etc. —
« *Majores* vero, sabbatis quatuor tempo-
« rum, et dominicae Passionis ac hebdo-
« madae sanctae.

« 9°. *Interstitia temporum*. Sic *majores*
« non nisi post annum ab alterius susce-

« ptione conferri possunt (ex Tridentino⁵):
« in quo tamen episcopus, ob necessitatem
« vel utilitatem Ecclesiae, potest dispen-
« sare. Eodem tamen die, non nisi de li-
« centia Papae, duo ordines *majores* pos-
« sunt dari. *Minores* vero omnes, dispen-
« sante episcopo, possunt dari eodem die;
« et si consuetudo sit, simul cum subdia-
« conatu. — Navarrus⁶, Henriquez⁷, Va-
« squez, Suarez, Sà⁸, Laymann⁹.

« 10°. *Locus*: scilicet pro solemnibus col-
« latione, ecclesia; pro privata, sacellum.

« 11°. *Aetas*: in qua ordinarie episco-
« pus non potest dispensare. — Et sic pro
« prima *tonsura* et *minoribus* requiritur
« saltem septennium completum (licet
« Quintanadvenas¹⁰, contra Sanchez, etc.,
« putet sufficere inchoatum). Pro *acolytho*,
« annus duodecimus completus (Filliuc-
« cius¹¹). Pro subdiaconatu, vigesimus
« secundus: pro diaconatu, vigesimus ter-
« tius: pro sacerdotio, vigesimus quintus,
« omnes incepti. Pro episcopatu, trigesimi-
« mus completus. Vide Bonacina¹², Fil-
« liuccium¹³, Laymann¹⁴, Diana¹⁵. — Si
« autem dubium sit an quis aetatem re-
« quisitam habeat (v. gr. pro sacerdotio,
« an annum vigesimum quintum ingres-
« sus sit), ordinari non potest. Sanchez,
« Laymann, Bardi¹⁶.

« Peccat autem tam ordinans quam
« ordinatus, si ordinetur qui non habet
« qualitates requisitas ».

784. — Omnia tamen haec fusius discu-
tienda. — Ut quis igitur rite ordines sus-
cipiat.

¹ Sess. 21, de reform., cap. 2. — Bonac., punct. 5, a. n. 18. — Silvest., v. *Ordo II*, qu. 6, v. *Secundum*. — Barbosa, de Offic. et Potest. episc., alleg. 11, n. 21 et 22. — Praepos., dub. 15, n. 150. — Tann., tom. 4, disp. 7, qu. 3, num. 44. — Gavant., Man. episcop., v. *Ordines minores*, n. 15. — ² Part. 5, tr. 13, resol. 97. — Urban. VIII, Pontifical. roman., tit. de Ordinib. conferend. ³ Resp. mor., lib. 1, dub. 34, n. 3. — ⁴ Part. 2, tr. 16, resol. 28. — Henric., lib. 10, cap. 12, n. 2. — ⁵ Sess. 23, de reform., cap. 11, 13

et 14. — ⁶ Man., cap. 25, n. 71. — ⁷ Lib. 10, cap. 11, n. 4. — Vasq., disp. 246, cap. 5. — Suar., de Censur., disp. 31, sect. 1, susp. 8. — ⁸ V. *Ordo*, n. 17. — ⁹ Lib. 5, tr. 9, cap. 8, n. 4 et 7. — ¹⁰ Tr. 6, singul. 21. — Sanch., Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 33, n. 15 et 16. — ¹¹ Tr. 9, cap. 4, n. 84. — ¹² Punct. 5, n. 12. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Loc. cit., cap. 7. — ¹⁵ Part. 2, tr. 16, resol. 27; et part. 5, tr. 2, resol. 19. — Sanch., de Matr., lib. 2, disp. 41, n. 38. — Laym., lib. 1, tr. 1, cap. 5, n. 35. — ¹⁶ Discept. de Consc., discept. 6, cap. 11, part. 6, § 1, a. n. 3.

nis, haec addit: « Infra annos discretionis bene recipit quis sacros ordines, licet conferri non debeant ».

783. — ^a) Azor, part. 2, lib. 1, cap. 27, qu. ult., male citatur a Busenb.; loquitur enim de privilegio quod quidam habent conferendi tres sacros ordines extra tempora tribus diebus festis, et ait « intelligi diem festum, quem ut feriatum clerus et populus habent ».

^b) Fagundez, de 1° praec. Eccl., lib. 1, cap. 2, n. 13, ita sane docet de ordinibus sacris, quos religiosi privilegiati recipere possunt tribus diebus festis; sed (addit) « de ordinibus... minoribus asserit Emmanuel Rodriguez... posse a Mendicantibus sumi tribus diebus semiduplicibus non feriatis ».

^c) Reginaldus male a Diana citatur; praetermittit enim hunc casum, lib. 30, tr. 1, n. 26.

Subjectum :
viator, non
neophytus,
infamis aut
hermaphro-
ditus.

REQUITUR I^o. Ut sit viator; quia sacerdos vita functus non valide consecraret. — Item, ut non sit *neophytus*, nec *infamis*. — Nec *hermaphroditus*, qui non est capax Ordinis, nisi in eo praevaleat sexus masculinus; alias non potest vere appellari vir. Unde nec licite nec valide consecraret; imo nec licite, etiamsi sexus masculinus praevaleret, quia esset monstrum, et ideo egeret dispensatione pontificia. Vide Salmant.¹ — Item requiritur ut non sit *irregularis*, *suspensus* vel *excommunicatus*.

Si episcopus
declaret
se non in-
tendere or-
dinare irre-
gulares,
etc.:

Quaeritur hic: *an, cum episcopus ante ordinationem protestatur* se non intendere ordinare irregulares, excommunicatos, aut alio modo indignos; *utrum isti irregulares remaneant ordinati?*

Juxta com-
muniorem,
sunt nihilo-
minus ordi-
nati.

Negat Molfesius, apud Escobar². — Affirmant vero communius Cabassutius³, Ludovicus Bail, et Escobar⁴ cum Navarro^{a)}, Sà^{b)}, Rodriguez^{b)}, Graffio, etc. Quia verba illa dicuntur ad terrorem: quod arguitur ex eo quod idem episcopus, post hanc protestationem, ante ordinationem initiandos absolvit a quacumque excommunicatione, irregularitate, etc.

Sed melius docet noster Summus Pon-

¹ Tr. 8, cap. 5, n. 14. — *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 1, n. 45. ² Lib. 23, n. 198. — ³ Theor. juris, lib. 3, cap. 16, n. 15. — *Ludov. Bail*, de Tripl. Exam. ordinandor., etc., part. 3, qu. 16, v. *Octavo*. — ⁴ Loc. cit., n. 200. *Graff*,

tifex Benedictus XIV, in celeberrimo opere *de Sacrificio Missae*⁵: ubi ex decreto S. C. Concilii, dicit in hoc casu interrogandum esse episcopum ordinantem de sua intentione; et si ipse asserat suam intentionem protestationi alligasse, ordinationem absolute iterandam esse. Si vero episcopi intentio sit dubia, ordinatio est sub conditione repetenda. — Et sic pluries S. Congregationem censuisse faciendum, refert Pater Zaccaria (apud Croix⁶). Ubi tamen affert alias oppositas declarationes S. Congregationis, in quibus dixit validam esse ordinationem quorundam ordinatorum cum falsis dimissoriis; etsi praemissa fuerit protestatio episcopi, excludens voluntatem ordinandi eos qui essent destituti conciliaribus requisitis^{c)}.

Melius judi-
candum ex
intentione
vera episco-
pi.

785. - REQUITUR II°. *Animus clericandi*: ex Tridentino⁷.

Requitur
animus cle-
ricandi.

Hic dubitatur 1°. *An peccet qui suscipit aliquem ordinem sine animo ascendendi ad superiores?*

Certum et commune est non peccare graviter, etiamsi quis suscipiat ordines majores, et non intendat suscipere sacerdotium, ut recte dicunt Laymann^{a)}, Salmant.⁸ et Escobar⁹, et alii passim: contra

Ordinari
sine animo
ascendendi
superius,
non lethale.

lib. 1, consil. 3, de tempor. ordinat., n. 4 et seqq. — ⁵ Lib. 3, cap. 10, n. 7. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2231. — ⁷ Sess. 23, de reform., cap. 4. — ⁸ Tr. 8, cap. 5, num. 52. — ⁹ Lib. 23, n. 304.

784. - ^{a)} Navarrus, *lib. 5, consil. 1, n. 6, de eo qui furtiv. ord. suscepit*, id quidem docet in dubio de intentione episcopi; sed praeterea hoc modo distinguit: si intentio fuerit solum prohibitiva, erunt ordinati; si vero episcopus intentionem habuerit non ordinandi, non erunt ordinati; ceterum graviter peccare episcopum, qui talem intentionem habuerit. — Rodriguez, *Sum.*, part. 2, cap. 13, n. 6, concl. 3, pariter dicit male facere episcopum qui intenderet non ordinare; intentionem tamen istam in foro exteriori non esse praesumendam. Non ergo videntur satis recte citari ab Escobar.

^{b)} Sà pariter male citatur ab Escobar; nam in genuinis editionibus, v. *Ordo*, n. 38, ita distinguit: Si episcopus dicat: nolo vel non intendo ordinare excommunicatos vel irregulares, intelligitur si sciat aliquem talem esse; quare quem ordinat non sciens talem esse, vere est ordinatus». In editione vero correctae, haec tantum habet: « Attendenda est ejus intentio ».

^{c)} In duobus casibus in quibus episcopus declaraverat se habuisse intentionem exclu-

dendi hujusmodi ordinandos; in *Aprutina* scilicet, die 11 Januar. 1710; et in *Ugentina*, die 3 Aug. 1743 (Thesaur. Resol. S. C. C., tom. 12, fol. 141 et seqq., 146 et seq.), S. C. declaravit ordinationem esse sub conditione iterandam. — Ceterum alii episcopo qui declaraverat se non habuisse animum conferendi nisi tonsuram, S. C. C. declaravit ordinationem ad ostiariatum validam fuisse, in *Perusina*, die 19 Julii 1732 (Thesaur. Resol., tom. 5, fol. 361 et seqq., et fol. 366). Pariter validam fuisse ordinationem ordinati cum falsis dimissorialibus, nonobstante generali protestatione episcopi qui ceteroquin confessus erat se in ipso ordinationis actu habuisse eam intentionem quam Ecclesia postulat; in *Portalegren.*, die 5 April. 1704 (Thesaur., tom. 5, fol. 362 et 363).

785 - ^{a)} Laymann, *lib. 5, tr. 9, cap. 7, n. 2*, non loquitur de eo qui ordines majores sic receperit; de cetero concordat, negans peccare lethaliter eum qui tonsuram vel minores ordines, animo non perseverandi recipit; vel qui, iis receptis, a statu clericali recedit.

Bañez ^{b)}, Marchinum ^{b)} et alios paucos (apud Escobar ¹⁾, qui improbabiliter asserunt esse mortale. Imo idem Escobar ²⁾; et Palaus ³⁾ cum Coninck et Bonacina, probabiliter putant nullum esse peccatum; quia nullo jure praescribitur alicui ad superiores ordines ascendere; nisi quis acceptet beneficium requirens sacerdotium vel ordinem sacrum, prout sunt beneficia curata, seu ea quibus sunt annexa onera cantandi Missam, evangelium vel epistolam; ut habetur ex Tridentino ⁴⁾. — Caeterum idem concilium ⁵⁾ solum requirit in ordinando intentionem praestandi Deo fidelem cultum. Idque confirmatur ex *cap. 1 de filiis presbyter.* [in ⁶⁾], ubi dicitur episcopos posse dispensare cum illegitimo ad suscipiendos ordines minores, non ad majores; ergo licitum est suscipere unum ordinem sine animo ascendendi ad superiores. — Ratio est, quia quilibet ordo confertur ad hoc ut ordinatus inserviat Deo, proprium munus exercendo; sufficit igitur munus illud acceptare sine intentione ulterius progrediendi.

Aliter vero dicendum esset de novitio qui religionem intraret animo non perseverandi. — Hic enim difficulter excusari potest a culpa gravi, propter damna temporalia et incommoda quae religioni tunc frustra afferret; et etiam propter scanda-

lum quod aliis novitiis praeberet: exemplum enim socii magnam alteri tentationem ingerit.

Dubitatur 2°. *An peccet clericus qui initiatus in minoribus uxorem ducit?*

Per se loquendo, certum est non peccare graviter; imo nec etiam leviter, si ob justam causam hoc facit, puta ad sedandas inimicitias aut tentationes carnis, ad subveniendum feminae pauperi, etc.: alias non excusabitur a veniali. Ita Bonacina ⁶⁾, Palaus ⁷⁾; Escobar ⁸⁾ cum Toletus ^{c)}, Azor ^{c)}, Valentia ^{c)}, Angelo ^{c)}, Rodriguez ^{c)}, etc.; ac Salmant. ⁹⁾: qui dicunt hanc sententiam esse omnium, uno Cajetano excepto ^{d)}, qui voluit esse mortale. — Dixi: *per se loquendo*. Nam, utrum graviter peccet qui certus de sua vocatione ad statum ecclesiasticum, ab ea recedit, ut saeculo fruatur, vide dicta *Lib. IV, n. 78*, ubi diximus de hoc metuendum ne forte existat in malo statu.

Dubitatur 3°. *An peccet qui minores ordines aut primam tonsuram suscipit animo effugiendi forum laicale, et postea redeundi ad saeculum?* — Adsunt tres sententiae:

Prima sententia, quam tenent Palaus ^{e)} et Escobar ¹⁰⁾, dicit nullo modo peccare; quia utitur jure suo.

Secunda vero sententia, quam tenent

Minoribus initiatus ducens uxorem, qualiter peccet.

Suscipiens ordines minores vel tonsuram ad fugiendum forum laicale:

Juxta alios, non peccat.

¹ Lib. 23, n. 303. — ² Loc. cit., n. 305. — ³ Tr. 27, punct. 8, n. 8. — *Coninck*, de Sacr., disp. 20, dub. 10, n. 105. — *Bonac.*, de Matr., qu. 3, punct. 9, n. 5. — ⁴ Sess. 22, de

reform., cap. 4. — ⁵ Sess. 23, de reform., cap. 4. — ⁶ Loc. cit., n. 3 et 4. — ⁷ Tr. 27, punct. 8, n. 9. — ⁸ Lib. 23, n. 311. — ⁹ Tr. 8, cap. 5, n. 51. — ¹⁰ Lib. 23, n. 308.

^{b)} Bañez, in *2am 2ae, qu. 12, art. 1, diff. 2, concl. ult.*; Marchinus, *tr. 1, part. 8, cap. 1, propos. 2*, mortale esse dicunt, si quis minores ordines suscipiat ea intentione ut retrocedat, scilicet cum intentione redeundi ad statum laicalem.

^{c)} Auctores isti ab Escobar citantur pro sententia quae negat simpliciter ullum in hoc adesse peccatum. — Et ita tenent Toletus, *lib. 4, cap. 18, n. 5*; Azor, *part. 1, lib. 13, cap. 14, qu. 14*. — Sed Valentia, in *2am 2ae, disp. 1, qu. 12, punct. 1*, v. *Quaeritur ergo*; Angelus, v. *Clericus V, n. 1*, dumtaxat negant esse mortale, quamvis prius Valentia dixerit minoratos jure permitti uxorem ducere. — Rodriguez denique, *Sum., part. 2, cap. 17, n. 1*, potius cum S. Alphonso concordat, negando lethaliter peccare minoribus initiatum, qui uxorem duceret, et addendo: « Potius nec venialiter peccabit, si deseruerit beneficium rationabili de causa, scilicet ob

contrahendum matrimonium cum vidua divite aut ob tractandam litem criminalem ».

^{d)} Cajetanus minus diligenter citatur a Salmant.; nam in *2am 2ae, qu. 12, art. 1*, tria considerat in minoratis: 1° quod sint ministri Dei; 2° quod exerceant ministeria sacra; 3° quod deferant signa ministerii; et ait peccatum mortale esse recedere a primo: si tamen ex causa, v. g. pace regni viduam ducat, non esse peccatum: recedere vero a duobus reliquis negat esse mortale, et ait his licitum esse ducere uxorem. Atvero, in *Sum.*, v. *Apostasia*, primum dictum ex parte retractat, negans peccare qui ex causa rationabili viduam ducit aut aliquid perficit repugnans clericatui; si vero ex humana fragilitate id faciat peccatum veniale esse ait.

^{e)} Palaus, *tr. 27, punct. 8, n. 7*, distinguit, et negat tum esse peccatum animum effugiendi forum laicale, tum esse mortale animum postea retrocedendi.

Juxta alios,
peccat le-
thaliter.

Salmant.¹; Ledesma et Victoria^{f)}, apud Sanchez²; item Marchinus, Molfesius^{g)}, Leander et Trullench, apud Escobar³, dicit peccare mortaliter. — Quia in Tridentino⁴ sic habetur: *Prima tonsura non initientur... de quibus probabilis conjectura non sit eos, non saecularis judicii fugiendi fraude, sed ut Deo fidelem cultum praestent, hoc vitae genus elegerint*. Cum ergo hoc crimen concilium fraudem appellet, ideo nequit excusari a gravi culpa qui sic ordinatur; quia graviter defraudat Ecclesiam, abutendo suis sacris ministeriis ad fines temporales.

Juxta alios,
venialiter
tantum.

Tertia demum sententia, quam tenent Laymann⁵; Sanchez⁶ cum Navarro^{h)}; Bonacina⁷ cum Valentia^{h)} et Coninck; Diana⁸ cum Villalobos et Machadoⁱ⁾; item Hurtadus, Aversa^{j)}, Naldus, Homobonus, etc., apud Escobar⁹, dicit hunc non peccare mortaliter.

Quia ex Tridentino tunc intelligitur aliquis fraudem committere quando suscipit ordines ut aliquod saeculare judicium jam inceptum effugiat: et hoc quidem erit mortale; alioquin erit tantum veniale, ratione deordinationis finis ab Ecclesia intenti.

Primam sententiam non satis probabi-

lem puto, tertiam probabilem; — secundam vero probabilior: quia aequae videtur fraudem committere qui ordinatur ut effugiat judicium saeculare in casu particulari, quam qui in genere pro omnibus casibus occurrentibus.

Quomodo autem peccet qui accipit beneficium animo illud dimittendi? — Vide dicta Lib. IV, n. 113, Qu. 1, ubi diximus hunc non peccare mortaliter (nisi beneficium habeat annexum ordinem sacrum); quia non constat hujusmodi deordinationem esse gravem.

786. - REQUIRITUR III°. Ut sit confirmatus.

An autem id requiratur sub praecepto gravi?

Affirmat Bonacina¹⁰ (cui consentiunt Toletus^{a)}, Tanner et Aversa, apud Mazzotta¹¹), quia hic peccaret in re gravi, tum contra usum Ecclesiae, tum contra praescriptum Tridentini¹², ubi dicitur: *Prima tonsura non initientur qui sacramentum Confirmationis non susceperint*. — Alii vero, ut Holzmann¹³ cum Tamburinio^{b)}, etc., censent hoc non esse de praecepto, sed de consilio. — Alii tandem communiter, ut Suarez¹⁴, Navarrus¹⁵, Laymann¹⁶, Palaus¹⁷, Mazzotta¹⁸; Salmant.¹⁹ cum Vi-

Prima sententia non sat probabilis, tertia probabilis, secunda probabilior.

Quid de accipiente beneficio cum animo dimittendi.

Praequiratur confirmatio.

Sub gravi, juxta alios.

De consilio tantum, juxta alios.

Probabilius sub levi.

¹ Tr. 8, cap. 5, num. 57. — *Petr. Ledesm.*, Sum., de Ordine, cap. 7, concl. 3, v. *Unde colligunt*. — ² De Matr., lib. 7, disp. 31, n. 17. — *Marchin.*, tr. 1, part. 8, cap. 1, propos. 1. — *Leand.*, tr. 6, disp. 7, qu. 11. — *Trull.*, lib. 6, dub. 11, n. 9. — ³ Lib. 23, n. 306. — ⁴ Sess. 23, de reform., cap. 4. — ⁵ Lib. 5, tr. 9, cap. 7, n. 2. — ⁶ Loc. cit., n. 17. — ⁷ De Ordine, punct. ult., n. 10. — *Coninck*, disp. 20, dub. 10, n. 104 et 105. — ⁸ Part. 10, tr. 16, resol. 61. — *Villalob.*, part. 1, tr. 11, diff. 14, n. 2. — *Gasp. Hurtad.*, diff. 22. —

Nald., Sum., v. *Ordo*, n. 15. — *Homob.*, Exam. eccles., tr. 3, qu. 2. — ⁹ Lib. 23, n. 307. — ¹⁰ De Ordine, punct. 5, n. 10. — *Tann.*, tom. 4, disp. 4, qu. 4, n. 47 et 48. — *Aversa*, qu. 3, sect. 8, v. *Secundo*. — ¹¹ Tr. 5, disp. 6, cap. 3, § 1, v. f. — ¹² Sess. 23, de reform., cap. 4. — ¹³ De Confirm., n. 218. — ¹⁴ De Sacr., disp. 38, sect. 1. — ¹⁵ Man., cap. 22, n. 9. — ¹⁶ Lib. 5, tr. 3, cap. 5, n. 4. — ¹⁷ Tr. 20, punct. 8, n. 6. — ¹⁸ Loc. cit., cap. 3, § 1, i. f. — ¹⁹ Tr. 8, cap. 4, num. 73.

f) Victoria, Sum., de Sacr. Ordin., n. 240, in generali ait episcopum peccasse plus quam venialiter, si prima tonsura initiaverit eum quem novit carere recta intentione inserviendi choro. Et ita etiam a Sanchez allegatur.

g) Molfesius, part. 1, tr. 2, cap. 18, n. 1, hunc dicit peccare, et negat esse admittendum ad primam tonsuram.

h) Navarrus, de Orat. et Horis canon., cap. 7, n. 15, mortale esse ait suscipere tonsuram vel minores ordines, eo fine « ut pro sua libidine vindictam sumant de aliquo qui eis fuerit injurius, vel ut ipsi possint esse aliis injurii absque judicium saecularium poenae formidine ». — Valentia vero (licet hic citetur a Bonacina), in 2^a 2^{ae}, disp. 1, qu. 12, punct. 1, v. *Secundo si omnino*, negat in ge-

nerali mortale esse, si minoribus initiatus a statu clericali recedat.

i) Machado, Perfeto confesor, lib. 4, part. 1, tr. 1, docum. 2, n. 6, secundam et tertiam sententiam probabiles existimat.

j) Aversa, qu. 4, sect. 2, v. *Eos quoque*, negat utique esse mortale, « dummodo non interim velit illo [statu clericali] abuti ex aliquo illicito motivo et intento, utpote ad effugiendum fraudulentum justum judicium ».

786. — *a)* Toletus, lib. 2, cap. 24, n. 1, id solum habet: « Quod alia sacramenta, maxime sacramentum Ordinis non liceat, isto non praecedente, suscipere ».

b) Tamburinius utique pro hac opinione citatur ab Holzmann, quam revera probabilem existimat, de Sacr., lib. 3, cap. 3, § 4, n. 5;

ctoria ^{c)} et Philiberto; ac Barbosa ¹ cum Azor ^{d)}, Valentia, Reginaldo, Molfesio ^{e)}, Vivaldo ^{f)}, etc., probabilius dicunt Confirmationem non requiri sub obligatione gravi, sed requiri quidem sub levi; quia, licet verba Tridentini potius indicent decentiam quam praeceptum, tamen in hoc contraire non excusatur a levi saltem deordinatione.

Requiruntur dimissoriae.

Praeceptum Tridentini.

787. - REQUIRITUR IV°. Ut habeat *litteras dimissorias proprii episcopi*. — Super hoc requisito plura sunt adnotanda:

Notandum 1°. Id quod praescribit Tridentinum ², ubi dicitur: *Episcopi per semetipsos ordines conferant; quod si aegritudine fuerint impediti, subditos suos, non aliter quam... probatos et examinatos, ad alium episcopum ordinandos dimittant*. — Inde regulariter episcopus tenetur ipse suos subditos ordinare, nisi sit impeditus ex infirmitate, ut dicit concilium; vel ex alia justa causa, ut recte ajunt Salmant. ³; et Barbosa ⁴ cum Ledesma, Salzedo ^{a)}, Piasecio, etc.: quia causa infirmitatis ibi

exprimitur exemplificative, non taxative. Hinc probabiliter Croix ⁵ id etiam admittit, si ordinandus alibi esset aut ei incommodum foret ad suam dioecesim accedere. — Debet autem episcopus proprius suum subditum examinare; ex concilio (ut supra): quamvis, sicut potest examen alteri committere, sic etiam poterit eum mittere ad alienum episcopum ut ille examinet.

Exceptiones.

Episcopus vero ad quem ordinandus mittitur potest quidem eum ordinare sine examine. — Sed potest etiam examinare, si velit; ut bene ajunt Salmant. ⁶ et Croix ⁷ cum aliis. Et hoc utique erit tutius, ut ait Barbosa ⁸ cum Bonacina ^{b)}, Piasecio ^{b)} et Campanile: qui imo censent teneri examinare, ex eodem Tridentino ⁹, ubi dicitur quod nemo ab extraneo ordinetur nisi praevio examine.

Episcopus ad quem mittitur, potest examinare.

Notandum 2°. Licentia data alicui ut ordinetur apud alienum episcopum, non expirat morte concedentis, nisi a successore revocetur ^{c)}. Ita communiter San-

Dimissoriae non expirant morte concedentis.

Philib. Marchin., tr. 1, part. 4, cap. 3, n. 4. — ¹ De Offic. et Potest. episc., alleg. 2, n. 15. *Valent.*, disp. 5, qu. 2, punct. 2, v. *Characterem*. - *Regin.*, lib. 28, n. 24. — ² Sess. 23, de reform., cap. 3. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 58. — ⁴ In Trident., sess. 23, cap. 3, n. 1. - *Petr. Ledesma*, Sum., de

Ordine, cap. 5, concl. 9. - *Piasec.*, Prax. episc., part. 1, cap. 1, art. 2, n. 17. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 2243. — ⁶ Tr. 8, cap. 4, n. 58. — ⁷ Loc. cit., n. 2245. — ⁸ Alleg. 7, n. 22. - *Campan.*, Diversor. juris, rubric. 9, cap. 8, num. 31, v. *Sed ne*. — ⁹ Sess. 7, de reform., cap. 11.

sed dicit etiam *n. 4* probabiliter esse mortale, communius tamen, *n. 5*, agnosci ut veniale.

^{c)} Victoria ita profecto citatur a Salmant.; at *Sum., de Ordine*, n. 232, scribit: « Puto quod qui ex negligentia hoc praeteriret, non peccaret mortaliter, licet male faceret. Quia non invenio praeceptum aliquod ».

^{d)} Azor, loco citato a Barbosa, id est *part. 2, lib. 3, cap. 48, qu. 1*, de validitate tantum loquitur.

^{e)} Molfesius, *part. 1, tr. 2, cap. 11, n. 7*, videtur assentiri opinioni quae negat esse mortale; oppositam tamen dicit esse probabilem.

^{f)} Vivaldus, *Candelabr. aur., de Confirm.*, § *de Suscipiente*, n. 13 (al. edit. 1590, *de Confirm.*, n. 41), negat incurri ullam censuram ex omissione hujus sacramenti: « Concilium tamen praescribit episcopo, ne quem absque Confirmatione admittat ».

787. - a) Lopez de Salzedo, in *Prax. crimin. Bernardi Diaz*, cap. 25, not. A, § *Hoc autem*, dicit examen ordinandi faciendum esse « ab episcopo qui dimissorias litteras concedit, si ordinandus sit praesens; si vero absens, ab episcopo qui sacros ordines confert ». Quibus utique videtur admittere absen-

tiam esse causam sufficientem, ut episcopus non ordinet proprium subditum.

^{b)} Bonacina non bene citatur a Barbosa; negat enim, *punct. 4, n. 34* (al. *n. 33*), episcopum teneri ordinandum ad se dimissum examini subicere, modo sciat ipsum non esse indignum; et addit solum: « Aliqui tamen episcopi nolunt extraneos cum dimissoriis ad se accedentes promovere, nisi ipsos per examen idoneos repererint. Ita usu receptum est hic Mediolani, et ita Neapoli servari testatur Quaranta ». — Piasecius vero, *Prax. episc., part. 1, cap. 1, art. 2, n. 18*, dicit quidem id esse tutius, sed non addit episcopum teneri id facere. — De hac re S. C. C. declaravit episcopum ad quem ordinandus mittitur, cum dimissoriis episcopi proprii attestantis ejus idoneitatem et litteraturam, « non teneri, sed posse » iterum examinare. V. Pallottini, *v. Sacramentum Ordinis*, § 4, n. 36.

^{c)} Hanc limitationem: Nisi a successore revocetur, silentio praetermittunt Sanchez, Suarez, Bonacina, Escobar, Henriquez, Rodriguez. Ceterum S. C. C. expresse declaravit dimissorias, alicui nominatim concessas, non expirare morte concedentis. Pallottini, *v. Sacramentum Ordinis*, § 2, n. 41.

chez¹; Barbosa² cum Suarez; Salmant.³ cum Bonacina; et Escobar⁴ cum Henriquez, Quaranta, Rodriguez et communi. — Quia gratia semel facta, morte concedentis non expirat, ex cap. *Si super gratia, de off. jud. deleg. in 6°*.

Episcopus confirmatus, sed non consecratus, dimissorias concedit.

Notandum 3°. Episcopus propriam dioecesim habens, si est jam confirmatus, esto nondum consecratus, bene potest dimissorias concedere; quia hic est actus jurisdictionis, quam confirmatus secuta possessione jam habet. — Ita Sanchez⁵ et Salmant.⁶

An autem episcopus suspensus, aut excommunicatus jam declaratus, possit dimissorias concedere, vel confessarios approbare, et similia? — Affirmant Ledesma et Trullench. — Sed probabilius negant Barbosa⁷ et Salmant.⁸; quia excommunicati omni jurisdictione carent. Hinc bene ait Barbosa⁹, casu quo ordinandi probent suum episcopum esse excommunicatum vel suspensum, rite possunt ordinari ab episcopo viciniore ex cap. 2, de tempor. ordin. in 6°.

Excommunicatus vel suspensus declaratus dimissorias nequit concedere.

Notandum 4°. Episcopus existens in aliena dioecesi bene potest ibi dimissorias concedere; cum hic non sit actus jurisdictionis contentiosae. — Ita Salmant.¹⁰ cum Gavanto; et Barbosa¹¹ cum Armendariz, qui id decisum refert.

Episcopus in aliena dioecesi existens potest concedere dimissorias.

Notandum 5°. Vicarius generalis nequit dimissorias concedere: nisi expressam de hoc facultatem habeat ab episcopo; vel nisi episcopus sit extra provinciam, aut distans per duas vel saltem unam

Vicarius generalis per se non concedit dimissorias.

Exceptiones.

¹ De Matr., lib. 8, disp. 28, n. 83. — ² Alleg. 7, n. 23 et seqq. Suar., (non citatus a Barb.) de Legib., lib. 8, cap. 31, n. 19. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 58. Bonac., punct. 4, num. 22. — ⁴ Lib. 23, num. 418. — Henriquez, lib. 10, cap. 22, i. f. — Quarant., Sum., v. Capitulum, sede vacante, qu. 10, dub. 2. Rodrig., Sum., part. 2, cap. 14, n. 5. — ⁵ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 20, num. 31. — ⁶ Loc. cit., num. 59. — Petr. Ledesma., Sum., de Ordine, cap. 8, concl. 4, dub. 2. — Trull., lib. 6, dub. 8, n. 9. — ⁷ Alleg. 7, n. 5. — ⁸ Loc. cit., num. 59. — ⁹ Loc. cit. — ¹⁰ Tr. 8, cap. 4, num. 60. Gavanto., Man. episcop., v. Litterae dimissoriae, n. 11. —

dietam sive diem itineris, a propria dioecesi^{d)}; ut dicunt Salmant.¹² cum communi, et Palaus¹³; ac Barbosa¹⁴ cum Azor, Rebuffo, Gutierrez, Molfesio^{e)}, etc., ex cap. *Cum nullus, de tempor. ordin. in 6°*, ubi dicitur: *Episcopo autem in remotis agente, ipsius... vicarius generalis, vel sede vacante, capitulum, seu is ad quem tunc temporis administratio spiritualium noscitur pertinere, dare possunt licentiam ordinandi*. Probabiliter vero dicit Escobar¹⁵ cum Joanne Andrea^{f)}, Molfesio, Marchino et Leandro, bene posse vicarium (ut diximus) ex peculiari licentia episcopi, expressa vel tacita, dimissorias concedere; quod confirmatur ex Glossa in dict. cap., quae ait: *Nisi habeat* (ab episcopo) *speciale mandatum ad hoc*.

788. — Notandum 6°. Capitulum, sede vacante, olim poterat dimissorias concedere; ut patet ex dicto cap. *Cum nullus*. — Sed hoc limitatum postea fuit a Tridentino¹⁶, ubi habetur: *Non liceat capitulis, sede vacante, infra annum... ordinandi licentiam aut litteras dimissorias... concedere*; nisi quis (ut ibi additur) sit arctatus ad ordines intra annum illum suscipiendos, ob beneficium requirens obsequium personale. Aliter capitulum incurrit interdictum; et vicarius illius, suspensionem ab officio et beneficio per annum. Necnon sic ordinatus, si fuerit in sacris, incurrit suspensionem ab exercitio ordinis suscepti ad arbitrium episcopi futuri; si vero in minoribus, privatur privilegiis clericalibus, sed hoc non ante iudicis

Capitulum, sede vacante, quando possit dimissorias concedere.

Poenae contravenientium.

¹¹ Alleg. 7, n. 29. Armendariz., Addit. ad recopil. legum Navar., lib. 1, tit. 18, leg. 7, de Episc., n. 59. — ¹² Loc. cit., n. 62. — ¹³ Tr. 27, punct. 15, n. 8, v. Secundo. — ¹⁴ Loc. cit., n. 9. — Azor, part. 2, lib. 3, cap. 46, v. Litteras; et cap. 45, qu. 7. — Rebuff., Prax. benefic., part. 1, tit. Forma vicariatus, n. 47. — Gutier., Canon. quaest., lib. 2, cap. 17, num. 14 et seqq. — ¹⁵ Lib. 23, n. 402 et 403. Molfes., part. 1, tract. 2, cap. 2, num. 22. — Marchin., tract. 1, part. 6, cap. 3, num. 8. — Leandro., tr. 6, disp. 10, qu. 3. — Gloss., ad v. Non extendat. — ¹⁶ Sess. 7, de reform., cap. 10.

^{d)} Palaus negat posse dimissorias concedere vi vicariatus, « nisi forte episcopus extra dioecesim existat ». — Barbosa vero, Azor et Gutierrez, licet in reliquis concordent, non tamen determinant quid requiratur ut episcopus censeatur in remotis esse.

^{e)} Molfesius, part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 22, negat per se posse, « nisi episcopus esset ab-

sens in partibus longinquis »; in praxi tamen, etiam praesente episcopo, posse de tacito ejus consensu, et multo magis de expressa licentia.

^{f)} Joannes Andreae, in cap. Cum nullus, i. f. in 6°, quamvis hic ab Escobar citetur, dicit tantum: « Hodie talibus vicariis datur super his expressa potestas, ita quod etiam episcopis praesentibus tales licentias concedunt ».

sententiam. Ita Salmant.¹ cum Sanchez, Philiberto, Aversa et Trullench^{a)}.

Quisnam
dicatur ar-
ctatus ad
ordines.

Dicit autem Croix² non posse dici *arctatum* qui tantum est praesentatus ad beneficium, nisi quis beneficium jam habeat, vel jus habeat ad illud, seu vocatus sit. — Sed contradicunt Salmant.³; et consentit Barbosa⁴ cum Moneta, Riccio et Garcia, asserens recte dici etiam *arctatum* qui, ordinatus^{b)} prima tonsura, est praesentatus ad beneficium. Et Merolla (apud Renzi⁵) id refert decisum a S. Congregatione, etiam pro non adhuc tonsurato, his verbis: *Vicarius capituli, sede vacante, infra annum potest concedere litteras dimissorias ad primam tonsuram ei qui est praesentatus a patronis laicis ad beneficium ecclesiasticum juris-patronatus ipsorum, ut illud obtinere valeat.* — Recte tamen dicit Croix⁶ cum Garcia, Ugolino^{c)} et Riccio, non dici *arctatum* eum cui aliquis vult resignare beneficium requirens ordinem quo ille caret. Hicque praeterea notandum id quod habetur in concordato nostri regni⁷ ubi: *I vicari capitolari non potranno... senza il voto del pieno capitolo, da darsi... per maggioranza di voti segreti..., concedere le lettere dimissoriali a' laici... artati per ragion di beneficio o di cappellania..., o pure a coloro che avendo già la prima*

Concorda-
tum Neapo-
litanum.

tonsura, sono presentati a qualche beneficio o cappellania che actu requirat certum ordinem, e coll'espressa condizione che così nell'uno come nell'altro caso, colui che chiede d'esser promosso, non sia stato altre volte rigettato dal vescovo antecessore^{d)}. — Vide alia praescripta in dicto concordato, n. 830.

Bene potest tamen capitulum, sede vacante, etiam intra annum dare litteras testimoniales alicui qui aliunde licentiam habet ad ordines suscipiendos. Salmant.⁸ cum Sanchez, Palao, Dicastillo, etc. Probabiliter etiam potest dare alicui licentiam ut initietur prima tonsura, eo quod tonsura non est ordo: ita Garcia^{e)} et Gallemart, apud Croix⁹, qui eis adhaeret ex declaratione S. Congregationis. — Id autem quod potest capitulum, sede vacante, non potest per seipsum facere, sed per suum vicarium electum. Croix¹⁰. Et sic refert decisum a S. C. die 12 Jan. 1604 Pittonius¹¹.

Capitulum,
etiam intra
annum, dat
testimonia-
les.

Item hic notandum quod sede vacante, bene potest ordinari intra annum qui habet dimissorias episcopi defuncti; ut communiter dicunt Barbosa¹² cum Navarro, Gonzalez et Henriquez; ac Croix¹³ cum Sanchez, Laymann^{f)}, Tamburinio, etc., ex declaratione S. Congregationis. — Idem dicitur de regularibus intra annum

Quinam
possint or-
dinari, sede
vacante.

¹ Tr. 8, cap. 4, n. 65. - Sanch., Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 28, n. 13 et 14. - Philib. Marchin., tr. 1, part. 6, cap. 3, n. 12 et seqq. - Aversa, qu. 3, sect. 7, v. Statuitur. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2258. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 65. — ⁴ Alleg. 7, n. 11. Moneta, de Commut. ultimar. volunt., cap. 10, n. 172 et seqq. - Ricci, Prax. aur., part. 2, resol. 98, n. 2. Garcia, de Benef., part. 5, cap. 7, n. 100. — Merol., Theol. mor., tom. 3, disp. 7, cap. 7, dub. 3. — ⁵ Cap. 1, sect. 3, qu. 3, i. f. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2258. - Garcia, loc. cit., n. 102. - Ricci, loc. cit., n. 3. — ⁷ Cap. 4, n. 9. — ⁸ Loc. cit., n. 66. - Sanch.,

Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 26, n. 3. Palao, tr. 27, punct. 15, n. 8, v. Tertio. - Dicast., tr. 6, de Ordine, dub. 16, n. 234. — Gallem., in Trid., sess. 7, cap. 10, n. 3. ⁹ Loc. cit., n. 2261. — ¹⁰ Loc. cit., n. 2266. — ¹¹ Decis. pro Canonis, num. 329. — ¹² De Offic. et Potest. episc., alleg. 7, num. 23. Navar., in cap. Placuit, de poenit., dist. 6, num. 163; et lib. 1, consil. 5, de rescript. Gonzal., sup. reg. 8 Cancell., gloss. 12, n. 36. - Henrig., lib. 10, cap. 22, i. f. — ¹³ Lib. 6, part. 2, n. 2259. - Sanch., Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 26, n. 2. - Tambur., de Ordine, cap. 8, § 3, n. 1.

788. ^{a)} - Trullench., lib. 6 dub. 8, n. 5, quidquid dicant Salmant., non loquitur de sententia iudicis, sed dicit clericos sic in minoribus constitutos, « nullo privilegio clericali, maxime in criminalibus », gaudere.

^{b)} Moneta, Riccius et Garcia, quidquid dicat Barbosa, loquuntur etiam de *initiando* prima tonsura.

^{c)} Ugolinus non satis diligenter citatur a Croix; hoc enim non habet de *Potest. episc.*, cap. 26, § 20, n. 5.

^{d)} Id est: « Vicarii capitulares non poterunt absque consensu pleni capituli, qui obtinetur per vota secreta majoris partis, conce-

dere litteras dimissorias laicis ratione beneficii vel capellaniae arctatis; neque iis qui, jam prima tonsura insigniti ad beneficium vel capellanium, quae actu requirat certum ordinem, praesentantur, eaque expressa conditione, ut qui promoveri petit, nunquam ab episcopo antecessore rejectus sit.

^{e)} Garcia, loc. cit., n. 93 et seqq., male citatur a Croix; refellit enim hanc declarationem S. C. C., seu potius eam alio diverso sensu intelligit, et ipse tenet ut verius, ipsam primam tonsuram comprehendere sub prohibitionem.

^{f)} Laymann profecto hic citatur a Croix,

afferentibus dimissorias suorum superiorum; his enim bene potest capitulum licentiam concedere ut ordinentur ab aliquo episcopo. — Et sic etiam valent dimissoriae concessae a capitulo, sede vacante, post annum, etiamsi sit jam ingressus novus episcopus. Barbosa¹ cum Molina^g, Gonzalez, Fagundez, Ledesma, Quaranta, etc. — Praeterea notandum quod, licet in concilio Romano sub Benedicto XIII permissum fuerit vicario capitulari post annum luctus ecclesiae concedere dimissorias; tamen in concordato nostri regni facultas haec est ei sublata, nisi habeat expressam licentiam S. C. Concilii.

Quamvis autem capitulum non possit intra annum dimissorias concedere; dicunt tamen Sanchez², Tamburinius³; et Barbosa⁴ cum Henriquez, Quaranta, Molfesio, Piasecio, Fornario, etc., bene posse dare alieno episcopo licentiam pontificalium, et pariter conferendi ordines clericis subditis ipsi episcopo, vel subditis eidem sedi vacanti, qui non a metropolitano nec ab episcopo viciniore, sed a Papa debent habere licentiam ordinandi; ut refert decisum Garcia apud Barbosa⁵. — Sed huic opinioni se opponit Croix⁶, dicens ob stare verba Tridentini (ut supra): *Non liceat infra annum ordinandi licentiam aut litteras dimissorias... concedere*. Gerundium enim *ordinandi* dicit Croix esse activum; unde non debere applicari ordinandis, sed episcopo. — At, venia Patris Croix, docetur a pluribus grammaticae peritis, hujusmodi gerundia modo sumi active, modo passive. Et ipsummet

concilium pluries usurpavit gerundium in passiva significatione; ut⁷: *facultates de promovendo a quocumque*. Et hic, juxta proprium sensum Tridentini, *to ordinandi* verius intelligendum passive; dum concilium, post verba: *non liceat capitulis ordinandi licentiam, aut litteras dimissorias... concedere*, addit: *alicui qui beneficii occasione arctatus fuerit*. Unde illud *concedere* refert tam *licentiam ordinandi*, quam litteras dimissorias subjecto *alicui*, nempe ordinando.

Notandum 7°. Hodie non amplius locum habet id quod dicunt Salmant.⁸ cum Molfesio et Philiberto, nempe quod abbates qui possunt suos subditos ordinare (juxta dicta n. 763) possint etiam eis concedere dimissorias ad suscipiendos ordines a quocumque episcopo vel abbate mitrato. — Neque enim abbates mitrati, adhuc si habeant jurisdictionem quasi episcopalem, possunt alienos subditos ordinare; ex decreto S. Congregationis relato n. 766. Neque alii episcopi quam dioecesani (ut mox videbimus) possunt regulares ordinare.

Notandum 8°. Regulares exempti debent habere dimissorias a praelatis suis, scilicet generalibus aut provincialibus; ut dicunt Salmant.⁹ cum Sanchez, Diana^h, Philiberto et aliis communiter. Alias peccant mortaliter, et suspensionem incurunt. — Praeterea, ex decreto Clementis VIII (relato in extensum apud Croix¹⁰) dimissoriae sunt dirigendae ad episcopum dioecesanum: nisi is sit absens, aut non teneat ordinationem. Nec valet dicere

Quid de abbatibus.

Regulares exempti accipiunt dimissorias a suis praelatis.

Ad quemnam episcopum dimitendi sint.

¹ Alleg. 7, n. 24. - *Gonzal.*, sup. reg. 8, gloss. 12, n. 37. - *Fagund.*, de 2° praec. Eccl., lib. 8, cap. 8, n. 16. - *Petr. Ledesm.*, de Ordine, cap. 8, concl. 4. - *Quaranta*, v. *Capitulum sede vacante*, qu. 10, dub. 2. - *Bened. XIII*, Synod. Rom., (an. 1725), tit. 18, cap. 2. - *Concord. Neap.*, loc. cit. - ² Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 26, num. 2. - ³ De Ordine, cap. 8, § 2, n. 9. - ⁴ Loc. cit., n. 17; et in Trid., sess. 7, cap. 10, n. 5. - *Henriq.*, lib. 10, cap. 22, n. 3. - *Quarant.*, v. *Capitulum sede vacante*, qu. 11. - *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 28. - *Piasec.*, Prax. episc., part. 1, cap. 1, art. 2,

num. 22. - *Fornar.*, de Ordine, cap. 5, n. 7. - *Garcia*, de Benef., part. 5, cap. 7, n. 93. - ⁵ In Trid., sess. 7, cap. 10, n. 5. - ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2257. - ⁷ Sess. 7, de reform., cap. 11 et 12. - ⁸ Tr. 8, cap. 4, n. 67. - *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 2, n. 24; et cap. 17, n. 21. - *Philib. Marchin.*, tr. 1, part. 6, cap. 4, num. 17. - ⁹ Loc. cit., num. 68. - *Sanch.*, (pro hoc non citat. a Salm.) Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 20, n. 44. - *Philib. Marchin.*, loc. cit., n. 2 et 3. - *Clem. VIII*, decret. de die 15 Mart. 1596. - ¹⁰ Loc. cit., num. 2236.

sed ex aliis; atvero, *lib. 1, tr. 4, cap. 7, n. 16*, ubi tractat de capituli potestate in hac materia, id silentio praetermittit.

^g Molina, *de Just.*, tr. 5, disp. 11, n. 4, utique tractat de potestate qua potitur capitulum, sede vacante, dimissorias concedendi in quibusdam casibus; sed, quidquid testetur

Barbosa, non dicit ejusmodi dimissorias valere post ingressum novi episcopi.

^h Diana, *part. 2, tr. 16, resol. 13*, dicit regulares posse dimissorias habere a suis praelatis. Nec determinat quinam sint hujusmodi praelati regulares, sicut nec Sanchez. Citantur tamen simpliciter a Salmant.

cum Sanchez, Laymann, Palao, etc., apud Croix¹, posse dari regularibus dimissorias ad quemcumque episcopum, eo quod mandatum Clementis non fuit receptum, ut asserit Palao; vel quia (ut putat Sanchez) decretum illud valet tantum pro regularibus eidem episcopo loci subjectis. Nam in *cap. 3, de tempor. ordinat. in 6º*, generaliter id vetatur; et praefatum decretum fuit novissime confirmatum et innovatum a Benedicto XIII et XIV. (Vide dicta n. 768).

A quo autem possint ordinari novitii? — Vide dicta n. 764 et 765ⁱ).

Notandum 9º. Si quis obtineat facultatem a Pontifice suscipiendi ordines extra tempora, sed cum clausula *a suo Ordinario tantum*, bene potest cum istius dimissoriis ab alio ordinari. Ita Sanchez² cum Navarro; Mazzotta³; et Croix⁴ cum Gobat. — Ratio, quia apponitur illa par-

ticula *tantum* ne praejudicium inferatur proprio episcopo; sed minime ipse praejudicatur quando ipsemet concedit dimissorias.

Notandum 10º. Probabiliter episcopus potest confirmare eum qui adducit dimissorias sui proprii episcopi pro tonsura. Ita Croix⁵ cum Rebuffo^j). — Et idem ait Croix⁶ cum Gobat^k), si quis est dimissus ad suscipiendum subdiaconatum, cum non adhuc susceperit ordines minores; quia tunc censetur dimissus etiam pro minoribus.

Notandum 11º. Quamvis die 22 Junii 1623 (apud Pittonium⁷), S. Congregatio praeposita negotiis regni Neapolitani statuerit nullas esse dimissorias non directas certo Ordinario; tamen anno sequenti die 16 Martii contrarium fuit statutum per S. C. Episcoporum, nempe quod episcopi regni Neapolitani rite possint ex-

Ordinandus potest confirmari ab episcopo ad quem dimittitur.

Quid de dimissoriis non directis ad certum episcopum.

Quid de facultate suscipiendi ordines extra tempora a suo Ordinario tantum.

Sanch., Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 20, n. 44. *Laym.*, lib. 5, tr. 9, cap. 9, n. 9. - *Palao*, tr. 27, punct. 15, n. 8, v. *Quarto*. ¹ Lib. 6, part. 2, n. 2236. — *Palao*, loc. cit. — *Sanch.*, loc. cit., n. 45. — *Bened. XIII*, bulla *In supremo*, § 14, in Bullar. Rom. Mainardi. — *Bened. XIV*, bulla *Im-*

positi nobis. — ² Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 25, n. 2. - *Navar.*, lib. 1, consil. 25, de temp. ord. — ³ Tr. 5, disp. 6, cap. 2, § 5, quaer. 1. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2242. - *Gobat*, tr. 8, n. 570. — ⁵ Loc. cit., n. 2239. — ⁶ Loc. cit. — ⁷ Decis. pro Episcopis, n. 896 et 906.

ⁱ) Quod ad regulares attinet, haec notanda veniunt quae in decreto S. C. Ep. et Reg. *Auctis admodum*, diei 4 Novembris 1892 praescribuntur: « I. Firmis remanentibus constitutione S. Pii V diei 15 Oct. anni 1568 incipient. *Romanus Pontifex*, et declaratione sa. me. Pii PP. IX, edita die 12 mens. Junii anni 1858, quibus superioribus ordinum regularium prohibetur ne litteras dimissoriales concedant novitiis aut professis votorum simplicium triennialium, ad hoc ut titulo paupertatis ad sacros ordines promoveri valeant, eadem dispositiones extenduntur etiam ad instituta votorum simplicium, ita ut horum institutorum superiores non possint in posterum litteras dimissoriales concedere pro sacris ordinibus, vel quomodocumque ad sacros ordines alumnos promovere titulo mensae communis vel missionis, nisi illis tantum alumni qui vota quidem simplicia, sed perpetua jam emisissent, et proprio instituto stabiliter aggregati fuerint; vel qui saltem per triennium permanserint in votis simplicibus temporaneis, quoad ea instituta quae ultra triennium perpetuam differunt professionem. Revocatis ad hunc effectum omnibus indultis ac privilegiis jam obtentis a S. Sede, necnon dispositionibus contrariis in respectivis constitutionibus contentis, etsi tales constitutiones fuerint a S. Sede Apostolica approbatae. II. Hinc notum sit oportet de generali regula

haud in posterum dispensatum iri, ut ad majores ordines alumnus Congregationis votorum solemniem promoveatur, quin prius solemniem professionem emisisset; vel per integrum triennium in votis simplicibus perseveraverit, si alumnus instituto votorum simplicium sit addictus. Quodsi inter dum causa legitima occurrat, cur quispiam sacros ordines suscipiat, triennio nondum expleto, peti poterit ab Apostolica Sede dispensatio, ut clericus vota solemnia nuncupare possit quamvis non expleverit triennium; quoad instituta vero votorum simplicium, ut vota simplicia perpetua emittere possit, quamvis non expleto tempore a respectivi instituti constitutionibus praescripto pro professione votorum simplicium perpetuorum... — VI. Professi tum votorum solemniem tum simplicium ab Ordinariis locorum ad sacros ordines non admittantur, nisi praeter alia a jure statuta, testimoniales litteras exhibeant, quod saltem per annum sacrae theologiae operam dederint, si agatur de subdiaconatu; ad minus per biennium, si de diaconatu; et quoad presbyteratum, saltem per triennium, praemisso tamen regulari aliorum studiorum curriculo ».

^j) Rebuffus a Croix non citatur pro hoc asserto, et revera illud praetermittit, *Prax.*, part. 1, tit. Formula dimissoriarum, n. 5.

^k) Gobat id non habet, tr. 8, n. 590 et seqq.; nec citatur a Croix pro hoc dicto.

traneos ordinare cum dimissoriis proprii Ordinarii, licet non sint directae ad certum episcopum. Hinc probabiliter dicunt Mazzotta¹; et Croix² cum Gobat et Quintanadvenas, quod si quis est dimissus ad certum episcopum, qui sit designatus in gratiam ipsius ordinandi, bene poterit ab alio ordines suscipere; ex *regula juris* 61 in 6°, ubi: *Quod ob gratiam alicujus conceditur, non est in ejus dispendium retorquendum.*

Notandum 12°. Ut quis ordinetur ab alieno episcopo, non requiritur ut obtineat a proprio licentiam in scriptis; sed satis est si constet de illa per testes vel aliter. — Ita Sanchez¹⁾, Salmant.³

789. — Sed dubitatur 1°. *An aliquis episcopus possit ordinare alterius subditum sine illius expressa licentia, sub spe ratihabitionis de futuro?*

Affirmant Paludanus, Villalobos^{a)}, Diana^{b)} et Ledesma, apud Salmant.⁴ Idque admittunt Trullench et alii plures, apud Sanchez^{c)}, si inter episcopum ordinantem, vel inter initiandum et episcopum proprium singularis amicitia intercedat. — Sed verius negant Sanchez⁵, Bonacina⁶, Croix⁷; et Salmant.⁸ cum Aversa, Philiberto et aliis pluribus. Ratio, quia a Tri-

dentino, ad tollendos errores et dissidia, exigitur licentia expressa proprii Ordinarii: *Nisi de loci Ordinarii expressa licentia*, ut dicit concilium^{d)}. — Episcopus autem bene poterit ratam habere talem ordinationem, nec opus est recurri ad Summum Pontificem; quia ipse potest ordinatum absolvere a suspensione ordinis suscepti, ut concedit Tridentinum. Ita Sanchez^{e)}; Salmant.⁹ cum Aversa; et Croix¹⁰ cum Delbene et aliis, contra Rebuffum.

An autem *sufficiat ratihabitio sive licentia praesumpta de praesenti, ad ordinandum clericum alienum?* — Probabile mihi et aliis videtur id posse admitti, saltem sine culpa gravi.

Dubitatur 2°. *An episcopus, cui dimissoriae diriguntur, possit dispensare cum ordinando super irregularitate aut alio impedimento canonico, super quo proprius episcopus potest dispensare?*

Prima sententia affirmat: quam tenent Silvester¹¹; et Angelus, Armilla ac Henriquez, apud Palaum¹². — Quia (ut ajunt) eo ipso quod episcopus dat licentiam alieno ordinandi, dat etiam dispensandi; cum dispensatio praemittenda sit ordinationi suscipientis. Idque colligunt ex cap. *Praeterea, de offic. jud. deleg.*, ubi di-

Non est necessaria licentia in scriptis.

Ratihabitio de futuro, juxta alios, sufficit ad ordinandum alienum subditum.

Verius non sufficit.

Probabiliter sufficit ratihabitio de praesenti.

Episcopus ad quem dimittitur, juxta alios, potest dispensare ab irregularitate.

¹ Cap. 2, § 5, quaer. 1. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2241. — Gobat, tr. 8, n. 599. — Quintanadv., tr. 6, singul. 19, n. 2. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 61. — Palud., in 4, dist. 17, qu. 3, art. 3, v. *Octavus* (n. 28); et dist. 18, qu. 7, art. 2, cas. 9 (n. 10). — Petr. Ledesm., de Ordine, cap. 8, concl. 5, v. *Secundus*. — ⁴ Tr. 8, cap. 4, n. 63. — Trull., lib. 6, dub. 8, n. 14. — ⁵ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 20, n. 13. — ⁶ De Ordine, punct. 4, n. 28. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 2238. — ⁸ Loc. cit., n. 64. — Aversa,

qu. 3, sect. 7, v. *Caeterum*. — Philib. Marchin., tr. 1, part. 5, cap. 11, n. 11. — ⁹ Loc. cit. — Aversa, loc. cit. — ¹⁰ Loc. cit., n. 2248. — Delbene, de Immunit. eccles., cap. 12, dub. 7, sect. 9, n. 2 et 5. — Rebuff., Prax., part. 1, tit. *Formula dimissoriarum*, a n. 11. — ¹¹ V. *Irregularitas*, n. 11, qu. 9. — Angel., v. *Irregularitas*, n. 34. — Armil., v. *Irregularitas*, n. 81, i. f. — Henriq., lib. 14, cap. 17, n. 4. — ¹² Tr. 29, disp. 6, punct. 7, n. 21.

¹⁾ Sanchez utique istud asserit, *loc. cit.*, dub. 20, n. 4; sed excipit casum quo Italus episcopus ultramontanum clericum vellet ordinare.

789. — ^{a)} Villalobos, *part. 1, tr. 11, diff. 9, n. 8*, videtur loqui de ratihabitione de praesenti.

^{b)} Diana, *part. 3, tr. 4, resol. 191*, loquitur de speciali casu, quo quis habens dimissorias ut ordinetur a quocumque episcopo, *in propria dioecesi* ordinante, ordinatur tamen ab episcopo ordinante *in aliena dioecesi*; et dicit posse fieri, « cum ordinandus et episcopus ordinans certo scirent proprium episcopum (si hoc sciret) generales dimissorias concessurum esse, et omnia rata habere ». Sed in probatione loquitur generaliter de ordinante sub spe ratihabitionis.

^{c)} Apud Sanchez, *loc. cit.*, n. 12, alii plures

non referuntur ad casum specialis amicitiae; sed ad opinionem quae generaliter affirmat licitum esse ordinare cum spe ratihabitionis.

^{d)} Locus iste Tridentini, sess. 14, *de reform.*, cap. 2, non videtur ad rem facere; ibi enim sermo est de Ordinario loci *in quo* celebrantur ordinationes, non vero loci *ex quo* sunt ordinandi. Ceteroquin, *ibid.*, concilium prohibet episcopo titulari ne clericum « absque sui proprii praelati expresso consensu aut litteris dimissoriis, ad aliquos sacros aut minores ordines, vel primam tonsuram promoveri seu ordinare valeat ».

^{e)} Sanchez, *loc. cit.*, n. 17, sequitur oppositam sententiam, dicens: « Episcopus non potest ratam habere talem ordinationem, nec ejus ratihabitio aliquid prodest, sed tantum Papa per litteras perinde valere hoc approbare valet ».

citur: *Ex eo quod causa sibi committitur, super omnibus quae ad causam ipsam spectare noscuntur, plenariam recipit potestatem.*

Probabilius non potest.

Secunda vero sententia probabilior negat. Et hanc tenent Palaus^{f)}, Mazzotta¹; Sanchez² cum Navarro^{g)} et³ cum Sà^{h)}; et Croix⁴ cum Dianaⁱ⁾. — Ratio: tum quia privilegia non extenduntur ultra casum expressum; tum quia in disparatis non fit illatio, quando facultas data non est cum alia necessario connexa: prout (sapienter dicit Sanchez) si episcopus dat licentiam parochi assistendi alicui matrimonio, non ideo intelligitur dare facultatem dispensandi in impedimento in quo ipse potest. Idque tanto magis valeret, si in dimissoriis adderetur clausula: *Si tamen alias nullum tibi obsistat impedimentum canonicum.* — Ad textum autem supra allatum respondetur quod ibi agebatur de facultate necessaria cum data connexa, ut legenti patet.

Testimoniales ab episcopo originis semper habendae.

Notandum quod ordinandus debet semper habere litteras testimoniales ab episcopo originis, etiamsi in aetate infanti ab illius dioecesi discesserit, saltem ad testificandum de natalibus ac aetate; prout a S. Congregatione resolutum^{j)} refert Pater Zaccaria apud Croix⁵.

Examen de scientia.

790. REQUIRITUR V^o. Examen de scientia.

1°. In hoc advertendum quod Tridentinum pro initiandis ad *ordines minores*

requirit ut saltem linguam latinam intelligant. Ita in sess. 23, [de reform.], cap. 11, ubi dicitur: *Minores ordines iis qui saltem latinam linguam intelligant, per temporum interstitia, nisi aliud episcopo expedire magis videretur, conferantur.*

Initiandi ordinibus minoribus sciant linguam latinam.

Utrum autem episcopus possit ordinare in minoribus clericum qui ignorat linguam latinam, si spes sit quod postea addiscet?

Affirmant Innocentius, Menochius, Turcremata, etc., apud Sanchez⁶. — Sed melius negant Salmant.⁷; et ipse Sanchez⁸ cum Navarro et Salzedo. Ratio, quia illud *nisi aliud episcopo videretur*, verius et communiter a DD. intelligitur tantum quoad interstitia, non autem quoad scientiam.

Non sufficit spes ut postea addiscant.

Verum non videtur improbabile cum Sanchez et Rebuffo^{a)}, quod si ordinandus non adhuc sciat linguam latinam quantum oportet, sed de brevi certo speratur fore ut addiscat, tunc poterit episcopus eum ordinare. Sed melius quidem meo iudicio faciet, si non ordinabit.

2°. Pro initiandis ad *subdiaconatum* et *diaconatum* requirit concilium⁹, ut sint *litteris, et his quae ad ordinem exercendum pertinent, instructi.* — Utrum autem licite possit ordinari subdiaconus, vel admitti ad beneficium, qui adhuc nescit ordinare officium divinum, sed probabiliter de brevi praesumitur instructum iri, ut promittit? Recte affirmant Sanchez¹⁰ et

Subdiaconi et diaconi sciant litteras et necessaria ad ordinis exercitium.

¹ Tr. 5, disp. 6, cap. 2, § 5, qu. 1. — ² Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 27, n. 2. — ³ De Matr., lib. 8, disp. 1, n. 25. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2240. — *Sanch.*, de Matr., loc. cit. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 2251. — *Innoc.*, in cap. *Cum in cunctis*, de elect., num. 1. — *Menoch.*, de Arbitrar. judic., lib. 2, centur. 5, cas. 425, n. 58. — *Turrecr.*, in can. *Illitteratos*,

n. 3, dist. 36. — ⁶ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 45, n. 13. — ⁷ Tr. 8, cap. 5, n. 43. — ⁸ Loc. cit., n. 14. — *Navar.*, in cap. *Si quando*, de rescript., except. 13, n. 7. — *Salzedo*, in Prax. crimin. Bernardi Diaz, cap. 21, not. D. — *Sanch.*, loc. cit., num. 13. — ⁹ Sess. 23, de reform., cap. 13. — ¹⁰ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 45, n. 6.

f) Palaus, loc. cit., n. 21, distinguit, et affirmat posse, si episcopus, dimissorias concedens, conscius sit irregularitatis; si vero sit ignarus impedimenti, « verius censeo (inquit) non inferri inde facultatem concessam dispensandi ».

g) Navarrus, consil. 13, de tempor. ordinat., n. 2, citatur a Sanchez pro casu simili; sed hunc etiam habet.

h) Sà pariter citatur a Sanchez pro alio casu; et hunc nostrum, v. Episcopus, n. 36, plane omittit.

i) Diana, part. 8, tr. 3, resol. 35; et part. 7, tr. 2, resol. 37, sententias oppositas tantummodo refert.

j) Seu potius id plane deducitur ex resolutione edita die 16 Nov. 1709 in *Laquedonien.* seu *Bisuntina* Ordinationis, quae commemoratur in *Pientina* seu *Ilcinen.* Ordinationis die 8 Aug. 1733, § *Ad hanc rem.* (Thesaur. Resolut.) Cfr. Pallottini, v. Sacramentum Ordinis, § 2, n. 170 et 171.

790. — *a)* Rebuffus, *Prax. benef.*, part. 1, tit. de Clericis, etc., n. 29, loquitur de promovendo ad primam tonsuram; cum quo negat posse dispensari si omnino sit illitteratus, addens: « Quod intelligerem verum in viris jam aetate ingraescentibus; sed in juvene septem annorum potest episcopus, cum modica scientia isti juveni primam conferre tonsuram,

Sufficit pro subdiacono spes ut brevi instruat de officio.

Sacerdotes sciant necessaria ad docendum populum et ministranda sacramenta.

Quid valeat: ministranda sacramenta.

Salmant.¹: modo (intellige) interim ab alio adjuvetur ad recitandum.

3°. Pro initiandis demum ad *sacerdotium* vult concilium², ut ipsi *ad populum docendum ea quae scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda sacramenta, diligenti examine praecedente, idonei comprobentur*.

791. - Sed hic quaeritur 1°. Quomodo intelligenda verba illa: *administranda sacramenta*?

Palaus³ cum Vasquez et Coninck censet intelligi, ut presbyterandi sciant ea quae requiruntur ad bene ministranda, non jam Poenitentiae, sed Baptismi et Eucharistiae sacramenta⁴. — Sanchez⁴ autem cum Ledesma intelligit, ut sciant quae sit materia et forma cujusque sacramenti⁵. — Sed melius ajunt Laymann⁶; et Salmant.⁵ cum Aversa⁷, Rodriguez⁸ et Philiberto⁹, presbyterandum debere quidem scire ea quae spectant ad Sacrificium et sacramenta Baptismi ac Extremae Unctionis, quorum est minister: circa vero sacramentum Poenitentiae non requiri in eo tantam scientiam quanta est necessaria confessario approbato.

¹ Tr. 8, cap. 5, n. 44. — ² Sess. 23, de reform., cap. 14. — ³ Tr. 27, punct. 8, n. 13. - Vasq., disp. 246, cap. 6, n. 54. Coninck, disp. 20, dub. 10, n. 103. — ⁴ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 45, n. 16. Barthol. a Ledesm., Sum., de Ord. diff. 16, v. *Hodie tamen*. — ⁵ Tr. 8, cap. 5, n. 44. — S. Carol., concil.

Unde infero quod quilibet simplex sacerdos debet habere aliqualem scientiam circa materias magis obvias quae pertinent ad sacramentum Poenitentiae, saltem pro casibus necessitatis, in quibus confessiones excipere tenetur. Et hoc est juxta doctrinam S. Caroli Borromaei in concilio Mediolanensi V, ubi dictum fuit quod initiandus ad presbyteratum, circa sacramentum *Confessionis aliquam* (saltem) *peritiam habeat*. Alias non videtur posse a gravi culpa excusari; etenim Innocentius XIII, in bulla *Apostolici ministerii*, confirmata a Benedicto XIII (apud Benedictum XIV⁶), explicando praefatum textum concilii (ut ait praefatus Benedictus XIV), nullam aliam benigniorem interpretationem potuit ei dare quam illum reducendo ad studium theologiae moralis. — Et ratio est, quia, cum sit officium proprium cujusque sacerdotis Poenitentiam ministrare in necessitate, quisque sacerdos debet scire ea quae ad tale officium rite peragendum spectant; ut clare infertur ex eo quod docet D. Thomas⁷, ubi ait: *Ad hoc quod homo ordinis officium exsequatur, oportet quod habeat tan-*

Mediol. V, constitut. part. 3, v. *Ab iis qui sacerdotio*. — Innoc. XIII, brev. *Apostolici ministerii*, § 5 (al. § 4), diei 13 Maji 1723. — Bened. XIII, brev. *In supremo militantis*, diei 23 septembr. 1724. — ⁶ Notific. 2, n. 5. — Bened. XIV, loc. cit. — ⁷ In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 2.

habita ratione aetatis, quae ostendit illum magnam callere non posse scientiam in illa aetate, et sub spe futuri studii illum promovere ». Quod quidem Sanchez applicat scientiae requisitae in minoribus ordinibus.

791. - ^a) Palaus ita sane docet, sed subdit: « Vel saltem eam scientiam quae ad ministranda sacramenta in genere requisita est, tametsi non habeatur illa scientia quae requisita est pro sacramentorum ex officio administratione ». — Vasquez sacramentis Baptismi et Eucharistiae addit etiam Extremam Unctionem. — Coninck vero dicit solum: « Prae-cise tamen pro sacerdotio non est necessaria illa scientia quae requiritur in confessario ».

^b) Apud Sanchez, Ledesma utique habet hanc interpretationem. Sed uterque magis cum S. Alphonso concordat; nam Sanchez dicit requiri « ut Sacrificium illud intelligat; et sic requiritur ut bene legat contenta in Missa, et mediocriter intelligat, et ut habeat mediocrem scientiam, ut possit servare rite ea quae spectant ad Missam conficiendam ». — Ledesma pariter: « In simplici... sacerdote,

inquit, requiritur peritia ad congrue celebrandum necessaria; nempe recte distincteque legere ea quae in Missae officio continentur; etiam apte pronunciare et accentuare, et ad minus grammaticaliter intelligere; imo et aliquanta Scripturae intelligentia in eo exigitur. Oportet insuper quod sciat sacramentorum numerum, et quae sit debita materia et debita forma uniuscujusque sacramenti. Ac denique defectus qui in Missa possunt contingere ».

^c) Laymann, *lib. 5, tr. 9, cap. 7, n. 1, i. f.*, ut Coninck hic supra nota *a*.

^d) Aversa, *qu. 3, sect. 8, v. De subdiaconis*; Rodriguez, *Quaest. regul., tom. 1, qu. 24, art. 7*; Philibertus Marchinus, *tr. 1, part. 5, cap. 1, num. 12*, illa habent quae dicuntur de Poenitentiae sacramento; sed Rodriguez addit praeterea etiam requiri in religioso ordinando, ut « sciat et intelligat necessaria et essentialia quae communiter scire solent sacerdotes celebrantes. Videlicet, quod septem sint Ecclesiae sacramenta, et quod conferunt gratiam, et quod in sacramento altaris continetur realiter et substantialiter corpus Christi, facta

tum de scientia quae sufficiat ad hoc quod dirigatur in actu illius ordinis: ideo talis scientia requiritur in eo qui ad ordines promoveri debet.

Quid requi-
ratur in re-
ligiosis pro-
movendis.

Benignius quidem (ut notat Natalis Alexander ¹⁾) agendum cum iis qui religionem professi sunt vitae contemplativae; ut sunt Camaldulenses, Cartusiani et similes. Secus vero cum aliis ^{e)} qui vitam activam profitentur; in his enim eadem scientia requiritur qua egent alii sacerdotes: *Aliqui* (addit D. Thomas ²⁾) *ad sacerdotium promoventur quibus committitur primus actus tantum (supra Corpus Christi verum), sicut religiosi...: et... talibus sufficit si tantum de scientia habeant quod ea quae ad sacramentum perficiendum spectant, rite servare possint. Alii autem promoventur ad... actum... supra corpus Christi mysticum...: unde scientia legis in eis esse debet, non quidem ut sciant... difficiles quaestiones legis..., sed sciant quae populus debet credere et observare de lege.* Et hoc quidem ex illo Malach. II, 7: *Labia... sacerdotis custodient scientiam, et legem requirent ex ore ejus.*

Quaenam
scire debeat
initia ndus
sacerdotio.

Unde concludo quod promovendi ad sacerdotium non possunt tuta conscientia ad ordinationem accedere, nisi sciant saltem universaliora principia, quibus solvant dubia saltem communiter occurrentia proxime moribundis. Necnon tenentur distincte scire quomodo se gerere debeant circa moribundos, nempe: Quando possint eos absolvere? An in articulo vel periculo mortis, et quali periculo? An praesente confessario approbato? An absolute vel conditionate? Quando moribundum possint censere dispositum ad absolutio-

nem? Quid debeant imponere illi si habeat casus vel censuras reservatas? — Hinc consequenter episcopus, ne communicet peccato illius qui petit sine tali scientia ordinari, debet, antequam ordinet, certus fieri de tali ejus idoneitate, vel saltem quod de brevi ille addiscet; alias nescio quomodo posset esse tutus in conscientia. Tanto magis quod undique constat hujusmodi ordinatos, post acceptum presbyteratum, omne studium abjicere, eo quod ad nullum aliud exponi debent examen, quod erat unicus omnium suorum studiorum scopus. — Hic etiam advertendum id quod habetur in concilio Lateranensi IV ³ (apud Habert ⁴), ubi dicitur: *Praecipimus tam in cathedralibus quam in... conventualibus ecclesiis viros idoneos ordinari, quos episcopi possint coadjutores... habere, non solum in praedicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus et poenitentibus injungendis, ac caeteris quae ad salutem pertinent animarum.*

Quaeritur 2°. *An illitterati sint omnino irregulares?*

Navarrus ⁵ dicit inferri ex Tridentino ⁶ esse irregulares qui linguam latinam non intelligunt. — Garcia autem et Henriquez, apud Bonacina ⁷, censent illiteratos non esse irregulares, ita ut non peccent si in ordinibus susceptis ministrent; sed hos non posse sine culpa gravi ordines suscipere ^{f)}.

Alii vero cum sententia communi, quam tenent Sanchez ^{g)}, Bonacina ⁸, Tamburinius ⁹; Salmant. ¹⁰ cum Reginaldo, Homobono, etc.; ac Palaus ¹¹ cum Suarez, Toletus ^{h)}, Filliuccio, Sayro ^{h)} et Avila ^{h)},

Illitterati,
omnino ir-
regulares.

¹ De Ordine, cap. 3, art. 5, reg. 22, n. 9. — ² In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 2, ad 1. — ³ Cap. 10; an. 1215 celebr., ap. Labbe, tom. 13, col. 946 et 947. — ⁴ De Ordine, part. 3, cap. 3, resp. 1. — ⁵ Man., cap. 27, n. 205. — ⁶ Sess. 23, de reform., cap. 4. — Garcia, de Benef., part. 7, cap. 7, n. 19. — Henric., lib. 10, cap. 16, n. 2. — ⁷ Disp. 7, de Irregul., qu. 2,

punct. 1, n. 2. — ⁸ Loc. cit., n. 2. — ⁹ Lib. 10, tr. 4, de Irregul., cap. 12, § 1, n. 6. — ¹⁰ Tr. 8, cap. 5, n. 49. — *Regin.*, lib. 30, tr. 2, n. 36. — *Homob.*, Exam. eccles., tr. 1, cap. 9, qu. 45, v. f. — ¹¹ Tr. 29, disp. 6, punct. 10, n. 1. — *Suar.*, de Censur., disp. 51, sect. 1, § *De ignorantibus*, n. 8. — *Fill.*, tr. 19, cap. 7, n. 188; et tr. 9, cap. 4, n. 79.

consecratione, et quod materia est panis et vinum, et forma verba consueta ».

^{e)} In hoc altero distinctionis membro Natalis Alexander loquitur de ceteris quibuscumque clericis, et non solum de religiosis vitam activam profitentibus.

^{f)} Garcia et Henriquez ita fere citantur a Bonacina; ipsi tamen solum negant esse irregulares eos qui scientia decenti carent.

^{g)} Sanchez, *Consil.*, lib. 7, cap. 1, dub. 45, n. 3, scribit: « Omnino illitterati, ut sint irregulares ad ordines minores, dicuntur qui nesciunt legere; respectu vero majorum ordinum, qui nesciunt linguam in qua scripta sunt ea quae lecturi sunt ».

^{h)} Toletus, lib. 1, cap. 64, n. 6, dicit illiteratos irregulares esse; et episcopum non posse dispensare cum penitus illitterato, qui

probabilius docent quod illi qui sunt adeo rudes ut ignorent etiam prima rudimenta grammaticae, ita ut nesciant praestare ea quae pertinent ad ordinis exercitium (ad quod requiritur sane scientia linguae latinae), ipsi sunt prorsus irregulares, et graviter peccant tam ordines suscipiendo quam eos exercendo. Et ut dicunt Salmant.¹; et Bonacina² cum Azor³), Suarez⁴), Filliuccio⁵) et Reginaldo⁶), nec etiam Papa posset cum eis dispensare; quia haec irregularitas non solum est de jure humano, sed etiam divino et naturali: ipsum enim jus naturale dictat non esse admittendos ad aliquod munus qui nequeunt illud exercere. Probatur id ex can. *Illitteratos*, dist. 36, ubi illitteratus (intellige omnino illitteratus, ut ait ibi Glossa⁷), nimirum *qui nunquam grammaticam audivit*) arcetur a suscipiendis ordinibus, pari modo ac corpore vitiatus.

Advertit autem Palaus⁸ quod illa tantum ignorantia irregularitatem inducit, quae exercitium suscepti ordinis omnino impedit. Et sic pariter Roncaglia⁹ dicit esse irregularem qui debite et congrue nequit ordinem susceptum administrare. — Advertunt etiam Anacletus¹⁰, Holzmänn¹¹ et Viva¹² quod haec irregularitas, sublata causa ignorantiae, de se tollitur sine dispensatione.

¹ Tr. 8, cap. 5, n. 49. — ² Disp. 7, de Irregul., qu. 2, punct. 1, n. 2. — ³ Tr. 29, disp. 6, punct. 10, n. 2. — ⁴ Tr. 4, de Censur., qu. 7, de Irregul., cap. ult., qu. 7, resp. 2. — ⁵ Tr. 13, de Censur., dist. 3, n. 26. — ⁶ De Poenis eccl., n. 367. — ⁷ De Censur., qu. 9, art. 4, n. 12. — ⁸ In 4, dist. 24, qu. 1, art. 3, solut. 2. — ⁹ De Ordine, cap. 3, art. 5, reg. 22,

Quaeritur 3°. *An in regularibus ordinandis minor requiratur scientia quam in saecularibus?* — Pro iis qui sunt addicti ad vitam *contemplativam*, prout sunt Camaldulenses (ut diximus), Cartusiani et similes, commune est inter doctores sufficere quod isti sciant legere et canere, ac ea quae pertinent ad Sacrificium: ut docet D. Thomas⁹, dicens quod in religiosis qui ordinantur ad altare satis est scientia qua possint servare ea quae ad Sacrificium spectant. Et idem asserunt Natalis Alexander⁹, Escobar¹⁰ et alii passim.

Difficultas est: *an idem dici valeat pro religiosis aliorum ordinum, qui sunt ad vitam activam instituti?*

Negat Ledesma¹¹), ubi dicit eandem scientiam requiri in religiosis quam in saecularibus; imo majorem, quia religiosi frequentius assumuntur ad ministeria proximorum: idque probabile putat Escobar¹¹. — Sed communissime affirmant Salmant.¹² cum Soto¹³) et Philiberto; ac Barbosa¹³ cum Silvestro¹⁴), Graffio, Henriquez, Miranda, etc.; ac pariter probabile putant Escobar¹⁴ et Diana¹⁵. Ratio: tum quia regulares communiter ordinantur tantum ad chorum et altare; tum quia, si alia ignorent, possunt postea ex sociis ea addiscere. Et ab hac sententia non dissentit (ut vidimus)

n. 9. — ¹⁰ Lib. 23, n. 296. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Loc. cit., n. 47. — *Philib. Marchin.*, tr. 1, part. 5, cap. 1, n. 9. — ¹³ Alleg. 46, n. 14. — *Graff.*, Decis. aur., part. 2, lib. 1, cap. 11, n. 26; et part. 1, lib. 3, cap. 2, n. 24, et cap. 5, n. 10. — *Henriq.*, lib. 10, cap. 16, n. 2. — *Miranda*, Man., tom. 2, qu. 8, art. 7, concl. 1. — ¹⁴ Lib. 23, n. 296. — ¹⁵ Part. 2, tr. 16, resol. 29.

Minorscientia requisita in religiosis contemplativis.

Item in religiosis vitam activam agentibus.

Jure divino et naturali.

Qualis ignorantia inducat irregularitatem.

Quomodo tollatur haec irregularitas.

scilicet legere nesciat. Deinde varios gradus scientiae requirit ad diversos ordines. — Saurus vero, *de Censur.*, lib. 6, cap. 13, n. 5, dicit irregularem esse illitteratum « qui latine legere et scribere nescit, aut qui linguam latinam arte vel usu non didicit ». — Avila denique, *part. 7, disp. 4, dub. 1*, dicit penitus illitteratum irregularem esse.

¹⁾ Auctores isti a Bonacina allegantur pro sententia quae negat Summum Pontificem posse dispensare cum penitus illitterato, ut eos ordines suscipiat qui ad sui exercitium et usum requirunt scientiam qua caret promovendus. At sane Azor, *part. 2, lib. 6, cap. 6, qu. 4 et 5*, loquitur dumtaxat de promotione ad beneficium. — Suarez vero, *loc. cit.*, n. 11; Filliuccius, *tr. 19, cap. 7, n. 192*, loquentes de eis quae jure divino et naturali requiruntur, distinguunt, et negant Papam posse dispen-

sare relate ad *usum* ordinis, sed affirmant posse, scilicet valide, quoad *receptionem* ordinis. — Et huic distinctioni videtur accedere Reginaldus, *loc. cit.*, n. 37.

⁷⁾ Glossa dicit: Illitteratos, « scilicet penitus ». Quod quidem Bonacina interpretatur de eo « qui nunquam grammaticam audivit »; quamvis ipsi Glossae hanc suam interpretationem tribuat.

¹¹⁾ Petrus de Ledesma ita citatur ab Escobar; sed, *de Ordin. Sacr.*, cap. 7, concl. 4, v. f., non distinguit religiosos contemplativos ab aliis; et absolute requirit majorem scientiam in religiosis quam in saecularibus.

¹³⁾ Sotus, *in 4, dist. 25, qu. 1, art. 4, concl. 3*, loquitur de religiosis qui « animarum curam non habent ».

¹⁴⁾ Silvester, v. Clericus II, n. 1, loquitur de monachis.

D. Thomas, dum praefatam doctrinam tradens, generaliter loquitur de religiosis.

Id autem quod ait Barbosa cum aliis, nempe quod possint ordinari regulares, etiamsi quodammodo deficient in lingua latina, non audeo approbare. Nam si in saecularibus initiandis tantum ad ordines minores requirit Tridentinum quod saltem linguam latinam intelligant; quomodo regulares ordinari poterunt ad sacerdotium, adhuc in lingua latina deficientes? — Praeterea, addunt Salmant.¹ cum Rodriguezⁿ⁾ et Henriquezⁿ⁾, pariter ac pro religiosis, sufficere pro saecularibus sacristis, cantoribus et similibus, ut sciant tantum legere, canere et exsequi ministeria ordinis. An autem haec doctrina sit vere et generaliter probabilis, nec audeo asserere: sapientibus me remitto.

792. - Hic autem advertendum 1.º quod episcopus potest quidem sine examine religiosos ordinare, acquiescendo testimonio suorum praelatorum.

Sed bene etiam potest, si velit, eos examinare; ut recte dicunt Escobar², Mazzotta³; et Salmant.⁴ cum Aversa, Miranda, etc. Et de hoc non est amplius dubitandum post bullam Benedicti XIV (allatam num. 768, v. *Haec omnia*), ubi statutum fuit regulares examinandos esse ab episcopo ordinante.

Advertendum 2.º pro omnibus initiandis, quod episcopus tenetur per se vel per alios eos examinare: nisi aliunde sit certus de ipsorum idoneitate per propriam notitiam vel per communem opinionem. Ita recte etiam Salmant.⁵ cum eisdem auctoribus citatis.

Ex omnibus autem praedictis insuper advertendum quod, esto episcopus licite possit petentes ordinare, si eam afferant scientiam quam Tridentinum requirit; per

hoc tamen non ideo ei prohibetur quominus majorem exigat scientiam a suis subditis (nam pro alienis aliter sentiendum), maxime si illi ordinentur ad ecclesiam alicujus amplae civitatis. Quia concilium in iis quae circa scientiam praescripsit, tantum voluit modum ponere episcopis, ne promoverent aliquem scientia praescripta carentem; non vero prohibuit quin episcopi majorem scientiam requirant, nisi necessitas loci aliud omnino postularet. — Hinc sapientissime D. Fabritius de Capua, archiepiscopus Salernitanus (dignus perpetua memoria ob zelum in clero reformando) nullum ad sacerdotium admittebat, nisi prius eum rigoroso examine, etiam ad confessiones audiendas idoneum dignosceret. Utinam hujus praesulis exemplum omnes sectarentur! Non quidem invenirentur tot sacerdotes inutiles, imo et Ecclesiae perniciosi, quia ex eo quod tales rudes sunt, studium fastidiunt, et ideo in otio marcescentes ad vitia relaxantur.

Hic etiam obiter advertendum quod ex pluribus decretis S. C. Concilii (apud Benedictum XIV⁶) episcopus de novo assumptus ad episcopatum, ex justa causa bene potest examinare parochos, etiam regulares: ex quo infertur quod tanto magis potest examinare confessarios non curatos.

REQUIRITUR VI°. *Titulus sustentationis.* — Sed de hoc vide dicenda in § II, ex n. 813.

793. - REQUIRITUR VII°. *Ut inferior ordo ante superiorem suscipiatur:* et aliter faciens, non solum graviter peccabit, sed etiam incurret suspensionem ab exercitio ordinis suscepti quousque episcopus dispenset^{a)}, ex cap. unic., de clerico per salt. prom. Qui autem susciperet ordines minores ante tonsuram, peccabit etiam

Episcopus potest majorem scientiam exigere a propriis subditis.

Novus episcopus, ex justa causa, potest examinare parochos et confessarios.

Titulus sustentationis.

Ordines non suscipiendi per saltum.

Episcopus potest, non tenetur, examinare religiosos.

Tenetur per se vel per alios, ordinandos examinare.

Limitatio.

Barbosa, alleg. 46, n. 14. — Tr. 8, cap. 5, n. 47. —

² Lib. 23, n. 299. — ³ Tr. 5, disp. 6, cap. 2, § 6, n. 3. —

⁴ Loc. cit., n. 46. — Aversa, qu. 3, sect. 8, v. *Ita etiam*. —

Miranda, tom. 1, qu. 39, art. 4, i. f.; et tom. 2, qu. 8, art. 7, concl. 1, i. f. — ⁵ Loc. cit., num. 46. — ⁶ Notif. 9, num. 16. Cfr. Pallottini, v. *Episcopus*, § 10, n. 78 et seqq.

ⁿ⁾ Rodriguez, *Quaest. regul.*, tom. 1, qu. 24, art. 7; Henriquez, *lib. 10, cap. 16, v. f.*; et *lib. 14, cap. 8, n. 11*, non loquuntur de hujusmodi cantoribus, sacristis, etc. Sed Salmant. eos citant his generalibus verbis dumtaxat: « Videantur Henrig... et Rodrig. ».

793. - ^{a)} Haec suspensio non amplius viget post constitutionem *Apostolicae Sedis*. Remanet tamen impedimentum, vi cujus quilibet ordinatus per saltum, non potest sine gravi reatu, neque in ordine suscepto ministrare, neque ad superiorem ordinem ascendere, nec

mortaliter, sed non incurret suspensionem. Ita Sanchez^{b)} et Bonacina^{b)}.

Si vero quis suscipere episcopatum ante sacerdotium, invalide suscipere; ut docent Suarez, Sanchez et alii communiter, apud Salmant.¹ — Si autem quis suscipere sacerdotium ante alios ordines, posset quidem episcopus fieri, et valide hic suum munus exerceret; non tamen licite, ante susceptionem ordinis omissi.

794. - REQUITUR VII°. *Ut ordinetur tempore debito.* — Ordines majores conferri possunt tantum in sabbatis quatuor temporum, sabbato ante dominicam Passionis et sabbato sancto. Ordines autem *minores* dari possunt in quolibet festo (modo sit de praecepto, ut explicavit Pontificale Romanum) si conferantur uni vel duobus, ut habetur in cap. *De eo, de tempor. ordin.*, ubi dicitur: *Licetum est episcopis, dominicis et aliis festivis diebus unum aut duos ad minores ordines promovere.*

Utrum autem *liceat ordinare plures quam duos*? — Negat Martinus a S. Joseph. — Sed communiter affirmant docto-

res: modo generalis ordinatio fieri non videatur. Ita Sanchez² cum Innocentio, Tabiena, Armilla, Henriquez, Rebuffo, Praeposito, Turrecremata, etc.; Salmant.³ cum Granado^{a)}; Renzi⁴ cum Silvestro, Palao, Bassaeo, Quintanadvenas; ac Diana⁵ cum aliis; et Glossa in dict. cap. *De eo, v. Ad duos*, ubi dicit: *Numquid plures? utique, dummodo non videatur generalis ordinatio.* Ratio est, quia verba textus non sunt apposita taxative, sed exemplificative.

Praeterea dicunt Fagnanus^{b)} cum Hostiensi^{b)}, Barbosa⁶; Palaus⁷ cum Henriquez; Salmant.⁸ cum Granado^{a)}; et Laymann⁹, cum declaratione S. Congregationis (apud Patrem Zaccaria, in adnotat. ad Croix¹⁰), *ordines minores* posse conferri etiam publice^{c)} in feria sexta ante sabbatum generalis ordinationis (et etiam feria quarta quatuor temporum, ut addit Laymann), modo adsit consuetudo: quam testantur Palaus, Salmant. et Barbosa¹¹ cum aliis, jam esse receptam. — *Episcopi* consecratio potest fieri quovis die dominico¹². Et Diana¹³ addit ex Pontificali posse

Pro episcopi consecratione.

Suar., de Censur., disp. 31, sect. 1, susp. 9, i. f. Sanch., Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 14, n. 8. ¹ Tr. 8, cap. 1, n. 40. — Mart. a S. Jos., Aviso de confesores, lib. 1, de Ordine, tr. 5, n. 2. — ² Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 52, n. 8. — Innoc., in cap. *De eo, de temp. ordin.* Tabien., v. *Ordo II*, n. 4, qu. 3. Armill., v. *Ordo*, n. 7. Henrig., lib. 10, cap. 12, n. 2. — Rebuff., Prax., in reg. Cancell. 23, § *Item de clericis*, v. *Statuta tempora*, et v. *Et minores*. — Praepos., in can. *Quod a patribus*, num. 4, dist. 75. Turrecr., in can. *Quod a patribus*, n. 2, dist. 75. — ³ Tr. 8, cap. 4, n. 78. — ⁴ Cap. 1, sect. 5, qu. 8. — Silvest., v. *Ordo II*,

qu. 6, v. *Secundum*. — Palaus, tr. 27, punct. 13, n. 2. — Bass., v. *Ordo IV*, n. 4. Quintan., Breve instrucci6n de Ordenantes, part. 3, § 4, n. 10. — ⁵ Part. 2, tr. 16, resol. 28; et part. 10, tr. 11, resol. 66. — ⁶ Alleg. 11, num. 21. — ⁷ Tr. 27, punct. 13, n. 2. — Henrig., lib. 10, cap. 12, n. 2. — ⁸ Loc. cit., num. 78. — ⁹ Lib. 5, tr. 9, cap. 8, num. 1. — ¹⁰ Lib. 6, part. 2, num. 2290. — Laym., loc. cit., num. 1, i. f. — Palaus, loc. cit. — Salmant., loc. cit. — ¹¹ Loc. cit., n. 21. — ¹² Can. *Ordinationes 1*, et can. *Quod die 5*, juncta Glossa ad verb. *Sacerdotium*, dist. 75. — ¹³ Part. 12, tr. 1, resol. 62.

praetermissum accipere, nisi necessariam impetraverit dispensationem. Hanc episcopi possunt concedere iis qui in ordine suscepto non ministraverint; solus vero Papa, iis qui ministraverint.

^{b)} Sanchez, Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 14, n. 2; Bonacina, de Ordine, punct. 5, n. 11, haec non habent de eo qui minores ordines recipere ante tonsuram.

794. — ^{a)} Granado, de Sacr., Ordin., tr. 2, disp. 3, n. 1, id refert ex aliis, quos profecto non reprobant.

^{b)} Fagnanus, in cap. *De eo, de temp. ordin.*, non ita tenet, sed distinguit: « Aut episcopus... die veneris (n. 31), habet publicam ordinationem, in eaque publice confert quatuor minores ordines. Et hoc arbitror non potuisse consuetudine introduci, quamvis eam observantes a poenis a sacris canonibus inflictis sint excusandi... Aut episcopus (n. 34) dicto

die veneris, confert minores ordines non per modum tenentis generales ordinationes, sed privatim in sua cappella vel etiam in secreta sacristia, et supposita necessitate vel utilitate ecclesiarum...; et arbitror dictam consuetudinem legitime praescriptam excusare, nedum a poena, sed etiam a culpa ». — Hostiensis vero, a Fagnano adductus pro hoc altero distinctionis membro, de his omnino silet in cap. Consultationi, de temp. ordin., n. 4.

^{c)} Quidam ex allatis auctoribus innuunt tantum valere etiam pro publica ordinatione, eo quod absque ulla restrictione loquuntur: et sunt Barbosa, Palaus, Henriquez, Salmant., Laymann. — Praeterea declaratio S. C. C., quae refertur ex Zaccaria, dicit quidem « consuetudinem immemorabilem tolerari posse »; sed addit expedire ut episcopus se conformet Pontificali Romano. Et habetur in Thesaurio Resol. S. C. C. in Portalegren., 13 April. 1720.

etiam in natalitiis Apostolorum conferri. — Prima autem *tonsura* quolibet die et loco ^{d)} conferri potest. Concina ¹ et Sanchez ².

Pro prima tonsura.

Temporum interstitia.

795. - REQUIRITUR IX°. Ut ordinetur per *debita temporum interstitia*, quae sic servanda sunt:

Ab uno minore ad alium.

1°. Ut ascendatur *ab uno ordine minore ad alium*, requiritur aliquod tempus: quod autem a Tridentino non fuit determinatum. Sed in hoc bene potest episcopus cum causa dispensare; dum in concilio ³ sic habetur: *Minores ordines... per temporum interstitia, nisi aliud episcopo expedire magis videretur, conferantur.* — Justae causae dispensandi videntur esse (ut ait Escobar ⁴) vita solitaria Cartusianorum, ex declaratione S. Congregationis; item aetas ordinandi nimis protracta, causa studii, et arctatio beneficii recepti vel recipiendi.

Quale vero intervallum intercedere debeat inter unum et alterum ordinem minorem? — Majolus et Ugolinus (apud Barbosa ⁵) putant sufficere intervallum de una ordinatione generali ad aliam. — Sed Sorbo et Campanile ibidem ⁶ dicunt sufficere de uno festo ad aliud. — Merito autem dicit Barbosa ⁷ cum Miranda ^{a)}, etc., quod, licet episcopus possit dispensare in hoc ex quacumque causa, laudabilius tamen aget si abstinebit a tali dispensatione.

Praeterea dicunt Silvester ⁸; ac Rebuffus, Henriquez, Campanile, apud Barbosa ⁹; et decisum refert ibidem Armendariz ^{b)}, non licere conferre tonsuram simul cum aliquo ordine minori (nisi adsit alicubi consuetudo). — Sed probabilius videtur

oppositum, cum probabilius tonsura non sit ordo.

2°. Ut a minoribus ascendatur *ad subdiaconatum*, requiritur spatium anni; ex Tridentino ¹⁰, ubi: *Hi vero, nonnisi post annum a susceptione postremi gradus minorum ordinum, ad sacros ordines promoveantur: nisi necessitas aut ecclesiae utilitas, iudicio episcopi, aliud exposcat.* — *Ecclesiae*, id est ecclesiae cui adscribitur; ut patet ex Tridentino ¹¹. *Utilitas* autem intelligitur illa quae quomodolibet conducit ad bonum ecclesiae; ut ajunt Salmant. ¹². — Qui autem susciperet subdiaconatum ante annum sine dispensatione graviter peccaret, sed nullam incurreret censuram. Vide Salmant. ¹³.

A minoribus ad subdiaconatum.

3°. Ut autem ascendatur a subdiaconatu *ad diaconatum*, etiam requiritur spatium anni: ad quod tamen dispensandum (ut recte ait Croix ¹⁴) non requiritur necessitas vel utilitas ecclesiae. Sed sufficit quaevis rationabilis causa juxta iudicium episcopi, ut patet ex eodem Tridentino ¹⁵, ubi: *Promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiore gradum, nisi aliud episcopo videatur, ascendere non permittantur.*

A subdiaconatu ad diaconatum.

4°. Ut demum ascendatur a diaconatu *ad sacerdotium*, ad minus requiritur spatium anni: adque hujus temporis dispensationem non sufficit ecclesiae utilitas, sed etiam requiritur necessitas; ex eodem concilio ¹⁶, ubi: *Qui... ad presbyteratus ordinem assumuntur..., hi sint qui... in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob ecclesiae utilitatem ac necessitatem (nota) aliud episcopo videretur, ministraverint.*

A diaconatu ad sacerdotium.

¹ De Ordine, cap. 4, n. 13. — ² Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 52, n. 1. — ³ Sess. 23, de reform., cap. 11. — ⁴ Lib. 23, n. 443. — ⁵ Majol., lib. 3, cap. 24, n. 13 (edit. Rom. 1619). — ⁶ Ugol., de Potest. episc., cap. 26, § 27, n. 4. — ⁷ In Trident., sess. 23, cap. 11, n. 4. — ⁸ Sorbo, Privil. Mendic., v. *Ordines sacri*, § *Et sic bene*. — ⁹ Campan., Diversor. juris, rubr. 6, cap. 3, n. 13. — ¹⁰ *Ibid.* Barbosa, loc. cit. — ¹¹ Loc. cit., n. 5. —

¹² V. Ordo II, qu. 7. — ¹³ Rebuff., in reg. 23 Cancell., v. *Item capiens*. — ¹⁴ Henriq., lib. 10, cap. 11, num. 4. — ¹⁵ Campan., loc. cit., cap. 2, n. 20, v. *Ex his*. — ¹⁶ In Trident., sess. 23, cap. 11, n. 6. — ¹⁷ Loc. cit. — ¹⁸ Loc. cit., cap. 13. — ¹⁹ Tr. 8, cap. 4, num. 88. — ²⁰ Loc. cit., num. 87. — ²¹ Lib. 6, part. 2, num. 2297. — ²² Sess. 23, de reform., cap. 13. — ²³ Loc. cit., cap. 14.

^{a)} Concina et Sanchez loquuntur de tempore; quamvis *dub. 50, n. 1*, Sanchez dicat ordines minores posse conferri ubi voluerit episcopus; quod sane et potiori ratione de tonsura dicendum est.

795. - a) Barbosa ita tenet, sed cum hac limitatione: « Nisi immineret necessitas vel

alia urgens causa ei bene visa ». — Miranda vero, quem quidem citat Barbosa, negat solum in *Man., tom. 1, qu. 38, art. 8, concl. 1*, requiri causam multum necessariam; et ait quamcumque causam satis esse ad dispensandum in interstitiis.

^{b)} Armendariz, lib. 1, tit. 18, leg. 7, de

Poenae olim sanctae contra recipientes duos ordines sacros eodem die.

796. - Praeterea notandum quod ille qui eodem die duos ordines sacros exciperet, non solum graviter peccaret contra praeceptum Tridentini¹, ubi: *Duo sacri ordines non eodem die, etiam regularibus, conferantur, privilegiis ac indultis quibusvis concessis non obstantibus*. Sed etiam incurreret suspensionem ab illorum exercitio^{a)}, et in irregularitatem incidere; ut patet ex cap. *Innotuit, de eo qui furtive, etc.*, et cap. *Litteras, de temp. ordin.* - Hinc dicitur in citato cap. *Litteras* quod si quis in sabbato suscipere unum sacrum ordinem et alium in dominica, continuato jejuniis, id est nulla coena facta, etiam suspensionem incurreret; tunc enim (ut ait textus) ex fictione canonica, vespera sabbati et mane dominicae pro uno die computantur. Secus vero, si jejunium non fuerit continuatum.

Ex quo probabiliter infert Renzi² cum Nicolio^{b)}, quod si quis obtinuerit indultum suscipiendi ordines sacros in tribus diebus festis, poterit, soluto jejuniis in sabbato ordinationis, suscipere unum, et alium in dominica sequenti: idque decusum refert a S. Congregatione, die 24 Julii 1662.

Praeterea inferunt etiam probabiliter

¹ Sess. 23, de reform., cap. 13. - ² Cap. 1, sect. 5, qu. 7. - ³ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 51, num. 4. - ⁴ Lib. 5, tr. 9, cap. 8, n. 5. - ⁵ Lib. 23, n. 433. *Villal.*, part. 1, tr. 11, diff. 13, n. 3. *Leand.*, tr. 6, disp. 11, qu. 8. *Silvest.*, v. *Ordo II*, qu. 6. *Henriq.*, lib. 10, cap. 12, n. 2. - ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2291. - *Sanch.*, loc. cit., n. 4. - ⁷ Loc. cit., n. 5. *Silvest.*, loc. cit., qu. 6, v. *Primum*. *Tabien.*, v. *Ordo II*, n. 4, qu. 3. - ⁸ Lib. 23, n. 436. *Marchin.*, tr. 1, part. 7, cap. 5, n. 9. - *Leand.*, disp. 11, qu. 9. -

*Sanchez*³, *Laymann*⁴, *Escobar*⁵ cum *Suarez*^{c)}, *Majolo*^{c)}, *Villalobos* et *Leandro*; ac *Silvester*, *Henriquez*, etc., apud *Croix*⁶, quod si episcopus propter infirmitatem vel aliam causam non possit ordinationem in sabbato exercere aut eam absolvere, poterit illam continuare in dominica: modo (ut ajunt) continuetur jejunium tam ex parte initiandi quam ex parte episcopi, ut recte addit *Sanchez*. Ad hoc autem non quidem requiritur jejunium naturale (ut aliqui improbabiler sentiunt), sed sufficit ecclesiasticum, quia textus de hoc clare loquitur; ut recte dicunt *Sanchez*⁷ cum *Silvestro* et *Tabiena*; et *Escobar*⁸ cum *Marchino* et *Leandro*.

Sed hic dubitatur 1°. *An suspensio praedicta sit latae sententiae?*

Negant *Diana*^{d)}, et *Villalobos* apud *Escobar*⁹. - Sed recte affirmant *Navarrus*¹⁰; *Bonacina*¹¹ cum *Suarez*, *Sayro*, *Molfesio*, *Turriano*, *Marchino*, etc. Idque patet ex dicto cap. *Litteras*, ubi sic dicitur: *Ab executione officii sacerdotalis tamdiu volumus manere suspensum, donec de illo disponatur*. Haec tamen suspensio incurritur tantum ab ultimo ordine suscepto, ut bene infert ex praefatis verbis *Escobar*¹² cum *Suarez*, *Sayro* et *Molfesio*.

Villal., part. 1, tr. 18, diff. 11, n. 7. - ⁹ Loc. cit., n. 448. -

¹⁰ *Man.*, cap. 25, n. 71. - ¹¹ *Disp.* 3, de *Suspens.*, punct. 5, § 1, n. 4; et *disp.* 3, de *Suspens.* in part., qu. 1, punct. 4, § 1. *Suar.*, *disp.* 31, sect. 1, susp. 8, n. 41. *Sayr.*, de *Censur.*, lib. 4, cap. 14, a n. 23. *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 18, n. 9. *Turr.*, de *Censur.*, lib. 5, disp. 46, dub. 1, v. *Sexta suspensio*. *Marchin.*, loc. cit., cap. 1, n. 2. - ¹² Loc. cit., n. 450. - *Suar.*, loc. cit. - *Sayr.*, loc. cit., n. 24. - *Molfes.*, loc. cit.

Episc., n. 57, male citatur a *Barbosa*; non enim loquitur de prima tonsura cum aliquo minori ordine conferenda.

796. - a) Poenae istae post constitutionem Apostolicam Sedis non amplius vigent. Evanescent igitur dubium 1 et 2, quae ponuntur infra a S. Alphonsus.

b) *Nicolius, Lucubrat. utriusq. jur.*, part. 2, lib. 1, tit. 11, n. 3, v. *Super illo decreto*, hoc videtur innuere a contrario; negat enim posse ad diaconatum promoveri dominica immediate sequenti, continuato jejuniis, cum quod tale obtinuit indultum et sabbato ad subdiaconatum promotus fuerit. Et pro hac sententia affert declarationem S. C. C. quae reperitur etiam apud *Palottini*, 2. *Sacramentum Ordinis*, § 5, n. 13. At ipse *Renzi* aliam affert, quam penes me authenticam habui, inquit,

qua decernitur quemdam, qui tale indultum habebat, rite ordinatum fuisse sabbato quatuor temporum ad subdiaconatum; proxima autem die dominica, ad diaconatum; subsequenti vero altera die dominica, ad sacerdotium.

c) *Suarez, de Censur.*, disp. 31, sect. 1, susp. 8, quod ad praesens attinet, affert tantum asserti rationem, scilicet: vesperam sabbati et mane dominicae reputari unum diem, si continuetur jejunium. - *Majolus* vero, lib. 3, cap. 24, n. 10 et 11, disjunctive loquitur, et videtur concedere id posse fieri, sive jejunium sabbati producat in dominicam, sive tanta sit ordinandorum multitudo, ut sabbato omnibus satisfieri non possit.

d) *Diana, part. 5, tr. 10, resol. 36*, quamvis ab *Escobar* citetur, utramque sententiam dumtaxat recipere debet.

Dubitatur 2º. *An qui suscipit duos ordines sacros, non servatis interstitiis, suspensionem incurrat?* — Respondetur:

Qui ordinatur continuatis diebus extra tempora, incurrit quidem suspensionem, ex bullis Sixti V et Clementis VIII. Prout incurrit etiam qui ordinatur sine litteris dimissoriis, vel ante legitimam aetatem. Vide Tamburinium¹. — Qui vero ordinatur diversis diebus, non servatis interstitiis, sed legitimis temporibus, peccaret quidem graviter^{e)}, sed suspensionem probabilius non incurrit; ut dicunt Bonacina², Barbosa³, Croix⁴; Renzi⁵ cum Suarez; Tamburinius⁶ cum Palao; Salmant.⁷ cum Trullench; et Escobar⁸ cum Navarro, Villalobos, Marchino, etc.; et Cabassutius⁹, cum Navarro et Sayro (contra Diana¹⁰). Licet enim Sixtus V in quadam *Extravaganti* poenam suspensionis imposuerit, tamen illa, respectu ad nostrum casum, sublata fuit a Clemente VIII, ut refert Tamburinius¹¹.

797. — Qui autem eadem die susciperet quatuor ordines minores una cum subdiaconatu, etiam peccaret graviter;

Sixtus V, bulla *Sanctum et salutare* (quae tamen a Clemente VIII, bulla *Romanum Pontificem*, ad limites Trid. reducta est). — ¹ Lib. 7, de Ordine, cap. 11, § 1, num. 3. — ² De Ordine, punct. 5, num. 53. — ³ In Trid., sess. 23, cap. 13, num. 11. — ⁴ Lib. 6, part. 2, num. 2302. — ⁵ Cap. 1, sect. 5, qu. 1. *Suar.*, disp. 31, sect. 1, susp. 8, n. 43. — ⁶ Lib. 7, de Ordine, cap. 11, § 1, n. 2. *Palao*, tr. 29, disp. 4, punct. 10, § 1, n. 8, v. *Ob violationem*. — ⁷ Tr. 8, cap. 4, num. 87. *Trull.*, lib. 6, dub. 9, num. 10. — ⁸ Lib. 23, n. 455 et 457. — *Navar.*, Consil. 4, de temp. ordin. — *Villal.*, part. 1, tr. 11, diff. 12, num. 2. *Marchin.*, tr. 1, part. 7, cap. 2, n. 12. — ⁹ Lib. 3, cap. 16, n. 12. *Navar.*, loc. cit. — *Sayr.*, decis. 56, lib. 1, tit. 7. — ¹⁰ Part. 4, tract. 2,

ut habetur ex *cap. 2, de eo qui furtive, etc.*, ubi dicitur: *Quatuor minores ordines contulisti, quibus non contentus subdiaconatum etiam temerario ausu recepit.... Mandamus quatenus eum in minoribus dumtaxat celebrare permittas.* — Dicit autem Vasquez^{a)} apud Salmant.^{a)}, praefatum textum fuisse revocatum ex Tridentino^{a)}, ubi concilium tantum inhibuit duos sacros ordines simul conferri. Sed haec doctrina communiter non recipitur; nam concilium id praescribendo, textum non revocavit, sed illum in suo vigore reliquit.

At hic dubitatur 1º. *An ab hac prohibitione excuset consuetudo contraria, si alicubi vigeret?*

Negant Silvester^{b)}, Toletus, Reginaldus, etc., apud Escobar¹². — Sed verius affirmant Navarrus¹³, Suarez¹⁴, qui affert de hoc decretum S. Congregationis^{c)}; Holzmann¹⁵; Salmant.¹⁶ cum Villalobos, Marchino, Leandro, etc.; ac Escobar^{d)} cum S. Antonino^{e)}, Sayro, Molfesio, Rodriguez et Miranda^{f)}. Quia huiusmodi consuetudo nullibi videtur reprobata.

Consuetudo excusat.

resol. 55. — *Sixtus V*, constit. *Sanctum et salutare*, de die 5 Januar. 1588, in Bullar. Rom. Mainardi. — *Clem. VIII*, bulla *Romanum Pontificem*, de die 28 Februar. 1596. Habetur etiam in cit. Bullar. Rom. ¹¹ Lib. 7, de Ordine, cap. 11, § 1, n. 3. — *Tolet.*, lib. 1, cap. 71, n. 5. *Regin.*, lib. 30, tr. 1, n. 28. ¹² Loc. cit., n. 444. — ¹³ Man., cap. 25, num. 71. — ¹⁴ De Censur., disp. 31, sect. 1, suspens. 8, n. 41. — ¹⁵ De Ordine, n. 86, v. *Requir.* 5. — ¹⁶ Loc. cit., n. 80. *Villal.*, part. 1, tr. 11, diff. 12, n. 7. *Marchin.*, tr. 1, part. 7, cap. 1, num. 12. *Leand.*, disp. 11, n. 13. — *Sayr.*, de Censur., lib. 7, cap. 10, n. 26. *Molfes.*, part. 1, tr. 2, cap. 8, n. 13 et 27. — *Rodrig.*, Sum., part. 2, cap. 16, num. 3.

^{e)} Plures ex auctoribus citatis omittunt quaesitum an sit mortale.

797 — ^{a)} Vasquez, *disp. 246, cap. 5, n. 46*, dicit utique Tridentinum, *loc. cit., cap. 13*, solum prohibere ne duo ordines sacri eodem die ulli conferantur; et pro hoc citatur a Salmant., *loc. cit., n. 80*. Deinde, *n. 47*, negat *cap. 2, de eo qui furtive* intelligendum esse de receptione ordinum minorum cum subdiaconatu eodem die. — Fatendum tamen est Tridentinum, *cap. 11*, inhibuisse ne « nonnisi post annum a susceptione postremi gradus minorum ordinum, ad sacros ordines promoveantur, nisi necessitas aut ecclesiae utilitas, iudicio episcopi aliud exposcat ».

^{b)} Silvester id innuere videtur, v. Ordo II, *qu. 7*; negat enim posse primam tonsuram et minores ordines simul conferri, nisi adsit

consuetudo; et subdit quatuor minores ordines cum aliquo sacro conferri non posse, « nisi ex dispensatione Papae solius »; his verbis profecto excludens etiam consuetudinem.

^{c)} Suarez non affert declarationem S. C. pro hoc asserto. At S. C. C., interrogata utrum consuetudo uno eodemque die quatuor minores ordines et subdiaconatum suscipiendi excuset quominus sic promoti incurrant irregularitatem, respondit tantum: Posita consuetudine, posse episcopum uno eodemque die ad quatuor minores ordines quempiam promovere. Cfr. Pallottini, v. *Sacr. Ordinis*, § 5, *n. 7 et 8*.

^{d)} Quin etiam Escobar, *loc. cit., n. 446*, id licere asserit, « etiam seclusa consuetudine ».

^{e)} S. Antoninus ab Escobar non citatur, neque hoc habet, *part. 3, tit. 14, cap. 16, § 16*.

^{f)} Miranda, *Man., tom. 1, qu. 38, art. 5*,

Quid de recipiente quatuor minores cum subdiaconatu.

Dubitatur 2°. *Utrum taliter ordinatus, ubi non adest contraria consuetudo, incurreret suspensionem?*

Affirmat Bonacina¹. — Sed probabilius negant Escobar² et Suarez³; quia Pontifex in dicto cap. 2 tantum praecipit episcopo ne permittat ordinato ministrare, non autem eum suspendit. — Merito tamen dicit Navarrus⁴ contra Suarez hunc fieri irregularem quoad ordines superiores suscipiendos; dum ibi sic subditur: *Si vero (ordinatus) domum religiosam intravit, et mores ejus exegerint, abbas (si voluerit) in aliis poterit ordinibus dispensare.* Si igitur indiget dispensatione, erit hic quidem irregularis ad alios ordines recipiendos.

Dubitatur 3°. *An regulares possint ex licentia suorum praelatorum ordinari extra tempora?*

Negant Vasquez, Suarez, Lezana, Peyrinus⁵, etc., apud Escobar⁶. Quia, licet Gregorius XIII hoc privilegium concesserit Societati Jesu, tamen expresse prohibuit quominus aliae religiones in eo communicarent. — Sed verius affirmant Laymann⁶, Barbosa⁷; Escobar⁸ cum Machado, Leandro, de la Cruz, Diana etc.; ac Salmant.⁹ cum Aversa, Philiberto, Portello et Rodriguez. Ratio, quia post Gregorium XIII, Clemens VIII absolute hoc privilegium concessit omnibus Mendican-

tibus; et Urbanus VIII concessit ordini Discalceatorum SS. Trinitatis (ut fert Escobar¹⁰). Et novissime Benedictus XIII (apud Benedictum XIV¹¹) in concilio Romano¹² hoc privilegium confirmavit, dicens: *Quo vero ad regulares privilegia a Summis Pontificibus habentes, sive expresse, sive per viam communicationis concessa, sacros videlicet ordines extra tempora suscipiendi; cum privilegia ipsa in suo robore persistant, nec iis derogatum fuisse constet, decernimus proinde regulares eosdem, absque novo indulto apostolico, tuto posse extra tempora ordinari.*

Dubitatur 4°. *An regulares, cum ordinantur extra tempora, possint ordinari in quovis festo duplici, esto non sit de praecepto?*

Affirmant Diana¹³; et Praepositus^{h)}, Fagundéz, Villalobos et Homobonus, apud Escobar¹⁴; item Suarezⁱ⁾, Stephanus et Manuel, apud Barbosa¹⁵ (qui id probabile putat). Et idem dicit^{j)} Croix¹⁶ cum Gobat, Tamburinio, etc., de iis qui ex indulto ordinantur extra tempora in tribus diebus festivis. — Ratio, quia Alexander VI, loquens de initiandis per hoc privilegium, dixit posse ordinari *tribus diebus dominicis, sive festis duplicibus^{k)}*, non autem dixit de praecepto, sed tantum *duplicibus* (ad differentiam semiduplicium) diebus, qui ut plurimum non sunt de praecepto.

Juxta alios, non requiri festum de praecepto.

¹ De Censur., disp. 3, punct. 5, § 1, n. 4. — ² Lib. 23, n. 450. — ³ Disp. 31, sect. 1, susp. 8, n. 41. — ⁴ Man., cap. 27, n. 241. — *Suar.*, loc. cit. — *Vasq.*, disp. 246, cap. 5, n. 50, i. f. — *Suar.*, de Legib., lib. 8, cap. 17, n. 8. — *Lezana*, Sum., cap. 14, de Obligat. regular. in suscept. ordinum, n. 19. — ⁵ Lib. 23, num. 464. — *Gregor. XIII*, brev. *Pium et utile*, de die 21 Sept. 1582, in Bullar. Rom. Mainardi. — ⁶ Lib. 5, tr. 9, cap. 8, n. 2. — ⁷ Alleg. 17, n. 6. — ⁸ Loc. cit., n. 466. — *Machad.*, Perfeto confessor, lib. 5, part. 2, tr. 6, docum. 9, n. 2. — *Leand.*, tr. 6, disp. 11, qu. 23. — *De la Cruz*, de Statu relig., lib. 2, cap. 8, dub. 1. — *Diana*, part. 3, tr. 2, resol. 31, 81 et 112. — ⁹ Tr. 8, cap. 4, n. 83 et seq. — *Aversa*, qu. 3, sect. 9, v. *Qui vero*. — *Philib. Marchin.*, tr. 1, part. 7, cap. 7. — *Portel.*, Dub. regul., v. *Ordines sacri*, n. 4. — *Rodrig.*,

Quaest. regul., tom. 3, qu. 23, art. 5. — *Clem. VIII*, brev. *Ratio pastoralis officii*, diei 20 Decembr. 1597; in Bullar. Rom. Mainardi; cfr. *Rodrig.*, *Quaest. regul.*, tom. 3, qu. 23, art. 5, v. f. — *Urbanus VIII*, bulla *Redemptoris nostri*, diei 28 Mart. 1634, in Bullar. Rom. Mainardi. — ¹⁰ Loc. cit., n. 465. — ¹¹ Notif. 23, n. 5. — ¹² Tit. 5, cap. 2. — ¹³ Part. 5, tr. 13, resol. 97. — *Fagund.*, de 1° praec. Eccl., lib. 1, cap. 2, n. 12 et 13. — *Villal.*, part. 1, tr. 11, diff. 13, n. 6. — *Homob.*, Consult. et Resp., tom. 2, part. 5, resp. 207. — ¹⁴ Lib. 23, n. 470. — *Steph. Fagund.*, loc. cit., n. 12 et 13. — *Man. Rodrig.*, *Quaest. regul.*, tom. 3, qu. 23, art. 5. — ¹⁵ Alleg. 17, n. 7. — ¹⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2293. — *Gobat*, tr. 8, a n. 472. — *Ascan. Tambur.*, de Jure abbat., tom. 2, disp. 2, qu. 13, num. 7.

concl. 2; et art. 8, concl. 2, negat se tum assentire huic opinioni tum ab ea dissentire; quamvis, art. 8, concedat eam non esse improbabilem.

^{g)} Laurentius de Peyrinis, tom. 1, in const. 2 Sixti IV, § 11, n. 39, in hanc opinionem videtur propendere, eo quod eam ultimo loco ponit, ejusque rationes fusius exponit.

^{h)} Praepositus, in 3. P., de Sacr. Ordin., dub. 15, n. 150, loquens de minoribus ordi-

nibus, vult esse in hoc sensu intelligendum verbum *festis*, quod habetur in cap. *De eo*.

ⁱ⁾ Suarez ab Escobar citatur pro adjecta ratione, scilicet festa doctorum etc. equiparari festis Apostolorum, non quoad feriationem, sed quoad eorum celebrationem sub ritu duplici; quod revera habet Suarez, de Relig., tr. 2, lib. 2, cap. 9, n. 22.

^{j)} Scilicet *probabile* esse.

^{k)} Ita habetur apud Casarubios, v. Ordines

Secus, fit irregularis ad ordines superiores.

Regulares possunt ordinari extra tempora.

Sed negant probabilius (ut videtur) Escobar¹, Azor² et Lugo³, dicentes, non posse ordinari nisi in festo de praecepto, in quo populus vacat ab operibus servilibus. Ratio: tum quia Gregorius XIII, loquendo de hoc eodem privilegio, dixit *diebus dominicis vel aliis festis diebus*, non *festivis duplicibus*; tum quia dies festivus in sua propria significatione denotat diem feriatum, ut explicat Ambrosius Calepinus⁴. Et licet in rubricis missalis et breviarii *festum* accipiat, prout distinguitur a feriis; in jure tamen *festum* accipitur ut dies in qua vacatur ab operibus laboriosis.

Haec quidem secunda sententia est tior, et videtur probabilior¹⁾; sed primam non audeo reprobare; et dico standum esse consuetudini, quae est optima legum interpretis.

Notandum autem hic quod ii qui obtinent a Papa licentiam suscipiendi ordines sacros extra tempora in tribus diebus festivis, non egent dimissoriis sui Ordinarii; sed tantum testimonialibus: sine quibus ordinans incurreret suspensionem per annum a collatione ordinum, et ordinatus suspensionem perpetuam^{m)} ab exercitio ordinis suscepti. Ita habetur in Tridentino⁵. — Ubi tamen notandum quod hoc dicitur de eo qui obtinet indultum

suscipiendi ordinem a quocumque episcopo; alias, etiam a proprio debet ordinari, vel ab eo dimissorias ad alium accipere.

Licentia autem suscipiendi ordines sacros in tribus diebus festivis intelligitur, ut dies sint interpolati; prout refert Croix⁶ declaratum a S. Congregatione.

798. - REQUIRITUR X^o. *Locus pro collatione ordinum*. De quo in Tridentino⁷ sic habetur: *Ordinationes sacrorum ordinum statutis a jure temporibus, ac in cathedrali ecclesia, vocatis praesentibusque ad id ecclesiae canonicis, publice celebrentur. Sin autem in alio dioecesis loco, praesente clero loci, dignior (quantum fieri poterit) ecclesia semper adestur*. — Scio tamen plures episcopos etiam ordines sacros solere in privato sacello conferre: forte hodie sic usus habet^{a)}.

Adde, nomine *loci* etiam requiri existentiam episcopi in propria dioecesi; nam si ipse conferret ordines in dioecesi aliena, incurreret suspensionem ab exercitio pontificalium, et ordinatus ab exercitio ordinis suscepti: ex Tridentino⁸. — Hoc tamen recte dicunt Salmant.⁹ cum Bonacina^{b)}, Philiberto, Villalobos^{b)}, Henriquez, etc., non intelligi de collatione primae tonsurae^{c)}, cum haec sine pontificalibus conferatur. — Si autem episcopus roga-

Locus ordinationis.

Ordines conferendi in propria dioecesi, vel ex licentia episcopi loci.

Quid de habente a Papa licentiam ordines suscipiendi tribus diebus festivis.

¹ Lib. 23, n. 472. — ² Part. 2, lib. 1, cap. 27, qu. 19. — ³ Resp. mor., lib. 1, dub. 34. — Greg. XIII, brev. *Pium et utile*, § 3. — ⁴ Lexicon, v. *Festus dies*. — ⁵ Sess. 23, de reform., cap. 8. — ⁶ Lib. 6, part. 2, n. 2301. Et habetur ista declaratio in Thesaur. Resol. S. C. C. in *Tirasonen.*,

diei 20 April. 1782, § *Caeterum*. Cfr. etiam Pallottini, v. *Sacramentum Ordinis*, § 5, n. 13. — ⁷ Loc. cit. — ⁸ Sess. 6, de reform., cap. 5. — ⁹ Tr. 8, cap. 4, num. 75. *Phil. Marchin.*, tr. 1, part. 5, cap. 10, num. 9. — *Henriq.*, lib. 3, cap. 6, n. 6.

sacri, n. 11; sed oraculum istud notatur o parva, qua significatur esse oraculum non authenticum. Cfr. etiam pro alio privilegio ejusdem Alexandri VI, notam c ad *Append. de Privileg.*, n. 116.

¹⁾ Cfr. notam e ad dictum n. 116, de *Privileg.*, ubi referuntur plures declarationes S. C. C., quae vetant ordines conferri diebus festis quae non sint de praecepto.

^{m)} « Quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire », ut ait Tridentinum.

798. - ^{a)} Statutum Tridentini valet pro ordinationibus generalibus tantum. Ordinatio autem paucarum aliquot personarum, cum non sit generalis, potest haberi etiam in cappella privata episcopi, uti declaravit S. C. C. in *Meliten*. mense Novembr. 1592; v. Pallottini, v. *Sacramentum Ordinis*, § 5, n. 21 et 23. Cfr. Decr. auth. S. R. C., n. 2397, ad. 2. Quin

etiam potest haberi ordinatio generalis extra cathedralem urgente aliqua necessitate, uti eadem S. C. C. declaravit, ap. Pallottini, *loc. cit.*, n. 22 et 23.

^{b)} Bonacina, de *Sacram.*, disp. 3, punct. 2, n. 12, id ex Henriquez refert, quem non reprobabat; imo consentire videtur eo quod rationes hujus sententiae affert. — Villalobos, *part. 1, tr. 18, diff. 9*, videtur id insinuare, dum dicit n. 1, pontificalia ea esse quae pertinent ad ordinem episcopalem, uti ordines conferre, etc., et addens n. 4, primam tonsuram ordinem non esse. Hinc episcopus conferens tonsuram non videtur incidere in censuram latam contra pontificalia exercentes in aliena dioecesi.

^{c)} Privatim scilicet, uti dicunt auctores citati. — Cfr. de hoc Benedicti XIV epistolam *Ad audientiam*, ad cardinalem Urbis vicarium, die 15 Februar. 1753, n. 8 et 22.

tus ab alio, in ejus dioecesi generalem ordinationem habeat, poterit ordinare non solum subditos suos, sed etiam aliarum dioecesium (ut Salmant.¹ cum iisdem auctoribus et communi). Quia Tridentinum² hoc prohibuit casu tantum quo aliquis episcopus, praetextu cujusdam privilegii, vellet in alterius dioecesi ordinare sine illius licentia.

An autem ordinatio debeat fieri ab episcopo celebrante? — Vide dicta n. 744, Not. 2°.

799. — REQUIRITUR XI°. Aetas. — In quo,

Notandum 1°. Quod pro prima tonsura requiritur ut initiandus polleat usu rationis, et ideo saltem sit septennis, ut dicit Benedictus XIV in bulla *Eo quamvis tempore*³ anni 1745. Sed in concordato nostri regni requiritur aetas saltem decem annorum⁴. Pro ordinibus minoribus nulla in jure assignatur aetas; solent tamen conferri (ut ait idem Benedictus XIV⁵) ab anno septimo ad decimum quartum. Pro subdiaconatu vero statuitur annus vigesimus secundus; pro diaconatu, vigesimus tertius; pro sacerdotio, vigesimus quintus. Ita in Tridentino⁶. — Sufficit autem ut annus praescriptus sit inceptus: ita communiter omnes. Vide Salmant.⁶. Idque colligitur ex ipso concilio⁷.

Praeterea, pro episcopatu requiritur annus trigesimus. — Et idem dicitur pro cardinalatu; quamvis ex concessione Sixti V, cardinales diaconi possint esse aetatis suae anno vigesimo secundo. Vide Salmant.⁸.

Pro beneficiatis autem requiritur annus decimus quartus, ex Tridentino⁹. Sed si beneficium sit curatum, requiritur annus vigesimus quintus, saltem inceptus. Tridentinum¹⁰. — Pro canonicatu in cathedralibus requiritur annus vigesimus secundus inceptus. Tridentinum¹¹. — In collegiatis vero sufficit annus decimus quartus; cum in jure nihil pro eo sit statutum. Salmant.¹².

Notandum 2°. Quod is qui sine legitima aetate scienter ordinatur, incurrit suspensionem perpetuam ipso facto ab exercitio ordinis suscepti, et Papae reservatam^{b)}; ut habetur in extravaganti Pii II quae incipit *Cum ex sacrorum* (et referatur in extensum a Barbosa¹³). Eam autem S. Pius V et Sixtus V auxerunt, et Clemens VIII confirmavit (ut fert Escobar¹⁴). — Si vero praedicta suspensio occulte sit contracta, tunc poterit episcopus delinquentem ab ea absolvere, ex concessione Tridentini¹⁵; ut dicunt communiter Bonacina¹⁶ et Salmant.¹⁷ cum communi.

Sed hic dubitatur 1°. *An incurrat praefatam suspensionem qui ex ignorantia crassa (non tamen affectata) ordinatur ante legitimam aetatem?*

Affirmant Laymann¹⁸ et Bonacina¹⁹. — Sed communius et probabilius negant Navarrus^{c)}, Suarez²⁰, Toletus^{d)}, Barbosa²¹; Escobar²² cum Coninck, Praeposito, Rodriguez^{d)} et Avila; ac Salmant.²³ cum Trullench, Aversa, Diana, Villalobos, etc. Ratio, quia talis suspensio imposita est a Pio II in temerarios (dum utitur verbo

Pro beneficiatis et canonicis.

Poenae contra ordinatorum ante legitimam aetatem.

Aetas requisita pro tonsura et ordinibus minoribus.

Pro majoribus.

Pro episcopatu et cardinalatu.

¹ Tr. 8, cap. 4, n. 76. — ² Sess. 6, de reform., cap. 5. — ³ Bulla *Eo quamvis tempore*, de die 5 Maji 1745, § 19. — ⁴ Loc. cit. — ⁵ Sess. 23, de reform., cap. 12. — ⁶ Tr. 8, cap. 5, n. 30. — ⁷ Loc. cit. — *Sixtus V*, bulla *Postquam verus*, die 3 Decembr. 1586, § 6, in Bullar. Rom. Mainardi. — ⁸ Loc. cit., cap. 5, n. 30. — ⁹ Sess. 23, de reform., cap. 6. — ¹⁰ Sess. 24, de reform., cap. 12. — ¹¹ Loc. cit. — ¹² Tr. 8, cap. 5, n. 38. — *Pius II*, bulla *Cum ex sacrorum*, de die 17 Novembr. 1461, in Bullar. Rom. Mainardi. ¹³ Alleg. 17, num. 11. — *S. Pius V*, bulla *Romanus Pontifex*, de die 14 Octobr. 1568, in cit. Bullar. Rom. *Sixtus V*, bulla *Sanctum et salutare*, ibid. *Clem. VIII*, bulla *Roma-*

num Pontificem, ibid. — ¹⁴ Lib. 23, n. 265. — ¹⁵ Sess. 24, de reform., cap. 6. — ¹⁶ De Censur., disp. 3, punct. 5, § 1, n. 2. — ¹⁷ Loc. cit., num. 39. — ¹⁸ Lib. 5, tr. 9, cap. 10, num. 2. — ¹⁹ Loc. cit., n. 2. — ²⁰ De Censur., disp. 31, sect. 1, susp. 5. — ²¹ Alleg. 16, num. 19. — ²² Lib. 23, num. 270 et 271. *Coninck*, disp. 15, dub. 5, num. 36. *Praepos.*, dub. 17, n. 167 et 168. *Avila*, part. 3, disp. 5, dub. 7, § *Pro intelligentia*, v. *Supponendum est* 4°. — ²³ Tr. 8, cap. 5, n. 39. — *Trull.*, lib. 6, dub. 10, n. 7. — *Aversa*, qu. 3, sect. 8, v. *Si quis aulem*. *Diana*, part. 3, tr. 4, resol. 192; et part. 5, tr. 10, resol. 32. — *Villal.*, part. 1, tr. 11, diff. 11, num. 6.

799. — a) Vide, n. 830 infra, textum Concordati de requisitis ad primam tonsuram.

b) Ibi non reperitur suspensionem hanc esse reservatam Papae. Ceteroquin notandum est eam non amplius vigere post constit. *Apostolicae Sedis*.

c) Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 156, excusat

eum « qui bona fide et simplicitate existimans se legitimum, ordinatus est ».

d) Toletus, *lib. 1, cap. 48, n. 4*, tenet oppositum scribens: « Si crassa ignorantia facti aut ignorantia juris fuit, suspensionem incurrunt, etiamsi Extravagantem ignoraverint, quia jus commune prohibens ante legitimam

temeritatem): quales non sunt qui peccant ex sola ignorantia supina, ut dicemus *Lib. VII, de Censuris, n. 47 et 48*. — Hinc dicunt praefati auctores quod taliter ordinatus, completa aetate bene potest ordinem susceptum exercere. Si vero ante illam exerceret, peccaret; sed non incurreret irregularitatem.

Dubitatur 2°. *An qui mala fide suscepit ordinem ante aetatem, possit exercere ordinem postquam aetatem compleverit, sine absolutione a suspensione incursa?*

Affirmant Sotus, Corduba^{e)} et Medina^{e)}, apud Escobar. — Sed verius id negant Barbosa¹ cum Miranda; et Escobar² cum Bonacina, Henriquez, Marchino, Rodriguez et Diana. Ratio, quia censura jam contracta non tollitur nisi per absolutionem.

Dubitatur 3°. *An incurrat irregularitatem, qui ante legitimam aetatem suscipit sacerdotium?*

Prima sententia affirmat: quam tenent Bonacina³; et Barbosa⁴ cum Covarruvias^{f)}, Navarro, Salzedo et Sorbo. — Ratio, quia hic, concelebrando cum episcopo ordinante, vere hostiam consecrat (ut docet D. Thomas⁵); et ideo jam exercet ordinem cum suspensione susceptum.

Secunda vero sententia, communior et valde probabilis, negat. Et hanc tenent Suarez⁶, Coninck⁷, Diana⁸; Escobar⁹ cum

Silvestro^{f)}, Medina, Ugolino, Quaranta Naldo, Homobono, Marchino; item Sayrus, Avila, Henriquez, etc., apud Barbosa¹⁰. — Ratio 1^a. Quia consecratio illa non censetur actus moraliter distinctus ab ipsa ordinatione: sicut enim tota ordinatio episcopi a principio usque ad finem est unus actus moralis, ita et ordinati. Unde non videtur aequum quod ipse una actione morali duplicem incurrat poenam, nempe suspensionem et irregularitatem. — Ratio 2^a. Quia in citata extravaganti Pii II (apud Barbosa¹¹) sic dicitur: *A suorum ordinum exsecutione ipso jure suspensi sint; et si, hujusmodi suspensione durante, in eisdem ordinibus ministrare praesumpserint, eo ipso irregularitatem incurrant*. Quo verbo *durante*, videtur Pontifex supponere irregularitatem incurritum solum cum incursio suspensionis jam moraliter tempore praecesserit ordinis exercitum. Item, cum Pontifex imponat irregularitatem in praesentes, minime videtur comprehendere hunc, qui non ex propria electione, sed ex necessitate ordinationis debet cum episcopo concelebrare. — Referuntque Suarez¹² et Escobar¹³ hujusmodi ordinatos ex stylo cancellariae non reputari irregulares; cum ipsi tantum a suspensione absolvantur. Et idem dicunt Suarez¹⁴ ac Escobar¹⁵ et Diana¹⁶ cum aliis, de diacono vel subdiacono, qui cum tali suspensione in eadem

Ordinatus presbyter ante aetatem, irregularis, juxta alios.

Communius et valde probabiliter negatur.

Sotus, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 2. Escob., lib. 23, n. 275. — ¹ Alleg. 16, n. 15. — Miranda, Man., tom. 1, qu. 39, art. 10. — ² Loc. cit., n. 276 et 277. Bonac., de Ordin. sacr., punct. 5, n. 13. — Henric., lib. 13, cap. 38, n. 1, lit. f. Marchin., tr. 1, part. 5, cap. 3, n. 12. Rodrig., Sum., part. 1, cap. 164, n. 3 (al. n. 2). Diana, part. 3, tr. 4, resol. 182. — ³ De Ordin. Sacr., punct. 5, n. 13. — ⁴ Alleg. 16, n. 16. — Nav., lib. 5, consil. 8 de clerico excom. Salzedo, in Pract. crim. Diaz, cap. 26, not. E, v. Sed verius. Sorbo, Privil. Mendicant., v. Ordines sacri, § Item notandum secundo. — ⁵ 3 P., qu. 82, art. 2. — ⁶ De Censur., disp. 31, sect. 1, num. 71, v. Nihilominus, et n. 74. —

⁷ Disp. 15, n. 36. — ⁸ Part. 5, tr. 10, resol. 37. — ⁹ Lib. 23, n. 282 et 283. — Barthol. Medina, Sum., lib. 1, cap. 11, § 8, dub. 2. — Ugol., de Off. et Potest. episc., cap. 26, § 6, n. 5, v. Secundo excipitur. Quaranta, v. Ordo, § Ampliatio illa. — Nald., Sum. v. Ordo, n. 4. — Homob., Exam. eccles., tr. 4, cap. 9, qu. 73. Marchin., tr. 1, part. 5, cap. 3, n. 16. — Sayr., de Censur., lib. 4, cap. 16, n. 23; et lib. 6, cap. 12, num. 11. Avila, part. 3, disp. 5, dub. 7, § Petis utrum, v. Dico 3. — Henric., lib. 14, cap. 3, n. 6. — ¹⁰ Alleg. 16, n. 16. — ¹¹ Alleg. 17, n. 11. — ¹² De Censur., disp. 31, sect. 1, n. 74, v. Accedit praeterea. — ¹³ Loc. cit., n. 283. — ¹⁴ Loc. cit., n. 72, v. Unde etiam. — ¹⁵ Loc. cit. — ¹⁶ Part. 5, tr. 10, resol. 37.

aetatem promoveri aut sciverunt aut ignorare non debuerunt: ideo praesumere dicuntur». — Et idem videtur tenere Rodriguez, Sum., part. 1, cap. 164, n. 3 (al. n. 2), negans incurrere suspensionem illum «qui bona fide et probabili ignorantia suae aetatis ordinatus fuit».

^{e)} Corduba, Sum., qu. 144, requirit absolutionem; sicut pariter Barthol. Medina, Sum., lib. 1, cap. 11, § 8, quamvis ab Escobar citentur ut testatur S. Alphonsus.

^{f)} Covarruvias, in cap. Alma mater, part. 2, § 3, n. 5, v. Nono, loquitur de casu simili, videlicet de eo qui ordines minores recipit tempore interdicti; quem dicit irregularem fieri si in ipsamet ordinatione actum egerit, alicui ex minoribus ordinibus speciali quadam forma competentem. — Itemque in opinione contraria, Silvester, v. Irregularitas, qu. 13, v. Secundum; tractans enim de casu quo episcopus tulerit excommunicationem contra celebrantem in aliqua capella, scribit: «Cele-

ordinatione canit evangelium aut epistolam. — Et idem dicendum de eo qui suspensionem incurrit cum ordinatur per saltum vel extra tempora, vel sine dimissoriis proprii episcopi, vel eadem die suscipit duos ordines sacros aut ordines minores cum subdiaconatu; juxta supra dicta ^g).

Utrum autem *incurrat irregularitatem qui tantum ordinatur cum excommunicatione prius contracta?*

Affirmat Bonacina ^h) cum Navarro, Tolet, Henriquez, Sayro ⁱ), etc.; ex cap. *Cum illorum, de sent. excom.* ^j), et cap. *Veniens, de eo qui furtive ordin. suscepit.*

Qui ordinatur jam excommunicatus, probabilius non fit irregularis.

Sed probabilius negant Suarez ¹; et Benedictus XIV ² cum Tamburino, Diana, Lezana, Gibalino, etc.; et ita refert sensisse S. Congregationem. — Ratio, quia ex praefatis textibus non expresse colligitur quod talis sit irregularis; sed tantum quod sit suspensus: pro cuius tamen suspensionis absolutione etiam ad Papam debet recurri, ut advertit [Contin.] Tournely ³ cum Gibert (intellige, si suspensio sit publica; nam alias potest absolvi ab episcopo juxta cap. *Liceat* ⁴). — Tanto magis non incurrit irregularitatem qui suspensus vel interdictus suscipit sacrum ordinem: et in hoc consentit etiam Bonacina ⁵ cum Sayro, Filliuccio et aliis.

Navar., Man., cap. 27, n. 241. *Tolet.*, lib. 1, cap. 71, n. 1. — *Henriq.*, lib. 14, cap. 6, n. 4. — ¹ De Censur., disp. 42, sect. 3, post princ.; cfr. disp. 31, sect. 1, n. 57 et seqq. — ² De Synodo, lib. 12, cap. 3, n. 6 et 7. — *Tambur.*, lib. 10, de Censur., tr. 4, cap. 14, § 1, n. 8. — *Diana*, part. 4, tr. 2, resol. 92. (Coord., tom. 5, tr. 5, resol. 17). Cfr. part. 4, tr. 2, resol. 55, nota 2; et part. 9, tr. 7, resol. 23. — *Lezana*, Sum., v. *Irregularitas*, n. 47. — *Gibalini*, de Irregul., cap. 5, qu. 2, prop. 2, connect. 2. — ³ De Irregul., part. 3, cap. 3, concl. 5, v. *Verum*. — *Gibert*, Usages de l'Eglise gallicane concernant les censures et l'irregul., de l'Irreg. ex delicto, tit. 4, § 1, règle 1. — ⁴ Sess. 24, de reform., cap. 6. — ⁵ Disp. 7,

Hoc tamen intelligendum, si taliter ordinatus ordinem non exerceat in ipsa ordinatione. Nam, si v. gr. aliquis diaconus vel subdiaconus accedat ad ordinationem jam antecedente aliqua irretitus censura, et in ordinatione susceptum ordinem exerceat canendo evangelium vel epistolam, irregularitatem non effugiet; ut recte ait [Contin.] Tournely ⁶. Ratio, quia tunc jam exercet ordinem cum censura prius contracta. — Idemque merito ait [Contin.] Tournely ⁷ cum Avila procedere de sacerdote qui concelebrat cum episcopo; contra Sayrum et Laymann ⁸.

Nisi in ordinatione exerceat ordinem.

800. Notandum 3°. Quod aetas computanda est non a die Baptismi, sed natiuitatis; ut constat ex *can. 3 et aliis, dist. 77*. — Vide Croix ⁹.

Aetas computanda a die natiuitatis.

Dubitatur autem 1°. *An quis mane diei in cuius vespera complet aetatem requisitam possit ordinari?*

Affirmant Diana ^a); Salmant. ¹⁰ cum Ledesma et Philiberto; ac Escobar ¹¹ cum Trullench et Marchino. Tum quia minimum pro nihilo reputatur; tum quia dies inceptus in favorabilibus habetur pro completo; tum etiam quia vespera et mane moraliter sumuntur pro una die. — Sed probabilius id negant Croix ¹² cum Navarro et Villalobos; item Machado ^b), Pasqualigo

Computanda ab hora ad horam.

de Irregul., qu. 3, punct. 4, n. 2. — *Sayr.*, de Censur., lib. 7, cap. 10, n. 14. — *Fill.*, tr. 20, cap. 7, n. 192. — ⁶ Loc. cit., concl. 5, v. *Si quis*. — ⁷ Loc. cit. — *Avila*, part. 7, disp. 9, sect. 2, dub. 6, concl. 4. — *Sayr.*, de Censur., lib. 4, cap. 16, n. 23. — ⁸ Lib. 1, tr. 5, part. 5, cap. 3, n. 5. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 2306. — ¹⁰ Tr. 8, cap. 5, n. 31. — *Petr. Ledesma*, Sum., de Ordin., cap. 7, concl. 1, dub. 1. — *Phil. Marchin.*, tr. 1, part. 5, cap. 2, n. 7. — ¹¹ Lib. 23, n. 264. — *Trull.*, lib. 6, dub. 10, n. 4. — *Marchin.*, loc. cit. — ¹² Loc. cit., n. 2309. — *Navar.*, lib. 1, consil. 9, de temp. ordin. — *Villal.*, part. 1, tr. 11, diff. 11, n. 2. — *Pasqual.*, Quaest. can., centur. 2, qu. 122, n. 5.

brans ibi prima vice non est irregularis..., sed est excommunicatus; secunda autem vice celebrans efficitur irregularis ».

^g) Ex suspensionibus hic relatis, non viget amplius nisi ea quae fertur contra ordinatum absque *testimonialibus* episcopi proprii, vel contra eum qui ab episcopo *titulari* ordinatur absque dimissorialibus proprii episcopi.

^h) Bonacina, *disp. 7, de Irregul., qu. 3, punct. 4, n. 1*, probabilem utique existimat hanc opinionem; sed cum S. Alphonso affirmat contrariam probabiliorum esse de rigore juris.

ⁱ) Sayrus, *de Censur., lib. 7, cap. 10, n. 12*,

negat esse irregularem, nisi « ordines sumendo... actum ordinis sacri exercuerit ».

^j) Cap. *Cum illorum*, quod quidem hic auctores allegant, potius loquitur de suspensione: « Si fuerint saeculares clerici, a susceptis ordinibus censemur in perpetuum deponendos ». Si vero claustrales, « ab executione suscepti ordinis et officii decernimus manere suspensos ».

800. — ^a) Diana, *part. 9, tr. 9, resol. 50*, existimat hoc esse probabile; sed contrarium cum S. Alphonso probabilius esse affirmat.

^b) Machado, *lib. 4, part. 1, tr. 7, docum. 3, n. 4*, non satis accurate citatur ab Escobar;

et Narbona, apud Escobar¹. Ratio, quia v. gr. pro subdiaconatu aetas debet esse annus vigesimus secundus inceptus: unde qui annum vigesimum primum non vere complevit, minime potest dici annum vigesimum secundum attigisse.

Dubitatur 2°. *An dies anni bissextilis possit excludi in supputanda aetate ordinandorum?*

Affirmant Barbosa, Henriquez, Silvester^{c)}, etc., apud Salmant.²; quia annus requisitus intelligitur per se annus ordinarius, nempe constans 365 diebus. — Sed verius negant Bonacina³, Sanchez^{d)}; et Escobar⁴ cum Marchino, Molfesio, Dicastillo et Diana. Ratio, quia ad aetatem requisitam anni sunt computandi juxta consuetudinem Ecclesiae: quae recte statuit de quatuor in quatuor annos addi unum diem, propter horas quae in quolibet anno supersunt.

Certum est autem quod episcopi nullo modo possunt in aetate dispensare. — Verumtamen dicit Croix⁵, hodie, ex speciali privilegio, posse episcopos dispensare ad certum tempus, saltem pro beneficio curato, ubi est necessitas vel utilitas Ecclesiae.

801. - REQUIRITUR XII°. insuper ad suscipiendos ordines, *ut initiandus exercuerit ordinem prius susceptum* in ecclesia ubi est adscriptus; ex Tridentino⁶. — Sed putant Salmant.⁷ hoc non esse de praecepto gravi, cum verba concilii magis sint consultiva quam praeceptiva, nempe

illa: *Ac in unoquoque munere juxta praescriptum episcopi se exercent, etc.*

REQUIRITUR XIII°. prout praescribit Pontificale, *ut ordinandi Eucharistiam accipiant*: sed hoc non sub mortali, ut ait Croix⁸ cum Gobat. Imo nec sub levi tenentur communicare initiandi ad ordines minores; ut dicit idem Croix^{a)} cum communi (ut asserit). — Presbyteri autem verius tenentur communicare sub mortali; cum ipsi vere celebrent cum episcopo, ut diximus ex D. Thoma⁹, n. 799, Dubit. 3.

REQUIRITUR XIV°. *Probitas vitae*. — Sed de hac jam locuti sumus in Tract. de Sacram. in gen., ex num. 65; et iterum mox loquemur agendo de vocatione ad sacrum ministerium.

802. - REQUIRITUR XV°. *Vocatio divina*. — De qua, cum sit res tanti momenti, unde pendet aeterna salus tam ordinandorum quam populi christiani, mirum est quod tot morales scriptores nullum verbum faciant: praeter paucos, inter quos fuse et egregie signanter scripserunt de hoc puncto Habert¹⁰ et Pater Concina¹¹.

Quam necessaria sit hujusmodi vocatio patet ex SS. Patribus; et ex ipsis sacris Scripturis, et praesertim ex illo D. Pauli ad Hebr. v, 4, ubi: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tamquam Aaron. Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu*. Unde Apostoli, ut in locum Judae alium surrogarent, sic Deum deprecanti

Eucharistia accipienda in ordinatione: quali praecepto.

Probitas vitae.

Vocatio divina.

Necessitas vocationis

Verius dies anni bissextilis computandus.

Quid possint episcopi circa aetatem.

Ordo inferior exercendus ante promotionem ad superiorem; sed non sub gravi.

Narbona, Annus 22, qu. 1, n. 10. ¹ Lib. 23, n. 262. — Barbosa, alleg. 16, n. 2. — Henriq., lib. 10, cap. 19, lit. k. — ² Tr. 8, cap. 5, n. 32. — ³ De Ordin., punct. 5, n. 14 et 15. — ⁴ Lib. 23, num. 285 et 286. — Marchin., tr. 1, part. 5, cap. 4, n. 24. — Molfes., Sum., part. 1, tr. 2, cap. 12, n. 8. — Dicast., tr. 6, de Ordin., dub. 22, n. 327. — Diana, part. 10,

tr. 11, resol. 67. — ⁵ Lib. 6, part. 2, n. 2314. — ⁶ Sess. 23, de reform., cap. 11. — ⁷ Tr. 8, cap. 4, n. 74. — Pontific. Rom., de Ordinatione presbyteri. — ⁸ Lib. 6, part. 2, num. 2225. — Gobat, tract. 8, num. 358. — ⁹ 3 P., qu. 82, art. 2. — ¹⁰ De Sacr. Ordin., part. 3, cap. 1. — ¹¹ De Ordin., cap. 7.

utramque enim opinionem exponit dumtaxat, et dicit rem esse dubiam.

^{c)} Silvester, quamvis a Salmant. hic citetur, non satis clare loquitur, et generaliter, v. Aetas, qu. 3, adhaeret opinioni quae dicit in odiosis annum intelligi constantem 365 diebus, licet sit bissextilis; secus vero in favorabilibus; quia tum duo dies computantur pro uno.

^{d)} Sanchez, de Matr., lib. 2, disp. 24, n. 22, loquitur de anno novitiatus, ad professionem requisito. Ceterum in generali ex Molina dicit: « Si 25 annus aetatis alicujus compleatur 6 kal. Martii anni bissextilis, censendum esse

compleri in die 2 qui 6 kal. Martii similiter dicitur, nempe 25 die mensis Februarii, in puncto horae respondentis puncto diei natiuitatis. Et ratio est, quia utraque dies una censetur, et quia dies est complementum quadriennii praecedentis, cui id deerat ad complementum circuli integri solis per zodiacum; ideo ad complementum illius aetatis ea dies accipienda est ».

801. - ^{a)} Croix, loc. cit., id plane innuit, dicendo: « Ad minores non requiritur jejunium, cum saepe conferantur post prandium... cum communi ».

sunt: *Tu, Domine..., ostende quem elegeris.* — Et ipse Christus (Joan. x, 1) dixit: *Qui non intrat per ostium in ovile ovium..., fur est et latro. Qui autem intrat per ostium, pastor est ovium:* qualis est quidem quivis sacerdos; dum cuivis sacerdoti committitur incumbere salutem animarum. Et rursus (Joan. xv): *Non vos me elegistis: sed ego elegi vos..., ut... fructum afferatis, et fructus vester maneat.* Rursus (Luc. x): *Rogate dominum messis, ut mittat operarios in messem suam.* — Illi igitur qui, non vocati a Deo, in sacra ministeria se intrudunt, ipsi sunt de quibus per Jeremiam (xxiii, 21) inquit: *Non mittebam prophetas, et ipsi currebant.* Quo quidem hominum genere, ut ait Catechismus, nihil infelicius ac miserius, nihil Ecclesiae calamitosius esse potest.

Signa vocationis:

Scientia conveniens.

Probitas vitae.

Praecipua autem *signa divinae vocationis* ad statum ecclesiasticum sunt:

1°. *Scientia conveniens*; de qua jam egimus n. 790.

2°. *Probitas vitae*, de qua loquens Tridentinum¹ sic ait: *Sciant... episcopi... debere ad hos ordines assumi... dignos dumtaxat, et quorum probata vita senectus sit;* juxta illud Sap. iv, 9: *Aetas senectutis vita immaculata.* — Hinc Apostolus, I. Tim. iii, prohibet ordinari neophytos^{a)}, id est (ut explicat D. Thomas) *qui non solum aetate neophyti, sed et qui neophyti sunt perfectione.* Quapropter idem S. Doctor² dicit: *Ordines sacri praeexigunt sanctitatem.* Et³ ait: *Ad idoneam executionem ordinum non sufficit bonitas qualiscumque, sed requiritur bonitas excellens.* Hanc rationem de hoc assignans: *Ut sicut illi qui ordinem suscipiunt, super plebem constituuntur gradu ordinis, ita et superiores sint merito sanctitatis.* Unde sic concludit: *Et ideo praeexigitur gratia, quae sufficiat ad hoc quod digne connumerentur in plebe Christi.* — Idque prius

dixit S. Dionysius⁴: *In divino omni non audendum aliis ducem fieri, nisi secundum omnem habitum suum factus sit deformissimus et Deo simillimus.* Qui autem habet sanctitatem ordinariam, nempe solum gratiam habitualement, non potest quidem dici *secundum omnem habitum suum Deo simillimus.* — Ad hoc facit etiam illud celebre D. Augustini dictum: *Aliquando... bonus monachus vix bonum clericum facit.* Et illud aliud D. Hieronymi ad Rusticum: *Ita... vive in monasterio, ut clericus esse merearis.* Unde scripsit S. Joan. Chrysostomus⁵: *Multo major vitae integritas huic (id est clerico), quam illis (nempe monachis) necessaria.*

3°. Signum est *recta intentio*, nimirum desiderium vacandi divinae gloriae et salutis animarum, non autem (ut ait D. Bernardus⁶) *honorem* (quaerendi) *proprium aut... corporis voluptatem..., quae sua sunt, non quae Jesu Christi.*

Recta intentio.

803. — Qui autem sine vocatione, ex talibus signis explorata, in sacrum ministerium se intrudit, non potest quidem a gravi praesumptione excusari. — En quomodo S. Anselmus⁷ (super illud Apostoli: *Nec quisquam sumit, etc.*) de hoc loquitur: *Qui enim se ingerit et propriam gloriam quaerit..., gratiae Dei rapinam faciens..., ideo non accipit benedictionem, sed maledictionem.* Et ratio hujus eruitur ex eo quod docet D. Thomas⁸, ubi: *Illos, quos Deus ad aliquid elegit, ita praeparat et disponit, ut ad id ad quod eliguntur, inveniantur idonei; secundum illud II. Cor. iii: Idoneos nos fecit ministros novi Testamenti.* Ergo ille qui non ex Deo eligitur, sed ipse se ingerit, non erit idoneus minister. — Ideo sapienter ait Habert⁹ quod iste *non sine magnis difficultatibus poterit salutis suae consulere; manebitque in corpore Ecclesiae veluti membrum in corpore humano suis sedibus motum,*

Se intrudere in sacrum ministerium sine vocatione, gravis praesumptio.

Act. Apost., I, 24. — Catech. Rom., de Sacr. Ordin., n. 3. — ¹ Sess. 23, de reform., cap. 12. — D. Thom., in epist. I Tim., iii, lect. 2. — ² 2^a 2^{ae}, qu. 189, art. 1, ad 3. — ³ Suppl., qu. 35, art. 1, ad 3. — ⁴ De Eccles. Hierarch., cap. 3, § 14; cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 3, col. 445-446. — D. August., epist. 60, class. 2; Migne, Patrol. lat., tom. 33, col. 228. — D. Hieron., epist. 125, n. 17; Migne, Patrol. lat.,

tom. 22, col. 1082. — ⁵ De Sacerdotio, lib. 6, n. 2; cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 48, col. 679. — ⁶ Id est Gaufridus, Declamat. ex S. Bernardi sermonib., cap. 13, num. 15; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 184, col. 446. — ⁷ Id est Her-vaeus monachus, in epist. ad Hebr., cap. 5, v. 4; Migne, Patr. lat., tom. 181, col. 1564. — ⁸ 3 P., qu. 27, art. 4. — ⁹ De Ordin., part. 3, cap. 1, § 2, v. Nego majorem.

802. — ^{a)} In hoc loco Apostolus loquitur de electione alicujus in episcopum; sed, ut dicit

ipse S. Thomas, lect. 1, sub nomine episcopi veniunt et presbyteri.

quod... servire... potest, sed aegre... et cum... deformitate. Unde concludit: Licet absolute salvari possit..., difficile tamen ingreditur viam humilitatis et poenitentiae, qua sola ipsi patet ingressus ad vitam. Cum autem hic magno periculo damnationis se exponat, nescio quomodo a culpa gravi excusetur qui sciens..., (ait doctissimus episcopus Abelly¹⁾ nulla divinae vocationis habita ratione, sese in sacerdotium intruderet, haud dubie seipsum in aper-tissimum salutis discrimen injiceret, peccando scilicet in Spiritum Sanctum; quod quidem peccatum vix aut rarissime dimitti, ex evangelio discimus.

Ordinare non vocatos, grave peccatum.

Obligatio probandi ordinandos.

Huic quidem discrimini tanto magis se committunt episcopi illi qui non vocatos ad ordines sacros promovent; ex illo Apostoli I. Tim. v: *Manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis.* Quae verba exponens S. Leo², dicit: *Quid est communicare peccatis alienis, nisi et talem effici ordinantem, qualis est ille qui non meruit ordinari.* — Hinc Tridentinum³ praecipit episcopo ut antequam suos subditos ad ordines promoveat, *institutionem, mores, doctrinam... diligenter investiget et examinet.* Undique enim in jure canonico praescribitur, et signanter in can. *Nullus, dist. 24*, ut *nullus ordinetur... nisi probatus fuerit.* Unde sapienter advertit D. Bernardus, ad ordines admittendos esse tantum *probatos, non probandos.* — Ad hanc autem probationem ab episcopo exquirendam, non quidem sufficit quod ipse nihil mali noverit de ordinando: sed debet fieri certus de

ejus positiva probitate, juxta sublimitatem gradus ad quem ille inhiat ascendere; ut communiter dicunt Sotus^{a)}, Sanchez^{a)}, Salmant.⁴, Holzmann^{b)}; et fusius Habert, Merbesius^{c)}, Concina^{b)} et alii, cum Divo Thoma⁵, ubi dicit: *Ad minus* (id est *non solum*, ut bene explicat^{d)} Glossa) *hoc requiritur, quod nesciat ordinans aliquid contrarium sanctitati in ordinando esse; sed etiam exigitur amplius, ut, secundum mensuram ordinis vel officii injungendi, diligentior cura apponatur: ut habeatur certitudo de qualitate promovendorum, saltem ex testimonio aliorum.* Qualitas autem promovendorum est illa quam expressit idem S. Doctor⁶, ubi dixit: *Ordines sacri praeexigunt sanctitatem...: unde pondus ordinum imponendum est parietibus jam per sanctitatem desiccatis* (nempe, ut addit) *ab humore vitiorum.* — Et noster Summus Pontifex Benedictus XIV, in bulla *Ubi primum* sapientissime sic episcopos alloquitur: *Studiose magnaue adhibita diligentia investigandum a vobis est, an eorum qui priora susceperint ministeria, talis fuerit vivendi ratio et in sacris scientiis progressio, ut vere judicandi sint quibus dicatur: Ascende superius. Cum alioquin expedit in inferiori potius aliquos remanere gradu, quam cum suo majori periculo et aliorum scandalo ad altiorem provehi.*

De tali etiam probatione loquens Sanctus Joan. Chrysostomus⁷, dicit: *Quid est illud cito? Non ex prima probatione, nec secunda, nec tertia; sed ubi consideratio diuturna praecessit exactissimaque di-*

¹ Sacerdos christianus, part. 1, cap. 4. — ² Epist. 12, ad episc. Afric., cap. 2; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 54, col. 647. — ³ Sess. 23, de reform., cap. 7. — S. Bern., Serm. in Cantica 46, num. 3; ap. Migne, Patrol. lat., tom. 183, col. 1004. — ⁴ Tr. 8, cap. 5, n. 41. — Habert, de Ordi-

part. 3, cap. 3, resp. 2 et 3. — ⁵ Suppl., qu. 36, art. 4, ad 3. — ⁶ 2^a 2^{ae}, qu. 189, art. 1, ad 3. — Bened. XIV, encycl. *Ubi primum*, de die 3 Decembr. 1740, § 1. — ⁷ Homil. 16, in epist. I ad Tim., n. 1; cfr. Migne, Patrol. graeco-lat., tom. 62, col. 587.

803. — ^{a)} Sotus, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 4, id sane innuit, dicens requiri morum honestatem et virtutum claritatem. « Quapropter (addit) ad aliorum sacramentorum susceptionem nullum praerequiritur examen vitae, sicuti ad ordinum susceptionem ». — Itemque Sanchez; imo et magis diserte, nam *Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 46, n. 1 et 3*, negat satis esse ut episcopus nihil mali sciat de ordinando; et si clericus sit ignotus, affirmat examen de eo esse faciendum.

^{b)} Holzmann, de *Ordin.*, n. 96; et Concina,

de *Ordin.*, cap. 10, n. 8 et seqq., requirunt ut ordinandus effulgeat speciali vitae bonitate; sed non loquuntur de examine ab episcopo faciundo.

^{c)} Merbesius, de *Sac. Ordin.*, qu. 88, loquitur tantum de bona vita requisita.

^{d)} Verbum « non solum » apud Glossatorem, scil. Capponi a Porreeta, in *cit. loc.*, non est explicatio sed additio: « Videtur ergo legendum (ita ille) in littera sic: Ad tertium dicendum quod non solum ad minus hoc requiritur, etc. ».

scussio, (tunc imposito manus); neque ea res periculo caret. Eorum quae ille peccaverit, tu quoque poenam dabis, qui initium dedisti, etiam praecedentium delictorum.

Qua de re episcopi in hac probatione expetenda non debent esse contenti simplici attestazione parochorum: qui humanis ducti respectibus, in hujusmodi attestationibus concedendis facile clericis indulgent, ne in se attrahant ipsorum odium eorumque propinquorum. Sed insuper ab aliis fide dignis, capta secreta informatione, certi fieri debent, non solum quod initiandus non fuerit malus (nempe quod non fuerit rixosus, non dederit scandalum, frequentando ludos, pravas conversationes, etc.); sed etiam quod ille sit *positive bonus*, scilicet quod vitam agat spiritualem, sit assiduus in ecclesiis, sacramenta frequentet et orationem, vivat a saecularibus segregatus, sociis morigeratis comitetur, studio vacet, modesta utatur veste, etc. — Quod si praelatus sciverit clericum alicujus publici scandali nota intinctum fuisse, tunc non satis erit communem probationem de eo exigere; sed opus erit plurium annorum experientia emendationem ejus comprobare: juste enim tunc metuere debet ne ille pietatem affectet ut ad ordines perveniat, quibus susceptis, ad pristinam redibit pravitatem. — Dicit aliquis: Si hoc observaretur, deficerent utique in Ecclesia ministri. Recte respondet ad hoc idem Benedictus XIV in bulla supra citata, ex concilio Lateranensi: *Melius... est pauciores habere ministros, sed probos... atque utiles, quam plures qui... nequidquam sint valituri.*

Utrum autem sit semper deneganda a confessario absolutio clerico habituato in vitio turpi occulto, qui vult ad ordines sacros ascendere sine praevio continentiae experimento? — Vide Dissertationem de hoc puncto, positam in Tract. *de Sacram.*, ex n. 63.

Bened. XIV, encycl. *Ubi primum*, § 1. - *Conc. Lateranen. IV*, cap. 27 (non citat. a *Bened. XIV*); celebratum est anno 1215; apud Labbe, tom. 13, col. 963. — ¹ 2^a 2^{ae}, qu. 185, artic. 1. — *Bened. XIV*, bulla *Inclitum*, diei

804. - Si autem vocatio divina necessaria est ad sacerdotium, magis erit necessaria ad officia *episcoporum* et *parochorum*; de quibus loquens D. Thomas¹, dicit: *Appetere... episcopatum ratione... circumstantium bonorum... est illicitum...; ad celsitudinem gradus appetere episcopatum est praesumptuosum...; sed appetere proximis prodesse est secundum se laudabile... Verum, quia, prout est episcopalis actus, habet annexam gradus celsitudinem, praesumptuosum videtur quod aliquis praeesse appetat ad hoc quod subditis prosit, nisi manifesta necessitate imminente.* — Id confirmavit noster Summus Pontifex Benedictus XIV in bulla novissime edita die 12 April. 1753, quae incipit *Inclitum*, inquiens: *Neque unusquisque ignorare debet, a peccati culpa immune non esse desiderium ipsum episcopatus...; quia, quamvis desiderium aliis juvandi... laudabile est..., tamen, cum hoc adjumentum praestari non valeat sine ipsa episcopatus sublimitate, ut plurimum ex vitio insitae... praesumptionis ortum habet.*

805. - « Quaeres: quae sint officia ordinandorum?

« Resp. 1°. *Ostiarii* est claves templi « servare, aperire et claudere ejus januas; « arcere eos quibus non licet interesse « sacris; campanas pulsare; quae intra « ecclesiam sunt custodire; ei qui prae- « dicat aperire librum.

« 2°. *Lectoris* munus est legere in ec- « clesia lectiones veteris et novi Testa- « menti; item docere catechumenos rudi- « menta fidei christianae ». — [Item, pa- nem et novos fructus benedicere. Salmant.². — Non autem praedicare, ut communiter Salmant.³, contra Vasquez].

« 3°. *Exorcistae* munus est manus im- « ponere supra vexatos a spiritibus im- « mundis, ad illos adjurandos et ejiciendos; « item ad exorcizandos catechumenos ». — [Tenent Suarez et Sanchez, contra Philibertum, omnes fideles posse exorcizare^{a)};

Vocatio divina, magis necessaria pro episcopis et parochis.

Officia ordinandorum.

12 April. 1753, § 6. — ² Tr. 8, cap. 3, n. 14. — ³ Loc. cit. — *Vasq.*, disp. 236, cap. 2, n. 20. — *Suar.*, de Relig., tr. 5, lib. 4, cap. 2, n. 10 et 11. — *Sanch.*, Decal., lib. 2, cap. 42, n. 18. — *Philib. Marchin.*, tr. 2, part. 4, cap. 4, a n. 2.

805. - ^{a)} Revera tamen vix, aut ne vix quidem, auctores isti inter se dissentiunt. Nam

Sanchez et Suarez dicunt adjurationem solemnem et publicam solis ministris ad exor-

Qualis bonitas in ordinando requiratur.

quamvis hoc magis possint ordinati ad hujusmodi munus ab Ecclesia: et ideo hi solum solemniter illud exercere valent. Vide dicta *Lib. III, n. 193. Append. de Adjurat., ad IV*].

« 4°. *Acolythi* munus est praeparare am-
« pullas vini et aquae ad sacrificium Mis-
« sae et porrigere subdiacono; ferre ce-
« reos ad idem sacrificium et illi mini-
« strare: unde et *ceroferarius* dicitur.

« 5°. *Subdiaconi* munus est immediate
« subordinari diacono ad sacrificium Mis-
« sae, calicem et patenam illi tradere,
« urceolum cum aqua praebere, aquam
« ad lavandas manus infundere, epistolam
« ex officio et solemniter in Missa lege-
« re ». — [Adde cum Habert, pallas, cor-
poralia et purificatoria abluere; ut in
Pontificali praescribitur].

« 6°. *Diaconi* munus est cantare sole-
« mniter evangelium in Missa; ministrare
« immediate sacerdoti in omnibus quae
« pertinent ad Missae sacrificium; vestire
« altaria, crucem ferre; et denique, ex
« commissione sacerdotis, praedicare et
« baptizare ».

Modo adsit justa causa, nempe, si desit
sacerdos qui commode ministret; ut com-

muniter dicunt doctores allati *de Euch.,*
n. 237, v. Qu. 1. — In necessitate vero
extrema, nempe si absit alius sacerdos,
potest diaconus et tenetur viaticum mi-
nistrare, etiam sine commissione pastoris:
ita pariter communiter doctores (*Ibidem,*
v. Omnes). Et idem currit in administra-
tione Baptismi: vide *de Bapt., num. 116,*
v. Certum. — Diaconus autem solemniter
ministrans Baptismum vel Eucharistiam
sine commissione incurrit irregularita-
tem. Vide dicto *num. 116, v. Dubit. 2, et*
n. 234.

« 7°. *Presbyteri* munus est offerre sa-
« crificium Missae, absolvere a peccatis,
« baptizare, benedictiones aquae et simi-
« les facere, populum doctrina et exemplo
« pascere. — Vide Escobar¹ ».

Quatuor autem sunt obligationes prae-
cipuae eorum qui ad majores ordines
provehuntur, nempe: 1°. Recitandi *horas*
canonicas. 2°. Servandi *caelibatum.* 3°. Ha-
bendi *titulum,* scilicet paupertatis, benefi-
cii vel patrimonii, quo ordinantur. 4°. De-
ferendi *habitum et tonsuram.* — De prima
obligatione Officii divini jam fuse egimus
in *Lib. IV, ex n. 140.* Restat hic agere
de secunda, tertia et quarta.

Obligatio-
nes specia-
les ordinum
majorum.

§ I.

De Obligatione Caelibatus.

806. *Quomodo haec obligatio probetur.* — 807. *Qu. 1. An ipsa sit de jure divino.* — 808. *Qu. 2. An sit ex praecepto Ecclesiae vel ex voto.* — 809. *Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem.* *Dub. 2. An, qui expresse nollet castitatem vovere.* — 810. *Quid, si quis ordinatus sit ante usum rationis. Et quid, si ante pubertatem.* — 811. *Quid, si ordinetur ob metum.* — 812. *Qu. 3. Quomodo conjugatus, constante matrimonio, possit in sacris ordinari.* — *Dub. 1. An istius uxor teneatur religionem profiteri.* — *Dub. 2. An talis uxor possit nubere.*

Obligatio
caelibatus.

806. — Obligationem caelibatus inesse
iis qui ad sacros ordines ascendunt, ha-
betur in pluribus canonibus et signanter
in *can. 1, dist. 28,* ubi D. Gregorius sic

praescripsit: *Nullum facere subdiaconum*
praesumant episcopi, nisi qui se caste
victurum promiserit; quia nullus ad mi-
nisterium altaris accedere debet, nisi cu-

¹ Tr. 7, exam. 8, cap. 1, n. 5.

cistarum ordinem promotis competere: pri-
vatam vero posse ab aliis adhiberi, sed si
modus obsessionis est visibilis, pertinet adju-
ratio ad miraculorum potestatem; et ideo non
potest tentari absque speciali Spiritus Sancti
instinctu; si vero sit privatus et occultus vel
invisibilis, competit cuicumque, sicut quando
quis a daemone tentatur, potest ipsum adju-
rare *in nomine Domini* ut recedat. — Neque

aliud sibi vult Marchinus, quidquid ipse dicat;
scribit enim *n. 2:* « Nunc non licere laicis vel
aliis clericis non exorcistis, publice in eccle-
siis aut privatim in domibus, daemones exor-
cismis e corporibus pellere ». Et *n. 4,* addit:
« Aliud est crucis signo;... quem tentatione ali-
qua vexatum pellere daemonem invisibiliter:
aliud est eundem visibiliter humanum corpus
obsidentem exterioribus exorcismis arcere »,.

jus castitas ante susceptum ministerium fuerit approbata. Et in Tridentino¹ sic definitum est: Si quis dixerit, clericos in sacris ordinibus constitutos vel regulares castitatem solemniter professos, posse matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante lege ecclesiastica vel voto..., anathema sit.

Effectus
quoad ma-
trimonium.

Ex quo habetur quod per tale votum, *solemne dictum, irritum redditur matrimonium contractum post votum ex cap. un., de voto et voti redempt., in 6º.* Si vero conjugium est antecederet contractum, ordinatus potest reddere, sed non petere. Et insuper quoties castitatem violabit, toties quoque sacrilegium committet. — Vide Salmant.²

807. — Quaeritur 1º. *An haec obligatio caelibatus sit de jure divino, ita ut Papa nequeat in ea dispensare?*

Obligatio
coelibatus,
non est ex
jure divino,
sed ecclesia-
stico.

Affirmant Major, Waldensis, etc., apud Salmant.³; et probabile putat Azor^{a)}. — Sed dicendum cum communi doctorum, (praeciso voto) non esse de jure divino, sed tantum ecclesiastico, quod ministri ordinati in sacris obligentur ad castitatem vel ab Ecclesia vel per votum ordinibus annexum; et ideo recte in hac obligatione potest Ecclesia cum eis dispensare. Ita S. Thomas⁴, Cajetanus, Sotus, Sanchez, Dicastillus, etc. cum Salmant.⁵, qui plura hujusmodi exempla adducunt. Ratio, quia, etsi talis caelibatus ab Apostolis ortum habuit (ut probant Gonet, Valentia, Sotus, etc.), tamen tantum ex praecepto Ecclesiae, sive Apostolorum (ut probat Bellarminus) est introductus et firmatus; et patet ex ipsis verbis Tridentini⁶.

808. — Quaeritur 2º. *An haec obligatio sit immediate ex praecepto Ecclesiae, vel*

¹ Sess. 24, de Matr., can. 9. — ² Tr. 8, cap. 6, n. 2. — Major, in 4, dist. 24, qu. 2. — Waldens., de Sacram., cap. 128, n. 5; et cap. 129, n. 1 et 5. — ³ Loc. cit., n. 9. — ⁴ 2ª 2ae, qu. 88, art. 11. — Cajetan., Opusc. tom. 1, tract. 27. — Sotus, in 4, dist. 38, qu. 1, art. 1, v. *Dubium*. — Sanchez, de Matr., lib. 7, disp. 27, n. 5. — Dicast., tr. 6, de Ordin., dub. 24, num. 361. — ⁵ Tr. 8, cap. 6, num. 11. — Gonet, Clyp., disp. 3, art. 3, § 3, n. 58 et seqq. — Valent., disp. 9, qu. 5, punct. 5, § 2. — Sotus, de Just. et Jure, lib. 7, qu. 6, art. 2, concl. 3 et 4. — Bellarm., de Clericis, lib. 1, cap. 18

mediate per votum ordinatorum. — Utraque est probabilis, ex eodem Tridentino⁷.

Prima sententia, quam tenent Mastrius^{a)}, Bosco, Herincx, etc., apud Holzmänn⁸; ac Scotus, Paludanus, Valentia et Aversa, apud Salmant.⁹ (qui cum Sanchez merito probabilem putant), dicit quod non ex voto, sed ex sola Ecclesiae lege, ordinati in sacris teneantur ad castitatem. — Tum quia, cum potuisset Ecclesia per se adstringere ministros sacros ad castitatem servandam, cur dici debet quod insuper votum sacris ordinibus annecti voluerit, dum hoc expressum in jure non habemus? Tum quia, si obligatio caelibatus esset ex voto, sequeretur quod qui tale votum invincibiliter ignoraret, vel qui expresse nollet illud emittere, non teneretur inde ad castitatem: quod quidem absurdum et perniciosum esset.

Probabili-
liter, imme-
diate ex so-
la lege ec-
clesiastica.

Nec obstat dicere quod juxta sententiam hanc, si sacerdos peccaret contra castitatem, unum tantum peccatum committeret contra castitatem; quia lex Ecclesiae, cum sit circa eandem materiam jure naturali prohibitam, non multiplicat speciem peccati (prout furtum, vetitum a lege naturali, non habet novam malitiam si prohibeatur a lege humana): et hoc esset contra communem doctorum, qui docent ordinatos in sacris laedentes castitatem, etiam peccato sacrilegii peccare. — Nam recte respondent Aversa et Salmant.¹⁰, quod praeceptum humanum bene multiplicat species, quando ex diverso motivo praecepto naturali superadditur. Percussio enim clerici duplicem habet malitiam: unam contra justitiam, ex lege naturali; alteram contra religionem, ex lege Ecclesiae, quae ex motivo religionis prohibet laedere personam Deo mancipa-

Difficulta-
ti satisfi.

et 19. — ⁶ Sess. 24, de Matr., can. 9. — ⁷ Loc. cit. — Bosco, de Ordin., disp. 10, sect. 5, n. 121 et seqq. — Herincx, de Ordin., disp. 10, n. 102. — ⁸ De Ordine, n. 103, v. *Sexta tandem*. — Scot., in 4, dist. 37, v. *Dico igitur*. — Palud., in 4, dist. 37, qu. 1, art. 2, concl. 3, (n. 14); et dist. 38, qu. 2, divis. 7, v. f. (n. 12). — Valent., disp. 9, quaest. 5, punct. 5, § 1, sent. 3, v. *Sed his*. — Aversa, qu. 4, sect. 7, v. *Praeferendus tamen*. — ⁹ Loc. cit., num. 18 et seqq. — Sanchez, de Matr., lib. 7, disp. 27, n. 9, i. f. — Aversa, loc. cit., v. *Ad rationem deinde*. — ¹⁰ Loc. cit., n. 28.

807. — ^{a)} Azor, *part. 1, lib. 13, cap. 12, qu. 1*, v. *Quamquam*, ait sententiam hanc probabilem esse quoad sacerdotes.

808. — ^{a)} Mastrius de Meldula ita profecto tenet in *4 sent., disp. 7, qu. 15, n. 445 et seqq.*; sed in *Theol. mor., disp. 20, n. 109*,

tam. — Quare procul dubio sacerdos laedens castitatem sacrilegium committit; quia Ecclesia ex motivo religionis, ob reverentiam ordinis sacri, imponit suis ministris observantiam castitatis. Religiosus autem sacerdos si peccat contra castitatem, praeter peccatum contra castitatem, unum tantum sacrilegii peccatum committit; quia eandem virtutem religionis, non aliam laedit, ut bene notant Salmant.¹ cum Sanchez.

Probabilius, immediate ex voto.

Secunda tamen sententia, probabilior et communior, cum S. Thoma², quem sequuntur Bellarminus³, Sanchez⁴, Pontius⁵; Salmant.⁶ cum Vasquez, Cajetano, etc.; ac Escobar⁷ cum Azor, Navarro et Soto, tenet quod obligatio castitatis non oritur immediate ex lege Ecclesiae, sed ex voto quod in ipso facto ordinationis emittitur. — Primo, quia hoc jam est expressum in jure, et praecise in cap. *Cum olim, de clericis conjug.*, ubi dicitur: *Nos igitur attendentes quod orientalis Ecclesia votum continentiae non admisit, etc.* Ergo in Ecclesia occidentali, seu latina votum castitatis jam admittitur. — Secundo, quia, si obligatio castitatis tota esset ex lege Ecclesiae, posset Pontifex omnes etiam sacerdotes ab illa absolvere; sed hoc esset contra communem sententiam doctorum, qui tantum in casu urgentissimo concedunt Pontifici in hoc dispensare cum solis ministris (ut dictum mox n. 807), sed non cum sacerdotibus^{b)}.

¹ Tr. 8, cap. 6, n. 39. - *Sanch.*, de Matr., lib. 7, disp. 27, n. 30. — ² 2^a 2^{ae}, qu. 88, art. 11. — ³ De Matrim., lib. 1, cap. 21. — ⁴ De Matr., lib. 7, disp. 27, num. 10. — ⁵ De Matr., lib. 7, cap. 27, n. 7. — ⁶ Tr. 8, cap. 6, n. 23 et 26. - *Vasq.*, disp. 247, cap. 7; et disp. 248, cap. 2. *Cajetan.*, Opusc. tom. 1, tr. 27. — ⁷ Lib. 23, n. 475 et 476. - *Azor*, part. 1, lib. 13, cap. 12, qu. 6. *Navar.*, Man., cap. 22,

809. — Sed hic dubitatur 1°. *An teneatur ad servandam castitatem qui invincibiliter ignoraret votum illius Ordini annexum?*

Salmant.⁸ dicunt teneri ex communi doctorum, vel ex vi voti impliciti, ut ipsi sentiunt cum S. Thoma^{a)} et Sanchez; vel ex praecepto Ecclesiae, ut alii juxta primam sententiam probabiliter putant. Alii tamen, ut Croix⁹ cum Palao et Coninck, adhuc probabiliter censent quod si ignorantia omnino fuisset invincibilis, ordinatus non teneretur ad castitatem, neque ex voto neque ex praecepto Ecclesiae; quia Ecclesia non intenderet talem obligare. Secus vero, si ignorantia fuisset culpabilis, vel si quis ordinem intenderet suscipere cum eadem obligatione qua alii suscipiunt; ut infertur ex dictis *Lib. III, n. 201, Qu. 1.*

Dubitatur 2°. *An teneatur ad castitatem Ordinem suscipiens, si expresse nollet castitatem vovere?*

Putat Philibertus^{b)} quod etiam teneretur ex voto: sed hoc parum probabile videtur. — Censent vero Salmant.¹⁰ cum Dicastillo, quod tunc teneretur ad emitendum votum; et interim dicunt quod talis, si peccaret contra castitatem, non committeret sacrilegium. Sed hoc ultimum, nempe quod hoc non esset sacrilegium, nec satis probabile videtur, et est contra communem; ut ipsi Salmant. fatentur^{c)}. — Hinc probabilius dicunt Sanchez¹¹ cum

Quid de ignorante castitatem annexam esse ordini.

Expresse nolens vovere castitatem:

Si peccat contra castitatem, committit sacrilegium.

num. 52. *Sotus*, de Just. et Jure, lib. 7, qu. 4, artic. 2; et qu. 5, art. 3, ad 2. — ⁸ Tr. 8, cap. 6, num. 35. - *Sanch.*, de Matr., lib. 7, disp. 27, num. 11. — ⁹ Lib. 6, part. 2, n. 2162. *Palao*, tract. 27, punct. 17, n. 12. *Coninck*, disp. 20, dub. 14, diff. 3, n. 141. — ¹⁰ Loc. cit., n. 37 et 38. - *Dicast.*, tract. 6, de Ordin., dub. 26, num. 398 et 400. — ¹¹ Loc. cit., n. 12.

dicit castitatis obligationem ordinibus sacris annexam esse, « non tantum ex vi voti, sed etiam directe et immediate ex praecepto Ecclesiae, imponentis talem obligationem iis qui ordinantur in sacris ».

^{b)} Nihilominus, tum Julius III suo [Brevi *Dudum*, de die 8 Martii 1554, Reginaldo Polo, suo legato in Anglia; tum Pius VII, Brevi *Etsi apostolici*, de die 15 Aug. 1801, suo nuntio in Galliis, potestatem fecerunt dispensandi cum presbyteris, qui nulliter matrimonium attentaverant, ut possent valide contrahere et in matrimonio sic contracto libere et licite remanere. Documenta ista videri possunt apud

Roskovany. Caelibatus, tom. 2, monum. 1333; et tom. 3, mon. 1967.

809. — ^{a)} D. Thomas, 2^a 2^{ae}, qu. 88, art. 11, id forte innuere videtur, eo quod dicit obligationem castitatis annexam esse ordini sacro ex vi voti. Salmant. tamen eum citant uti refert S. Alphonsus.

^{b)} Philibertus Marchinus, quamvis a Salmant. pro hac sententia citetur, omnino tamen tenet contrarium, sicut et ipse S. Alphonsus: « Ego breviter dico, inquit *tr. 2, part. 6, cap. 8, diff. 6, n. 8*,... non teneri ex voto, sed ex solo Ecclesiae statuto ».

^{c)} Id est Salmant. *loc. cit.*, n. 28, contra

Tenetur
ex praece-
pto Eccle-
siae.

aliis; et Holzmann¹ cum Amico, Mayr, etc., quod in tali casu is teneretur ad castitatem, non ex voto, sed ex praecepto Ecclesiae, quae ex religionis motivo (ut diximus) eum ad castitatem, deficiente voto, adstringeret.

Ordina-
tus ante u-
sum ratio-
nis non te-
netur ad ca-
stitatem.

810. - Notandum autem certum esse quod ille qui est ordinatus ante usum rationis, quamvis valida sit ordinatio (ut probatum est *n. 782*, cum D. Thoma et aliis communiter, ex *cap. unic., de clerico per salt. prom.*), non tenetur tamen ad castitatem; unde valide ac licite potest inire matrimonium. — Ita Croix²; et Salmant.³ cum Sanchez, Suarez, Dicastillo et communi.

An autem teneatur ad castitatem qui post usum rationis, sed ante pubertatem ordinatur?

Ordinatus
post ratio-
nem, sed an-
te puberta-
tem, proba-
biliter tene-
tur.

Affirmant Pontius⁴, Bonacina⁵; et Escobar⁶ cum Cajetano, Coninck^{a)}, etc. Quia de jure naturali jam adest obligatio hoc votum servandi; e converso, nullum adest jus canonicum tale votum irritans. Hoc est quidem probabile. — Sed non impro-

babiliter id negant Sanchez⁷; Salmant.⁸ cum Dicastillo, Aversa, etc.; ac Barbosa⁹ cum Abbate, Hostiensi^{b)}, Navarro^{b)}, Soto^{b)} et Henriquez^{b)}. — Ratio, quia tale votum hominem constituit in statu irretractabili, in quo Pontifex nunquam aut raro dispensat; unde tale votum maturum et perfectum usum rationis efflagitat^{c)}.

Probabili-
ter non te-
netur.

Idem dicitur de eo qui invalide ordinatur, vel ex defectu formae aut materiae; vel intentionis, puta, si quis per vim aut metum ordines susciperet, sine animo se ordinandi: ut Salmant.¹⁰ et Croix¹¹ cum communi. (Et hic notandum quod qui non obligatur ad castitatem, nec ad Officium divinum tenetur; ut dictum est *Lib. IV, n. 144, v. Quaeritur*). — In dubio tamen praesumendum est pro valore ordinationis; ut Croix¹².

Item, in-
valide ordi-
natus.

811. - Sed Dubium est: *an teneatur ad castitatem qui ordinatur ob metum gravem, sed cum animo se ordinandi?*

Pontius¹³; ac S. Antoninus^{a)}, Sotus^{b)}, Palaus^{c)}, etc., apud Croix¹⁴, dicunt teneri,

¹ De Ordin., n. 103, v. *Sexta*. - *Amic.*, tom. 8, disp. 22, sect. 13, n. 91. - *Cherub. Mayr*, Recoll. 6 sup. part. 4, qu. 10, resp. 2. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2161. — ³ Tr. 8, cap. 6, n. 42. *Sanch.*, de Matr., lib. 7, disp. 30, a n. 3. - *Suar.*, de Relig., tr. 7, lib. 9, cap. 17, dub. 2. - *Dicast.*, tr. 6, de Ordin., dub. 27, n. 408 et 409. — ⁴ De Matr., lib. 7, cap. 29, n. 15. — ⁵ De Matr., qu. 3, punct. 9, n. 16. — ⁶ Lib. 23, n. 486 et 487.

Cajetan., in 2^{am} 2^{ae}, qu. 88, art. 9, v. *Ad hoc dicitur*. — ⁷ Loc. cit., n. 8. — ⁸ Loc. cit., n. 43. *Dicast.*, loc. cit., dub. 28, n. 414. *Aversa*, qu. 4, sect. 8, v. *Tertio*. — ⁹ De Off. et Potest. episc., alleg. 15, n. 4. - *Abbas Panorm.*, in cap. unic. de clerico per salt. prom., n. 3. — ¹⁰ Tr. 8, cap. 6, n. 41 et 45. — ¹¹ Lib. 6, part. 2, n. 2162. — ¹² Loc. cit., n. 2203. — ¹³ De Matr., lib. 7, cap. 29, n. 3. — ¹⁴ Loc. cit., n. 2163.

communem esse dicunt, eam sententiam quae negaret novam malitiam, videlicet sacrilegii, induci ex lege ecclesiastica quae continentiam clericis in sacris imponit.

810. - ^{a)} Coninck, de *Sacram.*, disp. 20, n. 136, affirmat utique ad castitatem teneri, « si ordinentur cum jam doli vere capaces sunt, et intelligant quam obligationem suscipiant ».

^{b)} Barbosa male citat hos auctores; nam Hostiensis, in *cap. unic. de clerico per salt. prom.*, n. 2; et in *cap. Vel non est compos, de tempor. ordin.*, n. 7; Navarrus, lib. 1, consil. 4, de his quae vi, etc., n. 4; Sotus, in 4, dist. 25, qu. 1, art. 2, concl. 3, v. *Quodsi roges*; Henriquez, lib. 10, cap. 14, n. 3, loquuntur de puero ordinato ante usum rationis. Quin etiam Sotus, de *Just. et Jure*, lib. 7, qu. 2, art. 5, i. f., de eo qui ante pubertatem ordinatus est expresse dicit: « Si... usum habebat rationis, puta quia decimum vel duodecimum annum attigerat, et forte in octavo, quia libere initiatur, cogendus est votum servare ».

^{c)} Et re quidem vera Benedictus XIV, in Instr. *Eo quamvis tempore*, diei 4 Maji 1745,

§ 23, negat teneri ad castitatem eos qui ante pubertatem ad ordines sacros promoti fuerint, nisi ordinationem, adepti jam pubertatem, ratam habuerint.

811. - ^{a)} S. Antoninus, *part. 3, tit. 14, cap. 16*, § 18, utramque opinionem affert, scilicet primo opinionem quae absolute negat teneri ad continentiam; deinde opinionem quae distinguit et quae negat teneri ad continentiam quantum ad usum matrimonii contracti ante susceptionem ordinis, sed quae affirmat teneri ad continentiam si non habeat uxorem.

^{b)} Sotus, de *Just. et Jure*, lib. 7, qu. 2, art. 5, ad 4, ait illum teneri voto castitatis, « nisi forsitan uxori esset matrimonio conjunctus, qui in vita uxore abstinere non potest ». Sed in 4 sent., dist. 25, qu. 1, art. 2, simpliciter negat teneri: quod Croix non notavit. — Pontius pariter *loc. cit.*, n. 1, distinguit eum qui post matrimonium invitatus promovetur, de quo ait: « Nullius... effectus est ordinatio contra jus alterius conjugis ».

^{c)} Palaus hanc tenet *tr. 27, punct. 17, n. 13*, « si cum ordines suscepisti expresse non contradixeris ».

donec a Papa dispensetur; quia metus minuit, non vero tollit voluntarium.

Ordinatus ob metum gravem probabilis non tenetur.

At probabilis Sanchez¹, Bonacina²; Escobar³ cum Sayro, Coninck et Grafio^{d)}; ac Salmant⁴ cum Azor, Dicastillo, etc., dicunt non teneri, et valide posse matrimonium contrahere (non posse tamen in ordine ministrare, constante matrimonio, neque privilegiis clericalibus gaudere. Vide Salmant.⁵). Ratio, quia jam ex probabiliori sententia (ut supra), ordinati non tenentur ad castitatem, nisi ex voto; et verius est quod votum metu gravi extortum irritum est, ex cap. *Cum dilectus, de his quae vi, etc.* (Vide dicta *Lib. III, n. 197, v. Sed quaestio*). — Limitant tamen hanc sententiam Salmant.⁶ cum Navarro et Vega, si hic postea, metu remoto, ordinationem ratificaret aut verbis, aut in ordine ministrando: modo sciat et advertat per hujusmodi actum tali obligationi se subicere.

Limitatio.

Quid in praxi consulendum.

Caeterum consultum est ut tales metu ordinati petant dispensationem: quam pluries concessit S. Congregatio, ubi solide metus probatus fuerit, prout refert Pater Zaccaria apud Croix⁷.

Quid, si metus ex justa causa sit inflictus, puta, si episcopus ob inopiam ministrorum adstringeret metu aliquem ad se ordinandum?

Ordinatus ob metum justum, probabiliter non tenetur.

Probabile putant Sanchez^{e)}; et Dicastillus^{e)} ex Navarro, apud Salmant.⁸, non teneri hunc ad votum castitatis; quia probabiliter (ut dicunt) metus, sive sit justus

sive injustus, et sive gravis sit vel levis, semper irritat votum. — Sed melius oppositum tenent ipse Sanchez⁹; et Salmant.¹⁰ cum Dicastillo et Philiberto; quia eo casu esset ille irrationabiliter invitatus, et ideo metus votum non irritat: sicut nec etiam irritat matrimonium, juxta dicenda *de Matr., n. 1057*.

Potius tenetur.

812. — Quaeritur 3°. *Quandonam conjugatus, constante matrimonio, possit sacris ordinibus initiari?*

Certum est quod sine licentia uxoris non licet uxorato ordines sacros suscipere, nec etiam primam tonsuram¹¹. — Imponitur imo irregularitas in eum qui sine dicta licentia vel legitimo divortio in sacris ordinatur, etiamsi matrimonium non fuisset consummatum; quia hoc dirimitur tantum per professionem religionis, non vero per ordinationem, ut in ead. *extrav.* Vide Salmant.¹².

Conjugatus, sine uxoris licentia, nequit ordinari in sacris.

Probabile tamen est^{a)} cum Sanchez, Aversa et Salmant.¹³, quod, qui post matrimonium tantum ratum ordinaretur in sacris, non teneretur religionem profiteri; ut dicunt ibid.¹⁴ S. Antoninus, Azor et Ledesma. — Quia majus onus est religionem profiteri quam ad solam castitatem se adstringere.

Quid de uxore ordinati post matrimonium ratum.

Licite autem potest conjugatus ad sacros ordines promoveri ex licentia uxoris: modo ipsa castitatem voveat, ut habetur in cap. *Conjugatus, de convers. conjugat.* Et modo licentia sit expressa et omnino spontanea; ex cap. *Consuluit, eod. tit. b)*.

Conjugatus, de licentia uxoris, licite ordinatur.

¹ De Matr., lib. 7, disp. 29, n. 5. — ² De Matr., qu. 3, punct. 9, n. 12. — ³ Lib. 23, n. 482 et 483. Sayr., Clav., lib. 2, cap. 4, n. 20. — Coninck, de Sacram., disp. 20, n. 145 et 150. — ⁴ Tr. 8, cap. 6, n. 46. Azor, part. 1, lib. 13, cap. 14, quaer. 8. — Dicast., tr. 6, de Ordin., dub. 29, n. 432 et 438. — ⁵ Loc. cit., n. 50. — ⁶ Tr. 8, cap. 6, n. 47. — Navar., lib. 1, consil. 4, n. 8 et 9, de his quae vi, etc. Vega, Sum. nueva, part. 2, cap. 57, cas. 6. — ⁷ Lib. 6, part. 2, n. 2163. — Navar., consil. 5, eod. tit., n. 2 et seqq. — ⁸ Tr. 8, cap. 6, n. 48. — ⁹ De Matr., lib. 7, disp. 29, n. 10. — ¹⁰ Loc. cit.,

n. 47. Dicast., tr. 6, dub. 29, n. 442. Philib. Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 8, diff. 9, n. 3. — ¹¹ Ex cap. Nullus fin. de temp. ord. in 6°, juncta Glossa, et extrav. Joan. XXII Antiquae, de voto et voti redempt., juncta Glossa. — ¹² Tr. 8, cap. 6, n. 51, 53 et 54. — Sanch., loc. cit., disp. 38, n. 18. — Aversa, qu. 4, sect. 9, v. Verum optime. — ¹³ Loc. cit., n. 56. — ¹⁴ Salmant., tr. 8, cap. 6, n. 56. S. Anton., part. 3, tit. 1, cap. 8. Azor, part. 1, lib. 13, cap. 14, qu. 2. — Petr. Ledesma, de Matr., qu. 53, art. 4, dub. 2, v. Hoc supposito.

^{d)} Jacobus de Graffis, *Decis. aur., part. 2, lib. 3, cap. 12, n. 13*, non bene citatur ab Escobar; quamvis enim neget teneri; ita tamen suam sententiam explicat, ut plane recidat in primam sententiam: « Et hoc intellige, inquit, quod si ante habebat uxorem, poterit illa uti sine peccato; sed si non habebat, continere tenetur ».

^{e)} Sanchez, *de Matr., lib. 7, disp. 29, n. 8*; Dicastillus, *tr. 6, dub. 29, n. 440*, quamvis

hic a Salmant. citentur, ut testatur S. Alphonsus, ibi tamen de solo metu levi tractant.

812. — ^{a)} Nota hic agi de conjugato qui, uxore invita, sacris ordinibus initiaretur.

^{b)} Cap. *Consuluit*, quod Salmant. etiam hic adducunt, de ingressu religionis loquens, hanc conditionem non habet; sed Glossa, ad v. *Dirimendum*, haec habet: « Quod verum puto, quia de licentia uxoris intravit, et ita tenuit ingressus; alias esset contra ». Melius

Sed hic dubitatur 1°. *An eo casu uxor, ultra votum, teneatur religionem profiteri?*

Uxor debet castitatem vovere, sed non tenetur religionem ingredi.

Exceptiones.

Affirmant ^{c)} Sanchez ¹, et Salmant. ² cum Soto. — Sed verius negant Pontius ³, Diana ⁴; et Hurtadus ex Navarro et Sà ^{d)}, apud Renzi ⁵. Idque clare probatur ex citato cap. *Conjugatus*, ubi dicitur: *Nullus conjugatorum est ad sacros ordines promovendus, nisi ab uxore continentiam profitente fuerit absolutus*. Non dicitur religionem profitente, sed continentiam. Excipiendum tamen 1°. Si vir ad episcopatum assumatur: tunc enim uxor omnino debet religionem ingredi, ut statuitur in cap. *Sane 6, de conv. conjug.* Excipe 2°. Si vir fieret religiosus, et uxor esset juvenis; ex cap. *Cum sis 4, eod. tit.*, ubi sic dicitur: *Prohibemus ne... virum vel uxorem, nisi uterque ad religionem migraverit, transire permittas. Verum, si ita uxor senex sit et sterilis, quod sine suspitione possit esse in saeculo, dissimulare poteris ut, ea in saeculo remanente, et castitatem promittente, ad religionem transeat vir ejusdem*.

Dubitatur 2°. *An mulier hujus viri ad ordines sacros promoti, si emiserit simplex votum castitatis, valide contrahat matrimonium post mortem viri?*

¹ De Matr., lib. 7, disp. 39, n. 6. — ² Tr. 8, cap. 6, n. 58. — Sotus, in 4, dist. 27, qu. 1, art. 4, v. *Praeterea contra*; et dist. 38, qu. 1, art. 2, concl. 2. — ³ De Matr., lib. 7, cap. 25, n. 7. — ⁴ Part. 4, tr. 4, resol. 129. — *Gasp. Hurtad.*, de Matr., disp. 11, diff. 9, n. 30. — *Navar.*, lib. 3, consil. 13,

Prima sententia negat. Et hanc tenent Sanchez ⁶, Mazzotta ⁷, et Salmant. ⁸ cum communi (ut asserunt), ex can. *Quia sunt 10, dist. 28*, ubi loquens D. Gregorius de secundo matrimonio inito cum hujusmodi uxore, dicit: *Qui male sociati sunt, disjungantur*. Et idem dicitur in *can. seq. 11, ibid.* — Et ratio est, quia Ecclesia, ob reverentiam ordinis a primo viro assumpti, et ob licentiam uxoris voventis, reddit eam inhabilem ad subsequens conjugium. — Haec sententia est quidem communior et valde probabilis.

Uxor illa probabiliter inhabilis ad matrimonium, mortuo viro.

Sed satis probabilis est etiam *secunda* sententia cum Soto ⁹ et Pontio ¹⁰, qui dicunt praefatum matrimonium esse validum. Licet enim in praefatis textibus praeciatur separatio conjugum, in poenam secundi matrimonii contracti; non tamen declaratur matrimonium esse nullum. Tanto magis quod hujusmodi poena separationis etiam aliis criminibus in jure imponitur (ut probat Pontius ¹¹), absque eo quod matrimonium sit nullum.

Probabiliter valide contrahit matrimonium.

An autem vir, qui ex justa causa perpetuum fecerit divortium ab uxore, possit, ea inscia vel invita, ordines sacros suscipere? — Vide dicenda *de Matrim.*, n. 969, ubi dicemus cum communi quod bene potest.

Quid de viro, post divortium justum.

n. 5 et 6, de conv. conjug. — ⁵ Cap. 1, sect. 7, qu. 3. — ⁶ Loc. cit., disp. 40, num. 2. — ⁷ Tr. 7, disp. 3, qu. 3, cap. 1, v. *Itaque*. — ⁸ Loc. cit., n. 59. — ⁹ De Just. et Jure, lib. 7, qu. 5, art. 3. — ¹⁰ De Matr., lib. 7, cap. 25, n. 10. — ¹¹ Loc. cit., cap. 20, n. 6 et 7.

et aptius cap. *Sane* eod. tit.: « Si conjugati consenserint ordinari, uxoris voluntas prius est requirenda ». Cfr. etiam cap. *Veniens*, eod., ubi de ingressu viri in religionem.

^{c)} Affirmant utique, sed casu tantum quo uxor juvenis est. — Praeterea Pontius, quamvis neget uxorem teneri de jure ad religionem

profitendam; addit tamen ex consuetudine receptum esse ut vir ad ordines sacros non admittatur, nisi uxor, si juvenis sit, religionem profiteatur.

^{d)} Sà id profecto innuit, v. *Divortium*, n. 4, nil aliud requirendo, nisi ut uxor continentiam voveat.

§ II.

De Obligatione habendi Titulum.

813. *Poenae in contravenientes.* — 814. *De titulo paupertatis.* — 815. *De titulo beneficii.* — *Not. 1. Juxta cujus dioecesis taxam desumenda sit sufficientia beneficii.* — *Not. 2. Quid, si defectus sit modicus.* — *Not. 3. Quid veniat nomine beneficii. An stipendia Missarum.* — 816. *Et an sufficiat beneficium de futuro.* — 817. *De titulo patrimonii.* — 818. *Qu. 1. An quis possit ordinari ad titulum suae industriae.* — 819. *Qu. 2. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari.* — 820. *Qu. 3. An incurrat suspensionem qui ordinatur sine titulo.* — 821. *Dub. 1. An, qui ordinatur cum patrimonio ficto.* — 822. *Dub. 2. An, qui ordinatur, data fide de reddendo illud donanti.* — 823. *Dub. 3. An, qui post diaconatum illud donanti renuntiat.* — 824. *Dub. 4. An ordinatus possit patrimonium renuntiare, si habeat aliunde sustentationem.*

Titulus requiritur: poenae in contravenientes.

813. - Certum est ex Tridentino¹, quod episcopus neminem ad sacros ordines admittere potest nisi ille titulum habeat sustentationis. Aliter episcopus ordinans, vel dimissorias concedens^{a)}, tenetur ipse eum alere, usquedum ille titulum habeat, ex cap. *Cum secundum, de praebend.*; et cap. *Accepimus, de aet. et qualit. ordin.* — Si vero episcopus rem examinatoribus remiserit, et ipsi mala fide titulum approbaverint; ipsi pro rata tenentur ad ordinati sustentationem. At, si ipsi non habeant unde alimenta praestare possint, actio datur contra episcopum; ut Glossa^{b)}. — Item, si ordines sacri a diversis episcopis sint collati, quisque episcopus qui ordinavit tenetur pro rata ad alimenta, ex cap. 4, *de praebend.*^{c)}.

Ad nihil tamen tenetur episcopus (vel alii, ut supra): 1°. Si, debita diligentia jam

adhibita, curaverit ut patrimonium esset verum, et casu illud esset distractum, vel fictitium inventum. — 2°. Si clericus possit aliunde vivere, etiam ex suis honestis laboribus; vel si habeat patrem divitem, quia pater ex jure naturali tenetur filium alere. — Salmant.² cum Barbosa.

Deinde hic notandum quod si titulus quo quis suscepit subdiaconatum, casu pereat, non potest is ad superiorem ordinem ascendere sine novo titulo. — Croix³ cum Palao et Gobat.

Titulus autem sustentationis potest esse vel paupertatis, vel sufficientiae, nempe beneficii aut patrimonii. — De quibus singulatim hic agendum.

814. - Et 1°. Quoad titulum PAUPER-TATIS: hoc titulo soli *regulares professi* ordinantur^{a)}; non autem novitii, qui ex constitut. 75 S. Pii V *Romanus*, non pos-

Titulus, quotuplex.

Titulus paupertatis solis regularibus professis competit.

¹ Sess. 21, de reform., cap. 2. — ² Tr. 8, cap. 6, n. 63. *Barbosa*, de Offic. et Pot. episc., alleg. 20, n. 13; cfr. n. 5 et 6. — ³ Lib. 6, part. 2, n. 2284. - *Palao*, tr. 27, punct. 9,

n. 4. *Gobat*, tr. 8, n. 605. — *S. Pius V*, const. *Romanus Pontifex*, de die 14 Oct. 1568: bulla 75 in Bullar. Cherub.; sed 102 in Bullar. Mainardi.

813. - ^{a)} Jura citata loquuntur de solo ordinante. Quamvis eadem omnino ratio videatur esse de eo qui dimissorias concedit.

^{b)} Glossa in cap. *Cum secundum*, v. *Successores*, habet priorem partem asserti dumtaxat, episcopum scilicet teneri ad alimenta ordinato praestanda, « quando ipse episcopus examinavit; si autem alii examinaverunt, ipsi tenebuntur ».

^{c)} Id plane colligitur ex cap. *Episcopus* 4, *de praebend.*, ubi haec habentur: « Episcopus, si aliquem sine certo titulo... in diaconum vel presbyterum ordinaverit, tamdiu ei necessaria subministret, donec in aliqua ecclesia ei convenientia stipendia militiae clericalis assignet ».

814. - ^{a)} « Paupertatis... titulus, ait Instr. S. C. de P. F. de titulo ordinationis, 17 Aprili

lis 1871, n. 4, in religiosa professione est positus, vi cujus qui solemnia vota in probata religione emisissent, vel ex rebus bonorum si quae ipsamet religio possideat, vel ex piis fidelium largitionibus, omnia communia habent quorum ad vitam alendam indigent ». Huic titulo affinis est titulus quem vocant *mensae communis*, qui « eos clericos attingit (*ibid.*) qui religiosorum more in communi vitae disciplina degentes, aut nulla nuncupant vota, aut simplicia tantum... Verum ex hisce clericis, ii dumtaxat communis mensae titulo promoveri ad sacros ordines possunt, quorum Congregationes aut Instituta peculiari ad id privilegio ab Apostolica Sede aucta fuerint ». Conditiones vero quae requiruntur ut alumni Institutorum religiosorum tum votorum solemnium, tum votorum simplicium ad ordines

sunt sacros ordines suscipere, sub poena suspensionis, nisi patrimonium habeant, exceptis religiosis Societatis Jesu, qui post vota simplicia ordinari possunt, et, si inde a religione ejiciantur, teneri superiores eos alere, usquedum habeant unde vivant, dicit Philibertus (apud Salmant.¹⁾), afferens decisionem Sacrae Congregationis. — Sed Croix absolute hoc negat², referens plures alias declarationes S. C. in contrarium. Imo Pater Zaccaria apud Croix³ addit quod Benedictus XIII *Motu proprio* edito anno 1728, die 12 Junii, declaravit in perpetuum, *Societatem... non teneri... ad ullam subministrationem sive congruae sustentationis, sive alimentorum... illis... qui post biennium probationis et emissionis votorum simplicium..., a suis superioribus ejiciuntur, tametsi, dum in ea permanebant, ad sacros, etiam presbyteratus, ordines... ad titulum... paupertatis promoti fuerint*. Et hanc rationem Pontifex ad talem sanctionem praemittit: ne qui dimissioni causam praebuerint, utilitatem ex sua culpa reportent^{b)}.

815. - II°. Quoad titulum BENEFICII, ante omnia hic praenotandum est decre-

tum Tridentini⁴, ubi: *Cum non deceat eos qui divino ministerio adscripti sunt, cum Ordinis dedecore mendicare..., compertumque sit complures plerisque in locis ad sacros ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus ac fallaciis confingunt se beneficium ecclesiasticum aut etiam idoneas facultates obtinere; statuit s. synodus ne quis deinceps clericus saecularis, quamvis alias sit idoneus moribus, etc., ad sacros ordines promoveatur, nisi prius legitime constet eum beneficium ecclesiasticum, quod sibi ad victum honeste sufficiat, pacifice possidere. Id vero beneficium resignare non possit, nisi facta mentione quod ad illius beneficii titulum sit promotus; neque ea resignatio admitatur, nisi constituto quod aliunde vivere commode possit; et aliter facta resignatio nulla sit. Patrimonium vero vel pensionem obtinentes ordinari posthac non possint, nisi illi quos episcopus judicaverit assumendos pro necessitate vel commoditate ecclesiarum suarum; eo quoque prius perspecto, patrimonium illud vel pensionem vere ab eis obtineri, taliaque esse quae eis ad vitam sustentandam satis*

Decretum
Tridentini
de titulo be-
neficii.

Phil. Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 5, n. 5. - ¹ Tr. 8, de Ordine, cap. 6, n. 64. - ² Lib. 6, part. 2, n. 2288 et 2196. —

³ Lib. 6, part. 2, n. 2196, vers. fin. — ⁴ Sess. 21, de reform., cap. 2.

promoveri queant titulo paupertatis aut mensae communis, habentur in decreto *Auctis admodum*, vide supra in nota *i* ad n. 788.

^{b)} De hujusmodi ejectis vel dimissis, S. C. Ep. et Reg. suo decreto *Auctis admodum*, diei 4 Nov. 1892 haec decrevit: «IV. Alumni votorum solemnium vel simplicium perpetuorum vel temporalium, in sacris ordinibus constituti, qui expulsi vel dimissi fuerint, perpetuo suspensi maneant, donec a S. Sede alio modo eis consulatur; ac praeterea episcopum benevolum receptorem invenerint et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint. — V Qui in sacris ordinibus constituti et votis simplicibus obstricti sive perpetuis sive temporalibus, sponte dimissionem ab Apostolica Sede petierint et obtinuerint, vel aliter ex apostolico privilegio a votis simplicibus vel perpetuis vel temporaneis dispensati fuerint, ex claustrum non exeant, donec episcopum benevolum receptorem invenerint et de ecclesiastico patrimonio sibi providerint; secus suspensi maneant ab exercitio susceptorum ordinum. Quod porrigitur etiam ad alumnos votorum simplicium temporalium, qui quovis professionis vinculo jam forent soluti, ob elapsam tempus, quo vota ab ipsis fuerunt nuncupata». — Cum autem

dubia quaedam de his exorta fuerint, scilicet: I. Utrum haec verba: *Episcopum benevolum receptorem invenerint et de patrimonio ecclesiastico sibi providerint*, ita collective sint intelligenda, ut ad tollendam suspensionem ambo sint necessaria, nempe: *et* episcopum benevolum receptorem invenire, *et* patrimonium ecclesiasticum constituere, vel sufficiat tantum episcopum benevolum receptorem invenire? — II. Utrum haec verba quae in n. V leguntur: *Secus suspensi maneant ab exercitio susceptorum ordinum*, ita sint sumenda ut religiosus qui obtenta apostolica licentia claustrum exierit, quin prius episcopum benevolum receptorem invenerit vel de patrimonio ecclesiastico sibi providerit, sit suspensus tantum donec episcopum benevolum receptorem inveniat et patrimonium ecclesiasticum sibi constituat, vel sit suspensus donec ab Apostolica Sede suspensio tollatur, invento episcopo benevolo receptore et patrimonio ecclesiastico constituto? — Eadem S. C. Ep. et Reg., die 20 Nov. 1895, respondit: «Ad primum dubium: *Affirmative ad primam partem; Negative ad secundam*. — Ad secundum: *Affirmative pariter ad primam partem; Negative ad secundam*».

sint; atque illa deinceps sine licentia episcopi alienari aut extinguere vel remitti nullatenus possint, donec beneficium ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint, antiquorum canonum poenas super his innovando.

Sufficientia beneficii, unde desumenda.

Notandum 1°. Sufficienciam beneficii desumendam esse juxta taxam dioecesis ubi est beneficium, si ipsum requirit perpetuam residentiam: si vero non requirit, juxta taxam originis; ut pluries declaravit S. Congregatio annis 1701, 1708 et 1713, apud Benedictum XIV¹, ubi refert idem corroboratum fuisse ab Innocentio XIII in constitut. *Apostolici ministerii*: quae deinde confirmata fuit, et extensa per totum orbem^{a)} a Benedicto XIII.

Notabilis defectus in beneficio impedit ordinationem.

Notandum 2°. Quod si defectus beneficii^{b)} sit modicus, licite quis ordinatur: secus, si sit notabilis; ut notat Viva ex Diana² cum Sanchez et Navarro. — Notabilem autem merito esse censet Viva³, defectum quintae partis.

Quid veniat nomine beneficii.

Notandum 3°. Quod nomine *beneficii* potest etiam aliquis ordinari ad titulum coadjutoriae perpetuae^{c)}; ut Sanchez et Navarrus apud Croix⁴ (modo coadjutor, ratione illius, congruam habeat sustentationem, ut recte advertunt Gonzalez^{d)} et

Garcia apud Barbosa⁵), — vel quotidianarum distributionum, vel capellaniae, vel pensionis, vel praestimonii^{e)} perpetui (Praestimonia sunt quidam redditus abstracti ex redditibus beneficiorum). Ita Salmant.⁶ et Barbosa⁷ cum Campanile. Et hoc, etiam si officatura aut capellania illa sit amovibilis: dummodo qui habet jus nominandi, obligetur non remove ordinatum, usque dum hic sibi procuret beneficium aut patrimonium; ut sapienter advertit Benedictus XIV⁸.

Non sufficiunt autem ad titulum Missarum stipendia aut eleemosynae, cum sint incerta; nisi forte haec communiter occurrant sufficientes ad sustentationem; ut dicit Philibertus apud Salmant.⁹ (Vide dicta n. 774).

Nec sufficit titulus mensae episcopalis: nisi adsit consensus capituli, saltem tacitus, nempe si sciens non contradicat; ut Croix¹⁰ probat ex praxi.

816. — Quaeritur: *an quis possit ordinari ad titulum beneficii certi de futuro?*

Affirmant Sayrus, Campanile, etc., apud Salmant.¹¹; et admittit Jordanus apud Croix¹², si ex circumstantiis certe videatur non impedienda possessio. — Sed verius negant Barbosa¹³ cum Ledesma, Garcia, Salzedo et Ugolino; Bonacina¹⁴

Titulus beneficii certi de futuro non sufficit.

¹ De Synodo, lib. 12, cap. 9, n. 2. — *Innoc. XIII*, brev. *Apostolici ministerii*, diei 23 Maji 1723, § 7; in Bullar. Rom. Mainardi. — *Viva*, de Sacr. Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6, v. *Notat*. — ² Part. 4, tr. 4, resol. 52; et part. 5, tr. 5, resol. 20. — *Sanch.*, Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 35, n. 8. — *Navar.*, lib. 1, consil. 23, de temp. ordin. — ³ Loc. cit. — *Sanch.*, loc. cit., dub. 35, n. 4. — *Navar.*, de Horis can., cap. 20, n. 18. — ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2269. — *Garcia*, de Benef., part. 2, cap. 5, n. 132. — ⁵ De Offic. et Potest. episc., alleg. 19, n. 23. — ⁶ Tr. 8, cap. 6, n. 68 et 69. — ⁷ Loc.

cit., n. 24 et 25. — *Campan.*, Diversor. juris, rubr. 8, cap. 5, n. 29. — ⁸ Notif. 26, n. 11. — *Phil. Marchin.*, tr. 2, part. 6, cap. 6, diff. 5, n. 28. — ⁹ Loc. cit., n. 69. — ¹⁰ Loc. cit., n. 2271. — *Sayr.*, de Censur., lib. 4, cap. 14, n. 19. — *Campan.*, loc. cit., rubr. 8, cap. 4, n. 10. — ¹¹ Loc. cit., n. 70. — *Jord. Pax*, lib. 3, tit. 6, n. 301. — ¹² Loc. cit., n. 2273. — ¹³ Alleg. 19, n. 28. — *Petr. Ledesma.*, Sum., de Ordin., cap. 7, concl. 8, dub. 1. — *Garcia*, de Benef., part. 2, cap. 5, n. 130. — *Salzedo*, in Pract. crim. Diaz, cap. 18, n. 6. — *Ugolin.*, de Pot. episc., cap. 26, § 8, n. 3. — ¹⁴ De Sacr. Ordin., punct. 5, n. 29.

815. — ^{a)} Confirmata quidem fuit haec innocentiana constitutio, sed dumtaxat pro eodem Hispaniae regno, a Benedicto XIII, brevi *In supremo*, 23 Septembr. 1724, § 10, in Bullar. Rom. Mainardi.

^{b)} Diana et Viva loquuntur de patrimonio; sed eadem videtur esse ratio de patrimonio et de beneficio. — Et S. C. Conc. declaravit aliquem posse ordinari ad titulum beneficii, licet insufficientis, supplendo cum patrimonio quod deest ad congruam sustentationem, dummodo concurrat pariter necessitas vel utilitas ecclesiae. Posse item promoveri ad titulum beneficii seu cappellae, cujus fructus una cum distributionibus sufficiunt ad illius sustenta-

tionem. Vide Pallottini, v. Sacramentum Ordinis, § 6, n. 20 et 21.

^{c)} Seu, ut loquuntur citati auctores, coadjutoriae cum futura successione.

^{d)} Gonzalez, *sup. reg. 8 Cancell.*, gloss. 5, § 9, n. 8, id non habet, sed ita eum interpretantur Barbosa et Garcia.

^{e)} Capellania et pensio pariter debent esse perpetuae, juxta citatos auctores. Et consonat *Instruct. S. C. de P. F. de titulo ordinationis*, 17 Apr. 1871, quae n. 2, haec dicit: « Ad praefatum [titulum patrimonii] accedit titulus pensionis, quae non modo ad congruam clerici alimoniam sufficere, sed et perpetua esse debet ».

cum Sayro ^{a)} et Cenedo; ac Salmant. ¹ cum Philiberto, etc. Quia Tridentinum ² requirit omnino pacificam possessionem beneficii: quare is ordinari nequit, etiamsi injuste impediretur a possessione. — Si quis tamen possidet beneficium, sed reditus exigere non possit usquedum fiat sacerdos, bene posset ordinari subdiaconus et diaconus ^{b)}. Ita Barbosa ³ cum Armen-dariz et Garcia.

Titulus pa-
trimonii.

817. - III°. Quod ad titulum PATRIMONII pertinet ^{a)}, ad hunc titulum ex Tridentino ⁴ non possunt omnes ordinari; sed tantum ii quos *episcopus judicaverit assumendos* (verba Tridentini) *pro necessitate vel commoditate ecclesiarum suarum*.

In quo con-
stituendum
sit patrimo-
nium.

Patrimonium autem debet esse super re certa et immobili, ac de sua natura frugifera, pacifice possessa, nec aere alieno aut hypotheca gravata; ut communiter cum Salmant. ⁵ et Potestà ⁶. — Hinc non sufficit si aliquis, etiam scripto, promittat ordinando alimenta.

Sufficit tamen census perpetuus, adhuc redimibilis; quia hic de se fructificat: modo episcopus cautionem adhibeat ut, si redimatur, in aliam emptionem appli-

cetur, ut notat Croix. Idque sic admittit etiam Benedictus XIV ⁷; et Escobar ⁸ cum Palao, Marchino et Leandro, ac decisione Rotae Romanae. — Sufficit etiam si quis de suis redditibus tot annuos aureos, ad sustentationem sufficientes, per instrumentum ordinando donet; ut dicunt Ugolinus et Philibertus, apud Salmant. ⁹. Quod admittit Barbosa apud Croix ¹⁰, casu quo urgeret penuria sacerdotum. Imo admittit Benedictus XIV ¹¹, ex decretis S. Congregationis ^{b)}, etiam quando clericus assumitur pro necessitate vel commoditate ecclesiae. — Addit Gobat ¹² sufficere ut aliquis comes aut communitas obliget sua bona ad clericum alendum: quod valde probabile mihi videtur, saltem quoad communitatem, sicut et aliis quos consului visum est (etsi Croix ¹³ oppositum probabilius vocet). Tridentinum enim nequaquam limitat ut patrimonium super re stabili constituatur; tantum praescribit ¹⁴ quod sit verum et sufficiens ad clericum sustentandum, quia concilium id praecipue cavere intendit, ne Ecclesiae ministri ob inopiam emendicare cogantur. Tutior ideo ad hoc erit obligatio alicujus communita-

Cenedo, Pract. quaest., qu. 4, n. 23. — ¹ Tr. 8, cap. 6, n. 70. Phil. Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 6, diff. 3, n. 8. — ² Sess. 21, de reform., cap. 2. — ³ De Offic. et Pot. episc., alleg. 19, n. 29. Armendar., Addit. ad Recopil. legum Navar., lib. 2, tit. 8, leg. 1, de Patrim. clericor., n. 11. Garcia, de Benef., part. 2, cap. 5, n. 110. — ⁴ Sess. 21, de reform., cap. 2. — ⁵ Tract. 8, cap. 6, num. 76. — ⁶ Exam., tom. 3, a n. 54. — Croix, lib. 6, part. 2, n. 2269. — ⁷ Notif. 26,

n. 12. — ⁸ Lib. 23, n. 378. Palao, tr. 27, punct. 11, n. 9. Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 2, v. Sexto. — Leandro, tr. 6, disp. 9, qu. 10. — Ugol., de Off. episc., cap. 26, § 14, n. 2. Phil. Marchin., loc. cit., v. Secundo deducitur. — ⁹ Tr. 8, cap. 6, n. 77. — Barbosa, loc. cit., n. 73; et in Trid., sess. 21, cap. 2, num. 51. — ¹⁰ Loc. cit., n. 2272. — ¹¹ Notif. 26, n. 10. — ¹² Tr. 8, n. 616 et 617. — ¹³ Loc. cit. — ¹⁴ Loc. cit., cap. 2.

816. - ^{a)} Sayrus male citatur a Bonacina; nam *loc. cit.*, tenet primam sententiam, uti S. Doctor retulit ex Salmanticensibus; scribit enim: « Titulum non solum intelligi illum qui praesens habetur, sed et qui postea habendus est. Ideo, quando ad obtinendam dignitatem sacri ordines praeexiguntur..., certe sic nominatus vel postulatus promoveri potest ad eum titulum quem habiturus est: sufficit enim titulus de futuro ».

^{b)} Et ita declaravit S. C. C., posse scilicet promoveri ad sacros ordines aliquem ad titulum ecclesiae in qua est receptus, etiamsi non participet de redditibus nisi post susceptum presbyteratum. V. Pallottini, v. Sacramentum Ordinis, § 6, n. 22.

817. - ^{a)} Titulus patrimonialis obtinet, « cum ordinandus talibus bonis certis stabilibus ac frugiferis, aliunde quam ab ecclesia provenientibus est instructus, quae ad congruam ejus sustentationem sufficere episcopi iudicio cen-

seantur ». Ita praelaudata Instr. S. C. de P. F., num. 2.

^{b)} De his omnibus plures extant declarationes S. C. C. Et primo quidem in *Mutinen.*, mense Majo 1585, declaratum est aliquem posse ordinari ad titulum bonorum sibi donatorum, dummodo sint sufficientia ad congruam sustentationem, et ordinandus pro necessitate vel utilitate ecclesiae assumatur. — Eodemque modo in *Caesenaten.*, mense Decembri 1588, S. C. respondit de eo qui ordinari volebat ad titulum annui stipendii sibi a laico constituti, facta tamen obligatione a constituyente tam pro se quam pro suis successoribus de eo manutendo et non alienando fundo, super quo fundatum est dictum stipendium sine licentia episcopi. — Denique in *Nullius*, 1598, declaravit episcopum in summa clericorum penuria posse ob necessitatem ecclesiae ordinare ad subdiaconatum suos clericos, modo eis assignaverit fructus aliquorum bonorum ad vi-

tis quam assignatio alicujus rei stabilis; cum haec facilius deficere possit quam aliqua tota communitas.

Notandum vero quod in concordato nostri regni statutum est non posse in posterum patrimonia constitui, nisi unice super bonis immobilibus aut super annuis redditibus fixis. — Vide verba concordati, infra n. 830, ad 2.

Patrimonium autem computatur loco legitima, nisi aliud constet expresse ex voluntate patris. — Potestas¹ cum Palao, Molina; et Croix²; contra Viva³ cum Garcia^{c)}.

818. — Quaeritur 1°. *An quis ordinari possit sine patrimonio, sed ad titulum suae industriae*, puta si sit pictor, ludimagister vel alius professionis?

Affirmant Gonzalez, Barbosa^{a)}, Corduba, Henriquez, Garcia^{a)}, etc., apud Salmant.⁴; quia tunc prudenter judicatur, victum congruum ei non fore defecturum, juxta mentem concilii.

Sed verius oppositum est tenendum cum Croix⁵; et Sà, Diana, Sanchez, Ledesma cum Salmant.⁶. — Et de hoc Benedictus XIV⁷ plures affert decisiones Sacrae Congregationis, et signanter unam emanatam mense Octobr. 1589, in qua dictum fuit: *Si quis tantum habeat quod ex*

industria vel honesto labore lucratur, puta quod sit musicus, magister grammaticae, pictor, scriptor, aut alterius licitae professionis, non potest promoveri, etiamsi id sit sufficiens ad sustentationem vitae. Item die 23 Maji 1609, S. Congregatio respondit: *Gradum doctoratus tam in theologia quam in jure canonico non esse titulum, ad quem aliquis ad sacros ordines promoveri queat; sed requiri omnino vel beneficium vel patrimonium ad vitam promovendi honeste sustentandam sufficiens.* — Ratio, quia Tridentinum statuit quod ordinandus non solum habeat unde vivat; sed etiam, ad evitandas fraudes et errores, praescribit quod legitime constet eum *beneficium* (sive patrimonium) *pacifice possidere*. Quibus verbis excludit quamcumque spem acquisitionis de futuro; cum haec spes per infirmitatem vel aliud accidens deficere possit.

819. — Quaeritur 2°. *An si filius, invito parente, vellet sacerdotium suscipere, teneretur pater illi patrimonium assignare?*

Affirmandum est cum Sanchez^{a)}, Barbosa⁸ cum Campanile et Genuensi; ac Salmant.⁹, Philiberto, etc. — Imo isti dicunt ad hoc posse cogi a iudice ecclesiastico. Pariter ac pater cogi potest ad assignandam, prout tenetur, dotem filiae

Pater tenetur patrimonium assignare filio.

Titulus propriae industriae verius non sufficit.

¹ Tom. 3, n. 55. Palao, tr. 27, punct. 11, n. 6. Molina, de Just. et Jure, tr. 2, disp. 238, n. 15; disp. 241, n. 10. — ² Lib. 6, part. 2, n. 2277. — ³ De Sac. Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6, i. f. — Gonzal., sup. reg. 8 Cancell., gloss. 4, n. 36. Cordub., Sum., qu. 36. — Henrig., lib. 10, cap. 17, n. 4, i. f.; lib. 13, cap. 37, n. 2. — ⁴ Tr. 8, cap. 6, num. 65. — ⁵ Loc. cit., n. 2275. — Sà, v. Ordo, num. 27 (in edit. correct. dumtaxat). Diana, part. 4, tract. 4,

resol. 52, i. f. Sanch., Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 35, n. 10. — Petr. Ledesma., Sum.; de Ordin., cap. 7, concl. 12, dub. 3. — ⁶ Loc. cit., n. 66. — ⁷ Notif. 26, n. 7. Cfr. etiam Pallottini, v. Sacramentum Ordinis, § 6, num. 6 et 7. — ⁸ De Off. et Pot. episc., alleg. 19, n. 63. — Campan., rubr. 8, cap. 5, n. 14. Genuen., Practicabil. eccles., qu. 624. — ⁹ Tr. 8, cap. 6, num. 87. Phil. Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 1.

tam ordinati sufficientes. V. Pallottini, loc. cit., n. 27 et seqq.

^{c)} Garcia male prorsus citatur a Viva; cum ceteris enim, part. 2, cap. 5, n. 159, tenet ut verius, patrimonium computandum esse in legitimam. — Notandum est praeterea auctores citatos omittere hanc limitationem: Nisi aliud constet expresse ex voluntate patris; quae tamen per se intelligenda videtur.

818. — ^{a)} Barbosa male citatur a Salmant.; tenet enim opinionem contrariam, eam scilicet quam S. Alphonsus veriore existimat, et scribit, de Off. et Pot. episc., alleg. 19, n. 71 et 72: « Nullus potest promoveri ex industria sua vel honesto labore, puta quod sit musicus, magister grammaticae, pictor aut alterius licitae professionis, ex qua tantum quaerit

quod sit sufficiens ad sustentationem vitae... Sic etiam non poterit quis ordinari ad titulum litteraturae, quantumcumque sit litteris, gradu et collegio insignis ». Idemque habet in Trid., sess. 21, cap. 2, n. 49 et 50. — Garcia fere idem, loc. cit., n. 126 et seqq.; nam cum S. Alphonso negat quemquam posse ordinari titulo professionis, ut musici, pictoris, lectoris grammaticae, etc. De titulo autem litteraturae (pro quo a Salmant. citatur), negat etiam saltem pro baccalaureo in theologia vel jure canonico, « quamvis contrarium teneant plures moderni... quorum sententia alias mihi vera visa fuerat ex aequitate et epicheia ». ~

819. — ^{a)} Sanchez, de Matr., lib. 4, disp. 26, n. 7, id habet ex Avendano, quem profecto non reprobatur.

quae dignum matrimonium contraxit, vel quae cupit religionem ingredi; ut dicunt Lopez et Avendano, apud Salmant.¹

820. — Quaeritur 3°. *An incurrat poenam suspensionis qui ordinatur sine patrimonio aut beneficio?*

Prima sententia negat cum Viva²; et Tolet, Coninck, Philiberto, Diana, Henriquez et aliis, apud Salmant.³; cum Sayro, Marchino et Gobat, apud Croix⁴. Item Escobar^{a)} cum Tolet, Avila, Rodriguez^{b)}, Henriquez, Vivaldo, Diana et Marchino. — Hanc sententiam merito satis probabilem putant Salmant.⁵. Quia, licet in can. *Neminem* et can. *Sanctorum*, dist. 70, imponatur suspensio ipso facto ab exercitio ordinis suscepti illi qui ficto titulo ordinatur; attamen in cap. *Cum secundum, de praebend.*, Innocentius III hanc poenam ordinati commutavit in obligationem ordinantis ad eum alendum; ut ibi notat Glossa, et dicunt Sanchez et Aversa^{c)}. — Cum igitur Tridentinum⁶ innovaverit poenas, intelligitur renovasse poenas quae tunc erant in robore apud sacros canones, nempe quod ordinans tenetur alere ordinatum sine titulo; non autem quoad ordinatum, cuius poena jam erat revocata. Et de hoc Escobar⁷ affert declarationem S. C., editam anno 1583 (quam referunt etiam Barbosa, Garcia et Vival-

do), ubi sic dictum fuit: *Ordinatus contra formam hujus decreti* (id est concilii) *sine beneficio vel patrimonio non est per hoc suspensus nec aliquam poenam incurrit; sed cogendus est ordinans illi providere, juxta cap.* Cum secundum apostolum, de praebend.: *qui solus canon, non alii, a concilio innovatur.* — Nec obstat bulla S. Pii V *Romanus*, edita 14 Octobr. 1568 (ut opponit Bonacina⁸), ubi statutum fuit incurrere suspensionem religiosos qui sine patrimonio ordinantur ante professionem; idemque dictum fuit de clericis in communi viventibus. Nam id specialiter pro istis decretum fuit, nec ad alios extendendum. — Quod autem mortaliter peccet qui sic ordinatur, non revocatur in dubium; ut recte ait Viva⁹.

Secunda tamen sententia probabilior, quam tenent Suarez^{d)}, Sanchez¹⁰, Bonacina¹¹; et Salmant.¹² cum Aversa, contradicit. — Concilium enim dixit: *Antiquorum canonum poenas super his innovando.* Dixit *innovando*, ergo etiam poenas revocatas renovavit. Dixit *poenas*, non poenam; ergo non solum poenam ordinantis, sed etiam ordinati renovare intellexit. Dixit *canonum*; ergo innovavit poenas non solius canonis Innocentii III, sed omnium, et ideo addidit *antiquorum*^{e)}.

Poenae antiquae in ordinatos sine titulo.

Gregor. Lopez, part. 4, tit. 11, leg. 8, gloss. 2, ad v. *El padre*, i. f. Nuñez Avendano, Quadraginta responsa, resp. 17, n. 4. ¹ Tr. 8, cap. 6, n. 87. — ² De Sacr. Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6. — Tolet., lib. 1, cap. 48, n. 6. — Coninck, disp. 15, dub. 5, n. 38. — Phil. Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 6 et 7. — Diana, part. 2, tr. 16, resol. 5. — Henric., lib. 13, cap. 37, n. 2, et lit. g. ³ Loc. cit., n. 72. — Sayr., de Censur., lib. 4, cap. 14, num. 16. — Marchin., loc. cit. — Gobat, tr. 8, n. 604. ⁴ Lib. 6, part. 2, n. 2283. — Tolet., loc. cit., n. 16. — Avila, part. 3, disp. 5, dub. 4, concl. 2. — Henric., loc. cit. — Vivald., Candelabr. aur., de Suspens., a n. 34 (al., part. 2, de Suspens., n. 28). — Diana, part. 2,

tr. 16, resol. 5; et part. 5, tr. 10, resol. 50. — Marchin., tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 6. — ⁵ Tr. 8, cap. 6, n. 72. — Glossa, in cap. *Cum secundum*. — Sanchez, Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 35, n. 12. — ⁶ Sess. 21, de reform., cap. 2, i. f. — ⁷ Lib. 23, num. 364. — S. C. Conc., habetur alia similis anni 1590, ap. Pallottini, v. *Sacramentum Ordinis*, § 6, n. 37. — Barbosa, alleg. 20, n. 27. — Garcia, part. 2, cap. 5, n. 29. — Vivald., loc. cit., n. 35. (al., n. 28). — ⁸ De Sacr. Ordin., punct. 5, n. 19. — ⁹ De Sacr. Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6. — ¹⁰ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 35, n. 12. — ¹¹ Loc. cit., n. 19. — ¹² Tr. 8, cap. 6, n. 73. — Aversa, qu. 3, sect. 10, v. *Et hoc quidem*.

820. — ^{a)} Escobar existimat quidem probabilem hanc sententiam, lib. 23, n. 366; sed cum S. Alphonso contrariam putat probabiliorem.

^{b)} Rodriguez male citatur hic ab Escobar; omnino enim tenet cum S. Alphonso oppositam opinionem, Sum., part. 2, cap. 15, n. 1, dicens: « Non possunt suscipere ordines clerici saeculares sine titulo patrimonii, et si ordinentur de facto sunt suspensi ».

^{c)} Aversa, qu. 3, sect. 10, v. *Dubium autem*, id dicit juxta primam hanc opinionem; ipse autem *ibid.*, v. *Et hoc quidem*, tenet

oppositam sententiam, ut inferius notat S. Alphonsus, et scribit: « Et hoc quidem [quod incurrat suspensionem] est magis rationabile tum ex verbis concilii tum ex convenientia rei ».

^{d)} Suarez, de Censur., disp. 31, sect. 1, suspens. 7, distinguit, et negat incurri suspensionem, si ordinetur absque titulo sed sine fraude, id est confitens sibi deesse titulum; incurri autem affirmat, si cum fraude et dolo, id est cum ficto titulo.

^{e)} Quidquid olim fuerit de hac sententia hodie post const. *Apostolicae Sedis*, non am-

Nihilominus Salmanticenses¹ advertunt 1° cum Sanchez quod, cum in dictis canonibus non requiratur possessio, si quis ordinaretur cum vero titulo, sed sine illius possessione, peccaret quidem contra praeceptum Tridentini; sed non incurreret suspensionem. Advertunt 2° quod cum antiquitus non requirebatur titulus sufficiens ad sustentationem, sed quicumque titulus sufficebat (ut dicunt ibid.² Navarrus et Manuel), valde probabile est excusari a poena qui ordinatur cum titulo insufficienti, quamvis non excusetur a peccato. — Advertendum autem 3° cum Viva³ quod in synodo dioecesis Neapolitanae imponitur suspensio ipso facto, archiepiscopo reservata, iis qui ficto titulo etiam primam tonsuram suscipiunt; et omnes ad id concurrentes incurrunt pariter ipso facto excommunicationem reservatam.

821. — Sed juxta hanc secundam sententiam, scilicet quod ordinatus sine patrimonio incurrat suspensionem.

Dubitatur 1°. *An aliis in locis quam Neapoli, incurrat eam qui ordinatur cum patrimonio ficto?*

Prima sententia, quam tenent Escobar^{a)} cum Tolet et Avila; item Palaus, Diana, Gobat, etc., apud Potestà⁴, negat. — Quia Tridentinum innovat poenam suspensionis, sed sub clausula: *nisi prius legitime constet eum beneficium sive patrimonium pacifice possidere*. Dicunt autem quod quando quis ordinatur cum

patrimonio ficto, jam externe de ipso constat; ergo quamvis hic peccet in quantum facit testes jurare falsum, non incurrit tamen suspensionem.

Secunda sententia affirmat. Et posita tamquam vera sententia (ut supra, n. 820, v. *Secunda*), quod incurrat suspensionem ordinatus sine patrimonio, hanc sequendam censeo cum Sanchez^{b)}, Suarez⁵, Bonacina⁶, Barbosa⁷; et Salmant.⁸, qui eam certam vocant^{c)} cum Fagnano, Leandro, Bonacina, Ledesma, Rodriguez, Potestà⁹. — Isti enim dicunt quod ordinatus cum patrimonio ficto non solum peccat, testes mendaces adhibendo et Ecclesiam decipiendo; sed incurrat suspensionem. Ratio, quia is qui ordinatur cum patrimonio ficto, revera sine patrimonio ordinatur, juxta mentem concilii et canonum qui requirunt titulum, ne clericus cogatur emendicare; et ideo dixit concilium: *nisi prius legitime constet, etc.* Illud *legitime* significat etiam documenta tituli legitima esse debere. — Alia urget ratio, quia cum quis ordinatur sine patrimonio, tenetur episcopus ordinans eum alere; sed non tenetur si, ipso inscio, ordinatur ille cum patrimonio ficto. Et sic decisum refert a S. Congregatione Benedictus XIV^{d)}.

Idem dicendum merito putant Salmant.¹⁰ cum Navarro^{e)}, Rodriguez, etc., si patrimonium constitutum fuerit in sola apparentia, quin translatum fuerit rei dominium in clericum; quia tunc idem esset ac si non esset constitutum.

Poenae
olim sanc-
tae contra
ordinatos
cum patri-
monio ficto.

¹ Tr. 8, cap. 6, n. 75. - *Sanch.*, Consil., loc. cit., n. 12. — ² Ap. *Salmant.*, loc. cit. - *Navar.*, de Horis canon., cap. 21, n. 11; et lib. 1, consil. 14, de temp. ordin. - *Man. Rodrig.*, Sum., part. 2, cap. 15, n. 6. — ³ De Sacr. Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6, v. *Nihilominus*. — *Tolet.*, lib. 1, cap. 48, n. 16. - *Avila*, part. 3, disp. 5, dub. 5, concl. 1. — *Palaus*, tr. 27, punct. 12, n. 6. *Diana*, part. 2, tr. 16, resol. 5; part. 5, tr. 10, resol. 50. *Gobat*, tr. 8, n. 604. - ⁴ Tom. 3, n. 64. —

⁵ De Censur., disp. 31, sect. 1, susp. 7, n. 35. — ⁶ De Ordin., punct. 5, num. 21. — ⁷ De Off. et Potest. episc., alleg. 19, n. 57. — ⁸ Tr. 8, cap. 6, n. 78. *Fagnan.*, in cap. *Cum secundum*, de praebend., a n. 66. *Leand.*, tr. 6, disp. 9, qu. 4. *Bonac.*, loc. cit. - *Petr. Ledesm.*, de Ordin., cap. 7, concl. 6, dub. 4. - *Rodrig.*, Sum., part. 2, cap. 15, n. 3. — ⁹ Tom. 3, n. 65. — ¹⁰ Loc. cit., n. 78 et 79. - *Rodrig.*, loc. cit., cap. 15, n. 5.

plius viget haec suspensio; sicut neque ea de qua tractat S. Alphonsus n. 821, 822 et 823.

821. — ^{a)} Escobar, uti nota *a*, num. superiori jam notatum est, probabile quidem existimat, sed oppositum putat probabilius.

^{b)} Sanchez, *de Matr.*, lib. 6, disp. 32, n. 8, loquitur de ea fictione quae consistit in antapocha aut fide restituendi patrimonium post susceptos ordines.

^{c)} Clarius: Ipsi Salmant. putant certam. Auctores vero citati, vel absolute eam tenent,

vel saltem (ut Leander) uti probabiliorē habent.

^{d)} Apud Benedictum XIV, *Notif.* 26, n. 16, S. C. declaravit obligationem alendi ordinatum renovatam esse a Tridentino solummodo in eum qui ordines contulerit, non autem suspensionem nisi forte ordinatus doli conscius ante fuerit et ordinatorem ipsum deceperit.

^{e)} Navarrus, *Man.*, cap. 27, n. 158, haec habet, ut notant Salmant. n. 79, de eo qui « ordinatur cum patrimonio vel alimentis pro-

822. — Dubitatur 2º. *An incurrat suspensionem qui ordinatur cum patrimonio donato, sed data antapoca vel fide de reddendo illud donanti post ordinationem?*

Contra ordinatos cum patrimonio donato cum antapoca.

— Dicitur: *post ordinationem*. Nam si renuntiatio *ante* eam fieret, certum est renuntiationem esse validam: et tunc sine dubio (juxta eandem secundam sententiam, allatam n. 820) ordinatus suspensionem incurreret; ut bene notat Bonacina¹.

Dubium igitur est, si pactum sit de restituendo patrimonio *post* ordinationem.

Prima sententia dicit non teneri clericum tale pactum exsequi, et ideo non incurrere suspensionem^{a)}. Hanc sententiam tenent Diana² cum Petro Ledesma et Villalobos; ac Escobar³ cum Sà et Leandro. — Ratio: tum quia eo casu episcopus acquirit jus supra patrimonium illud, cum alias ipse teneretur alere ordinatum; tum quia in Tridentino⁴ dicitur quod titulus ordinationis (sive sit patrimonium, sive beneficium, sive pensio) *sine licentia episcopi alienari aut exstingui vel remitti nullatenus possit*. Ergo pactum illud, cum sit contrarium dispositioni concilii, tamquam turpe rejicitur; et ideo cum clericus ille sit vero titulo ordinatus, suspensionem non incurrit.

Secunda autem sententia dicit clericum teneri patrimonium restituere, et suspensionem incurrere; eamque tenent Avila, Corduba, Lopez et de la Cruz^{b)}, apud Diana⁵. — Ratio, quia tale pactum, esto sit illicitum, non tamen reprobat in jure; unde clericus sic ordinatus tene-

tur in conscientia reddere patrimonium cum ea conditione donatum.

Sed omnino distinguendum cum Palao⁶, et dicendum quod:

Si donans *verum habuerit animum donandi*, tunc, licet clericus peccaverit acceptando donationem sub tali pacto, post tamen ordinationem non tenetur patrimonium restituere: propter rationem supra a prima sententia allatam, quia pactum rejicitur, utpote oppositum Tridentino, prohibenti alienationem patrimonii sine licentia episcopi; et ideo suspensionem non incurrit. — Ita sentiunt (praeter auctores ibi citatos) Toletus^{c)}; et Barbosa⁷ cum Garcia, Manuele et aliis. Et sic declaravit S. Congregatio, die 6 Martii 1638 (apud Benedictum XIV⁸), dicens: *Sacra Congregatio censuit eum qui de facto alienavit patrimonium ad cuius titulum fuerat ordinatus, nulla facta mentione quod ad illius titulum promotus fuisset, in censuras non incidisse; sed alienationem... factam, esse ipso jure nullam*. Et sic pariter S. Congregatio pluries declaravit (ut refert Pater Zaccaria apud Croix⁹) omnem permutationem, hypothecationem aut fidejussionem patrimonii seu tituli, sine licentia episcopi esse invalidam, etiam si ordinandus habeat unde vivat.

Si vero donans *non habuerit veram intentionem donandi*, tunc quidem ordinatus tenetur patrimonium restituere; quia tunc nunquam acquisivit illius dominium, cum illa non fuerit vera donatio, sed fictio donationis: ac propterea talis suspensionem incurrit. Ita Navarrus^{d)},

¹ De Ordin., punct. 5, n. 23. — ² Part. 3, tr. 4, resol. 184. — Petr. Ledesm., de Ordin., cap. 7, concl. 6, dub. 3. — Villal., part. 1, tr. 11, diff. 15, n. 10. — ³ Lib. 23, n. 368 et 369. — Sà, v. Ordo, num. 26. — Leandro., tract. 6, disp. 9, qu. 5. — ⁴ Sess. 21, de reform., cap. 2. — Avila, part. 3, disp. 5, dub. 5, concl. 3. — Cordub., Sum., qu. 32. — Ludov. Lopez, de Contract., lib. 2, cap. 45, v. *Jam quaedam*; et Instruct.

nov., part. 1, cap. 240, v. *Ultimo responsuri*; et cap. 278, v. *Praeterea licet*. — ⁵ Part. 3, tr. 4, resol. 184. — ⁶ Tract. 27, punct. 11, num. 15 et 16. — ⁷ De Offic. et Potest. episc., alleg. 20, num. 30 et 35. — Garcia, de Benefic., part. 2, cap. 5, num. 161. — Man. Rodrig., Sum., part. 2, cap. 15, num. 5 et 7. — ⁸ Notif. 26, num. 28. — ⁹ Lib. 6, part. 2, num. 2286.

missis vel donatis ab aliquo, pactus antequam ordinaretur, se non petiturum postquam ordinatus fuerit ».

822. — ^{a)} Quidam auctores hic citati loquuntur solum de obligatione restituendi, non vero de suspensione. Et sunt: in prima sententia, Villalobos; in secunda, Avila; et in tertia, quae distinguit, Palaus.

^{b)} Joannes de la Cruz, *Director., de Sacr. Ordin., dub. 6, i. f.*, videtur hanc sententiam

tenere, eo quod eam secundo loco ponit ejusque probationes affert.

^{c)} Toletus, *lib. 1, cap. 48, n. 6*, non loquitur de casu praesenti; saltem non distinguit utrum donatio vera sit necne.

^{d)} Navarrus, *Man., cap. 27, n. 158*, ait: « Suspenditur qui ordinatur cum patrimonio vel alimentis promissis vel donatis ab aliquo, pactus antequam ordinaretur se non petiturum postquam ordinatus fuerit ».

Bonacina¹ (qui id ut certum habet); Sanchez² cum Majolo^{e)}, Medina^{e)}, etc.; Roncaglia³ cum Tamburinio^{f)}; et Salmant.⁴ cum Philiberto^{f)}, Gabriele^{f)}, etc.; item Machado^{g)}, Garcia, Torreblanca, Lopez^{h)}, etc., apud Escobar⁵. — Neque huic obstat Tridentinum: quia concilium, prohibendo alienationem patrimonii, loquitur de clericis qui illud vere adepti sunt; ut patet ex ipsius verbis: *patrimonium vero vel pensionem obtinentes*. Neque episcopus ullum jus acquirit super re fide donata; dum episcopus ordinans bona fide ad nihil tenetur, ut recte ait Sanchez⁶ cum Navarro et Decioⁱ⁾. — Advertendum tamen hic quod, esto clericus teneatur eo casu in conscientia reddere patrimonium ante iudicis sententiam; attamen donans (ut bene etiam ajunt idem Sanchez^{j)} cum Corduba, et Salmant.⁷ cum communi) in foro externo nullam habet actionem contra clericum ad repetendam rem donatam; imo meretur illa spoliari in poenam sui criminis. Quapropter videtur talis clericus, si statim sit petiturus in iudicio rem sibi adjudicari, posse interim rem retinere (licet suspensionem jam contraxerit), juxta dicta *Lib. III, n. 890*. Et Monacelli⁸ refert ita decisum fuisse per S. C. Episcoporum, nempe fide donantem teneri

liberum derelinquere patrimonium ordinato.

823. — Dubitatur 3°. *An suspensionem incurrat qui post diaconatum vel subdiaconatum susceptum cum patrimonio vere donato, illud donanti renuntiat* (sine ullo praevio pacto), *et deinde sacerdos ordinatur, occultando renuntiationem?*

Affirmat Potestas⁹. — Sed verius negant Bonacina¹⁰ cum Navarro, Henriquez, Avila, Sayro, Molina^{a)}, etc.; et Salmant.¹¹ cum Sanchez, Diana et Philiberto. Ratio, quia talis renuntiatio est omnino nulla, ut supra vidimus; unde talis sacerdos dicitur cum vero titulo ordinatus: poena autem canonum per Tridentinum innovata non imponitur eis qui patrimonium alienant, sed qui sine eo ordinantur. Nec obstat quod talis ordinatus de facto non percipiat fructus patrimonii; nam sufficit quod ipse possit fructus percipere, si velit. Idque confirmatur ex decreto S. C. supra citato, num. praeced.

824. — Dubitatur 4°. *An clericus possit renuntiare patrimonium sine licentia episcopi, si habeat aliunde sustentationem?* — Adsunt tres sententiae:

Prima sententia affirmat: quam tenent Azor¹²; Palaus¹³ cum Stephano Gratiano^{a)}, Flaminio et communiore (ut asserit); item

Quid de renuntiante patrimonio ipsi donanti.

Si clericus aliunde habeat sustentationem:

¹ De Ordin., punct. 5, num. 26. — ² De Matr., lib. 6, disp. 32, num. 8. — ³ De Ordin., cap. 4, qu. 3, resp. 1. — ⁴ Tr. 8, cap. 6, n. 78 et 82. — *Garcia*, part. 2, cap. 5, n. 152. — *Torrebl.*, Practicabil., lib. 2, cap. 13, n. 30. — ⁵ Lib. 23, n. 367. — ⁶ Loc. cit., n. 8. — *Navar.*, consil. 14, n. 3, de tempor. ordin. — *Corduba*, Sum., qu. 32. — ⁷ Loc. cit., n. 82. — ⁸ Formular., part. 1, tit. 3, formul. 13, n. 4. — ⁹ Tom. 3, n. 77. — ¹⁰ De Ordin., punct. 5, n. 25. — *Navar.*, consil. 21,

de tempor. ordin. — *Henriq.*, lib. 13, cap. 37, n. 2, i. f. *Avila*, part. 3, disp. 5, dub. 5, concl. 2; et post concl. 3, v. *Ex dictis sequitur 1°*. — *Sayr.*, de Censur., lib. 4, cap. 15, n. 23. — ¹¹ Tr. 8, cap. 6, n. 83. — *Sanch.*, Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 40. — *Diana*, part. 4, tr. 4, resol. 52. — *Philib.*, tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 7. — ¹² Part. 2, lib. 3, cap. 4, qu. 3. — ¹³ Tr. 27, punct. 11, n. 13. — *Flamin.*, de Resign. benefic., lib. 2, qu. 6, n. 16 et 36.

^{e)} Majolus, *lib. 4, cap. 15*, dicit tantum ordinatum sine titulo non recipere ordinis executionem. — Barthol. Medina, *Sum., lib. 1, cap. 11, § 8*, melius citatur a Sanchez; dicit enim in suspensionem incurrere illum qui ordinatur titulo patrimonii ficti.

^{f)} Tamburinius, *lib. 7, cap. 6, § 4, n. 12*; Philibert. Marchinus, *tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 5*; Gabriel a S. Vinc., *disp. 2, qu. 4, n. 42*, dicunt dumtaxat hunc teneri ad restitutionem; sed Tamburinius, *n. 6 et 10*; Gabriel, *n. 41*; Philibertus, *loc. cit.*, negant suspensionem incurri propter titulum fictum aut nullum.

^{g)} Machado, *tom. 2, lib. 4, part. 1, tr. 7, docum. 9, n. 3*, non satis recte citatur ab Escobar; loquitur enim de casu quo ordinatus cum ordinatore pactus fuerit se non petiturum ab eo alimenta.

^{h)} Ludovicus Lopez, *Instruct., part. 2, cap. 90*; et *Instruct. nov., part. 1, cap. 240, v. Ultimo responsuri*, supponit donationem fuisse veram.

ⁱ⁾ Decius, *in cap. Episcopus, de praebend., n. 24*, favet huic sententiae, negando episcopum teneri providere ordinato qui se divitem finxit, « quum episcopus non fuerit in culpa ».

^{j)} Sanchez, *loc. cit., n. 8*, requirit iudicis sententiam.

823. — ^{a)} Molina, *de Just. et Jure, tr. 2, disp. 238, n. 15*, dicit tantum in generali invalidam esse patrimonii alienationem, nisi prius clericus ad quem spectat, beneficium obtineat ecclesiasticum.

824. — ^{a)} Stephanus Gratianus, *Discept. forens., cap. 159, n. 14*: « Si clericus, inquit, haberet aliunde congruam sustentationem,

Juxta alios,
potest re-
nuntiatio
fieri sine li-
centia epi-
scopi.

Garcia et Molfesius^{b)}, apud Salmant.¹⁾; et probabilem putant Tamburinius²⁾, Diana³⁾; et Barbosa⁴⁾ cum Menochio^{c)}, Surdo^{c)}, Caevallos et Chassenaes^{c)}; et expresse huic sententiae consentiunt Sanchez⁵⁾ et Viva⁶⁾. — Eam probant ex Tridentino⁷⁾, ubi dicitur: *Atque illa (nempe patrimonium, beneficia, etc.), deinceps sine licentia episcopi alienari... nullatenus possint, donec beneficium... sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant unde vivere possint.* Si igitur (ajunt) non potest clericus sine licentia episcopi alienare patrimonium, donec aliunde habeat unde vivat; ergo bene potest, si habet unde vivat, etiam sine licentia episcopi. Qui caeterum in aliquo casu, puta ad redimendos parentes captivos, et simili, potest dare licentiam alienandi patrimonium, quamvis clericus non habeat unde vivat.

Secunda sententia, quam tenent Ledesma et alii apud Viva⁸⁾, dicit talem alienationem esse illicitam, sed non invalidam. Imo Suarez^{d)} dicit esse validam, etiamsi clericus non habeat unde vivat.

Juxta alios,
renuntiatio
valida, sed
illicita.

Garcia, part. 2, cap. 5, n. 186. - ¹ Tr. 8, cap. 6, n. 84. — ² Lib. 7, de Ordin., cap. 6, § 4, n. 19. — ³ Part. 9, tr. 8, resol. 23. — ⁴ De Off. et Pot. episc., alleg. 19, n. 89 et 90. Caevallos, Commun. quaest. 527, n. 8; et qu. 561, n. 22 et 30. — ⁵ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 38, n. 3; et dub. 43, n. 2. — ⁶ De Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6, v. Circa. — ⁷ Sess. 21, de reform., cap. 2, i. f. — Petr. Ledesma, de Ordin., cap. 7,

Tertia vero sententia, quam tenent Croix^{e)}; Barbosa⁹⁾ cum Quintanadvenas, Campanile^{f)} et Ugolino; Escobar¹⁰⁾ cum Marchino^{f)}, Cenedo^{g)}, etc.; ac Salmant.¹¹⁾ cum Vasquez^{h)}, Philiberto^{f)} et Leandro, dicit hujusmodi alienationem esse invalidam et illicitam. — Ratio: tum quia, si clericus non habet aliunde sustentationem, nec etiam episcopus (ordinarie loquendo, ut intelligendum est concilium) potest licentiam alienandi concedere: hoc enim significat particula illa *donec*, nempe quod episcopus tum solum licentiam dare potest, cum clericus habet unde vivat. Tum quia patrimonium connumeratur inter bona ecclesiastica, et gaudet eodem privilegio, ita ut nequeat a principe saeculari subijci collectis; prout habetur in cap. *Quamquam*, de censib. in 6°. Ergo tale patrimonium sine licentia episcopi est inalienabile.

Juxta alios,
invalida et
illicita.

Et huic tertiae sententiae mihi magis lubet adhaerere, ob decretum S. Congregationis, quae, die 14 Febr. 1652, (apud Benedictum XIV¹²⁾) sic respondit: *Remun-*

S. Doctor
adhaeret
huic tertiae
opinionem.

concl. 6, dub. 1. ⁸ De Ordin., qu. 7, art. 4, n. 6, v. Circa. — ⁹ De Offic. et Potest. episc., alleg. 19, num. 90. — Anton. Quintanad., Ecclesiasticum, lib. 3, n. 71 et 72. Ugolino, de Off. et Pot. episc., cap. 26, § 13, n. 4. — ¹⁰ Lib. 23, n. 381 et 382. — ¹¹ Tr. 8, cap. 6, n. 85. Leandro, disp. 9, qu. 11. — ¹² Notif. 26, n. 29. Cfr. Pallottini, v. *Patrimonium clericorum*, n. 105, ubi refertur ad 24 Februarii 1652.

permitteretur alienatio, quasi cesset ratio concilii... Ita ut remittatur arbitrio Ordinarii quae dicatur congrua sustentatio pro non invalidanda alienatione ».

^{b)} Molfesius, *Sum., part. 1, tr. 2, cap. 18, n. 31*, dicit utique hujusmodi renuntiationem fieri posse, « quamvis, addit, ad majorem cautelam, ne aliqua adsit fraus vel deceptio, debeat intervenire consensus episcopi ».

^{c)} Menochius, *consil. 151, n. 49*; Surdus, *consil. 186, n. 15 et 16*; Chassenaes, *Consuetud. Burgundiae, rubr. 6, § 5, text.* Et a patre separati, *n. 8*, explicant generaliter particulam *donec*, et eo quidem sensu, ut huic sententiae plane faveat.

^{d)} Suarez, *de Censur., disp. 31, sect. 1, susp. 7, n. 38*, v. *Hic vero*, insinuat esse validam, dicens verba concilii, quae vetant patrimonii alienationem, donec ordinatus habeat unde vivere queat, prohibitiva esse tantum, non irritantia.

^{e)} Croix, *lib. 6, part. 2, n. 2286*, negat quidem posse fieri; sed non explicat utrum id intelligat de validitate, an de sola liceitate.

^{f)} Campanile, *rubr. 8, cap. 6, n. 9*, loquitur de sola validitate, ut et ipse Barbosa, qui eum citat. — Philibertus Marchinus, *tr. 2, part. 6, cap. 7, diff. 9*, de sola item validitate loquitur, quidquid dicant Escobar et Salmant.

^{g)} Cenedo non recte citatur ab Escobar; nam *Quaest. pract., qu. 11, n. 9*, expresse negat alienationem hanc esse irritam, et perspicue innuit esse etiam licitam: « Minime irritam censerem, inquit, praefatam patrimonii alienationem absque Ordinarii licentia factam, si ipse alienans tempore alienationis habeat congruam sustentationem... Cum constituitur regula in sacro concilio Tridentino quod bona ad cujus [sic] titulum clericus ordinatur non possint alienari sine licentia episcopi, et postea sequatur limitatio: donec sufficiens beneficium ecclesiasticum sint adepti, sequitur quod in hoc casu non requiritur praedicta licentia, imo ab ipso concilio permittitur ».

^{h)} Vasquez, *disp. 246, cap. 6, n. 60*, negat tantum posse fieri: non ergo satis diligenter citatur a Salmant.

tiationem patrimonii, ad cujus titulum clericus simpliciter sacris ordinibus fuit initiatus, absque licentia episcopi factam, non sustineri, etiam post assecutionem beneficii ad ejus vitam sustentandam sufficientis.

Adverte hic aliud decretum emanatum

a S. C. Concilii 15 Febr. 1604, ubi decisum^{*} fuit non esse vetitum clerico hypothecare patrimonium, quoad eam tamen partem fructuum quae supersit ad ejus sustentationem, non laute, sed tenuiter vivendo, juxta judicis ecclesiastici arbitratum.

§ III.

De obligatione deferendi Habitum et Tonsuram.

825. *Qu. 1. An peccent graviter clerici non deferentes habitum.* — 826. *Qu. 2. An, non deferentes tonsuram.* — 827. *Quando isti, ob habitum et tonsuram dimissam, amittant privilegium fori et canonis.* — 828. *Ad quid teneantur sacerdotes vi obedientiae quam promittunt episcopo. — An possint religionem ingredi episcopo contradicente.* — 829. *Quae obligatio sit de Missis et precibus quae ab episcopo imponuntur ordinatis.* — 830. *De statutis in concordato nostri regni.*

825. - Patet ex universo jure canonico, clericos teneri deferre habitum et tonsuram clericalem; unde ex Tridentino ^{a)} possunt suspendi habitum et tonsuram non deferentes.

Sed quaeritur 1°. *An peccet mortaliter clericus qui habitum non deferat?*

Affirmat Panormitanus (apud Palaum¹⁾), etiamsi ille sit tantum in minoribus constitutus; et probat ex *cap. penult., de vita et honest. clericor.* Alii, ut Salmant., dicunt hunc non peccare graviter (ut revera sentit communis sententia); sed non excusari a culpa veniali, eo quod ipsi quoque tenentur suo statui se conformare.

Alii vero communius dicunt hujusmodi clericum nullam habere obligationem deferendi habitum: ita Escobar², Navarrus³, Holzmann⁴; et Palaus⁵ cum Armilla^{b)}, Silvestro^{b)}, Soto^{b)} et Angelo^{b)}. Et huic opinioni favet constitutio Sixti V *Pastoralis*, edita die 31 Januar. 1589, ubi declaratum fuit habitum clericalem non teneri deferre clericos non recipientes pensionem, fructus aut bona ecclesiastica,

sibi in una vel pluribus vicibus reservata et concessa, non excedentia valorem annum sexaginta ducatorum aureorum de Camera. — Id autem certum est de clericis conjugatis, ut habetur in *cap. Joannes, de cleric. conjug.* Imo, si sint bigami, non solum non tenentur, sed etiam non possunt habitum deferre; ex *cap. Alterationis, de bigam. in 6°.*

Majus Dubium est *de clericis beneficiatis vel in sacris constitutis: an hi peccent graviter si habitum non deferant?*

Per se loquendo, non dubitandum hos graviter peccare, cum ipsi temeritatis arguantur in Tridentino his verbis: *Tanta... hodie aliquorum inolevit temeritas religionisque contemptus, ut, propriam dignitatem et honorem clericalem parvipendentes, vestes etiam deferant publice laicales... Propterea omnes ecclesiasticae personae..., quae aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia aut beneficia... ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab episcopo suo... moniti fuerint, honestum habitum clericalem... non detulerint, per suspensionem ab ordinibus, ac officio et beneficio,*

Clerici beneficiati vel in sacris tenentur sub gravi per se.

S. C. Conc., cfr. Pallotti i, loc. cit., num. 123. — *Abb. Panorm.*, in *cap. Clerici 15*, de vita et honest. clericor. — ¹ Tr. 27, punct. 18, num. 3. — *Salmant.*, tract. 8,

cap. 3, num. 8. — ² Lib. 23, n. 488. — ³ Man., cap. 25, n. 110. — ⁴ De Sac. Ordin., n. 103, v. *Tertia*. — ⁵ Loc. cit., num. 3.

825. - ^{a)} Tridentinum, sess. 14, de reform., cap. 6, dicit suspensionem imponi posse illis personis ecclesiasticis, « quae aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia aut beneficia qualicumque ecclesiastica obtinuerint ».

^{b)} Armilla, v. Clericus, n. 11, negat esse mortale; Silvester, v. Clericus II, n. 2; Sotus, in 4, dist. 24, qu. 2, art. 1, post concl. 2; Angelus, v. Clericus IV, n. 1 et 2, negant, clericum teneri ad deferendam tonsuram.

ac fructibus..., necnon, si semel correpti denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum et beneficiorum... coerceri... debeant. — Et hic insuper notandum quod Sixtus V, in bulla *Cum sacrosanctam*, edita die 9 Januar. 1589 (apud Barbosa¹⁾) declaravit beneficiatos non deferentes habitum in Urbe^{c)}, mandatisque super his editis sub certo termino non obediens, praeter alias poenas, ipso facto sine ulla alia monitione privatos esse quibuscumque dignitatibus, administrationibus, officiis, canonicatibus, praebendis, beneficiis et praestimoniis.

Dicit autem Cajetanus² tales non peccare mortaliter, nisi adsit contumacia aut contemptus. Et adhaerent Escobar³ et Gobat⁴, dicentes non esse mortale, nisi sit periculum causandi contemptum. — Sed oppositum omnino tenendum; quia ex concilio patet ipsam delationem habitus laicalis esse parvipensionem honoris clericalis. Ita communiter Sanchez⁵, Renzi⁶; Laymann⁷ cum Armilla, Silvestro^{d)} et

Vasquez; Palaus⁸ cum Villalobos^{e)}; Salmant.^{e)} cum Bañez^{e)} et Ledesma^{e)}; Barbosa⁹ cum Abbate^{f)} et Henriquez^{f)}; Escobar^{g)} cum Reginaldo et Hurtado^{g)}; ac Bonacina¹⁰ cum Rodriguez^{e)} et comuni.

Limitant vero 1°. omnes praefati auctores, et quidem probabilissime, si id fiat ad breve tempus: nisi (ajunt Salmant.¹¹ cum Bañez) quis habitum dimitteret vel occultaret ut alios deciperet, vel ut libere per plateas deambulet, vel ut aliquod malum committeret. Et sic pariter probant Diana¹² et Burghaber¹³ non excusari a mortali clericum, qui in bacchanalibus excurreret per urbem larvatus. — Limitant 2°. Holzmann¹⁴, et Palaus¹⁵, Laymann¹⁶ ac Salmant.¹⁷, si adsit aliqua justa causa se occultandi, nempe ad vitandum periculum mortis vel damni gravis.

826. — Quaeritur 2°. *An peccent graviter clerici non deferentes tonsuram sive coronam* (licet corona revera differat a tonsura^{a)}: sed doctores confundunt)?

Limitationes.

¹ In Trid., sess. 14, de reform., cap. 6, n. 4. — ² Sum., v. *Clericorum peccata*. — ³ Lib. 23, n. 491. — ⁴ Tr. 8, n. 769. — ⁵ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 49, n. 11 et 13. — ⁶ De Ordin., cap. 2, qu. 5, v. f. — ⁷ Lib. 5, tr. 9, cap. 12, n. 3. — *Armilla*, v. *Clericus*, n. 11. — *Vasq.*, disp. 250, cap. 3, n. 22. — ⁸ Tr. 27, punct. 18, n. 3. — ⁹ De Offic. et Potest. episc., alleg. 9, n. 11. —

Regin., lib. 30, tr. 3, a n. 10. — ¹⁰ De Ordin., punct. ult., n. 3. — ¹¹ Tr. 8, cap. 3, n. 9. — *Bañez*, in 2^a 2^ae, qu. 12, art. 1, concl. ult., v. *Constitutus in sacris*. — ¹² Part. 10, tr. 13, resol. 29. — ¹³ Centur. 2, cas. 59, resp. 1. — ¹⁴ De Sacr. Ordin., n. 103, v. *Tertia*. — ¹⁵ Tr. 27, punct. 18, n. 3, i. f. — ¹⁶ Lib. 5, tr. 9, cap. 12, n. 3, i. f. — ¹⁷ Tr. 8, cap. 3, n. 9.

^{c)} Quamvis Barbosa referat eam bullam solum quoad clericos in Urbe commorantes, valet tamen pro clericis « ubilibet gentium, locorum constitutis ».

^{d)} Silvester, v. *Clericus* II, n. 2, loquitur de veste parva, quam publice deferre et sine causa rationali, ait esse mortale.

^{e)} Villalobos, *part. 1, tr. 11, diff. 16, n. 5*, id sane dicit; sed pro beneficiatis requirit ad mortale ut beneficium sit pingue; pro clericis in sacris requirit ut nullum omnino signum status clericalis deferatur. — Salmant., *tr. 8, cap. 3, n. 7*, idem tenent ac Villalobos pro beneficiatis; Bañez autem, in 2^a 2^ae, qu. 12, art. 1, concl. 3 et 4; Petrus Ledesma, *Sum.*, de *Ordin.*, cap. 9, concl. 1, i. f., et concl. 2, *solut. dub.*; Rodriguez, *Sum.*, *part. 2, cap. 17, n. 3 et 4*, pro constitutis in sacris, ad mortale requirunt ut nullum omnino signum status clericalis deferant.

^{f)} Abbas videtur revera concordare; nam in *cap. Clerici, n. 1*, dicit caput istud praecipere ut clerici abstineant a vestibus et habitu minus honesto, et utantur habitu honesto; et addit constitutionem utentem verbis praeceptivis obligare ad mortale. — Henriquez vero,

lib. 13, cap. 39, n. 3, concordare videtur; sed tractat de clerico ferente vestes coloribus distinctas; atvero, lib. 10, cap. 11, n. 1, mitius de praesenti casu loquitur, scribens: « Si quis tamen habitum aut tonsuram non ferret, non videtur arguendus peccati mortalis..., quia consuetudo generale praeceptum juris sub excommunicatione praeciens ita moderatur, ut hic excommunicandus non sit absque nova iudicis praemonitione ».

^{g)} Escobar, *loc. cit.*, n. 491, ut S. Alphonsus supra notavit, negat esse mortale, « nisi quando mora temporis... est adeo notabilis, ut detur occasio vilipendendi clericalem statum ». — Eademque prorsus sententiam amplectitur Gaspar Hurtadus, de *Ordin.*, *diffic. 27, versus finem*.

826. — ^{a)} Corona enim gestatur in vertice capitis, abradis in modum circuli capillis. Tonsura autem, quamvis, ut dicit S. Alphonsus, saepe cum corona confundatur, proprie significat comam modeste praecisam seu brevem, quam clerici deferre tenentur, ut praecipitur in *cap. 4, 5 et 7, de vita et honest. clericor.* Cfr. Aertnys, *Theol. mor.*, edit. 6, lib. 5, n. 36, sub. 2° et 3°.

Quid de
obligatione
tonsuram
deferendi.

Alii, ut Panormitanus, Sotus^{b)}, Silvester^{b)}, etc., apud Tamburinium¹, affirmant de omnibus clericis; ex cap. *Clerici 15, de vita et honest. clericor.*, ubi dicitur: *Coronam et tonsuram habeant congruentem.* — Alii, ut ipse Tamburinius cum Marchino; Palaus^{c)}, et Renzi² cum Henriquez^{d)}, dicunt hoc, secluso contemptu, non esse peccatum mortale, etiam in beneficiatis et clericis in sacris constitutis; quia (ut ajunt) ex nullo textu arguitur esse de hoc grave praeceptum.

Alii tamen, ut Sanchez³, Laymann⁴, Escobar^{e)}; et Vasquez, Leander ac Hurtadus^{e)}, apud eundem Tamburinium⁵, dicunt clericos in sacris constitutos et beneficiatos graviter peccare, si tonsuram seu coronam non deferant. — Idque confirmari, potest alicui videri, ex concilio Lateranensi sub Leone X⁶, apud Merbesium^{f)}, ubi sic habetur: *Clerici in sacris constituti barbam nec comam nutriant, sed tonsuram ferant; si quis contra fecerit excommunicationem incurrat.* Sed huic responderi posset quod hoc concilium praecipiendo tonsuram non est loquutum proprie de corona, sed potius de abrasione comae, innovando canones conciliorum Romanorum sub Zacharia Papa et Gregorio II (apud eundem Merbesium⁷), ubi dicebatur: *Si quis ex clericis relaxaverit comam, anathema sit.* — Unde saltem non est certum quod excommuni-

catio fuerit imposita in non deferentes coronam. Et etiam quoad comam deferentes, hodie propter usum plurimorum, adhuc Romae degentium (modo coma sit moderata), non videtur poena illa excommunicationis vigere.

Caeterum, quod ad qualitatem peccati pertinet, Laymann⁸ et Escobar⁹ pari modo loquuntur de non deferente coronam ac de non deferente habitum. — Probabiliter tamen ait Croix¹⁰ facilius mortaliter peccari non deferendo habitum quam coronam; quis enim (dicit) arguet sacerdotem de mortali, si per sex vel octo hebdomadas coronam non deferat, etiam si nullum de ea vestigium appareat?

827. - Plura autem hic sunt notanda pro complemento hujus materiae.

Notandum I^o. Quod clericus non deferens habitum et tonsuram, si tertio admonitus ab episcopo non emendatur, amittit privilegium, non solum fori, sed etiam canonis, ex cap. *Contingit 45, de sent. excom.*^{a)}. — Idemque dicitur de clerico se immiscente in negotiationibus saecularibus, omissis divinis Officiis, ex cap. *Ex literis 16, de vita et honest. clericor.* — Idem, de gestante arma militaria in habitu laicali, si post tertiam monitionem clericalem non resumatur. Quod si talis clericus armis militaribus indutus, insuper enormitates committat, privatur privilegio canonis^{b)},

Non deferens tonsuram et habitum, tertio admonitus, amittit privilegium fori et canonis.

Quid de gestante arma.

Abb. Panorm., in cap. *Si quis 4*, de vita et honest. cleric., n. 1. ¹ Lib. 7, de Ordin., cap. 2, § 6, n. 16. — *Tambur.*, loc. cit., n. 16 et 17. *Marchin.*, tr. 2, part. 1, cap. 6, n. 3. — ² De Ordin., cap. 2, qu. 5. — ³ Consil., lib. 7, cap. 1, dub. 49, a num. 11. — ⁴ Lib. 5, tr. 9, cap. 12, num. 3. — *Vasq.*, disp. 250, cap. 3, n. 23. *Leand.*, disp. 13, qu. 34

et 35. ⁵ Loc. cit., num. 16. — ⁶ Sess. 9, bull. reform. *Supernae dispositionis*, § *De Cardinalibus*, v. *Reliqui vero clerici*; an. 1514 celebr., ap. Labbe, tom. 19, col. 879. — ⁷ De Sacr. Ordin., qu. 15. Cfr. Decr. Gratiani, dist. 23, can. 23. — ⁸ Lib. 5, tr. 9, cap. 12, num. 3. — ⁹ Lib. 23, num. 488. — ¹⁰ Lib. 4, n. 1372.

^{b)} Sotus, in 4, dist. 24, qu. 2, art. 1, post concl. 2; Silvester, v. Clericus II, n. 2, quid quid dicat Tamburinius (ex Marchino), negant omnes clericos teneri ad deferendam tonsuram.

^{c)} Palaus, tr. 27, punct. 18, n. 3, negat esse mortale, nisi ratione circumstantiarum graviter honestatem offendat, cedatque in aliorum scandalum.

^{d)} Henriquez, lib. 10, cap. 11, n. 1, simpliciter negat esse mortale, pro clericis in sacris, non loquens de contemptu.

^{e)} De Escobar et Hurtado, vide notam g ad num. praeced.

^{f)} Merbesius, de Sacr. Ord., qu. 15, ita sane refert concilium Lateran. Sed tum apud

Labbe, tum in Bullario Romano, concilium istud, loquens de familiaribus cardinalium dicit: « Tam ipsi clerici beneficiati quam in sacris ordinibus constituti, non comam neque barbam nutriant [al. in Bullar. Rom. Mainardi, § 24: « comam aut barbam non nutriant »]... Si quis autem familiarium praedictorum contra fecerit..., in excommunicationem incurrat ».

827. - ^{a)} Cap. *Contingit*, de sent. excom.; et cap. *Ex literis fin.*, de vita et honest. clericor., videntur loqui de solo privilegio fori. Sed, ut notat Fagnanus in dict. cap. *Contingit*, n. 10: « Idem juris est privilegio canonis, quod non perdit clericus gerens se pro laico ante trinam monitionem ».

^{b)} Id est: privatur privilegio canonis, prout

ut habetur ex can. *Si quis suadente, caus. 17, qu. 4.*

Dubitatur autem: *an hic amittat ipso facto etiam privilegium fori?*

Affirmant aliqui apud Fagnanum¹. — Sed ipse Fagnanus cum Alexandro, Joanne Andrea et Petro de Ancharano, etc., dicit, et probat ex pluribus iuribus non amittere privilegium fori, nisi post trinam monitionem. Hoc tamen intelligitur de *beneficiatis* et constitutis in *sacris*; nam:

Quid de clericis in minoribus constitutis.

De clerico in *minoribus* statutum est in Tridentino² quod *Is... fori privilegio non gaudeat, nisi... clericalem habitum et tonsuram deferens, alicui ecclesiae ex mandato episcopi inserviat, vel in seminario..., aut in aliqua schola... de licentia episcopi..., versetur.* — Dicunt autem hic Salmant.³ cum Farinacio et Philiberto, quod particula illa *et* valet pro *vel*. Sed probabilius tenent oppositum Palaus⁴; et Barbosa⁵ cum Riccio, Armendariz et Belletto, dicentes quod clericus in minoribus, ut gaudeat privilegio fori, tenetur deferre simul habitum et tonsuram, et ecclesiae deservire. — Sufficit vero quod inserviat alicui ecclesiae, etiamsi non sit illa cui de mandato episcopi fuerit adscriptus; ut declaravit S. Congregatio, die 25 Januar. anni 1603 (apud Benedictum XIV⁶). Idque tanto magis currit, si nulli ecclesiae sit adscriptus; ex alio decreto (ibidem), edito 1 Febr. 1614.

Pro his autem minoristis non deferentibus habitum et tonsuram, nulla praeexigitur monitio, ut priventur privilegio fori; prout docent Benedictus XIV⁷ et Fagnanus⁸. — Diximus: *privilegio fori*. Nam

secus dicendum de privilegio *canonis*; ut tenent Gonzalez, Garcia et Comitulus, apud eundem Benedictum⁹: qui testatur hanc fuisse constantem sententiam S. C. Concilii, afferens plures ejusdem decisiones, contra de Luca^{c)}.

Casu vero quo clericus hic, non adimpletis conditionibus Tridentini, commiserit aliquod crimen, licet ipse nequeat allegare privilegium fori, potest tamen episcopus eum sibi vindicare a iudice saeculari; juxta decretum S. Congregationis, approbatum a Pontifice (ut refert Benedictus¹⁰).

Si tamen quis habitum dimissum reasumit, dummodo non sit in fraudem, ad pristina restituitur privilegia; ut docet idem Benedictus¹¹ cum communi doctorum, in *cap. unic., de cleric. conjug. in 6º*, et pluribus decretis S. Congregationis. Tunc autem praesumitur in fraudem reasumere, si in causa *criminali* jam sit in carcerem coniectus, aut dimissus sub fidejussione; ut Fagnanus¹² cum decreto Sacrae Congregationis^{d)}, et idem Benedictus¹³. In causa vero *civili*, si habitum reassumat, postquam fuerit citatus ad forum saeculare. Benedictus¹⁴, cum decreto S. C. edito die 30 Martii 1686.

Eodem privilegio fori gaudent clerici conjugati habitum vel tonsuram deferentes et alicui ecclesiae de mandato episcopi deservientes, si unam solam virginem duxerint ex *cap. 2 de foro comp.* Vide Salmant.¹⁵. — Sed notandum quod in *cap. ult., de tempor. ordin. in 6º*, prohibetur conjugatis conferri tonsura, nisi velint ipsi religionem profiteri vel sacros

Quid de clericis conjugatis.

¹ In cap. *Contingit 45*, de sent. excom., n. 14. — Fagnan., loc. cit. — Alex. ab Imola, lib. 1, consil. 8, n. 2. — Joan. Andr., in cap. *Perpendimus*, de sent. excom., n. 5. — Petr. de Anchar., in cap. *Praeterea*, de apostat., num. 2, v. *Si vero reliquit*. — ² Sess. 23, de reform., cap. 6. — ³ Tr. 8, cap. 7, num. 64. — Farinac., Prax. crim., qu. 8, n. 65. — Philib., tr. 2, part. 1, cap. 15, diff. 4. — ⁴ Tr. 12, punct. 2, n. 7. — ⁵ In Trid., sess. 23, cap. 6, n. 21; et de Offic. et Potest. episc., alleg. 12, n. 19. — Ricci, Decis. cur. archiep. Neapol., part. 4, decis. 154, n. 8. — Armendar., Addit. ad Recopil. legum Navar., lib. 2, tit. 19, leg. 1, de foro compet. clericor., declar. 13. — Bellet., Disquisit. cleric.,

part. 1, tit. 3, § 8, n. 8. — ⁶ De Synodo, lib. 12, cap. 6, n. 5. Cfr. Pallottini, v. *Presbyteri simplices*, § 4, num. 21 et seqq. — ⁷ Loc. cit., lib. 12, cap. 2, n. 1. — ⁸ In cap. *Si quis*, de foro compet., n. 21. — Gonsal., sup. reg. 8 Cancellar., gloss. 5, § 5, n. 7. — Garcia, part. 2, cap. 3, n. 5; et cap. 2, n. 19. — Comitol., Resp. mor., lib. 6, qu. 20. — ⁹ Loc. cit., n. 2. Cfr. Pallottini, loc. cit., n. 49 et seqq. — ¹⁰ Loc. cit., cap. 2, n. 4. — ¹¹ Loc. cit., cap. 3, n. 1. Cfr. Pallottini, loc. cit., n. 42. — ¹² In cap. *Magnus*, de obligat. ad ratiocinia, n. 73. — ¹³ Loc. cit., cap. 3, n. 1. — ¹⁴ Loc. cit., n. 2. — *Cap. 2*, de foro comp.; cfr. cap. *Clerici*, de cleric. conjug. in 6º. — ¹⁵ Tr. 8, cap. 7, n. 69.

istud exponitur in can. *Si quis, caus. 17, qu. 4*; non vero intelligendum quod clericus illo canone privetur suo privilegio.

c) Cardinalis de Luca, tom. 14, Annotat.

ad Concil. Trid., discurs. 24, n. 33 et seqq., tractat de aliis privilegiis.

d) Seu rectius: Fagnanus ipse ita explicat declarationem S. Congregationis.

ordines suscipere: quod autem non licet eis sine uxoris licentia.

Sacerdos in ordinatione promittit obedientiam.

828. - Notandum II°. Sacerdos in sua ordinatione promittit *obedientiam* episcopo. — Hinc

Quaeritur: *ad quid teneantur sacerdotes vi hujus obedientiae?*

Quid comprehendat.

Noster Summus Pont. Benedictus XIV in sua constitut. *Ex quo dilectus*, emanata die 14 Januar. anno 1747, sic explicat: *Agnosimus presbyterum, hujusmodi promissionis vigore, ea lege inter alias adstrictum teneri, ut a servitio ecclesiae cui... addictus fuerit, discedere nequeat sine licentia episcopi*¹. Hoc tamen intelligendum, nisi presbyter, etiam parochus, velit transire ad aliquod monasterium vel regularem canonicam; ut habetur in can. *Duae sunt, caus. 19, qu. 2*. Tunc enim (ut ibi statuit Urbanus II) potest libere discedere, etiam contradicente episcopo. — Poterit tamen episcopus (ut ait Papa Benedictus in praefata bulla) clericum suum revocare ex justis causis, etiam post professionem, nempe si ecclesia ex illius absentia gravem jacturam pateretur; ut ibi dicit Innocentius IV (Vide dicta *Lib. IV, n. 75, v. Declarat*). Per τὸ autem *jacturam* intelligit Pontifex laesionem sive damnum ecclesiae; dum affert doctrinam Abbatis Panormitani, qui sic ait: *Sed si ecclesia graviter laederetur, esset revocandus*. Unde concludit idem Pontifex Benedictus: *Satis itaque provisum est etiam episcopo, qui factum clerici sui ad regularia claustra, se invito digressi, impugnare velit*.

Quid de ingressu in religionem, contradicente episcopo.

¹ Epist. *Ex quo dilectus*, v. *De reverentia*. — *Innoc. IV*, in cap. *Licet*, de regular., n. 3. — *Panorm.*, in cit. cap., num. 14. — ² *Lib. 6, part. 2, num. 2319*. — *Valent.*, in 2^a 2^a, disp. 6, qu. 2, punct. 10, § 2. — *Diana*, part. 4, tract. 4, resol. 218. — *Palaus*, tr. 7, disp. 2, punct. 1, § 1,

829. - Notandum III° aliquid circa Missas et preces quae in ordinatione imponuntur ordinatis ab episcopo.

Missae et preces in ordinatione impositae, sub decencia tantum.

Quod ad *obligationem* pertinet, alii (ut Suarez^a), Lessius^a), Laymann^a), etc., apud Croix²) putant persolvendas esse sub mortali. — Alii tamen ibi (ut Sotus^b), Valentia, Diana, Palaus, Pellizzarius, Gobat, etc.) dicunt probabiliter hujusmodi obligationem esse decenciae, non autem sub peccato; saltem, tenet Croix, non esse sub gravi, cum id episcopi haud declararint.

Quoad applicandas autem dictas *Missas*, sedulo considerata sunt verba quae dicit episcopus, videlicet: *Post primam Missam, tres Missas dicite, unam de Spiritu Sancto, aliam de Beata Virgine, et tertiam pro defunctis; et etiam Deum pro me orate*. Ex quibus verbis recte infert Pater Mazzotta³ non esse obligationem applicandi praedictas Missas juxta intentionem episcopi; dum ibi praescribitur tantum ut initiati pro eo orent: ideoque ipsi bene possunt Missas pro aliis applicare, etiam cum stipendio.

Missae impositae, non applicandae ad intentionem episcopi.

Patet autem quod hujusmodi Missae non prius dicendae sunt quam adveniant dies non impediti.

An autem *neopresbyter pro Missa quam celebrat cum episcopo, possit stipendium accipere?*

Negat Lacroix⁴: eo quod petens Missam videtur requirere Missam cum omnibus caeremoniis et actionibus quae peraguntur a sacerdote in altari. — Sed aliter opinatur Benedictus XIV⁵, urgens exem-

Neopresbyter pro Missa ordinationis potest accipere stipendium.

num. 5. — *Pellis.*, tr. 8, cap. 2, num. 194. — *Gobat*, tr. 3, num. 713; et tract. 8, num. 771. — *Croix*, lib. 6, part. 2, n. 2319. — ³ Tract. 5, disp. 4, qu. 2, cap. 4, § 3, qu. 3. — ⁴ *Lib. 6, part. 2, num. 2323*. — ⁵ *De Sacrif. Miss.*, lib. 3, cap. 16, n. 10.

829. - ^a) Suarez, Lessius et Laymann a Croix citantur ex Aversa, *de Ordine*, qu. 2, sect. 13, i. f., tamquam patrocinantibus huic opinioni; sed errat Aversa. Suarez enim, *de Relig.*, tr. 4, lib. 4, de *Horis canon.*, cap. 16, n. 15; et Lessius, *de Just. et Jure*, lib. 2, cap. 37, dub. 9, num. 46, negant generaliter clericos in minoribus constitutos teneri ad Officium B. M. V., vel ad psalmos poenitentiales aut graduales; et negant episcopum posse hoc onus perpetuum adjungere suae ordinationi: «Secus vero esset (sunt verba Suarii: idemque

tenet Lessius), si tantum praeciperet ter vel quater haec recitare vel aliquid simile quod moderatum sit». Non tamen dicunt episcopum sub gravi haec praecipere posse. — Laymann disertis verbis dicit esse levem obligationem; de eodem enim casu loquitur, *lib. 4, tr. 1, cap. 4, n. 5*, de quo tractant Suarez et Lessius, et scribit: «Porro levem aliquam obligationem, v. g. ter vel quater orandi psalmos poenitentiales, quod episcopus in ordinatione injungere possit fatentur omnes».

^b) Sotus, a Croix pariter ex Aversa cita-

plum sacerdotum graecorum cum episcopo celebrantium, qui alias plerumque carere deberent eleemosyna.

Concorda-
tum Neapo-
litanum de
promoven-
dis.

830. - Notandum IV°. id quod habetur statutum anno 1741, circa ordinationem promovendorum, in concordato inito inter Sanctam Sedem et Majestatem nostri regnantis Caroli III (quem Deus sospitet), ubi sic habetur ^{a)}:

1°. *Niuno potrà esser da ora innanzi promosso alla prima tonsura, se non che a titolo di beneficio o cappellania perpetua, le di cui rendite, detratti i pesi, ascendano almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sagro nella diocesi del promovendo.*

2°. *Giudicando qualche vescovo veramente utile o necessario alla chiesa conferir la prima tonsura a qualche giovine, benchè non abbia verun beneficio, potrà farlo; ma nel solo caso che abbia il medesimo una pensione ecclesiastica perpetua, della rendita che ascenda almeno alla metà della tassa stabilita pel patrimonio sagro nella sua diocesi, o l'intero patrimonio: il quale, per evitar qualunque frode ed inganno, non potrà costituirsi da ora innanzi che unicamente sopra beni stabili o sopra annue rendite fisse, e dovrà regolarsi a tenore della tassa sinodale di ciascuna diocesi, purchè*

non sia esso patrimonio nè in minor somma di ventiquattro ducati, nè in maggior di quaranta.

3°. *Oltre al requisito del beneficio, cappellania perpetua o pensione ecclesiastica perpetua, nella maniera spiegata di sopra, o dell'intero patrimonio, a niuno potrà conferirsi la prima tonsura, il quale, dopo aver terminati dieci anni di sua età, non sia andato a dimorare almeno per un triennio in qualche seminario o convitto ecclesiastico; e dove ciò non possa farsi, non abbia almeno portato per tre anni l'abito chericale con licenza del proprio Ordinario, ed in tutto il triennio, o almeno per la maggior parte delle feste di precepto di ciascuno de' tre anni, non abbia servito a qualche chiesa nella maniera che gli sarà dal proprio vescovo prescritta, scomputando questo servizio colla dimora che avrebbe dovuto fare in qualche seminario o convitto ecclesiastico, ecc.*

Ac ultimo loco dicitur: *Chiunque sarà promosso alla prima tonsura, agli ordini minori o agli ordini sagri, contro la forma prescritta nel presente regolamento, oltre alle pene di sopra accennate, rimarrà perpetuamente sospeso dall'esercizio dell'ordine già conferitogli. E chi lo avrà così ordinato, o pure gli avrà a tal'effetto concesse le dimissorie, se sarà vescovo,*

Concord. Neapol., cap. 4.

tus, non loquitur de ordinatione; sed de *Just. et Jure, lib. 10, qu. 5, art. 3, concl. 1, v. f.*, negat generaliter clericos in minoribus constitutos teneri ulla lege vel consuetudine ad canticum graduum, et addit solum: « Neque episcopus potest ad hoc obligare ».

830 - ^{a)} Quae latine sic redduntur: « 1. Nul-
lus in posterum ad primam tonsuram promo-
veri poterit nisi titulo beneficii aut capellaniae
perpetuae, cujus redditus, deductis expensis,
saltem ad dimidium summae quae in dioe-
cesi promovendi pro patrimonio requiritur,
pertingant. 2. Si quis episcopus vere utile vel
ecclesiae necessarium judicaverit alicui juveni
primam conferre tonsuram, id facere poterit
quamvis nullum habeat beneficium, dummodo
pensionem ecclesiasticam in perpetuum, cujus
redditus saltem ad dimidium summae pro pa-
trimonio in dioecesi requisitae pertingant, vel
integrum patrimonium possideat. Ad vitan-
dam autem omnem fraudem et deceptionem,
patrimonium in futurum constitui non poterit
nisi ex bonis stabilibus et redditibus annuis

fixis, componendumque est juxta taxam syno-
dalem cujusvis dioecesis, dummodo idem pa-
trimonium nec minus viginti quatuor nec
majus quadraginta ducatis sit. 3. Praeter be-
neficium, capellaniam perpetuam aut perpe-
tuam pensionem ecclesiasticam (quae dicto
modo requiruntur) aut patrimonium integrum,
prima tonsura nemini conferri poterit qui,
post decimum suae aetatis annum, non trien-
nium saltem in seminario quodam aut con-
victu ecclesiastico habitaverit; vel si hocce
fieri non potuit, tres saltem annos vestem
clericalem cum licentia Ordinarii sui non ge-
staverit, ac toto triennio aut hujus saltem
plerisque festis de praecepto alicui ecclesiae,
modo ab episcopo praescripto, inservierit,
compensando hoc ministerio habitationem,
quam forte in seminario aut convictu eccle-
siastico instituisset...

Quisquis ad primam tonsuram, ordines
minores aut majores contra hujus legis san-
ctionem promotus fuerit, praeter poenas su-
pradictas, suspensus erit in perpetuum ab

sarà sospeso per un anno dalla collazione degli ordini e dall'esercizio de' pontificali; e non essendo vescovo, ma prelato inferiore coll'uso de' pontificali, sarà sospeso per sempre dall'esercizio de' medesimi; e non avendo l'uso di essi, come pure

qualunque altra persona costituita in dignità, per sempre sarà sospesa dall'esercizio dell'uffizio e de' suoi ordini. — An autem haec suspensio sit latae vel ferendae sententiae? Vide dicenda de Censur., Lib. VII, n. 8.

exercitio ordinis suscepti; qui vero ipsum sic ordinavit vel litteras dimissorias ad hunc effectum concessit, si episcopus sit, per annum a collatione ordinum et exercitio pontificalium suspensus erit; si non sit episcopus,

sed praelatus inferior cum jure pontificalium, in perpetuum ab horum exercitio suspensus erit; si vero usum pontificalium non habens, in dignitate aliqua sit constitutus, in perpetuum ab officio et ordine suspensus erit ».

INDEX

LIBER SEXTUS DE SACRAMENTIS.

TRACTATUS PRIMUS DE SACRAMENTIS IN GENERE

CAPUT I.

De Natura Sacramenti Novae Legis.

DUBIUM I.

QUID SIT SACRAMENTUM.

1. Quomodo definiatur sacramentum. Et quae requirantur ad essentiam sacramenti. —
2. Alia communior definitio sacramenti. —
3. An fuerint vera sacramenta sacrificia, figurae et sacramenta veteris legis. — 4. Quid notandum de circumcisione. — 5. Quae alia excludantur a ratione sacramenti. — 6. Plura notanda circa sacramenta. Et quotupliciter sacramenta distinguantur. — 7. An sacramenta causent gratiam physice, vel moraliter. p. 3

DUBIUM II.

QUID CIRCA MATERIAM

ET FORMAM SACRAMENTORUM SERVANDUM.

8. Quotupliciter sumatur sacramentum. —
9. Quae conjunctio requiratur inter formam et materiam. — 10. Vide resolutiones. —
11. Quae mutatio invalidet sacramentum. — Vide resolutiones apud Busenbaum. — 12. An materiae et formae omnium sacramentorum sint a Christo in specie determinatae. p. 7

CAPUT II.

De Ministro Sacramentorum.

DUBIUM I.

QUID REQUIRATUR

UT MINISTER DET VALIDE SACRAMENTUM.

13. Ad valorem sacramenti requiritur potestas et intentio ministri. — 14. Utrum in ministro requiratur etiam attentio. — 15. Quotupliciter potest esse *intentio*. — 16. Non sufficit in ministro intentio *habitualis* vel *interpretativa*. — 17. Non requiritur *actua-*

lis. — 18. Sufficit *virtualis*. — 19. An sufficiat intentio coacta; vel cum errore circa personam suscipientis. — 20. An ad validitatem sacramentorum requiratur intentio interna ministri. Et 1°. An sufficiat sola intentio faciendi actionem externam. — 21. 2°. An requiratur intentio faciendi quod facit Ecclesia Romana. — 22. 3°. An requiratur intentio explicita conficiendi sacramentum aut producendi effectum sacramenti. Et an, celebrandi ritum externum uti sacrum. — 23. An minister debeat habere intentionem faciendi ritum sacrum quem intendit Ecclesia. — 24. Si minister habeat duas intentiones contrarias, quaenam debeat praevalere. — 25. Vide resolutiones Busenbai. — 26. An sit validum sacramentum collatum sub conditione. — 27. An sit licitum conferre sub conditione sacramenta characterem imprimentia. — 28. An etiam alia sacramenta. — 29. An in extrema necessitate proximi minister possit et teneatur ministrare sacramentum, quando materia est dubia p. 13

DUBIUM II.

QUID REQUIRATUR IN MINISTRO

UT LICITE MINISTRET.

30. Vide quae se habent de hoc apud Busenbaum. — 31. *Primo* de statu gratiae requisito in ministris sacramentorum ad ea ordinatis. — 32. Qu. 1. Quid de aliis ministris ad ea non ordinatis. An sacerdos baptizans non solemniter graviter peccet (Vide Infert. 1). — An contrahens Matrimonium in mortali duplex sacrilegium committat (Vide Infert. 2). — 33. An excusentur ministrantes in mortali, si urgeat necessitas. Quid de ministrantibus in nosocomiis, de obstetricibus, et maxime de parochis, etc., ministrantibus in necessitate. — 34. Qu. 2. An conferens sacramenta teneatur praemittere confessionem, si sit in mortali. — 35. Qu. 3. An peccet graviter sacerdos sive diaconus ministrans Eucharistiam in mortali. — Quot peccata committat sacerdos celebrans in mortali. — An ministrans Eucharistiam pluribus successive committat plura peccata. — An peccet graviter tangens ex officio Eucharistiam in mortali. — 36. Qu. 4. An peccet

graviter confessarius tantum audiens confessionem in mortali. Qu. 5. An confessarius plures successive absolvens plura sacrilegia committat. — 37. *Secundo* de statu gratiae requisito in exercentibus alias functiones sacras. — 38. De diacono et subdiacono ministrante altari in mortali. — 39. De episcopo conficiente in mortali chrisma vel oleum sanctum. — 40. De episcopo consecrante in mortali templa, vel benedicente vestes, etc. Et de sacerdote assistente Matrimonio, vel benedicente aquam, cineres, etc. — 41. An praedicator concionans in mortali peccet mortaliter. — 42. Vide apud Busenbaum de ministro utente materia vel forma dubia, vel corruptam proferente formam, vel omittente caeremonias. — 43. An sacramenta sint indignis deneganda. — *Dicendum I^o*. Generaliter loquendo, sacrilegium est ministrare sacramenta indignis. — 44. *Dicendum II°*. Peccatori publico negandum est sacramentum, sive occulte sive publice petat. — 45. Dub. 1. Quid, si peccatum sit notum tantum aliquibus adstantium. — 46. Dub. 2. Quid, si crimen sit publicum in alio loco. — 47. Dub. 3. An peccatori publico possit unquam ministrari Eucharistia. — 48. Dub. 4. Quid agendum in dubio de crimine et de poenitentia. — 49. Dub. 5. An minister ob metum mortis possit dare sacramentum indigno. — 50. *Dicendum III°*. Peccatori occulto publice petenti non est negandum sacramentum. Secus, si petat occulte. — 51. Qu. 1. An confessarius possit negare sacramentum ob crimen auditum in confessione. — 52. Qu. 2. An episcopus possit negare sacramentum Ordinis peccatori occulto publice petenti. — 53. Qu. 3. An possit absolvi ordinandus habituatus in vitio turpi, qui vult ascendere ad ordines sacros. (Remissive ad n. 63 in fine hujus Dubii). — 54. Qu. 4. An parochus possit assistere Matrimonio publici peccatoris. Et ad quid teneatur circa impedimenta. — 55. Qu. 5. An unus sponsum possit licite Matrimonium inire cum altero excommunicato vel publico peccatore. — 56. Et an liceat conjugia contrahere cum haereticis. — 57. Qu. 6. An in sacramentis conferendis liceat uti opinione probabili. — 58. Qu. 7. An et quando ministri teneantur ministrare sacramenta. — 59. Qu. 8. An liceat simulare administrationem sacramenti. — 60. An liceat simulare susceptionem sacramenti. Sed quid, si quis simul et confiteri. — 61. Quid, si quis simul et communicare. — 62. Quid si quis simul et contrahere Matrimonium. — 63. *Dissertatio* de clerico habituato in vitio turpi: an possit absolvi volens ordinari in sacris. (Usque ad n. 77) p. 24

CAPUT III.

De Suscipiente Sacramentum.

DUBIUM I.

QUAE DISPOSITIO REQUIRATUR
AD VALOREM SACRAMENTI IN SUSCIPIENTE.

78. Vide quae habentur apud Busenbaum. — 79. An solus homo viator sit capax sacramentorum. — An soli baptizati valide susci-

piant alia sacramenta. — 80. Nulla requiritur intentio in pueris et perpetuo amentibus, quoad Baptismum, Confirmationem et Ordinem. — 81. Quae intentio requiritur in adultis. An sufficiat intentio neutralis, an habitualis. Quid de dormientibus, ebriis et lapsis in amentiam. — 82. An sufficiat intentio interpretativa. p. 60

DUBIUM II.

QUID REQUIRATUR UT LICITE ET CUM FRUCTU
SUSCIPIATUR.

83. Quae requirantur in suscipiente sacramenta *mortuorum*, et quae *vivorum*. — 84. An aliquando possit ministrari viaticum a laico, vel sacerdos non jejunus celebrare. — 85. An magis dispositi majorem fructum recipiant. An sumant cum fructu hostiam ii qui nesciunt esse consecratam. — 86. Plura notanda de suscipiente sacramentum cum mortali aut veniali. — 87. An omnia sacramenta causent gratiam remoto peccato. — 88. An liceat petere sacramentum a ministro excommunicato. — 89. An a ministro peccatore p. 64

CAPUT IV.

Quid sint Sacramentalia, et quid efficiant.

90. Quid et quae sint sacramentalia. — 91. An sacramentalia vim habeant ex opere operato. — 92. Quomodo per sacramentalia remittantur peccata. — 93. Plura notanda. — 94. De usu Agnorum Dei, aquae benedictae et similium. p. 72

TRACTATUS SECUNDUS

DE BAPTISMO ET CONFIRMATIONE

CAPUT I.

De Baptismo.

95. Quomodo distinguitur Baptismus. — 96. De Baptismo flaminis. — 97. De Baptismo sanguinis. — 98. An, ut martyrium remittat culpam, requiratur in peccatore contritio vel caritas. — 99. Quando martyrium gratiam conferat. — 100. An sint martyres qui moriuntur in obsequio peste infectorum. — 101. An liceat se offerre ad martyrium. Vel se prodere catholicum per abstinenciam a carnibus. p. 75

DUBIUM I.

QUAE SIT MATERIA BAPTISMI.

102. Quae sit materia *remota* Baptismi. (Vide Resolut. apud Busenbaum). — 103. 1°. Quae sit materia certe valida. 2°. Quae certe invalida. 3°. Quae dubia. An in necessitate liceat ibi uti opinione etiam tenuiter probabili. — 104. Dub. 1. An sit materia apta

aqua per artem chemicam educta. — Dub. 2. An saliva, sudor aut lacrymae. — Dub. 3. An aqua fluens ex vite. — Dub. 4. An nix non soluta. — 105. Quae sit materia *proxima* Baptismi. (Vide Resolutiones apud Busenbaum). — 106. Qu. 1. An valeat Baptismus, si quis projiciat puerum in flumen. Quid, si baptizet cum aqua defluente ex tecto. An liceat in necessitate projicere puerum in flumen ut baptizetur. An autem cum aqua nociva baptizare. — 107. Qu. 2. An infans in necessitate possit baptizari in utero matris. Quid, si baptizetur puer tantum in capite egresso ex utero. — Qu. 3. An valeat Baptismus, si aqua attingat tantum vestes aut capillos. — Qu. 4. An valeat Baptismus collatus in scapulis vel pectore. — Qu. 5. An requiratur trina ablutio. — Qu. 6. An sufficiat ad Baptismum una vel altera aquae gutta p. 77

DUBIUM II.

QUAE SIT FORMA BAPTISMI.

108. Vide apud Busenbaum quae sint formae validae. Quae invalidae. Quae dubiae. — 109. Quot modis possit forma variari: 1° Per *mutationem*. — 110. 2° Per *corruptionem*. — 3° Per *transpositionem*. — 111. 4° Per *additionem*. — 112. 5° Per *diminutionem*. — Hinc dub. 1. An invalidet Baptismus omisio conjunctionis *Et*. — Dub. 2. An omisio praepositionis *In*. — Dub. 3. An valeat Baptismus, collatus tantum *In nomine Christi* p. 90

DUBIUM III.

DE MINISTRO BAPTISMI.

ART. I.

QUIS SIT MINISTER BAPTISMI.

113. Quis sit minister validi Baptismi, et quis liciti. — 114. Nemo sine commissione potest baptizare extra suam dioecesim. — 115. A quo baptizandi peregrini, vel casu nati. Et an sufficiat quasi domicilium ad constituendum aliquem parochianum illius loci. — 116. Quando diaconus possit baptizare. — Dub. 1. An in necessitate possit baptizare solemniter. — Dub. 2. An clericus aut diaconus solemniter baptizans sine commissione fiat irregularis. — Dub. 3. An fiat irregularis laicus baptizans solemniter. — 117. Ordo servandus inter ministros Baptismi in necessitate conferendi. — Dub. 1. An graviter peccet laicus qui baptizat praesente sacerdote. — Dub. 2. An, qui praesente sacerdote excommunicato. — Dub. 3. An, qui praesente diacono. — Dub. 4. An, qui praesente clerico inferiori. — Dub. 5. An peccet graviter parentes qui faciunt baptizare prolem a praedicante. — 118. Not. I. An possit quis baptizare seipsum. — Not. II. Quae dilatio in ministrando Baptismo sit mortalis. — Not. III. Quinam infantes prohibeantur domi baptizari p. 97

ART. II.

AN DUO POSSINT SIMUL UNUM BAPTIZARE.

(119 et 120).

p. 107

DUBIUM IV.

QUOD SIT SUBJECTUM BAPTISMI.

121. Quis sit capax Baptismi. An pueri et amentes. — 122. De poenis rebaptizantium. An rebaptizantes sub conditione fiant irregulares. — 123. De infante nondum nato (Remissive ad n. 107). — 124. An baptizandi sint fetus abortivi. An plures eodem tempore. — 125. An conferendus sit Baptismus monstris. — 126. An sint baptizandi filii infidelium, et quae in hoc puncto sint certa. Certum est: 1° talem Baptismum semper esse validum. — 127. 2° Baptizandos esse filios, si parentes defecerint a fide. Quid, si mansuri sint apud parentes haereticos. — 128. 3° Si ipsi filii infidelium petant. Quid in dubio an careant ratione. — 129. 4° Si sint in periculo mortis. — 130. 5° Si sint positi extra curam parentum. 6° Si capti sint in bello. 7° Si parentes sint servi. — 131. 8° Si unus parentum consentiat. — 132. Dub. 1. An baptizari possint filii infidelium usu rationis carentes, invitis parentibus. Et an ii quos pater offert ut liberentur a morbo. — 133. Dub. 2. An liceat vendere infantes parentibus paganis. — 134. An et quando possit repeti Baptismus sub conditione. Not. 1. Quid, si adsit unus testis de Baptismo collato. Not. 2. Quid de adultis natis ex christianis. Not. 3. Quid, si pueri sint arrepti a barbaris. — 135. De infantibus expositis. — 136. De baptizatis ab obstetricibus et a laicis. — 137. De baptizatis ab haereticis. Vide alia apud Busenbaum. — 138. De effectibus Baptismi. — 139. De dispositione requisita in adultis baptizandis p. 108

DUBIUM V.

DE CAEREMONIIS BAPTISMI.

ART. I.

QUAE SERVANDA CIRCA CAEREMONIAS BAPTIZANDI.

140. Quae servanda quoad caeremonias Baptismi. — 141. An sit mortale baptizare sine unctione chrismatis et aqua consecrata. — 142. An sit illicitum baptizare extra ecclesiam. Et quando permittatur. — 143. An omittendae caeremoniae in Baptismo privato, et an patrinus. — 144. An, collato Baptismo privato, caeremoniae sint supplendae. Quid, si Baptismus fuerit invalidus. — 145. Quid notandum circa nomen in Baptismo imponendum et librum Baptismatum p. 123

ART. II.

QUI PATRINI, ET QUOD EORUM OFFICIUM.

146. Ad quid teneantur patrinus. Et quae requirantur ut quis valide sit patrinus. — 147. Quando patrinus teneatur instruere susceptum. Et an possit omitti patrinus in Baptismo privato. — 148. Qualis actus requiratur in patrinis ut contrahant cognationem. — 149. An cognationem contrahant suscipiens vel baptizans in Baptismo privato. — 150. An parentes suscipientes vel baptizantes filios, contrahant impedimentum

petendi debitum. — 151. An contrahat cognationem suscipiens infan-tem in Baptismo collato sub conditione. — 152. An, qui ex errore suscipit unum pro alio. — 153. Quis contrahat cognationem, si quis suscipiat nomine alterius. — 154. An patrini, ad contrahendam cognationem debeant esse designati. — 155. An possint esse patrini ejusdem duo mares vel duae feminae. — Dub. 1. An patrinus masculi debeat esse masculus, etc. — Dub. 2. An peccent designantes duos mares vel duas feminas. — 156. Quid requiratur ut quis licite sit patrinus. Repelluntur ab hoc officio: 1°. Religiosi. 2°. Conjuges et parentes. 3°. Infames. 4°. Apostatae et haeretici. An autem catholici possint suscipere infantes haereticorum, haeretico baptizante. 5°. Plures quam duo. — 157. An duo conjuges possint esse patrini alienae prolis. — 158. Vide quae habentur apud Busenbaum. — 159. Quando graviter peccet parochus circa hanc materiam. — 160. Quae debeat monere parochus post datum Baptismum. Et signanter, ne matres decumbant cum infantibus. *p.* 126

CAPUT II.

De Confirmatione.

DUBIUM I.

QUID SIT, ET QUAE EJUS MATERIA ET FORMA.

161. Qua ratione Confirmatio est sacramentum. — 162. Quae sit *materia remota* hujus sacramenti. Et an sit materia necessaria oleum olivarum et balsamum. — 163. An sit necessaria benedictio chrismatis. Et an haec possit committi simplici sacerdoti. An sit obligatio uti chrismate novo. — 164. Quae *materia proxima*. Et an ultra chrismationem requiratur altera manuum impositio. — 165. An unctio possit fieri alio digito quam pollice manus dexteræ. — 166. An, medio instrumento. — 167. De *forma* in Ecclesia latina. — 168. Quae mutationes circa formam invalident sacramentum. De forma Graecorum. — 169. De *effectibus* Confirmationis *p.* 138

DUBIUM II.

QUIS SIT MINISTER, ET QUOD SUBJECTUM.

170. An soli episcopi sint ministri Confirmationis. — 171. An peccet graviter episcopus confirmans non suos. — 172. Et quam poenam incurrat. — 173. An autem possit praesumere consensum aliorum episcoporum. — 174. Qu. 1. An confirmans et confirmandus debeant esse jejuni. — Qu. 2. An confirmatio ministranda sit in ecclesia. Et an conferri possit in die feriali, et vespere. — 175. Quando teneatur episcopus confirmare. — 176. Quinam valide confirmantur. — 177. An infantes. — 178. An sit licitum pueros confirmare sine causa. — 179. Quae dispositio ad Confirmationem. — 180. An licite confirmentur amentes. *p.* 156

DUBIUM III.

QUAE CONFIRMATIONIS NECESSITAS,
ET CAEREMONIAE.

181. An adsit per se gravis *obligatio* suscipiendi Confirmationem. — 182. An autem per accidens, nempe ratione vitandi: 1° periculi; 2° scandali; 3° contemptus. Et quando contemptus intervenit. — 183. An sit gravis obligatio suscipiendi Confirmationem ante susceptionem primae tonsurae. — 184. Quae *caeremoniae* sint servandae in Confirmatione. Et quid notandum: 1°. Quoad vestes episcopi. 2°. Quoad caeremonias alapae et cerei. 3°. Quoad locum chrismationis. Et an confirmandi accedere debeant jejuni. — 185. Requiritur etiam: 1°. Patrinus. 2°. Ut hic sit unus. 3°. Ut sit confirmatus. — 186. Dub. 1. An peccet graviter qui tenet non confirmatus. Dub. 2. An patrinus non confirmatus contrahat cognationem. — 187. Requiritur etiam 4°. Ut patrinus sit diversus a patrino Baptismi. An monachi possint esse patrini Confirmationis. — 188. An sit obliganda fascia frons confirmandi. — Et an sit necessaria ultima benedictio episcopi *p.* 161

TRACTATUS TERTIUS

DE EUCHARISTIA

CAPUT I.

De Essentia Eucharistiae.

DUBIUM I.

QUID SIT EUCHARISTIA.

189. In quo constituatur sive consistat essentia Eucharistiae. — 190. Vide resolutiones apud Busenbaum circa rationem specificam et numericam hujus sacramenti. — 191. Qu. 1. An tota ratio specifica Eucharistiae salvetur in alterutra specie. Qu. 2. Unde sumatur unitas numerica Eucharistiae. — 192. Qu. 3. An Eucharistia sit necessaria ad salutem necessitate medii. — 193. Qu. 4. An Eucharistia sit necessaria adultis ad vitam spirituales conservandam. *p.* 171

DUBIUM II.

QUAE MATERIA EUCHARISTIAE.

194. Quae sit materia proxima hujus sacramenti. — 195. De obligatione consecrandi sub utraque specie. (Vide quae habentur apud Busenbaum). — 196. Dub. 1. An haec obligatio sit de jure divino, vel ecclesiastico. Dub. 2. An Papa possit in ea dispensare. Dub. 3. An sit valida consecratio unius speciei sine altera. — 197. An aliquando per accidens possit una species sine altera consecrari. *p.* 175

DUBIUM III.

QUALIS DEBEAT ESSE PANIS IN MATERIA
EUCHARISTIAE.

198. An solus panis triticeus sit materia apta. — 199. Non est ad Eucharistiam materia apta:

1. Panis ex oryza, leguminibus, etc. 2. Massa cruda aut frixa, sive elixa. 3. Panis subactus oleo, lacte, etc. Quid, si aqua non naturali. 4. Hostiae rubrae. 5. Panis corruptus. — 200. Quinam panis est materia dubia. An ex farre, siligine, amylo. — 201. Qui panis est materia valida, sed illicita: 1. Si modice alii rei permixtus. 2. Si mucidus. — 202. Valide etiam, sed illicite consecrant Latini in fermentato, et Graeci in azymo. — 203. Dub. 1. Quid, si Latinus transeat per Graeciam, vel contra. Dub. 2. An Latinus possit celebrare in fermentato ad dandum viaticum. — 204. De hostia fracta vel maculata. — 205. De figura hostiae consecrandae. Et an liceat celebrare cum hostia minori *p.* 178

DUBIUM IV.

QUALE VINUM SIT MATERIA EUCHARISTIAE.

206. Quale vinum non est materia apta: 1. Si-cera, etc. 2. Agresta. 3. Acetum. 4. Uvae. 5. Mustum decoctum. — 207. Quale est materia valida, sed illicita: 1. Mustum. 2. Vinum permixtum. 3. An acescens (vide infra, Qu. 1). 4. An congelatum (vide infra, Qu. 2). — 208. An sub praecepto gravi aqua miscenda est vino. Et qualis aqua, et in quam quantitate. Et an mixtio facienda in calice. — 209. An aqua mixta vino immediate convertatur in Sanguinem. — 210. Quae-nam quantitas aquae immiscenda in calice. Quid, si Sanguis cadat super altare, lintea aut corporale, etc. *p.* 183

DUBIUM V.

QUAE CONDITIONES

AD MATERIAE CONSECRATIONEM REQUIRANTUR.

211. Ad *validam* consecrationem requiritur I. Ut materia sit moraliter et sensibiliter prae-sens. — 212. Hinc valide consecrantur ho-stiae in ciborio clausae, vel in tenebris, etc. — 213. Invalide tamen consecratur: 1. Materia post tergum aut parietem. 2. Materia re-mota. 3. Materia valde modica. — 214. Re-quitur II. Ut materia sit certa et determi-nata. — 215. An consecratur hostia inscio sacerdote. Et an guttae vini separatae. — 216. Valida est consecratio: 1. Si sacerdos deter-minet quoquo modo. 2. Si putet hostias esse minoris numeri. 3. Si, postquam inten-derit eas consecrare, de eis obliviscatur. — 217. Quid, si ciborium ex oblivione relin-quatur extra corporale. — 4. Si hostiae defe-rantur post oblationem. — 218. Quae re-quirantur ad *licitam* consecrationem. — 219. Quibus casibus peccet celebrans in consecrando. *p.* 189

DUBIUM VI.

QUAE SIT FORMA CONSECRATIONIS EUCHARISTIAE.

220. Quae verba sint de essentia in consecra-tione panis, et quae, vini. — Et an verba sint proferenda simul recitative et signifi-cative. — 221. Quae forma sit illicita. Quae invalida. Et quae dubia. — 222. Qu. 1. An

in consecratione panis praerequirantur verba: *Qui pridie*, etc. — 223. Qu. 2. An in consecratione calicis omnia verba sint de essentia. Qu. 3. Quid significant *τὸ Hoc* et *Hic*. Qu. 4. An conficiatur Eucharistia si omittatur verbum *Est*. — 224. Vide plura circa variationem verborum. — Quid, si sa-cerdos se distrahit in consecrando. *p.* 194

DUBIUM VII.

QUAMDIU CHRISTUS MANEAT IN EUCHARISTIA.

225. Infra quantum tempus species consum-mentur. — 226. Quando recipiatur gratia. — 227. Quid, si sacerdos se disponeret inter sumptionem. — 228. An recipiatur plus gra-tiae, si sumatur utraque species vel major materia. — 229. Quid, si vinum consecratum in aliud vinum aut liquorem injicia-tur *p.* 198

CAPUT II.

De Causis et Subjecto Eucharistiae.

DUBIUM I.

DE CAUSIS.

ART. I.

AD QUEM SPECTET DISPENSATIO EUCHARISTIAE.

230. An solis sacerdotibus liceat Eucharistiam ministrare. — 231. An soli sacerdotes valide consecrent. — 232. Quid notandum de sacer-dotibus consecrantibus simul unam hostiam, sive cum episcopo. — 233. An parochus tempore pestis teneatur ministrare Eucha-ristiam. — 234. An inferior sacerdote, mi-nistrando incurrat irregularitatem. — 235. An sufficiat consensus pastoris. — 236. Quid, si ministrandum sit viaticum. — 237. Quaer. 1. Quando liceat diaconis mi-nistrare. Qu. 2. An liceat clericis, aut etiam laicis, in necessitate sumere Eucharistiam per seipsos. Qu. 3. An liceat laico, in neces-sitate alteri viaticum ministrare. — 238. An sacerdos extra articulum mortis possit se-ipsum communicare. — 239. An alii praeter pastores possint ministrare Eucharistiam in articulo mortis et in Paschate. — 240. Qui-bus casibus liceat regularibus tunc mi-nistrare *p.* 201

ART. II.

QUID REQUIRATUR IN MINISTRO,

AD LICITAM ADMINISTRATIONEM EUCHARISTIAE.

241. An Eucharistia deferenda ad infirmum cum stola, superpelliceo ac lumine. Quid de Extrema Unctione. — 242. An in necessitate liceat currere. — 243. An, deferre Eucha-ristiam in equo. Et an, tantum ad eam ado-randam. — 244. An liceat dispensare vel celebrare posterioribus digitis. Et an, medio instrumento tempore pestis. — 245. Quando peccet dispensans ob defectum ritus Eccle-siae. — 246. Quibus subjectis non liceat por-rigere communionem. — 247. An autem com-

municio porrigenda reis capite damnatis. Et an semifatuus et obsessus. — 248. Quomodo pastor debeat asservare Eucharistiam. Et an Eucharistia asservanda et deferenda semper sit cum lumine. — 249. An ministranda communio in Missa *de Requiem*. — 250. Quid faciendum, si hostia decidat in terram. — 251. Quid faciendum de fragmentis hostiarum. — 252. Qua hora et qua die possit dari communio. — 253. Quoties parochus teneatur ministrare communionem. — 254. Quid notandum circa communionem quotidianam *p.* 210

DUBIUM II.

DE SUBJECTO, SEU SUSCIPIENTE EUCHARISTIAM.

ART. I.

QUAE REQUIRATUR IN EO DISPOSITIO ANIMAE.

255. De praecepto praemittendi confessionem ad communionem. — 256. Qu. 1. An hoc praeceptum sit divinum vel ecclesiasticum. — 257. Qu. 2. An qui post confessionem recordatur mortalis teneatur ante communionem illud confiteri. — Qu. 3. An teneatur conteri. — 258. Quid, si sacerdos dubitat de peccato commisso. (Remissive ad n. 474, de sacramento Poenitentiae). — 259. Non excusat a confessione celebritas, devotio aut paupertas. — 260. Excusat vero: 1. Periculum mortis, et necessitas ministrandi viaticum. 2. Scandalum aut nota infamiae. Quid, si deferatur viaticum infirmo qui nequit tam cito explere confessionem. — 261. Quid, si populus aut ipse sacerdos deberet carere Missa vel communione paschali. — 262. Quid, si sacerdos inter celebrandum graviter peccet, vel recordetur peccati praeteriti, an teneatur confiteri si possit (Vide ibidem Dub. 1). — Et an teneatur Missam deserre, si nequeat confiteri (Vide Dub. 2). — 263. Quid, si laicus recordetur mortalis in scamno communicantium. — 264. Quando censeatur deesse copia confessarii. Et quae distantia confessarii excuset. Quid, si non adsit nisi sacerdos simplex, vel confessarius excommunicatus, etc. — 265. Qu. 1. Quid, si sacerdos habeat peccatum reservatum, et desit confessarius habens facultatem. Qu. 2. An tunc teneatur confiteri mortalia tam reservata quam non reservata. Qu. 3. Quid, si habeat excommunicationem reservatam. — 266. Qu. 4. Quomodo intelligendum praeceptum confitendi quamprimum. Qu. 5. An ad illud teneatur sacerdos celebrans sacrilege. — 267. Qu. 6. An celebrans confessus, et oblitus peccati. Qu. 7. An sacerdos non confessus, qui meminit peccati post consecrationem. — 268. Qu. 8. An praeceptum confitendi quamprimum obliget etiam laicos. — 269. Effectus Eucharistiae. — 270. Quaeritur 1. An accedere ad Eucharistiam cum veniali habituali sit novum veniale. — Qu. 2. An communicans cum veniali actuali peccet venialiter et fructum amittat *p.* 222

ART. II.

QUAE REQUIRATUR DISPOSITIO CORPORIS.

271. An pollutio et actus conjugalis impediant a communionem. — 272. Qu. 1. Quid, si pol-

lutio fuerit voluntaria; et quid, si involuntaria. — 273. Qu. 2. An semper sit veniale accedere ad Eucharistiam post copulam conjugalem. — 274. Qu. 3. An conjux reddens debitum teneatur ea die abstinere a communionem. — 275. An macula externa, ut lepra, etc., impediat a communionem, et an a celebrationem. An menstrua. An latio armorum. — 276. An sacerdos communicans extra Missam debeat esse stola indutus. — 277. De jejuniis naturalibus ad communionem praerequisito (Vide resolutiones apud Busenbaum). — 278. Praenot. 1. hoc non esse de praecepto divino. Praenot. 2. non dari in eo parvitatem materiae. Praenot. 3. tria requiri ad solvendum hoc jejunium, ex tribus regulis, videlicet. — 279. Regula I. Ut res sumatur ab extrinseco. — Dub. 1. An frangat jejunium voluntaria trajectio reliquiarum cibi. — Dub. 2. An guttulae aquae commixtae cum saliva, aut jusculi degustati. An saccharum ante mediam noctem in ore immisum. An aqua hausta a lapso in flumen. An sanguis haustus e digito. Quid, si defluat e capite. — 280. Regula II. Ut res sumatur ad modum comestionis aut potationis. Dub. 1. An frangat jejunium pulvis tabaci sumptus per nares. — Dub. 2. An fumus tabaci. — Dub. 3. An tabaci folia, vel aromata dentibus contrita. — 281. Regula III. Ut sumatur res habens rationem cibi aut potus. — Hinc quaeritur an solvat jejunium comestio capillorum, lanae, ligni, chartae, lapillorum, cretae, et similia. — 282. An liceat sequi ultimum inter horologia. Et quid, si quis deglutiat cibum post primum ictum. An in dubio soluti jejunii liceat communicare (Vide hic, et Lib. I, n. 39). — 283. An sit peccatum sumere cibum vel expuere statim post communionem. — 284. In quibus casibus possit quis communicare non jejunus. — 285. An liceat iterum dare viaticum infirmo non jejunato. Dub. 1. Quanto tempore una communio debeat ab alia distare. Dub. 2. An qui communicaverit paucis ante diebus ex devotione, teneatur, adveniente periculo mortis, sumere viaticum. Dub. 3. An, qui mane communionem receperit. Dub. 4. An sacerdos possit aliquando omittere verba: *Accipe viaticum*, etc. — 286. An sacerdos possit celebrare non jejunus, ad dandum alteri viaticum. An, ad dandum sibi ipsi. — 287. An liceat communicare post cibum, ne Eucharistia pereat aut male tractetur. An, ad vitandum scandalum. — 288. An, ad perficiendum sacrificium vel communionem. — 289. An, ad vitandam mortem. — An liceat communicare ante somnum vel digestionem. *p.* 240

ART. III.

QUAE ET QUANTA SIT OBLIGATIO SUMENDI EUCHARISTIAM.

290. An communio in adultis sit necessaria necessitate medii (Vide etiam dicta n. 192). — 291. An et quando quisque in periculo vitae teneatur sumere communionem. — 292. Quid agendum in periculo vomitus, vel in casu delirii. — 293. An pueris ministrandum viaticum. (Vide alia notanda apud Bu-

senbaum). — 294. De obligatione communicandi. — 295. Quando obliget praeceptum divinum, et quando ecclesiasticum. — 296. Dub. 1. Quomodo computandus annus obligationis. — 297. Dub. 2. An qui non communicavit in Paschate teneatur communicare quamprimum. Quid, si quis ad implendum praeceptum paschale, praevidens impedimentum, communionem anticipavit. — 298. Dub. 3. An qui non potest communicare in Paschate teneatur praevenire. — 299. Dub. 4. An teneantur fideles tollere impedimentum, ut communioni paschali satisficiant. — 300. De obligatione communicandi in parochia. — An eximantur sacerdotes, peregrini, famuli religiosorum. An alii, ex consensu pastoris. — 301. De obligatione puerorum communicandi in Paschate. — Qu. 1. An pueri teneantur aut possint communicare statim post usum rationis. Dub. 1. Qua aetate censeantur obligati ad communionem. Dub. 2. An infantibus sit danda communio in articulo mortis. — 302. Qu. 2. An possit ministrari communio amentibus. — 303. Qu. 3. An semifatuus, mutis, surdis et obsessis. *p.* 268

CAPUT III.

De Eucharistia ut est Sacrificium.

DUBIUM I.

QUID SIT MISSA, ET QUAE OBLIGATIO SACERDOTUM CIRCA ILLAM.

304. Definitio sacrificii Missae. — Not. 1. Quomodo definiatur sacrificium in genere. Not. 2. Quomodo distinguantur sacrificia. Et quomodo sacrificium Eucharistiae omnia illa contineat. Et in quo differat a sacrificio crucis. Not. 3. An Missa sit verum sacrificium. — 305. In quo consistat essentia sacrificii Missae. — 306. An ad essentiam sacrificii requiratur consecratio utriusque speciei. — 307. Quinam sint offerentes in sacrificio Missae. — 308. Pro quibus possit offerri Missa. — 309. Dub. 1. An pro excommunicatis. Dub. 2. An pro infidelibus. — 310. Dub. 3. An pro defunctis. — 311. Effectus sacrificii Missae sunt quatuor: 1. Remissio peccatorum. 2. Remissio poenarum. 3. Augmentum gratiae. 4. Impetratio bonorum. — 312. De valore et fructu Missae. — An Missa habeat valorem infinitum. Et an fructus Missae pendeat a probitate celebrantis. — 313. De obligatione celebrandi, quam habent sacerdotes. — Dub. 1. An ipsi ex praecepto gravi teneantur aliquando celebrare. — Dub. 2. Quoties in anno teneantur celebrare simplices sacerdotes. Quoties parochi. Et quoties episcopi. — 314. De Missa conventuali quotidie celebranda. — 315. De obligatione dicendi tempore debito Missas pro accepto stipendio. — 316. Quaenam praenotanda circa originem stipendii. — 317. Qu. 1. An liceat sacerdoti diviti accipere stipendium pro Missis. Et an peccet graviter qui principaliter celebrat pro stipendio. — Qu. 2. Quomodo peccet sacerdos differendo celebrationem. Et quae dilatio censeatur modica. Quid,

si Missae tradantur communitati. — Qu. 3. An peccet graviter sacerdos omittens Sacrum promissum pro parvo stipendio. — Qu. 4. Quid, si Missa sit gratuito promissa. — 318. An liceat accipere stipendium pro applicatione fructus specialissimi. — Et an, accipere plura stipendia pro una Missa. — 319. A quo et quomodo taxandum sit stipendium. — 320. Dub. 1. An regulares teneantur servare taxam episcopi. Dub. 2. An episcopus possit prohibere ne accipiat stipendium majus taxa. — Dub. 3. An, ne accipiat stipendium minus. An autem qui acceperit minus possit minuere numerum Missarum. — Dub. 4. An liceat pacisci de stipendio. — Dub. 5. Quomodo taxandum stipendium Missarum quas reliquit testator. — 321. Non licet celebrare per alium, retenta parte stipendii. — Exceptio 1. Si stipendium detur intuitu personae. Exceptio 2. Si alter sacerdos vere sponte condonet partem. Excipitur 3. Beneficiarius, capellanus, et sacerdos obligatus ex legato sibi relicto sua vita durante. — 322. Dub. 1. An qui retinet partem stipendii, teneatur ad restitutionem. Et cui restituendum. — Dub. 2. Quid de procuratore, vel exsecutore testamenti. — Dub. 3. An colligens eleemosynas possit partem retinere pro suo labore. — Dub. 4. An possint commutari Missae majoris stipendii cum Missis minoris. Dub. 5. An administratores ecclesiarum possint aliquid retinere pro expensis. — 323. De obligatione beneficiariorum et parochorum applicandi Missas. — 324. Qu. 1. Cui debeant applicare Missas beneficiati, et capellani monialium aut confraternitatum. Quid, si capitale fundationis beneficii aut capellaniae sit infructiferum. Et an possit dari praescriptio ab obligatione Missarum. — Qu. 2. Quibus diebus parochi teneantur celebrare pro populo. — 325. Vide sancita a Bened. XIV, super Missa parochorum. — 326. Super Missa conventuali. — 327. De obligatione celebrandi Missas votivas promissas sub stipendio. — 328. De obligatione celebrandi, loco et tempore designato a fundatore. — 329. Quid, si episcopus dispenset. — 330. De obligatione beneficiarii celebrandi Missas praescriptas, et celebrandi per seipsum. — 331. De reductione Missarum. — An episcopus possit eam facere. Et an moderari Officia et eleemosynas anniversariis annexa. — 332. An beneficiarius possit aliquando celebrare pro suis propinquis aut amicis, vel omittere Missam propter reverentiam. — 333. An capellanus aegrotans teneatur per alium satisfacere Missis. — De triginta Missis Gregorianis. — An liceat stipendium accipere pro prima Missa quam neo-presbyter celebrat cum episcopo. (Remissive ad n. 829, v. An autem) *p.* 283

DUBIUM II.

CUJUS SIT APPLICARE FRUCTUM SACRIFICII.

334. A quo applicandus sit fructus Missae. — An religiosus valide Missam applicet contra voluntatem praelati. — 335. Applicatio debet fieri ante celebrationem. — Qu. 1. An sufficiat applicatio habitualis. — Qu. 2. An, si quis accepit stipendia a diversis, sufficiat appli-

care Missas pro eis in confuso. — 336. Quid, si applicatio nulli fiat vel incapaci. — 337. An valeat applicatio conditionata. — Et an applicatio facta pro primo offerente sit illicita et invalida. — 338. An in die mortuorum possit applicari Missa pro particularibus ex stipendio. — 339. De altari privilegiato. — Qu. 1. An ad tales indulgentias lucrandas requiratur Missa de Requiem. — Qu. 2. Quomodo intelligenda est clausula: *modo in ecclesia quotidie dicantur septem Missae*. — Qu. 3. Quomodo clausula: *modo in ecclesia non sit aliud altare privilegiatum* p. 324

DUBIUM III.

QUANDO ET QUOTIES LICEAT CELEBRARE.

340. An possit dici Missa ante auroram vel post meridiem. — 341. A quo tempore incipiat aurora. An tempus tam aurorae quam meridiei moraliter accipiendum. — 342. Quid de privilegiis regularium. — 343. Casus in quibus licet celebrare ante auroram vel post meridiem. An in nocte Nativitatis omnes tres Missae dici possint ante auroram. — 344. An liceat anticipare Missam vel postponere ob festivitatem, vel causa itineris, vel ex dispensatione episcopi. — 345. An peccet graviter qui celebrat ante auroram vel post meridiem. — 346. Quatenus in hoc sit parvitas materiae. — 347. Quale peccatum sit celebrare ante Matutinum. — 348. Quid, si esset Missa conventualis et solemnis. — 349. An liceat celebrare (et ministrare communionem) in quolibet anni die. — 350. An in die Coenae Domini et Sabbati sancti liceat privatim celebrare. — 351. An et quando liceat celebrare pluries in die. — 352. An aliquando liceat interrompere Missam vel de novo incipere. — 353. An, si superveniat princeps vel turba peregrinorum; vel si sacerdos recorderetur alicujus impedimenti. — 354. An, si urgeat necessitas propria vel aliena. — 355. Quomodo Missa interrupta supplenda sit ab alio sacerdote p. 328

DUBIUM IV.

QUO LOCO CELEBRANDUM SIT.

356. An et in quali necessitate liceat extra ecclesiam celebrare. Et an in mari. — 357. An et quando liceat celebrare in *oratoriis* ex dispensatione episcopi. Licet 1. In oratoriis benedictis. 2. In oratoriis communitatum. 3. In oratoriis erectis in palatiis episcoporum. — 358. An episcopi possint celebrare in domibus privatis. — 359. An possint dispensare ut aliquando in illis celebretur. Not. 1. Privilegium non perit per mortem Papae vel episcopi. Not. 2. Quid, si privilegiatus mutet habitationem. Not. 3. Quibus diebus non liceat celebrare in oratoriis privatis. Et an regulares vel episcopi possint celebrare in domibus privatis, praeter Missam in indulto concessam. — 360. An religiosi possint ex privilegio celebrare in quocumque altari portatili. — 361. An semper peccent mortaliter celebrantes in ecclesia

violata. Et an aliquam poenam incurrant. — 362. An polluantur oratoria non benedicta. Et an sacristiae, cryptae, etc. — 363. A quibus ecclesia debet reconciliari. — 364. Quomodo crimen, per quod polluitur ecclesia vel coemeterium, oporteat esse notorium. Quando ecclesia polluitur per homicidium. An ecclesia violetur, si vulnus intra eam infligatur, et mors (sive effusio sanguinis) sequatur extra. — 365. Quando ecclesia polluitur per effusionem sanguinis vel seminis. — 366. Quando, per sepulturam excommunicati, infidelis vel haeretici. — 367. Quando, per destructionem ecclesiae. — 368. Quomodo fiat *exsecratio* rei consecratae, nempe ecclesiae, altaris, calicis et vestium. Et vide de exsecratione ecclesiae. — 369. De exsecratione altaris; et 1. Si lapis removeatur. 2. Si frangatur. 3. Si spoliatur sepulcrum. Dub. 1. An reliquiae Sanctorum sint necessariae ad consecrationem altaris. Dub. 2. Quid, si frangatur sigillum, vel removeatur sepulcrum. — 370. De exsecratione calicis. Dub. 1. An exsecretur calix, si destruatur inauratio. Dub. 2. An calix de novo inauratus, nova indigeat consecratione. Dub. 3. An liceat celebrare in calice nunquam inaurato. — 371. De exsecratione vestium p. 341

DUBIUM V.

QUAE SINT REQUISITA AD MISSAM.

372. Praenotantur quae sunt praescripta in rubrica. — 373. I°. Requiritur *Altare* consecratum. — 374. II°. *Mappa* triplex. — 375. Dub. 1. An sufficiant duae mappae, vel una duplicata. Dub. 2. An mappae debeant esse benedictae. Dub. 3. An tam mappae quam corporale debeant ex lino confici. — 376. III°. *Vestes* sacrae et mundaе. — 377. Dubium 1. An sit mortale celebrare sine stola, manipulo aut cingulo. Dub. 2. An ob metum mortis liceat celebrare sine ulla veste sacra. — 378. Dub. 3. An praelati regulares possint sacras vestes benedicere. Dub. 4. An episcopi possint aliis delegare licentiam benedicendi vestes. (Vide etiam num. 381). Dub. 5. An color vestium sit de praecepto. — 379. IV°. *Calix et Patena* consecrata. — 380. An calices, vestes, etc., remaneant consecrata vel benedicta, si quis in eis celebret. — 381. An abbates possint benedicere calices, paramenta, etc., etiam pro ecclesiis alienis. — 382. Quibus sit licitum tangere vasa sacra, corporalia et vestes. — 383. De *pyxide* et materia ejusdem vel calicis. — 384. Dub. 1. An pyxis debeat consecrari. — 385. Dub. 2. An debeat benedici. — 386. V°. *Corporale* benedictum. — 387. Quibus liceat lavare corporalia. Et an aqua lotionis omnino mittenda sit in sacrum. — 388. VI°. *Palla* lineae. — An sit mortale celebrare sine palla, vel ea non benedicta. Et an liceat duas pallas adhibere. — 389. VII°. *Purificatorium*. — An hoc debeat esse benedictum. — 390. VIII°. *Missale*. — An liceat in necessitate celebrare sine missali, vel cum missali de ritu diverso. — 391. IX°. *Minister* masculus. Dub. 1. Quate

peccatum sit celebrare sine ministro. — 392. Dub. 2. An peccet graviter sacerdos celebrans, ministrante vel respondente femina. — 393. X^o. *Crucifixus*. — Dub. 1. An sit mortale celebrare sine cruce aut crucifixo. — Dub. 2. An, manente in altari magna imagine crucifixi, alia crux requiratur. Et an crux et aliae imagines Sanctorum debeant esse benedictae. — 394. XI°. *Candelae* ex cera. — Dub. 1. An liceat celebrare cum candelis ex sebo vel oleo. — Dub. 2. An, cum uno lumine cereo. Et an cum quatuor candelis. — 395. XII°. *Antipendium, pulvillus, bursa, velum et manutergium*. — 396. XIII°. *Capitis nudatio*. — 397. Dub. 1. An sit mortale celebrare capite cooperto. Quid, si adsit causa sic celebrandi. — 398. Dub. 2. An liceat celebrare cum caesarie ficta. — 399. An rubricae Missalis sint directivae vel praeceptivae. — 400. An sit mortale omittere caeremonias leviores in notabili parte. Et quantum temporis sit in celebratione insumendum. Monitum. — 401. An omnia decreta S. C. Rituum rigore obligent. — 402. An liceat celebrari nudis pedibus, aut cum baculo, etc. — 403. De omissione partium Missae; et an repetenda omissa. — 404. De partibus ordinariis omissis. — 405. Quae omissio sit mortalis, et signanter in canone. — 406. Quae vero sit tantum venialis. — 407. Quae mutilatio sit mortalis. — 408. De purificatione calicis facienda. — 409. De partibus extraordinariis omissis; et etiam de lotione manuum. — 410. Dub. 1. Quomodo peccent regulares, nominantes in canone nomen generalis vice episcopi. Et quinam episcopus nominandus. Dub. 2. An peccet omittens orationes ante vel post Missam. Dub. 3. An peccet omittentes orationes ad vestes. Dub. 4. An peccet sacerdos non recitans in Missa solemni quae cantantur a choro. Dub. 5. Quomodo peccet celebrans voluntarie distractus. — 411. Quomodo peccet sacerdos addens aliqua in Missa. — 412. An liceat dicere Missam ante Matutinum et Laudes. Remissive ad n. 347. — 413. De iis quae voce alta vel submissa dicenda sunt. — 414. Dub. 1. An peccet ita submisce celebrans ut nec seipsum audiat. — 415. Dub. 2. An peccet recitans submisce quae alte dicenda sunt. — 416. An sit mortale alte dicere quae submisce sunt recitanda. — 417. An et quando liceat mutare Missam. — 418. In quibus diebus prohibentur Missae votivae. — 419. In quibus vero permittuntur. Et an tunc pro arbitrio passim dici possint. — 420. Qu. 1. An sit mortale dicere Missam votivam in diebus vetitis. — 421. Qu. 2. Ob quas causas in dictis diebus possint dici Missae votivae: 1. Ob necessitatem publicam. 2. Si in illa ecclesia celebretur festum duplex. 3. Si exponatur SS. Sacramentum. 4. Si praesens sit cadaver, vel dicenda sit Missa anniversaria. — 422. Qu. 3. An obligatus dicere Missam votivam, satisfaciatur si dicat currentem. — 423. Qu. 4. Quanam sint advertenda circa modum dicendi Missas votivas. Et 1. De numero orationum. 2. De Missis habentibus introitum particularem, etc. 3. De Missis Beatorum concessis alicui ordini vel loco. 4. De Missa SS. Trinitatis, Angelorum, Spi-

ritus Sancti, B. V. Mariae et de Requiem, etc. — 424. Afferuntur aliqua decreta magis notabilia circa Missarum celebrationem. Quaeritur hic obiter quanam ex causa liceat exponere SS. Sacramentum *p. 364*

APPENDIX EDITORIS

AD TRACTATUM DE EUCHARISTIA.

De Satisfactione Missarum *p. 415*

TRACTATUS QUARTUS

DE SACRAMENTO POENITENTIAE

CAPUT I.

De Essentia hujus Sacramenti.

DUBIUM I.

QUAE SIT EJUS MATERIA ET FORMA.

425. De materia et forma hujus sacramenti (Vide quae de his habentur apud Busenbaum). — 426. Monitum ad confessarios. — 427. De *Materia* remota. — Dub. 1. An mortalia commissa in susceptione Baptismi sint materia hujus sacramenti. — Dub. 2. An peccata alias confessa sint materia sufficiens hujus sacramenti. — 428. De *Forma*. Qu. 1. An forma hujus sacramenti consistat in verbis, et possit proferri in absentem. — 429. Et quanam praesentia moralis poenitentis requiratur. — 430. Qu. 2. Quanam forma in hoc sacramento sit proferenda. — Dub. 1. In quibus verbis consistat essentia formae. Et an necessarium sit verbum *Te*. — Dub. 2. An verba: *A peccatis tuis*. — Dub. 3. An verba: *In nomine Patris*, etc. Et an preces adjunctae. — Dub. 4. An per verba: *Te absolvo* possit sacerdos absolvere simul a peccatis et a censuris. — 431. Qu. 3. An possit valide et licite dari absolutio sub conditione. — 432. Causae justae absolvendi sub conditione *p. 419*

DUBIUM II.

QUALIS CONTRITIO REQUIRATUR.

433. Vide quae habentur apud Busenbaum de Dolore et Proposito. *p. 429*

§ I.

De quaestionibus ad dolorem pertinentibus

434. Quid sit poenitentia ut virtus; et quid, ut sacramentum. — 435. Qu. 1. An contritio consistat in dolore vel in detestatione. — 436. Qu. 2. Ex quo motivo elicienda sit contritio. — 437. Qu. 3. Quando obliget praeceptum contritionis. — Dub. 1. An obliget extra periculum mortis. Et an ejus dilatio sit speciale peccatum. — Dub. 2. An qui in articulo mortis confessus sit cum attritione teneatur deinde elicere contritionem. —

Dub. 3. An praeceptum contritionis obliget in diebus festis. — 438. Qu. 4. An ad justificationem requirantur singulae contritiones ad singula peccata. — 439. Qu. 5. An in confessione requirantur explicite actus fidei et spei. — 440. Qu. 6. An in sacramento sufficiat attritio sine amore praedominante. — 441. An quaelibet contritio deleat peccatum extra sacramentum. — 442. Et an peccatum possit consistere cum caritate praedominante, si sit remissa. Solvuntur objectiones, ubi probatur amorem inchoatum includi in attritione. — 443. Qu. 7. An sufficiat attritio ex metu poenarum temporalium. — 444. Qu. 8. An sacramentum Poenitentiae possit esse aliquando validum et informe. — 445. Qu. 9. An dolor debeat praecedere ad confessionem. — 446. Qu. 10. Per quantum temporis actus doloris moraliter perseveret. — 447. Qu. 11. An poenitens debeat elicere actum doloris cum intentione confitendi. — 448. Qu. 12. An qui confitetur peccatum oblitum statim post absolutionem, teneatur novum elicere dolorem. — 449. Qu. 13. Quomodo eliciendus sit dolor in confessione venialium. — Dub. 1. An sit mortale confiteri venialia sine ullo dolore. — Dub. 2. An in confessione venialium sufficiat dolere de uno peccato sine alio p. 429

§ II.

De quaestionibus ad propositum.

450. Qu. 1. An sufficiat propositum virtuale sive implicitum. — 451. Qu. 2. Quae sint conditiones requisitae ad verum propositum. — Et sunt: 1. Ut sit *firmum*. Quid, si poenitens credat certo se relapsurum. 2. Ut sit *universale*. An requiratur universale propositum de mortalibus. 3. Ut sit *efficax*. — 452. Qu. 3. Quomodo se gerere debeat confessarius cum iis qui sunt in *occasione* peccandi. Dubium 1. Quotuplex sit occasio, et quotuplex periculum peccandi. Et quae occasio vitari debeat. — 453. Dubium 2. An possit absolvi qui non vult amovere probabilem peccandi occasionem. — 454. Dub. 3. An qui est in occasione proxima voluntaria, possit semel vel iterum absolvi. — 455. Dub. 4. An possint absolvi qui sunt in occasione proxima necessaria. Praesertim causa suae artis vel officii. — 456. Sententia tenenda circa absolutionem his differendam. — 457. Dub. 5. An possit absolvi, qui in occasione necessaria, adhuc remediis adhibitis, eodem modo fuerit relapsus. — 458. Adnotatur doctrina s. Caroli Borromaei. — 459. Qu. 4. Quomodo se gerere debeat confessarius cum *consuetudinariis* ex intrinseca fragilitate; et quomodo cum *recidivis*. An recidivus possit pluries absolvi sine signis extraordinariis. — 460. Quae sint signa extraordinaria. — 461. Quae certitudo dispositionis poenitentis sufficiat ad eum absolvendum. — 462. An liceat differre absolutionem poenitenti disposito sine ejus consensu. — 463. An expediat vel ne saepius differre absolutionem. — 464. Cur potius differenda est absolutio iis qui sunt in occasione extrinseca, et non recidivis ex fragilitate intrinseca p. 454

DUBIUM III.

QUALIS CONFESSIO REQUIRATUR.

ART. I.

AN DEBEAT ESSE INTEGRALITER.

465. Quae sit integritas materialis. — 466. Quantum extendatur numerus, dicendo *plus minus*. Et quomodo exquirendus numerus in consuetudinario. — 467. An sint necessario explicandae circumstantiae aggravantes. — 468. Qu. 1. Quot sententiae sint in hac quaestione. An in furto explicanda sit quantitas (Vide hic in fine). — 469. Qu. 2. Dub. 1. An incestus cum consanguineis differat specie ab incestu cum affinibus. — 470. Dub. 2. An in peccato incestus cum consanguineis explicandi sint gradus consanguinitatis. — 471. Plura notanda circa examen conscientiae et integritatem confessionis. — 472. An peccata mortalia dubia necessario sint confitenda. — 473. Dub. 1. An teneamur confiteri mortalia positive dubia. — 474. Dub. 2. An mortalia negative dubia. — 475. Quid, si quis velit Eucharistiam recipere. — 476. Quid, si quis sit scrupulosus vel timoratae conscientiae. — 477. Dub. 3. An teneatur quis confiteri aliquod mortale in dubio an illud sit confessus. — 478. Dub. 4. An qui confessus est mortale uti dubium, teneatur repetere quando certum agnoscit. Quid, si poenitens post confessionem sciat materiam sui peccati fuisse gravem, sed ipse nullo modo id noverit tempore quo peccatum commisit. p. 477

ART. II.

QUANDO SUFFICIAT CONFESSIO INTEGRALITER.

479. Quae sit integritas formalis; et quis censeatur physice impotens ad integritatem materiale: 1. Mutus. An hic teneatur confiteri scripto aut per signa. 2. Surdus. 3. Ignarus idiomatis. An hic teneatur confiteri per interpretem. 4. Moribundus. — 480. An absolvendus moribundus qui dat signa doloris sacerdoti praesenti, quin possit ullum peccatum explicare. — 481. An absolvendus infirmus sensibus destitutus, qui per testimonium adstantium ostendit desiderium absolutionis. An tunc absolutio danda sit absolute vel conditionate. — 482. Quid, si nullum dederit signum poenitentiae. — 483. Quid, si fuerit destitutus in actu peccati. — 484. Quando sufficiat integritas formalis ob periculum mortis. — 485. An in periculo contagii possit confessarius absolute audire uno peccato. — 486. An, tempore conflictus vel naufragii. — 487. Quis censeatur moraliter impotens. Et quid, si peccatum non possit explicari sine violatione sigilli. — 488. Quinam igitur excusentur ab integritate materiali. — 489. An sit obligatio confitendi peccatum, si non possit dici sine infamatione complicitis. — 490. Ex quibus causis liceat manifestare complicem confessario qui eum nescit. — 491. Bulla Benedicti XIV prohibens exquirere a poenitente nomen complicitis peccati. — 492. Sententia auctoris, quod hoc nullo casu erit licitum p. 493

ART. III.

QUAE SINT RELIQUAE CONDITIONES CONFESSIONIS.

493. Confessio debet esse vocalis. — Quando liceat, aut sit obligatio confitendi scripto. — 494. Debet esse secreta. — 495. Debet esse vera. — 496. Quando mendacium in confessione sit veniale. — 497. Quando mortale *p.* 507

ART. IV.

QUANDO CONFESSIO SIT INVALIDA
ET QUOMODO ITERANDA.

498. An valeat confessio apud confessarium excommunicatum. — 499. An apud surdum, indoctum, etc. An, apud non audientem aliquod peccatum. — 500. De iudicio peccatorum efformando a confessario. — 501. Quando confessio sit invalida ex parte poenitentis. — 502. Quomodo iteranda confessio facta eidem confessario. — Quid, si confessarius recordetur factum in confuso. — Dub. 1. Quid, si confessio fuerit invalida. — Dub. 2. Quid, si recordetur tantum poenitentiae injunctae. — Dub. 3. Quid, si tantum quod poenitens sit confessus. — 503. Quid, si peccatum sit inculpabiliter omissum. An ob magnum concursum possit confessio dimidiari. — 504. Quid de rusticis qui nunquam explicarunt species neque numerum. — 505. Non est obligatio repetendi confessiones, nisi constet de ipsarum nullitate. *p.* 509

DUBIUM IV.

DE SATISFACTIONE.

ART. I.

QUAE EJUS NECESSITAS ET QUANTITAS.

506. Quomodo satisfactio sit necessaria. Et an sit venialis ejus ommissio in culpis venialibus. — 507. Quibus casibus possit imponi levis poenitentia. Et an possit minui propter illud: *Quidquid boni feceris, etc.* — 508. Quando licite imponatur poenitentia minor justo. Quanta debeat esse juxta Tridentinum. — 509. An sit justa causa minuendi poenitentiam prudens timor ut poenitens eam impleat. — 510. Auctoritates circa hoc punctum. — 511. An possit injungi pro poenitentia ingressus religionis aut susceptio status conjugalis. — 512. An et quando possit vel debeat imponi poenitentia publica. — 513. Dub. 1. An possit injungi opus alias debitum. Dub. 2. An poenitentia mox ante imposita. — 514. An possit imponi opus internum. Et an opus pro defunctis. An cessatio ab aliquo bono opere. An poenitentia possit imponi post absolutionem. — 515. Sub qua obligatione poenitens teneatur acceptare et implere poenitentiam. — 516. Dub. 1. An poenitens teneatur sub gravi acceptare et implere poenitentiam justam. Quid, si sit gravior justo. — 517. Dub. 2. Quid, si sit imposita pro venialibus aut mortalibus confessis. — 518. Dub. 3. An confessarius pro culpis gravibus possit dare

poenitentiam gravem sub obligatione levi. — 519. Dub. 4. An tempore jubilai vel indulgentiae plenariae confessarius possit omittere impositionem poenitentiae. — 520. Dub. 5. An, si poenitens oblitus sit poenitentiae, teneatur repetere confessionem ut eam recipiat. — 521. Poenitens implens poenitentiam in mortali. — Quae dilatio sit mortalis in implenda poenitentia. — 522. Dub. 1. An existens in mortali possit satisfacere poenitentiae. — 523. Dub. 2. An peccet satisfaciens in mortali. — 524. An possit imponi poenitentia sub conditione si relabatur. — 525. An transacto tempore praescripto desinat obligatio implendi poenitentiam. — 526. An poenitentia possit impleri per alium. — 527. An poenitentia sit implenda ante communionem. — 528. Quis et quomodo possit commutare poenitentiam. — 529. Dubium 1. An poenitens teneatur eo casu repetere confessionem. Dub. 2. Quid, si poenitentia fuerit imposita pro peccatis reservatis. Dub. 3. An confessarius possit commutare poenitentiam extra confessionem. — 530. Adnotantur principaliores canones poenitenciales *p.* 516

ART. II.

DE SATISFACTIONE PER INDULGENTIAS.

§ I.

*Quid sit Indulgentia,
et quid ad eam requiratur.*

531. Quid sit indulgentia. — 532. Quae causa requiratur ad indulgentiam lucranda. — 533. Quae requirantur conditiones. — 534. Vide resolutiones. — Et signanter num. 9. An omnia opera fieri debeant in gratia. — Et num. 10. An requiratur status gratiae ad lucranda indulgentiam pro defunctis. — Et n. 19. An peccatum veniale non remissum impediat lucrari indulgentiam quoad alia remissa. *p.* 540

§ II.

*Quotuplex Indulgentia,
et quomodo differat a Jubilaeo.*

535. Vide quae habentur apud Busenbaum. — 536. Adnotantur sancita a Benedicto XIV circa jubilaum. — 537. Qu. 1. An ad lucranda jubilaum omnia opera perfici debeant in una hebdomada. — Qu. 2. An per confessionem invalidam in jubilaeo auferatur reservatio censurarum et peccatorum. — Qu. 3. An peccet graviter qui, absolutus a reservatis, postea alia opera non impleat. — Qu. 4. An qui confessus est in jubilaeo et oblitus sit peccati reservati, possit deinde a quocumque absolvi. Et an obtinere commutationem votorum. — Qu. 5. An confessus animo lucrandi jubilaum maneat absolutus a reservatis oblitis, si postea non lucretur. — Qu. 6. An possit absolvi qui commisit peccatum reservatum in confidentiam jubilai. — Qu. 7. An possit dari absolutio ante satisfactionem partis vel juramentum ejusdem. — Qu. 8. Quinam casus et censurae possint

absolvi in jubileo. Dub. 1. An possint absolvi publice excommunicati. Dub. 2. An possit dispensari in irregularitate. — 538. Qu. 9. Qui veniant nomine infirmorum, captivorum et itinerantium. — Qu. 10. An sufficiat ad jubileum lucrandum oratio mentalis aut modica vocalis. — Qu. 11. An modica eleemosyna. — Qu. 12. An satisfaciat pro jejuniis injunctis implens jejunia alias debita *p.* 545

CAPUT II.

De Ministro Sacramenti Poenitentiae.

DUBIUM I.

QUIS SIT MINISTER.

539. Confessarii indigent approbatione et jurisdictione. — 540. An in casu necessitatis sit obligatio confitendi laico vel clerico. — An vero clericus vel laicus, in articulo mortis, deficiente sacerdote, possit absolvere a censuris. — 541. Nullus autem sacerdos valide absolvit, nisi sit approbatus vel parochus. *p.* 560

DUBIUM II.

QUID SIT APPROBATIO, ET A QUO PETENDA.

542. Quid est approbatio. — 543. An liceat sacerdoti simplici excipere confessionem venialium. — 544. Dub. 1. An parochus possit adsciscere cooperatorem alium parochum alterius dioecesis. Dub. 2. An ejusdem. — 545. Debet eligi approbatus aut parochus. An sufficiat approbatio sine examine et sine judicio interno. — 546. An sufficiat approbatio petita et negata. — 547. A quo episcopo habenda sit approbatio. — 548. Resolvitur quaestio ex bulla Innocentii XII. — 549. An religiosi approbati in una dioecesi possint audire confessiones in alia. — 550. Alia notanda apud Busenbaum. — 551. An injusta revocatio approbationis sit invalida. — 552. An episcopus ex justa causa possit approbatos iterum examinare, aut approbationem revocare vel restringere. — 553. Sancita a Benedicto XIV circa confessionem complicitis de peccato turpi. — 554. Quid veniat nomine *peccati turpis*. An peccata interna. An dubia. — 555. An absolutio complicitis sit invalida quoad omnia peccata. — 556. Qu. 1. An incurrat censuram papalem qui confessionem complicitis tantum audit, et non absolvit. Qu. 2. An episcopus vel ejus delegatus, ex facultate Tridentini in cap. *Liceat*, possit absolvere confessarium qui complici in peccato turpi absolutionem impertierit. *p.* 561

DUBIUM III.

QUID ET QUOTUPLEX SIT JURISDICTIO CONFESSARII, ET UNDE EAM HABEAT.

557. Quid est jurisdictio, et quis habeat ordinariam. — 558. An habeat vicarius generalis contradicente episcopo. Et qui possint

eam delegare. — 559. An delegatio expiret morte delegantis. — 560. An haeretici et excommunicati vitandi valide absolvant in articulo mortis. — 561. An omnes sacerdotes possint absolvere tam in articulo quam in periculo mortis. Et quale censeatur hujusmodi periculum. — 562. An simplex sacerdos possit absolvere praesente approbato. — 563. In quibus autem casibus possit licite absolvere. Dub. 1. An quivis confessarius possit absolvere moribundum a reservatis, etiam praesente superiore. Dub. 2. An in morte, ad absolvenda reservata Papae, adeundus sit episcopus. Dub. 3. An teneatur moribundus petere absolutionem a superiore, saltem per litteras aut nuntium. — 564. An excommunicatus toleratus possit absolvere a venialibus. An regulares possint absolvere sine approbatione episcoporum. Et an omnes sacerdotes ab episcopo approbati possint confessiones audire sine licentia parochi. — 565. Qui et quomodo possint eligere sibi confessarium. Dubium 1. Quomodo episcopi et alii praelati. Dubium 2. Quomodo cardinales. Et an parochi. — 566. Quando habens potestatem delegatam possit eam subdelegare. Et quid de delegato ad universitatem causarum. — 567. An absolutus in morte a reservatis, teneatur postea se sistere superiori. — 568. Vide alia. — 569. A quo possint absolvi scholares, milites, peregrini, etc. — 570. An sufficiat facultas praesumpta excipiendi confessiones. — 571. Quando liceat absolvere jurisdictione dubia vel probabili. — 572. Qu. 1. An error communis det jurisdictionem. — 573. Qu. 2. An liceat ministrare sacramentum cum jurisdictione tantum probabili. — 574. An sit obligatio confitendi parochi. — 575. An regulares itinerantes possint confiteri cuicumque sacerdoti. — 576. An moniales petentes extraordinarium, et non obtinentes, possint cuique confiteri. — 577. Plura notanda de confessariis monialium. — Qu. An capellani exercitus possint absolvere milites degentes in praesidiis *p.* 571

DUBIUM IV.

QUID SIT RESERVATIO CASUUM, ET QUIS HABEAT POTESTATEM RESERVANDI ET ABSOLVENDI AB IIS.

578. Quid est reservatio. — 579. Qu. 1. An licita et valida reservatio facta sine causa. — 580. Qu. 2. An ignorantes reservationem casuum papalium ab ea excusentur. — 581. Dub. 1. An excusentur ignorantes casus reservatos ab episcopis. Dub. 2. Quid, si casibus episcopalibus sit annexa excommunicatio. — 582. Dub. 1. An possint reservari peccata venialia. — Dub. 2. An peccata mere interna. — Dub. 3. Quid, si peccatum fuerit externe leve et interne grave. — 583. An regulares possint reservare casus, et quos. An novitii et familiares sint exempti a casibus reservatis. — 584. Vide quae sunt apud Busenbaum. — 585. Quando possit simplex confessarius absolvere a reserva-

tis. — Dub. 1. An si impedimentum sit perpetuum, possit directe absolvere. — Dub. 2. An tunc poenitens teneatur confiteri ut possit communicare. (Remissive ad n. 265, Qu. 1). — Dub. 3. An tunc debeat manifestare etiam non reservata. (Remissive ad eundem n. 265, Qu. 2). — 586. Quid, si superior neget facultatem absolvendi. — 587. A quo possint absolvi peregrini. — 588. Dub. 1. Quid, si peccatum est tantum reservatum in loco confessionis. — 589. Dub. 2. Quid, si est tantum reservatum in patria. Et quid, si quis discedat a patria in fraudem. Et quomodo intelligendum *τὸ in fraudem*. — 590. Dub. 3. An peregrinus possit absolvi a censura reservata in patria. — 591. Dub. 4. An peccans in aliena dioecesi, ubi casus est reservatus, incurrat reservationem. Et an excommunicationem annexam. — 592. Dub. 5. An peccans in monasterio exempto vel in aliena dioecesi possit absolvi in patria a simplici confessario. — 593. Dub. 6. An episcopi possint absolvere peregrinos a casibus papalibus occultis, et cum eis dispensare in irregularitatibus. An eandem facultatem habeant vicarii capitulares, et alii praelati habentes jurisdictionem quasi episcopalem. — Not. 1. An episcopi possint tollere reservationem extra sacramentum. Not. 2. Quid, si episcopus inciderit in crimen reservatum. Not. 3. Quando intelligatur crimen esse occultum. An autem episcopus possit dispensare in votis cum peregrinis. Et in irregularitatibus, etc., cum impeditis. (Remissive). — 594. Dub. 7. An facultas in cap. *Liceat* sit pro casibus tantum ante concilium reservatis. — Dub. 8. An episcopi absolvere possint moniales quae ad malum finem occulte clausuram frangunt. — Dub. 9. An episcopi possint absolvere a reservatis ab aliis episcopis. — Dub. 10. An episcopi possint hanc facultatem generaliter committere. — An possint absolvere a casibus bullae Coenae. (Remissive). — 595. An superior possit aliquando absolvere a reservatis, et pro aliis mittere poenitentem ad inferiorem. — 596. An absolutus ab habente potestatem possit a quocumque accipere absolutionem de reservatis. — Qu. 1. An, si poenitens confiteatur bona fide vel obliviscatur reservati, valide et licite absolvatur a simplici confessario. — 597. Qu. 2. An confessus superiori, et oblitus reservati, possit a quocumque absolvi. — 598. Qu. 3. An per confessionem inculpabiliter invalidam tollatur reservatio. — Qu. 4. Quid, si confessio fuerit sacrilega. — 599. Qui possint absolvere a reservatis. — An poenitentiarii. — An Mendicantes possint absolvere a casibus episcopis vel ab episcopis reservatis. — 600. Qu. 1. Utrum in dubio an poenitens incurrerit casum reservatum, possit a quocumque absolvi. — Qu. 2. Quid, si postea poenitens cognoscat peccatum ut certum. — 601. Qu. 3. An, qui peccavit in confidentiam licentiae. — Qu. 4. An licentia valeat pro peccatis etiam post illam commissis. — 602. Qu. 5. An moniales subiaceant reservationi factae ab episcopo. — Qu. 6. An subiaceant moniales exemptae. — Qu. 7. An episcopus quoad clausuram possit casus monialium reservare. p. 596

DUBIUM V.

QUID SIT OFFICIUM ET OBLIGATIO CONFESSARII.

603. Quid est officium confessarii. Quando autem possit aut debeat confessarius differre absolutionem (Remissive ad n. 461 et seq.). — 604. Qu. 1. An possit confessarius negare absolutionem ei qui adhaeret sententiae probabili. — Quid, si adhaereat sententiae falsae sed probabili putatae. — 605. Qu. 2. An expediat confessario uti sententiis rigidioribus vel benignioribus. — 606. Quos confessarius possit vel nequeat absolvere. — 607. Quomodo confessarius teneatur rudiores interrogare. — 608. Quomodo eos instruere et disponere quantum potest. Monitum ad confessarios. — 609. Quomodo debeat eos monere de suis obligationibus. — 610. Quid, si praevidet monitionem non profuturam. — 611. Inf. 1°. Quid, si advertat poenitentem invalide contraxisse matrimonium cum bona fide. — 612. Quid, si matrimonium sit contrahendum. — 613. Quid, si accedant sponsi cum omnia sunt parata. — 614. Inf. 2°. An debeat semper monere de restitutione facienda. Inf. 3°. Quid, si timentur scandala aliorum. — 615. Excip. 1. Quando damnum est contra bonum commune. — 616. Excip. 2. Quando poenitens interrogat. Excip. 3. Quando brevi speratur fructus. Utrum autem in dubio de fructu et nocumento fieri debeat monitio. — 617. Confessarius ministrans debet esse in gratia. Quomodo autem peccet qui plures praebeat absolutiones in mortali successive (Remissive ad Lib. V, n. 50). — Quid, si in mortali tantum audiat confessionem. (Remissive ad hunc Lib. VI, n. 36). — Et quid, si urgeat necessitas absolvendi. (Remissive ad n. 33, ibid.). — 618. Quomodo teneatur confessarius reparare defectus a seipso commissos. — 619. Dub. 1. Ad quid tenetur, si erravit circa valorem sacramenti. — 620. Dub. 2. Ad quid, si error fuit circa integritatem confessionis. — 621. Dub. 3. Ad quid, si deobligavit a restitutione facienda. Et an teneatur ad restitutionem, si cognito errore, non moneat. Quid, si culpabiliter deobligavit cum poenitens erat dispositus, et postea poenitens renuat parere monitioni. Quid, si tantum omittat monere. — 622. Dub. 4. An possit monere poenitentem de his defectibus, sine ejus licentia, extra confessionem. — 623. Quae et quanta sit obligatio confessarii audiendi poenitentes. — 624. An confessarius non parochus teneatur cum periculo vitae absolvere peccatorem moribundum. — 625. An tutus sit in conscientia sacerdos simplex qui renuit munus confessarii exercere, si populus est in gravi necessitate spirituali. p. 625

DUBIUM VI.

QUAE SCIENTIA ET PRUDENTIA REQUIRATUR
IN CONFESSARIO.

626. De obligatione intelligendi peccata poenitentis. — 627. De scientia confessarii ad debitum iudicium formandum de peccatis. — 628. Quando excusetur confessarius minus

idoneus. An regulares teneantur intervenire congregationibus casuum conscientiae (ibid. v. Nota). — 629. De prudentia confessarii circa interrogationes, et de obligatione interrogandi quoad peccata omissa. — 630. Quid, si ei constet peccatum quod poenitens negat. Et quid, si illud sciat ex confessione complicitis. — 631. Haec diligentius discutuntur. — 632. De interrogationibus in materia castitatis. *p.* 651

CAPUT III.

De Adjunctis Poenitentiae.

DUBIUM I.

QUID SIT SIGILLUM CONFESSIONIS,
ET QUI AD ILLUD TENEANTUR.

633. An in hac materia sigilli liceat uti opinione probabili. — 634. Quomodo servari debeat sigillum. — 635. Quot peccata committat qui sigillum violat. — 636. Non est obligatio sigilli ex confessione ficta, neque ex secreto commissio extra confessionem. — 637. 1°. Quid, si poenitens discesserit indispositus. — 2°. Quid in dubio an dixerit aliquid intra vel in ordine ad confessionem. — 638. In quibus casibus non frangatur sigillum. — 639. An confessarius possit et teneatur dare poenitenti non absoluto schedulam confessionis factae vel absolutionis acceptae. — 640. Quae cadant sub sigillo. Cadunt 1°. Peccata poenitentis, etiam venialia. 2°. Peccata complicitis. An liceat interrogare de complice (Remissive, ad n. 491). — 641. Dub. 1. An liceat monere complicem ex licentia poenitentis. — Dub. 2. Quomodo cadit sub sigillo etiam objectum peccati. — 3°. Cadit poenitentia imposita. — 4°. Cadunt peccatorum circumstantiae. An cadant virtutes et revelationes. — 642. An cadant defectus naturales poenitentis. — 643. Quid, si tales defectus per se pateant, nempe si poenitens sit blaesus, surdus, etc. — 644. Quid, si sit scrupulosus. Et quid, si confessarius advertat intra confessionem poenitentem esse surdum. — 645. Qui teneantur ad sigillum. Tenentur 1°. Confessarius. — 646. Quomodo debeat confessarius respondere, si interrogetur an audierit aliquod peccatum vel an absolverit. — 647. 2°. Superior requisitus pro licentia peccati reservati. 3°. Interpretes. 4°. Qui audit confessionem furtive aut casu; vel ex necessitate, puta in naufragio, etc. 5°. Is cui sacrilege revelatum est peccatum. 6°. Confessarius fictus. 7°. Doctor consultus. 8°. Scriptor confessionis. 9°. Confessionem scriptam legens. 10°. Juxta aliquos etiam poenitens, sed hoc improbabiliter. — 648. Fusius discutitur. Quaestio 1. An doctor consultus a confessario de licentia poenitentis, teneatur ad sigillum. — 649. Qu. 2. An teneatur is quem consulit poenitens pro confessione facienda. — 650. Qu. 3. An, qui legit confessionem alterius scriptam. — 651. Quomodo debeat esse licentia data a poenitente ad loquendum. — Debet esse 1°. Expressa. 2°. Libera. 3°. Non revocata.

4°. Sufficit autem si detur voce. 5°. Vel si detur facto, scilicet si poenitens incipiat loqui. — 652. An confessarius possit loqui de peccatis cum poenitente statim post absolutionem. An possit monere poenitentem de errore in confessione commissio (Remissive ad n. 622). — 653. An possit loqui intra confessionem de auditis in alia. — 654. An frangat sigillum confessarius, dicendo audivisse in aliquo loco tale peccatum. — Dub. 1. An violet sigillum manifestans peccata alicujus loci. — Dub. 2. Quid, si dicat religiosum alicujus conventus vel ordinis commisisse tale peccatum. — 655. An liceat uti notitia confessionis ad externam gubernationem (Vide quae sunt apud Busenbaum). — 656. Dub. 1. An confessarius, ob peccatum a subdito auditum, possit eum amovere ab officio. — 657. Dub. 2. An possit negare suffragium ei quem ex confessione noverit indignum. Et an ad hoc possit uti aliquo praetextu. An confessarius possit uti notitia confessionis ad custodiendas res suas, aut diligentius invigilandum, aut ad alia. — 658. Dub. 3. An possit negare communionem aut Ordinem, aut assistentiam in matrimonio, poenitenti sine absolutione dimisso. — 659. Dub. 4. An possit uti notitia confessionis ad se cavendum ab insidiis sibi paratis. An possit se celare a poenitente, quem per confessionem alias noverit in plura crimina solere prolabi, etsi alii celationem non advertant. Et an possit aufugere a poenitente indisposito, qui eum minis exterret si non absolvat. — 660. Dub. 5. An possit celebrare in ecclesia quam ex confessione noverit pollutam. Dub. 6. An tenearis pergere ad confitendum ei quem sciveris ex confessione non esse confessarium. — 661. Confessarius non tenetur cavere quascumque leves suspensiones aliorum *p.* 656

DUBIUM II.

QUALE SIT PRAECEPTUM,
ET QUAE OBLIGATIO CONFESSIONIS.

662. Quos, et quando obliget hoc praeceptum. Et quomodo computetur tempus annuae confessionis. — 663. An praeceptum divinum confessionis obliget extra articulum mortis. — 664. Quomodo obliget juramentum medicorum, non visitandi infirmos non confessos. (Vide etiam Lib. III, num. 182). — 665. Qui teneantur ad praeceptum confessionis. — 666. An impuberes. An isti possint absolvi, si dubitetur de usu rationis. (Remiss. ad num. 432). — 667. An obligetur ad confessionem annualem habens sola venialia. — 668. An qui non satisfecit praecepto, teneatur ad illud quamprimum. — 669. Et an per confessionem quae fit anno sequenti, satisfiat praecepto etiam antecedentis. — 670. An in Paschate sit obligatio confitendi proprio paroco. — 671. An teneatur quis aliquando confiteri ante finem anni. — 672. An satisfiat praecepto per confessionem invalidam. — 673. Qui ab hoc praecepto excusentur. — 674. Poenae in transgredientes hoc praeceptum. *p.* 684

APPENDIX

DE CONFESSARIIS SOLLICITANTIBUS.

675. p. 691

§ I.

*Perpenduntur Clausulae,
in bulla Gregorii XV appositae.*

676. De clausula I. *In actu sacramentalis confessionis.* — 677. De clausula II. *Ante, vel post immediate.* — 678. De clausula III. *Occasione, vel praetextu confessionis.* Quid importet τὸ *Occasione confessionis.* Dub. 1. An denuntiandus qui sollicitat mulierem rogantem ut cras eam audiat. Dub. 2. An qui, audita fragilitate mulieris, postea domi eam sollicitat. — 679. Quid importet τὸ *praetextu confessionis.* Et quid, si ex condito mulier, fingens se aegrotam, advocet confessarium ad peccandum. — 680. De clausula IV. *In confessionario, aut in loco quocumque..., simulantes ibidem confessiones audire.* Quid importet illud *simulantes.* Et quid, si confessarius sollicitet in confessionario, sine tamen simulatione confessionis p. 692

§ II.

Quinam sollicitantes debeant denuntiari.

681. Qu. 1. An denuntiandus confessarius consentiens mulieri sollicitanti. — 682. Qu. 2. An confessarius qui, sollicitatus ad copulam, divertit ad tactus. — 683. Qu. 3. An confessarius sollicitans ad actus venialiter tantum inhonestos. — 684. Qu. 4. An sollicitans ad peccata non turpia. — 685. Qu. 5. An denuntiandi episcopi sollicitantes. — 686. Qu. 6. An denuntiandus confessarius sollicitans, si fuerit emendatus. — 687. Qu. 7. An, qui de sollicitatione jam convictus est et punitus. — Qu. 8. An, qui consentit mulieri sollicitanti ne ab ea accusetur. — Qu. 9. An, simulans confessionem ex condito ad tractanda inhonesta. — 688. Qu. 10. An denuntiandus laicus vel clericus sollicitans in confessione, simulando se confessarium. Et quid, si sit sacerdos, sed careat jurisdictione. — 689. Qu. 11. An denuntiari debeat poenitens sollicitans confessarium. — 690. Qu. 12. An denuntiandus interpret sollicitans poenitentem. — 691. Qu. 13. An confessarius sollicitans mulierem ut inducat aliam ad secum peccandum, vel ut ipsa peccet cum alio. — 692. Qu. 14. An confessarius sollicitans, postquam decesserit. p. 697

§ III.

Quinam teneantur denuntiare.

693. An possit absolvi mulier sollicitata, antequam denuntiet. Et an, facta denuntiatione, possit quivis confessarius absolvere ab excommunicatione contracta ob denuntiationem neglectam. — 694. An semper confessarius teneatur monere de obligatione de-

nuntiandi. — 695. Qu. 1. An teneantur denuntiare qui non possunt probare denuntiationem. Et qui aliunde sollicitationem sciunt. — 696. Qu. 2. An sit obligatio denuntiandi, si crimen sit occultum. — 697. Qu. 3. An, si sollicitatio fuerit habita a longo tempore. — 698. Qu. 4. An teneatur ad denuntiandum qui scit sollicitationem sub secreto. — 699. Qu. 5. An sit obligatio denuntiandi per epistolam vel internuntium. Et an confessarius teneatur aliquando denuntiationem excipere vel deferre. — 700. Qu. 6. An teneatur denuntiare mulier sollicitationi consentiens. — 701. Qu. 7. An sit obligatio denuntiandi, si speretur sollicitans per corruptionem emendandus p. 706

§ IV.

De Sollicitationibus dubiis.

702. Qu. 1. An denuntiandus sit confessarius in dubio an vere sollicitaverit. Quid, si accedant vehementia indicia de sollicitatione. — 703. Qu. 2. An denuntiandus confessarius qui laudat mulierem de pulcritudine. Vel, qui dat ei magnum donum. — 704. Expenduntur varii casus peculiares sollicitationis. — 705. De poenis sollicitantium, et signanter de poena inhabilitationis ad celebrandum; an haec incurratur ante sententiam. Et an ab illa excusantur ignorantes. Et an episcopi possint in ea dispensare p. 712

TRACTATUS QUINTUS

DE EXTREMA UNCTIONE ET ORDINE

CAPUT I.

**Quid sit Extrema Unctio,
et quae circa eam observanda.**

706. Quid est hoc sacramentum. Et an a Christo institutum. — 707. Qu. 1. An per quamlibet unctionem partialis gratia conferatur. Qu. 2. An conferatur gratia, recedente obice. — 708. *De Materia remota* hujus sacramenti. An praeceptum quotannis renovandi oleum obliget sub gravi; et an possit addi oleo benedicto aliud non benedictum. — 709. An oleum debeat esse olivarum, et an benedictum. Dub. 1. An benedictio requiratur de necessitate sacramenti. Dub. 2. An debeat esse benedictum praecise in ordine ad Extremam Unctionem. Dub. 3. An haec benedictio possit a Papa committi simplici sacerdoti. Dub. 4. An sufficiat ungere una gutta olei. — 710. *De Materia proxima.* An unctio quinque sensuum sit de necessitate sacramenti. An sit necessaria unctio gemina oculorum, etc. Et an unctio renum ac pedum. An ordo unctionum sit de necessitate. Et quae spectent ad essentiam hujus sacramenti. — 711. *De Forma.* Dub. 1. An forma omnino debeat esse *deprecativa*. Dub. 2. An sint de essentia verba: *Per suam piissimam misericordiam.* Dub. 3. An valeat forma

dicendo: *Ungo te*, etc. — 712. Quibus ministranda est Extrema Unctio. — 713. Dub. 1. An valide conferatur sano. Dub. 2. An infirmo quocumque morbo laboranti. Dub. 3. An mulieri laboranti in partu. — 714. Dub. 4. An licite ministretur in solo periculo putato. Advert. 1. Non esse expectandam extremam partem vitae. Advert. 2. Non licite ministrari, nisi immineat periculum proximae mortis. Quid in dubio an instet mortis periculum. — 715. Dub. 5. An hoc sacramentum possit iterari in eadem infirmitate. — 716. Quae dispositio requiratur in suscipiente. Et an Extrema Unctio sit danda post viaticum. — 717. An sit ministranda pueris. — 718. Dub. 1. An infantes sint capaces hujus sacramenti. — 719. Dub. 2. An danda pueris de quorum usu rationis dubitatur. — 720. Dub. 3. An possit dari puero doli capaci, sed non adhuc communioni apto. — 721. Dub. 4. An possit dari adulto infirmo statim post Baptismum. — 722. *De Ministro* hujus sacramenti. An quivis sacerdos possit illud dare ex consensu parochi praesumpto. Quid sancitum sit de regulariis. — 723. Quid, si pastor absit vel nolit dare. Et quid, si sit excommunicatus aut suspensus. — 724. An liceat dare hoc sacramentum sine ministro. Et an possit unus unam, alius aliam partem inungere. An solus sacerdos possit illud ministrare. Quid, si ministrans inter unctiones deficiat. — 725. An sacerdos incurrat irregularitatem, si aeger decedat dum eum revolvit, etc. — 726. *De Administratione* hujus sacramenti. An liceat aliquando ministrare sine vestibus sacris. — 727. Quale peccatum sit omittere orationes vel alias preces. — 728. Quale, deferre oleum sine lumine. Et quale, omittere signum crucis. Et an liceat sacerdoti deferre oleum una cum viatico. — 729. An teneatur pastor dare hoc sacramentum penitentibus, et an cum periculo vitae. An teneantur dare alii sacerdotes. — 730. An liceat parochus oleum retinere domi. — 731. *De Effectibus* hujus sacramenti. — An per Extremam Unctionem remittantur mortalia per se. Et an principalis ejus effectus sit remissio reliquiarum peccati. — 732. *De Subjecto* hujus sacramenti. — An sint capaces amentes. An ebrii. An impenitentes, excommunicati, et vulnerati in rixa. An phrenesi laborantes. An muti, surdi et caeci a natiuitate. — 733. An peccet graviter qui negligit hoc sacramentum suscipere. *p.* 717

CAPUT II.

De Sacramento Ordinis.

DUBIUM I.

QUID SIT ORDO, QUOTUPLEX, ET QUAE EJUS MATERIA.

734. Quid est sacramentum Ordinis, et quot sunt ordines. Et an prima tonsura sit ordo. — 735. Quid sit ordinatio, et quid Ordo. Et quinam sint effectus Ordinis. Definitio cujusvis ordinis. — 736. An singuli septem ordines sint sacramenta. — 737. Sententia

auctoris. — 738. An episcopatus sit ordo distinctus a sacerdotio. — 739. Quae sit materia *remota*, et quae *proxima* hujus sacramenti. — 740. Dub. 1. An materia et forma Ordinis sint a Christo in specie determinatae (Remissive ad n. 12, de Sacram.). — 741. Dub. 2. An valide ordinetur latinus per materiam graecis assignatam. — 742. Dub. 3. An requiratur contactus instrumentorum. — 743. Dub. 4. An contactus physicus. — 744. An ab eodem episcopo debeat dici forma, et tradi materia. Et an ab eodem qui confert ordines, debeat Missa celebrari. — 745. De materia cujusque ordinis. — An materia acolythatus sit traditio urceolorum vel candelabri. — 746. Qu. 1. Quae sit materia et forma subdiaconatus. Dub. 1. An sit calix cum patena, vel liber epistolarum. — 747. Dub. 2. An calix et patena debeant esse consecrata. Et an peccet graviter subdiaconus ministrando in mortali (Remissive ad n. 38). — 748. Qu. 2. Quae sit materia et forma diaconatus. — 749. Qu. 3. Quae sit materia et forma presbyteratus. — 750. Dub. 1. An requiratur ad valorem traditio utriusque speciei, nempe vini et hostiae. — 751. Dub. 2. An valide ordinetur qui tangit hostiam et non patenam. — 752. Dub. 3. An, qui tangit calicem et patenam, sed non hostiam. — 753. Dub. 4. An, qui tangit solum calicem, sed non patenam. — 754. Clericus, exercens munus ordinis majoris quem non habet, incurrit irregularitatem. — Quid, si sit laicus (Remissive ad n. 116). — 755. De ordinatione episcoporum. Et an ad valorem requiratur trium episcoporum assistentia. — 756. An episcopus possit conferre primam tonsuram extra suam dioecesim. — 757. Quid agendum in dubio an Ordo sit collatus. — 758. Quomodo supplendi sint defectus in ordinatione commissi. — 759. Et an supplendi tempore statuto ad ordinationes. — 760. Quinam episcopus possit ordinare. (Vide etiam infra, a n. 769). — 761. Quis sit minister Ordinis. — 762. Qu. 1. An possit esse minister quivis sacerdos ex concessione Papae. An etiam ad conferendum presbyteratum. Et an, ad conferendum diaconatum et subdiaconatum. — 763. Qu. 2. An abbates possint conferre tonsuram et ordines minores, aut litteras dimissorias concedere subditis suis non religiosis. — 764. Dub. 1. An possint ordines conferre suis novitiis. — 765. Et an novitii debeant ordinari ab episcopo loci novitiatus, etc. — 766. Dub. 2. An abbates ordinantes non subditos valide ordinant. — 767. An conferens ordines minores in mortali graviter peccet. — 768. A quo episcopo ordinari debeant regulares. — 769. Ordinatio fieri debet a proprio episcopo, alias, etc. — 770. Plura notanda ex bulla *Speculatores*. — 771. Quid, si quis in una diocesi habeat originem, in alia domicilium, et in alia beneficium. — 772. Quid, si casu alicubi nascitur. — 773. Quid, si quis habeat diversa domicilia. — 774. Quando quis possit ordinari ab episcopo beneficii. — 775. Dub. 1. An episcopus beneficii possit dispensare in interstitiis. — 776. Dub. 2. An licite episcopus ordinet eum cui confert beneficium ut possit eum ordinare. — 777. Quid, si quis in diversis dioecesibus beneficia ha-

beat. Et an studiosi contrahant domicilium. — 778. Quid requiratur ut quis ordinetur ratione domicilii. — 779. An barones eorumque filii gaudent domicilio feudorum. An officiales, domicilio loci ubi degunt. — 780. Quomodo possit quis ordinari ratione *familiaritatis*. — Et an hoc titulo possint ordinari famuli famulorum *p.* 744

DUBIUM II.

QUAE REQUIRANTUR IN ORDINANDO.

781. Quinam valide aut invalide ordinentur. — 782. An valide ordinentur infantes. — 783. Quae requirantur ut quis licite ordinetur, *apud Busenbaum*. — 784. I. Ut sit *viator*; non neophytus, non infamis, hermaphroditus, irregularis, etc. — An autem remaneant ordinati irregulares, etc., quos episcopus protestatur non intendere ordinare. — 785. II. *Animus clericandi*. — Dub. 1. An peccet suscipiens ordinem, nolens ascendere ad superiorem. — Dub. 2. An peccet clericus in minoribus, si uxorem ducat. — Dub. 3. An peccet suscipiens tonsuram ad effugiendum forum. — 786. III. Ut sit *confirmatus*. — 787. IV. Ut habeat *litteras dimissorias*. — Not. 1. Episcopi regulariter tenentur per seipsos ordinare. Not. 2. Licentia data non expirat morte concedentis. Not. 3. Episcopus confirmatus potest dimissorias concedere; non vero suspensus, etc. Not. 4. Potest episcopus eas dare etiam in aliena dioecesi existens. Not. 5. Non potest vero vicarius generalis. — 788. Not. 6. Quid de capitulo sede vacante. Not. 7. Quid de abbatibus. Not. 8. A quibus debeant habere dimissorias regulares. Not. 9. Quid, si Papa det licentiam cum clausula, ut quis ordinetur *a suo Ordinario tantum*. Not. 10. Potest episcopus confirmare habentem dimissorias. Not. 11. An ordinatio debeat fieri a certo episcopo designato. Not. 12. Sufficit licentia oretenus. — 789. Dub. 1. An episcopus possit ordinare alienum sub spe rathabitionis. Dub. 2. An episcopus ordinans possit dispensare cum alieno super irregularitate, etc. — 790. V. *Examen de scientia*, juxta qualitatem ordinis suscipiendi. — 791. Qu. 1. Quae debeat scire sacerdos, praesertim circa sacramentum Poenitentiae. Qu. 2. An illiterati sint irregulares. Qu. 3. An in regularibus minor scientia requiratur. — 792. Quid ultra notandum circa examen. — VI. *Titulus sustentationis*: de quo infra, ex n. 813. — 793. VII. Ut ordines *gradatim* suscipiantur. — 794. VIII. Ut ordines suscipiantur *tempore debito*. — Utrum in festis liceat ordinare in minoribus plus quam duos. — 795. IX. Ut serventur *interstitia*. — 796. An qui eadem die suscipit duos ordines sacros incurrat suspensionem. Quid, si in sabbato suscipit unum, alium in dominica. Dub. 1. An haec suspensio sit latae sententiae. Dub. 2. An incurrat suspensionem qui suscipit duos ordines sacros, non servatis interstitiis. — 797. An liceat eadem die suscipere quatuor ordines minores cum subdiaconatu. Dub. 1. An excuset consuetudo contraria. Dub. 2. An taliter ordinatus in-

currat suspensionem. Dub. 3. An regulares possint ordinari extra tempora. Dub. 4. An ipsi tunc possint ordinari in quovis festo duplici. Quid de initiandis in tribus diebus festivis. — 798. X. Ut servetur *locus debitus*; et existentia episcopi in propria dioecesi. — 799. XI. *Aetas debita*; alias incurritur suspensio. — Dub. 1. An eam incurrat qui ordinatur ante aetatem ex ignorantia crassa. Dub. 2. An mala fide ordinatus ante aetatem, possit, ea completa, ordinem exercere. Dub. 3. An incurrat irregularitatem suscipiens sacerdotium ante aetatem. An autem irregularitatem, qui ordinatur irretitus *cen-sura* (*Vide ibid.*, v. Utrum). — 800. Quomodo computanda aetas. Dub. 1. An possit ordinari mane qui vespere complet aetatem. Dub. 2. An computandus annus bissextilis. — 801. XII. *Exercitium ordinis suscepti*. — XIII. *Sumptio Eucharistiae*. — XIV. *Probitas vitae*. — 802. XV. *Vocatio divina*. Quae sint ejus signa. — 803. An peccet graviter qui sine vocatione ordinatur. An peccet episcopus hunc ordinans. — 804. Haec vocatio tanto magis requiritur ad episcopatum et parochiam suscipiendam. — 805. Quae sint officia ordinatorum *p.* 773

§ I.

De obligatione Caelibatus.

806. Quomodo haec obligatio probetur. — 807. Qu. 1. An ipsa sit de jure divino. — 808. Qu. 2. An sit ex praecepto Ecclesiae vel ex voto. — 809. Dub. 1. An ignorans tale votum teneatur ad castitatem. Dub. 2. An, qui expresse nollet castitatem vovere. — 810. Quid, si quis ordinatus sit ante usum rationis. Et quid, si ante pubertatem. — 811. Quid, si ordinetur ob metum. — 812. Qu. 3. Quomodo conjugatus, constante matrimonio, possit in sacris ordinari. — Dub. 1. An istius uxor teneatur religionem profiteri. — Dub. 2. An talis uxor possit nubere. *p.* 803

§ II.

De obligatione habendi Titulum.

813. Poena in contravenientes. — 814. De titulo *paupertatis*. — 815. De titulo *beneficii*. — Not. 1. Juxta cujus dioecesis taxam desumenda sit sufficientia beneficii. — Not. 2. Quid, si defectus sit modicus. — Not. 3. Quid veniat nomine beneficii. An stipendia Missarum. — 816. Et an sufficiat beneficium de futuro. — 817. De titulo *patrimonii*. — 818. Qu. 1. An quis possit ordinari ad titulum suae industriae. — 819. Qu. 2. An pater teneatur assignare patrimonium filio volenti ordinari. — 820. Qu. 3. An incurrat suspensionem qui ordinatur sine titulo. — 821. Dub. 1. An, qui ordinatur cum patrimonio ficto. — 822. Dub. 2. An, qui ordinatur, data fide de reddendo illud donanti. — 823. Dub. 3. An, qui post diaconatum illud donanti renuntiat. — 824. Dub. 4. An ordinatus possit patrimonium renuntiare, si habeat aliunde sustentationem *p.* 809

§ III.

*De obligatione deferendi Habitum
et Tonsuram.*

825. Qu. 1. An peccent graviter clerici non deferentes habitum. — 826. Qu. 2. An, non deferentes tonsuram. — 827. Quando isti,

ob habitum et tonsuram dimissam, amittant privilegium fori et canonis. — 828. Ad quid teneantur sacerdotes vi *obedientiae* quam promittunt episcopo. — An possint religionem ingredi episcopo contradicente. — 829. Quae obligatio sit de Missis et precibus quae ab episcopo imponuntur ordinatis. — 830. De statutis in concordato nostri regni
p. 819